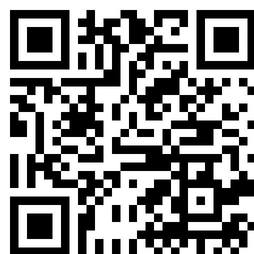
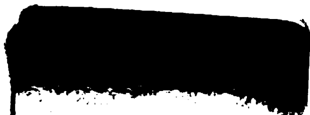

طبعت هذه النسخة الشريفه في عهد همايون

پادشاه سليمان منقبت
ديهيم افروز مسند خلافت
سريرآراى ملك ودولت خاقان البرين
والبحرين خادم الحرمين الشريفين شهنشاه
جهان الا وهو السلطان الغازى سلطان
محمود خان ابن السلطان الغازى مصطفى خان
ابن السلطان الغازى محمد خان خلدت
خلافته وابد سلطانه
الى انتهاء الزمان

وفي ايام صدارت

صدر عالى جناب
دستور معالى نصاب ناظم
امور جمهور حافظ بلاد وثغور
تشريفسا زمقام صدارت عظمى
رونق افزاى مسند وكالت كبرى
صدر اعظم وزير افخم غازى على
پاشا دام بالبر ذكره وفضله

وفي اوان حضرت

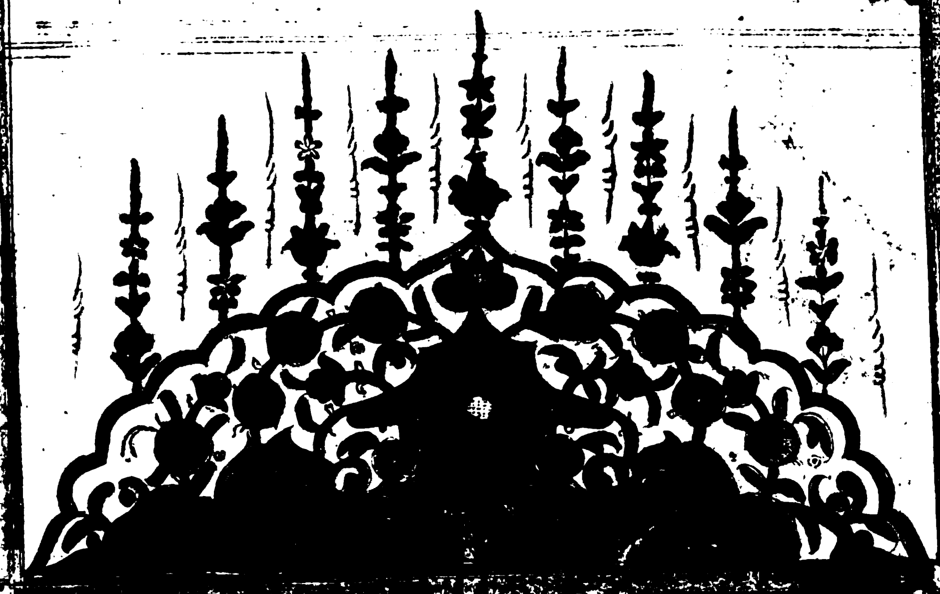
اعلم العلماء المتبحرين
افضل الفضلاء المتورعين
بحر زخار علوم شتى مسند نشين والا
فتوى كاشف مشكلات انام شيخ
مشايخ الاسلام مولانا السيد
الشيخ مصطفى افندى دامت له
وقاية الربانى

في قسطنطنية المحمية
سنه ١١٥٥

مفتاح

معلوم اوله كه بو كتاب مستطاب برمقدمه وايكى دفتر وبرخاتمه اوزرينه مبنى اولوب
مقدمه ده حروف تهجيدن دواخل ولواحق كلمه اولان حروفك عملارى ومستقلا ومن حيث
الدخول واللحوق افاده ايلديكى معانيسى مستشهداتيله ذكر وبيان ودفتر اولده
ضروب امثال واصطلاحات وكناياته مبنى اولمغين معناى لغويسى غيرمراد اولوب سماعه
موقوف معناى آخر مقصودى كذلك شواهديله تصريح وعيان ودفتر ثانيده مفردات
اسمادن مشتق وجامد ومنقول ومرتجل ومفرد ومركب اولان لغاتى همچنان استشهاد
ابيات بلغاى عجم ايله تفصيل وتبيان وخاتمه ده نسخهٔ مطبوعهٔ مرقومه نك سبب تأليف
وكيفيت تصنيف وتاريخ بدايه ونهايه سن ومجتمعه اولان لغات فارسيهٔ صرفه ومعجمه
ولغات عربيه دن نزد فارسياند غايت شيوعله مستعمل اولان الفاظ لطيفه وابيات
مستشهده نك عدادى وكتاب كمياب مذكورده مسطوره اولان الفاظ مجموعه نك من غير
ترك شئ بجملتها تحرير وترقيمن تمنى ورجا مألنده تسطير حروف اولنمشدر * اما طريق ترتيب
مقدمه ده وقوع بولان حروف مفرده بولنديغى مقدار ترتيبى ايله تنميق ودفتر اولده مسطور
ضروب امثال واصطلاحات وكناياتك انجق اوائلى رعايت حروف تهجى اوزره تنسيق
ودفتر ثانيده موفوره مفردات اسمانك حركات ثلثه ده برنسق حروف هجا
اوائلى باب واواخرى مع ايله ترقيم اولنوب اوائل كلمه ده واقعه الف
ممدوده لر ايكيشر الف ايله ترسيم اولنمشدر مثلا اولى الف
ممدوده اولنلر باب الالف الممدودة مع الالف مع الباء مع التاء
الى آخره باب الالف المقصورة مع الالف مع الباء الى آخره
باب الباء المفتوحة مع الالف باب الباء المكسورة
مع الالف مع الباء الى آخره * حرر ليعلم
ما فيها وترتيبها فى بادى النظر اجمالا

فهرست اجمالى

المجلد الاول من لسان العجم

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذی علم الانسان ما لم یعلم * وکرمه بما فی خصوصیته وعلم بالقلم * وخلقه باحسن تقویم * وجعله مستعد اللتعلم والتعلیم * وصلی الله علی من اوتی جوامع الکلم * وفرائد الحکم * النبی المکرم * والرسول المعظم * محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم * وعلی آله وعترته صلوة قائمة بقیام العالم * وعلی اصحابه المهدیین وخلفائه الراشدین خیر الامم * من قبائل العرب والعجم ﴿ اما بعد ﴾ بو فقیر کثیر التقصیر قلیل البضاعه عدیم الاستطاعه ﴿ لجامعه ﴾ کمال عقل وفهمك پرقصوری * خطا وادیسنك صاحب بشعوری * نثر * زمان کسب کمال وتحصیل معرفتکه * اوان استطاعت ووقت قدرتدز عهود ایام عمر سریع السیری ضایع شده هوا وهوس ونقود سرمایه اقتدار تیزگذری صرف کرده خواهش نفس آرزو ملتمس ایدوب ﴿ لجامعه ﴾ هوسمنی بهوس ماندونی عقل بعقل * غالبا خلقت من نیست چو آدم اول * نثر * مصدا قنجه برحالت معقوله ایله اوقات کذار * وبرحرکت مقبوله دن بهره دار * اولمیوب ایام عبث مرور وبیهوده کذرانده نه خاکروب آستان اصحاب جاه وجلال اولمغله تنعمات مرادات دنیویه یه واصل * ونه خدمات کفش کردانی ارباب فضل وکمال ایتمکله سعادات ابدیه اخرویه حاصل اولوب یعنی ﴿ لجامعه ﴾ نه ذوق دنیه دن بهره نه نفع اخروی روزی تأسف خورده ونادم تهی کف قالدی دل حیران نثر تا که تاریخ هجرة علیه من له العز والشرف حدودسنه خمس وسبعین والفه ایردکده ﴿ لجامعه ﴾ سر بزانوی تحیردی خردبی تدبیر * دیله بربسته تحسردی کوکل پادرکل * نثر * بر روز فیروز عجب بروزده خاطر فاتر حیرت اندوزه

اندوزه الهام مسرت انجام حضرت باری لایح * وبوید خجسته نوید سعادت فرجام کردکاری سانح
اولوب دیده غمدیده یی نومة البطالین رقدهٔ غفلتدن متیقظ وکشاده * ودل دمبستهٔ عجز
وقصوری وسادهٔ نرم * الکسل احلی من العسل * تکاسلدن مخلص وآزاده ایدوب کی لجامعه
فقر صالدقلری اطرافه کوردی روی شادانی * خلاص اولدی کوکل غمدن ایرشدی لطف
ربانی * نثر * اول حالت سرور افزاده منصهٔ خاطر غم فرسادن عروس اندیشهٔ اصابت پیشه
جلوه نما * وسجنجل عقل زنك زدادن صور خیال بدایع جمال نجابت چهره پیرا اولوب فارس
بکسسته عنان حلبهٔ بطالت اولان وهم کاهل فیفای بیکران تأملده تك وپو * وحارس کوشه
نشینان حجرهٔ کسالت اولان فکر ذاهل غبرای بی پایانی تعقلده طریق چاره یی جستجو ایلدکده
کی لجامعه ع شاهد لطف خدا اناکه اولوب جلوه نما * ایلدی تاب رخی دیدهٔ بختی بیدار *
مضطرب کوردی دل زاری غم ومحنتله * دیدی ای درد وغم دهر یله اوقات کذار * تا بکی اوله
انیسك الم درد وفراق * تا بکی چشم حزینك ایله صد کریه وزار * یا نیچون قلمیه سن حالکه
تدبیر علاج * سعی ایدوب ایتمیه سن درد درونه تیمار * اولمیه خامهٔ مشکین رقمك غالیه ریز *
ایتمیه روی بیاض ورقی نقش ونكار * یعنی کم ایتمیه سن براثر پاکه شروع * نامنکی تا کدا یده
فعل حسن زنده شعار * بی شعور اولمه صاقن ایله شعوری ثابت * ایله توفیقی رجا درکه حقدن
هربار * نثر * قایف تدبیر الهام ربانی وسایق تقدیر احکام یزدانی دلالتیله سر دامن همتی میان
جانه بند * وقلادهٔ خلوص طویتی کردن دله پیوند ایلیوب کی لجامعه ع متصل کتمکده در نقد رواج
فرصت * عدم قدرت ایله وصلت مطلب هیهات * هرزه کرد اولمه یا خود کنج نشین حیرت *
ممکنی وار ایکن ایت سعی قضای مافات * مضمون نصایح مشحونی آویزهٔ بنا کوش جان * ووشاح
الصدر اذعان اولوب هر مرد عاقبت اندیش وصاحب طبع خرد کیشه معلوم وروشندرکه بو
روزکار کج رفتار وجهان ناپایدارده مضمون سعادت مقرون وصحت مرهون کلام معجز نظام سید
انام * علیه افضل الصلوة والسلام که کی خیر الناس من ینفع الناس ع مصداقیله عامل یعنی
براثر فوائد شامل صورت کیر ووجود پذیر ایلمك لازم وتقلید السلف خیر الخلف امر مهم اولمغین
صمند تند پای تفکره ارخای عنان وتك وپوی دشت ملسای امکان ایتدکده زعمجه سر منزل
مراده جمله دن اقرب وقدرت وجود ضعف نهاده عقل قاصر مجه اهون وانسب اولان برقاچ ورق
تحریرشی یسیر وجود پذیر اولمغه نیت صادق وعزیمت واثق اولندی لکن بو امر خطیر بکار عسیر
اولوب خدنك دلدوز جکر سوز * من صنف فقد استهدف * سینه کذار اولمق احتمالی خرخشه
ساز دل صداقت پرداز در لکن دامن باهر الامن توکله تشبث ایله تشمیر ساعد اقدام وتشیید عضد
اهتمام ایدوب ابنای زمانه نك دلپسند ومطلوبی وطالبان معارفك مقبول ومرغوبی زبان نزاکت
بیان فارسی ولسان لطافت عنوان دریدر لکن معانیٔ فصاحت اسلوبن تعبیر وتعلیم ومضامین
نظیف بلاغت مصحوبن تقریر وتفهیمه آلات لازمه واسباب مهمه علم لغتدرکه اقنوم جملهٔ معارف
وفنون وترجمان اسرار شروح ومتون لاسیما سود اکران کالای کرانبهای انشایه سرمایه وبالاخانهٔ
رفیع القدر اشعاره مرقات بلند پایه درنته کیم شعر حقنده دینلمشدر کی لجامعه ع شعر در آیینهٔ
قوت طبع موزون * شعر در زیور هر شاهد نطق عرفان * شعر وانشا ایله در رغبتی ارباب

دلکه * بست در ذاتی کبی رتبهٔ قدرنا دان * نثر * لاجرم بو فن جلیل الاعتبار بو علم
عظیم المقدارن قبل الان ارهاف مخادم یراعه وارعاف مخاطم براعه ایلدن استادان کامل الصنایع
کارکاه سخندانی وعارفان نادر البدایع بندرکاه معانی ۞ جامعه ۞ کلك سحر ایله ایدوب نقش
ونکار مطبوع * سلك تحریره چکوب در کلام مقبول * نثر * یعنی حدیقهٔ انیقهٔ علم ومعرفتك
ازهار نودمیده واثمار تازه رسیده سن اقتطاف وچیده * وسزاوار عرضه کاه تحسین وپسند یله
ایلکله بذل مقدور وسعی نا محصور ایلشلر یعنی بو عصابهٔ با اصابه‌دن برقع انداز چهرهٔ تحقیق
نکته پرداز معنیٔ تدقیق اولانلرك هر بری علم لغتك بدیع الاسلوب بر کتاب مقبول ومرغوب
وجوده کتورمشلر شکر الله مساعیهم وجوزی بالخیرات ساعیهم لکن کیمی لغات مشهوره‌یی
اختیار وتفسیرنده اقتصار وکیمی غیر مشهوره‌یی ده اعتبار وتحقیق وتصحیحنده اختصاره
سالك اولمشلر وبعضیلر یله سمت تطویله ذاهب وتفصیل کلامه راغب اولوب ولکن تبویب
وترتیبنه مراعی وفواید کثیره سنه مساعی اولمامغله معنای کلیه ومبنای اصلیه‌یی جامع وهر بر
لغتك اصل وفرعی کشمس الضحی ساطع اولمدوغندن ماعدا بعض محلده مطلوب طالب
ومقصود راغب سراپردهٔ صحایفدن بدیدار ومیان صف سطوردن ظاهر وآشکار وهر کسك
مرادی مراد اوزره ناموجود بلکه عن اصل نابود وبحتمل خطهٔ خطادن مفقود اولوب وموجود
اولدوغی حالده دخی معنای لازمی علی ماهو المقصود مورود اولمیوب وحاوی اولدوغی
معانی سننك شرح وبیانی متروك وتوضیح وتعریفی مشکوك وروی دلارای مشکلاتی مانند
شاهد آمال پوشیده ومستور ویاخود شرح تفصیل واطناب وتطویل کلامدن سررشتهٔ
مرام دست ارباب معارفدن مثل سیم وزر کم کشته وعدیم اولور ۞ جامعه ۞ شاهد امید بیکانه
دل ناشاددن * وصلت مقصوده بردم فرصت اولمز آشنا * نثر * معناسی اوزره افاده سندن
دل طالبان مستفید ومطالعه سندن سرور خاطر راغبان حاصل وبدیدار اولمدوغی اجلدن
بو فقیر بی مکنت وکم مایه وعدیم القدرة خواب نوشین راحتی چشم جاندن دور ونجه سحر
صبهری اختیار وترك آرام وحضور ایدوب قوت عاجزانه وقدرت ضعیفانه احاطه اتدوکی
مرتبه بذل مقدور وسعی نا محصور ایله اقلام بدیعة الارقامه تنقیق دقایق وصدور قراطیسه
ابداع فراید حقایق ایلیم ۞ جامعه ۞ مکرر چند باشد شهد وشکر * شود بسیار نفع وخوب
خوشتر * نثر * شویله که هر فرد مطالعه سنی اسهل وهر طالبك مشکلی حل وفارسیله صاحب
ید طولی اولمینلره استنباط واستخراج لغتی آسان وعوام اناسه فوایدی رایکان اولمق امنیه سیله
بو حقیرك رسیدهٔ نظر کوته بینی وخرمن معانی سندن خوشه چینی اولدوغی کتب لغات
صحیحة الروایاتدن سنه سبعة عشر والفده مؤلف جدید اولان فرهنك جهانکیری تألیف
حسن بن محمد انجوی وسنه خمس والفده مؤلف اولان مجمع الفرس تألیف سروریٔ کاشی
بو ایکی فرهنك عظیم القدر اول مرتبه جامع لغتدر که مثللری سبقت ایتمامشدر ومأخذلری
تحفة الاحباب تألیف حافظ اوبهی وفرهنك مولانا حسین وفایی وفرهنك میرزا ابراهیم بن میرزا
شاه حسین اصفهانی وفرهنك ادات الفضلا تألیف قاضیخان بدر محمد دهلوی وفرهنك
موید الفضلا تألیف محمد لادی وفرهنك جامع اللغات منظومهٔ نیازی حجازی وفرهنك زفانکویا

ز فانکویا و فرهنك لسان الشعراء وترجمهٔ صیدنهٔ ابی ریحان وفرهنك ابراهیم قواس و فرهنك
حکیم قطران ارموی بومذکور الاسامی اولان کتب لغت مقدم الذکر ایکی فرهنکك مأخذی
اولمغین معنی ده جمله سنك لغتلری بومجموعه ده موجوددر بومحلده ایراد اسامیدن مراد بونسخه یی
فقیرانلرك مطالعه سندن مستغنی ایتدوکی ایچوندر اما بوحقیرنا توانك مأخذی فرهنك
جهانکیری ومجمع الفرس وشرفنامهٔ منیری تألیف ابراهیم قوام فاروقی و فرهنك محمودی که
عزیز الوجود کتاب معتبردر و فرهنك محمد هندوشاه نخجوانی وصحاح عجم کبیر وصغیر وشرح
کتاب السامی فی الاسامی للمیدانی ومقدمة الادب للعلامة الزمخشری وفرهنك جامع اللغات
وفرهنك کشف اللغة ومعیار جمالی تألیف شمس فخری اصفهانی وکرشاسب نامهٔ منصور
علی بن احمد الاسدی الطوسی واقنوم عجم ولغت نعمة الله وبحر الغرائب حلیمی ووسیلة
المقاصد ومقدمة الفرس وکتاب المشکلات ودقایق الحقایق تألیف کمال پاشازاده ومشکلات
المثنوی تألیف شیخ اسمعیل انقروی ومشکلات شهنامه ورسالهٔ دستور العمل لمولانا
ریاضی ورسالهٔ محمد میرك بدخشی والحاصل بومذکور الاسامی اولان کتب ورسائلدن
مقبول وغیر مردود اولان لغات صحیحة الورودی معانیٔ متعدده سیله علی قدر الامکان جمع
وبیان وتحریر وترتیب ونسق مخصوص ومنهج منصوص ایله تفصیل وتبویب ایتمکه نطاق
بند همت وحزم حزام سمند عزیمت اولنوب لکن بعض ارباب لغت واصحاب مکنت وقدرت
کشیدهٔ سلك تألیف ایتدکلری لغت کتابلرنده مؤلفین متقدمین کلام مقصد قرینلرین عدم
وقوف سببی ایله رد وباب انصافی سد ایدوب زعملرنجه بعض لغتده اصل وبیان وسبب تسمیه
عیان ایتمك قصدیله عندی معنی ویروب استادان اسلافه دخل وتعرضدن خالی اولمیوب
ادنی مناسبت ایله کندو قول ساخته وپرداخته لرین ترجیح ایتمکله کلام غرض آمیز وسخن طعن
انکیزلری مقبول اهالی وپسندیده اعالی اولمدوغی اجلدن بوفقیر پرتقصیر ادنی من النقیر من کل
الوجوه کمسنه نك سوزین رد وکمر اعتراضی شد ایتمیوب انجق هر لغتده کلام مرجحی اختیار
ومحتمل الغرض اولان محلك قیل وقالنی اقتصار ومعنای اصول وفروعی ممکن اولدوغی مرتبه
طریق جاده وعبارت ساده وادای ترکی ایله تعبیر وافاده وانتفاعی طالب اولان اخوانه آماده
ایدوب استخراج مطلوبك تسهیل وتیسیری ایچون هر لغتك اول وآخر حرفلرین ضبط
وحرکات ثلاثه یعنی فتحه وکسره وضمه اعتباری ایله قید وربط وهر برینك اولندن ممکن اولدیغی
مرتبه ترتیب حروفه رعایت قصد وهر حرفك اولنده ابواب وآخری کلدکجه مع فلان اداسنی شرط
ایدوب مثلا مفردات بیاننده باب الالف المفتوحة مع الالف دیوب بو مقوله آ ا لغتلر
یازیلوب بعده فی آبا مع بعده فی آبجرا مع بعده آبستا مع یازیلوب وباب الالف المکسورة والمضمومة
منوال مشروح اوزره بعده باب الالف مع الباده فی آب مع بعده فی آب شب مع بعده
آتشتاب مع وباب البا مع الالفده اول فی با مع بعده فی با با مع یازیلوب سائر ابواب دخی الی آخر التهجی
بومنوال اوزره ضبط وتحریر اولندی وهر لغتك قاج معناسی وار ایسه ایراد اولنوب حل اشکال
اولندقدن صکره اثبات مدعایه شاهد بی خلل وکواه بی علل اساطین فضلای متقدمین
ومشاهیر شعرای متعمدین نظم واشعارلرندن ممکن مرتبه یعنی احاطهٔ قدرت مقداری

بر بيت سلاست شعار ونظم آبدار ايراد ومعناى منقوله استشهاد اولنوب بر مقدمه وايكى
دفتر وبرخاتمهٔ لطائف كستر اوزره ترقيم اولندى ﴿ مقدمه ﴾ طريق نحو عربى اوزره قواعد
اصول فارسيه يعنى حروف تهجيدن داخل كلمه اولان حروف واعمالى يعنى هر برحرف داخل
وياخود لاحق كلمه اولدقلده قاج معنايه استعمال اولنور وقواعد اصوليه وصنايع بديعيه سى
تحرير وبيان اولندى ﴿ دفتر اول ﴾ ضروب امثال واصطلاحاتكه واقع اولديغى محالرده
معناى تحت اللفظى مراد اولنميوب معناى آخر ايله استعمال اولنان تراكيبكه هر برى سماعه
موقوف اولمغين ابيات مستشهدات ايله تقرير وعيان قلندى ﴿ دفتر ثانى ﴾ مفردات اسماكه
هر برى مشتق وغير مشتق واسم جامد ومنقول ومرتجل ومفرد ومركب اولدقلرينك تفصيل
احوالى بيان وكيفيت استعمالى قرين اذعان اولندى وديار عجمده كتاب لغتى فرهنك تعبير
ومؤلفى اسمنه مضاف ايلدكلرى شايع وبلاد رومده بو تعبير غير واقع اولمغله امتيازا عن غيره
فرهنك شعورى لقبيله ملقب وجمله لغاتى شامل وجامع اولدوغيچون لسان العجم اسميله
مسمى قلندى ومن الله الاعانة والتوفيق وهو يهدى الى سواء الطريق ﴿ بالجامعه ﴾ شعورى
ايلدك دعوايى تطويل * دعا قيل كيم اوله مقصود تحصيل * ايرسه فيض لطف لايزالى *
اولور بونسخهٔ بيمثل تكميل ﴿ بالجامعه ﴾ ايتديكى دعوايه قادر اولمز در شرط هنر * آدمى
وسواى ايدر اثباته عجز قدرتى * دم اورر علم ومعارفدن ايله عكسى ظهور * موتدن اولدر اشد
وار ايسه عار وغيرتى * عجزين اقرار ايلمك خيلى هنردر عارفه * بلدوكين بلامك جهليله اولور
شهرتى * نثر * فروزنده شمع بارگاه معرفت فرخنده جمع كارگاه فضيلت اولان سر دفتر فرقهٔ
دانش وبينش ومعانى پرور زمرهٔ عارفان سخن كيشك ضمير منير آيينه نظير وخاطر خطير الهام
پذيرلرينه معلوم ور وشن واوضح ومفهوم ومبرهندركه عادت معروفهٔ مصنفين وقاعدهٔ
مألوفهٔ مؤلفين بويله دركه بر كتاب بلاغت مضمون جليلة المقدار وبر نسخهٔ فصاحت مرهون
عظيمة الاعتبارىكه كشيدهٔ سلك تحرير عنبرين قام ورسيدهٔ سمط تقرير مسكى الختام ايدهلر
حيز يافتهٔ نظرگاه قبول ومعتبر داشتهٔ پيشگاه فحول اولوب مدى الدهر مطمح انظار اولو الابصار
ومطلع الانوار سپهر آثار اولمق امنيه سيله لابد بر دولتمند صاحب دانش بلند وبر سعادت پيوند
معارف پسندك اسم ساميسى ايله مشرف ومعزز ونام گرامى ايله معنون ومطرز ايدرلر بناء على
ذلك بونسخهٔ حقير عاجزانه ووسيلهٔ فقير نيازمندانه دخى مدى الشهور والاعوام بين الخاص
والعام رغبت ياب وشرف اكتساب اولوب مقبول وبنام اوله ﴿ بالجامعه ﴾ اوله عز وشرفله
قدرى عالى * بوله قدر بلند عند الاهالى * طوته مقبول انى ارباب عرفان * اوقندقچه اوله
تحسينه ارزان * جهان ايچره اوله مشهور آفاق * ايده نفعينى ظاهر حكم خلاق * آل اوزره
طوته ارباب معارف * قومايه طاق نسيان اوزره عارف * دكلدر كرچه عنوانه سزاوار * مكر
لطف خدا اوله پديدار * اولوب صدر شرمله زيبنده عنوان * مشرف فرماى نام صدر ديوان *
نه صدر صدور والاى يكانه * كه لطفى رايكان اهل جهانه * اولور سه كر نكاه لطفه مظهر *
شرفياب جهان اولمق مقرر * اكر تحسينه خود اولورسه ارزان * اولور تا حشره دك نفعى
فراوان * اولور خاص وعوامه نفعى حاصل * هم اولور رتبهٔ علياية واصل * خداوندا

خداوندا بحق آل احمد * انی احسانك ایله قیل ممجد * یعنی مشرف بخشای ملکت فضل وعرفان * زینت فرمای مسند صدر دیوان * طلیعه آرای عرصهٔ سپهر اقبال * ذریعه پیرای فلك جاه واجلال * بالانشین سریر صدارت عظمی * خورشید تمکین وكالت كبری رافع الویهٔ ناموس سلطنت * حامیٔ اودیهٔ دین ودولت * فارس خطهٔ عز وسعادت * حارس کشور ملك وملت * سوار ساعد علم وکمال * سوار سمند فضل وافضال * دایر معرکه آرای مضمار صولت * مشیر مملکت پیرای آصف منزلت * مرجع اصحاب استحقاق * مجمع مکارم اخلاق * مهجهٔ رایات وقار وحشمت * مضمون آیات تمکین وهیبت * سپهر مکرمتك آفتاب ضیا کستری * ریاض معدلتك ماهتاب مهر اثری * رافع اعلام فتح ونصرت * قامع اساس اعدای ملك ودولت * حامیٔ بیضهٔ دین مبین * ماحیٔ بدع فرقهٔ ضلالت آیین * قائمة السیف متانت وشجاعت * قادمة الجیش عزت وهمت * نقش نکین خاتم وكالت * ملاء الیمین خلافت وصدارت * دستور اکرم برجیس تدبیر * وزیر اعظم آصف نظیر ﴿ الجامعه وزراء اعدل واکرم مشیر اعظم وافخم * سمی مفخر عالم جناب مصطفی پاشا * ابد الله ایام عمره ودولته * وشید ارکان عزه وسعادته ﴿ الجامعه ﴾ کاتب حکم قضا روز ازلده نامنه * یازدی منشور ابد عنوانی طغرای کمال ﴿ ایلیوب پرورده ذاتن صنع استاد قدیم * ایلدی انواع لطفه مظهر فیض نوال ﴿ کیم کف درپاشی اوله مقسم ارزاق خلق ﴿ هرکسك امیدی حاصل اولهاندن بی سؤال ﴿ اوله آسوده زماننده جهان خلقی انك ﴿ ایرمیه چرخ فلکدن کیمسیه جور وملال ﴿ هر خطادن ذاتی حفظ ایلیه عین الله ﴿ عز ودولت خدمتنده اوله ایام ولیال ﴿ نثر ﴿ نیر ضیا بخشای جهات جهان وشعشعه فرمای اقطار آسمان اولان آستان فلك آشیان وخاکپای اکسیر نشانلرینه ره آورد فقیرانه ودست آویز حقیرانه قلنمق داعیه‌سی خاطر حزینمده جایگیر ودل غمگینمده قرارپذیر اولمغله زعم فاسد وفهم قاصر وکاسد بوانديشه‌یی تدبیر حسن ورأی مستحسن ملاحظه ایدوب ﴿ عربیه ﴾ والنمل یعذر فی القدر الذی حملا مصداقی اوزره ﴿ نظم ﴾ نمله جاءت برجل من جراد ﴿ توسلیمانی کن ای عالی نژاد ﴿ این نمی باشدره آورد نفیس ﴿ بلکه مانند مراشیٔ خسیس ﴿ نثر ﴾ اکرچه هرچند منظور نظر عنایت پیوند ومقبول طبع لطیف مشکل پسندلری اولمغه لایق وسزاوار اولمیوب لکن دستبوس خدام عالی مقام اولوب بو بندهٔ ناچیز معذر تخواه وافکندهٔ جای خجلت اشتباهك نهال کلبن امیدینی آب زلال کرم قبول ایله سرسبز وبرومند ودوحهٔ حدیقهٔ آمالن حصول مرامیله سربلند یعنی حسن قبول احسانیله شادکام بیورلمق نیاز وانتیام بندهٔ ناکامدرکه بو نسخهٔ قلیل المقدار وعدیم الاعتبار صحیفهٔ روزکاره الی یوم القرار شهرت شعار وپسندیده وتامدار اوله وما توفیقی الا بالله وعلیه توکلت ﴿ مقدمه ﴾ طریق نحویه اوزره قواعد فارسیه بیان اولنور معلوم اولهکه حروف تهجیدن داخل ولاحق کلمه اولان اصحاب اعمال بونلردر ا ب ت ج د ز ش ك م ن و ه ی بو حرفلردن بعض اوائل کلمه‌یه داخل وبعض آخرینه لاحق اولدقلرندن هر برینك عمللری بیاننه شروع اولندی ومن الله الاعانه والتوفیق ﴿ حرف الالف ﴾ همزهٔ مفتوحه که لسان عربده ادات استفهامدر فارسیده داخل ولاحق اولدقده

هر محلده بر کونه معنایه استعمال اولنور ندا تنبیه استفهام استغاثه تمنی استمرار
تعجب نسبت زائد تعریه توسل ملازمه مقابله مبالغه اتصاف بمعنی واو عطف
امر وصف ترکیبی اولا حرف ندادر که آخر کلمه منادی یه لاحق اولور مثالی خواجه حافظ
بیت خسروا دادکرا بحرکفا شیردلا * ای جمال تو بانواع هنر ارزانی * نثر بعض محلده اداته
دخی الحاق اولنوب منادی محذوف اولور مثالی خواجه حافظ بیت ایا پر لعل کرده جام زرین
ببخشا بر کسی کش زر نباشد * ودخی تنبیه معناسنه اولور کلمه یه لاحق اولدقده مثالی ببخشا
کبی وادوات اولنه داخل اولور مثالی حکیم فردوسی بیت ایا شاه محمود کشورکشای * کر از من
نترسی بترس از خدای نثر بو بیتده ندا معناسیله فهم اولنور مثال دیکر حکیم فردوسی بیت
ابر داه دو هفته شد کدخدای * کرفتند هریک سزاوار جای * داه پرستار معناسنه در ودخی
استفهامیه اولور مثالی شیخ سعدی بیت که سلطان ازین روزه آیا چه خواست * که افطار
او عید طفلان ماست * نثر * والف مقصور ایله ده استعمال اولنور مثالی استاد عنصری
بیت اکر خبر نبودست سوی او باده درون * ایا چکونه شود حال عاشق مغبون * ودخی استغاثه
وندبه ایچون ایراد ایدرلر مثالی شیخ سعدی بیت دردا و حسرتا که عنانم ز دست رفت *
دستم نمیرسد که بکیرم عنان دوست * ودخی تمنی معناسنه استعمال اولنور مثالی خواجه
حافظ بیت آنان که خاک را بنظر کیمیا کنند * آیا بود که کوشه چشمی بما کنند * ودخی استمرار
ودوام معناسنه کلور کاهی دعا اولان کلمه نک میاننده واقع اولور مثالها شیخ سعدی بیت
خدایا دشمنش جایی بمیراد * که هیچش دوست بربالین نباشد * مثال دیکر خواجه حافظ بیت
بماناد دستی که انکور چید * مریزاد پایی که درهم فشرد * بو معنایه محمد حصار بیت که ما در پیش
بالای تو میراد * بجز دست تو تا بونش مکیراد * وله ایضا بیت بچشمان درد اندام تو چیناد *
برایت خویشتن را مرده بیناد * ودخی حرف تعجب اولور که ضمه ایله ا دیرلر یعنی بونه دیمک
اولور مثالی استاد منجیک بیت اکر خلقی ترا باشند جویان * چو با بندت فرو کویند اکویان
ودخی نسبت معناسنی افاده ایدر فارسیده ادات نسبت یالکز حرف یا ایله دکل الف ایله دخی اولدیغی
متأخرین تحقیق ایلشلردر مثالی حکیم اسدی بیت بسا زورمندا که افتاده ست * پس
افتاده را یاوری کرد بخت * بو دقیقه دن آکاه اولمینلر زورمندا لفظنی جمع ظن ایدوب زور
منداندن مخفف صانورلر ودخی بعض کلمه آخرنده زائد واقع اولور واسقاط اولنسه معنای کلمه یه
خلل کلمز مثالی شیخ سعدی بیت بکفتا من کلی ناچیز بودم * ولیکن مدتی با کل نشستم * نثر
بکفتاده کی الف زائده قوافی اشعارده چوق واقع اولور انجق رعایت قافیه قصد اولنور مثالی
شاکر بخاری بیت باتش درون برمثل سمندر * همیدون باب اندرون چون نهنکا * مثال
دیکر استاد دقیقی بیت پیاده شود دشمن از اسب دولت * چو کردی بر اسب سعادت سوارا
بر اسب سعادت سواری وداری * بدست اندرون از سعادت سوارا * نثر * سوارا اول جمله
فارسیده آتلو معناسنه سوار ثانی کسرله عربیده دست برنجن معناسنه ومرقوم الف زائده کاهی
تحسین لفظ ایچونده ایراد اولنور مثالی حکیم خاقانی بیت بد اسلطانیا کوز ابودریغ دلا شوبی * خوشا
درویشیا کور ابو دکنج تن آسانی نثر سلطانیا ودرویشیاده اولان الف مقحم یعنی زائده درا ما

اما لفظك محسناتندر مثال دیکر حکیم فردوسی بیت پری چهرهٔ باسبا وحشیا * که دلها بمهرت همی بخشیا * ودخی تعریه ایچون اولورکه شعرای عجم مصادر وافعال اواٸلنه ادخال ایدرلرکاهی ممدوده کاهی مقصوره واقع اولور مدخولی اولان لفظ انمن عاری اولسه معنایه خلل کلمز مثال ممدوده استادرودکی بیت چون بکردد پای اواز پایدان * آشکوخیده نماند همچنان * اصلی شکوخیدندرکه سورچمك معناسنه مصدردر مثال مقصوره استاد لطیفی بیت ابی جرم را کرکنی ظلم وجور * کند مر ترا بی کنه جوردور * دخی توسل دریعنی بعض کلمات مرکبه بیننه ایراد ایدرلر الف ساکنه در سراین وسراپا وسراسرکبی که ایکی معنالی کلمه یی برکلمه ایتمکه وسیله اولور مثالی شیخ سعدی بیت بخدای وبسراپای توکردوستیست * خبراز دشمن واندیشهٔ دشنامم نیست * ودخی ملازمه معناسنه کلور واقع اولدوغی محللرده برنوع معنا افاده ایدر مثلا ایکی کلمه نك که بری فاعل اوله انکله ترکیب اولنان کلمه یی کمدوکبی ایده اوله الفه ملازمه تعبیر اولنور مثالی شیخ نظامی بیت تارسیدندهردودوشادوش * به بیابانی ازبحار بجوش * وملازمه نك برمعناسی دخی هم فاعل وهم مفعول اولور مثالی شیخ نظامی بیت درهم آمیختیم خنداخند * من وچون من فسانه کوی چند * یعنی بربریمزایله قارشدق کوله رك وکولدوررك وبر معناسی دخی باء الصاق معناسی کبیدر مثالی شیخ نظامی بیت شه زکرمی سیاستم فرمود * درهلاکم مکوش زودآزود * که معناسی بزودآینده دیمکدر ودخی نیوشاوکوشاوجویاوپویابوقبیلدندرکه اسم فاعلدر معناسی نیوشنده وکوشنده وجوینده وپوینده در ودخی مقابله ومساوات معناسن افاده ایدرایکی کلمه که برجنس اوله ارالرینه الف ساکنه کتوروب برکلمه ایدرلر سراسرکبی مثالی شیخ سعدی بیت جهان کرچه سراسرلاله زارست * برهنه پامروانجاکه خارست * ولبالب کبی مثالی میرنظمی هروی بیت اشك حسرت دمبدم ازدیده ریزان میشود * چون لبالب باشدآب ازکاسه میریزدبرون * ودنکادنك ورنکارنك وکرداکرد وپیچاپیچ وکوناکون جمله مقابله ومساواة معناسنه در ودخی مبالغهٔ اتصاف ایچون صیغهٔ امرك اخرینه الف ساکنه ایراد ایدرلر داناوبیناوشنواکبی که موصوفك صفتن زیاده ایدر ودخی ذکر اولنان الف ملازمه ایله اسم فاعل اولان کلمه لرك آخرینه برنون ساکنه الحاق ایدوب اتصافلرین مبالغه ایله زیاده ایدرلر خندان وکریان وتابان کبی ودخی صیغهٔ امرك آخرینه که الف ساکنه ایراد اولنور مبالغهٔ اتصاف ایچون اولالنی بعض کلمه یه دخی الحاق ایدرلرده معنای آخرحاصل اولور مثلا آمدن صیغه سنك امری که الف ممدوده دربرون لفظنه الحاق ایدنجه بروناآ اولور بازآ دخی بویله در مثالی شیخ سعدی بیت بازاکه درفراق تو چشم امیدوار * چون کوش روزه دار برالله اکبرست * ودخی هرصیغهٔ امر مجردکه بعض ترکیبلرده صفت استعمال اولنور اکا وصف ترکیبی دیرلر مثلا خوش آینده وپنهان وآشکار لفظلرنده که خوشاوپنهاناواشکارادینلمك جائز اوله ودخی واوعطف معناسنه استعمال اولنور الف مفتوحه که ادات استفهامیه اوله مضموم ایدوب بعض ادوات اولنه ادخال ایدرلر مثالی حکیم فردوسی بیت ایاخلعت خوب باخرمی برفتی همی برنوشتی دمی * بو الف مضمومه ایله الف تعریه شهنامه ده چوق واقع اولمشدر فارسیده رسوخ تامی اولنلره معلومدر بعض نسخه لرده الف استفهامیه دن صکره واومعدوله یازلمدوغی

زرسیله نظر در اول واو خود و خورشید واولری کبی معدوله او لمغله ساقطة التلفظ اولوب الف
مضمومه ایله اکتفا اولنور معلوم اوله که ذکری مرور ایدن ندا و تنبیه واستغاثه و تمنی واستفهام
اداتی اولان الفلرك معنالری بر برلرینه غایت قریبدر انجق فرقلری واقع اولدقلری محللرده هر الف
مدخولنك معناسنی افاده ایدر دقایق فارسیه ده ممارستی اولنلره ظاهردر والف زائده و تحسین
وتعریه معنالرنده بر برلرینه قریبدر وکذلك توسل وملازمه ومقابله الفلرینك دخی معنالری
بر برلرینه قریبدر فرقی غایت دقیقدر والحاصل الف حرفنك دخول ولحوقی حالنده شعبه لریله
یکرمی معنایه ده استعمال اولنور والله سبحانه العالم ﴿ حرف الباء ﴾ باء مفرده که اوائل
کلماته داخله اوله بر قاچ معنایه استعمال اولنور جمله دن * الصاق * مصاحبه * قسم * ظرفیه
تشبیه * زائده * التباس * توسل * تأکید * علت * دخول بمضارع * باء
مفتوحه که بعض ادوات اوایلنه داخله اولور عربیده اولان حروف جاره دن باء مکسور کبی در
از جمله بسم الله ده واقعدر فارسیده بنام ایزد دینلور مثالی شیخ سعدی بیت بنام خداوند
جان آفرین * حکیمی سخن در زبان آفرین * حکیم فردوسی دخی بیت بنام خداوند جان
وخرد * کزین برتر اندیشه برنگذرد * ودخی الصاق ایچون اولور که عربیده کی لام جار کبی در
مثالی خواجه حافظ بیت عاشق که شد که یار بحالش نظر نکرد * ای خواجه درد نیست
وگرنه طبیب هست * ودخی مصاحبه که عربیده اولان مع معناسنی افاده ایدر خواجه حافظ
بیت ببال و پر مرو از ره که تیر پرتابی * هوا گرفت زمانی ولی بخاك نشست * ودخی قسم ایچون
ایراد اولنور خواجه حافظ بیت بجان یار و بحق قدیم وعهد درست * که مونس دل وجانم
دعای دولت تست * ودخی ظرفیت معناسنی افاده ایدر مثالی خواجه سلمان بیت ای
کریمی که بدوران بهار عدلت * درهمه روی زمین باد خلافی نوزید * ودخی تشبیه ایچون
استعمال اولنور استاد عسجدی بیت رویت بگل و یاسمن باغ نگوید * هرانکه بود راست
نظر راست ببیند ودخی زائد اولور انجق تحسین لفظ وگاهی ضرورت وزن ایچون
استعمال ایدرلر مثالی خواجه کمال بیت بطلب یافت نشان از لب شیرین فرهاد * ره سوی
لعل نبردند بجز کوه کنان * ودخی التباس یعنی اختلاط معناسنه گلور اصلی ظرفیتك
بر نوعیدر زیرا فی معناسنه اولان در لفظیله معنالرنده قربیت اولمغله التباس ظاهر اولور انجق
فرق بودر که مذکور بانك افاده ایتدوکی ظرفیتی ترکیبده فلانده ایله تعبیر ایدرلر شیخ سعدی
بیت بدریا در منافع بیشمارست * وگر خواهی سلامت در کنارست * ویریوزنده دیمك
یرده بروی زمین دیرلر مثالی میر محمد نظمی بیت نگویم من این نظم از بهر مال * نباشد
به پیش کسی پایمال * مرادم شود یادگار بهین * پس از من بماند بروی زمین * وگوکده دیمك
یرده باسمان دیرلر مثالی خواجه آصفی بیت مجنون باسمان قمری دید وحال کرد * گویا که تاج خیمهٔ
لیلی خیال کرد * ودخی در معناسنه استعمال اولنور عربیده کی فی معناسنی افاده ایدر
مثالی استاد رودکی بیت شاهی که بروز رزم از زادی * زرین نهد او بتیر در پیکان * تا کشتهٔ
او از آن کفن سازد * تا خستهٔ او از آن کند درمان * یعنی روز رزمده وتیرده دیمك اولور مثال
دیگر حکیم فردوسی بیت می لعلگون در بجام بلور * بخوردند تا در سر افتاد شور * یعنی

یعنی جام بلوردە و مثال دیکر شیخ سعدی بیت بشب کفتی از جرم کیتی فروز * دری بود از روشنائی
بروز * یعنی کیجه ده دینك دیمك اولور وکاهی عربیەکی علی معناسن افاده ایدن بر معناسنه ده
استعمال اولنور مثالی ظهیر فاریابی بیت توشمع عصمتی بشب ظلم در تباب * تو ابر رحمتی
بسر خلق بر ببار * یعنی بر سر خلق بر ببار مثال دیکر تاج ماثر بیت کر صاعقه بر سنك عصمتی
کار کر اید * تیرش به ازان کار کر اید بسپر بر * آن تیرنه تیر است عقاییست که بسته است
خط اجل و فتح بمنقار ببر بر * یعنی بر سپر و بر پر دیمکدر معلوم اوله که باء مذکورە که ادوات مرقومه
معنالرینه استعمال اولنور بونلردن ماعدا حرف زاورا معنالرینه دخی کلور بو مذکورلرك
بعضیسی بر برلرینه قائم مقام اولور هر بری محلنه کوره استعمال اولنمق جائزدر و دخی ادات
توسلدر که مشتقاتنه الکله توسلی اولنور لکن کلمه یه داخل اولدقده مکسور تلفظ اولنور مثلا
بدانم و بدانست کبی مثالی استاد لطیفی بیت بدانست کان روح پیغامبراست * که بهر پیمبر
بدان اندراست * و دخی تأکید ایچون اولور افعال مستقبلدن غیری یه که داخل اوله
معنای تأکید مراد اولنور بشد و بکرد و بدید دیرلر مثالی شمس فخری بیت بشد اندران
شاه میفروش * بکرد نه مستان ز شوقش خروش * و دخی ادات علتدر اوائل اسمائیه
داخل اوله معنای علت ظاهر اولور مثالی خواجه حافظ بیت آسایش دو کیتی تفسیر این
دو حرفست * بادوستان مروت بادشمنان مدارا * و حرف الف که حروف علتدندر لسانی
فارسیده حذفی شایعدر اصلی با اولان حرف بنك معناسی بودر اما اصلی بادن مخفف اولمیان
باء مفردەنك معنالری که مقدم ذکر اولندی عربیه حروف جاره‌دن اولان حرف باکه
الصاق ومصاحبه وقسم وبمعنی مع وبمعنی فی که مدلولنك ظرفیتی بیان ایدر
وبمعنی علی وبمعنی الی ولام تخصیص معناسنه ده اولور مثالی استاد بیت سنبلستان خطم
خشك نکشتست هنوز * بمن آیید که آهوی خطا یید همه * و دخی اوائل مضارعه داخل
اولان باء مفرده که مستقبله اختصاصی اولور بداند و بشناسد و بخواند کبی اول بانك حرکتی
مابعدینه تابع اولور مابعدنده اولان حرف مفتوح اولسه و یا خود مکسور اولسه اول با ایکیسنده
دخی مکسور اولور بیاید و برود و بشناسد و بنشیند کبی زیرا بو کلمه‌لرده مفتوح اولمق فصیح
اولمز و اما مابعدی مضموم اولورسه اول با دخی مضموم تلفظ اولنور بکوید و بجوید و نماید کبی
اما تعدیه و الصاق ایچون اولان بایی فرق ایلکه مفتوح اولسه جایزدر معلوم اولا که باء مذکورن
شعبه‌لریله اون بش معنایه استعمال اولنور بعضیلرینك فرقی غایت دقیقدر لکن اهل
اولانلره واضحدر والله سبحانه الخبیر ﴿حرف التاء﴾ حرف تاکه اصحاب اعمالدندر ایکی نوعدر
یا اوائل کلمه‌یه داخل اولور یا خود آخر کلمه‌یه لاحق اولور لکن اول کلمه ده الفله اولمغه محتاجدر
آخرنده مفرده اولور بر تاج معنایه کلور بونلردر * ابتدا لغایه * انتهاء غایه * غایت غرض *
تحذیر * بمعنی مادام * تعلیل * ادات توقیت * ادات شرط * تعجب * مضاعفه * خطابیه *
ابدال * اولا ابتداء غایت ایچوندر که عربیه‌ده اولان من معناسن افاده ایدر مثالی خواجه
حافظ بیت تا شدم حلقه بکوش در میخانهٔ عشق * هر دم اید غمی از تو بمبارك بادم *
و دخی انتها غایت ایچون عربیه که الی معناسنه استعمال اولنور مثالی خواجه حافظ بیت

آنم که یکدمم از تنك وتا زم شکیب نیست * تا مکه ومدینه تکیه م حبیب نیست * ودخی غایه غرض اولور مثالی حکیم فردوسی بیت بفرمود تا رخش را زین کنند * دم اندر دم نای زرین کنند * ودخی مقام تجدید پرده صاقن دیجك یرده ایراد ایدرلر مثالی شیخ سعدی بیت تا نکنی خدمت سلطان دلیر * تیغ وسنان رویدا زاندام شیر * ودخی مادام معناسنه کلور مثالی مولانا جامی بیت تا در آید بشتر کشته سوار * بود کردون اشتران کرده قطار * ودخی ادات تعلیلدر عربیه کی کی معناسنه اولور مثالی استاد لطیفی بیت از مهد تا بلحد بیاموز ویاکزی تا ز حق وخلق جهان معتبر شوی * مصراع ثانیده اولان تا تاء تعلیلدر ودخی توقیت ایچون استعمال اولنور مثالی کمال اسمعیل بیت تا جها نست صدر عادل باد * فیض جودش چو عدل شامل باد * ودخی ادات شرطدر مثالی اهلی شیرازی بیت تا پریشان نشود کار بسامان نشود * شرط عقلست که تا این نشود آن نشود * ودخی عجب معناسن افاده ایدر مثالی شاهی بیت نخل قدت که آب کل ویاسمن بریخت * تا در کدام آب وهوا حاصل ایدست * مثال دیکر مولانا جامی بیت من پیش زانوی غم تا یار همزانوی کیست * خاطر من سوی او تا خاطر او سوی کیست * ودخی مضاعفه اولور مثلا یکتا ودوتا دیرلر کاهی اخرینه بر یاده زیاده ایدرلر مثالی شیخ سعدی بیت پشت دوتای فلك راست شد از خرمی * تا چو تو فرزند زاد مادر ایام را * وتاء مفرده که اواخر کلماته لاحقه اولور علامت خطابدر عربیده حروف جاره دن کاف خطاب معناسن افاده ایدر مثالی شیخ سعدی بیت خدایا بران تربت نامدار * بفضلت که باران رحمت ببار * مکردان غریب ازدرت بی نصیب * مبادا که کردی بدرها غریب * مثال دیکر حکیم انوری بیت نه منتقم زان که امکان ندارد * چو خلق عدم عدوت انتقامت * تاء مذکورنك انواع شعبه لری وار در ماقبلی متحرك ویا ساکن اولمق واواخر اسماده مضاف الیه اولمق ومفعولیت معنالرینه کلمك واواخر روابطه ملحق اولمق ومفتوح ویا مکسور اولدوغی حالده وزیاده حرف علت وهاء علامت واقع اولدقده نه حال اوزره اولمق اولا علامت افصح بودر که ماقبلی متحرك تلفظ اولنه مثالی مولانا جامی بیت هرچه فتد سری ازان در دلت * معنی تو کردد ازان حاصلت کاهی ضرورت وزن ایچون ماقبلی ساکن اولور مثالی حکیم سنائی بیت علت روز وشب خو لرست یقین * چون کذشتی نه انت ماند نه این * کاهی اسم اخرینه لاحق اولوب مضاف الیه معناسن افاده ایدر مثالی شیخ سعدی بیت جهانت بکام وفلك یار باد * جهان افرینت نکهدار باد * وکاهی افعال آخرینه لاحق اولوب مفعولیت معناسن افاده ایدر مثلا دیدت فعل ماضی وبیندت فعل مضارع ودیدمت حال معناسنه اولور مثال اول میر محمد نظمی بیت دوش دیدت با رقیب از دوستان * کج کله ساغر بکف در بوستان * مثال ثانی وله بیت میشود افتاده هر که بیندت * هان که باشد کریه عاشق بدت * مثال ثالث وله بیت میروم هر صبح رویت بینمت * روی تو با دیکران را دیدمت * وکاهی روابط اخرینه لاحق اولور مثالی کمال بجندی بیت تا یار رسی کمال روزی * در عمر اکرت نصیب باشد * افصح بودر که ماقبلی مفتوح تلفظ اولنه مثالی مولانا جامی بیت کرد سرت ابطحی ویثربی * خاك درت مشرقی ومغربی * وکاهی ماقبلی مکسور اولسه ساکن اولور مثالی وله ایضا بیت مقدا ولی

اولی واخریت * متفق باطنی وظاهریت * واخرنده حرف الف اولان لفظه لاحق اولدقده
لابد ساکن تلفظ اولنور مثالی حکیم فردوسی بیت بدین نام چون باز کردی بجای *
یکوتات خوانند بل رهنمای * والفدن غیری هربه حرف ساکن واقع اولسه مذکور تادخی ساکن
تلفظ اولنور مثالی مولانا جامی بیت که در زیر پرت بپروردهام * ایا بچه کانت براوردهام *
وکاهی الف ساکنه دن صکره بریا دخی زیاده ایدرلر مثالی استاد لطیفی بیت چون باده شدی
عصای پیران * عاصی مشو ومنه عصایت * وکاهی مذکور تانک ماقبلنده واو واقع اولسه
بر قاچ وجهله تلفظ اولنور مرقوم واو کاهی ساکن اولور مثالی شمس فخری بیت بود بروز وغا
همچو پیکر بهرام * زتیغ وتیر بماند عدوت در تب وتاب * مثال دیکر شیخ سعدی بیت
کیسوت عنبرینهٔ کردن تمام بود * معشوق خوب روی چه محتاج زیور ست * واو مذکور کاهی
مفتوح واقع اولور مثالی لطیفی بیت کمان ابروت پیوسته مارا * بتیر غمزه که میمواز د * کاهی
واودن صکره بریا زیاده اولنور مثالی وله بیت اکر از کشتن چشمت عزیزان عفوها جوید *
چو مقصود منست ازدل نجویم کشت معفویت * ویای مصدریه واقع اولدقده بریا دخی زیاده
ایدرلر مثالی کمال اسمعیل بیت نکرکه دوستیت رابها چه باشد خود * چو دشمنیٔ ترا دشمنت
بجان بخرید * ویای مصدریه دن اول نون واقع اولسه وصل واتباعله تلفظ اولنور مثالی
مولانا جامی بیت کوش جهانکاه خدا خوانیت * درج کهر شد زسخن رانیت * وتاء
مذکورنک ماقبلنده هاء علامت واقع اولدقده افصح بودرکه اول هادن صکره همزهٔ مفتوحه
مجتلبه زیاده اولنه مثالی خواجوی کرمانی بیت بی خدت نامه میل کل وبرک سمنم * تا شدم
بنده ات ازادهٔ سرو وچمنم * وکاهی محل اقتضا سیله هاء علامتی حذف ایدوب ماقبلنده اولان
حرف ساکنه وصل ایدرلر مثالی شمس فخری بیت زر ویاقوت ولعل اندر خزینت * نه بیند
روی کیسه تا تبنکو * وکاهی تاء مذکوره یی ادات جمع اولان الف ونونله ده استعمال
ایدرلر مثالی کمال اسمعیل بیت طناب عمرتان باد اسلامت * بهم پیوسته بادا تا قیامت *
مثال دیکر خواجه حافظ بیت عمرتان باد افزون ای ساقیان بزم جم * کرچه جام ما نشد
پرمی بدوران شما * بو تاء خطابه اصطلاح شعراده اضافت تعبیر ایدرلر وشین ضمیر غائبه
ومیم نفس متکلمه دخی اضافت اعتبار ایدرلر ودخی بعض محلده تاء مذکوره یی داله ابدال ایدوب
کردیت ورفتیت دیه جک یرده کردید ورفتید دیرلر خوارزم لغتیدر حضرت مولانا قدس
سره الاعلی کذرکاهت یرینه برشعرنده کذرکاهد یازمشلر کند ومجموعه لرنده خط شریفلری ایله
مسوده طریقیله یازدقلرینی بو فقیر کوروب نقل ایلدم ﴿ شعر ﴾ دل کرچه کذرکاهد شد *
اوراست نخواهد شد * کر راستی خواهد شد * ان سرو چمن دارد * معلوم اوله که
حرف تانک شعبه لریله اون التی معناسی وار در شعبه لرینک فرقی دقیقدر فارسیلر رسوخی اولنلر
بیلورلر والله سبحانه الهادی ﴿ حرف الجیم ﴾ جیم فارسی آخرنده هاء ساکنه ایله ایکی
معنایه کلور ادات تصغیر وغیر ذوی العقولدن سؤال در وهاء علامتسز دخی ایکی معنایه
استعمال اولنور هاء علامتله تصغیر قصد اولندقده باغچه وهندوچه کبی مثال اول شیخ سعدی
بیت هرکه را باغچهٔ هست ببستان نرود * زانکه مجموع نشسته است پریشان نرود *

مثال ثانی عماد فقیه بیت خیال خال تو هندوچه حدیقهٔ چشم * سواد خط تو دیباچهٔ سفینهٔ دل * ومعنای ثانی غیر ذوی العقولدن سؤال درنه دیمك معناسنه معنای اول مطلق جیمك فتحه سیله وثانی فتحه ایله ده کسره ایله ده تلفظ جائز درهاء علامتله کتابت اولنور اما تلفظ اولنمز وکاهی هاء علامتی حذف ایدوب مابعدنده اولان حرفی ساکن وجیمی آکا وصل ایله استعمال ایدرلر چیست کبی که اصلی چه است در وکذلك چون کبی واوی حذف ایدوب آن واین حرفلرینکله الفلرین حذف وجیمی ادخال ایدوب چنان وچنین دیرلر اصلی چون آن وچون این ایدی وهاء علامتسز اواخر کلمه ده علامت تعریب در مثلا بنفشه وشاهتره لفظلرنده هاء علامتی حذف وپرینه جیم عربی کتوروب بنفسج وشاهترج دیدیلر لکام وبنك کلمه لرنده اولان کاف عجمی یرینه جیم عربی کتوروب تعریب ایلیوب لجام وبنج دیدیلر وعلی هذا القیاس

﴿ حرف الدال ﴾ لسان فارسیده دال مهمله ایله ذال معجمه نك فرقی دقیقدر قاعده بودر که هر کلمه آخرنده مضارع علامتی اولان دال مهمله دن غیری دال واقع اولسه ماقبلی حرف صحیح وساکن ایسه دال مهمله در کرد ومرد وسمند ونوند وپسند کبی ودخی اکر ماقبلنده حرف علت واقع اولسه یعنی الف وواو ویا حرفلرندن بری اولسه ذال معجمه در نته کم افصح المتکلمین خواجه محمود ابن یمین بو قاعده یی بر قطعه ایله بیان ایلمشدر ﴿ قطعه ﴾ در زبان فارسی فرق میان دال وذال * یادکیر از من که این نزد افاضل مبهم است * پیش ازو در لفظ مفرد کر صحیح وساکنست * دال خوان آنرا وباقی جمله ذال معجمه است * وشعرای عجمك استاد عالیجنابی مولانا ظهیر فاریابی بو قطعهٔ عربیه ایله بیان ایلمشدر ﴿ قطعه ﴾ احفظوا الفرق بین دال وذال فهو رکن بالفارسیة معظم * کل ماقبله سکون بلا وای * فهو دال وغیره ذال معجم * لفظ وای حروف علتدر وشهاب الدین احمد حکیم کرمانی مثالیله واضح نظم ایلمشدر ﴿ قطعه ﴾ هرکجا ماقبل وی جز حرف علت ساکنست * همچو مرد وکرد وسرد و برد از ادال خوان * هرکجا ماقبل وی ساکن بحرف علت است * همچو باذ و بیذ و بوذ و باذه آنرا ذال خوان * مذکور قطعه لرده ماقبلی ساکن وصحیح اولان کلمه لری دال مهمله وحروف علت اولانلری ذال معجمه یه مخصوص ایلمشلر اما حروف متحرکی ذکر ایتمامشلر بو تقدیرجه حروف علت واقع اولنلر ذال معجمه اولور وباقی اکر ساکن واکر متحرك دال مهمله اولمق اقتضا ایدر اما اصح بودر که ذال معجمه بوزبان نزاکت بیانده اولمیه زیرا استادان مدققین وکاملان محققین شعرلرنده دال وذال فرقنی رعایت ایتمامشلردر ودخی دال ساکنه که افعال آخرینه لاحقه اوله علامت فعل مضارع اولور داند وشناسد * وکوید * وخواند * کبی واکر کلمه ده فعل مضارع اولنه حرف می ویا خود همی داخل اولسه صیغهٔ حال اولور میداند ومیشناسد وهمیداند وهمی شناسد کبی واکر مجرد صیغه اولسه یاخود با مضارع داخل اولسه صیغهٔ مستقبل اولور بداند وبشناسد کبی بوفنك اصحاب وقوفلرندن بعضیلری می لفظنی حاله وهمی لفظنی مستقبله استعمال ایلمشلردر لکن قاعدهٔ کلیه دکلدر وفعل مضارع جمعنده دالك ماقبلنه نون کتوروب جمع اوقورلر مثلا دانند وشناسند کبی ودالك مابعدنه هاء علامت کتورورلر اسم فاعل صیغه سی اولور داننده وشناسنده کبی والله سبحانه الوهاب ﴿ حرف الزاء ﴾ حرف زاء معجمهٔ مفرده که اوائل کلماته داخل اوله لسان

لسان عربده اولان من وعن معنالرین افاده ایدر گاهی الف دخولیله از دیرلر وگاهی در معناسنه که ظرفیت معناسن افاده ایدر واقع اولدیغی کلمه نك حرف اولی ساکن اولور اکثر حروف علت ایله مناسبتی واردر زان و زین وز وکبی ومابعدی حرف صحیح اولدقده مثالی شیخ سعدی بیت
اکر روزی بدانش برفزودی * ز نادان تنك روزی ترنبودی * نون حرف صحیحدر
مزبور حرف زالابد مابعدنه تابع اولور حرکات ثلاثده مثال فتحه شیخ سعدی بیت
زانکه که ترا بر من مسکین نظراست * آثارم از آفتاب مشهورترست * مثال کسره مولانا
جامی بیت زان نسزد تهمت این درج را * زین نرسد ظلمت این برج را * مثال ضمه ایضاله
بیت اربعین است که درهای فتوح * زو کشادست بخلوتکه روح * وگاهی کاف رابطه یه
الحاق اولنور که حرف که درهاء علامتن حذف ایدوب زایی الحاق وکافه فتحه ویروب کز دیرلر
والله اعلم ﴿حرف الشین﴾ حرف شین معجمه که کلمات آخرینه لاحقه اولور ایکی قسمدر
برقسمی ضمیر غایب وبرقسمی علامت اسم مصدردر وقسم اول دخی ایکی نوعدر شوندن
خالی دکلدر که یا اسمه لاحق اوله ویا فعله لاحق اوله اسمه لاحق اولدقده ضمیر غایب اولوب
مضاف الیه معناسن افاده ایدر مثالی میر نظمی بیت ز روی ان ماه بچه منور شد د بستانش
بهشت عدن باشد وقت رفتن باغ وبستانش * واکر فعله لاحق اولورسه مفعولیت
معناسن افاده ایدر دیدش وشنیدش وغیرهما کبی مثالی شاعر بیت باز آمد آن مهی که ندیدش
فلك بخواب * آورد آتشی که نمیرد بهیچ آب * بو ایکی معنا دخی ظهیرك بو بیتنده واقع در
بیت دادیم دل بدست تو درپا میفکنش * غافل مشو ز ناله وزاری وشیونش *
بو شینك اتصالی احوالی تاء خطابیه نك اتصالی حالی کبیدر وقسم ثانی که علامت اسم
مصدردر امر مجرد صیغه سنه ملحق اولور دانش وبخشایش وستایش وخورش وپوشش
کبی که اصللری دان وبخشا وستای وخور وپوش ایدی مذکور ایکی قسم شینك علامتلری
وجمله خصایصلری اولدر که ضمیر غایب ومفعولیت معناسنه اولان شینك لابد ماقبلی مفتوح
اولور وعلامت اسم مصدر اولان شینك لابد ماقبلی مکسور اولور نته کیم مثاللرندن ظاهر
اولور وگاهی قسم اول اولان شینك ماقبلی مفتوح ایکن ضرورت حالنده ساکن ایدرلر نته کیم
بو بیتده واقعدر شیخ سعدی بیت هر که مزروع خود بخورد بخوید * وقت خرمنش خوشه
باید چید * ودخی ضمیر غایب شینی اسمه لاحق اولوب جمله استعمال اولنمق لازم کلدکده
ایکی نوع جمعه الحاق اولنور بری ها والف جمع صورتی اوله ایکی وجهله اولور بری اسم جمعك
حالی اوزره الحاق اولنور دلهاش وجهانهاش کبی وبر وجهی دخی شینك ماقبلنه بریاکتوروب
دلهایش وجهانهایش دیرلر وبر جمع دخی الف ونونله اولور ماقبلنه فتحه ویروب اسبانش وکاوانش
دیرلر اکر مزبور شینك ماقبلنده واو واقع اولسه اوچ وجه جائز اولور ساکن تلفظ ایتمك
اولور کیسوش کبی ومتحرك تلفظ ایتمك اولور کیسوش کبی ویای مفتوحه ایله کیسویش
کبی واکر حرف یا واقع اوله انده دخی اوچ وجه جایز اولور مثلا دوستیش کبی یا حرفنی ساکن ایتمك
دوستیش کبی یایی مفتوح ایتمك دوستیش کبی وبر یا دخی زیاده ایتمك دوستییش کبی
واکر کلمه نك آخرنده هاء علامت اولان لفظه لاحق اولسه میانلرینه الف مجتلبه زیاده ایدوب

بنده اش وجامه اش ديرلر وكاهى اولور كه هاء علامتى ساقط اللفظ ايدوب متصل ايدرلر
خزينه اش لفظنده خزينش ديرلر ومزبور شين بر نوع جمعه دخى داخل اولور ادات جمعدن
اول كتوريلوب سرشان ودلشان وجانشان ديرلر والله اعلم بحقيقة الامور ﴿ حرف الكاف ﴾
كاف عربيه اواخر اسمايه لاحقه اولدقده ادات تصغير در اول اسمك آخرى ساكن ايسه
مفتوح ايدوب مابعدنه كاف عربيه ساكنه الحاق ايدرلر مردك وزنك وطفلك كبى مثالى شيخ
سعدى بيت بروتا زخوانت نصيبى دهند * كه فرزندكانت بسختى درند * بينديش ازان
طفلك بى پدر * وزاه دل دردمندش حذر * وكاهى تاء خطابك اولنه كاف تصغير كتورلر
مثالى شيخ سعدى بيت قربانكت شوم پدرت را بزن بكش * عيسىٔ مريمى تو پدر راچه
ميكشى * وشول اسمك آخرنده كه هاء علامت اوله اول هايى يايه قلب وحركه سن مفتوحه ايدوب
كاف تصغير الحاق ايدرلر مثلا خواجه نك تصغيرنده خواجيك وبنده نك تصغيرنده
بنديك ديرلر وكاه اولور كه كاف تصغير آخرنه ياى خطابيه وياى وصفيه الحاق ايدرلر
وياى وحدتله دخى استعمال ايدرلر مثاللرى منلا غربى ﴿ نظم ﴾ كشتم خراب وشيفتهٔ
خردسالكى * قدش نهالكى چه نازك نهالكى * چون آفتاب كشته جهانسوز رنككش
هرسو بر آفتاب زابر وهلالكى * شيرينكى شكر لبكى شوخ چشمكى * مهرويكى بروبكش
ازمشك خالكى * ودخى حرف كه كاف عربيه نك كسره سيله وهاء علامت ايله ادات رابطه در
ماقبلنى مابعدنه ارتباط ايچون ايراد ايدرلر اكرچه مثاله حاجت يوق لكن چونكه هرسوزه
پرشاهد التزام اولندى بر بيت تحريرندن استنكاف اولنمدى استاد لطيفى بيت جوهرم كه نه
خويشتن پايم * عرضم نه بديكرى پايى * وكاف مزبوره كاهى ادات اسم استعمال اولنوب
ذوى العقول ذاتنه دلالت ايدر عربيه فتح ميمله مَنْ هُوَ معناسنه تركيده كيم ديرلر مثالى لطيفى
بيت هركه درپيش آيدش برهيچ هدندان زند * هركه در پس ميرود مى پايد ودندان
كند * ومذكور كه كاهى ادات تعليل اولور عربيه كى معناسن افاده ايدر ﴿ حرف الميم ﴾
حرف ميم ايكى نوع استعمال اولنور برنوعى اوائل افعاله ادخال اولنوب مفتوح تلفظ اولنور
عربيه كى لا معناسنه علامت نهى در مكو ومخوان ومخور ومرو كبى وبرنوعى اواخر كلماته لاحق
اولوب ساكن تلفظ اولنور ضمير متكلم در دانستم واموختم وكفتم كبى وكاهى بو ضمير متكلم متحرك واقع
اولور من ومرا معنالرنه مثالى شيخ سعدى از بوستان بيت تومولاى مردان اين خاك وبوم *
برانكيختم خاطر ازشام وروم * چو مولام خواند صدر كبير * نمايند مردم بچشم حقير * وله از
كلستان بيت كفتم كه كلى بچينم ازباغ * كل ديدم ومست شد ببويى * يعنى مست شدم حكيم
انورى بيت جستم زجاى وپيش دويدم سلام كرد * واوردمش چوتنك شكر تنك دركنار *
القصه بازكشتم وامد بخانه زود * در بازكرد وبازبست در پس استوار * يعنى آمدم ودر بازكردم
وبازبستم ظهير فاريابى بيت سفر كزيدم وبشكست عهد وقربى را * مكر بحله ببينم جمال
سلمى را * حله نام قبيله در خواجه حافظ بيت كل در بر ومى در كف ومعشوقه بكامست *
سلطان جهانم بچنين روز غلامست * يعنى كل دربرم ومى دركفم وجمع مراد اولندقده نفس متكلم
مع الغير معناسنه مذكور ميم ساكن اولنه بريا زياده ايدوب ميدانيم وميشناسيم وميكوييم ديرلر

دیرلر ﴿ حرف النون ﴾ نون مفتوحه که اوائل کلماته داخل اوله عربیه‌کی حرف ما کبی
معنای نفی افاده ایدر کلمه یه متصل کتابت اولنور افعال ومصادر واسم فاعل واسم مفعول
صیغه لرنده مثلا ندانند ونداند ونداننست ونداننستن وندانسته ونداننده کبی ونفی ذوات وسلب
صفات متعلقه قصد اولندقده هاء علامتله منفصل کتابت اولنور واسماء جامده واسماء
مصادر واسم زمان واسم مکان ومبالغه صیغه لرنده واسم فاعل که مفعولنه متعلق اوله انك نفی
وسلبی قصد اولندقده وقس علی هذا الباقی استاد لطیفی بیت جبری نه حیدری ونه داناو کاملی
داننده کلی ونه داننده دلی * ودخی نا حرفی نون والفله درعربیه لیس معناسنه در ترکیده
دکل دیدکلری در بودخی ادات نفی اولوب بونکله توصیف قصد ایدرلر مثلا نابینا کبی کور یعنی
دکل دیمك اولور وادات افعاله ده داخل اولور نادان ونا شناس کبی واسمایه ده داخل اولور
نامرد وناکس کبی ودخی نون ساکنه که فعل ماضی آخرینه لاحق اوله علامت مصدردر
تفصیل احوالی مصادر بیاننده ذکر اولنور ان شاء الله تعالی ﴿ حرف الواو ﴾ واو مفتوحه که
عربیه حرف عطفدر فارسیده دخی حرف عطف اولور بین الکلمتین واقع اولوب کلمهٔ اخرایی
کلمهٔ اولی یه عطف ایتدکده لابد مضموم تلفظ اولنور بعض محلده معطوف علیهك ضمه سیله
اکتفا اولنوب بلکه واو تلفظ اولنماز والفدن یاخود یادن صکره واقع اولدقده واوك اشباعی
ظاهر اولور مثالی واحد من الشعرا بیت پارسا ورند وصوفی وظریف * وصفهای
من شده درو قتها * وکاهی ضرورت وزن ایله همان آخر معطوف علیهك ضمه سنه اشباع
ویروب واوی ساکن ایدرلر مثالی همام تبریزی بیت بر سر وچشم من کذر کن تا * جویباری
بکل بیارایی * وکاهی ضرورت محل ایچون واو مفتوح تلفظ اولنور مثالی مولا ناشاهی
بیت ما بکدل ویکروی چنین وان کل رعنا * افسوس که از هر طرفی روی دکر داشت * وکاهی
واو ساکنه آخر کلمه ده اشباع ایله تلفظ اولنور بو حالت اکثر قوافی ده واقع اولور مثالی حکیم
فردوسی بیت بیاموخته کرئی وجادوئی * ندانسته چینی وهم پهلوئی * واکر واو ساکنه کلمه نك
آخرینه لاحق اولوب ماقبلنك حرکتی واوجنسدن اولورسه خراسانیلر قتنده ادات تصغیر اولور
﴿ ودخی معلوم اوله که فارسیده واو معروفه وواو مجهوله واردر بو تعبیر حرف یای تحتانیه ده دخی
استعمال اولنور واو معروفه اولدرکه ماقبلنده اولان حرف مضمومه اولوب ضمه یه اشباع ایله
حرکت ویریله وواو مجهوله ماقبلنده اولان حرف ینه مضمومه اولوب ضمه سنه زیاده اشباع
ویرلیوب تخفیفا تلفظ اولنه کذلك حرف یانك ماقبلنده اولان حرف مکسور اولوب کسره یه
اشباعی ظاهر اوله یای معروفه دیرلر تخفیفا تلفظ اولنان یایه یای مجهوله دیرلر والله العلیم
﴿ حرف الهاء ﴾ حرف ها که آخر کلمه یه لاحق اولور برقاچ معنایه کلور لیاقت * مقدار زمان *
بمعنی راتبه * هاء اصلی * هاء علامت * اولا لیاقت ونسبت معناسن افاده ایدر شمس فخری
بیت شاه فرزانه شیخ ابو اسحق * که همه کار اوست مردانه * ودخی مقدار زمان معناسنه
وقدر ومرتبه ده دخی استعمال اولنور خواجه حافظ بیت می دو ساله ومحبوب چارده ساله *
همین بسست مرا صحبت صغیر وکبیر * ودخی راتبهٔ هر روزه یعنی وظیفه وحساب همه عمره معناسنه
خواجه سلمان بیت کرچه کوی تو کند کعبه همه عمره طواف * پیش روی تو بر و قبله همه روزه

نماز * مثال دیکر وله بیت ای باز کشته از سفر کعبه مرحبا * از حج تست کعبه همه عمره باصفا * ودخی های اصلی درکه جمیع حالاتده ها تلفظ اولنور کره وهمره کبی و برنوعی ده هاء علامتدرکه کتابت اولنور تلفظ اولنماز انجق ماقبلنك فتحه سن محافظه ایدر کریه وبنده کبی بنه ها صورتنده یازیلور مثالی محمد صوفی * رباعیه * درهرمجلس چوکازآ کنده شدی * با هرخس وخار درشکرخنده شدی * بامشرب هرکه هست سازنده شدی * حاصل که چو آفتاب تابنده شدی * ودخی حالت توصیفده وحالت اضافتده بنه ها صورتنده یازیلور اما یاکبی اوقنور نهایت اوزرینه برهمزه یازیلور مثلا شهزادهٔ جوانبخت ونوباوهٔ باغ مکرمت کبی والف ونون جمع اولندقده ویای مصدریه الحاق اولندقده کاف فارسیله توسل اولنور شهزادکان وبندکان کبی لسان عربده آخرنده هاء تأنیث اولان اسملر فارسیه نقل اولندقده بوقبیلدن اولور غمزه وهمزه کبی ویاخود تای اصلی کبی تلفظ اولنور اوزون تا یازیلور دولت وسعادت کبی وکاه اولور که هاء علامت محاذاتنده ضرورت وزن ایچون حرف ساکنه احتیاج واقع اولور اول وقت صریح ها تلفظ اولنمق قبیحدر افصح بودرکه فتحه یی سلکه رك تلفظ اولنه شویله که نه صریح ها اوله ونه صحیح الف اوله مثالی استاد لطیفی بیت ای شاه ستمکروی دلبر زهمه رعنا * تاکی دل بیچاره باشد بفراقت خون ﴿ حرف الیاء ﴾ حرف یاکه آخر کلمه یه الحاق اولنور ایکی جنسدر برجنسی حروف معانی دندر وبرجنسی حروف مبانی دندر حروف معانی اول حرفلردرکه بسائط کلماتك ترکیبندن دکلدر وضعده ودلالتده غیره تبعیتلری یوقدر بلکه مستقل وضعلری ودلالتلری واردر آخر کلمه یه لاحق اولدقده متعدد معنالری اولور ایکی نوعدر بری اسم مصطلح درکه مستقل وضعی ودلالتی ومستقل مدلولی واردر یای خطابیه کبی وبرنوعی دخی حرف مصطلح درکه مستقل وضعی ودلالتی وار اما مستقل مدلولی یوقدر بلکه مدلولی غیرك مدلولی ضمننده ملحوظ اولور یای وصفیه کبی اصول یای معانی بونلردر یای خطابیه نك درت شعبه سی وار دریای استفهامیه ویای وصفیه ویای نسبت بوایکی نوعدر ویای تخصیص ویای مصدریه ایکی نوعدر یای تنکیر ویای فعل ماضی ویای وحدتك برشعبه سی وار دریای زائده بواصحاب اعمال اولان یالر ایله یای مبانی اصول وفروعلریله اون یدی نوع اولور اولا یای خطابیه که لسان عربده اولان ضمیر متصل مرفوع معناسنه در مثلا عرب طوردك واوردك دیمکده قمت وضربت دیر عجم ایستادی وزدی دیر بو یای عجمی اول تای عربینك فایده سن اظهار ایدر نته کیم تأکید ایچون ضمیر منفصل ایله ضمیر متصلی جمع ایدوب انت ضربت دیر عجم توزدی دیر وانت فعلت دیدکلرینه عجم توکردی دیر نته کیم بو بیتده واقعدر حکیم فردوسی بیت توکردی ورارستم داستان * وکرنه خری بود در سیستان * ویای مذکورك شعبه لری که جمله خصایصندندر اواخر کلماته لاحق اولور کرك اسم وکرك فعل وکرك مضارع اولسون مثلا چونی وکردی ومیکنی دیرلر یعنی نجه سن وایتدکمی وایدرمیسن دیمك اولور مثال اول محمد صوفی ﴿ رباعیه ﴾ ای دوست که کفتهٔ محمد چونی * عیشت بادا همیشه درافزونی * ایستاده بزیر آسمان چون آنم * کایستاده بزیر دار باشد خونی * مثال ثانی وله ﴿ رباعیه ﴾ ای انکه مرا بمدح افزون کردی * وز

وز دایرهٔ شهر بیرون کردی * همکاریٔ ما از دیچون کردی * کر نیست مرا تو هست
اکنون کردی * ودخی بیان خطاب ایدوب سن سن دیه جك یرده تویی دیرلر مثالی حکیم سنائی
بیت چه کنم رحمت تویی و دویی * چو یقین شد که من منم تو تویی * ومذکور حرف یا فعل
مضارعه داخل اولدقده کلمه تو ختیم اولنور یعنی علامت فعل مضارع اولان دال کلمه دن
اسقاط اولنوب یرینه حرف یا لاحق اولور فارسیده رسوخی وتمام وقوفی اولمیانلر مذکور
حرف یایی صیغهٔ امرك مدخولی قیاس ایدرلر ومی لفظی که مضارعه داخل اولور
مشترکدر حال ایله مستقبل میاننده اما اصح بودرکه صیغهٔ حاله مخصوصدر زیرا کتب
فقهیه ده مسطوردرکه اکر شاهد شهادتنده کواهی میدهم دیرسه شهادتی مقبوله در
اکر کواهی دهم دیرسه مقبوله اولمز زیرا شهادت ایتمکه وعده ایتمش اولور بوندن ظاهردرکه
حاله مخصوص اوله وکاهی مذکور یانك کلمه یه لحوقی رابطه واسطه سیله اولور مثلا کردستی
ودادستی دیرلر یعنی سن ایتمش سن وسن ویرمش سن دیمکدر واست که ادات رابطه درکلمهٔ
مذکوره یه ملحق اولمغله معناسن تغییر ایتمشدر اول حالت مراد اولندقده همزه اسقاط
اولنور وکاه اصلی اوزره ساکن قومق جائزدر مثال اول استاد لطیفی بیت اختیار عشق
بر کل مهتریست * سر نهادن اندرین ره سروریست * مثال ثانی حضرت مولانا بیت
اهل عرفا زاد ودیدن دوری است * این دویی اندر تواز مستوری است * ودخی یای
استفهامی درکه ادات استفهام عربیده در اما ترکیده اولان آخر کلمه ده کی می که کوردکمی
بیلدکمی ترکیبنك استفهامی در لکن فارسیده استفهام ایچون مستقل موضوع ادات یوقدر
انجق کلمه اولنه داخل اولان الفك محلنده معناسی استفهام مراد اولنور وبردخی کلمه آخرنه
ملحق اولان یای خطابیه بعینها محلنده مقام استفهامده استعمال اولنور اول معنی ایسه قرینهٔ
حالیه ایله فهم اولنور مثلا شنیدی ودیدی دیرلر سؤال رنکنده اشتدکمی وکوردکمی دیمکده
مثالی استاد لطیفی بیت دیدی که چه کرد اشرف خر * اومظلمه بر دو جانی یك زر * ودخی
یای وصفیه درمعنای توصیف افاده ایدر وصف ایله توصیف اراسنده بر نسبت غیر مستقله دن
عبارتدر یعنی ملحق اولدوغی کلمه نك مدلول وصفیسی اولان موصوفك حالتی انکله قائم
اولور واکا دلالت ایدر اول کلمه کرك مرکب اولسون زرکر کبی کرکسه بسیط جامد اولسون سرد
کبی کرکسه بسیط مشتق اولسون شکیبا کبی افادهٔ توصیف قصد اولندقده اول کلمه لرك آخرلرینه
حرف یا زیاده اولنوب زرکری وسردی وشکیبایی دینلور مثالی وقوعی تبریزی بیت بوده
ام از تاب عشقت همچو زر کامل عیار * او بداند قدر زرو اهر که باشد زرکری * میر محمد حسن
نظمی بیت چنان ز سردیٔ دی کشته آه دردل تنك * چو سیخ از دهنم لعلکون برون آید *
میرزا قلی بیك بیت فراق میکشد واین زمان میکوید * سزای انکه کند تکیه
بر شکیبایی * بو وصفیت ایچون اولان یا کاه اولورکه حذف اولنوب مدخولی اولان کلمه
کسره ایله تلفظ اولنور مثلا نیکی دیه جك یرده نیك ایله اکتفا اولنور مولانا کاتبی بیت دشمن
چه غم که نیك کدایان اونکفت * کویند در عقب بدیٔ میر پادشاه * وبدی دیه جك یرده بد
ایله ادا ایدرلر مولانا کاتبی بیت بدمن دائما اندیشه داری * نه نیکست اینچنین نیکو بیندیش

وخونریزی دیه جك یرده خونریز دیمك ایله معنی تمام اولور مولانا کاتبی بیت تیغت نکرد
میل بخونریز کاتبی * آخرچه کرده امکه چنین زار میکشی * بو یانك بر نوعنه یای مصدریه
دیرلر مصدره مخصوص اولان یادن غیریدرکه حالت توصیفده وصف کلمه ایتدوکی حالت
اضافتده دخی اول عملی ایدر مثلا سروری کرد وجوهری بوددیرلرکه معناسی سرورلك ایتدی
وجواهرجی ایدی دیمك اولور مثالی طالب آملی بیت ان کور باطنان نشناسند از سفال *
باآنکه خویش راهمه کیرند جوهری * ودخی یای نسبتدرکه لاحق اولدوغی کلمه نك
مدلولنه نسبت معناسن افاده ایدر ومدلولنك مجموعندن وصف نسبی حاصل اولور
مثلا عربی کبی که عرب طائفه سنه منسوب وعجمی که ولایت عجمه منسوب دیمك اولور
مثالی نعت شریفده مولانا جامی بیت فهم رازش نکنم او عربی من عجمی * لاف مهرش
چه زنم او قرشی من حبشی * ونسبت دخی ایکی نوعدر بری نسبت لازمه درکه متغیر ومتبدل اولماز
وبریده غیر لازمه درکه متغیر ومتبدل اولور مثلا زبان تازی دیرلرانده اولان یا نسبت
لازمهٔ غیر مطلقه در وبعض کسنه ایچون کتابی دیرلرانده اولان یا غیر لازمه درکه کتب سماویه دن
غیری یه ده اینتقال جائزدرکه اول کتابی نك کتابه نسبتی غیر لازمه در وفارسی ودری وپهلوی
دیرلر فارسه ودره وپهلوه منسوب دیمکدر مصری وشامی وروی کبی وگاه اولورکه
مذکور یای نسبینك تأکید نسبت ایچون آخرینه بر نون زیاده ایدوب مشکین وسنگین کبی
او مقوله نسبتك ایکی حالی واردر بری بوکه نسبت ایچون اولان یا منسوب الیهك مادهٔ
وجودینی بیلن ایچون اولور مثلا توجدن دوزلمش نسنه یه روین وطاشدن دوزلمشه
سنکین ودمورد یاپلمشه آهنین دیرلر بری دخی بوکه منسوب الیهك بعض اوصافنی بیان
ایچون اولور مثلا رنکینی بیان مراد اولنسه مشك رنکنده اولانه مشکین دیرلر خواجه سلمان
مصرع * مه تابان ما اردشب مشکین بردوشش * قرمزی کله کل آتشین دیرلر مولانا هاتفی بیت
از آتش تب چو عارضش سوخت * همچون کل آتشین برا فروخت * گاه اولورکه تأکید
نسبت ایچون اولان نوندن مقدم بر الف زیاده ایدرلر مثلا دیار پهلوه نسبت اولندقده پهلوانی
دیرلر اول دیاره منسوب اولان لسان مراد اولنور شاعر دیمشدر بیت کشاده زبان وجوانیست
هست * سخن کفتنش پهلوانیست هست * گاه اولورکه الف ونوندن صکره یادن بدل برهاء نسبت
زیاده ایدرلر مثلا ملوکانه وعاقلانه وعارفانه دیرلر گاه اولور بر کاف فارسی زیاده ایدرلرکه اوده نسبته
زیاده اولنه کلمشدر مثلا جدا کانه دیرلر جدایه نسبتده شیخ نظامی * مصرع * جدا کانه در
هرفنی یکفنی * گاه اولورکه بو کافی یا یله ده جمع ایدوب زندکانی وبنده کانی دیرلر گاه اولورکه بو کافی
یادن صکره کتوروب نزدیك وتاریك ویاریك دخی اویله درگاه اولورکه انجق کافی کتورزلر کردگان
کبی کوردکانده اویله درکه دهنسبتی واردر الف ونون تأکید نسبت ایچون اولدوغی کبی گاه اولورکه
معنای ظرفیت افاده ایدر مثلا بامدادده دیه جك یرده بامدادان دیرلر مولانا جامی بیت بدبکر
رر زیوسف بامدادان * که شد دلها ز فیض صبح شادان * ونو بهارده دیه جك یرده نو بهاران دیرلر
مولانا جامی بیت نو بهاران خلیفهٔ بغداد * بزم عشرت بطرف دجله نهاد * صبحگاهان دخی
بویله در وله ایضا بیت چو شد تاریخ مشرق صبحگاهان * چو سیب سیم چون سیب صفاهان

صفاهان * ودخی مذکور یا کاه اولور که تخصیص ایچون استعمال اولنور وخصوصیتی احد ضدینی
آخره تخصیص ایچون استعمال طریقیله استعمال ایدرلر مثلا انکشتری دیرلر آخرنده اولان
یا خصوصیه در پرمق که انکشت دریوزك اکا مخصوص اولمغله انکشتری دیرلر واول خصوصیتی
تأکید ایچون یا دنصکره نون زیاده ایدوب انکشترین دیدیلر ودخی مذکور یا آخر مصدرده لاحق
اولوب تهیئه واستعداد معناسن افاده ایدر مثلا کفتنی وخوردنی دیرلر سویلیه جك و ییه جك
دیمك اولور مراد سویلکه لایق سوز ویمکه حاضرلنمش طعام در واولمکه مستحق آدمه
کشتنی دیرلر نته کم بو بیتده واقعدر سیفی بخاری بیت شمع در مجلس اکر با تودم از نور زند * کشتنی
سوختنی باشد وآویختنی * وکیله جك نسنه یه رفتنی دیرلر مثالی بیت چو نتوان رفتنی را داشت
در بند * کره بستن بموران در شکم چند * وکاه اولور که لیاقت معناسنده استعمال ایدرلر
مثلا آوردنی دیرلر پیشکش مراد اولنور کتورمکه لایق نسنه دیمك اولور نته کم
مولانا لطفی بیت ز آوردنیهای شاهانه نیز * دران عرضکه برد بسیار چیز * تهیئه معناسنه
اولان یا یله بو یانك فرقی غایت دقیقدر فی تنبیه فی مذکور یا دخی کاهی مجرد تنکیرا یچون استعمال
اولنور تنکیر قصد اولندقده مصادره الحاق ایدرلر شمس فخری * نظم * من سرکشته کشتم
هردیاری * ندیدم مثل خسرو شهریاری * جمال الدین ابواسحق که اورا * نباشد روز بزم ورزم
یاری * بو یانك یای وحدته معنالری غایت قریبدر فرقی دقیقدر رسوخ تامی اولان بیلور
ودخی فعل ماضی آخرینه ملحق اولور که حکایت حال ماضی معناسن افاده ایدر ویا خود
متعلقلرینك حالتیله اتصاف قصد ایدوب استعمال ایدرلر شاه ناصر خسرو * نظم * من زدست
این حزان آخر بمیغان برشدم * ورنه هرکز آدمی دیدی که او عنقاستی * پشت این مشت
مقلد خم که کردی در سجود * ورنه در جنت امید قلیه وحلواستی * نثر * وکاهی حکایت
حال ماضی قصد اولندقده فعل آخرینه دخی لاحق اولور مثالی استاد فرخی بیت کر پذیرفتی
نکارا خویش قربان کردمی * کر قبولت آمدی ترك سر و جان کردمی * ودخی یای مذکور
اسما وافعال آخرلرینه لاحق اولوب معنای وحدت افاده ایدر یعنی مدخولنك مدلولندن
معنای وحدت ظاهر اولور بو حالت اکثر اسماده استعمال اولنور مثالی شیخ سعدی بیت
ظالمی را خفته دیدم نیمروز * کفتم این فتنه است خوابش برده به * دیکر لطیفی بیت
پادشاهی راشدم بنده کنون * کاهل عالم تابع فرمان اوست * ودخی کاهی اشباع حروف
ایچون بر یا زیاده یازرلر اما کلمه ده معناسنك اشتراکی یوقدر یعنی معنای کلمه یه افاده سی
اولمیوب انجق ماقبلنده اولان کلمه نك آخر حرفنی اشباع ایدر اکا یای زائده دیرلر مثالی بیت
اکر بشمه لطفش شروع شرح افتد * هزار خامه وکاغذ وفای آن نکند * بودخی معلوم اولا که
کیانی وخسروانیده اولان یالر مثالی یا حرفی دخی بر نوع نسبتدر اما الف ونون جمع ایچون دکلدر
بلکه اول حرفلرك زیاده سی قاعده لسان عربدر که اول قاعده اوزره تعبیرات نسبتدر مثلا
اسکندرانی دیرلر اسکندره منسوب دیمکدر ودخی بر حالت واردر قرینه سابقه ایله صکره کلان
حرف یا کلمه دن ساقط اولور مثالی حکیم انوری بیت تا روی بخطه خراسان * آوردی وماندم
خطارا * یعنی ماندمی وجنس یانك بری دخی مبانی اولدوغی حرف یای بیانینك اولنده مذکو

اولنمشیدی حروف مبانی شول حرفلردرکه بسائط کلمات که وسائط حروف معانیدر انلردن مرکب اولور مثلا بنای وسرای وجای کبی که ترکیبی اول ادات ایله صورت ترکیب بولور اول یا لره مستقل وضع ودلالت اولمز بلکه موضوع اولان لفظك ولفظ دالك جزؤلری واقع اولوریای نی وکی ویی دخی اول قبیلدندر حروف عواملکه اول مبحثده ذکر اولنمشیدی اون ایکی حرف علی قدر الامکان تفصیل و بیان اولندی بعد ذلك قواعد آخر بیاننه شروع اولندی والله المستعان ﴿ قاعدهٔ اشتقاق ﴾ معلوم اوله که ارباب لغت قتنده زبان فارسیده اصل مشتق منه فعل ماضیدر ماضینك آخر حرفی ایکی حالدن خالی دکلدر یا تاء ساکنه اولور دانست وشناخت واموخت وکفت وکذشت ورفت کبی ویاخود دال ساکنه اولور آمد ورسید وخواند وکرد وخورد کبی کلمه نك آخر حرفنه فتحه ویروب آخرینه نون ساکنه کتورلر مصدر اولور دانستن وشناختن وآموختن کبی وقس علیه الباقی ودخی آمدن وکردن والباقی مثلهما واکر بو نون ساکنه دن صکره بر یای ساکنه زیاده ایدرلر ایسه صیغهٔ اسم زمان وصیغهٔ اسم مکان ومناط فعل اولور مثلا خواندنی وقت ونمودنی جای کبی ومثلهما الباقی واکر صیغهٔ ماضینك آخرینه هاء علامت الحاق اولنسه صیغهٔ مفعول اولور مثلا دانسته وشناخته کبی وهر صیغهٔ ماضینك مجهولی اول صیغه نك مفعولی صیغه سیدر شد لفظی ضم اولنسه مثلا دانسته شد وشناخته شد وخوانده شد ورسیده شد کبی زیرا فارسیده مفعول اسم صیغه سنه شاملدر واشتقاقده بو صیغه لردن وامثالندن غیریده تبدل وتغیر واقع اولمق قاعده لازمه در حذفله وزیاده ایله وابدال ایله وتحریك ساکنه وعکسی ایله محلنك اقتضاسی حسبیله مثاللری اقلاب تعریفنده معلوم اولور وهر صیغهٔ امرك اولی که الف واقع اوله واکا یای ایجابیه لاحق ویاخود میم ناهیه داخل اوله لا بد الف یایه ومیمه تبدیل اولنور مثلا آرامیدن وآسودن وافکندن کلمه لرینك امرنده ونهینده بیارام وبیار آمند ومیارام ومیار آمند وبیاسای وبیاسایند ومیاسای ومیاسایند وبیفکن وبیفکنند ومیفکن ومیفکنند دیرلر وقس علیه الباقی ﴿ قاعدهٔ اقلاب وابدال بویله درکه کلمهٔ ماضینك امر ومضارع اولمه سنده اتفاق لغویین اوزره قاعده بویله درکه کلمهٔ ماضینك آخر حرفی امرنده ترخیم ومضارعنده داله ابدال اولنور مثلا ماضینك آخر حرفنك ماقبلی خا اولسه امرنده ومضارعنده زا حرفنه ابدال اولنور آموخت کبی امری آموز ومضارعی آموزد اولور وساخت کلمه سنك امری ساز ومضارعی سازد اولور وماضی سنده خا اولان کلمه لر بر قاچدر که ابدال اولنورلر مثلا شناخت کلمه سنك امری زا اولمق ممکن دکل انك تواخیسی اولان سینه ابدال اولنورکه امری شناس ومضارعی شناسد اولور اما افراخت وافروخت ودوخت وپخت وسوخت بونلر جمله زایه ابدال اولنورلر واکر کلمهٔ ماضینك آخر حرفنك ماقبلی سین ساکنه والف معتمده اولسه حرف مکسوره ایله اول سینی حذف ومکسوری مفتوح ایدرلر مثلا دانست کلمه سنك امری دان ومضارعی داند اولور کذلك شایست کلمه سنك امری شای مضارعی شاید وکذلك داشت کلمه سنك شینی راء مهمله یه ابدال اولنوب امری دار مضارعی دارد اولور واکر بر کلمهٔ ماضینك آخر حرفنك ماقبلی فاء ساکنه والف معتمده اولسه یا

یاحرفنه ابدال اولنور ویایله فا راسنده تواخی اولدوغی جهتله مثلا تافت کلمه سنك امری تاب ومضارعی تابد اولور وشتافت دخی بویله در امری شتاب ومضارعی شتابد اولور یافت دخی بویله در امری یاب ومضارعی یابد اولور واکر کلمهٔ ماضینك آخر حرفی دال اولان صیغه لردن بر کلمه نك آخر حرفنك ماقبلی یاء ساکنه اولسه اول یایی حذف وماقبلنی مفتوح ایدرلر مثلا رسید کلمه سنك امری رس ومضارعی رسد اولور وشنید کلمه سنك یاسی واوه قلب ایدوب امرنده شنو ومضارعنده شنود دیرلر ودرخشید کلمه سی رسید کبیدر امری درخش ومضارعی درخشد اولور واکر آخری دال اولان کلمه لردن بر کلمه نك آخری دال وماقبلی الف معتمد اولسه افتاد ونهاد کبی امرلری افت ونه ومضارعلری افتد ونهد اولور واکر دالك ماقبلی واو اولسه نمود وفرمود کبی واوا لفه قلب وبریا زیاده اولنوب امرلری نمای وفرمای ومضارعلری فرماید ونماید اولور واکر دال مذکورنك ماقبلی راء ساکنه اولسه خورد وبرد کبی امرلری حذف دال ایله خور وبر ومضارعلرنده راء ساکنه یی مفتوح ایدوب خورد وبرد دیرلر سائرلری جمله بونلره قیاس اولنور ﴿ احوال جمع ومضارع ﴾ ومضارعك جمعله استعمالنده قاعده بودرکه لفظ مفردینك آخرنده دال ساکنه وارایسه ماقبلنه برنون زیاده اولنور مثلا خورد جمعنده خورند وآشامد جمعنده آشامند دیرلر واکر اصل کلمه ده نون وارایسه برنون دخی زیاده ایدرلر مثلا داند وماند لفظلرنده دانند ومانند دیرلر واکر مضارع کلمه سنك اول حرفی همزهٔ مفتوحه اولورسه یایه قلب وباء استقبال داخل ایدرلر مثلا آمد وآورد لفظلرنده بیامد وبیاورد دیرلر وآمد لفظنك امری که الف ممدوده در آکلور یالکز استعمال اولنمدوغندن حرف یا زیاده ایلدیلر آی اولدی قاعدهٔ مذکوره اوزره باء استقبال ادخال ایلدیلر بای اولدی استعمالنده نوع ثقلت بولنمغله الفی یایله قلب مکان ایلدیلر بیا اولدی جمعله استعمالنده بیامند وبیایند دیدیلر وبیاورند دخی بویله در واکر مضارع کلمه سنك اولنده حرف می وهمی واقع اولسه اول کلمه حاله مخصوص اولور میداند وهمیداند کبی مرقوم حرفلر یرینه باء استقبال که باء مضارع دخی دیرلر ادخال اولنسه اول صیغه مضارع اولوب مستقبله مخصوص اولور بداند وبکوید کبی باء مستقبلك احوالی بومقدار ایله اکتفا اولندی وقس علیه الباقی

﴿ قاعدهٔ غیر مشتقه ﴾ اسماء غیر مشتقه که صیغهٔ امریله مرکب اوله اسم فاعل معناسن افاده ایدر اکا اصطلاح لغویینده وصف ترکیبی دیرلر مثلا سخندان وشعرشناس وکشورکشا وکیتی ستان کبی ترکیبده براسمی لفظ جی ایله تعبیر ایتدکاری معنایه سوز بلیجی وشعر اکلیجی واقلیم آچیجی وجهان آلیجی دیمك اولور سخندان اصلنده دانندهٔ سخن وشعرشناس شناسندهٔ شعر ایدی تلفظلرنده نوع ثقلت اولدیغی اجلدن داننده وشناسنده که مبتدادر دال مضارعله هاء علامتی حذف ایدوب خبرلری که سخن وشعردر تقدیم ایدوب سخندان وشعرشناس دیدیلر سائر وصف ترکیبیلرده دخی حال بویله در ﴿ قاعدهٔ اسم فاعل ﴾ بودرکه کلمهٔ مضارع دالنك ماقبلنه نون ومابعدنه هاء غیر ملفوظه کتوررلر واکر کلمه نك اصلنده دالدن مقدم نون وارایسه برنون دخی زیاده ایدرلر مثلا داندکه صیغهٔ مضارعدر اسم فاعل ایتمك مراد اولندقده وجه مشروح اوزره آخر حرفی که دالدر ماقبلنده اولان نون اصلیسنك ماقبلنه برنون ومابعدنه

هاء علامت كتوروب دانسته ديرلر سائر صيغه لردخى بو منوال اوزره در وبرقاعده دخى صيغۀ امرك آخرينه الف ايله نون زياده ايدرلر اسم فاعل اولور پوى وكوى وخوان لفظلرينه الف ايله نون زياده ايتدكده پويان وكويان وخوانان اولور وسوبليجى واوقويجى وبليجى ديمك اولور مثال اول ميرابو المعانى بيت شه پويان چو صبا وقت سحر دركويش * پاسبانى بكند دل بهوايش همه شب * مثال ثانى ابراهيم فاروقى بيت دشمنان ملك نهاد دوزخى مأوات را * اخسئوا كويان زبانى ميكند بئس العذاب * مثال ثالث حكيم انورى بيت رزم ايشان چو سعيراست كه در حفرۀ او * اخسئوا خوانان بشمشير كند نيرانى * اخسئو جمع اخسأ در اخسأ الكلب ديرلر يعنى كوپكى سوردى ديمكدر واسم فاعلده برقاعده دخى آخر كلمۀ امره بر الف الحاقيله اولور مثلا پويا وكويا وخوانا وقس عليه الباقى ﴿ قاعدۀ اسم مفعول ﴾ قاعدۀ كليه بويله دركه كلمۀ ماضينك آخر حرفى مكسور ويا مضموم وياخود ساكن اولسه مفتوح ومتحرك ايدرلر وهاء غير ملفوظى كتورورلر مثلا دانست وخفت صيغه لرينك تالرينى مفتوح وهاء غير ملفوظى الحاق ايدوب دانسته وخفته ديرلر وكذلك خورد وآشاميد صيغه لرينك داللرينى مفتوح وهاء غير ملفوظى الحاق ايدوب خورده وآشاميده ديرلر سائر صيغه لردخى بو قياس اوزره در اجمال كلام اسم فاعل مضارعدن واسم مفعول ماضيدن اولور ﴿ قاعدۀ نفى ﴾ لسان فارسيده نفيك قاعده سى بودركه صيغۀ ماضى وصيغۀ مضارعك اوّل كلمه لرينه نون مفتوحۀ موصوله ادخال ايدرلر مثلا دانست وكفت كلمه لرى كه فعل ماضى ايدى اوّللرينه نون مفتوحه متصل اولدقده ندانست ونكفت اولدى معنالرى كه بلدى وسويلدى در ودانَد وكويد كلمه لرى كه فعل مضارعدر اوللرينه نون مفتوحه متصل اولدقده نداند ونكويد اولدى كه معنالرى بلمز وسويلمز ديمكدر بو نونه مفرده يه عربيده نون نافيه ديرلر معناى كلمه يى نفى ايتدوكيچون ﴿ قاعدۀ نهى ﴾ لسان فارسيده قاعدۀ نهى صيغۀ امره ميم مفتوحۀ مفرده ادخال ايدرلر علامت نهى در مثلا دان وخوان وخور كلمه لرى كه صيغۀ امردر ميم مفتوحه ايله مَدان ومخوان ومخور اولور معنالرى كه بلمه واوقومه ويمه ديمك اولور نون نافيه كه لسان عربيده حرف ما معناسن افاده ايدر ما زيدٌ قائماً ديرلر فارسيده زيد نخاست ديمك اولور وميم ناهيه كه عربيده حرف لا معناسن افاده ايدركه لا رجُلٌ حاضِرٌ ديرلر وبردخى لا تقُل كلاماً ديمك معناسنده فارسيده سخن مكو ديرلر بو ايكى حرف كه نون نافيه وميم ناهيه عربينك ما ولا حرفلرى كبى دركه معارفه ونكراته ومبتدا وخبره داخل اولورلر ولكن فارسيده مبتدا وخبر عبارتى شايع دكلدر اول ادارك معناسى محلنده مضاف ومضاف اليه تعبيريله مستعملدر ﴿ قاعدۀ نعت ﴾ صيغۀ ماضينك آخرينه الف وراضم ايدرلر نعت معناسن افاده ايدر خريد اركبى كه خريد فعل ماضى در صاتون آلدى معناسنه آرحرفلرى كه الف ورادر ضم اولندقده خريدار اولدى كه معناسى صاتون اليجى ديمكدر ﴿ مناط ﴾ دخى بويله در لكن اسم مصدره الف ورا لاحق اولنجق مناط اولور نمودار كبى معناسى كوستريجى ديمك اولور استاد روم كمال پاشا زاده مرحوم بو محلده بيورركه ديدار لفظى كفتار كبى در ورفتار دخى اويله در تركيبى خفى اولان الفاظ مركبه دندركه ديدارك برجزوى ديد وبرجزوى آردركه معناسى كورمك كتوريجى ديمك اولور آر

آراسم فاعلدرآورد ندن اصلی آرنده درکه ترخیم اولنمشدر ترخیم کلمه آخرندن بعض حروفك
سقوطی درکه لسان فارسیده شایعدر وکفتارك معنای ترکیبی سوزکتوزیجیدر بومقوله یه باعث
قعله فاعل اسمن استعاره ایدرلر ترتیب وترکیب مقتضا صنجه عبارت آرکه مضافدر کفت اوزرنه که
مضاف الیه درمعنای عام ترکیبی دن معنای خاص علمیته نقل اولیجق قاعده ترکیب تغییر
اولنوب مضاف الیه تقدیم اولندی بو تعبیر نقل مذکورك جمله علایمندندر مولانای مومی
الیهك کتابندن عبارتی بعینها نقل اولندی ﴿ قاعده جمع ﴾ معلوم اوله که لسان فارسیده
تثنیه ایچون ادات یوقدر واحددن یوقاروسنی ادات جمله ادا ایدرلر اسمانك جمعنده قاعده
مقرره لری بودرکه اکر اسم ذوی الارواحدن اولوب آخری ساکن اولورسه الف ونونله
جمع ایدرلر مثلا آدمی وپری وجنی کبی جمعلرنده آدمیان وپریان وجنیان دیرلر ومرد وزن
جمعنده مردان وزنان دیرلر واکر اسمك آخرنده هاء علامت وارایسه مذکور الف ونوندن
مقدم بعض یرده هاء علامتی کاف عجمی یه ابدال ایدوب جمع ایدرلر مثلا فرشته وخواجه
وبنده کبیلرده فرشتکان وخواجکان وبندکان دیرلر وبرنوع جمع دخی اکر اسما جماداتدن ایسه
اکثریا آخر اسمه هاوالف کتوروب جمع ایدرلر اسمك آخری متحرك وکرکسه ساکن اولسون
مثلا آسمانها وزمینها ونامها وجانها وسنکها وآبها وبادها وخاکها کبی بو جمله بر قبیلدندر که
مذکور اسملرك آخرلری بعض متحرك وبعض ساکندر بو محلده اعتبار اولنمز بر مثال دخی کل ولاله
جمعنده کلها ولاله ها دیرلر مثالی استاد بیت من همچو آب وخاکم وتو آفتاب وابر * کل ها ولاله ها
دمد ازتو بیت کنی * اما اکر جماداتك بعض جهتله حیوانه مشابهتی وارایسه نموی اولدوغی
تقریبله اول مقوله ده ایکی وجهله جمع جائز اولور از جمله درختك بر وجهله جماداتدن جمعنده
درختها دینلور وبر وجهی دخی نموی اولمغله درختان دینلورنته کیم شیخ سعدی بیت برك
درختان سبز درنظر هوشیار * هرورقی دفتریست معرفت کردکار * واعضای وجود انسانده
دخی هاوالف ایله جمع واقع اولور مثلا تنها وجانها وسرها وچشمها ودستها وپایها دینلور
کمال خجندینك بو بیتی مناسب دوشدی بیت خوش میشدی خرامان چون سرو عقل میکفت
خوش میروی به تنها تنها فدای جانت * اولکی تنها یالکز صکره کی تنها جسدلر دیمکدر
مثال دیکر بیت زبان تیغهای چاکر وسیر * شده در جان جانها چاشنیکیر * اکرچه
هاوالف جمعی ذوی الارواحده جائز اولمیوب کسها ومردها وزنها دینلمز بلکه الف ونون ایله کسان
ومردان وزنان دینلور وحیوانات جمعنده دخی جائز اولوب کاوان وستوران وخران
وشتران دینلور شیخ سعدی بیت ندیدستی که کاوان در علفزار * بیالاید همه کاوان ده را
مثال دیکر وله بیت سران خیل پیراهن دریدند * دم ویال ستوران را بریدند * وله ایضا
بیت کاوان وخران باربردار * به زاد میان مردم آزار * اما اشتر ذوی الارواحدن ایکن
هاوالف ایله جمعی جائز کورمشلرنته کیم کاتبینك بو بیتنده واقعدر بیت کریزم از شتران سپهر
وحجرهٔ خاك * که حجره راست شترهای مست پیرامن * وآفتاب وماه ذوی الارواحدن
دکل ایکن حرکت وسیرلری اولمغله خلاف قیاس الف ونونله جمع اولنمشلر شیخ سعدی * نظم
کدایانی بینی لندر روز محشر * بتخت وملك برچون پادشاهان * چنان نورانی از فرعبادت

توكوبى آفتا باشد وماهان * بوكه مثال اشعارده الف ونون جمعى خلاف قياس ايكن ينه شيخ
سعدينك بيت پيراهن سبز بردرختان * چون جامهٔ عيد نيكبختان * بردخى بيت برك درختان
سبز در نظر هوشيار * هرورقى دفتريست معرفت كردكار * ديدوكى ظاهرا نموى اعتباريله درزيرا
درخت تعبيرى اغاجه حالت خضريتى ونموى وارايكن در بعد القطع درخت اطلاقى صحيح اولمز بلكه
بدنه ستون وشاخلرينه چوب وبانمغه صالح اولانه هيزم دينلور واولمحل بوادات ايله جمع اولنميوب
بلكه ها والفله جمع اولنور چوبها وستونها دنيلور وقبل القطع انسانك اعضاسى ها
والف ايله جمع اولنديغى كبى اشجارك دخى ها والفله جمع اولنوب شاخها وبركها وميوه ها ديرلر
وبعض كلمه آخرنده كه هاء علامت اوله جمعنده حذف ايدرلر مثلا بادها وجامها ديرلر انجق
فتحه ايله اكتفا اولنور نته كيم ابراهيم فاروقى بيت بدورت جامهاى خوب وفاخر * همه دم شاعران
پوشند ونوشند * بو بيتده سكون ميمله ده تجويز اولنمشدر ﴿ قاعدهٔ ستان ﴾ لفظ ستان
اكثر مكان مراد اولنان يرلرده استعمال اولنور مثلا شهر اولان يره شهرستان و بزاز لريع
وشرا ايتدكلرى يره بزازستان وطاشلو يره سنكستان وطاغ اولان يره كوهستان وكللكه
كلستان وچمنلو يره چمنستان ديرلر بونلر جمله اسم مركبدر ورايحه لو يره بوستان ديرلر اصلى
بوى ستاندر تلفظى غليظ اولمغله ياسنى حذف ايتمشلر وكيمه لرك واوين دخى قالديروب
بستان ايله اكتفا ايلديلر مثالى مولانا جامى بيت درين بستان سراى پرنظاره * نمانده باز
بجون چشم ستاره * حقيقتده ستان لفظى مكان معناسنه مخصوص دكلدر زمان ايله
مكان اراسنده مشترك برلفظدر كه زمان مراد اولندوغى محلده دخى استعمال ايدرلر مثلا ياز فصلنه
تابستان ديرلر معناى تركيبى حرارت زمانى ديمك اولور زيرا تاب لفظنك كرچه برقاج معناسى
واردر از جمله بر معناسيده اسى در بونده اول معنا مراددر كذلك قيش فصلنه زمستان ديرلر
معناى تركيبى برودت زمانى ديمك اولور زيرا فارسيده صوقلغه كسر زا ايله زم ديرلر مراد صوق
زمانى ديمك اولور بو تفصيل مرحوم كمال پاشازاده نك تعبيريدر بيورركه طپراغك طبيعتى بارد
اولدوغندن كسر زاء معجمه ايله صوق معناسنه اولان زمك آخرنه ياى نسبت كتوروب
ونسبتى تأكيد ايچون برنون زياده ايدوب يره زمين ديرلر اما جميع فرهنكلرده زمين زاء مفتوحه
بابنده مسطوردر وبهارستان دخى بوقبيلدندر اما خارستان وكلستان معناى اول قبيلندندر كه
مراد مكاندر اما دلستان ايكى قبيلدندخى دكلدر معناى تركيبى كوكل آليجى ديمكدر واصح بودر كه
دلستان يازلدقده لام ستانه وصل اولنميوب منفصل يازله تركيب آخر اولدوغى ظاهر اوله اما
كلستانده وصل جائزدر نته كيم بو بيتده واقعدر بيت ايمن آبادست دل اى دوستان * چشمها
دركلستان دركل ستان * دلستانك ستانى مشتقدر ستاندن لفظندن اسم فاعلدر آليجى
معناسنه اصلى ستاننده ايدى ترخيم اولندى ﴿ قاعدهٔ دان ﴾ بعض يرده كه لفظ دان واقع
اولور ايكى حالدن خالى دكلدر * يا مركبدر سخندان كبى وياخود اصلدر جزدان كبى سخندانده
اولان دان مشتقدر دانستندن اسم فاعلدر معناى تركيبى سوز بيلجى ديمك اولور اما جزدانده كى
دان اسم جامددر ظرف مكان معناسنه مخصوصدر نته كيم سابقا ذكرى مرور ايلين ستان ايله
بونك اراسنده ايكى جهتله فرق واردر برى بودر كه ستانك عمومى واردر ظرف مكان وظرف زمان

زمان معناسنده دخی استعمال اولنور کما مرّ ذکره و دانك انجق خصوصیتی واردر ظرف مکان معناسنده
ایکنجی فرق بودر که ستان لفظ نحویدر یعنی نحویلر اصطلاحی اوزره ظرفدر مظروفی احاطه
ایتمکه و اکا نوع اختصاصی اولمق بو معنایه اولان ظرفه لازمدکلدر و دان لفظ لغویدر مظروفی
احاطه ایتمکه و اکا نوع اختصاصی اولمق اهل لغت یاننده که ظرفده معتبردر مثلا خامه دان اول
ظرفدر که ایچنده خامه طورور و جامه دان دخی اویله در و شمعدان و نمکدان بو مقوله لرکه ظرفدر
مظروفه اختصاصی واردر شمول اعتبار ایله که اول مصلحت ایچون وضع اولنمشدر اما خاندان
اول معنایه دکلدر زیرا خاندان لسان عربیده کی حرم دیدکلری مکاندن عبارتدر که عرب خاتونلره
حرمله کنایه ایتدکلری کبی عجم خوانین اولدوغی یره خاندان ایله کنایه ایدرلر مثالی شیخ سعدی
بیت با بدان یار کشت همسر لوط * خانه دان نبوتش کم شد * عجمده منکوحه یه همسر
دیرلر و خانه داندن مراد حرمدر و اصل کلام همسر لوط با بدان یار کشت و حرم نبوتش کم شد
دیمکدر بو معنادن ایکی عبارتله تعبیردن مراد اطناب طریقیله سلوك تفننندر ﴿ قاعده ﴾
کاه ﴿ع﴾ کاه لفظی کاف فارسیله اسم زمان ایله اسم مکان اراسنده مشترك اولان معنانك اسمیدر که
کاهی اسم مکان معناسنده استعمال اولنور چراکاه و خیمه کاه و کریزکاه و کارکاه وکاهی
اسم زمان معناسنده استعمال اولنور سحرکاه و چاشتکاه و جایکاه کبی بونلر جمله لفظ مرکبدر
و ترکیبلری اضافتسزدر اما جایکاه اضافت ایله ترکیب اولنمشدر مجلس معناسنه که موضع ایله
کاهدن مرکبدر و معنالرینك فرقی واردر نته کیم بو بیتده واقعدر بیت کل رویش نمودان رشك
ماهم * شده چون صحن کلشن جایکاهم * و جایکاهك بر معناسی دخی اوتوراجق یردر که اصلی
جای کاه ایدی یانك کسریله که علامت اضافتدر علمیته نقل اولنیجق حرکتی سکونه تبدیل
اولندی و مذکور کاهدن زمان قصد اولنان یرده که استعمال اولنور بریده صبحکاهدر
نته کیم خواجه حافظ بیت مرو بخواب که حافظ ببارکاه قبول * ز وِرد نیمشب و درس صبحکاه
منست * وِردن مراد مداومت و درسدن مراد تکراردر و مذکور لفظی کاهی جمعله ده ادا
ایدرلر مثالی بیت چو شد تاریخ مشرق صبحکاهان * سفید و سرخ چون سیب صفاهان
* الف و نون که ادات جمعدر صبح کاذب ایله صبح صادقدن مراد ایتدکلری محلده صبحکاهان
دیرلر لسان عربیده اولان تثنیه کبی فارسیده ادات تثنیه اولمدوغندن مافوق الواحدی ادات جمعله
ادا ایدرلر و دخی درکاه دیرلر معناسی قپو یریدر خواجه حافظ بیت هرکه خواهد کو بیا و هرکه
خواهد کو بکو * کبر و ناز حاجب و دربان این درکاه نیست * و اکا ایله جلك یره تکیه کاه
دیرلر مثالی خواجه حافظ بیت ازان زمان که برین آستان نهادم روی * فراز مسند خورشید
تکیه کاه منست * قبله کاه و سجده کاه و حواله کاه جمله بو قبیلدندر مثالی وله ایضا
بیت جز آستان توام درجهان پناهی نیست * سر مرا بجز این در حواله کاهی نیست * اکرچه
لفظ کاه ستان کبی زمان ایله مکان اراسنده مشترکدر لکن ارالرنده فرق بودر که ستانده وسعت
و مظروفنده وفرت معتبردر اول اجلدن مضاف الیهه محتاجدر اما کاهده اول اعتبار اولمامغله
بعض محلده یالکز استعمال اولنور مثلا کاه و بیکاه و بکاه و ناکاه دیرلر معناسی کند و نفسنه دلالت
ایدر مثال بکاه مولانا جامی بیت ببستند پیمان که فردا بکاه * بنزدیك یعقوب کیریم راه * کاه

لغت مشترکه در محلنده ذکر اولنور انشاءالله تعالی وتخفیفا الفی حذف اولنوب که دخی دیرلر
کاهك جمیع معنالریله مترادف وعملریله عامل اولور ﴿ قاعده ﴾ زار ﴿ لفظ زار دخی ستان کبیدر
بلکه معنالرینه قریبدر مثلا چمنستان دیرلر چمنزار ده دیرلر نهایت الامر زار اسم جامددر یعنی لفظ
آخردن اشتقاقی یوقدر شول معنادن عبارتدر که ترکیده آخر کلمه یه للك الحاق ایتمکله
تعبیر ایدرلر مثلا کشت زار اکینلك در وسبزه زار وگلزار وسنبلزار ولاله زار بونلر
وامثاللری جمله برجنس در لکن گلزار ایله گلستان ده فرق بوار اده ظاهردر که
گلستان گل یری وگلزار گللك دیمك اولور وترکیده بعض یرلرده یعنی بعض کلمه ده لق تعبیر
اولنور اما برنوعدر مثلا نمکزار طوزلق وشوره زار چوراقلق دیرلر ﴿ قاعده ﴾ بان ﴿ بان اسم
جامد در کوزه دیجی معناسنه ادات نسبت اولور مثلا حمایت ایدیجی یه پشتیبان وکمی جیه
کشتیبان دیرلر نته کیم شیخ سعدی دیباجهٔ گلستانده بیورر بیت چه غم دیوار امت را که
دارد چون تو پشتیبان * چه باك از موج بحر انرا که باشد نوح کشتیبان * باغبان باغی
محافظه ایتدوکیچون ودشتیبان مزروعاتی کوزتدوکیچون دیمه بان بونلرکبی اوللو ایدی
اما انده نوع توسع واردر بوتعبیر کوزی کوزه دردیمك اولمز بلکه کوزاول خدمتك آلتی اولمغله در
نکاهبان دخی بویله در وشهر وبازار بکجیسنه پاسبان دیرلر حمایت ایدوب بکلمکه پاس دیرلر
نته کیم بوندن معلوم در که شیخ سعدی بیت برتست پاس خاطر بیچارکان وشکر * برما
وبرخدای جهان آفرین جزا * اما بادبان بادبکلمه مز بطریق الاستعاره در جهانبان مذکور کبیدر
یعنی جهان بکجیسی دیمك اولور جهان خلقنی حمایه ایدوب دشمندن وظلمدن بکلدوکیچون
پادشاهلره علم اولمشدر مثالی استاد لطیفی بیت کر پدرم رفت جهانبان منم * وارث اکلیل
سلیمان منم ﴿ قاعده ﴾ دار ﴿ فارسیده حرف یادن غیری ادات نسبت چوقدر ازجمله برینه دار
کلمه سیدر مثلا حصه دار وغصه دار وتیزه دار وساحدار وجهاندار وامثاللری جمله حافظ
معناسنه در اکرچه داشتن لفظندن اسم فاعلدر طوتیجی معناسنه لکن مذکور
اسملر ایله ترکیب اولندقده حفظ معناسی مراد اولنور جهاندار جهان صقلایجی یعنی جهان
خلقنی حمایت وصیانت وحفظ وحراست ایتمکله در بواعتبار ایله پادشاهلره علم اولمشدر مثالی
استاد بیت جهاندار جم قدر کیتی پناه * که خورشید ملکست وظل اله * ومالداروالان
دولتلولر اچیه صاقلمغله مالدار ودرمدار دیرلر بومشهور بیت محلنه مناسب اولمغله تحریر اولندی
بیت کرمداران عالم را درم نیست * درمداران عالم را کرم نیست ﴿ قاعده ﴾ در ﴿ حرف در
لسان عربده اولان فی معناسنی افاده ایدر ادات ظرفیه در اکرچه مثال ایرادینه حاجت یوقدر
اما معلوم اولان معناسندن غیری تحسین لفظ ایچون کلدوکی بیانندن خالی دکلدر
وبعض افعال ومصادر اوللرینه ادخال اولنور مثالی لطیفی بیت شدم خوار وبیچاره ای چاره کر *
وهی را بچشم کرم درنکر * بومعناسندن خبرداراولمین مذکور بیتده درنکرك معناسن فهمده
عسرت چکر ومذکور حرف که دائما کلمات اولنه ادخال اولنور وداخل اولدوغی کلمه نك اولنده
الف واقع اولسه اول الف لابد حذف اولنور مثلا این واو لفظلرینه داخل اولسه درین ودرو
دینلور مثالی مولانا جامی بیت تاکه درین بادیهٔ هولناك * ازسر افلاك نیفتی بخاك * مثال

مثال دیکر اهلی شیرازی بیت نویدی ده از لطف بخشایشم * که باشد در و خواب
آسایشم * و درك بونلردن غیری معنالری وار در بو محلك مناسبتی اولمامغله باب الدال المفتوحه ده
ذکر اولنسه کرکدر انشاء الله تعالی ﴿قاعده﴾ حرف را ﴿کلمه آخرینه لاحق اولان حرف را لسان
عربده اولان لام جار معناسن افاده ایدر ودخی برقاچ معنایه کلور بونلردر یعنی لام جار وعلامت
مفعول و بمعنی تخصیص وزائد و بمعنی قسم اولا لام جار معناسنه مثالی خواجه حافظ بیت
خدارا داد من بستان از وای شحنهٔ مجلس * که می بادیکری خورد دست با ماسر کران دارد *
ودخی علامت مفعولدر ترکیده اکا وانی دیمکله تعبیر ایدرلر مثلا زیدرا ایکوزیده سو یله و عمرورا
بیار عمروی کتور بو ایکی لفظك را ایله اداسی حالنده فرق غایت دقیقدر بو لسانده ممارستی
اولمیان فهمندن غافل در مثال اول مولا ناجامی بیت علم جاه ببطحا افراخت * مکه را سکهٔ
دولت نوساخت * علم جاهی بطحاده قالدردی ومکه ده یکی دولت سکه سی دوزدی دیمکدر و
مثال ثانی وله ایضا بیت بادرا خاك سیه ریز بفرق * خاك را کن ز نم طوفان غرق * یعنی خاکی
طوفان نمندن غرق ایله دیمکدر مثال دیکر وله ایضا بیت کاو را ذبح کن از خنجر بیم * پشت ماهی بهم
ازان دو نیم * ودخی تخصیص ایچون استعمال ایدرلر مثالی ابوطالب کلیم بیت دو مصراع
از سبکروحی کلیم ان طورمی باید * که در پرواز شهرت بال باشد مرغ معنی را * خواجه حافظ
بیت زرقیب دیوسیرت بخدای خود پناهم * مکران شهاب ثاقب مددی کند سها را *
ودخی بمعنی قسم خواجه حافظ بیت دل میرود ز دستم صاحب دلان خدارا * دردا که راز
پنهان خواهد شد آشکارا * ودخی مذکور حرف کاه اولور که زائد اولور انجق تحسین لفظ ایچون
ایراد ایدرلر مثالی بیت وانکه خلق آفتاب کوییدش * راستی را بچشم من نه نکوست *
یا لکز راستی ایله معنی تمام اولور ﴿قاعده﴾ حرف ور ووار ﴿فارسیده حرف ور لسان عربده
اولان ذو معناسن افاده ایدر مثلا هنرور و بهره ور دیرلر هنرلو ونصیبلو دیمك اولور مثالی
میر نظمی * رباعیه * در نزد هنروران هنرور نیستم * از طعنه زنان ولی چو کمتر نیستم * از روز ازل
غنی و جاهل نشدم * حاجت نبرم جز بخدا توانکر نیستم * وکاه اولور که آور دن لفظندن اسم
فاعل اولان آور لك الفی حذف و سخن لفظیله ترکیب ایدوب سخنور دیرلر ودلاور که
دلدن مراد قوت قلبدر و آوردن مراد اظهاردر بو اعتبار ایله بهادره دلاور دیدیلر نته کیم
بو بیتده اکا تلمیح وار در بیت ولیکن نیندیشم از خشم شاه * دلاور بود در سخن بیکناه *
اما سرور ده کی مجازدر سردن مراد ریاست ومتبوعیت در غلبهٔ استعمال ایله سر مقدم ومتبوعیت
معناسنه حقیقت منزله سنه وارمشدر صاحب ریاست دیمك اولور * ولفظ وار مناسبت
ولیاقت معناسن افاده ایدر بزرکوار کبی که معنای ترکیبی اولولغه لایق دیمك اولور اصلی
بزرکی وار ایدی تخفیفا یا حرفی حذف اولندی وشاهوار شاهه لایق دیمکدر وراهوار آت
اوصافندندر که یوله لایق دیمکدر وسوکوار دخی بویله در که سوك مصیبت معناسنه در نته کیم
بو بیتده واقعدر بیت کرستن بهنکام با سوك و درد * به از خنده نابهنکام سرد * ومقام
تشبیه ده دخی وار لفظی استعمال اولنور مثالی بیت قصاب وار مردم چشمت بنازکی *
مژکان قنان کرده ودلها بروزده * ﴿قاعده﴾ آن واو ﴿آن اسم اشارتدر بعید ایچون لسان

عربیده اولان ذاك كبی واین اسم اشارتدر قریب ایچون عربیه‌كی هذا وهكذا كبی كاه اولور كه
آنك اولنده واو كتوروب وان دیرلر مثالی استاد بیت آن نیز كذشت ازین كذر كاه * وان
كیست كه نكذرد ازین راه * آن لفظنك برمعناسی دخی كیمك نسی در دیه جك یرده آن كیست
دیرلر اضافت ایله مثالی حضرت مولانا مثنویده بیورر نظم كفت زاهد در سبوها
چیست این * كفت باده كفت آن كیست این * كفت آن آن فلان میراجل * كفت طالبنه
واچنین باید عمل * نثر * او ضمیر منفصل غایب در لسان عربده اولان هُوَ معناسنه در ولفظ آنك
مدلولی مجرد اشارتدر كه مشارالیهه دلالت ایدر اسمله جمعی جائزدر اول اسم كركسه معلوم
اولسون زید كبی كركسنه مجهول اولسون كس كبی ومدلولی شیء مبهمدر لاجرم براسمله دخی
شیء مبهمه دلالت ایلیه یا شیء معینه دلالت ایلیه جمعی جائز اولمز واونك اصلی اوی درتنه كیم
بو بیتده اصلی اوزره وارد اولمشدر حكیم سنائی بیت از من كنه آید و من اوی * وز تو كرم
آید و تو اوی * كثرت استعمالله یا منی حذف ایدوب استخفافا او دیدیلر قاعده حرف
وَز و وَی وَزده كی واو عطفدر اصلی واز در تنه كیم سابقا ازشرحنده مرور ایلدی ووان
مرقوملك دخی واوی عطفدر كه اصلی وآن در همزه نك مدیله كاه اولور كه اوی حرفنك الفنی حذف
ایدوب واو اوزرنده ضمه ثقیل اولغله فتحه یه تبدیل ایدوب آخرنده كی یای اصلیه ایله
وی دیدیلر مثالی بیت من اوراچه كویم چه رنك آورم * كه تا دست وَی زیر سنك آورم *
كاه اولور كه اوینك اولنی وآخرینی حذف ایدوب یالكز واو ساكن قالور واستعمالنده حرف
ساكنله ابتدا متعذر اولغین حركت ویرملك لازم كلمه فتحه اخف حركاتدن اولغله مفتوح
ایلدیلر مثلا وَ زاد یرلرنته كیم بیت توكردی ورازستم داستان * وكر خرنه‌ی بود در سیستان *
اما ماقبلنده بر كلمه نك آخری واقع اولسه اكا مخصوص حركته حاجت قالمز حالی اوزره قالوب
سكونی ایله استعمال ایدرلر وواو مذكورك ماقبلنده برحرف متحرك واقع اولسه اول كلمه نك
حركتنه تابع ایدرلر مثلا ضم كافله كُو دیرلر كه اصلی كه او در مثالی بیت كو دشمن شوخ چشم
وبی باك * كو عیب مرا بمن نماید * اولكی كو قنی صكره كی كو كه او دیمكدر قاعده مند
منداداتِ توصیفدر مثلا حاجتمند دیرلر معناسی حاجتلو دیمكدر ولفظ مندك حالتی
عارضی در لفظ حاجته لاحق اولغله وصف ایلدی ونیازمند وزورمند ودردمند كبی نیازده
وَز وُزدم ودَرده حاجت كبی امور عارضیه دندر اول حالت كه خلقی اوله اینك اداتی آخر كلمه ده
واقع اولان الفدر كه بینادهو توانادهو دانا لهماده واقعدر اولمقوله الف كبی كه زو زاد یمدوكی كبی
توان مند دخی دینلمز زیرا قاعده مذكورنك اقتضاسی اولدر وهوشمند تركیبی زورمند
ودردمند كبی درهوش تركیبده اوص دیدكلری حالتدر كه عقلدن غیری در عقلك وراسنده
بیحال در بعض محلده عقلله توصیف ایدرلر مثالی مولانا جامی بیت بود نقش دل هر هوشمندی *
كه باشد نقشها را نقشبندی * وعاقله خردمند دینلور وعقل مند دینلمز شیخ سعدی بیت
كرمیل تو با بیخرد و نادانیست * من نیز چنان اهل وخردمند نیم قاعده تر ادات تفضیلدر
فارسیده افعل تفضیل معناسی مراد اولندقده ترلفظنی تركیب ایله ادا ایدرلر قنقی معناده
تفضیل قصد اولنسه اول معنایه دال اولان اسمك آخرینه مذكور اداتی الحاق ایدرلر مثلا

مثلا زياده كثرت مراد اولنسه فزونتروزيا ده قلتده كمتر ديرلر مثالى بيت چوكردد ابر دولت
بر تو پر بار * فزونتر باش همچون شاخ پر بار * ويبشترده دخى ادات تفضيل مقصود در مثالى
بيت زكوة مال بدركن كه فضلهٔ رز را * چو باغبان ببرد بيشتر دهد انكور ﴿ قاعدهٔ ﴾ است ﴿
لفظ است ادات خبردر لاحق اولدوغى كلمه نك آخرى مفتوح ايسه الفى خطده وتلفظده
ثابت اولور مولانا جامى بيت قامت طوبى زقدش سايه است * سدره زكاخ شرفش پايه
است * واكر آخر كلمه ساكن اولور ايسه خطده وتلفظده حذف وساقط اولور مثالى وله
ايضا بيت آمدى وآمدنت بس خوشست * ديدن روى تو عجب دلكشست * مثال
ديكر وله بيت كرچه كهروار چو تيغ آمدست * بلكه كهر بار چو ميغ آمدست * بو آمدستك
اصلى آمده است در وزن ايچون هاء علامت محذوفدر لكن بويله الف ثابت اولور ايسه جائزدر
اما افصح بودر كه بونك كبيلر ساكن صورتنده حركت اختلاسيه ايله تلفظ اولنه وآخرنده
هاء علامت اولان اسمه متصل اولدقده الفى ساقط اولنميه مثالى كمال خجندى بيت زسرتا پا
كلى اى شاخ نازك * كه بركت شيوه است وميوهات ناز * اما حاصل بو كه اكثر فارسى خوانلر
بو قاعده يه رعايت ايتميوب بلكه رابطه اولدوغين دخى بليوب لفظ زائد صنورلر وبعضيلر
همان يا لكز تركيبده قرار كاه كلمه ده استعمال ايلدكلرى در معناسنه قياس ايدرلر اول سببدن
حالت كتابتده الفى كاه ثابت وكاه ساقط ايدرلر رئيس الحكما شيخ ابن سينا استك رابطه اولدوغن
تصريح ايلمشدر عبارتى بودر كما فى الفارسية الاصلية وهو است فى قولنا زيد دبير است وهذه اللفظ
تسمى رابطة انتهى ﴿ قاعدهٔ ﴾ حرف اند ﴿ است لفظى نك جمعى اندكلور مثلا مفرد قصد
اولنسه فلان اين سخن كفته است يا فلان چيزى كرده است ديرلر واما جمع مراد اولندقده
اين سخن كفته اند ياخود چيزى كرده اند ديرلر ايدى اند لفظى علامت جمع اولوب بو محله
مخصوص اولدى بونكده لفظك حالى استك الفى حالى كبيدر وكاه اولور كه لفظ استه لاحق اولور
اول محلده الفنك سقوطى لازم كلور مثالى حكيم سنائى بيت اين كروهى كه نو رسيده ستند *
شيوهٔ جان وزر خريده ستند * شمس فخرى لفظ اندى نيچه معناسنه اسم كلور ديدى مجهولدن
عبارتدر ديو بو بيتى نظم ايلمش بيت فيض جودش زسنك خاره ببين * كل اميد بشكفانداند *
﴿ مصدر ﴾ مصادر احوالى مقدما اشتقاق تفصيلى سياقنده ذكر اولندى احوالى اويله در
ودخى مصدر البته يا لازم اولور رسيدن وخوابيدن كبى كه ايرشمك واويومق كبى ياخود متعدى
اولور رسانيدن وخوابانيدن كبى معناسى ايرشدرمك واويوتمق كبى وبعض مصدر وار در هم لازم
وهم متعدى اولور آسودن كبى وبعض مصدر بكزرلر لكن مصدر دكلدر اولمقوله هر بابده نون
فصلنده سباق وسياق قيله يازلمشدر مصادر ايله آلوده در والله اعلم واحكم ﴿ دفتر اول ضروب
امثال واصطلاحات ﴾ استعارات واصطلاحات وضروب ونادرلت كه مقصود منه
اولان معانى وكنايات عبارت لفظندن مفهوم وتركيب كلمه دن معلوم اولميوب معناى آخر
قصد اولنوب بلكه معناسى سماعه موقوف اولدوغى اجلدن كتب لغتده مسطور اولدوغى
محلرده ميان اسمادن اخراج وباشقه بر دفتر قيد يله على قدر الامكان جمع وحروف تهجى اوزره
ترتيب ومعنالرى شرح وبيان اولنور خفى اولميه كه لسان نزاكت عنوان درى زبان زد بلاغت

پروری اولمق شرفن احرازایله ماعدای عربدن ممتاز وافسر تارك اعتبار وزیور تاج افتخار اولغله برنوای تازه طرز وروح افزادرکه مطرب شیرین ادا مقام عجمده باغلمش وبركارنقش بهجت آرای خاطرادبادرکه ترانه پرداز وزمزمه سازاولوب صحایف زرین چنبراوراقده خامه طرفه صریر آهنك اوفزایله اصول کیراولدقده اهل عراق وحجازی شوق انداز ایلشدر فی الجامعه طبعی میل ایلرایسه نوله زبان عجمه * زمره اهل سخندن کیم اوله پاك نهاد * لطف طبع ایله بولوب راست مقام عالی * فیض بخش اولمق ایچون باغلمش انی استاد * بناءعلی ذلك استادشیرین كاراندیشه وكلك خیال نزاكت پیشه کاشانه ضمیرده نقش وتصویر ایلدوکی معلومات بدایع وسخن شناسان عجمدن تشنیف کوش هوش ایتدوکی نادرات صنایع وسطور صحایف معتبراتده تعبیر اولنان فرائدات ودایع ومیان فضلا وبلغای فرسده زبانزد وشایع اولان امثال ونکات واصطلاح واستعارات قدرت عاجزانه وقوت ضعیفانه حاوی اولدوغی مرتبه بومجموعه مطبوعه وبوجریده مصنوعه ده قلم طرفه رقم یکان یکان نکاشته وتحریر ومعانی مسموعه غیرموضوعه سن بر بیت استشهادی ایله برداشته وبیان وتقریر قلنمغه شروع وعزیمت اولندی ومن الله الاعانة والتوفیق فی الجامعه جهانده بردعا ایسه مرادك * شعوری اولیکور تحریره ساعی * مثال مشکلاتی ایله حل کیم * اوله عالمده ظاهر انتفاعی *

باب الالف الممدودة والمفتوحة فی اصطلاحات لسان الفرس مع ضروب الامثال

فی باب الالف المفتوحه فی آب آتش مزاج * باده سرخ میر ابوالمعانی بیت بده ساقیا آب آتش مزاج * که در بزم دل عشق یابد رواج * آب آتشین * اشك غمزده استاد دقیقی بیت شود خون جکر ازدل چکیده * که آب آتشین آید زدیده * آب ازسر کذشت * ایش ایشدن یکدی خواجه سلمان بیت غمش دریای بی پایان ومارا دستکیری نی * کذشت آب از سرت سلمان چه پایی دست وپایی زن * آب باب نمیرسد * کیسه دن کیسه یه فائده یوق حکیم سوزنی فی رباعیه فی بیداد جهان بسر نخواهد آمد * اندوه تو کارکر نخواهد آمد * صد همچو توکر بخاك خواهد شد * هم آب باب بر نخواهد آمد * آب بروی کار آورد * ایشه صورت ویردی مولانا جامی بیت تاچند خون دل خورم کو ساقی جان پرورم * زین آتشین می آورد آبی بروی کار رخود * آب بروی کار ارد * دخی دیرلر کمال خجندی بیت خاك خجند راکه زشیراز کم نهند * آرد بروزکار تو آبی بروی کار * آب بروی کار آمد * ایش صورت بولدی خواجه سلمان بیت آبی بروی کار من آمد زدیده باز * آن آب اکرچه باز نیاید بکار من * آب بر جکر دارد * قوت وقدرتی وار در کمال خجندی بیت نام دریا دلی براوردی * نیست این طرفه آب بر جکرست * اب بی لجام * اقبال ودولت دنیادن کنایه در مولانا صائب بیت میکند کار شراب تلخ آب بی لجام * این سخن ازمستی ارباب دولت روشنست * آبت زیر کاهست * لایق اولمین نسنه عارض اولدقده ضرب ایدرلر حکیم انوری بیت بساخرمن که آتش در زنی زود هنوزت آب خوبی زیر کاهست * آب حسرت * اشك نومیذی مولانا هلالی بیت دردهان غنچه ازلعل تو آب حسرتست * لیك پندارند مردم قطره شبنم درو * آب خشك * یعنی شیشه قنبر نیشابوری بیت ازبرای دفع یاجوج هوا از آب خشك * خاك بیران بین که سد بر آتش ترکرده اند * آب خضر * علم لدن کذا فی مؤید الفضلا وبمعنی آب حیات خواجه سلمان

سلمان بیت باد صبا از بوی تو دم زد همه جان شد * آب خضر از لعل تو جان یافت روان شد * آب در جگر نیست * قوت وقدرتی یوقدر کرك جهت مالیه کرکسه وجه آخر اولسون خواجه سلمان بیت با آنکه اب در جگرم نیست هر شبی * باشد خیال روی توام میهمان چشم آب در جوی تست * دولت واقبالك وار در کذا فی المجمع وامور عالم تصرفکده در کذا فی شرفنامه آب در دهان آمد * اغزی صو لندی رشکدن کنایه در کمال اسمعیل بیت چو دید طلعت خصم ترش لقا بت را * نیام تیغ ترا آب در دهان آمد * آب در زیر کاه دارد * ایشی کزلو ایدر استاد عنصری بیت زاهل دنیا مجو وفا داری * مردیت اندرون نیاید کار * چو شود زیر کاه آب درو * وقت حاجت امید ازو بردار * آب دندان * ضعف ومغلوب حکیم انوری بیت دشمنت با تو اکر زد عداوت بازد * آب دندان ترا زو کس نتوان دیده بباز * و دله دوشمك معناسنه ده استعمال اولنور استاد لطیفی بیت کرچه کشتم آب دندان در دهان حاسدان * لیك همچون خاك رومی بوی خوش آید زمن * آب رو وآب جو نیست * یوز صوین دوکه دیمکدر کمال خجندی بیت چند ریزد دیده ما آب رو * نیست آب روی مردم آب جو * آب در جو باز آید * ترکیده صو اقدوغی یره ینه اقر دیدکلری مثلدر کمال خجندی بیت با خیال لب وآن عارض نازك در چشم * آب دولت همه را باز بجو آمده بود * ابرو بالا کرد * جور وستم ایلدی عبد الرزاق کاشی بیت با زابرو کرد بالا ترك تیرانداز من * عالمی را کشت دارد نیز مان اندازمن * آب روشن * شراب ممزوج حکیم انوری بیت ساغر پر باده رنکین چنان دارد بچشم * کرمیان آب روشن برفروزی آذری * وآب صافی معناسنه مثالی خواجه حافظ بیت باب روشن می عارفی طهارت کرد * علی الصباح که میخانه را زیارت کرد * ابرو زند * رضا ویرر مولانا عارفی بیت طبع تو ببخشیدن صد کنج کهر * ابرو زند وکره برابرو زند * ابرو فراخ * یعنی خوش طبع وخوش دل شیخ نظامی بیت دل شده در ان مجلس تنکبار * در ابرو فراخی در آمد بکار * آب زد * صوله دی دیمکدر خواجه حافظ بیت در سرای مغان رفته بود وآب زده * نشسته پیر وصلایی بشیخ وشاب زده * آب زن * آرام وقرار ویریجی کذا فی شرفنامه ﴿ آبستن فریادخوان ﴾ یعنی بربط کذا فی شرفنامه ﴿ آب شد ﴾ اریدی هر نه اولورسه میرخسرو بیت تا کل از شرم رویت آب شده * بکرمان دورکن از چهره نقاب ﴿ آب شناس ﴾ رسم وقانون بلیجی شرف الدین یزدی بیت سخنی زیر پرده باید کفت این سخن کفته اند آب شناس ﴿ آب صفت باش ﴾ کثیر النفع اول یعنی هرکس سندن سودمند اولسون کذا فی شرفنامه ﴿ آب کشت ﴾ آب شد مرقوم معناسنه در عبد الله هاتفی بیت یکی مرکز رایت فتح باب * کزان زهره اژدها کشت آب ﴿ آبله در سخن پیداست ﴾ آدم سوزندن بللو در لواحد من الشعرا بیت حسب مرد مجو مشهور است * آبله در سخن توان شناخت ﴿ آب مرا بروی کار آمد ﴾ مرادم حاصل اولدی مولانا جامی ﴿ رباعیه ﴾ آبم ز کرم بروی کار آوردی * وز موج فراقم بکنار آوردی * صبرم بدل از غم فکار آوردی * خوابم بدو چشم اشکبار آوردی ﴿ آب مریم ﴾ یعنی صلاح وعفت ابو المعانی بیت معجز حسنت کند تکمیل ایمانم هنوز * زاب مریم کرد کویا عیسی عشقت ظهور * ویعنی شیره

انکورکذافی موید الفضلا آب من از هیچ کس نکشاد مرادم کسه دن حاصل اولمدی ظهیر
فاریابی بیت هزار دامن کوهر نثار شان کردم * که هیچکس شبهٔ بر کنار من ننهاد * هزار بیت
بکفتم که آب از و بچکید * بجز ز دیده دکر آبم از کسی نکشاد آب نشاط یعنی منی که
وقت خروجده حاصل اولان سروردن کنایه در کذافی المجمع آتش ازچنار آید غیر
معهود نسنه دن ظهور ایدر حکیم انوری بیت آبی از روی کار اکر ببرم * آتشی دانکه از چنار
آید * آتش بهار رونق و طراوت فصل بهار کذافی اداة الفضلاء ابو المعانی بیت
داده پیام عیش و طرب نالهٔ هزار * افزود ذوق حسن چمن آتش بهار * آتش تر * یعنی شراب
قنبر نیشابوری بیت آب خشك این آسمان و آتش تر انجم است * بر خلاف از آب خشك
این آتش تر کرده اند آتش سیال دخی شرابدر خواجه سلمان بیت چون شراب
لعل ساقی ریخت بر جام بلور * آتش سیال در آب زلال آید برون * آتش شجر * بودخی
شرابدر کذافی شرفنامه آتش عنان یوکرك آت خواجه سلمان بیت اسب سیه
نخواهم و خواهم بدولتت * بر خنك باد سرعت آتش عنان نشست آتشین آب یعنی
شراب مولانا هاتفی بیت بده ساقی آن آتشین آب را * کرانمایه بیجارهٔ تاب را احمد پارینه
وا با زهمان حال شد اسکی حادثی اوزره اولدی میرخسرو بیت تو به زمی کرده دل
چون توکه ساقی شدی * باز همان حال شد احمد پارینه را * اختر کذشت تقدیره موافق
دوشدی خواجه حافظ بیت روز هجران و شب فرقت یار آخر شد * زدم این فال کذشت
اختر و کار آخر شد * شیخ نظامی بیت بسا فالی که از بازیچه بر خواست * چو اختر
میکذشت آن فال شد راست آخم روی مفروش اکشی صورت کوسترمه ماوراء النهرده
استعمال اولنور وا اداد کذافی شرفنامه آخور سنکین فا ئده سز اولان نسنه حکیم
خاقانی بیت رخش ترا بر آخور سنکین روزکار * برك کیانه و خر تو عنبرین چرا آدمی
سرودوست آدملکی و انسانیتلی دیمکدر خواجه آصفی * مصرع * زعکس روی تو آیینه
آدمی سرودوست * آدمی سرودست دخی بو معنایه در وله * مصرع * بغمزه کرد اشارت شد
آدمی سرودست آرزو در دل شکست مراد حاصل اولمدی مولانا کاتبی بیت بغیر
تیر تو هیچ آرزو نداشت دلم * شکست در دل من چرخ آرزوی چند * خواجه سلمان بیت
در دل من بود نیست آرزوی زلف تو * هجر تو آن آرزو در دل سلمان شکست * آرزو
دلده شکست اولق معرض وجوده کلمامکدر سیفیٔ بخاری بیت دل شکستهٔ من آرزوی
زلف تو داشت * چه آرزو که من خسته را بدل بشکست آرزوی من بشکن مرادمی
حاصل ایله مولانا وفیقی بیت شکستن سر زلف تو آرزوی منست * که در جهان تو یکی
آرزوی من بشکن آرزو مشکن دخی دیرلر میر ابو المعانی بیت عمریست دل که تشنهٔ
لعل لبت شده * ای یار بیوفا تو یکی آرزو شکن از آتش هادودی ندیده روزکار ك کرم
و سردین چکمامش خواجه آصفی بیت نو بی که هست عذار تو مشکسود هنوز * مهر
کز آتش عشقت ندیده دود هنوز آزادی اوکوید انك مدح و ثناسن ایدر آزاده دار
کندوکی اکا مدح ایتدر استاد عنصری * مصرع * سیرت آزاده دار ناظر آزادکی لزلن بازغ

ﮒ اول زمانده بو خواجه سلمان بیت بر لب رود علی تا آب دجلوی فرات * بسته شد زان
زور باز افتاده آب از چشمهاست ﮒ از باران کریخته وزیر ناودان آمده ﻉ المدن قاچدی
ملایه اوغرادی شیخ نظامی بیت کنون در خطرگاه جان آمدیم * ز باران سوی ناودان
آمدیم ﮒ از پای افتاده ﻉ محنت و مشقتدن اولمقدن کنایه ایدرلر رباضی سمرقندی
بیت باز خون جکر از دیده کشادم بی تو * دست من کیرکه از پای فتادم بی تو *
کاهی الفلرین اسقاط ایله استعمال ایدرلر خواجه سلمان بیت ز پا فتاده ام ای دوست
دست کیر مرا * که کار دست کرفتن فتاده را در پای ﮒ از پای در آمد ﻉ دخی اول معنایه در
کمال اسمعیل بیت هنرز خدمت فرمان در آمدی از پای * اکر بدست نکردی ز خامه
تو عصا * از پرده برون شد * حددن تجاوز ایلدی خواجه حافظ بیت اکر از پرده برون
شد دل من عیب مکن * شکر ایزد که نه در پرده انکار بماند * از بزبر ندبپای بزدر بندند * قیمت
متاعدن کنایه در خرجی ایچندن چقار دیمکدر ابو المعانی بیت خواجه ابر بحر اکر فکر زیان
درافتد * از بزبر دبپای بزدر بندد * از بن دندان یعنی * جان وکوکلدن خواجه سلمان بیت
فتح بابی ز فلك یافت کسی کو میکردد * خدمتی بر در شه از بن دندان چوکلید * اوحد الدین
اصفهانی بیت در جهان نوش لبی را بشناسیم امروز * که غلام دهن او از بن دندان چوکلید *
از بن سی و دو * بو دخی اول معنایه در کذا فی شرفنامه * از بن کوش * بو دخی اول معنایه در
خواجه حافظ بیت از بهر قبولت از بن کوش * لولوی خوشاب کتشه لالا * خواجه
سلمان بیت خوش میخرامد و ز بن کوش میکند * هردم بدوش غاشیه زلف او شمال *
ﮒ از پوست برون شد ﻉ حددن تجاوز ایلدی کمال اسمعیل بیت بدان ز پوست برون آمدم
که همچون رك * چور است نشستم و صد زخم نیشتر دیدم ﮒ از خانه جغد باز نیاید ﻉ اصلی
فرومایه دن اصل زاده کلمز حکیم فردوسی بیت بهومان چنین کفت دهقان سغد *
که بر نایداز خانه باز جغد ﮒ از خاك بر کرفته او ﻉ انك چراغی واحیاسی در عشقی کاشی
بیت این منظری که طاق چو ابروی دلبرست * از خاك بر کرفته دارای کشورست ﮒ از دکر
کرد ﻉ اندن اعراض ایلدی خیالی سمرقندی بیت کر سر و مرا یار هوای دکری نیست * بی جرم
چرا از من دیوانه دکر کرد * بو معنایه شهیدی قمی بیت شنیدی در حق من عاقبت قول
بد اندیشان * ترا کفتم مکن کوش از طرف دیکر دکر کردی ﮒ از دل آمد ﻉ کوکلدن قوپدی
مولانا طوسی بیت تیر تو که در سینه من ساخته منزل * خواهم که برون میکندم نامده از دل *
والدن کلدی معناسنه تمامی مشهدی بیت ماند پیکان خدنکت در دل بیحاصلم * خواستم
از دل برون آرم نیامد از دلم ﮒ از سر انکشت ﻉ یعنی تغا فلانه و کوکلسز ابو المعانی بیت
انتظار آن هلال ابرو کشیدم روز عید * مرحبا کرده ولیکن از سر انکشت کرد ﮒ از سر
خواستن ﻉ باشدن بخمکدن کنایه در کمال اسمعیل بیت نه زیرکان همه بر خواستند
از سر خویش * چولاف میزنی از زیرکی تو هم خیزد ﮒ از سر ما در کذر ﻉ کنك و حالیزه قودیمکدر
میرنوایی بیت پیش چشمم دم مزن ای ابر نیسانی دکر * پایه خود در انکه کن از سر ما در کذر
ﮒ از سر نهاد ﻉ آشاغی قودی کمال خجندی بیت مه که نهادی کله حسن کج * روی تو دید آن مه

ازسر نهاد ازسر واکرد باشدن صاودی مولانا طوسی بیت عقد دستار بلا پیست
ترا ای طوسی * این بلارا ازسر خود توچرا وانکنی * بومعنایه مولانا هلالی بیت بسکه مخمورم
کرانی میکند دستارمن * میفروشان این بلارا ازسرمن واکنید ازطاق دل افتاد
کوزدن کوکلدن دوشدی استاد بیت مدار چشم اجابت که در زمانهٔ ما * دعا زطاق
دل افتاده است آمین را * مولانا عرفی بیت افتاده ام زطاق دل دوستان ولی * خورشید را
زبان نرسد زان زوالها از طبق حالی برافتاد یعنی صباح اولدی محمد عصار بیت
بدان دلها که او نمود ازیاد * طبق پوش ازطبق حالی برافتاد ازفلان چیز دندان برکندم
فلان شیدن امیدی کسدم حکیم انوری بیت مرا ازسرهوای آن لب میکون نخواهد شد *
نخواهم کند دندان ازلبش تا خون نخواهد شد از کاو کنج میخواهد وازماهی درم غایت طمع
خامدن کنایه در شیخ نظامی بیت کسی کو برد بر تروخشك رنج * زماهی درم خواهد ازکاو کنج
ازکاوی غدودی ندهد بودخی مذکور معنایه در شیخ عبد الله انصاری بیت کی بود صوفی
چنان خر طبع کو ازحرص خویش * می نخواهد با کسی را باشد ازکاوی غدود ازکعبه چو
بکذری برنسنه نك نهایتندن کنایه در کذا فی شرفنامه ازکلها چه کل اصلاندر ترکیده
سنك قوشلك آدی ندردیدکلری مضموندر مولانا مجد الدین امامی بیت کفتمش کل کل برامد
عارضت ازتاب مل * غنچه اش خندان شد و کفتا که ازکلها چه کل ازمار مار بچه زاید
بد اصلدن ینه بد اصل اولور ابوالمعانی بیت زبد اصل هرکز حقیقت مخواه * بجز مار بچه
چه زاید زمار ازماست پرماست ترکیده قرتاله براوق دکش کندو یلکندن دیدکلری
مثلدر وله ایضا بیت چو بیکو نظرکرد دیدا شناست * بکفت ازکه نالم پرما زماست *
ازمن درکذر یعنی خطامدن کیچ مولانا کاتبی بیت خیری زدو چشمت طلبید این دل
کستاخ * فرمانکه زغنچه ازو درکذراند ازو آزادی کرد انك اصلی حرّ ایدوکین سویلدی
کمال اسمعیل بیت زخلق خوی تو میکرد سوسن آزادی * برای بندکیش سرو بوستان
برخاست ازوبا زخورد اندن اینجندی خواجه سلمان بیت لعل روان زجام زر نوش غم
جهان مخور * زین قلاع زمردین بهرچه باز میخوری * بومعنایه میرخسرو بیت خواهم بمحتسب
بدعا کاسه دهم * لیك ازرقیب بیهده کوباز میخورم ازوبازی خورد * بودخی بومعنایه در
مولانا کاتبی بیت مرغ دلم با بروی پرچین تست خوش * کر بازی زطاق مقرنس نمیخورم *
ازوبربست اندن فائده اینندی خواجه سلمان بیت با آنکه درمیان تو دل بست عالمی *
کس زان میان بغیر کمر هیچ برنبست ازو پهلو تهی کرد اندن ایراق اولدی ظهیر فاریابی بیت
همچون نیام تیغت دارد اجل زهیبت * پهلو تهی همیشه ازتیغ جان مشکارت ازو پهلو کرد
دخی دیرلر محمد عصار بیت خلایق را چو با روئت بود رو * چرا باید ازیشان کرد پهلو *
ازو دست برد اکا غالب اولدی کذا فی بعض اللغه ازو دکز کرد اندن یوزدوندردی ازو دل
پرداشت اکا بیحضور اولدی مولانا جامی بیت کند چون کل رخ خود را تصور * وزان
دارد زکل غنچهٔ دل پر * وله ایضا بیت صراحی با وجود لعلش ازمی * دل پرداشت برساغر
تهی کرد ازو دندان بركن اندن امیدی قطع ایله خواجه سلمان بیت دردآمد و کفت

كفت ازين دندان بامن * راحت طلبي ز كام دندان بركن ﴾ ازو زاغ كرفت ﴿ اني آلدادي يعني
حيله ايتدي شاه طاهر دكني بيت طاوس عقل ار چه بسي زاغ كير كشت * بكرفت طوطي
خطت ازوى كلاغها ﴾ از وطرف بربست ﴿ اندن فائده منداولدي خواجه سلمان بيت
پيداست كه ازميان چه بربست كمر * تا من زكمر چه طرف برخواهم بست ﴾ از وطرفي نبست
يعني اندن فائده كورمدي خواجه حافظ بيت كس بدور نركست طرفي نبست از عافيت *
به كه نفروشند مستوري بمستان شما * وله ايضا بيت من ازنسيم سخن چين چه طرف بر
بستم * چو سرو راست درين باغ نيست محرم راز ﴾ از وطوق برد ﴿ آكا غالب اولدي شيخ
نظامي بيت بدان طوق كوي آن بت نامجوي * زمه طوق برد وزخورشيد كوي * از و فقاع
كشايد ﴿ آكا نازوشيوه ايدر ودخي لاف اورر معناسنده مرويدر حكيم خاقاني بيت
انجا كه من فقاع كشايم زدست خويش * آلام ديده كان چو غ افسرده دل نبينند * از و كرانه كرد
اندن ايراق اولدي حكيم انوري مصرع بر هركه عرضه داشتم ازمن كرانه كرد * تركيبله كنار جزدي
ديدكلري معنايه دركنار كرد دخي ديرلر ﴾ ازو كلاغ كرفت ﴿ اني آلدادي شاه طاهر دكني بيت
زاغ كير دهمه از بلبل شوريده كلاغ * برك پژمرده كند با كل صد برك خنك ﴾ ازو كنار كرد ﴿
اندن ايراق اولدي مولانا هلالي بيت مكو كناره كن ازمن كه جان زكف ندهي * تو درميانه جاني
چسان كناره كنم ﴾ ازو كوي برد ﴿ آكا سبقت ايلدي وآكا غلبه ايلدي معناسنه مولانا هاتفي
بيت شب از روز روشن همي برد كوي * شب روز آيينه شد دور وي ﴾ ازوي دامن افشاند ﴿
اني ترك ايلدي خواجه سلمان بيت تا نه پنداري كه سلمان دامن از دلبر فشاند * دامن ازدل
برفشاند ودامن دلبر كرفت ﴾ ازوي دركذر ﴿ يعني صوچن عفو ايله ابو المعاني بيت اين دل
كستاخ ازتوكر اميد وصل كرد * كو خطا كرد ست وداند لطف كن ازوي كذر ﴾ ازوي كوتهي كرد
كوكلدن قويدي وله ايضا بيت بوده شد درعشق اورا منتهي * بدل جانرا كرد ازوي كوتهي
﴾ ازهم فروريخت ﴿ پريشان خاطر اولدي والم چكدي معناسنه شرف الدين يزدي
بيت بيكباره ازهم فروريخته * هرآنكو نشد كشته بكريخته ﴾ ازهيچ ويرانه دودني آيد
بو سفله دعواي بزركي ايتدكده ايراد ايدرلر شيخ نظامي بيت مثل زد درين انكه فرزانه بود *
كه برنايد ازهيچ ويرانه دود ﴾ ازين دست ﴿ يعني بو اسلوب اوزره خواجه حافظ بيت ساقي
ار باده ازين دست بجام اندازد * عارفانرا همه شب شرب مدام اندازد ﴾ ازين سپس ﴿
شمدن صكره معناسنه بدخشيلر اداسيدر مخلصي بدخشاني بيت ندانم چه شايد بدن
زين سپس * كه دراز سپهري ندانست كس ﴾ اسب وفرزين نهد ﴿ كند ويه لازم اولاني
غيري يه ويرد كمال سخادن كنايه در شيخ سعدي بيت كدايي كه برشيرزين نهد * ابوزيدرا
اسب وفرزين نهد ﴾ آستين افشاند ﴿ يعني تهي كرد مولانا وحشي بيت تيغ قضا دمي كه
كشد بركسان قدر * افشاني آستين كه بروترك آن كند ﴾ آستين برزد ﴿ حاضر وآماده
اولدي مولانا هاتفي بيت بكار آوران آستين برزدند * كزان كز زياده بزين برزدند *
ودخي ايشه مستعد اولدي ظهير فاريابي بيت چو سنبل توسر از برك ياسمين برزد * غمت
بريختن خونم آستين برزد ﴾ آستين بروافشاند * ترك ايتمكدن كنايه در مولانا جامي بيت

نام جانان شنید جان افشاند * آستین بر همه جهان افشاند * آستین پوستین * یعنی
عیب کذا فی شرفنامه ﴿ آستین تیز کرد ﴾ دست دراز لقدن الچکدی حکیم انوری بیت
تیز کرد حوادث ز آستین * چون دامن تو دید کریبان روزکار ﴿ آش فلان را پختم * فلانک
مصلحتن کوردم آفتی حلوا اکر در حق جوان طباخ بیت کفت آن شوخ که من آش ترا خواهم
پخت * پخت آشی که چنان آش نخوردم هرکز * آفتاب بکل اندود * آشکاراولانی کزلدی
کذا فی المحمودی * آفتاب بیوه کذ از * آفتاب یتیم کش * کلاها بضم الکاف حمایه سنه الدانوب
ضرری کورلان کبار کسنه لرحقنده ایراد ایدرلر نته کیم منصور قره باغی قاضی عبد الوهاب طوسی
حقنده دیمشدر بیت قاضیا بر سر یتیمانی * خونشان میخوری مکر سبشی * کفته آفتاب
شرع منم * آفتابی ولی یتیم کشی * آفتاب روان * یعنی شراب خواجه حافظ بیت روان
درده آن آب عین روان * نه آب روان که آفتاب روان * آفتاب روی * کونش اصابت
ایدن محله دیرلر واصابت ایتمین یره سایه روی دیرلر اما ایکی عبارت دخی محبوب تعریفنده
استعمال اولنور خواجه سلمان بیت بر سایه سواد سر زلف خویش کیر * ماراکه
سوختیم درین آفتاب روی ﴿ افیون در شراب انداختیم * یعنی کشف راز ایلدک شیخ
سعدی بیت عارفان در چرخ وصوفی در سماع آورده ایم * شاهدان در رقص وافیون
در شراب افکنده ایم * مولانا عرفی بیت با هوسناکان همی کفتند در میخانه
دوش * هان قناعت کن که افیون در شراب انداختیم ﴿ اکر براید * قولای کلورسه
خواجه حافظ بیت کفتم غم تو دارم کفتا غمت سراید * کفتم که ماه من شو کفتا اکر
براید ﴿ اکر روی سازد کو بساز ﴾ آلنورسه قو آلنسون مولانا ظهوری بیت نشین ماهرا
در مقابل نیاز * اکر روی ساز دچه شد کو بساز ﴿ الف کوفیان ﴾ بر نسنه نک
اکریلکندن کنایه ایدرلر خلاق المعانی بیت از کان نجل زیبق وشنجرف رد مرا * کردون که
کرد چون الف کوفیان مرا ﴿ آلوده دامن ﴾ یعنی کنهکار وملوث کذا فی المجمع ﴿ آنجا که
زراست کوش باید داشت ﴾ دولتلولک هر وده سوزی دیکلنور کمال اسمعیل * رباعیه * آمد بر من
چو در کفم زر بند اشت * چون دید زرا نداشتم زود بکذاشت * از حلقه کوش او مرا شد معلوم
آنجا که زراست کوش باید داشت ﴿ انداز من دارد ﴾ بنم قصدمده اولور خواجه حافظ بیت
باز ابرو کر دبا لاترک تیر انداز من * عالمی را کشت دارد اینزمان انداز من ﴿ انکبین بوم ﴾
یعنی متلاشی مولانا هاتفی بیت بنا ساز کاری دارای روم * که آلوده بود انکبینش بوم
﴿ انکشت بدندان کزید ﴾ یعنی پشیمان ونادم اولدی کمال خجندی بیت امروز کران لب
تکزد زاهد خود کام * بسیار بدندان کزد انکشت ندامت ﴿ انکشت بر حرف نهاد ﴾
دخل وتعرض ایلدی وله ایضا بیت چون قلم انکشت بر حرفم منه صوفی که من * خرقه کردم
رهن ومستان وسخن در دفتر ست * دیکر بیت کر بنالم چونی انکشت منه بر حرفم * هر که
زخمی خورد البته فغانی دارد ﴿ انکشت برلبش زد ﴾ آغزین اردی طالب آملی بیت
آن غنچه ام که کر زنی انکشت برلبم * خون سلامت از لب پر خون کشایدم * مولانا عرفی
بیت زخمه هرچند که انکشت زند برلب تار * ناله از بیم نیارد که برارد آواز * حکیم شفائی بیت

غنچهٔ باغ محبت هم ز رفتار دلست * بر لب کل نیز انکشتی زدیم آزاد نیست ؎ انکشت نیل ؏ غایت فقردن کنایه در شیخ سعدی بیت یامرو یا یار ازرق پیرهن * یابکش در خانمان انکشت نیل ؎ انکور خور و باغ مپرس ؏ ترکیده اوز منیه باغنی صورمه دیدکلریدر کمال خجندی بیت بوسه سیب ذقن کفتمش ز کلشن کیست * کمال کفت توانکور خور و باغ مپرس ؎ انکورك چشم ؏ یعنی مردمك چشم شمس الدین سرایی بیت انکورك چشم ماست خالش یارب * درعین سواد مردم دیده فتاد ؎ آواز دهل شنیدن از دور خوش است ؏ معناسی شهرت کاذبه در ترکیده طاولسسی ایراقدن قبا کاورد یرلر میر خسرو بیت سنجرا کر خوزد ز نوبت غرور * نوبت او بانك دهل به ز دور * عجم شهزاده‌لرندن بری شرف الدین یزدی یی دعوت ایدوب مغنه تعلل ایلدکده یازوب کوندرمش شرف الدین صاحب شکم اولمغله بو مثل اکا مناسب اولمشدر شهزاده نك یازدوغی بیت زنهار شرف ز یزد بیرون نشوی * کاواز دهل شنیدن از دور خوشست ؎ آواز داد ؏ دعوت ایلدی خواجه سلمان بیت تا نیست فرو رفته دم آواز دهید ش * کوکوش بره دارد و چشمش نکرانست ؎ آواز کرد ؏ دخی بو معنایه در شاه محمود بیت تا شد از خیل سکان سرکویت مخلص * یکره شش سوی خود آواز نکردی هرکز ؎ آهن پایه ؏ یعنی خمپاره کذا فی مجمع الفرس ؎ آهن دل ؏ یعنی شجیع خواجه سلمان بیت برسر خصم توامد تیغ کریان شد برو * باهمه آهن دلی ایام کفتش خون کری ؎ آهنین جکر ؏ یعنی مبارز و سخت دل کذا فی شرفنامه ؎ آهو دل ؏ یعنی قورقق اوحد الدین اصفهانی بیت کر صید عشق خواهی تو آهو دلی مکن * همراه عشق باش که شیر یست در شکار ؎ آهو کذشت ؏ یعنی فرصت کچدی شاپور بیت غافل آن وحشی غزالم تند از پهلو کذشت * پیش میرفتم تبسم کرد و کفت آهو کذشت * ؎ آهوی سفید ؏ غزال رومی نته کیم آهوی خطایی درلر و محبوب رومی و محبوب خطایی مراد ایدرلر خواجه آصفی بیت چشمت آهو مست دلی آهوی خطا * چشم خوبان دکر در غمت آهوی سفید ؎ آهوی دنبا له کشیده ؏ چشم محبوب عبدالواسع جبلی بیت دنبال خود می کشد ان نرکس جادو * من بنده آن آهوی دنباله کشیده * آیین بست * یعنی قانون واسلوب استاد بیت مکو ساقی که می خوردن تبا هست * که آیین همایون پادشا هست * آیین بند * شهر دونماسی طالب آملی * بیت باپین بندی بازار خلوت میروم طالب * که دارم باوجود کامل خود میل سودایی ؎ آیینهٔ چینی ؏ چین ولایتنده معروف پولاد آیینه‌در بیت بضاعت سخن خویش بینم از خواری * بسان آیینه چینی میان رشته زنك ؎ باب الالف المکسوره ؏ این از فلکست از حسن نیست * بو ایشده اختیارم یوق ضرورید دیمك معناسنه نها وندی شاه محمد حقنده یمشدر ؎ قطعه ؏ بزن خویش کفت شاه محمد * کین بچه زکیست کار من نیست * این از حسن کلاه دوزست * حقا که درین سخن سخن نیست زن نیز جواب پخته کفت * این از فلکست از حسن نیست * این بشب جمعه تعلق ندارد بونك اوکه علاقه سی یوقدر ابو تراب بیك بیت کویند مخور می که شب جمعه غم آرد * این هیچ تعلق بشب جمعه ندارد * این دو زنکی و رومی * یعنی شب و روز پیری وجوانی

وفقر وغنا وغم وشادیدن کنایه در کذا فی شرفنامه * این ره بترکستانست * بو یول سنی
سر منزل مقصوده ایلتمز شیخ سعدی بیت ترسم نرسی بکعبه ای اعرابی * کین ره که تو میروی
بترکستانست * این سخن ته دارد * بو سوزنك اصلی ونتیجه سی وار در شیخ ابو اسحق کازرونی
در توحید بیت دریا خود وگوهر خود وغواص خود ست * هان غوری کن که این سخن ته دارد
بو معنایه بیت منربو ره منلا سحابینك رباعیسندن اولمق اوزره مروید ر * رباعیه * انکس که بچشم
خویشتن ره دارد * در چشم که او شه نظر که دارد * دریا خود وگوهر خود وغواص خود ست
هان غوری کن که این سخن ته دارد * اینك ترازو * ترکیده اشته ارشون اشته میدان
دیدکلری مثلدر کمال بخندی بیت سخن از ماه مجوبی وپروین * اکر منکر شوی اینك
ترازو * اینك گز واینك میدان * مثله وله ایضا بیت لاف اکر زد ز قدت سرو چمن * گویش
اینك گز واینك میدان * این مرده بشیون نیرزد * یعنی غمی چکمکه دکمز لواحد من الشعرا
بیت غم مخور جان من ار رفته شد این مال ومنال * شادمی باش که این مرده نیرزد شیون
این همه آورده تست * بوهب سنك قباحتکدر خواجه سلمان بیت از شمیم گل ومل این دل
من رفته بباد * اخرای بادصبا این همه آورده تست * این همه نیست * هیچ نسنه دکلدر
روزمره سوزلریدر کذا فی المحمودی خواجه حافظ بیت حاصل کار که کون ومکان این همه
نیست * باده پیش آر که اسباب جهان این همه نیست * این هم اسیری شد * بو ایشده
بتدی دیمکدر کذا فی شرفنامه * این یکی دیکر * بودخی بویله اولسون انصاری قمی بیت کفتی
بداغ هجر بسوزانمت جگر * صد داغ هست بر جگرم این یکی دیکر ﴿ باب الالف المضمومة ﴾
استخوان اوبست * آنك اصلنی بیان ایلدی خواجه آصفی بیت استخوان من که از سنك
جنون صد جا شکست * استخوان قصه فرهاد ومجنون بسته اند * استخوان اول کوك
ثانی اصل معناسنه در * استخوان قصه خوانان * قصه اوقینلرك سراغاز قصه ده ایتدکاری
اجمال حکایه در * اشتربین * دور اندیشه صاحبی اولانه دیرلر لواحد من الشعرا بیت
غافل شدی ز حالم با آنکه شتر بینی * عاجز شدم ز دستت با انکه ذو فنونم * اشترخو * کین
طوتیجی اثیر الدین اخسیکتی بیت در مرتبه ها کذت کمال تو نبا شد * کردون شترخو که
ز کوهان تمرارد * اشتردل * قورقق ترکیده دوه یورکلی دیرلر مولانا کاتبی بیت مرا غمیست
شتروارها بحجره تن * شتردلی نکنم غم بجا بحجره من * اشتلم کرد * مجادله وغوغا ایلدی
مولانا هاتفی بیت طریق مدارا شدش اشتلم * خم باده صلح ر وپینه خم * افتاده مرد
خدا * تواضع ایلدی شیخ سعدی بیت اکر زیردستی بیفتد چه خواست * زبردست افتاده
مرد خدا است * اوچه مه کرد که او ته کند * اونه باشر دیکه بونه باشره خواجه آصفی بیت نامه
من خط مرا ته کند * هاله چه مه کرد که او ته کند * او وار سید * آکا لایقدر خواجه سلمان
بیت مرا رسد که توام توبه داده گفتن * شنیدم آیت توبوا الی الله از لب حور * او مرغ این
انجیر نیست * اول بو ایشك آدمی دکلدر حکیم انوری بیت بروکه فکرت تو نیست مرد این
دعوی * مکن که خاطر تو نیست مرغ این انجیر * او نقش شما ندارد * اوسزه لایق دکلدر
سیفی بخاری بیت زاهدان گوشه محراب غنیمت دانند * که ندارد خم ابروی بتان نقش شما

شما ‌ باب الباء المفتوحة ‌ با او پا کرفت * اکا مقاومت ایلدی خواجه سلمان بیت محیط
با تو بر وز سخا نکیرد پای * سپهر با تو بهنکام کین ندارد پای ‌ با او پای داشت ‌ بودخی او معنایه در
کمال خجندی بیت باحلم اوندارد کوه بلند سنکی * باعزم اوندارد باد بهار پایی * با او پای نکیرد
انکله مقابله ایده مز خواجه سلمان * مصرع * محیط با تو بر وز سخا نکیرد پای ‌ با او بسر برد ‌
آنکله اختلاط ایدر کمال خجندی بیت رند شراب خوار بسر میبرد سبو * ماهم بان سریم که
با او بسر بریم ‌ با او بسر کند ‌ بودخی اول معنایه در مولانا عرفی بیت چنان بانیک و بد
عرفی بسر کن تا پس از مردن * مسلمانت بزمزم شوید و هندو بسوزاند ‌ با او پهلو زند ‌
اکا برابر اولور خواجه سلمان بیت با دولت چه کار کند چرخ سفله بخت * با قلهٔ جبال چه پهلو زند
سفال ‌ با او سر براورد ‌ آنکله مقابل طوردی خواجه کمال بیت تا همچو خط بچهرهٔ
تو سر براورم * از فرق سر کنم چو قلم آشکار پای * وانکله معارضه ایتدی معناسنه ده
کلور کمال اسمعیل بیت کر سر براورد چو کدو با تو بدسکال * تیغ قضا همیکندش چون
چنار پای ‌ با او سری داشت ‌ اکا میل ایلدی وانکله معاملهٔ نهانی سی وار مثلا حیرتی بیت
زولیده بصحرای جنون رفت چو مجنون * هرکس که بدیوانکیٔ عشق سری داشت ‌ با پادشه
دست زد ‌ عدالت و عمارت مملکته شروع ایلدی محمود دیده پادشاهه ملاقی اولدی دیکدر
با باد و دم * یعنی مغرور و متکبر حکیم فردوسی بیت بیاراست ان جنک را پیل سم * همیراند
چون شیر با باد و دم ‌ باب اندر شکر دارد ‌ یعنی اندن کدا واندن ضعیف در کذا فی مؤید الفضلا
مذکور معنایه ابو المعانی بیت باه سرد وافسرده دلم از روی خورشیدش * نیارد تاب او هرکز
باب اندر شکر دارد ‌ بابت او ‌ یعنی سزای او حکیم شفایی * مصرع * دشمن تو چو بابت تیغ است
پا بردار * صاحب مرتبهٔ عالی کذا نقل صاحب کتاب المحمودی ‌ بادام دو مغز است ‌
یعنی بیر معنی کذا فی شرفنامه اما خاطره کلور که اتحاد محبت و دوستی معناسنه اولسه مناسب
ایدی ‌ باد بدستش ‌ الندنسنه یوق خواجه حافظ بیت عنقا شکار کس نشود دام باز
چین * کاینجا همیشه باد بدست است دام را ‌ باد پیما ‌ بی فائده ایشه یاپجی مولانا امیدی
بیت دشمن آتش نژاد و باد پیما کو بیا * بر سریر کامرانی چون سلیمانش ببین * باد پیمودن
کار بیهوده ایلمك کذا فی شرفنامه ‌ باددست ‌ یعنی سخی ترکیده الی اچق دیرلر ظهیر فاریابی
بیت بدان جواد که چون ابر باددستی را * وجوه چرخ دهد سالها بیك ادرار * پادر رکاب
یعنی سوار و سواری کذا فی شرفنامه و هر شیئه عزیمته حاضر و آماده اولیجی ‌ بادسران ‌ یعنی
مغروران و متکبران کذا فی شرفنامه ‌ باد سرسرد ‌ یعنی نومید و مأیوس کذا فی ادات
الفضلا ‌ بادعنان ‌ یوکرك آتدن کنایه در مولانا جامی بیت خاك توام دست من نه بر کابت
برسد * کرد تو نایافته بادعنانان هنوز * بادعیسی * یعنی معجزات عیسی علی نبینا و علیه الصلوة
والسلام کذا فی شرفنامه ‌ بادو بید ‌ بیهوده و بیحاصل حکیم فردوسی بیت که بهرام دادش
بیاران نوید * سخن کفتن او بود بادو بید ‌ باده پیمودن ‌ یعنی شراب خوردن کذا فی مجمع
الفرس ‌ باد هرزه ‌ وعدهٔ خلاف کذا فی المحموده ‌ بادهٔ مست ‌ کسکین شراب خواجه حافظ
بیت آنچه او ریخت به پیمانهٔ ما نوشیدیم * اکر از خمر بهشت است وکر بادهٔ مست * باده

مستانه * دخی اولمعنایه در وله ایضا بیت ساکنان حرم ستر عفاف وملکوت * با من راه نشین
بادهٔ مستانه زدند * بادهٔ نوشین * یعنی شراب خوشکوار خواجه سلمان بیت دیدم از بادهٔ
نوشین ولب نوش لبان * بزم رندان خرابات پراز نوشانوش * بارداد * یعنی دیوان ایتدی میر
ابوالمعانی بیت نشست و بر سرش افسر نهاده * ز بهر کار مردم بار داده * بار فاقه کردن
کاف عجمیله وسیلهٔ کار یعنی واسطهٔ حصول مصالح وله ایضا بیت مانع وصلت مرا بخت سیاهم
بوده است * بارفاقه کردن از آه سحر کاهم شود * بار کاب توخاکست * مراد ایتدیکک سکا
مطیع در کذا فی شرفنامه * با رنك وبوی * دارات وکر وفر معناسنه در کذا فی شرفنامه
* پارهٔ کار * یعنی شوخ وشنکل شیخ نظامی بیت چو شاپور اندر آمد چارهٔ کار * دلم را پاره
کرد آن پارهٔ کار (باریك بین) مدقق وراست نظر خواجه سلمان بیت مردم باریك بین اندر
خط تاریك شب * راستی باریك وروشن معنیٔ وادیده اند (باریك میریسد) یعنی ضعیف وناتوان
حضرت مولانا بیت چون نباشم اشك چون باریك ریس * من منی دست فضولی کاسه لیس
بازارهاك * یعنی عظمت وسروری وامور دنیوی کذا فی شرفنامه (بازاری) دلبر عاشق پرست
وقابل تحصیل منلا بزمیٔ اصفهانی بیت امید بلبل بی دل ز کل وفاداریست * ولی وفا نکند
شاهدی که بازاریست (باز آورد) ارمغان که اکابره کتورر لر مولانا کاتبی بیت طریقی داشت
این درویش با خال سیه پوشت * خطت آورد برك سبز واز خاطر ببردانش * باز آوردی
کرد * اعتذار ایلدی وله ایضا بیت کفتم از کویش روم باز آمدم با صد نیاز * هرکه کوید ناسزا بی
باز آوردی کند * باز خواست کرد * رجا وتمنا ایلدی مولانا هاتفی بیت مقرر چنین شد که
دستور راست * اساس سپاهی کند باز خواست * ودخی سؤال معناسنه خواجه سلمان
مصرع * صدر از در که تو مراهست باز خواست * روز قیامت یوم السؤال اولمغله روز باز
خواست دیرلر خواجه حافظ بیت ترسم که صرفهٔ نبرد روز باز خواست * نان حلال
شیخ ز آب حرام ما (باز خورده) مغلوب اولدی خواجه سلمان بیت لعل روان ز جام
زر نوش وغم جهان مخور * زین فلك زمردین بهرچه باز میخوری * وقوجوندی معناسنه ده
استعمال اولنور میرخسرو بیت خواهم بمحتسب بدعا کاسهٔ دهم * لیك از رقیب بیهده
کو باز میخورم * وراست کلدی معناسنه ده اولور کمال اسمعیل بیت بهرکه باز خورد تیغ
کینه جو تو شمع * وجود خویشتن از دیدکان بیالاید * واوغرادی معناسنه شیخ عطار
بیت خورد عطاری بدان دلخسته باز * باوثاقش برد ودستش بسته باز * مذکور
معنایه یالکز خورده دخی دیرلر مولانا جامی بیت سینه شکافم هر سحر کاسه صبازان مغز لم *
باشد خورد زین رهکذر یکا خطه بادی بر دلم * بازی بخایه کند * بیهوده عبث ایش ایدر
کاتبی خواجکان تام بر طبیب حقنه دیشدر * قطعه * خواجکان شد ملازم فرتاش * تا کند
رفع ریش خایهٔ او * میرود بهر بستن مرهم * بازئ میکند بخایهٔ او * بازیچهٔ روم وزنکی * یعنی
مسخرهٔ عالم کذا فی شرفنامه (بازیدن) بذل آیمك معناسنه بازی معناسندن مصدر دکلدر
اصطلاحی بر کلمه در مولانا کاتبی بیت جان بیازم وز میان اوندارم دست باز * کین محبت به ز صد
جانست یکموی حبیب * کاهی در ایله در بازم دخی دیرلر اوبذل معناسنه اولدوغندن جانباز

جانبازد یرلرجانی بذل وفدا ایدر دیمك اولور * پاسك بجوال نشاید رفتن * همجنسی اولمیانلر
ایله صحبت اولندقلرده ضرب ایدرلر کمال بجندی ره رباعیه ره خصمم که بکفت وکود رامد
با من * ریشی چو جوال دیدمش تا دامن * کفتم که دران ریش دوم عقلم کفت * پاسك بجوال در
نشاید رفتن * پاسبان فلك * یعنی کوکب زحل کذا فی شرفنامه * پاکان خطهٔ اول * یعنی
کروبیان وحملهٔ عرش ایضا منها * بافسون کس درچاه مرو * کسه نك ایپی ایله قیویه اینمه
بابا فغانی بیت چه سوداز دیدهٔ کریان فغانی چون شد آن یوسف * چرا اول بافسون
کسان درچاه میرفتی * بالاتر از سیاهی رنك دکر نباشد * بوندن ایلرو ایش اولمز خواجه
کرمانی بیت کفتم که روز عیشم شد تیره کفت خواجو * بالاتر از سیاهی رنك دکر نباشد *
بو معنایه محتشم کاشی بیت صد رنك بو العجب هست در حسن لیك از آنها * بالاتر از سیاهی
بالای چشم وابرو * بالادوی * شاطرلك اول مخصوص او بونلر یدرکه لنك چالارلر خلاق المعانی
رباعیه * شاطربچهٔ که نکته برباد کرفت * صد ملك دل از حسن خداداد کرفت * بالادوی
ازو دل من اموخت * درچشم ترم قطره زدن یاد کرفت * قطره زدن دخی لنك اورمقدر
* بام چشم * کوز قپاغی کذا فی شرفنامه * بام مسیح * یعنی فلك چهارم ایضا منها * بام بهم
یعنی عرش مجید ایضا منها * پانداشت * مقابل اولمدی ترکیده قچی طوتمدی دیدکلریدر
کمال بجندی بیت در وفای تو پانداشت رقیب باجوانمردر اقدم ننمود * باو بازداشت * وضع
ایدرسك محلنه ایله کمال اسمعیل بیت کهرز دیدهٔ من حیف هرزه رو شده بود * تو بازداشتی انرا
بتنکنای دهان * باهم زبان دارند * اغزبر ایتدیلر امیرحاج بیت من از نوش لبان اونخواهم کام
دل جستن * که بهر کشتنم باهم زبان دارند آن لبها * پای بدامن کردن * یعنی صبر ایدوب فارغ
اولق کذ فی المحمودی * پای بزاکندن * سفرایتمکدن کنایه در شیخ نظامی بیت مرادو
کویت ای شمع نکویی * فلك پای بزاکند سحت کویی * پای تا به کشاد * یعنی سفردن کلدی
کذا فی شرفنامه * بابچه بالاکرد * اتك درمیان ایتدی میرخسرو بیت ساخته طاوس
ملائك شعار * بابچه بالازده طاوس وار * پای پیچیدن * یعنی فرار کردن کذا فی المحمودی
پای خاکی کرد * یعنی سفرایلدی کذا فی شرفنامه * پای دامن * برمحل که زمینه یقین اوله کذا
فی المحمودی * پای دراز کشید * آشوری آتدی دیدکلری سوزدر وایاق اوزاتدی تسلطدن
کنایه در خواجه سلمان بیت سرو بردامن جو پای کشیدست دراز * راستی خرم وآراسته
جائی دارد * پای درکل ماند * عاجز ومتحیر اولدی حکیم شفایی بیت چو رکزن ساعد
سیمین اودید * بخود چون طسمه زین اندیشه پیچید * زحیرت پای درکل ماند فصاد * که آزار
کل از دستش نمیداد * پای درمیان آورد * یعنی مصلحت ایچنده بولندی کمال اسمعیل بیت
درازدستی احداث پرفسون نرا بین * کدرای روشن او پای درمیان آورد * پای رنج کشند *
یعنی حاضر وآماده اولهلر شیخ نظامی بیت بفرمود شه تارقیبان کنج * کشند از پی میهمان
پای رنج * پای زاغ کرد * بو صوبه کیردی ودخی کزلندی مولانا دهکی بیت طاوس وارچون
تو بجولان درآمدی * درباغ بس پری صفتان پای زاغ کرد * پای درسنك آمد * خوف
ایتمکدن کنایه در مولانا هاتفی بیت مرانی حد صلح ونی زور جنك * وزین هرده وپایم درآمد

بسنك * پایش در خواب شد * آیاغی اویشدی خواجه آصفی بیت درین باد یه
شب ناقهٔ لیلی کم شد * بود در خواب مکر پای طلب مجنونرا * پای فشرد * ثابت قدم اولدی
کمال اسمعیل. بیت پای بفشارم و در عشق تو نمایم پشت * شمع وار ار بود دم آتش سوزان
بر سر * پی فشرد * دخی دیرلر شیخ نظامی بیت چنان کام و ناکام خواهی سپرد * بخود کام کی
پی چه باید فشرد * پای کرد کرد * اایاغن التنه الدی مولانا دهکی * مصرع * پا کرد کن
و منتظر دست کرم باش * اایاق دوشرمکدن کنایه در * بایکدیکر زبان دارند * آغز براتدیلر
اتفاق ایتمکدن کنایه در مولانا دعائی بیت دو لعل یار که بایکدیکر زبان دارند * حدیث
کشتن من هر دو در میان دارند * پای کرفت * یعنی جماع اتدی ابو المعانی. بیت روز تا شام مرا
سنك ستم اندازند * یعنی شب تا بسحر پای کرفتن نکنم * پای کشاینده * کریخته و دخی آزاد
اولمش کذا فی المحمودی * پای کم آورد * خصمندن قاچدی نظام استرآبادی بیت بی پا شود
ز تیغ تو عنتر بروز رزم * پیش تو هر زیاده سر آورده پای کم * زیاده سر شجیع و بها در
معناسنه در کذا فی المحمودی * پای ماچان رفت * اعتذار ایلدی حضرت مولانا بیت
آدم از فردوس و از بالای هفت * پای ماچان از برای عذر رفت * پای ماچان کرد * بو دخی
اول معنایه در حکیم خاقانی بیت هوای خواست تا بوصف بالاتری جوید * کرفتم دست
وافکندم بصف پای ماچانش * پای مرد * معین و دستکیر وله ایضا بیت ای زهر تو دستکیر
تریاق * وی درد تو پای مرد درمان * پای مردی کرد * امداد و معاونت ایلدی کمال خجندی
بیت کرم بجا شد و انعام را چه پیش آمد * چرا ازین دو یکی پای مرد ما نبود * مولانا
امیدی * قطعه * بحمد الله که اید بر سر ما * جوانمردی درین دیر ریائی * که پامردی نماید
وارهاند * مرا از دست مشت پشت پائی * پای و پر * یعنی طاقت و قدرت حکیم فردوسی بیت
ستوران همی سازدش زال و زر * ندارد همی جنك را پای و پر * بپای انداز * یعنی سور چوب
دوشدی کذا فی المحمودی * بپای دار * محافظه ایله شیخ سعدی بیت مرا که پای بعقلست
و رای * دهم کلهٔ خویش داری بپای * بپای داشتن * وجوده کتورمکدن عبارتدر خواجه
حافظ بیت بپای دار طریق قیام لیل چو شمع * که نور طلعت شمس از کرامت سحر است *
بتراز و فروشد * نازلی صاترودخی تدر مجله اید رکمال خجندی بیت صد حسن بان رخ تو بیك
دفعه فروشی * مه رفت بمیزان که فروشد بتراز و * بتنك آمد * طارلدی میر خسرو بیت
ناله را هر چند میخواهم که پنهان میکشم * سینه میکوید که من تنك آمدم فریاد کن * بتنك
میار * طارلتمه دیمکدر مولانا طوسی بیت چو کفتمش که دهان تو هست تنك بسی * بخنده
کفت دهان مرا بتنك میار * بتیر نمی یافت * چراغله آرایوب بولمدی مولانا شاهی بیت
عالمی بی دل شدند از تیر مژکانت چنان * در همه شهر اینزمان یکدل نمی یابد بتیر * بتیغ
خاست * دیك طوردی هرنه اولورسه ابو المعانی چو خفته بود کشا دست بند شلوارش
بتیغ خاست دکر خفته در میان پایم * بجام عدل بده * برابر ویر کذا فی شرفنامه * بجان
آمد * بیزار اولدی مولانا شاهی بیت ناله ام را مکلو بسته بحدی که نفس * تا برون میرود
از سینه بجان می آید * یالکز * بجان * دخی دیرلر مولانا بیانی بیت بجان از نالهٔ من خلق

خلق ومن ازنا له کردن هم * بکجایی ای اجل تاوارها ند ایشان زمن من هم * بجای او * انك حقنده
خواجه حافظ بیت ده روزه مهر کردون افسانه است وافسون * نیکی بجای یاران فرصت
شمار یارا * بجای خود بست ع ایشی محلنده ایتدی کذا فی شرفنامه * بچهٔ خورشید * یعنی
لعل ویاقوت وامثالهما ایضا منها * بچهٔ نو بر آورد * نتیجه پیدا ایلدی ایضا منها * بحال
در آمد * وجد وشوقه کلدی لواحد من الشعرا بیت مکوکه از حرکت سرو از شمال در آمد
چو دید قامت تو در چمن بحال در آمد * بخاك نشست * اعتبارسز اولدی خواجه حافظ بیت
ازان بخاك نشستم که آن کمان ابرو * مرا چو تیر بخود میکشید و دور انداخت * بخاك نشاند *
اعتبار دن قودی * بخاك راه نشاند * مثله وله بیت مرا و سر و چمن را بخاك راه نشاند *
زمانه تا قصب نرکس قبای تو بست * بخت بدندان خای * بخت بد و طالع ناسازدن کنایه در
کذا فی شرفنامه * بخت بد و همت عالی بلاست * روزکاری نامساعد اولان کمسنه
حقنده ایراد ایدرلر نته کیم شاعر دیمشدر بیت بخت بد و همت عالی بلاست * وای بر آنکس
که بدین مبتلاست * بخط بلا درسر آوردم * یعنی بلا و محنته راضی اولدم کذا فی المحمودی
بخت نو ومادٔه * دولت اقبال برقرار اولمز کذا فی شرفنامه * بخم درشد * یعنی مراقبه ده
اولدی کذا فی المحمودی * بخود فرو رفت * بجا بدن ویا خود غم والمدن باشی اشاغی ایده نه
دیرلر خواجه سلمان بیت وقت بر آمدن بصبح از نظر غضب کند * صبح بخود فرو رود چون
نفس از مکدری * بخود فرو شد * بو دخی بو معنایه در مولانا خاقانی رصفت معراج کفته بیت
بر آمد بکردون چو مه بی نقاب * فرو شد زشرمش بخود آفتاب * بخیه بر روی کار افتاد *
اسراری کشف وشایع اولدی میرزا عجیبی بیت ماه خیاطی که چون ابرشیم دارد نزار *
ترسم افتد بخیه ام دور از رخش بر روی کار * بو معنایه محمد عصار بیت زغمز دشمن غمز وجادو
فتاده پیش مردم بخیه بدرو * بد ادایی کند * ایکی کمسه میانه فتنه وشور براغور لواحد
من الشعرا بیت فلك تا چند بی مهری نماید * زمانه تا بکی این بد ادایی * بد آغار * یعنی
بدسرشت وبد نهاد ابو شکور بیت یکی زشت روی وبد آغار بود * تو کویی بمردم کزی
مار بود * بد پرتو * یرامز حاللو خواجه سلمان بیت بخت بد پرتو مرا در بی نوایی بیر ساخت
یا جوانمردان عالم را جوانمردی نماند * بدبرد * یعنی انجنور مولانا طوسی بیت میروی ومیبری
باخود رقیب * ورهمیکویم مبر بد میبری * بو معنایه بابا فغانی بیت کرچه طور رندی وبد
نامی ازحد میبرم * کافرم کرشمهٔ از حال خود بد میبرم * بددل * اکل وشربه مقید اولوب
هیچ ایش طوتمز شیخ نظامی بیت چو شیران با ندك خوری خو بکیر * که بددل بود کاو بسیار سیر
بدر برد * رد ایتدی یعنی سوردی خواجه حافظ بیت سیل سرشك ما زدلش کین بدر نبرد
کین سنك خاره قطرهٔ باران اثر نکرد * بد رفت * رد اولنمه نك لازمیدرکه طشره کتدی
معناسنه در وله ایضا بیت توازمکارم اخلاق عالم دکری * وفا وعهد من از خاطرت بدر نرود
بدر کرد * بمعنی بدر برد وله ایضا بیت مباش بی می ومطرب بزیر طاق سپهر * بدین
ترانه غم ازدل بدر توانی کرد ع بدرود کرد * یعنی وداع ایلدی وله ایضا بیت ماه کنعانی
من مسند مصر آن تو شد * وقت آنست که بدرود کنی زندان را * بدست باش * یعنی آکاه

اول شیخ سعدی بیت چو بر ولایت دل دست یافت لشکر عشق * بدست باش که هر
بام و در یغما بیست * و دخی تقصیرا تمه معناسنه خواجه حافظ بیت کرت ز دست بر اید
مراد خاطر ما * بدست باش که خیری بجای خویشتن است * بدست دیگران مار کیر *
ایشی واسطه ایله وجوده کتورمه شیخ نظامی بیت چو از دست تو ناید هیچ کاری * بدست
دیگران میگیر ماری * بو عبارت اضداد استعمال اولنور نته کیم باب المیمده کلور انشاءالله
تعالی * بدعلف * هرنه بولسه ییان آدم اوکوزینه دیرلر خواجه حافظ بیت صوفی ز سر
بدعلفی دختر رز را * در صومعه هرکز نکشندش که حرامست * بد قمار * یعنی بد امتزاج
مولانا وحشی در مرثیه قسمی بیك کفته بیت بد قماریهای شطرنج مجازی خوش
نکرد * رفت تا جایی که می با زند خاصان نرد عشق * مقابلی خوش قماردر * محتشم کاشی
بیت بقصد جان بخواندی نقد ازداد و فا برمن * که در نرد محبت خوش قماریهای من بینی *
بدکوهر * یعنی بد خلقت و بد طینت کذا فی المشکلات * بدمست * کوه زه سرخوش لغتنده یه
اوضاع خاتم کاشی بیت یار رنجید ز بدمستی دوشت خاتم * باده بایست باندازه
خوری ز ورنبود * بدهمسایه همسایه داند * یرامزی قونیشان بیلور شیخ نظامی بیت
سرشت طفل بد را دایه داند * بدهمسایه را همسایه داند * بدقن برد * چکه ایله الدادی
کمال خجندی بیت ازمه زبتان کوی لطافت بدقن برد * لبهاش دل خسته مارا بدهن برد
* بر آب کوید * یعنی حاضر جواب کذا فی مجمع الفرس * بر آب نوشت * یعنی ضایع ایتدی
وضایع ایدر مولانا هاتفی بیت نباد ان بود پندیش ناصواب * نشاید نصیحت نوشتن
بر آب * بر افتاد * یعنی منقطع اولسون بد دعا محلنده استعمال ایدرلر کمال خجندی بیت
درمیان دیده و دیدار جان افزای دوست * چند مانع میشوی یارب بر افتی این نقاب *
بو معناده لازمی ایله واقع اولمشدر خواجه حافظ بیت بس تجربه کردیم درین دیر مکافات *
بادردکشان هرکه درافتاد بر افتاده * بر آمد بهم * یعنی غضبه کلدی کاهی تقدیم و تأخیر ایله ده
استعمال ایدرلر کذا فی شرفنامه * بر انکشت بپیچید * یعنی مذمت ایلدی حکیم انوری بیت
جز نکویی نکنم باهمه تا دست رسد * که بر انکشت نه پیچید بدان پیغبران * بر آورد * سد
ایلدی اهلی شیرازی بیت ز دیده بر دلم آمد ز دل بدر نرود * که شد بخون دل رهکذر بر آورده
بر آید * نصیب اولورسه خواجه حافظ بیت کفتم غم تو دارم کفتا غمت سر اید * کفتم که
ماه من شو کفتا اکر بر اید * بر پا میداشت * احیا ایلدی یعنی دوشمش ایکن ایاقلندردی
خواجه آصفی بیت پای مجنون نه همین سلسلهٔ سودا داشت * هرکه دیوانه شد این
سلسله بر پا میداشت * بربست * یعنی قاتلندی خواجه سلمان بیت با آنکه درمیان تو
دل بست عالمی * کس زان میان بغیر کمر هیچ بر نبست * برچین کاه * یعنی کرسی کذا فی المحمودی
برخط میدار * یعنی مطیع اول ایضا منه * برخود بپیچید * مضطرب اولدی کمال اسمعیل
بیت هیچ برخود وچون غنچه تنکدل منشین * چو کل ز پوست برون آی خرم و خندان
بو معنایه بتاب رفت دخی دیرلر بابا فغانی بیت ز کاکل تو دل تیره بخت میجویم * فرو متاب
و سر از بهره این بهانه مکش * بو معنایه می تابد دخی دیرلر محتشم کاشی بیت

بیت می تابم ازینکه میکند زلف * بازی بازی ازان دهن خط * برخود کرفتم * احتمال ایدر
من ایتمش اولم کذا فی المحمودی ﴿ پرداخت ﴾ یعنی مشغول اولدی کمال اسمعیل بیت چو
پنبه زار بنا کوش بشکفید ترا * زکوش پنبه برون کن بکار حق پرداز * بو بیتده مضارعی
واقع اولمشدر ودخی خالی قالدی معناسنه مولانا جامی بیت دیر نشین باش چو عیسی زمان
خانه بپرداز زنا محرمان * یعنی زنا محرمان خانه خالی کن ودخی فارغ اولدی معناسنه اصلی
اوزن واقعدر مولانا جامی بیت وه که افسانهٔ جامی نشنیدی هرکز * تا نپرداختی از لابهٔ
لاغ دکران * ودخی تمام ایلدی معناسنه موضوع لهی اوزره شیخ نظامی بیت چو خواننده
نامهٔ شهریار * بپرداخت آن نامه را چون نکار * پرده بر او درید * انی رسوای ایلدی کمال
اسمعیل بیت زمانه بسکه دریدست پرده بر عشاق * تو نیز چیره مدر برمن از جفا پرده *
پرده برافکند * یعنی بی حیالق ایلدی کذا فی المحمودی * پرده برکرفت * آشکار ایلدی
ایضا منه * پرده شناس * یعنی مطرب شیخ نظامی بیت پرده شناسان بنوا در شکرف
پرده نشینان بو فادر شکرف * پرده نشین * محرمان خلوتسرای یعنی اهل بزم ودخی ملائکه
کذا فی شرفنامه * بر رسید * فهم ایلدی کمال اسمعیل بیت بیماریٔ من بچشم خود می بینی
اشکفتکیم نیز ز زلفت بپرس * برروی روز افتاد * آشکار اولدی مولانا لسانی بیت غم جکر
سوز ست منع چشم کریان چون کنم * راز من برروی روز افتاد پنهان چون کنم * برروی
افتاد * دخی دیرلر ریاضی سمرقندی بیت نکفتم قصهٔ خون خوردن دل با کسی هرکز * برروی
افتاد پیش مردمان از اشک غمازم * برروی دوید * یوزه یاپشدی وله ایضا بیت دید اشک
من که چشم خوابکاه من نشد * میدود برروی و میکیرد کریبان مرا * برروی چهید * مثله
خواجه سلمان بیت سالها ای اشک جا دادم ترا در چشم خویش * وقت فرقت کی روا دارد که
بررویم چهید * برزده دامان * یعنی منتظر فرمان ابو المعانی در توحید باری جل شانه بیت
برزده دامان خدمت تشتی و روح القدس * هرچه فرماید اطاعت میبرد کون و مکان * پرستندهٔ
خیال * یعنی شاعر کذا فی شرفنامه * برسر بیضه شکست * یعنی مسخره و رسوای ایلدی
مولانا جامی بیت حایٔ بیضهٔ کیتی زفتن * برسر فتنه کران بیضه شکن * بیضه در کلاه
شکست * دخی بو معنایه در کمال اسمعیل بیت صبا بشعبده اش بیضه در کلاه شکست * که
باسپیده و زردست بیضه سان نرکس * برشکست * سیکرك صاولدی شیخ سعدی
بیت یکی فتنه دید از طرف برشکست * یکی در میان آمد و در شکست * برشاخ آهو *
یعنی وعدهٔ دروغ کذا فی موید الفضلا * برطاق نهاد * کوزدن براقدی یعنی اعتبار ایتمز
اولدی محمد عصار بیت زشرم جام طاقش چرخ زراق * نهاده جام ماه و مهر برطاق *
برطبق کند * ظاهر ایدر خواجه آصفی بیت میخواست ماه چارده را برطبق کند *
رخسار او در آینه عرض جمال کرد * برطبقست * ظاهر و آشکار ادر مولانا طوسی بیت
باده از شرم لب لعل تو غرق عرقست * وه چه کل پیش رخت هرچه بود برطبقست
برعالمی فروخت * یعنی افشا ایلدی همایون شاه بیت بکویش دوش پنهان بودم ایدل
ناکه از بویش * بفریاد آمدی برعالمی بفروختی بازم * برکلو جل بست * طبیان قالدیروب

قاپدی مولانا طوسی بیت بطوسی جامهٔ ده کوازین شهر * همی خواهد که جل برکاو بندد
برگرفت و برگیرد * یعنی قبول ایلدی خواجه حافظ بیت من این دلق ملمع را بخواهم سوختن
روزی * که پیر میفروشانش بجامی برنمیگیرد * برکشید * ایلرو کتوردی خواجه سلمان بیت
در بعزت مصطفی را در فاند برکشید * کشت منزل بهر اعزاز تو نص انما * برکشیدهٔ
اوست * انك ایلرو چکمسی درو له ایضا بیت تیغ تو برکشیدهٔ دولت اوست واسئی * کرچه
بنفس خویشتن هست باصل کوهری * برلب کلوخ مالید * اعتذار ایلدی دیمکدن عبارتدر
مولانا جامی * مثنوی * چوشب بکذشت دفع هرکا نرا * بشست ازکریه چشم خونفشا نرا * لبش
تر بود از خون خوردن شب * کلوخ خشك را مالید برلب * برمن مشکن * بکا انجنمه
حکیم انوری بیت برمن مشکن پیش که من توبه شکستم * زان دست که صد قلزم از ویك
شمر آید * پرندور * یعنی شمشیر نیك شاعر بیت همه زهر زخم پرند آوران * برآمیخت
باخون کند آوران ﴿ بروزما نشیند ﴾ اودخی بزم کبی طالعدر مولانا شاهی بیت هرکس
که شبی نشست باتو * بسیار بروزما نشیند ﴿ بروزاو نشست ﴾ مثله خواجه سلمان * رباعیه *
آتش ز زبان شمع می جست * ناکاه سپیده دم ز بانش بشکست * سررشته تباه باشد
تا پیش نماند * روشن بشب آمد و بروزم بنشست ﴿ برنشستن ﴾ یعنی قصد کردن
پروای سر و ریش خودم نیست * بتم کندو باشمه درمانم یوق دیمکدر خواجه سلمان بیت
من که پروای سر و ریش خودم نیست مکر * سر سودای سخن پای چو موی ز کجاست *
پرورش آموز * یعنی علم وحکمت ومجاهده و پیر مرشد و بعضیلر جناب خدای تعالی
وتقدس دیمشلر کذا فی شرفنامه * پرویز فلك * یعنی خورشید ایضا منها * پره زند
سورکون آوی حکیم انوری بیت کر بره زند لشکر عزمت نبود راه * جز داخل او نیست
ردیف سرطانرا * بریخ زندان او * یعنی انی ذکرا یمزلر کذا فی شرفنامه * بریخ بنشست
یعنی معدوم ایتدی کذا فی المجمع * بریخ نویس وآفتاب نه * ادا اولنمزدین ایچون ودخی
ویره سی ایچون ایراد ایدرلر کمال خجندی ﴿ قطعه ﴾ باتقاضی کفتم از روی مزاح * بد معامل
نیستم من ای خسیس * وجه شربتها که داری نسیه ام * کر فراموشت شود بریخ نویس *
بر پسمان کس در چاه مرو * کسنه نك القا سیله تهلکه یه دوشمه مولانا امیدی بیت بر پسمان
دغل دوستان مرو در چاه * که یوسفی تو وداری برادران غیور * بر پسمان او در چاه رفت
بودخی او معنایه در مولانا کاتبی بیت دلا بعشوهٔ زلفش مرو بچاه زقن * بر پسمان کسان چند
میروی در چاه ﴿ بزازانه شد ﴾ تازه لك کچورمش دلبره وکامی وقتی کچوب رایکان اولمش
میوه یه دیرلر مولانا عصمت بخاری بیت عصمت از محبوب هرجایی مجو رسم وفا * زانکه
بی لذت بود میوه چو بزازانه شد ﴿ پس انداز میکند ﴾ جمع مال وادخار ایدن کسنه
حقنده ایراد ایدرلر خواجه آصفی بیت اسباب حسن ماه مرا خال وخط بس است * کیسوی
تاب داده پس انداز میکند ﴿ پس سر کند ﴾ دخی بو معنایه در وله ایضا بیت منه کاکل
پریشانی و میل فتنه کمتر کن * جها تیرد ابس است آن زلف کاکل را پس سر کن ﴿ پس افتاد
و پس افکند ﴾ برکسنه نك وفاتندن صکره قلانه دیرلر کمال اسمعیل بیت نور و درم نه بماند نظر

نظر معنی را * که بس فکند بزرکان به آشنا نبود بس چرخه نفرین کند برکسنه نك غیبتنه
ذم و شتم ایده نه دیرلر شیخ سعدی بیت چه سود آفرین بر سر انجمن * پس چرخه نفرین
کند مردوزن بسته رحم عطا و کرمدن حظی اولمیان آدمه دیرلر کذا فی شرفنامه بسخن
رسیدن صاحب طبع اولان آدمه دیرلر ضمیری اصفهانی بیت چه خوشست همزبانی بحریف
نکته دانی * که سخن نکرده باشی بسخن رسیده باشد بس خم زد خلاف وعد ایتدی
ظهوری ترشیزی * مثنوی * بیا ساقی آن شمع ساغر لکن * که روی بت سحر بر تو از نام من * بغیر
از غم تو نماند غمی * شب تیره بختی زند بس خمی بسر دست در آمد الله کبیردی دیمکدن
کنایه در فخر الدین علی صفی بیت کو بخت که بی که من مست در آید * زلفش کشم و شب
بسر دست در آید بسر خود شد کسنه نك حکمی التنده اولمامق لواحد من الشعرا
بیت شد سر اهل وفا خاك که ملاء غم او * کشوری نیست که هر کس بسر خود باشد بسر
در آمد یعنی دپه سی اوستنه دوشدی حکیم انوری مصرع آخر الامر در آمد بسر اسب
جنیبش بسر بردن ثابت قدم اولمق کذا فی المحمودی بسر تازیانه ستام آلتون
حربسمز آلورم بی رحمت القدن کنایه در ایضا منه بسر زلف سخن کوید سوزی
کنایه ایله سویلر شکر الله بیت چون زخط پرسمت از مشك ختن میکویی * چند ما را بسر
زلف سخن میکویی بسر زلف سخن کند ناز و شیوه ایله سویلر امیر حاج بیت بسر زلف
میکنی سخنی * فتنه از نرو ی میکنی انکیز بسر وقت او افتاد انك رازنه واقف اولدی
استاد بیت رقیب امروز منع کرد از آمد شد کویش * بسر وقت غم پنهانم افتادی به
بیداری بس زانو نشست یعنی منزوی اولدی مولانا جامی بیت این دم از کشمکش این بستم
بس زانوی وفا بنشستم پس کوش انداخت ایشتمزلندی مائلی تبریزی بیت کفتمش
زلف توصد رخنه بدین دوش انداخت * بشنید آن بت بدکیش پس کوش انداخت پشیم
شد پراکنده اولدی کذا فی شرفنامه بعدم پازده یعنی نابود ایله ایضا منها بغداد
خرابست اجلقدن کنایه در بسحاق اطعمه بیت بغداد خراب است از خراسان * معمور کنم
بنام بغرا دیکر وله بیت سرتاسر آفاق همه بوی کباب است * این با که توان کفت که بغداد
خرابست بغل زد مسخره لقدن کنایه در حضرت مولانا قدس سره الاعلی بیت
تو نخواهم جفت کنترزن بغل * جفت انصافم نیم جفت دغل بفلان سر بی آبی دارم فلان
ایله باشم خوش دکلدر شیخ اوحد الدین رباعیه در سینه زدست دل جکر تا بیهاست * در
دیده عزتاب سینه بی خا بیهاست * ای دیده بریز خون این دل که مرا * دیدیست که با او سر بی
آبیهاست بقلم پازده یعنی محو ایله کذا فی شرفنامه بکار نیاید ایشه یرامز خواجه سلمان
بیت زین بخت خفته هرکز کارم برنیامد * کاری از و نیامد بسیارش آزمودم بکاغذ برند
تمام عزت ایده لر کذا فی شرفنامه بکرد در رفت محو اولدی مولانا کاتبی بیت
دور سماع اونکر قصه مهرو مه مکوی * زانکه سماع او همان چرخ بکرد میرود *
بو معنایه بصیری بغدادی بیت تا کیابت از نظر اهل در درفت * چندان کریست دیده که
دریا بکرد رفت بکیر دن در آمد ایشه ریشه دوشدی استاد بیت کفتم هوس ساعد

ودستش نکنم * لیکن چو بکردنم در آمد چه کنم ﴿ بلا کردان ﴾ یعنی صدقه واحسان مولانا
محتشم کاشی بیت هرکه که بخرآمد بنازان قامت فتان تو * مرهم برقص آیم کنم جانم بلا کردان
تو ﴿ بم زد ﴾ سله اوردی مولانا عبدالله هاتفی بیت ازان هریکی با نك برخم زدی * اکر
دم زدی برسرش بم زدی ﴿ پنبه شد ﴾ قاچدی وهرزه کارلق ایلدی معناسنه ﴿ پنبه کرد ﴾
مثله کذا فی ادات الفضلا ﴿ پنبه کن ﴾ منکر اول ودخی محو ایله حکیم خاقانی بیت پنبه کن
ای جان دشمن از تنی * کوز ترکش دوکدان خواهد نمود ﴿ پنبه کرده ﴾ بو معناسی دخی عاجز
ایلدی دیمکدر میرخسرو بیت پنبه کنم لشکر شانرا چنان * کز تن شان پنبه کنم استخوان *
بهرام رواق ﴾ یعنی فلك مریخ کذا فی شرفنامه ﴿ بند زبان ندارد ﴾ سوزی صاقلمز ایشتدیکنی
سویلر مولانا کاتبی بیت میکفت دوش سوسن در کلستان به بلبل * عاشق نباشد آنکو
بند زبان ندارد ﴿ بهم برامد ﴾ مضطرب اولدی خواجه سلمان بیت بهم برامده ام زان
دو سنبلت که چرا * فرو کنند ونهندش بدوش دلبر پای ﴿ بهم زد ﴾ بری برینه قاتدی
خواجه حافظ بیت از باد فتنه هردو جهانرا بهم زند * ما و چراغ چشم وره انتظار دوست
پهلو بندی ﴾ غیرك کیسه سندن احسان ایتمك کذا فی مجمع الفرس ﴿ پهلو تهی کرد ﴾
فرار ایلدی طالب آملی بیت پهلو تهی ز نکهت کل میکند مشام * امشب که در بران بت مشکیتن
کلاله نیست * واجتناب ایلدی معناسنه ظهیر فاریابی بیت همچون نیام تیغت دارد
اجل ز هیبت ﴾ پهلو تهی همیشه از تیغ جان شکارت ﴿ پهلو کرد ﴾ دخی دیرلر کذا فی مؤید الفضلا
﴿ پهلو تهی کند ﴾ بر طرفه کیدر معناسنه طالب آملی بیت هان ای صف ملائکه پهلو تهی
کنید * این دم که پهلوی نفسم راکان پرست ﴿ پهلو کند ﴾ دخی دیرلر شیخ نظامی بیت
شه از رزم او به که یکسو کند * کزان پهلوان پیل پهلو کند * دیکر بیت پهلو کند زکرز کران
سنك تو فلك * یکسو رود ز اسب سبکسیر تو زمین ﴿ پهلو داد ﴾ ترکیه یان ویردی دیرلر دونوب
کتمکدن کنایه در کذا فی شرفنامه ﴿ پهلو زد ﴾ برابرلك ایلدی ایضا منها ﴿ بهم نرسید ﴾ حاصل
اولمدی مولانا هلالی بیت بدان امید که امشب بهم رسد بلبش * کباب ونقل ومی آورده
ام بهم نرسید ﴿ بیاضی ﴾ منتخب وکزیده اشعار وغیره که خلافنه دیوانی دیرلر یعنی کزیده
اولمینه مولانا عرفی بیت زمانه خواند وفلك بربیاض دیده نوشت که * این قصیده
بیاضی بود نه دیوانی ﴿ پی باز نهاد ﴾ کیرو چکلدی حکیم انوری بیت وراز مراد تو پی باز
می نهد کردون * باضطرار چو کردون بارکش دون باد ﴿ بیت اللطف ﴾ فتح لام وطا ایله
یوزن کلغ تجبه خانه که باب اللوق دخی دیرلر حکیم شفایی در هجو مؤمن خان بیت
یا بایی تو چاروب کش بیت لطف شد * اجداد تو کشته‌اند بتدریج بزرکان ﴿ بیضه در آب ﴾
یعنی تخته اولدی کذا فی مؤید الفضلا ﴿ بیضه در کلاه شکست ﴾ حیله سی ظاهر اولدی
خواجه حافظ بیت بازی چرخ بشکنندش بیضه در کلاه * زیرا که عرض شعبده با اهل
راز کرد ﴿ بیضهٔ صبح ﴾ یعنی آفتاب کذا فی شرفنامه ﴿ بیضهٔ کافور ﴾ برقدن کنایه در ایضا
منها ﴿ بیك نیم نهاد ﴾ برطرف ایتدی مولانا شاهی بیت هرچند دو نیمست زهجران دل
شاهی * بازآی که ما جمله بیك نیم نهادیم * بو معنایه خواجه آصفی بیت ما بستر راحت

راحت زتو یك نیم نهادیم * بالین اجل را سر تسلیم نهادیم ق پی کم کرد ع ایزآزدردی حکیم خاقانی
بیت نیمشب پی کم کنان در کوی جانان آمدیم * همچو جان بی سایه وچون سایه بیجان آمدیم
ق پیمانه پرشد ع عمر آخره ایرشدی مولانا کاتبی بیت باز آن مشرب مستان سر پیمان دارد *
سیاقیا چیست مکر پرشده پیمانهٔ ما ق باب الباء المکسور ع بزاد و برآمد * قوجه یاشلو
اورت دیمکدن کنایه در ابوالمعانی بیت مخور فریب حسنش مپندار عروسی * این پیره
زال دهر بزاد و برآمده ق بزاد و بشده ع کلوب کتدی خواجه حافظ بیت مکر که لاله
بدانست بیوفایی عمر * که تا بزاد و بشد جام می زکف ننهاد ق بسیارکس بیکس بود ع
خدمتکاری چوق اولانك خدمتی مراد اوزره اولمز شیخ نظامی * مثنوی * ازان مختلف رای
شد روزکار * که دارد پدر هفت ومادر چهار * یکی جفت همت ترا بس بود * که بسیارکس
مرد بیکس بود ق بنازم چشم مستت را ع نازك کوزکله تفاخر ایدرم کذا فی شرفنامه اصلنده
بنازم فخرلنورم دیمکدر منلا کشوری بیت بنازم پادشاهی را که از تأیید سبحانی *
نهاده دیو ساری رابکف مهر سلیمانی ق به از به بسی باشد ع یعنی ال الدن اوستوندر مولانا
هاتفی بیت مناز از بهی ای زخیل بهان * که باشد به از به بسی درجهان * بهترین خلف
یعنی حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم ق بی آب شد ع یعنی شرمنده وخجیل
اولدی کذا فی شرفنامه ق پیراستن ع یعنی کسمك خواجه سلمان بیت کلك بی رای
توحرفی نتواند بنکاشت * تیغ بی حکم تو یکموی نیارد پیراست ق پیراموزست ع حصولی
ممکن اولان ایش مولانا طوسی بیت رندی آموز طوسی از رندان * کرچه این هست
که پیراموزست * بو معنایه اوحد الدین بیت همچو فرهاد از غمش روزی بصحرا میدوم
تا نه بینند این جوانان عشق پیراموز را ق پیر چهل ساله ع یعنی حضرت آدم علیه السلام
کذا فی شرفنامه ق پیر دهقان ع یعنی می انکور ایضا منها ق پیر سرندیب ع یعنی حضرت
آدم علیه السلام ایضا منها ق بی روستایی عید ع کدرسز صحبت وانکلسز عشرت کمال خجندی
بیت رقیب ای کاش ارناکه چو ماه روزه میشد کم * که تا بی روستایی عید میکردم بدلجویان
ق بیست ویك وشاق ع یعنی یکرمی بر صورت شمالی فلك البروج حکیم خاقانی بیت
یا بیست ویك وشاق زسقلاب ترکوار * برراه وی کمین بمفاجا برافکند ق بیست ویك پیکر ع
دخی دیرلر کذا فی المشکلات ق بی سر و پا ع یعنی پریشان احوال خواجه سلمان بیت
کر نباشد مددی لطف تو پیدا باشد * کرچه از دست من بی سر و پا برخیزد * بی سر وسامان
بو دخی اول معنایه در مولانا نظمی بیت دلم از بادهٔ هجرت چو شده مست وخراب * کرده
خوشدل چوترا بیسر وسامانیٔ ما ق پیش افتاد ع یعنی صنر کذشت میر خسرو بیت هر ساعت
ازمژکان خود خون دلم پیش اوفتد * زین زار ماند بخت بد کاینست پیش افتادمن ق پیشانی
دار ع یعنی یك یوزلو خواجه سلمان بیت ابروی تو آن سیاه پیشانی دار * پیوسته بقصد
من میان بسته بود ق سخت پیشانی ع دخی دیرلر اوحد الدین درجام جم بیت جکرم
خون شد از پریشانی * آه ازین جان سخت پیشانی * بو معنایه یا لکز ق پیشانی ع ده دیرلر
خواجه سلمان بیت غمزه وچشم تو شوخند ولی آمده اند * ابروان تو به پیشانی ازیشان

بر سعر * پیش خود برپا * خودبین ومتکبر وحشی زماننك اولان شعرا خفنك دیمشدر بیت
سراسر دز دو نا شاعر تمامی پیش خود برپا * برابر مونس خاطر پس سرد شمن جانی * پیش
خورد * یعنی سلم ایله بعض اشیا فروخت ایتمشه دیرلر حکیم انوری بیت دست رادش کرده
در اطلاق رزق * مهلتی مرآز زالزپیش خورد * کذا فی المحمودی والمشکلات اما شرفنامه ده
چاشنکیرلر چاشنی ایچون یدکلری نسنه یه دیرلر ﴿ پیش رس ﴾ یعنی تورفنك ایرشمش
میوه یه دیرلر مولانا هاتفی بیت بمیدان رسید از هزارش یکی * بود باغ را پیش رس اندکی *
وله ایضا بیت بمنزل رسید از همه پیشتر * بود عزت پیش رس بیشتر * پیش دستی کردن *
تیز طوتمق هرنه اولورسه مولانا جامی بیت قتل من خواهد زبکسو غمزه دیکر سو اجل * پیش
دستی کن که بنود دست پیشین رابدل * دست پیشین رابدل دخی ضرب مثلدر ایش
اولکی ایشدر معناسنه در ﴿ پیشانی کرد ﴾ کستاخلق وترك ادب ایلدی اوحد الدین
* رباعیه * درباغ شد سر وسرافشانی کرد * سنبل زنسیم توپریشانی کرد * کل روی ترا بدید
چون سجده نکرد * مردم همه کفتند که پیشانی کرد ﴿ پیش رس ﴾ عاقبت اندیش
کذا فی شرفنامه ﴿ پیش کن کرد ﴾ یعنی سبقت ایلدی کذا فی المحمودی ﴿ پیش نشین ﴾
یعنی دایه زن حامل که عربیده قابله ترکیده ابه دیرلر کذا فی شرفنامه ﴿ پیش نهاد ﴾
هر نسنه نك مقدمه سی کذا فی المحمودی ﴿ پیش داد ﴾ یعنی تقدمه اجرت کذا منهما
﴿ بی صرفه کفت ﴾ حدندن زیاده سویلدی وفکرسز جواب ایلدی مولانا هاتفی بیت
خیوانه بکشاد لب درجواب * زکفتار بی صرفه ناصواب ﴿ بی ظرف ﴾ حوصله سز
مولانا وحشی بیت می ز رطل عشق خوردن کار هر بی ظرف نیست * وحشی میباید که
برلب کیرد این پیمانه را ﴿ بی ته ﴾ دخی دیرلر بو معنایه محتشم کاشی بیت چاه زنخدانش
ببین ای دیده وکاری مکن * کاندر ته دوزخ فتد جان من بی ته دکر ﴿ پیل ابکش ﴾ یعنی
سحاب کذا فی شرفنامه ﴿ پیل افکندن ﴾ شطرنج اویوننك مات ایتمك کذا فی المحمودی
﴿ بی نمکی کرد ﴾ یعنی نامعقول ایلدی ودخی بیوفالق ایلدی کذا فی شرفنامه ﴿ بید برك ﴾
یعنی نیزه شیخ نظامی بیت درآمد ز بحران سر بید برك * کشاده در ووزن درع و ترك
﴿ بی قدم ﴾ یمنسز یعنی اوغوری یوق دیمکدر اوحد الدین بیت چنین معشوقه درشهر
وانکه دیدنش ممکن * کسی کز پای ننشیند بغایت بی قدم باشد ﴿ بیکانه خو ﴾ وحشی
طبیعت یعنی آدم ایله کیچ آلیشور ضدی زود آشنادر ولی دشت بیاضی بیت از کف غیر
بامن و بر رغم من بغیر * بیکانه خو چو شادی وز ود آشنا چو غم ﴿ بیکانه رو ﴾ مقابلی
آشنارودر حکیم رکنا بیت بیکانه روشدیم بهر آشنا ویار * باشد مکر بروی تو چشم
آشنا کنم ﴿ باب الباء المضمومة ﴾ پخته خوار * کدا ودخی داماده دیرلر کذا فی مجمع الفرس
﴿ براق جم ﴾ یعنی باده کذا فی شرفنامه ﴿ پربار ﴾ زن حامل مولانا هلالی بیت چودرکم
خوردن زن پربار باشد مرد * پرخوار کز وصد ناخوشی زاید بکنار ﴿ پرآمد قفیز ﴾ اجل
ایرشدی ترکیده پیمانه طولدی دیمکدر حکیم فردوسی بیت که کاریست این خوار ودشوار
نیز * که برتخم ساسان پرآمد قفیز ﴿ پرپهلو ﴾ سخن ناخوش مولانا هاتفی بیت سخنهای

مخنهای پرپهلو یش بیشتر * چو خار وخسك هر طرف نیشتر ﴿ برج ثریا ﴾ یعنی دهان
دلبران دیشلر مناسبتیله در حکیم خاقانی . بیت آخر تو آسمان شکنی یا کهر شکن * از درج
در و برج ثریا چه خواهی ﴿ برج در انداز ﴾ بی تکلفانه کلور کذا فی ادات الفضلا ﴿ پردل
یعنی بهادر وشجیع کذا فی شرفنامه مولانا هاتفی . بیت جهاندیده وزیرك و پردلم * نه کم سال
ونادان وبیحاصلم ﴿ پرکار ﴾ صنعتنده ماهر اولان استاد بیت طبیب محتشم در عشق پرکاریست
کز قدرت * المهای جفا خوش میکند داغ نمکسودش * مولانا وحشی بیت نخستین
کار دان استاد پرکار * نمی جنباند از جا پای پرکار * صفت شیوه ونازده ماهر اولان خوبلره ده
دیرلر وله در فرهاد وشیرین بیت بتان کاردان خوبان پرکار * درآغاز وفاها زند وخوش یار
وغمزهٔ پرکارده دیرلر محتشم کاشی . بیت ساغرز دهمی آیی وکیفیت مستی * از غمزهٔ
صید افکنی پرکار تو پیداست ﴿ پرکرده پی ﴾ اشمش یورتمش وصاحب تجربه مولانا ظهوری
. بیت بیای نواساز پرکرده پی * زخویشم تهی ساز وبردارنی ﴿ برون شو کردن ﴾ آچماز دن
ایشی ایتمك حضرت مولانا مثنوی یه طعن ایدنلر حقنده بیورر بیت ای سك طاعن
توعوعو میکنی * طعن قرآنرا برون شو میکنی * وله قدس سره . بیت او مجال راز دل کفتن
ندید * زو برون شو کردو در لاغش کشید ﴿ بزقدم ﴾ یعنی دون وسفله طبع لواحد من الشعرا
. بیت من ندیدم ز بز قدم کرمی * کر تو دیدی سلام من برسان ﴿ پشت پا زدن ﴾ ترك
ایتمکدن کنایه در کمال اسمعیل . بیت آنکوز ند ز روی جفا پشت پای من * بوسم چودامنش
بباب اعتذار پای * وفارغ اولمق معناسنه خواجه سلمان . بیت سر کویش هوس داری هوس
واپشت پایی زن * درین اندیشه بکر وشود وعالم را قفایی زن * کتاب محمودی ده یوز
دوندرمك معناسنه منقولدر ﴿ پشت اشقر ﴾ روز بهترین کذا فی المحمودی * پشت
دادن * فرار ایتمك شیخ سعدی . بیت مده تا توانی درین جنك پشت * * کدز نده است
سعدی که عشقش بکشت ﴿ پشت نمودن ﴾ مثله وله ایضا . بیت سواری که در جنك بنمود
پشت * نه خودرا که نام آوران را بکشت ﴿ پشت کرمی ﴾ ارقه ویروب حمایت ایلمك کمال
خجندی . بیت اجل که شیوهٔ اوبی کنه کشیست مدام * به پشت کرمیٔ آن غمزه میکند
کاری * یا لکز ﴿ پشتی ﴾ دخی دیرلر کمال اسمعیل . بیت چو مطرح ارچه که افکنده ایم
بی سپریم * به پشتیٔ تو چو مسند شویم سینه فرز * واستظهار معناسنه ده کلور بیت دو توانمند
حسام وقلم که خسرو عهد * به پشت کرمیٔ این هردو کردن افرازند * واداني واسافلدن
بری دولته نائل اولوب خلقه جور واذیت ایلسه ویا خود بریره انتساب ایله ناهموار وضع ایلسه
فلان پشت کرمی کرد دیرلر ودخی بو معنایه سرکرانی کرد دخی دیرلر مولانا وحشیٔ یزدی
* قطعه * شهادا این ناکسان زمانی * فغان زین خسیسان آخر زمانی * بصوف
سقرلاطشان پشت کرمی * بمردم زدستارشان سرکرانی ﴿ پشت یافت ﴾ قوت وقدرت
بولدی کذا فی المحمودی ﴿ بنیاد عمر بریخ ﴾ عمرده وفا یوق نیز آخر اولور کذا فی شرفنامه
بن دامان شبستان کن * یعنی مراقبه ایله دیمك اولور کذا فی المحمودی ﴿ بند بستن ﴾
کوچ ایلمك ایضا منه ﴿ بوالکاضم ﴾ یعنی بو الفضول لواحد من الشعرا بیت کفتم که

روم بكوشهٔ بنشینم * هركوشه زبوالكاشمی نیست خالی بودنی بود اولاجق
اولور خواجه سلمان بیت تدبیر چاره چیست درین درد غیر صبر * چون بودبودنی چه توان
كرد غیر صبر بوریا بوی كنیم خانهٔ جدیدن تهنیه وتبریك ایچون دیه جك یرده استعمال
ایدرلر كذا فی المحمودی وغیر المعتبرات پوستین اودرید یعنی انی غیبت ایلدی شیخ سعدی
بیت روا باشد ار پوستینم درند * كه طاقت ندارم كه مغزم درند * پوستین كرد * یعنی
غیبت ایلدی كذا فی المجمع پوستین كرفت بودخی اول معنایه در ایضا منه پوستین
كندن مثله كذا فی كشف اللغه پوست باز كرده یعنی ظاهر ایلدی كذا فی المحمودی
پوست سك در روی یعنی بی ادب و بی حیا ایضا منه پوشیده راز یعنی اسرار ی كزلو
شیخ نظامی بیت خطی كش بزركان نه اند باز * چه دانند طفلان پوشیده راز پوشیده
زنخ حرامی و قطاع طریقدن كنایه در یول كسیجیلر بلنما مك ایچون یوزلرینی اورتلوطوتارلر
لواحد من الشعرا * رباعیه * قاضی كه بتزویر دزد پوشیده زنخ * وز مكر وحیل نشسته بر ممبر شیخ
این كرمی و سردی كه دروی می بینی * یك نیمه زآتشست ویك نیمه زیخ بوقلمون شد بهار بهار
مزین اولدی كذا فی شرفنامه پوكرفت غایت سرعتدن كنایه ایدرلر شیخ نظامی بیت
شبیر سكی داشت كه چون پوكرفت * سایهٔ خورشید بر آهو كرفت پولاد سجان یعنی
مبارزان و دلیران و شجیعان و بهادران كذا فی مجمع الفرس باب التاء المفتوحه تاچه سر دارد
نه خیال و نه فكر ایدر ابو المعانی بیت هر كز نبست نقش وفا از تو كس بدل * دارد عجب كه
عاشق بیچاره تاچه سر تاخط ازرق پیاله وغیری زیاده طولو اولمقدن كنایه در اكثر
باده ده استعمال اولنور كذا فی شرفنامه تاخط بغداد مثله ایضا منها تاخط جور
مثلهما كذا فی المحمودی مذكور اوچ لفظدن مراد اولنان معنی طلو اولمقدر تب دارد یعنی
غلط كلام ایدر مولانا لسانی بیت كفتم ای شوخ مرا آتش هجران تو سوخت * كفت ای
عاشق مسكین تو مكر تب داری تب طلب كنی تب نده‌د غایت خسته بیاندر تركیبه
كسه یه استعمال و برمزدیك كلریدر حكیم انوری بیت ای دل مطلب شربت صحت زنهار * زین
قوم كه تب میطلبی تب نده‌د تختهٔ اول یعنی لوح محفوظ كذا فی المحمودی تختهٔ
خاك یعنی روی زمین كذا فی شرفنامه ترازوی پولاد سجان نیزهٔ مبارزان شیخ نظامی
بیت ترازوی پولاد سنجان بمیل * ز كفه بكفه همی راند سیل ترجمان یعنی پیشكش
مولانا هاتفی بیت پی سفره زانكه كه نانش كشید * كه در پیش خان ترجمانش كشید تردامن
آلودهٔ معصیت ودخی معیوب معناسنه كذا فی شرفنامه تر زبان حاضر جواب مولانا
عرفی بیت چون در اید همت مطلب شكافت در سؤال * تر زبانی چون تمناخشك ماند
در جواب ترشد یعنی آلندی كمال خجندی * رباعیه * دیوان كمال یكی همی خواند * دیدم
كه دهانش پرشكر شد * از غایت لطف آبداری * حاسد سخنش شنید و ترشد *
و بیضور اولدی معناسنه خواجه سلمان بیت رویم از دیده بخون ترشد و میدانستم * كه
بروی من ازین دیده بلایی برسد ترشود آلینور مضارعیدر شاه طاهر دكنی بیت
ترشود لاله چو بر داغ دل پرخونش * بر زلب خنده كند غنچه و نركس چشمك تركشت یعنی

بمعنی ترشد شیخ اوحد الدین کرمانی بیت چو اوحدی سخن از آب دیده خواهد گفت * که پر
نیست حدیث مراز ترکشتن ﴿ترکش ریخت﴾ یعنی مغلوب اولدی شیخ سعدی بیت چو دانست
کز خصم نتوان کریخت * بناکامی اونیز ترکش بریخت ﴿تکلیف سمرقندی﴾ ترکیده قوزغون تکلیفی
دیدکلری مضموندر ابو المعانی بیت یار با اغیار تنها سیر کلشن میکند * چون مرا بینند تکلیف
سمرقندی کنند ﴿تن آسا یبدن﴾ خاموش اولمق کذا فی کشف اللغة ﴿تن داد﴾ یعنی وجود
وردی خواجه سلمان بیت من جان نازنینم درداده تن بقالب * اینجا بیار کشتم وانجا مدام
بودم ﴿تن دران دهد﴾ یعنی درتن بپوشد کذا فی جان بغداد ﴿تن در دهد﴾ رضا ویرر
حکیم انوری بیت پایهٔ قدر ترا ازمه نشان میخواستم * گفت اوکی در دهد تن را بدین خلقان
خیام * بومعنایه خواجه سلمان بیت بردم کمان که هست میان ترا کنار * اما بکامیان تو تن
درکمان دهد * بو بیتده اصلی اوزرینه واقع اولمشدر وله ایضا بیت تن ده برضا کانچه قضا
برتو نوشتست * ازتو نشود دفع بتعویذ وحمائل ﴿تند وخند﴾ یعنی رخت و بخت کذا فی جامع
الفرس ﴿تن زدن﴾ خاموش اولمق مولانا جامی * رباعیه * جامی تن زن سخن طرازی تا چند
افسونکری وسخن سازی تا چند * اظهار حقایق بسخن هست محال * ای ساده دل این خیال
بازی تا چند ﴿تن زده﴾ سوشدی وغائب اولدی معناسنه حکیم انوری بیت امروز روز عید
وتو در شهر تن زدی * فردا تراچه کوید دستور شهریاری ﴿تن زند﴾ خاموش اولور شیخ
عطار بیت عشق آتش درهمه خرمن زند * ان برفرقش نهند وتن زند ﴿تن فرو داد﴾
مطیع اولدی اوحد الدین کرمانی بیت سرزنا چاری براورده به بی سامانی * تن زناکامی
فروداده بدشمنکامی ﴿تنك چشم﴾ آج کوزلی غزالی مشهدی بیت الهی کور کردی
از کمال تنك چشمیها * که در چشمت بود خاك سیه کحل صفاهانی * بو معنایه خواجه حافظ
بیت عاشقانرا کردر آتش می بسوزد لطف یار * تنك چشمم کر نظر در چشمهٔ کوثر کنم *
کاهی چشم محبوب وصفنده استعمال ایدرلر شیخ نظامی بیت می ومرغ وریحان وآواز چنك
تن تنك چشمان در اغوش تنك ﴿تنك روی﴾ یوزی یمشق کمال اسمعیل بیت حق بکویم
همه کس رادر روی * کرچه ازآب تنك روی ترم ﴿تنك در برکیر﴾ قوجاغکده طوت کذا
فی شرفنامه ﴿تنك شراب﴾ یعنی بدمست شرابه تحملی اولمیان بابا نصیبی بیت آخر
حسن این صنم راه زد این خراب را * بوی بس ازمی کهن بو تنك شراب را ﴿تنك ظرف﴾
دخی بو معنایه در ابو طالب کلیم بیت بر تنك ظرفست میناهرزه خند افتاد جام * بدحریفانند
دیکر می کشی تنها خوشست ﴿تن کمان دهد﴾ ظن تحصیل ایلدی کذا فی شرفنامه ﴿تن
نها د﴾ مطیع اولدی خواجه سلمان بیت قاضیٔ چرخ میزند بی کنهم زجد برون * من چه کنم
نهاده ام تن بقضای آسمان ﴿تهی پای﴾ یوریمه ده یوکرك آت وکرك غیری شیخ نظامی
بیت وهم تهی پای بسی ره نوشت * هم زدرش دست تهی وای کشت ﴿تهی چشم﴾ آج
کوزلو دیمکدر میر خسرو بیت وقتی غباری زآستان بفرست روی چاکرت * تاکی تهی
چشمم کند بادیده ام خاك درت ﴿تهی دو﴾ بوش یلن مولانا جامی بیت دوم براه غمت ازغبار
غیر تهی * بجستجوی تو چون من کسی تهی دو نیست * حکیم خاقانی بیت دل پرورد تهی

دو بروانی نرسید * خود روا بر سر این درد بکرمی نرسید ﴿ تهی رای ﴾ تدبیرده قصوری اولان
کذا فی المجمع ﴿ تهی روی ﴾ یولسز کیدن و بمعنی سفر کذا فی الحمودی ﴿ باب التاء
المکسورة ﴾ تیراودارد * آنك حمایتنده در زمان قدیمده پادشاهلر برکسنه یه امان ویرسه لر
کندونك مخصوص اوقلرندن براوق ویررلر ایمش من بعد اول آدمه تعرض اولنمازایمش
حکیم خاقانی. بیت یك خدنك از ترکش آن شحنهٔ بازار عشق * نزد عقل از بیم چرخ جانستان
آورده ام ﴿ تیرباز وی چرخ ﴾ یعنی عطارد ودخی برنوع اوقدر کمان چرخله آتیلور
کذا فی شرفنامه ﴿ تیر پرتابی ﴾ منزل اوقی اوحد الدین کرمانی بیت کشیدهٔ چوکمان
دشمنی مرا در بر * مراز پیش میفکن چوتیر پرتابی * بومعنایه خواجه حافظ. بیت بیال
وپرمرو انجا چو تیر پرتابی * هوا کرفت زمانی ولی بخاك نشست ﴿ تیرچرخ ﴾ برنوع اوقدر
ابو المعانی بیت نکاه دوراملی کرده ام ببرج مراد * فلك مرا بستم همچو تیر چرخ انداخت
﴿ تیرخاکی ﴾ نشان اوقی کمال بخندی بیت تیرخاکی نبود درسم که دور اندازند * خاکیم من
زخود مدوه رمیند از چنین ﴿ تیرخورده کراز ﴾ ترکیده اوقلنمش طوکوز دیرلر عبد الله هاتفی
بیت کند حمله چون تیرخورده کراز * شود فرض فرزانه را احتراز ﴿ تیر روی ترکش ﴾
یعنی حاضر وآماده اولمش هرنه اولورسه حکیم رکنا بیت ماچو می آییم درمیدان عشق *
ناله تیرروی ترکش میکنم * طالب آملی بیت ماراغلوی زمزمه با معجزدمست * کان تیر
روی ترکش عیسیٰ مریمست ﴿ تیرکز دن ﴾ صو فسقیه دن یاخود یاندن قان آتیلوب
چقدوغنه دیرلر مولانا هاتفی بیت چوخونی که تیرك زد ازفرقکاه * پلانرا برافراخت پرکلاه
﴿ تیره کشت ﴾ یعنی الم چکوب قسباوتلندی مولانا جامی بیت تیرمنا کشته دست اوکیرد *
عذر اورا بلطف بپذیرد ﴿ تیغ بند ﴾ یعنی خدمتکار بابا فغانی بیت مصاحب نیستی بکذر
فغانی زین می ومجلس * برون درطفیل تیغ بندان میتوان بودن ﴿ تنین فلك ﴾ یعنی رأس
وذنب کذا فی شرفنامه ﴿ باب التاء المضمومة ﴾ ترکتاز کرد * یعنی چاپدی ابو المعانی بیت
دلیران زهر سوشده جنك ساز * درآنجا که میکرده اند ترکتاز ﴿ ترکی میکند ﴾ ناسازلك
وادبسزلك ایدر شیخ نظامی. بیت دیکر چشم زنتکی ترکیٔ کرد * بعذر آمد چوهندوی
جوانمرد ﴿ تندرود ﴾ یعنی شتابله کیده نه دیرلر لواحد من الشعرا. بیت آنچنان تندرود
در پی هیچ * کویا کار ضروری دارد ﴿ تند عنان ﴾ اشکون آتلی مولانا کاتبی. بیت
خلقی ستاده بر سر راهند منتظر * آن شهسوار تندعنان را خبر کنید ﴿ تنك بزم ﴾
ضمتینله مجلسده یاوه للك ایده نه دیرلر نظام استرآبادی بیت چون تنکان بزم من ازمی لعلیٔ
شفق * کوهر خویش را عیان ساخت سپهر کوهری ﴿ تو بکردن خرد ﴾ ضم خاء وسکون
راو دال موقوفله شوحالکله کندوکی آدم صانورسن دیمکدر لواحد من الشعرا. بیت پدرت
کردبود ومادرکرد * چون تو شاعر شدی بکردن خرد ﴿ باب الثاء المفتوحة ﴾ ثلاثهٔ
غساله * باده مجلسنده محبة ایچلان طلو اوج اولسون بش اولسون خواجه حافظ. بیت
ساقی حدیث سرو وکل ولاله میرود * وین بحث با ثلاثهٔ غساله میرود * استانبولی قنالی
زاده علی افندی ترکی نظمه کتورمش مناسب محل اولمغین ایراد اولندی بیت تجن ثلاثهٔ

ثلاثهٔ غساله‌یی ایدرسم نوش * اولو را اوچرلمه‌دن مضطرب سفینهٔ هوش ل باب الجیم
المفتوحه م چادر ترسا م یعنی خورشید و شعاع خورشید کذا فی شرفنامه ل چادر لاجورد
یعنی آسمان ودخی سبزه‌زار ایضا منها ل چادر اژدها م یعنی عناصر اربعه ایضا منها ل چار
تکبیر بر و زد م برنسنه‌دن فارغ اولمقدن کنایه‌در خواجه حافظ بیت من همان دم که وضو
ساختم از چشمهٔ عشق * چار تکبیر زدم یکسره بر هرچه که هست ل چار تکبیر بر و کفت م
دخی اول معنایه‌در محمد عصار بیت بنه بر هفت دوزخ هفت تکبیر * بکو بر هشت جنت چار
تکبیر ل چار خایه م هر پرده عورت آلانه و متعدد عورتی اولانه دیرلر مولانا امیدی بیت
پیرانه سرکه قد امیدی دوتا شده * از چار خایکی دو سه جا کنجد اشده ل چارم اسباب م
یعنی چار قوت که جاذبه و ماسکه و هاضمه و دافعه کذا فی شرفنامه ل چار میخ حیات م
یعنی عناصر اربعه کذا فی المحمودی ل چاشنی دل م یعنی سخن کذا فی شرفنامه ل جام بر سنک زد
توبهٔ نصوح ایله تائب اولدی ایضا منها ل جام فرعونی م مجلسده بحث ایله ایچلن بیوک قدح که
بردن ایچلسی ممکن دکل اصلنده بر بیوک قدح ایمش شویله که طلوسن درت آدم انجق قالدرر
ایمش حکیم خاقانی بیت جام فرعونی اندر آرکه صبح * دست موسی بر ارداز کهسار ل جامه بر
قدش تنک آمد م برینک طبیعتی طاریلوب مضطرب اولدقده دیرلر خواجه آصفی بیت
هرکه آن یوسف کلپیرهن انداخت قبا * جامه بر قد عزیزان دکر تنک آمد ل جامهٔ خورشید
یعنی زمین کذا فی شرفنامه ل جامه در انجانها د م آنده وفات ایلدی معین الدین شیرازی
بیت شد دلق مرصع کرو باده و شادیم * آخر بسر کوی مغان جامه نهادیم ل جامهٔ دال
وکل م برنوع قماشدرکه زمینی دال وزمانی کل نقشی اولور مولانا هزاری بیت نباشد جامهٔ
دال وکل شاهی هوس مارا * که بر تن نعل وداغ حسرت ودرد تو بس مارا ل جامه در نیل
زد م یاس وماتمدن کنایه‌در مولانا جامی بیت زمصر ار چه اوکوس تحویل زد * که مصر
از غمش جامه در نیل زد ل جامهٔ فتحی م برنوع اینجه قماشدر طالب آملی بیت جامهٔ فتحست
بر تن کسوت داغ والم * وار کون بختم شکون دار دسیه پوشی مرا ل جامه قبا کرد م وازین
آچدی خواجه حافظ بیت چون کل از نکهت او جامه قبا کن حافظ * وان قبا در ره آن
قامت چالاک انداز ل جام هلالی م هلال ماهه مشابه برقدحدر خواجه حافظ بیت
عشق من باخط مشکین تو امروزی نیست * دیرکاهست کزین جام هلالی مستم ل جان
بر میان م حاضر و مستعد دیمکدر کذا فی شرفنامه ل جان درازی م طول عمردن کنایه‌در
خواجه سلمان بیت از بهر جان درازی او ساکنان خاک * بکشاده دستها همه چون سرو
چون چنار ل جان در آستین داشت م باشن اورتایه قودی خواجه حافظ بیت حریم عشق
را درکه بسی بالاتر از عقلست * کسی آن آستان بوسد که جان در آستین دارد ل جان کرو
وجامه کرو م جان وباش یولکه فدا مولانا طوسی بیت جان وتن رهن می تاب کن از من
بشنو * مثل اینست دلا جان کرو وجامه کرو ل جان من وجان شما م سزکله بزصاغ اولملم
خواجه حافظ بیت دل خرابی میکند دلدار را آکه کنید * زینهار ای دوستان جان من وجان
شما * شرفنامه‌ده اتحاد محبتدن عبارتدر و بعض نسخه‌ده قسم اولوب سزک وبزم یا نمز حقی

ایچون دیمکدر ﴿ چب داد ﴾ یاره‌یه چالدی وصاودی * مصرع * چب دادبتارا وترا خواست
دل من ﴿ جدار کردن ﴾ طوار با غلقدن عبارتدر محتشم کاشی بیت دکر بهر مکه عیش
طول شب خواهی * فلك جدار کند دست وپای توسن خود * مولا ناظهوری بیت رخش
کلکم ملك معنی را به پیمودی تمام * رشتهٔ شغل کتابت کرنمی بودی جدار ﴿ چراغ چرخ
چارم ﴾ حضرت عیسی علیه السلام ابوالمعانی در نعت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیت
چراغ چرخ چارم کر نکیرد شعله از نورش * نیاویزد چراغ معجزه طاق رسالت را ﴿ چراغ
درزیر دامان ﴾ شاهدی یانده حاضر کمال خجندی بیت نشان شبرو ان دارد سر زلف
پریشانش * دلیل روشنست اینکه چراغی زیر دامانش ﴿ چراغ مغان ﴾ یعنی شراب کذا
فی شرفنامه ﴿ چرب آخور ﴾ یعنی فراخیٔ عیش کذا فی المحمودی ﴿ چرب پهلو ﴾ یعنی سمیز
حکیم خاقانی بیت از سفر می آیم و درراه صید افکنده ایم * هست صید چرب پهلو کارمغان
آورده ایم ﴿ چرب و خشك ﴾ یعنی نیك و بد و زیاده و نقصان کذا فی شرفنامه ﴿ چرخ اکر
لکام خاید ﴾ فلك اکر مراد اوزره اولمزسه ابوالمعانی بیت زیرا حکام آوری با چوب شرع * راه
امرت چرخ اکر خاید لکام ﴿ چرخ ترساجامه ﴾ یعنی آسمان دنیا کذا فی شرفنامه ﴿ چرخ زرین
لکام و چرخ زرین کاسه ﴾ یعنی آسمان چهارم ایضا منها ﴿ چرخ صوفی جامه ﴾ یعنی آسمان
ایضا منها ﴿ چشما رو ﴾ زنان عجم عروسدن زخم چشم دفعی ایچون بر بیوك دستی‌یی مزین
و منقش ایدوب اکابری ایچنه اقچه و اصاغری نقل طولدروب بر یوکسك یردن اشاغی
اتارلر فقیرلوب ایچنده‌کی طاغلدقده یغما ایدرلر شیخ سعدی بیت چو چشمار وانکه خورند
از توسفیر * که از بام پنجه کرفتی بزیر ﴿ چشم آسمان کورست ﴾ نا اهل دولت و نعمتده و اهل
فقر و مذلتده اولمقده ضرب ایدرلر بیت ترامی بیند و با مهر و ماه خویش می نازد * کنون
روشن شد اینمعنی که چشم آسمان کورست ﴿ چشم بنام ﴾ یعنی تعویذ شمس فخری بیت
هرکه باحرز مدح او باشد * نبود حاجتش بچشم بنام ﴿ چشم پناه ﴾ مثله ابوالمعانی بیت
فلك از بهر حفظ جاه و ذاتش * ز پروین ساخته چشم پناهش ﴿ چشم دارد ﴾ یعنی امید
ایدر خواجه حافظ بیت چشم انعام مدارید ز انعامی چند * چشم دارم که بجاه از همه افزون
باشی ﴿ چشم دریده ﴾ یوزی کوزی آچلمش ایضا له بیت شوخیٔ نرکس ببین چشم تو بشکفت
چشم دریده ادب نکاه ندارد ﴿ چشم راسیه کرد ﴾ ترکیده کوز قرارتدی دیدکلریدر مولانا
هاتفی بیت کره در جبینان آلوده خشم * بتاراج هندی سیه کرده چشم ﴿ چشم زدن ﴾
فراغت ایتمك حسن بیك نازکی بیت ای دل از چشم میزنی ز بلا * چشم بردوز ازان بلا انکیز
﴿ چشم شب پرید ﴾ مطلوبندن خبر آلدی خواجه آصفی بیت در کلستان چو نسیم تو وزیدن
کیرد چشم نرکس بسر سبز بریدن کیرد ﴿ چشمش چهید ﴾ مثله کمال خجندی بیت جان من میرقصد
از شادی مکر یار آمده است * میچهد چشم همان وقت دیدار آمده است ﴿ چشم شب پیمای ﴾
چشم بیدار یعنی اویخوسز قالمش کذا فی شرفنامه ﴿ چشمش را آب داد ﴾ بر کمسنه استدیکی
کمسنه‌یی کوز دکله ایرادایدرلر حکیم انوری بیت بیاکز کار رخت چشم جهان بین رادهم آبی
بکلزار جهان هرچه آورند بمن مارا ﴿ چشمش مرساد ﴾ کوز دکمسون کذا فی شرفنامه ﴿

چشم غزال شراب ایله طلو قدح مولا ناصائب بیت خمار من نشکست از ایاغ چشم غزال * فزود داغ جنونم ز داغ چشم غزال چشم فرنکی یعنی کوزلك لواحد من الشعرا بیت زبهر دیدن روی تو روز وشب حمام * هزار چشم فرنکی نهاده بر در و بام چشم کاوانه یعنی چشم فراخ بر نوع ایری بیاضی چوق کوز کذا فی شرفنامه چشمك زن کیز لو نظر مولانا جامی بیت چشم از ایهام کند چشمك زن * فتنه در انجمن و وهم فکن چشمك زد کوز قیدی مولا ناصائب بیت میزند هر قطره با ران چشمکی برساقیان * کا ینچنین روزی چرا پیمانها سرشار نیست چشم کس بیهوده نکر نیست هر کسك بر دردی وار شیخ نظامی بیت بپرسیدند از و کین کریه از چیست * بکفتا چشم کس بیهده نکر نیست چشم چشمها دیده یعنی کوردم کخوردم عصمت بخاری بیت دلم چندین فسون از چشم ترکان بلا دیده * فریبم چون دهد نرکس که چشم چشمها دیده چشمهٔ تدبیر یعنی مغز سر قوت مفکره دن کنایه در کذا فی شرفنامه چشمه در ماهی روان یعنی آفتاب در برج حوت ایضا منها چشمهٔ سیماب روزدن و آفتابدن کنایه در ایضا منها چشمهٔ هفت اختر منازل قمردن بر منزله در یدیلر دیدکاری ایضا منها چشمهٔ هفت سر مثله جلال هریسه پز استاد طباخ دیمکدر کذا فی المحمودی جمشید ماهی کیر یعنی حضرت سلیمان علی نبینا وعلیه السلام و آفتاب در برج حوت کشتن که اول وقت ایام شتا اولور کذا فی شرفنامه چناری وکدویی ایکی نسنه نك میاننده مناسبت اولمدقده ضرب ایدرلر کمال خجندی * نظم * دریاب کمال این سخن نازك و باریك * آزرده مکن خاطرت از کس سر مویی * کر با تو برابر زند آن صوفی اقرع * یادست مراد رحق او بیت نکویی * بدخواه تو خود از ابرز رکی چو تواند لیکن مثلست اینکه چناری وکدویی * میر خسرو بیت کدو در صحن بستان چیست یاری * که جوید سربلندی با چناری * خواجه سلمان دخی دیمشدر بیت کر سرو پیش قد تو زد لاف همسری * آنرا چمن حدیث چنار وکدو کرفت جنك زرکری ترکیده قصاب جنکی دیدکاری معنایه در محتشم کاشی بیت کرده ای بت تابکی این جنکهای زرکری * از تو ضایع ناوك بیداد و از من تیر آه جوهر علوی یعنی آسمان کذا فی شرفنامه جو نماندست یعنی اولکی حال یوق شیخ نظامی بیت شعیری زان شعار نو نماندست * و کر تازی ندانی جو نماندست جهار تابش ارکان یعنی عناصر اربعه کذا فی شرفنامه جهار دریچه یعنی حواس اربعه که چشم وکوش و بینی و دهاندر کذا فی شرفنامه جهار کرکس بو دخی عناصر اربعه دن کنایه در ایضا منها جهار کهر بو دخی معنای مذکوره در خواجه سلمان بیت هفت اختر و جهار کهر در مصیبتند * وا حسرتا خلاصهٔ هفت و جهار کو جهار کوشه یعنی تابوت کذا فی شرفنامه جهار میخ کند یعنی لواطه میکند کذا فی مجمع الفرس جهار نظم یعنی عناصر اربعه کذا فی شرفنامه جهار هفته یعنی ناچیز و نابود کذا فی مؤید الفضلا چهره دل آغوش کرد یعنی یوزین النه آلدی طالب آملی بیت بمستوری مشوای زن نومید از وصال او * که این شاهد لقا بین چهره در آغوش می آید * بو بیتدن یوزه چقار معناسی دخی استنباط اولنور چهره کشا یعنی نقاش

ومصور خواجه سلمان بيت ورق دفتر نقاش فروشو كه كنون * باد بر هر طرفی چهره
كشايي دارد ۞ چهره نشد ۞ صورت ويرمدی مولانا هاشمی بيت ای غنچه دهن چهره
نشد پيش تو يوسف * با آنكه زكل چهره واز غنچه دهن داشت ۞ باب الجيم المكسورة ۞
جگر كربه خورده است * بر قيمتلو نسنه ضايع اولدقده ايراد ايدرلر شيخ نظامی بيت كشت
۞ آن شير سك از كربه مرد * مردد ران غم كه جگر كربه خورد ۞ جهان ديده بسيار كويد
دروغ ۞ چوق كزن چوق بيلور شيخ سعدی * قطعه * غريبی كرت ماست پيش آورد *
دو پيمانه آبست ويك چمچه دوغ * خطايی كر از من شنيدی ببخش * جهان ديده بسيار كويد
دروغ ۞ چه سكست ۞ نه وجودی ونه حدی واردر مولانا جامی بيت زين پوست شدم
چونافه مشكين * اينجا چه سكست آهوی چين ۞ چه طرف بست ۞ نه فائده كوردی
خواجه سلمان * مصرع * تا من زكمر چه طرف خواهم بست ۞ چيره دست ۞ الی اوز
ودخی پهلوان وچابكدست مير خسرو بيت مسلمان چيره دست وهندوان رام * ندانستی
كس از جنس مغل نام * ضدی خيره دست در وچيره نك اصل معنای موضوعی هندستانه
بر نوع دستار در تتكم مشفقی بخاری * قطعه * عرصهٔ هند شكرستانيست * طوطيانش
شكر فروش همه * مكسانش چو هندوان سياه * چيره بندو نكوچه پوش همه ۞ چيره
شدن ۞ حاضر وآماده اولمق حكيم فردوسی بيت پذيره شدن را چو چيره شدند * سپاه
وسپهبد پذيره شدند ۞ چين انداز بچهره ۞ يعنی مخالف اولور كذا فی شرفنامه ۞ چين قبا ۞
اضافتله قفتان بكنده اولان بكلم ظهير فاريابی بيت تند باد اجل پريشان كرد * زلف مشكين
وچين دستارش ۞ چينی نواز ۞ فنجان چانجی ظهوری بيت زغلغل صراحيست چينی نواز *
دهان قدح مانده از خنده باز ۞ باب الجيم المضمومة ۞ جبهٔ خورشيد وماه * يعنی روز
وشب كذا فی شرفنامه ۞ جنبش اول ۞ يعنی ابتداء حركت قلم قدرت واول حركت افلاك
وحركت سيارات از برج حمل كذا فی شرفنامه ۞ چوب بر درخت خوشست ۞ هر شی محلنده
اولور وهر نسنه يرنده ايو در مولانا جامی بيت دل نهادم بر جفا چون ديدم آن قد بلند *
بر درخت آن به كه بيند مرد عاقل چوب را ۞ چوب در آبست ۞ ادبسزی تأديب ايدرلر ديه جك
يرده ضرب ايدرلر مولانا كاتبی بيت بدور قد تو سروی كشيده بر لب جو قد * ز عكس خويشتن
اوراهزار چوب در آبست ۞ چوب قيلغه ۞ عسس دكنكی وچاوش چوكانی كه آنكله هجوم خلقی
منع ايدرلر شريف تبريزی بيت بچوب قيلغه كوقف شوكه تا كوبند * بلند مرتبه مستوفی
باستحقاق ۞ چوپك زن ۞ يعنی پاسبان بود يا رده غايت متعارفدر حكيم خاقانی بيت
چوپك زن بام تست كردون * با اين همه ديدهای بيدار ۞ چومهره در ششدر ۞ يعنی عاجز
وفرومانده كذا فی المحمودی ۞ چون آخر حرفست در ابجد ۞ يعنی بابلل اول مناسبتله كه
آخر ابجد كه غين حرفيدر عددی هزار در هزار ايسه بابلدر كذا فی شرفنامه ۞ چون چشم
سوزن ۞ بر نسنه نك زياده تنكلكندن كنايه در كذا فی المحمودی ۞ چون ماه چهار هفته ۞
يعنی ناچيز ومعدوم اول مناسبتله كه درت هفته ده آی تمام اولوب هلالدن بركيجه مقدم
محاق اولور كورنمز كذا فی شرفنامه ۞ چوينه پاينده است ۞ يعنی تركيده آراين

آرین مولاسن بولوردیدکاریدر مولانادهکی بیت چنین زدمثل شاه کویند کان * که جوبند کانند یابنده کان * حضرت مولانا قدس سره الاعلی بیت کرکران وکرشتابنده بود * عاقبت جوینده یابنده بود ﴿ باب الحاء المهملة المفتوحة ﴾ حاضر قندیل باش ﴿ غافل اولمه بصیرت اوزره اول نته کیم سید نسیمی شیخی فضل الله ولیدن اذن سیاحت طلب ایلدکده کشف طریقیله بیورمشلر بیت کر بسفر میروی ازحلب اندیشه کن * ور بحلب میرسی حاضر قندیل باش * ومولانا کاتبی دیمشدر بیت در زیارتها شبان تاروز میسوزم چو شمع * دود آه من ببین وحاضر قندیل باش ﴿ حاضردم باش ﴾ دخی بو معنایه در ومتنبه ومتیقظ اول دیمك اولور مولانا کاتبی بیت ایدل همه دم همدم ارباب ندم باش * خون میرود ازدیده من حاضردم باش * وغافل اولمه معناسنه کمال بخندی بیت غمزه اش آنکه کمال حاضردم باش * شیشه نکهدار ازان شخص که مستست ﴿ حال کرد ﴾ یعنی وجد وشوقه کلدی مولانا یحیی بیت مجنون سنك کعبه سیه دید وحال کرد * کویا که خال عارض لیلی خیال کرد * خواجه آصفی بیت مجنون براوج قرص قمر دید وحال کرد * کویا کماج خیمهٔ لیلی خیال کرد * بو معنایی مؤید صائب دخی دیمشدر بیت مجنون نظر بشوخیٔ چشم غزال کرد * یاد آمدش ز وحشت لیلی وحال کرد ﴿ حرف کیر ﴾ اکسك طوتیجی وسوزك سقط وغلطن آرایجی شیخ سعدی بیت بکویند ازین حرفکیران هزار * که سعدی نه اهلست وآموزکار * شرفنامه ده عیب کیر معناسنه در ﴿ حبائل شیطان ﴾ یعنی زنان کذا فی شرفنامه ﴿ حریف آب دندان ﴾ حلوا کبی لطیف دیمك اولور محمد عصار بیت انارش چون لب دلدار خندان * ظریفانرا حریف اب دندان ﴿ بعض نسخه ده حریف آب دندان طبیعه موافق نسنه معناسنه مرویدر ومحمد عصارك بیت مرقومن ایراد ایلمشلر ودخی عاشقه رام ووفادار اولان محبوبه دیرلر حکیم خاقانی بیت شاهدان آب دندان آمده در کار آب * فتنه را ازخواب خوش دندان کنان انکیخته ﴿ حریف کلوبر ﴾ یعنی زوزکار غدار کذا فی شرفنامه ﴿ حلقه بردر زد ﴾ یعنی مضطرب اولدی خواجه سلمان بیت چشم اوهر لحظه مستانرا برمیزند * شور عشقش عاشقانرا حلقه بردر میزند ﴿ حلقه بکوش ﴾ یعنی بندهٔ مطیع کمال بخندی بیت زائر کعبه رابکو حلقه بکوش این درم * کوش که میکند دکر ذکر بحاز میکنی ﴿ حلقهٔ سودا ﴾ بازرکانلرك بیع وشرا ایچون عقد ایتدکاری مجلس خواجه سلمان بیت هر سحر درحلقهٔ سودای شام طره ات * بار چین بکشاده باد صبح ومشك از زان شده ﴿ حلوا ازدیك چو بین خورد ﴾ برکسنه یه زحمتسز دولت ومشقتسز نعمت حاصل اولدقده حقنده ایراد ایدرلر کمال بخندی * بارعیه * درباغ بهین تو کونه کون برك ونوا * زان برك ونوا آرزوی طبع روا * برخیز وبیا ومیوهٔ از شاخ مخور * کر خورده نهٔ زدیك چو بین حلوا ﴿ حلوای بی دود ﴾ زحمتسز حصوله کلن نسنه وقازنلمش ماله مالك اولدقده ایراد ایدرلر کمال بخندی بیت بخشی ازخوان ملاحت بجکر سوخته را * بده امروز که حلوای لبت بیدودست ﴿ حلوا مخور ﴾ خلط کلام ایتمه حضرت مولانا بیت کر سخن خواهی که کویی چون شکر * صبر کن ازحرص واین حلوا مخور ﴿ حلوا میخورد ﴾ یعنی خلط کلام ایدر ویاوه

صو بلردیمکدر حوادث افیون خورد یعنی فتنه باصلدی کذا فی شرفنامه حوض
توسا اوزم صقیلان تکنه که ایچنده اوزم عصرایدرلر باب الخاء المضمومة حسن کاوسوز
یعنی بی بدل و بی نظیر ممتاز حسن که کورن مفتون اولور طالب آملی بیت تانکو بیم که درعرصه
نشان نیست ز حسن * حسن بسیار ولی حسن کاوسوزم امست حقه های مینا فام
یعنی افلاك کذا فی شرفنامه حله ادم یعنی سبزه و سبزه زار ایضا منها حل بند آب
سبزه یی آب ایله بزه یجی و صدفه آبی ایجوا یدیجی کذا فی شرفنامه حور از وست یعنی
روح از وست ایضا منها باب الخاء المفتوحه خاتم وحی کسر تاء مثنات ایله یعنی
سرور کائنات و مفخر موجودات صلی الله علیه وسلم خاتم کویا فتح تاء مثناة ایله دهن
دلبران کذا فی شرفنامه خارای عبابی برنوعه قیمتلی لطیف موجه دار قماشدر ایضا منها
خارای صاحبی بودخی بر لطیف قماشدر مثل اول ایضا منها خاتون عرب کعبهٔ معظمه
ایضا منها خاتون کائنات مثله ایضا منها خار زمانه با خرماست هر محنتك یعنی
هر عسرك یسری اولور دیمکدر ابو المعانی بیت اکر درخت امل بار ورنمی باشد * مشو ملول
که خار زمانه با خرماست خارکن فتح کافله عاشق بلادیده و مرد محنت کشیده اوحد الدین
کرمانی * رباعیه * دل بندهٔ بوی عنبر آمیز کاست * جان چاکر عارض دلاویز کاست * بابل که
هزار خارکن بندهٔ اوست * او نیز غلام خار سر تیز کاست خاطر کشا یعنی خاطر شکن
مولانا ظهیری * مثنوی * همه کرك طبعان و ضرغام کین * همه زیر دستان و بالانشین *
بخاطر کشایی سراسر کره * چو دنبال عقرب کره بر کره خاك بر لب مالید اول دکلدن
کلدی کمال اسمعیل * رباعیه * خاك سر کوی آن بت مشکین خالی * می بوسیدم دوش
باامید وصال * پنهان ز رقیب آمد و در کوشم کفت * می خور غم او و خاك بر لب میمال
خاکدان غرور یعنی دنیا کذا فی شرفنامه خاك رنکین یعنی التون ایضا منها خاك
شد یعنی خور و ذلیل اولدی ایضا منها ابو المعانی بیت هر که با امید شان دل چاك شد *
بود در این سفلکان را خاك شد خاك و باد دست سنك بنده ك و سنك قاصدکدر کذا فی
شرفنامه خاك تست بودخی بویله در خاك و آب تست دخی بو معنایه در خانه
بدوش درویش بی نوا و لاابالی مشرب خوش نشین دخی دیرلر مولانا وحشی یزدی
بیت ما مرد مان خانه بدوشیم و خوش نشین * نی زان کروه خانه نکهدار عالمیم خاك
بر دهان انداخت بجا بندن سکوت ایلدی مثالی خواجه حافظ بیت ز شرم آنکه
بروی تو نسبتش کردند * سمن بدست صبا خاك بر دهان انداخت خاك
بدهن دخی دیرلر مثالی مولانا جامی * رباعیه * ای کز غمش افتاده چاکت بکفن
آلوده مکن ضمیر پاکت بسخن * چون لاله توان بوده بکوش پس ازین * کز لب بسخن کشایی
خاکت بدهن خانه برانداز یعنی خانه خراب ایدیجی و دخی امرا اولور کذا فی شرفنامه
خانه پرداز یعنی خانه برانداز و دخی امرا اولور ایضا کذا فی المحمودی خانه فروش
تارك دنیا و مجرد پاك کذا فی شرفنامه خانه بهند و که سپردست اوغری یه کیم امانت
ویرر شیخ نظامی بیت غارت ازین ترك نبردست کس * خانه بهندو نه سپردست کس

خانه سیاه شده است ماتمده اولمقدن کنایه‌در خواجه سلمان بیت بدان دو چشم مکحل
نظر در آینه کن * ببین که خانهٔ مردم چرا شده است سیاه خانه پرور نازایله بسلنمش
خواجه حافظ بیت کفتمش مکذر زمانی کفت معذورم بدار * خانه پروردی چه تاب آرد غم
چندین غریب خبر کرم شد خبر شایع اولدی شیخ نظامی بیت خبر کرم شد در همه
مرز بوم * که آمد برون اژدهایی بروم خردل کسر دال ایله نامردونا کس معناسنه
خرطبع دخی دیرلر کذا فی شرفنامه خر رفت و رسن برد از الهسی لازم اولان ایله
برلازم شی بیله کتدکده ضرب ایدرلر کمال خجندی بیت بستاند رقیبم سر زلفت بکف و رفت *
نوشد مثل کهنه که خر رفت و رسن برد خر رابعروسی خواندند مکر آب و هیزم لازم آمده
ترکیبده اشکی دوکونه اوقشلر یاصو اکسلک یا اودون شیخ نظامی بیت خرا نرا کسی درعروسی
نخواند * مکر آن زمان آب و هیزم نماند خرظریف نزاکتدن بی خبر اولان کسنه
نزاکت خرج و صرف ایتدکده ضرب ایدرلر وحشی یزدی بیت وحشی بدست چند توان
بست خردرا * ازخرظریف شهرمیندیش زنهار خرکدا ابرام ایله دلنجیلک ایدوب
نسنه استینه دیرلر شیخ نظامی بیت یاوه طبعان خرکدایی را * چه عجب بخل میکند
مردم * نته کیم یوزقراردوب شی استینه بزکدا دیرلر مولانا آصفی بیت میشود هردم بحسن
روی او کل بزکدا * عندلیب خوش نوا باشد طفیلی از هزار خرکه سنجاب یعنی آسمان
کذا فی شرفنامه خسپوش نفاق ویادن کنایه‌در کذا فی مجمع الفرس خسپوش
کردن ظاهر و معلوم اولان نسنه‌یی ستر ایتمکه دیرلر کذا فی المحمودی خس در دهن
کرفته یعنی عاجز اولمش کذا فی مؤید الفضلا خط بجهان کش تارک دنیا اول کذا
فی المشکلات خط برکردن کشید اطاعت امر ایلدی ابوالمعانی بیت سرا آنکه که اندازه
بشمشیر جفای خود * بکش بر کردنم اول خطی از خاکپای خود * دیار عجمده قاعده
قدیمه بودر که مقتولک ابتدا کردننه جلاد بر خط چکوب وکوزلرین باغلیوب نطع ریک
اوزن اوتوردوب ایکی اوچ دفعه اذن طلب ایدوب بعده قتل ایدر مقتولک کوزی باغلندیغنه
خواجه آصفی بیت قاتل من چشم می بند ددم بسمل مرا * تا بماند آرزوی روی او در دل مرا *
ونطع ریک دوشنیدیکنه شیخ نظامی بیت نطع بیفکند بروریک ریخت * دیوزدیوانکیش
میکریخت خط بطلان خط سقیم اوزره چکیلان خط کمال اسمعیل بیت هرکه چون
نقطهٔ نه دایرهٔ حکمت اوست * زود باشد که کشندش خط بطلان بر سر * بو معنایی مؤید
طالب کلیم بیت بجنب دست کهرپاش فیض کستراو * ز موجها خط بطلان کشیده بردریا
خط خطا دخی بو معنایه‌در مولانا کاتبی بیت آنکه او خط خطا بر اهل سودا میکشد *
روسیه کردد اکر بیند بچشم این خال را خط بیزاری مثله کمال اسمعیل بیت لاجرم میکشم
بنومتدی * بر سر فضل خط بیزاری خط نسخ مثله ریاضی سمرقندی بیت بی تو خط نسخ
بر حرف بقا خواهم کشید * رخت تمکینم ازین دار فنا خواهم کشید خط بغداد کنار جام
جمده اولان خطوط سبعه نک انتهاسنده اولان خط درکه طلوا اولمقدن کنایه‌در خواجه سلمان
بیت وقت صبحست و لب دجله و انفاس بهار * ای پسر کشتی می تا خط بغداد بیار *

و سنور معناسنه خط یالکز ایراد اولنور وله ایضا بیت دراماں تیغ حکمت خطه ایران زمین
باد تا خط خطا والله اعلم بالصواب * یعنی ایران سنوری خطا سنورینه دك خط ساغر
یعنی خط بغداد میر حسن دهلوی بیت خط ساغر کجا کد بکرفتست * دل من از کتابت اشعار
خم باش مطیع ومنقاد اول مولانا دهکی بیت صوفی که سر از جرعه کشد کر تو دهی می *
چون چنك کشد هر کس از سینه که خم باش خم زد سیکه رك قاچدی مولانا بزمی بیت
کشت بردامن افلاك نمایان مه عید * خم ابروی تو رادید وروان پس خم زد * فارغ اولمق
معناسنه ده استعمال ایدرلر مولانا جامی بیت بیا تا زهر خیره کی خم زنیم * زمانی بهم از
صفا دم زنیم خم ندهد دفع ورده قادر دکلدر حکیم انوری بیت شاهی که چو کرد ند
قران پیاله دستش * البته کمان خم ندهد حکم قرانرا خمیرمایه اصل ومنشأ وطینت
کمال اسمعیل بیت پیری خمیرمایهٔ مرکست وین عجب * از موی کس شنید که آید برون خمیر
محتشم کاشی بیت دلم که بی تو لکد کوب محنت والمست * خمیر مایهٔ چندین هزار درد
وغمست خجر امام اول کمسنه حقنده ضرب ایدرلر که بر مجلسدن طرد ورد ایتمکه کتمز
هر یرده عار سزلق ایله ثقلت ایدر ابو المعانی بیت چند ان که شود ثقلت او مجلس عرفان * کویا که
شده فی المثل او خجر امام خنجر امام اکا دیرلر که شمر ذی الجوشن دیدکلری شخص قاتله الله
حضرت سعید شهید امیر المؤمنین امام حسین بن امام علی رضی الله عنهمایی شهید ایتدوکی
خنجر بروجه اله یاندن آیرلمق واقع اولمامغله ضرب مثل ایلمشلردر خنده دردل شکن مرادم
حاصل ایله دیمکلدن کنایه در کمال اسمعیل بیت تاکی ورق عمر بغم درشکنم * وین خندهٔ می
دردل ساغر شکنم خنده خریش اول خنده درکه سخره واستهزا ایله اوله کذا فی شرفنامه
خنك کردن فتح نون ایله لطیفه ومزاح ایتمك شاه طاهر دکنی بیت زاغ کیرد همه از بلبل
شوریده کلاغ * برك پژمرده کند با کل صد برك خنك خواب خرکوش غفلت ویرمك
وآلدامق ترکیده دخی بو معنایه طوشان اویقوسی ویردی دیرلر مراد آلدادی دیمکدر کذا فی
شرفنامه خوابکاه غول یعنی دنیا ایضا منها خوارکار واو معدوله ایله بمعنی
ستمکار منوچهری بیت تو خوارکار ترکی ومن بردبار عشق * زشتست خوارکاری وخوبست
بردبار خیر الحرکات یعنی صوم وصلاة وعبادات وطاعات کذا فی شرفنامه خیر العمل
یعنی فکر در صفات الله تعالی وقدرته وجلال وعظمت کبریائه جل شانه وعم نواله ایضا منها
خیمه برون زد یعنی طشره چیقدی مولانا جامی بیت خیمه برون زد زحد وصفات *
پردهٔ اوشد تتق نور ذات * بو بیتده لازمی ایله تعبیر اولنمشدر وله ایضا بیت لیم از شعلهٔ
شوق آبلهٔ پرخون زد * بهر پا بوس تو جان خیمه زتن بیرون زد خیمه بروزد انده یر ایتدی
وحشی یزدی بیت پاك سازا زغیر دل وزخود تهی شو چون حباب * کز سبکروحی تواند
خیمه زد بر روی آب باب الخاء المعجمة المکسورة خرد در خطست عقل زائل اولوب
بیهوش اولمغه دیرلر ابو المعانی بیت نماند طاقت کفتار در هوش * خرد در خط شده از
جور بیهوش خرقه در انداختن کنامه اعتراف ایتمك وعاجزانه تسلیم ایتمك کذا فی
شرفنامه خرقه در انداز یعنی مجرد اول ایضا منها خرقه کردن یعنی چاك ویاره یاره

پاره پاره ایتمك کذا فی المحمودی ل خرقه سوخت م خصومت وعداوتی برطرف ایلدی خواجه
حافظ بیت ماجرا کم کن وباز آکه مرا مردم چشم * خرقه از سر بدر آورد وبشکرانه بسوخت
خشم یهودانه م جاهلانه محاوره وبی اصل وبیهوده غوغا ایلمك حضرت مولانا بیت ازبغل
اونیز طوماری نمود * تا برامد هردو را خشم یهود ل خط اول وخط کل م یعنی عرش مجید
کذا فی شرفنامه ل خیره دست م ذکری مرور ایدن چیره دستك ضدیدر کمال اسمعیل
بیت دست سخن زدامن مدح تو کوته است * خیره چرا دراز کنم قیل وقال را ل خیره سر م
ابله واحمق وسرسم مولانا هاتفی بیت شب تیره بخشش ازان تیره تر * سراسیمه کردید ازان
خیره سر ل خیره شیر م غضبناك وخشم آلود وله ایضا منها بیت باین خیره شاید که این
خیره شیر * رود جانب صید دیکر دلیر ل خیره کش م ضم کافله مثل خیره سر وله بیت
چو صاحبقران دید کان خیره کش * نه آزرم ونی وهم دارد نه هش ل باب الخاء المعجمة
المضمومة م خدا دوران م ضم دال وواو معروفله ظالمان وفاسقان کذا فی شرفنامه
خدایی فروشان م اهل لعنت که دعوای خدایی ایدرلر ایضا منها ل خرده دان م غایت دقیق
فکرلی مولانا عرفی بیت کین را بمهر مفروش ای عشق دوست دشمن * زین بهترك فرا کیر
یا ران خرده دان را ل خرده کیر م سوزده وغیریده اکسك طوتیجی شیخ سعدی بیت توان
کفت با این حقایق شناس * ولی خرده کیرند اهل قیاس * وطعن ودخل ایدیجی معناسنه
خواجه حافظ بیت بروای زاهد وبر دردکشان خورده مکیر * که ندادند جز این تحفه بما
روز الست ل خشك باختن م رهنسز قمار ونرد اوینامق کمال اسمعیل بیت چشم من با رخ
تو هردو جهان * خشك می بازد و تر می ماند ل خشك با خشك نکیرد م قوریدن قوری یه
نسنه بولاشمز دیدکلری مثلدر شوقی یزدی بیت چوب وتسبیح زهد سنی زاهد دورست *
خشك با خشك نکیرد مثل مشهورست ل خشك ریش م یعنی عذر وبهانه حکیم انوری
بیت خشك ریشت کند فلك مپذیر * تا برد خشك وتر ز حوت وحمل * حسن بیك انسی
بیت آن شوخ میبرد بکلستان رقیب را * ما را بخشك ریش دهد صد فریب را *
خشك سر م یعنی دیوانه سر کذا فی شرفنامه ل خشك مغز م مثله ایضا منها ل خشك
وتر م یعنی روز وشب میرزا فصیح بیت آهوی آتشین را چون پیش در براید * کافور خشك
کردد با مشك تر برابر * ودخی نیك وبد معناسنه استعمال اولنور ل خفت وخیز م یعنی آهسته
وتدریج لواخذ من الشعرا بیت دولت آنست که خفت وخیز بود * دولت تیز رستخیز بود
ل خلقت آزادکرد م مدح وثناکی ایتدردی خواجه سلمان بیت سوسن آزادی خلقت کرد
با سرو سهی * لطف طبعت را خوش آمد هردو را آزادکرد ل خم هفتجوش م یعنی کوس
یدی معدندن ترکیب اولندوغیچون هفتجوش دیدیلر مولانا عبد الله هاتفی بیت در نکادر ناك
خم هفتجوش * ربوداز سر ومغز نه چرخ هوش * وپهلوانلرك کرزینه ده دیرلر وله ایضا بیت
یکی کرز ششش پهلوی هفتجوش * که میر یخت مغز سرا نراز کوش ل خواجه مساح م یعنی
حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم مساحك معناسی کثیر الخیردر ل خوب
نمودی جانم م محل تحسینده استعمال اولنور برادر سیفی بخاری بیت کفتیم جان

توایدست ونمودی لب خویش * آفرین بر تو عجب خوب نمودی جانم خودپرست
خودبین ومتکبر کذا فی شرفنامه خودرا ببالا رود وخودرا ببالا برد کندوینی یوقاری
طوتدی لواحد من الشعرا . بیت زانچه کفتی برذ بالا یت مراد دل منست * منکرم زیرا کدبس
خود را ببالا میبری خود رو تربیت اولنمامش خواجه حافظ بیت مکن درین چمنم
سرزنش بخودروی * چنانکه پرورشم میدهند ومیرویم خودسر بی پاك وبی پروا
محتشم کاشی بیت به بی قید آهوانت کوکه بسیار اینچنین خودسر * مناسب نیست در دشت
دل مردم چریدنها خوردوستان تازه فدانکه هنوز تمش اوله خورشید سواران
یعنی شب بیداران کذا فی شرفنامه خوش ادا یعنی بداداضدیله بیان اولنور بد ادا
دنیلدکده خوش ادامرادا ولنور تتکلم بو بیتدن فهم اولنور . بیت برش اداکنم مدعای خود
هرکز * که مدعی زحسد بداداى خودنکند خوش برا یعنی صفاده اول مولانا کاتبی
بیت دلبر کشید خنجر ودل نیم بسمل است * ای جان تو خوش براکه مراد تو حاصلست
خوش صحبت * ندیم ومصاحب وله ایضا . بیت هرکه با هرمردمی خوش صحبتست *
میتوان کفتن که او خوش صحبتست خوش علف ایوکوحلال وحرام دیمیوب اکل
ایدنه دیرلر خواجه حافظ . بیت صوفی شهر بین که چون لقمهٔ شبهه میخورد * پار
دمش دراز باد آن حیوان خوش علف * واکول یعنی بسیار خوار مولانا جامی بیت
بخوری خواه کدر خواه صفی * کاو وخر نیست باین خوش علفی خوش قلم خوش
نویس کاتب حیله کار شیخ سعدی * مثنوی * دوهم جنس دیرینه خوش قلم * نباید
فرستاد یکجا بهم * چه دانی که همدست کردندیار * یکی دزد باشد یکی پرده دار خوش
کردن قبول واستحسان خواجه سلمان . بیت دامنت دو ددل ءود کرفت وخوش کرد *
تا بدانی که دم سوخته کانرا اثراست خوش نشین بر یرده متمکن اولمیان وحشی یزدی
بیت مامردمان خانه بدوشیم خوش نشین * هرجا که میرویم شود خانمان ما خوشه
درکلو آورد یعنی بنشدی واکایقین واردی کذا فی شرفنامه خولی بکفم به زکلنکی بهوا
ترکیده بو کونکی یمورطه یارنکی طاوقدن یکدر استاد دیمشدر بیت نقد پشیز به از
بدرهٔ نسیه مارا * خولی را بکفم به زکلنکی بهوا خون در چشمش نیست برنسنه یه
اقتداری یوقدر خواجه سلمان بیت بحر وکانرا نیست خون در چشم وآب اندر جکر *
بسکه جودش دخل بحر وحاصل کان میبرد خون کرفته اجلی یتشمش خواجه
حافظ بیت اجل بخاست که این جان خون کرفته چو کل * فدای نکهت کیسوی یار خواهم
کرد بومعنایه محتشم . بیت دل باراده میدهد دست ببند زلف او * ماهی خون کرفته
بین بجانب شست میرود خونی که باشیر در شود با جان برآید کشی خوینی اوانجیه دك
ترك ایتمز شاعر بیت عشق تو دردرونم ومهر تودردلم * باشیر اندرون شد وبا جان بدر شود
باب الدال المفتوحه دادی ما راسر براب بنی پاریه آتدی با بافغانی بیت وعده کردی
شب که بی آیم بکشت ماهتاب * رفتی ودادی من بی خانمان راسر براب دارد جای دیکر
کل در آب انك برغیری پرده دخی علاقه سی وار در مولانا بنایی . بیت خانهٔ درکوی

کوی تقوی داشتم کردم خراب * از برای آنکه دارم جای دیگر گل دراب دارند عزیز بهر
چشمی صد چشم بر آدم ایچون نیچه آدملره دخی رعایت ایدرلر بو مثله عربده لاجل عین تکرم
الف عین دیرلر کمال اسمعیل بیت بردیده نهم ز بهر چشمت نرکس * دارند عزیز بهر چشمی صد
چشم داغ شدم یعنی هلاک اولدم ملک قمی بیت شدم بباغ که تسکین دل دهم دیدم
میان بلبل وگل گرمی که داغ شدم داغ غلامی عجمده قاچقون قوللک آلننه قورلو
بر نوع معلوم داغدر مولانا جامی بیت کشیدش بر جبین داغ غلامی * براند آنکهی نام
تمامی * ابوطالب کلیم بیت بنده کی راد ره خدمت بسی شایسته ام * میشود داغ غلامی
خط پیشانی مرا داغ کنندم خون هر کسک دردی درونده در اما کمال خجندی سؤاله
جواب اولمق اوزره نظمه کتورمش بیت بگفتمش که دلم برده بمکر و فسون * بخنده گفت
بتا زیکه داغ کنندم خون * داغک عربیسی کی در وکندمه بر دیرلر ضم باایله و خون که دم در ترکیب
اولمجق کی بر دم دیمک اولور دامن از وافشاند انی ترک ایلدی خواجه سلمان بیت
قانه پنداریکه سلمان دامن از دلبر فشاند * دامن از دل برفشاند و دامن دلبر گرفت دامن
باغی گرفت عزلت اختیار ایتدی کذا فی شرفنامه دامن بدندان گرفت سرعتله
قاچدی شیخ سعدی بیت بجا یکتر از خود میند از نبرد * چو افتاده دامن بدندان بگیر دامن
دراز احمق و بیهوده کار مولانا جامی بیت نوشته بدان نکته جا نکداز * که ای کوته اندیش
و دامن دراز دامن درکش ترک صحبت و فراغت اختلاط ایله کذا فی شرفنامه دامن
کشان صفا و عزونا زیله یوریمک * مصرع * عیدست وخلق هر طرف دامن کشان
با یار خود دامن افشانی مثله و بمعنی ترک و فراغت دامن کشیدن اعراض ایلمک
دامن افشاندن مثله کذا فی اللغة المعتبرة دانای ایران یعنی جاماسب دانای یونان
یعنی افلاطون کذا فی بعض اللغه داو بهفت نرد ده دوششش آتقدن کنایه در حکیم
خاقانی بیت هفت طواف کعبه را هفت بتان پسنده اند * ما و سه پنج کعبتین داو بهفته آوری
حکیم انوری * مصرع * همه در ششدر عجزند و تراد و بهفت در آب میراند پاره یه
اتار خواجه آصفی بیت نمودی چهره در آیینه تا سوزی دل زاهد * بدلسوزی چرا در آب
میرانی مسلمانرا در آستین ایست حاضرده بووار در بابا فغانی بیت کشود چاک گریبانکه
یاسمین اینست * نمود ساعد و گفتا در آستین اینست در آستین باید حاضر و آماده
کرک کمال اسمعیل بیت باید چو ساعد تو زسیمش بر آستین * هر کس که دست در تو چو آن
آستین زند درافتاد خصومت ایلدی خواجه حافظ بیت بس تجربه کردیم درین دیر
مکافات * با دردکشان هر که در افتاد برافتاد * و برافتادک بدعا اولدوغی ذکر اولنمشیدی
بر معناسی دخی بی سروپا اولدی دیمکدر حضرت مولانا بیت بسودای سر زلفت درافتادم
برافتادم * درین دریای بی پایان درافتادم برافتادم * کاهی الفسز در افتد دخی دیرلر
مولانا هاتفی بیت کرش سمرقند با تو چون برفتد * کلاه توهم شاید از سر فتد در ان
دست و پای داشت انده مدخلی و علاقه سی واردر حکیم انوری بیت نباید بسنگی در
انگشت و پایی * که با او در ان دست و پایی ندارد * بو بیتده عکسی واقع اولمشدر امابنه

معناسی اولدر ﴿ درپا افتد ﴾ بیحال وبیچاره اولدی خواجه سلمان . بیت دلی چو زلف
توسرتا بپای جمله شکست * زسر برامده درپافتاده رفته زدست ﴿ درپا بر وین ﴾ متاعی
ایاغه اورمقدن کنایه در وله بیت تاری ازموت بجانی میخرم مویت بدین * سرفرو
آورد لیکن توچو درپامیبری ﴿ درباز م ﴾ بذل ایده رم خواجه حافظ بیت در خرابات
مغان کرکذر افتدبازم * حاصل خرقه وسجاده روان درباز م ﴿ درباقی شد ﴾ برنسنه باقی
قالمادی ودخی آخر اولدی شیخ نظامی . بیت مطرب آمدر وانه شو ساقی * شب طرب
رابهانه درباقی ﴿ درپای درآمد ﴾ محنته اولمقدن کنایه در خواجوی کرمانی بیت مستم
بدو چشم نیم مستش * درپای درآمدم زدستش ﴿ درپای عدالت حنا ﴾ یعنی عدلك ثبوت
وقیامی واردر کذافی شرفنامه ﴿ درپرده دارد ﴾ انکار ایدر کمال خجندی . بیت دل ریش
ارچه راز خود زجان درپرده میدارد * نباشد برتو پوشیده جراحتهای پنهانش ﴿ در پس
زانو افتاد ﴾ منزوی اولدی کمال اسمعیل * قطعه * چون دل زجهان عیش یکسو افتاد *
دردام بلا زان خم کیسو افتاد * تا با سر کیسوی توهمزانو شد * چون کیسوی تودر پس
زانو افتاد ﴿ درپوستین او رفت ﴾ انی غیبت ایلدی مولانا جامی * قطعه * مردك خشك
مغز را دیدم * رفت درپوستین صاحب جاه * کفتم ای خواجه کرتو بدبختی * مردم نیك
بخت راچه کناه ﴿ درپوست نمی کنجد ﴾ کثرت سرور وفرحدن کنایه در ترکیده دخی
بومعنایه درینه صغمز اولدی دیرلر کذافی المحمودی ﴿ درپیش او کلاه نهاد ﴾ اکا تعظیم
ایلدی بومعنا دیار اسلامیه ده اجرا اولنمز لکن طائفهٔ فرنك میانلرنده جاریدر انجق
مقصود تعظیم در حکیم انوری . بیت ای فلك با کلاه داری خویش * پیش قدرت کلاه بنهاده
﴿ درتیره کشت ﴾ قساوتلندی ﴿ درتیره ام ﴾ قساوتده یم خواجه سلمان . بیت در تیره ام
زباد که آمد سوبت * وزشانه که دست میزند مویت ﴿ درچه تیری ﴾ نه پایه ده سن
مولانا طوسی بیت ایدل چو تیرش آمد ز ودازه وابکیری * تادر صف دلیران بینم که درچه
تیری ﴿ در حساب میکیرد ﴾ یعنی مؤاخذه ایدر کذافی شرفنامه ﴿ درخاك نشست ﴾ اعتبارسز
اولدی کمال اسمعیل بیت نشست آب ز رشك لطافتت درخاك * چنانکه باد بر آتش زنعل
آن بکران ﴿ درخط رفت ﴾ مضطرب اولدی محمد عصار بیت پرخطش که جانرا بود ازو قوت *
زحسنش رفته درخط جان یاقوت ﴿ درخط شد ﴾ مثله خواجه حافظ بیت مپوش روی
مشو درخط از تفرج من * که خواند خط تو بر روی واین بکاد ودمید * ودخی آزرده اولدی
شیخ نظامی بیت زد بباوغلام واشترو کنج * دبیرانرا قلم درخط شد از رنج * ودخی متغیر
اولدی حکیم خاقانی بیت اکر زظلم کله کرده ام مشو درخط * تو منصفی قسم نوشنو بفصل
خطاب * شرفنامه ده بیخود و بیهوش ودر اندیشه شدن معنالرینه مرویدر ﴿ در خم
اندازی ﴾ کسرخا ایله دوریلوب بوکیلوب آتلغه طور رمولانا عرفی بیت عرفی آن زلف
سبکدست کمند اندازش * مانده چین بر سر چین درخم اندازی هست ﴿ درخواست
کردن ﴾ رجا وتمنا اتمك خواجه حافظ بیت کسی که درازلش جام می نصیب بود * چرا بحشر
کند این کناه را درخواست * وبمعنی دریوزه کردن کمال اسمعیل بیت دل ازین به نظری ازتو

ازتو همی دارد چشم * کرچه خود میکنی آنچه ازتو سزد می درخواست در درد خورده بلایه اوغرامش کمال خجندی بیت این جهان درد خورده ندانست * وارهیدی از وچو برکندی در دهن عام افتاد شایع اولدی وشهرت بولدی ولی دشت بیاضی درهزل بیت خواستم کوزکی آهسته زنم بانکی کرد * جست ازکون من و در دهن عام افتاد * خواجه سلمان بیت جام ازنقل لب لعل تونقلی میکرد * راز سربسته خم در دهن عام افتاد در زبان کرفت فصل ایلدی غیبتك برنوعیدر بو معنایه اندر زبان کرفت دخی دیرلر خواجه سلمان بیت در زمان دولت اوکرد آتش سرکشی * لاجرم در انجمن شمعش کرفت اندر زبان در زر کرفت کثرت احساندن کنایه ایدرلر خواجه حافظ بیت بدین شعر تر شیرین زشاهنشه عجب دارم * که سرتا پای حافظ را چرا در زر نمیکیرد * التونه غرق ایلدی دیمك اولور نتکم در کوهر کرفت جواهره غرق ایلدی دیمکدر ایکسی دخی بو بیتده واقع در مولانا جامی بیت چه از اسبان زین در زر کرفته * زدم تا کوش درکوهر کرفته در سر آمد یقلوب دوشدی مولانا هاتفی بیت کورانه عصا زد و برامد * لغزید زپا و درسر آمد * وله ایضا بیت در سر آمد سمند شهزاده * درشکسته کمند شهزاده در سر زبان رفت دلی بلاسنه اوغرادی مولانا طوسی بیت باروت چو شمع لاف میزد * آن سوخته در سر زبان رفت در سفید کرد عزیز مهمانی کلدی دیار عجمده قاعده بودر که بر دولتمند بر فقیرك مهمانی اولسه قاپوسن کرج ایله اغاردر میر حسن دهلوی درنعت شریف بیت عنکبوت غار را کفتم که این پرده چرا * کفت مهمان عزیز آمد که کردم درسفید در شو ایچرو کیر کمال خجندی بیت بردرش حلقه زدم کفت کمال * خاك این در نشوی درنشوی در فراز کرد نومید ایلدی وله ایضا بیت رفتم بر طبیب که پرسم علاج درد * چون ناله ام شنید روان در فراز کرد در قدم باشیم خدمتده اولالم مولانا هلالی * قطعه * زهی سعادت اکر خاك آن قدم باشیم * بهر کجا که نهی پای در قدم باشیم * چو عاشقان بوفا جان کشید در پابت * امید هست که ما نیز در قدم باشیم در کجا میخورد یعنی قانده یراشور حکیم انوری بیت بدین پیروی ور وشنائی کهر * ترا در کجا میخورد زندکانی در کرفت شعله لندی خواجه سلمان بیت باز دل سودای آن زنجیر موازسر کرفت * آتشم بنشسته بود ازشمع رویش در کرفت * ورونق بولدی خواجه حافظ بیت ساقی بیا که یار زرخ پرده بر کرفت * کار چراغ خلوتیان باز در کرفت * وتأثیر ایلدی وله ایضا بیت نکرفت در توکریه حافظ بهیچ روی * حیران آن دلم که کم از سنك خاره نیست در لباس یعنی مخفی ومستور بابا فغانی بیت کند قتل محبان درلباس آن ترك میترسم * کزین خونهای پنهان دامنش پرخون شود روزی * وسوزی پرده لو ایتمك معناسنه وحشی یزدی بیت دلا وحشی صفت یکحرف بشنو در لباس ازمن * بکش سر در کریبان غم اندر وقت عریانی درلباس بودن نفاق اوزره اولمق مولانا عرفی بیت کسی که با تو بود درلباس همچو پیاز * بزیر تیغ کشندش برهنه همچو سپر درلوزینه سیر دارد شادیلقده غم کتورر دیمکدر بعض فرهنکده سروری وغمی ده ایلر وکتورر حکیم انوری بیت که بود با تو همه دوست در وفا چو پیاز * که روز کاد

باوزینه درنداش شیر ﴿ درمیان باشد ﴾ یعنی رهن اوله منلازمی بیت میروم در
آستان پیر آن روشندلی * درمیان باشد بمی هرروز تسبیح وعصا * کمال خجندی
بیت کرمیان باشدش بزیر قبا * خرقهٔ بندهٔ درمیان باشد ﴿ درنمی آید ﴾ حاصل اولمدی
خواجه سلمان بیت بران بودم که چون دولت درآید از درم روزی * بهرپایی که کوشیدم
ازین در درنمی آید ﴿ درنمیکیرد ﴾ کارکر اولمز کذا فی شرفنامه ﴿ در وصلهٔ او نشست
انك مرادنجه حرکت ایلدی مولانا طوسی بیت راست درجان و دل طوسی نشنید تیر او *
شکر باری عاقبت در وصلهٔ یاران نشست ﴿ درون پروران ﴾ یعنی انبیا علیهم الصلوة
والسلام واصحاب قلوب یعنی اولیا وارباب مجاهدات کذا فی شرفنامه ﴿ درون دار ﴾
یعنی کینه‌دار مسعود فمی بیت درونش کره برکره پرشکنج * درون دار چون مردم کینه
سنج ﴿ دریاب ﴾ برقاج معنایه کلور اول اسرکه معناسنه مولانا شاهی بیت دریاب دمی
شاهی دلخستهٔ خودرا * ترسم که بجویی و دیکر باز نیابی * ودخی معاونت وامداد ایله معناسنه
خواجه حافظ بیت بعشق روی تو عاشق غریق بحر بلاست * که فوت میشود اینك
بیا یکی دریاب * ودخی تدارك ایله معناسنه حافظ * مصرع * راح چون لعل آتشین
دریاب * ودخی فهم ایله واکله معناسنه وله * مصرع * بیا وحاصل عمر عزیز را دریاب *
﴿ دریافت ﴾ فهم ایتدی واکلدی خواجه سلمان بیت موی تو درقفا چو بدیدم نیافتم *
کفتم مکرکه دیده دلی از قفای تست * وسرعت ایلدی دیمك اولور شیخ نظامی بیت چنان
تیز روشد که دریافتش * بزخمی سر از فلك برتافتش ﴿ دریای بصره ﴾ یعنی بیانهٔ بزرك
کذا فی شرفنامه ودخی شراب بسیار معناسنه مرویدر ﴿ دریك تیرست ﴾ برپایه‌ده‌در مولانا
طوسی بیت در روز وغا تیر تو و نیزهٔ مهر * روشن شده پیش تو که دریك تیرست *
بو معناده در چه تیری دخی دیرلر نه پایه‌ده‌سن دیمك اولور وله بیت ای دل چو تیرش آمد زود
ازهوا بکیری * تا در صف دلبران ببینم که درچه تیری ﴿ دستاربند ﴾ یعنی دانشمند کذا
فی المحمودی ﴿ دستارچه ساز ﴾ یعنی هدیه‌ویر حکیم خاقانی بیت زسیم سراحی و زرمی *
دستارچه ساز دلبران را * مؤید الفضلاده بمعنی استمالت ساز ومجمع الفرسده بمعنی
دست بدار ﴿ مسطوردر ﴿ دست از پا خطا کرد ﴾ ال و ایاغن شاشردی مولانا طوسی
بیت مردم چین را خطایی مشك از بند می نهد * میکند کر با سر زلف تو دست از پا خطا
﴿ دستادست ﴾ یعنی نقدکه بسا دست ویره سیدر ابو شکور بیت ستد وداد مکن هرکز جز
دستادست * که بسا دست خلاف آرد والفت ببرد ﴿ دست افراز ﴾ آلات ارباب
صنایع مولانا کاتبی بیت هنر سخاست دکر جمله دست افرازند * اکر ترا بهر انکشت
بخویش صدهنرست * بعض نسخه‌ده الدوان معناسنه مرویدر الدوان اولماسی پای
افراز آیاق دولاغی اولدوغی مناسبتله‌در مولانا جامی بیت کر با ومنت بنود دست رس *
جلد قدم پای فراز تو بس ﴿ دست افشار ﴾ خرنه‌که لادن کبی الله اوینارلر وما والتوندن
مصنع وملایم طوب ایدوب اکابر وملوك الله طوتارلر خصوصا ابتدا خسرو پرویز ایچون
دوزلمشدر شیخ نظامی * مثنوی * سر بیش زاکر افشردیش مشت * برون آرد خمیرآسا

آساز انکشت * زدست افشار ز راکنون خمش شو * بیا وسیم دست افشار بشنو ﴿ دست
افشان شدن ﴾ رقص وسماع ایلمك خواجه سلمان بیت دستها کویند برهم سرو وهر ساعت
چنار * در هوای مهرجان رقصان ودست افشان شده * ووجد وحال ایله شوقه کلمك
معناسنه خواجه حافظ * مثنوی * چو در دست رودی خوش بزن مطرب سرودی
خوش * که دست افشان غزلخوانیم وپاکوبان سرانداز یم ﴿ دست افشانی ﴾ ذوق وصفاده
اولمق شیخ فیضی * مصرع * باد دست افشان درآمد آب پاکوبان رسید ﴿ دست انداز ﴾
ظلم وستم خواجه سلمان بیت چنان زمالك برانداخت رسم دست انداز * که بار کشی نتوانست
بر کبوتر زه * وحددن متجاوز وجور وتعدی معناسنه محبوبلن اولسون غیریدن اولسون
محتشم کاشی بیت ترك من مستست ودست انداخت بر دوش رقیب * وه که شد ملك دلم
ویران زدست اندازاو ﴿ دست بر دل نهاد ﴾ جانه جبر ایلدی مولانا شاهی بیت چند
بینم رخ خوبان ودل از دست دهم * وقت آنست که دستی بنهم بر دل خویش ﴿ دست برد ﴾
غالب اولمق جنکده وغیریده خواجه حافظ بیت مرامی دکر باره از دستبرد * بمن باز بنمودی
ازدستبرد ﴿ دستبرد شد ﴾ مغلوب اولدی حکیم انوری بیت باری ازان پای شوم پایمال *
باری ازان دست شوم دستبرد ﴿ دست برون کن ﴾ یعنی دست را قطع کن کذا فی شرفنامه غیری
فرهنکلرده هرنسنه دن قطع علاقه ایلمك معناسنه در حکیم انوری بیت باچنین دست مرا
دست برون کن پس ازین * کرقناعت نکند دست کشد پیش نیاز ﴿ دست بر ترکش زد ﴾
یعنی عجب ایش ایتدی خواجه آصفی بیت زان کمان ابرو زچاك دل کشیدم تیر آه * درصف
عشاق دستی باز بر ترکش زدم ﴿ دست بر وافشاند ﴾ انی ترك ایلدی خواجه سلمان بیت دنیاله
چو کرد کرد تشبث بدامنت * افشاند همت توبران خاکسار دست ﴿ دست پیشین را بدل نیست ﴾
ایش اولکی ایشدر مولانا جامی بیت ز بان دهر ازین به مثلی نیست * که کویند دست پیشین
را بدل نیست ﴿ دست بکاسه یافت ﴾ مباشرت جماع اوزره بولدی مولانا عطائی بیت
دوش بوقت صبحدم طرف چمن شتافتم * نرکس می پرست را دست بکاسه یافتم ﴿ دست خر ﴾
عورتن واوغلانن فلان ایتدیکم دیو سوکمك شیخ سعدی بیت کسی پای مرغی نیاورد پیش
ولی دست خر رفت زانداز دیش * حکیم انوری بیت دست خرتا میبرم اما * می نکویم
که در کجاست هنوز ﴿ دستخوش ﴾ دست افشار مرقوم معناسنه در مولا جامی بیت بادل
دستخوش خوف ورجا * کفت ای کرم روان تا بکجا * ترکیب اضافی صورتنده دخی استعمال
اولنور استاد بیت عصمت وعقلست برسر آمده از کائنات * اوبهم پامال شهوت بود
ودستخوش هوا ﴿ دستخون ﴾ قمار اوینده رهن کنند وجانبنه بغلمغه دیرلر حکیم خاقانی بیت
درقمره زمانه فتادی بدستخون * داما ل کعبتین که حریفست بس دغا ﴿ دست داد ﴾
یعنی میسر اولدی ودخی رام اولدی معناسنه استعمال اولنور خواجه حافظ بیت در آب
وکل ز خسارت چو جان دادم ببوی او * چو نقشی دست داد اول زقم برجان سیاران زد
دیکر بیت تشریف دستبوس توازا که دست داد * می افتدش بسان زمین چرخ در قدم
﴿ دست در آستین کرد ﴾ یعنی هر نسنه دن ال چکدی کذا فی المحمودی ﴿ دست شست ﴾

تومينه اولدى بو عبارت تركيله دخى مستعملدر ميرابو المعانى بيت ديكرانرا وفا چوكرد نهان * دست شستند عاشقان ازجان دست شكسته يعنى بى مايه وبى قدرت كذا فى شرفنامه دست صليبى مكن يعنى تعظيم ايچون ال باغلمه كذا فى مؤيد الفضلا دست كشاد يعنى سخاوجوانمردى كرد كذا فى المحمودى دست كشيله تصرف اولنمش شئ مولانا اميدى * مثنوى * بيا ساقى آن طفل نوساله را * كرانمايه يا قوت سياله را * بده كرچه دركيش هشيار ومست * نشايد كشيدن بيكساله دست دست مردى شفاعت وامانت ومعين معناسنه ده اولور كذا فى ادات الفضلا دست موزه آلات صنايعه مولانا جامى بيت اول ازشرع دست موزه كند * پس سؤال نماز وروزه كند دست موسى يعنى آفتاب حكيم خاقانى بيت جام فرعونى اندر آركه صبح * دست موسى برداز كهسار دست پازد چالشدى وچبالدى مولانا كاتبى بيت براى كشتن خود دست وپازدم بسيار * ولى بكوشش خود سرخ روى نتوان شد * مثال ثانى ميرزا قلى بيك بيت دست وپا چندزنى عرض شهيدان بردى * يكزمان صبركن اى كشته كه قاتل برود دست وپا كم كرد كندوبى يتوردى شيخ سعدى بيت خواهم اندر پايت افتم دامنت كيرم بدست * چون ترا بينم زشادى دست وپا كم ميكنم دست وكريبان شد ياقه ياقه يه اولدى خواجه سلمان بيت غنچه را ياد چو آيد بتقاضا اكرش * درميان زرنبود دست وكريبان باشد دست كردن شد قول قوله اولدى دست وكريبانك خلافيدر باباافغانى بيت عفا الله مفتئ آن شوخ مردم كش كه باخوبان * بحكم عاشق خود در سرمى دست وكردن شد دست ساخت منفعل اولدى خواجه حافظ بيت درباغ زاشتياق وصلت * كل ساخت دسته خويشتن را دسته شد مضطرب اولدى خواجه سلمان بيت بنفشه دسته از ان ميشود بمجلس باغ * كه در بهار بخود ميرود فرو غمكين دستيار يعنى معين ظهورى بيت وفا پايمرد وسخا دستيار * ظرافت نديم وادب پيشكار دست يافت ظفر معناسنه در مولانا هاتفى بيت وزانجا عنان سوى البرز تافت * بران كوه ودشت از كران كر زيافت دغل درايى عيب بولمغه چالشورسن وعيب ارارسن كذا فى مجمع الفرس دفتر شكست كاغد كنارين بوكمك حكيم انورى بيت ثير مستوفى بديوان درخرش كردان او * مى بريدى كاغدى يا ميشكستى دفترى دف زدن نسنه استمك ودخى كريه ايلمك كذا فى مؤيد الفضلا دفنش يعنى پازنك كه عورت پازنكنه ديلور اوغلان پازنكنه كوه دلال ديرلر ايكيسيله بو بيتده واقعدر مولانا اميدى بيت كوه دلال ودفكشى بترا * بهتر از شاعرى ومنلاين دماغ دارد يعنى متكبر وخودبين كذا فى شرفنامه دم بكام فرورفت محنتله اولمقدن كنايه در خواجوى كرمانى بيت دمى زوصل توخواهم مكر بكام رسم * دمم بكام فرورفت وبرنيايد كام دم فرورفت دخى ديرلر خواجه سلمان بيت نا پديست فرورفته دم آوازدهيدش * كوكوش بره دارد وچشمش نكرانست دم دركشيد خاموش اولدى لازميله تعبير اولنمشدر خواجه حافظ بيت حافظ چونافه سرزلفش بدست تست * دم دركش ارنه باد صبا راخبر شود * كاهى

کاهی ملزو میله ده تعبیر اولنور وله ایضا بیت مرا بکوی که خاموش باش ودم درکش * که در
چمن نتوان کفت مرغ را خاموش ﴿ دم زد ﴾ انك معنا بلید رسویلدی معناسنه ایضا بیت
جایی که یارمن بشکرخنده دم زند * ای پسته کیستی تو خدارا بخود مخند ﴿ دندان باوفرو
برد ﴾ اکا مشغول اولدی ﴿ دندان طمع فرو برد ﴾ دخی دیرلر بابا فغانی بیت درین
مجلس بچیزی هرکسی دندان فرو برد * امید ما بران لبهای شکرخند خواهد بود ﴿ دندان
بخون برد ﴾ یعنی اصردی شیخ سعدی بیت که بندی چو دندان بخون در برد * زحلقوم
بیداد کرخون خورد ﴿ دندان برجکر نهاد ﴾ صبر وتحمل ایلدی امیر سهیلی بیت چند
خون دل خورم عشقت زسر خواهم نهاد * هرچه بادا باد دندان برجکر خواهم نهاد ﴿ دندان
فشرد ﴾ دخی دیرلر مولانا جامی بیت بسختی چندر وزانجا بسر برد * بدان محنت بسی دندان
بیفشرد ﴿ دندان برکن ﴾ یعنی طمع ایله خواجه سلمان بیت در آمد وکفت ازین دندان
یامن * راحت طلبی زکام دندان برکن ﴿ دندان طمع برکن ﴾ اصلی اوزره در مولانا کاتبی
بیت همه دندان طمع از لب لعلت کنند نذ * من اکرپیر شوم برنکنم دندانرا ﴿ دندان بکار
فرو برد ﴾ جان ودلدن سعی ایلدی اوحد الدین اصفهانی * رباعیه * دشمن کر ووصل زمن
برد آخر * اوکشت بزرك ومن شدم خرد آخر * آورد بجان لب ترا از بوسه * دندان
برخت نیز فرو برد آخر ﴿ دندان دارد ﴾ یعنی خشم وکین ایلر کذا فی المحمودی ﴿ دندان سپید
یعنی مسرور وخندان شیخ نظامی بیت سیاهان ازان کارد ندان سپید * زخندان لب
ومیان نا امید ﴿ دندان شکند ﴾ عاجز وفرومانده ایدر کمال خجندی بیت کر بسنك
ستم عشق تو دندان شکند * دل زلبهای تو دندان طمع برنکند ﴿ دندان فرو برد ﴾ حرصندن
اوز زینه دوشدی خواجه سلمان بیت دندان فرومبر با میدای دل از ترا * روزی لب
نکار بکام زمان دهد ﴿ دندان کنان ﴾ رسوای ایدیجیلر بر معناسی دخی زاری ایدیجیلردر
ایکی معناسیده بو بیتدن فهم اولنور حکیم خاقانی بیت شاهدان آب دندان آمده در کار آب
فتنه را از خواب خوش دندان کنان انکیخته * وعاجز اولمق معناسنه ده وله بیت او سرکران
کرده با ان من پیش او زاری کنان * دلها دران دندان کنان دامن بدندان دیده ام ﴿ دندان
نماید ﴾ خشم وغضب ایلر کذا فی شرفنامه ومجمع الفرس ده خندان معناسنه در بو معنایه
حکیم خاقانی بیت نقاب شکرفام بند دهوارا * چو صبح از شکرخنده دندان نماید * ودخی
عاجز اولمق معناسنه مرویدر ﴿ دندان نمای ﴾ ظاهرا ایدیجی مذکور معنالرده کذا فی المجمع
﴿ دنکاسه ﴾ وکاسه جلبان کلاهما بمعنی کرانجان ومفت خوار ایکیسیده بر معنایه بو بیتده
واقعدر غزالی مشهدی بیت که وکشکول درکف بهر شور با دربدر کردی * نکردی سیر
ازین دنکاسکی وکاسه جلبانی ﴿ دور کوشمال ﴾ یعنی روزکار بد وایام فتنه وظلم وحالت
فقر وفاقه کذا فی شرفنامه ﴿ دور کیران ﴾ یعنی پادشاهان ودخی باده نوشان مثال اول
ابو المعانی بیت اینقدر دادی نکرده بوده پیش * دور کیران جهان در عهد خویش * مثال
ثانی وله بیت جوهر جورت نکهدارد بچشم * دور کیران باده عشقت بسر ﴿ ده پازده
داری ﴾ زیب وزینت وآرایش وفر وشوکت کذا فی شرفنامه ﴿ ده دهی ﴾ خالص ورایج

التون ۞ ده پنجی ۞ یعنی التون والتچه ایکیسینه بو بیتده واقعدر شیخ نظامی بیت برمنست اینکه در سخن سنجی * ده دهی زر دهم نه ده پنجی ۞ دهن دریده ۞ سوز صاقلمز خواجه سلمان بیت آه دهن دریده مرا فاش کرد راز * اوزا کناه نیست منش برکشیده ام *

۞ باب الدال المکسورة ۞ درادوزا ۞ بو برادرکه برعاقل وکامل اولان کمسنه‌دن خطا ایله بر زله صادر اولوب فی الحال اصلاح ایتدکده ایراد ایدرلر لواحد من الشعرا بیت خه خه ای دلبردرادوزا * نیك میدری وخوش میدوزی ۞ دراز آهنك ۞ اوزون اوزاق دیمکدر مولانا جامی بیت دراز آهنك شد این کاربا تو * ندانم چون کنم ای یار با تو ۞ دریده دهان ۞ هرا یشتدوکن سویلین آدمه دیرلر اغزی یرتق دیمکدر شاعر بیت تنك دهان شکرلبان مرهم آن جراحتند * کر زدهان دریده زخم زبان خود کنی ۞ درّبرو ۞ خشمناك اولان آدمه دیرلر کذا فی شرفنامهٔ سروری مجمع الفرسده فتح دال ایله نقل ایلمشدر ۞ دل بردل کواهی میدهد ۞ کوکلدن کوکله یول واز میر ابو المعانی بیت زنجم کر کنند دلدار جودم کدل بردل کواهی میدهد راست ۞ دل داد ۞ رضا ویردی ظهیر فاریابی بیت اکر ضرورت ازین سان نکیرد م دامن * چکونه دل دهدم کزدر تو در کذرم * بو معنایه خواجه سلمان بیت خود دل کرا دهد یدهد دل به بیوفا * باری چو دل دهد بمه مهربان دهد ۞ دل دل کنان ۞ اضطراب ویریجیلر دیمکدر مؤید الفضلاده بمعنی آه‌زنان ومجمع الفرسده امورنده متردد اولنلر معناسنه بو معنایه حکیم خاقانی * مسمط * بغداد جانهار وی او طرار دلها موی او * دل دل کنان درکوی او چون خود فراوان دیده ام ۞ دل شب ۞ کسر لام ایله نصف اللیل معناسنه در خواجه حافظ بیت دوش در حلقهٔ می قصهٔ کیسوی تو بود * تا دل شب سخن از سلسلهٔ موی تو بود ۞ دل کران کرد ۞ خاطر مانده اولدی مولانا صفی بیت نهاده بر دل ما کوه غم زسنکدلی * سبب چه بود دل خود بما کران کردد ۞ دل کرفت ۞ طارلدی خواجه حافظ بیت دلم کرفت زسالوس وطبل زدچو کلیم * خوش آن زمانکه بخانه در کشم علی ۞ دلکیر شد ۞ مثله خواجه سلمان بیت نیست سودای سر زلف توکار همه کس * کان طریقست خم اندر خم دلکیر ودراز ۞ دلنشین ۞ مقبول ومطبوع اولمقدن کنایه‌در مولانا عرفی بیت زنهار کوش باش درین بزم دلنشین * تا نغمه حلقه را بدرکوش میزند * واقف ضمیر اولمق معناسنه‌ده استعمال اولنور شیخ فیضی ازدل ودمن بیت مرد یده وری بدلنشینی * میخواند خطی زنیش بینی ۞ دل نمود ۞ التفات ایلدی کمال اسمعیل بیت چو بسته با همه کس دل نمود کیست ترا * ازان بو دمه سالت زخنده بها باز * بو بیتك مضمونی کولر یوز کوستردی تعبیرینه مناسبدر خواجه سلمان بیت تو دل نمود کیٔ غنچه با صبا بنکر * که هردمش چو به بیند کنار بکشاید * بو معنایه روی دل نمود دخی دیرلر وله ایضا بیت آمد صبا وغنچه دل رازهم کشود * روی دلی به بلبل خونین جکر نمود ۞ دل نهاد ۞ اطمینان قلب کوستردی یا خود اطمینان نفس ایلدی کمال خجندی بیت دل نهادم من بیچاره بدرد دل ریش * چکنم با غم او نیست جز این چارهٔ من * بو معنایه حسن بیك نازکی بیت دل نهادیم برغمت آری * کار باید نهاد بر بنیاد ۞ دهقان خلد ۞ یعنی حضرت رضوان علیه السلام که خازن جنت دخی دیرلر کذا فی شرفنامه ۞ ده بجاو درختان بجا ۞ اوقنده

اوقتلره بوقتده دیمکدر مولانا شوقی یزدی بیت زطوبی زند صوفی خشك لاف * ببین ده بکجا
ودرختان بکجا فی دیبای پخته درپخته فی برنوع دیبادرکه تار وپودی سیم وزردر کذا فی الجمع فی دیدار
کردن فی یعنی ظاهر اولدی حکیم فردوسی از یوسف وزلیخا بیت دو چشم از زمین سوی دیوار کرد *
زلیخا زدیوار دیدار کرد * ظاهر اولدی معناسنه ده اولور کمال اسمعیل بیت بخدایی که او
زعظمت خوك * موش را کرد در جهان دیدار فی دیده سرخ کردن فی کوز قرار تدی دیه جك یرده
ایراد ایدرلر مولانا جامی بیت بهر کلرخ که کردم سرخ دیده * کنون از هر مژه خونم چکیده *
بو معنایه مولانا هلالی بیت ازمی شوق مست شد بلبل * چشم خود سرخ کرد بر رخ کل فی دیده
کافوری فی یعنی نابینا کذا فی شرفنامه ابو المعانی بیت چو قانم کشته میبودم نظاره * زکریه
دیده ام کافوری بوده فی دیرآید درست آید فی کیج کلور راست کلور مولانا کاتبی در نعت شریف
* مثنوی * نخل جان چون بطاف آمده * قبله جانها بطواف آمده * دیر و درست آمده
عکس ملل * ز وشده دیرآی ودرست این مثل * شیخ نظامی بیت چه خوش کفت این مثل
مرد جهانکرد * که دیرآید درست آید جوانمرد فی دیرآشتی فی دوه کینلی نته کیم ضد زود
خشم دیرلر مولانا هاتفی بیت همه زود خشمان دیرآشتی * سررشته ز خشمند پندا اشتی
دیرپای فی یعنی قائم وثابت شیخ نظامی بیت کیست در بن دستکه دیرپای * کولمن الملك زند
جز خدای فی دیبا هرچند کهنه شود پا تیانه نکردد فی اصلزاده هرنقدر دفقیر اولسه رذالت
قبول ایتمز ابو المعانی بیت بدی ناید زمردم زاده هرکز * نکردد پاتیانه کهنه دیبا فی دیکر
کمر نبست فی ضایع وتلف اولمش نسنه دن کنایه در مولانا طوسی بیت تا نمودی بنیشکر
لب خود * آن شکسته دکر نبسته کمر فی دیکر نمی بندد کمر فی مثله شیخ عبد الله انصاری بیت
هرکه جز موی میان او خیالی بسته است * در میان عاشقان دیکر نمی بندد کمر فی دیك
طوسی بجوش آمد فی صوفی مقلد وشیخ مزور حقنده ایراد ایدرلر شیخ کمال خجندی کندونك
علاء الدین نام برصوفیسی حقنده دیمشدر * قطعه * چون علاء الدین ما وقت سماع *
در فغان وخروش می آید * کوییا از حرارت انکشت * دیك طوسی بجوش می آید *
فی دین فروشان فی یعنی اصحاب ریا کذا فی شرفنامه فی دیوار پست فی ترکیبه یا ایمی
الحق دیدکلریدر مولانا هاتفی بیت چه صفهای چرکه بهم داد دست * شد آن پیکران
دشت دیوار پست فی دیوار کج برآرد فی نامعقول ایش ایلکدن عبارتدر خیالی عجم بیت
از طاق ابروانش دوکردهٔ بمحراب * در پیش خویش تا کی دیوار کج برآری
فی دیوار کوش دارد فی طوپلر ایشاور ترکیبه دیوارك قولاغی وار دیدکلری دراقشاپور
بیت از حال خود نه راحت مارا خموش دارد * کفتن نمیتوانم دیوار کوش دارد فی دیوانه
ماه نو دیده فی جنونی بی سببدر وآی باشنده جنون زیاده اولمقدن عبارتدر مولانا
هاتفی بیت کان شیفته رسن بریده * دیوانهٔ ماه نو بدیده فی دیوکیر فی هندوستانده
ایشلنور برنوع لطیف حریر قاشدر میرخسرو * مثنوی * نکو دانند خوبان پریکیش *
که لطف دیوکیرش از کتان بیش * زلطف این جامه براندام آییست * ویا خود سایه
پا ماهتابیست فی دیو دولت فی تیز زائل اولان دولت ومدبر دشمن دولتنه دیرلر کذا فی شرفنامه

دیوجان یعنی سخت جان و شریر و مثل دیومردم کذا فی شرفنامه دیومردم یعنی
مردم بد اخلاق وشورانکیز وفتنه جوی کذا منها دیومردم فریب مرد حیله کار ابوالمعانی
بیت حیله پرور پاید و بد مشرب * دیومردم فریب وبدمذهب دیوهفت سر یعنی زمین
اول اعتبار ایله که هفت اقلیم اوله یاخود یدی قات اوله کذا فی شرفنامه باب الدال المضمومه
درملك راء موقوف ایله یعنی خاتون حکیم شفایی درهجو مؤمن خان بیت کر درملك کل منی سك
باز سقط شد * با بای کله ژنکله جنبان بکجا رفت دزد افشار خرسز بتاغی میرخسرو
بیت چو جوید متقی ادرار دزد افشار خوان اورا * کدلا بدمی بباید ساخت بادزدان ایوانش
دزدی از هندوان عجب نبود یعنی بد اصلدن فعل قبیح صادر اولدقده ضرب ایدرلر
شیخ نظامی بیت زاغ جز هندوی نسب نبود * دزدی ازهندوان عجب نبود دشمن
خانکی دوست یحنو ردشمن مولانا ظهوری بیت همه آشنا یان بیکانکی * محل جوی
چون دشمن خانکی دشمنکام یعنی بد احوال ترکیده ارقسی حاللودیر لر مولانا بیانی بیت
بعاقبت شدم از دور چرخ دشمنکام * من بلازده از دوستکانی بسیار * مقابلی دوستکامدر
دشوار پسند دکه کسنه یی بکنمز آدم اهلی شیرازی بیت کردهم جان بوفایش نه پسندی هرکز
آه ازان شوخ جفا پیشه ودشوار پسند دعا کفت یعنی روانه اولدی خواجه حافظ بیت
صلاح ازما چه میجویی که مستانرا صلا کفتم * بدور نرکس مستش سلامت را دعا کفتم *
بو بیتدن وداع معناسی استنباط اولنور دمبه نهاد یعنی فریب داد آلدادی دیمکدر
حکیم خاقانی بیت اجلت دمبه نهاد ازبره چرخ هنوز * همچو آهو بره مشغول چرایند همه
دملابه سك یا لنقاتق معناسنه خواجه غیاث الدین بیت زدملابه سك چه شادی
رسد * که ازعف عفش موجب غم بود دمل برآورده زر زیاده شود زحمت چکن راحت
بولور مولانا امیدی بیت غنچه نمود زر شاه کل افزود بلی * زر زیاده شود ارا که برارد دمل
دم کرك ضم کافله صبح کاذب کذا فی شرفنامه دم مخوز یعنی الدائمه ایضا منها
دمبه پرور یعنی تن پرور ایش اشلمیوب خورد و خوابه مشغول اولانه دیرلر ایضا منها
دمبه میدهد یعنی فریب میدهد کذا فی المحمودی دوازده جوسق یعنی اون ایکی
برج فلکی کذا فی شرفنامه دواسبه چتال آتلو اولوب کیدن آدم آتك برینه بنرو برین یدك
ایدرکاهی ایکسین یدك ایدوب برینه دخی بنر اکا سه اسبه دیرلر مولانا جامی بیت دل کو دواسبه
ازغم جانان همیکریخت * عشقت عنان کرفته بسوی تومیکشید * مثال سه اسبه کمال اسمعیل
بیت بکوش جود تونا که حدیث کان برسید * سه اسبه نامه تو تاختن بران آورد
دوچار زد راست کلدی کذا فی بعض النسخة المعتبره دوچار شد مصادف اولدی
شاه طاهر دکنی بیت بهر طرف که روی زینه سپهر دورنك * زششش جهت شودت کاروان
غصه دوچار دوچار کردید مثله محتشم کاشی بیت چو با جمعی دوچارم کرد د
ازمن صد سخن کوید * چو تنها بیندم مهر سکوتش در دهن باشد دوچشم چار شد
مثله ایکی کوز درت اولق راست کلوب مقابل اولمقدن کنایه در کذا فی المحمودی دود بسوی
نکویان باشد عالم دولتلویه توجه ایدر شیخ نظامی بیت بهر جا که شود آتش روان زود *

* بسوی نیکویان خوشتر ود دود (دود کدامین چراغ) کیمک حمایتنده در وکیمه طیانور دیمك اولور مولانا هاتفی بیت که آیا زد ودکدامین چراغ * شعله خان بدینسان پریشان دماغ (دود آمد) بدبخت وشوم معناسنه میر حسن دهلوی . بیت آن پری رو چو پنهان کشت مرا تاب نماند * رفت جان از بدنم بخت من از دود آمد (دوردست) اوزون اوزاق بیت بفکر صیم کردن ازسر زلف * مروایدل که باشد دوردستی * مولانا جامی بیت زدست اجل تا شوم پای پست * کشم پا ازین جنبش دوردست (دوست دشمن) دوستلقده نفاق اوزره اولانه دیرلر مولانا عرفی . بیت دوست دشمن رابخون غلطان کنم عرفی ولی * دوست دارم دشمنی کوراز بان ودل یکیست (دوستکام) نیك احوال خواجه سلمان . بیت دشمنان کفتند کام دوست ناکامی بود * عاقبت سلمان برغم دشمنان شد دوستکام (دوستکانی) یاران مجلسده بربرلرینه محبة ایچدکاری طلو ساغره دیرلر حکیم خاقانی . بیت بدستم دوستکانی ده خاص از جام خرسندی * که خاك جرعه اوکشت حضر وآب حیوانی * خواجه سلمان . بیت نرکسش درعین مستی دمبدم چشم مرا * ساغر ازخون لبالب دوستکانی میدهد (دوشاخ شد) یعنی فرار ایلدی کذا فی بعض اللغة المعتبرة (دوش بادوش) تمام نظیر وهمتا مولانا عرفی در منقبت امام علی رضی الله عنه مصرع * دوش باد وش نبی در شرف کوهر ذات (دوهرجانی) یعنی دولب محبوبان کذا فی شرفنامه (باب الراء المفتوحه) (راز آب) صوده کورینن عکس هرنه اولورسه ابو المعانی بیت حال عاشق چون شود دردیدن آن ماهتاب * میشود عاشق بحسنش کر ببیند راز آب (راز زمین) یعنی سبزه وشکوفه کذا فی شرفنامه (ران کشادن) آتدن ایمك وسایر مرکوبدن ایمك وآت اوزرنده اکر بوشالتمق کذا فی مؤید الفضلا اما مجمع الفرسده بمعنی ظاهر کردن عیب مسطور در وبعض فرهنکده یعنی برهنه شدن واقعدر مثال معنی اول حکیم خاقانی . بیت سرنعل بهای سم اسبت دهم امروز * کاهی بکمینی دل ماران بکشایی (راه انجام) اسباب سفر مرکوب وغیره کبی کذا فی نسخه میرزا ابراهیم اما مؤید الفضلاده انجق مرکوب معناسنه نقل اولنمشدر بو معنایی مؤید شیخ نظامی . بیت تو ری چنین کرم دربند نان * ره انجام را کر مترکن عنان (راه آورد) ارمغان مولانا کاتبی بیت زراه یارمن آور غبار رای باد * مرا ازان نبود خوبتر ره آوردی (راه دیکر زد) غیری سمت طوتدی خواجه سلمان . بیت دل همی نالد چو چنك عشق بر آهنك تو * دردل عشاق هردم راه دیکر میزند (راه روان سحر) یعنی اولیا وسالکان وشب بیداران کذا فی شرفنامه (راه فنا) یعنی امراض وعلل مهلکه ایضا منها (راهیست که کاسه میتوان داد بدست) ایشلك وهموار وصعوبتسز یولدر دیمکدر استاد * رباعیه * راهیست زکعبه تا بمقصد پیوست * وزجانب میخانه ره دیکر هست * لیکن ره میخانه زآبادانی * راهیست که کاسه میتوان داد بدست (رخت بربست) یعنی مسافر اولدی (رخت افکند) یعنی مقیم اولدی بو ایکی عبارت بو بیتده واقع اولمشدر ابو المعانی بیت درهوای عشقت افتم آنزمان درد وغمت رخت خود افکند در دل عقل ودین بربست رخت (رسید) یعنی رواشد بو معنی

اصطلاحیدر اصلی معناسی ایرتشدی دیمکدر خواجه سلمان بیت مرا رسد که ترا تو به
داده وکفتن * شنیدم آیت توبوا الی الله از لب خور ﴿ رصد که خاکی ﴾ فتح کاف عجمی
واظهار ها ایله بمعنی قالب انسان کذا فی شرفنامه ﴿ رفت ﴾ یعنی ظاهر شد بودخی
اصطلاحیدر خواجه حافظ بیت دور از رخ او دمبدم از کوشهٔ چشم * سیلاب سرشك
آمد وطوفان بلا رفت * وبر معناسی دخی ایلدی در کرد معناسنه بودخی اصطلاحیدر
ترکیده بوکا بکنزر تعبیروار درایوا ایتدم دیه جك یرده ایوواردم دیرلر سیفی اسفرنکی بیت
دلا وصف میان نازك جانان من کفتی * نکو رفتی حدیثی از میان جان من کفتی * بومعنای
مصطلحی دخی جاری اولمقدر مولانا شاهی بیت چو کلك صنع چنین رفت بر صحیفهٔ ما * مکیر
خرده بر ارباب عشق وعیب مکن ﴿ رقم زد ﴾ یعنی فرمان کرد مولانا هاتفی بیت
رقم زد کر با رسیصد هزار * که باشند فرمان بران یسار ﴿ رقیبان راز ﴾ یعنی عارفان
وارباب مشاهدات غیبیه کذا فی شرفنامه ﴿ رنك آزادان ﴾ یعنی سیرت وروش مردمان
احرار وجوانمردان ایضا منها ﴿ رنك آور ﴾ یعنی شیوه ونازایله فریب ویریجی کذا فی مجمع الفرس
﴿ رنك آورد ﴾ یعنی تخییل اولدی ابوالمعانی بیت بحسن یکدمیش کل چولاف خوبی زد *
بدید رنك ورخ وعارض تو رنك آورد ﴿ رنك شده زنکبار ﴾ یعنی تاریکی وسیاهیٔ شب کذا فی
شرفنامه ﴿ رواق بیستون ﴾ یعنی آسمان وافلاك ایضا منها ﴿ روان آورد ﴾ یعنی عاقل
ودانا کذا فی مجمع الفرس ﴿ روضهٔ ترکیب ﴾ یعنی قالب انسان کذا فی شرفنامه ﴿ ره بره
بیشه به نیشه ﴾ ایولکه ایلك کملکه کملك بومعنی ترکیده یولی یول ایله اورمانی بالته ایله دیرلر
ابوالمعانی بیت دوستانرا لطف باید دشمنانرا تیغ تیز * این مثل شد ره بره بیشه به نیشه
کفته اند ﴿ ره خوابیده ﴾ اشلك یول دیمکدر ﴿ ره سپر شد ﴾ ضم سین ایله یولی طوتوب
کیتدی ابوالمعانی بیت شنید قیس که رفتست محمل لیلی * شده است ره سپر وروی نهاده در
صحرا ﴿ ره نوردد ﴾ غایت اشکون آت حکیم فردوسی بیت چرا نندهٔ کرکس اندر نبرد *
چمانندهٔ چرمهٔ ره نورد ﴿ ره هوان نتوان رفت ﴾ رزالت وخواری ایتمك اولمز کذا فی
شرفنامه ﴿ باب الراء المکسورة ﴾ رشته بانکشت بست * یعنی سپارشی اونتمدی مولانا
صائب بیت غافل مشوز مرك که در چشم اهل هوش * موی سفید رشته با نکشت
بستن است ﴿ رشته برآورد ﴾ برکسنه سفرده خسته اولدقده ایرادایدرلر ولایت بخارایه
مخصوص برعلتدر ساق انسانده ظاهر اولور اپلك کبی برنسنه درقطع اولنسه صاحبی
هلاك اولور رحالی اوزره قالسه کتدکجه اوزار لواحد من الشعرا بیت خورد آب بخارا
کرفرشته * برآرد پای خود دراز رشته * شیخ سعدی بیت یکی راحکایت کنند از ملوك
که بیماری رشته کردش چودوك ﴿ رکاب کران کشت ﴾ یعنی سوارشد وحمله کرد کذا فی
شرفنامه ﴿ رندان خاکبیز ﴾ یعنی اصحاب دقایق شناس ایضا منها ﴿ رند عالمسوز ﴾
مرد لاابالی وبی قید خواجه حافظ بیت مامست وخراب ورند عالمسوز یم * باما منشین
وکرنه بدنام شوی ﴿ ریزی بریز ﴾ یعنی مرحمت ایله حکیم خاقانی بیت ای فیض رحمت توروان
عاصیان را * ریزی بریز بردل خاقانی از صفا ﴿ ریش کاو ﴾ یعنی ابله واحمق مولانا جامی

جامی بیت درطلب ناکشیده محنت ورنج * ریش کاوی بود توقع کنج ریش کاو ریشخند ارزد
هرکس ایله مرتبهٔ عقانجه سویلشمق شیخ نظامی بیت بباید ساخت با هرناپسندی *
که ارزد ریش کاوی ریشخندی ریش ناطوری هرکسه سزا و ناسزا دیمیوب تملق وتواضع
ایدنه دیرلر بومعنایه ناطورکنجه تعبیری دخی مشهوردر ابوالمعانی بیت شد آنکس
ازمروت درجهان دور * که ریش خود کند چون ریش ناطور ریك فلان پوشیده است
فلانك احوالی نامعلومدر دیه جك یرده ضرب ایدرلر شیخ اوحدالدین بیت ماریك قصهٔ
خود پوشیده ایم زخلق * وانکه زقصهٔ ماغافل خبر کرفت باب الراء المضمومة رستم
عنان * یعنی بهادر وشجیع پهلوان عبدالله هاتفی بیت برستم عنانان شیر دش عنان * که آتش
فروزان شود ازسنان رقعهٔ غبرا یعنی روی زمین کذا فی شرفنامه روپوش یعنی
مخفی و پوشیده مولانا جامی بیت نیست حد چومنی بردن نام چوتویی * بهر روپوش بنام
دکران ت خوانم روزاستفتاح روزمبارك شاعر بیت عزیز دان زمان وصال راکاندم *
مقابل شب قدرست وروز استفتاح * شب قدر مناسبتیله روز عید اولمق فهم اولنور
ودخی شهر رجبك اون بشی اولمق ده فهم اولنور حضرت مولانا بیت مثنوی که صیقل
ارواح بود * بازکشتش روزاستفتاح بود روز بازار ایام رواج خواجه سلمان بیت
باسرزلفت شب دوشین سروکارم بود * درجمالت شب همه شب روز بازارم بود * حکیم
انوری بیت دور عیش وطرب بستانست * روز بازار کل وریحانست روز بازخواست
روز قیامت خواجه حافظ بیت ترسم که صرفهٔ نبرد روز بازخواست * نان حلال شیخ ز آب
حرام ما روز بیم وامید بودخی روز قیامتدر کذا فی شرفنامه روز خود بازار خود
دید یعنی کندو حالنه مشغول اولوب آخره دخل وتعرضی ترك ایلدی محمد عصار بیت
دکان بندرا فی الحال برچید * روان روز خود بازار خود دید روز شمار روز قیامت
حکیم شفایی بیت از هجرتو برهجو ستم کردم و داغم * کین مایهٔ تعظیم توتا روز شمارست
روز عزلت یعنی روز صوم کذا فی شرفنامه روز نو روزی نو رزق مقدر هرکون
جدیددر عربیده یوم جدید رزق جدید دیرلر شیخ نظامی بیت اکرچه از عمر بیشی رفت
کورو * کنون روز نوست و روزیٔ نو روکش فلان کرد برکمسیه آخر آدم الیله ستم
ایرشمکدن کنایه در محتشم کاشی بیت سروکارم بغزالیست کز اغیار مدام * میکند
روکش مردم سك مردم رویی رونما هدیهٔ مرده با عروس ترکیده یوز کورملکی دیو یکی
کلنه کوپکونك ویردیکی هدیه خواجه سلمان بیت آن ماه رواکر ننماید شبی مرا * در وجه
اونهیم دل وجان برونما کاهی رونما دهد دیرلر خواجه آصفی بیت مانع ز روی خوب
توآیینه میشود * نا اهل دیدجانی وجهان رونما دهد روی او بیند انك طرفن
طوتار شاعر دیمشدر بیت ریش داری اکرش باپسری بحث افتد * هرکه آید بمیان
روی پسر می بیند روی آورد توجه وعزیمت ایلدی کذا فی شرفنامه روی بدیوار
کرد خلوت نشین اولدی خواجه آصفی بیت آصفی روی برآورد بمحراب دعا * روز
ازابروی بتان روی بدیوار آورد روی در دیوار آورد مختفی اولدی ظهیر فاریابی

بیت فلك بجای تو افراشت پشت بر مسند * ستم بعهد تو آورد روی در دیوار روی
پسر بیند آنك جانبین طوتار بیت هرکه آید بمیان روی پسر می بیند * شاهد کام دلم راه
دیکری بیند روی بقا یعنی پاینده وصحت کذا فی شرفنامه روی ترکش صویلنمکه
حاضرلنمش سوز ایضا منها روی داد ظاهر اولدی کمال خجندی بیت روی تو دیدم
یعنی روی داد * زاینه طوطی بسخن درفتاد روی در دیوار فراغتدن کنایه در شیخ
عطار بیت چون وصالت هیچ کس را روی نیست * روی در دیوار و هجرت خوشترست
روی دهد ظاهر اولور کمال اسمعیل بیت هرکه از خط شریعت ننهد پای برون *
هر دمش فتح دکر روی دهد چون پرکار * روی دل نمود تسلیت خاطر و التفات ایلدی
طالب آملی بیت تا چاك سینه از دم تیغت کشوده ایم * صد روی دل بمردم عالم نموده ایم *
حکیم شفایی بیت شفایی در قیامت نیز روی دل نمی بینم * که در کوی بلا هر کس که کم شد
جاودان کم شد روی زرد کرد یعنی یوز قرارتدی اکثرها وساطتیله استعمال ایدرلر
خواجه آصفی بیت بیمار عشق را چو دوا نیست از چه رو * پیش طبیب این همه روز زرد میکند *
روی سپید کزیده و منتخب بو معناده سر سپید دخی دیرلر طالب آملی بیت ما کلخنیان
صنبل ونسرین نشنا سیم * آتش بود آتش کل روی سپید ما روی شناسان
آشنایان و معارف ومشاهیر کذا فی شرفنامه روی نمود ظاهر اولدی حکیم فردوسی
بیت بفرمان یزدان خجسته سروش * مرا روی بنمود در خواب دوش باب الزاء المفتوحه
زادخوست قلت اکلدن ضعیف اولان حقنده ایراد ایدرلر کذا فی کتاب السامی فی الاسامی
زادمنش یعنی کریم وجوانمرد اصلی آزادمنشدر که حر الاصل دیمك اولور * مصرع * زادمردی
جاشتکاهی در رسید زاده خاطر یعنی فکر ومنشآت وشعر وغزل وامثالهم کذا فی
شرفنامه زادهٔ مریخ یعنی آهن کذا فی مجمع الفرس زاغ کمان یعنی کوشهٔ کمان
کذا فی شرفنامه زال مداین نوشروان ایوانیدر اوینك قاپوسی اولان عجوزه ایضا
منها زانو زد تعظیم ایتدی مولانا کاتبی بیت سکان یار بما کر شوند همزانو * زساق عرش
ملایك زنند زانو یم زانو زند تعظیم ایدر ظهوری بیت صراحی بخورشید پهلو زند
حریفان بناهید زانو زند زانو زنان تعظیم ایدیجیلر مولانا هاتفی بیت پی تهنیت یك
بیك همکنان * زبان بر کشادند زانو زنان زاهد کوه یعنی آفتاب کذا فی المجمع
زبان آور یعنی بدزبان خواجه سلمان بیت دلست غنچه بیکار و سوسنست زبان *
بسیست ره ز زبان آوری بدلداری * کاهی وصف شعرا قصد اولنور کمال اسمعیل بیت بهر
کجا که زبان آوریست شمع صفت * زکنه وصف تو باشد بهلکن وعجز قرین * وکاهی افشای
راز ایلیه نه دیرلر شیخ نظامی بیت زبان آور را بتو یاد نیست * که با مشعله کنج را کار نیست
زبانرا بشکست یعنی رشوت ویردی مولانا اقدسی * رباعیه * ساقی بده آن قدح زبانم بشکن
وز بادهٔ بی خمار جانم بشکن * پیشانی تو به را شکستم زلبت * کر تو به کنم دکر دهانم بشکن
زبانرا کبود کرد اغزنده توی بتدی دیدکلری معنادر خواجه سلمان بیت تیغ کهر فروش
زبانرا کبود کرد * از بس که بر سحاب امان الامان نهاد زبانزد روزمره سوز یعنی بر لفظی

برلفظی سوزار اسنده تکرار ایتمکی معتاد ایلمك وذنی جمله نك معلومی اولان اداخواجه
آصفی بیت مراحدیث زبا نزد شکسبت کوه غمت * کهمن به تیشهٔ فرهاد همزبا ن شده ام
زبان زرکری ایکی کسنه میاننده معهودانه سوزکه معناسن انجق کندولر بیلهلو
وآخری ایشتدکده فهم ایلهمیه کذافی فرهنك جهانکیری زبان کشاد یعنی سوزه
باشلدی کذافی شرفنامه زبردست اوست اولان کسنه قوتده وهیأتده ترکیده توانا
وزورلو آدمه دیرلر مولاناهاتفی بیت چوازچهره کرد بخالت فشاند * زبردست شهزادکانت
نشاند * بو بیتدن اوست طرف اولمق فهم اولنور زیرا شهزادهلرینی اوست طرفنه
اوتورتدی دیمك اولور شیخ سعدی بیت زبردست هردست دست آفرید * خدایی که
بالا وپست آفرید * بومعنایه بالادست دخی دیرلر وحشی یزدی بیت کسی راکین هما
بوسرنشیند * ببالادست اسکندر نشیند زخم بریان یاره اوزرنده قانکه پختی لنمش
اوله کذافی شرفنامه زر بزرداد باشه باش ویردی بر نسنه یا زارنده برجانبده زیاده للك
اولیه خواجه حافظ بیت آمد وکرم ببرد آب رخم اشك چوسیم * زر بزردادکسی آمد وکین
بالا بود زرده دهی خالص العیار التونکه زرهفت هفت ده دخی دیرلر مولانا جامی
بیت چون مس اوبه زرزرده دهیست * ذکر زوی درزر اوبی رهیست * کمال خجندی بیت کفتهای
توکه بروی زدهٔ سکه کمال * هفت هفتست ولی چون زر خالص ده ده زرکانی مثله
معدنی زرخالص اولمق اعتباریله در شرف یزدی بیت زرکانی ونقرهٔ زیبقی * که مهتاب
را داده بی رونقی * کاهی زرمشدد اولمق اقتضا ایدر مولانا هاتفی بیت شدان زرکانیٔ
ناکاسته * بنام جهانکیر آراسته زردهکوش زراق وسالوس ومرایی کفته خواد
خواجواز کمال نامه بیت بروای زردهکوش واز رق پوش * شیخ زراق وشوخ وزرق
فروش * کاهی دنبك وقلتبان معناسنه ده اولور منلا حیرتی بیت حسود تیره دل زرده
کوش ونا انصاف * که بود خیری و پهلو بور داحمر زد زر زرکشد بی زری دردسر اقچه
اقچه یی چکر اقچه سزلق دردسر شیخ نظامی بیت شنیدم زپیران دینار سنج * که زرزر
کشد کنج زرین کنج * ابوالمعانی بیت شنیدم مثل زدیکی پرهنر * که زر زرکشد بی زری
دردسر زر سفید ازپی روز سیاهست آق اقچه قره کون ایچوندر نظام استرآبادی
بیت بود همیشه ازپی روز سیه زرسفید * اختر وشب بصدق آن واقعهداد یاوری
زر روی بست نقد ناروا یعنی پخمز اقچه نظام دشت غیب بیت پای قبول باطنیت
همچو ظاهرست * کان زرکه روی بست همه نقد ناروا ست زرق فروش مرایی
وسالوس مولانا جامی بیت چرخ کحلی صفت واز رق پوش * همه ابنای زمان زرق فروش
زرمشت افشار خسروك مصنوع آلتون طوپیدرکه لادن کبی الده اوینادر ایدی
دستخوش دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت زرمشت افشار بودی بوسهٔ اورا بها * سبلت
آورد وسزای تیر مشت افشار بود زرمصری یعنی زر خالص کذافی شرفنامه
زرمغربی مثله ایضا منها زمزم آتش فشان یعنی آفتاب کذا ایضا منها زمین
کوب یعنی ستوران آت وقاطر وغیرهما ایضا منها زمین کیر کوترم طاب آملی

بیت عجب دارم بدین بخت زمین کیر * که چون آهم قرین سرفراست ﴿ زن بمزد ﴾
روسبی عورت و روسبی عورتلو مولانا جامی بیت بران کار اکر مزد دارد طمع * همین
بسکه نامش بود زن بمزد ﴿ زنبیل در آب لفکن ﴾ فارغ اول و ترك ایله مولانا نوعی بیت
شیرازه اکر تازه کنم جلد سخن را * زنبیل در آب افکنم انجیل کهن را ﴿ زن جلب ﴾ فاحشه
عورتلو دیمکدر شاعر بیت زن جلبی رفته چو در هجو وذم * کرده بسی حرف برایشان رقم
﴿ زنخ آورد ﴾ مزه‌لندی کال اسمعیل بیت فلك برابری همت تو اندیشد * بروخرد زنخی
مغز دلستان آورد ﴿ زنخ برد ﴾ مزه‌لنور و آلدادر معناسنه اوحد الدین اصفهانی * رباعیه *
ای ماه رخت جامهٔ دل درخون برد * تا دیده ترا رخت دل ماچون برد * آن خال که بر کوشهٔ
چشم است ترا * خال لب خوبان بزنخ بیرون برد ﴿ زنخ زد ﴾ لاف اوردی شیخ عطار
بیت بریش آمد زعشقت جمله حالات * کنون کشتی زنخ زن در کرامات * مذکور اوج
ترکیب بو برلرینك معناسنه قائم اولورلر محلنه کوره استعمال اولنور زنخ لفظی مطلق چکه در
حقیقة کرکسه مجازا محمد عصار بیت خطی کان مشتری را از زنخ زاد * نشاید کرد ازان
برمهر بیداد * لاف اوران آدمه زنخ زن دیرلر میر خسرو بیت کرد زنخشان زمحاسن کنار
اهل زنخ راز محاسن چه کار ﴿ زن دودافکن ﴾ یعنی شب کذا فی مؤید الفضلا ﴿ زن کوچه
باستان ﴾ یعنی دنیا کذا فی ادات الفضلا ﴿ زنکله روز ﴾ یعنی آفتاب کذا فی المحمودی
﴿ زورق زرین وزورق سیمین ﴾ یعنی ماه نو کذا فی شرفنامه ﴿ زهرخند ﴾ سترخجالت
ایچون اولان خنده ایضا منها والم و غصه‌دن حاصل اولان خنده ﴿ باب الزاء المکسورة ﴾
﴿ ز باغ توام ﴾ یعنی سنك پروردك و سنك احیا کرده‌كم دیمکدر کذا فی شرفنامه ﴿ ز دست برکیرد ﴾
یعنی هلاك ایدر ظهیر فاریابی بیت بچشم که کفتی ز ودت ز دست برکیرم * چه کویت که ز دستت
درست بنوایی ﴿ ز ریش او فراغتی داریم ﴾ بزم آندن پروامز یوقدر دیمکدر شاعر بیت
هرکه با ما بزوت می تابد * ما ز ریشش فراغتی داریم * پروای ریش اونداریم دخی دیرلر
مولانا جامی بیت می ده بپانك نی که ندارم بفر عشق * پروای ریش محتسب و سبلت فقیه
﴿ ز سینه سخن فراختر ست ﴾ کثرت کلامدن کنایه‌در کذا فی شرفنامه ﴿ ز عرض دور کن ﴾
یعنی هلاك ایله ایضا منها ﴿ ز کوش پنبه برون کن ﴾ غافل اولمه و هر مصلحت مرادك
اوزره اولمز ترکیبی دخی بو تعبیر واردر استاد بیت بر بشخندیٔ دنیا مشو فریب ایدل *
ز کوش پنبه برون کن خبیر شو از حق ﴿ ز ندانی بود ﴾ یعنی مکدر الاحوال مولانا هلالی
بیت شکر صد شکر که امروز کسی یافته‌ام * که ستاند ز فلك دادمن زندانی ﴿ زندکانی
میدهد ﴾ یعنی هلاك ایدر ضدیله بیان ندر کذا فی شرفنامه ﴿ زینهار خوار ﴾ پیمان شکن
شیخ نظامی بیت ولیکن بود صحبت زینهاری * نکردند از وفا زینهار خواری ﴿ زه مریخ ﴾
یعنی آهن کذا فی المجمع ﴿ زهندوستان یاد فیل داد ﴾ پکمش احوالی خاطره کتوردی
مولانا هاتفی بیت که آن بیخرد جرکس بد نژاد * زهندوستان فیل را یاد داد ﴿ زیاده سر ﴾
چوق سوزلو شیخ آزری بیت هرکز بمنزلی نرسد کمرهی که او * دنبال هر زیاده سر بو الفضول
شد * و دخی شجیع و بهادر معناسنه‌در کاور نظام استرابادی بیت بی پاشود ز تیغ تو

تو عنتر بروز رزم * پیش تو هر زاده سر آورده پای ل زیر ران نهاد م جنکده یاخود
دعوا و مباحثه ده عاجز و مغلوب اولمقدن کنایه در کذا فی مجمع الفرس ل زیر و بالا کوید م
خلط کلام ایدر اوحد الدین اصفهانی بیت کر زیر فلك براستی چون بالات * کویند که
هست ولی زیر و بالا شد ل زیر و بالا نیست م شك و شبهه یوقدر مولانا فخر الدین
فتح الله بیت بلاست آنکه تو نامش نهادهٔ بالا * حدیث راست همینست که زیر و بالا نیست
ل زیره بکرمان مبر م ترکیده طرخون تحفه طرخون صاتمه دیدکاری مثلدر مولانا امیدی
بیت من این قصیده که آورده ام بدان ماند * چنانکه زیره بکرمان و دربدریا بار * مولانا
جامی بیت خیال زیرکی باخود مبر پیش خدا دانان * نه بندد بار زیره آنکه باشد عزم
کرمانش ل زیره بوعده پرورد م وعدبی انجاز یعنی قوری وعده ایله اکلندرمك شیخ نظامی
بیت امید خودش بهتر است از خورش * بوعده بود زیره را پرورش * بو مضمونی رومده
عزمی افندی ترکی نظم ایلمش بیت قوری وعده ایله بولوب نشو و نما دونمشدر * کشت
زار املم مزرعهٔ کمونه ل زین دست م بو اسلوب و بو طرز اوزره خواجه حافظ بیت کر
تو زین دست مرا بیسر و سامان داری * من باه سحرت زلف مشوش دارم * کاهی یالکز زین
لفظیله ده بو معنایی قصد ایدرلر خواجه سلمان بیت قضا تا مهد اطفال فلك را میدهد
جنبش * نخوابا نیدزین ماهی درین کهوارهٔ مینا ل باب الزاء المضمومة ل زلف او را بسته
دلبر عشاقنه شیوهٔ حسن کوسترمکدن کنایه در میر ابو المعانی بیت زبان در وصف جورش
شد شکسته * که دل را با کمند زلف بسته ل زلف بستن م عرض دیدار خوبان ندن کنایه در
کذا فی مؤید الفضلا ل زلف بقر م یعنی اختیار و پیر کمال خجندی بیت زلف بقر نمیشوند
یافتکان شصت * کر عمر رسد بهفتاد نیابند ل زلف خطا م یعنی کناه و معصیت کذا فی
شرفنامه ل زلف زمین م یعنی شب ایضا منها ل زنار المسلمین م چرب بو وده یعنی مومباد
طوله سی ل زود آشنا م هرکوردوکی آدمله یاران اولان دلبر ابو المعانی بیت آن زود
آشنا همه کس آشنا شود * بیکانه وضع کند بنظر کر بما کند ل زود از زود م تیز تیز دیمکدر
مولانا کاتبی بیت دیدیرت التماس کشتن خود میکنم * تا نرنجی از کدا بیهای زود از زود من *
ل زور آوری کرد م ایشی باشه چیقاردی ابو المعانی بیت بحمد الله که بختم یاوری کرد *
دلم در عشق اوزور آوری کرد ل زاهدان نهاد م اوچ معنایه استعمال اولنور اول خصمه
جوابده عاجز اولمق ثانی بر نسنه یه راغب اولمق ثالث تملق و تواضع کوسترمك کذا فی مجمع
الفرس ل باب السین المفتوحه م ساده لوح م یعنی صاف درون لواحد من الشعرا بیت
ای دوستان فغانکه من ساده لوح را * کشتند بیکناه بتان بهانه جو * و نادان و ابله
معناسنده ده استعمال اولنور شاعر * مصرع * در مکتب کمالش چرخست ساده لوحی
بو معنایه یالکز ساده دخی دیرلر مولانا جامی بیت عقل شد مفتون مشکین طره ات * ساده
کو در دام دلداری فتاد * معنای اوله سلیم دخی دیرلر وله ایضا بیت صد کرامت بنام او سازند
تا سلیمی بدامش اندازند ل سازسه تا م یعنی موالید ثلثه حکیم خاقانی بیت در میکده زن
نقب که در طاق فلك صبح * بر سازسه تا جنك زد این سازسه تایی ل ساقی شب م یعنی مه

ابو المعانی بیت ساقی شب عاشق حسن وجمالش بوده است * زان سبب کردد بکرد بزم
خاصش تا سحر ؎ سال نیکو ز بهارش پیداست ؏ ترکیبی قوتاوکون طوغشندن بللودز
مثلیدر خواجه آصفی بیت بردامن کل بنفشه زارش پیداست * چون سال نیکو ز بهارش
پیداست * بیت مزبور بو وجه اوزره بولنمشدر * رباعیه * بردامن کل بنفشه زارش پیداست *
آن حورکه خط مشکبارش پیداست * امثال طراوت عذارش پیداست *
سالی که نکوست ز بهارش پیداست ؎ ساق عروسان ؏ بر نوعه لطیف حلوادر
سایس بنجم رواق ؏ مریخ کذا فی شرفنامه ؎ سایه پرست ؏ یعنی فاسق و فاجر ابو المعانی
بیت نباشد در میان عشق دستان * سزای عشق تو سایه پرستان ؎ سایه برکارش
بینداخت ؏ اسراری ظاهر اولدی خواجه سلمان بیت دران تاریکیش فی الخال نشناخت
ولیکن سایه برکارش بینداخت ؎ سایه پرور ؏ ناز ونعیم ایله پرورده اولمش مولا ناوحشی
بیت پیش روی تو آفتابی زلف * زیر زلف تو سایه پرور کل ؎ سایه دار ؏ جن طوتمش
میرخسرو بیت سایه دارم هرشب ازسودای زلفش چون کنم * چند کردخود کهی سحر
وکهی افسون کنم ؎ سایه داشت ؏ مثله سایه رکاب یعنی حمایه واتباع کذا فی شرفنامه ؎ سایه
رو ؏ یعنی شب بیدار ایضا منها ؎ سایه شکن ؏ ایکی معنایه اول ناسخ مذهب باطل ثانی
جلا کر یعنی پاس آچیجی ایضا منها ؎ سایهٔ یزدان ؏ نائب الله وخلیفة الله وپادشاه ذی
شکوه ایضا منها ؎ سبز پای ؏ نامبارك قدم میرخسرو بیت چو سر سبزیٔ خواجه
باشد بجای * چه اندیشد از دشمن سبز پای * مقابلی سپید پای در ؎ سبز ته کلکون ؏
محبوب سیه چرده قاسم میرزا بیت زدلکش غنچه های ناکشوده * هزاران سبز ته کلکون
نموده * بو معنایه یالکز سبز دخی اطلاق ایدرلر مولانا هاتفی بیت درختان سبزش همه
دلپسند * چو سبزان رعنای بالا بلند ؎ سبز خانه ؏ یعنی ماتم خانه حکیم شفایی بیت
بو العجب روح روح انسانیست * که درین سبز خانه زندانیست ؎ سبکدستی کرد ؏ چابکلك
ایلدی وجست دپردی میرخسرو بیت کفتم بتوبه که سبکدستیٔ ولی * دست صلاح درته
رطل کران بماند ؎ سبکسر ؏ خفیف العقل وسفیه کمال اسمعیل بیت خصمت سبکسر
آمده زان دست روزکار * برپای او زحادثه بند کران نهاد ؎ سبکسار ؎ مثله وله ایضا بیت
بکوبد آهن سرد از سبکساری درین دوران * اکرچه کرزرا این سرزنش ازمن کران آید
؎ سبك عنان ؏ سرعتله یورویجی و دخی خصمه پیاپی حمله ایدیجی کذا فی المحمودی ؎ سبو
شکست ؏ یعنی نومید اولدی کذا فی شرفنامه ؎ سپید پای ؏ یعنی مبارك قدم ایضا منها
؎ سپید کار ؏ صالح ونیکوکار حکیم خاقانی بیت اندر شفاعت عارضهٔ هر سفیدکار *
واندر نجات مهلکهٔ هر سیه کلیم * مقابلی سیه کلیم در ؎ سپید وسیاه ؏ یعنی نیك وبد وصالح
وطالح وروز وشب وعرب وعجم وامثالهم کذا فی نسخ المعتبرة ؎ سپیده بالایی ؏ یعنی صبح
کاذب کذا فی شرفنامه ؎ سپیده پهنایی ؏ یعنی صبح صادق ایضا منها ؎ سپیده دم ؏ مثله
ظهیر فاریابی بیت سپیده دم که زدم آستین بشمع شعور * شنیدم آیت توبوا الی الله ازلب
حور ؎ ستاره بست ستاره ؏ سینک اول مفتوح ثانی مکسور زهره صایو یلدزلری رباب

رباب ایلدی یعنی ضیاسی شرارهٔ غالب اولدی برکسنه امثالنه تفوق ایلدکده ضرب اولنور
کذا فی شرفنامه سجادهٔ نان یعنی سفره شلتە سزدنی جائزدر ایضا منها سخت کوشی فانه
ندهد یعنی جد وجهد ایله اولمز کذا فی فرهنك شرف یزدی سخت لکام یعنی شرکس
و بدرام عربیلە بو مثلە شدید الشکیمه دیرلر وصعب الشکیمه دخی دیرلر سخن از پرده کوید
سوزی کنایه‌لی سویلر حسین میرزا قلی بیت تار طنبور که راز دل من میکوید * کوش کن
کوش که از پرده سخن میکوید * لفظ سخن مفتوح و مضموم اوقنور سخن از نقاب کوید
مثله مولانا لسانی بیت دربکدو نکته صد غرض اظهار کرد و رفت * رخسان بسته بود
سخن از نقاب کفت سخن بر پهلو میکوید یعنی سوزی طعن ونکته ایله سویلر مولانا هاتفی
* مثنوی * چه قاصدکه از غصه فرسودهٔ * بزهر هلاهل لب آلودهٔ * سخنهای
بر پهلویش پیشتر * چو خاری خسك هر طرف نیشتر سخن بهم برزند سوزده خلط
وخبط ایدر اوحد الدین اصفهانی بیت کر بهم برزده بینی سخنم عیب مکن * کاوحدی ازجی
دوشینه بهم برزده است سخن پروران یعنی شاعران ومنشیان سخن در آفتابست
سوزی متین و عالی دیمکدر شیخ نظامی بیت چنین مهدی که ماهش در نقابش * زمه بکذر
سخن در آفتابش سخن در ره کفت کتمه‌ده عجله وشتابدن کنایه‌در خواجه حافظ
بیت نیست مشتاق کعبه صوفیٔ شهر * سخن کعبه کرنه در ره کفت * وله ایضا بیت بکوی
فقر قدم کر نهی روان برخیز * طواف کعبه اکر بایدت سخن در راه سخن میان تهی
اصلی یوق سوز کمال اسمعیل بیت درکوش تو هر سخن که بی زر باشد * از حلقهٔ تو میان تهی
تر باشد * بو معنایه سخن بی مغز دخی دیرلر سخون آفرین یعنی شاعر ومنتظم
الکلام اولانه دیرلر اکرچه واو سز سخن دینلمك کرك ایدی لکن شرفنامه‌ده واو ایله کورلمکین
اعتراض اولنمدی سر جهت علو واستعلادن عبارتدر که ترکیده اوست ایله تعبیر ایدرلر
اصل معناسی باش درکه اندن مجاز اولور مثلا بر سر آب دیرلر صو اوستنده دیمك اولور
کمال خجندی بیت جز سر کویش اقامت را نمی شاید کمال * زانکه عالم بر سر آبست و نا
محکم پلی * واوج معناسنه‌ده استعمال اولنور سر کار ترکیده ایش باشنده دیدکلریدر
اما اصل معنا ایش اوستنده دیمك اولور سر کوی دخی بویله در و بر سر آتش دیرلر
آتش اوزرنده دیمك اولور مجازا استعاره درمیر خسرو بیت خونابه میچکاندم از کریه سوز
دل * خوش کریه ایست بر سر آتش کباب را * اما بو معنایه استعمال اولنان سرلرده بر لفظی
اکثریا ادخال ایدرلر ودخی سرك بر معناسی دخی آرزودر اکثر خبر ومبتدا اولمق اوزره استعمال
اولنور مثلا سر سودا دیرلر اکثر سودا سرك عطف تفسیری اوقع اوله کلمشدر خواجه سلمان
* مصرع * لا ابالی را سر سودای این بازار نیست * سر زلف دیرلر زلفك اوجی مراددکلدر
بلکه زلفك آرزوسی مراددر وله بو بیت چرخ از سیدن پای تو دارد خم به پشت * قد او همچون
هوا دار سر زلف دوتاست * ولفظ برك کاهی بونك کبی عطف تفسیر واقع اولور قاضی میرك
بیت بکسی دکرند ادم سر و برك آشنایی * که نیرزد آشنایی بمشقت جدایی سر و برك
طلب وآرزو معناسنه استعمال اولندوغی بو بیتدن مفهومدر طالب آملی بیت آشفته

دماغم سر و برك سخنم نيست * دامن چه كشايم كه كلى در چمنم نيست ۞ سراپردۀ كحلى ۞
يعنى ابر سياه وآسمان كذا فى المشكلات ۞ سراچه آفتاب ۞ يعنى سركردان ومتحير ابو المعانى
بيت آنقدر كوى حوادث بر سرم زد چرخ دون * كين دل مسكين شد از حيرت سراچه آفتاب
۞ سر افكند ۞ يعنى عاجز اولدى كذا فى شرفنامه ۞ سر آمد ۞ يعنى تمام اولدى خواجه
حافظ بيت عاشق شو ارنه روزى كار جهان سر آمد * ناخوانده نقش مقصود از كار
كاه مستى * وبى بهانه يعنى قصورى وعلتى اولميانه ديرلر ايكى معناسى ده بو بيتده واقع
اولمش بتغيير ترتيب ابو المعانى بيت هر انكه كشته سر آمد بدولت دنيا * يقين بدانكه بدولت
بر و سر آمد شد ۞ سر انداخت وسر انداز ۞ بعض حالتده كندودن بيخبر اولانه ديرلر
خواجه حافظ بيت چو در دست است رودخوش بزن مطرب سرودخوش * كه دست
افشان غزل خوانيم وپا كوبان سر اندازيم * بو بيتده كحكين سرخوش معناسى استنباط
اولنور بو معنايه مولانا هاتفى بيت چو سلطان سر انداز باشد زمى * فتد بيخبر از سرش
تاج كى ۞ سراى سپنج ۞ سراى عاريت دنيادن كنايه در ابو المعانى بيت هيچكس را نكشت جاى
حضور * اين سراى سپنج دار غرور * وله ايضا بيت اين سراى سپنج ده روزه * عاريت
بوده بر سليمانرا ۞ سر با وفرو برد ۞ اكا مشغول اولدى حكيم انورى بيت تو سر بناى ونوش
فروبردۀ ومن * خاموش وسر فكنده كه هان بوك وهين مكن ۞ سر بر آورد وسر بر كرد ۞ كلاهما
بمعنى عاصى وباغى كذا فى المحمودى ۞ سر بر خط ۞ يعنى مطيع ومنقاد كذا فى شرفنامه ۞ سر
بر زد ۞ ظاهر اولدى مولانا جامى بيت چو ديك از آتش دل كشت جوشان چشمۀ چشمم *
مكر طوفان نوحست اينكه سر بر زد ز آتشدان ۞ سر ز بر زانو نهاد ۞ مراقبه يه ودخى فكره
واردى كذا فى المجمع ۞ سر زد ۞ مثل سر بر زد خواجه سلمان بيت سخن بوصف
رخش چون ز خاطرم سر زد * ز مطلع سخنم آفتاب سر بر زد ۞ سر بر كرد ۞ مثله محمد
عصار بيت نديده حاصلى جز حرقت ودمع * بهر جمعى كه سر بر كرد چون شمع ۞ سر كند ۞
ظهور ايدر كمال اسمعيل بيت چون بر زبان من كذرد ياد دست تو * همچون شكوفه از دهنم
سيم سر كند ۞ سر بر كرمى زند ۞ مالخوليايه دوشدى وديوانه اولدى كذا فى المحمودى
۞ سر بسته ۞ مخفى ومستور خواجه حافظ بيت راز سر بستۀ ما بين كه بدستان كفتند *
هر زمان باد ف ونى بر سر بازار دكر ۞ سر بمهر ۞ مثله وله ايضا بيت ترسم كه اشك از غم ما
پرده در شود * وين راز سر بمهر بعالم سمر شود * سمر عربيدر حكايه معناسنه ۞ سر
پنجه كرد ۞ زور آزما لق ايلدى كذا فى المحمودى بو كا قريب شيخ سعدى بيت هر كه با فولاد
باز و پنجه كرد * ساعد سيمين خود را رنجه كرد ۞ سر پوش ۞ معناى مصطلحى سر بمهر كبيدر
معناى لغويسى كلاه پوشدر مير خسرو بيت به نيمى فرق سر پوش مشفق دام * مشفق را
نيمروزى كرده دشنام ۞ سر پيش كرد ۞ معناى مصطلحى انديشناك اولدى كذا فى المحمودى
ودخى شرمنده وخجل اولدى ۞ سر تافت ۞ يعنى عاصى وباغى اولدى كذا فى شرفنامه
۞ سرت سبز باد ۞ نعمت ودولتده اول ديو دعا ايتمكدن كنايه در خواجه حافظ بيت
سرت سبز ودلت خوش باد دائم * كه خوش نقشى نمودى از خط يار ۞ سر سبزى ۞

دولتلو لك شيخ عطار بيت هر بجا سر سبزئ از پر او * باشه باشد پشهٔ از فر او سبزى
دولت ونعمت مولانا هلالى بيت نرکس از بهرچه با اين همه سبزى در باغ * چشم خود دوخت
بهرکى که در آيد ز بصل * بسر سبز تو ديرلر مراد دولتلو باشك ايچون ديمك اولور و
بونده حرف با قسميه اولور خواجه حافظ بيت بسر سبز تو اى سرو که خاك توشوم * ناز
از سر بنه وسايه برين خاك انداز سرت کردم كاف عجميله قربانك اوليم ديمكده رشانى
تكلو بيت سرت کردم ز دستت هرچه مى آيد بجانم کن * بقربان سرت کردم جوان خونخوار
مى آيد سر تو دارد سنك محبتكده در كمال خجندى بيت سرى که پيش تو دادم براستان
حق كيست * منم که از همه عالم سر تو دارم و بس سر جفت کرد يعنى وساطت ايدوب
ايكى باشى بر يره كتوردى كذا فى المحمودى سر جوشم خورده است حاصل عمرى
و سرمايهٔ كاريمى اكا صرف ايلدم شيخ نظامى بيت كر اشفته شدم هوشم تو بردى * بهر
جوشم که سر جوشم تو خوردى سر خاريدن نوميد وعاجز اولمقدن كنايه در كذا فى
المجمع اما محمود ديده شرمنده اولمق معناسنه مرويدر سر خود کرفت باشن آلوب كتدى
مولانا جامى بيت مرغ چمن کرفت سر خود فغان کنان * کش طاقت شنيدن افغان من
نبود سر خود كرد مثله خواجه كمال بيت هر شه که بميدان بهاشد پى كويى * چوكان
سر زلف تو ديدو سر خود كرد سر خويش بر کف نهاد باشن اورتايه قودى استاد
بيت هر که شد شيفتهٔ چشم تو چون نرکس مست * بايد اول که سر خويش نهد بر کف
دست سر خيل شياطين يعنى ابليس لعين كذا فى سرفنامه سر داد صالى ويردى
خواجه حافظ بيت صبا بلطف بکوان غزال رعنارا * که سر بکوه و بيابان تو دادهٔ مارا
سر در پيش نهاد اردنه دوشدى منلا حيرتى بيت من سايه وش ز هر سو سر در پيش
نهادم * او هر طرف کريزان چون آفتاب از ما سر در پيش داشت مثله مولانا جامى
بيت مرا تا ديده دارد در پيم سر * كمکرد دکام او از من ميسر سر در کرد يعنى عتاب ايلدى
كذا فى مؤيد الفضلا سر در کرد مثله كذا فى مجمع الفرس سر دست افشاند
ترك ايتمكدن كنايه در شيخ سعدى * مصرع * فشاند سر دست بر كائنات * وال ايله
اشارت ايدوب منع ايلك معناسنه ده كلور وله ايضا بيت ملك در سخن کفتنش خيره ماند *
سر دست خرماندهى بر فشاند * بو بيتى كرچه بو معنايه شاهد ايتمشلردر اما ترك ايتمك معناسى
دخى اقربدر مكر ترك معناسنه ال ايله اشارت ايتمك اولمه منع معناسى فهم اولنمز سر دستى
يعنى فى الحال كذا فى المحمودى سر دست اصلنده ال اوجيله طوتمقدن كنايه در كمال
اسمعيل بيت سر دستيست شعر من انرا که مى نداد * ابكار فكر بر حسب اختيار دست
سر در صر يعنى فضولى كرد كذا فى شرفنامه سر در شكم نهاد شرمنده وخجيل اولدى
شيخ نظامى بيت ز دشن بستان اسيتره سر در شكم نهاد * در عهد تو هر انکه بمويى کزند کرد
سر دمه ميبود حمله وهجوم ايدر مولانا هاتفى بيت ديار عجم ملك من شد همه * بعلاء
حرب ميبرم سر دمه سر دندان سپيد کرد يعنى تبسم ايلدى حكيم انورى بيت چونکه
جانم سياه خواهى کرد * سر دندان سپيد کن بارى سر ده يعنى صاليو ير ميرزا حسابى

بيت چشم راسر زده بدل تا طعمهٔ نازش كند * كرچه عار از صيد كنجشكى بود شهباز را
﴿ سر راه دارم ﴾ يعنى خيال مسافرت ايدرم كذا فى شرفنامه ﴿ سر رشته ﴾ يعنى مقصود
ايضا منها ﴿ سر زده ﴾ يعنى ظاهر اولدى معناسنه خواجه سلمان بيت من سرچوقلم
برخط سوداى تو دارم * با آنكه من سر زده راسر زدهٔ باز * بو معناسى دخى متفكر اولمش ديمكدر
كمال اسمعيل بيت نه بيند باهزاران ديده درعالم نظيراو * سپهر سر زده هرچند بركرد جهان
كردد * بو بيتده متحيرا ولمق معناسى دخى انسب در معناى اولده بو بيتدن مفهوم در مولانا جامى
بيت كيك درى پابحيا برزده * زد بسر سبزه قدم سر زده ﴿ سر سبد ﴾ كزيده ومنتخب
ابو المعانى بيت عجب نباشد اكر ترك كلستان دارم * كل سر سبد اعتبار من داغست
﴿ سرشار ﴾ يعنى طلو ملك الشعرا صائب اصفهانى بيت يارب از عرفان مرا پيمانهٔ
سرشار ده * چشم بينا جان آكاه ودل بيدار ده * بدر الدين محمد ظهورى در قسميه بيت بابيلك
حجاج ودير مغان * بخمهاى سرشار و حبر مغان ﴿ سر كران ﴾ برقاج معنايه استعمال اولنور
اول مغرور وغضبناك كذا فى المحمودى ثانى مخمور خواجه حافظ بيت چشمت ارباز بحافظ
نكند ميل آرى * سر كرانى صفت نركس رعنا باشد * ثالث خست معناسنه شيخ سعدى
بيت خداوند خرمن زيان ميكند * كه بر خوشهٔ سر كران ميكند ﴿ سر كرفته ﴾ يفعلماتنى
حيرتى عجمه حالت جوانى ده بو حال واقع اولدقده نظر فاحقنده ديمشدر * مصرع * شعرا
هرچند سر كيرند روشنتر شود * بالاخره ترك وطن ايدوب كيدركن كندو سر كذشتنه
او غرامش برجوانه رست كلوب برينك حالنه مطلع اولوب بو بيتى نظم ايدوب همراه اولور
بيت از دست چرخ بادل افكار ميرويم * ما هردو سر كرفته بيكبار ميرويم ﴿ سر كرم ﴾ عاشق
ودلداده وابدال اصفهانى بيت اى شمع بزم دوش چرا ميكريستى * پروانه عاشق تو توسر كرم
كيستى ﴿ سر كوش كرد ﴾ فسلدى ايلدى مير حضورى بيت نشستم چون بت باغير كردى
طرح سر كوشى * اكر صحبت بااين تقريب خواهى كرد برخيزم ﴿ سر مخار ﴾ يعنى توقف
ايله حكيم فردوسى بيت بدستان بكوآنچه ديدى زكار * وكر آنكه در آمدن سر مخار
﴿ سر من دارى ﴾ نيم محبتم له سن كذا فى شرفنامه ﴿ سر و پا ﴾ خلعت وتشريف * مصرع *
فى الحال زرضوان سر و پا بيرون كرد ﴿ سر و كرد ﴾ يعنى عتاب ايلدى كذا فى المحمودى
﴿ سر وقت ﴾ يعنى خوب ونيك وقت خواجه سلمان بيت بااينچنين سر وقتى ندانم آب چرا
مكدر ست درابرو فكندن اينهمه چين * بو معناسى دخى خلوت در ﴿ سره مرد ﴾ يعنى مرد نيك
شيخ سعدى بيت بخوراى نيك سيرت وسره مرد * آن نكون بخت كرد كرد ونخورد * لوايو
يوريشلو آته اسب سره رفتار ديرلر وايو اقچه يه نقد سره وكنه نا سره ديرلر ﴿ سرى كه از
تو بپيچد بريده به ﴾ سكا مخالفت ايدن ومطيع اولميان دنياده صاغ اولمسون ابو المعانى بيت
دهن كدذم تو كويد دريده بودن به * سرى كه ازتو بپيچد بريده بودن به ﴿ سعتر باز ﴾ زنبقى
عورت كذا فى المؤيد ﴿ سعترى ﴾ مثله كذا فى الجمع ﴿ سقف نيم خانه ﴾ يعنى آسمان
وكنبد خانه كذا فى شرفنامه ﴿ سفيد شدن ﴾ حاضر اولمق مولانا كاتبى بيت قطعه
قطعه استخوان نسر طائر شد سفيد * همتت ليكن برانها قط نزد قطعا قلم * ودخى داخل

داخل مکان اولمق معناسنه اولور مولانا اهلی بیت چه خوش بزمیست رنکین مجلس جانان
چه سود اما * که نتوان شد سفید از شومی بخت سیاه انجا ﴿ سفید آهو ﴾ وآهوی سفید
دمدیرلر دلبر مراد اولنور مخلصی بدخشانی بیت صید چشمان توای جان شده آهوی سفید *
داده صد جان بهوایت کل خوشبوی سفید ﴿ وکریه دن یا خود بر علتدن آغارمش
کوزه ده آهوی سفید دیرلر بو بیتدن فهم اولنور خواجه آصفی بیت چشمت
آهوست ولی آهوی مشکین خطاست * چشم خوبان دکر در غمت آهوی سفید
﴿ سفید کار ﴾ یعنی نیکوکار اوحدالدین اصفهانی بیت تو درلباس شهیشان نظر مکن مخطا
که درمیان سیاهی سفیدکارانند ﴿ سکالش کرده ﴾ ایشی فکر وتدبیر ایله ایدر ابوالفرج
رونی بیت رزم وبزم وعزم وجشن فرخش * که سکالش کرده تا که یاد باد ﴿ سک جان ﴾
ترکیبله ایت جانلو دیدکاری معنایه در شیخ نظامی بیت چه سک جانم که با این درد تا کی *
چو سکبانان دوم خونی وخاکی ﴿ سک نشیند بجای کیبایی ﴾ برایو کیدوب یرینه بر کم
کلدکده ضرب ایدرلر ابوالمعانی * قطعه * دوش جانان ببزم ما بوده * دید اغیا رو داده
است جایی * چون بجایش نشست میکفتم * سک نشیند بجای کیبایی ﴿ سک نشیند
بجای کلب عقور ﴾ بر ظالم کیدوب یرینه اندن اهون بر ظالم دخی کلدکده ضرب ایدرلر وله
* قطعه * جان بدوزخ سپرد آن معزور * جایش آمده کر بحکم ضرور * این هم آدم نبود میکفتم
سک نشیند بجای کلب عقور ﴿ سک هرسوار ﴾ کوردیکی آدمه یاننه اویوب کیده نه دیرلر
وله بیت مشو طالب وصلتش زینهار * هر آن یار که باشد سک هرسوار ﴿ سک هرزه
مرس ﴾ بی فائده ویمعنی یلوب کزن آدمه دیرلر ﴿ سلام روستایی بی طمع نیست ﴾ نسنه
لمیده ایله تواضع والتیام ایدنلر حقنده ایراد ایدرلر ابوالمعانی بیت چو دستش بوس خواهم
کرد کفتا * سلام روستایی بی طمع نیست ﴿ سنک انداز ﴾ یعنی مست مدام سید حسین
غزنوی * رباعیه * هر سنکی را آفتاب از تک وتاز * فیروزه ولعل کرد از ایام دراز * در بزم
پی جمشید شه بنده نواز * یعنی که زمن چنین سزد سنک انداز ﴿ سنک در آستین ﴾ ظالم
وستمکار کمال خجندی بیت نیست مسموع آنکه کفتی با تو ما را جنک نیست * در برت دل
هست اکر در آستینها سنک نیست ﴿ سنک در قندیل ﴾ یعنی تاریک ومکدر کذا فی المؤید
بو معنایه حکیم انوری بیت نیست سنکم بنزد کس که مرا * سنکها زد زمانه در قندیل
﴿ سنک در موزه ﴾ ترک سفر ایتمکدن کنایه در کذا فی فرهنک میرزا ابراهیم اما بعض نسخه ده
بطئ الحرکه معناسنه واقعدر بو معنایی مؤید حکیم سنایی * قطعه * چون روی با کلاه بر منبر *
چه روی باز کام در کلزار * کله انکه کنی که در قند است * سنک در موزه کیلک در شلوار *
﴿ سنک وداغ شد ﴾ باشی کوزی یارلدی شهید قمی بیت کشان سنک جفای تو داغ
بید ادست * بجاست آنکه زکوی تو سنک وداغ نشد ﴿ سنک وسبو ﴾ خدمت واطاعت
معناسنه خواجه حافظ بیت نه من سبوکش این دیر رندسوزم وبس * بسا سرا که درین
کارخانه سنک وسبوست ﴿ سه خوان ﴾ یعنی ثالث وثلاثه دین کفره علیهم اللعنه کذا فی
شرفنامه ﴿ سه غرفهٔ دماغ ﴾ یعنی سر آدمی اول تقریبله که سر محل فکرت ومحل

خیال ومحل حفظدر کذا فی شرفنامه باب السین المکسورة سپر افکند یعنی عاجز
ومغلوب اولدی کمال اسمعیل بیت اینك جبین کل زلقایش عرق چکان * اینك درست زر
ز سخایش سپر فکند سپر انداخت مثله شیخ سعدی بیت نه هرجای مرکب توان تاختن
که جاها سپر باید انداختن سپر براب فکند دخی بو معنایه در خواجه سلمان بیت
چشم سپر برآب فکندست تا ترا * کیسو کمند وعارض وابرو کمان چشم سپید دست یعنی
سخی وجوانمرد حکیم خاقانی بیت دهر سپید دست سیه کاسه ایست صعب * منکر بخوش
زبانئ این ترش میزبان * مقابلی سیه دستدر سپید کاری کرد کار نامعقول ایلدی
ترکیبه برکسنه نامعقول وضع ایتدکده یوغرتلدی دیدکلری مضموندر خواجه سلمان بیت خصم
سپید کار وسیه دودهٔ ترا * بادا سیاه کشته بدو دعذاب روی سپید کار کاهی
نیکوکار معناسنه ده استعمال اولنور ابو المعانی بیت کذشت عمر کرامی به پی سیه کاری *
نکشته حیف دلم درجهان سپید کاری سپید مهره صدف قابوغندن برمد ورنسنه‌در
بوری کبی چالارلر لواحد من الشعرا بیت سپید مهرهٔ صیتش چنان دمید جهان * که رخنه
خواست شد این سپهر حقه آوازش ستارهٔ سوخته یعنی طالع بد وحال بد کذا فی المحمودی
ستاره شناس یعنی منجم حکیم فردوسی بیت شدند انجمن بر سرش بخردان * ستاره
شناسان وهم موبدان * بخردان عاقلان دیمکدر ستارهٔ قلندران یعنی آفتاب
کذا فی شرفنامه سحرخوان وسحرسخون یعنی فصاحت اهلی ایضا منها سرکه ابرو
اکشی یوزلو ایضا منها سرکه پیشانی مثله صائب اصفهانی بیت بنان خشك قناعت
نمیتوان کردن * چه نعمتیست که افلاك سرکه پیشانی سرکهٔ ده ساله یعنی عداوت قدیمه
ابو المعانی بیت اهل دل از بخت بد هردم جکر پرکاله است * ترش روییٔ فلك ازسرکهٔ ده
ساله است سرکه فروخت اغلامش چهره‌لو کذا فی شرفنامه سرکه فروش مثله
طالب آملی بیت خصمت زچهره سرکه فروشست لاجرم * جوشید بر سرش صف ادبار پشه وار
سرکه فشان بدکوی وطعنه زن کذا فی المحمودی سکندر خورد آتك سکر درکن
نکرلنمه سنه دیرلر محمد عصار بیت درین میدان ناهموار وغبرا * سکندر خورد اسب عمر دارا
سکه برزر زد ترکیبه سکه‌یی مرمرده قازدی دیدکلری معنایه در عبید زاکانی بیت هرکجا
صیت تو رفته خطبها آراسته * هرکجا عدلت رسیده سکهٔ برزر زده * مولانا جامی بیت
برخ نقش خیال او کشیدی * زدی ای اشك آخر سکه برزر سکه زد غالب اولدی
مولانا جامی بیت چو زد سکه بر نقد قبچاقیان * می فتح خورد از کف ساقیان سیاه باد
زبانش دلی قوریسون دیدکلری محتشم کاشی بیت سیاه باد زبانش که بی محابا راند * زبان
بمرثیه ات کلك سر بریدهٔ من سیاه زبان خیرسو یلمز خواجوی کرمانی بیت غم دل بخامه
کفتم که بیان کنم ولیکن * نبود مبارك آنکس که سیه بود زبانش سیاه مست کوك سرخوش
دیدکلری که زیاده چکدکدن اولان سرخوشه دیرلر بیت چشم سیاه مستش سرمایهٔ جنونم *
زلف دراز دستش درکردنم سلاسل سیاهی ده یعنی بخیل ایله کذا فی المؤید شرفنامه‌ده
یعنی خلافشی کن واقعدر سیبی وسجودی ترکیبه دلده نیازاله پیاز دیدکلریدر لواحد من

من الشعرا بیت شب ذقنت دیدم و در سجده فتادم * در فقر طریقست که شیبی و سجودی

سیرآمدن یعنی ملول شدن کذا فی المحمودی سیردرلوزینه داد غم وشادیاغی

بریردن کتوردی کذا فی شرفنامه ومجمع الفرس سیم بسیار سوخت اتلاف مال ایلدی

دیمکدر وساعد وساق دلبره سیم سوخته دیرلر مولانا وصفی ایکی معنایه بیت سوختن سیم

وزر عاشق رواست * ساعد خود را چرا میسوختی سیم شب درمیان آن صنده کمی

وفناسی اولان اقچه یه دیرلر کمال اسمعیل بیت سیم او نقد ست لیکن سیم اوشب درمیان *

حلیتش نورست ولیکن حشواونوروظلام * بو بیت دوات حقنده واقع اولمشدر سیم درزر

بافد یعنی صنعت کوسترا بوالمعانی بیت چون چشم خوش تونبا شد نرکس * وز خود

بکرشمه سیم درزر بافد سینه باز یعنی دورنك اولان نسنه ازاقبالنامه بیت تدروان

رومی وزاغان زنك * شده سینه باز یعنی دورنك سینه برطاق عاشق بیقرار

مولانا سیمی نیشابوری بیت دل مجروح حاجتمند ومشتاق * بیاد ابروت شد سینه

برطاق سینه کرد یان باشی کلدی محمد عصار بیت زلعلش غنچه خون دل همی خورد

برش بر برك نسرین سینه میکرد سین دوخت یعنی بخیل وشوم کذا فی شرفنامه

سیماب شد یعنی قاچدی ونا پدید اولدی ایضا منها سیه بادام هرسو میند از

قره خبر ویرمه وغم کتور رسوزسو یلمه مولانا جامی بیت سیه بادام را هرسو میفکن از نظر

بازی * نکهدارش که در وزمرك درتا بوتم اندازی * اعجام بر عزیز کمسنه لری اولدکده مغز بادامی

چوید ایله بویا یوب اول میتك اوز رینه صاچمق عادتلری ایمش سیه پستان اولادی

یشامز عورت کذا فی المحمودی سیه دست بخیل وخسیس مقابلی سپید دستدر وشوم

ومنحوس معناسنه ده مرویدر سیه کار یعنی فاسق وبدکار شیخ سعدی بیت

سیه کاری ازنرد بانی فتاد * شنیدم که هم در نفس جان بداد سیه کاسه بخیل

وخسیس ترکیده قره چناقلی دیدکلریدر خواجه حافظ بیت برو از خانه گردون بدر و نان

مطلب * کین سیه کاسه در آخر بکشد مهمانرا سیه کلیم بدبخت وبداحوال خواجه سلمان

بیت چون زلف زاهدان تو هرکس که سر بتافت * خودرا سیه کلیم وپراکنده حال یافت

باب السین المضمومة ستون زنخ چادر قپوسی دیرکی کذا فی بعض اللغه سرخ رویی

یوزآقلغی مولانا جامی بیت ای حیات دل هر زنده دلی * سرخ رویی ده هرجا خجلی سرمهٔ

کیتی یعنی شب کذا فی شرفنامه سروش اعظم یعنی حضرت جبریل امین علیه السلام

سست اندام آلت رجلیئی عمل ماندن اولمش آدم نقل من خط عزمی زاده سست کوش

یعنی زبون ومغلوب مولانا عبد الله هاتفی بیت بود قحبهٔ باج ده نزد هوش * به از شاه رشوت

ده سست کوش سفته کوش یعنی بنده عجمده قوللرك قولاغنه خلقه چکورمك قاعده

اولدوغی مناسبتیله ابو المعانی بیت ازمهد سفته کوش تو بودم بیمن عشق * اکنون بغم

در دوغمت نامور شدم * مولانا هاتفی بیت هزبران همه سر زمین تا بسند * شد ندش

همه سفته کوشان هند سفره در دیوار آویخت یعنی بخل وخست ایلدی کذا فی بعض

اللغه سفره در طاق نهاد مثله ایضا سوق الثلاثا شهر بغداده بر بازار آدیدرکه

ترسایانك فحول علماسی خانه‌لری اناه‌واقعدر سوی خود تیشه زند کندو طرفنه
یونار مولانا آصفی بیت بهرخود ساخته کاری همه‌کس جز فرهاد * سوی خود هیچ نزد
تیشه عجب کاری کرد باب الشین المفتوحة شاخ درشاخ یعنی کوناکون ابو المعانی
بیت دید باغی خرم آن آشفته حال * شاخ درشاخست بارش برنهال شادزی ایوحالی
ایله کچین کمال خجندی بیت بو ورق دارد کل رنکین بخون آن خط کمال * شادزی چون عمر
بادست ای برادر عمر باد شادیء اوخورد انك عشقنه ایچدی کمال اسمعیل بیت مکر
شادیء قدرت خوردنرکس * که مست افتاده اندر پای سر دست شادمرك
افراط سروردن هلاك اولمق میرزاقلی بیك میلی بیت از شادیء مرك عد وجسم کند
چون ترك جان * درمدت عمری شدم شادی و آنهم شادمرك شادی همه صلوات ایکی
آدم برنسنه اوزرینه متفق اولدقده ضرب ایدرلر خواجه حافظ * رباعیه * کفتم که لبست کفت
لبم آب حیات * کفتم دهنت کفت زهی حب نبات * کفتم سخن توکفت حافظ کفتا * شادی
همه لطیفه کویان صلوات شافعی برامد کشتند برنسنه برمحذوراچون ترك اولندقده
ضرب ایدرلر شاه اسمعیل ثانی یی سنی دردیو قزلباش قتل ایتدکلرنده بو رباعی یی دیمشلر
رباعی اویماق قزلباش که چون بیخ مشتند * پیوسته بهم چون سریك انکشتند
شاه اسمعیل نشاند ند بتخت * دیدند شافعی برآمد کشتند شاه سال ایوکلان
ییل که اولندن طاهر اولور مولانا دهکی بیت نخل قدت سال عشاقست ای شاه بتان *
شادشد چون شاه سال اینچنین درویش دید شاه مثلثی یعنی آفتاب کذا فی
شرفنامه شاهنشاه زند اوستا یعنی آفتاب بو ترکیب بو عبارت اوزره کتاب زنددن
منقولدر آتش پرستلر نفسی جمیع اشیا حرارت آفتابدن متولد اولدوغی اجلدن
آفتابه شاهنشاه لقب ایلمشلر بو معنی کتابلرنده مذکوردر شب آذین موم دونماسی
کذا فی بعض اللغه شب آبستن عربیده اللیلة حبلی وترکیده کون طوغمدین نه‌لر طوغر
دیدکلری مثلدر خواجه حافظ بیت فریب جهان قصهء روشن است * ببین تاچه زاید
شب آبستن است شبان وادیء ایمن یعنی حضرت موسی على نبينا وعليه السلام
کذا فی شرفنامه شب خوش کرد وداع ایتدی ومجازا فراغت معنا سنه‌ده استعمال
اولنور محمد عصار بیت ندیده دل ازین خط روز بازار * بخواهد شب خوش جان کردناچار
خصوصیتی کیجه‌وداعیدر غلبهء استعمالدن معنای عموم اولمشدر کمال اسمعیل بیت روز
خوش را دل من شب خوش کرد * تا که اوراست شب خوش زلفت * بومعنایه خیرباد
کرد دخی دیرلر مولانا کاتبی بیت کرچه هرآ زاده میسوز دز تو در خیرباد * بنده‌را درعکس آنها
سوختی درمرحبا * مولانا جامی بیت تا که آن کیسه فرامش کردهء * خیرباد خرد دهش
کردهء شب درمیان دهد وعده ایله معامله ایدر ظهیر فاریابی بیت دانی که خال ذرچه
سیمین اوچراست * کان سیم کردهد بتو شب درمیان دهد شب شد یعنی یکتالك
کیتدی بومعنایه شب درکذشت دخی دیرلر کذا فی شرفنامه شتل پول شتل
قمار بازلرمیانده معروف اادادرخارجدن یعنی قمارده رهنی اولمینه قاعده‌لری اوزره ویردکلری

ویردکاری حصه یه مشتل دیرلر شاه طاهر دکنی بیت کروازشاخ شکوفه برد از ابر بهار *
درمی چند نهد درکف نرکس چو شتل ﴿ شحنهٔ چارم کتاب ﴾ یعنی حضرت رسالت جناب
صلی الله علیه وسلم کذا فی شرفنامه ﴿ شحنهٔ دریای عشق ﴾ یعنی حضرت رسالت پناه
صلی علیه الاله ایضا منها ﴿ شحنهٔ کشور صدق ﴾ یعنی امیر المؤمنین ابو بکر الصدیق
رضی الله عنه ﴿ شحنهٔ اقلیم عدل وداد ﴾ یعنی امیر المؤمنین عمر الفاروق رضی الله عنه
﴿ شحنهٔ ملاء حیا ﴾ یعنی امیر المؤمنین عثمان ذی النورین رضی الله عنه ﴿ شحنهٔ نجف ﴾
یعنی امیر المؤمنین علی رضی الله عنه مولانا جامی بیت اصبحت زائرالك یا شحنة النجف
بهر نثار مقدم تو نقد جان بکف ﴿ شحنهٔ غوغا ﴾ یعنی سروآعظان کذا فی شرفنامه
﴿ ششدر فنا ﴾ یعنی دنیا کذا منها ایضا ﴿ شش روز کون ﴾ عالمك خلق اولندوغی
التی کون ایضا منها ﴿ ششم بهفت آب ﴾ یعنی با احتیاط تمام ایضا منها ﴿ شش مسکن ﴾
یعنی صدف ودرخت میوه دار کذا فی شرفنامه اما فرهنك میرزا ابراهیمده رحم امهات معناسنه
مرویدر ﴿ شش نتیجهٔ خوب ﴾ یعنی کوهر وزر ومشك وشکر وانکبین ومیوه های شیرین
ایضا منها ﴿ شکرریزی ﴾ یعنی غم وشادی ایضا منها ﴿ شلاپین کند ﴾ ترك ادب ایدر
وبی محل سوز سویلر محتشم کاشی بیت که این شرم وادب بکذار وبرخیز * شلاپین وار
درداما نش آویز * ﴿ شمامهٔ کافور ﴾ یعنی آفتاب کذا فی شرفنامه ﴿ شمع الهی ﴾ یعنی قرآن
مجید ایضا منها ﴿ شمع زابکش ﴾ یعنی مومی سوندر دیمکدر شیخ سعدی * قطعه * جانکرانی
به پیش شمع آید * خیزش اندر میان جمع بکش * در شکر خنده است وشیرین لب *
آستینش بکیر وشمع بکش ﴿ شمعی پیرهن ﴾ صاری برنوع بورنجکدر خواجه سلمان در
صفت شمع بیت ماه رخسار ومعنبر زلف را مانندکه او * سر برارد هرشبی از جیب شمعی
پیرهن ﴿ شهر روان ﴾ رایج اولان نسخه خواجه حافظ بیت آنرا که خواند اعتنادکر بنکری
بتحقیق * صنعت کردست اما شهر روان ندارد ﴿ شهر شهره ﴾ مشهور ومقبول نسنه یه
دیرلر امیدی بیت این وضع نا قبول که از شهوت فضول * مقبول وشهر شهرهٔ هر روستا شده
﴿ شهر یزدان ﴾ عالم مثالده بر شهردر بلدة الاولیا دیرلر اولیاء الله اول شهره وارد قده دروازه سنده
لباسلرین چقاروب نوردن حله لر کیوب شهری کزرلر عالم اشباحده اولیا متعلقلرندن بری
فوت اولد قده اول شهرك خلقی عزا سن ایدرلر بو بیتده بو معنایه اشارت واردر میر خسرو
بیت زهر سو خواسته غلغل بمان سان * که کشته شهر سلطان شهر یزدان ﴿ شهری وکلی ﴾
نوادردن بر قدیم المثل نسنه تعریفنده بر شهرو براو دیمکدر مولانا جامی در نعت شریف بیت
کل وشهر دو جهانست ولی * هست شهری وکلی ز ومثلی * کمال بخندی بیت ای کل
روی ترا چون من بهر سو بلبلی * از تو دارد این مثل شهرت که شهری وکلی ﴿ شیخ نجدی ﴾
یعنی ابلیس لعین علیه اللعنة کذا فی شرفنامه ﴿ باب الشین المکسورة ﴾ شکسته بسته
ایو کوتی هر نه اولورسه خواجه سلمان بیت ز اهل نظر جواب سخن کردهٔ سؤال * چشم
شکسته بسته بیان کرد این جواب ﴿ شکسته کمان ﴾ یعنی مخالف مولانا هاتفی بیت
من اول کنم عزم خوارزم جست * کنم آن شکسته کمانرا درست ﴿ شکمهای چار پهلو ﴾

حدن زیاده طوقلقدن کنایه در ظهیر فاریابی بیت نه فلك بر خوان انعامت به پنج انکشت باد * قرب ده نوبت شکمها چارپهلو کرده اند ﴿ شمشیر فرنکی زمین پلنکی ﴾ اثبات مدعا قصد اولندقده ایراد ایدرلر زمین پلنکی اصلنده میدان واسع دیمکدر ننکم مخلصی بدخشانی نعت شریفده بیت در پیش قاف قدرت وکوه شکوه او * رنکیست کوه قاف فتاده زمین پلنك ﴿ شیب بلا ﴾ دنیادن کنایه در کذا فی شرفنامه ﴿ شیرازی نیستم ﴾ برادردکه آشنایه بیکانه معامله سی اولندقده ایراد ایدرلر همام تبریزی * قطعه * بیك کرشمه توانی که کار ماسازی * ولی بچاره بیچارکان نپردازی * همام را سخن دلپذیر بسیارست * ولی چه سود که بیچاره نیست شیرازی ﴿ شیرسکی ﴾ یعنی تازی شیخ نظامی بیت شیرسکی داشت که چون بو کرفت * سایه خورشید بر آهو کرفت ﴿ شیرسوار ﴾ یعنی آفتاب کذا فی شرفنامه ﴿ شیر سیستان ﴾ یعنی رستم زال ایضا منها ﴿ شیرشادروان ﴾ اول ارسلان صورتیدر که قالیچه ونهالیلرده وغیری یرلرده ایدرلر ایضا منها ﴿ شیرکیر ﴾ نیم مست یعنی چکنی اولمدق سرخوش خواجه حافظ بیت بده تا روم برفلك شیرکیر * بهم برزنم دام این کرك پیر * مولانا محمد ظهوری بیت بیك ساغرم کرکنی شیرکیر * کشم پوست بر فرق این کرك پیر * ﴿ شیرمرد ﴾ بهادر وشجیع معناسنه کمال خجندی بیت با غمزه شکارکش وچشم شیرکیر بس شیر مرد را که تو کردی شکار چشم ﴿ شیرمرغ ﴾ محال اولان نسنه شیخ نظامی بیت علفکاه مرغان این کشور اوست * اکر شیر مرغان بخواهی در اوست ﴿ شیرین دهنان ﴾ یعنی محبوبان حافظ بیت کرچه شیرین دهنان پادشهانند ولی * او سلیمان زمانست که خاتم با اوست ﴿ شیرین کار ﴾ مجلس آرا وشعبده باز کمال اسمعیل بیت بچشم بندی خواب وخیال لعبت باز * بوهم شعبده باز وبوصل شیرینکار * ودخی حلواجیه دیرلر وافی حلواکر بیت بسکه وصف لب توکرده بشیرینکاری * شهره شهر شده وافی حلوا کاری ﴿ شیوازبان ﴾ یعنی فصیح اللسان کذا فی شرفنامه ﴿ باب الشین المضمومة ﴾ ﴿ شترحجره ﴾ سرعتله یورویجیدن کنایه در اثیرالدین اخسیکثی بیت همچون شترحجره ودایر سبکپای * تاباز زفتح توبعالم خبر آرد ﴿ شتردل ﴾ ترکیده دوه کینلی دیدکاریدر وله ایضا بیت از شغل خلافت چه برد خصم شتردل * احسن که پلاسی ومهاری بسر آرد ﴿ شترزهره ﴾ فتح زا ایله قورقق وکاهل کذا فی المحمودی ﴿ شترکربه ﴾ ایو لوکملو دیه جك یرده ضرب ایدرلر مولانا امیدی * قطعه * درخور لایق تو پیشکشی نیست مرا * تحفه نیست که بیشت بودش قدر ومحل * پنج بیت است شترکربه روان ازپی هم * نه سه چاری زسموم ونه قطاری زجمل * بونك موردی مشهوردر که بر عرب بردوه ضایع ایدر یمین ایدر که بولورسم بر درهمه صاته یم حکمت دوه یی بولور ییمیننده حانث اولمامق ایچون بوغازینه بر کدی تعلیق ایدوب دوه بر درهمه کدی بیك درهمه صفقه واحده ایله صاترم دیو کزدرر کور نلر ما ارخص الناقة لولا الملعونة فی عنقها دیرلر ﴿ شدنی شد ﴾ اولان اولدی ابو المعانی بیت یار رنجید مرا که غم دل می کفتم * شدنی شد که نماند دلم پنهانی شد سینه باز ﴿ یعنی دورنك ایلشی کذا فی شرفنامه ﴿ شرب الیهود ﴾ یساق ایامنده مخفی شراب ایچمکدن کنایه در مثالی خواجه حافظ بیت احوال شیخ وقاضی وشرب الیهود

الیهودشان * کردم سؤال صبحدم از پیر میفروش * کفتا نه کفتنیست سخن کرچه محرمی
درکش زبان وپرده نکهدار ومی بنوش * ومولانا بدرالدین محمد ظهوری بیت بزده بکلبانك
رود وسرود * که نتوان ازین پیش شرب الیهود شکوفه کرد یعنی قی ایتدی مولانا
جامی . بیت زشیر مادر دهرم ضرر رسید نه نفع * کنون شکوفه کنان بهر رفع آن ضررم
کمال اسمعیل . بیت دهان باز کرده است وخم داده کردون * بسی مکر عهد عبهر شکوفه
ششن پستان اول عورته دیرلر که نرم پستان اوله کذا فی شرفنامه شوخ چشم
یوزی کوزی آچلمش بی شرم وحیا وکستاخ معناسنه خواجه حافظ . بیت کرچه کرد
آلود فقرم شرم باد از همتم * شوخ چشم کر نظر در چشمهٔ حیوان کنم شوخ نهال
بودخی اول معنایه در مولانا طالب آملی . بیت آن شوخ نهالم که اکر بر کنی از جا * در سطح
هواسبز کنم ریشهٔ خودرا شوریده سر یعنی دیوانه وبعض قلندران صاچ وصقاللرینی
قارشمورش ایدوب ژولیده مو اولدقلرندن انلره ده شوریده سر دیرلر دیوانه یه مشابهتی
اولدیغی حسبیله شوم پی نا مبارك خواجه سلمان . بیت کو صفدری که روز وغا خصم شوم پی
می جست همچو تیر ز شست کمان او باب الصاد المفتوحه صاحب التاج * یعنی خورشید
که غضبان فلك دخی دیرلر صاحب جوزا یعنی عطارد برج جوزا آنك خانه سی اولدیغی
مناسبتله کذا فی شرفنامه صاحب فصل الخطاب حضرت داود علی نبینا وعلیه افضل
الصلاة والسلام قرآن عظیم الشانده آنك حقنده وآتیناه الحکمة وفصل الخطاب وارد
اولمشدر صاحب ید بیضا یعنی حضرت موسی علیه السلام قرآن جلیل البرهانده
واضمم یدك الی جناحك تخرج بیضاء من غیر سوء آیة اخری وارد اولمشدر اول مناسبتله
صاحب ید بیضا دیدیلر صد بیمار از لب کورواکشت ترکیده چقمادق جانده امید
وار دیدکلریدر شیخ نظامی . بیت نشاید کرد بر آزار خود زور * که صد بیمار واکشت از لب کور
صراف خزان * یعنی آفتاب بعضیلر باد خزان دیدیلر کذا فی شرفنامه صرفهٔ خزان
بودخی آنك کبیدر ایضا منها باب الصاد المکسورة صفر کن * یعنی خالی کن کذا فی المؤید
باب الصاد المضمومة صبح ملمع نقاب * یعنی صبح اول که صبح کاذب دخی دیرلر کذا فی شرفنامه
صورت شیشه بر آورد یعنی قالدی مولانا عرفی . بیت از حجاب سخنم بسکه عرق
داد برون * صورت شیشه بر آورد زلال تسنیم صورت نه بست وجوده کلمدی استاد
دیمشدر . بیت خواست تا مثلت سر شکم صورتی ریزد نسیم * هر زمان بر آب زد نقشی ولی
صورت نبست * دیکر . بیت داشت تصویر رخش صورتکر چین آرزو * بست چندین
صورت وصورت نبست این آرزو صورت نه بندد وجوده کلمز خواجه سلمان . بیت
شبی نوشین لبت دیدن بخواب خوش هوس دارم * ولی صورت نمی بندد خیال خواب
نوشینم باب الضاد المفتوحه ضحاك را ز حمت ماران کذاشتیم * کار مکروهی اهلنه
ترك ایلکدن کنایه در حلوایی سمرقندی . بیت زلف ترا رقیب بکردن کرفته بود * ضحاك
را ز حمت ماران کذاشتیم باب الطاء المفتوحه طاق ترم * یعنی دارات وطمطراق معناسنه
کذا فی شرفنامه طبل پنهان زد کزلو ایش اشلدی خواجه سلمان . بیت عشقم از روی

طبق پردهٔ تقوی بر داشت * طبل پنهان چه زنم طشت من از بام افتاد * مصرع ثانی ده ایکی مثل واقع اولمشدر ﴿ طبل درکلیم زد ﴾ کار مخفی وجه معقول ایله واقع اولمسندن کنایه در کمال اسمعیل در نعت شریف . بیت صیت وصدات مشرق ومغرب کرفته اند * دست نبوت تو زده طبل درکلیم ﴿ طبل میخورد ﴾ یعنی اورکر آوجیلر طبلباز اید و بشکاری قالدردیغی مناسبتله مولانا صائب . بیت هما ز سایهٔ من طبل میخورد صائب * چنان صدای شکستم زاستخوان برخاست ﴿ طبع کافوری ﴾ کند طبیعت وخشك مشرب کذا فی شرفنامه ﴿ طبق زن ﴾ یعنی سحاقه عورت حکیم خاقانی . بیت اهل بغدادیان زنان بینم * طبقات طبق زنان بینم ﴿ طبیب خایه ﴾ حکیم جاهل ونا اهل نتکم حواجکان نام برطبیب حقنده ریاضیٔ عجم دیمشدر * قطعه * نوجوانی رابنزدیك بخند * دملی آمد برون از مایها * خواجکان پایان پای اونشست * تانهد مرهم بچندین مایها * کرچه خود را بوعلی ثانی کرفت * کفتمش خیزای طبیب خایها ﴿ طرفدار پنجم ﴾ یعنی مریخ ودخی اقلیم خامس واکثر بلاد روم اقلیم خامس جانبی اولمغله اهل رومه دخی طرفدار پنجم دیرلر کذا فی شرفنامه ﴿ طرف کرفت ﴾ اعانت ایلدی مولانا کاتبی . بیت کاتبی از طرف خیل خط خوبانست * زانکه ایشاق طرف روی نکو میکیرد ﴿ طشت از بام افتاد ﴾ اسرار خفیه ظاهر اولدی دیمکدر اوحد الدین اصفهانی . بیت وقتی ز خلق راز دل خود نهفتمی * اکنون نمیتوان که ز بام اوفتاد طشت * وخبر شایع اولدی معناسنه مولانا هلالی . بیت طشت شهزاده چون ز بام افتاد * آن صدا در میان عام افتاد ﴿ طشت وخایه ﴾ یعنی آسمان وآفتاب کذا فی شرفنامه ﴿ طفرهٔ نظام ﴾ ملزم اولمز کسنه حقنده ضرب ایدرلر طفره لغتده صچرامق واصطلاحده متکلم وحکیم معناسنه در نظام نظاء مشدده ایله معتزله دن بر متعین ومتعصب کسنه در ابراهیم نظام دیرلر کند وز عمجه الزام قبول ایلمزایدی مولانا جامی در سلسلة الذهب . بیت متقارب نهاده درون کام متجانب ز طفرهٔ نظام ﴿ طوق بهار ﴾ یعنی قوس قزح کذا فی شرفنامه ﴿ طوق عنبر ﴾ خط تمام رسیدهٔ محبوب ایضا منها ﴿ باب الطاء المکسوره ﴾ طفل چهل روزه * اشارت بحضرت آدم علیه السلام کذا فی شرفنامه ﴿ طفل خاموش شیر نخورده ﴾ ترکیده اغلیان اوغلانه مه ویرمزلر دیدکلرید را بو المعانی . بیت طلب رزق خویش رادرکوش * نخورد شیر طفل شد خاموش ﴿ طفل غازیان ﴾ یعنی امرد و قلندر روش کدای غازیان دیرلر برقلندری طائفه درز ور ایله دلنجیلك ایدرلر کذا فی شرفنامه ﴿ طفل مشیمهٔ رزان ﴾ یعنی شراب انکوری ایضا منها ﴿ باب الطاء المضمومه ﴾ طرفهٔ بغداد * محبوب بی نظیر کمال خجندی . بیت هرکزم روزی نکرد آن طرفهٔ بغداد داد * خرمن امید از آن رو کرده ام بر باد باد * مولانا جامی . بیت پوست کنی معنیٔ استاد را * طورکنی طرفهٔ بغداد را * ﴿ باب العین المفتوحه ﴾ عاشق بیجان * صرمشق چیچکی ریاضیٔ عجم . بیت بر ان قد صنبل مشکین اواز یادمی پیچد * مثال عاشق بیجان که بر شمشادمی پیچد ﴿ عاشق خشك ﴾ عاشق غیر صادق کذا فی شرفنامه ﴿ عالم آب ﴾ مجلس باده وحالت مستی سیفیٔ بخاری . بیت چه کویم از سرمستی لبت می نابست * مریخ از سخن ماکه عالم آبست * بومعنایه کاو

كار آب دخی دیرلر کمال خجندی بیت دکر زساده دلی غنچه کار آب کند * ببین که عاقبت
کار آتشست جزا ل عرق فتنه م عطریاتدن کلاب کبی استعمال اولنور محمد قلی سلیم بیت
مارا نه سر کل نه تمنای کلابست * در مجلس مستان عرق فتنه کلابست ل عروس چمن *
کل اغاجی و دخی درخت میوه دار کذا فی شرفنامه ل عروس عرب م یعنی کعبهٔ شریفه
شرفها الله تعالی * عروسان درخت * یعنی اغاجك تازه شاخلری ایضا منها ل عقد
دستار م صارق قولانی و چین قبا و بورلرینه ابدال ایله ده استعمال اولنور مولانا عرفی
بیت بعقد کوشهٔ دستار شاعران حریص * که بی برات صله سنبه ایست پر آزار *
سنبه اکه دمور یدر عقد دستارك بورمه لغن سنبه یه تشبیه ایلمشدر ل علم چهل صبح م
یعنی حضرت آدم علی نبینا و علیه افضل الصلوة والتسلیم قرق کون تخمیر اولندوغی مناسبتله در
ل عمود الصبح م یعنی صبح کاذب ایضا منها ل عین الکمال م اصابت زخم چشم خواجه سلمان
بیت عین عیدست آنکه بر کردون عیان شد یامکر * حسن ماه روزه را عین الکمال آید
بدید ل باب العین المکسوره م عنان از دست شد م اختیار الدن کتدی مولانا کاتبی بیت
نشستم بر سر ره تا عنان مرکبش کیرم * ولی خواهد شد از دستم عنان چون آن سوار آمد
ل عنان از دست رفت م دخی دیرلر ل عنان بافت م یعنی فرار ایلدی کذا فی شرفنامه ل عنان
سست کرد م یعنی سکرتدی مولانا هاتفی بیت بیغمای دهلی میان کرده جست * میان
کرده جست و عنان کرده سست ل عنان کش م یعنی عسکر او کنجه کیدن کذا فی کشف اللغة
ل عیسیٔ خرد م کسر خا و فتح را ایله خوشهٔ انکور کذا فی شرفنامه ل عیسیٔ دهقان م یعنی
شراب انکوری حکیم خاقانی بیت چنك ششن پستان زنی رومی دلی زنکی تنی * عیسیٔ
دهقان بتن مریم صفت آبستنی ل عیسیٔ شش ماهه م یعنی انکور و میوه وایام بهار کذا فی
شرفنامه ل عیسیٔ هر درد م یعنی شراب ناب ایضا منها ل عیش ده روزه م یعنی زندکانیٔ
اندك ایضا منها ل باب العین المضمومة م عذر خواست م حسن تعبیر ایله دفع ایلدی مولانا
جامی بیت تو حور جنتی اما زچشم فتانت * ز بسکه خواست بلا عذر خواست رضوانت *
ل عذر ز کناهش بد تر م عذری کناهندن ارتق محتشم کاشی بیت عذر خواهی کندم بعد
قتل * عذر بد تر زکناهش نکرید ل عذر لنك میکند م بمعنی بهانه ایدر مولانا صائب
بیت چون پذیرد از تو عذر لنك از بهر سفر * بادپایی همچو حال بیقرارت داده اند *
بو مضمونی باقی افندی لطیف نظم ایلمشدر بیت هزاران عذر لنك ایلر قچر کلمزدی میدانه *
اکر خو تریز چشمك دعوت اینسه جنکه یموری ل باب الغین المفتوحة م غرق پران م
تمام یدرمك میان پاچه سور شدر مکدر امیر بیك طرفی * رباعیه * هر کاه که میل غرق پران
کردم * دیدمکه خاطرش پریشان کردم * آخر بمیان پاچه قراری دادم * بر خود دشوار
و بروی آسان کردم ل غم خود خور که لاغر نشوی م کندی دردیکی کور آخرك غمن چکمه
کمال خجندی بیت مخور ای زاهد غمخوار غم * غم خود خور تو که لاغر نشوی ل غمیانه
نکاه میکند م دوسته دشمن کبی بقر محتشم کاشی بیت عاشق از حسرت رخسلر تو آهی
نکند * که در وغیر غمیانه نکاهی نکند ل غیوران شب م یعنی عاشقان و شب بیداران کذا فی

شرفنامه باب الفاء المفتوحة فاتحه خواند بدعا ایلدی کمال بخندی بیت
در زیر لب از بیم رقیب تو بران در * ما فاتحه خواندیم دمیدن که تواند فتیله موی
یعنی مجنون خواجه آصفی بیت تویی که شمع شب وصلت آرزو کرده * جنون عشق تو او را
فتیله مو کرده فراخ آستین یعنی جوانمرد و سخی دیمکدر کذا فی شرفنامه فراخ دست
زیاده سخی ایضا منها فراخ کام دولتمند و منعم طالب آملی بیت کوشه کیران ستوده
نام بوند * کوچه کردان فراخ کام بوند * سرعتله یوریجی معناسنه ده اولسه جائزدر
فراغت از ریش و برو تش دارم نیم آندن باکم والمم یوقدر شاعر بیت هرکه برمن
بروت نماید * من فراغت ز ریش او دارم فرامکیر مزه لنوب مسخره یه المه ابو المعانی
بیت از نشوه ٔ می ناب بهره نداری خاموش * فرامکیر رندان ای واعظ ریاپوش فردا نیز
دور نیست خلاف وعده مقابلنه جوابدر شاعر بیت عمرم کذشت و عده ٔ فردا همی کند
کفتم ای شوخ نیست فردا دور فرد باطل اول عدده دیرلر که نصف مجموع حاشیتین
واقع اولمیه مثلا اوچ عددکه بین الحاشیتین در عدد تحتانیسی ایکیدر منطق یعنی تنصیف
اولندقده نصفی صحیح اولور یعنی نصفلرنده نصف بولنمز آنک ایچون حاشیه دیرلر و عدد
فوقانیسی دورتدرکه نصفی منطق صحیحدر حاشیتین جمع اولندقده ایکی ایله درت التی اولور
تنصیف اولنسه اوچ اولور بش عدددخی بویله در ایمدی شول عددکه منطق اولمیه یعنی
تنصیف اولندقده کسرقاله اول فرد باطلدر ایمدی ایکی عدد فرد باطلدر زیرا حاشیتی منطق
اولمز مافوقی اوچدر نصفی بربچق اولور کذلک ما تحتی بردر بو تقریر او زره فرد حقیقی جناب
حضرت باری جل شانه در ماسوی فرد باطلدر صائب بو مضمونی لطیف بسله مشدر
تا درین وحدتسرا داری نظر بر خویشتن * در حساب دفتر ایجاد فرد باطلی فرزین بند
آور یعنی حیله ایله مصلحت بتور دیمکدن کنایه در نتکم عصمت بخاری اوغلی شاه ایله
شطرنج اوینارکن باباسی اوغلنه نزاکت ایله تعلیم لعب ایدوب دیمشدر بیت زعشقت فیل
ماند در تو فرزین بند پیش آری * شود شه مات در یکدم رخت کر باختن کیرد فرس نهاده
تست سنک مغلوبکدر بیت کرددوران فرس نهاده ٔ تست * ماه هفت آسمان پیاده ٔ
تست فرمان یافتن وفات ایلمکدر خواجه کمال بیت هرکز که کمان برد کز بنسان ناکاه
فرمانده ٔ روزکار فرمان یابد فلان و بهمان الفاظ اتباعیدندر کبج مج کبی کمال اسمعیل
بیت دل خود طلب چو کردم ز تو نرکست مرا کفت * بر و ای فلان و بهمان بر من چه کار داری
کاهی تابعی تقدیم ایدوب بهمان و فلان دیرلر حکیم انوری بیت در نسبت شاهی ٔ تو همچون
شه شطرنج * نامست و دکر هیچ نه بهمان و فلان را فلان و بهمان بی نقش کوید یعنی بی
تکلفانه سویلر مولانا جامی بیت چو دیبا است کر نقش تکلف ساده نقش من * چه غم کر
ساده میکوید فلان از نقش بهمانش باب الفاء المکسورة فراز کردن جمع ایمک
مثلا در فراز کرددیرلر قپویی قپادی دیمک اولور شاعر * مصرع * چون ناله ام شنید ور وان
در فراز کرد فقع از وکشاد اندن مرادی حاصل اولدی حکیم انوری بیت من از وصلت
فقع تاکی کشایم * چو تو نامم که بر یخ می نکارم * وله ایضا بیت مرا کویی کزین آخر چه مجوبی

چه میجوبی چه میجویم * کمررا از تو بر بندم وقفع تا از تو بکشایم * فقع کشادن لاف آرزو زدن حکیم خاقانی بیت چرخ شد آبی ز لبش دوش فقع کشاد و کفت * اینت نسیم مشکپاش اینت فقاع سکری فیل افکند مغلوب وزبون ایلدی شیخ نظامی بیت چو بشنید این حکم یأجوج را * که فیل افکند هر یکی عوج را باب الفاء المضمومة فروتنی کرد یعنی تواضع ایلدی شیخ نظامی بیت فروتن بود هوشمند کزین * نهد شاخ پر میوه سر بر زمین * فرود آورد سرکش و توانایی زبون ایلمکدن کنایه در شیخ نظامی بیت فرود ای ازسر این کبر و این ناز * فرود آورده خود را میندازد فرودست یعنی زیر دست خواجه سلمان بیت درجهان رسم قدیمست از بزرکان مرحمت * در فرودستان خطا والله اعلم بالصواب فرورفته دم مختنق و الملء دیمك معناسنه وله ایضا بیت نابیست فرورفته دم آواز دهیدش * کوکوش بره دارد و چشم نکرانست فروشدن مردشدن اولمك معناسنه کمال اسمعیل * رباعیه * چون با داجل همنفس مردشود * چون صبح زدم زنده نفس سرد شود خورشید که کس نیست از و پرده دل * از بیم فروشدن همی زرد شود فروکرد جمع ایلدی شاعر بیت در روز عید ساقی ازغیر فروکن * دستی بعذر خواهی در کردن سبوکن فروکش کن یعنی مقام طوت حواجه حافظ بیت دل کفت فروکش کنم این شهر ببویش بیچاره ندانست که یار ش سفری بود فروکشید مکان طوتدی خواجه سلمان بیت دولت وطن کرفته در کوشه سریرت * نصرت فروکشیده درخانه کمانست فولادجنك یعنی متین و محکم مولانا هاتفی بیت چو دیدند دیوان فولاد جنك * که آهن نخواهد شکستن بسنك باب القاف المفتوحة قادرانداز اوق آتمقده ماهر اولانه دیرلر مشفقی همدانی بیت کمانداری که برقتلم پیاپی میرسد اکنون * عجایب قادراندازیست رحمت باد بر تیرش قدرانداز استاد تیرانداز آتدوغی اوق خطا ایتمامکدن کنایه در مولانا کاتبی بیت زان همه تیر که ترك قدرانداز منست * بخت کوتا بسوی من قدری اندازد * حکم انداز دخی بو معنایه در کمال اسمعیل بیت در مصاف کینه ادراك تو حکم انداز عقل * در هزیمت تیر بشکسته کمان انداخته قاضی کیرنك لطیفه کوی اولان آدمه دیرلر ظهیر فاریابی بیت برات بخشش تو بر وجود عامل مرو * معاش دشمنت از نقد قاضی کیرنك * اصلنده قاضی کیرنك نصرالدین خواجه کبی بر یذله کوی اوغوز آدم ایمش لسانندن بعض لطیفه و اوغوزانه سوزلر نقل ایدرلر کذا فی شرفنامه قائم آورد یعنی روز شود ابو المعانی بیت طی شد زمان حسرتم آمد پیام از دلستان * برداشت سمورم فلك آورد قائم پیك بخت قالب تهی کرد یعنی وفات ایلدی امیر حاج بیت نه صورت بر در دیوار صورتخانه چین است * ترا دیدند و خوبان و تهی کردند قالبها قالب از جان تهی کرد اصلی بو یله در بو بیتده اصلی اوزره واقع اولمشدر میرخسرو بیت بیا ای جان هر قالب که تا زنده شوند از سر * بکویت عاشقان کز جان تهی کردند قالبها قائم انداز استاد شطرنج باز شیخ نظامی بیت ملك را قائم الهی بود * قائم انداز پادشاهی بود قائم بریخت عاجز اولوب جنك و خصومت ایلدی حکیم خاقانی بیت بس بقائم ریخت با عدلش جهان * کوچو قائم در جهان ملك باد *

بو ایکی ترکیب مؤید الفضلاده عا جزشک معنا سنه مسطوردر قبا کرد پیرهن یعنی
پاره و چاک ایلدی کذا فی المحمودی قبای کاغذین پوشید یعنی شکایت ایلدی
وداد و فریاد ایلدی ر وملا شکواسی اولان حصیر پاره سن دلوب بوغا زینه کچوروب یاقدوغی
کبی دیار عجمده دخی شکواسی اولان کاغذدن جامه ایدوب وکیوب پادشاه اوکنه یقرلر ایمش
محمد عصار بیت زدست ظلم کالکم کر ددفتر * قبای کاغذین هموارهدر بر قرارداد
مقرر و تحقیق ایلدی ولی دشت بیاضی بیت نمیکنی شبم از ناله منع تا نهم * بخود قرار که
کوش برفغان منست * و عهد بغلق معناسنه خواجه حافظ بیت قراری داده ام بامی
فروشان * که روز غم بجز ساغر نکیرم قزوینی احمق وسخن نافهم و باطل و بیهوده
سوزه سخن قزوینی دیرلر خواجه سلمان درحق عبید زاکانی * قطعه * جهنمی و هجاکو عبید
زاکانی * مقرراست به بید ولئی و بی دینی * اکرچه نیست زقزوین ر وستازادست *
ولیک میشود اندر حدیث قزوینی قصاب آشناجوید آلدامغه دوست آراروودوستنی
آلدارد یمکده اولور کمال بخندی بیت کمال آن غمزه خونت ریخت چون هردم پا وبازی * نبودت
یاد پنداری که قصاب آشناجوید قصب سه دامنی مراد دنیا دراول اعتباریله که موالید
ثلثه انده قایمدر کذا فی المحمودی قصرد وازده دری یعنی فلک ثامن که کواکب ثوابت وبروج
اثنی عشر اولمق مناسبتیله کذا فی شرفنامه قطرهٔ دزد یعنی آفتاب کذا فی ادات الفضلا
قطره زدن لنک چالمق مولاناجامی درصفت اسب بیت براه ارچه شد برقطرهٔ خوی *
ندیدی هیچکس یکقطره ازوی قطره زنان یابجی ولنک اوریجی وله ایضا بیت بو سر
دستارزنی صبحکاه * قطره زنان تادرا صحاب جاه * اصلنده شاطرلرک لنکنه دیرلرایدی محتشم
بیت قطره زدن از چشم ترمن آموخت * بالا دوی ازدود دلم یاد کرفت * بو مقوله شتابله
کیده نه کرم قطره دخی دیرلر وله ایضا بیت که شتاب که چون برق کرم قطره شود * بودمیان
عرق آتش چهنده شرر قفاخورد سله یدی خواجه سلمان بیت ساز ونوای اینجهان
همچونی است بکدمه * بهر نوای بکدمه چندچو دف قفاخوری قفازن مثله خواجه
سلمان بیت سرکویش هوس داری هوس راپشت و پای زن * وزین اندیشه بکروشو دوعالمرا
قفانی زن قلم درکشید یعنی محوایلدی کذا فی شرفنامه بو معنایه مولاناهاتفی بیت بکشو ر
کشایی علم درکشید * تن آسوده کی را قلم درکشید قلندر ازدیده کوید کشی کوره
کلدیکن ایدر حسین قلندر بیت تو نیچو دیده مرابلکه بهتر از دیده * منم قلندر وکوید
قلندر ازدیده قلیه خوار عاشق و معشوق اراسنده واسطه اولانه دیرلر ابوالمعانی
بیت اکرچه قلیه خواری کرد بسیار * نشسته بردرکاشانهٔ یار * ودعوتسز مجالسه
واران سازنکه ده دیرلر وله بیت صحبت تنها کنند ارعارفان * برسرخوان قلیه خوار
آمد همان باب القاف المکسورة قبلهٔ زرتشتیان * یعنی آتش زرتشت طائفه سی
آتش پرست اولدقلری مناسبتیله در کذا فی شرفنامه قطعهٔ وزیری کمی اولان قطعه که
طولی ایکی عرضی قدر اولور قطع و زیری ده دیرلر مولانا نیشابوری بیت وزیر کفت که فتاحی
ارید یوان جست * عجب مدار وزیر پست قطع دیوانم باب القاف المضمومة قرآن خوان * یعنی

یعنی منصبدن معزول کذافی موید الفضلا مولانا عمید الدین . بیت عمید انست در وقت
عمل الحمد وشد ناکه * بحکم شاه قرآن خوان بحمد الله بحمد الله (قلماش) بیهوده
کو و هرزه درای حضرت مولانا بیت خمش کو تا که قلماشست کویم * ولکن له تطا لبنی بمعناه
(قندزارد) یعنی شب شود ابو المعانی . بیت زلف چون برعارض آن ماهرو کرد دنقاب *
قندز آرد در نکاه صبح رویش شد حجاب (قربان سرش کن) باشنه فدا ایله حکیم شفایی
. بیت دزدیده نکاهی که رقیبت نه پسندد * قربان سر نازکن وسوی من انداز * حکیم
شفایی یه شاه عجم بر بدره التون انعام ایتدکده بکیما ملك ایله سك لوند نام بر ندیم مجلس
بو بیتی تحریف ایدوب بالبداهه سویلر . بیت آن بدرهٔ زری که شفایی نه پسندد * قربان سر کربه
کن و پیش سك انداز (باب الکاف المفتوحه) (کاتب جان) * یعنی خداوند تعالی جل
ذکره کذافی شرفنامه (کاخ خورده) یعنی سله یدی حکیم انوری بیت نه چرخ چرخ
از وکاخ خورده در جنبش * نه کوه کوه از وکوش خورده در بالا * کوش خورده کوشمال
یدی دیمکدر (کار از سر کذشت) ایش ایشدن کچدی میرا بو المعانی . بیت غم حسرت
بملك صبر میکرد هجوم ایدل * چو کار از سر کذشت آیا چه باشد بعد ازین تدبیر * بو معنایه
عربیده بلغ السیل الربا دیرلر تکم بو بیتده واقعدر اوحد الدین اصفها . بیت بنزدیك آن
دلربا کفته نیست * که مارا کذر کرد سیل از ربا (کار او کل کرد) کیزلو ایشی آچلدی
مولانا عرفی شیرازی بیت مشو باهر خسی ای غنچهٔ باغ حیا همدم * تبسم کردنت با این
و آن کل میکند آخر * بو معنایه طالب آملی بیت غنچه های کل که قصد خون بلبل میکند *
عاشقی پنهان نماند عاقبت کل میکند (کارد باستخوان رسید) تحمله جان قالمدی بو تعبیر
ترکیده دخی وار در عبد الخالق بیت نماند طاقت جور زمانهٔ غدار * رسید کارد آخر
باستخوان مرا (کارد زد) ایشی کو کا سز طوتانه دیرلر مولانا هاتفی . بیت باندازهٔ کار
کس داد مزد * زمزدش نشد بهره در کارد زد (کارش بالا کرفت) ایشی ایلرو کلدی
خیالی عجم بیت تا دل از شوق کل رو بت ره صحرا کرفت * کار او از بندهٔ کی قامتت بالا
کرفت (کارش بالا میرود) مثله خواجه حافظ بیت حافظ بزم مجلس سلطان غیاث دین *
غافل مشو که کار تو بالا همی رود (کارش روشن شد) ایشی صورت بولدی محمد عصار
. بیت چو کار من نشد روشن بکفتار * لکن را کار فرمودم درین کار (کارش روشن نکشته)
ایشی صورت بولمدی وله ایضا بیت ز تاب فکر شان بکداخته تن * نکشته از زبانشان کار
روشن (کار مدار) کسنه یی رنجیده خاطر ایله محتشم . بیت ای باغبان چو باغ ز مرغان
تهی کنی * کاری به بلبلان کهن آشیان بکن (کار هند وان واژ کونه است) بر نسنه ایچون
معکوس ومقلوبدر دیمکدن کنایه در رکن الدین یکرانی . بیت خاکپایت راز حل از دیده
بر سر می نهد * آری آری هست دائم کار هندو واژکون * مولانا هاتفی در تعریف فیل . بیت
دمی دار داز پیش خرطوم تام * بود واژ کون کار هندو تمام (کار پست دست بسته)
بو ایشی هیچ کسنه ایتمدی محتشم کاشی . بیت تا دست راحنا بست دل برد ازین شکسته *
دل بردنی باین رنك کار پست دست بسته (کاسه کردانی) یعنی کدایی کذا فی شرفنامه

اما فرهنك جهانكيريده تكرار معناسنه روايت ايدوب بو بيته متمسك اولمش حكيم خاقانى
بيت درطريق كعبه جان چرخ زرين كاسه را * ازپى دريوزه جانى كاسه كردان ديده اند
كاسهٔ همسايه پايها دارد تركيده اول لقمه سى اوقرنده قالمز ديدكلرى مثلدر
ابو المعانى بيت نان مردان ميشود برمرد وام * كاسهٔ همسايه دارد پايها كاغذ زر
پادشاهلر فقرا وصلحايه احسان ايتديكى وظيفه براتى كمال اسمعيل بيت چوندهى
كاغذ زر شاعرانرا * بده بارى بهاى شعر كاغذ كافرما جرا بدمعامله وخصومت
ايدیجى مولانا اميدى بيت سياه فتنه چون كم فرصتى كرد * سپهر سفله كافرماجرابى
كاله برخرش بنه كندويه حدينى بلدرمولانا جامى بيت كالهٔ دجال بنه برخرش *
روبه بيابان عدم ده سرش كان يسار يعنى دولتمند ومالدار كذا فى شرفنامه كاودل
زبون وضعيفه جور ايدیجى شيخ نظامى بيت مشو با زبون افكنان كاودل * كه مانى
دراندوه چون خربكل كاوريش ابله واحمق حكيم خاقانى بيت كى عجب كركاوريش
زركر كوساله ساز * طبع صاحب كف بيضا برنتابد پيش ازين كاوزاد ميراث
حاصل اولدى ودخى اميد اولنميان يردن زياده نفع حاصل اولدقده ضرب ايدرلر ازاقبالنامه
بيت بهندوستان پيرى ازخر فتاد * پدر مردهٔ رابچين كاوزاد كاوزرين اولا لتون
قدح كه كاو شكلنده دوزلمش اوله كاوسيمين كمشدن اولان كاوسفالين خاكدن
اولان اما طپراق قدحدن شراب ايچمنك حسنى ندر فغفوريدن اولمق وار كاوكردون
برج ثور كاوكون يعنى احمق وابله كذا فى المحمودى كاهل پاى مردود ايش سنه
كوچسز اولان آدم كمال خجندى بيت كونكيرى جست شرين دست سيمينش كمال * پيش
اهل عقل باشى كاهل مرد ودپاى كباب خامسوز قرصنبه ديدكلريدر عصمت بخارى
بيت بر آتش سوختم دلرا ازان حسرت كه تاروزى * كباب خامسوز خود رسانم بر نمكدانش
يالكز خامسوز دخى ديرلر ولى دشت بياضى بيت جكر كباب شود ليك خامسوز
شود * دروكهى كه شود زور ترائر آتش * بو معنايه نيم سوز دخى ديرلر ميرخسرو بيت
مست خراب مراحاجت نقلى دكر * هست ولى نيمسوز سوى نمكدان بريد كب زدن
آوردا ويندرمك ودخى لاف اورمق معناسنه در حكيم انورى بيت نفس من بر ترازانست كه
مجروح شود * خاصه از كب زدن بيهدهٔ بى هنران كبود كيسه صكره دن دولته
ايرمش كمال اسمعيل بيت بين كبودىٔ اين كيسهٔ سپهر كه او * بيك درست چنين نيز
ميكند بازار كج دار ومريز تركيده قارده يورى ايزك بلورتمه ديدكاريدر ابو المعانى بيت
درازل دادكفم جام غمت ساقىٔ عشق * كفت كج دار ومريز خون جكر سرشار رست * كمال
خجندى بيت كرد خون همه بكردن زلف * كفت كج دار وطره را ومريز كدو افتاد
وبادنجان آمد بر شخص بيهوده كيدوب برينه كندوكبى بر باطل دخى كلدكده ضرب ايدرلر
كمال خجندينك كل احمد نام بردرويشى كيدوب برينه حاجى اسود نام اول طبيعت واول
خلقده بردرويش كلدكده شيخ بو قطعه يى بيورمش * قطعه * چوحاجى احمد كل از در
شيخ * جدا افتاد وافغان بر آمد * روان بر منظر اوحاجى اسود * طربناك وخوش

وخوش وخندان بر آمد * چو تا بستان رسید وشد هوا کرم * کدو افتاد وبادنجان بر آمد
﴿ کرد آلود سازد ﴾ یعنی اثواب دنیا ویرر کذا فی ادات الفضلا ﴿ کردرفت ﴾ کاف عجمیله محو
اولدی دیمکدر شاعر بیت از حسرت نکاه توای شوخ وشیوه کار * چندان کریست دیده
کدریا بکردرفت ﴿ کردون سرشت ﴾ یعنی متکبر ومتعظم کذا فی مؤید الفضلا ﴿ کردون
نمط پلنك کرد ﴾ یعنی جهانده امن قالمادی کذا فی شرفنامه ﴿ کردی کرد ﴾ مردلك وپهلوانلق
ایلدی مولانا کاتبی بیت کرددر چشم غبار خاك راه او صبا * کس چه دانستی که تا که او چنین
کردی کند ﴿ کردی ومردی ﴾ نقدر حقیر ایسه ده حریفلدن قالماز کمال خجندی بیت بروی
مرد باشد کرد این راه * نخواندی این مثل کردی ومردی * دیکر بیت هست مردان نهان
بهر کردی * نه شنیدی که کردی ومردی ﴿ کرکس ته کش ﴾ وتیر کره آتش کیجه لرده
یلدزدوشدی دیدکلریدر عربیله شهاب دوشدی دیرلر کذا فی شرفنامه ﴿ کرم خون ﴾
روحه یقین اولان آدم اکثر دلبر وصفنده استعمال اولنور کاهی باده یه ده صفت ایدرلر مولانا
هلالی بیت دختر رز که شیشه منزل کرد * کرم خون بود جای در دل کرد ﴿ کرم دلان ﴾
یعنی عاشقان وسوخته دلان کذا فی شرفنامه ﴿ کرم ران ﴾ آتی پك سور وب شتابله کیدنه
دیرلر شاعر * مصرع * آن اسب تاز تاختن وکرم راندنت * بو معنایه ﴿ کرم تازی ﴾ دخی
دیرلر ﴿ کرم روان ﴾ یعنی عاشقان وسالکان وبشتاب روندکان کذا فی شرفنامه ﴿ کرم
سیر ﴾ کسر سین ایله صواهل یعنی زیاده اسی مواضع شیخ نظامی * مثنوی * مهین با تو زمین
بوسید وبر جست * بخسرو کفت مارا حاجتی هست * که دار الملك بردع را نوازی * زمستانی
در انجا عیش سازی * هوای کرمسیر ست آن طرفرا * فراخیها بود آب وعلفرا ﴿ کرم
شد ﴾ انجندی ودخی تهور ایلدی شیخ نظامی بیت چو آکاه شد آن نصیحت کذار * که از پند
او کرم شد شهریار ﴿ کرم عنان ﴾ مثل کرمران مرقوم مولانا کاتبی بیت فغان ز تندی آن
شهسوار کرم عنان * کزو حواله در ویش تازیانه کند ﴿ کس از بهر کس خود درانه کشته
است ﴾ ترکیده اولمش ار دنجه اولمش یوق دیدکلریدر شیخ نظامی بیت بجز شیرین که در
خاك درشنست * کسی از بهر کس خود درانه کشتست ﴿ کسی داند که اشتر میچراند ﴾ روزکارك
حالنی ستمن چکن بیلور استاد دیمشدر بیت میان عاشق ومعشوق رمزیست * کسی داند
که اشتر میچراند * بو مثلده حضرت اویس القرنی رضی الله عنهه تلمیح واردر ﴿ کس نکوید
که دوغ من ترشست ﴾ ترکیده بعینها مستعملدر کمسه یوغردم اکشیدر دیمزدیرلر شیخ نظامی
بیت هرکسی در زمانه بی رهشست * کس نکوید که دوغ من ترشست ﴿ کشتی زر ﴾
یعنی ماه نو وشراب طلو ساغردن کنایه در کذا فی شرفنامه ﴿ کشش خاطر ﴾ شوق ومیل
خاطر کذا فی المحمودی ﴿ کعب الغزال ﴾ پنیر شکری حافظ بیت کالقند شعر من ز بنفشه
شکر پراست * زان غیرت طبرزد وکعب الغزال شد ﴿ کعبه جها نکرد ﴾ یعنی آفتاب
کذا فی المجمع ﴿ کفن بر دوش افکند ﴾ یعنی عذر دیلدی خواجه سلمان بیت غلام خواجه
بودم بر وعاصی شدم عمری * پس افکندم کفن بر دوش وپیشش با کفن رفتم ﴿ کلوخ خشك
بر لب مالید ﴾ تجاهل ایتدی یعنی اولدکلدن کلدی شیخ نظامی بیت لبش تر بود از خون

خورذن شب * كلوخ خشك راما ليد برلب ﴿ كلاغش بركلوخ نشيند﴾ هركسه رام اولان دلبر حقنده ايراد ايدرلر شيخ نظامى . بيت چه بايد ملك جان دادن بشوخى * كه ننشيند كلاغش بر كلوخى ﴿ كلوخ امرود ﴾ اسلوب وقيافتى آدم كبى معقول اما طبيعتى وحوش و بهايم كبى نامعقول اولان آدم وغيرى مولانا جامى بيت كه بر آن سيب نه دستش بودى * كرده از سنك كلوخ امرودى ﴿ كليد ايمان ﴾ يعنى كلمهٔ شهادت كذا فى شرفنامه ﴿ كمان از نهال فرود ار ﴾ تهور وغضبى اشاغى قو يعنى تسكين ايله بو تركيب بو تعبير ايله راقم الحروفه اثناى جمع وتأليف كتابده عالم رؤياده بو ضرب مثلى دخى كتابكده يازدكمى ديو اشارت وبيان اولندى خاطرده فى الحال نقش اولوب بو محله تسويد وترقيم اولندى حال بوكه بو واقعه دن اقدم مسموع وياخود منظور فقير دكل ايدى اول اجلدن نقل وشاهدى يازلمامشدر ﴿ كم آب ﴾ يعنى بى حجاب وبى حيا خواجه سلمان . بيت از غايت كم آبىٔ روى مهر شمر * كو نام خويش قلزم زخار ميكند ﴿ كمان افكند ﴾ عاجز اولدى كمال اسمعيل در توحيد بارى . بيت كلامى كه بر قصر ادراك او * بيفكند فكرت كمان ﴿ كمان دستكش ﴾ قوله قولاى آدم معنى جهتيله كپازه يه دخى ديرلر خواجه سلمان . بيت طفل بخت تست برنا نى كه چرخ كوز پشت * چون كمان دستكش در قبضهٔ فرمان اوست * بو معناده يالكز دستكش دخى ديرلر وله ايضا بيت پيش زور بازويت قوس فلك شد دستكش * زير پاى همتت مال جهان شد پايمال * مجازا مغلوب معناسنده ده استعمال اولنور وله ايضا بيت دستكش جفا مكن آب رخم كه فيض او * بى مدد سرشك من در عدن نميكند * ﴿ كمر بسته ﴾ يعنى خدمتكار نثارى بيت فلك ز خيل كمر بسته هاى اوست كه بندد * زشكل قوس قزح برميان خويش مناطق ﴿ كم زد ﴾ يعنى ترك ايلدى حكيم سنايى * مثنوى * دين وملت كه در عدم زدنست * كم شدن از براى كم زدنست * آنكه كم زد وجود عالم را * كو ببين مصطفى وآدم را * وتواضع ايلدى معناسنه حضرت مولانا بيت كم زدهٔ آن مه نو بدر شد * تا نزنى كم نرهى از كمى * ودخى نقش زار قمار رهنه دن اكسلك كلدوكنه ديرلر زيرا ايله اولنجق رهنه يى آليمز مغلوب اولور شيخ نظامى درنعت بيت سكه تو زن تا امرا كم زنند * خطبه تو كن تا خطبا دم زنند ﴿ كم زده چند ﴾ يعنى كفار ومنافقين كذا فى شرفنامه ﴿ كم زده ﴾ مدبر وبى دولت شيخ نظامى بيت طالع بد بود وبد اختر شدم * كم زدهٔ كوى قلندر شدم ﴿ كم ظرف ﴾ حوصله سز وچوق شرابه تحملى اولميان طالب آملى بيت ازان پيمانه آمد اولين دور * زكم ظرفى شدم از بوى آن مست * ومجلسده ياوه لاغ ايدنه ده ديرلر شانىٔ تكلو بيت شراب عشق پر زور ست كم در كارشانى كن * كه او بسيار كم ظرفست ترسم تار ودتابش * بو معنايه بى ته دخى ديرلر محتشم كاشى . بيت چاه زنخدانش ببين اى ديده وكارى مكن * كاندر ته دوزخ فتد جان من بى ته دكر ﴿ كم كرفت ﴾ ترك ايلدى مولانا هاتفى * مثنوى * كسى كو تواند كه كم سر كرفت * تواند كريبان قيصر كرفت * اكر بايدت سر كم تاج كير * اكر تاج ده باش ته باج كير ﴿ كمكاسه ﴾ خسيس وبخيل شريف تبريزى بيت كان ودريا پيش او كمكاسه ونوكيسه اند * پيشهٔ آن ممسكى وشيوهٔ اين مدخلى

مدخلی کنج باد آورد زحمتسز قازه‌نلمش مال ومشقتسز رزق شیخ نظامی بیت زخاکش
راه را کنج زوان بود * مکر خود کنج باد آورد آن بود کنج حکیم یعنی سورهٔ فاتحه کذا فی
شرفنامه کنج نامه یعنی طبیعته موافق نسنه و دخی سخن اصلنلرینه مغر بیلرك فتح کنوز
ودفائنی ایچون مخصوص کتابنه ده دیرلر مولانا کاتبی بیت غلامی خط ساقی سعادت ازلست
کدای میکده را کنج نامه در بغلست * وله ایضا بیت کنج مرادرا خط خوبان بود سجل * این کنج
نامه ایست که هیچ اژدها نیافت کندم نما یوزه‌کولیجی کمال خجندی بیت روی کندم کون نمود
وجان ما بیکجو فروخت * ازچه شد یار اینچنین کندم نما وجوفروش کندهٔ جهار بند
یعنی دنیا کذا فی مؤید الفضلا کهر خطا نکند اصل خطا ایلمز کمال اسمعیل بیت همه
صواب رود بر زبان او زیرا * که لفظ او کهراست وکهر نکرد خطا کوهرزای یعنی
نیکوکار وهنرمند کذا فی شرفنامه کوهر مطهره یعنی اصل پاك و نفس پاك ایضا منها
باب الکاف المکسورة کران پای آغر یوریشلو هرنه اولورسه نصیر همدانی
بیت نکاهم هر کجا کرد دکران پای * بماند از دلم صد پاره از جای کرانجان یعنی ثقیل
وکاهل کذا فی المؤید اما شرفنامه‌ده پالوده معناسنه مسطوردر کران رکاب کرانبای مرقوم
معناسنه‌در مولانا وحشی بیت چو منشین رکاب بوسم چه سبك عنان سواری * چو بغیم
همعنانی چه بلا کران رکابی کران سایه آغرجانلو وجودی ثقیل اولانه دیرلر حکیم
انوری بیت چون کرانمایه شد ازمن که سبقا نم تشریف * چون کران سایه تر ازمن که نماید ابرام
کران سر یعنی متکبر وسپاه انبوه کذا فی شرفنامه ترکیده آغر باشلو دیملك صفت
ممدوحه‌در کران سرشت یعنی متکبر وحمال بار کش ودخی کاهل کذا فی المحمودی
کرانمایه قیمتلو وزیاده سرمایه‌لو کذا فی مجمع الفرس کردار ایش وکوج معناسنه مولانا
صائب اصفهانی بیت مدتی کفتار بی کردار کردی مرحمت * روزکاری هم بمن کردار بی کفتار ده
کرد پای حوض میکشت محل تهمته اوغره‌دی ودخی ایشی آشکارا تمام‌لك استدی شیخ
نظامی بیت بشب زان حوض پایه پایه نکذشت * همه شب کرد پای حوض میکشت *
کرد سرش کردم جانمی یولیکه فدا ایلدم وقوعی تبریزی بیت چه کرده‌ام سبب رنجش
توچیست بکو * بیا که کرد سر بدکانیت کردم * یا لکن سرش کردم دخی دیرلر قاضی نور
اصفهانی بیت سر آن تند خو کردم که بتواند باسانی * جهانی را بیك چین جبین بی دست
وپا کردان کرد سر خود دوید کندی کندوی سرکشته وآواره ایلدی ودخی کندو
بلد بکنه کندی دیملك اولور کرد سر خود کردید دخی بو معنایه‌در کمال اسمعیل بیت پرکار وش
از آن خود بر کرد سر بکردید * کومی نهد بیکسو از بهر یار پایی کردش نمیتوان کردید یانه
اوغره‌مق اولمز شاعر بیت بران سرم که بکردش بکرده‌ام لیکن * چنان نشسته بکردش
نمیتوان کردید کردنامه سکه‌لی دینار رضی الدین نیشابوری بیت کرد نامه است که شه
اهل هنر را کرده است * شکل تدویر که بر دائرهٔ دینارست کرفته زد لاف اوردی شیخ
نظامی بیت کرفته مزن درحریف افکنی * کرفته شوی کر کرفته زنی کرفته سر واله
ومتحیر کمال خجندی بیت حدیث سر ما وپای حبیب * چو از سر کرفتی بپایان رسان *

﴿كره بباد مزن﴾ دنيا تحصيلنه چالشمه خواجه حافظ بيت كره بباد مزن كرچه برمراد وزد
كه اين مثل بسخن باد با سليمان كفت ﴿كره بر باد بست﴾ مشكل مصلحتى وجوده كتوردى
مولانا هاتفى بيت كره بست بر باد تيمار كر * دم باد پا بركره خوبتر ﴿كريز پاى﴾ يعنى
قاچغان قول وغيره بيت هستم زجان غلامت اما كريز پايم * صدره اكر فروشى بكريزم
وبيايم ﴿كرى كند﴾ اكا دكرديك معنا سنه خواجه حافظ بيت مكدر است دل آتش
بخرقه خواهم كرد * بيا بيا كه كرى ميكنند تماشايى * مولانا جامى بيت جامى بمير داز غم يارى كه
بهر او * كرصد هزار يار بميرى كرى كند * كاهى آخرينه ادات توصيف كتوروب كرى مند
ديرلر وله ايضا بيت بكرى مند تحفه ياد كند * بكرامى هديه شاد كند ﴿كريه دركلو كره شد﴾
شدت المدن كنايه دركمال خجندى بيت كهتم باهونا له غم ازدل برون كنم * شد كريه دركلو كرهم آه
چون كنم ﴿كله تو ترا آن من مرا﴾ ايكى دوست چكشوب بارشد قلرنده ماجرا اكلامق ايچون
ايراد ايدرلر شاعر بيت آزردن دل بديد وبخنده كفت * كله تو تراو آن من مرا ﴿كيرغانه
قاضيست﴾ كاوب كيمه نى وكيروب چقانى چوق اولان اوه ديرلر قاضى بخارا حقنده غلام
زيركى ديمشدر * قطعه * پسرك معطى خراباتيست * قاضى كوچك از وبمى راضيست
كيرش از كون بدر نمى آيد * كون او كيرخانه قاضيست ﴿كيركاشى﴾ زبق كه عورات
استعمال ايدرلر حكيم شفائى درهجوملا ذوقى * رباعيه * ذوقى ريشت به پشم ما شى ماند
شعرت نمدز خوش قماشى ماند * يينت بسنك سرتراشى ماند * عينك چونهى بكير
كاشى ماند ﴿كيركاوى خوردكه خرنخورد﴾ دوكلمه اصلاح اولميان حقنده ضرب ايدرلر
مولانا طوسى * قطعه * سروا كربا قدت كند دعوى * يارب از عمر خويش برنخورد * كز
رقيبت كند بطوسى جنك * كيركاوى خوردكه خرنخورد ﴿كيرودار﴾ اكرچه جنك معناسنه در
اما شرفنامه ده بمعنى فرمانده يعنى حاكم ﴿كيسه ببرك كند تابند﴾ يعنى سخاوت كند شيخ
نظامى بيت بزركى بايدت دل درسخا بند * سركيسه ببرك كند تابند ﴿كيك درشلوار﴾
مضطرب وبيقرار اولمقدن كنايه در حكيم انورى بيت چرخ را با شرفش سنك فتد درموزه
كوه را باسخطش كيك فتد درشلوار ﴿باب الكاف المضمومة﴾ كدام سكست يعنى نه
وجودى ونه حدى واردر قاضى يحيى نور بخشى بيت نهاده بوفادارى ارچه نام سكم * سك
تو اهل وفايند من كدام سكم ﴿كربه بيد﴾ سكوت چيچكى مولانا اميدى بيت اكربا نبات
از نهيب آوردرو * كند كربه بيد قصد كبوتر ﴿كربه درانبان﴾ مكر وحيله دن كنايه در
حكيم انورى بيت طمع كو كربه درانبان فروشد * كه بخل امروز باسك در جوالست *
﴿كربه در زندان سرا﴾ غايت بخلدن كنايه در كربه يى حفظ ممكن دكل ايكن زندانده حبس
ايدرديمكدر كذا فى موئد الفضلا ﴿كربه عابد نماز كرد﴾ ورع وتقوى اظهار ايلدى ينه
حيله سى واردر خواجه حافظ بيت اى كبك خوشخرام كجا ميروى بايست * غره مشوكه كربه
عابد نماز كرد ﴿كربه همه شب بخواب بيند دنبه﴾ تركيده آج طاوق كندوينى آرپه انبارنده
صانوردى كارى مثلدر مير صادق بيت عاشق بخودش كر بكند وصلتش اميد * كربه همه
شب بخواب بيند دنبه ﴿كرك آشتى كردن﴾ ظاهرده محبت وباطنده عداوت طوتمغه ديرلر مولانا

مولانا آصفی بیت ای صبادردل یوسف بکو یعقوب را * آشتی کردندا خوانش ولی کرك
آشتی * شیخ نظامی بیت بادکه با خاك بکرك آشتیست * ایمن ازین راه بنا داشتیست ع کرك
آشنا یی م غدر ونفاق ومکر وحیله ایله دوستلق ایتمکه دیرلر کذا فی المحمودی ع کرك باران
دیده م اشمش یورتمش وکورمش پخورمش بصیری بغدادی بیت روز باران بسکه
درکوی بتان کردیده ام * درطریق عشقبازی کرك باران دیده ام ع کرك زاده عاقبت کرك شود
بد اصل تربیت ایله اصل زاده اولمز شیخ سعدی بیت عاقبت کرك زاده کرك شود * کرچه با
آدمی بزرك شود ع کرك یوسف م افترا ایله متهم اولان آدم حقنده ایراد ایدرلر ابو المعانی بیت
بیخبر از جرم وکردند اعدا متهم * دامن پاکم دروغ آلوده کرك یوسفم ع کره از خر نزاید م
بد اصلدن ایولك کلمز حضرت مولانا بیت هیچ کندم کاری وجو بردهد * دیده اسبی که
کره خر دهد ع کشاده ابرو م یعنی کولر یوزلو عربیده صبیح الوجه دیدکلریدر ابو المعانی
بیت روی عبوس واعظ نبود کشاده ابرو * رندان باده آشام دائم شوند خوش رو
ع کشاده پیشانی م یوزی آق آلنی آچق عربیده وضاح الجبین دیدکلری تعبیردر ع کشادن
فقاع م یعنی تفاخر کردن کذا فی شرفنامه ع کشادنامه م منشور احکام سلاطین حکیم
سنائی بیت نشود بسته جز به بی طمعی * نقشهای کشادنامه دعا ع کلاه انداز م
اشتیاق تام ایله طالب معناسنه منلا عزتی بیت بشوخی مثل آن هرکز ندیدم * کلاه انداز
میکشتم بعمری ع کلاه برسر نهاد م آزنسنه یی زیاده وعظیم کوسترمك حکیم انوری بیت
قطره باران ازو بر روی ابری کی چکد * کوکلاهی برسرش ننهاد خالی از حباب ع کلاهش
زدو بر دنیاید م علوهمتدن عبارتدر حکیم انوری بیت کفت او را که چکونه کنم * که کلاهی
نیایدش زد وبرد ع کل اوست م انك نشانی وعلامتی واردر میرخسرو بیت رخش کل کل
برامد از می وکفتم چه تابست این * کشاد آن غنچه لب لب را که کلهای شرابست این * مولانا
هلالی بیت مستانه زکلهاست که بر سر زده باز * اینها کل آنست که ساغر زده باز ع کل
ابری م یعنی ابر بهاری مولانا صائب بیت هرفرقه را دل از سخنی تازه میشود * بر هر کل
زمین کل ابری کاشته اند * وله بیت کار ما از ساغر پرمی بسامان میشود * مجلس ما از کل ابری
کلستان میشود ع کل بچشم افتاد م یعنی کوزه آق دوشدی صائب بیت روزکارم تیره
وبختم سیاه افتاده است * کل بچشم روزم از مهر وماه افتاده است ع کلدسته م مناره دن
کنایه در مولانا هاتفی بیت مؤذن زکلدسته شد نغمه ساز * چو بلبل که برشاخ کل شد
طراز ع کل زمین م عیش وعشرت اوله جق مکان مولانا آصفی بیت درهر کل زمینی دارند
شکل نرکس * پیران باده پیما پر کرده جام باده * ودخی محلات اراسنده جای جمعیت
اولان مکانه دیرلر بابا فغانی بیت تودر غرور حسن که درهر کل زمین * خلقی در آرزوی
سلام تو میکشند ع کل صباح م یعنی چین سحر صباح وقتی ظاهر اولدیغی محل مولانا آصفی
بیت عرق زمی بدرخت کل صباح بهار * نشسته برسمن ولاله شبنم سحراست ع کاشتن
شکوفه کرد م کنزلو احوالی آچلدی شیخ نظامی بیت آن شب از رخنه که داشت ملش *
زاب دیده شکوفه کرد کلش ع کل شکفتن م رازاچلمق درسیفی بخاری بیت هست از دهنت

در دل هر غنچه سخنها * کلها شکفد کر بکشایند دهنها کل کردن راز آچمق معناسنه
طالب کیلانی بیت غنچهٔ کل با زقصد خون بلبل میکند * عاشقی پنهان نماند عاقبت کل
میکند * بو حادثه ظهورینه ده دیرلر خواجه کمال بیت مشو با هرکسی ای غنچهٔ باغ حیا همدم *
تبسم کردنت با این و آن کل میکند آخر کل وا کردن دخی بو معنایه در غیاث الدین
بیت ای صبا آن باغ عارض را تماشا کردهٔ * مضطرب می بینمت کویا که کل وا کردهٔ * مولانا
عبد الرحمن جامی حادثه ظهورینه کل شکفت دخی دیمشدر بیت کلها شکفت وکلرخ من زیر
خاك خفت * ماواد رین دیار عجایب کلی شکفت کل نافرمان بنفشه مجنون جب
نویس بیت روی برتافت ز حکم تو کل نافرمان * هست برکشتن ز ویش کل نافرمانی کلوخ
انداز بیهوده کفتار و پریشان کوی شیخ نظامی بیت کلوخ انداخته چون خشم نمناك
کلوخ اندازیٔ ناکرده بر خاك * ودخی کندینی بلاز اوضاع ناهموار صاحبنه دیرلر شیخ سعدی
بیت مکن با هر کلوخ انداز بیکار * سر خود را بنادانی شکستن کله رنکله جنبان دیار
عجمده زنبان اشخاصك کلاهلری اولور او زنده خایه شکلنده سرخ رنك نشانلری اولور اول
مقوله‌یه بو وجه تسمیه اولنمش حکیم شفایی در هجو وزیر مؤمن خان بیت کر در ملك کل منی
سیلك باز سقط شد * بابای کله رنکله جنبان بکجا رفت کله شکست صاریغی یاعرقچینی
بجرو کیمکدن عبارتدر خواجه سلمان * مصرع * خاصه که طرف کله برمه تابان شکست
وکاغد بوکمکه ده کاغد شکست دیرلر مصرع ثانی * مصرع * تیر محرر ترا کاغذ دیوان شکست
کم شدن نخود سیاه برکمسنه مراد مقصودنه وصولده عاجز اولدقده ایراد ایدرلر بیت
ربود خال تو کفتم دل مرا ای ماه * بناز کفت که کم شدن نخود سیاه کنبد اعظم یعنی عرش
مجید کذا فی شرفنامه کنبد زد آتی نقله قودی ودخی آت چحراتدی مولانا جامی در
صفت براق بیت کنبد خاك پس پشت افکن * راند از آفاق برون کنبد زن * کنبد اصلنده
نقل اورمغك موضوع اسمیدر میر خسرو بیت زهمت سا ختم رخش فلك کام * بیك
کنبد رسیدم بر نهم بام کنبد کرد مثله حضرت مولانا بیت تازیانه برزدی اسپم بکشت
کنبدی کرد وز کردون بر کذشت کنبد کل یعنی غنچهٔ کل حکیم خاقانی بیت فریب کنبد
نیلوفری مخور که کنون * اجل چو کنبد کل بر فشاندت عمدا * بو معنایه خواجه سلمان
بیت وکر ز باد نکردد خراب کنبد کل * نسیم لطف اکر باد را شود معمار کنبد جهار بند
یعنی دنیا کذا فی مجمع الفرس کنبد صوفی لباس یعنی فلك کذا فی شرفنامه کنبد طاقدیس
یعنی فلك ایضا منها کنبد مقرنس مثله ایضا منها کنده بر پای خویش زد
ترکیبه کندی ایاغنه بالته اوردی دیدکلری مثلدر شیخ نظامی بیت چو طالع جهانکردی
آورد به پیش * نشاید زدن کنده بر پای خویش کندهٔ تیر خورده مرد پخته و محنت
کشیده و کار جهان آزموده کمال خجندی بیت دلم ز زخم زبانها نکردد آزرده * که عاشق
تو بود کندهٔ تیر خورده کواه او در آستین حاضر جواب وسوزی اثباتله سویلر مولانا
کشوری در نعت شریف بیت اطلس زربفت سلطانیست فرش آسمان * شال فقرش را
کواه رحمت اندر آستین * عشقی تبریزی بیت ز ساعد تو ز بس داغ آتشین باشد * کواه

کواه عاشق مسکین در آستین باشد کواه او مغربیست سوزنده صدق وحقیقت
واد عا سنده دلالت وثبات یوق دیمکدر مولانا کاتبی بیت کر کویدت فقیه که ز ریست
پاك این * مشنو که آن کواهی او مغربی بود کوته آستین صورت صلاحده اولان اهل
فسادر زیرا سارق فراخ آستین اولور مسروقی ستر واخفا ایچون عربیده اخذ بد القمیص
دیرلر خواجه حافظ * مصرع * در ازدستی این کوته آستینا نربین کوته اندیش
صوکن صایهز مولانا جامی بیت نوشته بدان نکتهٔ جا نکداز * که ای کوته اندیش ودامن
دراز کوته بام دون همت وبی غیرت ودخی اسرار واحوالنی افشا ایدیجی اوحد الدین
اصفهانی بیت حال می خوردنم از روزن و سوراخ نشست * همه همسایه بدیدند ز کوته
بامی کوته بین غلط اندیش وبی تدبیر کمال خجندی بیت بعهد قامتت برکنده باد اچشم
کوته بین * که چون نرکس نظر بر سرو و بر شمشاد میدارد کوته دیوار ترکیبده یالیمی
الحق دیدکاری مثلدر کمال اصفهانی بیت کنبد چرخ که بالا ودراز آهنکست * هست با همت
عالیٔ تو کوته دیوار * بو معنایه پست دیوار دخی دیرلر مولانا هاتفی بیت چه صفهای چرکه
بهم داد دست * شد آن پیکران دشت دیوار پست * چرکه سور کون آویدر کودران
یعنی رفاهیت ابو المعانی بیت کشته ام در شهر عشقت از ستم بی خانمان * در زمان حسن
دلسوزت ندیدم کودران کورجدا خانه جدا برکسنه نك محبتندن اعراض اولندقده
ایرادایدرلر مولانا جامی بیت مرده وزنده ملولم ز ملاقات رقیب * هست دیرین مثلی
کورجدا خانه جدا کوساله ازپشت میخ پرد ترکیبده الفنادیله اوچاردیدکاری مثلدر
ابو المعانی بیت بزندان چرا میکند صوفی توبیخ * که پرید کوساله از پشت میخ کوش
بدرشد یعنی منتظر اولدی کذا فی شرفنامه کوش پهن کرد قولق قباردی
خواجه حافظ بیت دوشم ز بلبلی چه خوش آمد که می سرود * کل پهن کرده کوش زشاخ
درخت خویش کوش بیفشرد یعنی کوشمال ویردی کذا فی شرفنامه کوش خورد
مثله حکیم انوری بیت نه ز آسیب قضا کوش خوری * نه باشکال فلك درمانی کوش دار
شرفنامه ده محافظه ایله معناسنه دراما مشهوری غافل اولمه معناسنه در حکیم فردوسی بیت
در آندم که اسب افکنی هوش دار * سایم وم آورد را کوش دار * فرهنك میرزا شاه حسین
وفانی ده بمعنی بدل کردن و عوض دادن مسطوردر ومجمع الفرس سروری ده بمعنی نژاد
واصل ونهاد مرقومدر کوش داشت کوش دار مرقومك ماضیسی اولور محافظه ایلدی
معناسنه نتکم خواجه سلمان بیت آسمان درحلقهٔ خود کوهری میداشت کوش *
ساخت امروزش برای آفرینش کوشوار * شرفنامه صاحبنك قولنی مؤید خواجه حافظ
بیت ای ملك العرش مرادش بده * وز خطر چشم بدش کوش دار کوش سرای
ایشتدوکنی فهم ایدوب حفظ ایله نه دیرلر استاد * قطعه * دشمن درکهت که نشناسد * لحن
داود وازبانك درای * رشك عیسی شودا کر کردد * مدحتت را بصدق کوش سرای
کوش را نوازش دادن یعنی قولق چکمك حکیم شفایی بیت نوازش داد عرش دوستداری *
به پیغام قبولم کوش داری کوش کذاری کرد سوزی ایهاملی سویلدی خواجه حافظ

بيت كس نيا رد كه برود مزند از قصهٔ ما * مكرش باد صبا كوش كذارى بكند كوش

كرد نكاه ايلدى وفهم ايدوب اكلدى كذا فى المحمودى بو معنايه شيخ نظامى بيت كلاغى تك

كبك راكوش كرد * تك خويشتن رافراموش كرد * بو معنايه دركوش كرددخى ديرلر

مولانا جامى بيت كلاغى ره كبك دركوش كرد * ره خويش راهم فراموش كرد كول اومخور

آنك حيله وآلنه آلدانمه ديه جك يرده استعمال اولنور كذا فى فرهنك جهانكيرى كوله بار

ارقه يوكى كال * رباعيه * آسوده كسى كه عشق يارى دارد * از محنت وغم كوله بارى دارد *

ازقسم جماد باشد آدم نبود * آنكس كه بغير عشق كارى دارد كون خر غايت احمق

معنا سنه دركذا فى شرفنامه بعض نسخه ده كوتى ديمكدر كون خرى كوتى لك شمس فخرى

بيت روان وخوره وسركشته چشم بسته مدام * بود زكون خرى برمثال كاوخراس كون

خرراكير خرمى يابد پرامزه پرامزلق كركدر ابو المعانى * نظم * هركه ازمقدار خود افزون

شود * پندونا ديبش حوادث ميكند * اين مثل درحق او راشايدش * كون خر راكير

خرمى بايدش * بو معنايه كس زن دخى ديرلر كمال اسمعيل بيت طمع چو منقطع آمد

زكس بود كس زن * كه خويشتن همه كمتر ازين وآن داند كون فراخى ميكند حدندن

زياده خرج وصرف وسفاهت ايدن حقنده ايراد ايدرلر بو تعبير تركيده دخى مستعملدر كوت

كنكلمكى ايدر ديرلر كوه بكوه نميرسد آدم بادم ميرسد تركيده طاغ طاغه قاوشمز آدم

آدمه قاوشور ديرلر شيخ نظامى * قطعه * باور نكردمى كه رسد كوه سوى كوه * مردم رسد

بمردمى باور بكردمى * كوهى بود غم كه باو كوه غم رسيد * من مردمم چرا نرسيدم بمردمى

كوه دلال كاف عجمى ايله اوغلان پازنكى تكم عورت پازنكنه دخى ديرلر مولانا

اميدى * قطعه * كفت حافظ فلان ماهچه * همه درويش رسم بغرايى * كوه دلال ودفعش

صد بار * بهتر از شاعرى ومنلايى كوه رافرهاد كند ولعل راپرويز يافت برى زحمت

چكوب چالشدى نصيب غيره اولدى ابو المعانى بيت برده ام صد رنج وصلت شد نصيب

ديكران * كوه رافرهاد كند ولعل راپرويز يافت كوه ميخوردون ميرود ياوه كوى

وبيهوده كفتار حقنده ايراد ايدرلر مشفقى درحق امينى * قطعه * يتيمى ومنلا امينى هم

كه شهر از جفا هاى مه ميرود * ندارند جز شعر خود توشهٔ * كه كوه ميخور داوره ميرود

كهن كيسه خسيس وبخيل شيخ نظامى بيت كهن كيسه شد خاك پنهان شكنج * كه هركز

برون نارد آواز كنج كويا كدرفت وسنك بست اكلندى كلمدى ديمكدر وصالى مشهدى

بيت دل بمن ميكفت كز كوه غمش آرم خبر * بينكريد آن سنكدل كويا كدرفت وسنك بست

كوبست وچوكان هم اينشته ميدان ديمكدر اهلى شيرازى بيت زانجم كوى خوبى بردى

وازماه تابان هم * اكر خورشيد دعوى ميكند كوبست وچوكان هم كوينده رادم كرفت

سوپانجيدن سوز صادر اولمدى كذا فى شرفنامه كوى هفت راه يعنى دنيا ايضا

منها كهنه سوار اشمش ويورتمش بايرشاه بيت اندر زمانه كهنه سواران يكى مى

است * انكو دم قبول نفس ميزند نى است باب اللام المفتوحه لب شيرين * ميخوش

اولان نسخه درهرنه اولورسه شاعر بيت لب شيرين بباده ديرين * چو رسانند كشت لب

لب شیرین ﴿لب وسنك﴾ خاموش اولدیمکدر مولانا جامی درنعت شریف بیت بسکه ازکوش
خسان درتوتنك * دارد ای خواجه ازین بس لب وسنك * بومعنایه همایون شاه * رباعیه *
هندو پسری دیدم اندر صف جنك * رخسارهٔ آوازآتش می شدکارنك * کفتم صنما ز لعل لبت
کام بخش * درخنده شدوکفت همایون لب وسنك ﴿لشکرشکوف﴾ یعنی شجیع و بها در
دلاور کذا فی المجمع ﴿لعل سفته﴾ یعنی می سرخ ﴿لعل ناسفته﴾ یعنی سرود شیخ نظامی بیت کهی
لعل سفته به پیمانه خورد * کهی کوش برلعل ناسفته کرد ﴿باب اللام المکسورة﴾ لباس
راهبان ﴿یعنی سیاه رنك وسیاهی کذا فی شرفنامه ﴿باب اللام المضمومة﴾ لعاب کاو﴾
یعنی کاغذ کذا فی شرفنامه ﴿لعاب کوزن﴾ صباح آیدنلغی ابوالمعانی بیت دهانش
خشك بوده ازتب وتاب * لعاب کوزنش می دادوی تاب * مجمع الفرسده بمعنی برق وتابش
آفتاب مسطوردر ﴿لقمهٔ خلیفه﴾ یعنی حلوای سکری کذا فی شرفنامه ﴿باب المیم
المفتوحة﴾ مادر بخطا﴾ یعنی ولد الزنا مولانا نامی سبزواری بیت ای قدرخطت نامه زدی
بی سروپایی * غماز وسیه باطن ومادر بخطایی ﴿مادرجلب﴾ روسبی انا لودیمکدر
عبید ازکانی بیت حیز یست بسی پدر ندیده * مادرجلب است وکون دریده ﴿ماده کاوزین
کرد﴾ یعنی فرار ایدوب قاچدی کذا فی لغة المعتبرة ﴿مارا بما رها کن﴾ بزی کندوحالمزه
قوکمال بخندی بیت جندکویی شد بدریا اشك مژکانت کمال * ای ملامتکر رها کن یکدمی ما را بما ﴿مارا فرو مکیر﴾ بزی مزه‌لنوب مسخره‌یه آلمه حسن بیك عجزی بیت
مدعی مارا فروکیرد بدوری از وصال * اونمیداندکه زوق هجر بهتر داردم ﴿مارخوردن﴾
یعنی رنج ومحنت چکمك کذا فی المحمودی ﴿ماردر آستین﴾ یرامزاولانی ویاخودعدوی
صقله مقدن کنایه‌در مولانا هاتفی بیت مکن فتنه انکیز را همنشین * بساعدمنه ماردر
آستین ﴿مار را بدست دیکران کیر﴾ بوعبارت ایکی وجهله استعمال اولنور بری مصلحتك
غیریلرا لیله وجوده کتوربری دخی مصلحتکی کندك کورال الیله یلان طوت یعنی ایشیکی
غیره اتانمه دیرلر اضداد قبیلندندر ﴿مارشکم سوراخ﴾ یعنی نای کذا فی المحمودی ﴿مار
کزیده از ریسمان میترسد﴾ برکسنه برنسنه‌دن متضرر اولسه هرکوردیکنی اویله صانور شیخ
نظامی بیت ترسم ز رسن که مار دیدم * چه مارکه اژدها کزیدم ﴿مارمیخوری﴾ یعنی غم میخوری
کذا فی مؤید الفضلا بومعنایه خواجه سلمان بیت لعل روان زجام ز نوش وغم جهان مخور
زین فلك زمردین بهرچه مارمیخوری ﴿ماکیان بردرکنند﴾ غایت بخلدن کنایه‌در کذا فی
شرفنامه ﴿مانیز ازین نمد کلاهی داریم﴾ بزمده اول ایشده الیمز وار یعنی آنی بزده بیلورز
* رباعیه * کویند جماعتی که راهی داریم * درکسوت عارفان کلاهی داریم * کرتاج ونمد
کمال ایشان باشد * مانیز ازین نمد کلاهی داریم * ﴿ماه دوهفته﴾ یعنی آیك اون دردی
کذا فی شرفنامه ﴿ماه سی روزه﴾ یعنی غایت ایجه ایضا منها ﴿ماه سی شبه﴾ یعنی
ناچیز ومحواولمش ایضا منها ﴿ماه نوبروی اودیدم﴾ برکسنه برکسنه سببیله نفع کوزدکده
ایراد ایدرلر خواجه حافظ بیت عید است وموسم کل ویاران درانتظار * ساقی بروی شاه
ببین ماه ومی بیار ﴿ماه نوبروی دوست دیدن﴾ ایشی راست کلمکدن عبارتدر حالتی عجم

بیت در شب عید ابروی دلدار دیدن خوش بود * ماه نو آری بروی یار دیدن خوش بود *
(ماه نو کردن بروی دوست) مثله سیفی بخاری بیت رسم باشد ماه نو دیدن بروی دوستان
ما از ان ابرو بروی دوست نو کردیم ماه (مبیناد مزد) خیر کورمسون دیمکدن کنایه در
مولانا هاتفی بیت بکرکان جنکیزی کارد زد * مرا کرد نسبت مبینادمزد (متاع روی
دست) متاعك کیمدرکه اول صاتلمق ایچون دکان یوزینه قورلار مولانا عرفی بیت تا فریبد
ابلهانرا ازمتاع روی دست * آسمان پیش از تو یوسف بهر بازار آورد * یالکز روی دست ده
دیرلر طالب آملی بیت روی دست شوق من مشاطه حسرت شمار * آنکه بی کلکونه روی
اشك را کلکون کند (مثل مالیدن) ذوق دلبرده واصل اولمق خواجه سلمان بیت چو
شهد خویش خواهی ازمثالش * ولی تا موم نستانی نمالش * (محك زر ایمانه) یعنی
حجر الاسود کذا فی شرفنامه (مرا از زیر لب پرسید) کوکلمو کوکاسز خاطرم اله آلدی
از سر پا پرسید دخی بو معنایه در ایکی مثل ده بو بیتده واقعدر اوحد الدین اصفهانی بیت
کی سخن کفته یا دم از زیر لب * یا بمثل پرسشی از سر پا کرده (مرد این انجیر نیست) اول
بو ایشك صاحبی دکلدر عدم قدرتدن عبارتدر وله ایضا بیت درین باغ اکر لاله چینی وکل * نخواهی
شدن مرد انجیر عشق (مردی راست کو نیست) ارلك طوغری سو یلمکدر شیخ نظامی
بیت ترا بسیار خصلت جز نکو نیست * بکویم راست مردی راست کو نیست (مرکب جام)
چاپك یم ییجی آت کذا فی المحمودی (مرکب جم) یعنی هوا بو جمدن مراد حضرت سلیماندر
علی نبینا وعلیه السلام خواجه سلمان * مصرع * بهمن به پشت مرکب جم برنهاد زین *
مولانا جامی بیت کر کشد در ته آن مرکب جم * که برون آورد از هند حشم (مرك خر عروسی
سکیست) برخسیسك مالی وارثلره ویاخود غیریلره نصیب اولدقده ضرب ایدرلر کمال خجندی
بیت چه خوش کفت آن نهاوندی بطوسی * که مرك خر بود سك را عروسی (مزن مبارك
مخوان تبارك) بر ظالم خلقه ظلم ایدوب اوراد و اذکاره مشغول اولدقده ضرب ایدرلر
(مستکار) کسکین شراب میر خسرو بیت زلبهای تنك جام لبالب داد خسرو را * اکرچه
می تنك بود دست اما مستکار آمد (مسند جم) مرکب جم کبی هوا دیمکدر کذا فی شرفنامه
(مشیمه عالم) یعنی آفتاب ایضا منها (مغز پوسیده) یعنی بی عقل شیخ نظامی بیت توای مغز
پوسیده سال خرد * ز کستاخی خسروان باز کرد (بیدار مغز) بونك عکسیدر ایضا له بیت
نشسته بیدار مغزان زوم * بمهر فلك نرم کردند موم * بیدار هوش دخی بو معنایه در وله
ایضا بیت جهان دیده پیران بیدار هوش * چو کفتار کوینده کرد ند کوش (مغز تر کرد)
یعنی سوز سویلدی (مغز در سر کرد) یعنی خاموش اولدی بو ایکی مثل دخی بو بیتده واقعدر
ایضا له بیت بکفت کسان مغز در سر کنیم * بکفتار شه مغز را تر کنیم (مغز قلم) یعنی استخوان
بدن بابا فغانی بیت تا مغز قلم سوخته در تجربه عشق * بر سوختکان مرهم داغ است دل ما *
(مغز ما برد) بزه صداع ویردی کذا فی شرفنامه (مقصود کن فکان) یعنی حضرت خاتم
انبیا صلی الله علیه وسلم (مقصوره عمرولیث) ولایت شیراز (معموره عمرولیث) دخی دیرلر
(ملائك پی اند) یعنی مبارك قدم ایضا منها (من آسمان میکویم او ریسمان میکوید)

یعنی ایشیدن سویلین آدمك جوابن فهم ایتمدکده ضرب ایدرلر مولانا حسین هروی بیت
دل از آسمان کرد با او خطاب * نبودش جز از ریسمان یك جواب * وله ایضا بیت رخت
کفتم بمه ماند میانم کفت چون مو بیست * سؤال از آسمان کردم جواب از ریسمان آمد
من سنك فلان را پای سنك بستم یعنی بن فلان ایله خصومته قادردکلم مولانا کاتبی بیت نیست
کردون بر رکوب چرخ چندین خاك و سنك * لیك در میزان قدرت کم نموداز پای سنك * پای
سنك اصلنده ترازونك ناقص طرفنه باغلدقلری طاشدر عربیده رکوب دیرلر پای سنك
بودن عاشق اولمق معناسنه ده استعمال اولنور بو معنایه مولانا آصفی بیت مهربان بود
میان همه خوبان شیرین * پای فرهاد ازین واسطه بر سنك آمد مه پیشانی آلنی
صقر آت و صغر و سائر حیوانات یمن و سعادتله مشهور در طالب آملی بیت تبارك الله
ازین اشهب ستاره خرام * که در حقیقت صبحست و ماه پیشانی مهتاب بمودن
بیهوده کوی و هرزه کردلکدن کنایه در کذا فی المحمودی مهد مینا یعنی افلاك کذا فی
شرفنامه می خط ازرق کشیم یعنی شرابی طلوا ایچه لم دیمکدر کذا فی المحمودی باب المیم
المکسورة ملك خدا بنده خدا حکم و قدرت خدا انکدر فاعل مطلق اولدر شاعر بیت
کو عاقلی مباش مقید بهیچ جا * نشنیده که ملك خدا بنده خدا میز آلوده کان یعنی فاسقان
و امر معروفله مقید اولمینلر کذا فی مجمع الفرس منقار کل یعنی زبان ایضا منها مهرکیاه
خورده خلق اراسنده ممدوح و مقبول اولقدن کنایه در ایضا منها شاعر بیت رخ تو چشمه
مهراست و کرد چشمه مهر * دمیده سبزه خطت مکر که مهرکیاست میان پاچه شورشده رملك
معناسنه سیفی بخاری بیت نکار کله برچك که دل سراچه اوست * تمام لذت عالم میان
پاچه اوست * میان پاچه موضع معهود زنانه ده دیرلر میرم سیاه بیت میلم بمیان پاچه وی
بیش کند * زیرا که میان پاچه زکس تنکتر است میان پازدن یعنی جماع ایتمك
میان پای آلت رجله ده دیرلر حکیم سنائی بیت هرکه پستان میان پای نداد او را شیر
نیست امروز میان عقلا خرز سران میانجی چنان کن که نه سیخ سوزد نه کباب ترکیده
شویله ایله که نه شیش یانسون نه کباب دیدکلری مثلدر مراد طرفینك مصلحتن مساوی ایله
دیمکدر بو مناسبتله ایلچی یه ده میانجی دیرلر اصلاح ذات البین ایتدوکیچون مثال اول شیخ
نظامی بیت میانجی چنان کن ز راه صواب * که هم سیخ بر جا بود هم کباب * مثال معنای ثانی وله
ایضا بیت میانجی نه شاهزاده * فرستنده نه بل فرستاده میان جست کرد یعنی عزیمت
ایلدی مولانا هاتفی بیت بیغمای دهلی میان کرده جست * میان کرده جست و عنان
کرده سست میانکیر کوشه باشلرین بکلیوب خلقدن جر و سؤال ایله نه دیرلر کیم
اولور سه کثرت استعمالدن مطلق جرار و سائل علی اولمشدر مولانا کاتبی بیت میانکیر
کیرمنت عمیم مکن پیش * میانکیری عجب نبود ز درویش مهج قدم علایقدن منقطع
اولوب منزوی و کوشه نشین اولمقدن کنایه در کذا فی مؤید الفضلا میوه دل یعنی سخن
کذا فی شرفنامه اما مؤید الفضلاده بمعنی فرزندان واقعدر بو معنایه عربیده ثمرة الفؤاد
دیرلر باب المیم المضمومة مخالفان ترا هست طبل زیر کلیم یعنی دشمنلرك عداوتلرین

اظهار ایلمزلر کذا فی المحمودی استاد یمشهر بیت درین زمان نکرد دکسی زامرت سر *
مخالفان تراهست طبل زیر کلیم ﴿ مخالف مال ﴾ یعنی سنجی کذا فی شرفنامه ﴿ مردار بسکان
اولیتر ﴾ مکروه نسنه اهلنه ترك اولنمقدن کنایه در میرمحمد مؤمن بیت مخواه دولت دنیا
زچرخ بدپرور * مردار بسکان فراغت اولیتر ﴿ مرده ریك ﴾ یعنی آلت رجل بهشتی بیت
دامن چو برکشیده عیان کشت تخت عاج * بنشست مرده ریك من انجا باحتشام ﴿ مرغ این
انجیر نیست ﴾ بو ایشك رجلی و بو مصلحتك اهلی دکلدر حکیم انوری بیت بر وکه فکرت
تونیست مرد این دعوی * مکن که خاطر تو نیست مرغ این انجیر ﴿ مرغ دل ﴾ یعنی عقل کذا فی
شرح المخزن ﴿ مرغ چمن ﴾ یعنی بلبل کذا فی شرفنامه ﴿ مرغ سلیمان ﴾ یعنی هدهد
﴿ مرغ شبخوان ﴾ یعنی بلبل منها ﴿ مرغ شب و روز ﴾ یعنی آفتاب و ماهتاب ایضا منها
﴿ مرغ آذر فروز ﴾ یعنی پروانه ایضا منها ﴿ مرقع دار ابلیسی ﴾ یعنی مباشر فسق
و فجور ایضا منها ﴿ مزدور دیو ﴾ یعنی و بی فایده ایش اشلینه دیرلر کذا فی المحمودی
ضربیله اجیر الشیطان دیرلر ﴿ مشت افشار ﴾ دست افشار معناسنه در حکیم سوزنی مصرع
زر مشت افشار بودی بوسهٔ اورا بها ﴿ مشت بر درفش راست نمی آید ﴾ بر فقیرك بر
دولتمند ایله مخاصمه سی اولدقده ضرب ایدرلر مولانا هاتفی بیت اکر بر درفش آوری مشت
خویش * کنی هم خود آزرده انکشت خویش ﴿ مشت در فشست ﴾ جنك و خصومت
اوزره دیمکدر سیفی بخاری بیت ای شوخ کفش دوزکه بردی قرار دل * با غمزهٔ تو مشت
و درفشست کار دل ﴿ مشتی زیاد ﴾ یعنی مخالفان کذا فی شرفنامه مشتی بر آوچ معناسنه در
مسعود قمی بیت در دشت غم آه درون کردست سرکردان مرا * چون کردبادی آورد
در چرخ مشتی خاك را * و بر بلوك معناسنه ده کلور مولانا امیدی بیت اعادی کدامند مشتی
اراذل * اقارب چه بی چشم و روچون عقارب * یکمشت دخی دیرلر مولانا جامی بیت
قرص مه را پی یکمشت لئیم * بسر انکشت کرم کرده دونیم * و بر مقدار معناسنه ده مشتی دیرلر
شیخ نظامی * مصرع * باتش بدل کشت مشتی شرار * صفت صبح در ﴿ مشك را کافور کرده ﴾
یعنی صقالی آغردی کذا فی شرفنامه ﴿ مشك فروشان ﴾ یعنی خوشخوا ولنلر کذا فی المجمع
﴿ مشکل پسند ﴾ دکه نسنه یی بکنمز مولانا لسانی بیت طور من راز آرزو و بیحد بتان مشکل
پسند * من بکجا سودای این مشکل پسندانم بکجا ﴿ مضایقه کرد ﴾ تکلیف ما لایطاق ایلدی
کمال خجندی بیت نمیدهد دهنت کام ما ازان لب شیرین * چرا تنك دلان میکنند مضایقه
چندین ﴿ مطوق میم ﴾ آلت رجلدن کنایه در شیخ نظامی بیت آنچه درین ازین صوفی است
میم مطوق الف کوفی است ﴿ مفرد سوار ﴾ یالکز آتلو یعنی جنکه و یوله یالکز کیدن آدم
مولانا هاتفی بیت ز مفرد سواران داننده کار * ز لشکر رقم کرد پنجه هزار ﴿ موزه و کل ﴾
یعنی کار دشوار و درمانده لك حکیم انوری بیت تا دی مثل او مثل موزه و کل بود * اکنون مثل بود
او مثل موی و خمیر است ﴿ موی و خمیر ﴾ انك عکسی در موی و روغن دخی انك کبیدر کذا فی
شرفنامه ﴿ موشك دوانی کرد ﴾ ترکیده صمان آلتنه صو یوریدر دید کاری مثلدر مولانا وحشی
یزدی بیت بتا راج برك درختان زهر سو * کند موزی یاد موشك دوانی ﴿ موم نرم کرد ﴾ یعنی

یعنی مشاورن ایلدیلر شیخ نظامی بیت نشستند پیدار مغزان روم * بمهر فلك نرم کردند موم
مهر دهان روزه داران یعنی آفتاب کذا فی المحمودی مهره از ششدر نیامد
مراد حاصل اولدی مولانا جامی بیت بششی جانب نشد کارش میسر * نیامد مهره اش
بیرون ز ششدر مهره در ششدر انداخت برحادثه پیدا ایدوب اورته یه براقدی
مولانا عرفی بیت نقش کج بین مباز با عرفی * مهره نا که بششدر اندازد مهره در ششدر
شرفنامه ده عاجز وفرومانده معناسنه مرویدر مهره گل کسر کافله یعنی زمین وقالب
کذا فی المؤید والاداة باب النون المفتوحة ناتوان بین یعنی حسود بدخواه مولانا
هاتفی بیت زمن ناتوان بین بود در حجاب * چو شب پر که کوری کشد آفتاب ناخن
زنی ایکی آدم اراسن افساد ایتمك در قاضی نور اصفهانی بیت چو او سوار شود ماه نو زند
ناخن * که در میان دو خورشید کرده غوغایی * ودخی پرمق چتلتمق معناسنه فیضی هندی
* مصرع * میکرد ناخن زنی بر پشمین تار ناخنی تر نکردد یعنی اندن نسنه اکسلمز شیخ نظامی
بیت ببخشد دست او صد بحر کوهر * که در بخشش نکردد ناخنی تر ناداشت بی شرم
وحیا وله ایضا بیت چنین آمدست از بزرکان پیر * که با هیچ ناداشت کشتی مکیر نادان
ده مرده کوی دائما یعنی و بیهوده سوز سویلیجی وله ایضا بیت حذر کن ز نادان ده مرده
کوی * چو دانا یکی کوی و پرورده کوی ناصیه داران پاك یعنی اولیا وصلحا واتقیا
کذا فی شرفنامه ناطور کجه هرکسه یعنی وبلا استحقاق تواضع والتیام ایله نه دیرلر
میرابو المعانی * مثنوی * نباشد کار مردان خود پسندی * که باشد از تواضع سربلندی
نبوده از تواضع کرچه رنجه * ولی نه همچنان ناطور کجه ناف او بر غم زدند نحس وقتده
وجوده کلدی کذا فی شرفنامه ناف من زد یعنی نمله کوچکدن بیله در کذا فی بعض اللغة
نافه بوی اضداددن ییلندن هم خوشبو اولان نسنه وهم آغزدن چیقان بد رایحه شیخ
نظامی بیت جهانجوی چون دیدکان نافه کوی * چو نافه کند خویش را نافه بوی نافه
مشك یافت مشهور عالم اولدی کذا فی مؤید الفضلا ناله در لب شکست مرادم حاصل
اولدی شیخ فیضی هندی * مصرع * بیم تو بر لب شکند بانك رعد نامش بر آب نویس
آدینی اکمه خواجه کمال * مصرع * نوشته کفت نام دریا بر آب نامش بر یخ زند آدینی اکمز شیخ
نظامی بیت به از شاه بر یخ زند نام او * نیارد درین کشور آرام او نامش بر یخ کارید مثله
حکیم انوری بیت من از وصلت فقع تا کی کشایم * که تو نامم به یخ برمیکماری نامش بر یخ نویس
مثله کمال خجندی * مصرع * نویسید از تغافل نام بر یخ نامه را تر ساز تهی مکتوب
کوندرمه کمال خجندی بیت کمال از خون دل تر ساز نامه * سلام خشك چون نتوان فرستاد
نامه سیاه کنهکار با افغانی بیت بهر تو در متاع خود آتش زدیم لیك * رحمی بحال نامه
سیاهی نمیکند نان در روغن افتاد زحمت و مشقتسز نعمته واصل اولدی بیت چو
عشق کله پز بر کردن افتاد * دلا خوش باش نان در روغن افتاد نان کور خسیس
وکفران نعمت کذا فی بعض اللغة نان ونمکدان شکست یعنی حرام نمکه چالشدی کذا
فی شرفنامه اما معنای ترکیب طوزا تمکه باقمدی یعنی حقوقه رعایت ایتمدی دیمکدر ناوك

انداز ادب ع اعجام قتنده مجازا مربی و معلم معناسنه در حکیم خاقانی بیت من که طفل آن
دبستان معانی پرورم * عقل کل آنجا نباشد ناوك انداز ادب * مولانا عرفی بیت من که باشم
عقل کل را ناوك انداز ادب * مرغ اوصاف تو از اوج بیان انداخته * عرفی شناس اولنلر
بو بیته معنای استفهامی ویررلر اما ترجمهٔ عبارت اولق اوزره استفهامی اولمامق اقتضا ایدر
ؤ ناوك سحری ع یعنی بددعا کذا فی شرفنامه ؤ نبیرهٔ رز ع یعنی شراب خواجه سلمان در
نعت شریف بیت مردود تو شد نبیرهٔ رز * زانست سرشك دیدهٔ تاك ؤ نرکدا ع یوز
قرار دوب شئ استمین خواجه آصفی * مصرع * میشود هردم بحسن روی او کل نرکدا *
ؤ نرکیسهٔ سقف چرخ ع یعنی انجم کذا فی المحمودی ؤ نسل ادهم ع سیاه اوزم شرابی کذا فی
شرفنامه ؤ نظر باز ع صاحب بصیرت خواجه حافظ بیت کمال دلبری وحسن در نظر
بازیست * بشیوهٔ نظر از نادران دوران باش ؤ نظر را آب داد ع کوزی آیدین اولدی
عربیده قریر العین دیرلر سونمکدن کوز یاشر دوغنه اشارتدر مولانا صائب بیت زسیر
باغ نظر آب میدهد شبنم * بعندلیب کاوی دربده می ماند * طالب آملی بیت چه نظر آب
دهم از کل رخسار وجود * ما که در دامن زلف عدم آویخته ایم ؤ نعل در آتش نهاد ع یعنی
سحر ایلدی مولانا محمد ظهوری بیت بلعل لبت نعل در آتشم * بکشتی میم ده قلندر وشم
میر خسرو بیت خسرو براه کرم ز آتش نهاد نعل * در هر زمین که از سم اسبش نشان نماند *
ؤ نعل را در آتش داشت ع مثله خواجه حافظ بیت درنها نخانهٔ عشرت صنمی خوش
دارم * که ز زلف ورخ او نعل در آتش دارم ؤ نعل در آتش کرد ع مثله خواجه سلمان
بیت بیقرار از دست اسبان سنك کوبی سنك را * بادپایان نعل را کردند در آتش مکر *
نعل در آتش انداخت ع مثله مولانا جامی بیت ابروش پی هزار سرکش * انداخت نعلها
در آتش ؤ نفس آباد ع بیاض جکرو بوش یوکر شیخ نظامی بیت درنفس آباددم پیسوز
صدرنشین کشت شه نیمروز ؤ نفس کل ع یعنی عرش مجید کذا فی شرفنامه ؤ نقد شب
درمیان ع مغشوش اولان نسنه کمال اسمعیل درصفت دوات بیت سیم او نقد است لیکن
نقد او شب درمیان * خلقتش نور است واما حشو او نور ظلام ؤ نقد شش روزه ع کائنات
یعنی جهان وما فیها کذا فی شرفنامه ؤ نقد ناروا ع یکمز اقجه والتون نظام استرآبادی
بیت پای قبول باطنیت همچو ظاهرست * کان ز رکه روی بست چو از نقد نارواست ؤ نقش
او بخوان ع انك عجب حالنی کور خواجه سلمان بیت ز آب دیده هرساعت نویسم نامهٔ لیکن
تو حال مانمی پرسی و نقش ما نمیخوانی ؤ نقش بر آب زد ع عجب ایش ایتدی خواجه
حافظ بیت نقشی بر آب میزنم از کریه حالیا * تا کی شود قرین حقیقت مجاز من * وحیله
وخدعه معناسنه ده استعمال اولنور مولانا امیدی بیت فلك بر آب نقشی زد ولی بود *
چو نقش روی آبش بی بقا بود * ومراد اوزره اولمق خواجه حافظ بیت خط ساقی کر ازین
کونه زند نقش بر آب * ای بسا رخ که بخونابه منقش باشد ؤ نقش بر در حمام ع بی فائده
وبی اصل و فصل کمال خجندی * قطعه * نشسته بر در حمام دیدم آن مه را * بمه رخان دکر
کفتمش ز بعد سلام * اکر تو آدمیٔ اعتقاد من اینست * که دیکران همه نقشند بر در حمام

حمام فی نقش بست ع صورت ویردی مولانا هاتفی بیت پس آنکاه نقاش بهزاد دست * زنام نکویش در م نقش بست * شرفنامه ده بخیل معناسنه در فی نقش زیاد ع شرفنامه ده اسم بلا مسمی و مجمع الفرس ده کورلمك قابل اولمیان نسنه بو معنایه مؤید مولانا محمود بن یمین بیت الحق لسان نقش زیادانه دهان تست * موهوم نقطه ایست نه پنهان نه آشکار * آخر نسخه لرده نرد اوینارکن زارده کلن نقشکه آتان غالب اولور رهنی آلور فی نقش شش بحام ع یعنی قیافتنه دکر کذا فی شرفنامه فی نقش فلان ندارد ع یعنی فلانك خصمی ویاخود حریفی دکلدر سمرقندیه بلوادا سیدر ریاضی سمرقندی بیت زاهدان کوشه محراب غنیمت کیرند * که ندارد خم ابروی بتان نقش شما فی نماز اوبرد ع اکا تعظیم ایتدی مولانا کاتبی بیت ابروی چون هلال توکر قبله ام نبود * کی برفلك برند ملائك نماز من * زیاده تواضع ایچون اکلمکدن کنایه در خواجه سلمان بیت در خاکبوس ماه وسپهرش نماز برد * ز ابروی ماه طاکی وپشت فلك خمست فی نمازی کردند ع یعنی پاك ایتدیلر وله بیت تا نمازی نکنی خرقه بدزدی قدح * چون صراحی نتوان پیش صنم برد نماز فی نمکچش ع یعنی نمونه وتورفنده مولانا عرفی بیت چکویمت که بجانم چه مایه لذت داد * کزینه تو بزنکرش نمکچش تسلیم فی نمك حرامی کرد ع طوزاتمك حقن بلدی مولانا هاتفی بیت بخم باده نمك محتسب ز حامی کرد * باهل میکده آخر نمك حرامی کرد فی نواله برشاخ آویخت ع برکسنه مقدما سخاوت ایدوب بعده بخل کوسترسه تعریفنده ایراد ایدرلر اوحد الدین اصفهانی * رباعی * کل شرم سمن بهیچ رویی نبرد * از لاله بخالت سرمویی نبرد * شب غنچه ازان نواله برشاخ آویخت * تا کربه بید بازبونی نبرد فی نو بر او کرد ع آنك لذتن آلدی طالب آملی بیت خراب باده بیرنك وبوی عشق شوم * که مست نشوه اونوبر خمار نکرد نوبرلغتنده تورفنده میوه درحکیم شفایی بیت نه مانده دکان کسادی که دل ماست * هرکز نکند نوبر بازار روایی فی نوکیسه ع یعنی یکی دولت بولمش امیریادکار بیت بر تنت پیراهن کتان زتحریك نسیم * هست چون نوکیسه لرزنده بر بالای سیم فی نه مارست ونه ماهی ع محبت وعداوتی معلوم اولمیان آدم حقنده ایراد ایدرلر حکیم انوری بیت بمار ماهی بمانی نه این تمام ونه آن * منافقی چه کنی مار باش یا ماهی فی باب النون المکسورة ع نشیمن دیو * یعنی دنیا کذا فی شرفنامه فی نکران باش ع حاضر اول خواجه حافظ بیت مرغ دل باز هوادار کمان ابروییست * ای کبوتر نکران باش که شاهین آمد * بو بیتده لازمی ایله تعبیر اولنمشدر وله بیت آن یار که کفتا بتو ام دل نکرانست * کومیرسم اینك بسلامت نکرانم فی نعمت توجذر اصم ع یعنی نعمتکی کمسه کورمز فی نعمت تو ازهشت بهشت ع مثله کذا فی شرفنامه فی نکویی کن در آب افکن ع ترکیده ایولکی ایت صویه براق بالق بلمزسه خالق بیلور دیدکاری مثلدر کمال خجندی بیت چشم تر خاك درت جوید فکن در دامنش * مردمان کویند نکویی کن ودر آب فکن فی نهی در نورد ع یعنی بی نام ونشان ایله کذا فی اصطلاح الشعرا فی نیت من کردم روزی دیکر بود ع بن سعی ایله وجوده کتوردم غیره نصیب اولدی شیخ نظامی بیت مثل زد کرك چون روبه وغا بود * نیت من کردم وروزی ترا بود فی نیم ته کردن ع ته کسر تاء مثناة ایله ایکی پان اتمك مولانا هاتفی بیت یکی نیم ته کرد قصاب وار *

بسی قوج جنکی در آن کار زار ﴿ باب النون المضمومة ﴾ نزل پرستنك * يعنی نعمت خوار ودخی
طالب نعمت ودوستدار بهشت كذا فی شرفنامه ﴿ نقل نور وزی ﴾ يعنی مستان كذا فی
المحمودی ﴿ نكته بر وكرفت ﴾ اكا طعن ايلدی خواجه حافظ بيت حافظ جواب لطف
ز نظم تو ميكند * حاسد چه كونه نكته تواند بر وكرفت ﴿ نوشدار وكه پس ازمرك بسهراب
دهند ﴾ محلسز لطف و وقتسز كرم اولندقده ضرب ايدرلر ﴿ باب الواو المفتوحة ﴾ واخوردنه
راست كلمك مخلصی بدخشانی بيت ابروی او كه آمد چون مد آه كج * تا واء مردمان
نخورد كرد راه كج * وقوجنق معناسنده استعمال اولنور خواجوی كرمانی بيت كر خلق
جهان بكشتنم برخيزند * من ميخورم وزهيچكس وا نخورم * بومعنايه عربيده انفعال ديرلر
محمد بدر الدين ظهوری بيت بده تا درين دامكاه مجاز * ز كنجشك من واخور د شاهباز
﴿ واز كونه است كار هند وان ﴾ نامعقول وضع اولندقده ضرب اولنور بو مثل باب الكافده
تقديم كارايله ذكر اولنمشدی راقم الحروفك تصرفی اوليوب نسخه لرده كورلديكی اوزره دز
مولانا هاتفی * مثنوی * نترسی ز خرطوم پيلان مست * كه او آستين است خالی ز دست
دمی دارداز پيش خرطوم نام * بو دوازكون كار هند وتمام ﴿ واسوخت ﴾ عشق وهوسدن
فراغت ايلدی استاد بيت از سركويت كذشتم چشم خود را دوختم * تا بدانی از تو نوكل
ما قبت واسوختم * ديكر * مصرع * نام واسوختكی بردم وروامش كردم ﴿ وارستكی ﴾ مثله
شيخ نظامی بيت كهی وارستكی برخويش بندد * ميان كريه بی در دانه خندد ﴿ وايافت ﴾
هر جهتدن كالن بولمش مولانا كاتبی بيت آنكه او راه تراوايا فته * در طريقت باشد
اووايا فته ﴿ وجه در خور زد ﴾ صفتنه لايق سويلدی خواجه كمال بيت هركه خورشيد
خواندروی ترا * مثلی بس بوجه در خور زد ﴿ ورق بكردان ﴾ فارغ اول مير حسن دهلوی
بيت سخنوران چو حديث سمنبران خوانند * حديث توچو در افتند ورق بكردانند ﴿ ورق
را با ز افكن ﴾ مثله خواجه سلمان بيت از حسن كل بكلی باز افكند ورق را * كر برشمال
خوانی يكدره آن شمائل ﴿ ورق ديكر ﴾ مثله شاعر بيت زود كوش كل فغان ترا * ورق
ديكرای هزار چمن ﴿ ورق را باز كردان ﴾ مثله خواجه سلمان بيت صفحهٔ روی ترا ديد بيكبارگی
بادورق باز كرداز كل واز ياسمن ﴿ وعده ميان تهی ﴾ اصلی چيقماين وعده * مصرع *
ميان تهيست همه وعده های توچوكر ﴿ ولد الزنا ﴾ يلدز بوجكی حكيم خاقانی بيت
ولد الزناست حاسد منم آنكه طالع من * ولد الزنا كش آمد چوستارهٔ يمانی ﴿ ولد الزنا
كش ﴾ سهيل يمانی ديدكاری كوكب دركه طلوعنده يلدز بوجكی قيريلوب بردانه قالماز كذا فی
المشكلات بومعنايه بيت كويدكه سهيل راد هم تاب * كذب ولد الزنا به يبند ﴿ باب الواو
المكسورة ﴾ ويرانترز تبريز است * برنسنه نك زياده خرابلغندن كنايه درمنلا وقوعی تبريزی
بيت وقوعی كربلا تسكين دردم ميدهد ورنه * دلم از حسرت تبريز ويرانترز تبريزست *
﴿ باب الواو المضمومة ﴾ وشاق * غلام ساده رو حكيم خاقانی بيت وشقی ده كه در برم كيرم
بالوشاقی كه در برش كيرد ﴿ باب الهاء المفتوحة ﴾ هادیٔ مهدی غلام ﴾ يعنی حضرت
سيد الانام عليه افضل الصلوة واكمل السلام كذا فی شرفنامه ﴿ هر ز بپای خويش آويزند ﴾ هر

هرکشی عملندن مسؤلدر ابو المعانی * قطعه * جزای کار خود یا بد در آخر * کسی با خیر وشر آمیخته باشد * ندیدی در جهان دکان قصاب * که هر بز پای خود آویخته باشد ف هرچه کاری بدروی ع ترکیده هرکس اکدوکین بیچر دیدکلرید ر حضرت مولانا . بیت هرچه کاری بدروی آن آن تست * ورنه این بیداد بر توشد درست * کمال خجندی بیت زمین بجرعه بده آب تخم عشق بکار * که خواجه آن درود درجهان که میکارد ف هرچه نخوری یخنی بود ع طعام فضله سی بعض نسخه ده ذخیره یه یخنی دیرلر مراد بنایین نسنه یخنی اولور دیمکدر شیخ نظامی . بیت مخور غم ز صیدی که تا کرده * که یخنی بود هرچه ناخورده ف هرزه درای ع بولدیغی سوزی سویلینه دیرلر وبی فائده ایش اشلینه دخی دیرلر شاه اسمعیل محاربه سنده امیدی دیمشدر بیت درای چرخ ز دبانك مخالف * پشیمانست ازین هرزه درایی ف هرزه خند دائما یعنی کولن آدم ابوطالب کلیم * مصرع * بر تنك ظرفست مینا هرزه خند افتاد جام * هرکس مصلحت خویش نکو میداند ع معناسی ظاهر در کمال خجندی بیت نا صحا مصلحت من هوس روی نکوست * هرکسی مصلحت خویش نکو میداند ف هرکار رسمی دارد ع هر نسنه نك یراشغی واردر محمد عصار . بیت ز مهرت کرچه شد مجنون وشید است * ولی هرکار را رسمی هویداست ف هرکه سك را میکشد او میکشد ع ترکیده ایتی اولدرن نه سوریدرلر دیدکاری مثلدر ابو المعانی * قطعه * دوش دیدم درسر کویش رقیب * بر سرش سنکی زدم آرزده کرد * کشته دوشم بار وکفتند این مثل * هرکه سك را میکشد او میکشد ف هرهفت ع آرایش وزینت کذا فی فرهنك میرزا ابراهیم ف هرهفت کرد ع زینت کرد مولانا جامی . بیت کنیزانی همه هرهفت کرده * بهودج در بس زربفت کرده ف هزار میخی ع فقرا ودرویشانك سراپا نکنه لو خرقه سی ودخی بنك بنك منقش برنوع قماشدر خواجه سلمان . بیت دوتوی فقرا جامه ایست کز عظمت * هزار میخی افلاکش آستر یا بی * وله یعنی اول بیت این دلق هزار میخ نه تو * پوشیده بجا نقاهت افلاك ف هزار نقش براود ع یعنی بیك درلو صنعت کوسترر کذا فی شرفنامه ف هفتاد دو شاخ ع فرق ضاله که یتمش ایکی فرقه در کذا فی المحمودی ف هفت اصل ع یعنی اطباق سبعه زمین کذا فی شرفنامه ف هفت پیکر درسفر ع یعنی سبعه سیاره ایضا منها ف هفت تنان ع یعنی اصحاب کهف ایضا منها ف هفت جوش ع معادن سبعه دن دوزلمش کرز وکوس ونقاره حکیم فردوسی . بیت یکی کرز ششش پهلوی هفتجوش * که میر بخت مغز سرانرا بکوش ف هفت خراس ع یعنی هفت آسمان کذا فی شرفنامه ف هفت خط ع هفت اقلیم ایضا منها ف هفتخوان ع رستمك برمخصوص ومشهور جنکی در دیرلرکه اول کون یدی نوع سرسباع صورتنده دوزلمش کرز وآلات حربله جنك ایدوب تورانیلردن بیحساب پهلوان هلاك ایلمشدر خواجه سلمان بیت رخت میان بسته نهد بهردام وددد * یکخوان که شرح رزمکه هفتخوان دهد ف هفت رخشان ع سبعه سیاره کذا فی شرفنامه ف هفت طارم ع هفت فلك منها ع هفت فرش ع هفت زمین منها ف هفت محیط ع هفت فلك ف هفت قطع ع هفت زمین منها ف هفت نه کرد ع یعنی کندویی دوزوب قوشدی استاد بیت آن حسن روی جهان زیب دلفریب * چون ماه مهر لمعه خودش کرد

کردهفت نه ﮒ همان بودهمین بود ؏ لازم اولان نه ایسه اولدی کمال خجندی بیت حاجتمی
ونقل نشد مجلسیانرا * کان لب بشکر خندهمان بودهمین بود ﮒ همان خرسیاه بردراست ؏
دید یکیمزی اولمزسه اسکی حال حاضردر ترکیده قره اشك قبوده دیدکلریدر ابوالمعانی بیت
کرباشعن برودرقیب بزوررود * ظاهرشودااین مثل خرسیه بردر ﮒ هم پیاله ؏ یعنی یاران
طالب آملی بیت می درکفست طره معشوق کو مباش * مارا پیاله هست اکرهم پیاله
نیست ﮒ هم دزدمی نالدهم کاروانی ؏ ترکیده اولوبی اولدر هم بله اغلر دیدکلری مثلدر
خواجه آصفی بیت دلم بردی بصد زاری ومی نالدزافغانم * که دیدست الله الله دزد نالد
کاروانی هم ﮒ همداستان وهمدستان ؏ یعنی مطابق حال وموافق احوال اولنلره دیرلر کمال اسمعیل
بیت بهرچه کرددازخاطرقضا همدست شد با او * بهرچه کرد اندیشه قدر همداستان
آمد ﮒ همدوش ؏ برابر معناسنه لغت عامدر طالب آملی بیت ناله رعد که همدوش فغان
دل ماست * تارزیراست که درساخته باتاربم است ﮒ همسر طاوس طاوس است ؏
هرجنس جنسیله وهرکشی اقرانیله شیخ نظامی بیت مراچون من کسی ناید بناموس * که باشد
همسر طاوس طاوس ﮒ همکنان ؏ ندما ورازداران مولانا هاتفی بیت چو مجلس تهی شد
زنامحرمان * کهر ریخت در دامن همکنان * بو بیتك معناسی اوزن میمك سکونیله در اما
بعض یرده جمله معناسنه کلور اول محل میم مفتوح اوقنور ﮒ همین سنکست وپشت بام
قرشی ؏ برمصلحتك حصولندن مأیوس اولوب عجز ایله تکرار عزیمت ومباشرت اولنده قده
ضرب اولنور مولانا بنایی مغول طائفه سی شهر نسفه هجوم ایلدکلرنده برطام اوزرندن
طاش آتوب بو بیتی اوقورمش بیت مدد میخواهم ازسلطان عرشی * همین سنکست
وپشت بام قرشی * قرشی شهر نسفك نام قدیمیدر ﮒ هواجوی ؏ یعنی عاشق وطالب دلخواه
کمال اسمعیل بیت چاوش ناله درهمه آفاق بانك زد * وای آندلی که هست هواجوی خوشدلی
ﮒ هواکرد ؏ یعنی پروازاوردی مولانا جامی بیت مجوی حالت مستان که بانك هی هی او *
که مرغ وانس هوا میکنداز ان هی هی ﮒ هوای خفتان پوش ؏ یعنی بولوتلی هوا کذا فی
شرفنامه ﮒ هوای سنجاب کون ؏ مثله ایضا منها ﮒ باب الهاء المکسورة * هندوی جان برمیان
بنده خرما نبر ؏ کمال اسمعیل بیت پیش زبان تو تیغ هندوی جان برمیان * ای قلمت بر
دوات طوطی هندوستان * هندو قول معناسنه اولدیغی بو بیتده تصریح اولنمشدر خواجه
سلمان بیت فرخ آنست که لالای شهنشاه شود * مقبل آنست که او هندوی سلطان
باشد ﮒ هندوزاده ؏ یعنی بداصل وناجنس وله بیت ازبد اندیشت که هندوزاده است
ایمن مباش * چون توان بوده خلاف سنت پیغمبری ﮒ هندو ؏ خصوصیله اهل هندك
کفره سنه اطلاق اولنور بو سببدن اساری سنه اسم جنس اولمشدر میرخسرو بیت
خودکام دلی دارم دیوانه مهرویان * یارب که مبادا این هندو مسلمانرا ﮒ هندوستان فیل نه
بندند ؏ سنك دیدیکك اولمزدیمکدر کمال خجندی بیت کمال زلف بتان کرخیال می بندی *
مرو بخواب که هندوستان نه بندد فیل ﮒ هیچ کاره ؏ بوش یلر وله بیت چوکار او بمیان
ودهان اوست زنجم * کرم فرشته اعمال هیچ کاره نویسد ﮒ هیچ کاره همه کاره ؏ ترکیده یلر

بلواوكنز ديدكارى مثلدرشهيدى قمى .بيت كشتم زهجربلاها بوصل كارندارم * زكوى
عشق منم هيچ كاره همه كار ﴿ هيناهين ﴾ شتاب وعجله مثالى حكيم انورى بيت رخنه كرد
حال نظم مرا * درچنين داروكيرهيناهين ﴾ باب الهاء المضمومة * هوراوكشته است ﴾ طالعى
نحوستلودر ﴿ هور ﴾ بوزن نور طالع معناسنه در حكيم فردوسى بيت زپيژن فزون
بود هومان بزور * هنرعيب باشدچو بركشت هور ﴿ هوش رباى ﴾ حيرت معناسنه
مولانا جامى .بيت اى درين كاركاه هوش رباى * روز وشب چشم نه وكوش كشاى ﴿ باب
الياء المفتوحه * يادهندوستان فيل كرد ﴾ اونودلمش نسنه نك شوقله مذاكره سنده
ايراداولنورمثلدر باب الزاده دخى ذكرى مروراٻلدى اميرسهيلى بيت زسوداى ميخانه
رفتم زجاى * دكر ياد هندوستان كرد فيل ﴿ يارفروش ﴾ معناى اضداد ايله استعمال
اولنوربرى وعده يه خلاف ايدوب ودوستى سهل شيئه صاتربرى دخى دوستى مدح وتعريف
وحسن حالن توصيف ايدرديمكدر سيفى بخارى بيت سك تو برهمه عالم فروخت سيفى را *
چراكه يارفروشى طريق يارانست ﴿ يارنوبهار ست ﴾ ايوكون دوستى ديمكدن كنايه در شيخ
نظامى بيت زنى نوكن اى يارهرنوبهار * كه تقويم پارينه نايد بكار ﴿ يمانه ﴾ لوندانه ديمكدر
سيفى بخارى بيت روان راه تودرهاى اشك ماهمه روز * توهمنشين به يمانه كوى خودهرشب
﴿ يك انداز ﴾ درست اوق آتيجى كه قادر انداز معناسنه كمال اسمعيل بيت بايك اندازى
كلكت تيرچرخ كردم زند * همچوسوفارش زبان بيرون كند كردون زكام ﴿ يكباركى ﴾ بددعا
قصد اولنوب بردخى كليه وبردخى اولميه معناسنه خواجه آصفى بيت بارهاازآستانت رفت آصفى
آصفى * ميرودابن بارديكرهم ولى يكبارگى ﴿ يكانه كوى ﴾ يعنى مؤمن وموحد ميرخسرو بيت
يكانه كوكسى باشدكه اوترك كسى كيرد * نه آن بيچاره ناكس كه ازكيس وكسا كويد ﴿ يك برويك
روكن ﴾ ايشى عوق وتأخيرايتمه برطرف ايله مولاناهاتفى بيت يكى بسته تيغ دوبرميان *
كه يك روكند قصه روميان ﴿ يك تنه ﴾ عسكردن جنكه يالكزچيقان آتلو كمال اسمعيل
بيت ستاره كرچه فراوان بودزپشت دهند * چويك تنه روى آوردروسوى پيكار
﴿ يكه تاز ﴾ مثله مولاناهاتفى بيت زهردوطرف يكه تازان تيز * كشادندبرهم كمان ستيز
﴿ يك دينار ﴾ برمنقوره مولاناجامى بيت زدرقم سكه تو بركارم * كه بصيرنلزيك دينارم
﴿ يك رويه ﴾ بركره معناسنه محمدعصار بيت همه يكرويه بركردندازآن پشت * ازيشان
هركراميديدوميكشت ﴿ يكدست جامه ﴾ يعنى سرتاپا كذا فى المشكلات بومعنايه شيخ
نظامى بيت شهنشاه چون ديدازانديشه كنج * بفرمودتاجامه دستى زكنج ﴿ يك عنايت
قاضى به ازهزاركواه ﴾ برحمايت ونظرعنايت بيك سعيدن يكدرابوالمعانى درتوحيد حضرت
بارى جل شانه .بيت هدايت تومرا بهتراست زعلم وعمل * كه يك عنايت قاضى به ازهزاركواه
﴿ يك قلمه ﴾ يعنى باشدن باشه مولاناهلالى بيت ملك معنى ازآن تست همه * اين قلمرو
تراست يك قلمه ﴿ يك نكته همين باشد ﴾ آكلينه براشارت يتركمال خجندى بيت كفتار
كمال ارزدهربيت بديوانى * يك نكته ازين معنى كفتيم همين باشد ﴿ يك نشست ﴾ يار
موافق ودوست مناسب كذا فى شرفنامه ﴿ يك نيم نهاد ﴾ فارغ اولدى وبرطرف ايتدى

خواجه آصفی بیت ما بستر راحت که بیك نیم نهادیم * بالین اجل را سر تسلیم نهادیم * کاهی مرتب واحضار معنا سنده اولور وله ایضا بیت بوی دل بریان وکباب جکر آید * ما بهر سکت هردو بیك نیم نهادیم ﴿ یکی خورد ﴾ منفعل اولدی وآلندی سیفی بخاری بیت میخواست خورد دو سه بوسه * چون رقیب را یکی خورد از من ﴿ باب الیاء المکسورة ﴾ ﴿ یله کردن ﴾ صالی ویرمك شیخ نظامی بیت تماشا کنان رفت از ان مرحله * عنان کرد بر سوی صحرا یله * وطواری اوته صالمق مولانا هاتفی بیت دائم کله بان بعیش میکشت * کرده کله را یله در آن دشت ﴿ یله آمد ﴾ آشاغی کلدی ابو المعانی بیت دیده از دور آمد از جایی یله آمد ز کاخ بالایی ﴿ یله کند ﴾ یعنی فدا ایدر حکیم فردوسی * مصرع * کنم هرچه دارم بر ایشان یله ﴿ باب الیاء المضمومة * یوغ آورد بر سر من ﴾ بنی بلایه اوغرادر ابو شکور بیت کر آید به پیش تو کویم دروغ * در وغ اندر آرد سر من به یوغ * ابو المعانی * مصرع * به یوغ آرد سر عاشق هوس را ﴿ دفتر ثانی من لسان العجم مفردات اسما بیاننده در ﴾ رای معنی آرای ارباب فطنت ودها وضمیر آفتاب تنویر اصحاب خبرت وذکایه مخفی ومستور دکلدر که لسان نزاکت عنوان فارسیده حروف تهجی ظرو فدن سکز حرف مستعمل دکلدر نتکم اهل معارفك بری بو قطعهٔ لطیفی چکیدهٔ قلم مشکین رقمی قلمشدر * قطعه * هشت حرفست آنکه اندر فارسی ناید همی * تا نیاموزی نباشی اندرین معنی معاف * بشنو از من تا کدامست این حروف ویاد کیر ﴿ ثا وحا وصاد وضاد وطا وظا وعین وقاف ﴾ * نثر * لکن اکرچه اوائل کلمه ده واقع اولمز قصد اولنمش ایسه حرف ذال معجمه دخی اوائل کلمه ده جایکیر اولمز اویله اولسه طقوز حرف ساقط عن الاستعمال اولور وذال معجمه اواخر کلمه ده واقع اولمشدر زیرا مدخولی اولدیغی حالده علامتی ماقبلنده حرف علت ساکنه واقع اولمقدر محلنده تفصیل اولنور انشاءالله تعالی اما حرف صاد بعض محلده سینه وحرف طا تاء مثناته ابدال ایله استعمال اولنور وحروف مرقومه اوائل کلماتده واقع اولسه عربیدن منقول ویاخود غلطات عوام اولور درت حرف که بونلردر ﴿ ث ذ ض ظ ﴾ اوائل کلماتده واقع اولمق بعیددر بونلردن بدل بودرت حرف ﴿ پ چ ژ گ ﴾ لغت فارسینك رکنی درعلامتلری اوچر نقطه در آنکه بیان وتلفظده مخارجی عیاندز وفرس قدیمده ایکی حرفی دخی عجمی استعمال ایلمشلردر بری ﴿ ف ﴾ وبری ﴿ ق ﴾ درفایه مشلثهٔ ثقیله وقافه غین معجمه مخرجنه قریب حرکت ویرمشلردر لکن چندان مستعمل ومتداول واستادان متأخرین لسانلرنده مستعمل اولمدیغندن عند ارباب اللغة مطروح دفاتر ومتروك مأثر قلنمشدر بودخی معلوم اوله که ابدال حروف بوزبان لطافت بیانده جائز وشایعدر مثلا فایی بایه وزایی سینه وطایی تایه وواوی بای موحده یه تبدیل واستعمال ایدرلر هربرینك محلی کلدکده بیان اولنور انشاءالله تعالی بودخی معلوم اوله که اسم درت نوع اولور اول مصادردن مشتق اسم فاعل واسم مفعول وصیغهٔ امر وبو کا مثال ثانی اسم مرکبدر ایکی کلمه دن یاخود بر کلمه وبر حرف ویا ایکی حرفدن بونوع اسم زمان واسم مکان واسم آلتلرده اکثر واقع اولور ثالث منقولدر که معنای عام ترکیبدن معنای خاص علمیته نقل اولنمش اولور رابع اسم جامددر که

جامددرکه اصلنده نه برصیغه دن اشتقاقی وار درونه خود ترکیب اولنمشدر انجق واضع اول
اسمی موضوعی اولدیغی معنایه دلالت ایتمك ایچون وضع ایتمشدر بودخی ایکی جنسدر
برجنسی موضوع له اولان نسنه نك اصلنه دلالت ایدر وبرجنسی دلالت ایتمیوب انجق موضوع له
اولدیغی معنایی افاده ایدر وانواع اربعه نك مشهور ومتعارف اولمیانلرینه ولغة مشترکه ومعانئ
متعدده یه استعمال اولنانلره اطلاع فقیر حاصل اولدیغی مرتبه مشاهیر شعرا واساطین
فصحانك برر بیتلری استشهاد اولنوب اثبات مدعایه بذل قوت عاجزانه وصرف قدرت
قاصرانه اولنمشدر بودخی ارباب اولوالالبابه خفی اولمیه که تحریر اولنان لغات میاننده آب ونان
مقوله سی نیجه لغات معروفه ترقیم اولنمشدر اکرچه اولمقوله نك ایراداندن چندان فائده
ملحوظ دکلدر لکن اول قسم لغتك معنای معلومندن غیری معنای مشهوری وار درکه معنای
آخرله بعض محلده استادان ذکر ایلمشلردر آندن ماعدا مقصود فقیر بوکتابك مآلی جمله یه
جامع اولمقدر که خارج از تحریر لغت قالمیه حتی بعض عربی لغتلر دخی ضم وتحریر اولنمشدر اندن
مراد فارسیله استعمالی شایع وبعض تراکیب فارسیه یه جزؤ اولنمشدر ایله اولسه اعجام
لغتی کبی اولمغین ایراداندن انسداد باب اعتراض رجا اولنور والتزام اولنوب هرلغتك حروفی
حرکتی اعراب وفتح وکسر وضمله اولدقلری بیان اولنمشدر بو التزامك سببی خاتمه ده بیان
اولنور انشاءالله تعالی وترتیب اسامی ایچون هرلغتك اوائل حرفلری حرکات ثلثه یعنی
مفتوح ومکسور ومضموم اعتبار ایله واواخری حروف تهجی اوزره ضبط وترتیب اولنمشدر
مثلا باب الالف مع الالف بعده مع الباء بعده مع التاء الی آخره وکذلك باب الباء مع الالف
بعده مع الباء الی آخره بو منوال اوزره ضبط وتحریر وثبت تسطیر اولنندی ودخی هرحرفك بابلری
حرکاتندن لغتلرك مفتوح ومضمومی سرخ ومکسوری لعلی ایله یازلمشدر تا که لغت بولمق
آسان اوله ومن الله الاعانة والتوفیق ﴿ باب الالف الممدودة مع الالف ﴾ ﴿ آ ﴾ بمعنی
آی حرف ندادر آمدن لفظندن صیغهٔ امر اولور بیرون آ ودرون آ دیرلر مولانا جامی بیت
خیز وبکلزار درون آ یکی * نرکس بیننا بکشاد اندر آ ﴿ آبا ﴾ فتح باء موحده ایله اوج معنایه
کلور اول جنس طعامدن چوربادرکه اصلی شورآبا ایدی ابوالمعانی بیت مخور آبا زخوان
سفله ودون * شود زهر درونت راکند خون * ثانی مجمع الفرسده بمعنی آشامیدن ثالث
حرف تعجب در آی عجب معناسنه ﴿ آبچرا ﴾ بای موقوف وفتح جیم فارسی وراء مهمله ایله
فرهنك جهانکیریده غدای مختصردرکه قبل الطعام تناول اولنور طبیعت صنوبه اقبال ایدرسه
آج قارنه صو ایچملك مخالف حکمت اولمغله در فرهنك منلا داود سرمندی وبعض فرهنکلرده
انس وجن ووحوش وطیور غدالرینه دیرلر ﴿ آبستا ﴾ فتح باء موحده وتاء وسکون سین
مهمله ایله حضرت ابراهیم علی نبینا وعلیه السلامك صحفی اسمیدر میرخسرو بیت چو اینجا
معنئ قرآن ندانم * روم آنجا وآبستا بخوانم ﴿ آبشتنکا ﴾ کسر باء موحده وسکون شین
معجمه ونون وفتح تاء مثناة وکاف فارسیله جای نهفته یعنی طهارتخانه کذا فی فرهنك جهانکیری
﴿ آتشکا ﴾ فتح تاء مثناة وکاف فارسیله آتشکده معناسنه در میر نظمی هروی بیت
دل از دوریٔ حسرت را بسوزم * باتشکاه روم آتش فروزم ﴿ آذرخشا ﴾ فتح ذال معجمه

آ
آبا
آبچرا
آبستا
آبشتنکا
آتشکا
آذرخشا

وشین وسکون را وخاء معجمه ایله شدت شتانك اولمرتبه سنه دیرلرکه آدم وحیوان هلاك ایده ودخی بمعنی صاعقه استاد رودکی بیت نباشد زین زمانه بس شکفتی * اکر بر ما بیارد آذرخشا ❊ آذرفزا ❊ خدمهٔ آتشکده معنای ترکیب آتش آرتریجی یعنی یا قیجی آذر افزادخی دیرلر استاد رودکی بیت نفس را بعذرم چو انکیز کرد * چو آذرفزا آتشم تیز کرد ❊ آرا ❊ آرایش وآرا ییدن لفظلرندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی درسخن آرا وبزم آرا کبی میر نظمی بیت روی بنما وبزم را آرا * چون تو بی ماه روی بزم آرا * کاهی اسم فاعل ده اولور مولانا عرفی بیت انجمن آرای حریم سماع * نوحه طراز لب کرم وداع ❊ آرستها ❊ فتح را وسکون سین مهملتین وتاء موقوفله بمعنی آراسته یعنی بزنمش استاد فرخی بیت ایا ببزمکه آرستها زصد حاتم * ویا بمعرکه مردانه تر زصد سهراب ❊ آسا ❊ اون معنایه استعمال اولنور اول ادات تشبیه در شمس فخری بیت شفیق کشت زمانه مرا غلام صفت * رفیق کشت سعادت مرا مرید آسا * ثانی بمعنی مثل ومانند بو ایکی معنانك فرقلری دقیقدر شهیدی قمی بیت عدوی او شود روباه بددل * چو شیر آسا او خرامد بمیدان واستعاره طریقیله ذی روح اولمیانه ده تشبیه ایدرلر استاد ابو الفرج رونی بیت عزم وجزمش بجنبش وبسکون * آسمان باشد وزمین آسا * ثالث بمعنی روشن وقاعده مولانا محمود ابن یمین بیت ببین که صنعت استاد رشتهٔ کرمش * چکونه دوخت باسما قبای تربیتم * رابع بمعنی زیب وزینت استاد عسجدی * قطعه * بامید قبولت بکر فکرم * چو بهر یوسف مصری زلیخا * بانواع نفایس خویشتن را * بسان نوعروسان کرده آسا * خامس بمعنی هیبت وصلابت مختاری بیت زود پستاند تدبیر تو از پنجهٔ شیر * کیر بیرون کند آسای تو از طبع پلنك * سادس ماوراء النهرده وقار وتمکین معناسنه استعمال اولنور ابن یمین بیت سروا کر باقد رعنای تو هم بالاستی * نی چنان مطبوع وخوش اندام وبا آساستی * بو معنایه لمقابادی * قطعه * پیوسته همی شتاب وتمکین * ای شاه که طاعتت بود فرض * ازعزم تو چرخ میکند وام * زآسای تو میکند زمین فرض * سابع بمعنی خمیازه که باسلك ودهان دن وفاژه دخی دیرلر اسنه مك که خمار دن ویا خوداو یخوسزلقدن واقع اولور بهرامی بیت چنان نمود بمن دوش ماه نو دیدار * چو ماه من که کند کاه خواب خوش آسا * کاهی غم واندوه وملالتدن ده عارض اولور شمس فخری بیت ازین سپس که کشیدم بسی غم واندوه * ز فرط خواب ملالت بسی زدم آسا * ثامن بمعنی آسودن حکیم اسدی درصفت اسب بیت کم آساو دمساز وهنجار جوی * سبکپای وآسان رود تیز بوی * تاسع آسودن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور مولانا کاتبی بیت درکه کین معرکه آرای رزم * دردم عیش انجمن آسای بزم * عاشر آسایش لفظندن صیغهٔ امر استعمال اولنور رکن الدین بکرانی بیت بکش از راه جست وجویش پا * ازتك وپوی بکذر مان آسا ❊ آسما ❊ آسمان معناسنه نونی ترخیم اولنمشدر بعض فرهنکلرده مکان عالی معناسنه مسطور در ودخی بر موضعك اسمیدر ❊ آسیا ❊ دکرمان معناسنه آسیاب لفظندن مخففدر حکیم سنایی بیت باکرانجان مکوی هرکز راز * کاسیا چون دوشد شود غماز *

آذرفزا
آرا
آرستها
آسا
آسما
آسیا

آشا — آشکارا — آشنا

غماز * بو بیتدن فهم اولنور که دکرمان طاشی اوله زیرا کلام معنای موضوع له ده مجاز مرسل طریقیله خود قنغیسی کرکسه مراد اول اولور ﴿ آشا ﴾ شین معجمه ایله آسا کبی مثل ومانند معناسنه در کذا فی شرفنامه ﴿ آشکارا ﴾ معناسی ظاهر درخواجه حافظ . بیت دل میرود ز دستم صاحب دلان خدارا * دردا که راز پنهان خواهد شد آشکارا ﴿ آشنا ﴾ اوج معنایه کلور اول اسم مصدر در صوده اوزمك سباحت معناسنه خلاق المعانی . بیت باعلم آشنا شوداز آب بر سرای * کز آب بر سر آمدن از علم آشناست * ثانی اسم فاعل اولور صوده اوزیجی سابح معناسنه لواحد من الشعرا . بیت کسی کاندر آب بست آب آشناست * از آب از چو آتش بترسد رواست * ثالث ضد بیکانه عربیده کی صاحب معناسنه شمس فخری . بیت هر آشنا که کرد ذ بیکانه بر درت * دائم در آب دیده ورا آشنا بود * بو بیتده ایکی معناده مذکور در مثله ابراهیم فاروقی . بیت بدریای جود ت کند آشنا * چه بیکانه مردم چه شهر آشنا

آشیا

﴿ آشیا ﴾ کسر شین وفتح یای تحتانیله یوه معناسنه آشیان لفظندن مخففدر ودخی آشای مرقوم معناسنه در ابوالمعانی . بیت سعادت که دربان شده بر درت * کند مرغ دولت در ان آشیا

آغارا — آفتفیا

﴿ آغارا ﴾ فتح غین معجمه وراء مهمله ایله کفشکرلر پابوج اوکچه سنه قودقلری اغاجدر ﴿ آفتفیا ﴾ سکون فاء اول وفتح تاء مثناة وفای ثانیله نیاتادن قوزی قولاغی که عربیده لسان الحمل دیرلر براکشی یپراقدر عصاره سنه آفتا فیا دیرلر

آلا

﴿ آلا ﴾ یوزن والا ایکی معنایه کلور اول آلودن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی در بولاشق معناسنه ابوالمعانی * مصرع * مفکن زدوشت ای دل این خرقهٔ می الا * ثانی سرخ نیرنك که آل دیرلر منصور شیرازی . بیت چو چشم ابرشد آلاوروی کلناری * درابکون قدح افکن شراب کلناری * عربیده جمع آلی در که نعمت معناسنه در شیخ سعدی . بیت پس پرده بیند عملهای بد * همان پرده پوشد بالای خود

آلتمغا

﴿ آلتمغا ﴾ سکون لام ومیم وفتح تاء مثناة وغین معجمه ایله احکام سلاطین خواجه سلمان . بیت خون بدخواهان او آلیست بر حکم اجل * آنچنان حکم آل تمغا برنتابد پیش ازین

آلوا

﴿ آلوا ﴾ صبر دیدکلری اجی داروکه وهو عصارة شجرة مر اعلاسی سقطری نام جزیره ده اولور ابوالمعانی . بیت عشقت بدلم آمد اول چو شکری * شد صبر فراقت بمذاقم همه آلوا

آنزا

﴿ آنزا ﴾ اکا وآنی دیمك معناسنه در آن اول وحرف را علامت مفعولدر شیخ سعدی . بیت این مدعیان در طلبش بیخبرانند * آنرا که خبر شد خبری باز نیامد

آوا

﴿ آوا ﴾ آواز لفظندن تخفیف اولنمشدر حکیم خاقانی . بیت هر صبح سر زکلشن سودا بر آورم * وز صور آه بر فلك آوا بر آورم * شمس فخری معیار جمالیده آوا آوازبا شد و هزار دستان انیز کویند دیوب بو بیتی نظم ایلمش . بیت سزد که اهل هنر چون هزار آوا نیز * بر آورند بتحسین او هزار آوا

آوها

﴿ آوها ﴾ آبها دیمکدرکه جمع آبدر واو ایله باء تبادل جائز اولدیغی ایچون ودخی جمع آباد رشوربا لر معناسنه

آهن ربا

﴿ آهن ربا ﴾ ضم راء مهمله ایله مقناطیس طاشی در ربا ربودن لفظندن اسم فاعلدر دمور قاپیجی دیمك اولور ابوالمعانی . بیت دلم باد ردو غم کشته چو آهن * دل آن سنکدل آهن ربایست

آهن قبا

﴿ آهن قبا ﴾ اضافتسز دمور قفتان که مراد زره در بجیم دخی اولورکه جبه دیرلر مولانا هاتفی . بیت کشیده در زیر

آهن قبا * ببالای آن تیوز رکش عبا ﴿ آهو پا ﴾ فتح باء فارسیله ایکی معنایه کلور اول خانهٔ
شش پهلوکه عربیده مسدس الاضلاع دیرلر یعنی التی طرفی اولان او وبعض نسخه ده مقرنس
نقش اولنمش خانه وسقف خانه ابو الفرج رونی درصفت خانه بیت ای مبارك بنای آهو پای *
آهوی در نهاده در تو خدای * ثانی ناله و فریاد صدا اسندن سکردوب قاچمقدن کنایه در
امیر خسرو بیت زان بساط دوان آهن خای * کرده بام دوانش آهو پای ﴿ آیا ﴾ کلمهٔ
تعجبدر محل استفهام واستخبارده استعمال اولنور خواجه حافظ بیت آنانکه خاك را بنظر کیمیا
کنند * آیا بود که کوشهٔ چشمی بما کنند * مجمع الفرسده بمعنی خورش یعنی اکل وشربه صالح
اولان نسنه ﴿ آیینهٔ گیتی نما ﴾ ایکی معنایه در اول اصل موضوعی اسکندرك لب دریاده
میل او زرینه وضع ایتدیکی آیینه درکه نه مقوله کشتی اولورسه دوستمیدر دشمنمیدر اول
آیینه ده کورینور ایدی ثانی بحسب الاصطلاح باده طلوقدحه دیرلر ﴿ مع الباء آب ﴾ سکونله
معنایه کلور اول صویك مخصوص اسمیدر سراج الدین بانجی بیت آب دارد طبع آتش
راست کویی در تموز * فعل آتش خاصیت پیدا کند در طبع آب * ثانی لطافت معناسنه
شیخ نظامی بیت پیش رخسار عرقناك تو مه را آب نیست * چشمهٔ خورشید را کر تاب
هست این آب نیست * بو معناده اکثر تاب ایله مرادف ایدوب آب وتاب دیرلر ثالث رونق
و رواج معناسنه حکیم انوری بیت کر براهی او نباشد تو نخواهی جاه وآب * وز برای تو نباشد
او نخواهد صدر وقدر * رابع فرهنك جهانکیریده اعتبار وقدر معناسنه حضرت مولانا درصفت
بلقیس بیت بر سر زر تا چهل فرسنك راند * تا که زر را در نظر آبی نماند * خامس طرز
وروش معناسنه میر خسرو بیت باز ابر تیره از هر سوی سر بر میکند * سبزه را در هر چمن
بر آب دیکر میکند * سادس مراد معناسنه مولانا ظهوری بیت هزار بیت بکفتم که آب از و
بچکید * بجز ز دیدهٔ دل آبم از کسی نکشاد * سابع شهور رومیه دن آخر یا زآیی که
آغستوس دخی دیرلر حکیم انوری بیت ساحت آفاق را اکنون که فراش سپهر * از حزیران
صدر کستروز تموز وآب یخ * بو معنایه سیف اسفرنکی بیت بسوزد بشب خرمن ماه را *
سموم نهیب توازماه آب * ثامن مؤید الفضلاده طریق معناسنه مسطور در مثلا بر آبه
فلان دیرلر بطریق فلان دیمك مراد اولنور میر خسرو بیت نیکوان راند سوی کلشن وآب
روان * هر بتی در هر چمن بر آب دیکر میرود ﴿ آب شیب ﴾ یوکسك یردن اشاغی اقان
صویه وآقندیسنه دیرلر کذا فی مجمع الفرس ﴿ آتشتاب ﴾ کلخن وکلخانجی معناسنه آتش
ایله تابیدن مرکبدر که تاب تابیدندن اسم فاعل اولور میر نظمی بیت شده از تاب رویش
دل خوی افشان * فتد کویا بآتشتاب هجران ﴿ آذرشب ﴾ ضم ذال وشین معجمتین ایله
﴿ آذرشب ﴾ ضم ذال وفتح شین معجمتین ایله ﴿ آذرکشت ﴾ فتح ذال معجمه وضم کاف
فارسیله ﴿ آذرکشسب ﴾ فتح ذال معجمه وشین وضم کاف فارسی وسکون سین مهمله ایله
بو درت لغت مترادف اوج معنایه در اول فرهنك جهانکیریده مذکور درکه آتش پرستلرك
زعم فاسدلرنجه بر فرشته اسمی اولدکه آتشکده یه موکل اولدلملائکه بیننده او اقدر تند وجلد
بر ملك اولمیه دیرلر منوجهری درصفت اسب بیت در شود بی زخم و زجر و در شود بی ترس وبیم

آهوپا
آیا
آیینهٔ گیتی نما
آب
آ ب
آب شیب
آتشتاب
آذرشب
آذرشب
آذرکشت
آذرکشسب

ویم * همچو آذر شب باتش همچو مرغابی بجوی * حکیم سنایی بیت آب و آتش نخوانده
اورا اسب * آن صرف خواند وایش آذرکشسب * حکیم فردوسی بیت چو برساخت
کاندر آمد باسب * بیامد بکردار آذرکشسب * ثانی بلخده بر آتشکده نامیدر که کشتاسب
بنا ایدوب جمیع خزینه سن انده پنهان ایلمشیدی مرویدر که اسکندر ذوالقرنین اول بنایی
منهدم ایدوب مذکور خزائن مدفونه یی دست تصرفه کتوردی شیخ نظامی در اسکندرنامه
* مثنوی * ببلخ آمد و آذر زردهشت * بطوفان شمشیر چون آب کشت * بهار دل افروز
در بلخ بود * کز و تازه کل رادهن تلخ بود * زده موبدش نعل زرین اسب * شده نام آن
خانه آذرکشسب * مجمع الفرسده منقولدر که آذر برزین کبی مجوس آتشکده لرندن
بر آتشکده نك اسمیدر که بانیسی اسمی اضافتیله مشهور اولوب حکیم فردوسینك بو بیتلرندن
فهم اولنور * مثنوی * چنان دید خود را در آتش پرست * سه آتش ببروی فروزان بدست
چو آذرکشسب چو خرداد و مهر * فروزان بکردار کردان سپهر * بو تقدیرجه لفظ مرکب
اولور بر جزوی آذر در آتش معناسنه بر جزوٴیده کشسب در بودخی ایکی کلمه دن مرکبدر
بر کلمه کشدر فتح کافله خوب معناسنه و بر کلمه دخی اسب در ترکیب اولندقده الفی حذف اولنوب
کشسب ایلدیلر حکیم فردوسینك بو بیتنده بو معنایه دلالت واردر بیت نیاید همی کردنت
سرکشی * که از سرکشی کس نبندد کشی بعض روایتده مطلق آتشکده یه دیرلر حکیم فردوسی
سیاوشك کرشیوزه خطابی محلنده دیمشدر بیت همان اسب تو شاه اسب منست *
کلاه تو آذرکشسب منست * ثالث برق معناسنه درکه معنای ترکیب آتش چهنده دیمك
اولور که آذر آتش وشب وشسب وکشب وکشسب چهنده معناسنه در حکیم فردوسی
سام نریمان طرفنه قاصد کوندردیکی محلده دیر بیت سواری بکردار آذرکشسب * زکابل
سوی شام شد سه اسب * ودخی فردوسی بر پهلوان اسمی اولمق اوزره دیمشدر * مصرع *
سپهبد چنین کفت آذرکشسب ﴿ آسیاب ﴾ دکرمان معناسنه اصلی آس آب درکه
اضافتله صودکرمنی دیمك اولور تنکم آت دکرمننه خراس دیرلر کسره ایله الف ممدوده نك
جمعنده نوع ثقلت اولمغین تلفظده سهولت ایچون ما بینلرینه بریاکتوروب آسیاب ایلدیلر
ابو المعانی بیت دانهٴ ایام عمرم محو شد * جوی اشکم کرده جسم آسیاب ﴿ آسیب ﴾ کسر
سین مهمله وسکون یای تحتانیله وجودا نسانه ویاخود بر هیئات مشخصه یه برقاتی نسنه
زورایله طوقنمق که عربیده صدمه وزبان هندی ده دکه دیرلر کثرت استعماللە هر ایکی
قاتی نسنه بر برینه زورایله طوقنمق معناسنه اولمشدر حکیم فردوسی بیت سر باد با نها بر آمد
بر اوج * بجنبید کشتی ز آسیب موج * شمس فخری معیار جمالیده چون دو کس بهم رسند
دوش بدوش ویاخود پهلو به پهلو زنند اورا اسیب کویند دیمشدر بیت زدند پهلو بهم
چون سپهر وقدرت شاه * کبود کشت تن آسمان ازان آسیب * بو معنایی موٴید حکیم علی
فرقدی بیت شعلهٔ قهر تو کر با کوثر آسیبی زند * زو بر آید همچنان کز قعر دوزخ التهاب
فرهنك جهانکیریده کاهی آفت وکلفت معناسنه اولدیغی مسطوردر حکیم خاقانی بیت
چو آزادند درویشان ز آسیب کرانباری * چه محتاجند سلطانان باسباب جهانبانی *

آسیاب

آسیب

آشکوب سکون شین معجمه وضم کافله اوج معنایه کلور اول سقف خانه ثانی خانه
بالاکه عربیده طبقهٔ علیا دیرلر کمال اسمعیل درصفت عمارت بیت بر آشکوب نخستینش
دست فکرت من * بزیر پای فلك را چونرد بان افکند * ثالث آسمانه دخی دیرلر استعاره
طریقیله اولمق اولور حکیم ازرقی بیت باداندرووزیده زپهنای آشکوب * ابرا ندر وکذشته
زبالای قیروان آشناب ذکری مرور ایدن آشنانك معنای اولنه شیخ عطار بیت
زمین را خون چنان غرقاب میکرد * که ماهی زمین آشناب میکرد آشوب ضم
شین معجمه ایله فتنه وغوغا وهر نسنه نك قارشمه سنه دیرلر وآشفتن لفظندن وصف ترکیبی
اولوردل آشوب وسنك آشوب کبی حافظ بیت فغان کین لولیان شوخ شیرینکار وشهر
آشوب * چنان بردند صبر ازدل که ترکان خوان یغمارا آشیب کسر شین معجمه
وسکون یای تحتانیله آسیب مرقوم معناسنه کذا فی مجمع الفرس فرهنك جهانکیریده زحمت
ولرزش اندام معناسنه در آفتاب معروف مرحوم کمال پاشا زاده نك تصرفات
خاصه سندر که آفتاب لفظ مرکبدر اماخورشید کبی ظاهرا ترکیبی معلوم دکلدر برجزؤی
آف درکه اصلی آب در بافایه ابدال اولنمشدر برجزؤیده تاب درکه تابیدن صیغه سندن
اسم فاعلدر قزدریجی معناسنه معنای ترکیب صو قزدریجی اولور صو بالطبع بارد در قزماسی
عارضیدر اول سببدن قزمه یی کنشه نسبت ایلمشلردر نتکم شیخ سعدی بیت عمر برفست
وآفتاب تموز * اندکی ماند خواجه غره هنوز * فاضل مرحوم بو مبحثده برزتك و پودخی ایلمشدر
ایرادنده سواد قرطاسدن غیری نفع اولمامغله بو مقدار ایله اکتفا اولندی آکب ضم
کافله آغزایچی معناسنه در زبان هندیده کاله دیرلر فرهنك جهانکیریده باء فارسیله مرویدر
خسروانی بیت کند از خست او همی پنهان * همچو میمون نخود در اکب خویش آلب
سکون لامله پهلوان معنا سنه لغت ترکاندر اما انلر الف مقصور ایله استعمال ایدوب
الب ارسلان کبی بعض مبارزه اسم ایدرلر مع التاء * آیافت سکون فا ایله غلیظ
وخشین یرتلمش و پارلنمش اثواب مقوله سی ابو المعانی بیت مکش ازچرخ دون پرور دلا
منت بد نیارا * نداری جامهٔ اطلس بدوشت میشود آیافت آب پشت نطفه یعنی
منی ولها یضا بیت آن قدر دارد فضائل از نیا واز پدر * آرداز سر چشمهٔ عرفان کویا آب
پشت آب حیات ظلماتده واقع برچشمه اولدیغی مشهوردر اسکندر ذو القرنین انك
طلبی سوداسیله ظلماته واردی بامر الله تعالی اکا نصیب اولمیوب خضر نبی علیه السلام
نصیب اولدی دیرلر واستعاره طریقیله لب دلبرده دیرلر وله ایضا بیت لبش آب حیات
وروی خورشید * میان تیره زلفش زندکی بخش آبخست سکون باء موحده وسین
وفتح خاء معجمه ایله جزیره معناسنه در شمس فخری بیت زدریای تعظیم شاه دلیر * بود
هفت کردون کمین آبخست * فرهنك جهانکیریده ایچی چوریمش قاوون وقارپوز وخیار
امثالی نسنه لرا بو زفت دخی دیرلر حکیم علی فرقدی بیت روی ترکان تازرا یاد کست * زرد و
برچین چون ترنج آبخست * تحفة الاحبابده بیوك صولر ایچنده واقع کوچك جزیره لرکه انده
صو متعفن اولوب ساز واوت اوله دیمشدر آبخوست سکون با وفتح خا وواو معدوله ایله

آت

ایله بوزن آبدست آبخست مرقوم معناسنه در استاد عنصری بیت برسر شد باد موج بانك * تا بپك آبخوستشان افكند ﴿ آبدست ﴾ معروف عبادتدر حضرت مولانا بیت جمال
یا رسعد قبله نمازم * زاشك اننك نوشد آبدستم * حكیم خاقانی بیت نعیم پاك بستاند چوكرد
آلود بسپارد * زشرم از آبدست آیدنه نك از آبدستانش * نسخه میرزا ابراهیمده پاك و مجتنب
از معاصی معناسنه در فرهنك جهانكیریده اول استاد پاككار دیرلر كه ایشی ر ونقلی و طراوت
پذیر و خوب اوله شیخ نظامی * مثنوی * بنقاشی زمانی مژده داده * برسامی ز اقلیدیس
زیاده * چنان درلطف بودش آبدستی * كه بر آب از لطافت نقش بستی ﴿ آبرفت ﴾
ضم راء مهمله و سكون فا ئله صولیوب سو پرمك معناسنه فرهنك حسینیده فاییه سنك آب
خورده باشد یعنی صودوكش طاشكه دائما صوایچنده و یا صوالتنده اوله ﴿ آبزفت ﴾
سكون باء موحده و زاء معجمه وضم فا ایله بمعنی ابخست مرقوم حكیم طرطری بیت چون آبزفت
روی زشتش * چندین عفن و ترش چرا بشد ﴿ آبست ﴾ فتح باء موحده وسكون سین
ایله زن حامل آبستندن مخففدر حضرت مولانا بیت آنچه آبست است شب جز آن مباد
حیلها و مكرها یادست باد * فرهنك جهانكیریده فتح با ئله بمعنی كوشت ترنج وكسر با ایله بمعنی
آبستن دیوب مولانا نك بو بیتنه متمسك اولمش * مثنوی * جز وجز و آبست از شاه بهار *
چشمشان چون درج پر درشمار * مریمان بی شوی آبست از مسیح * خامشان بی لاف وگفتار
فصیح ﴿ آبفت ﴾ آیافت مرقوم معناسنه حكیم ناصر خسرو بیت تن همان خاك كزانست سیه
است ارچند * ستاره و آبفت كنی قرطه شلوارش ﴿ آخت ﴾ سكون خا ئله آختن لفظندن
فعل ماضی در چكمك معناسنه عموما قلیچ چكمك خصوصا شاعر بیت تیغ زبان آخت
برای جدل * كای شده درشهرت كاذب مثل ﴿ آخردست ﴾ ایكی معنایه در اولی صف
نعال یعنی آخر مجلس نشینان ابوالمعانی بیت نهد در صف عشاق مرا جای نشست *
بروم كوی غمش جای كنم آخردست * ثانی قومار اویونی قمار بازلر میاننده معروف سوزدر نوله
بیت تاكی بستم شیشهٔ دل كردشكست * خواهم كه كنم عشق ترا آخردست ﴿ آذرپرست ﴾
یعنی آتش پرست كه كبر دخی دیرلر ﴿ آذرذردهشت ﴾ آتشكده های فارسدن یدنجی
آتشكده نك نامیدر حكیم فردوسی * مثنوی * پرستندهٔ آذرذردهشت * همی رفت با ثاد
و خرم بهشت * چو از دور جای پرستش بدید * شد از آب دیده رخش ناپدید ﴿ آرت ﴾
فتح راء مهمله ایله درسك كه آرتج دخی دیرلر كذا فی فرهنك جهانكیری ﴿ آرست ﴾ كسر را
و سكون سین مهملتین ایله حیوانات یان باشی كذا فی نعمة الله ﴿ آزاد درخت ﴾ قاین
اغاجی تسمیه اغاجیه دیرلر طبرستانده تاجك دیرلر لیلاك كبی شكوفه سی اولور دانه بغلو
تناول اولنمز خوشبو چچكی اولور ودانه سن تسبیح ایدرلر ﴿ آزرمیدخت ﴾ فتح زا و سكون
راء مهمله و خا و كسر میم وضم دال ایله خسرو پرویزك قزی اسمیدر باباسندن صكره عسكر لكا
بیعت ایدوب التی آی پادشاه اولمشیدی اصل اسمی آزرمیدردخت قردیمكدر حوالی
غزنینك برشهرینا ایدوب كندو اسمیله تسمیه ایلدی كذا فی مجمع الفرس ﴿ آزفت ﴾ ضم
زاء معجمه و سكون فا ئله محمد هندوشاه صحاحنده منك آب خورده یعنی صودوكش طاشی

دیو نقل ایدر ق آفتاب پرست ع اکثر ارباب لغت کون چیچکی دیدیلر اما سروری کاشی
مجمع الفرسده بمعنی نیلوفر تصحیح ایلمش ودخی بر جانور درعربیده حربا وهندی لسانندە کرکت
دیرلر سوسمار نوعندندر کونشه قارشو اوتورو وبکونش کندیکچه اول دخی اول طرفه دونرمش کوز
کون چیچکی دخی کونش دوندیکچه دونر فرهنك جهانکیریده بر چیچکدر کونشله بیله دونر وبپراقلری
دخی اول طرفه میل ایدر اهل هند بطریق العموم هرکل کبوده دیرلر شیخ نظامی * مثنوی *
هرسوی کافتاب سردارد * کل از دق درونظردارد * لاجرم هرکلی که از دق هست *
خواندش هندوآفتاب پرست ق آفت ع فتح فا ایله ضرر وهلاك ایدیجی معناسنه درمولانا عرفی
* رباعی * تازنده جهان از تو بارایش آفت * ای آفت آسایش وآسایش آفت * چند انکه
دلت آفت نازت طلبد هست * درحوصلهٔ عشق توکنجایش آفت ق آکفت ع کسر کاف فارسی
وسکون فا ایله رنج وزحمت معناسنه در سلطان سنجر کوی با زلق ایدرکن آتدن دوشدکده
امیر معزی بالبداهه بو رباعی یی نظم ایلمش * رباعی * شاها ادبی کن فلك بدخورا *
کاکفت رسانید رخ نیکورا * کرکوی غلط رفت بجوکانش زن * وراسب خطا کرد بمن بخش
اورا * سلطان سنجر دخی محظوظ اولوب فی الحال آتی رختیله امیر معزی یه عطا ایدر مزبور
ینه بداهة بورباعی یی نظم ایدر * رباعی * رفتم براسب تا بجرمش بکشم * کفتا که زمن
بشنو این عذرخوشم * من کاو زمینم که جهان بردارم * یاچرخ جهارم که خورشید کشم *
سلطان بتکرار بحساب احسان ایلدر ق آلجخت ع سکون لام وفتح جیم فارسی بعده خاء
ساکنه ایله حرص وطمع معناسنه بعض نسخه ده همزهٔ مفتوحه ایله در وکتاب مجبیده الف
ولام مستزمر ویدر ق آلست ع بوزنیو معنیٔ آرست مرقوم ودخی اویلق باشی که جانب مقعدی
اولور واستاد عسجدی بیت همچون رطب اندام وچو روغن کف دست * همچون شبه
زلفین وجودنبه آلست * بو بیت براستلد دیواننده بو یله کورلدی بیت همچون رطب اندام وچو
روغنش سراپای * همچون شبه زلفین چو پیلسته الست * بو همزهٔ مفتوحه ایله اولور
ق الفت ع ضم فا ایله محنت وسرکردانی شمس فخری بیت همیشه دشمن درکاه جاهت *
زاحداث فلك آلفت بلسند ق آلفخت ع سکون لام وخا وفتح فا ایله عوداغاجی ابوالمعانی
بیت هرصبحدم زکوی جانان بوی نسیم آید * اشجار کوه ودستش کویاکه آلفخت است *
ق آموت ع ضم میم وواو معروفله لانهٔ مرغ شکاری یعنی شاهین وطوغان یوه سی منجیك
بیت برقلهٔ قاف بخت واقبال * آموت عقاب دولت تست ق آموخته ع اموختن لفظندن
فعل ماضی درا وکرتدی دیمك واسم فاعل دخی اولور شیخ سعدی ایکی معنایله * قطعه * معلمت
همه شوخی ودلبری آموخت * جفا وناز وعتاب وستمکری آموخت * من آدمی بچنین شکل
وقدو روی حسن * ندیده ام مکر این شیوه ازپری آموخت ق آهخت ع کسرها
وسکون خا ایله آهختن لفظندن فعل ماضی درخنجر وقلیج چکمك معناسنه فی الجمله جسمانی
وروحانی حرکتی متضمن دره ادنصکره یا ایله آهیخت دخی جائزدر شیخ سعدی بیت چوغرمش
بر آهخت شمشیر بیم * بمعجز میان قمر زد دو نیم * شمس فخری فتح ها ایله برهخت لفظنه قافیه
ایلمش * قطعه * ابواسحاق سلطانی که در رزم * چوکینش تیغ بی باکی براهخت * بسان

بسان هندوان ترك فلك را * بجوب کین بما لید وبیرهخت * برهخت یعنی ادب کرد اآهن جفت چفت دموری که آنکله تارلایی سوروب تخم اکرلر آکا ایلد وایمروکا وآهن دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس اآهیخت بمعنی آهخت مرقوم کمال اسمعیل بیت همچون کشف بسینه سرا ندرکشد اجل * انجاکه نیزهٔ تو برآهیخت بال را اآیفت ضم یای تحتانی وسکون فا ایله حاجت وتمنا معناسنه آیفت دخی دیرلر ز راتشت بهرام بیت زیزدان خواستن آنجمله آیفت * که تا نرسد مرورا هیچ آکفت اآینت ضم یای تحتانی وسکون نونله بمعنی آیفت مرقوم میرنظمی هروی بیت چوماندم نیم بسمل مرغ دل را * بجز کشتن زیار آینتمن نیست

مع الجیم * اآبلوج سکون باء موحده ایله نبات شکری ابو المعانی بیت زشهد غیر جانم دردهن بهرخروج آید * جواب تلخ جانان درمذاقم آبلوج آید * پور بهای جامی * قطعه * تا آبلوج همچو طبرزد نشد بطعم * تاچون نبات نیست بپیش نظر شکر * بادا نهاده دردهن دولتت مقیم * دست نشاط وعیش بفتح ظفر شکر اآج ایلغون اغاجی ابو المعانی بیت رقیب درددلش را علاج می خواهد * برای پشت وشکم چوب آج می باید * حیوانات صانجوطوتدقده ایلغون اغاجیله قارننه اورورلر دفع اولور دیرلر اآخشیج سکون خا وکسر شین معجمتین ایله معنای موضوعی ضد در عناصر اربعه ده ضدیت اولدیغی مناسبتیله عناصرك هر برینه آخشیج ومجموعنه آخشیجان دیرلر شمس فخری بیت عالم از عدل ابو اسحق کشتست آنچنان * کزجهان برخاست رسم کفتکوی آخشیج * حکیم خاقانی بیت بردم از نزادکیئی یکدو داوانه رسه رحم * کرچه ازچار آخشیج وپنج دردر ششدرم اآرج فتح راء مهمله ایله فرهنك جهانکیریده ایکی معنایه در اول بمعنی آرنج که اندن مخففدر ثانی نام پرنده در اآرنج فتح راء مهمله وسکون نونله درسك معناسنه که عربیده مرفق دیرلر کسر میم وسکون را و فتح فا ایله حکیم اسدی بیت آستین از برای رنج دلم * تا بارنج میزنی هردم * شمس فخری قصر الفله میان ساعد وبازو دیونقل ایلمش اآزنج ضم زاء معجمه وسکون نونله کوزده حاصل اولان چپق استادلطیفی بیت کویا که آشیانه بود پوست چشم او * هموار با پلیدی وآزنج کنده است بعض فرهنکلرده کسر زا ایله وبعضنده جیم عجمیله منقولدر وبعض نسخه ده تمرکو علتی مرویدر اآزنج جیم فارسیله آزنج مرقوم معناسنه طیان مرغزی بیت شده که بخار ازدماغ ودهان * رخش زیر آزنج وچشمش نهان اآکج فتح کافله قانجه دیدکلری اوجی اکری دمور در محمد هندوشاه صحاحده آکج قلابی بوداهنین برسرچوبی دیدوکی قولی موید شمس فخری بیت کشتی مه از ساحل مغرب بکشد باز * حکمش زسر قدرت بی زحمت آکج استاد عنصری بیت بجستند تاراج وزشتنش را * باکج کرفتند کشتنش را اآلخج فتح کاف وسکون خاء معجمه ایله جلاب معناسنه در بعض نسخه ده خا یرینه حاء مهمله واقع اولمش اما فقیر صانورم غلط کاتب اوله زیرا زبان فارسیده حاء مهمله اولمدیغندن ماعدا تلفظنده عسرت واردر تحفة الاحبابده همزهٔ مقصوره ایله مرویدر اآکنج کسر کاف وسکون نونله قیمه اتو پرنج طولمش بغرسق که مومبار دخی دیرلر شمس فخری بیت خوری

آج

برخوان کیتی هرچه خواهی * اباوقلیه وحلوا وآکنج * بعض یرلرده قیمه جکرله طولدردقلری اجلدن جکرآکنج وجکرآکند وچرغنده وروبو دخی دیرلر عربیده عصیب دیرلر کذا فی الصحاح بومعنایی مویدمولانای کسائی بیت عصیب کرده برون کن وزوبرنج نزود * جکر بیازن وآکنج ازو بسامان کن * آزندن آکنه صانجوب دیکمکه دیرلر فرهنك جهانکیریده فتح کاف فارسیله مطلق طولدرلمش هرنه اولورسه سیف اسفرنکی بیت چون لنك خرمرده آن جغد پرآفت * چون روده ناشسته باروی که آکنج ﴿ ا اکوج ﴾ ضم کاف فارسیله قانجه دموزی آکنج مرقوم معناسنه ابوالمعانی بیت هرتیرکه برسینه دشمن زده پیکان * از بهر بروکرده جکر میشود آکوج ﴿ ا اکیج ﴾ کسر کاف فارسیله آکنج مرقوم معناسنه یعنی مومبار طولمه سی ﴿ ا الفنج ﴾ فتح فا وسکون نونله عوداغاجی معناسنه ابوالمعانی بیت دروقت وصف هجران حاجت نبود آتش * درمجمر آلفنجی ازآه دل بسوزد ﴿ ا النج ﴾ ضم لام وسکون نونله بمعنی آلوچه کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ ا الوج ﴾ فتح لام وسکون نون وضم جیمله عودکبی رایحه سی چقار برنوع اغاجدر ایضا منه ﴿ ا اماج ﴾ الی معنایه کلور اول اوق نشانه سی هدف دخی دیرلر استاد لطیفی بیت هرتیرکه از شصت قضاوقدر آید پیشش تن بدخواه شهنشه شده آماج * ثانی چولدن برطوربه درکه ایچنه یمه دانه سی قویوب اوق آتمغه مشق ایدرلر ثالث باغ چبوغی رابع حراث وزراعتی آلتلرندن برآلتدر بوایکی معنایه حکیم سوزنی بیت برکند نیز توهرکه خاك درآماج کاه * بز رکر برکنده پنداری باماج وکلند * کلنك معناسنه در خامس فرهنك جهانکیریده تخت پادشاهی حکیم فردوسی بیت چنان هم کرازان وکویان زشاه * زفرمان واز فرآماجکاه * سادس برفرسنك اعتباراولنان یرك بکرمی دورت حصه سندن برحصه یه دیرلر معلوم اوله که فرسنك اوج میلدر ومیل ایکی ندامسافه درکه فرسنك التی ندا اولورندادورت آماج مقداری مسافه در فرسنك یکرمی دورت آماج اولور فهمی دخی آسان اوله فرسنك که اوج میلدر ومیل دورت بیك خطوه آدیمه دیرلر اون ایکی بیك آدیم اولور بکرمی درده تقسیم اولندقده آماج بشیوز آدیم اولور هرآدیم بریچق آرشدر هرآرش التی قبضه در هرقبضه دورت اصبعدر هراصبع بریچق شعیردر ﴿ ا اهنج ﴾ کسرها وسکون نونله بوزن نارنج بمعنی کشنده یعنی چکیجی شیخ نظامی بیت شه عالم آهنج کیتی نورد * دران خاك یکماه کردآبخورد * کذا فی الدستور والمجمع امافرهنك جهانکیریده فتح ها ایله بمعنی کشیده مسطوردر کمال اسمعیل بیت بدست داد توانددحسام جان آهنج * بدان صفت که بوددرمیان بحرنهنك * محمدهندوشاه صحاحده بمعنی آمیختن روایت ایلمشدر وآخر فرهنکلرده فتیل وچنبر وخلال معنالرینه وشمس فخری مطلق نسنه چکمك معناسنه نظم ایلمشدر بیت شها کز مسی قوی باشد حسودت * بشفتاهنج تدبیرش دزآهنج * شفتاهنج صرمه کش حدیده سیدرادات الفضلاده بمعنی انداختن ﴿ مع الخاء ا اخ ﴾ آفرین معناسنه کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ ا ادخ ﴾ فتح دال ایله ایکی معنایه در اول خوش کلدی معناسنه حکیم ناصرخسرو * قطعه * روزتو هرکز بایمان سعد ومیمون کی شود * چون توبرابلیس ملعون خویشتن مفتون کنی * کربشارستان علم اندر بکیری خانه * روزخوش امروز

آخ

امروز فردا آدخ وميمون كنى * ثانى بمعنى بلندى ورتبهٔ عالى كذا فى فرهنك جهانكيرى فى آزخ فتح زاء معجمه ايله باغ چبوغنك بوداننچو پلرى ابو المعانى بيت در باغ عشق نكهدار دل زار * از تاك لطف بيند از چو آزخ * وضم زا ايله ايكى معنايه كلور اول ايچى چورك و بوش جوز وله بيت ناقص چه شود از بر باغ كرم خود * كرياد كنى اين دل مهجور با زخ * ثانى يدك آت كه حربيله جنيب ديرلر مير نظمى بيت نشسته بر سمند ناز جانان * كشيله در برش كالكون آزخ فى آژخ ضم زاء فارسيله ايكى معنايه در اول كوزده اولان چيق كه آژنج دخى ديرلر شمس فخرى بيت هر آن بصركه زخاك درش نشد روشن * بجاى مقله نهد اندر و فلك آژخ * ثانى اعضاده ظاهر اولان سكل كه فارس وعراق وعجمده كوك وتركستانده كوى نك وزبان تبريزيده سيكل ولسان هنديله مساو عربيده ثولول ديرلر حكيم سوزنى * قطعه * بكرد عارض انماه روى چاه زنخ * سياه رنك در آمد بسان مور وملخ * كل رخانش زمشك سياه خالى داشت * چه جرم كرد كه كل خار كشت وخال آژخ * بو معنايه مولانا مرادى بيت آن زشت عمامه بر سر او * چون آژخ زشت بر سر كير * چوز لمش نسنه معناسنه ده مرويدر فى آژنج بمعناى اول آژخ مرقوم كبى كه كيغ دخى ديرلر عربيده رمص ديرلر فى آواخ فى ايكى معنايه در اول بمعنى آه تحسر حضرت مولانا * رباعى * از كنج قدم شديم ويرانهٔ او * افسانهٔ او شديم زافسانهٔ او * آواخ زپيمان وزپيمانهٔ او * كس خانهٔ او نداند زخانهٔ او * ثانى بمعنى نصيب مرويدر فى آوخ فى فتح واو ايله آواخ مرقوم كبى ايكى معنايه در اول بمعنى آه واى واى ديمكدر استاد لطيفى بيت عمر دنيا بدين بدى آوخ * كارم آخر كشيد سوى دوزخ * بمعنى آه شيخ سعدى بيت ما كشتهٔ نفسيم بس آوخ كه برآيد * از ما بقيامت كه چرا نفس بكشتيم حضرت مولانا بيت دل يافت ديده كه مقيم هواى اوست * آوخ كه آن هوا چه دل ودبده پرورست * ثانى بمعنى نصيب ستهيلدى قمى بيت از تو پيش كه وبكجا نالم * كاو خم از تو جز غم دل نيست فى مع الدال آباد فى دال حرفنك ما قبلنده الف ساكنه واقع اولدقده عند المتقدمين ذال معجمه اوقنور بناء على هذا بو فقير ذالى معجمه يى تفريق ايليوب دال مهمله اعتبار ايلدم آباد سكز معنايه كلور اول بمعنى معمور ثانى بمعنى هميشه بو ايكى معنايه شمس فخرى بيت ز كرد كار برين پادشاه ياد آباد * كه كرد ملك جهان را بعدل وداد آباد * ثالث بمعنى آفرين شيخ نظامى بيت در جلوهٔ آن عروس دلشاد * آباد بر انكه كفت آباد * رابع فرهنك جهانكيرده نام خانهٔ كعبهٔ معظمه در حكيم اسدى * مثنوى * فرستاد پس كردكار از بهشت * بدست سروش خجسته سرشت * زياقوت يكپارهٔ لعل فام درختان بدان خانه آباد نام * مر از ان ميان جهان جاى كرد * پرستشكه خاطر آراى كرد * خامس بمعنى خوب ونيك حكيم فردوسى بيت بپايان دولت زغم ياد باد * هميشه تن وبخت آباد باد * سادس خوش آمد حضرت مولانا بيت اكنون بيا شاد آمدى خندان وآباد آمدى چون سرو آزاد آمدى ميكو يزيرلب صلا * سابع بمعنى صحرا مجمع الفرسده مسطور در كه بو معنايه اسد آباد وخرم آباد ديرلر مراد صحرادر كه صحراى اسد وصحراى خرم ديمك اولور عوام غلط فهم ايليوب بو مقوله آبادى بانئ عمارت معناسنه اتخاذ ايدرلر روم ديارنده دخى

آد

بویله در اما مشهوری معنای اصل اوزن مثلا طاش اوه وقاز اوه وارتق اوه دیرلر بعض
کتاب ناشناس صحیح یازارم قیاس ایدوب طاش آباد وقاضی آباد وارتق آباد یازرلر اصلی
سؤال اینسلك طاش ایله بنا اولنمش وقاضی بنا ایلمش وارتق یا مشدد دیو جواب ایدرلر حال
بوکه اول محللرده نسبت ایده جك بنا یوقدر ثامن استعاره طریقیله مجاز اغم آباد ومحنت آباد
دیرلر بویله محللرده مراد بنا اولسه جائزدر ﴿ آبخورد ﴾ باء موقوف وفتح خاء معجمه
وواو معدوله ایله ایکی معنایه کلور اول صوکنارنده حیوانات صواریله جق یرکه آبخور
دخی دیرلر حکیم خاقانی بیت جان شد اینجا چو خاکبیز دتن * کاب خورد ش از پنجهان
برخواست * ثانی توقف ایلمك ومقام طوتمق معناسنه شیخ نظامی بیت شه عالم آهنج
کینی نوزد * دران خاك یکماه کرد آبخورد ﴿ آب سرد ﴾ اضافتله یعنی کسر با وفتح سین
ایله وباء موقوف وکسر سین ایله ده جائز یخنی که اتی قینادوب صوین منجمد ایدرلر اصلی
سرد آب در علم اولدقده مضاف الیه تقدیم اولنور رفا رسیله حالت علمیتده مضاف الیه تقدیم
اولنمق قاعده سی شایعدر ﴿ آبشخورد ﴾ لفظ مرکبدر آب وشین مصدریه ولفظ خوردن دن
معنای ترکیب صوایچه جك یر دیمك اولور ابو المعانی بیت هر بکجا که باشد آبشخورد *
انس وحیوان شوند روزی منه ﴿ آبکند ﴾ لفظ مرکبدر آب ایله کندن که کندیدن دن
مشتق اسم فاعل اولور قازیجی معناسنه که مجرای سیل در یعنی سیل یرتدوغی محل شمس فخری
بیت از سیلخیز حادثه اعدی شاه را * شد خانمان خراب بکردار آبکند * ونهر جاری
اولدوغی محل معناسنه شاعر بیت آبکند دوران تاریك جای * لغزلغزان چون دران بنهند
پای ﴿ آب کبود ﴾ ایکی معنایه در اول ولایت چین ده حدود مشرقده واقع اولان
دریانك اسمیدر بحر اخضر وبحر اعظم دخی دیرلر منقولدر که تا هله وپری صفت دکز قزلری
اول دریادن ماهتابده چیقوب اوینا شرلر کونش چقدوغی کبی ینه دریایه کیدرلر کذا فی
شرفنامه ثانی اصطلاحده قلیج وخنجر دموری که جوهردار اوله ابو المعانی بیت آب کبود
تیغ نماید چو آینه * روز مصاف در نظر خصم روی مرك ﴿ آب منجمد ﴾ لفظ مرکب
اولدیغی ظاهردر استعاره طریقیله قلیچ وخنجر ونیزه دموری ودخی بللور وشیشه وامثالی
نسنه لر عموما وبللور بیا له خصوصا کذا فی مجمع الفرس بو معنایه میر نظمی درصفت تیغ بیت
با شعاع نور کشته منعقد * میتوان کفتنش آب منجمد * وله درصفت پیاله بیت شود دربزم
آن کل روی پر تاب * باب منجمد از آتشین آب ﴿ آذرآباد ﴾ ضم ذال معجمه وسکون را
ایله شهر تبریزده بر آتشکده نك نامیدر معنای ترکیب معموره آتشدر ودخی شهر تبریزك
نام قدیمیدر معربی آذربیجاندر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ آذرخرداد ﴾ ایکی معنایه در اول
شیرازده بر آتشکده در غایت مکلف عالی بنادر آتشکده فارسك بشنجی آتشکده نك نامیدر آذر
خرزین دخی دیرلر استاد فرخی * قطعه * پدر ومادرش سخاوت وجود * هردو خوانند شاه
را نباماد * پیش دو دست او سجود کنند * چون مغان پیش آذرخرداد * شرف شفروه
بیت بارحمت تودو دستقر مروحهٔ نور * باهیبت تونکهت صبح آذرخرداد * ثانی برموبد
اسمیدر که مذکور آتشکده نك بانیسیدر اهل فارسك بعضیلرینك اعتقادلری برملك اسمی اوله که

اولەکه آتشکدەلری محافظه ایدر استاد فرخی بیت همه بیابان زان روشنایی آکه شد * چوجان آذرخرداد زاذرخرداد ﴿آراد﴾ راء مهمله ایله ایکی معنایەدر اول نام فرشتەدرکه روز آرادە موکلدرکه اول کونك تدابیر اموری ومصالحی اکا متعلقدر ثانی شهور شمسیەنك یکرمی بشنجی کونی اسمیدر آروز دخی دیرلر جدید اثواب بچمك وکیمك جائز ومبارکدر اما نقل وتحویل وسفر مناسب دکلدر ﴿آرایذ﴾ فتح راء مهمله ایله بوزن اشامد ارایبدن لفظندن فعل مضارعدر زینت ایدر معناسنه شیخ عطار بیت اهل دنیارا چو دیو آرایدش * لقمهای چرب شیرین بایدش ﴿آرامید﴾ آرامیدن لفظندن فعل ماضیدر قرار ایتدی وراحت ایتدی معناسنه حکیم اسدی بیت سپاه آرامیدند بر جای خویش * همان شب مهان را بهو خواند پیش * بعض نسخەدە شاکر معناسنەدە مرویدر ﴿آرایش خورشید﴾ مجمع الفرس نام مصنفات باربد خسرودن بر نوا اسمیدر شیخ نظامی در صفت باربد بیت چو زد ز آرایش خورشید راهی * در آرایش بدی خورشید ماهی ﴿آرداد﴾ سکون راء مهمله وفتح دال ایله مردم فریب وغول بیابانی معناسنه غول بیابانی اکا دیرلرکه شکل انسانده وآدم کبی اولور هرجوارح واعضاسی انجق ایاقلری اوزون اولور وسراپا قیللو وبعض یوللرده وکاربانلردن آیریلمش کسنەلرك کیجەلرده اوکنه دوشوب یولدن آزدرر اول کسنه ایسه آنی یولداشی صانوب آردنه دوشرسه بیابانه کتوروب هلاك ایدوب قانن ایچر ﴿آرد﴾ سکون راء مهمله ایله مطلق اوندر دقیق معناسنه بغدای اولسون غیرك اولسون عربیده دقیق وطحین دخی دیرلر وفتح را ایله بوزن داردا ایکی معنایه کلور اول آرداه مرقومدن مخففدر ثانی فعل مضارعدر کتورر معناسنه فرهنك جهانکیریدە سکون را ایله تقصیر معناسنەده مرویدر ﴿آرزومند﴾ استکلو عربیده مشتاق معناسنه آرزو واستکدر طلب معناسنه مند ادات نسبتدر فارسیده ادات نسبت همان حرف یاء دکلدر نیجه حرف وکلمه واردر هربرینك محلی کلدکجه بیان اولنور انشاءالله تعالی میر نظمی بیت عاشق آنست فارغ از جانش * آرزومند درد هجرانش ﴿آزاد﴾ فتح زاء معجمه ایله التی معنایه کلور اول بی قید بودخی برقاج معنایه استعمال اولنور متعلقات امور دینیه وضرورات بشریەدن فارغ کبی دخی فلان بندە آزاددیرلر یعنی قیدعبودیتدن خلاص اولمش دیمك اولور وسرو وسوسنه آزاد معناسی قید وعلت وبرشاخه پیچیده اولمقدن فراغتی معناسن افاده ایدر نتکم حضرت مولانا بیورر بیت کیست مولی آنکه او شادت کند * همچو سرو وسوسن آزادت کند * صاحب اختیارات بدیعی سوسنی درت نوع یازمش مائی وصاوری وقرمزی وبیاضیدر بیاضنه آزاد دیرلر رنکدن آزاده وخالی اولدوغیچون آزاد تسمیه اولنمشدر وذخیره خوارزمشاهیده مسطوردرکه آزاددرخت دیدکاری اغاجك میوەسی اولمیوب سرو وسوسن کبی اولمغین اکا ده آزاد تسمیه اولنمشدر کتب طبیەده مرقومدرکه هراغاجك که میوەسی اولمیوب یعنی بالا وهموار وشاخلری سراپا مساوی اوله اکا آزاد دیلور شرف شفروه بیت من بنده آن قد چو آزاددرختم * من هندوی آن صورت چون لعبت چینم * وسروه آزاد تسمیه سندەبر قاج سبب یازمشلردر ازانجمله برکون مجنون عامری آشفته وسرکردان کزرکن کوردکه بر باغبان

بو موزون وبا لاقد سرو اغاجنه بالته اوروب کسمك استرقد موزون لیلی یه بکزردیو باغبانه یلواروب وسروی صاتون آلوب کسمکدن آزاد ایدر اول سروه آزاد تسمیه ایدرلو مرور ایام وکثرت استعمال ایله هر سروه اسم اولمشدر بو معنایی مولانا هاتفی لیلی ومجنون کتابنده یازمشدر * مثنوی * مجنون شد ازان سخن بیکبار * کفت این سخن تو بود زیبا * بستان زمنش بهای این سرو * یا خود ببرش بجای این سرو * لعلی که خراج غللی بود * فی الحال زدست خویش بکشود * آورد و بدست باغبان داد * آن سرو زاره کشت آزاد * آن سرو چمن چو شد غلامش * آزاد ازان زمان نامش * وبر سبب دخی شیخ سعدی کلستاننده یازمشدر * نثر * از حکیمی پرسیدند که چندین درخت نامور که خدای عز وجل آفریده است وبرومند کرده اند هیچیکرا آزاد نخوانده مکر سرورا که هیچ ثمر ندارد کفت دیکر درختان کاهی ثمردارند وکاهی بی برك وپژمرده وسرورا همه وقت خوبست وتازه وتر ازین علتها فارغست پس صفت آزادکان اینست بیت کرت ز دست براید چو نخل باش وکریم * وکر ز دست نیاید چو سرو باش آزاد * مشار الیه بر برده دخی بیو رمشدر بیت بسر وکفت یکی میوه نمی آری * جواب داد که آزادکان تهی دستند * معنای ثانی ولایت کیلانده اولور بالاقلو خوش اندام بر درخت بوینی التمش ویتمش ذراع وصنوبر اغاجی کبی شاخلری اولور تا باشنه دك هموار بر منوال اوزره لطیف وجوهردار اولور ثالث توامان نحجوانده بر مختصر شهرناسیدر خلقی بهپیدکون وخوبروی اولورلر انده شرابلك غایت کثرت وشهرتی واردر حمد الله مستوفی نزهة القلوب نام کتابنده ذکر ایلمشدر رابع بر نوع ماهینك اسمیدر دریای کیلانده چوق اولور خامس ینه بر درخت اسمیدر که حیوانات انك یپراغندن یا خود تازه شاخلرندن یسه فی الحال هلاك اولور بو معنی اختیارات بدیعیه مذکوردر سادس کامل التعبیر نام کتابنده مسطوردر که بر درختدر که آنه دخی آزاد درلر فرهنك جهانکیریده مرقوم درخت بادام کوهی اولدیغی تحقیق اولنمشدر سائر دیارده ولایت فارسده کوهستانلرده چوق اولور آزمند زاء موقوف ایله حریص وطمعکار معناسنه که آز حرص معناسنه مند لفظیله مرکبدر حکیم سوزنی بیت حاسد وبد خواه جاه او بترك است آزمند * کردرین حسرت بمیرد باك نبود کو بمیر آزند فتح زاء فارسی وسکون نون ایله ایکی معنایه در اول شکسته وخلل پذیر اولانه صاروب محکم ایلمك ابو المعانی بیت دلم صد پاره شد از سنك جوریا را کر یکدم * چه باشد این شکسته دل بیازند بپهلویش * ثانی دیوار بنا سنه وطاش ارا سنه قونلان پالچق معناسنه فرهنك جهانکیریده صولر دینه چوکن پالچق معناسنه مسطوردر آزود ضم زاء معجمه ایله عاقل وزیرك معناسنه نعمة الله نقل ایلمشدر آسمند سکون سین مهمله وفتح میم ایله ایکی معنایه در اول آل دانمق وجه اوزره کذب سویلمك ثانی سرکشته وحیران کذا فی فرهنك جهانکیری همزه مفتوحه ایله ده جائزدر آسیاباد یل دکرمانی ترکیبی ظاهردر آسیای باد دخی دیرلر ابو المعانی بیت نوبت دولت مخواه از آسیاباد فلك * عمر وجاهش بکذرد چون باد ازو غافل مباش آشمید سکون شین معجمه ویای تحتانی وکسر میم ایله آشامیدن لفظندن اختصار اولنمشدر شیخ نظامی بیت

بيت خوشدل شد وآرميد با او * هم خورد وهم آشميد با او ﴿ اآشنود ﴾ سكون شين معجمه وضم نون وواو معروفله ايام خمسهٔ مسترقه نك ايكنجى كونى اسميدر ﴿ اآغاريد ﴾ فتح غين معجمه وكسر را ايله ﴿ اآغارد ﴾ فتح عين وراء مهمله ايله يوغورر معناسنه اغاريدن لفظندن اسم فاعلدر مجمع الفرسده شكر وعسل وامثالى نسنه‌لر ازمك معناسنه‌در بو معنايه ابن يمين محمود بيت بسكه كردونرا خوش آمد شربت كفتار من * دركلاب ديده هردم چون شكر اغاردم ﴿ اآغازيد ﴾ فتح غين وكسر زاء معجمتين ايله باشلدى وابتدا ايلدى معناسنه حضرت مولانا بيت چون سماع آيد زاول تاكران * مطرب آغازيدك ضرب كران ﴿ اآغالد ﴾ فتح لامله اغاليدن لفظندن اسم فاعلدر جنكه بجد اولور وشورش وغوغا تحريك ايدر مسعود سعد سلمان بيت مطربا نوا بم بر آغالد * وزميانه صبيك برون كالد ﴿ اآفريد ﴾ آفريدن لفظندن فعل ماضيدر حكيم فردوسى بيت جهان آفرين تا جهان آفريد * سوارى چو رستم نيامد بديد * دخى مضارع واسم فاعل اولور ﴿ اآفند ﴾ فتح فا وسكون نونله جنك وخصومت معناسنه كذا فى المجمع بو معنايه حكيم فردوسى بيت دليرو جهانسوز و پرخاشخر * ندارد جز آفند كاردكر * حكيم سوزنى بيت آورد پيامى كه مبادا كه خورى مى * مستك شوى وعربده آغارى وآفند ﴿ اآكند ﴾ فتح كاف عربيله كول كبى صو جمع اولوب طوردوغى يره ديرلر ميرنظمى بيت بمحال زاريم بين جو رتا چند * زسيل اشك شد عالم پر آكند ﴿ اآكند ﴾ فتح كاف فارسيله طولدردى معناسنه عزالدين شيروانى بيت سائل بسؤالى زدر تو * صد كنج زر وسيم آكند * وبمعنى پر كرده يعنى چوق ايتدى استاد رودكى بيت نشان بشت منست آن دوزلف مشك آكين * نشان جان منست آن دو چشم سحر آكند * بو معنايه آغند دخى ديرلر ﴿ اآليد ﴾ كسر لامله آدم وحيوانات برنسنه‌يى بديهى كوردكده اوركمكه ديرلر ابو المعانى بيت دوش ارفته سير كلشن بارقيب آن سيم تن * چون شنيدم اين سخن آليد جانم در بدن ﴿ اآمد شد ﴾ كلوب كتمك وكلوز كيدر وكلدى كتدى هر برى محلنده استعمال اولنور كمال اسمعيل بيت كشيده دار بدست ادب عنان نظر * كه فتنهٔ دل از آمد شد نظر يابد * فضلاى روم دن وقضاة شيرين سخندن منطقى افندى نام شاعر ساحرك بو بيت نادرى محله مناسب اولمغله ثبت اولندى بيت يادست آويز محنتله كلور يا تحفهٔ غمله * اوصاندم حاصلى آمد شد ليل ونهارمدن ﴿ اآمود ﴾ ضم ميم وواو معروفله ايكى معنايه در اول آميختن لفظندن اسم فاعلدر قارشدردى معناسنه شيخ نظامى بيت فسون چند با خواهش برامود * فسون كردن بجابلى كى كند سود * ثانى بمعنى آميخته اسم مفعول اولور امير خسرو بيت مكر سيل آمد از درياى مقصود * كه شد پاى حريفان كوهر آمود * ثالث بمعنى آراسته فخر الدين ابو المعانى بيت كرانمايه سپاهى داشت فرسود * باستقبال شهزاده برآمود * بو معنايه مير خسرو بيت نشاندش بر سرير كوهر آمود * زمين را كرد از لب شكر آلود ﴿ اآوازداد ﴾ دعوت ايتدى معناسنه خواجه سلمان بيت ماهست فرورفته دم آواز دهيدش * كو كوش بره دار دو چشمش نكرانست * ودخى چغردى معناسنه در مير نظمى بيت بسوى اوز دور آواز داده * كه اى سركشته واز هوش

بو موزون وبالاقد سرو اغاجنه بالته اوروب کسمك استرقد موزون لیلی یه بکزردی بو
باغبانه یلواروب وسروی صاتون آلوب کسمکدن آزاد ایدر اول سروه آزاد تسمیه ایدرلر
مرور ایام وکثرت استعمال ایله هر سروه اسم اولمشدر بو معنایی مولانا هاتفی لیلی ومجنون
کتابنده یازمش * مثنوی * مجنون شد ازان سخن بیکبار * کفت این سخن تو بود زیبا *
بستان ز منش بهای این سرو * یا خود ببرش بجای این سرو * لعلی که خراج عالمی بود *
فی الحال ز دست خویش بکشود * آورد و بدست باغبان داد * آن سرو ز اره کشت آزاد *
آن سرو چمن چو شد غلامش * آزاد ازان زمان نامش * و بو سببدن شیخ سعدی کلستانده
یازمشدر * نثر * از حکیمی پرسیدند که چندین درخت نامور که خدای عزوجل
آفریده است و برومند کرده اند هیچ یکرا آزاد نخوانده مکر سرو را که هیچ ثمر ندارد
کفت دیگر درختان کاهی ثمر دارند وکاهی بی برك و پژمرده و سرو را همه وقت خوبست
وتازه وتر ازین علتها فارغست پس صفت آزادکان اینست بیت کرت ز دست بر اید چو نخل
باش وکریم * وکر ز دست نیاید چو سرو باش آزاد * مشار الیه بر برده دخی بیورمشدر
بیت ببدر وکفت یکی میوه نمی آری * جواب داد که آزادکان تهی دستند * معنای ثانی
ولایت کیلانده اولور بالاقیدی خوش اندام بر درخت بونی التمش وتمش ذراع وصنوبر اغاجی
کبی شاخلری اولور تاباشنه دك هموار بر منوال اوزره لطیف وجوهردار اولور ثالث توامان
نخجوانده بر مختصر شهر ناسیدر خلقی سپید کون وخوب روی اولورلر اندن شرابلك غایت کثرت
وشهرتی واردر حمد الله مستوفی نزهة القلوب نام کتابنده ذکر ایلمشدر رابع بر نوع ماهینك
اسمیدر دریای کیلانده چوق اولور خامس یمه بر درخت اسمیدر که حیوانات انك یپراغندن
یا خود تازه شاخلرندن یسه فی الحال هلاك اولور بو معنی اختیارات بدیعیه ده مذکوردر
سادس کامل التعبیر نام کتابنده مسطوردر که معارضت لرزنه دخی آزاد دیرلر فرهنك جهانکیریده
مرقوم درخت بادام کوهی اولدیغی تحقیق اولمشدر سائر دیارده ولایت فارسده کوهستانلرده
چوق اولور ع آزمند ع زاء موقوف ایله حریص وطمعکار معناسنه که آز حرص معناسنه
مند لفظیله مرکبدر حکیم سوزنی بیت حاسد وبدخواه جاه او بترك است آزمند * کر دورین
حسرت بمیرد باك نبود کو بمیر ع آرند ع فتح راء فارسی وسکون نون ایله ایکی معنایه در اول
اشکسته وخلل پذیر اولانی صاروب محکم ایلك ابو المعانی بیت دلم صد پاره شد از سنك جور
یارا کر یکدم * چه باشد این شکسته دل بیارند بپهلویش * ثانی دیوار بناسینه طاش
اراسنه قونلان باجلق معناسنه فرهنك جهانکیریده صولرده چوکن باطلق معناسنه
مسطوردر ع آزود ع ضم زاء معجمه ایله عاقل وزیرك معناسنه نعمة الله نقل ایلمشدر
ع آسمند ع سکون سین مهمله وفتح میم ایله ایکی معنایه در اول آلداننق وجه اوزره کذب
سویلمك ثانی سرکشته وحیران کذا فی فرهنك جهانکیری همزه مفتوحه ایله ده جائزدر
ع آسیاباد ع یل دکرمانی ترکیبی ظاهردر آسیای باد تقدیرنده ابو المعانی بیت نوبت دولت
مخواه از آسیاباد فلك * عز وجاهش بکذرد چون باد ازو غافل مباش ع آشمید ع سکون
شین معجمه ویای تحتانی وکسر میم ایله آشامیدن لفظندن اختصار اولنمشدر شیخ نظامی بیت

بيت خوشدل شد وآرميد با او * هم خورد وهم آشميد با او ﴿ آشنود ﴾ سكون شين معجمه وضم نون وواو معروفله ايام خمسهٔ مسترقه نك ايكنجى كونى اسميدر ﴿ آغاريد ﴾ فتح غين معجمه وكسر را ايله ﴿ آغارد ﴾ فتح عين وراء مهمله ايله يوغورمعناسنه اغاريدن لفظندن اسم فاعلدر مجمع الفرسده شكر وعسل وامثالى نسنه‌لر ازمك معناسنه‌در بو معنايه ابن يمين محمود بيت بسكه كردونرا خوشى آمد شربت كفتار من * دركلاب ديده هردم چون شكر اغاردم ﴿ آغازيد ﴾ فتح غين وكسر زاء معجمتين ايله باشلدى وابتدا ايلدى معناسنه حضرت مولانا بيت چون سماع آيد زاول تا كران * مطرب آغازيد يك ضرب كران ﴿ آغالد ﴾ فتح لامله اغاليدن لفظندن اسم فاعلدر وجنكه بجد اولور وشورش وغوغا تحريك ايدر مسعود سعد سلمان بيت مطربانرا بهم بر آغالد * وزميانه صبك برون كالد ﴿ آفريد ﴾ آفريدن لفظندن فعل ماضيدر حكيم فردوسى بيت جهان آفرين تا جهان آفريد * سوارى چو رستم نيامد بديد * دخى مضارع واسم فاعل اولور ﴿ آفند ﴾ فتح فا وسكون نونله جنك وخصومت معناسنه كذا فى المجمع بو معنايه حكيم فردوسى بيت دليرو جهانسوز و پرخاشخر * ندارد جز آفند كاردكر * حكيم سوزنى بيت آورد پيامى كه مبادا كه خورى مى * مستك شوى وعربده آغارى وآفند ﴿ آكند ﴾ فتح كاف عربيله كول كبى صو جمع اولوب طوردوغى يره ديرلر ميرنظمى بيت مجال زاريم بين جوى تا چند * زسيل اشك شد عالم پر آكند ﴿ آكند ﴾ فتح كاف فارسيله طولدردى معناسنه عزالدين شيروانى بيت سائل بسوأالى زدرتو * صد كنج زر وسيم آكند * وبمعنى پركرده يعنى چوق ايتدى استاد رودكى بيت نشان بشت منست آن دو زلف مشك آكين * نشان جان منست آن دو چشم سحر آكند * بو معنايه آغند دخى ديرلر ﴿ آليد ﴾ كسر لامله آدم وحيوانات برزسنه‌يى بديهى كوردكده اوركمكه ديرلر ابو المعانى بيت دوش ارفته سير كلشن بارقيب آن سيم تن * چون شنيدم اين سخن آليد جانم در بدن ﴿ آمدشد ﴾ كلوب كتمك وكلوز كيدر وكلدى كتدى هر برى محلنده استعمال اولنور كمال اسمعيل بيت كشيده دار بدست ادب عنان نظر * كه فتنهٔ دل از آمدشد نظر يابد * فضلاى روم دن وقضاة شيرين سخندن منطقى افندى نام شاعر ساحرك بو بيت نادرى محله مناسب اولمغله ثبت اولندى بيت يادست آويز محنتله كلور يا تحفهٔ غمله * او صاندم حاصلى آمدشد ليل ونهارمدن ﴿ آمود ﴾ ضم ميم وواو معروفله ايكى معنايه در اول آميختن لفظندن اسم فاعلدر قارشدردى معناسنه شيخ نظامى بيت فسون چند با خواهش برامود * فسون كردن بيابل كى كند سود * ثانى بمعنى آميخته اسم مفعول اولور اميرخسرو بيت مكر سيل آمد از درياى مقصود * كه شد پاى حريفان كوهر آمود * ثالث بمعنى آراسته فخر الدين ابو المعانى بيت كرانمايه سپاهى داشت فرسود * باستقبال شهزاده برآمود * بو معنايه ميرخسرو بيت نشاندش برسرير كوهر آمود * زمين را كرد از لب شكر آلود ﴿ آوازداد ﴾ دعوت ايتدى معناسنه خواجه سلمان بيت ماهست فرو رفته دم آواز هيدش * كوكوش بره دار دو چشمش نكرانست * ودخى چغردى معناسنه درميرنظمى بيت بسوى او ز دور آواز داده * كه اى سركشته واز هوش

ساده ﴿ آوازکرد ﴾ دنی اول معنایه در کذا فی المجمع چغتای لسانندهاونداوی دیرلر یعنی
چغردی اوندامق اسم مصدر در چغرمق معناسنه ﴿ آورد ﴾ فتح واو وسکون را ایله اوج
معنایه در اول جنك وپیکار معناسنه حکیم فردوسی بیت هم آورد اودر زمین پیل نیست
چو کرد پی اسب او نیل نیست * ثانی شجاعت ومبارزت ابو الفرج رونی بیت زنعل خنکش
روی زمین که آورد * پراز پشیزه شود همچو پشت ماهی شیم * ثالث آوردن لفظندن
صیغهٔ ماضیدر معنای اول ایله بو معنایه شاعر دیمشدر بیت هر آن مردی که حاضر شد
باورد * کند ظاهر که از پا هرچه آورد ﴿ آوند ﴾ فتح واو وسکون نونله ایکی معنایه کلور
اول حجت وبرهان معناسنه حکیم فردوسی بیت چنین گفت با پهلوان زال زر * چو آوند
خواهی به تیغ نکر * ثانی اوزم خوشه‌لرین اوزرینه اصدقلری اییه دیرلر ودخی اثواب سردکلری
ایپ حکیم سوزنی * قطعه * بر بستر غم خفت حسود تو چنان زار * کش تن شود از تار
فراکند شکسته * وزدار عنا کشت حسود تو نکونسار * چون خوشهٔ انکور بر آوند شکسته
ثالث موید الفضلاده ظرف واناء معناسنه در بو معنایه خواجه عمید لوبکی بیت مبادا ساغرش
یکلحظه از خون رزان خالی * فلک را تا رود خون رزان زین نیلی آوندش * شاعر دیمشدر
بیت شود هر سفالی که آوندمی * بر ما بود بهتر از تاج کی * رابع فرهنك جهانکیریده
بمعنی تخت ومسند خامس بمعنی شطرنج سادس بمعنی نخست یعنی اول ودخی صولجان
معناسنه ده کلدوکی رسیدهٔ نظردر ﴿ آویزه بند ﴾ کوپه منکوش معناسنه مولانا هاتفی
بیت چو کوش خدیو از لآلی بند * شد از روی اخلاص آویزه بند ﴿ آهمند ﴾ سکون
ها ونون وفتح میمله دروغکوی پلایجی معناسنه حکیم اسدی بیت کفش سوختی کر بدی آهمند
وکر راست بودی نکردی کزند * وصاحب فرهنك منظومه بیت آذرخش صاعقه بدی
آسیب * آهمندان دروغکو بفریب ﴿ آهنجد ﴾ فتح ها وجیم وسکون نونله بمعنی کشمک
وچکه‌جك آلت حکیم ناصر خسرو بیت خوب کفتن پیشه کن با هر کسی * کین برون آهنجد
از دل بیخ کین ﴿ آهنود ﴾ سکون ها وضم نون و واو معروفله خمسهٔ مسترقه‌نك اول
کونی اسمیدر ﴿ آید ﴾ فعل مضارعدر کلور وکله معناسنه مولانا عرفی بیت آن سوخته
جانی که بکشمیر در آید * کر مرغ کبابست که با بال وپر آید * شیخ سعدی بیت از دست
وزبان که بر آید * کز عهدهٔ شکرش بدر آید ﴿ آیین جمشید ﴾ نوا الحانندن بر نوا اسمیدرکه
اختراعی جمشیده نسبت اولنور جمشیدك باریدی ایجاد ایتمك جائزدر کذا فی مجمع الفرس
﴿ آیینه داد ﴾ سر تراش وحجام یعنی بربر وفصاد کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ مع الراء المهمله ﴾

آ ر

﴿ آبام کبوتر ﴾ کوکرجنلك یبان کوکرجینی کلوب انده یاوری چقارمق ایچون قلعه برجی
کبی یپارلر میر نظمی بیت جهان مانند آبام کبوتر * رود هر کوشهٔ مهمان بنکر ﴿ آبار ﴾
فتح باء موحده ایله اریمش قورشون ﴿ آبخور ﴾ سکون باء موحده وفتح خاء معجمه وواو
معدوله ایله صو کنارلرنده آدم وحیوان صو ایچه‌جك یر ترکیده صواد وعربیده عطن وشرعه
وزبان هندیده کهات دیرلر حکیم خاقانی بیت درغمت ای زود سیر خون جکر مخورم *
تشنه بخرمن که دید آبخورش آتشین * وضم خا وواو مجهول ایله نصیب وییه‌جك معناسنه

معناسنه خواجه حافظ بيت درعيش نقد كوش كه چون آبخور نماند * آدم بهشت روضهٔ دار السلام را * حكيم قطران ارموى بيت ترسم كه برايد زجهان آبخور من * كر شهر براورد جهان آبخور تو * مذكورايكى معنايه استاد لطيفى بيت درين آبخور كس نشد آبخور * كه آخر بجا كش نشد تيره تر ۞ آبدار ۞ درت معنايه كاور اول طرى وتازه ولطيف ميوه وغيره ثانى فرهنك جهانكيريده مرد مصاحب ومجلس آرا وجمعيت وسامان معناسنه حكيم سوزنى بيت ثقة الملك ظاهر انكه چو آب * ايزدش آبدار خواهد كرد * ثالث تيغ وخنجر جوهردار وامثاللرى حكيم فردوسى * مثنوى چو با او نديد ايچ جاى درنك * همان آبدار يكه بردش بجنك * بزد برسر ترك آن نامدار * توكفتى تنش سر نياورد بار * رابع بمعنى كياه يعنى براوت درليف خرمايه مشابه ۞ آب سر ۞ ات يخنى سى عموما وكله وپاچه يخنى سى خصوصا ۞ آبشخور ۞ كسر با وسكون شين وفتح خا وواو معدوله ايله آبخور مرقوم معناسنه كمال اسمعيل بيت كى با بشخور حكمت دل تو راه برد * كزكدای همه خوددردل تو نان كردد * وضم خا وواو معروفله دخى جائزدر نصيب وخوردنى معناسنه در خواجه حافظ بيت ما برفتيم وتودانى ودل غمخورما * بخت بدتا بكجا ميبرد آبشخورما فرهنك جهانكيريده مسطوردركه استخر وتالاب ورودخانه كنارنده مخصوص بر محل اسميدركه انسان وحيوان انده صو ايچرلر كمال اسمعيل بيت هر بجا باز سر رايت تو سايه فكند * كبك وشاهين بهم آميز سوى آبشخور * ثالث توقف وآرام ومكان طوتمق معناسنه حكيم اسدى بيت بتوران زمين زادى ازمادرت * هما نجا بد ارام وآبشخورت ۞ آبكار ۞ سكون با وفتح كاف ايله ايكى معنايه اول سقا معناسنه مير خسرو درنعت بيت در تتق بار كهش كاه كار * مانده كش عيسى وخضر آبكار * ثانى باده خور وباده فروش معنالرينه كذا فى فرهنك جهانكيرى ۞ آپكرار ۞ فتح باء فارسيله اولاق معناسنه ابو المعانى بيت دوا سبه ميرود كويش دل وجانم چو آپكرار * چو بازايد ازان دهر نفس صد جا كند منزل ۞ آبكير ۞ آب ايله كيردن مركبدر معناسى بعض چقور يرلرده يغموردن وسيلدن صو جمع اولوب طوردوغى يركه ازير وژى وآبدان واستخر وتالاب وكولاب دخى ديرلر حكيم اسدى درصفت باغ بيت درو آبكيرى به پهناى باغ شناورد راب شكن كير باغ * بهرامى بيت هركه باشد تشنه وچشمه نيايد هيچ جا * بيكمان راضى نباشد كر بيايد آبكير * بر معناسى دخى اوتدن سپوركه ايدوب صويه باتروب جلاهلر طوقد قلرى بز اورزينه سپرلر حكيم خاقانى درقسميه بيت برفتهٔ جد وماشوره وكلاوه وچرخ * با بكيرو بمشتوت وميخكوب وطناب ۞ آبيار ۞ ايكى معنايه در اول اسم مصدر درصوارمق معناسنه كمال اسمعيل بيت تا كشت تخم مهر تو يكدم جدا نشد * از چشمسار خون جكر آبيار چشم * ثانى اسم فاعل اولور صواريجى بوستان وكشت زار وغيره ابو المعانى بيت خامه ام ميزاب كلزار سخن بود ست تا * آبيار نخل معنى ريشه شد هر قطره اش ۞ آتشبار ۞ اسم فاعل اولور آتش ياغدريجى معناسنه وله بيت نالهٔ جانسوز خيزد از دل افكار ما * ميرسا ند تا بكردون آه آتشبار ما ۞ آتش بهار ۞ يعنى رونق وطراوت ولطافت بهار

ابو المعانی بیت داده بیام عیش وطرب ناله هزار * افزود حسن گل بچمن آتش بهار
﴿ آتش تر ﴾ یعنی شراب استعاره طریقیله شرابك تأثیر حرارتندن آتش ایله تعبیر اولنمشدر
قنبر نیشابوری بیت آب خشك این آسمان وآتش تر انجم مست * برخلاف از آب خشك
این آتش تر کرده اند ﴿ آتشخوار ﴾ فتح خا و واو معدوله ایله سمندر دیدکلری قوشکه دائما
آتش یبوب آتش ایله تعیش ایلدیکیچون آتشخوار تسمیه اولندی مولانا عرفی بیت
یاری دل محرورم عرفی زقر با نکاه عشق * مرغ آتشخوان جز اخکر نخواهد دانه را * فرهنك
جهانکیریده ظالم آدمدن کنایه در دیو یازمش بو معنایی مؤید حکیم سنایی بیت ببرد
آب عالم ابرار * مدحت پادشاه آتشخوار ﴿ آجار ﴾ فتح جیمله طراوت ولطافت وتازه
معناسنه ابو المعانی بیت باده خور غمکین مشو با عشق جانان عیش کن * داده حسن روی
عالم موسم آجار گل * فرهنك جهانکیریده جیم فارسیله اوج معنایه در اول معروفدر میر خسرو
بیت واست نکردد دروغ مکر بچاره * معصیت را بدین دروغ میاچار * ثانی امیخته وضم شده
معناسنه حکیم ناصر خسرو بیت درویش بعشق خود در خلق تواز ناز * لقمه نرود زهر چه
آچار نیابی * ثالث انش بوقش وشکسته موضع فخر کورکانی مثنوی زمینی نیست در عالم
سراسر * ازین پژمرده تر زین بس عجبتر * چکونه جای باشد صعب ودشوار * یکی دریا
دکر آچار کهسار * وزبان عالمانه اهل هندده احکام شرعیه ایله عمل ایتمکه دیرلر ﴿ آخر ﴾
فتح خاء معجمه ایله حوض وحمام قورنه سی وامثالی کذا فی جهانکیری عربیده دیکر معناسنه وکسر
خا ایله تعجب وتعرض معناسنه استعمال اولنور مثال معنی اول استاد لطیفی بیت راهم زدی
ولطف نمودی بدلبری * آخر چه شد که از سر من باز کشته * مثال معنی ثانی شیخ سعدی
* مصرع * عشقبازی نه من آخر بجهان آوردم * وعربیده نهایت معناسنه در وضم خا ایله
ایکی معنایه در اول طوار بتاجق یرکه معلف ومتبن اولان محل معناسنه در واو مجهول ایله آخور
دخی دیرلر ثانی فرهنك جهانکیریده سینه نك جانب بالاسنه کردن التنده اولان کوکه دیرلر
کاهی آخرك دخی دیرلر عربیده ترقوه دیدکلریدر میر خسرو در صفت شمشیر بیت بهر آن
خنك توسن دشمن * جای ساز د باخر کردن * حکیم زازی قهستانی بیت بزد بر آخر کردن
چنانش * که بکذشت از بغل آب روانش ﴿ آخیز کر ﴾ کرپیچ اشابجی کرکار لفظندن
مخففدر فاعل معناسنه آخیز کر بچدر بعض نسخه ده کرپیچ قالبی معناسنه در ﴿ آذار ﴾ سنه
شمسیه دن اول بهار آیی در خواجه سلمان بیت آذار ببرد آب رخ آذر وکانون * وزدر دسر
هردو امان داد جهانرا * عربیده دال مهمله ایله معنای مرقومه استعمال ایدرلر واشعارلرنده
دخی ایراد ایدرلر شمس الدین احمد الطیبی بیت اسقنیها فی فصل اذا رخئ * یصل السکر بی
الی تموز ﴿ آذر ﴾ فتح ذال معجمه ایله جناب باری تعالی غر اسمه اسماء شریفه سندندر ودخی
صاعقه وبرق معناسنه مرویدر اما ضم ذال ایله اولدیغی ارباب رصد وتنجیم تحقیق ایلمشلردر
فرهنك جهانکیریده درت معنایه منقولدر اول اسم فرشته در که نیر اعظمه موکلدر انك
تدبیر امور ومصالحن ایدر وهر ماهك روز آذر وماه آذرده واقع اوله آکا متعلقدر ثانی آتش
محسوسه دیرلر حکیم انوری فتح ذال ایله استعمال ایلمشدر ومشهوری دخی فتحه ایله در بیت

بيت ساغرش پر بادهٔ رنكين چنان آيد بچشم * كز ميان آب روشن برفروزى آذرى * روايت
اولنور كه اعجامك بدى معظم آتشكده لرى واردر اسملرى بونلردر اول آذر مهر ثانى آذر نوش
ثالث آذر بهرام رابع آذر بين خامس آذر خرداد سادس آذر برزين سابع آذر زردهشت
بو آتشكده لرك هر برينى كواكب سبعهٔ سياره لرك برينه منسوب طوتمشلردر و اول كوكبه
متعلق اولان بخورى اول منسوب طوتدقلرى آتشكده ده يقرلر معناى ثالث سنهٔ شمسيه نك
طقوزنجى آيك اسميدر كه اول آيده نير اعظم برج قوسده اولور مختارى بيت كرنيست آب
نقش پذير زنده بس چرا * هر بامداد نقش كند باد آذرش * معناى مذكور ايله معناى
ثانى يه مسعود سعد سلمان بيت اى ماه رسيد ماه آذر * برخيز و بده مى چو آذر * معناى
رابع هر ماه شمسيه نك طقوزنجى كونى اسميدر اهل فارسك قاعدهٔ مقرره لريدر كه هر آيك
اسمى كه اول آى كونى نك اسمنه مطابق كله اول كون عيد جشن ايدرلر مسعود سعد سلمان
بيت اى خردمند سرو تابان ماه * روز آذر مى چو آذر خواه * روز مرقومى اعجام نوروز
اعتباريله اول سنه اعتبار ايدرلر حكيم خاقانى * قطعه * اكرنى كلك اوستاد ناف آهو * دكرنى
طبع اوستاد ابر آذر * چرا بارد بنطق اين در دريا * چرا بيزد بنوك از مشك اذفر * و آخر قصيده ده
بيت هميشه تا بوددى پيش امروز * هميشه تا بوددى پيش آذر ﴿ آادر ﴾ ضم دال مهمله ايله
ذال معجمه ايله اولان آذر معناسنه در و كسر دال ايله نيشتر فصاد معناسنه در كذا فى فرهنك
جهانكيرى ﴿ آاذر فزار ﴾ آتش ياقيجى معناسنه آذر افزا و آذر فزا كبى ميرنظمى بيت چنان
تابش هجر آن كلعذار * شده در دلم حسرت آذر فزار ﴿ آارامكار ﴾ كاف عربيله هرايشى
تأنى و آهسته ايدنه ديرلر وله بيت دلم كشته است از غمش بيقرار * ندارم تحمل بارامكار
﴿ آار ﴾ آوردن لفظندن صيغهٔ امر و وصف تركيبى اولور كفتار و نمودار و ديدار كبى بونلر
و امثالى للرنده اولان آر وصف تركيب استعمال اولنور و امر استعمالنده باء مضارع ادخال
اولنور لكن تلفظنده عسرت اولمغله ماييننه بر ياى تحتانى زياده ايدوب بيار ديرلر حاصل
كلام آركتور معناسنه در اكرچه استشهاده حاجت يوقدر اما استاد شعرى اولمغله صائبك
بربيتى ايراد اولندى بيت دل راز سينه در نظر دلستان برار * آيينه پيش يوسف از آيينه
دان برآر ﴿ آارير ﴾ كسر راء مهمله و سكون ياى تحتانيله ايكى معنايه در اول تيز فهم و زيرك
ثانى صاحب ورع و تقوى يعنى مكروهاتدن پرهيزكار معناسنه در كذا فى الصحاح ﴿ آازادوار ﴾
دال موقوف ايله ايكى معنايه در اول موسيقيده برصوت اسميدر منوچهرى * قطعه *
صلصل باغى بباغ اندرهمى نالد بدرد * بلبل زاغى بزاغ اندرهمى نالد بزار * اين زند برچنكهاى
سغديان پاليزبان * وان زند بنايهاى لوريان آزادوار * ثانى اسفراين اعمالندن برقريه
اسميدر بى نظير ميوه لرى اولور باخصوص اوزومى بغايت لطيف اولور ﴿ آازار ﴾ آرزدن
معناسنه اسم مصدر در اينجتمك و شتم خفيف ايلك معناسنه خواجه حافظ بيت مباش
درپى آزار هرچه خواهى كن * كه در شريعت ما غير ازين كناهى نيست * و بعض تراكيبده
صفت استعمال ايدرلر دل آزار و مردم آزار كبى ﴿ آازر ﴾ اوج معنايه كلور اول قدر و قيمت
معناسنه ابو المعانى بيت كرده آماده دلم بهر نثار مقدمش * در اشك ديده را چندانكه بى

آزرشده * ثانی آزردن لفظندن صیغهٔ امر در ثالث نام پدر حضرت ابراهیم علیه السلامدر
بوایکی معنایه حکیم سوزنی * قطعه * نکار وصورت آن بت بهند و چین درهم * شکست
خامهٔ مانی ورندهٔ آرز * نکار آزرومانی غلام صورت اوست * زمن بدین که بکفتم کرا بدی
آرز ﯓ آزور ﯔ سکون زاء معجمه وفتح واوایله بوزن تاجور حریص وطمع خام صاحبی
معناسنه لفظ مرکبدر آزایله که حرصدر ور لفظیله که عربیده کی ذو معناسنه حکیم اسدی
بیت بچیزی فریبد دل آزور * که باشد نیارش بدان بیشتر * وضم زاوسکون واو ایله
بوزن ساجور مجمع الفرس صاحبی حریص وطمعکار معناسنه تصحیح ایلمشی خلاق المعانی
بیت دهان نیرچنان با زمانه از پی جست * اکرنشد بجکر کوشهٔ عدوت آزور ﯓ آژور ﯔ
ضم زاء فارسیله ازور مرقوم معناسنه محمد هند وشاه صحاحده نقل ایلمش بو قولی مؤید حکیم
انوری * قطعه * جرعهٔ جام کس اکر بخورم * بکنند درد محنتم مجبور * مردباش ای حمیت قانع
خاك خواری طبیعت آژور ﯓ آزیر ﯔ کسر زاء معجمه ایله تیز فهم و زیرك معناسنه معیار
جمالیده شمس فخری نقل ایلمش بیت بجاست درهمه ایوان کنون چو تو شاهی * کریم و پردل ودانا
وعاقل وآزیر * اما فرهنك جهانکیریده بمعنی آزار روایت اولنمش بو قولی مؤید حکیم انوری
* قطعه * درجهان چندانکه خواهی بیشمار * نیستی ومحنت آزیر هست * وز فلاع
چندانکه خواهی بیقیاس * نفرت آهو وچشم شیر هست ﯓ آژیر ﯔ کسر زاء فارسیله
بش معنایه کلور اول زیرکی وتیز فهم معناسنه حکیم فردوسی بیت سپه را نکهدار و آژیر باش
شب وروز با ترکش وتیر باش * ثانی پرهیزکار حکیم اسدی در صفت برهمن خلوت نشین
دربادیه بیت سراسر همه دشت نخچیر بود * کیا خوردن وپوشن آژیر بود *
ثالث بمعنی حاضر وآماده حکیم فردوسی بیت زبان درسخن کفتن آژیر کن * خرد را کمان
وزبان تیر کن * رابع بمعنی آبکیر مرقوم منوجهری درصفت بهار بیت شیردهد شاان بپای
مادر آژیر * کودك دیدی بجا بپای خورد شیر * خامس بمعنی بانك وفریاد کذا فی فرهنك
جهانکیری ﯓ استر ﯔ سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله معروف جامه استری
عربیده بطانه دیرلر مولانا ترشیزی بیت فراوان درین کارکه کارکر * یکی ابره باقد یکی
آستر ﯓ آسر ﯔ ضم سین مهمله ایله بمعنی کشت زار منجیك بیت چوابر کفشه تقاطر
نماید * زراز آسر طمع سائل بروید ﯓ آسمار ﯔ سکون سین ایله موز دیدکاری اغاج
یپراغی که عربیده آس و مرسین دیرلر ﯓ آسیمه سار ﯔ سراسیمه معناسنه که آسیمه سرك
صفتی در آسیب معناسنه که آفت سرد یمك اولور وسار یعنی تیره کله در ترکیده سرسم
دیدکلری معنایه در حکیم فردوسی بیت من از بهر آن چه آسیم سار * همیکردم اندر جهان
سوکوار ﯓ آشکار ﯔ معروف ضد نهاندر ﯓ آغار ﯔ فتح غین معجمه ایله ایکی معنایه در
اول آغاریدن لفظندن صیغهٔ امردر واسم مصدردخی استعمال اولنور اصلاتمق واصلاتق
معناسنه کمال اسمعیل بیت زباد سرد بجا آب منعقد کردد * بلطف طبعش اکر آب را بیاغاری
نسخهٔ حسین و فاییده برنسخه یی اصلدوب یوغرمق معنا سنه ومعیار جمالیده شمس
فخری آغار چیزی درجای سرشتن دیوب بو بیتی نظمه کتورمش بیت دران زمانکه

زمان که ز تیزی تیغ وتندی کرز * خمیرخاک بخون پلان شود آغار * فرهنك جهانکیریده
چه دن اصلنمغه دیرلر که فرغار وفرغرد نخی دیلور حکیم ناصرخسرو بیت ازهرچه سبورکنی
ازسرو زپهلویش * زآنچیز برون آید برون دهد آغار * حکیم نزاری قهستانی بیت
بمنزلی که فرود آیم ازفراق رخت * زخون دیده جهان سربسر بیاغارم * ثانی بمعنی انکیختن
وتحریك کردن که برغلانیدن دخی دیرلر عربیده اغرا دید کلریدر منوجهری بیت با چنین کم
دشمنی خواجه بیاغار دبجنك * اژدها را حرب نیك آیدکه با حربا کند * استاد عنصری
بمعنی اول بیت عقیق وار بود آن زمین زبس کز خون * بروی دشت وبیابان فروش
دست آغار ﴿ آغر ﴾ اول قوری جای که صویی چکیلوب جابجا صولر قالمش اوله عمقق
بخاری درصفت راه صعب بیت فرازش پراز خون چوکوه بترخون * نشیبش زاشکم چو
ارغاب و آغر ﴿ آفریدکار ﴾ جناب باری تعالی عزاسمه وجلت عظمته یرادیجی دیمکدر
﴿ آکور ﴾ ضم کاف فارسیله آتشده پشمش کرپیج که کرمید دیرلر وتوغله دخی دیرلر مسعود سعد
سلمان بیت بردروبام برف پنداری * پخته کج وکشته آکورست * حکیم سنائی * مثنوی *
خانه جغد را بکوشیدی * بکج آکور ونقش پوشیدی * آن کج اکو رکرده خانه دین *
وین بیارا سته بنوریقین * عربیده آجر دیرلر بونك معربیدر ﴿ آکر ﴾ کاف فارسیله بمعنی
سغرون یعنی اوتراق کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ آلر ﴾ فتح لامله بمعنی سغرون یعنی بودك جانب
بالاسی انسانده اوجه وحیوانده صغری دیرلر طیان مرغزی بیت بینی آن خربن اندام تو
وآلر تو * جان من بادفدای پدر ومادر تو * بو معنایه ابوالمثل بیت بیکی کرم طبانچه که بر ان
آلر تو * برزدم چنك چه سازی چه کنی بانك زغار ﴿ آلسر ﴾ ضم سین مهمله ایله بو دخی
سغرون یعنی نشستنکاه عبید زاکانی بیت ندیدیده دنیا که دلبری دارد * سفید ونازك وفربه که
آلسرت باشد ﴿ آمار ﴾ فتح میمله اوچ معنایه در اول حساب معناسنه که آماره واوار
وآوارم دخی دیرلر ثانی تحفة الاحبابده ورسالهٔ حسین وفاییده استقصا وتتبع معناسنه
اما شرفنامه ده آمار حساب وآمار کیر حساب کیر باشد مسطوردر ثالث شمس فخری
بمعنی استسقا یعنی یغمور طلب ایتمك روایت ایدوب بو بیتی نظمه کتورمش بیت حسود جاه
تو بی آب در تموز فتن * مبادجز به بیابان فتاده آمار ﴿ آمرزکار ﴾ یرلغایجی معناسنه
آمرزیدن یارلغمق وعفو ایتمك معناسنه در ﴿ آموزکار ﴾ تعلیم ایدیجی آموزنده عربیده کی معلم
معناسنه شیخ سعدی بیت دولت جان پرورت صحبت آموزکار * خلوت بی مدعی
سفره بی انتظار ﴿ آمیر ﴾ کسر میمله بسیار خوار عربیده اکول دیرلر ابوالمعانی بیت
ازلطف بی دریغت خلق جهان شده سیر * درسفره سخایت چندان شوند آمیر ﴿ آن بار ﴾
یعنی اول دفعه وله بیت آن بار کفته بودم زنهار از رقیبان * این بار پندم اجرا کردی
خلاف واقع ﴿ آوار ﴾ یدی معنایه کلور اول بمعنی حساب که آواره وآبار وآمار دخی
دیرلر حکیم ناصرخسرو بیت من بچه کار م خدایرا که بیا نست * کردن چندین کارها که بی
آوار * ثانی فرهنك جهانکیریده بمعنی کم وناپود حکیم خاقانی بیت تو بادی ومن خاك تو تو آب
ومن خاشاك تو * باخوی آتشناك تو صبر من آوار آمده * ثالث پراکنده وپریشان معناسنه

حکیم فردوسی بیت نه بیهوده لت چنین کارها * برین درد وبیمار وآوارها * رابع خرابه
معناسنه شاه ناصر خسرو بیت خشم کیری جنك جویی چون بمانی از جواب * خشم
بکسو نه سخن کتر که شهر آوار نیست * خامس بمعنی ظلم وستم شمس فخری بیت شکوه
تاج کیان شاه دهر ابو اسحق * که از ممالك آوان کرده است آوار * سادس یقین معناسنه که
آوردخی دیرلر سابع ریزهٔ آهن نعل دلوکندن چقان خرده دمور وامثالی نسنه لر ﴿ آآور ﴾
ایکی معنایه کلور اول یقین که ظن وشبهه دن خالی اولمق ثانی آوردن لفظندن صیغهٔ امر
ووصف ترکیبی اولور سخن آور وزور آور وزکی شمس فخری بیت بندهٔ او بود فلك لاشك *
چاکر او بود جهان آور * مجمع الفرس اولرك بو معناسی دخی نام آسمان هفتم در ابوشعیب بیت
اکر دیده بکردون بر کارد * زبیمش پاره پاره کرد آور * بو بیتدن نام آسمان هفتم اولمق
استنباط اولنمز مطلق نام آسمان اولمق جائز اما فلك سابع اولدوغنه دلالت یوقدر مجمع الفرس
صاحبنه محل اعتراضدر بعض نسخه ده سخن زشت معناسنه مسطور در بوقولی مؤید استاد
عنصری بیت نزدیك عقل جمله درین عهد یاورست * کامروز همچو جهل هنر
زشت آورست * بو بیتدن آور یقین معناسنه اولمق مفهوم در فرهنك جهانکیریده اعتقاد
صحیحه معناسنه مولانا کسائی بیت هرچه کردی نیك وبد فردا به پیشت آورند * بی شك
ای مسکین اکر در دل نداری آوری * بو بیتدن اسم مصدر اولمق فهم اولنور بو معنایه حکیم
ناصر خسرو بیت لجاج ومشغله باغاز تا سخن کویم * که ما زمشغلهٔ تو زخانه آوارم * ودخی
سوز راست وصحیح اولمق استاد فرخی بیت کروهی دیکر کفتند کین کزین بت را * بر آسمان
بزمین بود جایکاه آور * بو معنایه استاد رودکی بیت مردمان هموار دانند آوری *
کز نهان من تو خود آکه تری ﴿ آاوزار ﴾ طعامه قونیلان بهارات همزهٔ مفتوحه ایله اوزار
وابزار دخی دیرلر ﴿ آآهار ﴾ اوچ معنایه در اول کاغذ وبزه پرداخت وصیقل طوتمق
ایچون سوردکاری نسنه نشاسته یاخود کثیرا یاخود کل خطمی دن قینادوب سوررلر هر
نوعی بر جنس نسنه یه مخصوصدر حکیم فردوسی بیت زمین سربسر زیر پای اندرون *
چو کرپاس آهار دار دجون * لامعی جرجانی بیت الماس کرده چنك را خوش کرده دل
نیرنك را * آهار کرده سنك را از کشتن شیر دژم * ثانی فرهنك جهانکیریده بمعنی فولاد
جوهر دار بوقولی مؤید حکیم اسدی بیت نهاد از کین هر که سالار بود * عمودش ز پولاد
آهار بود * ثالث بمعنی خورش یعنی طعام که وجود انسانه تقویت ویرر نتکم کاغذ وبزه
سوردکاری نسنه تقویت ویرر اول مناسبتله آهار تسمیه اولنمشدر ﴿ آآهن تر ﴾ جوهردار
دمور صوارلمش اولمغله بو مقوله دموره سبز دخی دیرلر تفصیل احوالی محلنده ذکر اولنور
انشاء الله تعالی ﴿ آآهنکر ﴾ لفظ مرکبدر آهنله کردن که اصلی کاردر که تلفظ آسان اولمق
ایچون تخفیف اولنمشدر مولانا هاتفی بیت شده کرم بازار آهنکران * همه جنس پولاد
وآهن کران ﴿ آآهونبر ﴾ ضم ها وواو مجهول وسکون نون وفتح باء موحده ایله نقب زن که
ترکیده لغمجی دیرلر شاعر بیت بدل در فکندی چنان چاك را * که میتین آهونبران خاك را *
﴿ آآیرو آآییر ﴾ کسر یای تحتانیه قورداشی دیدکاری علتدر ﴿ آآیینه دار ﴾ اول آیینه

آینه دوزیجی ثانی کبار وار باب جاهك آینه خدمتنه مخصوص اولان غلامه دیرلر ابو المعانی بیت عکس حسن روی تست این آفتاب و ماه نیست * چرخ کردد خدمت آینه داری روز وشب ؎ مع الزاء المعجمه * آبخیز ؏ باء موقوف وکسر خاء معجمه وسکون یای تحتانیله موجه آب یعنی صو اوزرنده تحریکهوا ایله ظاهر اولان موج که خیزاب وکوهر آب دخی دیرلر شیخ اوحدی بیت اندرین آبخیز نوح تویی * واندرین دامکه فتوح تویی فرهنك جهانکیریده اول زمینه دیرلر که بر مقدار قازمغله صو چیقار ودخی بمعنی ناودان مرقومدر ؎ آبریز ؏ باء موقوف وکسر راء مهمله وسکون یا ایله اوج معنایه کلور اول قوغه که عربیده دلو دیرلر حکیم سنایی بیت دوستی ز آبریز چرخ ببر * زانکه آن که تهی وکاهی پر ثانی متوضأ که عربیده مستراح دیرلر حکیم سوزنی بیت شعر تو باید با آبریز انداخت * کر بود مشك وریشته با پریز * ابریز کسر الفله التون معناسنه در ثالث غسل ایچون استعمال اولنان صو ظرفی که صودوکیجی دیمك اولور ؎ آتش افروز * وآتش فروز ؏ اوج معنایه کلور اول ایچی بوش بر باقر ظرفدر آدم کله سی قدر غایت تنك سوراخلری واردر قیودر وب صویه قورلر صو یی کند وچکر آتش یاقق استدکده اول ظرفی آتشا وزرنده قیودر وب ایچنده اولان صو یك بخاری آتشی یاقر جالینوس حکیمك اختراعیدر براسمی دخی دمه در عربیده جرهٔ مثقبه دیرلر ثانی تاریخ یزدجرد سنه سنك اون برنجی آیی نامیدر ثالث بر قوشدر ققنوس دخی دیرلر ؎ آتش انکیز ؏ ایکی معنایه در اول قاودرهرندن اولور ایسه ثانی استعاره طریقیله حرارت کلیه ویرن نسنه یه دیرلر مولانا هاتفی بیت آن دل شده زان فسانه شد نیز * بکشاد دهان آتش انکیز ؎ آتشباز ؏ آتش اوینایجی معناسنه فشنکجی وقلعه محاصره لرنده خمبره وسائر آتش آلتلریله جنك ایدن کمسنه یه ده دیرلر ابو المعانی بیت شرار دود دل هر شب زند بر کنبد افلاك * شد آتشباز کویا می نماید صنعت ناری ؎ آجاز ؏ فتح جیمله صوغان ترشیسی در بعض نسخه ده راء مهمله ایله واقعدر ؎ آخاز ؏ فتح خاء معجمه ایله عمل مانده وبرایشه یرامیوب آتیلان نسنه هرنه اولور سه شمس فخری بیت حسود دشمن مخدوم شاه دشمن مال * بود هر آینه در خانهٔ وجود آخاز ؎ آخیز ؏ کسر خاء معجمه ایله کرپیچ وکرپیچ قالبی ودیوار مهره سی ؎ آذرافروز * وآذرفروز ؏ کلاهما یعنی آتش افروز که آذر آتش معناسنه اولدوغی ذکر اولنمشیدی ؎ آردبیز ؏ سکون راء مهمله ودال موقوف وکسر باء موحده ویای ساکنه ایله الك معناسنه که آرد اوندر بیز بیزیدندن اسم فاعل ووصف ترکیبیدر اون الهیجی دیمك اولور میر نظمی درصفت شتا بیت شده آن چنان برق وباران نیز * فلك کرد کویا سحاب آردبیز ؎ آز ؏ اسم جامددر حرص وطمع معناسنه کمال اسمعیل بیت از تست اینکه همه چیز چنین نایابست * آز کم کن تو که نرخ همه ارزان کردد * حکیم خاقانی بیت افسر عقل بایدت بر سر * از سر آز خون دل چه کنی ؎ آش پز ؏ آش بشوریجی طباخ معناسنه میر نظمی * مثنوی * بدکان آشپزیکی نوجوان * همیرفت آشی خوردنا کهان * بدید آمد انجا کدای فضول * کرفتست کشکول وکرده دخول ؎ آشوب انکیز ؏ فتنه قوپاریجی وغوغا ایدیجی وله بیت سخنها ازلب آن شکر

آميز * نكاهش ملك دل را آشوب انكيز ﴿ الاغاز ﴾ فتح عين معجمه ايله اوج معنايه در اول
ابتدا و شروع معناسنه مولانا صائب بيت درتلاش جست وجو بت سر بهم آورده اند *
مقطع انجامها و مطلع آغازها * ثانى صدا و ندا معناسنه استاد رودكى بيت بدشمن پر از خشم
و آواز كرد * تو كفتى مكر تندر آغاز كرد * ثالث بمعنى قصد حكيم سنائى * قطعه * رو بكرد
خاكيا زى كرد اين راه تنست * كاندرين ره با براق خلد خر تازى كنى * بازكى خود مرد آن
باشى كه خود را چون خلى * در كف محنت چو كوى باز آغازى كنى ﴿ الاليز ﴾ كسر لام و سكون
ياى تحتانيله انسان ياخود حيوان بر حال صدور ندن و ياخود برنسنه كوروب اوركمك
معناسنه در مصدرى آليزيدن كلور ﴿ الاموز ﴾ آموزيدن لفظندن صيغهٔ امر و وصف
تركيبيدر استادان متقدمين آموختن لفظندن صيغهٔ امر و وصف تركيبيدر ديرلر
اما مولانا سودى بوبابده قلب حروفى تجويز ايلميوب آموزيدن لفظندن مشتقدر ديمشدر
شيخ سعدى بيت اى مرغ سحر عشق ز پروانه بياموز * كان سوخته را جان شد
و آواز نيامد ﴿ الاميز ﴾ آميزيدن لفظندن صيغهٔ امر و وصف تركيبيدر شكر آميز
و زهر آميز كبى و اسم مصدر دخى استعمال اولنور قاريشق معناسنه ﴿ الاواز ﴾ ايكى
معنايه در اول معروف شيخ سعدى بيت عاشقان كشتكان معشوقند * بر نيايد ز كشتكان
آواز * ثانى فرهنك جهانكيريده مشهور اولمق و بر كسنه دن حكايه اولنمق معناسنه فخر
كوركانى بيت اكر نوميد ازين در باز كردم * بزشتى در جهان آواز كردم ﴿ الاوريز ﴾
آويز مرقوم معناسنه در فارسيده حرف با واوه قلب اولنمق قاعده سى شايعدر ﴿ الاياز ﴾
سلطان ابراهيم بن سلطان مسعود بن سلطان محمود غزنوينك وزراسندن بر نديم خاصنك
اسميدر ابو الفرج رونى بيت نكند كار نيز آيازى * مثل هندى و نيزهٔ تازى ﴿ الاويز ﴾
آويزيدن لفظندن صيغهٔ امر و وصف تركيبيدر بو كلمه آويختن دن مشتق اولماز مرحوم
سودينك سوزى بو محلده معتبردر شيخ سعدى بيت بدو كفتم كه مشكى يا عبيرى * كه از بوى دلاويز
تو مستم ﴿ الاينه افروز ﴾ ﴿ الاينه فروز ﴾ كلاهما بمعنى صيقل و جلا كه اكثر دموردده استعمال
اولنور خصوصا و سائرنده عموما مع الزاء الفارسى ﴿ الاژ ﴾ بمعنى آسودن و بياسا كذا
فى فرهنك جهانكيرى بو معنايى مؤيد حكيم ناصر خسرو بيت از كرد سفاهت بلب جوى
خردان * جانرا بكف عقل و همى شوى همى آژ ﴿ الايژ ﴾ بوزن جايز شرارهٔ آتش معناسنه
مير نظمى بيت تا سحر هر شب ز هجر يار جو رانكيز من * ميجهد آيژ ز دود آه حسرت خيز من
﴿ الاييژ ﴾ ياى تحتانى زياده سيله ده آيژ مرقوم معناسنه سراج الدين بلخى بيت ز آتش بخلت
و آييژ حسرت عدكرت * سوخنى سينهٔ بحر و دل كان آرزوى * و دخى بردار و اسميدر
بوى مادران دخى ديرلر ﴿ مع السين المهمله ﴾ * ﴿ الاب شناس ﴾ درياده كمى كيدركن مخاطره
يرلردن كمى يى محافظه ايچون صباغه كيت صوله كيت ديو دومن طوتانه سويلينه ديرلر ياخود
صحراده و طاغده طپراق التنده صو اولديغى محلى بلن آدمه ديرلر بعض عربى عبارت ايله مشروح
اولان فارسى لغت كتابلرنده آب شناس تفسيرنده البصير بالماء فى صفرا الفناء عبارتى ايله
تعبير اولنمشدر ﴿ الابس ﴾ باء موحده ايله شرفنامه ده بر شهر اسميدر ديو مسطوردر ﴿

آژ

آس

ۏ آبنوس ﭺ معروف بر سیاه اغاجدر چوق ایشه قوللنورلر مولانا هاتفی بیت هواکشت
از ابر چون آبنوس * دران نعرهٔ رعد کابانك کوس ۏ آذرطوس ﭺ بر حکیمك اسمیدرکه
عذرانك والده سنی تأهل ایلمشیدی استاد عنصری وامق وعذراده دیمشدر بیت پدر
داده بوده اش کودکی * باذرطوس آن حکیم مکی ۏ آرس ﭺ فتح راء مهمله ایله آردج
اغاجی بعض نسخه ده چناردر دیمشلر و بعض فرهنکلرده الف مقصوره ایله روایت اولنمشدر
ۏ آس ﭺ اوج معنایه کلور اول دکرمان معناسنه حکیم انوری بیت دامن بخت توپاك
از کرد آس آسمان * و زجفای آسمان خصم تو سرکردان چو آس * فرهنك جهانکیریده
بمعنی سنك آسیاب مرویدر حکیم سنایی بیت عزت از آس آسمان سوده * تو دمی زو
بجان نیاسوده * دکرمان اولمق ظاهردر زیرا ال دکرمانه دستاس و طوارد و ندردیکی
دکرمانه خراس و پل دکرمانه آسیاباد و صودکرمانه آسیاب دینلمش ایکن آخر و جهله
معنانجه صحیح اولور و آسیابه آسیا دخی دیرلر حکیم خاقانی بیت هست به پیرامنش
طوف کنا آسمان * آری به کرد قطب چرخ راند آسیا * ثانی دکرماننده خرد اولمش
غله یه دیرلر استاد لبیبی بیت دوستان جای بین و مرد شناس * تند خواهم با سیای
تو آس * سید حسن غزنوی بیت موافقانرا باست بمال وچه عجب * در آسیای فلك
سنبله نکردد آس * مختاری بیت من بپای خود این خطا کردم * تا بدستاس رنج کشتم
آس * و آسیابانکه دکرمانجیدر آسیان دخی دیرلر حکیم نزاری قهستانی بیت هنوز
این آس خون کردان از انست * که آن بی آب دیده آسیا نیست * ثالث فارس مضافاتندن
بر قریه اسمیدر و بو لفظ لغت مشترکدر عربیده دخی درت معنایه کلور اول مورد اغاجنك
آدیدرکه یمشنه حب الآس دیرلر فارسیده آسمار دیرلر ولایت رومده بالا باند اغاجلری
اولور غایت موزون و همیشه بهاردر یپراغی خزان اولمز اغاجی لطیف خوش اندام اولور
اشعار عربیده ذکر اولنور شیخ بهاء الدین زهیری بیت لا اشتهی احد سوای یراك یا * بدر السماء
ویا قضیب الآس * و قاضی سعد بن سنا بیت ان غاب قدك خضراء یا نعة * غالت
قلبی باغصان من الآس * عجایب البلدان نام کتابده مذکوردرکه حضرت موسی علی نبینا
و علیه السلامك عصاسی اول اغاجدن ایدی خوشبو برك و شکوفه سی اولور منقولدرکه
بر کمسنه قوقلایوب خوابه وارسه لابد احتلام اولور معنای ثانی بقیهٔ عسله دیرلرکه موم ایچنده
قالمش اوله ثالث آتش یرنده قلان خاکستره دیرلر رابع عمارت نشانلرینه و ترکستانده ایکی
معنایه در اول دشت قبچاقده برشهر آدیدر ثانی طوشاندن کوچك بر بیاض جانوردر باشی
و قویروغی سیاه اولور رومده قاقم دیرلر معروفدر و زبان هندیده ایکی معنایه در
اول امید معناسنه ثانی تیر انداز ماهر ۏ آسریس ﭺ کسر سین و راء مهملتین و سکون
یای تحتانیله میدان معناسنه آسیریس دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت نشانه نهادند بر
آسریس * سیاوش نکردایچ باکس مکیس ۏ آکارس ﭺ کاف عربیله منظر معناسنه
بعض نسخه ده طوملانکه عربیده کما دیرلر ۏ آکاریس ﭺ یای تحتانیله آکارس مرقوم
یعنی کما ۏ آکس ﭺ ضم کاف ایله طاش یونقلری دمور آلت کذا فی مؤید الفضلا

و مجمع الفرس الاس فتح لام ايله كومركه زغال وزكال وانكشت دخی دیرلر كذا فی المجمع
اماس اسم مصدردر شیشكه انسان وحیوان وجودنده ظاهر اولور عربیده ورم
دیرلر شمس فخری بیت مباد خرمی خصم تو بجز جنون * مباد فربهی دشمنت مكر ز اماس
امس ضم میمله بیوك قدح كه آنكله شراب ایچرلر اصلی عربیده امص دیرلر ذی تعجیم اولنوب
آمس دیدیلر ابو المعانی بیت نباشد باده خوردن با پیاله رند مخموران * بده ای ساقی مستانه را
می لعلین با آمس اورس آردج اغاجی بعض نسخه ده صاری چنار و بعضنده سرو
معناسنه منقولدر بیت دست امل بقامت وصلت نمیرسد * قد تراست در چمن حسن چو
آورس مع الشین المعجمه * ابكش سقا معناسنه دركش كشیدن لفظندن صیغه امر
ووصف تركیبیدر واسم فاعل دخی اولور ابو المعانی بیت نبودش پای خیال آلوده از خال ونم *
زانسبب شد در سر راهش دو چشم آبكش آتش معروف وعناصر اربعه نك
عنصر اعلاسی وله بیت آتش وباد وآب وخاك همه * بهر تو روز وشب چو در كارند * عربیده
نار وچغتای لساننده اوت دیرلر اوددیمك اولور طا نفه مزبور لسانلرنده دال وطا حرفلرین
تاء مثناة وصادی سین ایله ادا ایدرلر میر علیشیر بیت اوتغا سالغل سروی اول قد موزون
بولمسا * ییلكا بیركیل كلنی رخساركا لكون بولمسا * اوتك بو معنا سیده كچمكدركه اوتمك
لفظندن امردر اخش فتح خاء معجمه ایله قیمت یعنی بها شمس فخری بیت در سلك
مدحت تو بفكركه چون كشیدم * دری كه هست آنرا صد ملك نیم آخش آذرتش
ضم تاء مثناة ایله شمندود یدكلری قوشدر آتش ایله تعیش ایتدوكی ایچون آذرتش دیدیلر
تخفیفا واوی حذف اولنمشدر استاد منوچهری بیت در رودبی زخم وزجر ودر شود بی ترس
وبیم * همچو آذرتش بآتش همچو مرغابی بجوی آذرخش سكون ذال وخاء معجمتین
وفتح راء مهمله ایله یلدرم كه عربیده صاعقه دیرلر شمس فخری * قطعه * ز ابر از بفرمان
اقبال او * بوقت بهاران بخندد ذرخش * شود روز آسایش بوستان * بیابان
تیره شب آذرخش * فرهنك جهانكیریده ایكی معنایه دخی روایت اولنمش اول بمعنی
برق بو معنایی مؤید حكیم اسدی بیت خصمت بود بجهنك خف تیرت آذرخش * تو
همچو كوه ونیر بداندیش تو صدا * ثانی ماه آذرك طقوزنجی كونی اسمیدر اهل فارس
بوكونه تعظیم ایدوب عید وجشن ایدرلر وهر ایشلرینه بوكونده ابتدا ایدوب شروع ایدرلر
اذركیش كسر كافله كیش دین ومذهب معناسنه در معنای تركیب آتش پرست
دیمك اولور اذرنوش فارسده مشهور اولان یدی معظم آتشكده دن ایكنجی
آتشكده نك اسمیدر اذیش كسر ذال معجمه وسكون یای تحتانیه قپو آردینه قونلان
اغاج كه عربیده نجف دیرلر حكیم انوری بیت كر كند چوب آستان تو حكم * شحنه
جو بها شود آذیش * شرفنامه ده ومؤید الفضلاده آتش معناسنه منقولدر فرهنك
جهانكیریده كسر دال مهمله وحذف یای تحتانیه ادش آتش معناسنه نقل اولنمشدر ودخی
مزبور كتابده دیركه علمای فرس حروف هجانی بر بریله ابدال اولنمغی جایز كورمشلردر اول
اجلدن دال تاء مثناته ابدال اولنمشدر فرس قدیمده آتش كسر تا ئله در آرایش واه

آ ش

راء مهمله ایله اوچ معنایه کلور اول اسم مصدردر زیب و زینت معناسنه در مولانا عرفی بیت
تابرم این تحفه بتکمیل عرش * زوکنم آرایش قندیل عشق * ثانی بمعنی رسم وآیین حکیم
فردوسی بیت سوی او یکی نامه بنوشته * زآرایش بندکی کشته * ثالث موسیقی ده برنوا
اسمیدر ق آرش ع فتح راء مهمله ایله مجمع الفرس ده شاه ایران طهماسب شاهک سلحداری
نامی در شاه توران افراسیاب ایله مصالحه ایتدکلرنده ایران ایله تورانی ارا سنده قطع سنور
ایچون شهر آملدن مزبور آرش براوق آتمشیدی مرو شهرینه دوشدکده اول محلده سنور وضع
ایدرلر شیخ نظامی بیت ازان شد نام آرش را جهانکیر * که از آمل بمرو انداخت او تیر * فرهنک
جهانکیریده لشکر منوچهرده ایرانی بر پهلوان آدیدر که اوق آتمقده بیمثل و بی نظیر ایدی مذکور
اوقی آملدن آتان اولدر خسروی * رباعی * چون کار بقفل و بند تقدیر فتد * از جیب خرد کلید
تدبیر فتد * آرش کهرم ولی چو برکردد بخت * در معرکه پیکان و پراز تیر فتد ق آرمش ع سکون
راء مهمله وکسر میمله آرامش لفظندن مخففدر شیخ آذری * قطعه * راه راهرکسی نمی
شاید * پیر جوهرشناس می باید * تا رخورشید پرورش باید * دردل خلق آرمش باید
ق آزمایش ع آزمودن لفظندن اسم مصدر درصنه مق معناسنه عربیده امتحان دیرلر
میر نظمی بیت آزمایش کرده شمشیرش کشید * روز روشن را هماندم تیره دید ق آسایش ع
آسودن لفظندن اسم مصدر در راحتلق معناسنه خواجه حافظ بیت آسایش دوکیتی
تفسیر این دو حرفست * بادوستان تلطف بادشمنان مدارا ق آسریش ع کسر سین و راء
مهملتین ایله آسرپش مرقوم معناسنه ابو المعانی بیت معلوم شود مرد هنر وصف مردان *
در روز نبرد پیش عدو وادر آسریش ق آش ع طعام پخته اسم جنسدر هر مبطوخ
طعامه دیرلر ق آغالش و آغانش ع کلاهما بفتح الغین المعجمه اول کسر لام ثانی نونله
تحریک فساد یعنی برمکروه ایشه ترغیب و تحریص ایلمک شمس فخری بیت مخالفان تراشد
ز بهر خونخواری * اکرکند دو سه روزی زمانه آغانش ق آغوش ع اوچ معنایه کلور
اول اسم مصدر در قوچمق وقوچاغه آلمق معناسنه شیخ بیت در آغوش آنچنان کیرم
تنت را * که بنود آکهی پیراهنت را * ثانی قوجاغه صیغه جق شی حقیقة و مجازا اولسون
ثالث فرهنک جهانکیریده بلمک معناسنه در ایکی معنایه شیخ سعدی بیت مکر باسبانت
فراموش شد * که دستت در آغوش آغوش شد * وینه شیخ مشار الیه * مثنوی * بربنده
مکیر خشم بسیار * جورش مکن دلش میازار * اورا تو بصد درم خریدی * آخر نه
بقدرت آفریدی * این چشم غرور و حکم تا چند * هست از تو بزرکتر خداوند * ای خواجه
ارسلان آغوش * فرمانده خود مکن فراموش ق آفرینش ع یراتمق معناسنه اسم
مصدر در مولانا عرفی در نعت رسول علیه السلام * مصرع * ای مهر تو جان آفرینش *
ق آقوش ع ضم قاف و واو معروفله ببر دیدکلری جانوردر بعض نسخه ده ارسلان درسباعدن
اسم جنس اولمق جهله دن ایمیدر ق آکنش ع فتح کاف فارسی وکسر نونله آکندن لفظندن
اسم مصدر در طولدرمق معناسنه کذا فی مؤید الفضلا بو معنایی مؤید حکیم سنایی بیت
جز چشم زخم امت و تعویذ نخل نیست * جز ردچرخ وآکنش روزکار نیست ق آکوش ع

ضم كاف عجمی وواو مجهول ایله بمعنی آغوش مرقوم مسعود سعد سلمان در تعریف فیل
بیت کاه بادش کرفته بر کردن * کاه کردش کشیده در آکوش * فضل الله غازی * رباعی *
در مجلس ما کلی و خاری باشد * آکوش آکوش مرغزاری باشد * سر تا سرا کر پلاس
وکرپاس بود * این اکسو نست کلاه واری باشد ﴿ آکیش ﴾ کسر کاف عجمی و سکون
یای تحتانیله ایکی معنایه در اول آصلمش آویخته معناسنه ثانی اوزانمش معناسنه در
استاد رودکی بیت توشهٔ جان خویش ازو بربای * پیش کایت مرگ پای آکیش ﴿ آلایش ﴾
آلودن و آلاییدن لفظلرندن اسم مصدر در بولاشمش معناسنه میر نظمی بیت برای
لقمهٔ مکشا دهان را * مساز آلایش منت زبان را ﴿ آلش ﴾ کسر لامله عجله و شتاب معناسنه که
یوزیمکله اوله یعنی سرعتله یوریمك کذا فی فرهنگ جهانکیری ﴿ آمرزش ﴾ آمرزیدن
اسم مصدر در یرلغامق معناسنه وله در مناجات * مثنوی * مکن رد از درت صاحب خطارا *
که کیرد عاصیان ذیل رجارا * بخواهد از تو آمرزش کنهکار * چو عفو و رحمت تو بهر بدکار
﴿ آمیزش ﴾ آمیختن لفظندن اسم مصدر در بقول متقدمین اما مرحوم سودی افندی
قولنجه بو مقوله لری ینه کند و جنسندن مشتق ایدر مثلا آمیز لفظی آمیزیدن دن مشتق
صیغهٔ امر ایدر اولتقدیرجه آمیزیدن لفظندن اسم مصدر اولور ﴿ آورکوش ﴾ ایکی
معنایه در کوش آور تقدیرنده بر معناسی کوپه و بر معناسی دیکله دیمك اولور ﴿ آهنکش ﴾
فتح ها و کاف و سکون نونله مقناطیس طاشی در آهن ربا دخی دیرلر کذا فی فرهنگ جهانکیری

﴿ مع الغین المعجمة ﴾ ﴿ آروغ ﴾ ضم راء مهمله و واو معروفله ککرمك که طعام معده ده غلیان ایدوب
هضمه قریب اولدقده ریح عارضی حرکت ایدوب فم معده دن ظاهر اولان صدادر آچلور اچل
و آرغ دخی دیرلر حکیم انوری بیت ز امتلا هضم نیابد بد و صد کوزه فقاع * کر کسی نان خورد
و برد رش آروغ زند ﴿ آرغ ﴾ واوسز رانك ضمه سیله ده استعمال اولنور شمس فخری
بیت فقع ناخورده چند از معدهٔ تنك * بریشم بر هلد ایام از آرغ ﴿ آریغ ﴾ کسر راء
مهمله و سکون یای تحتانیله سوزدن یاخود بر شیئه صدور ندن دلتنك اولوب متغیر اولمق
شمس فخری بیت از جفای زمانه چند رسد * بدل خسته نفرت و آریغ * فرهنگ
جهانکیریده بمعنی کینه خسرو انی بیت آه از دل آن نکاه بد مهر * کاریغ زمن بدل کرفته *
﴿ آزغ ﴾ فتح زاء معجمه ایله باغ بودا ندیسی احمد ابن اسمعیل بو لغت تفسیرنده * وهو ما یقطع
من اغصان الکرم * یعنی اوزم تکاکی داللرندن کسیلان زیاده لر ﴿ آژغ ﴾ ضم زاء فارسیله ایکی
معنایه در اول لیف خورما ثانی هر اغاجك خرده چیقان داللری ابو المعانی بیت پرشد جهان
زد بد به صیت معدلت * مرغان ثنای مدح تو خوانند بر آژغ ﴿ آژوغ ﴾ ضم زاء فارسی
و واو معروفله کوف و پاس دمورده و غیریده وله بیت خصمت نتواند که کشد تیغ از نیام *
از وهم تو آژوغ کرفتست در بغل ﴿ آزیغ ﴾ کسر زاء معجمه ایله طبیعت نفرت ایلمك
وله بیت ز شعر بیمزه و مهملت شود حاصل * بطبع اهل هنر از شنیدنش آزیغ ﴿ آسموغ ﴾
سکون سین مهمله و ضم میم ایله فرهنگ جهانکیریده بر دیو یعنی شیطان علیه اللعنه نك
آدیدر آهرمن توابعندن سخن چینی و کذب سویلمك ایله معروف در کاری متصل

آغ

متصل ایکی آدم میانه فتنه وآشوب وغوغا براقمقدر طیان مرغزی بیت
کفته اش جملکی دروغ بود * اوسخن چین اسموغ بود ﴿ ا اشوغ ﴾ ضم شین معجمه
و واو معروف ایله مجهول نسنه آدم و غیری حکیم طرطری بیت چکنم ازجفای دهرکه من
هستم آشوغ درمیان شما ﴿ ا امرغ ﴾ ضم میمله اوج معنایه کلور اول مقدار جزوی
معناسنه کسایی بیت از عمر نماند ست برمن مکر آمرغ * و زکیسه نماندست بر من
مکر آخال * بومعنایه مؤید شمس فخری بیت سیل ستم وحادثه ازسرچو کذر کرد *
وزمایهٔ امید نماندست چو آمرغ * تحفة الاحباب صاحبی دخی اندکی از چیزی باشد
دیمشدر ثانی نفع وفائده معناسنه حکیم سنایی بیت بیکی دلو سیر کرددمرغ *
صد دم مرمرا شود آمرغ * ثالث میرزا ابراهیم رساله سنده بمعنی قدر وقیمت و بوقولی
مؤید ابوشکور بیت جوان تاش پیری نیاید بروی * جوانی بامرغ نزدیك اوی *
فرهنك جهانکیریده بمعنی قدر ومرتبه واقعدر وله ایضا بیت نداند دل آمرغ پیوند
دوست * نداند که بی دوست کارش نکوست ﴿ ا اموغ ﴾ ضم میم و واو معروفله قد وقامت
ووقار وهیبت معناسنه میر نظمی * مثنوی * بکیرد لرزه در اندام شیران * ز آموغ و وقار شاه
ایران * نکیرد جای هرکز کوه از بیم * که بود آموغ شاه از تاج ودیهیم ﴿ ا امیغ ﴾ کسر میمله ایکی
معنایه در اول بمعنی آمیخته استاد رودکی بیت آه ازجور این زمانه شوم * همه شادی ومن
عنا آمیغ * تحفة الاحبابده اسم مصدر در حکیم خاقانی بیت بحر یست کفش که ماهیش
تیغ * برماهی بحر کوهر آمیغ * بومعنایی مؤید استاد عنصری بیت چو آمیغ برنا شد
آراسته * دوخفته سه باشند برخاسته * رسالهٔ میرزا ابراهیمده دخی بو معنایه منقولدر
ثانی فرهنك جهانکیریده بمعنی مجامعت ومباشرت مسطوردر بوقولی مؤید حکیم اسدی بیت
بسی کرد آمیغ خوبان مکرد * که تن سست وجان کم کند روی زرد ﴿ ا اهجلوغ ﴾ فتح ها
وجیم وسکون نون وضم لامله بمعنی فشردن یعنی صقمق ﴿ ا ایاغ ﴾ فتح یای تحتانیله داغ
معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ مع الفاء ا اصف ﴾ حضرت سلیمان علی نبینا وعلیه

السلامك وزیری آصف بن برخیا در خصوصا وسائر وزایه دیرلر عموما شرفنامه ده بنی اسرائیلدن
برعالم وفاضل کسنه نك نامی در ایکی معنایه ابو المعانی درمدح وزیر بیت کر سلیمان نیست
اینجا مملکت خالی نبود * آصفی مانند آصف هست پیش شهریار ﴿ مع القاف ا ابوق ﴾

ضم باء موحده و واو مجهول ایله کل نیلوفر خواجه عمید لویکی بیت صنعش زسر کوه بر ویانده
شقایق * در باغ دماند لطفش سوری وآبوق ﴿ ا اروق ﴾ بمعنی اروغ مرقوم شیخ اوحدی
در جام جم بیت باچنین خوردن وچنان آروق * کی بری رخت خویش برعیوق ﴿ ا انجاق ﴾
آنده دیمکدر چغتای لسانی در خواجوی کرمانی بیت در جا نجا نان خطا کافر نمیکرد این جفا
این بسکه در عهد تو مایاد آوریم انجاق را ﴿ مع الکاف ا ابك ﴾ ضم باء موحده ایله اوج

معنایه کلور اول کیمیا کرلر اصطلاحنده زیبقه دیرلر تعریب ایدوب آبق دیدیلر میر نجسته بیت
مس وجود من شود از می بسان زر * کویا که می چو آبك ز اجزای کیمیاست * ثانی آبله یعنی
قبرجق که اطفالده کثر واقع اولور ثالث صولو نسنه وصو ایله طلو ظرف مثللو نسنه یه

دیرلر ل آتشك ع فتحتین ایله اوج معنایه در اول بر علتدر که فرنك زحمتی دیرلر ماده سی دم محترقدر ثانی مجمع الفرسده یلدز قوردی که شبتاب وشبچراغك ووالد الزنادخی دیرلر ثالث فرهنك جهانکیریده بمعنی برق که ترکیده شمشك دیرلر ل آخرك ع ضم خاء معجمه وفتح راء مهمله ایله بالای سینه ده وزیر کردنده اولان استخوان میرخسرو بیت تیغ تو نیز نیست که شد جنك توسنی * در خورد او بکردن خصم آخرك بود ل آدك ع فتح دال مهمله ایله جزیره معناسنه در ابو المعانی بیت ز آتش غضبت همچو خاری وخاشاك * میان بحر بسوزد عدوت بر آدك ل آردهبخزك ع ضم باء موحده وسکون خا وفتح راء مهمله ایله مؤید الفضلاده بر میوه در ایری چنکال کبی دیکنلری اولور اکا تشبیها ایری چنکاله دخی دیرلر کذا فی شرفنامه ل آزرنك ع فتح زاء معجمه وراء مهمله وسکون نونله مؤید الفضلاده خیار سبز وفرهنك جهانکیریده بمعنی فلاکت ومحنت وغم سخت حکیم سوزنی بیت انصاف وعدل شاه بنده پرورای تو * برداشت از جهان ستم وجور وآزرنك ل آزفنداك ع سکون زاء معجمه ونون وفتح فا ودال ایله قوس وقزح آرضدن صعود ایدر لطیف بخاردر اول وقت که شمسك اطرافی بخاردن خالی اوله مرشعاع اول لطیف بخار اوزرینه دوشه شمسك عکسی اول بخاری الوان ایدر کیفیت وکمیت حسبیله قوس وقزح ظاهر اولور بو قولك دلیلی قوس قزح تحت الشمس واقع اولمیوب شمسك مقابلنده یا جانب شرقیده یا طرف غربیده اولدیغیدر حکیم اسدی بیت کمان آزفنداك شد ژاله تیر * کل غنچه پیکان زره آبکیر * استاد لطیفی بیت میغ چون پنبه باد چون نداف * آزفنداك چون درونه برف * فرهنك جهانکیریده زاء فارسی وکسر فا ایله در ل آژیراك ع کسر زاء فارسی وسکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله اداة الفضلاده بانك ستور یعنی دواب ومواشی صداسی ل آسبك ع فتح سین مهمله ایله ارجان قربنده بر موضع اسمیدر وارجان شیرازدن التمش فرسخ بعیدیرده واقع بر شهردر عوام غلط ایدوب ارغان دیرلر ل آفتاب کردك ع آفتاب پرست دخی دیرلر بر جانوردر عربیده حربا دیرلر کذا فی مجمع الفرس ل آفنداك ع کسر فا ایله بمعنی آزفنداك مرقوم کذا فی فرهنك جهانکیری ل آك ع بوزن خاك بمعنی آفت منصور شیرازی بیت عدوی توکه چو هیزم شکسته باد مدام * تنور حادثه میسوزدش در آتش آك * فرهنك جهانکیریده عیب معناسنده ده مسطوردر حکیم سوزنی بیت آکی نرسید بر تواز من * صد بار مرا ز تو رسید آك * آك ثانی آفت اولسه ده مناسبدر زیرا شاعرك خطابی معشوقه ایسه عاشقه معشوقدن عیب ایرشمز آفت ایریشور ل آلك ع فتح لامله سنبل الطیب دیمکدر هندی لساننده چهرد یرلر ل آموزناك ع زاء موقوف وفتح نونله ای خدای تعالی ودخی معلم معناسنه در کذا فی شرفنامه ل آنك ع فتح نونله اوج معنایه در اول اشارت بعیددر نتکم اینك اشارت قریبدر ثانی مشکلاتده ضم نونله بمعنی اسرب یعنی قورشون وبمعنی چون آن ثالث شرفنامه ده وجود انسانده ظاهر اولان چبان نوعنه دیرلر ل آورك ع فتح واو وراء مهمله ایله شرفنامه ده بازبیچ یعنی صالنجق ل آهك ع فتح ها ایله آهك عربیده جبصین دیرلر از تاج المآثر بیت زمین زملاقات طوفان تیغش * همان خاصیت یافت کز آب وآهك * حکیم خاقانی بیت

بيت سنك البرزرا كند آهك * آتش آب پرورتيغش ؎ آاهن ديك ؏ معناى تركيب دمور
چولمك مراد قازغان مثللو نسنه لر اولمقدروا لادمورچولمك استعمالى بعيددر ابوالمعانى
بيت زآه دوددرون روزچون شب تاريك * كه قرص مهرشد ست برمثال آهن ديك ؎ آايزك ؏
كسرياى تحتانى وفتح زاء معجمه ايله اغاج قوردى اما بعض فرهنكده كرم شبتاب در
؎ آايژك ؏ فتح زاء فارسيله بمعنى آيژمرقوم يعنى شراره ٔ آتش ابوالمعانى بيت ببين بچشم
بصيرت كه درشب هجران * ستاره زآه درون آيژك نجوم سما ؎ آاين برك ؏ سكون راء
مهمله ايله معناى آيين ده توسع اولمغله بونده برك يات يراق معناسنه اولوركه معناى تركيب
آلات ايله مزين ومرتب ديمك اولور حكيم فردوسى بيت سوار وپياده با يين برك * همه
زيرجوشن همه زيرترك ؎ مع الكاف الفارسى * آاب ورنك ؏ لطافت وورونق اكثر
چهره ده استعمال اولنور مولانا شاهى بيت زقد وروى توشرمنده باغبان ميكفت *
كه آب ورنك ندارندسرو ولاله ٔ ما ؎ آاتش برك ؏ سكون راء مهمله ايله چاقمق مولانا
خواجه حسين ثنايى بيت شد انچنان برطوبت هواكه آتش برك * زسنك قطره برون
آورد بجاى شرار ؎ آادرنك ؏ سكون دال وفتح راء مهملتين ايله غم مشكل ومصيبت
عظيمه شمس فخرى بيت * زتركيب دست شه وتيغ او * فلك كرد دفع غم وآدرنك * ابوشكور
بيت زفرزند بريان وخسته آدرنك * تواز بهرا وروزشب چون نهنك * حكيم سنايى
بيت ازچشم بداى مرا چوديده * پكروزمباد آدرنكت * الف ممدوده نك حذفيله ده
جائزدر نسخه ٔ ميرزا ابراهيم ده بمعنى دمار وهلاك مسطوردر ؎ آاذرنك ؏ فتح ذال معجمه ايله
بمعنى ضياوروشنى حكيم فردوسى * مثنوى * بسنك كران آمدازسنك خرد * مران سنك
اين سنك بشكست خرد * فروغى بديد آيد از هردوسنك * دل سنك كشت ازفروغ
آذرنك * ايكى پهلوانك عمود ايله جنكلرى وصفيدر كلام اكابرده آتش معناسنه ده وارد
اولمشدر مسعود سعد سلمان بيت چوكوكرد زد محنتم آذرنك * كه درخانم افكند چون
بادرنك ؎ آارنك ؏ فتح راء مهمله ايله يدى معنايه كلور اول لون معناسنه اولان رنك كه كونه
كونه ديمكدر آرنك آرنك ديرلر حكيم انورى بيت ازمن خوش كيرزانكه كيرد * انكوانكور آرنك
آرنك ظهيرفاريابى بيت آرنك زرد باد چونارنك روى خصم * باداش سربريده چوسركفته
بادرنك * ثانى رنك كرفته يعنى برنسنه برنسنه دن رنك آلمق شمس فخرى بيت اكرقلم
زجود اوكفت كهرپاشد * سزدكه كيرد ازهمنشينش آرنك * بومعنايه كمال اسمعيل بيت اى عجب
شمشيرخسرواز چه سبزارنك شد * چون همه ساله زخون خصم مى بايد خورش *
ثالث بمعنى آرنج يعنى درسك منصورشيرازى بيت كربعهد توظلم بازدجنك * باددستش
برپله ازآرنك * رابع بمعنا همانا استادر ودكى بيت هركزنكند سوى من خسته نكاهى *
آرنك نخواهدكه شود شاد دل من * خامس بمعنى رنج ومحنت كمال اسمعيل بيت نه هركز
ازتورسيده بمورى ازنكى * نه هركزاز تورسيده بمردى آزارى * سادس بمعنى مكروحيله
مشرف شفروه بيت برطبل قمر همى زندرايت * كاى شاهد پيشه اين چه آرنكست *
سابع بمعنى حاكم كه كنارنك دخى ديرلر ؎ آازنك ؏ فتح زاء معجمه وسكون نون ايله روى

و جبین انسانده واقع اولان چین یعنی بوریشق که پیرلکده و حالت غضبده ظاهر اولور
عربیده مکاسر الجلد دیرلر حکیم اسدی بیت بر آژنك رخ داشت آن شیخ ترك * که کرکوچکم
هست کارم بزرك * بو معنایه شمس فخری زاء فارسیله آژنك نقل ایلمش بیت زنوك غمزه
کالکت که تیر فتنه اوست * بر ابروان مقوس فکنده ماه آژنك * شاه ناصر خسرو بیت
تراچشم دردست و من آفتابم * از برا زمن رخ پر آژنك و چینی * حکیم ازرقی * رباعی * آندم که
بدم جوان ومویم سیه رنك * صد جور بدی بدامنم در زده چنك * اکنون که شدم
پیرورخ پر آژنك * ازمن زن وفرزند همیدارد ننك ﴿ آونك ﴾ فتح واو ایله ایکی
معنایه در اول بمعنی آویخته شاعر بیت جانم چوبدار هجرت آونك شود * صحرای جهان
بردل من تنك شود * حضرت مولانا بیت وظیفه تو رسیده نیافت ازره دور * زهی کرم که
زروزن بکردنش آونك * ثانی اول ایپه دیرلر که آکا اوزم صلقملرین بغلارلر دورز
کاهی اثواب سردکاری ایپه ده دیرلر حکیم انوری بیت دختر رز که چو بر طارم تاکش دیدی
مدتی شد که بر آونك سرش درکتب است ﴿ آهنك ﴾ فتح ها و سکون نون ایله اون معنایه
کلور اول بمعنی قصد و عزم شیخ سعدی بیت چو آهنك رفتن کند جان پاك * چه بر تخت
مردن چه بر روی خاك * ثانی اهتمام ایله برنسنه یه اولاشمغه دیرلر مولانا جامی بیت دراز
آهنك شد این کار رباتو * ندانم چون کنم این یار رباتو * ثالث موزون آواز وساز
معناسنه سیف اسفرنکی بیت هرشبی زاویه مدح کهربا رتو بود * روشن از شمع رخ
مطرب ناهید آهنك * رابع بعض تراکیبه صفت اولور نتکم بو بیتده واقعدر شاعر بیت
زبط یا زنیز آهنك میزد * برقص کبك شاهین چنك میزد * خامس طاق ایوانك
جای محدبی یعنی اکری یری اصطلاح معمارانده آکا لنکه دیرلر رفیع الدین لبنانی بیت
جلالت اربفلك بر بصدر بنشیند * شکسته کردد طاق سپهر را آهنك * سادس کنار
صفه و حوض وامثالی مواضعه دیرلر کمال اسمعیل بیت زبی نوایی جایی رسیده امکه مرا *
مسافتیست که زاهنك صفه تا پرده * سابع طرز وروش وصفت حکاك بیت چوبد کردم بتوای
شوخ بدمهر * که محزونم بدین آهنك داری * ثامن صفت مردم و جانوران حکیم ازرقی
بیت زمین پیکر از یکدیکر بکسلاند * بروز نبرد تو آهنك لشکر * تاسع بمعنی کشیدن که
مصدری آهنکیدن کلور عاشر بمعنی طویله وآخته خانه ﴿ مع اللام ﴾ * ﴿ آبسال ﴾
سکون با موحده ایله باغ معناسنه فخر کورکانی بیت همان شیپور برصد راه تالان *
بسان بلبلان در آبسالان ﴿ آتل ﴾ کسر تاء مثناة ایله بر نهر عظیم اسمیدر که اس وبلغار
طاغلرندن کلور روایت اولنور که دنیاده اول قدر بیوك ایرمق یوقدر حتی مزبور ایرمقدن
یتمشدن زیاده ایرمق منشعب اولمشدر که هیچ بریسندن آسان کچلمز یعنی کچد ویرمز حکیم
خاقانی بیت کرسوی قندز زمرکان نرسد آتل اشك * زقندز سوی آتل بحر زنکشاید
﴿ آجال ﴾ فتح جیمله خاك معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ آجل ﴾ ضم جیمله
بمعنی آروغ مرقومدر یعنی ککرمك شیخ روزبهان بیت باخوشیهای دهر اباجل * بایدت
خورد ونازدن آروغ * عربیده کسر جیمله اوج معنایه کلور اول آخر نسنه یعنی تأخیر اولنمش

آل

اولنمش ثانی قوپمش وقوپارمق ثالث مهیب معناسنه ع آخال ع فتح خاء معجمه ایله
بمعنی افکندهٔ نیّ پوست میوه یعنی براغلمش میوه قابوغی و تراشهٔ چوب وخس وخاشاك مثللو
نسنه‌لر حکیم سنایی بیت دامن تردامنان عقل درآخال کش * ساعد هودج کشان عشق
برخلخال کن * استاد فرخی بیت از بس کل مجهول که در باغ نخندید * نزدیك همه کس
کل معروف شد آخال ع آذرکل ع صاری رنك برلطیف چیچکدر خواجه سلمان بیت
بوقت قهر در میدان ز آب آذر برانکیزی * بکاه لطف در کانون آذرکل برویانی ع آسال ع
فتح سین مهمله ایله بمعنی بنیاد ابوشکور بیت ز دانا شنیدم که پیمان شکن * زن جاف جافست
آسال کن ع آشبغول ع سکون شین معجمه ایله حبوباتدن بوی دیدکلری ذرکه عربیده حلبه
دیرلر ضم حاء مهمله ایله ع آشپول ع سکون شین معجمه وضم باء فارسیله خاویاردرکه بالق
قرنندن چقار وبالق یمرطه سنه ده دیرلر ع آغال ع غین معجمه ایله یدی معنایه کلور
اول جنك وخصومته تحریص ایتمك معناسنه کذا فی الصحاح ثانی تحریك فتنه شاعر دیمشدر
بیت ترك آغال فتنه سازی کن * جامهٔ خلق خودنمازی کن * مولانا حسن کاشی بیت
بکرد عارض آن زلف را بیا غالد * بروم قافلهٔ زنکبار بکشاید * ثالث صیغهٔ امر اولور
بو معنایه حکیم فردوسی بیت تو لشکر برآغال برلشکرش * بیکبار تاخیره کرد سرش *
رابع فرهنك جهانکیریده لقمه‌یی چینیوب یوتمق معناسنه حکیم ازرقی بیت ز روی تیغ
تواندر دو چشم دشمن تو * دهان کشاده نماید نهنك مرك آغال * خامس طاغده وصحراده
قیون یاتمق ایچون ایتدکلری آغل سادس خانهٔ زنبور سابع بمعنی آغاز یعنی ابتدا
ع آغل ع کسر غین معجمه ایله جای کوسفندان فرهنك جهانکیریده بمعنی آغال مرقوم
مسطور در حضرت مولانا بمعنیٔ اول بیت برو بروکه خران آمدند باغلها * خرجوان
وخر پیر وخر یکسان ع آغول ع ضم غین ایله بمعنی آغل مرقوم ع آغیل ع کسر غین
معجمه وسکون یا ایله کوز اوجیله باقمق که چشماغیل دخی دیرلر شمس فخری بیت کرکند
شهریار خصم شکار * سوی کردون بچشم چشماغیل * حکاك در وصف دلبر بیت
ترمك او واسلام کردم وی * کرد سوم نکه بچشماغیل ع آل ع سکز معنایه کلور اول
مکر وحیله معناسنه ثانی بر معلوم رنکدر نیمرنك سرخدر میرزا قاسم کوتابادی در وصف
ابراهیم میرزا بیت در اطلس آل وکرم سرکش * ابراهیمی میان آتش * ثالث برنوع
پوللی بالقدر غایت ایری اولور بال ووال دخی دیرلر رابع برمرض مهلکدر هنوز طوغرمش
عورته واقع وعارض اولوریدی کونه دك عربیده اکا عقیله دیرلر خامس بوکسك بیر سادس
نیزه ایله اورمق شاعر بیت هر طعنه بال تیز کرده * کویی که فلك ستیز کرده * سابع
سرعت وشتاب ایله کتمك ثامن برنسنه‌نك لونی ظاهر اولمق طالب بیت نه باده یابی
روشن نه رنك ساقی لعل * نه چشمه بینی صافی نه چهره بینی آل * لغت مشترکه در عربیده
درت معنایه کلور اول بمعنی سراب که بادیه‌لرده صو کبی کورینور مولانا حسین واعظ کاشفی
بیت نسبت دست تو میکردم بدریا عقل کفت * رسم دانش نیست کردن نسبت دریا بال *
ثانی هر نسنه‌نك شخصنه دیرلر میر نظمی بیت شخصی که بود طرفه تمثال * مخصوص

باوست هيأت آل * ثالث نسل واعقاب كه اولاد اولاد اولاد اولاددر رابع شرابك اسماسندن
براسميدركه شام وصحرا ايچيلور وتركستانده پادشاه مهرينه ديرلر احكام اوزرنده اولور آكا
آل تمغا ديرلر حكيم نزارى قهستانى بيت زنيم خاتم القاب تونهادوستند * بحكم يرليغ از آل
ايلخان ياقوت * ولغت خوار زمده خندان معنا سنه كلدوكى مسطوردر ﴿ آمل ﴾
ضم ميم ايله ولايت مازندرانده برشهرك اسميدر طالب شهرمزبوردن اولديغنه ديمشدر
بيت زمكث ملتان نزديك شد بدانكه مرا * بدل شود بلقب آملى بملتانى * وله بيت
دلى چو بلبل آمل شود ترانه سراى * چه جاى زمزمهٔ عندليب شيرازست ﴿ آهول ﴾ ضم
ها وواو معروفله زير زمين يولى معناسنه ميرنظمى در وصف حصار بيت ز بيرون قلعه را
كردند آهول * ولى نتوان كه يابند راه موصول * زبان هنديده براغاج اسميدركه كوكنى
قينادوب صو يله سرخ رنك جامه بويارلر مع الميم * آب آجام ﴿ فتح جيمله قامشلق
و سازلقده اولان صو حكيم شيرازى بيت آب آجام وبطايح بد ترست * كان به پيشه
وين بسنك اخضرست ﴿ آبام ﴾ باء موحده ايله برج معنا سنه در عموما هرنه برجى
اولورسه وكوكرجين برجى خصوصا وبحسب الاعتبار بروج كواكبه ده ديرلر ميرنظمى بيت
چو آيد مهر درايام ميزان * شود با عنبر وكافور يكسان * يعنى كيجه كوندز برابر اولور
﴿ آبشيم ﴾ سكون با ويا وكسر شين معجمه ايله ابرشيم معنا سنه در اما بعض فرهنكده
نام ابريشيم اولمق اوزره تخصيص وتصحيح ايلمشلردر ﴿ آب كرم ﴾ ايليجه ديدكلرى حمام
خدايى در شاعر طبيب بيت جرب را بكن آب كرمش دوا * دوبارى بدن كر بشويى روا
﴿ آبلهٔ چشم ﴾ كوزه مخصوص برعلتدر تركيده ايت درسكى ديرلر شاعر بيت ديدم
رقيب بزانوى دلبر غنوده بود * در ديده دل آبلهٔ چشم شد همان ﴿ آتش سم ﴾ ضم سين
مهمله ايله آت سرعتله طاش اوزرنده يوريدكده نعلندن چقان آتش شرارسيدر ﴿ آدم ﴾
حضرت ابو البشر على نبينا وعليه السلام طپراقدن خلق اولندوغى ايچون آدم تسميه
اولنمشدر زيرا آديم ارض معنا سنه در اندن صكره اولادنه اسم مطلق اولمشدر خواجه حافظ
بيت درنقد عيش كوش كه چون آبخور نماند * آدم بهشت روضهٔ دار السلام را * شيخ
سعدى * مصرع * بنى آدم اعضاى يكديكرند ﴿ آذر بهرام ﴾ ضم ذال معجمه ايله
آتشكدهٔ فارسك اوچنجى معظم آتشكده سى اسميدر ﴿ آذرم ﴾ سكون ذال معجمه وفتح
راء مهمله ايله تكلتى كه نمد زين دخى ديرلر حكيم اسدى بيت چنان باشنه حمله كردادهمش
كه در حمله خوى خون شد آذرمش * شنه شبهه معناسنه در اما شمس فخرى ايرك ايكى
يارچه نچه سنه ديرلر كيده اكريم ديدكلريدر بيت زين اسب كتابىٔ شه را * ازمه ومهر
بسته آذرم است * كتابى پادشهلره مخصوص خدمتكاردر فرهنك جهانكيريده ﴿ آدرم ﴾
دال مهمله ايله ايكى معنايه در اول بمعنى نمد زين شرف شفروه بيت دو پهلوى من از خشكى
بسوده * جوان اسبى كه اورا آذرم نى * ثانى بمعنى اسلحه شمشير وخنجر وامثالى نسنه لر
صاحب فرهنك منظومه بيت چيست آن جام آخر كارست * آدرم اسلحه كه خونخوارست *
﴿ آرام ﴾ راء مهمله ايله آرميدندن اسم مصدردر ايكى معنايه در اول ديكلنمك سكون معناسنه

آم

معنا سنه سیف الدین زهری بیت ای بوده ز من قرار و آرام * نزد من بیقرار آرام * آرام اول قرار و سکون ثانی امردر دیکلن دیمکدر وثانی موضع و مکان معناسنه در حکیم فردوسی بیت بمردی نشینند با رام تو * ز تاج وکمر بسترد نام تو ﴿ آاردم ﴾ سکون را و فتح دال مهملتین ایله کل آذر کون معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ آازرم ﴾ فتح زاء معجمه و سکون راء مهمله ایله اون بش معنایه کلور اول بمعنی شرم و حیا امیر خسرو بیت چو با زار تمنا کرم تر کشت * دلم ز اندیشه بی آزرم تر کشت * استاد لطیفی بیت هر که ایمان و دین و شرم دارد * ز مردان و زنان آزرم دارد * ثانی بمعنی ادب احمد کرمانی بیت فارغ همه از حیا و آزرم * بد سیرت و کینه جوی و بی شرم * ثالث رحم و شفقت معناسنه میر خسرو بیت بوسید برش بوفق و آزرم * خاربد سرش بناخن شرم * رابع بزرکی و عزت و اعتبار حکیم انوری بیت ای بزرکی کراز بلندی قدر * آسما نرا نداشتی آزرم * خامس عدل و انصاف شیخ نظامی * مثنوی * پیرزنی را ستمی برکرفت * دست زد و دامن سنجر کرفت * کای ملك آزرم تو کم دیده ام * از تو همه ساله ستم دیده ام * سادس راحت و سلامت وله ایضا دو کس را روزکار آزرم داد ست * یکی کو مرد و دیکر کو نزاد ست * سابع محافظه معناسنه ایضا له بیت دباغت چنان دادم این چرم را * که بر تا آید سیب آزرم را * ثامن توان و تاب و طاقت معناسنه حکیم فردوسی بیت سر پهلوانان بد و کرم کشت * دل طوس تو از نی آزرم کشت * تاسع خسرو پرویزك قزی آدیدر که باباسی وفاتنده اون دورت آی پادشاهلق ایلدی آزرمی دخت دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت یکی دختری بود آزرم نام ز تاج بزرکان شد او شادکام * عاشر ظاهر و آشکارا امیر خسرو بیت باز دو کنجینه کرده کرد باز * که سخن آزرم شد و کاه راز * حادی عشر غم و اندوه حکیم فردوسی بیت که اندر زمانه مرا کود کیست * که آزرم او و دلم خواب نیست * ثانی عشر طرز نیکی و اسلوب خوشی ثالث عشر مسلمان شدن بو ایکی معنایه ابو المعانی بیت هر آن درجهان کاز آزرم زیست * بلاشبهه در راه آزرم زیست * رابع عشر خور لقدن قومق خامس عشر کناه و خطا معناسنه بو ایکی معنایه ایضا له بیت کسی که کریزد ز آزرم زشت * که او بی شك و شبهه آزرم یافت ﴿ آاستیم ﴾ سکون سین مهمله و کسر تاء مثناة ایله محمد هندوشاه صحاحده بمعنی استرو بعض فرهنکده بمعنی آستین منقولدر ﴿ آاشام ﴾ دورت وجهله استعمال اولنور اول اسم فاعل اولور آشامنده معناسنه ثانی آشامیدن دن صیغهٔ امر اولور بو ایکی معنایه سراج الدین راجی بیت در ادر بزم رندان غم آشام * ز شادی صاف شو در غم آشام * ثالث اسم مصدر اولور آشامیدن معناسنه سید حسین اخلاطی بیت آشام خود بزخم زبان میخورد عوان * آری درندکان همه از زبان خورند * بو معنایه میر خسرو * رباعیه * چون نتوانم که نفس رام کنم * خود را بهوزه شهرهٔ عام کنم * زائل نشود نیکی خاطر من * کر چشمهٔ خور فی المثل آشام کنم * عربیده بو معنایه تجرع دیرلر شربت و شراب و صو امثالی نسنه لری ایچمك معناسنه حکیم خاقانی بیت حسرت فرو خورم چو به سینه کره شود * آشام خون دلم کنم از افرو برم * رابع فرهنك جهانکیریده

بمعنی خورد نی که عربیده قوت دیرلر بو معناده بو عبارتله ادا ایدرلر که * وهو مایقوم به بدن
الانسان من الطعام * استاد دیمشدر بیت بلال شام بدهم تا رمویت * ندارم کرچه کاه شام
آشام ﴿ آشتوم ﴾ سکون شین وضم تاء مثناة ایله بورچق صاپندن اپاك کلری سپورکه
﴿ آشتیم ﴾ سکون شین وکسر تاء مثناة ویای ساکنه ایله صحاح بمعنی ریم یعنی جراحتدن
ظاهر اولان چرك که ترکیده ایرین دیرلر ﴿ آکام ﴾ بوزن ناکام صماروغ یعنی منطر کذا فی
الصحاح ﴿ آوام ﴾ بمعنی وام که عربیده دین ترکیده بورج دیرلر ابو المعانی بیت ناچارا کرشوی
بناکام * از چهر بدان مخواه آوام ﴿ آیام ﴾ یای تحتانیه ایله بمعنی آوام مرقوم ﴿ مع النون ﴾

آن

﴿ آبادان ﴾ آباد معمور معناسنه در الفونون ایله زیاده معمور دیمك اولور ﴿ آبادیدن ﴾
بو آباد تحسین معناسنه ومدح معناسنه اولاندر که مصدر اولور مجمع الفرسده ستودن
وستوده معنالرینه هم مصدر وهم اسم مفعولدر یعنی هم مدح وهم ممدوح معناسنی افاده
ایدر ﴿ آبان ﴾ باء موحده ایله اوج معنایه کلور اول آفتاب برج عقربده اولدیغی
آیك اسمیدر که حساب رومیده تشرین اول دیرلر اورته کوز آییدر شاعر دیمشدر بیت
کرم خونم چو آب درخرداد * سرد آهم چو باد در آبان * ثانی شهور شمسیه نك اونجی کونی
اسمیدر بو ایکی معنایه مسعود سعد سلمان بیت آبان ماهست وروز آبان * خرم کردن
باب زرجان * ثالث فرهنك جهانکیریده بر فرشته اسمیدر که موکل معدن آهن در وماه آبان
وروز آبانده واقع اولان تدبیر امور ومصالح اکا متعلقدر معنای اول ایله بو معنایه حکیم خاقانی
بیت کرچه درغربت زپی آبان شکسته خاطرم * زآتش خاطر بابان ضمیران آورده ام
فرهنك ابی نصر فارابیده همزه مفتوحه مقصوره ایله مرویدر ﴿ آبایان ﴾ فتح باء موحده
ویای تحتانیه ایله بر جبل عظیم اسمیدر منقولدر که قرق فرسخ یوکسکلکی واردر ﴿ آب باران ﴾
شهر کابل مضافاتندن خواجه سه باران ناحیه سنده واقع بر تفرجگاه موضعك اسمیدر
شاعر دیمشدر بیت اکرچه جای خوش کابل آب بارانست * بهشت روی زمین خواجه سه
بارانست ﴿ آب برین ﴾ سکون باء موحده اول وفتح ثانی وکسر راء مهمله ایله بمعنی لب
جوی شکافته یعنی ارمق کنارلرنده جابجا یاریلن یر ابو المعانی بیت ازخدنك غمزه شد سوراخ
سرتا پاتنم * خون روان چون آب برین هر طرف اعضای من ﴿ آب تاختن ﴾ ایلرو
سکرتمك معناسنه استاد رودکی بیت زقلب آنچنان سوی دشمن نتاخت * کر از هیبتش شیر
نر آب تاخت ﴿ آبتین ﴾ سکون باء موحده وکسر تاء مثناة بعده یای ساکنه ایله نام پدر
فریدون شاهدر حکیم خاقانی بیت حاصل سیمرغ چیست جز پدر روستم * قاتل ضحاك
کیست جز پسر آبتین ﴿ آب چین ﴾ سکون باء موحده ویای تحتانی وکسر جیم عجمیله یعنی
غسل ایتدکدن صکره تنشیف ایلدکلری کرپاس در حکیم فردوسی بیت به پیمان که چیزی
نخواهی زمن * ندارم بمرك آب چین وکفن * حکیم اسدی بیت بپوشم بایین بجامه عجم *
کفن آب چین ده ز کافور نم ﴿ آبدان ﴾ سکون باء موحده وفتح دال ایله آب ایله اسم ظرف
اولان داندن مرکبدر اوج معنایه کلور اول صو جمع اولوب طور دوغی محل طالب آملی
بیت وزمی ناخورده از دست نسیم * موج بدمستی کند درآبدان * ثانی یغمور صویی

صوینی ایرکلدوکی یرکه آبکیر دخی دیرلر حکیم ازرقی * قطعه * چوا برفندقی سیمین در آبدان زیرد
براو د ازدل فیروزه شکل سیمین رنك * مشعبدیست که بُرخرده ریزهای رخام * بحقه‌های
باورین همیکشد نیرنك * ثالث محل بول که ترکیده قاوق دیرلر فرهنك جهانکیریده قاون
وقارپوز وامثالی نسنه‌لره مزوبدر ﴿ آبدستان و آبدستدان و آبدسدان ﴾ کلهم بمعنی
آفتابه یعنی ابریق اسم مرکبدر آبدست ایله داندن معنای ترکیب آبدست ظرفی اولور بویله
اولنجه آبدسته مخصوص اولان ابریق اولمق لازم کلور حضرت مولانا بیت من خمش کردم که
آمد خوان غیب * یك بنان با آبدستان میرسند * حکیم خاقانی بیت نعیم پاك بسنانند
چوکرد آلوده بسیار د * زشرم از آبدست آیدنه نك از آبدستانش * بعض فرهنکلرده
مطهره معناسنه منقولدر ﴿ آب دندان ﴾ اکرچه معنای مصطلحی دفتر اولده ذکر اولندی
مقدم ذکر اولنان معنالردن غیری فرهنك جهانکیریده زبون وضعیف معناسنه در حکیم
انوری بیت حادثه در نرد در دفتنه در شطرنج غم * بدسکالت را حریف آب دندان
یافته * بو بیتده مغلوب معناسی دخی انسب در بونلردن غیری اوچ معنا دخی روایت اولنمش
اول برنوع امرود درغایت لطیف وآبدار اولور ثانی برنوع قبوغی یوفقه دانه دار انار در
ثالث برکونه حلوای ترلطیفدر بونلر آبدار ولطیف ونازك اولدقلری مناسبتیله در ﴿ آب رزان ﴾
شراب انکوری رزان لوزم اغاجیدر اسم مرکب اولور خواجه سلمان بیت برآز رست مراجان
بیاد آب رزانم * زشوق آب رزانم بسوخت جان برآ زر ﴿ آب روغن ﴾ ترید یعنی اتصوینه
آلوب اتمکی طغرایوب اوزرینه دوکوب برنوع طعام ایدرلر عربیده هشم دیرلر حضرت
سید الکونین و مفخر عالم صلی الله علیه وسلم جنابنك جدی هاشمه سبب تلقیب ایام
قحط وغلاده خلقه هشم ترید ایله ضیافت ایتدوکیچون هاشم لقبیله ملقب ایدیلر
﴿ آب ریزکان ﴾ برجشن عظیم اسمیدرکه اعجام یعنی اهل فارس تیرماهك اون اوچنجی
کونی عید جشن ایدوب بربرلری اوزرلرینه آب وکلاب صاچرلر بریزکان وبزکان دخی
دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ آبزن ﴾ سکون باء موحده وفتح زاء معجمه ایله آدم
بوینجه طولانی برظرفدر تابوت کبی یا قردن ویا خود دموردن ایدوب طبق سرپوشی کبی
سرپوش ایدوب تا اورته سندن بردلك ایدوب بعض خسته‌یی ایچنده یاتروب معالجه
ایدرلر اول دلك تنفس ایچوندر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ آبستان ﴾ کسر
باء موحده وسکون سین وفتح تاء مثناة ایله بمعنی آبستن یعنی یوکلو عورت حضرت
مولانا بیت درد زه کر رنج آبستان بود * برجنین اشکستن زندان بود ﴿ آبستن ﴾
یوکلی عورت وحیوانانه دخی دیرلر مطلق حامل معناسنه ابو المعانی بیت حوادث را فلك
آبستن است هرشام حکمت زای * که صدکونه حوادث زاید از وی پیش خورشیدش *
فارسیلر شب آبستن است دیدکلرینه عربیده اللیلة حبلی دیرلر ﴿ آبستن فریادخوان ﴾
یعنی بربط قارنلی برسازدر ترکیده قوپوز دیرلر کذا فی شرفنامه ﴿ آبسکون ﴾ کسر
باء موحده وسکون سین وضم کاف ایله مجمع الفرس استرآباددن اوچ فرسخ یرده واقع
بر بیوك قریه نك اسمیدر جرجانه اوچ کونلك مسافه‌ده ولایت خوارزمدن جاری اولان

نهر عظیم مذکور قریه قربندن مرور ایتمکله اول نهره دخی آبسکون دیرلر رضی الدین نیشابوری بیت چو بحر آبسکون کشت دیدها باشد * مشریف قالب شهزاده رادر آب سکون فرهنك جهانکیریده مسطوردر که خوارزمدن بر نهر کلوب دریای خزره واصل اولور آدی اسکوندر عوام غلط ایدوب قلزم دیرلر دریایه واصل اولدیغی محله آبکون وآبسکون تسمیه ایدلمشدر محمد خوارزمشاه لشکر تاتاردن فرار ایدوب آنده اولان جزیره یه وارد قده ایام عمرینده آخره ایرمشدی استاد رودکی بیت کرفته روی دریا جمله کشتیهای برنو * ز بهر مدح خوانانت ز شروان تا با بسکون * مذکور جزیره یه ده آبسکون دیرلر استاد فرخی بیت تو داری از کنار کنك تا دریای آبسکون * تو داری از در کاکنج تا قصدار تا مکران ﴿آب سواران﴾ یعنی حبابها صو اوزرنده اولان قبرجقلر سواران آب دخی دیرلر میرخسرو بیت آب که او خیمه زبا ران کند * دایرهٔ آب سواران کند ﴿آبسیان﴾ کسر باء موحده وسکون سین وفتح یای تحتانی ایله کوز یاشی که اشك وسرشك دخی دیرلر ﴿آبشتن﴾ کسر باء موحده وسکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله کزلمك وکزلنجك برمعناسنه اسم مصدردر کذا فی مجمع الفرس ﴿آب طبرستان﴾ برکوه مشهورك شاهقه سنده بر بیکار در ولایت طبرستانده واقع مرویدر که اول بیکارك باشنه واروب طور دیسه لر طورر آق دیسه لر اقار الی غیر النهایة بو حالتله در کذا فی مجمع الفرس ابو المعانی بیت همچو آب طبرستان شده اشك دیده * جریانی وسکون با سخن یار شود ﴿آب کشادن﴾ بر علتدر اکثر آتلرك ایاغنده اولور آب آوردن دخی دیرلر وله بیت پای اغیار اکر لنك شده نیست عجب * چون ستوران بود ش آب کشادن ظاهر ﴿آبکون﴾ سکون با وضم کاف فارسیله اوج معنایه کلور اول آسمانی رنك یعنی سودمائیسی عموما وآسمانه وقابجه دیرلر خصوصا نظام استرآبادی بیت شفق ظاهر نشد بر آبکون کردون که افتاده * فروغ مشعل تابنده بر قارورهٔ مینا * ثانی بر نهر عظیم آدیدر که آبسکون دخی دیرلر ثالث فرهنك جهانکیریده نشاسته معناسنه در ﴿آب مرغان﴾ قهستانده واقع بر بیکاردر روایت اولنور که بر دیاره ملخ مستولی اولدقده واروب اول بیکاردن بر شیشه یه بر مقدار قویوب کتورر لر اول صویه ملازم قوشلر وار در صغرجق قدر عربیده سمرد یرلر اول الدقلری صوقنده کیدر سه اول قوشلر دخی اول دیاره واروب چکرکه یی بالتمام هلاك ایدرلر فرهنك جهانکیریده شیراز نواحیسنده بر تفرجکاه اسمیدر ماه رجبده هر روز سه شنبه ده اول محله واروب سیر وصحبت ایدرلر شاعر بیت دیکر نرووم باب مرغان * دیکر نخورم کباب مرغان ﴿آبیش﴾ کسر باء موحده وسکون یای تحتانی وفتح شین معجمه ایله پیراهن مخصوصدر که هر کیم کوینکو اولورسه زفاف کیجه سی کیدررلر بعض نسخه ده حذف نونله مرویدر میر نظمی بیت عروس جاه را مشاطهٔ دهر * ز دولت کرده آبیشی چودر بر ﴿آبین﴾ کسر باء موحده ویای معروفله شیراز مضافاتندن بر بیوك قریه اسمیدر که قربنده بر مغاره واقعدر انده مومیای معدنی حاصل اولور اول قریه خلقی آنك محافظه سنه مأمورلردر ﴿آتش آسمان﴾ اضافتله برق معناسنه ابو المعانی درصفت اسب بیت آن باد پای ورعد صهیل وسحاب تن

وسحاب تن * مانند صاعقه بشتاب آتش آسمان ﴿ ا ا تشدان ﴾ دان ظرف آتش معروف
اوجاق دیمکدر عربیده کانون دیرلر بعض یرلرده دمورده اوجاق اولور آکا منا سبدر
﴿ ا ا تش دهقان ﴾ ذراعتزارلادن غله یی قالدردقده یرنده قلان خاشاکه اوردقلری
آتشکه ارض قونلمک ایچوندر خواجه حافظ بیت فلک چون آتش دهقان زبان کین
کشد بر من * برین ملکت بهیچ نیست مساحی ودهقانی ﴿ ا ا تش فشان ﴾ آتش صاچیجی
هر کیم اولورسه مولانا عرفی بیت صبا از کوی لیلی کرو زد بر تربت مجنون * شود آتش
فشان چون شمع مغز استخوانش را * آتشبار معناسنه ده کلور ﴿ ا ا تشین ﴾ شدت
حرارتدن عبارتدر آتشله متصف نسنه که حرف یا نسبت معناسنه ونون تأکید نسبت
ایچوندر آتشه منسوب دیمک اولور میرزا صبحی بیت آهوی آتشین چون زبره برآید
کافور خشک کردد بامشک تر برابر * معنای بیت آفتاب حمل برجنه کلدکده کوندزله کیجه
برابر اولور وچغتای لسانندهٔ بو معنایه اوتلوغ دیرلر میر علیشیر بیت یا نماس ایدی هجر
دین رخسار دین اوتلوغ بولماسا * اول سببدین دیلد ابار دور عشقدین تاغ فراق
﴿ ا ا تشکان ﴾ کان آتش تقدیرنده مضاف الیه تقدیم اولنمشدر آتشکده معناسنه
کثرت اشتعال آتشدن کنایه‌در ﴿ ا ا توربان ﴾ ضم تاء مثناة وواو مجهول وسکون را
وفتح باء موحده ایله عابد وزاهد وصاحب تقوی وورع معناسنه اسمدر کما نقله احمد بن
اسمعیل ﴿ ا ا تون ﴾ ضم تاء مثناة وواو مجهول ایله ایکی معنایه‌در اول بوزن ومعنی خاتون که
کدبانو دیرلر قزلره تعلیم قرأت وسائر صنایع مخصوص زمان ایدر ثانی رحم مادرده
اولان مشیمه معناسنه کذا فی فرهنک جهانکیری ﴿ ا ا جستن ﴾ فتح جیمله اغاج وطاش
دیکمک وفدان اشجار غرس ایتمک که هنوز دیکلمش فدانه نو آجسته دیرلر ﴿ ا ا جنکان ﴾
فتح جیم وکاف عجمی وسکون نونله سرخس مضافاتندن برقریه اسمیدر تعریب ایدوب
آجنقان دیدیلر ﴿ ا ا ختن ﴾ سکون خاء معجمه ایله اسم مصدر در قالچ وخنجر چکمک
معناسنه حکیم اسدی بیت دکرباره هردو سپه ساختند * کشیدند صف تیغ وخشت
آختند * شیخ سعدی بیت کرش بر فریدون بدی تاختن * اما نش ندادی بتیغ آختن *
بعض فرهنکده برپادشاه اسمی اولمقده مرویدر ﴿ ا ا خریان ﴾ سکون خاء معجمه وکسر
راء مهمله وفتح یای تحتانیله متاع وقماش واثواب تجارت عربیده سلعه دیرلر استاد عسجدی
بیت آخریان خرد سفته فرستم بدو وحت * هیچ ندارم دکرچون دل وجان نزد اوست
بعض فرهنکده اثواب خانه که عربیده آثاث البیت دیرلر ﴿ ا ا خشیجان ﴾ سکون خا
ویاو کسر شین وفتح جیمله اضداد معناسنه که آخشیج دخی دیرلر ضد واحد معناسنه که الف
ونون ادات جمعدر یاخود معنای مفرد استعمالنده وصفیتن تأکید ایچون مبالغه قصد
اولنه حکیم سنایی بیت آخشیجان کنبد دوار * مرد کاندند زند کانی وار * وعناصر
اربعه وموالید ثلثه بربرلرینه ضد اولدقلرینه بناء انلره دخی آخشیج دیرلر حکیم انوری
* قطعه * تا سه فرزند آخشیجان * چار مادر چنانکه نه پدر ست * تا کیر یز زمانه با دبقات
تا زجا رونه وسه نا کزرست * وعداوت معناسنه احمد کرمانی بیت نا سکرده کبوتر

جان * شاهین قضا را آخشیجان * آخریان ایله بولغت الف مقصوره ایله ده روایت اولنمشدر ﴿ آاخیدن ﴾ کسرخا و یای معروف ایله بمعنی رسیدن ایرشمك متعدیسی آخایدن اولور الف ونون زیاده سیله ﴿ آاخیریدن ﴾ کسرخاء معجمه وراء مهمله و سکون یائین تحتانیین ایله بمعنی آختن مرقوم میر نظمی بیت مقابل یکك یکر تیغ آخیریده * هماندم سینهٔ خصمش دریده ﴿ آاذرابادکان وآاذربادکان وآاذربایکان ﴾ کلهم بعد الاذر بفتح الباء الموحده آتشکده معناسنه دربادکان وبایکان بمعنی خازن وحافظ خسرو کیکاوس آتشکده ده مکث وآراملری محلنده حکیم فردوسی بیت بیکماه درآذرآبادکان * ببودند شاهان وآزادکان * ولایت آذربیجانده سائر ممالکدن زیاده آتشکده اولمغله آکادخی آذربادکان وآذربایکان دیرلر آذربایجان انك معربیدر شیخ نظامی بیت وزانجا بتك برآزادکان ﴿ بنهاد سوی آذرابادکان ﴿ آاذربایجان ﴾ مشهور مملکتدر دارالملکی تبریزدر خواجه سلمان بیت والئ تبریز را کر خط اشرف میرسد * باج بر کردن ز آذربایجان می آورد * عجایب البلدانده مسطوردرکه آذربایجان معرب آذربایکاندر معنای ترکیبی حافظ آتشدر ﴿ آاذربرزین ﴾ ضم باء موحده وسکون را وکسر زا ایله یدی آتشکده فارسدن التنجی آتشکده نك اسمیدر شرف شفروه بیت ستمکارا بیاسوز دل ما * ببین کر آذر برزین ندیدی * تسمیه سنده وجوه ذکر اولنمشدر بر روایتده انی زردشت برزین نام برموبد بنا ایلمشدر قاعدهٔ مجوس اوزره بانیسی اسمی اضافیله تسمیه ایلدیلر حکیم فردوسینك بو بیتندن بو معنایه دلالت وار در بیت سزاداد این جستن کین منم * برزم آذر تیر برزین منم اما بو برزین مشهور پهلوان آدیدر آتشکده نك بانیسی نامی ده اولمق محتملدر نسخهٔ حسین وفاییده فتح باء موحده ایله مسطوردر وروایت آخر بویله درکه برکون کیخسرو سوار اولوب کیدرکن اوزرینه صاعقه دوشوب کندوی صراسنه آتدن آتدقده صاعقه آتی واول محلی بروجهله یاقمش که آتشنی سویندرمك ممکن اولمیوب آنده بر آتشکده بنا ایلمشلر آتش ایراوزرینه معناسنه ترکیب ایلیوب آذر برزین دیدیلر حکیم انوری بیت ای نمودار رحمت وسخطت * آب حیوان وآذر برزین * وبر سبب دخی ائمهٔ دین ابراهیم علی نبینا وعلیه السلام حضرتلرندن برزین نام برزردشتك بنا سیدر حکیم فردوسی بیت یکی آذری ساخت برزین بنام * که بافرخی بود ویارای کام ﴿ آاذرخرین ﴾ آتشکدهٔ فارسدن بشنجی آتشکده اسمی درکه آذرخرداد دخی دیرلر ﴿ آاذرشین ﴾ کسر شین معجمه ایله سمندر قوشی که آتشده تعیش ایتدوکی مشهوردر ابوالمعانی بیت مانده ام در تار حسرت کشته ام غرقاب اشك * همچو آذرشین در آتش بوده چون ماهی در آب ﴿ آاذرکون ﴾ فتح ذال معجمه وضم کاف فارسیله بر نوع صاری چیچکدر ابوالمعانی بیت بفیض عشق چه باشد چوکل شوم خندان * که کرد درد غمت چهره ام چو آذرکون * فرهنك جهانکیریده ضم ذال معجمه ایله شقایقدن بر نوعدر کناری غایت سرخ واورتاسنده سیاه نقطه سی اولور حکیم سنایی بیت که پنهان کرد جز ایزد بسنك خاره در آذر * که رویاند همی جزوی زخاك تیره آذرکون ﴿ آاذرهمایون ﴾ نسل

نسل سامدن بر دختر محبوبه ساحره نك اسميدركه خادمهٔ آتشكدهٔ صفاهان ايدی اسكندر آنی حبالهٔ ازدواج بليناس حكيمه كتورمش ايدی اول سببدن حكيم مرقومه لقب سحر نسبت اولندی شيخ نظامی * مثنوی * بهار كهن بود چينی نكار * بسی خوشتر از باغ در نو بهار * با پيش ز ردشت و رسم مجوس * بخدمت درا نجانه چندين عروس * هم آشوب ديده هم آشوب دل * فرو رفته دل را بسی پا بكل * درو دختر جادو از نسل سام * پدر كرده آذر همايونش نام

آذرين كسر ذال معجمه و راء مهمله ايله بمعنی آذين كه عنقريب ذكر اولنور انشاء الله تعالی

آذريون ذال معجمه نك فتحيله ده ضميله ده مرويدر تحفة الاحبابده كل خيری بعض نسخه ده كل خطمی و نسخهٔ حسين وفاييده آذركون و آذريون صاری رنك بر كلدر خراسانده هميشه بهار ديرلر و شيرازده كاوچشم ديرلر ظهير فاريابی بيت هوای طاعت تست آن نسيم جان پرور * كه از ميانهٔ آذر برويد آذريون

آذون ضم ذال معجمه و واو معروفله بمعنی چنان آنجلين ديمك حكيم سنايی بيت تفكر كن يكی در خلقت شاهين و مرغابی * نكوئی كرچه معنی راست اين ايذون و آن آذون

آذين كسر ذال معجمه ايله ديار عجمده قاعدهٔ مشهوره و معروفه در كه ولايت حاكمی ياخود پادشاه بر شهره كلدكده دروازهٔ شهری و دكاكين بازاری زيب و زينت ايله آراسته ايدرلر و نوروز و ايام عيد و جشن اولدقده كذلك اكا آذين بند دخی ديرلر شمس فخری بيت ز فر دولت كيخسرو ملك آيين * زمانه را ببوی باز بسته اند آذين * و استعاره طريقيله باغك زينت ازهارينه ده ديرلر حكيم سوزنی بيت بر كل دسترين ز عنبر بند د آذين ای عجب * وانكهی نظاره كرداند بر ان آذين مرا * و زينت جمال دلبرانه ده ديرلر امير معزی بيت يار مشك خم كرفته در كلش آذين بود * خم كرفتن قامت عشاق را آذين بود * و مطلق زينت و آرايش معناسنه حكيم سنايی بيت از پی قدر خويش صدرش را * بسته روح القدس ز خلد آذين * بعض فرهنكلرده رسم و عادت معناسنه ده منقولدر

آراخيدن فتح راء مهمله و دال و كسر خا و سكون يا ايله بمعنی آراميدن راحت اولمق و دينكلمك معناسنه متعديسی آراخانيدن كلور ابو المعانی بيت دوش در كلشن به بلبل كفتم ای بيهوده كو * باز آراخيد تا چند ناله و فرياد كن *

آرستن و آراستن كلاهما بفتح الراء و سكون السين المهملتين بمعنی زيب و زينت كردن استاد عنصری بيت بنام كنينتت آرسته بادا * ستايشكاه شهر و خطبه تا حشر

آرامبن فتح راء مهمله و ميم موقوف و باء موحدهٔ مفتوحه ايله ميان شهر و قصبات و قراده واقع مختصر باغ و باغچه معناسنه در كذا فی فرهنك جهانكيری

آرامدن و آرمدن كلاهما بفتح الراء و سكون الميم راحت اولمق و دينكلمك معناسنه حكيم فردوسی بيت چو بيدار باشی تو خواب آيدم * چو آرمده باشی شتاب آيدم

آراميدن و آرميدن كلاهما مثلهما كمال خجندی بيت بی تو از دردم آرميدن نيست * وز توام طاقت بريدن نيست

آران فتح راء مهمله ايله كاشان مضافاتندن بر قريه اسميدر غايت ايری اشكلری اولور قاطره مشابه حكيم شفايی در هجو وزير بيت خوانی دو سه آراست كه آرايش آن بود * يك كله كاو دو سه دست خر آران

آراييدن كسر يای تحتانی اول و سكون ثانی ايله بمعنی آراستن مرقوم

آردی زوغن يعنی حلوای تر و لطيف و نازك آرد روغن دخی

دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿آرزودن﴾ سکون راء مهمله وضم زاء معجمه ایله
شوق وطلب کوسترمك آرزومندی معناسنه ﴿آرمان﴾ سکون راء مهمله
ایله بمعنی آرزو وحسرت حضرت مولانا بیت هر حوایج راکه بودش آرمان * راست
کردی میر شهری رایکان ﴿آروغ کردن﴾ ککرمك معناسنه در ﴿آرن﴾
فتح راء مهمله ایله بمعنی آرنج آنك مرخمیدر که جیمی ترخیم اولنمشدر دیرسك که عربیده
مرفق دیرلر اغاجی بیت زمانی دست کرده جفت وخسار * زمانی جفت زانو کرده
آرن * بعض نسخه‌ده کسر را ایله منقولدر استاد لطیفی بیت مشو با مفلس وزندان
مقارن * که خون آلوده یابی تا بارن * بعض فرهنکلرده ساعد معناسنه استعمال اولنمش
ابوشکور بیت کهی بیازوی بادوش خود فراشته داشت * کهی بپنج جهان اندرون سپر آرن *
﴿آرون﴾ ضم را و واو معروف ایله بمعنی صفت خوب استاد عنصری بیت بارون اونیست
در بوم ورست * جهانرا بارون وآذین بست ﴿آروین﴾ سکون راء مهمله وکسر
واو ایله تجربه یعنی صنه‌مق کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿آرین﴾ کسر راء مهمله ایله بمعنی
آرن مرقوم ﴿آزاریدن﴾ فتح زاء معجمه وکسر راء مهمله ایله بمعنی آزرده کردن یعنی
انجتمك ﴿آزردن﴾ ضم زاء معجمه وسکون راء مهمله ایله رنجیده اولمق وفتح زاء معجمه ایله
ستوم ایلکدر ﴿آزدن﴾ سکون زا وفتح دال ایله خنجر وبچاق وایکنه وبونلر امثالی نسنه‌یی
صانجمق شاکر بخاری بیت اندام دشمنان تو ازتیر ناوکی * مانند سوك خوشه چو باد آزدن
﴿آژدن﴾ سکون زاء فارسیله ایکنه ایله نسنه کوزه‌مك حکیم اسدی بیت بنزدیك آن کرك
باید شدن * که هر جرم اورا بتیر آژدن ﴿آزرم داشتن﴾ شرم وحیا ایلك کذا فی فرهنك احمد
ابن اسمعیل ﴿آزرمیدن﴾ فتح زاء معجمه وسکون راء مهمله ایله حرمت وتعظیم ایلك میر نظمی
بیت کرا ترس خدا وشرم دارد * بنزدیك جهان آزرم دارد * ومیل ایلك معناسنه ده کلور
﴿آژکان﴾ سکون زا وفتح کاف فارسیله غم وغصه معناسنه وله بیت یار با غیر عیش
ونوش کند * دردلم آژکان خروش کند ﴿آزمودن﴾ صنه‌مق وتجربه ایلك معناسنه
خواجه حافظ بیت هر چند کازمودم از وی نبود سودم * من جرب المجرب حلت به الندامه
﴿آزمون﴾ آزمودن لفظندن اسم مصدر در امتحان معناسنه حکیم اسدی بیت یکی
تیغ تو دارم الماس کون * بزخم توی خواهمش آزمون * امیر خسرو بیت آزمون زر بخش
رادر بذل کاه تنکیست * امتحان نقاش رادر نقش اسب لاغر است * حکیم ازرقی در تعریف اسب
بیت از نکین بیرون چهد چون باد در رزمعرکه * کر کسی کوید ز بهر آزمون اوراکه هان *
﴿آزندن﴾ فتح زاء معجمه وسکون نون ایله ایکنه ایله دیکمك وکوزه‌مك کسائی بیت
عیب وکرده برون کن وز وزنج نورد * جکر بیا زن وآکنج از و بسامان کن ﴿آزن﴾
فتح زاء معجمه ایله بمعنی آرن مرقوم وصحاح بندکاه زیربازو عبارتیله تفسیر اولنمشدر دیرسك
معناسنه بعض نسخه‌ده ساعد معناسنه مرویدر ﴿آژن﴾ فتح زاء فارسیله دکرمان
طاشنی کسکین ایلك عربیده نقرطا حون دیرلر آژده دخی دیرلر سید ذوالفقار
شیروانی بیت کشف کردار هر کو درکشید از طوق امرت سر * بسا مان خار پشتش کرد

کزدشست چرخ تیر آژن * ویره ایکنه صانجمق معناسنه ق آزیدن وآژیدن ع اول زاء
معجمه ثانی زاء فارسیله کلاهما بمعنی آزدن مرقوم ابو المعانی بیت نتوانم که روی او بینم *
مژه آژیدن نگاهم کرد ق آژندیدن ع کسر زاء فارسی ودال اول وسکون یا بین ایله
بمعنی هشیار کردن کذا فی مجمع الفرس ق آس افژون ع سکون سین وفا وضم زاء فارسیله
ومعجمه ایله ده جائزدر کرمانلر طاشنی کسکین ایتدکلری دمور آلت که آژینه دخی دیرلر کذا فی مجمع
الفرس ق آساکشیدن ع اسنمك که فاژ وفاژه ودهان دره دخی دیرلر ق آسانیدن
کسر نونله قولایلق معناسنه مصدردر میر نظمی بیت که آسانیدن عاشق را محالست *
که آسان بودن او را ثقیل وقالست ق آسایدن ع کسر یای اول وسکون ثانیله راحتلندرمك
معناسنه مصدردر ق آسان ع قولای که مقابل دشوار در عربیده اسهل واهون دیدکلری
معنایه بر مصلحت زحمتسز وجوده کلمکه راحت بولندوغندن آسانی دیرلر جمالای شیرازی
بیت باسان بر نمیگیرم دل از لعل لبت آری * مگس آسان بشهد افتد ولی دشوار برخیزد *
ق آستان ع کسر سین وفتح تاء مثناة ایله درت معنایه کلور اول قپو اشیکی عربیده عتبه
دیرلر طالب آملی در منقبت حضرت امام علی رضی الله عنه بیت هما نکه فخر کنان ز آستان
او رویند * مقدسان فلك با جباه کرد جباه * ثانی درگاه پادشاهان ومراقد انبیا واولیایه دیرلر
تعظیما وله بیت باستان جلالش ز شوق کردونرا * نخست دیده رسد وانگهی جباه رسد *
ثالث آرقه او ستنه یاتمغه دیرلر قصر همزه ایله ده جائزدر خواجه سلمان بیت در تنگنای بیضه
ز تأثیر عدل او * نقاش صنع پیکر مرغ آستان نهاد * رابع استخراج سالهای مخوف مولوده
دیرلر عربیده عتبه وعوام قران دیرلر ق آستین ع یك که قفتان وکوکلك وسائر ملبوساتك اوله
اسم جنسدر لسان عربده کم دیرلر ضم کافله مجد جان قدسی بیت دارم ولی اما چه دل صد کونه
حرمان در بغل * چشمی و خون در آستین اشکی وطوفان در بغل ق آستن ع حذف یا ایله
آستین معناسنه در کذا فی شرفنامه ق آسکون ع سکون سین وضم کافله فرهنك
جهانگیریده دریای خزرك اسمیدر که دریای کیلاندر عوام دریای قلزم دیرلر حکیم خاقانی در
ستایش نیر اعظم بیت میغ از تو اسب بر آسکون تاخت * میدان فلك پلنك وشی ساخت *
ق آسمان ع اوج معنایه در اول معروف کمال پاشا زاده مرحومك تصرفات خاصندندر که
آسمان لفظ مرکبدر بر جزوی آس درکه دگرماندر وبر جزوی مان درکه بگره یجی معناسنه
ماستن دن اسم فاعلدر کوکه آسمان اطلاقی معنای ترکیبینك آنده تحقیقی اعتباریله در غلبه
استعماله علم منزلهسنه وارمشدر انتهی کلامه ثانی مشهور فارسیه نك یکرمی یدنجی
کونی اسمیدر بو ایکی معنایه مسعود سعد سلمان بیت آسمان روز ای چوماه آسمان * باده
نوش وداردل راشادمان * ثالث فرهنك جهانگیریده بر فرشته اسمیدر که مهمات امور روز
مزبوره موکلدر اول کونده واقع اولان تدبیر امور ومصالح اکا متعلقدر حکیم فردوسی بیت
همه ساله ز اشناد واز آسمان * تن وجانت باشادی وکامتان ق آسنستان ع کسر سین
اول ونون وسکون ثانی ایله نام پدر زن وامق درکه آخر کار وامق انی عرضه هلاك کتوردی
استاد عنصری بیت بفرمود تا آسنستان بگاه * بیامد بنزدیك رخشنده ماه *

تحفة الاحبابده همزهٔ مفصوره وتاء مشدده ایله مرویدر ﴿ آسودن ﴾ ضم سین و واو
معروفله راحت اولمق معناسنه مصدردر ابوالمعانی بیت همین بود ست تار وزازل رسم
سیه بختان * بنا شد زوزیٔ عاشق زغم آسودن دل را ﴿ آسیابان ﴾ ذکرما نجی لفظ
مرکب اولدیغی ظاهردرکه اصلی آسیاب بان در تخفیفا بانك بری محذوفدر سلیم تهراسی
* قطعه * رفته بودم بکسب استعداد * کاشکی رفتمی بدهقانی * کاش کردی بدهر بخت
سیاه * روسفیدی باسیابانی ﴿ آسیازن ﴾ ذکرمان طاشنی اوزرینه باغلو اولان تخته
پاره که دانه‌یی تدریج ایله دوکلك ایچون ایدرلر کرمانی متصل دوکلدوکندن بو اسمله موسوم
ایلدیلر ابوالمعانی بیت شد دندان آسیاب وزبان * آسیازن بدانهٔ سخن است
﴿ آسیون ﴾ کسر سین وسکون یای تحتانی وفتح واو ایله سرکشته وسرکردان معناسنه
مجیك بیت کرنه عشقت کرده آسیون مرا * ازچه روسرکشته وآسیونم ﴿ آشامیدن ﴾
شین معجمه ایله صو وشراب وغیری نسنه لر ایچمك ﴿ آشبچکان ﴾ سکون شین معجمه
وجیم عجمی وفتح با وکاف فارسی ایله یعنی چندبادستر که جند بید ستردخی دیرلر طبیب یوسفی
بیت چند بیدستر آتش بچکانست * که کند دفع علت صبیان ﴿ آشردن ﴾ ضم شین معجمه
وسکون راء مهمله ایله ﴿ آشزدن ﴾ ضم شین وسکون زاء معجمه ایله کلاهما نسنه یوغرمق
سرشتن معناسنه اصفهانیلر لغتی در ﴿ آشفتن ﴾ ضم شین وسکون فا ایله متغیر الفهم وعقله
خلل ایرشمك ومشوش الاحوال اولمق مولانا طالب آملی بیت آشفته دماغم سرو برك
سخنم نیست * دامن چه کشایم که کلی درچمنم نیست ﴿ آشوردن ﴾ ضم شین و واو مجهول
وسکون راء مهمله ایله یوغرمق خمیر اولسون وغیری اولسون ابوالمعانی بیت خاکپاك
عاشقان آشوردهٔ خون دلست * اختلاطی زین سبب بادرد ومحنت داشته اند ﴿ آشوفتن ﴾
ضم شین و واو مجهول وسکون فا ایله یعنی آشفتن مرقوم حکیم فردوسی بیت سپاهی همه
خسته وکوفته * گریزان وبخت اندر آشوفته ﴿ آشیان ﴾ یوه معناسنه در عموما مولانا
عرفی بیت ای نه فلك زخوشهٔ صنع تو دانهٔ * درجنب کبریای توعرش آشیانهٔ *
وقوش یوه سنه ده دیرلر خصوصا طالب آملی بیت ما مرغ آتشیم اکرنیست باورت *
درشاخسار شعله ببین آشیان ما * کاهی وطن معناسنه ده استعمال اولنور محمد جان
قدسی بیت آسوده کی ندیده لبم ازفغان هنوز * یادم دهد زحلقه دم آشیان هنوز ﴿ آغاردن
وآغاریدن ﴾ کلاهما بفتح الغین المعجمه وسکون راء اول وکسر ثانی ایله اصلاتمق صو ایله وغیری ایله
شاعردیمشدر بیت زآغاریدن آن زشت باخون * شده یکسر درختانش طبرخون * طبرخون
قزل سکوتدر ﴿ آغازیدن ﴾ فتح غین وکسر زاء معجمتین ایله ابتدا ایتمك وبر نسنه یه باشلمق شروع
معناسنه آغاز کردن دخی دیرلر ﴿ آغاشدن ﴾ فتح غین وسکون شین معجمتین ایله بری برینه اوستنه
نسنه یغمق معناسنه میرنظمی بیت دبرآ ورد آنجا بر آغاشدند * متاع وقماش آفراشدند *
﴿ آغالشتن ﴾ کسر لام وسکون شین وفتح تاء مثناة ایله مثل آغاشدن مرقوم ﴿ آغالیدن ﴾
کسر لام وسکون یای تحتانیه جنك وغوغایه تحریص ایلمك وفتنه قوپارمق ابوشکور بیت
براغالیدنش استیز کردند * بکینه چون پلنکش تیز کردند ﴿ آغستن ﴾ فتح غین معجمه وسکون

وسکون سین مهمله وتاء مفتوحه ایله فرهنك جهانکیریده برنسنه‌یی زور ایله طولدرمق
معناسنه‌در ﴿ آغشتن ﴾ کسر غین وسکون شین معجمتین ایله اصلاتمق وبوغرمق حکیم فردوسی
بیت ز ایرانیان من بسی کشته‌ام * زمین را بخون کل آغشته‌ام * مشهوری کسر غینله‌در اما
فردوسی ضم غینله کشته‌یه قافیه ایلمش ﴿ آغندن ﴾ فتح غین وسکون نون ایله فرهنك
جهانکیریده بمعنی آکندن طولدرمق معناسنه‌در ﴿ آغوشتن ﴾ ضم غین وواو معروف ایله
قوجقق وقوجاغه آلمق آغوش کردن دخی دیرلر ﴿ آغوشیدن ﴾ بمعنی آغیشتن ﴿ آغیشتن
کسر غین معجمه وسکون یا وشین ایله بمعنی آغشتن مرقوم اسدی طوسی نقلی اوزره اصلاتمق
وبوغرمق معناسنه ﴿ آفریدن ﴾ فتح فا وکسر راء مهمله ایله یراتمق خلق معناسنه شیخ سعدی
بنام خداوند جان آفرین * حکیمی سخن در زبان آفرین * بو بیتك اصلی اوزره واقعدر
میر نظمی بیت الطاعت بامرش که منصوص اوست * جهان آفریدن که مخصوص اوست *
﴿ آفریدون ﴾ قاتل ضحاك اولان مشهور پادشاهدر که قصر الف ایله افریدون وفریدون
دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت ز دهقان بر مایه کس را ندید * که شایسته آفریدون سزید
﴿ آفرین ﴾ آفریدندن اسم فاعلدر جان آفرین وجهان آفرین کبی وتحسین معناسنه دخی
استعمال اولنور شیخ عطار ابتداء منطق الطیرده بیت آفرین جان آفرین پاك را * آنکه
جانی بخشید وایمان خاك را * ودعای خیر دخی اولور حکیم انوری بیت تا کس از آفرین
سخن کوید * سخن خلق آفرین تو باد * معنای رابع خمسه مسترقه‌نك اول کونی اسمیدر کذا
فی فرهنك جهانکیری ﴿ آفندیدن ﴾ فتح فا وسکون نون ویا وکسر دال اول ایله جنك
وخصومت ایلمك استاد لبیبی بیت دردل آوان نصیحت کارکرد * ترك آفندیدن وپیکار کرد
وقصر همزه ایله بو وزن پسندیده مرویدر ﴿ آفیلن ﴾ کسر فا وسکون یای تحتانی وفتح
لامله لبه‌ده دیرلر بونوع یاصی بیراقدر بعض چبان وشیشی اوزرینه قورلنافعدر ﴿ آکاهیدن ﴾
کاف عجمیله خبردار اولمق وخبردار ایتمك معناسنه هم لازم وهم متعدی استعمال اولنور
﴿ آکلیون ﴾ کاف عجمیله منقش اطلس تفسیرنده جامه باشد که از هفت رنك بافته باشد
وهفت رنك را دران بتوان دید * دیوپازمشلر شمس فخری بیت کشد بساطه چمن
از برای مجلس شاه * بهر بهار پی فرش شه ز آکلیون * انکلیون دخی دیرلر ﴿ آکن ﴾
فتح کاف عجمیله آکندن لفظندن صیغهٔ امردر شاه ناصر خسرو بیت خری آموختت آنکس
که فرمودت * که همیشه شکم ومعده همی آکن * ودخی قفتان وپاصدق وامثالی نسنه‌لره
قونیلان پنبه که عربیده حشو دیرلر ولدا یضا بیت چون راست بود خوب نماید سخن * که در
خوب جامه بود کر آکن ﴿ آکندن ﴾ کاف فارسیله بمعنی انباشتن طولدرمق معناسنه شاعر
بیت بهمیان تابکی آکندن زر * ز نقد علم دل راکن توانکر ﴿ آکنیدن ﴾ فتح کاف وکسر
نون وسکون یای تحتانیله بمعنی آکندن مرقوم شیخ اوحدی بیت آنکه اندر جهان ندارد
کنج * چون توان آکنید نش اوکنج ﴿ آکوشیدن ﴾ ضم کاف عجمی ایله بمعنی آغوشیدن
مرقوم وبمعنی زادن وسپاریدن شهنامه لغتیدر ﴿ آکین ﴾ کسر کاف فارسیله دوشك
وپاصدق وجامه وامثالی نسنه‌لره ایچی عربیده حشو دیرلر وبعض تراکیبه صفت اولور

غم آكين و مشك آكين كبي كمال اسمعيل بيت زبسكه عنبر و مشك است توده بر توده *
دماغ و دانش از انديشه عنبر اكين است ا آكين بالين ياصدق ايچي وسائر نسنه لرده
دخي بويله صفت ايدرلر حكيم خاقاني بيت خود بر كبو تر آن مينو ست * كا كين جهار بالش
اوست ا آكيلون بمعنى ا آكيون مرقوم يعني هفت منقش قماش ا آلان ولايت
تركستانده بر شهرك آديدر حكيم خاقاني بيت تف تيغ هنديش هندوستاني * على روس در
روس آلان نمايد * و مجمع الفرس ده بر طاغ اسميدر ا آلاييدن كسر ياى اول و سكون
ثانيله بمعنى آلادن هم لازم و هم متعدى اولور مصدر در ا آلتمغان زبان خوار زمده نشان
همايوندر يعني پادشاهلرك حكمي كاغدي چغتاى لغتيدر لكن عجم ده استعمالى شايعدر ابو المعاني
بيت چو حكم عشق باشد عاشقان را دن جاني * زشاه حسن زلف آورده خط آلتمغاني *
ديكر شاعر * قطعه * چو خط از شاه حسنست آلتمغان * كه معنيش همين بد جانستاني *
كه فرمان همايون اينچنين بود * شهيد عشق را بايد نشاني ا آلغتن ضم لام و سكون فا
ايله بى تكلف اولمق و آلشمق و حيران اولمق معنالرينه مصدر در ابو المعاني بيت بدر د هجر
آلفتن عجبتر حال دشوارست * كر افلاطون و كر رستم كشيدن چار نا چارست ا آلفتيدن
آلفتن مرقوم معنالرينه مصدر و متعديدر ا آلودن ضم لام و واو معروف ايله بولاشمق
و بولاشدرمق معنالرنه در معناى مصطلحى كنهكار در نتكم شاعر بيت دعا يي ميكنم يا رب
باين آلوده داماني * مكن شرمنده پيش قد سيانم از دعاى خود ا آلوسن ضم لام و واو
معروف و فتح سين مهمله ايله بر نوع لطيف اركدر تليين طبع ايدر حكيم شيرازى بيت بس بخورد
مطبوخ آلوسن بزود * تا كند تسكين بر دو هم نجود ا آلوشيدن ضم لام و كسر شين
معجمه ايله بعض فرهنكده آغوشيدن معناسنه در ا آليزدن و ا آليزيدن كلاهما
بكسر اللام و سكون الياء التحتاني آت و قاطر و سائر حيوانات اوركمك و بوكلمك و آزه جق
سوزدن آلنوب چبالمق ا آمادن حاضر و مهيا اولمق ابو المعاني بيت خيال دوست چو آيد
بخانهٔ دل را * نثار مقدمشان نقد جان آمادن ا آماسيدن كسر سين مهمله و سكون
ياى تحتانيله ششمك ا آماهيدن كسر ها و سكون يا ايله بمعنى آماسيدن مرقوم *
ا آماييدن كسر ياى تحتانئ اول و سكون ثانيله بمعنى آماسيدن و آماهيدن ا آمختن ضم ميم
و سكون خاء معجمه ايله بمعنى آموختن ا آمدن فتحتينله كلمك معناسنه مصدر در مستقبلنده
ميم يايه قلب اولنوب آيد و آيند دينلور ا آمدشدن اسم مصدر در كلوب كتمك معناسنه
ا آمرزيدن ضم ميم و سكون را و كسر زا ايله يرلغمق و عفو كناه ايتمك بعض فرهنكده ايرشمك
معناسنه مرويدر بو معنايه مير نظمي بيت مخور غم بهر رزقت همچو نادان * بيامرزد نصيب
از لطف يزدان ا آموختن تعلم و تعليم معناسنه لازم و متعدى استعمال اولنور اوكرنمك
و اوكرتمك شيخ سعدى * قطعه * معلمت همه شوخي و دلبرى آموخت * جفا و ناز و عتاب
و ستمكرى آموخت * من آدمى بچنين شكل و قد و خوى و روش * نديده ام مكر اين شيوه
از پرى آموخت * كمال خجندى بيت كمال اين كفته كر مرغى برد پر بهندستان * بيايد طوطى
و از تو سخن آموختن كيرد * چغتاى لسانده اوركانمك ديرلر تركى دلده استعمال اولنددوغى

اولندیغی اوزره انجق بر خرفنی تقدم وتأخیر ایلشلر نتکم میرعلیشرك بو بیتنده واقعدر بیت اول
یلاغه اورکا ئیب مین ایلا کم جانیم چیقار * کورمسام باشمد ابیر ساعت مین شیدا بلا *
بو بیتده مضارعی واقعدر وله بیت اوتوب عشق ایچرا محروم زاهدا قوی زهد
وارشادی * کشی موتداق اولوق ایشی ضعیف اولغاندا اورکا تماس ﴿ آمودن ﴾ ضم
میم و واو معروفله آراستن وآرسته شدن یعنی بزه‌مك و بزنمش اولمق معناسنه استاد
دقیقی بیت درآمودن آن همایون بنا * نماندایچ باقی بگنجینه‌ها * مؤید الفضلاده
بمعنی آمیختن وآمیخته شدن مسطوردر ﴿ آموزیدن ﴾ اوکرنمك واوکرتمك آموختن
کبی هم لازم وهم متعدی اولور شیخ سعدی بیت ای مرغ سحر عشق زپروانه بیاموز *
کان سوخته را جان شد وآواز نیامد ﴿ آمن ﴾ بوزن دامن پیرامن لفظندن اختصار
اولنمشدر چون معناسنه میرنظمی بیت کهی برپاستاده که نشینند * چو هاله آمن آینه
کرفتند ﴿ آمون ﴾ ضم میم وواو معروفله ایکی معنایه در اول مجمع الفرسده پیرامن
معناسنه در مختصر پیرامون در ثانی فرهنك جهانکیریده بمعنی آموی بر مشهور ایرمقدر
آب آمو دیرلر شاعر دیمشدر بیت آن رود که خوشترست زآمون * بی شبهه که هست
رود سیحون * مولانا هاتفی در تیمورنامه بیت چو از آب آمون کذشت آن سپاه * برآمد
هیاهو زماهی بماه ﴿ آمیختن ﴾ کسر میم وسکون یای تحتانی وخاء معجمه ایله قارشمق
وقارشدرمق لازم متعدی کمال خجندی بیت تلخکامی میبرد از ما بدور آن دولب * ساقیان
در باده‌ها کویا شکر آمیختند ﴿ آمیزیدن ﴾ کسر میم وزاء معجمه وسکون یائین تحتانیین
ایله بمعنی آمیختن مرقوم هم لازم هم متعدی اولور قارشمق وقارشدرمق معناسنه
چغتای لساننده بو معنایه قوزغاماق دیرلر هم لازم هم متعدی استعمال اولنور میرعلیشر
بیت ملائك قوشلاری غم شامی قوزغالماق تانك ایرماس کم * یتیب تورکوکا زیو
آهیم خدنکی بیلکه آشیب تور ﴿ آندون ﴾ سکون نون وضم دال مهمله ایله اوچ معنایه
کلور اول بمعنی آنجا که مقابلی ایدون در آینجا معناسنه حکیم ناصر خسرو بیت راه تو زین
خیر وشر دو کشادست * خواهی ایدون که ای وخواهی آندون * ثانی بمعنی آنچنان
صاحب فرهنك منظومه بیت مثل آندون چنان چنین ایدون * آکه آژیر بودن از چه
وچون * ثالث فرهنك جهانکیریده آنکاه وآنزمان معناسنه مسطوردر ﴿ آنکندن ﴾
سکون نونین وفتح کاف فارسیله بمعنی آکندن مرقوم ﴿ آن ﴾ بش معنایه کلور اول
آشارت بعید ایچون اسمدر عربیده ذاك معناسنه ثانی محمد هندوشاه نقد حسن
ایله تعبیر ایلش عربیده جاذبه دیدکلری در محبوبلرده بر حالتدر که لسان ایله تعبیر اولنماز
وعبارته کلمز انجق مشاهده ذوقیله معلوم اولور خواجه حافظ بیت شاهد آن نیست
که موئی ومیانی دارد * بنده طلعت آن باش که آنی دارد * ثالث ادات جمعدر که اسم آخرینه
لاحق اولورسه معنای جمعیت افاده ایدر آدمیان ومردان وزنان کبی رابع ادات
توصیف دربونده دخی کلمه آخرینه لاحق اولور افتان وخیزان کبی خامس بعض ترکیبه
وصفیت ایچون مزج ایدرلر آچنان کبی ﴿ آنین ﴾ کسر نون وسکون یای تحتانیله

یایق که انکله سود دن یاغ چیقارر لر بستو دخی دیر لر طیان مرغزی بیت سبوی وساغر آئین و غولین * حصیر و جای روب وخیم و پالان * و یایق طاشنه دیرلر که اول ظرفك ایچنه قورلر وله بیت دوغم ای دوست در آئین تو خواهم ریخت * تا کنم روغن ازین دوغ همی جنبانم

آوادان بمعنی آبادان با واوه قلب اولمق قاعدهٔ فارسیه در آوریدن کسر راء مهمله ایله یوتمق اوباریدن معناسنه ودخی مصاحبت آراسنه سوز قاتمق وکتورمك معناسنه استادلطیفی بیت مراد کسان آوریدی شها * مراد از غریب آوریدی چرا آوازکن دعوت ایله دیمکدر مولانا محمد ظهوری بیت بیا مطربا پردهٔ ساز کن * طرب میرود اکنون آوازکن آوازیدن کسر زاء معجمه ایله چغرمق آواز کردن معناسنه آوان دیوان معناسنه بعض نسخه ده دیوان حکمی معناسنه مرویدر ابوالمعانی بمعنی اول بیت حال دل خود عرض کند ای شه خوبان * عشاق در آیند در آوان تو هر روز

آوردن کتورمك معناسنه مصدر در آوریدن بمعنی آوردن حکیم اسدی بیت تو آنچه از پیمبر رسیدت بکوش * ببین و بجای آوریدن بکوش آوزادان آوزار مرقومك ظرفی معناسنه که ایچنه مذکور نسنه لری قورلر محلنده استعمال ایتمك ایچون آوزین سکون واو وکسر زاء معجمه ایله آردج اغاجی کذا فی الحلبی آوشین سکون واو وکسر شین معجمه ایله عربیده سعتر ترکیده کوکواوتی دیرلر آوغون سکون واو وضم غین معجمه ایله کاریز معناسنه ابوالمعانی بیت رود ابه از دها نش وقت گفتن * کشوده گوییا آوغون حمام آونکان فتح واو وکاف فارسی وسکون نون ایله شرفنامه ده بمعنی آویزان وآویخته شدن آون فتح واو ایله آونمك لفظندن مرخم در آویخته معناسنه استاد منوچهری * قطعه * شبی چون چاه بیژن تنك وتاریك * چو بیژن درمیان چاه آون * ثریا چون منیژه بر سر چاه * دو چشم من بدو چون چشم بیژن آویختن کسر واو وسکون یا وخاء معجمه ایله آصمق هر نه اولورسه کمال خجندی بیت نازکی ولطف دزدید از بنا گوش تو در * غوطها در آب دادند انکهش آویختند آویدن کسر واو وسکون یای تحتانیه ایله یورمق معناسنه آویزکن سکون زاء معجمه وکسر کاف ایله اولاشیجی ویاپیشیجی اولان نسنه بعض نسخه ده حیز ومأبون معناسنه منقولدر آویزیدن آویختن مرقوم معناسنه در آویشتن شین موقوف وفتح تا ایله شرفنامه ده بر اوتدر زلف شاهدانی دخی دیرلر عربیده صعتر دیدکلریدر آویشن کسر واو وسکون یای تحتانی وفتح شین ایله بر اوتدر آجیرق قوریدوب بعض ادویه یه جزؤ ایدرلر رود ویشان وعزلت کرینان کمون ونمك ایله آمیخته ایدوب تناول ایدرلر عربیده صعتر عراقده ککیك اوتی وکیلانده کته سکته وهندده سابل مروا دیرلر شاه ناصر خسرو بیت چه کنی دنیای دنی وخرد ریز را * خوش نباشد بی نان ریزه وآویشن آویندن کسر واو وسکون یای تحتانی ونون ایله امید ورجا ایتمك بعض نسخه ده امزغنق معناسنه مرویدر آهختن وآهیختن کلاهما بکسر الهاء وسکون خاء المعجمه قلیچ چکمك خصوصا وغیری نسنه چکمك عموما حکیم فردوسی بیت

آوردن دخی جایزدر

بيت زآهختن تيغها ازغلاف * كه قاف را دردل آفتاد كاف * شمس فخری فتح ها ايله نقل ايدوب بو قطعه يی نظم ايلمش * قطعه * ابواسحق سلطانی كه دررزم * چوكينيش تيغ بی باكی برآهيخت * بسان هندوان ترك فلك را * بجوب كين بماليد وبرهيخت ﴿ اهرامن آهرمن اهرن اهريمن ﴾ كلهم بسكون الهاء وفتح الراء المهملة رهنمای بدی يعنی سوء افعاله دلالت ايدەنه ديرلر علامهٔ طوسی نقل ايدركه طائفهٔ مجوس آهرمن شيطانه ديرلر وملكه يزدان ديرلرعبارتی بودر * المجوس من الوثنية يقولون ان فاعل الخير يزدان وفاعل الشراهرمن ويزعمون بهما ملكا وشيطانا والله تعالی منزه عن الخير والشرانتهی حكيم سنايی بيت كرد بادی كرنكردی كرد خاكی هم مكرد * مرد يزدان كرنباشی جفت اهرامن مباش * يعنی الله اری اوله مزسك باری قرين شيطان اولمه ديمكدر عبدالواسع جبلی بيت باغ برجسته زنج كوی كه ازبيم درخش * از شهاب اندر هوا آتش كرفته آهرمن بعض نسخه لرده واسانن نامه اكثر الف مقصوره ايله مستعملدر شمس فخری بويله نقل ايتمش كمال پاشا زاده مرحوم الف ممدوده وهاء متحركه ايله در والفك قصری وهانك سكونيله ده جائزدر ديمش وبعض فرهنكده الف ممدوده وفتح ها وسكون را ايله مرويدر حكيم اسدی بيت ستيزآوری كارآهرمنست * ستيزی پرخاشت آبستنست اصح قول اولدر * قطعه * كران دوعارض رخشان زفعل يزدانست * زفعل آهرمن آن دوزلف چوكانست * بدين دليل همی تابوی درست كشند * كه خيركشت زيزدان وشرزاهرمنست اهرمنك معنای لغويسی ديو ديمكدر ﴿ آهزن ﴾ سكون ها وفتح زاء معجمه ايله نفت يعنی ابوالمعانی بيت شرار آتش غم آپخنان جكرسوزست * سرشك ديده شده آهزن برون آيد ﴿ آهسته سخن ﴾ ايكی معنايه در اول فسلدپكه خجغج دخی ديرلر ثانی زيرلبدن سويلمك كه عربيده همس ديرلر ابوالمعانی بيت آهسته صبا پا زده دربزم بهاران * آهسته سخن كرد بكل غنچهٔ خندان * ﴿ آهن ﴾ مطلق دمور درخام اولسون معمول اولسون بو اسم مدلولی اوزره موضوعدر فرهنك جهانكيريده شمشيره دخی آهن دينلدوكی مسطوردر بو معنايی موئد شيخ نظامی بيت كسی راكه جانش باهن كرم * بسی جام هادرسكاهن رزم ﴿ آهيدن ﴾ كسر جيم ايله بمعنی آهيختن يعنی كشيدن تيغ وخنجر وغيری ويوزمك سلح معناسنه اما مجمع الفرس ده جيم عجميله بمعنی كشيدن وموئد الفضلاده بمعنی انداختن مسطوردر ﴿ آهنكيدن ﴾ سكون نون ويا وكسر كاف فارسيله بمعنی قصد آهنك كردن كبی ﴿ آهنين ﴾ دمور دن دوزلمش نسنه هرنه اولورسه آهن آخرنده يای نسبی درونون نسبتن تأكيد ايچوندر ﴿ آهنين خفتان ﴾ جبه وجوشن وزره كه عربيده ورع ديرلر خواجه سلمان بيت ميدرخشيد ازميان آهنين خفتان وخود * همروان صورت كه درپولادچين تابان كهر ﴿ آهوان ﴾ نقب ذن يعنی زير زمين قازيجی استاد دقيقی بيت حور بهشتی كرش بيند بی شك * خواهد اندر زمين بيارد آهوان ﴿ آهون ﴾ ضم ها وواو مجهول ايله رخنهٔ ديوار ونقب زمين حكيم اسدی درصفت نقب زن مثنوی * باهون زدن در زمين باشتاب * سبكتر روندی زماهی درآب * بن يان سرتاسر آهون زدند * نكون يارە برروی هامون زدند * شمس فخری آهون نقب زن ونقب باشلد ديوب بو بيتی

نظم ایلمش بیت سپاس یزدان ابواسحق ازان بلند تراست * که دستبرد حوادث دران کند آهون
فرهنك جهانکیریده نقب معناسنه مرویدر حکیم ناصر خسرو بیت منکر بسوی حرام جز حق
مشنوا * تا بنزد دزد سوی نقد تو آهون ﴿ آییان ﴾ کسر یای اول وفتح ثانیله بمعنی آیا
﴿ آییدن ﴾ کسر یای اول وسکون ثانیله بمعنی آمدن ﴿ آیینه دان ﴾ آیینه ظرفی صائب اصفهانی
بیت دل راز سینه در نظر دلستان بر آر * آیینه پیش یوسف از آیینه دان برار ﴿ آیین ﴾
کسر یای اول وسکون ثانیله یدی معنایه کلور اول عادت وقانون معناسنه شیخ سعدی در
بوستان بیت کس این رسم وترتیب وآیین ندید * فریدون با آن شکوه این ندید * کاه
اولور امر لزومندن عادته معنای لزوم افاده سیچون ایراد ایدرلر نتکم بو بیتدن مفهوم در
بیت که تا زنده بر تو نفرین بود * پس زنده کی دوزخ آیین بود * ثانی رسم وروش وطرز اسلوب
معناسنه حکیم سنایی بیت همه هم صورتند وهم سیرت * همه هم سنتند وهم آیین * ثالث
فرهنك جهانکیرده بمعنی آفرین مرقومدر سیف اسفرنکی بیت کشاد ابروی طلق فتح رادین
ظفر بر طاق کرون بست آیین * رابع دونمای شهر وبازار معناسنه طالب آملی بیت بایین
بندی بازار خلوت میوه طالب * که دارم در وجود کامل خود میل سودایی * حکیم فردوسی
بیت بر آیین جهانی شد آراسته * در وبام ودیوار برخاسته * خامس تحفة الاحبابده مهره
معناسنه که روغنی آیراندن جدا ایدن نسنه در اما فرهنك حسینی وفاییده بونله آنین وارد
اولمشدر سادس ابن مؤلفدن منقولدر که مومیای معدنی حاصل اولان مغاره نك قربنده بر کوی
اسمیدر که ده آیین دیرلر بو سببله مومیایه موم آیین دیدیلر مرور ایام وتغییر السنه عوام ایله کثرت
استعمالیدن مومیا دیدیلر سابع عبارت آیینده عجم توسع ایدوب یراق یساق دیجك یرده برك
لفظی که یراق معناسنه در آیین لفظنه مضاف الیه ایدوب آیین برك دیدیلر ﴿ مع الواو ﴾
﴿ آبخو ﴾ سکون باء موحده وضم خاء معجمه ایله جزیره معناسنه که آبخوست
لفظندن ترخیم اولنمشدر عمعق بخاری بیت کویی که هست مردمك دیده آبخو * یا خود
چو ماهی است که دارد در آب خو ﴿ آبرو ﴾ کسر باء موحده وضم راء مهمله ایله یوز
صویی دیمکدر مجازا ایکی معنایه دخی کلور اول کزیده معناسنه که صنف وجنسنك
اشبه واعلاسی اوله مثلا فلان آبروی عسکر وآبروی شهردر دیرلر افراد نوعنك اشبعی
دیمك اولور ثانی عار وغیرتدن کنایه ایدوب آبروی فلان ریخت دیرلر یعنی فلان یوزی صوین
دوکدی ترك عار وناموس ایلدی دیمك اولور مولانا عرفی بیت آبروی شمع را بیهوده
نتوان ریختن * صبد نشب یلداست در هر کوشه زندان ما ﴿ آبو ﴾ ضم باء موحده ایله
نام چیزی شیخ آذری بیت ای کرد درت آب رخ خواجه کاریز * وی خاك کف پای تو تاج
سر آبو ﴿ آتشتاو ﴾ آتشتاب مرقوم معناسنه در که باء موحده واوه ابدال اولنمشدر
کلخن معناسن افاده ایدر ﴿ آتشتو ﴾ فتح تائین مثناة ایله آتشتاو مرقومدن مخففدر
﴿ آتشکاو ﴾ فتح تاء مثناة وکاف وسکون شین ایله آتش قارشدره جق دمور آلت کاو
کاویدن لفظندن صیغه امر ووصف ترکیبی در ابو المعانی بیت سینه پر تاب را چند انکه
کاویدم بدست * کشته آتشکاو دستم ز آتش تاب درون ﴿ آذربو ﴾ فتح ذال معجمه

آو

معجمه وسکون راء مهمله وضم باء موحده ایله بمعنی آذربویه ومجمع الفرسده صاری چیچکی اولور بر دکنلو اوت کوکیدر شیرازده چوپك شنان دیرلر ﴿ آرزو ﴾ حالات قلبیه دن نسنه طلب ایتمکدر نتکم دیمشلردر بیت یارب این آرزوی من چه خوشست * تو بدین آرزو مرا برسان ﴿ آزو ﴾ ضم زاء معجمه ایله انتهای اسنان اولان ایری دیشلر که عربیده طا حونه دیرلر طعامی چینیوب خرد ایتدوکیچون ﴿ آسو ﴾ ضم سین مهمله ایله قاقم دیدکلری جانوردر ودخی ایج ادك که عربیده خف دیرلر ﴿ آشناو ﴾ فرهنك جهانکیریده بمعنی آب باز مسطوردر یعنی صوده لوزیجی عربیده سباح دیرلر سید حسن اشرفی * رباعی * دلبستهٔ روزکار بروزق شدن * باشیفته بقای چون برق شدن * چون مردم آشناو زاندر کرداب * دستی زد دست وبعد ازین غرق شدن ﴿ آشو ﴾ ضم شین معجمه ایله مخفف آشوب درحکیم خاقانی بیت بساز م مجلسی ازسایهٔ خویش * که اینجا مجلس آشوبی ندارم ﴿ آفت دیو ﴾ اضافتله اوچق طوتمق ابو المعانی بیت دیدم که شد آفت دیو بر لب جانان * پرسیدم از وکفت بخوابم کرفته دیو ﴿ آلاو ﴾ زبانهٔ آتش یعنی آتش شعله زن قصرالفله دخی جائزدر شیخ آذری بیت برلوج کنبد کردون ازان بتابد مهر * که یافت ازتف قندیل مرتضی آلاو ﴿ آلو بالو ﴾ کراس دیدکلری میوه در عربیده مفردات طبده قراصیا حلو دیرلر میر نظمی درصفت باغ بیت چنادست آبدار وتازه وتر * شد آلو بالو همچون لعل دلبر ﴿ آلو ﴾ ضم لامله اوچ معنایه کلور اول خصوص ایله ارك اسمیدرکه آلوی سیاه وآلوی بخارا دیرلر ونوعنه دخی دیرلر زرد آلو وشفتالو کبی ثانی آلود لفظندن ترخیم اولنمشدر حضرت مولانا بیت جمله اهل بیت خشم آلو شدند * که همه در شیر نوطامع بدند * ثالث خشت پز یعنی کرپیج بشورن اوجاغیدر معنای اوله عربیده خوخ دیرلر وچغتای لسانده اورك دیرلر ضم همزه ورا وسکون واوین ایله ﴿ آمو ﴾ ماوراء النهرده برایرمقدر آب آمو دیرلر معیار جمالیده شمس فخری آمور ودجیحون کنارنده برشهرك اسمیدر اول اجلدن نهر جیحونه آب آمو دیرلر دیوب بو بیتی نظم ایلمش بیت بخارا خیز وآتش کن سر خصم زغم کن چشمشان چون رود آمو * فرهنك جهانکیریده آمو ایران ایله توران اراسن فاصل اولان نهرك آدیدرکه باشنده واقع برقریه نك اسمیدرکه اول ایرماغی آکا نسبت ایدوب آب آمو دیرلر سید حسن غزنوی بیت شخصم چو موی کشت عجبتر مکر که کرد * اشکم چو چشم چشمهٔ آموی موی او ﴿ آمیزه مو ﴾ بیاض قاریشق صقال وباش قیلی که دوموی معناسنه استاد دقیقی بیت اکرشاه هرهفت کشور بود * چو آمیزه موشد مکدر بود ﴿ او ﴾ بمعنی آب تبادل حروف جائز اولمغله آو دخی دیرلر استاد لطیفی بیت کی تواند که همچو ماغ چکاو بکند غوطه درمیانهٔ آو * مشرف شفروه بیت دستی که جود با کف او آشنا وشست * دستی که آودریم او آشناو رست * زبان هندیده بیا معناسنه در ﴿ آوو ﴾ فتح واو ایله مجمع الفرسده برشهر اسمیدر ﴿ آهنکاو ﴾ فتح ها وکاف فارسیله بمعنی آهنجفت که کاو آهن دخی دیرلر صبیان دموری در ﴿ آهنو ﴾ سکون ها وفتح نونله خوشهٔ پیشه کاران یعنی مزروعات وباغده وبوستانده وضع ایتدکاری کالبد که آدم اسلوبنده ایدرلر حیوانات

زبان کارلق ایتمامك ایچون ﴿آهو﴾ ضم ها ایله بش معنایه کلور اول جیرانکه ترکیده کیك دیرلر وقره جه نك نوعیدر ثانی غیب معناسنه در بو ایکی معنایه شاعر بیت بتیه حرص چون آهوچه تازی نفس همچون سك * بصحرای قناعت روکه بی آهوست آن صحرا * معنای ثانی یه نظیری نیشابوری بیت پیش چشم سیهت یاد غزالت آهو * نزد آن سنبل مودم زدن از مشك خطاست * حکیم خاقانی بیت دیدی آن جانورکه زاید مشك * نامش آهو واو همه هنرست * ثالث فریاد وآواز بانك معناسنه حکیم فردوسی بیت باهوز بان فتاد وبمرد * بدیدان زاده آن دستبرد * رابع استعاره طریقیله چشم دلبره ده دیرلر مولانا عبد الرحمن جامی * مثنوی * چوبستی نرکسش را پردهٔ خواب * شدی باشمع همدم در تب وتاب * دومست آهوی خودرا سحرگاه * چرا نیدی بباغ حسن آنماه خامس بر مرض اسمیدرکه آدملرده وحیوانلرده ظاهر اولور نفسی تنك ایدر عربیده ضیق النفس دیرلر شیخ نظامی بیت سك تازی که آهوگیرگردد * بکیرد آهوش چون پیر گردد * ﴿آیینهٔ زانو﴾ یعنی دیز کوزی مولانا جامی بیت بسته ام من روی با آیینهٔ زانوی خویش تاکنون آن ماه رو چون آینه زوبا روی کیست ﴿مع الهاء * آب افسرده﴾ طوکمش صو مرادات یخنی سیدر افسرده اسم مفعولدرکه آخرنده کی ها مفعولیتن اظهار ایچوندر ﴿آب آورده﴾ بر علتدر حیوانات خصوصا آتلره عارض اولور ابو المعانی بیت در پی جانان رودیك روسیه با پای لنك * کفتم آب آورده این خر برنمی شاید روا ﴿آبتابه﴾ سکون باء موحدهٔ اول وفتح ثانی وتاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول صو قیزدرجق ظرف معناسنه اولورکه لفظ مرکبدر آبله تابدن که حرارت معناسنه اولان تابدر وآخرنده کی ها معنای خاص علمیته نقل ایچوندر ثانی آفتابه معناسنه که ابریق دیمکدر بو معنی بایله فاده تبادل وتواخی اولدوغندندر ﴿آبجامه﴾ سکون باء موحده وفتح جیمله ایکی معنایه کلور لفظ مرکبدر آب ایله جامه دن اول اثواب یویه جق ظرف ثانی فرهنك جهانکیریده بر مخصوص جامدر آنکله صو ایچرلر بو معناده اصلی جام آب ایدی جام شرابدن تمییز ایچون علمیته نقل اولندقده مضاف الیه تقدیم اولندی که قاعدهٔ مقررهٔ عجمدر حکیم سنایی بیت زمردم لطف آبجامهٔ اوست * کعبهٔ اهل فضل خانهٔ اوست ﴿آبخانه﴾ سکون باء موحده وفتح خاء معجمه ایله ایکی معنایه کلور اول لفظ مرکبدر آب ایله خانه دن صو طوره جق مکان حوض وامثالی صو مخزنی وغیری ثانی طهارتخانه در ﴿آبخره والبخور﴾ کلاهما بسکون الباء الموحده وفتح الخا والراء ثانی و واو معدوله ایله آبخور مرقوم معناسنه آخرلرنده اولان ها علامت معنای اختصاصدر ﴿آبده﴾ سکون باء موحده وفتح دال مهمله ایله هرزه وهذیان یاوه سوز معناسنه ابو المعانی بیت بهر وصلت دم زدن در پیش اهل دل خطاست * غیر درد عشق کفتن نزد عشاق آبده * ودروغ حکایه وبی اصل کلمات معناسنه وله بیت کفتم بیاموخت تو یك حرف از وفا * کفت این سخن آبده است در زبان ما ﴿آب راهه * وآب راه﴾ یعنی کذرکاه آب سیف اسفرنکی بیت خاك کوبس کن ازین روح طبیعی تامن * زاب راهش زکذرکاه جکر بربندم ﴿آبره﴾ سکون باء موحده وفتح راء مهمله واخفای ها یله قفتان یوزی قماش

آره

نحاتش اولسون غیری اولسون مولانا ظهوری بیت فراوان درین کارکه کارگر * یکی ابزه یاقند یکی آستر * الف مقصور ایله ده جائزدر ﴿ آبریزه ﴾ آبریز مرقوم معناسنه آخرنده کی ها علامت مفعولدر ﴿ آبزه ﴾ کسر با و فتح زاء معجمه و اظهار ها ایله صو صزندیسی زم زمیدن لفظندن اسم فاعل و اسم مصدر ده اولور ابو المعانی بیت همچو کرمایه دماغم از بخار تاب دل * دبله ام چون کوزهٔ اشکسته دارد آبزه ﴿ آبستانه ﴾ کسر باء موحده و سکون سین مهمله و فتح تاء مثناة ایله و سکون با و کسر سین ایله ده جائزدر صو الاجق ظرف طاس و بقراج و امثالهما آب ایله ستاندن مرکب لفظدر ﴿ آبستنکاه ﴾ کسر باء موحده و سکون سین و سکون نون و فتح تاء مثناة ایله طهارتخانه معناسنه شین معجمه ایله دخی روایت اولنمشدر شمس فخری بیت کیست کیتی که شود همت تو ملتفتش * نشود روح قدس مائل آبستنکاه ﴿ آبسته ﴾ فتح باء موحده و تاء مثناه و سکون سین مهمله ایله جاسوس معناسنه و جاباوس معناسنده مرویدر شرفنامه ده عایشه وزنی اوزره آیشه و شیشه وزنی اوزره ایشه دخی دیرلر اما موید الفضلاده آبسته زمین راست و هموار کرده بجهت زراعت مسطوردر یعنی زراعت ایچون اصلاح اولنمش یر و بعض فرهنکده آبستن معناسنه که اندن اسم مفعولدر و بعض نسخه ده زهدان معناسنه مرویدر ﴿ آبشتنکاه و آبشتنکه ﴾ کلاهما بکسر الباء و سکون الشین المعجمه بمعنی جای نهفته یعنی طهارتخانه فرید الدهر بیت نه همین باز شناسند ز عنبر سرکین * نه کلستان بشناسند ز آبشتنکاه ﴿ آبشخوار ﴾ کسر باء موحده و سکون شین و فتح خاء معجمتین و واو معدوله ایله آبشخور مرقوم معناسنه آخرنده کی ها مفعولیتن اظهار ایچوندر ﴿ آبکامه ﴾ سکون باء موحده و فتح کاف عجمی و میمله اریه اوندن و یاخود قوری اتمکدن اصلدوب اکشیدرلر بر نوع صودر بوزه کبی عربیده مری دیرلر و دخی ترخانه و ترشی صوینه ده دیرلر اعجام بیننده متعارفدر و هاضمدر دیو استعمال ایدرلر شاعر بیت در خوان دکر آنقدرش میخورد آشی * آبکامه اکر بحر شود هضم نباشد ﴿ آبکاه ﴾ صویری یعنی صو طوردوغی مکان و محل زیرا کاه اسم مکاندر ﴿ آبکنده ﴾ آبکند مرقوم معناسنه شاعر بیت رخسارم نکندهام بناخن * کز کریه شده است آبکنده ﴿ آبکینه ﴾ سکون باء موحده و کسر کاف عجمیله اوچ معنایه در اول صرچه معناسنه حکیم سوزنی قطعه * زان شرابی خورد باید خرم و یاقوت فام * کز فروغش سیمکون ساغر شود یاقوت سان * زابکینه عکس او چون نور بر دست افکند * دست بیرون کرد پنداری کلیم از بادبان * ثانی بمعنی شراب شیخ نظامی بیت چو آن جام کیخسروانی نماند * نه جام آبکینه چو باید فشاند * ثالث فرهنک جهانکیریده الماس معناسنه منقولدر اما کمال پاشا زاده مرحوم بوکا دخی تصرف خاصی اوزره معنی تحریر ایلمشدر بیورر که آبکینه لفظ مرکبدر آب ایله آکیندن که ایچ معناسنه در الفی تخفیفاً حذف اولنوب آبکین اولور و آخرنده کی ها معنای عام ترکیبیدن معنای خاص علمیته نقل ایچوندر و ایچنده صو و یا شراب اولمق شرطدر که ایچی صو دیمک تحقیق اوله و آبکینه اطلاقی وضع معنای لغوی سنته موافق اوله بو بیتده معنای مذکور ظاهر در بیت

می خور تودرابکینه با ناله چنك زآن * پیش که آبکینه آید بسنك * انتهی کلامه بو تقریر
اوزره بوش شیشه یه آبکینه دینلمیه مکر کثرت استعمالله مجاز. بوش واکر طلوشیشه یه
نام اولمش اوله آبله کسر باء موحده ایله قبرجق که وجود آدمی ده ظاهر اولور ودخی
چیچك که اطفال وصبیانده چیقار عربیده جدری دیرلر ودخی پیادمر ولکدن آیاقده پیدا
اولان قبرجق شمس فخری بیت مانده درسنکلاخ محنت وغم * آبله کرده با شکافته پل * وکاهی
نفاله معناسنه یعنی طوداقده اولان قبرجق خواجه سلمان. بیت با زبانی پر بخار و با لبی
پرآبله * ازچه سوزد کرتب محرق نداردر بدن آبلیته کسر باء موحده ولام وسکون
یاء تحتانی وفتح تاء مثناة ایله مجمع الفرسده زراعت ایدیجی معناسنه در آبلیسه
تایزینه سین مهمله ایله آبلیته مرقوم معناسنه در استاد لطیفی. بیت چو ابن الوقت نبود
آبلیسه * پنیرك چنیداو وقت هریسه * پنیرك فائده سز براوتدر آب ماه صوك
یازآیی در سنه شمسیه دن لسان رومده آغستوس دیرلر اصلی ماه آب در ابو المعانی
بیت شد بتابستان چنان سردی زباران برف ویخ * نامده فصل بهاران در تموز وآب
ماه آبه بوزن تابه ایکی معنایه در اول شهر ساوه قربنده بر قریه اسمیدر رحالابین
الناس آوه دیرلر ثانی صوبك لطافتندن بیان قصدیله صاف معناسنه استعمال ایدرلر
میرنظمی درعشق وحسن. بیت ضمیراز عجب وکبروکین ساده * دلش بی غل وغش چون
آب آبه آتش افروزنه اسم آلتدر آتش یاقه جق نسنه خار وخاشاك وقاوغیری
نسنه لرکه آنکله آتش یاقرلر آتشپاره ایکی معنایه در اول یلدز قوردی که شبتاب
دخی دیرلر ثانی شرار آتش مولانا صائب بیت میکنم ازسینه بیرون این دل غمخواره را *
چند بتوان درکریبان داشت آتشپاره را * استعاره طریقیله متحرك وبراق ولماع وآتشه بکزر
نسنه لره دیرلر میرنظمی بیت نشسته برسمندان شوخ سرمست * کرفته تیغ آتشپاره
دردست آتشتابه آتشتاب مرقوم معناسنه آخرنده کی ها مفعولیتن اظهار
ایچون در میرنظمی بیت لبش تفسیده کشت ودیده پرنم * در ونش بوده آتشتابه ازغم
آتشخوار فتح تا وخا وسکون شین و واو معدوله ایله برقوشدر اکثر واغلب آتش یر
سمندر وسمندور وسمندول وسمندون دخی دیرلر میرخسرو بیت خسرواست وسوز
دل وزذوق عالم بیخبر * مرغ آتشخوار کی لذت شناسد دانه را آتش زنه فتح تاء
وزاء معجمه ونون ایله چقماق که طاشدن اوروب آتش چقاردوغندن تسمیه اولنمش خواجه
افضل کاشی * رباعی * آتش زنه وسوخته وسنك بهم * کی درکیرد چه سوخته دارد نم *
نزدیکی دوربت بلا پیوست عظیم * دوری زتو کافری ونزدیکی هم آتشکاه کاف
عجمیله کاه مکان معناسنه اولمغین مراد اوجاق اولور طالب آملی بیت شعله زاب وضوی
اوبیکمشت * بکردون دود آتشکاه زردشت * بو بیتدن آتشکده اولاق فهم اولنور دائما
آتش یاندوغندن اوجاغه ده تسمیه اولنور آتشکده کاف عجمیله در اما عربیله ده
تجویز اولنمشدر مجوس طائفه سنك خذلهم الله عبادتگاهلری در طالب آملی بیت خود
مقیم حرم کعبه اسلامم لیك * هوسم زائر آتشکده کفارست آتشکیره کسر کاف

كلف مجميله آتش ياقه جق وآتش طوته جق ذهور آلتدر مولانا جامى بيت شد آتشدان
وآتشكيره اين مشت عوان خس * كه بهر غائمانها سوختن باشند اعوانش ق ا آتشيزه ع
فتح تا وزاء معجمه وكسر شين وسكون ياى تحتانيله فرهنك جهانكيريده آتشلك مرقوم
معناسنه‌در ق ا اجيله ع كسر جيم وسكون ياى تحتانيله نكنه معناسنه مولانا عجيبى بيت تاقدم
چون سوزن از سر ساختم در راه تو * بر جبين انوكنه چين آن تند خوآجيله را ق ا اخته
سكون خاء معجمه وفتح تاء مثناة ايله اوج معنايه كلور اول آختن لفظندن اسم مفعولدر
چكلمش معناسنه ظرفندن چقمغه صالح اولان نسنه كه تيغ آخته ديرلر حكيم انورى بيت
تا بتاج هدهد وطاوس در كين عدوت * تيرهاى پر زدست وتيغهاى آخته * بو معنايى
موئيد شيخ سعدى بيت آنكه شمشير جفا بر سر من آخته بود * صلح كرديم كه ما را سر پيكار
تونيست * ثانى خادم اولمش آدم وحيوان بودخى چكلمكدن كنايه‌در ثالث دردى چكلمش
شراب كه مى آخته ديرلر مولانا محمد ظهورى بيت بله ساقيا آن مى آخته * كه جام جم از وى
بپرداخته ق ا اخسته ع فتح خاء معجمه وتاء مثناة وسكون سين مهمله ايله قپواشكى كه
عربيده عتبه ديرلر ميرنظمى درحق زنان بيت فرق دارد درقدمهاى زنان * يمن در آخسته
هم در آستان ق ا احسمه ع سكون خاء معجمه وفتح سين وميمله بر نوع شرابدر طاريدن
واربه‌دن دخى ايدرلر كذا فى مجمع الفرس وقصر همزه ايله ده مرويدر فرهنك جهانكيريده
ضم سين ايله تصحيح اولنمش وبعض نسخه ده ميمك سينه تقديميله آخمسه واقع اولمشدر
ا اخمسه ع سكون خاء معجمه وفتح ميم وسين ايله آخسمه مرقوم معناسنه امافرهنك زفانكوياده
شين معجمه ايله مرويدر ق ا اخيسه والخيه ع اول سكون خا وكسر ياى تحتانى وفتح سين
ايله ثانى سكون خا وفتح ياى تحتانيله حيوانات سوريسى اوكنده كيدن حيوانندركه سائرى
اكا تابع اولور حليمى ونعمة الله نقليدر ق ا اده ع فتح دال مهمله واخفاى هايله اول نسنه‌دركه
ايكى اغاجى ديكوب آرقورى براغاج باغلرلر كوكرجين وطاوق اوزرنده اوتورر ميرسنجرى
بيت فلك چو برج كبوتر كبوتران چو نجوم * ميان برج خط استواست چون آده ق ا ادينه ع
سكون دال ونون وفتح ياى تحتانى ايله بوزن آبكنده فرهنك جهانكيريده قوس قزح
معناسنه استادرودكى بيت علم ابزوتند بودكوس او * كمان آدينه شود ژاله تير *
ق ا اذربويه ع فتح ذال معجمه وسكون را وضم باء موحده وياى مفتوحه ايله كل آشنان
ديرلر صارى چچكدر آذر بودخى ديرلر عربيده فلارديد كلر بدر ق ا اذرماه ع مشهور فارسيه‌دن
آخركوزآيدركه روميلر وغيرى لسانده تشرين ثانى ديرلر تفصيل احوالى آذر شرحنده مرور
ايلدى ق ا اذينه ع يوم جمعه درنوروز كونلرينه وروزچشنلره اعتبار ايتدكلرينه بناء روز
جمعه‌ده دخى اشغالدن فارغ اولوب عيش وعشرت ايدرلر ذكرى مرور ايدن آذيندن مأخوذدر
علم خاص اولمق ايچون آخرينه هاء علامت كتورمشلردر طالب آملى بيت كنونكه كرمغزوى
جوش بهار آنست مستانه * صباح شنبه از جيب شب آذينه ميجوشد * خاتم كاشى
بيت خامش نشود طفل دبستان محبت * اين مدرسه را شنبه وآذينه نباشد *
ق ا ارامكاه وارمكه ع كلاهما بفتح الراء وسكون الميم آرام وقرار يرى كاه مكان معناسنه

معنای ترکیب قرار ایده‌جك محل دیمکدر عربیده مقام وچغتای لسانده اورون دیرلر ضم
همزه ایله اسکندرنامه‌ده نوش الروان وصفنده بیت اورون کرچه کافرغه دوزخ دورر
اینینك عدلیدین اوروفی برزخ دورور * بونلر اکثریا اضافتله استعمال ایدرلر سبعه سیارده
فرخ شاه قدسه کندیکی حکایه‌ده بیت اول زمان کیم قیلساه زمر طواف * کعبه اوربیغه
قدس ایردی مطاف * یعنی کعبه یربیته قدس مطاف ایدی ﴿ آردابه ﴾ سکون را ودال
موقوف وفتح باء موحده ایله اون چورباسی واونی صویله قارشدیرو ب برنوع طعام ایدرلر
کذا فی المحمودی ﴿ آرداله ﴾ سکون را وفتح دال المهملتین ولامله ایکی معنایه در اول عربیده
طحینه دیدکلری ثانی دوه وقاطر قطارینك الکیروسنه آصدقلری قبا صدالی چاك ﴿ آردتوله
سکون را ودالك ضم تاء مثناة ایله کاجی کبی برنوع طعامدر عربیده سخینه دیرلر بسحاق
الاطعمه بیت آن آردتوله خورکه بمن لوت خوار کفت * چون ماستبا بجنت زمن عذرها
بخواست ﴿ آردروه ﴾ سکون راء اول وفتح ثانی وواو ودال موقوف ایله اسم مرکبدر
آرد ایله روه‌دن الك که انکله اون الرلر ﴿ آردزده ﴾ سکون را ودالك وفتح زاء معجمه ودال
ثانی ایله بودخی الك معناسنه اسم مرکبدر آرد ایله زده‌دن ﴿ آرده ﴾ سکون را وفتح دال
ایله ال دکرمانی که دستاس دخی دیرلر ابو المعانی بیت استخوانم آنقدر اشکست جورش
آردشد * بوده‌ام در دست جوریار کویا آرده ﴿ آردوله ﴾ سکون را وضم دال وواو معروفله
بمعنی آردتوله مرقوم ﴿ آردهاله ﴾ سکون را ودال وفتح ها ایله بودخی آردتوله مرقوم
معناسنه‌در ﴿ آردینه ﴾ سکون را وکسر دال ویای تحتانی مکسوره ایله اون ایله اولان طعام
حاصلی اون آشیدر ﴿ آرزه ﴾ سکون را وفتح زاء معجمه ایله صمانلی بالچق یا پچیسنه آرزه‌کر
دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ آرسته ﴾ فتح را وسکون سین مهملتین وتاء مثناة ایله
بزه‌نلمش که آراسته دخی دیرلر آرستندن اسم مفعولدر خواجه سلمان ساوجی بیت بسیار مشو
غره بدین حسن دلاویز * کین حسن دلاویز تو از عشق من آرست * استاد عنصری
بیت بنام وکنیت آرسته بادا * ستایشکاه شهر خطه تا حشر ﴿ آرغده ﴾ فتح را ودال
مهملتین وسکون غین معجمه ایله مجمع الفرس‌ده خشم وغضب معناسنه اما اکثریا سباعده
استعمال اولنور حکیم فردوسی بیت سراپرده سبز دیدم بزرك * سپاهی بکردار آرغده
کرك * وشرفنامه‌ده حرکت معناسنه منقولدر بومعنایی مؤید استاد رودکی بیت کهی آرامده
وکه آرغده * کهی آشفته وکه آهسته * وحریص معناسنه‌ده مرویدر بومعنایه استاد منوچهری
بیت آرغده بر ثنای توجان منست ازانك * پرورده مکارم اخلاق تومنم * تحفة الاحباب
صاحبی بمعنی خشم دیمش اما فرهنك حسین وفاییده بمعنی خشم آلود نقل اولنمشدر ادات
الفضلاده قمر الفله بوزن سر زده غضبناك معناسنه روایت اولنمش مؤید الفضلاده
کذلك وفرهنك جهانکیریده ضم را ایله خشمکین وقهر آلود معناسنه بومعنایه استاد فرخی
* قطعه * شیر آرغده اکر پیش تو آید به نبرد * پیل آشفته اکر کرد تو کردد بجدال *
پیل پیچسته صمصام تو بینند اندام * شیر پیرایه میدان تو آید چنکال * ونونله آرغنده
دخی منقولدر ﴿ آرغنده ﴾ سکون را ونون وفتح غین ودال‌الله طالب شراب اولان مست یعنی

یعنی یکجکین سنز خوش ادات الفضلاده قصر الفله بوزن برکناه مسطوردر شاعرد یمشدر بیت
از میت دل نمیشود هشیار * مست غشق تو بود آرغنده ﴿ آارمده ﴾ فتح راودال مهملتین
وسکون میمله یعنی آرمیده قرار ایتمش دیمکدر استاد کسائی بیت بود مرد آرمده دربند
سخت * چوجنبیده کردد شود نیکبخت * حکیم اسدی در توحید باری بیت کران ساخت
سنك سبك باد پاك * روان کرد کردون وآرمده خاك ﴿ آاره ﴾ بوزن خانه یعنی بن
دندانها یعنی دیشلرك دیبی خسروی بیت بادام چشمکانت رخنه شود ببوسه * وان سی
ودوکهرها همه بکسلد زآن ﴿ آازادمیوه ﴾ فتح زاء معجمه ایله برنوع حلوادرکه بادام وفندق
وفستق وبونلر امثالی نسنه‌لر ایله ایدرلر بسحاق اطعمه بیت کعب الغزال دارد ازبوی
مشك سهمی * آزاد میوه را هست ازقند خرده کردی * وبعض نسخه‌ده برنوع
حلوادرکه بذورات وعسل ایله ایدرلر ﴿ آازاده ﴾ فارغ وتارك وقورتلمش معنالرینه آزاد
معروف وآخرنده‌کی ها علامت مفعولیتدر بعض اسمه صفت ایچون مضاف ایدرلر سرآزاده
کبی که تفصیلی آزاد ذیلنده مرور ایلدی ﴿ آازده ﴾ سکون زاء معجمه وفتح دال ایله کوز
خیره‌لنمك معناسنه درابوالمعانی بیت از رخت شد نکاه من کوتاه * دیده از آفتاب بشود
آزده * وفتح زا ایله بوزن آمده درت معنایه کلور اول رنك ویرمك معناسنه حکیم فردوسی
بیت سوی خانه شد دختر دل‌زده * رخان معصفر بخون آزده * ثانی ایکنه وامثالی
نسنه‌لر ایله صانجمق معناسنه حکیم انوری بیت بادام وار چشم حسود تو آزده * وزناله
باز مانده دهان همچو پسته باد * بومعنایه شمس فخری بیت درمعدلتش ظالم بی باك نماند
همچون خرلنکی که بود آزده درکل * ثالث نکنده‌که آجه وآجیده وآژده وآژیده دخی
دیرلر حکیم اسدی بیت پی افرازه سیمین وزرین زده * درون مشك وبیرون بدر آزده * رابع
تشبیه‌ادورپی دیشیلرینه‌ده دیرلر حکیم انوری بیت ازملاقات صبا روی غدیر * راست
چون آزدهٔ سوهان است ﴿ آاژده ﴾ فتح زاء عجمی ودال مهمله ایله فرهنك جهانکیریده
ایکنه وامثالی نسنه‌لر صانجمق واستره ایله یارمق ودکرمان طاشنه کسنکین ایتمك ایچون
دمور آلت اورمق معناسنه ظهیر فاریابی بیت رخ عدوت چونارنك رزدو آژده باد *
بسوزنی که ز آتش کذار دونه ز رنك * وبعض نسخه‌ده جانور صورتنده دوزلمش تیشراب
قدحنه‌ده دیرلر ﴿ آازرده ﴾ فتح زاء معجمه وسکون راء مهمله ایله بوزن آکنده ایچی طولمش
نسنه هرنه اولورسه میرنظمی هروی بیت ظالم آنچنان سر آورده * سینه ازغم شدست
آزرده * وضم زاء معجمه ایله آرزدن لفظندن اسم مفعول صیغه سیدر انجنمش ورنجیده اولنمش
معناسنه اولور مستقبلنده برالف زیاده الوب آزارد ومصدری آزاریدن واسم مصدری
آزار کلور ﴿ آازغده ﴾ وآازغنده ﴾ بوایکی لغت زاء معجمه ایله صحاح عجمده یعنی آرغده
مرقوم مسطوردر ﴿ آازمرده ﴾ سکون زاء معجمه وراء مهمله وفتح میمله آزایله مرده‌دن
مرکبدرکه آز حرص وطمع معناسنه ومرده که آدم معناسنه هاء مخفی خصوصیت ایچوندر مرد
طمعکار دیمك اولور میرنظمی بیت ستمکاری بسر نیاورده * آنکسی که شدست آزمرده
﴿ آازموده ﴾ سکون زاء معجمه وضم میم وواو معروفله آزمودن لفظندن اسم مفعولیدر

لازم ومتعدی اولور صنامش وصنانمش معناسنه که کاد آزموده دیرلر وصف ترکیبی دخی
اولور ایکی معناسنه ده شاعرد یمشدر بیت درجهان اوآزموده میشود * باشد اوکار
آزموده درجهان آزنه فتح زاء معجمه وسکون نونله برنسنه‌یی صاروب محکم
ایلمك استاد لطیفی بیت نیست دندان سست آزنه * همچو دندان رشته خانیه
آزنه فتحتین ایله بوزن تازنه هرنسنه‌یی یرینه وضع ایلمك میرنظمی درتعریف وزیر بیت
ازان شددلش همچو آتش زنه * که کار بزرگی نشد آزنه آژه فتح زاء عجمی ایله
آلچی که عربیده جصین دیرلر ویوغراش کرج دیدکاریده مرویدر آژیانه کسر زاء
فارسی وفتح نون ویای تحتانیله بوزن تازیانه مرمر طاشی وکرج ایله دوشنمش فرش زمین
وکرج ایله یاپلمش طاش کذا فی فرهنك جهانکیری خواجه عمید لویکی بیت برای زینت درکاه
عالیت * زمهر وماه کردند آژیانه آژیده کسر زاء فارسی وسکون یای تحتانی وفتح
دال ایله بمعنی آژده مرقوم آژینه کسر زاء فارسی وسکون یای تحتانیله طوقوق معناسنه که
پتك دخی دیرلر زاء معجمه ایله ده منقولدر میرنظمی بیت مر طالع بد که پر کینه شد * غم
بر سر دل چو آژینه شد * فرهنك جهانکیریده اول دمور آلت که آنکله دکرمان طاشی
اصلاح ایدرلر آسیا زنه دخی دیرلر وآخر فرهنکلرده مطلق دمور طوقاقدر آسار
فتح سین وراء مهملتین ایله بوزن آوار فرهنك جهانکیریده حساب معناسنه که آمار دخی
دیرلر آستانه حقیقتا ومجازا قپو اشکی درآستان دخی دینلور آخرنده‌کی هاء مختفی
معنای خصوصیت ایچوندر مولانا طالب آملی بیت رخ سوده کعبه بر درودیوارخانه
ات * کلاهای بوسه ریخت برآستانه ات آسته سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة
ایله چکردك معناسنه هرنه نك اولورسه اسم عامدر آستینه سکون سین وکسر تاء
مثناة ایله تخم مرغ هرنه قوشك یمرطه‌سی اولورسه اسم جنسدر مؤیدالفضلاده شین
معجمه ایله ونسخهٔ منظومهٔ نیازیٔ بخاریده قصر الفلك مرویدر آسغده ضم سین
مهمله وسکون غین معجمه ایله اوجی یانمش اودون که کوسکی دیرلر معروفی بیت ایستاده
میان کرمابه * همچو آسغده درمیان تنور آسفده ضم سین وسکون فا ایله بمعنی
حاضر وآماده مسعود سعد سلمان بیت خاطر عالیٔ توغارت کرد * کنج آسفدهٔ نهان قلم
آسمانه سینك سکوننده وکسرنده جائز سقف خانه معناسنه حکیم انوری بیت
ازآسمانهٔ ایوان کسری اندرملك * ترازقیصراست آستانهٔ درکاه * معیار جمالیده شمس
فخری طاق خانه باشد دیوب بو بیتی نظم ایلمش بیت توان شاهی که از قدر معالی * بوداز آسمانت
آسمانه آسمان دره سکون نون وکسر دال وفتح راء مشدده ایله کهکشان که عربیده مجره
وترکیده صمان اوغریسی دیرلر منلا ثنایی بیت سمند از آسمان داده نشانش * مثال آسمان
دره کاتش * ومنجیك بو معنایه تخفیف را ایله دیمشدر بیت بکوچهٔ که روی باکف جکهر
افشان * چو آسمان دره سازی زبس کهرباری آسمه کسر سین وفتح میم‌ایله سر اسمه دن
مخففدر عقل خیره اولمق بعض نسخه‌ده دیوانه معناسنه در آسیمه دخی دیرلر کذا فی مجمع
الفرس آسوده ضم سین و واو معروفله راحت اولمش آسودن لفظندن اسم

اسم مفعولدر مولانا صائب بیت در تمام عمر اکر یکروز عاشق بوده * در حساب زندکانی روز حشر آسوده ¶ آسه ¶ فتح سین مهمله ایله بوزن کاسه اوج معنایه کلور اول بالق قلچقی ابو المعانی بیت کرچه باشد در مذاق ظالمانرا چون شکر * لیك باشد همچو آسه در کلو مال کسان * ثانی فرهنك جهانکیریده زراعت ایچون حاضر اولنمش زمین ثالث آس معناسنه که دکرمان اولور ¶ آسیازنه ¶ کسر سین وفتح یای تحتانی وزاء معجمه و نونله اول دمور آلتکه آنکله دکرمان طاشنی کسکین ایدرلر ¶ آسیانه ¶ سینك کسره سیله ده سکونیله ده جائزدر کوسره دیدکلری بلکو طاشی که انکله استره بیلرلر ¶ آسیمه ¶ کسر سین وسکون یای تحتانی وفتح میمله عقل خیره اولمق معناسنه حکیم فردوسی بیت سراپرده بردند از ایوان بدشت * سپه از خروشیدن آسیمه کشت * بعض نسخه ده دیوانه مزاج مسطوردر وشوریده حال ومتحیر معناسنه حکیم خاقانی * رباعی * تا ماه بکشتی دردمی درخطرم * چون کشتی از آب دیده آسیمه سرم * زان باد کرو بشادی آرد خبرم * چون آب نشینم وچون کشتی بپرم * وله بیت ای مه دوران چو تو آسیمه سرم * نسبت جورم نه بدوران چه کنم ¶ آشتنکاه ¶ سکون شین معجمه ونون وفتح تاء مثناة وکاف عجمیله آبشتنکاه مرقوم معناسنه ابو المعانی بیت مشو غره اکرچه خوردنت شیر و شکر باشد وجود خویش بیند در آشتنکاه مغروران ¶ آشتوه ¶ سکون شین وضم تا و واو معروفله بر آجی اغاج اسمیدر کذا فی اختیارات بدیعی ¶ آشتیخوان ¶ سکون شین معجمه وکسر تا بعده یای ساکنه وفتح خا و واو معدوله ایله صلح نزاع وبا ریشمق ایچون بشوردکاری طعام معناسنه در معنای ترکیبی صلح یمکی دیمکدر کذا فی فرهنك جهانکیری ¶ آشتینه ¶ سکون شین معجمه وکسر تاء مثناة ایله شرفنامه ده آستینه مرقوم معناسنه مرویدر ¶ آش خلیل الله ¶ موجمك آشی که روضهٔ خلیل الله علی نبینا وعلیه السلام ده پشورلر کذا فی شرفنامه ¶ آشفته ¶ ضم شین وسکون فا ایله سراسیمه و متغیر الحال ومختل الدماغ معناسنه طالب آملی بیت آشفته دماغم سرو برك سخنم نیست * دامن چه کشایم که کلی در چمنم نیست * جغتای لساننده آلوغ وآلوق دخی دیرلر میر علیشیر بیت بنفشه نینك نیجا بولمش دماغی مونجه آلوق * که خطینکا سینك اول هندوئی دوزوق مایروق ¶ آشکار ¶ ایکی معنایه در اول آشکارای مرقوم ثانی سکون شین ایله آشچی یعنی طباخ بو معنایه لفظ مرکب اولور آش ایله کاردن ¶ آشکزه ¶ سکون شین وفتح کاف عجمیله مطلق آوجی قوش هر نه جنس اولورسه ابو المعانی بیت درمانده مرغ بی پر و بال این دل بزه * در صید اوشده غم عشق تو آشکزه ¶ آشکونه ¶ سکون شین ایله بوزن ومعنی بازکونه یعنی معکوس ومقلوب وله بیت جاهل بدولت اهل سخن در غم و الم * کار جهان درهمه حال آشکونه است ¶ آشکه ¶ سکون شین و فتح کاف عجمیله انجقرق که امتلاء معده دن حاصل اولور عربیده فواق دیرلر وله ایضا بیت آمد رقیب همچو قضا ناکهان بپزم * شد آشکه مرا ز سخن ناکوار او ¶ آشناه ¶ سکون شین وفتح نون واظهار ها ایله صووده یوزمك که آشنا و شناه دخی دیرلر عربیده سباحت معناسنه حکیم فردوسی بیت بزرکان

پدانش نهایند راه * زدریا کذر نیست بی آشناه ﴿ آشوفته ﴾ ضم شین و واو مجهول ایله آشفته مرقوم معناسنه حکیم فردوسی . بیت سپاهی همه خسته وکوفته * گریزان وبخت اندر آشوفته ﴿ آشیانه ﴾ کسر شین ایله طیوره مخصوص اولان یوه که آشیان دخی دیرلر اما محقق آشیان اسم عامدر و آشیانه اسم خاصدر میرزا فصیحی بیت بر آشیانهٔ بلبل نسیم پا زد وکفت * که خانمان اسیران خراب می باید * کاهی اسم عام استعمال اولنور مولانا عرفی در توحید باری بیت ای نه فلك زخوشهٔ صنع تو دانهٔ * در جنب کبریای تو عرش آشیانهٔ * وخاص استعمال اولندقده وله ایضا بیت پرواز کاه طایر صنعت کجا بود جایی که دارد از دو جهان آشیانهٔ * فرهنك جهانکیریده بمعنی سقف مسطوردر عبد الواسع جبلی بمعنی اول وثانی * قطعه * برایوانش مه وسال از بلندی * نهاده نسر طایر آشیانه ز فخر و مرتبت زیبد که باشد * سپهرش کاخ و مهرش آشیانه ﴿ آشیکاه ﴾ کسر شین وسکون یای تحتانی و فتح کاف عجمیله بمعنی آشتنکاه مرقوم ﴿ آشیهه ﴾ کسر شین وسکون یای تحتانی وفتح ها ایله آت آوازی که شیهه وشنه وغرشت دخی دیرلر عربیده صهیل دیدکلریدر مولانا عرفی در تعریف اسب * قطعه * شاهنشها حقیقت اسبی که دادهٔ بشنو زمن که تا برسانم بعز عرض * پیراست وعلتی بجوش زان فزوده ام * آری بود رعایت هر علیل فرض * کر شیههٔ زند بجوانی ستایمش * در نقطهٔ رود کنمش نام طی ارض * میر نظمی بیت زند آشیهه همچون رعد اسبان * چو برق تیز تاب تیغ مردان * ﴿ آصیه ﴾ کسر صاد مهمله وفتح یای تحتانیله عربیده حریره دیدکاری طعامدر بعض فرهنکده خرمانی یاغده پشوردکاری طعامه دیرلر شاعر دیمشدر بیت همچو قرص مه دو نانی بمرض شافی بود * یك طبق آصیه در سفره شود کافی بود ﴿ آغار ﴾ فتح غین معجمه وراء مهمله ایله نعلین طسمه سی بعض فرهنکده مشیندن اولان آستر که بعض نسخه لره ایدرلر استاد دقیقی در نعت شریف بمعنی اول بیت از هلال تو شده آغارهٔ نعلین او * روی میسود نه ملایك در رکاب عرش سای ﴿ آغازه ﴾ فتح غین وزاء معجمتین ایله ابتدا وایشه شروع ایلمك عموما وترنمات ونغمات خصوصا میر نظمی بیت چو مطرب از کسل خمیازه دارد * چه ساز و نغمه و آغازه دارد * فرهنك جهانکیریده کفش دوزلرك بر آلتیدر و بعض فرهنکده اول قایش پاره سنه دیرلر که کفشکر وموزه دوزلر دیکش اراسنه قورلر صو وطپراق کیرمکه مانع اوله ﴿ آغال پشه ﴾ بر اغاج اسمیدر که سده دخی دیرلر تفسیری سده ذکری مجلنده تفصیل اولنور انشاء الله تعالی عربیده شجرة البق دیرلر ﴿ آغالیده ﴾ فتح غین معجمه وکسر لام ایله جنك وغوغایه حریص معناسنه ومجمع الفرسده آشفته ایلمك معناسنه مرویدر اکثر فرهنکلرده حریص خصومت وآشوب معناسنه در ﴿ آغرده ﴾ فتح غین معجمه وسکون راء مهمله ایله جامهٔ تنك وچسبان یعنی اعجاملك بالا پوش اولان طاراثوابی حکیم سوزنی بیت بدرد خواست کمر کاهت از بسی نرمی * که پوشش زبرین تو بوده آغرده * مؤید الفضلاده وفرهنك ابراهیم قواسمده بمعنی فربهی که در برش جامهٔ تنك پاره کرده باشد یعنی سموزلکندن طار اثوابی وزرنده پاره لنمش اوله ﴿ آغرم ﴾ سکون غین

غین معجمه وفتح راء مهمله ایله بمعنی پریون یعنی تمرکوعلتی که وجود انسانده ظاهر اولور میر نظمی بیت خلق بدوزشت ر وطبع خسیسی شده * چون پهق وآغره لکهٔ مسنی شبرو ودخی دائرهٔ پرکاله دیرلر آاغشته آغشتن لفظندن اسم مفعولدر درت معنایه کلور اول معروف واوچی دخی بر برلرینه قریبدر هربرینك آخرینه ابدال ومحلنه کورم استعمال جائزدر اول قارشمش ویوغرلش معناسنه شمس فخری بیت شیخ ابواسحق کاندر روز رزم * خاك را باخون خصم آغشته است * ثانی نمناك ویاش نسنه ایله نرم اولمشه دیرلر حکیم فردوسی بیت از ایرانیان من بسی کشته ام * زمین را بخون کل آغشته ام * ثالث اصلنمش معناسنه هرنه ایله اولورسه استاد عنصری بیت لاله ازخون دل آغشته متحیرماند سرکشته * رابع اصلنمقدن طلواولمش یعنی بولا بشوب طولمش شیخ نظامی بیت زمینش باب زر آغشته اند * تو کویی در آن زعفران کشته اند آاغنده فتح غین معجمه وسکون نون ایله بمعنی آکنده یعنی طولمش هرنه اولورسه یاصدق ودوشك وسائر امثالی ومأکولاتدن مومبار وسائر طولمه لر ودخی جمله طلو اولان محسوسا ومعنا میرنظمی بیت عداوت راد رون دارنده بودی * درونش کبر وکین آغنده بودی وضم غین ایله ایکی معنایه کلور اول اکیرلمك ایچون یوماق اولمش پنبه ثانی برنوع بیوك عنکبوتدر زهرناك اولور آافتاب کاه کونش اصابت ایدن محله دیرلر کاه بوتده اسم مکاندر آافتابه ابریقدر عموما یاصی ابریقدر خصوصا مولانا جامی دریوسف زلیخا * مثنوی یدستش داد زرین آفتابه * کنیزی ازپیش زرکش عصابه * یکی طشتش بکف ازنقرهٔ خام * بسان سایه اوراکام برکام آافتاوه ینه اولمعنایه دربا واو وقلب اولمشدر فارسیده اقلاب حروف قاعدهٔ مقرره در آافرازه سکون فا وفتح راء مهمله وزاء معجمه ایله شعلهٔ آتش معناسنه در حکیم سوزنی بیت کنم ز آتش طبع تو آفرازه بلند * ز آفرین تو باشد کز آفرازهٔ من آافروشه سکون فا وضم را وفتح شین معجمه ایله برنوع لطیف حلوادرکه صنعتی روغن ساده یی قینادوب اوزرینه اینجه اکمش اونی دوکوب نرم آتش اوزرنده ال ایله اوارلرتاکه دانه دانه اوله بعده اوزرینه شکر یاخود عسل مصفایی دوکوب آهسته قارشدررلر بی نظیر سریع الهضم لطیف حلوا اولور استادرودکی بیت رفیقا چندکویی کونشاطت * نه بکریزد کسی کرم آفروشه شاه ناصرخسرو بیت این آفروشه ایست که زاغشت * خوالکرستش هردو قرین یکدیکر خوالکر مطبخی وخوانسالار معناسنده کلور فرهنك جهانکیریده مسطوردرکه اهل کیلاندن مسموعدرکه آفروشه کیلانه مخصوص برنوع خورش یعنی یمکدر مشهور ومعروف درکه طریق طبخی بویله در برقاج یمرطه صاروسنی سودا یچنده چالقیوب نرم آتش اوزرنده برمقدار قوییلندقدن صکره اوزرینه شکر یاخود عسل دوکوب قاشق ایله آمیخته ایدوب خشکه پلاو اوزرینه دوکوب تناول ایدرلر قصر الفله افروشه وحذف الفله فروشه دخی دیرلر ورضی الدین نیشابوری یه نسبت اولنان قولده افروشه اوزرینه اوملق اوزرینه منقولدر نتکم مزبور ردیه شدر بیت همه جهان شکر لفظ تو کرفت وهنوز *

آفروشه درون میدهی عدو را اسیر ﴿ا آفریده﴾ یرادلمش عربیده کی مخلوق معناسنه طالب آملی درنعت شریف بیت همه از آفرینش برگزیده * همه از نوریك ذات آفریده * ﴿ا آفریننده﴾ یرادیجی عربیده خالق معناسنه آفریدندن اسم فاعلدر منظومهٔ شاهدیده بیت بیل آفریننده یارهدیجی * رزق ویریجی در روزی دهنده ﴿ا افسانه﴾ سکون فا وفتح سین ونونله فرهنك جهانکیریده افسانه معناسنهدر میرعمادی * قطعه * آن موی که در ستایش آمد * زلفست وکله نه موی وشانه * مردم جستم نه ریش ودستار * حکمت کفتم نه از فسانه ﴿ا افکانه﴾ سکون فا وفتح کاف فارسی ونون ایله ناتمام مطروح اولان ولد عربیده سقط دیرلر کسر سین وسکون قافله انسانده وحیواننده اولور مسعود سعد سلمان بیت شکم حادثات آبستن * از نهیب تو آفکانه کند * فرهنك جهانکیریده قصر الفله وحذف الفله فکانه دخی جائزدر ﴿ا آقشته﴾ کسر قاف وسکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله کیلار ومخزن معناسنهده کلور میرنظمی بیت ز هر چیزی که باشد خوب وزیبا * ازان آقشته پر کرده زکالا ﴿ا آکاه وآکه﴾ فتح کاف فارسی واظهارها ایله خبردار ومتیقظ ومتنبه معناسنه مصدری آکاهیدن کلور وله بیت پیامی در رسید زانسوی ناکاه * زاحوال ولایت کشته آکاه ﴿ا آکسه﴾ فتح کاف وسین مهمله ایله فرهنك جهانکیریده طرزق برنسنه یه ایلشمك ودنی ال ایله طوتوب آصلمغه دیرلر حکیم سوزنی بیت هیچ اهل هوا وبدعت را * چنك در دامن تو آکسه نیست ﴿ا آکسته﴾ فتح کاف وتاء مثناة وسکون سین مهمله ایله محکم باغلنمش معناسنه شین معجمه ایله ده مرویدر کمال اسمعیل بیت خود مکن قصه دراز آخر نباشد کم زیان * چون طمع آکسته است از جبه ودستار او ﴿ا آکشته﴾ سکون شین معجمه ایله آکستهٔ مرقوم معناسنه شمس فخری بیت کردن دشمن بزنجیر بلا * انتقام تو بکین آکشته است * ودخی بمعنی آکنده وله ایضا بیت خوری از خوان عالم هرچه داری * ابا وقلیه وآکشته آکنج ﴿ا آکنده﴾ فتح کاف عربی وسکون نونله بوزن تابنده آخور معناسنه که عربیده اصطبل دیرلر وله شمس فخری بیت زانکه از جود خسروی دارم * سبز خنك فلك در آکنده * وضم کافله بوزن آشفته مرویدر ابو العباس بیت روز باکنده شدم یاقتم * آخر چون پاتله سفلکان * پاتله بیوك قازغاندر ﴿ا آکنده﴾ فتح کاف عجمیله طولمش مملو معناسنه هرنه اولورسه یاصدق ودوشك وامثالی وکبه وسائر هرنه که طولمق قابل اوله ومأکولاتدن مومبار وشیردان وسائرلری جمله سنه دیرلر حکیم سوزنی بیت سائل وزائر زکف زاد تو در روز بزم * بدرها کیرند آکنده ز زر جعفری * فرهنك جهانکیریده طویلهٔ آخور معناسنه ده مرویدر بو ایکی معنایه حکیم سوزنی * قطعه لؤلؤ افشان کند دو جزع مرا * عشق آن لعل لؤلؤ آکنده * وان دکر کند کان دران حجره بر سکیزان چو حردر اکنده ﴿ا آکنیده﴾ فتح کاف عجمی وکسر نون وسکون یای تحتانیله آکندهٔ مرقوم معناسنه شاکر بخاری بیت منم در کشور عشقت خنیده * دلی از مهر رویت آکنیده ﴿ا آکنه﴾ کسر کاف وفتح نونله بوزن عاقله قفتان وزبون ویورغان وامثالهم ایچنه قونیلان پنبه یه دیرلر حکیم سوزنی بیت شد زمستان وزجود تت بنهٔ مخواهم * ایره

ابره واسترو آكنه میخواهم ﴿ آ الاله ﴾ فتح لامين واخفاء ها يله لاله كه معروف شكوفه در ﴿ آ الانه ﴾ فتح لام ونونله بمعنی لانه كه آشيانه دخی ديرلر میرنظمی بيت چه كوهی درجهان همتا نبودی * كه در بالای او آلانه بودی * برمعناسی دخی قپو خلقه سيدر وبعض فرهنكده سايه معناسنه ده مرويدر ﴿ آ الغده ﴾ ضم لام وسكون غين معجمه ايله تحفة الاحبابده آرغده مرقوملك ايكی معناسيله ده مترادف قدر استاد رودكی بمعنی اول بيت شير آلغده كه بيرون جهد ازخانه بصيد * تا بچنك آرد آهو را وآهو بره را ﴿ آ الغونه ﴾ سكون لام وضم غين وفتح نونله قزلجه كه زنان يوزينه سوررلر كلكونه وفكرد نخی ديرلر استاد منجيك بيت سرخ رويش بالغونه كنيد * روكرا در نبرد كرد زرد * بو معنايه شمس فخری بيت رخسار ز وزكارت با داهميشه كلكون * زانسانكه روی خوبان از رنك آلغونه ﴿ آ الفته ﴾ بوزن ومعنی آشفته ووالـه وحيران معناسنه ده مرويدر استاد لطيفی بيت چودل در آل غم آلفته باشد * همه حال بدن آشفته باشد * فرهنك جهانكيريده بمعنی درويش بی نوا مسطوردر اما بين الناس لاابالی وبی قيد وتكلف معناسنه مستعملدر ﴿ آ الفنده ﴾ فتح فا وسكون نونله بمعنی اندوخته يعنی قزانلمش عربيده مكتسب معناسنه ﴿ آ الكونه ﴾ سكون لام وضم كاف عجميله بمعنی آلغونه مرقوم ﴿ آ النده ﴾ فتح لام وسكون نونله قپوسو رمه سی شاعر ديمشدر بيت كسی كفتار زان خواهنده بودی * بس درخويش را آلنده بودی ﴿ آ الواه ﴾ سكون لام وفتح واو واظهار ها يله اكير ديدكلری كوك كه عربيده وج ديرلر ﴿ آ الوچه ﴾ مصغر آلودر كه خرده اركدر بعض نسخه ده چالی يمشيدركه عربيده انبرباريس ديرلر وبعض فرهنكده كوكم ديدكلری كه بين الناس قراصيا ديرلر ﴿ آ الوده ﴾ آلودن لفظندن اسم مفعولدر بولاشيق وقاريشق وكاهی ملوث معناسنه وكاهی مرتكب معاصی ومناهی معناسنه ده استعمال اولنور نتكم مولانا عرفی بيت مالب آلوده بهر توبه بكشاييم ليك * بانك عصيان ميزند ناقوس استغفار ما معنای اوله يعنی بولاشق معناسنه چغتای لسانده بولقاش ويوقش دخی ديرلر نتكم مير عليشير بيت ناوكی نيننك تيرو پيكانيدن ارتكن توز ايماس * تاكه كونكلومدين كه پران اوتی بولقاش قان انكا ﴿ آ الونه ﴾ ضم لام وواو معروف وفتح نونله آلغونه مرقوم معناسنه بلكه اندن اختصار اولنمشدر ابوطالب كليم بيت كازار شد آلونه كنام ز كل اشك كرديم دوا داغ فراق همدانرا ﴿ آ الوه ﴾ ضم لام وواو معروف واظهار ها يله طوشنجل قوشی كه عربيده عقاب ديرلر بعض نسخه ده قره قوش مرويدر صيادلر قره قوش عقابدن غيريدر ديرلر ﴿ آ اله ﴾ بوزن ناله طوشنجل قوشيدر میرنظمی هروی بيت عقل پيران بكجا ونوساله * كار شاهين نميكند آله ﴿ آ اله ﴾ ضم لام واظهار ها ايله مجمع الفرس ده طوشنجيل قوشيدر آلوه دن مختصردر وله بيت وصلتش خواهد آنكه وآله بود * چون كلنكی كه صيد آله بود * ﴿ آ اليزنده ﴾ كسر لام وسكون يای تحتانی ونون وفتح زاء معجمه ايله اوركك وبدخوی اولان حيوان كه اكثر قاطرده وبعض آتده استعمال اولنور ابوشكور بيت چو آليزنده شد در مرغزاری * نباشد بر دلش ازيار باری ﴿ آ اماده ﴾ اسم

مفعولدر حاضر ومهیا معناسنه میرخسرو بیت تو دادی بدل گنج آماده را * تو کردی
بلند آدمی زاده را * اولمش تمش ودوزلمش معناسنه دخی استعمال اولنور شمس فخری
بیت سرور بهجت ارباب فضل در کیفر * بفر دولت شاهیست دائم آماده ﴿ آمار ﴾
فتح راء مهمله ایله حساب ودفتر معناسنه که آوار دخی دیرلر آمارگیر محاسب معناسنه
اولور ﴿ آماه ﴾ اظهار ها ایله بمعنی آماس شیش که عربیده ورم دیرلر شرف شفروه
* قطعه * شیرکر مالش عدل تو دباغت یابد * کرد نشن ز متراز نیفهٔ روباه بود *
خصمت ارفربهی یافت زمعجون غرور * چه شود فربهی طبل ز آماه بود ﴿ آمخته ﴾ ضم
میم وسکون خا وفتح تاء مثناة ایله آموخته لفظندن اختصار اولنمشدر اوکرنمش
معناسنه کذا فی مجمع الفرس ﴿ آمد ﴾ ایکی معنایه‌در اول اسم مفعولدر ماضیده
وحالده استعمال اولنور کلمش وکلدی دیمکدر ثانی بدیهه ولطیفه معناسنه امیر خسرو
بیت بارها در شدی بمجلس خاص * که نواز ن بدی وکه در قاص * کاه کفتی بشوخی آمدهٔ *
که نمودی بعشوه شعبدهٔ ﴿ آمله ﴾ کسر میم وفتح لام ایله املج دیدکلری دارودر کابلی
نوعندندر اما اندن کوچکدر قبوغی استعمال اولنوب چکردکی آتیلور طب کتابلرنده
قشر املج یا زیلور نوشدارو ترکیبنک جزو اعظمی در ﴿ آمته ﴾ فتح میم ونونله بوزن
امده یغلش اودون بعض نسخه‌ده یاریلوب یاتغه حاضر لنمش اودون یعنی میرزا ابراهیم
الف ممدوده ومقصوره ایله ده روایت ایلمش حکیم سوزنی بیت هزار آمته هیزم همه زکوه
خشك * نهاده اندچوانبار ومن درانبارم * خشك فتحتین ایله مجمع الفرسده نام کوه
مسطوردر ﴿ آموده ﴾ درت معنایه‌در اول نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی آراسته شیخ نظامی
بیت دو خرکه داشتی خسرو مهیا * بر آموده بکوهر تا ثریا * بو معنایه امیر خسرو بیت
دکر باره در جنبش آمد نشاط * بر آموده شد خسروانی بساط * ثانی بمعنی آمیخته
یعنی قارشمش شیخ نظامی بیت بخوی خوش آموده به کوهرم * برین زیستم هم برین
بکذرم * ثالث فرهنك جهانکیریده اینجو ولعل وامثالی جواهرکه اپلکه دیزلمش اوله شیخ
نظامی بیت بر آموده جوهر بعشکین کمند * فروهشته برکوهر آکین کند * رابع بمعنی
پرکرده وله بیت کذارندهٔ طرف کوهر فروش * سخن رابکوهر بر آموده کوش * ودخی
آمودن لفظندن اسم مفعولدر اوکرنمش معناسنه ﴿ آمه ﴾ بوزن نامه دوات معناسنه که
دواتدان وخواسته دخی دیرلر عربیده محبره معناسنه حکیم طرطری بیت ای ترا ثنیك
آمه نی خامه * لوح تعلیم تخته تردست * فرهنك جهانکیریده بمعنی آمتهٔ مرقوم مرویدر
﴿ آمیزه ﴾ کسر میم وسکون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله ایکی معنایه کلور فرهنك
جهانکیریده اول بمعنی آمیخته حکیم سنایی بیت کرد کرده بسی سخن ویزه * نیك وبد خیره
درهم آمیزه * مصدری آمیزیدن اولور ثانی بمعنی مباشرت جماع ﴿ آمیژه ﴾ زاء عجمیله
مجمع الفرسده مرد وموی یعنی قیرغل عربیده کهل دیرلر شمس فخری بیت هرکه با بندهٔ
کان شاه جهان * دارد اخلاص نسبت ویژه * پیرکردد ولی یقین نبود * درجهان رنگ
مویش آمیژه ﴿ آمیغه ﴾ کسر میم وسکون یای تحتانی وفتح غین معجمه ایله بمعنی آمیخته کذا

كذا في فرهنك جهانكيرى ﴿ آنچه ﴾ آنله چه‌دن مركبدر آن اشارت بعيدوچه نه ديمكدر معناى تركيب اولنه ديمك اولور وآني ديمك معناسنه ده كلور شيخ سعدى . بيت آتش سوزان نكند باسپند * آنچه كند دود دل مستمند ﴿ آنسته ﴾ فرهنك ميرزا ابراهيم‌ده كسر نون وسكون سين وفتح تاء مثناة ايله براوت كوكيدر خوشبو مشكك دخى ديرلر وفرهنك جهانكيريده فتح نونله . بوزن وارسته براوتك كوكيدر عربيده سعد ديرلر ضم سين ايله ولسان هنديده موثه ديرلر ﴿ آنكاه وآنكه ﴾ كلاهما بسكون النون وفتح كاف عجميله اول وقت ديمكدر نظام استرآبادى * قطعه * زيمن ويسر وار ستم زفوق وتحت بكند شتم * برين عالى مكان آنكاه كشتم لامكان پيما * هزاران ساله راه لامكان آنكه برون كشتم * زقصر رفعت سلطان دين شد آسمان پيدا * بو بيتلرده اندن صكره معناسى ده استنباط اولنور ﴿ آنكه ﴾ سكون نون وكسر كاف عربى واخفاء ها ايله آن ايله كه‌دن مركبدر اول كمسنه معناسنه وكه ادات حرفيدركه مابعد يني ما قبلنه ارتباط ايچون ايراد اولنور وكاهى اسم استعمال اولندقده بر نسنه نك ذاتنه استدلال ايدر كاهى عربيده اولان مع هذا معناسنه ايراد ايدرلر نتكم مولانا عرفى . بيت با آنكه يقين است كه در كلشن فردوس * صد كل بتهى دستى هر خار فروشند ﴿ آوارچه ﴾ آوار لفظنك تصغيريدر وقت حساب معناسنه ابو المعانى بيت بيك ثواب نيابند غير معصيتم * اكر نظر بكنند آوارچه ام بروز حساب ﴿ آوار ﴾ فتح واو وراء مهمله ايله آمار مرقوم معناسنه در استاد معزى بيت پس ديد بماندست كه ملك ملكانرا * از ندبديوان تو آوار ودفتر * رساله حسين وفايى ده آوار اول دمور خرده لريدركه نعل دلوكندن چقار . بر معناسى دخى وطن ومسكنندن دور اولمش ديمكدر شمس فخرى . بيت شكوه تاج كيان وارث ممالك جم * كه از ممالك آوار كرده است اورا ﴿ آوازه ﴾ فتح زاء معجمه ايله صدا ومقام ايله اوتمق ودخى غيرت معناسنه ابو المعانى بيت چنان شد است برون شهرتش زاندازه * كه رفته است همه آفاق صيت وآوازه ﴿ آواه ﴾ اظهار ها ايله آواز معناسنه دركه آوا دخى ديرلر حكيم اسدى . بيت زمنزل بمنزل همى شد جهان * سبك همچو آواه بكوش ازجهان ﴿ آورچه ﴾ آوارچه مرقومدن مخففدر حساب معناسنه استاد لطيفى . بيت هر آنكو خرمزاج وغرچه باشد * وراچه قول وچه آورچه باشد ﴿ آوردكاه . آوردكه ﴾ كلاهما بكاف الفارسى جنك يرى محل معركه آورد جنكدر كاه وكه اسم مكاندر حكيم فردوسى * مثنوى * نهادند آوردكاهى بزرك * دوجنكى بكردار غنده كرك صف آراى اين لشكر كينه خواه * چنين بست صفهاى آوردكاه * مثال ثانى مير نظمى . بيت كهان مهمان خواست درصبحكه * نهادندروسوى آوردكه ﴿ آورده ﴾ برعلتدر انسانده وحيوانده طرزنق دبنده واقع اولور وله بيت عدوبت چونتوان بخارد سرش * شد آورده دو ناخن كارخوش ﴿ آوره ﴾ سكون واو وفتح راء مهمله ايله بوزن ومعنى آبره قفتان ويصدق ود وشك يوزى وهر نه كه آسترلى اوله لابد يوزى اولور اول يوزه آبره وآوره ديرلر حرفه با ايله واو ميانلرنده تبادل اولديغى شايعدر ﴿ آوله ﴾ سكون واو وفتح لامله بمعنى آبله كسر واو ايله چيچك درقبرجق كه وجود انسانده ظاهر اولور ابو المعانى بيت ز آتش هجرت

چنان جان ودل من سوخته * صد هزاران اوله پیدا شد در سینه ام ﴿ آوه ﴾ فتح واو
واظهار ها ایله بوزن اکه آه دیمکدر حضرت مولا * مثنوی * همچو مجنونی که بشنید ازیکی
که مرض آمد بلیلی اندکی * کفت آوه بی بهانه چون روم * وربمانم ازعبادت
چون شوم * واخفاء ها ایله بوزن کاوه اوج معنایه کلور اول شهر ساوه قربنده برشهر مختصر
اسمیدر ثانی کریچ وکرمید پشوردکلری اوجاق ثالث صدا وندا ایچی معناسنه ﴿ آویخته ﴾
آویختن لفظندن اسم مفعولدر آصلمش معنا سنه ابو المعانی بیت هرکس ازاعمال خود کرنیك
وبد یابد جزا * تونه بینی هر بزی ازپای خویش آویخته * ودخی قصابلرك ات
اصدقلری چنکال وهرچنکال که نسنه آصیلور ودخی اطراف وجوانب معنا سنه ده رسیده
نظردر ﴿ آویزه ﴾ کسر واو وسکون یا وفتح زاء معجمه ایله آویخته مرقوم معنالریله متراد فدر
وبمعنی کوشوار یعنی کوپه که قولاغه طقورلر مولانا هاتفی بیت در نظم من در تمام جهان
شد آویزهٔ کوش شاهنشهان ﴿ آویژه ﴾ زاء فارسیله بمعنی کوشوار کوپه که ایاقلی اوله
لواحد من الشعراء * رباعی * ای از تومرا کوش برودیده تهی * خوش آنکه زکوش پای در دیده
نهی * تو مردم دیدهٔ نه آویژهٔ کوش * ازکوش بدیدا که در دیده بهی * ودخی اوزم
وخرما صالقملری وقواق وسکوت اغاجلرنده صالنان نسنه لر وامثالنه دیرلر ﴿ آویشه ﴾
کسر واو وسکون یای تحتانی وفتح شین معجمه ایله براوتدر قوریدوب بعض ترکیبه جزو
ایدرلر آویشن مرقوم کبی ترکیده ککیك اوتی دیرلر طبیب یوسفی * قطعه * آویشه خوری
چونیم مثقال * بیرون بره ازتن توبلغم * نیکو بوداز برای معده * قوت یابدا زوجکرهم فارغ
کندت زدد سینه تشویش سپرز را کندکم ﴿ آه ﴾ کلمهٔ عذا بدر شدت وغضب وغم ومحنت
اصابتنده استعمال اولنور یعنی مشغوف ومعلول ومریض ومجروح اولانلرك درونندن
خروج ایدن صوتدر واهل دردك الم وغم وغصه دن دردناك نفسیدر ﴿ آهازیده ﴾
فتح ها وکسر زاء معجمه وسکون یای تحتانیله ﴿ آهته ﴾ سکون ها وفتح تاء مثناة
واخفای ها ایله ﴿ آهخته ﴾ فتح ها وسکون خاء معجمه ایله کلهم بمعنی کشیده یعنی مذکور
اوج لغت قلج کشیده وشمشیر کشیده وآته قولان چکمك وعمارت طولانی وهرنه یرده که
چکمك تعبیری صحیح اوله آنلرده استعمال اولنور حکیم اسدی * مثنوی * براهخت
خرطوم فیل از زره * به پیچید وچون رشته برزد کره * بکزرش چنان کوفت زخم درشت
کش اندر شکم ریخت مهره زپشت ﴿ آهانه ﴾ فتح ها ونونله مطلق دپه کرك انسان وحیوانات
کرکسه طاغ دپه سی اولسون مثالی شمس فخری بیت برسرد شمن کند قهر تاروز وغا
مغفرش چون مهر بر تابیده بر آهانه را ﴿ آهسته ﴾ فتح ها وتا وسکون سین ایله
تأنی وتدریجله حرکت وعجله سز ایش ایتمك مولانا صائب بیت بساغر نقل کرد از خم
شراب آهسته آهسته * برآمد از پس کوه آفتاب آهسته آهسته * ونرم وملایم طوتمق
معناسنه حکیم سنفایی بیت آهسته صبا دست دوان پیرهن انداز * یك کل زکریبانش
بدزدو بمن انداز ﴿ آهن پایه ﴾ لفظ مرکب اولدوغی ظاهردر کباب شیشی نك ایاقلری که
اوزرنه کباب چویررلر اما مجمع الفرس ده باء موحده ایله جیا زه معناسنه درکه اسادوهان در

٩٠

اساودهان دن دخی دیرلر اآهنجه فتح ها وجیم وسکون نونله دموز چنبرکه بعض نسخه لرده
ایدرلرود حی جلا هلوك متوت دیدكلری كنار كیر دموری اثیرالدین اخسیكتی * قطعه *
ز تشریف صاحب بکویم که من * بفریادم ازصاحب مخزنش * توخود حله کیر بر قد حور
ببغداد خلد برین معدنش * زآغاز جبریل آهنجه کار * بفرجام ادریس باکوزنش *
امامشکلاتده آهنجه هو الرسن الذی یجربه الغزل حالة المسح فی الصخر وغیرها مسطوردر
اآهنه فتحتینله آهنجه مرقوم معناسنه در معنای اولنده مثا عرد یمشدر بیت
بند عشقش رفتنم ازخودا کرمانع مشله * درد آه حسرتم بر کردن دل آهنه * بو بیتدن
فهم اولنورکه مجرملرك کردننه اوردقلری دموراوله اسم عام اولمقله جائزدر اآهوبره *
وآهوون ایکیسیده جیران یاوریسی که آهو کیك وبره قوزیدرون دخی بره معناسنه
ابوالمعانی بیت آهوبره صیاد فریبست دو چشمش * آهوی خطا زان همه افتاد بصحرا *
اآهیانه کسرها وفتح یای تحتانی ونونله دماغك بالاسنده اولان کوك که عربیده قحف
دیرلر اآهیخته کسرها وسکون یای تحتانی وخاء معجمه وفتح تاء مثناة ایله آهخته
مرقوم معناسنه شمس فخری بیت خسرواصاحبقرانا صفدرا * یعنی تیغ انتقام آهیخته
اآهنیابه فتح ها وسکون نون وفتح یای تحتانی بعده باء موحده مفتوحه ایله
خمیازه معناسنه که دهان درن واساوفارشه دخی دیرلر کذافی فرهنك جهانکیری اآیده
سکون یای تحتانی وفتح دال ایله صیزندی صو اولسون غیری اولسون عربیده ترشح
معناسنه اآیشته کسریای تحتانی وسکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله اآیشنه
تاء مثناة یرینه نونله اآیشه کسریای تحتانی وفتح شین واخفای ها ایله اوچیده فرهنك
جهانکیریده ایکی معنایه در اول جاموش معناسنه ثانی جاپلوس ایتمك معناسنه در مثال معنی
اول میرنظمی بیت بعیب مردمان دیدن مکوشی * مسازی آیشه باچشم کوشی اآینده
فتح یای تحتانی وسکون نونله اسم فاعلدر کلیجی معناسنه اآینده ضم یای تحتانی
وسکون نون ایله بیهوده کوو پریشان کفتار وضبکسر معنا لرینه میرنظمی بیت نشین
باعاقلان وکاردانا * که آینده سخن نشنیدن اولی اآییژه کسریای اول
وسکون ثانی وفتح زاء فارسیله شراره آتش معناسنه ابوالمعانی بیت زاتش غم رفته
آییژه باوج آسمان * سرزده طوفان آتش از تنور سینه ام اآپیشه کسریای
اول وسکون ثانی وفتح شین معجمه ایله آیشه مرقوم معناسنه میرنظمی بیت درافعال نکو باشی
همه کار * بمردان آپیشه کردن بود عار اآپینه وآینه کلاهما معروف که عربیده
مرآت معناسنه شیخ سعدی بیت تامل درآپینه دل کنی * صفایی بتدریج حاصل
کنی * حکیم اسدی بیت تنت آپینه ساز هردو جهان * ببین اندر وآشکار ونهان *
انجق فرقلری نظمده وزن اقتضا سنجه اولور مع الیا * اآی آمدن لفظندن صغیه
امر ووصف ترکیبدر مولانا جامی در نعت شریف بیت کرده نعلین جلالت در پای *
ازدر خانه خرامان بدرآی اآبادانی معمور مکان معناسنه آخرنده که یای نسبتدر
عمارته منسوب اولان مکان ویای وصفیه دخی اولور اآب آشامی ایچه جك صو

آى

دیمکدر اضافتله یعنی آب آشامه مضاف اولور آخرنده کی حرف یا صفت ایچوندر میرنظمی
بیت اکرساقی می نابش نیارد * بجایش آب آشامی بیارد ﴿ آباء علوی ﴾ یعنی
کواکب سبعهٔ سیاره کذا فی شرفنامه ﴿ آب زندکانی ﴾ یعنی آب حیات لفظ مرکبدر
بر جزؤی آب اولدیغی ظاهر و بر جزؤ بیله زندکی در و بر جزؤ بیله الف ونوندر که زندکینك
یاسی حرف نسبتدر والف ونون نسبتی تأکید ایچوندر میرنظمی بیت حیات افزای نطق
جاودانی * لطافت بخش آب زندکانی ﴿ آب سردی ﴾ روزکاردن صوغمش صو
صوقلغنه منسوب صو دیمك اولور ﴿ آبی ﴾ کسر با ویای معروف ایله اوچ معنایه در اول
ایوا دیدکاری معروف میوه در عربیده سفرجل دیرلر حکیم سنایی بیت چرا بریك زمین
چندین نبات مختلف روید * زنخل ونار وسیب و بید چون آبی وچون زیتون * ایوانك
اوزرنده اولان غباری نوخط محبوب عذارینه تشبیه ایتمشلردر تنکم مولانا امیدی
* مثنوی * آبی که بود بر و غباری * نوخط ذقنی بود زیاری * کردر برقان فتاده باشد *
بس روبه بهی نهاده باشد * بر آدی دخی به در کسر باء موحده واظهار ها ایله معنای
ثانی اوردکدر که مرغ آبی دخی دیرلر صوده تعیش ایتدیکیچون ثالث بر نوع ایری وآبدار
اوزمدر ﴿ آتش فارسی ﴾ وجود انسانده ظاهر اولور بر علتدر عربیده نار فارسی دیرلر
کتب طبیه مسطوردر که نار فارسیله حمره بر علت اوله اما بعض اطبا خصوصا متأخرین
ایکی مرضدر ماده لری بر اولمغله بر برلرینه قریبدر سببی هیجان صفرادر علت مزبوره آتشلك
دیدکاری علتدن غیریدر صفراء متعفن اولوب خرده قبرجقلر ظهور ایدر صاروزنك اولور
صاحبی اکثر زمانده حرارتده اولوب سوزناك وشدید چرکی و وجعی وصاری صویی
قیناویوب دوکیلور دکدیکی یرده غیری قبرجقلر ظاهر اولور علت شدید اولدیغنه استاد
دیمشدر * قطعه * دل بین که مراغم که مهمان آمد * وز عشق که بر سرم طوفان آمد *
از آتش پارسی روانسوزتراست * این عشق که از خاك خراسان آورد * بعض فرهنکلرده
نمله یعنی اوچق معناسنه مذکوردر حکیم خاقانی حضرت حضره خطابا دیمشدر بیت
دیده مرا کرفته لب آتش فارسی زتب * نطق من آب تازیان برده بنکتهٔ دری ﴿ آتشی ﴾
آتشه منسوب نسنه لره وکاه یای وصفیه ایله آتش صفت معناسنه حدت طبع وتند
وتیز مشرب اولان آدمه دیرلر میرنظمی بیت جهان سوختی تاکی این شعله پوی *
مشو آتشی ای شهی تند خوی ﴿ آدمی ﴾ بویا دخی کاه نسبت وکاه صفت استعمال
اولنور میرنظمی بیت ندیده کسی اینچنین مشربت * پری صورت وآدمی
طینتت ﴿ آرای ﴾ فتح راء مهمله ایله آراییدن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی
اولور انجمن آرای وجهان آرای کبی طالب آملی بیت زدم خوش درجوانی برطریق
معصیت پایی * کنون در بزم طاعت نیست چون من مجلس آرایی * بو بیتدن اسم فاعل
اولمق استنباط اولنور ﴿ آری ﴾ کسر راء مهمله ویای معروفله جوابده بلی واوت دیمکدر
عربیده نعم معناسنه مولانا عرفی بیت اقبال کرم میکزد ارباب همم را * همت نخورد
نیشتر آری ونعم را * وله در تعریف اسب بیت بیراست وعلی بجوش زان فزوده ام * آری

آری بو دعایت پیر علیل فرض ق اآری ع فتح راء مهمله ویای مجهول ایله دیش دیبی
آره مرقوم معناسنه ودخی آلجی معناسنه ده مرویدر ق اآزادی ع فتح زاء معجمه وکسر
دال مهمله ایله ایکی معنایه در اول بی قید اولمق ثانی حمد و شکر معناسنه بو ایکی معنایه
حکیم فردوسی بیت هم آزادی تو بیزدان کنیم * همی پیش آزاد مردان کنیم ق اآزمای ع
آزمودن لفظندن اسم مصدر در آزمایش کبی کاهی صیغه امر ووصف ترکیبی استعمال اولنور
ق اآسانی ع فتح سین مهمله ایله اوچ معنایه در اول راحتلک معناسنه مولانا عرفی بیت
ز دیده رفتی ومردم همان نفس فریاد * که بی تو مردم وآنکه چنین باسانی * وله بیت
طلب تو جرعه ده باده دل آشوبی * غم تو شانه کش طره تن آسانی * ثانی ضد دشوار در
آخرنده کی یا یای مصدریه طالب آملی بیت قفس برین دل چون صعوه نشکنی هر چند *
همای قدس بدام آوری باسانی * ثالث خواب وآسایشه دیرلر معنای اول ایله بو معنا
یه بو بینه قریبدر حکیم سنایی بیت روز بیکاری و شب آسانی * یلدزسی بو صورو سلطانی
ق اآسای ع ایکی معنایه در اول آساییدن لفظندن صیغه امر وو صف ترکیبدر ثانی
ادات تشبیه در فلان آسای فلان کبی حکیم خاقانی بیت صبحدم چون کله بند داه
دود آسای من * چون شفق در خون نشیند چشم شب پیمای من ق اآستانی ع آستان
قپواشکی در آخرنده کی یا حرف کاه نسبت وکاه صفت اولور وکاهی وحدت استعمال
اولنور طالب آملی بیت سری چون نقش پای دوست با افتادکان دارم * ازان بر آسمانی
بر کزیدم آستانی را ق اآسمانی ع بویا و صفیه در آسمان کبی اولان معروف رنکدر هر نه
اولورسه تشبیها استعمال ایدرلر بو محلده خاطر پرفتورم بو ترکی بیت لایح اولمغین ثبت اولندی
بیت هوای سنبلیله سیر سنبلزار اعلادر * زمینی آسمانی کوستر اوزکه تماشادر ق اآستی ع
سکون سین وکسر تاء مثناة ایله آستین لفظندن ترخیم اولنمشدر حکیم خاقانی بیت روح الله
ارز آستی مریم آمدست * صد مریمست روح ترا اندر آستین * ابو المعانی بیت دستبوس
اونباشد تا نصیب بندکان * ساعد سیمین خود دارد نهان در آستی ق اآسنی ع سکون سین
وکسر نونله قومه عورت که وسنی وآسی دخی دیرلر کذا فی لغة المعتبره ق اآسی ع کسر
سین مهمله ایله قومه عورت یعنی بر آدمک ایکی یا اوچ عورتی اولور بو برینه قومه دیرلر
ابو المعانی بیت درجهان راحتی نمی یابد * هر کسی شوی آسی می باشد ق اآشتی ع
سکون شین معجمه وکسر تاء مثناة ایله بارشمق که عربیده صلح دیرلر مولانا هاتفی بیت کرکارشود
باشتی دیر * زان پس منم وسنان وشمشیر * مولانا عرفی مقابلی ایله ذکر ایتمشدر بیت
جنک آتش آشتی آتش مدارا آتشست * خوش سروکاری از آن بد خو مرا
ناآتشست ق اآشکوی ع سکون شین معجمه وضم کاف عجمی و واو معروف واظهار
یا ایله قصر وچار طاق وعالی مکان معناسنه استاد دیمشدر بیت تویی که از غرف
آشکوی طارم چرخ * نزول یافت بایوان حد تو تنزیل ق اآشنای ع اظهار یا ایله
آشنا معناسنه در ق اآشنایی ع یای مصدریه ایله بلشلک معناسنه اولور خواجه
سلمان بیت دلت را با غم عشقت بمعنی آشنایی ده * که تن را آشنا کردن نمی شاید درین

دوریا * آشنای ثانی سیاحتدر آفتابی سایبان یعنی کولکه لك مولانا وحشی پیش روی تو آفتابی زلف * زیر زلف تو سایه پرورکل آلای بوزن بالای بمعنی آلوده شدن طالب آملی بیت لبش کاهی بخواهش لقمه آلای * ولی در زیر لب لخت جکرخای آلنی سکون لام وکسر نون ایله قپو سورمه سی میرنظمی بیت وصف عدل حکومتش این بس * نیست حاجت بالنی درکس آلوی دشتی کوکم دیدکلری طاغ یمشی بعض یرلرده الج که عربیده زعرور دیرلر بر نوع طاغ یمشیدر آلی بالی کراس که آلوبالو دخی دیرلر نعمة الله فشنه دردیمش آمانی صغنق معناسنه ودخی دار الحربدن استیمان ایله اسلام دیارینه کلان کفره که عربیده مستأمن دیرلر بعض نسخه ده خراجکذاره دخی دیرلر ابو المعانی بیت بدور دولت تو هیچکس نرنجید ند * حسود جاه تو هم میشد ند آمانی آمای سروری کاشی مجمع الفرسده بمعنی آراینده وساخته کننده یعنی دوزوب قوشیجی دیمك اولور دیمش شیخ نظامی بیت کواکب را ز قدرت کارفرمای * طبایع را بصنعت کوهر آمای * وآمودن لفظندن صیغهٔ امر اولور بیارای وساخته کن معناسنه کذا فی فرهنك جهانکیری آموی ضم میم وواو معروف واظهار یا ایله ترجمه سی مرور ایدن آمو معنالریله مترادف در شاعر دیمشدر بیت درجهان تراکه آب چشم منست * آب آموی در نمی کنجد آنکاهی * وآنکهی اولوقت واند نصکره معناسنه ده استعمال اولنور کمال اسمعیل بیت ترك بدی مقدمهٔ فعل نیکی است * کاول علاج واجب بیمار احتماست * خودنفی باطل اول لفظ شهادتست * کاول اعوذ وانکهی الحمد والضحی ست آوای آواز معناسنه اوا دخی دیرلر بویا حرفی جای وامثالنده اولان یا کبیدر حذف اولنسه معنایه خلل کلمز آوردنی واوك فتحیده وضمی ده جائز هدایا وارمغان وپیشکش معناسنه آوردن کتور مکدر آخرنده یا حرفی لیاقت معناسنه در خوردنی وپوشیدنی کبی مولانا هاتفی بیت زآوردنیهای شاهانه نیز دران عرضه که بردبسیار چیز آوری بوزن داوری آور مرقوم معناسنه در آخرنده کی حرف یا نسبی در محمد هندوشاه صحاحده وسروری مجمع الفرسده بمعنی صاحب یقین درست یعنی اعتقاد پاك صاحبی دیمشدر ابو شکور بیت کسی کو بمحشر بود آوری * ندارد بکس کینه وداوری آهستکی کاف تصغیر ویای مصدریه ایله نرملك وتأنی ایتمکلك آهن سای دمورازیجی معنای ترکیبی در مراد اکه دیمکدرکه دمور واکه لرلر سای سایید ندن اسم فاعل صیغه سیدر ابو المعانی * قطعه * دلت زآهن سردنی سخت تر * چرا بند هرکز نکرد داثر * چو آهن سای در دست حداد * بتدریج باشد دروکارکر آهوای سکون ها وفتح واو معروفله نهر جیحون کنارنده معروف بر شهر اسمیدر آهوری ضم ها وواو مجهول وکسر راء مهمله ایله خردل معناسنه در ترکیده قچی وهندولسانده راسی دیرلر مولانا شهاب طلحه درصفت اسب بیت وقت برجستن چو آهو پیست تند * که برفتن چو آهو دست تیز آیینهٔ اسکندری اسکندر ذو القرنینه منسوب اولان آیینه در حکما علم حکمتله تصنیف ایلمشلر ولب دریاده بر میل اوزرینه وضع

٩٧ وضع ایلمشلرکه دریادن کلن کیملر بو زمیلدن زیاده یردن ایچنده کوریلوردی و ایچنده اولان دوستمیدر ویاخود دشمنمیدر معلوم اولوردی تصنیفی حکیم ارسطویه نسبت ایدرلر ومجازا باده طلو جامه ده دیرلر خواجه حافظ . بیت آیینهٔ سکندر جام جمست وبنکر * تا بر تو عرضه دارد احوال ملك دارا ﴿ آیینهٔ چینی ﴾ جوهردار فولاددن دوزلمش بر آیینه در خاصه سی اولدیغنه طبیب یوسفی دیمشدر * رباعی * آنرا که رسد ازمرض لقوه گزند * باید که بیاد دارد ازمن این پند * آیینهٔ چینی بنظر آورده * درخانهٔ تاریك نشیند یکچند بو رباعی نك مضمونی برکسنه لقوه مرضنه مبتلا اولسه لقوه اغزی اکلمکدر آیینهٔ چینی یه برقرا ١٢ کواوده اوتوروب برازایام نظر ایلدیکدر ﴿ باب الالف المقصورة المفتوحة مع الالف ﴾ ﴿ ابا ﴾ اصطلاح فردوسی ده بعنی با معناسنه الف زیاده سیله شهنامه ده چوق محلده ایراد اولنمشدر بوقولی مؤید شهنامه ده بیت ابا شهریاران لشکرشکن * چها باخت این روز کارکهن وله بیت روم خیمه برطرف جیحون زنم * ابا دشمنان دست درخون زنم * کتاب محمود یده و مجمع الفرس وشرفنامه ده بو معنایه روایت اولنمشدر ﴿ ابرکابشا ﴾ فتح باء موحدهٔ اولی وکسر ثانیه وکاف وشین معجمهٔ مفتوحتین ایله خانهٔ عنکبوت معناسنه کذا فی مجمع الفرس ﴿ ابرکاکیا ﴾ بوزن ومعنیٔ ابرکابشا کاف اول عجمی وثانی عربیله درکذا فی المجمع بو معنانی مؤید استاد لطیفی بیت دلیل توا بریست پوشای حق * نه سستیست همچون ابرکاکیا ﴿ ابستا ﴾ ممدودده ذکری مرور ایدن آبستا معناسنه در خسروانی بیت چو کلبن ازکل آتش نهاد عکس افکند * بشاخ او بزد راجشد آبستاخوان ﴿ ابوخلسا ﴾ ضم باء موحده وفتح خا وسین وسکون لام ایله اعشابدن براوتدر شکاردخی دیرلر ﴿ ادهجا ﴾ سکون دال مهمله وکسر ها وفتح جیمله چهره معناسنه کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ ارسطولونیا ﴾ قرغه دوکلکی دیدکلری داروردر میر نظمی بیت با ابوخلسا ارسطولونیا * طبع بددرا برنمی باشد دوا ﴿ اردهٔ خرما ﴾ سکون را وفتح دال مهملتین ایله چنکل خرمادر کذا فی شرفنامه ﴿ ارغا ﴾ سکون را وفتح غین معجمه ایله ارمق معناسنه در ارغاب وارغاو دخی دیرلر شاه داعیٔ شیرازی بیت بردورخسارش دوارغا ازدوچشم * رفته ازدست خیالش خواب چشم ﴿ ارمیا ﴾ سکون را وکسر میم وفتح یای تحتانیه بنی اسرائیل پیغمبرلرندن بر پیغمبر ادیدر الف مضمومه ایله ده مرویدر ویای مشدده ایله ده تجویز اتیمشلر شیخ روزبهان قدس سره العزیز قسمیه لرنده بیوررلر بیت بلطف مشیت بپیمبر رفعت ادریس * باب دیدهٔ نوح وبحلم ارمیا ﴿ ازا ﴾ فتح زاء معجمه ایله مصطکی ساقزکا نقله صاحب وسیلة المقاصد بو معنایه میر نظمی . بیت به پیش بزرکان مشو ژاژخا * مکن دردهن هرسخن را ازا ﴿ اژدرها واژدها ﴾ کلاهما بزاء الفارسی اصلی اژدردرها والف الحاق ایدوب اکثریا جمع صیغه سیله استعمال ایدرلر لکن جمع دکلدر درت معنایه کاور اول غایت بیوك یلاندرو دیرلرکه یلانك عمر طبیعی سی بیك ییلدر آفت ایرشمیوب یاشسه قجه اژدر اولور وایا قلری چقار وکال اسمعیل . بیت کنج را برسر اکر رسم بود اژدرها * کنج حسنی وترا زلف چو ثعبان برسر * بو معنایه شمس فخری بیت شیردر بیشه اژدها درکوه * بفکند ازنهیب تیغ تو یشك * خواجه سلمان بیت مراد

وكام دنیاوی بمضرجوزن زهرمار آمد * ز بهر زهر هر ساعت مرو در كام اژدرها * ثانی
مرد شجیع ودلاور وخشمكین بوایكی معنایه استاد دیمشدر بیت شه چو در رهكذر بلارا
دید * اژدها شد چو اژدها را دید * ثالث حكیم فردوسی شهنامه‌ده پادشاه ظالم
معناسنه عموما وضحاكه خصوصا دیمشدر بیت بدا نست كان خانه اژدهاست * كه جای
بزركی وجای بلاست * وله ایضا بیت بران محضر اژدها ناكزیر * كواهی نوشتند برنا
وپیر * بومعناده اصلی اژدها كدر تخفیفا كافی حذف ایدوب اژدها دیرلر رابع علم
سنجق یعنی سنجاغك باشنده‌كی اكثر اژدها پیكر اولدوغندن در خواجه سلمان بیت
اژدهای علم عزم ورا بهر عدو * عقرب از پیش دوان نیش در دنبال است * وشاعر دیمشدر
بیت كشاده دهان اژدهای علم * كه شیر فلك رادرا رد بدم * كاهی سنجاغه دخی دیرلر
سیف اسفرنكی بیت در سایهٔ اژدهای رایت * روید بدل كیا مارتم ﴿ ازدست پزا ﴾
وازدست فزا ﴾ ایكیسیده مترادف المعنی در ایكی معنایه‌در اول ساج اوزرنده پشن بوفقه
اتمك اشكوه دخی دیرلر ثانی نشان حكم پادشاهی كه بركمسنه‌یه خراج وتكالیفدن معافیت
ایچون ویرورلر كذا فی التحفه ﴿ ازیرا ﴾ كسر زاء معجمه وسكون یای تحتانی وفتح راء
مهمله ایله از برای آن دیمك معناسنه‌در حضرت مولانا بیت بكودل را كه كردغم نكردد *
ازیرا غم بخوردن كم نكردد * كاهی الف اولیی حذف ایدوب زیرا دیرلر تركیده دخی بو
معنایه استعمال ایدرلر حكیم اسدی بیت ازیرا كه پیلان دیگر بكین * بران سوی كشتند
دوندارکین ﴿ اسا ﴾ فتح سین مهمله ایله الف ممدوده‌ده ذكری مرور ایدن آسا معناسنه‌در
استاد ابوالفرج رونی بیت عزم وجزمش بجنبش وبسكون * آسمان وزمین اسابا شد
﴿ استا ﴾ سكون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله فرهنك جهانكیریده ولایت رستمدارده
برقلعه اسمیدركه متانت وحصانتده تمام شهرتی واردر ﴿ اسما ﴾ نام كریمهٔ حضرت
امیرالمؤمنین ابوبكرالصدیق رضی الله تعالی عنه وابنته والدهٔ مكرمهٔ عبدالله بن زبیردر
رضی الله عنهما ودخی نام زوجهٔ حضرت حسن المجتبی بن حضرت علی المرتضی در رضی الله
تعالی عنهما ودخی شرفنامه‌ده برعورت اسمیدركه اسمعیل نام بركمسنه‌نك معشوقه‌سی ایدی كه
اسما بنت اسما دیرلردی حكیم خاقانی بیت سخن بهست كه ماندزما درفكرت * كه یادكار رهم
اسمانكوتر از اسما * بواسمانك بری جمع اسمدر وعربیده منربون اسما حقنده لواحد من الشعراء
بیت فقالت لی ای اسمعیل صبرا * فقلت لها ای اسماعیل صبری ﴿ آشنا ﴾ سكون شین معجمه
وفتح نونله مجمع الفرسده كوهرذی قیمت معناسنه مذكوردر ﴿ افدستا ﴾ سكون فا وسین وكسر دال
مهملتین وفتح تاء مثناتله لفظ مركبدر برجزوی افد در عجب معناسنه وبرجزوی بلا منتادر ستایش
معناسنه كه مدح عجب دیمك اولور استاد دقیقی بیت جز از ایزد توام خداوندی * زان كنم
از تو بردل افدستا * صحاح الفرسده كلمهٔ پهلویست بمعنی شكفت ستایش مسطوردر
وشمس فخریده بومعنایه نقل ایدوب بوبیتی نظم ایلمش بیت بدین كتاب اعانت نمود طبع مرا
كه جمله بندكی شاه راست افدستا ﴿ افندستا ﴾ زیادهٔ تا ایله دخی مجمع الفرسده معنای
مذكورده مسطوردر ﴿ افرا ﴾ سكون فا وفتح راء مهمله ایله فرهنك جهانكیریده بمعنی آفرین كه

كه افرای دخی دیرلر فی افردستا ع فتح فا ودال مهمله و تاء مثناة وسكون را وسين مهملتين
ايله هر اوزون نسنه نك اوجی منان دپه سی و نيزه و اوق وخنجر وچوالدوز وايكنه اوچلری
و دخی عمارت عاليه وطاغ دپه سی و بونلرمثللو نسنه لره ديرلر مير نظمی على الاطلاق ديمشدر
بيت نباشد مرد عاقل در طمع خام * افردستا بناشد جای آرام فی افسا ع سكون فا وفتح
سين مهمله ايله افسونكر يعنی افسون ايديجی شيخ نظامی بيت فسونكر مار را بكرفت
در مشت * كمان بردم كه ما را فسای راكشت * حكيم نزاری قهستانی بيت آرزوميكندم
تا كه شبی زلفينش * حلقه دركردن خود كرده چو مار افسایی فی آقا ع فتح قافله بزرك معناسنه
تركيده اغا ديدكلريدر خوار زميلو اداسيدر شاعر ديمشدر بيت بشنيدم شبی آقا شاپور
كشته در مجلس شهی مأمور * ملا طرزی بيت ناكهان درشبی آقا طفلی * كشته از قبض
وامتلا رنجور فی اكرا ع سكون كاف فارسی وفتح راء مهمله ايله ارشته كبی برنوع طعامدر
لكن شوربا دكلدر حكيم شيرازی بيت بباید خوردنی هرچه خفيفست * اباقليه واكرا
لطيفست فی اككرا واكارا ع كلاهما بكاف الفارسی اول بسكون الكاف الثانی وثانی
باللام عاقرقرحا در لسان يونانيده قوزيون ديرلر فی الف استوا ع يعنی خط استوا كه
عربيده محور ديرلر كذا فی المحمودی حكمای رصد قتلرنده برخط موهومدر وسط السماده كه
براوجی قطب شمالی و براوجی قطب جنوبی يه متصلدر اما اقاليمده خط استوا ديدكلری غيريدر
ارتفاع شمس واستواء معدل النهاری بر ولايتك اول خط استوادر كه شمس اول خطه
ايرشدكده ليل ونهار مساوی اولور اول حالتدن صكره سير شمسه ارتفاع دينلمز بلكه زوال
دينلور اكرچه حرارت شمس وضيای نهار زياده اولور كذا فی مواقف المواليد فی الف باتا ع
تحتهٔ اولدن عبارتدر كذا فی شرفنامه فی الاساندرا ع نام اسكندر ذوالقرنين در لفظ
يونانيدر كه اسكندرانك معربيدر كذا فی فرهنك جهانكيری فی الوا ع سكون لام وفتح واو
معروفله رستم زالك نيزه داری اسميدر حكيم فردوسی * مثنوی * يكی كابلی بود الوا بنام
صيلك تيغ كين بركشيد از نيام * بجا نيزهٔ رستم اوداشتی * پس پشت او هيچ نكذاشتی *
وهمزهٔ مكسوره ايله صبر معناسنه در فی اميا ع سكون ميم وفتح يای تحتانيله مجمع الفرسده
كيسه وهميان معناسنه در مير نظمی بيت تمنای وصال خوبرويان * خيال خواب
بر اميا فراغان فی انا ركيوا ع كسر كاف فارسيله خشخاش قوزاغی كه كوكنار دخی ديرلر
وله بيت ندارم باده چون كوكنار جويم * انار كير ابجای كل بيويم فی آندا ع سكون نون
وفتح دال مهمله ايله اوج معنايه كلور اول صمانلی بالچق كه كهكل دخی ديرلر شيخ سعدی بيت
درم بجور ستانان زر نسبت ده * بنای خانه كنتا ن اندو بام قصر اندا * كمال اسمعيل
بيت بخون ديده همين بسرشند حسود توخاك * بدان هوس كه كلی سازد آفتاب
اندای * اصح بودر كه صوا اوله زيرا صواجيه اندايشكر ديرلر ثانی غيبت معناسنه
يعنی بركسنه نك غيبتنده عيوبين سويلمك شيخ سعدی بيت بسمع رضا مشنو اندای كس
چو كفتند باری بغورش برس * ثالث روپای صالحه يه ديرلر استاد رودكی بيت
پاندا نمودند خستور را * بديدان سراپا همه نور را * عربيده شبنم معناسنه در ندا

دخی دیرلر ق اندام دانا ع حواس خمسهٔ ظاهره که سمع و بصر وشم ولمس و ذائقه در میرنظمی بیت چنان بروی اثر کرد دست سودا * که مختل شد همه اندام دانا ق اندروا ع سکون نون وراو فتح دال مهملتین و واو ایله آویخته وسرنکون که اندر وای ودر وای دخی دیرلر خلاق المعانی بیت ای که از هرسرموی تودلی اندر واست * هرسرموی تراهردوجهان نیم بهاست فرهنك زفانکویا که معتبرات کتب لغت فارسیه دندر آنده حاجت معنا سنه ده روایت اولنمشدر اندر بایست وبایست ودر واو نیاز و بضم التائین تانك وتلنه دخی دیرلر کذافی مجمع الفرس ق انقردیا ع سکون نون وراء مهمله وفتح قاف ویای تحتانیله اعشاب قسمندن سوسن هندی ذر بحرالغرائب صاحبی بلادر معنا سنه نقل ایلمشدر ق انکروا وانکرزوا ع کلاهما بسکون النون وفتح الکاف العجمی اول راء مهمله ثانی زاء فارسیله قیون وکچی آغیلی خراسانیلر لغتی در وفرهنك قاضی ظهیرده ضم الف وضم کافله منقولدر ق انکشت نما ع غایت مشهور ومعروف دیمکدر عربیده مشار الیه بالبنان معناسنه خواجه حافظ بیت ای که انکشت نمایی بکرم درهمه شهر * وه که درکار غریبان عجبت اهمالیست ق انکشتوا ع سکون نون وکسر کافله انکشت کومردر ولفظ واطعام معناسنه در معنای ترکیب کومرله بشن اتمك اولور کذافی مجمع الفرس ق انوپا ع ضم نون و واو مجهول وفتح باء فارسیله لسان الثور دیدکلری اوتدر که اختیارات بدیعی ده بیان اولنمشدر اما فرهنك جهانکیریده مذهب کبران معناسنه مذکوردر ق انوشا ع ضم نون و واو مجهول وفتح شین معجمه ایله مذهب وملت کبران حکیم خاقانی بیت روم خدمت کنم دردین عیسی * برآرم برنمس وزنار انوشا ق آوا ع ممدوده ده ذکری مرور ایدن آواکبی آواز معناسنه در حضرت مولانا قدس سره بیت ای شمس تبریزی بکو سر شهان شاه جو * کورنك وبوی کفتکو از شمس بشنواین آوا ق عربیده صدا وچغتای لسانده ایناب دیرلر نتکم خیر الابرارده بشنجی مقالده حاتم طی لسانندن نقل ایدر بیت دیدی بیرکون قیلییان چشن عام * ایناب ایدیم بادیه اهلین تمام ق آورا ع سکون واو وفتح راء مهمله ایله حصار معناسنه در ابن یمین بیت زعدو در خود بود در حصن هفت اورای چرخ * آن کشد از دست حیدر ما للئ خیبر کشید ق اوغا ع سکون واو وفتح غین معجمه ایله فرهنك جهانکیریده بمعنی باد یعنی هوا مذکوردر ق اوینا ع کسر واو وسکون یای تحتانی وفتح نونله عصار معناسنه یعنی صقندی اصتاد لطیفی بیت تراکه کرامتد اصل دنیا * خوش آید از انکور خوش اوینا کسر واو وسکون نون وفتح یا ایله اونیاد نخی مرویدر ق ایا ع حرف ندادر تفصیلی مقدمه ده مذکوردر ق ایها ع سکون یای تحتانی وفتح ها ایله فراغت معناسنه ابو المعانی بیت ایها کنند از جور بکفتند ولیکن * عشاق همین طالع مسعود ندارند ق مع الباء * ابرسیراب ع یاغمورلی بولت که نافع اوله مولانا جامی بیت ابرسیرابی تف دیده لبان * خوان خرسنده دوزی طلبان * ق اتروب ع سکون تاء مثناة وضم راء مهمله ایله برعلتدر وجود انسانده ظاهر اولوب جلد انسانی تباه وآواره ایدر لسان هندیده رد دیرلر کذافی المحمودی ق ابو العجب ع شعبده باز وکنیهٔ بازیکر ایضا منه ق ابوتراب ع کنیهٔ حضرت امیر المؤمنین

أب

امیر المؤمنین علی بن ابی طالب کرم الله وجهه ایضا منه ادب معروف اکرچه لفظ
عربیدر لکن فارسیده استعمالی بغایت شایع اولمغله بو محله ثبت اولندی مولانا عرفی
* مصرع * ادب کی میکند ارد تا ببوسم آستانش را * شیخ فیضی بیت ما سجده برسایهٔ
دیوار کنشتیم * از بی ادبان پرس حرمکاه صنم را ارجاسب پادشاهان توران زمیندن
بر پادشاهك نامیدر ودخی افراسیاب شاهك بر پهلوانی نامیدر مرویدرکه ارجاسب نبیرهٔ
افراسیابدرکه توراندن پادشاه اولمشیدی روییندز نام قلعه ده توطن ایدوب کشتاسب
شاهك بکرمی نفردن زیاده فرزند و فرزند زاده ونبیره لرین هلاك ایلدی و پدر کشتاسب که
لهراسب شاهدر شاهلقدن فارغ اولوب شهر بلخده عبادته مشغول ایکن وارو ب قتل
ایدوب کشتاسب شاهك قزلری به آفرین و همایی آلوب کوتروب قلعه سنده حبس ایلدی
بعده اسفندیار بن کشتاسب روییندز قلعه سن قبضهٔ تسخیره کتوروب ارجاسبی هلاك
ایدوب همشیره لری به آفرین ایله همایی خلاص ایلدی ارغاب سکون راء مهمله
وفتح غین معجمه ایله بمعنی جوی یعنی ارمق ارغاودخی دیرلر عمق بخاری بیت فرازش پراز
خون چو کوه نیر خون * نشیبش زاشکم چوار غاب آغر ارغنداب سکون راء
مهمله ونون وضم غین معجمه ایله بر رودخانه در عراق ایله آذربایجان اراسنده واقعدر ودیرلرکه
بر رودخانه در قندهار نواحیسندن جریان ایدر لفظ مرکبدر معنای ترکیبی خشمکین در نهر
مزبور غایت شدت ایله آقدوغندن تسمیه اولنمشدر کذا فی فرهنك جهانکیری اروندآب
سکون راء مهمله ونون وفتح واو ودال ایله نام پدر ضحاکدر ازدب سکون زاء معجمه
وفتح دال مهمله ایله بمعنی مکیرو مکش کذا فی المحمودی ازنب سکون زاء معجمه وفتح
نونله بمعنی رنجش یعنی اینجنمك عربیده معناسی قربه در اسب خصوصله آتك عموم
اوزره اسمیدر یعنی هر لون آتك بر آدی واردر هر برینك محلی کلدکجه ذکر اولنور اما مطلق
اسب جمله سنه اطلاق اولنور اسب شب شب کسر شینین معجمتین وسکون بائین
موحدتین ایله غایت اشکن آته دیرلر میر نظمی بیت رفته درسوی او بجوش وخروش *
اسب شب شب بزیر ونیزه بدوش اسیرم آب کسر سین وسکون یای تحتانی وفتح
راء مهمله ومیم موقوفله فرهنك جهانکیریده بعض ادویه یی صوده قینادوب مریضك بدننی
یورلر عربیده آکا نطول دیرلر کذا فی کتب الطب افراس آب شرفنامه ده صوا اوزرنده
اولان قبرجقلر که عربیده حباب دیرلر فتح حا ایله ولغت محمودیده اسب دریا ییدر ترکیده دکز
آیغری دیدکلری افراسیاب توران زمین پادشاهلرندن بر مشهور ونامدار پادشاه نامیدر
کیخسرو ایله اراسنده جنك وجدال وحرب وقتال متمادی اولوب نیچه ییللر مخاصمه ایلمشلردر
احواللری شهنامه ده تفصیل اوزره مذکوردر الب سکون لام ایله بوزن قلب پهلوان
دلاور معناسنه در نتکم شاهدی بیت کوجلو یه توانا دیدیلر لیك بهادر * الب اولدی
ونیو اولدی دلیر اولدی دلاور * وبعض اسمه مضاف ایدوب الب ارسلان دیرلر حکیم خاقانی
بیت اول شب ایتکین ووشاقی بدیم لیك * الب ارسلان شدیم بدیوان صبحگاه * ایتکین
کسر همزه ایله خداوند ووشاق کسر واو ایله خدمتکار معناسنه در اندراب سرحد

خراسانده هند جانبنده شهر غزنینه قریب بر شهرك اسمیدر حکیم فردوسی بیت زغزنین
سوی اندراب آمدیم * ز آسایش اندر شتاب آمدیم ﴿ آندروب ﴾ سکون نون وفتح دال
وضم راء مهملتین ایله بر علتدر وجود انسانده ظاهر اولدقده جلدی سیاه و درشت ایلر
و کچیلك عارض اولور عربیده قوبا ولسان هندیده زاد دیرلر ﴿ آنروب ﴾ سکون نون
وضم راء مهمله وواو معروفله اوبوز علتی که کردنجی دیرلر کاف عجمیله و پریون ده دیرلر باء عجمیله
عربیده جرب دید کلریدر کذا فی مجمع الفرس ﴿ مع التاء * ات ﴾ ادات خطابدر کلمه آخرینه
لاحق اولور ولاحق اولدوغی کلمه نك آخرنده ضمیر اولورسه الفی ثابت اولور بو بیتده
واقعدر طالب آملی بیت طالب شراب وساقی وکل هرسه حاضرند * دیکرچه ماند
بهر شکفتنت بهانه ات * واکر ماقبلنده حروف علتدن برحرف واقع اولسه
حرکنده اکا تابع اولور واکر بونلردن غیری حرف واقع اولسه الفی حذف اولنور
جانت ودولت وسرت کبی تفصیلی مقدمهٔ کتابده مرور ایتمشدر ﴿ آحسنت ﴾ فارسیلر
شاباش وشاد باش معناسنه استعمال ایدرلر کذا فی المحمودی ﴿ اخسیکت ﴾ سکون
خاء معجمه ویای تحتانی وکسر سین مهمله وفتح کافله ماوراء النهرده فرغانه ناحیه سنده
بر شهرك اسمیدر افصح الشعرا اثیر الدین اول شهردندر بو کتابده وافر اشعاری ایراد
اولنمشدر ﴿ اردی بهشت ﴾ درت معنایه در اول فصل ربیعك ماه ثانیسی اسمیدر رومی
نیسان ویونانی آبریل دیرلر شمسك برج ثورده اولدوغی ایامدر شیخ سعدی بیت اول اردی
بهشت ماه جلالی * بلبل کوینده بر منابر قضبان * معنای ثانی تاریخ جلالی ده کبیسا
اعتباری اولنمامغله شهر منز بورك اوچنجی کونی درکه هر سنه بر وقت معینده واقع اولور اول کونك
اسمیدر دیار عجمده قاعدهٔ مطرده بودرکه در آیده که آیك اسمی بر کونك اسمیله مطابق ومواقف
کله اول کون عید جشن ایدرلر بو معنایه مسعود سعد سلمان بیت اردی بهشت روز است
ای ماه دلستان * امروز چون بهشت برین است بوستان * ثالث فرهنك جهانکیریده
بر فرشته نامیدر که محافظ جبال وتدبیر امور روز اردی بهشت واکا متعلق امور ومصالح
تدبیرینه مأموردر حکیم فردوسی بیت همه ساله اردی بهشت هژیر * نکهبان تو بر هش
و رای و ویر * رابع فرهنك جهانکیریده آتش معناسنه ده کلور دیو بو بیته متمسك
اولمش زر آتشت بهرام بیت بسوزد تنشرا باردی بهشت * روا نیش نیابد خوشی
در بهشت * بعض متأخرین فرهنکلرنده ضم الفله مرویدر ﴿ ارست ﴾ فتح راو سکون سین
مهملتین ایله ایکی معنایه در اول بمعنی توانست میر نظمی بیت تودانی نباشد کزو بهتر ست *
تکویی بکن باهمه کرارست * ثانی اراست لفظندن مخففدر کذا فی جهانکیری ﴿ ازدست ﴾
بمعنی مطیع و محکوم و زیردست حکیم سنایی بیت من که از دست اینم وآنم * من کنون
دست راست سلطانم ﴿ ازهلالت ﴾ ای ابروی تو وکمان تو ویا پیر کوز پشت اولانه کذا فی
المحمودی ﴿ است ﴾ ادات رابطه در حکم وخبر معناسن افاده ایدر ماقبلنده اولان اسمه متصل
اولدوغی حالده الفی ساقط اولور آمدست و رفتست و جانست و دلست کبی ماقبلنده اولان
اسمك آخرنده هاء ملفوظی و هاء علامت اولورسه الفی ثابت اولمقده جایز کفته است و

وکوینلہ استکبی شیخ کمال خجندی. بیت زسر تا پا کلی ای شاخ نازك * که بر کت شیوه
است ومیوه ات ناز * شیخ سعدی. بیت ای لعبت خندان لب لعلت کزیده است * و زباغ
لطافت کل رویت که چیلہ است * فرهنك جهانکیریده استر معناسنه درکه اندن ترخیم اولنمش
اغافت فتح غین معجمه وفایله. براوتدر هندولر اکاسمر. بیل دیرلر افراخت افراختن
لفظنك فعل ماضی سیدر بمعنی بلند کردیعنی یوقارو قالدردی خواجه عمید لوبکی. بیت افراخت
لوای پادشاهی * بکرفت سفیدی وسیاهی ‌| الجخت سکون لام وفتح جیم بعدہ خاء
معجمهٔ ساکنه ایله بعض نسخه ده جیم فارسیله منقولدر طمع وحرص معناسنه شمس فخری
بیت یکانه شیخ ابواسحق شاهی * که انس وجن ازو دارند الجخت الفخت سکون
لام وخاء معجمه وفتح فایله بمعنی اندوختن عربیده کسب معناسن افاده ایدر شمس فخری بیت
بجزوی کیست اندر پادشاهی * بعدل وداد نام نیك الفخت الفت ضم لام وسکون فایله
محنت ومشقت وبرنسنه یه مبتلا اولمق ابو المعانی بیت الفت کزیدم باهمه دردو غمش الفت
کفتم بدل چکونهٔ مرا خوشم بکفت الموت فتح لام وضم میم وواو معروفله کیلان ناحیه سنده
بر مشهور ومعروف قلعه اسمیدر اصلنده نامی آله آموت در آله عقاب وآموت آشیانه
معناسنه در آنده عقابك کثرتندن تسمیه اولنمشدر وقلعهٔ مزبوره غایت عالی وبلند اولمغین
عقاب دخی یوکسلك یرلرده آشیانه ایدر سبب تسمیه بودر مرور ایام وتغییر السنهٔ عوام ایله الموت
اولدی سلطان ملکشاه زماننده اول قلعه یی رئیس ملاحده حسن الصباح قبضهٔ تسخیره
کتوروب مدت مدیده تصرفنده اولمشدر عبد القادر نائینی بیت کراست قدرت آن کین
حصار کردانرا * بجای خویش ندارد چو قلعهٔ الموت امروت فرهنك جهانکیریده
امرود معناسنه اولدوغی مسطوردر انباشت بمعنی پر کرد انباشتن لفظندن فعل
ماضیدر حکیم اسدی بیت بدین کرد شاید نهان آفتاب * بدان شاید انباشت دریای آب
انبست سکون نون وسین مهمله وفتح باء موحده ایله غلیظ معناسنه کذا فی مجمع
الفرس میر نظمی بیت کرانجانی کند در بزم دلدار * نمی فهمد سخن انبست اغیار *
انبوت سکون نون وضم باء موحده وواو معروفله بمعنی بیخ کیاه یعنی اوت کوکی
انجخت سکون نون وفتح جیم بعده خاء معجمهٔ ساکنه ایله بمعنی برجست یعنی صچرادی
میر نظمی بیت شبی در بزم خاصش را نشسته * چو اغیار آمده انجخت ورفته انزروت
بر دکنلو اوتدن حاصل اولور صمغدر سرخ وسفید اولور اکا عنزروت وعنزو وکنجد وشیراز بلو
کوزدد یرلر کوه شبانکاره ده ولور دجانده چوق اولور اعلاسی بیاض وصارویه مائل اولاندر
ثابت نلخدر اما مسهل بلغم لزج وصفرادر ودرد چشمه نفعی واردر کذا فی البدیعی انفت
فتحات ثلثه ایله زیان ونقصان وغبن وخسارت معناسنه مختاری بیت هر آینه انفت کرده
باشد ازدانش * کسی که جز به ثنای تو باشدش مفخر * عربیده ننك وعار معناسنه در
انفخت سکون نون وخاء معجمه وفتح فایله الفخت مرقوم معناسنه میر نظمی بیت
شها نراسیم وزر در دست باشد * بعالم نیکنام انفخت باشد انفست سکون نون وسین
مهمله وفتح فایله بمعنی خانهٔ عنکبوت یعنی اورمجك آغی شمس فخری بیت شهنشاهی که

خيط شمس كردون * بود برطاق ايوان وى انفست ﴿ انكشت ﴾ سكون نون وشين معجمه
وكسر كاف عربيله كومركه عربيده فخم ديرلر حكيم سنايى بيت بينى ريخج ديده ودولب زشت
چشمى ازآتش ورخى از انكشت * شيخ نظامى بيت بباغ شعله در دهقان انكشت * بنفشه
ميدرو دلاله ميكشت ﴿ انكشت ﴾ سكون نون وشين معجمه وضم كاف عجميله پرمق كه عربيده
اصبع وبنان ديرلر محمد قلى سليم بيت مكن بحلقهٔ آن زلف تا بدار انكشت * كه هيچكس نكند
در دهان مار انكشت ﴿ اودست ﴾ سكون واو وسين وفتح دال المهملتين ايله قارش كه بدست
دخى ديرلر عربيده وجب وشبر ديلور ﴿ ايخشت ﴾ سكون ياى تحتانى وشين وفتح خاء معجمتين
ايله زر وسيم وساير فلزات يعنى معادن كذا فى فرهنك جهانكيرى ﴿ ايفات ﴾ سكون ياى
تحتانى وفتح فايله غماز ومفسد معناسنه مير نظمى بيت نهفتن حال دل چندانكه ميخواست
بغمزه فاش كردان چشم ايفات ﴿ ايفت ﴾ سكون ياى تحتانى وفتح فايله حاجت والتماس
معناسنه وله بيت نياز آورده رفته پيش جانان * نظر كرد ايفت دل كرد اذعان ﴿ مع الجيم

أج

﴿ اج ﴾ ايكى معنايه در اول طمع وحرص كه آز دخى ديرلر ثانى اياغون اغاجى ايكى معنايه
ترتيب اوزره ابو المعانى * قطعه * در جهان سودى نه بينند آنكه هست * دردرونش را حسد
هم بخل واج * هيچ كرد او مكرد احمق مباش * زانكه نايد بوى عود از چوب اج ﴿ اخشيج ﴾
ممدوده ده ذكرى مرور ايدن آخشيج معناسنه كه طبايع يعنى عناصر اربعه دن هر برينه ديرلر
كذا فى شرفنامه ﴿ ارج ﴾ سكون راء مهمله ايله التى معنايه كلور اول قدر وقيمت كه ارزد دخى
ديرلر شيخ عطار * مثنوى * بجايى اوفتى كانجا خدايى * ترا باشد حقيقت بيريايى * زجمله
فارغ ودر جملكى درج * دريغا كرندانى خويش را ارج * بو معنايه شمس الدين كوتوالى
بيت دل اكر نيست پسند تو بمن باز فرست * جان ندارد بر تو ارج بمن باز فرست * ثانى
بمعنى بركندن يعنى قوپارمق بو ايكى معنايه ترتيب اوزره حكيم سوزنى * قطعه * بمدح وثنا
ارجمندىٔ خودرا * بمدح وثناى تو با ارج كردم * بظلل هماى همايون جاهت * دو بازوى
زاغ رخج ارج كردم * رخج فتح خاء معجمه ايله بدخو وزشت معناسنه ثالث مرتبه واعتبار
معناسنه شمس فخرى بيت از ويافت تخت شهى زيب وفر * وز ويافت تاج كيان جاه وارج
رابع بمعنى مقدار حكيم اسدى * مثنوى * چو خواهى رهى را همى كردمه * بزركيش بجز
پايه پايه مده * كه چون از كدا فش بزركى دهى * نه ارج تو داند نه ارج مهى * خامس فرهنك
جهانكيريده كركدانك اسميدر حضرت مولانا قدس سره بيت يك جهانى بى نوا بر پيل وارج
بى طلسمى كى بماند سبز ومرج * سادس برقوش در كه تويى غايت نرم ولطيفدر بوزيا صديغى
ايچنه قورلر تركيده قوغو ديرلر فارسيده پريقو ديدكلريدر ﴿ ارغمج ﴾ سكون راء مهمله وميم
وفتح غين معجمه ايله طوقومق ايچون اوزاتدقلرى ايپلك كه تار دخى ديرلر عربيده سدا ديرلر
﴿ اريج ﴾ ممدوده ده ذكرى سبق ايدن آريج معناسنه شمس فخرى بيت چه غم مملكت را كه
در دفع ظلم * شكستست شاه آستين تا اريج ﴿ اسفنج ﴾ سكون سين مهمله ونون وفتح
فايله موئيد الفضلاده اوچ معنايه مرقومدر اول بمعنى پژمرده ثانى دوائى صوده اصلتق مريضه
ايچورمك ايچون ثالث بولت معناسنه ﴿ اكحج ﴾ سكون كاف وكسر حاء مهمله ايله جلاب

جلاب معناسنه که اریه لی قیناد وب صوینه شکر قترلر بو لغت فرهنك جهانکیریده الف ممدوده ایله مذکوردر اما تحفة الاحبابده الف مقصوره وحاء مهمله ایله مرویدر ق الفنج ع سکون لام ونون وفتح فایله بمعنی اندوختن واندوخته یعنی قزانمق وقزانلمش ابوشکورك بیت جهاندیده را دانش الفنج بود * زالفنج دانش داش کنج بود * وصیغهٔ امردخی استعمال اولنور استاد لطیفی بیت میالفنج دشمن که دشمن یکی * فراوان ودوست ازهزار اندکی * بو معنایی مؤید شمس فخری بیت هوای شیخ ابواسحق که می وزد * بجزم مهروی ازکینی میالفنج ق امکاج ع سکون میم وفتح کاف عجمیله عالی وبالا معناسنه عربیده کی اوج معناسنه که مقابلی حضیض در بعض فرهنکلرده کواکبك منزل اوجده اولدیغی حالنه مخصوص طوتمشلر ابوالمعانی بیت کلبه‌ام درنیمشب آن مه‌جبین پرنورکرد * کوکب بختم مکرد ر منزل امکاج بود ق انج ع سکون نونله بوزن رنج ایکی معنایه در اول بمعنی کرداکرد روی یعنی اطراف چهره ثانی برون کشیده اولان نسنه معناسنه کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم ق انجوج ع سکون نون وضم جیمله عود اغاجیدر ق انفنج ع سکون نون وفتح فایله الفنج مرقوم معناسنه اسم مصدردر کذا فی وسیلة المقاصد ق انقوج ع سکون نون وضم قافله شکن روی یعنی حالت غضبدن یاخود پیرلکدن چهره‌ده اولان بوریشق کذا فی مجمع الفرس بو معنایه ابوالمعانی بیت سحاب نیست متراکم در آسمان بینی * زمانه پیر شد ودر کرفته روی انقوج ق انموذج ع سکون نون وفتح ذال معجمه ایله بمعنی نمودار ومانند وچاشنی کذا فی المحمودی ق اوج ع عالی وبلند که مقابلی حضیض در شمس فخری بیت شهی که خاطر او پیك هرنهان باشد * حضیض درکه او اوج فرقدان باشد * فرقدان داخل رصد اولان کواکبدندر اوج سماده اولورایکی یلدزدر ق اوداج ع ریکهای باریك یعنی اینجه طمرلر وهموار حرکتده اولان طمرلر کذا فی المحمودی ق اورنج ع بمعنی انکور ق اونکج ع سکون واو ونون وفتح کاف فارسیله بمعنی پشیمانی وندامت کشیدن کذا فی مجمع الفرس ق اونج ع سکون واو ونون وفتح لامله التی معنایه در بش معناسی اورنك لغتینك بش معناسیله ده مترادف قدرعن قریب ذکر اولنور معنای سادس اورنج مرقوم معناسنه در بعض لغتلرده شبستان یعنی حجله کاه معناسنه در ابوالمعانی بیت عاشقا زاغیر فکر یار میکردن خطاست * زانکه بیکانه نکنجد چون بود اولنج خاص ق اوماج ع سکون واو ایله آماج مرقوم معناسنه که نشانهٔ تیر در عربیده هدف دیرلر ولد بیت تیر مژکان راست کرده از کمان ابروان * سینه اوماج خدنك غمزهٔ دلدوز شد ق مع الجیم الفارسی * ابلوچ ع سکون باء موحده وضم لامله قند که شکر معناسنه در حضرت مولانا قدس سره بیت امروز زکندهای ابلوچ * پهلوی چو الهها درید ق ارغج ع سکون راء مهمله وفتح غین معجمه ایله بر نوع صر مشقدر هر اغاجه که طولاشوب صاریله البته قوریدر اکا سرندوتوبیج دخی دیرلر عربیده اسمی عشقه در شاعرد یمشدر بیت نهال قدمن از عشق زرد شد آری * درخت خشك شود کر بر وتند ارغج ق آلج ع سکون لامله غرور وکبر ونخوت صاحبی دیمکدر کذا فی فرهنك جهانکیری ق مع الخاء * اخ اخ ع بمعنی خوش خوش که عربیده طوبی وبخ بخ دیدکلری معنایه در کذا فی فرهنك جهانکیری ودخی مقام حیرت

ويا اسفله لسانده جاري اولور بر كلمه در وندني وجع ويا خود الم شديد ملصا بتقله تكلم اولنور
ل اخ ع بمعنى آفرين و بمعنى بخ بخ كذا في شرفنامه ل اپرانداخ واپرنداخ ع كلاهما بسكون
الباء الفارسى والنون وفتح الرا والدال المهملتين سختيان معناسنه الفسز پرنداخ دخي
ديرلر كذا في فرهنك جهانكيرى ل اژخ ع فتح زاء فارسيله ممدوده ده ذكرى مرور ايدن
آژخ معناسنه در كه كوز بكار زده اولان چبق در خواجه عميد لويكى بيت رخ سپهر اژخ داشت
از ديت كوى * هلال قاب مقوس نمود كرد اژخ * وله ايضا بيت زحل ده رهشتش چون چشم
زخ كرد * زاشك خون رخ ما پر اژخ كرد ل اسب سرخ ع طورى آت كه عربيده كميت ديرلر
مير نظمى بيت بزير اسب سرخ و باهن بجيم * زمين در نورد ببا چون اديم * وله بيت بزير اسپ
سرخ وهم سرخ جامه * شده چهره اش سرخ از سرخ باده ل اشكوخ ع سكون شين معجمه
وضم كافله بمعنى خزيدن واغزيدن يعني سورنمك وسورچمك مصدرى اشكوخيدن وشكوخيدن در
وحذف الفله شكوخ دخي لغتدر كذا في مجمع الفرس ل افراز رخ ع سكون فايله يكاغك
جانب اعلاسى كه افراز وفراز بالادر ورخ يكاقدر بعض نسخه ده يومرى يكاغه ديرلر كذا في المجمع
ل الجوخ ع فتح لام وسكون نون وضم جيمله عود اغاجى كه ممدوده ده دخي مذكوردر مير نظمى
در تعريف صحرا بيت چمن از سبزه ٔ خوشبوى تا دوخ * معطر كرده عالم چون الجوخ *
ل انجخ وانجوخ ع كلاهما بسكون النون وضم الجيم آدمك چهره سي و پيشانيسى پيرلكدن
ياخود الم وغصه دن بوروشق اولمق بعض نسخه ده الواياق دريسى يارلمق معناسنه در
مرويدر كتاب مجتبى ده شكن پوست لاغر و كتاب محبوب العارفينده انجوق شكن روي
مسطوردر معناى اوله استاد رودكى بيت شدم پير بدينسان و تو خود هم نه جوانى *
مرا بسينه بر انجوخ و تو خود در رحفته كانى * شمس فخرى معيار جماليده انجوخ روي وتن را
كويند كه چين كرفته باشد و فراهم آمده ديمشدر * قطعه * سپهر كفت چو عقل شهنشهم
پيروز * شنيد عقل و بدو كفت هان كواى شوخ * كه بخت شاه جوانست و روى او شاداب
كرفته روي تو از غايت كبرا انجوخ * محمد هندوشاه صحاحنده انجوخ دو معنى دارد
اول آب دهان باشد بلغة بعض ولايت خراسان دوم چين و شكن باشد كه در روى و پوست
تن افتد ديمشدر ل مع الدال * ابرقباد ع اهواز ايله فارس ميانده واقع اولان ارجان نام ‎اَد
مملكتك توابعندن براولكه در قباد شهريار انده بر قلعه و شهر بنا ايلمشدر ل ابرود ع سكون
باء موحده وضم راء مهمله ايله سنبل معناسنه در الف ممدوده ايله ده جائز لغتدر ابو المعاني
بيت با خيال روى جانان پيچ و تاب انداخته * لاله و ريحان و ابرود و كل و نسرين باغ
ل ابيداد ع ظلم و بيداد معناسنه حكيم سوزنى بيت ستمكاره يارست و من مرد عاجز *
كم تا با ابيداد او چون كنم چون ل اجود ع سكون جيم وضم مهمله كرفس معناسنه در ل احسند ع
مع التاده ذكرى مرور ايدن احسنت معناسنه در كذا في المحمودي ل ادند ع فتح دال وسكون
نونله نچه ديمك معناسنه سؤال در مير نظمى بيت كفت ادند حال تو از جور من * كفتم از
عاشق نپرسند اين سخن ل اديد ع كسر دال مهمله و سكون ياى تحتانيله هر امورده متبوع
معناسنه يعنى هر نه ايشده اولورسه تابع اولدقلرى كمسه يه ديرلر ابو المعاني بيت آنقدر

آنکه در بر خلق عالم شد روان فرمان او * میتوان کفتن که فرمانش ادید انس وجان ﴿ اراوند ﴾ اروند معناسنه که عن قریب ایراد اولنور ﴿ ارجمند ﴾ ارج ایله منددن مرکبدر ارج قدر واعتبار ومرتبه معنالرینه ومند ادات نسبتدر هوشمند ودانشمند کبی معنای ترکیب صاحب قدر ورتبه ومعزز ومحترم دیمکدر وبر معناسی دخی خرنوب شکوفه سنه دیرلر ﴿ ارجند ﴾ سکون راء مهمله ونون وفتح جیمله بر شهر اسمیدر میرنظمی بیت زین طرف درسوی ارجند رفته بود * سرکذشت خویش یك یك کفته بود ﴿ ارداد ﴾ سکون را وفتح دال مهملتین ایله پری ومردم فریب معناسنه کذا فی وسیلة المقاصد ﴿ ارد ﴾ سکون راء مهمله ایله بو زن نزد مجمع الفرس دقیق معناسنه آرد لفظندن مخففدر وفرهنك جهانکیریده قهر وخشم معناسنه منقولدر ﴿ ارده کجد ﴾ برچنکالدر یعنی برایری دکندر تازه ایکن رطب ودوشاب ایله یرلر کذا فی شرفنامه ﴿ ارزرود ﴾ سکون راء مهمله اول وضم ثانی وزاء معجمه موقوفه ولایت ماوراء النهر اسمیدر ارز ایله روددن مرکبدر کذا فی مجمع الفرس ﴿ ارغند ﴾ سکون راء مهمله ونون وفتح غین معجمه ایله پهلوان دلیر ومرد خصم افکن معناسنه میرنظمی بیت سواری آمده ازسوی اروند * یلی زور آزمای ومرد ارغند ﴿ ارغند ﴾ سکون را وضم غین معجمه ایله حریص معناسنه در کذا فی مجمع الفرس ﴿ ارفند ﴾ سکون را ونون وفتح فا ایله نهر دجله یه دیرلر بغداد اوکندن جاری اولان صودر مشهوری اروند در فا ایله واو اراسنده تبادل وتواخی اولدیغی شایعدر میرنظمی بیت زدرد هجر آن شوخ شکرخند * سرشك هر دو دیده شد دوارفند ﴿ اروند ﴾ سکون را ونون وفتح واو ایله یدی معنایه کلور اول نهر دجله که شط العرب دیرلر حکیم فردوسی بیت اکر پهلوانی ندانی زبان * بتازی تو اروند را دجله خوان صاحب فرهنك منظومه بیت دار اروند ودرا بریاد * که بتازی بود شط بغداد * شمس فخری بیت آنکه از بیم تیغ او دشمن * کرد بر زعفران روان اروند * ثانی همدان اولکه سنده واقع بر جبل شامخ اسمیدر که بین الناس کوه الوند دیمکله مشهوردر حکیم خاقانی بیت شراری جهد ز آتش نعل اسبش * که حراقش اروند وشهلان نماید * شهلان دخی بر عظیم طاغدر اثیر الدین اخسیکی بیت صدای ناله بخصمت زکوه این آید * بس ای درشت وکرانجان وسر وچون اروند * بو معناده شعرای عربدن بری نظم ایلمش * فارقت اروند لا طابت مراتعها * بعدی کالم یطب لی بعدها الجبل * انی ترکت بها الا مال مثمرة * لا ارتجی بعدها ان یرتجی الامل * هبنی اطلعت علی اروند ثانیة * هل للشباب الذی ضیعته بدل * ثالث آزمایش وتجربه معناسنه حکیم اسدی بیت بادمان واروند مرد هنر * فراز آورد کونه کون سیم وزر * رابع حسرت وآرزو معناسنه وله ایضا بیت باروند وحسرت چو مانده بجای شده بر سرش تنك واسع سرای * خامس فر وشکوه معناسنه حکیم فردوسی بیت سیاوش مرا خود چو فرزند بود * که با فر وبابرز واروند بود * برزضم با ایله سرفرازی معناسنه در سادس آکاهی واحتیاط معناسنه ایضا له بیت همه بر تر ابند وتنبل فروخت * باروند چشم خرد را بدوخت * سابع نام پدر لهراسب شاه در که کیقباد نسلندندر ایضا له بیت که لهراسب پور اروند شاه * که اورا بدی آزملن تاج وکاه * کاه تخت معناسنه در محلنده ذکر

اولنور ازاد فتح زاء معجمه ایله ممدوده‌ده ذکری مرور ایدن آزاد معناسنه در
میر نظمی بیت شود درد و عالم ز محنت آزاد * کر ار وز محشر شد اندر بیاد *
ازاروده فتح زاء معجمه وضم راء مهمله ایله نام ولایت ماوراء النهردر شمس فخری بیت
یکموی مباد از سیر اوکم که جهانرا * آنموی به از جمله سمرقند وازاروده ازرد فتح زاء معجمه
وسکون راء مهمله ایله رنك معناسنه در حکیم قطران ارموی بیت ابر پروردین بیاران
بر چمن پرور دورد * کشت خیری با فراق نرکسش ازرد بزرد ازناد سکون زاء معجمه وفتح
نونله بر ناحیه اسمیدر کذا فی فرهنك تحفة الاحباب ودال یرینه واو ایله ده مرویدر ازند
فتح زاء عجمی وسکون نونله دیوارده طاش ایله پالچق اراسنه استحکام ایچون قونیلان
خرده طاشه دیرلر اسپهبد سکون سین وها وفتح بائین ایله ملوك طبرستانك لقبی درکه
ملوك رومه قیصر وعجمه کسری وترکه یعنی اوزبك پادشاهلرینه خاقان وهنده رای وچینه
فغفور وحبشه نجاشی ویمنه تبع ومصر پادشاهلرینه فراعنه دینلك مخصوص اولدوغی
کبی بودخی مخصوصدر ومعجم البلدانده طبرستانه بر ولایت اسمیدر لسان اکابرده سر عسکره
دیمکدر الفسرده جایزدر نتکم شاهدی * هم اولدی سپهدار وسپهبد چری باشی *
دیمشدر حکیم فردوسی بیت که از بیم اسپهبد نامور * چکونه کشایم بدشمن تودر * اسپهبد
دیدوکی زال زردر اسغد سکون سین مهمله وفتح فا ایله هیزم نیم سوخته کذا فی المحمودی
اسمند سکون سین ونون وفتح میمله سمرقند مضافاتندن بر قریه اسمیدر حذف الفله
دخی مشهوردر اشتاد سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله اوج معناسنه در اول نام
فرشته درکه روز اشتادده واقع اولان تدبیر امور ومصالح اکا متعلقدر زر آتشت بهرام
بیت روانت باد ویژه جان ودل شاد * نکهدارد سروش ورش واشتاد * ثانی هر ماه
شمسی نك یکرمی التنجی کونی اسمیدر بو کونده طلب حاجات وتصدق ولباس جدید بچملك
وکیمك مناسبدر مسعود سعد سلمان بیت اشتاد روز تازه کل بوستان * ای دوست می
ستان زکف دوستان * ثالث کتاب زندك یکرمی بر نسكدر اندن بر نسکك آدیدر کذا فی
فرهنك جهانکیری اشتود سکون شین معجمه وضم تاء مثناة ایله خمسه مسترقه نك
ایکنجی کونی اسمیدر انجام چشن مغان کونلرینه پنجه مسترقه وپنجه دزدیده وفروجان دخی
دیرلر کذا فی مجمع الفرس اشنود سکون شین معجمه وضم نونله فرهنك جهانکیریده
خمسه مسترقه سال ملکی نك ایکنجی کونی اسمیدر مجمعده تا ایله بونده نونله مذکوردر اشفند
سکون شین معجمه ونون وفتح فا ایله نواحی نیشابورده براولکه اسمیدر سکسان اوج قریه یی
مشتملدر وقصبه سنه فرهاد کرد دیرلر افد وافند کلاهما بسکون الفاء بمعنی عجب
مضیدری افدیدن کلور منلا ابدال بیت در فصل بهار ارنکم میل چه افدست * اشکفته
کل سینه شد صد پنبه داغم افراشته قد یعنی بالا بلند اوزون بویلو کذا فی المحمودی
البان کبود ترکیبده صورقون سکود دیدکلریدر ابو المعانی بیت چنان در عام بوده
فیض جودش * بشد یادآور البان کبودش الرد ضم لام وسکون راء مهمله ایله آغ کبی
سبیك طوقنمین چوالیکه باغبانلر آنکله سبزه چکرلر همام تبریزی بیت بسان پرستکم ازنزدك

ا زز زردك وچقندر خام * كه جاى شلغم و زردك بود هميشه الرد ﴿ آلوند ﴾ شهر همدان قربنده
واقع مشهور بر جبل عالى وشامخ ناميدر معجم البلدانده الوند اسم جبل در محمد هندوشاه صحاحده
الف مضمومه ايله نقل ايلمش اما اكثر فرهنكلرده مفتوحه ده مذكور در ﴿ آمد ﴾ سكون
ميمله بمعنى هنكام و زمان حكيم سوزنى بيت اى دستكاه لقمهٔ تو ديز برند اشت *
امد جدايى آمد شد دستكاه تنك ﴿ آمرود ﴾ معروف ميوه در تركيده رانى تقديم
ايدوب ارمود ديرلر عربيده اسمى كمثرى در ضم كاف ايله ﴿ آمشاسپند وامشاسفند
وامهوسپند وامهوسفند ﴾ كاهم بسكون الميم وسين الموقوف بمعنى سروش كه فرشته دخى
ديرلر زراتشت بهرام بيت زامشاسپند اين بكزيده تر * بنزديك يزدان پسنديده تر
وله ايضا بيت همه قد بالاى امهوسپند * بياراسته همچو سرو بلند * ديكر شاعر بيت
چو امشاسفند ست نيكو نهاد * همه خصلتش آمده پاك زاد ﴿ انار فرهاد ﴾ كوه بيستونده
واقع بر انار اغاجى در منقولدر اول وقت كه فرهاده بر پيره زن كلوب شيرين اولدى ديو خبر
ويردكده الندكى تيشه سن باشنه اوروب دوشوب كندودخى اولدكده تيشهٔ خون آلوديره
دوشوب دسته سى بره صاپلندى بامر الله تعالى كيده رك نشو ونما بولوب برك وبار ويردى
مكر اول دسته انار اغاجندن ايدى قدرت الهى ايله ميوه سى حاصل اولوب بى نظير انار
اولدى بردانه سن قوپاروب يارديده ايچى دل عاشق مثال يا نمش و خاكستر اولمش كورديلر
الى الان بويله در ديرلر كذا فى شرفنامه و مجمع الفرس ﴿ اناهيد ﴾ فتح نون وكسر ها ايله
زهره يلدزينك اسمى در الفسز ناهيد دخى ديرلر وزادر و بيدخت ديلدوكى مرويدر
﴿ انبرود ﴾ سكون نون وفتح باء موحده وضم راء مهمله ايله امروده ديرلر صاحب كامل
التعبير بيت انبرود ست مايهٔ شادى * مال واز قيد محنت آزادى ﴿ انبوييد ﴾
سكون نون وضم باء موحده وكسر ياى تحتانىٔ اول وسكون ثانيله بوييدن لفظندن صيغهٔ
ماضى در قريع الدهر بيت چه انبوييد زلف مشكسايش * ختن كرديد از سر تا بپايش
كاهى صيغهٔ امر استعمال ايدرلر حكيم سنايى بيت كفت اطفال راهمى بوييد * اين نكو
ياد رامى انبوييد ﴿ انداد ﴾ سكون نون وفتح دال ايله ترهٔ تيزك كه كيكيز دخى ديرلر عربيده
جرجير ديدكلرى اوتدر كذا فى المجمع وسيستان اهاليسى ترهٔ تيز مديرلر بعض محلده اندوده
يعنى صوا معناسنه مذكوردر معناى عربيسى جمع ندر شبيه ونظير معناسنه ﴿ انه ﴾
سكون نونله بش معنايه كلور اول اوچدن اونه وارنجه عدد مجهوللر مثلا يكچينه نفرانه
ديرلر مراد اوندن اكسك عدددر بو معنايه عربيده نيف و بضع ديرلر كمال اسمعيل بيت
ميسندكش بعهد تو برمن ظفر بود * كردون كه قصب نكبتها من انه ياد كرد * ثانى اميدوار
اولمق معناسنه شمس فخرى بيت فيض جودش زسينك خارهٔ پانى * كل اميد شكفانده
انه * ثالث براغاج آديدر كه مهلك دخى ديرلر عربيده سوس ديدكلريدر رابع شك وشبهه
ايله سوز سويلك معناسنه خامس ادات رابطه اولان استك جمعيدر آخرنده الف و يا خود
واو اولان كلمه يه الحاق اولنسه الفك يرينه ياى تحتانى كتورلر مثلا آشنا لفظنده آشنايند
ومهرو لفظنده مهرويند ديرلر و آخرنده هاء علامت اولان كلمه يه الحاق اولنسه الفى

اثبات ایدرلر مثلا رفته لفظنه رفته اند وآمده اند وکفته اند دیرلر بو ایکی نوع کلمه دن غیری
کلماته الحاق اولنسه انجق الفنی حذف ایدرلر مثلا جانند و سرند دیرلرکاه اولورکه مفردی
اولان اسمت برنده ثابت ایکن آخرینه اند الحاق ایدرلر اما الفن حذف ایتمك قاعده کتابدر
حکیم سنائی. بیت این کروهی که نو رسیده ستند * عشوه را جان وزر خریده ستند اندرخورد
واندرخورند کلاهما بمعنی سزاوار یعنی لایق حکیم فردوسی. بیت کنون ای خردمند وصف
خرد * بدان جایکه کفتن اندرخورد * حکیم قطران ارموی بیت اکر بهمتش اندرخورند
بودی جای * جهانش مجلس بودی سپهر شادروان اندرود سکون نون وفتح دال
وضم راء مهملتین ایله صوا ویالدزوانلره مشابه اولانه دیرلر کذا فی مجمع الفرس اندود
سکون نون وضم دال مهمله ایله اسم عام در دیواره صوا اورمق وکمشه وباقره التون یالدز
ایلمك وبعض نسنه یه قلای اورمق وبونلره بکزر نه اولورسه ومستقبلنده واوالفه قلب اولنوب
بریای تحتانی زیاده سیله انداید دینلور اندیشه مند فکر صاحبی واهل تدبیرکه
اندیشه فکر دراصابت اولسون فاسد اولسون ومند ادات توصیفدر هوشمند ودولتمند کبی
بعضیلر لفظ مند حرف نسبتدر دیمشلر فرقی دقیقدر انکژد سکون نون وکسر کاف
وفتح زاء فارسیین ایله بر نبت صمغدر عربیده حلتیت دیرلر ترکیلر قاصنی دیدکاری در شیراز یلو
انکشلك کنه وهندی لسانند هنك دیرلر شیخ نظامی در هفت پیکر بیت خواجه چینی
چونافه بار کند * مشك را انکژد حصار کند * ابی ریحان بیرونی صیدنه ترجمه سنده مزبور
صمغ درخت انکدانك حاصلی اولمغله انکژد تسمیه اولنمشدر انکدانژد دخی دیرلر ژد فارسیده
صمغه دیمکدر دوجه ثالثده طبیعتی حاروبابسدر حلتیت قاصنی دن غیری اولدوغنه قول اطبا
واردر انکوژد برواو زیاده ایله انکژد مرقوم معناسنه در انوبید ضم نون وواو
معروف وکسر یای تحتانی اول وسکون ثانیله ناله وزاری معناسنه میر نظمی بیت چو
بشنید لز واین سخنها کریست * انوبید واشك ازدو دیده بریخت اوبرد سکون واو
وضم باء موحده وراء مهمله ساکنه ایله بکلو فروبرد معناسنه که بوغازدن اشاغی ایلتدی
یعنی یوتدی دیمك اولور مسعود سعد سلمان بیت برمن نهاد روی وبیوبرد سر بسر *
تیرنك ومهر خاطر وطبع چوار دها * اصلنده باو برد ایدی همزه یایه قلب اولنوب بیوبرد
اولدی با نداخت بیند ایخت اولدیغی کبی دخی امثالی چوقدر آورد ممدوده ده ذکری مرور
ایدن آورد معنالرینه مجمع الفرسده قصر الفله ده تجویز اولنمشدر اورند سکون
واو ونون وفتح راء مهمله ایله سکز معنایه کلور اول فروشکوه معناسنه که افرند دخی دیرلر حکیم
اسدی. بیت جهان خرم از فر واورند او * هم ازمیر محمود وفرزند او * ثانی تخت معناسنه که
اورنك دخی دیرلر شمس فخری. بیت خسرو بحر وبر ابواسحق * زیب شاهی وزینت اورند *
فوشتك خطیب * مسیط * شاه پدر فرزند تو میر بلند اورند تو * سد سکندر پند تو
خضر سخن پیوند تو * ثالث پسندیده ومعتبر معناسنه حکیم فردوسی بیت سیاوش
مرا همچو فرزند بود * که بافر وبا برز واورند بود * رابع عقل وعزت معناسنه وله ایضا
بیت کرایدونکه آیند مینوسروش * نباشند افزون اورند وهوش * خامس کی نشیق

نشین او غلنك نامیدر كه پدر لهراسب در اورند دخی دیرلر ایدی وله ایضا بیت هم اورند اوكوهر
كی نشین * كه كردی پدر بر نشین آفرین * سادس فریب وبد غا معناسنه كه مصدری
اورندیدن كلور رسابع بمعنی زندگانی كه اورنك دخی دیرلر ثامن مجمع الفرس ما نی نقاشك
ارژنك نام كتابنه دیرلر وكسر واو ایله ده خدعه و فریب معناسنه مرویدر ۏ اوزند واورند ۼ
كلاهما سكون واو وفتح زاء معجمه وزاء فارسیله بمعنی افكند واوكند واندازد دخی دیرلر مولانا
جوهری بیت شمشیر تو شیر اوزند پرتاب تو پیل افكند * یك حمله تو بركند بنیاد صد حصن
حصین ۏ اوكند ۼ سكون واو ونون وفتح كاف عجمیله بمعنی افكند ابو المعانی بیت
چشم مرداوكند تیغ غمزه بر دل میكشد * كو بیا جلاد تیغش قصد كشتن میكشد ۏ اوند ۼ
فتح واو وسكون نونله ظرف واناء معناسنه در خواجه عمید لو یكی بیت برچنبر سپهر
منازل چو چرخ آب * هر بیست وهشت حكمت اویست چون اوند * مقتضای نظم
اولدقده ممدوده ده اولان آوند معنالریله مترادف اولور ۏ اهنود ۼ سكون ها وضم نونله
ۏ اهواند ۼ سكون ها ونون وفتح واو ایله كلاهما خمسهٔ مسترقه نك اول كونی آدیدر
كذا فی مجمع الفرس وفرهنك جهانكیری ۏ ایبد ۼ سكون یای تحتانی وضم باء موحده ایله
مقراضهٔ آتش معناسنه در كذا فی مؤید الفضلا ۏ ایلید ۼ سكون یائین تحتانیین
وكسر لامله كاوجفت یعنی چفت اوكوزنه دیرلر ۏ ایمد ۼ سكون یای تحتانی وكسر میمله
صبان دموری بعض دیارده چفته ده دیرلر ۏ مع الراء المهملة * آر ۼ حرف شرط
اولان اكر لفظندن تخفیف اولنمشدر ودخی دولكرآلتلرندن اره لفظندن مرخمدر بچقو
معناسنه حكیم فردوسی * مثنوی * چو خستو نیاید نه بند دكر * بهرم میانش ببرند ار *
نه من پیش دارم نه جمشید فر * كه ببرید ببور میانش به ار * ببور نام ضحاك در بو معنایه
اثیر الدین اخسیكتی بیت كلك مانی طبعش آن استاد چابك صورتست * كاز زراندر
دمیتكا صنعتش ار میكند * فرهنك جهانكیریده یاغی آلنمش دانه نك صفلی سی كه هروپل
وكنجاره دخی دیرلر ۏ ابر ۼ سكون باء موحده ایله دولت معناسنه كه مع دخی دیرلر اكرچه
شاهده احتیاجی یوق لكن تبركا شیخ سعدی بیت ابر و باد و مه وخورشید وفلك دركارند *
تا تو نانی بكف آری وبغفلت نخوری * مؤید الفضلاده وادات الفضلاده و شرفنامه ده
ومجمع الفرسده ابر بمعنی مرد یعنی آدم مسطور درو بو معنایه مؤید شیخ نظامی بیت ازان
ابر عامی چنان ریزم آب * كه نارد دكر دست در آفتاب * وفتح باء موحده ایله بوزن
اكر بو معناسنه الفی زائد در حكیم فردوسی شهنامه ده چوق یرده ایراد ایلمشدر بیت ابر داه
دو هفته شد كد خدای * كرفتند هریك سزاوار جای ۏ ابرسپر ۼ سكون باء موحده
وكسر را وسین مهملتین وباء فارسیله اسپر دیدكلری اولكه نك اسمیدر كذا فی مجمع الفرس
ۏ ابرسیر ۼ سكون باء موحده وكسر را وسین مهملتین بعده یای تحتانی ساكنه ایله
یغمورلی بولت واول یرده كه مراد اوزره یغمورلی بولت اوله اول موضعه ابرسیر دیرلر
وسیر بر لفظدر كه معنای لغویسی طوق ومعنای مصطلحی سی مراد جه دوكر مسیر وسیر دسیم
كبی مراد جه اسی ومراد جه صوغوق دیمك اولور ۏ ابرشهر ۼ ولایت نیشابورك اسمی

قديمی اولدوغی مجمع الفرسده مسطور در شرفنامه ده برزوز معین آدیدر دیو ذکر
اولنمشدر ﴿ ابدشهر ﴾ رای بینه دال ایله بعض نسخه ده مرقومدر ﴿ ابسار ﴾ سکون
باء موحده و فتح سین مهمله ایله بلکو طاشی که فسان دخی دیرلر ابوالمعانی بیت برای
قطع عرق دشمن دین تیغ عزمش را * سراعدا کند در دست همت سنك ابساری ﴿ ابشخور ﴾
کسر باء موحده و سکون شین و ضم خاء معجمتین و فتح خا و واو معدوله ایله ده جائزمد و دده
ذکری مرور ایدن آبشخور معنالریله مترادفدر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ ابکار ﴾
سکون باء موحده و فتح کاف عجمیله زراعت معناسنه شاه ناصر خسرو بیت چودر زه
با بکار بیرون شود * یکی نان بکیرد بزیر بغل * عربیده کاف عربیله جمع بکره درکه صبیاحلو
دیمك اولور ودخی قز معناسنه اولان بکرك جمعیدر ﴿ ابیر ﴾ کسر باء موحده و سکون
یای تحتانیله ایکی معنایه کلور اول قوغه که عربیده دلو دیرلر ثانی شرار آتش معناسنه در
﴿ اثر ﴾ عربیدر بر قاج معنایه کلور اول ایجادونا لیف معناسنه مولانا صائب بیت
کرامتیا زنام بود مطلب از اثر * این امتیا ز کز تو نماند اثر بسست * ثانی نتیجه معناسنه
حکیم شفایی بیت تیغ آهم بفسون اثرم ساخته اند * پای تا سر زدعای سحرم ساخته اند
وعقب وایز معناسنه طالب آملی بیت امید رفته بکوی توام چو از سفر آید * بهر قدم که
رود حیرتش بر اثر آید ﴿ اثیر ﴾ کسر ثاء مثلثه و سکون یای تحتانیله کرهٔ آتش که
اعلای عناصر اربعه در کذا فی شرفنامه اما کتاب محمود دیده * قیل فلك الدنیا وقیل فلك
الافلاك و بمعنی سرشك چشم و آفتاب نیز کویند مسطور در ﴿ اختر ﴾ سکون
خا و فتح تاء مثناة ایله درت معنایه در اول ستاره و طالع نیکو شمس فخری بیت ملك
دین را بقدرت کرکر * کشت مسعود عاقبت اختر * دیکر وله بیت وبحك آن بادپای
مرکب شاه * که زند پشت دست بر اختر * و بخت وطالع معناسنه مولانا هاتفی بیت
مسخر شدش ملك ایران تمام * زکار چنان اخترش داد کام * ثانی فال نیکو حکیم فردوسی
بیت یکی اختری کفت ازان پس براه * کرید سان برم سرسا وه شاه * ثالث بمعنی رایت درکه
درفش کاویانه اختر کاویان دیرلر وکاوهٔ آهنکرك مخصوص علمی در میرخسرو بیت هر طرفی
کاختر او رو نهاد * فتح دوید و در دولت کشاد * حکیم فردوسی بیت بتازید کاید بنزدیك
شاه * چو ترکان بدیدند اختر براه * رابع مراد میارك و مسعود اولمق وله ایضا بیت
چنین کفت هومان که این اختر ست * که نیروی ایران بدو اندرست ﴿ اخکر ﴾ سکون
خاء معجمه و فتح کافله آتش قوری که زلك دخی دیرلر حکیم خاقانی بیت از در مشرق
آتش افروزد * سوی هر ر وزن اخکر اندازد * دیکر بیت یك یك برو بخلق فرو اخکر
نجوم * از منقل سپهر شتر مرغ وار ابر * بو معنایی مؤید شمس فخری بیت حرزمد حش
بخوان و بر خود دم * پس برو در میانهٔ اخکر ﴿ اخیر ﴾ کسر خاء معجمه و سکون یای
تحتانیله قطع سنور و بیان حدود ایچون وضع اولنان صره لنمش طاش ودخی دیوار
بنا سنده بنالر قو را عتبار ایتدکلری نسنه یه دیرلر ابوالمعانی بیت خطهٔ فرمانروایش
آنچنان وسعت پذیر * در بیان حد ملکش کوه قاف باشد اخیر ﴿ ادبار ﴾ سکون دال

دال مهمله وفتح باء موحده ایله بوغاز دن اشاغی نسنه ابلتمك اوبار معناسنه وله بیت هرشب
هجرم غم جانان مرا بیزار کرد * زهر قهر حسرتش جان حزین ادبار کرد ﴿ ادغر ﴾ سکون
دال مهمله وفتح غین معجمه ایله خانه لرده هوا کیرمك ایچون ایتدکلری بیوك باد کیرکه
باد غرد دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ ادفر ﴾ سکون دال مهمله وفتح فا ایله برادر
زاده که افدرد دخی دیرلر بعض فرهنکلرده همشیره زاده یه ده دیرلر ﴿ ارتیشدار ﴾ سکون راء مهمله
وکسر تاء مثناة بعده یای ساکنه ایله ایکی معنایه در اول سپاه ولشکر معناسنه ز راتشت
بهرام بیت هنوز زندشاه ارتیشداران * پیاده سلح پر ورد با سواران * ثانی دشت
قپچاق حدودنده بر نهر عظیم آدیدر ﴿ اردشیر ﴾ ایکی معنایه در اول بهمن بن اسفندیار
شاهك لقبیدر جدی کشتاسب آنی شجیع ومرد دلیر کورب لقبن اردشیر قودیکه ارد
قهر وخشم معناسنه درکه ذکر اولندی وشیر معروف خشمناك ارسلان دیمك اولور حکیم
فردوسی بیت چودیدش بدانکونه مرد دلیر * همیخواند ازان پس ورا اردشیر * ثانی
ساسانیانك اول پادشاهلری اسمیدرکه اردشیر بابکان دیمکله معروف ومشهوردر حکیم
فردوسی * مثنوی * همان اردشیرش پدر کرد نام * نباشد بدید اراو شادکام * مراورا
کنون مردم یادکیر * همیخواندش بابکان اردشیر * وسلسلهٔ کیانیانده بر پادشاه اسمیدرکه
اردشیر بن پرویز بن هرمز بن انوشروان بن کیقباد شاهدر شعرای عربدن شمس الدین
احمد الطیبی نظمه کتورمش بیت قهوة فارسیة من خبایا * اردشیر انجله ابرویز ﴿ ارزه کر ﴾
سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه وکاف فارسیله صوایچی اندایشکر معناسنه در لغت محمودیده
بمعنی اندیشه کر یعنی فکرایدیجیدر ﴿ ازار ﴾ فتح زاء معجمه ایله صحاحده بمعنی درهم مسطوردر
﴿ ازبر * وازبیر ﴾ کلاهما بسکون الزاء المعجمه اول فتح باء موحده ثانی کسر ایله وسکون
یای تحتانیله خاطرده طوتمق وحفظ ایتمك ترکیبده دخی ازبر دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
حکیم خاقانی بیت روزی هزار بار بخوانم کتاب صبر * چشمم نبست لاجرم ازبر نمیشود *
استاد فرخی * قطعه * باعطارد بسر خامه سخن داندکفت * هرد بیری که بدیوان کند آنرا
تقریر * ازپی رسم درآموختن نامه کنند * نامهٔ خواجه بزرکان ودبیران ازبیر ﴿ ازدر ﴾
سکون زاء معجمه وفتح دال مهمله ایله لایق وسزاوار معناسنه حکیم خاقانی بیت صورت
مردان طلبکار درمیدان بود * نقش برایوان چه سود رستم واسفندیار * وله بیت
روز از در بزم است شراب ازدر خوردن * هرچند چمن نیست کنون ازدر دیدار * حکیم
انوری درهجو بیت ریش از پی کندن پیاپی * ضر ازد رسیلی دمادم ﴿ اژدر ﴾ سکون
زاء فارسیله معروف اژدرهادن مخففدر استاد لطیفی بیت چون اژدر چار پاست دنیا * کوهفت
سردمنده دارد ﴿ ازیر ﴾ کسر زاء معجمه وسکون یای تحتانیله زاهد ومتقی وعاقل ودانا
وزیرك وکامل معناسنه ممدوده ایله ده مرویدر شمس فخری بیت بجاست درهمه ایوان کنون
چوتو شاهی کریم وفاضل ودانا عالم وآزیر ﴿ اژیر ﴾ کسر زاء فارسیله یوکسك یردن
اقان صویك وچه ولکله صوو امثالنك قینارکن اولان صدا اسمیدر ﴿ اسبانبر ﴾ سکون
سین مهمله ونون وفتح باء موحدهٔ اول وضم ثانیله بر شهرك نامیدرکه انی کسری

بتا ایلشدر اصلنده اسفابور ایدی ﴿ استار ﴾ سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله اطبا اصطلاحنده التی بچق درهمه دیرلر بر روایتده ربع مثقالدرکه دورت استار بر مثقال اولور نتکم شاعر بیت اطبا که کردند وزن اعتبار * بشش درهم ونیم خوانند استار ﴿ استر ﴾ قاطرکه عربیده بغل دیرلر ﴿ استیر ﴾ سکون سین مهمله وکسر تاء مثناة بعده یای ساکنه ایله عند الاطبا نصف رطل اعتبار اولنور کذا فی نسخهٔ حکیم اسدی بیت ازان دار وها را باوزان بکیر * بجوشید در آب با قند استیر ﴿ اسرار ﴾ کزلو اولان نسنه جمع سردر مولانا جامی بیت خطبهٔ ملت ودین ازسر کیر * کشف اسرار یقین ازسر کیر ﴿ اسمندر ﴾ برجانوردرکه آکا سامندر وسامندل وسامندور * وسامندول وسمندر وسمندل وسمندور وسمندول دخی دیرلر شرح وتفصیلی سامندر لغتی ذیلنده ذکر اولنور انشاء الله تعالی شیخ عطار بیت آتشی بر دست دشمن در کرفت * تا خلیلش طبع اسمندر کرفت ﴿ اسوار ﴾ سکون سین ایله اوج معنایه کلور اول سفرنامهٔ حکیم ناصر خسروده مسطوردرکه صعید ولایتنده واقع بر شهر آدیدر ولایت نوبه نک یولی درت فرسخ یر اول شهره قریب واقع اولمشدر وجانب جنوبیسنده بر عظیم طاغ واردر نیل مبارک انک اتکنده چقار دیرلر ثانی سوار یعنی آتلو ثالث اهل کیلان لسانده لشکردن جمع قلیل مرتبه سنه دیرلرکه اللرنده اوق ویا چوماق اولوب جنک محلنده بر برلرینه تیر وچوماق ایرشدرن لر اول کمسنه دهکه تیر ویا چوماق نشانی اولمیه آکا دلاور ومرد شجاع دیرلر ﴿ اسیر ﴾ معروف کرفته معناسنه ودخی بر قلعه اسمیدر نظیری نیشابوری * چو روبه برج شرف کرد آفتاب منیر * دمیده فایحهٔ فتح بر حصار اسیر ﴿ اشغر ﴾ سکون شین وفتح غین معجمتین ایله اشقر معناسنه آتده اکثر وآدمده احیانا استعمال اولنور شاعر در قیافت نامه بیت شود در اسب وآدم وصف اشغر * در اسب مقبول دیکر نیست خوشتر ﴿ اشغور ﴾ سکون شین وضم غین معجمتین ایله پورسق دیدکلری جانوردر بعض نسخه ده ضم الف ایله واقعدر ﴿ اغار ﴾ فتح غین معجمه ایله ممدوده ده ذکری مرور ایدن آغار معناسنه تفصیلی اندهدر ﴿ افدر ﴾ سکون فا وفتح دال مهمله ایله برادر زادهیه دیرلر بعض فرهنکلرده همشیره زادهیه دیرلر بو شعیب بیت سلسله جعدی بنفشه عارضی * کت سیاوش افدر وپرویز جد ﴿ افر ﴾ فتح فا ایله بوزن اثر شیرازده برناحیه اسمیدر برقریه اسمیده اولمق مرویدر ﴿ افر ﴾ سکون فا ایله بوزن امر غمده ایکن بدیعنی سرور وشادی ایرشمکه دیرلر ولاغر ایکن فربه اولمق وبونلر امثالی یرامزلقده ایکن حال ایولکه مبدل اولمغه دیرلر ابو المعالی بیت یکشب از جانان پیام وعدهٔ وصل آمده * افر حاصل شد بجانم کز غمش آزرده بود ﴿ افزار ﴾ سکون فا وفتح زاء معجمه ایله درت معنایه کلور اول ابزار معناسنه که کمون و فلفل وکشنیز وامثالی بهاراتله معوق ایدوب طعام اوزرینه دوکرلر تا دهلذت ویره حکیم خاقانی بیت افزار زبس کنند در دیک * حلوا از پس آورند برخوان * ثانی آلات پیشه کران * یعنی ارباب صنایع آلاتی ثالث کفش معناسنه که پای افزار دیرلر میر خسرو بیت همو کلاه سری میدهد بتاجوران * که از کلاه سلاطین بپایش افزار ست * رابع

رابع بادبان یعنی کمی یلکنی کذا فی فرهنك جهانکیری افسار سکون فا وفتح شین مهمله ایله یولار آتك اولسون غیری اولسون شیخ بهاء الدین عاملی بیت هرکه نبود سینهٔ او عشق یار* بهر اوافسار وپالانی بیار* عربی* من فتی لم یعشق الوجه الحسن* قدم الرحل الیه والرسن افسر سکون فا وفتح سین مهمله ایله ایکی معنایه در اول شاهلره مخصوص اولان تاج مرصع معناسنه در شمس فخری بیت سایهٔ حق جمال دینی ودین* زینت تخت وزیور افسر* حکیم سنایی بیت بر افسر شهان جهانم بدی فخر* کز با ردم مرکبش افسار منتی* ثانی افساردن مخففدر افسونکر معنای ترکیبی افسون ایدیجیدر حیله وخدعه ایتمکده استعمال اولنور مولانا هاتفی بیت دل اژدهای سینه شد دونیم* ز تدبیر افسونکران کردیم افشار سکون فا وفتح شین معجمه ایله دوکیجی وصاچیجی معناسنه در اکثر ترکیب اولنمق معتاددر بدون الترکیب استعمالی قلیلدر خلاق المعانی بیت بحر بو العجب آیین وکوه وآه نشین* ببرق آتشبار وبابر آب افشار* وخلانده معناسنه ده کلور حکیم سوزنی بیت منم کلوك خر فشار وکنك عالم سوز* حرامزاده وقلاش ورند آدمسوز* فرهنك جهانکیریده بمعنی ممد ومعاون ورفیق وشریك معنالرینه دخی بعض مرکباتده فاعل معناسنه کلور حضرت مولانا قدس سره بیت دلم دزد نظر اودزد آن دزد* عجب آن دز دو دزد افشار چونست* مجمع الفرسده بمعنی ریختن وخلانیدن مذکوردر وبعض نسخه ده چلاه دستکاهینك چوقوری معناسنه مرویدر وافشردن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور افشرکر سکون فا وراء مهمله وضم شین معجمه ایله عصار معناسنه یعنی صقیجی هرنه اولورسه افکار سکون فا وفتح کاف فارسیله جراحت وآزردکی انساننده وحیوانده استعمال اولنور تحفة الاحبابده چارپانك حمل ثقلیدن ارقه سنده ظاهر اولان جراحت که یاغر دیرلر وترجمهٔ مصادرده زمین کیر یعنی کوترم وبجای مانده یعنی یورلمش معناسنه منقولدر عربی کافله اندیشه معناسنه جمع فکردر اکار فتح کاف مشدده ایله بمعنی باغبان کذا فی شرفنامه اکر حرف شرطدر خواجه حافظ بیت اکر آن ترك شیرازی بدست آرد دل مارا* بخال هندویش بخشم سمرقند وبخارارا* وکاف عجمیله فرهنك جهانکیریده عود معناسنه مذکوردر الله اکبر شیراز ناحیه سنده بر مشهور طاغ آدیدر خواجه حافظ مدح ایتدوکی آب رکنا بادکه بیت بده ساقی می باقی که در جنت نخواهی یافت* کنار آب رکنا باد وکلکشت مصلارا* دیدوکی صو اول طاغده بر بیکاردن چیقوب رکنا باد کنارندن جاری اولور الر ضم لام ایله ملمودده ذکری مرور ایدن آلو معناسنه درکه حلیمی بحر الغرائبده قصر الفله ده جائزدر دیو نقل ایتمشدر الغار سکون لام وفتح غین معجمه ایله چاپمق معناسنه در کذا فی وسیلة المقاصد الغنجار سکون لام ونون وضم غین معجمه وفتح جیمله ایکی معنایه کلور اول محبوبان ناز وشیوه ایله ایلدکلری خشم واعراض معناسنه مختاری بیت چو پیر کشتی بیداد کشتی ای نادان* ترش بود پس هفتاد سالك الغنجار* ثانی بر نوع میوه در زرد الویه بکزر لکن رنکی یشیل وبنفشی وصاری وقرمزی اولور طعمی میخوش در آکا کرده آلو وآلو کرده

وخلو کرده دنی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ آمار ﴾ فتح میمله اهار که کاغد و بز ایدرلر کثیرونشاسته وخطمی دن دنی ایدرلر وروقیق قماش آردینه دخی سوررلر ﴿ آمارکیر وامارکیر ﴾ محاسب معناسنه در ممدوده مذکور در قصر همزه ایله ده جائزاولدوغی جهانکیریده مسطوردر ﴿ امر ﴾ فتح میمله بوزن کر حقیقتا و مجازا عاقبت کار معناسنه در میر نظمی بیت ببندند مردان زهمت کر * کند هردم اندیشه در خود امر * عربیده مبالغه ایله بلغ معناسنه در وسکون میمله ینه عربیده حکم وفرمان وشغل و عمل معنالرینه در فارسیده دنی اول معنالر ایله استعمال اولنور ﴿ انار ﴾ ترکیده نار عربیده رمان دیدکاری میوهٔ معروفه در وخبرده وارد اولمشدر * من اکل رمانة انار الله قلبه اربعین یوما * ممدوح میوه در قرآن عظیم الشانده * فیها فاکهة ونخل ورمان * ذکر اولنمشدر مفسرین بو آیت تفسیرنده دیرلر که فاکهه ذکرندن صکره نخل ورمان ذکر اولنمسنك حکمتی کیمی سائر میوه لردن امتیاز وترجیح ایچون در دیدیلر وکیمی دیدیلر که نخل ورمان فاکهه جنسنه داخل دکلدر نخل که خرما در غدا قبیلندندر ورمان که انار در دوا قسمندندر والله اعلم بحقیقة الحال ﴿ انبار ﴾ سکون نون وفتح باء موحده ایله درت معنایه کلور اول بمعنی پر یعنی طلو مملو معناسنه ظهیرالدین فاریابی بیت بیك سخن دهن آرزو فروبندی بیك سخا شکم آز رابینباری * ثانی خانه بقلق ودیوار بقلوب دوشمك معناسنه حکیم سنائی بیت نه فلك را بکام بکذاریم * پنج وچار وسه رابینباریم * شمس طبسی بیت زمین کر دار با من کر نباشد آسمان خاکی * در انبارم بسیل اشك از بن هفت نیا نشی ثالث خار وخاشاك وسرکین امثالی که بعض کوشه لرده بیغلوب چوروبه منزروعاته قوت بولمق ایچون دوکرلر درهجو حیدر کلوج بیت شعر رنکارنك ازطبع کج حیدر کلوج * همچنین سرمیزند کز تودهٔ انبار کل * رابع حوض معناسنه که آب انبار دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره * قطعه * مشت کندم که اندرین دامست * هست آنرا مدد زانباری * باغ دنیا که تا زه میکرده * آخر آبش بود زانباری ﴿ انبر وانبور ﴾ کلاهما سکون نون وضم باء موحده ایله قصاج که عربیده کلبتین دیرلر ابوالمعانی درهجو یکی کفته بیت دهن کون کویا طعام آهنست * دوانکشت او همچوا نبرشده ﴿ انبیر ﴾ سکون نون وکسر باء موحده ویای ساکنه ایله ایکی معنایه در اول مجمع الفرسده کل تر و کل خشك بو معنا جهة اضداد دن اولور ثانی بمعنی پر کردن یعنی طولدرمق ﴿ انجار ﴾ سکون نون وفتح جیمله بر ولایت اسمیدر که خسرو پرویز شیرین ایله انك شهرنده ایام شتاده و یایلاقده ایام صیفده اوتوروب عیش وعشرت ایدرلر ایدی ﴿ انجیر ﴾ سکون نون ویای تحتانی وکسر جیمله اوچ معنایه در اول معروف میوه در عربیده تین دیرلر ثانی فرهنك جهانکیریده سوراخ مقعد معناسنه درابوالعلاء شوشتری بیت ای کیرمن ای کیر توانجیر که دار * سرکین خوری وقی کنی وپاك نداری * انجیردن سوراخ کردن معناسنه ده منقولدر ثالث بر ایرمق آدیدر ولایت هراتده باغ زاغان اراسندن کچر اکا انجیل دخی دیرلر و زبان یونانیده حسده انجیر دیرلر ﴿ اندایشکر ﴾ کهکل کننده یعنی صوا ایچون صمانلی بالچق ایدیجی مراد صوایجی ده یعکدر

دیمکدر میر نظمی در منقبت یکی بیت چو تخمیز نجس ترکیب اورا * بکر داند ایشکر ترتیب اورا ﴿ اندر ﴾ سکون نونله اوج معنایه دراول برکلمه دراوکی معناسنه یعنی اوکی بابایه پدر اندر اندر واوکی آنایه مادر اندر وکذلك برادر وخواهرده دخی بویله درشمس فخری بیت در مظالم بغز دمعدلتش * چه قریب وچه خویش خود چه اندر * ثانی درون معناسنه که اندرون لفظی بوندندر مثلا اندرخانه دیرلر درون خانه دیمکدر مولانا جامی بیت چو ماه نخشب اندرچاه نخشب * سه روزان ماه درچه بود تا شب * حضرت یوسف علی نبینا وعلیه السلام حکایه سندندر ثالث عربیده اولان فی معناسنه در شیخ سعدی کلستانده وبشکر اندرش مزید نعمت * دیدوکی بومعنایه در بومعناده لفظ در ایله بر برینه قائم اولورلر اما قاعده اولدر که تحسین لفظ ایچون اولان حرف بایی جمع ایتمك مراد اولنسه بر ترکیبده با تقدیم اولنور مثلا بربخ درست کبی وبدریا در منافع کبی وبشکر اندرش کبی متقدمین اشعارلرنده چوق واقع اولور اما متأخرین ایکسنك جمعنده نوع ثقلت اولدوغندن عیب عدایدرلر و جمع ایتمزلر ﴿ اندر خور ﴾ اندر خورد مرقوم معناسنه در سزاوار ولایق معناسنه حکیم سنایی بیت مرز نانست جامه اندر خور * حیدر و مرد جوشن اندر جور ﴿ اندشمار ﴾ سکون نون وشین معجمه وکسر دال ایله اشکار اصدا وجهر ایله نسنه اوقومق کذا فی وسیله المقاصد ﴿ انکار ﴾ سکون نون وفتح کاف فارسیله پندارنده وتصور کننده یعنی صانیجی وتصور ایدیجی بومعناده صیغهٔ امرده اولور مثالی شیخ عمر خیام بیت چون عاقبت کار فنا خواهد بود * انکار که نیستی چو هستی خوش باش * نسخهٔ میرزا ابراهیمده تصور معناسنه در وکسر همزه ایله نکارنده یعنی نقاش معناسنه در ﴿ انکدار ﴾ سکون نون وکاف فارسیله قاصنی یه مشابه براغاج صمغی در تعریب اولنوب انجدار دیدیلر کریه رایحه سی وار در ﴿ انکشتر ﴾ یوزك معناسنه مهر اولسون غیری اولسون ... که کوچك پرماغه طاقیلور آکا دیرلر محمد قلی سلیم بیت جهان نزیرنکین تو با چو انکشتر * کند بچشم حسود تو روزکار انکشت ﴿ انکشت تر ﴾ اورته پرمق دیمکدر ترکیبده یوزك دیدکلرینك اصلی اوز وکدر نتکم میر علیشیر دیمشدر بیت خاتم لعلینك اکراغزی مغه بتسا تیشلاکوم * مهر اتیار داموم یا پوشغان کبی یا سقاج اوزوك ﴿ انکور ﴾ تازه اوزم عربیده عنب دیرلر کسر عین وفتح نونله طالب آملی بیت شراب کهنهٔ ما شیره کشت از وارث کون بجتی * اکر زینسان بماند هفتهٔ انکور میکردد * صحیح شرابه شراب انکوری دیدکلری تازه اوزمدن غیری یدن دخی شراب اولور لکن اوزمدن اولان جمله دن اعلی اولور ﴿ اوار ﴾ اوج معنایه کلور اول دفتر حساب ثانی دیوانخانه ثالث ریزهٔ آهن بواوج معناده اوار دخی دینلور تفصیلی محلنده ذکر اولنور انشاء الله تعالی ﴿ اوبار ﴾ سکون واو وفتح باء موحده ایله برقاج معنایه کلور اول یوتمق ابتلاع معناسنه در شرفنامه ده مسطوردر حکیم خاقانی * مسمط * آن روح دوزخ با ربین حور زبانی سار بین * بحر نهنك اوبار بین آهنك اعدا داشته * بومعنایی مؤید شمس فخری بیت زهی ز لطف تو یك شمه خضر جان پرور * خهی ز قهر تو رمزی نهنك مرك

اوبار * مؤید الفضلاده لوبار خانهٔ باشد وچیزی که جانور زنده در او فرو برد چون ماهی وزهر مهلك وآتش غالب ودخی امردر یوت معناسنه ویراقعه ده امر اولور اما اداة الفضلاده انجق خانه معناسنه روایت اولنمشدر وانباشتن واوباریدن لفظلرندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور اودر سکون واو وفتح دال مهمله ایله فرهنك جهانکیریده برادر پدرکه عربیده عم دیرلر اوزار سکون واو وفتح زاء معجمه ایله درت معنایه در اول کمی یلکنی ثانی دست افزار یعنی ارباب صنایع آلاتی ثالث کفش رابع بعض ادویهٔ حارکه دوکوب اینجه الیوب طعامه قورلر اکا ابزار وافزار دخی دیرلر امادست افزار معناسنده عربیله مشترکدر زیرا آلات اهل صنایعه اوزار دیرلر اوزر سکون واو وفتح زاء معجمه ایله مشتری یلدزینك بر آدیدرکه برجیس دخی دیرلر میرنظمی بیت نیکبختی تاج دولت برسرش * بوده از ششش طارم اوزرهم سرش اوغر سکون واو وفتح غین معجمه ایله ایکی معنایه در اول مجمع کبار ومحفل اشراف ثانی روزکاری وافر اولان یره دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری اوکار سکون واو وفتح کاف فارسیله مجمع الفرسده سرکذشت صاحبی که ترکیده بوکاو دیرلر ودخی مست لایعقل وافکار مرقوم معنالریله مترادفدر رشید الدین وطواط بیت هم مجان خسته هم بتن رنجور هم بخون غرقه هم زغم اوکار اوکر سکون واو وکسر کاف عجمیله خرما لیفندن بوکلش رسن که جلاه وغیریلر قوللنورلر اونار سکون واو وفتح نونله بمعنی خسبیدن یعنی یاتمق اول عنصر یعنی خاك کذا فی المحمودی اهوار سکون ها وفتح واو ایله واله وحیران معناسنه مولانا سجانی * رباعی * در راه خدا مکوکه رهوار بماند * بدنشت وازو بس دو شهوار بماند * حق جو حق دید خلق حیران بماندند * ششطرفت بحر جو دو اهوار بماند * اهمر سکون ها وفتح میمله سك مانند بر جانور در سلاطین ماضیه دن بریننك زماننده ظهور ایتدی دیرلرکه اندن اقدم وجودی معدوم ایدی بعده سشغاله ده اسم اولدی کذا فی مجمع الفرس اهور سکون ها وفتح واو ایله ایکی معنایه در اول فرهنك جهانکیریده معشوق ومحبوب معناسنه در منوچهری * قطعه * بزی همچنان سالهای دراز * دمان ورمان وچمان وچران * دوکوشت همیشه سوی کنج کاو * دوچشمت همیشه سوی اهوران * حکیم خاقانی بیت در جنت مجلست چراکاه * آهو حرکات اهورانرا * مجمع الفرسده بر شهرك اسمیدر جملهٔ خواصندندر که برکمسنه انده اقامت ایلسه دنیایه حرصی زیاده وخسیس وبخیل اولور ایار سال رومیانده آخر بهار آییدر یونانی مایس دیرلر شیخ سعدی بیت این هنوز اول آذر جهان افروزست * باش تا خیمه زند دولت نیسان وایار ایدر سکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله بمعنی اینجا یعنی بونده دیمك معناسنه سید حسن غزنوی بیت ناورده برون چومنی در هزار سال * اینك تو ایدری فلکا و من ایدرم * بو معنایی مؤید حکیم اسدی بیت دزنك او زایدر بری بی نیاز * بود کاید آن بخت برکشته باز ایوار سکون یای تحتانی وفتح واو ایله مسا فرنکجه یله کتمك کوندز کتمکه شبکیر دیرلر مولانا هاتفی بیت شب وروز از رفتن

بی ذرنك * زشبکیر و ایوارش آید تبنك مع الزاء المعجمه * ابخاز سکون باء موحده
وفتح خاء معجمه ایله برولایت اسمیدر اکثر خلقی مغان وترسا و ظلم وجورله مشهوردر حکیم
خاقانی .بیت درابخاز یان اینك کشاده * حریم رومیان اینك مهیا ابراز سکون
باء موحده وفتح رایله افزار واوزار مرقوم کبی بها راتی دوکوب نرم ایدوب بر ظرفه ایچنده
حفظ ایدوب طعام تناولنده اوزرینه دوکرلر کذا فی مجمع الفرس ابرز سکون باء
موحده وفتح راء مهمله ایله همدان اولکه سنده بر طاغ نامیدر اپرویز فتح باء فارسی
وسکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر واوایله پرویز ایله معناده مترادفدر باب الباء مع الزاده
ذکری تفصیل اولنور انشاءالله تعالی ابیز کسر باء موحده وسکون یای تحتانیله
شرارهٔ آتش معناسنه در استاد منجیك .بیت هست آهم ز آتش دوزخ ابیز * نالهٔ ازمن
زشرر صد ازیز اتسز سکون تاء مثناة وکسر سین مهمله ایله نام پادشاه خوارزمدرکه
ممدوح رشید وطواط در وعلامهٔ زمخشری دخی آنك زماننده رئیس العلما ایدی کذا فی
شرفنامه اختر سرسبزه یعنی ستارهٔ سعد وفال سعد معناسنه در کذا فی شرفنامه
اخکوز سکون خاء معجمه وضم کاف ایله بادام چغله سی وناپخته خرما ارد پوز
سکون راء مهمله ودال موقوف وضم باء غا وسیله الواندن فستقی رنکه دیرلر میر نظمی .بیت
بپوشند خوبان درروز نوروز * همه جامها سبز وسرخ وردپوز آرز سکون راء
مهمله ایله درت معنایه کلور اول جاه ومرتبه معناسنه حکیم فردوسی .بیت بسنده کنم زین
جهان مرز خویش * بداند مکر پایه وارز خویش * بومعنایه مختاری .بیت بروت توکه
مرا کو بارز من بجزد * مکر بروی زمین زر دهد بجای کیا * ثانی قدر وقیمت معناسنه
شیخ اوجدی .بیت بردباری کن قناعت ورز * تا بدلها قبول یابی وارز * حکیم زجاجی
.بیت شهنشاه برکشت از راه مرز * بهمدان بیاید بیفزود ارز * ثالث معین معناسنه
ابوالمعانی .بیت صرف کردم درره غم هرچه هستی داردم * بی سروسامان بماندم ارزدر
حالم نبود * رابع برنسنه یه مالك معناسنه وله .بیت کرده آماده دلم بهر نثار مقدمش
دراشك چشم را چندانکه بی ارزی شدم ارزیز سکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر
زاء معجمه ایله معادندن قلای درکه جمیع فلزاتدن خفیفدر نتکم شیخ الرئیس ابن سینا
ایکی بیتنده اوزان معادنی بیان ایتمشدر * قطعه * نه فلز مستوی الحجم راچون برکشی *
اختلاف وزن دارد هریکی بی اشتباه * زرلکن زیبق الم اسرب دهن ارزیز حل * فضه ند آهن
یکی مس وشبهمه صفر ماه * بوحساب اوزن ارزیز حل دیدوکی اوتوز سکز اولور ارنواز
جمشید شاهك همشیره سی نامیدر که ضحاك تزویج ایتمشدر حکیم فردوسی .بیت درایوان
شاهی شب دیرباز * بخواب اندرون بود با ارنواز ارنیبز سکون راء مهمله وکسر نون
ویای ساکنه بعده باء مکسوره ایله توخون دیدکلری سبزه در تخمی اولمدوغندن چوبی
دیکرلر بتر ازیز کسر زاء معجمه وسکون یای تحتانی ایله بانك ونا له معناسنه حضرت
مولانا قدس سره * مثنوی * کرد با اویك بهانه دلپذیر * کی شد ستم زیز کنیزك من نفیر
زین سبب کرغیرت ورشك کنیز * مادر وفرزند دارد صد ازیز * مادر وفرزندها بتس

حقهاست * اونه در خورد وچنین جور و جفاست ﯖ اسب انگیز ﭻ ایکی معنایه در اول
اول مهماز که مهمیزدخی دیرلر براوجی تکرلکلی دمور در چزمه اوکچه سنه میخلنمش آتی انکله
سوررلر ثانی صیغهٔ اسم فاعلدر اسب انگیزنک معناسنه وصیغهٔ امرده اولور آت قوپار
معناسنه ﯖ اسب تاز ﭻ سکون سین وبا وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول صیغهٔ
امردر آت سکرت در معناسنه ثانی شهور ملکینک اون سکزنجی کونی اسمیدر کذا فی فرهنك
جهانگیری ﯖ افراز ﭻ سکون فا وفتح راء مهمله ایله اون ایکی معنایه کلور اول بمعنی بالا
یعنی یوقارو که مقابلی نشیب در فراز دخی دینلور استاد لبیبی بیت زبس رفعتش شاهباز
خرد * نیارد برافراز بر پر پرد * ثانی بلند معناسنه در بو معناده کاه اسم فاعل اولور وکاه
صیغهٔ امر استعمال اولنور ابو عاصم بیت ای درد همه علما سرافراز * دائم زجهانیان سپر
افراز * ثالث منبر معناسنه حکیم زجاجی بیت خطیبان پس از نام پاك امام * برافراز
ازین شاه بردند نام * رابع بمعنی جمع سیف اسفرنکی بیت روح اقسام شادمانی را *
ازپی بزم تو کند افراز * خامس فرهنك جهانگیریده بمعنی بسته سادس بمعنی نزدیك
بو ایکی معنایه میر نظمی بیت آمد افراز بر شاه دلیر * بوده افراز میان را شمشیر * سابع
بمعنی کشاده وپهن ثامن بمعنی پیش تاسع بمعنی ازین باز عاشر بمعنی نشیب بو معناجه
اضداددن اولور حادی عشر سرکش ثانی عشر خرزه بو معانی فرهنك جهانگیریدن
منقولدر ﯖ افروز ﭻ افروختن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبیدر عالم افروز مجلس
افروز ودل افروز کبی ابو عاصم بیت ای روی تو ماه مجلس افروز * بنشین چوماه مجلس
افروز ﯖ البرز ﭻ سکون لام وراو وضم باء موحده ایله بر مشهور طاغ آدیدر غایت عالی
وعظیم اولدوغندن عظیم نسنه لره مثال ایراد ایدرلر نتکم تیمور نامه ده لشکر وصفنده مولانا
هاتفی بیت زدریا کذر کرد البرز کوه * درآمد بسرحد ایران شکوه * فرهنك جهانگیریده
بر پهلوان ایرانی نامیدر ﯖ الدکز * وایلدکز ﭻ کلاهما بسکون اللام وکسر الدال
بر معروف ومشهور پادشاه اسمیدر ﯖ الکز ﭻ سکون لام وفتح کافله کج زبان یعنی
پلتك عربیده الکن دیرلر میر نظمی بیت مکو در سخن الکزست آن جوان * نخواهد رود
هیچ حرف از دهان ﯖ انباز ﭻ اورتاق عربیده شریك معناسنه ولهذا توحید بیت اوست
در قدرت بصنعتش بی نظیر * نیست انباز و وکیل وهم وزیر ﯖ انداز ﭻ بش معنایه کلور
اول انداختن لفظندن صیغهٔ امردر حکیم شفائی بیت آهسته صبا دست دران پیرهن
انداز * یك کل زکریبانش بدزد وبمن انداز * ثانی وصف ترکیبی اولور بمعنی رند میخوار
ومست اوکار ثالث قصد معناسنه بو ایکی معنایه ترتیب اوزره مولانا عبد الرزاق کاشی
بیت بازا بروکرد بالا ترك تیر اندازمن * عالمی را کشت وداود این زمان اندازمن * قصد
معناسنه سیفی بخاری بیت کرمرغ سازند از کلم بر بامش افتم از هوا * خواهم شد آخر
صیدا و میدانم از انداز خود * رابع تخمین ایلمك مولانا هاتفی بیت شدند آن هزبران
آهو شکار * برانداز آهو بر آهو سوار * خامس بمعنی قیاس استاد فرخی بیت جا ودان
شاد زیاد آن ملك کامروا * لشکرش بی عدد ومملکتش بی انداز ﯖ اندرز ﭻ سکون نون

نون وراو فتح دال مهملتین ایله ایکی معنایه در اول وصیت معناسنه حکیم سنائی بیت همه اندرز
من بتو اینست * که تو طفلی وخانه رنکینست * ثانی نصیحت معناسنه حکیم خاقانی بیت مرا
طبیب دل اندرز کونه کردست * کزین سواد بترس از حوادث سودا * زاء مهمله نك
ضمی ایله ده دخی مرویدر ق اندروز ع سکون نون وفتح دال وضم راء مهملتین ایله
چارسو وبازار وبیع وشرایه مخصوص اولان موضع ومکان معناسنه میرنظمی بیت چه
سودست شد شعرمن دالفروز * نه نیم حونخ دهیچ کس اندروز ق اندز ع سکون نون وفتح
دال مهمله ایله انداز لفظندن اختصار اولنمشدر قصد وتخمین معنالرینه کذا فی مجمع الفرس
ق اندوز ع اندوختن واندوزیدن لفظلرندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبیدر جمع اندوز
وزر اندوز کبی ودخی جمع ایدیجی معناسنه اولور میرخسرو بیت نقد بقا از عمل اندوز کن
قیمت فردای خود امروز کن * وجمع ایتمك معناسنه مصدر استعمالی اولنور بدرالدین کاشی
بیت کنجها کیروسا نلا نرا بخش * دوست اندوز ودشمنا نرا سوز ق انکاز ع سکون نون
وفتح کاف عجمیله فرهنك جهانکیریده ارباب صنایع آلاتیدر ق انکر ع سکون نون وفتح کاف
عجمیله دمور بیل که آنکله زمین هموار ایدرلر کذا فی المجمع اما نسخهٔ میرزا ابراهیمده ضم کافله
مرویدر ومؤیدالفضلاده اول دمور درکه آنکله فیلی یوریدرلر ابوالفرج رونی بیت چو
طور ست پیل وچو موسی مهاود * بجای عصا انکز مار پیکر * استعاره طریقیله آلت
وجله ده دیرلر نتکم بو بیتدن مفهوم مدر شاعر بیت حبذا مهر زقلق پرداز * مرحبا انکز
بزرك ودراز * زاء فارسیله ده روایت اولنمشدر ق انکیز ع تحریك معناسنه صیغهٔ امر
ووصف ترکیبیدر استاد دقیقی بیت آنکه میکشت مرا غمزهٔ حونریز تو بود * کرچه او کشت
ولیکن همه انکیز تو بود * ودخی حسن ولطافت معناسنه میرخسرو بیت هرچند که آن
رخ کل انکیز نشاند * مارا بر آتش آغاز وتیز نشاند * ودخی قصد وعزیمت معناسنه ریاضی
سمرقندی بیت وه که باز آن سنکدل عاشق کشی انکیز کرد * چرخ تیغ غمزهٔ اورا بخون تیز
کرد ق انز ع فتح نونله بوزن چرز فرهنك جهانکیریده بد وزشت معناسنه مولانا محتشم
کاشی بیت تو در کشت باچهرهٔ کل اناری * ز پی عاشقان انز کله کله * وسکون نونله بوزن
کنز مرجمك معناسنه در میرنظمی بیت هرکه مشود قانع بلغور انز * میشود او مالك بی رنج
کنز ق اوراز ع افراز مرقومك جمیع معنالریله مترادفدر کذا فی مجمع الفرس ق اهواز ع
بصره شهرینه قریب بر شهر اسمیدر روایت اولنور که بر کمسنه اول شهرده بر سنه مقیم اولسه
عقلی مختل اولور حالا ویران اولمشدر حکیم سوزنی بیت نه دیر ماند که تا پیش تو خراج آرند
ز مصر وکوفه وبغداد وبصره واهواز * ومنقولدر که زهرناك عقربی اولور هرکیمی
صوقسه البته هلاك ایلر سیف اسفرنکی بیت زهر کیفیت حیات دهد * درصرنیش
کژدم اهواز ق اهیز ع کسر ها وسکون یای تحتانیله بمعنی آغسته ابوالمعانی بیت اهیز
رفته بکویش رسیده بودم دوش * مکر پسین نفسم در رسیده بود بکوش ق ایاز ع شاه
محمود غزنونك وزیری وندیم ومصاحبی ایدی خاص ایاز لقبله شهرت پرداز ایدی طالب
آملی بیت ای عشق مکش تیغ ستم بردل محمود * آن شاه که صید حرم زلف ایاز ست *

مولانا صائب اصفهانی بیت دل مجمود اکر همی خواهی * دست کوته مکن ز زلف ایاز *

آژ ﴿ی﴾ مع الزاء الفارسی * ارنبیژ ﴿ع﴾ فتح را و سکون نون وکسر باء موحده بعده یای ساکنه ایله ترخون دیدکلری سبزه معربی طرخوندر ﴿ی﴾ اندرواژ ﴿ع﴾ فرهنك جهانکیریده بمعنی نکون وآویخته که اندرواو اندرواى دخی دیرلر ﴿ی﴾ انکر ﴿ع﴾ انکژ مرقوم معنالریله مترادفدر حکیم خاقانی بیت پیل مستم مغزم از انکژ بیاشوب شد از آنك * کر بیاسایم ذمی هندوستان یاد آورم.

آس ﴿ی﴾ مع السین المهمله * اخترشناس ﴿ع﴾ منجم ورمال معناسنه کمال اسمعیل بیت درکتاب طالع ما دیده بود اخترشناس * از سر زلفت بسی تشویش در دورقمر * مولانا هاتفی بیت ازسطو کلامان اخترشناس * بساعت فکندند طرح اساس ﴿ی﴾ ادوس ﴿ع﴾ ضم دال مهمله و واو معروفله فرهنك جهانکیریده اول کسنه یه دیرلرکه برعلت سببی ایله کوزینه قره صو اینمش اوله ﴿ی﴾ ارجس ﴿ع﴾ سکون راء مهمله وکسر جیمله برکوه بزرك اسمیدرکه مدی الایام باشنده قار اکسك اولمز حتی زلال دیدکلری نسنه انده بولنور وزلال اکا دیرلرکه بر یرده یازوقیش قارطوروب من بعد زائل اولمیه ایچنده ینه قاردن پرمق قدر قورد کبی نسنه حاصل اولوب ایچی طلو صو اولور شکردن لذیذ وقاردن بیاض وصوق برمنلا هجونده شاعر دیمشدر بیت انقد وجرمش ثقیل وکشته دستارش بزرك * بر سرش بودست کویا در سر ارجس برف ﴿ی﴾ ارس ﴿ع﴾ فتح راء مهمله ایله بو زن مرس برنهر عظیم اسمیدرکه روان اولکه سندن جاری اولوب نخجوان صحراسندن چکوب آران ناحیه سنه وارد قده برقاج بحثر اولوب اول اطرافك مزروعات وباغچه وبوستانلرین سقی ایتدکدن صکره تکرار مجتمع اولوب بربیوك نهره قاریشوب دریای فارسه دوکیلور بر فائده لو صودر خواجه حافظ بیت ای صبا کر بکذری بر ساحل جوی ارس * بوسه زن بر خاك آن وادی ومشکین کن نفس * مولانا هاتفی بیت درآورد کشتی باب ارس * زدریای لشکرارس ماند پس * وقپچاق شاهلرندن برشهزاده نامیدر وله بیت به پور ارس خان سپردش عنان * قوی دست کردش بتیغ وسنان * وسکون را ایله بوزن درس اشك چشم معناسنه در قریع الدهر بیت ز آهم بودیك شرار ز رخش * ارس را بود ارس من مایه بخش * بو معنایه استاد لطیفی بیت ارس شد ارس من در جست وجویت * سبوئی پر نرفت از وی بکویت * وکسر را ایله آردج اغاجی در بعض فرهنکده چنار اغاجی منقولدر ﴿ی﴾ ارسطالیس ﴿ع﴾ معلم اول لقبیله مشهور برحکیم ذوفنوندر لسان یونانیده معناسی استاد کل دیمکدر مرویدرکه اول نامی ارسطو ایدی بعده ارسطالیس دیدیلر بعده ارسطالیس ایله یلر بعده کیدرك ارسطاطالیس اولدی اصلی بودرکه عادت حکمای قدیم بویله درکه هر برحکیمك علمی وعلم حکمتده عملی زیاده اولدقجه اسمنه برحرف زیاده ایدرلر علومی افلاطوندن اخذ ایتمشدر منقولدرکه مزبور حکیم ارسطو نام طفل ایکن افلاطون صاحب فنونه خدمت ایلدی افلاطون اوائل حالنده ملك روفسطالیس نام بر ملکك حکیمی ووزیری ایدی ملك مزبور بطاقروس نام فرزندین افلاطونه شاکرد ایلدی اولدخی ملك زاده یه تقیدتام واهتمام ما لا کلام ایدوب تعلیم علم ایلدکجه فهم

فهم وذكاوة دركدن كيا ستەدن بی نصیب اولمغله اصلا برنسنه اخذ وتعلم ايلمدی افلاطون
هرچند كه تفهيم وتكرار ايدردی اصلا فائده ويرمزدی مكر اول اثناده ارسطو هر بار
استماع تعليم ايمكله علومی اتقان وتقرير حكيمی ضبط واذعان ايدر ايمش واول زمانده
قاعده بويله ايمش كه بر حكيم بر تلميذين باشقه چقارمق مراد ايلدكده بر روز جمعيتده شاكردی
كرسی يه چقاروب تعلم ايتدكی علومی خلقه افاده ايدر حكيم اولمغه لياقتی ظاهر
اولورسه پادشاه طرفندن باشنه تاج مرصع واكننه خلعت فاخرهٔ ذی قيمت كيدروب نامنه
حكيم ديرلر ايدی مكر يوم معهودده ملك اوغلنی حكيمه ابرام والحاح ايله كرسی يه چقاردو
ملك زاده اول محلده اصلا نطقه قادر اولمدوغندن ملك دلكير اولوب افلاطونه خطاب
وتقيد ايليوب تعليمده اهمال وتكاسل ايلمشسز ديو عتاب ايتدكده افلاطون ارسطويه
اشارت ايدوب ارسطو دخی بی باك كرسی يه چيقوب اولقدر معلومات صرف ايدر كه
جميع خلق عالم تحسين وآفرين ايدر افلاطون ملكه ايشته اوغلكه بن بو علومی تعليم
ايلمشيدم واكا تعليم ايدركن بو اوغلان ايراقدن اشتمكله اخذ ايلمش امانه چاره جنابه
حضرت واهب الآمال جل عن الشبيه والمثال اكا نصيب ايتمامش بوكا احسان ايلمش
بو طفل يتيم استماع ايتمكله بو مرتبه يه واصل اولدی ديدكده ملك بالضرورة ملازم اولوب
بر قاعده احسانلر ايدوب ارسطويه حكيم تسميه ايلديلر ﴿ اروس ﴾ ضم راء مهمله
وواو معروفله متاع وكالا معناسنه يور بهای جامی بيت بكروز چارپا ببرد اسيم از كله *
وزند كرا روس وقماش از نهاندن ﴿ اريس ﴾ كسر راء مهمله وسكون يای تحتانی ايله بمعنی
زيرك وهوشيار عربيده متابع معناسنه وكسر همزه وراء مشدده ايله بته عربيده مزارع
معناسنه در ﴿ اسپريس ﴾ سكون سين وراء مهملتين وكسر باء فارسيله آت ميدانه ديرلر
شمس فخری بيت زهی پادشاهی كه سطح فلك * بود بندكان ترا اسپريس ﴿ اسريس ﴾
ممدوده ده ذكری مرور ايدن آسريس مرقوم معناسنه ﴿ اشكبوس ﴾ سكون شين
وكاف وضم باء موحده ايله كاشانی بر مبارز پهلوان اسميدر كه افراسيابه امداده كلمش
ايدی افراسياب دخی سپهسالاری طوس ونوذرز ايله ايران لشكری جنكنه كوندردی رهام
كودرز اكا مقابل اولدی اما مقاومت ايدەميجه همان رستم زال پياده ايريشوب بر زخم
تير ايله اشكبوسی خاك هلاكه دوشوردی حكيم فردوسی بيت پياده ازانم فرستاد طوس
كه تا اسپ بيستانم از اشكبوس ﴿ اطلس ﴾ معروف ساده طوقنمش حرير قماشدر وفلك
تاسع اسميدركه كواكبدن خالی اولدوغی اجلدن اطلس تسميه اولنمشدر وبر كتاب اسميدر
﴿ افسوس ﴾ اوج معنايه كلور اول بر كلمه دركه متحير حالت حيرتده تكلم ايدر ودريغ
وحيف وحسرت معناسنه خواجه حافظ بيت افسوس ازان كسان كه ندانند اينقدر
با عمران خوش بت كه يكلحظه باهمند * وبوندر كه برشیٔ ضايع اولسه ياخود فائده او
مصلحت فوت اولسه ايراد ايدرلر حكيم انوری بيت آخر افسوستان نيايد از آنك * ملك
در دست مشت افسوس است * ثانی لاغ وسخره يه ده ديرلر حكيم ناصر خسرو بيت
بر خريدار فسون سخره وافسوس كنند * وانكهی جز كه همه تنبل وافسون نخرند * ثالث

ظلم وستم وبيراهی معناسنه مايع سرخشی * قطعه * ای صبد رنايبی بولايت فرستت تو * معزول
كن معينك ومنحوس دز دربا * زرهای بيشمار با فسوس ميبرد * آخر شمار اوبكن از بهر
مزد را ﴿ اكارس ﴾ فتح كاف وكسر راء مهمله ايله عربيده كما تركيده طوملان ديدكاريدر
بعض صحراده نمناك ومتعفن يرلرده حاصل اولور اما فرهنك جهانكيری صاحبی نقل ايدركه
نمناك ومتعفن يرلرده ومزبله ده وسغراب كوپلری دبينده بتر بر آدم قبوغن صويوب وقوريدوب
نيم درم مقدارينی تناول ايلسه بيهوش ايدر واكر بركسه جنابت ونا پاك ايكن ييسه نسلی
منقطع اولوب من بعد اولادی اولمز وايكی درم مقدارينك تناولندن خدر وسكته عارض
اولور واحتمال در هلاك ايليه واكر هلاك ايلمز ايسه عسر البول وهيضه ايراث ايدر اكاسمار وغ
واهكلی دخی ديرلر اكرچه فرهنك جهانكيری صاحبی بويله نقل وروايت ايلمش اما فقيره شبهه
حاصل اولدی اول اجلدنكه فقير طب كتابلرنده كوردم كثرت تناولندن اخلاط غليظه
تولد ايدر متعفن اولدوغی مقرر درحتی برسنه يرندقالسه ايچنده بلان حاصل اولوردبو
مياز مشلمز نرم ديار مزه قريب چول يرلرده غايت ايرنمی اولور شول مرتبه كه بعض سنه لرده
خصوصا ايام وباده بش وقيه واون وقيه وبعضيسی دكرمان طاشی جرمنده اولور بهر
سنه فصل بهارده خرده لرين عربان وتركان طاشقسی چقاروب شهر حلبه كتورر لر
بمرطه وقيمه ات ايله قابوغن صويوب پشورر لر تناولی غايت مشا يعدر غدائيتی زياده در
ومقوی باهدر ودوكوب صوين كوزه چكسه لر وجعن زائل ايدوب نور چشمی زياده
ايدر حال بوكه فرهنك جهانكيری صاحبنك نقلنه مخالفدر احتمالدر آنك ولا يتنده حاصل
اولانده سميت اوله والله اعلم ﴿ الكوس ﴾ تورانيلردن بر نامدار پهلوان نامی در رستم النده
هلاك اولدی حكيم فردوسی بيت بپرسيد الكوس جنكی كجاست * كه چندين همی جنك
شيران بجاست ﴿ الماس ﴾ نوع جواهردن ذی قيمت طاشدر ودخی جوهردار دمور
ديرلر تيغ وخنجر وغيری ظهير فاريابی بيت همين بسست كه الماس خاطرم دارد * چو خنجر
ملك العرش بر زبان كوهر * بو معناده شيخ نظامی بيت ازان آتش كه الماس بر فروزد
عدوكر آهنين باشد كبوزد ﴿ انبرباريس ﴾ ميمله امبرباريس وامير باريس دخی ديرلر برنوع
چالی يمشی در خموضتی واردر ربنی قينادوب شكر ايله شربت ايدرلر طبيعتی بارد ويابسدر
معده يه قوت ويرر وطعامه اشتهايی قوی ايدر وصفرايی قمع وحمای صفراويی دفع ايدر
﴿ انبيس ﴾ سكون نون وكسر باء موحده بعده يای تحتانی سكونيله پاك اولمش غله خرمنی
يعنی صمانندن وكسمكدن آيرلمش دانه احمد بن اسمعيلك مشكلات نام كتابنده بويله منقولدر
ومحمد هندوشاه نخجوانی صحاحنده آخرينی نونله روايت ايلمشدر ﴿ اندروس ﴾ سكون
نون وفتح دال وضم راء مهملتين ايله بركسنه نامی در كه هارو نام بر جزيره ده هارو نام بر شخصك
هارونه نام ز وجه سنه عاشق اولوب هارونه اول جزيره ده ساكن اولوب كيجه لرده آتش
ياقرلر اندروس آتش ضياسيله درياده يشنا ورلك ايدوب هارونه ايله بولشور ايدی اتفاقا
بر كيجه روزكار وشدت باران آتشی صوينديردی اندروس قراكوده قالوب دريايه غرق
اولدی نتكم استاد عنصری وامق وعذرا نام نظمنده ديمشدر بيت نه من كمترازاندروسم

وشم بمهر * نه ها رونه نیز عذرا بچهر ل انیس ع با غنچه معناسنه نوشا عر . بیت درجهان دیکر نباشد غیر ازینها خوش انیس * چون کنار آب و باده ساقی باشد در انیس * انیس اول عربیدر ندیم ومصاحب یاران معناسنه در ل اودس ع سکون واو وفتح دال مهمله ایله قارش معناسنه در که بدست دخی دیرلر کسرتین ایله عربیدر وجب وشبر دخی دیرلر ل اورس ع کسر واو وسکون راء مهمله ایله سرو کوهی درکه عربیده اهل دیرلر ل ایاس ع ایا زمر قوم که سلطان محمودك ندیم وانیسی ووزیر جلیسی ایدی شیخ عطار در منطق الطیر . بیت کر تو مرد طالبی وحق شناس * بندکی کردن بیاموز از ایاس * حضرت مولانا قدس سره . بیت خویشتن را تو رها کن چون ایاس * تا زشه بینی تو لطف بی قیاس ل مع الشین *

ابرش سکون باء موحده وفتح راء مهمله ایله کال پاشازاده چیل آتدر بولفظك آته اطلاقی باعتبار الوصف در دیمش وآته ابرش دینلدوکی حکیم فردوسی . بیت چو برابرش تند کشتی سوار * بلرزید از هیبتش کوهسار * وبر معناسی دخی وجود انسان وحیوانده فضلات بلغمدن خارج جلدده بیاض لق ظاهر اولور اکا برص دخی دیرلر لسان عربده آته دینلدوکی شایعدر نتکم وجیه الدین ابن الدوری . بیت واقبح من یاتی الی اللهو سابقا فتی عاد منه ادهم الراس ابرشا * چغتای لساننده دخی چیل آته ابرش دیرلر ل ابوقاتیش ع اعشابدن بر لوت کوکیدر صابون کبی کوپکلنور آنکله اثواب یورلر ل اختردانش ع اضافتله مشتری وعطارد یلدزلرینه دیرلر کذا فی شرفنامه ل اخروش ع سکون خاء معجمه وضم راء مهمله ایله بمعنی خروش استاد منجیك . بیت شادی وخوشی امروز به از دوش کنم * بچهم دست زنم نعره واخروش کنم ل اخش ع سکون خاء معجمه ایله بوزن رخش قیمتدار معناسنه مثلا کالای اخش وکوهر اخش دیرلر بو لغت اکثر فرهنکلرده ممدوده ایله مرویدر اما رسالهٔ ابوحفص سغدیده قصر الفله روایت اولنمشدر استاد عنصری . بیت خود نماید همیشه مهر فروغ * خود نماید همیشه کوهر اخش * ومعیارده شمس فخری الف ممدوده وخاء مفتوحه ایله آتش وزنی اوزره نقل ایلمشدر کما مر ل اخکوش ع سکون خاء معجمه وضم کاف له ناپخته میوه وغیره استاد لطیفی . بیت نشود دوست بی جفا وخدوش * که رطب بود پیشتر اخکوش ل اخکوکش ع بر کاف زیاده ایله اخکوش مرقوم معناسنه اولدوغی مجمع الفرسده مسطوردر ل ادانوش ع برکسنه نك آدیدر که انداراس انی نامه ایله عذرایه کوندروب یقین اولمغه اذن طلب ایلمشیدی عذرا دخی غضبه کلوب اوزوب بر کوزین چقاردی نتکم استاد عنصری . بیت بر وجست عذرا چو شیر ژیند * بزد دست وچشم ادانوش کند ل ارزش ع ارزیدن لفظندن اسم مصدردر قیمت ونسنه نك لایقی اولان بها ومدح وثنا معناسنه ل ارسمندش ع سکون را وفتح سین مهملتین ومیم ونون ساکنه وکسر دال مهمله ایله بر حکیم اسمیدر که اسکندر ذوالقرنینك انیس وجلیسی ایدی کذا فی شرفنامه ل ارش ع کسر را ایله ایکی معنایه در اول ساعد انسان ثانی برمق اوجندن درسك باشنه وارنجه مقداره دیرلر مولانا تنی . بیت بکف مار وش نیزه ده ارش * زخون هدویافته پرورش * حکیم اسدی . بیت هما نجایکی سهمکین چاه بود * که ژرفیش نهصد

ارش راه بود * اما صاحب فرهنك منظومه بو معنایه فتح رایله نقل ایدوب دیمش بیت
دیواهریمن آز رست آتیش * ساعد نیند هردوارش آرش * ثانی شروان ولایتنك بر شهر
آدیدر وعربیده رای ساكنه ایله ایكی معنایه در اول دیت جراحت معناسنه ابو المعانی
بیت درکتاب حصن اینست حكم كیش عاشقان * روز محشر رانخواهند از توارش
كشتكان * ثانی برقوم وبرطائفه اراسنه فساد براغوب جنك وفتنه قوپارمق معناسنه در
ارقش سكون راء مهمله وكسر قافله نسخهٔ میرزا ابراهیمده وبعض فرهنكلرده
كاروان معناسنه مذكوردر اریش كسر راء مهمله وسكون یای تحتانیله مؤید
الفضلاده زیرك وهوشیار معناسنه در بو معنایی مؤید میرنظمی بیت شود مال و
جاه وبزركی به پیش * كند هركه كاری بعقل واریش ازخش سكون زا وفتح خاء
معجمتین ایله مجمع الفرسده یلدرم معناسنه در اژدهافش سكون زاء فارسی
وكسر فایله نام ضحاكدر كه اژدهاك دخی دیرلر حكیم فردوسی بیت بباید بشها زاكنون
كفت راست * كه آن بی بها اژدها فش بجاست اسپریش ذكری مرور ایدن
اسپریس معناسنه دركه شین ایله ده مرویدر میر نظمی بیت چو كشته به تندی سوار
اسب خویش * دلیرانه كرده بعزم اسپریش اش علامت ضمیر غائبدر بر كلمه نك آخرنه
متصل اولدقده الفی حذف اولنور اما كلمه آخرنده هاء علامت واقع اولسه الفی ثابت
اولور اشكش سكون شین معجمه وفتح كافله بر مبارز پهلوان آدیدر اغالش
ممدوده ده ذكری مرور ایدن آغالش معناسنه در كذا فی فرهنك جهانكیری اكارش
مع السینده مذكور اولان اكارس معناسنه در كه شین ایله ده مرویدر كذا فی مجمع الفرس
اكنش كسر كاف وسكون نونله نسخهٔ میرزا ابراهیمده واداة الفضلاده دیوار تعمیر
وبنا ایتمك بو معنایه میر نظمی بیت نباشد اكر دوستی حق شناس * بماند اكنشی كه شد بی
اساس انا غافش فتح نون وغین معجمه وكسر فایله اعشاب قسمندن بر اوتدر آت
كوزنده كی اولدقده دوكوب صورسه لر فی الحال دفع ایدر انا غالش فایرینه لام ایله
بودخی مذكور اوتدر آت كوزندكی سمنانی فع درابو المعانی بیت دیدم دو چشم رقیب علت
رمد دادر * كفتم كه این حیوان ار اناغالش علاج كن انبارش سكون نون وفتح باء موحده
وكسر راء مهمله ایله یصدق وامثالی نسنه لر ایچی عربیده حشو دیرلر وله بیت چو مخزن
پر مكن از هرچه یابی * مساز انبارش خوردن شكم را انبوش سكون نون وضم
باء موحده ایله انبوت مرقوم معناسنه وتره كوكنه ده دیرلر اندایش سكون نون وفتح
دال مهمله وكسر یای تحتانیله صوا با چلغی تشكم اندایشكر صوایجی در اندخش سكون
نون وخاء معجمه وفتح دال مهمله ایله فرهنك جهانكیریده پناه وپشتی یعنی حمایه اندوخش
اندوختن دن اسم مصدر دركار وكسب معناسنه ابو المعانی بیت مكافاتش شود در
روز محشر * از اندوخش اكر نیكست اكر بد انكارش سكون نون وفتح كاف
فارسی وكسر راء مهمله ایله دفتر محاسبات ودخی افسانه واحوال كذشته معناسنه
شمس فخری بیت هر كجا مجمعی بود زشهان * همه از وی كنند انكارش اوباش سكون

سكون واو وفتح باء موحده ايله آلفته وآلوده ولوندبی كار خواجه كمال خجندی بيت
هيچ قبله نيا مد فر و سرا و باش * زهی مراتب رندو علو همت او * مرحوم كمال پاشا زاده
لغت مشتركه در عيار و قلاش معناسنه ودخی دانا مقابلی اولان سفيه ونادان
معناسنه ديمش وبو بيتی استشها دايلمش بيت توهم دانی كه كردانا واوباش * ندانند نقش
راكس به زنقاش ۞ اوزايش ۞ بمعنی افزايش فا ايله واو ارا سنده تبادل مقرر اولمغله
استعمالن تجويز ايتمشلر ۞ اويش ۞ كسر واو وسكون يای تحتانيه ايله سعتر معناسنه در و
شاه ناصر خسرو بيت چه كنی دنيای ودين وخرد زيراكه * خوش نباشد نی نان زيره
واويش ۞ مع العين المهمله * اقطاع ۞ سكون قاف وفتح طاء مهمله ايله سربست واوجاقلق
وما لكانه تصرف اولنان قرا واراضی وباغ وبوستان وغيری شيخ سعدی بيت كرفتم كه
خودخلدمی كردهٔ * ز پيوسته اقطاع اوخوردهٔ ۞ انجوع ۞ سكون نون وضم جيمله ايكی
معنايه در اول انجقرق زغنك دخی ديرلر عربيده فواق ديدكلری ثانی اودق كه تبخاله
وديو فرسای دخی ديرلر انجوع كرفته دينلور ۞ ايقاع ۞ سكون يای تحتانی وفتح قافله
غماز ومفسد وسخن چين معناسنه ابو المعانی بيت هرزه كويی ونتنه وايقاع * تو باخر محنت
اندازد ۞ مع الغين المعجمه * ارغ ۞ فتح راء مهمله ايله ايچی طلو وصاغ جوز يعنی چورك وچتن
اولميه ۞ اروغ ۞ ضم راء مهمله وواو معروفله نسل واعقاب وآل واحفاد معناسنه ماوراء النهر
لغتيدر ۞ ازغ ۞ فتح زاء معجمه ايله برقاج معنايه مرويدر اول باغ چبغنك بودا نوب
دوشنلوی كه عربيده قصابه وحلمه ديرلر ضم جيمله وقره ايلك وكف و پاص وچو ريش نسنه
واغاج بو داغی واغاج يپراغنك ابتدا چقان كوزی وسپسی نسنه لر واوكی قوشی معنالرينه در
۞ ازوغ ۞ ضم زاء معجمه ايله كف يعنی ژنك بمدوده ده ذكر اولنشيدی مير نظمی ازساقی
نامه بيت دل ازكردغم چون كرفته ازوغ * بزن صيقل ازبادهٔ پر فروغ ۞ ازيغ ۞ كسر
زاء معجمه وسكون يای تحتانيه ايله خاطره لايح اولان نسنه خطور معناسنه ابو المعانی بيت
ازيغ خاطر عاشق نباشد * بغير فكر وصلت تا قيامت ۞ اطفال باغ ۞ شرفنامه ده سبزه
ونباتات ونهال نورسته وشاخ تازه معنالرينه مسطوردر ۞ افروغ ۞ سكون فا وضم راء
مهمله ايله پرتو آفتاب وضيای قمر وضوء شمع وقنا ديل وچراغ ابو شكور بيت چو بر
روبت افتاد ازپيری انجوغ * نه بينی دكر در دل خويش افروغ ۞ الجوغ ۞ فتح لام وسكون
نون وضم جيمله الجوخ مرقوم معناسنه كه عود اغاجيدر ۞ امروغ ۞ سكون ميم وضم راء
مهمله ايله عالی رتبه ومهابت وفر وشكوه معنالرينه مير نظمی بيت بهر دو در خود ش امروغ
دارد * چراغ قدر وجاه افروغ دارد ۞ انباغ ۞ سكون نون وفتح باء موحده ايله قومه
عورت معناسنه كه برآدمك ايكی يا اوچ عورتی اولدقده بربرلرينه انباغ ديرلر ووسی ونبايج
دخی دينلور حكيم ناصر خسرو در مذمت دنيا * بيت زين قحبه كه خواهران انباغی *
هستند دروچها رهم پهلو ۞ انجغ * وانجوغ ۞ كلاهما بسكون النون وضم الجيم پيدا كهدن
چهره ده وساير اعضاده اولان شكن وپيچش معناسنه ابو شكور * مصرع * چو بر رويت
ازپيری افتاد انجوغ ۞ اياغ ۞ بزم ميده دور اولنان قدح معناسنه چغتايی لغتيدر اما

فارسیله استعمالی غایت شایعدر فرهادنامه ده ساقی یه خطاب ایدر بیت مینی ذین بانکا تیغ
می پرست ایت * نولا چینی ایا غلر بیر لا مست ایت * چغتای ده شاقی یه ایاچجی دیرلر

أف

ل مع الفاء * ازدف ع سکون زاء فارسی وفتح دال مهمله ایله آلچ دیدکلری طاغ یمشیدر
واغاجنه ده ازدف دیرلر عربیده زعرور دیدکلریدر میرنظمی بیت نیابی اکرمیوهٔ آبدار
شو دارذف اندردهان خوشکوار ل اسپرسف ع سکون سین مهمله اولی وفتح ثانیه وباء

أق

فارسیله شرفنامه ده اسپریس مرقوم معنا سنه در ل مع القاف * ابلق ع لفظ عربیدر
اما عجمده استعمالی شایعدر اکثر آلاجه آتده استعمال اولنور مولانا هاتفی بیت خروشیدن
ابلق خاره سم * شده نعرهٔ آفت کاودم * میرنظمی بیت میان دلیران یل نامدار * بروف
آمده است ابلق سوار ل ابیق ع کسر باء موحده وسکون یای تحتانیله آبی رنکه دیرلر مثلا
ماٸینک غایت آچغی واکا بکزرکه بین الناس نیمرنک دیرلر شیخ آزری بیت نسای شام پیش
پردهای چرخ شده نده * لوای روز چوبرزد سعر از فضای ابیق ل ازادخلق ع کامل
الخلقه یعنی وجود واندامده تمام الاعضا وعقل ودانش وآداب ومعرفتی مکمل اولان آدمه
دیرلر کذا فی شرفنامه ل ازرق ع سکون زاء معجمه وفتح راء مهمله ایله جام جهان نمای
جمشیدکه جام جم دخی دیرلر انک خطوطندن کنارینه قریب بر خطک آدیدر کذا فی شرفنامه
ل اشاق ع فتح شین معجمه ایله غلام بچه که وشاق دخی دیرلر شیخ نظامی بیت بفرمود
اشاقان درکاه را * زدن بر لب جوی خرکاه را * بو بیتدن خدمتکار اولمق فهم اولنور
ل المالق ع سکون لام اول وفتح ثانیله بر ولایت اسمیدر کذا فی مؤید الفضلا ل امیر صاحب
دلق ع یعنی امیر المؤمنین علی بن ابی طالب کرم الله وجهه ورضی الله عنه کذا فی شرفنامه
بعض فرهنکده امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه اولمق مذکوردر ل انباق ع سکون نون وفتح
باء موحده ایله صرد یوٹان یعنی کیدی باشی عبید زاکانی بیت همیشه دست بخیر باشدت
یوناق * بکارسا زمجردان شوی انباق ل انوق ع ضم نونله لوری قوشی معناسنه در
کذا فی نعمة الله ل اياق پیاله وکاسه وقدح که بزم میده دور اولنور ایاغ مرقوم معناسنه
کذا فی المحمودی ل ایلاق ع سکون یای تحتانیله ادات الفضلاده بر شهر اسمیدر منوجهری
بیت اکرخانرا بترکستان فرستد مهر کنجوری * پیاده ازبلاساغون دواند تا بایلاقش
بلاساغون جیحون کنارنده واقع بر شهردر وشرفنامه ده ایلاق بر اغاج اسمیدر ولغت
محمودیده پادشاهلرک ایام تابستانده نشیمنکاهلرینه دیرلر ورومده یایلاق دیدکلری یردر وکسر

أك

الفله دخی مرویدر ل مع الکاف * ابرک ع سکون باء موحده وفتح راء مهمله ایله
صونکرکه عربیده سفنج دیرلر و معنای عربیسی مبالغه ایله مبارک معناسنه افعل تفضیلدر
ابو المعانی بیت اشک دیده میکشد ازموج دریای دلم * دود آه ابرسیه مانند ابرک بوده
است ل اپرناک ع ضم باء فارسی وسکون راء مهمله وفتح نونله فرهنک جهانکیریده جوان
معناسنه در ل ابلک ع سکون باء موحده وفتح لامله دورنک معناسنه عموما سیاه وسفید
معناسنه خصوصا سیف اسفرنکی * قطعه * تا سوی او نکشد دولت او پیش کمان * خصم
شادست بلبخوبی تیرناوک * کبد انکه بدورتو دورنکی عیب است * صبح صادق نکشد ادهم

اهم شب را ابلك ﴿ابوالكنجك﴾ فتح كاف فارسی وجیم وسكون نونله بوزن ابوالمنجك بمعنی
مضحك وطرفه ابو المعانی بیت عبادت كردن بی علم ودانش عابد جاهل * بشیطانرا
ابو الكنجك شود با زهد یعنی ﴿اتابك﴾ فتح تاء مثناة وباء موحده ایله مربی ومعلم معناسنه
واعتماد الدوله خصوصا حكیم خاقانی بیت با یتیمی چو مصطفی میساز * چكنی جبرئیل
اتابك تست * وملوك شیرازه اتابك لقب اولمشدر شیخ سعدینك ممدوحی اولان سعد
بن زنكی اتابك سلطان سنجر ایدی كه سنجر آنی حاكم شیراز ایلمشیدی سنجرك وفاتندن
صكره شیرازده مستقل پادشاه اولدی اتابك خطابی كندوده قرار ایلدی اتابك عبارتی
چغتای لسانیدر انجق انلرك عادتلری اوزره كلمه‌ده بر یا زیاده ایدوب اتابیك دیرلر
فرهاد نامه‌ده خاقان چینك وزیری ملك آرا حقنده دیمشدر بیت هم اول فرهادغه ایردی
اتابیك * كوروب فرهاد خود آنی اتادیك * انلر اتابیك معناسنه اتكه دخی دیرلر
﴿اخسیسك﴾ سكون خاء معجمه ویای تحتانی وكسر سین مهمله اول وفتح ثانیله ماوراء النهرده
ناحیهٔ فرغانه‌ده بر شهر اسمیدر كذا فی فرهنك جهانكیری ﴿اخشیك﴾ سكون خاء وكسر
شین معجمتین ایله اخشیج مرقوم معناسنه كذا فی فرهنك جهانكیری ﴿اخكوك﴾ سكون
خاء معجمه وضم كاف عجمیله میوهٔ نارسیده اخكوش مرقوم كبی حكیم اسدی بیت زفیروزه
واز زمرد دكر * نماینده اخكوك نورس ببر ﴿اداك﴾ فتح دال مهمله ایله جزیره معناسنه كه
دریا اورتاسنده واقع اولور آبخو وآبخوست دخی دیرلر ممدوده ایله آداك دخی دینلمشدر
﴿ادرنك﴾ سكون دال وفتح راء مهملتین ایله رنج وزحمت والم ومشقت معناسنه‌در ابو المعانی بیت
بر جان حزین رحم كن ای ظالم دل سنك * كز درد غم عشق تو دل كشته پر ادرنك ﴿اراستك﴾
فتح راء مهمله وتاء مثناة وسكون سین مهمله ایله قرلغوج كه پرستوك وپرستو دخی دیرلر عربیده
خطاف دیدكلریدر ﴿اراك﴾ فتح راء مهمله ایله مسواك معناسنه لفظ عربیدر لكن
دهان اعجامده دخی مستعملدر ﴿ارشك﴾ سكون راء مهمله وفتح شین معجمه ایله اویقو
اوتی فرهنك جهانكیریده كسر را وسكون شین ایله رشك وحسد معناسنه مسطوردر
ابو المعانی بیت ارشك وبغض وحسد از دل تو بیرون كن * اكر ترا بشود مطلب نكوكاری
﴿ارك﴾ سكون راء مهمله ایله ایكی معنایه‌در اول بیوك قلعه ایچنده اولان كوچك قلعه یه
دیرلر ثانی ولایت سیستانده مخصوص بر قلعه آدیدر استاد فرخی بیت جنكها كرده
چو جنك دشت بلخ * قلعه‌ها كنده چو ارك سیستان * وله بیت شاهی كه فتحها ست مراورا
چو فتح ارك * شاهی كه جنكهاست مراورا چو جنك خان * زبان علیٔ اهل هندده نیراعظم
اسماسندندر ﴿اژدنك﴾ سكون زاء فارسی ونون وفتح دال مهمله ایله صحاحده اسم دیوان
مسطوردر ﴿اژدهاك﴾ سكون زاء فارسی وفتح دال مهمله وها ایله ضحاك ماریك اسمیدر
ضحاك لقبیدر اصلی ده آك ایدی تعریب ایدوب ضحاك دیدیلر زمان اولنده بر ذی قوت پادشاه
ایدی بامر الله تعالی ایكی اوموزی باشنده یلان ماننده ایكی پارچه ات بتمشیدی كتدكجه
اوزایوب یلان باشی كبی باشلری اولوب قولقلری دلوكنه كیروب زیاده وجع وزحمت
ویررلردی بر وجهله علاج پذیر اولمیوب بر كون ابلیس لعین حكیم صورتنده كلوب هر كونده

هر برینه بر آدم بینی سی ویرکه حتی ساکن اولوب زحمت ویرمسونلر دیو تلقین وتعلیم ایتمکله عذابی شدید اولدوغی اجلدن هرکون ایکی آدم قتل ایدوب بینی لری ایله علاج ایدرلردی بو حالتله نیجه زماندن صکره خلقك جاننه کار ایدوب کاوهٔ آهنکر تحریکیله اوزرینه غلو ایدوب قتل ایلدیلر و برینه فریدون نام شهزاده یی کتوروب پادشاه ایلدیلر تفصیلی شهنامه ده وآخر تواریخده مسطوردر عبد القادر نائینی بیت جمشید تاجدار بیلك ان سر برید * ده آك اژدهاك اسیر دوما رکرد * شمس فخری بیت با توکسی که یکسر مو آورد خلاف * مو بر تن از خلافش چون اژدهاك بود ﴿ ازفنداك ﴾ ممدوده ده ذکری مرور ایدن آزفنداك مرقوم کبیدر قصر الفلله ده جائز کورمشلر ابو المعانی بیت همچو ازفنداك بود دست با شهاب ثاقبی * قصد اعدا راکه در دستش شود تیر وکمان ﴿ ازنك ﴾ فتح زاء فارسی وسکون نون ایله غضب یا خود طبیعه ناخوش نسنه عارض اولدقده چهره اکشیدوب یوز بورشدرمق معناسنه در کذا فی شرفنامه ﴿ اژهراك ﴾ سکون زاء فارسی وکسرها وفتح راء مهمله ایله اژدهاك مرقوم کبی نام ضحاکدر استاد دقیقی بیت ایا شاهی که ملك توقدیمست * نه با کت برده ناك اژهراکا ﴿ اسب خنك ﴾ کسر خاء معجمه وسکون نون ایله دمور قیری آته دیرلر اما خنگك قوله آته دخی دیدکلری مسموعدر اما اصحی بوز رنکلو آت اولمقدر حکیم اسدی بیت چو ز درخت زرین بر اسب خنك * کشیده زر شکش عدو آدرنك ﴿ اسك ﴾ سکون سین مهمله ایله بمعنی قاصد خبر ایلدیجی ابو المعانی بیت کنج حیرت را کرفته بوده ام شب تا سحر * اسك غم آمد بنا که کرد جانان جان طلب ﴿ اشك ﴾ سکون شین معجمه ایله ایکی معنایه در اول هر قطره یه دیرلر عموما شیخ عطار بیت چنان شد ظلم در ایام اوکم * که اشکی درمیان بحر قلزم * وکوز یاشی قطره سنه دیرلر خصوصا بو معنا ایسه معروفدر رسرشك ایله مترادف المعنی در ثانی ملوك عجمدن بر طائفه در اشکانیان دیرلر ابتدا پادشاه اولانلرینك آدی اشك اولمغله اولادواعقابنه انکا منسوب طوتوب الف نون که ادات جمعدر یای نسبتله اشکانی وبر الف ونون دخی نسبتی تأکید ایچون زیاده ایدوب اشکانیان دیدیلر ملوك عجم قدیم الایامده درت طائفه اولوب برینه دادیان وبرینه کیانیان وبرینه اشکانیان وبرینه ساسانیان دیدکلری کتب تواریخده مسطوردر ﴿ افشك ﴾ وافشنك ﴾ کلاهما بسکون الفاء وفتح الشین المعجمه ثانی نون زیاده سیله مؤید الفضلاده وفرهنك جهانکیریده شبنم معناسنه مرویدر استاد رودکی بیت باغ ملك آمد طری از رشحهٔ کلك وزیر * زانکه افشك میکند مر باغ بستانرا طری دیکر بیت شد عرق ریزان پری روزیر زلفش از حجاب * بر کل رعنا مکرکه افشنك افتاده است ﴿ اکاك ﴾ سکون کاف وفتح میمله فیٔ واستفراغ معناسنه عربیده القلس دیرلر کذا فی شرفنامه ﴿ اك ﴾ ممدوده ده مذکور اولان آك کبیدر که قصر الغلله ده مرویدر حکیم سنائی * مثنوی * آن فکنده بجاه بهرا کم * وان بها کردنم بهرده درم * قیمت مرد قلب بی کم وبیش * اوز هرده هزار عالم پیش ﴿ الچیك ﴾ سکون لام ویای تحتانی وکسر جیم فارسی اول وفتح ثانیله شرفنامه ده نام پادشاه زاده اولدوغی مسطوردر اما قنغی پادشاه زاده در یا زمانه

یا زمامش ﴿ت﴾ الوچك ﴿ع﴾ ضم لام و واو معروف وفتح جیم فا رسیله صدفه مشابه برنوع دریا بوجکیدر آندن کروه درویشانك کشکول ایدرلر حضرت مولانا قدس سره بیت درمیان چشم من تخم الوچك کاشتم * لکلکم کردی وانکه بذر من میکاشتم ﴿ت﴾ انار مشك ﴿ع﴾ رمان مصریدر الفك حذفیله نار مشك دخی دیرلر هندی لسانده تاك کیر دیرلر ﴿ت﴾ انبانك ﴿ع﴾ سکون نون اول وفتح ثانیله طغرجق آخرندهکی کاف تصغیردر کوچك طغرجق و چانته اولور ﴿ت﴾ انبوهناك ﴿ع﴾ لفظ مرکبدر انبوه که جمعیت معناسنه و ناك اختلاطدن عبارتدر اشراب طریقیله نمناك و غمناك کبی معنای ترکیب غلبه لو دیمکدر ﴿ت﴾ انجرك ﴿ع﴾ سکون نون وفتح جیم و راء مهمله ایله بر روایتده کسر جیمله ایکی معنایهدر اول بر صحرا آدیدر شیخ نظامی بیت بدشت انجرك آرام کردند * بنوشانوش می درجام کردند * ثانی مرزنکوش معناسنهدر ﴿ت﴾ انجکك ﴿ع﴾ سکون نون وفتح جیم وکافله حبوبات قسمندن برنوع سیاه دانهدر ایچی بیاض امرود چکردکنه بکزر ﴿ت﴾ انجلك ﴿ع﴾ سکون نون وضم جیمله لذت ولطافتی اولمیان میوهیه دیرلر کذا فی شرفنامه ﴿ت﴾ انجوك ﴿ع﴾ سکون نون وضم جیمله مؤید الفضلاده بر صحرا نامی اولمق اوزره مسطوردر ﴿ت﴾ اندك ﴿ع﴾ سکون نونله قلیل معناسنهکه مقابلی بسیاردر میر نظمی اندك اندك نوش کردن باده را * بهتر از بسیار خور افتاده را ﴿ت﴾ اندوهناك ﴿ع﴾ غصهلو معناسنه لفظ مرکبدر اندوه ایله ناکدن ابو المعانی بیت در کلستان عندلیب وفاخته زار وحزین * هرکه دور افتد ز جانان همچو من اندوهناك ﴿ت﴾ اندیشناك ﴿ع﴾ اکرچه معناسی فکرلودر اما غمناك اولوب فکرلو اولمقدر ﴿ت﴾ اندیك ﴿ع﴾ سکون نون ویای تحتانی وکسر دال مهمله ایله ایکی معنایهدر اول نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی بوکه که عربیده عسی ولعل ولیت که تمنی وترجی معناسن افاده ایدر اصلی بودکه ایدی دالی حذف اولنوب بوکه دیدیلر وادات الفضلاده اندیك باید معناسنهدر کلام استاداندن دخی بو وجه اوزره استنباط واستخراج اولنور میر عماره بیت کر خوار شدم پیش بت خویش روا بود * اندیك بر بهتر خود خوار نباشم * خاقانی بیت کر حلهٔ حیات مطرا نکرد دت * اندیك در نمانی ازین کسوت وبها * اما بو ابیات معنای اوله شاهدلردر رشید الدین وطواط بیت هرچند که بودیم زهجران تو غمکین * اندیك زهجران تو شادیم دکر بار * حکیم قطران ارموی بیت کر یار نداند خطر و قدر تو شاید * اندیك فلك داند قدر و خطر تو * ثانی بمعنی زیرا که وچرا که در اثیر الدین اخسیکتی بیت با آنکه من از عشق تو رسوای جهانم * هم راضیم اندیك تو زیبای جهانی ﴿ت﴾ انك ﴿ع﴾ سکون نونله بوزن رنك بال آروسی عربیده نحل دیرلر ﴿ت﴾ اورك ﴿ع﴾ سکون واو وفتح راء مهمله ایله اطفال ایام عیدده براغاجه ایکی ایب بغلیوب اوجنه بر تخته بند ایدوب اوزرینه اوتوروب صالنورلر اکا بازپیچ وکازو کازه وهلو وهلوچین دخی دیرلر مولانا شمالیٔ دهستانی بیت هرکه را عقل باشد وفرهنك * نزد او اورکست به از اورنك ﴿ت﴾ اهك ﴿ع﴾ ممدوده ده ذکری مرور ایدن آهك کبی آلچی معناسنهدر حکیم سوزنی * قطعه * نوح لمك وار بخواه عمر خویش * چون نکنی طاعت نوح لمك * کز چو ز دنیا نبرد زر و سیم پس چه زر و سیم و چو سنك و اهك ﴿ت﴾ مع الکاف الفارسی * ابلوك ﴿ع﴾ سکون باء موحده

وضم لامله فضول ومنافق ودوروی یعنی ایکی یوزلو معناسنه شاه داعی شیرازی بیت
بودازان جوق قلندرابلهی * مردابلوك زئیب بیرهی ﴿ ادرك ﴾ سکون دال وفتح راء مهملتین
ایله مجمع الفرسده صالنجق معناسنه که بازپیچ وکازه دخی دیرلر ﴿ ارتنك ﴾ سکون
راء مهمله وفتح تاء مثناة ونون ساکنه ایله اوچ معنایه کلور اول نکارخانهٔ مانی نقاش
سیف اسفرنکی بیت اکر مانی شود زنده چوبیند نقش توقیعش * بمیرد بازاز شرم
نکارستان ارتنکش * رفیع الدین لبنانی بیت صبانکاشته آن نقشها که تری آن
باب لطف فروشسته تختهٔ ارتنك * استاد لطیفی بیت زبس جادو بیهای ونیرنك او
بدو بکرو یدتدوارتنك او * ثانی مانی نك دستور العمل اولان کتابی معناسنه که هر نقش که
خاطرینه خطور ایلیه ویاخود برغریب صورت وعجیب رسم وهیئات کورن اول کتابه
ابتدا مسوده ایدوب بعده نقش وتصویر ایدردی نتکم شمس فخری دیمشدر بیت چوحسن
صورت نقاش نقش نامیه دید * بابداد زمانه صحایف ارتنك * آب داد ضرب مثلدر
ایشبه صورت ویردی دیمکدر ثالث مانی نك کندویه اطلاق اولنور شرف شفروه بیت
با کلك توچون قلم زند ارتنك * چه ساده نکارکر که ارتنکست * رسالهٔ حسین وفایی ده
ثاء مثلثه ایله ارثنك واقع اولوب تفسیرنده مانی نقاشك صورتلری واختراع ایتدوکی
رسوماتی نقش ایلدیکی کتابك اسمیدر دیمش ومحمد هندوشاه صحاحده بتخانه معناسنه روایت
ایلمشدر وحکیم اسدی طوسی شواهدنده مانی کتابنك بوندن غیری اسمی اولدوغنه
اطلاع حاصل ایلمدم دیر ولغت فرسده ثاء مثلثه واقع اولمامش الا ارثنك وثغ لغتلری در
بوسببدن ثاء مثلثی زاء فارسیه تبدیل ایدوب ارژنك دیدیلر وارچنك وارسنك دخی
دیدکلری مرویدر ﴿ ارچنك ﴾ سکون راء مهمله ونون وفتح جیم فارسیله فرهنك
جهانکیریده ایکی معنایه در اول ارتنك مرقوم ثانی نقش وتصویر معناسنه در ﴿ ارژنك ﴾
بسکون راء مهمله ونون وفتح زاء فارسیله صحاحده تمامه ارتنك معناسنه مرقومدر وبتخانهٔ
چین معناسنه شیخ نظامی * مثنوی * عجب ماند ازان کارنظارکی * بغیرت فروماند یکبارکی
که چون کرده اند این دوصورت نکار * دوارژنك را بریکی سان نکار * نسخهٔ میرزا ابراهیمده
مانی نك نکارخانه سی معناسنه مذکوردر بومعنایه شیخ سعدی بیت کرالتفات
خداوندیش بیارایید * نکارخانهٔ چینی ونقش ارژنکیست * بوبیتدن فهم اولنورکه نکارخانهٔ
چینی مانی نك اولمیوب اخرك اوله زیرا بومعناده شیخ نظامی بیت روان کرد کلك سیه
ونك را * ببرد آب مانی وارژنك را * بوبیتدن فهم اولنورکه مانی غیری وارژنك غیری اوله
اما کتاب اسمی اولسه معنی برنده اولور مصراع ثانیده مانی نك وکتابنك رونقی
کیدردی دیمك اولور ومانی نقاشك مخصوص اسمی اولدوغنه بوبیتده دلالت واردر
میرخسرو بیت که درچین دیدم ازارژنك پرکار * که کردی دائره بی دور پرکار *
وفرهنك جهانکیریده ارژنك جملهٔ معاتیسندن مازندران دیولرندن بردیوك آدیدرکه
انی رستم هلاك ایلدی مختاری دیمشدر بیت ازغبار رسم اسبت فلکی سازد طبع * ملکی
کردد بالطف تودیوارژنك * بومعنایه حکیم ازرقی بیت هزار لشکر داری که هریکی ذیشان

ديشان * فرونترند زديو سپيدوازار ژنك * شمس فخرى دخى بر ديو نامى اولمق اوزره
معيارده نقل ايلمشدر وسيلة المقاصد صاحبى دخى اكا متابعت ايتمش اما صحاحده ارژنك
بر كمسنه نك نامى دركه مانى آنك وزيرى ايدى ديمش و مشكلات شهنامه ده ارژنك
پسر زره در توراني لردن سرلشكر ايران طوس بن كودرزك النده هلاك اولدى ديمش حكيم
فردوسى * مثنوى * به پور زره كفت نام تو چيست * زكردان چنگى ترا نام كيست *
بدوكفت ارژنك جنگى منم * سرافراز شير درنگى منم ق ارسنك ع سكون را ونون وفتح
سين مهملتين ايله فرهنك جهانكيريده ارتنك وارژنك وارچنك معنالرينه در استاد فرخى
بيت همى تافت از پرنيان روى خويش * نكاريست كويى بر ارسنك مانى ق ارغنك ع
سكون راء مهمله ونون وفتح غين معجمه ايله مجمع الفرسده ارتنك وارژنك مرقوم معناسنه
شاعر بيت ندارد همچو زلف وچشم تو آهوى چينى * نباشد هيچ وجهى حسن صورت نقش
ارغنك ق ارهنك ع سكون راء مهمله ونون وفتح ها ايله فرهنك جهانكيريده ايكى معنايه در
اول بدخشان مضافاتندن بر قصبه اسميدر ثانى ارتنك وارچنك وارژنك وارسنك
وارغنك معنالريله مترادفدر ق آزرنك ع سكون زاء معجمه ونون وفتح راء مهمله ايله خيلر
معناسنه دركه آزرنك وبادرنك دخى ديرلر ق اژرنك ع سكون زاء فارسى وفتح راء مهمله ايله
نام ديودر كذا فى مجمع الفرس ق استرنك ع سكون سين مهمله ونون وفتح تاء مثناة
وراء مهمله ايله يبروح الصنم ديدكلرى كوكدر غايت مخدردر هر نقدر جزوى تناول اولنسه
وجوده خدر وير خاصه سى چوقدر از جمله بر صحيح اولوب شكست اولميانى بر آدم
يانندة كوتورسه جميع خلق ايچنده معزز ومكرم ووقور ومحترم اولوب هر كس محبت ايدوب
دائما دولت وعزتده اولور ديرلر هيئات واسلوبى بعينه انسانه بكزر بتديكى يرده ارككى
ديشيسيله بر بيننه قوللرين صارمش بتر اركككنك صقلى وبيغى وذكرى اولور وديشى سنك
ممه لرى وصاچى وفرجى اولور وايكيسنك ده صاچلرى كوك اولمق اوزره باشلرى اشاغى واياقلرى
يوقارو بتر ويردن يوقارو صاپى اولوب بوكرتلن يپراغى كبى يپراغى اولور علامتى بتدوكى
يرده كيجه لرده التون كبى ايشيلر واروب اطرافنه كل دوكوب صباح قوپاررلر روايت
اولنور كه قوپارلدقده بر موحش صدا ظاهر اولور ذى روحدن ايشيدن هلاك اولور
اكا بويله چاره بولمشلر كه بر ايپى كتوروب بر اوجنى صاپنه محكم بغليوب بر اوجنى بر كلبه
بغليوب ايراقدن ات قورلر اول كلب چكنمه رك يردن قوپارر واول كلب صدا اسندن هلاك
اولور اعلاسى چين ولا يتنده اولور آنده صحيح الاعضا چقار حكيم اسدى * مثنوى * همان
از كياهان يابود رنك * شناسنده خواندورا استرنك * ازان هركه كندى فتادى زپاى *
چو ايشان شدى بيروان هم بجاى * بكاوان ازان چند كندند وبرد * هران كاوكان كند بر جاى
مرد * يپراغنه عربيده سراج القطرب ديرلر اكرچه روم ديارنده دخى اولورلكن صحيح الصورة
بولنمز وهم ايرى اولور چين ديارنده اولانك قطعه سى كوچك وانسان كبى جوارح واعضاسى تمام
اولور استاد عسجدى بيت هند چون درياى چين شد چين چو دريا بار وا * زين قبل رويد
بچين بر شبه مردم استرنك * بعض روايتده سترنك شجر وقواق درديمشلر شمس فخرى معيار

جمالیدر * استرنك درختیبروح باشدکه ثمرهٔ آن برصورت آدمی باشد هرکسی که آنرا ازبیخ
برکند در حال بمیرد وآنرا بیروح الصنم کویند بیت زفرط کرم خواستی تا دهند *
درختان ثمر مرد چون استرنك * واسترنك عقیم عورته دخی دیرلر ﴿ افرنك ﴾ سكون
فا ونون وفتح راء مهمله ایله بش معنایه کاور اول کفره طائفه سندن فرنك دیدکلری
قومدرکه معربی افرنجدر حضرت مولانا قدس سره * مثنوی * ادهمی زاریدوصد قطره
روان * که در افتادم بجلاد وعوان * تا نمیرد هیچ افرنکی چنین * هیچ ملحد را مبادا
اینچنین * ثانی فروز بهایی معناسنه استاد فرخی بیت خسرو پردل ستوده سیر * پادشا
زادهٔ بزرك افرنك * استاد عنصری بیت جهان خیره ماندز فرهنك او * ازان پرز بالا
وافرنك او * ثالث زیب وزینت معناسنه منصور شیرازی بیت زخاکپای تودارد سر
فلك افسر * زحسن رای تودارد عروس ملك افرنك * رابع حشمت ووقار معناسنه استاد
دقیقی بیت فروافرنك بتوکیرد دین * منبراز خطبهٔ توآراید * خامس تخت پادشاهان که
اورنك دخی دیرلر ﴿ آنك ﴾ سكون نون ایله ایکی معنایه در اول صویك مجراسی ایچون
طوپراقدن یا یوب یرالتنه قورلرکه صو ایچندن جاری اوله آکا کنك دیرلر ضم کافله وهنك
دخی دیرلر ثانی ولایت هندوستانده برناحیه آدیدر ﴿ انکشت سترك ﴾ بیوك پرمق یعنی
باش پرمق سترك ضم سین ایله بیوك دیمکدر ﴿ اورنك ﴾ سكون واو ونون وفتح راء
مهمله ایله سکز معنایه کاور اول پادشاهلرك تختی نجیب الدین جرد پادقانی بیت زهی بمهر
توسرکشته در جهان افسر * خهی ز بهرتو پا بسته بر زمین اورنك * شمس فخری بیت
خدیو ملك سلیمان ملاذ سیف وقلم * عزیز خلق جهان زیب افسر واورنك * تخت شاهی
اولدوغی جهتله معنای اصلیه سنده تختده دن اولمق لازم دکل ندن اولورسه اولسون حکیم
فردوسی * مصرع * بر اورنك بنشست شیداسب شاد * دیدوکی مراد تختدر ثانی عقل
وذکا تشن معناسنه حکیم سنایی بیت ای کرفته دوعالم اندر عدل * بکمال صیانت
اورنك * ثالث فروز بهایی کمال اسمعیل بیت زهی زفر تو عمر شبز چرخ مینا رنك *
زمقدم توسپاهان کرفته صد اورنك * وله بیت خدایکان صدور جهان شهاب الدین
که مملکت زشکوه تو میبرد اورنك * رابع مکر وحیله شیخ نظامی بیت چو نوشابه دانست
اورنك شاه * بفال همایون برآمد زراه * خامس بمعنی شادی استعمال اولنور زراتشت
بهرام بیت جهان آبادکشت وشادواورنك * زدادودین وازخوبیٔ هوشنك * سادس
کلیچرنام محبوبه نك عاشقی آدیدرکه بنام ومشهور کسنه ایدی خواجه حافظ بیت
اورنك کو کلیچهر کو نقش وفا ومهرکو * حال من اندر عاشقی داد تمامی میزنم * سابع
بمعنی زندکانی که آکا ارنك واورند دخی دیرلر ثامن استعاره طریقیله آسمانه ده اورنك دیرلر
مولانا جامی بیت هفت رنکست زیر هفت اورنك * نیست بالاتر از سیاهی رنك * فاضل
روم کمال پاشا زاده مرحوم بونلره دخی تصرف خاص ایدوب اورنك ایکی نوع دربری مفرد وبری
لفظ مرکبدر او ایله رنکدن که اوك اصلی آب ایدی با واوه قلب اولنوب تخفیفا مدی دخی
فتحه یه تبدیل اولنمشدی ورنك معلوم ترکیب اولنوب اورنك اولدی نتکم عنصرینك بو بیتندن

بو بيتندن ظاهردر بيت رخش فرو اورنك راجاى كشت * ستان زحسن وى لراى كشت
حسن حسيادن اورنك ايله تعبير ايتدكلرى بيت مرقومدن مفهوم در ﴿ اورنك ﴾
سكون واو ونون وفتح زاء فارسيله برمصلحت ايچون يراق كورمك معناسنه مير
نظمى بيت بدل راند ارم قرارى دكر * براورنك شولا زم آمد سفر ﴿ اوشنك ﴾
سكون واو ونون وفتح شين معجمه ايله اوزرينه اثواب سريلان ايپه ديرلر واول ايپه دخى
ديرلركه اولر ايچنده بغليوب اوزرينه بعض نسنه قورلر اكا اونك ورزه وورزه اونك
دخى ديرلر كذا فى مجمع الفرس ﴿ اوك ﴾ سكون واو ايله طرف بالاو بلندى هوا كه معربى
اوجدر كذا فى فرهنك جهانكيرى ﴿ مع اللام * ابجل ﴾ سكون باء موحده وفتح جيمله
نام پادشاه ولايت جابلسادر كذا فى شرفنامه ﴿ اجل ﴾ فتح جيمله شرفنامه ده كلرمك
معناسنه كه ارغ وارغ وروغ ورجك دخى ديرلر عربيده نم معناسنه ودخى اخرحيات
عمرور وزمين وموعود معناسنه در مولانا عرفى بيت كل حيات من از بسكه هست پژمرده
اجل نميزند ازننك برسر دستار ﴿ اخكل ﴾ سكون خاء معجمه وفتح كاف عجميله غله
سنبله سى وبعض فرهنكده داس معناسنه يعنى قاچق ﴿ اردبيل ﴾ مشهور شهردر
مجمع الفرسده نوش الروانك جدى شاه فيروز بنا ايلمش اما مؤيد الفضلاده اربيل بن
ارمين بن لنطى بن يونان بنا ايلدوكى مسطوردر ﴿ ارمايل ﴾ برشهزاده نك نامى دركه
ضحاك انى وكرمايل نام ايكى شهزاده يى تعيين ايلمشيدى هر كون ايكى اوغلان كتوررلردى
بونلره تسليم ايدرلر ايدى كه بيتى لرن چقاروب ضحاكك اموزى باشنده اولان مارلره غدا
ايده لر بونلر ايسه اول اوغلانلرك برينى قتل ايدوب برينك يرينه برقيون بينى سنى آميخته
ايدوب بو اوغلانى ازاد ايدوب كوه وبيابانلره قچوررلر ايدى مرويدركه اكراد طائفه سننك
نسللرى انلردندر ﴿ ازكيل ﴾ سكون زا وكسر كاف فارسين ايله موشمله ديدكلرى طاغ
يمشى درشاعر ديمشدر بيت مكير ازباغبان دهر بامنت ترنج وسيب * بخور دركوه ازكيل
وبزى بى منت دونان ﴿ ازمل ﴾ سكون زاء معجمه وفتح ميمله اوج معنايه در اول آواز
ثانى بسياز ثالث همه معناسنه در مثال اول مير نظمى بيت بكوشم رسيدست ازدور
ازمل * كه آن دشت بوده بشيران محل * مثال ثانى وله بيت درآنجاى ازمل سباع غريق
كه بهر شكارى شده دركين * مثال ثالث وله بيت درآنجاى كرده چوشيرو پلنك
شده ازملى صيدرابى درنك ﴿ اسبيل ﴾ سكون سين مهمله وكسر باء موحده بعده ياى
تحتانى ساكنه ايله آت اوغريسى دركه دائماصنعتى آت سرقه ايتمك اوله كذا فى تحفة الاحباب
﴿ اسل ﴾ فتح سين مهمله ايله سازلق اونى كه انى حصير ايدرلر ﴿ اسيرل ﴾ كسر سين مهمله
وسكون ياى تحتانى وفتح راء مهمله ايله پاره خربزه يعنى قاون دلمى كذا فى فرهنك جهانكيرى
﴿ اشپل ﴾ سكون شين معجمه وفتح باء فارسيله قره حويا دركه بالق قرنندن چقار
﴿ اشبغول ﴾ سكون شين معجمه وفتح باء فارسيله بوى تخمى كه عربيده حلبه ديرلر
ضم حايله اما صحاح فرسده بولغت سكون سين مهمله وباء موحده ايله واقعدر حكيم شيرازى
بيت سينه رادرهاجره كن ترنطول * زاب بربهن ولعاب اسپغول ﴿ اغل واغول واغيل ﴾

ال

مه وده ده ذكرى مرور ايدن آغيل معناسنه كه تركيده دخى اغيل ديرلر حضرت مولانا
قدس سره بيت غم نخورید هر شترده نبرد درين اغل * زانكه ببستند ما بر سر كوه بر شرف
افزول سكون فاو ضم زاء فارسيله تحريك وتقاضا كه تركيده قندرمق ديرلر اورثول
دخى دينيلور ابو المعانى بيت شود پيوسته كردون را شرار شعلهٔ آهى * غم افزولست
دردل نالهٔ وافغان سحرگاهى افسوكل سكون فاو ضم سين مهمله ايله پهلوبچه ديمكدر
كذا فى وسيلة المقاصد اكليل سكون كاف وكسر لاميله لغت مشتركه در عربيده تاج
معناسنه ودخى منازل قمردن بر منزله اسميدر واعشاب نوعندن براوت آديدر اكليل
الملك ديرلر امير النحل يعنى امير المؤمنين ويعسوب المسلمين على ابن ابى طالب كرم الله
وجهه ورضى الله عنه حضرت على هنوز طفل ايكن شاه زنبوران عسكريله كلوب اوكنده
شهادت كلمه سنى نطق ايدوب ايمان كتوردكدن امير النحل لقبيله ملقب ايلديلر كذا فى
المحمودى اكال اكالك مرقوم معناسنه در اندشمال سكون نون وشين معجمه
وفتح دال مهمله وميمله بمعنى اندشمار مرقوم كه صداى ظاهر وقرأت جهرى ديمكدر *
اندول سكون نون وضم دال مهمله ايله زنكستانده بر كليمك وياخود بر چارشنبك درت
كوشه سنه ايب بغليوب ودرت طرفن اغاج ايله كروب پادشاهلرى ايچنه اوتوروب
خاص قوللرى درت جانبندن قالدروب كوتوررلر كانه بو وضع توقير واحترام اوله حكيم
اسدى بيت نشستن كه نازدارند وكام * دران بوميش اندول خوانند نام انكشتال
سكون نون وشين معجمه وضم كاف وفتح تاء مثناة ايله بمعنى بيمارناك يعنى دائما خسته
وعليل ابو العباس بيت زخانمان ومراتب بغربت افتادم * بماندم اينجا بى برك وبار
انكشتال انكل وانكول وانكيل اوچيده ايكى معنايه در اول ايلك كه اكادوكمه چكوررلر
اثير الدين الحسيكتى بيت اجزاى ذات تو چو بهم دست در زده * كوئى كه بر صفاى قباكوى
انكلست * ثانى صحبتى مكروه واختلاطى ثقيل آدم تركيده دخى انكل ديرلر محبى بيت
دل بغم كفتا كه انكل وا شود * غم دلم را دوستدارى ميكند اوزول سكون واو اول
وضم زاء فارسى وواو معروفله بمعنى افزول مرقوم ايلاول سكون ياى تحتانى وفتح
لاميله بر طاغ اسميدر ايلول اول كوز آيينك آديدر كه مارت مقابليدر وزيرا بونكده
أمر
اون ايكنجى كونى شمس برج ميزانه تحويل ايدوب روز وشب مساوى اولور مع الميم *
ابريشم معروف تركيده ايپك عربيده حرير ديرلر سين مهمله ايله ده صحيح لغتدر وبو
معناسيله بر نوع سازدر شاعر ديمشدر بيت ابريشم وعود وچنك وطنبور * در بزم تو
باد زهره مزدور ابيشم ابريشمدن مخففدر ودخى خام ايپكه ديرلر كذا فى مجمع
الفرس اجم فتح جيمله بيشهٔ شير يعنى ارسلان يتاغى كه مشه لكدر كذا فى المحمودى *
اخكم سكون خاء معجمه وفتح كاف ايله الك وغربال دائره سى كه قاصنق ديرلر مير
نظمى بيت بناد انبريش قسمت شد سنى * فلك غربال بى اخكم ببستى ادرام سكون
دال وفتح راء مهملتين ايله فرهنك جهانكيريده اكريم يا پچى معناسنه در ادرم سكون
دال وفتح راء مهملتين ايله اكريدر كه اير ايچنه ديكلور ايكى پارچه كچه در حكيم نزارى

نزاری قهستانی بیت میان ریش پالان کرده دزدم * بیك ضربت دو نیمه زد چو ادرم *

ادیم کسر دال مهمله و سکون یا ایله بمعنی روی وجه معناسنه و عربیده ایکی معنایه دخی کلور اول روی زمین ثانی سختیان آدم طپراقدن خلق اولندوغیچون آدم تسمیه اولندی شاعر بیت باد یمانی ز سهیل نسیم * ساخته کیمخت زمین را ادیم ارم شداد بن عادك جنت نامیله بنیاد ایتدوکی باغ ارمدرکه قرآن عظیم الشانده ذکر اولنمشدر عربیده الف مکسور ایله در شداد ظلمله عالمی خراب ایدوب جهان خلقنك مالن آلوب بر باغچه یاپدردی که اغاچلری التون و کمش و یپراقلری زمرد و میوه‌لری لعل و یاقوت و اینجو و زمینی مسك و عنبر علی هذا القیاس تمام اولدقده ایچنه کیروب اوتورمق میسر اولمدی قپودان ایچرو برایاق قودوغی کبی حضرت عزرائیل علیه السلام جانن قبض ایلدی نظیری نیشابوری بیت پس از حصول مرادات اهل آن فاسد * مثل چو باغ ارم کشت و حسرت شداد ازازدم سکون زائین معجمتین ایله بر نوع غله درکه لوبیا دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ازبرم سکون زاء معجمه و راء مهمله و فتح باء موحده ایله حفظ معناسنه‌در شیخ سعدی بیت اکر خود هفت سبع ازبرم خوانی * چو آشفته الف بی تی ندانی * ازم فتح زاء معجمه ایله فرهنك جهانکیریده بمعنی فرزند مسطوردر استام سکون سین مهمله و فتح تاء مثناة ایله زر و سیم ایله دوزنمش رخت و مجمع الفرسده آت اثوابندن نه اولورسه الفسز ستام دخی دیرلر شاه ناصر خسرو بیت بفرش و اسب و استام و خزینه * چه افرازی چنین از فخر سینه استیم سکون سین مهمله و کسر تاء مثناة بعده یای ساکنه ایله بمعنی آستین و ممدوده ایله آستیم دخی دیرلر میر خسرو بیت خیز و پیش آر ازان می خوشبوی * زود بکشای چنك را استیم * نسخهٔ ابو حفص سغدیده دهن ظروف یعنی طلوم اغزی معناسنه دیوب بیت مزبوری تمسك ایدنمش و شمس فخری معیارده جراحت مندمل اولوب یعنی یاریلوب اراسنده ایرینك قاله دیمش و شرفنامه‌ده جراحتی صوغوق اوروب شیخ ایتمك معناسنه مسطوردر و لسان الشعراده جراحتدن سیلان ایدن ایرینك معناسنه مرقومدر اشام فتح شین معجمه ایله حاجت قدری طعام که عربیده قوت دیرلر قوتك صریح معناسی بو عبارت ایله بیان اولنمشدر * و هو ما یقوم به بدن الانسان من الطعام اشتوم سکون شین معجمه و ضم تاء مثناة ایله بورچاقدن اولان سپورکه کامر فی الممدوده اشتیم سکون شین معجمه و کسر تاء مثناة ایله سین مهمله ایله اولان استیم معناسنه‌در جراحتده اولان ایرینك معناسنه شمس فخری بیت بسکه پیوسته ریم ریزد خصم * کشت جسم عدوش چون اشتیم افام اصلی فامدر الف زائده‌در اغلق تحسین لفظ ایچون ایراد اولنور ایکی معنایه کلور اول لون یعنی رنك که مینا فام و لعل فام دیرلر ثانی بورج معناسنه که وام و اوام دخی دیرلر اقنوم سکون قاف و ضم نون ایله ایکی معنایه‌در اول اصل معناسنه که اقنوم عجم دیرلر اصل عجم دیمك اولور بو بر فرهنك فارسی اسمیدرکه اصول لغاتی بیان ایدر ثانی یهود کتابی آدیدرکه اوج کتابدر حکیم خاقانی معروف قصیده سنده بیت سه اقنوم و سه قرقف را به برهان * بکویم

مختصر شرح موفا ﴿ ام ﴾ ضمیر نفس متکلم وحاله دربرادا تدرکه لاحق اولدوغی افعاله
هاء علامت وارایسه الفی ثابت اولور رفته ام وآمده ام وخورده ام کبی هاء علامت
یوغیسه الفی ساقط اولور رفتم وگفتم وخفتم کبی ابو المعانی بیت رفته ام درکوی جانان
لیك تنها نیستم * بودهمراهم غم عشق وخیال روی یار ﴿ انجام ﴾ سکون نون وفتح
جیمله آخرکار وغیره مقابلی آغاز در شمس فخری بیت چون فلك جاه اوست بی آغاز *
چون قضا حکم اوست بی انجام * وقدم معناسنه مراد فی فرجام در شیخ عطار بیت زهی
چیزی که دارد کام ناکام * جدا می بایدت کشتن بانجام * کاهی اسم فاعل اولور آخره
ایرشدیریجی معناسنه مسعود سعد سلمان بیت صبور وصابر وکشتم بحبس بند ارچند *
زمانه دارم اندر بلای جان انجام * وکاهی امر استعمال اولنور وله بیت ره انجام ودل
اندر خرمی دار * که روز خرمی این دیار رست * ترکیده صوك وچغتایده سونك دیرلر
مثلا صکره کی دیمکده سونکغی دیرلر سبعهٔ سیاره ده بهرام شاه دلارام فراقنده بیت
کوردیك تون ایرور قرانقو منکا * بولسانی ایردی سونکغی اویقو منکا ﴿ انجیر آدم ﴾
بر نوع یمشدر هندوستانده اولور حنظله بکزر مدور وقرمزی اورته سنده بیاض نقطه سی
واردر ﴿ اندام ﴾ بش معنایه استعمال اولنور اول حسن وجود تعریفنده خوش اندام
دیرلر بو معنا معروف ومعلومدر شیخ سعدی بیت اندام توخود حریر چین است * دیکر
چکنی قبای اطلس * ثانی تناسب اعضایه دیرلر شاعر دیمشدر * مصرع * کیرم که فلك جامه
ذهد کو اندام * ثالث اسلوب وروش معناسنه عبد الرزاق کاشی بیت سرکونه
با ندام کند بندکی تو * آرند بدان سرسه طلاق بششی اندام * رابع نظام حال معناسنه
حکیم سوزنی بیت چون سخن در نظر از لفظ تو اندام کرفت * بعدم با زرود خصم تواندام
اندام * بو معناده فلانرا کاری با ندامست دیرلر مراد فلانك ایشی انتظام اوزره درد یمك
اولور شمس فخری بیت همه اندام خصم چون بکرفت * تا چرا کار اوست با اندام
خامس آلت رجل وفرج نسوانه دیرلر عبید زاکانی بیت مناسب آید اریکبار نهادی *
درا ندام ترا اندام مایی * وفرهنك جهانکیریده بو جمله معنالیدن غیری فضای خانه
معناسنه ده مرویدر ﴿ انکام ﴾ سکون نون وفتح کاف فارسیله بمعنی هنکام یعنی وقت
خلاق المعانی بیت همه ثابت قدم انکام کوششی * همه در وقت راحت لذت افزای *
﴿ انکشت دشنام ﴾ شهادت پرمغی برکسنه یه خطاب وعتاب ایله که اول پرمغله
اشارت ایلدوکی مناسبتله دیمشلر کذا فی شرفنامه ﴿ اوام ﴾ فتح واو ایله ایکی معنایه در
اول بورج معناسنه که وام دخی دیرلر کمال اسمعیل بیت تادرین شهر آمدم از بس اوام *
من رهی بفروختم کاشانه * وله بیت کردن همت ز وام بندکان آزاد کن * زانکه در شرط
کریمان نیست پذرفته اوام * بو معنایه شمس فخری بیت کیست انکو سپهر میخواهد *
رفعت خاك درکهش با وام * ثانی یمعنارنك فام و وام دخی دیرلر ﴿ امام ﴾ بو دخی اوام
معناسنه دردیمشلر عربیله ایلو معناسنه در ﴿ اهرم ﴾ سکون ها وفتح راء مهمله ایله باشی
مدور بر اغاجدرکه آنکله هریسه .دوکرلر مولانا لسانی در شهر آشوب * رباعی * ای یار

یارهریسه پرنداری غم خود * اندیشه نمیکنی زبیش وکم خود * خواهم که توشب خواب کنی
من تا روز * بردیك هریسه ات زنم اهرم خود مع النون * ابان فتح باء موحده ایله درت
معنایه دراول بمعنی همیشه وثانی غضب معناسنه بوایکی معنایه ترتیب اوزره ابوالمعانی بیت
بملك حسن ابان ای شاه خوبان * مکن عشاق را هردم ابانی * ثالث وحشت رابع اورته کوز آییدرکه
رومیلر تشرین اول واعجام ابانماه دیرلر ابدان سکون باء موحده وفتح دال مهمله ایله ایکی
معنایه دراول بمعنی دودمان ثانی بمعنی سزاوارکذا فی فرهنگ جهانکیری وعربیده جمع بدندر
ابرازدان ابراز دکلمش بها راتدر طعام اوزرینه دوکرلر ودان ظرف معناسنه در
ابرپوشان هوا یوزی بوتون بولت اولمق معناسنه درکذا فی مجمع الفرس ابرکاکیان
فتح باء موحده وکاف اول وسکون راء مهمله وکسر کاف ثانیله تارعنکبوت معناسنه یعنی
اورمجك آغی استاد لطیفی بیت دلیلت چوابر دست پوشان جو * نه سستیست همچون
ابرکاکیان ابرمادران برنوع لطیف حلوای خانکیدرکه غایت نرم وتراولور میر نظمی
بیت نباشد زحلوا ازان بهتری * که باشد ابرمادران سکری ابرنجن سکون
باء موحده ونون وفتح راء مهمله وجیم ایله بلازك وخلخال معناسنه اما باشقه مراد
اولندقده دست ابرنجن وپای ابرنجن دیرلر ابروکن سکون باء موحده وضم راء مهمله
ایله برآلتدر انکله قیل قوپاررلر ترکیده چمبستره دیرلر حکیم خاقانی بیت ابروکنی عنتر
ووسمه یزی سك * ای چویك پشت دروی کوپك رهداد ابناخون سکون باء موحده
وفتح نون وخاء معجمه وواو معدوله ایله حصار وقلعه معناسنه در نونك بایه تقدیمیله دخی
صحیح لغتدر عنقریب ذکر اولنور انشاء الله تعالی بهرامی بیت زسوی هند کشادی هزار
شهرستان * زسوی سند کرفتی هزار ابناخون ابومان ضم باء موحده وواو معروفه
وفتح میمله پشیمانی وندامت معناسنه ابوالمعانی بیت مکن پید لانزاستم عاقبت * رود رونق
حسن ابومان خوری ابویان بعض نسخه ده لغت مذکورك میمی یرینه یای تحتانی
واقع اولمشدرکذا فی مجمع الفرس اپیون سکون باء فارسی وضم یای تحتانی ایله
افیون درالفسز پیون دخی دیرلر شاه ناصر خسرو بیت که حالست این که مدهوشند
یکسر * که پنداری که خوردستند اپیون اچنکان فتح جیم وکاف فارسیین وسکون
نونله سرخس اعمالندن برقریه اسمیدرکه تعریب ایدوب اخنقان دیرلر اخترکاوان واختر
کاویان کلاهما بمعنی علم کاویانیکه درفش کاویان دخی دیرلر کاوه آهنکرك ضحاك
قصدینه قالدردوغی علمدر حکیم خاقانی بیت کورایت بوالمظفری بین * آن کاخترکاویان
ندیدست * استاد دقیقی بیت زروی توای سرفراز کیان * برو فرخی اخترکاویان
اخریان ممدوده ده ذکری مرور ایدن آخریان مرقوم معناسنه درکه قصر ایله ده
استعمال ایدرلر خلاق المعانی بیت چون میهنی مرا توعطاهای به کزین * جز به کزین
چه آرمد از اخریان شکر اخشیجان ممدوده ده ذکری مرور ایدن آخشیجان مرقوم
معناسنه درکه اخشیکان دخی دیرلر شمس فخری بیت چون طبایع بیکدکرضدند * زان
سبب کفته اند اخشیجان اخشیکان جیم یرینه کاف بجمله اخشیجان معناسنه در

مجد همکر بیت شبیهم ام بمی وآز موده کزین طبع * با سفاله دکر میشوند اخشیکان
ع ادزفن ع فتح دال وفا وسکون راء مهملتین ونونله بر علتدر ایکی نوع اولور بری حاصل
اولان اخلاط فاسده دن تولد ایدر وبری قوت طبیعت خلط غلیظ سوداوی که دم ایله
مختلط ومتغیر اولان اعضادن دفع ایدوب ظاهر بدنده ظهور ایدر آکا پریون واکریون
دخی دیرلر عربیده قوبا دیدکلری علتدر لسان هندیده راود دیرلر ع ادیان وادیون ع
کلاهما بسکون الدال المهمله اول فتح یای تحتانی ثانی ضم ایله ممور وفربه سباع که یرتجی جانوردر
کذا فی فرهنك جهانکیری ع اران ع فتح راء مهمله مشدده ایله بر ولایت وسیعه اسمیدر که بردع
وکنجه وشمکور وبیلقان نام شهرلری مشتملدر اول ولایتله آذربایجان اراسندن نهر ارس
جاریدر شرف شفروه مجیر الدین بیلقانی هجونده دیمشدر * رباعی * شهری که به از هزار
ازان باشد * کی لایق همچو توکرانجان باشد * سرمه چکنی که درصفاهان باشد * میل
تو بمیاست که فراوان باشد * فرهنك جهانکیرده تخفیف را ایله آذربایجانده بر جماعت آدیدر
حکیم خاقانی * مسمط * فتح اران نام را زیور زده ایام را * فتح عراق وشام را وقتی مهیا داشته
ع اربون ع سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله بیع وشراده ثمن متاع بیعدن مقدم
عقد بیع ایچون وبریلن بر مقدار اقچه یه دیرلر ودخی بین الناس واقع وجاری اولان معامله یه
دیرلر ع اربیان ع سکون راء مهمله وکسر باء موحده وفتح یای تحتانیله اختیوت بالغی که
دوکلمه مرور ابو المعانی بیت چنان فربه شود از خوردن چوب سر راهی * رقیب سخت
جان کویا که بوده اربیان ماهی * اما فرهنك جهانکیرده بمعنی ملخ آبی که میتك دخی دیرلر
عربیده جراد البحر ولسان هندیده جهینکه دیرلر ع ارجن ع سکون راء مهمله وفتح
جیمله خرمن صاوردقلری پرمقلی اغاج که یبا دیرلر ابو المعانی بیت حاصل عمر مرا بر باد داده
روزکار * کوییا در خرمنش دست اجل ارجن شده ع ارجوان ع سکون راء مهمله وضم
جیمله اوج معنایه در اول هر آیك اول کونه دیرلر ثانی خرنوب ثالث معرب ارغواندر
ع اردجان ع سکون را وفتح دال مهملتین ایله اشکال فلك وعلم نجوم معناسنه در کذا فی
اداة الفضلا ع اردشیران ع بر دار واسمیدر که عربیده مرو دیرلر ع اردکان ع سکون
را وفتح دال مهملتین وکاف عجمیله ایکی معنایه در اول اشکال واسرار نجومدن بر نوعدر
معربی اردجاندر ثانی شیراز مضافاتندن بر موضع اسمیدر ودخی نواحی یزدده بر قریه اسمیدر
ع اردن ع سکون را وفتح دال مهملتین ایله ممدوده مذکور اولان آردن معناسنه در
وعربیده شام نواحیسندن بر شهر قدیم اسمیدر منقولدر که مسکن حضرت یعقوب وچاه
حضرت یوسف علی نبینا وعلیهما السلام انده واقعدر ع اردوان ع سکون راء مهمله ایله
طوائف ملوکدن آخرلری اولان ملکك آدیدر اردشیر بابکان آکا خدمت ایدردی آخر الامر
آنی قتل ایدوب یرینه پادشاه اولدی حکیم فردوسی بیت وراخوانده اند اردوان بزرك *
که از میش بکسست چنکال کرك * وهندوستان پادشاهلرندن بر پادشاه نامی اولمقله مرویدر
بو معنایه خواجه سلمان بیت اردشیر شیردل اسکندر کیتی ستان * افسر دار او تخت
ارداون بدرود کرد * حکیم اسدی بیت جهان مرده ربکسست از هر دوان * اکر اردشیر ست

است اکر ارزدولت آرزان ایکی معنایه استعمال اولنور اول اوجوزکه عربیده رخیص
دیرلر میر نظمی بیت عم جانان بجان ارزان ستانند * یعنی تن دهند وجان ستانند *
ثانی لایق معناسنه ولی دشت بیاضی بیت جان اکر میطلبی اینك جان * بتو جان وتو
بجان ارزانی آرزان شدن اوجوز اولمق ولایق اولمق آرزن سکون راء مهمله
وفتح زاء معجمه ایله طاری در عربیده درا دیرلر ضم دالله آرژن سکون راء مهمله وفتح
زاء فارسیله بادام کوهی نوعندن بر اغاج آدیدر یمشی غایت آجی در معربی ارجن در
بعض ادویه یه ادخال ایدرلر وقابوغن بایه صاررلر که توز وتوژ دیرلر وچبوغندن عصا
ایدرلر زیاده پکدر تنکم مهستی دیمشدر بیت دی محتسبی براه بکذشت * بردست کرفته
چوب ارژن آرزیون سکون راء مهمله ونون وفتح زاء معجمه وضم یای تحتانیله
مجمع الفرسده نام دختر پادشاه مغرب زمین که بهرام کور آنی حبالهٔ ازدواجه کتورمشیدی
اما فرهنك جهانکیریده سکون راء مهمله وزاء معجمه وکسر تاء مثناة وضم یای تحتانیله
ارزتیون مرویدر آرزنین ارزن طاری ویا یای نسبت وآخرنده کی نون تأکید
ایچوندر معنای ترکیبی طاری اتمکی در شاه ناصر خسرو بیت برآشفته اند از تو ترکان
چکوم * میان سکان دریکی ارزنینست اوزیدن مصدردر برنسنه برنسنه یه دکمك
ولایق اولمق ارزانیدن متعدی ارزیدندر آرستن فتح را وتاء مثناة وسکون
سین مهملتین ایله ایکی معنایه در اول مخفف آراستن ثانی فرهنك جهانکیریده بمعنی توانستن
یعنی قادر اولمق آرسن سکون را وفتح سین مهملتین ایله بمعنی انجمن ومحفل میر نظمی
بیت بعیش ونوش درکلشن بتازند * که مهر ویان دران ارسن بسازند ارشن
سکون راء مهمله وفتح شین معجمه ایله بولت یعنی ابردشت قبچاق لغتی در ارطیون
سکون را وطاء مهملتین ویای تحتانیله ایکی معنایه در اول زیرك ودانا معناسنه ثانی
بر حکیم حاذق اسمیدر کذا فی ادات الفضلا ارغن سکون راء مهمله وفتح غین
معجمه ایله مخفف ارغنوندر که بر ساز در افلاطون اختراع وایجاد ایلمش حکیم خاقانی بیت
اکر ناهید در عشرتکه چرخ * سراید شعر من برساز ارغن * وله بیت ازجنك غم خلاص
تمنی کنم زدهر * کافغان بنای خلق چو ارغن برآورم * وتند ونیز معناسنه ده کلور
بو معنایه ارغون دخی دیرلر ارغنون کفره یه مخصوص بر ساز در کنیسه لرنده
چالرلر متعدد ایری وخرده ایچی بوش قامش کبی اغاجلری زیر وبم اصولی اوزره وضع ایدوب
آردنده کوروك کبی برنسنه ایمشلر چکدکجه اندن حاصل اولان هوادن اول اغاجلر موسیقار
کبی صدا ویرور اکثر کنیسه لرنده یوم معیلرنده چالرلر شیخ ابو سعید * رباعی * ازسینه
صدای ارغنون می آید * وزدیده بجای اشك خون می آید * در شام فراق ناله ام ازدل
تنك * آغشته بخون دل برون می آید ارغون سکون راء مهمله وضم غین معجمه ایله
ایکی معنایه در اول بمعنی ارغنون ثانی تند ونیز معناسنه ارغن مرقوم ایله مترادف المعنی در
حکیم قطران ارموی بیت تراچه نالهٔ کوس وچه نالهٔ ارغن * برو زجنك چه باشی نشسته
بر ارغون * بو معنایه حکیم اسدی بیت چنان تاخت ارغون پولاد سم * که در کنبد ازکرد

مثل ماه * وتركستانده اتراكدن برقومك آديدر ارغوان بر نوع قرمزی
چیچکلو اغاجدر بتر ایری اغاجی اولور مظفرشاه بیت چون غرابست اینجهان برمن
ازان زلف غراب * ارغوان نارست جسم زان بسان زعفران ارغیدن سکون
راء مهمله وكسر غین معجمه ایله تهور وغضب وخشم وتندی ایلمك ارمغان معروف
ره آورد معناسنه سوغات دخی دیرلر حكیم خاقانی بیت از سفرمی آیم ودر راه صید
افكنده ام * هست صید چرب پهلو كارمغان آورده ام * شیخ سعدی بیت چه ارمغانی
ازین به كه دوستان آمد * تو خود بیا كه دكر هیچ در نمی باید ارمان سكون راء مهمله
وفتح میمله پشیمان اولمق وحسرت ورنج ومشقت معنالرینه حكیم فردوسی بیت بارمان
وارونده مردهنر * فراز آورد كونه كون سیم وزر ارمانیدن ارمان مرقوم معنالرینه
مصدر در رنجانیدن وحسرت بردن وپشیمانی خوردن كبی ارمن سكون راء مهمله
ایله آذربایجانده بر ولایت اسمیدر خسرو وشیرین ایله آنك طاغی یایلاقنده عشرت وصحبت
ایدرلردی شیخ نظامی بیت خاص كن این ملك جهان بر عموم * هم ملك ارمن وهم شاه
روم ارمنین سكون راء مهمله ایله انار كوهی كذا فی اختیارات بدیعی ارمون
سكون راء مهمله ایله اجیره وقتندن مقدم ویریلن اجرت وبیع وشراده علی الحساب
ویریلان ثمن كه ار بون دخی دیرلر استاد لطیفی بیت منم درد ترا بادل خریدار * كه ارمون
داده ام جان بهر بازار ارمین سكون راء مهمله وكسر میمله كیقباد شاهك دردنجی
اوغلنك آدیدر كه كیكاوس شاهك كوچك قرنداشیدر ارندان فتح راو دال مهملتین
وسكون نونله انكار معناسنه در حضرت پیر هرات خواجه عبد الله انصاری قدس سره
طبقات نام كتابنده ذكر ایدر كه * شیخ الاسلام كفت كه آن پیشینه كه وی كفت علم توبه
بود كه آن را خاص وعام قبول كنند ودیكر علم توكل ومعامله ومحبت بود كه خاص قبول
كنند وعام فرا آن نیارد وسه دیكر علم خصوص وحقیقت بود نه برك خلق بود نه ببرك طاقت وعلم
وعقل خلق در نیافتند وبرا مجهوز كردند وبرخاستند بانكار وارندان ارن فتح راء مهمله
ایله درسك كه عربیده مرفق دیرلر ابو المعانی بیت بدستش كركشد انجاز وعده كرده
میباشد * چه خوش میزیبد او راتا ارن دستش حنا كرده اروغ كردن ضم راء مهمله
ایله سپلك وسلمك معنالرینه اروندیدن ضم راء مهمله وواو مجهول وسكون نون
وكسر دال اول ایله كاهل اولمق مدایله ده جائزدر ارون سكون راء مهمله وفتح واو ایله
صفراوی طبیعت وصفرا غلبه سینه دیرلر اروین سكون راء مهمله ویای تحتانی
وكسر واو ایله مجمع الفرسده تجربه وامتحان معناسنه در ازان فتح زاء معجمه ایله ازایله
آندن مركب كلمه دراندن معناسنه كه عربیده منه دیرلر اژدن سكون زاء فارسی
وفتح دال مهمله ایله آلج دیدكلری طاغ یمشی وبعض فرهنكده طوشنجل معناسنه در
از راه بردن یولدن چقارمق یعنی طریقندن آزدرمق حقیقتا ومجازا ازسر كردن
ایارتمق وباشدن چقارمق معناده لغت اوله قریبدر اژكان سكون زاء وفتح كاف
فارسیین ایله غم وغصه معناسنه مدایله ده جائزدر كمر میر نظمی بیت زهجر وحسرت

حسرت دیدارجانان * انیس وهمنشینم بود ازکان ع ازکن م سکون زا وفتح کاف فارسیٖیله بعض پنجره ایتدکلری قفس که عربیده شعریه دیرلر ودخی برنسنه یی بیلوب بلمزلنمك عربیده تجاهل العارف دیرلر ع ازکهان وازکهن م کلاهما بسکون الزاوفتح الکاف الفارسیین ایله کاهل وبیکار وبطال اولمق معناسنه ازکین وازکین وازهن دخی دیرلر مثال اول شمس فخری بیت ایام باکفایت اوهست کم خرد * افلاك باجلالت او هست ازکهان * زراتشت بهرام بیت اشوکفت انکه می بینی روانش * بدی اندر جهان کاز ازکهانش * مثال ثانی وله بیت تن ازازکهن در دوزخ درونست * ولی یك پایش ازآتش برونست * شاکر بخاری بیت بدل بورن مردی وشاطری ای مه * ببوسه دادن جان پدر بس ازکهنی * استاد منوجهری بیت رخش با اولاغ رشبدیز باوکندرو دردبا اوارجل ومحموم با اوازکهن ع ازکین م سکون زاء وکسر کاف فارسیین ایله بمعنی ازکهان مرقوم زاء معجمه ایله ده مرویدر شاعر بیت جانستاندن غمزه جست وچابك وخنجر بدست * دیده ازکین عاشقانرا لطف کردن یکنظر ع ازمان م سکون زاء معجمه ایله بمعنی ارمان مرقوم یعنی تحسر وتأسف ع ازمان خوردن م یعنی حسرت بردن وتأسف خوردن ع ازمانیدن م مصدردر تحسر وتأسف چکمك معناسنه ع ازندیدن م فتح زاء فارسی وسکون نون وکسر دال اول ایله یاپوده طاش وکرپیچ اراسنه قونیلان بالچق کذافی المجمع ع ازنیان م سکون زاء فارسی وفتح نون ویای تحتانی ایله وسیلة المقاصد صاحبی ضرب من الاقحوان وهونبت دیو یازمش پیادیه دیدکلری بپراقلری بیاض اورته سی صاری برنوع چیچکدر ع ازهن م سکون زاء فارسی وفتح ها ایله بمعنی ازکهان مرقوم ع اسب افکن م اول مرد دلاوره دیرلرکه دشمن آلاینه یالکز آت قویه حکیم فردوسی بیت برآشفت ازان پوراسفندیار * جوانی بد اسب افکن ونامدار ع استان م سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله جای خواب وآرام که آستانه دخی دیرلر کذافی فرهنك جهانکیری ع استربان م قاطرجی نتکم اشتربان دوه جیه دیدکلری کبی کشتیبان وباغبان قبیلندن برترکیبدر ع استین م ممدوده ده مذکور اولان آستین معناسنه که یك دیمکدر قصرالفله دخی چوق استعمال اولنمشدر ازجمله حضرت مولانا قدس سره بیت جبرئیلی رابر استین بسته * پروبالش رابصد جاشسته ع اسکندان م سکون سین مهمله ونون وفتح کافله کلیدك قوغه سی که پری کیردیکی یردر کلیددان وکلیدان دخی دیرلر ع اسن م فتح سین مهمله ایله ایکی معنایه در اول جامهٔ بازکونه یعنی اثوابی ترس کیمك ثانی نورسیده قاون شین معجمه ایله دخی مرویدر ع اشخوان م سکون شین وضم خاء معجمتین وفتح واو ایله اشقون دیدکلری اکشی اوتدر عربیده ریباس دیرلر نظیرشربتی اولور طبیعتی باردویابسدر احمیات صفراویه یه بغایت نافعدر ع اشك شیرین م سو نمکدن آغلمق کریهٔ شادی دخی دیرلر کذافی مجمع الفرس برکمسنه مأیوس ایکن مرادی اولان نسنه بدیهی حاصل اولدقده بوحالت واقع اولور ابو المعانی بیت شد میسر بعد نومیدی وصال آن صنم * اشك شیرین شد ازان پس کریهٔ خونابها ع اشن م فتح شین معجمه ایله ایکی معنایه کلور اول

جامهٔ بازکونه ثانی خربزهٔ نارسیدهکه کالك دخی دیرلر كذا فی فرهنك جهانكیری *
لغ اطوارین ح سكون طا وفتح واو وكسر راء مهملتین ایله دریای محیط جزیرهلرندن
برجزیره آدیدركه انده اجنه ساكن اولورا بوالمعانی بیت ندارد هیچ الفت باكسی آن بد
سرشت اما * رودباجنیان ساكن شودندر كوه اطوارین لغ اغلن ح سكون غین معجمه وفتح
لامله جنك وخصومته تحریص ایتمك ودخی تیمورشاهك اقرباسندن برمتعین بكزادهنك
نامیدر مولانا هاتفی بیت یمین سپه كردخان بزرك * زمیروی اغلن نژادان سترك *
لغ افتیمون ح بردار ودربندری یعنی تخمی وزهری یعنی چچكی وقصباتی یعنی اغاجی خرده
اولور اعلاسی اقریطی ویا مقدسی اولاندر انطاقیه طاغنده اولانده مشهوردر صرع
ونشنجه نافع ومسهل سوداد وما لیخولیایه غایت نفعی واردر مطبوخی استعمال اولنور
لغ افدیدن ح سكون فا ویای تحتانی وكسر دال مهملهٔ اولی ایله مجمع الفرسده شكفتی
كردن وتعجب نمودن یعنی برنسنهیه تعجب ایلمك كذا فی لغت المعتبره لغ افراختن وافراشتن ح
كلاهما بمعنی بلند كردن یعنی یوكسلك قالدرمق افرازیدن واوراشتن دخی دیرلر شیخ سعدی
بیت چه میخواهی ازطارم افراشتن * همینست بس از بهر بكفداشتن لغ افرازیدن ح
سكون فا وفتح راء مهمله وكسر زاء معجمه ایله بمعنی افراختن لكن فرقلری بودركه افراختن
مصدری فعل ماضیدن كلوركه افراخت در اما افرازیدن فعل مضارعدن كلوركه افرازددر
بوایسه شاذدر زیرا اصل قاعده ماضیدن اولمقدر لغ افروختن وافروزیدن ح آتش
وچراغ یاقمق معناسنه خواجه كمال خجندی بیت شبی كز آتش عشق توجانم سوختن
كیرد * چراغ دولتم آن شب زسر افروختن كیرد * بونلر دخی لغت سابقلر كبی بری ماضیدنكه
افروختدر بری مضارعدنكه افروزددر عربیده ایقاد واشعال معنالرینه درجغتای لسانند
اورتاماك دیرلر لغ افریدون ح فریدون دیدكاری مشهور پادشاهدر حكیم خاقانی بیت
دست آهنكر مراچون مارضحاكی كشید * كنج افریدون چه سود اندردل دانای من *
نظیری نیشابوری بیت كجاست كیوهٔ كیلی وتاج افریدون * بجاست كاسهٔ اشبول وراح
ریحانی لغ افریدن وافرنیدن ح كلاهما سكون فا ویای تحتانی وكسر راء مهمله ثانی
قبل الیانون زیادهسیله یعنی آفریدن لغ افزانیدن ح سكون فا وفتح زاء معجمه ایله آرتمق
وآرتورمق هم لازم وهم متعدی استعمال اولنور اكرچه افزاینیدن متعدی اولور *
لغ افزودن ح سكون فا وضم زاء معجمه ایله بودخی آرتمق معناسنهدر مصدر لازمیدر
لغ افزونیدن ح اكا متعدی اولور آرتورمق معناسنه لغ افژودن ح سكون فا وضم
زاء فارسیله بمعنی افكندن براقمق معناسنه كذا فی مجمع الفرس لغ افزولیدن ح سكون
فا وضم زاء معجمه وكسر لامله حریص ایلك معناسنه افزولانیدن ده متعدی اولور
لغ افژولیدن ح سكون فا وضم زاء فارسی وكسر لامله مجمع الفرسده برنسنه قوپارمق
وجامهدن نسنه كیدرمك معناسنه لغ افزون ح سكون فا وضم زاء معجمه ایله آرتق
زیاده معناسنه حكیم انوری بیت همیشه تابجهان دركمی وافزونیست * حسود جاه توكم
بادو عمرت افزون باد لغ افزون نان ح مایهٔ خمیركه اتمك ایچون خمیر ایچنه قورلر لغ افسان ح

افسان سكون فا وفتح سين مهمله ايله ايكى معنايه دراول بلكو طاشدن اولسون
دمور دن اولسون كاهى الفى حذف ايدوب فسان ديرلر بو محلده سنكى مضاف ايدوب
ايدوب سننك فسان ديرلر وكاهى فاسنى ده حذف ايدوب سان ديرلر محلنده ذكر اولنور
انشاء الله تعالى حكيم خاقانى . بيت رندهٔ مريخ زند چون شود بش كند سير * چرخ
كند ساعتى از زحل افسان او مختارى در صفت اسب بيت از كين عدو بر زمين زند سم
تا نعل چو خنجر كند بر افسان * ثانى بمعنى افسانه يعنى حكايات بى فائده حكيم سنائى بيت
از نفس سخن كه جود ر مجلس جانبازى * بر تارك بى نفسى فرموده دل افسانها * حكيم
قطران ارموى . بيت هزار وده صفت از هفتخوان ر وپين دز * فرو شنيدم وخواندم
من از هزار افسان افسانه كفتن حكايه سويلمك وبى فائده سوز متعديسى
افسانيدن اولور افسردن سكون فا وراوضم سين مهملتين ايله طوكق وصوغومق
معناسنه افسنتين براوتدر عربيده ماميثا تركيده پاين ديرلر ولايت رومده غايت
اعلاسى اولغين طب كتابلرنده افسنتين رومى ديرلر اخراج بلغم وسودايه نافعدر
افسوس داشتن سكون فاء وضم سين مهمله ايله مسخره يه الموق معناسنه بو المعانى
بيت چون شود حالم بان سنكين دل * هرچه كفتم از غمش افسوس داشت افسوس كردن
اوزى كويمك وترحما حيف ديمك معناسنه وله بيت آنچه كرده غمزهٔ خونى بجان *
هركه ديده بر دلم افسوس كرد افسون سحر ومكر معناسنه حكيم انورى . بيت
از نهيب معدهٔ او هرشبى تا بامداد * اهل شهر ور وستا بر نان همين افسون كند * وحيله
و فريب معناسنه صاحب كلشن راز . بيت همه افسانه و افسون بند ست * بجان خواجه
كاينها ريشخند ست * ويلان وعقرب وساثر موذيلردن تعويذ ايچون اوقنان دعايه ديرلر
عربيده تعويذ وچغتاى لسانده ارباغ ديرلر مير عليشير . بيت زلفى سوداسيدا بلماسمين
نواى نكته سين * كيم جنون كفتار يدر ياخود ابلانينك ارباغى افشاردن سكون
فا وراء مهمله وفتح شين معجمه ايله افشاريدن سكون فاء وفتح شين وكسر راء مهمله
ايله افشردن سكون فا وراء مهمله وضم شين معجمه ايله اوچينده ايكى معنايه دراول
صقمق هرنه اولورسه كرك عصر معناسنه اولسون اوزم وغيرى نسنه صقمق كبى كركسه
ايكى قاتى نسنه اراسنده بر نسنه صقمق ثانى ياوه وفحشيات سويلك معناسنه بيت
افشاندن سكون فا ونون وفتح شين معجمه ايله صاچمق وسلكمك وسيپمك معنالرينه
افشانيدن بودخى مذكور معنالره در افشان افشاندن لفظندن صيغه امر ووصف
تركيبى در وكاهى اسم فاعل اولور محمد قلى سليم * قطعه * انكه دائم چو پنجهٔ خورشيد *
كف جودش كند زر افشانى * نيست در روزكار رحمت او * قطره افشان سحاب نيسانى
افشين سكون فا وكسر شين معجمه ايله آكا برمكرماندن برينك آديدر حكيم سوزنى
بيت اى مه بهترمندى از صاحب واز صابى * وى به بجوانمردى از حاتم واز افشين افعى قربان
سكون فاء وراء وكسر عين مهملتين وقاف وفتح باء موحده ايله بمعنى كمان كذا فى المحمودى
افغان ايكى معنايه در اول ناله وزارى وفرياد معناسنه كه فغان واوغان دخى ديرلر

شیخ سعدی بیت براورد افغان که سلطان بمرد * جهان ماند ونام پسندیده برد *
افکندن براقمق حذف واسقاط وطرح معنالرینه استعمال اولنور فکندن دخی دیرلر
افلاطون ارسطو آلهی اوغلیدر توحید وحکمیات ایله معروف وعقل وفنون ایله
موصوف ایدی اردشیر اول عصرنده دنیایه کلدی علومی سقراطدن اخذ وتلمذ ایدوب
وفاتندن صکره جانشینی اولوب اندن کوردیکی علومدن غیری چوق علوم ومعارفه مالك
اولوب هر علمده صاحب ید طولا ایدی شاکردلری ایکی طائفه ایدی برینه مشائیون
وبرینه اشراقیون دیرلر اولقدر عقل وفراست وعلم وکیاست صاحبی اولمش که بیرلکی
حالنده علم حکمتله برکوپ تصنیف ایدوب ایچنده اوتورر ایمش بر مریض وعلیل کلدکده
الیله اول کوپه اورر کوپك صداسندن مرضن تشخیص ایدوب علاجن سویلر ایمش
افلاطون خمنشین دیمکله مشهوردر افلاطون عبارتنك معناسی صادق القول دیمکدر
لغت یونانیدر چوق تألیفاتی وار در ارغنون واکثر سازلر انك اختراعیدر افلاك شناسان
یعنی منجمان کذافی شرفنامه افلاکیان نجوم سیارات وثوابته پرستش ایدن مخالف
ادیاندن بر طائفه دز ایضا منها لغت محوذیده ملائکه وثوابت وسیارات وطائفه
بدمذهبان منقولدر افندیدن فتح فا وسکون نون ویای تحتانی وکسر دال مهمله ایله
یعنی خصومت کردن کذافی المجمع بومعنایی مؤید میر نظمی بیت بدسنش تیغ وپیرامن
بنکردید * بعزم قتل او از جان افندید افیون معروف اپیون دخی دیرلر طالب آملی
* مصرع * مارا برات نشأه افیون داده اند اکریون سکون کاف فارسی وکسر
راء مهمله وضم یای تحتانیله بر علتدر که ظهورینه ایکی سبب واردر بری خلط فاسد وبری
دخی قوت طبیعتدر وخلط فاسد ایکی کونه اولور بری رقیق وبری غلیظ قچن که سودا
دم ایله آمیخته اوله قوت طبیعت اول فاسد خلطی داخل بدندن منع وظاهر بدنه دفع
ایدر اکا ادرفن وپریون دخی دیرلر عربیده قوبا ولسان هندیده راو دیرلر اکسون
سکون کاف وضم سین مهمله ایله برنوع فاخر سیاه جامه درکه سلاطین مهابت وشوکت
ایچون کیرلر ظهیر فاریابی بیت برسم خدمتی اندرپی جنیبت تو * فکنده مرز رو زاطلس
وز شب اکسون * کذافی مجمع الفرس اما صحاحده * نوعی از دیبا باشد بسیاهی زند * وشمس
فخری معیارده * اکسون جامه ایست مثل زیبقی دیوب بو بیتی نظم ایلمش بیت سزدکه
در قدم دولتت بپای انداز * زمانه در کشد از چرخ اطلس واکسون * وفرهنك جهانکیریده
دیبای سیاه رنك که از غایت نفیس وقیمتدار باشد واقعدر حضرت مولانا قدس سره بیت
اطلس واکسون مجنون پوستست * پوست پوشد هرکه لیلی دوستست اکایون
سکون کاف وکسر لامله برنوع کل نقشی کمخادر اکنان سکون کاف فارسی وفتح نونله
طاغ اتکلرنده ویا راللرنده واقع اولان اویولمش یره دیرلر میر نظمی بیت بسرما رهروانرا
وقت باران * شود جای مفرح غار واکنان اکنون سکون کافله شمدی عربیده
الحالة هذه والآن معناسنه در مولانا عرفی * مصرع * خم بجوش آمد بکوکه توبه اکنون
بشکنم * والفسز کنون دخی دیرلر کسر کافله اکن فتح کافله ممدوده ده مرور ایدن

ایدن آکن معناسنه‌در لغ آکوان ع سکون کافله مازندران دیولرندن بردیو آدیدرکه رستمی
دریایه آتمشدر آخرکار رستم النده هلاك اولدی لغ الزیدن ع سکون لام وکسر زاء معجمه
ایله هضم اتمك معناسنه‌در لغ الفاختن والفختن ع کلاهما بسکون اللام والخاء المعجمه
وفتح الفاء کار وکسب ایتمك یعنی قزانمق میرخسرو بیت آنکه مرادش درم الفاختن
پیشه اوسوختن وساختن * ابوشکور بیت اکر قارون شوی زالفختن مال * شوی درزیر
پای خاك پامال لغ الفخدن ع تاء مثناة یرینه دال مهمله ایله بمعنی الفختن مرقوم لغ الفغدن ع
سکون لام وفتح فا بعده غین معجمه ساکنه ایله بمعنی الفختن مرقوم مختاری بیت
باسایش خلق بخشنده جودی * درالفغدن نام خواهنده آزی لغ الفقدن ع خای معجمه
یرینه قافله دخی مرویدر شاه ناصرخسرو بیت توپی تمیز بر الفقدن ثواب مرا * اکر بدانی
مزدور رایکان شده لغ الفنجیدن ع سکون لام ونون ویای تحتانی وفتح فا وکسر جیمله
ذکر اولنان بش لغت معناسنه‌در ابوشکور بیت درستی عمل کر خواهی ای یار * زالفنجیدن
علمست ناچار * حکیم سنایی بیت باقناعت کش ارکشی غم ورنج * ورنه بکذر زعقل
وعشق الفنج لغ الفندن ع فادن صکره نونله دخی معنای مرقومه مرویدر لغ الفیدن
فادن صکره یای تحتانیله دخی فرهنك جهانکیریده مسطور در بوسکز لغت جمله اندوختن معناسنه
استعمال اولنور حکیم ناصرخسرو بیت صورت علی تراخود باید الفیدن جهد * درتو
ایزد آفریدست آنچه درکس نافرید لغ الغندن ع فا یرینه غین معجمه ایله‌ده بعض فرهنکده
معنای مذکور روایت اولنمشدر لغ الکن ع سکون لام وفتح کافله جرب زبان معناسنه
حال بوکه عربیده الکن تکلمده عسرت چکنه دیرلر لغ الوان خوردن ع بی ادبانه طعام
یمك مثلا طعامی کوردکده بیقرار اولوب هر برندن عجله وشتاب ایله آلوب یمك ابوالمعانی
درهجو بیت طفیلی وکرسنه چشم وپرخوار * بالوان خوردنش خو دراکشمزار لغ الیدن ع
کسر لام وسکون یای تحتانیله بلکلمك وسویلرکن چا بلقلنمق معناسنه‌در لغ الیدیدن ع
بر یای تحتانی و بر دال مهمله زیاده ایله الیدن مرقوم معناسنه‌در لغ الیزیدن ع کسر لام
و زاء معجمه وسکون یائین تحتانیین ایله بمعنی الیدن مرقوم لغ امان ع اوج معنایه در
نقاره ومهلت وزنهار معنالرینه عربیله مشترك لغتدر بواوج معنایه ترتیب اوزره میرنظمی
بیت چوبکدم طبل وسورنا وامان زد * دلیران بی امان تیغ امان زد لغ امجختن ع سکون
میم وخاء معجمه وفتح جیم وتاء مثناة ایله طمع وحرص ایلمك معناسنه لغ امیان ع سکون
میم وفتح یای تحتانیله ایکی معنایه‌در بری کیسه و بری همیان درشاعر بیت از تمنای
خاك آنحضرت * خاك کشته ادیم امیانها لغ انباخون ع سکون نون وفتح باء موحده
وخاء معجمه وواو معدوله ایله قلعه وحصار معناسنه شمس فخری ضم خا و واو معروفله
افلاطون وزنی اوزره نقل ایدوب بوبیتی نظم ایلمش بیت قلاع دولت آن پادشاه جم قدرت
که هست بارهٔ چرخش کمینه انباخون لغ انباردن ع سکون نون وراء مهمله وفتح باء موحده
ودال مهمله ایله لغ انباشتن ع سکون نون وشین معجمه وفتح باء موحده وتاء مثناة ایله
کلاهما بمعنی پرکردن یعنی طولدرمق چقوری اولسون غیری اولسون مولانا سعید هروی

بيت زانباشتن چاه زنخدانش بمشك * معلومم شدكه دل برون نابد ازو ل انبازيدن وانبازشدن ع كلاهما بمعنى شركت يعنى اورتاقلق واورتاق اولمق معناسنه ل انبان ع سكون نون وفتح باء موحده ايله طغرجق كه دريدن ايدرلر مولانا هاتفى بيت مسافركه ناخش درانبان بود * برو راه دشوار آسان بود ل انبودن ع سكون نون وضم باء موحده ايله بمعنى چيدن يعنى دوشرمك مولانا محمود بن يمين * قطعه * باغبانى بنفشه مى انبود كفتش اى چنلك بشت وجامه كبود * چه رسيدست اززمانه ترا * پيرناكشته درشكستى زود * كفت پيران شكسته دهرند * در جوانى شكسته بايد بود ل انبوذن ع سكون نون وضم باء موحده وفتح ذال معجمه ايله اصل آفرينش يعنى اصل خلقت لواحد من الشعراء بيت بود نت درخاك باشد عاقبت * همچنان كزخاك بود انبوذنت ل انبوسيدن ع سكون نون وضم باء موحده وكسر سين مهمله ايله اعضا اويوشمق ونسنه چوريمك نعمة الله دوشرمك معناسنه ديمش فرهنك جهانكيريده بمعنى بديد آمدن يعنى ظاهر اولق مسطوردر ل انبون ع سكون نون وضم باء موحده ايله بمعنى فراخ يعنى بول كه عربيده واسع ديرلر مير نظمى بيت شمار روز عمر افزون بادا * فضاى جاه ومال انبون بادا ل انبويدن ع سكون نون وضم باء موحده وكسر ياى اول وسكون ثانيله قوقلمق معناسنه مصدردر عربيده استشمام ديلنور فخر زكر بيت از دست خيال روى تو وقت سحر * كلدستهء وصل توهمى انبويم * مجازا قوقلمق معناسنه ده كلور حكيم سنايى بيت هركه مرعقل رابينبويد * از حديثش همه نكت رويد ل انجاليدن ع سكون نون وفتح جيم وكسر لامله برايشه اقدام ايدنى كيرو طوتمق ورجا ايدن رجادن رجوع ايتمك ودخى دونمك ويورلمق معنالرينه درمتعديسى انجالانيدن كلور ل انجاميدن ع سكون نون وفتح جيم وكسر ميمله ايشى آخر ايتمك وبرشينك آخرى اولمق معناسنه هم لازم وهم متعدى لولور ابن شاهفور بيت از لعبت چينان بانداموترى * وزرودوسر ودغم انجامترى * لغت مسعوديده غمى آخر ايتمك معناسنه مخصوصدر ل انجامين ع بمعنى انجام آخرنده كى ياياى وصفيه ونون وصفيتن اظهار ايچوندر ل انجانيدن ع سكون نون اول وكسر ثانيله بمعنى انجاميدن مرقوم ل انجاييدن ع نون يرينه ياى تحتانيله بمعنى انديشه كردن مير نظمى بيت هركراز ذوق وصل مى بايد * از غم حسرتش نينجايد ل انجختن ع سكون نون وفتح جيم وخاء معجمه ايله مجمع الفرسده بمعنى برجستن وفرهنك جهانكيريده چهره بورشمق كه انجوختن دخى ديرلر ل انجدان ع سكون نون وكسر جيم وفتح دالله معرب انكدان دركه عنقريب ذكر اولنور انشاء الله تعالى ل انجسكيدن ع سكون نون وسين مهمله وفتح جيم وكسر كافله كيرو دونمك وكيرو طوتمق معناسنه ل انجكيدن ع فتح جيم وكسر كافله انجسيكدن مرقوم معناسنه ل انجمن ع مجلس ومجمع معناسنه حكيم فردوسى بيت بشادى يكى انجمن برشكفت * شهنشاه كيتى زها زه كرفت ل انجن ع سكون نون وفتح جيمله انجنيدن لفظندن صيغهء امر واسم مصدر در انجتمك معناسنه ودخى يارمق وطوغرمق معناسنه ده كلور نتكم مولانا كسايى بيت عصيب كرده برون كن وز وزوبخ نورد * جكر بينجن وآينج

وآبيغ از وبساما ن كن * زوبغ بو زن بربغ موبنارديمكدر ﴿ انجوختن وانجوفتن ﴾ كلاهما بسكون النون وضم الجيم وفتح التاء المثناة اول سكون خاء معجمه ثانى سكون فايله بمعنى انجختن مرقوم ﴿ انجيدن ﴾ سكون نون وياى تحتانى وكسر جيمله اوچ معنايه در اول حجامت معناسنه شيخ نظامى بيت علاج الرأس او انجيدن كوش * دم الاخوين اوخون سياووش ثانى طشره چكمك معناسنه وله بيت زمين خسته ازخون انجيدكان * هوابسته از آه ونجيدكان * ثالث شرفنا مده ريزه ريزه ايتمك معناسنه مسطوردر ﴿ انجين ﴾ سكون نون وكسر جيمله ريزه ريزه معناسنه محمود ابن يمين بيت دائم آتش بود تنور آشوب * اكر انجينش اين بود پيوست ﴿ انداختن ﴾ آتمق معناسنه مولانا عرفى بيت اى متاع درده ربازار جان انداخته * كوهر هرسود درجيب زيان انداخته ﴿ اندادن ﴾ سكون نون وفتح دالين مهملتين ايله ايكى معنايه در اول صوامق وكشه وباقره يالدز ايتمك ثانى طمع ايتمك معناسنه ابو المعانى بيت دلم بردى وقصد جان كردى * باندادن روا نبود بهرچيز ﴿ اندايدن ﴾ كسر ياى تحتانى اول وسكون ثانيله اندادن مرقوم معناسيله مترادفدر ﴿ اندخسيدن ﴾ سكون نون وخاء معجمه وفتح دال وكسر سين مهملتين ايله بمعنى پناه كرفتن كذا فى مجمع الفرس ﴿ اندران ﴾ سكون نون وفتح دال وراء مهملتين ايله براغاج صمغيدركه صمغ طرتوث ديرلر عربيده اشق واشج دخى ديرلر مفتح سده جكر ودافع سنك مثانه وصلابت طحال ووجع مفاصل وعرق النساء وصرعه نافعدر كذا فى البديعى ولفظ مركب استعمال اولنور قده بر نسنه نك ايچنده معناسنه اولور معنا ومحسوسا * ﴿ اندرخوردن ﴾ لايق اولمق معناسنه كه درخور ولايق ديمكدر شاهدى منظومه سنده * مصرع * درخور ندر ولايق وهم داخى سزاوار * استاد لطيفى بيت زينت از بهر زن بودكه بمرد * جز فرش اكند نبود اندرخورد * فرشا كند زوه آلتنه كيلن نكنده لوقفتا ندو ﴿ اندرون ﴾ ايچرو معناسنه درون دخى ديرلر محسوسا تدن اولان هر نسنه نك داخلنه اطلاق اولنور چغتاى لسانندن ايچكارى ديرلر سبعه سياره ده بهرام شاه ختنى جاريه يى قتل ايتدكده نصكره بد حال اولوب شيون ايتمك ايچون تنها مكان ايتدوكى محلده دير بيت ايچكاريدن ايشيني باغلادى تيز * ياتدى اندا ظاهرا يتى رستخيز ﴿ اندريمان ﴾ سكون نون وفتح دال وكسر راء مهملتين ايله تورانيلردن بر مبارز ناميدركه دوازده رخ جنكنده كركين النده هلاك اولدى ﴿ اندوختن ﴾ قزانمق كسب معناسنه كمال بجندى بيت زشادى برچهم هردم چو كندم بر سرتابه * كران خط دانه دلها چومور اندوختن كيرد ﴿ اندودن ﴾ اوچ معنايه كلور اول صوامق با پلچق اولسون كرج اولسون كل اندود وكچ اندود كبى كركسه يالدز اولسون زر اندود وسيم اندود كبى ثانى اندوختن مرقوم معناسنه ثالث احمد ابن اسمعيل مشكلاتده بمعنى نور ديدن وپيچيدن روايت ايلمش ﴿ اندون ﴾ سكون نون وضم دال مهمله ايله اندودن لفظندن اختصار اولنمشدر ﴿ اندوهيدن ﴾ غصه لنمك والمناك اولمق معناسنه مصدردر ﴿ اندوهكين واندوهكن ﴾ كلاهما غصه لو والملو ديمكدر اندوه غم وغصه دركين آكيندن

مخففدر اندوه ناك بونك مبالغه ده تعبیر اولنور غایت غمه لو دیمکدر ؛ آندهان ؛
سکون نون وضم دال الله جمع انده در الف ونون ادات جمعدر شاعر بیت روزسه
چار اندهٔ تو داشت هرکسی * آن سوز بر طرف شد وآن اندهان بماند ؛ آندیدن ؛
سکون نون وکسر دال مهمله ایله اوچ معنایه در اول ظن وشك ایله سوزسویلمك ابو المعانی
بیت صاف دل شو دوستانرا دوستی برصدق کن * راست کو کسر اسخن با طنز واندیدن مکو *
ثانی بمعنی اندودن خواجه سلمان بیت اکر حسن تو بکشاید نقاب از چهره دعوی را * بکل
رضوان درا ندآید در فردوس اعلی را * ثالث کاهل اولمق معناسنه در ؛ آندیشیدن ؛
سکون نون ویای تحتانیین وکسر دال مهمله وشین معجمه ایله فکرلنمك وتشویشلنمك
معناسنه مصدردر ؛ آندیشه کردن ؛ فکرایتمك معناسنه در ؛ آنطلیسون ؛ سکون
نون وفتح طا وکسر لام وضم سین مهملتین ایله مجمع الفرس ده قوس وقزح معناسنه در *
؛ آنکاردن وانکاریدن ؛ کلاهما بسکون النون وفتح الکاف الفارسی ظن وکمان ایلمك معناسنه
حضرت مولانا قدس سره بیت زشت باید دید انکارید خوب * زهر باید خورد انکارید
قند ؛ انکاشتن ؛ سکون نون وشین معجمه وفتح کاف عجمیه ایله بمعنی انکاریدن مرقوم یعنی
سزملك ؛ انکبان ؛ سکون نون وضم کاف فارسی وفتح باء موحده ایله ککنر دیدکاری کوکدر
بردکنلو اوتدر کوکی صاقزکبی چینه نور وتازه ایکن قبوغی صو یلوب ینور ؛ انکبین ؛ سکون
نون وضم کاف فارسیله بال که عربیده عسل وشهد دیرلر ؛ انکدان ؛ سکون نون وکسر
کاف وفتح دال مهمله ایله اوچ معنایه در اول براغاجدرکه صمغنه حلتیت دیرلر بعض نسخه ده
قاصنی اولمق اوزره معربی انجدان در بعض نسخه ده انکدان صمغنك آدیدر ؛ انکوان ؛
دخی دیرلر استاد فلکی شروانی بیت تابمذاق انس وجان نه هد ناردوجهان * نکهت کل
زانکدان لذت مل زآمله * ثانی مؤید الفضلاده بمعنی نسناس که بر نوع حیواندر آدمه بکزر
یوخیلری یولندن آزدرر ده یو مردم فریب دخی دیرلر ثالث کاشان مضافاتندن برقریه اسمیدر
انجدان دیمکله مشهوردر ؛ انکسون ؛ سکون نون وکاف فارسی وضم سین مهمله ایله
برنوع برقدرکه الوان اولور هر تابشله بر رنك کوریتور ابو المعانی بیت ثیرت سرعدو را دارد
بکار باران * تیغت بچشم دشمن چون انکسون نماید ؛ انکشتان ؛ سکون نون وشین وضم
کاف فارسیله برمقدارکه انکشت برمقدر الف ونون ادات جمعدر اما هم جمع وهم مفرد استعمال
اولنور ابو المعانی بیت در انکشتان نکین عز ودولت * مثال چون خاتم جم کارفرما ؛ انکلیون ؛
سکون نون ولام وفتح کاف فارسی وضم یای تحتانیله اوچ معنایه کلور اول انجیل معناسنه
حکیم سنائی بیت تا دم عیسی چلیپا کرشد اکنون بلبلان * بهر انکلیون صرا ییدن بترسائی
شدند * حضرت مولانا قدس سره بیت او بیان میکرد با ایشان براز * سر انکلیون وزنار
ونماز * ثانی برکتاب آدیدرکه مانی نقاش تصویرلرو اسلمی وخطائی نقشلر وانواع صنایع بدایع که
اختراع ایتمشیدی اول کتابده نقش وتحریر اولنمشیدی امیر معزی بیت بطغرا برکند صورت
بسان نقش چینستان * بدفتر برکشد جدول بسان صحف انکلیون * رشید الدین
وطواط بیت زنقشهای بدیع وزشکلهای غریب * صحیفهای چمن شد چو صحف انکلیون *

* حضرت عیسی علیه السلام وزنار وچلیپا ایله ذکر اولنلقده مراد انجیلدر ونقش ونگار ورسم وصورت ذکر اولندیغی محلده مراد کتاب مرقومدر ثالث هفت رنك بر نوع منقش دیبادر سید ذو الفقار شروانی بیت خسروا من که بمدح تو نگار سخنم * رشك ارتنك شد وکارکه انکلیون * محمود ابن یمن * قطعه * همیشه تا که بود کوژ پشت سرکردان * ز رشك رفعت جاهت سپهر انکلیون * کسی که با تو نه بر سمت مستقیم بود * خمیده قامت وسرکشته باد چون کردون ﴿ انکیندن ﴾ سکون نون ویای تحتانی وفتح کاف فارسی وکسر نون ثانی ایله بمعنی آکندن ﴿ انکیبان ﴾ سکون نون ویای تحتانی وکسر کاف فارسی وفتح باء موحده ایله بمعنی انکبان مرقوم وسرغله دیرلر اوته دخی دینلور ﴿ انکیبون ﴾ سکون نون ویای تحتانی وکسر کاف فارسی وضم باء موحده ایله الوان حریر ایله طوقنمش بر لطیف قماشدر بوقلمون کورینور وطراقلی دیدکلری الاجه طوقنمش قماشدر ﴿ انکیختن ﴾ سکون نون ویا وخاء معجمه وکسر کاف فارسیله درت معنایه کلور اول قوپارمق معناسنه ابو المعانی بیت چوباغبان فلك دید قامت خوبت * بدست رشك بر انکیخت سروها از باغ * ثانی بمعنی دور کردن شیخ سعدی بیت تولای مردان این مرز وبوم * بر انکیختم خاطر از شام وروم * ثالث پیدا کردن معناسنه خواجه کمال خجندی بیت درسجود آمد درود یوار پیش آن جمال * از تو در بتخانها هرصورتی کانکیختند * رابع بمعنی برکشیدن ابو المعانی بیت هرتیر مژه کامد در سینه واسع * انکیخته بیرون نبود فکرت خاطر ﴿ انکیزیدن ﴾ کسر کاف وزاء معجمه ایله بمعنی انکیختن ﴿ انکیسان ﴾ کسر کاف فارسی وسکون یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله بمعنی انکبان مرقوم ﴿ انکیدن ﴾ سکون نون ویای تحتانی وکسر کاف فارسی ایله بمعنی انکیختن ﴿ انکیبون ﴾ سکون نون ویای اول وکسر کاف فارسی وضم یای ثانیله بر قاچ لونلو کوسترد بر نوع حریر قماشدر ﴿ انوییدن ﴾ ضم نون وواو معروف وکسر یای تحتانی اول وسکون ثانیله نالدوزاری ایتمك یعنی ایکلمك کذا فی الجمع ﴿ انیران ﴾ کسر نون وسکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول بر فرشته اسمیدرکه جمیع امور نکاح اکا مفوضدر وتدبیر امور ومصالح که روز انیرانده واقع اولور اکا متعلقدر ثانی هرماه شمسینك اوتوزنجی کونی آدیدر اول کونده ثواب بچمك وکیمك وقرض ویرمك وآلمق مناسبدر حکیم فردوسی بیت خجسته همیشه انیران تو * بشادی جوانان وپیران تو * شرف الدین شیرازی مؤلف تاریخ وصاف بیت سال برهفتصد وده از که هجرت شعر * کفته شد روز انیران زمه فروردین * زرا تشت بهرام * مثنوی * سفندارمذ ماه رفته تمام * بروزی که خوانی انیرانش نام * درین روز زردشت پاکیزه دین * در آمد سوی حد ایران زمین * کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ انیسان ﴾ کسر نون وسکون یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله مجمع الفرس بمعنی مخالفت اما تحفة الاحباب ده ومعیار جمالیده دروغ وبیهوده معناسنه شمس فخری دیمشدر بیت نه در جودش بود هرکز تدونق * نه در قولش بود هرکز انیسان وسخن بمعنی معناسنه ابو شکور بیت من انکاه سوکند انیسان خورم * کزین شهر من رخت بیرون برم ﴿ انیسون ﴾ کسر نون وسکون یای تحتانی وضم سین مهمله ایله بمعنی انیسان

مرقوم مولانا جامی بیت دزدتوکه پیوسته انیس دل ماست * ای یار انیس از تو انیسون نرود * زبان یونانیده وازبانهٔ رومی یه دیرلر ﴿ انین ﴾ کسر نون وسکون یای تحتانیله اول آواز حزیندرکه مرض وعلتدن ویاخود درد والمدن عارض اولان وجع وبجع سببی ایله ظاهر اولور ترکیده ایکلدی دیرلر ودخی یایق طاشی که آنکله یاغ چیقارلر ممدوده ایله ده مستعملدر ﴿ اوارین ﴾ فتح واو وکسر راء مهمله ایله فرهنگ جهانگیریده بد وزشت معناسنه نتکم برارین خوب ونیکو معناسنه‌در ﴿ اوبارین ﴾ سکون واو وفتح باء موحده وکسر راء مهمله ایله یوتمق فروبردن کبی عربیده‌کی بلع معناسنه حکیم سنائی * قطعه * نیست اندر نگارخانهٔ کن * صورت ونقش مؤمن وکافر * زانکه در قعر بحر الالله * لا نهنگیست کفر ودین اوبار * استاد رودکی بیت پس بیوبارید ایشانرا همه * نه شبانرا هست زنده نه رمه ﴿ اوباشتن ﴾ سکون واو وشین معجمه وفتح با وتا ایله اوچ معنایه کلور اول بمعنی اوباریدن حکیم اسدی بیت نهنگی توکاندر نکو داشتن * مکافات داری جزا اوباشتن * ثانی بمعنی افکندن ثالث بمعنی پرکردن صاحب فرهنگ منظومه بیت هست اوباشتن چه افکندن * معنی دیگرش چه آکندن * ﴿ اوبانیدن ﴾ سکون واو وفتح باء موحده وکسر نون ایله امزغمق واوغمق معنالرینه ﴿ اوردیدن ﴾ فتح واو وسکون را وکسر دال مهملتین ایله جنک کردن وحمله آوردن معناسنه ﴿ اورنجن واورنجین ﴾ کلاهما بسکون الواو وفتح الراء اورنجن مرقوم معناسنه یا ایله واو اراسنده تبادل اولغوی معلوم لرباب معارفدر ﴿ اورندن ﴾ سکون واو ونون وفتح راء مهمله ایله بمعنی انداختن ﴿ اورندیدن ﴾ سکون واو ونون ویای تحتانی وفتح را وکسر دال مهملتین ایله ایکی معنایه‌در اول کاهل اولمق وایشه تکاسل ایلمک ثانی فریب دادن یعنی الدامق ابوشکور بیت ز روز واپسین آنکس خبر نیست * جز اورندیدنش کار دگر نیست ﴿ اوریدن ﴾ سکون واو ویای تحتانی وکسر راء مهمله ایله بمعنی اورندیدن ودخی یتمک وکتورمک معنالرینه ﴿ اوزندیدن ﴾ سکون واو ونون ویا وفتح زاء معجمه وکسر دال ایله بمعنی افکندن وانداختن کذا فی المجمع ﴿ اوژولیدن ﴾ سکون واوین وضم زاء فارسی وکسر لام ایله بمعنی افژولیدن مرقوم یعنی حریص اولمق ﴿ اوزن ﴾ سکون واو وفتح زاء معجمه ایله بهادر وشجیع معناسنه که مرد اوزن وشیر اوزن دیرلر بهادر ارو شجیع ارسلان دیمک اولور یعنی صفت استعمال اولنور قاعدهٔ فرس اوزن قیاس بودرکه اوزندن بمعنی افکندن اوله که صیغهٔ امر وصف ترکیبی اوله لکن حال بو که اولمیوب خصوصله معنای مرقومه استعمال اولنور ﴿ اوژن ﴾ سکون واو وفتح زاء فارسیله فرهنگ جهانگیریده ایکی معنایه‌در اول بمعنی انداختن منوچهری * قطعه * رسیدم من بدرگاهی که دولت * ازو خیزد چو رمانی ز معدن * بدرگاه سپهسالار مشرق * سوار نیزه دار خنجر اوژن * ثانی قتل معناسنه شاعر بیت ملک رخصت بیوژن خصم بد دل * نباشد فوت فرصت کار عاقل ﴿ اوسن ﴾ سکون واو وفتح سین مهمله ایله وسیلة المقاصد دمقصمه معناسنه‌در ﴿ اوسون ﴾ سکون واوین وضم سین مهمله ایله افسون معناسنه‌در ﴿ اوشاندن ﴾

ده سکون واو و نون و فتح شین معجمه ایله بمعنی افشاندن مرقوم ده اوغان ده سکون واو و فتح غین معجمه ایله ایکی معنایه در اول بمعنی افغان ابو المعانی * رباعی * ای شوخ جهان زدست نازت اوغان * زین شورش حسن جانکدازت اوغان * بکلحظه نمیدار بدل صبر و قرار * اوغان ز عشوهای فتنه سازت اوغان * ثانی برقوم آدیدر اوغانیان واوغانی دخی دیرلر مولانا هاتفی بیت همه خیل اوغانی و بکذری * بفرمانبری واطاعتکری ده اومان ده سکون واو و فتح میم ایله همدان قریه لرندن بر قریه اسمیدر که اثیر الدین اومانی اول قریه دندر ده اونیدن ده سکون واو و کسر نون بعده یای ساکنه ایله بمعنی اوباشیدن یعنی امزغمق ده اوکندن ده فتح کاف ایله بمعنی افکندن ده اهران ده سکون ها و فتح راء مهمله ایله بمعنی ئیشه یعنی کسر وطاش قراجق کولنك حکیم نزاری قهستانی بیت بکاه ارکوی کندن دست دادی * نه اهران بایدی نه اوستادی ده اهرمن ده سکون ها و فتح راء مهمله ایله ده اهرمن ده بکسر الراء المهمله ده اهریمن ده بکسر الراء المهمله وسکون الیاء التحتانی جمله سی دیو معناسنه در که ممدوده ایله دخی مرویدر حکیم فردوسی بیت برفت اهرمن را بافسون ببست * چو بر تیز رو باره کی بر نشست * شیخ سعدی بیت دو کس بر حدیثی کمارند کوش * ازان تا بان اهرمن تا سروش * امیر معزی بیت مکر ناکه کین آورد بر عفریت سیان * مکر در شب شبیخون کرد بر مریخ اهریمن * دیکر مثال ثانی وثالث حکیم فردوسی بیت چنان دان که هر تن اهریمنست * همه خلق را اهرمن دشمنست ده اهرن ده سکون ها وفتح راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول بمعنی اهرمن مرقوم حکیم سوزنی بیت زبیا تر از پریست ببزم اندرون ولیك * در رزمکاه با زندانی زاهرنش * ثانی نام داماد قیصر رومدر که سلفه کشتاسب ایدی حکیم فردوسی بیت باهرن سپردند پس دخترش * بدستوری مهربان مادرش * اسان هندیده سندان معناسنه در ده اهرون ده سکون ها وضم راء مهمله وواو معروفله بر طبیب یهودی نامیدر که هر علمده ماهر ایدی حکیم ناصر خسرو بیت ازره دانش بکوش اهرون شو * زیرا آن کاهرون بدانش اهرون شد * وله بیت اهرون باعلم شد سمتی بجهان در * کر تو بیاموزی ای پسر تو یی اهرون ده اهزن ده سکون ها و فتح زاء معجمه ایله نفت یاغی که عربیده نفط دیرلر ده اهزون ده سکون ها وضم زاء معجمه و واو معروفله فرهنك جهانکیریده بمعنی اکنون مسطوردر ده اهوان ده سکون ها وفتح واو ایله دزد نقب زن یعنی دیوار دلیجی خرسوز و مطلق نقب زن اسمیدر ده ایدون ده سکون یای تحتانی وضم دال مهمله ایله اوچ معنایه در اول فرهنك جهانکیریده بمعنی اکنون شیخ نظامی بیت کر ایدون فریدون که آید بمن * کرفتار کردد هم ایدون بمن * ثانی مجمع الفرسده بمعنی همچنین حکیم فردوسی بیت کر ایدون زمینو بر آید سروش * نباشد بدان مرد اورند و هوش * ثالث بمعنی اینجا بو معنایه ذاهب اولنلر اندون کلمه سنی مقابله طوتمشلردر که آنجا دیمکدر بو معنایی موید شمس فخری بیت همیشه در حق صاحب هنر نیکویی کن * که حد و باب تو پیوسته کرده است ایدون * حکیم ناصر خسرو بیت زان همی خواهی که باشی می خوری تاچون زمان هم ز رعنایی کهی ایدون و کاه اندون کنی ده ایوان ده سکون یای تحتانیله رواق وطاق عالی

و طرهٔ خانه وکمر بالاوسا یبان معنالرینه ودخی پادشاه دیوانخانه سنه دیرلر شمس فخری
بیت زبد سکال بپرداخت قلعه وباره * بفرخیش بیا راست طارم وایوان ق معا لواو ع

ق ابرو ع سکون باء موحده وضم راء مهمله ایله قاش که عربیده حاجب دیرلر ایکی جانبی
مراد اولدقده ابروان دیرلر شاعر بیت ابروانست طاق ایوان جمال * آب روی حسن
خوبان ابرویت ق اخکلندو ع سکون خاء معجمه وفتح کاف ولام ایله چکشاغی که کشدن
ویا باقردن ایدوب ایچنه خرده سنکریزه قورلر اطفال اللرنده اوینادوب صداسی
چقار شمس فخری بیت ظفر از رایتت دلشاد باشد * بسان طفلکان از اخکلندو
ق اخکندو ع اخکلندوی مرقوم معناسنه در ق اربو ع سکون راء مهمله وضم باء موحده
ایله ارمود درکه اغاجنه اربود دیرلر شاعر دیمشدر بیت برسر چشمه پای اربو دار *
لیس فی الدار غیره دیار ق اردشیرداور ع برنج دارو طبیب اسمیدرکه ضرب مثل اولمشدر
وهرفلج علاج اولان کسنه یه ده دیرلر ق ارستو ع فتح را وسکون سین مهملتین وضم
تاء مثناة ایله پرستو دیدکاری کوچلك قوشدرکه قرلغوج دیرلر ابوالمعانی بیت بلی غره
شود خواجه بیا لاخانه وایوان * نمی بیند ارستو لانه دار دبر سرخانه ق ارسطو ع
اسکندر ذوالقرنینك وزیری وحکیم کاردانی واستادی اسمی ایدی لغت یونانیدر معناسی
کامل الفضائل دیمکدر ق ارغاو ع سکون راء مهمله وفتح غین معجمه ایله ادات الفضلاده
دو دیعنی ارمق حکیم سوزنی بیت زعشق دورخ چون ارغوانت بردو زخم * زهر دودیده
روار غاو خون شدست روان * سیف اسفرنکی بیت آنکه از عشوهای اوار غاو *
میدهد تشنه را فریب سراب ق ازو ع ضم زاء معجمه ایله لفظ مرکبدر از ایله اودن که
الفی محذوفدر ضمیر منفصل غایبدر عربیده منه معناسنه ترکیده اندن دینلور خواجه
حافظ بیت حضوری کرهمی خواهی از وغایب مشو حافظ * متی ماتلق من تهوی دع الدنیا
واهملها ق اسو ع ضم سین مهمله ایله بمعنی سوی یعنی جانب حکیم سوزنی بیت خری که
کاه وجووی ز برك تاك ونکسلك * مراغه کردن وغلتیدنش اسو یاسو ق اشبو ع سکون
شین معجمه وضم باء موحده ایله فرهنك جهانکیریده بمعنی انکشتدان یعنی کومر قویلان
ظرف ومحل که کومرلك دیرلر ق اشتو ع سکون شین معجمه وضم تاء مثناة ایله بمعنی انکشتوانه
یعنی زهکیر کذا فی فرهنك جهانکیری ق اشکو ع سکون شین معجمه وضم کاف فارسیله
بمعنی قصر عالی وخانهٔ بالا وقبهٔ بلند شیخ آذری بیت ای قبهٔ بیت الحرمت عالم شده در
وی سدهٔ خاك درت ایوان نه اشکو ق افسو ع سکون فا وضم سین مهمله ایله بمعنی بیا
یعنی برو کل لغت پهلویدر ق افشو ع سکون فا وضم شین معجمه ایله معنای مرقومه در
ق الاو ع فتح لام ایله آتش لاو دخی دیرلر مولانا طوسی * قطعه * ترا ای خواجه کرهیزم
نباشد * دم سرما که هنکام الاوست * سواد شعر طوسی را طلب کن * بسوزانش که
او سرکین کاوست ق انبرو ع سکون نون وضم باء موحده وراء مهمله ایله امروده دیرلر
میر نظمی بیت فرونا کذشته بکیرد کلو * چو ناپخته باشد هنوز انبرو ق انجو ع سکون
نون وضم جیم ایله بمعنی انجوست مرقوم یعنی جزیره ابوالمعانی بیت درشب هجران سرشك دیده ام

دیده ام در یا شد * همچو انجو جسم لاغر در میان آب ماند اندرو سکون نون وفتح
دال وضم راء مهملتین ایله ایکی معنایه در اول اندرون لفظندن مرخمدر اول معناده مفرد
اولور ثانی آنده معنا سنه بو معناده اندر ایله اودن مرکب لفظ اولور میر نظمی
بیت سینه از داغها شد کلزار * نغمه زن اندرو دلم چو هزار اندو سکون
نون وضم دال مهمله ایله بمعنی اندرون حکیم فردوسی بیت ازان جا یکه شد باندوی
شهر * که بردارد از روزشا دیش بهر اندرو سکون نون وفتح ذال معجمه وضم
راء مهمله ایله باذزهر معناسنه در کذا فی نسخة میرزا ابراهیم انگشتو سکون نون
وشین معجمه وضم کاف فارسی وتاء مثناة ایله بمعنی مالیه کذا فی موید الفضلا وفرهنگ
جهانگیریده اتمکی خرده ایدوب اوزرینه روغن ساده وعسل قویوب نرم آتش اوزرنده
ال ایله اوغوب طعام ایدرلر آکا عفیسه دیرلر اوسو سکون واو وضم سین مهمله ایله
بمعنی ماتم کذا فی مجمع الفرس بو معنایه ابو المعانی بیت دل نمیداند چکونه جان حالش کند
درفراق آن پری شام وسحر اوسو کند او بوزن نو یوك معناسنه وعربیده براداتدر یاخود
معناسنه مثلا فلان او فلان دیرلر مع الهاء * اه ایکی معنایه در اول بمعنی آه حکیم
سنایی بیت چون نیست قبولی بسوی درد شمارا * درماتم بی برگی باریك اهی کو * ثانی بر کلمه در
حسرت وافسوس محلنده دیرلر عضایری رازی بیت اه کر استیلای نفس شالهنك * همچو
شالنکیست واپس رفتنم ابتره سکون باء موحده وفتح تاء مثناة وراء مهمله ایله بارکشلکدن
عمل مانده اولش دوه یه دیرلر غواصی گندی بیت برکنار جوی بینم رسته شد بادام وبید *
راست پنداری قطار اشتران ابتره ابرانه اصلی الف ممدوده ایله آبرانه در که لفظ مرکبدر
آب ایله رانه دن معنای ترکیب صو یولجی دیمك اولور ابرکاکیاه مع الالف ذکری مرور
ایدن ابرکاکیا معناسنه که یار عنکبوتدر وسیلة المقاصد صاحبی ایله یاسی آخرینی ها ایله نقل
ایلمشلر سائر فرهنگلرده ابرکاکیا وابرکاکیان مسطوردر ابرکوه فتح باء موحده وسکون
راء مهمله وضم کاف ایله عراق عجمده برشهر آدیدر مزبور شهرك زمینی برطاغ اتکنده واقع اولمغله
اول طاغه ده ابرکوه وورکوه ووارکوه دخی دیرلر تعریب ایدوب ابرقوه دیدیلر حالیا مشهوری
ابرقوه در ابرمرده فتح باء موحده ایله بر دارودر صویه قونلسه سونکر کبی صویی کندویه
جذب ایدر کذا فی موید الفضلا ابره سکون باء موحده وفتح راء مهمله ایله قفتان وسائر
آسترلی اولان نسنه لرك یوزینه دیرلر الف ممدوده ایله ده مستعملدر طالب آملی بیت هم
بدستوری که باشد ابره فوق آستر * اطلس قدرت بودیا لاپرند چرخ زیر * شیخ سعدی
بیت کند ابره پاکیزه تر ز آستر * که این در حجاب ست وآن در نظر * یاصدق یوزینه ده دیرلر
مولانا هاتفی بیت فکند آن کرد بالش زیر پاشه * که بودش ابره خورشید آسترمه * وبعض
فرهنگده ابابیل قوشنه ده ابره دیرلر ابسته کسر باء موحده وسکون سین مهمله وفتح تاء
مثناة ایله شرفنامه ده جاسوس معناسنه در ممدوده ایله دخی مستعملدر میر نظمی بیت چو
خواهد زلف دلرا کرد بسته * ولی غمزه در انجا بود ابسته ابکار سکون باء موحده وفتح کاف
وراء مهمله ایله شرفنامه ده احوال کذشته یازمق نوئله انکار دخی دیرلر ابکامه سکون

باء موحده و فتح كاف فارسی و میله ممدوده ده ذکری مرور ایدن آبکامه معناسنه مذکوردر
ل ابله ع سکون با و فتح لام و الفها رها ایله ساده دل معناسنه عربیله مشترکدر میر نظمی
بیت نداند خویشتن آن ابله و کول * که کارش نا سزا یا بود معقول ل ابلیه ع سکون
باء موحده و کسر لام و فتح یای تحتانیه ایله بمعنی برزکر اکنجی معناسنه عربیده زراع و خراث
دیرلر شاعر بیت هر که مالش کرد اسراف احمق است * ابلیه بر خلق الطاف حق است
ل ابوزنه ع کنیت بوزینه یعنی میمون کذا فی المحمودی ل اتاله ع فتح تاء مثناة و لام ایله
بولماج آشی میر نظمی بیت قناعت پیشگان راحت بیابند * اتاله خورده را دندان
نیاید ل اجهره ع سکون جیم و فتح ها و راء مهمله ایله فرهنگ جهانگیریده بر دکنلو اوتدر
اثوابه یا پشور دکه صالل ایله آیرلمز هندی لساننده خیچره دیرلر ل اخستة ع سکون خاء
معجمه و سین مهمله و فتح جیم و تاء مثناة ایله قپونک آلت اشیکی که عربیده عتبه دیرلر فتحات
ثلثه ایله استاد لطیفی بیت خنک آن سنگ بر در بسته باشد * که پا لیش زدر اخستة
باشد * و مجمع الفرسده لرغوان چیچکی اولمق اوزره مسطوردر ل اخسمه ع سکون خاء
معجمه و فتح سین مهمله و میله اریه دن و قوری اوزمدن ایتدکلری شراب که عربیده نبیذ
دیرلر و سینک مقدم میمله ل اخمسه ع دخی دیرلر ل اخشنه ع سکون خا و نون و فتح شین معجمه
ایله اخکلنوی مرقوم معناسنه در کذا فی مجمع الفرس ل اخکر تفته ع حقیقتا یانوب قوز
اولمش آتشه دیرلر اخکر اصلنده قوردر تفته ایله قید مجاز احتمالنی دفع ایچوندر نته کیم
بو بیتده واقعدر بیت هواش آتش و اخکر تفته بوم * کیا هش همه زهر و باد سموم *
آتش سونیتکدن صکره اخکر دینلسه جائز اولور مجازا اما تفته دینلدکدن صکره اول
احتمال قالمز ل اخکلنده ع سکون خا و نون و فتح کاف و لام ایله آت قشاغیسی معناسنه در
ل اخکوجه ع سکون خاء معجمه و ضم کاف و فتح جیم فارسیله دوکمه که قفتان یقاسنه دکیلور
ل اخکوژنه ع ضم کاف و فتح زاء فارسیله بو دخی دوکمه در یاقه ده اولسون غیریده
اولسون فرید الدین خوارزمی بیت در دری فلک که مهرست * اخکوژنه کلاه او باد
ل اخکوزه و اخکوژه ع کلاهما بسکون الخاء المعجمة اول بفتح زاء المعجمة ثانی بالفارسی
اخکوجه مرقوم معناسنه و دخی چلاهلر طوقودقلری بزی صاردقلری اغاج که عربیده منوال
دیرلر و دخی خرمای خامه دینلور ل اخکونه ع ضم کاف و فتح نون ایله ده اخکوچه معناسنه در
عز الدین شروانی بیت میکشاید دیگرا زا بی تکلف سینه اش * قفل دخمه میشود مارا
چو آن اخکونه را ل اخیسه ع کسر خاء معجمه و سکون یای تحتانی و فتح سین مهمله ایله
حیوان سوریسی او کنجه کیدن یکی و قیون قوچی ل ارداله ع سکون را و فتح دال مهملتین ایله اون که
که عربیده دقیق و طحین دخی دیرلر ابو المعانی بیت عاجز و درمانده ام در دست چرخ بی امان
آسیای غم کند ارداله جسم ناتوان ل اردشیرخره ع ضم خاء معجمه و فتح راء مشدده ایله بر عظیم
الکه نک اسمیدر که فارس و سیکان و ترخان و شیراز و کازرون و کام فیروز واران اولکه لری اراسنده
واقع رسم کرده اردشیردر بعضیلر دخی رسم کرده نمرود بن کنعان در دیرلر ل ارده ع سکون
را و فتح دال مهملتین ایله ایکی معنایه در اول بمعنی آسیاب ثانی اون آشنه دیرلر ل اردژنه ع

ﮒ ارژنه ﮊ سکون راء مهمله وفتح زاء فارسی ونونله فارس ملکنده بر صحرانك آدیدرکه شیرازه
لوتوز فرسنخ یردر تعریب ایدوب ارجنه دیدیلر امیر المؤمنین علی رضی الله عنه وکرم الله وجهه
اول صحراده سلمان فارسی حضرتلرینی ارسلان پنجه سندن خلاص ایلدی بر مشهور
وقعه در استاد دیمشدر بیت سوار ارژنه رامدح کوی وازدشمن * جوی مترس اکر پنجه زن
چوشیر نرست ﮒ ارزه ﮊ سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله بر نوع قطراندر صنوبر
اغاجندن حاصل اولور صنوبر اغاجنه ارز دیدکاری سببدن قطرانه دخی ارزه دیرلر حکیم
سوزنی بیت پنبه بکوش اندرا کندز تو ممدوح * پنبه چه باشدکه ارزه ریزدوار زیز *
مجمع الفرسده نام سرودر وبعض فرهنکده ایکیسندن غیری بر اغاجدر وفرهنك جهانکیریده
کاهکل معناسنه درکه کاهکلکره ارزه کر دیرلر ودخی هفت کشوردن کشور اول نامیدر
ﮒ ارغله وارغنه ﮊ کلاهما بسکون الراء المهمله وضم الغین المعجمه تحفة الاحبابده مطلق خشمناك
اما غیریده سباع خشمناك معناسنه در حکیم فردوسی بیت یکی نامه بنوشت نزدیك
کید * چوشیری که ارغنه کرددر صید * حکیم اسدی * مثنوی * زره دار کردی همانکه زدرد
درون آمد ازکرد راهم نبرد * بکشتند باهم دو کرد سترك * که ارغنه بودند پرسان کرك
مجمع الفرسده بمعنی جنك آوردیوب بو بیته متمسك اولمش حکیم فردوسی بیت سوی رزم
آمد چو ارغنه شیر * کندی بباز وسمندی بزیر * بو بیتده خشمناك معناسی ظاهردر زیرا
شیر خشم وغضب ایله معروفدر ﮒ ارمنده وارمیده ﮊ کلاهما بسکون الراء المهمله اولهما
بفتح المیم وسکون النون ثانیهما بکسر المیم وسکون الیاء التحتانی آرامیده وآرام دهنده
معناسنه در حکیم سوزنی * قطعه * تابدان کند کان رسم بکره * خر بیاز ای غلام
خربنده * که چو من در نشاط این سفرند * مانده از سفره نان ارمنده * میر نظمیٔ هروی
بیت زدل بیخ هوس برچیده باید * چو مردان نفس خود ارمیده باید ﮒ اروانه ﮊ سکون
راء مهمله وفتح واو ونونله ایکی معنایه در اول دوه نك دیشی سنه دیرلر مختاری بیت
من بنده که روی سوی ره دارم * بی بختی وبیسراك واروانه * ثانی بر نوع چچکدر خیریٔ
صحرایی دیرلر اکر بخور ایتسه لر نه مرتبه رایحهٔ کریهه اولسه زائل ایدر کذا فی فرهنك جهانکیری
ﮒ ارویه ﮊ سکون راء مهمله وکسر واو وفتح یای تحتانیله بر عظیم طاغ اسمیدرکه قرق
فرسنخ علوی واردر دیرلر العهدة علی الراوی ﮒ اره ﮊ فتح راء مشدده ایله بحچقوکه عربیده
منشار دیرلر کوچك اولسون بیوك اولسون تخفیف ایله دخی جائزدر میر نظمی در تعریف
بسمله بیت نقطهٔ بانکتهٔ سر اله * سین بود ارهٔ نخل کناه * مولانا هاتفی بیت دم تیغ را
رخنها کرده خود * بان رخنها ارهٔ فرق بود ﮒ اریکه ﮊ کسر راء مهمله وسکون یای
تحتانی وفتح کافله تخت مزین وآراسته ابو المعانی بیت خلقه بکوش بندهٔ او باشدش فلك
باعز وتخت وجاه اریکه نشین شود ﮒ ازاده ﮊ فتح زاء معجمه ودال مهمله ایله ممدوده
ذکری مرور ایدن آزاده معنالرینه وکامل وبی عیب معناسنه وله بیت ازسراپا نیست عیب
آن سرو کلزار جمال * همچو او نخل ازاده هم نرسته در جهان ﮒ ازکار ﮊ سکون زاء معجمه وفتح
کاف وراء مهمله ایله پکمش احوالی یاد ایتمك وپکمش احوالی یازمق ایکاره معناسنه کذا فی

مشرفتامه ن ارنده ع فتح زاء فارسی وسکون نونله دیوار بناسنده طاش اراسنه قونیلان باچق آخرنده او لان ها مفعولیتی ایجاب ایتمکین دیواره قونلدقدنصکره تسمیه اولنمشدر ن ارنه وارینه ع اول سکون زا وثانی کسر زاء فارسیین ایله دکرمان طاشنی کسکین ایتدکاری دمور آلت کذافی مجمع الفرس ن ارژه ع فتح زاء فارسیله کرج که آهلك وکیج دخی دیرلر اما آهلك کیدرك آلچی یه تخصیص اولندی عربیده کاس دیرلر کسر کافله ن اساسه ع فتح سینین مهملتین ایله کوشه چشمله باقمق بعض فرهنکارده کیرویه باقمق وصکره کورملك معناسنده مسطور درعربیده دیوار تملی معناسنه‌در ن اسب لاشه ع اول آته دیرلرکه باباسی عربی واناسی رومی ویاخود ترکی اوله اولمقوله آته عربیده سمار الخیل دیرلر یعنی باباسی کحیل الاصل واناسی مجهول النسل دیملك اولور ایکی طرفدن کحیلان اولانه ممدوده دیرلر ابوالمعانی بیت مرد باشد هنرور میدان * نکند اسب لاشه کار اصیل ن اسبه ع سکون سین وفتح باء موحده ایله بنلمکه ناقابل آت یعنی هنوز کامل اولمین طای وله بیت اسبه ناچار اکر شود درزیر * لیك باشد سوار اودلکیر ن استانه ع سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله جای خواب وآرام حضرت مولانا قدس سره بیت کوبی از توبه بسازم خانه * در زمستان باشدم استانه ن استه ع سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله استخوان خرما یعنی خرما چکردکی ودخی زردالو وشفتالو وآلو امثالی میوه‌لرك چکردکی که خسته دخی دیرلر وعربیده کسر سین ایله سکه دیرلر ابوالمثل بیت نباشد هیچ چیزی بی بهانه * رطب را استه دارد در میانه * کمال اسمعیل * قطعه * آنکه اندر لحاف وچادرشب * نبود شب چواستهٔ خرما * روز بینی مثال جوز برو * کشته کمبخت خشك از سرما ن اسغده ع فتح سین مهمله وسکون غین معجمه ایله بمعنی آماده ومهیا که بسغده دخی دیرلر مصدری اسغدیدن کلور ن اسفده ع ضم سین وسکون فا وفتح دال مهملتین ایله ن اسفره ع ضم سین وسکون فا وفتح راء مهملتین ایله کلاهما بمعنی هیزم نیم سوخته کذافی مجمع الفرس ن اشتنکاه ع سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ونون ساکنه ایله قدمکاه معناسنه ابوالمعانی بیت کر نفهمد سخن آن خرمکنش عیب که او * نکند فرق کلستان بحضور اشتنکاه ن اشتوه ع سکون شین معجمه وضم تاء مثناة وواو معروف واظهار ها ایله غایت آجی براغاجدر ن اشنوشه ع سکون شین معجمهٔ اولی وفتح ثانیه وضم نونله بمعنی عطسه زدن یعنی اقسرمق استاد لطیفی بیت اکر اشنوشه صحت رامدار ست مرا نشمیت دوران نقطه دار ست ن اشه ع فتح شین معجمه واخفاء ها ایله براوتدرکه انکرلر یعنی یابجیلر بازوی بدر فته یه بغلرلر عربیده اشق دیرلر ن اشیهه ع کسر شین معجمه وسکون یای تحتانی وفتح ها ایله فرهنك جهانکیریده شیههٔ اسب یعنی آت کشنه‌مه‌سی ن اغشته ع ممدوده ده ذکری مرور ایدن آغشته معناسنه کذافی فرهنك جهانکیری ن افراخته ع افراختن لفظندن اسم مفعولدر افراشته کبی یوقارو قالقمش معناسنه آخرنده‌کی هاء علامت مفعولیتدر میر نظمی بیت علمهای زرین بر افراخته * صف جنکجویان همی ساخته ن افراشته ع بودخی افراخته کبی در مصدری افراشتن کلور ن افراه ع سکون فا وفتح راء

راء مهمله وانطهارها يله زندانده محبوسلر ايچون اولان طعام كذا فى تحفة الاحباب ﴿ افرنجه ﴾
سكون فا ونون وفتح راء مهمله وجيم ايله برشهر اسميدركه بنا كرده ٔ نوش الرواندر مادر
عذرا آنده ساكن ايدى استاد عنصرى بيت يا فرنجه افراطن نامدار * يكى پادشاهى
بدى كامكار * رساله ٔ دستورده ملك زنكبارده بر ولايت نامى در فرهنك زفانكويا ده بلاد
عربده واقع بر يرك آديدر اما حليمى بحر الغرائبده افرنجه اطفال قورتمق ايچون ايتدكلرى
نسنه دركه چيدوس وشغوت وخرتابوز دخى ديرلر ديو يازمش ﴿ افروخته ﴾
افروختن لفظندن اسم مفعولدر يانمش معنا سنه ميرنظمى بيت چو شمع رخش را
برافروخته * دل عاشقان اندر وسوخته ﴿ افروزنده ﴾ افروختن لفظندن اسم فاعلدر
ياقيجى معناسنه مقدمه ٔ كتابده مضارعده خا زايه قلب اولندوغى تفصيل اولنمشدر
﴿ افروشه ﴾ ممدوده ده ذكرى مرور ايدن آفروشه معناسنه حلواى خانكى ديمكدر
شاعر بيت بنازك مشربان ديكر نباشد درجهان توشه * خوشا پالوده ٔ سكر خوشا
حلواى افروشه ﴿ افزولنده ﴾ سكون فا وضم زاء فارسيله مجمع الفرسده بمعنى انكيزنده
وتقاضا كننده ودوركردنده معناسنه مسطوردر ﴿ افسانه ﴾ سكون فا وفتح سين مهمله
ونونله حكايت وبى فائده كلمات معناسنه خواجه حافظ بيت ده روز مهر كردون افسانه است
وافسون * نيكى بجاى ياران فرصت شمار يارا * چغتاى لساننده چورچك ديرلر مير
عليشر بيت حبيبم حسنى وصفين ايله مهلك انكا كيم بولغاى * قاشيده اقصه ٔ يوسف
براو يقو كيلتورور چورچك ﴿ افسرده ﴾ سكون فا وراو وضم سين مهملتين ايله افسردن
لفظندن اسم مفعولدر طوكمش معناسنه كاهى وصف تركيبى اولوب دل افسرده ديرلر
مير نظمى بيت هنرپرور ازاخوش آيد سخن * دل افسرده كانرا نباشد سخن ﴿ افشرده ﴾
سكون فا وراء مهمله وضم شين معجمه ايله افشردن لفظندن اسم مفعولدر آخرنده كى
ها مفعوليتى افاده ايدر صقلمش معناسنه عربيده كى عصير كبى ﴿ افشره ﴾ سكون فا وفتح
شين معجمه وراء مهمله ايله صقندى عربيده كى عصاره معناسنه ضم عين ايله ابوشعيب
بيت افشره ٔ خون دل ازچشم او * ريخته پالادل مژكان فرو ﴿ افشنه ﴾ سكون
فا وفتح شين معجمه ونونله بخارا مضافاتندن برقريه اسميدر ديرلركه شيخ ابوعلى ابن سينا
اول قريه ده تولد ايتمشدر ﴿ افشه ﴾ سكون فا وفتح شين معجمه ايله دكرمانده هنوز اون
اولمامش بغداى كه قرلمش اوله وباغوره دخى دينلدوكى مرويدر رضى الدين نيشابورى
بيت كندم افشه كه معهود ست * كه بود بيشتر رما آورده ﴿ افكانه ﴾ سكون فا وفتح كاف
فارسى ونون ايله انساندن وياحيواندن مدت حملى ناتمام بلكه روح كلدين مادرى شكمندن
دوشن جنين كه عربيده سقط دخى ديرلر كسر سين وقافله ميرخسرو بيت فلك راسهمش
ازدرخانه افتد * جوادث زاشكمش افكانه افتد * حكيم سنايى بيت ما درايام اكرچند
ازفنا آبستن است * چرخ بهرعمراو افكانه كردست ازفنا * حكيم خاقانى بيت مادر
بخل كه افكانه كند هرسحرش * چون شفق خون شده زهدان بخراسان يابم * القسنر
فكانه دخى ديرلر ﴿ افچه ﴾ معروف نسنه در اكثرناسك مطلوب ومرغوبى وقتالنده نافذ القول

صفیلتر و محبوبی درلکن هزار آشنا بر دلبر بیوفا درشاعر بیت مرشد کانی کل ازغنچه برون
می آید * صد هزار الچه بریزند درختان بهار * چغتای لسانندہ یارماغ دیرلر
فرهاد نامه ده خاقان امریله وزیری ملك آرا فرهاد ایچون دربت قصر بناسنه بذل اتدوکی مال
تعبیرنده بیت چوسوز تابتی نهایت توکلدی یارماغ * تأمل سزبیچوك کیم طاغ وتوفراغ
۞ اکرچه ۞ ادات شرطیه در ترکیبده دخی استعمال اولنور ۞ الغده ۞ فتح لام ودال مهمله وسکون
غین معجمه ایله بمعنی آمیخته یعنی قارشمش کذا فی فرهنك جهانکیری ۞ الغونه ۞ سکون لام
وضم غین معجمه وفتح نونله بمعنی فکر یعنی قزللق که الکونه دخی دیرلر ابوالمعانی بیت چوحسن
عارضی حاصل که با الغونه باشد یار * نیامد بر سر آن کاری که بی الغونه میکردد ۞ الفغده ۞
سکون لام وفتح فا بعده غین معجمه ساکنه ایله بمعنی اندوخته یعنی کسب کرده استاد لطیفی
بیت زدغد وهند کند خوب وخوش کن الفغده * هر آنکه بیند کوید تر قیود غده ۞ الفقده ۞
سکون لام وفتح فا بعده قاف ساکنه ایله بمعنی کسب کرده مصدری الفقدن کلور شمس
فخری بیت ابواسحق شاهی کرجنا بش * سلاطین عدل وداد الفقده باشد ۞ الفنده ۞
سکون لام ونون وفتح فا ایله بمعنی الفقده مرقوم یعنی اندوخته ۞ الفینه والفیه ۞ کلاهما
بسکون اللام وکسر الفاء آلت رجل عربیده تشدید یای تحتانیله در حکیم سوزنی بیت
حکیم نورده را علتی بدید آمد * که راحت ازسر الفینه کلان بیند * وله بیت چو ازو درکذری
نوبت بهزاد آید * آنکه باسر بت او الفینا کاد آید ۞ الکونه ۞ سکون لام وضم کاف
فارسیله بمعنی الغونه مرقوم ۞ الواه ۞ سکون لام ایله اکیر دیدکاری بهار کوکیدرکه
عربیده وج دیرلر ۞ اله ۞ فتح لامله عربیده مقل ارزق دیدکاری دار ودر استاد فلکی
شروانی بیت همت طراز یاسمین لاله لولو قرین * کرده لیش چو انکبین تعبیه در شکراله
ممدوده ایله ولام مشدده ایله دخی عقاب معناسنه در ۞ امار ۞ فتح میم وراء مهمله ایله
حساب ودفتر محاسبه که امار واوار واوان دخی دیرلر امارکیر محاسبه جی دیمك اولور
استاد لبیبی بیت اکر خواهی سپاهش را شمار * برون باید شد از حد امار ۞ امنه ۞ فتح
میم ونونله بیم ایچون کومه لنمش اودون ابنه دخی دیرلر استاد لطیفی بیت دزدم آلر توکردد کم
هردمی هیزم هزار امنه ۞ لمه ۞ فتح میم واخفاء ها ایله بمعنی دوات عربیده محبره دیرلر مرکب
قونیلان ظرف میرنظمی بیت خامه شکسته شد وکاغذ درشت * رنك کرفته امه
وبود شتت * ششت زشت دیمکدر ۞ امیله ۞ کسر میم وسکون یای تحتانیله املج که
ممدوده یاسز مسطوردر ۞ انبارده ۞ سکون نون وفتح باء موحده وسکون راء مهمله
ایله بمعنی پر عربیده مملو دیرلر ودخی وفرت مال ومنال وکثرت اولاد واتباع ایله خوشحال اولمق
معناسنه در میرنظمی بیت شود انبارده بی شبهه شاکر * زلطف حق بود هرچیزها ضر *
۞ انباشته ۞ سکون نون وشین معجمه وفتح باء موحده ایله بمعنی مملو طلو دیمکدر وله بیت
سیم وزر چند انکه بسیار داشته * در سر اسوراخ نماند انباشته ۞ انبانه ۞ سکون نون اول
وفتح ثانی وباء موحده ایله طغرجق که انبان دخی دیرلر خواجه حافظ بیت که ای سالك
چه در انبانه داری * بیا دامی بنه کردانه داری ۞ انبروه ۞ سکون نون وضم باء موحده وراء

راء مهمله واظهار ها ایله ایکی معنایه در اول شتر ریخته موی که انبره دخی دیرلر ثانی بمعنی شرابکش
یعنی شراب چکیجی کذا فی فرهنگ جهانکیری ﴿ انبره ﴾ سکون نون وضم باء موحده وفتح
راء مهمله ایله شتر ریخته موی خصوصا وحیوان ریخته موی عموما یعنی تویی دوکلمش کذا
فی الصحاح غواصی در صفت خزان بیت برکنار آب بینی چون به وسیب وانار * راست کویند
چون قطار اشتران اندانبره * عربیده اشکنبه معناسنه ﴿ انبسته ﴾ سکون نون وسین مهمله
وفتح باء موحده وتاء مثناة ایله طوکوب منعقد اولمش نسنه مرکب وصو وقان وغیری
نسنه لر شهریاری بیت چون ز خوناب نماند ست اثر در جکرم * خون انبسته همی ریزم
از چشم ترم ﴿ انبسه ﴾ سکون نون وفتح باء موحده وسین مهمله ایله مجمع الفرسده بمعنی
انبسته مرقوم ﴿ انبله ﴾ سکون نون وفتح باء موحده ولام ایله تمر هندی یه دیرلر زبان
هندیده انبلی دیرلر ظهیر فاریابی بیت کرعدو لاف زند تا با تو همجنسی کند * عاقلان دانند
مور از مار وشهد از انبله * مسعود سعد سلمان بیت همچو ماز و ز فنشان لفج وشنبه چون
بیرزه * چون هلیله زرد شان روی وترش چون انبله ﴿ انبوه وانبه ﴾ کلاهما بسکون
النون وضم الباء الموحده اوچ معنایه کلور اول غلبه وجمعیت وکثرت معناسنه آدمده
وغیریده خلاق المعانی بیت انبوه کرلن وزشت وناخوش * مانندهٔ ابر مهرجانی *
حضرت مولانا قدس سره بیت با سپاهی همچو استاره اسیر * انبه فیروز وصفدر ملک کیر
ثانی دیلمان مضافاتندن بر قصبه اسمیدر که بر طاغ اوزرنده واقعدر یا نندن شهرود نام
بر صو اقار باغ وباغچه لری وافر اولمغله بی نظیر شرابی اولور که مشهور آفاقدر نتکم شاعر
دیمشدر بیت کر بنك خوری بنك قزلکوه بخور * ور باده خوری بادهٔ انبوه بخور *
ثالث خانه ودیوار یقیلوب دوکلکه دیرلر انبارکبی ﴿ انبیره ﴾ سکون نون وکسر باء موحده ایله
طعام اوزرینه اورتلن چالی که طپراق دوکلسون دیو دیرك اوزرینه قویوب اوستنه طپراق
قورلر ﴿ انجره ﴾ سکون نون وکسر جیم ایله اصرغان دیدکی دیدکلری اوتدر ﴿ انجمنکاه ﴾
جمعیت یری انجمن ایله کاهدن مرکبدر که کاه زمان ایله مکان اراسنده مشترك برلغتدر جمعیت
مکانیدن غیری جمعیت وقتی دخی دینلور رهای عشرت ووقت صحبت معناسنه اولور ﴿ انجوخه ﴾
سکون نون وضم جیم وفتح خاء معجمه ایله شکن پوست که انسان دریسنده اولور انجوخ دخی
دیرلر یعنی چهره ده وپیشانیده وسائر اعضاده اولان بورشقلق میر نظمی بیت چو
ضعف پیری از رویش نموده * سراپا روی وپوست انجوخه بوده ﴿ انجیده ﴾ سکون
نون ویای تحتانی وکسر جیم ایله ایکی معنایه در اول کنده نای کوهی ثانی ریزه ریزه معناسنه
شیخ نظامی بیت زمین خسته از خون انجیدکان * هوا بسته از آه رنجیدکان ﴿ انجیره ﴾
سکون نون ویای تحتانی وکسر جیم وفتح راء مهمله ایله سوراخ کس زنان وحلقهٔ کون معناسنه
حکیم سنایی بیت هرکه شد کون پرست برخیره * نیز یابد ثواب از انجیره * شمس فخری * قطعه
اکرچه بد سکال آستانت * بغایت سخت چشم وخیره باشد * ولی چون بنکرد لز انتقامش
بد امش خرزه در انجیره باشد * ودخی یزد شهرندن درت فرسخ یرده واقع خراسان یولی
اوزرنده بر چشمه نك آدیدر ﴿ اندابه واندوه ﴾ کلاهما بسکون النون وفتح الدال المهملتین

اول بفتح الباء الموحدة ثانی با الواو صوا جیلرآلتی اولان ماله درکه انکله دیوار صواسنی هموار
ایدرلر حکیم سوزنی بیت بامجه اندودن کس را بدوغ * خواست زمن عاریت اندایه
کیر ع انداچه ع سکون نون وفتح دال مهمله وجیم فارسیله فرهنك جهانکیریده بمعنی
اندیشه مسطوردر ع اندازه ع سکون نون وفتح دال مهمله وزاء معجمه ایله التی معنایه در
اول قماش وکرپاس اولچملك ایچون استعمال اولنان زراعك بر نوعی ابوالمعانی بیت خواجهٔ
محنت شدم در بند اقلیم عشق * کین متاع درد بی اندازه زان آورده ام * ثانی رسم نقش
وتصویر که ترکیبلی او رنك دیرلر شیخ نظامی بیت چو اندازه زچشم خویش کیرد * بر آهوی صف
آهو پیش کیرد * ثالث مقدار وقیاس معناسنه حکیم سنایی بیت تو هستی زن ومردمن پس
نخست * زمن باید اندازه فرهنك جست * رابع پیمانه واولچك معناسنه جام کاشی
بیت یار رنجید زبدمستی دوشت جام * باده بایست باندازه خوری زور نبود * خامس
قوت وقدرت معناسنه شیخ نظامی بیت پر ومنقار یا وه زان شد کلید * کز اندازهٔ
خویشتن در تو دید * سادس لایق وسزاوار معناسنه طالب آملی بیت طالب کهر مدح
وثنا خاصهٔ اوساز * کین درنه باندازهٔ کوش دکرانست ع اندخسواده ع سکون نون
وخاء معجمه وفتح دالین وسین مهملات ایله بر شخصه ویاخود بر مکانه دیرلر که اکا پناه کتوریله
وحمایه اولنه یعنی طیانه جق وصغنه جق یر ع اندخوان ع سکون نون ودال مهملهٔ موقوفه
وفتح خاء معجمه وواو معدوله ایله جای پناه ومحل تحصن وحصار معناسنه استادلیبی بیت
زخشم این کهن کرک ژکان * ندارم جز درت هیچ اندخوان ع اندرخوان ع سکون نون ورا
وفتح دالین مهملتین وخاء معجمه وواو معدوله ایله بمعنی لایق وسزاوار ع اندرواه ع سکون
نون ورا وفتح دال مهملتین والطهار هایله بمعنی آویخته اندرواو واندروای دخی دیرلر
ابوالمعانی بیت کر شده در سر زلفت دل ما اندرواه * کار عشق بود چنین در دل ما نیست کناه
ع اندرونه ع سکون نون وفتح دال وضم راء مهملتین ایله ایچرو ودخی چادر شب معناسنه
کلور ع اندمه ع سکون نون وفتح دال مهمله ومیمله غصهٔ دیرینه وآلام کذشته یی یاد
واحوال وماجرای ماضیه یی ذکر وحکایه ایلمکه دیرلر مولانا کسانی بیت بهترین یاران
نزدیکان همه * نزدشان دارم همیشه اندمه ع اندوزه واندوشه ع کلاهما بسکون
النون وضم الدال المهملة اول زاء معجمه وزاء فارسیله ده مرویدر ثانی شین معجمه ایله بنفشه در
هرنه رنك اولورسه یعنی مور وبیاض وصاری والاجه بعض نسخه ده اندوز دیدکلری اوتدر
ع اندوه ع سکون نون وضم دال مهمله واظهار هایله غم وغصه والمدر ع اندوهه ع
فتح هاء اول ایله غم کذشته والم رفته یی خاطره کتوروب تذکر ایتملك ابوالمعانی بیت ماجرای
کذشته یاد آمد * سخن دل شدست اندوهه ع انده ع سکون نون وضم دال مهمله واظهار
ها ایله اندوه مرقومدر حکیم اسدی بیت مده روز فرخ بروز نژند * زبهر جهان دل
در اندّه مبند ع اندیشه ع مطلق فکردر یا اول سونکم اول سون حواس باطنیه دن قوهٔ مفکره ده
حاصل اولان حالتدر کاهی وصف ترکیبی ایدوب خیراندیش وبداندیش دیرلر واندیشه مند
واندیشه ناك دخی دینلور استاد دیمشدر * قطعه * بارها باخود این قرار کنم * که روم ترك

ترك عشق يا ركنم * باز انديشه ميكنم كه اكر * نكنم عاشقى چه كار كنم ﴿ آنزه ﴾ سكون
نون وفتح زاء معجمه ايله مرجمك كه مجوو نرسك دخى ديرلر عربيده اسمى دلدلدر
فتحتين ايله ﴿ انفغده ﴾ سكون نون وغين معجمه وفتح فاودال مهمله ايله ﴿ انفقده ﴾ سكون
نون وفتح فاوقاف ساكنه ايله ايكى لغتده تال اولنمش نا اص العيار كشته دينلور ابو المعانى
بيت معنبر زلف وخد كل چشم نركس * شد از انفقده كويا ساق وساعد * مير نظمى بيت
ز قدرت كرد اوخلاق عالم * ز انفقده سراپا شكل آدم ﴿ انقله ﴾ سكون نون وفتح قاف
ولامله جدوار ديدكلرى كوكدركه ماه پروين دخى ديرلر بعض نسخه ده بو اسمى مغوب زمينده
حاصل اولانه تخصيص ايتمشلر ﴿ انكارده ﴾ سكون نون وراء وفتح كاف عجمى ودالى
مهملتين ايله بمعنى افسانه يعنى حكايه ومثل حكيم سنايى بيت بانك بر داشتم از غايت
دلتنكئ عشق * كفتم اى عشوه فروشنده انكارده شر ﴿ انكاره ﴾ سكون نون وفتح كاف
فارسى وراء مهمله ايله جريده دفتر حساب معناسنه ودخى نامهٔ اعمال معناسنه استاد لطيفى
بيت زان پيش كه پيش آيدت آن روز پر از هول * بنشين وتن اندر ده وانكاره پيش آر
سفرنامه ده بمعنى انكارش يعنى افسانه وسركذشت واحوال ماضيه يى سويلين آدمه انكار كوى
ديرلر بو معنايى مؤيد شمس فخرى بيت هر كجا مجمعى بود ز شهان * همه از وى كننده
انكار * زبان هنديده آتش قوزينه انكاره ديرلر ﴿ انكارژه ﴾ سكون نون وفتح كاف وزاء
فارسيين ايله بر طوقود قلرى طراغى قود قلرى اغاج عربيده دفه ديرلر ﴿ انكامه ﴾ سكون
نون وفتح كاف فارسى وميمله مجمع الفرسده بمعنى هنكامه كمال اسمعيل بيت انكامه ايست
كرم ز شكر عوالمفت * هر كوى برزنى كه من انجا فرارسم ﴿ انكاه ﴾ فتح كاف فارسى
والطها رهايله ممدوده ده مذكور اولان آنكاه معناسنه در ﴿ انكبينه ﴾ سكون نون
وضم كاف فارسى وكسر باء موحده وسكون ياى تحتانى وفتح نونله طتلو پستل كه اوزوم
شيره سندن ايدرلر ودخى بال ايله پشمش حلوادر وامثالى اولنلره دينلور ﴿ انكرده ﴾
سكون نون وراء مهمله وفتح كاف فارسيله صيدنهٔ ابى ريحانده اوزم دانه سنه ديرلر
﴿ انكرژه ﴾ سكون نون وفتح كاف فارسيين ايله انكرژد مرقوم معناسنه كه قاصنى در حكيم
انورى * قطعه * بنده ثنا كرد خوار ز ميست شيطان هيكلى * كانچنان هيكل نه دركوه
ونه در هامون كنند * بكدم از خالى شود خلقش كه زهرش باد و مار * راست چون ديوى بود
كش انكرژه دركون كنند ﴿ انكشبه ﴾ سكون نون وشين معجمه وفتح كاف وباء فارسيين
ايله جد وسعى وكوشش ايله كاركذار اولانه ديرلر استاد رودكى بيت در راه نشا بوز دهى
هيدم بس خوب * انكشبهٔ اورانه صدد بود نه مره ﴿ انكشتوانه ﴾ سكون نون وضم
كاف فارسى وتاء مثناة وفتح واو وشين معجمه ايله زهكير معناسنه دركه پرماغه نسبتله
تسميه اولنمشدر ابو المعانى در هجو يكى بيت چو كونش بكذراند كردن كير * شود از لعل
سرخ انكشتوانه ﴿ انكشتنه ﴾ سكون نون وشين وتاء مثناة وضم كاف فارسى وفتح
نونله درزيلر بر مقلرينه قود قلرى يوكسوك معناسنه ابو المعانى * قطعه * برم روزى
بيامد آن پرى رو * كه جامه دوخته بودم ميانا * بكفتا اين دريده جامه ام دوز * بكفتم

بستر و بر چشم جانا * ولی انکشتنه در کف ندارم * برهنه کشته و کفتا که حالا * مکر اکنون زکون سیکونم * کی انکشتنه انکشتنت را ﴿ انکشته ﴾ سکون نون و شین معجمه و ضم کاف و فتح تاء مثناة ایله خرمن صاوردقلری پرمق کبی آلت که ترکیده یبا و عربیده مدره دیرلر کسر میمله مولانا کسایی بیت از کراز و نش و انکشته بهمان و فلان * با تبرزین و دبوسی و رکاب و کری ﴿ انکله و انکوله و انکیله ﴾ کلاهم بسکون النون اول و ثانی بضم الکاف الفارسی و ثالث کسر ایله اوچی دخی ایکی معنایه استعمال اولنور اول دوکمه کچه جلک ایلک معناسنه مسعود سعد سلمان * قطعه * من دریده جیب و اندر کردن آن سیمتن * دستها افکنده در هم همچو کوی و انکله * چون قدح کیری در ایوان اسمان خواند ترا * مشتری بربسته زلف و برکشاده انکله * احیانا بعض شعرا دوکمه معناسنه ده استعمال ایتمشلر اثیر الدین اخسیکتی بیت هر آن انکیلهٔ زرین که چرخ از اختران سازد * لباس عمر او را بر کریبان زمان زیبد * و کلاه و قاووق دیه سنده اولان دوکمه یه ده دیرلر شاعر بیت افلاک چیست خاسته کرد سیاه اوست * خورشید چیست انکلهٔ بر کلاه اوست * ثانی صحبتی مکروه و جسمی ثقیل کرانجان آدمه دیرلر خصوصا بزم دلبرده ترکیده انکل دیرلر شرفشفرده بیت ای هجر کران انکله وقت سفر تست * وی صبر هزیمت شده وقت ظفر آمد ﴿ انکیشته ﴾ سکون نون و یای تحتانی و شین معجمه و کسر کاف و فتح تاء مثناة ایله بزرکی و وقار و حشمت و دخی بمعنی بزرکی یعنی اکبخی خارش معناسنه ﴿ انکیشه ﴾ سکون نون و یای تحتانی و کسر کاف و فتح شین معجمه ایله بمعنی آهسته ابو المعانی بیت ای صبا انکیشه رو در کوی جانان صبحدم * از پریشان کرده زلف از خواب بیدارش کنی ﴿ انوشه ﴾ ضم نون و واو معروف و فتح شین معجمه ایله بدی معنایه کلور اول خرمی و خوشی و نیک حالی معناسنه حکیم فردوسی بیت بدو کفت پیران که ای شهریار * انوشه بزی تا بود روزکار * ثانی نیکبخت وله بیت بدو کفت شاها انوشه بدی * ز تو هر و ورد دست همیشه بدی * ثالث طعن طریقیله آفرین دیمک معناسنه فریدونک اوغللری ایرج و سلم و تور دیدوکی محلده حکیم فردوسی بیت انوشه که کردید کوهر بدید * درود از شما خور بدیسان سزید * رابع رسالهٔ حسین وفایی ده بمعنی طوبی و خنکا ترکیده نه موطلو دیدکلریدر وله بیت فروغست جسم و روان از خرد * انوشه کسی کو خرد پرورد حکیم اسدی بیت انوشه کسی کو نکو نام مرد * چو زی در بشد نام نیکو ببرد * خامس شرابه دیرلر منوچهری بیت انوشه خور طرب کن جاودان زی * درم ده دوست خوان دشمن پراکن * سادس نام حمهٔ شاپور در سابع هر پادشاه نوجوانه دیرلر یعنی نورسیده و خرده سال اوله بو معنی استعمال طریقیله اولمق خاطره لایح اولور ﴿ انوه ﴾ سکون نون و فتح واو ایله فرهنک جهانکیریده بمعنی امید کرد مسطور در ﴿ انیسه ﴾ کسر نون و سکون یای تحتانی و فتح سین مهمله ایله مؤید الفضلاده منعقد اولمش قانون و غیره ادات الفضلاده باء موحده ایله بتک کورا اولان انبسه و انبسته معنالریله مترادفدر ﴿ انیشه و ایشه ﴾ اولها بکسر النون و سکون الیاء التحتانی و ثانیها بسکون الیاء التحتانی و کلاهما بفتح الشین المعجمه یعنی جاسوس مشابهی تمی بیت در کوی تو چو ایشه همی کردمی نکاه * دزدیده تا مکرت بهبینم

به بینم ببام بر * وپیشه وچنکل معنالرینه ده کلورکذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ آوازه ﴾ فتح واو و راء مهمله ایله اوچ معنایه در اول دیوان حکومت معناسنه شهیدی قمی بیت همی فزونی جوید اوان از افلاك * که تو بطالع میمون دران نهادی پای * ثانی دفتر حساب که دیوانك پراکنده حسابی آکا قید اولنور حکیم فردوسی بیت دوصد برج پرطوق بان همه که بد نامشان در آوان همه * بو معنایه قریب احکام که دیواندن صادر اولور شمس فخری بیت شهنشاهی که اندر مشرق تاغرب * بنام اونهد اعیان اوان * ثالث فرهنك جهانکیریده آهن ریزه که نعل دلکلرندن چقار و آکا بکزر خرده دمور معناسنه مرقومدر بعض نسخه ده ممدوده ایله تصحیح اولنمشدر وضم الفله کرما معناسنه در ﴿ آواه ﴾ تخفیف واو ایله بمعنی آواز صدای بلند وتشدید واو ایله ای وای دیمك اولور ﴿ آورن ﴾ سکون واو و فتح راء مهمله ایله مجمع الفرس وفرهنك جهانکیریده بمعنی ابره یعنی جامه وغیری نسنه لرك یوزی حکیم خاقانی بیت حال مقلوب شد که برتن دهر * آورن کرباس ودیبه آستر ست * وله بیت آورن ما زخام خامانرا * جز نسیج آستر بدوخته اند ﴿ آورژولنه ﴾ سکون واو ین وضم زاء فارسی وفتح لام ایله بمعنی افرولنه مرقوم ﴿ آوسه ﴾ سکون واو و فتح سین مهمله ایله فرهنك جهانکیریده بمعنی ربوده یعنی قاپلمش هرنه اولورسه مجمع الفرسده ضم الفله مرویدر ﴿ آوشه ﴾ سکون واو و فتح شین معجمه ایله شبنم معناسنه درکه افشه دخی دیرلر وضم الفله براوندر ﴿ آویژه ﴾ کسر واو وسکون یای تحتانی وفتح زاء فارسیله ایکی معنایه در اول بمعنی خاص وخالص والف ممدوده ایله دخی مذکوردر ثانی شراب انکوری یعنی شرابك جمله اسماسندندر ﴿ آهریمه ﴾ سکون ها و یای تحتانی وکسر راء مهمله وضم میمله فرهنك جهانکیریده بمعنی اهرمن واهریمن حکیم ناصرخسرو بیت راهشان دیو کرفتند وندارند خبر * زانچه آهریمه در پوی وتك وبا بطرند * ﴿ آهنامه ﴾ سکون ها وفتح نون ومیمله ایکی معنایه در اول بمعنی رسوایی باباطاهر عریان بیت زخم آهنامه مستوران چه مانند * اوج دیدارا ودونان چه دانند * وله بیت شاخ آهنامه بی مایر نکیری * زهر باران صدف کوهر نکیری * ثانی بمعنی خویش آرایی وخود آرایی وهوش وبوش ﴿ آهیانه ﴾ سکون ها وفتح یای تحتانی ونونله ممدوده ده ذکر اولنان آهیانه مرقوم که کاسه سر معناسنه اما فرهنك جهانکیریده شقیقه یعنی باشك قولاق جانبی مسطوردر وبعض فرهنکده بمعنی برازده یعنی نای حلقوم مذکوردر ﴿ آیارده ﴾ فتح یای تحتانی وسکون زاء مهمله ایله تفسیر زندك تمامنه آیارده وپریشان اجزاسنه یعنی جزولرینه خرده دیرلر استاد دقیقی بیت ببینم آخر روزی بکام دل خودرا * کهی آیارده خوانم شها کهی خرده * ودیرلر که دین مغانده برکتاب نامیدر خسروانی بیت چه مایه زاهد وپرهیزکار وصومعه کیر * که نسك خوان شده درعشق وآیارده کوی * نسك کسر نونله کتاب کبران جزویدر ﴿ آیارماه ﴾ مشهور فارسیه دن یعنی شمسیه دن اول بهار آییدر رومیلر قولنجه آخر بهار آییدر مایس دیرلر ﴿ آیارن ﴾ فتح یای تحتانی و راء مهمله ایله اوچ معنایه در اول ایارج که مسهل صفرا برنوع ترکیبدر حبلر ایدرلر لطیف ملین طبیعتدر ثانی یاران معناسنه که برنجی دخی دیرلر یلازك وخلخال کبی که معربی یارقدر شاعر دیمشدر بیت چو آرد زیبت خویش در شماری

هلاك اولمش زبید از بهرایان * ثالث دفتر حساب که امان واوان دخی دیرلر ﴿ ایاسه ﴾ فتح
یای تحتانی وسین مهمله ایله فرهنك جهانکیریده آرزو واشتیاق و درویدن طلب ایلمك
معناسنه در ﴿ ایغده ﴾ سکون یای تحتانی وفتح غین معجمه ودال مهمله ایله بیهوده کوی وسبکسر
و بیمعنی کفتار معناسنه شمس فخری بیت یادر حکمتش مله هر بیهده کار و سپهر * دشمنش
خوار وبخل دائم بسان ایغده ﴿ ایفده ﴾ سکون یای تحتانی وفتح فا ایله ایغده مرقوم
معناسنه ودخی لاف زن وپریشان سخن معناسنه استاد رودکی بیت این ایفده سری چه
بکار آیدای فتی * در یاب دانش این سخن بیهده مکوی ﴿ ایمه ﴾ سکون یای تحتانی وفتح
میمله بمعنی یاوه شده یعنی ضایع اولمش کذا فی تحفة الاحباب حکیم خاقانی بیت ایمه
مکو که آسمان اهل برون نمیدهد * اهل چونامد از عدم چیست خطای آسمان * اکرچه
بولغتی بو معنایه یازوب بیت مزبوره متمسك اولمشلر اما چندان مناسبتی یوقدر چونکه
تحفة الاحباب صاحبی ومجمع الفرس مؤلفی وجه محرر اوزره یازمشلر فقیر دخی انلره
اتباعا نقل وایراد ایلمك اقتضا ایلدی فرهنك جهانکیریده بمعنی اکنون منقولدر بومعنایه
مؤید سیف اسفرنکی بیت کوهر عمرم شکسته شد زغم فراقت * ایمه بعهد یار شد که ام شکسته
﴿ مع الیاء * ایی ﴾ کسر باء موحده ویای مجهول ایله بمعنی بی زیادهٔ الف ایله حکیم فردوسی
شهنامه ده چوق استعمال ایلمشدر استاد عنصری بیت خیال شعبدهٔ جادوان فرعونست
توکفتی آن سپهستی ابی کرانه زوم ﴿ ابیاری ﴾ سکون باء موحده وفتح یای تحتانیله
شرفنامه ده بر نوع جامه ایمیدرکه غایت نازك ولطیف اولوز فرهنك جهانکیریده کوکرجین
جنسندن بر نوع کوکرجین آدیدر ﴿ احدی ﴾ فتح حاء وکسر دال مهملتین ایله هند وستان
پادشاهلرینك بر فرقه عسکرینك آدیدرکه هر یوز نفرینه بر سر بلوك ایدوب نامنه صدی
دیرلر و بیك نفرینه بر باش ایدوب اسمنه هزاری دیرلر عجمك یوزباشی و بیك باشی دیدکاری
کبی ﴿ اختر کوی ﴾ یعنی منجم یلدزاحوالندن سویلدوکی ایچون تسمیه ایلمشلر ابو المعانی بیت
زحال طالع بختم زاختر کوی پرسیدم * بکفت آنچه ترا باشد کهی ظاهر کهی پنهان ﴿ ارزانی ﴾
درت معنایه کلور اول یای مصدریه وسکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله اوجوزلق
معناسنه طالب آملی بیت بعهد جود او کوهر کرانی یافت تاحدی * که در اشك عاشق هم
فرامش کرد ارزانی * ثانی لیاقت معناسنه که ارز قدر وقیمت در الف ونون تأکید ومبالغه
ایچوندر وآخرنده کی یا یای نسبتدرکه صفتك موصوفه نسبتنی مبالغه ایله تأکید ایدر طالب
آملی بیت مدام از تیغ وکوهر تابود کفتار در عالم * بشمشیر تو باد جوهر اقبال ارزانی *
وله بیت که دام ساغر پیمانهٔ ارادت دوست * که باد بر لب ارباب فیض ارزانی * ثالث بمعنی
مسلم مولانا فتوحی درمدح انوری این سخن تو بسخن او زانی * کربجانت
بخند اهل سخن ارزانی * رابع بمعنی مستحق عطا ودرویش حکیم فردوسی بیت بارزانیان
ده همه هرچه هست * مبادا که آید بما بر شکست * وله بیت بارزانیان بخش هرچت هواست
که کنج تو ارزانیان را سزاست ﴿ ارغجی ﴾ سکون راء مهمله ومیم وفتح غین معجمه وکسر جیمله
یکرمی زراعتدن زیاده اولان ایپلك وکندیر واورغان ﴿ ارغوانی ﴾ ارغوان رنکنده اولان نه

اولان اشیا لکن ذون الترکیب استعمال اولنمز فلان ارغوانی دینلمکه محتاجدر انجق شرابده
یالکز استعمال اولنمق جایزدر ابو المعانی بیت بنوش اول توساقی پس بکیر اندر کفت
ساغر * بکن از خد خود رنکین بمجلس ارغوانی را ﴿ ارمغانی ﴾ هدیه اولان نسنه ره آورد
معناسنه خلاق المعانی بیت چو فکرت بمعراج معنی خرامد * همه حور عین آورد ارمغانی
﴿ ازدی ﴾ سکون زاء معجمه و فتح دال مهمله ایله موید الفضلاده برجا نور اسمیدر مجمع
الفرسده راء مهمله ایله ده جایزدر ﴿ اسب خلعتی ﴾ پیشکش آتی دیمکدر ملوک وسلاطین
وو زرا وکبارە آت پیشکش اولندقده خلعت ویرلمك معتاد اولمغله تسمیه اولنمشدر ﴿ اسب
نوبتی ﴾ منزل بارکیری و یرقاج کمسنه بیننده مشترك اولان آت که نوبتله بنرلر ابو المعانی
بیت دوش دیدم درمیان دلبرانرا خر رقیب * همچو اسب نوبتی طفلان بر وکشته سوار
﴿ افراخت پای ﴾ اوج معنایه در اول قاچمه دن کنایه اولور ایاق قالدردی ترکیبده طبان
قالدردی دیرلر ثانی طبان التی یعنی ایاغ التنه دوشمش ثالث استعاره طریقیله فقیر و بیچاره یه
دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ افرای وافری ﴾ کلاهما بسکون الفاء اول بفتح الراء المهمله
ثانی بالکسر بمعنی آفرین کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ افسای ﴾ سکون فا و فتح سین مهمله
ایله افسون و افسون خوان معناسنه حکیم انوری بیت دشمنش کر بسیست عاجز نیست
اژدها از جواب مار افسای ﴿ افسر سکزی ﴾ سکز کسر سین مهمله و فتح کاف فارسیله ایکی
معنایه در اول بر ساز آدیدر منوچهری بیت ببانك مشیشم وبا بانك افسر سکزی * بکیر
بادهٔ نوشین ونوش کن بصواب * ثانی بر صوت ولحن آدیدر ﴿ الی ﴾ سکون لام وکسر نونله
قیوباز و سنك اغاجنه دیرلر ﴿ انایی ﴾ فتح نون وکسر یای تحتانیله جاهل واحمق وکند ودن
بیخبر کمسنه یه دیرلر مولانا امیدی بیت سخن در وصف تو بحر عمیقست * نکنجد در انای هر
انایی * انای اول کسر الفله ظرف معناسنه در ﴿ انباردکی وانباشتکی ﴾ کلاهما بسکون
النون وفتح الباء الموحده کافلری کاف تصغیر در وفرت مال وکثرت منالدن عبارتدر ﴿ انبوی ﴾
سکون نون وضم باء موحده ایله قوقو المق وقوقولمق و قوقولی نجیك بیت کل انبوی
شد لاله اندر کمر * سمن نسای شد باد آتش بخار * بو معنایی موید شمس فخری بیت ترنج
آسمان کردد معنبر * اکر کردد ز خلقش دسته انبوی * تحفة الاحبابده بو وجه اوزره مسطوردر
اما قوقو المق معناسنه فخر زرکوب بیت از دست خیال روی تو وقت سحر * کلدستهٔ وصل
تو همی انبویم ﴿ اندای ﴾ سکون نون وفتح دال مهمله ایله صواکه دیوار و طام اوزرینه ایدرلر
نوعی خبوشانی بیت درونش همچو بیرون غارت اندای * چو ایوان خیال از هیچ بر پای * طالب
آملی بیت تن اندر جوشن سیماب سیمای * سر اندر مغفر خورشید اندای ﴿ اندربای ﴾ سکون
نون ورا وفتح دال مهملتین وباء موحده ایله ایکی معنایه در اول بازنکون وآویخته معناسنه که
اندروای دخی دینلور ثانی لازم وضروری وحاجت معناسنه استاد فرخی بیت زهی تن
ومنر وچشم نیکنامی را * چو روح درخور وهمچون دو دیده اندربای ﴿ اندروای ﴾
واوایله دخی اندربای مرقوم کبی در اوج معنایه کلور اول بمعنی بازنکون وآویخته حکیم قطران
ارموی بیت کر بمهر تو نکرداند زمانه رای رای * کوید از غم روز و شب جای وی اندروای وای

* ثانی سرکشته وسرکردان معناسنه حکیم انوری بیت نتوان کفت که محتاج
نباشد لیکن * بادحرصش نکند همچوخسان اندرواى * حکیم سوزنی * قطعه * تازمین
را سکون نخواهد بود * جزبدو رسپهر اندرواى * پای جز بر زمین لهو منه * فرق
جز بر سپهر جاه مسای * ثالث حاجت ومراد معناسنه در ع اندروایی ع زیاده یای
نسبتله اندرواى مرقوم معنالرینه درودخی سرکشتکی معناسنه شاکر بخاری بیت
زاندروایی کرخواهی نجات * ترابايد زجور آور براتی ع اندرونی ع یای نسبتله ایچرویه
منسوب اولان ودخی چادرشب معناسنه ع اندی ع سکون نون وکسر دال مهمله ایله
خصوصا دیمکدر میر عمان بیت کرخوار شدم سوی بت خویش روا باد * اندی که بر مهتر
ما خوار نیم خوار ع انطاکی ع یعنی سقمونیا غایت مسهل بر اوتدر محموده دخی دیرلر
غایت اعلاسی انطاکیه ناحیه سنده اولمغله سقمونیای انطاکی دیرلر یونام ایله مشهود
آفاقدر ع انکریزی ع سکون نون وکاف فارسی وکسر راء مهمله وزاء معجمه ایله ترخون
دیدکلری اوتدر تره مقوله سیدر ع انکونی ع سکون نون اول وکسر ثانی وضم کاف فارسیله
کاربا طل کننده معناسنه میر نظمی بیت بقول وفعل با حق شوهمیشه * مکن در کاو
خود انکونی پیشه ع اورنکی ع اختیارات بابدخسرو اولان اوتوز بر لحندن بر لحن ونوا
اسمیدر شیخ نظامی بیت چوناقوسی واورنکی زدی ساز * شدی اورنک چون ناقوسش آواز
ع اهنوخوشی ع سکون ها وضم نون وخاء معجمه ایله اهل حرفت معناسنه درکه انلر جمشیدک
خلقی تقسیم ایتدوکی درت قسمک بریدر تفصیلی لغت کانوری ذیلنده ذکر اولنور انشاء الله
تعالی ع ایازی وایاسی ع قیلدن وحریردن طوقیوب عورات نقاب کبی یوزلرینه طوتارلر
ترکیده پچه وعربیده شعریه دیرلر شرف شفروه * قطعه * دلمن عشقبازی ازکه آموخت
لبت عاشق نوازی ازکه آموخت * ندیدم آنکه برقع داشت خورشید * ریخت رسم ایازی
ازکه آموخت * رفیع الدین لبنانی بیت شفق غلاله خورشید ارغوانی دوخت * چو زهره
بست ایاسی عنبرین برچشم ع ایدری ع سکون یای تحتانی وفتح دال وکسر راء مهملتین
ایله بمعنی اینجایی یعنی بونده سک وبورادہ سک شاه ناصر خسرو بیت مرا کفت اینجا غریبست
جانت * بدوکن عنایت تنت ایدریست ع ایدی ع سکون یای تحتانی وکسر دال مهمله
ایله بمعنی نیز دخی دیمکدر کذا فی فرهنک جهانکیری ع ایی ع سکون یای تحتانی وکسر نون ایله
فرهنک جهانکیریده ناله وانین معناسنه در بو معنایه شاعر دیمشدر بیت نه درد حسرتت
چندانکه اینی * نکردم من تو کویی این چه اینی ع ای ع حرف ندادر اما فارسیده کسره
ایله استعمالی تزاکتدن خالی دکلدر شیخ سعدی بیت ای کریمی که از خزانهٔ غیب *
کبر وترسا وظیفه خور داری ع باب الالف المکسورة مع الالف * ابا ع فتح باء موحده
ایله شوربا معناسنه در کذا فی شرفنامه ظهیر فاریابی بیت اباء شعر مرا نیز چاشنی
مطلب * که در مذاق زمانه بکیفست مشهد و شرنک * کمال اسمعیل بیت روزی که از برای غذای
وروان وعقل * ازخوان خاطر توزهر کون ابا پزند * ثانی معناسی طعام در بزرکی کوید بیت
درمطبخ توچوب خورد تا ابا پزند * آتش که از تکبر سرمایه اباست * مؤلف شرفنامه ابراهیم

ابراهیم فاروقی کوید* قطعه * زحکم تو آنکس که آرد ابا * جوین نانش و بادامهاش بی ابا *
مباد ابنان حسودت ابا * وکرهست بادان ابا یش وبا ﴿ اجرا ﴾ سکون جیم وفتح راء
مهمله ایله آقنق میر نظمی . بیت زرد وچشم کر دم سیل اجرا * بجای اشك دیده خون
دلرا * معین ومقرر طوتلق معناسنه عربیله مشترکدر چغتای لسانندہ آقزماق دیرلر
﴿ ازارپا ﴾ فتح زاء معجمه وسکون راء مهمله ایله ایاغه کیلن طون که شلوار دخی دیرلر
کمال اسمعیل . بیت چون کل درزدجو دتو پیراهن حریر * درپاچو سر وآنکه ندارد ازارپا
﴿ اسپید با ﴾ سکون سین مهمله وکسر باء فارسی و فتح باء موحده ایله بوزجه آشی
دیدکلری یوغرت شوربا سی سپیدبا و ماستبا دخی دیرلر اصلی اباء سپید ایدی علم اولدقده
مضاف الیه تقدیم وابانك الفی حذف اولندی ﴿ استا ﴾ سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة
ایله ایکی معنایه دراول ستایش ایدیجی یعنی مدح وثنا ایدیجی میر نظمی بیت کنم شام وسحر
ورد دعا یش * شوم استاکن جود وبخشا یش * ثانی تفسیر زند معناسنه که زنداستا دخی
دیرلر شمس فخری . بیت کند بیان معالی شه مطاوی او * بدان مثال که الفاظ زندرا استا
مجمع الفرسده سمرقند مضافاتندن بر قریه اسپیدرکه اهالیسنه استایی دیرلر ﴿ استیا ﴾
سکون سین مهمله وکسر تاء مثناة وفتح یای تحتانیله ولایت هرات ایله غزنه میاننده واقع
بر طاغ اسمیدر ﴿ اسفید با ﴾ ایکی معنا یه دراول اسپید باء مرقوم معناسنه ثانی بر نوع
طعام درات وپیاز وروغن زیت وکرفس وکشنیز ایله بشوررلر ﴿ اقلیمیا ﴾ سکون
قاف وکسر لام ومیم وسکون یای اول ایله نسخه میرزا ابراهیمده التون وکمش طپراغیدرکه
اریدوب قال اولندقدن صکره یرنده قلان طپراغه دیرلر کتاب اختیاراتده خرده سیم
وزردرکه بر قاج نوع اولور ذهبی وفضی ومعدنی ونحاسی وعملی اولور بعض نسخه ده
منقولدرکه اقلیمیا برجوهردر سیم وزر معدنندن اخراج اولنوب قینادوغنده اوزرنده
حاصل اولان کفدر وبعضیلر سیم وزر جوهرینك اسفلنده دردی درکه آتشه قونلدقده
آیریلور حکیم خاقانی بیت ازین سنك خورده شیرینی نه بینی * زریم آهن اقلیما نیابی
بو بیتده حذف یای ثانیله در وحذف همزه ایله قلیمیا دخی دیرلر ودخی حضرت آدم علی نبینا وعلیه
السلامك بر دختر پاکیزه اختری نامی در ﴿ الوا ﴾ سکون لامله بر صمغدر غایتده آجی اولور
دواره ترکیب ایدرلر مسهلدر عربیده صبر دیرلر اعلاسی سقطری در سقطره نام جزیره ده
اولور صبر سقطری دیرلر هندی لساننده ایلیا دیرلر حکیم سنایی بیت چون زدست
دوست خوردی بایدت درخوان جان * لقمه حلوا والوا هر دو یکسان داشتن * شمس الدین
مشرف شاه . بیت زکین مهر او کردون نماید رنج وراحت را * زقهر ولطف او دوران دهد
حلوا والوارا * مولانا امینی . بیت زحل باقدر او دون واجل با تیغ او بیکس * عسل باخشم
او الوا سقر با عفو او کوثر ﴿ اورسیا ﴾ کسر واو وسکون راء مهمله ایله آق سوسن کوکیدر مور
سوسن کوکنه ایرسیاه دیرلر ﴿ ای بسا ﴾ لفظ مرکب اولدوغی ظاهردر چوق کسنه لر
دیمکدر ونیجه کسنه لر دیمکده اولور محلنه کوره میر نظمی بیت کس نشد لایق قبول عشق او
ای بسا افتاده راه عشق او * وله بیت ای بسا دعوای عشقت کرده بود * هیچکس بر سر

دبرده دعویش لغ اینبا ع سکون یای تحتانی وکسر تاء مثناة وفتح باء موحده ایله عیش وعشرت وذوق وصحبت معناسنه ابو المعانی . بیت دردعشقش خوش سر وکاری بود * میکند در بزم غم دل اینبا لغ اینیا ع سکون یای تحتانی وکسر تاء مثناة وفتح یای ثانیله بیا بین وشمارید دیمکدر ظهیر فاریابی . بیت چو آسمان وزمین را باینیا بنواخت یکی ازین دو ندانست کفش از دستار لغ ایدرا ع سکون یای تحتانی ودال موقوف وفتح راء مهملتین ایله بو زمانده و بو اراده دیمک لولو ابو المعانی . بیت هرکسی سودی ندارد دیکر ایدرا درجهان * بود مشغول ایدرا هرکس بذوق کار خویش لغ ایرا ع سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله بمعنی زیرا کمال اسمعیل . بیت عقل را بندهٔ شهوت مکن ایرا نه سزاست که ملک همه کس مطبخ شیطان کرد * حکیم خاقانی . بیت دانی زچه سرخ رویم ایرا * بسیار دمیدم آتش غم * ودخی از بهر آن معناسنه در حافظ . بیت شیراز معدن لب لعلست وکان حسن * من جوهری مفلسم ایرا مشوشم لغ ایرسا ع سکون یای تحتانی وراء موقوف وفتح سین مهمله ایله مور سوسن کوکیدر حکیم شیرازی . بیت ایرسا وخیری وهم یاسمین * شد لطیف ومائل کرمی یقین * بو بیتدن سوسن کند واولمق مفهوم مدر مجمع الفرسده مسطور در که اول ایرسا نام قوس وقزح ایدی بعده سوسنده الوان رنک بولند وغیچون استعاره طریقیله تسمیه اولندی لغ ایرسینا ع سیندن صکره بریا زیاده ایله بودخی مور سوسندر لغ ایسا ع سکون یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله اوچ معنایه در اول بمعنی اینسا ثانی بمعنی اینزمان ثالث نام صحف ابراهیم علی نبینا وعلیه السلام لغ ایلیا ع سکون یای اول وکسر لام وفتح یای ثانی ایله نام شریف حضرت امیر المؤمنین علی ابن ابی طالب رضی الله تعالی عنه وکرم الله وجهه استاددیمشدر . بیت درین معنی که کفتی بیکمانم * به پیغمبر بحق ایلیا هم ودخی ترجمان خضر علیه السلام ونام بیت المقدس حکیم اسدی * قطعه * بدر فتحت کنک آمد از راه شام * که خوانیش بیت المقدس بنام * بدانکه که ضحاک شد پادشاهی خواند این خانه را ایلیا * ودخی انبیای بنی اسرائیلدن بر پیغمبرک اسمیدر کذا فی مجمع الفرس لغ ایجا ع بونده دیمکدر مقابلی آنجادر این ایله جادن مرکب لفظدر معنای ترکیب بویردر بونده و بو یکا معنالرنده استعمال اولنور لغ اینسا ع سکون یای تحتانی ونون وفتح سین مهمله ایله کلام بیهوده وخبر بی اصل معناسنه میر نظمی . بیت شنیدم که کفتست آن بیوفا * وفا میکنم این سخن اینسا لغ اینها ع بونلر معناسنه جمعدر که ها الف ادات جمع اولدوغی معلوم در شاعر * مصرع * دوستان اینها نکویند این حدیث دشمنست

لغ مع الباء * اسپ ع سکون سین مهمله ایله بیلدن اشاغی ده اولان قیل که اطراف مقعدده وغیری زه ده اولور سنه لغ اسپرسب ع سکون سین اول وراء مهملتین وفتح سین ثانیله میدان معناسنه که اسپرسف و اسفرسف دخی دیرلر کذا فی فرهنک جهانکیری لغ اسپرم آب ع بر نوع اوتدر صوده قینادوب خسته نک وجودین ویاخود علت اولدوغی عضوین یورلر عربیده اکانطول دیرلر کذا فی فرهنک جهانکیری لغ اسبیجاب واسفیجاب ع کلاهما بسکون السین المهمله والباء وفتح الجیم اول وکسر باء فارسی ثانی فایله مملکت ماوراء النهرده بر

و شهر آدیدر اول ولایت خلقی لسانیله سپوم دیرلر سعید سراج الدین سکزی * قطعه * چشم
ملکت را بروی روم و قسطنطین نظر * چشم جاهت را بسوی چاج واسپیجاب تاخت
مسند جودش فلك در روم قسطنطین نهاد * مقصد شکرش جهان در چاج واسفیجاب
یافت ﴿ اسفرسب ﴾ سکون سین مهمله اول وفتح ثانیه وفتح فایله بمعنی اسپرسب مرقوم
﴿ اشتاب ﴾ سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله بمعنی شتاب یعنی عجله وسرعت کذا فی
شرفنامه ﴿ اشناب ﴾ سکون شین معجمه وفتح نونله بمعنی شنا وری یعنی سباحت صودہ
یوزمك شیخ عطار بیت دو استاد سپاهانی باشناب * برون بردند جان از دست
غرقاب ﴿ افرسب ﴾ سکون فا وسین وفتح راء مهملتین ایله سقف خانیه قونیلان
اغاج شاعر بیت از کرانی اکر شوی بربام * بام وافرسب افتد از اندام ﴿ اندراب ﴾
سکون نون وراء وفتح دال مهملتین ایله انجوست یعنی کوچك دیه جکلرکه صو ایچنده
واقع اولور جزیره کبی معنای ترکیب دخی انی اقتضا ایدر رضایی مشهدی بیت میان
موج غم را زورق دل باضطراب افتد * اکر باد موافق میوزد در اندراب افتد ﴿ ایراب ﴾
سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله بمعنی فیروزی یافتن یعنی ظفر بولق وطالعی یاری
قلمق ابو المعانی بیت هر که سختی راکند صبر وتحمل در جهان * برهمه از لطف حق ایراب
دلخواهش رسد ﴿ ایزدکشسب ﴾ بهرام چوبین امراسندن بر مبارز نامی در صفت
صف بهرام ده حکیم فردوسی بیت بیکدست بر بود ایزدکشسب * که بگذاشتی آب
دریا باسب ﴿ مع التاء * است ﴾ سکون سین مهمله ایله اوج معنایه در اول ایستادن
لفظندن صیغهٔ امر در طورمق معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت بر شتر سست
رخت ما این دل تنك سخت ما * است مکن چو عاقله روی بدین طرف کند * ثانی بمعنی
ستایش یعنی مدح وثنا ایتمك ثالث بمعنی حلقهٔ کون اما عربیده مطلق مقعد معناسنه در
شمس فخری سرسرون دیوب بو بیتی نظم ایلمش بیت از پی اقتدار حشمت خویش * مشیررا
داغ او نهد بر است * وسوراخ مقعد معناسنه حکیم سنایی بیت کفتی بنزد خواجه که
آن غزنوی غر است * تا زان سبب مرا ببری نزد خواجه آب * چون تو دروغ کفتی داد
از طریق است * هم لفظ غزنوی بمعنی تراجواب ﴿ اسپست ﴾ سکون سینین مهملتین وکسر
باء فارسیله یونجه دیدکاری اوتدر الفسز سپست دخی دیرلر عربیده فصفصه دیدکاریدر
اکرچه چمن مقوله سیدر لکن تخم ایله زراعت اولنور بسهاق اطعمه بیت نخوردی
یك شکم اسپست هرکز * چرا کاهت بود صحرای پرخار ﴿ اسفست ﴾ سکون سینین
مهملتین وکسر فایله اسپست مرقوم معناسنه در ودخی صو ایچنده بتن اوته دیرلر کذا فی
مجمع الفرس ﴿ اسفید دشت ﴾ نواحیٔ اصفهانده بر قریه اسمیدر وبر صحرا نامی اولمقله
مرویدر ﴿ اشکفت ﴾ سکون شین معجمه وفا وفتح کاف فارسیله فرهنك جهانکیریده
غار معناسنه در شکفت دخی دیرلر وضم کافله شکفتن کل یعنی کل آچلمق معناسنه در
﴿ ایفت ﴾ سکون یای تحتانی وضم فایله حاجت وتمنا معناسنه استاد دقیقی بیت
ناسزا را مکن ایفت که ارجت بشنود * بسزاوار کن ایفت که ارجت دارد ﴿ ایناوشت ﴾

اینفت سکون یای تحتانی وشین معجمه وفتح نون اول وضم ثانیله ترخون دیدکلری اوتدر اینفت
سکون یای تحتانی وفا وضم نونله حاجت طلب ایلمك معناسنه در کذا فی مجمع الفرس میرنظمی
بیت نخواهم فیض نور از جرم خورشید * ندارم هیچکس اینفت وامید

ا ش

مع الثاء المثلثه
اغریرث سکون غین معجمه ویای تحتانی وکسر راء مهملهٔ اولی وفتح ثانیه ایله افراسیاب
شاهك قرنداشی اسمیدر تفصیل احوالی شهنامه ده مذکوردر کذا فی شرفنامه فارسیده
حرف ثاء اکرچه یوقدر امابو لغت شرفنامه یه اتباعا تحریر اولندی

ا ج

مع الجیم * اسبانج
سکون سین مهمله وفتح باء موحده ونونله بمعنی اسفاناخ حضرت مولانا قدس سره بیت
اسبانج خویشم را با ترش پز وشیرین * با هرد وشدم پخته تا با تونه پیوستم اسپانج
سکون سین مهمله ونون وفتح باء فارسی ولامله براوتدر طبیعتی باردویابسدر بورون قانی
وغیری اعضادن چیقان قانی قطع ایدوب اسکی جراحتلره وقرحه‌لره نفعی عظیمدر
عربیده اذناب الخیل ولحیة التیس دخی دیرلر استرنج سکون سین وفتح تاء مثناة وراء
مهملتین بعده نونله بمعنی استرنك مرقوم یعنی یبروح الصنم اسرنج سکون سین ونون
وفتح راء مهملتین ایله قزل بویادرکه سلوکز دیرلر عربیده سلیقون دیرلر میرنظمی بیت
نشسته قصر بالایی غم ورنج * نکارزده بنکار وباسرنج اسفریج سکون سین وفتح
فا وراء مهملتین ایله سمرقند اعمالندن برمعظم قریه اسمیدرکه معربی اسفرنك در کذا فی
مجمع الفرس اسفیداج سکون سین مهمله وکسر فا ایله برنوع بیاض ورم وسست
طبراقدر سفیداج دخی دیرلر زنان کلابله ازوب یوزینه سوررلر براق وبیاض ایدر
اسفیداك دخی دینلور میرنظمی بیت چوداد آرایش مشاطه رویش * باسفیداج
ووسمه رنك وبویش اشکنج سکون شین معجمه ونون وفتح کافله پیشانی وساعدده
وبعض یرلرده اولان بوروشق ودخی زلف بو کلمنه دیرلر ابوالمعانی بیت فکر اشکنج زلف
مشکینش * مرغ عقلم بدام انداز د الغاج کسر لام وفتح غین معجمه ایله بمعنی یغما وتاراج
وله بیت غمت کیرد زکالای دلم باج * فراقت ملك صبرم کرد الغاج ایچ سکون
یای تحتانیله بمعنی هیچ حکیم اسدی بیت بنسبت ایچ درایزد بی نیاز * کزان به دزی بایش
نکشوده باز * حکیم سنائی بیت علم با تونکوید ایچ سخن * زانکه داند تویی نه مردو نه زن
ایرج سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله فریدون شاهك فرزند مهتری یعنی بیوك
اوغلی اسمیدر ملکنی کندو حیاتنده اوچ اوغلنه بخش وتقسیم ایتدکده کندو پای تختی اولان ایران
زمینی اکا ویرمشیدی و ماوراء النهری تور آدلو اوغلنه ویرمشیدی که ایران وتوران تسمیه‌سی
اثلردن قالدی بعده سلم نامنده اولان اوغلی تور آدلو اوغلی ایله یکدل ویکجهت اولوب
ایرجی هلاك ایلدیلر بو سببدن اولادلری بیننده نزاع واقع اولوب میانلرنده واقع اولان جنك
وجدال وحرب وقتال مدی الایام ولیال متمادی اولدی شهنامه بونلرك احواللری حکایه‌سنه
مبنیدر ایژغنج سکون یای تحتانی وزاء فارسی موقوف وفتح غین معجمه ایله چوالی
معناسنه در کذا فی تحفة الاحباب

ا خ

مع الخاء المعجمه * استاخ سکون سین مهمله وفتح
تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اولی بمعنی دلو یعنی قوغه ثانی کستاخ معناسنه استاد لطیفی

الطيفى بيت رفتم استاخ بردرش ناكاه * كردبزمن چوسك هجوم رقيب ﯓ اسپناخ ع
معروف سبزه در بشوربى تناول ايدرلر اسفناناخ دخى دينلور ﯓ اصطرخ ع سكون صاد وفتح
طاء مهملتين ايله ايران زمينده برشهر اسميدركه تختكاه دارا بن داراب ايدى عجائب البلدانده
مذكوردركه حضرت سليمان على نبينا وعليه السلام لشكرين انده قوردى صطرخ واصطخر
واسطخرد دخى ديرلر ﯓ مع الدال المهمله * اپيد ع سكون باء فارسى وياى تحتانى وكسر
ميمله ايكى معنايه در اول اكنجى آتلرندن صبان دمورى ثانى چفت سورن اوكوزه اتميد دخى
ديرلر كذا فى مجمع الفرس ﯓ ابيورد ع كسر باء موحده وسكون ياى تحتانى وفتح واو ايله
نسف ايله سرخس ميانده واقع برشهر معظم ناميدر منقولدركه كيكاوس اقطاع وباورد
بن كودرزه مقرر ايلدى اول اجلدن باورد اول شهرى بنا ايدوب كندو اسميله مسمى ايلدى
ﯓ اتميد ع بسكون تاء مثناة وياى تحتانى وكسر ميمله اپيد مرقوم معناسنه در ﯓ ادنك
كسر دال مهمله وسكون نونله ايكى معنايه در اول عدد مجهولدر ثانى تلك يعنى يوكاه
بريانيدر ﯓ ارد ع سكون راء مهمله ايله شهور فارسيه نك يكرمى بشنجى كونى اسميدر حكيم
فردوسى بيت همى رفت سوى سياوخش كرد * بماه سپندار در روز ارد * سياوخش
كرد برمعلوم محلدركه آنى سياوش بنا ايلشيدى ﯓ اسپرد ع سكون سين وكسر باء
فارسى وراء مهملتين ايله طوكتش ات صويى اولسون بالق اولسون پاچه اولسون كه
اكا يخنى ديرلر كسر باء فارسيله ﯓ اسپرود ع سكون سين وضم باء فارسى وراء مهملتين
ايله بركوچك قوشدر سرچه دن بيوجك برقاج اوزون تويلرى واردر تركيده قيل قويرق
وعربيده قطاة ديرلر خواصنده منقولدركه استخوانى آتشه ياقوب كولنى زيت ياغى ايله
قينادوب داء الثعلب علتنه سورلر قيل بتورر اكا اسفرود دخى ديرلر ﯓ اسپندارمد
واسفندارمد ع كلاهما بسكون السين والنون والراء المهملات وضم الميم اول بعد السين
باء فارسى ثانى فا ايله درت معنايه كلور اول بمعنى زمين ثانى برفرشته آديدركه درختان
ومشيستان اوزرينه موكلدر واسفندارماهده واقع اولان تدبير امور ومصالح اكا
مفوضدر ثالث سال شمسيه دن اون ايكنجى آيك اسميدركه نيراعظمك برج حوتده مدت
مكثيدر مختارى بيت بادعمر وملك اوچون ماهرويان همنشين * تازاسفندارمدمه را
بفروردين رود * وشرف الدين شيرازى مؤلف تاريخ وصاف بيت دراسپندارمد ماه
او فتد جمر * وما للبرد مثل الخمر والجمر * رابع هرماه شمسى نك بشنجى كونى آديدر اهل
فارسك قاعده لرى بودركه هرآيك اسمى كه كونك اسمنه مطابق كلسه اولكونى البته عيد
جشن ايدرلر استاد عطايى بيت روز اسفندارمد بر تخت شد * تخت را نوراز تو وهش
بخت شد ﯓ اسپهبد ع سكون سين وها وفتح باء فارسى وباء موحده ايله سردار لشكر
وسرعسكر وچرى باشيلرى حكيم فردوسى بيت بيستاد در پيش نيزه بدست * توكه نى
مكر طوس اسپهبدست ﯓ اسپيد واسفيد ع كلاهما بسكون السين المهمله وكسر الباء
الفارسى والفا بياض ديمكدر سپيد وسفيد دخى ديرلر ﯓ استاراباد ع سكون سين وراء
مهملتين وفتح تاء مثناة وباء موحده ايله استرآباد ديدكلرى شهر معظمدر استاد

منوچهری * قطعه * تا مطرب مطرب بست مشرق و یا مغرب بست * تا یمن و یثرب بست آمده
واستار باد * بنشین و خورشیدوار می خور جمشید وار * فرخ امید وار چون پسر
کیقباد ل استانید ع سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة وکسر نون بعده یای تحتانی
ساکنه ایله بمعنی بازداشت یعنی کیرو طوتدی حضرت مولانا قدس سره بیت مرکب
استانید وپس آواز داد * آن سلام وآن امانت بازداد ل اسفرود ع سکون سین وفتح
فا وضم راء مهملتین ایله سپرود مرقوم معناسنه که قیل قویرق دیدکاری قوشدر شاعر
دیمشدر بیت پیش عمان کی نماید آب رود * پیش شاهین چون بنازد اسفرود *
ل اسفند واسفندند ع کلاهما بسکون السین المهمله والنون وفتح الفاء بمعنی اسفندارمذ
مرقوم بلکه اندن اختصار اولنمشدر ودخی فروجانکه خمسهٔ مسترقه نك بشنجی کونی
اسمیدر ل اسکندراباد ع عجمك سرحد جنوبنده برشهر اسمیدرکه اسکندر ذو القرنین بنا
ایلمشدر ل اسکند ع سکون سین مهمله ونون وفتح کافله شمعله باز وجانبازکه باشی اوزرندن
دونه یعنی تقله اوره میر نظمی بیت چرخ کردون دائما اسکند بود * کار اوبر اهل
عرفان بند بود ل اسناد واشناد ع اول سکون سین مهمله ثانی شین معجمه کلاهما
بفتح النون شهور شمسیه نك یکرمی التنجی کونی اسمیدر ل اشنود واشنوند ع کلاهما
بسکون الشین المعجمه وضم النون خمسهٔ مسترقه نك ایکنجی کونی اسمیدر وفتح نون
وواو ایله فعل مضارع اولور اول مفرد وثانی جمعدر ایشیدر وایشیدرلر معناسنه
ل اعتمید ع سکون عین مهمله وفتح تاء مثناة ایله بمعنی اعتماد تصرفات اعجام قیلمشلردر
مولانا هاتفی بیت خدنك فدایی تا اعتمید * زخون دلیران شده سرخ بید * وله ایضا
بیت بروز سیاهش امیدی نماند * بتدبیر عقل اعتمیدی نماند ل اقلید ع سکون قاف
ویای تحتانی وکسر لام ایله کلیدك مخصوص آدیدر ومعربدر اولسون اغاج اوسون اسم عامدر
یوناندرکه اقلیدوس الحکمه دیو برحکیم وبر کتاب اسمیدر که حکمت کلیدی دیمك اولور
ل الباد ع سکون لام وفتح باء موحده ایله حلاج معناسنه درحکیم سوزنی بیت بروی
مشتهٔ البادی درکون کنت * بهجا کفتن ازین مجلس بیرون کنت ل ایدند ع سکون
یای تحتانی ونون وفتح دال مهمله ایله ایدند واندکی عدد مجهولدن عبارتدر اوچدن اونه
وارنجه استاد فرخی بیت هر بجا مردم رسید وهر بجا مردم رسید * تو رسید ستی ولشکر
پرده اندایدند یار ل ایزد ع سکون یای تحتانی وکسر زاء معجمه ایله جناب باری تعالی عز
اسمه وعم نواله حضرتنك جملهٔ اسماء شریفه سندندر عربیده اسم جلال کبی فارسیده
ایزد تعالی دیرلر الله تعالی دیمکدر شیخ سعدی بیت اول دفتر بنام ایزد دانا * صدر روزی
رسان حی وتوانا * شاهدی منظومه سندن * مصرع * نکریسنك آدی دور ایزد ویزدان خدای
جغتای لسانندن ضم همزه ایله اوغان دیرلر الله دیمکدر لطفی دیوانندن نعت شریفده دیمشدر
بیت اول ادمغه ودیعت قیلدی نور دنکنی اوغان * اشبو سوزنی بیلمادیلار بولدی مردود
ولعین ل ایمد ع سکون یای تحتانی وفتح میم ایله کتاب السامی فی الاسامی ده ذال معجمه ایله
روایت اولنمشدر اول اغاجدرکه آکا دمور یکوروب تارلا سوررلر ل ایند ع سکون یای

یای تحتانی وفتح نون اول وسکون ثانیله عدد مجهولدن کنایه‌در استاد رودکی بیت
جهان اینست وچونین‌ست ونابود * وگر همچون بود ایند یا را * حکیم ناصر خسرو
بیت ازخورد وبرد رفتن بیهوده هرسوی * ایند سال بودت چون ستور پیر * بومعنایی
مؤید شمس فخری بیت چون تو صاحبقرانی نه بیند چرخ * وین سخن فاش گفته‌ام ایند
ادات الفضلاده اند واینده عدد مجهولدرکه اوچدن اونه وارنجه اوله بعض نسخه‌ده زیاده
بیاندر مثلا فلان چیزرا باندبکودیرلر ﴾ مع الراء المهمله ﴿ ادرار ﴾ سکون دال وفتح راء
مهملتین ایله صوآقمق معناسنه ﴾ ازار ﴿ فتح زاء معجمه ایله ایکی معنایه‌گلور اول صوبلک
دیبی حکیم انوری بیت اندیشه در سواحل دریای جاه تو * بسیار غوطه خورد ولی کم ازار
نیافت * ثانی عربیدر اول دخی ایکی معنایه‌در اول زن دیمکدر ثانی آیاق طونی معناسنه‌در
﴾ ازغار ﴿ سکون زاء وفتح غین معجمتین ایله بخیل وخسیس ودنی معناسنه ابو المعانی
بیت جوانمردان که مقبول جهانند * نباید هیچ جا ازغار رغبت ﴾ اسپر ﴿ سکون سین
مهمله وفتح باء فارسیله بمعنی سپر یعنی قلقان عربیده جنه وترس دیرلر ضم تاء مثناة ایله
﴾ استار ﴿ سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله وقیه معناسنه‌در بعض نسخه‌ده النی
درهمه دیرلر ﴾ استبر ﴿ سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة بعده باء موحده ساکنه ایله
یوغون وغلیظ ستبر وسطبر دخی دیرلر استاد دقیقی بیت دوبازوش استبر وپشتش
قوی * فروزان ازوفره خسروی ﴾ اسطخر ﴿ سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله
فارس مملکتنده برشهر وبر قلعه اسمیدر ستخر واصطخر دخی دیرلر حکیم زجاجی بیت مقامش
در اول باستخر بود * شها نرابدان بوم بر فخر بود ﴾ استرا ﴿ سکون سین وفتح تاء
مثناة وراء مهملتین ایله نوع غله‌دن مرجمك درکه برسك وازه ومنجو دخی دیرلر
عربیده عدس وهندیده لسانده سود دیرلر ﴾ استیر ﴿ سکون سین مهمله وکسر تاء
مثناة ویای ساکنه ایله استار مرقوم معناسنه‌در ﴾ اسطبر ﴿ سکون سین وفتح طاء
مهملتین ایله استبر مرقوم کبیدر ﴾ اسفندیار ﴿ سکون سین مهمله ونون وفتح فاء ویای
تحتانیله ایکی معنایه‌در اول اسفندار مرقوم معناسنه ثانی گشتاسب شاه اوغلینك
آدیدرکه رویین تن لقبیله معروف ومشهوردر ﴾ اسکندر ﴿ ایکی معنایه‌در اول ذو القرنین
لقبی ایله مشهور اولان پادشاه اسمیدرکه ربع مسکونه حکمی جاری وامری ساری
ایدی یاجوجه سد بنا ایلدی مشهوری اسکندر ایکی اولمقدر بری ذو القرنین درکه
قرآن عظیم الشانده وارد اولمشدر فیلقوس اوغلی در شرق وغربی تسخیر ایدوب آب
حیاته طالب اولاندر وبری دارا اوغلیدرکه آکا اسکندر رومی دیرلر بو اسکندر شرق
وغربه پادشاه اولدی بونك اسمی اصلنده الاسانددرا ایدی تعریب ایدوب اسکندر
دیدیلر ثانی بمعنی ران یعنی اویلق شاعر دیمشدر بیت دو پارچه چو آیینه سیم انموده
اسکندرکه لبریز زین بوده است ﴾ اشخار ﴿ سکون شین وفتح خاء معجمتین ایله ایکی
معنایه‌در اول بمعنی نوشادر میرخسرو بیت خدای جوی بکرنك باش چون مردان
که زن بسرخ وسفید حنا واشخار است * ثانی قلیه طبراغی که صابون آنکله طبخ اولنور

اصلی بر اوتد: دوشروب یاقرلریا ندقدن صکره پارچه پارچه طپراق کبی اولور اصلاً دوبنه
صوین آلوب بر مقدار کرج صویی وزیت یاغی قاتوب قینادوب تمام کالن بولدقدن
یومشق طپراق اوزرینه دوکوب قالب قالب کسوب قوریدرلر فخر زرکوب بیت اب آن
د لخراش چون رشنکار * خاك آن جانکزای چون رشنکار الغار سکون لام وفتح غین
معجمه ایله تاراج معناسنه امامشهوری چاپقدر چغتای لساننده ایلغامق دیرلر اسکندر
نامه ده میرعلیشیر بیت آزکیشی بیرلا بیر طرف کیتمش * خصم باشیغه ایلغا بان یمش
انبار سکون نون وفتح باء موحده ایله بمعنی این بار یعنی بودفعه ملك طیفور * رباعی
انبار دلم بجوش درمیماند * این کاوش غصه در جکر میماند * این درنه همچون دزدهای
دکرست * این غم نه بغمهای دکر میماند انجبار براوتدر صوکنارلرنده بترادویه
شریفه دندر غایت سرخ رنك اولور نفث دمه یعنی قان توکرمکه وسعج امعایه وبواصره که
د موی اوله غایت نفعی واردر انکار سکون نون وفتح کاف له نسخه میرزا ابراهیمه بمعنی
نکارنده یعنی نقش ایدیجی میرخسرو بیت نصیحت کردن مردان بنامردان همان ماند
که بر آب روان صورت نکاری مردانکاری * عربیده کاف عربیله ضد اقراردر ایدر
سکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله بمعنی همیشه حکیم اسدی بیت درنك آورایدر بزی بی نیاز
بودکاید آن بخت برکشته باز * وبمعنی اینجا ودرینجا حکیم سنایی بیت عقل وجان آن جهانی را
وعیت شوچوشرع * زانکه دیوانه است ومرده عقل وجان ایدری ایدور سکون یای
تحتانی وضم دال مهمله ایله مجمع الفرس بمعنی درو کریعنی نجار ترکیده دولکر دیرلر دروکر
لفظندن غلطدر ایران شهر نیشابورك اصل آدیدر استاد فرخی بیت بایرانی
جکونه شادشاید بودتورانی * پس ازچندین بلا کامدز ایران شهر برتوران ایرخ
بوزن نیخرده دانه جکلر درکه وجود انسانده ظاهر اولوب سوزش ویررو خارش
حاصل ایدر عربیده شری دیرلر ایرمانخور سکون یای تحتانی ونون وراء موقوف
وفتح نا وواو معدوله ایله حسرت خوار دیمك اولور کذافی شرفنامه ای شهریار
شهو رملکی نك اوتوزبجی کونی اسمیدر کذافی فرهنك جهانکیری ایمر سکون یای
تحتانی وفتح میمله شرفنامه ده جفت دموری معناسنه در اما کتاب السامی فی الاسامی ده
مولانامیدانی بونیدرق که عربیده سنه دیرلر کسر سین ونون مشدده ایله در این پیر
اشارت بافلاك بوفلك دیمکدر کذافی المحمودی این دوخواهر ایکی یلدزدرکه آکا
اختاسهیل دیرلر ایضا منه این دوکلهدار اشارت بماه وآفتاب ایضا منه این سه جوهر
یعنی موالید ثلثه که حیوان ومعادن ونباتات ایضا منه این سه دختر بنات النعش
دیدکلری یلدزه متصل اوج یلدزدر ایضا منه این سه ستار مثله این ششدر
اشارت بدنیا ایضا منه این کبود حصار اشارت بفلك دنیا این هفت وهشت کلهدار
اشارت بافلاك ایضا منه این پشت کور اشارت بفلك ایضا منه این کروه وهم سوز
اشارت بفلکست که وهم ازان نمی تواند کذشت ایضا منه این عروس کلنجك دیدکلری
جانورکه راسو دخی دیرلر لسان هندیده نیول دیرلر ایضا منه این سبز طاوس اشارت

اشارت بفلکست ایضا منه لغ این بار ع بوکره دیمکدر بار لفظنك معنالری چوقدر بوترکیبده مره معناسنه در لغ ایوار ع سکون یای تحتانیله ایکی معنایه در اولی صردن صکره کی وقت که کیجه یه داخلدر نتکم صباحه شبکیردیرلر پندار رازی بیت توکرشبکیر بر بوران تهی زین * بدانان کی وسی کایوار رانند * ثانی کیجه یوله کیدن یولجی وکاروانه دیرلر نتکم کوندز کیدنلره شبکیر دیرلر مولانا هاتفی بیت شب و روز از رفتن بیدرنك * زشبکیر وایوارش آید بتنك

از

لغ مع الزاء المعجمه * ابریز ع سکون باء موحده ویای تحتانی وکسر راء مهمله ایله خالص التون عربیله مشترکدر لغتدر یحیی الصرصری فی نعت النبی علیه السلام بیت نظم القریض یمده غیرك نقده * زیف ونقدمد یحك الابریز لغ اسپرز واسپریز ع کلاهما بسکون السین المهملة وفتح الباء الفارسی میدان معناسنه آسپریس واسپرس وآسریس دخی دیرلر واسفرس واینفریس دخی دینلدوکی مرویدر لغ اسپروز ع سکون سین وضم باء فارسی ایله بر بلند سر طاغ اسمیدر حکیم فردوسی بیت همیگفت کاوس لشکرفروز * ببرگاه با پیش کوه اسپروز لغ امروز ع بوکون معناسنه این روز دیمکدر نون میم قلب اولنمشدر شاعر بیت که باما نیاید فرستاد نش * که امروز باید بما دادنش لغ انیز ع کسر نون وسکون یای تحتانیله برداروددر بوی مادران دیرلر لغ ایتمز ع سکون یای تحتانی وتاء موقوف وفتح کاف فارسیله خوارزم پادشاهلرندن بر پادشاه اسمیدر لغ ایالکز ع سکون یای تحتانی وفتح لامله ایتکز مرقومك صحیح عبارتی درکذا فی شرفنامه لغ ایواز ع وایوز ع کلاهما بسکون الیاء التحتانی بمعنی آراسته وزیبنده ایوازه وایوزه دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت بهای یاسمن وچکریم فرست امروز * که دوستیم دوبانی شراب داد ایواز

اس

لغ مع السین المهمله * اسپرلوس ع سکون سین وراء مهملتین وفتح باء فارسی وضم لامله ملوك وسلاطین سرایلرینه دیرلر عبهری بیت چه نقصان دیدی از کعبه توپی دین * که کردی کرد اسپرلوس شاهان لغ اسپرس واسپریس ع کلاهما بسکون السین وفتح الباء الفارسی میدان معناسنه شمس فخری بیت زهی شهریاری که سطح فلك * بود بندکان ترا اسپریس لغ اسقلینوس ع سکون سین مهمله ویای تحتانی وکسر قاف ولام وضم نونله بر استاد کامل حکیمك آدیدر جالینوس آنك حقنده نقل ایدرکه ولایت یونانده قدیم المثل بر حکیم ایدی ایکی اوغلی وار ایدی علم طب وعلم حکمتی انلره تعلیم ایدوب وصیت ایلمشدی که اجنبی یه تعلیم ایلمیوب اولادلرینه تعلیم ایده لر ووصیت ایده لرکه انلر دخی اولادلرندن غیریه تعلیم ایلمیه لر تا که بوعلم شریف مضبوط قاله بقراطه کلنجیه دك بووصیتی اجرا ایلدیلر بقراط اون ایکی بطندن صکره دنیایه کلدی اول بوعلم شریفی شایع ایلدی ویراشاکردلری چوغیدی لغ اسکندروس ع نام پسر اسکندر درکه روشنك بنت دارادن متولد اولمشدر ودیرلرکه نام مادر اسکندردر واسکندروس لسان رومیانده سیر معناسنه در شیخ نظامی بیت همان پور اسکندر اسکندروس * همی آمد وخاك میداد بوس لغ اقلیدوس واقلیدیس ع کلاهما بسکون القاف والیاء وکسر اللام اول بعد الدال واو ثانی یا ایله علم حکمت وهیئتده بر استاد آدیدرکه علوم ریاضیاتده رسوخ

نامه سی وار ایدی اصلنده اقلید کلید دیمکدر حکمت کلیدی دیمك معناسنه مزبور حکیمه اقلیدوس الحکمه دیرلر ایدی شاعر بیت ندانی بطالع چکونه است قدرت * کر اقلیدوس باشی درعلم حکمت ﴿ اقیانوس ﴾ سکون قاف وفتح یا وضم نونله دریای محیط اسمیدر بعض نسخه ده دریای سیاه آدیدر که آکا خلیج اسکندر دخی دیرلر ﴿ انبیس ﴾ سکون نون وکسر باء موحده ویای ساکنه ایله بغدای واریه وسائر حبوبات صمانندن چقوب کومه اولدوغی حالنه دیرلر عربیده صبره دیرلر ﴿ اینکس ﴾ سکون یای تحتانی و نون موقوف وفتح کافله لفظ مرکبدر بو کسنه معناسنه که این ایله کسدن اشارت حاضر در جمعی اینکسان اولور ﴿ مع الشین المعجمه * اسپرش واسپریش ﴾ کلاهما بسکون السین وکسر الباء الفارسی میدان معناسنه درکه مع السین المهمله ده ذکری مرور ایلدی ﴿ اسپیوش ﴾ واسفیوش ﴾ کلاهما بسکون السین اول کسر باء فارسی ثانی فایله بذرقطونا دیدکلری تخمدر که اسبغول دخی دیرلر بعض نسخه ده بغه یپراغنه ده دیرلر ﴿ استاره آتش ﴾ یعنی شراره آتش که ترکیده قغلجم دیرلر ابوالمعانی بیت مکور دآسمان انجم درخشنده بودهرشب * که این استاره آتش سوداز دود دل پیدا ﴿ استهروش ﴾ سکون سین وها وفتح تاء مثناة وضم راء مهمله ایله لوری قوشی بعضیلر قرتال دیدیلر ﴿ اسکالش ﴾ سکون سین مهمله وفتح کاف فارسی وکسر لامله بمعنی اندیشه حضرت مولانا قدس سره بیت او نمی خندد زذوق مالشت * او همی خندد بران اسکالشت ﴿ اشکنش ﴾ سکون شین معجمه ونون وفتح کاف فارسیله دیوار یقمق وعمارت وجوده کتورمك معناسنه منقولدر ﴿ اکدش ﴾ سکون کاف فارسی وکسر دال مهمله ایله اوچ معنایه در اول ایکی نسنه ارا سنده اتصال وامتزاج اوله آکا دیرلر مجمع الفرسده ایکی نطفه متغایر اجنسدن حاصل اولان ولده دیرلر مثلا بری هندی وبری رومی اوله شیخ نظامی بیت نظامی اکدش خلوت نشین است * که نیمی سرکه نیمی انکبین است * وله بیت دلکه بر وخطبه سلطانی است اکدش روحانی وجسمانی است * وهرنه که ایکی جنسدن اوله عموم اوزره اکدش دیرلر خواجه سلمان بیت بباغ نرکس جماش ولستی ببرم * بعهد اکدش چشم توکج نهاده کلاه ثانی نسخه نیازی مجازیده اول آته دیرلرکه برطرفی عربی وبرطرفی رومی اوله عربیده آکا مجنس دیرلر استاد دیمشدر بیت کسسته کرته اندر بر بنوك ناخن وزوبین * شکسته جوش اندرتن بنعل اکدش یکران * ثالث محبوب ومطلوب معناسنه فرهنك جهانکیری صاحبی روایت ایتمشدر * حکیم نزاری قهستانی بیت تنها نشین نداردازعمر هیچ لذت دریا زهردوعالم ترتیب اکدشی کن * بومعنالره یکدش دخی دیرلر معنای ثانیده عربیله مشترکدر ﴿ مع الطاء المهمله * اسفنط ﴾ سکون سین ونون وفتح فایله اشربه نوعندن بر جنسدر شرابدر انار ونم لساننده شراب انکوری یه دیرلر صحاح جوهریده * وهو فارسی معرب ضرب من الاشربه مذکوردر ﴿ مع الفاء * ازدف ﴾ سکون زاء فارسی وفتح دال ایله آلچ دیدکلری طاغ یمشی در عربیده زعرور دیرلر میر نظمی بیت بارزدف باشدت وز بار موجود * بعالم کو نباشد سیب وامرود ﴿ اسپرسف واسفرسف ﴾ کلاهما

اِش

اِط

اِف

كلاهما بسكون السين اول بفتح الباء الفارسى ثانى فايله ميدان معناسنه كه اسپرس واسپريس واسفريس دخى ديرلر ل اشكرف ع سكون شين معجمه و راء مهمله وفتح كاف فارسيله بمعنى نيكو وخوش آينده وبزرك مرتبه معناسنه حضرت مولانا قدس سره بيت قصهٔ آن آبكيرست اى عنود * كه دران سه ماهئ اشكرف بود * يعنى ماهئ بزرك بود مجمع الفرسده بمعنى قوى ووقار وحشمت وتمكين كه شكرف دخى ديرلر ل مع القاف ع

ارق

ل ابريق ع معروف كش وباقرو طپراق هرنه اولورسه ابو المعانى بيت ابريق زمى پركنى اى ساقئ كلرخ * پرشوق بكن بزم حريفان اسيران ل اغراق ع غرق ايتمك ومدحده مبالغه ايتمك كذا فى المحمودى ل املاق ع سكون ميم ايله تركستانده بر ولايت اسميدر كذا فى الادا عربيله مشتركدر ل اناق ع فتح نونله بمعنى اينيم يعنى عم والمدن اميتز ديمك اولور تركستان لسانيدر ل انبيق ع اول لوله دركه انكله عرق چيقارلر يعنى بعض اوتلرك صوين وكلك كلابن وامثالى نسنه لرى قزغانده قيناديب اول لوله نك بر باشن قزغانه وبر باشن قرع ديدكلرى نسنه نك اغزنه قورلر اول وجهله استدكلرى نسنه نك استقطار ايله عرقن آلورلر ل انق ع فتح نون ايله بمعنى اينك اشارت حاضردر ايشته ديمكدر بو دخى تركستان لسانيدر ل ايفاق ع سكون ياى تحتانى وفتح فا ايله غماز وفتنه كر ومفسد معناسنه زبان خوار زميدر كذا فى جامع الفرس ل اين كهن طاق ع اشارت بفلاع كذا فى المحمودى ل اين هفت اوراق ع اشارت بافلاك سبع ايضا منه ل مع الكاف *

ارك

ارتجك ع سكون راء مهمله وفتح تاء مثناة وكسر جيمله مجمع الفرسده بمعنى برق كه تركيده شيمشك ديرلو بو معنايه فريد الدين احول بيت شه نشسته به پشت پيل چوابر * اندر زر چوارتجك در دست * اورمزدى بيت اسب بادر زين شفق درلشكر شاه بهار * ابر پيل وكوس تندر ارتجك ز زين بجك ل اركاك ع سكون راء مهمله وفتح كاف عربيله خرده يغمور ودخى قطره لرى شهاب الدين خطاط بيت يك قطره ز اركاك كفت راد توشاها * تشويرده قلزم وعمان ومحيطست ل اسپرك ع سكون سين وفتح باء فارسى و زاء مهملتين ايله صارى رنك براغاجدر آنى خرده طوغرايوب وقيناديب صويله صارى رنك بويارلر رعنا چوبك چكرلرى نظير نفتى رنك اولور اسپرك نفتيسى ديرلر مقبول رنكدر ل استرك ع سكون سين وفتح تاء مثناة وراء مهملتين ايله ميعهٔ سائله ديرلر خوشبو بر كوكدر تركيده قره كونلك ديرلر ل اسفيداك ع سكون سين مهمله وياى تحتانى وكسر فا ايله بمعنى اسفيداج بلكه آندن تعجيم اولنمشدر ل اسكرك ع سكون سين وفتح كاف وراء مهملتين ايله انجقرق كه فواق ديرلر ابو المعانى بيت چون بتو دربزم باده ميخورم اى كليدن * اسكرك كيرد رقيب بدكهرا از حسد ل اسكنك ع سكون سين مهمله وفتح كاف ونونله دولكر آلتلرندن بر آلتدر اسكنه دخى ديرلر كذا فى مجمع الفرس ل اشتالنك ع سكون شين معجمه وفتح تاء مثناة ولام ايله طوپوق كه عربيده كعب ديرلر ساقدن اشاغى بند قدمين در شتالنك وشتالنك دخى ديرلر شاه داعئ شيرازى بيت ز چيست خوبئ ايشان ز ترك لهو ولعب * ز چيست زشتئ ايشان ز نرد واشتالنك ل اشتك ع سكون شين معجمه وكسر تاء مثناة ايله هنوز طوغمش طفلى

صارد قلوری بز کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ الك ﴾ فتح لام ایله یجاده معناسنه یعنی جواهر
خوده سی کذا فی شرفنامه ﴿ ایتوك ﴾ سکون یای تحتانی وضم تاء مثناة ایله مرده
معناسنه حکیم سوزنی بیت لزکالك تست نصرت دین محمدی * ایتوك ده بشاه که کلکم
حسام تست ﴿ ایراك ﴾ سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله بمعنی زیرا که ابو المعانی بیت درواه
ترا خاك شدم ای شه خوبان * ایراك شد معاشق آن نرکس فتان ﴿ ایزك ﴾ سکون
یای تحتانی وفتح زاء فارسیله شراره آتش که ایز دخی دیرلر شهیدی قمی بیت چو زدساوه
یکان ایزك از ولیکن چو بنشستی * شدی زدساوه چون صیق پشیز وغیبه وجوشن *
﴿ ایلاك ﴾ سکون یای تحتانی وکسر لام ایله ترکستانده بر معظم شهر آدیدر خوبلری غایت
چوق اولور هند وشاه بیت بیا ای خسرو خوبان ایلاك * که بی تو جان شیرین کشت مهلك
ابو الفرج رونی بیت تا ایلاك وخان قبله یغما وتتارند * خرد که تو قبله مباد ایلاك وخان ترا
بعض نسخه ده ایلاك یغما شهرینك پادشاهی اسمی اولدوغی مسطوردر واول شهره کمال
کثرت خوبانندن شهر حسن خیز دخی دیرلر ﴿ اینك ﴾ سکون یای تحتانی وفتح نون ایله
اشارت حاضردر ایشته معناسنه شاعر بیت خسروکه زیست باهمه خوبان بتوبسی
اینك بتازیانه عشق تو رام شد * کاهی آخرینه میم متکلم الحاق ایدوب اینکم دیرلر ایشته بن
دیمك اولور ومتکلم مع الغیر اولور اینکیم دیرلر ایشته بز ویرتاء خطاب الحاقیله اینکت دیرلر
ایشته سن دیمك اولور وجغتای لسانینده بو معنایه آنینه دیرلر میر علیشیر بیت نه قاتیغ حالی
که هجرننك کیجه سی انکالی قویماس * بیر آنین اشك ایلا ایکی کوك اینی نعره یا رب *
آنین لغت مشترکه در بر معناسی اتوکیچوندر ﴿ این پرده هفت رنك ﴾ اشارت بدنیاست
کذا فی المحمودی ﴿ این تنك نشین نهنك ﴾ مثله یعنی دنیا ایضا منه ﴿ این خاك تاریك ﴾
اشارت بخاك وبذات تیره وبقالب تیره جاهل وکافر ایضا منه ﴿ این دو رنك ﴾ اشارت
بزمانه ای شب وروز وغم وشادی ونیك وبد وشاهی وفقیری وقبح وحسن وامثالهم
ایضا منه ﴿ این کهن کرك ﴾ اشارت بفلك وبادمی عاقل وجلاك ایضا منه ﴿ مع اللام ﴾
﴿ اجفیل ﴾ سکون جیم ویای تحتانی وکسر فا ایله بمعنی شتر مرغ یعنی ارکاك دوه قوشی
شاعر عمعق بیت نه وفا کند بوعده نه دوست جو وآن شوخ * نه کشند بار چو اشتر نه
همی پرد چو اجفیل * استاد لطیفی بیت پایداری کن بجایت پیل وار * ورنه بکریزی
ومنع اجفیل وار * بو بیت شتر مرغ ز نبودن تا چسمن اسما وایدر ﴿ ازکیل ﴾ سکون
زاء معجمه ویای تحتانی وکسر کاف ایله موشمله دیدکلری کوهی یمشدر وغایت اولمشی مزه دن
خالی دکلدر ﴿ اسپغول ﴾ سکون سین مهمله وفتح باء فارسی وضم خاء معجمه ایله قوش
توسیکه بیغال دخی دیرلر بهرامی بیت بهیچکاه نیلوم بخانه کرد مقام * ازانکه خانه پر
از اسپغول جانوست * تحفة الاحباب ده حافظ اوبهی اسپغولك معناسنه واقف اولمیوب
یعنی اسپغول دیوب بیت مرقومده متمسك اولمش بیتده ایسه اسپغولك بذر قطونا ده
اصلا مناسبت یوقدر ﴿ اسپغول ﴾ سکون سین مهمله وفتح باء فارسی وضم غین معجمه ایله
بذر قطونادر بعض نسخه ده بضم پیرانی مرویدر واسپغون واسپغونه واسپغله واسپیوند

اِل

واسپیون واسفیون دخی دیدکلری رُسیلهٔ نظردرصیدنهٔ ابی ریحانده وجه تسمیه اولدرکه
اسب ایله غولدن مرکبدر وغول کوش معناسنه اولدوغی محلنده ذکر اولنور انشاءالله
تعالی معنای ترکیب آت قولاغنه مشابه اولمغله در اما بویله اولنجه همزهٔ مفتوحه ایله کرک
ایدی مفتوحه‌ده ذکراولنمیغی بواجلدندر اِستَل سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة
ایله برکه وآبکیر معناسنه که ستل وستخر واستخر دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری اکلیل
سکون کاف ویای تحتانی وکسرلام ایله تاج مرصع معناسنه در لغت مشترکدر اِل
سکون لام ایله نام جلیل حضرت باری تعالی جل شانه در لغت سریانیه در ایرال
سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله بمعنی کردیعنی اطراف وچون هرنه‌نك اولوره میر
نظمی بیت کند فریاد هرروزوشبانه * بکرده دودآه ایرال خانه ایقال سکون یای
تحتانی وفتح قافله مفسد وغماز وسخن چین معناسنه لسان خوارزمیدر ابوالمعانی بیت
عشق اوچند انکه پنهان داشتم دردل ولی * حال خودکفته بچشمش غمزهٔ ایقال را ایلاول
سکون یای تحتانی وفتح لام وضم واوایله شرفنامه‌ده برطاغ اسمیدر این دومنزل اشارت
بدنیاوعقباکذافی المحمودی این ابکون پل اشارت بفلك ایضامنه مع المیم
اپراهام سکون باء فارسی وفتح راوهاایله فرس قدیمده براسمدر براهام دخی دیرلر معربی
ابراهیمدر ارم فتح راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول برشخصك اسمیدرکه چنك دیدکلری
سازك مخترعیدر استاد دیمشدر بیت چنك ارم دربروآهنك بست * راه حزین درآب
وآواز نرم * ثانی نشانه معناسنه در میرنظمی بیت زاشك دیده دامن پردرم شد *
به پیکان مژه سینه ارم شد * عربیده شدادبن عادك جنت دیو دنیانك مال ومنال وجواهرین
جمع ایدوب یاپدوغی باغك اسمیدر قرآن عظیم الشانده وارد اولمشدر واستاد دیمشدر
بیت چون کوی تو براهل کرم باغ ادم نیست * باغ ارم آن خلد برین جای حرم نیست
بو بیت نعت شریف اولمق واردر اسپرغم سکون سین وراء مهملتین وفتح باء
فارسی وغین معجمه ایله ریحان نوعنه دیرلرکه شاه اسپرم وشاه اسپرغم وشاه اسفرم
وشاهپرم وشاه سپرغم دخی دیرلر شاعر بیت بررخش آن طرهٔ پرخم نکر *
برریاض خلد اسپرغم نکر * شاه ناصر خسرو فتح را وسکون غینه ایله ایرادوبو بیتی نظم
ایلمش بیت بیکمان شوزانکه روزی ابردهر بیوفا * برف بر بارد بران شاه اسپرغم مرغزی
صیدنهٔ ابی ریحانده اسپرغم مطلق ریحاندر وشاهپرم برنوع خرده یپراقلی غایت خوشبو
ریحاندر اسپرم واسپرهم کلاهما بمعنی اسپرغم زرآتشت بهرام بیت چنان پنداشتی
آن مرد دلخواه * که اندر اسپرم رفتی همه راه * مختاری بیت از بدیع اسپرمهای صحرا * همچو
دیباهمه منقش شد استم سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله بمعنی ستم یعنی جوروظلم
منوجهری بیت آخردیری نماند استم استمکران * زانکه جهان آفرین ده وست ندارد ستم
استیم سکون سین مهمله وکسرتاء مثناة بعده یای ساکنه ایله مجمع الفرسده بمعنی
غلاف مسطوردر اشتیم سکون شین معجمه وکسرتاء مثناة بعده یای تحتانیله پخشور
وشلوار وایاق طونی معناسنه اشیم دخی دیرلر اشکم سکون شین معجمه وفتح کافله بمعنی شکم

كذا في شرفنامه ❊ اشم ❊ سكون شين معجمه ايله بمعنى اشتيم مرقوم ❊ ام ❊ اين معنا سنه مثلا امروز وامشب وامسال اما امماه وامهفته ديمزلر واضع لغتك تحكمى تخصيصلرى قبيلندندر زيرا من جهة المعنى اختصاص اقتضا ايدر نسنه يوقدر بونك كبيلر لغت عربيده چوقدر ❊ اهرام ❊ سكون ها ايله مصر ديارنده بر عظيم بنادر قله كبى ياپلمش قاپوسى و باجه سى يوق ايچنده نه وار ايدوكين ونه مصلحت ايچون ياپلدوغين كمسنه بلمز وبر كتابده دخى احوالندن شفاى صدر حاصل اولور معنى يازلمامش انجق مشهور اولان طوفان نوح على نبينا وعليه السلامدن طوفاندن امين اولمق ملاحظه سيله ياپديلر ديرلر وبر روايت دخى حضرت آدم على نبينا وعليه السلامدن اول جان بن جان قومى بناسيدر ديرلر هر برى عقلى يتد يكجه بر سوز سويلرلر اكرچه هم لفظ عربيدر وهم عرب ديارنده واقعدر لكن بر متين ومحكم بنا اولمغله شعرا ابنيه وصفنده استعاره طريقيله نظملرنده ايراد ايدرلر مير نظمى درصفت قلعه بيت بناى قلعه راچون يافت اتمام * تو كوئى درمتانت بود اهرام ❊ ايشيم ❊ سكون ياى تحتانيين وكسر شين معجمه ايله ايكى معنايه در اول بمعنى اشتيم مرقوم ثانى كشتكيرلرك ياغلى مختيان طوما نلرى برد ابر كشته كير وصفنده ابو المعانى بيت كشتكيرما هر وزا بين چه صنعت كرده بود * كوه بلوورى در ايشيم كرده از ديده نهان ❊ ايم ❊ سكون ياى تحتانيله بر كلمه آخرينه لاحق اولدقده نفس متكلم مع الغير معناسنى افاده ايدر آخرنده ضمير اولان كلمه لرده رفته ايم وكرده ايم كبى الفى ثابت اولور غيريلرده بوديم وكرديم وكفتيم كبى الفى ساقط اولور ❊ اقليم ❊ بمعنى كشور ربع مسكون يدى حصه در اول يدى حصه يدى كوكبه متعلقدركه هر اقليم بر كوكبه منسوبدر بلاد هند كشور زحلدر برج جدى ودلو خانه سيدر وبلاد چين كشور مشتريدر برج قوس وحوت خانه سيدر وبلاد تركستان كشور مريخ در برج حمل وعقرب خانه سيدر وبلاد خراسان كشور شمسدر برج اسد خانه سيدر وبلاد ماوراء النهر كشور زهره در برج ثور وميزان خانه سيدر وبلاد روم كشور عطارددر برج جوزا وسنبله خانه سيدر وبلاد بلخ كشور قمردر برج سرطان خانه سيدر كذا في المحمودى

❊ مع النون * ابان ❊ فتح باء موحده ايله جفت معناسنه شاعر ديمشدر بيت رزق وافر در زمين از بهر ما پنهان شده * با ابان سعى وكوشش از زمين آيد برون ❊ ابرنجين ❊ سكون باء موحده ونون وياى تحتانى وكسر جيمله الف مفتوحه ده ذكرى مرور ايدن ابرنجن معناسنه فرهنك جهانكيريده كسر همزه ايله ده نقل اولنمشدر ❊ ابشتن ❊ كسر باء موحده وشين معجمه وفتح تاء مثناة ايله پوشيده طوتمق معناسنه ❊ ارمكان ❊ سكون راء مهمله وفتح ميم وكافله مربى وترتيب وسعد وسعادت معنالرينه حكيم خاقانى در مدح نيراعظم * مثنوى * كر تو بدى ارمكان مكه * زرين كنى آستان مكه * كعبه زتو سرجاودان يافت مكه بيمقات ارمكان يافت * وله درمحل ديكر بيت در طالع هركه ارمكان يافت * سرمايه عمر جاودان يافت ❊ ارون ❊ سكون راء مهمله ايله آلچ معناسنه بعض نسخه ده طوشنجل در ❊ ازدن ❊ سكون زاء معجمه وفتح دال مهمله ايله بمعنى ازدف مرقوم ❊ اسپتان ❊ سكون سين مهمله وفتح باء فارسى وتاء مثناة ايله ❊ اسپندان ❊ سكون سين مهمله وفتح

ا ن

وفتح باء فارسی ونون ساکنه ایله اوزرلك که عربیده حرمل وحب الرشاد دخی دیرلر بعض منافع ایچون خصوصا چشم زخم دفعی ایچون آتشه یاقرلر سپند دخی دیرلر صائب تبریزی بیت ای صبا مشت سپندی برسر آتش بریز * کر بپرسد با حال صائب دلخسته را

اسپغون واسپیون واسفیون کلهم بسکون السین وفتح الباء الفارسی وفا اسپغول مرقوم معناسنه استادن سکون سین وفتح تاء مثناة ودال مهملتین ایله طورمق ایاغ اوزره کرك یوررکن طورمق وتوقف ایلمك ستادن دخی دیرلر سلطان حسین بیقرا * مصرع * سرو دراغ بیك پای ستاده چکند * جواب مولانا جامی * مصرع * در رکاب تورو دکر بودش پای دکر استدن سکون سین وفتح تا ودال مهملتین ایله استادن مرقوم معنالریله مترادفدر استاندن سکون سین وفتح تاء مثناة ونون ساکنه ایله المق اخذ معناسنه ستاندن دخی دیرلر استندن سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ونون ساکنه ایله بمعنی استاندن مرقوم استانیدن متعدی استاندر استرون سکون سین وراء مهملتین وفتح تاء مثناة وواو ایله زن عقیم یعنی اولادکتورمز عورت حیوانده دخی استعمال اولنور شمس فخری بیت بران سبب که فحول کرام عنین اند * شدند ما در ایام نیز استرون * حضرت مولانا قدس سره بیت نکاحی میکند بادل بهردم صورت عنین * نزاید کرچه جمع آیند وصد عنین استرون * میرخسرو بیت خرسند دست داد وی استرونی حرص * کازونیاز بچه همی توامان کنند استفان سکون سین وکسر تا وفتح فا ایله ایکی معنایه در اول بمعنی جوی یعنی ایرمق ثانی بر نوع مرصع ومکلل تاجدر عورات باشلرنده باغلرلر ایکی معنایه ترتیب اوزره ابو المعانی بیت دیدم روان شده درباغ آب استفان * داده شکوفه زینت شخ تاب استفان استفنان سکون سین مهمله وفا وکسر تاء مثناة ایله اصرغان دیدکلری اوتدر استهیدن واستیهیدن کلاهما بسکون السین والیا وکسر الها بمعنی لج کردن یعنی هر ایشده لج وعناد ایتمکه دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت هرکه باشد شیوه استیهیدنش * دیدهٔ خود را بپوش از دیدنش استیدن سکون سین وکسر تا ویای ساکنه ایله بمعنی استادن مرقوم اسفراین سکون سین ویای تحتانی وفتح فا ورا ایله نواحی نیشابورده بر شهر معظم اسمیدر راه جرجانك نصفنده واقع اولمشدر واسپراین دخی دیرلر سبب تسمیه سی بویله مسموعدر که اسپر قلقان وآیین عادتدر شهر مزبور خلقی دائما یانلرنده قلقان کتورلر اول مناسبتله تسمیه اولنمشدر اسپراین تسمیه ایدنلر بویله توجیه مناسب ایدرلر اسفنان سکون سین مهمله وفتح فا ونونله زنانك موضع معهودینك ایکی جانبی اسفهان مشهور شهر معظمدر کتاب معجم البلدانده تصحیح اسم اصفهانده قال حمزه بن حسن الاصفهانی اسم مشتق من الجندیة وذلك من لفظ اصبهان اذا رد الی اسمه بالفارسیة کان اسپاهان وهو جمع اسپاه واسپاه اسم للجند او الکلب تخفیف فیقال اسپه کما ذکر اسکنان سکون سین وفتح کاف ونونله بمعنی اسفنان مرقوم اسکندران سکون سین وفتح کاف ونون وراء مهملتین ایله اویلمك ایکی طرفی ومطلق اویلق معناسنه در شاعر دیمشدر

بیت می نماید عجب سر حمدان * چون رود در میان اسکنخوان ۏ اشخون واشغون ۏ
کلاهما بسکون الشین وضم الخاء المعجمه براوتدر لطیف خوضی وار درصو ین آلوب
شکر ایله شربت ایدرلر غایت خوشبو مزه و نافع وصفراینی قامعدر عربیله ریباس دیرلر
ۏ اشتافتن ۏ سکون شین وفاو فتح تائین ایله بمعنی شتاب کردن یعنی عجله ایتمک
الفسز شتافتن دخی دیرلر ۏ اشخوان ۏ سکون شین معجمه وکسر خا ایله فدان درخت
یعنی اغاج دالی ودیبندن چقان تازه فلز وشکوفه سنه دیرلر ابوالمعانی بیت باده
وساقی کلرخ درلب جوی اشخوان * درچنین حالت نشستن کفر باشد رندرا ۏ اشکستن ۏ
بمعنی شکستن یعنی قرمق ۏ اشکندن ۏ سکون شین ونون وفتح کافله صمق وصندرمق
شکندن دخی مصدردر ۏ اشکوخیدن ۏ سکون شین وضم کاف وکسر خاء معجمتین ایله بمعنی
لغزیدن وبسر آمدن یعنی صورچمک وباش اوزرینه کلمک بعض فرهنکلرده سورچوب دوشمدین
ایاغ اوزرینه طورمق الف ممدوده ایله آشکوخیدن والفسز شکوخیدن دخی دینلور
ۏ اشنیدن ۏ سکون شین وکسر نون ویای ساکنه ایله بمعنی شنیدن ایشتمک معناسنه در
میر نظمی بیت بکفت از زیرلب کفتار چندین * کرفته کوش واشنید کرد نفرین
ۏ افتالیدن ۏ سکون فا وفتح تا وکسر لام ویای ساکنه ایله ایکی معنایه در اول بمعنی پاشیدن
وپراکندن وبرفشاندن یعنی صاچمق وطاغتمق حکیم قطران ارموی * قطعه * دونوبهار
بدید آمدندز اول سال * ز فصل سال وز وصل شه ستوده خصال * ازین بهار شده
دست جود در افشان * وزان بهار شده چشم ابر درافتاد * ثانی شکافتن ودریدن
یعنی یارمق ویرتمق فتالیدن دخی دیرلر ۏ اینکیتی ۏ سکون یاء تحتانیتین وتاء موقوف
وکسر کاف فارسیله بمعنی خداوند خانه وخانه دار حکیم خاقانی بیت اول شب اینکیتی
ووثاقی بدیم لیک * الب ارسلان شدیم بدیوان صبحگاه ۏ ایدون ۏ سکون یای
تحتانی وضم ذال معجمه ایله فرهنگ حسین وفا یی ده بمعنی اکنون وتحفة الاحباده مورساله
میرزاده بمعنی چنین مسطوردر واستاد شعرلرنده دخی بو معنالره اولمق فهم اولنور حکیم
فردوسی بیت درایدون که رستم نیاید بدید * سر ازبی سر خواهم برید * شیخ سعدی
بو معنایه مناسب بیت درایدون که دشوار آید سخن * دکر انچه دشوار باشد مکن
ۏ ایران ۏ سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول نام هوشنک شاه بن
سیامک شاهدر ثانی مجموع ولایت عراق وفارس وآذربایجان وخراسان مملکتلریدرکه
فریدون شاه بیوک اوغلی ایرجه ویرمشدی ایران اسمی آندندر ونهر امونک اوته جانبی
تور نام اوغلنه ویرمشیدی توران تسمیه سی اندندر ۏ ایرسون ۏ سکون یای تحتانی
وراء موقوف وضم سین مهمله ایله جمع الفرسده بمعنی زرورق وفرهنگ جهانگیریده مطلق
دیدکاری معدنی شبه یه بکزر نسنه درشیا زبلر برقلق وهندیلر ابهرک دیرلر میر نظمی
بیت بیایید ودر دست کرفته کتاب * بدا ایرسون سراسر نوشته خطاب ۏ ایرمان ۏ
سکون یای تحتانی وراء موقوفله اوچ معنایه در اول مهمان معناسنه مهمانسرایه
ایرمانسرای دیرلر خلاق المعانی بیت ای سرو پروری که کذشت از جناب تو * اقبال

اقبال هر کجا که بود ایرمان تو * ثانی خانهٔ عاریت که ایرمانسرای عاریتسرای دیمکدر
سلمان ساوجی بیت همی بایدت رفتن آخر کرفتم * که بس دیرمانی درین ایرمان *
ثالث آرزو وحسرت معناسنه کمال اسمعیل بیت چنان شود پس ازین کز پی نظارهٔ
عیش * زخلد سوی وی آید بایرمان نرکس ایزان سکون یای تحتانی وفتح زاء
معجمه ایله آیك اوتوزنجی کونی اسمیدر ایشان ضمیر جمع غائبدر آنلر دیمك معناسنه
شاعر بیت ایشان دل من دارند ایشان دارند * ایشان که سر زلف پریشان دارند *
عربیده هؤلاء عبارتیله ادا اولنور چغتای لساننده آلار دیرلر دیوان اول دیباجه سنده میر
علیشیر بیت رداموردر بزنیك فرخ زمانه * آلارنی دربدر قیلماق جهانه ایکیاون
سکون یای اول وکسر کاف وفتح یای ثانی ایله مغان مذهبنده براوتدر ایلکان
سکون یای تحتانی وفتح لام وکاف ایله شهر ایلکه منسوب دیمکدر خواجه سلمان
بیت بکریست بخت شاه برایلکان تاج بخش * کاورد فخر اختر شاهی بکوهرش * بعض
فرهنکده ولایت یغما پادشاهنك لقبیدر مسعود سعد سلمان بیت ببزمکاه تو شاهان
وخسروان خدام * برزمکاه تو خاقان وایلکان بجاب ایلیاین سکون یای اول وفتح
ثانی وکسر ثالثه نام بیت المقدس یعنی قدس شریف اسمی اولدیغی فرهنکلرده مسطوردر
ایلیا یوهن سکون یای اول وفتح ثانی وضم ثالثه نام شریف حضرت خضر نبی علی
نبینا وعلیه السلام ایمن سکون یای تحتانی وفتح میمله غم واندیشه دن فارغ وخوف
وهراسدن آسوده وامین دیمکدر تنکم صائب دیمشلر بیت بخاموشی زمکر دشمن بدرك
مشو ایمن * که توسن کوش خوابا نمد لکدها در قفادارد این اسم اشارت قریبدر
بو معناسنه عربیده هذا معناسنی افاده ایدر اینان جمع این بونلر معناسنه که مقابلی
آنان در بو بیتده واقعدر ابو المعانی بیت آنانکه نظر بر عاشق زار و نزار کنند * اینان بسینه
تیرنکه را بکار کنند اینچنین این ایله چنین دن مرکبدر بویله دیمکدر شاعر بیت
تا جهان بود اینچنین بوده * این مشترکر به دائما باشد * چغتای لساننده موند اق دیرلر
اینجیدن سکون یای اول وثانی ونون وکسر جیمله یارن لمق جرح معناسنه ویارلمق
شق معناسنه ویارملك معناسنه ده منقولدر این خم آهنکون ضم خا وکاف فارسیله
اشارت بدنیا کذا فی المحمودی این دزرو پین کسر دال وزاء معجمه ایله اشارت بفلك ایضا
منه این ده ویران کسر دال وها ایله اشارت بدنیاست ایضا منه این روز رفتکان
کاف فارسیله بید ولتان وتار یکخاطران منه این نقره کیران کسر کاف فارسیله
دینا داران و زاهدان زله داران ایضا منه مع الواو * اسپرو سکون سین وفتح باء
فارسی وضم راء مهملتین ایله اسپرود لفظندن مختصردر اشکو سکون شین معجمه وضم کافله
مرغ شکاری یعنی آوجی قوش میر نظمی بیت مرغ اشکو شود نفایس خوار * لیك کر کس
بلاشه زیست هزار ایجو سکون یای تحتانی وضم جیمله خاصهٔ پادشاهان خوارزم
لغتیدر اینجو سکون یای تحتانی ونون وضم جیمله اینجوی مرقوم معناسنه بو دخی
خوارزم لغتیدر مع الهاء * ابانه فتح باء موحده ولامله یعنی آبدست خانه میر نظمی

بیت ذرجهان آسوده کی نبود بدید * جای راحت جزابا له کس ندید ۞ ابرده کسر باء موحده وسکون راو فتح دال مهملتین ایله وقت سحرده اولان برودت معناسنه کثرت استعماالله صباح وقتنه علم اولمشدر وله بیت درابرده آمده برمن صبا * کفت بوی زلفش آوردم ترا

۞ ارمینیه سکون راو فتح میم ونون ویای تحتانیله برمشهور شهراسمیدر ۞ اساسه فتح سینین ایله کوز اوجیله نکاه ایتمك دلبرانه اول حالتده دزدیده نکاه دیرلر کذافی ادات الفضلا ۞ اسپهبدخوره ولسفهبدخوره کلاهما بسکون السین المهملة والهاء اول فتح باء فارسی ثانی فتح فا ویاء موحده ایله اشراقیانك فارس نفس ناطقه یه دیرلر

۞ اسبه سکون سین وفتح باء موحده وا ظهار ها ایله مخفف اسپاه در لشکر معناسنه در حضرت مولانا قدس سره بیت چوق چوق اسباه تصورات ما * سوی چشمه دل شتابان از ظما ۞ استارچه سکون سین وراء مهملتین وفتح جیم فارسیله شرارهٔ آتش اسمان دخی دیرلر میرنظمی بیت آتش افروزد بسر دستارچه * ناکهان افتاده است استارچه

۞ استاره سکون سین وفتح تاء مثناة وراء مهملتین ایله اتی معنایه کلور اول ستاره یعنی یلدز حضرت مولانا قدس سره بیت بیمار شود عاشق لیکن به نمی میرد * ماه ارچه شود لاغراستاره نخواهد شد * ثانی تنبوره سه تاری ثالث برچادر درکه شامیانه وسایبان دخی دیرلر رابع جدول ومسطر خامس کیلان مضافاتندن بر ملك آدیدر سادس ولایت دکن ده برقلعه اسمیدر کذا فی فرهنك جهانکیری ۞ استفه سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة وفا ایله حامل عورت وحیوانه دخی استعمال اولنور کذا فی المجمع ۞ استنبه سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ونون ساکنه وفتح باء موحده ایله غلیظ و بوغون و زشت اولان نسنه حکیم سنایی بیت صحبت عام آتش پنبه است * زشت روی وتباه واستنبه است مجمع الفرس ده مرد دلیر وقوی باز ومعناسنه اما مشهوری غلیظ دیو در ۞ استوه سکون سین مهمله وضم تاء مثناة وواو معروفله یعنی ملول ودلتنك وعاجز شده معناسنه ستوه دخی دیرلر شیخ نظامی بیت که آن خوبان چه استوه آمد ندی * بتا بستان در آن کوه آمد ندی ۞ استیزه سکون سین مهمله وتاء مکسوره ویای ساکنه ایله لج وعناد ومحاورن ایتمك ستیزه دخی دیرلر شیخ عطار بیت هرکه او استیزه با سلطان کند * خانهٔ خود مسر بسر ویران کند ۞ اسروشنه سکون سین وواو وفتح راء مهملتین وشین معجمه ونونله ماوراء النهرده برشهر آدیدر ترکان حالا ئینه دیرلر ۞ اسکنه سکون سین مهمله وفتح کاف ونونله دولکر آلتلرندن برآلتدرکه آنکله اغاج قرارلر ودلرلر عربیله بیرم دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت جور وجفا ودوری کا کمکار میکند * بردل وجان ابتر ز اسکنه کار میکند * مسعود سعد سلمان بیت چو منتنه توشدم درغم تو سرکردان * بسان چوب تو از اسکنه شدم دلریش ۞ اسکیزه سکون سین مهمله ویای تحتانی وکسر کاف وفتح زاء معجمه ایله ایکی معنایه در اول جست وچالاك ثانی تکدزن یعنی چفته آتمق آت وغیریله حضرت مولانا قدس سره بیت چونکه مستغنی شد او طاغی شود * خرچو بار انداخت اسکیزه زند ۞ اشپشه سکون شین معجمهٔ اولی وفتح ثانیه وباء فارسیله بر

برقور بجه‌ نزدر اکثریا زایا منلو چوقه واثواب پشمینه وکورکه‌دو شوب تباه ایدر اکا شپشه دخی
دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت آنکه درانبان ماند وصرفه کرد * اشپشه
وموش حوادث پاك خورد ف اشپختنه ع سکون شین وکسر باء فارسی بعده یای ساکنه
وخاء معجمتین وفتح تاء مثناة ایله بمعنی پاشیدهٔ آب وترشح که شپختنه دخی دیرلر شیخ الاسلام
خواجه عبدالله انصاری بیورر * نثر * درویشی خاکیست بیخته واب بر واشپختنه
نه کف پارا ازو دردی نه پشت پارا از وکردی * وشریف تبریزی درهجو غیاث کهره
بیت عبارت تو بدین ناخوشی که درسراو * وتوش جستم واشپختنه بشد دامن ف اشکره
سکون شین معجمه وفتح کاف وراء مهمله ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی مرغ شکاری میر خسرو
بیت اشکره‌مرادر پی جزر وکلنك * هست چوآویزش قصاب چنك ف اشکنه ع سکون
شین معجمه وفتح کاف ونون ایله اوچ معنایه کلور اول بمعنی چین وشکن یعنی بوکلم میر خسرو
بیت فتنه رخش نرکس بیمارهم * اشکنه زلف بخروارهم * ثانی موسقیده برنوا آدیدر
منوچهری بیت مطربان ساعت بساعت بربنالی زیرو بم * که سروستان زنند امروز
کاهی اشکنه * سروستان دخی برنوا آدیدر ثالث ات صوینه اتمك طوغرمغه دخی دیرلر
عربیده ثرید دیدکلریدر بسحاق اطعمه بیت بریمنت چو بود اشکنه وبورانی *
بریسارت چو بود نان وپنیر ورپچار ف اشکوه ع سکون شین معجمه وضم کاف وواو
معروف واظهار ها ایله وقار وعظمت وحشمت معنا سنه شکوه دخی دیرلر حضرت مولانا
قدس سره بیت صدق موسی برعصا وکوه زد * بلکه بردریای پراشکوه زد ف ازاره ع
سکون نون وفتح رائین مهملتین ایله دیواردن آیریلوب دوکلن کرج وباچق کذا فی مجمع
الفرس ف ایشه ع سکون یای تحتانی وفتح شین معجمه ایله ایکی معنایه‌در اول جاسوس
معنا سنه‌که ممدوده‌ده عایشه وزنی اوزره اولان آیشه کبی در ابو الحسن شهید بیت
درکوی توچو ایشه همیکردمی نکاه * دز دیده تا مکرت ببینم ببام ودر * ثانی بمعنی بیشه
یعنی اورمان وچنکلستان ف ایغله ع سکون یای تحتانی وفتح غین معجمه ایله بیهوده‌کوی
وسبکسار شمس فخری * قطعه ع تا نباشد ایغله مانند خاموش وصبور * ناهله نبود
بنزد هیچکس چون بیهده * باد درحکمش مله هر بیهله کار وسپهر * دشمنش خوار
ونجل دایم بسان ایغله ف ایمه ع سکون یای تحتانی وفتح میم ایله بمعنی اینچنین حکیم خاقانی
بیت ایمه مکوکه آسمان اهل برون نمیدهد * اهل‌که نامد از عدم چیست خطای آسمان
ف ایوره ع سکون یای تحتانی وفتح واو وراء مهمله ایله بمعنی آراسته کذا فی ادات الفضلا
ف اقبال یکهفته ع دولت اندك روزه محمودی ف این سیل‌کاه ع اشارت بدنیا منه
ف این کوه هفتاد راه ع اشارت بافتاب منه ف این ترك سلطان شکوه ع مثله منه *
ف این زال مستحاضه ع اشارت بدنیا ست منه ف این خاك تیره ع اشارت بذات
بشر منه ف این دامکاه ع اشارت بدنیا منه ف این نه صحیفه ع اشارت به نه فلك منه
ف این هفت جزیره ع اشارت بهفت اقلیم منه ف این هفت صحیفه ع اشارت بهفت
فلك منه ف این هفت نقطه ع اشارت ستارهٔ سیار منه ف مع الباء * آبانی ع فتح

باء موحده ایله ایکی معنایه در اول بمعنی شور یا حکیم خاقانی بیت ذات طبخها که دیك سلامت
همی پزد * خوشخوارتر ز فقرا بانی نیا فتم * ثانی شور با طبخ اولنان ظرف دیك وغیره
شرف شفروه بیت در مدح توصدا بانی جوشن دارم * افسوس که معده قلم تنك است
﴿ اجی ﴾ کسر جیمله وزیر وافندی وترکیده تعظیما سلطانم دیدکلری معنایه در بعض
فرهنکلرده آتجه معنا سنه منقولدر ﴿ ادراری ﴾ سکون دال ورای ثانی وفتح اول ایله
وظیفه معینه ودخی بر طبق نسخه دیمکدر ﴿ اسپری ﴾ سکون سین مهمله وکسر باء
فارسی وراء مهمله ایله شرفنا مده بمعنا تمام شدن حکیم انوری بیت آنکه قوم نوح را
از تند باد لاتذر * درودم کرد از زمین آسیب قهرش اسپری * بو بیتدن معدوم اولمق
معنا سی تمام اولمق معناسندن اقرب فهم اولنور ﴿ اسپنوی ﴾ سکون سین مهمله وفتح
باء فارسی وضم نونله نام جاریه نژادکه داماد افراسیاب شاه ایدی غایت جمیله ایدی اول
وقت که نژاد فرار ایلدی بیژن اول جاریه یی قبضه تصرفنه کتوردی ﴿ استای ﴾ سکون
سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله ایستادن لفظندن صیغه امردر رضی الدین نیشابوری بیت
اسب چه طاقت تو دارد زین بر که نه * تخت چه در خود تو باشد چرخ استای ﴿ اسفستی ﴾
سکون سینین مهملتین وفتح فا وتاء مثناة ایله یونجه اق یعنی یونجه اکلش یر ﴿ اسلیمی ﴾
سکون سین مهمله وکسر لام ومیمله خطایی کبی بر نقشدر سلطان سلیم خان شاه اسمعیل
ایله چلدران نام محلده محاربه ایتدکده شاه اسمعیل مغلوبا منهزم اولدقده مولانا امیدی
شاهی تسلیت ایچون بر قصیده غرا نظم ایلدیکه مطلعی بودر بیت قضادر بارکاه کبریایی
فکنده نقش اسلیمی خطایی * اسلیمی سلطان سلیم وخطایی شاهك مخلصی اولمغه کنایتدر
﴿ اشکاری ﴾ سکون شین معجمه وفتح کاف ایله آوجی صیاد معناسنه شمس تبریزی بیت بیا
بر بام ای عارف بکن هر نیمشب زاری * کبوترهای دلها را توئی شاهین اشکاری ﴿ ایتکینی ﴾
سکون یائین وتاء موقوف وکسر کافله بمعنی خداوندی وخانه دلوی یعنی اوصاحبی اولمق
کذا فی مجمع الفرس ﴿ ایرمانسرای ﴾ یعنی مهمانسرای وخانه عاریت حکیم خاقانی بیت
بنکر چه ناخلف پسری کز وجود تو * دار الخلافه پدرت ایرمانسرای ﴿ ایزدی ﴾ جناب
باری تعالی جل ذکره ایچون وریلن نسبه شیخ سعدی بیت بجا آمد آن وعده ایزدی *
نزاد آن پسر خوب وپاك ازبدی ﴿ ایشی ﴾ سکون یای تحتانی وکسر شین معجمه ایله صفت
تعظیم خواتین در بی بی کبی عربیده ستی وترکستانده بیکم وبیکه دیرلر حکیم انوری بیت
بنده ایشی دعا همیکوید * نماز شبت همیجوید * حکیم سوزنی * قطعه تا بنم دردمای
شه شادی فزای * برخون بر بط کند ایشی بیکانه شای * دهخت علی بامی آنکه هست عطا
از خدای * آنکه بروی وببر هست چو خورشید وماه ﴿ ایلخانی ﴾ سکون یای تحتانی
ولام وفتح خاء معجمه وکسر نونله فرمانده عسکر وسپهسالار وطائفه مغول ملوکندن برینك
مخصوص اسمیدر وجنکیز خان واولادو اولادنه نسبت ایله ایلخانی دیرلر اجداد جنکیزدن
برینك آدی اولمق وار در بو نقل وروایت اوزره تاتار خانلرده ایلخانی دیمك صحیح اولمق
اقتضا ایدر زیرا آنلر کند ولرین آل جنکیز ادعا ایدرلر اول تقدیرجه ایلخانی لقبی

لقبی صحیح ودرست اولور ل باب الالف المضمومة مع الالف * استا ع سکون سین
مهمله وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول تفسیر کتاب زند درکه است دخی دیرلر حکیم خاقانی
بیت اکر قیصر سکالد زار زردشت * کنم زنده رسوم زند واستا * حکیم فردوسی * مثنوی *
اکرنیستی اند راستا وزند * فرستاده راز نیهار از کزند * ازین خواب بیدار نان کردمی * همی
زند بروارنان کردمی * شمس فخری بیت کند بیان معالی سته مطاوی او * بدان مثال که الفاظ
زند را استا * ثانی استاد لفظندن ترخیم اولنمشدر ل استخوان ربا ع هما قوشیدر دائما غدا اسی
استخوان اولدوغی مشهوردر شیخ سعدی کلستانده دیمش بیت همای برهمه مرغان
ازان شرف دارد * که استخوان خورد و جانور نیازارد * ربا ضم را ایله ربودن لفظندن
اسم فاعل صیغه سیدر قاپجی معناسنه استخوان رند واستخوان رنك دخی دیرلر ل استقیلا ع
سکون سین وتاء موقوف وکسر قاف ویای ساکنه ایله تورانیلردن افراسیاب لشکرنده
بر پهلوان نامدارك اسمیدر کذا فی المجمع ل اشترپا ع ترکیده ککك اوتی دیدکاری آجیرق
براوتدر نعمة الله سعتره بکزر براوتدر دیمش اما اصحی سعتردر ل اشترکیا ع دوه دکنی که
اشترخار دخی دیرلر دوه یی بغایت سمردر بعض فرهنکده سایحه دیدکلری داروددر
ل اشتروا ع دوه یوکندن اشلنمش جامه وکلیم وغیرهما میرنظمی بیت برش پری
برآمد شنج بند اشت * زاشتروا کلاه وجامه مید اشت ل اشتوا ع سکون شین معجمه وضم تاء ایله
انکشت وانکشوانه ل اکرا ع سکون کاف فارسی وفتح راء مهمله ایله ارشته شورباسی پوربهای
جامی بیت کنج کلید فراق تو بتر خون خوردم * تاچشیده بهم از بوی وصالت اکرا ل البا ع
سکون لام وفتح باء موحده ایله قلیه بونی حکیم سوزنی بیت رویت چو یکی کاسه اکرا شده
زارثنك * ورکاج قضا کشته برنك سنش البا ل الوا ع سکون لام و فتح واو ایله بمعنی
ستاره یعنی کواکب وانجم مسعود سعدی سلمان در صفت عمارت بیت زنقش بدایع چون
بوستان پرازانوار * زنقش جواهر چون آسمان پرازالوا ل امی کویا ع ضم کاف فارسی وواو ایله
حضرت محمد صلی الله وسلم ل اورا ع ضمیر غائبدر آکا وآنی دیمك اولور چغتای لساننده
آنکا دیرلر آکا عبارتنه لفظا ومعنا موافقدر انجق کتابتده نون یازیلور چغتایده کاپا بومقوله
کافلك اوکنه نون یازمق قاعده مقرره لریدر آکار وده انکارو وا کلامغی انکلامق املا ایدرلر
اول نون تعبیرده ظاهر اولمز همان بودیارده استعمال اولندوغی کبیدر ل اوریا ع سکون
واو وکسر راء مهمله وفتح یا ایله حضرت داود علی نبینا وعلیه السلام اصحابندن برمتعین کمسنه
ایدی که انك اسمیدر جالوت جنکنده شهید اولمشدر حضرت داود خاتونی حبالهٔ ازدواجه
کتورمشیدی منقولدرکه حضرت سلیمان علی نبینا وعلیه السلام اندن وجوده کلدی اما
صحتی معلوم دکلدر العلم عند الله تاج مآثر بیت بکریم همی در فراقش چنان * که داود بر تربت
اوریا ل اوستا ع اوستاد لفظندن مخففدر حضرت مولانا قدس سره بیت بینی اندر دل
علوم انبیا * بی کتاب وبی معید واوستا ل اونیا ع سکون واو وکسر نون وفتح یای تحتانیه ایله
بمعنی افشرده عربیده عصاره وعصیر دیرلر استاد لطیفی بیت تراکه کرامند اصل ونیا *
خوش آید از انکور خوش اونیا ل اوبا ع واو معروف ایله بوزن کوپا کاهل وابله وسمه

معناسنه شیخ سعدی بیت بکوش شام وسحر درطاعت حق * مشو اویا بخود باشی پشیمان

اُب

﴿ ایا ﴾ ضم همزه وفتح یا ایله استعمال اولنور اویا معناسنه ﴿ مع الباء * اریب ﴾ کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیه ایله محرف یعنی اکری ریب دخی دینلور ترکیده و رب دیرلر بوندن غلطدر حضرت مولانا قدس سره بیت بکقدم چون زد زبالا تا نشیب * بکقدم چون فیل رفته براریب ﴿ اسرب ﴾ سکون سین وضم راء مهملتین ایله قورشونکه عربیده رصاصه دیرلر برنوع معدندر کمش ایله بر معدنده حاصل اولور و زنده التون ایله جیوه دن ماعدا معدنلردن آغر اولور غایت نرم در جمیع معادندن الیندر والماس که جمیع معادندن سختدر قورشونکه نرم وسستدر اولمعله صونیاره یی قورشونه قویوب الماسی تراش ایدرلر شاعر دیمشدر بیت آنچه در سختی بحدی بوده است الماس بین * اینقدر مسستی زاسرب میتراشد چون پنیر ﴿ اسطرلاب ﴾ معروف نسنه در معناسی ترازوی آفتاب دیمکدر اسطر ضمتین ایله زبان یونانی ده ترازو دیمکدر ولاب زبان رومیده آفتاب دیمکدر ایکی لساندن مرکب لغتدر میر خسرو * مثنوی * بیونانی اسطر ترازو بود * که درسکهٔ عدل سازو بود * وکر معنیم از پرسی زلاب * بودهم بکفتاد روم آفتاب * پس انکو مراد سطرلاب جست * ترازوی خورشید باشد درست * بعض روایتده برحکیمک اسمیدر که انی تصنیف ایلمشدر دیرلر وبعض روایتده لاب حضرت ادریس على نبينا وعليه السلام اوغلینک آدیدر اکا نسبت ایدوب لاب ترازوسی دیمک اولور بویله اولدوغی حالده لاب کونش اسمی اولماسنی منع ایتمز شیخ نظامی بیت نظرش بر فلک تنیده لعاب * ازدم عنکبوت اسطرلاب ﴿ اسلوب ﴾ سکون سین وضم لامله ایکی معنایه در اول برحکیم آدیدر ثانی اطعمه جنسندن برنوع طعام آدیدر وعربیده طرز وروش وقانون وقاعده معناسنه در مذکور ایکی معنایه ترتیب اوزره ابوالمعانی بیت شنیدم چنین کفت اسلوب استاد * خورش را نباشد زاسلوب معتاد ﴿ اشتاب ﴾ سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله شتاب معناسنه که اشتاو دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت چه باید کرد ایشانرا که ایشان * چه برق وباد سخت اشتاب رفتند ﴿ اندوب ﴾ سکون نون وواو وضم دال مهمله ایله برنوع قبر جقدر وجود انسانده ظاهر اولور عربیده قوبا دیرلر افضل الدین کرمانی بیت ترا ده کی بود درپیش محبوب * که دادی درهمه اندام اندوب ﴿ اوب ﴾ بوزن خوب اوباشتن واو باریدن لفظلرندن صیغهٔ امردر یوتمق بلع معناسنه ودخی زاری ایتمک معناسنه مثال معنی اول حکیم اسدی بیت نهنکی توکاندر نکو داشتن * مکانرا نداری جزاو باشتن * مثال معنی ثانی استاد رودکی بیت پس باو بارید ایشانرا همه * نه شبانرا هست زنده نه رمه ﴿ مع التاء * اسپست ﴾ سکون سینین وضم باء فارسیله تازه یونجه که سپست دخی دیرلر ﴿ اسپوست ﴾ سکون سینین وضم باء فارسی وواو معروف ایله آخرکوزآیی معناسنه شاعر دیمشدر بیت شراب کهنه خوش از دست تازه * خصوصا در بهار کهنه اسپوست ﴿ است ﴾ سکون سین مهمله ایله اوج معنایه در اول نسخهٔ میرزا ابراهیمده تفسیر زند که استا ودستا دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت که دین مسیحی ندارد درست * همی کبرکی ورزد و زند واست * وله بیت شهنشاه ایران

اُت

ایران سروتن بشست * بعید خر امید بازند واست * ثانی فرهنك جهانكیریده معنی افكندن
واند اختن كه ناسنی دخی دیرلر ضم سین ایله مشرف مشفر وه بیت . برنطع ز میان طرح شهی
چون تو باحنی * لعبیست ز توكش فلك سرزده ننهاد * ثالث معیا ر جمالیده شمس فخری
سرین معناسنه یعنی اویلق باشی * قطعه * چرخ در مهر شیخ ابو اسحق * چون میان ابست
جا پك وجست * ازپی افتخار حشمت خویش * شیر راداغ شه نهد براست اسطقسات
سكون سین وقاف وضم طاء مهملتین ایله شرفنامه ده عناصر اربعه یه دیرلركه هر برینه اسطقس
دینلور عنصر معناسنه والفسرسطقسات دخی دیرلر اكسوت سكون كاف فارسی
وضم سین مهمله ایله اكلیج معناسنه اكشوت سكون كاف وضم شین معجمه ایله ده
اول معنایه در حكیم شیرازی بیت ایرسا ازشش درم تاده درم * چل درم افشرج واكشوت هم
اوت لفظ مركبدر او ایله تاء خطابدن كه اول سنكدر واول سنسن دیمك اولور
ابوالمعانی بیت كفت جانان كه سك كوی من آمد بدرم * شاد باش ایدل نالان كه سخن
اوت بود مع الثاء ام الخبایث یعنی شراب كذا فی شرفنامه خواجه حافظ شعرنده
ایراد ایلمش بیت آن تلخ وش كه صوفی ام الخبائث خواند * احلی لنا واشهی من قبلة العذارا

عذارا جمع عذار در بكاق معناسنه مع الجیم * اج بمعنی كرو یعنی رهن كه برنسنه یه قول

وشرط ایدوب بحثله برنسنه رهن ایدرلر تركیده اماله ایله استعمال اولنور اجماج
سكون جیمله فرهنك جهانكیریده بمعنی بهشت كه تركیده اوجماق دیرلر غالبا اجماج لفظندن
غلطدر اركنج سكون راء مهمله ونون وفتح كاف ایله خراسان سرحدنده برشهر آدیدر
یوسف فضلونك بیت بروم ومصر وباركنج اضطراب افتد * همه بجد عراق وبسرحد
كركان اسفنج سكون سین مهمله ونون وضم فایله سونكركه سفنج دخی دینلور عربیله
مشتركدر ابوالمعانی بیت پاره لخت جكر باسیل اشكم رفته است * درلب دریا فتاده
جابجا اسفنج نیست انترج سكون نون وراء مهمله وضم تاء مثناة ایله اترج معناسنه كه
ترنج انواعندن برنوعدر آندوج سكون نون وضم دال مهمله وواو مجهول ایله برنوع
قبر جقدر وجود انسانده ظاهر اولور جلدی سیاه ودرشت ایدر ایكی نوعدر بری سیاهدر
ماده سی سوداد ربری ده بیاضدر ماده سی بلغمدر عربیده قوبادیرلر انفوج سكون
نون وضم فایله پورسق دیدكلری جانوردر مشهوری بودركه دوكدكجه سمرور ابوالمعانی
بیت چنان خوردست چوب اندرسر كوی * شده فربه رقیب سك چوانفوج اوركانج
سكون واو وراء مهمله ونون وفتح كافین ایله خوارزم مملكتنك اسمیدر بعض نسخه ده نفس
شهرك اسمیدر اونج سكون واو ونون وكسر لامله اوزرنده اوزمی اولوب وقتی
یكمش اوزم چبوغی عربیده عشوش دیرلر كذا فی مجمع الفرس اولج سكون واو
وكسر لامله اونج مرقوم معناسنه در اوماج سكون واو وفتح میمله آماج یعنی نشانه
تیر عربیده هدف دیرلر اونج فتح واو وسكون نونله بمعنی الفت ومؤانست كذا فی فرهنك

جهانكیری مع الخاء * اخ بركلمه دركه نهایت حظ محلنده صادر اولور ابوالمعانی بیت
صدای زفتن اغیار چون شده شایع * ز حظ مردم عالم باوج رسید اخ اخ اخنوخ

سكون خاء معجمه وضم نون و واو مجهول ايله نام ادريس نبی علی نبینا وعليه السلام حكيم
سنايی بيت بجانا مش اخنوخ خوانی همی * وكرنامش ادريس دانی همی اُستاخ
سكون سين مهمله وفتح تاء مثناة ايله بمعنی كستاخ استاد لطيفی بيت رفتم استاخ بردرش
تا كاه * كرد برمن چوسك هجوم رقيب * حكيم سوزنی بيت بدين زبان مكش استاخی
مرا و بدان * مراسخای توكرد ست پيش ازين استاخ * سيف اسفرنكی بيت تير از كشاد
چشم تو استاخ ميرود * شايد كه درحريم دل خصم محرمست اُسكوخ سكون سين مهمله
وضم كاف فارسيله خريدن صاتون المق و دخی نجك اوشمك معناسنه در كذا فی الصحاح
اُوستاخ سكون واو وسين مهمله ايله بمعنی استاخ مرقوم حضرت مولانا قدس سره
بيت روی صحرا هست هموار و فراخ * هر قدم دام يست كم ران اوستاخ مع الدال المهمله

اُد

اَجند فتح جيم وسكون نونله ايله بوزن بخند بمعنی مطيع ومنقاد مير نظمی بيت بود
اينجا عابد عالم پسند * امر حق را بادل وجان بود اجند اَرد سكون راء مهمله ايله
بمعنی شبيه و مانند كذا فی فرهنك جهانكيری اَرمزد سكون راء مهمله وزاء معجمه وضم
ميمله درت معنايه كلور اول برفرشته نك نامی در كه مصالح روز ارمزد بالجمله اوله اكا متعلقدر
ثانی هرماه شمسی نك اول كونی اسميدر حكيم فردوسی بيت يكی كودك آمدش ارمزد روز
به نيك اختر و فال كيتی فروز * مسعود سعد سلمان بيت امروز ارمزدست ايا يار غمكسار و
برخيز و نازكم كن وآن جام می بيار * ثالث نام ستاره برجيس كه عربيده مشتری ديرلر
حكيم سنايی بيت قوس و حوتست وطاير وارمزد * جدی ودلو از زحل بجويد مزد
استاد لطيفی بيت هرانكه زاده زدی دز دباشد * اكرچه دايه اش ارمزد باشد * رابع نام
پسر زاده اسفنديار در ارمزد واورمزد دخی ديرلر اُستاد معروف معلم وفننده ماهر
كمسنه يه ديرلر حكيم انوری بيت تمتعی كه من از خلق درجهان داوم * همان جفای پدر بود
سيلی استاد * كسر الفله عربيده سيد و مولی يعنی صاحب عبد و مماليك وجواری ديمكدر
عجم بو مقوله لره تصرف ايدوب كند و لسانلرنده استعمال ايدرلر بعض كلمه يی افعاله
نقل ايدوب مصدری اسم وكسر الفی ضمه يه وفتحه يی كسره يه علی هذا القياس تبديل
ايدرلر استعمالی دلالت ايدر اُستخوان بند عضو اشكسته يی باغلاقلری بند كه عربيده
مجبره ديرلر و باغايجی معناسنه ده كلور ابو المعانی بيت سنك جورت كرده است دل را
شكست * تار زلفت استخوان بندم بكن اُستخوان رند فتح راء مهمله وسكون نونله
هما قوشی معناسنه در بعض فرهنكده قرتال ديدكاری سياه قوشدر شيخ عطار بيت
فغان از حرص مشتی استخوان رند * همه سك سيرتان وموش پيوند اُشنود سكون
شين معجمه وضم نون و واو معروفله بمعنی بشنيد يعنی ايشت ديمكدر امردر شيخ فخر الدين
عراقی * قطعه * پروانه چو ذوق سوختن يافت * نبود بشعاع شمع خشنود * اين حال اكر
عجب نمايد * بشنو زمن از نوايی اشنود اُميد عربيده كی توقع معناسنه در كاهی ميمی مشدد
ايدرلر مولانا جامی بيت الهی غنچه اميد بكشای * كلی از روضه جاويد بنمای اُورمزد
ارمزد مرقوم كبی درت معنايه كلور اول برفرشته اسميدر كه روز اورمزد ده واقع اولانه

اولان تدبیر امور و مصالحه آکا متعلقدر ثانی هر ماه شمسی نك ابتدا کونی آدیدر بو کونده
سفر ایتمك وجامهٔ جدید بچوب وکیمك واچی ومکتوب کوندرمك مناسبدر حکیم فردوسی
بیت شب اورمزد آمد وماه دی * زکفتن برآسای وبردادمی * مختاری بیت
دوحاجبند جهانرا بسوی صدر جهان * ازاورمزددی وغرهٔ مه رمضان * ثالث ستارهٔ
مشتری که برجیس دخی دیرلر رابع پسر اسفندیار نامیدر بو ایکی معنایه حکیم فردوسی
بیت سروکاه دیهیم شاه اورمزد * درخشان بدی چون بماه اورمزد ﴿ اورند ﴾ سکون
واو ونون وفتح راء مهمله ایله بمعنی زیب وزیبایی وفر وبهایی کذا فی الصحاح ﴿ اوژنید ﴾ بسکون
واو وفتح زاء فارسی وکسر نون ایله مجمع الفرسده بمعنی افکنده وافکنید که اوکند واوکنیده
دخی دیرلر ﴿ اوکنید ﴾ سکون واو وفتح کاف وکسر نونله بمعنی افکند حضرت مولانا قدس
سره بیت حاجت آوردش بغفلت سوی من * اوکنیدش موکشان درکوی من ﴿ اولاد ﴾
سکون واو ایله بوزن فولاد مازندران دیولرندن بر دیو آدیدر حکیم فردوسی بیت کرفت
اوکرکاه دیو سپید * چوار ژنك وعندی واولادو بید ﴿ مع الراء المهمله * استخوان خوار ﴾
لوری قوشی که دائما استخوان بولدقده بوغازینه اوچوب بعده یودار بوغازندن ایری
اولورسه یوتمایوب اتار تنکم شاعر دیمشدر * مثنوی * استخوان خوار را ندیدی استخوان
فکر هضمش دارد اول بعد ازان * میخورد آسان رود تا از کلو * کر شود دشوار اندازد فرو
﴿ استوار ﴾ سکون سین مهمله وضم تاء مثناة وفتح واو ایله بش معنایه کلور اول محکم
ومتین معناسنه مسعود سعد سلمان بیت پایدار واستوارست از تو دین و مملکت * پایدار
و پایدار واستوار واستوار * ثانی معتمد وامین معناسنه حکیم سنایی * قطعه * حق همیکوید که
ده تا ده مکافات دهم * آن بحق ندهی وبس آسان بباشی در شیار * این نه شرط
مؤمنی باشد که در ایمان تو * حق همی خاین نماید خار و سرکین استوار * ثالث بمعنی
باور اینانمق معناسنه استوار داشتن دیرلر باور داشتن دیمك اولور شیخ سعدی * قطعه
ای که میکویی خرد به یار دان * من نکویم کر تو داری استوار * آدمی را عقل باید در بدن
ورنه جان در کالبد دارد حمار * رابع تمام شدن خامس برابر آمدن یعنی برابر اولمق کذا
فی فرهنك جهانکیری ﴿ استور ﴾ سکون سین مهمله وضم تاء مثناة و واو معروفله
دواب ومواشی که ستور دخی دیرلر چارپا حیوانا تدر ﴿ اسغر ﴾ سکون سین مهمله وضم
غین معجمه ایله فرهنك جهانکیریده برجانوردر الاجه دکنلری اولور هر نه قدر دوکسه لر فربه اولور
ودخی کرپیدرکه اوقلری اوزون بیاضلی وسیاهلی اولور بعضیسنك بر اندازه قدر اوقلری واردر
سالکنوب آتدقده کوشلك یا یك اوقی قدر یره وارر آکا اشغر وسغر وسغرنه وسکر وسکرنه
وسخول واسقور دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت هست حیوانی که نامش اسغرست
اوبزخم چوب زفت وکترست ﴿ اسقور ﴾ سکون سین مهمله وضم قاف له ماء مستعمل که
غسل و وضوده الدن و یوزدن وسائر عضودن دوکیلور ودخی بمعنی اسغر مرقوم ﴿ اسکدار ﴾
سکون سین مهمله وضم کاف له منول اولاقه دیرلر که دیار عجمده زمان سابقده بربرینه قریب
منزللر وضع اولنمشدر وهر منزلده بر ایکیشر آت ایله آدم حاضر آتی اکرلنمش طوردی

بو ولايته حكم شاهى كوندرلدكده اولاغلك برينه وير ورلر اولدخى طولوديزكين كيدوب منزله
قريب اولدقده بر آدم دخى آت اوزرنده منتظر طورر كلان آدمك الندن حكمى آلوب
سكردوب برينه دخى ويرور بو اسلوب اوزره مكان بعيده زمان قليلده حكم شاهى يى واصل
ايدرلر بو معنايه تلميح ايدوب عنصرى ديمشدر بيت توكويى كر اخبار ايشان همى * فرستد
بدو آفتاب اسكدار * كذا فى مجمع الفرس و فرهنك جهانكيريده بو نوع قاصده چپر ايلچى
و بام دخى ديرلر زبان هنديده داكچوكى ديرلر استاد منوچهرى * نظم * اين چشن فرخ
شده را چون طلايكان * از پيش خويشتن بفرستاد كردكار * كفتا برو بنزد زمستان
بتاختن * صحرا همى نورد و بيابان همى كذار * چون اندرو رسى بشب تيره و سياه *
زين آتش بلند برافروز روز وار * وز عزم جنبش و نيت من كه كرده ام * نزد شهنشه
ملكان بر با سكدار * از من خدايكان همه شرق و غرب را * در ساعت اين خبر بكذارى خبر
كذار * شمس فخرى معيار جماليده * نثر * اسكدار قاصديست كه بتعجيل بجاى رود
ودر هر منزلى از براى او اسبى بسته باشد و اورا تركانان بام كويند بيت از براى اشتهار صيت
او * خسرو اجرام باشد اسكدار * خسرو اجرام يعنى آفتاب وكتاب السامى
فى الاسامىده * اسكدار خريطة الفتح يضع فيها الكتب * يعنى اسكدار قاصدك كوتورديكى
مكتوبلرى قودوغى كيسه در اسكدار سكون سين مهمله وضم كاف وفتح ذال معجمه
ايله مكتوب وحكم شاهى وقاصد واولاق معناسنه اولاق آت ايله سكردوب كيدن
وقاصد يياق كيده نه ديرلر و بعض فرهنكلرده اسكدار صو كچدى ولب دريادە اولان
اسكله و بيوك صولر كنارنده اولان محل شهر استانبول مقابلنده اولان شهره دينلدوكى
بو معنايه در اشتر سكون شين معجمه وضم تاء مثناة ايله دوه نك مخصوص اسميدر شتر
دخى ديرلر عربيده آدى چوقدر ازجمله بعير وناقه وجمل ومطيه دخى ديرلر شيخ سعدى
بيت نه با شترى سوارم نه چو استر زير بارم * نه خداوند رعيت نه غلام شهريارم *
اشترغار بر دكندركه دوه آنى بغايت سور دوه ديكنيدر تركيده دوه دكنى ديرلر شترخار
وخار اشتر و خار شتر دخى ديرلر اشغار و اشغر كلاهما بسكون الشين وضم غين المعجمتين
يورسق ديدكلرى جانوردر اكثر طپراق ايچنده تعيش ايدر بيت ز بيم صيد قهرش خصم
بد دل * شود در زير خاكش را چو اشغار اصطور و اصطر كلاهما بسكون الصاد وضم
طاء المهملتين ايكى معنايه در اول ترازو ثانى بوغه دكنى افور ضم فا و واو معروفله ايكى
معنايه در اول بمعنى كوف يعنى اوكى قوشى ثانى بمعنى آروغ اوار فتح واو ايله ايكى
معنايه در اول بمعنى كرا ثانى مجمع الفرسده دفتر حساب كه آمار و آماره و آوار و آواره
دخى ديرلر ابو المعانى بيت كشته عشق توام اينست فخر عاشقان * در اوارم ميكنند عنوان
دفتر كاتبان اوبار سكون واو وفتح باء موحده ايله ناله وزارى ايتمك معناسنه اوباريدن
واوباشتن لفظلرندن صيغه امر اولور وكاهى اسم فاعل و اسم مفعول اولور صاحب وقعه
وماجرا چكمش معناسنه ابو المعانى بيت رفت عمرم يكنفس راحت بمن را روند اد * با غم
عشق ترا اوبار كردم روز و شب اوذر سكون واو وفتح ذال معجمه ايله بر طرف و بر جانب

وبرجانب معنا سنه وله بيت درسر كويت فغانوا پيشه كردم صبح وشام * كشته اودر
عافيت ازدرد هجرانت مدام اور بوزن شور ايكى معنايه در اول بمعنى مشت يعنى
يومرق كه بركسنه نك باشنه وديشنه اورلركا اورزد دخى ديرلر كذا فى مجمع الفرس ثانى
فرهنك جهانكيريده ايچى آسان چيقميان جوز وبادام وامثالى نسنه لركه بيوز دخى
ديرلر اهنوبر سكون ها وضم نون وفتح باء موحده ايله اوزم چبوغى معنا سنه در
مع الزاء المعجمه * اشترباز دوه يوكندن طوقنمش جامه وغيره اشترغاز
فتح غين معجمه ايله انكدان اغاجنك كوكيدر وصمغيدر اولور عربيده زنجبيل العجم وشوكة
الجمال دخى ديرلر ولايت مرو بيابانده اكثر اولور اعلاسى روميدر ظهير فاريابى بيت
زحاسدان شتردل مدار مردى چشم * كه نيشكر به نرويد ز بيخ اشترغاز * وكوكنى قيناد وب
كاغد وبزه آهار ايدرلر حكيم سنايى بيت بسكه داد ند مر ترا اين قوم * بدل كاوروغن اشترغاز
اورمز اور مزد مرقومك درت معنا سيله ده مترادفدر اول بمعنى ستاره برجيس
حكيم فردوسى بيت كمين بنده تو بود اورمز * كه تو چون شبانى ومردم بز اوز
زبان خوارزمده ايش دوزيجى ومصلح معنا سنه تركيده دخى الى اوز ديرلر وفلان فلان
ايله اوزلاشدى يعنى مصالحه ايلدى مع السين المهمله * ارس سكون راء مهمله
ايله بوزن فرس براغاجدر عربيده ابهل ديرلر استاد لطيفى بيت توبى شهسوار جوانان
فرس * خد وقد تو ماه ورسته برارس * منوجهرى بيت نريزد ازد رخت ارس كافور
نخيزد ازميان لادلادن * ابن يمين بيت ازبراى قوت دل كر نخورى مى بايدم * صندل
ومندل نيايم غير چوب ارس وتاغ اس سكون سين مهمله ايله سله معنا سنه دريعنى
طبانجه ميرنظمى بيت كزينه بود كويا برسرهم * هراس كه ميزند بر روى دل غم اسبس
سكون سين مهمله وضم باء فارسيله كهله كه تركيده بت عربيده قمله ديرلر فتح قافله
اسطوخودس براوتدر چيچكنى بعض ادويه يه جزو ايدرلر دماغه خيلى نفعى واردر وكاهى
شكر ايله خمير ايدرلر تركيده قره باش وبعض يرده قره بوركاو ديرلر علل دماغيه يه دخل عظيم
ونفعى عميم دراطباقتنده ممد روح ومقبول دوا اولمغله ممد الارواح وممسك الارواح وموقف الارواح
اقليدس سكون قاف وياى تحتانى وكسر لام ودال ايله وكسر همزه وضم دال
ايله ده جائزدر علوم رياضيه دن بركتاب اسميدر وعلم هندسه يه ده ديدكلرى مرويدر
وصاحب كتاب يعنى علم حكمتده اقليدس نام كتابك مؤلفى اسمى اولمق دخى مرويدر علوم
رياضيه دن برعلمك نامى اولدوغى خواجه حافظك بو بيتندن فهم اولنور بيت دراقليدس
وطب ونحو ونجوم * چنان شد كه داستان درعلوم * ومؤلف كتاب نامى اولدوغنه مولانا
جامى بيت زتشكيك مجسطى سخت آسان * زتحريروى اقليدس هراسان * حاشيه
تجريدده اقليدس بضم الهمزه مصنف هذا الكتاب وبالكسر اسم الكتاب ترقيم اولندوغى
وسيله نظردر اندلس سكون نون وضم دال ولامله مغرب زميننده برشهر عظيمدر
بو لغت مجمع الفرس صاحبى سرورى كاشى يه تبعا تحرير اولندى قدوة الكاملين واسوه
الواصلين وعمدة العارفين شيخ محى الدين عربى قدس سره العزيز حضرتلرينك مولد

ومنشاسی اول شهردر مرور ایاملہ حالیا فرنك تصرفنده در ولایتنه اسپانیه دیمك ایله
مشهوردر اوس سکون واو ایله بوزن طوس بمعنی ربودن صیغهٔ امردر اولوس
سکون واوین وضم لاملہ خلق معناسنه چغتای لسانیدر اویس فتح واو وسکون یای
تحتانیله کبار اولیادن اویس قرنی قدس سره العزیز حضرتلرینك اسم شریفیدر ودخی
سلمان ساوجینك ممدوحی اولان سلطان اویس نامیدر مشرفنا مده کرك یعنی قورد
آدیدر مع الشین المعجمه * اباش فتح باء موحده ایله اجناس آدملر مجمعی یعنی هر
جنسدن بر یره جمع اولان آدملره دیرلر شیخ سعدی * قطعه * اکر تو بر دل مسکین من
نبخشایی * چه لازمست که جور وجفا کنی چندین * بصید ر صاحب دیوان ایلخان نالم *
که در اباشه او جور نیست بر مسکین اسروش سکون سین وضم راء مهملتین ایله
فرهنك جهانکیریده سروش یعنی فرشته مسطوردر استرش سکون سین مهمله وضم
تاء مثناة وکسر راء مهمله ایله فرهنك جهانکیریده چفت سوردکاری دمورکه آهن جفت
دخی دیرلر اغلمش ضم غین معجمه وسکون لام وکسر میمله پادشاهان سلفدن برینك
آدیدر نتکم شاعر دیمشدر بیت سزاوار سریر ولایق تخت * اوغلمش شهریاران جوان
بخت * شیخ سعدی کلستانده باب اولده برحکایه ده سرهنك زادهٔ بر در سرای اغلمش دیدوکی
مذکوردر الش ضم لاملہ بمعنی نصیب وحصه ترکستانده استعمال اولنور لغتدر
حکیم شیرازی بیت معدهٔ سردارد آروغ ترش * میکوارد سروها جوید الش الغاش
سکون لام وفتح غین معجمه ایله ایکی یوزلو کمسنه و بوغادکنی دخی دیرلر مثال معنیٔ اول میر نظمی
بیت مشبو الغاش کر بودی مسلمان * که یکدل باش و یکرو شو بیاران اوش
بوزن دوش ماوراء النهر ایله ترکستان میاننده واقع بر شهرك اسمیدر شاعر دیمشدر
بیت معلوم من نشد که کجا رفت پیر اوش * با او چه کرد کردش ایام دی ودوش مع الغین
المعجمه * ارغ سکون راء مهمله ایله بوزن مرغ چورك جوز وفندق وهرنه که آنلرك
امثالی اوله عربیده خنز دیرلر فتح خاء معجمه وکسر نونله کذا فی مجمع الفرس اروغ
ضم راء مهمله و واو معروفله ایکی معنایه در اول کون دیدکاری صغرد ریسیدر ثانی اوکی
قوشی میر نظمی بیت شود خانهٔ ظالمان بی فروغ * که در بام اولانه کیردا روغ اشترمرغ
سکون شین معجمه ایله دوه قوشی عربیده نعامه دیرلر الفسز شترمرغ دخی دیرلر نوعا
دوه یه مشابهتی اولدوغیچون تسمیه اولنمشدر اشتروغ سکون شین معجمه وضم تاء
مثناة وراء مهمله ایله دوه دکنی که اشتو خار دخی دیرلر الاغ اسب وتوشهٔ مهیا
اولاق واسب خرد ومیانکی نیز کویند کذا فی المحمودی اوتاغ خرکاه یعنی معظم چرکه
وچادر لفظ ترکیدر ایضامنه اورداغ سکون واو وراء مهمله ایله اوتاغ معناسنه در
میر نظمی بیت چو زرین طناب خیمه سبز و سپید * که اورداغ او سر بکردون کشید
اوردغ سکون واو وراء وضم دال مهملتین ایله ژاله معناسنه شاعر بیت
عرق بر شد روی از تاب مل * فتاد دست کویا که اوردغ بکل مع الفاء * اسقف
سکون سین مهمله وضم قاف ایله قاضیٔ ترسایان و عالمان ترسا حکیم خاقانی بیت

بیت مرا اسقف محققتر شنا سند * ز یعقوب و نسطور و زملکا ؟ مع القاف * ارتاق ع سکون راء مهمله وفتح تاء مثناة ایله زبان خوارزمیانده بازرکان دیمکدر میر نظمی بیت بکالای غم جانان ارتاق * بدل با جان و دل کرد ست عشاق ؟ الباق ع سکون لام و باء موحده ایله بمعنی قبا یعنی قفتان کذا فی المحمودی ؟ الاق ع اولاغ مرقوم معناسنه در کذا فی المحمودی ؟ مع الکاف * اشترك ع سکون شین معجمه و ضم تاء مثناة وفتح راء مهمله ایله موج دریا معناسنه در مولانا هاتفی بیت روان شد سپاه پر آشوب سیل * دوان اشترك اشتران خیل خیل ؟ اشتك ع سکون شین معجمه و ضم تاء مثناة ایله اطفاله صاردقلری جامه معناسنه کذا فی مجمع الفرس ابو المعانی بیت سینه اشتك کرده بودم طفل فکر وصل را * خوش نمی پیچید اورا چاك چاك فرقتش ؟ اوچك ع سکون واو وفتح جیم فارسیله طام اوستی معناسنه خوارزم لغتی در ؟ اوزبك ع سکون واو وزاء معجمه وفتح باء موحده ایله تاتاردن بر طائفه در بعض روایتده ترك دیدکلری قومدر میر علیشیر بیت اکر حسن اولسا قتل زارنی درویش و نی سلطان * وکر عشق اولسا کامل بارنی هندو و نی اوزبك ؟ اوك ع سکون واو ایله فره مضافاتندن فره ایله سیستان اراسنده واقع بر قلعه اسمیدر ؟ مع الکاف الفارسی * استخوان زنك ع فرهنك لسان الشعراده استخوان رند مرقوم که هما قوشی در ؟ استخوان بزرك ع ای اصل بزرك کذا فی المحمودی ؟ استرنك ع سکون سین مهمله ونون وفتح تا وراء مهمله ایله عقیم عورت و حیوانات دن طوغرمینه دیرلر و قواق اغاجنه ده دینلدوکی مرویدر ؟ اشترکا و پلنك ع ذرافه که دولم زرنپا دیرلر بوینی دوه یه و ایاقلری صغره وارقه سی قپلانه مشابه اولدوغندن اوچ اسمله مسمادر ؟ اورنك ع سکون واو و نون وفتح راء مهمله ایله تخت معناسنه در مشهوری همزه الف مفتوحه ایله در ؟ اوشهنك ع سکون واو وشین معجمه و نون وفتح ها ایله بر پادشاه آدیدر که هوشنك دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ؟ انجلك و انجك ع کلاهما بضم الجیم بر لطیف میوه در کذا فی المحمودی ؟ مع اللام * ابهل ع سکون باء موحده وضم ها ایله آردج اغاجنك قزلجه یمشی که دودك دخی دیرلر اسپاداطینی بیت بکوهستان نمك ونالك وابهل * به اندر باغ ناکس ازبه و کل * اصلنده فتحه ایله ایدی غلط عوام ایله ضم ایله استعمالی مشهور اولمشدر ؟ اختاسهیل ع ایکی کوکبدر برج سرطانه قریب برینه شعری عبور وشعری دیرلر و برینه شعری یمانی و ایکیسنه شعریان دیرلر کذا فی المحمودی ؟ اشتر دل ع دوه کینلی دیمك معناسنه استعمال اولنور مراد کینه لو دیمکدر خسروانی بیت خصم اشتر دل تو کر خر نیست * از چه رو افسرش شدست فسار * اما تر کیده دوه یورکلی دیمك قورقق معناسی قصد اولنور ؟ آل ع بوزن مل فرهنك جهانکیریده بمعنی با او یعنی انکله دیمك معناسنه مرویدر ؟ اوزول ع سکون واوین وضم زاء فارسیله بوزن ثولول لسان الشعراده تصحیح اولنمشدر شتاب یعنی عجله معناسنه در و لغت محمودیده هر عجله ایله و جوده کتورمك معناسنه در اما مشکلاتده فتح الفله روایت اولنمشدر ؟ مع المیم * استام ع سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول بمعنی ساختة

زين يعني اكر آلاتي كه ستام دخي ديرلر حكيم ناصر خسرو بيت كوزن وكوركه استام را نميخواهند
زقيد وبند وغل وبار پشت رستستند * وله بيت ايدون شب وروز مي پرستم * استاده
ز بهراسب واستام * ثاني معتمد معناسنه كه اوستام دخي ديرلر اسطرلاب چارم يعني
آفتاب كذا في المحمودي اشتلم سكون شين معجمه وضم تاء مثناة ايله غوغا وشورش
معناسنه مير خسرو بيت چو باشي بدنبال لشكركشان * مباش اشتلم جو با سركشان
بو معناده نوعي خوشاني بيت چنان باسجاده ام سر اشتلم كرد * كه افسر در ميان سجده
كرد الام بمعني جاي موضع ومكان معناسنه خوارزم لغتيدر الم الم لفظ مكرره
فوج فوج وكروه كروه وزود زود معناسنه مجمع الفرسده مسطوردر الغ بيرم يعني
عيد فطر كذا في المحمودي ام الطعام كندم وجايكاه طعام در شكم يعني معده كذا في
المحمودي ابي صادق الكلام حضرت سيد الانام عليه افضل الصلوة والسلام ايضا منه
ام ملدم يعني حما تب معناسنه منه اوستام استام مرقوم كبي درت معنايه كلور
اول ساخته زين يعني ايردونماسي كه استام وستام دخي ديرلر شاه ناصر خسرو بيت چون
براهختي زمن شرم اي پسر * يافتي دينار واسب اوستام * ثاني آستانه در يعني قپواشيكي
وله بيت اندر جهان تهي تر ازان نيست خانهٔ * كز دام كرد مرد در وفرش واوستام *
شمس فخري معيارده اوستام معتمد عليه را كويند ديوب بو بيتي نظم ايلمش بيت هر كجا
دزد بود راهزني * از نهيب وي اوستام برد * ثالث معتمد معناسنه ابو شكور بيت به افزاي
خوانند اورا بنام * هم از نام كرداد وهم اوستام * رابع فرهنك جهانكيريده لجام فرس
معناسنه مرويدر مع النون * ابان فتح باء موحده ايله بمعني كوه طاغ معناسنه ابو المعاني
بيت دود آهم كه رود فرق سرم را كويند * كو بيا ابر سيه بر سر ابان كشته اران فتح
راء مشدده ايله بو زن بران تختهٔ تابوت مير نظمي بيت شود يكسان در آخر شاه ودرويش
كه باران آبي از پس وپيش اربون سكون راء مهمله وضم باء موحده ايله امرود
معناسنه ارمون دخي ديرلر آرمان سكون راء مهمله وفتح ميم ايله الم ومحنت ورنج ومشقت
معناسنه مير نظمي بيت ز عشقت تلخ وشيرين را چشيدم * درين سودا بسي ارمان
كشيدم ازدودن سكون زاء معجمه وواو وضم دال اول وفتح ثاني ايله بمعني زدودن يعني
پاسدن آچق استخوان درت معنايه كلور اول معروف كموككه عربيده عظم ديرلر
ثاني اساس بنا ومتن كتاب معناسنه مولانا آصفي بيت استخوان من كه ان سنك جنون
صد جا شكست * استخوان قصهٔ فرهاد ومجنون كرده اند * ثالث حيوانات ده اصل
معناسنه درلواحد من الشعرا بيت هميشه خصم تو در سايهٔ هماي بود * ز بسكه بر سرش
از بهر استخوان كردد * رابع ميوه چكردكي نبا تاتك جميعنده استعمال اولنور شيخ سعدي
بيت چو خرما بشيريني اندوده پوست * چو بازش كني استخواني درست استردن
سكون سين وراء مهملتين وضم تاء مثناة وفتح دال مهمله ايله بمعني ستردن قازيمق هرنه
اولورسه حضرت مولانا قدس سره بيت از جا نبرد چيزي آنرا كه تو جا داري * غم نستران
دل كور از غم استردن استرون سكون سين وراء مهملتين وضم تاء وفتح واو ايله طوغرمز

اُن

طوغرمز عورت وحیوان خسروی بیت کشته از زادن مخالف تو * مادر روزگار استرون
شمس فخری بیت بدان سبب که فحول کرام عنین اند * شدست مادر ایام نیز استرون
استن سکون سین وضم تاء مثناة ایله بمعنی ستون که دیرکدر حضرت مولانا قدس
سره * مثنوی * استن حنانه از هجر رسول * ناله میزد همچو ارباب عقول * معجز موسی
واحمد را نگر * چون عصا شد مار واستن باخبر استوان سکون سین مهمله وضم
تاء مثناة ایله بمعنی استوار محکم ومتین معناسنه ز رآتشت بهرام بیت بذیر فتیم وبو
دین استوانیم * بجز پیغامبر با کس نخوانیم استون سکون سین مهمله وضم تاء مثناة
ایله بمعنی ستون یعنی دیرك اشتربان دوه جی شتربان دخی دیرلر بونده کی بان باغبان
وکشتیبان وجهانبان بانلوی کبیدر اشتلم کردن چکشمك وغوغا ایتمك معناسنه در
اشخوان سکون شین وضم خاء معجمتین ایله شکوفهٔ درخت یعنی اغاجك اولان
چیچك میوه لو ومیوه سز اولسون میر نظمی بیت در آید بجلوه چو سرو روان * نثارش
کند در چمن اشخوان اشنان سکون شین معجمه وفتح نون ایله براوتدر آنکله اثواب یورلر
صابون کبی کوپوکلنور وکاهی اختصار ایدوب اشنه دیرلر اثیر الدین اخسیکتی بیت اشنانش
برنکرده سر از بادیان خاك * کز شعلهٔ سموم شدی درزمان شخار * اشلم دخی دیرلر
برقاج نوع اولور اعلاسی سبز ناك اولاندر بارقی دیرلر بارق کوفه قربنده بر موضع اسمیدر
مفتح سده ومنتی درنیم درمی عسرا لبوله کشاد ویرر ویرد رمی نفتیح حیض ایدر ویش
درمی جنین مرده ویا زنده یی طرح ایتدیرر واون درمی سم قاتلدر افتادن ایکی معنایه در
اول دوشمك سقوط معناسنه ثانی واقع اولمق وقوع معناسنه چغتای لسانینه توتوشکاچ
دیرلر افتان وخیزان ظاهر معناسی دوشه قالقه دیمکدر مجنون سیاد وشوپ
قالقمق ومعناسی ایدرك برمرتبه یه ایرمکه دیرلر میر نظمی بیت بکرد درش صبح وشام
آفتاب * چو افتان وخیزان بکردد شتاب افتیدن بمعنی افتادن اوباریدن
سکون واو وفتح باء موحده وکسر راء مهمله ایله ناله وزاری ایتمك وفتح همزه ایله بمعنی افکندن
اوباشتن سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله بمعنی اوباریدن اوتانیدن سکون واو
وفتح تاء مثناة ایله امزغمق واوغمق معناسنه در اورامن سکون واو وفتح راء مهمله ومیمله
بر نوع کوینه لکدر که فارسیانه مخصوص صدر شعری زبان پهلوی در ودیرلر که بولحن اورامن نام
بر شخصك اختراعیدر بندار رازی بیت لحن اورامن وبیت پهلوی * زخمهٔ رود وسماع خسروی
ودخی شهر کوشکان مضافاتندن بر قریه اسمیدر اوزن بر طانفه در تنبوره چالوب
ترکی سویلرلر واوغوزنامه اوقورلر ترکیده اوزان دیدکلریدر اوزولیدن سکون
واوین وضم زاء فارسی وکسر لام ایله برنسنه یی یرندن قوپارمق افزولیدن دخی دیرلر فتح همزه
ایله اوستان سکون واو وسین وفتح تاء مثناة ایله طولا بنا اولنمش دیوار وطولا ایدلمش
نسنه ودخی واسع یعنی بول اولان هرنه اولورسه اوفتادن واو ساکنه ایله بمعنی افتادن
مرقوم اوفتیدن واو ساکنه ایله بمعنی افتادن مرقوم اهزون سکون ها وضم زاء
معجمه وواو معروفله زن عقیم یعنی طوغرمز عورت شاعر دیمشدر بیت زن دنیا که اهزونست

مثلث * نژادست ونمیزاید یعنی از تو ی ام الصبیان ع برعلتدر مهلک اکثر اطفاله عارض
اولور کذا فی المحمودی ی استاد سرای هفت رخشان ع یعنی اختر مشتری ایضا منه

اُو

ی مع الواو * اردو ع سکون را وضم دال مهملتین ایله معروف نسنه در سفرلرده عسکر
ایچون اهل سوق کثرت استعماللہ جمعیت خیمه و خرگاه و جمعیت لشکرگاه معناسنه
اولمشدر ابوالمعانی بیت مجنون دز آسمان شفقی دیدو حال کرد * عکس چراغ اردوی
لیلی خیال کرد ی اشتاو ع سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله یعنی اشتاب مرقوم
ی اشترکاو ع برجانور در بوینی وباشی دوه وایاقلری صغر ایاغنه بکزردوکچون تسمیه
ایتمشلر اشترگاو پلنگ دخی دیرلر عربیله زرافه ضم زایله ترکیله زرنپا دیرلر ی اشتو ع
سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة واخفاء واو ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده یعنی انکشت دان
یعنی کومر ظرفی وکومرلک وادات الفضلاده اظهار واو ایله یعنی انکشت یعنی کومر ومجمع
الفرسده فتح همزه ایله در اما فرهنگ جهانگیریده اشتو واشتوا ایکی معنایه در اول یعنی
سبزه وثانی یعنی انکشت که زکال وزغال دخی دیرلر منصور شیرازی بیت اگر ز قلزم
لطف تو قطره چکد * درون کورهٔ دوزخ لهب شود اشتو ی اسو واوسو ع کلاهما
بسکون السین المهملتین یعنی ربودن وربایش یعنی قاپمق وقاپش کذا فی مجمع الفرس
ی اوریو ع سکون واو ویای تحتانی وکسر راء مهمله ایله یعنی اوریب و وریب عربیله محرف
ومنحرف ترکیله ورو دیرلر پوربهای جامی بیت بریدن میانش باره نکوست * زدن
کردن او باوریوبه ی او ع اسماء اشارتدن ضمیر منفصل غائب که عربیله هو وترکیله
شول وچغتای لسانده اوشال واوشول دیرلر

اُه

ی مع الهاء * اباشه ع فتح باء موحده
وشین معجمه ایله اوباش مرقوم معناسنه در ی ابره ع سکون باء موحده وفتح راء مهمله ایله
برقوشدر که غایت لذیذدر آکا چرز وجال وهوبره دخی دیرلر ترکستانده توغدری وعربیله
حباری دیرلر ظهیر فاریابی بیت روزی که باز قهر تو پرواز میکند * در چنگ او عقاب
فلک همچو ابره شد ی اتاقه ع فتح تاء مثناة وقافله صورغچ دیمکدر طالب آملی بیت
چون کج نهم بفرق خرد افسر بیان * از مدح شه اتاقه زنم برسر زبان * بو عبارت
چغتای لسانیدر که انلر اتاغه دخی دیرلر زیرا قتلرنده قافله غینک تبادلی شایعدر وتاج دپه سی
معناسنه ده کلور مولانا هاتفی بیت یکی کوه آهن از آن هر هزبر * اتاغه سر کوه را لخت ابر
وله بیت اتاغه فتاده پلانرا ز فرق * چو مرغان بسمل بخون کشته غرق ی ادره ع سکون
دال وفتح راء مهملتین ایله دپه لک تا وقلعه وطاقیه ده وغیریده ی استوه ع سکون سین مهمله
وضم تاء مثناة و واو معروف واظهار هایله طوکتس وقالنش نسنه حکیم فردوسی
بیت زبس کان سپه کوه پرکوه بود * ز انبوهشان کوه استوه بود ی اسغره ع سکون
سین مهمله وضم غین معجمه وفتح راء مهمله ایله یعنی اسغر مرقوم ی اسکره ع سکون
سین وفتح کاف وراء مهمله ایله کاسهٔ مختصر ترکیله کافک ضمیله استعمال اولنور حضرت
مولانا قدس سره بیت بحر را پیموده هیچ اسکره * شیر را برداشت هر کربره ی اسوده ع
ضم سین وسکون واو معروف وفتح دال مهملتین ایله آلایله نسنه یوقلمق میرنظمی بیت

بیت دلم چون درشکنج زلف بوده * بدست نازکش گاهی اسوده ﴿ اشتوانه ﴾ سکون
شین معجمه وضم تاء مثناة فوقیه وفتح واو ونونله یوزك وزهکیره ده دیمشلر ﴿ اشکوفه ﴾ مطلق
چچکدر اغاجلر اولسون یرده اولسون شکوفه دخی دیلور ابو علی اغاجی بیت باش
تازه دوحهٔ اقبال تو اشکوفه کند * کرنسیمش همه آفاق معطر کردد ﴿ اشکفه ﴾ حذف
واو ایله ده اشکوفه کبی در اثیر الدین اخسیکتی بیت ای کل بستان آنك خنده زدی
دروغا * از سیر نیلوفرش اشکفهٔ ارغوان ﴿ اشکونه ﴾ سکون شین معجمه وضم کاف
فارسی وواو معروف وفتح نونله بمعنی باژکونه یعنی عکسینه عربیده معکوس ومقلوب
دیرلر ﴿ اشکوه ﴾ سکون شین وضم کاف وواو معروف واظهار هایله حشمت وعظمت
ووقار معناسنه شکوه دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت صدق موسی
برعصا وکوه زد * بلکه بردریای پراشکوه زد ﴿ اشکوهه واشکهه ﴾ کلاهما بسکون
الشین المعجمه وضم الکاف الجقرق معناسنه که عربیده فواق دیرلر ﴿ اشنوشه ﴾ سکون
شین اول وفتح ثانی وضم نونله بمعنی عطسه یعنی اغسرمق ابو الخطیر بیت دماغ خشك او
اشنوشهٔ تر * چوآرد کوش کردون را اکنده کر ﴿ اشنوهنه ﴾ سکون شین معجمه وها وضم
نون اول وفتح ثانیله مجمع الفرسده بمعنی عطسه یعنی اغسرمق ﴿ اشنه ﴾ سکون شین
معجمه وفتح نونله ایکی معنایه در اول بمعنی اشنان مرقوم ثانی بعض نسخه‌ده صو یوزنده
اولان یوصون واغاجلر اولانه ده دیرلر ﴿ اطره ﴾ سکون طا وفتح راء مهملتین ایله طعام
قوییلان نسنه‌که ترکیده پام دیرلر ﴿ اغره ﴾ سکون غین معجمه وفتح راء مهمله ایله اول
جراحته دیرلرکه کردنلك وقاسقلر اولور عربیده نکفه دیرلر نعمة الله اول معناسنه
دیمشکه بر شیشدر المووجی لولمز آدمك وحیوانك بوشن یرلرنده ظهور ایدر ﴿ افجه ﴾
سکون فا وفتح جیم فاسیله مبز روعاتده وباغلرده قوش اورکتمك ایچون نصب ایتدکلری
نسنه در کذا فی ادات الفضلا ﴿ افده ﴾ سکون فا وفتح دال مهمله ایله ایکی معنایه در اول
بمعنی شکفته یعنی آچلمش ثانی بمعنی شکفته یعنی عجبلانمش کذا فی مجمع الفرس ﴿ اواره ﴾
فتح واو وراء مهمله ایله بمعنی کرمایعنی محل تابستان واسی کذا فی فرهنك جهانکیری *
﴿ اوبه ﴾ سکون واو معروف وکسر باء موحده واظهار هایله هرات اتما لندن برقریه
اسمیدر کذا فی تحفة الاحباب ﴿ اورامه ﴾ اورامن مرقوم معناسنه در کذا فی فرهنك
جهانکیری ﴿ اوسنه ﴾ واو معروف وفتح سین مهمله ایله بمعنی ربودن یعنی قاپمق کذا فی
مجمع الفرس ﴿ اوشنده ﴾ واو معروف وسکون نون وفتح شین معجمه ودال مهمله ایله
دوکه‌که قفتان کوکسنه ویکلرینه دیکرلر آکا اخکوچه واخکوژه دخی دیرلر ابو المعانی بیت
بی مشقت دیکران بکشاید آن اوشنده را * برمرا کویا طلسم کنج بکشودن محال ﴿ اوشه ﴾
سکون واو معروف وفتح شین معجمه ایله براوت اسمیدر ﴿ اوفسانه ﴾ بمعنی افسانه پوربهای
جامی بیت جیدرش کفت من ندارم زر * اوفسانه بخوان ورنج مبر ﴿ اوله ﴾ سکون واو
معروف وفتح لام ایله طوشنجیل که آلده نی دیرلر ﴿ اشتزهره ﴾ قوروق وکاهل کسنه کذا فی المحمودی
﴿ استخوان افشانده ﴾ ای تخم خرما کاشته وبرزمین ریخته ایضا منه ﴿ مهالیاء ﴾

ن اردی م سکون را وکسر دال مهملتین ایله مخفف اردی بهشت یعنی اول کوز آینه دیرلر حکیم فردوسی بیت دی بهمن واردی وفرودین * همیشه پرازلاله بینی زمین ن استوی م سکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله مهره پشت یعنی ارقه ده اولان خرده کوکلر کذا فی فرهنك جهانکیری ن امهات سفلی م یعنی عناصرار بعه کذا فی شرفنامه ن اوی م سکون واو مجهول ویای موقوفه بمعنی اوکه اسماء اشارتدندر ایضا منه ن باب الباء المفتوحة مع الف * با م ایکی وجهله استعمال اولنور بروجهی حرفدرکه تفصیل حالی مقدمه ده ذکر اولندی بروجهی دخی کلمه در بوده ایکی معنایه کلور اول شوربادرکه ترکیب ایدوب ماستبا ودوغبا وغوره با دیرلر بوبانك اصلی آبادر حکیم سنایی بیت کی شود صفرای تو ساکن زخوان ماکه هست * مطبخ مارا بجای زیربا تقصیربا * ثانی با دلفظندن مخففدر اولسون معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت مهمان شاهم هرشبی برخوان اخوان الصفا * مهمان صاحب دولتی کش دولتی پاینده با ن بابا م یعنی اتا عربیده کی اب معناسنه کرك حقیقة کرك مجازا شانی متحمل اولان آدمه رعایة لشانه بابا دیرلر ظهوری درساقی نامه بیت بابای شفیق پیرخوشدم * تاریخ کهن سرای عالم ن بادا م عربیده کی تمنی وترجی معناسنه شاعر بیت تافلك بادا اینچنین بادا * این شترکربه دائما باشد * دیکر بیت بادا همیشه عاقبت کارتو محمود * دربزم شود شمع رخ کام توافزود ن باد افرا م سکون دال وفتح راء مهمله ایله فعل شره جزا شکم فعل خیره جزایه پاداش دیلور امیر معزی بیت موافقان وترا مخالفان ترا * زمهر وکین تو پاداش باد وبادافرا * بو بیتده لف ونشر مرتب صنعتی واردر ن بادپا م سکون دال المهمله وفتح باء فارسیله سرعت مشیدن کنایه در اکثر آت تعریفنده استعمال اولنور خواجه سلمان بیت بادپای آب رادردی باهن بسته بود این دمش زنجیردرکردن دوان می آورد * مولانا هاتفی بیت نشستند بر بادپایان روان کرفتند چرخان بزیر آهوان ن بادپروا م سکون دال وراء مهملتین وفتح باء فارسی وواو ایله اولره رو زکار کیرمك ایچون ایشدکلری پنجره که بادکیر دخی دیرلر حکیم خاقانی * قطعه * زخط استوا وخط محور * فلك راتا صلیب آرد هویدا * زتثلیثی کجا سعد فلك راست * بتربیع صلیب وبادپروا ن بادپیما م سکون دال مهمله وفتح باء فارسیله بوش یلیجی یعنی بیمعنی وبی فائده کزیجی معناسنه استاد لبیبی بیت یکی بادپیمای کم زن بود * که ازکینه باخویش دشمن بود ن بادصبا م غایت لطیف وموافق طبع هوادر ابوالمعانی بیت باد صبا کربکذرد ازکوی جانان درسحر * آرد زبوی زلف یار برجان بیمارم خبر ن بادمسیحا م یعنی معجزه عیسی علیه السلام کذا فی شرفنامه ن باده پیما م باء ثانی فارسی ومفتوح وسکون یای تحتانی وفتح میمله یعنی شراب خور وشراب خواه معناسنه خواجه حافظ بیت چوباحبیب نشینی وباده پیمایی * بیاد دار محبان بادپیمارا ن بارچا م سکون راء مهمله وفتح جیم فارسیله دیوان معناسنه بارك بجمله معانیسندن بری بارکاه درکه مراد دیواندر میرخسرو بیت دل پاکش که هست ازکینه معصوم * بجا آهن ودربارچاموم * ن بارخدا م سکون راء مهمله ایله خدای تعالی دیمکدر لفظ بارك اون طقوز معناسندن

معناسندن بوی نام خدای عزوجل در وخدانك بر معنا سی دخی صاحب باردركه اصلی
خدای بار ایدی علم اولیجق تركیب بو زیلوب مضاف الیه تقدیم اولندی تمام انا مه صاحب
دیمك اولورو یا رالله تعالی دركاهندن غیریده اولمدوغندن لفظ مذكورك اطلاقی
حق تعالی حضرتلرینه مخصوصدر منوچهری بیت شاه ملكان پیشروبارخدایان *
زایزد ملكی یافته وبارخدایی * حرف رانك سكونیله اولیجق معنی ذكر اولنان ندر اما كسریله
اولدقده لفظ عربی اولور كه اصلی باری در ایلیجی دیمكدر حكیم انوری بیت ای براطراف
ملك فرمانده * وی برابنای دهر بارخدای * ودخی شعرا ممدوحنه خداوند معناسی
محلنده بارخدادخی دیرلر بو معنایه حكیم انوری بیت اجل از بارخدای اجل اندرنگذشت
كرتوكوئی كه زمن دركذرت این سودا ﴿ بارسا ﴾ سكون را و فتح سین مهملتین ایله بمعنی
اول كاریعنی اول ایشلنن ایش معناسنه وایشك اولی ﴿ باغ سخا ﴾ دنیاومردسخی كذا
فی المحمودی ﴿ بالا ﴾ بش معنایه كلور اول ابعاد ثلثه نك اولی كه بعد واوج دیرلرنتكم
بو بیتده واقعدر بیت چوآمد بدان كوه هیزم فراز * بدانست بالا وپهن ودراز *
یا لا بعد وپهن عرض و دراز طولدن عبارتدر مذكور بعدده انساندن غیری حیواناتده
و جماداتده جانب مركزدن جهت اوجه اعتبار اولنور اكثریا رفعت لازم اولدوغیچون
بو جه معناسنه استعمال اولندوغندن بعدك طرف اعلاسنه بالا دیرلر مقابلی پستدر
وكاهی زیرایله ده مقابل ایدرلر نتكم مولانا جامی بیت هرنقش عجب كه زیرو بالاست *
برهان وجود حق تعالی ست * عربیده اوج وچغتای لسانده اوندور دیرلر یوجه دیمك
اولور سبعهٔ سیاره ده سور تعریفنده بیت ای پلماك بست جرم غبرانی * اوندوراتماك
سپهر خضرانی * ثانی بمعنی قد وقامت كه قد و بالا دیرلر خواجه حافظ بیت شدم عاشق
ببالای بلندش * كه كار عاشقان بالا كرفتست * ثالث بمعنی فرق سر وهر نسنه نك
طرف اعلاسنه بالا دیرلر مسعود سعد سلمان بیت ای شاه به پیمود زمین را وفلك را
جاه تو وقدر تو به بالا وبه پهنا * رابع بمعنی احسن یعنی بهتركه ازان بالا دیرلر اندن یكدر
دیمك اولور كمال خجندی بیت درچمن برخاستست از سرو فریاد وفغان * تا ازان بالا
حدیثی عندلیبان كفته اند * خامس یدك آت معناسنه كه عربیده جنیب دیرلر حكیم
فردوسی بیت ببالای رزم اندرآورد پای * خروشان وجوشان بدر آمد زجای *
بو معنایه حكیم اسدی بیت هزار اسب بالای پیشش درون * ببركستوان وزره كونه كون
﴿ بالوا ﴾ سكون لام و فتح واو ایله تمره كو دیدكاری علتدركه وجود آدمیده فضلات
بلغمدن ظاهر اولور ﴿ بانوا ﴾ فتح نون وضم ایله ده جائزدر منعم ومالدار معناسنه میر
نظمی بیت اكر بی نوا واكر بانوا * هرآینه آخر رود زین سرا * ودخی شهرت صاحبی
معناسنه در ﴿ باهها ﴾ سكون هاء اول و فتح ثانیله جمع باهدر اوج معنایه درشور با
ودربا وعربیده منی معناسنه دركه مفردی عربی وجمعی فارسیدر تفصیلی باه ذیلنده ذكر
اولنور ﴿ بایا ﴾ فتح یای تحتانیله بمعنی بایست ومجمع الفرسده ضروری معناسنده
مرویدر مثال معنیٔ اول حكیم سوزنی بیت بایاتری بسی زنم ابر ونبات * از بهرتا زه

بودن دلهای خاص وعام * وله بیت بایاتری بمصاحت عالم را * از بهتری بسینه بیماران *
﴿ بیا ﴾ فتح باء موحده ایله نیجه معناسنه در ابوشکور بیت بیا روزکاری برآید برین
کنم پیش هرکس هزار آفرین ﴿ بتا ﴾ فتح تاء مثناة ایله بمعنی بکذار کیج وفارغ اول اسم امردر
لکن کنده وصیغه سنده ن ماضی ومضارع ومصدر تصرفاتی راقم الحروفك منظوری
اولمامشدر شمس فخری بیت ریاض برکل معنیش چون بمدحت شاه * ره حدایق
سحر وبدایعش تو بتا * بو معنایی موید شیخ سعدی بیت بکفتانه آخر دهان ترکنم *
بتا جان شیرینش در سرکنم * ودخی بر نوع طعامدر ﴿ بدا ﴾ فتح دال مهمله ایله لفظ
فاحشن یعنی یرامز سوزه دیرلر ابوالمعانی بیت کفتم ای ماه جبین بزم مرا روشن کن
لزچه آزرده شدی این سخنم نیست بدا * ویرامز نسنه یه ده دیرلر حکیم خاقانی بیت بدا
سبطانیا کورا بود رنج دل آشوبی * خوشا درویشیا کورا بود کنج تن آسانی * وعربیده
ابتدا معناسنه در ﴿ برا ﴾ فتح راء مهمله ایله اطعمه نوعندن بر نوع طعامدر ات وقیمه
وبهارات ایله آیه کوفته سی کبی یاغی آیدوب یاغ ایله قاوروب تناول ایدرلر بری دخی دیرلر
بودخی بر نوع طعامدر مدور کوفته ایدوب یرلر اکثر براپی بری ایله مترادف ایدوب ایراد ایدرلر
نتکم عرفی شیرازینك بو بیتنده واقعدر بیت ماه براشوی وسمتار بری شوی * در خوان نعمت
نتوان برابری ﴿ بردا ﴾ سکون راء وفتح دال مهملتین ایله صدای مهیب وجنکده اولان
های وهوی شمس فخری بیت ابواسحق که افلاك اخترازا * همیکویند هان از راه بردا *
بعض فرهنکده لغز معناسنه اولدوغی رسیدهٔ نظردر ﴿ برشیا ﴾ سکون راء مهمله وکسر
شین معجمه ویای ساکنه وفتح جیله ایران ایله توران مملکتی اراسنده واقع بر مکان اسمیدر
﴿ برصیصا ﴾ سکون راء مهمله ویا وکسر صاد اول وفتح ثانیله بر شیخ عابدك نامیدر
بوقدر زمان عبادت ایتمشیکن بعده بر قیز سببی ایله کافر اولدی دیرلر حقنده روایات مختلفه
واردر تفصیل احوالی کتب تواریخده مسطوردر ﴿ برنا ﴾ سکون راء مهمله وفتح نونله
ایکی معنایه در اول بمعنی جوان یعنی صباوتی وتازه لکی یکمش یکت شیخ سعدی بیت بران
حمل کردند برنا وپیر * که پروای خدمت ندارد فقیر * حکیم سنایی بیت هر کجا دولتیست
برنایی * تو بدان کس مخیم که برنایی * شاه کبود جامه بیت عشق وپیری سر بسر زشتی
ورسوایی بود * ره بده بروی اکر یاری دلم برناستی * ثانی حنا معناسنه در که برناك وبرناه
دخی دیرلر ﴿ برهلیا ﴾ سکون راء مهمله وفتح هاویای تحتانیله تخم رازیانه کذا فی اختیارات
بدیعی ﴿ بسا ﴾ فتح سین مهمله ایله بترو چوق ونیجه معنالرینه در محلنه کوره استعمال
اولنور نیجه معناسنه شاعر بیت ز هر بیرون بپسندی درونش همچنان باشد * بسا
حلوای صابونی که زهرش درمیان باشد * ودخی مملکت فارسده بر شهرك اسمیدر که فسا
دخی دیرلر ﴿ بسا بسا ﴾ بسای مرقومك معناسنه مبالغه وتأکید قصد اولندقده
ایراد ایدرلر ﴿ بطحا ﴾ سکون طا وفتح حاء مهملتین ایله کعبهٔ مکرمه شرفها الله
تعالی قربنده واقع اولان طاغلر اراسنده کی وادینك اسمیدر خصوصا وهر طاغ اراسنده
واقع اولان وادی یه دیرلر عموما اکرچه لفظ عربیدر لکن شعرای عجم شعرلرنده

شعرلرنده استعمال ولسانلرنده جاری اولمغله تبرکا وتیمنا بو مجموعه ده ثبتی روا کورلدی مولانا
جامی بیت علمش برحرم بطحا زن * تیغ قهرش بسر اعدا زن ﮓ بغا ﭻ فتح غین معجمه ایله
حیز ومخنث معناسنه در خلاق المعانی بیت هرکه در کون هلد بغا باشد * کرمزکی شهرما باشد
حکیم سوزنی بیت زن کفت این مسلمان در کون همی نزد * این کیر مرده ریك ندانم بغا کند
ﮓ بغرا ﭻ سکون غین معجمه وفتح راء مهمله ایله ارکك خنزیرکه کراز دخی دیرلر ضم با ایله
برطعامدر ﮓ بکیتا ﭻ کسر کاف وسکون یای تحتانی وفتح تاء مثناة ایله آکابر واعیان
ورؤسای قومه دیرلر ﮓ بلا ﭻ معروف لکن فارسیده کهنه وپوسیده معناسنه بعض فرهنکلرده
قره صغره دیرلر ﮓ بلکا ﭻ سکون لام وفتح کاف ایله بر لفظدرکه طائفهٔ مغل سوزاولنده ایراد
ایدرلر یعنی براسمی ذکر ایتدکده مقدم بلکا دیرلر مثلا بلکا نکین وبلکا خاصیك دیرلر حکیم
انوری بیت ستیو چرخ از بیم شتیرا نیت افغان کند * کالامان ای فخر دین اینا نچه
بلکا خاصیك ﮓ بلما ﭻ سکون لام وفتح میمله قبا اولان نسنه معناسنه یعنی بی فائده ایری
اولان نسنه قبا صقاله بلماریش وبلمه ریش دخی دینلور میر نظمی بیت ریش بلما دارد آن
ملحد خرك * موی تا بازاشو دسرمایه یك ﮓ بنیا ﭻ سکون نون وفتح یای تحتانیله بعض
نسخه ده نوندن صکره باء موحده ایله برطعامدرکه اکثر یاران تفرجه کتدکلرنده بشوررلر
کذا فی مجمع الفرس ﮓ بوا ﭻ بوزن هوا بمعنی بادا بو دادخی دیرلر حکیم فردوسی بیت که خرم
بوا میهن ومان تو * بکیتی پراکنده فرمان تو ﮓ بها ﭻ قیمت وعربیده حسن وآن معناسنه
ﮓ بهرا ﭻ سکون ها وفتح راء مهمله ایله بمعنی بجهت وبرای چیزی حکیم سنایی بیت حاجت
عقل اندر وکشت روا ای عجب * ساخت ز بهرای خویش از دل وطبعش سلب ﭻ بهمنا ﭻ
بهمنان لفظندن مرخمدر یعنی بهمن اصفر وبهمن احمر دیرلر ایکی نوع اجزادر ﮓ بیا ﭻ فتح
یای تحتانیله استخبار عن الشیء یعنی بر نسنه دن سؤال درکه نجه دیمکدر ابو المعانی بیت
ای صبا کر بکذری از کوی جانان راست کو * در شکنج زلف او حال دل زارم بیا ﮓ مع الباء ﭻ
ﮓ باب ﭻ ایکی معنایه در اول بمعنی پدر شیخ عطار بیت کر بخوانی باب ومامت را بنام *
نعمت حق بر تو میکردد حرام * مام مادر معناسنه در حکیم خاقانی بیت عطسهٔ اوآدمست
عطسهٔ آدم مسیح * اینت خلف کز شرف عطسهٔ او بود باب * ثانی سزاوار معناسنه که باب
فلان یعنی لایق فلان دیمك اولور طالب آملی بیت دل پرآبله داری بیالغ مژکان ناز
که این متاع تو باب کهر فروشا نست ﮓ پاپ ﭻ باء فارسیله ده پدر معناسنه استعمال
اولنور حکیم سنایی بیت هرد و رادر جناب عشق طلب * پارسی باب دان وتازی آب
ﮓ باتب ﭻ فتح تاء مثناة ایله بمعنی سزاوار ولایق که بابت وباب دخی دیرلر مولانا عبد الباقیٔ
هروی بیت یار چو کل در صفا عاشق بلبل نوا * خنده باورا سزا بابت من کریه است
ﮓ باراب ﭻ فتح راء مهمله ایله بمعنی فاراب بر واسع وعظیم ناحیه نك اسمیدر که ما وراء النهر
جیحونده واقع در حکیم سوزنی بیت نیست آن سرکه وی باد ابیست * نه چوآن سرکه وسبت
در باراب ﮓ باران شتاب ﭻ صغنقلی یغمور یعنی شدت ووفرت ایله یغان یغمور
ﮓ بانوکشسب ﭻ فتح کاف وشین معجمه وسکون سین مهمله ایله رستمك قزی اسمیدر حکیم

فردوسی بیت از آتش کسی کرد بانو کشسب * ایا خواسته همچو آذرکشسب ﴿ بث فریب ﴾ مشهور ملکی دن بکرمی درد بجی کونی اسمیدر ﴿ بتکوب ﴾ سکون تاء مثناة وضم کافله ریچال نوعندن قوزایچی وسود ویا ل ایله ایدرلر بر نوع ریچال لدر شمس فخری بیت بردشمن دراوشدر وز تیره وز غم * لوزینه در مذاقش بتکوب می نماید ﴿ بثیاب ﴾ سکون تا وفتح یای تحتانی ایله رنج و تعب ودرد ومحنت معناسنه میر نظمی . بیت اکر قانع نباشی روز بث هم * کشی بثیاب بسیار درد وعالم ﴿ بدرشب ﴾ سکون دال وراء مهملتین ایله آیک اون دردنجی کیجه سی که تمام ماه بدر اولور اصلنده شب بدر ایدی علم اولیجق مضاف الیه تقدیم اولندی قاعده فرس اوزره میر نظمی بیت خیال عارض ان ماه یارب * کندکی خانهٔ دل رابدرشب ﴿ براب ﴾ سکون راء مهمله ایله ده وکسریله ده جائز در صوباصرمز روغات وبوستان شاعر . بیت روان بعد آنچنان سیل سرشکم * جهان بوده براب از جوی اشکم ﴿ برغاب ﴾ سکون راء مهمله وفتح غین معجمه ایله صوبندی معناسنه کذا فی شرح السامی فی الاسامی حلیمی زاء معجمه ایله روایت ایلمشدر اما اصحی راء مهمله ایله در مجمع الفرسده صو جمع اولدوغی یردر ﴿ بسار وب ﴾ فتح سین وضم راء مهملتین و واو معروفله بمعنی خوشه چینی یعنی تارلاو بوستانک محصولندن صکره باشق ایتمک ﴿ بط شراب ﴾ کلندر درکه باده فروشلر آنکله شراب اولچرلر دوکرلر وباده یه مخصوص اولان ظروف خواجه حافظ . بیت صفیر مرغ برآمد بط شراب کجاست * فغان فتاد به بلبل نقاب کل که کشید ﴿ بناسیب ﴾ فتح نون وکسر سین وسکون یای تحتانیله ساقز اغاجنک یمشی که بمشک دخی دیرلر عربیده حبة الخضرا دیرلر وترکیسنی نعمة الله بنوشن وایاش مندریس وحلیمی چرته دیو یازمشلر اما بزم بیلدیکمز منه کوشدر ﴿ بنداب ﴾ سکون نون و دال مهمله ایله جزیره معناسنه کذا نجوست دخی دیرلر و متصل معناسنه ده کلدوکی رسیلهٔ نظردر ﴿ مع التاء * بابات ﴾ فتح باء موحده ایله مسعود ومبارک ونیکبخت دیمکدر ابوالمعانی بیت دوش در بزم آمد خنجر بدست آن مست ناز * طالع بخت مکر مقرون بابات باشدست ﴿ بابت ﴾ فتح باء موحده ایله لایق وسزاوار معناسنه که بابت اودیرلر انک لایقی دیمک اولور خواجه سلمان بیت آنچه کرد اسکندر اندر باب سد مملکت * بابت آن ثانی جم بارهٔ بغداد کرد * ابوالمعانی بیت در دلم فکر وصال ومقتضای عشق غم * هر کسی باقدر خود را بابت خود میشود ﴿ باد بدست ﴾ بیحاصل وتهی دست دیمکدن کنایه در ابن یمین * قطعه * تکیه برچار چیز می نکنی * که شوی زان امید باد بدست * بر وفای زن وتعصب عام * خونی امرد وتواضع مست ﴿ باد بروت ﴾ سکون دال وضم باء موحده وراء مهملتین ایله بد اخلاق وبد طینت اولان معجب ومتکبرلر حقنده ایراد ایدرلر بر سوزدر که معنای ترکیبی بیغنه قواره یعنی ضرطه دیمک اولور زیرا بروت ضم باو را ایله بیق در باد معلوم میر نظمی بیت بمردمان نکنند زندکانی باد بروت * فلاع بکون خسیسان دهد بر و تش باد ﴿ باد دست ﴾ یعنی مسرف ومتلف اننه کیرن مالی دنیایی خرج وتلف ایدنه دیرلر شاعر بیت از وی نیاید بهم دست چنار باد دست * بسکه بر نقده

بر نقد لطافت ساخت ابر دُر فشان بادفت سکون دال مهمله وفتح فا ایله براغاجدر
ر و زکاراسد بجه اندن رایحهٔ طیبه ظاهر اولور حکیم اسدی بیت پر از کوه و بیشه جزیری
فراخ * جزیری همه عود و بادفت شاخ باز خواست سکون زاء معجمه وخا و واو معدوله
ایله روز محشر معناسنه اعمال ناسدن سؤال وحساب طلب اولنمغین کیر واستمك معناسنه
خواجه حافظ بیت ترسم که صرفهٔ نبرد روز باز خواست * نان حلال شیخ ز آب حرام ما
باز داشت سکون زا وفتح دال مهمله وسکون شینی معجمتین ایله کیرو طوتمق ومنع ایتمك
وحمایه ایتمك وصاقلمق معنالرینه استعمال اولنور ابوالمعانی بیت فلك که نعمت دنیا
مرا کند باز داشت * ز هر طرف چو مرا باز داشت معتادش باشت سکون شین معجمه
ایله اول اوزون دیرکدر که اوزرینه سقف خانه ایدرلر اکا تیروشاه تیر وفرسب دخی
دیرلر شیخ نظامی بیت بی پایه ترا وسقف بی باشت * با عقل نمیتوان نکه داشت
بالسنت فتح لام وسکون سین مهمله ایله بمعنی دوشیزه یعنی بکر قیز حضرت مولانا
قدس سره بیت کیست که از دمدمهٔ روح قدس * حامله چون مریم بالست نیست
بالشت کسر لام وسکون شین معجمه ایله بمعنی بالش یصدق معناسنه شیخ عماد الدین
* رباعیه * در چشم محققان چه زیبا وچه زشت * سر منزل عاشقان چه دوزخ چه
بهشت * پوشیدن بیدلان چه اطلس چه پلاس * زیر سر عاشقان چه بالشت وچه
خشت بایست کسر یای تحتانی وسکون سین مهمله ایله حاجت یعنی کرك دیمکدر اسم
مصدر اولور ابوالمثل بیت کفت من پاسخ تو باز دهم * آنچه بایست بست سازدهم
فعل ماضی دخی اولور کرك ایدی معناسنه حاتم کاشی بیت یار زنجیده زبد مستئ دوشت
شام * باده بایست باندازه خوری زور نبود بت بوزن لت آهار در که جلاهلر بزه وقماشه
سورزلر وکاغده سوردکلری آهاره دخی دیرلر شمس فخری بیت جمال دینی ودین انکه
در زمان مصاف * دهد بخون عدو تا روپود او رابت * ودخی هرنه که آهار کبی سوریلور اوله
معیر عماره بیت ریشی چکونه ریشی چون مالهٔ بتالود * کویی که دوش تا روز بر ریش
کوه پالود * وبعض فرهنکده بمعنی جلاه خانه فرهنك حسینی وفاییده برنج پخته معناسنه
مسطوردر بتکوت سکون تاء مثناة وضم کاف ایله بمعنی بتکوب مرقومکه بر نوع ریحالدر
بخت درت معنایه کلور اول معروف طالع سعد معناسنه شاعر بیت طالع وبخت
مرا هیچ منجم نشناخت * یا رب از مادر کیتی بچه طالع زادم * ثانی دولت وعزت معناسنه
شاعر * مصرع * بخت پاینده خدایار وسعادت باقی * ثالث پدر پدر که عربیده جد
وفارسیده نیا دخی دیرلر بیت پدر چون بخت خود بد مرد عاقل * نبوده همچو من از خویش
غافل * ابوالمعانی بیت چو تاج وتخت او میراث بخت اوست * سرافراز شهان این بخت
وتخت است * رابع عمود که کرزده دیرلر اول زمانده انکله جنك ایدرلر ایدی شاعر
بیت کرفته بخت را باقوت دست * حواله کرده بود آن پیل سرمست بخست فتح
خاء معجمه وسکون سین مهمله ایله اوج معنایه در اول اویقوده بوغازدن یاخود ککزدن ظاهر
اولان صدا ترکیده خورلدی دیرلر ثانی ینه اویورکن آغرباصمق که عربیده کابوس دیرلر

ثالث بر جانوردر جكركه يه بكزر كذا في فرهنك جهانكيرى بدپشت سكون دال
مهمله وشين معجمه وضم باء فارسيله بدخوى آت وقاطركه ايراوردرمز وبندرمز اوله ميرنظمى
بيت سخت بدپشت توسن كردون * زير جاه ل شود هميشه زبون بدروشت سكون
دال وواو وشين معجمه وضم راء مهمله ايله اسلام ايله كفار ميانه اولان سنور وسرحدكه
هر بيله ثغور ديدكلريدر ودخى اميد معنا سنه ده رسيده نظر در برات حكم پادشاهى
معنا سنه تكم بو بيتدن فهم اولنور بيت هر كس بقدر خويش كرفتار محنتست * كس را
نداده اند برات مسلمى * طالب آملى * مصرع * ما را برات نشأه افيون داده اند
برغست سكون را وسين مهملتين وغين معجمه ايله تحفة الاحباب ده ومعيار جماليده
چارپا حيوان يدوكى اوت معنا سنه شمس فخرى بيت براى دشمنان كاوطبعش * زشخم
حنظل آرد دهر برغست * فرهنك حسين وفائيده تره بهاريدركه طعمى تيزدر تازه سن
يشور بر لر قوريدقده حيوانا ته يدر رلر وفرهنك جهانكيريده كياه خودروى كه مزروعات
اراسنده وارمق كنارنده بتر بعض روستايى لر طعامه قور لر اكا پزنتو مجه دخى ديرلر حكيم سوزنى
بيت برين قرانى كر سوزنى نه شاعر * خداى داند تا چند خايدى برغست * و بو معناسى
دخى اينجه ارقلر دركه زراعتن چقدوغى يردن اكنلر اراسنده آقيدر لر خسروانى بيت
وكر شراب نبودى وحاجتى بودى * ز نوك هر مژه راندمى دوصد برغست * بعض
نسخه ده صو اوزرنده يشيل نسنه كه يوصون ديرلر واختيارات بديعيده برغست كياهيست
پيتازى قنابرى وعملولى كلول نيز كويند مسطوردر بركاشت سكون راء مهمله
وشين معجمه وفتح كاف ايله فعل ماضى در دوندردى معنا سنه مصدرى بركاشتن كلور
بركشتن دخى ديلور حكيم اسدى بيت چو كويند از جنك بركاشت پشت * ازان به كه
كويند دشمن بكشت * بو معنايه حكيم فردوسى بيت عنان را به پيچيد و بركاشت اسب
بيامد بكردار آذركشسب بركست سكون را وسين مهملتين وفتح كاف عجميله يعنى
معاذالله ومبادا حكيم فردوسى * مثنوى * فرستاد پاسخ بشيروى باز * كه اى تاجور
شاه كردون فراز * سخنها كه كفتى تو بركست باد * دل وجان بدكيش هركست باد *
شمس فخرى بيت كسى چون او بود در ملك هيهات * شهى چون او بود بر تخت بركست *
بركشت سكون را وشين معجمه وضم كاف فارسيله بر نوع اوتدر صاج كبى بر برينه
طولاشوب اوزانور برنجاست فتح را وجيم وسين مهملتين وسكون نونله نسخه ميرزا
ابراهيمده ادويه نوعندن براوتدركه بوى مادران وبانجاست دخى ديرلر بعض نسخه ده برنجاست
وبرنجاسف دخى واقع اولمشدر برهخت سكون راء مهمله وخاء معجمه وفتح هايله صيغه
ماضيدر ادب ايلدى وتعليم ايتدى معنا سنه مصدرى برهختن كلور شمس فخرى بيت
بسان هندوان ترك فلك را * بچوب كين بمالد وببرهخت بساده ست فتح سينلر اول
ودال مهملتين وسكون سين ثانيله بيع وشراده واخذ واعطاده وعده معنا سنه مثلا
بسيادست داد يعنى وعده دادا بو شكور بيت مستود داد مكن هركز جز دستادست * كه بستادسته
خلاف آرد وصحبت ببرد * دستا دست ديمك نقد ديمكدر بست سكون سين مهمله ايله

ایله ربط معناسنه اولان بستن لفظندن صیغهٔ ماضیدر باغلدی معناسنه ودخی دستارکه
باشه صاریلور عمامه معناسنه میرنظمی بیت بنکری آن لئیم بد فرجام * بر سرش
بست کنبد حمام ﴿ بشت ﴾ سکون شین معجمه ایله بمعنی بست مرقوم ﴿ بکسمات ﴾ سکون
کاف وفتح سین مهمله ومیمله بر نوع اتمکدر مربع کسلمش وقوریمش مسافرلر برا و بحا سفر
ایتدکلرده کوتورب آزق ایدرلر بسحاق اطعمه بیت توز بکسمات وحلوا بجمازه یند محمل *
که بدین جمازه بتوان سفر حجاز کرده ﴿ بلفخت ﴾ سکون لام وخاء معجمه وفتح فا ایله ایکی
معنایه در اول جمع ایلدی کارجهنی ایله وثانی کسب ایلدی معناسنه در مصدری الفختن
کلور استاد رودکی بیت خود خور وخورده بکا نبود پشیمان * هرکه بداده بخورد از انچه
که بلفخت ﴿ بهشت ﴾ کسرها وسکون شین معجمه ایله ایکی معنایه در اول جنت کبی اسمدر
ثانی فعل ماضیدر قودی معناسنه بو ایکی معناسنده دخی کسر با ایله ده جائزدر خواجه
حافظ ایکی معنایه ترتیب اوزره بیت نه من از خانهٔ تقوی بدر افتادم بس * پدرم نیز
بهشت ابد از دست بهشت ﴿ بیاغاشت ﴾ فتح یای تحتانی وغین وسکون شین معجمتین
ایله یعنی بسرشت ونمناك کرد آغشتن لفظندن فعل ماضیدر یوغوردی واصلتدی دیمك
اولور صو ایله اولسون وقان ایله وغیری ایله اولسون مظفر هروی بیت شهنشهی که چو بر داشت
روز کین خنجر * بخون خصم بیاغاشت خاك را یکسر ﴿ مع الجیم * باج ﴾ اوج معنایه
کلور اول فرهنك جهانکیریده اول مال واثواب وزروسیمه دیرلر که ذی قوت پادشاهه
کندودن ادنی پادشاهلر وبکلر ومملکت ضابطلری ویررلر حکیم فردوسی بیت سلیح
وهیونان واثواب باج * بایران فرستاد با تخت عاج * ثانی باج معروف که باجدارلر آینده
ورونده یوکلرندن آلورلر حکیم خاقانی بیت غم زاب باج نفس میکیرد * لب بفریاد نفس
زان چکنم * ومجمع الفرس‌ده خراج معناسنه در که بازوساو دخی دیرلر شمس فخری
بیت چو دشمن خرروستایی برد * ملك باج وده یك چرا میخورد * ثالث بمعنی خاموشی
اول خاموشلقدر که مغان یعنی آتش پرستان بدنلرین یودقده ویمك یدکده اصلا تکلم ایتمزلر
شیخ نظامی * مثنوی * بدان وقتی که خسرو دستکه داشت * رسوم باج برسم آنکه داشت
چو آمد وقت خواند ری عالم * زموبد خواست رسم باج وبرسم ﴿ بادبیچ ﴾ سکون
دال مهمله وکسر باء فارسی ویاء ساکنه ایله ایام عید ونوروزلرده ایتدکاری صالنجق که
صبیان وزنان اوتورب صالنورلر شمس فخری بیت امن وعدل واستقامت درهوای
ملك تو * میخرامد باد چون بازی کنان بر بادبیچ * اهل هرات کاز واهل کرمان کوچه
وکواچو واهل اصفهان خنجیل وچنجولی واهل شیراز بادپیچ دیرلر بو معنایه ابو المثل بیت
چو هندوانی بر باد بیچ بازی کر * زتاك خوشه فروهشته وزباد توان * ادات الفضلاده
بازیج ووازیج واقع اولمشدر ﴿ بادروج ﴾ سکون دال وضم راء مهملتین وواو معروف ایله
بیان بالی عربیده عرق السوس دیدکاری کوکدر قینادوب صوین ایچرلر سعاله غایت
نافعدر ﴿ بادسنج ﴾ سکون دال ونون وفتح سین مهملتین ایله ایکی معنایه در اول خام
طمع وامید محال ثانی معجب ومتکبر آدمه دیرلر مثال اول میرنظمی بیت بو دیکی هرزه

بج

کروباد شنج * بُرده بنی در طلب کنج رنج بادنج سکون دال مهمله ونون وفتح کاف
فارسیله قولنج علتی که طب کتابلرنده هی الریح التی یکون منها الحدب عبارتیله مذکوردر باد نج
کسر دال مهمله وسکون نونله نارجیل درکه محلنده ذکر اولنور انشاء الله تعالی بادهلج
سکون دال مهمله ولام وکسرها ایله بادکیرکه عربیده بادهنج دیرلر ابو المعانی بیت چون صبا
کرده کذر بر کاکل عنبر فشان * آمده در بادهلج وداده از بویش نشان باراج فتح راء
مهمله ایله ابه دیدکاری عورت که اوغلان طوغردوب کوبکن کسر قابله ومامی پیشکار
وآورده دخی دیرلر بارج فتح راء مهمله ایله یعنی سکنکور که ایت اوزمیدر عربیده
عنب الثعلب دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری بارسنج سکون را ونون وفتح سین مهملتین
ایله ایکی معنایه در اول وزان یعنی یوك طارتیجی معنای ترکیب اقتضاسنجه ثانی ترازو
کفه سنك خفیف طرفنه تعلیق ایتدکاری سنك پارکه پارسنك دخی دیرلر ابو المعانی
در صفت ثقیل بیت شود همسنك الوند کر بسنجی * بمیزان فلك را بارسنجی بازپیچ
سکون زاء معجمه وکسر باء فارسیله برقاج بوغجی برابیلکه طاقوب اطفالك بشیکنه
اصارلر عربیده دوداة دیرلر شهیدی قمی بیت پی مهد اطفال جاهت سزد * که عقد
ثریا شود بازپیچ * شرح السامی فی الاسامیده * بازپیچ هی خشبات یضم بعضها الی بعض
ویوضع علیها شیٔ اما من خشب اوغیره من اللباس لیکون للصبی بمنزلة المهد * مسطوردر
یعنی اطفال ایچون بشك کبی ایتدکاری صالنجق که طفلی ایچنه یاتروب صاللرلر بازیج
کسر زاء معجمه وسکون یای تحتانیله ایکی معنایه در اول کیجه دن بر مقدار معنا سنه که
پاریزه دخی دیرلر ثانی اطفال اوینامق ایچون بشیکنه آصدقلری بوغجق که بازپیچ دخی
دیرلر استادلبیبی بیت آید زباغ بی سرود بازیج * دستت بکراغهٔ برآردوزپیچ باسیج
کسر سین مهمله وسکون یای تحتانیله قرلغوج که پرستو دخی دیرلر میر نظمی بیت چو
کردست خیل زمستان کذار * بباسیج آمد پیام بهار باغیج وباغنج کلاهما بفتح
الغین المعجمه انکور نیم رسیده تمام پشمامش اوزم ابو المعانی بیت چونیك وبد همه از همنشین
بیاموزد * شود برفته سیه همچو یکدکر باغیج بتنج فتح تاء مثناة وسکون نونله
یعنی افشردن یعنی صیقمق باء مکسوره ایله ده مرویدر بج بوزن کج اندرون دهان یعنی
آورد ایچی شمس فخری بیت بی مدحت توهرکه دهانرا بکشاید * دندانش کند چرخ
برون یك بیك از بج * کذا فی تحفة الاحباب اما کتاب السامی فی الاسامیده یعنی کوشت
زوی یعنی یوزك اتی وطوداغه یقین یرده اولان ات معناسنه وفرهنك جهانکیریده پالایش
اب وشراب یعنی ظرفدن صزندی اولمق که عربیده ترشح دیرلر وزها بله دینلور بخجج
سکون خاء معجمه وفتح جیم اول ایله واقعهٔ منام یعنی رؤیا ابو المعانی بیت نشاید چو
حسن جمالش مشاهده ممکن * کند مساعده بختم مکر که در بخجج بدرج سکون دال
وضم راء مهملتین ایله بستان افروز دیدکاری چیچکدر که عن قریب ذکر اولنور انشاء الله
تعالی برج سکون راء مهمله ایله اوقلغی که آنکله یوفقه اچارلر برخاج سکون
راء مهمله وفتح خاء معجمه ایله امرشق که بادریسه دخی دیرلر برخج سکون راء مهمله

مهمله وفتح خاء معجمه ایله زشت وکریه معناسنه که فرخج دخی دیرلر ابو المعانی بیت بچشم
طالبان پر زیب وزینت * زن دنیا نماید روی برخج ق برفنج ع سکون راء مهمله ونون
وفتح فایله صعب ودشوار یول میر نظمی هروی بیت در راه غمش مرو بشیوه * برفنج
بلاست آن کریوه ق برکنج وبرکینج ع کلاهما بسکون الراء المهمله والنون وفتح الکاف
الفارسی حلوای سفیدکه برنوع بیاض حلوادر ابو المعانی بیت شدم در خواب پهلوهم
مکیدم لعل شیرینش * زهی برکنج بی منت زهی پالوده از زان ق برنج ع فتح راء مهمله
وسکون نونله اعمی ویا خود کوزلری معلول اولان کسنه یه دیرلرکه الیله دیوار طوتارق
کیدر ق بروج ع سکون راء مهمله وفتح واو ایله اعظم بلاد هنددن بر شهر عظیم اسمیدر
کذا فی مجمع الفرس ق برهانج ع سکون راء مهمله وفتح ها ونونله مجمع الفرسده خشمکه
قفتان وکوملک قولتوغنه دیکرلر سونج وسونجه دخی دیرلر کذا فی کتب المعتبره ق برژج ع
ضم زاء فارسیله فرهنک میرزا ابراهیمده بمعنی پیدا کردن چیزی بو معنایه ابو المعانی بیت
از روز ازل بود چنان عشق تو محکم * در جان ودلم غم نه کنون گشته برژج ق برژوج ع
ضم زاء فارسی و واو معروفله برژج مرقوم معناسنه در کذا فی شرفنامه ق بساج ع فتح
سین مهمله ایله فتنه وفساد معناسنه میر نظمی بیت که یافت آنچنان شور وغوغا
رواج * در اقلیم دل کرده چشمش بساج ق بسانج ع فتح سین مهمله وکسر نون ایله
براوتدر هزارپا هیأتنده قبوغی اوزرنده دوکومر اولور قرلدقده ایچی صاردر کذا فی
فرهنک جهانکیری ق بستیناج ع سکون سین مهمله وکسر تاء مثناة بعده یای ساکنه
ونون مفتوحه ایله خلال اوتی ترکیده قلر دیرلر کسر قافله وعربیده خلطان دیرلر کسر خا ایله
ق بشکنج ع سکون شین معجمه ونون وفتح کافله بمعنی ساعد دست یعنی بیلک اما بعض
فرهنکلرده بمعنی دست چپ یعنی صول ال ق بشنج ع فتح شین معجمه وسکون نونله ایکی
معنایه در اول طراوت رخسار ولطافت روی معناسنه ثانی جلاء آلتلرندن اوکردیککری
نسنه در ق بفتنج ع سکون فا ونون وفتح تاء مثناة ایله بر نوع قزل ییلاندر چندان موذی
ومضر دکلدر شمس فخری بیت دعای مدح اورا ورد خود ساز * که افعی با تو کم باشد
ز بفتنج ق بلفرخج ع سکون لام وخاء معجمه وفتح فا و راء مهمله ایله زشت وپلیدکه پلشت دخی
دیرلر وبعض فرهنکده چپل ومردار نسنه دن حاصل اولمشدر دیرلر استاد لبیبی بیت
ای بلفرخج ساده همیدون همه فرخج * نامت فرخج وکنیت ملعون بلفرخج ق بانج ع
فتح لام وسکون نونله اندازه وبر نسنه نک مقداری دیمک اولور کذا فی شرفنامه ق بنارج ع
فتح نون اول وراء مهمله وسکون نون ثانیله بمعنی شبان یعنی چوبان ق بنانج ق فتح نونین
ایله قومه عورت یعنی بر آدمک ایکی عورتی اوله بر برینه بنانج دیرلر عربیده ضره دیرلر
شمس فخری بیت بقا نسازد باخصم شیخ ابو اسحق * بدان صفت که نسازد بنانج
پیش بنانج * حکیم سوزنی بیت بوده پیش بله ساله بنانج زن من * که خدای جلب
خویش ومرا کدبانو ق مع الجیم الفارسی * بازیچ ع کسر زاء معجمه وسکون یای تحتانی
ونونله اطفال ایچون اغاجه ایپ بغلیوب ایتدکلری صالنجق که باد بیچ وبازنج وبازیچ

ووازنج دخی دیرلر زبان تحجوانیله چملول وعربیله اورجوحه دیرلر ابوالمثل * مصرع *
چوزنکبانی که بریا زنیچ بازبکر * ودخی اورك وملو وهلوچین دخی دیرلر لغ بانوج ع
ضم نون وواو معروفله بمعنی بازنیچ مرقوم قرالاوی بیت طارمی ازسرای تست فلك *
منطقه ریسمان بانوج است لغ بخچ ع سکون خاء معجمه ایله اوج معنایه در اول اورمق
ایله یاصیلمش نسنه یه دیرلر شمس فخری بیت اکر بوسر مردزد درنبرد * سروقامتش
بوزمین بخچ کرد * ثانی حصراولوب صقلمش نسنه ثالث زاج سیاه لغ بخیچ ع کسر
خاء معجمه وسکون یای تحتانیله بخچ مرقوم معناسنه شمس فخری بیت روز پیکار شیخ
ابواسحق * مغزدشمن بکرز بخیچ شود لغ بلیج ع کسردال المهمله وسکون یای تحتانیله هلیلج
دیدکلری دارویه دیرلر لغ برخچ ع سکون راوفتح خاء معجمه ایله بمعنی غرخچ یعنی زشت وکریه
لغ برخفچ وبرحفنچ ع کلاهما بسکون الراء المهملتین وفتح الخاء بمعنی کرانی وثقلی خواب
یعنی اویقوده اغرباصمق عربیله کابوس دیرلر سببی بودرکه عروق مثریا نده جریان دمك
وقوفندن عارض اولور برحالتدر بعض خیالات کوریشور شمس فخری بیت چنان
درخواب شد ظلم از نهیبش * که پنداری ورا بکرفت برخفچ * بو معنایه اغاجی دیمشلردر
بیت بوصال تومن ایمن بدم از مکر جهان * تا فراق آمد وبکرفت چو برخفچ مرا *
لغ برفنچ ع خاء معجمه دن مقدم فایله ده کابوس معناسنه مرویدر لغ بسیچ ع کسر سین
مهمله وسکون یای تحتانیله درت معنایه در اول تدارك مهمات معناسنه شیخ سعدی
بیت بسیچ سفر کردم اندر نفس * بیابان کرفتم چو مرغ ازقفس * بو معنایه شمس فخری
بیت بخیل وعدهٔ لشکر چه حاجتست اورا * که ملك کیریٔ اورا خدای کرد بسیچ * ثانی
یعنی ساخته وپرداخته وآماده شده حکیم فردوسی بیت نیامد درنك اندرین کار هیچ * کجا
آمد آسانی اندر بسیچ * ثالث ساختن لفظندن صیغهٔ امراولور بساز معناسنه حکیم
فردوسی بیت بدو کفت روز میندیش هیچ * اکر هوشیاری ورفتن بسیچ * رابع معنای
مزبورده اسم فاعل اولور سازکار کننده معناسنه شیخ نظامی بیت تراوی کردون
کردش بسیچ * نماند ونماند بسنجیده هیچ لغ بفچ ع سکون فایله سویلرکن اغزدن توکرك
صاچلق شمس فخری بیت بتك میرفت وخون ازدیده میریخت * چنان آب ازدهان وقت
سخن بفچ لغ بلاچ ع فتح لامله حصیرا یتدکلری اوت که لوخ ولخ دخی دیرلر کذا فی فرهنك
جهانکیری لغ بلخچ ع سکون لام وفتح خاء معجمه ایله زاج سیاه که بز وجامه بویا رلر
لغ بلوچ ع ضم لام وواو معروفله برقوم حرامی اسمیدر مروو ایام وکثرت استعماللە مطلق
حرامی نامیدر لغ بوچ ع سکون واوایله بمعنی کروفر وخود نمایی که بوش دخی دیرلر پیر
هرات خواجه عبدالله انصاری قدس سره طبقات نام کتابنده بیورر که * جنید متمکن
بود واورا بوچ وبوش نبوده لغ مع الخاء المعجمه * باخ ع بوزن کاخ درت معنایه کلور اول
یعنی زیبایی وحسن جمال ابوالمعانی بیت نکردی چرا عاشقان دل فراخ * خدا آفریده
ترا حسن وباخ * ثانی سیم وزر نا سره یعنی قلب اقچه والتون وله بیت سرشکم مکن
بوده است کمیار * قبولش نکرد ندچون نقره باخ * ثالث ایلچی وقاصد معناسنه میو

بَ خ

مير نظمى بيت نشسته شه آن عزو دولت بكاخ * درآندم بخدمت رسيد ست باخ * رابع بمعنى دون همتى قريع الدهر * مصرع * همه راهمت باخ وهمه درراه بساخ * ق نخ ع اوج معنايه در اول كوزده اولان چرك كه چپق ديرلر شمس فخرى بيت زبسكه خون رود ازچشم خصم شاه جهان * هميشه بر مژه اش خشك چون بسودن نخ * ثانى شطرنج ثالث زهى ديمكدر تحسين معناسنه كاهى مكرر استعمال ايدوب ق نخ نخ ع ديرلر تحسين ايچون زهى زهى نيكا نيكا معناسنه استاد نظملرنده چوق واقع اولور مولانا نظيرى نيشابورى بيت نخ نخ اى دين محمد كز كمال رفعتش * استوار اجماع ابرار واجلا ساخته ق برچم ع سكون راء مهمله وفتح جيم فارسيله كوچك نيزه اكثر هندوستان خلقى قوللنور برچه دخى ديرلر حكيم خاقانى بيت از خنجر دودويه سه كشور كرفتنش * وز برچم سه پايه دوسلطان شكستنش ق برخ ع سكون راء مهمله ايله بش معنايه در اول بر مقدار يعنى بر جمعدن بر مقدارى هرنه اولورسه تركيده بر زديدكلرى معنايه شاعر بيت برخى از عمر كرامى صرف كرد * تاز باغ آرزو بشكفت ورد * ثانى فرهنك جهانكيريده برق معناسنه مرويدر ثالث چقوريركه يغموردن وسيلدن صوابركلش اوله كه تاراب دخى ديرلر رابع ادات الفضلاده بمعنى ماهى مسطوردر خامس نسخۀ نعمة الله ده بمعنى خانۀ سفلى منقولدر وضم بايله شبنم معناسنه در ق بساخ ع فتح سين مهمله ايله بمعنى فتنه وفساد قريع الدهر بيت همه راهمت باخ وهمه درراه بساخ * همه را كون فراخ وهمه را روزى تنك ق بلج ع سكون لامله ايكى معنايه در اول آوانۀ شراب وآلات بزم يعنى صراحى وساغر وغيرهما حكيم سوزنى بيت بهاى ياسمن وجكرى فرصت امروز * كه دوستيم دوبلج شراب داد انواز ثانى ماوراء النهرده واقع برشهر معظم ومشهوردر علما وفضلا ومشايخى چوق اولدوغندن قبة الاسلام ديرلر نهر جيحون ايكى فرسخ مقدارى قريب محلدن جارى اولور برامكه اول شهردندر ق بيدخ ع سكون ياى تحتانى وفتح دال مهمله ايله اسب تند وجنك آور مير نظمى بيت همه نيزه داران وبيدخ سوار * بجان جنكجو شيرروبه شكار ق مع الدال المهمله ق باد ع اون بر معنايه كلور اول عناصر اربعه دن هوانك آديدركه معلوم ومعروفدر ثانى فرهنك جهانكيريده برفرشته اسميدركه ترويج اوزرينه موكل در روزبادك تدبير امور ومصالحى اكا متعلقدر ثالث هر ماه شمسينك يكرمى ايكنجى كونى اسميدر اول كونده آته سوار اولمق ويكى اثواب كيمك وبچمك واحبا ودوستان زيارت ايتمك مناسبدر زراتشت بهرام بيت فلك داد هر آب اورا بباد * بهنكام آبانمه ور وز باد * استاد رافعى بيت هميشه تا بود از پيش رس مهرو سروش * چنانكه از پس بهرام رام باشد وباد * رابع بمعنى نابود جوهرى ديمشدر بيت روز وصالم بادشد بيت فراق آبادشد * داد تم بيداد شد كشته خرابم كاز لزان * خامس سخن معناسندن كنايه در حكيم سنايى بيت تو داده شعارى بمن ويافته شعرى اين يافته جاويدى وآن داده فنايى * من لفنج پراز باد ازين كوى بدان كوى * وز خلعت تو دهنه شكر سرايى * سادس آه ديمكدر حكيم سنايى بيت برره كر بلاايستادى * بركشيدى زدرد دل بادى * يادى كشيد يعنى آهى كشيد سابع تند ونيز معناسنه حكيم اسدى بيت

ب د

بکفت آین وبنس یور کین بادکرد * سبکدست زی کرز پولاد کرد * ثامن بمعنی مدح وثنا وتعریف حکیم قطران ارموی بیت کرکند بلبل بالحان درمر او را باد چیست * باد اصل اوخدای عرش درقرآن کند * تاسع نام کنج کیخسرو که خزینهٔ سبعه سندن بو خزینه دخی باد آورد دخی دیرلر تفصیلی کنج باد آورد ذیلنده ذکر اولنور عاشر نخوت وکبر وخودبینی معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت هفت اختر بی آب را کز خاکیان خون میخورند * هم آب بر آتش زنم هم پادشاهان بشکنم * حادی عشر باد الفظندن مختصردر اولسون معناسنه طالب آملی بیت جبین بخت مرا خاکروب هر درکاه * زمانه ساخت که روی زمانه باد سیاه ﴿ بادا باد ﴾ هرنه اولورسه اولسون دیمکدر مابینده اولان الف مقابله ومساوات ایچوندر شاعر بیت هرچه بادا باد حرفی چند میکویم بتو * غایتش زین وصل ناچسبان مرا مهجور دار ﴿ باد آوردر ﴾ درت معنایه در اول ترکیده چاقردکنی دیدکاری که فصل حریفده اولور هوا اسدکجه یرندن قوپوب روزکار اوکنه دوشوب کیدر عربیده شوکة البیضا دیرلر ثانی خسرو پرویزک یدی خزینه سندن بر خزینه نک آدیدر کنج باد آورد دیرلر تفصیلی کنج باد آورد ذیلنده ذکر اولنور واستعاره طریقیله باد هوادن بلا سعی وتعب حاصل اولان ماله دیرلر بو ایکی معنایه استاد منجیک بیت کر بکرد کنج باد آورد کردم فی المثل آن ز بخم خار باد آورد کردد در زمان * مثال معنی ثانی عماد فقیه بیت ریزی ار دردل تو با مشدرد * خاک بر روی کنج باد آورد * ثالث واسط نام شهر قریبنده بر موضع اسمیدر رابع موسیقیده بر نوانک آدیدر اکا کنج باد آورد دخی دیرلر ﴿ باد برود ﴾ سکون دال وراء مهملتین وضم باء موحده ایله باد بروت مرقوم معناسنه که معجب ومتکبر دیمکدر ﴿ بادغد وبادغند ﴾ کلاهما بسکون الدال المهمله وفتح الغین المعجمه بادکیر وخانهٔ تابستانی شاعر بیت از آتش حرص وحسد ای خاکسار ابلهک * بر باددادی خویش را پیوسته همچو بادغند ﴿ بادغرد ﴾ سکون دال وراء مهملتین وفتح غین معجمه ایله خانهٔ تابستانی وبادکیر یازه مخصوص اولان او وولایت عجمده یازاولرنده دیار رومده اولان بادکیر کبی دکلدر بردیواری تمام کرایدوب سقفنه بادکیر قورلر کذا فی الصحاح ومجمع الفرس بو معنایه ابو شکور بیت خوش آن جای کاشانه وبادغرد * بدو اندرون شادی ونوش خرد * کاشانه قیش اوینه دیرلر ﴿ بادکرد ﴾ سکون دال وراء مهملتین وفتح کاف فارسیله ترکیده قاصرغه وعربیده زوبعه دیرلر فتح زاء معجمه ایله میرنظمی بیت شده چشمها تیره کرد از نبرد * که خیزد زپای سمند بادکرد ﴿ بادکند ﴾ سکون دال مهمله ونون وفتح کافله ترکیده دبه دیرلر خصیتینده واقع بر علتدر ایچنه ماده اینوب شیشیور استاد لطیفی بیت به پشتی تودرخایهٔ بادکند * بجا سازکارت شود زن به بند * بعض نسخه ده علت قولنج واقعدر تعریفنده هو الذی انتفخت خصیتیه مسطوردر ﴿ بادید ﴾ کسر دال مهمله وسکون یای تحتانیله بمعنی بدید یعنی ظاهر ونمایان ﴿ باربد ﴾ سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله مطرب معناسنه در عموما شمس فخری بیت ای شهنشاه جهان خسرو شیرین حرکات * مجلس بزم ترا زهره کند باربدی * وخسرو پرویزک صاحب مخترع الحان بر مشهور

مشهور مطربیدر خصوصا منربور مطرب شیرا زمضا فاتندن چهرم نام قریه‌دندر علم
موسقیده فرید عصر ونادر دوران سرود ومجمع آنك اختراعیدر میرخسرو بیت کرش
شیرین نخوانی باربدهست * وکرجان نیست یاری کالبدهست * حکیم ازرقی بیت بشاخهای
چمن مرغکان باغ پرست * بلحن باربدی برکشیده اند آهنك * خواجه حافظ بیت
روان بزرکان زخود شاد کن * زپرویز وازباربد یادکن باردادبسکون را وفتح دال
مهملتین ایله اجازت ویرمك وحاجب معناسنه که دخول مجالس کبار یول ویردوکیچون تسمیه
اولنمشدر مولانا جامی بیت توباردادی هرخسی من مردم ازغیرت بسی * یکباره میرد
هرکسی بیچاره جامی بارها باروده ضم راء مهمله وواو معروفله کوهرچله وکوکرد وسکوت
کومری ایله دوکوب آمیخته ایدوب طوب وتوفنك اتارلر ترکیده باروت دیرلر بازخمید
سکون زا وفتح خاء معجمتین وکسر میمله برکسنه برشخصه طعن ایله یاخود توبیخ وسرزنشله
اندن حکایت ایلدی معناسنه ابوالمعانی بیت باجنون عشق چون جوش وخروشم
دیده اند * بازخمیدی کرده اند ازساده لوحیهای خویش بازسفید کسرزاء معجمه
ایله بیاض چاقرطوغان که ترکیده طونغون دیرلر شاعر بیت بازسفید آفت طاوس وقاز
چرخ کروبسته شود چشم باز * چرخ اسکفلی طوغاندر بازوبند معروف هیکل
وحرزکه بعض ادعیه یازوب ایچنه قویوب قوله بغلرلر باشد فتح شین معجمه ایله تمنی
وترجی معناسنه مثاله محتاج دکلدر بالاد فتح لامله اسب جنیب ترکیده یدك آت دیرلر
شمس فخری بیت شهنشهی که کشد بخت درمواکب او * چونقره خنك ممند فلك دوصد
بالاد بالواد سکون لام وفتح واو ایله ابا بیل قوشیدر بالود ضم لام وواو معروفله
عربیده نمو دیدکلری معنایه که بیومك وایری اولمق بالیدندن اسم مصدردر حضرت
مولانا قدس سره بیت این نسب پیوسته اورا بوده است * کرشهنشاهان مه بالوده است
بالید کسر لام وسکون یای تحتانی ایله نموکرد وافزود یعنی بیودی وآرتدی
معناسنه رشیدالدین وطواط درهزل بیت ایراندرمیان شلوارم * پیرهن پیرهن همی بالید
ودخی چارقکه شمم دخی دیرلر استاد رودکی بیت ازخروبالید انجام رسیدم که همی
موزه چینی تو خواهم واسب تازی بامداد سکون میم وفتح دال مهمله ایله صباح وقتی که
صبح صادقدر اما مطلق صباح دیمکدر کاهی صبح کاذب صبح صادق مراد ایدینوب بامدادان
دیرلر مثال اول حکیم اسدی بیت اختر سبز مکر بامداد * کفت زمین راکه بسرت
سبزباد بامشاد برمطرب اسمیدرکه باربدکبی خنیاکرلکده بی مثل وبی نظیر ایدی
منوچهری بیت بلبل باغی بباغ دوش نوایی بزد * خوبتر ازباربد نیکتر ازبامشاد *
باورد فتح واو وسکون راء مهمله ایله بیورد کبی برشهر اسمیدر وبرمبارز نامیدر
باید بایستن لفظندن مضارعدر کرك معناسنه شیخ سعدی بیت چه می باید ازضعف
حالم کریست * که کرمن ضعیفم پناهم قویست بخجد سکون خاء وفتح جیمله یعنی ریم
آهن یعنی دمور بوقی عربیده خبث الحدید دیرلر شمس فخری بیت کرآهنکران سشکر جود
توکویند * بکوهردرون زره شود جمله بخجد بخرد کسر خاء معجمه وفتح راء مهمله ایله عاقل

ومدبر وصاحب رأی وتدبیر دیمکدر استاد لطیفی بیت چو شد چارساله ورا روز و شب
به بخرد سپردش برای ادب ﴿ بخساند ﴾ سکون خاء معجمه وفتح سین مهمله ونو نله اسم
فاعلدر اریدر ودخی حرارتدن بوزیلور حضرت مولانا قدس سره بیت کفرکه کبریت
دوزخ اوست بس * بین که می بخساند اورا این نفس ﴿ بخسید ﴾ سکون خاء معجمه
ویای تحتانی وکسر سین مهمله ایله فعل ماضیدر اریدی وبوزلدی ودخی بر نسنه قزمغله
بوزلدی وچین اولدی دیمکدر شمس فخری بیت مخالف ارچه که خود را چو سنگ می پنداشت
ز تاب آتش تیغش چو موم شد بخسید ﴿ بد ﴾ مقابلی نیکدر یرامز معناسنه عربیده
ردی دیرلر بعض ترکیبلره صفت ایدوب بد نژاد وبدزبان ومثل ذلك ودخی بر معناسی دکوی
نیمسوخته وزیاده کهنه وآشنمش وسورنمش نسنه لره دیرلر ﴿ بد پسند ﴾ یعنی مشکل
پسند هر نسنه یی بکنمز معناسنه استاد فرخی بیت سخنانش را بر دیده همی نقش کنند *
بد پسندان همه بصره وآن بغداد ﴿ بدرآید ﴾ فتح دال وسکون راء مهملتین ایله لفظ
مرکبدر حرف یا ودر و آیدن که معناسی قپویه کلور وبر معناسی دخی طشره کلور و بو
معناسیله قادر اولور دیمکدر شیخ سعدی بیت ازدست وزبان که برآید * کز عهدهٔ
شکرش بدر آید ﴿ بدر بلند ﴾ یعنی ماه تمام آیك تمام بدر اولماسندن عبارتدر ابو المعانی
بیت درشب تاریك هجران کلبهٔ احزان ما * کی بود یا رب ضیا بخشا بدان بدر بلند *
﴿ بدکند ﴾ سکون دال مهمله وفتح کاف ونون ساکنه ایله رشوت معناسنه شمس فخری
* قطعه * دختر ابکار من در مدح شاه * هست عذرا یست بی شبهت غرید * تا به
بیند یکنظر رخسار شاه * روح قدسی جان به بدکند آورید ﴿ بدنژاد ﴾ بد اصل وبد
نهاد معناسنه حکیم فردوسی بیت بدو کفت بیژن که ای بد نژاد * که چون تو پرستار کس را
مباد ﴿ بدنهاد ﴾ یعنی بد خلقت نهاد اصل خلقت معناسنه در ﴿ بدید ﴾ کسر دال مهمله
ایله ظاهر وهویدا وآشکار حضرت مولانا قدس سره بیت چون در وآثار دوستی شد
بدید * کفت یکدم سرکذشت من شنید * چغتای لساننده بیلکورمك دیرلر میر علیشیر
بیت انداق لطیفه ورتی کیم ایچسا جامی * بار ورتی داقورسا غیغا تیکرو بیلکوروب
﴿ برآرد ﴾ سکون راء مهملهٔ اولی وفتح ثانیه ایله بمعنی زیبد یعنی یراشور شمس فخری
بیت یقین تاج شاهی ازو زین کیرد * حقیقت ورا تخت شاهی برآرد * وبر معناسی دخی
کتورر دیمکدر ﴿ برآزد ﴾ فتح راء مهمله وزاء معجمه ایله بمعنی زیبد خلاق المعانی بیت
می برآزد ترا که سیمبری * ترك شیرین زبان سیمبری ﴿ بربد ﴾ سکون راء مهمله وفتح باء موحده
ایله ایکی معنایه در اول نام ولایت نیمروز که سیستان دیمکله مشهوردر ثانی مخفف باریددر که
ذکری مرور ایلدی ﴿ بربلند ﴾ سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله مکان رفیع وجای
عالی معناسنه ابو المعانی بیت بعقل وفکر نظرم نمیرسد اورا * رفیع مرتبه وبربلند جاهت را
﴿ بربند ﴾ سکون راء مهمله وفتح با ونون ساکنه ایله عورات سینه لرینه بغلدقلری اینجو
والتون ولعل وزمرد ایله دوزلمش نسنه ناز رنك دخی دیرلر عربیده لبیب دیدکلری در
﴿ برد ﴾ بوزن سرد صحاحین وفرهنك جهانکیریده ومجمع الفرس ده بولدن صاول دیمك

دیمك معناسنه مسطوردر بومعنایه حکیم فردوسی بیت سپهبد برآشفت وکفت از نبرد
مرا چرخ کردان نکویدکه برد * حکیم انوری بیت مسرع حکم توصد بار فزون * چرخ را
کفته بود کرده برد ﴿ بردابرد وبردبرد ﴾ کلاهما بمعنی بردمرقوم حکیم سوزنی بیت روزدار
کیر وبردابرد میدان نبرد * هرغلام شه بمردی همنبرد زال باد * حضرت مولانا قدس سره
بیت همت سبك مدارکه باهمت شکرف * چاوش پادشاه برا ندکه برد برد * مصدری
بردیدن اولور وبعض فرهنکلرده بمعنی سنك منقولدر ﴿ بردمید ﴾ سکون راء وفتح دال
مهملتین وکسر میمله اوچ معنایه در اول ظاهر اولدی ثانی سبزه و درخت بندی ثالث غضبناك
اولدی معناسنه درکه بو معنایه حکیم فردوسی بیت چو رستم بیامد سپهبد شنید *
زدریای آتش زکین بردمید ﴿ بررسید ﴾ بمعنی پرسید یعنی سؤال ایلدی حضرت مولانا
قدس سره بیت چون درو آثار مستی شد بدید * یك مرید اورا ازاندم بررسید *
﴿ برفند ﴾ سکون راء مهمله ونون وفتح فایله بمعنی لشکر میرنظمی بیت چو آمد سپهبد
بدامان کوه * درآنجا بدیدند برفند انبوه * ودخی سخن مقبول وبای عمیق معناسنه در
﴿ برك بید ﴾ سکوت پیراغنه مشابه برنوع دمرندر شیخ نظامی بیت بدی کرخود بدی
دیو سفیدی * به پیشش برك بیدش برك بیدی * امیرخسرو بیت کشت رعنایان بود
درزیر بید وپای کل * بوستان شیرمردان برك بید خنجرست * بومعناده بید برك دخی
دیرلر شیخ نظامی بیت کرآری بخوارها درع وترك * بجا باشدت برك یك بید برك *
﴿ برمخید ﴾ سکون راء مهمله وفتح میم وکسر خاء معجمه ایله بمعنی فرزند عاق یعنی والدینه
عاصی ولد ابو شکور بیت مرا اورا یکی برمخید پسر * زمهر جهان بد پدر کینه ور ﴿ برکند ﴾
سکون راء مهمله ونون وفتح کافله بمعنی ازهیچ برآورد یرندن قوپاردی دیمکدر ﴿ پرند ﴾
فتح راء مهمله وسکون نونله قلیچ جوهری که کسرتین ایله برند وفرند دخی دیرلر حکیم فردوسی
بیت بینداخت تیغی برند آورش * همیخواست ازتن کسستن سرش ﴿ برنیامد ﴾ فعل
ماضی منفی در ایکی معنایه اول باشه چقمدی معناسنه میرنظمی بیت ابلهیست ازجهان
امیدواری * برنیامد زهیچکس یاری * ثانی حقندن کلمدی دیمکدر ﴿ برنیاید ﴾ فعل
مضارعدر اوچ معنایه اول کلمز یعنی ظاهر اولمزدیمکدر شیخ سعدی بیت عاشقان کشتکان
معشوقند * برنیاید زکشتکان آواز * ثانی زمان مرور ایتمز ثالث باشه چقمزدیمکدر
ابو المعانی بیت چنین کردی که دلخواهد برآید * همین دانم که کارت برنیاید ﴿ برود ﴾ ضم
راء مهمله وواو معروفله احمد بن اسمعیل مشکلاتنده شانه که درکنند نقل ایلمش ﴿ برو فرود ﴾
ضم رائین مهملتین وفا وواو معروفله بمعنی فراز ونشیب وزیر وبالا شیخ نظامی بیت چون
بوددرست کار وبارت * بندیش زبر وفرود کارت ﴿ برومند ﴾ ضم راء مهمله وواو معروف
وفتح میم وسکون نونله اصناف ثلثه ده استعمال اولنور برتعبیردر مثلا انسانده دولتلو
وسرمایه لو وغنی ومالدار واصحاب جاه واجلال ووسعت رزق ومرفه الحال دیمکدر
وحیواناتده قوی الاعضا وصحیح البدن وفربه وتوانا ونباتاتده فیض ولطافت ونشوونما
وطراوت معناسنه در شیخ سعدی بیت خدیو خردمند وفرخ نژاد * که شاخ امیدش

برومند باد * وله * مثنوی * برومند باد آن گرامی درخت * که در سایهٔ او توان بردرخت
که از میوه آرایش خوان دهد * که از سایه آسایش جان دهد ﴿ برهود ﴾ سکون راء مهمله
وضم ها و واو معروفله ایکی معنایه در اول بیهوده سوز ثانی حرارت آتشدن اثوابك رنکی
متغیر اولوب صرارمق مثال معنیٔ اول شاه ناصرخسرو بیت چو نرم کویم با تو مرا درشت
مکو * مسوز دست جز آنرا که مر ترا برهود * مثال معنیٔ ثانی ابوشکور بیت جکر بخواهم
برهود من بیاده چنانك * ترازوان دل از عشق آن کنیز برهود ﴿ برید ﴾ کسر راء مهمله وسکون
یای تحتانیله قاصد معناسنه در شاعر بیت ناکهان ظاهر شد ان جانب برید * کش پیام
دوست در کوشم رسید * عربیده اون ایکی فرسخ یره دیرلر ﴿ برماورد ﴾ سکون زاء معجمه و راء
مهمله ایله اتوتره وثنا یکنبه که یوفقه اتمکه صاروب یوله کوتورلر آکا عرفه نواله دیرلر
کذا فی مجمع الفرس ﴿ بساوند ﴾ فتح سین مهمله و واو وسکون نونله قافیهٔ شعر و غزل
استادلیبی بیت همه یاد و همه نام و همه مست * معانی باز کونه تا بساوند ﴿ بسند ﴾
فتح سین مهمله وسکون نونله بمعنی کافی و تمام امیرخسرو بیت بسندست اینکه زلف اندر
بناکوشت علم کیرد * مفرما غمزهٔ خونریز را کرخط حشم کیرد * استاد منجیك * قید
بکاکن از و دور شو از دهر دون * هرچه با خربه است بهر ترا آن بسند ﴿ بغداد ﴾ مشهور
شهردر عراق عربده واقع حضرت امام اعظم و همام اکرم ابی حنیفه رضی الله تعالی عنه
حضرتلرینك مرقد متبرکه سی خارج شهرده نهرشطه قریب یرده واقع و قارشو یقاده
امام موسی کاظم رضی الله عنه حضرتلرینك مرقد شریفی اولدیغی کنار دجله ده واقعدر
و داخل شهرده قراکو قپویه قریب حضرت شیخ الشیوخ عبد القادر کیلانی قدس سره
العزیز حضرتلرینك مزار متبرکه سی عظیم آستانه در و آق قپو داخلنده شیخ شهاب الدین
سهروردی قدس سره العزیزك مزار شریفی و قارشوده کی قوشلر قلعه سی دیمکله معروفدر
حضرت شیخ معروف کرخی و جنید بغدادی و داود طائی و حسین بن منصور حلاج و بهلول
دانا قدس الله اسرارهم مزار شریفلری بونلردن ما عدا ابعد و بی قیاس اولیا شهر ایچنده
شیخ محمد الوتر و شیخ ابوالحسن قدوری و بونلر امثالی مشایخ عظام و اعزهٔ کرام مدفونلردرکه
مستابلرین جناب الله جل ذکره بیلور بو سببدن برج اولیا دیو نام قومشلر و دارالسلام
دخی دیرلر قدیم زمانده شهر قارشو قوشلر قلعه سی یرنده ایمش خلفاء عباسیوندن
ابو جعفر منصور الدوانقی حالیا شهر اولان مکانی قلعه و حصار وایچ قلعه بنا ایدوب
خلفاء عباسیونه تختکاه اولمش غایت واسع قلعه در قدیم زمانده اول مرتبه معمور
ایمش که بیك التیوز حمامی و ارایمش سائر ابنیه سی آکا قیاس اولنه و بغداد دیو خطوط
جام جمدن که بر مصنوع جامدر بر خطك اسمیدر که خط بغداد دیرلر التی خطك دخی آدلری
واردر حکیم خاقانی بیت دجله دجله تا خط بغداد جام * می دهید و از کسان باد آورید
﴿ بغند ﴾ فتح غین معجمه وسکون نونله صغریدن غیری آکا بکزر بردرشت دریدر غرغند
و فرغن و غرغنه دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت در حمله از تکاور دشمن جدا کند * کیمخت را
بناخن وشش مهر ماز بغند * وله بیت روز هیجا از سر چابکسواری بردری * از فرخش وران

دوان اسب خصم کیخت و بغند * بر معناسنی دخی بعض نسخه ده جست وجودرا بوالمعانی بیت دوستی را بیغرض هرکزغنی یافتم اثر * درجهان چند انکه کردم دیدنش سعی وبغند * ﴿بلاد﴾ بوزن کسا دیمعنی ناستوده یعنی مذموم ونامقبول میر نظمی بیت درجهان ماند بتحقیق نامراد * هرکه قول وفعل او باشد بلاد ﴿بلاشجرد﴾ فتح لام وسکون شین معجمه وراء مهمله وکسر جیمله مرو شهرندن درت فرسخ بعید یرده واقع بر قریه اسمیدر زمان جاهلیتده بلاشر نام برکسنه بنا ایلش کذا فی مجمع الفرس ﴿بلد﴾ فتح لامله قولاغوز معناسنه نابلد بولنمزدیمک اولور حکیم شفایی بیت این نابلدان کوی دانش * پرسند زمن نشان منی * عربیده شهر دیمکدر ﴿بلند﴾ فتح لام وسکون نونله قپو وپنجره چارچوبه سنک اوست اغاجی معناسنه عربیده اسکفه دیرلر حکیم سوزنی بیت ازهیبت ازکند بدرخارجی ظفر * بقتند بر استان درخارجی باند ﴿بلیاد﴾ بسکون لام وفتح یای تحتانی ایله جامه نهاده معناسنه درکذا فی مجمع الفرس ﴿بنام ایزد﴾ وبنامیزد بر کلمه در قسم قصده اولنمقده ایراد ایدرلر ودخی محل تعجبده استعمال ایدرلر ودخی طوبی له معناسنه ده مرویدر حکیم سنایی بیت چونت آراست ای غلام ایزد * چشم بد دور وه بنام ایزد ﴿بند﴾ سکون نونله یکرمی درت معنایه کلور اول مفصل عضوکه بندکشه ده دیرلر مولانا هلالی بیت عاقبت بکسلد چو پیوند از بند * بندبندمرا بخود پیوند * ثانی مجرم ایاغنه اوردقلری زنجیره دیرلر ثالث صندوق وسپت قپاقلرینه وقاپو وپنجره ودولاب قنادلرینه ایلدقلری دمور حضرت مولانا قدس سره بیت طبع خواهد تاکشد از طبع کین * عقل برنفس است بند آهنین * رابع قفل معناسنه استاد فرخی بیت امان درزمانش بجدی رسید * که منسوخ شد رسم بند وکلید * خامس مکر وحیله استاد رودکی بیت همه به تنبل وبند است باز کشتن او * شرنک نوش امیغست روی زر اندود * حکیم فردوسی بیت نهادم ترانام دستان زند * که با تو پدر کرده دستان وبند * صاحب کلشن راز بیت همه افسانه وافسون بند است * بجای خواجه کاینهار پشخندست * سادس زرق وفریب حکیم فردوسی بیت همه بند ونیرنکت از رنك برد * دلارام نکرفت کامت سپرد * سابع عهد ویمین حکیم فردوسی بیت زبعس بند وسوکند وایمان تو * همی نکذرم من زپیمان تو * ثامن غم وغصه یه دیرلر حکیم فردوسی بیت بیامد چنین تا لب هیرمند * همه لب پر از باد ودل پرزبند تاسع کرموغه معناسنه سیف اسفرنکی بیت ای قلمت بند روزکار کشاده * وای ترا دست اختیار کشاده * عاشر صو اوکنه بغلدقلری سدکه بوستان وباغچه صو اومق ایچون ودکرمان بندی دخی آند در حادی عاشر خیال وملاحظه معناسنه مثلا فلان دربند سفر است ویاخود فلان دربند آزار فلانست دیرلر علی هذا القیاس ثانی عشر توقع وامید معناسنه بو ایکی معناده فرقلری دقیقدر شیخ سعدی بیت ملك اقلیمی بکیرد پادشاه * همچنان دربند اقلیم دکر * ثالث عشر کمربند ومیان بند قوشق وقلچ وترکش باغی وامثالی نسنه لره دیرلر ضیاء الدین فارسی بیت زکلك ودست تو در دست ملك ودین دو محست * جکر شکاف چو تیغ وکهر نکار چو بند * رابع عشر قبا ویکتنه باغلری که ایلك ودوکمه یرینه ایدرلر اعجام

قفتان وبالاپوشلرینه دیوکه دیکمیوب بند ایدرلر میرخسرو بیت زنهارکه آن بند قبا چست مبندید * کزنا زکیش بخیه برانداه بر آید * خامس عشر ریسمان وطناب وامثالی نسنه لر حضرت مولانا قدس سره بیت باز فرور تخت عشق از در و دیوارمن * باز بدریم بند استر کین دارمن * سادس عشر ترجیع وترکیب بیتنه دیرلرکه بر قافیه ده برقاچ بیتدن نصکره آخر قافیه ده بر بیت ایراد ایدرلر اول بیت هر بندده تکرار کلورسه ترجیع بند دینلور تکرار اولمزسه ترکیب بند دیرلر سابع عشر بستن لفظندن صیغهٔ امر اولور حضرت سلطان ولد بیت نیست خنکی بهر آن ره هیچ سوق * این سخن را بند برکردن چو طوق * ثامن عشر بمعنی کرو یعنی رهن ابو المعانی بیت کر تو خواهی عیش از پیر مغان * خرقه وتسبیح کن بند شراب * تاسع عشر کورشیجی اویونی تکم شیخ سعدی گلستانده برحکایه ده دیر * یکی در صنعت کشتی کرفتن بر سر آمده بود وسیصد وشصت بند فاخر دانستی وهر روز بنوع دیکر کشتی کرفتی مکر کوشهٔ خاطرش بیکی از شاکردان میلی داشت سیصد وپنجاه ونه بندش آموخت مکر یک بند که در تعلیم آن دفع انداختی وتهاون کردی * عشرین بر جفت اوکوزه دیرلرکه جفت سورملک وعربه چکملک ایچون اوله الواحد والعشرین طومارکا قبضه دیرلر الثانی والعشرین دار الحربدن اسیر طوتمق الثالث والعشرین بچاق وور سق وامثالینک باغی که بیله طاقلور الرابع والعشرین چیلق که کاغلیواج وغلیواژ وچوزه لواد وچنکلامی دخی دیرلر عربیده مذکور معنالرک بعضیلرینه قید دیرلر بنع الطلاق اولنان معنالرده وباغلق معناسنه چغتایده ابلماک دیرلر بند ایتمک وایاشدرملک محلنده اما اکثریا حاصل بالمصدر الطلاق اولنور تکم میر علیشیر بیت ملا ئیک دام زلفیدین قوتولماس وه قوتولغایمو * حزین کونکلوم قوشیغا ابلاسا اول حلقه دین ابلاک ع بند کشاد ع سکون نون وکاف وفتح دال مهمله وشین معجمه ایله مفاصل اعضا وبوغون وبومری اولان نسنه لره دیرلر ع بوارد ع فتح واو وکسر راء مهمله ایله برنوع طعام درکه سیرکه ایله یکمزی قیناد وب ایچنه اتمک قویوب تناول ایدرلر ع بهره مند ع بهره ایله منددن مرکبدر تهمه ونصیب ومندادات نسبتدرکه حصه لو ونصیبلو دیمک اولور شاعر بیت درجهان از تو نکشتم بهره مند * بوده ام از لطف دنیا دیده بند ع بیاد ع فتح یای تحتانیه ایله بیداری که عربیده یقظه دیرلر اویانقلق معناسنه حکیم فردوسی بیت که افراسیابش بسر بر نهاد نبودی جدا زو بخواب وبیاد * بو معنایه امیر معزی بیت خلد را بیند بخواب انکو ترا بیند بیاد * بخت را بیند بیاد انکه ترا بیند بخواب ع بیاغارید ع فتح یای تحتانیهٔ اول وغین معجمه وکسر راء مهمله وسکون یای ثانیه ایله صو ویاخود قان ایله اصلنوب یوغرلمش ودخی نمناک اولمش معناسنه ابو المعانی بیت بتیغ غمزه اش هم عرصهٔ خاک * بیاغارید از خون شهیدان ع بیکند ع سکون یای تحتانی ونون وفتح کاف ایله افراسیاب معاهك تختکاهی اولان مشهور آدیدر ع مع الراء المهملة * بارع کسر تاء مثناة ایله برمبارز پهلوان نامی در وشرفنامه ده طورنه اسمی اولدوغی مسطور در * ع باحور ع ضم حاء مهمله وسکون واو ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده یازلدیغی ملا زمین دن

ب ر

زمینden جیقان بخاره دیرلر وادات الفضلاده غایت شدت حره دیرلر میم ایله ماخوردنی دینلور حکیم انوری بیت باغ دولتیرا که آن آب لعاب کلک تست * بانوای عهد نیسان حاصل باحوز باد باختر سکون خاء معجمه وفتح تاء مثناة ایله جانب مغربه دیرلر بعضیلر طرف مشرقدر دیمشلر شمس فخری معیارده * باختر مشرق باشد پیش اغلب شعرا لز باختر غرض مغرب واز خاور غرض مشرق قسمت * دیوب بو بیتی نظم ایلمش بیت خورشید وادرایت ضیت وصدای تو * بگرفت تا بخاور وازحد باختر * وهندوشاه صحاحده باختر مشرق وخاور مغربست دیمشدر بوقولی مؤید حکیم لامعی بیت خورشیدرا چون پست شد از جانب خاور علم * پیدا شد انذر باختر بر آستین شب علم * متأخرین خاوری مشرق وباختری مغرب اتخاذ ایلمشلردر اما متقدمین عکسی اولمق اوزره دیرلر یعنی باختر مشرق وخاور مغرب اوله کذا فی تحفة الاحباب بومعنایی مؤید حکیم فردوسی بیت چو مهر آورد سوی خاور گریغ * هم از باختر بر زند باز تیغ * اما حکیم خاقانی خاور مشرق وباختر مغرب اولمق اوزره بیت ماه چون در جیب مغرب بردسر * آفتاب از جانب خاور برار * جمیع ارباب لغت بو اختلافی فصل ایتمیوب باختری کیمی مشرق وکیمی مغربدر دیمشلر استادلر اشعاری مقتضاسنجه باخور ضم خاء معجمه ایله فرهنک زفانکو باده ایام تابستانده اون بش کونه دیرلر که غایت هوا کرم اوله باد آور باد آور دیمر قومدن ترخیم اولنمشدر انک معنالریله مترادفدر کذا فی فرهنک جهانکیری گنج باد آور معناسنه حکیم فردوسی بیت دگر گنج کش نام باد آورست * قرلوان در و زیور وگوهراست باد انجیر بر نوع انجیر اغاجیدر که جمیع انواع انجیردن اول انجیری ایریشور اکا کاواك ویر باد دخی دیرلر حکیم خاقانی بیت که زنا پاکی ز باد انجیر پید انگیختند * که بحود دازی زبید انجیر عرعر ساختند باد باز سکون دال مهمله وفتح باء موحده ایله یاپره که عربیده مروحه دیرلر بونده کی باز اشکباز ومشکبارده اولان بار کبیدر وصف ترکیبی اولور باد بر سکون دال وفتح باء موحده ایله مجالس ومحافلده نفسنی مدح وتعریف ومالنو جاهنی خلقه عرض ایدن کمسنه یه دیرلر که عربیده فتح ملیله فیاش دیرلر میر نظمی بیت لاف زند آنکه زخود بیخبر * کوش مزن بر سخن باد بر باد بر سکون دال وضم باء موحده ایله اول مدور نسنه درکه اطفال اغاجدن یا پوب ایپ صاروب الدن یره براقدقده فرلنوب دونر اکا کردنا دخی دیرلر کذا فی شرفنامه کتاب السامی فی الاسامیده باء ثانی یرینه فا ایله بادفر روایت اولنمشدر ونسخهٔ میرزا ابراهیمده باء فارسیله ضبط اولنمشدر باد خوار سکون دال مهمله وفتح خاء معجمه وواو معدوله ایله بمعنی باد خایه یعنی علت فتق که خایه یه اینوب دبه ایدر باد خور سکون دال مهمله وضم خا وواو مجهول ایله بجره معناسنه در اما یوقاز وبجره اولمق مناسب در میر نظمی بیت نشسته خانهٔ بالا زراندود * بهر جانب که چندین باد خور بود * ودخی هماقوشی معناسنه مرویدر هوایر تعبیری ایله باددار سکون دال اول وفتح ثانیله هیچ انکار وبمعنی بر باد ودخی فوت اولمق معناسنه در کذا فی المشکلات باد رد بمعنی سرخباد که اکاتب دخی دیرلر کذا فی شرفنامه باد سار سکون دال

وفتح سين مهملتين ايله بى حرمت وبى وقار معناسنه حكيم اسدى بيت فكندش بمژدى تن اندر هلاك * نه مردست كان باد سار ست باك * ودخى بمعنى كوى ولاف زن شاه ناصر خسرو بيت نكويد تا بروى نش نكرم من * نه چون هرزه لر خاى وبادسارى ﴿ بادسر ﴾ سكون دال وفتح سين مهملتين ايله بمعنى معجب وخودبين ومتكبر حكيم فردوسى بيت مرا پيش كاوس بردى توان * يكى باد سر نامور پهلوان ﴿ بادغر ﴾ سكون دال مهمله وفتح غين معجمه ايله بادغرد مرقوم كبى هوا ايشلمك ايچون يا زاولرينك سقفندن دلك ايدرلر بادكير دخى ديرلر خسروانى بيت كه هركه كه نيره بكرد دجهان * بسوزد چو دوزخ شود بادغر ابو شكور درمزل بيت بهر مجلسى كونت اى زشت خر * چو در باغ خانه شدى بادغر ﴿ بادفر ﴾ سكون دال مهمله وفتح فا ايله درت معنايه در اول بمعنى بادبر مرقوم كه اطفال بزمدوده اغاجه ايب بغليوب فرلندررلر حكيم خاقانى * قطعه * چرخ بازيچ كون چو بازيچه * دركف هفت طفل جان شكرست * بدو خيط ملون شب وروز * دركشا كش بسان بادفرست * ثانى ايشه قادر اولميوب لاف وكذاف ايدنه ديرلر ثالث بمعنى خشت باد يعنى يلپزه رابع مكانات بدكه بادافراه دخى ديرلر ﴿ بادكر ﴾ سكون دال مهمله وفتح كاف فارسيله بادكرد مرقوم يعنى قصرغه ﴿ بادكير ﴾ سكون دال مهمله وياى تحتانى وكسر كاف فارسيله تركيبله دخى بادكير ديدكلرى بدركه روزكار كرمك ايچون يا پيلان بجره در شاعر درمزل بيت زند صد هزار تير در يكنفس * مثل كويا كون او بادكير ﴿ باده كسار ﴾ ضم كاف فارسى وفتح سين مهمله ايله باده نوش ديمكدر مولانا جامى بيت نه كه از جام مثنوى باده كسار * دار يش بر كف دست آبله دار ﴿ بدديار ﴾ سكون دال مهمله وفتح ياى تحتانى ايله شكاره تعليم اولنمش طوغان مير نظمى بيت ربود ست مرغ دلم بشيوه كار * كه شاهين چشمش شده باديار ﴿ بار ﴾ يكرمى يدى معنايه كلور اول نام شريف واسم لطيف خداى تعالى عز اسمه كمال اسمعيل بيت بزبان منه دروغ ودغل * دهدت دل كه نام بار برى * ثانى بمعنى رخصت عموما اثير الدين اخسيكثى بو ايكى معنايه ديمشدر بيت تا زبانت خمش نكشت از قول * ننهد بار نطقت ايزد بار * ورخصت مجلس خاص خصوصا حكيم صنائى بيت از حشمت جاه توهمى پيش نيايد * نور قمر وشمس بنزديك تو بى بار * حكيم فردوسى بيت بيامد برسائل پرده دار * بكفت وبفرمود تا داد بار * معناى مزبور طالب آمليننك بو بيتنده ثابت واضحدر بيت معاشران كه ببزم تو بار مى يابند * طراوت كل ورنك بهارمى يابند ثالث كره ومرتبه معناسنه شيخ سعدى بيت هزار بار بكفتم هزار بار هزار * بدل كه اى دل مسكين مرو تو از پى بار * معناى ثانيله بو معنادن مولانا جامى بيت تو داد بار هر خسى من مردم از غيرت بسى * يكبار ميرد هر كسى بيچاره جامى بارها * رابع اغاجك بتن ميوه كرك استعماله قابل اولسون كرك اولمسون زيرا يمشى اولان اغاجه درخت بار وديرلر ويد اغنه شاخ پربار ديرلر نتكم شاعر ديمشدر بيت چو باشد ابر دولت بر تو پر بار * فروتر باش همچون شاخ پربار * خصوصيتله انسان يدوكى يمش اولمسنه دركه عربيده فاكهه ديرلر حكيم فردوسى * مثنوى * درختى كه تلخست اوراسرشت * كرش درنشانى بباغ

بباغ بهشت * ورازجوی خلدش بهنکام آب * به بیخ انکبین ریزی وشهد ناب * سرانجام
کوهربکار آورد * همان میوهٔ تلخ بار آورد * خامس بارکاه معناسنه درکه اختصار
طریقیله در میر خسرو بیت کلهٔ بارت شده براوج میغ * کنکر قصرت زند براوج تیغ *
سادس بمعنی بیخ وبن حکیم سنایی بیت قفس تنك چرخ وطبع حواس * پروبالت بکند
از بن وبار * سابع مترادف کار درکه کار وبار دیرلر ترکیده ایش کوج دیدکلری معنایه در
حکیم سنایی بیت بودر ماتمسرای دین چندین نای ونوش * بردو رعناسرای دیو
چندین کاروبار * ثامن جای جمعیت ومحل بسیاری معناسنه که هندوبار وکنجبار
ودریابار دیرلر کمال اسمعیل بیت بخاتم توکه درباش تاکمرکاهست * بخامه آب که سر
میبرد بهندوبار * حکیم فردوسی بیت بیارم نشانمش برتخت بار * وزان بس کشایم درکنج
بار * تاسع بمعنی بارنده که ز لفهٔ شکبار وابربار ان بارکبی استاد بیت اکرباران خودرا
اوکند بار * زمین پرسیم وزرکردد چو عبهر * عاشر حاصل نباتات معناسنه حکیم ازرقی
بیت باغیست عارض توکه دارد بنفشه بار * سرویست قامت توکه دارد بر آفتاب *
حادی عشر غش اولمق که زعفران ومشك کبی نسنه لره غیری نسنه لر آمیخته اوله حکیم
ناصر خسرو بیت زر چون بعیار آمدکم پیش نباشد * کم پیش شود زری کان باغش
وبارست * حکیم خاقانی بیت هرجاکه محرمیست خسی هم حریف اوست * آری زکوشت
کاو بودبار زعفران * حکیم ازرقی بیت شنیده ام صنما من که بار مشك کنند * ازان جکرکه
از آتش بدور سیده اثر * ثانی عشر دیکدان معناسنه یعنی قاطعه بیت عشق یخنی
دل ما برد بیغما امروز * مطبخی خیز وبرودیك کلان نه بربار * بومعنی ساج ایاغی اولمق
مناسبدر * ثالث عشر بمعنی پرده کمال اسمعیل بیت کلك تو مقنعه داریست که در پردهٔ
غیب * هیچ بکری راازوی نه حجابست ونه باز * رابع عشر دوست معناسنه که باره دخی
دیرلر زنباره وغلام باره زندوست وغلام دوست دیمك اولور ابن یمین بیت انکو بچه
بار وطفل کایست * این بسکه کشند زخیر رنجه * خامس عشر حمل زنان وغیره وهر حامل
چار پا حیوان حملنه دیرلر شیخ نظامی بیت هر آن کره کزان تخمش بودبار * زدوران
تك برداز با درفتار * سادس عشر فرهنك جهانکیریده انبار معناسنه که ایچنه غله قورلر
ان اکثر تخته دن ایدرلر سابع عشر قلعه معناسنه حکیم فردوسی بیت در باربکشا
ودستان سام * برفتند کردان بزرین ستام * ثامن عشر یوك معناسنه کرك آدم
ارقه سنده کوتور سون کرکسه حیوان یوکی اولسون حکیم انوری بیت بارانده مکش که
باردکر * برهانیدن از غم ایزد بار * تاسع عشر مجمع الفرسده برکمسنه ایله ملاقات اولمق
معناسنه حکیم انوری بیت راست کویی که زبسیاری انجم هستی * درکه خواجه زبسیاری
شاهان که بار * عشرین طریق یول معناسنه خواجه حافظ بیت وکرچنانکه دران حضرت
نباشد بار * برای دیده بیاور غباری ازدر دوست * الحادی والعشرین نسخهٔ نیازی
بجا زیده کنا معناسنه بوبیتك اول معنایه شمولی وار در شاعر بیت دل اکر بار کشد بار
نکاری باری * سراکرکشته شود برسرکاری باری * الثانی والعشرین ترجی وتمنی معناسنه

بيت مرقومه اولان بارى اول معنايه كلور الثالث والعشرين ديوان شاهان معنا سنه شيخ نظامى بيت بروز باركورا يار بودى * به پيشش پنج صف دركار بودى * الرابع والعشرين فرهنك جهانكيرىده سازلره ديرلر الخامس والعشرين پرنج وطارى كه بوزه اتمك ايچون بشورب آماده اوله اما هنوز صاف اولمامش اوله السادس والعشرين مجمع الفرسده جميع شكوفه يه ديرلر السابع والعشرين نيشابور مضافاتندن برقريه اسميدر بار بر سكون راء مهمله وضم باء موحده ايله حمال معناسنه كه معناى تركيب يوك ايلديجى ديمك اولور شاعر بيت چنان مى نهد بار غم عشق يار * كه شد باربر دل زغم اضطرار بار بردار ايكى معنايه در اول يوك چكن حيوان وآدم ثانى طريق غير نافذ يعنى چقمز يول باردار سكون را وفتح دال مهملتين ايله زن حامل ودرخت ميوه دار كذا فى الحمودى باركير معروف اصيل اولمين آت كه يوك اورلق معتاد در بازار فتح زاء معجمه ايله بيع وشرا يعنى آلم صاتم اولان يركه كا وسئى اورتش اولسون كرك اولماسون ومبيع يعنى صاتش شيخ سعدى بيت اى تهى دست رفته در بازار * ترسمت پر نياورى دستار بازبار سكون زاء معجمه وفتح باء موحده ايله طغانجى ديمك اولور بازدار سكون زاء معجمه وفتح دال مهمله ايله بمعنى زراع اكنجى معناسنه در خواجه سلمان بيت باغ چون زاغش خراب وكشت چون دشتش سراب * زاغ آنرا باغبان وقازاين را بازدار * شرفنامه ده ونسخهٔ ميرزا ابراهيمده دخى معناى مزبور مرويدر اما كتاب شرح السامى ده بازدار كيرو طوتيجى ودخى دارندهٔ باز يعنى طغانجى كه باز طغان ودار اسم فاعل اولور داشتن دن مشتق باژدار سكون زاء فارسى وفتح دال مهمله ايله بمعنى باجدار بازكندار سكون زاء معجمه وضم كاف فارسيله بمعنى موافق ومناسب ودخى باز آيد وباز آينده معناسنه در بازكير سكون زاء معجمه وكسر كاف فارسيله بمعنى باجكير وزاء فارسيله ده منقولدر ابو المعانى بيت چشمت بفسون ساز پست كيرد دل من از دست * كويا كه برنشسته دركوشه بازكيرى ودخى صياد باز يعنى وحشى طغان طوتيجى بازور ضم زاء معجمه وواو معروفله بر جادونك آديدر كه ايران عسكرينه جادولق ايدوب طوس سرلشكر اولدوغى كون شكست واقع اولدى آخركار برهام بن كودرز اول جادويى برطاغده بولوب قتل ايلدى حكيم فردوسى * مثنوى * زتركان يكى بود بازور نام * بافسون بهر جام كستردكام * بيامد يكى مرد پنهان پژوه * ببرهام بنمود زانكشت كوه * كه بازور جادو بى نستوه بود * بافسون وتنبل دران كوه بود بازيار سكون زاء معجمه وفتح ياى تحتانيله ايكى معنايه در اول بمعنى برزكر يعنى اكنجى خواجه سلمان * قطعه * در ضياع او كه هريك بودشهرى معتبر * كور وواهو راست مسكن شير وروبه را قرار * باغ چون راغش خراب وكشت كشتش چون سراب زاغ آنرا باغبان وقازاين را بازيار * ثانى ميرشكاركه بازدار دخى ديرلر حكيم سوزنى * قطعه تابكرد بازيان كش خراميدن زكبك * تانيا موزد خرامان كبك بازيدن زباز * دست در زلف چوچنك بازيار كبك زن * وزشكار بوسه چون بازان بسوى كبك باز * كمال پاشا زاده مرحوم تصرف نا صندن يورركه بازيار باغبان معناسنه دركه اصلى باغ باردر باغ

باغ اوگازیجی دیمك اولور فارسیلر حرف زاغینی معجمه یه ابدال اولنمق جائز اولمغله دز
ﻻ باستار ویبستار ﻻ کلاهما بسکون السین المهمله وفتح التاء المثناة وثانی کسر
باء موحده ایله فرهنك جهانکیریده بمعنی بهمان وفلان وهمچنانکه فلان وبهمان دیرلر
ویا زارلرکاهی یالکز فلان ویالکز بهمان ده دیرلر بوکا دخی کاهی یالکز باستار ویالکز
بیستارده دیرلر مکاتبات عین القضاة همدانی قدس سره ده مسطوردرکه * علی الجمله
ازقدرت راه بشرط ومشروط یکیست بی تفاوت وپس هرکه پندارد که فلان حادثه راسبب
وجود فلان چیزست وبهمان چیز راسبب وجود بهمان چیزست وبهمان چیز راسبب
وجود باستار چیزست باطلست وبعاقبت آخر این اسباب حقست انتهی * بومعنایه
استاد رودکی بیت آن خواجه این همه که تو برمیدهی شمار * بادام تر وسیکی وبهمان
وباستار * ومعیار جمالیده بعض کسنه بر کلمه یی زبانزد ایدینوب هرسوزنده اول کلمه یی
ایراد ایدر اکا باستار دیرلر شمس فخری بیت باوجود دست از شهان باستان * بر زبان
نارد فلك جز باستار ﻻ باغر ﻻ کسر غینی معجمه ایله اول یومری اتکه وجود انسانده دری
التنده ظاهر اولور ﻻ بافکار ﻻ سکون فا وفتح کافله چلاه معناسنه باف طوقویوشی
وکار اشلمك معناسنه اسم مرکب اولور استاد لبیبی بیت بافکاری بود در شهر هراة * داشت
زیبا روی رعنا دلبری ﻻ بالار ﻻ بوزن ناچار اوزرینه سقف قودقلری اوزون دیرککه نیم
وفرسب وفلوزه دخی دیرلر شمس فخری بیت زمین خانه وباغ از زبرجدست وعمیق
عجب مدارکه هست از زمردش بالار ﻻ بالاکر ﻻ فتح لام وکاف فارسیله بمعنی ستون خانه
کذا فی فرهنك جهانکیری ﻻ بالاور ﻻ فتح لام وواو ایله بمعنی کوزهٔ پرآب یعنی صو
طلو بردآق ایضا منه ﻻ باور ﻻ بوزن داور اینانمق معناسنه باوریدن لفظندن
اسم مصدردر خلاق المعانی بیت نیست درفن خودم چون خورشاهان همتا * بازپرس
از سخنم کرتو نباشد باور * شیخ سعدی بیت ملحد کرسنه وخانهٔ خالی پرنان *
عقل باور نکند کز رمضان اندیشد * مجمع الفرسده راستکوی معناسنه مرویدر *
ﻻ باهار ﻻ بوزن ناچار نسخهٔ میرزا ابراهیمده پهلوی دیمکدر قزوینی لسانده مندی دیرلر
فرهنك جهانکیریده ایکی معنایه در اول برنوع ظرفدرکه آوند دخی دیرلر ثانی برروش در
پهلوی وراوندی دیمك اولور ﻻ ببر ﻻ سکون باء موحده ایله درت معنایه در اول سباعدن
ارسلانه مشابه بر یرتجی جانوردر قویروغی ارسلاندن قصه در غایت قوتلو ومهابتلو موحش
جانوردر استاد فرخی بیت ماهی کز ماه جام دارد وساغر * شیری کز شیر ببر دارد وکشور *
ثانی روغنده پشمش اتمك معناسنه ثالث بعض فرهنکده تدبیر معناسنه در رابع رستملك
کندویه مخصوص اولان جبه سنه دیرلر حکیم فردوسی یکی جامه دارد زچرم پلنك * بپوشید
ببر اندر آید بجنك * وله بیت از ایران به نیره برآمد بابر * که آمد خداوند کوپال وببر
فرهنك جهانکیریده باء ثانینك سکونیله ایکی معنایه در بری مذکور جانوره دیرلر وبرمعناسی
دخی جیب جامه یه دیرلر ﻻ بتاوار ﻻ فتح تاء مثناة ایله بمعنی عاذیت منوچهری بیت
من خوب مکافات شما باز کندارم * من حق شما باز کذارم به بتاوار * حکیم سوزنی بیت

کل شد وبرد بکون داغ ودودش کیرم * اثری ماند ازان داغ تبا وار مرا ﴿ بتر ﴾ فتح تاء مثناة
ایله اصلی بدتر درکه یرامزرق دیمك اولور دال حذف اولنوب یرینه تا یه شده ویردیلر
وکاهی تخفیفله ده استعمال اولنور حکیم اسدی بیت توار برد باران فرونترش دار *
که از تند درکین بتر بردبار ﴿ بتقور ﴾ سکون تاء مثناة وضم قاف ایله یرتجی جانورلرك بچه‌سی
سباعك وطیورده استعمال اولنور حکیم سوزنی بیت نهاده‌ام نه دزن وبچه من از سرما *
بسان سك بچه بتقور بردر سوراخ ﴿ بتیار ﴾ سکون تاء مثناة وفتح یای تحتانیه ایله رنج
ومشقت معناسنه ابو الفرج رونی بیت بوزن عدلش میزانهای ظلم سبك * بعون
رایش بتیارهای دهر سلیم ﴿ بخار ﴾ فتح خاء معجمه ایله ذلت ومحنت ایله دیرلمك معناسنه
بخواری دیمك واو معدوله‌سی اسقاط اولنمشدر ابو المعانی بیت هو سخا کوش وبه نیکی
وقت را خوش میکند او * هرکه می ورزد بخل وسیزید دائم بخار ﴿ بختاور ﴾ سکون خاء
معجمه وتاء موقوف ایله دولتمند وفیروز بخت که بخت آور در بختیار کبی ﴿ بختیار ﴾ بختاور
معناسنه بختی مساعد مراد دولتمند دیمکدر مثال هردو را شاعر کوید بیت آستانت
روبما لدهر که بختاور شود * کر نظر کردی یکمن را در دو عالم بختیار ﴿ بختور ﴾ سکون
خاء معجمه وضم تاء مثناة ایله فرهنگ جهانگیریده هر غرنده اولانه دیرلر عموما اعدایه دیرلر
خصوصا استاد رودکی بیت عاجز شود ز اشك دو چشم غریو من * ابر بهار کاهی و بختور
در مطر ﴿ بخجور ﴾ سکون خاء معجمه وضم جیمله بمعنی بختاور وبختیار مرقومان کذا
فی مجمع الفرس ﴿ بخشایشکر ﴾ بخشایش بخشیدن لفظندن مشتق اسم مصدردر
عطا واحسان وعفو ومرحمت ایتمکلك ﴿ بدار ﴾ بوزن بکار جفت آلتلرندن اوکنده ره
دیدکلریدر ﴿ بداختر ﴾ بمعنی بدبخت وبدطالع دیمك اولور مولانا عبد الله هاتفی بیت
ز انعام واحسان صاحبقران * فرامش کرده‌اند بداختران ﴿ بداغار ﴾ سکون دال مهمله
وفتح غین معجمه ایله بمعنی بدسرشت وبدنهاد ابو شکور بیت یکی زشت روی وبدآغار بود
تو کویی بمردم کزی مار بود ﴿ بدپدر ﴾ اوکی اتا شمس فخری بیت کریان شدست بی تو
چو پیوسته بخت وملك * همچون یتیم طفل که در دست بدپدر * بو معنایه استاد لطیفی
بیت حال دلم بدست عقاب رقیب تو * چون حال طفل کشته بازار بدپدر * مثاله ناصر
خسرو بیت زین بدپدر بسی را در خورد جز حذر نیست * زیرا ز بی وفایی شکرش ز بی
بجز نیست ﴿ بدسوار ﴾ بدخوی آت که اکر او دزمز وبند رمز اجمعیشکلا تنده بدسوار
اسب بدخوی باشد بترکی تکش کویند دیو تصحیح اولنمشدر ﴿ بدکار وبدکردار ﴾ کلاهما بمعنی
اهل فساد وافعال قبیحه واعمال فضیحه صاحبی میر نظمی بیت خصم بدکار و تو اندر کار خود
بوده است بدکار بدکردار خود ﴿ بدنکر ﴾ فتح دال مهمله وسکون نونله بعض فرهنگلرده
سکون دال وکسر نونله بد ایله نکردن مرکب لفظدر بدنظر معناسنه ﴿ بر ﴾ اون طقوز
معنایه کلور اول عربیده‌کی علی معناسنه که بر من بر تو دیرلر مولانا جامی بیت چیره کن بر
شجر سدره چمن * بر سدره شاخ کن ز بیخ شکن * کمال اسمعیل بیت هرکه منظور تو شد همچو
ستاره ز شرف * جایکاهش برازین طارم نه منظر شد * ثانی بمعنی نزد عربیده‌کی جنس

جنب وقرب معناسن افاده ايدر تركيده فلان يانسه كتدم ديدكارينه عجم بر فلان رفتم ديو
ننكم بو بيتده واقعدر بيت رفتم بر طبيب كه پرسم علاج درد * چون ناله ام شنيد و روان
در فراز كرد * ثالث عربيده كى في معنا سنه فلانده ديجك يرده بر فلان ديرلر مولانا جامى
بيت قافيه آنجا كه نظامى نواست * بر كذر قافيه جامى سزاست * رابع بمعنى سينه حكيم
سوزنى بيت بر ولب ورخ دلبسته نمود مرا * يكى حرير و دوم بسد وسيوم ديبا *
خامس اصلده معناى موضوعى سينه نك يانلريدر حكيم فردوسى * مثنوى * بر وسينه
آن صنم سيمرنك * هميداشت از تختهٔ سيم تنك * بزد بر بر وسينهٔ اشكبوس * فلك
آن زمان دست او داد بوس * سادس بمعنى كنارهٔ آغوش كه تركيده قوجاق ديرلر مير خسرو
بيت نازكترست آن بدن از برك كل بسى * عيشيست كه برهنه كشد در برش كسى *
سابع عذارك محاذيسنه يعنى يكاغك جانب بالاسنه ديرلر شاعر بيت همه نازنج غبغب
نار پستان * عذار و بر كلستان بر كلستان * ثامن فرهنك جهانكيريده مخفف برك استعمال
اولنور كمال اسمعيل بيت هركه چون نركس صاحب نظرست از سر ذوق * چون كل از آرزوى
ديدن او صد بر شد * تاسع بار درخت يعنى اغاج ميوه سى حكيم فردوسى * مثنوى *
درختى كه شيرين بود بار او * نكردد كسى كرد آزار او * وكر زانكه شيرين نباشد برش *
زپا اندر آيد زناكه سرش * شيخ سعدى بيت درخت كرم هر كجا بيخ كرد * كذشت از فلك
شاخ بالاى بر * عاشر حاصل نبات ديرلركه بوستان وتارلاده حاصل اوله استاد
فرخى درصعوبت راه * قطعه * در از ترز غم مستمند سوخته دل * كشيده ترز غم دردمند
خسته جكر * چو چشم شوخ همه چشمهاى او بى آب * چو قول سفله همه كشتهاى
او بى بر * ديكر بيت درين باغ از كل سرخ وكل زرد * پشيمانى نخورد آنكس كه برخورد *
حادى عشر بمعنى بذر يعنى تخم مولانا جامى بيت كه يوسف نه از كوهر ديكراست * كه با ما زيك
شاخ واز يك برست * ثانى عشر بمعنى نصيب شمس فخرى بيت زين خزان آنكس خورد
بركوم دام * دردم ايشان بو دچون باردم * بو معنى استعارة طريقيله اولمق اوجهدر
ثالث عشر بمعنى قرارگاه وخانه وسراى معناسنه كه عربيده وطن ومسكن ديدكارينه عجم
بوم ديو ديو تركيده يريورت ديدكارى تفصيل احوالى عنقريب ذكر اولنور بو معنايه حكيم
فردوسى بيت فرستم بنزديك افراسياب * نه آرام جويم برين بر نه خواب * رابع عشر
بردن لفظندن صيغهٔ امر ووصف تركيبى اولور دلبر وهوشبر كبى خامس عشر فرهنك
جهانكيريده بمعنى پهنا سادس عشر بمعنى زن تازه سابع عشر بمعنى باد و حفظ كه
از بر ديرلر حفظدن ديمك اولور ثامن عشر بمعنى طرف كه يك برشود ديرلر يكطرف شود ديمك
اولور تاسع عشر افعال ومصادر اوايلنه ادخال ايدرلر انجق تحسين لفظ ايچوندر اسقاط
اولنسه معنايه خلل اولمز نوعى خوشانى بيت بر آهنكى زنم ناخن بمضراب * كه از آب
آتش وز آتش چكد آب * برابر معروف تساوى معناسنه طالب آملى بيت با من
سخنوران كه درين عرصهٔ كلام * هر لحظه ميزنند نواى برابرى * عربيده مساوات وچغتاى
لسانندة اوترو ديرلر بو مطلعده تجنيس تام قصد اولنوب اولدن معناى ثانى وثانيدن

معنای اول مراد ایدر میر علیشیر بیت توشدا کوردم یا زنی خندان رقیبی اوترودا دشکدین دم دم نیشم قرجیلدا دورمیش اوترودا * بواوترودا قارشو معناسنه ایکی معنایه ده اوترودیرلر لغ برانغار وجوانغار ع کلاهما بفتح الراء المهملتین وغین معجمه ثانی ضم جیمله جانب یمین ویسارکه جنك صفوفنده میمنه ومیسره دیمك معناسنه در مولانا عبدالله هاتفی بیت جهانشاه وشهزاده سلطان حسین * زسوی برانغار چوپان وشیش یعنی جانب یمینده لغ برباره ع سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله اول خانه یه دیرلرکه وخانه نك اوزرنده بنا اولنمش اوله بربان وورواندخی دیرلر ترکیده چارطاق دیدکلری خانه در لغ بربر ع معروف سرتراش دخی دیرلر عربیده حلاق وحجام دخی دیرلر وجانب غربده مشهور بر ولایت اسمیدر ودخی زیاده یوقارو دیمکدر اعلی الاعالی معناسنه لغ برتر ع فتح تاء مثناة ایله اوستونرك دیمك اولورکه براوست وترادات تفضیلدر مولانا جامی در توحید باری تعالی جل شانه بیت لیك ستایش زکمان برترست * هرچه زبان کوید ازان برترست لغ برخوار ع سکون راء مهمله وفتح خاء معجمه وواو معدوله ایله حصه ونصیب معناسنه در لغ برخوردار ع سکون راءین مهملتین وضم خاء معجمه وواو مجهول ایله نصیبلو وحصه مند وبهره مند معناسنه لفظ مرکبدر ایکی جهتله بری برخور ایله دار لفظلرندن وبریده بروخور ودار دن لفظ مرکب اولور لغ برخور ع سکون راء مهمله وضم خاء معجمه وواو معروف ایله ایکی معنایه در اول نصیب ثانی شریك معناسنه شمس فخری ایکی معنایه ترتیب اوزره بیت زملك وجیش وجوانی وسلطنت برخور * که ازشهان جهان نیست مثاهرا برخور * معنای ثانیه استاد فرخی بیت زبس اعطا که دهد هرکه زرعطا کیرد * کمان بری که مراورا شریك وبرخور نیست * نسخهٔ حکیم اسدی ونسخهٔ حسین وفایی ولسان الشعرا موافق معیار جمالیدر اما شرفنامه ده فتح خاء معجمه وواو معدوله ایله بو زن ابتر واقع اولمشدر لغ بردار ع اوچ معنایه در اول خانهٔ تابستانی ثانی مصلوب یعنی آصلمش ثالث داشتن لفظندن صیغهٔ امردر یوقارو طوت معناسنه لغ برزکار ع کسر راء مهمله وسکون زاء معجمه وفتح کاف ایله اکینجی زراع معناسنه که برزکر وبرزه کر وبرزیکر دخی دیرلر لغ برزکر ع سکون زاء معجمه ایله لغ برزه کر ع فتح زاء معجمه وها ایله لغ برزیکر ع کسر زاء معجمه ایله کلهم بمعنی زراع وحراث مثال ثانی فخر کورکانی بیت عقل بود برزه کر وتخم روح * آب دهش خضر ومسیحا ونوح * مثال ثالث حکیم انوری بیت کار خاك جز بجعفرکی شود هرکز تمام * کان یکی جلاهکی داند ذکر برزیکری لغ برفندار ع سکون راء مهمله ونون وفتح فا ایله مفتی ومفسر وشارح واهل علم وماهر معناسنه لغ برکندار ع سکون راء مهمله وضم کاف فارسیله ارمغان وهدیهٔ قلیل معناسنه ابو المعانی بیت برده بودم پیش جانان تحفهٔ جانم بدست * برکندار مختصر بوده نکرد ازمن قبول لغ برکر ع سکون راء مهمله وفتح کاف فارسیله بخت وطالع معناسنه وله ایضا بیت چوکردم بذل جان درراه جانان * ولی سودی ندارم برکرم نیست لغ برمر ع سکون راء مهمله وفتح میمله اوچ معنایه در اول انتظار معناسنه مختاری بیت جان اعدا برد بکلك چنانك * نبود پیش مرك برمر تیغ * ثانی

ثانی امید معناسنه ولها ایضا بیت هنوز هست فلک را حیم کشتن زوی * هنوز هست
سخن را قوی شدن بزمر * ثالث بال آروسنه دیرلر بالجیلر اصطلاحنده مذکور اوج معناسنه
بومور دخی دیرلر بعض فرهنکلرده باء فارسیله ده مذکوردر ﴿ برمور ﴾ سکون راء مهمله
وضم میم وواو معروفله ایکی معنایه در اول علف معناسنه ثانی برمر مرقوم معناسنه باء
فارسیله دخی مرویدر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ برنبور ﴾ فتح راء مهمله وسکون نون وضم
باء موحده ایله اطفال بر پارچه مدور کون اورته سن دلوب ایپ چکوب ایکی اوجندن
طوتوب فرفر چوررلر ﴿ برنداور ﴾ فتح راء مهمله وسکون نونله جوهردار دمور قلیج وغیری
اصلنده برند فتحتین ایله دمورده اولان جوهردر فرند دخی دیرلر استاد لطیفی بیت کوه را
بر بنیان بود چون یافت * قوت دست او برنداور ﴿ برور ﴾ سکون راء مهمله وفتح واو ایله
درخت بارور یعنی میوه دار بارور لفظندن مختصردر حکیم ناصر خسرو بیت اندیشه
مر مرا شجر خوب برورست * پرهیز وعلم ریزد ازان برك وبرمرا ﴿ برز ﴾ سکون زاء
معجمه ایله بمعنی شغله میرنظمی بیت جهان روشن شده چون ماه تابان * بانجم بوده است
برز وچراغان ﴿ برزکر ﴾ سکون زاء معجمه وراء موقوف وفتح کاف فارسیله کتان
تخمی در ﴿ برزود ﴾ سکون زاء معجمه وراء موقوف وفتح واو ایله تخم ایچون قونیلان نسنه
هرنه تخمی اولورسه بعض فرهنکلرده مشغول معناسنه مرویدر ﴿ برزه کار ﴾ فتح زاء معجمه
وکافله کنهکار معناسنه که بزه کناه در وکار ایدیجی دیمکدر خلاق المعانی بیت بار دیکر بزه
اندوز شوم * که نمی آید مرا زثواب ﴿ برشتو ﴾ سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله
ایکی معنایه در اول تحفة الاحبابده نام حضرت میکائیل علیه السلامدر استاد دقیقی
* قطعه * برشتو خوانمت به برکت او * چوتوکویی بود بکاه عطا * برشترا عطا همان آبست
مرتوا زر وکوهرست عطا * شمس فخری بیت میرساند بخلق دست تو رزق * بی تقاضا
ومنت برشتو * رساله ابو حفص سغدیده بمعنی ابر دیوب دقیقی نك بیت ثانی سن ایراد
ایلمش ثانی فرهنك جهانکیریده بر فرشته نك نامیدر که باران نباتات آکا حواله اولنمشدر
﴿ بط زر ﴾ اضافتله نیر اعظمك جمله اسماسندن بریدر نظام استرآبادی بیت بط زر
غور دغوطه درزلال بحر سیمابی * برآب از جنبش آن شد حباب بیعدد پیدا ﴿ بکتر ﴾
سکون کاف وفتح تاء مثناة ایله جبه زره که دمور پاره لرین قطیفه ویا آخر نسنه اوزرینه
دیکوب جنك کونلرنده کیرلر ترکیده قابورغه زره دیرلر ابو شکور بیت زرز برنهاده بسر
مغفری * ز فولاد کرده ببر بکتری * بو قولی مؤید محمد عصار بیت زتیر چارپر وزکرز
ششپر * سپرها چون زره مغفر چو بکتر ﴿ بکه تر ﴾ فتح کاف فارسی واظهار هاء ایله ایرکن رك
معناسنه که بکه ایرکن وتر ادات تفضیلدر که غایت ایرکن دیمك اولور شیخ نظامی بیت
بکه تر سپهدار چین از غرور * زمین کرد چون عرصه کاه نشور ﴿ بلاجور ﴾ فتح لام وضم
جیمله قره صغر اسمیدر نعمة الله نقل اوزره ﴿ بلادر ﴾ فتح لام وکسر دال مهمله ایله نسخه
میرزا ابراهیمده پیرایه عروس یعنی زیب وزینت عروس که آلتون وجواهر ونقشه نفیسه دن
عبارتدر مؤید الفضلاده زرینه عروس مرویدر میرخسرو بیت بسته بلادر همه برسر بلا

باده به بیهوشی عالم صلا ✿ بلادور ✿ ضم دال مهمله واو مجهول ایله ایکی معنایه در اول
براغاجدرکه دوالرده استعمال اولنور آکا لسان یونانیده انقردیا و هندولساننده بهلاوه
و بهیله دخی دیرلر هند دیارنده حاصل اولور ثانی زرینه و پیرایهٔ عروس و زنان بعض فرهنکلرده
پیرایه در باشه بغلرلر ✿ بلار ✿ بوزن منار آذر بویه دیدکلری نسنه‌نك كوكیدر بعضیلر
اشنان دیرلر ✿ بلقندر ✿ سكون لام و نون و فتح قافله بر لفظدر دشنام محلنده تلفظ ایدرلر
بی دین و بی مذهب معناسنه خلاق المعانی بیت بزر و مال مردمان اندر * هست بر اعتقاد
بلقندر ✿ بناور ✿ فتح نون و واو ایله یعنی دمل و دنبل و دمبل دخی دیرلر چبان معناسنه
✿ بندامیر ✿ بر بنددرکه عضد الدوله دیلمی زماننده امیر نام بر مسافر دوزمکله اسمنه مضاف
اولمشدرکذا فی مجمع الفرس ✿ بندشهریار ✿ موسیقیده بر نوا اسمیدر استاد منوچهری بیت
بر بیدعندلیب زند بند شهریار * بر سرو زندواف زند تخت اردشیر ✿ بندکیر ✿ بر نسنه‌در
پنبه و زیت و کرج ایله دوکوب صوکنكارین آنكله محکم ایدرلر عربیده لقون و ترکیده لکون
دیرلر ضم لامله ✿ بهار ✿ اون درت معنایه کلور اول معروف فصل ربیع درکه شهور شمسیه‌دن
آذر و نیسان و ایار آیلرینه شامل درکه نیر اعظمك حمل و ثور و جوزا برجلرنده اولدوغی ایام
مکثیدر اول فصل نو بهار دخی دیرلر استاد بیت خلوت از اغیا ربایدنی بهار * پوستین
بهر دی آمدنی بهار * ثانی برك درخته دیرلر عموما بیت کلی بی آفت برك خزانی * بهار
تازه بر شاخ جوانی * وهنوز چقمش یپراغه نو بهار دیدکلرینه بو بیتده دلالت وار در حکیم
اسدی بیت ببر جوشن جوش چون نو بهار * بزیر اباقی تند چون روزکار * ثالث نارنج
و ترنج اغاجنك یپراغنه دیرلر خصوصا سائر اشجاره مخالف نارنجك اول یمشی ایریشور
صکره یپراغی چقار شیخ نظامی تصریح ایلمشدر بیت رسم ترنجست که در روزکار * پیش
دهد میوه پس آرد بهار * رابع شکوفه‌یه دیرلر عموما و ترنج شکوفه‌سنه دیرلر خصوصا
خامس بتکده‌یه دخی بهار دیرلر بو ایکی معنا ایله معنای اوله شیخ عثمان مختاری * قطعه *
تا کوهر از فروغ شرف کیرد و خطر * تا عالم از بهار شود چون بت بهار * رای تو باد کوهر
انصاف را فروغ * روی تو باد عالم اسلام را بهار * و بتخانه ایله معنای اوله شمس فخری
بیت رسید موسم نوروز کز نسیم بهار * شود بسا ئین آراسته بسان بهار * بتخانه‌یه
بهار دیدوکی استاد فرخینك بو بیتنده واضحدر بیت وثاق از وجو بهارست او در وچو صنم
سرای او چو بهشتست او در وچون حور * دیکر حکیم اسدی بیت هما ناکه کمتر بد از نش
هزار * بت لاله رخ چون نکار بهار * سادس بر آتشکده‌نك نامیدر خصوصیت ایله
شیخ نظامی از اقبال نامه بیت بهار دل افروز در بلخ بود * کزان سرخ کل را دهان تلخ بود
سابع یوکك بر دنکنه یعنی بر تاینه دیرلر استاد فرخی بیت بهر ما دهی مال بخشد جهانی
بهر زایری زر ببخشد بهاوی * ثامن بر نوع کل درکه کاو چشم دیرلر بو معنی حمد الله مستوفی نك
نزهة القلوب نام کتابنده مسطور اولوب اندن استخراج اولنمشدر تاسع ادات الفضلاده
ترکستانده بر معروف و مشهور خانه‌نك اسمیدر عاشر فرهنك جهانکیریده کل زرد یست
بهار کویند حادی عشر فرهنك زفانکویاده بر نوع کلدر بهار دیرلر ثانی عشر تحفة الاحبابده

یعنی خانهٔ منقش و پرنگار ثالث عشر شرفنامه ده بر جزیره اسمیدر رابع عشر لسان الشعراده
هندوستانده برخطه نك نامی اولدوغی مسطوردر ك بها کیر ع یعنی قیمتدار کیرندهٔ
بها تقدیرنده در حکیم فروسی بیت دوپاره بها کیر و دوکوشوار * یکی طوق پر کوهر
شاهوار ك بهاور ع بودخی بها کیرکبی در بها لو معناسنه ابوالخطیر بیت بهاور زدری
از دستم برون برد * به نیرنك و بافسون دهر غدار ك بهر ع سکون هایله بش معنایه در
اول تخصیص لام جاره معناسنه بهرتو بهر شما بهرمن بهرما دیرلر ثانی دخی حرف را
معناسنه اولوب ترا شمارا مرا مارا معناسنه استعمال اولنور میرخسرو بیت نه از من
ریخت این زهر بر تو * که این بود ست بهر از دهر بر تو * ثالث حصه معناسنه که بهره دخی
دیرلر شیخ نظامی بیت عراق از ربع مسکون هست بهری * وزان بهره مدا این هست
شهری * رابع شرفنامه ده بر ولایت اسمی اولدوغی مسطوردر خامس بعض فرهنگلرده
شعاع قمر و نجوم معناسنه مرویدر وعربیده ایکی معنایه در اول بمعنی عجب ثانی بمعنی ملالت
معنای اولنه چغتای لسانندن اوچون دیرلر میر علیشیر بیت کوزیما کیلماس اوچون
کینلکاندا اول یوز اباتما * انجه یخشی انکلاماس کوزکیم قوباشقه اوترودور ك بهمار ع
بسکون ها وفتح میمله بمعنی بسیار میر نظمی بیت شود هرچند با دیکر وفادار * دل زارم
جفا میکرد بهمار ك بهمن یار ع یای تحتانیله شیخ ابو علی ابن سینا شاکردلرندن بر صاحب
تصنیف فاضل کمسنه نك آدیدر ك بیاوار ع فتح یای تحتانیله بمعنی شغل و عمل و کار
وکسب که فیاوار دخی دیرلر شاه ناصرخسرو بیت من نقش همی بندم و تو جامه همی باف
اینست مرا با تو همه شغل و بیاور

ك مع الزاء المعجمه * باخرز ع فتح خا و سکون راء مهمله
ایله ایکی معنایه در اول بر مشهور شهرك آدیدر ثانی شرفنامه ده موسیقی نغماتنك فرقی
شعبه سندن بر شعبه اسمیدر میر خسرو بیت که بنغمات ترانه و کاه * یافته در عرصهٔ
باخرز راه ك بادان فیروز ع شهر اردبیلك نام اصل قدیمیدر که اول شهری فیروز شاه
بنا ایدوب کندو نامنه اضافتله تسمیه ایلشن آبادان کردهٔ فیروز دیمك اولور تخفیفا بادان
فیروز دیدیلر ك بادانکیز ع برنوع کلك اسمیدر خاصه سی اولدر که اصحاب غله خرمن صاوروق
مراد ایتدکلرنده هوا ساکن اولدقده اول کلك قوری پیراقلرین الله اووب هوایه اتارلر
باذن الله تعالی فی الحال هوا چقوب خرمن صاورولر کذا فی فرهنگ جهانگیری ك باد باز
و باد بیز ع کلاهما سکون دال و باء موحدهٔ مفتوحه و مسکون ایله مروحه معناسنه که
یادبیزن دخی دیرلر و بادزن ده دینلور شاعر بیت آتش هجران مکو تسکین شود با دباز
شعلهٔ آتش فزون ترمیشود لابد زباد ك بادروز ع سکون دال و ضم راء مهملتین و واو معروفله
وظیفهٔ روزمره یعنی هرکون و یریلن تعیین ودخی هرکون کیلن جامه و هرکون یینکه معتاد
اولان طعام میر نظمی بیت ز هر قهر چرخ خوردن شد مکر * بادروزم بوده است شام و سحر
ك بادفوز ع سکون دال مهمله و ضم فایله کند و قولیله عمل ایتمین آدم یعنی خلقه پند و نصیحت
ایلیوب کندوسی عمل ایلمیه راء مهمله ایله مرویدر نظمی هروی بیت پند خود هرکز نکیری
ای خر کرسی نشین * وعظ تا چند میکنی ای بادفوز لاف زن ك بادنوروز ع باربد خسروك

اوتوزا یکی لحن دن بر لحن آدیدر کذا فی مجمع الفرس باذویز واوایله بادبیز مرقوم
معنا سنه در باران کریز فتح راء مهمله اول وکسر ثانی وکاف ایله دیوار اوزرنده
اولان سچق وطام کنارینك سچقی وامثالی نسنه‌لرکه یغموردن قاچان التنه وار ر باروازه
سکون راء مهمله و فتح واوایله پابوجه دیرلر میر نظمی .بیت بپایش باروازی رانبوده
زهر جانب ره محنت کشوده باز اون درت معنایه کلور اول بمعنی عودت یعنی کیرودونمك
کمال اسمعیل .بیت کسی که دست چپ از دست راست داند باز * باختیار ز مقصود خود
بکردد باز * ثانی بمعنی تکرار شمس فخری .بیت پناه ملك سامان جمال دنیی و دین * که
سد ملك نه ببند چو توسکندر باز * ثالث فرق وتمیز معناسنه کمال اسمعیل .بیت چکونه
دامن شاهی چنین زدست دهد * کسی که دست چپ از دست راست داند باز * رابع بمعنی طرف
وجانب حکیم سوزنی .بیت آن حسام بن حسامی که حسام نظرش * هرکز از خصم بالزام
نشد باز بناز * خامس بمعنی ذراع شمس فخری .بیت زچاه فکرد هم تشنکان معنی را *
زلال جان ز زبانی بقدر سیصد باز * سادس بمعنی واماندن ونارسیدن یعنی کیرو قالمق
وایرشمامك شیخ سعدی .بیت کر کسی وصف او زمن پرسد * بی دل از بی نشان چه کوید
باز * سابع بمعنی دخی استاد منوچهری .بیت آمدت نوروز وآمد جشن نوروزی فراز
کامکارا کار کیتی تازه از سر کیر باز * ثامن بازیدن دن صیغهٔ امر اولور وله ایضا .بیت
بشاخ کل شطرنج سیمین و عقیقین کشته است * وقت شبکیران بنطع سبز برشطرنج باز *
تاسع بمعنی کشاده و روشن وله .بیت ای خداوندی که تا تو ز عدم پیدا شدی * بسته
شد درهای بد درهای نیکی کشت باز * عاشر قولاج که عربیده باع دیرلر وله .بیت آفرین
زان مرکبی کر بشنود در نیمشب * بانك پای مورچه در زیر چاه شصت باز * حادی عشر
بمعنی فراز وله ایضا .بیت همچوان سنکی که او را سیل کرداند زکوه * کاه زیر وکاه زانسو
که نشیب وکاه باز * ثانی عشر طوغان بو معناده عربیله مشترکدر وله .بیت کامرهواری
چو کبك وکاه جولان چون عقاب * کاه بر جستن چو باشه کاه برکشتن چو باز * طوغان
جنسنه مطلقا باز دیرلر آوجی وجکردار وایری طوغانه شاهباز دیدکلری چبو باتدن ایری
اولان نسنه یه شاهدانه دیمك کبیدر اما چاقره خصوصیله باز اسمی اعلام غالبه دن
اولمشدر مطلق باز ذکر اولنسه مراد چاقردر بو بیتدن فهم اولنور .بیت ره بط باز نیز
آهنك میزد * برقص کبك شاهین چنك میزد * ثالث عشر بعض ترکیبلره صفت اولور
شعبده باز ولعبت باز کبی نوعی خموشانی .بیت همه غافل ز لعبت باز کردون * چه بازی
آورد از پرده بیرون * رابع عشر فرهنك جهانکیریده بمعنی کندر کاه سیل یعنی سیل
اوغرادوغی یره دیرلر باز خیز خیز خاستن لفظندن صیغهٔ امر و وصف ترکیبی دن
کیرو قالقمق مثلا دوشوب قالقمق واوتورب قالقمق کبی میر نظمی .بیت سکان بیکانه را
آواز خیز ست * بجا باشد فتاده باز خیز ست * بوندن در که روز قیامته دخی باز خیز دیرلر
بالاوز فتح واوایله صو طلو برداق وامثالی ظروف که صو طلو اوله کذا فی مؤید الفضلا
بانك نماز اذان معناسنه معنای ترکیب نماز صداسی دیمك اولور شیخ سعدی

سعدی بیت مؤذن غلط کرد بانك نماز * مکر همچو من مست وبدهوش بود * میرنظمی بیت بدیوان ایزد بروبانیاز * بکوشت رسیده چو بانك نماز ﮒ بتفوز ع سکون تاء مثناة وضم فایله پیرامن دهان یعنی اغزچورن شی عموما سباعك خصوصا که پوز و پرپوس وبدپوز وبدفوز دخی دیرلر حکیم ازرقی دوصفت زمستان بیت بندفولاد بر دهن رایبد * آمواز برشمرنهد بتفوز * شمس فخری معیارده * بتفوز مرغانرا منقار ودیکر حیوانرا بیرون دهان باشد دیمش بیت زعدل خسرو اعظم مجال تو بدارانیست * که وحش وطیردومنهلی زنند بتفوز * وصحاحین ده دخی بو وجه اوزره مسطوردر ﮒ بخیز ع کسر خاء معجمه وسکون یای تحتانیه بمعنی کمینکاه یعنی پوصو یری ﮒ بدپوز وبدفوز ع کلاهما بسکون الدال المهملة وضم الباء الفارسی والفا بتفوز مرقوم معناسنه مثال اول حکیم سنوزنی بیت عاریت داده پدر سبلت وریش و بدپوز * بخاراشده هنکام صبی علم آموز * مثال ثانی حضرت مولانا قدس سره * مثنوی * دایه کو طفل شیر آموز را * تا بنعمت خوش کند بدفوز را * کر ببندد راه آن پستان برد * برکشاید راه صد پستان دهد ﮒ بدواز ع سکون دال مهمله وفتح واو ایله تحفة الاحبابده بمعنی جای آرام ونشیمن وقرارکاه اما شرفنامه‌ده تاء مثناة ایله بتواز واقع اولمشدر عربیده بقعه و صفه دیرلر بو معنایه شمس فخری بیت ملاذ سیف وقلم خسرو ستاره حشم * که هست خلق جهانرا جناب او بدواز * ﮒ بذله باز ع سکون ذال معجمه وفتح لام وباء موحده ایله لطیفه کو ومزاح انکیز وندیم مجلس آرا وحاضر جواب وخوش ادایه دیرلر بیت ساقی بیار باده ومطرب که میشود * ما را برای دفع الم بذله باز بزم ﮒ براز ع فتح راء مهمله ایله بمعنی آراسته ومزین ونیکو بوده شمس فخری بیت خدایکان جوانبخت شیخ ابو اسحق * که تخت خسروی از ذات اوکرفت براز استاد فرخی بیت مجلس عشرت بسنج وچهرهٔ معشوق بین * خانه رامش براز وفرش دولت کستران * بو بیتده آراسته کن معناسنه امر اولور بعض محلده کار مزانبراز دیرلر تمم ایشمی ایو ایله دیمك معناسنه اولور ودخی کفشکرلر پابوج قالبی اراسنه قودقلری چوبی ودخی اودون یارانلر کندللرع یاردوغی اودون آراسنه قودقلری چوبی ﮒ برپوز ع سکون راء مهمله وضم باء فارسیه بتفوز مرقوم معناسنه کذا فی مجمع الفرس ﮒ برخوز ع سکون راء مهمله وضم خاء معجمه ایله بمعنی انبان یعنی طغرجق ابوالمعانی بیت در دست عصا ومسبحه بردوش شال پرفسون * زرق وریا در آستین برخوز حیله در بغل ﮒ برز ع سکون راء مهمله ایله بلندی وبالای مردم وزیبایی جمال ودخی مالکه آنکله دیوار صوارلر ولسان الشعراده فتح بایله زیبایی وضمه بالای مردم معناسنه مسطوردر وبر معناسی دخی تنهٔ درخت ومطلق بلندی معناسنه حکیم فردوسی بیت چو خورشید برزد سر از برز کوه * میانها ببستند توران کروه ﮒ برك ریز ع سکون راء مهملهٔ اوله وکسر ثانیله فصل خزان معناسنه یپراق دوکلکدن عبارتدر عما دفقیه بیت برك ریز ست مشاخ دانشرا * این خزانرا بهار بایستی ﮒ برموز ع سکون راء مهمله وضم فایله ﮒ برکاپوز ع سکون راء مهمله وفتح کاف وضم باء فارسیه ﮒ برکافوز ع سکون راء مهمله وضم فایله

کلهم یعنی بر پوز مرقوم حضرت مولانا قدس سره بیت چنین باشد بیان نور ناطق * نه لب باشد نه آواز ونه برفوز ك برمغاز ع سکون راء مهمله وفتح میم وغین معجمه ایله شاکردانه یعنی استادی شاکردنه وایش اشلدن شاکردلك ویردوکی مزد بر مغازه دخی دیرلر ك برموز ع سکون زاء مهمله وضم میم ایله علف دولاب معناسنه کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم ك برواز ع سکون راء مهمله وفتح واو ایله جای قرار وآرام معناسنه شمس فخری بیت ملاذ سیف وقلم خسرو ستان حشم * که هست خلق جهانرا جناب او برواز ك بروز ع ضم را ومهمله وواو معروفله جنك وغوغا معناسنه ك بز ع اوج معنایه در اول رسم وآیین ثانی بزیدن لفظندن صیغهٔ امر اولور بو ایکی معنایه حکیم سوزنی * قطعه * بجرهٔ زنیسان وتابز زان کردار * شغل ازین طرز وحرفتی زان بز * بجرهٔ ملست یا فسانهٔ بوق * ساعتی یاد بوق از نیسو بز * ثالث مخفف بزم در وعربیده زاء مشدده ایله جامهٔ وپسما نه معناسنه در ك بزاز ع جامه فروش ترکیده بو عبارت زاء مشدده ایله مستعملدر بزو دلبند وامثالی نسنه لر ابو المعانی بیت کرم کردی دز جهان بازار مکر وفتنه را * دردکان حیله را بزاز وبازرکان شدی ك بزباز ع سکون زاء معجمه وفتح باء موحده ایله یعنی بسباس که بسباسه دخی دیرلر بردار ودر مفردات ادویه ده معروفدر ك بشنیز ع سکون شین معجمه وکسر نون بعده یای ساکنه ایله بوی مادران دیدکلری که برنجاسف دخی دیرلر ترکیده قوان چیچکی دیرلر ك بغاز ع فتح غین معجمه ایله نجار ونشار تحته یچرکن بچقو اشلك ایچون تحته ارا سنه قودقلری چوبی وکفشکرلر پابوج قالبی ارا سنه قودقلری نسنه در شمس فخری بیت عدو شکاری کز دست بازوی خصمش * کند مداحی بحار حادثات بغاز ك بغیاز ع سکون غین معجمه وفتح یای تحتانی ایله مزد شاکردانه یعنی شاکرده ویریلان اجرت وبخشش شمس فخری بیت بهر طریق که خواهی همیشه مال دهد * به بخشش وبصله خیر وصدقه وبغیاز * فغیاز و برمغاز دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس ك بقلنقاز ع سکون قاف ول ونون وفتح لام وقاف ثانیله بربانو ردر کردنی ابلق وایاقلری اوزون وسنقاری یاصی وکبود رنك اکلی جایز در کذا فی فرهنك میرزا ابراهیم بقلن ایله قاز لفظندن مرکبدر ك بقیاز ع سکون قاف وفتح یای تحتانی ایله کلیم سیاه ابو المعانی بیت بپوش جامهٔ نیکو خصال کر اهل دلی * بنزد عاقل وعارف چه اطلس وبقیاز ك بکاز ع فتح کاف عربیله طاغلرده ویبانلرده اولان مغلره دیرلر که ایام شتاده ایچنه قیون وصغر قورلر استاد فرخی بیت شهریاری که خلافش طلبد دوز افتد * از سمنزار بخارستان واز کاخ بکاز * حکیم اسدیٔ طوسی وهند وشاه نخجوانی بولغتی بو یاچه بایله معنای مذکوره روایت ایلشلر اما فقیرك خاطرینه کلور که اصل لغت کاز اولوب با الصاقیه اولور ك بکماز ع سکون کاف فارسی وفتح میمله درت معنایه استعمال اولنور اول یعنی شراب حکیم فردوسی بیت نوازندهٔ چنك درچنك وچنك * زدل برده بکماز چون رنك رنك * شمس فخری بیت زتاج وطوق مرصع چه غم خورد جودش هرانکه که نشیند بمجلس بکماز * ثانی یعنی مجلس باده حکیم فردوسی بیت به بکماز بنشست یکروز شاه * همیدون بزرکان ایران سپاه * ثالث یعنی مجلس کردن وله ایضا

ایضاً بیت یکی بزم سام انکهی ساز کرد * سه روز اندران بزم بکماز کرد * رابع بمعنی پیاله امیر معزی * رباعی * لبیک زند بخت چو آوازدهی * تکبیر کند چو رزم را سازدهی * آنراکه بدست خویش بکماز دهی * اقبال کذشته را بدو باز دهی * حکیم فردوسی بیت توبا این سواران بسی ارجمند * بیارای دل را به بکماز چند * شرفنامه صاحبی ومیرزا ابراهیم بمعنی غم واندوه ومهمانی نیز کویند دیمشلردر ﴿بکیز﴾ کسر کاف فارسی وسکون یای تحتانیله خیارشنبه که مشهور مسهل دوادر کذا فی الاختیارات ﴿بلواز﴾ سکون لام وفتح واوایله دیواردن طشره چقن دیرك اوجنه دیرلر ﴿بندروز﴾ سکون نون وفتح داله وضم راء مهملتین وواو معروفله چوالدوز معناسنه در اما شرح السامی فی الاسامی ده ﴿بندوز﴾ راسز واقع اولمشدر اکرچه غیری نسخه ده بندوز چوالدوزه یکن ابیلك در ﴿بندرز﴾ سکون نون ورا وفتح دال مهملتین ایله فرهنك جهانکیریده چوالدوز معناسنه در ﴿بنیز﴾ کسر نون وسکون یای تحتانیله بمعنی هرکز حکیم اسدی بیت نه بینم درین رای کردون چه چیز * دکر بینمت یا نه بینم بنیز * ودخی اثنای کلامده استعمال اولنان نیز معناسنه ابوشکور بیت نه این را بیازرد روزی بنیز * نه آنرا از واندهی بودنیز * کذا فی الصحاحین ﴿بوز﴾ سکون واوایله بوزن جوز ایکی معنایه در اول یشل کوف که اتمکده وجامه ده اولور رطوبت هوا ونم سببی ایله اکا بوزك دخی دیرلر ثانی سیاه زنبوردرکه شکوفه یه قونار اکا هندی لسانده بهنوره دیرلر ﴿مع الزاء الفارسی﴾ * ﴿باژ﴾ درت معنایه کلور اول مال واثواب وزر وسیم امثالی ارزاق که پادشاه قوی وذی قدرت وشوکت که زیردستندن اولان حکامدن آلور حکیم فردوسی بیت چنان بدکه هرسال یك جرم کاو * زکابل همیخواستی باژ وساو * شمس فخری بیت سوی درکه پور محمود شاه * زمصر وزچین آورد خلق باژ * ثانی راهداران وباجداران بازرکانلردن ویولجیلردن آلدقلری ماله دیرلر حکیم خاقانی بیت زان این رصدان مقیم راهند * کز قافله باژ عمر خواهند * حکیم فردوسی بیت به بیچارکی باژ وساد یکران * پذیرفت باید ترا بیکران * ثالث اول سکوت وخاموشی که مغان حالت غسل بدن ووقت طعام خوردن اختیار ایدینورلر بونك اصلی وشرح وتفصیلی لغت برسم ذیلنده ذکر اولنور ان شاء الله تعالی حکیم فردوسی بیت نشستند با باژ هردو براسب * دوان تا سوی جان آذر کشسپ * رابع طوس مضافاتندن طبران بزرك ناحیه سنده واقع بر قریه اسمیدرکه حکیم فردوسینك مولدی اول قریه ده در ﴿برژ﴾ بمعنی پشته کذا فی شرفنامه ﴿برژ﴾ سکون راء مهمله ایله کرداب که دریاده واقع اولور کذا فی ادات الفضلا ﴿بوژ﴾ فتح واوایله بمعنی کرداب دریا کذا فی مجمع الفرس ﴿مع السین المهمله﴾ ﴿باتس﴾ ضم تاء مثناة ایله ترنج معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿بادرس﴾ سکون دال وفتح راء مهملتین ایله بادکیرکه یاز اولرنده ایدرلر باد ایله رس لفظلرندن مرکبدر هوا ایرشدریجی معناسنه بادغس دخی دیرلر ﴿بادریس﴾ سکون دال وکسر راء مهملتین وسکون یای تحتانیله اغرشق که قورشوندن ویاخود اغاجدن مدور ایدوب اورتاسن دلوب ایکه یه کچوروب ایلك اکیررلر شمس طبسی بیت باآب روی عدل تواین بادریس

آسمان * از کردهای خویشتن خود را پشیمان ساخته ﴿ بادغس ﴾ سکون دال مهمله وفتح غین معجمه ایله یعنی بادرس مرقوم یعنی با دکیر ﴿ بادغیس ﴾ سکون دال مهمله ویای تحتانی وکسر غین معجمه ایله مرو وهراة اعمالندن بعد قرانی مشتمل بر عظیم ناحیه اسمیدر اصلی بادخیز در روزکاری وافر اولدوغی مناسبتله تسمیه اولنمش حکیم سوزنی بیت سموم مرک چون عیشه کند خشک * اکر پیش شمال بادغیسم ﴿ باسبوس ﴾ سکون سین مهمله وضم باء موحده ایله برنوع ریحاندرکه مرزنکوش دیرلر عربیسی مرزنجوش در کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ بالبوس ﴾ سکون لام وضم باء موحده ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده ولایت قندهارك اسم قدیمیدر اما فرهنك جهانکیریده باء ثانی یرینه یای تحتانی ایله مرقومدر ﴿ بالوس ﴾ ضم لام وواو معروفله کافور مغشوش معناسنه درشین معجمه ایله ده روایت اولنمشدر ﴿ بامس ﴾ ضم میمله آکا دیرلرکه برکسنه بی مشغول وعمل بیهوده یه مریرده اکلنوب قاله ومراد ایتدوکی یره کتمکه قادر اولمیه استاد دقیقی بیت خدا یکانه بامس بشهر بیکانه * فزون ازین نتوانم نشست دستوری * حکیم سوزنی * قطعه * ازشرف فروجاه برفلك سادسید * درچمن باغ لهو یاسمن ونرکسید * باهمه سنکید ورنك بیهده وبامسید * خود بخود از یکدیکر را زنهان بررمید * بو معنایه مؤید شمس فخری بیت همچون خرلنکست خسودش اوحل * افتاده وبربار وبمانده ست بامس ﴿ باورس ﴾ فتح واو وضمله دخی مرویدر اول عورته دیرلر قوجه سنك اولادلی برعورتی دخی اوله معزی نطمی بیت کاراو در زندکی شیون شود * چون زنش باورس استرون شود * بعض نسخه ده مضمر معناسنه منقولدر ﴿ ببلس ﴾ سکون باء موحده وضم لامله اول نان خشکه دیرلرکه اوزرینه صحان کترمش وجا بجا بشلمش وایشه مش اوله ودخی ایج یاغی که عربیده شحم دیرلر ﴿ بجس ﴾ سکون جیله زمهٔ بینی یعنی بورون یومشغی کذا فی مؤید الفضلا ﴿ بخس ﴾ سکون خاء معجمه ایله بوزن لمس ایکی معنایه در اول حرارت درونندن ویاخود الم وغصه دن ویاخود رنج وعلت سببی ایله رنك روی پژمرده ومتغیر اوله وبی تاب وتوان اولمق معناسنه شمس فخری بیت جان چون ندهد دشمن این شاه بیدروز * زوسان که دلش کشت زآسیب فنا بخس * تحفة الاحبابده یعنی عشوه کذاری ورنج ودخی کشت بی آب حاصل شده معناسنه مرویدر ﴿ بخس ﴾ کسر خاء معجمه ایله لغت مشترکه مرغوبه بی قیمت وفنا رسیده معناسنه فارسیده کذلك شمس فخری بیت شاهی که اکر خاك درش را بفروشند * امروز بملکی بوداو را ثمن بخس * حکیم اسدی نوایکی لغتی بخسیدن معناسنه اسم مصدر روایت ایلمش ﴿ بخسلوس ﴾ سکون خاء معجمه وکسر سین مهمله وضم لام وواو معروفله عذرا یی جبرا آلان پادشاهك اسمیدر حکیم سنایی بیت حال اصحاب کهف ودقیانوس * قصهٔ بخسلوس وشهر فسوس ﴿ بدجنس ﴾ بد اصل ونسبی مجهول دیمك اولور ابوالمعانی بیت بدروی وبدلقا وبد ایلام وبدزبان * بدجنس وبدنهاد وبداوضاع وبدکان ﴿ بدنفس ﴾ ظاهر معناسی ذاتی یرامز اولانه دیرلر اما اکثر منهیاتدن اجتناب ایمیوب مرتکب محرمات دیرلر ﴿ بدوس ﴾ ضم

ضم دال وواو معروفله امید وزجا معناسنه شاعر بیت درخلق جهان انکه بود عاقل
ومردی * ازسفله ودونان ندارند بدوسی * وحسام اسمنه معمادر ل بروس ع سکون
راء مهمله وضم باء فارسی وواو معروفله بتفوز مرقوم معناسنه که پیرامن دهاند حکیم سنایی
درصفت جمع کوران که دست براعضای فیل مالیده وهریك انرا بچیزی تعبیر نموده اند
* مثنوی * آنکه رابدرپیل ملوسش * دست وپای سطبر برپوسش * کفت شکلی
چنانکه مضبوطست * راست همچون عمود مخروطست ل برتاس ع سکون راء مهمله
وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول بر مبارز نامیدر ثانی روس حدودنده واقع برشهر
آدیدر بر روایتده ترکستان ولایتنده برشهر آدیدر حکیم سوزنی بیت ای شیر فلك روبه
برتاسی تو * جمشید فلك غلام نحاسی تو * مذکور ولایتك غایت ایو دلکوسی اولور
دریسن کورك ایدرلر وکورکه برتاسی دیرلر ل برجاس ع سکون راء مهمله وفتح جیمله
نشانه تیر هدف وآماج معناسنه شمس فخری بیت بوقت آنکه کند قصد تا در اندازی
بغیر سینه دشمن نباشد شر برجاس ل برجیس ع سکون راء مهمله وکسر جیمله ایکی معنایه در
اول مشتری یلدزینك آدیدر ثانی سودی وافر اولان دوه یه دیرلر ابو المعانی بیت شاهی که
بعطای او شد کدایان * همچون عربی که اشترش برجیس ل بررس ع سکون راء
اول وفتح ثانیله ایکی معنایه در اول بمعنی بپرس یعنی امر در سؤال ایله معناسنه حکیم سنایی
بیت آز بکذار که با آز بحکمت نرسی * کر بیان بایدت ازحال سنایی بررس * کمال
اسمعیل * رباعی * ازحال دل سوخته خرمن بررس * حال دل زار خواهی ازمن بررس *
کرد رد دل منت زمن باور نیست * ای دوست روا بود ز دشمن بررس * ثانی رسیدن
لفظندن صیغه امر در ایرش معناسنه حکیم سوزنی بیت شاهی که ماه رایت منصور او بقدر
ازماه برکذشت وبخورشید بر رسید ل برس ع بوزن ترس نسخه میرزا ابراهیمده بمعنی افسار
اما کتاب السامی فی الاسامیده یواشه که سرکش آت وقاطر ودوه نك بورننه یکورب ضبط
ایدرلر حکیم انوری بیت چون کسستی مهار وببریدی * زودبینی به بینی اندر برس ل برفوس ع
سکون راء مهمله وضم فا وواو معروف ایله ل برکاپوس ع سکون راء مهمله وفتح کاف
وضم باء فارسیله ل برکافوس ع سکون را وفتح کاف وضم فایله کلهم بمعنی برفوز مرقوم که
برکاپوز وبرکافوز دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ل برکس ع سکون راء مهمله وفتح کافله
برنسنه یی انکار محلنده معاذالله دیمك معناسنه در استاد رودکی بیت کرچه نامردمست آن
ناکس * بشود سیر از ودلم برکس ل برلاس ع طائفه تاتاردن ایکی بلوکدر برینه
برلاس وبرینه ارلاس دیرلر مولانا هاتفی از تیمورنامه بیت ز برلاس وارلاس وپیشش شماز
نمودند چندین یسال از یسار * یسال جمعیت معناسنه در بو لغت چغتای لسانندهدر ارلات
دخی دیرلر میر علیشیر بیت ای نوایی نیلای ایل ارلاس ایل برلاسنی * کیم بر ور کونکلومکا
حالاما لش اول شوخ ملش ل برناس ع سکون را وفتح نونله غافل ونادان معناسنه
شاه ناصرخسرو بیت نامها پیش تو همی آید * هم زبیدار دل هم از برناس ل برنس ع
سکون را وکسر نونله قیون قرقجق مقراض ثانی یورکلو عارض اولان صنجو که عربیده

مغض دیرلر میر نظمی بیت رفته بودم از پیش چون سایه آن سرو قد * دید اغیار ازحسد برنس کرفته در بشکم برنوس سکون راء مهمله وضم نونله برونوس ضم راء مهمله ونون وسکون واوین ایله بو ایکی لغت نسخهٔ میرزا ابراهیمده نام لشکردر ومؤید الفضلاده شین معجمه ایله سر لشکر معناسنه وادات الفضلاده سر لشکرلردن بر سر لشکرك نامیدر برنیس سکون را وکسر نونله مجمع الفرسده بر نوع باوطه‌در بس اوج معنایه‌در اول یتردیمکدرکافی معناسنه شیخ سعدی بیت چو یکبار کفتی مکو باز پس * که حلوا چو یکبار خوردند بس * ثانی بیچه دیمکدر کیف معناسنه وله ایضا بیت ای بسا اسب تیز رو که بماند * بس خر لنك جان بمنزل برد * ثالث بسیاردن مخففدر چوق دیمکدر کثیر معناسنه وله ایضا بیت بس نامور بزیر زمین دفن کرده اند * کز هستیش بروی زمین بر نشان نماند بسباس سکون سین مهمله وفتح باء موحده ایله بمعنی هرزه وهذیان وسخن بیمعنی مختاری * قطعه * بسرمن که چون بخوانی شعر * این بدل بر نویسی از قرطاس * که کران خام قلتبان بس بس * زین فضولی وحکمت بسباس * عربیده ادویه‌دن بردوادر بزباز وبسباسه دخی دیرلر بسناس سکون سین مهمله وفتح نونله نام استاد دهریان یعنی دهریلر طائفه‌سنك رئیسی اسمیدر بطارس فتح طاء وکسر راء مهملتین ایله عربیده سرخس دیدکاری اوت که ترکیده ایرلتی دیرلر بطلیوس سکون طاء وفتح لام وکسر میم وضم یای تحتانیله بر حکیمك اسمیدر که مجسطی کبیر وجغرافیا وکتاب اللحون الثمانیه واسطرلاب آنك تصنیفیدر روایت اولنور که ابتدا هیأت فلکیه‌یی شرح ایدن اولدر وعلم هندسه‌یی اخراج ایدوب قولدن فعله کتورمشدر ومنقولدر که اسکندر یونانی‌دن صکره اوچنجی پادشاه بودر وملوك یونانه بطلیوس نامی بوندن قالمشدر اسطرلابی کرهٔ مطبوعهٔ هیأت افلاکی اوزره وضع ایلمشدر افلاك طقوز اولوب اولکی فلك قمردر که کرهٔ ارضه قریب وعناصر اربعه‌یی محیط ومماسدر وافلاکك اصغریدر آنك اوزرنده وانی محیط فلك عطارددر آنك اوزرنده فلك زهره آنك اوزرنده فلك شمس آنك اوزرنده فلك مریخ آنك اوزرنده فلك مشتری آنك اوزرنده فلك زحل که فلك سابعدر آنك اوزرنده فلك ثامن که فلك البروج وفلك الثوابت دخی دیرلر اول اجلدن که جمیع کواکب ثابته انده‌در افلاك سبعهٔ مذکوره اولان بر کوکبدر غیری کوکب یوقدر انلره سیاره دخی دیرلر هر برینك حرکت مخصوصه‌سی واردر مذکور فلك ثامنی اون ایکی قسمه منقسم ایدوب هر قسمنه برج دیوب بر آدقومشلر که حمل وثور وجوزا وسرطان واسد وسنبله ومیزان وعقرب وقوس وجدی ودلو وحوت‌در بونلرك التیسی شرقی والتیسی غربی‌در بو التینك اوچی صعود واوچی هبوطدر وهر برجه اوتوز درجه تعیین اولنوب طقسان درجه صعود وطقسان درجه هبوطدر که شمس هر کون بر درجه‌دن طلوع ایدر طقسان درجه‌ده طلوع ایتدکجه کون اوزانور وهبوط ایتدکجه قصه‌لور یوز سکسان کونده بر روز وشب مساوی اولور که بر دفعه برج حمله وبر دفعه برج میزانه تحویل ایتدکده که بری بهار وبری کوز فصلنده مساوات واقع اولور والتی کوکبك دخی مذکور برجلره تحویلی فلکی نك حرکتنه کوره

کون در شمس هر برجی اوتوز کون مکث ایتمکله اوچیوز التمش کونده دوره‌سن تمام ایدر
قمر هر برجده ایکی بچق کون مکث ایتمکله اوتوز کونده دوره‌سن تمام ایدر بش کوکب دخی
هر بری حرکت مخصوصه‌سیله اون ایکی برجی دور ایدر فلک ثوابتك اوزرنده فلك تاسع که
فلك الافلاك وفلك اعظم وفلك اطلس دخی دیرلر اول اجلدن که انده ثوابت وسیارندن برکوکب
واقع اولمامشدر بامر الله تعالی جل شانه جمیع افلاکه حاکم وجمیعسنی محیط در بوکه فلك الاثیر
دخی دیرلر افلاکی قسری دورایتدورر یعنی زورایله دوندورر سرعت حرکت وحدت دوری
شول مرتبه درکه یکرمی درت ساعتده یعنی برکون وبرکیجه‌ده دورن تمام ایدر وسیری شرقدن
غربه‌در وسایر افلاکك یعنی افلاك سبعه‌نك حرکتی وسیری کیمی رخاوی در وغربدن
شرقه‌در وکیمی حمایلی درمنکو وفلك اعظمك دوری سریع وسایرینك دوری بطیء اولمغله
دور وحرکتلری مشاهد دکلدر مثلا خارجده مثالی دریاده برسفینه هواسن بولوب
کتدکده برپیاده آدم سفینه‌نك عکسنه یوریدوکی نیچه ایسه بوده اوله‌در بوندن دخی
فهمه اقرب مثالی بودرکه برآدم ال دکرمانی صاغدن صوله دوندردکده صولدن صاغه
اوزرنده برقرنجه یوریسه قرنجه‌نك یوریدوکی کورینوزمی بوکه قیاس اولنه وسرعت سیری
اول مرتبه درکه بوقدر عظمتنه کره ارضی وافلاك ثمانیه‌یی محیط اولوب جمله‌سن دوندورر ایکن
برکون برکیجه‌ده دورن تمام ایدر منقولدر برکون حضرت سلطان الانبیا حبیب
خدا وخواجه هردوسرا علیه افضل الصلوة واذکاها حضرت جبریل امینه وپیك رب العالمین
علیه السلامه سؤال بیوردیلرکه وقت ظهر داخل اولدومی لا ونعم دیو جواب ویردکده
حضرت بیوردیلرکه بونه کونه جواب در جبریل امین بیوردیلرکه سؤال الدکلری هنوز ظهر
اولمامشیدی لا انك اصلی اول ایدی نعم دینجیه‌دك شمس بیك سکزیوز فرسخ قطع ایلدی
دیدی الله اعلم بحقیقة الامور ﴿و﴾ بقس ﴿ع﴾ سکون قافله شمشاد اغاجی که ترکیده چمشیر دیرلر
شاعر بیت درخرام آبی چه باشد جانب افتادکان * ای شده در بوستان حسن قدت
سرو ﴿و﴾ بقس ﴿و﴾ بلبوس ﴿ع﴾ سکون لام وضم باء موحده وواو معروفله توم بری یعنی یبان
صرمسغی بعض نسخه‌ده بصل بری دیدر ﴿و﴾ بلیناس ﴿ع﴾ کسر لام وسکون یای تحتانی وفتح نونله
﴿و﴾ بلینوس ﴿ع﴾ کسر لام وسکون یای تحتانی وضم نون وواو معروفله ایکیسیده برحکیمك
اسمیدرکه هرمس حکیمك شاکردیدر علم طبایع اشیا وطلسمات وحکمیات وعلم فلکیات
وروحانیاتده شول مرتبه استاد ماهر ایدیکه زماننده بنی دیدیلر حکیم جالینوسدن
مرویدرکه اول وقتکه الله تعالی بنی دیبله قتالدن خلاص ایلدی بلینوسك بناسی اولان
هیکل اسقلینوس دیمکله معروف اولان دیره وارد مکه مزبور هیکل رومیاده در انده کوردم
ایچنده برصورت وضع ایلمش حرکات نجومیه برله ترکیب اولنمش آدم ایله تکلم ایلر حرکات
عجیبه‌سی وار در حکیم مزبورك تصنیفی ایمش ﴿و﴾ مع الشین المعجمه * با اوش ﴿ع﴾ ضم همزه
ایله خیار بزرك بوستانده تخم ایچون قونلمش اوله شرفنامه‌ده خوشنه انکور مرقومدر مثال
معنی اولشاعر بیت برد دست اجل اول چونه برمردم دانا * بجا ماند چو باوش
بی کرندی مردم دانا ﴿و﴾ باتش ﴿ع﴾ ضم تاء مثناة ایله بمعنی ترنج کذا فی فرهنگ جهانکیری

﴿ باد افراش ﴾ ضد پاداش یعنی جزای بد و عقوبت معناسنه که باد افراه دخی دیرلر شمس فخری بیت عفو و اغماض ابادیش جان رسند * که اعادی همه پاداش بود باد افراش ﴿ بادکش ﴾ سکون دال مهمله و فتح کاف ایله یعنی بادزن یعنی مروحه کذا فی مجمع الفرس فرهنگ جهانگیریده خشت باد معناسنه مرویدر ﴿ باراغوش ﴾ سکون راء مهمله و ضم غین معجمه ایله قوجاغه صغار جسنه یعنی هر نه که قوجاقده کوتورلمک ممکن اوله و بعض نسخه ده * مقدار ما یحمله الانسان ملاصقا بجنبیه عبارتیله ذکر اولنمشدر ﴿ باش ﴾ صیغهٔ امر و وصف ترکیبی در اینچنین باش و غافل مباش کبیدر و دخی صبر ایله مناسبه اولور طالب آملی بیت تن بفراغت مده طالب آزلر باش * بر کل و کلشن بجوش همنفس خار باش و دخی منتظر اول معناسنه اولور شیخ سعدی * مثنوی * کرند ازی ناخن درنده تیز * باید لق بهتر که کم کیری ستیز * باش تا دستش ببندد روزکار * پس بکام دوستان مغزش برار بو بیت معنای ثانی که صبر ایله دیمکدر آکا مناسبدر و منتظر اول معناسنه خواجه سلمانی بیت باش تا غنچهٔ این روضه دماند کل سرخ * باش تا طایر این بیضه برآرد پر و بال و دخی باشد لفظندن ترخیم اولنمشدر اول معناده باش دیرلر طالب آملی بیت ای با فتیله ذوق طرب و چاشنیٔ عیش * دامان می از دست مده کو رمضان باش ﴿ بالاپوش ﴾ اوسته کیلن اثواب که روبه قونتوش و فراجه و غیری دیرلر ﴿ بالش ﴾ کسر لام ایله یاصدق که بالین دخی دیرلر عموما و قولتوق یاصدوغی که مدور اوله خصوصا و دخی نمو و افزایش نباتات و درخت معناسنه میرخسرو بیت ذکر کفت از خور شهاتن چو سیرست * دران بالش ز بالا باز زیرست * نسخهٔ میرزا ابراهیمده باء فارسیله مرویدر ﴿ بالوش ﴾ ضم لام و واو معروفله بت که کهله دخی دیرلر وجود انسانده فضلهٔ طعامدن بعد الهضم حاصل اولان چرکدن متولد اولور میرنظمی بیت شپش در جامه اش پر جوش بوده * که اندامش همه بالوش بوده ﴿ بانقش ﴾ سکون نون و کسر قافله منکوش فتح میم و نونله درطاغلرده حاصل اولور بر نوع چالی یمشیدر باء موحده ایله بن و دال ایلهدن دخی دیرلر عربیده حبة الخضرا دیرلر ﴿ بانکش ﴾ سکون نون و فتح کافله اصلی بانك کش در ایکی کاف جمعنده نوع ثقلت اولدیغی بری حذف اولنوب تخفیف اولنمش بر جنس اوردک قفسده بسلیرلر خوش آواز کوکرجین در بعضیسندن صریحا یا کریم صداسی فهم اولنور میرنظمی بیت همه وحش و طیور در ذکر باشند * که بانکش درقفس توحید خواند ﴿ بیا باش ﴾ فتح باء فارسی و باء موحده ایله ایاق اوزره طوردیمکدر کذا فی المحمودی ﴿ بتکیش ﴾ سکون تاء مثناة و یاء تحتانی و کسر کاف فارسیله تیردان یعنی اوق قوینیلان ظرف کذا فی تحفة الاحباب ﴿ بجش ﴾ فتح جیم فارسیله اوج معنایه کلور اول نرمهٔ بینی یعنی بورون یومشاغی ثانی یعنی سستی ثالث رنج و مشقت معناسنه در ﴿ بخش ﴾ سکون خاء معجمه ایله ایکی معنایه کلور اول حصه و نصیب حکیم فردوسی بیت چو پیدا شد آن چادر عاج کون * خور از بخش دو پیکر آمد برون * ثانی بخشیدن لفظندن صیغهٔ امر و وصف ترکیبی در جان بخش و عطا بخش کبی خواجه حافظ بیت در عهد پادشاه عطا بخش و جرم پوش * حافظ

حافظ قرابه کش شد ومفتی پیاله نوش بخشایش اسم مصدردر مرحمت وعطا وکرم
واحسان بخشش ایکی معنایه دراول اسم مصدردر بخشیدن لفظندن ثانی برج
ماهی یعنی حوت برجنك اسمیدر کذا فی تحفة الاحباب بو قولی موئد استاد رودکی بیت
آفتاب آید ز بخشش زی بره * روی گیتی سبز گردد یکسره بداندیش یرامز ضمائرجی که
بدکمان دخی دیرلر میرنظمی بیت مزن کوش هر سخنهای بداندیش * دهد بر طبع پاکت
رنج وتشویش بداهوش سکون دال مهمله وضم ها وواو معروفله یرامز عقللو دیمکدر
بودخی بداندیشه یقین پرسوزدر بدخشن فتح دال مهمله وسکون خاء معجمه وشین موقوفله
کوهر نفیس ولعل حاصل اولان طاغك آدیدر که لعلك معدنی اولمغله لعل بدخشی دیرلر
بامر الله تعالی طاغ سرخ رنك کورینور ولایت وشهرینه بدخشان دیرلر کذا فی موئد الفضلا
استاد الشعرا حکیم خاقانی بیت صبح سنان نمای خنجر بسست اندراب * کاه درخش
جهان کاه بدخش مذابه * مذاب فتحتین ایله اریمش معناسنه در لعله مذاب تعبیری
آبدار اولوب ایچنده صو وار کبی کورندیکندندر بدروش سکون دال وضم راء مهملتین
ایله ایکی معنایه دراول بمعنی سرحد ثانی بمعنی امید وتوقع میرنظمی بیت دلم را یأس
وحرمان کرد الفت * ندارم هیچکس بدروش ومنت بدکنش سکون دال مهمله
وکسر کاف ونونله بدخوی وبدافعال معناسنه شمس فخری بیت شادمان از اهتمامست
نیك کار * ممتحن از انتقامش بدکنش * حکیم فردوسی بیت چنین داد پاسخ که بر بدکنش
نباید مکر کشتن سرزنش بدکیش سکون دال مهمله ویای تحتانی وکسر کاف ایله
بی دین وبد مذهب وبدملت معناسنه کیش مذهبدر میرنظمی بیت همیشه سعی کن
بر طاعت حق * مکن صحبت بید کیش وباحمق بدوش ضم دال مهمله وواو ایله بدوس
مرقوم یعنی امید کذا فی مجمع الفرس براش فتح راء مهمله ایله بمعنی خراش که غراش
دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری برخش فتح راء مهمله وسکون خاء معجمه ایله
پشت اسب یعنی آت ارقه سنه دیرلر کذا فی تحفة الاحباب مسعود سعد سلمان بیت بود شد
چرمه توازپس خون * که زر بش برو خش وپهلو بر برش سکون راء مهمله ایله آرزو
معناسنه میرنظمی بیت بدل را برش وصلت دیده پرخون * ز هجر وحسرتش حالم
دکرکون * برش کسر راء مهمله ایله مها رشتر یعنی دوه یولاری برنش سکون
راء مهمله وکسر نونله درد شکم وبعض نسخه ده وجع مفاصل مرویدر اما اکثر نسخه لرده
صنجو که عربیده مغص دیرلر برباش سکون راء مهمله وفتح یای تحتانیله بریش
کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله کلاهما بمعنی برافشان وبرافشانده معناسنه در
وبراشیده معناسنه ده اولور کذا فی الصحاح بش ایکی معنایه کلور اول بمعنی
بند کشه که صندوقه کلید اورمق ایچون ایتدکاری دمور وباقردن دخی ایدرلر حکیم فردوسی
بیت مرا کفت بکر فتمش زیر کش * همی بر کمر ساختم بنجه بش * شمس فخری بیت
از غایت سخاوت هرکز خزائن تو * نه منع دید ونه رد نه قفل دید ونه بش * قپویه کلید
اورمق ایچون ایتدکاری دمور معناسنه ابو المؤید بیت ز آبنوس دری اندر وفراشته بود

بجای آهن وسیمین همه بش ومسمار * باء فارسیله ده مرویدر ثانی یغمورایله حاصل
اولان زراعتکه بخس دخی دینور وعربیده تشدیدایله خرم وکشاده روی معناسنه‌در
﴿ بشولش ﴾ ضم شین معجمه وسکون واو وکسر لامله بمعنی برهمزدکی وپریشانی یعنی
غمناك والمناك شیخ عطار بیت صبح اکرکشتی نفس رادردهان * کی رسیدی این بشولش
درجهان * مجمع الفرسده کارکذاری وبینندکی ودانندکی معنالرینه ده مذکوردر ﴿ بغانوش ﴾
فتح غین معجمه وضم نونله اشکون آت وقاطره‌دیرلر میرنظمی بیت بجیم آهنین بودست
بردوش * بدستش نیزه براسب بغانوش ﴿ بفش ﴾ سکون فایله بمعنی شکوه وعظمت
وکروفرکه بوش دخی دیرلر حکیم سنائی درمذمت مقلد علما * مثنوی * پخته ازحسرت طلب
کاشان * سوخته زآتش وفادلشان * باد وبفشی برای حرمت فرع * باعوام بهادشان
بوشرع * وله ایضا بیت بدین بادبفش وسروریش کویی * سنائی نیم بوعلی سیجورم
﴿ بقش ﴾ سکون قافله بمعنی بقس مرقوم که درخت شمشاددر ﴿ بلمه‌ریش ﴾ سکون
لام وفتح میمله بلمه قبا اولان شیشه دیرلر وریش صقال اولور معنای ترکیب قبا صقال دیمك
اولور مولانا رکن الدین بکرانی بیت کرنه ابله بودچه خواهد بود * بلمه‌ریش دراز
روستایی ﴿ بنات النعش ﴾ یدیلردیدکلری یلدزدر لامع جرجانی بیت وقت سحر بقطب
فلك بربنات نعش * چون نافه شکوفه دراکاستان عطش ﴿ بنفش ﴾ فتح نون وسکون
فایله مورونك بنفشه رنکی اولمغله اثواب وغیریده استعمال اولنور میرنظمی بیت بنفشی
جامه دربرسبز درزیر * که درباغ جمالش بود دلکیر ﴿ بنوماش ﴾ ضم نون وواو معروف
وفتح میمله ماش که معروف حبوبات نوعندندر کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم ﴿ بوش ﴾ کسر
واوایله بوزن روش تقدیر معناسنه حکیم فردوسی بیت هرآن چیز کوساخت اندربوش
براندست چرخ دواندا روش * وله ایضا بیت نوشته چنین بود مان ازبوش * برسم بوش
اندرآمدروش * وسکون واوایله بوزن خوش شهرت وتفاخر معناسنه امیرخسرو بیت
خسروا معذورشان میدار کز بوش ورع * خانها شان بسکه پرشد مردمی راجا نماند *
وکروفر معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت چه جای حال وچه نام نکوچه حرمت
بوش * چه خانمان سلامت چه اهل وچه فرزند * وله * مثنوی * خطبهٔ شاهان
بکردد آن کیاه * جزکیاه خطبه‌های انبیا * دانکه بوش پادشاهان ازهواست * بانماه
انبیا ازکبریاست ﴿ بهش ﴾ فتح هایله تازه‌ستا قزدر ﴿ مع الطاء المهمله * بربط ﴾ سکون
راء مهمله وضم باء موحده ایله قوپوز دیدکلری سازدر بعض نسخه‌ده رباب معناسنه‌در
میرنظمی بیت بیا ای مطرب بربط نوازی * بکن با بلبلان آهنك سازی * شیخ سعدی
بیت چو آهنك بربط شود مستقیم * کی ازدست مطرب خوردکوشمال ﴿ بط ﴾ قازدر
لکن دیشی اولانه بط دیرلر خانکی اولانه قاز دینلور بیت درشکم بازکه چندین خطست
تذکرهٔ جان تذرو وبط است * وبرنوع یصی شراب ظرفنه‌ده بط دیرلر نظیری نیشابوری
بیت ما برکناره تشنهٔ یك کوش ماهیم * طوفان کذشته ازشط خم درکلوی بط *
﴿ بهط ﴾ فتح هایله بوزن نمط سودلی پرنج آشی شاعر بیت می باکباب تا خط بغداد

بَ ط

برع ۲۲

برغ

بغداد جام کش * با تشنه خوشاب مه کاسه از بط (مع العين المهمله * بردع) سکون را و فتح دال مهملتين ايله ما زندران مملکتنه قريب بر ولايت و بر شهر عظيم آديدر بی نظير بزرك وخوش اندام قاطری اولور هاتفی در تيمور نامه بيت بسی بردعی استر برق رو * که در پويه بردی ز صرصر کرو * عربيله استك پالانسه ديرلر (مع الغين المعجمه * باغ) معروف و باغچه و تفرجگاه و اشجار مثمل مسيوه مکان کاهی ترکيب وصفيه ايدوب باغ جنت و باغ ارم ديرلر عموما صائب تبريزی بيت چندانکه بهارست و خزانست درين باغ * چشم دل شبنم نکرانست درين باغ * مولانا عرفی بيت در باغ طبيعت نفشرديم قدم را * چيديم وکذشتيم کل شادی و غم را * ميرزا فصيح بيت کشته دستم شاخ کل از بسکه دارد داغها * يادکار باغ نوميديست بر سر ميزنم * و روی محبوبی باغه تشبيه ايدوب ديرلر محمد قلی سليم بيت زآب رنك کل باغ عارضت کلچين * کمان بری که مکر بسته در نکار انکشت (باتغ) ضم لام ايله صحاح شاخ کاو پاك کرده که پياله باشد يعنی صغر بوينوز ندن دوزلمش شراب قدحی و نسخه حسين و فا ييده بيوك شراب قدحی جر ندن اولورسه بو قولی مؤيد مير عمار بيت باچنك سغد يانه و با بالغ شراب * آمد مجنون چاکر خود خواجه باصواب * و نسخه ميرزا ابراهيمده بفتح اللام بالغ نام ولاينست شمالی و بکسر اللام پيمانه بود که از چوب يا از شاخ کاو و غيره سازند و بدان شراب خورند مسطوردر و مؤيد الفضلاده با ء فارسيله واقع اولمشدر (برغ) سکون راء مهمله ايله خس و خاشاك و باچقله صو اوکن باغلمغه ديرلر شيخ عطار * مثنوی * زمين از خون اعدا لاله زاری * هوا از تير باران ژاله باری * جهانرا بود برغ و آب جسته * ز کشت پيش برغی با ز بسته بو معنايه کسر راء مهمله ايله ده مرويدر و صو اوزرنده کزن جانورجکلره دخی ديرلر (بزغ) فتح زاء معجمه ايله بو زن و معنی وزغ يعنی قوربغه که چغز و غوك دخی ديرلر شيخ نظامی بيت اکر خود شود غرقه در زهر مار * نخواهد کسی از بزغ زينهار * شرف شفروه بيت ماهی از يافه درای بزغ که صغنست * کوه از خست آواز صدا خاموشست * کتاب السامی فی الاسامی سکون زا ايله مسطوردر و نسخه حليميده تازه غرس اولنمش فدان که هنوز سبز اولمامش اوله (بزداغ) سکون زاء معجمه و فتح دال مهمله ايله بعض نسخه ده ضم بايله در نسخه ميرزا ابراهيمده مصقله در که انکله پاس آچوب جلا ايدرلر ابو المعانی بيت دل کرفته ژنك از آلام درد حسرتش * با خيال عارضش بزداغ ميسازم مکر (بسغ) فتح سين مهمله ايله اول خانه يه ديرلر که صرچه ايله ياخود کاشی ايله يا پلمش اوله ابو المعانی بيت اهل دل دانند قدر عشق جانان همچنان * در درون سينه هردم خانه سازند از بسغ (بشترغ) سکون شين معجمه و ضم تاء مثناة ايله بمعنی اسپرك مرقوم يعنی صاری رنك بويا هکذا فی مؤيد الفضلا (بناغ) فتح نونله اوج معنايه کلور اول بمعنی دبير يعنی کاتب منصور شيرازی بيت ضمير من بود آن بلبلی که گاه بيان * به پيش او شود ابکم زبان نيز بناغ * ثانی خام ابريشم حضرت مولانا قدس سره بيت حله بافان باغ می بافند * حلهها و بديد نيست بناغ * بو بيتدن صاف ابريشم اولمق اقتضا ايدر حکيم سوزنی

بیت ازکاخ خوردن آن سلك بی حمیت جهود * بی دوك وپنبه کردن خود را ابناغ کرد * بو بیتده خام ابریشم اولمق فهم اولنور بعض فرهنکلرده ماسون یه صارلمش ایپلك وایپك معناسنه که جغرسته وزغونه وکیسته دخی دیرلر ثالث ایکی عورتکه برارده اوله بر برینه بناغ اولورکه قومه دیدکلری معروفدر انباغ وبناغ دخی دیرلر ﴿ بندروغ ﴾ سکون نون وفتح دال وضم راء مهملتین وواو معروفله بیوك ارمقدن صو آیروب باشقه یره آقتمق ایچون ایتدکلری بنده دیرلر لفظ مرکبدر بند ایله روغدن که برغ وورغ دخی دیرلر استاد رودکی بیت آب اکرچه کمتر ونیرو کند * بندروغ ار سست کشته بفکند ﴿ بوارغ ﴾ کسر راء مهمله ایله شرفنامه ده بمعنی تخت بستن مرزن را یعنی عورت ایچون وضع حمل محلنده ایتدکلری تخت واکا مثال نسنه لره دیرلر

ب ف

﴿ مع الفاء ﴾ * باف ﴿ بافتن لفظندن صیغه امر ووصف ترکیبیدر بوریا باف واطلس باف کبی اسم فاعل دخی اولور حکیم شفائی بیت لب توزهر عتابی بکام عالم ریخت * که موج برتن آب بقا کفن بافست ﴿ برف ﴾ سکون راء مهمله ایله قاردرکه عربیده ثلج دیرلر میرنظمی بیت پاره یخ بوده خنجر بکف * کرد بخیزد بسر دهر برف ﴿ برجاسف ﴾ فتح راء وجیم وسین مهملتین وسکون نونله بنفشه میرزا ابراهیمه براوتدر چیچکی اولور برجاسب وبوی مادران وبلنجاست دیلدوکی دخی مینکو درترکیده قوان چیچکی دیرلر ﴿ برندلف ﴾ فتح را ودال مهملتین وسکون نونله فرهنك جهانکیریده ایکی معنایه در اول دوال دیدکلری قایش که اوزنکی آنکله آصیلور مولانا عثمان مختاری * مثنوی * کشند تیر تواز بر شیرپی * در تیغ تو برتن پیل غام * ازیرا که بی زین وزانی باید * برندلف زین وعنان ولکام * ثانی بمعنی رودکانی یعنی بغرسق ﴿ بف ﴾ اول اغاج درکه چلاهلر بزی طوقودقچه آنکله اورو صقلشدررلر دفه ودفته ودفتین دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت زان پیرك چولاهه یف خواره بد باف * نی نی دو پسر ماند نکویم که دو بچه ماند

ب ق

﴿ مع القاف ﴾ * باسناق ﴿ سکون سین مهمله وفتح نونله زبان خوارزمده شحنه ومحتسب دیمکدر ترکیده صوباشی دیرلر ابوالمعانی بیت ازشراب عشق تو عالم همه مستانه شد * باسناق دهر میکیرد مکرهشیار را ﴿ بختاق ﴾ سکون خاء معجمه وفتح تاء مثناة ایله کلاه آهن که مبارزان وبهادران جنك کونلرنده باشلرینه کیرلر لسان ترکیده توغلغه وعربیده مغفر وزبان فارسیده سرپناه دخی دیرلر شمس فخری بیت اکرنه ترك فلك پیش اوکمر بندی * فلك بجای کله برسرش نهد بختاق ﴿ برزیق ﴾ سکون راء مهمله وکسر زاء معجمه ایله بمعنی ناشناس نسنه فهم ایتمز آدمه دیرلر میرنظمی بیت کند دعوای علم ازجهل وبرزیق * همه کارش مثله تزویر وترزیق ﴿ برق ﴾ شمشك معناسنه لفظ عربیدر اما فارسیده استعمالی شایعدر ابوطالب کلیم بیت سوخته آرزو مرآب زبرق هجرلو * سایه کرافکند بر وخشك کند سحاب را ﴿ برغوق ﴾ سکون راء مهمله وضم قافله نعمة الله زرد الو معناسنه نقل ایلمشدر ﴿ بزق ﴾ فتح زاء معجمه ایله بمعنی بزغ مرقوم یعنی قور بغه اندن غیری سمه معناسنه ده مرویدر ابوالمعانی بیت درجهان پیشکاه اهل خرد * ستم روزکار کرده بزق ﴿ بشبق ﴾ سکون شین معجمه

معجمه وفتح باء موحده ایله مرو شهرینك مضافاتندن بر بیوك قریه اسمیدر بشبه دخی دیرلر كذا فی مجمع الفرس ل بشماق ع تركیده دخی بشمق دیرلر خواجوی كرمانی بیت كفتمش كه یكراه ای صنم پرچشم خواجونه قدم * كفت ازسرشك دیده اش پرخون كنم بشماق را ل بغتاق ع سكون غین معجمه وفتح تاء مثناة ایله ایكی معنایه در اول اعجامه مخصوص اولان قفتان كه بغلبند دخی دیرلر ثانی اطفالی بشكده صاردقلری اوزون نسنه كه باغر بند دیرلر خواجه سلمان بیت اكرنه ترك فلك بهر او كمر بندد * بجای جامه بدوشش همی نهد بغتاق ل بغلتاق ع بغتاق مرقومك ایكی معناسیله مرادفدر ابو المعانی بیت اطلس كردون برد رشك بغلتاقش همی * كاله خود را بسازد مهد آن نازك بدن ل بنداق ع سكون نون وفتح دال مهمله ایله اوكی وآردی یریق اشق وقلندران كلاهی ل بیدق ع سكون یای تحتانیله پیاده شطرنج مولانا كاتبی نیشابوری بیت جان وتن بستان به پیكان خصم شطرنج ترا * بیدقی فیلی مستانیدن بیلك فرزین خوشست ل بیرق ع معروف علامت عسكر وعسكری اولمق ایچون نیزه یه بغلرلر مولانا حسن سلیمی بیت سیاهی سیاه زنك چون شد از نظر پنهان * فروغ بیرق زرین زشاه روم شد پیدا * وعلم معناسنه حكیم خاقانی بیت تف غضب تو دز كف صبح * بو بیرق شام سوخت پرچم * بو معنایه خواجوی كرمانی بیت عقابان تركش بر آورده پر * بر آفاق بیرق بر آورده سر * ودخی سنجاق كه حریردن شقه ایدوب نیزه یه بغلرلر علامت جیش كراندر مولانا هاتفی بیت ز بیرق بلا زا بسر خود ز زر * بهی بود برك خزانش بسر ل بیهق ع سكون یای تحتانی وفتح ها ایله مشرفنامه ده بر شهر اسمیدر ل مع الكاف * بابك ع فتح باء موحده ایله پادشاه صاحب خیل و حشم وذی قوت دیمكدر اول اجلدن اردشیره بابكان دیرلر ایدی كذا فی شرفنامه ودخی پدر معناسنه اما تصغیر ایله تركیده باباجغم دیدكلریدر شیخ سعدی بیت پسر كفت ای بابك نامجوی * یكی مشكلست از تو پرسم بكوی ل بابوك ع ضم باء موحده وواو مجهول ایله ابله واحمق معناسنه میر نظمی بیت بكن آنچنان اختلاط وسلوك * كه مردم نكویند بابوك ولوك ل باجنك ع فتح جیم وسكون نون ایله كوشك وقصر پنجره لری شمس فخری بیت هزار كونه كل ازشاخ جهره نمودند * چو لعبتان كل اندام نازك ازباجنك * ومطلق اولرده اولان كوچك پنجره كه اكثر سقفده یقین یرلرده ایدرلر ابو عاصم بیت مال فراز آوری نكاه نداری * تا ببیند ازره دریچه وباجنك ل بادروك ع سكون دال وضم راء مهملتین ایله بیان بالی كه عربیده سوس دیرلر بعض نسخه ده كاف فارسیله مرویدر ل بارك ع كسر راء مهمله ایله باریك لفظندن مخففدر استاد رودكی بیت خلخیان خواهی وچاش چشم * كرد سرین خواهی وبارك میان ل باریك ع كسر راء مهمله وسكون یای تحتانیله انجلش معناسنه كه بار دخی دیرلر بعض ارباب لغت بار ایله باریكی بر معنایه درج ایتمشلر اما فرقی اولندوغی ظاهردر شاعر دیمشدر بیت چشمان خوش ومیان باریك * ما اطیب ماك جل باریك * عربیده رقیق وچغتای لساننده اینجكه دیرلر اینجه دیمك اولور ازدیوان لطفی بیت قیلدی ینی د بسام اینجكاراك بیلینكنی * یوقتور كیشی نیك كه قیل و قالی

لغ باسترك بغ سكون سين وفتح تاء مثناة وراء مهمله ايله الاجه صغرجق ديدكلريدر
ميرنظمى .بيت در دست غمت راستلر ام آنچنان زبون * در پنجهٔ شاهين فتاده چو باسترك
لغ باسك بغ ضم سين مهمله ايله خميازه كه اصاوتازه ودهان دره دخى ديرلر استادلبيى
بيت جو باسك كند ماه من از خمار * قرار از منه نو نماند قرار لغ باشترك بغ سكون شين
معجمه ايله بمعنى استرك مرقوم اما ذخيرهٔ خوارزمشاهى ده بمعنى خطاف يعنى قرلغوج
مسطوردر لغ باشكوك بغ سكون شين معجمه وضم كاف فارسيله بمعنى كاركذار يعنى ايشن
بيلور ومصلحت بتورر ابو المعانى بيت باكريهٔ دوچشم شد مطلب دلم * هر كز نبود باشكوك
در دو غم مرا لغ باك بغ قورقو احتراز معناسنه بيم ايله باكك فرقى بودركه بيم اصلنده خوف
معناسنه در وباك احتراز معناسنه دركه بر نسنه دن قورقوب صاقنمقدر شمس فخرى .بيت
زحمتى آخراى مه بى باك * نظرى آخراى بت چالاك * باك شول حالتدن عبارتدركه تركيلر
ابانمك ايله تعبير ايدرلر خوفه مخصوص لغت دكلدر زيرا ابانمك كاه قورقودن وكاه حيادن
وكاه اجتنابدن اولور عربيلر اول حالتى مبالات ايله تعبير ايدرلر شيخ سعدى .بيت تو پاك
باش ومدار اى برادر از كس باك * زنند جامهٔ ناپاك كازران بر سنك * وقورقو معناسنه ده
اولور وله ايضا بيت چه غم ديوار امت را كه باشد چون تو پشتيبان * چه باك از موج بحر آنرا
كه باشد نوح كشتيبان * فرهنك جهانكيريده بمعنى انديشه مذكوردر حكيم انورى * قطعه *
من واين نفس كه باقحبهٔ رعناى جهان * چو خسان عشق نبازم نه بسهو ونه بعمد * قوت را
دادن اكر نيست مرا باكى نيست * همت ناستدن هست ولله الحمد لغ بالشك بغ كسر لام
وسكون شين معجمه ايله ابريا صدوغى يعنى اكريم ودخى مصغر بالش در لغ بامك بغ فتح ميم ايله
اشكنجه كه بعض دزدانه وبعض مجرمه ايدرلر كه ايتدوكى جرمه مقر اوله ابو شعيب بيت دل
آن چون آب پاى تن چون بهار بادى * از بيم چشم حاسد كش كنند بادبامك لغ بايسك بغ
كسر ياى تحتانى وسكون سين مهمله ايله فرهنك جهانكيريده علم شخصدر لغ ببك بغ
فتح باء موحده ايله ايكى معنايه كلور اول مردم چشم كه تركيلر دخى بويله ادا اولنور يعنى انلرده
ببك ديرلر ثانى اطفال معناسنه در ايكى معنايه ترتيب اوزره ابو المعانى بيت بوده آن
چشم جهان چون ببك چشم مرا * زانكه آن دلبر نازك كه هنوزش بكسست لغ بتك بغ
سكون تاء مثناة ايله فرهنك جهانكيريده خط وكتابت ونامه معناسنه در لغ بتوراك بغ
ضم تاء مثناة وفتح راء مهمله ايله غله حفظ اولندوغى محله ديرلر لغ بچك بغ فتح جيم فارسيله
اساحه دن بر سلاحدر كذا فى فرهنك جهانكيرى لغ بچرك بغ سكون جيم فارسى وفتح
راء مهمله ايله مضحك وفريبخورده كذا فى شرفنامه اما ادات الفضلاده كسر با وجيم وسكون
وايله مسطوردر لغ بختك بغ سكون خاء معجمه وفتح تاء مثناة ايله اوج معنايه در اول طالع بد
ثانى مصغر بخت ثالث نام وزير معتمد شاه نوشيروان در بو اوج معنايه ابو المعانى .بيت
بختكم بود ست بختك همچو بخت عاشقان * عشق شاه ملك دل شد طالع بختك شده
لغ بخرك بغ سكون خا وفتح راء مهمله ايله نسخهٔ ميرزا ابراهيمده بادام كوهى مسطوردر
لغ بدبوك بغ سكون دال مهمله وضم باء موحده ايله بمعنى بد دل وبد انديش وقورققاق

كاف فارسيله ده مرويدر ابو المعانى بيت نه بيند عاقبت نيكى هر آن بدبوك وبدكارى * رساند جاى اعلارا كسى كردار نيكى شد ﴿ برباشنك ﴾ سكون راء مهمله وشين معجمه ايله براوتدر ادويه‌دن برنجاسب وبرنجاسف وبلنجاسف وبانجاسب وبانجاسف دخى ديرلر كذا فى فرهنك جهانكيرى ﴿ برتك ﴾ سكون راء مهمله وفتح تاء مثناة ايله يورغه آت وباركير كذا فى فرهنك جهانكيرى ومجمع الفرس ﴿ برتنك ﴾ سكون راء مهمله ونونله وفتح تاء مثناة ايله بغلتاق كه اطفالى بشكه قودقلرى آنكله صاراولر دوشمسون ديو ركن الدين كاشى بيت زدودمان جلال تو آسمان طفليست * فكنده دايهٔ صنعش زكهكشان برتنك * فرهنك جهانكيريده ايزاكريمنك برجانبى كه زبرتنك دخى ديرلر شرف شفروه بيت بكران تراخم فلك زين طرفش قمر ومجره برتنك * مجره لسان عربيه‌ده كهكشان معناسنه مرويدر ﴿ بردك ﴾ سكون را وفتح دال مهملتين ايله نسخهٔ ميرزا ابراهيمده بمعنى افسانه واغلوطه كه تركيده ياكلتمج ديرلر لسان الشعراده وادات الفضلاده فتح بايله افسانه وضم بايله لغزه ديرلر. ﴿ برزك ﴾ سكون راء مهمله وفتح زاء معجمه ايله كندو تخمى معناسنه ﴿ برشك ﴾ سكون راء مهمله وفتح شين معجمه ايله طبقور قولاغى كه ايراوزرينه چكرلر ميرنظمى بيت همديد از انسوكه لشكر رسيد * فرود آمد از اسب وبرشك كشيد ﴿ برفناك ﴾ سكون راء مهمله وفا وفتح نونله يازوقيش قارطوران يره ديرلر برف ايله ناكدن مركبدر حكيم شيرازى بيت برفناك وكوه را اصلاح برف * چون شمال انجانمى باشد بصرف ﴿ برفنجك ﴾ سكون راء مهمله ونون وفتح فا وجيمله آغز باصمق كه عربيده كابوس ديرلر كذا فى المجمع ﴿ برك ﴾ فتح راء مهمله ايله درت معنايه‌در اول دوه يوكندن طوقنمش نسنه دركه درويشان اندن قبا وكلاه وعمامه ايدرلر شيخ سعدى * قطعه * دلقت بچه كار آيد وتسبيح ومرقع * خود را زعملهاى نكوهيده برى دار * حاجت بكلاه بركى داشتنت نيست * درويش صفت باش وكلاه تترى دار * لواحد من الشعرا بيت بركى بسته بود بر سر خويش * برزميش ميكشيد ريشهٔ آن * ثانى برطرز جامه دركوتاه بلى اشاغى آز چكر اكثردار المرز خلقى كيرلر بعضيلرده آكا عجابى ديرلر كمال غياث بيت تو سبز پوش روى سپيدى بسان خضر * از سندس است عمامه وز استبرق برك * ثالث بر عظيم. نزرك نهر اسميدر خسروى بيت چون نمك خود تبه شود چه علاج * چاره چه غرقه را زوورد برك * رابع سهيل يلدزينه ديرلر استاد عميد الدين بيت طاسك مه شكست شد بر سر وپاى هرمعى * ره بمحيط بحته سك كرده ستارهٔ برك * شرفنامه صاحبى بومعنايه باء فارسيله نقل ايتمشدر ﴿ برمك ﴾ سكون راء مهمله وفتح ميمله ولايت بلخده بر طائفه در برامكه ديرلر خلفاى عباسيوندن هارون الرشيدك وزيرى ايديلر مشهورلرى جعفر ويحيى وخالد برمكى ديرلر نسخهٔ ميرزا ابراهيمده بر ولايت اسميدر كه برامكى لقب اولمشدر وبعض نسخه‌ده بركمسنه‌نك نامى ايدى كه شعر وانشاده وسخا وجود وكرمده ضرب المثل عالم ايديلر بعض كتب تواريخده مسطوردر كه جعفرك پدرى برمكى ديدكارى كمسنه شام شريف بنى اميه‌ده دار السلطنه ايكن سليمان بن عبد الملكك خلافتنده مزبور برمكى كلوب مجلسنه داخل اولدقده فى الحال سليمان امرايتدى

خشره چیقار دیلرندماشی سببن سؤال ایتدیلر ساسانیان دیدی که بازولرمده ایکی کوهر
وار در برکسنه نك یاننده ویاخود برطعام ایچنده زهر اولسه اول کوهرلر حرکت ایدرلر بو آدم
مجلسه داخل اولدقده کوهرلر حرکت واضطراب ایلدیلر بو امرك ایضاحنی برمکیدن سؤال
ایلدیلر جواب ایلدی که یوزکمك طاشی التنده برمقدار زهر موضوعدر برشدت عظیمه
محلنده اول زهری یالارم دیه جك یرده فارسیله آن زهر را برمکم دیو جواب ویروب اصلنی
بیان ایدر بناء علی ذلك اول آدمك اسمی برمکی قالدی ایام دولتلرنده ابتدا ظهور
ایدن جعفر اوغلی خالدانك اوغلی یحیی ایدی واقربا وتعلقاتی غایت چوق ایدی جمله سی
کرم وجود وسخا ایله ممدوح آدم ومشهور عالم ایدیلر برناك سکون راء مهمله وفتح
نونله فرهنك جهانکیره جوان یکیت معناسنه که برنا و برناه دخی دیرلر برنك سکون
راء مهمله وفتح نونله هیولا واصل ترکیب وذات مشخصه معناسنه در فرهنك جهانکیرده
معنی درایی مسطوردر برندك سکون نون وفتح راو دال مهملتین ایله مؤید الفضلاده
بمعنی پشته وکوه خرده واما مجمع الفرسده بمعنی بریج کابلی ومشکلاتده کلیذ ودخی کلند
معناسنه مسطوردر بعض فرهنکده زاء معجمه ایله مرویدر بروشك ضم راو واو معروف
وفتح شین معجمه ایله تحفة الاحبابده بمعنی خاك مرویدر مولانا قطب الدین بیت درشب هجرم
که سرزد کریهٔ بادود آه * در بروشك از سرشکم سبزه میروید سیاه بزرك سکون
زاء معجمه وفتح راء مهمله ایله حبوباتدن برنوع دانه آدیدر که یاغی چقاروب چراغده یاقرلر
کذا فی مجمع الفرس بزك فتح زاء معجمه ایله تسبیح بوجکیدر میر نظمی بیت بخاك
منزلت حسودت همانا * بمانده چوکرم بزك زیر پا بساك فتح سین مهمله ایام عیشی
وذوقده باغ وباغچه ده پسران ونوجوانان ریاحیندن کلاه ایدوب باشلرینه کیرلر شمس
فخری بیت همچو خاك جناب شاه جهان * خاکپایت مراست تاج بساك * ابوالفرج
رونی بیت همه امیدش آنکه خدمت تو * بسرش برنهند زبخت بساك * صحاحده
باء فارسیله منقولدر بساهنك فتح سین مهمله وهاو سکون نونله اوچه ذموری وچوی
معناسنه بعض نسخه ده باء فارسیله مرویدر بسك فتح سین مهمله ایله اکلیل الملك
دیدکلری اوتدر بعض نسخه ده کاف فارسیله منقولدر وسکون سین مهمله ایله فرهنك
جهانکیرده ایکی معنایه در اول غله یی بچدکدن صکره ایلدکلری دسته در که خرمن یرینه
چکمکه حاضر اوله ثانی خمیازه که پاسك وفازه ودهان دره دخی دیرلر بسدك فتح
سین وسکون دال مهملتین ایله فرهنك میرزا ابراهیمده غله یی یعنی جو وکندمی حصاد
محلنده ایلدکلری دسته در بشتك سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله کوچك
مرطبانی طبق معناسنه ضم بایله ده مرویدر کذا فی ادات الفضلا ومؤید الفضلا بشك
سکون شین معجمه ایله ایکی معنایه کلور اول مجمع الفرسده بمعنی شبنم یعنی چه خسروانی
بیت ازنسیم ریاض دولت تو * بررخ کل درثمین شد بشك * ثانی فرهنك جهانکیرده
بمعنی عشوه وغمزهٔ دلبران حکیم نزاری قهستانی بیت کرشمهٔ کن وبشکی بزن چه باشد
اکر * بکوشهٔ لب همچون شکر فرو خندی * وله ایضا بیت یارك نازکاه وپرنمك وبی شرمك

بـ* مقست پیمانکی محکم دلك وبشك زنك ﴿ بغلاغ ﴾ سکون غین معجمه وفتح لامله اول
یومرجه نسنه درکه آدمك قولتوغنده ظهور وایدر مرور ایامله پشوب چرك وایرك بغلراماو جعی
چندان اولمز ﴿ بك ﴾ بوزن تك و جك وذك درت معنایه در اول قوربغه درکه جغرووزغ
و غوك ومکل دخی دیرلر استاد رودکی بیت ای همچو بك پایند چو اودیدها برون * ما بند
آن کسی که کنی مرور ابجنك * کمال غیاث * قطعه * ازمرغ تا بماهی وازمور تاملخ *
ازمار تا بعقرب وازعکه تا ببك * روزی خوران خوان پرازنعمت تواند * هرکوشهٔ که
می نکرم صدهزار دلك * بسحاق اطعمه برنجی اکمك وآنك صوایله چامور میاننده بولنمسی
وصحبت جغرولاك پشت وصفنده دیر بیت بسربا ریش بدبلا لی درشت * ندیمی بك
وصحبت لاك پشت * ثانی لك وتك لفظلرینه تابع ایدوب مزاوجه طریقیله استعمال ایدرلر
استاد عسجدی بیت عسجدی نام نیز نیز مبر * چه کنی خیر کرد اولك وبك * ثالث اثواب
وآلات خانه رابع رعنالمك ﴿ بکسلاغ ﴾ سکون کاف وفتح سین مهمله ولام ایله شرفنامه ده
کوربز وتوانا وزورمند معناسنه مسطوردر ﴿ بك ولك ﴾ توابع الفاظ قبیلندندر که بك
باشقه ولك باشقه لفظ در واوایله جمع وترکیب اولندقده برلفظ اولور رعنایی وبی هنری
معناسنه شمس فخری بیت جهان زخاك درتست وعرصهٔ ملکت * چرانکوهد عدلش
بتهمت بك ولك ﴿ بکونك ﴾ ضم کاف وواو مجهول وفتح نون ایله شمشیر چوبین یعنی اغاج
قلیج بعض اهل صنایع آلتی اولور وخطیبلر بعض شهرلرده که جبرا وقهرا قلیج ایله فتح اولان
ولایتلرده منبره چقدقلرنده النده طوتارق خطابت ایدرودخی درویشان وقلندران اظهار کرامت
ایچون قولتوقلرنده کوتررلر بکونه وبلونك دخی دیرلر ﴿ بکوك ﴾ ضم کاف وواو مجهول
ایله نشانهٔ تیرکه آماج وهدف دخی دیرلر ابو المعانی بیت چو انداز د بهر تیری زمژکان
درست آید بکوك سینه امرا ﴿ بلارك ﴾ فتح لام وراء مهمله ایله یامی اوق دمرنی حکیم فردوسی
بیت هران تیرباران که آمد فرود * بلارك همیکشت جان میدرود * بومعنایی مؤید حکیم
خاقانی بیت روضهٔ آتشین بلارك تست * باوجودی شکاف ناوك تست * وخنجر
ونیزه وقلیج دموری معناسنه استاد عنصری * قطعه * چه چیزست آن رونده تیر پران
چه چیزست آن بلارك تیغ بران * یکی اندر دهان خلق زبانست * یکی اندر دهان
مرك دندان * وجوهردار قلیجه ده دیرلر خلاق المعانی بیت تیغ بلارك ارچه زکوهر
توانکرست * پیوسته هم زپهلوی کلکت کند تراش * وقلیج جوهرینه دخی دیرلر شیخ نظامی
بیت بلارك چنان تافت آزروی تیغ * که در شب ستاره زتاریك میغ * وله بیت
درفشان یکی تیغ چون چشم کور * بلارك بروررفته چون پای مور ﴿ بلالك ﴾ فتح لامین
ایله بلارك مرقوم معنالرینه شیخ نظامی بیت بدریا کرفتد عکس بلالك * بماهی کاوکوید
کیف حالك ﴿ بلسك ﴾ کسر لام وسین مهمله ایله بمعنی پرستو یعنی قرلغچ که عربیده خطاف
دیرلر کذا فی ادات الفضلا ﴿ بلونك ﴾ ضم لام وواو مجهول وفتح نونله بکونك مرقوم
معنالرینه مرادفدر کذا فی مجمع الفرس ﴿ بلوك ﴾ ضم لام وواو معروف ایله بر نوع پیاله درکه
آنکله شراب ایچرلر استاد عسجدی بیت میکسار اندر بلوك شاهوار * خور بشادی روزکار

نوبهار * بعض نسخه ده لام یرینه کاف ایله مرویدر ق بندك ج سکون نون وفتح دال مهمله ایله آتیلوب اکرملك ایچون یومق اولمش پنبه که باغند وکندش دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس
ق بنوك ج ضم نون وواو مجهول ایله بمعنی کرم باسو یعنی کلر کذا فی شرفنامه ق بنیلك ج کسر نون وسکون یای تحتانیله هندوشاه صحاحنده اول قزدرکه ابریشمك قباسیدر اندن چوب وامثالی قبه نسنه لر طوقورلر ق بهرك ج سکون ها وفتح راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول چرك یعنی جراحتدن وچبانلدن اقان ایرك ثانی الواباق دریسی ایشن ایشلمکدن درشت وخشین اولور اکا پینه دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ق بهشت کنك کنك فتح کاف فارسی وسکون نونله دار الملك افراسیاب شاه اولان شهرك آدیدر حکیم سوزنی بیت مارا بهشت تست بکار وبکار نیست * سر بر زدن بخاك وبهار وبهشت کنك
ق بهك ج فتح هایله برعلتدر آدمك دریسنده بیاض ایدر معربی بهق در ایکی نوع اولور بر نوعی بیاضدر ماده سی بلغمدر وبرنوعی سیاهدر ماده سی بلغم سودا ایله ممتزج وایکیسینك فاسد اولوب ظاهر بدنه دفع ایتمکله ظهور ایدر شاعر بیت سرا پا تاش بوده اورا بهك نشانه بود طبع ماری بشك * کمال غیاث * قطعه * صد لعنت خدای بمروان وبریزید کوداشت علت برص وزحمت بهك * دانی بجاست منسکن ومأوای آن مکان * آنرا مقام وبل مرا این رامکان درك ق بیانك ج فتح یای تحتانی ونونله اول اوتلقدرکه آندن حصیر ایدرلر کذا فی مجمع الفرس ق بیلك ج سکون یای تحتانی وفتح لام ایله برنوع چتالی دمرناو اوق کهباء فارسیله پیلك وفیلك دخی دیرلر شمس فخری بیت ایا شهی که بدوزی بروزکین ومصاف * براسمان مه وخورشید رابینك بیلك ق مع الکاف الفارسی * بادبرك ج سکون دال وراء مهملتین وفتح باء موحده ایله بمعنی کاغذباد یعنی هوایه اوچوردقلری کاغد کذا فی فرهنك جهانکیری ق بادرنك ج کسر دال وفتح راء مهملتین وسکون نونله التی معنایه کاور اول برنوع ایری خیاردرکه تخملق ایدرلر حکیم انوری بیت باجهل پناه کاندرین باغ * برنیله همیشه بادرنکت * ثانی بمعنی اسب تندو تیز ثالث ترنج بوایکی معنایه استاد فرشد ربیت بادرنك آمد نکارم باغدار بادرنك * بادرنکی زیرران برکف کرفته بادرنك * وترنج معناسنه حکیم اسدی نقل ایدوب بوبیتی یازمش منجیك بیت یاسمن آمد بجاس با بنفشه دست سوز بیله کرد ند وشکسته شد سیاه بادرنك * بومعنایی مؤید شمس فخری * قطعه * اکر بمهر تسکین صفرا کنی * باموئ مرکب کند باد رنك * زترکیب دست شه وتیغ او * فلك کرد دفع غم وآدرنك * رابع فرهنك جهانکیریده سینه بند اطفال حکیم سوزنی بیت نام ورا بسینهٔ اطفال شیعه بر * تا برکشیدك نقش ثبند ند باد رنك * خامس اول علت بیماریدرکه زیاده غمدن بغرسقه برعلتدر تفخ وقراقر ظاهر وکوبکده بوری حاصل اولور هندی لساننده بادکول دیرلر سید سراج الدین سکزی بیت دارد غم باد رنك عشقت * در بردن بنات من شتابی * سادس صحاحده ترنجبویا دیدکاری اوتکه ریاحین قسمندندر بادر نجبویه دخی دیرلر ترکیده لیمونی ریحان دیدکلریدر ق باذرنك ج فتح ذال معجمه وراء مهمله وسکون نون ایله ترنج معناسنه درکذا فی مجمع الفرس ق باردنك وبادنك ج سکون راء مهمله

بَ كَ

مهمله و نون وفتح دال و ثانی حذف را ایله سینه بند اطفال معناسنه در ایضا منه ﴿ بارنك ﴾ فتح راء مهمله و سکون نونله ترنج معناسنه میر نظمی بیت همه نازك وجود و عشوه آهنك * همه سیمین تن و پستان بارنك ﴿ بازرنك ﴾ سکون زاء معجمه و نون وفتح راء مهمله ایله تحفة الاحبابده سینه بند اطفال معناسنه حکیم سوزنی * قطعه * درکام ما حلاوت شهد شهادتست * ای بی شریك شهد شهادت مکن شرنك * در عمر خویش در تونیاورده ایم شك * درمهد بسته اند بد نیکونه بازرنك * اما فرهنك جهانکیرده سینه بند زنان درکه ایکی پارچه اوج کوشه لو ابریشمدن طوقنمش نسنه در زنان کوکسلرینه بغلرلرکه ممه لری ایری اولمیه حکیم ویجانی * قطعه * مطربه ناهید پستانت برقص * چون درآید دل ناهید برد * بازرنك ازمه وخورشید کند * بازرنك ازمه وخورشید برد ﴿ باشنك ﴾ کسر شین معجمه و سکون نونله ایکی معنایه در اول اغاجی اوزرنده قالمش وزمانی یکچکله صولمش اوزم صالقمی شمس فخری بیت بنام دست توکرشاخ رز نهد دهقان * عقیق ولعل درآید زشاخ نه باشنك * ثانی تخم ایجون بوستانده الیقونیلان خیار استاد منجیك بیت آن سك ملعون برفت این سنك را درخویشتن * تخم راملند باشنك اندرش برجای ماند * فرس قدیمده قاون معناسنه مروید بدرالدین محمود بیت بوقت خربزه تذکیر سفچه لذت تو * دراز همچو خیار ست وسرد چون باشنك ﴿ بافنك ﴾ فتح فا و نون ایله زرداوه دیدکاری جانوردرکه دریسن کورك ایدرلر سموره بکزر بر لطیف کورکدر ﴿ بالنك ﴾ فتح لام و سکون نون ایله شرفنامه ده ایری ترنجك برنوعیدر اما فرهنك جهانکیرده ایکی معنایه منقولدر بر معناسی خیارك برنوعیدرکه باد رنك دخی دیرلر وبر معناسیده برنوع خوش مزه لطیف ترنجدر شکر ایله مربا ایدرلر بسحاق اطعمه بیت به شیخ وشیب مفتی وریواس محتسب * بالنك شد کاو وترنجست شیر کشت ﴿ بانك ﴾ سکون نونله ایکی معنایه در اول صوت وصدا هرنه نك اولورسه مولانا عرفی بیت ما لب آلوده بهر توبکشاییم لیك * بانك عصیان میزند ناقوس استغفار ما * ثانی فرهنك جهانکیرده براغاجدر خوشبو شکوفه سی اولور وتخمی ده اولور عربیده حب البان واغاجنه قضیب البان دیرلر ﴿ بدرك ﴾ سکون دال وفتح راء مهملتین ایله بد اندیش و بد اصل و بد نهاد معناسنه مولانا صائب اصفهانی بیت بخاموشی زمکر دشمن بدرك مشو ایمن * چو توسن کوش خوابانداکه مادر قفا دارد * مولانا هاتفی در تیمورنامه بیت مر آن بدرکان را زبان عجب * زباندانشان نی عجم نی عرب ﴿ برك ﴾ سکون راء مهمله ایله اون برمعنایه کلور اول معروف که یپراقدر یودخی ایکی نوعدر بری اغاج یپراغیدر نتکم شیخ سعدی بیت برك درختان سبز درنظر هوشیار * هرورقی دفتریست معرفت کردکار * بریده شکوفه و نباتات زمین یپراغیدر خواجه حافظ بیت بلبلی برك کلی خوش رنك درمنقار داشت * واندران برك ونوا خوش ناله های زار داشت * ثانی تدارك مهمات سفر شاعر بیت راه تو دور آمد و منزل دراز * برك راه توشه منزل بساز * ثالث اسباب ولوازم راه که برك وبار دخی دیرلر شیخ سعدی بیت بهیکل قوی چون تناور درخت ولیکن فروماند بی برك سخت * رابع انتظام حال ومال ومنال و بو معناده انتظام کلامه دخی

دیرلر سرو برك دیمك ذكر اولنان معناره شامل اولور قاضی میر بیت بكی دكرندارم
سرو برك آشنایی * كه نیرزد آشنایی بمشقت جدایی * طالب آملی بیت آشفته دماغم
سرو برك سخنم نیست * دامن چه كشایم كه كلی در چمنم نیست * بومعناده یا لكز برك ایله ده
افادۀ كلام ایدرلر كمال اسمعیل بیت همچون صفت حرب برك چنار دید شبنم * برآورد دستم
ببین كر بود برك دیدنم * خامس ساز ونوا معناسنه اعمدر نتكم بیت مرقومه * واندر آن
برك ونوا خوش ناله های زار داشت دینلمشیدی * سادس بمعنی آهنك ونغمه حضرت
مولانا قدس سره بیت جمله مرغان برك كرده جیك جیك * باسلیمان كشت اصبح من اخیك
سابع بمعنی سرو سامان مجد همكر * رباعی * نی برك كه خیمه زنم پهلو یت * نی سیم كه خانه
جزم درکویت * من دیده وكوش ازان میخواهم * تا بشنوم آواز ببینم رویت * ثامن بمعنی
سرانجام شیخ سعدی بیت خانه بركندم ونیكجو نفرستاد زپیش * برك مركت چه غم
وبرك ز مستانی نیست * تاسع عزم وقصد معناسنه كمال اسمعیل بیت دست از طلب
مدار كرت برك آن رهت * كانرا كه توشۀ نه زفقرست وبی نوا * عاشر بمعنی پروا استاد
فرخی بیت توبا كل وسوسن زن ومن باللب وزلفش * در برك بود بنشین تابوسه شماری
حادی عشر رزق وذخیره معناسنه شیخ سعدی بیت برك عیشی بكور خویش فرست *
كس نیارد زپس توپیش فرست ﴿ بسنك ﴾ فتح سین مهمله وسكون نون ایله ایكی
معنایه در اول التی ده كررو بیابانده پرورده اولمش آت كه هنوز بنلمامش اوله میرنظمی
بیت دوسرش میزند بلجام امرت * توسن چرخ كر بسنك آید * ثانی انجیلدن
استنباط اولنمش بركتاب اسمیدر ﴿ بشلنك ﴾ سكون شین معجمه ونون وفتح لام ایله
هندوستانده برمتین ومستحكم قلعه آدیدر الكه سنده مشهور در ﴿ بكنك ﴾ سكون
كاف وفتح نون ایله حیوان دم بریده یعنی قویروغی كسلمش حیوان كذا فی ادات الفضلا
﴿ بلك ﴾ سكون لام ایله بمعنی برك مرقوم یعنی یپراق وبعض معناسنده ده استعمال
اولنور نتكم شاعر دیمشدر بیت زجا كرده ام بوسه ازیار خندید * شكوفه دهد پیش
بلكش نهال ﴿ بنك ﴾ سكون نون ایله معروف حشیش درکه قوریدوب یرلر عقلی زائل
ووجودی تخدیر ایدر معربی بنجدر ورق الحشیش وغبیرا دیدكلریدر شیخ عمرخیام *
* رباعی * هركه كه دلت تنك شود بنك بخور * یایكدو قدح بادۀ كلرنك بخور * كرانك
نخوری آن نخوری ای احمق * پس لایق توسنك بود سنك بخور * وفتح نون ایله ایكی معنایه در
اول برنوع قماشدركه زمینی اطلس اولور واوزرینه صرمه وقلابدون ایله كل نقشی
زربفت ایدرلر مولانا محمد ظهوری بیت زجامه خانۀ عشق تواطلسم كردون * بنعل
وداغ بنك پوش كردۀ مارا * ثانی جنكلستانده اولور برنوع میوه در بن دیرلر تركیده
چتلاق قوج دیرلر ﴿ مع اللام * بابل ﴾ كسر باء موحده ایله وسط عراق عربده واقع
برشهر وبرولایت آدیدر عجایب البلدانده یازركه عراق اوسط دنیادر بابل مركز دایرۀ
عالم اولمق لازم كلور ونزهة القلوب نام كتابده مسطوردركه بابل اقلیم ثالثدن عراقك مداین
سبعه سندندر اما اصحی نهر فراتك جانب شرقیسنده كنار نهرده واقع حله شهرینه تابعدر وحالا

ب ل

حالا خرابدر اول شهرك قلعه سی پشته او زرنده اولوب ایچنده برچاه عمیق واردر هاروت وماروت كه ایكی ملكلر ایدیلر انده محبوسلردر قدیم زمانده بعض كمسنه لر واروب انلردن سحر اوكرنورلر ایمش خواجه حافظ بیت در بایدم شدن سوی هاروت بابلی * صد كونه ساحری بكنم تا بیارمت ﴿ باقل ﴾ كسر قافله برالكن وغایت احمق آدمك آدیدر اجمال حسینی نام كتابده مذكور در بركون اون بردرهمه برآهوصاتون آلوب قوجاغنده طوتوب كیدركن یولده بر دوستی راست كلوب نیچه یه دك الدك بوآهویی دیو سؤال ایدر اولدخی ایكی النك پرمقلرینی آچوب ودلینی چقاروب كوستورهمان آهو صچرایوب قاچر اول زماندن احیا من باقل دیو ضرب مثل ایدرلر ﴿ بال ﴾ سكنر معنایه كلور اول قنادكه طیورده اولور هر بیله جناح دیرلر شمس فخری بیت همای اوج شرف شاه شیخ ابواسحق * كه مرغ فتح زنددرهوای او پروبالی * ثانی طیوردن غیری پرنده جكلر قنادنه ده دیرلر بومعناده مجموع قناده بال اطلاق اولندوغی ظاهردر طالب آملی بیت باختلال نسیم صبا عجب نبود * كه شمع كلبن پروانه رابسوزدبال * وله ایضا بیت زقحط بادصبا بلبلان بطرف چمن * نقاب غنچه كشایند از تحرك بال * پروانه ده وبلبله پراولمزبال اولوركه قناد در زیرا پرقنادك یلكنه دیرلر ثالث چارپا حیوانا تك للرینه اوموزباشلرینه وارنجه دیرلركه آت وصفنده یال وبال دینلور نتكم طالب آملی نك بوبیتنده واقعدر بیت بیال وبال چوهزبرست وخشم وكین چو پلنك * بخال وخط چوتذرو وبدست وپاچوغزال * رابع انسانك قوللرینه ده دینلوركه تركیده بوی بوص صاحبی ویال وبال اسی دیرلر حكیم فردوسی بیت ببوسید مادرد وبال وبرش * همی آفرین خواند برپیكرش * خامس فرهنك جهانكیریده برنوع ماهی دركه غایت ایری اولور دریاده چوق فساد ایدر اما اتی خوش ولذیذدر حكیم فردوسی بیت بیاراست خوان خورش یكسره * سه دیكر بمرغ وبال وبره * سادس بمعنی نمو یعنی او زانوب بویومك استادرودكی بیت چنان ببالد از آوازسا ئلا تنش جان * كه جان مادر از آواز كمشده فرزند * بومعنی ده بالیدن دن صیغهٔ امرده اولور ناصرالدین شروانی بیت ای سرو بباغ سینه ام بال * تادل شودت چوسبزه پامال * سابع پرچلكه عوراتك قصه صاچی در ثامن بمعنی مال وكالا ﴿ بالال ﴾ بوزن پامال بمعنی تیرسقف یعنی طام دیركلری كه التنه ارقوری قونیلان اوزون دیرك كذا فی مجمع الفرس ﴿ باول ﴾ فتح واوایله برموضع اسمیدركه انده غایت لطیف قماش وجامه طوقنور حكیم خاقانی بیت هرخلعه كزوتن ولی یافت * خورشید نسیج باولی یافت ﴿ بحل ﴾ كسرحاء مهمله ایله حلال ایلمك یعنی استحلال میرخسرو دهلوی بیت مارا بدادی كن حلال ازلب شراب ناب خود * باری بحل كن یك نظر روزی دران جلاب خود * شیخ نظامی بیت آزردمت ای پدرنه برجای وای اربحلم نمیكنی وای * میراسیری * بیت قاتل خودرا بحل كردم كه دست ازمن نداشت داشتم تایم جانی دست اودر كار بود ﴿ بددل ﴾ بدبوك مرقوم معناسنه یعنی قورقق عربیده جبان دیرلر مولانا شیرازی بیت بددلی رفتن شجاعت آمدن * بحل وغم وفكر بد زائل شدن * وكینه دار معناسنه ده كلور ﴿ بدسكال ﴾ سكون دال وفتح سین مهملتین

وكافله برامزصا نيجى ديمك اولور سكال سكاليدن دن اسم فاعلدر حكيم فردوسى * مثنوى * بدادور هش يافت آن نيكويى * چو نيكى سكالى فريدون تو يى * كه يك شربت آب را بد سكال * بود خوشتر از عمر هفتاد سال * شيخ سعدى بيت تو نيكو روش باش تا بد سكال * بنقص تو كفتن نيابد مجال بديل كسر دال مهمله وسكون ياى تحتانيله شرفنامه ده نام خاقانى مذكوردر يعنى بر خاقان آديدر براجيل فتح راء مهمله وكسر جيم وسكون ياى تحتانيله كرفس ديدكلرى سبزه در كذا فى الاختيارات برطاييل سكون را وفتح طاء مهملتين وكسر ياى تحتانى اولى وسكون ثانيه ايله هندوستانده بر جزيره اسميدركه جميع جهات ايله خرم وآراسته وكتب معتبراتده مسطور دركه اول جزيره ده برطاغ واردركه كيجه لرده طبل وسرنا آوازى وكاهى دف وساز صداسى ونغمات وترنمات استماع اولنور ديرلر انده برمنتها درخت واردر نه اغاجى ايدوكى معلوم دكلدر اول آوازابدن ظاهر اولور حكيم اسدى بيت جزيره همه جاى شادى وكام * كه خوانند برطاييل اورا بنام برغول سكون راء مهمله وضم غين معجمه ايله بغدايى قينادوب وقوريدوب دكرمانده خرد ايتدكدن صكره پلاو وشوربا ايدرلر تركيده ضم بايله باغور وعربيده برغل ديرلر شمس فخرى * قطعه * مطلب مال وجاه قانع شو * بدو تاتان وكاسه برغول * چند باشى براى شهوت وحرص * پاى بسته بطره مرغول * بومعنايه حكاك بيت آسياى صبوريم كه درا * كه ببر غول وكه بسرمه كنم * صحاح كبير وصغيرده ونسخه ميرزا ابراهيمده برنوع خانكى حلوادركه اون ايله بشوررلر آكا افروشه دخى ديرلر كذا فى مؤيد الفضلا امالدات الفضلاده ومجمع الفرسده معيار جمالى نقلى اوزره مسطوردر وباء فارسيله ده مرويدر برك نيل كاف فارسيله چويد يپراغى در اصلنده چويد نباتات قبيلندندر زنان مذكور يپراغى دوكوب صوين آلوب قاشلرينه چكرلر واغارمش صاچلرينه سوررلر براز ايام قالور رابوا المعانى بيت ازسوداى دل مزدود آه * همچو برك نيل كرد موم سياه برزكول سكون زاء فارسى وضم كاف ايله مردقوى هيكل وزحمتكش وشغل وعمله حريص ومجد معناسنه بشكول دخى ديرلر بسل فتح سين مهمله ايله يعنى كاورسكه برنوع طاريدر خردنه وصارى اولور كذا فى مجمع الفرس عربيده يعنى ديوان جمعى بسيل كلور وسكون سين ايله بنه عربيده هم حلاله وهم حرامه ديرلر اسماء اضداددندر بشكول سكون شين معجمه وضم كاف ايله يعنى برزكول مرقوم شمس فخرى * قطعه * چو درازناق پيش وكم نشود * فارغ البال و مردم بشكول * چه كه بر تخت نازخسبى خوش * چه كه در كل نهى دو دست برزول بشل فتح شين معجمه ايله نسخه حسين وفايى ده يعنى درآويز بومعنايه شمس فخرى بيت كرت بايدكه بكذرى زسنها * دست خوردر ركاب شاه بشل بشول ضم شين معجمه ايله يعنى كاركذارنده وبيننده ودانند يعنى ايش بتوريجى ومصلحت كوريجى وايش بيلجى ابو شكور بيت كار بشولى كه خرد كيش شد * تا زسر تدبير وخرد بيش شد * ومصلحت بتورمك معناسنه حكيم اسدى بيت نريمان بدين شاد كفتا هول * همى كارهاى دكر بر بشول * همول صبر وتوقف ايله ديمكدر ودخى بر همزه كى وپريشان

وپریشان اولمق معناسنه کلور ابن یمین بیت بیان طره توکردمی ولیك ذلم * ز بس بشولکه دار دبکنه اونرسید * وبشولیدن ومزدن معناسنه امر استعمال اولنور اثیر الدین اخسیکی بیت حشمتش آنجا که داد نامیه را کو شمال * لقمه بشولی نکر خار بیزم رطب * حکیم انوری در هجو قاضی کیرنك بیت از دوکشت از فراق لقمه بشول * روی سرخ من ای سیاه دول ﴿ بغل ﴾ فتح غین معجمه ایله قولتق درکش دخی دیرلر عربیده ابط معناسنه در محمد جان قدسی بیت دارم دلی اما چه دل صد کونه حرمان در بغل * چشمی وخون در آستین اشکی وطوفان در بغل ﴿ بلال ﴾ بوزن ملال بلار مرقوم معناسنه یعنی اذربویه ﴿ بل ﴾ بوزن حل اوچه بولغنی انجق نعمة الله مفتوحه ده تصحیح ایلمش سایر نسخه وفرهنکلرده مکسور ایله روایت ایلمشلر ﴿ بهرام تل ﴾ تل فتح تاء مثناة ایله بر منار درکه بهرام چوبین سر ترکاندن یا پمشدر حکیم فردوسی * مثنوی * همیکشت بر دشت کرد نبرد * سر سرکشان را زتن دور کرد * چو برهم نهادند وانبوه کشت * ز بالا و پهنا یکی کوه ودشت چنان جای را نامداران پل * همی هرکسی خواند بهرام تل ﴿ مع المیم * بادام ﴾ معروف یمشدر بادم دخی دیرلر عربیده اسمی لوزدر واستعاره طریقیله چشم دلبره ده دیرلر میر نظمی بیت بسویم نکه کرد آن چشم بادام * بمرغ دلم طره اش کرد در دام ﴿ بادنجم ﴾ سکون دال مهمله ایله رازیانه درکه عربیده شمره دیرلر ضم شین ایله ﴿ بادرم ﴾ سکون دال وضم راء مهملتین ایله ایکی معنایه در اول محاحه یعنی کلام عبث وسخن بیهوده معناسنه در استاد عنصری بیت چون بایشان باز خورد آسیب شاه شهریار * جنك ایشان عجز کشت وسحر ایشان بادرم * اما شمس فخری زاء معجمه ایله نقل ایلمش بیت هر که جز مدح ذات او کوید قول وفعلش تباه وبادزم است * ثانی بمعنی رعیت صاحب فرهنك منظومه بیت جلب بشکول دان وخوش بدارم * بادرم شد رعیتا زانام ﴿ بادزفام وبادزکام وبادزنام وبادزوام ﴾ کلهم بکسر الدال المهمله وسکون الزاء الفارسی فرهنك میرزا ابراهیمده شراب سرخ اما کتاب السامی فی الاسامیده ایکی دال ایله بادد نام غلبه دمدن وجود انسانده ظاهر اولان قزللق در موید الفضلاده بادزفام وبادزوام شراب سرخ مرویدر اما مذکوردرت لغت فرهنك جهانکیریده بر نوع سرخ درکه بنفشی رنك اولور کمودت وکدورت سببی ایله انسانك یوزنده ظاهر اولور علتی احتراق دمدر ﴿ بادزنام ﴾ فتح دال مهمله ایله بعض فرهنکده ذال معجمه ایله بمعنی عمود خیمه سیاه یعنی عربك سیاه شال اولرینك عمودی کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ بادشفام وبادشکام وبادشنام وبادشوام ﴾ کلهم بکسر الدال المهمله وسکون الشین المعجمه بمعنی بادزفام مرقوم واخواته یعنی غلبه دمدن بر قزللقدر انسانك یوزنده ظاهر اولور که مقدمه جذامدر علاج اولنوب دفع اولنمزسه عاقبت اول علته منجر اولور طبیب یوسفی رئیس الاطبای بابر میرزا * رباعی * آنها که کرفتار ببادشنامند * کر رنك نزنند بادرد شنامند * مطبوخ هلیله بعد ازین کر نخورند در طور وطریق پخته کاری خامند ﴿ بادودم ﴾ ضم دالین مهملتین وواو مجهول ایله عجب وغریب ونکیر معناسنه حکیم فردوسی بیت بیاراست ان جنك را بیلسم * همی راند چون

شیرها بادودم ﴿ باذزم ﴾ سکون ذال وفتح زاء معجمتین ایله نسخهٔ حسینی وفایی ده
بمعنی کار بیهوده و عبث شغل ﴿ بازام ﴾ فتح زاء معجمه ایله بمعنی بادبیج یعنی صالنجق
﴿ بازبام ﴾ سکون زاء معجمه وفتح باء موحده ایله طغانجی معناسنه ابو المعانی بیت چشمت
بدست کیرد شاهین غمزه اش را * مرغ دلم چو صعلوك ازباز بام رمیده ﴿ باسرم ﴾
سکون سین وفتح راء مهملتین ایله زراعت ایچون حاضر اولمش زمین کذا فی فرهنك
جهانکیری ﴿ باشام ﴾ فتح شین معجمه ایله مجمع الفرس ده مطلقا پرده معناسنه در ﴿ بافدم ﴾
سکون فا وضم دال مهمله ایله بمعنی آخر وانجام کار شمس فخری * قطعه * زین خزان
بران خورد کردائما * در دم ایشان فتد چون پاردم * کرکند دارای دولت تربیت * کار
دانا نیك کردد بافدم * بعد ازین معناسنه یعنی بوندن صکره ابو شکور بیت چه بایدت
کردن کنون بافدم * مکر خانه روبی چو روبه بدم * فرهنك جهانکیریده فتح دال مهمله
ایله منقولدر حکیم اسدی بیت براسب کان از ره راست جم * قرارت بدوزخ بود بافدم
نسخهٔ حسینی وفایی ده وادات الفضلاده فاء رینه قافله روایت اولنمش وقوللرینه شاهد استاد
رودکی بیت کرچه هر روز اندکی بردارد ش * بافدم روزی بپایان آردش ﴿ بام ﴾
بش معنایه کلور اول صباح وقتی شیخ اوحدی بیت نیمشب دیدهٔ موذن شام * دیده
این سوی شام وزان سو بام * ثانی سقف خانه نك اوستی که طام دیرلر شیخ نظامی بیت زحل
چو بام او از پاسداران * قلاع بر در کهش از روز باران * ثالث طنبوره بم دیدکاری قبا
صدالو قیل خواجوی کرمانی بیت بسوز نالهٔ زارم ز عشاق * نوای زیر و بامی بر نیاید
رابع بمعنی وام که بورج دیر میر نظمی بیت خواستم ذوق وصالش کام داد * بوسه از لب
داد وان هم بام داد * خامس بمعنی فام که رنك معناسنه بو ایکی معناده بانك فایه و واوه
تبادلی جایز اولدوغندندر ﴿ بام چشم ﴾ یعنی کوز قپاغی که پلك چشم دخی دیرلر عربیده
جفن واجفان دیرلر حکیم سوزنی بیت چون بوم بام چشم با پرویز و خشم * وز کینه کشته
چو به بینیش نیل وار ﴿ باهم ﴾ فتح ها ایله مع معناسنه اولان حرف با ایله همدن مرکبدر
پرورده وانکله بیله بهم دخی دیرلر مولانا عرفی بیت خوبان چو بهم کرمی بازار فروشند
باهم بنیشند و خریدار فروشند ﴿ باهم ﴾ ضم ها ایله کشتیبان اصطلاحنده باد مراد و باد
شرطه یعنی موافق روزکار دیمکدر سالك اصفهانی بیت سالك این شرطه بساحل
برساند مارا * کشتی بحر ا دست که باهم دارد ﴿ بچکم ﴾ سکون جیم فارسی وفتح کاف ایله
ایکی معنایه در اول خانهٔ تابستان یعنی یازه مخصوص خانه کذا فی الصحاح بو معنایه
استاد رودکی بیت از تو خالی نگار خانهٔ چشم * فرش دیبا کشیده بر بچکم * ثانی
کرکان ترك طائفه سنك اسمیدر ﴿ بجم ﴾ فتح جیم ایله بمعنی انتظام حال کارم بجم دیرلر حالم
منتظمدر دیمك اولور شاکر بخاری بیت چرا شکر نکنم نعمت ترا شب وروز * که با تو
اخترمن سعد کشت وکار بجم ﴿ بحر الغمام ﴾ کاشغر جانبنده بر دریاچه در عجایب البلدانده
مسطوردر که برکسنه مرقوم دریایه بر طاش آتسه فی الحال بر پارچه بولوت ظاهر اولوب
سهمناك رعد صداسی کلور شویله که خوفدن کسه یقین وارمز ﴿ بحر خوارزم ﴾ بودخی

بودنی بر دریاچه درکه آب آمو آنده مجتمع اولور کذا فی مجمع الفرس ﴿ بخسم ﴾ سکون خاء معجمه وضم سین مهمله ایله بر نوع شربتدر بغدا یدن ایدرلر حکیم سوزنی بیت بکنی وبخسم خورند وزان شوند مست و خراب * ز آب ثماجی که باشد سردوبی بتکور بت وسیر ﴿ بخم ﴾ سکون خاء معجمه ایله بر ولایت اسمیدر که مسکای اعلاسی آنده حاصل اولور اثیر الدین اخسیکتی بیت ماه تو در مشك بخم لعل تو با جزع درم * شهدیست در آغوش سم نفعیست در کام ضرر ﴿ بدرام ﴾ سکون دال وفتح راء مهملتین ایله ایکی معنایه در اول سرکش حیوانات عموما وآت واسترده خصوصا حضرت مولانا قدس سره بیت تاکه نور مشرق شمس الدین یمن راحت نمون * نفس بدرام کنون درعشق او شد رام دام * شرف شفروه بیت زهی خواجهٔ صدر چارم غلامت * خهی ابلق دهر بد رام رامت * ثانی جای خرم وآراسته معنا سنه شمس فخری ایکی معنایه بیت چرخ بدرام تاکه شد رامش * از کواکب چو خارشد بدرام ﴿ بذرام ﴾ سکون ذال معجمه ایله بمعنی جای خرم وآراسته حکیم انوری بیت ای زطبع تو طبعها خرم * وی زعیش تو عیشها بذرام * بو معناده باء فارسیله ده منقولدر ﴿ براهام ﴾ فتح راء مهمله ایله بر یهودینك آدیدرکه بهرام کور مالنی آلوب لنبك نام بر کریم النفس سقایه ویرمشیدی که مزبور سقانك کندو ایله دوستلغی وزیاده محبتی وارایدی حکیم خاقانی بیت بهرام نکرد به براهان چونکه چشم * بر خوان وخان لنبك سقا بر افکند ﴿ برزم ﴾ سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله کرشمه معناسنه صاحب فرهنك منظومه بیت هست برزم کرشمه بالااسب * ده هزار اسب بیور اینجا اسب ﴿ برسام ﴾ سکون را وفتح سین مهملتین ایله بر علتدر اطبا بیننده معروف وجع صدره دخی دیرلر ﴿ برسم ﴾ سکون را وفتح سین مهملتین ایله آتش پرستلرك کتابیدر آتشه پرستش ایتدکلرنده اول کتابدن اللرنده بر جزو طوتوب اوقورلر آینی باطللری اوزره کانه عبادت ایدرلر حکیم فردوسی بیت سر وتن بشوییم برسم بدست * چنان چون بود مرد یزدان پرست * بعض فرهنکده دستا ویز یعنی هدیهٔ مختصر مرویدر ﴿ برشام ﴾ سکون راء مهمله وفتح شین معجمه ایله بمعنی حد البصر یعنی غایت نیز نظر وکسکین قلیچ ونیز دندان معناسنه ده مرویدر ﴿ برکم ﴾ سکون راء مهمله وفتح کاف فارسیله منع ایتمك معناسنه در شمس فخری بیت که شود کرنه عدل او باشد * خیل یاجوج فتنه را برکم ﴿ برم ﴾ سکون راء مهمله ایله بوزن شرم درت معنایه کلور اول بمعنی حفظ که از بر دخی دیرلر حکیم انوری * قطعه * این مرکب بیداد تو توسن چو دل تست * آنرا چو لب خویش چرا نرم نداری * از دفتر شدی ودرشتی نه عمانا * یك سوره بر آید که توان برم نداری * ثانی چشمهٔ آب ومجمع الفرسده صو جمع اولمش یره دیرلرکه تالاب وبژغ وبرخ دخی دیرلر ابو الحسن شهید بلخی در صفت چشمهٔ عشق افزا * مثنوی * چون تن خود ببرد پاك نشست * از مشامش تمام لولو رست * نرم نرمك زبرم بیرون شد * مهرش از آنچه بود افزون شد * ثالث انتظار معناسنه که برم دخی دیرلر رابع بر سبزه آدیدرکه اکثر صو کنارلرنده اولور اکا مرغ وفرزد دخی دیرلر وفتح را ایله بوزن حزم اول چتال اغاجه دیرلرکه اوزم وخیار وقباق تکاکلرینی اوزرینه قورلر وعربیده

اوج معنایه کلور اول ملول اولمق ثانی قمار مجلسنده اوتوراق آدمه دیرلرکه اوتوررامّا قمار اوینامز ثالث درخت عضاه میوه سید رعضاه بردکنلو اغاج دیمکدر ﴿ بزیشم ﴾ کسر راء مهمله وشین معجمه وسکون یای تحتانیه ایله ایکی معنایه در ابریشم لفظندن مخففدر یعنی الفی محذوفدر حریر معناسنه ثانی سازقللری کمال خجندی بیت می باواز بریشم خود کمال مطربی کرآیدت روزی بچنک ﴿ بزشم ﴾ فتح زاء وسکون شین معجمتین ایله پچی قلینک نرم ولطیفی که طراقله قوپاروب واینجه اکیروب شال صوفی وبعض نازک اثواب ولطیف نسنه لر طوقورلر کلفرچه دخی دیرلر شیخ سعدی بیت بازم زسفر آمد دیدم که بزشم آورد چون نیک نظرکردم میش آمد وپشم آورد ﴿ بزغم ﴾ سکون زاء وفتح غین معجمتین ایله بردکنلو اوتدر عضاره سنه عقاقیا دیرلر کذا فی شرفنامه بعض نسخه ده راء مهمله ایله مرویدر ﴿ بزم ﴾ سکون زاء معجمه ایله اوج معنایه کلور اول مجلس شراب وعیش وصحبت ومهمانی وخوشحالی حکیم نزاری قهستانی بیت اسباب طرب جمع کن وبزم بیارای * اطباق سموات چه کسترده وچه طی * ثانی بوناتدن برقریه اسمیدرکه امامزاده لردن بری آنده مدفوندر ثالث خیمه معناسنه در میرنظمی بیت زده در چمن از بزم بلند * بفرمود بزم شراب آورند * وعربیده ایکی معنایه کلور اول دیش ایله اصرمق ثانی سبابه ووسطی پرمقلریله سود صاغمق ﴿ بزم ﴾ سکون زاء فارسیله شبنم معناسنه درکه بشلک دخی دیرلر ﴿ بسته رحم ﴾ یعنی زن عقیم اولاد طوغرمز عورت رکن الدین یکرانی بیت ای در نظر جود تو بیقدر درم * وز زادن شبه تو جهان بسته رحم ﴿ بشم ﴾ فتح شین معجمه ایله ایکی معنایه در اول بمعنی ملول ثانی بمعنی ناکوارکه امتلا حاصل ایدر یعنی هضم اولمامق بو معناده حکیم شیرازی بیت خورده مانده خام وقیر منهضم * فضلها کرده آید اندر تن بشم * اما بو بیتده قافیه اقتضاسیله شین مکسوره اولمق لازم کلور ﴿ وسکون شین ایله اوج معنایه کلور اول شول بیاضلق که وقت سحرده سبزه اوزرینده وشر شبنم کبی قرالاوی بیت چون مور بود سبز کهن موی من همه * دردا که برنشست بران موی سبز بشم * ثانی ماخذ بی دین دیمک اولور حکیم سوزنی بیت بشمی که بر رسول خدا افتری کند * با آل او بدم سکالی مری کند ثالث طبرستان ایله ری میاننده واقع بر موضعک اسمیدر بغایت سرد یردر ﴿ بغتم ﴾ سکون فا وفتح خاء معجمه ایله ایکی معنایه در اول بمعنی بسیار کمال اسمعیل بیت که منا ظره باکوه اکر سخن رانی * ز اعتراض تو بغتم شود معین صدا * میر منجیک بیت بدان ماند بنفشه برلب جوی * که بر آتش نهی کوکرد بغتم * ثانی نثار وچینان برچار شبک درت طرفنه اغاجلر بغلیوب نثار التنه طوتارلر استاد عنصری بیت بسکه از کرد کردن بغتم نه شکر چید هیچکس نه درم ﴿ بفم ﴾ سکون فا ایله دلتنک معناسنه که قرم دخی دیرلر کذا فی فرهنک جهانکیری ﴿ بقم ﴾ فتح قاف ایله بر قرمزی اغاجدر خرده ایدوب صوده قینادوب ابریشم بویارلر لطیف قرمزی رنک اولور وغایتده پک اغاجدر نیچه ییللر طورسه اصلا چوریوب فنا بولمز بکلکندن کنایه ایدرلر شاعر بیت عمر نازک مله بطول امل * نه نشاندی بجهان چوب بقم ﴿ بکم ﴾ فتح کاف ایله بقم مرقوم معناسنه در فارسی بکم و تعریب اولنوب بقم

يقم اولسه جايزدر استاد فرزدق بيت هركه در دنيابشد قانع بكم * سرخ رو باشد بعقبى چون بكم بلخم · سكون لام وفتح خاء معجمه ايله فلاخن يعنى صپان كذا فى نسخهٔ ميرزا ابراهيم بو معنايه مولانا مويد الدين بيت كله با نان اونهند ازقدر * مهر و مه را چو سنك دربلخم بم اوج معنايه كلور اول بركسنه نك باشنه وياخود صارغنه ال ايله اورمغه ديرلر منلا حيدر ذهنى درهجوقاضى افضل بيت عمامه زبم كرده ورم بر سر قاضى * آموخته تا رست حرم بر سر قاضى * شاعر ديمشدر بيت دستاركه بر سر رقيب است * صد بم زده رنك مينمايد * ثانى طنبور وسائر سازك يوغون قيلى كه قباسسلى در زير وبم ديرلر امير خسرو بيت برقسم هندكوناكون مزامير * بجانها بسته اشكال از بم و زير * حكيم اسدى بيت زبس بلبله كونهٔ كل كرفت * بم و زير آواى بلبل كرفت * ثالث كرمان مضافاتندن برقلعه نك آديدر مير عمان بيت عدو را بردل از وى يا رغم باد * سنان او كايه فتح بم باد * شرفنامه ده حدود مشرقده برشهر اسميدر ديو مرقومدر بنام ايكى معنايه در اول نامدار ومشهور ومعروف ديمكدر حكيم اسدى بيت سراپردهٔ شاه ايران تمام * بكرد آمده پهلوان بنام * ثانى باء معيت ايله تركيب اولنوب فلانك اسميله ديمك اولور شيخ سعدى بيت بنام خداوند جان آفرين * حكيمى سخن در زبان آفرين * بنوك كرم سكون كاف اول وكسر ثانيله كلر ديدكلرى جانور در بهرام درت معنايه كلور اول شاهان سلفدن برذى قدرت پادشاهك ناميدر شمس فخرى بيت دايم از عدل او بر مشك بود * همچو كسرى بكور در بهرام * ثانى سبعهٔ سياره دن مريخ يلدزينك آديدر سراج الدين قمرى بيت اى زبدهٔ وجود جهانت بكام باد * كيوان ترا مسخر و بهرام رام باد * حكيم سنايى بيت فلك خامس آنكه بهرام است * آنكه در فصل وراى خودكام است * ثالث برفرشته ناميدركه محافظ مسافران وامور مصالحكه روز بهرامده اوله آكا متعلقدر رابع هرماه شمسى نك يكرمنجى كونى نك اسميدر حكيم فردوسى بيت ز بهرام كردون ببهرام روز * ولى را بساز وعدو را بسوز * شمس فخرى بيت همه روزش بخرمى كذرد * همچو شاهان فرس را بهرام * روزمرّون محمله اعتبار اولنديغندندر بو معنايه رافعى بيت هميشه تا بود از پيش رش مهر وسروش * چنانچه ازپس بهرام رام باشد وباد * رش ١٩ روز مهر ١٧ سروش ١٨ روزايمدى رشدن اول مهر وسرورش اولدى و بهرام ٢٠ روز رام ٢١ باد ٢٢ بهرامدن صكره رام وباد اولدى واستعاره طريقيله شمشيره دخى بهرام ديرلر وعجم پادشاهلرينه خسرو لقبى كبى بهرام دخى لقبدر كذا فى المجمع بهرم سكون ها وفتح راء مهمله ايله عصفور ديدكلرى اوتدركه آنكله صارى وآل رنك ايدرلر بهيم كسرها وسكون ياى تحتانيله رايان هنددن برينك آديدر استاد فرخى * قطعه * چو نهرواله كه اندرو ديا رهند بهيم * بنهرواله هميكرد برشهان مفتخر * هميشه زاه بهيم اندر ومقيم نعيم * نشسته ايمن ودل برنشاط باز و بطر بيرام روز معروف عربيله عيد ديدكلرى معنايه در غرهٔ شوال وعاشر ذى الحجه ده واقع اولور بيرم سكون ياى تحتانى وفتح راء مهمله ايله فرهنك جهانكيريده پارچهٔ قماش

نوعندن بر نوع لطیف مثقالی بزه مشابه نازك وانجه بزدر استاد فرخی بیت بتیر با سپر کرك ومغفر پولاد * همان کند که بسوزن کنند با بیرم * اما مشکلاتده * بیرم شیٔ من الحدید یقوم به اشیاء الغلیظ * دیو یازمش یعنی دموردن بر شیٔ در آنکله غلیظ شیلری طوغریدرلر (مع النون) * باپایان (باء ثانی فارسی و یای تحتانیه ایله) ایکی معنایه کلور اول بمعنی شتران کم اصلی باد پایان ایدی تخفیفا دالی حذف اولنوب باپایان اولدی ثانی بمعنی انجام نهایت معنا سنه میر نظمی * قطعه * شه خلق جهان از عام لطفش * ندارد حد انعام وبخشایش چنان سرخیل شد بر نیك مردان * که باپایان نمیدارد عطا یش (بابزن) سکون باء موحده وفتح زاء معجمه ایله بمعنی سیخ آهن یعنی دمور شیش کباب شیشی اولسون غیری اولسون چلو چوب دخی دیرلر شمس فخری بیت اعظم جمال دنیی ودین است آنکه هست جان عدو چو بسمل ورحش چو بابزن * صحاحده آهنی باشد دراز مرغ وگوشت بدان بریان کنند سیخ نیز گویند واقعدر * حکیم سنایی بیت شاد باش ای عندلیبی کز پی وصفت همین * مرغ بریان طوطی گویا شود بر بابزن * امیر معزی * قطعه * معاقست وگرفتار وعاجز وگردان * دل عدوت زبیم کاندران فرست وفن است * کهی چو مرغ هوا وکهی چو مرغ بدام * کهی چو مرغ قفس که چو مرغ بابزن است (بابیزان) کسر باء موحده وسکون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله بمعنی کفیل وضمان معنا سنه ده مرویدر (بابیزن) سقوط همزه ایله دخی معنای مرقومه در ومجمع الفرسده بادبیزن دن مخففدر که دالی حذف اولنمشدر (باتنکان) کسر تاء مثناة وسکون نون وکاف عجمی مفتوحه ایله بادنجاندر که آندن تعجیم اولنمق فهم اولنور حکیم سوزنی بیت حبیب کاسی ای کاسه حسرت بنکان * که عاشق کله کون شدی چو باتنکان (کاسن) فتح سین مهمله ایله بوزن دادن نام موضعدر کذا فی مجمع الفرس (باچنك کرفتن) فتح جیم فارسیله چمد کلك معنا سنه باچنکل کرفتن دخی دیرلر (باختن) سکون خاء معجمه وفتح تاء مثناة ایله اوینامق لعب معنا سنه لکن رقص معنا سنه دکلدر مثلا کوی وچوکان وشطرنج وقمار اوینامق کبی کمال اسمعیل بیت مهرهای چشم کردانی وبازیها بری * تو حریف شوخ چشمی با تو نتوان باختن * مستقبلنده خازایه قلب اولنوب بازد وبازند دیرلر اما بوقول نعمة الله وحلیمی وامثالهری کسنه لرك قولیدر اما مولانا شارح کلستان ودیوان حافظ اولان سودی مرحوم بوسوزه راضی دکلدر باختنك مضارعی بازد کلمکه سبب ندر بازد بازیدن لفظندن اولمق فصاحت وبلاغته انسب دردیر وحق النهدر اقلابه حروف فصاحت یوقدر (باخه زن وباخیزان) کلاهما بمعنی بنا یعنی دیوار وخانه یاپوجی باخسه دخی دیرلر اما باخه بنا اصطلاحنده دیوارده قور دیدکلری درکه طاشی صره ایله قویانه باخه زن دینلور (باداشن) فتح دال مهمله وشین معجمه ایله جزای خیر در نوئسنز باداش دخی دیرلر مکافات ایتمك معنا سنه اولور شاه ناصر خسرو بیت آن کن از طاعت ونیکی که نداری شرم * چون به پنش در آن معدن با داشن * جمال الدین عبد الرزاق کاشی بیت اکر بلفت مشغولی احتلام است آن * حنب زخواب درانی بروز باداشن (بادان) فتح دال مهمله ایله فرهنك

فرهنك جهانكيريده مخفف آبادان در باد بان سكون دال مهمله وفتح باء موحده ايله
اوج معنايه كلور اول كمي يلكني حكيم انوري بيت آسمان در كشتئ عمرم كند دائم دوكار *
كاه شادي بادباني وقت انده لنكري * بعض فرهنكده يلكن بغلد قلري ديرك كه سرن ديرلر
اما باد مناسبتيله يلكن اولمق اصحدر طالب آملي بيت از باد دامن كرمش در محيط فيض *
فارغ شود سفينه همت زباد بان * ثاني استعاره طريقيله ساغره ديرلر حكيم ازرقي بيت
زآبكينه عكس آن چون نور بردست افكند * دست بيرون كرد پنداري كليم از باد بان
ثالث قفتان و پيراهن ياقه سنه ديرلر عبد الواسع جبلي . بيت كر صبا در آستين ياسمن
عنبر نهاد * ابرهم در بادبان ارغوان كوهر نهاد * حكيم سنايي . بيت خوب نبود عيسي
اندر خانه بس در بادبان * از براي توتيا سينك سياهان داشتن باد وان يعني باد بان
با واوه ابدال اولنمشدر كار بان ايله كاروان كبي باد برين لطيف هوا باد صبا معناسنه
شمس فخري . بيت بزير چرخ برين بمثال فرمانش * زسوي قبله نيارد وزيده باد برين
باد پسين يعني ضرطه پسين كيرودن اولان نسنه در ابو المعاني در هجا بيت وقت
كفتن اژدها نش آنچنان آيد نفس * ترب ميخورده كه بوي پش آيد از باد پسين باد بيزن
سكون دال مهمله وكسر باء فارسيله مروحه كه تركيده يلپزه ديرلر كمال خجندي . بيت باد بيزن
كه كسي بر من بيمار زند * زضعيفي چو مكس باد برد پيكر من بادويزن باء موحده بيزنه
واو ايله ده مروحه معناسنه در مسعود سعد سلمان در تعريف فيل . بيت راست كويي كه باد
رفتار ش * خاستي از دو باد ويزن كوش باد خون سكون دال مهمله وضم خاء معجمه
ايله هوا ايشليه جك پنجره شمس فخري * قطعه * دشمن دركاه ابو اسحق را * ديده ودل
دائم از غم باد خون * كرد دالحق چون سموم از باد صبح * بكذر داعداش را بر باد خون *
سجاحده فتح خاء معجمه وواو معدوله ايله باد كيرلي خانه معناسنه شمالي ذهستاني در تعريف
طاوس بيت چون صوفيان بخانقه وشاهدان بيزم * خون سعتري بباغ ومعاش بباد خون
مطلق باد كير معناسنه اولدوغي برقاج نسخه ده مسطور در كسايي بيت عمر چكونه جهد
از دست خلق * باد چكونه جهد از باد خون باد خن سكون دال مهمله وخاء معجمه ايله
روكندر باد معناسنه لامعي جرجاني * قطعه * وقت سحر بقطب فلك بر بنات نعش *
چون نافه شكفته ورا كلستان عطن * كردان برلن مثال كه از كاغد آسيا * آرند كودكان
سوي بالا ز باد خن فرهنك جهانكيريده باد كيري اولان خانه در حكيم سنايي * قطعه *
باشن تا اعضاي خود برخود كوايابي زحق * باش تا بركف نهندت نامه سر وعلن * داني
آنكه كاين روعنت بود خواب بيهشان * داني آنكه كاين ترفع بود وباد بادخن باد ران
سكون دال وفتح راء مهملتين ايله برملك اسميدر كه هوايه موكلدر امر يزدان ايله حركت
ايتدورر لفظ مركبدر بل سوريجي ديمك اولور حضرت مولانا قدس سره بيت آدمي چون
كشتي است وبادبان * تا كه آرد باد را آن باد ران باد رنكين باد رنك مرقوم
معناسنه در ترنجبويا وغيري معنالرنده باد زن سكون دال وفتح زاء معجمه ايله باد
بيزن مرقوم معناسنه يعني مروحه ابو المعاني بيت آتش سوز دلم تسكين نكرد د باد زن

شعله آتش شود افزون از باد وزان ﴿ باد زین ﴾ یعنی باد نسیم کذا فی نسخة المعتبره
﴿ بادسین ﴾ سکون دال وکسر سین مهملتین ایله زن مرضعه یعنی امزکلو عورت کذا فی
وسیلة المقاصد ﴿ بادفرور دین ﴾ سکون راثین مهملتین وفتح وواو کسر دال ثانیله
﴿ باد فرودین ﴾ فتح فا وضم راء مهمله ایله بادر بود معناسنه شمس فخری بیت بیاد خلق
بشه در باغ وبستان * دم عیسی بود باد فرودین ﴿ بادفوردین ﴾ فتح فا وواو وسکون
راء وکسر دال مهملتین ایله بودخی بادر بود معناسنه در استاد رودکی بیت کینیت چنان آید
وکر دند بدیفسان * هم بادبرین آید وهم باد فوردین * بو معنایه یوسف عروضی بیت
خلقا نش کرد جامه زرنکاری * این تند وتیز بادفوردنیا ﴿ بادکن ﴾ سکون دال مهمله وفتح
کافله بمعنی باد کند یعنی ریح فتق که قاسق یارلسی شاعر بیت بخایه ترا کرشدی بادکن *
مکن پیش ازین صحبت جمع زن ﴿ بادنجان ﴾ معروف ترکیده وعربیده بادنجان دیرلر کتب
طبیده انب ومعدو وعد وصدق ومند وحیصل دیو ذکر ایدرلر اعلاسی فارسی وتازه
وشیرین اولاندر اکر روغن ساده ایله بریان اولنه طبیعتی نرم واین ایدر واکر سماق ایله طبخ
اولنه قبض ایدر مولد سودادر هرد معده وخاصره حاصل ایدر وسر وچشمه مضردر خون
سیاه تولد ایدر شیخ الرئیس دیرکه اسکیسی غایت مضردر تازه سی سالمترکدر ﴿ بادیان ﴾
کسر دال مهمله وفتح یای تحتانیله رازیانه بری نوانیسون بری در دیمش وار کذا فی الاختیارات
بدیعی ﴿ باران ﴾ یغمور در باریدن لفظندن اسم فاعل اولور یاغیجی معناسنه نه که ایام
بهار اسحارنده رطوبت هوادن حاصل اولور آکادخی باران دیرلر شیخ نظامی بیت چو
از دامن ابر چین کم شود * بیابان زباران پر از نم شود * عربیده هر نوع یغمورك بر آدی وار در
اما مطر اسم عامدر چغتای لسانده یاغین دیرلر ﴿ بارانه کردن ﴾ مخاطره یه اوغرامق
وبویردن آتلامق وتفاخر ایلك معنالرینه در ﴿ باردان ﴾ سکون راو فتح دال مهملتین ایله صراحی
معناسنه در خاقانی شعرنده ایراد اولنمشدر وفرهنك حسین وفایی وموید الفضلاده باده غارسیله
سوال معناسنه در امانعمة الله ده اولرده اولان آوانی واشیا قویه جق ظروف اسمیدر دیمش
وفرهنك جهانکیریده خورج یعنی بیوك هکبه معناسنه شیخ آذری * مثنوی * باردانهای باد
یزدانست * مدفن سرهای پنهانست * باردانی که بودبا نصیه من * کندم انداخت اندرون
بکمن ﴿ بارسنجن ﴾ سکون راونون وفتح سین مهملتین وجیمله قنطارجی یعنی طاریجی
عربیده وزان دیرلر میر نظمی بیت زر وسیمش بجا نمیکنجد * بار سنجن نمیتوان سنجید
﴿ بارکین ﴾ سکون راء مهمله ویاو کسر کافله آبکیر معناسنه که شهر وقصباتده اولور
عربیده قنا وترکیده صویولی ودخی یغمور صویی جمع اولمش یره دیرلر حکیم خاقانی بیت
خویش را همجنس خاقانی شمارند از سخن * بارکین ابر نیسانی شمارند از سخا ﴿ بارمان ﴾
سکون راء مهمله وفتح میمله تورانیلر دن بر پهلوان مبارزآدیدر حکیم فردوسی بیت برفتند
یکبارکی در زمان * چو برهام کودرز با بارمان ﴿ بارنانه کردن ﴾ سکون راء مهمله
وفتح نونله آدم کند ونفسنی تهلکه یه براغمق معناسنه در ﴿ باریدن ﴾ کسر راء مهمله
وسکون یای تحتانیله یاغمق یغمور وغیری مصدرلازمیدر ﴿ بازارکان ﴾ فتح زاء معجمه وکاف

وكاف وسكون راء مهمله ايله بازركان معناسنه سوداكردتي ديرلر حكيم اسدى بيت
خبر يافت بازاركان كو برفت * ببدرود كردنش بشتافت وتفت ل بازافكن ع اول اسكي
پاره لره ديرلركه دوريشان وفقرا خرقه يه ديكرلر كه پنبه دوز ديرلر تركيده پاره وعربيده رقعه
ديرلر حكيم خاقانى بيت دلقش هزار ميخى چرخ وبجيب خاك * باز افكنش ز نو روفرآويزش
از ظلام ل بازبان ع سكون زاء معجمه وفتح باء عربيله باز بام مرقوم معناسنه ل بازخشين ع
سكون زا وخا وكسر شين معجمات ايله كوك رنكه مائل بياض طوغاندر غايت جكردار
اولور بو صفتده اولان طغانه اسپيد ديرلر زيرا بو صفته مناسب اولدر شمس فخرى بيت
زبعد اين نكشد رنك يار شيرين كوى * ازين سپس نبرد كبك بچه باز خشين * خواجه
سلمان بيت اى كه در سايۀ انصاف لوايت چون كبك * خنده بر باز خشين ميزنيرا كنون
عصفور ل بازستان ع سكون زاء معجمه وكسر سين مهمله ايله باجدار وعشر زمين
وخراج باغ واشجار وبوستان اليجى ديمكدر رومده امين وعمال ومحصل اموال ديرلر
ل بازكرديدن ع كيرو دوندرمك كه بازكيرو وكرديدن فتح كاف فارسيله دوندرمك
معناسنه مصدردر ل بازكشتن ع سكون زا وشين معجمتين وفتح كاف فارسى وتاء مثناة
ايله كرو دونمك معناسنه مثال هردو خواجه سلمان بيت هيچ باب ز كوى تو بازكشتن نيست
كه نيست كوى ترا راه بازكرديدن ل بازكون ع سكون زا وضم كاف فارسين ايله
حقيقتا ومجازا معكوس ومقلوب معناسنه در مولانا يحيى بيت كر نخيزد زحل بطاعت تو
بازكون كار ميشو دهندو ل بازن ع فتح زاء فارسيله پيشرو كله كوسفندان يعنى قيون
وكچى سوريسنك اوكنجه كيدن قوچ وياخود كچى اوله ل باز وشتن ع ضم زا وواو معروف
وسكون شين معجمتين ايله برشينك اوجن قورمق معناسنه در ل بازيدن ع كسر زاء معجمه
وسكون ياى تحتانى ايله اويون اوينامق وكرواتمك واچمق وبازك اكثر معنالرينه مصدر
اولور ل باستان ع كسر سين مهمله ايله بوزن داستان يعنى كذشته يعنى كچمش احوال
وكار وسائرنه اولورسه اسم عاملدر ميرمعزى بيت عقل نپسندد كه من نوشيروان خوانم
ترا * كرچه كس نبود چو او از خسروان باستان * خواجه سلمان بيت ذكر عهد او كه
تا دور آيد و پاينده باد * قصها در داستان باستان مى آورد * حكيم خاقانى بيت تخت
نرد پاكبازان در عدم كسترده اند * كرمعرش داوى نرانند ازين بساط باستان ل باستين ع
كسر سين مهمله وتاء مثناة ايله تحفة الاحبابده اغاج دالى اراسنده اولان ميوه يه ديرلر شين
معجمه ايله ده مرويدر ل باسرشدن ع كسر سين وسكون راء مهملتين ايله قچن قچن كيرو
كتمك عربيده قهقرا ديرلر ل باشتين ع كسر شين معجمه وسكون ياى تحتانيله فرهنك
جهانكيريده ايكى معنايه در اول باستين مرقوم معناسنه ثانى سبزه وار ناحيه سنده بركويك
آديدر ل باشكون ع سكون شين معجمه وضم كاف فارسيله بازكون معناسنه يعنى
معكوس ومقلوب ركن الدين يكرانى بيت خاكپايت ولزحل از ديده برسر مينهد * آرى
آرى هست دايم كار هندو باشكون ل باشيدن ع اولمق وطورمق وتوقف وصبر ودت
معناسنه ل باغبيلك ع باغچه جى باغ معلوم وبان كوزدجى معناسنه اولدوغى برقاج يرده

یازلمشدر باغ سیاوشان بار بد پرویزك اوتوز الحانندن برلحن آدیدر كذا فی مجمع الفرس بو معنایه استاد منوچهری بیت قمریان راه كل نوش لبینان دانند * صلصلان باغ سیاوشان یا سبز وستان * سروستان دخی برلحن آدیدر باغ شیرین بودخی اوتوز الحان باربدن برلحن آدیدر خسروك باربدی اختراع ایلمشدر شیخ نظامی بیت چو كردی باغ شیرین را شكربار * شدی باغ از زمین بوسش شكرخوار با فتن سكون فاو فتح تاء مثناة ایله طوقومق معناسنه بزاولسون قماش اولسون حصیر اولسون جمله سنه با فتن دیرلر مصدردر عربیده نسج وچغتایده توقو ماق دیرلر بو بیتده مفعولی واقع اولمشدر میر علیشیر بیت عشق او تیدین تندا انداق ضعب اواو بدر كویا كیم * كیم رشرر لارتا ریدین كویا توقو لیمش كونكلا كیم بافرجن فتح فا وجیم وسكون راء مهمله ایله بمعنی پارنجن یعنی خلخال بافیدن كسر فا وسكون یای تحتانیه ایله بمعنی طوقومق مصدردر بافتن كبی بو لغت هم لازم وهم متعدی اولور باكیدن كسر كاف وسكون یای تحتانیه ایله قورقمق یعنی خوف ایلمك معناسنه بالافتن سكون لام وفتح تاء مثناة ایله سوزملك وصاف ایتمك معناسنه پالودن دخی دیرلر بالان درت معنایه كلور اول تموكنمك یعنی بیودیجی وبیویجی معناسنه حكیم خاقانی بیت سرو بالان كه زبالین سرش آمد بستوه * دایه كان راتن بالانش ببر بازدهد * ثانی بمعنی جنبان ومتحرك یعنی دپردیجی ودپرنیجی حكیم سنایی بیت بازنا صنعتی درانداز د * ریش بالان بسوی ره تازد * ثالث بمعنی رفتاركنمك یعنی صالنیجی وصالندریجی استاد عنصری بیت یكی راسد پاجوجست یاره * یكی را روضهٔ خلد ست بالان * رابع مجاجه ومعیار وجمالیده بمعنی دهلیز خانه مسطور در شمس فخری بیت مخالف ارچه كه خود را چوسنك می پنداشت * زتاب آتش تیغش چوموم شد بالان * فرهنك جهانكیریده وحشی جانور طوزاغی مرویدر بالزن سكون لام وفتح زاء معجمه ایله پرواز كنمك معناسنه دركه عربیده طیار دیرلر وكاهی امر معناسنه ده كلور شكم مولانا صاحب تبریزی دیوان اولده بیت چون حباب از بیضهٔ هستی قدم بیرون كذار * در فضای بحرها موج سبكرو بالزن بالزین كسر لام وزاء معجمه ایله ایراتكی كه بالدن مراد انكدركه ایكی جانبده قناد كبی اولمغله استعمال طرز نقیله ذر وزین ایردر بالستن ضم لام وسكون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله صوكی خبر اوله دیمكدر شین معجمه ایله ده مرویدر بالشتن ضم لام وسكون شین معجمه ایله بالستن مرقوم معناسنه در ابو المعانی بیت تا زه عاشق كشته لم كرچه مرا آسان نمود جور ومحنت در پس لما لیك بالشتن شود بالش چرمین سختیاندن اولان یاصدق بالش كسر لامله یاصدق قدر چرم فتح جیم فارسیله كوندر مراد دریدر حرف یا نسبت ونون تأكید ایچوندر معنای تركیب كوندن یصدق دیمك اولور بالودن ضم لام وواو معروف وفتح دال ایله بوالمق وبولاندرمق وبولامق معناسنه هم لازم هم متعدی اولور بالیدن كسر لام وسكون یای تحتانیه ایله بمعنی نموكردن وافزودن اوزایوب بیومك وآرتمق معناسنه شاه ناصر خسرو بیت زبالیدن قد آن دلبرانرا * بكل سرو آزاد را مانده پا * عرنیده

عربيده نو وچغتايده انيغماق ديرلر ﯖ بالين ﭺ كسر لامله مطلق يصدقدر مولانا
صائب اصفهانى بيت با خيال ياود ريك پيرهن خوابيده ام * برندارد سرز بالين هركه
بيدرم اكند * وطيانمق معناسنه ده كلور وله ايضا بيت از براى كام دنيا خويش را غمكين
مكن پشت وپازن دردوعالم دست را بالين مكن ﯖ باميئين ﭺ كسر ميم وهمزه وسكون ياى
تحتانيله اعمال هراتدن بادغيس ناحيه سنده برقصبه نك اسميدر اسقاط همزه ايله مثامناصر
خسرو بامين ديمشدر بيت ديكر چو تو كيست چون تو كشتى * مفتى وفقيه بلخ وبامين
ﯖ بامدادان ﭺ صبح صادقدر اما اصحى صباح وقتيدر صباح بامداددر الف ونون ادات
جمعدر بونده جمع قصد اولنسه صبح كاذب وصبح صادق اولور جمع ايله تعبيرده صباح وقتى
مراد اولنور شيخ سعدى كلستان ديباجه سنده * بامدادان كه خاطر باز آمدن براى نشستن
غالب آمد * ديدوكى صباح وقتى اقتضا ايدر صبحكاهان كبيدر ﯖ بام ستون ﭺ خانهٔ
عالى معناسنه در اماشرفنامه ده غرفهٔ سرنا پوشيده ديدوكى اوستى اورتلمامش كوشك
ووما قريه تعبيرايتدكاريدر مشكلاتده بوقولى مؤيد * اى الغرفة بلاسقف مرويدر
ﯖ بامون ﭺ ضم ميمله مخنث كه عربيده مأبون ديرلر شاعر بيت نماند آب رو دردادن كون
كه مردى برنمى آيدز بامون ﯖ باميان ﭺ كسر ميم وفتح ياى تحتانيله كوهستانده
برالكه نك آديدركه بلخ ايله غزنه ارا سنده واقعدر بلكه بلخ شهرينه ايكى منزل يرقريبدر
ومتربو رك طاغلرندن برطاغده ايكى طاشدن ايكى بت تراش اولنمشدر برينه خنك بت
وبرينه سرخ بت نام قومشلردر تفصيلى سرخ بت ذيلنده ذكر اولنور انشاءالله تعالى حنيف
اسفرنكى بيت مردم نادان اكرحاكم داناستى * شحنهٔ يونان بدى خنك بت باميان *
ﯖ بان ﭺ تحفة الاحبابده مختصر بانك دريعنى آواز ومجمع الفرسده بمعنى نكاهدارنده اما
اصلنده بان اسم جامددركوزديجى معناسنه برنسنه يى كوز تمكدن كنايه درمراد آنك محافظه سى
امرنده قيام وخدمتنده اهتمامدر باغبان وپاسبان وكشتيبان كبى وبر معناسى دخى خانه
سقفى دربام معناسنه حضرت مولانا قدس سره بيت سرفروكن يكدمى ازبان چرخ * تازنم
من چرخها برسان چرخ * وزبان پهلويده اسير معناسنه ودخى تهامه ناحيه سنده براغاجدر
فندق قدردانه لرى اولور فستق كبى لكن فستغك ايكى پهلوسى اولور بونك پهلوسى
اوچدر عربيده فستق البان ديرلر شمس فخرى بيت من از محنت بسان عودسوزان *
خزان عمررا ازعودبان توغ * بعض نسخه ده بلغون اغاجيدر ديمشلر اما صحيح دكلدر صحاحده
درختيست كه كل وبرك آن خوشبوى بجم آنرا بيد مشك خوانند * وعربيده قضيب البان
ديرلر شعرا قد محبوبه تشبيها شعرلرنده ايراد ايدرلر انورى بيت آهو بسر سبزه مكر
نافه بينداخت * كزخاك چمن آب بشد عنبر وبانرا * بومعناده بانك دخى ديرلر كاف
فارسيله ﯖ بانكيدن ﭺ سكون نون وكسر كاف فارسيله چغرمق بانك كردن معناسنه
ﯖ باوريدن ﭺ فتح واو وكسر راء مهمله ايله اينانمق باوركردن معناسنه ﯖ باوين ﭺ كسر واو
وسكون ياى تحتانيله اول كوچك سنبدركه ايچنه اكيرلمش ايپلك قورلر ودخى اكا بكزر نسنه لر
قورلر كذا فى فرهنك جهانكيرى ﯖ باهمان ﭺ سكون ها وفتح ميمله بمعنى بهمان يعنى فلان

لفظنه مرادف اولان بهمان معنا سنه‌در استاد علی بن حسن باخرزی * قطعه * نه چشمم
چرا که کند روی ساقی * نه کوشم بذرد حدیث نهانی * زمطرب سرور آز ز وهم نخواهم
نکویم فلانی تو ما با همانی ﴿ باهم آوردن ﴾ جمع ایدوب کتورمك معنا سنه مصدردر
﴿ باهم آمدن ﴾ غوغا وغضب ایلمك وبریره کلمك جمعیت معناسنه ﴿ بایستن ﴾ کسر یای تحتانی
وسکون سین مهمله ایله کرك اولمق طالب آملی بیت شور بومست جهان‌ور نه چعهد
مژه‌ام * سر بسر دهر کلستان ارم بایستی ﴿ ببر بیان ﴾ رستم زاله مخصوص بر کیملك
آدیدرکه رستم آنی جنك کونلرنده کیردی حکیم فردوسی بیت تهمتن بپوشید ببر بیان *
نشست ابرة اژدهای ژیان * تهمتن ضم تاء مثناة ایله رستمك لقبی‌در مذکور قپلان
دریسندن ایدی شکم بوبیتلرده تصریح واردر حکیم فردوسی * مثنوی * یکی جامه دارد
زچرم پلنك * بپوشد همان ببر اندر بجنك * همی نام ببر بیان خواندش * زخفتان
وجوشن فزون داندش * شمس فخری معیارده ببر بیان جست وچالاك معنا سنه ده
کلور دیمش اما صحاحده ببر بیان پوششیست از کتان که پادشاهان آنرا بفال داشتندی
ورو ز جنك پوشیدندی وکویند جبرئیل علیه السلام از بهشت آورده است ﴿ بپساویدن ﴾
سکون باء فارسی وفتح سین مهمله وکسر واو ایله بمعنی بسودن یعنی سو رملك لمس معنا سنه
ابوالفرج رونی بیت بعون عدل توصیاد عدل بپساود * سبری وآهوی نخجیری وسیلت دام
﴿ بپسودان و بپسودن ﴾ کلاهما بسکون الباء الفارسی وضم السین المهملة فرهنك
جهانکیریده بمعنی بسودن یعنی برعضوه ویاخود برنسنه‌یه ال سورملك برماس دخی دیرلر
عربیده کی لمس معنا سنه حکیم سوزنی دومرثیه بیت بجا کدادی آنرا کلچهره که آبله کرد
باصتین حریر ازچه نرم بپسودی * ابوالفرج رونی بیت کوه بپسود زخم تیرش وکفت
صاعقه است این نه تیروا غوثاه ﴿ بتاییدن ﴾ فتح تاء مثناة وکسر یای تحتانی اول
وسکون ثانیله بمعنی کذاشتن اکرچه قاعده اوزره مصدردکلدر لکن مصدر صیغه‌سیدر
میرنظمی بیت من این بخت بدرا که نفرین کنم * بتاییدن جان شیرین کنم ﴿ بچکان *
وبچکین ﴾ فتح جیم فارسیله جمع بچه‌در اول الف ونون ایله که ادات جمعدر ثانی یای وصفیه
ونون تأکید ایله‌دیر ﴿ بحکان ﴾ حاء مهمله ایله دریاده اولانلر دیمکدر شاعر بیت برآورده
ازهرچه کانش همه * برون آمد ندبحکانش همه ﴿ بخجیدن ﴾ سکون خاء معجمه
وکسر جیم فارسیله برنسنه‌یی یصیلمق ودخی طولاشمق معنا سنه‌در ﴿ بخجیریدن ﴾
سکون خاء معجمه ویائین تحتانیین وکسر جیم فارسی وراء مهمله ایله یوقاروده‌ن اشاغی
یوالمق وتکرلمك معناسنه ﴿ بخریدن ﴾ سکون خاء معجمه وکسر راء مهمله وسکون یای
تحتانیله اطفالی اوچق طوتمقکه عربیده ام الصبیان دیرلر ﴿ بخسان ﴾ سکون خاء
معجمه وفتح سین مهمله ایله بمعنی پژمرده وفراهم آمده یعنی صولمق وبوزلمك ودخی رنج دیده
معناسنه یعنی زحمت کورمش استاد رودکی بیت ازوبی اندهی بکزین وشادی باتن آسانی
به تیمار جهان دل را چرا باید که بخسانی * ودخی کذاختن وکذاران معنا سنه که فاعل
ومفعول اولور کذا فی نسخهٔ حسین وفایی بمعنی کذازان شمس فخری بیت مخالف ارچه که

که خوذرا چوسنك می پنداشت * زتاب آتش قهرش چوموم شد بخسان ﮊ بخسانیدن
سکون خاء معجمه و فتح سین مهمله ایله اریملك و اریتمك معناسنه هم لازم وهم متعدی اولور
میر نظمی در صفت تموز بیت زتاب آفتابش سنك خارا * بخسانید همچون سیم
ازجا ﮊ بخستن ﮒ کسر خاء معجمه وسکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله اویقوده یورلمق
معناسنه در ﮊ بخستوآمدن ﮒ فتح خاء معجمه وسکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله
اقرار واعتراف ایلمك میر نظمی بیت بخستو آمده از وزر پنهان * بتوبه آمده فی الحال
ازجان ﮊ بخسودن وبخسیدن ﮒ کلاهما بسکون الخاء المعجمه بمعنی کداختن یعنی اریملك
وچمدیلمك ویورك اوینامق ومتغیر اولمق وتنکدل اولمق وبر نسنه یی بخمك معنالرینه
مصدردر ﮊ بخشودن وبخشیدن ﮒ کلاهما بسکون الخاء المعجمه اول بضم الشین ثانی
بالکسر ایکی معنایه کلور اول باغشلق ثانی ترحم ایلمك معناسنه حکیم انوری * قطعه *
قضا بادست او هرساعتی کفتی نمیکفتی * که در بخشش نه دینی مطلبی دارم نه دنیایی *
ولیکن بر کرم واجب بود درویش بخشودن * چه کان درویش کشت از تو چرا بروی بخشایی
ﮊ بخکلون وبخکلیون ﮒ کلاهما بسکون الخاء المعجمه وفتح الکاف ایکی معنایه در اول کردکان
دشوار یعنی چتین قوزکه قرلدقده ایچی صحیح چقمز ثانی چنك اوتی ﮊ بخنودن ﮒ سکون
خاء معجمه وضم نون ایله یلدرم عربیده صاعقه دیرلر ﮊ بخون ﮒ ضم خاء معجمه وواو معروفه ایله
رنجور وزحمتلو معناسنه کذا فی نسخه حسین فاین بو معنایی موید میر نظمی بیت زعشقت
تلخ وشیرین را چشیدم * بدین سودا بخون دل کشیدم * فرهنك جهانکیریده نام ستاره
مریخ در ﮊ بخیدن ﮒ کسر خاء معجمه وسکون یای تحتانیه ایله آتلمش پنبه ویوك معناسنه
حکیم نزاری قهستانی بیت همه دشت فرشست برهم فکنده * همه کوه پشمست برهم بخیده
ﮊ بخیریدن ﮒ کسر خاء معجمه وراء مهمله وسکون یاء تحتانیتین ایله طابیمق معناسنه در
ﮊ بخیزیدن ﮒ کسر خا وزاء معجمتین ایله بر کسنه یه تنطیا اوکنده باش قومق ﮊ بدان ﮒ
فتح دال مهمله ایله اشارت بعیددر اکا دیمك اولور کمال اسمعیل بیت میکفت آسمان من
ورای شاه عقل * کفتش بطنز کار تو اکنون بدان رسید * وباء مصاحبه ایله اولدقده
آنکله معناسن افاده ایدر استاد لطیفی بیت بدان وقت اندر غلامت شدم * که باجان
یلی کوبنامت شدم * کاهی باحرفی قسم اولور وله ایضا بیت بدان خدای که عقل وروان
وجان بخشید * بجز جناب رفیع تو می ندارم امید ﮊ بدخشان ﮒ فتح دال مهمله وشین
وسکون خاء معجمتین ایله خراسان ایله هند سرحدی میاننده بر مشهور ولایتدر که آنده
لعل معدنی وار در امامیر صدر الدین محمد شیرازی جواهر نامه سنده ذکر ایدر که نسبت
لعل بدخشانه معدنی آنده اولدوغی سببدن دکلدر بلکه معدنندن اخراج وبدخشانه
نقل وآنده پرداخت اولندوغی واسطه ایله در ﮊ بدران ﮒ سکون دال وفتح راء مهملتین
ایله ایکی معنایه در اول رانندۀ بد معناسنه اسم فاعل اولور ثانی بر نوع سبزه در ترب کبی
تلخ وبدبودر کذا فی ادات الفضلا بو معنایه بسحاق اطعمه بیت عیب بدران مکن وهرچه
بود نیکو بین * که بصحرای جهان هیچ نروید بیکار ﮊ بدرود کردن ﮒ سکون دال مهمله

اول وثانی وضم راء مهمله وواو معروفله وداع ایلمك مثلا فلان کیدن کسنه یی تودیع ایامم
دیمکله فلانرا بدرود کردم دیرلر حکیم اسدی بیت بکفت این وز آب مژه رود کرد * ببوسید شن
ازمهر وبدرود کرد * بو لغتده حرف با اصل کلمه در ﴿ بدین ﴾ کسر دال مهمله وسکون
یای تحتانیله اشارت قریبدر بوکا وبونی وبونکله دیمك اولور بدان لفظنك مقابلیدر میر
نظمی بیت بدین حسن ولطافت ای کل اندام * تراعاشق شود عالم بنا کام ﴿ بذیون ﴾
سکون ذال معجمه وضم یای تحتانی ایله اتمشه نفیسه معناسنه صاحب فرهنك منظومه
بیت برزبالا بود بلند برین * هست بذیون تماشهای کزین ﴿ برآریدن ﴾ سکون راء
اول وکسر ثانی مهملتین ایله کتورمك وقالدرمق معنالرینه مصدردر ﴿ برازوان ﴾ فتح راء
مهمله وسکون زاء معجمه ایله قلیج وبجاق وقلمتراش قبضه لرینك دمور ایله ارالرینه استوار
ایتدکاری نسنه که زر وسیم وباقر وپرنجدن ایدرلر براز بان دخی دیرلر ترکیده پرازونه دیدکلریدر
﴿ برزیدن ﴾ فتح راء مهمله وکسر زاء معجمه ایله بزامك وزیبا کوسترمك خفاف بیت تابکی از عجب
کرازیدنت * در نظر خویش را برازیدنت ﴿ براغالیدن ﴾ سکون راء مهمله وفتح غین معجمه
ایله تحریص ایلمك وآتمق وقوپارمق معنالرینه چغتای لسانمده باشقارمق دیرلر بو بیتده
ماضیسی ذکر اولنمشدر میر علیشیر بیت اله کیل ور بولسا مجنون شیوه وبی اختیار *
کوییا پین او زاخنیا ریغه بوساری باشقارو ﴿ برافژولیدن ﴾ سکون راء مهمله وفا
وضم زاء فارسیله بمعنی براغالیدن مرقومدر یعنی تحریص ایلمك وآتمق وقوپارمق مذکوردر
ایکی لغت بر معنایه استعمال اولنور ﴿ برآمدن ﴾ سکون راء مهمله ایله کلمك وبوقارو چقمق
ومجازا ایش حاصل اولمق معنالرینه ﴿ برانگیختن ﴾ بالاتفاق مصدردر قوپارمق هرنه اولورسه
معنا ومحسوسا میر نظمی بیت بناکه هر سر من کردفتنه * برانگیختن شده مانند دمنه *
ودخی ایرکورمك معناسنه بقول احمد بن اسمعیل در مشکلات ﴿ بران ﴾ فتح راء مهمله ایله
برایله آندن مرکبدر آن بره مضاف الیه اولسه را مکسور اولور آنك اوزرینه معناسنه
اما اکا وآنکله معنالرینه کلور شیخ علی نقی بیت ای وای بران مرغ کرفتار که روزی *
صیاد شود غافل ودر دام بمیرد ﴿ برآوردن ﴾ کتورمك وچقارمق ویوقارو قالدرمق
وحاصل ایتمك ومجازا خلل اصلاح ایلمك وصحا حده یاپمق وبتورمك ووجوده کتورمك
معنالرینه یازلمشدر ﴿ براهختن وبراهیختن ﴾ کلاهما بفتح الراء المهمله اول فتح ها ثانی بالکسر
برکشیدن تیغ وخنجر وبجاق وامثالهما عبد الواسع جبلی بیت اکر آتش نشان خنجر
براهختی بکوه اندر * شود آتش چو خاکستر زهیبت در دل خارا ﴿ براهیدن ﴾
فتح راء مهمله وها وسکون نون ویای تحتانی وکسر جیمله بمعنی برکشیدن چکمك هرنه
اولورسه ابو المؤید بیت چون براهنجیدن تیغش بدید * درتن شیرژیان شد زهره آب
﴿ براهیدن ﴾ فتح را وکسر ها وسکون یای تحتانی ایله یوللمق یعنی یوله کوندرمك ویوله
کتمك براه کردن دخی دیرلر ابو المعانی بیت براهید ومرا تنها نهاده * خیالش صبر دل
برباد داده ﴿ برباران ﴾ سکون زاء مهمله وفتح باء موحده ایله یغمور ایله حاصل اولان مزروعات
وله بیت زسیل اشك چشم سبز کشته * شده این کشت برباران کویا ﴿ بروشانی

بوپروشان و بروشان کلاهما بمعنی امت استاد دقیقی .بیت شفیع باش بوبشه
مرابابن ذلت * چومصطفی بردادار بوپروشانرا * شمس فخری .بیت اکر دعوی کند
رایش نبوت * بود خورشید ومه اورا بروشان بربالندین سکون راء مهمله ونون
ویای تحتانی وفتح باء موحده ولامله پیرامن درخانه یعنی قپو پروازی استاد درصفت عمارت
بطریق تمثیل کفته .بیت در وافراشته درهای سیمین * جواهر برنشانده بربالندین * هم
درین معنی شمس فخری .بیت سعادت همچو دولت پادشه را * بود دائم ملازم بربالندین
ومعنایه برسربلندین دخی دیرلر بربهین سکون راء مهمله وفتح باء موحده وهایله
تحتکان دیدکلری سبزه در عربیده بقلة الحمقا وترکیده سمزاوت وپرپرم دخی دیرلر بعض
فرهنکده اوته قیش آینه ده دیرلر مشهوری بهمن در برتافتن سکون راء مهمله و فاوفتح
تائین مثناتین ایله دونمك و بوکمك و دوندرمك معناسنه هم لازم و هم متعدی اولور
مصدر در شاعر بیت مراد یدو همین برتافت رویش * سخن ناید زکس هرکز بسویش
ودمك یعنی پنبه یی یا خود یوکی ال ایله آچمق بقول احمد بن اسمعیل در مشکلات برتهیدن
سکون راء مهمله وفتح تاء مثناة وکسر هایله بر بری اوزرینه نسنه یغمق معناسنه در
برچدن سکون راء مهمله وکسر جیم فارسیله مخفف برچیدن در دوشرمك
معناسنه برجستن سکون را وسین مهملتین وفتح جیم و تاء مثناة ایله صچرامق
ووجود انسان علت سببی ایله قبارمق ابوالمعانی .بیت عشق انداخت آتش غم برتنم
ازتف دل سربسر برجسته شد برچیدن سکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر جیم
فارسیله دوشرمك میوه اولسون وغیری اولسون عمعق بخاری .بیت هوای قیرکون
برچه نقاب قیرکون از رخ * سپهر ساجکون بنهاد تاج عاجکون برسر برخاستن
سکون را وسین مهملتین وفتح خاء معجمه وتاء مثناة ایله قالقمق یعنی اوتورر کن یا خود
یاتورکن قالقمق میرزاقلی بیك میلی بیت از بزم تا زآمدن من برون شده * برخاست
کرم و دادن جا را بهانه ساخت برخان سکون راء مهمله وفتح خاء معجمه ایله یعنی
آواز صدا معناسنه کذا فی فرهنك جهانکیری برخیدن سکون راء مهمله ویای
تحتانی وکسر خاء معجمه ایله برمقدار آرام ایلك وا کلنمك و برمقدار زمان یکورمك وامثالی
نسنه لر مصدر در برخیش سکون راء مهمله و باء موحده وکسر خاء معجمه ایله مقدار
قلیل ترکیده برز دیدکلری معنایه در برخی دخی دیرلر مثلا از شب برخی کذشت دیرلر میر
نظمی .بیت یار چون تیر مژه انداخته * میکذشت از سینه و برخیش نماند برداریدن
سکون راء اول وکسر ثانی وفتح دالین مهملتین ایله یوقارو قالدرمق و یوقارو طوتمق
وکوترمك وآصمق معنالرینه بردارکردن کبی عربیده صلب وچغتای لسانده اسمك دیرلر
ترکیده صاد ایله استعمال اولنان لفظی انلر سین ایله ادا ایدرلر بو بیتده واقعدر میر علیشیر
.بیت کرقویاش ونکیش فلك رفتار لیغ رخشینکغه آس * کیم توزار اول رنك نوحنك
نغمه سین افغان آرا برداشتن بردارایدن لفظنك آصمقدن غیری معنالریله مترادفدر
بردکان سکون را وفتح دال مهملتین و کاف فارسیله جمع برده دربندکان معناسنه

ق بردیدن ع سکون راو کسر دال اول وثانی مهملات ایله ازراه دورشدن یعنی یولده
بر نسنه دن صاولمق ق بردین ع سکون زاو کسر دال مهملتین ایله چرك و وسخ یعنی کیر
وپاس میر نظمی بیت معتمد بود دقول پیشین را * شسته آلوده جامه بردین را ق برزن ع
سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله محله معناسنه شمس فخری بیت بودا یادی او راجهان
کمینه عطا * بود معالی او را فلك کهن برزن * ودخی محل یعنی مکان حکیم اسدی بیت
سراندیب شد زین شکن پرخروش * زشیران بهر برزن خاص خوش * وسرکوی یعنی
محله باشی که اهل محله جمعیت ایدر حکیم انوری بیت ای ترك می بیار که عیدست وبهمن است
غائب مشو نه موسم بازی برزن است * اداة الفضلاده مسطوردرکه رساله نصیرده
صحرا معناسنه منقولدر ق برزون ع سکون راء مهمله وضم زاء معجمه ایله اسب ترکی
معناسنه در ق برزیدن ع سکون راء مهمله وکسر زاء معجمه ایله مداومت وملازمت ایتمك
ودخی زراعت وحراثت ایلمك معناسنه مرویدر ق برزین ع سکون راء مهمله وکسر
زاء معجمه ویای ساکنه ایله دین حضرت ابراهیم علی نبینا وعلیه السلام علماسندن بریتك
اسمیدر یاخود اول ملتدن برملت آدیدر ونقل اولنور که برشخص نامیدرکه برعظیم آتشکده
بنا ایتمشدر اول آتشکده یه آذر برزین دیرلر شمس فخری بیت خلیل وار شکسته بتان
باطل را * دل مخالف کرده برآذر برزین * بو معنایه حکیم انوری بیت کرد لاله زفروغ لاله
کفت آتشکده برزین است * زرآتشیت بهرام بیت بکفت این ونشست آنکه برزین * رولی
سوی آتشکاه برزین * آتش معناسنه ده مرویدر شیخ نظامی بیت ز برزین ودهقان
ولهمون زند * برآورده دودی بچرخ بلند ق برسان ع سکون راو فتح سین مهملتین ایله
امت معناسنه که بروسان وبرپوستان وبروشان دخی دیرلر میر نظمی بیت میکند آن
رسول فخر جهان * روز محشر شفاعت برسان * وبر معناسی دخی دوشاب خوب یعنی
بکمزك اعلاسی کذا فی مجمع الفرس ق برسیان ع سکون راو کسر سین مهملتین ایله
طار طغان دیدکلری اوتدر ق برشان ع سکون راء مهمله وفتح شین معجمه ایله مختصر
بر بروشان مرقوم یعنی امت ق برشجان ع سکون راء مهمله وکسر شین معجمه وفتح جیمله
میان ایران وتوراندە واقع برمقام اسمیدر ق برشخان ع سکون راو کسر شین وفتح خاء
معجمتین ایله بودخی ایران ایله توران بیننده واقع برموضع اسمیدر جمله مقدمه ذکر اولنان اوله
ویاخود غیری اوله ق برشن ع سکون راء مهمله وفتح شین معجمه ایله صرمشق دیدکلری
اوت که اغاجه صارلوب چقار میر نظمی بیت چوتار زلف او افتد بگرد دن * بسر وحسن را
بپیچد برشن ق برغالیدن ع برغالیدن مرقوم معناسنه در ق برغلانیدن ع بمعنی
براغالیدن مرقوم کذا فی فرهنك جهانکیری بو معنایه میر نظمی بیت مقابل شد در آنجا
آن دولشکر * بیکدیکر برغلانیدند بکسر ق برغمان ع سکون راء مهمله وفتح غین معجمه
ومیمله ما ربزرك ویاخود اژدها اوله ق برغندان ع سکون راء مهمله ونون وفتح غین معجمه
ایله فرهنك جهانکیریده بمعنی جشن ونشاط وجای سیران وتفرجگاه وموضع عیش
وعشرت که اواخر ماه شعبانده ایدرلر ورملمه شکبك دیرلر حکیم نزاری قهستانی بیت رمضان

رمضان میرسد اینك دم شعبانست * می بیارید وبنوشید که برغند انست * وله بیت توچو
درآخرمه شعبان * زده یك هفته طبل برغندان * بومعنایه برقندان دخی دیرلر ت برفدان ع
سکون را وفاء موقوف وفتح دال مهملتین ایله قارقودقلری ظرف که برف قاردر ودان ظرف
معناسنه در جامدان وقلمدان کبی ودخی قارباصدقلری موضع معناسنه ابوالمعانی بیت آنچنان
کرمست تاب آفتاب * جای آرام نیست غیر برفدان ت برقان ع سکون راء مهمله وفتح
قافله قوزی دریسی که خرده وقورجق توپلر اولود کورك ایدوب کیرلر ت پرقندان ع
سکون راء مهمله ونون وفتح قافله مجمع الفرس ونسخهٔ میرزا ابراهیمده آخرماه شعبان که
برغندان مرقوم معناسنه اولور شاعردیمشدر بیت لعل او قند است وما جویای قند *
وقت آن امد که پرقندان زنیم * دیکر بیت آخرشعبان مارا رخصت است * روز پرقندان
روز عشرتست ت برکاریدن ع سکون راء مهملهٔ اول وکسر ثانی وفتح کاف عربیله قاون
وقاربوز دن دیلم کسمك وقفتان وکوملکدن یاقه اویمق ت برکاشتن ع سکون راء مهمله
وشین معجمه وفتح کاف فارسی وتاء مثناة ایله دوندرمك برکشتن دخی دیرلر حکیم اسدی
بیت چو کویند از جنك برکاشت پشت * ازان به که کویند دشمن بکشت * وکاف عربیله
زراعت ایتمك معناسنه اولور ت برکاویدن ع فتح کاف عربیله بمعنی برکاریدن مرقوم
ودخی قازمق معناسنه لولور ت برکرایستن ع کسر کاف فارسی ویای تحتانی وفتح راء
مهمله وتاء مثناة وسکون سین مهمله ایله برنسنه نك وزنن بلمك ایچون ال ایله طارتمق
مثلا برنسنه یی اله آلوب شومقدار کلور دیرلر ت برکراییدن ع ایکی یای تحتانیله دخی
اول معنایه در ت برك رزان ع سکون راء اول وکاف فارسی وفتح راء ثانی وزاء معجمه
ایله یپرق صرارمق مراد فصل خزاندر برك رز دخی دیرلر محمد مؤمن بیت برك رزان بود
نهال املی * طرفه بهارست که در عمر ماست ت برکردن ع سکون راءین مهملتین وفتح
کاف ایله قوپارمق برکندن دخی دیرلر ت برکرفتن ع سکون راء مهمله وفا وکسر کاف وفتح
تاء مثناة ایله طوتمق وکوترمك وکیدرمك معنالرینه مصدردر ایکی معنایه میر نظمی
بیت چو اورا بدید وزجا برکرفت * مثنابان ازان تا سرا برکرفت ت برکستان ع سکون را
وسین مهملتین وضم کاف فارسیله بجیم که جنك کونلرنده آته کیدررلر بجین وبرکستوان
دخی دیرلر میرخسرو بیت صف ازیلشم جو سین هفت شاخه است * سواران آب برکستاین
ناخداست * شرف شفروه در مرثیه بیت مریخ را زهیبت این صعب واقعه * ازدست
ودوش خنجر وبرکستوان فتاد ت برکستوان ع سکون را وسین مهملتین وتاء مثناة وضم
کاف فارسیله بجیم معناسنه در عبد الواسع جبلی بیت تابدان کاهی که ازخون برتن شبدیز او
شده به بیجاده مرصع غبهٔ برکستوان * کمال اسمعیل بیت از تیغ مهر وناوك انجم خلاص
یافت * این ابلق زمانه زبرکستوان برف ت برکشتن ع سکون راء مهمله وشین معجمه
وفتح کاف فارسیله دوندرمك که عربیده اقلاب معناسنه در ت برکندن ع سکون راء
مهمله ونون وفتح کاف ایله قوپارمق که عربیده قلع معناسنه در چغتای لسانینده قونکاریماق
دیرلر میر علیشیر بیت عشق نخیلنی کونکولدا اکتیم * بارچه نینك میلی نهالین قونکاریب

ل برماسیدن ع سکون را و یا و کسر سین مهملتین ایله یوقلمق برمسیدن دخی دیرلر
ل برمایون ع سکون راء مهمله وفتح میم وضم یای تحتانیله فریدون شاهی پنهان ایندکلری مغاره ده سود ایله بسلدکلری کاوک آدیدر استاد دقیقی بیت مهرکان آمد جشن ملك فریدونا * آن بجا کار بکو بود شی برمایونا * شمس فخری بیت تورستمی و فریدون بارکیر ترا * زاحترام بخوانند رخش برمایون ل برمجیدن ع سکون راء مهمله وفتح میم وکسر جیمله سوزنمك وسوزتمك معناسنه استاد لطیفی بیت تو دلغریب جهانی بشیوه خونی * به برمجیدن یوسف ببوی یعقوبی ل برمخیدن ع سکون راء مهمله وفتح میم وکسر خاء معجمه ایله مخالفت ایتمك وبعض نسخه ده عاق والدین اولمق معناسنه ابوشکور بیت مراو رایکی برمخیده پسر * زمهرجبان بد پدر کینه ور ل برمسیدن ع برماسیدن مرقوم معناسنه در ل برمشیدن ع سکون راء مهمله وفتح میم وکسر شین معجمه ایله بمعنی برمجیدن مرقوم ل برمون ع سکون راء مهمله وضم میمله اشارت متکلم بنفسه یعنی بزم اوزریمزه دیمکدر شاعر بیت به تنها باده خور باساده رویان * بدش برمون اکر بینی زبانش ل برن ع فتح راء مهمله ایله زراعین تارلایه تخم صاچوب اورتمك ایچون اوزرینه چکدکلری تخته که ترکیده یاصی سنه کشان یومری ضنه طبان دیرلر ودخی برشهر اسمی اولمق مرویدر مولانا هاتفی در تیمور نامه بیت یکی در شکست وبرن برداسیر * دیکر یك متاع بمرا تا حصیر ل برنجن وبرنجین ع کلاهما بفتح الراء المهملة وسکون النون بلازك که عورات قوللرینه طاقرلر التوندن وکمشدن وجواهرله مرصع ایدرلر ابرنجن واورنجن دخی دیرلر ضربیله کسر سین مهمله ایله سوار دیرلر ل برنشستن ع آته نمك معناسنه مصدردر حکیم فردوسی * مصرع * نشست از بر باره تند باز * مطلق اوتورمق معناسنه ده کلور ل برنون ع سکون راء مهمله وضم نونله نسخه میرزا ابراهیمده ابریشم معناسنه درواداث الفضلاده نون پرینه یای تحتانیله بریون واقعدر استاد رودکی بیت از پی طفلان آب وکل صبا فراش وار * بالش از بغدادی وپستر زبرنون ساخته ل بروسان وبروشان ع کلاهما بضم الراء المهملة بمعنی امتکه برسان وبرشان وبروسنان دخی دیرلر استاد دقیقی بیت شفیع باش برشه مرا بدین دولت * چو مصطفی برداد ار بر بروشانرا ل بروسنان ع ضم راء وواو مجهول وسکون سین مهمله وفتح نونله امت معناسنه بروشنان دخی دیرلر استاد دقیقی بیت شفیع باش کناهم بنزد یار مرا * به پیش حق چو رسولان بروسنانی را ل برهختن وبرهیختن ع کلاهما بسکون الراء المهملة والخاء المعجمة بمعنی ادب کردن شمس فخری بیت بپنهان هندوانی ترك فلاك را * بجوب کین بمالید وبرهخت ل برهمن ع ایکی معنایه در اول نام حکما ودانشمندان بت پرستان شیخ سعدی بیت بتقلید کافر شدم چند روز * برهمن شدم درمقالات زند * ثانی بمعنی بتکده امیر معزی بیت بهار چین کن ازان روی بزم خانه خویش * اکرچه خانه تو نوبهار برهمن است * بهار دخی بتکده معناسنه در کذا فی نسخه حسین وفائی اما تحفة الاحبا بده بتکده معناسنه بهرمن منقولدرکه ها رادن مقدم ذکر اولنمشدر مخفی اولمیه که برهمن فتح بایله ایکی وجهله استعمال اولنور بر وجهی سکون

سكون زا وفتح هايله در مثالى نوعى خموشانى بيت زترك برهمن زنها ركويان * زكفر رفته استغنا ركويان * وبر وجهده فتح را وسكون هايله در مثالى وله بيت برهمن ملتان بت پرستار * هدايت مرشد ناقوس وزنار * وايكى وجهله ضم بايله روايت واستعمال اولنمشدر ﴿ برهون ﴾ سكون زاء مهمله وضم هايله بوزن مرهون هندوشاه نخجوانى صحاحده كمركاه معناسنه روايت ايتمش اما معيارده شمس فخرى دائره معناسنه روايت ايدوب بوبيتى نظم ايلمشدر تعريف حصار بيت فرود چرخ محل حوادث آمد دان يصدهزار جهان خارجيست ازين برهون * وبعض معتبر نسخهده پركار اولمق اوزره نقل اولنوب عمق بخارينك بوبيتى ايله استشهاد اولنمش بيت مردم چشم چو مركز پلك چون برهون شود * مركز وبرهون زمشقت هرشبى پرخون شود * تحفة الاحباب‌ده دخى پركار معناسنه در وشرفنامه صاحبى ابراهيم فاروقى بمعنى هاله وآرايش ديمش وفرهنك حسين وفايىده باء موحده ايله كمركاه وباء فارسيله دائره معناسنه منقولدر اما حسن بن يوسف انجوى فرهنك جهانكيريده برهون هرنكه اورتاسى بوش اوله آكا ديرلر مثلا هاله وطوق كردن وكمربند وخانه كه ديوارا يچنده در وحصار وهرنكه محوطه اوله وچوب بندى وخاربست يعنى دكن وچاليدن اولان ديوار وپرچين وبونلر امثالى نسنه‌لره ديرلر استاد رودكى بمعنى هالهٔ ماه بيت اياقد توچون سروى زد بباكرد آن آذين * ويا روى توچونم ماهى زعنبر كردآن برهون * شاه ناصرخسرو بمعنى خانه ودرخانه * قطعه * دل بيقين اى پسر خزانهٔ دينست * چشم توچون روزنست وكوش چو برهون * كوهر دين چون خزانه بنهادى * روزن وبرهونش هردو سخت كن اكنون * روزن وبرهون چو بسته كشت چنانت * راه نيابد بسوى كوهر مخزون * وله بمعنى حصار ومحوطه بيت اى شده غافل زعلم وبحث برهان * جهل كشيده بكرد جان تو برهون * حكيم قطران ارموى بمعنى چوب بندى وپرچين بيت بباغ پركل ماند رخ توسالاسال * زمانه بسته زشمشاد كرد اوبرهون ﴿ برهيون ﴾ زيادهٔ ياى تحتانيله برهون مرقوم معنالرينه منقولدر كذافى نعمة الله ﴿ برين ﴾ كسر راء مهمله وسكون ياى تحتانيله درت معنايه در اول بمعنى بالايى عالى معناسنه كه عرش برين وچرخ برين وسپهر برين ديرلر مولانا جامى بيت ساختهٔ عرش برين فرش زا * فرش قدم كن جو زمين عرش را * بومعنايه ظهيرفاريابى بيت راست كفتى مظله ايست سياه * ستر وافراخته زچرخ برين * حكيم انورى بيت غوطه توان داد روز عرض ضميرش * درعرق آفتاب چرخ برين را * ثانى باد صبايه ديرلر بوايكى معنايه شمس فخرى بيت بزير چرخ برين بمثال فرمانش * زسوى قبله نيارد وزيد باد برين * ثالث پارچه‌كه قاون وقاربوز وخيار وامثاللرى نسنه‌لرك ايچه دليمى اوله حضرت مولانا قدس سره بيت چون بزيد وداداورا يك برين * همچوشكر خوردش چون انكبين * رابع لفظ مركب اولور برايله اين دن الفى محذوفدر تخفيفا بونك اوزينه عربيله‌كى على هذا معناسنه مولانا جامى بيت چند در ستر خفا بنشستن * دربرين خاك نشينان بستن ﴿ بريون ﴾ كسر راء مهمله وسكون ياى تحتانى وفتح ورخنه معناسنه‌ده وسيده تنظردر

واو ایله وجود انسانده ظاهر اولور بر علتدر سبب ظهوری ایکی نسنه در بری بدنده خلط
فاسد غلبه سیدر و بری خلط فاسدی قوت طبیعت دفعیدر و خلط فاسد دخی ایکی
کونه در بری خلط غلیظ سودادرکه دم ایله آمیخته اولور قوت طبیعت آنی اعضای
شریفه دن منع ایتمکله ظاهر بدنده ظهور ایدر مربیله بو علته قوبا دیرلر و زبان هندیله
راد دیرلر طبیب یوسفی رباعیاتنده دیمشدر * رباعی * شراب اسطو خودس کر خورد
کس * زمن بشنو حدیث پیریا را * بواسیر و بریون را دهد نفع * بردهم علت مالیخولیا را
بزان فتح زاء معجمه ایله بمعنی جهنده یعنی صحرایی کذا فی مجمع الفرس بو معنایه حکیم
انوری بیت باز چون باز آمد از اقبال میمون موکبش * تا زه شد چون در سحرگاهان
گل ازباد بزان * ودخی بمعنی وزان یعنی اسیجی مسعود سعد سلمان بیت نه ابر بهارم که
چندین بکویم * نه باد بزانم که چندین بپویم بزن فتح زاء معجمه ایله برن مرقوم معناسنه
یعنی طپیان که زراعتی آنکله هموار ایدرلر بژن فتح زاء فارسیله قره بالق که حوض
و چشمه دیبلرنده قالور آلاجه و پلن و لژن دخی دیرلر کذا فی تحفة الاحباب بزیدن
کسر زاء معجمه و سکون یای تحتانیه ایله بمعنی وزیدن یعنی یل اسمك بزین کسر زاء معجمه
ایله بمعنی وزان حکیم سنایی * مثنوی * با ایاز آن زمان چنین فرمود * که سخن پیش
ازین ندارد سود * زین غلامان ما یکی بگزین * که رود زینسان چو باد بزین بسامان
فتح سین مهمله ایله منتظم الاحوال و مرفه البال دیمکدر میر نظمی بیت خدایا کار بنده کن
بسامان * ندارم جز ز تو امید احسان بسان فتح سین مهمله ایله بمعنی مثل
و مانند انك کبی دیمك اولور خواجه سلمان بیت دل ز افکار دقیق افکار و من در کار خود
روز و شب نالان و سرکردان بسان آسیا بستن سکون سین مهمله و فتح تاء مثناة
ایله بغلمق معناسنه مصدردر خواجه سلمان بیت حدیث دوستان درست نتوانم شکستن دوّ
و لیکن توبه بتوانم که بازش میتوان بستن بسجین سکون سین مهمله و یای تحتانی
و کسر جیمله بر نوع پلك اغاجدر که اندن یای ایدرلر بسغدیدن فتح سین مهمله و سکون
غین معجمه و یای تحتانی و کسر دال ایله بمعنی ساخته شدن و مهیا کشتن یعنی دوزلمش
اولمق و حاضرلنمق ابو شکور بیت تن و جان چو هر دو قرار آمدند * بیکجای هر دو
بسغدیدند بسمان سکون سین مهمله و فتح میمله بر نسنه یی بحث ایدوب رهن
قودقلری نسنه یه دیرلر بسندیدن فتح سین مهمله و سکون نونله بسند قناعتدر
و یا و دال و نونله مصدر اولور قناعت ایلمك معناسنه بسند کردن دخی دینلور میر نظمی بیت
که یك بوسه ز لعلت می پسندم * اکر دشنام میدادی بسندم بسوریدن ضم
سین مهمله و واو معروف و کسر راء مهمله ایله بمعنی نفرین کردن کذا فی ادات الفضلا
بو معنایه شاعر بیت اکر خواهی شوی ممدوح عالم * بسوریدن زبانت کیر هردم *
بسپچیدن کسر سین مهمله و جیم فارسی و سکون یا ثین ایله بمعنی بساز کاری کردن
یعنی مصالحت بتورمك و ایش کورمك استاد لبیبی بیت بباید بسپچیدن این کار را *
پذیره شدن رزم و پیکار را بشیبون سکون شین معجمه و کسر باء موحده و ضم

وضم یای تحتانیله شرفنامه ده بمعنی فربه یعنی سموز اما مؤید الفضلاده بشیون واقع اولمشدر حذف بایله ﴿ بشخودن ﴾ سکون شین وضم خاء معجمتین ایله صقمق عربیده کی عصر معناسنه اولسون حصر معناسنه اولسون ﴿ بشخیدن ﴾ سکون شین وکسر خاء معجمتین ایله اوج معنایه کلور اول ضیا ولمعه معناسنه میر نظمی بیت بفرق سر مرصع تاج شاهان * همی بشخید چون مهر درخشان * ثانی صوصاچمق عربیده رش ما معناسنه ثالث مایه چالمق ﴿ بشکولیدن ﴾ سکون شین معجمه وضم کافله جلادت کوسترمك وایش اوزرینه حریص اولمق ﴿ بشکون ﴾ سکون شین معجمه وضم کاف ایله بمعنی بشکول مرقوم یعنی ایشه حریص وحصول مصالحه مقدم وسعی ایدیجی میر نظمی بیت بسعی قسمت روزی نمیشود افزون * چرا بکوشش بی فائده شوی بشکون ﴿ بشن ﴾ سکون شین معجمه ایله بوزن جشن قد بالا معناسنه حکیم انوری بیت وه که برخی بپای تا سر او * بشن بالای چون صنوبر او * فتحتین ایله طوس قربنده بر موضع اسمیدر ﴿ بشوتن ﴾ ضم شین معجمه وواو مجهول وفتح تاء مثناة ایله بد اخلاق و بد خصلت دیمکدر میر نظمی بیت بقول وعهد نیکان نیك داری * بشوتن را نشاید دوستداری ﴿ بغلان ﴾ سکون غین معجمه ایله تابع معناسنه در مثلا فلان بفلان فلانست دیرلر فلان تابع فلاندر دیمك اولور کذا فی مجمع الفرس ﴿ بکتوسان ﴾ سکون کاف وضم تاء مثناة وفتح سین مهمله ایله شرفنامه ده برعاقل ودانا وزیرك کمسنه نك اسمیدر ﴿ بکشان ﴾ سکون کاف فارسی وفتح شین معجمه ایله رئیسان قوم ومهتران کروه معناسنه در شاعر بیت پروانه صفت بکرد شمعش * بکشان همه آمدند بجمعش ﴿ بکهوجتان ﴾ سکون کاف وجیم وضم ها وفتح تاء مثناة ایله بمعنی چهرپشتبه یعنی حمال ارقه سنده کی سمر کذا فی شرفنامهٔ منیری ﴿ بلاتکین ﴾ فتح لام وکسر تاء مثناة وکاف فارسیله چوماق که باشی یومری دکنکدر ﴿ بلاساغون ﴾ فتح لام وسین مهمله وضم غین معجمه ایله ماوراء النهرده کاشغره قریب بر شهر اسمیدر امیر معزی بیت رومیان یکسر کریزند از خطر سوی خطا * قیصر از بیم بلاسوی بلاساغون شود * ﴿ بلبن ﴾ سکون لام وفتح باء موحده ایله بمعنی بریهن که سموز اوتدر عربیده بقلة الحمقا وخرفه وفرفح دخی دیرلر ﴿ بلسان ﴾ سکون لام وفتح سین مهمله ایله بر اوتدر مرجمك کبی تخمی اولور وفتح لام وسین مهمله ایله براغاجدر یاغی ترشح ایدر و بر روایتده یمشینك یاغی چقار غایت نافعدر و بر جراحته سورسه لر یکرمی درت ساعته دك اصلاح ایدوب بتورر واستخوانده اولان اماس ووجعلره غایت نافعدر مکهٔ مکرمه ده ومصر قاهره ده چوق اولور ﴿ بلکن ﴾ سکون لام وفتح کافله منجنیق معناسنه در شمس فخری بیت زسیل خیز فنا ایمنست قصر بقات * چنانچه حصن فلکها ز صدمت بلکن * شرفنامه ده سر دیوار معناسنه بو معنایی مؤید زین الدین سنجری * رباعی * نیش مژه که میکند از دل من * خود کو که چه کونستی حال دل من * ای عهد تو بیدار و پیمانت سست * چون برف تموز و آفتاب بلکن ﴿ بلندین ﴾ فتح لام وسکون نون ویای تحتانی وکسر دال مهمله ایله قپو پروازی که بر بلندین دخی دیرلر شاکر بخاری بیت در وافراشتند رهای سمین * جواهر نشاندند

بر بلندين ك بمزدن ع سكون ميم وفتح زاء معجمه وذال مهمله ايله بركسنه نك يا بشنه
لو ومق تركيبنه طوم ديرلر مولانا هاتفي بيت ازان هريكي بانك برجم زدي * دكردم زدي
بر سرش بمزدي ك بمنكيدن ع فتح ميم وسكون نون وياي تحتاني وكسر كافله طورلد تمق
معناسنه در ك بن ع ايكي معنايه در اول باغ وزراعت معناسنه وبعضيلر خرمن ديشلر
باغبان ودشتيبانه بنون ديرلر ثاني برنوع خرده ميوه در بنوردن دخي ديرلر ك بنديدن ع
سكون نون وياي تحتاني وكسر دال مهمله ايله بغلق معناسنه مصدر در عربيده ربط
وارتباط ديرلر چغتاي لسانند ه ابشماك ديرلر اما له ايله بو بيته صيغه امري واقع اولمشدر
مير عليشير بيت بيلي تاري هجريدين جسم بولوبدر تار ديك اي فلك * رحم ايت بوايكي
رشته ني بيربيركا ايش ك بنطا قلون ع سكون نون وفتح طاء مهمله وكسر قاف وضم
لامله بنش برمق ديرلر براوتدر اما پيغمبر چيچكي اولمق اوزره تصحيح اولنمشدر ك بتوان وبنون
كلاهما بسكون النون وفتح الواو نسخه ميرزا ابراهيمده نكاهبان خرمن يعني خرمن بكجيسي
بومعنايه ابو المعاني بيت برد محصول عمرت كرفريبي ميدهد دنيا * دهد خرمن بباد يرا
اكرغافل شود بنوان ك بنوردن ع سكون نون ورا وفتح واو ودال مهملتين ايله
برخرده طاغ يمشيدر ك بهاران ع فصل ربيعدر ومقدم ذكر اولندوغي اوزره بپراغه ده
بهار ديرلر اما الف ونون ادات جمع قياس اولنميوب بهاره نسبتله مبالغه ايچوندر نتكم
بوبيتده واقعدر بيت درخت اندر بهاران برفشاند * زمستان لاجرم بي برك ماند ك بهرامن
وبهرمان ع كلاهما بسكون الهاء وفتح الراء المهمله وميم در ت معنايه كلور اول ياقوت
سرخ حكيم خاقاني بيت نورمه از خاك كند سرخ كل * قرص خور سنك كند بهرمان
حكيم قطران ارموي بيت از رضاي او شود چون بهرمان سرخ رنك * در خلاف او شود
چون مردم از مسعود سعود * شمس فخري * قطعه * تابود خورشيد ومه بركرزمان
تابود دركان عقيق وبهرمان * پيش تيغ خسرو آفاق بود * كوه خارا بر مثال بهرمان
ثاني برنوع رنكارنك لطيف اشلنمش حريره ديرلر مير خسرو بيت درويش كو برنك
ويابي پسند كرد * جاي كليم به كه ببر بهرمان كشد * حكيم ازرقي بيت آن آب
نيلكون مغكن كان بري * ماليده كرنه ايست زپيروزه بهرمان * مولانا عثمان مختاري
بيت حله بافي كرد در سيماب سيما كاركاه * نقشبندي كرد در پيروزه پيكر بهرمان *
ثالث كل معصفر كه كل كافيشه وخشبك وكازيره دخي ديرلر امام هروي بيت آن نكركز
تاب لعل وتاب ياقوت شدي * آب كردون آتش ونيلوفر او بهرمان * رابع غازه كه
زنان يوزلرينه سوررلر كلكونه وفكر دخي ديرلر امير خسرو بيت چنانست نكبت چرخ
از ولايتش معزول * كه بهرمان عروسانست خنجر بهرام ك بهرمن ع سكون ها وفتح راء
مهمله وميمله بمعني بهرمان مرقوم كذا في فرهنك جهانكيري ك بهم آمدن ع غضبه كلمك
ومتقبض اولوب طارلمق بهم برآمدن دخي ديرلر ودخي بريره مجتمع اولمق هرنه اولورسه
بوايكي معنايه مير نظمي بيت بهم آمده ديد چون آن كروه * بهم آمد ورفت بر موي كوه
ك بهمان ع شخص مجهولدن كنايه ايدوب فلان لفظنه تابع ايدرلر حكيم سنايي بيت تو بو

تو برآور ده دست بر بهمان * که چرا دست می برآرد آن * مولانا عرفی در نعت شریف بیت درجلب تعینت دو عالم * بهمان وفلان آفرینش کی بهمن بفتح وسکون ها وفتح میمله اون اوچ معنایه کلور اول لفظ حکیم ترجمه سیدر که راست کفتار و درست کردار دیمکدر ثانی خرده سال وبسیار دان اولانه دیرلر ثالث درازدست معرفتکه چابك وهنرمنددن کنایه در بو مناسبتله اول مشهور پادشاهه لقب ایتمشلردر رابع فرهنك جهانکیریده برفرشته اسمیدر که تسکین غضب مردمان آکا متعلقدر حکیم فردوسی بیت که اورمزد بادت درین رزمکاه * چو بهمن نکهدار تخت وکلاه * ودخی چارپا حیوانلک اکثرینه مو کلدر وماه بهمن وروز بهمنده واقع اولان امور ومصالح آکا مفوضدر خامس عقل اوله دیرلر نتکیم قاضی میرحسین میبذی امیرالمؤمنین علی ابن ابی طالب رضی الله عنه دیوانی شرحنده یازمشدر که * نثر * عقل نزد مشائین ده است میکویند که خدا واحد محض است واز واحد محض غیر واحد صادر نمیتواند شد آن واحدی که از خدا اصا درشده عقل اول است حکمای فرس انرا بهمن کویند * سادس نام پسر اسفندیار بن کشتاسب درکه اردشیر دخی دیرلر مورخین وجه تسمیه سنده وجوه ایراد ایلمشلر که راست کفتار ودرست کردار ایدی وجه آخر اوان طفولیتده غایت زیرك وبسیار دان ایدی وجه آخر دیرلر که اللری اول رتبه ده دراز ایدی که ایاق اوزره طوردقده دیزلرین کچرایدی نتکیم منوچهری دیمشدر بیت شنیدم که برپای ایستاده * رسیدی تا بزانو دست بهمن * وبر کروه الی اوزونلغنه اوپله ایدوت دیدیلر که اکثر بلاد عالمك ضبط وتسخیرینه ال ایرشدردکندن دیمشلردر وبر کروه دیدیلر که دوستنه ارلق جهتندن نام فرشته ایله تسمیه اولنمشدر تبرکا وتیمنا سابع سالهٔ شمسیه نك اون برنجی آیك اسمیدر که نیر اعظمك برج دلوده مدت ایام مکثی در بو معناده خواجه حافظ دیمشدر بیت ذخیرهٔ بنه از رنك وبوی فصل بهار * که میرسد ز پیش رهزنان بهمن ودی * ثامن بر نوع شکوفه در بهمن ماهنده آچیاور کوکی ادویهٔ مشهوره درکه ایکی نوع اولور سرخ وسپید اوچ معنایه که سادس وسابع وثامن ترتیب اوزره حکیم خاقانی نظم ایلمشدر * مثنوی * چون زال بستهٔ قفسم نوحه زان کنم * تازه تنی بخاطر بهمن درآورم نشکفت اکر چو آهوی چین مشك بردمم * چون سر بخورد سنبل وبهمن درآورم * نی نی که باغم است مرا انفس لاجرم * مریم صفت بهار به بهمن درآورم * معنای ثامنده میر خسرو در وصف جنکاه بیت بیابان که شد روی صحرا سراسر * بر بهمن لعل وخون سیاوش تاسع هرماه شمسینك ایکنجی کونی آدیدر مسعود سعد سلمان بیت بهمن روز ای صنم دلستان * بنشین باعاشق در بوستان * استاد منوچهری * قطعه * رسم بهمن کیر وزسیر تازه کن بهمنجنه * ای درخت ملك بارت عز وبیداری سنه * اورمزد وبهمن وبهمنجنه فرخ بود * فرخت باد اورمزد وبهمن وبهمنجنه * اهل فرس قاعده لری بویله در که هر وقتکه نام روز نام ماهه موافق اوله البته اول کون عید جشن ایدرلر عاشر موسقیده بر پرده آدیدر منوچهری بیت همه روز زده وچشمت سوی معشوق * همه وقته دو کوشت سوی بهمن وله بیت بجوش اندر ودیك بهمنجنه * بکوش اندر وبهمن وقیصران * حادی عشر

نواحیء اردبیلده بر قلعه آدیدرکه اوراده آتشکده جادولر چوق اولوردی و دیرلرکه کیخسرو اوائل
سلطنتنده اول قلعه نك طلسمن فتح ایلدی حکیم فردوسی. بیت برزی بجا آن دز بهمن است
همه سال پرخاش اهریمن است * وله در محل دیگر. بیت چو نزدیکیء حصن بهمن رسید
برابر سپه را فرود آورید * ثانی عشر عالی ومعظم بر طاغ آدیدر ابو الفرج رونی بیت
دو تا از وی همت اعلاش * دانك سنك آمده بر بهمن * ثالث عشر طاغلر باشنده
اولان قارك حرارت شمس سببی ایله آیریلوب دوشدوکنه دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
﴿ بهمنان ﴾ اول ایکی بهمن درکه معنای ثامن بهمنده ذکر اولنان شکوفه کوکلرینك یکی
نوع اولور بری سرخ و بری سفید عربیده دخی بهمنین دیرلر تثنیه اولمق اوزره فارسیده تثنیه
ایچون مخصوص ادات اولمیوب ماعدای فردی جمله ادا ایدرلرکه بهمنانك آخرنده اولان
الف و نون ادات جمع و تثنیهء میرزا ابراهیمده ذکر ایدرلرکه منی کوزغابت نافعدر و ادرجسدی
فربه و ریحی دفع واخراج وقوت باهی زیاده ایدر ﴿ بهیدن ﴾ کسر ها و سکون یای تحتانیله
باصمق معناسنه مصدردر ﴿ بیابان ﴾ معروف دشت وصحرا و عمارتدن خالی اراضی نصیبی
همدانی بیت کیم دیوانهء ازخود هراسان * زمن تامن بیابان در بیابان ﴿ بیابان نشین ﴾
کوچر اولی طائفه سی عربیده اهل اخبیه دیرلر مولانا هاتفی بیت بیابان نشینان کروها کروه
نشین کرفتند سرهای کوه ﴿ بیکیدن ﴾ سکون یای تحتانیین وکسر کافله اغزه صو
آلوب پفکرملك معناسنه ﴿ بیون ﴾ ضم یای تحتانیله افیون معناسنه که ابیون دخی دیرلر
کذا فی مجمع الفرس ﴿ مع الواو ﴾ * ﴿ باو ﴾ آنکله دیمکدر حذف همزه ایله باو دخی دیرلر اما بااو
لفظنده معنای جمعیت افاده اولنور معنای معیتده ظاهر اولور خواجه حافظ بیت دهمت کرچه
زمانا تم دلها بدزدید * چون بخند دهمه دانندکه خاتم با اوست * وله بیت آن سیه
چرده که شیرینیء عالم با اوست * چشم میکون لب خندان دل خرم با اوست * مصراع
ثانیده کی با اوست ازاوست معناسنه در ﴿ باتو ﴾ ضم تاء مثناة ایله ایکی معنایه کلور
اول بمعنی با تو مرقوم که ترنج معناسنه در ثانی بمعنی حب السلاطین دیدکلری دارو در کذا فی
فرهنك جهانکیری مذکور ایکی معناده لفظ مفرد اولور اما لفظ مرکب اولدقده سنکله
معناسن افاده ایدر ﴿ باچو ﴾ ضم جیم فارسیله تاتار خانلرینك لقبیدر لفظ کرای کبی کذا فی
وسیلة المقاصد ﴿ بادرنبو ﴾ سکون دال و نون وفتح راء مهملتین وضم باء موحده ایله چشمك
معناسنه در ابو المعانی بیت از غلوی شوق نظاره بروی خوب یار * بادرنبو میزده درچشم
اندیشه دلم ﴿ بادرنکبو ﴾ سکون دال ونون وکاف وفتح راء مهملتین وضم باء موحده ایله
اوغل اوتی که معربی بادرنجبویه در ﴿ بادرو ﴾ سکون دال وضم راء مهملتین ایله فرهنك
میرزا ابراهیمده بر نوع تره در ریحانه مشابه بادآور دخی دیرلر محبوب العارفین نام لغتده بادرو
و ترکی ییقلو تره کونیدر واو بارپوز است دیو یازمشدر و بعض فرهنکده شاه اسپرغم کبی بر تره در
باد رویه دخی دیرلر شمس فخری بیت کیوان برای سبزهء شیلانت روزیار * ازکشت زار
اجرام آورده بادرو ﴿ باذرو ﴾ فتح ذال معجمه ایله معدنوس معناسنه در ﴿ باردو ﴾ سکون را
وضم دال مهملتین ایله نهال میوه دار آلتنه نسنه اولمق ایچون قونیلان باشی چتال اغاج که ثقل

بَ و

ثقل میوه‌دن نهال درخت قرلیه کذا فی مجمع الفرس بارکاو سکون راء مهمله وفتح کاف
عجمیله دوزن معناسنه میر نظمی. بیت نکرده یکدمی آهنك موزون * نباشد بارکاو ساز
کردون بارنکو بادرنکبویدن مخففدر بارو ضم راء مهمله ایله قلعه حصاری و برج
معناسنه منصور شیرازی. بیت بو دنخست قدم پاسبان قدر ترا * فراز کنکراین هفت
حصن ونه بارو باز و ضم زاء معجمه ایله قولك طرف بالاسی ترکیده قره جه دیدکلری عضو
شیخ سعدی. بیت هرکه باپولاد باز و پنجه کرد * ساعد سیمین خودرا رنجه کرد باسو
ضم سین مهمله ایله بمعنی عصا یعنی دکنك باشکو سکون شین معجمه وضم کاف عجمیله
مقام تسلیمده ایراد اولنور اولدی طوت واولدی دی معناسنه استاد لطیفی. بیت چون
بدیدی جان ودل را غمزه را برهم زدی * قصد کشتن کرده باتیغ وخنجر باشکو باشو
ضم شین معجمه ایله بمعنی چلپاسه کار دیدکلری جانوردر کذا فی فرهنك جهانکیری باقو
ضم قافله لوج معنایه‌در اول برمبار زاسمیدر ثانی برموضع آدیدر ثالث منازل مبر یخدن بر
منزله نك نامی‌در ایضا منه باکو ضم کاف ایله برموضع آدیدر مولانا هاتفی. بیت
ز دربند باکو کذر کرد تیز * بدوران نمودان اساس ستیز بالنکو فتح لام وسکون
نون وضم کاف فارسیله بادرنبویه وبادرنجبویه دیدکلریدر ویا حین نوعندندر ترنجان
دخی دیرلر عربیده بقلة الترجیه دیدکلریدر مجموع علل بلغمیه یه نافعدر وعلل سودایه
مخصوص دوادر جرب وسده دماغ و قوت جکر وقوت قلبه دخلی عظیمدر کذا فی البدیعی
بالو ضم لامله کراسدر آلو بالو دخی دیرلر بانو ضم نونله ایکی معنایه‌در اول
خاتون خانه نشین که تعظیما بیوك قدین دیمك اولور میر خسرو. بیت مهین بانو چو آمد
پیش شیرین * نصیحت کرده از کفتار پیشین * ثانی صراحی که شراب وکلاب قورلر باهو
ضم هایله دکنك که ترکیده چوماق دیرلر حکیم سوزنی بیت هرکه از پشت دلش بار ولای
تو فکند * زخم باهو خورد از حادثه چرخ بلند * شمس فخری چوبان دکنکی دیوب بو بیتی
نظم ایلمش بیت توآن شاهی که درایام عدلت * شبان از دست بفکند ست باهو * مطلق
دکنکه دخی اولور نسه استاد فرخی. بیت من چون چنان بدیدم جستم زجای خواب *
باهو بدست کرده باشتر شدم فراز * فرهنك جهانکیریده باز و معناسنه ده مرویدر
بتبو سکون تاء مثناة وضم باء موحده ایله اکشی یوغرت قورینسی که ترکلر کشک و بعض یلر
قریشه دیرلر بتو فتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه‌در اول مشرق بومعنی خراسانیلر لغتیدر
ثانی برموضعه دیرلر که همیشه کونش اصابت ایلیه وضم تایله اوج معنایه‌در اول برنوع
پیاله‌در که دیبنده لوله سی اولور شیشه نك اغزینه قویوب شراب ویاخود غیری نسنه
طولدررلر ترکیده خونی عربیده قیف دیرلر ثانی کوچك طوپچه‌زکه دکنك وقمچی وامثالی
نسنه‌لر باشنه برکدرلر ثالث طاشدن هاون الی که نسنه سحق ایدرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
حرف بایله مرکب اولدقده سکا وسنکله دیمك اولور شاعر. بیت بتو کفتم ای یار فرخنده
روی * بهرجا مرو باکسی پر مکوی بچه کو فتح جیم فارسی وضم کافله حرامزاده
معناسنه که خشوك وسندو وسندره وفغاك دخی دیرلر بختو سکون خاء معجمه

وضم تاء مثناة ایله هندوشاه صحاحنده بمعنی بدپدر یعنی اوکی آتا بو معنایه استاد لطیفی
بیت بخ بخ پسر است نیکبخت او * ما هست عروس مهر بختو * سایر فرهنکلرده رعد
معناسنه در شمس فخری * قطعه * بر خلقت اکر آهوی تاتار * زنافه دم زند باشد ز آهو
ز رشك کلك تو ناله کند ابر * که خلقش نام میکردند بختو * سروری کاشی مجمع الفرسده
رعد معناسنه بختور نقل ایلمشدر بخستو فتح خاء معجمه وسکون سین مهمله وضم
تاء مثناة ایله مقر و معترف اولمق معناسنه اصلی خستو در حرف با اصل کلمه دن اولمق ده
با زایده اولمقله با یزدر بخرد کلمه سنده اولان باکبیدر دیمشلر مشکلاتده الباء فیه
کافی لفظ بخرد مسطور در بخنو سکون خاء معجمه وفتح نونله رعد معناسنه استاد
رودکی بیت چون ببانك آمد از هوا بخنو * می خور و بانك چنك ورود بشنو * وصاعقه
معناسنه ده مرویدر فرهنك حسین وفایی ده بخنو نونله بمعنی بدپدر مرقومدر بدرو
سکون دال وفتح راء مهملتین ایله اسب پالانی یعنی سمر بارکیری بدو ضم دال مهمله
واخفاء واو ایله آکا دیمك اولور شیخ سعدی بیت بدو کفتم که مشکی یا عبیری * که از بوی
دلاویز تو مستم * وفتح دال مهمله ایله عربیده ابتدا معناسنه در کاهی فارسیده دخی استعمال
اولنور ابو المعانی بیت چون حسن طلعت تو نبود یکی ز خوبان * از بدو آفرینش تا انقراض
دوران * بو بیت نعت شریف اولمق معناسنه در بذله کو سکون ذال معجمه ایله لطیفه
کو و محل خوان دیمکدر خواجه حافظ بیت خانه بی تشویش ساقی یار و مطرب بذله کو * موسم
عیش است و دور ساغر و عهد شباب برزه کاو سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله
چفتدن قچان کاهل اوکوز مختاری در مذمت فلك بیت برزه کاو نیست کر خورد ناچار *
بر عمی که خود کند شد یار برسیان دارو بر اوتدر اطبا قنتله عصى الراعی دیمکله
معروفدر برمو سکون راء مهمله وضم میمله انتظار معناسنه کذا فی فرهنك میرزا
ابراهیم بو معنایه نور الدین مقدم بیت هست آسان رفتنم برموی سر * نزد من بسیار
از برموی وصل برنو سکون راء مهمله وضم نونله دیبای تنك یعنی آغر بها لو سراسر
کذا فی مؤید الفضلا برو ضم راء مهمله واخفاء واو ایله ابرو معناسنه حکیم سنایی بیت
هر که آن روی ببیند ز پی خدمت تو * هم بروی تو که پشتش چو بروی تو بود * استاد بهرامی
بیت بغمزه تیر و مژه تیر و قد و قامت تیر * برو کمان و بیازو درون فکنده کمان * زبان
هندیده بر نوع قلندر وسکون راء مهمله و واو موقوفله بوزن سرو مشتری یلدزینك آدیدر
حکیم فردوسی بیت ببالای تو در چمن سرو نیست * چو رخسار تو تابش پرو نیست
بستو سکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله فرهنك جهانکیریده ایکی معنایه در
اول یا یق که براغاجدر آنکله یوغردی دوکوب یاغ چقاررلر ثانی کوچك مرطبانی طبق
وچناق و مجمع الفرسده میان دوش و کردنده اولان استخوان معناسنه در بنکو
سکون نون وضم کافله بذر قطونا دیدکلری تخمدر کذا فی مجمع الفرس بنو ضم نونله
خرمن معناسنه در میر نظمی بیت نبر دم حاصلی از کشت عمرم * ز دود آتش بنوی صبر
هر دم * ها ایله بنوه دخی دیرلر بو بوزن شو اشتر بچه دریسنی درست سلخ ایدوب

ایدوب ایچنه اوت ویا صمان طولدروب صغمل دوه نك یاننه قورلركندو یاوریسی صانوب سودینی صاغمغه سركشلك ایتمزكذا فی مجمع الفرس لغ بهو ع سكون هایله كوشك معناسنه در وضم هایله رایان هنددن برینك آدیدر حكیم اسدی بیت بیكبار بر قلب لشكر زدند * ربودند شان بر بهو بر زدند لغ مع الهاء * باافراه ع سكون فا وفتح راء مهمله ایله بر اوتدركه رنج خفقانه غایت سودمنددر كذا فی اختیارات البدیعی لغ باانكه ع لفظ مركبدر با وآن وكه حرفلرندن كه آنكله بیله دیمك معناسنه عربیده كی مع هذا معناسی افاده اولنور مولانا عرفی بیت باآنكه یقین است كه در كلشن فردوس * صدكل بتهی دستی بر خار فروشند لغ بابونه ع ضم باء موحده وفتح نونله بر اوتدر عربیده پاپونج وتركیده پاپادیه وقیون كوزی دیدكلریدر لغ بابه ع فتح باء موحده ایله بوزن لابه یعنی پشم آكنده یعنی یوك طولدرلمش نسنه دوشك ویصدق وغیری هرنه اولورسه لغ باتره ع فتح تاء مثناة وراء مهمله ایله دف كه چالرلردایره دخی دیرلر حكیم ناصرخسرو بیت خواست همی ببرد من انكشت ازان زدم * پیش تو بر كنارهٔ خوش بانك باتره لغ باتونه ع ضم تاء مثناة وفتح نونله كوزهٔ پرآب یعنی صو طولو برداق بالاور دخی دیرلر تاپرینه موید الفضلاده باء موحده واقع اولمشدر لغ باج نامه ع یعنی باژنامه كه عنقریب ذكر اولنور انشاء الله تعالی حكیم انوری بیت دل اوبرده باج نامهٔ بحر * كف اوكرده كارنامهٔ جود لغ باخته ع سكون خاء معجمه وفتح تاء مثناة ایله لعب معناسنه اولان باختن لفظندن اسم مفعولدر شیخ عطار بیت بنده كان حق چو جانرا باختند * اسب همت تاثریا تاختند لغ باخسه ع سكون خاء معجمه وفتح سین مهمله ایله مهرهٔ دیوار یعنی بنالرك اصطلاحنده دیوارده قور تعبیر ایتدكلری مراد صره ایله دیزلمش طاش وكرپچدر حكیم اسدی * مثنوی * یكی بتكده دید ساده زسنك * چهل باخسه هریك از زنك رنك * بهر باخسه بر چهل لادنیز زجزع ورخام وزهر كونه چیز * فرهنك جهانكیریده خانه نك قپوسندن غیری اولان یولنه دیرلركه آندن كلوب كتمك قابل اوله بر معناسی دخی نشتر حجامدر لغ باخه ع فتح خاء معجمه ایله قپلو بغه كه سنك پشت ولاك پشت دخی دیرلر عربیده سلحفه وسلحفات دیرلر امیر خسرو بیت بسا بردل نهنك از تیغ كینه * كه سر دزدیده چون باخه بسینه * وله بیت ضربت كرز نهنكان صیاهت درو غا * خصم را چون باخه سر در سینه پنهان میكند * وله بیت جون باخه چو بهمت زادی ز بیضهٔ دین * وان خصم جان هوارا چون ماهیان هوازا لغ باد آبله ع سكون دال مهمله وكسر باء موحده ایله سوزنده ودردناك بر نوع قبرجقدر باداوله دخی دیرلر كذا فی مجمع الفرس لغ بادافراه ع ضد پاداش یعنی جزای بدكه جزای نیكه پاداش دیرلر بادافرا وبادفرا وبادفراه دخی دینلور حكیم انوری بیت زشیر كین بستاند بشیر شادروان * زآب كرد بر آرد بباد بادافراه * اثیر الدین اخسیكتی بیت ای كرده سعی مكرمت خوان عدل تو * پاداش خوار معدهٔ بادافراه لغ بادافره ع سكون دال وفا وفتح راء مهملتین واخفای هایله بادافراه مرقوم معناسنه كه بادفره دخی دیرلر حكیم اسدی بیت كه از یك كناه ار بكشتم ز راه * فتادم ز بادافرهٔ صد كناه * شمس فخری

* قطعه * خسرو ملك شيخ ابو اسحق * عظم الله فى العلى قدره * آنكه باشد ز معالئ او اطلس چرخ ژنده وتره * همه پاداش داند واحسان * خالى از انتقام وباد افره *

﴿ باد امتره ﴾ فتح دال وتاء مثناة وراء مهملتين وسكون ميمله ريحان نوعندن بر نوع خوشبو اوتدر

﴿ بادامه ﴾ فتح دال مهمله وميمله يدى معنايه كاور اول نسخهٔ حسينى وقاييده ونسخهٔ ميرزا ابراهيمده مرقع جامهٔ درويشاندركه الوان پارهلرايله مرتب ديكلمش اولور ثانى شرفنامه ده ومجمع الفرسده حريردن ايشلنمش بر نوع لطيف قماشدر شيخ نظامى بيت اى كه تو ابهٔ زخش جامه نيست * حكم بر ابريشم بادامه نيست * وبش معناسيله فرهنك جهانكيريده مسطوردر اول ايپك قوردى كه كرم پيله ده ديرلر حكيم خاقانى بيت آن غنچهاى نسترباد امه هاى ترشد * ز رقراضه دزوى چون كرم پيله مضمر * ثانى يوزك قاشنه ديرلر مير خسرو بيت بخندى پيش هر چشمى ز چشم خسروت شرمى * پسنك نيست آخر بريكى خاتم دو بادامه * ثالث كوزكبى بر طلسمدر اصابت عين ايچون اطفال باشنه ديكرلر التون وياكمش ايله يا پرلر مير خسرو بيت از بسكه بر كلاهش بر دوختم دو دانه بادامهٔ نشانه بر بستهٔ كلاهش * رابع اتدن وجود انسانده بك كبى اولور سيا هنه خال وبياضنه بادامه ديرلر بديع سيفى بيت ميان ابر دو بادامهٔ سياه چنانك * بقبضه بر ده يكى تيرپله تا پيكان * خامس زنجيرك هر دانهٔ حلقه سنه ديرلر

﴿ بادپره ﴾ سكون دال وفتح باء فارسى وراء مهملتين ايله تراشه يعنى اغاج يونلدقده دوكيلن پارهلره ديرلر

﴿ بادخايه ﴾ فتق ديدكلرى علتدركه خايه شيشر بعض نسخه ده ريح قولنج واقعدر

﴿ بادرنبويه ﴾ تركيده ليمونى ريحان ديدكلرى خوشبو اوتدر تعريب ايدوب بادرنجبويه ديدلر صوينى استقطار ايدرلر غايت نافعدر

﴿ بادروزه ﴾ سكون دال وضم راء مهملتين وفتح زاء معجمه ايله نسخهٔ ميرزا ابراهيمده جامهٔ كهن وهر كون كيلن اثواب ونسخهٔ حسينى وقاييده ومجمع الفرسده نفقهٔ روزمره كه كون بكون اوله بو معنايه حكيم سنائى بيت يكى جامه وين بادروزهٔ قوت * دكر اينهمه پيشى وسير نيست * تحفة الاحبابده اكا ديرلركه انسانك هر كون ايشلكى معتاد واشتغال ايليه بو معنايى مؤيد حكيم سوزنى بيت مشرف اى شرف كوهر حميد الدين كه شد مديح تو تسبيح بادروزهٔ من

﴿ بادرونه ﴾ سكون دال وضم راء مهملتين وواو مجهول وفتح نونله بر نوع ريحاندر بادرنجبويه وباد رنبويه وبادرودنجى ديرلر

﴿ بادره ﴾ سكون دال وفتح راء مهملتين ايله نسخهٔ حليمى ده ايچ طونى پاچه سى وفرهنك جهانكيريده بى فكر وبى تأمل سوز سويلمك وهرايشده تيزلك وعجله ايلمك معناسنه مسطوردر

﴿ بادريسه ﴾ سكون دال مهمله وياى تحتانى وكسر دال ايله ده جائزدر وراء مكسوره وفتح سين مهمله ايله نسخهٔ حسينى وقاييده قورشوندن مدور اورته سى دلك نسنه دركه چخور ب ايپلك اكيرلر تركيده اغرشق ديرلر حكيم سنائى بيت نشود مرد پردل وصعلوك * پيش ماما وبادريسه ودوك * عربيده فلكه ديرلر شرفنامه ده وفرهنك جهانكيريده چادر ديركينك كوبكنه ده ديرلر مدور واولوب اورته سى دلك اولديغيچون حكيم خاقانى بيت سركشته كرد چرخم چون چرخ بادريسه * فرياد ازين فسونكر زن فعل سبز چادر * نسخهٔ نيازى بخاريده بمعنى

یعنی بادزن واقع اولمشدر غالبا مد و راولان مروحه یه دیرلر بادربه بادریسهٔ مرقوم
معنا سنه درسین یرینه باء موحده واقع اولمشدر بادزنه سکون دال مهمله وفتح زاء
معجمه ونونله یعنی باد بیزن مرقوم امیر خسرو بیت بادزنه دست بدست همه * وز دم او
بادزدست همه بادزهره برمرضدر بوغازده شیشس اولوب نفس المغه عسرت ویرر
عربیده اطباخناق دیرلر بادسره سکون دال وفتح سین وراء مهملات ایله اتك مرض
وزحمتلی اولان یری کذا فی مؤید الفضلا بادشرطه سکون دال ورا وفتح شین معجمه
وطاء مهملات ایله بعضیلر ضم شین ایله اوقورلر موافق روزکاردر خواجه حافظ بیت کشتی
نشستکانیم ای بادشرطه برخیز * باشد که بلزبینم دیدار آشنارا * امابعض فرهنکده بادشرطه
شین مفتوحه ایله پویرازدیدکلری روزکار معناسنه مرویدر شیخ سعدی بیت با طبع
مخالف چه کند دل که بسازد * شرطه همه وقتی نبود لایق کشتی * بو بیتده اولان معنی
موافق روزکاردینلرك سوزلرینه منافیدر بادفره سکون دال وفتح فا وراء مهملتین
ایله اما صحاحده ضم فا وراء مشدده ایله * چو پکی باشد رشته درمیان کرده وکودکان انرا تاب
دهند یعنی بر تخته پاره سنك اورته سنه دلوب ایپ چکیروب اطفال اللرنده فرفردوندررلر
مجمع الفرسده اولکی نقل اولنمشدر مولانا کسایی بیت که نغمهای او چو چرخ روان * همه
خوابست و باد وبادفره بادکانه سکون دال مهمله وفتح کاف فارسی ونونله مشبك
پنجره که بالکانه دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری باده معروف عربیده خمر دیرلر لکن
هر شربت مسکره باده دینلمز انجق تازه اوزمدن اولانه دینلور شاعر بیت بباده دست
میالای که آن همه خونست * که قطره قطره چکیده ست ازدل انکور * اما پخته یعنی کندودن
قینامش اولانه باده دیرلر که زیرا کوپده کندودن قینایوب غلیان ایدنه می وشراب دیرلر
بومدعایی خواجه حافظك بو بیتی اشعار ایدر بیت همچون باده دلم از توبه که کردم بشکست *
همچو باده جکرم بی می وپیمانه بسوخت * فرهنك جهانکیریده حسن بن یوسف انجری
باده هم معروف شرابه وهم پیالهٔ شرابه دیرلر دیوب حکیم سنایی نك بو بیتنه متمسك اولمش
چون شوخ نه بسان نرکس * یك باده دهد زباده رنکت * بادهٔ اول پیاله وثانی شرابدر
مومی الیهك بو بیتی دخی ایراد ایلمش بیت بکره بدو باده دست کوته کن * این عقل دراز
قماحق را * چغتای لساننده شرابه چاغیر وچاقیر دیرلر میرعلیشیر بیت چاغیر غه تو وشکالی
یوقتور قرار وخواب منکا * چواو تغه توشتوم ایماس عیب اضطراب منکا بادهراه
سکون دال مهمله ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده یعنی با دشمال حکیم سوزنی بیت مرعیت را
صبای عدل مهرامیز تو * خوش نسیم آید چو با مشك تبت بادهراه * بو بیتده اضافتله
واقع اولمشدر بادهرزه اضافتله اول افسونه دیرلر که دزدان اوقیوب متاع صاحبنك
اوزرینه اوفورلر آغراویقو مستولی اولوب آکاه اولمیه خاقانی درقسمیه بیت بچار بارهٔ
زنکی بباد هرزهٔ دزد * ببانك زنکل نباشی وکم نقاب بادیانه کسر دال مهمله وفتح
یای تحتانله ونونله بادیان مرقوم که رازیانهٔ بریدر بادیه ایکی معنایه در اول عربیده
مشترك صحرا معناسنه در مولانا جامی بیت ازمنزل دوست بی سرو پای * شد بادیه کرد وراه

پیمای * ثانی اول شراب ظرفیدرکه باطیه دیرلر ﴿ بارانه ﴾ فتح راء مهمله ونون ایله اول
دیرککه اوزرینه سقف خانه وغیری نسنه‌لر قورلرمشکلاتده * هی الخشبة التی تقام
وتعرض علیها الزعم تجری علیها التوای ویقال لها بالفارسیة بارانه برمعناسی دخی اوغل
اوتی که پاردو دخی دیرلر ﴿ باربنکاه وباربنه ﴾ کلاهما بسکون الراء المهملتین وکسر الباء
الموحدة وفتح النون ترکیده یوك یاب تعبیر ایلدکلری معنایه‌در ابو المعانی بیت بره عشق
بدادم همه سر و سامان * بباد دادمرا هرچه هست باربنه ﴿ بارچه ﴾ سکون راء مهمله
وفتح جیم فارسیله بمعنی دیکران یعنی غیریلر چغتای لغتیدر شیخ نظامی بیت بلبل عرشند
سخن پروران * بارچه مانند همه دیکران * مشایخ کرام ماوراء النهردن اتا لقبی ایله
شهرت شعار اولان اولیادن بعضیلری * بارچه بخشی من یمان بارچه بغدای من
میمان * دیدکلری کتاب رشحاتده مسطوردر ﴿ بادخانه ﴾ سکون راء مهمله وفتح خاء معجمه
ایله تجارت اثوابینك یوکلری واثواب قونیلان مکان معناسنه ﴿ بارخیمه ﴾ کسر راء مهمله
وفتح خاء معجمه ومیمله یوللرده وکندرکاه محللرده باجدارلرك قرارکاهلری وکثرت استعمال ایله
باجدار معناسنه اولمشدر میرنظمی * قطعه * خیال غمزه‌ها دردل نشسته * بجان آمد
شدن زا راه بسته * بخواهد بارخیمه ازدل وجان * کذرکاه نفس بند بدهر آن ﴿ بارگاه ﴾
شول محله دینلورکه پادشاهلر دستور سلاطین قدیم اوزره اول محله چیقوب ارباب حاجاته
عرض احوال ایتمکه اجازت ویرر عرف لساننده پادشاهلر اوتاغی و سرای قپولری دیمك
اولور خواجه حافظ بیت مرو بخواب تو حافظ ببارگاه قبول * ز ورد نیمشب وآه صبحگاه
منست ﴿ بارنامه ﴾ سکون راء مهمله وفتح نون ومیمله اوچ معنایه کلور اول اثواب وتجمل
وحشمت معناسنه حکیم سنائی * قطعه * دین فروشی همی که تا سازی * باری
نقره خنك وزین زرکند * کوئی ازبهر حرمت علم است * اینهمه طمطراق خنك وسمند
علم از بارنامه مستغنیست * تو بروبر بروت خویش مخند * ثانی منت معناسنه حکیم
انوری * قطعه * انوری لاف مزن قاعده بسیار منه * بالغی طفل نه جای ببین رثاء بخای
بارنامه نکشد بارخدایی که سپهر * هست از پای ورکابی پدرش کشته دوتای * ثالثه
غرور وتفاخر معناسنه شیخ ابوسعید ابو الخیر * رباعی * عیززلفی که ماه درچنبر اوست *
شیرین سخنی که شهد درشکر اوست * زان چند بارنامه کاندر سر اوست * فرمانده
روزکار فرمانبر اوست * بعض فرهنکلرده احکام پادشاه وقانون نامه معناسنه مرویدر
﴿ بارنده ﴾ فتح زا ودال مهملتین وسکون نون ایله باریدن لفظندن اسم فاعلدر یاغیجی
معناسنه ویاغمور یجی دخی اولور میرنظمی بیت شد ابر دودل بارنده خون * ازان شد در
سرم دستار کلکون ﴿ بارنکبویه ﴾ فتح راء مهمله وسکون نون وکاف وضم باء موحده
ایله برنوع خوشبو ریحاندر بادرنبو وبادرنبویه وبادرنجبویه وبادرود دخی دیرلر
عربیده بادروج دیرلر ﴿ باروزنه ﴾ ضم راء مهمله وواو معروف وفتح زاء معجمه ونون
ایله موسیقیده برنوا اسمیدر استاد منوچهری بیت ساقی شیواز نیرو ساقی کبك دری
ساقی سرو ستاه وساقی باروزنه * بو بیتده درت نوا اسمی واقع اولمشدر ﴿ باروزه ﴾

ك باروزه ع ضم راء مهمله و واو معروف و فتح زاء معجمه ايله بادروزه مرقوم معناسنه در
كذا في مجمع الفرس ك باره ع بوزن خاره اون ايكي معنايه كلور اول كره معناسنه كه يكبار
ودوباره ديرلر حكيم خاقاني * قطعه * از ذلهٔ قاف سنككش آرند * باره زستاره بركذارند *
صدباره برآورند بهتر * صدباره زبارهٔ سكندر * ديكر شاعر ديمشدر بيت سكي را لقمهٔ
هركز فراموش * نكردد ورزني صدباره اش سنك * ثاني نوبت معناسنه در جمال الدين
عبد الرزاق كاشي بيت دكر باره چه صنعت كرد باما * سپهر سركش و فرتوت ورعنا
ثالث يعني اسب حكيم اسدي بيت فرستاده را بارهٔ خويش داد * بي اندازه ديبا و زر
پيش داد * بو معنايه حكيم فردوسي بيت نشست از بر بارهٔ تند باز * همي رفت باوي
بسي رزمساز * وله بيت پي بارهٔ كوه ماند بجنك * نمايد بران روي جنكي پلنك * غابتي
ايو آته باره و باره كي ديرلر اسب كبي اسم عامدكلدر ايضا وله بيت فرود آمد بكيسو بارهكي
بست * دران انديشه نظاره كي بست * رابع سلاح معناسنه معناي مقدم ايله شمس
فخري بيت بارهٔ خصم پاره پاره كند * چون نهد شاه پاي بر باره * خامس باروي شهر
وقلعه حكيم اسدي بيت بني باره سرتا سراموں زدند * نكون باره بر روي هامون زدند
شمس فخري بيت هر كجا هيبتش كشد لشكر * چه كشايد ز حصن واز باره * سادس
حق وشان معناسنه كه بنم حقمده و بنم شانمده ديه جك يرده درباره من ديرلر منلامو من
حسين يزدي * رباعي * يك لطف نكرد يار در بارهٔ من * كس ياد نكرد از دل آوارهٔ من
شرمندهٔ ناصحم كه دارد كاهي * حق نمكي بر جكر بارهٔ من * استاد لطيفي بيت در بارهٔ
تومنم هواخواه * در بارهٔ من تويي در آكاه * بو معناده منلا محمد كشميري شهوري مخلص
بيت شهر هستي شد شهوري را خراب از هجر تو * وقت آن شد كر كرم لطفي كني در باره اش
سابع فرهنك جهانكيريده دوست معناسنه كه باردخي ديرلر غلامباره و زنباره بونلردركه
غلام دوست و زندوست ديمك اولور دوست معناسنه حضرت مولانا قدس سره بيت
نيست شهرت طلب و خسرو شاعر باره * تا به بيت و غزل و شعر روان بفريبم * ثامن
طرز واسلوب وروش معناسنه حكيم فردوسي بيت ازين باره كفتار بسيار كشت *
دل مردم خفته بيدار كشت * تاسع برنوع مشروب در يعني شراب كبي مكيفدر برنجدن
ايدرلر حضرت مولانا قدس سره بيت ز نور عقل كل عقلم چنان دنك آمد وخيره * كزان
معزول آمد خمر و بنك و باره و شيره * عاشر زلف معناسنده استعمال اولنور حكيم
سنايي بيت هر زمان مدعين راز عزو دل خويش * تازه خوني همدراند و خم هر بارهٔ
دوست * حادي عشر رمه كو سفند و كاو معناسنه ثاني عشر رخت بار كير معناسنه
شاعر بيت يكي باره پيشش بنالاي او * كمندي فروهشته تا پاي او * بونلردن ماعدا
مجمع الفرسده ابرو و زبانه و حريص معنالرينه روايت اولنمشدر ك بازكونه ع سكون زاء
معجمه وضم كاف عجمي و فتح نون ايله ايكي معنايه در اول يعني معكوس حقيقتا اولسون
مجازا اولسون ثاني شوم ونحس معناسنه در بو ايكي معنايه استاد فرخي بيت بازكونه
دشمنانش را زبيم كلك تو * موي كردد بازكونه بر بدن دندان مار * مصرع اولدن معناي

ثانی مصرع ثانیدن معنای اول مستفاد اولنور باژه فتح زاء معجمه ایله درت معنایه
کلور اول قولاج که عربیده باع دیرلر حکیم اسدی بیت بهی ژرف دیدنه صد باژه راه
یکی چرخ کرده بالای چاه * ثانی دسته چوب معناسنه میر نجسته بیت نشسته
بهمد چشم در کازه * گرفته بچنگ اندرون باژه * ثالث ایکی دیوار و ایکی طاغ اراسنده
واقع اولان مکان فاصله معناسنه رابع طغان جنسنه دیرلر بازیچه کسر زاء معجمه
وسکون یای تحتانی وفتح جیم فارسیله نازکلك وخرده کاری وملعبه معنالرینه منلا نظیری
نیشابوری بیت صنعت بازیچه چندست وما را همچو طفل * بهر دفع گریه مشغول
تماشا ساخته بازیره کسر زاء معجمه وسکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله گیجه نك
بر مقدار وقتی اولمدن اولسون آخرندن اولسون مثلا بازیره نخستین وبازیره پسین
دیرلر باستره و باسره اول سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ورایله ثانی کسر سین
وفتح راء مهملتین ایله بمعنی کشتزار یعنی اکنلك شمس فخری بیت پیوسته کشتزار امیدش
زآب کام * سیراب باد تا که بود نام باسره * ثانی تواریخ خوان وقصه گوی
معناسنه در باشامه فتح شین معجمه ایله سرپوش زنان یعنی زنانك باش اورتیسی
چادر و معجر وغیرهما که حریردن طوقنمش اوله شاعر بیت در دیده ماه پیکر جامه دربر
فکنده لاله گون باشامه برسر * فرهنك جهانگیریده انجق معجر معناسنه مرویدر کمال کوته
پای * رباعی * باشامه بکرد جبینت مهوش * چون هاله بکرد ماه زیبنده وخوش * هرکس که
بدید آن رخ چون خورشید * فریاد برآورد که آتش آتش باشانه فتح شین معجمه
ونون ایله بمعنی پیه ایچ یاغی که عربیده شحم دیرلر مشکلاتده باشانه هو الشحم قرعشی الكرش
والامعاء رقیق مسطوردر ودخی جوز یاغنه دیدکاری وسیله نظردر باشکونه سکون
شین معجمه وضم کاف فارسی وفتح نونله بازگونه مرقوم معناسنه که معکوس و مقلوب
دیمکدر شیخ نظامی بیت کرا باشکونه بود پیرهن * بحاجت کند باز کشتن بتن باشنامه
سکون شین معجمه وفتح نون ومیمله بارنامه مرقوم معناسنه در کذا فی المحمودی باشومه
ضم شین معجمه و واو معروف وفتح میمله بمعنی باشامه مرقوم کذا فی مجمع الفرس باشه
بوزن لاشه آتمجه دیدکاری طغان عربیده باشق دیرلر مولانا محمود ابن یمین بیت هرکجا
میزان عدالت شامل شاهین باد * از سر کنجشك عاجز ظلم باشه بارکرد * مولانا هاتفی
بیت زباشه چه اندیشه دارد عقاب * سها چیست نزد بلند آفتاب باغچه معروف
اشجار مثمره وشکوفه یه مشتمل اولان موضع باغره سکون غین معجمه وفتح راء مهمله ایله
ترکیده اور دیدکاری یومری ات که وجود انسانده ظاهر اولور وجع و زحمتی اولمز بعض
حیوانده دخی اولور راستاد لطیفی بیت برکله کل عمامه زشت * چون باغره بر سر قضیب ست
باغنده فتح غین معجمه ودال مهمله وسکون نونله اکرملك ایچون آتلمش ویموق اولمش
پنبه کذا فی مجمع الفرس باغوچه ضم غین معجمه و واو معروف وفتح جیم فارسی ایله
کاه بلغ دیدکاری بوجکدر کذا فی کتاب السامی فی الاسامی بو معنایه ابو المعانی بیت مانده
باحیرت درین باغ جهان بی وفا * همچو باغوچه که مانده بر سر دیوار باغ بافنده فتح فا

فاو سکون نون ایله بافتن لفظندن اسم فاعلدر طوقوجی معناسنه ومعتبر نسخه لرده
بیهوده کو واحمق معناسنه مرویدر شاعر بیت مجنها پت کی چون در خوشاب *
مشو بافنده لفاف وکذاب ﴿ باقله ﴾ کسر قافله معروف غله در حبوبات قسمندن ترکیده
بقله وعربیده باقلاو فول دیرلر ﴿ باکیده ﴾ کسر کاف وسکون یای تحتانیله نسخهٔ حسینی
وفاییده حریر تنك باف یعنی اینجه طوقنمش حریر قماش مجمع الفرسده یاقوت سرخ مسطوردر
﴿ بالانده ﴾ فتح لام وسکون نونله بمعنی جنبانیده ومتحرك ساخته یعنی حرکت ایدیجی حکیم
سنائی بیت یك قصیده دویست جاخوانده * پیش هرسفله ریش بالانده ﴿ بالانه ﴾
فتح لام ونونله بالان مرقوم کبی درت معنایه کلور معنای اوله حکیم سنائی صدر اجل قوام الدین
خد متلرینه تحریر ایلدیکی مکتوبده بوعبارتله یازمش * تخت وتاج خواص ه ربالای
علیین منتظر اوست در بالانهٔ اسفل السافلین چه کاردارد ﴿ بالش نکیه ﴾ بالش اسم
عامدر یصدوغه دینلور تکیه قیدیله دیواره طیاد قلری یصدق دیمك اولور ﴿ بالشجه ﴾
ایو یصدوغی اکرم دیدکلریدر ﴿ بالکانه ﴾ کسر لام وفتح کاف فارسیله نسخهٔ حسینی
وفاییده اول پنجره یه دیرلرکه ایچرودن طشره یی کورینه طشره دن ایچرویی کورنمیه
تحفة الاحبابده پنجره نك دمورینه که مشبك اوله بومعنایی مؤید استادر ودکی * مثنوی *
بهشت آیین سرایی را بپرداخت * زهرکونه درو تمثالها ساخت * زعود وعنبراو واستانه
درش سیمین وزرین بالکانه ﴿ بالواسه ﴾ سکون لام وفتح واو وسین مهمله ایله طوقوق
ایچون خاضر لنمش ایلك که تانه دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ بالوانه ﴾ سکون
لام وفتح نونله سرچه یه مشابه برقوشدر که سیاهلی وبیاضلی اولور ترکیده داروقوشی دیرلر
صحاح فرسده نون یرینه یای تحتانیله روایت اولنمشدر ﴿ بالوایه ﴾ سکون را وفتح یای تحتانیله
صحاح عبارتی بودر * مرغکیست که چون کنجشك سیاه وسپید باشد وکوته پای چون
بر زمین نشیند دشوار برخیزد بدین سبب پیشتر بردیوار ودرخت نشیند * بو معنایی
مؤید ابو المعانی بیت چه زهره پیش تو دارد عدو بت * بجا شاهین بحارا بالوایه ﴿ یالونه
وبالاویه ﴾ کلاهما بمعنی بالوانهٔ مرقوم بعض نسخه ده قرلغوج معناسنه در ﴿ باله ﴾ بوزن
هاله چوال معناسنه ادیب صابر بیت چون کیر در سپوختم اندرکسش تمام * دیدم
کسی فراخ بمانند باله * عربیده اول ظرفه دیرلرکه ایچنه خوشبو نسنه لر قونیله وزبان هندیده
خس خوشبویه دیرلر ﴿ بالیده ﴾ بوزن مالیده بالاو بلند ونمو یافته وافزوده اولان نسنه لره
دیرلر شاعر بیت رخسار وقدت برکل وسروش عارست * بالیده نهالیست که مأنش
یارست ﴿ بامره ﴾ سکون میم وفتح راء مهمله واظهار هایله نردبان معناسنه لفظ مرکبدر
معنای ترکیب طام یولی اولور داغ اولسون طاش اولسون ﴿ بامکاه ﴾ سکون میم وفتح
کاف فارسیله بمعنی بامداد صباح وقتی دیمکدر ابو المعانی بیت بودمی تنها بشب آمد خیالش
در برم * ازشبانکه ذوق وصلت کرده ام تابامکاه ﴿ بامه ﴾ بوزن خامه نسخهٔ میرزا ابراهیمده
درازریش که بله دخی دیرلر ﴿ بانه ﴾ بوزن دانه قاسق قیلی عربیده عانه دیرلر شاعر بیت
مثال دیو یا خود غول صحرا * نبوده پاك هرکز کون وبانه ﴿ باه ﴾ بوزن شاه ایکی معنایه در اول

مشور با ثانی وعلاطرز تقیله اولسون ونوله دیمکدر عربیده منی وجماع معناسنه در بامه فتح هایله ایکی معنایه در اول دریاچه در که بجر و یرمیه بیوك كول كبی ثانی ایری کوده لو آت معناسنه در بایسته کسر یای تحتانی وسکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله اول نسنه در که محتاج الیه ومطلوب اوله وفرهنك جهانکیریده ضرورت وضروری معناسنه میر خسرو بیت سائل عزیز تر شد از آب نشسته را * خواهنده هم ز خواسته بایسته تر بسی بتره سکون تاء مثناة وفتح راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول لج وعناد ثانی بره لنمش وزده لنمش معناسنه بته فتح تاء مثناة ایله اول طاشه دیرلر که اوزرنده بعض نسنه جلایه ایدرلر یعنی حل ایدرلر بتو دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس وفرهنك جهانکیریده خشکه پلاو رنگه بد مدخی دیرلر بتیاره سکون تاء مثناة وفتح یای تحتانی وراء مهمله ایله نسخهٔ حسینی وفا ییده بلا ورنج وعنا معناسنه در بعض نسخه ده بو معنایه زاء معجمه ایله مرویدر وتحفة الاحبابده و مجمع الفرسده بمعنی دیو که عربیده عفریت دیرلر استاد کسائی بیت برکشت چرخ از من بیچاره چون کنم * آهنك جنك دارد بتیاره چون کنم * بعض فرهنکده دیو بزرك معناسنه در و دیو فریب دهنده معناسنه ده مرویدر بو معنایی مؤید شیخ الاسلام بهایی افندی بعض منظومه سنده بیت پیروراى نفس امان * سر بزنجیر دیو بتیاره * حکیم اسدی راء مهمله ایله بمعنی رنج وبلا وشمس فخری زاء معجمه ایله دیو باسند دیوب بو بیتی نظم ایلمش بیت دشمنش را نخواهد آنچه کسی * زانکه او مرد کیست بتیاره بچکله سکون جیم فارسی وفتح کاف ولامله شرفنامه ده بمعنی کوزهٔ صفت بچته یعنی زیاده بشمش برداق بجه فتح جیمله فارسی ایله اصفهان میاننده واقع بر شهر اسمیدر کذا فی مجمع الفرس بچه فتح جیم فارسیله یاوری معناسنه درهر نه اولورسه اسم عامدر ترسا بچه ودهقان بچه واشتر بچه وشیر بچه کبی بخستوه سکون خا وضم تاء مثناة واظهار هایله بختور و بختوی معنالرینه در بخته سکون خا وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول ایکی ویا اوچ یاشنده اولان قیون معناسنه حکیم سوزنی بیت چو کرك کرسنه اندر فتد میان رمه * چه میش وچه بره دنداش را چه بخته چه شاك * حکیم نزاری قهستانی بیت بدین شکوانه داد آن هرزه اندیش * دو پانصد بختهٔ فربه بدرویش * ثانی مسخ اولمش یعنی یوزلمش دری معناسنه اثیر الدین اخسیکتی بیت باز تراکه شاه طیور است چون عقاب * از کوسفند بختهٔ افلاك مسته باد * فرهنك جهانکیریده ضم بایله مرویدر ونسخهٔ میرزا ابراهیمده درسنیه طلو یعنی غایت سموز قیون معناسنه منقولدر بخشاینده و بخشنده کلاهما بمعنی بغشلایجی مولانا جامی بیت جرم بخشنده و بخشاینده * در بروی همه کشاینده بخکله سکون خا وفتح کاف ولامله بخکاون مرقوم معناسنه در بخله سکون خا وفتح لامله سموز اوت که پرپهن وفرفخ وعربیده بقلة الحمقا دیرلر بخنونه سکون خاء معجمه وضم نون اول وفتح ثانیله برق که شمشك در بخنود دخی دیرلر ابو المعانی بیت تاب رویش را بپوشد طره ها * زیر تار زلف چون بخنونه است بخیده کسر خاء معجمه وسکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله آتلمش پنبه وبر برندن آیرلمش ابریشم معناسنه

معنا سنه كذا في شرفنامه ﴿ بخيه ﴾ سكون خاء معجمه وفتح ياى تحتانيله دكيك معناسنه
طالب آملى بيت رشتهٔ مدت عمر خضر وعهد مسيح * صرف يك بخيه شود درجكر پارهٔ ما
مولانا هاتفي بيت كهي خرقه دوزئ آن خضروش * شدى سوزن عيسى اثر بخيه كش
﴿ بداكه ﴾ فتح دال مهمله وكاف واظهار هايله بدانديش وخشم آلود معناسنه در كذا في فرهنك
جهانكيرى ﴿ بدخواه ﴾ سكون دال مهمله وفتح خاء معجمه وواو معدوله ايله يرامزلق استيجى
مراد دشمن وحسود ديمكدر طالب آملى بيت تيغش سربد خواه ربايد زتن آسان *
زانسانكه ربايد زسرى دزد كلاهى ﴿ بدرزه ﴾ فتح دال وسكون راء مهملتين وفتح زاء معجمه
ايله بمعنى بهره وحصه . ولسان الشعراده ما كولاتدن اول مقدار نسنه دركه ازان بقلنوب
بوره كوتريله كذا في الصحاح ونسخهٔ ميرزا ابراهيمده باء فارسيله منقولدر ﴿ بدرقه ﴾
سكون دال وفتح راء مهملتين وقافله بمعنى رهبر عربيده دليل ديرلر ودخى امين وموقت
ومرصد راه خدا معناسنه مير نظمى بيت راه طلب بدرقه در پيش كير * نيت صافى زهمه
خويش كير ﴿ بدرن ﴾ سكون دال وفتح راء مهملتين ايله اون بيك اقچه يه بعضيلر اون ايكى
بيك اقچه صره سنه ديرلر سلك لوند بيت آن بدرنٔ زرى كه شفايى نه پسندد * قربان
سركر بكن وپيش سلك انداز ﴿ بدزهره ﴾ سكون دال وها وفتح زاء معجمه وراء مهملتين
ايله يرامز كوكللو بعض نسخه ده قورقق معناسنه در ﴿ بدورن ﴾ ضم ال وسكون واو وفتح
راء مهملتين ايله نسخهٔ حسين وفاييده ازاره بغلنمش يملك كه بعض ياران سيره كتتكلرده كوتوررلر
﴿ بده ﴾ فتح دال المهمله ايله خشكه پلاوكه بتّه دخى ديرلر حكيم فردوسى . بيت پرستنده
باشم باتشكده * نسازم خورش جز ز شيروبده ﴿ بذله ﴾ سكون ذال معجمه وفتح لامله
آوازايله شعر اوقومق ولطيفه سويلمك معناسنه شيخ آذرى بيت بذله كوئى ميان جمعى
بود * سروكارش بقه بدر ويشى ﴿ براكنده ﴾ فتح راء مهمله وكاف فارسى وسكون نونله
رنجور معناسنه ﴿ براكوه ﴾ فتح راء مهمله وضم كاف واظهار هايله قصبه اوشك جانب
مشرق ايله جنوبنده واقع برطاغ آديدر اوش ولايت فرغانده اندجان شهرينه درت فرسخ
يرده واقعدر حكيم نزارئ قهستانى . بيت وقت برچيدن كوزار ببراكوه رود * بكس
اهلش دره ده وده دركونش ﴿ برانه ﴾ فتح راء مهمله ونونله حسين وفاييده برشهر آديدر
استاد عنصرى بيت سپه كشيد چه ازتازى وچه از بلغار * چه از برانه وآنرا بكند وازفاراب
﴿ برآورده ﴾ ايكى معنايه در اول بنا معنا سنه بعض فرهنكلرده قلعه حصار معناسنه
حكيم فردوسى * مثنوى * بدركاه شاه آفريدون رسيد * برآورده ديده سرنايديد *
بايران دز آورده بالاى او * زمين كوه تاكوه پهناى او * نشسته بدر بركرانمايكان * ببرده
درون جان پرمايكان * ثانى اول شخصه ديرلركه ملوك وسلاطينك التفات ايله مرتبه يه
كتورلر حكيم فردوسى بيت چه يادم فرست اين برآوردمرا * چه سازيم درمان خودكرده را
﴿ براه ﴾ فتح راء مهمله واظهار هايله بمعنى زيب وزينت شمس فخرى . بيت مسندخسروى
از مقدم او دارد زيب * افسر شاهى هم از طلعت او يافت براه * ودخى بمعنى نيكويى وآراسته
استاد عنصرى بيت كار ززكر بزدشود ببراه * زر بزركر سپار وكار بخواه * بومعنايه

حكيم سنايى * قطعه * طبع آراست همى از پى مدحت چو بهشت * زانكه هر لحظه همى فضل تو آورد سپاه * لاجرم كرد عروسى زمديحت جلوه * كه به از حور بهشتست كه فرو براه و بمعنى خوب و نيكو حكيم اسدى بيت بدانكونه سالار زار و تباه * همى شد رهى پيشش آيد براه بربان و بروان كلاهما بسكون الراء اول باء موحده ثانى واو ايله بمعنى بجره بالا برجره دبكر يعنى فوقانى خانه كه چار طاق ديمكله معروفدر حكيم سنايى بيت هست بهربارى اورازمى ازبام فلك * همت شاه جهان ساكن بروان اوست بربسته سكون را و سين مهملتين وفتح تاء مثناة ايله نسخه ميرزا ابراهيمده جمادات كبى نسنه لركه نموى اولميه ضدى يعنى نموى اولانه بررسته اول بربشه سكون راء مهمله وفتح باء موحده و شين معجمه ايله جماد مقوله سى نسنه وهر نه كه آرتوب منجمد اولور كذا فى فرهنك جهانكيرى بربيخته سكون راء مهمله وكسر باء موحده وياى تحتانى ساكنه و خاء معجمه وفتح تاء مثناة ايله مؤيد الفضلاده بمعنى پيچيد حكيم خاقانى بيت شاه اسب عقل انكيخته دست فلك بربيخته * هم خون دشمن ريخته هم ملك آباد داشته برته سكون راء مهمله وفتح تاء مثناة واظهار ها ايله توران پهلوانلرندن بر مبارز اسميدر كذا فى مجمع الفرس برجامه سكون راء مهمله وفتح جيم و ميمله قيمتدار اثواب و جامه معناسنه در برخه سكون راء مهمله وفتح خاء معجمه ايله برخ مرقوملك معناى اوليله مترادفدر برمقدار معناسنه استاد عسجدى بيت از چرخ برخه برخه سعادت بجانش باد * از عرش جمله جمله زاحسان كردكار * زان برخه برخه برجان او ز سعد * زان جمله جمله مر او را ز بخت يار برداشته برداشتن لفظندن اسم مفعولدر قالدرلمش و طرح اولنمش و بر تهمتدن قاچوب خوار و ذليل اولمش معناسنه شاعر بيت چند عزت يافتم از درد و غم * فكر وصل يار من برداشته بردخته سكون را و خاء معجمه وفتح دال مهملتين و تاء مثناة ايله تمام اولمش معناسنه حكيم اسدى بيت از آهو سخن پاك و بردخته كوى * تراز و خرد ساز دش تخته كو برده سكون را و فتح دال مهملتين ايله شول اسيره ديرلركه سبى اولنمش اوله بنده معناسنه لكن بنده اسم عامدر برده اسم خاصدر شاعر ديمشدر بيت بستان يكى برده دز پيش او * بهر جا كه رفتى بدى خويش او * ومطلق بنده معناسنه كلور ديشلر بو بيته تمسك اولمشلر حضرت مولانا قدس سره بيت چون بيايد برده را هاز خواجه * عرصه دار داز هنر ديباجه * خانه زاد اولان اسيره بنده ديرلر برده ديمزلر بو بيتدن فهم اولنور بيت پذيرفت هرچيز كه آورده بود طرائف بد و برده و برده بود * اما قياس بو ايديكه جمله بنده يه برده دينله زيرا حر الاصلى اولانه ذبره ديرلر تتكم حكيم فردوسى بيت مى آورد و رامشكران را بخواند * و زايران نبرده سران را بخواند برراه و برره كلاهما بسكون الراء اول وفتح الثانى براه مرقوم معناسنه شيخ نظامى بيت از شير و كوزن و كرك و روباه * لشكركه او كشيده برراه بررسته سكون راء اول و سين وفتح راء ثانى مهملات و تاء مثناة ايله كياه بى ساق يعنى زمينه برابر چاير و چمن وصف بربسته مرقوم برزه سكون راء مهمله وفتح زاء معجمه ايله اوج معنايه در اول زراعت ثانى شاخ درخت ثالث ابريشم وايپلك ايله طوقنمش قماش كه حلالى

حلالی والاجه وامثالی ﴿ برسوله ﴾ سکون راوضم سین مهملتین وفتح لام ایله فرهنك
جهانکیریده برنوع قرصدرکه جوز و بزباز و بعض ادویه ایله ایدرلر حکیم نزاری قهستانی
بیت روح مار اعصابی صافیست * نه معاجین وبنك و برسوله ﴿ برسیاه ﴾ سکون
را وکسر سین مهملتین ایله کندم کون معناسنه میرنظمی بیت دلبر برسیاه و برعشوه *
صبروآرام ازدلم برده ﴿ برشده ﴾ سکون راوضم شین معجمه وفتح دال مهملتین ایله بمعنی
بلند شده وبالا رفته حکیم انوری بیت سپهر برشده دارای اوبخدمت خواند * میان ببست
بجوزا چو نبده کان بدوال ﴿ برطله ﴾ سکون راوفتح طاء مهملتین وضمله ده مرویدر قرمزی
بورك وطاقیه ﴿ برغه ﴾ سکون راء مهمله وفتح غین معجمه ایله بریده زبان میرنظمی بیت
بنفشه بود شرمنده زخطش * دهانش غنچه دیدوکشته برغه ﴿ برفنده ﴾ سکون را
ونون وفتح فاودال مهملتین ایله بمعنی برونده یعنی قماش صارغیسی عربیده زرمه دیرلر ﴿ برکسه ﴾
سکون راوفتح کاف وسین مهملتین ایله پوشیده وپنهان معناسنه حکیم سوزنی بیت دی
یسی کس زشاه مدرسه خواست * ظاهرست این نهان و برکسه نیست ﴿ برك کاه ﴾
کاف اول فارسی ثانی عربیله صمان چوپی لفظ مرکبدر ﴿ برکوه ﴾ سکون راء مهمله
وواو وضم کاف واظهار هایله عراق عجمده برشهر اسمیدر ابرکوه وادرکوه دخی دیرلر معربی
برقوه در بالفعل تعریبله معروف ومشهور در ﴿ برمایه ﴾ سکون راء مهمله وفتح میم ویای
تحتانیله فریدونی سودیله بسلدکاری کاوك آدیدر برمایون دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت
یکی کاو برمایه خواهد بدن * جهانجوی رادایه خواهد بدن * وله * مثنوی * بسر
همیکشت کردان سپهر * نشد رام باآفریدون بمهر * جزان کاوکش نام برمایه بود * زکاوان
خود برترین پایه بود ﴿ برمخیده ﴾ سکون راء مهمله و فتح میم وکسر فایله بمعنی فرزند عاق
یعنی مخالف والدین اولان ولد شمس فخری * قطعه * پیش ازظهور عدل شهنشاه تاج
بخش * کرچه فلك حرون وجهان برمخیده بود * مرتاض شد سپهر وجهان هم مطیع کشت
وین از وفور رافت شاه خنیده بود * خنیده پسنله یده کوی دیمکدر ابوشکور بیت مراورا
یکی برمخیده پسر * زمهر جهان برپدر کینه ور ﴿ برمسیده ﴾ سکون راوفتح میم وکسر سین
مهملتین ایله برنسنه یی قاورایوب طوتمق برمجیده دخی دیرلر ﴿ برمغازه ﴾ سکون راء
مهمله وفتح میم وغین وزاء معجمتین ایله بمعنی شاکرد انه که برمغاز دخی دیرلر ﴿ برموزه ﴾
سکون راء مهمله وضم میم وفتح زاء معجمه ایله نام پسر ساده شاه مؤیدالفضلاده باء
فارسیله در ﴿ برمکیه ﴾ سکون راوفتح میم و یاوکسر کافله عود ملبس که شکر و بعض
عطریات ایله عودی آلوده ایدرلر ﴿ برمه ﴾ سکون راء مهمله وفتح میمله نجار آلتلرندن
مثقب که متهو ماهه دخی دیرلر رضی الدین نیشابوری در مذمت اسب بیت ورهمه ازنهی
ازبهر رفتن برسرش * اوقلمها دوخته برخای چون برمه بود * باء فارسیله ده مرویدر
﴿ برماه ﴾ بودخی مثقب در کذا فی مجمع الفرس ﴿ برنامه ﴾ بوزن ومعنی سرنامه یعنی
مکتوب باشنده تحریر اولنان آمرزیده باد که بفلان محل فلان کس را برساند یازدقلری
عربیده عنوان دیدکلریدر ﴿ برناه ﴾ سکون راء مهمله وفتح نون واظهار هایله کنج یکیت

معناسنه ضم بایله ده استعمال اولنور ابو الفرج رونی بیت . بوستا نیست عدل او خرم قهر ما نیست بخت او برناه ﴿ برنده ﴾ بوزن چرنده اسم فاعلدر ایلدیجی معناسنه مؤید الفضلاده پروانه چراغ معناسنه مرویدر اما آخر فرهنکلرده بو معنایه با ء فارسیله در ﴿ برنه ﴾ سکون را وفتح نونله مبارزان ایراندن برپهلوان آدیدر ﴿ بروان ﴾ سکون راء اول وفتح ثانیله بربان مرقوم معناسنه در بعض لغتده خانه نك متعارف اولان قپوسندن غیری مجری اولان پنجره دیرلر ﴿ برونده ﴾ سکون راء مهمله ونون وفتح واوایله سله وسبد معناسنه کذا فی نسخة میرزا ابراهیم وکتاب السامی فی الاسامیده بستة قماش یعنی متاع شکی که عربیده رزمه دیرلر ﴿ برهخته ﴾ سکون راء مهمله وخاء معجمه وفتح ها وتاء مثناة ایله برهختن لفظندن اسم مفعولدر یعنی ادب کرده میر نظمی بیت کسی را کز رود بیرون ز حد ش فلك از هرجهت برهخته کردش ﴿ برهوه ﴾ سکون راء مهمله وضم ها وفتح واویله ایکی معنایه در اول فرهنك جهانکیریده صابون معناسنه وثانی مابون معناسنه یعنی مرض ابنه یه مبتلا شاعر بیت غلامبارنماید خویشتن را * مکر او برهوه بود وبسیغوان * بسیغوان پشت دیمکدر ﴿ بره ﴾ فتح را واخفاء هایله ایکی معنایه در اول قوزی که عربیده حمل دیرلر فتحتینایله بو معناده در انك تخفیفی ده تشدیدیده جائزدر بو مناسبتله حمل برجنده ده برج بره دیرلر ثانی کم جادی برجنه بزه دیرلر ضم باو فتح زاء معجمه ایله میرزا فصیحی بیت آهوی آتشین دم چون از بره برآید * کافور خشك کرد د بامشك تر برابر * بو مصرعده بیتده آهوی آتشین کونشدر بره برج حملدر کافور خشك روز مشك ترشبدر ثانی ابره لفظندن مخففدر قفتان یوزی معناسنه استاد عنصری بیت عارضش را جامه پوشیده است نیکوئی ضمیر * جامه کا نرا بره مشکست وآتش آستر * والظهار هایله براه مرقوم معناسنه در که بوجلی زیب وزینت دیمکدر ﴿ بزانه ﴾ فتح زاء معجمه ونونله یعنی وزانه وو زنده یعنی اسیجی میر خسرو بیت ولایت دارم وکنج وخزانه * سپاهی نیز چون باد بزانه ﴿ بزجامه ﴾ سکون زاء معجمه وفتح جیم ومیمله جامه فاخر ومتاع تفاریق ذی قیمت معناسنه ﴿ بزغسمه ﴾ فتح زا ومیم وسکون غین معجمتین وکسر سین مهمله ایله کنار آبده بتن اوت که ایچنده قوربغه یاتور فیروز الکاتب بیت مختفی کشته نیز در ریشش * چون وزغ در بزغسمه پنهان ﴿ بزغمه ﴾ حذف سینایله بزغسمه مرقوم معناسنه در کذا فی مجمع الفرس ﴿ بزغه ﴾ سکون زا وفتح غین معجمتین ایله اوزم چبوغنك التنه یره دوشمامك ایچون ایتدکلری چار طاق که عربیده عرش دیرلر ﴿ بزمونه ﴾ سکون زاء معجمه وضم میم وفتح نونله مشهور سال ملکی نك ایکنجی کونی آدیدر ﴿ بزمه ﴾ سکون زاء معجمه وفتح میمله یعنی کوشه بزمکاه از همای همایون بیت ارم نقشی از بزمه بزم او * قیامت نموداری از رزم او ﴿ بزه ﴾ فتح زاء معجمه واخفاء هایله کناه وخطا معناسنه شیخ عطار بیت خلق خود را پاکدار از هر مزه تا نیفتی در وبال ودر بزه * شاعر دیمشدر بیت ای خون دوستانت بکردن مکن بزه * کس وبند اشتست بدستی دو خر بزه * حکیم سنائی بیت یك کره را خانها پر غیبت ورزد وبزه * یك کره را کنجها پر طاعت واعمال ماند * حکیم فردوسی * مثنوی * ز هر کونه چون نظم آراستم * بکفتم

بکفتم دروهرچه خود خواستم * اکرچه دلم بود از ان بامزه * همی کاشتم تخم زرد و بزه * وشخص مسکین وبی مجال وزبونه دیرلر عربیده دخی معنای مرقومه استعمال اولنور عماد الکاتب الاصفهانی بیت وعزیز علی ان اصطباری * فیه قد عزه العزام وبزه بزیده کسر زاء معجمه وسکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله بمعنی یا دوز یده اثیر الدین اخسیکتی بیت ای نقش مهر برهمه دلها نشسته * وی بادلطف برهمه تنها بزیده بزیشه کسر زاء وسکون یاو فتح شین معجمتین ایله نسخه میرزا ابراهیمده آردکنجد یعنی سمسم اونی مسطوردر بساروده فتح سین وسکون راء وفتح دال مهملات ایله زراعت ایچون سوولمش تارلا کتاب السامی فی الاسامیده هی الارض التی ارسل فیها الماء یعنی اول یره دیرلر که صوصالنمش اوله کذلك مجمع الفرسده زمینی آب داده باشد یعنی صوارلمش یر بعض نسخه ده سوریلوب قالمش یرکه عربیده فلحان دیرلر بیسار فتح سین وراء مهملتین ایله تحفة الاحبابده صفه معناسنه در میر نظمی بیت نشسته باندیمان در بسار * کشیده ماهرویی در کنار بستوقه سکون سین مهمله وضم تاء مثناة وفتح قاف ایله اموزده کردنه متصل اولان استخوان بسته سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله اوچ معنایه در اول بستن لفظندن اسم مفعولدر بغلنمش دیمك اولور ثانی تحفة الاحبابده الوان ابریشم که تخته پارلرینه صاروب نقشلی نسنه لر ایشلرلر اکثر بو مقوله منقش قماشلر اسبرآباد وکرکانده اشلنور ثالث مجمع الفرسده مقامه بغلنمش شعر معناسنه بو معنایله رود دخی مستعملدر بسته فلان دیرلر مربع دیمکدر تبسغده فتح سین ودال مهملتین وسکون غین معجمه ایله برایش ایچون حاضرلنمش نسنه که اسغده دخی دیرلر استاد عنصری بیت تن وجان چو هردو قرار آمدند * بیکجای هردو بسغده شدند * مطلق حاضر وآماده معناسنه استاد فرخی * قطعه * بفرخی وبشادی وشادی ایرانشاه * بمهرکانی بنشست بامداد بگاه * بدانکه چون بکند مهرکان بفرخ روز * بجنك دشمن وار ون کشد بسغده سپاه * خجسته بادت وفرخنده جشن وفرخ باد * بسغده رفتن وبیرون شدن زخانه براه بسکله سکون سین مهمله وفتح کاف ولام ایله مجمع الفرسده چوبی که در پس درکذارند یعنی قپوار دینه قودقلری اغاج بسله سکون سین مهمله وفتح لام ایله حبوبات قسمندن ماشه مشابه بر نوع دانه در بقله اراسنده بعض کردستان وکرکان وکرمان طرفلرنده چوغ اولور عدس وبقله ایله بشورلر اکا ملاع دخی دیرلر عربیده خلر دیرلر ضم خاء وفتح لام مشدده ایله بسمه سکون سین مهمله وفتح میم ووسمه دیدکاری چویدن بیراغی که زنان ازوب قاشلرینه سورلر سیاه ایدر بسنك فتح سین مهمله وسکون نونله کاف وتمام معناسنه حکیم فردوسی بیت بسنده کنم زین جهان مرز خویش * بدانید مکر پایه وارز خویش بسنه سکون سین مهمله وفتح نونله هنوز بنلمش آت که ترکیده کره دیرلر بسوته ضم سین مهمله وواو معروف وفتح تاء مثناة ایله زلف معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری بسوده ضم سین وواو معروف وفتح دال مهملتین ایله مجمع الفرسده بمعنی دست زده یعنی ال اورلمش خلاق المعانی بیت یکشب خیال دست تو بسوده ام بخواب * میلم از حلاوت آن کریم وار دست * ودخی سوراخ

کرده ومالیده کذا فی تحفة الاحباب ونسخهٔ حسینی وفاییده باء عجمیله واقع اولمشدر بسنه
فتح سین مهمله واخفای هایله براوتدر بسك دخی دیرلر عربیده اکلیل الملائ دیرلر کذا فی
اختیارات البدیعی بسیچیده کسر سین مهمله وجیم فارسی وسکون یائین تحتانیتین ایله
یعنی ساز کرده بسفر یعنی سفره حاضر اولمش نسنه ومهمات سفر معناسنه در شاعر
بیت بسیچیده بودم که آیم دمان * بدنبال تو من بهندوستان بسیچنده کسر سین
مهمله ویای ثانی یرینه نونله معنای مزبورك فاعلی اولور کذا فی مجمع الفرس بشتره
سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة وراء مهمله ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده چنکالی باشد که میخورند
یعنی براکری دکنلی اوتدر ینور و مجمع الفرسده برنوع طعامدر که اون وسمسم وخرمایله ایدرلر
بسحاق اطعمه بیت کر نیر بلا بارد درکوچهٔ ماهیچه * از نان سپری سازم وز بشتره
آماجی * بعض نسخه ده بشنزه فتح نون وزاء معجمه ایله واقعدر بشخجه سکون
شین وفتح خاء معجمتین ایله فورچه که خنزیر قیلندن ایدوب کتان نرم ایدرلر بشغره
سکون شین وفتح غین معجمتین و راء مهمله ایله فرهنك جهانکیریده ساخته وبرداخته
معناسنه مرویدر یعنی دوزلمش میر نظمی بیت بران روز دیکر چو بکذشته بود * همه
چیزها بشغره کشته بود بشمه بوزن چشمه خام دری که سپرم دخی دیرلر کذا فی
شرفنامه بشنیزه سکون شین معجمه وکسر نون بعده یای تحتانی ساکنه وفتح زایله
براوتدر دوالرده استعمال اولنور بوی مادران دخی دیرلر عربیده برنجاسب وبرنجاسف
دخی دیرلر بغامه فتح غین معجمه ومیمله یعنی غول بیانی کذا فی مؤید الفضلا بومعنایه
میرنظمی بیت زشت وبداندام وبدوان طبع خر * با بغامه بوده اش بادیونر بفتره
سکون فا وفتح تاء مثناة وراء مهمله ایله قوش قناد ندن ایدوب طغان چغردقلری ابوالمعانی
بیت عاشق خیال خام نیفتد بصید یاز * آن شاهبا ز حسن نیاید به بفتره بفده
سکون فا وفتح دال مهمله ایله دخی بفتره معناسنه در وله بیت بکیر بفده بدست ای
خیال خام اندیش * دراوج عشوه پرد آن همای ناز وحسن بکاه فتح کاف عجمیله وقت
صبح دیمکدر مولانا جامی بیت ببستند پیمان که فردا بکاه * بنزدیك یعقوب کیریم راه *
بکبکه ایکی کاف میانده باء موحده ایله بوزن چکچکه شرفنامه ده کشك روغن
آلوده یعنی یاغ ایله پشمش ترخانه بکره فتحتین ایله مقره که ایپ طاقوب بعض نسنه
چکرلر قیودن صو چکمك وسفینه لرده چوق قوللنورلر ابوالمعانی بیت دلم زچاه بدن را
همی کشد کویا * که تار زلف رسن بود ابرویش بکره بکشه سکون کاف وفتح شین
معجمه ایله کردن وشکمده ظاهر اولور برنوع جراحتدر عربیده لکفه دیرلر فتحتین ایله کذا فی
مجمع الفرس بکونه ضم کاف فارسی وفتح نونله بکونك مرقوم معناسنه کذا فی
فرهنك جهانکیری بکه اوج معنایه در اول تشدید کافله بوزن مکه سرور وشادمانی
ثانی کاف فارسی واظهار هایله بکاه لفظندن مخفف اولور وقت صبح معناسنه ثالث
کسر کافله کیمه معناسنه اولور بلابه فتح لام وباء موحده ایله بوزن کبابه یعنی زن
فاحشه استاد کسایی بیت کس بسك اندر فکن که کیر کسایی * نیز نکاید کس زنان بلابه

* شمس فخری بیت کرفتاع بغض ظلم زاد چه شد * از بلا بچه زاد غیر خشوك ﴿ بلاده ﴾ فتح لام ودال مهمله ایله بوزن کباده بیهوده وبی عقل وحرامزاده وبدکار ونابکار معناسنه شمس فخری * قطعه زهی ازصیت انعام تودائم * صدا در طارم اعلا فتاده * چنان ایمن شد از عدلت که برداشت * زمانه فتنهٔ دزد وبلاده * شرفنامه ده بمعنی اهل فساد وهرزه کاری معناسنه مرویدر ومجمع الفرسده بمعنی نحس و بدفعال استاد رودکی بیت هرآن کریم که فرزند او بلاده بود * شکفت باشد اکر از کناه ساده بود * جمیع روایتلرك معنالری بو بربنه قریبدر ﴿ بلانه ﴾ فتح لام ونونله بمعنی کارنا تمام میرنظمی بیت هرآن کاری که غیر مشق باشد * بلانه بوده است کر مشق باشد ﴿ بلایه ﴾ فتح لام ویای تحتانیله فرهنك جهانکیریده بمعنی بد وتباهه عموما خواجه عمیدلویکی بیت دامن وقت پاك به زین فرق بلایه فن * پیشکه این ندارسد در صفرت که ماسلاع * وزن فاحشه یه دیرلر خصوصا فخر کورکانی بیت بیارید این پلید بد کنش را * بلایه کنده پیرید منش را * وله بیت هزاران جفت به از ویس یابی * چرادل زان بلایه * وبمعنی بدافعال شیخ عطار بیت زبان بکشاد هرمزکای بلایه * ندانم چون توجادو هیچ دایه ﴿ بابکه ﴾ سکون لام وفتح باء موحده وکاف ایله تره یافنه دیرلر که مسکه دخی دیرلر ﴿ بلغنده ﴾ سکون لام ونون وفتح غین معجمه ایله بمعنی رزمه یعنی بستهٔ قماش ومتاع تنکی حکیم سوزنی بیت راه یابد برید ورنج کشید * کیسه باید کشاد وبلغنده * مؤید الفضلاده بمعنی هرچیزی که بسته باشد مسطوردر ﴿ بلغونه ﴾ سکون لام وضم غین معجمه وفتح نونله بمعنی اندیشه ﴿ بلکه ﴾ جائزکه معناسنه ترکیبده دخی مستعملدر کمال خجندی بیت کفتیم جوابی نه کم ازکفتهٔ سعدی * بلکه این دوغزل خوبتر از یکدکر افتاد ﴿ بلمه ﴾ سکون لام وفتح میمله قبا صقل که بلمه ریش دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت کوسهٔ را کر بکیرد بلمه ریش در بزد * هندوبی ترکی بیاموزد ملاع وغاج را * رکن الدین بکرانی بیت که نه ابله بود چه خواهد بود * بلمه ریش ومراز ورستایی * درازطویل القامه در ویا لکز ریش صز بلمه دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت آنچه کوسه داند از خاك کسان * بلمه ازخاك خورش کی داند آن ﴿ بلوازه ﴾ سکون لام وفتح واو وزاء فارسیله مثیشه معناسنه ومشکلاتده یجوز بالزاء المهمله مسطوردر ﴿ بلوایه ﴾ سکون لام وفتح واو ویای تحتانیله قرلغج که بالوایه وپرستو وپرستوك دخی دیرلر ﴿ بندرکاه ﴾ بندر بازرکان اشلدوکی یروکاه محل معناسنه در یعنی تجار یوك بغلیوب آچدقلری موضع ودخی بازرکان کمیسی یناشدوغی اسکله ولیمان اولان مکان معناسنده ده استعمال اولنبور میرنظمی بیت همی بردم متاع عیش ودم را * به بندرکاه اقلیم عدم را ﴿ بندکاه ﴾ مفاصل اعضا معناسنه در ﴿ بندنایژه ﴾ زاء فارسیله حبوبات صاپی قریلوب صمان اولدقده اول دوکلره دیرلرکه ترکیده کسمك دیرلر ﴿ بندنه و بندینه ﴾ کلاهما بسکون النون وکسر الدال المهملتین دوکمه درکه قفتانه دیکیلور ودوکمه برینه دیکیلن باغ ترکیده دخی نعمیرلر ﴿ بنده ﴾ مطلق قول دیمکدر اما ارکك اولسق اوزن حقیقتا قیمتله اشترا اولنمش اولسون

ومجازا رضا ایله قوللق ایتمش اولسون وکفاردن سبی اولنمش اولسون امیر عامد وحکیم فردوسی
بیت سپاه اندر ایران پراکنده شد * زن ومرد وکودک همه بنده شد بندیمه
سکون نون ویای تحتانی وکسر دال مهمله وفتح میمله بندینه مرقوم معنا سنه در کذا فی
مجمع الفرس بنفشه کرده بمعنی کبود کرده کذا فی المحمودی کوک رنک ایتمکدن کنایه در
بنفشه معروف چیچکدر معربی بنفسج در استعاره طریقیله نوخط دلبرک خطنه دیرلر
محمد قلی سلیم بیت لبت کرفته بتنک شکر هزار کرفت * خطت نهاده بخط بنفشه زار انکشت
بنکاله سکون نون وفتح کاف ولام ایله هندوستانده بر معظم شهر اسمیدر قدیمی
پادشاهلرینک تختکاهی ایمش بنکاه سکون نون وفتح کاف فارسیله ترکمان طائفه سنک
کیمه دن دریم اوی دیدکلریدر بعده کثرت استعمال ایله وزراو کبار پادولرینه علم اولدی
بار وبنکاه وخیمه وخرکاه دیرلر بنکره سکون نون وفتح کاف فارسی وزاء مهمله ایله اولی
ازکیلی ذکردرکه عورات بشکده او یومق ایچون اوقورلرنا نودخی دیرلر حکیم ناصر خسرو
بیت توخفته خوش ای پسر وچرخ روز وشب * هموار میکنند بپالیفت بنکره بنلیقه
سکون نون ویای تحتانی وکسر لام وفتح قافله قفتان وپیراهن قولتغنه قونیلان پارکه
خشتک وسوزه دخی دیرلر بنور فتح نون وراء مهمله وسکون واو ایله اساسی
دیوار وبنا تملی معنا سنه بدیع سیفی بیت توصد زآن سرا زیکه باخته * زفضلش سقف
وازدانش بنون بنوه ضم نون وواو معروف واظهار هایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده خرمنک
معنا سنه درکه خرمن بکسیتمه بنوان دیرلر میر نظمی بیت غمت بودی سبب دلبستکی را
زدی آتش بنوه هستیم را بهار بشکنه پرنوا اسمیدر منوچهری * قطعه * مطربان
ساعت بساعت بر نیاید نیرویم * که سروستان زنند اکنون کاهی اشکنه * که زیر
قیصران وکاه تخت اردشیر * که نوروز بزرک وکه بهار بشکنه * تر مصراعده ایکی نوا
ذکر اولنمشدر بهرامه سکون ها وفتح راء مهمله ومیمله شرفنامه ده ابریشم معناسنه دو
بو معنایه شاعر بیت کفن حله ملک کرم بهرامه را * که ابریشم ازیان کنند جامه را *
فرهنک جهانکیریده بید مشک معنا سنه ده کلور که کله موش دخی دیرلر معربی بهرامج دو
بهرمه بوزن مقرمه نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی مسته ورود کردان یعنی ارباب صنعت
وتجار آلتلریدن منتقب دیدکلری سوری عمودر بهره بوزن جهره نصیب وحصه
معناسنه روزی دیدکلری معنادن عبارتدر کرچه معنای تقدیرده مشارکدر لکن روزی کبی رزقه
اختصاصی یوقدر غیریله استعمال اولنور اجرت کبی وغربیلرکی خط معنا سن افاده ایدر و
ویشکدن فهم اولنور شاعر بیت آنکه خط آفریدو روزی سخت * با فضیلت همیدهد با بخت
وحصه معناسنه حکیم خاقانی * رباعی * قلیون زلب تو بهره ور میکرده * نی در دهنت چو
نیشکر میکرده * دزدو رزخت مثال تنبا کو نیست * ابریست که بر دور قمر میکرده * ویوک تنکنه
دینلدوکی مسطور در بهله سکون ها وفتح لامله الدوان که یرتجی قوشی اله آلدقلری
پرتماق ایچون کیرلر عربیده قفاز دیرلر شمس فخری * رباعی * ای بر فرس سعادت از قدر
سوار * شاهی تو وشاهین بوده ازبهر شکار * زان بهله کشند پادشاهان بر دست * تادست

تادست لطیف شان نکیرد آزار بهمنجنه سکون ها و نون اول وفتح میم وجیم ونون ثانی
ایله بهمن ماهك ایکنجی کونی آدیدر ملوك فارس اول کونی مبارك ومعظم طوتارلرنتکم منوجهری
بیت رسم بهمن کیروازسر تازه کن بهمنجنه * ای درخت ملك بارت عزو بیداری سنه
حکیم انوری * قطعه * بعد ما کرسر عشرت همه روزافکندی * سخن رفتن ونارفتن من
درافواه * اندرآمد زدر حجره من صبحدمی * روز بهمنجنه یعنی دویم بهمنماه * ودخی برنوع
طعامدر بهمنین ایله ایدرلر بهمجه حذف نونله صحاحینده بهمنجنه مرقوم معناسنه
مرویدر بهنانه سکون ها وفتح نونین ایله ایکی معنایه در اول کلیچه نان سفیده
وثانی میمون که کبی دخی دیرلر شمس فخری بو ایکی معنایه ترتیب اوزره * قطعه * هست
برخوان سائلان درش * قلیه وخوب آش وبهنانه * دشمنش کرچه آدمی شکلست *
هست کمتر بسی زبهنانه بهه فتح ها ایله اشارت بعیده در مثلا برایراق نسنه اعلامنی
مراد ایتدکلرنده ایراد ایدرلر بیغار سکون یای تحتانی وفتح غین معجمه وراء مهمله ایله
سرزنش وطعنه معناسنه حکیم انوری * قطعه * چو مرغ خدمت آن بارکاه دید مرا *
که صحن وسقفش بیغاره زمین وسماست * بدست حادثه بندی نهاد برپایم * که همچو
حادثه کاهی نهان وکه پیداست * مولانا هاتفی بیت ز بیغار بایدبنك آوریش * ستیزه
کنان سوی جنك آوریش بیك راه دفعة یعنی براوغوردن میرنظمی بیت درین
دیار زحسرت مرا نماند قرار * بجان ودل که بیك راه میروم ترا مع الیاء التحتانی
باباشیخی برنوع خربزه در یعنی قاون غایت لطیفدر کذا فی شرفنامه باد افراهی
مکافات بد یعنی انتقام استاد دقیقی بیت بجای هر بهی پاداش نیکی * بجای هر بدی
بادافراهی بادام کوهی بحرك مرقوم معناسنه کذا فی شرفنامه بادخانی سکون
دال وفتح خاء معجمه ایله برچشمه آدیدر دامغان قریه لرندن هوا نام برقریه ده واقعدر روایت
اولنور که برحایض عورت حیض بزلرینی اول چشمه یه براقسه بامر الله تعالی برمرتبه باران
وشدید روزکار اولور که سیللر آت وآدمی قاپوب آلور نتکم شیخ آذری عجایب الدنیا نام
کتابنده دیمشدر * مثنوی * شهر قومش که دامغان دانند * قریه هست کش هواخوانند
هست مشهور وازان مرار مقام * چشمه آب بادخانی نام * ار زنی حایض ازرکوی پلید *
اندران افکند کسی که رسید * ازحوالی آن برآید باد * برکند بادخاك آن بنیاد *
بادسری سکون دال وفتح سین وکسر راء مهملات ایله کبر وعجب معناسنه امیر
خسرو بیت آنکه در وبادسری راه کرد * هم زبریدن سرش آکاه کرد بادعیسی یعنی
معجزه حضرت عیسی علی نبینا وعلیه الصلوة والسلام بادکنجی سکون دال وضم کافله
قولنج دیدکلری علت که مشکلاتده هی الریح التی یکون منها الحدب روایت اولنمشدر شاعر
بیت به پشت تراهست چون بادکنجی * بجا ساز کارت بود از شکنجی بارانی یغمورلق
ودلبند بورکی یغمور محلنده کیلدوکی اجلدن بارانی تسمیه اولنمشدر حکیم انوری بیت
تاچه ابریست کان شان که چو باران بارد * آسمان برسر خورشید کشد بارانی بارکی
فتح راء مهمله ایله آت معناسنه در مولانا جامی بیت چون بارکی از حرم برون راند *

جادی بحدی کری فسون خواند * بعضیلر یوکرك آته دیمشلر حکیم فردوسی بیت برفت
اهرمن را بافسون ببست * چو بر تیز و بارکی برنشست * شمس فخری اسب خوش
اندام معناسنه دیوب نظم ایتمش * قطعه * راندهٔ بر روی سپهر تند خو * شهسوار کین
خسرو بارکی * دل نهاده بر عنان روزکار * دشمن درکاه او یکبارکی ﴿ بارنبوی ﴾ فتح
راء مهمله وسکون نون وضم باء موحده ایله بر نوع خوشبوی ریحاندر کذا فی مجمع الفرس
﴿ بارندکی ﴾ باریدن لفظندن اسم مصدردر یاغش و هر نه که جو سماء و هوادن نازل اوله
ژاله وقار کبی میر نظمی بیت نرفت از جای چون بارندکی دید * نشست دامن رفتار برچید
﴿ باری ﴾ کسر راء مهمله ایله التی معنایه در اول جناب حضرت حق جل ذکره وعز اسمه
علی درکه باری تعالی دینلور بزرکی و رفعت وعظمت معناسندندر آخرنده کی یا وحدت
معناسنه بارخدا دیملك بوندندر ثانی مقام تمنی ومحل ترجیده باری همچنین باشد دیرلر خواجه
سلمانك بو مشهور بیتندن مفهومدر بیت دل اکر بار کشد بارنکاری باری * سر اکر کشته
شود بر سر کاری باری * اصل بیت و رکسی یار کزیند چو تو یاری باری * ثالث برج حصار که بارو
دخی دیرلر رابع بمعنی تعلیل و بمعنی اولی بودن * مصرع * باری آن بت بپرستید که جانی دارد
خامس بر دفعه معناسنه که آخرنده کی یا یای وحدت اولور سادس هندوستانده بر قصبه اسمیدر
نچه پارچه کویلر توابعی واردر استاد فرخی بیت آن شاه عدو بند که بکرفت و بیفکند * کرکی
ودژم شیری اندر ره باری * حاصل کلام آخرنده کی حرف یا مصدریه و وصفیه و وحدت
معنالریله ذکری مرور ایدن بار مرقومك اون طقوز معنالریله مترادف اولور ﴿ بازك ترکی ﴾
فتح زاء معجمه وسکون کاف ایله دلوجه طوغاندر کاهی ترکی ترك ایدوب یالکز ﴿ بازکی ﴾ دیرلر
میر نظمی بیت عدو کر ترا قصد زهر ین کند * بجا بازکی کار شاهین کند ﴿ بازی ﴾ کسر
زاء معجمه ایله ایکی معنایه در اول اویوندر لعب معناسنه ابو المعانی بیت طفلی چو کند
بجان عاشق بازی * باید که کند عاشق او سر بازی * بعض نسخه ده جانباز معناسنه ده
مرویدر ﴿ باشکونکی ﴾ بمعنی باز کونکی یعنی مقلوب ومعکوس اولمق متجانس فارسیدر
کذا فی شرفنامه ﴿ باقلی ﴾ کسر قاف ایله حبوباتدن بر نوعدر چیچکلر چشم احوله صفت
ایدرلر بیت نرکس شوخ و کل باقلی امروز بباغ * چون دو چشمند یکی اشهل ودیکر احول
﴿ بالادوی ﴾ فتح لام ودال مهمله وکسر واو ایله شاطرلرك لنك اوردوغنه دیرلر تکم شاطر
جلال حقنده محتشم کاشی دیمشدر بیت چون شود از کرمی بالادوی غرق عرق *
پای هر کل ماند از همراهیش پیك خیال ﴿ بالانی ﴾ کسر نونله باشك اورته یری فرق
سر معناسنه ﴿ بالای ﴾ بوزن تاپای بمعنی اسب جنیب یعنی یدك آت کذا فی تحفة الاحباب
والصحاح بو معنایه حکیم فردوسی بیت فرود آمد از کوه و بالای خواست * همان جامهٔ
خسروآرای خواست ﴿ بالودکی ﴾ ضم لام و واو معروف وکسر دال مهمله وکاف ایله سوزك که
پالودن سوزمك معناسنه مصدردر ابو المعانی بیت فصل بهار وکلشن باران چو بوده
صاف * در باده وغل وغش نه بپالودکی چه کار ﴿ بامی ﴾ کسر میمله شهر بلخك لقب
قدیمیدر حکیم فردوسی بیت چو از بلخ بامی بجیحون کشید * سپاهی که هرکز چنان

چنان کس ندید باورجی فتح واو وسکون راء مهمله وکسر جیمله خوارزم لغتنده چاشنکیر کذا فی مجمع الفرس باوسنی ضم واو وسکون سین مهمله وکسر نون ایله اول عورته دیرلرکه زوجینک برعورتی دخی اوله ترکیده قومه دیدکلریدر مشکلاتده التی لزوجها امرأة اخری یازمشدر باوی کسر واو ایله بمعنی باشی اولاسن دیمک اولور کذا فی المشکلات بایستی کسر یای تحتانی وتاء مثناة وسکون سین مهمله ایله کرك معناسنه بایستندن اسم مصدر اولور خواجه حافظ بیت اکرسرای جهانرا سزا اجزایی نیست * اساس اوبه ازین استوار بایستی ببای فتح باء موحده ایله بمعنی بمان یعنی قال عربیده قف معناسنه ودخی ضد بدر کذا فی شرفنامه بتکچی فتح تاء مثناة وسکون کاف وکسر جیم فارسیله بمعنی نویسنده یا زیجی دیمکدر بحلی کسر حاء مهمله ولامله حلال للک معناسنه درمولانا جامی بیت بحلی خواست از ستم زدکان * شادمان ساخت جان غم زدکان بخسی سکون خاء معجمه وکسر سین مهمله ایله اوج معنایه کلور اول پژمرده وبی آب حاصل اولمش نباتات حکیم ناصرخسرو بیت توکشتمند جهانی ز داس مرك بترس * کنونکه زرد شدستی چو کندم بخسی * ثانی بمعنی کداخته اریمش معناسنه وله بیت اکر زری نکند کار برتر آتش تیز * وکرمسی بفنا تا ابد همی بخسی * ثالث ایکی بومقله برآدمك دریسنی طوتوب قصمق ترکیده چمدك دیرلر استاد لطیفی بیت چند بخسی تنش توای کدنه * نیست چوب اوکه میز نی شکنه بخشای بخشیدن لفظندن صیغهٔ امردر مولانا جامی بیت برسستی وپیریم بخشای * بر عجز وفقیریم بخشای * واسم مصدر دخی استعمال اولنور بخودی ضم خاء معجمه وواو معروفله باشقه باشنه دیمکدر میر نظمی بیت جست همین تند دل وپرغضب * رفت بصحرا بخودی نیمشب بخیازی سکون خا وفتح یای تحتانی وکسر زاء معجمتین ایله یکی جامه کیلدکده شاکرده ویرپلان شربت بها واسکی جامه یی برفقیره ویرمك بدخشی مراد لعل دیمکدر کذا فی شرفنامه بدرآی فتح دال وسکون راء مهملتین ایله لفظ مرکبدر طشره کل معناسنه مولانا جامی بیت بکدم از پردهٔ غفلت بدرآی * باشد این راز شود پرده کشای بدری سکون دال وفتح راء مهملتین ایله یرامز فکرلو وسقط تدبیرلو اولور بدری سکون دال وکسر راء مهملتین ایله اول چارکوشه بز درکه ایچنه زر وسیم قویوب صره نامیله برکمسنه یه ویررلر ویاخود کوندررلر هندیلر پوری دیرلر حکیم سنایی بیت جبهٔ خواهم ودراعه نخواهم زر وسیم * زانکه بهتر بود این هردو ز پانصد بدری بدی کلك که ضدی نیکی در میرنظمی بیت بدی را بدی کردنی امر بود * بدی را نکوکردن از خیر بود * ودخی مختصر بادی درکه دعای خیر اولور مثلا برخوردار بادی دیمکده برخوردار بدی دیرلر براتی فتح راء مهمله وکسر تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول جامه وغیریده کهنه نسنه لر وفرسوده اولمش اشیا وجه برات ایچون یعنی تصدقا ویریلور اول مناسبتله براتی دیرلر میرخسرو بیت براتی پوش اندام توسیم است برادر زادهٔ زلفت نسیم است * شرف شفروه بیت ز نو تا زه کن خلعت حسن هر دم پس آنکه براتی بشیم خور انداز * ثانی اول جماعته دیرلرکه دامادی عروس خانه سنه

ایلدرلر ع برای ع عربیده لام جاره ولاجل معنا سنه درکه ترکیده ایچون دیرلر شیخ سعدی
کلستاننده * شاهان برای پاس رعیت اند رعیت نه از بهر طاعت پادشاه * چغتای لساننده
بو معنایه آنین دیرلر انوکیچون دیمك اولور اسکندرنامه ده کشمیر شاهی ملوشا هك اوغلی
اناسی فیروز حقنده اسکندره دیدی بیت آنین بو جهتدین خطا ایلادی * که شه
بو یروغیدین ابا ایلادی * وآنین ده لغة مشترکه در برمعناسیده ایشته دیمکدر ثانی معناسی
هیبت ووقاردر ابو المثل بیت رای ملك خویش کن شاها که نیست * ملك رأیی تو نکویی و برای
ع برتنی ع سکون راء مهمله وفتح تاء مثناة وکسر نونله تبختر وتفاخر وتعاظم ایله صالنمق کذا فی مجمع
الفرس ع برجوشیدکی ع قورد اشنی دیدکاری علتکه سببی هیجان دم اولوب وجودده
قبردوغی مناسبتله تسمیه اولنمشدر کذا فی بعض النسخ ع برخنجی ع سکون راء مهمله
وفا وفتح خاء معجمه ایله بمعنی ستیزه کاری کذا فی مؤید الفضلا غوغا وهرنه اولورسه مجادله
ایدیجی کذا فی مجمع الفرس ع برخی ع سکون راء مهمله وکسر خاء معجمه ایله فدا معناسنه
تشدید ایله ده مرویدر خواجوی کرمانی بیت بجان تو ای جان من زان تو * دل وجان من برخیٔ
جان تو * شیخ سعدی بیت جان برخیٔ روی یار کردم * کفتم مکرش وفاست چون نیست
سپاهانی بیت نامه باری همی نویس که جان * برخیٔ آن خط وعبارت تو * وله در بوستان
بیت همه برفتی ودیدها در پیش * دل دوستان کرده جان برخیش * تشدید ایله کمال
اسمعیل بیت برخیٔ آن دو عارض وآن زلف عنبرین * جان من ارچه نیست بدین حال
نازنین * شارح بوستان سروری وشمعی برخی لفظندن برعلی معناسنه وخی عرق معناسنه
صانوب فدا معناسنه اوغرامامشلر و برمعناسیده برز درکه برخی از شب کذشت کیجه دن
بوز پکدی دیمکدر ع بردقی ع سکون را وفتح دال مهملتین وکسر قاف ایله بردعی دیمکدر
ایکی معنایه کلور اول بردع نکلتیدریای نسبتله نکلتجی اولور ثانی ولایت بردعه منسوبه
اولان خلق ع بردی ع سکون را وکسر دال مهملتین ایله اوچ معنایه کلور اول فرهنك
جهانکیریده برنوع لطیف خرما درکه مشنك واشکنك دخی دیرلر ثانی ظروف سنکین یعنی
طاشدن تراش اولنمش قابلر ثالث مجمع الفرسده تمسخر معناسنه در بیت بردی که کند
زبید اورا * کوراشده مسخره بشیطان ع برزکری وبرزیکری ع کلاهما بسکون
الراء المهمله وکسر الزاء المعجمه وفتح الکاف الفارسی زراعت وحراثت ایتمك اکنجیلك
معناسنه در ع برزی ع اکنجی که کشاورز دخی دینلور کذا فی مشکلات ع برسی ع سکون
را وکسر سین مهملتین ایله بمعنی بیزار وبمعنی بردن کذا فی مشکلات ع برکری ع سکون
راء مهمله وکسر کافله برکیری لفظندن اختصار اولنمشدر ع برکی ع فتح راء مهمله وکسر کاف
فارسیله کلاه درازکه درویشان کیرلر عربیده برنس دیرلر کذا فی کتاب السامی فی الاسامی
بو معنایه شیخ سعدی بیت حاجت بکلاه برکی داشتنت نیست * درویش صفت باش
وکلاه تتری دار ع برومندی ع ضم راء مهمله وواو معروف وفتح میم وسکون نونله بمعنی برخورداری
بیومك وکامل اولمق معناسنه در ع بری ع کسر راء مهمله مخففه ایله ذکری مرور ایدن بو
ایله مترادف استعمال اولنوب براوری دیرلر براکی بودخی قیمه وبهارات ایله آیه کوفته سی کبی

كبی ایدوب یوغرت ایله بشورولر نهایت ایریسنه برا وخرده سنه بزی دیرلر هندوستانه مخصوص طعامدر عرفی شیرازی هند وارمغله شعرنده دیمشدر بیت کرمه برا شود وستان شود بری * در خوان نعمتت نتواند برابری * و براوت اسمیدر خیروك دخی دیرلر عربیده تخفیفله برنسنه منفصل وفارغ ودور اولمق معنالرینه وتشدید ایله اهل صحرا وبادیه دیمكدر بره منسوب ﴿ برزنی ﴾ فتح زاء فارسی وسكون راء مهمله وكسر نونله تجمل ووقار وحشمت ایله دیمكدر حكیم فردوسی * مصرع * برزنی نكهدار آن مرز وبوم * ﴿ برندی ﴾ فتح زاء فارسی وسكون نون وكسر دال مهمله ایله بمعنی تنكی معیشت وبیچارگی یعنی فقر وعاجز اولمق اكرچه حركتی اشعار اولنمامش لكن باء مفتوحه جمله دن انسب اولمغله بو محله تحریر اولندی اصحاب وقوف نظرنده خلافی ظهور ایدر ایسه اعتراضدن عفو رجا اولنور ﴿ بسكوی ﴾ سكون سین مهمله وضم كاف فارسیله بمعنی پركوی وبسیار كفتار ابو المعانی بیت هركز نرود بكوش كل فریادت * ای بلبل بسكوی بكی ناله وزارت ﴿ بسی ﴾ بسا لفظنك اماله سیدر هر معناسنده بمعنی بسیار حكیم فردوسی بیت چه تا خوش بود دوستی باكمی * كه مایه ندارد ز دانش بسی * و دخی پنجه معناسنه شاعر بیت برانچه میكذرد دل منه كه دجله بسی * پس از خلیفه بخواهد كذشت در بغداد ﴿ بشكاری ﴾ سكون شین معجمه وفتح كافله بمعنی كشت وكار شیخ آزری بیت چون شود وقت كشت بشكاری * آب آن چشمه میشود جاری ﴿ بشلی ﴾ كسر شین معجمه ولامله بمعنی بچسبی ود رآویزی یعنی برنسنه یه چسپایوب آصلمق شاه ناصر خسرو بیت هیچ نیایی فراز وپند وقران * بوغزل دی بطبع در بشلی ﴿ بطمی ﴾ برنوع شراب ظرفیدر سائلی دیمشدر بیت سائلی خسته دل بی بطمی شد كباب * وه كه كبابم چه سود ساختن اكنون زبط ﴿ بفتری ﴾ سكون فا وفتح تا وكسر راء مهمله ایله جلاه آلتلرندن اول نسنه در كه ایلكی آكا چكیروب طوقودقچه آنكله اوروب صیق ایدرلر ابریشم كارلرنیره وكفتری وافراز دخی دیرلر عربیده دفه وتركیده طراق دیرلر خسروانی بیت كاركاه نطق را طبعش چونساجی كند * لفظ زیبه تار ومعنی بود كلكش بفتری ﴿ بكرایی وبكروی ﴾ كلاهما بسكون الكاف وفتح الراء المهمله برنوع میوه در نارنج ایله لیمون اراسنده لكن نارنجدن كوچك وطتلودر شبانكارده چوق اولور حكیم فردوسی بیت بخانه درون بود تابكروی * نهاده برش نار وسیب وبهی ﴿ بلبلانی ﴾ سكون لام اول وفتح ثانی وباء موحده وكسر نونله تركانه مخصوص بر طعامدر كذا فی شرفنامه ومحو دیده بو مثل مشهوردر كه حلوای بلبلانی تانخوری ندانی مسطوردر ﴿ بندباكوری ﴾ براوتدر نیتوجه دیرلر ﴿ بندی ﴾ كافرلرده اسیر اولان مسلمانه دیرلر ابو المعانی بیت جفاها كه كشیدم از رقیبان * چنان بندی كه شد در دست كافر ﴿ بهركی ﴾ سكون ها وفتح راء مهمله ایله غنا وتمول معناسنه ودخی غنی ومتمول معناسنه ﴿ بهری ﴾ برمقدار وحصه دیمكدر ﴿ بهی ﴾ كسر هایله بمعنی روشن حكیم شیرازی بیت با ذكر دانید مایه كه كهی شد ز استفراغ او معنی بهی ﴿ باب الباء المكسورة مع الالف * برون سرا ﴾ اول التون وكمشه دیرلر كه ضربخانه دن غیری یرده سكه لنمش اوله یعنی قلب سكه بیرون سرا دخی دیرلر

زبان هندیده غیر سال دیرلر کسر غین ایله حکیم نزاری قهستانی * قطعه * بروشنایی نتوان
شناخت قلب از نقد * اکرچه نقد روان مرار وایی نی * محك شاهد حالست عاقلان را نند
که سکه درم من برون سرایی نی * وله بیت افسانهٔ موعظت سرایان * نقد یست ولی
برون سرایی ✻ بریان محلا ضم میم وفتح حاء مهمله ایله شرفنامه ده اول بریانه دیرلر که
محل تناولنده تره وتورب وسبزه موجود اولوب معا تناول اولنه ✻ بکیاسا سکون کاف
وفتح یای تحتانی وسین مهمله ایله تنبلیت یعنی کوچك یوك كه اوزرینه بنملك قابل اوله وقیل
بالباء الفارسی کذا فی المحمودی ✻ بنا عربیدر لکن فارسیده استعمالی شایعدر حقیقتا
عمارت معناسنه در ابوطالب کلیم بیت زهوش اوست که پهلو نمیزند به سپهر * که بر سرش
به فتد کنبدی که کهنه بناست * ومجازا بنا برین دیرلر بناء علی ذلك معناسنه ✻ بیا کل
معناسنه صیغهٔ امردر اصلی آیدر حرف با ادخال اولنوب یای اولدی قلب مکان اولنوب
بیا اولدی خواجه حافظ بیت بیا که قصر امل سخت سست بنیادست * بیار باده که
بنیاد عمر بر بادست ✻ بیدلا سکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله بمعنی هدیان حکیم نزاری
قهستانی بیت سخن جای دکر بردم از آن سری بیفتادم * نشاید بیدلا کفتن بیا تا بکذرم
زینها ✻ بیرون سرا برون سرای مرقوم معناسنه که دغل سکه دیمکدر کذا فی فرهنك
جهانکیری حکیم نزاری قهستانی * قطعه * نپرسیدی نه پیغامی فرستادی درین مدت
تو بکذشت ایامی که دردم را روا بودی * باول سینه بامن همچو سیم صاف بنمودی * باخر
امتحان کردم زر بیرون سرا بودی ✻ بیسر و پا رند لاابالی وکدای پریشان حالی
خواجه سلمان بیت شاها فلك سای سر و پاست بر آورده * یکبار کی احوال مرا بیسر و پا
کرده ✻ بینا کوریجی در چشم بینا کور کوزدیمکدر مولانا صائب بیت یارب از عرفان
مرا پیمانهٔ سرشار ده * چشم بینا جان آکاه و دل بیدار ده * بین لفظی که صیغهٔ امردر کاه
اسم فاعل اولور الف داخل اولدقده بونده اولان الف فارسیده وصف جبلی ایله توصیفك
اداتی در توانا وشنوا وکویاده کی الف کبیدر مقابلی نابینادر فرهنك جهانکیریده بهنایی دیرلر
چشم مراد ایدرلر شاه ناصر خسرو بیت بر معصیت کماشته روز و شب مدام * جان و دل
ودو کوش ودو بینا پیت تمام * وکتاب زندده بینایی بمعنی ماه که عربیده شهر دیرلر ✻ مع الباء
بتلاب سکون تاء مثناة وفتح لام ایله خرما چچکی نك غلافی که کوزه خ دخی دینلور ودخی
برنجاسب معناسنه که بوی مادران دخی دیرلر ✻ برنجاسب کسر را و سکون نون وفتح
جیم و سینی مهملتین ایله غایت آچی بر سبزه اوتدر بانجاسب و برنجاسف و بلنجاسف دخی دیرلر
✻ بشتاب شتابیدن لفظندن صیغهٔ امردر عجله ایله معناسنه میر نظمی هروی بیت
چو در بزم ما یار شد بی حجاب * باوردن باده را بشتاب ✻ بلنجاسب کسر لام وسکون
نون ایله برنجاسب مرقوم معناسنه در برنجاست دخی دیرلر ✻ بی آب بی رونق وبی لطافت
میر نظمی بیت همین از خمارم مکر شد کباب * شود بزم بی باده بی آب و تاب ✻ بی تاب
بی طاقت وبی قوت وبی فروغ ابو المعانی بیت از قد موزون تو شد سرو بی تاب از حجاب
پیش رخسارت شود خورشید بی تاب از حجاب * وبی مجال وبورغون معناسنه عربیده فاتر

فاتر دیرلر وجغتای لسانی‌نك یورلمشنه آرماغ وآرماق دیرلر خمسهٔ میر علیشیردن لیلی ومجنوندن مجنون لیلی‌نك قبیله‌سی کوجدیکی یرده کوردیکی آرق آت وصفنده دیر بیت ایلینی ئیری زخمیتدین آریب * اعضاسی خراشیدین قیز اریب * یعنی دریسنی کوزمکدن یوریلوب واعضاسی قاشنمقدن قیزاروب دیمکدر ❊ بیوراسب ❊ سکون یای تحتانی ورا وسین مهملتین وفتح واو وهمزه ایله نام ضحاك ماریدر وجه تسمیه‌سی بیوراون بیك عدد در اسب معلوم اون بیك آته مالك دیمك اولور خاقانینك استادی فلکیٔ شروانی بیت زمانه مملکت جم به بیوراسب نداری * اکر بجرعه رسیدی زجام دولت برنم * وحکیم خاقانی کتف مجد از در مهر نبوتست * آن کتف بیوراسب بود جای اژدها ❊ بیجاده‌لب ❊ دوداق اوزرنده لولان صای وقرمزی رنك کذا فی فرهنك محمودی ❊ مع التاء * بدست ❊ فتح دال وسکون سین مهملتین ایله بعض نسخه‌ده کسر دال ایله‌ده منقولدر قارش معناسنه که عربیده شبر دیرلر کسر ثین ایله منوچهری در صفت اسب بیت بر تراز آخته پویه کند چون عنکبوت * بربدستی جای برجولان کند چون باد بزن * حکیم سوزنی بیت نبود از تصرف تو برون * یك بدست از زمین نه فلك * شیخ سعدی بیت بدستی راکه در مشتی نکنجد * چوانکشتی فرو برده بجا تم ❊ برنجاسف ❊ فتح را وجیم وسین مهملتین وسکون نون ایله برنجاسپ مرقوم معناسنه براوتدر صاری چیچکی اولور بوی مادران دخی دیرلر بعض معالجات ترکیبنه جزو ایدرلر لسان یونانیده ارطمیسا دیرلر ❊ بست ❊ سکون سین مهمله ایله یکرمی عدد معناسنه اولان بیست لفظندن اختصار اولنمشدر ❊ بنشاخت ❊ کسر نون وفتح شین وسکون خاء معجمتین ایله یعنی نصب کرد نشاندن لفظندن فعل ماضی در حکیم فردوسی بیت باکرام شاهانه بنواختش * برخویش بر تخت بنشاختش ❊ بنشاست ❊ کسر نون وفتح شین معجمه وسکون سین مهمله ایله یعنی بنشست یعنی جلوس کرد استاد منوچهری بیت فاخته کان همه بنشاستند * نای زنان برسر شاخ چنار ❊ بهشت ❊ کسر ها وسکون شین معجمه ایله یعنی بنهاد یعنی قودی خواجه حافظ بیت در عیش نقد کوش که چون آبخور نماند * آدم بهشت روضهٔ دار السلام را ❊ بیخشت ❊ سکون یای تحتانی وشین وکسر خاء معجمتین ایله نسخهٔ حسین وفائی‌ده اغاج وغیری کوکیله قوپمش وقوپدی دیمکدر شمس فخری بیت چنان بنیاد ظلم از کشور خویش * بفرمان الهی کرد بیخشت ❊ بیدخت ❊ سکون یای تحتانی وخاء معجمه وضم دال مهمله ایله نام ستارهٔ زهره که ناهید دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس ❊ بیست ❊ سکون یای تحتانی وسین مهمله ایله اوج معنایه در اول مرتبهٔ اعداده یکرمی عدددر که عربیده عشرین دیرلر ابو المعانی بیت چارده ساله کرچه محبوبست * بیست ساله جوان مطلوبست * ثانی یعنی زیان رسید حضرت مولانا قدس سره بیت صد هزاران کرك را این مکر نیست * عاقبت رسوا شود این کرك بیست * ثالث مختصر بایست در شیخ سعدی بیت بکرم مرکب عقل را بویه نیست * بکیر دعنانش تحیر که بیست ❊ بیلفت ❊ سکون یای تحتانی وفا وضم لام ایله نام ستارهٔ زهره در کذا فی مجمع الفرس ❊ مع الجیم * بجیم ❊

سكون جيم فارسي وكسر باء موحده ايله بعض نسخه ده اخرنده جيم فارسي ايله درايكي
معنايه كلور اول مخفي سوپلمك كه تركيده فسلدى ديرلر ثاني برلفظدركه چوبانلرچكي نواخت
ايدرلر يعني چغررلر بو ايكي معنايه شمس فخري * قطعه * در دسته انصاف جمال الحق
والدين * هركز سخن ظلم نكويند به بجبج * ازمعدلتش كرك شبان همچو شبانان * خوانند
بزكان كله را جمله به بجبج * برنج سكون راء مهمله ونون وكسر كافله حلواى پشمينه وايرى
شهدانه اولان نسخه يه ديرلر * بج مجمع الفرسده بمعنى ديم چشم يعني كوزده اولان چيبق
وفرهنك جهانكيريده برنج معناسنده مسطوردر * برنج معروف عربيده ارز ديرلر
فتح همزه وضم رايله اهل كيلان بغداى يرينه برنج تناول ايدرلر وجودانسانده امراض وعلل
تولد ايتدرمز وبغداى آدمى عمر طبيعي يه ايرشدرمز ديرلر شول مرتبه زعملرى واردركه
ميته نوحه ايتدكده نان نخوردى چرامردى ديرلر كيلان شعراسندن برى ديمشدر بيت
مكش زرنج الم در جهان مخور كندم * برنج خوركه نباشد ازو ضرر پيدا * بشنج
فتح شين معجمه وسكون نونله نسخه ميرزا ابراهيمده شكنج روى يعني يوزيشق كه اختيارلق
وياغضب سببي ايله چهره ده ظاهر اولور كتاب السامي في الاساميده چهره ده طراوت اولميوب
خشكي اولمق معناسنه وبرروايتده عربيده كلف ديدكلري علتدر بو قول صحته اقربدر
* بلاج لام والفله بوريا يعني حصيركه فقرا ودرويشان دوشنورلر كذا في مجمع الفرس
* بلنج كسر لام ونونله برنسخه نك مقدار واندازه سنه ديرلر مثلا بلنج فلان ديرلر مقدار
فلان ديمك اولور كذا في فرهنك جهانكيري * بنج سكون نونله بمعنى كره يعني دوكم هرنه ده
اولور سه ابو المعاني بيت برنيايد ناله از ضعف جان فرساى دل * بنج باشد دركلو
هرآه دودآساى دل * بيمارغنج فتح غين معجمه وسكون نونله اكثر اوقاتده خسته اولوب
عمرى خسته لكله چكن ميرنظمي بيت هركه شد مبتلاى بيمار غنج * دست مشويد ازين سراى
سپنج * مع الخاء * بيخ سكون ياى تحتاني ايله كوك واصل درخت كه ريشه دخي ديرلر

ب خ

شيخ سعدى بيت اكر زباغ رعيت ملك خوردسيبي * برآورند غلامان درخت او از بيخ
اصل معناسنه طالب آملي * مثنوى * نشاندى بيخ ازيشان بردربار * زاحوال همه عالم
خبردار * زخاصان بيخ اوبيرون دركاه * نديده هيچكه بيرون دركاه * بيدسرخ قزل
سكوت معناسنه محمد يوسف بيت هرآن زمين كه خورد آب جوى تيغ توشايد * كه سرخ
بيد برون آيد ازميانش ولرزد * بيستاخ سكون ياى تحتاني وسين مهمله وفتح
تاء مثناة ايله بمعنى كستاخ كه بستاخ دخي ديرلر ميرخسرو بيت بسيار شد اين سخن فراخي *
زاندازه كذشت بيستاخي * بكران چرخ حوران بهشت وستاركان كذا في فرهنك
محمودى * مع الدال المهملة * بخرد سكون خاء معجمه وفتح راء مهمله ايله عقللو ديمكدر

ب د

باخرد تقديرنده حكيم سنايي بيت دوست داني نه بنده مرخود را * اين بود پيشه مرد
بخرد را * بخفد فتح خاء معجمه وفا ايله بمعنى عطسه كند يعني اقسرر مصدرى خفيدن
كلور مضارع بيت چون بخفد صبح سعادت اثر * غاليه ساكردد باد سحر * كذا في المؤيد
وادات الفضلا ومجمع الفرسده بوزن نخورد بمعنى سرفه اوكسورك معناسنه در * بدزود

ﯕ سکون ذال وضم زاء مهملتين و واو معروفله وداع معناسنه ترکیله استعمال ایتمك دیرلر
خواجه حافظ بيت ماه کنعانی من مسند مصر آن تو شد * وقت آنست که بدرود کنی زندانرا
حکیم اسدی بیت بگفت این وزار از مژه رود کرد * ببوسیدش ازمهر وبدرود کرد *
ﯕ برسد ﭺ فتح را و سین مهملتين ایله برکلمه درکه لسان درویشانده جاریدر حق یتوره
معناسنه مولانا طوسی بیت گفتم ازغمزه خدنگی بکمان ایان برسان * چشم برهمزدو گفتا
برسد درویشان * وایریشور معناسنه رسیدندن فعل مضارعدر ﯕ بسیجد ﭺ کسر
سین مهمله وسکون یای تحتانی وفتح جیم فا رسیله ساز کاری ایدر معناسنه فعل مضارعدر
مصدری سپیجیدن کلور حاضر وآماده ایتمك معناسنه استاد دقیقی بیت کنون رزم کردان
بسیجد همی * سراز رأی وتدبیر پیچد همی ﯕ بشکرد ﭺ سکون شین معجمه وزاء مهمله
وفتح کاف فارسیله اصلنده شکرد ایدی که شکاریدندن مشتقدر باء زائده ادخال اولنمشدر
ﯕ بشکلید ﭺ سکون شین معجمه وکسر کاف ولامله طرنقله ویاخود تیر وبچق وقلمتراش ایله
یارلك ودکن جامه یه یا پشوب یرتمق شمس فخری بیت خسرو رستم جدال زبدهٔ محمود
شاه * آنکه به پیکان تیر روی قمر بشکلید * استاد کسایی بیت یاسمن لعل پوش سوسن
گوهرفروش * برزنخ بیلغوش نقطه زد وبشکلید * کذا فی تحفة الاحباب اما نسخهٔ
حسینی و فاییده بمعنی نشان ورخنه در فکنده باشد بسرناخن ویا بانگشت مسطوردر
ﯕ بشلد ﭺ کسر شین معجمه وفتح لامله بمعنی بچسپید ودرآویزد بمعنیٔ اول حکیم ناصرخسرو
بیت آتش بیشك بجان دربشلد * چون تو بحرخرام در بشلی * وبمعنیٔ ثانی ابوشکور
بیت که بی داور وداوری بکسلد * وکر بیگناه آنچه بد بشلد ﯕ بنوید ﭺ فتح نون اول و واو
وسکون ثانیله برنسنه یی بریرده طوتمق مثلا صویی کوزه ده صقلمق کبی کذا فی مجمع الفرس
ﯕ بهبود ﭺ سکون ها وضم باء موحده ایله ایولك وصف ایتمك وایو اولمق معناسنه میر
نظمی بیت بیهوده مکن دردسرم بهر علاج * زخم دل ما قابل بهبود نبود * ودخی اعلام
رجالدندر مرویدر که حضرت سلمان رضی الله عنه جنابنك اول اسم لطیفی بهبود ایدی
بعده سلمان تسمیه ایلدیلر ﯕ بیجاد ﭺ سکون یای تحتانی وفتح جیمله بیجاده دخی
دیرلر یاقوتك برنوعیدر بعضیلر یاقوت خرده سیدر دیدیلر بعضیلر لعل جنسندندر وبعضیلر
فیروزه نوعندن دیدیلر وبعض لغتده کاهربا دیدیلر اصح جواهر خرده سیدر شمس فخری
کاهربا معناسنه در دیو یازمش بیت شمول معدلت اوبغایتی برسید * که از تعرض کاهست
برحذر بیجاد * شعرای متأخرین چار ابرو دلبرك هنوز بلورمش خط لبنه دیمشلر ابو المعانی
بیت درجهان مثلش دلارامی نبوده ایجاد * حسن آن مهرو بیفزوده بغایت بیجاد ﯕ بید ﭺ
سکون یای تحتانیله الثی معنایه کلور اول سکوت اغاجنه که عربیده صفصاف دیرلر محمد یوسف
* قطعه * بغیر بید که بالطبع رعشه داشت چه مخلصت * که پرورد بزمان تو باغبانش
ولرزد * خیال کفت نه بیدست بالعرض متزلزل * باین دلیل که بادست هر زمانش ولرزد
ثانی بمعنی باشد حکیم فردوسی بیت میان بسته دارید و بیدار بید * همه در پناه جهاندار بید
ثالث مازندرانی بزد یوآدیدر وله بیت نمایی مرا جای دیو سپید * همان جان پولاد غندی

ويد * غندى دخى ديو آديدر رابع مترادف باددركه بادو بيد ديرلر يعنى بيهوده وبى فائده
ديمك وله بيت سخن كفتن اوبوه باد و بيد * كه بهرام دارش بايران نويد * خامس بمعنى بود
وباشيد * وله بيت همه درپناه جهاندار و بيد * خردمند بيد وبى آزار بيد * سادس
اول قور تجغزدركه چوقه يه وكيچه يه د وشوب تباه ايدر تركيبك كوه ديرلر مظفر هروى بيت
هواچنان به بروديت كه آدمى خواهد * كه همچو بيد بموينه ميشود پنهان * و زبان هند يله
بر كتاب آديدركه مذهب هندويان احكامنه مشتمل عقيده باطله لرى بويله دركه اول كتاب
آسماندن نازل اولمش لوله مير خسرو * مثنوى * زهى هندوزبانت مانده در بيد * كه در محراب
دارى روى اميد * كه آن مشك كه از بيدت برآرم * ز آب سرخ بيد ولاله كارم ﴿ بيداد ﴾
سكون ياى تحتانيله ايكى معنايه در اول معروف ظلم وجور معناسنه كه ظالمه بيداد كر
ديرلر ثانى تركستانده برشهر اسميدركه رستم آنى فتح ايلدى پادشاهنه كافور ديرلر مردمخوار
بركافر ايدى حكيم فردوسى بيت دزى بود ازمردم آباد بود * بجا نام او شهر بيداد بود *
﴿ بيراد ﴾ سكون ياى تحتانى وفتح راء مهمله ايله بيرواختيار وعمل مانده معناسنه مير نظمى
بيت كه برمردمان كار بيداد بود * اكرچه كهن سال وبيراد بود ﴿ بيرزد ﴾ سكون ياى
تحتانى وفتح راء مهمله وزاء معجمه ايله مجمع الفرس ده اكه ديشندن چقان دمور خرده سى كه
عربيده براده ديرلر و دخى برداروده قبرجقده سورلر نفع حاصل ايدر وديرلركه اوزرينه
قوماز وفرهنك جهانكيريده برنوع صمغدر مصطكى يه مشابه عسل كبى صافى وبى غش اولور
وغايت تيز بويدر طبيعتى حار ويابسدر عرق النسا ونقرسه نافعدر وادرار حيض ايدر
اكا بيرزه وبيرزى دخى ديرلر ﴿ بيركند ﴾ سكون ياى تحتانى وراء مهمله ونون وفتح كافله
برشهر آديدر معربى برجنددر پور بهاى جامى * قطعهٔ ديكر ازان بنده برد * در نيشابور
آن پليد بدسير * خواند برتر شيرزبان وبكمنى * زعفران بيركندى كردجر ﴿ بيمند ﴾
سكون ياى تحتانى ونون وفتح ميمله چاقلدق كه دكرمان طاشى اوزرينه قورلر دانه يى
تدريجله دوكمك ايچون وغيريده دخى اولور مير نظمى بيت مرونش آسياب باددارد *
زبانش دردهان بودست بيمند ﴿ بينند ﴾ سكون ياى تحتانى ونون ثانى وفتح نون اول
ايله بمعنى لميد واميدوارى ودخى جمع فعل مضارعدركوررلر ديمك اولور ﴿ بيند ﴾
سكون ياى تحتانى وفتح نونله اوچ معنايه در اول اميد طوتار ثانى كرموعقد معناسنه بوايكى
معنايه ترتيب اوزره شمس فخرى بيت چرخ صاحبقرانى زو بيند * وين سخن فاش
كفته ام بيند * بيند اول اميدناك وثانى چند وكرت ديمكدر ثالث مفرد فعل مضارعدر
كورر ديمكدر ﴿ بيند ﴾ فتح ياى تحتانى وسكون نونله بوزن كى اند بمعنى هستند حكيم
انورى بيت چه بزركى بوددران به بيند * هم درين آشيان ومأوى جاى ﴿ بيورد ﴾
سكون ياى تحتانى وراء مهمله وفتح واو ايله بوزن بيورد ايكى معنايه در اول تورانى بر مبارز
ناميدركه افراسياب پيران ويسه امدادنه كوندرمشيدى ثانى برشهر اسميدركه مشهورى
بايورد دريا ووردخى ديرلر ﴿ بيهود ﴾ سكون ياى تحتانى وضم هاو واو مجهول ايله آتشدن
اثواب صرادوب يانغه قريب اولمغه ديرلر شمس فخرى بيت كفتند بلاراكه تن وجان

وجان عدو سوز * كفتاكه چه وقتست هنوزانچه به بيهود ؤ مع الراء المهمله * بنيار ع
سكون تاء مثناة ايله ؤ بتسيار ع كسر تاء مثناة وسكون سين مهمله وفتح ياى تحتانيه ايله
حكيم اسدى بلا معناسنه نقل ايلشدر ؤ برادر ع حقيقتا قرنداش معناسنه در شيخ
سعدى بيت جهان اى برادر نماند بكس * دل اندر جهان آفرين بند وبس * مولانا جامى
در يوسف زليخا بيت برادر يوسف آن نور دو ديده * زكم سالى بصحرا كم رسيده * مولانا هاتفى
در ليلى ومجنون بيت صدبار بود سك مولفق * بهتر ز برادر منافق ؤ برادر كهتر ع كسر
كافله كوچك قرنداش ؤ برادر مهتر ع كسر ميمله بيوك قرنداش ؤ برادر نكر ع سكون
نون وفتح كاف فارسيله اوكى قرنداش فارسيده بونلر ايچون مخصوص اسم يوقدر چغتايده
كوچك قرنداشه كسر الفله اينى دير لركتلب سبعه سيان دميدى لقايم شاهلرى كلوب بهرلم
كورن قصر يا پدقلرى يرده كلور بيت اينى يانكليغ ريا لوغول يانكليغ * مشهغه خدمت
قيلور داقول يانكليغ * يانكليغ كبى ديمكدر ؤ براز ع فتح راء مهمله وزاء معجمه ايله نيكويى
وزيبايى وپيرايه ولطافت معناسنه در ؤ بستار ع سكون سين مهمله وفتح تاء مثناة ايله
مست ونا استوار معناسنه حكيم ناصر خسرو بيت عروة الوثقى حقيقت مهر فرزندان
اوست * سيعتست انكس اندرعهد لو بستار نيست ؤ بسيار ع كثرتى بياندر هرنه ده
اولورسه مخصوص چوق معناسنه مولانا عرفى * قطعه * در محبت درد اگر بيحد وابسيار
نيست * ريش اگرنا سور شد الماس دربازار نيست * كردلم تنكيست وخونم تلخ عرفى باك
نيست * ديده را هر آشنا وكريه بسيار نيست * عربيده كى كثير معناسنه در چغتاى لسانندة
قالين ودخى كوب دير لر فرهاد نامده فرهاد هنوز طفل ايكن وصفنده ديركه بيت كيم ليتسا
درد دينى آز آز روايت * قيليب اول درد آنكا كوب كوب سرايت ؤ بشار ع فتح شين معجمه
ايله بش معنايه كلور اول بمعنى نثار يعنى اول نسنه كه صاچلور تاج الدين بخارى بيت صاحبا
هرنكته تو به زكنج سيم وزر * لعل ومرواريد بر لعل كهر بارت بشار * شمس فخرى بيت
بشير باد صبا مژده كل آورده * همى فشاندر پايش ابر وشاخ بشار * ثانى پابند وكرفتلو
معناسنه مير خسرو بيت هر ضعيفى كى جهد از پاى بند آب وكل * پيل بيجان شود چون در وحل
كردد بشاد * وله بيت بشر مباد كه كرد دبدست حرص اسير * مكس مباد كه ماند ميان
شهد بشار * ثالث بمعنى لمس يعنى الصوروب برنسنه يى يوقلق استاد فرخى بيت
هنوز پيشرو وسيان بطوع نكرد * ركاب اورا بتكو بدست خويش بشار * رابع
بمعنى زركوب خامس نسخه حسين وفايى ده وحكيم اسدى نسخه سنده بمعنى كوفته ووامانده
بومعنايه مسعود سعد سلمان بيت امروز بت پرستان هستند بيكمان * در پيشه ها خزيده
ودر غارها بشار ؤ بغار ع فتح غين معجمه ايله بمعنى آب روان ؤ بكمار ع ضم كاف ايله
امر صيغه سيدر بمعنى مستولى كن رشيد الدين وطواط بيت باز كردان ز حرب لشكر
خويش * بردل از لهو لشكر بكمار ؤ بناكر ع معمار معناسنه اصلى بناكاردركه كركاردن
مخففدر ايديجى معناسنه چوق يرده واقعدر ؤ بهار ع ولايت هندوستانده بشهر دهلينك
جانب شرقيسنده واقع بر شهردركه آندن يوقارو ولايت بنكاله يه وارلور اول ولايتك دار الملكى در

میر خسرو بیت کرانی سع بهش بعض که سوی شرق افتاد * فرود کشت بهار و بلند شد غزنین بهتر ایورك دیمکدر که به ایو ترادات تفضیلدر معنای ترکیب یکرك اولور محمد رضا بیت کیفیت بزم توملا لست امشب * هجران تو بهتر ز وصالست امشب بیار کتور معناسنه صیغه امردر اصلی آردر آوردندن حرف باء مکسور ادخال اولنوب بار اولدی تلفظنده نوع ثقلت اولمغین حرف همزه بدل یای تحتانی کتوروب بیار دیدیلر از ساقی نامه اقدسی بیت پی سروحدت بهرسو مرو * بیا راز سربسته از خم شنو بیجکر سکون یای تحتانی وکسر جیمله قورقق عربیده کی جبان معناسین افاده ایدر مولانا هاتفی بیت نیم بیجکرهم که ترسم زجنگ * وزان چنگ پایم درآید بسنگ بیخاور سکون یای تحتانی وفتح خاء معجمه وواو ایله کوکلی اغاج تناور ترکیبی کبیدر اصلی بیخ آوردر متصل یازلمق رسم اولنمشدر کذا فی المجمع بیدار اویانق ومتیقظ معناسنه مولانا صائب بیت تاکی غبار هستیء موهوم چون حباب * صائب حجاب دیده بیدار من شود * ودخی آکاه ومتنبه معناسنه وله بیت دست بیدار دلان آبله فرسود شده است * تا ازین خانه تاریك دری یافته اند * چغتای لساننده اویقاغ دیرلر اویانق دیمکدر سبعه سیارده معراج وصفتنده بیت دهر شور وشردین آسوده * کونکلی اویقاغ وکوزی اویقوده * واویاغ دخی دیرلر ینه سبعه سیارده بیت خواجه بیلدی که مست ایرو ریاساغ * یا نیمه اویقوده ایرو یار اویاغ بید انجیر ترکیبده کنه اوتی عربیده کسرخا وسکوندا وفتح واو ایله خروع دیرلر تخمنك یاغن چیقاروب زیتون یاغی کبی چراغده یاقرلر بید ستر سکون یای تحتانی وسین مهمله وفتح تاء مثناة ایله بحری بر حیواندر قره ده دخی تعیش ایدر سنك بحریده دیرلر وسك آبی ده دینلور ترکیبده قوندوز دیدکلری حیواندر خایه سن بعض معالجه یه ادخال ایدرلر اخراج ریح ودفع امراض بلغمیه وسودایه نافعدر جند بید ستر وجند یا دستر دخی دیرلر حکیم خاقانی بیت بینام هم کنونش چو بید ستر خصی * آن بد که هر شغالك توسن رك استرك بیر سکون یای تحتانیله بوزن شیر ایکی معنایه در اول معنی صاعقه که ترکیده یلدرم دیرلر کذا فی الصحاح بو معنایه استاد دقیقی * قطعه * تو آن ابری که تا صاید شب و روز * زباریدن چنان چون از کمان تیر * ببازی بر کف دلخواه چون زر * چنان چون بر سر بدخواه جز بیر ثانی معنی جامه خواب شمس فخری بیت تو آن شهی که همیشه دات میکویند * مسافران همه در راه وخفتکان در بیر بیرو بار حضرت جناب باری جل ذکره اسماء شریفه سندندر بیزار سکون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله اوصانمق وترك ایتمك معناسنه مولانا زمی بیت ـ ل بی الم عشق تو لذت نشناسد * بیزارم از ان دل که محبت نشناسد * چغتای لساننده اوسال دیرلر بیزر اقچه سز یعنی مفلس وجری دیمکدر تتکم ضروب امثالده دیمشلردر زر زر کشد بیزر زی در دسر بیستار سکون یای تحتانی وسین مهمله وفتح تاء مثناة ایله سوز اراسنده بر سوزی متصل تکرار ایلمك بعض آدم بر سوزی مرکز کلام ایدینوب هر سوزنده اشی ایراد ایدر فرهنك جهانکیریده بیستار بر لفظدر بهمان وفلان کبی فلانی وبهمانی کاه تابع وکاهی مفردا ایراد ایدرلر کذلك باستار وبیستار دیرلر بودخی کاه

گاه متتابع وگاه منفرد اولور ی بیسر ع سکون یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله برنوع
شکاری قوشدر پیغو وشکره یه مشابه اما انلردن نیی پردر یعنی یك اوچار بیسره دخی دیرلر
ی بیسور ع سکون یای تحتانی وضم سین مهمله ایله برشهرك اسمیدر حکیم زجاجی بیت
بجایی که بیسور بدنام او * فرود آمدند آن دو خیل کران ی بیشتر ع ارتوق معناسنه که
بیش زیاده ودر معلوم صائب تبریزی بیت پیران تلاش رزق فزون از جوان کنند *
حرص کند اشود طرف شام بیشتر ی بیشکار ع سکون یا وشین معجمه وفتح کافله اجرتسز
ایش ایشلمك رشید الدین وطواط بیت قهرت ار مجتهد شود ببرد * آسمانرا بسخره
وبیشکار ی بیکار ع ترکیبله بکار دیدکلری لوند هرزه کرد روزکار که بر یرده مسکن وقرار
طوتمیوب ایشسز شهر بشهر قریه بقریه خانه بخانه کزوب لقمه جیلك ایدر ودخی
درویشانك اسلوبنه اولوب درویشلکله علاقه سی اولیانه دیرلر صائبك بو بیتی محله مناسب
اولمغله ایراد اولندی بیت بیکاری وتوکل دوست از مروت * بر دوش خلق مفکن
زنهار بار خود را ی بیمار ع خسته ومریض وعلیل معناسنه که مقابلی تندرستدر مولانا
عرفی بیت کفن بیاور وتابوت وجامه نیلی کن * که روزکار طبیب است وعافیت بیمار
واستعاره طریقیله چشم دلبرانه ده بیمار دینلور اما خسته دینلمز صائب بیت دوستان
آینهٔ صورت احوال همند * من خراب توام وچشم تو بیمار منست ی بیمر ع سکون یای
تحتانی وفتح میمله بیحد وبی اندازه معناسنه میر نظمی بیت نمانده فکر خاطر عقل درسر
کشیله جان بی فر درد بیمر ی بیور ع سکون یای تحتانی وفتح واو ایله اوچ معنایه در اول
اون بیك عدده دیرلر اسمدر حکیم فردوسی بیت بجا بیور آن پهلوانی شمار * بود
در زبان دری ده هزار * وله بیت سپه بود بیور سوی کارزار * که بیور بود در عدد ده هزار
بولغتی بو معنایه محمود پیسا خوانی باء فارسیله تصحیح ایلمش ثانی نام ضحاکدر که بیوراسب
لفظندن مختصردر حکیم فردوسی بیت نه من پیش دارم ز جمشید فر * که بهر بد بیور
میانبش بار * ثالث هرنسنه که مدور اوله جوزکبی وطوب کبی اکا دیرلر بو معنا فرهنگ
جهانگیریده مسطور در ی مع الزاء المعجمه * براز ع بوزن درازاوکوزك بوینده روغنه
بغلدقلری قایش پارسنه دیرلر ی بز ع بوزن دز زنبور دیدکلری صاری آری معناسنه
حکیم خاقانی بیت نشاید اکرد رحرم سك ندهد آب دست * زینبله اکر ادرآورم بز نبود
میوه چین ی بساز ع ساختن لفظندن صیغهٔ امردر روز معناسنه ومحل تمنی ده دخی
استعمال اولنور شاعر بیت بساز کار مرا ای خدای بنده نواز * که تست هر دو جهان
چاره ساز بی انباز * لمحررہ * مصرع * ای خدای کارساز کارشعوری بساز ی بلاز ع
بوزن پیاز بی سببو بی تقریب معناسنه پور بهای جامی بیت بود زاهد بلاز وشد فاسق
امردی دید شد بدو عاشق ی بنیز ع کسر نون وسکون یای تحتانیله اوچ معنایه در اول
بمعنی هرکز حکیم ازرقی بیت در مدح ناکسان نکنم کهنه بن بنیز * زان پاك نایدم که بوذ کهنه
پیرهن * ثانی بمعنی نیز حکیم قطران ارموی بیت اکر باز آیدم دلبر نبیند بشم بنیز ازجان * اکر
باز آیدم جانان نبیند بشم بنیز از دل * ثالث بمعنی زور حکیم فردوسی بیت اسیران

رب ز

وازخواسته چند خیز * فرستاد نزدیك خسرو بنیز بهروز سکون ها وضم راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول بلور کبود درکه غایت خوش رنکدر اما کم بهادر ثانی کندر هندیدر واعلام رجالدن دخی اولور بیروز سکون یای تحتانی وضم راء مهمله ایله ایکی معنایه دراول بی طالع و بی نصیب ثانی فرهنك جهانکیریده برنوع یشل طاشدر زمرده مشابه اما کم بهادر حضرت مولانا قدس سره بیت چنان مستم چنان مستم من امروز * که پیروزه ندانم من زبیروز بیمار خیز خسته لکدن هنوز قالقمش کسنه میر نظمی بیت چه باشد سود وصلت دز دحسرت انیقدر باشد * ز نعمتهای زیبا را تمتع نیست بیمار خیز بیواز سکون یای تحتانی وفتح واو ایله بمعنی اجابت وجواب ویرمك والتماسی قبول ایلمك معناسنه بهرامی بیت باامید رفتم بدرکاه او * امید مرا جمله بیواز کرد * استاد لطیفی بیت خداوندا دعایم باز بیواز * منم درمانده بیچاره دراهواز

ب س

مع السین المهمله بخس سکون خاء معجمه ایله ایکی معنایه در اول نرمی یعنی یوروق یومشقی ثانی مسنی یعنی کوشکلك کذا فی فرهنك جهانکیری برجیس فرهنك جهانکیریده باء مکسور ایله نام ستارۀ مشتری مسطور در مختاری بیت خوانده نظم وصال را برجیس * کشته تیر فراق را برجاس بالتیس سکون لام وکسر تاء مثناة بعده یای ساکنه ایله بردارو آدیدر بالکس سکون لام وکسر کاف ایله بمعنی سر دیوار کذا فی مجمع الفرس بیرلاس سکون یای تحتانی وراء مهمله ایله چغتای طائفه سندن برقبیله آدیدر برلاس دخی دیرلر میر علیشیر بیت ای یوزنك لوح محفوظ آیت ام الکتاب * توغمادی بیرلاس لولوسیدین مینیك یك آفتاب بیکس معروف حامیسی ومعینی اولمیان کسنه سلمر بیت کسه بیکسانی ومن بیکسم * کرم دست کیری بجای رسم

ب ش

مع الشین المعجمه * براش فتح راء مهمله ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی پاشیدن وفروشاندن یعنی صاچمق ودخی اشاغی قومق معناسنه صیغهٔ امر اولور بریش کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله آیرمق وطاغتمق معناسنه صیغهٔ امر در ابوالمعانی بیت بریش زلف سیاهت زبوی مشکینش رسد بعاشق دلخسته را حیات اید بلاش بی سبب وبی تقریب معناسنه که بلاز دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری بناکوش قولق یانی شعرا شعرلرنده چوق استعمال ایلمشلر درازانجمله مولانا صائب بیت از خجلت روی توکه سرجوش بهارست شبنم عرق شرم بناکوش بهارست * وقولغك کوپه طاقجق یری شیخ سعدی بیت انکشت نحو بروی وبناکوش دلفریب * بی کوشوار وخاتم پیروزه شاهدست بندش سکون نون وکسر دال مهمله ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده آنلمش وطوب اولمش پنبه که اکیرملك ایچون حاضرلنمش اوله فنده وغندش وکندش وهندك دخی دیرلر بیدموش اغاجده بتر برشکوفه در بیدمشك ومشك بید وکربهٔ بید دخی دیرلر کذا فی المؤید خواجوی کرمانی بیت چو بیرون رمد کربهٔ بیدموش * چمن بشکفد لاله از چار سوش بیش موش صحانه مشابه برجانوردر بیش بیراغی التنده مکان ایدر بعض نسخه ده تریاك بیشدر دیمشلر کذا فی مجمع الفرس بیش سکون یای تحتانیله ایکی معنایه در اول زیاده معناسنه که

که مقابلی کم درارتق اکسك دیمکله پیش وکم دیرلر حکیم اسدی بیت ابا های الوان زصد کونه پیش * بخوانهای زرین نهاد نه پیش * ثانی برکوکدر جدواره بکزر انجق فرقی بودرکه جدواری قیروب واصلدوب کاغله سورلدکله بنفشی رنك اولور پیش قرامتق اولور وصاری اولور و برفرق دخی جدوار رومده بوستانجی کلاهی کبی دپه سی پك سوری اولمزدکومیك اولور ریش یا لته‌جی کلاهی کبی سوری اولور جدوارك خاصه سی سموماتی دفع ایدر پیش کندوسی زهردر معتاد اولمین آدم برقیراطدن زیاده تناول ایتسه هلاك ایتمك احتمالی اولور سندولاپتنده چوق اولور شهرهلاهل طاغلرنده اکثر بتر اول دیار خلقی تازه ایکن یرلر ضرر ایتمز ایمش اوچ نوع اولور برنوعی اکلیل الملکدن ایری مجمه عقده‌لری اولور سنبل هندی اراسنده بولنور اکا فرون سنبلی وهلاهل دخی دیرلر بیاض نقطه‌لری واردر کندوسیاه رنکدر برنوعی دخی یشل رنکه قریب بوز زرق اولور سیاه نقطه‌لری اولور مامیران کوکنه بکزر برنوعی دخی سیاه رنکدر صاروبه مائل عقده‌لو در قامش کوکی کبی بونوعی غایت مهلکدر بونکله برص وجذام علتلرینه علاج ایدرلر کذا فی کتب مفردات طبیه

بینوش بی سکون یای تحتانی وضم نونله صیغهٔ امردر دکله دیمك معناسنه طالب آملی بیت مشکین رقم بیان طالب * سرجوش طبیعتست بینوش

ربغ

بی مع الغین المعجمه

بریغ بی کسر راء مهمله و سکون یای تحتانیله بوزن دریغ نسخهٔ حسین وفاییله خوشهٔ انکور باشی یعنی اوزم صالقمی بزاغ بی فتح زاء معجمه ایله برآلتدر آنکله آیینه وقلیچ پاسلرین آچرلر عربیده مصقله دیرلر منصور شیرازی بیت دهد صباهمه آیینهٔ رخت کانرا * بودز خاطر شاه فلك محل بزاغ

ربك

بی مع الکاف

بپتك بی سکون باء موحده وفتح تاء مثناة ایله اوزم وخرما صالقمنك بر پارچه سی که برقاج دانه‌لو اولور زبان قزوینی‌ده لزغ دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری بچشاك بی فتح جیم فارسی وشین معجمه ایله نعلبند معناسنه در بعض فرهنکده علاف معناسنه بلسك بی سکون لام وفتح سین مهمله ایله بعض نسخه‌ده کسر لام وسکون سین ایله بو احمدر برد موروشده رباشی یسی اولور آنکله تنورده آتش قارشدررلر ویا پوشن خمیر پاره‌لرین قویارب پاك ایدرلر وکاهی تنوراوزرینه قویوب بریان اصارلر استاد فتوحی بیت در تنور وبل بادا دشمنت * از بلسك وخیمو آویخته بلك بی فتح لامله ایکی معنایه در اول نسخهٔ میرزا ابراهیمده جامهٔ نوشرفنامه‌ده هر نسنه‌که مشاهده سی خوشنما اوله وفرهنك جهانکیریده بمعنی نوباوه وهرنه‌که تازه وتر اولوب کورمه سنده لطافت اوله وطبیعت حظ ایده ثانی تحفه وهدیه معناسنه در خواجه سلمان بیت خار وخاشاك فضایت میفرستد هرصباح * کلشن فردوس رافراش رارسم بلك بلك بی سکون لامله بوزن سلك مجمع الفرسده بمعنی شرارهٔ آتش بومعنایه میرنظمی بیت در شب هجران عالم پرضیا * از شعاع بلك رود آهما * وکسر لامله برنسنه‌یه یاپشوب اتمك معناسنه در بلکك بی سکون لام وفتح کافله آب نیم کرم یعنی ایلنمش صو بلکك دخی دیرلر میرنظمی بیت کاه بلکك کاه آب کرم شد * اشك خون آلود ما کز چشم شد بمنك بی فتح میم وسکون نونله غم واندوه وتنکیٔ دل معناسنه در بهترك بی

سكون ها وفتح ثاء مثناة وراء مهمله ايله زياده يوجه رك ديمكدر اولور ﴿ بيارك ﴾ فتح ياى تحتانى وراء مهمله ايله بابلى بكزر بر قوشدر بعض نسخه ده زاء معجمه ايله واقعدر ﴿ بيرشك ﴾ سكون ياى تحتانى وشين معجمه وفتح راء مهمله ايله بى عار وغيرت وبى حميت معناسنه ﴿ بيسراك ﴾ سكون ياى تحتانى وفتح سين وراء مهملتين ايله نسخهٔ ميرزا ابراهيمده اشتر بچهٔ يكساله ودوساله يعنى برياشنده وايكى ياشنده دوه ياوريسى امير معزى. بيت پيوسته در چشم ودلم در آب وآتش منزلم * بر بيسراك محلم بركوه وصحرا كام زن * بعض نسخه ده اركك وتولى دوه يه ديرلر شيخ نظامى بيت هزاران نخستين از و بيسراك * بكشتى كشى كوه را كرده خاك * وفرهنك جهانكيريده شتر جوان قوى بدن معناسنه كال اسمعيل در قسميه بيت به بيسراك شب آهنك ولوك تركى روز * كه زير سبزهٔ كردون هميكنند افسار حكيم اسدى بيت دكر چارصد بختى بيسراك * بصندوق ها شان همه سيم پاك * بعض نسخه ده اول اشتره ديرلر كه اناسى ناقهٔ عربى وباباسى اوربجلى يعنى بغور اوله وشرفنامه ده خركوه يه ده ديرلر ﴿ بيمار باريك ﴾ اينجه اغرى ديدكلرى علت كه عربيده سل ديرلر ﴿ بيوك ﴾ ضم ياى تحتانى وسكون واو ايله بمعنى عروس فخر كوركانى * مثنوى * همه ساز عروسى كرده شهر و * بيوكش ويسه وداماد ويرو * زن وويرو بود شايسته جوهر * بيوك من بود بايسته دختر * دروخرم بيوكان وحسودان * بيوك دختران داماد پوران * شمس فخرى بيت مال ودانش عروس وداماد ست * سوى داماد نيست ميل بيوك ﴿ بيهزك ﴾ سكون ياى تحتانى وفتح ها وزاء معجمه ايله فرس قديمده كبيسا اعتبار اولنميوب هر يوز يكرمى سنه ده برسنه زياده ايدوب اول سنه يى اون اوج آى اعتبار ايدوب اول آيى تماما عيد ايدرلر اكا بيهزج دخى ديرلر بعده جلال الدين ملكشاه سلجوقى اول عادتى ابطال ايدوب تاريخ جلالى ديدكلرى حسابى كبيسا اعتباريله ضبط تاريخ ايلديلر شاعر ديمشدر بيت شها بامشدت روز وشب قدر وعيد * همه سال وماهيت شود بيهزك * و معتبر لغتلرده مسطوردر كه فارسيان قبل الاسلام هر يوز يكرمى ساله برسالى كبيسا اعتبار ايدوب اول سالى اون اوج آى اعتبار ايدوب اكا بيهزك ديرلر واول سالى ايكى اردى بهشت طوتارلر وتفاوت سنه اعتبار ايتدكلرى قنغى پادشاهك زماننده واقع اولور سه انك عظمت وشوكتنه دليل ايلورلر واكا اعظم سلاطين ديرلر اول حدده عقيده لرى بويله دركه بو سال واقع اولمز الا برذى شوكت پادشاه زماننده اولور حتى شاه نوشيروان زماننده اولدى ديرلر بو معنايه شهريارى ديمشدر بيت زد ورچرخ تراعمر آنقدر بادا * كه بيهزك شمرد شش عمر نوح وصد چون آن ﴿ مع الكاف الفارسى * بچشك ﴾ كسر جيم فارسى وسكون شين معجمه وكاف موقوفله طبيب معناسنه كه بزشك دخى ديرلر شاعر ديمشدر بيت دردم چه بود كه هيچ نداند * حال دل من بچشك ورمال * حكيم خاقانى بيت همرنك زرشك شد سرشكم * بكشاد رك مجر بچشكم ﴿ برنك ﴾ فتح راء مهمله وسكون نونله نسخهٔ ميرزا ابراهيمده ذخيره وجرس وكليد معنالرينه مسطوردر وبعض نسخه ده كليد معناسنه زاء معجمه ايله مرويدر وضمتين ايله ذخيره معناسنه ودخى بر ولايت اسميدر كه قطب جنوبى اوزرنده

اوزرنده طلوع ایدر تنکم دیمشلردر بیت قطب عالم چوشهرما بودست * کو بیا شهرماست شهر بونك * فرهنك جهانکیرنده حیوباتدن برنوع برکه ادویه یه ادخال ایدرلر کابادن کلور بونکه کابلی دیرلر ف بونك ع کسر راء مهمله وسکون نونله برنج کابلیدر کذا فی مجمع الفرس ف بزشك ع کسر زاء وسکون شین معجمتین ایله حکیم وطبیب وجراح معنالرینه در تنکم ابیات مشهدی دلالت ایدر بعض اصحاب فرهنك باء فارسیله تصحیح ایلمشلر جیم ایله بجشك دخی دیرلر حکیم معناسنه ناصرخسرو بیت عرب بزره شعرداردسواری * بزشکی کزیدند مردان یونان * یعنی طبیب حکیم اسدی * مثنوی * خورش باید از میزبان کونه کون * نه کفتن کزین کم خورد زان فزون * اکرچه بود میزبان خوش زبان * بزشکی نه خوب آمد ازمیزبان * یعنی جراح حکیم ازرقی بیت باد خوار زمی چوسنکین دل بزشك ودستکار * جیب برجستان دارد آستین برنیشتر ف بستر آهنك ع سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله یورغان ودوشك چارشبی استاد لبیبی بیت خوشا حال لحاف وبستر آهنك * که میکیرند هرشب دربرت تنك ف بشلنك ع سکون شین معجمه ونون وفتح لامله هند وستانده برقلعه آدیدر استاد عنصری * قطعه * بکوه ساوه زتو مرك برنخواهند کشت * همی برآید درروی تو ازو آژنك * اکر بخواهی بردشت ساوه بنشینی * وکر بخواهی درشو بقلعهٔ بشلنك ف بید برك ع برنوع اوقدرکه مرنی سکوت بپراغنه بکزر حکیم فردوسی بیت یکی بید برکی نشاده بتیر * که ازسهم اونیرچرخست پیر * بو معنایه خواجوی کرمانی بیت زترکش کرده بیرون شاهزاده * چوآتش بید برکی آب داده * حکیم اسدینك بو بیتنده ظاهردر بیت خدایی که پیکانش بد بید برك * فرو دوخت برتارك ترك ترك * وبرنوع نیزه یه ده دیرلر شیخ نظامی بیت درآمد زبحران سر بید برك * کشاده برو روزن درع ترك ف بیرنك ع سکون یای تحتانی ونون وفتح راء مهمله ایله شخص هیولایی یعنی برنسنه نك اصل وترکیبی وبنیادی ونقاشلك تصویردن اول ایلدوکی رسمنه دیرلر شمس فخری بیت خدایکانی وشاهی که رسم خانهٔ او * کشید بار دکر عدل وداد زا بیرنك * یعنی اصل وترکیب حکیم سنایی بیت آنکه بیرنك زد ترا بیرنك * باز نستاند ازتو هرکز رنك ف بیناسك ع سکون یای تحتانی وفتح نون وسین مهمله ایله یعنی دو بجه کذا فی مجمع الفرس ف مع اللام * برنجشمال ع کسر راء مهمله وجیم وسکون نون وشین معجمه ایله مرغن دیدکلری طعامدرکه روغن وسکر ایله مالیده وآمیخته اولنمش برنج ف بسمل ع سکون سین مهمله وکسر میمله بوغزلنمش مذبوح معناسنه خواجه آصفی بیت قاتل من چشم می بندد دم بسمل مرا * تا بما ند حسرت دیدارا ودردل مرا * وتمام بوغزلنمامش اولسه نیم بسمل دیرلر شانیٔ تکلو بیت همچو مرغ نیم بسمل مانده ام دردام تو * یا بکش یا دانه ده یا ازکفت آزاد کن * وتیغله کشته اولانه ده دیرلر قطب الدین یزدی بیت بسمل خنجر اخلاص شوار میخواهی * که بتیغ ملك الموت نکردی مردار ف بشپول ع سکون شین معجمه وضم باء فارسیله صیغهٔ امردر پراکنده وپریشان کن دیمك اولور شرف شفروه بیت آن کیسوی مشکبار خویش بشپول * وان جزع کهرفشان چو دریا کن ف بشکل ع

ب ل

سكون شين معجمه وفتح كافله ايكى معنايه دراول بمعنى غم واندوه ثانى قورجق مماج
معناسنه ي بشكول ع سكون شين معجمه وضم كافله بمعنى مرد جلد وهوشيار وقوى
دركار حكيم اسدى بيت بهركار بيدار وبشكول باش * بدل دشمن خواب فرغول باش
ي بشول ع ضم شين معجمه ايله بمعنى بين وبدان حكيم انورى درهجو قاضى كيرنك بيت
زردكشت از فراق لقمه بشول * روى سرخ من اى سياهۀ دول * اثيرالدين اخسيكتى
بيت حشمتش آنجا كذار ونامیه راكوشمال * لقمه بشولى نكرد خار ببزم رطب *
ي بلال ع آزربويه ديدكلرى ريحاندر ودخى بردكن كوكيدركه شيرازده چوپك اشنبان
ديرلر كذا فى مجمع الفرس ي بلكل ع سكون لام وفتح كافله بمعنى بلكك مرقوم يعنى آب
نيم كرم ي بل ع بهل لفظندن اختصار اولنمشدر يعنى كيج و قو استاد اغاجى ديمشدر بيت
بل تا جكرم خشك شود آب نماند * بر روى من آبست كزو دجله توان كرد * بومعنايى
مؤيد شمس فخرى بيت خواست شه تاكه دست اوكيرد * كفت چرخ اوكه باشد اى شه بل
مشرف شفروه بيت خرسندم ازكسى بغرض غيبتم كنند * بل تا كنند بزخم زبان جامه
شوى من * حكيم سنايى بيت بل تا كف پاى تو ببوسم * انكاركه مهرلا لكانيم ي بهل ع
زيادۀ هايله ده اول معنايه در ي بيخال ع سكون ياى وفتح خاء معجمه ايله سركين مرغ
يعنى طاوق وسائر قوش ترسى عربيده ذرق الطير ديرلر شمس فخرى بيت هماى ظلل
ورا احتياج ظل نبود * كه ملك بخشد هرجاكه بفكند بيخال ي بيدمال ع سكون ياى تحتانى
ودال وفتح ميمله قايچ وخنجر وامثالى نسنه‌لرى پاسدن آچمق سكوت اغاجيله معنا د
اولمغين اول مناسبتله تسميه اولنمشدر ميرخسرو بيت بين مدح عادلى كه بعهدش زايمنى
آزادبود تيغ چوسوسن ز بيدمال ي بيغال ع سكون ياى تحتانى وفتح غين معجمه ايله
بمعنى نيزه كه عربيده رمح ديدكلرى در ابوالمعانى بيت شود برآتش قهرش چوسيخ مرغ كباب
زند چوسينۀ اعدا بطعنۀ بيغال ي بيل ع سكون ياى تحتانيله اوچ معنايه در اول باغبانلرك
اول يا صى دموزيدركه اغاجه پچيروب باغ وبوستان قازرلر عربيده مرديرلر فتح ميمله شيخ
سعدى بيت سرچشمه بايد كرفتن به بيل * چو پرشد نشايد كذشتن به پيل * ثانى
كميلرده كى كمى يى يورتدكلرى كورك كبى اوزون اغاج امير خسرو بيت موج شوى جاريه
ميبرد دمت * بيل بسيليش هميكرد پست * ثالث به هندى كه بل دخى ديرلر انلن خوش
مربا بشوررلر ي بيهمال ع سكون ياى تحتانى وضم هايله بمعنى بيمثل وبى همتاكه همال
نظير وعديل معناسنه در ابوالمعانى بيت بجود وفضل وكرم درجهان بى مانند * بروز رزم
عدو اوست بيهمال ونظير ي مع الميم * بجم ع فتح جيم فارسيله كارم نظام داشت معناسنه
يعنى ايشم صورت بولدى ديمكدر شاكر بخارى بيت چرا نه شكر كنم نعمت تراشب وروز
كه از تو اخترمن سعد كشت وكاربجم * ودخى چميدن لفظندن اسم مصدردر نازايله صالنمق
معناسنه شيخ سعدى بيت يكى سر برآر ازكريبان غم * بارام دل باجوانان بجم ي برسام ع
سكون راء وفتح سين مهملتين ايله برعلتدر سينه ده اولور عربيده ذات الصدر ديرلر
ي برندكام ع فتح زاو دال المهملتين وسكون نونله برداروديابونه كاودخى ديرلر ي بريشم ع كسر

کسر راء مهمله و شین معجمه وسکون یای تحتانیله ابریشم وساز قللری کمال خجندی بیت
می با واز بریشم خور کمال * مطربی کر آیدت روزی بچنك بستام سکون سین
مهمله وفتح تاء مثناة ایله بمعنی بسد عربیده مرجان دیدکلری امیرخسرو بیت جهان که
نزد خردمند دفتر حکمست * بنیم خنده نیرزد ازان لب بستام بشتالم سکون شین
معجمه وفتح تاء مثناة ولامله مجمع الفرسده بمعنی طفیل یعنی دعوتسز طعامه حاضر اولان
بشتام سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله فرهنك جهانکیریده بمعنی طفیلی
مسطوردر بشخشم فتح شینین وسکون خاء معجمات ایله بمعنی لغزیدن یعنی سورچمك
حکیم سنائی بیت آن خوش از نفس وشهوت وشره است * ورنه جانی بشخشم وتبه است
بشکم سکون شین معجمه وفتح کافله صفه معناسنه شهاب الدین مؤید بیت
خانه چون سرای جان خرم * بشکمش غیرت فضای ارم بغم فتح فایله بمعنی داتنك
وفرومانده کذا فی مجمع الفرس بهرام سکون ها وفتح راء مهمله ایله بمعنی روزه یعنی
اورج بیاکنم فتح یا وکاف فارسی ونونله بمعنی برکنم کذا فی شرفنامه بیدخام
یعنی عود خام ایضا منه بیرم سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله کرده دیدکاری
طعامدر بیم سکون یای تحتانی ایله خوف وهراس شاعر بیت هم اندر زمان
روی او شد سفید * مرا ای خداوند بیم وامید بی نام ایکی معنایه در اول اورته
برمق التنده اولان برمق که ترکیده دخی آدسز دیرلر عربیده بنصر دیدکلریدر ثانی اسمی مشهور
اولمین ومجهول اولان آدم وغیری مع النون * بخردان سکون خاء معجمه وفتح راودال
مهملتین ایله جمع بخرددر عاقلان وزیرکان وحکیمان معناسنه حکیم فردوسی بیت بفرمود
پس شاه باموبدان * ستاره شناسان وهم بخردان بتکن سکون تاء مثناة وفتح
کافله نسخهٔ میرزا ابراهیمده ومؤید الفضلاده امتلادن طبیعته فتور عارض اولمق وفرهنك
جهانکیریده ایکی معنایه در اول امتلادن باش اغرمق وثانی طپان دیدکلری اغاج که تاولایه
تخمی صاچدقدن صکره آنکله هموار ایدرلر بتکدن وبتکندیدن مؤید الفضلاده
امتلادن وجوده الم اولمق معناسنه مسطوردر بردون سکون راو ضم دال مهملتین
ایله اکدش آت میر نظمی بیت لطف کج بخش چرخ افزون باد * اسب تازی بنود بردون
باد برزن سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله باچقدن یاپلمش تاوه که اوزرنده اتمك
بشورلر قریع الدهردر توحید باری تعالی عظمت اسماؤه بیت در سفرهٔ سخای تو
خورشید ومه دونان * درمطبخ نوال تو افلاك برزنست برن ضم راء مهمله ایله برون
لفظندن اختصار اولنمشدر کذا فی مجمع الفرس برون ضم راء مهمله و واو معروفله
ایکی معنایه در اول طشره معناسنه که بیرون دخی دیرلر ثانی برون تو برای تو دیمك معناسنه
اولور استاد رودکی * قطعه * یادکن زیرت اندرون تخته * تو برو خوار خوابنیده ستان
جعد مویانت جعده کنده همی * ببریده برون تو پستان بریان سکون راء مهمله
وفتح یای تحتانی ایله معروف سوکلمه کباب شاعر بیت پس از مردن اکر مرغی نشیند بر سر
سنکم * شود بریان اکر آهی بر آرم از دل تنکم بریجن کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی

رب ن

وفتح جیمله بمعنی تنور کذا فی مجمع الفرس ﴿ بریزن ﴾ کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله مجمع الفرسده بمعنی بریجن مرقومدر فرهنك جهانکیریده بر صمغدر بعض تراکیبه جزؤ ایدوب دوا ایدرلر بهریزه ده دیرلر مصطکی یه مشابه اما صبك و خشك ومانند عسل صاف و براق اولور اماراتیجه سنی آغردر تعریب ایدوب بارزد وبیرزد دخی دیرلر ﴿ بزین ﴾ کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله آب بدبو اما فرهنك جهانکیریده بمعنی سوراخکه برینه دخی دیرلر ﴿ بزدایدن وبزدودن ﴾ کلاهما بسکون الزاء المعجمه آینه وتیغ و خنجر وغیری نسنه لرك پاسن آچمق معناسنه ﴿ بزمایون ﴾ سکون زاء معجمه ایله بمعنی برمایون مرقومکه فریدونی سود ایله بسلدکلری کاوك اسمیدر ﴿ بسار دن ﴾ فتح سین وسکون راء مهملتین ایله زمینی یارمق ﴿ بستان ﴾ سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله ستاندن لفظندن صیغهٔ امردر آل دیمك اولور غریبدر خذ معناسنه طالب آملی بیت خومی برکف نهد از عکس جامش انجمن کردد * بصدرنکی شود چون بال طاوسان بستانی ﴿ بستردن ﴾ سکون سین وراء مهملتین وضم تاء مثناة ایله قازمق معناسنه که ستردن دخی دیرلر ﴿ بسلانیدن ﴾ سکون سین مهمله وفتح لام وکسر نون ایله بمعنی بکسلانیدن اوزمك واوزلمك معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت هرکس فریباند مرا کر عشق بسلاند مرا * آنکه دهد نهم بیا کوید که پیش من بیا ﴿ بشخاییدن ﴾ سکون شین ویای ثانی وفتح خاء معجمتین وکسر یای اول ایله بمعنی خراشیدن طرملق معناسنه که شخودن دخی دیرلر حکیم ناصر خسرو بیت سواران خفته واو اسب بر سرشان همی تازد * که نی کس را بکوید سرنه کس راروی بشخاید ﴿ بشخودن ﴾ سکون شین وضم خاء معجمتین ایله بمعنی خراشیدن کمال اسمعیل بیت بشخوده اند چهره و برکند طره ها * زان جو دها که با کل وشمشاد میکنند ﴿ بشکستن ﴾ سکون شین وسین وفتح کافله قرمق وصندرمق معناسنه خواجه سلمان بیت من هشیار با مستان ندارم روی بنشستن * که میکویند بشکن عهد و بی شرمیست بشکستن ﴿ بشکلیدن ﴾ سکون شین معجمه وفتح کاف وکسر لامله مجمع الفرسده بمعنی نشان کردن و حکیم اسدی نقلنجه برمق اوجیله نشان قومق معناسنه وشرفنامه صاحبی بو معنایه مطابق روایت ایدر نتکیم مولانا کسایی بیت یاسمن لعل پوش سوسن کوهر فروش * بر سمن ولعل کوش نقطه زد و بشکلید * فرهنك جهانکیریده نظر نقلنه یاخود قلمتراش وبچق وامثالی نسنه لر اوجیله یاره لمك معناسنه در ونعمة الله ده قوجاقلمق ونسنه کوستکلمك معناسنه نقل ایتمش ﴿ بشکن ﴾ شکنیدن لفظندن صیغهٔ امر در قیر وصندر معناسنه میر خسرو بیت بشکن دلم که رایحهٔ درد بشنوی * کس از برون شیشه نبوید کلاب را ﴿ بشلیدن ﴾ سکون شین معجمه وکسر لامله بمعنی چسبانیدن و دوسانیدن یعنی یاقشدرمق و میل ایتدرمك اغاجی بیت در کل غربت زپا بشلیدنم * نیست ممکن روی یاران دیدنم * ﴿ بنشاختن ﴾ سکون نون وخا وفتح شین معجمتین وتاء مثناة ایله بمعنی بنشاندن نسنه دیکمك استادلبیبی بیت چو باز آمد از جمله وتاختن * بفرمودش از پای بنشاختن * ﴿ بنشاندن ﴾ اغاج وطاش دیکمك واوتورتمق نصب واجلاس معناسنه ﴿ بنشتن ﴾ اوتورمق

اوتورمق معناسنه لازم ومتعدی اولور خواجه سلمان . بیت بنم صافی که برخیزم چو صوفی
از سر دردی * چو دردی ذرین خمخانه خواهم رفت و بنشستن بنکان سکون نون وفتح
کاف فارسیله طاس وفنجاندن بیوك ظرف مجمع الفرسده دیبی دلك طاس که اهل قری آنکله
صو تقسیم ایدرلر ونسخهٔ حسین وفاییده باء فارسیله منقولدر خلاق المعانی . بیت بر سر آمد
ز تهی مغزی خصبت چه عجب * آب چون کشت تهی بنکان آمد بر سر * ونسخهٔ میرزا ابراهیمده
صحن رو یین یعنی توج وباقردن دوزلمش صحن بو معنایی مؤید سراج الدین قمری بیت طشت
زر شرق پر آتش برای سینه ام * هر سحر از نیش این فیروزه بنکان میرسد به آفرین
الطها ز هایله اسفندیار بن کشتاسبك همشیره سی اسمیدر که ارجاسب انی اسیر ایدوب
روبین دژ نام قلعه ده حبس ایتمشیدی بعده اسفندیار واروب ارجاسبی قتل ایدوب
به آفرینی خلاص ایلدی بهان جمع بهدر ایولر دیمکدر کهان ومهان کبی اما استعمالی
چندان معتبر دکلدر زیرا انك معناسنه نیکان استعمال ایدرلر بهرون سکون ها وضم
راء مهمله ایله نام اسکندر ذو القرنین در کذا فی فرهنك جهانکیری به کزین اظهار ها
وضم کاف فارسی وکسر زاء معجمه ایله هر شینك اعلاسنی اختیار ایدیجی وصراف ونقاد معناسنه
ومختار وکزیده معناسنه خلاق المعانی بیت چون میدهی مرا تو عطاهای به کزین * جز به کزین
چه آرمت آخر ز آخریان * فرهنك جهانکیریده منتخب ونقود معناسنه مرویدر فخر
کورکانی بیت بر طالع ببلخ درآمد که آسمان * از جند کاه باز چنین کرد به کزین * محمود
ابن یمین . بیت نبود کر اختیار بود دین وملك را * در به کزین بغیر تو مختار ملك ودین * وله
بیت شاها سپهر اکر چه که فرقی نمی نهد * اندر میان اهل هنر کاه به کزین بهین
کسر ها وسکون یای تحتانیله اوج معنایه در اول بمعنی بهترین حکیم انوری . بیت ای ملك
بهین ذکی ترکلك وز برست * کلکی که فلك قدرت وسیاره مسیر ست * ثانی هفته ثالث نداف
یعنی حلاج که بهینه دخی دیرلر بیاغاریدن ایکی معنایه در اول بمعنی خیساریدن
اصلاتمق ثانی بمعنی آمیختن وسرشتن قارشدرمق ویوغرمق بی تاب شدن طاقتسز
اولمق ویورلمق معناسنه چغتای لساننده تالمق دیرلر میر علیشیرك بو بیتنده تالغان واقع
اولمشدر یوروغلن دیمك اولور . بیت قیل لوزلوك دشتنی طی ایستاسانك مقصد اداسایشی
نی تالمه بتسه حرم ایچرا بیبا یان قطعیدین تالغان بیچن سکون یای تحتانی وفتح جیم
فارسیله بمعنی بیچن که پسر کیودر بیچون حضرت حق سبحانه وتعالی جنابی بیچون
ایله ذکر ایدرلر کنه ذاتندن سؤال جایز اولمیوب نته لکسز معناسنه ایزد بیچون دیرلر جل
ذکره بیختن سکون یا و خاء معجمه وفتح تاء مثناة ایله الهمك معناسنه کمال خجندی
. بیت قصهٔ درد مفرو میریخت کفتم موبمو * کو پس از من دوستان خاك مرا می بیختند
ودخی کرفتار وعاجز اولمق و برکسنه یی عاجز وبی مجال ایلمك معناسنه مرویدر بیخستن
سکون یا وسین مهمله وفتح خاء معجمه وتایله کرفتار وعاجز ایلمك استادعسجدی . بیت
شادی وبقا بادت وزین پیش نکویم * کاین قافیهٔ تنك مرا نیك به بیخست * کرفتار
وعاجز اولانه بیخسته دیرلر بیدار شدن اویقودن اویانمق وآکاه وخبردار اولمق

ق بیراستین ع سکون یاوسین مهمله ویای ثانی وکسر تاء مثناة ایله صحاحده اغاجك زائد اولان داللرین قیروب پاك ایلمك معناسنه ابوالمعانی بیت هرقباو پیرهن رفتست وعریان مانده ام * چون درخت پرنهالم کرده شد بیراستین ق بیران ع سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله بوزن ومعنی ویران کذا فی مجمع الفرس ق بیروزن ع سکون یاوضم راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله یوکلك معناسنه ق بیرون ع طشره خارج معناسنه ابوتراب بیگك بیت خدنکست در دلم بنشست وجان چون صاحب خانه * کهی بیرون رود کاهی بکردمیهمان کردد * چغتای لسانده تاشقاری دیرلر ق بیره زن ع سکون یاوفتح راء مهمله وزاء معجمه ایله تاوه کبی برنسنه دراوزینده اتمك بشوررلر برزن دخی دیرلر شیخ نظامی بیت نشسته جوانمرد اطلس فروش * زنا کستر بیره زن درع پوش ق بیزیدن ع سکون یاء تحتانی وکسر زاء معجمه ایله بمعنی بیختن مرقوم ق بیستون ع دیار عجمده برمشهور طاغك آدیدر فرهاد آنی کسوب صوکتورمك قصدیله بوقدر زمان عشق شیرین ایله چالشمش وهرکسمك وکی طاشه شیرینك تصویرین قازوب نقش ایلمش معنای ترکیب لغت دیرکسز یعنی اغاجسز دیمك اولور خواجه سلمان بیت پنجه زد فرهاد باقبال خسرو لاجرم * کرد چرخ بیستون چون نقش شیرینش خراب ق بیسر وسامان ع پریشان احوال وبی انتظام کار ابوالمعانی بیت این سفر کردن واین بیسر وسامانی ما * سر بصحرا دهد این حال پریشانی ما ق بیهستان ع سکون یای تحتانی وکسر سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله بمعنی کذشتکان یعنی کچمشلر ق بیلغان ع سکون یاولام وفتح غین معجمه ایله ترکستان دیارنده مشهور برلایت وبرشهر آدیدر ق بیمارزون ع سکون یاوراء مهمله وضم زاء معجمه ایله خسته یه مخصوص اولان طعام یعنی خسته یمکی ق بیمارسان وبیمارستان ع اول سکون یاوراوفتح سین مهملتین ایله ثانی کسر راوسکون سین مهملتین وفتح تا ایله بیمارخانه که ضربیه دار الشفا دیرلر حکیم فردوسی بیت بدو کفت کو درزبیمارسان * تراجای زیباتر ازبارسان ق بیمارکون وبیمارکین ع اول ضم کاف عجمی ثانی کسر ایله علیل وخسته مزاج یعنی دائما مریض کبی اولان ق بین ع صیغه امردر کور یعنی نظر ایله دیمکدر ووصف ترکیبی اولور حق بین کبی شیخ عمرخیام بیت این تابه چرخ بین نکون افتادست * دردهمه زیرکان زبون افتادست * کاهی اولنه برباادخال ایدوب ببین دیرلر مولانا صائب تبریزی بیت جلوه مستانه آن سروقامت را ببین * چشم بکشا موجه دریای زحمت را ببین ق بیواریدن ع سکون یای اول وثانی وفتح واو وکسر راء مهمله ایله جواب ویرمك معناسنه ق بیوازیدن ع زاء معجمه ایله ده اجابت وجواب ویرمك معناسنه مرویدر ق بیوبرداشتن ع سکون یاوراء مهمله وفتح واو ایله بمعنی برداشتن ق بیوسیدن ع ضم یاو واو معروف وکسر سین مهمله ایله بمعنی امید داشتن وبعض نسخه ده بمعنی جاپلوسی کردن منقولدر ق بیوکندن ع فتح یای تحتانی وکاف وسکون نون واو ومعروفله بوزن ومعنی بیفکندن کذا فی مجمع الفرس ق بیوه زن ع سکون یای تحتانیله طول عورت دیمکدر مولانا هاتفی بیت برون کن زانکشت قیصر نکین * نه ازدست بیوه زن انکشترین ق بیهده شدن ع سکون هاوضم شین

رب و

شین معجمه ایله آتشدن جامه صرارمق ك بیهودن ع مثله وبی معنی سویلمك ك بیهیق ع سکون یائین وکسر ها یله یکرك یعنی ایورك معنا سنه دركمع الواو * بتو ع ضم تاء مثناة ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمك دبه روغن وظرف کلاب وبعض مدور نسنه نك اینجه صاپی اوله واغاج باشنك یومری نسنه وهاون دسته سی و بونلره بکزر نه اولور سه وعربیك مقمع دیدکلری نسنه بو مقوله نسنه لره دبنه دخی دیرلر ك برهنه جو ع شعیر مقشر یعنی قبوغی چقمش آرپه که عربیك سلت دیرلر کتاب السامی فی الاسامیك السلت نوع من الشعیر لاسترلها کانها حنطة دیو مسطور در ك بیاستو ع فتح یای تحتانی وسکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله نسخهٔ حسین وفاییك دهان دریده کمسنه یه دیرلر یعنی ایشتدوکین و بولدوغین سویلر مولانا معروفی بیت بیاستو نبود خلق را مکر بدهان * ترا بکون نبود کون بسان دروازه * صاحب تحفة الاحباب بمعنی کنك دهان یعنی اغزی قوقار معناسنه نقل ایتمش بو معنایی مؤید شمس فخری * قطعه * کفتم ترا به بخشش وکوشش با بروشیر * نسبت کنم ولیك نمی آیدم نکو * زیراکه آن چو دودی باشد سیاه رنك * وین نیز کربه ایست بنسبت بیاستو ك بیرو ع سکون یای تحتانی وضم راء مهمله ایله بمعنی کیسهٔ زر وغیره کذافی تحفة الاحباب ك بیندو ع سکون یای تحتانی ونون وضم دال مهمله ایله حرامزاده وبداصل معناسنه میر نظمی بیت مادرش قحبه وپدر هندو * چه بود زاده شان بجز بیندو ك بیو ع بوزن دیو ترکیك کوه دیدکلری قور تجغز در بعض نسخه ده دال ایله بید دخی دیرلر فخر الدین ابو المعانی بیت زعدلش کرك باصد حیله وریو * نهان کرد دبه پشم میش چون بیو ك مع الهاء * بدره ع سکون دال وفتح راء مهملتین واخفاء ها ایله اغاج قوردی که ریونجه دخی دیرلر بو معنایه میر نظمی بیت نرسد هیچ کزند چون بدره * کرنباشد درخت رابدره ك بده ع کسر دال مهمله واظهار ها ایله بمعنی بزن امر در اضرب معناسنه حکیم فردوسی * مصرع * دهاده برآمد ز هر وکروه * خلاق المعانی * رباعی * چون دید که کرد غمزه خیره بسته * برقصیه دلم کمان ابرویش زه * از بسته همیکرد اشارت که مزن * ازکوشهٔ بادام همیکوید ده * ودخی ویر معناسنه صیغهٔ امر در ك بذله ع سکون ذال معجمه ایله بمعنی لطیفه وعربیك هرکون کیلن اثواب معناسنه در ك برادر خوانده ع آخرت قرنداشی که ایکی کمسنه محبتا بربریله عقد اخوت ایدرلر ك برادرنده ع یعنی اوکی قرنداش برادر اندر دخی دیرلر ك برهنه ع فتح راء مهمله ونون وسکون ها ایله چبلق وسکون را وفتح هایله ده جائز در عریان معناسنه مولانا عرفی بیت تیغ در برهنکی فاش کند جوهر خویش مصلحتهاست درین شیوهٔ عریانیٔ ما * جغتای لسانیده بالانك دیرلر کاف عجمیله ترکیك یالنجق دیدکلری بوندر ك بستوه وبسته ع کلاهما بسکون السین المهملة وضم التاء المثناة واظهار ها ایله دلتنك وعاجز وسرکردان معناسنه که ستوه وسته دخی دیرلر ضم سین مهمله ایله اظهار ها یله کذافی فرهنك جهانکیری ك بسملکاه ع سکون سین ولام وکسر میمله قیون وصغر بوغزلدقلری مکان عربیك مذبح ومسلخ دیرلر ترکیك سلخانه دیدکلری شعرا نظملرنده چوق ایراد ایدرلر شیخ علی نقی بیت به بسملکاه حسرت پر زنان آن مرغ رقاصم * که هرکه

رب ه

بال غم وهم زنم خون از پرم ریزد * مثلا نصرتی بیت نه آن مستم که هر دم بی سبب
در انجمن رقصم * به بسملگاه می آیم بکام خویشتن رقصم ﴿ بشخوده ﴾ سکون شین وضم
خاء معجمتین وواو معرو فله طرنق وقلمتراش اوجیله یاره لمق معناسنه اسم مفعولدر نسخهٔ
میرزا ابراهیمده بمعنی خراشیده بهرامی بیت کرده بشخوده رخ خود آن نگار * کشت
گلنزارش بشکل لاله زار ﴿ بشکله ﴾ سکون شین معجمه وفتح کاف ولامله قپو قلابی یعنی
اول چنکالدر که قپو وپنجره قپاقلرینه ایدرلر ﴿ بشکنه ﴾ سکون شین معجمه وضم کاف
ونونله کلید یعنی کذا فی فرهنگ جهانگیری ﴿ بشکونه ﴾ سکون شین معجمه وضم کاف
وفتح نونله ایکی معنایه در اول بمعنی شکوفه حکیم اسدی بیت بهنگام بشکونهٔ گلستان
برون برد لشکر ز زابلستان * ثانی قیٔ واستفراغ معناسنه که آکا دخی اصطلاحده
شکوفه کرد دیرلر ﴿ بشکوه ﴾ سکون شین معجمه وضم کاف واظهار هایله حشمت ووقار
وتمکین استاد لبیبی بیت زبس بوم بشکوه بافرهی * جهان دیداو ز امرای شهی
﴿ بشنجه ﴾ فرهنگ جهانگیریده کسر شین وسکون نون وفتح جیمله بر آلتدر جلاهلر آنکله
بزه آهار ایدرلر وبعض فرهنگده آهار معناسنه در شیخ نظامی بیت بشنجه روی وازرق
پشم واشقر * سزاوار جم گل نی خم زر * قریع الدهر بیت تا روپود مراد من نشود
بافته بی بشنجهٔ لطفت ﴿ بشولیده ﴾ ضم شین وواو مجهول وکسر لامله بمعنی دیده ودانسته
وبمعنی کارکذار یده اما بعض فرهنگ معتبرده پژمرده وپریشان شده بو معنایی مؤید
شیخ عطار بیت دل بخود باز آورد آرام گیر * جمع کن خود را بشولیده خمیر * محمود
ابن یمین بیت بر سر آتش سودای توام سوخت جگر * این هم از کار بشیولیدهٔ خام
دل ماست ﴿ بنچه ﴾ سکون نون وفتح جیم فارسیله زنان آلتلرینه بغلدقلری نسخه عربیده کی
عصابه معناسنه در استاد رودکی بیت هر کرا در غمش بسازد اسیر * باز گیرد به بنچه
بند بزیر ﴿ بنکره ﴾ سکون نون وفتح کاف وراء مهمله ایله اکیزلن بچه ایپک اوزرینه صاریلان
ایپلکه فرموك دخی دیرلر ﴿ بنه ﴾ فتح نون مشدد ومخففیله ده جائزدر یوك یا بر دیدکلری
تعبیره باروبنه دیرلر باروبنگاه جای بنه اولور حکیم فردوسی بیت چو شیران بشرزه زجا
برجهید * بکوه هماون بنه برنهید * وله بیت نه خیمه نه خرگه نه بار وبنه * چنین چند
باشد سپه گرسنه ﴿ به ﴾ اظهار هایله ایو دیمکدر نیك معناسنه من از توبه دانم دیرلر بن
سندن ایو بیلورم دیمکدر نتکیم بو بیتده واقعدر بیت گفتی که ستارهٔ تو سعد است * من طالع
خود از تو به دانم * اما حقیقتده بهك معناسی ترکیده یك دیدکاری در زیرا ایو دیمکه نیك
دیرلر یك دیمکه به دیرلر نتکیم بو رباعیدن مفهومدر * رباعی * شیری که شکاری نکند
روبه به * عمری که بتلخی گذرد کوته به * آنکس که حق نان ونمك نشناسد * گر یوسف
مصری بود اندر چه به ﴿ بهروزه ﴾ سکون ها وضم راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله ایکی
معنایه در اول بر نوع کبود رنك بللوردر که غایت خوش رنك اولور اما کم بهادر حضرت
مولانا قدس سره بیت شاهیم نه شهروزه لعلیم نه بهروزه * عشقیم نه سردستی مستیم
نه ازسیکی * ثانی کندر هندی در رایحه جمله بهجوزه دخی مرویدر کذا فی فرهنگ جهانگیری

جهانكيرى ڤ بهينه ڠ كسر ها و سكون ياى تحتانى وفتح نونله اوج معنايه كلور اول بمعنى
هفته كه ايام اسبوعدر شاكر بخارى بيت صاحب صد بهينه ومه وسالى * بكذرى كر
رهى نيارى باد * ثانى بمعنى بهترين ثالث بمعنى نداف يعنى حلاج پير هراة خواجه عبد الله
انصارى قدس سره طبقاتنده وابراهيم ادهم حضرتلرينك احوالى سياقنده بيوردركه * بز ازارچه
پلاس فروشند بهينه بازنخوانند ڤ بى ته ڠ كسر تاء مثناة ايله بمعنى بى حوصله مخنثم
كاشى بيت چاه زنخدانش ببين اى ديده وكارى مكن * كاندرته دوزخ فتند جان من بى ته
دكر * ودخى ديسنز ديمك اولور ڤ بيجاده ڠ سكون ياى تحتانى وفتح جيم ودال مهمله
ايله جواهر انواعندن بر نوعدر بعضيلر لعل وبعضيلر ياقوت وبعضيلر شبه درديديلر اما تحفة
الاحبابده وحسين وفاييده كهربا اولق اوزره تصحيح ايلمشلر ولكن ميرصدر الدين محمد شروانى
جواهرنامه سنده ياقوتك نوعيدر ديمش وحكيم فردوسينك بو بيتندن استنباط اولنور
بيت توكفتى كه بيجاده بار دهمى * بسنك اندرون لاله كار دهمى * بو معناده حكيم انورى
بيت پاس توكر انديشه كند دركان * رنك رخ بيجاده شود كاهى * جواهر نوعندن
اولدوغنه مولانا هاتفى بيت بياساقى آن لعلكون باده را * كه بشكست بازار بيجاده را
ملهكهربا اولدوغنه حكيم خاقانينك بو بيتى دلالت ايدر بيت اقليم كشايى كه زجا سوسى
مقلش * بيجاده بياردكه كند كاهربايى ڤ بيخته ڠ بيختن لفظندن اسم مفعولدر الكش
معناسنه ابو المعانى بيت خاكراهت ديده بامژكان حسرت بيخته * تا نيابند پاى آزرده
خيال نازكت ڤ بيخسته ڠ سكون ياى تحتانى وسين مهمله وفتح خاء معجمه وتاء مثناة ايله
درمانده وعاجز وسركردان معناسنه خسروانى بيت خسته ومحروم وبيخسته وكمراه
كريان بسبيده دم ونالان بسحركاه * شاه ناصر خسرو بيت بر رفتنيم اكرچه درين كنبد *
درمانده ايم بسته وبيخسته ڤ بيدار ڠ سكون ياى تحتانى وفتح دال وراء مهملتين ايله بمعنى
عاشق دلداده ميرنظمى بيت عالم مشاه برخسنت دلداده وآوارن * چون منكه نمى باشد
افتاده وبيداره ڤ بيدره ڠ سكون ياى تحتانى وفتح دال وراء مهملتين ايله آهنكران
چقورى كه ايچنده طوروب دمور دوكرلر ڤ بيذار ڠ سكون ياى تحتانى وفتح ذال معجمه
وراء مهمله ايله مكر وحيله معناسنه ڤ بيراسته ڠ سكون ياى تحتانى وسين مهمله وفتح تاء
مثناة ايله اغاجى بوداييوب زائد داللرين كيدرمك ميرنظمى بيت درختى چون ببرك آراسته
باشد * شود پربار چون بيراسته باشد ڤ بيراه ڠ مذهبى مخالف اولوب ازغون اولانه
ديرلر ودخى نامناسب حركت ايدر ڤ بيرزه ڠ سكون ياء تحتانى وراء مهمله وفتح زاء معجمه ايله
عسل كبى بر معقدر تيزبوى اولور بيرز دخى ديرلر مسعود سعد سلمان بيت همچو مازوزرفشان
بغم وسيه چون بيرزه * چون هليله زرد شان روى وترش چون انبله ڤ بيژه ڠ سكون
ياى تحتانى وفتح زاء فارسيله خالص وبى غل وغش اولان نسنه بژه دخى ديرلر شاعر بيت
آنچنان اين خسته دل بر آتش هجران سوخت * بيژه كرد در بوته عشقت همين استاد
غم ڤ بيسره ڠ سكون ياى تحتانى وفتح سين وراء مهملتين ايله برنوع شكارى قوشدر غايت
تيز پر اولور خواجه عبيد لوبكى بيت بلبلى مختلطش چون پر هدهد از عقب * تيزروى بيلك

دوپرچون پس باز بیسره بیسه سکون یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله بوزن کیسه الاجه قماش وغیری هرنه نوع اولورسه بیشه سکون یای تحتانی وفتح شین معجمه ایله چنکلستان ونیستان شاعر * رباعی * درقلب سپه تیغ زدن پیشهٔ ماست * مردی وهنر همیشه اندیشهٔ ماست * هرشیرکه درجهان شکاری کیرد * مردان دانندکه آن هم بیشهٔ ماست * مثال نیستان مولانا طرزی بیت شیرد ربیشهٔ ما طعمهٔ روبه کردد ای اجل بچکری الحذر ازبیشهٔ ما * وچوبانلرك نایی‌که قوال دیرلر حکیم خاقانی بیت چون بیشهٔ ضمیر من آوا برآورد * جان مغزی آنجا مغزکند برقص * عربیده یوك وچغتای لساننده چیکل دیرلر فتح جیمله بی صرفه فتح صاد وفا وسکون راء مهملتین ایله فائده‌سز واندیشه‌سز مولانا هاتفی بیت غیورانه بکشاد لب درجواب * بکفتاری بی صرفهٔ ناصواب بیکاده سکون یای تحتانی وفتح کاف عجمی ودال مهمله ایله جماعه قادر اولمین عربیده عنین دیرلر میرنظمی بیت بکفت اوراکه نتوانست کابی * شود بیکاده شوهرزن خطایی بیکانه کاف عجمیله یادمعناسنه‌که مقابلی آشنادر مولانا صائب بیت ای دل زلوضاع جهان بیکانه شو بیکانه شو * باآن نکار خانکی همخانه شو همخانه شو بیکاه کاف عجمیله غایت سحری ووقتسز دیمکدر مترادف قبیلندندر کاه وبیکاه دیرلر وقتلو وقتسز معناسنه اولور بیلاده سکون یای تحتانی وفتح لام ودال مهمله ایله بمعنی شاکردانه اجیرانه معناسنه میرنظمی بیت خودت مفروش نزد عاقلانرا * بشو بیلاده پیش کاملانرا بیلسته سکون یای تحتانی وسین مهمله وفتح لام وتاء مثناة ایله بمعنی انکشتان حکیم خاقانی بیت نیش وبیلستهٔ ناقص چوشغال * شغل سکساری ودستان چکنم * حکیم اسدی بیت به بیلسته سنبل همی دسته کرد * بدرنیز بیلسته‌را دسته‌کرد بیله سکون یای تحتانی وفتح لامله بش معنایه کلور اول بمعنی انجوست‌که جزیره‌در عمق بخاری بیت بعمان قدرت فلك یك حباب * زدریای جاهت جهان بیله است ثانی بمعنی بیلاع یعنی یمی دمرلو اوق بیله مشابه اولمغله تسمیه اولنمشدر شمس فخری قطعه * سالکان مسالك تحقیق * فارغند ازشراب وتفشیله * دفع شیطان که‌رداد ند درکمان مجاهدت بیله * استاد فرخی بیت چنان چون سوزن وشی وآب روشن ازتوزی زطوسی بیل بکذار وباماج اندرو بیله * ثالث رخسار معناسنه حکیم خاقانی بیت بیله‌توکردروی مه وزهره‌را بجل * زان میکنند هرسحری روی درنقاب * رابع بمعنی پهلو حکیم سوزنی بیت آندل‌که درمیان روبیله بکین تست * بروی رسد زقوس فلك تیر بیلکی خامس بمعنی بیل‌که ترکیده چپادیرلر بیمار سیاه دولتمه خسته‌لکی غایت صعب اولدوغندن سیاه تسمیه اولنمشدر اعجام صعبلکندن کنایه ایدوب سیاه تعبیرایدرلر بلای سیاه وبخت سیاه کبی بینار سکون یای تحتانی وفتح نون وراء مهمله ایله بمعنی بنیارهٔ مرقوم یعنی دیواستنبه وزشت صورت بیوار بوزن ومعنی بیچاره وغریب وبیکس وعاجز معناسنه حکیم اسدی * مثنوی * بپرسید کاین مرد بیوار کیست * که کستاخ اندرچنین یار کیست * بدوکفت کرخانه آواره‌ام * ازایران یکی مرد بیواره‌ام بیوسنده ضم یای

یای تحتانی و فتح سین مهمله و سکون نونله جاپلوسی کننده ویایله تواضع وتملق ایدیجی
حکیم سنایی بیت سك بیوسنده کرك درنده است * سفله سالوس ولوس خرنده است
﴿ بیوه ﴾ سکون یای تحتانی وفتح واوایله طول عورت که بیوه زن دیرلر مولانا جامی
بیت هیچ غم نیست کرش غصب کنان * شحنه ده کشد از بیوه زنان * عربیده ارمله
وچغتایده تول دیرلر ﴿ بیهده ﴾ سکون یای تحتانی وضم هایله ناحق وباطل معناسنه استاد
لطیفی بیت بازار متاع تست کاسد * کارت همه بیهده وفاسد * هده حق دیمکدر
نتکم بو بیتدن مفهومدر شاعر کفته بیت مهر خواهی زمن و بیهده * هده خواهی زمن
و بیهده ﴿ بیهوده ﴾ بیهده کبی باطل وعبث و بیمعنی دیمك اولور کمال خجندی بیت ای بکام
هوس رانم عمر بیهوده * هنوز سیرنکشتی زکار بیهوده ﴿ مع الباء ﴾ بخردی ﴿ سکون
خاء معجمه وفتح راوکسر دال مهملتین ایله یعنی دانایی وهوشمندی کذا فی شرفنامه
﴿ بهبودی ﴾ سکون ها وضم باء موحده ایله ایواولمقلق صحت بدن وانتظام حال وحسن
معیشت کبی ﴿ بهرای ﴾ سکون ها وفتح راء مهمله ایله نیك رای وتدبیر وعاقل ومدبر
معناسنه شاعر بیت مردی که شود بکار خود بهرایی * باید که کند کار خودش پیرایی *
﴿ بهی ﴾ ایولك نفسنده وغیریده استعمال اولنور نظام استرآبادی بیت کند ز صنعت
استاد صنع شیرینکار * بکونه عسلی در بهی محل * ویا ر یعنی جراحت ایواولمق چغتای
لسانده اونکالمق دیرلر بو بیتده مضارعی واقع اولمشدر میر علیشیر بیت کونکول کایوز تومان
تیش اور ساهجران ایلامان ناله * وصالنینك نوشیدین اول زخملار بیر کون اونکالغایدیب
﴿ بی ﴾ شول معنایی افاده ایدرکه ترکیده سز ایله تعبیر ایدر مثلا بی دل کوکلسز
بی زبان دلسز دیملور شیخ سعدی بیت کرکسی وصف اوزمن پرسد * بی دل ازبی نشان
چه کوید باز * وکاهی حرف سلب اولان نا لفظنك معناسنه قریب اولور لکن هر برده اول
معنایه صحیح اولمز مثلا ناکس دیمکله بی کس دینلمز زیرا ناکس آدم دکل دیمکدر بیکس
آدم سز دیمك اولور بویله دقیق محل تأمله محتاجدر ﴿ بی بی ﴾ زن نیکو وخاتون خانه نشین
مولانا هاتفی بیت با زنش کفت خواجه کای بی بی * دل برین نه که از وطن کیبی *
بر معناسی دخی ایوایودیمك اولور به به معناسنه منوجهری بیت بی بی آن ترکی که چون
اوبرزند بر چنك چنك * از دل ابدال بکریزد بصد فرسنك سنك ﴿ بیخوانی ﴾ فتح خاء
معجمه وواو معدوله وکسر نونله یعنی بی نمك طاتسز طعام وغیریده جایزدر میر نظمی
بیت سخنش چون طعام بیخوانی * نتوان خورد بی نمك نانی ﴿ بیداری ﴾ اویانقلق
وشرفنامه ده صاحب دلی یعنی آکاه اولمق بیت بیداری سحرکاه روشن کن دلانست *
آنکس که بود درخواب تیره شدست جانرا * عربیده تیقظ وچغتایده اویقا غلیغ واویاغلیغ
دخی دیرلر ﴿ بید طبری ﴾ بید هفتکانه قسمندن بر نوع سکوتدر کربه بید دخی دیرلر کذا فی
شرفنامه ونسخه میرزا ابراهیمده بید موله معناسنه در ظهیر فاریابی بیت همچو مستان
صبوحی شده افتان خیزان * شاخهای سمن تازه و بید طبری ﴿ بیرای ﴾ بی تدبیر
وامورنده اصابت ایتمیوب نامعقول ایش ایدیجی معناسنه ضد بهرای مرقومدر ﴿ بیرزی ﴾

سکون یای تحتانی وراء مهملهٔ موقوف وکسر زاء معجمه ایله بیرزهٔ مرقوم معناسنه درکه بیرزر
دخی دیرلر سیف اسفرنکی بیت شاکرند ارباب معنی زین که باری زینهار * می شناسی
بیرزی از کوهر وسوسن زسیر بیرونی طشره کی دیمکدر خارج معناسنه مقابلی اندرونی در
بیزاری ترک ایتمک واوصانمق وخلاص اولمق معناسنه خواجه سلمان بیت زارم
از بی زری ومیترسم * که کشد بیزری به بیزاری بیستکانی سکون یا وسین مهمله
وفتح تا وکاف عجمیله دیار روملده ماه بماه ویریلان وظیفه که زمان سلفده شاهان عجم
وظیفه خوارانه هر یکرمی کونده ویرر لر ایمش که سنهٔ شمسیه اعتبار یله سنه آخرنده
حسابه موافق کله زیرا شهور فارسیه نک هر بری اوتوز اولمز بعده کثرت استعمال ایله مطلق
وظیفه معناسنه اولمش استاد منوجهری بیت یکی را ازین پیش کاهی بجشی * یکی را
دوباره دهی بیستکانی بیسکی سکون یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله ابرص وچیل اولمق
معناسنه باء فارسیله ده منقولدر افصحی ده فارسیله اولمق خاطره کلور بیغی سکون
یای تحتانی وکسر غین معجمه ایله شرفنامه ده دفع معناسنه در بی نیازی دولتملولک
واحتیاج اولمامق معناسنه در بینی سکون یای تحتانی وکسر نونله ایکی معنایه در اول
آخرنده کی حرف اصلیه اولوب بورون معناسنه کلور عربیده انف دیرلر ثانی مذکور یا
خطابیه درکورورسن دیمك اولور نتکم صائب دیمشدر بیت کوش راکرکن وبشنوکه چها
میشنوی * دیده بربند ونظر کن که چهامی بینی بیوکانی ضم یای تحتانی و واو مجهول
وفتح کاف عجمیله دوکون سور معناسنه استاد عنصری بیت ساخت آنکه عجب بیوکانی *
هم بر آیین برسم یونانی باب الباء الموحدة المضمومة مع الالف * بیا فتح باء موحده ایله تفرج
وسیره کتدکلرنده مخصوص طعامدرکه بشوروب کتوررلر میر نظمی بیت کند آن جان
اکردر سینه منزل * بیاسازم جکر باپارهٔ دل بتیبا کسر تاء مثناة وسکون یای
تحتانی وفتح باء موحده ایله بمعنی توبه کردن میر نظمی بیت چو کردم چندکه اندیشه از جان
بتیبایی کنم از عشق خوبان بخارا مغل لسانده مجمع علوم دیمکدر وماوراء النهرده
بر مشهور شهردر سمرقنده قریب علما ومشایخی غایت چوق اولدوغندن قبة الاسلام دیرلر
خواجه حافظ بیت اکر آن ترک شیرازی بدست آرد دل مارا * بخال هندویش بخشم سمرقند
وبخارارا براغ راء مهملهٔ مشدده ایله بران لفظندن ترخیم اولنمشدر کسیجی وکسکین
معناسنه تخفیف رایله ده جایزدر دیمشلر شاعر بیت بکن با تیغ غمزه قتل مارا * چون او
شمشیر وستم نیست برا برج ثریا کنایه از دهن محبوب وه رخت کذا فی المحمودی برزو بلا
سکون راء مهمله وزاء معجمهٔ موقوفه وفتح واو ایله افراسیاب پهلوانلرندن بر تورانی مبارز
اسمیدر کذا فی شرفنامه بستان پیرا باغبان معناسنه حکیم انوری بیت
برده رضوان بهشت ازپی پیوند کری * از تو هر فضله که انداخته بستان پیرا *
بستانسرا سرای پادشاهانده اولان باغچه یه دیرلر بغرا سکون غین معجمه
وفتح راء مهمله ایله ارشته کبی بر طعامدر اکثریا ران عجم سیر وتفرجلرده بشورورلر فرهنگ
جهانگیریده ترکستان شاهلرندن بغراخان نام بر شاهك اختراعی اولمغله مخترعی اسمیله

اسميله تسميه اولنمشدر بسحاق اطعمه بيت بجوقليه در صحن بغرابتا * كه جويند كى عين يا بند كيست * وله بيت ما ءبجه بكوش حلقه كرده است * يعنى كه منم غلام بغرا * و بر پادشاه اسمى اولدوغنه شاعر . بيت قراخان وايلك چو بغرا كذشت * تو كويى كه بادى بصحرا كذشت * ادات الفضلاده نام پادشاه خوارزم و بمعنى كلنك يشه وكلنكان نيز كويند مسطوردر ﴿ بوبا ﴾ واو معروف وفتح باء موحده ايله بر نوع طعامدر ﴿ بورا ﴾ واو معروف وفتح راء مهمله ايله شرمنج يعنى اكسر باشى وياخود اوجى ﴿ بوريا ﴾ واو معروف ايله حصير و حصير ايندكارى شازمثال اول ابوطالب كليم بيت در دمنت بهاى من بر هيچكس پوشيده نيست * مينمايد از تنم مانند نقش بوريا * مثال ثانى شيخ سعدى . بيت با فرومايه روزكار مبر * كز نى بوريا شكر نخورى ﴿ بوشا ﴾ واو معروف وفتح شين معجمه ايله بمعنى انديشه مير نظمى هروى بيت ستوم از درد حسرت باده نوشا * همين در خاطرم اينست بوشا ﴿ بويا ﴾ بوزن كويا قوقجى معناسنه اسم فاعلدر ﴿ بوى سا ﴾ واو مجهول وياى موقوف وفتح سين مهمله ايله عطريات صلايه ايتدكارى طاشه ديرلر كه اوزرنده مسك وامثالى نسنه لر حل ايدرلر اصلى بوى ساى در كذا فى مجمع الفرس ﴿ مع الجاء * بوجاسب ﴾ نام مبارز تورانيدر كه افراسياب پيران ويسه ايله شر لشكر ايدوب ايران لشكرى اوزرينه كودرز جنكنده كوندردى ﴿ بوالعجب ﴾ يعنى حقه بازشاعر . بيت عشق جوان حقه وآن مهره ديد * بوالعجبى كرد وبساطى كشيد ﴿ بوب ﴾ بوزن خوب بساط وفرش خانه معناسنه استاد رودكى بيت شاه ديكر روز باغ اراست خوب * تختها بنهاد وبركسترد بوب ﴿ بوتراب ﴾ كنيه امير المؤمنين على بن ابى طالب رضى الله عنه وكرم الله وجهه كذا فى شرفنامه ﴿ بوشاسب ﴾ سكون واو وفتح شين معجمه وسين مهمله موقوفه ايله فرهنك جهانكيريده واقعه كه بوشياس دخى ديرلر عربيده زوباديدكلرى زرآتشت بهرام . بيت نه دربيداركفتم نى به بوشاسب * نكويم جز به پيش تخت كشتاسب ﴿ مع التاء * بت ﴾ صنم معناسنه زماناى مسيحا بيت در بت شكنى خليل عهدم هرچند * دربتكده يم تيشه آزر دادند * واستعاره طريقيله جوان محبوبه ده ديرلر وحشى يزدى بيت خوش آن بتى كه هزاران هزار عشوه وناز * به نيم جنبش مژكان ادا تواند كرد ﴿ بت پرست ﴾ . شه طابجى ابو المعانى . بيت بت پرست كردى مرا اين شيوه عاشق فريب * رحم كن برجان مسكين از خدا انديشه كن ﴿ بخت ﴾ سكون خا ايله نام پادشاه جبار در كه باباسنه نصر ديرلر ايدى بخت النصر ناميله شهرت بولمشدى دنيايى شرقدن غربه دك ضبط ايلدى دنيايى شرقدن غربه دك درت پادشاه ضبط ايلمشيدى ايكيسى مسلمان كه حضرت سليمان واسكندر ذو القرنين على نبينا وعليهما السلام وايكيسى كافر كه برى مزبور وبريده نمرود ايدى لغت محوديده نام پادشاه خوارزمدر ودخى لول طورنه يه ديرلر كه كندو سورديسنك اوكنه دوشوب اوچار ﴿ برست ﴾ ضم راو سكون سين مهملتين ايله نشو ونما يافت يعنى بيويوب ايرشدى ديمكدر ابو المعانى . بيت ديدم خيال سرو قدش اين سخن درست * با آب ديده درچمن سينه را برست ﴿ بروت ﴾ ضم

راء مهمله وواو مجهول ایله بیوق که سبلت دخی دیرلر بست سکون سین مهمله ایله التی معنایه کلور اول قاورلمش بغدای که تاتار وسیاحلر توشه یعنی ازق ایدرلر ثانی دکرمان سپکی که برد موردر دکرمان آنك اوزرینه دونر ثالث مجمع الفرسده کاباستانده بر ولایت وبر شهر آدیدر رابع نسخهٔ حسینی وفاییده تقسیم آب معناسنه خامس فرهنك جهانکیریده خوشبوو خوش طعم میوه حاصل اولان بر معناسنه سادس بعض نسخه ده ارقه حمالنك صیری معناسنه که میر نظمی. بیت رهید از خریت مهارش کسست * که آهسته از پشت او رفت بست بقرات نام حکیم وهم وزیر اسکندر ذوالقرنین ومالك الفتحه لسان عربده ابقراط دیرلر بندخت سکون نون وخاء معجمه وضم دال مهمله ایله شرفنامه ده بمعنی چهره مسطوردر بوخت واو مجهول وسکون خاء معجمه ایله فرهنك جهانکیریده بمعنی پسر اوغل معناسنه مرویدر بوشاسب واو معروف وفتح شین وسکون سین مهمله ایله کیجه ایله اوتورب بعض نسنه فکر ایلمك ودخی احتلام اولمق معناسنه بوایکی معنایه میر نظمی. بیت چو وصل یار را بوشاسب بودم * شدم بوشاست با او چون غنودم بوی پرست ایکی معنایه در اول بمعنی سك بومعنی حقیقتدر زیرا کوپك قدر رایحه آلور حیوان اولمز ثانی پارسی دیدکلری حیوان عربیده فهد فارسیده یوز دیرلر خصوصا ومجازا اول طفیلی آدمه دیرلر که همیشه کزوب قنده طعام پشه وضیافت یاخود دوکون اوله آنی تجسس ایدوب. لابد وارر مع الجیم * بج اندرون دهان یعنی اغز ایچی فخرالدین اصفهانی. بیت بی مدحت او هرکه دهان باز کشاید * دندانش کند چرخ برون یك بیك از بج * فرهنك جهانکیریده جیم فارسیله ایکی معنایه روایت اولنمشدر اول اندرون لبنوس یعنی آوردك طشره سی ثانی بمعنی موی پیش سر یعنی باشك ایلرو سنده اولان صاچ برج ایکی معنایه در اول قلعه ده اولان برج بدن ثانی آسمانی تقسیم ایتدکلری اون ایکی قسمك هر برینه برج دیرلر ثالث کوکرجین ساکن اولدوغی یر خواجه سلمان بیت ای کبوتر رو ببرجی کاخترانش چینه اند * کر تو میخواهی که یابی دانهٔ نیك اختری برهان راج ای کلام وسخن تحقیق معنی کذا فی المحمودی بزغنج سکون زا ونون وضم غین معجمتین ایله فستق اغاجنه دیرلر ومرویدر که فستق اغاجی برسنه ایچلی اولور وبرسنه بوش اولور ایچلی اولدقده پسته دیرلر. بوش اولدقده بزغنج دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری بستج سکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله بادیه لرده اولور براغاجدر کذا فی مجمع الفرس بسحاق حلاج صاحب دیوان اطعمه کذا فی المحمودی بغنج ضم غین معجمه وسکون نونله سیاه چورك اوتی که شونیز دخی دیرلر عربیده حبة السودا دیدکلریدر میر نظمی بیت بروی کلعذاران خال سودا * چو افشانده بغنج بر نان زیبا بلاج بر نوع کاچی یعنی بولماج آشی درکه رقیق و پرلب و بی کوشت پشورلر حریره ماندی بسحاق اطعمه بیت عاقل نکرد دمایل ببلاج * تا قلیه بیند برروی تتماج باوج ضم لام وواو مجهول ایله صحرانشین بر طائفه درکه غایت بی عقل وبی انصاف اولورلر یوللرده کیدن قافله ویولجیلری غارت ایدرلر اکثری شجیع وبهادر اولورلر کوچ باوج دخی دیرلر نسخهٔ میرزا

بُ ج

میرزا ابراهیمده ایوان و طاق و رواق اورریشه قورلر بر علامتدر و بر معناسی ده زنانك موضع معهودنده بتن ات پارسنه دیرلر مؤید الفضلاده ایران زمینده بر مکان اسمیدر وادات الفضلاده خروسك دپه سنده اولان کوشت پار‌یه دیرلر بوغنج واومعروف وضم غین معجمه وسکون نونله شهر هرات قربنده واقع برقصبه اسمیدر و بغنج مرقوم معناسنه مرویدر کذا فی مجمع الفرس مع الخاء المعجمه * بوخ سکون راء مهمله ایله ادات الفضلاده بمعنی شبنم. بومعنایه میرنظمی. بیت عرق برزست ازمی چهرهٔ سرخ * که بر برك كل آفتاده است برخ بستاخ سکون سین مهمله و فتح تاء مثناة ایله بمعنی کستاخ میرخسرو *مثنوی * بزرکی کردن ارچه نا روا نیست * نه کبرست اینکه فرّ پادشاهیست * اکر نبود بچشم خاصکان باز * ز بستاخی که دارد عام را باز * کلامیٔ اصفهانی. بیت بعهد عدل توبستاخ نکردبلبل * بسوی عارض کلبرك وطرهٔ شمشاد مع الدال المهمله * بتلاد سکون تاء مثناة وفتح لامله بمعنی بشتوانه یعنی قپو آردنه قونیلان اغاج طیاق بد بوزن ستد. بود لفظندن اختصار اولنمشدر اقتضای محل ایله واوین حذف ایدوب ضمه ایله حرکت ویرولر. طالب آملی. بیت لطافت پای بند آن فضابد * که زنجیرش هم ازموج هوابد براز د فتح راء مهمله و زاء معجمه ایله بمعنی زیبایی و زینت و زیب میرنظمی. بیت براز د دلبری باعشوه و ناز * که در ملك لطافت بود ممتاز برد سکون راء مهمله ایله بر لفظدر جنك محلنده تلفظ ایدرلر صاول معناسنه شمس فخری. بیت ابواسحق که افلاك اخترازا * همیکوید همان ازراه اوبرد * و دخی بردن لفظنك فعل ماضیسی اولور ایلتدی معناسنه وکتاب السامی فی الاسامیده لغزدرکه صحبتلرده یاران برُبرندن سؤال ایدرلر ترکیده باصجه دیرلر عربیده آکاآبده دیرلر مد همزه وکسر باء موحده ایله و عربیده بردالاجه جامه یه دیرلر برد ایرد برد مرقومك معنای اولنده مستعملدر صاولا صاول دیمك اولور. برجنسدن اولان ایکی کلمه اراسنده اولان الفه مقابله و مساواة دیرلر چکاچك و دهاده و شقاشق کبی برند فتح راء مهمله وسکون نونله قیل تراش ایتمك باشده وغیری یردن ابو المعانی بیت آن شخص طرفه هیکل ریش بزرك دارد * بسیار ثقیل. بوره چون میبرند شاید برود سکون راء مهمله و فتح واو ایله زمین پشته پشته کذا فی مجمع الفرس بزخید سکون زا وکسر خاء معجمتین ایله بمعنی بزماده یعنی دیشی کچی بزرك امید ضم زاء معجمه و سکون راء مهمله وکاف موقوفله خسروك استادی وندیمی. برمشهور حکیمك اسمیدر بزغیدن سکون زا وضم غین معجمتین ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده نام درخت و مؤید الفضلاده فستق کبی برنسنه درینه فستق اغاجنده اولور اما ایچی اولماز آنکله دری دباغت ایدرلر باء فارسیله ده مرویدر بسد فتح سین مهملهٔ مشدده ایله و مخففه ایله ده جائز در مرجان معناسنه که کامه دخی دیرلر مقرر دریاده بترغو اصلو کمند آتوب قیروب چقاررلر روزکارد کوب کونش طوقنجه سرخ رنك اولور اصلنده بیاض بتر حکیم انوری بیت فروکشست بعناب عنبرین سنبل * فرو نکشت بخوشاب بسدین شکر * مشکلاته بسد بکسر الباء وضمها اصح وفتح السین المشددة وهوا المرجان

وبعض نسخه ده * البسد وهو حجرا لاحمر وقيل اللؤلؤ كبار الدر والمرجان صغاره والواحد مرجانة وبعض روايتده بسد مرجان كوكيدر لكن قرمزی اولمز مير خسروك بو بيتنده وسايرى اكا بو شعرلرنده سرخ اولمق اوزره مرجان مراد اولنمشدر استاد بيت نه طوطيست بملكش كه ازمكس كرچه * زمردينش پر وبسدينش منقارش * فريد الدهرك بو قطعه سى مرجان اولدوغنى اشعار ايدر * قطعه * كروهيند ندانند بازجيم زسرب * همه دروغ زن وخربطند وخيره سرند * نمتك وبسد ونز ديكشان يكى باشند * ازآن كه هردو بكونه شبيه يكدكرند * نمتك آلچ ديمكدر ق بلغد وبلغند ع كلاهما بسكون اللام وفتح الغين المعجمه بربرى اوزرينه نسنه يغمق وبربره كتورمك ق بلكفد ع سكون لام وفا وفتح كاف عجميله بوالكفد دخى ديرلر كسر كافله باره وپاره وساره ده ديرلر رشوت معناسنه كذا فى التحفه اما شرفنامه ده سكون لام بو فا وضم كاف فارسيله مسطور در ابو العباس بيت بوالحرب يار تو بود ازمرو تا نشابور * سوكند خودكه صدره بلكفد از ونخوردی ق بلند ع يوكسك مقابلى پست در تتكم بو بيتده واقعدر بيت جهانرا بلندی و پستى توبى ندانم چه هرچه هستى توبى * عربيده كى عالى معناسنه ده كلور نصيرای همدانى بيت هرجلوه كه ديده ام آن سرو قامتت * چون مصرع بلند زيادم نميرود * چغتاى لسانده بيبيك ديرلر كسر باء موحده ايله وسكون يا ثين ايله كه يوكسك ويوجه ديمكدر مير عليشير بيت قدى قويغاج سرو اكر توشسا ايا غيغه اپكالى * يوق عجب كيم پست اولور سايه قوياش بوالغيم بيبيك ق بلور ع ضم لامله مقيم اولمق معناسنه اكثر خيمه وخركاه ايله اوتوران كمسنه لره واول مقوله طائفه يه ديرلر ميرزه مى * قطعه * چون ندارم عمارت وخانه * بنشينم بزير چرخ كبود * نتوانم كه باشم اندر شهر * خيمه از دود دل كنم چو بلور ق بنداد وبنلاد ع كلاهما بسكون النون برى دال مهمله وبرى لامله بمعنى بنياد ديوار وامثالى بنا قرار اوى بيت لادرا بر بناى محكم نه * كه نكهدار لاد بنلاد ست * كذا فى تحفة الاحباب وصحاح وفرهنك جهانكيريدم اساس بنا معناسنه وتركيب لغت دخى آنى اقتضا ايدر كه بن ديب دز ولاد بنادر بو معنايه كلامى اصفهانى بيت يقين شناس كه چندان بقا نخواهد ماند * بناى عمرعدو را چو بد بود بنلاد * اما نسخه زفانكويا ده بمعنى پشتيبان مسطوردر شمس فخرى بيت بناه ملك سليمن جمال دنيى ودين * كه هست لاد شهى را وجود او بنداد ق بود بيد ع سكون واو ودال مهمله موقوفه وفتح باء موحده ايله اغز ياغى معناسنه مير نظمى بيت زلعل لبانش مراد ده قند * زده توسن مقصدم بود بند ق بود ع فتح واو ايله شود معناسنه استعمال اولنور طالب آملى * رباعى * در زلف تو دل قرين آزار بود دائم بطبيبد نش سر وكار بود * خودكرچه بود حال دل كنجشكى * كوراخس وخار آشيان مار بود ق بود ع سكون واو ايله بودن لفظنك صيغه ماضى سيدر اكثر حكايت عن الماضى استعمال اولنور ادات روابطدر تركيده معناسى ايدى ايله تعبير اولنور ودخى قرار كاه ووجود معناسنه شيخ نظامى بيت اى جهان ديده بود خويش از تو * هيچ بودى نبود پيش از تو * معلوم اولا كه بود ايله بودن صيغه سى مشتق كدر فعل ماضى ده اولور حاصل حال

حاصل بالمصدر معناسنه دخی کلور بو راده حال بویله در سید شریف نور الله مضجعه شروح تجرید اوزرینه تعلیق ایتدوکی حاشیه سنده وجودی بودن ایله تفسیر ایلمش یرنده سوپاشس امابعضی هستی ایله بودنی مترادف طوتمش نه سبب ایله دیمش اوله بودنی اولاجق معناسنه درکه بو بیتده مصرحدر بیت کذشته خود کذشت وبودنی بود * پشیمانی بهیچ دارد کنون سود بودنی آخرنده اولان حرف یا مصدریه درکه مصادر آخرینه لاحق اولور تهیه واستعداد معناسن افاده ایدر کفتنی وخوردنی وپوشیدنی یالری کبی عربیده کان ایله ادا اولنور وجغتای لساننده ایردی دیرلر کسر الفله مثلا بیلورایدی دیمکده بلکان ایردی وایدرایدی دیمکده اینکان ایردی دیرلر کسر الفله مثلا ایدوکنه ایرکانکا دیرلر فرهاد نامه ده مناجاتده کلور بیت اوزونک چیکتینک رقم تابقاج بونامه * شقی یا خود سعید ایرکانکا خامه * وایدوکین دیمکده ایرکانین دیرلر سبعه سیاره اولنده توحیدده کلور بیت نی اوچون ایرکانین کیشی بیلماس * کیشی هرنی که حق ایشی بیلماس بوزکند سکون زاء معجمه ونون وکاف مفتوحه ایله ایوان وطاق ورواق معناسنه میر نظمی بیت شد این بوزکند مقرنس نما * به نه کنکره طاق عالی بنا بوزمند سکون زاء معجمه وفتح میمله خوشبو براوتدر موید الفضلاده باء فارسیله منقولدر بونشاد واومجهول وفتح شین معجمه ایله شلغم معناسنه اولمق اوزره فرهنک جهانکیریده مسطوردر بوغند واو مجهول وفتح غین معجمه وسکون نونله برنوع صار مشقد رصارلدوغی اغاجی قوریدر عربیده لبلاب دیرلر شاعر بیت زدرد وغم نماند آب تا بم * خیال زلف او برمن چو بوغند بوکند واو معروفله شیخ نظامی بیت بوکندکی ازنفاق خیزد * نی روزی از اتفاق خیزد بوند فتح واو وسکون نونله بمعنی باشند ودخی مرد صاحب نخوت وصاحب هستی کذا فی مجمع الفرس وسکون واو ایله بمعنی آهستکی که بونده آهسته دیمك اولور بهود ضم ها وواو معروفله آتشدن صراروب یانمغه قریب اولمش اثوابکه بهودشده دیرلر بیوسد ضم یای تحتانی وواو مجهول وفتح سین مهمله ایله بمعنی طمع دارد وامیدوار شود استاد عنصری بیت نکند میل بی هنر هنری * که بیوسد ز زهر طعم شکر

مع الراء المهمله * بخار فتح خاء معجمه ایله علم ودانش معناسنه استاد فرخی بیت فخر کند رو زکار تو بتو زیرا * کاصل بزرکی تویی اصل بخاری * بخارا لفظندن مشتقدر که معناسی چوق علم دیمکدر اول مناسبتله که بخارا دیدکاری شهرده علما وفضلا غایت چوقدر بختکار سکون خاء معجمه وفتح تاء مثناة وکافله بمعنی خفت یعنی سبك شدن بخور ضم خاء معجمه وواو معروفله عسل النبی که عربیده میعه سائله ویونانیده اصطفی وهندی سلارس دیرلر درختدن حاصل اولور میر نظمی بیت بخور وعنبر وعود قماری * زمشك از فر بار وقطاری بردبار سکون راء مهمله ودال الموقوف وفتح باء موحده ایله ایشده تأنی وتأخیر ومتانت ووقار ایله حرکت ایتمك شیخ عطار بیت بردباری جوی وبی آزارباش * تا که کردد در هنر نام تو فاش * مولانا صائب تبریزی بیت بردباری پیشه خود کن که در راه سلوك * هرکه سنکین تر بود یا رش بمنزل میرسد برکه اردشیر برشهر اسمیدرکه اردشیر بن قباد آنده

و معظم بركه بنا ايتمشدر كذافى مجمع الفرس بزركوار بزرك ايله واردن مركب لغتدر اولو واولولغه لايق ديمك اولور شيخ سعدى بيت خدا يراست مسلم بزركوارى ولطف كه جرم بيند ونان برقرار ميدارد بسر ضم سين مهمله ايله خرماى ناپخته ميرنظمى بيت بود انكور باده اندك ايام * بسر خرما شود باصبر وآرام بسور ضم سين مهمله وواو معروف ايله بددعا ونفرين بعض فرهنكده شين معجمه ايله وبعضنده باء فارسيله مرويدر بشتر سكون شين معجمه وفتح تاء مثناة ايله مجمع الفرسده ديمدكى اندام يعنى اعضاده قبرجق ظاهر اوله كذافى مؤيد الفضلا والاداة عربيده بوعلته شرى ديرلر ابوالمعانى بيت به پيغام وصالش چشم وكوشت * وجودم را سراپا نيست بشتر بشجير سكون شين معجمه وكسر جيمله براغاجدركه ياى اغاجن آندن ايدرلر عربيده فتح تايله طبع وزنى اوزره تبع ديرلر كذافى مجمع الفرس بشخور سكون شين وضم خاء معجمتين ايله آبشخور مرقوم معناسنه در ودخى حيواناتك ايچدوكى صو بقيه سى كه عربيده سؤر ديرلر كذا منه بكذار وبكذر كلاهما بسكون الكاف العجمى وفتح الذال المعجمه كذاردن وكذشتن لفظلرندن صيغهٔ امردر واز كيچ وقو معناسنه طالب آملى * رباعى * طالب كل اين چمن به بستان بكذار * بكذار كه ميشوى پشيمان بكذار * هندو نبرد تحفه كسى جانب هند * بخت سيه خويش بايران بكذار * ومرور معناسنه ده كلور نوعى خبوشانى بيت يكى برطرف آتشخانه بكذر * برآيين بت وبتخانه بكذر بكمار سكون كاف فارسى وفتح ميمله غالب معناسنه رشيد الدين وطواط بيت با زكردان زحرب لشكر خويش * بردل از سهو لشكرى بكمار بكير كسر كاف فارسيله خيارشنبر معناسنه در استاد لطيفى درهزل بيت اى هميشه كن در يده ناكزير * كه بكير وكاف باشاف بكير بلغندر سكون لام ونون وفتح غين معجمه ايله بى قيد وبى ديانت وبى مذهب اكرچه بعض نسخه ده قافله روايت اولنمش اما اصح غين ايله در كمال اسمعيل درهجا بيت بزر ومال مرد مان اندر * هست براعتقاد بلغندر بلغور قينامش بغداى دكرمانده دوكوب قابوغن چيقاروب قيروب پلاووشوربا وبعض طعام ايدرلر وهريسه كه بغدايدن طعام ايدرلر اكا بلغور ديرلر عربيده برغل ديرلر بلند اختر يعنى صاحب جاه ودولت واقبال مولانا هاتفى بيت نديده چون او كس بلند اخترى * بكشوركشايى ست اسكندرى بلند نظر عالى همت وصاحب رتبه معناسنه در كذافى شرفنامه بلور ضم لام مشدده ومخففه ايله ده جايز درصرچه نك صاف وپاك اولانى يعنى شيشه يى تكرار قينادوب صاف ايدوب بعضى آوانى ايدرلر بناور فتح نونله دمل بزرك يعنى ايرى چبان كه وجود انسانده ظاهر اولوب زياده وجع والمى اولور عربيده كسرحا وباء موحده ايله حبن ديرلر كذافى مجمع الفرس بندار سكون نون وفتح دال مهمله ايله بمعنى خانه دار ومكتب ومالك درهم ودينار وصاحب ثروت ومكنت شاه ناصرخسرو بيت برسر كنجى كه يزدان در دل احمد نهاد * جز على كنجور نبود جز على بندار نيست بندر سكون نون وفتح دال مهمله ايله غرچه ده واقع برشهر اسميدر كذافى تحفة الاحباب بوبر واو مجهول

مجهول وفتح باء موحده ایله بمعنی بلبل بوبردك دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ بوتیمار ﴾ بعض نسخه ده بالفتحتین منقولدر اما اصح بودرکه خورك دیرلر سرخ منقار برقوشدر غایت احمق وکند طبع درغایت تشنه ایکن صولر کنارنده اوتورب صو ایچمکه قورقارکه دریا مثال صولر دوکنورسه بالقلیه هلاك اولوب قالماز بن صکره نه یرم دیو مغموم ومحزون اولور عربیده یمام دیرلر فتح یا ومیمله ویونانی سفتین دیرلر حکیم صاحب در قسمیه بیت به بی نوایی فقر و بصبر دریادل * بوزق بی ثمر و درد رزق بوتیمار * مروید رکه اتی یملك او یقو کتورر اما مقوی حافظه در ذهنی تیز وقوی ایدر حکیم سنایی بیت ده رهوای صفا چو بوتیمار * دردت ار هست کو صفیر مباش ﴿ بور ﴾ واو معروفله بوزن حور الواندن فستقی رنك آدیدر بعضیلر قرله مائل آت وبعضیلر دخی بوزقیر آت دیدیلر منلا عبدالرزاق کاشی بیت خواهی که برکتف فکنی اطلس وقصب * خواهی که زیردان بکشی اسب خنك وبور * ادات الفضلادم مرغ تذروه دخی بور دینلدوکی مسطوردر منقولدرکه بور هندوستانده برشهرك آدیدر وخلقی جمله کافرلردر یاران عجم کافرشدید وبیرحم دیه جك یرده کافر بوری دیرلر والواندن عسلی رنکدر سمرقندیلر لسانیدر بوبیتده محبوبك عسلی رنك تاجی وصفنده واقع اولمشدر بیت عقل ودین و دل برد آن تاج بور اندر سرش * کافر بوری که میکویند تاج بور اوست ﴿ بوزار ﴾ سکون واو وفتح زاء معجمه ایله ادویه حاره که بهارات دو طعامه قورلر قرنفل و دارچینی ومبل و مصطکی وکمون کبی نسنه لر ﴿ بوزنجر ﴾ واو معروف وفتح زاء معجمه و جیم وسکون نونله تیمورك اجدادندن برینك آدی اوله یاخود قبیله نامی اوله مولانا هاتفی بیت پس آنکاه سرخیل بوزنجری * بفرمود تا شهری ولشکری * وله بیت اکر برترین جد او قیصر ست * بهین جد من نیز بوزنجرست ﴿ بوك ومکر ﴾ کاف عجمیله بمعنی بود وباشد که عربیده عسی ولعل دیرلر حکیم انوری بیت بو بوك ومکر عمر کرامی مکندارید * خود محنت ما جمله زبوك ومکر آمد ﴿ بوبجار ﴾ واو معروف وسکون لام وفتح جیمله محل اعتماد وجای معرکه ﴿ بولکندر ﴾ سکون لام وکسر کاف ودال مهمله و فتح نونله رشوت یعنی مصالحت ایچون حکامه ویریلان مال بولکند دخی دیرلر میر نظمی * مثنوی * نیست دیکر نزه ارباب دول * چاره ساز عاجزان جز ما حصل * بولکندر ده که برکار آیدت * کار برسر آمده کر بایدت ﴿ بوم بر ﴾ ترکیده یریورت دیدکلری تعبیردر طالب آملی بیت از بوم وبر توده خاکستر حیرت * چون کل نکند دود مکر پستر ما نیست ﴿ بوی افزار ﴾ ایکی معنایه در اول مجمر که عود و عنبر یاقرلر ثانی اول بهارات که طعامه قورلر کذا فی المحمودی ﴿ بهار ﴾ اوچیوز بطمان اسمیدر ﴿ بهر ﴾ سکون هایله دمادم دیمکدر میر نظمی بیت بهر وصلت بهر دردو غم کشد * محنت ورنج والم درهم کشد ﴿ مع الزاء المعجمه * بدفوز ﴾ سکون دال مهمله وضم فایله بهره مند وصاحب روزی ﴿ براز ﴾ فتح راء مهمله ایله بمعنی زیبایی کذا فی الصحاح ویاقشق معناسنه شمس فخری بیت خدایکان جوانبخت شیخ ابواسحق که تخت خسروی ازذات او کرفت براز ﴿ برپز ﴾ سکون راء مهمله وضم باء فارسیله اکیر کوکی که عربیده وج دیرلر ودخی طاغ اوزرنده اولان کوچك دپه لر معناسنه در ﴿ برز ﴾

بر ز

سكون راء مهمله ايله يدى معنايه كلور اول بمعنى قد وقامت حكيم فردوسى بيت پس و پيش وهر سو هميكوفت كرز * دوتا كرد بسيار بالا وبرز * ابو شكور بيت منش بايد از مرد چون سرو راست * اكر برز وبالا ندارد رواست * ثانى بمعنى بلندئ هرچيز عموما حكيم فردوسى بيت برش چون برشير وبالاش برز * زتركان نديدم چنان دست وكرز * ثالث بمعنى سرفرازى وله بيت ببالا بود چون يكى سرو برز * بكردن برآرد زپولاد كرز * رابع بمعنى عالى وله بيت به پيش جهانجوى برد ندكرز * فروزان بكردار خورشيد برز * خامس بمعنى شكوه وله بيت زدستش بيفتاد برزينه كرز * توكفتى برفتش همى فرو برز سادس هرعالى نسخه يه صفت استعمال ايدرلر عموما حكيم اسدى بيت چو آمد بران تيغ كهسار برز * بزد نعرهٔ تند وبفراخت كرز * صفت كوه اولور خصوصا وله بيت نهادند دريكدكر تيغ وكرز * چو سنك كران كايد از كوه برز * حضرت آدم على نبينا وعليه السلام قديمى نشانى اولدوغى طاغه صفت استعمال اولنمشدر وله بيت نه كوهيست ازين برز تر درجهان * نه ياقوت دارد جز اين جايكاه * سابع اسم مصدر در استاد عنصرى بيت فرو كوفتند آن بتان را بكرز * نه شان رنك ماند ونه افزونه برز ك پروز ع ضم راء مهمله ايله بمعنى مفروشات خانه يعنى اودوشمه سى مير نظمى بيت شد در جهان از علايق رها * ندارد پروزى بجز بوريا ك بز ع اصلى پكى درز يا دشى سنه زهك ديرلر نتكم بو بيتده اول معنايه دلالت واردر بيت بلى بزرا چو كيرد آخرين خواب * بپاى خود رود دركوى قصاب * عربيده معز ديرلر سكون عين مهمله ايله وچغتاى لسانندە اوچكو ديرلر خيرة الابرارده دردنجى مقالەده بيت طرفه ساقلين آسپباب كولكوديك * ايلكى بيغاج وزراچيقيب اوچكوديك

ك بستان افروز ع قرمزى برنوع چيچكدر كه مرز نشرده خى ديرلر رايحه سى اولماز تركيده سلطان بوركى وكل بوسف ديرلر بعض نسخەده امير عاشقان ديرلر نسخهٔ ميرزا ابراهيمده برنوع سرخ رنك چيچكدر سيف اسفرنكى بيت كر بخواهى بدم سرد صبا در كيرد * ورشه بستان چمن مشعل بستان افروز * نسخهٔ حليمده فاريسه باء موحده ايله بستان ابروز واقع اولمشدر ك بغماز ع سكون غين معجمه ايله چوى يعنى اغاج ميخ وبعض نسخەده كرپچ بايدقلرى قالب معنا سنه در ك بوز ع سكون واو ايله بوز رنكلو آت كه نه سياه ونه بياض ونه قوله بو اوچ رنك آراسته بررنكدر فرهنك جهانكيريده تند ونيز آته وذكى وفهيم آدمه دخى ديرلر وكند فهم لولان آدمه كودن ديدكلرى كبى پالان اورپلان آته ده كودن ديرلر حضرت مولانا قدس سره بيت شاكرد تومن باشم كر كودن اكر بوزم * نازلن لب خندانست بكخنده بياموزم ك مع الزاء الفارسى * بژ ع سره هوادن ايام شتاده ريزه ريزه دوكيلن قاره ديرلر كذا فى مجمع الفرس بو معنايه مير نظمى بيت چنان پرشد در آنجا برق وباران * زسردئ هوا بژ كشته ريزان ك مع السين المهمله * برجاس ع سكون راء مهمله وفتح جيم ايله صحاحده نشانهٔ تيركه هواده اوله يعنى پرده اولميه نسخهٔ حليمى ده لغت مشتركه در عربيده خصوصا هواده اولان نشانه هرنه اولورسه فارسيده مطلق نشانه معنا سنه در شمس فخرى بيت بوقت آنكه كند قصد قادر اندازى

اندازی * بغیر سینهٔ دشمن نباشدش برجاس ﴿ بروس ﴾ سکون راء اول وضم ثانیله بپرس یعنی اسئل یعنی صور دیمکدر حکیم سنایی . بیت از بکذار که با ز بحکمت نرسی * کربیان باید تاز حال سنایی بپرس ﴿ برس ﴾ سکون راء مهمله ایله سرو کوهی طاغ یمشی که عربیده ورس دیرلر کذا فی مؤید الفضلا ﴿ برنس ﴾ سکون راء مهمله وضم نونله بر نوع جامه در اوکی دکیلو باشدن کیچوزرلر اکثر رهبان وبطریقلره مخصوصدر سیاه چوقه دن وشالدن ایدرلر حکیم خاقانی در قسمیه بیت بدل سازم بزنار و ببرنس * دراو طیلسان بیون پورسقا ﴿ بس ﴾ کباب نشی که باشك دخی دیرلر عربیده سغو دیرلر فتح سین وضم فایله کذا فی مجمع الفرس ﴿ بلس ﴾ ضم لام ایله مرجمك که نسك ونجوده دیرلر عربیده عدس وهندیلر منسر دیرلر ﴿ بلوس ﴾ ضم لام وواو معروف ایله زبان جرب وفریب ایله آزدیروب یولدن چقارمق شمس فخری . بیت بجا بلوسی خود رانمیکند پرکار * ولی نیکو نبود کارها بلوس وباوس ﴿ بوس ﴾ بوسیدن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور دامنبوس وخاکبوس کبی مثال امر میر نظمی بیت ببوس خاك درش ای نسیم وقت سحر * زشام حسرت دل عرضه ده بخاك نیاز * طالب آملی مثال ثانی . بیت مرا که تشنه لب خاکبوس درکاهی * همیشه ورد زبان یاد خاك آن درکاه * فرهنك جهانکیریده بمعنی معنی مسطوردر ﴿ بوشپاس ﴾ واو مجهول وسکون شین معجمه وفتح باء فارسیله واقعه که رؤیا معناسنه زرآتشت بهرام * مثنوی * شدم در زمان تا بر خواب کوی * خردمند همسایهٔ نیك خوی * جهاندیده بد پیر اختر شناس * بدو باز کفتم من این بوشپاس ﴿ بوغلس ﴾ واو مجهول وفتح غین معجمه وسکون لام ایله اسپانانشور دیدکلری اوتدر عربیده بوغلص دیرلر بعض نسخه ده صاد ایله واقعدر ﴿ بیوس ﴾ ضم یای تحتانی وواو مجهول ایله امید محال وطمع خام معناسنه حکیم انوری بیت کرنهٔ به بیوس نتوان بود * هم درین بیشه بود شیر غرین * وله . بیت به بیوسی ازجهان دانی که چون آید مرا * همچنان کر باد این کردن امید کوثری ﴿ مع الشین المعجمه * برنیش ﴾ سکون راء مهمله وکسر نون بعده یای ساکنه ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی راندن شکم یعنی یورك سورملك واغرمق عربیده مغص دیرلر وکتاب السامی فی الاسامیده مغص معناسندن غیری قطع معناسنه وبعض نسخه ده کسر را ایله برنده یعنی کسیجی یه معنایه شیخ نظامی . بیت دلی باید اندیشه را تیز تند که برنیش ناید زشمشیر کند ﴿ بزهش ﴾ سکون زاء معجمه وکسر ها ایله بمعنی مقابله کذا فی تحفة الاحباب شاعر دیمشدر . بیت نباشد مرد آنکه روز میدان * نیارد تاب بزهش پیش مردان ﴿ بش ﴾ صحاحده بمعنی موی کردن وقفای اسب یعنی آتك یالیسی وقفاسنده کی قیللری ﴿ بن کوش ﴾ اضافتله یعنی تمام جان وکوکلدن اطاعت وانقیاد دیمکدر شیخ سعدی . بیت اندر طلبت بجان بکوشم * وانکاه ضرورت از بن کوش ﴿ بنوماش ﴾ ضم نون وفتح میمله یاش معناسنه ﴿ بنوش ﴾ ضم نون وواو معروفله نوشیدن لفظندن صیغهٔ امردر ایچ معناسنه مولانا امیدی بیت علی الصباح که ساقی دهد شراب طهور بنوش و پاك مدار ان ربنا لغفور * خواجه حافظ . بیت هاتفی از کوشهٔ میخانه دوش

بُ ش

كفت ببخشند كندمى بنوش ڤ بنيوش ع ضم نون وياى تحتا نيله امر دردنكله معناسنه كه
عربيده اسمع ديرلر خواجه حافظ . بيت زمن بنيوش ودل درشاهدى بند * كه خسنش
بسته زيور نباشد * وله بيت بكوش وهوش بنيوش ازمن بعشرت كوش * كه اين سخن
سحر از ها تفم بكوش آمد ڤ بودش ع واو مجهول وكسر دال مهمله ايله اسم مصدر
اولور هستى معناسنه تركيبى وارلق ديمكدر شاه ناصر خسرو . بيت بيرونت براند از
در مرك * چون از در بودش اندر آبى ڤ بوش ع كسر واو ايله بمعنى بودن اولمق
معناسنه اسم مصدردر حكيم فردوسى بيت هر آن چيز كوساخت اندر بوش * برانست
چرخ روا نرا روش ڤ بوى فروش ع يعنى عطار كذا فى ادات الفضلا بومعنايه ابن يمين
بيت در چين سر زلف تو در بوى فروشى * دم جز بخطايى نزند نافه آهو ڤ بيازش ع
فتح ياى تحتانى وكسر زاء معجمه ايله علت زبان ومطلق معلول معناسنه ابو المعانى بيت
از درد غم عشق توام كشت بيازش * كر ما نرسى حال دكر كون شود آخر ڤ بيوش ع ضم ياى
تحتانيله تملق وتواضع واظهار مسكنت معناسنه در ڤ مع الطاء المهمله * بقراط ع

بُ ط

اقليدوس اوغلى مشهور حكيمدر بهمن شاه بن اسفنديار زماننده ايدى ديرلر كه حكماى
مشاهيردن يدنجى حكيمدر اوللرى اسقلينوس كه سقراط وافلاطوندن اقدمدر صناعت
طبى ايجاد ايدن اولدر حكيم جالينوس بعض تاليفاتنده يازركه حكيم اسقلينوس علم طبدن
ماعدا علم نجوم وعلم حكمت وعلم هيئات وعلوم رياضياتى كما هو حقه بيلور ايدى وتعليم
ايدر ذى منقولدر كه كندودن سؤال ايتمشلر كه انسان مجامعته نه مرتبه ايتمك كرك ديمش كه
جميع عمرنده بركره ايليه قادر اولمزسه سنه ده بردفعه ايده آكاده قادر اولمزسه آيده بر
دفعه ايده آكا دخى قادر اولمزسه هفته ده بردفعه ايليه ديمشلر آكاده قادر اولمزسه جواب
ايلمش كه روحى كند والنده اولور نه زمان استرسه صالي ويرسون كذا فى فرهنك جهانكيرى
ڤ مع الغين المعجمه * برغ ع سكون راء مهمله ايله صوبندى معناسنه ابو المعانى بيت

بُ غ

جهان بكرفت طوفان سرشكم * كه كويا برغ زود چشم من نيست ڤ بزوغ ع ضم زاء معجمه
وواو معروفله بمعنى فروغ يعنى شعاع طلوع آفتاب وماه وستاركان وچراغ ڤ بوغ ع
بو زن توغ بوغچه كه اصلى بوغچه در مير نظمى درهزل بيت بنا اهلان چنان از زان فروشند
متاع دلبران در بوغ بستند ڤ مع الفاء * برانداف ع سكون را ونون وفتح دال مهملتين

بُ ف

ايله بمعنى رودها يعنى ارمقلر كذا فى فرهنك جهانكيرى ڤ برجاف ع سكون را وفتح جيمله
حبوبات قسمندن بر نوع سياه دانه غله در عربيده جلبان وملك ديرلر ايضا منه ڤ بوريا باف ع
حصيرجى باف بافتن دن اسم فاعلدر بوريا طوقيجى اولور ابو المعانى بيت نظيره كى توان
كويند شعرم * بجاز ردوز وكار بوريا باف ڤ بوف ع واو مجهول ايله برجانورطياردركه
نحوستله مشهوردر بوم وكوف دخى ديرلر مولانا محمود ابن يمين بيت تو باز سدره نشينى فلك
نشيمن تست * چرا چو بوف كنى آشيان بويرانه ڤ مع القاف * باق ع سكون لامله برصو

بُ ق

اسميدر كذا فى نعمة الله وحليمى ڤ بواسحق وبوسحق ع معروف طائفه در منقولدر كه
نيشابورده برتاج يرده فيروزه معدنى واردر بومعدنه ابو اسحاقى ديرلر مشهوردر اولان فيروزه

فیروزه اول معدندن چقار خواجه حافظك بو بیتنده اکا تلمیح وار در بیت راستی خاتم فیروزهٔ بواسحاقی * خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود * بو دولتدن مراد شمس فخرینك ممدوحی اولان شیخ ابواسحق دولتیدر ﴿بوغراق﴾ واو مجهول وسکون غین معجمه وفتح راء مهمله ایله بغراء مرقوم معناسنه در ﴿بوق﴾ واو معروف ایله بوری حکیم فردوسی بیت چو بشنید جوشن بپوشید طوس * بر آمد دم بوق وآوای کوس * بعض نسخه ده تای مثناة ایله قیدر اما اشقالرك بو یتوزدن اولان بوزبلری اولمق احمدر حکیم شفائینك مشهور هجونده بیت خرچین ودف وتنبك و بوق وسك کرکین * اسباب کدائی عزیزان بیکبار فت

بُ ك

﴿مع الکاف﴾ * ﴿بتخاك﴾ سکون تاء مثناة وفتح خاء معجمه ایله شهر کابل قربنده واقع بر موضع اسمیدر کذا فی شرفنامه ﴿بخرك﴾ سکون خاء معجمه وفتح راء مهمله ایله بادام کوهی طبیعتی درجهٔ ثالثده حار ورطبدر بعض معالجاتده تراکیبه جزؤ ایدرلر ﴿بدبدك﴾ سکون دال اول وفتح ثانی وضم باء ثانیله هدهد دیدکلری قوش کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿بدنك﴾ سکون دال مهمله وفتح نونله صو کنارلرنده بتر نعناعه مشابه بر اوتدر بعض نسخه ده یلر پوزدیدکلری اوتدر که ییلان آنی غایت سومز شاعر بیت کریزم از رقیب واو به پیش من همی آید * کریزد مار از بدنك چو رویداو بسوراخش ﴿بزرك﴾ اولو مقابلی کوچکدر کمال پاشازاده دقایق الحقایقنده دیر که بوزرجمهرده جزؤ اولان بزر بو معنایه در که اصلی بزرکمهردر تعریب اولنوب کاف جیمه تبدیل اولنمشدر قاعدهٔ تعریب اوزره نتکم نرجس وجلنارك جیملری کافدن بدلدر انتهی وکاهی بزرکی خرد مقابلنده ذکر ایدرلر نتکم بو بیتده واقعدر بیت ستوده بود نزد خرد و بزرك * در آزاد مردم نباشد سترك * چغتای لسانده اولوغ دیرلر فرهادنامه ده فرهادك استادی وصفنده دیر بیت وکر حکمتده رائی جسم ایتیب قسم * کوز یکا نقطهٔ موهوم اولوغ جسم * واولغوا لغ واولق دخی دیرلر میر علیشیر بیت اغزی کیم سوزد امسیجادیك * قیلور اولنی تیریك * پس اولوق سوزلو دو زو رکرچه ایرور متروکیجیك ﴿بسنك﴾ ضم سین مهمله وسکون نونله بر طاغ اسمیدر آنده کبوتردن غیری جنس طیور اولمز ومکان طوتمز ایمش ومنقولدر که برکمسنه هر نه نیت ایله اول طاغده وارسه جوابی اشارت اولنور ایمش ﴿بسك﴾ سکون سین مهمله ایله اربه و بغدایی بجوب ایتدکلری دستهیه دیرلر کذا فی ادات الفضلا ﴿بسك﴾ ضمتین ایله پنبه یی اکیرمك ایچون ایتدکلری فتیل کذا فی مجمع الفرس ﴿بشك﴾ سکون شین معجمه ایله مجمع الفرسده بمعنی موی مجعد یعنی قورجق صاج وفرهنك جهانکیریده پیش سر یعنی باشك ایلروسنده اولان صاچ بعض فرهنکده زلف معناسنه منقولدر استاد عنصری بیت بشك معشوق چون سفید شود * دل عاشق از وشود بستوه ﴿بشیك﴾ کسر شین معجمه وسکون یای تحتانیله سرکین کوسفندان یعنی قیون ترسی کذا فی الصحاح ﴿بلك﴾ ضم لامله فرهنك جهانکیریده اول چشم بزرك که طشره چقمش اوله بدر الدین جاجرمی بیت پی نظارهٔ بزمت که باغ فردوس است * بلك شده همه را همچو دیدهٔ انکور ﴿بلنکجك﴾ سکون لام ونون وفتح کاف وجیمله مسخره ومضحك معناسنه منجیك در هجو * قطعه * شاعرکه

دیدیاتك کاونجك * بیهوده کوی ونجسك وبالکنجك * ازکون خرقرو تربنج ارش
می برجهد سبکتر ازمنجسك * نسخهٔ حسین وفاییده طرفه ومضحك معناسنه شهیدی قمی
بیت ای صورت توچو صورت بالکنجك * هستی توبصورت هرکسی کاونجك * بعض
فرهنکلرده بوانجك وبوانجك ویولکنجك واقع اولمشدر باونك وباوك کلاهما
بضم اللام نشانهٔ تیروتویغار دیدکلری قوش نسخهٔ حلیمی ده ولایت محصولنی جمع ایدن
وقبضنه مأمور اولان که عربیده عمال دیرلر ومجمع الفرسده سرکین شترکه عربیده بعره دیرلر
ودخی بر جماعت معناسنه در وفرهنك جهانکیریده برظرفدر آنکله شراب ایچرلر بومعنایه
استاد رودکی بیت میکسا راندر باوك شاهوار * خوش بشادی درخزان ودر بهار *
بنجك سکون نون وفتح جیمله اکیر ملك ایچون یومق ایتدکاری آلمش پنبه کذا فی
مجمع الفرس بنکلك سکون نون وضم کاف فارسی وفتح لامله نسخهٔ میرزا ابراهیمده
درخت کل وشرفنامه ده میوهٔ غلیظ مثل سپستان که اندن بوی کل استشمام اولنه بنك
فتح نونله ایکی معنایه در اول مصغرینه یعنی درخت کوچك ثانی نشان معناسنه که بنك
ازفلان نماند یعنی نشان ازفلان نماند کذا فی فرهنك جهانکیری بوبردك واو مجهول
وضم باء موحده ایله بابل که بوبر دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت نمیدانی که
سیمرغم که کرد قاف میکردد * نمیدانی که بوبردم که درکلزار میکردد بوبك واو معروف
وفتح باء موحده ایله دختر بکر که دوشیزه دخی دیرلر زبان هندیده احمق ونادان دیمکدر
بوسك فتح سین مهمله ایله پروبال معناسنه قناد دیمکدر میر نظمی بیت شده باتار
زلفش پای بسته * چنان مرغ زبون بوسك شکسته بوسلیك موسقیده برمقام
آدیدر بوکلك واو معروف وفتح کاف وکسر لامله بن کوهی دیدکاری طاغ یمشیدرکه
خنجك دخی دیرلر ترکیده چتلاقوج دیرلر بسحاق اطعمه بیت نخوری بوکلك وانجام بیخاصلی
تا بریشی خود ویاران نکنی تف بسیار بوك درت معنایه در اول عربیده عسی ولعل
معناسنه که رجا وامید وتمنی ایچوندر اکثر مکر لفظنی مترادف ایدوب بوك ومکر دیرلر خواجه
سلمان بیت رفت بربوك ومکر عمر توسلمان چه کنم * کار دنیا همه بربوك ومکر میکذرد
حکیم انوری بیت بیاد بوك ومکر چند سال بردادم * مرا خدای نداست زندکانی نوح
مولانا محمود بن یمین بیت توهم ابن یمین برین می باش * مکذر از عمر خودیه بوك وبکاش
ثانی غله قیوسنك آغزنه قودقلری خس وخاشاك خفاف * قطعه * مادراز بوکان
برونسا فکند پرورنت بشبیر * کرنه شیر صلك مزید ستی تواز پستان او * چونکه تا مادرنسازی
خوی سلك داری که باد * فربه برتو سلك زادی بوك بر بوکان او * ثالث عربیده میشه
معناسنه شمس فخری بواوج معنایه دیمشدر * قطعه * بامید بهی کاری چند * همی کوم
ولامکر بابوك * غم اکر یار من بود چه عجب * میل آتش بود همیشه به بوك * زیرا ز وخمس
غم هجران * ماند فضل وهنر چوغله به بوك * رابع بودکه لفظندن مخففدر بویانك
واو مجهول وفتح یای تحتانی ونونله معدنوس بعض نسخه ده پودنه معناسنه درکه عربیده فیصوم
دیرلر بوی کلك واو معروف ویای موقوف وفتح کاف وکسر لامله شرفنامه ده بنکلك مرقوم

مرقوم كبى درخت گل ومجمع الفرسده بن كوهى كه بر نوع ايچى بوش يشل دانه درچتلاغوج ديرلر
حونه قندر نسنه آغزده بر نسنه بولنماز عربيده مشغله البطالين ديرلر بسحاق اطعمه نك
بيت مرقومنى مجمع الفرسده بو وجهله ايراد ايلشلر بيت مشكن انجكك وبوى كالك بحاصل
تا بريش خود ياران نكنى تف بسيار ﴿ بوينك ﴾ واو مجهول وياى موقوف وفتح نونله وكسر
ايله ده مرويدر رياحين قسمندن بر ريحاندر تناول اولنور عربيده بادروج ديرلر ﴿ بيوك ﴾
ضم ياى تحتانى وواو مجهول ايله عروس معناسنه استا درودكى بيت پس عزيزان بيع
كنواى شاد باش * اندرين خانه پسيان تو بيوك ﴿ مع الكاف الفارسى * برتنگ ﴾ سكون
راء مهمله وفتح تاء مثناة بعده نون ساكنه ايله اطفالك صار دقلرى نسنه بز اولسون غيرى
اولسون ركن الدين بكرانى بيت بدودمان جلال تو آسمان طفليست * فكنده دايه صنعش
زكهكشان برتنگ ﴿ برنگ ﴾ فتح راء مهمله وسكون نونله ذخيره معناسنه ودخى بر ولايت
اجميدركه قطب جنوبى آنده كورينور كذا فى فرهنگ جهانگيرى ﴿ بلشگ ﴾ ضم لام وسكون
شين معجمه ايله سيخ كباب آهنين يعنى دمور كباب شيشى كذا فى المجمع اما نسخه حسينى
وفائى ده كسرتين ايله واقعدر ونسخه ميرزا ابراهيمده ومؤيد الفضلاده كاف عربيله
مرويدر كتاب السامى فى الاسامى ده سين مهمله ايله وهم تنوره بريان آصدقلرى دمور اغاج
نسنه معناسنه منقولدر ﴿ بلغاگ ﴾ سكون لام وفتح غين معجمه ايله فرياد وشورش
وغوغاى عظيم معناسنه لفظ مركبدركه بل بسيار وغاگ غوغا معناسنه در كذا فى فرهنگ
جهانگيرى ميرخسرو بيت بكيتى كشت بلغاكى پديدار * كه مردم در زمين در رفت
چون مار * ابن يمين بيت مراچون زلف تو تشويش از انست * كه چشمت درجهان افكند
بلغاگ * مجمع الفرسده قافله بلغاق دخى مسطوردر ﴿ بورگ ﴾ واو معروف وفتح راء مهمله
ايله درت معنايه گلور اول برنوع قماردركه شتل دخى ديرلر اثير الدين اخسيكتى بيت
ندانم تو از وى چه بردى وليكن * كنار جهان پر گهر شد زبورگ * ثانى صحاحده قمار اوينايلر
آلدقلرى رهندن مجلسده حاضر اولوب اوينامينلره ويردكلرى حصه يه ديرلر فخر الدين
هندو شاه بيت باهل بزم ده چون دست بروى * نقود چرخ هشتم را به بورگ * ثالث
اتمك قوريوب اوزرنده اولان كوفه ديرلر طيان مرغزى بيت تا تواند كفت نانرا ميخورم
با نان خورش * ميكذارد تا بران از كهنه كى بورك فتاد * رابع قيمات ايله ياپدقلرى طعامدر
تركيده دخى بورك ديرلر بسحاق اطعمه بيت قدح پر بور كست وقليه انك * چو بودى كرده
بورك قليه بودى * وله بيت صبحگاهى كه بود از شب مستيم خمار * پيش من جز قدح بورك
پر سير ميار ﴿ مع اللام * بجال ﴾ فتح جيمله مجمع الفرسده كومر معناسنه كه زگال وانكشت دخى
ديرلر فرهنگ جهانگيريده كوه معناسنه دركه بز يزدخى ديرلر ﴿ بجل ﴾ ضم جيمله آشق كه معروف
استخواندر عربيده كعب ديرلر قمار بازلر واطفال آنكله قمار اوينارلر حكيم اسدى بيت
قمار بازى تو من ببين چسان شده ام * چو ششش بجل زغمت مشت استخوان شده ام ﴿ برج هلال ﴾
يعنى سرطان كذا فى شرفنامه ﴿ بزولد ﴾ ضم زاء معجمه طوپق كوكى كه شتالنگ دخى ديرلر
﴿ بسول ﴾ ضم سين مهمله ايله بسور مرقوم معناسنه كه بدعا ونفرين ديمكدر كذا فى

فرهنك جهانكيري بشول ضم شين معجمه و واو معروفله صيغهٔ امردر بدان و ببين ديمكدر حكيم اسدي بيت نربان بيدشاد كفتا همول * همه كارهاى دكر بر بشول *

بلبل معروف قوشدر هزاردستان دخي ديرلر نصيراى همدانى * مثنوي * فلاعي از بسكه بار دبر سرم نخون * مراشد طرهٔ دستار كلكون * دمادم بابلان بوسف هستم كه پندار ندكل برسرزدستم

بل ايكي معنايه كلور اول احمق و نادان معناسنه حضرت مولانا قدس سره بيت من بلم خودرا اكر زخمي زدم برخود زدم * وربطرازي زبودم رخت طرازي چه شد * ثاني بمعنى بسياركه باهوس و بلكام ديرلر يعني بسيار هوس و بسياركام ديمكدر

بلكل سكون لام وضم كاف فارسيله آب نيم كرم يعني ايلجق صو كذا في مجمع الفرس

بوخل سكون واو و فتح خاء معجمه ايله حرفه ديدكلري اوتكه پرپهن دخي ديرلر عربيله بقلة الحمقا ديدكلريدر

بول قوشن بورني كه نون ايله نول دخي ديرلر عربيله منقار ديرلر

مع الميم

بخور مريم طوشان قولاغي ديدكلري شكوفه درکه انكشت دنبي ديرلر نشر فنامه ده مسطوردركه حضرت مريم عليها السلام من بورا اوتلك اوزرينه يد مباركه سني قويمش بقدرت الله تعالى اول لطيف رايحه حاصل اولمش ابو المعاني بيت الاله دربزم چمن مجمره افروز شد است * نشر شد رايحهٔ بوي بخور مريم

بزوشم سكون زا وشين معجمتين و فتح واو ايله پكي توپيكه صوف طوقورلر كذا في مجمع الفرس

بشتوم سكون شين معجمه و راء مهمله و ضم تاء مثناة ايله كتاب السامي في الاسامي ده چوششن اعضا يعني بر علتدر اعضاده ظاهر اولوب قبرجقلر اولور عربيله شرى ديرلر نسخهٔ ميرزا ابراهيمده فتح يا ايله مرويدر

بوم التي معنايه كلور اول يورت معناسنه كه بروبوم ديرلر يريورت ديمك اولور مولانا جامي بيت بشادي ره معمور برداشتند * بروبوم خود پاك بكذاشتند * ثاني زمين معناسنه لكن ارض معناسنه اولان زمين دكلدر مسكن و وطن معناسنه اولان زمين در فلان كسه فلان يرلودر ديرلر وله بيت زنيقي كه دارد بروبوم سيست * اساسي برو پست نتوان درست * معلوم اولا كه معمور اولان يورته بوم آباد و خرابه يه بوم ويران ديرلر مثالي * مثنوي * وزان بوم آباد و جاي مهان * زمانه بسي كنج داود نهان * چومرغان ده يادكن خانه را * رهاكن مرين بوم ويرانه را * ثالث وسالهٔ ميرزا ابراهيمده بوم زمين شيار ناكرده يعني نطس اولنمامش يركه عربيله ارض بور ديرلر شمس فخري بيت هست درحكم شيخ ابواسحق * هرچه اونام بودو بردارد * رابع استعاره طريقيله قلمشده اولان نقشلك يرنده بوم ديرلر تركيده زميني فلان نقشي فلان ديدكلري بويندن فهم اولنور بيت بصبر همسنك ديباي روم * پسنديده نقش و پسنديده بوم * ديكر بيت همان دق مصري و ديباي روم كه همچون بهاري نه از نقش و بوم * خامس جغد ديدكلري قوش كه نحوستله مشهوردر لكن بو معناده عربيله مشتركدر شيخ سعدي بيت كس نيايد بزير سايهٔ بوم * وزهماي ازجهان شود معدوم * ميرخسرو معناي ثانيله بو معنايه بيت بوم شد آباد عرب تا عجم خاصيت بوم بدل كشت هم * سادس بمعنى سرشت و طبيعت شيخ سعدي بيت شنيدم كه مردیست پاكيزه بوم * شناسا ورهرو در اقصاي روم

مع النون

بجار زندان ولايت

ولايت بخاراده واقع برشهر قديملك آديدر حاليا موليان ديمكله معروف ومشهوردر كذا في
لغات المعتبره ﴿ بخردن وبخريدن ﴾ كلاهما بسكون الخاء المعجمه وكسر الراء المهمله صرغ
طوتمق وعقل زائل اولمق ﴿ بخستن ﴾ ضم خاء معجمه وسكون سين مهمله وفتح تاء مثناة
ايله مجمع الفرسده صداكردن دماغ خفته يعني اويوركن خورلدمق ودخي صايقلمق
معناسنه ميرنظمي بيت نه بينم خواب غيرش وقت خفتن * كه جز نامش نگويم در بخستن
﴿ بخوريدن ﴾ بمعنى بخزدن مرقوم ﴿ بدن ﴾ فتح دال مهمله ايله اولمق بودن لفظندن
تخفيف اولنمشدر حكيم انورى بيت ازين چه نقص تواند بدن كمال ترا * چو سال
وماه بتوفيق ايزد ذوالمنن ﴿ برازيدن ﴾ فتح راء مهمله وكسر زاء معجمه وسكون ياى
تحتانيله براشمق ويراشدرمق معناسنه لازم ومتعدى اولور استاد فرخي بيت كرسيستان
بنازد برشهرها برازد * زيراكه سيستان را زيبد بخواجه مفخر ﴿ براندن ﴾ فتح راء مهمله
وسكون نون ايله اويونده مغلوب اولمقدر وراء مشدده ايله كسيجى اولمق معناسنه‌در
﴿ برّان ﴾ راء مهمله مشدده ايله كسكين وكسيجى معناسنه بريدندن اسم فاعل اولور
وبعض تركيبه جزو وصفت ايدوب تيغ برّان ديرلر وراء مخفف ايله فعل ماضى اولور
يكمشى معناسنه ميرنظمي بيت بغير وصل يار ازدل برانم * كدمن زاول زجان دل برانم *
معناى اوله عربيده صارم ديرلر مثلا سيف صارم تيغ برّان ديمك اولور چغتاى لسانينده ايتيك
ديرلر ايتيماك كسكين اولمقدر مير عليشير بيت كونكلوما سانجارغه اى كل قيلمارشكا نينكنى نير
كيم تيكان نيتمك ايكنه سين حاجت ايماس قيلماق ايتيك * مومى اليهك بو بيت لطيفنده
كسمز عبارتيله واقعدر بيت اشكمنى كورب نيز بولور كونكلى جفا غه * آرى ايتماس
چونكه سويى بولماسا پولاد ﴿ بردن ﴾ سكون را وفتح دال مهملتين ايله ايلتمك واويونده
غالب اولمق وجنكده غلبه ايتمك معناسنه معناى اوله چغتاى لسانينده اياتى ديرلر ليلى
مجنونده پادشاه وصفنده بو بيتده ذير بيت تا اياتى پير خجسته منزل * هر نوع مراداننه
حاصل ﴿ برزين ﴾ سكون راء مهمله وكسر زاء معجمه ايله آشكارا وظاهر معناسنه نتكم
ميرنظمي بيت چسان دارم نهان دردل ملالم * زگفتارم شود برزين حالم ﴿ برسن ﴾
سكون راء وفتح سين مهملتين ايله يولاز ومهار ويواشه وبورندرق معنالرينه كذا في
مجمع الفرس ﴿ برستيدن ﴾ سكون را وكسر سين مهملتين ايله تمام اولمق ودخي نابود اولمق
معنالرينه برسانيدن متعدى اولور ﴿ برون ﴾ ضم راء مهمله وواو معروف ايله طشره
معناسنه عربيده خارج ديرلر اصلى بيرون ايدى اندن تخفيف اولندى مولانا جامى در وصف
معراج بيت خيمه برون زد زحد و دجهات * پردهٔ اوشد تتق نور ذات ﴿ بريدن ﴾
كسر راء مهمله ايله كسمك قطع معناسنه كمال خجندى بيت بمهر يوسف ازجان قطع كن
قطع * بتيغى دست بريدن چه حاجت * بو بيتده راء مشدده واقعدر اما اكثر استعمالى
تخفيفله‌در وله بيت لرزان دلم چو بيم جدا بدست هجو برك * بنكرز شاخ لرزه بوقت بريدنش
﴿ بژهان ﴾ سكون زاء فارسى وفتح ها ايله غبطه معناسنه يعنى آخرك بر مقبول نسنه‌سنى
كورن كنده دخي آنك كبي نسنه‌يه نائل ومالك اولماسين تمنى ايتمكه ديرلر بوكا حسد مقبوله‌ده

دیمشلر بهرامی بیت بر پیچش زلف تست شب را غیرت * بر تابش روی تست مه را برهان

ادات التفضیلاده باء فارسیله مرویدر بستان معروف بوستان لفظندن محففدر

ودخی کوه سرندیبه قریب بر شهر اسمیدر شاعر دیمشدر بیت بدل میلی ندارم سیر بستان

روم از فرقت تا شهر بستان بستان شیرین باربد خسروک اوتوز ایکی نواسندن بر نوا

آدیدر کذا فی المجمع بسودن ضم سین مهمله و واو معروفله آلنی بر نسخه یه ضور ملك

یوقلق ایچون لمس معناسنه بشخیدن سکون شین معجمه و کسر خا و سکون یای

تحتانیله یعنی روشنی یعنی ضیا و لمعان بشوتن ضم شین معجمه و فتح تاء مثناة ایله نام

برادر اسفندیاردر کذا فی المجمع و نسخهٔ میرزا ابراهیمده و حسین وفایی ده بمعنی پنو زینه یعنی

میمون بوز معنایه میر نظمی بیت رقیبت راز لطفت نیست بهره * بشوتن کر شود آن مسخ

چهره بشودن ضم شین معجمه و واو معروف و فتح دال مهمله ایله یونق غسل معناسنه

مجمع الفرسده بدخوی و بدطبع استاد لطیفی بیت کسی کز بشودن بود زشت کار * بهر

جا که باشد کند کار زار بشولیدن ضم شین معجمه و واو معروف و کسر لام ایله اسم

مصدردر دیمدن و دانستن معناسنه و بو معناسی دخی برهم زدن و پریشان کردن استاد

بهرامی بیت فلك در بشولیدن کار اوست * تو بنشین و بکجا ز بستان زدوست *

بکران سکون کاف فارسی و فتح راء مهمله ایله کرما نیلرك و ترکستانیلرك چولمك یاپقلری

دیوا استعمال ایتدکاری نسخه در بکسستن سکون کاف و سین ثانی و ضم سین اولی ایله

اوزلمك هم لازم و هم متعدی اولور خواجه سلمان بیت بسودای توصد زنجیر و زی بکسلم من هم

ولی یك رشتهٔ پیوند نتوانم بکسستن بکشتن فتح کاف فارسی و تاء مثناة و سکون

شین معجمه ایله میل ایلمك و دوندرمك و ضم کاف عربیله اولدرمك معناسنه مصدردر

میر ابو المعانی ترتیب اوزره بیت بکشتن عاشقا نرا خواهد آن شوخ * مناسب از همه

لطفش بکشتن بلندیدن فتح لام و سکون نون و یای تحتانی ایله عالی و بالا اولمق

متعدیسی بلند آیدن اولور بلوکان ضم لام و واو مجهول و فتح کاف ایله جمع

بلوك که جماعت و طائفه و کروه دیمکدر الف و نون ادات جمعدر طوایف معناسنه

اولور بلون ضم لام و واو معروف ایله فرهنك جهانکیریده بنلك معناسنه

یعنی قول حکیم نزاری قهستانی در مسمط نظم کرده بیت صاحبا در سر کلك تو نهادست

خدای * بهمه حال همه خلق جهان روزی * منعم و مفلس و آزاد و بلون بمان

مانندن لفظندن صیغهٔ امردر قال معناسنه بن بوزن کن دیب که قعر معناسنه

هر نسنه نك غایتی و نهایتی و اغاجك کوکی و قیونك و حوضك و آنلره بکزر نه وار ایسه

دیبلرینه دیرلر ابو المعانی بیت رود عرق میرود از بن هر موی من * آنچه بخالت کشم

آمده کر سوی من * و سوراخ مقعد معناسنه ده کلور عربیده قهوه یه دیرلر بنکران

سکون نون و فتح کاف و راء مهمله ایله چولمکده بریان اولمش برنج یعنی چولمکده قیناتمش

برنج آشی بکران دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره * مثنوی * وارثانم را سلام

من بکو * این وصیت را بکویم مو بمو * تا ز بسیاری آن زر نشکنند * بنکرانی پیش

پیش آن مهمان نهند بنکشتن سکون نون وشین معجمه وفتح کاف عجمی وتاء مثناة ایله
یوتمق اوباریدن معناسنه که عربیده بلع دیرلر کذا فی ادات الفضلا بنکن سکون نون
وفتح کاف ایله قازمه معناسنه لفظ مرکبدر که بن کوکدر وکن کندن دن اسم فاعلدر کوك
قازیجی دیمك اولور معناسی چپا وهرنه اول مقوله دمور آلت وار ایسه بنکن سکون
نون وکسر کاف ایله بریصی دمور درایکی باشندن ایپ بغلیوب چکوب زمینی هموار ایدرلر
ضم کاف ایله کرادخی دیرلر عربیده منسفه ومسواة دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس بوب اندین
خیمه وخرگاه واوتاغ وبارگاه معناسنه منقولدر میر نظمی بیت چو بودی جای خرم
دلکشاده * که بوب اندین شه آنجا نهاده بو دن اولمق صیرورت معناسنه چغتای
لساننده بولماغ وبولماق ده دیرلر بولغانده اولدقده دیمکدر بولغوسی اولسه کرکدر فرهاد
نامه ده فرهاد ایچون بنا اولنان قصرلر وصفنده بیت غریب کوب هویدا بولغوسی دور
بسی شکل آنده پیدا بولغوسی دور * وبر بودن دخی کینونت معناسنه کلور مستقبلنده
واو مفتوح اولنوب بود دینلور امر غائبنده باد کلور که اصلی بوادایدی کثرت استعمال ایله
واوی حذف اولنوب باد اولدی بو کا چغتای لساننده ایرماك دیرلر رابطه استعمال ایدرلر
بوستان معروف تکم دینشلر * مصرع * بوستان چون سبز کردد باغبان خرم شود
بوسلیمان هدهد دیدکلری قوشدر بعض نسخه ده خروس واقع اولمش میر نظمی
بیت کرد بزخی از شب حسرت کذر * بوسلیمان از سحر داده خبر بوسیدن واو مجهول
وکسر سین مهمله ایله اوپمك عربیده قبله دیرلر ضم قاف ایله کمال خجندی بیت کر آرد جان
بلب عاشق درین کار * لب معشوق بوسیدن چه کار ست بوسین واو معروف وکسر
سین مهمله ایله تعییب ایلمك یعنی برکمسنه یی عیبلمك بوش کردن اتك در میان اتمك
وزیاده دورشمق بوشیدن دخی اتك در میان اتمك وجرأت کوسترمك واعتماد
ایلمك وبرنسنه یه جد وجهد ایتمك معناسنه بوقان واو معروف وفتح قاف ایله قزل
قوردلر که بسکالدن کله کذا فی المحمودی بوقلمون آلتی معنایه کلور اول برجا نوردر
آفتابه قرشو طورر کونش طوقندقجه التون کبی کورینور ثانی روزکار متلون الاحوال
اولمغله اکاده بوقلمون دیرلر ثالث الوان صرچه که مینا دیرلر رابع انواع شکوفه که چمنزار
وبوستانده بته ویاخود اغاج چیچکلری یره دوکله نتکم شیخ سعدی بیت باد در سایه
درختانش * کسترانیده فرش بوقلمون * خامس منقش دیبای رومی که صاری وبیاض
صرمه ایله اشلنمش ویاخود الوان حریر ایله طوقنمش اوله منوچهری بیت فری زان تیغ وی
هنکام هیجا * چنان دیبای بوقلمون نموده * سادس برقوشدر صویه باتدقجه تویلری الوان
کورینور تحقیقی بودر که هرنکه الوان ورنکارنك اوله اکا بوقلمون دیرلر ومخصوص بر کاردر
نتکم مقدم ذکر اولندی بوکان واو معروف وفتح کاف ایله رحم مادر که زهدان دخی دیرلر
شمس فخری بیت زنان حامله را بیم بدکه پیش از وقت * ز مهر او بدر ایند اجنه از بوکان
بومهن وبومهین کلاهما بفتح المیم زلزله معناسنه کذا فی تحفة الاحباب بهرامی بیت
زمین از بومهن از پای تا سر * چنان لرزان که عاصی روز محشر * حکیم اسدی بیت بر آمد

يكى بومهين نيمشب * توكفتى زمين دارد از لرزه تب * نسخهٔ ميرزا ابراهيمده قيون بغرسغى معناسنه مرقومدر بون واو معروفله بوزن خون اوج معنايه كلور اول فرهنك جهانكيريده بمعنى آسمان حضرت مولانا قدس سره بيت چه خواهى ذوق اين آب سيه را چه جويى سبزهٔ اين بام و بون را * ثانى بمعنى پايان ونهايت استاد دقيقى بيت موج كريمى برآمد از لب دريا * ريك همه لاله كشت از سر تا بون * وديب معناسنه استاد لطيفى بيت درختى راكه كردد كير افزون * بسوزد نير نيراز شاخ تا بون * ثالث قيون وصغرك پاك اولنمامش بغرسغى وبعض نسخه ده حيوانك بچه دانى معناسنه در بويان واو معروف وفتح ياى تحتانيله رايحه ويريجى نسنه وزياده قوقيجى حكيم انورى بيت نور ظلمت به بويهٔ قدمت * خاك كويت چو عاشقان بويان * وبر مملكت اسمى اولدوغى منقولدر بويدان عطريات ظرفى يعنى عطر قونيلان ظرف هر نه دن اولورسه بوى ايله داندن مركب لفظدر بوى مادران قوان چيچكى عربيده برنجاسب وبرنجاسف دخى ديرلر بوى ماوان براوتدركوكه مائل چيچكى اولور اغر قوقوسى واردر بوييدن واو معروف وكسر ياى اول وسكون ثانيله قوقولاق كه عربيده استشمام وجغتاى لسانده بوتراماق ديرلر تعديه سنده بوتراتماق دينلور مير عليشير بيت زلف ويوز سنبلونكنى كل اوزا تارقا تما كوب * دهر باغيدا كل وسنبل ايسين بوتراتما كوب * بولغت مشتركه درطاعتمق معناسنه ده بوتراتماق ديرلر بهتان معروف اصلى اولميان شئ اسناد ايلك بيوكان صحاحده عروس وعروسى كردن معناسنه در مع الواو * بختكاو سكون خاء معجمه وتاء موقوف وفتح كاف عجميله ادويه يى قينادوب صوين آلوب خسته نك اعضاسن بودقلرى صويه ديرلر عربيده نطول ديد كلريدر برغو سكون راء مهمله وضم غين معجمه ايله ايچى بوش براغاجدر نفيركبى چالرلر شيخ آذرى بيت آه صحرا زنايژهٔ صبح برآيد * پيچان بهوا چون نفس از لولهٔ برغو * وله بيت زان طرف كركنند برغو ساز * نشنود زين طرف كسى آواز برو ضم راء مهمله ايله ايكى معنايه در اول ابرودن مخففدر قاش معناسنه حكيم اسدى بيت زد از كينه آنكه كره بر برو * شد آشفته از چشم ودل بر بهو * حكيم سنايى بيت هركه آن روى تو بيند زپى خدمت تو * هم بروى توكه پشتش چو بروى تو بود * استاد بهرامى بيت بغمزه تير ومژه تير وقد وقامت تير * بروكمان بباز و درون فكنده كمان * وهندى لسانده نى قلم معناسنه در ثانى فرهنك جهانكيريده بروت لفظندن مرخمدر حكيم فردوسى بيت كه دارد كه كينه پر تاب او * نديده بروهاى پر تاب او * وفتح راء مهمله وواو موقوفله صيغهٔ امر اولور كيت معناسنه نتكم شاهدى منظومه سنده بيت كيت بروو سويله بكو كل بيا * ازچه ندن چون نته نيچون چرا بو بو اخفاء واوين ايله هدهد قوشى سراج الدين قمرى بيت برشاخ ثناى تو اكرنيست نوازان * فرق سراو يا ديده شاخ چو بوبو بو ايكى معنايه در اول رايحه معناسنه ياى تحتانيله دخى محمد رضتيقى كاشى بيت چنان ذرات اعضايم زمهرت كشته مالامال * اكر خنجر زنى بوى محبت آيد از خون [illegible] ثانى فرهنك جهانكيريده بود لفظندن ترخيم اولنمشدر تخفيفا خواجه حافظ

بُ و

حافظ بیت باصبا همراه بفرست از رخت گلدسته * بوكه بویی بشنویم از خاك بستان شما * حكیم خاقانی بیت پای نهم درعدم بوكه بدست آورم * همنفسی تا كند درد دلم را دوا
معنای اوله عربیده رایحه وچغتای لسانندهٔ ایس دیرلر مثلا گل ایسی ومشك ایسی دیرلر میر علیشیر بیت تیلادمین ایسلاب ایسلاب غبغبنكنی * كه اویسام عارضینكنی كه لبینكنی
خیوة الاراده مستلك محلنده دیو بیت سیل سوینی تاپسا یجیب مل كیبی * سای تا شیق تاپسا ایسیب گل كیبی بیو ضم یای تحتانیله تركیده كوه دیدكلری قور تجغزدر مع الهاء
بتخانه صنم طوردوغی مكان میرزا فصیحی بیت ما بت نه از اندیشهٔ معبود شكستیم آرایش بتخانهٔ ما بود شكستیم * نوعی خبوشانی بیت یكی رطرف آتشخانه بكذر * بر آیین بت و بتخانه بكذر پتكده بمعنی بتخانه و معبد خانه كبران میر والهی قمی بیت
عزلت كزین زاویهٔ طاعت تواند * كر پیر بتكده است وكر شیخ خانقاه بخته سكون خاء معجمه وفتح تاء مثناة ایله قوچ قیون كبش دخی دیرلر بخله سكون خاء معجمه وفتح
لامله بر اوتدر خرقه وپنهن وتخمكان دخی دیرلر كذا فی تحفة الاحباب عربیده بقلة الحمقا تركیده پرپرم و سموزاوت دیرلر استاد عسجدی بیت درآویزم حمائل وار بكیسوی خوش بوا
بروی * بكرد كردن وپشتش كنم آغوش چون بخله بخنوه سكون خاء معجمه وضم نون وواو معروف واظهار هایله بمعنی برق كه تركیده شمشك دیرلر كذا فی ادات الفضلا فتح با
ونون وواو موقوفله ده مرویدر بخورشیشه عطریات نوعندن مجالسده اصلدوب شیشه ایله آتشه قورلر لطیف رایحه سی چقار كذا فی شرفنامه بخیله كسر خاء معجمه
وسكون یای تحتانی ایله بخلهٔ مرقوم معناسنه در كذا فی فرهنك جهانگیری بذه فتح ذال معجمه ایله بمعنی ركوی سوخته یعنی یانمش اسكی بزكه یاقوب قاو ایدرلر كذا فی الصحاح
براده فتح راو دال مهملتین ایله اكه اغزندن دوكیلن اینجه پولاد وآهن خرده سی كه سونش دخی دیرلر كذا فی فرهنك جهانگیری براه فتح راء مهمله واظهار هایله بمعنی
زیبایی وزیب وزینت شمس فخری بیت مسند خسروی از مقدم او دارد زیب * افسر شاهی هم از طلعت او یافت براه برایه فتح راء مهمله ویای تحتانیله تراشهٔ قلم یعنی قلمك خرده
یونقه سی ابو المعانی بیت جوهر خنجر مریخ براده تیغش * سرمهٔ عطاردكه برایه چشم قلمش برزه سكون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله صمغه بكزر براغاج پسیدر غایت
بد بو اولور عربیده قنه دیرلر فتح قافله كذا فی كتاب السامی فی الاسامی برساله سكون راو فتح سین مهملتین ولامله بمعنی پیرسنا خورده كذا فی المجمع بركه سكون راو فتح
كافله ایكی معنایه در اول حوض و ثانی بر بیاض قوشدر اكثر صوده تعیش ایدر برمه
سكون را و فتح میمله ایكی معنایه در اول مثقب كه اغاج وغیری نسنه دلر شاعر بیت در صدف از رنج برمه بوده است آسوده در * لیك در اشكم از مژكان سوراخ آمده برونده
ضم راء مهمله وواو معروف وفتح فایله مجمع الفرسده دستار و رومیان بند یعنی طرز رومیده اولان صارق كذا فی تحفة الاحباب بزغاله سكون زا و فتح غین معجمتین ایله كچی اوغلاغی
وصغر بوزاغو سنه ده دیرلر بزغه سكون زا و فتح غین معجمتین ایله دهره كه آنكله باغ

بودارلر بر نوع کسکین اکری صورتده عرب میله مقبل دیرلر ﴿ل﴾ برمژه ﴿ع﴾ سکون زاء فارسی
اول وفتح ثانی و میم مفتوحه ایله برجانور در چلپاسه یه مشابه اما اندن کوچک اولور
ینه کلر جنسندندر آفتابه قرشو یوزطوتوب طورور آفتاب پرست دخی دیرلر شیخ
رسودان بیت ازرق دیوچشم برمژه رنگ * از بدی مست واز هجیری برنگ ﴿ل﴾ بزه ﴿ع﴾
بفتح زاء معجمه واخفاء ها ایله بنجه میرزا ابراهیمه زمین بشته دار یعنی دیه‌لو یر ومشرفنامه ده
میوه خوشبو معناسنه مذکور در ودخی اون ایکی برجدن اونجی برج که جدی برجنه
دیرلر ابوشکور بیت چوخورشید آید ببرج بزه * جهان را به بیرون نما ید مژه ﴿ل﴾ بزچه ﴿ع﴾
کسر زاء معجمه وسکون یا وفتح جیم عجمیله اوغلاق معناسنه بزیچه دخی دیرلر مختاری بیت
لعین بزیچه که او کینا بجرد * بشل شیر خون شیر بخورد * خواجه عمید لویکی بیت مخالفان
ترا چون بزیچه سلاخ * سه پایه از علت باد وچارسو مسلخ * مسعود سعد سلمان بیت
ازین بزیچه بسته دهن چرا پرسی * که هر کزشن نه چرا خورد بود نه آبشخور * بعض فرهنکلرده
برج جدیه دخی دیرلر ﴿ل﴾ بزیشنه ﴿ع﴾ کسر زا وسکون یا وفتح شین معجمتین ایله آرده
کبعد یعنی سفوشام اوتی کذا فی فرهنک جهانکیری ﴿ل﴾ بسوده ﴿ع﴾ ضم سین مهمله ایله ال ایله
دسننه یوقلمق لمس معناسنه مستقبلنده ولو لغته قلب اولنوب بر یا زیاده ایله بسایند دیرلر
﴿ل﴾ بشنزه ﴿ع﴾ سکون شین وکسر نون وفتح زاء معجمتین ایله بر طعامدر یوفقه اتمک ویاغ
وخرما ایله ایدرلر اسحاق اطعمه بیت من بعالم بنای بشنزه ووی * کوم از دست زخم
بریان داد ﴿ل﴾ بکره ﴿ع﴾ سکون کاف وفتح راء مهمله ایله میخانه معناسنه در ابو المعانی بیت
مجرد ربکره بوده همت پیر مغان ما را * فیوض نشاء روشینه داده زینک شاعر ﴿ل﴾ بکسنه ﴿ع﴾
سکون کاف وفتح سین مهمله ایله ات پارچه سنه دیرلر کذا فی فرهنک جهانکیری ﴿ل﴾ بابله ﴿ع﴾
امرکاو شراب ابریقی وصراحی وهرنه که انکله شراب ظرفی اولورسه خواجه سلمان
بیت درخت شد دم طاوس وغنچه شد سر طوطی * زخلق بلبله باید کشاد خون کبوتر
خون کبوتر یعنی شراب ﴿ل﴾ بلغنه وبلغنه ﴿ع﴾ کلاهما بسکون اللام وضم الغین المعجمه
بریره کتور ملش وبر یری اوزرینه قونلمش نسنه حکیم ناصر خسرو بیت درین بندوزندان
بکار وبدانش * ببلغنه باید همی نامداری ﴿ل﴾ بلغونه ﴿ع﴾ سکون لام وضم غین معجمه وفتح
نونله قزلجه که زنان یوزلرینه سوررلر انکا فکرد دیرلر کسر فا وفتح کاف عجمیله والغونه والکونه
وکلغونه وکلکونه دخی دیرلر حکیم نزاری قهستانی بیت صباسیه بلغونه کرد برکل سرخ
بنفشه برزده سر همچوسبزه از لب جو ﴿ل﴾ بلکامه ﴿ع﴾ سکون لام وفتح کافله چوق مراده
نائل اولمش دیمکدر که بل چوقدر وکامه مراد در بو بل بلهوسده اولان بل کبیدر فرس
قدیمدر استاد رودکی * رباعی * درپیش خود آن هجر چو بلکامه نهم * پروین زسرشک
دیده برجامه نهم * بسر نامه توجو دست برخامه نهم * خواهم که دل اندر شکن نامه نهم *
﴿ل﴾ بلکفده ﴿ع﴾ سکون لام وفا وفتح کافله رشوت معناسنه در بلکفد مرقوم کبی ﴿ل﴾ بتومه ﴿ع﴾
سکون نون وضم تاء مثناة وفتح میمله بر کوکجه نسنه در اکثر اغاجلرده اولور نعمة الله
ترکیسنی یالمی قره ایله شرح ایلمش ﴿ل﴾ بنساله ﴿ع﴾ سکون نون وفتح سین مهمله ولامله نسنه

نسخهٔ حسین وفایی ده بمعنی کهنه و سالخورده استاد رودکی بیت بگشته زین پرند سنبز شاخ بید بنساله * جهان چون اشك مهجوران نشسته ژاله برژاله ق بنگاه ع سکون نون وفتح کاف عجمیله یوك یاپ قونیلان محل اصلی بندگاه ایدی تخفیفا ها حذف اولندی اکثر بارایله مترادف ایدوب بار وبنگاه دیرلر شیخ سعدی بیت ز بنگاه حاتم یکی پیر مرد * طلب ده درم سنك فانید کرد ق بنگه ع بنگاهدن مخففدر ق بنه ع فتح نون مشدده ایله ومخففه ایله ده جائزدر مجمع الفرسده رخت واثواب معناسنه شیخ نظامی ارخسرو وشیرین بیت بنه در یك شكارستان نمی ماند * شكارستان شكارستان همی راند * و بمعنی جای ومكان ازمخزن اسرار بیت ظلمتیان را بنه پرنور کرد * جوهریان را عرض از دور کرد * فرهنگ جهانگیریده بمعنی اثواب خانه حضرت مولانا قدس سره بیت یك حمله دیگر بنهٔ خواب بسوزیم * زیرا که چنین دولت بیدار در آمد * خواجه حسین ثنائی بیت ای حصر زاد رهی تا بخراسان بروم * بنه آتش زنم وهمچو خراسان بروم * و بمعنی بن چیزی یعنی بر نسنه نك غوری وبهایتی میر خسرو بیت هر شجر باغ زشر تابنه * مانده زبی برگی خود برهنه * ودخی بیخ وبنیاد معناسنه حکیم ناصر خسرو بیت از نام بد ارهمی بترسی * با یار بد از بنه مپوینه ق بوبه ع سکون واو وفتح باء موحده ایله ایکی معنایه در اول بمعنی مرغ هدهد ثانی بمعنی آرزومند بو ایکی معنایه ترتیب اوزره شمس فخری * قطعه * بدارایی که از انعام عامش * بود طوق حمام وتاج بوبه * که پیش از حد واز اندازه دارم * بدرگاه شه آفاق بوبه * بعض نسخه ده آرزومند بویه نقل اولنمشدر که بضم الباء الموحده ثم الیاء بنقطتین من تحتها بونقل ایله روایت مضطرب اولور زیرا شعرای متقدمین اشعارلرنده باء موحده یی کلماته قافیه ایدوب معنای مرقومه استعمال ایلمشلر هرچندکه تتبع واستقصا اولندی یسه بویله بولندی خصوصا شمس فخرینك معیارنده وحکیم اسدینك کرشاسب نامه سنده بویله صحیح ایدوب بر بیت ایله اثبات مدعا ایشلردر ق بوته ع واو مجهول وفتح تاء مثناة ایله فرهنگ جهانگیریده درت معنایه کلور اول اول اغاجه دیرلرکه بویی وبدنی اولمیوب همان کوکندن چیقوب داللری اوله ثانی آدم وحیوانات یاوریسنه دیرلر عموما وارسلان یاوریسنه دیرلر خصوصا ثالث اوق نشانه سی رابع طیندن حکمتله دوزلمش کوچك وبیوك ظرف که ایچنده التون وگمش اریدرلر غالبی قویمجیلر آلتی در وقالجیلر قوللنورلر معربی بوتقه دو استاد دیمشدر * قطعه * نه در غنچه کامل شود پیکر گل * نه در بوته ظاهر شود صفوت زر * زاجدات چرخست تهذیب مردم * چو از زخم خایسك تیزی خنجر * ق بوخله ع واو مجهول وسکون خاء معجمه ایله خرقه وپیرهن وپایش وتخمکان دیدکاری اوت که ترکیده سموز اوت دیرلر ق بوده ع بودن لفظندن اسم مفعولدر صیرورت وکینونت معنالرینه شاعر دیمشدر بیت تا جهان بوده اینچنین بوده * این مشترکر به دائما باشد * ق بوذاونده ع سکون واوین ونون وضم ذال معجمه ایله صحاحده قاو معناسنه که عربیده حف دیرلر حو زستانده بیغه آذربایجانده یوردیرلر ق بوره ع واو مجهول وفتح را ایله ایکی معنایه کلور اول اطعمه دن بورك درکه ات یاقیمه ایله ایدوب یاغده بشوررلر انواعی اولور یاخود

شکرو بادام ایله اید وب شکر بوره دیرلر بسحاق اطعمهٔ بیت چرا منعم کنی صوفی ز محراب
شکر بوره * کسی کوید مسلمانرا که روی از قبله برکردان * ثانی بر ادویه در بورهٔ
ارمنی دیرلر ﴿ بورندە ﴾ واو مجهول و فتح راو دال مهملتین و سکون نون ایله نسخهٔ میرزا
ابراهیمده وارلقلی کمسنه یعنی غنی ومالدار ﴿ بوزه ﴾ واو مجهول و فتح زاء معجمه ایله
داریدن ویاخود برنجدن ایدرلر ترکیده دخی بوزه دیرلر و او مفخم ایله شرفنامه ده اغاجك
یدنسه دیرلر مثال معنی اول محمود ابن یمین بیت زدونان چون طمع داری کرمهای جوانمردان
خرد داندکه در عشرت شرابی ناید ازبوزه ﴿ بوزمه ﴾ واو مجهول و سکون زاء معجمه و فتح
میمله خوشبو براوتدر کذا فی موید الفضلا ﴿ بوزنه وبوزنینه وبوزینه ﴾ کلهم بواو المعروف
میمون اسملریدر کبی دخی دیرلر عربیده بوکینه سعدان وکوچکنه شبك دیرلر حکیم خاقانی
در قسمینه بیت بریش تیس وبه بینی پیل وغبغب کاو * بجرس رقص کن وبوزنینهٔ لعاب
حضرت مولانا قدس سره بیت برخوان شیران یکشبی بوزینهٔ همراه شد * استیزه
رو کرینستی آواز بجا شیراز بجا ﴿ بوژنه ﴾ واو معروف و فتح زاء فارسی ونون ایله یعنی غنچهٔ
شکوفه یعنی هنوز آچلامش چیچکدر عربیده برعم ضم با و غین معجمه ایله کذا فی مجمع الفرس
بو معنایه میر نظمی بیت دهانش بوژنه درباغ رویش * لز آرزونشکفده یکحرف سویش
﴿ بوسکاه ﴾ فتح سین مهمله وکاف عجمیله اوپه جك یر هرنه یر اولورسه ابو المعانی در نعت
شریف بیت بحسن روی ترا روح قدس مشتاقست * همیشه خاك درت بوسکاه عشاقست
﴿ بوسه ﴾ اوپمك عربیده مشترکدر فارسیده غیری نامی یوقدر زیرا اولدوغی شایع
دکلدر چغتای لساننده موجك دیرلر ﴿ بوکه ﴾ واو معروف وکسر کاف واخفای هایله
بودکه لفظندن اختصار اولنمشدر اولکه معناسنه خواجه حافظ بیت باصبا همراه بفرست
از رخت کلدستهٔ * بوکه بوئی بشنویم از خاك بستان شما ﴿ بوله ﴾ واو معروف و فتح
لامله بوزن ومعنی لولهکه ابریق وامثالی نسنه لرده اولور ﴿ بوماره ﴾ سکون واو و فتح میم
وراء مهمله ایله فرهنك جهانکیریده بر پرنده جانوردر ﴿ بومه ﴾ لغت قدیمه درطاش اوزرنده
آت ایاغنك نعلندن پچره یان قغلجم شیخ نظامی معراجیه ده براق وصفنده بیورمشدر
بیت درشب تاریك یان اتفاق * برق شده بومهٔ پای براق ﴿ بوهه ﴾ سکون واو و فتح
هایله هدهد قوشی کذا فی نعمة الله ﴿ بویه ﴾ واو معروف و فتح یای تحتانیله یعنی آرزومند
حکیم انوری بیت ای دزحرم جاه امینی که نیاید * از بویهٔ او خواب خوش آهوی حرم را *
شرفنامه ده عشق معناسنه مرویدر بیت مرقومك عشق معناسنه ده شوق معناسنه ده
شمولی واردر ﴿ به ﴾ اظهار هایله اوکی قوشی که بایقوشدن بیوك اولور کذا فی نعمة الله
﴿ بهمنه ﴾ سکون هاء اول و فتح میم واخفای هایله بهادر وشجاع کمسنه لرك لقبیدر فلان مرد
بهمه است دیرلر ﴿ مع الیاء التحتانی * بختی ﴾ سکون خاء معجمه وکسر تاء مثناتله اشتر جنسندن
بیسمراك دیدکلری ارکك وتوبلی دوه معناسنه کثرت استعمال ایله دوه نك صفت ممدوحه سی
اولمشدر میر نظمی بیت به سیصد اسب خوش تازی نهادی * بپانصد اشتر بختی نژادی
﴿ بردی * ﴾ سکون را وکسر دال مهملتین ایله حصیر ایتدکلری اوت ترکیده ساز دیرلر ﴿

برزى سكون راء مهمله وكسر زاء معجمه ايله تورانيلردن بر مبارز پهلوانك ناميدر
بزكوهى كسر زاء معجمه وضم كاف له طاغ كچيسى كه زنك دخى ديرلر شاعر بيت بر و ريش
درازو كوته عقلش * بزكوهى توان كفتن بشكلش بلبلى شرفنامه ده صراحى وشراب
بوداغيلر فرهنك جهانكيريده اوج معنايه روايت اولنمشدر اول بكماز لغتى كبى هم شرابه
وهم پياله يه ديرلر بوايكى معنايه ترتيب اوزره حكيم فردوسى * مثنوى * تويى ميكسار
ازمى زابلى * به پيماى تا سر يكى بلبلى * يكى بلبلى سرخ درجام زرد * تهمتن بروى زوارو
بخورد * ثانى اول سختيان كه انواع و نازك و لطيف الوان رنكلر ايدرلر ثالث بر نوع زردالودر
بلغارى ثلاثين ديدكلرى خوشبودر رينك نوعيدر آنلره دخى جزوى رايحه واردر
بلغارد يارنده اشلنمكله بلغارى تسميه اولنمشدر بعضيلر ثلاثين ديرلر بن كوهى يا غلو
براوتدر آنكله طعام بشورورلر كذا فى شرفنامه اما مؤيد الفضلاده بر اوتدر جرب وشيرين
اولدوغندن طعامه توب ايدن طعام ايدرلر وبعض نسخه ده بوى كك مرقوم معناسنه در
بوالعجبى حقه باز وشعبده ساز در مير نظمى بيت بوالعجبى آمده روزى بشهر *
شعبده آموخت ازو خلق دهر * كذا فى مجمع الفرس بوخلانى واو معروف وسكون
خاء معجمه ايله يعنى شيطان كذا فى شرفنامه بودى شرحى مرور ايدن بود
معناسنه در آخرنده كى يا حرفى كاه مصدريه وكاه خطابيه وكاه وصفيه استعمال اولنور
محلنه كوره صاتبك بو بيتلردن فهم اولنور * قطعه * دانهٔ مادر ضمير خاك بودى كاشكى
ياچو سبزه در زمان دهقان ورودى كاشكى * دست چون افتاد خالى همت عالى بلاست
آنچه دارم درنظر در دست بودى كاشكى بوعلى حكماى اسلاميه دن ابن سينادر
شيخ الرئيس دخى ديرلر ودخى اسلام حكماسندن حكيم مشرب اولانه ديرلر كذا فى شرفنامه
بويحيى يعنى ملك الموت محمد هندوشاه صحاحده بو لفظ كرچه عربيدر امامرقوم معنايه
فارسيده استعمال اولورديو يازمش بوى ساى اوزرنده مسك وعطريات
ازدكلرى طاش بوى بش معنايه استعمال اولنور اميد ومحبت وطمع وخوى وپس
روى معنالرينه كذا فى اشرفنامه بمعنى اميد خواجه حافظ بيت ببوى نافهٔ كاخر صبا زان طره
بكشايد * ز تاب جعد مشكينش چه خون افتاد در دلها * بو معنالره واقف اولمين قوقو
معناسنه صانور بوى كسر واو ايله بمعنى باشى يعنى اوله سن واولورمى سن ديمكدر كذا فى
شرفنامه بهمى سكون ها وفتح ميمله بوزن حبلى كدى اوتى ديدكلريدر كه اربه
سنبله سى كبى باشى اولور اطبا عصارہ سن آلورلر غايت قابضدر وقطع دم ايدر شاعر
برينك هجونده ديمشدر بيت كرفت خون زرك آنكه ميخورد اوزا * مكر كه نان ترا از خمير بهمى
بود باب الباء الفارسى المفتوحة مع الالف * پا بش معنايه كلور اول معروف اياق
معناسنه حرف ياى تحتانيله پاى دخى ديرلر ثانى تاب وطاقت معناسنه كمال اسمعيل بيت
شاد باش اى شه پردل كه ندارد پا بت * دشمن ارخود بمثل رستم دستان باشد * ثالث
مقاومت معناسنه وله بيت كر سر بر آورد چوكد وباتو بدسكال * تيغ قضا همى كندش
چون چنار پاى * رابع ايزكه پى دخى ديرلر خامس بهانه معناسنه مرويدر پاتشكا كسر

تاء مثناة وسكون شين معجمه ايله بادنجان كه معروفدر لغ پاتنكا ع كسر تاء مثناة وسكون
نون وفتح كاف فارسيله بودخي بادنجاندر باتنكان دخي ديرلر تعريب اولنوب بادنجان ديديلر
شاعر بيت چنان بود ست دانس هيچ دانا * كه باتنكا نميد اندز آبا لغ پاتوا ع ضم تاء مثناة
ايله اياق دولاغي كه پاتابه دخي ديرلر لغ پادشا ع سكون دال مهمله وفتح شين معجمه ايله
پادشاه ديمكدر كسر دال ايله اوقيان لفظ مركب اولوب معناسندن بخبردر زيرا پاد ايله
شاهدن مركبدر پادنكهبان وبزرك وجهانبان ودافع ضرر معناسنه در كذا في اجال
جهينى والضمير والدستور والمحمودى وغيرهم وشاه صاحب واصل معناسنه در معناى
تركيب صاحب جهان ديمك اولور پادشا پادشاه لفظلرندن مرخمدر شاعر بيت كه من تا
ترا ديدم اي جان من * نيم پادشا بر دل خويشتن لغ پارسا ع سكون راء مهمله ايله زاهد
وعابد وپاكيزه وپاك دامن وتزكيه اولنمش شاهد وحلال زاده وشغله مستعجل وكاركذار
معنالرينه مثال زاهد وعابد شيخ سعدي بيت هركرا جامه پارسا بيني * پارسادان ونيك
مردانكار * مثال پاكيزه وحلال زاده وله بيت كرانها كه من كفتمي كيردمي * نكوسيرت
وپارسا مردمي لغ پازبا ع سكون زاء معجمه وفتح باء موحده ايله پادزهر معناسنه ابو المعاني بيت
كركند تاثير دل از زهر قهر غم بخود * هر رفوشي نساز آنيم سافري پازبا لغ پاشا ع وزير
ووالي ووكيل دولت ودخي اتچه طوغان معناسنه كه باشه دخي ديرلر لغ پاشنا ع سكون شين
معجمه وفتح نونله اوكچه كه پاشنه دخي ديرلر ميرخسرو * مثنوي * كلهاي جوانى بر عكس هم هست
كه بر مالك كدايي را دهد دست * چنين هم ديده ام كافسرده پايي * بتخت زر دريده پاشنايي
لغ پالا ع درت معنايه كلور اول اسب جنيب يعني يدك آت حكيم فردوسي بيت نشست از بر
تند پالاي خويش * چو خورشيد بنمود پهناي خويش * ثاني صاف ايدجي مراد سوزكيدر
لكن بو معناده پالكر استعمال اولنور كله ايله تركيبه محتاجدر شيخ فيضي بيت مست عشقيم
وزيا شوي حرم بادهٔ ما * باده پالاي در ميكده سجادهٔ ما * ثالث يعني آو ونخته رابع يعني فرياد
بو معنالر كتاب زفاندن مستخرجدر لغ پدآسيا ع سكون دال وكسر سين مهملتين ايله دكرمان
اغاجي لغ پذيرا ع كسر ذال معجمه وسكون ياي تحتاني وفتح راء مهمله ايله قبول ايدجي وبودجي
وامر طوتجي وسوز ديكلايجي كذا في شرفنامه لغ پردا ع سكون را وفتح دال مهملتين ايله
بو زن ومعني فردا كذا في فرهنك جهانكيري لغ پرده سرا ع حرم قپوسنده وملوك
ووزرا وكبارك خاص خانه لري قپوسنده اولان پرده معناسنه خواجه سلمان بيت
افلاك را خيام وسرا پرده بر كنيد * زين پس خيام وپرده سرا راچه ميكنند * مولانا
هاتفي بيت زپرده سرا شد بمحفل سراي * براورنك زرين بر آراست جاي *
لغ پرستا ع فتح را وتا وسكون سين مهملتين ايله پرستاردن ترخيم اولنمشدر قول
وجاريه در كذا في المجمع لغ پرنا ع سكون را وفتح نونله بر نوع منقش ديبادر غايت لطيف
ونازك اولور پرنو وپرنون وپرنيان دخي ديرلر منوچهري * قطعه * از فروغ كل اكر اهرمن
آيد بر تو * از پري باز نداني ورخ اهرمنا * چونكه زرين قدحي بر كف سيمين صنمي * يادر فشنده
چراغي بميان پرنا * اديب صابر بيت بروي وسينه وساعد خجل شدند ازوي * يكي حرير

حری ودوم حمله وسیوم پرنا ﴿ پرواخ﴾ سکون راء مهمله ایله یدی معنایه کلور اول طاقت وآرام
ثانی دانستن یعنی بیلمک معنایه ترتیب اوزره حضرت مولانا قدس سره * قطعه * هران پروانه
که شمع تراد ید * شبش خوشتر زروز آمد بسیما * همی پر دیکرد شمع حسنت * بروز وشب ندارد
هیچ پروا نمی آرم بیان کردن ازین بیش * بکفتم اینقدر باقی تو پروا * ثالث یعنی سرو برك
سیف اسفرنکی بیت بکوی عاشقان ای ازسر سودای ماداری * دل از جان وجهان بر کیر
اکر پروای ماداری * رابع یعنی توجه والتفات ومیل ورغبت بابا فغانی بیت فراموشم کند
آید دیر پروا * بلای جان مردودم همینست * وله بیت پروا نمیکنی وبهر کس که دل
دهم * چون بینم بداغ توسر میدهد مرا * دیکر بیت دادما آن شوخ بی پروا نداد *
بسکه بی پرواست داد ما نداد * خامس یعنی مبالات یعنی ترك وباك داشتن میر خسرو
بیت جوانی وشوخ وفراموشکاروبی پرواست * زمان زمان زمن خسته دل که یار دهد
کمال اسمعیلی بیت کمال از عاشقی پروانه دارد * که غیر از سوختن پروا ندارد * سادس
فراغت معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت ز بود چشم ورخ وزلف آن بت رعنا
یکی قرار ودوم طاقت وسیوم پروا * سابع یعنی سراسیمه شمس فخری بیت پناه ملك سلیمان
شهنشه ایران * که آسمان زمعالی اوست با پروا * ودخی آکاه وآسانی معناسنه ده
وسیله نظر در ﴿ پره آسیا﴾ دکرمان چرخی معناسنه ابوالمعانی بیت دردهر یکنفس
نشسته دل رها زغم * کشتم زبون از پره آسیای چرخ ﴿ پسا﴾ فتح سین مهمله ایله ولایت
فارسده برشهر آدیدر فسا دخی دیرلر که معربیدر ﴿ پنجپا﴾ سکون نون وجیم موقوف وفتح
باء فارسیله ینکچ که خرچنك دخی دیرلر عربیده سرطان دینکلورلر حکیم خاقانی بیت
چوقی لئیم و یکسو سنه کرمسیر وکوهسار * چون پنجپای آبی وچون چارپای خاك ﴿ پنج دعا﴾
ای صلوة خمسه کذا فی المحمودی ﴿ پندوا﴾ سکون نون ودال موقوف وفتح واوایله قیجی
دیدکلری اجی اوتدر تناول ایدرلر مزه دن خالی دکلدر ﴿ پهنا﴾ سکون ها وفتح نونله ابعاد
ثلثه دن شول بعده دیرلر که عرب عرض دیر عجم پهن ترك یامی دیر بو تقدیرجه اینه چکلن
نسنه یه پهنا دینلور بوابیاتدن فهم اولنور * مثنوی * چو بشنید وشد چون یکی پاره بر
بسر پوش پولاد ود رتنش کبر * زهراوستادی یکی خانه خواست * درازی وپهناش صد کام
راست ﴿ پیدا﴾ پنهان مقابله سنده اولان ظاهر معناسنه در شیخ سعدی بیت بکفت
احوال ما برق جهانست * دمی پیدا ودیکر دم نهانست * کاهی آشکارا معناسنه اقتضا
ایتدکجه استعمال ایدرلر شیخ علی نقی * رباعی * بی عشق دلی که اضطرابش پیداست *
چه ظرف تنی که پیچ وتابش پیداست * سر دل پر عشق نکردد ظاهر * تا نیمه بود شیشه شرابش
پیداست ﴿ پیما﴾ سکون یاء تحتانی وفتح میمله اولچمك معناسنه اکثر اصطلاح واستعمال ایله
استعمال اولنور زیرا قولاچلیوب وآدملیوب اولچمك وشراب اولچمك معناسنه اصطلاحیدر
ایچمك مراد اولنور که باده پیما وباد پیما دیرلر حافظك بو بیتنده ایکی وجهیله مذکوردر
بیت چو با حبیب نشینی وباده پیمایی * بیاد دار محبان باد پیمارا * دیکر بیت دشمن آتش
نهاد وباد پیمار ابکو * خاك برسر کن که آب رفته باز آید بجو ﴿ مع الباء * پاتاب﴾ تاء مثناة

آيله ماننده ومقابله وبرابري معناسنه مير نظمي . بيت شود دربزم او زهره خجل ياب * نيار در زم اومريخ پاتاب پاروب ضم راء مهمله وواو معروفله كورك كه پارو دخي ديرلر پارياب سكون راء مهمله وفتح ياى تحتانيله اول مزروعاته ديرلركه عمل ايله صوارليه پارياو وفارياب وفارياو دخي ديرلر كذا في فرهنك جهانكيري پاكوب ضم كافله اياغله دپمك ودپيجي رقاص اولسون وغيري اولسون مير نظمي . بيت زن دنيا بود هرچند مرغوب شود ليكن بېزم سفله پاكوب * پالاى اسب يدك چكلن آت كذا في المجمع پاياب فتح ياى تحتانيله طقوز معنايه استعمال اولنور اول طاقت معناسنه حكيم فردوسي . بيت كه اين پاره نيست پاياب او * درنكي كند چرخ را تاب او * ثاني حوض معناسنه خفاف بيت كل كبود چو برتافت آفتاب برون * زبيم چشم نهان كشت در دل پاياب * ثالث معيار جماليله صو اولان مكانك نهايتي ديوب بو بيتي نظم ايلمش شمس فخري بيت خدايكان جهان آفتاب چرخ جناب * كه بحر بخشش او را نديده كس پاياب * وتركيبي پاى آب اولمغله معناى رابع شمس فخري بكا راياغي صويك آقوب جمع اولدوغي يره ده دينلور ديمش خامس فرهنك جهانكيريده قيونك آسان وجهله اشاغيسنه اينمك ايچون اياق بصمه جق يرلرينه كه راى دخي ديرلر وزبان هنديده پاولي ديرلر بو معنايه حكيم نزاري قهستاني در طلب شراب كفته * قطعه * مي حيات منست وممكن نيست * زوميسر بهيچ اسبابم اى دريغا كه آب زر بودي * واخريدي زآب پايابم * سادس ديبنه اياق ايريشن صويه ده ديرلركه ضد غرقاب در حكيم سنايي . بيت اى زجود تسراب بحر محيط * دل راد تو بحر بي پاياب * سابع پاينده يعني ضمان كننده اسفنديارك رستمدن هلاك مرتبه سنه يدوكي زحمدن شكايتي محلنده حكيم فردوسي * مثنوي * اميد من آنست كاندر بهشت * دل پاك من بپرود هرچه كشت * مرا سخت از انست كان باب من * بكيتي نخواست پاياب من * ثامن تاب وتوان معناسنه شمس فخري بيت جمال دولت اسلام شيخ ابو اسحق * كه چرخ را نبود زيرران او پاياب * تاسع بمعني نهايت وغايت كمال اسمعيل . بيت همت عالئ تو پايان نيست كه نديدست شهريش پاياب * بو معنايه كمال خجندي . بيت بحر عشقت بحر بي پاياب كفتن ميتوان * زر وصلت كوهر ناياب كفتن ميتوان * محمد هند وشاه صحاحده بمعني كرداب وبن آب ديو نقل ايلمشدر پاى شيب وپاشيب كسر شين معجمه وسكون ياى تحتانيله دشوار عقبه يه اسميدر حكيم خاقاني رمي احجارا ايچون ديمشدر . بيت دست بالا همت مردان كه كرده زير پاى * پاى شيبي كان عقوبت جاى شيطان ديده اند * فرهنك جهانكيريده پاشيب بمعني زيرهٔ پايه مولانا مطهر * قطعه * ساحت بستانسراى وبام قصرش كز علو * كاخ وفرواره فراز لامكان آورده اند * در عمود صبح پاشيبي برين بربسته اند * وز بنات النعش ازرا نردبان آورده اند * بوندن فهم اولنوركه عمود كرسي ونردبان التنه صفه كبي ايند كاري باصه مق پا بكوب بمعني پاكوب مرقوم يعني رقاص حكيم اسدي بيت تراشايد آن كاوخ وسيمتن * كه هم پابكو بست وهم ناى زن پتكوب سكون تاء مثناة وضم كافله آچاركه جوز وسوز وچغراتدن ايدرلر كذا في شرفنامه پرتاب منزل اوقي ونشان بعيده

بعینه درست واران اوق جوهری زرکری بیت شمشیر توشیر اوژند پرتاب تو پیل افکند
یك حمله تو برکند بنیاد صد حصن حصین * ودنی دور افکنده ایراغه آتلمش هرنه اولورسه
شیخ سعدی بیت نظر کن چو سوفار داری بشست * نه آنکه که پرتاب کردی ز دست *
بو معنایه جغتای لسانده اوچوردی دیرلر میر علیشیر . بیت که اول ایتکونجه بزم اچون
تنعیم * او چوروب ایردی باشینی تیغیم ❊ پژغاب ❊ سکون زاء فارسی وفتح غین معجمه ایله
صوبندی که بوستان صوار یاخق صوآرقلرنده ایدرلر که مراد اولنان بجانبه آقه کذا فی
مجمع الفرس ❊ پیاب ❊ فتح یای تحتانی ایله پایاب لفظندن اختصار اولنمشدر آنك جمیع
معنالرنده استعمال اولنور ❊ پیترسب ❊ سکون یای تحتانی وسین وفتح تاء مثناة وراء
مهملتین ایله نام پدر پورشسب که پدر زردهشت در پارسیلر آکا نبوت اسناد واعتقاد ایدرلر
ایدی زرآتشت بهرام * مثنوی * مرلن مر درانام بد پیترسب * همان نام فرزند او
پورشسب * که زردشت از پشتش آمد پدید * که شد قفلهای جهانرا کلید ❊ پیوراسب ❊
نام ضحاك ماری در که غایت ظالم پادشاه ایدی و بیك سنه دن برقاج کون ناقص عمر سوردی
آخر فریدون شاه انی قتل ایلدی . بو اسمی اصحاب فرهنك کیمی باء موحده ایله وکیمی باء معجمه ایله
نقل ایلدیلر ❊ مع التاء المثناة ❊ پائت ❊ فتح تاء مثناة ایله بمعنی بابت که حرف باده مرور
ایلدی لایق سزاوار معناسنه ابو المعانی . بیت همیشه دلخوشی وشادی دلبران شاید
چنانکه کریه وزاری بپائت عاشق ❊ پات ❊ بمعنی تخت کذا فی فرهنك جهانکیری
❊ پاخوست ❊ ضم خاء معجمه وواو مجهول وسکون سین مهمله ایله ایاق التنده پاصلوب
یاصی لنمش نسنه ❊ پاداشت ❊ بمعنی پاداش که جزای نیك ضدی بادافراه استاد فرخی . بیت
خدایکان جهان آنکه از خدای جهان * جهانیانرا پاداشتست وبادافراه ❊ پاساخت ❊
حاضر ومهیا یعنی دوزیلوب حاضر وآماده اولان نسنه میر نظمی . بیت شه جمجاه وعالی
بخت وکوکب * کند بزمش فلك پاساخت هر شب ❊ پای بست ❊ یای موقوف وفتح باء
موحده ایله بناتملی که عربیده اساس دیرلر شیخ سعدی بیت اول اندیشه وانکهی کفتار *
پای بست آمدست پس دیوار * بعض فرهنکلرده یا پونك اول شروحی معناسنه ابو المعانی
در نعت شریف . بیت رسالت باورا شده زیردست * که کردون نبوده هنوز پای بست *
❊ پای برکا بست ❊ ای درسفر ست ودر سواری ❊ پایخست وپایخوست ❊ کلاهما بیای
موقوف وفتح خاء معجمه وواو معدوله وسکون سین ایله ایاق التنده یاصی لنمش نسنه حکیم اسدی
بیت فراوان کس از پیل شد پایخست * بسی کس نکون ماند در پاء دست * شمس فخری
. بیت ابو اسحاق آن شاه عادل که شد * بپای علوش زحل پایخوست ❊ پایست ❊ کسر یای
تحتانی وسکون سین مهمله ایله بمعنی بقا یافت وپاینده شد یعنی باقی وثابت اولدی دیمکدر
مسعود سعد سلمان بیت چو عز من وذل تو نپایست * همه ذل من وعز تو پاید ❊ پت ❊ ایکی
معنایه در اول آهار که بزه وکاغدره ایدرلر منوچهری * قطعه * جهان ما چو یکی زود سیر پیشه
وراست * چهار پیشه کند هر زمان بدیکر زی * بروزکار خزان پتکری کند شب وروز *
بروزکار بهاران کندت رنکرزی * بروزکار زمستان کند دسیمکری * بروزکار خزران کندت

پ ت

علاشت پزی * ثانی اول یومشق خرده توی که چکینك تویلری دیبنده بترانی طراق ایله قوپاروب
اکیروب شال وصوف ولطیف جامه لر طوقورلر اکا برشم وکرك وکالك دخی دیرلر پذرفت
سکون ذال معجمه وفاوضم راء مهمله ایله قبول ایلدی دیمکدر حضرت مولانا قدس سره بیت
اندك چون سنك را با چند چند * پند کفتیم ونمی پذرفت پند پذیرفت پذیرفتن دن
فعل ماضیدر قبول ایلدی دیمك اولور استاد دقیقی بیت پذیرفت از وشهریار آنچه
کفت * کل رویش از نازکی برشکفت پرداخت سکون را وخاء معجمه ایله بش معنایه
کلور اول بمعنی خالی کرده ناصر الدین بجه بیت رایت عشق معنوی افراخت * دل زسودای
زلف او پرداخت * ثانی فارغ شده معناسنه شیخ نظامی بیت میزبان چون زکار خوه
پرداخت * پیش از اندازه پیشکشها ساخت * ثالث بمعنی درساخت خواص کفته بیت
همه شب باخیال دوست پرداخت * دوایی غیردرد دوست نشناخت * رابع بمعنی آراسته
ومرتب کرده استاد رودکی بیت بهشت آیین سرایی را بپرداخت * ز هرکونه در وتمثالها
ساخت * خامس جلاداده عماد فقیه بیت که پرداخت آیینهٔ روی تو * که از مشك
ترساخت کیسوی تو پردخت حذف الفله پرداخت مرقومك جمیع معنالرنده استعمال
اولنور بمعنی فارغ شده وتمام کرده حکیم فردوسی بیت بیا راست روی زمین را بداد *
چو پردخت ازان تاج برسر نهاد پرست پرستیدن لفظندن اسم فاعل ووصف
ترکیبی اولور خداپرست وعاشق پرست کبی مولانا عرفی بیت درآن زمان که فتادش
نظر بشمسهٔ او * شد آفتاب پرست آفتاب حربا وار پرکست سکون را وسین
مهملتین وفتح کاف فارسیله بمعنی معاذ الله ومبادا کذا فی نسخهٔ حسین وفایی بومعنایه
مؤید شمس فخری بیت کسی چون او بوده درملك هیهات * شهی چون او بوده در دهر
پرکست پریرفت کسر راء اول وضم ثانی وسکون یای تحتانیله اوچق طونمش میر نظمی
بیت نشانش همین بسکه چون لاله شد * پریرفت برلب چو تبخاله شد پریوت سکون
راء مهمله وضم یای تحتانی وواو مجهول ایله ترکیبه قورلغان دیرلر برعلتدر طرنق دبنده
پیدا اولور دخی دیرلر کذا فی نعمة الله پسادست فتح سین مهمله ایله ویره سی که عربیده نسیه
دیرلر مقابلی دستاه ستدر که نقد دیمکدر ابوشکور بیت ستد وداد مکن هرکز جزه ستادست
که پسادست خلاف آرد والفت ببرد پست آلچق که مقابلی بالادر شیخ سعدی
بیت خدایی که بالا وپست آفرید * زبردست هردست دست آفرید * استعاره طریقیله
خسیس ودنی یه ده پست دیرلر بومعناده دخی ضدینه بالا دینلور عربیده که عالی معناسنه در
معیار جمالیده بمعنی کوتاه شمس فخری بیت جمال الدین ابو اسحق که آمد * که برقدر علوش
آسمان پست * بو بیتده آلچق معناسی دخی اقربدر پشم دوات شمس فخری وبعض
اصحاب فرهنك دوات لیقه سی دیدیلر ومعنای ترکیب دخی اویله اولور اما شرفنامه ده کیجه لرده
صیحه قریب اولان بروده دیدیلر معنای ترکیب ایسه آنی اقتضا ایلمز پاشت فتح
لام وسکون شین معجمه ایله مردار وچپل معناسنه استاد کسایی بیت بادل پاك مرا جامهٔ
ناپاك رواست * مدبران را که دل ودیده پلیدست وپاشت پاوت ضم لامله بمعنی

بمعنی دستارچه یعنی مختصر کوچك صارق پلون دخی دیرلر اما بعض نسخه‌ده دستار
حقیرانه واقعدر میر نظمی بیت درآنجاکه مردی نشسته سکوت* برش جامهٔ کهنه
برسر پلوت ﴿ پنج اوکشت ﴾ فتح همزه وسکون واو وشین معجمه وضم کاف عجمی ایله
ابراغاجی که ترکیده قلتق دیرلر فتح تاء مثناة وسکون لام ایله ﴿ پنج انکشت وپنجنکشت ﴾
ایکی معنایه کلور اول براوتدر کوچك اغاجی اولور ارمق کنارنده بتر یپراغی مشاهدانه یپراغی
کبی اولور عربیده فرنجمشك دیرلر ودخی ذوخمسهٔ اوراق وذوخمسهٔ اطباق وذوخمسهٔ
اصابع دیرلر وتخمنه شیرازیلو تخم دلاشوب دیرلر طبیب یوسفی * قطعه * کند چون
دود پنجنکشت وازن* بزیر خود کند که شهوتش را * وکرمردش کند در زیر خود دود
برانکیزد ازوراقو تش را * ثانی مراغهٔ تبریزه قریب بر موضعك اسمیدر ﴿ پنج شاخ دست
ای پنج انکشت کذا فی المحمودی ﴿ پنج نوبت ﴾ ای صلوة خمسه وبش نوبت که پادشاهلر
قپوسنده مهترلر چالارلر ایضا منه ﴿ پنجوکشت ﴾ بمعنی پنج اوکشت مرقوم ﴿ پهن دشت
واسع وبی پایان صحراکه عربیده فلات وبیداء ومفازه دخی دیرلر میرنظمی بیت نی همیتی
بوده بچشمش سرکذشت * آهوازآتنك بوده پهن دشت ﴿ پیخست ﴾ سکون یای تحتانی
وسین مهمله وضم خاء معجمه ایله نسخهٔ حسین وفایی‌ده بمعنی کرفتار بمحنت وعاجز ونسخهٔ
میرزا ابراهیمده بمعنی محبوس وبندی مثال معنیٔ اول استاد عنصری بیت شادی وبقا
بادت زین بیش نکویم * کین قافیه تنك مراتنك به پیخست ﴿ پیخشت ﴾ سکون یای تحتانی
وشین وکسر خاء معجمتین ایله اصلندن ویرندن قوپمش نسنه وکوکندن قوپمش آغاج
عربیده کی مقلوع معناسنه شمس فخری بیت چنان بنیاد ظلم ازکشور خویش * بفرمان
الهی کرد پیخشت ﴿ پیوست ﴾ ایکی معنایه دراول بمعنی پیوند یعنی اتصال شیخ سعدی
بیت بعدازان بابرادرش پیوست * مهرازین برکرفت ودروی بست * ثانی بمعنی همیشه
ظهیرفاریابی بیت ازنسیم شمایلت پیوست * درخوی خجلتست آهوی چین ﴿ مع الجیم * پارنج
کسر راء مهمله وسکون نونله شعرا وسازنده وامثالی کسنه‌لره ویریلان جایزه وعطیه که
صله دیرلر شیخ نظامی بیت مغنی راکه پارنجی بدادی * بهر دستان که ازکنجی ندادی ﴿ پازاج ﴾
فتح زاء معجمه ایله اطفالکو بکن کسن عورت که ترکیده ابه وعربیده قابله دیرلر حکیم سوزنی
بیت کفتهٔ من حلال زاده بطبع * نبود مرخشوك راپازاج * وبعض نسخه‌ده دایه معناسنه
مرویدر منصور شیرازی بیت بنازمادر ایام طفل بخت ترا * بزرك میکند اندر کنار چون
پازاج ﴿ پخج ﴾ سکون خاء معجمه ایله یاصیلمش نسنه حکیم صنایی بیت بینی پخج بود
درپی زشت * چشمی ازآتش ورخ ازانکشت * کمال اسمعیل بیت ززیرکه که تودانی که
چون جهد دشمن * بچهره زرد وبتن پخج کشته چون دینار * وبرنسنه یی اوروب یاصیلمغه‌ده
دیرلر حکیم فردوسی بیت چوزد کرز برفرق اودرنبرد * سر ومغفرش جون سپر پخج کرد
﴿ پرخج ﴾ فتح راء مهمله وسکون خاء معجمه ایله اسب واستروکاو وخر وغیریلرك صاغریسی
فرخج وپرخش وکفل دخی دیرلر فرهنك جهانکیریده جیم عجمیله مرویدر مسعود سعد سلمان
بیت همی تاکیم کرد بایدنکاه * به پشت وپرخج غلیو اژورنك ﴿ پرنج ﴾ کسر راء مهمله

وها وسكون نون ايله فرهنك جهانكيريده برنوع غله در بغدايه بكزر اما بغدايدن اينجه وضعيفرك اولور ❊ پسيچ ❊ كسر سين مهمله وسكون ياى تحتانيله يعنى آماده كى حاضرلنمش معناسنه مولانا هاتفى بيت سيه را بمنزل بريدن پسيچ * زمين از رواز ودر آمد به پيچ *

پشنج ❊ فتح شين معجمه وسكون نونله چهره ده ظاهر اولان لكه كه عربيده كاف ديرلر وصودن صچرايان قطرات كه عربيده رشاشه ديرلر ابو المعانى بيت بر روى ماه آنچه نمايان پشنج نيست دود سيه زدرد دلم كرهواست اثر ❊ پشيچ ❊ كسر شين معجمه وسكون ياى تحتانى ايله واسع ووافر معناسنه ❊ پفج ❊ سكون فايله شرحى مرور ايدن بفج مرقوم معناسنه يعنى سويلركن اغزدن صاچلن توكرك شهيدى قمى بيت فى اوفتد آنراكه ضرورى تويند زان خلم ولزان پفج چكان بر برورويت ❊ پناج ❊ فتح نون اول وكسر ثانيله باء موحده ده ذكرى مرور ايدن بناج مرقوم معناسنه ❊ پنج ❊ مرتبهٔ اعداده بش عدددر شيخ نظامى بيت پنج نمازست به از پنج كنج * به كه بدين پنج شوى كنج سنج * ديكر بيت پنجهٔ خودساز بدين پنج سخت * پنجهٔ ابليس بدو لخت لخت ❊ مع الخاء المعجمه *

پ خ

پازخ ❊ فتح زاء معجمه ايله فرهنك جهانكيريده بمعنى نالش يعنى اينكلدى عماد زوزى بيت اى كرده دلم غم تو رخ رخ تاچند كنم زعشق پازخ * ودخى آواز معناسنه مير نظمى بيت كسى كركند پند با جان شنيد * شنيد ندا ازجان پازخ دهيد ❊ پاسخ ❊ ضم سين مهمله ايله جواب معناسنه شيخ نظامى بيت زبانش كرد پاسخ را فرامشت * نهاد ازعاجزى بردیده انكشت * حكيم خاقانى بيت كرزغمت صد يكى شرح دهم پيش كوه * آه دهد پاسخم كوه بجاى صدا * سوزنيكه ديمكله پاسخ شنو ديرلر شاعرد يمشدر بيت پيامت شنيدم تو پاسخ شنو * يكايك بكو وبزودى برو * وجواب ويرديمكله پاسخ بده ديرلر شيخ نظامى بيت سخن پرسمت كرتو پاسخ دهى * شدم شاد اكر راى فرخ نهى * حكيم فردوسى بيت چنين داد پاسخ كه نخچير نيست * مراخود كمان ونه تير نيست ❊ پاكباز چرخ ❊ اى ماهتاب يعنى پرتو ماه كذا فى المحمودى ❊ پتخ ❊ سكون تاء مثناة ايله مبهوت وكاليوه يعنى بوند ومتحير كذا فى فرهنك جهانكيرى ❊ پخ ❊ ايكى معنايه در اول يعنى خوش پخ پخ ديرلر خوش خوش ديمك اولور كاهى بو معنايه په په ديرلر ثانى بر كلمه دركه كدى وكوپكى اولو لفظ ايله سوررلر كذا فى فرهنك جهانكيرى بو معنايه حكيم سوزنى بيت كسى كه كردن شيران شرزه درشكند * به كربه توبه بى حرمتى نكويد پخ ❊ پركار چرخ ❊ دور فلك كذا فى المحمودى ❊ پرخ ❊ سكون راء مهمله ايله ايكى معنايه كلور اول حصه معناسنه مير نظمى بيت زنعمتهاى كوناكون دنيا * دلم را پرخ غم افتاده تنها * ثانى خانمان ومتاع كاسد ابو المعانى بيت متاع معرفت را طالبى نيست * درين بازار دانش پرخ بوده *

❊ پرنداخ ❊ فتح را ودال مهملتين وسكون نون ايله صختيان اديم معناسنه كذا فى تحفة الاحباب ❊ پرندخ ❊ حذف الفله فرهنك جهانكيريده نيز معناسنه مسطوردر ❊ پرنيخ ❊ سكون راء مهمله وكسر نون وياى ساكنه ايله مجمع الفرس‌ده بمعنى تخته سنك استاد رودكى بيت فكنيدند برلاد پرنيخ سنك * نكردند دركار مويد درنك ❊ پلخ ❊ فتح لامله بوزن ملخ بمعنى

یعنی کلو یعنی بوغاز عربیده حلق دیرلر حکیم نزاری قهستانی بیت ازبس افغان
وناله وفریاد * مردما نرا فروکرفت بلخ ﴾ مع الدال المهمله * پابند ﴿ آت ایاغنه اورلر
بر نوع کستکدر خصوصا وحرا یاق باغنه دیرلر عموما ودخی ایاقده اولان اعصاب یعنی سکرلره
دیرلر ومجازا ایاق باغی نتکم شیخ سعدی بیت ای کرفتار پای بند عیال * دکرآزادکی
مبند خیال ﴾ پاد ﴿ اوج معنایه کلور اول نکهبان وبزرك ثانی دافع ضرر ومصلح فساد
پادشاه وپاد زهر بو معنالر واسطه سیله ترکیب لفظ اولنمشدر ثالث یعنی پاییدن یعنی
باقی وثابت وبرقرار اولمقدر وفرهنك جهانکیریده تخت معناسنه ده مسطوردرکه
اصلنده پات ایدی تحریف السنه ومرورایامله پاد ایلدیلر دالك تایه ابدالی مخرجی قریب
اولدوغی ایچوندر ﴾ پاربد ﴿ سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله نام مطرب خسرو
پرویزدرکه مسجع سرود ایدر ایدی وافر اختراعاتی واردر کذا فی شرفنامه ﴾ پارد ﴿ سکون
راء مهمله ایله صقرغه که کنه دیدکلریدر حیوانا ته یاپشور ﴾ پارود ﴿ ضم راء مهمله ایله
باع هرکی ابوالمعانی بیت کرنباشد عشق دردل میشود افسرده تن * تاك بی برمیشود
پارودمی برند همین ﴾ پاره آرد ﴿ فقرایه مخصوص برطعامدرکه بر مقدار بغدایی اون
ایله قارشدروب برز صویله بشوروب یرلر کذا فی مجمع الفرس ﴾ پاره زرد ﴿ طائفه یهود
علامت ایچون اوموزلرینه بر پارچه صاری بز ویاخود قماش دیکرلر عربیده غیار دیرلر فتح
غین معجمه ایله حکیم خاقانی بیت کردون یهودیانه بکتف کبود خویش * آن زرد پاره
بین که چه عمدا برافکند ﴾ پازند ﴿ فتح زاء معجمه وسکون نونله بعض فرهنکده مجوس کتابی
اسمیدر وبعضنده صحف ابراهیم علی نبینا وعلیه السلامك تفسیریدر واصح دهبودرایکی
تفسیردر برینه زند وبرینه پازند دیرلر اما زند وپازند بر برینك تفسیریله اولمق مرویدر
حکیم انوری بیت صوت وحرف از قضا بکردانند * مرحبا زند وحبذا پازند * وبعض
فرهنکده صحف ابراهیمك نصایح وحکمیاته متضمن اولان محللرین جمع ایدوب پازند تسمیه ایلدیلر
وبعض فرهنکده کتاب ترسایان مرویدر طالب آملی بیت شکوه اوصلیب ازپادرافکند *
کران آتش بسوزد زند وپازند * بو بیتدن کتاب مجوس اولسه مضمون دخی بلیغ اولوردی
ایدی ﴾ پاغند ﴿ فتح غین معجمه وسکون نون ایله آتلمش پنبه معناسنه شمس فخری
بیت چه لاد بر تیغ سپاهیش چه پولاد * چه کوه بر کرز غلامانش چه پاغند * وآتلمش
پنبه یی طوب طوب ایدرلر وله بیت فتح وظفر ونصرت وفیروزی دولت * باشند همیشه
بدرشاه چو پاغند * فرهنك جهانکیریده ضم غین ایله نقل اولنمش یینه پنبه طوپیکه اکیرمك
ایچون ایدرلر بو معنایه بدرجاجرمی * قطعه * تاوقت شاخ بیوه زنی پنج شوهرا * پاغنده
برکنار نهد چرخ اخضرش * بادا چو غوزه دیده خصمت سفید دل * وزتاب دلشکسته دل
نیست پرورش ﴾ پاکند ﴿ فتح کاف عجمی وسکون نون ایله ایکی معنایه مرویدر اول
یاقوته دیرلر شمس فخری بیت تا بود نوبهار در بستان * لاله وکل بکونه پاکند * ثانی
استعاره طریقیله باده یه دیرلر شاکر بخاری بیت بکجا توباشی کردند بی خطر خوابان *
جست راچه خطر هر کجا بود پاکند * کذا فی جامع الانس والمشکلات ﴾ پالاد ﴿ ایکی معنایه در

اول یدك آتی كه عربیله جنیب دیرلر شمس فخری بیت شهنشهی كه كشد پیش بخت موكب او
چو ذره خنك سمند فلك دو صف پالاد * ثانی نوبت ایله بنلن آت فرالاوی بیت من رهی
پیر سست پای شدم * نتوان راه كرك بی پالاد * بو بیتدن یدك فهم اولنور لكن تفاوتی
شولقدردركه یدك ایر ورخت ایله مكمل یدیلن آتدر نوبت آتی ایسه ایرسز چكیلن آته دینلور
﴿پالود﴾ ضم لام وواو معروفله ایكی معنایه در اول صاف سوزلش وغل وغشدن پاك اولمش
معناسنه ثانی قوزی دریسندن اولان كورك میرنظمی بیت كه پوشد جاهلان سنجاب وسمور
نیاید عاقلان پالود سنور ﴿پامزد﴾ ضم میم وسكون زاء معجمه ایله اجرت قدم معناسنه در
میرزا حسن بیت بانسیم آید پیام وصل یار * نقد جان پامزد او وامیدهم ﴿پانصه﴾ سكون
نون وفتح صاد مهمله ایله مراتب اعداددن بشیوز عدده دیرلر ﴿پانید﴾ كسر نون وسكون
یای تحتانیله شكر مصفا شكر فانید دخی دیرلر شیخ سعدی بیت زبنكاه حاتم یكی پیرمرد * طلب ده
درمسنك پانید كرد ﴿پاوند﴾ فتح واو وسكون نونله بمعنی پابند مرقوم ﴿پای بند﴾ بو دخی
پابند معناسنه درپای جای كبی با ایله وپامزد دخی استعمال اولنور ﴿پاید﴾ فتح یای تحتانیله
پاییدن لفظندن فعل مضارعدر قائم وثابت وبرقرار اولور معناسنه استاد لطیفی بیت
جوهرم نه بخویشتن پایم * عرضم نی بدیكری پاید * وانتظار معناسنه حكیم اسدی بیت مرا
ایزداز بهر جنك آفرید * چه پایم كه جنك آمد اكنون بدید * وایاغله دیمك استاد لطیفی بیت
هرچه درپیش آیدش ورمیچهد ندان زند * هركه درپس میرودمی پاید ود ندان كند ﴿پایمرد﴾
یای موقوف وفتح میم وسكون راء مهمله ایله معین معناسنه حكیم خاقانی * قطعه * ای زهر تو
دستكیر تریاق * ای درد تو پایمرد درمان * هركس كه نویسد این قصیده * درحد عراق تاخراسان
داند كه تونیك پایمردی * خاقانی رابصدر خاقان * وشفیع معناسنه ده استعمال اولنمش استاد
بیت بپرسید كای مجلس آرای مرد * كدبود اندرین محتسب پایمرد * وحامی ویاردم ایدیجی
معناسنه حكیم انوری بیت كفتم كه پایمرد وسیله كه باشدم * كفتا كه نیست جز كرم او كسی دكر
﴿پایمزد﴾ یای موقوف وضم میم وسكون زاء معجمه ایله پامزد مرقوم معناسنه میرزا جلالی
بیت همه پایمزد غلامان تست * بمن برازامره ز فرمان تست ﴿پخجود وپخجید﴾ كلاهما
بسكون الخاء المعجمه وكسر الجیمله باصلوب دوكلمش ویاصیلنمش معناسنه جمال الدین عبد
الرزاق كاشی بیت چو خار پشت كه كشتم زنیر باراتش * كه موی برتن صبرم ز زخم او پخجود *
﴿پخشود وپخشید﴾ كلاهما سكون خا وكسر شین معجمات ایله بمعنی پخجود وپخجید
مرقومان ﴿پراشید﴾ فتح راء مهمله وكسر شین معجمه وسكون یای تحتانیله بمعنی پریشان كرد
مسعود سعد سلمان بیت دو پراكند بخت نیكه چو ابر * ز در پراشید نجم سعد چو خور ﴿پراكند﴾
فتح راء مهمله ایله متفرق وپریشان كرد تركیبه پراكنده ایلدی شاعر بیت دست وزبان زر دشد
زسعی نكوتی * نام بكیتی نه از كذاف پراكند * امیر خسرو بیت برك كل را پرشكر كردی واب
میخو انیش * زلف را بومه پراكندی وشب میخو انیش ﴿پرد﴾ فتح راء مهمله ایله بوزن رود
فعل مضارعدر اوچار معناسنه اما سكون را ایله بوزن مرد وكرد ایكی معنایه در اول تای معناسنه كه
مثلا ایك پرده وپرد دیرلر بكتای دوتای دیمك اولور ثانی خواب معناسنه كلور كذا فی

فی فرهنك جهانكیری حركات ثلثده‌ده معنای آخر ایله استعمال اولنور ﴿ پرزد ﴾ سكون
را و فتح زاء معجمه ایله ادویه نوعندن صمغ كبی بر نسنه در اوج نوع اولور برّی و بحری و جبلی
وایكی لون اولور بری سفید و بری زرد سفیدی سنبك و خشك و زردی نرم و ثقیل عسل
صافی كبی عرق النساء و نقرس علتلرینه نافعدر پار زوو پرزود دخی دیرلر كذا فی الاختیارات
﴿ پرشید ﴾ سكون راء مهمله و یا و كسر شین معجمه ایله پراشید مرقومدن اختصار
اولنمشدر ریشه اول معنایه استاد فرخی بیت برون آمد از خیمه وزان دو زلف * بنفشه بپرشید
بر نسترن ﴿ پرند ﴾ فتح راء مهمله و سكون نونله بش معنایه كلور اول حریردن طوقنمش
قماش معناسنه حكیم خاقانی بیت دیده آتش كه چون سوزد پرند * برق هجرت آنچنانم
سوختست * مجمع الفرسده حریردن ساده طوقنمش قماش منقشنه پرنیان دیوب بو بیتی
ایراد ایلمش شیخ نظامی از خسرو و شیرین بیت پرند آسمان كون برمیان زد * بشب در آب
و آتش در جهان زد * اما مطلق حریردن اشلنمش هرنه اولورسه شمس فخری بیت ای كه
بر تیغ و نیر تو یكسان * سنك و سندان پرنیان و پرند * ثانی فرهنك جهانكیریده بمعنی پروین
ثالث بمعنی شمشیر بو ایكی معنایه حكیم خاقانی بیت خنجر تو چون پرند روشن و باز بنشست
خون دل عاشقان نقش پرند تو باد * رابع خنجر و قاپچ و امثالی دمورده اولان جوهر معناسنه
استاد عنصری بیت چه دیبجی كه برنك پرند هندی تیغ * ز بر جلیلش بود پود و زمردینش تار
حكیم ازرقی بیت مباد زان قدر قدرت و قضا حمله * برای تیغ خود از خنجر پرند پرند * و جوهردار
تیغ و خنجر معناسنه شمس فخری * مصرع * ای كه بر تیغ و خنجر تو پرند * حكیم اسدی
كرشاسب نامه سنده كسر را ایله نقل ایدوب بو بیتی نظم ایلمش بیت بر آورد آن شه حریر و پرند
هم از محل هر طرف تا بهند * حكیم فردوسی دخی اسدی روایتی اوزره هندله قافیه ایدوب قاپچ
جوهری معناسنه دیمش بیت بر زین سمین یكی تیغ هند * جزاو سی بزهر آب داده پرند
اما شیخ نظامی خمسه‌ده هرنه یرده ذكر ایتدیسه فتح را ایله ایراد ایلمشدر بیت دیدم افكنده
بر بساط بلند * خوابكاهی ز پرنیان و پرند * خامس فرهنك جهانكیریده خیار دشتی
معناسنه نقل اولنمشدر ﴿ پروند ﴾ سكون راء مهمله و نون ایله مجمع الفرسده بمعنی امرد یعنی
ساده رو اما بعض فرهنكده میان عاشق و معشوقده اولان واسطه معناسنه مرقومدر بو معنایه
میر نظمی بیت میان یاد و با من نیست پروند * مكر دل دامن آهم كند بند ﴿ پرهود ﴾ سكون
راء مهمله و ضم ها و واو معروف ایله جامه تأثیر آتشدن صرارمق معناسنه ابو شكور
بیت جكر نخوام پرهود من بباده چنانك * تراز وان دل از عشق آن كنین برهود ﴿ پزیشد ﴾
كسر را و فتح شین معجمه ایله پراكنده و پریشان شود معناسنه حكیم سنائی بیت مرد بد دل
خیانت اندیشد * راز خود پیش خلق بپریشد ﴿ پژامند و پژاوند ﴾ كلاهما بفتح الزاء
الفارسی و میم و واو ایله قپو اردنه قونیلان طیاق كه اغاجدن ایدرلر شمس فخری بیت درهم
شكند از چه بود حصن عدو را * از سد سكندر در واز قاف پژاوند * مجمع الفرسده كریشه
كازران یعنی قصار طوقاغی ﴿ پژغند ﴾ سكون زاء فارسی و نون و فتح غین معجمه ایله بر درخت
نامیدر و قیل بالباء الموحده كذا فی شرفنامه ﴿ پژفند ﴾ سكون زاء فارسی و نون و فتح قافله

معناسنه سوز وفائده سز وصاحبت بعض نسخه ده فایله مروید زمیر نظمی بیت مکو مشنو
کلام هرزه پیوند * مشو داوقات راضایع زپژ قند پژماورد سکون زاء فارسی و راء
مهمله وفتح میمله برنوع طعا مدر ترکیبله خلیفه لقمه سی دیرلر و بعض یرده قاضی لقمه سی
وخراسانده نواله دیرلر عربیله زماور ومیسر ووهیاو نرجس المائده دیرلر پژند فتح زاء
فارسی و سکون نونله برنوع اوتلقدر برغست دخی دیرلر بعض نسخه ده عربیله قثاء بری
وغملول وکملول دخی دیرلر استاد عسجدی بیت نه هم قیمت لعل باشد باور * نه همرنك
کلنار باشد پژند * کذا فی تحفة الاحباب شمس فخری بومعنایه موافق خیاردشتی نقل ایدوب
بو بیتی نظم ایلمش بوی خلقت بهر زمین که کذشت * نیشکر آورد بجای پژند * مجمع الفرس
نسخه میرزا ابراهیمه زاء معجمه ایله کیاه خوشبو درکه برغست و ورغست دخی دیرلر بعض
نسخه ده دخی زاء معجمه ایله قزل بویه معناسنه نقل اولنوب عسجدینك بو بیتی ایراد اولنمش
بیت نه کر باش باشد بسان پرند * همرنك کلنار باشد پژند پژولید ضم زاء فارسی
وواو مجهول وکسر لامله بمعنی پژمرده کرد یعنی صولدردی واو رسلدی میر نظمی بیت نهان
بود در دل غم عشق یار * پژولید رویش شد آشکار پژوند سکون زاء فارسی ونون
وفتح واو یله داری قوشی دیرلر بر کوچك قوشدر بعض نسخه ده بمعنی کنجشك نسخهٔ حسینی
وفاییده پژاوند مرقوم معناسنه کانه اندن اختصار اولنمشدر پساوند فتح سین مهمله
و واو وسکون نون ایله نظم واشعار قافیه سی بعضیلر ردیف معناسنه وبعضیلر مسلسل
ومتصل کلماته دیرلر استاد لبیبی بمعنی قافیه بیت همه پوچ وهمه خام وهمه سست * معانی
ازچکامه ناپساوند پسند فتح سین مهمله وسکون نون ایله قبول معناسنه شیخ سعدی
بیت کر خود همه عیبها بدین بنده درست * هر عیب که سلطان بپسندد هنرست * خواجه
حافظ بیت در کوی نیکنامی مارا کذر ندادند * کر تو نمی پسندی تغییر کن قضارا * ودخی
ممدوح وکزیده معناسنه کلور کذا فی مجمع الفرس پشماکند سکون شین معجمه ونون
وفتح میم وکافله ایکی معنایه در اول حیوان ارقه سنده یوك اورتاسنه قودقلری نسنه که عربیله
علاوه دیرلر شیخ سعدی بیت کر بجان آمدم زمحنت و رنج * داغ بیطار وبار پشماکند *
ثانی فرهنك جهانکیریده پالان معناسنه حکیم سنایی بیت کفش عیسی مدوز واز اطلس
خر اورا مساز پشماکند * حکیم خاقانی بیت هم سکا نراقلاده زرینت * هم خرانرا خراسست
پشماکند پشنجد فتح شین معجمه وجیم وسکون نونله صو ویاخود قان صاچلمش اولمق
کذا فی مجمع الفرس پکند فتح کاف وسکون نونله خیوق لساننده اتمك دیمکدر وسوب
صو دیمکدر حکیم انوری بیت محنت سوب و پکند اوکه از بیخم بکند * طبع موزون نم همی
زاند یشه ناموزون کند پناهید یعنی پناه آورد والتجا کرد صغندی دیمك اولور حکیم
فردوسی بیت بدیدان بد ونیك بازار او * بیزدان پناهید از کار او پناهد یعنی
پناه آرد والتجا کند حکیم اسدی بیت زکیتی بدین در پناهد همی * ز جامت می لعل
خواهد همی پند سکون نونله ایکی معنایه در اول معروف نصیحت ثانی بمعنی غلیواژ یعنی
چیلق که غلیواج وزغن وکوشت ربا دخی دیرلر حکیم سوزنی ایکی معنایه * قطعه * داد یك

دادیك از رای او دست ستم پند کرد * زانکه همه رای او حکمت نابست و پند * کر زده پند
او داد دهد دادیك * چوزه زین برکند شهپر با زوی پند * وله بمعنی ثانی بیت پند را فرهما
آید پدید اند رهوا * از بر کاخ همایونت ار بود بروار پند * شمشی فخری بو معنایه بیت نور رای
توکی دهد خورشید * کار عنقا بجا تواند پند ﴿ پند ﴾ فتح نون اول و سکون ثانیله عدد
مجهول یعنی حدی نا معلوم عدد ابو المعانی بیت کفتمت بوالهوسا نزا سخن و علم مده *
نه ز دی کوش یکی کفتمت این پند پند ﴿ پهلوزند ﴾ اکرچه معنای ترکیبیان اوررد یمکدر
اما برابر اولور معناسنه استعمال ایدرلر برابرلکه صورتایان یانه طورمغله ظاهر اولور
مولانا ظهوری بیت صراحی بخورشید پهلو زند * حریفان بناهید زانو زند ﴿ پهلوکند ﴾
یعنی کتان کند قوجا قلار دیمك اولور شیخ نظامی بیت شه از رزم او به که یکسو کند *
کزان پهلوان پیل پهلوکند ﴿ پهند ﴾ فتح ها و سکون نونله بمعنی دام آهو کذا فی تحفة الاحباب
﴿ پیداد ﴾ سکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله بمعنی پیدا یعنی ظاهر استاد فرخی
* قطعه * من یقینم که درین پنجه سال ایچ کسی * درخور نامه او نامه بکس نفرستاد *
بر بساط ملك الشرق از و فاضلتر * کز نه بنشست و کسی کرد ندانند پیداد * کذا فی
فرهنك جهانکیری ﴿ پیکند ﴾ سکون یای تحتانی و نون وفتح کاف فارسیله بمعنی درسالع
کشیده و پیوست و جمع کرد کذا فی مجمع الفرس یعنی ایپلکه دیزدی واولاشدردی و بریره
کتوردی معنالرینه استاد رودکی بیت هرآنچه را و دانز ابسالها پیوست * هرآنچه قارون
از ابصرها پیکند * وکاف عربیله سمرقندك قدیم اسمیدر ﴿ پیوند ﴾ سکون یای
تحتانی و نونله اتصال و سبب و بند مفاصل وقید و تعلقات معنالرینه ﴿ مع الراء المهمله *
پا افزار ﴾ فتح همزه و زاء معجمه و سکون فا ایله کفش معناسنه یعنی پاشوق میر خسرو
بیت طرب زانکونه برشاه اشتلم کرد * که پا افزار جست و پای کم کرد ﴿ پا اوزار ﴾
زاء فارسیله جلا هلرك چقوردہ ایاق بصدقلری تخته کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ پا تیمار ﴾
کسر تاء مثناة و سکون یای تحتانی ایله بمعنی شتاب یعنی عجله کذا فی فرهنك جهانکیری
﴿ پادار ﴾ یعنی همیشه پایدار اوله دیمکدر پایدار لفظندن اختصار اولنمشدر کذا فی
شرفنامه ﴿ پادزهر و پازهر ﴾ دال موقوف وفتح زاء معجمه ایله ایکی معنایه در اول
دافع زهر دیمك معناسنه در زیرا پاد دافع ضرر و مصلح فساد معناسنه اولدوغی ذکر اولنمشیدی
بودخی زهری دفع ایدوب روح حیوانیه یی اصابت مضرت سمومدن حفظ ایتدیکیچون
تسمیه اولنمشدر ثانی بر معروف و مخصوص طاشدر لونی صفرته مائل بوز رق اولان
غایت اعلاسیدر زیتونی رنك اولان عند الاهالی مقبول و معتبردکلدر حکیم ارسطودن
معدنی اولق اوزره منقولدر که هندك جانب شرقیسنده ولایت چین حدودنده حاصل
اولور میرلرینه اول صمتارده غایت آکابکزر طاشلر اولور ذوق وقوفدن حصه مند اولمینلره
پا زهر دیوا ینا ندررلر اما تجربه سی اولدر که نرم ولطیف اولوب لونی صاروبه یقین کوك کبی
کوریشور کونشه طوتنجه براق و لمعان و ضیادار اولور نوعا درلر کبی نمناك اولور وزهر آلود
طعام اوزرینه قورلر فی الحال درلر جمله خواصندن آدمك یلان صوقدوغی یری اوزرینه

قوسه لر یاپشوب زهری کندویه جذب ایدوب دوشر التنه صو ایله بر ظرف قومق کرکدر که صویه دوشوب زهری دفع اوله تکرار یاپشدره لرینه زهری آلوب دوشر بو وجه اوزره وجوده زهرقالما بعضیه دك بعلع پاپشمز اولور دیدیلر اصلنی بیان ایلمینلرك کیمی بویله روایت ایلدیلرکه زیاده یاشلو ییلانك دپه سنده حاصل اولور بعضیلری اژدرها قارنده اولور دیدیلر وبعضیلر چتال بوینوزلی کیك ده اولور دیدیلر بویله دینلرك کیمی مرقوم کیك دائما ییلان یمکه معتاد اولوب درونده حاصل اولان حرارتك بخاری کوزلرندن چیقوب بیکارنده مجتمع ومنجمد اولدقچه قات قات اولوب قمر اولدوغنك سببی دخی بودر دیدیلر اما اختیارات بدیعی صاحبی یازمشدرکه ذکر اولدوغی وجه اوزره اولان کیك بهار فصلنده یعنی ایام ربیعده مخلصه دیدکاری تخمك تازه اوتنی یر غایت حار اولمغله حرارتنك بخاری کوزی بیکارنده منجمد اولور اما اصح بودرکه معده سنده مجتمع وقات برقات حاصل اولور علامت صحتی برینی شکست اینسك البته اك اور تاسنده مخلصه اوتنك چوپی ویاخود دانه سی بولنور دیدیلر فی الحقیقه ایچنده چوپ بولنمش چوقدر ومعده ده حاصل اولدوغنه دلیلدر اما برنوع کوچك صنوبر شکلنده اولانی کوزده حاصل اولمقده جائزدر ﴿ پازیر ﴾ کسر زاء معجمه وسکون یای تحتانیله دیوار یاپلور ایکن اراسنه قونیلان حاطل اغاجیدر استاد رودکی . بیت نه پازیر باید ترا نه ستون * نه دیوار خشت ونه آهن درای * شمس فخری زاء معجمه یرینه دال مهمله ایله معنای مزبوره نقل ایلمشدر بیت نیست دیوار حصن دولت را * * به زتاییداو دکر پازیر * محمد هندوشاه صحاحده ذال معجمه ایله روایت ایدوب پیارش دخی دیرلر دیمش ﴿ پار ﴾ درت معنایه کلور اول سال کذشته که ترکیده بلدر و یکن یل دیرلر طالب آملی بیت طالب چراغ بخت ترا کم نکشته نور * امسال نیز نزم چو پار از تور وشن است * ثانی پاره معناسنه حکیم سنائی . بیت دین زردشت آشکار شده * پرده زخم پاره پارشده * ثالث بمعنی پاریدن وپریدن حضرت مولانا قدس سره بیت پر پروانه بی درك تف شمع بود * چونکه بر یافت نخواهد پرو بر پاریدن رابع دباغت اولنمش صغر درییسنه دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ پازار ﴾ فتح زاء معجمه ایله روستائی ترکلر ایاقلرینه چارق التنه صاردقلری که پاتابه دخی دیرلر ﴿ پارکر ﴾ سکون زاء وفتح کاف فارسیئیله باجدار معناسنه ابو المعانی بیت پارکر بوده است در اقلیم حسنت چشم شوخ * زان سبب برده متاع صبر دل در راه عشق ﴿ پازیر ﴾ کسر زاء فارسی ایله بمعنی پازهر مرقوم میر نظمی . بیت زدست ساقی کار وی ساغر * برای زهر غم پازیر بهتر ﴿ پاسار ﴾ وپاسپار ﴾ اول فتح سین مهمله ثانی سکونیله وفتح باء فارسیله بمعنی لکدکوب ایاغله دیك پاسپر دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس شعرای قدمادن بری دیمشدر . بیت چون شدندی زبیهشان در خواب * پا سپاری بپاسبانش زد ﴿ پاسدار ﴾ سکون سین مهمله ایله پاسبان یعنی کیجه بکجیسی شمس فخری . بیت زحل بربام او از پاسداران * فلك بردرکهش از روزتابان ﴿ پاغر ﴾ ضم غین معجمه ایله برعلتدر پیلپا دخی دیرلر عربیده داء الفیل دیدکلری علتدر ﴿ پافزار ﴾ فتح فا وزاء معجمه ایله پا افزار مرقوم معناسنه که پای افزار دخی دیرلر

دیرلر کمال اسمعیل. بیت دست انعام برسرش میفتاد * ورنه ترتیب پافزار کند ﴿و﴾ پاکار ﴿ع﴾
فتح کاف عربیله املاك وعقار محصولنی جمع ایدن آدم خدمتکار وامین مال معناسنه در
﴿و﴾ پالار ﴿ع﴾ لام الفله سقف خانه یعنی اودیرکی اوزرینه قونیلان اوزون دیرك ودیرك
اوزرینه دوشنن تخته ویاخود چالی وامثالی نسنه لر ﴿و﴾ پاوزار ﴿ع﴾ واو موقوف وفتح زاء
معجمه ایله چلاهلرك ایاق باصدقلری تخته کذا فی نعمة الله ﴿و﴾ پای افزار ﴿ع﴾ یعنی کفش
وجلاهلرك ایاق التنه قودقلری تخته مثال معنیٔ اول ابو المعانی بیت خاك راهش کیرم
ودرجان نکه میداردم * کحل سازم دیده دل کرد پای افزاراو ﴿و﴾ پای افسار وپای افشار ﴿ع﴾
فادن صکره اول سین مهمله ثانی شین معجمه ایله پای افزار مرقوم معناسنه شیخ آذری
بیت نیست با فتنه اوبدست افزار * نه بپا کرنورد وپای افشار ﴿و﴾ پایدار ﴿ع﴾ سکون
یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله پای لفظیله دار دن مرکبدر محکم واستوار وثابت وقائم
معناسنه که پای اقامت وداردا شتن دن مشتقدر معنای ترکیب ثابت وقائم اولمق معناسنه اولور
شیخ سعدی بیت یارنا پایدار دوست مدار * دوستی رانشاید این غدار ﴿و﴾ پایزار ﴿ع﴾
یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله پای افزاردن اختصار اولنمشدر بینه اول معنایه کلور ﴿و﴾ پای
ستور ﴿ع﴾ چوبانلره مخصوص برنوع ساز درکه قیل یرینه حیوان طرنغنك ایچی بوشالدوب
قوریدوب اوزرینه تخته ایدوب وآت قیللرندن قیللر طاقوب چلارلر بیت نه مطرب که
آواز پای ستور * سماعست کرعشق داری بشور ﴿و﴾ پای شور ﴿ع﴾ یای موقوف وضم شین
معجمه ایله بر ساز اسمیدرکه جمله سازلرك ادناسیدر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿و﴾ پایکار ﴿ع﴾
بکاف العربی فرهنك جهانکیریده ایکی معنایه درلول پاکار مرقوم کبی اول شخصه دیرلرکه رعایادن
مال رسوم آلوب تحصیلدار تسلیم ایلیه عامل خدمتکاری اولور حکیم سوزنی بیت
بردکان ترك بخشیدم حسابی راکه ترك * جزقنق ناوردشان خط رئیس وپایکار *
ثانی بمعنی کناس یعنی خدمتکارك ادناسی که سپورکه خدمتنه تعیین اولنور حکیم فردوسی
بیت بدو کفت بهرام شو پایکار * بیاورکه سرکین کشد برکنار * شرفنامه ده مستراح
سپوریجیدر ﴿و﴾ پتر ﴿ع﴾ فتحتین ایله تنکه که زر وسیم وباقر وقلای وآهن وسائر فلزاتدن
ایدرلر حکیم خاقانی بیت هرحمائل که دران تعبیه تعویذ زرست * باز رش ویحك ازآهن
پترآمیخته اند * وله در مرثیه بیت چشم بدکر پتر آهن وتعویذ نکشت * بند تعویذ ببرید
پتر بازدهید ﴿و﴾ پتکیر ﴿ع﴾ سکون تاء مثناة ویای تحتانی وکسر کاف عجمیله یعنی پرویزن
یعنی الك ﴿و﴾ پتیر ﴿ع﴾ کسر تاء مثناة وسکون یای تحتانیله بوغچه که اثواب قونیلور کذا فی
نعمة الله ﴿و﴾ پدر ﴿ع﴾ معروف اب معناسنه که ترکیده بابا وآته دیرلر حضرت آدم علیه السلامه
آته دیرلر حافظ بیت پدرم روضهٔ رضوان بدو کندم بفروخت * ناخلف باشم اکرمن
بجوی نفروشم ﴿و﴾ پدراندر وپدندر ﴿ع﴾ ایکیسیده اوکی آته معناسنه درکه اوکی انایه
مادراندر ومادندر دیرلر استاد لبیبی بیت ازپدر چون ازپدندر دشمنی بیند همی *
مادراز کینه برد مانند مادندر شود * مادندر اوکی آته درجمیع فرهنکلرده باء فارسیله
غضنفر وزنی اوزرن مسطوردر اما شمس فخری باء موحده ایله بدانر وزنی اوزرن نقل ایلمشدر

ق پذیر ع کسر دال مهمله وسکون یای تحتانیله بمعنی بد ز رفتن وبو لفظدن اختصار اولنمش صیغهٔ امره رطشزه کیت معنا سنه ودخی اسم مصدر اولور میر نظمی بیت نباشد خوشدلی آنکس پذیرش * به ناچار از وطن باید پذیرش ق پذرفتار وپذیرفتار ع سکون ذال معجمه وضم رایله پذیرفتن لفظندن اسم مصدر ز درقبول ایتمك معناسنه منلط فعل استعمال اولنور استاد بیت دلت بر از خد الزمانه راهبرست * کفت بروزیٔ خلق خدای پذرفتار * مجمع الفرس ده بمعنی پایندان ق پذرفتکار وپذیرفتکار ع قبول ایدیجی معناسنه اسم فاعل اولور شیخ نظامی بیت چو روشن کشت بر شاپورکارش * بصد سوکند شد پذرفتکارش ق پذیر کسر ذال معجمه وسکون یای تحتانیله پذیرفتن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور شیخ عطار بیت باحسان خود پوزش من پذیر * که جز تو ندارم کسی دستکیر * شیخ سعدی بیت من نکویم که طاعتم بپذیر * قلم عفو بر کناهم کش * وله بیت خداوند بخشندهٔ دستکیر کریم خطا بخش وپوزش پذیر ق پر ع اون معنایه کاور اول قناددر اما اصح قنادك یلکی در زیرا پر وبال دیرلر بال قناد اولدقده پر یلك اولور عربیده ریش دیرلر مولانا جامی بیت در لغت خوانده ام که پر ریش است * پیش دانشور لغت پرداز * لیك آن پر که کرد کرد عدم * میکند مرغ نیکویی پرواز * ثانی فرهنك جهانکیریده پرتو معناسنه غالبا آندن اختصار اولنمشدر حضرت مولانا قدس سره بیت چشم را صد پرز نور عکس رخسار شماست * ای که هردو چشم را یك پر مبادا بی شما * استاد فرخی * قطعه * کربنالی پرتیغت بنکارند بموی * سایهٔ پرفکنه برسر لك میل آن نال * زیر آن سایه باب اندر اکر بر کذرد * همچو خویش از پرمه ریزه شود ماهی دال * ثالث قولکه اوموزباشندن برمق اوجنه وار نجه در بال دخی دینلور حکیم ناصر خسرو بیت بر فلك بی باده پردانی که نتوانی شدن * پس چرا پر ناوری از دین ودانش پاو پر حکیم فردوسی * مثنوی * خداوند کفت این سرای منست * همی بخت بد رهنمای منست * نه کاهستی ونه اسب ونه خر * نه مردی نه دانش نه پاو نه پر * رابع بمعنی برك یعنی یپرق شرف شفروه بیت تو سرو خرامانی ومن که پر لاغر * تاکنون چه توان کرد تو آنی ومن اینم * خامس کلاه ترکنه دیرلر حکیم سنایی بیت آن جهانی نیست کاندر لاله کاه نوبهار * کج نهد طرف کلاه چار پر ترك شمن * سادس بمعنی دامن وهر نسنه نك کناری مثلا پر بام وپر بیابان وپرهٔ بینی دیرلر حکیم انوری * قطعه * رای اورا مکرم لاقاتی * خواست افتاد با فلك ناکاه اتفاقا بوجه کستاخی * سوی او کرد آفتاب نکاه * هرچه او میکشاد بند قبا * او فرو میکشید پر کلاه * سابع پرنیر که اوق یلکی در میر نظمی بیت خدنکت سینه را تا پر نشسته زشوقش دل نفس را راه بسته * ثامن برمق ایله تعنه حساب ایتمکه دیرلر تاسع پرهٔ آسیاب وپرهٔ چرخ وپرهٔ دولاب عاشر پریدن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور ق پرآور ع بمعنی پرنده ونیز پر وتیز رو خواجو از همای همایون بیت کهی با پرآور پرآور شدی * کهی با پراور چراور شدی ق پربار ع سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله خانهٔ تابستانی معناسنه که پرباره وپربال وپرباله وفرواز وفرواره دخی دیرلر

دیرلر ع پرپر ع سکون راء مهمله وفتح باء فارسیله بمعنی فرفرکه تیهو دخی دیرلر ترکیده چل دیدکلری کوچك قوشدر کذا فی المجمع ع پرخاشخر ع فتح خاء اول وکسر ثانی وسکون شین معجمتین ایله بمعنی جنکجو وجنك آور وشجیع وبهادر حکیم فردوسی بیت دو پرخاشخر بایکی تند خو * کرفتند پرسش نه بر آرزو ع پرده در ع سکون را وفتح دال مهملتین وکسر دال ثانیله کشف راز وکشف اسرار ایدیجی معنای ترکیب پرده یرتیجی دیمك اولور میر نظمی * مصرع * مکو راز دل را بهر پرده در ع پرده زنبور ع موسیقیده بر پرده اسمیدر سیف اسفرنکی بیت مساز توشهٔ راه از ریا که نتوان ساخت * نوای خانهٔ عنقا ز پردهٔ زنبور ور نوع لطیف اسلمش پرده در که پردهٔ زنبوری دیرلر ع پرستار ع فتح را وتاء مثناة وسکون سین مهملتین ایله خدمتکار وقول وجاریه وامثالی امابعض نسخه‌ده ازجمله استاد روم کمال پاشا زاده مرحوم دقایق الحقایق نام کتابنده پرستار ایله پرستنده نك فرقنی بیان ایدوب دیرکه پرستار طاپوجی دیمکدر پرستنده کبی قول اولمق لازم دکلدر زیرا خدمتکار ایله پرستارك فرقی واردر مثلا هرکون کلوب اکابری تعظیما سلاملیوب ملازمت ایدنه پرستار دیرلر وقوللق ایدوب خدمت ایدنه پرستنده دیرلر بو بیتده اکا تلمیح واردر بیت اکر نیز بد خادم او هزار * همیدون پرستار او بیشمار * پرستار اسم مرکبدر پرست ایله آردن که طاپوکتوریجی دیمك اولور انتهی کلامه اما حکیم فردوسینك بو بیتندن قول اولمق اقتضا ایدر بیت پرستار زاده نیاید بکار * اکر باشدش خود پدر شهریار * جمیع فرهنکلرده غلام وجاریه معناسنه مسطوردر بو معنایه حکیم سنایی بیت مرجاه ترا حکم ترا از سر معنی * ابا دسطقسات غلامند و پرستار * بو بیت کمال پاشا زاده نك قولنی تأیید ایدر زیرا غلامله پرستاری تفریق ایتدی وشیخ سعدی مطلق خدام معناسنه نقل ایلمش بیور رکه بیت پرستار امرش همه چیز کس * بنی آدم ومرغ ومور ومکس ع پرکار ع سکون راء مهمله وفتح کاف فارسیله درت معنایه کلور اول معروف آلتدر که نقاش ومصور ومجلد دخی ارباب صنایع قوللنورلر طالب آملی بیت ز بس تحرك پرکار تیغ وجد ولرمح بپرنیان هوا مرتسم مشود اشکال * ثانی فرهنك جهانکیریده اشیایه دیرلر شیخ آزری غرائب الدنیا نام کتابنده دیر * مثنوی * نیست قدرت ز چوب کارْ درهاست * اثر قدرت ید بیضاست * قدرت از دست احمدی چه بتافت * قرص مه را بر آسمان بشکافت * حاصل از دست کرد داین پرکار * غیری دستست جمله دست افزار * ثالث بمعنی سامان واثواب خانه منلا حیدریٔ رود بادی بیت همه پرکار من بجای خورست * دلمست آنکه ع شله زمیان * رابع بمعنیٔ ثانیٔ پرکاله که عنقریب ذکر اولنور انشاء الله تعالی ع پرکر ع فتح کاف فارسیله زمان سلفده عجم شاهلری کردنلرینه طاقدقلری مرصع طوق کذا فی المجمع حکیم اسدی بیت عدو را از تو بهره غل و پاوند * ولی را از تو بهره تاج وپرکر ع پرمر ع سکون راء مهمله وفتح میمله انتظار معناسنه کذا فی المجمع مسعود سعد سلمان بیت ملك در جمله آن مراد بیافت * که همیداشت سالها پرمر ع پرند آور ع فتح را وسکون دال مهملتین ایله بمعنی تیغ جوهردار شمس فخری بیت کوه چون پرنیان شود چون یافت

قوت دست او پند آور * حکیم فردوسی بیت همه زهر زخم پرند آوران * برآمیخت با خون
کند اوران * کذا فی مجموعه وجامع ومجمع حکیم اسدی بیت زخون پرند آوزان پشت پیل
چو شنکرف پاشیده بر نل نیل * مولانا محمود ابن یمین بیت از نهیب جو ر دست در فشانیش
روز رزم * کار از تیغ پرند آور جدا ایی میکند لغ پرندوار ع فتح راء مهمله وواو وسکون نون
ودال موقوفله یعنی پرندوش که پرپرشب دن عبارتدر کذا فی فرهنگ جهانکیری لغ پروار ع
سکون راء مهمله ایله بسلنمك معناسنه اسم مصدردر وکاهی پروری معناسنه کلور که کاو پروار
دیرلر بسلنمش صغردیمکدر حکیم اسدی بیت روان پرور یست که تن پروری * به پروار تن رنج
تا کی بری * وپرورش معناسنه عماد شهریاری بیت همو دلی تو از برای قربان * بسته است
زمانه را به پروار * تحفة الاحباب ونسخهٔ میرزا ابراهیمده یعنی مجمرهٔ هودومه بروشرفنامه ده
یعنی قاروی بیمار وموید الفضلاده خانهٔ تابستانی مسطوردر لغ پروردکار ع اسم مرکبدر
بسلیجی معناسنه جناب حضرت باری تعالی عز اسمه جمله مخلوقك رزقن ویریجی وبسلیجی اولدغله
ذات مقدس صفاتنه اسمدر لغ پره سر ع فتح را واخفاء ها وفتح سین مهملتین ایله اوجی
صوری اولان نسنه یه دیرلر هرنه اولورسه لغ پریدار ع کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله
لفظ مرکبدر پری ایله دار دن ترکیب اولنمش صاحب دعوت یعنی اجنه تسخیرینه قادر اولان
خواجه سلمان بیت ساقی بزم پری جام پریدار بود * چون پریدار کف آورده بلب زان
باشد لغ پریر ع کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله دونکی کوندن اولکی کون که پرندوش
دخی دیرلر عربیده اول امس وچغتایده اوزاغون کون دیرلر شیخ عمر خیام بیت چون دی
وپریر و پار وپیرار کذشت * شادی و غم وصحت و بیمار کذشت * امروز بدآنچه میرسد
خوش می باش * این نیز چنانچه آمد آنکار کذشت لغ پریر پریر ع دخی اولکی کون دیمکدر
لغ پژار ع فتح زاء فارسیله آدم معناسنه عربیده خطوه دیرلر ابو المعانی بیت چو آیم
جانب جانان دو منزل یکقدم سازم * بوقت رفتنم در هر پژارم راه یکسالست لغ پزسر
سکون زاء معجمه وفتح سین مهمله ایله طاز باش یعنی سربی موی لغ پزکر ع سکون زاء
معجمه وفتح کاف عجمیله آشچی معناسنه اسم مرکبدر پز ایله کردن پزیدن یعنی پشورمکدن
اسم فاعلدر وکر کاردن مخففدر شمس تبریزی بیت تومهمانان نور آیینی بودیکی بنه زرین
پزکر پروری داری وهم خرکوش کهسار ی لغ پژنکار و پژنکر ع کلاهما بفتح الزاء
الفارسی وسکون النون دباغ وآهنکر و زرکر وامثالی اهل صنایعه دیرلر ابو المعانی
بیت معرفت کس نکیرد ش از من * کاش بودم پژنکر دهقان لغ پستیوار ع سکون
سین مهمله وکسر تاء مثناة ویای ساکنه ایله صنعتنده ماهر اولمیوب نااهل اولانه دیرلر
نتکم صنعتنده کامل اولانه پیشه ور دیرلر لغ پسخور ع سکون سین مهمله وکسریله دم جایز
وضم خاء معجمه ایله فضلهٔ طعام انسانه وبقیهٔ علف حیوانه شاعر بیت ننهد بخت نعمت
از زاین * قانع کردن بخور دونان لغ پسور ع سکون سین مهمله وفتح واو ایله کیرو وکتوریجی
اصلی پس آور در کیرودن کتورن وصکره کتورن معناسنه اولور لغ پشتکر ع فتح شین
معجمه وکاف وسکون تاء مثناة ایله ازودیشلره دیرلر کذا فی جهانکیری لغ پشه دار ع براغاجدر

براغاجدر قوزلغی اولور ایچنده سوری سنکك حاصل اولور کرم وپشه خانه‌دخی دیرلر کذا فی
فرهنك جهانکیری لغ پلازور ع لام وزاء مضمومه ایله قره‌ساقز که پلا جوردخی دیرلر لغ پانکر ع
فتح لام وکاف عجمی وسکون نونله پادشاه زنکیان اسمیدر که اسکندر آنی میدان معرکه‌ده
قتل ایلدی کذا فی مجمع الفرس بو معنا یه شاعر بیت شود مقهور البته هر ستمکر * بقوت
کر بود همچون پانکر لغ پناور ع فتح نونله چبان که وجود انسانده ظاهر اولور عربیده
دمل دیرلر لغ پنجر ع سکون نون وفتح جیمله بوزن خنجر قفس معناسنه در کذا فی نسخهٔ میرزا
ابراهیم لغ پنجمیر ع سکون نون ویای تحتانی وکسر جیم ومیمله توران زمیننده بر ولایت اسمیدر
کذا فی شرفنامه لغ پنجیر ع سکون نون ویای تحتانی وکسر جیمله بوزن زنجیر بمعنی پنجره
مرقوم ابو شکور بیت بکنعالکی رفته از پنجه ایر * رمیده از و مرغك کر مسیر * کنعاله
اوینانش معناسنه در لغ پنیر ع کسر نون وسکون یای تحتانیله بوزن خمیر ترکیده پانی نونه
تقدیم ایله استعمال ایدرلر بیت پنیر وخربزه بینی شهیدکن خودرا * که مرکهای چنین
دیر دیرمی آید * دیکر بیت قرمانی پنیر وتازه‌لواش * ماحضر خورد نیست دور مباش
لغ پهر ع سکون هایله کیجه‌نك وکوندزك ربع حصه‌سنه دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
بو معنایه حکیم فردوسی * مثنوی * چو پهری ز تیره شب اندر چمید * که آن نامور
پیش یزدان خمید * چو یمی ز تیره شب اندر کذشت * شب اهنك بر چرخ کردان بکشت
لغ پهناور ع زیاده یاصی دیمکدر زیرا پهن یاصی در آوردن مراد مبالغه‌در اکثر صحرالرده
استعمال اولنور لغ پیام آور ع بمعنی پیغامبر وقاصد وایلچی کذا فی شرفنامه لغ پیامبر
وپیمبر ع پیام که خبردر بر ایلدیجیدر مراد پیغامبر وپیغمبر دیمك اولور طالب آملی
بیت فتوای او که نسخهٔ عیسی ملتست * جا نهار میده درتن شرع پیمبری لغ پیرار ع
سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله یحن سنه‌دن اولکی دیمکدر کذا فی شرفنامه بو معنایه
شاعر بیت آن چیز راکه پار به پیرار زدست رفت * امسال خوردنت غم از ینها حماقتست *
لغ پی سپر ع سکون یای تحتانی وکسر سین مهمله وفتح باء فارسیله ایکی معنایه‌در اول
اول نسنه یه دیرلر که ایاق التنده دوکلمش اوله حکیم خاقانی بیت زرطلب کم کنم که طالب زر
همچو زرنثار پی سپر ست * وایاغله دیمك وایزه باصمق معناسنه حکیم انوری بیت
کردون که پی وهم مهندس نسپردش * اندیشهٔ تا بید ترا پی سپر آمد * ثانی بمعنی رونده
یعنی کیده‌یجی معناسنه مولانا وحشیٔ یزدی بیت وحشی واشك حسرت وتف سموم بادیه
آب زچشم ترده‌د پی سپر سراب زا لغ پیغامبر وپیغمبر ع کلاهما بمعنی رسول ونبی معنای
اصلی خبر ایلدیجیدر چونکه انبیا علیهم الصلوة والسلام جناب باری تعالی جلت عظمته
وعزت اسماؤه‌دن خبر ایلدیلر انلره علم اولمشدر شاهدی منظومه‌سنده بیت همدخی
پیغمبر اول کیم ویره حقدن خبر دیدوکی بو معنایه‌در لغ پیکار ع سکون یای تحتانی
وفتح کافله جنك وجدال معناسنه شیخ سعدی بیت به پیکار دشمن دلیران فرست
هزبران نیاورد شیران فرست * باء مکسور ایله‌ده جائزدر لغ پیکر ع سکون یای
تحتانی وفتح کافله هیأت وصورت معناسنه در کالبد ایله بومن وجه معناده مشترکدر

شمس فخری بیت اوچونو رست ملك داری چشم * اوچوبا نست وملکت پیکر * اوالر نك فرق بوجهتدن درکه کالبدده هیأت و شکل صورت معتبردکلدر انجق شخصیت مراددر پیکرده هیأت و شکل و صورت معتبر در مسعود سعد سلمان بیت بیار آن بادپای وکوه پیکر * زمین کوب وره انجام ونك آور ل پیور ع سکون یای تحتانی وفتح واوایله اون بیك عدده دیرلر حکیم فردوسی بیت بجا پیور از پهلوانی شمار * بود بر زبان دری ده هزار ل مع الزاء المعجمه * پاره دوز ع اسکیجی معناسنه مولانا هاتفی بیت زداراتوان ساخت اسکندری * نه ازپاره دوزی وآهنکری ل پاریز ع کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله یعنی پاییز یعنی فصل خریف که کوز ایامیدر کذا فی المجمع ل پاکباز ع یعنی پاك نظر شهوت ومعصیت اوزرن نظرا تیمیوب عفت وعصمت اوزرن محبت خوبان والفت وصحبت دلبران ایلیجی شیخ سعدی بیت جوانی پاکباز وپاك دو بود * که با پاکیزه رویی درکرو بود کمال بخندی بیت منکر وهدم بروت تانظربا ز آمدم * پاکبازم من دعای خوش نمی آید مرا ل پالیز ع کسر لام وسکون یای تحتانیله سبزه وات زراعت اولنان بوستان معناسنه ومطلق بوستان هرنه زراعت اولنمش ایسه حکیم فردوسی * مثنوی * یکی دختری دارد آن نامدار * ببالا چو سرو وبرخ نو بهار * شهنشاه بیند پسند آیدش * بپالیز سرو بلند آیدش ل پای انداز ع ملوك وسلاطین برشهره کلدکلرنده آنلری اوکنه دوشنن قماش وهرنه که ایاق التنه دوشنور شمس فخری بیت سزد که درقدم دولتت بپای انداز زمانه درکشد از چرخ اطلس واکسون * واستعارن طریقیله دخی استعمال اولنور نوعی خبوشانی بیت بپای انداز حمدت کار جمندست * زبان تا دل پرند اندر پرندست ل پاییز وپایز ع کسر یای تحتانیله فصل خریف معناسنه میر نظمی بیت شراب کهنه خور درفصل پایز * بهار کهنه یار وساقی جایز ل پتغوز ع سکون تاء مثناة وضم فایله اغزچون سی حیوانانك وقوش منقاریده اولق مرویدر ل پتلوز ع سکون تاء مثناة وضم لامله پتکوب مرقوم معناسنه ل پتواز ع سکون تاء مثناة وفتح واوایله طوغان اوتراغی کذا فی المحمودی وشرفنامه فرهنك جهانکیریده هرنه جنس قوش اولورسه اوتوراجغی اغاج که آوه دخی دینلور میر غروری بیت دریغ ودرد که بختم نشد دلیل اکنون * قفس شکسته ور وحم نشسته بر پتواز ل پدواز ع سکون دال مهمله وفتح واوایله پتغوز مرقوم معناسنه شمس فخری بیت ملاذ سیف وقلم خسرو ستان حشم * که هست خلق جهان زجناب او پدواز ل پرپوز ع سکون راء مهمله وضم باء فارسیله یعنی بتقوز مرقوم معناسنه کذا فی شرفنامه ل پرداز ع سکون راوفتح دال مهملتین ایله پرداختن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور وسخن پرداز کبی مصادرده واقع اولان حرف خا حال ومضارع عندنده زایه قلب اولنور قاعدهٔ کلیه در ودخی پرداز نك معناسنه اسم فاعل اولور محلنه کورن ل پرموز ع سکون راء مهمله وضم میم وواو معروف ایله یعنی علف کذا فی شرفنامه ل پرواز ع درت معنایه کلور اول پر ایله وازدن مرکبدر قنادآچدی واز بازه بدلدر مراد طیورك هواده طیرانیدر شمس فخری بیت زمانه برمن چون مشفقی نهاد آغاز * کرفت مرغ دلم درهوای حق پرواز * ثانی فرهنك

فرهنك جهانكيريده نثار معناسنه شيخ سعدى دوستانيش شيراز بيت هزار پير و ولى
پيش باشد اندروى * كه كعبه بر سر ايشان هميكند پرواز * ثالث بمعنى پرتو و نور شيخ نظامى
* مثنوى * رسولى كازل تا ابد هرچه هست * با رايش نام او نقش بست * چراغى كه
پروازبينش ازوست * فروغ همه آفرينش ازوست * رابع نسخهٔ حسين وفايى ده
نشستكاه مرغان ونشيمنكاه وقراركاه معناسنه اغاجى * قطعه * عهد ميثاق باز تازه
كنيم * از سحركاه تا بوقت نماز * بال پرواز خويش باز شويم * چون ذره بال جنبد از پرواز
﴿ پرورش آموز ﴾ يعنى صاحب علم و حكمت و مجاهده وسلوك تعليم ايديجى و مرشد
معناسنه ده اولور كذا فى شرفنامه ﴿ پروردكى رز ﴾ يعنى مى انكور كذا فى المحمودى
﴿ پروز ﴾ سكون راء مهمله وفتح واو ايله اوج معنايه كلور اول سنجاف كه قفتان وفراجه
وغيريده ايدرلر حكيم خاقانى بيت كوى كريبان تو كر نمايد فروغ * ز زين پروز شود دامن
روح الامين * بو معنايى مؤيد شمس فخرى بيت اى قضا كسوت وقباى ترا * داده
از اطلس فلك پروز * وسائر اشيانك دخى پروازى معناسنه وله بيت كسوتى را ازكرم پوشيد
جود شى در وجود * طاق اطلس با جلالت پروز دلهاى اوست * ثانى نسخهٔ حسين وفاييده
بمعنى اصل ونژاد حكيم فردوسى بيت بدو كفت من خويش كرشيوزم * بشاهى كشند
بيكمان پروزم * وله بيت همان مادرت خويش كرشيو زست * ازين سوى وآن سوى
با پروزست * ثالث فرهنك جهانكيريده بر نوع سبزه در غايت يشل اولور اكا فرزد وفروزد
وفرزد ومرغ دخى ديرلر حكيم خاقانى بيت پروز و سبزه دميد بر نمط آبكير * زلف بنفشه
خميد بر عنب جويبار ﴿ پرويز ﴾ يدى معنايه كلور اول صاحب كامل التواريخ بو لفظى مظفر
ايله تعبير ايلمشدر ومصنف مفاتيح العلوم كلمهٔ خسرو پرويزى ملك عزيز ايله تفسير ايلمشدركه
خسرو ملك يعنى پادشاه و پرويز عزيز ديمك اوله ثانى جامع تاريخ مجمع الانساب نقل ايدركه
خسروه پرويز لقبى ماهى يى غايت سودكيچون ايدى زيراز بان پهلويده ماهى يه پرويز ديرلر
ثالث شيخ نظامى خسرو وشيرين نامه ديركه پرويز بر آلتدركه آنكله شكرى سوزوب صاف
ايدرلر بو معنى بو بيتدن مستفاد اولور بيت ازان بد نام آن شهزاده پرويز * كه بودى
در سخن كفتن شكرريز * رابع بمعنى بيختن يعنى الهمك حكيم نزارى قهستانى بيت تو خسروى
ومن از صدق دل نه از پى زر * بر آستانهٔ قصر تو خاك پرويزم * خامس فرهنك جهانكيريده
بمعنى پرويزوله بيت زمانه خاك توهم عاقبت به پرويزن * فرو كذارد اكرماورايى پرويزى
سادس بمعنى جلوه كردن حضرت مولانا قدس سره بيت شمس الحق تبريزى آنجا كه تو پرويزى
از تابش خورشيدت هركز خطر دى نى * سابع فولاغوز معناسنه مير نظمى بيت خدايارى
چو كرده كاراورا * شده پرويز او در شهر خود را ﴿ پرهيز ﴾ اجتناب ايمك و صاقنمق
معناسنه اطبا معده يى ناموافق طعامدن وعلما وجودى نامشروع ايشلردن صاقنمق واجتناب
ايتمكه ديرلر ﴿ پريز ﴾ كسر راء مهمله وسكون ياى تحتانيله ايكى معنايه كلور اول فرياد ونعره
حكيم على فرقدى بيت اى پر پزت چنان بلرزد كوه * كه زمين بومهين بلرزاند * ثانى
اول سبزه يه ديرلركه صو كنارلرنده چوق بتر و بعض فرهنكلرده آرد يعنى اون معناسنه دخى

پری سوز کسر راو سکون یای تحتانی وضم سین مهملتین ایله بر دیر یعنی کلیسانامیدر که خسرو پرویز زماننده بناو عمارت اولنمشدر شیخ نظامی . بیت از آنجا تا در دیر پری سوز پریرندی پری رویان دران روز پشیز کسر شین معجمه وسکون یای تحتانیله پولکه باقردن و پرنجدن ایدرلر بیع وشراده رایج اولور عربیده منقور دخی دیرلر شیخ سعدی بیت چنان روزکارش بکنجی نشاند * که بر یك پشیزش تصرف نماند * شمس فخری پشیزی بر درهم یرینه یکن اقچه در دیو بو بیتی نظم ایلمش بیت شهنشهی که نیرزد بنزد همت او * جهان وهرچه بود در جهان بنیم پشیز * مجمع الفرسده وسایر معتبر لغت کتابلرنده منقور اولمق اوزره مسطور در میر خسرو . بیت کانرا که بکینه نیست چیزی * خوری کشد از پی پشیزی حکیم اسدی . بیت همی تا بود جان توان یافت چیز * چو جان شد نیرزد جهان یك پشیز
پلوز ضم لام و واو معروفله پشکیر معناسنه شاعر . بیت دلیل طعامست خوان وپلوز * نظر بر صحنها نیاید هنوز پنبه پز و پنبه وز کلاهما بمعنی حلاج حکیم نزاری قهستانی . بیت پنبه پزی فاش کردیك نکت از سر عشق * درهمه عالم فتاد شور ازان مسئله * وله بیت سر انا الحق نبود در خور هر پنبه وز * لایق حلاج بود مرتبه دار عشق
پندوز سکون نون وضم دال مهمله ایله چوالدوز معناسنه در میر نظمی بیت شود کفتار بدکویان جکرسوز * فلك لبهاش را دوزد به پندوز پیواز سکون یای تحتانی ایله بمعنی اجابت یعنی جواب ویرمك استاد لطیفی . بیت خداوندا دعایم باز پیواز * منم بیچاره و درمانده اهواز مع الزاء الفارسی * پروژ سکون راء مهمله وفتح واو ایله مدفون معناسنه در هرنه اولورسه میر نظمی . بیت که بسیار کس بوده پروژ همین * که نامش بشد زنده روی زمین پژ دربند وعقبه که طاغلرده اولور شمس فخری بیت همیشه باشد و بد خواه شاه چون خر لنك * بزیر بار کران مانده در میانه پژ * بو معنایه خسروانی بیت سفر خوشست کسی را که با مراد بود * اکر سراسر کوه پژ آیدش در پیش * بمعنی دربند حکیم سنائی . بیت از نشان دو کونه من ساغر * همه پژ پر نشان پای شتر * وعقبه معناسنه ابو الفرج رونی . بیت در ترازوی همت اعلاش * دآنکه سنك آمله پژ بهمن خواجه عمید لویکی بیت درجناب تو وهم خاطر کژ * راست چون لاشه بر کریوه پژ * فرهنك جهانکیریده ایکی معنایه دخی مرویدر اول بمعنی کهنه ثانی بمعنی چرك وبر نسخه ده اکیر کوکی که عربیده وج دیرلر پژاژ فتح زاء فارسیله قایش معناسنه در پژیژ کسر زاء فارسی وسکون یای تحتانیله یوك که پشمینه دخی دیرلر عربیده صوف دیرلر بعض نسخه ده قوش تویته دیرلر شاعر بیت اکر بکند دمرغ ریزد پر پژ * شود کربه کرشیر آید بقیق
پیواژ سکون یای تحتانی وفتح واو ایله جواب ویرمك معناسنه فرس قدیمدر
مع السین المهمله * پابس فتح باء موحده ایله بمعنی پابند و بمعنی پاس و بی فائده بیهوده قالمق بو معناده پابست دخی دیرلر کویا بو لفظدن مرخمدر پارس سکون راء مهمله ایله ولایت عجمدر که دار الملکی شیراز شهریدر عربیده فارس دینلور لسان فارسی اول دیاره منسوب اولمغله فارسی دینلدی شیخ سعدی شیراز مدحنده بیت اقلیم پارس

پارس را غم از آسیب دهر نیست * تا بر سرش بود چو توای سایهٔ خدا پاس بش معنایه در اول بمعنی حصهٔ لیل یعنی کیجه نك درت بخشندن بر بخشنه دیرلر اما فرهنك جهانکیریده کیجه نك سکز بخشندن بر بخشنه دیرلر حکیم فردوسی بیت یکی کفت صد ره زیزدان سپاس * نیایش کنم روز وشب در سه پاس * کلام اکابرده وارد اولمشدر که اول وقتلرده بیدار اولانه پاسبان دیرلر کیجه نك بر بخشنه پاس دیدکاری غایت شایعدر شیخ نظامی بیت چو پاسی از شب دیجور بکذشت * ازان دو شاه دل رنجور بکذشت * بو قدر وارد رکه اول وقتلرده بیدار اولانه پاسبان دیلدوکی مثبوتدکلدر زیرا کیجه بکجیسنه پاسبان دیلدوکی ظاهر وثابتدر اول وقته بکجی مخصوص دکلدر بتون کیجه یه مخصوصدر مطلقا ثانی پاسبان معناسنه حکیم انوری بیت ای برسم دولت از آغاز دوران داشته * طارم قدرترا هندوی هفتم چرخ پاس * حکیم اسدی * مثنوی * چلیپا پرستان وروی کروه * چنان ند از دوستانش ستوه * که دارند روز وشب از بیم هراس * بهرکوه دیله بهر دیر پاس * ثالث محافظه وحفظ معناسنه شیخ سعدی کلستانده ممدوحنه خطاب ایدر بیت برتست پاس خاطر بیچارکان وشکر بر ما وبر خدای جهان آفرین جزا * رابع فرهنك جهانکیریده بمعنی تنکیٔ دل وغم واندوه خاطر حکیم فردوسی بیت فرشته کرفته زبس بیم پاس * پری در نهیب اهرمن در هراس خامس خوف معناسنه شمس فخری بیت پناه ملك کیان یعنی شیخ ابو اسحق * که ملك دنیی ودین را ز پاس دارد پاس پالاس کهنه کلیم وکیجه وچول وامثالی نسنه لر که ترکیده دخی پلاس دیرلر پیلس سکون باء فارسی وضم لام ایله برنوع طعامدر قوری اتمکدن یاغله بشوررلر کذا فی شرفنامه بو معنایه بسحاق اطعمه بیت مرادر شته همین قلیه است در دل او سب * ولی چه سود که هست او چو پیلس از دل دور پخس سکون خاء معجمه ایله مؤید الفضلاده خوشه ده انکور دانه لری پژمرده اولمق ونسخهٔ حسینی وفاییده انسان غم واندوه فقر سببی ایله پژمرده اولمق ومحاحده دخی بو معنایه در اما فرهنك جهانکیریده روغن ستاده وشحم شمع روغن وامثالی نسنه لر آتشدن ویاخود کونشدن اریمك معناسنه مسطوردر حضرت مولانا قدس سره در مذمت دنیا بیت همچو کرمابهٔ که تفسیده * تنك آبی وجانت پخسیده * وبش فرهنککی اسملری بو کتابده مذکوردر عشق وعشقدن پژمرده اولمق معناسنه در پرکاس سکون راء مهمله وفتح کاف ایله فرهنك جهانکیریده تلاش ایتمك وبرشیٔ اوزرینه تعلق وتقید ایلمك وهندك زبان علیسنده طلوع شمسه دیرلر پرمکس کسر راء مهمله ایله یعنی اضافتله برنوع جامه در حریردن ایدرلر غایت اینجه ونازك اولور وفرهنك جهانکیریده قلج جوهری واسلحه دن برنوع سلاحدر وبرنوع نوا اسمیدر کذا فی المحمودی پرواس سکون راء مهمله ایله ال ایله نسنه یوقلمق معناسنه شمس فخری بیت نبود اطلس کردون سزای بارکهش * اکرچه کرد قضا اندر آن بسی پرواس * بو معنایه ابوشکور بیت هر کجا کوهر یست بشناسم * دست سوی دکر نه پرواسم * نسخهٔ حسینی وفاییده بمعنی پرداختن وفارغ شدن شاه ناصر خسرو بیت بعدل او بود از جور بدکنش رستن * بخیر او بود از شر این

جهان پرواس ﴿ پس ﴾ اوچ معنایه در اول قفا معناسنه که ترکیده آرد دیرلر مقابلی پیشدر که اوك دیرلر حکیم فردوسی بیت پس و پیش ترکان طاوس رنك * چپ وراست شیران پولاد چنك * ثانی بمعنی بعد ترکیده صوك دیرلر شیخ سعدی بیت پس از مرك دشمن یکی شربت آب * به ازملك کاوس وافراسیاب * صکره یه دیجك یرده بازپس دیرلر شاعر بیت کر تضرع کنی وکر فریاد * دزد زر بازپس نخواهد داد * پسك بو معناسی دخی نجون در پس چرا دیرلر معنای اوله عربیده ورا دیرلر ولسان چغتایده کینی دیرلر میر علیشیر بیت چیقما توقوز پرده کینی دین که عالم کو یماسون * السانك آلتی یینی برقم قویغل ایکی اوچ بجاب ﴿ پلاس ﴾ پالاس مرقومدن اختصار اولنمشدر ﴿ پلس ﴾ سکون لام وفتح میمله ایکی معنایه کاور اول مضطرب اولمق والدن وایاقدن قالمق ثانی بمعنی دروغ کفتن کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ پلوس ﴾ ضم لام و واو معروف ایله رند وعیار وحیله کار معناسنه شاعر بیت نکرد عاشق صادق وفا هزار افسوس * فریب میخورد ازبوالهوس دروغ وپلوس ﴿ پیخس ﴾ سکون یای تحتانی وفتح خاء معجمه ایله ظن وکمان ایتمك وکمان یوزندن فهم ایتمك کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ پیوس ﴾ ضم یای تحتانی و واو معروفله ظن وکمان وامید معناسنه حکیم اسدی بیت بدادیمش اهواز وده پاره شهر * همی زین فزونتر پیوسیش بهر * اما صحاحده انتظار معناسنه در ﴿ مع الشین المعجمه * پاپوش ﴾ ضم باء فارسیله ایاغه کیلن هرنه اولورسه مخصوصا پاپوج معناسنه لفظ مرکبدر پایله پوشدن که پوشیدندن مشتقدر ﴿ پاداش ﴾ فتح دال مهمله ایله ایکی معنایه در اول لفظ مفرددر عوض خیر معناسنه که مکافاتدر ضدی بادافراهدر شیخ سعدی * مثنوی * بترس ازخداوند جان وروان * که هست اوتوانا وما ناتوان * کرانده نکیرد ت فرجام کار * نکردد بپاداش روز شمار * حکیم انوری بیت ای بتوزنده سنت پاداش * وی بتومرده رسم بادافراه * ثانی کال پادشازاده عندنده لفظ مرکبدرکه اصلی پای تاش ایدی یا حذف اولنوب تا داله ابدال اولندی که معناسی ایاقداش دیمکدر بو معنی مرحوملك دقایق الحقایق نام کتابندن غیری نسخه لرده روایت اولنمامشدر ﴿ پاش ﴾ پاشیدن لفظندن صیغهٔ امردر بمعنی برافشان ووصف ترکیبی در کهرپاش ونمکپاش کبی کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ پاغوش ﴾ ضم غین معجمه ایله مجمع الفرسده بمعنی غوطه خوردن صویه طالمق عربیده غطس دیرلر استاد رودکی بیت بود زود اکه آبی نیك خاموش * چو مرغابی زنی درخاك پاغوش * بو معنایه مؤید شمس فخری بیت نه هرکه غوطه خورد در برآورد زبحار * بسا کسی که بود مردن وی از پاغوش * ﴿ پالش ﴾ کسر لامله بمعنی افزونی وافزایش یعنی آرتمق وزیاده ملك کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم بو معنایه ابوالمعانی بیت هرکه می بیند مرا کوید چرا نا شمس کنی * تا بکی ازهجر خود دردولت پالش کنی ﴿ پالوش ﴾ ضم لامله کافور مغشوش معناسنه در مجمع الفرسده مطلق مغشوش اولان نسنه که ضدی خالص در شمس فخری بیت حسود اکر نبود با تو خالص اندر مهر * عجب مدار که ویرشه نیاید از پالوش ﴿ پخش ﴾ سکون خاء

خاء معجمه ایله بمعنی پخچ مرقوم یعنی آیاغله باصمق ویاصیلوب پاصیانمش حکیم فردوسی بیت
بسوی طلا به برانکیخت رخش * بکرزی سواری همیکرد بخش * کذا فی فرهنك جهانکیری
﴿ پذیرش ﴾ کسر ذال معجمه ایله قبول ایتمك اسم مصدر در شیخ نظامی بیت خردمند رو
از پذیرش بتافت * بغواصی در بدریا شتافت ﴿ پراش ﴾ فتح راء مهمله ایله فرهنك
جهانکیریده بمعنی پریشان کردن حکیم سنایی بیت سنبل پرتاب را کرد سمن بر پراش *
چشم خرد برکشا قدرت الله ببین ﴿ پربوار وش ﴾ سکون رائین وفتح بائین موحدتین
وضم راء ثالث مهملات ایله بمعنی فلك کذا فی مؤید الفضلا ﴿ پرخاش ﴾ سکون راء مهمله
وفتح خاء معجمه ایله جنك وغوغا استاد عنصری * رباعی * ای شب نکی آنهمه پرخاش که
دوش * راز دل من مکن چنان فاش که دوش * دیدی چه دراز بود دوشینه شبم * هان
ای شب وصل همچنان باش که دوش * شمس فخری بیت کرا مجال که کر پادشاه ابواسحق
کند تصور کین وتخیل پرخاش ﴿ پرخش ﴾ فتح راء مهمله و سکون خاء معجمه ایله بمعنی
کفل یعنی صاغری اسب واستر وخر وامثالی مختاری در صفت اسب بیت دیو سیرت سروش
نصرت بخش * ببرسینه پلنك رخش پرخش ﴿ پرسیاوش ﴾ مشهور اوتدر که پرسیاوشان
دخی دیرلر عربیده شعر الجن وشعر الغول وشعر الحی دخی دیرلر ترکیده بالدری قره دیدکلریدر
﴿ پرش ﴾ سکون راء مهمله ایله ایکی معنایه در اوّل دپرتمه ثانی اشمه بیکار اولسون
غیری اولسون ابو المعانی بیت عجب وادی بود صحرای سینه * بجای آب خون آید
ز پرشش ﴿ پرکاوش ﴾ سکون راء مهمله وفتح کاف ایله اوزوم اغاجنك زیاده داللرین
قرمغه دیرلر فرهنك جهانکیریده سائر اغاجلری دخی بوداماغه دیرلر دیو مسطوردر ﴿ پرندوش ﴾
فتح راء وسکون نون وضم دال مهملتین ایله دون کیجه نك اولکی کیجه سنه که عربیده اول امس
دیرلر حکیم انوری بیت دیدم از باقی پرندوشین * شیشه نیمه بر کناره طاق * فرهنك
جهانکیریده بمعنی شب وروز کذشته یعنی دونکی کون وکیجه حضرت مولانا قدس سره
بیت پرندوش پرندوش چه سان بود خرابات * بکویید مترسید اکر مست وخرابید *
﴿ پرنیش ﴾ سکون راء مهمله ونون مکسوره بعده یای ساکنه ایله یورك تو ریسی علتی که
عربیده مغص دیرلر میر نظمی بیت چو دیده یار آید منزل خویش * ز رشك اغیار را
بکرفته پرنیش ﴿ پرواش ﴾ سکون راء مهمله وفتح واو ایله واله وحیران وکندوزدن بیخبر
میر نظمی بیت چو زیب وزینت دنیاست زایل * مشو از حال خود پرواش وغافل *
﴿ پرورش ﴾ پروردن لفظندن اسم مصدر در بسلیش معناسنه شیخ نظامی * مثنوی
شه از خواب دوشینه سر بر کرفت * بنا لشکری کردن از سر کرفت * به نیکی ز نیکی دهش
یاد کرد * بدان پرورش عالم آباد کرد ﴿ پروریش ﴾ بر یای تحتانی زیاده ایله کلبشکر
وبنفشه خمیره سی وامثالی پرورده لر ﴿ پروش ﴾ ضم راء مهمله وواو مجهول ایله بر نوع
چبان وقبرجقدر اعضای انسانده ظاهر اولور عربیده ثبره دیرلر فتح ثاء مثلثه وسکون
باء موحده ایله ﴿ پرویش ﴾ سکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر واو ایله شغل وعمله
تقصیر وکار وکسبده تکاسل معناسنه فرویش دخی دیرلر امیر خسرو بیت از دها پیشست

وتیغ اندر عقب ایام شد * ره مه ای دوست سوی خویشتن پرویش وا ﴿ پریش ﴾ کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله بمعنی پریشان کننده کذا فی فرهنك جهانکیری بو معنایه حکیم سنائی بیت درخموشی نبوده لهو اندیش * کاه کفتن نبود لغو پریش * حکیم انوری بیت باد برینده توهم نرسید * باد فکرت زباد خاك پریش * وبمعنی پریشان شدن وافشاندن کذا فی مجمع الفرس شمس فخری بیت مکر که در سر زلف بتان زباد صبا * نماند در همه ملکش دکر مجال پریش ﴿ پزوهش ﴾ ضم زاء معجمه وواو معروف وکسر ها ایله تجسس وتفحص معناسنه اسم مصدر در خلاق المعانی بیت بجز ز خدمت تو بنده انتما نکند * بهر کجا که پزوهش رود ز اصل نژاد ﴿ پش ﴾ اوج معنایه کلور اول پرچم اسب بود بهای جامی بیت کفلهاش کرد پش ودم دراز * پروبال فربی او لاغرمیان * استاد لطیفی بیت بجای نعل تو مه بسته بر پای * بجای در پروین بسته بر پش * حکیم اسدی بیت پش بارکی چون عنان تافتند * کمندی وتیغ وبکف آختند * ثانی طره اسب یعنی آتك اlننده اولان پرچمی استاد * قطعه * ظفر چو تیغ بدست تو دید وکفت بتیغ * همه سلامت آن در روی چون نکار توبا * چو دید فتح پس اسب توبا پشش کفت * همه سعادت آن زلف چون نکار توباد * ودخی طیلسان که صارغك اوجنی صالی ویررلر فش دخی دیرلر ثالث ناقص وفرومایه معناسنه کذا فی فرهنك جهانکیری بعض نسخه ده باء موحده ایله تصحیح ایلمشلر اما فرهنك مرقومه ومجمع الفرسه وسائر متأخرینك معتبر لغتلرنده باء فارسیه ایله منقولدر ﴿ پنجش ﴾ سکون نون وکسر جیمله بمعنی ورزش یعنی اوزنمك وبمعنی رنجش یعنی انجنمك اسم مصدر در ﴿ پنجنوش ﴾ سکون نون اول وضم ثانی وجیم موقوفله برنوع شرابدر که پنج تریاق دخی دیرلر کذا فی المحمودی اما فرهنك جهانکیریده برنوع معجوندر بش جزودن ترکیب اولنمشدر تقویت قلبه عظیم دخلی وزیاده نفعی واردر معربی فنجوشدر حکیم خاقانی بیت درچارسوی فقر درا تا زره ذوق * دلرا به پنجنوش سلامت دوا کنی ﴿ پنیوش ﴾ سکون نون وضم یای تحتانیله برنسخه یی اوردقلری پارلنوب دوکلك معناسنه در ﴿ پیاموش ﴾ فتح یای تحتانی وضم میمله پیاض صوغانکه عربیده بصل عنصل وطب کتابلری مفرداتنده اسقیل وترکیده اطه صوغانی دیرلر * ﴿ پیوش ﴾ ضم یای تحتانی وواو مجهول ایله طشره دن ایچروده اولان مصاحبی دیکلمکه دیرلر میر نظمی بیت نشستند در بزم وکرد ندمی نوش * پیوشی ز بیرون همیزد بکوش ﴿ مع الغین المعجمه * پالغ ﴾ ضم لام ایله وقیل بالفتح برنوع قدحدر اغاجدن یا خود صغر بوینوزندن ایدوب مجلس آخرنده آنکله محبتا طلو ایچرلر حکیم اسدی بیت بدیدش همان جای بر بخت خویش * یکی پالغ وکاله می به پیش * کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ پرنده چراغ ﴾ یعنی پروانه عربیده فراش دیرلر ابو المعانی بیت چو دید روشنی شمع روی تو هر شب * ازان بشمع بسوزد خودش پرنده چراغ ﴿ پزداغ ﴾ سکون زاء معجمه وفتح دال مهمله ایله بمعنی مصقله که آیینه وقلیج وامثالی نسنه لرك پاسنی آنکله آچارلر کذا فی شرفنامه بولغتی مکسور ومضموم اولمقده جائز کورمشلر ﴿ پرغ ﴾ فتح زاء معجمیله اوج معنایه در اول

پ غ

اول صوبندی ثانی مور بغه که و زغ دخی دیرلر ثالث بمعنی سراسیمه مثال معنی ثانی وثالث میرنظمی بیت پرغ بوده میان آب ایستاد * پرغهادید اورا کرد فریاد ن پناغ ع فتح نونله ایکی معنایه در اول بمعنی دبیر یعنی کاتب منصور شیرازی بیت ضمیر تو بود آن بلبلی که کاه بیان * به پیش او بود ابکم زبان تیز پناغ * ثانی بمعنی حریر وابریشم استاد لطیفی بیت پیله پناغ چند دهش بهر راحتش * کیرد بظلم اطلس فاخر بتر بیت * بو بیتك مضمونی اوزن خام ابریشم اولمق کرکدر نسخهٔ حسین وفایی ده خام ایپلك که ایپك ایله اکیرلر بیضه کبی اولور و بعض نسخه ده ماسورن او زرینه صارلمش ایپلك وابریشم معناسنه در شاعر بیت توسیمین قفی من چو زرین پناغ * تو تابان مهی من چو سوزان چراغ *
ن پنجال مرغ ع سکون نون وفتح جیمله قوش یورنی عربیده منقار دیرلر ن پیامیغ ع فتح یای تحتانی اول و سکون ثانیله بالق اتی معناسنه ن مع الفاء * پای باف ع جلاه معناسنه باف بافیدن لفظندن اسم فاعل وصیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور طوقومقده ایاغك دخی عملی اولدوغندن اول مناسبتله تسمیه اولنمشدر استاد عنصری بیت کفتم از جود او عنا بر کیست * کفت بر پای باف و بر ضراب * ابوشکور بیت کشاد زر وآهنکر وپای باف * چو بیکار مانند سر شان بکاف * بو معنایه شمس فخری بیت خاك بر سر شاعری را کا شکی * بودمی سر شور یا نه پای باف ن پذیرف ع پذیرفت لفظندن ترخیم اولنمشدر ینه اول معنایه میرنظمی بیت کسی را که کارش پذیرف شود * چراغ بدی باد هن پف شود ن پانجاسف ع فتح لام و جیم و سین وسکون نونله آق قواق چیچکی کذا فی نسخهٔ حلیمی برنجاسف دخی دیرلر ن مع القاف * پرواق ع سکون راء مهمله ایله چریش اوتی که کوکنی دوکوب چریش ایدرلر ن پستوق ع سکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله اوموز باشندن کردنه یقین اولان استخوانه دیرلر شاعر در هجو بیت بهر سوختن فندقی کو یا که بر سوزن نهند * کردن وسر از میان هر دو پستوق سر زده ن پشماق ع سکون شین معجمه وفتح میمله شرفنامه ده بمعنی اسب مرقومدر ن پنجم رواق ع کسر راء مهمله ایله فلك خامس که مقام مریخدر کذا فی شرفنامه ن مع الكاف * پابسترك ع فتح باء موحده وتاء مثناة و راء وسکون سین مهملتین ایله اطفال دماغی قالدرمغه یعنی طفلك دماغی دوشدکده برماغله قالدرمق ن پاچك ع فتح جیم فارسیله قوری صغر تزکی که یاقق ایچون کرپچ قالبی کبی دکرمی ایدرلر غوشاك وغوشای دخی دیرلر کذا فی شرفنامه زبان هندیده بر دارویه دیرلر که هضم طعام ایچون یرلر ن پاسبك ع فتح سین مهمله وضم باء موحده ایله ایشنده مقدم واموزنده مستعجل اولان آدم ویوکرك آت واشکون قاطره دخی دیرلر ابو المعانی بیت پاسبك بودم چنان در راه کوی دلبران * پیش من باد صبا نکرفته هرکز در روان * ن پاسك ع فتح سین مهمله ایله بمعنی خمیازه که دهان دره دخی دیرلر عربیده تثاوب دیرلر وله بیت بادهٔ هجرت چنان از دست غم نوشیده ام * بعد مردن تا بروز حشر پاسك میکشم ن پاك ع اوج معنایه کلور اول معروف طاهر معناسنه شیخ عطار بیت حمد بیحد آن خدای پاك را * آنکه ایمان داد مشتی خاك را * ثانی شرفنامه ده ومجموع دیده بمعنی

تمام مثلا همه پاك بود وپاك پسوخت دیرلر حكیم ناصر خسرو بیت همه بكذشت بر تو پاك
چو باد * مال وملك وتن درست شباب * ثالث فرهنك جهانكیریده بمعنی همه حكیم فردوسی
درماتم مادر سهراب * مصرع * درخانها را سیه كرد پاك * یعنی اولری قپوسن جمله سیاه
ایلدی معنای اولنه چغتایده آریغ دیرلر ك پالارنك ع فتح لام وراء مهمله وسكون نونله
جوهردار قلیج وجوهرلی پولاد معناسنه در ك پالیك ع كسر لام وسكون یای تحتانیله
بمعنی چرمین وپای افزار تركیده چارق وطولاق دیرلر استاد رودكی . بیت ازخر وپالیك
آنجای رسیدم كه همی * موزهٔ چینی توخواهم واسب تازی ك پانمشك ع سكون نون وشین
معجمه وضم میمله تركیده منه كوش وعربیده حبة الخضرا دیرلر ك پاوچك ع سكون واو
وفتح جیم فارسیله پاچك مرقوم معناسنه ك پاهك ك فتح هایله نسخهٔ حسینی وغیرده ومجمع
الفرسده اشكنجه معناسنه فرهنك جهانكیریده اسم مصدر روایت اولنمشدر بو شعیب
بیت دلمان چو آب بامی تن چو بهار بادی * ازبیم چشم حاسد كش كند باد پاهك ك پاهنك ع
فتح ها وسكون نونله پاچنك وپاشنك معنالرینه سیاقی ذكره كذا فی فرهنك جهانكیری
ك پپتك ع سكون باء فارسی وفتح تاء مثناة ایله مؤید الفضلاده ایكی باء موحده ایله
وشرفنامه ده باء ثانی موحده ایله خرما واوزم صالقمندن بر پارچه كه تركیده چرتك دیرلر
مجمع الفرسده كاف فارسیله وادات الفضلاده ایكی باء موحده وكاف عربیله روایت اولنمشدر
ك پتك ع سكون تاء مثناة ایله دمورجی چكیچی معناسنه حكیم فردوسی. بیت سرسروران
زیر گرز گران * چو سندان بر وپتك آهنكران * بعض نسخه ده بمعنی در آغوش یعنی بهاویه
آلمق منقولدر ك پچواك ع سكون جیم فارسی ایله برلسانیدن برلسانه سوز ترجمه ایلمك
معناسنه در كذا فی مجمع الفرس وترجمانلق معناسنه ابو المعانی . بیت نزد بجانب من كوش
التفات آنشوخ * زبان حال دل زار چون كند پچواك ك پرالك ع فتح راء مهمله ولامله جوهردار
پولاد معناسنه عموما وقلیج دموری خصوصا حكیم اسدی بیت ازان آهن لعل كون تیغ چار
هم از روهنی وپرالك هزار ك پرك ع فتح راء مهمله ایله شرفنامه ده بمعنی نجم سهیل مسطور دو
ظاهر بیت بتابد بهر چند در شب پرك * شود نزد تاب دلم شب پرك * خواجه عمید لویكی
بیت تاسك مه شكستهٔ برصر پای هرمهی * غور محیط بستهٔ كرد ستارهٔ پرك ك پركوك ع
سكون راء مهمله وضم كاف فارسیله مجمع الفرسده عمارت عالی معناسنه در ك پرنك ع
فتح را ودال مهملتین وسكون نونله صحراده واقع پشته وكوچك طاغ معناسنه كذا فی
فرهنك جهانكیری ك پروانك ع سكون را وفتح واو ونونله قره قولق دیدكلری جانور كه
سیاهكوش دخی دیرلر دائما ارسلانه قولاغوزلق ایدر وعربیده فروانق دیرلر بعض نسخه ده
قولاغوز معناسنه در ابو المعانی بیت عشق تو شیر مست وپروانك غمست ای مه جمال *
بوالهوس را زهرهٔ تاب وتوان بودن محال ك پساك ع فتح سین مهمله ایله سرور وعیش
وعشرت مجلسلرنده باغ وباغچه لرده دلبران وتازه جوانان ریاحیندن وگل وشكوفه دن تاج كبی
یاپوب اهل عشرت باشلرینه كیرلر شمس فخری بیت همچو خاك جناب شاه جهان خاكپایت
مراست تاج وپساك * ابو الفرج رونی بیت همه امیدش آنكه خدمت تو * برسرش می

می نهند زبخت پساك ﴿ پستركٔ ﴾ سكون سین مهمله وفتح تاء مثناة ورایله انجقرق كه عربیده فواق دیرلر و بو معناسی دخی كیورك در ودخی كاغد پرداخت ایدركن التنه قونیلان كیولك مثال معنی اول ابوالمعانی بیت . نرم نهان وصل ترا بود خوشترك * روی رقیب زشت دهدلیك پستركٔ ﴿ پسكنك ﴾ فتح سین مهمله وكاف فارسی وسكون نونله بمعنی ژاله كذا فی مجمع الفرس ﴿ پشتك ﴾ سكون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله بمعنی شبنم وبعض نسخه ده قورجق صاچ وقیون وكچی سركینی معناسنه ودخی حیوانا تك آزو دیشلری معناسنه شمس فخری بیت شیر در بیشه اژدها در كوه * بفكند از نهیب او پشتك * ﴿ پشك ﴾ فتح شین معجمه ایله بمعنی شبنم وسكون شین ایله فرهنك جهانكیریده التی معنایه كلور اول برابر و برابر اپلك معناسنه حكیم نزاری قهستانی بیت بحس افتاده ما خورشید در پشك * بقامت سرو را افكنده در رشك * ثانی بمعنی عشق ثالث بمعنی درآویختن رابع جعل خامس آته مخصوص بر علتدر سادس بمعنی جغد یعنی . یبقوش ابوالمعانی بیت چون كند یا رب زبد بختی دل دیوانه ام * پشك باشد كر هما آید بسقف خانه ام ﴿ پك ولك ﴾ یعنی سبزی وخرمی ورعنایی شمس فخری بیت جهان چو خاك در تست وعرصهٔ ملكت * چرا نكو هد عقلش بتهمت پك ولك * تحفة الاحبابده بمعنی تك وپو وآلات واثواب خانه مرویدر وادات الفضلاده پك ضم با ایله سبزی ورعنایی وكسرا یله بند انكشتها منقولدر ﴿ پك ﴾ درت معنایه در اول دختر نوجوان كه ممه لری انار كبی اوله ثانی اطفال فندقه برچوب كیچور ب قرلندر لر ثالث بمعنی كروهه یعنی یوالق رابع قوربغه كه چغرو وزغ دخی دیرلر شمس فخری . بیت كسی كه چون سرطان با تو كج رود بشكن * بسنك پشتش در پار كین فكن چون پك * استاد لبیبی * قطعه * ای همچو پك پلید چون او دیدها برون * مانند آنكسی كه كنی مرورا چنك * تاكی همی درآیی وكردم همی روی * حقا كه كمتری وفرا كن تری زپك ﴿ پكوك ﴾ ضم كافله ایكی معنایه در اول پتك آهنكران یعنی دمورجی چكیچی كذا فی المحمودی ثانی مخرجهٔ بالاخانه كه عربیده غرفه دیرلر وفرهنك جهانكیریده یوكسك صفه وطام كنارنده اغاجدن وطاشدن ایتدكلری قورقولق پاوك دخی دیرلر ﴿ پلارك ﴾ فتح راء مهمله ایله فرهنك جهانكیریده باء فارسیله ایكی معنایه در اول بمعنی شمشیر حكیم خاقانی بیت حصرم دیدی كز و چكد می * در معركه بین پلارك وی * ثانی قایچ جوهری معناسنه شیخ نظامی . بیت پلارك چنان تافت از روی تیغ * كه در شب ستاره تا ریك میغ ﴿ پلالك ﴾ فتح لامین ایله ایكی معنایه در پلارك كبی اول جوهردار پولادكه اندن قلیچ ایدرلر حكیم اسدی بیت ازان آهن لعلكون تیغ چار * هم از روهنی پلالك هزار * ثانی قلیچ معناسنه استاد عنصری * قطعه * چه چیرست آن رونده نیر خسرو * چه چیزست آن پلالك تیغ زان * یكی اندر دهان حق زبانست * یكی اندر دهان مرك دندان * صاحب فرهنك منظومه بیت با پلارك پلارلك وزن * آن دوتیغست واین یكی مسكن ﴿ پلك ﴾ فتح لامله ایكی معنایه در اول كوز قپاغی كه عربیده جفن دیرلر فتح جمله امیر خسرو بیت نبرت سواد چشم عدو حك كند چنانك * نی آكهی بدیده ونی در پلك بود * وله بیت

پلاك همی زند ودل همی برد چشمت * چو جادوی که لب اندر فسون بجنباند * بو معنایه کسر
با وسکون لام ایله دخی صحیح لغتدر ثانی بمعنی آویخته کذا فی فرهنك جهانکیری ؎ پلنك ؏
فتح لام وسکون نون ایله ایکی معنایه در اول قپلان دیدکلری یرتجی جانوردر عربیده نمر دیرلر
کسر نون ایله طالب آملی در تعریف اسب بیت ببال وپر چو هزبر یست وخشم وکین چو پلنك
بجال وخط چو تذروو بدست وپا چو غزال * ثانی فرهنك جهانکیریده درت ایاقلی تخت
کبی نسخه درکه اورته سی ایپلك قولان ایله اورب اوز رنده یاتورلر عربیده سریر دیرلر
وکسر لام ایله اشیك اوکندن دیوار آردنه وارنجه دیوارك صحا متنه دیرلر ؎ پلنك رنك ؏
یورغه آت عجمده اکثر الاجه آتلری یورغه ایتدکلری ایچون تسمیه اولنمشدر ؎ پلنك مشك
نباتاتدن براوتدر عربیده سنجلاط دیرلر کسر سین ایله وسنبل رومی اولمقده مرویدر
کتاب السامی فی الاسامی ده مسطوردرکه * پلنك مشك هو نبت له نور کهیئة الورد یشبه
لونه لون التمر وریحه کریح المشك انتهی * وحکیم خاقانی بیت عطر کنند از پلنك مشك
بغداد * آهوی مشك آید از فضای صفاهان * بعض نسخه ده بقله الخراسانی دردیلر
وبعض نسخه ده خرما رنکنده بر یمشدر بغدادده اولور ایری اغاجی واردر ؎ پلوك ؏ ضم
لام ایله ایکی معنایه در اول پتك آهنکران یعنی دمورجیلر چکیجی کذا فی فرهنك جهانکیری
ثانی مخرجه بالاخانه که عربیده غرفه دیرلر اما شرفنامه ده قامشدن وسازدن ایدرلر
اکثر باغچه لرده وبافلرده بکجی اوتورمق ایچون اکا دیرلر ؎ پنجك ؏ سکون نون وفتح جیم
فارسیله بر نوع صرمشق در اوزم کبی یمشی اولور اما نمز عربیده عشقه دیرلر کذا فی المجمع
؎ پنجایك ؏ سکون نون وفتح جیم ویای تحتانیله پنکچ که عربیده سرطان دیرلر کذا فی
مؤید الفضلا ؎ پنچپایك ؏ سکون نون وجیم وفتح باء فارسینو بای تحتانیله یعنی خرچنك
بودخی پنکچدر عربیده سرطان دیرلر ایضا منه ؎ پنك ؏ سکون نون ایله بیوك طاسدر
؎ پنیرك ؏ کسر نون ویای تحتانی وفتح راء مهمله ایله براوتدر عربیده ملوکیه دیرلر بعض
نسخه ده براوتدر پنیر کبی ومیوه سی ده اولور آفتاب کردك دیرلر کنش قنغی طرفه کیدرسه
اول طرفه دونر مثالی اثیر الدین اخسیکتی بیت زبولی که خیزد زداء الثمنین * ثلافیش
مشکل بود بر پنیرك ؎ پیك ؏ سکون یای تحتانیله قاصد ونامه بر وشاطر معناسنه ده
کلور ؎ مع الکاف الفارسی * پابوك ؏ ضم باء موحده ایله پاپوش که ترکیده پابوج دیرلر
؎ پاچنك ؏ فتح جیم فارسی وسکون نون ایله کوچك پنجره که طشره یه مخفی نظار ایچون
ایدرلر ابو عاصم بیت مال فراز آوری نکاه نداری * تا بنهند از ره دریچه وپاچنك * شمس
فخری بیت هزار کونه کل از شاخ چهره نمود * چو لعبتان کل اندام نازك وپاچنك *
نسخه میرزا ابراهیمده یعنی پای افزار وچرمین واقع اولمشدر ؎ پاچوك ؏ ضم جیم فارسیله
آتشه یاتمق ایچون دکرمی ایدوب قورتدقلری صغر تزکنه دیرلرکه غوشای دخی دیرلر
کذا فی مجمع الفرس ؎ پادنك ؏ کسر دال مهمله وسکون نون ایله غله دوکدکلری اغاج طوقمق
عموما بر نج چلتوکی دوکدکلری نسنه یه دیرلر خصوصا کذا فی فرهنك جهانکیری ؎ پارسنك
سکون راء ونون وفتح سین مهملتین ایله براولمق ایچون ترازو کفه سنك خفیف طرفنه

طرفنه بغلد قاری نسنه که کیمی سنکیان و کیمی یا فروذمور یان لرندن بغلر لر مولانا کاتبی بیت
بست دوران برکوی چرخ چندین سنك و خاك * لیك در هیزان حلمت کم نمود از پارسنك
پازنك فتح زاء فارسی و سکون نون ایله بمعنی پاچنك مرقوم کذا فی فرهنك
جهانکیری پاسنك حذف راء مهمله ایله پارسنك مرقوم معناسنه در اثیر الدین
اخسیکتی بیت وجود خصم چو وزن آورد در ان میزان * که بو قبیس ندارد مجال پاسنکی
پاشنك فتح شین معجمه و سکون نون ایله تخملق خیار وامثالی کذا فی شرفنامه
وفرهنك جهانکیریده بمعنی خوشه انکور حکیم اسدی بیت توکویی درخشنده پاشنك
بود * ویا در دل شب شباهنك بود پالاهنك فتح لام وها وسکون نون ایله یولار
صاپی و یلك چکه کاری یولار مجمع الفرس اول دوالهدیرکه یولار اوجنه بغلرلر امیر معزی
بیت کشی ز روم بجوار زم بت پرستا نرا * فسار در سر و در دست نیز پالاهنك * بمعنی
افسار حکیم سنایی * قطعه * درکه خسروان همه دریاست * یك کهر فی وصد هزار نهنك
در پناه خرد نشین که خرد * کردن از راست بود پالاهنك پالك فتح لام ایله بمعنی پای
افزار که چرم کاو باشد یعنی صغر کونندن اولان چارق که پالیك دخی دیرلر پالنك فتح
لام وسکون نون ایله بمعنی پاچنك مرقوم محوذیله کاف فارسیله یوك ترجمه دیرلر پالهنك
سکون لام ایله پالاهنك مرقوم معناسنه شمس فخری بیت فریدون اکر زنده کیش او *
نهادی بکردن برش پالهنك * حکیم انوری بیت در کردن اختیار احراز * اکنون رداش
پالهنکست * نیازی حجازی جامع اللغاتده پالهنکی کهکشان معناسنه روایت ایلمشدر
پاهنك فتح ها ایله فرهنك جهانکیریده پاشنك مرقوم معناسنه مرویدر پردك
سکون را و فتح دال مهملتین ایله بمعنی چیستان یعنی بالمجمه عربیده لغز و هندی پهیلی دیرلر
امیر خسرو بیت ز پردکهای دور ادور بسته * که از فکرش دل دانا ست خسته پرزك
سکون راء مهمله و فتح زاء فارسیله بمعنی کریه وکریستن کذا فی فرهنك جهانکیری بو معنایه
حکیم قطران ارموی بیت عرش وکرسی در آب شد پنهان * بسکه کردم ز فرقتت پرزك *
پرسنك پارسنك مرقومدن مخففدر کذا فی مجمع الفرس پرواك سکون راء
مهمله ایله بکچی معناسنه که عربیده حارس دیرلر ابو المعانی بیت برای دفع رقیبان از ستر
کو یت * نکه بکردد رت تا سحر شود پرواك پژواك سکون زاء فارسیله موحش صدا
وآواز مهیب ودهشت افزا اوله بیت آنقدر فریاد وزاری کرده ام از درد وغم * ساکنان
آسمان در حیرت از پژواك شد پساهنك فتح سین مهمله وها وسکون نون ایله اوچه
د موری معناسنه وچوی یه ده دیرلر پشلنك سکون شین معجمه ونون وفتح لام ایله
مجمع الفرسده بمعنی پس افتاده باشد یعنی کیرو دوشمش میر تطمی بیت در پس جانان
رقیب لنك بود * در پی عمری اجل پشلنك بود پشنك فتح شین معجمه و سکون نون ایله
پشن معنایه در اول مجمع الفرسده بردمور آلتدر اوزون واوجی متوری که آنکله طاش
قوپاررلر و دیوار دلرلر شمس فخری بیت در آورد سطش باره سپهر از جای * بیك اشارتی
بی دستبرد بیل و پشنك * ثانی نام پدر افراسیاب در ثالث زنبرك معناسنه حکیم سوزنی

درصفت كير خود اوج معنايي ترتيب اوزن * قطعه * همچون پشنك كرژی وركناك وشوخناك
كويي كه كرز توزی درقبضهٔ پشنك * آزا كه از توخورد نه درچا يكه فتاد * برداشت اززمين
نتواندش بی پشنك * رابع فرهنك جهانكيريده جفاو ستم معنا سنه درويش عبد علی
بيت بی تيغ ازان اجل جنه سازد عدوت را * كزخون نياسدش نرود بركسی پشنك *
خامسی درياده اولور برجانور دركدی قدر ازقه سی خار پشت ماننده دكنلی وباشی بيلان
باشی كبيدر درياده نقدر بيوك بالق وار ايسه آندن فرار ايدر اكثر دريای چينده اولور
﴿ پلسك ﴾ فتح لام وسكون سين مهمله ايله دمور كباب شيشی ابوالمعانی بيت دردرون
برآتش هجرترا * درجكر پيكان غم بوده پلسك ﴿ پلوك ﴾ ضم لام ايله سقف خانه اوزرينه
قوينيلان اغاج كه تالار دخی ديرلر كذا فی نسخهٔ ميرزا ابراهيم ﴿ پلهنك ﴾ پالهنك مرقومدن
مخففدر كذا فی مجمع الفرس ﴿ پنانك ﴾ فتح نونين ايله بمعنی صمغ اغاج پيسی در كذا فی فرهنك
جهانكيری ﴿ پننك ﴾ فتح نون اول وسكون ثانيله بمعنی پننك مرقوم كذا فی شرفنامه ﴿ پنك ﴾
فتح نون ايله درت معنايه در اول خرما صالقمی ثانی چوب ثالث دربچه رابع وقت صباح
بو معنی كتاب زندن منقولدر ﴿ پهمزك ﴾ سكون ها وفتح ميم وزاء معجمه ايله كرپی كه
سيخول دخی ديرلر كذا فی فرهنك جهانكيری ﴿ پيوك ﴾ ضم يای تحتانيله بمعنی عروس
شمس فخری بيت مال ودانش عروس ودامادست * سوی داماد نيست ميل پيوك *
﴿ مع اللام * پاچال ﴾ جيم فارسيله چلاه ودمورجی وسائرلرينك چقورينه ديرلر اما
فرهنك جهانكيريده چلاه اوزرينه ايا قلرين قودوغی تخته يه ديرلر خاقانی درقسميه بيت
پلوح پای وبپاچال وغرغر ونشكر * بنايرهٔ بمكوك وبتار وپود ثياب ﴿ پارسال ﴾ يحمن سنه
معناسنه لفظ مركبدركه پار بلمدر وسال معلوم عربيده عام اول ديرلر ﴿ پالاپال ﴾ فتح باء
ثانی فارسيله محكم وقوی وتند معناسنه استاد دقيقی بيت بفر وهيبت شمشير اوقرار
كرفت * زمانه كه پرآشوب بود پالاپال * تحفة الاحبابده بمعنی پالوده نعت يعنی قويی
پالوده فرهنك جهانكيريده بمعنی تخميت واقع اولمشدر ﴿ پالايال ﴾ فتح يای تحتانی ايله
صحاحده بمعنی سخت تابنده يعنی غايت براق ولماع بعض نسخه ده سيال وميال معناسنه منقولدر
ايكی معنايه بو بيتده واقع اولمشدر ميرنظمی بيت عذار توچومه وآفتاب پالايال * كه
طبع شوخ مراپرشتاب پالايال ﴿ پاليال ﴾ كسر لام وفتح يای تحتانيله بمعنی هميشه
ومتصل ابوالمعانی بيت چه سود كربشود بعد ازين كرم كستر * زبون كرد مراپاليال
جور وستم ﴿ پای پيل ﴾ ايكی معنايه در اول برنوع بيوك فيل اياغنه مشابه پياله دركه
آنكله شراب ايچرلر حكيم خاقانی بيت تاببای پيل می بركعبهٔ عقل آمدست * پيل بالا
نقد جان برپيلبانان افشانده اند * ثانی محموديده زنكيانك برنوع سلاحيدر فرهنك
جهانكيريده برنوع حربه دراكثر زنكيلر قوللنور حكيم خاقانی بيت من صيدم آنكه كعبهٔ جانهاست
منظرش * بامن ببای پيل كند جنك غمبرش ﴿ پامال وپايمال ﴾ كلاهما بفتح الميم اياق
التنده قالمش وپاصلمش معناسنه استعمال طريقيله زبون وخوار وذليل معناسنه ابوالمعانی
بيت پايمال غم هجران توبودم اكنون * مددم كرنرسی حال دكركون باشد * ميرنظمی

نظمی بیت شدم پامال جور چرخ غدار * که آه و ناله شد شام و سحر کار ﴿ پربال ﴾ سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله یعنی خانه تابستانی که پرباره وپربالهٔ دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ پردال ﴾ سکون را وفتح دال مهملتین ایله یعنی پرکال که پروال دخی دیرلر ایضا منه ﴿ پردهٔ دل ﴾ یعنی خون جکر عربیده مهجه دیدکلری بعض نسخه ده عربیده دیه دیدکلری آق جکر معناسنه در بو مناسبدر شاعر بیت زاشك چشم منم جو بهاست کشته بخل * زتاب آتش غم آب کشته پردهٔ دل ﴿ پردهٔ دیوسال ﴾ موسقی ده بر پرده نامیدر شیخ نظامی بیت مغنی بزن پردهٔ دیوسال * نوایی برانکیز وبا آن بنال ﴿ پرغول ﴾ سکون راء مهمله وضم غین معجمه ایله برنوع حلوادر که افروشه دخی دیرلر کذا فی شرفنامه ﴿ پرکال ﴾ سکون راء مهمله وفتح کاف فارسیله ایکی معنایه در اول شول پارن که اثوابه یاما ایدوب دیکرلر پرکاله دخی دیرلر ثانی معروف چتال دمور در که دائره چزرلر کذا فی المجمع ﴿ پروال ﴾ سکون راء مهمله وفتح واو ایله یعنی پرکال مرقوم کذا فی شرفنامه ﴿ پژول ﴾ ضم زاء فارسیله طوپوق که عربیده کعب دیرلر شمس فخری * قطعه * چون دار زاق پیش وی نشود * فارغ بال مردم بشکول * چه که بر تخت ناز خسبی خوش * چه که در کل نهی دو دست پژول * مؤید الفضلاده اول بندقه دیرلر که اطفال آنکله اوینارلر ﴿ پشکول ﴾ سکون شین معجمه وضم کافله مغموم ومهموم والمناك معناسنه در وبر قصبه آدیدر که آنده نازك ولطیف دلبند اشلنور پشکولی دیرلر ﴿ پشه غال ﴾ بر اغاجدر که کرم وپشه دار وپشه خانه معناسنه ده کلور ﴿ پکمال ﴾ سکون کاف فارسی وفتح میمله دست افزار کفشکران یعنی پابوجیلر آلتندن بر آلتدر که آنکله خط چکرلر عربیده مخط دیرلر ﴿ پکول ﴾ ضم کاف ایله یعنی پلوك مرقوم یعنی سقف خانه یه قودقلری اغاج کذا فی مجمع الفرس ﴿ پل ﴾ بوزن ئل خسته لکدن قالقمش مزاج ضعف اوزره اولمق میر نظمی بیت کند بیمار هر شب درد حسرت * شود در روز پل بی تاب وطاقت ﴿ پنجال ﴾ سکون نون وفتح جیمله سرکین مرغ وماکیان وکبوتر عموما عربیده دزق دیرلر شمس فخری بیت همای لطف وراحتیاج ظل نبود * که ملك بخشد هرجاکه بفکند پنجال ﴿ پهل ﴾ سکون هایله حشم معناسنه که عرب خیل وحشم دیدکلریدر عجم پهل وسپه دیرلر حکیم فردوسی بیت یکی هفته بودند باسوك ودرد * سر هفته پهل وسپه کرد کرد ﴿ مع المیم * پادام ﴾ فتح دال مهمله ایله یعنی مصلا یعنی نمازکاه میر نظمی بیت اکر بر بنده را پیغام باشد * مرا خاك درت پادام باشد ﴿ پاردم ﴾ سکون را وضم دال مهملتین ایله قوسقون معناسنه که ترکیده پالدم دیدکلریدر خواجه حافظ بیت صوفیٔ شهر بین که چون لقمه به شبهه میخورد * پاردمش دراز باد این حیوان خوش علف ﴿ پالدم ﴾ معروف سمر قوسقونی شمس فخری بیت زین خران آنکس خورند برکو مدام * دردم ایشان فتد چون پالدم * حضرت مولانا قدس سره بیت ابروان چون پالدم زیر آمده * چشم را نم آمده تاری شده ﴿ پایدام ﴾ سکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله صیادلر دام ایچنه بغلدقلری قوشه دیرلر که قوشلر آنی کوروب یانته کلوب دامه دوشرلر اکا خروهه دخی دیرلر عربیده ملواح دیرلر کسر میمله کذا فی

پَ م

شرفنامه وفرهنك جهانكيريده وسائر معتبر لغت كتابلرنده دلم معناسنه در حكيم خاقانى بيت كفتم بيار كامملائيك توان رسيد * كفتا اكر توان نشود حرص پايدام * حكيم سوزنى بيت اجل پايدامي نهادست صعب * بنا كام بايد همى در فتاد (پدرام) سكون دال وفتح راء مهملتين ايله بمعنى بدخواه وبي مهر ومحبت ودخي هميشه كذا في المحمودى (پرچم) بسكون راء مهمله وفتح جيم فارسيله بش معنايه كلور اول مجمع الفرسده سياه تويدن مدور طوب ايدوب نيزه باشنه قورلر مثالى نيزه منا سبتيله مولانا هاتفى بيت ز پرچم فروزنده نوك سنان * چو آن شعله كايد برون از دخان * ثانى علم صقعه سنه ديرلر علم مناسبتيله عماد فقيه بيت پرچم مشكين علمهاى شاه * دستهٔ ريحان وكريبان ماه * ثالث توغه ديرلر حكيم خاقانى * مثنوى * از بهر تو مى طرازد ايام * منجوق ز صبح پرچم از شام * دارد فرسش بدين نشانى * پرچم دم شير آسمانى * رابع نيازى تجازى جامع اللغات نام كتابنده قطاس كه دم كاو بحريدر اكا ديمش بو معنايه اثير الدين اخسيكتى بيت كاوى نشان دهند درين قلزم نكون * ليكن نه پرچمست مراورا نه عنبرست * خامس بمعنى كاكل حضرت مولانا بيت كرچه ناخن رفت خونها شى مرا * بركنم من پرچم خورشيد را * مثنوى شرحنده مسطوردركه حضرت قطب الاقطاب ابو الجناب نجم الدين كبرى قدس سره العزيز شهادتى محلنده بركافرك پرچمن النده طوتمشيدى شهيد اولدوغندن صكره اون قدر آدم چالشدبلر پرچمى الندن الامديلر النده قالدى حضرت مولانا قدس سره الاعلى حضرتلرى كندولرين ابو الجناب حضرتلرينه منسوب طوتوب بيوردلر * قطعه * ما ازان محتشمانيم كه ساغر كيرند نه ازان مفلسكان كه بز لاغر كيرند * بيكى دست مى خالص ايمان نوشند * بيكى دست دكر پرچم كافر كيرند (پرخم) سكون راء مهمله وفتح خاء معجمه ايله بمعنى درهم وپريشانى كذا في المحمودى (پردهٔ خرم) موسيقى ده بر پرده آديدر حضرت مولانا قدس سره بيت افكند عطارد دو وحل آتش در افتد در زحل * زهره نماند زهره را تا پردهٔ خرم زند (پرسم) بسكون را وضم سين مهملتين ايله خمير اچاركتى اوزريشه صاچدقلرى اون كه تختهيه ياپشميه بسحاق اطعمه درمرثيهٔ بغرا كه درجنك زرده پلاو كشته شده بود بيت نمك كشت چون سركه رويش سياه * خميرش زپرسم بسر ريخت كاه (پركام) سكون راء مهمله وفتح كاف فارسيله بمعنى بچه دان كه زهدان وبوكان دخى ديرلر عربيده رحم ديدكلريدر كذا في فرهنك جهانكيرى (پركم) سكون راء مهمله وفتح كاف ايله ايشدن وكوجدن آيريلوب بيكار اولان آدمه ديرلر امير خسرو بيت موركه پريافت نه پركم بود * پر زدنش زانسوى عالم بود * شاعر ديمشدر * رباعى * اى دادهٔ تو دادمرا هردم دم * يك مرغ بدام توچومن پركم كم * چون زلف توخويش را ببيندم كم كم * درحلق دلم هميشو دمدغم غم * (پرشم) بمعنى ابريشم كذا في شرفنامه (پژم) فتح زاء فارسيله قرا كوودومان معناسنه ديمشلر شاعر بيت آهم بردرشاشهٔ اشكم بر آسمان * يكسر كرفته بود پژم زين سبب جهان * درويش شاهدى منظومه سنده سكون زاء معجمه ايله نقل ايدوب ديمش * مصرع اولدى دومان الدرم پژمله بجنو * (پژوم) ضم زاء فارسيله بمعنى فقير وخوار وذليل

وذلیل کذا فی مجمع الفرس ف پستم ع سکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله الاقرغه یه دیرلر
ف پشام ع فتح شین معجمه ایله بمعنی تیره‌کی یعنی قرامتق رنکلی اولان نسنه ف پشترم ع سکون
شین معجمه وراء مهمله وفتح تاء مثناة ایله قورد اشنی دیدکلری علت که فساد دمدن حاصل
وظاهر اولور کذا فی مجمع الفرس ف پشم ع سکون شین معجمه ایله یوك که عربیده صوف
دیرلر هر حیوان تویننه پشم دینلمز انجق قیون یپاغیسنه دیرلر شاعر بیت پشم شدن
جامه به از پرنیان * لقمه اکر جرب نشد بس تو نان ف پفخم ع سکون فاو فتح خاء معجمه ایله
بمعنی بسیار میر معجیك بیت بدان ماند بنفشه بر لب جوی * که دو آتش زنی کو کرد
پفخم ف پلخم ع سکون لام وفتح خاء معجمه ایله صپان که فلاخن دخی دیرلر ف پلم ع سکون لام ایله
بمعنی خاك زرآتشت بهرام بیت بجا تور و بجا ایرج بجا سلم * کاجل بر ریخت بر رخسارشان
پلم ف پنام ع فتح نون ایله اوچ معنایه کلور اول پوشیده و پنهان کذا فی فرهنك جهانکیری
بو معنایه کمال اسمعیل بیت با اکابر بمجلس خلوت * کفتکوی پنام میخواهم * ثانی بمعنی
تعویذ که چشم پناه دیرلر صحاح ونسخهٔ حسین وفاییده چشم بددن وسایر آفاتدن حفظ
ایچون یازوب کوتوردکلری ادعیه که حرز وهیکل دخی دیرلر شهیدی قمی بیت ابتانکارا
ازچشم بد بترس همی * چرا نخواهی باخویشتن تو چشم پنام * ثالث کتاب زندده مرقومدرکه
چهار کوشه بر پاره سپیددر زردشتیلر زند وستا اوقورلر ایکن یوزلری اوزرینه بغلرلر
زرآتشت بهرام بیت بشد بر تخت زر اروای براف * پنامی بر رخ وکشتیش بر ناف
ف پنجهٔ مریم ع بر اوتدر که مریم رضی الله عنها حین وضع حملنده الن اول اوت اوزرینه قویدی
اول اوت بامر الله تعالی بش پرمق کبی اولدی آکا پنج انکشت دخی دیرلر ف پیام ع فتح یای تحتانی
ایله خبر معناسنه پیغام دخی دیرلر خواجه حافظ بیت ای باد اکر بکلشن احباب بکذری
زنهار عرضه ده بر جانان پیام ما * حکیم انوری بیت نوك پیکانها چو پیکان قضا * ازاجل
آرند خصمانرا پیام ف پیتام ع سکون یای تحتانی وفتح تاء مثناة ایله بمعنی پیام و پیغام
کذا فی فرهنك جهانکیری ف پیغام و پیغم ع کلاهما بمعنی پیام مرقوم میر والهی قمی بیت
عاشق از هر یك نکه صد مدعا کوید بیار * عشق چون این رتبه دارد قاصد و پیغام چیست
ف پیکانه سم ع سکون یای تحتانی وفتح کاف ونون وضم سین مهمله ایله طرنغی اوق دمرنی کبی
اولان قوش وغیری هرنه اولورسه کذا فی شرفنامه ف مع النون * پااورنجن وپابرنجن

وپارنجن وپاورنجن ع کلهم بمعنی خلخال اورنجن وبرنجن ورنجن وورنجن که حلقه کبی اولان
نسنه‌لردر زیرا بلازکه دست اورنجن ودست برنجن دیرلر استاد معروفی بیت زپا اورنجن
آن سرو نوشاد * بکل درمانده پای سرو آزاد ف پاتون ع ضم تاء مثناة ایله نشانلی
طوغان معناسنه ف پاچان ع فتح جیم فارسیله پاشیدن صیغه سندن اسم فاعل اولان
پاشان معناسنه درکه مصدری پاچیدن کلور کذا فی فرهنك جهانکیری معنای مرقومه حکیم
ناصر خسرو بیت طاعت ارکان ببین مر چرخ وانجم را بطبع * تا بطاعت چرخ وانجم شان
همی پاچان کند ف پاداشن ع فتح دال مهمله وشین معجمه ایله پاداش مرقوم کبی جزاء نیکی
کذا فی مجمع الفرس بو معنایه لامعی جرجانی بیت یکانه که دو دستش که عطا بدهد *

هزارفایده با صد هزار پاداش پارگین راء موقوف وکسر کاف فارسیله فرهنك
جنانکه بیرده مطبخ وحماملرده چرکاب اقمق ایچون ایتدکلری چقوره دیرلر حکیم سنایی * قطعه
کرچه سوی صورتیان کاه مشکل * زیرتك جامه چودینست دین * نیك درآنست کدرانك خرد
چشمهٔ حیوان زنم پارکین * مجمع الفرسده چقور یرلرده یغمور دن جمع اولان صو معناسنه
عموما حکیم انوری . بیت به پیوسی از جهاندانی که چون آید مرا * همچنان کز بارکین
امید کردن کوثرست * بو بیت معنای اولده دخی مناسبدر پارنجن خلخال معناسنه در
کامر ذکره خاقانی از تحفة العراقین . بیت کرده زپی نجیب سرمست * پارنجن وپاو یاوهٔ
دست پارودن ضم راء مهمله و واو معروفله کورك ایله نسنه کورمك پارین
کسر راو سکون یای تحتانیله یلدرکی دیمك اولور زیرا پار یلدر در حرف یانسبت ونون
تأکید ایچوندر که یلدرکی معناسی حاصل اولور نوعیٔ خوشانینك بو بیتندن مفهومدر
بیت کهن شد قصهٔ فرهاد وشیرین * چو عیش رفته وتقویم پارین پارگین سکون
زاء وکسر کاف فارسیله پارکین مرقوم معناسنه کلدوکی تصحیح اولنمشدر شمس فخری
بیت کسی که چون سرطان یا توکج رود بشکن * بسنك پشتش ودر پارگین فکن چون پلك
پلك قوربغه در پازن فتح زاء معجمه ایله عورت واوغلان تحصیل ایدوب استتن یرلره
کوتورن پزونکه دیرلر که پازنك دخی دینلور عربیده قواد دیرلر میر نظمی . بیت زن چلبی
صنعت او پازن است * پازنکی بازن خود ازن است پازین کسر زاء معجمه وسکون
یای تحتانی ایله کیجه بر مقدار چکمك ویاخود بر مقدار قالمق حصة من اللیل معناسنه وله
بیت چو پازین از شب موعود کشته * نهانی کوی جانانرا کذشته پاسبان سکون
سین مهمله وفتح باء موحده ایله کیجه بکجیسی پاس کیجه نك بر حصه سنه وبکجیسی سنه دینلدوکی
تفصیلا پاس لغتی ذیلنده ذکر اولندی عربیده حارس وچغتایده تنقتار دیرلر پاسیدن
کسر سین مهمله ویای تحتانی ایله بمعنی نکهبانی کردن وپاس داشتن یعنی بکلمك کذا فی
المجمع بو معنایه ابو المعانی بیت عجب نباشد اکر دولتت شود محفوظ * که روز وشب
بعده کار سپهر پاسیدن پاشیدن کسر شین معجمه وسکون یای تحتانی ایله پراکنده
کردن وبرافشاندن صاچمق وطاغتمق ظهیر فاریابی . بیت مرغی کز آشیانهٔ اقبال او پرد
ازاختران ثابته پاشند ارزنش * مجمع الفرسده میوه انواعی قاون وقارپوز واوزم وامثاللری
اکرچه بو معنی انده مسطوردر اما نه مناسبتله اولدوغنه شفای صدر حاصل اولمامشدر
پاشنین کسر شین معجمه ونون وسکون یای تحتانی ایله تخته واغاج پانلری منجیك
بیت پیش کرفته سپر پاشنین * هریك از وهمچو در نیم حکم پاك دامن یعنی صاحب
عفت وعصمت مولانا قیدیٔ شیرازی . بیت بوالهوس وحشی غزالم را بافسون رام کرد
پاك دامن دلبری را بی سبب بد نام کرد پاکردن فتح کاف وسکون راء ایله طبانوب اپاغ
اوزره طورمق مولانا تقی . بیت دلبران ستادند پاکرده صفت * ستادند وآموخت
زیشان درخت پاك شدن پاك اولمق چغتایده آریق دیرلر آرینغ پاکدز پاکوفتن
رقص ایلمك معناسنه در کذا فی شرفنامه بو معنایه میر نظمی بیت قمر در دست کیر دساغر

ساغرمی * شود پاکوفت زهره بادفونی پاکیدن کسر کاف وسکون یای تحتانیله
پاك ایلمك معناسنه مصدر در پالاوان وپالاون کلاهما بفتح اللام والواو حلوا جیلرك
کفکیر کبی پال وشکر سوزجك آلتدر ابو شعیب بیت افشرهٔ خون دل از چشم او *
ریخته پالاون مژکان فرو پالان دهلیز معناسنه شمس فخری بیت فکنده پالان
و نالان چو خر بمانده بکل * وداع کرده بنا چار صفه وپالان پالاییدن کسر یای
اول وسکون ثانی تحتانیین ایله ایکی معنایه در اول صاف ایتمك ثانی زیاده ایتمك معناسنه در
پالودن ضم لام وواو معروف ایله سوزمك وصاف ایتمك کذا فی مجمع الفرس
پالیدن کسر لامله آرتورمق وآرتوق اولمق واوزایوب بیومك کذا فی شرفنامه
وبمعنی دیدن وتفحص کردن وجستن کذا فی فرهنك جهانکیری پالیزبان وپالیزوان کلاهما
بکسر اللام وسکون الیاء وزاء الموقوف بوستانجی و بر معناسی ده اوتوزایکی نوادن بر نوا
آدیدر ایکی معنایه حکیم انوری بیت رونق پالیز رفت اکنون بابلبل بیمشب * برسر پالیزبان
کمتر زند پالیزبان * واستاد منوچهری * قطعه * صلصل باغی بباغ اندر همیکوید بدرد
بلبل زاعی بزاغ اندر همی نالد بزار * این زند بر چنکهای سغدیان پالیزوان * وان زند بر نایهای
لوریان آزادوار پان برنوع قزل بیراقدر چینه سلرویادوکسه لر قرمزی صویی چقار
مرنیه طوقنسه قرمزی رنك ایدر اکثر جوانان ودختران دوداقلرینه سورر غایت رنکین
ایدر طالبی آملی بیت کهر یاقوت کشته با بران لب * زخون غنچه رنك پان فتان *
پاورنجن فتح واو وراء مهمله وجیم ایله پااورنجن مرقوم معناسنه بدرالدین شاشی بیت
کند حور بهشتش طوق کردن * اکر از پایش افتد پاورنجن پاهکیدن فتح ها وکسر
کافله بزن داوریدن بمعنی اشکنجه کذا فی شرفنامه ومجمع الفرس پای ابرنجن بمعنی پابرنجن
مرقوم پایان نهایت وهر نسنه نك آخری پایان کار دیرلر ومجمع الفرسده بمعنی کرانه
اوج معناسنه مسعود سعدی سلمان بیت نیست پایان شغل من پیدا * هست یك
شغل نیست پایانی پای پوزان یای تحتانی موقوف وضم باء فارسی وواو وفتح زاء
معجمه ایله مجمع الفرسده ونسخهٔ حسینی وفاییده سهمناك آواز معناسنه منقولدر
پای پیچیدن یعنی فرار کردن قاچمق معناسنه کذا فی المحمودی پایدان یای موقوف
وفتح دال مهمله ایله پابوج معناسنه اسم مرکبدر پای ایله داندن مرکبدر دان ظرف اولدوغی
ظاهردر پایداری کردن بمعنی پاییدن یعنی ثابت وقائم اولمق وبریرده توقف وآرام
ایلمك پایزن سکون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله پازن مرقوم واسیر وخدمتکار
معناسنه ده کلور پایستن کسر یای تحتانی وسکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله بکلمك
انتظار معناسنه در پایندان فتح یای تحتانی وسکون نونله اوج معنایه در اول ضامن
وکفیل معناسنه کذا فی شرفنامه بو معنایه مؤیدالدین بیت زرق راکلك تو پایندان شد
علم راکلك تو پایندان باد * بو معنایه مسعود سعد سلمان بیت که بعمر وبجاه توشده اند
روزکار وسپهر پایندان * حضرت مولانا قدس سره بیت وی همی کفتی که پایندان
شدم * که بودنا فتح ونصرت دمبدم * ثانی فرهنك جهانکیریده بر معناسی دخی کرو یعنی

رهن حکیم نزاری قهستانی بیت ای پسر وامخواه روز پسین * جان ستاند برهن و پایندان
ثالث صف نعال یعنی پابوج چقه جق یراستا دنجیك بیت ماه را در محفل خورشید من
جای اندر صف پایندان بود پایندگان کاف فارسیله اهل جنت واهل جهنم ودخی عرش
اعظم وامثالی که من بعد فنا اولمز کذا فی شرفنامه پایندن فتح یای تحتانی وسکون
نونله توقف ایلك وانتظار معناسنه حکیم اسدی. بیت مرا ایزد از بهر جنك آفرید * چه
پایم که جنك اکنون آمد بدید پاییدن کسر یای اول وسکون ثانیله قائم وثابت
وبرپرده توقف ایلك وبرنسنه یی محکم طوتمق وزینت ایلك وایاغله دپمك وباصمق حکیم
اسدی بیت زبا نرا بپای از بداندیش دوست * که نزدیکتر دشمن سیرت اوست * وایاغله
باصمق استاد لطیفی بیت بپا یید پای مرا نا کهان * بروبی که در پی بپا یی نهان پلین
کسر یای اول وسکون ثانیله هر نسنه نك اشاغی جانبی عموما ونردبانك اول پایه سی
خصوصا پایون ضم یای تحتانی وواو مجهول ایله بمعنی پیرایه وزیور کذا فی ادات
الفضلا پخچودن سکون خاء معجمه وضم جیم فارسیله پخچندن سکون خاء
معجمه وکسر جیم فارسیله کلاهما بمعنی کوفته شدن وپهن شدن یعنی ایاغله دپمك وباصی اولمق
کذا فی مجمع الفرس پخسان سکون خاء معجمه وفتح سین مهمله ایله پخس مرقوم
معنالرینه اسم فاعلدر استاد فرخی بیت شاه ایران ازان کریم ترست * که دل چون منی
کند پخسان پخسایدن وپخسیدن کلاهما بسکون الخاء المعجمتین اول وفتح سین مهمله
ثانی کسر ایله صالنی یوریمك باء موحده ایله ده مرویدر کذا فی شرفنامه پخشان
سکون خاو فتح شین معجمتین ایله المناك ودردناك کذا فی صحاح بو معنایه میر نظمی بیت
چه بودی کر کنی یکباز شادان * که بودم در همه عمریست پخشان پخشایدن سکون
خاو فتح شین معجمتین وایکی یای تحتانی ایله رنج والم ویرمك معناسنه مصدردر کذا فی شرفنامه
پخشن سکون خاو فتح شین معجمتین ایله یوکسکدن سورینوب اینمك میر نظمی. بیت
هر شرار دود دل خیزد زجان * آمده پخشن زبام آسمان پخشیدن سکون خا ویا
وکسر شین معجمتین ایله مجمع الفرسده بمعنی پخجندن مرقوم اما شرفنامه ده بمعنی فروزان
ویلدرمق معناسنه در پدرزن قاین آتا اصلی اضافتله رامسکور تلفظ اولنمقدر
استعمالنده خفت اولمق ایچون راساکن اولمشدر شیخ سعدی بیت با پدرزن نمود قصه
خویش * کای مصالح شناس وخیراندیش پذرفتن سکون ذال معجمه وفا وضم
راء مهمله وفتح تاء مثناة ایله قبول ایلك حکیم اسدی بیت بکرشاسب کفت اثری ای شور
بخت * زشاه از چه پذرفتی این کار سخت پذیرفتن کسر ذال معجمه وسکون یای تحتانیله
قبول ایلك وپسند ایلك پذیرفتاریدن تعهد ایلك وبرنسنه یی درعهده اتمك وقبول
ایدرمك وبکندرمك معناسنه ده کلور مصدر متعدیدر پذیره شدن قارشولمق
ومقبول وپسندیده معناسنه ده استعمال اولنور وکیرو کتمك ودونب کلمك معناسنه ده
کلور حکیم فردوسی بیت پذیره شدن را جبیره شدند * سپاه وسپهبد پذیره شدند
نسخه میرزا ابراهیمده برکسنه نك امرین قبول ایلك معناسنه مرویدر پرادران فتح

فتح راءين مهملتين وسكون ذال معجمه ايله چاقرجنسندن برآوچى قوشدر غايت خوش
منظر وپاكيزه هيأت ليكن چندان نفعى يوقدر شايد قاز واوردك آله سرخ رنك اولاني
مقبول طوتارلر اولدخى دائما طوغانجى الده كتوروب تعليم ايدرسه آوجى اولمق اولور
عربيده اسمنه نرمخ ديرلر كذا في فرهنك جهانكيرى ﴿ پراشيدن ﴾ فتح راء مهمله وكسر شين
معجمه ايله شرفنما مدده بمعنى فروشاندن مجمع الفرسده بدحال وپريشان اولمق معناسنه
پريشيدن دخى ديرلر ﴿ پراكندن ﴾ فتح راء مهمله وكاف ايله طاغتمق در ﴿ پراكنديدن ﴾
پراكنده كردن لفظنك متعديسى اولور عربيده تفريق ونثار وچغتايده پوترانماق ديرلر
ميرعليشير بيت تاشلاركيم اول پرى پيكر بومجنونغه آتيب * عقل ودانش قوشلارين
كونكلوم او بيدا ين پوتراتيب ﴿ پرانيدن ﴾ فتح راء مهمله وكسر نون وسكون ياى تحتانيله
متعديدر اوچورمق معناسنه لازمى پريدندر مير نظمى بيت كنون مرغ دل ازتن آن
سيم تن * پرانيد حيفا زبرج بدن ﴿ پرپهن ﴾ سكون راء مهمله وها وفتح باء فارسيله
براوتدر طبيعتى بارده ورطبدر لطيف تناول اولنور چيچك وپشمش ينور تركيده سموزاوت
وپرپرم دخى ديرلر عربيده قرفح ورجله وبقله دخى ديرلر وزبان هنديده لولبه وكهول
دخى ديرلر حكيم خاقانى بيت زمينها كه سيه ترز تخم پرپهنست * چو تخم پرپهن آردبرون
سپيد لعاب * وبو معناسى پرها پهن در فقات ايله پهن يامى ديمكدر پرايله تركيب اولندقده
قناد آچمش ديمك اولور وبر معناسى دخى تختگاه دربو ايكى معنايه امام همام فخر رازى
بيورمشدر * قطعه * چشم شب تيره راهم برص وهم جذام * چشم مه خيره راهم سبل
وهم وشن * درنظر مردمك چون تره زار فلك * روشنيش كوكنار تيره كيش پرپهن * پرپهن
آسمان راست چنان طوطى * كرهوس بچكان بازكند پرپهن ﴿ پرتميدن ﴾ سكون راء
مهمله وفتح تاء مثناة وكسر ميمله نيسرملك يعنى دوداق شيشوب يارلمق * پرتميدن اى شفته
ارتفعت عن موضعها كانها مقدمة كذا في المشكلات ﴿ پرچيدن ﴾ سكون راء مهمله
وكسر جيم فارسيله هيچ تاتمق واوجن پركتمك تركيده دخى پرچين ديرلر ﴿ پرچين ﴾ سكون
راء مهمله وكسر جيم فارسيله ايكى معنايه در اول فرهنك جهانكيريده باغ وبوستان اطرافنه
ايتدكلرى ديواركه اكثرى كنه لى چاليدن ايدرلر ثانى مجمع الفرسده باغ وبوستان ديوارى اوزينه
قودقلرى چالى كه اوزرندن آشلمه كه سربنز وفاقند دخى ديرلر شاه ناصر خسرو * قطعه
يارى ندهد ترا برين ديو * جز طاعت وحب آل ياسين * كرد ردل خود زد وستيشان *
برديو حصار سازو پرچين ﴿ پرداختن وپردختن ﴾ كلاهما بسكون الراء المهمله والخاء المعجمه طقوز
معنايه كلور اول توجه كوسترمك ومقيد اولمق شيخ نظامى بيت من كه باين آينه پرداختم
آينۀ ديده مدر انداختم * ثانى سازچالمق ونغمه ايلمك شيخ نظامى بيت چو رود باربد
اين پرده برداخت * يكيسازود وچنك خويش بنواخت * ثالث فارغ اولمق معناسنه
حكيم فردوسى بيت دل از داوريها بپرداختند * باين يكى جشن نوساختند * شيخ نظامى
بيت ازخواندن نامه چون بپرداخت * تعويذ كلوى خويشتن ساخت * رابع قالدرمق
دفع ايلمك خامس خالى ايلمك بو ايكى معنايه وله ايضا بيت جاب سياست بپرداختند

زیبکانکان بحره پرداختند * سادس آخره ایرشمك یعنی تمام ایلمك وتمام اولمق وله
ایضا بیت دولت اکر همدمی ساختی * عمر باین روز نپرداختی * سابع طوتمق وقاپمق
معناسنه وله ایضا بیت چو دیوان بسی پارها ساختم * کران در کاوخی نپرداختم *
ثامن بمعنی آراستن ومرتب کردانیدن خواجه حسین ثنایی بیت چو زآرایش صف
دپرداختند * نظر سوی یکدیکری ساختند * تاسع مجمع الفرسده جلادادن یعنی صیقل
ایتمك وحذف الفله یعنی پرداختن مذکور معنالرك جملهسنه استعمال اولنور حکیم اسدی
بیت ازآهو سخن پاك وپرداخته کوی * تراز وخرد ساز دش سخته کوی ﴿ پرستان ﴾
فتح را وتا وسکون سین مهملهنك ایله طاوس کبی برمنقش تویلو قوشدر وبر معناسی دخی
تتودر وکسر بایله قوزی قولاغیدر ﴿ پرستیدن ﴾ فتح را وسکون سین مهملتین وکسر
تاء مثناتله طاپمق وخدمت ایلمك بوندرکه خدمتکاره پرستار دیرلر میر نظمی بیت خدا
خالق انس وهم جن بود * پرستیدنش شرط مؤمن بود ﴿ پرسیاوشان ﴾ ایکی معنایهدر
اول براوتدر صاچی سیاه وبپراغی یشل اولور اکثر قیو اغزلرنده وایرمق کنارلرنده اولور
وطاشلر ارالرنده دخی بتر ترکیده بالدزی قره دیرلر وعربیده شعرالجن وشعرالبی وشعرالغول
دیرلر ثانی اشکال فلکیدن بر شکل آدیدر که یکرمی طقوز یلدزه مشتملدر صورتی برآدم
ایاغ اوزره طوروب النده بغایت موحش برغول باشی طوتار کبی کورینور وکواکبی ثور
برجندهدر باتفاق ارباب رصد ﴿ پرکوهان ﴾ بوزن معتوهان اوتوز برالحاندن برنوا آدیدر
ونغمهٔ مطرب وآواز طوطی یهده دیرلر کذا فی مجمع الفرس ﴿ پرکین ﴾ سکون راء مهمله وکسر
کاف فارسیله بمعنی آشکار میر نظمی بیت چو نتوان حال دل دازدنهفتن * بناچارش سخن
پرکین کفتن ﴿ پرمون ﴾ سکون راء مهمله ایله بمعنی آرایش وزیور کذا فی فرهنك
جهانکیری ﴿ پرنان ﴾ سکون را مهمله وفتح نونله اتمك او زرینه الاجه ایتمك کذا فی
نعمةالله ﴿ پرندون ﴾ فتح راء مهمله وسکون نون ایله بمعنی پرندوش دون کیجه دیمکدر
﴿ پرندین ﴾ فتح را وسکون نون وکسر دال مهملتین ایله حریردن اشلنمش قماش وامتعه
هرنه اولور ایسه حکیم اسدی بیت ز هر سوی اندازه دروی بجوش * بتان پرندین وپرنون
پوش ﴿ پرن ﴾ فتح راء مهمله ایله اوچ معنایهکلور اول اولکر دیدکلری که منازل قمردن
در ثریا دیرلر کویا پروین دن مختصردر کمال اسمعیل بیت سیاست تو اکر بانك بر سپهر زند
بنات نعش بهم رفتند بسان پرن * وله بیت بکاه فکر اکر بز بنات نعش خودم * بنوك
کلکش بنظم آورم چنان پرنش * شمس فخری بیت برای قبضهٔ تیغت بجای مروارید *
سپهر بهر تفاخر دهد نجوم پرن * ثانی بمعنی ماهتاب ثالث بمعنی دیبا وحریر منقش
﴿ پرنون ﴾ سکون راء مهمله وضم نونله شرفنامه وفرهنك جهانکیریده اینجه ورقیق
طوقنمش دیبا وامثالی حریر منقش معناسنه شاه ناصرخسرو بیت کرچه نه پشمند هردو
هرکز بوده است * پیش تو ای دو ربیش حریر چو پرنون * استاد رودکی بیت نپرد بلبل
اندر باغ جز بر بسد ومینا * نپوید آهو اندر دشت جز بر غالی وپرنون ﴿ پرنیان ﴾ سکون
راء مهمله وکسر نون ایله منقش اطلس وحریردن منقش طوقنمش قماش که مقابلی پرندرکه

پرنلدرکه ساده اطلس وساده حریر قماش در شمس فخری بیت آنکه باشد پیش رایش
سر غیب * روشن وظاهر چونقش پرنیان * حکیم فردوسی * مثنوی * درختی که پروردی
آمد بیار * به بینی برش هم کنون درکنار * کرش بار خانه است خود کشته * وکر
پرنیا نست خود رشته * پرواسیدن سکون راء وکسر سین مهملتین ایله برنسنه نك
نرم ودرشتلکن بلمك ایچون ال سوروب یوقلمغه دیرلر شهاب الدین بیت زپرواسیدن آن
نازك اندام * شکفت اندر کفم کلهای بادام * پروان سکون راء مهمله ایله ایکی
معنایه کلور اول غزنین قربنده برشهرك آدیدر حکیم فردوسی بیت بدو گفت کی نامبردار
هند * زپروان بفرمان توتا بسند * ثانی فرهنك جهانکیریده ابریشم چرخی درکه ایاغله
دوندرولر پروردن وپرویدن کلاهما بسکون الراء المهملتین وفتح الواو بسلمك
معناسنه مصدردر پرورندیدن وپروندیدن کلاهما بسکون الراء المهملتین ونون
بز وامثالی اثواب یوکن باغلمغه دیرلر پروردنه یوك باغلنمش بزه دیرلر که عربیده رزمه دیدکلریدر
پروزن سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله الك معناسنه که پرویزن دخی دیرلر
لفظ مرکبدر پر ایله وزندن پر سوراخ وشبکه معناسنه وزن وزیدن لفظندن مشتقدر
عربیده منخل دیرلر حکیم ناصر خسرو بیت چرخ پنداری بخواهد شیفتن * زان همی پوشد
لباس پروزن پروهان سکون راء مهمله وفتح واو وها ایله فرهنك جهانکیریده بمعنی
ظاهر وآشکار اثیر الدین اخسیکتی بیت زوپشت روزکار قوی کشت واین سخن *
در روی روزکار بکویم به پروهان * وله بیت بپروهان ملك باختر مظفر دین * که زیر کردش
خاور ملك ندارد یار پرویزن سکون راء مهمله وکسر واو وفتح زاء معجمه ایله الك که
اونلرلر پروزن کویا که پرویزندن اختصار اولنمشدر شیخ سعدی بیت بپرویزن معرفت بیخته
بشهد عبارت برآمیخته پرون سکون راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول مبارزان
ایراندن کیو نام پهلوانك همخوابه سی یعنی منکوحه سنك آدیدر کذا فی المجمع ثانی مخفف
پروان مرقوم که معنای ثانیسیله مترادفدر ابو الفرج رونی بیت از تفاخر چو کرم پیله سپهر
تا دمهرش کشیده بر پرون پروین سکون راء مهمله وکسر واو ایله یکرمی سکز
منزل قمردن برمنزله آدیدر که ثریا دیرلر ترکیده اولکر دیدکلریدر نظام استرآبادی بیت
مکو پروین نماید بر سواد شب که این خازن * بروی نطع مشکین ریخت مشت لولوی لالا
پرهختن سکون راء مهمله وخاء معجمه وفتح هاء وتاء مثناة ایله ادب اوکرنمك وتربیت قبول
ایلمك معناسنه شمس فخری * قطعه * ابو اسحق سلطانی که در رزم * چو کینش تیغ بی باکی
برآهخت * بسان هندوان ترك فلك را * بچوب کین بمالید وبپرهخت پرهیختن
حرف یا زیاده سیله پرهختن مرقوم معناسنه در صاحب فرهنك منظومه بیت هست
یاقوت بهرمان پرهیخت * ادب آمد که دیو از وبگریخت پرهودن سکون راء مهمله
وضم ها ایله آتش ایسندن اثواب صرارمق ابو شکور بیت جکر نخواهم پرهودمن بیاده
چنانك * تر از وان دل از عشق آن کین پرهود پرهون سکون راء مهمله
وضم ها ایله پرکال ایله چزلش دائره معناسنه شمس فخری بیت فرود چرخ محل حوادث

آمد دان * بصد هزار جهان خار جست ازین پرهون * بو بیتدن فهم اولنور که مطلق دائره اوله پریان سکون راء مهمله وفتح یای تحتانیله پرنیان لفظندن مخففدر پریخوان یعنی افسون وعزائم کذا فی المجمع بو معنایه میر نظمی بیت یار تشریف نکرد خانهٔ ویرانیٔ ما حیف تأثیر نمی داشت پریخوانیٔ ما * مولانا هاتفی بیت پریخانه سازیم بتخانه را پریخوان دران پیر کاشانه را پریدن کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله اوچمق عربیده طیران دیرلر کمال خجندی بیت کشتنی مرغی که باشد خانگی * کو بیا م او پریدن میتوان * جغتای لساننده دخی اوچماق دیرلر فرهاد نامه‌ده خزان وصفنده دیر بیت اوچوب برگ اوتیدین هریان شران * نیچوک کیم زرو رقتین پاره پاره پریشان معروف طاغلمش ودخی غمناك والمناك معناسنه طالب آملی بیت دوستان شاه شوند از غم پنهانیٔ ما * جمع کرد دل یاران ز پریشانیٔ ما پریشیدن پریشان اولمق و بدحال و بیخود اولمق کذا فی شرفنامه استاد فرخی بیت برون آمد از خیمه وآن دو زلف بنفشه پریشه برنسترن پریشن کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی وفتح شین معجمه ایله یعنی فشاندن ونشان کردن کذا فی المجمع پریون سکون راء مهمله وضم یای تحتانی ایله ترکیده قورلغان دیرلر بر علتدر طرنق دبنده ظاهر اولور بعض نسخه‌ده تمرکود یدکاری علتدر پرییان کسر راء مهمله ویای اول وفتح ثانیله یعنی پریشان پژاختن فتح زاء فارسی وتاء مثناة وسکون خاء معجمه ایله یعنی گداختن یعنی اریمك کذا فی مؤید الفضلا بو معنایه ابو المعانی بیت درشب وصلت سراپا جسم من * همچو شمع از آتش رویت پژاخت پژآسمان سکون زاء فارسی وسین مهمله ایله اوج فلك وماوراء فلك معناسنه کسائی بیت پژ آسمان ببرد جاهلی برتبه وجاه * کند هر عاقل ودانا فلك را برخاك پژاکن فتح زاء فارسی وکسر کاف ایله یعنی زشت وپلید ابو شکور بیت لطیف وجوانم چو گل در بهار * پژاکن نیم سال خورده نیم پژاون فتح زاء فارسی ایله یعنی پر اونده مرقوم یعنی قصار ودقاق طوقماغی پژمان سکون زاء فارسی ایله غمناك وپشیمان خورده وندامت کشیده شمس فخری بیت نشسته خسرو دلشاد برسریر سهی * عدو کبر بخته بر کوه خسته وپژمان * یعنی غمناك استاد عنصری بیت اندرین خانه بوده‌ام مهمان * کرده‌ام شاد از دل پژمان پژمایون سکون زاء فارسیله فریدونی سنودیله بسلدکاری کاوك آدیدر استاد دقیقی بیت مهرکان آمد جیشن ملك افریدون * آن بجا کاورا نام بود پژمایون پژمردن سکون زاء فارسی وراء مهمله ایله صولمق معناسنه پژمرده شدن صولمش اولمق پژمریدن سکون زاء فارسی وکسر راء مهمله ایله صولمق معناسنه‌در پژن فتح زاء فارسیله ایکی معنایه گلور اول یعنی سر محله وسرراه ثانی فرهنگ جهانگیریده یعنی زغن که غلیواج وکوشتربا دخی دیرلر پژولیدن ضم زاء فارسی وواو معروف وکسر لام ایله یعنی پژمرده شدن وپژمرده کردن اما مؤید الفضلاده یعنی نرم کردن مسطور در پژومان ضم زاء فارسی ایله یعنی فقیر شدن وبیچاره بودن یعنی جانسز اولمق کذا فی المجمع بو معنایه شاعر

شاعر. بیت هرچه دارم راه عشقت صرف شد * رحم کن اکنون پژومان کشته‌ام *
ل پژوهیدن ع ضم زاء فارسی و واو معروف وکسر ها ایله تفحص تام و تجسس بلیغ ایتمك
مؤید الدین. بیت در پژوهیدن اسرار علوم * شوی از کاهلی آخر محروم * وجد وجهد
ایله صورمق وآرامق معناسنه حکیم فردوسی. بیت پژوهید بسیار وپرسید چند *
نیامد زخوبان کس اورا پسند ل پژوین ع سکون زاء فارسی وکسر واو ایله نسخهٔ
حسین وفایی ده بمعنی چرکین شده وچرکین داشته وآخر نسخه‌ده مطلق چرکین معناسنه‌دز
حکیم سنایی بیت پیشم آرد روان بن سوراخ * قلم سست وکاغذ پژوین * پور بهای
جامی * قطعه * صاحبا انصاف من بستان از و * کونکاهی درمن مسکین نکرد * از جفاها
درحق من هیچ نیست * کان پاید مد بر و پژوین نکرد ل پژهان بردن ع سکون زاء فارسیله
آرزو ایتمك وقایرمق معناسنه درچغتای لساننده بو لغت پژوهیدن معناسنه ایماتمك
دیرلر میر علیشیر. بیت مین کیم وکستاخ اوچماك ایلکینك ای سلطان حسن * ایتلارینك نینك
چون کف وپارسین اوبارمین ایمانیب ل پژهان ع سکون زاء فارسی وفتح ها ایله الم وغصه
معناسنه میر نظمی. بیت نشد روی مراد از تو نمایان * که پژهان دلم را نیست پایان ل پژهیدن ع
سکون زاء فارسی وکسر ها ایله پژوهیدن مرقوم معناسنه‌در ل پژیدن ع کسر زاء فارسیله
بشورمك طبخ معناسنه ل پژیون ع سکون زاء فارسیله برنوع بیوك ویوکسك کیمز
ل پسانیدن ع فتح سین مهمله وکسر نونله بمعنی آب دادن یعنی صوارمق کذا فی فرهنك
جهانکیری حضرت مولانا قدس سره * مسمط * ای روزی دلها رسان جان کسان و ناکسان
ترکاری باغ پسان هموار وناهموار ل پسندیدن ع بکنمك معناسنه مصدر در ل پشیجیدن ع
کسر سین مهمله وجیم وسکون یا ئین ایله حاضر وآماده ایلمك ل پسین ع کسر سین مهمله
وسکون یای تحتانیله صکره کی دیمکدر باز پسین وفاز پسین کبی ل پشخوان ع سکون شین وفتح
خاء معجمتین وواو معدوله ایله اوچ معنایه در اول بمعنی پخیدن باصلوب یاصیلتمق ثانی
بخشش معناسنه ثالث تخته سفره که ترکیده پشکون دیرلر ایکی معنایه میر نظمی بیت
جهان پشخوان تو معتاد کستر * بنزد خوان مه پشخوان کمتر ل پشخیدن ع سکون شین
وکسر خاء معجمتین ایله بمعنی برافشاندن آب یعنی صو صاچمق معناسنه ل پشلیدن ع
سکون شین معجمه وکسر لام ایله نسنه یوقلمق عربیده لمس دیرلر ابوشکور بیت که بی داور
این داوری نکسلد * و بر بی کناه ایچ بد نپشلد ل پشم شدن ع سکون شین معجمه
ومیمله پراکنده اولمق و بریدن جدا اولمق معناسنه‌در کذا فی مجمع الفرس ل پشمیدن ع
سکون شین وکسر میمله پراکنده ایتمك وجدا ایتمك معناسنه کذا فی فرهنك جهانکیری
ل پشمین ع سکون شین معجمه وکسر میمله یوکدن طوقنمش واشانمش هرنه اولور سه
پشم یوکدر یا حرف نسبتدر ونون تأکید نسبت ایچوندر ل پشن ع فتح شین معجمه ایله
مجمع الفرسده جنك یری وتورانیلردن بر مبارز پهلوان آدیدر شهنامه‌ده مسطور درکه
حکیم ابو القاسم حسن فردوسی شهر طوسدن غزنینه کلدکده بر باغچه‌ده اکلنوب شهره
متزل تدارکیچون آدم کوندروب کندو نماز قیلورکن سلطان محمود سبکتکین شعراسندن

استاد عنصری و فرخی و عسجدی بر رسا ده روغلامله اول باغچه یه عیش وعشرت ایچون کاورلر فردوسی نماز قیلورکن کوردکلرنده بو زاهد خشك و غریب آدم ایله صحبت نه ممکندر و خاطر ماندہ اوله جق سوز سویلمکی ده رواکورمیوب بدیهی بر مصراع نظم ایده لم که مصراع رابعی او لغه قافیه مشکل اوله واندن طلب ایده لم وشاعر اولمین بزمله صحبت ایده مز دیه لم دیو معقول رأی ایتدیلر فردوسی دخی نمازدن فارغ اولوب یانلرینه کلدکده اوّلا عنصری چون عارض تو ماه نبا شد روشن * دیر بعده عسجدی * مانند رخت کل نبود در کلشن دیر بعده فرخی * مژکانت همیکذرکند از جوشن * دیوب قافیه قالمدی ملاحظه سیله مصراع رابعی فردوسی یه تکلیف ایدوب اولدخی * مانند سنان کیو در جنك پشن * دیوب اتمام ایدر بونلر متحیر اولوب کیو کیمدر و پشن کیمدر دیوب بیانی نیاز ایدرلر فردوسی دخی اول محلدن بر قاچ بیت اوقیوب بونلر ایله صحبت ایدر بعده سلطان محمود مجلسنه داخل اولور شهنامه نظمنه سلطان محمود دن اشارت اولور وروایت اولنور که پشن طوس قربنده بر مكان اسمیدر نودرز افراسیاب ایله اول محلده عظیم جنك ایدوب تورانیلر مغلوب اولدیلر کودرزك اول جنكده چوق اولادی هلاك اولدی جنك پشن دیو شهرت بولدی ﴿پشنجیدن﴾ فتح شین معجمه وسکون نون و یای تحتانی وکسر جیمله صو ویاخود قان وامثالی نسنه لر صاچلمق معناسنه در کذا فی مجمع الفرس ﴿پشیمان﴾ کسر شین معجمه ایله ندامت چکمك و تأسف ایلمك چغتای لساننده اقسوم دیرلر میر علیشیر. بیت می ایچسانك بولماغیل اقسوم که پیر دیو دیدی * که. بوایش اولدی بیز نینك دیرار اکمینه یازدق ﴿پشین﴾ کسر شین معجمه ایله نام پسر سیوم کیقباد درکه کیکاوسك برادر کهتریدر کشتاسب پدری لهراسب انك فرزندیدر حکیم فردوسی. بیت پشین بود از دحمه کیقباد * خردمند شاهی دانش پر زداد ﴿پلخمان﴾ سکون لام وفتح خاء معجمه ومیمله بمعنی فلاخن یعنی صپان کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿پلکن﴾ سکون لام وفتح کافله منجنیق معناسنه ابو المثل. بیت سر وست کوه سمین جزیك مباش سوزن * حصنست جان عاشق وان غمزهاست پلکن ﴿پلمیدن﴾ سکون لام اول وکسر ثانی وفتح میمله کندوکندویه سویلمك معناسنه ﴿پلندین﴾ فتح لام وسکون نون وکسر دال مهمله ایله باء موحده ده ذکری مرور ایدن بلندین مرقوم معناسنه در شرفنامه صاحبی ابراهیم فاروقی باء فارسیله تصحیح ایلمش ﴿پنافتن﴾ فتح نون و تاء مثناة وسکون فا ایله صو یولی وسدك یولی طوتلمق پنافته شدن دخی دیرلر ﴿پناهیدن﴾ فتح نون وکسر ها ایله صغنمق التجا معناسنه حکیم فردوسی بیت بدید از بد ونیك با زار او * بیزدان پناهید از کار او ﴿پنبه زن﴾ یعنی حلاج حکیم سنایی. بیت آن شنیدی که بود پنبه زنی * مفلس وقلتبان پیش زنی ﴿پنبه کن﴾ فتح کافله پنبه دولابی که پنبه نك حبه سن چقاررلر ﴿پنجمین﴾ پشنجی دیمك اولور رسما خامسه فلك پنجمین دیرلر ﴿پنجیدن﴾ سکون نون وکسر جیمله پارملك احمد بن اسمعیل مشکلاتده نقل ایلمشدر بو معنایه میر نظمی. بیت جکر پنجیدن شمشیر غم شد * بدل همو ان کار او ستم شد ﴿پنجین﴾ سکون نون وکسر جیمله پنجمین مرقوم معناسنه ﴿پندیدن﴾ سکون نون وکسر دال اول ایله نصیحت ایلمك ونصیحت قبول ایلمك

ایلمك کنایتی شرفنامه‌ده ف پنگان ع سکون نون وفتح کاف فارسیله بیوك طاس ودخی لکن وقم ساعت
وبر نوع صو ساعتنه دیرلر ابو المعانی بمعنی ساعت بیت هزار سال شود در جهان
اگر عمرت * همیر سد چو اجل نیست اندرین پنگان ف پنهان ع مخفی مقابلی پیدادر
وآشکارا مقابلنده دخی ذکر ایدرلر نتکیم خواجه حافظ بیت دل میرود زدستم صاحب
دلان خدارا * دردا که راز پنهان خواهد شد آشکارا * دیمشدر اما تمام مقابلی دگلدر
انجق قافیه ایچوندر تمام مقابلی خفیدر وخفی ایله مخفی نك فرقی واردر مخفی غیرك فعلیله
اولور اختفا خفیه معتبر دگلدر واما کاه اولور که نهان مقابله سنده پیدا گلور نتکیم نظام
استرآبادینك بو بیتنده واقعدر بیت گهی پیدا بود گاهی نهان چون آرزوی دل * گهی
دارد سپر گاهی کمان چون صاحب هیجا ف پنیون ع سکون نون وضم یای تحتانی ایله بمعنی
رونده یعنی گیدیجی ف پهلوان ع بهادر معناسنه لفظ مفرددر حکیم فردوسی بیت کسی
کو بود پهلوان جهان * میان سپه در نماند نهان * وعسکر مقدمنه دخی پهلوان دیرلر وله
بیت توکر پهلوانی زقلب سپاه * چرا آمدستی درین رزمگاه * وله بیت مرا شاه داد این
درفش سیاه * همان پهلوانی وتخت وکلاه * کمال پاشازاده مرحوم بونده دخی تصرف
خاص ایدوب بیورر که مقتضای تدقیق نظر اولدر که پهلوان اسم مرکب اوله برجزوی پهلدر
چشم معناسنه وبرجزوینده وآن درکه اصلی باندر حافظ معناسنه جهانبان کبی حشم بان
اولور معنای ترکیب عسکر گوزدیجی اولور وجه آخر بودر که برجزوی پهلودر که اسم
ولایتدر وبرجزوینده الف ونوندر ادات جمع اولمیوب نسبت مبالغه اوله خسروانی کبی
پهلوانی اولور نتکیم بو بیتده واقعدر * مثنوی * کشاده زبان وجوانیست هست * سخن گفتن
پهلوانیست هست * اگر پهلوانی ندانی زبان * بتازی تو اروند را دجله خوان * وتعظیم
ایچون برنسنه‌یی وصف ایدرلر مثلا بیوك اغاجه درخت پهلوانی دیرلر نتکیم بو بیتده
واقعدر بیت چو زد دهره بر پهلوانی درخت * شد از خانهٔ دولتش تاج وتخت ف پهن ع
سکون هایله اگرچه مشهوری یا صیغه‌سیدر نتکیم بو بیتده واقعدر بیت زررا برای صرف
کنند سکه دار پهن * لعنت بران کسی که زر اگر دمیکنند * اما اصلنده عریض معناسنه درکه
ترکیده اینلو دیرلر طولنه چکلن نسنه‌یه دراز وعرضنه چکلنه پهنا دیرلر حکیم فردوسی بیت
زسم ستوران دران پهن دشت * زمین شش شد وآسمان گشت هشت * فرهنگ جهانگیریده
فتح هایله پستاندن سود افراطله آقغه دیرلر کاه اولور که مادر بچه سنه شفقتی سببی ایله
طغیان ایدر مولانا آنی بیت پستان بسان غنچه پر از شیر شبنمست * از مهر طفل سبزه
برون آمدش پهن ف پهین ع کسر هایله بمعنی پهنا زیاده اینلو دیمك اولور ف پیچیدن ع
اگرچه مشهوری کسر بایله در اما شرفنامه‌ده فتح بایله اولمغین متابعت اولندی صارمق
وباره لمق ویاره لمق معناسنه ف پیراستن ع اگرچه بونك دخی مشهوری کسر بایله دیدر
اما شرفنامه‌ده فتحه ایله در برنسنه‌دن یا قشمیه‌نی کیدرمك وزیاده اولانی دفع ایتمك مثلا
اغاجك ناهموار شاخلرین قرمق کبی وکون دباغت ایتمك کبی معنای لازمی کون دباغت بولمقدر
ف پیراموت ع سکون یا وفتح راء مهمله ایله بهتان وافترا ایلمك معناسنه‌در از منشآت

نظام الدین نیشابوری وباء مکسور ایله غیری معنایه‌دو جملته ذکر اولنور ڤ پیشودن ع
سکون یای تحتانی وضم سین مهمله ایله بمعنی میل کردن کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم ڤ پیغن ع
سکون یای تحتانی وفتح غین معجمه ایله سداب دیدکاری اغرقو قولو براوتدر تعریب ایدوب
فیجن دیدیلر کذا فی مجمع الفرس ڤ پیغون ع سکون یای تحتانی وضم غین معجمه ایله
بمعنی شرط وعهد وپیمان کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم بو معنایه میر نظمی بیت شود
آنکس بکار خویش مغبون * نباشد با کسی راعهد وپیغون ڤ پیکان ع اوق دمرنی
طالب آملی بیت خدنک آتشین پیکان اوکاندر دل اعدا * خیالش حلقهٔ چشم زره را
گرده مژگانی * ونیزه حربه سی وله بیت از بهر سرخی لب زخم عدوی او * کافی بود
شباهت پیکان ببرک پان * جغتای لساننده باشاغ وباشاق دخی دیرلر ڤ پیکردن ع
سکون یای تحتانی وراء مهمله وفتح کافله سکرلمک یعنی سکری کسمک لفظ مرکبدر پی ایله
گردیدن میر نظمی بیت همه شب تا سحر درکوی جانان * نشینم بهر پیکردن رقیبان
ڤ پیکندن ع سکون یای تحتانی ونون وفتح کافله بمعنی جمع کردن ودرسلک کشیدن
کذا فی مجمع الفرس ڤ پیکن ع سکون یای تحتانی وفتح کاف ایله غربال وبغدای وامثالی
نسنه صاپندن اوسه جك که طبق کبی ایدرلر وبعض نسخه‌ده یردن کوکه قوپارجق نسنه دموز
اولسون اغاج اولسون ڤ پیمان ع سکون یای تحتانی ایله ایکی معنایه کلور اول معروف عهد
معناسنه ثانی اقربا وتعلقات معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت با این همه
گوفتند توکو عهد وکو سوکند تو * چون بوریا برمی شکنی ای پیمان من ڤ پیمودن ع
سکون یای تحتانی ایله اولچمك معناسنه کیله ایله اولسون آرشون ایله اولسون واستعاره
طریقیله دخی استعمال اولنور ڤ پیوستن ع سکون یای تحتانی وسین مهمله ایله اولاشمق
واولاشدرمق هم لازم هم متعدی اولور وامید طوتمق معناسنه‌ده کلور خواجه سلمان
بیت مراپیوند من از من جدایی داده است از تو * کنون سلمان زمن خواهد بریدن
باتو پیوستن ڤ پیوسیدن ع ضم یای تحتانی اول وسکون ثانی وکسر سین مهمله ایله امید
طوتمق ودخی ظن وگمان ایلمك معناسنه ڤ مع الواو * پاآهو ع ضم هایله بنالر اصطلاحیدر
التی جانبلو اوه یعنی قبه اوطه نك قبه سی التی کوشه یاخود کمری التی کوشه اوله عربیده اکا
مسدس الاضلاع دیرلر وبعض فرهنکده خانهٔ پرنقش ونکاره دیرلر حکیم ناصر خسرو درمذمت
دنیا بیت زین دیو وفا چرا طمع داری * همچون من ازین بنای پاآهو ڤ پاتو ع ضم
تاء مثناة ایله فلك عطارده مریخ منزله لرندن برمنزله آدیدر شمس طبسی بیت کرنیر فلك
عرض دهد منصب کلکت * بی آب شود خنجر بهرام بپاتو ڤ پاداو ع فتح دال مهمله ایله
توجه قری صورت که پاراو دخی دیرلر ثانی جوالیٔ قزوینده برموضع اسمیدر کذا فی
فرهنك جهانکیری ڤ پاراو ع فتح راء مهمله ایله بمعنی پیره زن که فرتوت عورت دیمکدر
کذا فی تحفة الاحباب ڤ پاردو ع سکون راو ضم دال مهملتین ایله اوغلاوتی که بارانه
وباد رنبو ومعرب باد رنجبویه در دافع سودا براوتدر ڤ پارو ع ضم راء مهمله ایله ایکی
معنایه در اول کودك که آنکله تاز وطپراق وسایر نسنه کورورلر ثانی زن معناسنه در کذا

معناسنه‌در كذا فی فرهنك جهانكیری ل پاریاو ع سكون راء مهمله وفتح یای تحتانیله
صو ایله صوواریلن مزروعات كه فاریاب وپاریاب دخی دیرلر كذا فی فرهنك جهانكیری
ل پازو ع ضم زاء معجمه ایله معروف یاعنی بیرا قدر قیمه‌ات وپرنج ایله طولمه ایدرلر وقیو
طیاغنه دخی دیرلر كذا فی نعمة الله ل پاشو ع ضم شین معجمه ایله مطلقا عصا معناسنه‌در
فرهنك جهانكیریده سین مهمله ایله منقولدر اما سائرلرده شین معجمه ایله‌در شمس فخری
بیت توآن شاهی كه درایام عدلت * شبان ازدست بفكند بست پاشو ل پالو ع ضم
لام ایله ایكی معنایه‌در اول اول دانه‌لردر كه وجود انسانده ظاهر اولور اما اوجی اولمز و بشوب
دشلمز بر زایام قالور بعده غائب اولور ارثخ ورثخ دخی دیرلر وبعض ولایات فارس وعراق
عجمده كوك وتبریز یلرسكیل وتركان نكوینك وهند یلر ساو وعربیده ثولول دیرلر شمس
فخری بیت بروبت هركه روشن نیست چشمش * شود مقله بچشمش همچو پالو *
ل پاو ع بمعنی شستن و پاك كردن كذا فی فرهنك جهانكیری وزبان هندیده پای معناسنه‌در
ل پتسو ع سكون تاء مثناة وضم شین مهمله ایله یوغرت قوریسی كه تركیده كش دیرلر
وآپرانه دخی دیرلر ل پتو ع ضم تاء مثناة ایله یوكدن طوقنمش برنوع صوفدر قرالاوی درصفت
حیوان صوفی بیت بتن بریكی ژنده از پتو * شب و روز بودی بموی و برو ل پرتاو ع
سكون راء مهمله ایله پرتاب معناسنه درمنزل اوقی دیمكدر ل پرتو ع سكون راء مهمله
وفتح تاء مثناة ایله ضیا وشعاع معناسنه عموما سیف اسفرنكی بیت بیاض صبح نمود از دل
شب دیجور * چنانچه پرتو نور ازسواد دیدهٔ حور ل پرخاشجو ع سكون راء مهمله وشین وفتح
خاء معجمتین وضم جیمله جنكجی معناسنه‌در كه پرخاش جنكدر جو آرایجیدر اسم فاعل معناسنه كه
پهلوان ومبارز دیمك اولور حكیم اسدی بیت منو شان برین جنك پرخاشجو * سپه نیمه
بركشت زار بهو ل پرخجو ع سكون راء مهمله وفتح خاء معجمه ایله فرهنك جهانكیریده
ایكی معنایه‌در اول برنوع انباردر كه اولر ایچنده طپراقدن وتختهٔ‌دن ایدوب ایچنه ذخیره
قله‌سن قودرلر شیخ آزری بیت كندمه خرقدرش كه ذخیرهٔ جود * بجای خنب نطاقات
چرخ را پرخو * ثانی اغاجك زیاده بوداقلرین كسوب هموار ایتمكه دیرلر وبعض نسخه‌ده
بمعنی شادمانی مرویدر ل پردو ع سكون را وفتح دال المهملتین ایله اوطه‌لرده فوقانی كوچك
پنجره كه ایچرویه ضیا ایچون ایدرلر میر نظمی بیت آمده باد سحر ازجانب جانان من *
پرتواز پردو برآمد كلبهٔ احزان من ل پرمیو ع سكون راء مهمله وكسر میمله برعلتدر
مثانه‌ده اولور سوزاك دیرلر عربیده حرقة البول وتركیده بیل صوقلغی دیرلر ابوالمعانی
بیت بدیدن خواب را هرشب خیالش * شدم پرمیو ازفكر وصالش ل پرنو ع سكون
راء مهمله وفتح نونله دیبای تنك یعنی اینجه طوقنمش دیباكه پرنون دخی دیرلر كذا فی شرفنامه
ومحمودی ل پرندو ع فتح را وسكون نون وضم دال المهملتین ایله پرندوش لفظندن ترخیم
اولنمشدر دون كیجه معناسنه ل پرو ع سكون راء مهمله واظهار واو ایله ثریا معناسنه
پروین لفظندن اختصار اولنمشدر حكیم اسدی درصفت عمارت بیت خم طاق هریك
چو پرتند رو * زبس رنك یاقوت رخشان چو پرو * شمس فخری بیت فروغ رای منیرش

اکرجهد در باغ * بجای خوشه زناکش همی بر آید پر ع پساو ع فتح سین مهمله واظهار
واو ایله ال ایله نسنه یوقلق لمس معناسنه کذا فی الصحاح ع پشتو ع سکون شین معجمه
وفتح تاء مثناة ایله زبان افغانیان یعنی قوم افغان لسانه دیرلر معربی پستوقه در کذا فی
فرهنك جهانکیری ع پلاو ع معروف ومشهور طعامدر ترکیده کسر با ایله استعمال
ایدرلر بسحاق اطعمه بیت هیچ نعمت نمیرسد به پلاو * هیچ شربت نمیرسد به شکر *
ع پنج پهلو ع هرنه که بش کوشه لو اوله خانه ده وغیریده استعمال اولنور ع پندو ع
سکون نون وضم دال مهمله واخفای واو ایله کنه دیدکلری سکك که حیواناته یاپشور میر
نظمی بیت رقیبش آنچنان ازمن کریخته * بکرما چون خر پند وکرفته ع پهلو ع سکون
ها وفتح لام ایله درت معنایه کلور اول شجیع ودلاور مبارز پهلوان معناسنه نتکم شاعر بیت
دل پهلو بسی بساز آورد * ساز لهوش همان فراز آورد * کذا فی مجمع الفرس بو معنایه
عبد الواسع جبلی بیت شده ایران وتوران رامسلم شد بیك هفته * بلاد خسرو توران
بسعی پهلو ایران * ابن یمین بیت هستند کاه بخشش وکوشش غلام او * حاتم بزرفشانی
ورستم به پهلوی * ثانی سرحد هند قریب برشهر اسمیدر که حکیم فردوسی * مثنوی
همی بود تا یکزمان شهریار * به پهلو برون شد ز بهر شکار * یکی لشکر آمد ز پهلو بدشت
که از کرد ایشان هوا تیره کشت * کذا فی فرهنك جهانکیری ثالث بر ولایت اسمیدر که بش
پاره شهره مشتملدر زبان پهلوی اول دیاره منسوبدر حکیم فردوسی بیت بفرمود تا قارن
جنکجوی * ز پهلو بدشت اندر آورد روی * رابع معجم البلدان نام کتابده پهلو نواحی
اصفهان اولدوغی مسطوردر اما مولانا حمزهٔ اصفهانی کتاب التنبیه ده تصریح ایتدوکی
قول که عبارتی بعینه بودر * اعلم ان الفرس قدیما یجری علی خمسة السنة وهی الفهلویة
والدریة والفارسیة والخوزیة والشیرازیة والفارسیة قد یطلق ویراد بها ما یعم الکل
والفهلویة فکان یجری بها کلام الملوك فی مجالسهم وهی لغة منسوبة الی فهلو وهو اسم
یقع علی خمسة بلدان اصفهان وری وهمدان ونهاوند وآذربایجان انتهی * فهلو معرب
پهلودر وخوزیه دیدوکی خراسان مملکتیدر وآذربایجان تبریز ولایتیدر ع پهلو ع سکون
ها وضم لام ایله ایکی معنایه در اول یان که عربیده جنب دیرلر حکیم شفائی بیت پرستاری
ندارم بر سر بالین بیماری * مکر آهم ازین پهلو بان پهلو بکرداند * ثانی فرهنك جهانکیریده
نفع وفائده دن کنایه در میر ابو المعانی بیت ز رنکارنك کلهای زمانه بو نمیدارم * چه پهلوی
بزرکان بودنم پهلو نمیدارم ع پیرو ع سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله ایز سوریجی که
عربیده قائف دیرلر وبر معناسیله برکمسنه نك آردنجه کتمك وطرز وروشنه تقلید ایتمکدر که
فلان پیرو فلان شد دیرلر پی ایله رودن مرکب لفظدر ع پیغو ع سکون یای تحتانی وضم
غین معجمه ایله برشهر عظیم آدیدر که آنده زبرجد ویاقوت معدنی واردر پیکودخی دیرلر حکیم
اسدی بیت ز یاقوت سیصد کمر پیغو دست * ز کوهر چهل کرزن خسرو پرست * وشاه
ناصر خسرو ك بو بیتندن بیت هرچند مها رخلق بکرفتند * امروز نکین و پیاك و پیغو *
فهم اولنور که پیغو اول ولایتك پادشاهی آدی اوله وهر کیم پادشاه اولورسه نامنه پیغو

پیغو دیرلر یغما پادشاهلرینه ایلخان دیدکلری کبی ﴿ پیکرکاو ﴾ برنوع ساغردرکه صغر
صورتنده ایدوب زیاده سرور وعشرتده آنکله شراب ایچرلر کذافی المحمودی ﴿ پیو ﴾
واو مجهول ایله کلوخ معناسنه در ودخی رشته علتیدرکه وجود انسانده ظاهر اولور
نارودخی دیرلر کذافی فرهنك جهانکیری ﴿ مع الهاء * پاتابه ﴾ فتح تاء مثناة وباء موحده
ایله ایاق طولاغی اکثر عجم روستایی‌لری دیزلرینه وارنجه بزصارارلر ابوالمعانی بیت رذالت را
نمیکردد قبول آنکه شود مردم * نباشد هیچ پاتابه اکرکهنه بود دیبا ﴿ پاتاوه ﴾
بمعنی پاتابه مرقوم ﴿ پاتخته ﴾ فتح تاثین وسکون خاء معجمه ایله بمعنی پای افزار مرقوم
یعنی چارق ﴿ پاتله وپاتیله ﴾ کلاهما بکسر التاء المثناة ثانی بسکون الیاء التحتانی
حلواجیلرك بیوك قازغانه دیرلر ابوالعباس بیت دی جو پاکنده شدم یافتم * آخرجو
پاتله سفلکان * شمس تبریزی بیت خاموش باش ولامکوجز آنکه حق بخشد مجو *
جوشان زحلوای رضا برجمره چون پاتیله * کذا فی نسخه میرزا ابراهیم اما صحاحده مطلق
طنجره معناسنه ﴿ پاتونه ﴾ ضم تاء مثناة وفتح نونله بمعنی پاتون مرقوم یعنی نشانلو طوغان
﴿ پاچه ﴾ معروف طعامدر وشلوار وطومان پاچه‌سی ﴿ پاچاهه ﴾ فتح جیم فارسیله
جلاهلره مخصوص مکاندرکه ایش محلنده واروب آنده ایش ایشلرلر کذافی مجمع الفرس
اما جلاهلرا یاقلرین قودقلری چقور اولمق مناسبدر ﴿ پاچله ﴾ کسر جیم فارسیله قار
اوزرنده یورمك ایچون غربال کبی برنسنه‌در ایاغه بغلیوب یوررلر حکیم سنایی بیت دردرون
کعبه رسم قبله نیست * چه غم ار غواص را پاچله نیست ﴿ پاچنامه ﴾ سکون جیم فارسی
وفتح نون ایله لقب معناسنه‌در کذافی فرهنك جهانکیری وبعض فرهنکلرده قرین وهمال
معناسنه‌در ﴿ پاچیله ﴾ کسر جیم فارسی وسکون یای تحتانیله مجمع الفرسده عموما ایاغه
کیلن نسنه شیخ نظامی بیت برون کن پا ازین پاچیله تنك * که کفش تنك دارد پای را لنك
فرهنك جهانکیریده خصوصا پاچله مرقوم معناسنه‌در ﴿ پاخره ﴾ سکون خاء معجمه
وفتح راء مهمله ایله قپو اوکنده اوتورمق ایچون ایتدکلری کوچك صفه طاشدن وغیریدن
کذافی مجمع الفرس ﴿ پادشاه وپادشه ﴾ معروف لفظ مرکبدر برجزوی پاده‌رکه دافع
ضرر ومصلح فساد دیمکدر وبرجزوی شاهدرکه اولو یعنی بیوك دیمکدر بحسب العرف
الطلاقی اوزره استعمال اولندقده مراد سلطان دیمك اولور سنه شاهدن مختصردر اصللری
بودر الفك اسقاطی ده اثباتی ده جائزدر وشاهك برمعنا سیده وپل ونفرین در بو بیتلردن
مفهومدر * مثنوی * همیکفت شه برمن وچهرمن * برین دوستی کردن ومهرمن * تن
کوه دارم کنون چون کهست * یکی آتشم من که دودم شهست * فرهنك جهانکیریده
مذکوردرکه پادشاه پاد ایله شاهدن مرکبدر پاد اوج معنایه کلور اول پاسبان معناسنه
ثانی بمعنی پاینده ثالث تخت معناسنه‌در وشاه درت معنایه‌در اول اول نسنه‌یه دیرلر
امثالندن بهتر وبزرکتر اوله مثلا قصیده‌ده بیتك اعلاسنه شاه بیت دیرلر وایو آتلویه
شاهسوار دیرلر وایشلك وواسع یوله شاهراه دیرلر وقوشلرك جمله‌سندن بیوك برقوش
وار در شاهرخ دیرلر ثانی داماد معناسنه‌در ثالث اصل وصاحب معناسنه‌در ایمدی

اسمك شرفيني درت جهتدن خارج دكلدر چونكه پادشاه پاسبان خلق ورعيت در و ملكه عروسدر اكا داماد در و پادشاهلر حسب ونسبله سائر خلقدن ممتاز وسر افرازدر پادكانه سكون دال مهمله وفتح كاف فارسي ونونله رساله زفانكو يادده بمعنى بام بلند يعني يوكسك طام وشرفنامه ده دريچه بالا معناسنه در پاده فتح دال مهمله ايله مجمع الفرسده كله كاو وياخرشله يعني صغر وياخود اشك سوريسي قرالاوي بيت ماده كاوان پاره اش هريك * شاه پرورد بود چه پرمايون * ومؤيد الفضلاده بمعنى چوپان ونكهبان كوسفند ولسان الشعراده بمعنى چراكاه اسبان وشتران مسطوردر وفرهنك جهانكيريده بمعنى چوب دست حكيم سنايي بيت خصم در دست قهرت افتاده * پا بهاد ركاب چون پاده پادنكه كسر دال مهمله وسكون نون وفتح كاف فارسيله بمعنى پادنك مرقوم يعني غله دوكدكلري اغاج پارزده سكون راء مهمله وزاء معجمه ايله ايكي معنايه در اول قاصني كه بدبو پر معنادر ثاني سينه بند اطفال يعني طفل كوكسلكي ابو المعاني بيت داغ سينه متصل بودند باهم يكدكر * پارزده بند ند كويا سينهٔ طفل دلم پارسه سكون را وفتح سين مهملتين ايله بمعنى كدايي كذا في فرهنك جهانكيري پاروچه ضم راء مهمله وفتح جيم فارسيله بالحق چكدكلري ظرف پاروله ضم راء وفتح لامله اوچ معنايه كلور اول تخته واغاج يونقه سي ثاني مزاح ولاغ ولطيفه ايدجيه ديرلر ثالث بمعنى مرد يعني يعني ايشه يرامز آدم مير نظمي بيت نه عشقت لايقم نه ترك مشقت * همان پاروله ام دركار عشقت پاره الثي معنايه كلور اول معروف قطعه كه پارچه دخي ديرلر ثاني صحاحله رشوت معناسنه در استاد عنصري بيت هر آنجا كه پاره شد از در درون * شود استواري زر وزن برون * مذكور ايكي معنايه حضرت مولانا قدس سره بيت مكن اي دوست ز جور اين دلم آواره مكن * جان بي پاره مكير وجكرم پاره مكن * ثالث فرهنك جهانكيريده تحفه معناسنه حكيم ناصر خسرو بيت به از نيكو سخن چيزي نيابي * كه نه دانا بري بر رسم پاره * رابع سكري حلوا كه شكرپاره دخي ديرلر وله * قطعه * زي مرد حكيم در جهان نيست * خوشتر زمزه ز قند جز پند * پندي بمزه چو قند بشنو * بي عيب چو پارهٔ سمرقند * خامس بمعنى پريدن يعني اوچمق حكيم سنايي درصفت اسب بيت كر بپر دبپر هماي بود * پارهٔ او بدست وپاي بود * سادس بمعنى كرز مسعود سعد سلمان بيت پري راكوفته پاره دلي رادوخته زوبين * سري رانار وخس بالين تني راخاك وخون بستر * زبان هنديله بمعنى سيماب يعني زيوه يه ديرلر پاژنامه سكون زاء فارسيله بمعنى پاچنامهٔ مرقوم كذا في فرهنك جهانكيري پازه فتح زاء معجمه ايله حيوان سورجك اغاج كه چوبانك وچفتجي نك ومكارينك وسائرينك اللرنده كتوردكلري پاژه فتح زاء فارسيله پاچه كه معروف طعامدر عربيده كراع ديرلر پازيره كسر زاء معجمه وسكون ياي تحتاني وفتح راء مهمله ايله اوچ معنايه در اول كيجه دن برحصه يعني كيجه دن بر مقدار كچمش وياخود قالمش اوله نتكم مير نظمي بيت بحمد الله بختم ياوري داد بپازيره شب آمد آن پري زاد * ثاني بمعنى شب پر كه عربيده خفاش ديرلر تركيده يراسه

يواسه ديدكارى ثالث بمعنى زندوست ﴿ پاسره ﴾ فتحتين ايله صاحب مزروعات بروجه
اخراجات باشقه قويوب مزارعلره ويردوكى غله يه ديرلر كذا فى فرهنگ جهانگيرى ﴿ پاسنامه ﴾
سكون شين معجمه وفتح نونله بمعنى متواز پكدك پكركه ئير دخى ديرلر كذا فى شرفنامه
﴿ پاشنگه ﴾ بمعنى پاشنك مرقوم يعنى خوشهٔ انكور وخرما وتحملق خيار كذا فى فرهنگ
جهانگيرى ﴿ پاشنه وپاشينه ﴾ كلاهما بكسر الشين المعجمه اوكچه معناسنه آدمك اولسون
حيوانك اولسون مولانا جامى بيت پاشنه از خنك دهان كرده باز * زابله ها ريخته اشك
نياز ﴿ پاغنك ﴾ فتح غين معجمه وسكون نونله آتيلوب طوب اولمش پنبه شمس فخرى بيت
فلكهٔ ريسمان فكر مرا * باشد از مهر وماه پاغنك * فرهنگ جهانگيريده ضم غين ايله
روايت ايدوب بو بيته متمسك اولمش حضرت مولانا قدس سره بيت همچو منصور تو
بردار بكن ناطقه را * چون زبان چند برين پنبهٔ پاغنك زنى ﴿ پاكاه ﴾ كاف عجميله
قدمگاه در تركيده اياق يولى ديرلر عجم اياق محلى ديمك ايچون پاكاه ديرلر ونردبان اياغى
معناسنه ده كلور ﴿ پاكيزه ﴾ كسر كافله زياده پاك ولطيف ونازك معناسنه ميرنظمى
بيت چون بمجلس آمد آن پاكيزه روى * كشته اند خامش همه استيزه كوى ﴿ پالاده ﴾
فتح دال مهمله ايله بمعنى اسب جنيب يعنى يدك آت استاد عنصرى بيت ابلق ايام را
تا برنشيند مير ود * سبز خنك چرخ پيش قدر او پالادهٔ * رسالهٔ حسين وفاييده بمعنى
اهل غيبت واهل فساد مرقومدر ﴿ پالكانه ﴾ سكون لام وفتح كاف فارسيله دريچه
معناسنه ابو المثل بيت زعود وصندل اورا آستانه * درش سيمين وزرين پالكانه *
كمال اسمعيل بيت ترخم زپالكانهٔ ديده برون جهد * اين چند قطره خون كه محل وفاى
تست ﴿ پالنك ﴾ فتح لام وسكون نونله بمعنى افزانيك يعنى آربجى ويبو يجى كذا فى شرفنامه
﴿ پالوازه ﴾ سكون لام وفتح زاء معجمه ايله صالنجق كه عيد ونوروز وجشنلرده ايدوب
اوغلانجقلرى صالارلر كذا فى المعتبرات ﴿ پالواسه ﴾ سكون لام وفتح سين مهمله ايله
تاسه كه غم واندوه كذا فى التحفه امابعض نسخه ده تاء مثناة ايله تالواسه واقعدر ميرنظمى
بيت بود در بزم جنون بادل من همكاسه * همچو مجنون شده ام از اثر پالواسه ﴿ پالوانه ﴾
سكون لام وفتح نونله حلبى نسخه سنده قرلغوج مرويدر اما معيارده شمس فخرى بر سياه
قوشدر هميشه هواده اوچار يره قونسه قالقمغه مجالى اولمز ديمش بيت شهنشاها توعنقا فى
برتبت * حسود دركه تو پالوانه ﴿ پالوايه ﴾ سكون لام وفتح ياى تحتانيله تحفة الاحبابده
بمعنى پالوانهٔ مرقوم كه پيلوايه ده ديرلر اما شمس فخرى زمانه وچمانه قافيه سنده نقل ايتمشدر
ورسالهٔ ميرزا ابراهيمده هم نونله وهم ياى تحتانيله منقولدر ﴿ پالوده ﴾ معروف
طعامدر ودخى غل وغشدن صاف وپاك معناسنه شمس فخرى بيت زبر دهاى زجاجيش
راوق عنبى * مهابت تو به بيروى تيغ پالوده * فرهنگ جهانگيريده پلهٔ ترازو معناسنه ده
مرويدر ﴿ پالونه ﴾ ضم لام وفتح نونله بمعنى پالاون مرقوم يعنى حلواجيلر كفكيرى آنكله
عسل وشكر سوزوب صاف ايدرلر جمال الدين عبد الرزاق كاشى بيت ديده پالونهٔ
صبرتك امل * طبع پيمانهٔ عذاب شدست * حكيم خاقانى بيت هرمى كه ريخت تحت

بیالونه مژه * باد خیال انس رسان تو میخورم ﴿ پالیله ﴾ کسر لام وسکون یای تحتانیله مجمع الفرسده بمعنی صاف کرده یعنی سوزلمش واداة الفضلاده بمعنی افزوده نمو یعنی بیومش زیاده معناسنه در ﴿ پانزده ﴾ اظهار هایله اون بش عدد در ﴿ پانه ﴾ فتح نونله قپو آردنه قونیلان اغاج ودخی نجار وکسار آغاج ییز یارلمق ایچون یاریغه صوقدقلری چوی معناسنه در نانه و پهنانه دخی دیرلر کذا فی فرهنگ جهانکیری بو معنایه شاه ناصر خسرو بیت ترا خانه دنیست وداش درون مشو * بدین خانه سخت کن دربپانه ﴿ پاوزاره ﴾ سکون واو وفتح زاء معجمه وراء مهمله ایله چلاهلرک ایاق قودقلری تخته ﴿ پاهنکه ﴾ فتح ها وکاف فارسی وسکون نونله بمعنی کفش یعنی پا بوج کذا فی فرهنگ جهانکیری شیخ نظامی در مذمت دنیا بیت برون کن با ازین پاهنکه تنگ * که کفش تنگ ازد پای دالنگ ﴿ پاه ﴾ اظهار هایله اکرچه طعامدر لکن اکثر شوربالرده استعمال اولنور ﴿ پای اوزاره ﴾ زاء فارسیله چلاهلر ایاق قودقلری تخته کذا فی کتاب السامی ﴿ پای تابه ﴾ یعنی پاتابه مرقوم ﴿ پایچه ﴾ سکون یای تحتانی وفتح جیم فارسیله شلوار پاچه سی وغیره عربیده رجلان دیرلر میر خسرو بیت ساخته طاوس ملایک نکار * پایچه بالارده طاوس وار ﴿ پای خاسته ﴾ فتح خاء معجمه ایله ایاق التنده باصلمش وایاغله دوکلمش اولان نسنه کذا فی فرهنگ جهانکیری ﴿ پای خوشه ﴾ ضم خا وفتح شین معجمتین ایله اول یره دیرلر که یغمور دن اصلنوب آدم وحیوانات باصمقدن قوریدقده کسلک اولوب پک اوله ایضامنه ﴿ پایداره ﴾ سکون یا وفتح دال وراء مهملتین ایله معین ومددکار معناسنه پایمرد دخی دیرلر رضی الدین نیشابوری بیت زهی مودت تو پایداره اقبال * زهی عداوت تو دست موزه حرمان ﴿ پایزه ﴾ کسر یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله عطیه واحسان ودخی معاف نامه و برات وظیفه که کاغد زر دخی دیرلر کذا فی فرهنگ جهانکیری ﴿ پایژه ﴾ زاء فارسیله ده پایزه مرقوم معناسنه در ودخی جایزه که اصطلاحات کتابده تشریف دیرلر وخلعت وعطیه معناسنه حکیم نزاری قهستانی بیت ایلچی آمد وخلعت خان آورده یرلغ پایژه وحکم غران آورده * ودخی بمعنی پایچه مرقوم مجمع الفرسده زکین اوچنده اولان اورمه معناسنه وفرهنگ جهانکیریده بو معنالردن غیری چادرک قصبه طنابی معناسنه ده مرویدر ﴿ پایسته ﴾ کسر یای تحتانی وسکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله بمعنی بقا کرده وپاینده یعنی مقیم وثابت وبرقرار شیخ نظامی بیت جهانا چه درخورد وپایسته * وکرچند با کس نپایسته ﴿ پایگاه ﴾ کاف فارسیله بش معنایه کلور اول قدر ومرتبه حکیم انوری ﴿ قطعه ﴾ ای کرده بخدمت همایونت * هفت اخترونه فلک تولا همدست تو دستگاه روزی * همصدر تو پایگاه والا * ثانی بمعنی پایاب مرقوم یعنی دیبنه ایاق ایرشن صویری حکیم فردوسی بیت بدریا همیکرد پای شناه * بیامد بجایی که بد پایگاه * ثالث هر نسنه نک بناسی واصل نسبی معناسنه شیخ سعدی بیت از ان پیش حق پایگاهش قویست * که دست ضعیفان بجاهش قویست * کذا فی فرهنگ جهانکیری رابع اولر اوکنده اولان رواق وقپو اوزرنده کی صوندرمه خامس نردبان معناسنه در کذا

كذا في مجمع الفرس ﴿ پاينده ﴾ فتح ياى تحتانى وسكون نون واظهار هايله بمعنى ضمان
وكفالت ﴿ پايه ﴾ فتح ياى تحتانيله بش معنايه كلور اول مرتبه وعز وجاه معناسنه
حكيم انورى . بيت . بر پايهٔ تو پاى توهم نسپرده * بر دامن تو دست معانى نرسيده شيخ
سعدى بيت دريغ آمدم با چنين مايهٔ * كه بينم ترا در چنين پايهٔ * ثانى بمعنى زبون حضرت
مولانا قدس سره . بيت جوهرست انسان وچرخ او را عرض * جمله فرع پايه اند واوغرض
ثالث كيلانى لساننده دكنكه ديرلر ميرزا قلى بيك درهجويكى از بزركان كيلان بيت
شنيدن از تو خوشست اين عتاب با مزه را * كه باد پايه وزن پيله خل بلايزهٔ * رابع
باران اشاغى دوكلنه ديرلر شيخ آذرى . بيت سنك بسيار ريخت بر باران * همچو ژاله
ز پايهٔ باران * خامس نردبان اياغنه ديرلر ابن يمين . بيت چون نهد بر پايهٔ منبر زبهر
وعظ پاى * آنكه چون كرّوبيان دارد بعصمت اشتهار ﴿ پته ﴾ فتح تاء مثناة ايله بمعنى
پده كه عنقريب ذكر اولنور انشاءالله تعالى ﴿ پتياره ﴾ سكون تاء مثناة وفتح ياى تحتانى
وراء مهمله ايله يدى معنايه كلور اول آفت وبلا معناسنه حكيم انورى بيت چو لطفش
رآمد پتيارهٔ زمانه عباست * چو قهرش آمد اقبال آسمان هدراست * ابوالفرج رونى
بيت بزور عدلش ميزانهاى ظلم سبك * بعون رايش پتيارههاى دهر سليم * ثانى
زشت ومهيب صورت حكيم فردوسى . بيت جهانى بران جنك نظاره بود * كه آن اژدها
جنك پتياره بود * ثالث مكنون ومخزون معناسنه سيد ذوالفقار شروانى بيت اندر ضمير
اوعيان پتيارهٔ سر قدر * واندر كمان او نهان پيرايهٔ نور يقين * رابع بمعنى خلت وله . بيت
اى خواجهٔ كه سرعت ساعئ عزم تو * پتيارهٔ تحرك باد وزان دهد * خامس بمعنى سختى
وشدت ونفاذ حكم وله بيت كردش افلاك با پتيارهٔ حكمش بخل * صورت تقدير درآيينهٔ
علمش عيان * سادس مكر وحيله حكيم فردوسى . بيت نيايد ز ما با قضا چارهٔ * نه سودى
كند هيچ پتيارهٔ * سابع شور وغوغا معناسنه وله . بيت مران آبداران بصد پان كر *
بسى شور و پرخاش و پتياره كر ﴿ پتيره ﴾ كسر تاء مثناة وسكون ياى تحتانى وفتح راء مهمله
ايله طبيعته مكروه كلان نسنه يه ديرلر حكيم زجاجى بيت ببين مير وم زين پتيره سراى * نماند
جهان نام ماند بجاى ﴿ پتيله ﴾ كسر تاء مثناة وسكون ياى تحتانى وفتح لام ايله بمعنى فتيله
باحرف فايه ابدال اولنمق قاعدهدر ﴿ پچوه ﴾ سكون جيم فارسى واخفاء هايله ترجمه
معناسنه كه ترجمانه پچواك ديرلر . بيت زباندانى بكاو پچوه كردن * به پچواكى سخن را راست
كفتن ﴿ پچه ﴾ فتح جيم فارسيله صرمشق معناسنه ابوالمعانى بيت شد پچه بر درخت
دودم آه * رفته بيچيده برهوا هركاه ﴿ پخچوده و پخچيده ﴾ كلاهما بسكون الخاء المعجمة
اول بضم الجيم الفارسى ثانى بالكسر يرده باصلوب يصيلمش نسنه يه ديرلر سراج الدين راجى
بيت تيغت تن كوهسارا نجيده * كرزت سر روزكار پخچيده ﴿ پخته ﴾ سكون خاء
معجمه وفتح تاء مثناة ايله پنبه معناسنه حضرت مولانا قدس سره بيت بدان يكيست بدوزد
كه دل نهى همه عمر * زهى بريشم و پخته زهى دودست وقبا ﴿ پخشوده و پخشيده ﴾
كلاهما بسكون الخاء اول بضم الشين المعجمتين ثانى بالكسر بمعنى پخچوده مرقوم شمس

فخری بیت بروز رزم چو بر باد پای کشته سوار * بپای اسب سر بدسکال بخشو ده
پدرخته سکون دال وخاء معجمه وفتح راء مهملتین وتاء مثناة ایله بمعنی غمکین واندوهناك
حکیم فردوسی * مثنوی * شنیدم چو دستان زمادر بزاد * بر آمد همه کار ایران بباد
که چون او جدا شد ز مادر بفال * جهان سر بسر کشت پر قیل وقال * ز زلدن چو مادرش
پردخته شد * روانش از ان دیو پدرخته شد پدرزه فتح دال وسکون راء مهملتین
وبعده زاء معجمه مفتوحه ایله ازاری بوغچه کبی ایدوب ایچنه اثواب قونیلوب باغلنمش اوله
پرزه دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس پدمه سکون دال المهمله وفتح میمله بمعنی بهره یعنی
حصه ونصیب کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم پده فتح دال مهمله ایله ایکی معنایه در اول
قاو معناسنه که عربیده حراقه دیرلر ثانی براغاجدر میوه سی اولمز اودون ایدرلر ایکی
معنایه شمس فخری * قطعه * خسرو معنی جمال دین ودینی آنکه هست * آتش تیغ
وراجان وتن اعدا پده * کرز فیض دست اویکقطره بارد برز مین * میوهٔ باغ بهشت
البته بار آرد پده * مثال معنیٔ ثانی شاعر بیت این پنج درختند که می نارد بار * بید وپده
وسرو وسپیدار وچنار * حکیم نزاریٔ قهستانی بیت سهم تو او فکنند به پیکان بید برك
و پیکر معاند تو لرزه چون پده پذه ذال معجمه ایله پدهٔ مرقوم معناسنه در پذیرفته
یعنی قبول کرده پذیرفتن دن اسم مفعولدر شیخ نظامی بیت عیب جوانان نه پذیرفته اند
پیری وصد عیب چنین کفته اند پذیره کسر ذال معجمه وسکون یا وفتح راء مهمله ایله
بمعنی استقبال شمس فخری بیت هران دولت که از افلاك آید * شود اقبال تو او را پذیره
حکیم سنایی بیت منزل عفو او بدشت کناه * لشکر لطف اوپذیرهٔ آه * صحاحده کیرو کتمك
ودونوب کلمك معناسنه مرویدر عبارت مرقوم ایکی فعل اولور سه اضداددن اولمق اقتضا
ایدر بر فعل اولوب کلمك معناسنه اولور سه کتمك شرط اولمش اولور ونسخهٔ میرزا
ابراهیمده دخی استقبال وبمعنی قبول امر کسی واقعدر استاد عنصری بیت سؤال رفتی
پیش عطا پذیره کنون * همه عطای تو آمد پذیره پیش سؤال پرازده فتح را ودال
مهملتین وسکون زاء معجمه ایله خمیر لنمش اون که اتمك ایتمکه حاضر اوله زواله دخی دیرلر
هندی لسانده پیره دیرلر پرازوانه بچاق وقلیچ وقلمتراش قبضه سیله دموری
اراسنه ایتدکلری نسنه وقین دیبلکی معناسنه پراشیده فتح راء مهمله وکسر شین
معجمه ایله پریشان شده وپراکنده کشته معناسنه شاکر بخاری * مسمط * مجلس پراشیده
همه میوه خراشیده همه * زرها بپاشیده همه نقل کران کرده یله پراکنده پریشان
ومتفرق شیخ سعدی بیت خداوند نعمت بحق مشتغل * پراکنده روزی پراکنده دل
پاشیده معناسنه ده رسیدهٔ نظردر پراکوه فتح راء مهمله وضم کاف طاغدن سیل
اقق ایله ساقمش اولان یرینه دیرلر وکتاب السامی فی الاسامیده پراکوه هو من الجبل حیث
ینفجر الیه الماء ای ینسکب مسطور در پرانه فتح را مهمله ونونله بر شهر اسمیدر بعض
نسخه ده بر نهر آدیدر کذا فی مجمع الفرس پربار وپربله کلاهما بسکون الراء المهمله
وفتح الباء الموحده بمعنی خانهٔ تابستان که فروار وفرواله ودرواره ودرواله دخی دیرلر

دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ پرپره ﴾ سکون راء اول وفتح ثانی و باء فارسیله سکه لنمش التون معناسنه ابو المعانی بیت داغهای سینه ام شد چون ز رخالص عیار * بوده است در دارضرب عشق جانان پرپره ﴿ پرتله ﴾ سکون راء مهمله وفتح تاء مثناة ولامله ایکی معنایه در بری پیشکش وبری دلبند بورکی ﴿ پرتوه ﴾ سکون راء مهمله وفتح تاء مثناة وواوایله بمعنی نیر پرتابی ﴿ پرداخته ﴾ فتح تاء مثناة ایله اوچ معنایه در اول تهی کرده وخالی ساخته یعنی بوشانمش وبوش ایتمش معناسنه حکیم انوری بیت تاخاك برآمد شد هرکاین فاسد * پرداخته و پرنکند پشت وشکم را * ثانی آراسته وجلاداده معناسنه شیخ نظامی بیت چو شد پرداخته آن نامهٔ شاه * زشادی بادبان زد برسر راه * ثالث درساخته و مشغول شده معناسنه شاعر بیت دل از هر دو عالم تهی ساخته * بیاد خداوند پرداخته * وپرداختن لفظنك جمیع معنالرینه اسم مفعولدر ﴿ پردهٔ چغانه ﴾ موسیقیده بر پرده اسمیدر شیخ فخرالدین عراقی بیت مطرب عشق میزند هردم * چنك در پردهٔ چغانهٔ عشق ﴿ پرده ﴾ معروف وحجاب ونقاب وساز پرده لری ﴿ پرزه ﴾ سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله جامهٔ خاودار مثل قطیفه وچوقه وما اشبه ذلك ودخی محل شریف ومکان لطیف معنالرینه شمس فخری بیت آسمان قدر تراچون مجلسیست * آن نجوم آورده بر رخ پرزه ﴿ پرستنده ﴾ پرستیدن لفظندن اسم فاعل صیغه سیدر قوللق ایدیجی معناسنه بیت زهر در پرستنده کاتب بود هم آزاده وهم بنده کاتب بود * پرستار ایله بنده نك فرقی مقدم پرستار شرحنده ذکراولنمشدر ﴿ پرسه ﴾ سکون را وفتح سین مهملتین ایله بمعنی کدایی یعنی دلنجیلك که پارسه دخی دیرلر قاضی نور اصفهانی بیت هوای پرسهٔ بازار همتت دارد * سحاب ازان بکف خود همیکشد از بال ﴿ پرطیه ﴾ طاء مهمله ایله اما حرکتی اشعار اولنما مشدر بر شهر وبر ولایت اسمی اولمق اوزره منقولدر ﴿ پرغونه ﴾ سکون راء مهمله وضم غین معجمه وفتح نونله بمعنی زشت که فرخج دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس ﴿ پرکاره ﴾ سکون راء مهمله وفتح کاف وراء ثانیله درت معنایه کلور اول معروف آلتدر آنکله جدول ودایره وسایر ایشلر ایدرلر ثانی اشیا معناسنه شیخ آزری بیت حاصل از دست کرداین پرکار * غیردستنست جمله دست افزار * ثالث اثواب خانه رابع پارچه معناسنه حکیم نزاری قهستانی بیت برخرقهٔ تسلیم زن از سوزن اخلاص * یك رقعهٔ پرکارهٔ ارباب حقایق ﴿ پرکاله ﴾ سکون راء مهمله وفتح کاف ولامله درت معنایه کلور اول هرنسنه نك پاره سنه دیرلر میر خسرو بیت من آب طلب کردم ازان دیدهٔ خونبار * او خود همه پرکالهٔ خون جکر آورد مختاری بیت بلبلان امروز من درکلستانم کل مجوی * از جکر پرکاله ها برنوك هرخاری بیبن * ثانی اثواب خانه پارچه لرینه دیرلر شمس فخری بیت شهریاری که بند کانش را اطلس آفتاب پرکاله * ثالث برقطعه نسنه یه دیرلر قطعه قطعه دیمکدر پرکاله دیرلر معنای اول ایله بو معنانك فرقی غایت دقیقدر سراج الدین قمی بیت دیده ام درغم فراق توکرد * پر ز پرکالهٔ جکر دامن * کذا فی تحفة الاحباب رابع یوغون اپلك ایله طوقنمش

برجنس بزدر شیخ علی نقی بیت این قافله را راه مکر برجکر افتاد * در بادیه سرشکم همه پرکاله مخون نست پرکاه سکون راء مهمله و فتح کاف ایله شیء حقیر معناسنه لفظ مرکبدر پر ایله کاهدن ترکیبه سمان چوپی دیدکلریدر * مصرع * در طرب چند انکه کاویدم بپرکاهی نداشت پرکنه سکون راء مهمله ونون وفتح کاف ایله پراکنه لفظندن اختصار اولنمشدر حکیم ازرقی بیت ازان قصاید پرکنه دفتری کردم * که خوانده بودم بر تاج خسروان اندر پرکنه سکون راء مهمله وفتح کاف فارسی و نون ایله سیم و زر خرده سی که پرکینه دخی دیرلر پرکینه سکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر کاف فارسیله بمعنی پرکنه مرقوم وسیم وزری اکه لیوب مفرحات ترکیبلره جزو ایدرلر که قلبه فرح وقوت ویرر پرماسه سکون را وفتح سین مهملتین ایله بش معنایه کلور اول بمعنی دانستن حکیم سنایی بیت هرکه او نفس خویش نشاسد * نفس دیکر کسی چه پرماسد ثانی برنسنه یه ال سوروب یوقلمق معناسنه که عربیده لمس دیرلر شرح تعریفده * قاله ابو عبد الله البناجی * الروح جسم تلطف عن الحس وتکبر عن اللمس * یعنی کفت ابو عبد الله بناجی که روح جسمیست لطیفتر از انکه ویرا بحس دریا بد وبزرکتر از انکه ویرا هیچ چیز نه پرماسد * ثالث اوزانمق معناسنه ابو شکور بیت هر کجا کوهریست بشناسم * دست سوی دکرنه پرماسم * رابع خلاص ونجات معناسنه حکیم ناصر خسرو بیت بعقل او بود از جود بدکنش رستن * بخیر او بود از شر دشمنان پرماس * خامس بمعنی پرداختن کذا فی فرهنک جهانکیری پرماه و پرمه کلاهما بسکون الراء المهملة وفتح المیم مثقب که حکاکلر انجو وجواهر دلرلر ودولکرلر تخته وطاش دلرلر امیر خسرو بیت بهر لعلی وعقیقی داشته جفت عقیق از پرمه یاقوت می سفت * رضی الدین نیشابوری بیت ازهمه اره نهی از بهر رفتن برسرش * وی قد مها دوخته برجای چون پرمه بود پرموده سکون راء مهمله وضم میمله نام پسر ساوه شاه کذا فی فرهنک جهانکیری پرند و شینه دون کیجه کی نسنه هرنه اولورسه استعمال اولنور پرنده سکون نون ورانک شدیه سیله وتخفیفله ده جایز اوچجی طیار معناسنه وقایقدن کوچک زورق معناسنه غالبا رومده پرمه بودندن غلطدر پرواره سکون راء مهمله اولی وفتح ثانیه ایله اوچ معنایه کلور اول خانه تابستانی وبعض نسخه لرده خانه فوقانی که اطرافی پنجره لو اوله اکا پرپان وفروان وروان وچارطاق دخی دیرلر فرهنک جهانکیریده مسطور درکه اوده بسلنمش حیوانه پرواری دیدکلری بوندندر بعضیلر غلط ایدوب پرواری لغتی پرورش داده معناسنه صانورلر حال بو که پرورش داده یه پروردمند دیملک کرکدر پرواری دیملک صحیح دکلدر انتهی حکیم خاقانی بیت روز به پروار بود فربه از آن شد چنین * شب تن بیمار داشت لاغر ازان شد چنان * حکیم ناصر خسرو بیت ناکاه باد دنیا مرد دین را * در چه فکند از سر پرواره * ثانی بمعنی کنجینه ثالث سقف خانه یه پوشش ایتدکلری تخته یه دیرلر پروازه سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله اوچ معنایه کلور اول تفرجه کیدلدکده کوتردکلری طعام وسایر لوازم آلاتی معناسنه حکیم سوزنی بیت برسر کویی که جوانمرد وار * نقل برون آرم و پروازه کیر

کیر کذا فی تحفة الاحباب ونسخهٔ حسین وفائی ده عروس اوزرینه اولان نثار درهم ودینار معناسنه در حکیم خاقانی بیت آنانکه چو من بی پرو پروازهٔ عشقند* جز در حرم جانان پرواز نخواهند* ثالث شرفنامه ده آتش وشعله درکه دوکونلرده وسرور محللرنده ایدرلر بعض نسخه لرده آتشبازلرك لعبلری که دوکون وعیش وعشرت وصحبت کیجه لرنده ایدرلر

﴿ پرواسیله ﴾ سکون را وکسر سین مهملتین ایله بمعنی دست مالیله که نرمی ودرشتی تمییز ایچون ال ایله یوقلق پرماسه مرقوم کبی شهرهٔ آفاق دیمشدر بیت هرکه پرواسیله آن اندام را* درکف خود دید سیم خام را ﴿ پروانه ﴾ اوج معنایه کلور اول معروف کلبنکدر کیجه شمعه طولاشور شمس فخری بیت آنکه باشند کرکسان سپهر* شمع قدرورا چو پروانه* ثانی دلیل ورهبر وقاصد معناسنه حکیم خاقانی بیت عادل غضنفری تو وپروانهٔ تو من* پروانه درپناه غضنفر نکوترست* قره قولغه پروانه نك اسمی بو معنادندر که دلیل ورهبر شیردر ثالث فرهنك جهانکیریده بمعنی حکم نامهٔ همایون ظهیر فاریابی بیت شمعیست چهرهٔ تو که هر شب زنور خویش* پروانهٔ مطالعه آسمان دهد* خواجه حافظ بیت کسی بوصل تو چون شمع یافت پروانه* که زیر تیغ تو هردم سر دکر دارد ﴿ پروردشانه ﴾ سکون را ودال مهملتین وفتح واو وشین معجمه ایله بمعنی درخش کننده یعنی یلدرایجی ﴿ پرورده ﴾ بسلنمش معناسنه اسم مفعولدر عموما ﴿ پروره ﴾ سکون راء مهملهٔ اولی وفتح ثانیه ایله بمعنی فربه شده وپروار کرده که پروار لفظندن مخففدر شهاب الدین مؤید سمرقندی بیت چو مرغ پروره مغرور خصمت آکه نیست* از آنکه رمح غلامان تست بابزنش ﴿ پرونه ﴾ سکون راء مهمله ونون ایله قماش صارغیسی وقماش صندوغی اما اصحی بودر که قماش وتفاریق واثواب تنکی که باغلنوب صارلمش اوله عربیلر رزمه دیرلر شمس فخری بیت کیسه ام زو پرست از بدره* خانه ام زوست پر ز پرونده ﴿ پروه ﴾ سکون راء مهمله وفتح واو ایله اوج معنایه کلور اول جنك وجدال وترکتاز ایله دشمندن آلنان مال غنیمت معناسنه بشرف شفروه بیت آن جکر کوشهٔ یاقوت که از کان خیزد* در شبیخون صفا پروهٔ یغمای تو باد* ثانی بمعنی خیمه ثالث پروین لفظندن اختصار اولنمشدر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ پره ﴾ فتح راء مهملهٔ مشدده ایله بش معنایه کلور اول لشکر سوار وپیاده صف اولوب کیمه لرینه دیرلر جنك ایچون اولسون شکار ایچون اولسون آلای ایچون اولسون کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم صف معناسنه حکیم انوری بیت کر پره شود لشکر خوارزمش نبود تنك* جز داخل او نیز ردیف سرطانرا* ثانی بر نسنه نك اتکی وکناری مثلا دامن کوهه پرهٔ کوه وصحرا اوجنه پرهٔ دشت وبورن اوجنه پرهٔ بینی دیرلر اسم عامدر شرف یزدی بیت چو لشکر جمع شد در پرهٔ کوه* زمین بر کاو مینا لدزاندوه* حکیم سوزنی بیت چون بوم وبام چشم با بر وبزدز خشم* از کینه کشته پره بینیش پیلوار* حضرت مولانا قدس سره بیت بر نشاند پای آن سرکشته راند* کرد آن پره بیا بان برفشاند* فخر کورکانی بیت همیدون پرههای کوه قارن* به پیشش همچنان آیدکه کاشن* ثالث کلیده پریسی که آنکله محکم اولور کذا فی مجمع الفرس بو معنایه اثیر الدین اخسیکتی بیت کر رای

روشنت نه کلید جهان شود * درکام قفل شب شکند پرهٔ بهار * سیف اسفرنکی بیت
ناطقه بی اختیار مدح تو سازد * پره قفل سخن کلید زبانرا * کلید فارسیله مفتاح معناسنه ده
رابع فرهنك جهانکیریده بمعنی برك کاه حکیم خاقانی بیت برنتوانم کرفت پرهٔ کاهی ز ضعف
کرچه بصورت یکیست روی من وکهربا * ظهیر فاریابی بیت از بهر جذب خنجر و پیجاده
ربك بست * درآخور مجرّه اکر پرهٔ کهیست * خامس پرهٔ آسیاب ودولاب وامثالی
نسنه‌لر حکیم خاقانی در قسمیه بیت بارهٔ بدرو مثقب وکمانه ومقل * بخط مهرهٔ کردون
وپرّهٔ دولاب * وتخفیف را ایله پهلو معناسنه شاه ناصر خسرو بیت این بارکران بکویدت
بی شك * درکردن و پشت ومهره وپره پرهازه سکون راء مهمله وفتح ها وزاء معجمه
ایله یانمش بزکه قاوایدرلر واغاج وسائر نسنه‌لرك قاوی که پده دخی دیرلر کذا فی فرهنك
جهانکیری پرهوده سکون را وضم ها وفتح دال مهملتین ایله ایکی معنایه در اول
آتشدن اثواب صرارمق ثانی سخن بیهوده پریجه کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی
وفتح جیم فارسیله لیف خرما معناسنه در پریمو پرینه کلاهما بکسر الراء المهملة وسکون
الیاء التحتانیین دونکی کوندن اولکی کونده اولمش نسنه‌یه دیرلر حرنه اولورسه پریزه
کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله ایکی معنایه در اول زرسرخ ثانی آتش
قوری اوزرنده پشن اتمك که خمیری کوله کوموب بشوررلر پریشیده کسر راء مهمله وشین
معجمه وسکون یائین تحتانیین ایله پریشان اولمش وباده ویرلمش پراشیده دخی دیرلر شیخ
سعدی بیت پریشیده عقل و پراکنده هوش * ز قول نصیحت کر اکنده کوش پژاوه فتح
زاء فارسی و واو ایله اول فرونه دیرلر که ظروف سفالین وکرمید و توغله بشوررلر امیر خسرو
بیت زین زیر باز طاس سفالینه کر مجوی * کاندر پژاوه دیك تهی میپزد کلال پژغرده
سکون زاء فارسی وراء مهمله وفتح غین معجمه ایله برنوع دکندر ودخی افلغ معناسنه در
پژقله سکون زاء فارسی وفتح قاف ولامله تسبیح بوجکیدر پژمایه سکون زاء
فارسی وفتح میم ویای تحتانیله فریدونك حاضی سوده‌یله بسلدکلری کاوك آدیدر پژمایون
دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت دیکی کاو پژمایه خواهیدن * جهانجوی را دایه خواهم
بدن * وله بیت یکی کاو کش نام پژمایه بود * ز کاوان وراز برترین پایه بود * کذا فی تحفة
الاجباب اما مؤید الفضلاده کسر یاء موحده وسکون راء مهمله ایله برمایه مرویدر پژمرده
اکرچه صولمش معناسنه در نباتاتده استعمال اولنور اما انسانده وسائرده دخی متغیر الاحوال
ومتفکر و خسته اولانه دخی پژمرده دیرلر پژمرِه سکون زاء فارسی اول وفتح ثانیله
چملوز کوزه دیرلر حکیم شفائی یورمهجو وزیر موتمن خان بیت ای خرمکس و امشوی قیر ملاقات
وی پژمرهٔ کرپشته سر حقبه رفتار پژولیده ضم زاء فارسی و واو معروف وکسر لام
ایله بمعنی پژمرده مثلیه مولانا جامی بیت نبرده آن هوا آب وکلش را * پژولیده
نکرده سنبلش را پژوهنده ضم زاء فارسی وکسر ها وسکون نون ایله بمعنی باز
پرسنده و تفحص و تجسس احوال کننده شیخ نظامی بیت پژوهنده بود بجث نمای * دران
انجمن کشت شاه آزمای پژوهیده ضم زاء فارسی و واو معروف وکسر ها وسکون یای

یای تحتانی ایله عاقل وزیرك وتتبع علوم واتقان رسوم ایتمش معناسنه شمس فخری * قطعه *
دولت ونصرت وسعادت را * نیست کاری بغیر خرویده * تا که باشند معتکف باشند
بر در خسروی پژوهیده پژوه ضم زاء فارسی وواو مجهول واظهار هایله پژوهیدن
لفظندن اسم مصدر در خبر پژوه ولشکر پژوه دیرلر تفحص وتفقد وتجسس وجاسوس
معناسنه استاد منوچهری بیت جام کیر وجای دار ونام جوی وکام ران * بت فریب
وکین کذار ودین پژوه ور ونمای * بعض لسان استادانده سکون زا وفتح واویله ده
مسموع در پژه فتح زاء فارسیله نسخهٔ میرزا ابراهیمده آستر قفتانك وغیرك ادات
الفضلاده بمعنی زمین پشته وناهموار ومجمع الفرسده بمعنی آلات حرب مرقومدر
پژیژه کسر زاء فارسی اول وفتح ثانی وسکون یای تحتانیله دقیق معناسنه در
پژیشه کسر زاء فارسی وسکون یای تحتانی وفتح شین معجمه ایله بمعنی پژیژه مرقوم
پسته سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله عورات کارکاهه چکوب اشلدکاری منقش
ایش که مقرمه وسایرهرنه اولورسه پسکله سکون سین مهمله وفتح کاف عربیله
قپو مندلی که ایچ طرفدن قپویی محکم ایدرلر میر نظمی بیت بشهر او فتاد شورش
وولوله * درش بست در پس زده پسکله پسکوهه سکون سین مهمله وضم کافله
ایرك آرد قاشی معناسنه وله * مثنوی * چومیکرده حواله فرق سر تیغ * بلارك میبهم
کویا که از میغ * به تیغش راسپر بکرفته در دست * دو نیمه کرده وپسکوهه بنشست
پس مانده ایکی معنایه در اول کیرو قالمش معناسنه وفضلهٔ طعام وشراب کبی یه ده
وبرشی کیرو قونلغه ده دیرلر چغتای لسانندہ ارتاماق دیرلر تنکم اسکندر رومه عزم
ایتدوکی محلده دیر بیت تینیمکیز ایلابان قطع وتاغ ارتاپنب * یورور ایردی یول روم عزمن
قیلیب * ثانی مال میته دیرلر مخلفات معناسنه بوده کیرو قومقدن کنایه در پسند
فتح سین مهمله وسکون نونله اوکی اوغل پسندر دخی دیرلر پشمه سکون شین معجمه
وفتح میمله بوزن چشمه کوزه چکلن توتیا عربیده شباف دیرلر شاعر بیت بهر عمان چشمهٔ
جان ودلم * خاک پای بت پشمهٔ جان ودلم پشمینه سکون شین معجمه ایله یوکدن طوقنمش
هرنه اولورسه لفظ مرکبدر پشم ایله یای نسبت ونون تاکیددن ودخی بر نوع لطیف حلوادر
پشنجیده فتح شین معجمه وسکون نون وکسر جیمله صو وقان وامثالی نسنه لر صاچلمش
دیمکدر استاد لبیبی بیت بخنجر همه تنش انجیده بود * بران خاك خونش پشنجیده بود
پشنجه فتح شین معجمه وسکون نون وفتح جیمله کتاب السامی فی الاسامیده بردسته
اوتدر سپور که کبی آنکله چلاهلر بز اوزرینه دستکاهده صو سپرلر عربیده مرطم ومرشیه
دیرلر پشه شین مشدده ایله سنوری سکك شیخ سعدی بیت پشه چو پر شد
بزند پیل را * با همه مردی وصلابت که اوست پشه خانه وپشخانه کلاهما بفتح الشین
والخاء المعجمتین جبناك دیدکلری اوکبی بر نسنه در قاشدن ایدرلر پشیزه کسر
شین مشدده ایله مخففله دخی جائز در درت معنایه کلور اول پول که عربیده منقور دیرلر
حکیم ناصر خسرو بیت سخن تا نکویی بدینار ماند * ولیکن چو کفتی پشیزه ببینی * ثانی

تحفة الاحبابده اژدرگ وماهی نك پولنه دیرلر استاد عنصری * مثنوی * تنش پر پشیزه زسر تامیان * بکردار رغیبه برکستوان * از وهر پشیزی چوشد یك سپر * نه آتش نه آهن دز و کارکر * مثال ثانی حکیم انوری * قطعه * نسیم لطف تو با خاك اکر سخن کوید حیات ونطق پذیر داز و عظام رمیم * سموم قهر تو با آب اکر عتاب کند * پشیزه دانم شود بر مسام ماهی شیم * ثالث بعض نسخه ده بجاق پرازوانه سی مرقومدر * رابع مؤید الفضلاده چادر انکی نك پروازی معناسنه در ﴿ پفتره ﴾ باء موحده ذکری مرور ایدن بفتره در اصح بودر ﴿ پفره ﴾ سکون فا وفتح راء مهمله ایله چلاه آلتلرندن کوچك دیدکلری نسنه در کذا فی نعمة الله ﴿ پکاه و پکه ﴾ کلاهما بفتح الکاف واظهار الهاء فرهنك جهانکیریده صبح کاذب معناسنه در این بیت ازچهر وشاهی رسد خورشید را بر اختران * خاك در کاه از نبو سعد بنده وارش هر پکاه * وله بیت آنکه چون صبح از پکه خیزی * دردل از مهر حق چراغ افروخت ﴿ پکنه ﴾ سکون کاف وفتح نونله فرهنك جهانکیریده ممو ز و فربه و کوتاه قد اولان آدمه دیرلر حکیم انوری بیت آن دختر پکنه عصمت الدین سرمایه زهد ونیکنامیست ﴿ پلغده ﴾ فتح لام وسکون غین معجمه ایله معنی کندیده یعنی قوقش بعض فرهنکده هر قوقشه دیرلر عموما یمرطه نك قوقشنه دیرلر خصوصا مثلا مرغ بیضه را پلغده کرده یعنی طاوق یمرطه سن قوقتدی حکیم سوزنی بیت دو خایه کرده پلغده شده که اندر وقت * شکست وریخت هما ناسپیده وزرده ﴿ پلغنده ﴾ سکون لام و نون وفتح غین معجمه ایله معنی پرونده وپرفنده یعنی قماش تنکی ومشکلاته الکان من الثیاب وهو ما یضم الانسان علی ظهره اوعلی صدره و محجله مرة ﴿ پلمرده ﴾ سکون لام وراء مهمله وفتح میمله معنی پژمرده یعنی صولمش ابوالمعانی بیت چون عارض تو کل نبود تازه و رنکین * پلمرده شود رونق حسنش دوسه روزی ﴿ پلمسه ﴾ سکون لام وفتح میم وسین مهمله ایله معنی دست وپا کم کردن ودروغ کفتن کذا فی مجمع الفرس وبرکسنه یی اسناد وافترا ایله متهم ایلمکه دیرلر مؤید الفضلاده حذف سین مهمله ایله بو معنایه ﴿ پلمه ﴾ دیرلر سکون لامله فرهنك جهانکیریده ایکی معنایه در اول لوح تختهسی که اوزرینه ابجد و غیری حروف یازوب اطفاله تعلیم ایدرلر خواجه عمید لوبکی بیت نخست چون پدرم پلمه در کنار نهاد * چه علمها که بخواندم ازان بغیر زبان * ثانی معنی دروغ وافترا وتهمت ﴿ پلنکینه ﴾ پلنکه منسوب اولان نسنه مثلا قپلان دریسی واکا مشابه نقشی اولان نسنهلر و مخصوصا کیومرث شاهك قپلان دریسندن مبالغت اولنمش قفتانی حکیم فردوسی در وصف کیومرث شاه بیت پلنکینه پوشید خود باکروه * کزو دنشستش بجز بر زکوه * رستم واکا بکزر پهلوانلر مهابت ایچون اول مقوله نسنهلر کیرلر نتکم مولانا هاتفی تیمورنامهده بیت پلنکینه پوشان آهو سوار * ببسته پلنك کمر استوار ﴿ پلونده ﴾ سکون لام و نون وفتح واو ایله معنی پرونده که قماش ومتاع تنکی که عربیده رزمه دیرلر حکیم سوزنی بیت وله باید برید وریح کشیده * کیسه باید کشاد و پلونده ﴿ پله ﴾ فتح لامله ایکی معنایه در اول خود در و براغاجدر هند وستانه چنکستانه چوق اولور کاهی نارنجی و ارسلان طرزنی کبی میوهسی اولور وکوکی سیاه و یا حلقه اولور میوه

میرخسرو * مثنوی * پنجه کشاده کل لعل پله * غرق بخون ناخن شیر یله * نی غلطم ناخنه ولی نیم خام * چیز از ان مشك وكر خون تمام * ثانی شیر حیوانات نوزاده یعنی هنوز طوغرمش حیوانك سودی كه آتشه قونقله تازه پشیر كبی قویلنور تركیده اغز عربیده لبادیر غایت لذیذ اولور فارسیده فله دخی دیرلر وتشدیدلامله درت معنایه كلور اول نردبانك هرپایه سنه دیرلر استاد لطیفی بیت یكی ابنار دیدم پر زغله * كه دارد نردبانی بیست پله ثانی فرهنك جهانكیریده ترازو كفه سی ثالث مؤید الفضلاده بضاعت قلیل رابع موی اطراف سر ﴿ پلیته ﴾ كسر لام وسكون یای تحتانی وفتح تاء مثناة ایله فتیله كه چراغه وبعض جراحته قورلر حكیم ناصرخسرو بیت چون دل اندر چراغ خواهی افروخت * علم وعملی بایدت پلیته وروغن ﴿ پایله ﴾ كسر لام اول ایله بوزن هلیله متواضع وبسیاردان معناسنه در میرتطبی بیت در جهان شو پایله وخوشخوی * نشوی خود پسند وچركین روی ﴿ پناوه ﴾ فتح نون و واو واخفاء هایله یعنی توكل استاد عنصری بیت هركه باشد چوكشته پركنه را * دور باشد پناوه كرسنه را ﴿ پناه ﴾ فتح نون واظهار هایله التجا معناسنه یعنی صغنمق وپناهیدندن اسم فاعل اولور عالمپناه كبی واسم مصدر اولور میرخسرو بیت ای بدر ماندكی پناه همه * كرم تست عذر خواه همه * وصیغه امر اولور التجا آور وآرزو پرس معناسنه حكیم فردوسی در وصیت كاوس به منلاد * مثنوی * بدو كفت كر دشمن آید بدید * ترا تیغ كینه نباید كشید * زهر بد بزال و برستم پناه * كه پشت سپاهند وزیبای كاه ﴿ پناكاه ﴾ فتح نون وكاف فارسیله صغنه جق یر ملجاء معناسنه اصلی پناه كاهدر تخفیفا هاء اول محذوفدر ﴿ پناهنده ﴾ فتح نون اول وسكون ثانیله یعنی پناه كیرنده یعنی التجا كتوزیجی اسم فاعلدر صغنجی معناسنه شیخ نظامی بیت در كذر از جرم كه خواهنده ایم * چاره ماكن كه پناهنده ایم * وله بیت پناهنده را یاد كیر از نخست * نیت كرد بركامكاری درست ﴿ پنبه ﴾ سكون نون وفتح باء موحده ایله پاموق عربیده قطن دیرلر فارسیده دانه لوسنه وآتلامشنه ده پنبه دیرلر اما عربیده ابتدا جوز قطن آچلدقده قطن جوز ودانه لوسنه محبوب وچكیدی آیرلشنه محلوج دیرلر جغتای لسانده ماموغ دیرلر میرعلیشیر بیت ماموغ اوزره سنورتوبان كافور قویمانك داغیده * كیم ماموغ داغی توتاشور هم بومرهم اورتانور ﴿ پنتومه ﴾ سكون نون وضم تاء مثناة لیله بر كوچك نسنه در اغاجده بتردیو نعمة الله نسخه سنده یازمش نه اولدوغن بیان ایتمامش ﴿ پنجاه ﴾ مرتبهٔ اعداده اللی عدد در عربیده خمسین دیرلر وجغتاییده تشدید یا ایله ایلیك دیرلر بو رباعیده واقعدر * رباعی * ایلیك ییلا التمیشغه یتتی قدمیم * نی معنی كه بولمادی ایركین دقیم * نی طرفه كه ثبت ایتمادی ایركین قلمیم * كیم یوق دیریدین خاطر ار اجزالمیم ﴿ پنجاهه ﴾ یعنی اعتكاف ترساعابدلری ونصاری زاهدلری اللی كون خلوت نشین اولوب عبادت ایدرلر حكیم خاقانی بیت بس از چندین چله در عهد سی سال * روم پنجاهه كیرم اشكار ﴿ پنجپایه ﴾ ایكی معنایه در اول معنای تركیبی بش ایاقلی بر جانور درهم صوده وهم قوریده تعیش ایدر خرچنك دخی دیرلر تركیده ینكچ عربیده سرطان دیرلر حكیم سنایی بیت هركه دزدی كند ازین

كفتار ٭ پنچپایه است و زشت وكج رفتار ٭ ثانی برج اثنی عشردن سرطان برجنه دیرلر
بو اسم اصطلاحیدر دقایق فیروز شاهیه‌ده علم نجومدن اولان رساله منظومه‌ده . بیت
ولی باشد زعقل با كفایه ٭ بسمت سرمد ار پنچپایه ﴿ پنجره ﴾ تركیده دخی بو عبارتله استعمال
اولنور لكن لفظ فارسیدر درون خانه‌یه ضیا اولمق ایچون وضع خاص معتبره‌در روزن دخی
دیرلر شاعر . بیت روزن باغ از علم سرخ و زرد ٭ پنجرها ساخته پر لاجورد ٭ عربی
اسمنه اعتبار ایله جهت دخی معتبردر نظرگاه‌ده آچلمق لازمدر كه پنجره اطلاقی صحیح اوله
منظره معناسنه كه عربیسی در و الاخر پنجره‌یه پنجره دینلمز روزن و روزنه‌ده دیرلر مجمله
خافی نك بو كلامندن فهم اولنور ٭ مرغان بر كنكرهای شاخها چون مغنیان در پنجرهای
كاخها ﴿ پنجشنبه ﴾ ایام اسبوعدن یعنی هفته كونلرندن بشنجی كون كه خمیس كونیدر
﴿ پنجه بیچار ﴾ عربیده خمسه متحیره دیدكلری یلدزلردر كه زحل ومشتری ومریخ وزهره
وعطارددن كنایه . در بدیع سیفی بیت از هجر مرادلیست چندین پان ٭ بیچان ترم ز پنجه
بیچار ٭ كذا فی فرهنگ جهانكیری ﴿ پنجه دزدیده ﴾ عربیده خمسه مسترقه دیدكلری
بش كوندر كه بهر سنه تفاوت ماه حسابندن واقع اولور كبیسه مقابلیدر وهر كونینك
مخصوص آدی واردر ﴿ پنجه كربه ﴾ ضم كاف فارسی وسكون راء مهمله وفتح باء موحده
ایله بیدمشك كه بید كربه دخی دیرلر ایضا منه ﴿ پنجه ﴾ اخفاء ها ایله پرمقلر ایله اطلاق
اولنور زیرا آوج ایچنه كف دیرلر خصوصا جمله اله دیرلر عموما مثلا الذكر اولندقده پرمقلر
معا مراد اولنسه پنجه دیرلر آنك ایچون پنجه طوتشدقده پرمقلر بر برینه كیرمكله پنجه دینلور
ومؤید الفضلاده مسطوردر كه عجمده معروف برنوع رقصدر رقاصلر بر برلرینك اللرین طوتوب
رقص ایدرلر آكا پنجه دیرلر ومخزن شرحنده علوله ودخی منجنیق معناسنه‌ده كلور علوله دیده بانلی
قلعه برجلری اوزرینه قودقلری طاشدر جنك محلنده دشمن اوزرینه آتارلر اكثر قلعه
قپوسی اوزرنده اولور كه سوراخ ایتمشلردر یوریوب قپویه هجوم ایدنلرك باشلری
اوزرینه براغورلر واظهار ها ایله پنچاه لفظندن اختصار اولنمشدر ﴿ پنجیانه ﴾ سكون
نون وكسر جیم وفتح یای تحتانی ونون ثانیله بمعنی بنكیانه زیرا بنكه عربیده بنج دیرلر
﴿ پنجیوده ﴾ سكون نون وجیم موقوف وضم یای تحتانی و واو معروف وفتح دال مهمله ایله
نصف عشره دركه عشره‌یه دهیوده دیرلر كذا فی فرهنگ جهانكیری ﴿ پنزه ﴾ سكون نون
وفتح زاء معجمه ایله برنوع رقصدر كه پنجه دیرلر كذا فی فرهنگ جهانكیری ﴿ پنهاله ﴾ سكون
نون وفتح ها ولام ایله عربیده لوزینه دیدكلری شكر و بادام واون ایله ایدرلر تركیده صمصه
دیدكلری لطیف ولذیذ وقابل الهضم برنوع خرده بقلوادر ابوالمعانی بیت با دابلب كفرنم
پنهاله ٭ بل داغ شود دانه هر پنهاله ﴿ پنه ﴾ فتح نون واخفاء ها ایله مزبله معناسنه‌در
میرنظمی . بیت برش جامه پاكیزه ونشسته است ٭ چو آن سبزه بر پنه رسته است ﴿ پنیره ﴾
كسر نون وسكون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله پنیر مایه‌سیدر كه سوده قویوب پنیر ایدرلر
﴿ پنیزه ﴾ كسر نون وسكون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله شاهتره دیدكلری بدبو وغایت
تلخ براوتدر عربیده شاهترج دیرلر دم فاسدی اصلاح ایدر لكن استعمالی عسیردر ﴿ پنیسه ﴾

ﺞ کسر نون و سکون یای تحتانیله بو دخی مشاهتره در ﺞ پوانه ﺞ فتح واو و نون ایله ولایت عجمده
بر مشهور دربند در ﺞ پهانه ﺞ فتح ها و نون ایله بمعنی پانه مرقوم یعنی قپو آردنه قودقلری
اغاج وچوی معناسنه در ﺞ پهره ﺞ سکون ها و فتح راء مهمله ایله بمعنی پاس یعنی بکلهمك که
پاسبانه پهره دار دیرلر حکیم نزاری قهستانی بیت بلبل از بیم آن زنهار خواران * مرتب
داشت جمی پهره داران ﺞ پهنانه ﺞ سکون ها و فتح نونین ایله ایکی معنایه در اول برنوع
میموندر نتکم حکیم خاقانی در هجا بیت چنبك زند چو پوزنه خنبك زند چو خرس *
آن پوزنینه ریشك و پهنانه منظرك * ثانی باغده پشمش اتمك معناسنه در کذا فی فرهنك
جهانکیری ﺞ پهنه ﺞ فتحتین ایله بمعنی پهن مرقوم که ممه دن افراط ایله سود آقمق معناسنه در
و سکون هایله درت معنایه کلور اول برنوع چوکاندر باشی کفچه کبیدر اوزرینه طوپی
قویوب هوایه اتارلر ابتر کن ینه اول چوکان ایله اورو ب ایلرو آتارلر بیره دوشور مزلر تا که
میدان باشنده نصب اولنمش ایکی میل واردر اراسندن چکه اما میدانك ایکی باشنده ده
ایکیشر میل نصب اولنمشدر آتلولر ایکی بلوك اولور اراده طوپ بردر هر بلوك کندو طرفنده
اولان میلدن چیقورمغه سعی ایدر عربیده اول چوکانه طبطاب دیرلر بو بیتده واقع اولمشدر
استاد بیت بنات النعش چون طبطاب سیمین * نهادستند زیر و پهنه از بر * کذا فی
مؤید الفضلا حکیم سنائی بیت قدم در راه ملکی نه که هر ساعت همی باشی * تو همچون کوی
سرکردان وره چون پهنه بی پهنا * استاد فرخی بیت ناوك اندازی و زوبین فکن و سخت
کمان * پهنه بازی و کمند افکنی و چوکان باز * وله بیت نامه نویسد بدیع نظم کند خوب
تیغ زند نیك پهنه باز د چوکان * ثانی آت میدانینه دیرلر کمال اسمعیل بیت جرم هلال
از برای ضبره پهنه چیست * ما تا زسم اسب تو بروی نشان رسید * ثالث پهنای ران
از اندرون * یعنی بودك ایچ طرفدن یاصیلغنه دیرلر عربیده فطن دیرلر رابع بمعنی پهنا یعنی اینلو
هرنه اولورسه کذا فی فرهنك جهانکیری ﺞ په په ﺞ بو برلفظدر که وقت حیرت و محل
تحسینده دخی ایراد ایدرلر کمال اسمعیل بیت روحانیان چو بینند ابکار فکر من * په په زنند
در وی و نام خدا برند ﺞ پیخوسته ﺞ سکون یای تحتانی و ضم خاء معجمه و واو مجهول و سکون
سین مهمله و فتح تا ایله بمعنی در زیر پامانده یعنی ایاق آلتنده قالمش و پیمال و درمانده استاد
عنصری بیت زبعض کش بخاك اندرون کنج بود * از وخاك پیخوسته را رنج بود *
ﺞ پیغاله ﺞ سکون یای تحتانی و فتح غین معجمه ایله بمعنی پیمانه شراب کذا فی مجمع
الفرس ﺞ پیغله ﺞ سکون یای تحتانی و ضم غین معجمه و فتح لام ایله کوشه و بوجاق که پیغوله
دخی دیرلر بلکه آندن مخففدر حکیم فردوسی بیت کزینم کزینها یکی پیغله * کنم هرچه دارم
زکیتی یله * نسخهٔ میرزا ابراهیمده پیغله بمعنی کوشهٔ چشم خصوصا کذا فی الاداة ﺞ پیغوله ﺞ
سکون یا و ضم غین معجمه ایله بوزن بیهوده کوشه و کنج خانه معناسنه حکیم خاقانی بیت
ای که در دل جای داری بر سر و چشمم نشین * کاندرین پیغوله ترسم تنك باشد جای تو * امیر
خسرو بیت همی هستی خود بیکسو کنم * به پیغولهٔ نیستی خو کنم * حکیم انوری در طلب شراب
قطعه * پنج قلاشیم در پیغوله * در خرابی کو رباب خوش زند * چرخ مردم خوار کوپی

خصمم ماست * تاچو برخیزیم برهرشش زند * بی شراب آتش اندز بازست * کیست
کوانی برین آتش زند ﴿پیمانه﴾ پیمودن لفظندن مشتق اسمدر بیوك ساغروشراب
قدحینك بیوکنه دیرلر استاد دیمشدر بیت روح بستان راح ده پیمان ستان پیمانه ده *
باده لعل ولبت مرجان ای جانانه ده * و برمعناسیده اوچلك درکه عربیده کیل وقفیز دیرلر
رکن الدین بکرانی بیت پیمانهٔ خرمن غم تو شد دل من * بکشا زسر زلف وفامشکل من *
چغتایده اوچاك دیرلر میرعلیشیر بیت چیدارمین هرنچا زخم اورسا اول قاتل ولی
بولماس * چید اماق کر بیرین اوز عضویدا قیلسا کشی اوچاك ﴿پیموده﴾ پیمودن
لفظندن اسم مفعولدر اوچلمش واستعاره طریقیله شراب ایچمشه دیرلر خواجه حافظ بیت
چو با حبیب نشینی و باده پیمایی * بیاد دار محبان باد پیمارا * ویاوب یوپرمغه دیرلر صائب
تبریزی بیت جز پشیمانی ندارد حاصل طول امل * چند پیمایی مکر راین ره پیموده را *
﴿پیوژه﴾ سکون یای تحتانی وفتح واو وزاء فارسیله کوکلك وامثالی بول اثواب معناسنه
﴿پیوسته﴾ سکون یای تحتانی وسین مهمله ایله بمعنی متصل یعنی اولاشمش میرخسرو
بیت زان زر وفولادکه پیوسته شد * راه خصومت زمیان بسته شد * ودخی بمعنی همیشه
حکیم انوری بیت باد پیوسته ازسرشك حسد * روی بدخواه تو چو پشت پلنك *
تحفة الاحبابده زیاده کریه دن سوزه قادر اوله مق والمدن طقینه رق سوپلك معناسنه
﴿مع الیاء التحتانی * پارکی﴾ سکون راء مهمله وکسر کاف فارسیله مؤید الفضلاده
بمعنی تجبه کی کردن یعنی روسپیلك ایتمك ولغت محمودیده حوض ودخی ناودان وحمامده
آب مستعمل جمع اولدوغی یر وسایر صو جمع اولدوغی محللر معناسنه در ومشکلاتده
بمعنی اسب واقعدر اما باء موحده ایله اولدوغی اصحدر ﴿پاری﴾ کسر راء مهمله ایله اشجار
وباغ قسمندن حاصل اولان حصول معناسنه میرنظمی بیت هرکه ازدست وزبانش یاوی
نبود * چون درختی سایه وپاری نبود ﴿پازرمی﴾ مشهد رضا رضی الله عنه حضرتلرینك
نواحیسنده واقع برقریه اسمیدر بی نظیر اوزمی اولور ﴿پاسی﴾ کسر سین مهمله ایله کیجه دن
برمقدار دیمکدر یا پکمش یاقالمش اوله شیخ نظامی بیت چو پاسی ازشب دیجور بکذشت *
ازان درشاه دل رنجور بکذشت * شیخ سعدی کلستانده باب اولده دزدانده * درشعب
جبل پنهان کشته دچندانکه پاسی ازشب درکذشت * دیدوکی کیجه یه مخصوص اولدوغنی
تأیید ایدر ﴿پاشکونکی﴾ سکون شین معجمه وضم کاف فارسی اولی وکسر ثانیله بمعنی
بازکونکی مقلوب ومعکوس معناسنه کذا فی المحمودی ﴿پاکابوی﴾ فتح کاف فارسی
وضم باء موحده وواو معروفله معاصی وکبایردن مبرا یعنی عصمت وعفت صاحبی دیمك
اولور ﴿پاکاری﴾ فتح کاف وکسر راء مهمله ایله املاك وعقار واوقاف محصولنی جمع ایدنه
دیرلرکه عربیده جابی دیدکاریدر حکیم شفایی وزیر مؤمن خان هجونده دیمشدر بیت
مؤمن ملم بازی چملان بکجا رفت * پاکاری صد درصد کرمان بکجا رفت ﴿پاکی﴾ کسر
کافله استره معناسنه کدستره دخی دیرلر ابوالمعانی * قطعه * سرتراشی ماهر و پیشم کرفت
فرق سر ازرنك روکالبکون شده * ازسر بی باکی چندان پاکی زد * سر بسر ببرید وپاکی

وپاکی خون شله * ازسر تسلیم پرسیدن ازو * کفت صبر عاشقی ازمون شله ل پالانی ع
بمعنی اسب بارکش یعنی یوك چکر بارکیر کذا فی المحمودی ل پالای ع اسب جنیب یعنی
یدك چکیلور آت شمس فخری بیت شهنشهی که کشد پیش بخت موکب او * چوذره
خنك وسمند فلك دوصد پالای * ودخی یدك اولمغه مخصوص اولان آته دیرلر وله بیت
کردهٔ پیش رکاب آفتاب * سبز خنك سپهر راپالای * ودخی اسم فاعل اولور صاف
ایدیجی معناسنه شیخ عطار بیت کهی ازنرکست خوناب پالای * کهی بیخواب وکه مهتاب
پیمای * ودخی اسم مفعول اولور صاف اولمش معناسنه حکیم انوری بیت زانکه پالودهٔ
سرکوبت * امتحانش کن وفروپالای * کذا فی اداة الفضلا ل پای ع معروف ومقاومت
معناسنه مثلا فلان بافلان پای ندارد دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت مادرین
جا صفدریم وپهلوان * کس ندارد پای ما اندرجهان * واستحکام ومتانت معناسنه
خلاق المعانی بیت سهلست پایداریٔ تو درمقام وصل * چون دستبرد تجربه بینی بدار پای
ودخی بمعنی پاینده یعنی ثابت ومقیم معناسنه شیخ نظامی بیت کیست درین دیرکه دیرپای
کوملك الملك زند جز خدای * بومعناده امر معناسیله اولور مسعود سعد سلمان بیت بملك
خویش بنازد زعدل خود برخورد * بکام ودولت پای وبفر وحشمت پای ل پتی ع فتح
تاء مثناة وکسر نونله چبوقدن وبغدای صاپندن اورلمش طبق که آنکله غله صاورلر
پای تی وغله برافشان دخی دیرلر اثیر الدین اومانی بیت برسراز بسکه زرتازه کشد نرکس تر
پتی برد وسترش چون دوسر میزا نست ل پذیرای ع پذیرفتن لفظندن مبالغه ایله صیغهٔ
امردر فرمانبردار بیورق طوت دیمك شیخ نظامی بیت شه نامور نام اوفیلقوس *
پذیرای فرمان اوروم وروس * وقابل ومقبول وقبول معنالرینه استعمال اولنور مخلصه
سکون ل پرده‌کی ع سکون راء مهمله ایله مخفی ومستور معناسنه عموما وزنان مستوره
معناسنه خصوصا شیخ نظامی بیت آنکه رخش پرده‌کیٔ خاص بود * آینهٔ صورت اخلاص
بود * وله بیت پرده‌کیٔ زهره ران پرده جست * زخمه شکسته بادای درست ل پرشهی ع
اضافتله قناد اوجنده اولان اوزون یاکلرکه شهبال دخی دیرلر ل پرنیان خوی ع یعنی نرم
طبیعت وخوش خوی ترکیبله بوعبارت استعمال اولنور ابریشم تلی کبی آدمدر دیرلر کذا فی
المحمودی ل پروای ع یعنی پرواکه مرقوم اولمشدر اکثار باب لغت جمله‌دن حکیم قطران
ارموی وحکیم اسدی طوسی ومحمد هندوشاه نخجوانی که صحاح صاحبیدر وشمس فخری
واستاد لطیفی بالاتفاق فراغت وطاقت معناسنه دیمشلردر استاد دقیقی بیت ابو سعد
آنکه ازکینی بدوبرکشته شد بدها * مظفر آنکه شمشیرش برد ازدشمنان پروای * ومبالاة
معناسنده ده رسیدهٔ نظردر ل پرواری ع سکون راء اول وکسر ثانیٔ مهملتین ایله اوده
بسلنمش اولان حیوانه دیرلر سبب تسمیه‌سی پروار لغتی ذیلنده ذکر اولندی شیخ عطار
بیت چرخ مردم خوار اکر روزی دومردم پرورست * نیست از شفقت مکر پرواریٔ اولاغرست
بومعنانی مؤید شیخ سعدی بیت اسب لاغرمیان بکار آید * روز میدان نه کاو پرواری
ل پروازی ع سکون راء مهمله وکسر زاء معجمه ایله برنسنه‌نك چون سنه دیکلن ویاخود

بیله اشانمش وبیله طوقنمش اوله عجم آکا پروز وترکیده پزواز دیرلر ابو المعانی بیت ای شهها
خلعت قبای ترا * کشته پرواز اطلس گردون پروپای بمعنی پای و پر مرقوم یعنی
توانایی وطاقت حکیم فردوسی بیت چواین خار کوهی بجای آورد * دلاور شود پروپای
آورد پروری بسایجی معناسنه بونده بو حرف یا مصدریه اولور و وصفیه اولور
واسم فاعل اولور واسم مفعول اولور محلنه کوره طالب آملی بیت ای شرع تو مروج دین
پیمبری * زیب از تو یافته روش شرع پروری * وپروازی مرقوم معناسنه ده اولور
پری معروف بر مخلوقدر مسلم وموحد درلر اوچدقلری اجلدن قنادلی تسمیه اولنمشدر
پری قنادلی دیمکدر وآفتاب معناسنه ده کلدوکی معتبر لغت کتابلرنده مسطور در استعاره
طریقیله طالب آملی بیت نه بزم باده نی شوخ چشم نی پری رویی * بدین آشفتگی
چون بشکفانم چین ابرویی پری افسای وپری سای تسخیر ارواح ایچون اوقودقلری
عزایم وافسون استاد لبیبی بیت کهی چو مرد پری سای کونه کونه صور * همی نماید ازین
بند آبکینه قباب * بو بیتدن افسون اوقیوجی معناسی فهم اولنور پژوهندگی ضم
زاء فارسیله تفحص وتجسس ایلمك ودقت ایله صورمق معناسنه شیخ نظامی بیت دروکرد
باید پژوهندگی * که از ماند ارد شکوهندگی پزوی سکون زاء معجمه وفتح واو ویای
موقوفه بمعنی مرد فرومایه یعنی اصلی آلچق ومجهول النسب ودنی طبیعت اولان آدمه
دیرلر کذا فی مؤید الفضلا پس پای سکون سین مهمله وفتح باء فارسیله بر نوجوان
وساده روی شکار ایدوب ودرکار اولمق معناسنه در پشی کسر شین معجمه ایله بر نوع
خرده منقور درکه غایت خرده وکوچك اولور حکیم سوزنی بیت نرخ جماع از پشی رسیده
بدینار * کار فروشنده راست وای خریدار پلانی کسر نون ایله بمعنی اسب کنده ر و
یعنی اشکنی آز اولان آت کذا فی مجمع الفرس پلسکی فتح لام وسکون سین مهمله وکسر
کاف فارسیله قزل بویه ودخی فرنکستانده بر شهر آدیدر دیرلر العهدة علی الراوی پلنکی
بمعنی کینه دار فرصت کوزدیجی سباعده قپلان قدر کینه ور اولمدوغندن کینه لی آکا نسبت
ایدرلر نصیرای همدانی بیت مپوش از آسمان رخت دورنکی * مکن با کوکب چون من
پلنکی پلیندی سکون لام وفتح یای تحتانی بعده نون ساکنه ایله بر نوع حربوزه در غایت
لذیذ اولور کذا فی فرهنك جهانکیری پهلوانی وپهلوی کلاهما بسکون الهاء وفتح اللام
اوچ معنایه کلور اول شهرلی دیمکدر زیرا پهلو بر شهر آدیدر ثانی پهلوانه منسوب ثالث
فارسی باستانی یه دیرلر حکیم فردوسی بیت اکر پهلوانی ندانی زبان * بتازی تو ارونده را
دجله خوان * وله بیت زمین کشت دست فصاحت قوی * بپرداختم دفتر پهلوی پهلوسای
سکون ها وضم لام و واو معروفله هم مرتبه وهم نشین معناسنه در کذا فی شرفنامه پهناوری
سکون ها ایله اینلولك معناسنه در که پهنا ور لفظ موکبدر اینلو عربیده کی عریض
معناسنه در آخرنده کی یا حرفی مصدریه در حالبوکی پهنا ایله پهناوری بر معنایه تفسیر ایلمش
اما فرقی ظاهر در و بو بیتدن دخی فهم اولنور بیت اسب ما را تا میان آید همی *
آب جیحون با چنان پهناوری پهی کسر ها ایله حنظل معناسنه در زابل ولایتنده

ولایتنده اکا خربزه تلخ دیرلر ترکیده ابوجهل قارپوزی دیرلر حنظل عربیسیدر لطیف
مسهل‌در ﮊ پیاپی ﭺ فتح یای تحتانی وباء فارسیله بربری آردنجه معناسنه در عربیده
متعاقب دیرلر وپی ایزدر ایکی کلمه میاننده اولان الفه الف مساوات ومقابله دیرلر
برابرلك افاده ایدر بونده بو بوینك ایزی اوزرینه دیمك اولور ﮊ پیداوسی ﭺ سکون
یا وفتح دال وکسر واو وسین مهملتین ایله برنوع اقچه‌یه دیرلرکه کیانیان زماننده رایج ایدی
هربری بش دینار چکردی حکیم فردوسی * مثنوی * هزار وصد وشست قنطار بود * درم
بدکر وپنج دینار بود * که بر پهلوی موبد فارسی * همی نام کردش به پیداوسی ﮊ پیرای ﭺ
سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله بمعنی آرای وبیر صیغه امر اولور ودخی بمعنی
آراینده وبرنده اسم فاعل اولور کذا فی شرفنامه ﮊ پیغوی ﭺ سکون یای تحتانی وفتح
غین معجمه وکسر واو ایله لسان ترکیده دیمك اولور دیو یازمشلر اما اشتقاقی ندن ایدوکین
بیان ایتمامشلر نقل اولنان معنایه میرنظمی بیت بکفتم که وصلت ستانم بجان * بکفت
پیغوی راندانم زبان ﮊ پیکانی ﭺ لعلك برنوعیدر ظاهر بودرکه قطعه‌سی جهتیله پیکانه
تشبیها اوله خلاق المعانی بیت . زتاب چشم تو پیکانهای لعل شود * بچشم خصم تو در
لعلهای پیکانی ﮊ پی ﭺ سکز معنایه کلور اول معروف سکردرکه عربیده عصب دیرلر ثانی
پای معناسنه میرخسرو بیت چو خواهی بر تراز عالم نهی پی * بکو ترك جهانی هرچه‌دروی
ثالث نشان پای ترکیده ایز دیرلر آدمك اولسون وحیوانك اولسون کمال اسمعیل بیت
دوراهرو که براهی رود بریك سمت * عجب نباشد اکر اوفتد پی اندر پی * رابع بمعنی دنبال
شیخ سعدی بیت سك اصحاب کهف روزی چند * پی نیکان کرفت ومردم شد * خامس
مقام تعلیلده ایراد ایدرلر سیف اسفرنکی بیت چو جان خصم ترا دراز ل بدید آورد * بیافرید
خدا از پی عذاب آتش * بو معناده برای معناسنه‌ده کلور فرقلری دقیقدر خواجه حافظ
بیت از پی تفریح طبع وزیور حسن ادب * خوش بود ترکیب زرین جام با لعل مذابه
سادس بمعنی کرت ومرتبه سیف اسفرنکی بیت بکند از این سخن که پراز طاق او عقول
درپای اوفتند ز مانی هزار پی * سابع نشان وایزلیوب نشان بولمق معناسنه شیخ عطار
بیت بکویند جملکی بلجان وبادل * اکر تو پی بری کور از مشکل * ثامن تاب وطاقت حکیم
فردوسی * مثنوی * ز هند وز فغفور وخاقان چین * ز روم وز هر کشوری همچنین
بیاوز دهر کس با وبا ژوسلو * نه پی بود با لوکسی را نه تاو ﮊ پی اندر پی ﭺ بربری اردنجه
هربه اولوب سعه مراد متصل دیمکدر میرنظمی بیت پی اندر پی کشیدم جام هجرش * ببزم
غم چشیدم زهر مهرش ﮊ باب الباء الفارسی المکسورة مع الالف * پیرا ﭺ سکون یای
تحتانی وفتح راء مهمله ایله صیغه امر ووصف ترکیبی اولور واسم فاعل دخی استعمال اولنور
سخن پیرا ونخل پیرلو امثاللری کبی طالب آملی بیت نه دیده باغبان دهر وفی من بعدهم بیند
ریاض ملك را چون ذوالفقارش نخل پیرایی ﮊ پیرماستیا ﭺ یعنی چقرآت کذا فی شرفنامه
ﮊ پیشبا ﭺ سکون یای تحتانی وشین معجمه وفتح باء فارسیله صدرخانه‌یه دوشنن مقعد
وفراش معتبر وذی قیمت اثواب خانه‌در ﮊ پیشوا ﭺ سکون یا وشین معجمه ایله مقتدا واٸمه

رپ ۱

وخطبا و رئیس القوم واقوال وافعال وکلامنه اتباع اولنور کسنه لره دیرلر ابو المعانی بیت
قول و فعلش راموافق بوده درشرع خدا* مقتدای مؤمنین و پیشوای مسلمین لغ پیلپا ع
سکون یای تحتانی ولام وفتح باء فارسیله اوچ معنایه کاور اول مجمع الفرسده بر نوع بیوك
قدحدر مجلس آخرنده آنکله طلو ایچرلر ثانی نسخهٔ میرزا ابراهیمده زنکیانه مخصوص
بر نوع سلاحدر بو ایکی معنایه ترتیب اوزره شیخ نظامی بیت چو در پیلپای قدح می کنم*
بیك پیلپا پیل راپی کنم* ثالث فرهنك جهانکیریده بر مرض آدیدر انسانك اياغنده ورم
ظاهر اولور عربیده داء الفیل دیرلر لغ پیلبالا ع ای بلند وتوده که به پیل ماند وبسیار
کذا فی المحمودی لغ پیلوا ع سکون با و لامله بمعنی دار و فروش عربیده عشاب دیرلر شینی
مشدده ایله کذا فی شرفنامه لغ پینوا ع سکون یای تحتانی وضم نون و واو معروف اول
وفتح واو ثانی ایله ترخانه آشی معناسنه لفظ کبدر پینوکه ترخانه در و آش معناسنه دز
کذا فی مجمع الفرس لغ مع التاء المثناة* پست ع سکون سین مهمله ایله قاورلمش اونه دیرلر
عموما واریه اونه دیرلر خصوصا حکیم انوری بیت دائم داری بسرین بر نتوانی شد خرد* پست
داری بدهان در نتوانی زدوای* شیخ نظامی بیت منم رواز جهان در کوشه کرده* کفی
پست جوین راتوشه کرده* حکیم خاقانی بیت اشك چشم در دهان افتدکه افطار از آنك
جز باب کرم پسنی نکند رددرنای من لغ پلست ع کسر لام وسکون سین مهمله ایله بمعنی
پدسبت یعنی قارشکه عربیده شبر دیرلر کسرتین ایله ابو المعانی درهزل بیت بود آن جوان
نازك دنبه سفید و فربه* بایدکه کیر باشد اوراپلست ونیمی لغ پیست ع سکون یای
تحتانی و سین مهمله ایله مجذوم و ابرص و بهقلی دیمکدر کذا فی مجمع الفرس لغ پیشادست
سکون یای تحتانی وفتح شین معجمه و دال مهمله بعده سین ساکنه ایله نقد معناسنه درهم
ودینار وغیری اولسون استاد لبیبی بیت ستد وداد جزبه پیشادست* داوری باشد
وزبان شکست لغ پیش دست ع کتاب محمودیده صدر نشین وقوی وتوانا معناسنه
شرفنامه ده سابق وقوی معناسنه در لغ پیهکست ع سکون یا و ها وسین وکسر کافله قرغه
دوکاکی دیدکاری دار و در کذا فی الحلیمی لغ مع الجیم* پچپچ ع سکون جیم وکسر باء فارسیه
ایله ایکی معنایه در اول مخفی سوپلشمك فسلدی معناسنه ثانی چوبانلرکی یه نواخت
ایدوب یا نه چغردوغی صوته دیرلر حکیم سنائی بیت نشود دل ز حرف قرآن به* نشوم
نز به پچپچی فربه لغ پشنج ع کسر شین وسکون نونله تدارك سفر ومهمات طریق معناسنه در
میر نظمی بیت برفتن جانب دلداده کرده لغ پشنج ره همه آماده کرده* لغ پیچاپیچ ع ایکی
نسنه بر برینه طولاشمق مثلا ایکی آدم پنجه طوتسه لر پیچاپیچ بوند دیرلر وموی زلف
وکیسو طولاشمق وهرنه که زیاده پیچیده اوله چغتایده تولغاتماق دیرلر فرهادنامه ده درت قصدر
بتاسیچون طاش چکن کرده ونه لر وصفنده دیر بیت شفق بیر لاقلق دین تومالغای باش تاشیب
ایش باشیغا آق وقیزیل یاش لغ پیچ ع پیچیدن لفظندن صیغهٔ امردر بورغاج معناسنه ده
کاور شاعر بیت ای بساکز آتش سودای آن مشکین رسن* دود پیچاپیچ دل زین آبکون
چنبر کذشت لغ پیچیچ ع سکون یائین تحتانیین وکسر جیم فارسیله اشکنجه ودر دو محنت

محنت معناسنه كذا فی نعمة الله پیروج سكون یای تحتانی وراء موقوف وفتح واو ایله
مأكول اللحم برقوش آدیدر پرتكال چنكاستاننده ومغرب زمیننده اولور اول طرفلردن كتوررلر
پیلمرغ دخی دیرلر بورنینك یعنی منقارینك اوزرنده بر پارچه دری فیل خرطومی كبی اشاغی
صارقمشدر وباشنده وبوینده تویی یوقدر اماهر زمان باشی وبوینی بردرلو رنكه كیرور
اكثر سرخ وسپید وبنفشی اولور وقویروغی اوزرنده بر قاج تویی واردر غایتده درشت وخشین
كذا فی فرهنك جهانكیری مع الخاء * پخ بوزن شیخ كوزده ظاهر اولان چرك كه
چپق وعربیده رمص دیرلر عمار بیت همواره پراز پخست آن چشم فراكن * كویی كه
دوبوم آنجاد وخانه كرفتست * شمس فخری بیت زبسكه خون رود از چشم خصم شاه
شود * همیشه بر مژه اش خشك خون بصورت پخ * پخال وفراكن دخی دیرلر
پیروزه چرخ فلك ششم واختر مشتری كذا فی المحمودی مع الدال المهمله * پرد
فتح راء مهمله ایله بمعنی كرد كذا فی فرهنك جهانكیری پرند كسر راء مهمله وسكون نون
ایله قلیج جوهری معناسنه كه فرند دخی دیرلر كه معربیدر پسند فتح سین مهمله
وسكون نونله پسندیدن لفظندن اسم مصدردر قبول واستحسان معناسنه طالب آملی
بیت دیده نظر باكدام عضو تو نازد * هر سر مو بر تنت نظاره پسند ست * وكاهی
صیغهٔ امر ووصف تركیبی اولور خود پسند وشاه پسند كبی منجیك بیت قند جدا كن
زو دور شو از زهر وند * هرچه باخر بهست بهر تو اورا پسند * وكاهی اسم فاعل اولور
مثلا بر كلمه یه مضاف اولندقده مضاف الیهی وصف ایدرنتكم طالبك بو بیتندن فهم اولنور
بیت ما حذر از برق چشم زخم نداریم * خرمن ما راتمام دانه پسندست پشكلید
سكون شین معجمه ولام ویا وكسر كافله مجمع الفرسده رخنه با ناخن كردن یعنی طرنقله یارمق
ایلك وطرنقله نشانلق معناسنه مرویدر پكند فتح كاف وسكون نونله خیوق لسانی
اوزره نان دیمكدر وخیوق كسر خا وسكون یا وفتح واو ایله خوارزم اولكه سنك بر اسمیدر
بومعنایه حكیم انوری بیت محنت صوب وپكند اوكه از بیم بكند * طبع موزونم همی
زاندیشه ناموزون كند پند سكون نونله بوزن هند بمعنی نشستكاه مردم یعنی اوتراق
یری عربیده مقعد واست دیرلر كسر الفله سیف اسفرنكی بیت پند وترهٔ حامدی آن كشته
مفاجا * بر كیر نجوم آژخ وبر خایه طب فتح پیچند سكون یای تحتانی ونون وفتح
جیم فارسیله باش باغی كذا فی نعمة الله وبر نوع صرمشقدر هراغاجه كه طولاشه لابد قوریدر
اكا فرغند وغساك دخی دیرلر كذا فی المجمع وطرهٔ كیسو وزلف معناسنه ده كلور كذا فی المؤید
پید سكون یای تحتانیله ایچ یاغیدر پیراد سكون یای تحتانی وفتح راء مهمله
ایله بمعنی پیرادسال یعنی پچن سنه دن اولكی سنه كذا فی شرفنامه پیراكند سكون
یای تحتانی ونون وفتح را وكافله متفرق وپریشان پراكنده معناسنه خلاق المعانی بیت
دلم ز كردش ایام ریش بود فلك * نمك نكر كه چكونه بران به پیراكند پیرزاد سكون
را وفتح زاء معجمه ایله تعظیما پدر بزركوار دیمك معناسنه مراد اختیار تعبیر یدر پیرزد
سكون یای تحتانی وراء مهمله وفتح زاء معجمه ایله دانهٔ چادر وهو ضرب من الادویه وهو القنه

﴿ پیروزد ﴾ ضم راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله بمعنی پیرزدمر قوم ﴿ پیرهند ﴾ سکون یای تحتانی ونون وفتح راء مهمله وهایله بمعنی پیرهن یعنی کوملك حکیم سوزنی بیت من ترا پیرهندم وز بیاست * کهن من کابجه مانده من ﴿ پیشانی بند ﴾ استفان دیدکلری مرصع ومجوهر وبعضیسی انجو ایله ایدرلر زنان آلنلرینه بغلرلر بعض نسخه ده برنوع تاجدر وآلنه بغلنان هرنه اولورسه انلره ده دینلور عصابه معناسنه ﴿ پیشخورد ﴾ طعام ماحضر شرفنامه ده قوشلق وقتنده اولان طعام که چاشت دخی دیرلر حکیم ازرقی بیت دست راوش کرده از اطلاق رزق * ممتلی مرآز را از پیشخورد * فرهنك جهانکیریده بمعنی نمکچش یعنی چاشنکیر شیخ نظامی بیت جهان پیشخورد جوانیت باد * فزون از همه زندکانیت باد * نسخهٔ میرزا ابراهیمده سلم ایله صاتلمش معناسنه مسطور در مبیعی تسلیم ایتمزدن اول بهاسنی اکل ایلمکله ترکیبدن بو معنایی چقاررلر عربیده بو بیعه هم سلم وهم تقدمه دیرلر حکیم اسدی بیت چو امیددادی نیاشم بدرد * که امید نیکو به از پیشخورد * خاء مفتوحه وواو معدوله ایله اولمق واردر ﴿ پیشداد ﴾ سکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله اوج معنایه کلور اول عجم پادشاهلرندن برطائفه دن طبقهٔ اولی نامیدر که پادشاهلری کیومرث وطهمورث وسیامك وهوشنك وجمشید وضحاك وفریدون ومنوچهر وافراسیاب ترك ویزدبن طهماسب بن منوچهر وکرشاسب وکیخسرو وکیقباددر اما اصلنده پیشداد لقبی هوشنك بن سیامکه قونلمشدر غایت عاقل وعادل پادشاه ایدی هرکیمك بر دادی اولسه بالذات کندو اوکنه وارب داد ایدردی اول مناسبتله کندویه پیشداد وانساب واعقابی اولان پادشاهلره پیشدادیان دیدیلر معنای ثانی کارکر یعنی ایشجیلره عملرندن اول ویریلن اقچه یه دیرلر عربیده تقدمه دیرلر استاد عبیدی در مدح سلطان محمود بیت زبس حرص بخشش نکرده سؤال * بسائل دهد جود او پیشداد ثالث معنای اولك کثرت استعمال ومرور ایامله پادشاه معناسنه اولمش شیخ نظامی بیت زکاوس کیخسرو وکیقباد * تویی پیشداد ای شه پیشداد ﴿ پیش مزد ﴾ ضم میم وسکون زاء معجمه ایله اجیر وکارکر واهل صنعته عملدن اول ویریلن اجرت معناسنه میر نظمی بیت بو عله وصا انس بکاشد بلی * بده پیش مزدش اکر عاقلی ﴿ پیشند ﴾ سکون یای تحتانی ونون وفتح شین معجمه ایله خرما لیفی که رسن بوکرلر وچوال اشلرلر کیاك وکیال دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس بو معنایی مؤید میر نظمی بیت ورع درفعل آوزدن بکوشند اکر اطلس اکر پیشند پوشند ﴿ پیکند ﴾ سکون یا ونون وفتح کافله توران زمیننده برمکان اسمیدر حکیم فردوسی بیت زدریای پیکند تامرز تور * ازان بخش کشتی زنزدیك ودور ﴿ پیل امرود ﴾ برنوع امرودك آدیدر کذا فی فرهنك جهانکیری پیل ایله تسمیه اولنمقدن مراد غالبا ایریلکن بیاندر یاخود صاپی فیل خرطومنه بکزملك اوله ﴿ مع الراء المهمله * پدراندرو پدندر ﴾ کلاهما بفتح الدالات وسکون الراآت المهملات ونونین ایله اوکی بابا معناسنه در که اوکی انایه مادندر واوکی اوغله پسراندر وپسندر دیرلر استاد لبیبی بیت ازپدر چون از پدندر دشمنی بیند همی * مادر ازکینه بردمانند مادندر شود

شودحال بو که بعض نسخه لرده باء مفتوحه ده غضنفر وزنی او زن وشمس فخری وبرایکی
نسخه ده باء موحده ایله نقل ایلاشلر اما مجمع الفرس که سروری کاشی بیك بش تاریخنده
تألیف ایلاش جمله دن موخر اولمغله راقم الحروف شعوری ناتوان آکا تابع اولمغی اولی کورب
مکسوره ده تحریر ایلدی ﴿ پستو ﴾ سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله دوشك وآکا
مثال دوشمه که عربیده فراش اعتبار اولنان اشیایه دیرلر طالب آملی بیت بیمار اشتیاق
ترا ز آتش فراق * اجزای آب کشته ز پستر فرو چکد ﴿ پشجیر ﴾ کسر شین معجمه وجیم
وسکون نون ویای تحتانیله یای یاپد قلری اغاجه دیرلر ﴿ پندار ﴾ سکون نون ایله بمعنی
ظن یعنی صانمق اسم مصدردر وزعم معناسنه ده کلور ابوالمعانی * قطعه * فلک خندد
روی سفلکان را * که پندارند ایشان د ولتست این * نداند جهلشان این حال مشکل
که پندار اهل دل را و بل ونفرین * و پنداشتن لفظندن صیغه امردر ﴿ پنکار ﴾ سکون
نون وفتح کاف ایله عجب وکبر معناسنه هم فعل وهم اسم فاعل اولور خودبین وصاحب
زعم و پندار معناسنه میرنظمی بیت نباشد هرکزش باخلق خوشحال * هرآنکس کو
بود پنکار وبدافعال ﴿ پیرانه سر ﴾ قوجه واری واختیارلق حالنده دیمك مولانا امیدی
بیت پیرانه سرکه قد امیدی دوتا شده * ازچارخانه یکی دوسه جا کتخدا شده * برقاج عورتی
اولا نه چارخانه دیرلر جغتاییده قوجه یه قاری و پیرانه سر معناسنه قاریغان چاغدا دیرلر
میرعلیشیر بیت قاریغان چاغدا ایرمهوش بکیت شیدا اسی بولمش مین * کذ عشقیدا قاری بیرلا
بکیت رسواسی بولمش مین ﴿ پیر ﴾ معروف مسن وغایت اختیار و مرشد طریق معناسنه
خواجه حافظ بیت دوش از مسجد سوی میخانه آمد پیرما * چیست یاران طریقت
بعد ازین تدبیرما * وفتح یا ایله بوزن سیر فرهنك جهانکیریده بمعنی پدر مسطوردر حضرت
مولانا قدس سره * قطعه * ای خشك درختی که درین باغ برستست * وی خورد
عزیزی که درین ظل شجر نیست * بکذر زجر عشق که کرد دیتیمی * مانده این عشق ترا
ما ر و پیر نیست * مارمادردیمکدر ﴿ پیزر ﴾ سکون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله النده
بعض نسخه کردیروب صانعجی یه دیرلر ﴿ پیشبار ﴾ سکون یای تحتانی وشین معجمه وفتح
باء فارسیله ایکی معنایه کلور اول واجب التعظیم مهمان اوکنه قونیلان سکری حلو یاتده
ومربیات مقوله سی نسنه لر ثانی طوغورکن اولادن اولوکتورن عورته دیرلر مشکلاتده
مرأة التی تقتل الولد عند الولادة مسطوردر ابوالمعانی بیت اکر دولت شود یکچند
روزی عمرکوته شد * کشد فرزند خودرا وقت زادن مادر دنیا ﴿ پیشتر ﴾ سکون یای
تحتانی وشین معجمه وفتح تاء مثناة ایله ایلرورك معناسنه که پیش ایلرو وترادات تفضیلدر
﴿ پیشخور ﴾ پیشخور دمرقومدن مخففدر طعام چاشت معناسنه ﴿ پیشکار ﴾ سکون
یای تحتانی وشین معجمه وفتح کافله بش معنایه کلور اول بمعنی شاکرد استاد رودکی
بیت نه ما ه سمایی نه مهر فلك * که اینت غلامست وآن پیشکار * ثانی امین شهر و مصلحت
کذار مملکت و کتخدای محله معناسنه حکیم فردوسی * مثنوی * بدو کفت هرکز تو در حال من
ازین بعد نباشی نکر حال من * چنین داد پاسخ ورا پیشکار * که ایدون کا نم من ای شهریار *

كه از تخت نيابي تو هر كز بيهر * بمن چون دهي كنغداني مشهر * ثالث خدمتكار معناسنه خواجه
حافظ بيت دوستكاران دوستكامند وحريفان باادب * پيشكاران نيكنام وصف نشينان
نيكخواه * رابع معاون وهمدم خامس بمعنى كاركذار حكيم انورى بيت بجل و عقد جهانرا
زمانه ايست دكر * كه پيشكار قضا ومدبر قدرست ﴿ پيشه كر و پيشه ور ﴾ كلاهما
بسكون الياء التحتانى وفتح الشين المعجمه بمعنى اهل صنعت و استادكار كذا فى المجمع ﴿ پيشيار
سكون ياى تحتانى اول و شين معجمه وفتح ياى ثانيله اوج معنايه كلور اول فرهنك جهانكيريده
اجرتسز ايش ايشلتمك معناسنه كه باء موحده ده مذكور اولان بيشكار معنالرينه در اول
معناى مرقومه استادرودكى بيت بخت دولت چو پيشكار تواند * نصرت وفتح پيشيار تو باد
ثانى بمعنى قاروره بيمار حكيم سنايى * قطعه * كى توان رفتن براه حق ز راه دلق وحلق * دره
بايد دلق سوز دحلق دوز دحق كذار * زانچنان دردى كه باجانان نكويد دردمند * نى ازان
دردى كه با ترسا بكويد پيشيار * حكيم انورى بيت ازنهيب تو شير كردون را * آب ناخورده
پيشيار كرفت * ثالث مجمع الفرس بمعنى چين كه شاش دخى ديرلر عربيده بول ديدكلرى در
استاد لبيبى بيت بر روى براسلك زن ميندیش * چون بود درت به پيشيارت * شمس
فخرى قاروره معناسنه ذكر ايتمش كه اطبا تشخيص علت ايچون عليلك بولنى الدقلرى
شيشه در بوليله بيت دشمنت درچنك مرکست وخسود * بودنش پيش حكيمان پيشيار
﴿ پيكاركر ﴾ سكون ياى تحتانى وراء مهمله وفتح كاف عربى اول وكاف فارسى ثانيله نقاش
معناسنه در ابو المعانى بيت آنچنان بد شكل وبد اندام بود وبدلقا * رسم صورت كردنش
عاجز شود پيكاركر ﴿ پيلور ﴾ سكون ياى تحتانى وفتح لام وواو ايله پيله چرچى آلتيدر كه
پيلور چرچى ديمك تركيب اولندقده ضمير حذف اولنمشدر شيخ سعدى * قطعه * زبان
دردهان اى خردمند چيست * كليد در كنج صاحب هنر * چو در بسته باشد چه داند كسى
كه جوهر فروشست يا پيلور ﴿ مع الزاء المعجمه * پغاز ﴾ فتح غين معجمه ايله براغاج چويدر كه
نجار ونشار وكسار اغاج بچرويرار ايكن ارايه صوقارلر ودخى كفشكرلر قالب اراسنه استوار
ايتدكلرى چوى كه پهانه وخانه وپانه دخى ديرلر استاد بيت ز آز ميغايم وچون ز آزم خشك
خارها دارم چون نوك پغاز * شمس فخرى بيت عدو شكارى كز دست وساعد خصمش
كنند به تيشه نجارها دثات پغاز * بعض فرهنك اصحابى باء موحده وفا وراء مهمله ايله بغار
روايت ايلمشلر اما اصابت ايلمامشلر ﴿ پياز ﴾ فتح ياى تحتانيله صوغانه ديرلر عموما
كرك ينسون كرك نمسون وطعامه قونيلان صوغانه ديرلر خصوصا عربيده بصل ديرلر مثال
اول مير نظمى بيت كر نباشد زيستن با برك و ساز * همچو سنبل ميتوان با يك پياز *
﴿ پيركله پز ﴾ پاچه جى وآشجى ديمشلر فهم اولنان كله بشوريجى بر مشهور آدم اولمقدر
﴿ پيروز ﴾ سكون ياى تحتانى وضم راء مهمله ايله نيكبخت ومظفر وطالع مسعودكه فيروز
دخى ديرلر شيخ سعدى بيت چو پيروز شد دزد تيره روان * چه غم دار از كريه كاروان
﴿ پيش نماز ﴾ يعنى امام صلوة وخطيب ديمكدر ﴿ پينه دوز ﴾ سكون ياى تحتانى وفتح
نون وضم دال مهمله ايله اسكيجى واسكى ديكيجى كه پينه اسكى يه ديرلر دوز دوختن لفظندن اسم

اسم فاعلدر حضرت مولانا قدس سره * مسمط * آن بستر پینه دوز شب همه شب تا بروز
بانك زند چون خروس * اسکی پابوج کیمده وار ن پیواز ع سکون یای تحتانی وفتح
واو ایله مرغ عیسی دیدکلری قوشدر که ترکیده دخی عیسی قوشی دیرلر مجمع الفرسده پیواز
مرقومدر ن پیهسوز ع سکون یای تحتانی وهاء موقوف وضم سین مهمله ایله یاغ
یاقیجی دیمك اولور معنای ترکیب بویله در لکن روایت اولنان معنی موم قو نیلان پسوس
وچراغدن و شمعدان دیمکدر ن مع السین المهمله * بیرجیس ع سکون یائین

رپ س

تحتانیین وکسر جیمله نام زحل ونام ابلیس علیه اللعنه کذافی شرفنامه ن پیس ع
سکون یای تحتانیله برص علتی که انسانك وحیوانك ظاهر جلدنده واقع اولور برلکه دو
بیاض اولور وسیاه اولور عربیده بیاضنه برص وسیاهنه بهق دیرلر نسخهٔ میرزا
ابراهیمده خرمای ابوجهل که قابوغی لیف کبی اولور آندن رسن ایدرلر مثال معنیٔ اول شیخ
سعدی بیت چه قدر آورد بنده نزد رئیس * که زیر قبادارد اندام پیس ن پیش رس ع
اول ایریشجی میوه که مرادطور فنده میوه در مولانا هاتفی بیت بعید ان رسید ازهزارش یکی
بود باغ را پیش رس اندکی ن پیلس ع سکون یای تحتانی وفتح لامله فیل کوکی که عاج دخی
دیرلر میرنظمی بیت اکر بر تخت پیلس را نشینی * شود جاعاقبت زیر زمینی ن پیوس ع
ضم یای تحتانی و واو معروف ایله ایکی معنایه در اول طمع معناسنه حکیم انوری بیت به پیوسی
ازجهان دانی که چون آید مرا * همچنان کر پا دکین کردن امید کوثری * ثانی بمعنی انتظار
ابن یمین * قطعه * باعقل کاردیده بخلوت شکایتی * میکردم ازنکایت کردون پرفسوس *
کفتم زجور اوست که اصحاب فضل را * عمرعزیز میرود اندر سر پیوس ن مع الشین المعجمه *

رپ ش

ن پژولش ع ضم زاء فارسی و واو مجهول ایله بمعنی درهم شدن و پریشان کردن کذافی
فرهنك جهانکیری ن پیاموزش ع برنوع بیاض صوغان کبی کوکدر بیابانده بتر عربیده
بصل الفار دیرلر نافع دوادر ن پیچش ع سکون یای تحتانی وکسر جیمله بورولش معناسنه
اسم مصدردر شاعر بیت پیچش زلف دلاویز ترا * دردل من پیچ وتاب انداخته ن پیراهش
سکون یای تحتانی وکسر هاایله بمعنی پیرایش و دخی دباغت اولنمش دری و دباغه دخی دیرلر
کذافی مجمع الفرس ن پیرایش ع سکون یای اول وکسر ثانیله پیراستن لفظندن اسم
مصدر در بزه‌مك و زیب و زینت ایلمك معناسنه شیخ نظامی بیت به پیرایش جامهٔ خسروی
کهن سرورا باز دادم نوی ن پیشا پیش ع پیش ایلر ومعناسنه ایکی پیش اراسنده‌کی الف
مقابله ومساواة ایچون معنای ترکیب ایلرو ایلرو دیمك اولور ن پیش ع اوکدر مقابلی
پس در و ایلرو معناسنه ده کلور حکیم اسدی بیت اباهای الوان زصد کونه بیش * بخونهای
زرین نهادند پیش * عربیده امامه دیرلر چغتای لسانده ایکی وجهله استعمال اولنور
بری قاش دیرلر سبعهٔ سیاره‌ده مناجاتنده دیر بیت کیم نیکیم بت قاشیدا پست ایلاب *
سجده قیلماقده بت پرستت ایلاب * وبری دخی ایلای دیرلر ایلا بمعنا اوکلده دیمکدر فرهادك شیرینه
مکتوبنده دیر بیت ایلا بمعنا کیساك کوه بیلادور * کوزمکا نیسارشته اژدها رودر ن پیشکش
معروف سلاطینه ویر یلان هدایا ابوالمعانی بیت غیرجانم را نبود در دست دل * تحفهٔ

بانرا مکر پیشکش کتم * چغتای لساننده تارتیغ دیرلر میر علیشیر بیت اول ای کایمغه
کیلدی جان بیرور خوناب ایلا آهیم * نی تارتیغلار مرتب ایلامینس مین میهما نیمغه *
پیلغوش سکون یای تحتانیه ولام موقوف وضم غین معجمه ایله سوسن نوعندن
برسوسن در کنلرنده نقطه و رخنه لری اولور و بعض نسخه ده منقش سوسن معناسنه مرویدر
شمس فخری بیت وصف و مدح شاه میکردند دوش * سنبل ونسرین و ورد و پیلغوش
پیلکوش سکون یای تحتانی ولام وضم کاف فارسیله ایکی معنایه کلور اول بر
پیر اقدر فیل قولاغنه بکزر فیلوش دخی دیرلر استاد رودکی بیت چون بود صرخ ازمیان
پیلکوش * باخور زین کوشوار وخوب کوش * استاد کسایی * رباعی * بر پیلکوش قطره
باران نکاه کن * چون اشك چشم عاشق کریان غمزده * کویی که پر بار سفید ست برك
آن * منقار باز لولو نلشفته برجله * ثانی برنوع خاك اندازدر یعنی طپراق آته جق بیلدن
بیوك واوج طرفن یوکسلك ایدرلر آنکله زنبیله وچواله طپراق وسپورندی قورلر ابو الفرج
رونی بیت آفتابش خاکروب پیلکوش * آسمانش کنبد خرکاه باد مع الفاء * پیچای ناف
کوبك بوریسی دیدکلری سنجودر مع الکاف * پرستك وپرستوك کلاهما بکسر الراء
وسکون السین المهملات اول فتح تاء مثناة ثانی ضم ایله مجمع الفرسده وبعض فرهنکلرده
باء فارسی مفتوحه ایله روایت ایدرلر اما فرهنك جهانکیریده کسر با ایله ضبط وتصحیح
اولنمش فرهنك مرقوم هم تألیف متاخر وهم مأخذی معتمد کتب اولمغله اکا متابعت اولندی
برقوشدر ارقه سی وقویروغی سیاه وسینه سی بیاض ومنقاری سرخ اولور اکثر درون
سقف خانه لرده آشیانه ایدر وفرستو وفرشتوك دخی دیرلر ترکیده قرلغیچ عربیده خطاف دیرلر
طبیب یوسفی بیت از پرستوك خوری کرلحمش * دیده را روشنی آید حاصل * خون
اورا جو بیاشامد زن * شهوت زن همه کردد زائل پرك سکون راء مهمله ایله بوزن
وبمعنی پلك چشم یعنی کوز قپاغی حکیم فردوسی * مثنوی * چونامه برین کونه باشد بدوی
چه من دشمن لشکر جنکجوی * تمامم که بوهم زنم پرك چشم * نکویم سخن پیش او جز بخشم
پرنك کسر راء مهمله وسکون نونله بمعنی پرند مرقوم یعنی قلیچ جوهری وآنك لمعه سی
کذا فی مؤید الفضلا اما فرهنك جهانکیریده شمشیر جوهردار وفلزات نوعندن برنج معناسنه
زبان هندیده پیتل دیرلر پزشك فتح زا وسکون شین معجمتین ایله حکیم وطبیب
وجراح معنالرینه روایت اولنمشدر اما باء موحده وآخری کاف فارسیله اولمق اوزره اکثر
معتبر ومعتمد لغتلرده مسطور اولمغین باء موحده ده دخی تحریر اولندی حکیم فردوسی بیت
پزشکی که رمان هر دردمند * درتن درستی ورامکزند پستنك سکون سین مهمله وفتح
تاء مثناة ونونله ایکله دیدکلری یمشدر پشك سکون شین معجمه ایله درت معنایه
کلور اول بمعنی جعد یعنی قورجق صاچ ابو المعانی بیت کیسوی پشك بر سر آن سر وباغ
من * مرغ دل انام سشه لانه کویا * ثانی مخلب مرغان معناسنه ثالث بعض فرهنکلرده
الم وغصه معناسنه رابع فرهنك جهانکیریده قرعه در مشترکا میانلرنده تقسیم اشیا ایچون
آتارلر پلستك کسر لام وسکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله قرلغیچ معناسنه که پرستوك

پ ف
پ ك

پرستوك دخی دیرلر كذا فی فرهنك جهانكیری ﴿ پلاك ﴾ سكون لام ایله كوز قپاغی معناسنه خواجه سلمان. بیت پلاك كبود نركس چشم پرآب من * نیلوفریست كو نكند میل آفتاب ضم بایله ده مرویدر ﴿ پنك ﴾ فتح نون اول وسكون ثانیله بمعنی دریچهٔ خانه كذا فی المؤید ﴿ پنك ﴾ سكون نونله بر نوع صو اولچكی در. بوشیا نوروزی یی كه یكرمی درت ساعتدر اون بیك اولچك صو طلونجیه دك تخمین وتقسیم ایتمشلر انلكه براولچكنه پنك دیرلر با قردن ویاخود توجدن كاسه كبی ایدوب دیبنده بر كوچك دلك قویوب صو او زرینه قورلر تدریجیله طولر و بر صنعت ایلمشلر طولدقده كندودن. بوشانور بر كون بر كیجه ده اون بیك كره طولوب بوشانور اكا پنك و پنكان دخی دیرلر تعریب ایدوب فنجان دیدیلر و منزبورلك فنجانه مشابهتی وار در حكیم سنائی. بیت درجهانی كه بایدت بودن * كه به پنكان توانش پیمودن * وطریق مجاز اوزره هر كاسه یه پنكان دیرلر ﴿ پیازك ﴾ فتح یای تحتانی وزاء معجمه ایله ایكی معنایه كلور اول بر اوتدر اندن حصیر یاپارلر واورلر ثانی. بر نوع كرز در كه باشی اولان طوپلی زنجیر ویاخود طسمه ایله دسته سنه بند ایدرلر پیازی دخی دیرلر تركستانده كسكن دیرلر كذا فی فرهنك جهانكیری ﴿ پیتك ﴾ سكون یای تحتانی وفتح تاء مثناة ایله بید لغتینك معنای رابعی ایله مرادفدر. بیهوده وبی فایده معناسنه كذا فی فرهنك جهانكیری ﴿ پیچاك ﴾ سكون یای تحتانی وفتح جیم فارسیله كوبك بوریسی معناسنه كذا فی المحمودی وطولاشق نسنه یه دیرلر مولانا هاتفی. بیت زپیچاك ماركیانی كمند * به پیچید بر خود حصیهر بلند ﴿ پیچك ﴾ سكون یای تحتانی وفتح جیم فارسیله درت معنایه كلور اول بر اوتدر كه كوكی اولمز هر قنغی اغاجه صاریلو رسه قوریدر عربیده عشقه ولبلاب دخی دیرلر ثانی سربند زنان یعنی عورتلر باشلرینه بغلدقلری نسنه ثالث ابریشم واپلك یوماغی رابع زهكیر كه بو ینوزدن وكوكدن ایدرلر ﴿ پیلك ﴾ سكون یای تحتانی وفتح لام ایله چتال دمرنلو براوقدر نتكم بو بیتدن فهم اولنور. بیت هلال عیدرا مانست چرخ پیلك انداز ان * كه بكشاینداور زه وجود شكشتهٔ دشمن * كذا نقله كمال پادشازاده اما سائر نسخه لرده یعنی دمرنلو اوقه دیرلر ومناسبت دخی وار در چتال دمرنلو اوقدر دیمش یوقدر ﴿ مع الكاف الفارسی * پستر آهنك ﴾ لوازم جامه خواب یورغان ودوشك وچارشب وامثالی ﴿ پیش آونك ﴾ انسانده وحیوانده جمله دن ایلرو كیدنه دیرلر دوه وقاطر قطارنده بشنك دیدكلری بونندر اصلی ﴿ پیش آهنك ﴾ اولوب قصدی ایلرو وایلرو كیدیجی دیمك اولور شانی تكلو بیت شانی از فرهاد ومجنون واپسی دون همتیست * در قطار بختیان عشق پیش آهنك باش ﴿ پیل كوشك ﴾ كل وریباس در كه عربیده نورا لریباس دیرلر فتح نونله كذا فی مؤید الفضلا ﴿ پینوك ﴾ سكون یای تحتانی وضم نونله اكشی یوغرت معناسنه كه پینو دخی دیرلر كذا فی مجمع الفرس ﴿ مع اللام * پشل ﴾ كسر شین معجمه ایله ایكی نسنه یه دیرلر كه بری برینه اونلر زبیل كبی وامثالی هر نه كه بری برینه اوریلور كذا فی فرهنك جهانكیری ﴿ پلپل ﴾ سكون لامین وبائین مكسورتین ایله بو بر كه عربیده فلفل دیرلر منوچهری * قطعه * نكار من چوحال من چنین دید * ببارید ازمژه باران وابل * تو كفتی پلپل سوده بكف داشت * پراكند از كف اندر دیده پلپل

پ گ

پ ل

وایل کسر باء موحده ایله عربیدر وفرتله یهان یغمون دیرلر پل بوزن دل اوکچه معناسنه که پاشنه دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت دریغ این برو برز بالای او * رکیب دراز و پل وپای او * شمس فخری مانده درسنکلاخ محنت وغم * آبله کشته پاشکافته پل بوقولی موید مولانا معروفی بیت همیشه کفش وپاشن راکفیله بیتم من * بجای کفش وپاشن دل کفیله پا بستی پیخال سکون یای تحتانی وفتح خاء معجمه ایله فضله مرغ یعنی قوش ترسی میرخسرو بیت روزکور فسق کی بیند مقام نور شرع * کنبد مسجد پر از پیخال مرغ شب پره است پیرارسال سکون یای تحتانی وراء ثانی وفتح اول وسین مهملتین ایله سنه کذشته دن اولکی سنه معناسنه درمیر نظمی بیت نه اکنون بوده است این محنت وغم * که از پیرارسال دردش کشیدم پیرزال ایکی معنایه در اول لفظ مرکب اولوب پدر رستم اولان زال درکه تعظیما پیر کلمه سنی مضاف ایلمشلر در ثانی فرتوت یعنی یاشلو عورت اسمیدرکه پیره زال دخی دیرلر ومسن اختیار لره اکراما پیر زال دیرلر پیل سکون یا ایله ایکی معنایه در اول برجانوردر معروف معربی فیل در ثانی یعنی خریطه که پیله دخی دیرلر وشیپل بوندندر مع المیم * پیچکم سکون جیم فارسی وفتح کاف ایله ایوان وبارکاه معناسنه که پشکم دخی دیرلر بعض فرهنکلرده اول خانه یه دیرلرکه اطرافی شبیکه اوله استاد رودکی بیت از تو خانی نکارخانه چشم * فرش دیبا کشیده درپیچکم * شمس فخری * قطعه * رستم عهد شیخ ابواسحق * شاه عادل شهنشه اعظم آنکه از نو بهار معدلتش * همه آفاق کشت چون پیچکم پدرام سکون دال وفتح راء مهملتین ایله آراسته وخرم ونیکو باآسایش وجای آرام چون باغ وخانه ومجلس کذا فی شرفنامه حکیم انوری بیت ای ز طبع توطبعها خرم * وی زعیش توعیشها پدرام * مختاری * قطعه * یکی قصیده بکو وبخوانش برسر خوان * چو روز عید بنز دیك اوروی بسلام دران بکوی درین عید صد هزار بیان * نه روزکار وفادار دولت پدرام * بعض فرهنکلرده یعنی همیشه مذکوردر مختارینك بیتی بو معنایه مناسبدر پراهام اسم مجمیدرکه معربی ابراهیم در بهرام کور زماننده غایت بخل وخست ایله مشهور برکمسنه واردی انك نامی ایدی حکیم فردوسی بیت پراهام بی برجهو دیست زفت * بخار فتی او رانشاید نهفت * مجمع الفرسده فتح باء موحده ایله ذکر اولندیکی امر اما فرهنك جهانکیریده کسر باء فارسیله تصحیح اولنمشدر پشکم سکون شین معجمه ایله یعنی پیچکم مرقوم حکیم ناصر خسرو بیت این جنبش بیقراریك حال * افتاده بدین بلند پشکم * وله بیت بدیدار دسخن درخلق عالم پیشی وکمی * چوفردا این سخن کویان برون آیند ازین پشکم پیر تعلیم معلم علوم دین کذا فی شرفنامه بومعنایه حکیم خاقانی * مصرع * مرادل پیر تعلیمست ومن طفل سبقدانش پیروزرام ضم راء اول وفتح ثانی وزاء معجمه موقوفه ایله زمان قدیمده برشهر آدیدر حکیم فردوسی * مثنوی * یکی شاد مان کرد پیروز رام * بفرمود کورا نهادند نام * جهاندیده کویند کوید دیست * که آرام شاهان فرخ پیست * بو بیتدن فهم اولنورکه شهر ری اوله پیلارام سکون یای تحتانیله بوزن بی آرام برمعظم مستحکم

ومستحکم حصارك اسمیدر وحذف یا ایله دلارام و زنی او زن دخی مرویدر کذا فی مجمع الفرس
بو معنایه مسعود سعد سلمان بیت توبه بلارام وسهم تو بخراسان * توبه بلا هور وهول
تو بسر اندیب ‌ﮐ پیلسم ﻉ سکون یای تحتانی ولام موقوف وضم سین مهمله ایله توران ایلردن
پیران ویسه نك برادریدر رستم ایله عظیم جنك ایدوب آخر رستم آنی هلاك ایلدی حکیم
فردوسی بیت بیاراست آن جنك را پیلسم * همیراند چون شیر با یال ودم * حکیم خاقانی بیت
آتشش تیغش چو تافت پنبه شود بو قبیس * باد نهیبش چو خاست پشه شود پیلسم
ﮐ مع النون * پتیان ﻉ سکون تاء مثناة وفتح یای تحتانیله یعنی دشمن کذا فی المجمع
بو معنایه میر نظمی بیت بهار عمر هر بدخواه و پتیان * همیشه در خزان و برك ریزان
ﮐ پژمان ﻉ سکون زاء فارسی وفتح میمله افسرده و بی رونق سیف اسفرنکی بیت
در انتظار عهد شب قدر زلف تو * پژمان تر از چراغ بروزم زمان زمان ﮐ پژولیدن ﻉ
ضم زاء فارسیله درهم شدن و پریشان کردیدن حضرت مولانا قدس سره بیت یکشب
این دیوانه را مهمان آن زنجیر کیر * در پژولاند سر زلف تراز ولیده کیر * فرهنك جهانکیریده
کسر یا ایله مرویدر ﮐ پستان ﻉ سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله ممه معناسنه در صائب
تبریزی بیت عقل دوراندیش بر ما راه روزی بسته است * ورنه هر انکشت پستا نیست
طفل شیر را ﮐ پسندن ﻉ فتح سین مهمله وسکون نونله پسندیدن لفظندن مخففدر ﮐ پندار یدن
بسکون نون وکسر زاء معجمه ایله ﮐ پنداشتن ﻉ سکون نون وشین معجمه ایله کلاهما
صانمق ودانستن معناسنه یعنی بلمك وتکبرلك ایلمك یعنی کند وده اولمین نسنه یی وار صانمق
معناسنه در عربیده ظن وچغتایده ساغیتماق دیرلر ﮐ پنکان ﻉ سکون نون وفتح کاف
فارسیله طاس معناسنه در بیوك اولسون کوچك اولسون عموما وشربتجیلر طاسی در
خصوصا حکیم سنائی بیت درجهانی چه بایدت بودن * که به پنکان تو اشش پیمودن
ﮐ پنکیدن ﻉ سکون نون وکسر کافله کند وکندو ایله سو یلنمك و طار لغمق معناسنه در
ﮐ پنهان ﻉ اکرچه کزلو وخفی معناسنه در اما مخفی یعنی کزلنمش معناسنه ده کاور چغتای
لسانینده یاشونقان دیرلر فرهاد نامه ده خزان وصفنده ایدر بیت یاشوندی برك کل تو فراغ
ایچینده * نهان اولدی شجر یا فراغ ایچینده ﮐ پیاوردن ﻉ ضم واو وسکون راء مهمله ایله
دری ایچینده ات بر نلکه دیرلر ﮐ پیچیدن ﻉ سکون یا ئین وکسر جیم فارسیله بورقاج معنایه
مصدر اولور بوزلمك وصارلمق وطولاشمق وسوپلرکن طقلمق و بوکلمك وبو کمك معنالرینه
بالاتفاق مثال معنی اخیر خواجه سلمان بیت مپیچ سر ز من ای عمر نازنین مپای * که
نیست عمر مرا وقت پای پیچیدن * معانی مذکوره نك متعدیسی پیچانیدن کلور صارلمق
معناسنه چغتایده تانکلاماق و تانکارماق دیرلر فرهاد نامه ده فرهادی بشکه قوندقلری محلده
دیر بیت حریر حله ایچرا باغلا بان جست * مرصع مهد ایچیکا تانکلار دست *
وصارمغه چیرماغ دخی دیرلر مثلا مکتوبی ویاخود بزی وقماشی بورارق صارمغه ده دیرلر
میر علیشیر بیت جاندا قویدم چیرماغان مکتوبینی هجران ارا * بیلمان اول مکتوب تور یاخود
الفتور جان ارا * طولاشوب صارلمغه تلرماشماق دیرلر میر علیشیر بیت چیقتی زلفینی

سنا الغاج اوتی چاه زنخدانڈین کونکل * عنکبوب اول نوع که تاریغه چیقغان تارماشیب

پیختن سکون یای تحتانی وخاء معجمه موقوفه وفتح تا ایله بمعنی پیچیدن مرقوم فی جمیع المعانی کذا فی فرهنك جهانکیری قاضی رکن الدین دعویدار قمی * قطعه * جزآب دودیده می نشوید * کردی که زمانه بر رخم پیخت * چون هست زمانه سفله پرور * کی دست زمانه میتوان پیخت

پیخیدن سکون یائین تحتانینك وکسر خاء معجمه ایله یاپشمق وقالقمق معناسنه

پیراستن فتح را وسکون سین مهملتین ایله جمیع فرهنکلرده دوزمك وبزه مك وکورك سینه لك واغاج وباغ بودامق وزراعت ایچون تارلا اصلاح ایتمك وچقوری طولدرمق معنالرینه مصدردر امافرهنك جهانکیریده پیراستن ضد آراستن ازان جهت که اراستن بمعنی افزودن است وپیراستن کم کردن بو معنایه شاهدی اولدرکه اول وقتکه سلطان محمود خاص ایازه امرایلدیکه زلفن کسوب کیفن ایاز امری یرینه کتوریجك سلطان محمود اول حالدن بی تاب اولدقده استاد عنصری نظم ایتمشدر * رباعی * کر عیب سر زلف بت از کاستن است * چه جای بغم نشستن وخاستن است * جای طرب ونشاط می خواستن است * کاراستن سرو زپیراستن ست

پیرامن وپیرامون کلاهما بسکون الیاء وفتح الراء چون معناسنه که عربیده اطراف وحوالی دیرلر شیخ سعدی بیت درمیر ووزیر وسلطانرا * بی وسیلت مکرد پیرامن * ابوشکور بیت به پیرامون آن در بودکوهی گران بد درد ل کردون شکوهی * چغتای لساننده تیکرا دیرلر

پیران سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله افراسیابك صاغ قولده وزیری ایدی اکثر رستمله جنکه سرلشکر ایدردی پیران ویسه‌ده دیرلر وصول قولده وزیری قراخان ایدی

پیراهان فتح راء مهمله وها ایله بمعنی پیراهن حضرت مولانا قدس سره بیت برو بر بوی پیراهان یوسف * که چون یعقوب ماتم وار کشتی

پیراهن کوکلك عربیده قمیص دیرلر طالب آملی بیت غافل ازمصر بکنعان مروای باد صبا * که بتاراج دهی نکهت پیراهن را * شیخ سعدی بیت پیراهن برك بر درختان * چون جامهٔ عید نیکبختان

پیرهن حذف الفله ده جائزدر واستعمال اولنور

پیرایدن فتح راء مهمله وکسر یای اول وسکون ثانیله پیراستن معنالرینك متعدیسی اولور

پیره زن یاشلی قوجه قری یه دیرلر میر نظمی بیت پیره زن دهر طلاقش بده * برسر او پای مرادت بنه

پیرین سکون یائین تحتانینك وکسر راء مهمله ایله بمعنی آب بد بو

پیژن سکون یای تحتانی وفتح زاء فارسیله کیکاوسلك برنامدار پهلوانی اسمیدر حکیم فردوسی بیت بجا پیژن وکیو وآزادکان * جهانکیر کودرز وکشوادکان * وله بیت ابا پیژن وکیو وکلباد را * که برهم زند آتش وباد را * نیچه زمان برچاه عمیق ایچنده محبوس قالوب عاقبت رستم واروب حبسندن خلاص ایلدی صایب تبریزی بیت زقید عشق ترا چرخ میکند آزاد * که رستم آرد بیرون چاه پیژن را

پیشان بوزن ایشان بمعنی پیشی پیش یعنی زیاده ایله ایلروشویلکه آندن ایلرو کسنه اولمیه شیخ عطار بیت ای مرد کرمرو چه روی پیش زین به پیش * چندین مرو به پیش که پیشان پدید نیست * ودخی قماش وچوقه وامثالی امتعه‌نك اولکری معناسنه

پیش نشیان

ابه‌که ماماجه دخی دیرلر عربیده قابله دیرلر اطفال طوغردوب کوبکین کسن خاتونه دیرلر
کذا فی فرهنك جهانکیری پیشن سکون یای تحتانی و فتح شین معجمه ایله خرما لیفی که
آندن رسن ایدرلر کذا فی شرفنامه پیشین ایلرو اولان نسنه نماز ظهره نماز پیشین
دیرلر نهارده نماز مقدم مدر مقابلی پسین درکه کیرو اولان نسنه یه دیرلر عربیده مقدم و چغتاییده
یورون دیرلر صبعهٔ سیان د.ه پادشاه مدحی اولنده بیت چون دینیلکوسی شاهلار قولی
شاه مدحن یورون دیمك اولی پیکیدن سکون یائین تحتانیین و کسر کافله قاورلمش
بغدایی صویله یومغه دیرلر پیکن سکون یای تحتانی و فتح کافله اورلمش اللك میر
نظمی بیت بن هرموی سوراخ کشته درتن * شد از پیکان مژکان جسم پیکن پیلتن
بر نسنه‌نك بیوکلکی وصفنده استعاره طریقیله پیلتن دیرلر خواجه سلمان بیت آمد بدور
معدلتش کربه شیرکیر * کردد بمین تربیتش پشه پیلتن * و دخی رستم زال القابندندر *
پیل دمان دمان زورمند و شتابان و خشمناك معناسنه‌در که فیلك صفتیدر مدوحه سید ر
میر نظمی بیت چو بر بستند بر پیل دمان تخت * بر و بنشسته آن شاه جوانبخت *
پیلقن سکون یای تحتانی و لام موقوف و فتح قافله فربه اولان حیوان و دخی یوغون
اولان نسنه‌یه دیرلر پیلون سکون یای تحتانی و فتح لام و واو ایله بر نوع لطیف و اینجه
حریردر که ذی قیمت اقمشه‌یی آندن ایدرلر پینوپین سکون یای اول و ثالث و کسر
ثانی و ضم نونله یوغرت قوریسیله پشن طعامه دیرلر پینو یوغرت قوریسیدر یای ثانی
نسبت و نون تاکیدایچوندر مع الواو * پخچو سکون خاء معجمه و فتح نون و ضم جیم
فارسیله اول کسنه‌یه دیرلر که الیله قولتوغندن صدا اظهار ایدر مسخره‌لق ایچون آکا
غلغلج و غلیچ و غلغچه دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری شاعر دیمشدر بیت شده
از شعر من مخنث مکر * شعر من حکم پخچو دارد پرستو کسر را و سکون سین مهملتین
و ضم تاء مثناة ایله قرلغچ که عربیده خطاف دیرلر شیخ سعدی بیت لبانش لعل چون
خون کبوتر * سواد زلف چون پر پرستو * و شمس فخری بیت همای فتح بر ایوان قدرت
نهادست آشیانه چون پرستو پندو سکون نون و ضم دال مهمله ایله بوزن هندو ایکی
معنایه‌در اول صدای آب ثانی کنه دیدکاری مکس درحیوانات یاپشور پیازو
فتح یای تحتانی و ضم زاء معجمه ایله بر نوع پیازدر شتیدر بصل عنصل و طب کتابلرنده
اسقیل دخی دیرلر پیاستو فتح یای تحتانی و سکون سین مهمله و ضم تاء مثناة ایله ایکی
معنایه‌در اول دهن فراخ یعنی بول آغز معروفی بیت پیاستو نبود خلق را مکر بدهان *
ترا بکون بود و کون بسان دروازه * ثانی بمعنی بوی دهان شمس فخری * قطعه * نسبت ترا
به بخشش و کوشش بابر و شیر * کفتم کنم ولیك نمی آیدم نکو * زیرا که این چو دودی باشد
سیاه روی * وان نیز کربه است بنسبت پیاستو پیشرو سکون یای تحتانی و شین
معجمه و فتح راء مهمله ایله ایکی معنایه‌در اول ایلرو کیدیجی و مقدمهٔ جیش و غیری شیخ
سعدی بیت کرکدا پیشرو لشکر اسلام بود * کافر از بیم توقع برود تا در چین * ثانی
سازلرده مقدم ادا اولنان آهنك معناسنه چغتای لساننده ایلرو کتمکه یا شلامق دیرلر

پ و

سنبمه سیارده فرخ شاه جانانه‌یی خواجه انی‌یه نکاح ایدوب خلق اوکیجه زفافه
کوتردکلرنده دیر * قطعه * خواجه‌یی باشلادیلر اول ساری * که نهان ایردی ماه رخساری
خواجه اول اوبکا چونکه قویدی ایاق * باشلاغان بخاق چیقتی جمله ایراق ﴿ پیلو ﴾
سکون یای تحتانی وضم لام ایله مسواك اغاجیدرکه عربیده اراك دیرلر حقایق الاشیا نام
کتابده مسطوردرکه پیلو اراك اغاجنك یمشیدر کذا فی مؤید الفضلا ﴿ پینو ﴾ سکون یای
تحتانی وضم نون ایله اکشی یوغرت و یوغرت قوریسی شمس فخری بیت چو توشهد نباتی
وحسودت * بود سخت و ترش مانند پینو * حکیم سوزنی * قطعه * برادران را یوسف چو
داد کندم و جو * بها کرفت ازیشان بضاعت مزجاه * اکر بضاعت مزجاه پشم و پینو بود *
نبود کندم و جو نیز جز که تخم و کیاه * میان تخم و کیاه و میان کندم و جو * بسی تفاوت
نبود چو عقل بیند راه ﴿ مع الهاء * پخلوجه و پخایجه ﴾ کلاهما بسکون الخاء المعجمة الاول
بضم اللام والثانی بکسر الها بمعنی پخجوی مرقوم یعنی قولتق اوتدرمك کذا فی نیازی بخاری
بیت درمیان فرس میدانی چه باشد پخجو * درهری پخلوچه کویند از صغیر و از کبیر *
﴿ پرازده ﴾ فتح راء مهمله وسکون زاء معجمه ایله اتمك یا یمق ایچون دکرمی کسلمش خمیره
دیرلر کذا فی مؤید الفضلا ﴿ پرپره ﴾ سکون راء مهمله اولی وفتح ثانیه وکسر باء فارسیله
بمعنی پشیز یعنی پول شمس الدین محمد ورکانی بیت درست کشت که خورشید در خزانهٔ تو
قراضه ایست دغل برمثال پرپره ﴿ پرسته ﴾ کسر را وسکون سین مهملتین وفتح تاء مثناة
ایله عورت خدمتکاره دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری مجمع الفرسده فتح با ایله منقولدر
﴿ پزه ﴾ فتح زاء معجمه ایله ایکی معنایه‌در اول اکیرکوك وج معناسنه ثانی اسلحه یعنی
جنك آلاتی میر نظمی بیت بپوشیده پزه سر تا قدم را * کشیده پیش خود زرین علم را
﴿ پسته ﴾ سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله فستق اغزی آچلمشنه پستهٔ خندان
دیرلر صائب تبریزی بیت مهر زن بر دهن خنده که در باغ جهان * سر خود میخورد آن
پسته که خندان باشد ﴿ پسندره ﴾ فتح سین ودال وراء مهملات وسکون نون ایله بمعنی
حرامزاده ولد الزنا دیمك اولور ابو المعانی بیت چو اصل دختر رز بوده است حلال بکو *
عرق میار بمجلس پسندره باشد ﴿ پسندیده ﴾ اسم مفعولدر مقبول و کزیده وخوش
کردار ودخی تزکیه اولنمش شاهد معناسنه در ﴿ پشولیده ﴾ ضم شین معجمه وکسر لام ایله
پراکنده و پریشان ورژولیده شرف شفروه بیت دل درویش سراسیمه بهست * طرهٔ
دوست پشولیده خوشست ﴿ پله ﴾ لام مشدد ایله تراز و کفه‌سی حکیم سوزنی بیت
در پلهٔ ترازوی اعمال عمر ماست * طاعات دانه دانه و عصیان تنك تنك ﴿ پله ﴾ لام
مخفف ایله برنوع سکوت اغاجیدر یپراغی پنجه‌یه بکزر قران السعدین دیمشدر بیت پنجه
کشا دست درخت پله * راست بچون ناخن شیر پله * بر معناسیله پایهٔ نردبان فلکی
شروانی مسمط * خسرو مملکت ستان بارکهش بر آسمان * بام و راز نردبان چرخ فرو ترین پله
هجا حاله محمد هندوشاه پله فتح با ولام مشدده ایله بوزن سله پایهٔ نردبان وکسر با ایله کفهٔ
ترازو دیمش شمس فخری بیت ز جود و بخشش او باز کردد * ز زر پر کرده کیل و صاع پله

وله پندره سکون نون وفتح دال وراء مهملتین ایله بمعنی پسندزه مرقوم پندوره
سکون نون وواو معروف وضم دال وفتح راء مهملتین ایله بمعنی صدای آب یعنی صو
آقرکن ظاهر اولان صداسی ابوالمعانی بیت آنقدر شد سیل طوفان زای اشك چشم من
پرشده کوش، جهان پندوره عالم کرفت پنکره سکون نون وفتح کاف فارسی وراء
مهمله ایله بمعنای صاپندن ایتدکلری طبق که غله صاورلر پیاده درت معنایه کلور
اول معروف ثانی شطرنج قطعه‌لرندن معروفدر ثالث مؤید الفضلاده برنوع کادر بو قولی
مؤید میر خسرو بیت جایی که ره کنند کاکش * در کوچه دهد کل پیاده * رابع مجمع الفرسده
برنوع صکوتدر سیف اسفرنکی بیت از پی بید پیاده در بهار خلق تو * بادهای دی عنان
عنبر اشهب کشید پیاله مخصوص شراب قدحیدر خواجه حافظ بیت ما در پیاله
عکس رخ یار دیده‌ایم * ای بیخبر ز لذت شرب مدام ما * وطلو شراب اولمق شرطدر
طالب آملی بیت اوراق کهنه‌کی بمی کهنه میرسد * ذوقی که در پیاله بود در رساله نیست
پیته سکون یای تحتانی وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه کلور اول بمعنی فتیله عموما
ثانی فتیلهٔ چراغ خصوصا پیچه سکون یای تحتانی وفتح جیم فارسیله بش معنایه کلور
اول بمعنی نیستان یعنی قامشلق ثانی بورغی که تخته دلرلر ثالث صارغی که بعض نسخه‌لر
صاررلر رابع پرده خامس صارمق معناسنه که فرغند دخی دیرلر ابوالمعانی بیت در کردن دل ما
زلفش شدست پیچه * نتوان رهایی ممکن این کار خاص عشقست پیچیده پیچیدن
لفظندن اسم مفعولدر ودخی بلازك که جبه ویاخود بورمه اوله * وهو البوار المعمول من الذهب
والفضة کذا فی المشکلات پیچیله سکون یائین تحتانیین وکسر جیم فارسیله پچی یعنی
دیرلر براغاجدر پیراسته پیراستن لفظندن اسم مفعولدر حالت معانیسی ذکر اولندی
اول بمعنی آراسته شاعر بیت ز پولاد بود ند پیراسته * به پیش شهنشاه برخاسته * ثانی
باغ واشجارك زیاده داللرین کسمك معناسنه حکیم انوری بیت ای جهان از عدل تو آراسته
بلغ وباغ از خجرت پیراسته * ثالث کتاب السامی فی الاسامی‌ده مزروعات واشجاری
کثیره اولان قریه وغیری مکان رابع زراعت ایچون اصلاح اولنمش تارلا خامس مجمع الفرسده
خارج شهرده بعض امکنهٔ معلومه مزین ومرتب اولمغه دیرلر پیرانه قوجه‌واری
دیمکدر خواجه حافظ بیت ای دل شباب رفت نچیدی کلی زعمر * پیرانه سر بکن
هنری ننك ونام را * وبمعنی پیری واختیاری وله بیت اکر آن طائر قدسی زدرم باز آید
عمر بکذشته به پیرانه سرم باز آید * بو عبارتك اکثر اراسنده سراضا فتیله استعمال
ایدرلر بعض نسخه‌ده صیاد معناسنه‌ده منقولدر پیرایه سکون یای اول وفتح ثانی
وراء مهمله ایله آرایش وزیور وزیب وزینت ویاقشق معناسنه حکیم انوری بیت بهتر
از کوهر تو دست قضا * هیچ پیرایه بر زمانه نبست پیرزه سکون یا وراء مهمله وفتح
زاء معجمه ایله ازار بعض نسخه قویوب بغلمق اثواب وغیری کذا فی المؤید پیروزه
یعنی فیروزه معروف جواهر نوعندن کوك طاشدر مقبول واعلاسی نیشابور طاغلرنده اولور
برنوع جدید معدنی شبابکی دیرلر قیمتی نیشابوری قدر دکلدر معربی فیروزج درجواهرنامهٔ

میر صدر الدین دمسطور در که جمله خواصدن برکسته بر مقدار بن صحق واستعمال ایلسه
اکا هر نقدر زهر یدرسه لر کلا تیمیه وعقرب وسائر موذیات صوقد وغنه ومسموم اولانه بر مقدار
صحق ایدوب ایچورسه لر فی الحال دفع ایدر احمد التیفاشی جواهرنامه سنده ذکر ایدر که
ملوک عجم دائما خاتم فیروزه یی پرمقلرندن کیدرمزلردی واعتقادلری بویله ایدی که قتلدن
واصابت ضرردن ومسمومات ایچمه سندن مصون ایدر فی الحقیقه مقتول پرماغنده فیروزه
کورلمامشدر ومنقولدر که جنك وخصومات دعاویده برکسنه نك پرماغنده فیروزه خاتم
بولنسه بامر الله تعالی خصمنه غالب اولور ﴿ پیره ﴾ سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله
واخفاء هایله ارباب طریقت خلیفه سنه دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت جهان
پیر برناشد زعشق این جوانمردان * زهی چرخ وزمین خوش که آن پیرست واین پیره *
وبر معناسیله کل یعنی اقرع ابو المعانی بیت کاو خلقت خرطبیعت بدزبان * چشم احوله
کج دهان وپیره سر * ودخی اوغل بالنه دیرلر ﴿ پیسه ﴾ سکون یای تحتانی وفتح سین مهمله
ایله الاقارغه معناسنه وصقسقانه ده دیرلر ودخی هرنه که سیاه وبیاض ایله الاجه اوله
اکا پیسه دیرلر حکیم انوری بیت جاه توسایه ایستکه خورشید را بعمر * امکان پیسه
کردن آن نیست درشمار ﴿ پیشباره ﴾ سکون یای تحتانی وفتح باء موحده وراء مهمله
وشین معجمه موقوفه ایله مهمان اوکنه قبل الطعام قونیلان حلویات شکر وبادام ومربیات
کبی میر نظمی بیت شود مهمان خیالش پیشباره * کند لخت جکر دل پاره پاره *
﴿ پیشکاره ﴾ پیشکار مرقوم معنالرینه ودخی بمعنی مامی یعنی کبار اولرنده کتخدا قادین
دیدکلری بیوك خاتون ﴿ پیشکاه ﴾ سکون یای تحتانی وشین معجمه وفتح کاف فارسیله
بش معنایه کلور اول نسخهٔ حسین وفائیده فرشی باشدکه در پیش افکنند یعنی صدر
اوکنه دوشنن دوشمه معروفی بیت بدیدم یکی خانهٔ محتشم * نه نخ دیدم آنجا وئی پیشکاه
ثانی مجمع الفرس‌ده بمعنی نظرکاه خواجه حافظ بیت باچنین اوج جلال از پیشکاه
مسکنت * آکهی وخدمت دلهای آکه میکنی * ثالث مقام خدمت معناسنه شیخ
نظامی بیت پرستار چندین بزرین کلاه * مزینش باتاج در پیشکاه * رابع شرفنامه ده
بمعنی صدر مجلس وفرش صدر حکیم سنایی بیت پیشکاه دوست رانشاهی چو بر درکاه عشق
عافیت را سرنکون سازاندر آویزی بداز * خامس بمعنی جای پادشاه وصاحب تخت
ومسند حکیم فردوسی درحق منوچهر شاه بیت ازان پس بدخمه سپردند شاه * تو
کفتی نبد نامور پیشکاه * وله درحق مهراب شاه بیت بیزدان کرفتند هردو پناه * هم آن
دل شده ماه وهم پیشکاه * بومعنایه مسعود سعد سلمان بیت ازچو تو محتشم فروز دملك *
وزچو تو پیشکاه نازدکاه ﴿ پیشکه ﴾ پیشکاهدن مخففدر بومقوله تخفیفات لفظ
فارسیده چوقدر ﴿ پیشه ﴾ سکون یای تحتانیله ایکی معنایه کلور اول شغل وحرفت وصنعت
ثانی فرهنك جهانکیریده برنوع نایدر اکثر چوبانلر چالرلر توتك دخی دیرلر حکیم خاقانی بیت
باتاج خسروی چکنی از کیاکلاه * باساز باربدچکنی پیشهٔ شبان ﴿ پیشیان ﴾ سکون
یای اول وفتح ثانی وشین معجمه موقوفه ایله برنوع لطیف ولذیذ حلوادر دقیق وروغن وعسلی

وعسل یادوشاب وکبارسکرایله ایدرلر عربیده شفارح دیرلر ضم شین ایله شاه ناصرخسرو بیت سخن بهتر که پیش آری خوش آراك * سخن بهتربسی ازپیشیاره ﴿ پیشینه ﴾ سکون یائین وکسرشین وفتح نونله متاع بهاسنه مقدم ویریلان که عربیده بیع دیرلر ودخی مقدم اولان نسنه هرنه اولورسه وارکن ایشه شروع ایلمکه دیرلر جغتایده ایریکماك دیرلر لیلی مجنونده لیلی وصفنده بیت برکون ایریکیب مدمؤدب * توشتی باشیغه هوای مکتب واسکندرنامه ده بیت بیلندی که کوب طبعی راغب دورور * ایریکراك اینینك منعی واجب دورور ﴿ پیفه ﴾ سکون یا وفتح فایله براغاجدرکندودن برنده چور ویوب قاولور خراسانده قاو یرینه قوللنورلر وهم کنند ولسانلریدرکذا فی مجمع الفرس ﴿ پیلسته ﴾ سکون یا وسین مهمله وفتح لامله ایکی معنایه کلور اول سختیان که خسان وادیم ودیم دخی دیرلر ثانی فیل دیشی معناسنه استاد عنصری بیت چو برروی ساعد نهد سر بخواب * سمن زازپیلسته ساز دستون * والسنه اصحاب وقوفدن بطریق الاستعاره انکشت معناسنه مسموعدر بو قولی مؤید حکیم اسدی بیت به پیلسته سنبل همی دسته کرد * بدر باز پیلسته راخسته کرد * وتتبع بلیغ واستقصای تمام دنصکره بر معتبر نسخه ده عاج معناسنه یعنی فیل کوکی معناسنه منظور راقم الحروف اولوب ابیات مرقومه لردن دخی مناسبت فهم اولنور ﴿ پیله ﴾ سکون یا وفتح لامله تحفة الاحبابده ابریشم قوردی معناسنه در میرخسرو بیت پیله که از برك کیا کردنوش * برهنه بینی همه آفاق پوش * اما شمس فخری ابریشم معناسنه نقل ایدوب بو بیتی نظم ایلمش بیت زانکه ایشان زکرم قزنه تنند * از ره حرص کرد خود پیله * وکتاب السامی فی الاسامیده پیله اول ابریشمدر که قوردآنی اوزرینه طولاشدرر واصح بودر وبوقولی مؤید مولانا کاتبی بیت وجود جاهل اکردرتنع نسیج بوده * چوکرم مرده شود کو درون پیله درست * بومعنایه حسین ثنایی بیت من چو کرم پیله از دیبا واطلس فارغم * برتن عریان لعابی ازدهان افشانده ام * شاعر بیت جامه کعبه راکه می پوشند * اونه ازکرم پیله نامی شد * نسخه میرزا ابراهیمده پیله کیاه نوعندن برکیاهدر بعض نهرلرآیریلوب اراده برمقدار قوری یرقالوب ینه قاوشور اول مقوله یرلرده بتر که اکا ده پیله دیرلر وجراحتده حاصل اولان قورده دینلدوکی دخی رسیده نظردر ﴿ پینه ﴾ سکون یای تحتانی وفتح نونله ایکی معنایه کلور اول یامه که رکو دخی دیرلر وثانی قولتق واندهبتن قیل معناسنه در ﴿ پیواسته ﴾ سکون یا وسین وفتح واو وتاء مثناة ایله نسخه میرزا براهیمده برج وحصار معناسنه در میرنظمی بیت شد آن پیواسته را محکم بنایی * که پای عقل وهوش اورا رسایی ﴿ پیوه ﴾ سکون یای تحتانی وفتح واوایله کوه دیدکاری قورتجغزکه چوقه وسایر پشمینه اشیایی کموب سوراخ سوراخ ایدر وکورکی کذلك تباه ایدر ﴿ پیهزده ﴾ سکون یای تحتانی وها وفتح زاء معجمه ودال مهمله ایله ترکیبلندنه چادری دیدکاری اوتدر ﴿ پیهورده ﴾ سکون یا وها وراوفتح واو ودال مهملتین ایله لسان پهلویده پیك معناسنه در ﴿ پیه ﴾ سکون یا واظهار ها ایله ایچ یاغی وقوبرق یاغنه ده دیرلر ﴿ مع الیاء * پسکل تارکی ﴾ سکون سین مهمله وفتح کافله مغل دیارنده اولور برنوع فستقدر

پى سكون ياى ايله ايچ ياغيدر پيه دن مخففدر شمس فخرى بيت نهيبت جشم وجان خصمم بكداخت * بدان صورت كه آتش جرم پى را پيازدشتى طب كتابلرنده اسقيل ديدكلرى عربيده بصل العنصل و بصل الفار و بصل الفى دخى ديرلر كذا فى البديعى پيازكى فتح زاء معجمه وكسر كافله قيمتلى بر معدن لعلدر بدخشانده پيازك نام بر قريه يه منسوبدر لعل معدنى اولان طاغك سفلى سنده واقعدر مير محيى بيت ازجشم برده قاعدهٔ چرخ معدنى * وزلب مشكسته قيمت لعل پيازكى پيازى دخى ديرلر حذف كافله رضى الدين نيشابورى بيت اشكم ازشوق توچون لعل پيازى وانكهى * تو بطلبت مرمرا هر لحظه ميكويى چو سير پيتكانى سكون ياى تحتانى وتاء مثناة وفتح كاف وكسر نونله بمعنى منجنيق كذا فى المجمع پيراى پيراينده معناسنه اسم فاعلدر چهره پيراى ديرلر زيب و زينت ويريجى ديمكدر و بر معناسى دخى اغاجك زياده دالارين كسيجى بستان پيراى ديرلر حكيم انورى بيت برده رضوان بهشت از پى پيوسته كرى * هر تو هر فضله كه انداخته بستان پيراى * وايكى معناده صيغهٔ امرده اولور كذا فى الصحاح پيرزى سكون يا وراو كسر زاء معجمه ايله بمعنى خردوات وخرده فروش كه پيرزى فروشده ديرلر پيسى سكون يا وكسر سين مهمله ايله علت برص و بهق كه جلد آدميده وحيوانده ظاهر اولور ولى دشت بياضى درهجو وزير شاهى * رباعى * اى شاهى قلب كرده مخوت مسلت * از كشمكش زمانه خواهم پستت * يك شاهى قلب اكر بدستت افتد * چون لكهٔ پيسى نرود از دستت پيشانى ايكى معنايه در اول آلنكه عربيده جبهه وناصيه ديرلر شيخ نظامى بيت به پيشانيش داغى بركشيده * چو خطى برخطايى بركشيده * ثانى بمعنى متابعت نفس ودلخواهى خلاق المعانى بيت نكارا چند ازين پيمان شكستن * به پيشانى دل انسان شكستن بو معنايى مؤيد شيخ سعدى بيت طاعت آن نيست كه بر خاك نهى پيشانى * صدق پيش آر كه اخلاص به پيشانى نيست پيش پاينى اول حالته ديرلركه ايلرو اياق قويله كذا فى شرفنامه پيش دستى بمعنى سبقت وتقدم بديكران كذا منه پيشگاهى صدرنشين يعنى حاكم وامير مجلس و پيشگاه مرقوم معنالرنده مصدر ودخى صفت استعمال اولنور حكيم اسدى بيت ترا برسر انديب شاهى دهم * بهند اندرت پيشگاهى دهم پيشكى سكون يا وفتح شين معجمه وكسر كافله بمعنى خدمت وپيش آرى كذا فى شرفنامه پيشى بمعنى پيش دستىٔ مرقوم يعنى ايلرولك وياى نسبتله ايلرويه مخصوص اولان نسنه پيلهٔ بينى برون قناذى معناسنه در پينكى سكون ياى تحتانى وفتح نون وكسر كاف فارسيله بمعنى غنودن سبك يعنى امزغمق عربيده سنه ديرلر كسر سين ايله كذا فى مؤيد الفضلا بو معنايه محمد ميرك درهجو ولى دشت بياضى * قطعه * ولىٔ دشت بياضى ظهير ثانى عصر * بروى مسند شاهى شد واساس انداخت * چو خواست بد بهٔ شاعرى فروكويد * به پينكى زد و خوش مهرهٔ بطاس انداخت باب الباء الفارسى المضمومة مع الالف * پختهٔ تدبيرها رأى صايب وتدبير درست كذا فى المجمودى پرساج سكون را وفتح سين مهملتين ايله پرسانيدن لفظندن مشتق اسم فاعلدر صوريجى معناسنه

معنا سنه پشیز خرما کسر شین وسکون یای تحتانی وزاء معجمتین ایله خرما طرفی که ایچندن خرما صالقمی چقار پکا فتح کاف عربیله معروف براغاجدر پور سینا نام ابو علی ابن سینا درکه ذکری مرور ایلدی پور عنقا نام زال زردرکه حکایه سی مشهوردر شاعر بیت بی یاری زال پور عنقا * برخصم ظفر نیافت رستم پوستیرا سکون سین مهمله وکسر تا بعده یای تحتانی ایله دباغ معناسنه درکه اصلی پوست پیرا ایدی تخفیفا بایی حذف اولنمشدر پوشا واو معروف وفتح شین معجمه ایله ایکی معنایه کلور اول بمعنی پوشیدنی یعنی جامه ولباس میر نظمی بیت شود بخت سیه مانع ز پوشا * ازانرو شد برهنه قیس شیدا * ثانی بمعنی اندیشه یعنی فکر وله بیت نخواهم درجهان جز وصل یارا * نمیدارم بدل را غیر پوشا * کذا فی مجمع الفرس پویا واو معروف وفتح یای تحتانی ایله غایت اشکون آت بعض نسخه ده یورغه آت دیمشلر استاد لطیفی بیت عشوه کرد اهل عشق را پویا * بلبل از عشق کل شده کویا * بو بیتدن مطلق یایچی فهم اولنور آته مخصوص اولمامش اولور

مع الباء * پوب واو مجهول ایله اوچ معنایه کلور اول بمعنی پدر حکیم خاقانی بیت عطسهٔ او آدمست عطسهٔ آدم مسیح * اینت خلف کز شرف عطسهٔ او بود پوب ثانی بمعنی فرش خانه وپادشاهلره مخصوص دوشمه استاد رودکی بیت شاه دیگر روز باغ آراست خوب * تختها بنهاد وبرکسترد پوب * ثالث محمودیده بمعنی تاج مرغان وفرهنگ جهانگیریده کاکل مرغان دیمشدر تاجله کاکلک فرقی بودرکه تاج هر قوشده اولماز اما کاکل هر قوشده بولنور خواجه عمید لویکی * مسمط * از باده زاغت بجان از سوک پوب ازسر کنان * طاق فلک ندهد نشان جفتی موافق مثل این پوتاب واو مجهول وفتح تاء مثناة ایله نشانه تیر یعنی هدف ابو المعانی بیت جوهر غم پرشده ظاهر شود کنجینه ام کازمان پوتاب کرده تیر مژکان سینه ام پورشسب نام پدر زردشت واو پسر پیترسب است زردآتشت بهرام بیت بکفتش همه راز با پورشسب * همه مرده بردند زی پیترسپ

مع التاء المثناة * پخت سکون خاء معجمه ایله پختن لفظندن فعل ماضیدر پشدی وپشوردی معناسنه واپاق ایله دیمک معناسنه ده مرویدر پختکان حقیقت واصلان حق وسالکان راه خدا پشت سکون شین معجمه ایله اوچ معنایه در اول ارقه که عربیده ظهر دیرلر فتح ظا ایله ثانی ولایت نیشابورده برشهر اسمیدر سبب تسمیه سی کوه نیشابورک ارقه کبی واقع اولمشدر ایکیوز یکرمی التی قریه یی مشتمل برشهر عظیمدر حکیم فردوسی بیت زکرکان بیامد سوی راه پشت * پر ازنک رخسار ودل درشت * ثالث نواحی هراتدن بادغیس ناحیه سنده بر قریه اسمیدر کذا فی مجمع الفرس پشت بست پشتندن صکره فتح باء موحده وسکون سین مهمله ایله بست بغلدی دیمکدر معنای ترکیب کلیم وکابکزر نسنه ایچنه بعض شی قویوب ارقه ده کوتوردکلری نسنه یه دیرلر ترکیده نعمة الله انی ارقلوج عبارتیله تفسیر ایتمش پلست ضم لام وسکون سین مهمله ایله بمعنی زشت وپلید که پاشت دخی دیرلر میر نظمی بیت نباید ازان هیچ کار درست * که طبعش کج وروی ترش وپلست پوت واو مجهول ایله جکر معناسنه درجکردن ایتدکلری

قلیه یه پوتی دیرلر اکثر شعرلرده پوتی لوت معناسنه ایراد ایدرلر اول ایسه طعام قسمندندر
حضرت مولانا قدس سره * مثنوی * شیرخوان کی شناسد ذوق لوت * هر پر پر ابوی
باشد لوت پوت * عشق باشد لوت و پوت جانها * جوع ازین رو یست قوت جانها *
پوخت واو مجهول و سکون خاء معجمه ایله بمعنی پخت کذا فی فرهنگ جهانکیری میر
خسرو . بیت همه کس بهر عادت حیله می پوخت * شه غازی بت و بتخانه میسوخت
پوز درخت یعنی تنهٔ درخت ترکیده اغاج اوزدکی دیرلر پوست واو معروف و سکون
سین مهمله ایله مطلق دریدر آدمك و حیوانك و نباتات قشورنه ده دیرلر عربیده جلد

پُ ج

دیرلر کسر جیمله چغتاییده تیری دیرلر کسر تا ایله مع الجیم * پچ یومری اولان نسنه یه
دیرلر و ریدم یمشی و بعض اشیاده کثرت معناسنه کلور ضبط و حددن متجاوز اوله میر نظمی
بیت نمانده بدل صبر ای تندخو * ولی پچ شد جور وآزار تو پچ پچ ایکی آدم ارا سنده
مخفی مکالمه که فسلتی دیرلر و دخی برلفظدر که اوغلاق و کچی چغررلر ایکی معنایه شمس فخری
قطعه * در رستهٔ انصاف جمال الحق والدین * هرکز سخنی ظلم نکویند به پچ پچ * از معدلتش
کرك شبانان همچو شبانان * خوانند بزان کله وا جمله به پچ پچ * بو لغتی بعض صاحب
فرهنك باء مکسوره ده روایت ایتمش و بعضیلری خصوصا فرهنك جهانکیری مؤلفی باء
مضمومه ایله نقل ایلمش ایکی وجهی ده جائز اولمغله تحریر اولندی پرکنج سکون راء
مهمله و فتح کاف و نونله جوزلی و بادملی حلوا و کسر کافله ده مرویدر پلوج ضم لام و سکون
واو ایله سست اندام اولمق معناسنه میر نظمی بیت کذشت عمر و نای ایام پوج * رسیله
به پیری و بوده پلوج پوج واو معروف ایله ایکی معنایه در اول درشت و ناهموار و یومری
اولان نسنه که لطافت و نزاکتدن خارج اوله ثانی هیچ بر ایشه یرامیان نسنه اکثر هیچ لفظنه
مترادف استعمال ایدرلر شاپور بیت شب بوعده و روز بانتظار کذشت * بهیچ و پوج مرا روز
و روز کار کذشت * و صائب دخی دیمشدر بیت کفتکوی پوج ناصح را نمی فهمم که چیست
اینقدر دانم که جای پنبه در کوشم تهیست پوزیچ واو معروف و کسر زاء معجمه و سکون
نونله عذر معناسنه یعنی اعتذار ایلك پوزش دخی دیرلر

پُ خ

مع الخاء المعجمه * پخ کوزده
اولان چیق که علت سببی ایله اوله پوخ واو مجهول ایله دخی چیق معناسنه مرویدر
میر نظمی بیت شد این ضعف پیری نشان شیوخ * بود چرك بینی و در چشم پوخ *

پُ د

مع الدال المهمله * پرد فتح راء مهمله ایله فرهنك جهانکیریده بمعنی پرشود شیخ سعدی
بیت تو خود را کمان پردهٔ پرخرد * انایی که پر شد دکر چون پرد * ثانی سکون را ایله
لغز و یا کلتچ معناسنه در ابو المعانی بیت تا نفهمد سخن از حال دلم حرف وصال * پرد کوید
بمن آن دلبر بی مثل و همال * و زبان کیلانیده پل معناسنه در پزغند سکون زا و نون
و فتح غین معجمتین ایله سماق بپراغی و دری دباغت ایتدکلری اوت بعض نسخه ده قاطر آوازنه
دیرلر پنجه بند سکون نون و فتح جیم ناروسیله پیشانی بند معناسنه در آلن باغی دیمك
اولور عربیده عصابه دیرلر استاد رودکی بیت هرکه مارا در غمی سازد اسیر * چون ز پنجه
باز کیرد پنجه بند * و استاد عبدی بیت به پیچد دلم چون به پنجه تم * به بند دیر غم دلم

دلم پنجه بند ن پند ع سكون نون ايله محلوج پنبه يوماغى كه اكيرلمك ايچون حاضر ايدرلر اكا پنجش و پنجك و پندك و غنه و باغنه و كاله دخى ديرلر كذا فى فرهنك جهانكيرى

ن پود ع اوج معنايه كلور اول اماله ايله ارغج دركه عربيده سدا ديرلر حكيم فردوسى بيت ز يزدان و از ما بدان كس درود * كه تارش خرد باشد وزاد پود * شيخ نظامى بيت چند بزتار طمع و پود لاف * برقد هر سفله شوى جله باف * بو بيتك مقتضاسى تار ارغج و پود ارش اولمقدر لكن رومده فارسى لغت جمع وتحرير ايدنلر نعمة الله وحليمى وغيريلرى پود ارغج وتار ارش دردي بو ياز مشلر ظاهر لسان فارسيده توغلرى چندان اولمامقدر ثانى فرهنك جهانكيريده بمعنى كهنه حكيم فردوسى بيت شهى كونترسد زدر ويش پود * بشهنامه اورا نبايد ستود * ثالث اماله سز اسكى بزى ياقوب قاوايدرلر اكا پد وخفت دخى ديرلر عربيده حراق ديرلر شمس فخرى بيت شك نيست كه آتش زنه سنك بلارا * جز جان وتن دشمن جاهش نبود پود ن پورمند ع واو معروف وسكون راء مهمله و نون وفتح ميمله صاحب اولاد اولان آدمه ديرلر وواو مجهول ايله خوشبو براوت آديدر كذا فى فرهنك جهانكيرى

پوشند ع واو معروف وفتح شين معجمه وسكون نونله بمعنى سرپوش كذا فى مجمع الفرس ن پولاد اوج معنايه كلور اول جوهردار دمور دركه معروفدر طالب آملى بيت سحاب لطف توكر آستين فشان كردد * نقوش كينه شود محو از دل پولاد * ثانى مما وراء النهر ايرانيلردن بر پهلوان آديدر ثالث مازندران ديولرندن بر ديو آديدركه رستم آنى هلاك ايلدى ن مع الراء المهمله * پخته خوار ن بمعنى كدا و داماد مثال اول شيخ سعدى بيت اكر دست همت بدارى زكار * كدا پيشه خوانندت و پخته خوار * و داماد معناسنه اولدوغى عموم اولمامقدر ايچ كويكو اولانلره دينلمك صحيح اولور مكر كثرت استعمال ايله جمله سنه شامل اوله ن پر ع اكرچه طلو معناسنه دركه مقابلى تهى در اما تكرار و بسيار معناسنه استعمالى دخى غايت شايعدر صائب تبريزى بيت چار بازار عناصر پر مكرر كشته است * وقت آن آمد كه برچينند اين بازارها * عربيده مملو چغتايده تولون وتولادي ديرلر سبعه شعبانزده بيت تولاى آيتيب سرشك بيرلا كوز * آيتا باشلادى حالتيدين سوز ن پرغور ع سكون راء مهمله و ضم غين معجمه ايله بلغور معناسنه مير نظمى بيت نباشد در شكايت هيچ پركو * چو در خانه شود پرغور ومنجو ن پركر ع سكون راء مهمله وفتح كاف فارسيله مرصع طوق وامثالى مجوهر نسنه لر وله بيت شاهد اين بنده اوبودنم * پركرى زنجير خدمت كردنم ن پسندر ع فتح سين مهمله وسكون نون ايله اوكى اوغل معناسنه استاد عنصرى بيت جز بماد ندر نماند اين جهان كينه جو * با پسندر كينه دارد همچو باه ختندرا * مادندر اوكى آنا ودختندر اوكى قز ديمكدر ن پشت دار ع بمعنا پشتيبان حضرت مولانا قدس سره بيت نه مادر امد و پشت دار موسى ساخت * نه لحظه لحظه ز عين جفا و فاسا زد ن پشخور ع سكون شين وفتح خاء معجمتين وواو معدوله ايله كلام زائد وبيمعنى وهذيان مير نظمى بيت كران آيد بدل پيش هنرور * سخن را چون شود بيهوده پشخور ن پندار ع سكون نون وفتح دال مهمله ايله بمعنى مالدار وصاحب انبار ومحكم وقوى ن پندر ع سكون نون ايله شيرازا لكه سنده بر قلعه

اسمیدر کذا فی شرفنامه ﮐ پوز ع واو معروف ایله درت معنایه گلور اول اوغل هر بیله کی
ولد معناسنه حکیم خاقانی بیت دل در سخن محمدی بند * ای پور علی ز بو علی چند * ثانی
فرهنك جهانکیریده شهر کنوج حاکمی که هند پادشاهلرینه رای دیرلر آنلك نامی در فور دخی
دیرلر ثالث مجمع الفرسده آتك جملهٔ اسبابسند ندر حکیم فردوسی بیت کرازان کراز ابنه کاه
از زین * که بیژن نهادست بر پور زین * وحکیم اسدی بیت به پور نبودی بر افکند زین *
دو صد کرد کرد از دلیران کزین * رابع نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی نادان کرفتن عوضرا یعنی کشی
کندوبی بلمزلند رملك عربیده تجاهل دیرلر ودراج معناسنه کلدوکیده مرویدر ﮐ پور آذر ع
یعنی حضرت ابراهیم علی نبینا وعلیه الصلوة والسلام کذا فی شرفنامه ﮐ پورهاجر ع یعنی
حضرت اسمعیل علی نبینا وعلیه السلام ایضا منه ﮐ پهز ع سکون ها ایله بمعنی مدرسهٔ
جهودان کذا فی موید الفضلا ﮐ مع الزاء المعجمه * پراز ع فتح راء مهمله ایله جفت آتلرندن
بویندرق اغاجی که اوکوزك بوینه چکودرلر آنی بغلدقلری قایشه دیرلر مشکلاتده باء
مکسوره ایله مرویدر ﮐ پرز ع سکون راء مهمله ایله خاوکه قطیفه وچوقه وقالیچهده
اولور وابریشم وایلك ده اولان که ترکیده ضم را ایله مستعملدر حکیم انوری بیت از چه خیزد
درسخن حشو از خطا بینی بطبع * وزچه باشد پرز دیبا زنا جنسی لامس * حکیم خاقانی
بیت از پرز پلاس آهرتو * برجیس بطیلسان نه بینم ﮐ پژول باز ع ضم زاء فارسیله
پژول برنوع اویوندر پسلم دخی دیرلر باز اکا فاعل اولور یعنی اول اویونی اوینایجی دیمك اولور
ﮐ پشتماز ع سکون شین معجمه وتاء موقوف ایله مهرهٔ پشت یعنی آرقه کوکی هر بیده
فقرات دیرلر ویجوز بالراء المهمله مشکلاتده وهو الذی یوخذ فی اطلاء کهیات الدرهم
تعبیریله مسطوردر ﮐ پشخیز ع سکون شین ویای تحتانی وکسر خاء معجمتین ایله یای
اغاجی که مشکلاتده وهو شجر صلب یتخذ منه القشر ویعملون فیه القوس ﮐ پوز ع
اطراف دهن یعنی آغز چوره سی حضرت مولانا قدس سره بیت روی پنهان میکنند زیشان
پوز * تا سوی باغش نه بکشایند پوز * شیخ سعدی * قطعه * میرفت وهزاردل با او
همچون شکرش لبی وپوزی * باز آمد وعارضش دمیده * مانند شبی بروی روزی *
ومطلق دهن حیوانات معناسنه حکیم سنایی بیت از پی صید آهوی خوش پوز * چشمها
پرز سرمه کرده چو یوز ﮐ مع الزاء الفارسی * پراژ ع فتح راء مهمله ایله بمعنی پراکنده وپریشان
گردن ﮐ پژپژ ع سکون زا وضم باء فارسیین ایله فرهنك جهانکیریده برکلمه درکه اوغلاق
وکچی نواخت ایدرلر حکیم سنایی بیت نشوهٔ دل بحرف قرآن به * نشود بزبه پژپژی فربه *
ﮐ پژ ع بمعنی شبنم ﮐ پوژ ع واو معروف ایله بمعنی زنخدان یعنی چکه استاد عمیك دیمشدر
بیت امروز باز وپوژت ایدون بتافت اسب * کوبی همی نداند آن تو همی کرفت *
ﮐ مع السین المهمله * پرس ع پرسیدن لفظندن صیغهٔ امردر صبور معناسنه شیخ فیضی
ماسجده بر سایهٔ دیوار کنشیتم * از بی ادبان پرس حرمگاه صنم را ﮐ پس ع بمعنی پسر
حکیم فردوسی * مثنوی * بیامد نخست آن سوار هژبر * پس شهریار جهان اردشیر *
بپستاده در پیش نیزه بدست * توکفتی مکر طوس اسپهبدست * وله بیت پس آنکاه

آنکاه کرد ند زان کار زار * پشن شاه را فرخ اسفندیار ﴿ پلوش ﴾ ضم لام و سکون واو ایله
بمعنی تواضع و تملق و فریب شمس فخری بیت بجا بلوسی خود را همی کند پرکار * بلی
همیشه بود کار جا بلوس پاوس ﴿ پوس ﴾ واو مجهول ایله جرب زبانله فریب ویرمک
معناسنه کذا فی شرفنامه ﴿ مع الشین المعجمه * پخته جوش ﴾ نسخهٔ میرزا ابراهیمده

پُ ش

شراب شیرهٔ جوشانیده یعنی زیاده قیناملغله غلیظ و قوی اولمش شراب باده اولسون اشربه
اولسون استاد دیمشدر بیت نه مستی که عقلت نیست کردد * زصاف پخته جوش جام
هستی * اما فرهنک جهانکیریده برنوع شرابدر که شیرهٔ انکوری سموز قوزی ایله چولمکه
قویوب بعض بهارات ایله قینادوب استعمال ایدرلر طریق ترکیبی طب کتابلرنده مصرحدر
ضعف معده و کبد و ضعف باه ایچون و وجع ایچون مفاصل و فالج و لقوه یه نافعدر و کسر
ریاح و ادرار بول ایدر نافع شرابدر خواجه عمید لونکی بیت منم که طبع در ایام من قبول
کنند * قدید و دنبه و سبکی و پخته جوش کران ﴿ پرتاش ﴾ سکون راء مهمله و فتح تاء
مثناة ایله ولایت ترکانک نامیدر کذا فی موید الفضلا ﴿ پش ﴾ بمعنی کیسوی اسب یعنی
آت یلیسی حکیم اسدی بیت کمندی تیغی بکف آختند * پش بارکی چون عنان آفتند
اما موید الفضلاده پش ضم با ایله بمعنی جعد و فتح ایله کیسوی اسبدر و مجمع الفرسده
طرف که کمر او ز ریشه بغلرلر و بر معناسی دخی فرومایه دیمکدر ﴿ پنجش ﴾ سکون نون و کسر
جیمله آکیرلمک ایچون اولمش پنبه طوپی که پندش و پندک دخی دیرلر کذا فی فرهنک جهانکیری
﴿ پندش ﴾ سکون نون و کسر دال مهمله ایله بمعنی پنجش مرقوم ﴿ پوزش ﴾ واو معروف
و کسر زاء معجمه ایله ایکی معنایه در اول عذر دیلمک ثانی مطلق عذردر شیخ سعدی بیت
خداوند بخشنده و دستکیر * کریم خطا بخش پوزش پذیر * آخرنده کی شین ایله اسم مصدر
اولمق کوزینور اما اصل کلمه در حکیم خاقانی بیت دست برکن زلف بت رویان بکیر *
پوزش خجلت زنادانی بخواه * حکیم اسدی بیت منم در که خشم او زیر پای * چو خشم
از تو آید تو پوزش نمای ﴿ پوش ﴾ سکون واو ایله ایکی معنایه کلور اول پوشیدن لفظندن
صیغهٔ امر و وصف ترکیبی اولور خواجه حافظ بیت در عهد پادشاه خطا بخش و جرم
پوش * حافظ قرابه کش شد و مفتی پیاله نوش * فرهنک جهانکیریده صیغهٔ امردر از راه دور
شو معناسنه که بردر و بردار دخی دیرلر ثانی زره معناسنه در مولانا شهابی بیت چو ماهی
شم آنکه بد پوش دار * چه غوک اندران آب شد غوطه خوار ﴿ پوشش ﴾ اورتونه جک
و کیلجک معناسنه اسم مصدر صیغه سیدر میر نظمی بیت که بی پوشش بماند این جسم
لاغر * زمین و آسمان شد زیر و ردیر * ﴿ پویش ﴾ یای تحتانیله پوییدن لفظندن اسم
مصدردر یلوب یوپورمق معناسنه ﴿ مع الغین المعجمه * پشتروغ ﴾ سکون شین معجمه

پُ غ

و ضم تا و راء مهمله ایله برنوع سر تیزدکندر حجاز بریه سنده چوق اولور تازه ایکن دوه ییسه
فی الحال هلاک اولور عربیده ضریع دیرلر قرآن کریم الشانده اهل جهنم حقنده * لیس لهم
طعام الا من ضریع * وارد اولمشدر ﴿ پشته باغ ﴾ چایر و چمن و سبزه زار دیمکدر ابو المعانی
بیت درکنار آب کلشن پشتهٔ باغ لطیف * باده با ساقی کلرخ کر بود تنها خوشست *

پُف

ق پلوغ ع ضم لام ایله حیوانا تدن سود صاغمق استحلاب معناسنه ق مع الفاء * پف ع
آغزدن چقان هوا شمع و چراغ سویندرمکه اخراج ایدرلر مولانا جامی بیت هرکه برروی
مه فشاند تف * میکند برچراغ انجم پف ق مع الکاف * پتك ع سکون تاء مثناة ایله

پُك

اوس اوزرنده دمور و باقردوکدکلری بیوك چکیج در حکیم فردوسی بیت سبر سبر ورانه
زیرکرز گران * چو سندان بر و پتك آهنکران ق پچشك ع ضم جیم و سکون شین معجمه
ایله قویون و کچی وامثالی حیوان ترسی کذا فی مجمع الفرس ق پرتك ع سکون راء مهمله
وضم تاء مثناة ایله زیاده اسکون و یورغه آته دیرلر وکوج معناسنه ده رسیده نظر ده
ق پردك ع سکون را وفتح دال مهملتین ایله لغز و یا کاتم معناسنه میر قطبی بیت باوکی ذم
حرف نیل وصال * بکوید مرا پردك بی مال ق پژوك ع ضم زاء فارسیله یعنی صدای
موحش ومهیب ابو المعانی بیت زآه و ناله زارم پژوك افتاده در عالم * که پند ارند برخاسته
قیامت مرده وزنده ق پژك ع سکون زاء فارسیله تسبیح بو جکی معناسنه در ق پشتك
سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله اوچ معنایه کلور اول جامه کوتاه که بیله دك ایدرلر
حالا روم دیارنده دخی مستعملدر پشنی و عجایبی دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت اگرچه
خاره را مستقیم * زتو بس کنم پشتکی ژنده پیچی * ثانی بر مرضدر آته وقاطره عارض
اولور ایاقلرنده خردم دانه جکلر چیقوب بشر وشیشر یوریمکدن آلیقور ثالث بر نوع اویندر
بر آدم ایکی النی یره قویوب ایاقلرین یوقارو قالدیروب یورور اول اویونه سکندر وکرد م
دخی دیرلر هندی لساننده بو لغت کتاب معناسنه در ق پشتنك ع سکون شین معجمه ونون
وفتح تاء مثناة ایله طبیقور قولانه دیرلر ق پشك ع فتح شین معجمه ایله کدی در که پوشك
دخی دیرلر عربیده هره و سنور دیرلر حکیم سنائی * مثنوی * دل مجروح را شفا قرآن *
جان پردرد را دوا قرآن * تو کلام خدا برابی شك * کرنه طوطی وحمار و پشك * اصل
ایمان ورکن تقوی دان * کان یاقوت و کنج معنی دان * کمال غیاث * قطعه * از چرخ
تا کبوتر واز مرغ تا شتر * از کرك تا ببره واز موش تا پشك * روزی خوران خوان پر از نعمت
توانك * هر گوشه که می نگرم صد هزار لك * وسکون شین معجمه ایله اوچ معنایه کلور اول
سرکین آهو وگو سفند وبز وشتر وامثالهم حکیم شیرازی بیت بعض او دارد بشون گرم
وخشك * بعض او در طبع سرکینست و پشك * بو معنایه فرهنك جهانکیریده کسر باء ایله
نقل اولنمشدر که پشکرو پشکرمو پشکل و پشکله دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت
کفت جایش را بروب از سنك و پشك * ور بود تر ریز بروی خاك خشك * بو بیتده ضم باء ایله
خشك قافیه اولنمشدر ثانی چغبره دیرلر ثالث بر اغاج آدیدر ق پك ع اوچ معنایه کلور اول
کننده و ناهموار اولان نسنه یه دیرلر ثانی ایچی بوش نسنه که مخفف پوکدر ثالث دمور جی
چکیجی بو معناده دخی پتك مرقومدن مخففدر بو اوچ معنایه ترتیب اوزره بهای جامی
* قطعه * ای شوربخت وبد بر و معلول شوم پی * وی ترش روی ناخوش و مکروه ولك
و پك * نیری و بی طعام و تفه چون پنیر و دوغ * بی ذوق خشك مغز و تهی همچو جوز پك
با من مشو چو آهن و پولاد سخت چشم * نا نشکنم سر تو چو سندان بزخم پك ق پلاك ع سکون

سکون لامله ایکی معنایه‌در اول کوز قباغی معناسنه خواجه سلمان بیت بادام چشم من
زده بر پلکها شکر * لوزینه ایست ریخته جلا بش از کلاب * ثانی بوکرك که عربیده کلیه
دیرلر ﴿ پلوك ﴾ ضم لامله دوه ترسی که عربیده بعره دیرلر ﴿ پنچشك ﴾ سکون نون
وشین معجمه وضم جیمله بو وزن و معنیٔ کنجشك یعنی سرچه عربیده عصفور دیرلر شیخ سعدی
بیت پنچشك بین که صحبت شاهین آرزوست * بیچاره برهلاك تن خویشتن عجول
﴿ پنبك ﴾ سکون نون وفتح جیمله محلوج پنبه یوماغی که اکیرلمك ایچون حاضر اولمش
اوله پاغند و پاغنده و غنده و پند و پنده و پندش و پندك و کالندخی دیرلر حکیم روحانی بیت
یکی از یشان پنبك ستان و پنبه فروش * که ریش کاوی نامه است و نام او عنوان ﴿ پندك ﴾
سکون نون وفتح دال مهمله ایله بمعنی پنبك مرقوم ﴿ پوبك ﴾ واو معروف و فتح باء موحده
ایله هدهد قوشی کذا فی تحفة الاحباب هند و شاه دیمشدر بیت الا تا باز کویند از سلیمان
که با بلقیس وصلش داد پوبك * شمس فخری * قطعه * نهاد تخت شهی تاج فخر بر تارك * زفر
مقدم این زبدهٔ نجوم فلك * پناه ملك سلیمان که چون سلیمانش * نوید ملك سبا داد مبدم
دهد پوبك * مؤید الفضلاده ایکی باء موحده ایله هدهد و با فارسیله دختر بکر معناسنه
مرویدر ﴿ پورك ﴾ نام دختر رای کنوج در که بهرام کور آنی حبالهٔ ازدواجه کتورمش
ایدی قورك دخی دیرلر ﴿ پوشك ﴾ واو معروف وفتح شین معجمه ایله ماوراء النهر لسانده
کربه معناسنه در که عربیده هره دیرلر شمس فخری بیت خدایکانا شاهنشهی که شیر فلك
بریزد امن لطفت نخزیده چون پوشك * ابو الحسن شهیدی * قطعه * چند بردار دآن
هریوخروش * نشنود باده با سرود شنوش * راست کویی که در کلوش کسی * پوشکی را
همی بمالد کوش * بعض نسخه‌ده باء موحده ایله و بعضیسنده میمله موشك و صحاحده یای
تحتانی ایله یوشك واقع اولمشدر ﴿ مع الکاف الفارسی * پشتلنك ﴾ سکون شین
ونون وفتح تاء مثناة ولامله ناقص و معیوب و هرزه و هذیان معناسنه در حکیم سوزنی بیت
در ملك تو پسند نکردند بندکی * نمرود پشه خورده و فرعون پشتلنك ﴿ پشنك ﴾
فتح شین معجمه و سکون نونله زمان قدیمده وضع اولنمش نشان و قازمه معناسنه شمس فخری
بیت دزد آورد سعطش پارهٔ سپهر از جای * بیك اشارتی بی دستبرد پیل و پشنك *
﴿ پوشنك ﴾ واو مجهول و فتح شین معجمه و نونله هری مضافاتندن بر قریه اسمیدر تعریب
ایدوب فوشنج دیدیلر ﴿ پوك ﴾ واو معروفله اوچ معنایه کلور اول غله قودقلری قیونلك
اغزینه قونیلان خس و خاشاك معناسنه منجیك بیت برمرك پدر کرچه پسر دارد سوك
در خاك نهان کندش ماننده پوك * ثانی نسخهٔ حسین وفاییده بمعنی هوای دهن درکه اوفورملك
ایله آتش یاقرلر و سائر شیئی ایچون اخراج ایدرلر استاد اغاجی بیت کر بر فکند کرم دم
خویش بکو کرده * بی پوك زکو کرد زبانه زند آتش * ثالث یانمش بزدرکه قاو ایدرلر شمس
فخری بیت غم اکر یار من بود چه عجب * میل آتش بود همیشه به پوك * مؤید الفضلاده
قاو و پنهان اولمش غله معناسنه در بعض نسخه‌ده باء موحده ایله منقولدر ﴿ مع اللام *
پخل ﴾ سکون خاء معجمه ایله بمعنی بریهن که تحتانی و فوقانی دخی دیرلر ترکیده سموز اوتی دیرلر

پ كٔ

پ ل

ع پرتکال ع سکون راء مهمله وفتح تاء مثناة وکاف فارسیله معنلشندودنه داخل بر ولایت
اسمیدر طالب آملی بیت می شیرازیم از دور دسر کشت * علاج من با دههای پرتکالست
بو بیتدن مراد هندده آرز ودر ع پردل ع شجیع و بهادر وصاحب فکر ورای معناسنه شمس
فخری بیت بجاست درهمه ایوان همچو توشاهی * کریم وپردل ودانا وعاقل وکامل *
ع پرشکال ع سکون را وکسر شین معجمه وفتح کاف فارسیله بولتلو هوایه کوکه یوزنده
بولوت اولوب یاغمدوغی محل وکاهی ترشح ایلیه تنکم طالب آملی بیت کهی ابرتر وکاهی
ترشح کونه که باران * بیا دو چشم من بنکر هوای پرشکال را ع پرغول ع سکون راء فارسی
وضم غین معجمه ایله بمعنی برغول مرقوم یعنی بلغوردن اولان طعام ع پل ع ایکی معنایه
کلور اول معروف یعنی کوپری مولانا تنی بیت چنین دار فرمان بخیل مغل * که بر روی
جیحون ببستند پل * وکمرکه عربیده قنطره دیرلر ثانی پول معناسنه در حکیم نزاری قهستانی
بیت بار حسرت میکشم از بی معی * خاک بر سر میکنم از بی پلی ع پوپل ع سکون واو وفتح
باء فارسیله جوز بوا قدر اولور بر نسنه در تعریب ایدوب فوفل دیدیلر بر نوع دار و در اسان
هندده سیاری دیرلر استاد فرخی بیت درو دو ختان چون جوز هندی پوپل * که هر
درخت سیال دکر مکر دیر ع پوخل ع واو مجهول ایله بخل مرقوم معناسنه در ع پوستکال ع
واو معروف وسکون سین مهمله وتا وفتح کاف فارسیله فرهنک جهانکیرده پوست بی موکه
درته دنبه باشد یعنی قویرق دنبله اولان تویسز دری و مجمع الفرسده تیونک قویروغی
تو یلرینه یاپشوب صالنان سرکین حکیم سنایی بیت از غلام آنکه ذی عیال آمد *
اوزدنبه پوستکال آمد ع پول ع واو مجهول ایله اوج معنایه کلور اول بمعنی پشته مرقوم
ثانی کار بانسرای ومنزل غربا ثالث کوپری که عربیده جسر دیرلر کسر جمله حکیم فردوسی
بیت یکی پول دیکر بباید زدن * شدن را یکی راه وباز آمدن * وشمس فخری بیت
آنکه بهر خیر بعد در جهان * خانقه کرد ورباط وپول وسم * وسیلة المقاصد ده برداق
لوله سنه ده دیرلر ع مع المیم * پرسم ع سکون را وفتح سین مهملتین ایله پرایله سمدن
مرکبدر منت اولان طعامه دیرلر برآدمه احسان ایدوب تحمیل منت ایلکدن کنایه در
میر نظمی بیت از عطای سفله امیدی مبند * کر دهد نانی بتو پرسم دهد ع پژم ع فتح زاء
فارسیله قراغو معناسنه وهو ما یسقط من الثلج فی اللیل کذا فی المشکلات ع پشترم ع
سکون شین معجمه وراء مهمله وضم تاء مثناة ایله قورد اشنی دیدکاری علت که عربیده شری
دیرلر ع پل چکنم ع ولایت شیرازده بر کوپری نامیدر وجه تسمیه سی بودر که بر بازرکان
متمول وافر تجمل واحمال ایله شیرازه کلوب جمیع مالنی خراباتده ذوق وعشرته دکیشوب
مفلس وبی نوا اولدقده شیرازدن چیقوب مذکور کوپری یه بیهوش کلوب آمده چکنم
چکنم دیه رک قالوب ایلرو کیدهمز اول زماندن برو اول کوپری یه اسم اولمش دیرلر
کذا فی شرفنامه ع پوشیده چشم ع یعنی نابینا عربیده اعمی معناسنه کذا فی المجمودی

ع مع النون * پختن ع سکون خاء معجمه ایله پشمک وپشورمک معناسنه مستقبلنده
خانی زایه قلب ایدوب پزد وپزنده دیرلر ع پرسان ع سکون را وفتح سین مهملتین ایله

ایله بمعنی پرسنده صورجی معناسنه اسم فاعلدر ابو المعانی بیت پرسان نشدی حال دل زار بیکسم * ای آفت جان تا بکی این جور تغافل پرسیدن صورمق که عربیده سؤال معناسنه چغتایده صادی سین اوقویوب صورماق دیرلر سجعه سیانده پادشاهه خطاب محلنده دیر بیت لذا شیرین کلام وخندان یوز * بیرلا کیم خلقدین سورار سین سوز پرکردن چوق ایمك وطولدرمق وتکرار ایلك تشکم دیمشلردر * مصرع * کارنیکو کردن ازپر کردنست پرکسون سکون را وضم کاف فارسی وسین مهملتین ایله ایر اوزرینه اورتیلن یاپوق که عربیده غاشیه دیرلر پروین سکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر واو ایله بمعنی چرك وشوخکین ابو المعانی بیت هیچکس از بوی بد در پهلویش نتوان نشست * زان دهان وبینیش پروین پرست همچون خلا پزیدن کسر زاء معجمه ایله چمدیلك معناسنه پشتوان سکون شین معجمه وتاء موقوفله دیوار استحکام ایچون قونیلان اغاج که ترکیده خطل دیرلر خلاق المعانی بیت چنین خلل که به بنیاد دین بر آمده بود * کر اعتقاد پرین پشتوان نبودی وای * صحاحده قپو آردینه قودقلری اغاج معناسنه در فرهنك جهانکیریده بمعنی پشت وپناه منقولدر مولانا مطهر کرنی بیت پناه ملکت اسلام وپشتوان سپاه * صفی حضرت سلطان ولی دولت شاه پشتیبان پشت ایله باندن مرکب لفظدر ارقه ویریجی وحمایه ایدیجی معناسنه شیخ سعدی در نعت شریف بیت چه غم دیوار امت راکه باشد چون تو پشتیبان * چه باك از موج بحر آنرا که باشد نوح کشتیبان پشیزه نشان بمعنی سکه زن پشتیون مختصر پشتوان مرقوم پفشریدن سکون فا وکسر شین معجمه وراء مهمله ایله بمعنی بر افشاندن یعنی صاچمق پفیدن کسر فا وسکون یای تحتانی ایله شمع وچراغ سوینديرمك اطفا معناسنه چغتای لسانده اوچاق دیرلر میر علیشیر * رباعی * کل باردی ایساچمن معطر بولسون * شمع اوچنی ایسا قویاشی منور بولسون * شهزاده غه کرر وضه میسر بولدی * سلطانغه جهان ملکی میسر بولسون وفرهاد نامه ده فرهاد آیینه یه باقوبچی مجال اولدقده دیر بیت بولوب پروانه دیك اطرافیغا جمع * ولی اول یا تیب آنداق کیم اوچوك شمع پلوان وپلون سکون لامله مؤید الفضلاده بمعنی پشتوان کاه یعنی ارقه یوکنی قویوب آرام ایده جك یر معناسنه در فرهنك جهانکیریده مزروعات وباغ وبوستان اطرافنه حفظ ایچون وحیوانات کیرممك ایچون دیوارکبی یپراقدن ایتدکلری یوکسك یر معناسنه در میر خسرو بیت عجب نبود کرا نباری فرو لغزد باب وکل * که بحتی کوك کردد چون کند باشد بپلوانش * وله بیت سبکباری کزین تا سهل دانی کز جبل پرتی * که کریه از شتر بهتر تواند رفت بر پلوان پنجشك زبان برصاری وقزل رنك بویار بر نسنه در وبر نوع دوادر عربیده لسان العصفور دیرلر پوراتین کسر باء موحده وتاء مثناة وسکون یای تحتانی ایله آبتین فریدون شاهك پدری نامیدر پور اوغل در معنای ترکیب فریدون شاهدر پوران سکون واو وفتح راء مهمله ایله شهر کنوج آدیدر فوران دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری پوردستان یعنی رستم دستان که دستان رستمك باباسی لقبیدر پوردکان وپوردیان بچه د زدیده یعنی

خمسهٔ مسترقه نك اوز ریشه بش كون دخی زیاده ایدرلر اون كون اولور پوزدكن و پوردیان
دیرلر فارسیلر بو كونلره زیاده اعتبار ایدوب عظیم جشن ایدرلر معربی فوردجاندر ق پور عمران
یعنی حضرت موسی و هارون علی نبینا وعلیهما الصلوة والسلام ق پوریان ع كسر راء
مهمله ایله یعنی متوطنان شهر قنوج كه پور شهرك آدی اولمغله یای نسبتله آنده ساكن
اولان اهالیسی دیمك اولور ق پوزن ع واو مجهول وفتح زاء معجمه ایله زراعت ایچون تارلایی
پاك ایدوب آماده ایلمك معناسنه در و زاء فارسیله كثرت مشغلدن اللطامر اولان قبرجقه
دیرلر ابوالمعانی بیت بهر محصول غم عشقش زمین سینه ام * در ازل از خار وخاشاك ذكر
پوزن شده ق پوزیدان ع واو معروف وكسر زاء معجمه وسكون یای تحتانیه بمعنی عذر
آورمن واعتذار معناسنه كذا فی مجمع الفرس ق پوزیدن ع كسر زاء معجمه ایله عذر ایلمك
ونسنه پشرمك طبخ معناسنه پوزش كردن دخی دیرلر ق پوستیان ع سكون واو وسین
مهمله وكسر تاء مثناة وفتح یای تحتانیه ایله صاغری دباغ كاری دریدر ق پوستین ع سكون
سین مهمله وكسر تاء مثناة ویای ساكنه ایله دری معناسنه عموما مختیان وساغری ودریدن
مصنوع اولان اشیاوكورك معناسنه در خصوصا هر نه اولورسه پوست دریدر یا ایله نون
جملهٔ ماده سنك اسمنه الحاق ایچوندر و بر معناسی دخی غیبت در استعاره طریقیله استعمال
اولنور شیخ سعدی كلستانك ایكنجی بابنده بر حكایه ده كه بند ونك باباسیله مناقشه ایلدكاری
محلده * ای جان پدر تو نیز خفته بودی به كه در پوستین خلق افتی * دیدوكی شاهد
مدعادر و حكیم انوری بیت ازعقاب پوستینش كر نكویدبه بود * كرچه در دریا تواند
كرد خربط كازری ق پوسیدن ع واو معروف وكسر سین مهمله ایله چوریمك معناسنه در
ق پوشكان ع واو مجهول وشین موقوف وفتح كاف فارسیله ایكی معنایه در اول شهر
نیشابوره قریب بر مكان اسمیدر ثانی موسیقیده بر نوا اسمیدر كذا فی مجمع الفرس ق پوشیدن ع
واو معروف وكسر شین معجمه ایله اورتمك ستر معناسنه وكیمك لبس معناسنه مصدر در
كمال خجندی بو ایكی معنایه بیت بدامن عیب رندان پوش زاهد * لباس زهد پوشیدن چه
كارست ق پوكان وپویكان ع كلاهما بكاف العجمی رحم مادر معناسنه زهدان دخی دیرلر
و بر معناسیده بر نسنه یی نمناك ایتمك ایچون بر مقدار صو سپمكدر ق پون ع واو معروفله
تكلی معناسنه كمتدزین دخی دیرلر ق پویان ع واو معروف وفتح یای تحتانی ایله پوییدن
لفظندن اسم فاعلدر یایجی معناسنه حكیم سنایی بیت كفر ودین هر دو در رهش پویان
وحده لاشریك له كویان ق پوییدن ع كسر یای تحتانی اول وسكون ثانیله یلمك وشدتله
كتمك معناسنه پویانیدن اكا متعدی اولور كمال خجندی بیت این خبر جستن و پرسید نست
این طلب كیست چه پوییدنست ق پیوسیدن ع ضم یای تحتانی اول وسكون ثانی و واو
وكسر سین مهمله ایله ظن ایتمك ورجا وتواضع ایلمك وماتم ایلمك نعمة الله نقلیدر ق پیوشیدن
شین معجمه ایله ده اول معنالره مرویدر ق مع الواو * پخته كاو ع اول ادویه در كه قیناد وب
صو ییله بلمن مریضی یورلر اكا سپرم دخی دیرلر ق پشتماز و ع بمعنی پشتماز مرقوم ودخی
بمعنی كوشت پشت یعنی ارقه ده اولان ات و بیل كوكی كه عربیده فقرات دیرلر حكیم سوزنی

سوزنی بیت شکمش همچو مشك كردان پر * كشته ازدوغ پشتمازوی من ؟ پو ؟
پوییدن لفظندن صیغهٔ امردر واسم مصدر دخی استعمال اولنور پویه دخی دیرلر شیخ نظامی
شیرسکی داشت که چون پو کرفت * سایهٔ خورشید بر آهو کرفت * شیرسك تازی دیمکدر
و سکرتمك معناسنه درمولانا محمود ابن یمین بیت کرت باید نظر کردن به مینو * بسوی مشهد
سید حسن پو ؟ پوپو ؟ پویك مرقوم معناسنه کذا فی شرفنامه بمعنی هدهد اثیر الدین اخسیکتی
* قطعه * تویی که حاکم مطلق تراشناخت خرد * اکرچه دست دکرکس عمل به نیروکرد
خلاف نیست که شاه پرندکان یاوست * اکرچه تاج ولحن باچکاو پوپو کرد * فرهنك جهانکیریده
آواز هدهده دخی دیرلر حکیم نزاری قهستانی بیت وصال بابلبل باکل هنوز نابوده * بحیره
شو دبرآورده شانه سرپوپو ؟ پیو ؟ ضم یای تحتانیله بمعنی کلوخ کذا فی نسخهٔ میرزا
ابراهیم وغیری نسخه ده توام اولان اولاد ترکیده اکیز دیرلر میر نظمی بیت راه شادی را
نکرده هیچ پو * کو بیا دل با غمت بوده پیو ؟ مع الهاء * پخته ؟ پختن لفظندن اسم مفعولدر
پشمش معناسنه اسم عامدر واستعارة طریقیله جهاندیده وکرم وسرد کشیده یه ده دیرلر
ابو المعانی بیت معنی نتوان کفته تا درنکند سفته * بسیار نقب باید تا خام شود پخته *
؟ پرپایه ؟ قرق ایاق دیدکلری بر موذی جانور درچیان دخی دیرلر عربیده مثبث دیرلر
فتحتین ایله کذا فی مجمع الفرس ؟ پرده ؟ ایکی معنایه در اول معروف ثانی بمعنی پردمرقوم
یعنی لغز ویا کلتج ؟ پرزه ؟ سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی
پارهٔ جامه یعنی اثواب پاره لری وشرفنامه ده وتحفة الاحبابده بمعنی پرزی یعنی خاوکه جامهٔ
پشمینه وقطیفه ده اولور شمس فخری بیت آسمان قدر ترا چون مجلسیست * ازنجوم
آورده بر رخ پرزهٔ * وهیچ معناسنه ده اولدوغی رسیدهٔ نظردر ؟ پرسه ؟ سکون
راوفتح سین مهملتین ایله بمعنی پرسش بیمار عربیده عیادت دیرلر کسر عین مهمله وفتح یای
تحتانیله میر ابو القاسم معجزی بیت صحت ار خواهی درین دیر کهن * خستکان بی نوا را پرسه کن
؟ پرمه ؟ سکون راء مهمله ایله بوزن سرمه ایکی معنایه کلور اول متقب که اغاج دلور
دلرلر ثانی دیك سنکین یعنی طاش چولمك بعض نسخه ده ایر معناسنه ده رسیدهٔ نظردر
؟ پژه ؟ بوزن مژه جست وچالاك معناسنه در ؟ پسر یچه ؟ فتح سین وکسر راء مهملتین
وسکون یای تحتانیله بمعنی پسران بدکار ونا خلف کذا فی مؤید الفضلا ؟ پشتان ؟ سکون
شین معجمه وفتح تاء مثناة وراء مهمله ایله بمعنی پشتوار ؟ پشتمازه ؟ بمعنی پشتمازوی مرقوم
یعنی فقرات ظهر که صلب دخی دیرلر حکیم ازرقی * قطعه * دران کهی که ز طعن سنان
وزخم تبر * ز پشتمازهٔ کردان کریز جوید ماه * بر آسمان ز بسی کرد وچون ستارهٔ حوت
ز بیم تیغ بدریا در اوفتد بشناه * حکیم سوزنی بیت پشتمازهٔ کاوزمین رسد آسیب *
چو در کشم خر خمخانه زیر پای هجا ؟ پشتمزه ؟ الفسز دخی معنای مرقومه در ؟ پشمتزه ؟
بو دخی پشتمازهٔ مرقوم معناسنه در ؟ پشتوار ؟ سکون شین معجمه وتاء مثناة ایله آرقه
یوکی که پشتان دخی دیرلر شیخ عطار بیت هرکه آوری چون کاش خواهد * مدتی خار
پشتوار کند ؟ پشته ؟ سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله دپه که صحرالرده طپراقدن

پُ ب

واقع اوله عربیده مائل دیرلر خصوصا وهرنه که دپه کبی یغلمش اوله عموما استاد رودکی بیت
آن کسان آتش همی پند اشتند * پشته هیزم بر و برداشتند ۞ پشتزه ۞ فتح شین وزاء
معجمتین وسکون نون ایله روغن ساده ایله یشمش خرمایه دیرلر ۞ پغنه ۞ سکون غین معجمه
وفتح نون ایله نردبان ایاغی کذا فی فرهنك جهانکیری بو معنایی مؤید مولانا شهاب مهمره بیت
پغنه بام دولتت باشد * این چهار آخشیج وهفت فلك ۞ پلفتنه ۞ ضم لام وسکون فاو فتح
تاء مثناة ایله یاغلو سو بندکدن صکره یرنده جابجا بولنان آتش معناسنه کذا فی فرهنك
جهانکیری ۞ پله ۞ فتح لام مشدده ایله ترازو کفه سی ابو المعانی بیت در پلهٔ ترازو با حسن یار
و خورشید * در وزن ناقص آمد خورشید رفت بالا ۞ پنجه ۞ سکون نون وفتح جیمله
بوزن غنچه بمعنی پیشانی که عربیده جبین وناصیه دیرلر شاعر بیت بتیغ طره ببرد ز پنجهٔ
خاتون * بکرز پست کند تاج بر سر چیپال * بو معنایی مؤید شمس فخری * قطعه * آن
خسروی که سرخ زخون عدوش کرد * سلطان نوبهاری پیکان غنچه را * بر آستان درکه
شاه جهان پناه * ساینده مهر وماه شب وروز پنجه را ۞ پنده ۞ سکون نون ایله بمعنی
پند مرقوم یعنی کنه که حیواناته یاپشور و بعض نسخه ده جسم حیوانده ظاهر اولان یومری
ات معناسنه مرقومدر ۞ پویه ۞ سکون واو وفتح باء فارسیله پو پوی مرقوم کبی هدهد
معناسنه در شمس فخری بیت بدارایی که از انعام عامش * بود طوق حمام وتاج پویه *
۞ پوته ۞ سکون راء مهمله وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول زر کرآلتلرندن طپراقدن
بوحقه در ایچنده زر وسیم اریدرلر خواجه سلمان بیت هیچ نقدی در خلاص پوتهٔ عالم نماند
هیچ دودی در چراغ دودهٔ آهم نماند * ثانی خزانه معناسنه شاه داعی شیرازی بیت دل
بفراغت نه ولنکو ته بند * از جهت زر نه بجان پوته بند ۞ پودنه ۞ واو مجهول وفتح دال
مهمله ونونله یارپوزدرکه عربیده نعناع بری دیرلر اختیارات بدیعی ده نمام ونمام الملك ونماما
دخی دیرلر وسیسنبر دید کاری ده مسطوردر وسه سنبل دخی دیرلر ۞ پوده ۞ واو معروف
وفتح دال مهمله ایله اوج معنایه در اول ارغچ که پود دخی دیرلر ثانی کهنه وپوسیده معناسنه
حکیم سنایی بیت نظم کوهر یاد جان افزای عقل افروز تو * کرد شعر شاعران پوده را
یکسر بها * ثالث اسکی بزکه یاقوب قاو ایدرلر کذا فی فرهنك جهانکیری مجمع الفرسده یمشی
اولمز براغاجدر مسعود سعد سلمان بیت نم بر آمد زدیك تفته زمین * بربرون زد زشاخ
پوده شجر * وچوریمش اغاج معناسنه حکیم فردوسی بیت چو فرزند بد رفت سوی پدر *
تواندوه این چوب پوده مخور * و بر فرهنکده سخت سوده وریخته معناسنه مرویدر حکیم
سنایی بیت کر بود هردمی نمودهٔ تو * بودهٔ حق بعقل پودهٔ تو ۞ پوره ۞ واو معروف
وفتح راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول بمعنی پور مرقوم حضرت مولانا قدس سره * مسمط
خرد پودهٔ ادهم چه خبر دارد ازین دم * که من از جمله عالم بدو صد پرده نهانم * ثانی تنهٔ درخت
معناسنه در روزبان هندیده تمام معناسنه در ۞ پوزه ۞ واو معروف وفتح زاء فارسیله
ساق معناسنه در آدم وحیوانده واغاجده کوکه یقین یریشه دیرلر ۞ پوزینه ۞ واو معروف
وکسر زاء معجمه وسکون یای تحتانی وفتح نون ایله وزاء فارسیله ده جایزدر میمونکه کبی

کبی دخی دیرلر و پوژینه ع کسر زاء فارسیله قنطار معناسنه‌در ابو المعانی بیت بیارندش
اکر آن قلتبان پوژینه با البرز * رود بالا وماند بر زمین جسم کرانجانش و پوسانه ع واو
معروف وفتح سین مهمله و نونله بمعنی فریب دادن ومغلوب کردن کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم
و پوست پاره ع کاوه آهنکر ضحاك اوزرینه جمعیت ایلدکده نیزه‌یه باغلدیغی دریدرکه
علم ایتمشیدی فریدون آنی انبرکا مرصع ومجوهر ایدوب خزینه‌سنده حفظ ایلدی نجه زمان
پادشاهلر خزینه‌سنده باقی ایدی اخترکاوانی واخترکاویانی ودرفش کاوانی ودرفش کاویانی
دخی دیرلر کذا فی شرفنامه و پوستکاله ع کاف فارسیله بمعنی پوستکال مرقوم یعنی
قویون قویروغنده آویخته اولان سرکین حکیم سنائی بیت دوستی کر پی بیالاکنند *
بدل دنبه پوستکاله کنند * نعمة الله نسخه‌سنده سپاهمش دری معناسنه مرویدر و پوسه
واو معروف وفتح سین مهمله ایله صارلمش ایلاك کذا فی التحفه و پوسیده ع واو معروف
وفتح سین مهمله ایله اسم مفعول صیغه سیدر چوریمش معناسنه وچوریوب پاسلنمش
معناسنه ده کلور ابو المعانی بیت نیز کن فهم راست باتدبیر * نکند کار تیغ پوسیده *
و پوشله ع سکون واو وفتح شین معجمه ولامله کیه‌جك جامه واورته‌جك اثواب و پوشنه
فتح شین معجمه ونونله بمعنی پوشله وسرپوش معناسنه‌ده مرویدر و پوشیده ع پوشیدن
لفظندن اسم مفعولدر اورتلمش مستور معناسنه که اخفاء لازمیدر مثلا برکسنه اخفاء اسرار
ایلسه آکا پوشیده راز دیرلر وکیمش یعنی اوزرنده اثواب اولانه دخی پوشیده دیرلر میر نظمی
بیت چو فاخر جامها پوشیده دیده * بهر سو بهر خدمت را دویده و پوله ع واو معروف وفتح
لامله ازلمش قاوون وقاربوز وامثالی میوه‌لر بعض نسخه‌ده قوزقورده دخی دینلدوکی مرویدر
و پویژه ع واو معروف وکسر یای تحتانی وفتح زاء فارسیله بمعنی امیدوارشدن یعنی
برکسنه‌دن برنسنه رجاسنده اولمق کذا فی شرفنامه و پویه ع واو معروف وفتح یای تحتانی
ایله اوج معنایه مرویدر اول بمعنی رویدن یعنی سکردوب یلمك استاد لبیبی بیت بکرمی چو
برق وبه‌نرمی چو ابر * به پویه چو رنك وبکینه چو ببر * بو معنایه قاضی بدرالدین کهجه بیت
بز بروان تو راست ابرشی که بود * بکاه پویه سمندر مثال در آتش * وله ایضا بیت بکاه
پویه اکر سایه اش فتد برکوه * سزد که کوه کران سنك را بر آید پر * ثانی بمعنی آرزو
با اضطراب ثالث دیلمی طائفه‌سندن برشخصك نامیدر اولادلری برمدت پادشاهلق ایلدیلر
طبقه‌لری تواریخده مسطوردر آل پویه دیرلر زبانه وکریده‌لری عضد الدوله ایدی مؤلف
فرهنك جهانکیرینك نسبی مزبور عضد الدوله‌یه منتهی اولور و مع الیاء * پژموی ع سکون
زاء فارسیله چیچك نشانی یعنی روی آدمده جدری دیدکلری علتدن نشان اولمق
ابو المعانی بیت مکو بروی خوش آن نشان پژمویست * که سایهٔ مژه اش بر رخش اثر
کرده و پژوی ع ضم زاء فارسی وسکون واو ایله بمعنی فرومایه کذا فی فرهنك جهانکیری
و پشتی ع یای نسبتله ارقه ویرمك رجوع معناسنه وانکاه واول مناسبتله کوندادیه‌ده
دیرلر و پشی ع کسر شین معجمه ایله بمعنی پشیز مرقوم و پلچی ع سکون لام وکسر جیم فارسیله
بمعنی خرمهره یالجی فروش یعنی مهره فروشی محمود ابن یمین * قطعه * من کرفتم عطارد دیهقان *

پ ی

کر هنرزا کسی که مشتریست * چون بنزدیك اهل عقل کنوز * مرد پالی فروش جوهر یست
پوئی سکون وواو وکسر تاء مثناة ایله جکر قلیه سی پوج بینی یورناز معناسنه بیت
آن پوج بینی بوده بازار دهر مصخره * از بهر جر کرفته برروی تخته زر پوست پیرای دباغ
معناسنه که معنای ترکیبی دری دوزیجی دیمك اولور پوستیرای حذف یا ایله دخی اول
معنایه در پولانی سکون واو وفتح لام وکسر نونله برنوع اون آشیدر کذا فی فرهنك جهانکیری
پوی پوییدن لفظندن صیغهٔ امردر سکرت معناسنه واسم مصدر اولور تك وپوی
دیرلر پوی پوی لفظ مکرری سکردی سکردی دیمك اولور حکیم فردوسی بیت همه
پیش من جنکجوی آمدند * چنان خیره وپوی پوی آمدند باب التاء المفتوحة مع الالف

تا حرف تا داخل ولاحق اولدوغی کلمه لره علی شامل اولان معنالری مقدمه ده تفصیل
وبیان اولنمشدر لکن الف ایله معنای لغویسی بو محلده ذکر اولنور سکز معنایه کلور اول ضد
جفت اولان تك معناسنه در میر نظمی بیت تامرو هرکز براه وهم مشو * هیچ در جا این سخن
از من مشنو * ثانی یوك تنکی معناسنه شیخ اوحدی بیت بنویسد برات بر جایی * کرّو
خروار واکنف تایی * ثالث بمعنی کیفیت جامه وغیره بومعنی کتاب اصطلاحیدر تای جامه
وتای کاغذ وغیری اشیایه دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت کر بکویند شرح این بعد
شود * مثنوی هشتاد تا کاغذ شود * رابع بمعنی نیز استعمال اولنور استاد دیمشدر
* رباعی * آنروز که عقد کار کردون زده اند * نقد زر عاشقی درکون زده اند * واقف
نشوی زعقل تا چون زده اند * کین زر زسرای عقل بیرون زده اند * خامس تا لفظندن
ترخیم اولنمشدر حکیم خاقانی * مسمط * آن هشت تا بربط نکر جانوا بهشت هشته و
هر تا لؤلؤ وطوبی ثمر صد میوه هر تا ریخته * سادس عدد معناسنه کلور خواجه حافظ
تار معناسیله بو معنایه بیت مغنی ملولم دوتایی بزن * بیك تایی اوکه تایی بزن * سابع
بمعنی ونهار شیخ سعدی بیت زصاحب غرض تا سخن نشنوی * که کر کار بندی پشیمان شوی
ثامن مثل ومانند معناسنه مولانا کاتبی * رباعی * چون خواجه نظام نیست بزم آرایی
هی صوت خوششی مبادجایی جایی * هر ساز که هست تای آن بتوان یافت * تنبور ویست
آنکه نباردتایی تابا فتح با موحده ایله ایکی معنایه در اول طبق معناسنه ثانی تاوه
معناسنه ابو المعانی بیت بدیدروی جهانتاب آن ملك سیما * زخجلتش شده ماه سپهر
چون تابا تاتا فتح تاء مثناة ایله بالتك کمر بیله تکنت دیرلر ضم لام ایله تاراج راء مهمله
ایله بمعنی ستان واختر یلدز معناسنه عیسی مشتری * قطعه * برآید خسرو انجم فراز قلعهٔ
کردون * بکیرد تیغ او یکسر جهانرا زیر وبالا را * طلوع وکوکب سعدش خلایق را کند روشن
فروغ طلعت عدلش بسوزد بخششش تارا تاسا سین مهمله ایله انده وملالت معناسنه
پور بهای جامی بیت خواجه حاجی چو از ره تاسا * خورده چوب اند رآمدش تاسا
تاوانا فتح واو ونونله قوت وقدرت معناسنه در کمال اسمعیل بیت هر که لوراهست معنی
کنترك * پیش بیتم لاف ناتوانای او تبا فتح بای موحده ایله بمعنی بکند میر نظمی بیت مکن
کرتو خرده منه ی جفا خویشش * تبا از عشق دلدار ستم کیش تیرك اسپیا فتح باء موحده

موحده و راء مهمله و كاف تصغير ايله دكرمان طاشني اصلاح ايلدكلري دمور آلت معناسنه‌در
ﻟ تخشا ﻉ سكون خا وفتح شين معجمتين ايله يعني كوشنده وسعي كننده كذا في فرهنك
جهانكيري . بو معنايه زرآتشت بهرام . بيت بكو تخشا بكاري كرفريوست * همي باشيد
ميداريد ميوست ﻟ ترا ﻉ راء مهمله ايله بلند وعالي ديواركه ديوانخانهٔ ملوك وكاريانسرايلرده
ايدرلر رضي الدين نيشابوري . بيت ز بيم تيغ جهانكير همچو خورشيدش * هميشه ماه ترا بسته
باشد از خرمن * بو معنايي مؤيد شمس فخري . بيت محيط مركز دولت جمال دنيي ودين *
كه سد عدلش ويأجوج فتنه راست ترا ﻟ ترسا ﻉ ملت نصاري شيخ سعدي . بيت اي
كريمي كه از خزانهٔ غيب * كبر و ترسا وظيفه خور داري ﻟ ترف با وترف وا ﻉ كلاهما
بسكون الراء المهمله وفاء الموقوف برنوع طعامدر يوغرت قوريسي ايله و پنيرصو ييله
بشورلر عربيده مصليه فتح ميم وسكون صاد ايله كذا في مجمع الفرس ﻟ تركا ﻉ سكون
راء مهمله وفتح كافله زنانه تعظيم واكرام ايچون خاتون ديمك معناسنه مير نظمي . بيت
اصل مردم بجوي در هرجا * كه كنيزك نميشود تركا ﻟ تركش جوزا ﻟ برتاج يلدزدركه جوزا
برجنده تركش شكلنده اولور كذا في الاداة ﻟ ترين وا ﻉ كسر راء مهمله ايله برنوع طعامدر
غوبشه ديرلر بعض نسخه‌ده ترخانه شور باسيدركه ترين وترينه ترخانه در وا آوادن مخففدر
ﻟ ترهٔ آسيا ﻉ فتح زاء معجمه ايله دكرمان اولكي در ابوالمعاني . بيت روز وشب اين مهر
وماه در فلك از بهرچه * عمر تو پيموده اند چون ترهٔ آسيا ﻟ تغيرا ﻉ كسر فا وسكون
ياي تحتاني ايله برنوع نرم وبياض طاشدر قلندرلر پالهنك ايدرلر ﻟ تلا ﻉ بوزن خلا
درويش وكدا فقيردن عبارتدر شاعر . بيت هرچه هست از عقل وفكر ودل مرا * صرف
كردم زانكه بوعا شقم تلا ﻟ تماشا ﻉ معروف شاعر . بيت شود كر وصالت بيكشب ندانم *
تماشا كنم مي خورم زلر كويم ﻟ تخيشا ﻉ سكون ميم وياي تحتاني . وكسر خا وفتح شين
معجمتين ايله . بو معروف دعا اسميدر كمال اسمعيل . بيت بجاي حلقهٔ ابريشمين بكف تسبيح *
بجاي زخمه بدستش دعا وتخيشا ﻟ تغا ﻉ معروف التونه وكشنه اوررلر وچارپا
حيوانا ته نشان ايچون قورلر شرفنامه‌ده باج معناسنه دركه يوللرده ودربندلرده چكن
يولكلردن آلورلر معنئ اول ابوالمعاني در نعت شريف . بيت براي خدمت خاك درت سپهر
زدند * نشان بندكي اين مهر وماه تغا بيست ﻟ تنكلوشا ﻉ سكون نون وفتح كاف فارسي
وشين معجمه وضم لام ايله مجمع الفرس‌ده يعني خانهٔ روميان ورسالهٔ حسين وفائي‌ده و بر
معتبر نسخه‌ده تنكلوشا وار تنكلر وميلر ده ايكي كتاب اسميدر . بو معنايي مؤيد حكيم خاقاني
بيت بنام قيصران سازم تصانيف * به از ارتنك روم وتنكلوشا * ومؤيد الفضلاده
تنكلوشا علم خانهٔ روميان وبر صورتكر ازار تنك وفرهنك جهانكيري‌ده مسطوردر
تنكلوشا وتنكلوش لوشاي حكيمك تصنيف واختراعي بركتابدركه اسليمي وخطايي نقوش
وتصاوير وكره بند وصنايع بدايع اختراع ايدوب يازمشكه ارتنك وانكليون ماني به معادلدر
ماني نقاش چيندن نه مرتبه سرآمد ايسه مزبور لوشا دخي روم‌ده همچنان سرآمد استاد
ماهر ايدي كتاب مرقومك اسمي تنكدر لوشايه مضاف اولنوب تنكلوشا ديديلر روايت

اوزن كاف مكسور اولمق كركدر مفتوح نقل ايدنه مخالف اولور شيخ نظامى در صفت قصر خورنق بيت قطب آن پيكر جنوب وشمال * تنكنا ساى صد هزار خيال ﴿ تنكنا ﴾ سكون نون اول وفتح ثانى وكاف فارسى ايله جاى تنك ومحل مضيق ﴿ تنها ﴾ اوچ معنايه كلور اول يالكز معناسنه لفظ مفرد استعمال اولنور مير سنجر بيت تنها نشينى باغمت سوداى بسيار آورد * آخر نهال عشق تو ديوانكى بار آورد * ثانى بو معنايه قريب همان يالكز بن دكلم ديمكدر تنها نه من ديرلر نتكم عرفى * مصرع * تنها نه دلم باده نابش همه خونست * ثالث لفظ مركب اولنجه تنلر ديمك اولور بو بيتده معناى اول وثالث واقعدر بيت دى ميشدى خرامان چون سرو عقل ميكفت * خوش ميروى به تنها تنها فداى جانت * عربيده منفرد وچغتايده يالغوز ديرلر ﴿ توا ﴾ ضايع وتلف معناسنه در مولانا مطهر بيت زير وزبر بكرد همه خانمانشان * واسباب مال جمله تلف كرده وتوا ﴿ توغا ﴾ سكون واو وفتح غين معجمه ايله بر نوع طعامدر بغداى وقوزى اتى ويوغرت ايله بشورولر تركيلرده بو اسمله معروفدر ﴿ تهجا ﴾ سكون ها وفتح جيمله اوزمدن شيوه آلمق معناسنه در كذا فى فرهنك جهانكيرى ﴿ ته وبالا ﴾ اظهار ها ايله بمعنى زير وبالا ودخى مضطرب وبى قرار اولمقدن كنايه در كذا فى المؤيد ﴿ تينا ﴾ سكون ياى تحتانى وفتح نونله شيوه خوبان وناز محبوبان معناسنه مير نظمى بيت ندارم بعد ازين ارام يكسر * هلاكم كرده آن تيناى دلبر ﴿ تيوا ﴾ سكون ياى تحتانى وفتح واو ايله تيناى مرقوم معناسنه كذا فى المجمع ﴿ مع الباء الموحده * تاب ﴾ اون ايكى معنايه كلور اول ضيا وفروغ معناسنه شمس فخرى بيت تو آفتاب جهانى وسايه يزدان * بر آسمان مه خود را بود ز راى تو تاب * ثانى بمعنى حرارت كه تاب آتش وتاب خورشيد ديرلر خواجه حافظ بيت ز باغ وصل تو يابد رياض رضوان آب * ز تاب هجر تو دارد شرار دوزخ تاب * ثالث رنج واضطراب معناسنه شمس فخرى بيت بود بروز وغا همچو پيكر بهرام * ز تيغ و تير تو افتد عدوت در تب وتاب * رابع بمعنى پيچش شمس فخرى بيت چنان ز معدلت راستى كرفت جهان * كه باز شد ز سر زلف ماهرويان تاب * كاهى پيچ لفظنه عطف تفسير ايدوب پيچ وتاب ديرلر استاد ديمشدر بيت همه بند پيچ و همه تاب خم * خم وپيچ وى عنبرين پيش وكم * خامس طاقت معناسنه كه كاهى توانه معطوف عليه ايدوب تاب و توان ديرلر بمعنى طاقت شاعر ديمشدر بيت سپهر با تو بهنكام كين ندارد تاب * محيط با تو بروز سخا نكيرد پاى * مرقوم درت معنايه استاد عنصرى * رباعى * كفتم متاب زلف ومرا اى پسر متاب * كفتا ز بهر تاب تو دارم چنين بتاب * كفتم تهى برين دلم آن تابدار زلف * كفتا كه مشكناب ندارد قرار وتاب * سادس بمعنى كريدن دوندرمك معناسنه رومكردان ديمكله روى متاب ديلور مولانا بسياطى بيت رخ متاب از نازا كر پيوشت نيار آرد كسى * نازنينى به كز و خاطر نيازارد كسى * سابع درد ومحنت ومشقت معناسنه حكيم سنايى * مثنوى * داشت لقمان يكى كريچه تنك * چون كلوكاه ناى وسينه چنك * روز يمى با فتاب شدى * شب درو در برنج وتاب شدى * ثامن تابيدن لفظندن صيغه امر ووصف تركيبى استعمال اولنور ماهتاب وعالمتاب كبى خواجه

خواجه سلمان بیت مرا بدو درخت شد یقین که جوهر عقل * بدید میشود از آفتاب عالمتاب. تاسع تابیدن دن مشتق اسم فاعل اولور که قورمق و بوکمکدن معنای حاصدر رسنی قاعدهٔ مخصوصه اوزره قورب بوکنه رسنتاب وقیل بوکنه موتاب دیرلر عاشر بمعنی مرد عالم حادی عشر بمعنی شورش ثانی عشر بمعنی خشم کذا فی فرهنگ جهانگیری ومجمع الفرس وشرفنامه ودیگر نسخ معتبرات صحاح عجمده هرچه روشن و درخشان وتافته آهن وهرچه گرم بود تاب گویند تالاب حوض وصو جمع اولمش موضع معناسنه تب حمی علتی ترکیده استمه دیرلر حرارتندن مقدم اوشدوب دترتدوکی اجلدن تب ولرزه دخی دیرلر وحمی دن عارض اولان حرارتی تبه مضاف ایدوب تب تاب دیرلر ابو المعانی بیت ضعیف وخسته شدم نی همین غم وحسرت * ز بیم غمزه و تاب رخت شدم در تب * محمومک ساعد وگردننه دفع حمی ایچون ایلاک بغلمق مشهور اولمغین خواجه سلمان بیت تب تبار رشته می بندند مردم لیک او * هر شبی بندد تباب رشتهٔ تب خویشتن تپ باء فارسیله فرهنگ جهانگیریده مضطرب وبی آرام اولمق معناسنه شیخ عطار بیت فراغت بین که در بنیاد کارست * مثپ کین ساز کار استاد کارست تراب فتح راء مهمله ایله نسخهٔ حسین وفاییده بمعنی ترابیدن یعنی ظرفدن صو ویاخود یاغ صیزوب چقمق شمس فخری بیت خدایگانا شاهی که چشمهٔ حیوان * غلام رشحهٔ کلکش بود بوقت تراب * حضرت مولانا قدس سره بیت خموش وآب نگهدار همچو مشک درست * وراز شکاف بریزی تراب معیوبی * ضمه ایله عربیده خاک معناسنه در بو ایکی معنایه ترنیب اوزره امیر معزی بیت اگر تراب ز دست تو ایدی بزمین * بجای سبزه زبرجد برویدی ز تراب * مصدری ترابیدن گلور ترب سکون راء مهمله ایله بوزن جرب بمعنی مکر و حیله وزبانداری کذا فی الصحاح بو معنایه میر نظمی بیت از برای لقمهٔ شیرین وجرب * باکسی ز نهار مکن نیرنگ وترب * بعض نسخهده بمعنی شکنجه وبه تیزی رفتن واقع اولمشدر ترپ باء فارسیله کشنک سیاه که طرف دخی دیرلر تریک وترپ وترکیده قره قورت وعربیده طریف دیرلر کذا فی فرهنگ جهانگیری ترنیب سکون راء مهمله وکسر نونله بمعنی گل پژمرده یعنی صولمش چیچک تزلب سکون زاء معجمه وفتح لام ایله اون آشی اوزرینه قودقلری ارشته وقوروق یاغی معناسنه فخر الدین منوچهری در صفت لاخشه * قطعه * از چشمهٔ ماهتاب کن صحن * وز قرصهٔ آفتاب نه خوان * د وغش خوش ور وغنش مروق * سیر اندک وتزلبش فراوان تکاب کاف فارسیله بش معنایه گلور اول صو آقدوغی یرده جابجا اثری قالمق معناسنه کذا فی مجمع الفرس بو معنایه حکیم انوری بیت چو آب چتر تو سیل ظفر برانگیزد * ازان کمینه تکابی فرات وجیحون باد * وفرهنگ جهانگیریده بو معنایه آلچق یرلرده سیل ویغموردن صو قالوب سبزه تملک معناسنه میر خسرو بیت تکابی پدبر آب وسبزه در وی * بلند پهاش پیرامن بیابی * ثانی جنگ وخصومت معناسنه ابو الفرج رونی بیت نه مرا با تکاب او پایان * نه مرا با کشاد او جوشن * ثالث ولایت گنجه مضافاتندن بر قریه اسمیدر رابع موسقیده بر پردهنامیه رنکاو دخی دیرلر خامس بر آلتدر

آغزی فراخ و دیبی دلك وابنجه شیشه آغزنه قویوب شراب وغیری نسنه طولدررلر تركیله خونی وآغزلق دخی دیرلر تنكیاب سكون نون وكاف موقوف وفتح یای تحتانیله حسرت ودشواریدن كنایه در حكیم خاقانی بیت صاحب اشترهمه بانك برایشان زدند كین حرم كبریاست باربود تنكیاب تنورآشوب اوجی یانمش اودون كه تركیده كوسكو دیرلر میرنظمی بیت تنورآشوب اكرسرصبر باشد * زبد طبعان نكوكاری برآید * تنورتاب تنورقزدرمق ایچون اولان آلات معناسنه ابوالمعانی بیت روز تابستان هجرت بادزن دردست من * چون تنورتاب آتش عشقت فروزد دردلم مع التاء المثناة تات ایكی معنایه كلور اول تایله تاء مفردهدن مركبدركه تاء خطابیه در انتهاء غایه معناسنه اولان تایه لاحق اولوب تاتزا معناسن افاده ایدر ثانی تعلیم خانه اوقنه دیرلر بوایكی معنایه ابوالمعانی بیت تات شد تیرمژه تعلیم خانه سینه ام * كی رساند تات فریاد دل زارم دكر تاخت سكون خاء معجمه ایله تاختن لفظندن فعل ماضی در چاپدی معناسنه میرنظمی بیت آنقدر تاخت اسب رعنایی * آرزو وا ماندهٔ هیچ جایی تارات فتح زاء مهمله ایله یعنی تاراج حكیم خاقانی * مثنوی * از نافهٔ مشك صبح ازفر * سالی بصلایهٔ فلك بر * زان غالیهٔ كنی سماوی * برتربت بوتراب ساوی * خودبرسرخاكش ازكرامات * تاتاو همیرود بتارات تالت فتح لامله سلاح دوزی معناسنه ابوالمعانی بیت چشم شوخت كو بیا تالت شده ازبهر دل * غمزه تیغ تیروموژكان نیز دلدوزی كند تانست كسر نون وسكون سین مهمله ایله مخفف توانست درحضرت مولانا قدس سره بیت دل راز حق كزبركنی بركه نهی آخر بكو * بیجان كسی كه دل از ویكلحظه برتانست كند * تبت فتح باء موحده مشدده ایله ومخففله ده جائزدر حدود چینده برشهراسمیدر آب وهواسی غایت لطیف وسبزه زاردر آنده مشك خالص حاصل اولور خواجه سلمان بیت حدیث ازاثر مشك كیسویت چو شنید * برنحت مشك زرشك آهوی تبت ناچار * تخفیف بایله جائز اولدوغی بیت مرقومدن فهم اولنور وتشدید ایله شاه ناصرخسرو بیت بینی این بادكه كویی دم بارستی * باش برتبت وجزخیز كذارستی * نقل اولنوركه دریای چینده برجزیره ده برقیو وارد رایچندن قرق نوع لسانله صدا كلور یغمورا ولدقده صدا كلمز وكاهی ایچندن آتش علوی چقاردر یادن بامرالله تعالی صوكلوب آتشی سویندرور اول قویویه چاه تبت دیرلر تبست فتح باء موحده وسكون سین مهمله ایله بركلمه دركه اكثر تباه لفظندن صكره اتباع ومزاوجه طریقیله استعمال ایدرلر حكیم سوزنی بیت اكر نه عدل شهستی ونیك رأی او * شدی سراسركار جهان تباه وتبست * مجمع الفرس ده بمعنی زشت وسست ازكاوشك دیوب بو بیتی ایراد ایلمش شاعر بیت دریغ من كه مرامرك وزندكی نالخیست * كه دل تبست وتباهست واین تباه وتبست تحلیت سكون حاء مهمله ویای تحتانی وكسر لامله بمعنی باراندك یعنی تحلیت دیدكلری مختصر یوك كذا فی مجمع الفرس تخت معروف عربیده سریره دیرلر اغاجدن اولق شرط دریامی اغاجه تخته دیلدوكی تخت مز بون انتسابی اعتباری ایله در شاعر بیت روان چون روان شد

شد فرو ریخت تخت * چه بوصفت تخته چه بر نرم تخت * معنای اصلیسنده سریر سلاطینه اختصاصی یوقدر انجق اول معنایه کثرت استعمال ایله اعلام غالبه دن اولمشدر تست سکون سین مهمله ایله ییوك لکن که اثواب یورلر وخمیر یوغوررلر اکا مثال ایشلره قوللنورلر مشهوری شین معجمه ایله در میرنظمی بیت چور کزن بازوی سیمین او بست * فلك در دست بکرفته زرین تست تشت سکون شین معجمه ایله لکن معناسنده در لسان عجمده حرف طایی تاء مثناة اوقورلر یازرلر حکیم فردوسی بیت کرش تاج خواهی وز رینه تشت * بملاء عراقت بباید کذشت * تعریب ایدوب معنای مزبوره طشت دیدیلر نتکم دیمشلردر بیت وقع الطشت غیر منکسر * لیته لم یقع وینکسر تفت سکون فا ایله بش معناسیه کلور اول کرم معناسنه مسعود سعد سلمان بیت تفت این دل کرم ازدم سردم همه شب * شد سرخ زخون چهره ٔ زردم همه شب * کذا فی المجمع و فرهنك جهانکیریده مطلق کرم معناسنه حکیم نزاری ٔ قهستانی بیت چه جلاب آخراز یکقطره آبش * بجان آید دل پر تفت وتابش * وغضبدن کرم اولمق وکرم طوتمق وکرم سوءیلمك وامثالی معنالرینه حضرت مولانا قدس سره بیت بعد ازان برداشت هیزم رود رفت * سوی شهر از پیش من او تیز و تفت * حکیم فردوسی بیت سپهدار کودرز کشواد رفت * بنزدیك خسرو خرمید وتفت ثانی بمعنی دویدن یعنی سکرتمك بو معناده کرم رفتن دن کنایه در حکیم فردوسی بیت بدستوری ٔ شاه دیوان برفت * به پیش جهاندار کاووس تفت * ثالث بمعنی خرامیدن بو معناده طبیعت کرم اولمقدن عبارتدر حکیم اسدی بیت زتیغت همیدشت کردن بتفت * زباکش همی کوه وهامون بکفت * رابع ادویه دن براوتدر کوکنی تناول ایلسه لر تا توله کبی عقلی زائل ایدر اکا شوکران دخی دیرلر صاحب اختیارات بدیعی یازمش که برکسنه اول اوتدن اوچ مثقال تناول ایلسه عقلی بالکلیه زائل اولور شویله که دکمه حال ایله کرو کلمز خامس یزد مضافاتندن بر موضع اسمیدر هواسی کرمسیردر تملیت سکون میم ویای تحتانی وکسر لامله کوچك یوکه دیرلر ییوك یوك اوزرینه بعض فرهنکده یوکاه بر تنکنه دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری تنبلیت سکون نون وفتح باء موحده وکسر لامله بمعنی بارانداك یعنی مختصر یوك کذا فی المجمع تندرست صحت بدن وصحیح القوی معناسنه میرنظمی بیت میشود لاغر وضعیف وزار * نشود تندرست عاشق زار تنکدست فتح کاف فارسیله شرفنامه ده بخیل وممسك وفقیر الحال اولاندن کنایه در میرنظمی بیت کشته ام درجهان آوار * مانده ام تنکدست وبیچاره تنکست سکون نون وسین مهمله وفتح کاف فارسیله بر موضع اسمیدر آنده بللور آبی اولور که بللور جنسینك اعلاسیدر بللوری وصفده اول محله نسبت ایدوب بللور تنکستی دیرلر کذا فی مؤید الفضلا تنه ٔ عنکبوت اورمجك آغی ابو المعانی بیت زغمش همچو پشه می بسته * تنه ٔ عنکبوت تن شده دل توشت کسر واو وسکون شین معجمه ایله حرارتدن قزمق معناسنه اسم مصدردر کذا فی المجمع تهی دست فقیر وبی نوا وبر نسنه سی اولمینه دیرلر شیخ سعدی بیت ای تهی دست رفته در بازار * ترسمت پر نیاوری دستار * ابو المعانی بیت دست امید ورجا

بکشوده هر برك درخت * باتهی دستی بخواهد روز وشب احسان زحق ﴿مع الجيم﴾
﴿تاج﴾ معروف پادشاهان قدیمه مخصوص باشنه کیلن نسنه درکه مرصع ومجوهر ومزین
ایدوب تختنه اوتوردقلری محل کیرلردی شاهلره نسبت ایله تاج کیانی وتاج خسروانی
دیرلر میر علیشیر بیت آتشین لعلی که تاج خسروانرا زیورست * اخکری بهر خیال
خام پختن درسرست * وافسرده دخی دیرلر و دخی خروسك و هدهدك وغیری قوشلرك
دپه سنده اولان توپه ده دیرلر ﴿تاراج﴾ فتح راء مهمله ایله یغما معناسنه عربیده غارت
دیرلر عموما اطلاق اولنور کرکسه مال صاحبی نك رضاسی اولسون مثالی شیخ نظامی
بیت مال بصد خنده بتاراج داد * رفت بصد کریه بپا ایستاد * وکرکسه اولمسون
مثالی مولانا جامی بیت چون سلامت ماند ازتاراج نقد این حصار * پاسبان درخواب
وبرهر رخنه دزدی دیکراست * ومجازا دخی استعمال اولنور استاد دقیقی بیت دانی
دل من آنکه فکندست بتاراج * آن در خط مشکین که بدید آمدش ازعاج ﴿تاکاج﴾
فتح کاف له فرهنك جهانکیریده بمعنی یکتا کاه ویکباره حکیم سنایی بیت زهی دولتکه من دارم که
دیدم * چوتو ممدوح مکرم رابتاکاج ﴿تالاج﴾ لام له بوزن تاراج ایکی معنایه در اول
بانك معناسنه که صدادیمکدر وثانی مشعله معناسنه میر نظمی در تعریف مطرب بیت
هوش شنوا رود بتاراج * وانکه که کند بنغمه تالاج ﴿تباغج﴾ فتح باء موحده وکسر
نونله بمعنی بتانج مرقوم یعنی قومه عورتلر بروینه تبانج دیرلر کذا فی المحمودی ﴿ترخفج﴾
سکون راء مهمله ونون وفتح خاء معجمه وقافله بمعنی برخفج مرقوم یعنی اویقوده آغربصمق که
هربیلك کابوس دیرلر ﴿ترفنج﴾ سکون راء مهمله ونون وفتح فایله نسخهٔ حسینی وفاییده
بمعنی راه باریك ودشوار شمس فخری بیت ره مقصد بودنزدیك وآسانت * نباشد دور
وبی سامان وترفنج * صحاحده دربند وکریوهٔ راه مسطور در شیخ روزبهان بقلی بیت ره دوزخ
خوش ونغز ووسیع است * ره مینوست بس دشوار وترفنج ﴿ترقنج﴾ سکون راء مهمله
ونون وفتح قافله بمعنی بادخایه یعنی دبه که غر وتنج دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت عجب آید
مراز توکه همی * چون کشی بادخایه وترقنج ﴿ترنج﴾ فتح راء مهمله وسکون نونله بمعنی
ترفنج مرقوم یعنی راه دشوار کذا فی مجمع الفرس ﴿تسوج﴾ ضم سین مهمله ایله اصلی
تسود رکه فارسیدر تعریب ایدوب جیم الحاق اولنمشدر بیهدانك معناسنه شمس فخری
بیت چودینار یست شش دانك ای برادر * ودانکی چار تسوجست اشهر ﴿تشنج﴾ فتح شین
معجمه وضم نونله جراحت بر سبب ایله عضوی باطل ودست وپا عاطل معناسنه در کذا فی
مؤید الفضلا ﴿تشهیزج﴾ سکون شین ویای تحتانی وکسر ها وفتح زا معجمتین بمعنی چشمك
کوزلك معناسنه در ﴿ثلاج﴾ مخفف تالاج مرقوم در صدا وغلبه معناسنه طیان مرغزی
بیت آمدش شب دیربا بانك وثلاج * در بجنبانید بامرد فراج * منصور شیرازی بیت
زآه زخمی وآواز کوس ونالشها * بکوش چرخ رسد غلغل وغریو وثلاج * شمس فخری
بیت نیست ممکن در همایون عهد او * کرکسی در ملك برخیزد ثلاج ﴿تلج﴾ فتح لامله
براوت اسمیدر ودخی سوراخ عقربی معناسنه در ﴿تنج﴾ سکون نونله بوزن کنج بمعنی

یعنی پیچیدن وفراهم آوردن وفشردن یعنی صارمق وبوروه‌ق قووملك وصقمق كذا فی المجمع
مزبورلرده امر صیغه‌سی دخی اولور شمس فخری بیت كهی میزان بپای كیش و میكش *
كهی میكش بدست قهر رومی تیغ مع الخاء المعجمه * تاخ براغاجدر میوه‌سنی اولماز
اودون ایدرلر كه آتشی برقاج كونه دك سونمز عربیده غضا دیرلر كسر غین معجمه ایله حكیم
سنوزنی بیت سؤال من بتو كیرا انترست من دانم * ازانكه آتش افروخته بهیزم تاخ *
صحاحده یعنی هیزم خشك كوهی مسطوردر شمس فخری بیت مطبخ شاه را همه هیزم * صندل
وعود كرده اند بتاخ تارخ ضم راء مهمله ایله حضرت ابراهیم علی نبینا وعلیه السلامك
باباسی اسمیدر زبان پهلویدر ترخ سكون راء مهمله ایله براوت آدیدر كذا فی مجمع الفرس
بعض نسخه‌ده ترخون واقع اولمشدر اوایله اولنجه آندن ترخیم اولنمشدر تشلیخ سكون
شین معجمه ویای تحتانی وكسر لام‌له سجاده معناسنه شمس فخری بیت زهیم محتسب
قهراوزند زهره * بجای چنك ودف وجام مصحف وتشلیخ تلخ آجی دركه شیرینك
ضدیدر خواجه حافظ بیت بدم كفتی وخرسندم عفاك الله نكو كفتی * جواب تلخ میزیبد
لب لعل شكرخارا تنسخ سكون نون وضم سین مهمله ایله اول نسنه‌یه دیرلر كه غایتده
نادر وبی مثل ونهایتده نفیس وبی عدیل اوله ابن یمین * قطعه * دل سؤال یكنظر
میكرد ازان فرخ رخش * ازلب شیرین نباید جز بتلخی پاسخش * كاه مهرم كین نماید وقت
صلح آید بجنك * دور باد اچشم بد زان شیوهای تنسخش * تعریب ایدوب تنسوق دیدیلر
توبیخ واو معروف ایله سرزنش كه تركیده قاقنج دیرلر مع الدال المهمله * تابد
فتح باء موحده ایله تابیدن لفظنك فعل مضارعیدر ضیا ویرر وحرارت ویرر ابو المعانی
بیت خوش نماید روی دل بر دیكران آن پرجفا * اختر عاشق نتابد هیچ در برج وفا تارد
فتح راء مهمله ایله كنه دیدكلری بوجك كه حیوانلره یاپشور فرهنك جهانكیریده ضم راء
مهمله ایله مرویدر تاروپود ایكی كلمه‌دن مركبدر ارش وآرغج معناسنه ارباب لغتك
كیمی تار ارش پود آرغج در وكیمی پود ارش تار آرغج در دیدیلر وهر برینك یالكز استعمالنك
معنالری واردر محلنده ذكر اولنور ان شاء الله تعالی خواجه حسین ثنایی بیت ازبخششت
قضای كرم یافت طول وعرض * در هیبتت لباس بقا یافت پود وتار تازی كارد
كسر زاء معجمه ایله تازی عربی دیمكدر وسكون راء مهمله ایله كارد بچاقدر معنای تركیب
عربی بچاقی دیمك اولور عربستانده معروف برنوع بچاقدر تبرزد فتح باء موحده
وسكون راء مهمله بعده فتح زاء معجمه ایله ایكی معنایه كلور اول فرهنك جهانكیریده نبات
شكری معناسنه شیخ سعدی بیت ازدست دوست هرچه ستانی شكر بود * وزدست
غیر دوست تبرزد نبود * ابن یمین بیت مكش ازربقهٔ ایمان سر تسلیم و رضا * كه
شرنك از كف محبوب تبرزد باشد * بعض فرهنكلرده شكر سپید معناسنه در وتعریب
ایدوب طبرخون دیدیلر ثانی براوتدر غایت آجی اولور الوا دخی دیرلر شیخ سعدی بیت
تبرزد همان قدر داردكه هست * وكر در میان شقایق نشست تبلاد سكون باء
موحده ایله پشتوان دیوار ایچنه قونیلان اغاج كذا فی المحمودی تبند فتح باء موحده

و سكون نون ايله مكر وحيله معناسنه كه ترفند دخی ديرلر كذا فی المجمع پور بهای جامی بيت
خرسلاك لولیٔ غربال بند * مه بر بد بخت تونیٔ تبند ﴿ نپيد ﴾ كسر باء فارسی وسكون
يای تحتانيه ايله نسخهٔ ميرزا ابراهيمده بمعنی جنبيد واز جای برجست يعنی دپرندی ويرندن
صچرادی استاد عنصری بيت چو آواز سم ستوران شنيد * فلاطوس را دل يكی در نپيد
﴿ تخته بند ﴾ اعضای شكسته يی بغلدقلری اغاج پاره لری وبغلق معناسنه كذا فی شرفنامه
﴿ ترابد ﴾ فتح راء مهمله وباء موحده ايله ترابيدن لفظندن مشتق اسمدر طاملو وترشح
ايدر معناسنه ابن يمين بيت ازمسام ابرنترابد بجز آب حيات * بسكه ميكردد ز بحر دست او
راوش شرمسار ﴿ تراود ﴾ فتح راء مهمله وواو ايله بمعنی ترابد مرقوم شاعر * مصرع * از
كوزه همان برون تراود كه درو ست ﴿ ترتند ﴾ سكون راء مهمله وفتح تاء مثناة بعده
سكون نون ايله بمعنی باطل وبيهوده ابو المعانی بيت نه سودی ديدم از عشق ونه فارغ
ميتوان كشتم * درين وادی حيرت مانده ام ترتند وبيهوده ﴿ ترشد ﴾ يعنی ايجندی وغضبه
كلدی مولانا كاتبی بيت كاتبی را در شماخی آب بر سر ريختند * جامهای كهنه اش ترشد
ولی او تر نشد ﴿ ترغند ﴾ سكون راء مهمله ونون وفتح غين معجمه ايله مفاصل حركتدن
قالوب عضو باطل اولمق استيلای بلغمدن اعضايه رطوبت عارض اولمغله عضو باطل
اولوب حركت ايتمز عربيده فلج ديرلر بر علت مزمنه در ﴿ ترفند ﴾ سكون راء مهمله ونون
وفتح فا ايله مجمع الفرسده بمعنی مكر وحيله ونسخهٔ حسينی وفاييده دروغ ومحال معناسنه
بو قولی مؤيد شمس فخری بيت نبود در كلام تو جز عدل * نرود بر زبان تو ترفند * فرهنك
جهانكيريده بمعنی سخن بيهوده شاه ناصر خسرو * قطعه * پندم چه رهی نخست خود را
محكم كمری ز پند بر بند * چون خود نكنی چنانكه كويی * پند تو بود دروغ وترفند *
وبمعنی سخن بيمعنی حكيم سنايی بيت نزد من قبله دوست عقل وهوا * هر چه زين دو برون
همه ترفند * بو معنايه حكيم انوری بيت پس چه كفتارت اين چه كفر بود * تا چه بيهوده
باشد وترفند * تحفة الاحبابده هايله ترفنده واقع اولمشدر ﴿ ترقند ﴾ فايرينه قافله دخی
معانیٔ مزبوره يه مرويدر حكيم سوزنی بيت طبع پسر مسعود از كفتن ترقند * چون طبع
پدر كشت باشعار طرف بود ﴿ تركند ﴾ كافله ده بو معنالره منقولدر خسروانی بيت
اين چه تركندست ای بت كه هميكويد خلق * كه سقر باشد فرجام تراجای ومقر را ﴿ تروند ﴾
واو ايله ده مكر وحيله معناسنه روايت اولنمشدر وبعض نسخه ده تروند سنور وحدود
معناسنه مرويدر مير نظمی بيت كشيده سر بسر معمار عدلت * حصار آهنين تروند
ملكت * فرهنك جهانكيريده ميوهٔ نورسيده معناسنه در كه تروند دخی ديرلر ﴿ ترنجيد ﴾
فتح راء مهمله وسكون نون ويای تحتانی وكسر جيمله قوشاغی وآتك قولانتی محكم چكمك
معناسنه حكيم اسدی بيت بترنجيد عذرا چو مردان جنك * ترنجيد بر بارکی تنك تنك *
﴿ ترند ﴾ فتح راء مهمله وسكون نون ايله بر كوچك صاری قوشدر تركيده قره جان
ديرلر باغلرده وچمنزارلرده اولور اصفهانيلر لغتيدر ديو مجمع الفرسده مرقومدر
صربيده وصغ ديرلر فتح واو وسكون صاد مهمله ايله مشيرا زيلر والبزه ديرلر كذا فی ادات

کذا فی ادات الفضلا ﴿ تزد ﴾ فتح زاء معجمه ایله مزروعاتده اولور برنوع سیاه چکرکه در وهو جراد اسود یکون فی الزرع کذا فی المشکلات ﴿ تسوید ﴾ سکون سین مهمله ویای تحتانی وکسر واو ایله غصه وغم ورنج والم معناسنه میر نظمی بیت چو سر زد از دروم استیاقت * هلاکم کرد تسوید فراقت ﴿ تکبند ﴾ سکون کاف وفتح باء موحده بعده سکون نونله فرهنگ جهانگیریده اول قوشاغه دیرلر که ابریشمدن یاخود یوکدن ایدرلر وبو باشنه بر مهره بند ایدوب وبر باشین ایلمك ایدوب قوشاندقده مهره بی آکا کچورورلر مولا ناجامی بیت سنك تکبند قلندر از پی تجرید را * از پی تسکین هجر بی نوایی لنکر ست ﴿ تکند ﴾ فتح کاف وسکون نونله وکسرایله ده مرویدر شرفنامه ده برطه معناسنه دروخی طاوق بسلد کاری موضعه ده دیرلر آشیان وآشیانه ونشیم ونشین دخی دیرلر ﴿ تلاد ﴾ فتح لام ایله شهر چینه قریب بر معظم شهرك اسمیدر ﴿ تنبد ﴾ سکون نون وفتح باء موحده ایله مؤید الفضلاده بمعنی خاموش شدن وادات الفضلاده بمعنی لرزه کردن بو معنایه میر خسرو بیت پای بتنبد چو بسر می بود * مستی و ثابت قدمی کی بود ﴿ تند ﴾ سکون نونله هوایی قیلامش بولت ونسخهٔ حلیمیده پراکنده اولمش معناسنه مرویدر ﴿ تند ﴾ فتح نون اول وسکون ثانیله ایکی معنایه کلور اول بمعنی عنکبوت استاد اغاجی بیت ز تاریکی وسستی هردو پایم * تو میکویی مکر پای تندست * ثانی کاهل وتنبل معناسنه در ﴿ تند وخند ﴾ کلاهما بسکون النون الفاظ اتباع قبیلندندر ترت ومرت وتار ومار کبی شمس فخری بیت از صرصر فناهمه کشتند تا روما ر * وز تندباد قهر اجل جمله تندوخند ﴿ تنومند ﴾ لفظ مرکبدر تنو ایله منددن تنو اصلنده تن در آخرنده اولان واو برنوع نسبت مخصوصه یه دلالت ایچوندر محکم وقوی بدن اولان نسنه یه تنومند دیرلر اکثر دوه ده استعمال اولنور انسانه وغیری حیوانه خصوصیتی یوقدر اسم عامدر تناورکبی اما تناوردن بو ابلغدر بعض نسخه ده تندرست معناسنه مرویدر حکیم سنایی بیت ای روان همه تنومندان * آرزو بخش آرزومندان * نسخهٔ حسین وفاییده دارندهٔ تن معناسنه روایت اولنمشدر شیخ نظامی بیت تنومندرا قدر چندان بود * که در خانهٔ کالبد جان بود ومعیار ده شمس فخری بمعنی شاد دیوب بو بیتی نظم ایلمش بیت شاهنشه روزی که بپوشند غلامان * از خسرو ورستم دل وازشاه تنومند ﴿ تنوند ﴾ سکون نونیله وفتح واو ایله زیاده پراکنده معناسنه در میر نظمی بیت غم دلدار شد با جان پیوند * سرشك دیده ام چون درّ تنوند ﴿ تنه درود ﴾ فتح نون ودال مهمله ایله ترمیاغی معناسنه درکذا فی نعمة الله ﴿ مع الراء المهمله * تابدار ﴾ سکون باء موحده ایله ضیالی وحرارتلی معناسنه در اما اکثر مراد اولنان فروغ شعله وضیا معنالرنده استعمال اولنور استاد عنصری بیت کفتم نهی برین دلم آن تابدار زلف * کفتا که مشکناب ندارد قرار وتاب ﴿ تاتار ﴾ معروف طائفه در مشکلك اعلاسی انلرك ولایتلرنده حاصل اولمغله نافهٔ مشکی انلره منسوب ایدرلر خواجه حافظ بیت دران زمین که نسیمی وزد زطرهٔ دوست * چه جای دم زدن نافهای تاتاریست ﴿ تاجدار ﴾ جیم موقوفله ایکی معنایله مستعملدر اول تاج طونیجی که مراد

پادشاه ذیشاندر بو معناده تاجور دخی دیرلر ثانی تاجی حفظ ایدیجی معناسنه که خازن تاج دیمك اولور بو معناده تاج حفظ اولنان مخزنه ده دینلور تاج خانه وسرای تاج معناسنه کذافی شرفنامه ﴿تاجور﴾ سکون جیم وفتح واوایله تاج صاحبی دیمك اولور ور وار لفظندن مخففدر لیاقت معناسنه تاجه لایق دیمکدر غلبهٔ استعمالله تاجور پادشاه معناسنه اولور خواجه حسین ثنایی بیت برآشفت ازان پیلوش تاجور * که نیش سخن چنکاش زد پسر * مولانا هاتفی بیت چنین خواست آن تاجور شهریار * که صاحش بخویش شود استوار ﴿تاراجکر﴾ فتح راء مهمله وکاف فارسیله یغماجی دیمکدر مولانا هاتفی بیت زچکول دریوزه تاجام زد * ببردند ترکان تاراجکر ﴿تار﴾ اون معنایه کلور اول دپه معناسنه که عربیده فرق دیرلر آدمك اولسون غیرك اولسون بو معناده تارك لفظندن مرخمدر آدم دپه سنه دینلدوکینه ابوشکور بیت زدن مرد راتیغ برتارخویش * به ازبا زکشتن زکفتار خویش * وآدمدن غیرك دپه سنه دینلدوکنه شمس فخری بیت دعای بندکی شاه میکند سوسن * شکوفه نقره همی ریزدش ازان برتار * ثانی قرارمش نسنه یه دیرلر تاریك لفظندن ترخیم اولنمشدر کیجه قراکوسی اولسون غیرك اولسون کیجه قراکوسی معناسنه حکیم فردوسی بیت شب تار بود وچو قطران سیاد * نه پروین بدید ار بودونه ماه وغیریده حکیم انوری بیت ای بجنب همت تو پایهٔ اجرام پست * وی به پیش طلعت تو چشمهٔ خورشید تار * ثالث ارش که ضد پود در معا استعمال اولندقده تار وپود دیرلر حکیم انوری بیت جزرایت تو کسوتی که دارد * کش فتح وظفر پود وتار باشد * معنای ثانیله بو معناده حکیم اسدی بیت زبس کردچون پود در تار شد * بران غول چهران جهان تارشد * وحکیم فردوسی یعنی ضد پود بیت تن زال سیمرغ بدرود کرد * ازو تار از خویشتن پود کرد * رابع بولانق صویه دیرلر میر نظمی بیت اندرونم دردوغم بسیار شد * سیل اشك ازکرد راهم تارشد * خامس ابریشم تلیدر استاد * مسمط * ازبس فغان وشیونم چنکیست جم کشته تنم * اشك آمده تادامنم ازهرمژه چون تارها * سادس سازقلنه دیرلر سابع پای کرشی معناسنه کذافی مجمع الفرس وفرهنك جهانکیری ثامن صحاحده یعنی میان بند تاسع تار زلف یعنی موی زلف وتارکیسو دخی دیرلر عاشر برنوع اغاجدر خرما اغاجنه مشبیه آندن برصوحا صل ایدرلر اکرچه نشوه کتورر اما دردسر ایراث ایدر تال دخی دیرلر کذافی فرهنك جهانکیری ﴿تارتار﴾ لفظ مکرردر ذرّه ذرّه وپاره پاره معناسنه کذافی مجمع الفرس حکیم سنایی بیت بنکرید اکنون بنات النعش وار ازدست مرك تیزهاشان شاخ شاخ وتیرهاشان تارتار * شاخ شاخ دال دال وچاك چاك وپاره پاره معنالرینه ﴿تار ومار﴾ توابع الفاظ قبیلندندر ترت ومرت یعنی پراکنده معناسنه شمس فخری بیت عالمی کردی زتاب تیغ بران ترت ومرت * کشوری کردی زسهم تیر پران تار ومار فرهنك جهانکیریده بمعنی زیروزبر خواجه حسین ثنایی بیت کربود فتنه چون سر زلفت یا بینی * اکنون نسیم عدل شهش تار ومار کرد * چغتایده آلاتاق دیرلر آلاق بولاق بوندندر ﴿تاروپور﴾ ضم راء مهمله وباء فارسیله غایت تاریك معناسنه در میر نظمی بیت

بيت غمت كفت دلرا چون آيم بروز * كنم روز روشن ترا تار وپور ق تار وتور ع ضم تاء مثناة ايله غايت تاريك معناسنه در حكيم فردوسى . بميدان چنين كفت بهرام كور * كه اكنون چو شد روزما تار و تور ق تافسيار وتافيار ع اول بكسر الفاء وسكون السين ثانى كسر فا ايله در باش ديرلر براوتدر بپراغى دا زيانه يه بكزر ضماد و طلالرده استعمال ايدرلر غايت مسهل او لمغله تناولى مخاطره در ق تالار ع اول خانه يه وتخته ديرلركه درت ياخود دخى زياده ديرك اوزرينه وضع اولنمش اوله كذا فى مجمع الفرس بومعنايى مؤيد مير نظمى بيت نشسته برسرير چار پارا * سنك تالار عز وجاه مأوا * فرهنك جهانكيريده درت صفه لو كوشك معناسنه حكيم سوزنى بيت چندين رنج وبلاوجوز نمودم * تاش ببالاى خانه بردم تالار ق تبار ع فتح باء موحده ايله قوم وقبيله معناسنه صحاحده ومجمع الفرسده بمعنى اصل مردم مسطور در بوقولى مؤيد حكيم فردوسى بيت چواندر تبارش بزركى نبود * نيارست نام بزركان شنود * عربيده هلاك معناسنه در مر قوم ايكى معنايه حكيم سوزنى * قطعه * فخر دين احمد كه تا با مصطفى خيزد بحشر * خويشتن را ساخت با اولاد او خويش وتبار * هركه خويش واز تبار آل پيغمبر شود * درد وكينى باشد ايمن از خسار واز تبار * حكيم قطران ارموى ده ايكى معنايه ديمشدر بيت خزينه بخش وولايت ستان ملك جشان * تبار جان بدانديش وآفتاب تبار * معناى اوله جغتاى اسماننده اوروق قاياش ديرلر اوروق طارق ديمك يعنى خصم قوم ديمكدر ليلى نك اتاسى نوفله زبون اولجق ليلى يى هلاك ايتمك مشورتنده دير . بيت چارلاتى روان اوروق قاياشين سالدى آراغه اول ايش كينكاشين * ومير عليشيرك ديوان اولنده بيت پرى وحور اول آيغه قرابت اولميشلار * وليك آنجا كيشى يوق اوروق قاياشيدا ق تباشير ع فتح باء موحده وكسر شين معجمه ايله برنوع سست طاشدر معروف طبيعتى بارد در وعربيده هر نسنه نك اوّلى تباشير كل شئ اوّله وروشنايى صبح كذا فى شرفنامه شيخ نظامى بيت نى چون شير باشكر سرشته * تباشيرش برابر شير هشته ق تبر ع فتح باء موحده ايله بالته معناسنه مير خسرو بيت شكركوى از فقر نفست راكشد زيرا خليل * چون تبر برداشت منت با بتان آزرست ق تبغور ع سكون باء موحده وضم غين معجمه ايله قوش معناسنه كذا فى نعمة الله ق تبندر ع فتح باء موحده وسكون نونله اول بيوك اغاجه ديرلركه قپو آردنه طيارلر اكا فدرنك وپراوند دخى ديرلر كذا فى فرهنك جهانكيرى ق تبنكر ع فتح باء موحده وسكون نونله طبلهٔ نان يعنى اتمك قودقلرى آغاج طبق ايضا منه ق تبير ع كسر باء موحده وسكون ياى تحتانى ايله طبل وكوس معناسنه مير نظمى . بيت فلك پرشد از نالهاى نفير جهان واكرفته صداى تبير * استاد رودكى * مثنوى * پس تبيرى ديد نزديك درخت * هركهى بانكى بجستى تند وسخت * كرسنه روباه شد تا آن تبير * چشم زى او بود مانده خير خير * امير معزى . بيت سوى كيوان رفته از ايوان واز ميدان تو * نعرهٔ كوس وتبير ونالهٔ چنك ورباب ق تتار ع مخفف تاتاردر كه معروف طائفه در وبر ولايتدر كه آنده مشك حاصل اولور خلاق المعانى بيت در پاى تا فكندهٔ آن زلف مشكبار * برميزنى

زنا ز بمشك تتارپای * طائفهٔ ترکانه منسوب مشك تتاری وتتری کبی تیغ تتاریده دیرلر
شیخ سعدی بیت که در سینه پیکان وتیغ تتار * به از ثقل ماکول وناسازکار * ولایت
اسمی اولدوغیله مرویدر مولانا عرفی بیت بکاوش مژه ازکور تا نجف بروم * اکر بهند
بخاکم کنی وکر به تتار * تتاری وتتری دیتلن نسنه اول ولایته منسوب دیمك اولور یای نسبتله
ابن یمین بیت چه بادخوش نفس بود اینکه بشکست * بیکدم قیمت مشك تتاری *
ۏ تتر ۼ مخفف تتار مرقومدر شیخ سعدی درهجو مخنثی * قطعه * کرتتر بکشد آن مخنث را
تتری را عوض نباید کشت * چند باشد چو جسر بغدادش * آب درزیر وآدمی در پشت
ۏ تجار ۼ فتح جیمله بمعنی کردهٔ اسب یعنی دخی ایراورلمامش طای که تجار واستاغ دخی دیرلر
استاد فرخی بیت آنکه تدبیراو سواری کرد * برجهان از تجاری توسن * کتاب زندده بمعنی نوند
مرقومدر ۏ تجر ۼ فتح جیمله خانهٔ زمستانی یعنی قیش اوی که بخاری وشوری اوله اکا بخانه
دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری بومعنایه حکیم نزاری قهستانی * قطعه * میان این
تجر وکنبد فلك فرقست * که هست این بثبات آن ندا ودآرامش * چو تاب آتش می در هوای
این بپیچید * تتافت خانه ازان تا بجا نه شد نامش * اهل قزوین کنجینه معناسنه استعمال
ایدرلر ۏ تخت اردشیر ۼ موسیقیده بر نوا اسمیدر استاد منوچهری بیت بر بند عندلیب
زند بند شهریار * بر سرو زند لاف زند تخت اردشیر * زند لاف بابلبل در ۏ تختدار ۼ سکونله
خاء معجمه وتاء موقوفله ایکی معنایه کلور اول جامهٔ سیاه وسفید ثانی جامه خوابدر که تخت
وزرینه دوشرلر معربی دخدار در کذا فی فرهنك جهانکیری ۏ تذور ۼ ضم ذال معجمه
وواو معروفله نعمة الله مزکلدك دیدکاری قوشدر دیمش اما آخر نسخهٔ معتبره ده دراج
روایت اولنمشدر ۏ تر ۼ ادات تفضیلدر کما ذکر فی المقدمه فزونتر وکمترکبی لاحق اولدوغی
کلمه نك زیاده ونقصانی تفضیل ایدر وبر معناسیله یاش اولان نسنه درکه مراد رطوبتدر
کاهی یاشلغن زیاده مراد ایدوب ترو تازه دیرلر ضدی خشكدر نتکم بو بیتده واقعدر بیت
کوش شه خالی وبانك غلغلش در دسرست * هرکه قانع شد بخشك وتر شه بحر وبر ست
کاهی تازه لکله لطافت مقرر اولمغین لطیف معناسنه استعمال ایدرلر خواجه حافظ بیت. کی
شعر تر انکیزد خاطر که حزین باشد * یك نکته ازین دفتر کفتیم همین باشد * مجمع الفرسده
بر کوچك قوشدر که ترندوش وترندوك دخی دیرلر ۏ ترپ ۼ سکون راء مهمله وفتح باء
فارسیله بمعنی کشك سیاه که ترکیده قره قورت دیرلر ۏ ترمشیر ۼ فتح راء مهمله وسکون میم
وکسر شین معجمه ایله شرفنامه ده اجزای اکسیردن بر دارو اسمیدر کذا فی المؤید ۏ تره شیر ۼ
فتح راء مهمله واخفاء ها وکسر شین معجمه ایله ترخون کبی بر آجی اوتدر ترکیده ککیك وعربیده
سعتر دیرلر کذا فی المؤید ۏ تری ۼ کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله فرهنك
جهانکیریده بمعنی ورزا سنه بعض نسخه ده قورقودیجی معناسنه که عربیده نذیر دیرلر ۏ ترندر ۼ
فتح زاء معجمه وسکون نونله عربیده صعوه دیدکاری بر کوچك قوشدر کذا فی لسان الشعرا
بو معنایه مؤید ابو المعانی بیت جان خلاصی برد نش شد بعد ازین بردل محال * چون ترندر
مانده است در دست شاهین غمت ۏ تسخر ۼ سکون سین مهمله وفتح خاء معجمه ایله تمسخر

تمسخر معناسنه یعنی مسخره لغه الموق فارسیلر استعمال ایلدکاری شیئ واحدی کلمات نك رسیله
نظر در ﴿تشتدار﴾ سکون شین معجمه وتاء موقوفله تشت ایله داردن مرکبدر ابریق دار معناسنه
آبدستاندار دخی دیرلر مثالی شرف شفروه بیت شاید که تشتدار سترایش شود خضر
زیرا که تشتخانهٔ اوچرخ اخضرست * تشتخانه نك معناسی محلنده ذکر اولنور انشاءالله
تعالی ﴿تشتر﴾ سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله نام حضرت میکائیل علیه السلام
ابو المعانی در توحید باری عز اسمه بیت بر زده دامان بخدمت تشتر وروح القدس *
هرچه فرماید اطاعت میبرد کون ومکان * استاد دقیقی بیت هرچه تشتر را عطا باران بود
مرترا در وکهر باشد عطا ﴿تشویر﴾ سکون شین معجمه ویای تحتانی وکسر واو ایله بمعنی
خجالت شیخ سعدی بیت همی کفتی چو کشته غرق تشویر * مرا افکن زدست یار من کیر
﴿تشیر﴾ کسر شین معجمه وسکون یای تحتانی ایله بمعنی سایه کاه میر نظمی بیت چو دید
اندران تاب مهر منیر * نه آرامکاه ونه جای تشیر ﴿تغار﴾ فتح غین معجمه ایله ایکی معنایه
کلور اول معروف ترکیده دخی تغار دیرلر حکیم ناصر خسرو بیت تا بد سر مکرد رکنارم
بی دوغ دروغ در تغارم * ثانی خوردنی وآزق وراتبه معنالرینه مولانا سعید هروی بیت
از برای مطبخ انعام او کیوان زچرخ * زارتفاع سنبله هر ماه بفرستد تغار ﴿تفور﴾ ضم
فا و واو معروفله طاشدن وطپراقدن اولان آوانی چناق وچوملك وامثالی نسنه لر
عربیده فخار وفاخور دیرلر استاد لطیفی بیت منشین ای دوست بهر غرچه وغر بچه بسنك
بجفا ها شکند کاسهٔ چینی چو تفور ﴿تکاور﴾ فتح کاف وواو ایله یورغه آت معناسنه غلبهٔ
استعمالدن مطلق آته علم اولمشدر خواجه سلمان بیت ز تاب رخش تکاور بر زاوی ماند
باتشی که بر انکیزد آب حیوانش * مولانا هاتفی بیت صلای خصومت نزد کاودم *
تکاور زمیدان نفرسوده سم ﴿تکر﴾ فتح کاف فارسی وراء مهملهٔ مشدده ایله بمعنی
تار عنکبوت میر نظمی بیت بکریه شود دود آهم بسر * چو پشه کرفته شدم در تکر *
﴿تلخبار﴾ تلخ ایله باردن مرکبدر تناول واکله صالح اولمیان یمش که طاغلرده وبیابانلرده
اولور ومیشه ار الرنده خود رواغا جلرده بتر حکیم فردوسی * مثنوی * درختی که تلخست
اورا سرشت * کرش در نشانی بباغ بهشت * ورش جوی خلدش بهنکام آب * بهیخ
انکبین ریزی ومشکناب * سرانجام کوهر بکار آورد * همان میوهٔ تلخبار آورد ﴿تناور﴾
فتح نون وواو ایله تن ایله آوردن مرکبدر کوده لو واتلو اولمقدن کنایه در تنومند معناسنه
شیخ سعدی بیت چو بیك بن که تناور شود به پنجه سال * به پنج روز ببالا شی
بر شود یقطین * یقطین عربیده قبق در ﴿تندر وتندور﴾ کلاهما بسکون النون اول
فتح دال ثانی ضمله بمعنی رعد یعنی کوك کورلسی کمال اسمعیل بیت همی نبرقد زهرهٔ شاخ کو یی
که ترسد ز آواز تندر شکوفه * طیان مرغزی بیت خورد سیلی زند بسیار تنبور *
دمد نیز و نیارد همچو تندور * ادات الفضلاده ایکیسیده ضم تا ایله مسطور در و بعض نسخه ده
بلبل معناسنه واقعدر ﴿تنکار﴾ سکون نون وفتح کاف فارسیله بر نوع توزدر که قویمجیلر
آنکله آلتون قال ایدرلر وبعض دیش چورتکنه قورلر نافع اولور بعض نسخه ده عربیده

بورق دیدکلری که فتح با وراء مهمله وسکون واو ایله در فرهنك جهانکیریده الهم معناسنه که آلتون ایله کشی بر بریشه یا پشه ررلر اکا کفشیر دخی دیرلر هندی لسانند سهاکه دیرلر ﴿ تنکبار ﴾ سکون نون وکاف موقوف وفتح باء موحده ایله اوج معنایه کلور اول لفظ مفرددر نام حضرت باری تعالی جل شانه شیخ نظامی در اقبالنامه بیت وجود تو از حضرت تنکبار * کند پیك اندیشه را سنکسار * ثانی لفظ مرکبدر تنك ایله باردن تنك معلوم بار یول معناسنه در فرهنك جهانکیریده اول کمسنه یه دیرلر که اوکنه کمسنه یه کورمیه ویانندن چمك دخی دشوار اوله سیف اسفرنکی بیت در برزده وصل عاشقانرا * درکاه خیال تنکبارست * ثالث شرفنامه ده اول کمسنه یه دیرلر که فضوللق ایله آدمه یول ویرمیه وهر وقت اکا وصوله یول اولمیه شیخ نظامی بیت چون دران قصر تنکبار رسیدیم * هردو چون بخت ساز کار رسیدیم * اکرچه معنای اوله لفظ مفرد دینلدی ادب رعایت اولنوب معنای ثانی وثالثدن احتیاطا در اما حقیقة نظر اولنسه اول دخی لفظ مرکبدر زیرا معرفة اللهه یول بولمق غایتده دشوار ایدوکن ارباب عقول فهم ایدر ﴿ تنور ﴾ ضم نون مخفف ایله فارسیدر وتشدید ایله عربیدر ابو المعانی بیت سوخت فکر دیکران در تاب دل * هرچه می افتد بسوزد در تنور ﴿ توار ﴾ طوار اوزرنه یوك بغلدقلری رسن معناسنه کذا فی المحمودی ﴿ تور ﴾ فتح واو ایله بمعنی تیر باواوه ابدال اولنمق فارسیده شایعدر کذا فی مجمع الفرس بو قولی مؤید میرنظمی بیت یکی را چو دیدست آن برخرد * که بر پای شاخی تو ز زین زند ﴿ تهمیر ﴾ سکون ها ویای تحتانی وکسر میمله رستم زال اقرباسندن بر مبارز نامیدر ﴿ مع الزاء المعجمه * تاز ﴾ درت معنایه کلور اول مجمع الفرسده بمعنی فرومایه که هربیده سفله ودون دیرلر ثانی امرد فاسق که فستقه واوازل ایله مصاحبت ومعاشرت ایده شیخ اوحدی بیت چه وفا خیزد ز تاز وجلب * یاری از روستان چرخ طلب * ثالث فرهنك جهانکیریده محبوب معناسنه در حکیم فردوسی بدو کفت مادر که ای تازنام * چه بودی که کشتی چنین رزدوام * رابع ادات الفضلاده تازیدن لفظندن صیغهٔ امر وتازنده معناسنه اسم فاعل اولور ﴿ تازباز ﴾ سکون زاء معجمه ایله بمعنی غلامباره تاز امرد معناسنه اولیجق بازبازیدندن اسم فاعل اولور استاد فرخی بیت بکرفتمش مهار وشدم بر فراز او * چون آنکه تاز باز شود بر فراز او * کذا فی المجمع ﴿ تبریز ﴾ مشهور مملکت وشهرك آدیدر مولاناهاتفی بیت چو تبریز را سکه زد بزدرم * شد از نام نیکش درم محترم ﴿ تبغوز ﴾ سکون باء موحده وضم فا ایله حرف باده ذکری مرور ایدن بتفوز کبی که قوش بورنی معناسنه در تحفة الاحبابده تمغوز واقع اولمشدر وبر معتبر فرهنکده دردورنج معناسنه مرویدر ﴿ تب ولرز ﴾ اسمه علتی که اوشودب قزدردوغی اجلدن تب حرارتی ولرز ترتمه سی اولدوغندن تسمیه ایلدیلر عربیده حمی دیرلر ادم سایله چغتایده ایستیغان وابستیماق دیرلر فرهادنامه ده فرهاد عاشق اولمزدن اول شوریده للغ علایمی ظهورنده دیر بیت ابستیماق چون شرارت ظاهر ایلار * بدن اول حرارت ظاهر ایلار ﴿ تحمرز ﴾ فتح حا وسکون راء مهملتین وضم میمله مؤید الفضلاده بمعنی حرامزاده ومجمع الفرسده حرامزاده نك اسم مصدریدر بو قولی مؤید میرنظمی بیت چو نیکی بود

بود مرد نیکو نشان * تخم مزنه کاز اصیل جهان تخکلوز سکون خاء معجمه وضم کاف ولام ایله چتین قوز معناسنه نعمة الله وایاسی نقل ایلشلردر تراز فتح راء مهمله ایله اوج معنایه کلور اول تمام ایلك رشته سی حکیم ناصر خسرو بیت عجب و راست بدور است برد راه نبیش راه دین راست توست ای پسر از تا رتراز * استاد منوجهری در صفت اسب بیت بجهد کر بجهانی زسر کوه بکوه * برود کر بدوانی زبر تار تراز * ثانی بمعنی درخت صنوبر * ثالث ترکستانده بر شهر عظیم آدیدر خوبلری چوق اولور ایکی معنایه استاد رودکی بیت از غم تار تراز همه خوبان تراز * زرد وبار یکم ولرزانم چون برك تراز * معربی طرازدر حالا مشهوری معربیدر کذا فی فرهنك جهانکیری تز ایکی معنایه در اول بر کوچك قوشدر بهار ایامنده زیاده ناله و فریاد ایدر خوش آواز در استاد رودکی بیت چون لطیف آید بکاه نوبهار * بانك کبك وبانك رود وبانك تز * شمس فخری بیت چه عجب کر بدور معدلتت * باز و شوت بردز خانه تز * ثانی بمعنی سرکشتن یعنی باش دونمك حکیم سوزنی بیت نخواهم مغز کوزان بهر آن را * که مغز کوز خوردن سرکند تز تغوز ضم فا ایله مع الراده اولان تغور معناسنه در کذا فی المجمع تکتاز وتك وتاز اول سکون کاف ثانی ضم ایله وچاپوب کتمك تاختن ودویدن وجستجوی کردن معناسنه خواجه سلمان بیت ای زشرم اثر رای تو خور در تب و تاب وی ز رشك سم شبدیز تو مه در تك وتاز * مولانا جامی بیت بینکه نور بصرت بی تك وتاز چون بکردون زود وآید باز تکیز کسر کاف ایله اوزم چکردکی تکژ دخی دیرلر تموز اورته یاز آیی در بقول یونانیان نیر اعظمك برج اسدده مدت اقامتی در غایت حرارت شمس اولور شیخ سعدی بیت عمر برفست وآفتاب تموز * اندکی ماند وخواجه غره هنوز * عربیده دخی استعمال اولنور لابن لؤلؤ بیت کم آب من آب علیها مرة * وابی فاحکم طبخها تموز تنکبیز ضم نون وسکون کاف وکسر باء موحده ایله حلواجیلرك کفکیر کبی بر آلتلریدر آنکله روغن وعسل وشکر صاف ایدرلر پالاون دخی دیرلر کذا فی المؤید تنکز سکون نون وکسر کاف ایله بر اغاجدر غایت دکنلو اولور یا ندقده زیاده تند وتیز اولور تنکس دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری مع الزاء الفارسی * تاژ بمعنی خیمه وخرکاه کذا فی شرفنامه وصفر سکرندن اولان تازیانه معناسنه در کذا فی المجمع تباعچیژ فتح باء موحده وسکون نون وکسر جیم فارسیله کل فرونی معناسنه نعمة الله نقل ایلشدر ترکژ سکون راء مهمله وفتح کاف ایله بمعنی تخم که عربیده بذر دیرلر وبعض نسخه ده زراعته آماده اولنمش تارلا که عربیده فدان دیرلر ترژ یردن هنوز چقمش مزروعات ودخی بمعنی زمین قراز وبعض نسخه ده دندانه کلید معناسنه شاعر بیت ده کاربی دهست وشتربان بی شتر پالان بی خرست وکلیدی تهی ز ترژ تکرژ فتح کاف ایله دانه انکور معناسنه شمس فخری ضم تاء مثناة ایله نقل ایدوب قافیه سی یوقدر دیمش اما کتاب السامی فی الاسامی ده کسر کاف ایله روایت اولنمش معنای مرقومی موید ابو العباس بیت تکرژ نیست کوپی در انکور او * همه شیر دیدیم یکسر زرش * واوزم چکردکی معناسنه ده مرویدر استاد لبیبی بیت کر بیار ند ونکو شدود هنلیت بر باد * تو بسنانك تکرژی نانندهی تا بترا تکوز

بضم كاف وواو مجهول ايله تكر مرقوم معنا سنه در تلر فتح لام ايله تكر مرقوم معناسنه در
كذا في المشكلات مع السين المهمله * تاج خروس سلطان بوركى ديدكلرى شكوفه در
غربيده تمتور جندى ديرلر كذا في نسخهٔ حليمى مولانا هاتفى بيت بساخون كه از تارك اهل
روس * برآورد سر همچو تاج خروس تاس بعنى بيطاقت كه تاسه وتلواسه دخى
ديرلر استاد عنصرى بيت تاسه كيرد ترا زجق عنوى * من نكويم رواست شو تو بتاس
تحس سكون هاء مهمله ايله الم وغصه دن بيهش دل معناسنه ابو المعانى بيت طالع
بنده رجهان پر عكس بود * در همه عمرى نصيبم تحس بود تخس سكون خاء معجمه ايله
بعنى تحس مرقوم يعنى غم وغصه دن دلكير ومتغير الاحوال اولق معناسنه باء موحده ايله ده
مرويدر ترس سكون راء مهمله ايله مطلق قورقودر خوف معناسنه كركمه فعل
مضارعيدن اولسون حكيم فردوسى بيت نشيبت از برايسب تازى سمند * همى رفت ترسان
زبيم كزند * كرك فعل ماضيدن اولسون وله بيت چنانم زعشق اى چو در يتيم * كه يادم نيايد
همى ترس وبيم * شاعرك ترسدن مرادى مطلق قورقودر اما حقيقت ترس واقعدن قورقودر
بيم متوقعدن قورقودر فرق بوقدر ضم را ايله بشرفنامه ده بمعنى زمين سخت واقعدر
ترمس سكون راء مهمله وضم ميمله برجار وا اسميدر كذا في نعمة الله ترناس سكون راء مهمله
وفتح نون ايله بغرهنك جهانكيريه اوق آتلدقده ظاهر اولان صدايه ديرلر حكيم فردوسى بيت دل
سركشان پر ز وسواس بود * همه دشت پر بانك ترناس بود * حكيم اسدى بيت كمان ابر باد آتش
الماس بود * همه كوه پر بانك ترناس بود تبس يعنى تباغچه سيلى ده ديرلر استاد رودكى
بيت رخ اعدات از تبس نكبت * همچو قير وشبه سياه آمد * يار سيلى دن برى ديمشدر
* رباعى * اكر تو يار كيرى يكى بس * وكر يا دوكنى يارت بنى كس * وكر باسه كنى بى ياركردى
وكر افزون كنى بر سر زنى تبس * جمله توكرملك معنا سنه در تفس سكون فا ايله بمعنى
كرمى يعنى ايسيلك شين معجمه ايله ده مرويدر كذا في المحمودى تكس فتح كاف ايله اوزم
چكردكى وصقلب قيز صكره اولان حيره سنه ده ديرلر وشين معجمه ايله ده مرويدر اما اوقى
سين مهمله ايله در بهرامى * قطعه * آن خوشه بين چنانكه يكى چنك پر بينه * سرز بسته
ونبرده برو دست هيچكس * بركونهٔ سياهى چشمست غرب او * هم بر مثال مردمك چشم از و
تكس تلاس تركستان زمينده برشهر آديدر كذا في شرفنامه تندس وتنديس
كلاهما بسكون النون وكسر الدال المهمله بمعنى تمثال لفظ مركبدر تن ايله دسدن مانند معناسنه
استعمال اولنور استاد فرخى در صفت عمارت بيت فرودكاخ يكى بوستان چو باغ بهشت
هزار كونه بر وشكل وتندس دلبر تنكس سكون نون وكسر كاف ايله برنوع
اغاجدر زياده دكنلو وآتشى غايت تند وتيز اولور اثير الدين اخسيكتى بيت چهره همه
كلكونهٔ تزوير چو لاله * چنكال همه ناخن دزديده چو تنكس مع الشين المعجمه * تابش
كسر باء موحده ايله تابيدن لفظندن اسم مصدردر كه تاب مرتفدر معنايه كلور سه معنى
مصدريه ايله اسم مصدر اولور ابو المعانى بيت سوخته ست دل ز تابش زلف وعذار يار * از تاب
سوز عشق ندارد دلم قرار تاجيوش سكون جيم وضم باء فارسيه ايله هدهد ديدكلرى قوشدر

تَ س

تَ ش

قوشدر باشنده اولان تاجه نسبتله تسمیه اولنمشدر میرنظمی بیت همه مرغان کلشن را
خروشی * شده سرهنگ ایشان تاجپوشی ﴿ تارکش ﴾ راء موقوفله صرمه کشلرك
وزرکرلرك حاله دیدکلری دلکلی دمور آلتلریدرکه سوراخلرندن التون نوکش چکرلر شمس
فخری بیت شاه بخشنده قدرخان معظم که به تیر * سینه دشمن چون تارکش زر کرکردد
﴿ تازش ﴾ کسر زاء معجمه ایله تك و پوی معناسنه اسم مصدردر ترکیده یاوب یوپریش
دیمك اولور حکیم اسدی بیت دورمشش هزار ایره تازش هیون * زفرش وزمبار شان
کونه کون ﴿ تاش ﴾ اوج معنایه استعمال اولنور اول ادات شرکتدر معنای مقارنتله
مثلا ایکی قول بر آدمك اولدقده انلره خواجه تاش دیرلر کمال اسمعیل بیت ای اهل فضل را
بقدوم تو انتعاش * بر آستان تو من واقبال خواجه تاش * بو معنایه شیخ سعدی بیت
تو و من هر دو خواجه تاشانیم * بنده بارکاه سلطانیم * و ایکی کسنه بر زمره دن اولسه لر
انلره خیلتاش دیرلر شیخ سعدی بیت چه خوش کفت بکتاش با خیلتاش * چو دشمن خراشیدی
ایمن مباش * ثانی موید الفضلاده بمعنی خداوند یار وخانه باشد یعنی یوك یاب وبارخانه
صاحبی ثالث فرهنك جهانکیریده بمعنی کلف یعنی اول لکه که وجه انسانده ظاهر اولور اکا
کلك دخی دیرلر طبیب یوسفی بیت چو بیخ سوسن آزاده راجو شی وازآن بش * بشوی
روی خود را پاك سازی تاش از روبت ﴿ تاغوش ﴾ ضم غین معجمه ایله آدم وحیوانك
باشی صویه باتمغه دیرلر کذا فی نعمة الله ﴿ تالاش ﴾ جنك وجدال وغوغا معناسنه
تاتار لغتیدر اشعار فارسیده وارد اولمشدر تلاش صورتنده یازرلر طالب آملی بیت مارا
تلاش بر سر مال ومعاش نیست * دردودمان همت ما این تلاش نیست ﴿ تالش ﴾ کسر
لامله ایکی معنایه کلور اول اوق یایی معناسنه در میرنظمی بیت چشم خونریز او چو مرد کزین
تیغ وخنجر بدست تنشسته کمین * وله بیت کمان ابروانش کرفته بدست * خدنك مژه
تا بتالش نشست * ثانی کیلان خلقندن معروف برقومك آدیدر ابن یمین بیت خسرو
خسرونشان تالش جمشید فر * مهر سپهر کرم سایه پروردکار ﴿ تاوش ﴾ ضم واو ایله
آیاق سسیدر ایکی واو ایله تاووش دخی دیرلر چغتای لسانیدر میرنظمی بیت بخلوت را
نشسته آن دل آرای * رسیده کوش هوشش تاوش پای * وفرهادنامه ده شاپور اوپورکن
فرهادك وارد وغی محلده بیت تاوشیدین آنینك اویغاندی شاپور * تابیب تون ظلمتیدا
بو العجیب نور ﴿ تبش ﴾ کسر باء موحده ایله تاب لفظنك اسم مصدریدر کرمیت وحرارت
وضیا وشعله معنالرنده شیخ سعدی بیت همی بر فلك شد زمردم خروش * دماغ از تبش
می درآید بجوش * شمس فخری بیت سینه بدخواهت از تاب عنا * هست دائم همچو
موزخ در تبش * فرهنك جهانکیریده تابش لفظنك دخی مخففی اولور شیخ نظامی بیت
حرفش ز تبش جهان فروزد * کانکشت بر ونهی بسوزد ﴿ تخش ﴾ سکون خاء معجمه ایله
بمعنی تخس مرقوم یعنی الم وغصه وغم وانده ومجمع الفرسده بمعنی بالانشین که تخشیله دیرلر
یعنی ببالا نشسته شمس فخری وحکیم اسدی طوسی باء موحده ایله نقل ایلمشلر اما صحاح
محمد هندوشاه تاء مثناة ایله تحریر ایتمش کذلك مشکلاتده اولها بالتاء المنقوطة من فوقها

واقع اولمشدر ﴿ تراوش ﴾ فتح راء مهمله وضم واو ایله ایکی معنایه کلور اول صو بوقاردن آشاغی آهسته آقمغه دیرلر ثانی صو ویا شراب ظرفندن صزمق معناسنه در مولانا اقدسی بیت با نشای مدحت درین انجمن * تراوش که میریزد از کلك من * مولانا هاتفی بیت سر نیزه در سینه کاوش کرفت * زچشم زره خون تراوش کرفت ﴿ ترخش ﴾ فتح راء مهمله وسکون خاء معجمه ایله فرهنك زفانکویاده بمعنی کشیدن یعنی چکمك ﴿ ترکش ﴾ جمیع فرهنکلرده مخصوصا اوق قونیلن ظرف معناسنه درکه یای اولدوغی ظرفه قربان دیرلر حکیم فردوسی بیت کشیدند رستم دلان زمان * زترکش خدنك وزقربان کمان * وله بیت چوترکش زهر کوشه قربان جنك * تهی از کمان کشته پر از خدنك * مرور ایام وغلبه استعمال ایله جمله سنه ترکش اطلاق اولندی شمس فخری بیت مریخ را حمل سان کردند جمله قربان * هرکه که بند کانش بر بسته اند ترکش * اصلی تیرکشدر رومده لغت فارسی تحریر ایدنلر ترکشی قبور ایله تفسیر ایلمشلر قبوره تیردان دینلور وصحاحده دخی هندوشاه تیردان تفسیر ایلمش مجرد اوق طورمغله اما فرقی واردر والحاصل یایلغی واوقلغی ایله ترکش دینلك اعلام غالبه دندر مولانا هاتفی بیت یکی بست ترکش بجهد وشتاب پر آو است بال آن شکاری عقاب * ترکشه قبور تعبیر ایدنلر بو بیت ایله اثبات مدعا ایلمشلر بیت غمی شد دلش ساز نخجیر کرد * کمر بست وترکش پر از تیر کرد * بو بیتده قبور اولدوغنه دلالت یوقدر وترکش لفظنی شعرای عرب دخی استعمال ایلمشلردر ازانجمله حسام الدین الحاجزی بیت جعلت فدا الظبی الذی جاء لحظه * الی سائر العشاق یحمل ترکشا ﴿ ترمش ﴾ سکون راء مهمله وکسر میمله ایاسی جمع وتحریر ایلدوکی اجمال لغتنده خرنوب معناسنه نقل ایلمش بعض نسخه ده ضم میمله براوت اسمی اولاق اوزن مرویدرکه آکا نور وترمش دخی دیرلر خرنوب ضم تاو سین مهمله ایله ترمس منقولدر ﴿ ترندش ﴾ فتح را وسکون نون وکسر دال مهملتین ایله برکوچك قوشدرکه آکا ترو ترند دخی دیرلر ﴿ ترموش ﴾ سکون راء مهمله وضم میم وواو معروفله بوکر تلن دکنی ﴿ تش ﴾ بوزن کش ایکی معنایه در اول آتش لفظندن اختصار اولنمشدر حضرت مولانا قدس سره بیت موسی اندر درخت هم تش دید * سبز تر نیشه ان درخت از نار * حکیم فردوسی بیت از ان پس نبد زند کانیش خوش * زتیمار زد بر دل خویش تش * ثانی فرهنك جهانکیریده بمعنی تیشه حکیم سوزنی بیت ای سوزنی بسوزن توحید جرب کن * کان سوزنی که از تو تیرها کنند تش * بو معناده شمس فخری تیرهیزم دیوب بو بیتی نظم ایلمش بیت خرم چکونه باشد خصمت که چرخ دارد * از بهر حرق وخرقش پیوسته آتش وتش ﴿ تفش ﴾ سکون فایله بوزن کفش بمعنی طعنه وکسر فایله بمعنی تبش مرقوم یعنی کرمی وحرارت کذا فی المجمع وبعض نسخه ده کوپلك که عربیده زبد دیرلر فتحتین ایله ﴿ تکش ﴾ فتح کافله مع البیسنه مذکور اولان تکعش معناسنه در وبو معناسی دخی ملوك ماضیه دن بر پادشاه اسمیدر تکم شیخ سعدی بیت تکش باغلامان یکی راز کفت * که این را نباید مکس باز کفت ﴿ تلاش ﴾ طاغیلوب پراکنده وپریشان اولمق معناسنه کرك محسوسا تدن اولسون کرکسه اولمسون بو حالتك صاحبنه

صاحبنه متلاشی دیدکاری بو معنا دندر شمس فخری بیت نیست ممکن درهمایون عهد او درکسی درملك او باشد تلاش * عربیده دخی بو معنا یه استعمال اولنور الشیخ شهاب الدین احمد الخیمی بیت وجسمی کلما ظهرت وزادت * صباباتی واشواقی تلاشا ق تنك ریش ع ضم نون وکاف موقوفله بمعنی کوسج کذا فی المحمودی ق تنكلوش ع ذکری مرور ایدن تنكلوشا معناسنه در ق توخش ع فتح واو وسکون خاء معجمه ایله بمعنی کشیدن کذا فی فرهنك زفانكویا ق توش ع کسر واو ایله بمعنی تبش مرقوم یعنی کرمی وحرارت ابو المعانی بیت از آتش فراقت جسمم بسوخت اکنون * ماندست در دل زارسوز توش زعشقت ق مع العین المهمله * توقیع ع اصلنده احکام پادشاهی اوزنده اولان علامت مخصوصه که طغرا دیرلر مولانا هاتفی بیت این نامه کهنامه کرد بنیاد * توقیع قبول روزیش باد * غلبه استعمالدن برات وامر وفرمان پادشاهی یه ده دیرلر ق مع الغین المعجمه * تارمیغ ع بخار درکه ایام شتاده روی هواده ظاهر اولور هوا یه مماس اولمغله زمیندن دخان پیدا اولوب اطرافی تاریك ایدر اکا تمن وماغ ومیغ وتزم دخی دیرلر استاد مختاری بیت سرماچنان در آتش خورشید جسته بود * کز تارمیغ کفتی طشتیست اندر آب ق تاغ ع نعمة الله بش نوع اغاجه دیرلر دیمش بری سکوت وبری ایاغون وبری سنجان وبری دیشلوارمود وبری قره اغاجدر دیو نسخه سنده ذکر ایتمش وبعض نسخه ده انجق قره اغاج اودونی واقع اولمشدر صحاحده تاغ بر اغاجدر که آتشه یاندقده اخکری بر هفته قدر طور رسونمز دیو مسطور در ومعیارده شمس فخری تاغ بر اغاجدر ایشه یرامز انجق اودون ایدرلر دیمش بیت در کوه ودشت بنام شهنشه جمال دین کل روید ازخسك رطب آید زچوب تاغ * فرهنك جهانکیریده اوج معنایه کلور اول بمعنی تاج مرقوم کمال اسمعیل بیت دارم اسبی کزاستخوان در پوست * هست چون درجوالها ه بزم تاغ * ثانی بمعنی تخم مرغ ثالث سیستان ولایتنده بر قلعه اسمیدر ق تبستغ ع فتح باء موحده وسکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله فصیح اللسان معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری منجیك بیت کشتم از یمن مدحت شه دین * در سخن بعس تبستغ وشیوا * شیوا دخی فصیح اللسان معناسنه در ق تره ودوغ ع طعام مختصر وماحضر معناسنه در مراد طعام فقرا دیمکدر مولانا جامی بیت نان خود با تره ودوغ زنی * به که از خوردنش آروغ زنی ق تغتغ ع سکون غین معجمه وفتح تاء مثناة ایله ماوراء النهرده معروف ومستعمل بیوك کیله درکه آنکله غلال بیع وشرا ایدرلر شمس فخری بیت حاتم عهد شیخ ابواسحق * که دهد زر بدامن وتغتغ * کذا فی نسخه حسین وفایی اما مؤید الفضلاده ضم تائین ایله مرویدر ق تغاغ ع فتح غایله ایکی معنایه در اول بمعنی آهیانه یعنی قفا کموکی ثانی ساغر بزرك که آخر بزمده آنکله طلو ایچرلر شمس فخری بیت در بزم عیش دولتی بادا هزار سال * بر دستکیر ونوش بکن کاسه تغاغ * بو معنی استعاره طریقیله در زمان قدیمده پهلوان مشاهیر دیو کله سن ساغر ایدوب کرمیت حالنده آنکله شراب ایچد کلرندن کیدرك ساغر معناسنه ایتدیلر مجمع الفرسده بمعنی پیاله دیوب بو بیت ایله استشهاد اولنمشدر ابو شکور بیت بیکماز بنشست در میان باغ * بخورده ببا ران بدار وتفاغ * بو لغت نو تله ده نفاغ روایت اولنمشدر ق نکمرغ ع سکون

كاف وضم ميمله قوش بورنى منقار معناسنه در ❊ في مع الفاء ❊ ترف ❊ سكون راء مهمله ايله بوزن حرف بر نوع طعامدر يوغرت قورسيله و پنير صويله پشوررلر حكيم انورى بيت
ترف عدو ترش نشود زانكه بخت او ❊ كاويست نيك شير وليكن لكد زنست ❊
حكيم سوزنى بيت تشبيب اين قصيدهٔ ترفند ترف طعم ❊ مخلص بمدح او شد شد طعم ترف
قند ❊ تشريف ❊ خلعت كه پادشاهان اهل مناصبه كيدررلر ابو المعانى بيت تا نم يك
ته نان آنچه شود بى منت ❊ در بوم خرقهٔ فقر ست بجاى تشريف ❊ تف ❊ اوچ معنايه

تف

كلور اول بمعنى تب يعنى حرارت وكرمى حكيم انورى بيت به تف تيغ از آتش بر آورند بخار
به نعل اسب ز خاكش بر آورند دخان ❊ بو معنايه شمس فخرى بيت اى ملك پناهى كه
ز رشك شرف تو ❊ اندر دل خورشيد بود روز و شبان تف ❊ حكيم اسدى بيت بدريا
بسوزد ز تف خيزران ❊ چون او زد نوند سبك خيزران ❊ ثانى بمعنى بخار كه زميندن هوايه
چقار حضرت مولانا قدس سره بيت آرام بخش جان شد از ان مى كه از تفش ❊ صبر
وقرار وتوبه وآرام ميرود ❊ مير خسرو بيت تكلف ديكرست وشوق ديكر زانكه تف
ندهد ❊ اكرده جاى بنكارى بديوار آتش سوزان ❊ ثالث بمعنى پرتو وروشنى حكيم خاقانى
بيت آه من چندان فروزان شد كه كوران نيمشب ❊ از تف اين آه سوزان رشته در سوزن
كشند ❊ تلاتف وتلاتوف ❊ كلاهما بفتح اللام وضم التاء المثناة ايكى معنايه در اول بمعنى
شور وغوغا حكيم اسدى بيت ز چرخ اختراز بيم ديوانه ديو ❊ زمين با تلاتوف وكه با غريو
ثانى اول كسيه ديرلر كه اثوابنى وجودينى ملوث وكيرلى طوته شويله كه خلق كندودن نفرت
ايده شمس فخرى بيت نبا شد فيلسوف آنكس كه باشد ❊ بهر زشتى ونا پاكى تلاتوف

تق

❊ مع القاف ❊ تاق ❊ بمعنى تاغ مرقوم آتشى بر هفته سوينمين اغاج شاعر ديمشدر بيت
درحوالت كنم چو هيزم تاق ❊ بشنو كوبيت طراق طراق ❊ تاياق ❊ فتح ياء تحتانى ايله دسته
چوب معناسنه تركى اصطلاحده طياق چكدى ديدكلرى معنايه در مير نظمى بيت خلاف
امر را كرده بهانه ❊ زده تاياق بر سر رستمانه ❊ كذا فى الصحاحين ❊ تغرچاق ❊ فتح غين
معجمه وجيم فارسيله بمعنى ساخته كذا فى التحفه ❊ تلاق ❊ ايكى معنايه در اول بمعنى ازار

تك

پايچه ثانى كسر تاء مثناة ايله بمعنى ريشى كه ميان فرج زنان بود كذا فى شرفنامه ❊ مع الكاف ❊
تاك ❊ اوزم چبوغينه ديرلر نتكم مولانا محمد ظهورى در ساقى نامه بيت ثنا ميكنم ايزد پاك را
ثريا دهد طارم تاك را ❊ مرشد يزدجرى بيت فلك برك تاكى ز باغ منست ❊ شفق قطرهٔ خون زداغ
منست ❊ تاپاك ❊ فتح باء فارسيله بيقرار ومضطرب اولق معناسنه مير خسرو بيت تاپاك
جان از حد كذشت افتاد كار ابر دزت ❊ بر نيم بسمل كشتكان دستورى ره ناز را ❊ باء
فارسى يرينه باء موحده ايله تبه در بخت معناسنه در ❊ تابناك ❊ سكون باء موحده ايله بمعنى
تابان تاب ضيا وشعله معناسنه ناك تركيبلرله ايله تعبير ايتدكلرى معنايه در غمناك وفرحناك
كبى مير نظمى بيت همان شب كشته از مه تابناكش ❊ هميرفت ودو ديده خوابناكش
❊ تاجك ❊ فتح جيمله مصغر تاجدر وكسر ايله بر ولايت آديدر ❊ تاجيك ❊ كسر جيمله
بمعنى تاجك مرقوم شرفنامه ده ممالك عرب وتركدن ماعدا مملكتلره ديرلر تازيك وتاژيك دخى

دخی بو معنایه در ترکانك نام اصلیسی در مولانا هاتفی در تیمورنامه بیت دوسه سست
تاچیك ناکرده کار * از یشان چه آید که کارزار ﴿ تارك ﴾ فتح راء مهمله ایله دپه معناسنه در
عموما وانسان دپه سیدر خصوصا که عربیده فرق دیرلر ناصرالدین بلخی بیت خلعت شاه
مبارك بادت * تاج اقبال تبارك بادت * مولانا هاتفی بیت یکی تیغ هندیش تارك شکاف *
که بودیش از ترك تارك غلاف * اصلنده تارد په در وآخرنده کاف تصغیردر هر نسنه نك که
باشینك اوجی سوری اوله اکا تارد یرلر سائرندن امتیاز ایچون دپه مراد اولندقده کاف تصغیر
الحاق ایدرلر ونیزه اوجنه تارك سنان دیرلر مولانا جامی بیت دیده بر تارك سنان دیدن *
بر تراز وی دشمنان دیدن * عربیده کسر را ایله فارغ معناسنه در فارسیده مختصر تاریکدر
﴿ تاریك ﴾ کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیه ایله قرا کودرکه کیجه قرا کوسنه شب تاریك
دیرلر خواجه حافظ بیت شب تاریك وبیم موج وکردابی چنین هائل * کجا دانند حال
ما سبکباران ساحلها ﴿ تاشك ﴾ فتح شین معجمه ایله یوغرت آلندقدن صکره یرنده قلان
صویه دیرلر کذا فی التحفه وفرهنك جهانکیریده تره یاغی معناسنه مرویدر که عربیده زبده
دیرلر وبر نسخه ده بمعنی مرد چابك رسیده نظردر ﴿ تافشك ﴾ فتح فا وشین معجمه ایله کوه
کبی بر قور تجغزدر کورك وجامه ایچنده بولنور سه کسوب تباه ایدر اکا دیوجو ودیوجه
وذیوك ولنبك دخی دیرلر عربیده ارضه دیرلر فتحتینله ابوالمعانی بیت حال خود آخر نیندیشی
وباشی تابکی * در میان جامه وسمور همچون تافشك ﴿ تالانك ﴾ فتح لام ونونله قیسی
وزردالو وتویسز شفتالو وامثالی میوه لره دیرلر عموما ﴿ تاتونك ﴾ سکون واو وفتح تاء
مثناة ایله بیر معنی معناسنه ودخی ایکی نسنه بر یرده دیمك معناسنه که ایکی شیئك معیتن
بیان ایدر شاعر بیت بیك تا وکر بیشتر تاوتك * که باشد که بیشی بود کاه تك ﴿ تاوك ﴾ فتح
واو ایله کنج اشك واو کوزه دیرلر کذا فی المجمع ﴿ تباك ﴾ فتح باء فارسیله اضطراب وبی
آرامی معناسنه فخر کورکانی * مثنوی * بیا ساقی آن شیرهٔ جان بیار * همان حاصل
عمر دهقان بیار * همان خون جوشیده در باد تاك * که از تن برد رنج وازدل تباك ﴿ تبرك ﴾
فتح باء موحده وسکون راء مهمله ایله طبله که عود وعنبر وسائر خوشبو عطریات ویا خود
میوه قورلر ﴿ تبك ﴾ سکون باء موحده ایله قوشاق وغیری نسنه لرك ابریشم کناریته دیرلر
استاد رودکی بیت فاخته کون گشت هوا زکردش خورشید * جامهٔ خانه بتبك فاخته
کون شد ﴿ تبشك ﴾ فتح باء موحده وسکون شین معجمه ایله اول ابریشمه دیرلر که
الدوان وچوزب ایشلرلر ﴿ تبنك ﴾ فتح باء موحده وسکون نونله بالا قدو توانا محبوب
جوانه دیرلر استاد لطیفی بیت چه نیکو بود باخیالات نیك * بریزآوریدن حریف تبنك
﴿ تپنك ﴾ سکون باء فارسی وفتح نونله ریخته قالبی که قویمجیلر التون وکمشی اریدوب
آکاد وکرلر استاد عنصری بیت تپنك ارکر نهد کسی بی شك * ریخته کر برآید از تپنك
﴿ تبوك ﴾ ضم باء موحده وواو مجهول ایله بقال ومیوه فروشلرك میوه قودقلری طبق
شمس فخری بیت خاك بر تارك دوات وقلم * جبنداده وجوال وتبوك * واو یرینه نونله ده
تبنك مرویدر ﴿ تبوراك ﴾ ضم باء موحده وواو مجهول وفتح راء مهمله ایله اوج معنایه کلور

اول دبالك كه مزروعات ناطورلری جانوراوركتمك ایچون چالرلر وبعض مضحك قولتغی آلتنه
آلوب چالرلتكم شاعرد یمشیدر * قطعه * آن خرپدرت بدست خاشاك زدی * مامات
دف دور وبه چالاك زدی * آن برسركورها تبارك خواندی * وین بردرخانها تبوراك زدی
بو معنادہ استاد لطیفی بیت توچراشكرنیاری نكنی یادكه پیش * تو تبوراك بدست وزنت
اندرجولان * وبعض فرهنكلرده دف معناسنه درحضرت مولانا قدس سره * مثنوی *
عاشقم من كشته وقربان لا * جان من نوبتكه طبل بلا * خود تبوراكیست این تهدیدها
پیش آنچه دیده است این دیدها * پیش اوچه بود تبوراك توطفل * كی كشد اوطبل سلطان
هست كفل * ثانی فرهنك جهانكیریده بمعنی غربال ثالث بمعنی تبنك مرقوم تتنك
سكون تاء مثناة وفتح نونله بمعنی تبنك مرقوم یعنی قالب ریخته تدك فتح دال مهمله
ایله دراج دیدكاری قوش میرنظمی بیت با زقهرش كه بال بكشاید خصم درپیش چون
تدك آید تراك فتح راء مهمله ایله ایكی معنایه كلور اول شكاف معناسنه حكیم ولولی
بیت بردل شیروپلنك افتد آنكاه تراك * كه بشست توبرآید زكمان توتراك * ثانی اول
صدایه دیرلركه برنسنه یارلمقدن یاخود قرلمقدن ظاهر اولور ترپك سكون راء
مهمله وفتح باء فارسیله كشمك سیاه كه طرف وتربر دخی دیرلر تركیده قره قورت دیدكاریدر
حضرت مولانا قدس سره * قطعه * شبی عشق فریبنده بیامد جانب بنده * كه بسم الله
تماجی برای توپزیدستم * یكی تماجی آوردا وكه كردم سر رشته * شكستم سوزن آنساعت
كریبا نرا بریدستم * كه نوشیدم چوتماجش فروكوبید چون سیرم * چوترپك روترش
كردم كه آن شیرین بریدستم وترك سكون راء مهمله اول وفتح ثانی وتاء مثناة ایله
ایكی معنایه در اول كلمهٔ تركه ادات تفضیلدر بونده مكرری افعل تفضیل اولور كذا فی
المجمع وثانی فرهنك جهانكیریده برجانوزدركه ما وراء النهرده دختر صوفی دیرلر تردك
سكون را وفتح دال مهملتین ایله تخته بتی كذا فی المجمع وبمعنی كرم كندم یعنی تخل بتی كذا فی
الاداة ترك سكون راء مهمله ایله توغلغه كه عربیده مغفر دیرلر شاعر * رباعی *
دربیهده كم كوش كه باحملهٔ مرك * سودی نكند برتن وسر جوشن ترك * زوداكه درخت
زندكی را بینی * پژمرده شكوفه وفرو ریخته برك * بو معنایه خواجه سلمان بیت تارك وترك
وكلاه كله از یك موی فرق * درمیان نكذ شت قطعا زخم شمشیر وتبر * بعض نسخه ده تركش
لفظندن اختصار اولنمشدر ترندك فتح را ودال مهملتین وسكون نون ایله بمعنی ترترك
مرقوم كذا فی المجمع ترهتیزك فتح راء مهمله وزاء معجمه وكسر تاء مثناة ایله قبجی دیدكاری
اوت كه مشهوری تره در تزتك سكون زاء معجمه وفتح تاء مثناة ایله آغز تفنكی
معناسنه در كذا فی فرهنك جهانكیری تزدك سكون زاء معجمه وفتح دال مهمله ایله
راء مهمله ایله اولان تردك مرقوم معناسنه در كذا فی شرفنامه تفتیك سكون فاوكسر
تاء مثناة ایله ایكی معنایه كلور اول فرهنك جهانكیریده پخینك تویلری دینلر اولان ترم
تویه دیرلركه نشانه ایله قوپاروب اكیروب شال وصوف وبعض لطیف نسنه لر طوقورلر
ثانی چولك قینار ایكن چقان بوغه دیرلر بو معنایه مركب اولمق اقتضا ایدر كه اصلی تف

تعديه‌لك اولوب دال تا يه ابدال اولنمش اوله ﴿ تك ﴾ طقوز معنايه كلور اول بمعنى اندك
يعنى قليل حكيم نزارى قهستانى * قطعه * صفت تره زارها هيهات * چون كنم مشتبه
بكوسه زنخ * همچو پشت كسى بتان تتار * مانده هرجاى تك تك و نخ نخ * ثانى براوتدر
بغداى اراسنده بتر بغداى صاپندن پك اولور ثالثنه براوته ديرلركه صوده بتر آندن كا حصير
ليفه‌رلر اكابردى ديرلر رابع بمعنى زدن عموما حكيم فردوسى بيت ز رستم بپرسيد برمايه طوس
كه‌مى يافت پيل از تك كرز لوس * بو معناده حمله ايتمك معناسنده ده استعمال اولنور ومهره
نردى ودخى كعبتينى درست اوتور تمغه ديرلر خصوصا مثلا درست زد معناسنه خامس سكرتمك
دويمك معناسنه شيخ سعدى بيت بتك ژاله ميريخت بركوه و دشت * توكفتى مكر ابرنيسان
كذشت * سادس بيلك كه بو معناده تك وپو ديرلر استاد لطيفى بيت بشناه اندرآب همچو
نهنك * بتك اندر فراز وشيب چو باد * سابع بمعنى قعر يعنى ديب قيونك وغيرك
حكيم سوزنى بيت هركه در چاه عريض او نكه كرد از حسد * زان حسد خودرا فكند اندر تك
چاه سقر * ثامن تكيدن لفظندن صيغهٔ امر و وصف تركيبى اولور تاسع ادات تشبيه اولور
ماه تك و باد تك كبى كذا فى مجمع الفرس ﴿ تكاك ﴾ فتح كافله بمعنى تكس مرقوم يعنى اوزم
چكردكى وجبره‌سى كذا فى كتاب محبوب العارفين ﴿ تكوك ﴾ ضم كاف و واو معروفله فرهنك
حسين وفائيده سيم و زردن حيوانات صورتنده دوزلمش قدح كه بزم آخرنده آنكله طلو شراب
ايچرلر استاد رودكى بيت ميكسار اندر تكوك شاهوار * خور بشادى روزكار نوبهار
مطلق قدح معناسنه دخى استعمال اولنمشدر حكيم اسدى بيت هزار از بزركان خسرو
پرست * تكوك بلورين وبالغ بدست * تحفة الاحبابده لامله تلوك واقع اولمشدر وبعض
نسخه‌ده تاء مثناة يرينه باء موحده ايله بكوك و بلوك روايت اولنمشدر و فرهنك على بيكده
ضم تا ايله غرفه و بزرك معناسنه مسطوردر كشف اللغه‌ده كذلك عربيده احمق ونادان
معناسنه‌در ﴿ تلتك ﴾ سكون لام وفتح تاء مثناة ايله بمعنى تپنك مرقوم يعنى قالب ريخته
و پوته كه سيم و زر قال ايدرلر ﴿ تلخك ﴾ سكون لام وفتح خاء معجمه ايله غايت آجى براوتدر
وفرهنك جهانكيريده خربزهٔ تلخ كه عربيده حنظل ديرلر بو معنايه مير نظمى بيت چوكاو
وبار عاشق درد باشد * زدست يار تلخك شهد باشد ﴿ تلخناك ﴾ آجى اولان نسنه تلخ
ايله ناكدن مركبدر غمناك وفرحناك كبى ﴿ تلك ﴾ سكون لامله اوچ معنايه‌در اول بمعنى
زر ورق كه تعريب ايدوب طلق ديديلر ثانى ديار هندده اشلنوب بر نوع لطيف قماشدر
حكيم اسدى بيت هم از مخمل وهم طرايف ز هند * پر از شاره و تلك وخود و پرند * ثالث
بمعنى تلخ مرويدر و فرهنك جهانكيريده فتح لامله بوزن فلك بيقلرى وصقالى دوكلمش آدمه
ديرلر و مجمع الفرسده نشانهٔ تير معناسنه مرويدر ﴿ تلنك ﴾ سكون لام و فتح نونله بمعنى
تلتك مرقوم يعنى قالب ريخته و پوته ﴿ تلوك ﴾ ضم لامله نشانهٔ تير معناسنه تموك دخى
ديرلر ﴿ تمرفزك ﴾ كسر ميم وسكون راء مهمله وفتح قاف و زاء معجمه ايله فرهنك ابراهيم قواسنده
بمعنى قرآن مجيد كذا فى المؤيد والمجمع ﴿ تملوك ﴾ سكون ميم وضم لامله قنابرى ديدكلرى اوتدر
بعض نسخه‌ده تملول واقع اولمشدر ﴿ تموك ﴾ ضم ميمله پوته يه آتدقلرى و تير نشانه كذا فى

كرشاسب نامه بعض نسخه ده يعنی دمرنلو اوقه ديرلر ميرعمّاد بيت پسر خواجه دست
بردبكوك * خواجه اورا بزدبه تيرتوك * ونشانهٔ تير معناسنه شمس فخری بيت سپر مدح
شاه بسكه مرا * نكند پيش تير فاقه تموك * مؤيد الفضلاده بو معناده تلوك واقع اولمشدر
تحفة الاحبابده دخی يعنی دمرنلو اوقدر صحاحده تموك بر اوقدر كه دمرنی يعنی وايكی جانبی
سوزی اولور اصابت ايتدوكی يردن دشوار چقار فرهنك جهانكيريده تموك اول اوقدركه
اصابت ايتدوكی آدم ويا حيوان استخوانندن آسان وجهله چقماز ديوب شمس فخرينك مذكور
بيتنی استشهاد ايلمش ﴿ تنبك وتنبوك ﴾ كلاهما بسكون النون اول بفتح الباء الموحدة
وثانی بالضم اوج معنايه در اول چناغ زين يعنی ايرچناغی وچناغ دوال دخی ديمشلر
بعض نسخه ده ايرقلتاغی وشرفنامه ده دامن زين روايت اولنمشدر ثانی بمعنی كمان كپادكه
ليزم دخی ديرلر ابو الفرج رونی بيت كمان رستم دستان بسختی * كه از تنبوك زه شهريار سست
وخواجه عميد لويكی بيت دركمان چرخ پيش پيلكت مريخ را * هم كمان تنبوك وهم شمشير
سا طور آمده * اداة الفضلاده تنبك بمعنی دريچهٔ زين وتنبوك چناغ زين روايت
اولنمشدر ثالث تنبك مدور سينی معناسنه در مخلصی بدخشانی درنعت رسول اكرم
صلی الله تعالى عليه وسلم بيت بهتر بشهی كه جرم مه انكشت معجزش * شق كرده همچو
دائرهٔ قرص در تنبك ﴿ تنتاك ﴾ سكون نون وفتح تاء مثناة ايله برپادشاه اسميدر غلبهٔ
استعمالدن اعلام رجالدن اولمشدر كذا فی مجمع الفرس ﴿ تنك ﴾ ضم نون ايله يوفقه
معناسنه كه عربيده رقيق ديرلر قماشده ووزده وبونلر امثالی نسنه لرده استعمال اولنور
وعموكنارلرنده واقع اولان يوفقه يرلره ديرلر واستعاره طريقيله حوصله سز آدمده ديرلر ابو المعانی
بيت كاسهای دردنوشيدم ببزم عشق دوست * اين تنك ظرفان مجلس كی خورند
بامن شراب * وسكون نونله ايرقولانی وطبقور قولانی كه زيرتنك دخی ديرلر عبد الله
هاتفی بيت كشيدند تازيان برتنكها * ببستند بربختيان زنكها ﴿ تنكاتنك ﴾ محل جنك
وجدالده ايكی عسكر برلرينه قاريشوب مضايقه ويرمكه ديرلر كذلك كوی وچوكان
وجريد اويونلرنده وچارشو بازار وجمعيت يرلرنده اولان قلقلته ديرلر ﴿ تهك ﴾ فتحها ايله
فرهنك جهانكيريده ايكی معنايه در اول خالك معناسنه ثانی بمعنی برهنه عريان معناسنه شرفنامه ده
تهی معناسنه در كاهی تهی لفظنه اتباع ايدرلر شمس فخری بيت مردمی نزد توچرا بايد * ای همه
مردمی تهی وتهك * بو معناده ميرنظمی درصفت فقير بيت ندارد چوچيزی زنان ونمك
كبود است خانه تهی وتهك ﴿ مع الكاف الفارسی * تابوك ﴾ ضم باء موحده وواو معروفله
مجازيجه عمارت معناسنه كذا فی نسخهٔ ميرزا ابراهيم بعض فرهنكده كاف عربيله منقولدر كلا النقلين
معنای مرقومه در قر الاوی بيت هوشم زذوق نطق سخنهای جانفزاش * ازحجرهٔ دلم سوی تابوك
هوش شد ﴿ تاتاريك ﴾ فتح تاء مثناة وكسر راء مهمله وسكون يای تحتانی ايله اوكيك قوشی كه
فلخته دخی ديرلر ﴿ تارنك ﴾ فتح راء مهمله وسكون نونله بمعنی پيلپايهٔ ديوار اداة الفضلاده
زاء معجمه ايله واقعدر ﴿ تازك ﴾ كسر زاء معجمه ايله تازيك لفظندن تخفيف اولنمشدر
ابو نصر احمد افعی بيت زچين وماچين بكرويه تالب جيحون * ز ترك وتازك وز تركان وغز جز ز

تَ كْ

حزر ﴿ تازیك ﴾ فتح زاء معجمه وسكون یای تحتانی ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده تركانك نام اصلیسی در
زاء فارسیله ده منقولدر شرفنامه ده عرب زاده كه عجمده نشو نما بولمش اوله ﴿ تاژیك ﴾
كسر زاء فارسی وسكون یای تحتانی ایله تازیك مرقوم معناسنه در كذا فی المجمع ﴿ تبرك ﴾
سكون باء موحده و فتح راء مهمله ایله بمعنی حصار عموما حصار اصفهان خصوصا شرف
شفروه بیت بكر وز موجه حاشیهٔ دركه تونیست * چندین ذخیرها كه برین سبز تبرك است
وله بیت آن زمان ساجقیان ملك جهان میراندند * كه نه مه بود ونه این قلعه ونی تبرك بود
﴿ تبنك ﴾ فتح باء موحده وسكون نونله بوزن پلنك اوج معنایه كلور اول یاصی طبق كه
حلواجیلر ویا غلی اتمك بشوریجیلر قوللنورلر مولانا كاتبی بیت نان ریزهای سفره
شوا نش فلك همه * در یوزه كرد روز وشب و ریخت در تبنك * بو معنایه محمود ابن یمین
بیت برای بزم غلامان او زهاله وماه * نهاد كاسهٔ شربت قصامیان تبنك * ثانی دف
معناسینه حكیم سوزنی بیت درجد قرینشانم لیكن بكاه هزل * من كوص خسروانم وایشان
دق وتبنك * وله بیت باز ركانت كوس خدایی همیزنند * آكاه نی كه كوس خدا ییست با تبنك
ثالث بلند ونیز آواز ناقوس صداكی كذا فی فرهنك جهانكیری ﴿ ترك ﴾ فتح راء مهمله ایله
درت معنایه كلور اول خندق معناسنه كه قلعه وحصار وباغ وامثالینك اطرافنه ایدرلر
عبید لویكی بیت قدرت دست باغبان ربع زمینش مزرعی * فیض بحور سبعه راساخته
كرداو ترك * ثانی برر ودخانه اسمیدر شروان دربندینه قریب واقع اولمشدر حكیم فردوسی
* مثنوی * منارم برآرم بشمشیر وكنج * زهیتاك نا كس نیابم برنج * چه باشد منارم به پیش ترك
بزركان زتركا ستانندجك * ثالث برنوع حلوادر نشاسته وقند وتخم ریحان ایله بشورولر
رابع بمعنی دوشیزه یعنی بكر قز كذا فی فرهنك جهانكیری وسكون راء مهمله ایله اوج معنایه
كلور اول خود یعنی توغلغه ثانی قاوق وخیمه تركی حكیم فردوسی بیت بدو چكونه دهم
كسوتی كه از شرفش * كلاه كوشهٔ عرشست ترك شب پوشم * كلامی اصفهانی بیت خیمهٔ نه
ترك كردون صنا یبان جاه تیست * قطبها برهرطرف چون میخ ومحور چون طناب *
ثالث آذربایجان مضافاتندن برقصبه اسمیدر ﴿ ترنكاترنك ﴾ پیاپی آتیلان اوق آوازی
وپایدن اوق چقاركن ظاهر اولان صداسنه وسازقللرینك صداسی كه بر دفعه دن ظاهر
اوله كذا فی المجمع ﴿ ترنك ﴾ فتح راء مهمله وسكون نونله التی معنایه كلور اول یای كریشی
صداسی كه اوق چقدقده ظاهر اولور استاد عسجدی بیت ازدل وپشت مبارز می برآید
صد تراك * كرز معالی كمان رستم آید یك ترنك * شیخ نظامی بیت ترنك كمان رفته درمغز كوه
فشانش كنان تیر برهر كروه * ثانی ساز قللرینك صداسنه دیرلر شاه ناصر خسرو بیت
نكشاید تیر چشم وكوشم * رنك قدح وترنك طنبور * ثالث صدای كرز زدن سیف اسفرنكی
بیت برداشت زخم كرز كرانش بیك ترنك * از بالش درنك سر كوه دید خواب * رابع
بمعنی تارك سر منصور شیرازی بیت بتیغ غصه عدوی ترا برید كلو * بسنك حادثه خصم
تراشكسته ترنك * خامس بمعنی انكیز وجست وخیز بونلرده امر اولور شیخ اوحدی
* مثنوی * شب كنی روز وروز دركارش * درنویسی بدرج تو تا رش * باز شعریش

برتر نکانی * بتقاضا قدم بلنکانی * سادس بمعنی غرقاب وزبان هندیده موج آبه دیرلر
ضم تاء مثناتله تذرو معناسنه منقولدر ﴿ تك ﴾ بش معنایه کلور اول بمعنی بن که عربیده قعر
دیرلر یعنی دیده هرنسنه‌نك دیبی که تك دریا وتك حوض دیرلر میر خسرو درصفت تالاب
بیت درتك آبش زصفت ریك خرد * کور تواند بدل شب شمرد * فرهنك جهانکیریده
معنای مرقومه وپایین هرچیز که پایین درخت وپایین دیوار کبی * ثانی بمعنی دویدن که کاهی تك
ودو دیرلر متعا رفدر مولانا جامی بیت بکام جاه اکرچه نیز تك بود * بوقت کامرانی سست
زك بود * ثالث بوم وزمین معناسنه بدرالدین جاجرمی بیت مه در نسیج تك سیه بزاز
سیمانی کله * تك ز رفوطه ته به هنکام سودا ریخته * رابع بلند آوازایله فریاد ایتمك
وچاغرمق دیرلر خامس خرما معناسنه بومعنی کتاب زنددن نقل اولنمشدر بعض نسخه‌ده
دوش اسب معناسنه رسیده نظردر ﴿ تکرك ﴾ فتح کاف عجمی وسکون راء مهمله ایله
طولوکه شدت سرمادن یغمور طولوب دانه دانه دوشر آکا سنکك وسنکچه ویخچه دخی دیرلر
ابوالمعانی بیت جای باران تکرك می بارید * زاه سردم فسرده ابرسنت ﴿ تکسك ﴾ فتح
کاف وسکون سین مهمله ایله اوزم چکردکی معناسنه حکیم سوزنی بیت کله سرش ازدبوش
منکر بشکست * همچو تکسك موز ودانهٔ خرما ﴿ تلچوك وتلچکوك ﴾ اول ضم جیم
ثانی فتح ایله برنوع تره در عربیده طرخشقوق دیرلر ﴿ تمنك ﴾ سکون میم وفتح نونله بمعنی زود
آوردن یعنی کوج وقوت کذا فی المجمع وبمعنی آلج که عربیده زعرور دیرلر کذا فی فرهنك زفان کویا
﴿ تمینك ﴾ کسر میم وسکون یای تحتانیله برنوع قرمزی واکشی یمشدر چالیده بتر کذا فی
شرفنامه ﴿ تنك ﴾ سکون نونله اوچ معنایه کلور اول بمعنی نیمهٔ خرواریعنی یوکك برتایی
حکیم ازرقی بیت سحاب کویی در منضد ست بکیل * شمال کویی عود مثلث است به تنك
حکیم انوری بیت منصب مطلب که هر بکجا هست * هرخرواری همین دو تنك ست * ثانی بمعنی بار
بسته یعنی بغلنمش یوك شاعر بیت متاع شکوهٔ من تنك بر تنکست همان بهتر * که جزد و
روز بازار قیامت بازنکشایم * ثالث اول صفحه ویا اول تخته یه دیرلر که نقاش ومصور اوزرینه
رسم ایدوب صنایع اختراع ایدرلر عموما ونکارنامه یه دیرلر خصوصا که ارتنك وارژنك
دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت دران ختن که درو تنك هست وصورت نیست
مکو فلان چه کسست وفلانه راچه شدست * مختاری بیت کرفت آن اوج وآن قیمت زبان
ما ز مدح تو * که تنك از خامهٔ مانی وچوب از رندهٔ آزر * رابع فرهنك جهانکیریده قولان
معناسنه که آت اوزرنده ایری محکم ضبط ایتمك ایچون ایدرلر حکیم سوزنی بیت ریز وزبر
شود دل خصم تو در نبرد زبیت * چو بسته اشد بزبر تنك وزبر تنك * مجمع الفرسده
آت قولانی دیرلر طالب آملی بیت اجل چون بر خش قضا بست تنك * نماند کسی را
مجال درنك * خامس بمعنی درهٔ کوه یعنی طاغ اراسنده اولان درهٔ منجیك بیت بزلف تنك
ببندد بر آهوی تنکی * بدیده دیده بدزدد زجادوی محتال * اثیرالدین اخسیکتی بیت
عقاب تیر تراچون کشاده کرددپر * سرین وسینه برد تحفه آهوی تنکی * بومعنایه
نجیب الدین جرد پادقانی بیت زبیم سکرن خیل تو درجهان خراب * بکوهسار در آهو کزیند

کریدکوشهٔ تنك * سادس طار معناسنه که معروف ومشهوردر عربیده ضیق دیرلر ابو المعانی
بیت بدن تنك آمده بر جان ازان و سینه کردم چاك * مپندار ی که از شکوه کریبان پاره
میکردم * سابع تهور وغضبدن طار لق معناسنه مولانا جامی بیت چتنك آمدز خود
ترك خودی کرد * به نیکی چون نشد میل بدی کرد * قراری کیلانی * رباعی * تنك آمده ام
زخون دل خوردن خویش * من نیز جوان دوست شدم دشمن خویش * کشتم خودرا
زخون خودافکندم * از غایت دوستیش درکردن خویش * ثامن بوغلق که عربیده
اختناق دیرلر مولانا جامی بیت طناب از کیسوی مشبك میکرد * بدان راه نفس را تنك
میکرد * تاسع بمعنی نزدیك شیخ نظامی . بیت درآورد لشکر بیکبار تنك * بیارا سته یك
بیك ساز جنك * حکیم فردوسی بیت چو دستان پیام اندر آمد بتنك * پیاده شد نش
همه بی درنك * عاشر بمعنی نایاب و عدیم المثل خواجوی کرمانی . بیت بسر نام دل کرچه
از تنك نیست * که این جنس در ملك ما تنك نیست * حادی عشر عصار لرك ثیری که آنکله
دانه لی صقوب یاغن چقار رلر شیخ سودان دهلی بیت کیوهٔ کهنهٔ عماد کزه * چوب
تنك دکان عصاری * ثانی عشر بمعنی شیخ عمر خیام * رباعی * ناقوس محبت بدرنك
آوردم * خوش مذهب وملتی بچنك آوردم * با این دل خودکام چه سازم چه کنم *
هفتاد ودوفرقه را بتنك آوردم * ثالث عشر شرفنامه ده ترکستانده بدخشانه قریب بر
موضع اسمیدرکه اهالیسنه ترکان تنکی دیرلر خواجه سلمان بیت بت فرخار ندیدیم بدین حسن
وجمال * ترك تنکی نشنیدیم بدین شیوه وتنك ﴿ تونك ﴾ سکون واو وفتح تاء مثناة ایله
ادات الفضلاده بمعنی کنجینه مسطور در شرفنامه ده بو معنایه تاء ثانی یرینه نون واقع اولمشدر
﴿ مع اللام * تاپال ﴾ فتح باء فارسیله بمعنی قامت بالا ابو المعانی بیت شود دز باغ سرو
ونخل تاپال * کرآید جلوه آن موزون تاپال * مجمعده بمعنی بال یعنی قناد وشرفنامه ده
تنهٔ درخت معناسنه در ﴿ تابل ﴾ ضم باء موحده وکسر ایله ده جایز در طعامه قونیلن
اقاویه یعنی نخود وپیاز وسبزه وغیری امثالی نسنه لره دیرلر ﴿ تاتول ﴾ ضم تاء مثناة ایله
بمعنی زفردهان یعنی اغز قوقوسی کذا فی الصحاح ﴿ تاشکل ﴾ سکون شین معجمه ایله بمعنی آرشخ
مرقوم کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ تال ﴾ درت معنایه کلور اول خرما اغاجی کبی براغاجدر
دیار هندده اولور اندن برصو حاصل اولور نشأسی واردر اما صداع عارض ایدر براوشوندن
زیاده بپراغی اولور برهمنلر کتابلرین آنك بپراغی اوزرینه یازرلر ثانی اول بپرق پانلرین
زمهٔ کوشلرینه اصارلر میر خسرو * قطعه * عمیا کسی که دم زد ازین صبح کاذبست *
خفاش لاف نور بجا دارد احتمال * کوش هلال باز توان کرد این ورق * همچون مشکاف
کوش برهمن ز برك تال * ثانی باقر وبرنج وکشدن اولان طبقه دیرلر میر خسرو بیت زسیری
بسکه هند وسیر خورشید * همه تال برنجش تال زر شد * ثالث ایکی یوفقه کوچك طبقه در
بونجدن رقاصلر رقص مجلسنده اللرینه آلوب زیل کبی بر برینه اوروب اصوله آهنك ایدرلرکه
چارپاره دخی دیرلر میر خسرو * رباعی * دکرساز برنجن نام آن تال * برانکشت پری رویان
قتال * کرفته چون پیاله تال در دست * نه ازمی چون سرود خویشتن مست * رابع آبکیر

تل

معناسنه که تالاب دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ومجمع الفرس له براغاجدر میوه سنه
بوجهل خرماسی دیرلر قابوغندن ایپ بوکوب قوللنورلر درخت بوجهل دیمکله مشهوردر
کذا فی المؤید بو معنایه شاعر. بیت نیامد نیکویی از بدفعالی * ثیارد بار شیرین نخل تالی
ﮒ تال ومال ﻉ بمعنی تار ومار یعنی پراکنده وزیر وزبر کذا فی شرفنامه بو معنایه حکیم
فردوسی. بیت تهمتن بزابلستان نست وزال * شود کار ایران همه تال ومال ﮒ تامول ﻉ
ضم میمله بر نوع ییراقدر القدر اولور دخی بیوك وکوچك اولور هندوستانده فوفل واهك ایله
استعمال ایدرلر تنبول وپان دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﮒ تانبول ﻉ سکون نون
وضم باء موحده ایله بمعنی تامول مرقوم ﮒ تانول ﻉ ضم نونله اغز چوزه سی یوز مرقوم
معناسنه استاد عسجدی. بیت من پیرم وپیدا سنه فالج همه بر من * تا نولم ونینی کج وکفته
شده دندان ﮒ تاول ﻉ فتح واو ایله بمعنی تاوك مرقوم یعنی کاو وخرچچه محاحه کا واهلی
معناسنه شمس فخری. بیت کاه بخشش بسائلان بخشد * کله ها اسب واستر وتاول *
وکسر واو ایله الده وایاقده بیت اولان قبرجقه دیرلر ﮒ تبخال ﻉ سکون باء موحده وفتح خاء معجمه
ایله حرارت حمی وغیریدن طوداقده ظاهر اولان قبرجق که تبخاله دخی دیرلر ترکیده اوچق
دیدکلریدر تاج المآثر. بیت ترنجست چون زرد رخسار امرود * که تبخال پیدا شود
پیکرانش ﮒ تبل ﻉ فتح باء موحده ایله چیش وشکنج یعنی. بوزیشق اما اویله بوزیشق که بادام
قبوغی کبی اولور مختاری * قطعه * دیده دشمنت زکینه تو * همچو بادام در کرفته تبل
هرکه بیند بخواب تیر ترا * طبع بکشا بدش زدیده سبل ﮒ تخجل ﻉ سکون خاء معجمه وفتح
جیمله چمدك معناسنه که شیرآز بلرلفتی در اصفهانیلر تسکنج وکرمانیلر ترنجی دیرلر شمس
فخری. بیت از قضا بکسلد زبس تندی * اکرش کیری از سرین تخجل ﮒ تخکول ﻉ
سکون خاء معجمه وفتح کاف وضم لامله چتین قوز که تخکلوز وتخکلون دخی دیرلر ﮒ تخمیل ﻉ
سکون خاء معجمه ویای تحتانی وکسر میمله باطل وبیهوده معناسنه شاعر. بیت پشیمانی شود
درکار تخمیل * کفتارش شود هذیان وتخمیل ﮒ ترخال ﻉ سکون راء مهمله وفتح خاء معجمه
ایله قوش ترسی سرکین مرغ معناسنه ﮒ تزوال ﻉ سکون زاء فارسیله اوت ییراغی کذا
فی المجمع فرهنك زفانکویاده زاء معجمه ایله وفرهنك جهانکیریده راء مهمله ایله منقولدر
ﮒ تشبیل ﻉ سکون شین معجمه وکسر باء موحده بعده سکون یای تحتانیله بالق اولته سی
معناسنه در میر نظمی بیت بیك لقمه کند هرکس که تعجیل * شود او را چو کام ماهی تشبیل
ﮒ تکستل ﻉ فتح کاف وسکون سین مهمله ولام موقوفه له دانه انکور که استه وخسته دخی
دیرلر عربیده عجمه معناسنه در کذا فی المجمع ﮒ تکل ﻉ فتح کافله جنکی قوج معناسنه حکیم
خاقانی بیت یامن پلنك سارك وروباه طبع کست * این خوك کردنك تکل ودمنه کوهرك
وکسر کافله ساده رو یعنی امرد اوغلان شمس فخری بیت بدر دانی چراست خفت خسوف *
زانکه تمام بود دیو تکل ﮒ تل ﻉ یغن ودپه معناسنه حکیم اسدی بیت دراز ین ودیبا
دروکری وبام * فروزان زهر سو تل عود خام * عربیده پشته معناسنه درکه ترکیده دپه دیرلر
ﮒ تملول ﻉ سکون میم وضم لامله تملوك مرقوم معناسنه که قناوریدر ﮒ تنبل ﻉ سکون

سكون نون وضم با ايله كاهل وايشسز آدمه ديرلر كمال اسمعيل بيت دركنج خانه پشت بديوار دادنش * ترخشك زاهد يست كه از زرق وتنبلست لغ تنبول ع سكون نون وضم باء موحده ايله اوج معنايه كلور اول هندوستانده معروف بر يپراقدر آوج ايچى قدر اولور كرچه باصد بر وب فوفل ايله تربيه ايدوب تناول ايدرلر پان وتامول وتانبول دخى ديرلر شيخ آزرى بيت برك تنبول خاص هندستان * بوزه آمد نصيب تركستان * اميرخسرو بيت كسى كز تو خورد تنبول اميد * كند بخشش ذخيره برك جاويد * ثانى كمان ليزم يعنى كپاده اميرخسرو بيت وكر كيكى ملك فرمانده كول * كه برعنقا زند پيكان ز تنبول * ثالث هندوستانده برقلعه آديدر زن تنبور ديمكله مشهوردر كذا فى فرهنك جهانكيرى لغ تنبيل سكون نون وكسر باء موحده ايله مكر وحيله معناسنه كه ضمه ايله تنبل دخى ديرلر لغ توابل ضم باء موحده ايله تابل مرقوم معناسنه در لغ توبل ع كسر واو وسكون ياى تحتانيه ايله سر بى مو يعنى طاز باش شمس فخرى * قطعه * كر كند شهريار خصم شكار * سوى كردون نظر بچشم آغيل * اختران بر زمين نهند زبيم * از پى بندكى شاه توبل * مير نظمى * قطعه سرش كوئى كه پشت طاس حمام * بابرويش سر بى مو توبلست * چنانش دربدر در شهر كردان * كدايى ميكند عور وعويلست لغ تهال ع فتح ها ايله بمعنى غار كذا فى فرهنك جهانكيرى لغ تهبل وتهمل ع كلاهما بسكون الهاء اول بفتح الباء الموحده ثانى بالميم بمعنى كاهل وبسيار خوار وايشه يرامز كذا فى مجمع الفرس لغ مع الميم * تام ع شرقنامه ده بمعنى اندك واقعدر لواحد من الشعرا بيت نياز ونا له را بسيار كردم * نياز تام اونامد جوابى عربيده تمام معناسنه در لغ تارم ع اصلنده قيلدن ياپلمش قره اوه ديرلر كثرت استعمال ايله فوقانى قبه واوزم چار طاق وسقف بلند وعالى يه ده ديديلر شهرتى طاء مهمله ايله درلكن فارسيده حرف طا مستعمل دكلدر لغ تالش وديلم ع ايكى مشهور شهرك اسميدر بربرلرينه قريب واقع اولمشدر غايت اعلا محبوبلرى اولور طالب آملى بيت مردم خراب زهره جبينان ديلم اند * طالب اسير سلسله مويان تالش است لغ تانم ع فتح نون ايله مخفف توانم در حضرت مولانا قدس سره بيت من تانم ترك امر شاه كرد * من نيارم شد برآوردى ز رد * ودخى دانم معناسنه استعمال ايدرلر حضرت مولانا قدس سره بيت من چه خورشيدم درون نور غرق * من تانم كرد خويش از نور فرق * ابيات مستشهده لرك فرقى وار در فتأمل لغ تيرلكام ع فتح ياى تحتانى وسكون راء مهمله وكسر لام ايله آت كمى يعنى لجامه چكورب آتك آغزنه اوررلر لغ تبرم ع فتح باء موحده وسكون راء مهمله وميم موقوفه ايله خاتون بزرك معناسنه مير نظمى بيت تبرم خانواده بود ماما * نظر كاهش چو بوده جلوه آرا لغ تخجم سكون خاء معجمه وضم جيم ايله حرص وطمع صاحبى معناسنه حكيم خاقانى بيت نام هماى دولت وشهباز حضرتت * نى كركس قرچخه ونى زاغ تخجم است لغ تخكم ع سكون خاء معجمه وفتح كاف عجميله خانه تابستانى يازه مخصوص اولان خانه ودخى تركستانده برالكه اسميدر لغ تخم ع فتح خاء معجمه ايله اول چارشنبه ديرلر كه عروس اوزرينه نثار اولان اقچه اچنه دوشمك ايچون طوتارلر شمس فخرى بيت بكه آنكه شاه زر پاشد * چرخ سازد

زمرط ابر تخم * مرط منديل وچار ديدكلريدر بيله قوشنا نورلركذا في المجمع قانون الادب
تخم جامه خزرا كويند ونسخه ميرزا ابراهيمده ضم تاء مثناة وفتح خاء معجمه ايله مقيددر ﴿ ترم ﴾
سكون راء مهمله ايله اول بخاردركه بولت كبي اولور اما زمينه يقين اولوب هوا آني تاريك
ايتمكله توتون كبي كورينور دمه وتزم دخي ديرلر عربيده ضباب ديدكلريدر كذا في شرفنامه
﴿ تقويم ﴾ منجمان قولي اوزره برسنه نك حسابي واحكاميدركه نير اعظم برج حمله تحويل
ايتدكده استخراج ايدوب اول سنه نك طالعي اعتبار ايدرلر برسنه رومیه تمامنده احكامي عاطل
اولور نوعي خموشي بيت كهن شد قصه فرهاد وشيرين * چو عيش رفته وتقويم پارين
﴿ تم ﴾ بوزن جم هرنسنه نك پرده سي عموما كوز پرده سنه ديرلر خصوصا عربيده سبل
ديدكلري علتدر حكيم اسدي بيت ز بس كرد چشم جهان تم كرفت * زبس كشته پشت
زمين خم كرفت * عربيده تمام اولدي معناسنه در ﴿ توام ﴾ سكون واو وفتح همزه ايله
ايكيز معناسنه عربيدر لكن فارسيده ده مستعملدر ابو المعاني بيت بزاد ماد ركيتي بطالعت
اقبال * كه بوده توام اودر جهان جاه وجلال ﴿ تهم ﴾ فتح ها ايله قوت ودلاور معناسنه حكيم
فردوسي بيت تهم هست در پهلواني زبان * بمردي فزون از اژدهاي دمان * ودولت
وحشمت وبزركي معناسنه وله بيت بنزديك شنكل فرستاده بود * هما كه سفاه وتهم زاده بود
كذا في الصحاح وبيثل ومانند معناسنه ده استعمال اولنور سكون ها ايله ده جائزدر وله
بيت يكي آفرين خواند سام دلير * كه تهما هزبرا يلان سال دير * شجيع وبهادر معناسنه
سكون ايله شمس فخري بيت نيست در بزم چون شهنشه زاد * نيست در رزم همچو
شاه تهم * واعلام رجالدن اولمشدر تهمتن ديدكلري شجيع وبها در اولدوغندندر
﴿ مع النون * تابان ﴾ تابيدن لفظندن اسم فاعلدر ضيا وير يجي معناسنه ماه تابان وشمع
تابان كبي چغتاي لسانينده ايلتور ديرلر مير عليشير بيت اخترپدور محسن عشاق بدن
اخترجانيغه * اولكه هر دانی ايلتور اوهجران تو ني نيلك شور روني ﴿ تابدان ﴾ سكون باء
موحده ايله پنجره معناسنه تركيبندن فهم اولنوركه باجه اوله مولانا جامي بيت تادر آيد
آفتاب دولتش روزي زدر * تابدان ازماند بردر چشمها دار انتظار ﴿ تابستان ﴾
كسر باء موحده وسكون سين مهمله وفتح تاء مثناة ايله ياز فصلي تاب حرارت ستان اسم
زماندركه حرارت زماني ديمك اولور ﴿ تابشان ﴾ كسر باء موحده وسكون شين معجمه
ايله ايكي معنايه كلور اول بمعني طيلسان يعني سرد ستار ثاني تاب معنالرنده جمع ضمير
غائبدر بو ايكي معنايه استاد لطيفي بيت نيست فصل سردرو زتابشان * جز بكسوتهاي
خوب تابشان ﴿ تابه بريان ﴾ اضافتسز شرفنامه ده ات پشدكدن صكره تاوه ده اولان
بريان در ﴿ تابيدن ﴾ كسر باء موحده ايله مصدردر قزمق وقزدرمق وضيا وشعله ويرمك
وطاقت كتورمك وبوكمك معنالرينه هم لازم وهم متعدي اولور ﴿ تاجران ﴾ ضم جيمله
بمعني ترجمان يعني برلغتي لغت آخر ايله ادا وتفهيم ايليه كذا في فرهنك جهانكيري ﴿ تاختن ﴾
سكون خاء معجمه ايله چاپمق يعني آت سكرتمك خواجه سلمان بيت كرنه ضحاك ست چون
بركرد مارش سرزدوش * ورنه بعس ذو القرنين برظلمت آرد تاختن * ودخي ابريشم بوكوب

تَ ن

بوكوب قورمق معناسنه هم لازم وهم متعدی اولور تا بيدن كبی كسايی بيت زهول تاختن
وكينه آختنش مرا * همی كداخته همچون كناغ تاخته كير تاران فتح راء مهمله ايله بمعنی
تاريك ساران آفاق وانفس خوشقدمده مرقومدر بيت مردمان بينند روز روشن
وشبهای تار * من شب روشن بسان روز تاران ديده‌ام تارين كسر راء مهمله
وسكون يای تحتانيله بمعنی تاريك مثنوی شريف عباراتيدر حضرت مولانا قدس سره
بيت ای خواجه من جام ميم چون سينه را غمكين كنم * شمع وچراغ خانه‌ام چون خانه را
تارين كنم * وبر معناسی دخی برنوع صو دركه براغاجدن حاصل اولور مصدع نشئه سی واردر
تازيان كسر زاء معجمه وفتح يای تحتانيله شرفنامه‌ده بمعنی قصدكنان ومجمع الفرسده
چاپيق معناسنه وجمع تازی اولور تازيدن كسر زاء معجمه ايله سكرتمك ويلمك
معناسنه‌در تاشدن ضم شين معجمه ايله اوتجه ديمك معناسنه در ميرنظمی بيت تاشدن
ازجانب جانان من * يك اشارت ازپی درمان من * چغتای لسانده اتقونجه ديرلر مير
عليشير بيت بزم وصليدا نوا قددين نوايی بيلماد نيك * كيجه فرقت ايچرا تانك اتقونجه
افغاندرسزا تاغستان تاغ كيمی ايلغون وكيمی قره اغاج وكيمی برنوع پك اغاجدر آتشی
طيانوردیدیلر وستان اسم مكاندر معنای تركيب مذكور اغاجلك ميشه‌لكی ديمك اولور
ودخی طاغستان ديدكلری الكه‌در تافتن سكون فا ايله قزمق وقزدرمق ويا قمق وبوكمك
ودوندرمك معنالرينه‌در خواجه سلمان بيت آنكه بخشيدش كلاه وبرسرش مقراض راند
كرسمرش بردر حكمش سرنشايد تافتن * وبوكمك معناسنه. چغتای لسانده ايشماك ديرلر
فرهادنامه‌ده فرهاد طفل ايكن عاشقلق امارانی ظاهر اولديغی محلده بيت ايشيلكای
رشته سی تاب وفادين * ئيشيلكای باغری حكاك قضا دين تالان يغما معناسنه
تركيبده دخی شايعدر تالسان كسر لام وفتح سين مهمله ايله طيلسان معناسنه ابو المعانی
بيت خرقهٔ زهد وعصای زرق وتسبيح ورع * برسر دوش ريايش تالسان انداخته تالشان
فتح شين معجمه ايله ده طيلسان معناسنه مرويدر تاليدن كسر لام ايله يغمالمق معناسنه
تان آلتی معنايه كلور اول مجمعده تا آن لفظندن اختصار اولنمشدر ثانی بمعنی شمار يعنی
صره ثالث بمعنی قوت توان لفظنك مختصريدر رابع مؤيد الفضلاده بمعنی دهان مير عمادی
بيت كوچك تانی كه در حكايت * ريزد همه درهای مكنون * خامس محموديده بمعنی درون
دهان واقعدر سادس فرهنك جهانكيريده بمعنی تار طولانی كه چلا هلرطوقومق ايچون
اوزاتدقلری ايپلكه تانه وفرت وفلات دخی ديرلر كمال اسمعيل بيت چولاهيست همره
اودرسرای او * كركسوت لطيف ورا پود وتان كند تاوان جرم وكناه معناسنه
همام تبريزی بيت همام خسته را چندين مرنجان * كند دل كرد او تاوان ندارد *
صحاحده بمعنی غرامت مذكوردر تاون فتح واو ايله چفته قوشلمش صغره ديرلر تاوين
كسر واو ايله بمعنی تابيدن قزمق وقزدرمق وبوكمك وغيری معنالرنده دخی استعمال اولنور
تابيدن كسر يای تحتانی اول وسكون ثانيله پكرمك معناسنه‌در تباسيدن
فتح باء موحده وكسر سين مهمله ايله حرارتدن وكرميتدن بيخود اولمق كذا فی فرهنك

زفانکویا ۏ تپان ع فتح باء فارسیله طپراق چکیجی وطپراق طاشویجی معناسنه اسم فاعلدر
ۏ تباهیدن ع فتح باء موحده وکسر هایله فاسد اولمق وآزمق وفنا اولمق وفنا ایتمك
معنالرینه در ۏ تبرخون ع فتح باء موحده وسکون راء مهمله وضم خاء معجمه ایله اوج
معنایه کلور اول عناب که معروف میوه در شاه ناصر خسرو بیت فضل تبرخون نیافت سنجد
هرکز * کرچه بدیدن چو سنجدست تبرخون * وله بیت زرد چو زهره است عارض .....
وسیب * سرخ چو مریخ روی تار و تبرخون * ثانی بعض فرهنکده سرخ رنك براغاجدر
غایت سخت وسنکین اولور شاطرلر دسته چوب ایدوب الده کتورررلر وبعض فرهنکده
سرخ بید وبعضنده بقم اغاجی رقم اولنمشدر شیخ حسن نظامی * قطعه * ازبسکه تودرهند
ودر ایران زده تیغ * ازبسکه درین هردو زمین ریخته خون * زین هردو زمین هرجه
کیبار وید تاحشر * بیخش همه روبیش بود وشاخ تبرخون * حکیم اسدی بیت همه
دشت دست وسر وخون کرفت * دل ریك رنك تبرخون کرفت * ثالث بر نوع تره در اتمك
ایله طعام میاننده تناول ایدرلر اکا ترخان وترخون دیرلر معربی طبرخوندر ۏ تبرزن ع
فتح باء موحده وسکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله بالته جی عربده کسار دیرلر مولانا
هاتفی بیت تبرزن درآمد زهرسو بباغ * زرنج دل باغبانش فراغ * وشمشیر زن
معناسنه ده کلور میر نظمی بیت بروز جنك نتوان مرد کفتن * که بد دل میشود مرد تبرزن
ۏ تبرزین ع سکون راء مهمله وفتح باء موحده وکسر زاء معجمه ایله ایکی معنایه کلور اول مجاق
وکوچك بالته که ایر قاشنده کتوررلر اضافتله ایر بالته سی دیمك اولور وغلبهٔ استعمال ایله اضافتی
رفع واول مقوله یه علم اولدی حکیم نزاری قهستانی بیت کروهی کشته محکم بسته بر زین *
کروهی خستهٔ تیغ وتبرزین * مولانا هاتفی بیت تبرزین بخون یلان کشته غرق * چو تاج
خروسان جنکی بفرق * ثانی فرهنك جهانکیریده بمعنی علك کوهی که نبات شکرینه مشابهی
اولدیغی سببی ایله تسمیه اولنمشدر تبرزد وتبرزین دنی دیرلر شاه ناصر خسرو * قطعه * برحمد
وثنامباش فتنه * بر سخن است این سخن بشاهین * مشك تبتی به پشك مفروش * مستان
بدل شکر تبرزین ۏ تبسیدن ع سکون باء موحده ویای تحتانی وکسر سینیله وفتح دال مهمله
ایله دوداق تبسرمك حرارت کبد وحمادن ظاهر اولور عربیده ظامیه دیرلر باء فارسیله ده
جائزدر ۏ تبیدن ع کسر باء موحده وسکون یای تحتانیله بمعنی لرزیدن کذا فی فرهنك
جهانکیری ۏ تپیدن ع کسر باء فارسیله طپنمق وچبالمق مشهوری طا ایله طپیدندر
لکن حرف طا زبان فارسیده متداول دکلدر استاد عنصری بیت چو آواز سم ستوران
شنید * فلاطوس را دل بکی برتپید * واضطراب معناسنه ولی دشت بیاضی بیت
زتپیدن دل خود شب هجر در عذابم * که درو نمیتواند که دمی قرار کیرد ۏ تخازن ع فتح خا
وزاء معجمتین ایله خیار وتخلان کذا فی المحمودی ۏ تخته کردن ع پنبه یی آتوب حلوج اتمکه
دیرلر که عرندق وحلاجه ندافی دیرلر ۏ تختهٔ نان ع خبازلرك اتمك سردکلری تخته ودنی
یوفقه آچدقلری تخته که دیار رومده اکا یاصتفج دیرلر ۏ تخلکون ع سکون خاء معجمه
وفتح کاف وضم لام ایله چتین قوزکه قبوغندن ایچی آیرلمز میر نظمی بیت مشو ممسك مال

مال وصفت درون * نیاید بکار کسی تعکلون تخمین سکون خاء معجمه ایله کمان وقیاس
معناسنه یعنی خاطرده نسنه ظن ایلمك ابوالمعانی بیت آنچنان مبذول بوده لطف
واحسان عام را * در دل شاعر نکنجد هیچ تخمین وقیاس ترابیدن فتح راء مهمله
وکسر باء موحده وسکون یاء تحتانیله صزمق عربیده ترشح معناسنه در ترانکبین
قدرت حلواسی که عربیده من دیرلر اصلی الفسز ترنکبین در که عنقریب ذکر اولنور انشاء الله تعالی
تراویدن کسر واو وسکون یاء تحتانی ایله صو یوقاردن اشاغی آقمغه دیرلر
کذا فی شرفنامه والمجمع ترابیدن کسر یای اول وسکون ثانیله بمعنی تراویدن ترین
سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله بمعنی زمین صفت کذا فی شرفنامه ترجمان سکون
راء مهمله وفتح جیم ومیم ایله اوچ معنایه کلور اول اینکی لغتی برندن برینه نقل ایلمك معناسنه که
ترجمه در فتح جیمله ناقلنه ترجمان ودیوان ادبده بجوالك وترزفان وترفلن دخی دیرلر حکیم
خاقانی بیت اهل زبانرا بزبان خرد * از ملکوت وملکم ترجمان * ثانی پیشکش معناسنه
مولانا هاتفی بیت پی تو ن زانو زنا نش کشید * که در پیش خان ترجمانش کشید * عربیده کی
ترجمانه هدیة الرجل دیدکلری بو معنایه قریبدر ثالث جریمه که جرم مدن آلنور آکا دخی
دیرلر حکیم رکنا بیت میرم برای خوی تو کز جرم یك کناه * صد قطره خون ز دیده ودل ترجمان
کرفت ترخان سکون زا وفتح خاء معجمه ایله درت معنایه کلور اول مجمع الفرسده اول کمسه یه
دیرلر که منصب ودیرلکندن مسلم اولوب منصبی اوجاقلق تصرف ایلیه آکا ترخانی دیرلر
وفرهنك جهانکیریده اول کمسه یه دیرلر حضور پادشاهیده قلم تکلیف اوزرندن رفع اولنوب
هرنه سویلرسه وهرنه یوزدن کناه وتقصیر وترك آداب مجلس ایدرسه معاتب ومؤاخذه
اولنمیه حکیم نزاری قهستانی بیت اکر صد خون بیك غمزه بریزی کس نمی پرسد *
مکر یرلیغ ترخانی ز سلطان ایلخان داری * ثانی بر نوع سبزه در نعناع کبی میان طعامده
اتمك ایله تناول ایدرلر طرخون دیدکلریدر بسحاق اطعمه بیت می نهم از شاخ ترخان
زلف بر روی پنیر * میکشم از برك نعنا وسمه بر ابروی نان * ثالث طائفه چغتایده بر قبیله در
رابع ابوالنصر فاریابینك لقبیدر ترخون سکون راء مهمله وضم خاء معجمه ایله درت
معنایه کلور اول خونی وبی باك ولاوباش معناسنه شرفنامه ده بو معنایه ترخان دخی دیرلر
بوقولی مؤید خواجوی کرمانی بیت تو ترخانی وترخون ز جور تو خواجو * دلی از غم چو خانی
ورخ ز رخانی * ثانی بمعنی درخت بقم حکیم اسدی بیت کیا هاید از خون ترخون شده *
دل خان زیر وزبر خون شده * ثالث بر دار ودر که آکا اکل کردنی دیرلر عربیده عاقرقرحا
دیدکلریدر رابع بر سبزه در تره کبی تناول اولنور معربی طرخون در تخمی اولمز اصلی
بویله در که اوزرلك تخمنی کسکین سرکه ده اصلدوب طبعی تبدیل اولور بعده اکرلر ترخون بتر
کذا فی فرهنك جهانکیری ترزفان سکون را وفتح زاء معجمه وفا ایله بمعنی ترجمان کذا فی
شرفنامه حکیم سوزنی بیت وصف تو آنست کر زفان تو کفتم * من بمیان راست ترزفان
بیانم ترسان قورقلو خائف معناسنه حکیم فردوسی بیت نشست از بر اسب تازی
سمند * همی رفت ترسان زبیم کزند * بیم ایله ترسك فرقی مقدم ذکر اولندی عربیده کی ها

ایله غم کبیدر ترسیدن قورقمق خوف معناسنه مصدردر ترفان سکون را
وفتح فا ایله یعنی ترجمان کذا فی فرهنك جهانکیری ترقین سکون را وکسر قافله شرفنامه ده
بر خطدر که کتاب بعض محلنده ایکی حرف میاننه چکرلر بو لغت نبطی در حکیم انوری بیت
کرد ترخیم حشو واستعارت * باز صنعت کسان ترقین * مشکلاتده وهو خط یوضع علی کلمة
لابطاله یعنی بر خطدر که بر کلمه نك اوزرینه چکرلر ابطال ایچون حالیا کتاب اصطلاحیدر
ترکون سکون راء مهمله وضم کافله فتراك معناسنه یعنی ترکی وترکی باغنده دیرلر
استاد منجیك بیت تا بدر پادشاه عادل رفتند * بسته بترکون درون فضول وخطا را
ترکهارن سکون راء اول وکسر کاف وفتح ها و راء ثانیله وزاء معجمه ایله ده مرویدر بعض
نسخه ده کسر را ایله واقعدر یوغرت قوریسی ازه جك تکنه معناسنه آکا کشکزن دخی دیرلر
ترکیدن سکون را وکسر کافله برنسنه آیریلورکن صدا ویرمك تراکیدن لفظندن
مخففدر خواجه سلمان بیت فصلی از وصف جمال تو همیخواند بهار * کو رمیشد زحسد
نرکس وکل می ترکید ترمیدن سکون را وکسر میم ایله آتمق انداختن معناسنه کذا فی
فرهنك جهانکیری ترنجان فتح راء مهمله وجیم وسکون نونله ریحان قسمندن بر
خوشبو اوتدر بادرنجبویه وبادرنبویه وبادربویه دخی دیرلر کذا فی اختیارات بدیعی
ترنجیدن فتح راء مهمله وسکون نون وکسر جیمله قوشاغی وقولانی محکم چکمکه دیرلر
وشرفنامه ده غایت نرم اولمق وایو جمع اولمق معناسنه مؤید الفضلاده خشك شدن پوست
وغیره وبعض فرهنکلرده درشت شدن معناسنه در ترنکبین فتح راء مهمله وسکون نون
وضم کاف وکسر بایله بردار ودرزنکی یشل وطعمی شیرین اولور نقل ایدرلر شبنم دوه دکنی
یپراغی اوزرینه دوشوب ترنکبین اولور ترکیده قدرت حلواسی عربیده من دیرلر تشدید ایله
لطیف ملیش در حضرت مولانا قدس سره بیت اندر بلا چو نیشکر اندر رجا چو شهد *
دانی برای تست چو خار ترنکبین * شیخ سعدی بیت ترنکبین وصالم ده که شربت هجر
همیکند خفقان فؤادرا تسکین ترنکیدن فتح راء مهمله وسکون نون وکسر کاف
عجمیله آیرلمق معناسنه فرهنك جهانکیریده کرز وقلیج اورمق معناسنه در اثیر الدین
وفایی بیت زکوب کرز وترنکیدن حسام بود * فضای معرکه همچون دکان آهنکر *
ترون فتح راء مهمله ایله کل نسرین درکه نسترون ونسترن دخی دیرلر بعض فرهنکلرده
بمعنی دشت وبیابان واقع اولمشدر ترنیان سکون راء مهمله وکسر نون ایله میوه
سنپدی که ایچنه میوه قویوب کتورورلر واکا بکزر نسنه لره دخی دیرلر ترهشتن سکون
راء مهمله وشین معجمه وکسر ها ایله بولاشق وقاقیمق یعنی غضبه کلمك کذا فی فرهنك جهانکیری
تریان سکون راء مهمله وفتح یای تحتانی ایله ترنیان مرقومدن تخفیف اولنمشدر
شمس فخری بیت زحل بمطبخت از کشتزار چرخ آرد * بقول بر طبق مه بصورت تریان *
محتاج خیمه سکوت چبوغندن اورلمش سپته دیرلر تریدن کسر راء مهمله وسکون
یای تحتانی ایله طشره چکمك یعنی بر نسنه یی چکوب چقارمق کذا فی شرفنامه ترین
کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله یا شرق دیمك اولور لفظ ترکیدر یا شدرو حرف یا نسبت ونون

ونون وصفيتن تأكيد ايچوندر اصطلاحده خورق ديمك اولور خوبترين معناسنه ﴿ تزفان ﴾ سكون زاء معجمه وفتح فا ايله بمعنى ترجمان كذا في شرفنامه ﴿ تسبيدن ﴾ سكون سين وكسر باء موحده بعده ياى تحتانى ايله بوغلمق معناسنه در ميرنظمى بيت بماند لقمه در حلقوم بند * اكر باشد بزرك البت بتسبيد ﴿ تسفيدن ﴾ سكون سين مهمله وكسر فا ايله التون يالدزلمق كذا في فرهنك جهانكيرى ﴿ تشت خوان ﴾ يمك سينى سى بعض آكا بر طعام ايچون بر بيوك سينى قويوب اوزرنده طعام يرلرديار رومده غايت متعارفدر ﴿ تشتن ﴾ سكون شين معجمه وفتح تاء مثناة ايله چيلاق ديدكلرى قوش كه غليواج وغليوار دخى ديرلر ميرنظمى بيت مقابل كى شود خصم بد آيين * نباشد كار تشتن كار شاهين ﴿ تشرين ﴾ كوز فصلنده ايكى ماه روميه نك آديدر تشرين اول وتشرين ثانى ديرلر ﴿ تشن ﴾ فتح شين معجمه ايله حبوباتدن بر نوعدر قبوغى سياه ونرم وايچى مرجمكدن ايريجه اولور چاكشو دخى ديرلر ميرنظمى بيت چنان باشدبكا وجفت وخررا * تشن به ميشود ازجل ديبا * ﴿ تفتن ﴾ سكون فا وفتح تاء مثناة ايله تافتن لفظندن اختصار اولنمشدر معناى اخيره كذا في المجمع ﴿ تفريدن ﴾ سكون فا وكسر راء مهمله ايله قاورمق مثلا اتى قزغانده قاورمق كبى عربيده قلى ديرلر ميرنظمى از زبان عاشق بيت نماند اميد دل در وصل جانان * جكر تفريده شد از نار هجران ﴿ تفسيدن ﴾ سكون فا وكسر سين مهمله ايله قزمق ودخى قزدرمق لازم ومتعدى اولور ﴿ تفيدن ﴾ كسر فا وسكون ياى تحتانيله دوداق بسرمك ودخى كنده وطرفنده نسنه يومق وكونشه قارشو اوتورمق معنالرينه در ميرنظمى بيت زسرماهم دران دادى بكرديد * تفيده زان سبب در پيش خورشيد ﴿ تفين ﴾ كسر فا وسكون ياى تحتانى ايله پرده عنكبوت يعنى اورمجك آغى كذا في المجمع وله ايضا بيت چو كشتند درغار آن يار پنهان * كشيده تفين پرده برد رهمان ﴿ تكن ﴾ فتح كافله ميوه اغاجنه ديرلر ابوالمعانى بيت خوش نباشد تلخ كفتن غيرآن شيرين دهن * ميوه شيرين ترين وخوش نيارد هرتكن ﴿ تكيدن ﴾ كسر كافله يلوب يوپرمق وسكرتمك معناسنه ﴿ تكين ﴾ كسر كاف وسكون ياى تحتانى ايله مرد بهادر وبيوك خاتون معناسنه زن مرده استعمال اولنور ﴿ تلابيدن ﴾ كسر باء موحده وسكون ياى تحتانى ايله چكرمق ودپكمك معناسنه در كذا في فرهنك جهانكيرى ﴿ تلاتون ﴾ ضم تاء مثناة وواو معروفله وجودين واثوابن لوث ونجاستدن پاك طوتانه ديرلر ميرنظمى بيت شود نزديك عالم قدرش افزون * وجود وجامه را باشد تلاتون ﴿ تلاشيدن ﴾ كسر شين معجمه ايله طاغلمق وپراكنده وپريشان اولمق وله بيت مشتابيدن نباشد كار حاصل * تلاشيدن نشايد مرد عاقل * ﴿ تلافتون ﴾ ضم فا وتاء مثناة ايله معجب ومتكبر يعنى خودبين وخودپسند ﴿ تلاويدن ﴾ كسر واو وسكون ياى تحتانى ايله طشره چقمق معناسنه در كذا في شامل اللغه ﴿ تلفن ﴾ سكون لام وفتح فا ايله قره باچق كه لاى دخى ديرلر عربيده حماء مسنون معناسنه ﴿ تلى ﴾ در زبان در زبلر ايكنه قودقلرى ظرف معناسنه در ﴿ تليمان ﴾ نام پهلوان ايرانيدر كذا في شرفنامه ﴿ تمرزدن ﴾ سكون ميم وفتح زاء معجمه ودال مهمله ايله اپسم اولمق خاموش شدن

معنا سنه میر نظمی بیت دم کفتن همی خاموش باشد * بوقت تمزدن کفتار دارد تن
کوده در اما باش و ال و ایاق مصما سندن خارجدر لسان عربده اولان بدن معنا سنه دو
اطراف مذکوره بدندن خارج اولدوغن مولانا خلیل کتاب العینده تصریح ایتمشدر بو معنایه
شاعر دیمشدر بیت خروس وار سحر خیز باش تا سر و تن * بتاج لعل و قبای چکن بیارایی
تن اسمنه باش داخل اولمدوغنه باشی اولمین نسنه لرده تن دیرلر شاعر بیت در غم آن واله
خال سیاه * جمله تن شد خال او در روی ماه تن سان آسوده و راحت یاب دیمکدر
استاد فرخی بیت از تن او چنان هراسد بخل * که تن آسان و تندرست از تب تنالیدن
فتح نون و کسر لام ایله دوکمك و سلکمك کذا فی فرهنك جهانکیری تن بتن یعنی آدم
بادم استاد لطیفی بیت همه تن بتن مرد را ماه حیم * بمهر دلش سر بسر نا صحیم
تن پرستان تن بساجی که تن پروردنی دیرلر هر زمان تنعم و رفاهیت تحصیلی قیدی
وفکرنده اولانلره دیرلر میر نظمی بیت مرد باش و در جهان شد دین پرست * تابکی باشی
چو حیوان تن پرست تنبسیدن سکون نون و فتح باء موحده و کسر سین مهمله ایله ایب
اورمك معناسنه کذا فی شرفنامه تنبیدن سکون نون و کسر باء موحده ایله مجمع
الفرسده لرزیدن معناسنه در فرهنك جهانکیریده ایب اورمك و اپلك چوزمك و بزطوقومق
و صارمق و طولامق و اور مجلك آغ ایتمك معناسنه معنای اوله چغتای لسانندن تورلوغ
دیرلر سبعه سیاره ده عصمت پناه وصفنك اولنده فلك تعریفنده دیر بیت پرده لار بیر بیر
یکا آیلا تغان * در انجم دین ایجو تورلا تغان تنجیدن سکون نون و یای تحتانی و کسر
جیم ایله ایکی معنایه در اول بمعنی ترنجیدن مرقوم یعنی قوشاغی و قولانی و امثالنی محکم چکمك
معنا سنه استاد رودکی * قطعه * مهر مفکن برین سرای سپنج * کین جهان پا کبازی و برنج
نیك او را فسانه داری شد * بد او را مکرت سخت بتنج * ثانی طرلغمق معناسنه کلور
حکیم اسدی بیت بسی راندی از کفت بی سود خنج * کنون پاسخ از بخت یابی متنج *
تن دادن رضا ویرمك و تسلیم اولمق معناسنه در ابو المعانی بیت چو عاشق کشتن او را
بود معتاد * بتیغ غمزه اش عشاق تن داد چغتای ده اونامان دیرلر و بیتده ماضیسی ده واقع
اولمشدر میر علیشیر بیت تاموغ اوتیغا اوناب هجرینك اوتیغا اونامان * باشیم یاروغه
چیدارمین فراقینکا چیدامان تندیدن سکون نون و یای تحتانی و کسر دال مهمله اولی
ایله ایکی معنایه در اول کورلمك انساننده و سباعده و بولنده استعمال اولنور ثانی اغاج
برك و بار ویرمك معناسنه در استاد عنصری بیت بصد کار تخم اندر افکند بخت * بتندید
و شاخی بر آورد درخت تن زدن خاموش اولمق مثل تمزدن مرقوم تنسیدن سکون
نون و یای تحتانی و کسر سین مهمله ایله تضجر و اضطراب چکمك یعنی کوکل طارلمق عربیده
بو معنایه انقباض قلب تعبیر ایدرلر و چغتایده تاریغماق دیرلر میر علیشیر بیت دوستلار
بوکیفیه واقف بولونکو زچیقه تورور * آنسز بن آشفته جانیم تن اویدا تاریقیب * فرهنك
جهانکیریده چزملك معناسنه ده مسطوردر تنك ترکان اضافتله و کاف اول فارسیله
شرفنامه ده بر موضعدر که محبوبلری غایت چوق اولور خواجه سلمان بیت بت فرخار ندیدیم

ندیدیم بدین حسن وجمال * تنك ترکی نشنیدیم بدین شیوه وتنك ﴿تنودن﴾ ضم نون
وواو معروفله اپلك وقیل اورمك تنیدن معناسنه وکشیدن معناسنه حکیم ناصرخسرو
* قطعه * ربوده خواهد این پیرهن ترا اکنون * همه کسسته وفرسوده کشته تارش وپود
ترا چکونه بسا ودکر بپاکی علم * که جان ودلت جز از جهل وفعل بد ننود ﴿تنه درون﴾
ترهیا غی که تنه درود ومسکه دخی دیرلر ﴿تنیدن﴾ کسر نون وسکون یای تحتانیله قیل
وایب اورمك واورلمك معناسنه حضرت مولانا قدس سره * مثنوی * ای که از تو ظلم چاهی
میکنی * از برای خویش راهی میکنی * کرد خود چون کرم پیله برمتن * بهر خود چه میکنی
اندازه کن * ودخی اورمجك آغی اورمك خواجه سلمان بیت چشم وچراغ ثانی اثنین من بغار
در رفت وعنکبوت برو می تند حجاب * ودخی خاموش بودن تن زدن معناسنه در ﴿توامان﴾
سکون واو ایله ایکیزلر معناسنه لفظ عربیدر لکن فارسیده استعمالی شایعدر ﴿توانیدن﴾
کسر نون وسکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله آجیق وآجتق معناسنه لازم ومتعدی
اولور ﴿تودرین﴾ سکون واو وفتح دال وکسر راء مهملتین ایله نجاق وکوچك بالته که ایر
قاشنده کتورورلر ﴿توسن﴾ سکون واو وفتح سین مهمله ایله اصلنده تعلیم اولنمامش الق ده
کرز سرکش آته دیرلر غلبه استعمال ایله مطلق آته علم اولمشدر خواجه سلمان بیت
عنان توسن دولت بدست توشد رام * بکام خویش برغم حسود میرانش * سرکشلکدن
کنایه طریقیله فلکه استعاره ایدرلر خواجه حافظ بیت توخود چه لعبتی ای شهسوار شیرینکار
که توسنی چو فلك رام تازیانه تست ﴿تولیدن﴾ سکون واو وکسر لامله نسنه صانجمق
ودخی صوت بلند ایله حایقرمق معناسنه مرویدر ﴿تهان﴾ فتح هایله تهی معناسنه
بوش دیمکدر ابو المعانی بیت درون پرشد از درد وغم آنچنان * که از عقل ودانش
دماغم تهان ﴿تهمتن﴾ جاه وحشمت وشجاعت ومهابت صاحبی ودخی رستم زال اقرباسندن
بر مشهور مبارز پهلوان اسمیدر کذا فی المجمع ورستمك لقبی اولدیغی مشهور آفاق در نظیری
نیشابوری بیت دوران هنوز خون سیاوش نکرده پاك * سهراب را بحرب تهمتن در آورم *
رستمه تهمتن لقبنه سبب تهم شجیع ودلاور دیمکدر تن معروفدر امیر خسرو بیت یکی تن که
در پیش صد تن بود * اکر خود تهمتن بود زن بود ﴿مع الواو﴾ * ﴿تاو﴾ تاب مرقوملك معنالرینه
استعمال اولنور حرف بایله واوك میاننده تبادل وتواخی اولدیغی سبب ایله از آنجمله بمعنی
طاقت حکیم فردوسی بیت که با جنك رستم نداری تو تاو * بده بیکمان با رجا نرا بساو *
وبمعنی توان حکیم اسدی بیت زند تیغ را نوك از زور تاو * برآمد از پشت ماهی وکاو * بمعنی
کردیدن یعنی دوندرمك بو بیتده امر واقعدر شیخ آزری بیت اکر طریق یقین خواهی وسبیل
صواب * سر از متابعت مصطفی وآل متاو * سائر معنالرنده دخی مستعملدر ﴿تانکو﴾
سکون نون وضم کاف عجمیله بمعنی جام توانکو دخی دیرلر کذا فی شرفنامه ﴿تاهو﴾ ضم ها
واخفای واو ایله شراب ظرفی معناسنه امیر خسرو بیت تکلف نیست حاجت خوبرویی
خواهم وکنجی * می تاهو نه انکوری سکوری کل نه جام جم ﴿تبنکو﴾ فتح باء موحده وسکون
نون وضم کاف عجمیله صندوق معناسنه عموما واقچه صندوقی خصوصا شمس فخری بیت

زر ویا قوت ولعل اندر خزینت * نه بیند روی کیسه نه تبنکو * واهل حرفك متاعلری
غله سی اولان اقچه یی قودقلری صندوق کوچك کرك بیوك استاد رودکی بیت آن تبنکوکه
ندر ودینار * بستد ورائد اوکه تا هشتاد * بعض نسخه ده قیو مجیلرك ایش دوکدکلری
قالب معناسنه وبعضنده اغاج انبار معناسنه مرویدر ﴿ تبو ﴾ ضم باء موحده ایله
بر مکان اسمیدر منقولدر که آنده صود کرمی کبی دکرمان واردر اما صویی یوق حضرت یونس
على نبينا وعليه السلام یاپمش دیرلر بونی سورسك یوری دیرلر یورز طوردیرلر طورزمش
﴿ نتربو ﴾ سکون تاء مثناة وفتح راء مهمله وضم باء موحده ایله سرفنامه ده لاغ وتمسخر
معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری حکیم سوزنی بیت لیکن نه باز کردم از شرد شمنان
کاندر خور تماخره ونتربو شوم ﴿ تدو ﴾ ضم دال مهمله ایله جعل کبی بر بوجکدر اکثر
حماملرده اولور عربیده ابن وردان دیرلر ﴿ تذرو ﴾ فتح ذال معجمه وسکون راء مهمله
وواو موقوفه سکون دیدکلری قوش اتی اعلا یشور ابو المعانی بیت با فسوس شیوه
شهباز دلم را کرده صید * در چمنزار محبت آن تذرو خوشخرام * مولانا هاتفی بیت ندیده
تذروی چو چنکال باز * خرامد سوی آشیانش بناز ﴿ ترازو ﴾ معروف مولانا وحشی
بیت تراز ودر کف بقال ومن در صور تش حیران * بیا ای مشتری بنکر قمر در خانه میزان
﴿ تربو ﴾ سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله ایچه اکیلوب طوقنمش جامه یه دیرلر
کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ ترقو ﴾ کسر راء مهمله وضم قافله آزری بیت بستند از برای
قدم خسرو خاور * بر بام افق شکل سرا پرده ترقو ﴿ تژاو ﴾ فتح زاء فارسیله تورانیلردن
بر مبارزك اسمیدر که افراسیابك دامادی ایدی وایکی کروهه حاکم ایدی کیوا نی زنده
کرفتار کمند ایدوب برادری انتقامی ایچون بهرام قتل ایلدی حکیم فردوسی بیت چنین
کفت با کیو جنکی تژاو * که تو چون عقابی ومن چون چکاو ﴿ تزرو ﴾ سکون زاء معجمه وضم
راء مهمله ایله صلکن دیدکلری آل رنك بویه در عربیده عترقون دیرلر ﴿ تسو ﴾ ضم سین
مهمله ایله ایکی حبه در که یکرمی درت حبه بر دینار در مثقال دخی دیرلر سدسنه دانك دیرلر که
درت حبه اولور بعضیلر تسو دانکك ربعیدر دیدیلر بر حبه اولمق اقتضا ایدر لکن شمس فخری
تصریح ایلمشدر * قطعه * چو دینار ست شش دانك ای برادر * ودانکی چار تسو جست اشهر
وتسو جی دو حبه او فتاد ست * ولی حبه دو جو کشته برابر * معربی طسوج وتسوجدر که اله
اسمعل * قطعه * باکف دریاش توهردم زننك * ابر زند بر رخ دریا تفو * کرچه مرا هست بجز واز
فضل * نیست روا نکانه مرا یك تسو ﴿ تفو ﴾ ضم فایله توکرمك معناسنه ابو شکور
بیت بشکرده ببرید زیر کاو * تفو بر چنین باشکیبا تفو ﴿ تکاو ﴾ کاف عجمیله تکاب
مرقومك بش معناسیله ده مترادفدر اول ولایت کنجه مضافاتندن بر ناحیه آدیدر حکیم سنائی
بیت داشت زالی بروستای تکاو * مهستی نام دختری ودو کاو * ثانی موسقیده بر پرده آدیدر
پرده تکاوی دیرلر استاد منوچهری بیت وقت سحر که چکاو خوش بزند بر تکاو * ساعتکی
کنج کاو وساعتکی کنج باد * ثالث بر نوع پیاله در اشاغی جانبی اوزون ودلك شیشه آغزینه قویوب
وکلاب وامثالی نسنه لر طولدررلر ترکیده اکاحوقی دیرلر حکیم سوزنی * قطعه * جز سبوی

سبوی ستر دوره کوش خم پهلو * کاسه پشت وکدو کردن نکاوکاو * چو آید آید باوی سبوی ودوره وخم * چوشد کاسه رود بادی ونکاو کدو * رابع جنك وخصومت معناسنه خامس آچلق یرلرکه جا بجا یغمور صویی ایرکلش اولوب سبزه بتمش اوله بو ایکی معنانك شاهدلری نکاب ذیلنده یازلمشدر ﴿ تك وپو ﴾ یلوب کرملك وتسنه ایچون سکردوب آرامق معناسنه تکاپوی دخی دیرلر ﴿ تکو ﴾ ضم کاف عجمیله بمعنی موی مجعد یعنی قورجق صاچ کذا فی المجمع ونسخهٔ میرزا ابراهیمده مطلق موی معناسنه واقعدر وفرهنك جهانکیریده دخی موی مجعد معناسنه در امیر خسرو بیت ای نکارسیه چشم وتکوموی * سروقد ونکو روی ونکوکوی ﴿ تلو ﴾ ضم لامله خار معناسنه که عربیده شوك ترکیده دکن دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ تنباکو ﴾ سکون نون وفتح باء موحده وضم کاف عجمیله توتون یپراغی که قوریدوب خرده ایدوب لوله ده استعمال ایدرلر عربیده موضوع له اسمی طبقه در فتحات ثلثه ایله کرچه محدثدر لکن او لمرتبه قوت ظهور بولمشدرکه رفع وترکی محال منزله سنه وارمشدر بعض اهل دل وذوی العقولدن مسموعدرکه لفظ طبقه یوزاون التی عدددر وقهوه دخی یوزاون آلتی عدددر بونك ایکیسی اسماء حسنی دن قوی اسمنه مظهردوشمشلردر رفعلری ممکن اولمامسنه سبب اولدر دیرلر وفارسیده تنباکو دینلدوکی مولانا نخلی بخاری * رباعی * تنباکوکشی بکلعذاران چه خوشست * سنبل بلب چشمهٔ حیوان چه خوشست * دودش بمثال زلف درهرنفسی * برعارض مهوشان پریشان چه خوشست * واستادان متأخریندن حکیم شفایی * رباعی * قلیون زلب تو بهره ورمیکردد * نی در دهنت چونیشکر میکرده دردو ورخت مثال تنباکو نیست * ابریست که در دور قمر میکردد ﴿ تندو ﴾ سکون نون وضم دال مهمله ایله اورمجك معناسنه که تندو وجولاه وچولاهه وچولهه وکرتنه وکرتینه ودیوپا ودیوچه دخی دیرلر عربیده عنکبوت دیرلر شمس فخری بیت شها عنقای قاف فتح ونصرت * بودبر طاق ایوان توتندو * تحفة الاحبابده ضم تاء مثناة ایله مرویدر ﴿ تنکو ﴾ سکون نون وضم کاف عجمیله ایکی معنایه در اوله تینکو لفظندن مخففدر صندوق معناسنه ثانی ادات الفضلاده وفرهنك جهانکیریده نام پادشاه خطاوختن درخواجه عمید لویکی بیت باحکم قدیم توچه کسری وچه قیصر * درپیش قضای توچه خاقان وچه تنکو ﴿ تنندو ﴾ فتح نون اول وسکون ثانی وضم دال مهمله واخفای واو ایله بمعنی عنکبوت کذا فی فرهنك وفایی ومجمع الفرس امیر معزی بیت شود درپناهت چوسد سکندر * اکر خانه سازم زتار تنندو ﴿ تنو ﴾ ضم نون ایله لغت محمودیده مختصر تنومند مسطوردر ﴿ تو ﴾ اخفاء واو ایله بوزن نوقلت معناسنه اما ضمه ایله دخی اصحدر واچمق وحبه معنالرینه مرویدر وفرهنك جهانکیریده بمعنی تاب که حرارت معناسنه اوله بوقولی مؤید حکیم سوزنی بیت منکر مشو توانی نار سعیر را * تا اندر و بحشر بسوزی و برتوی ﴿ تونکو ﴾ فتح واو وسکون نون وضم کاف عجمیله ایکی معنایه کلور اول بمعنی تبنکو که با ایله واوك تبادلی جایز اولدوغی سببیله ثانی شرفنامه ده بمعنی تانکو یعنی بجام ﴿ مع الهاء * تابخانه ﴾ سکون باء موحده وفتح خاء معجمه ایله شرفنامه ده دیواری بللور جام ایله یاپلمش خانه که

ایچروندن طشره سنی کورمه وکونشك ضیاسی ایچرو تأثیر ایلیه بو معنا تاب ضیا
معناسنه اولدوغی اعتبار ایله در اما لغت محمودیده بمعنی کرمابه وکرمخانه واقعدر بو معناده
تاب حرارت معناسنه اولمق اعتبار ایله در بوکا قریب فرهنك جهانکیریده بمعنی خانهٔ
تابستانی یعنی یازاوی بوقولی مؤید حکیم خاقانی در ستایش نیر اعظم در تحفة العراقین
بیت سردابه وخست زمانه * ازفر توکشته تابخانه * وکاربانسرایلرك یاز فصلی منزلکاهنه ده
دیرلر مشهوری تاوخانه در ﴿ تابده ﴾ سکون باء موحده وکسر دال مهمله واظهار ها ایله
لفظ مرکبدر ضیا ویریجی وایپ وایپلك بوکیجی معنالرینه ﴿ تابسه ﴾ فتح باء موحده وسین
مهمله ایله اوتلو وصولو مکان چراکاه معناسنه در ابوالمعانی بیت رود هرکه بکلشن وا
نباشد پیش خود دلبر * چو حیوانی که باشد تابسه جای قرار او را ﴿ تابه ﴾ فتح باء موحده
واخفاء ها ایله تاوه معناسنه در قزراجق دیمك اولور حضرت مولانا قدس سره بیت
ماهی اندر تابهٔ کرم از هواست * رفتن از مستور بیان شرم از هواست ﴿ تاج فیروزه ﴾
کیخسرو شاهك مشهور و معروف تاجیدر که تاج کیخسرویده دیرلر کذا فی شرفنامه
﴿ تاجه ﴾ فتح جیمله تاج خروس یعنی خروسك ایبکی کذا فی نعمة الله وزنانه مخصوص
بر نوع طاقیه در مولانا هاتفی بیت دو صد کاروان پرنیان فرنك * خرز زرکش و تاجهٔ
هفترنك ﴿ تاخته ﴾ سکون خاء معجمه وفتح تاء مثناة ایله بمعنی تکاپوی یعنی چاپوق سید قاسم
انوار بیت فراز مرکب تحقیق از برای طلب * زصبحگاه ازل تا بشام تاخته ایم * ودخی
وجودده ویاغیرده یومری نسنه ظاهر اولمق اسدی ماضیسن ایراد ایتمش بیت
زبالا دو چیز از دل سنك سخت * برون تاخت همچون زنج از درخت * زنج ضمله اغاج
ممی که ترکیده پیس دیرلر و بورلمش تاخته معناسنه کذا فی الحلیمی و بمعنی ریخته کذا فی
فرهنك جهانکیری ﴿ تاخیره ﴾ کسر خاء معجمه وسکون یاء تحتانی وفتح راء مهمله ایله
برکلمه درکه برکمسنه نك ابتداحالن بیان معناسن افاده ایدر مثلا سن شو حالت اوزره وجوده
کلدك وآنکله بویودك دیمك محلنده تاخیره ات فلا نست دیرلر کذا فی المجمع اما فرهنك
جهانکیریده نصیب وسرنوشت معناسنه در مثلا تاخیرهٔ فلان همچنین بود دیرلر میر نظمی
بیت زعشقت نصیبم چو هجران بدی * که تاخیره ام یأس و حرمان بدی ﴿ تارچوبه ﴾
سکون راء مهمله وضم جیم فارسی وفتح باء موحده ایله بره او درمان چوبه دخی دیرلر عربیده
هلیون دیرلر ﴿ تاره ﴾ بوزن خاره سکز معنایه کلور اول فرهنك جهانکیریده بمعنی طارم
حکیم ناصر خسرو * قطعه * نه خوانده نه دانده ببینم * همی بینم ستاره چون نظاره *
مکر کایشان همی بیرون کشندت * ازین همواره دی در سبز تاره * ثانی تارك سر معناسنه
مختاری بیت ازهول کنون جان دهد برسو بت * انکس که همی تیغ زده بر تاره * ثالث بمعنی
تاریك خواجوی کرمانی بیت شود در کردنم بند سلاسل * خیال زلف او شبهای تاره
رابع بمعنی تار کرك ریسمان اولسون کرك تار چنك اولسون وآنك امثالی نسنه لرده دیرلر شاه
قاسم انوار بیت چنك غمش مینزند بر دل و هر تارهٔ * کشف روان میکند معنی حبل الورید
وحمود ابن یمین بیت پیوند دیدهٔ موری و چو بکتان موبی * آورد ببازار دهانی ومیانی *

* خامس قبان معناسنه شمس فخری بیت چون بو دراسنی معدلتش * چون برآید زتله وتان * سادس ارش که چولاهلر طوقومق ایچون اپلکی او زادرلر اکا تار وتان وتانه وفلات وفرت دخی دیرلر سابع تغار معناسنه در ثامن عربیده کره معناسنه تارة اخری برکره دخی دیمك اولور ع تازانه وتازیانه ح کلاهما بفتح الزء المعجمه والنون ثانی یای تحتانی زیاده سیله قمچی معناسنه در حکیم اسدی بیت بزد بر سرم مرد تازانه چند * فکندن همیخواست کوش سمند * خواجه حافظ بیت توخود چه لعبتی ای شهسوار شهر آشوب * که توسنی چوفلك زیر تازیانه تست ع تازه ح معروف ترکیده دخی استعمالی شایعدر محبوبده ومیوه ده وغیرده ابوالمعانی بیت خیال تازهٔ آن روی تازه در دلم تازه * شود با فکر وصل آن پری رو درد وغم تازه ع تاسه ح فتح سین مهمله ایله فرهنك حسین وفایی ده اغلقدن ویاخود امتلای معده دن بوغاز صقلسنه دیرلر کذا فی الصحاح ودخی المناك وغمناك اولوب طبیعت صقلمق حکیم سنایی بیت یار همکاسه هست بسیاری * لیك همتاسه کم بود یاری * شرفنامه ده غم وغصه ده چهره ده سیاهلکه کبی که حبك ونفسه دخی دیرلر عربیده کاف وکافه دیرلر وفرهنك محمودیده اضطراب دل وبیقراری وعلت ضیق النفس ومشکلاتده اطعمه دن کوردوکی تناوله میل ایلك وزنان حامل اینکن برنسنه یه آرزوایتمك که ترکیده آش یرمك دیرلر ع تافته ح تافتن لفظندن اسم مفعولدر التی معنایه استعمال اولنور اول بمعنی سوخته حکیم اسدی بیت جهان زآتش تیغها تافته * دلی که زبانك بلان کافته * ثانی ضیا وفروغ معناسنه استاد لطیفی بیت برفت ابرتا که ستاره بتافت * رهی راه کم کرده را باز یافت ثالث بمعنی پیچیده یعنی بوکلش زلف وکاکل وغیری نسنه لرده دخی استعمال اولنور منجیك بیت امروز با زپوزشت ایدون بتافتست * کوپی همی بدیدان خواهی کرفت کوس * رابع بمعنی آزرده غم واندوه از سودا حکیم خاقانی بیت ای زفروغ رخت تافته صد آفتاب تافته ام از غمت روی زمن برمتاب * تافتهٔ اول فروغ ثانی آزرده معناسنه در خامس بمعنی برکشته یعنی دونمش خواجه حسین ثنایی بیت کر بمثل جا کنی در پس آیینه شخص بیند تمثال خویش تافته رو برقفا * سادس ابریشمدن اینجه طوقنمش بر نوع قماشدر اکا ده تافته دیرلر ابوالمعانی بیت چشم عاشق میشود خیره زجسم نازکش * کر بپوشد تافته بیرون شود تاب بدن ع تاکدانه ح سکون کاف وفتح دال مهمله ونونله اوزم چکردکی بعض نسخه ده بوکلش ایلك معناسنه در ع تالانه ح فتح لام ونونله شرفنامه ده شفتالو کبی برمیوه در شفترنك وسکیل دخی دیرلر کذا فی المجمع وفرهنك جهانکیری بسحاق اطعمه بیت تار رباب تخته ونارنج میر آش * تالانه لشکری شد وامرود میر کشت * وله بیت زانکه در خوان چنین میوه ضرورت باشد * مثل شفتالو وتالانه وانکور وانار ع تالواسه ح سکون لام وفتح واو وسین مهمله ایله تاسهٔ مرقوم معنالریله متراد فدر خفاف بیت مرمرا ای دروغ کوی مسرك * تالواسه کرفت ازین ترفند ع تاموارہ ح سکون میم وفتح واو وراء مهمله ایله بمعنی آفتابه یعنی ابریق ع تاوانه ح فتح واو ونونله بمعنی تابخانهٔ مرقوم ع تاوخانه ح بمعنی تابخانه یعنی کاربانسرای ع تاوسه ح ضم واو وفتح سین مهمله ایله

بمعنی تابسه مرقوم یعنی چراکاه کذا فی فرهنك جهانکیری تاوه اوج معنایه کاور اول
معروف ثانی خشت بزرك یعنی ایری کرپیچ ثالث آتشی دیدکلری قزل طپراق تاه اوج
معنایه کاور اول قات معناسنه که یکتاه دوتاه دیرلر ثانی فرهنك محمودیده عدد مجهولدن کنایه در
الی ما لانهایه اما فرهنك جهانکیریده عدد فرد معناسنه مروید ر حکیم سوزنی بیت
همتاه شه شرق وکسی نشنود این ماه * زیرا ملك الشرق زهمتاهان تاه است * ثالث مؤید
الفضلاده پاس که قلیج وخنجر وامثالنده اولور تایه فتح یای تحتانی ایله ایبجه اشانمش
ایلاء وضیای روغن هرنه اولورسه تبانجه بمعنی سیلی میر نظمی بیت تبانجه خورد
روی دریا زباد * برون از درون هرچه هست اوفتاد تباه فنا وفاسد وپوسیده
وبمعنی هیچ شدن وبرایو حالدن بر یرامز حاله دونمك خواجه سلمان بیت کر توکنی حمایت
کوکرد را زآتش * یاقوت وش نباید تاب تب تباهی * ودخی بر معناسی ده خسام دیمکدر
تباهجه وتباهه کلاهما بفتح الباء الموحده اول سکون ها وفتح جیم ثانی فتح ها ایله کوشت
نرم که لطیف پشمش اوله تبهره وتبه دخی دیرلر مولانا مطهر بیت نه مرد مفتی وقاضی شدم که
دارم دوست * بهین تباهجه با لطیف حلوایی * حکیم انوری بیت مرا کفت بر سیخ حمدان
همیزن * زکون زنت روزکی د وتباهه * نسخه حلیمیده یمرطه قلیه سی ونعمة الله ده
بورانی دیدکلری طعامدر تب باده اضافتسز صحاحینده بمعنی تب لرزه یعنی حما
بوقولی مؤید شمس فخری بیت مباد دشمن خسرو دکر بود بادا * همیشه در یرقان
از بلا وتب باده * بو معنایه مولانا عضایری رازی بیت چنان دشمنت بیم تیغ تولرزد *
که کویی کرفتست تب باده اورا تبخاله سکون باء موحده وفتح خاء معجمه ایله حرارت
کبددن وتأثیر حمادن دوداقده ظاهر اولان قبرجق معناسنه در واستعاره طریقیله قدحده
باده اوزرنده اولان حبابه دیرلر ایکی معنایه ترتیب اوزره میر نظمی بیت مثله تبخاله لب
شیرین دهن را * چنان تبخاله می در پیاله تبرزه فتح باء موحده وزاء معجمه وسکون راء
مهمله ایله زبان کوهستانیده آکولاتی بر یشتماله ویا بر بوغچه یه بغلمقدر کذا فی الصحاح فرهنك
جهانکیریده نبات شکری وبر نوع طوز در نباته مشابه اولدوغی جهتله نیشابور طاغلرنده
ودخی بعض طاغلرده اولور ودخی بر نوع اوزمدر شهر تبریزه مخصوص غایت شیرین
اولدوغندن نباته بکزمکله تبرزه وتبرزد دخی دیرلر تبسته فتح باء موحده وتاء مثناة
وسکون سین مهمله ایله سیجاقلی قالیچه وسجاده وامثال ذلك تبجه بمعنی تبانجه
مرقوم کذا فی شرفنامه تبنکه فتح باء موحده وسکون نونله بمعنی تبنکو وانبار ایتدکاری
تخته دن بیوك صندق تبهره وتبه کلاهما بفتح الباء الموحده وسکون الهاء لطیف
وترم پشمش ات که تباهجه وتباهه دخی دیرلر استاد فرخی * رباعی * بامن چون کل شکفته
باشی که که * کاهی باشی چو کار باد کوشت تبه * روزی همه آری کنی وروزی نه * یلکن
صنما بنه مرا برینك ره تبیره کسر با وسکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله طبل وکوس
معناسنه در شمس فخری بیت ایا شاهی که در درکاه جاهت * ز طاس مهر ومه باشد تبیره
استاد منوچهری بیت تبیره زن بزد طبل نخستین * شتربانان همی بندید محمل * تحفة

تحفة الاحبابده جای مزبله معناسنه دخی مرویدر ✿ تبیکه ✿ کسر باء موحده وسکون یای تحتانی وفتح کافله بمعنی ختورنان یعنی اتمك آلتلرندن بر آلتدر ✿ تبیله ✿ کسر باء موحده وسکون یا وفتح لامله دخی تبیکه مرقوم معناسنه‌در ✿ تبینه ✿ کسر با و سکون یا وفتح نونله بمعنی عنکبوت میر نظمی. بیت. درون خانه‌ٔ سیم و زر دفینه * کشیده پرده‌رش پرده تبینه ✿ تتارچه ✿ فتح تاء مثناة وسکون راء مهمله و جیم فارسیله بر نوع اوقدر دمرنی سائر اوق دمرنی کبی اولمیوب مخصوص طرزدر کذا فی المجمع ✿ تتربوه ✿ سکون تاء مثناة وفتح را وضم با و واو مجهول ایله تتربوی مرقوم معناسنه یعنی لاغ و تمسخر ومضحك مجلس اولمق شهاب مهمره. بیت کشت آنکه شد همیشه پی هزل و تتربوه * ازکه سبکتر ارچه کران بود همچو کوه ✿ تتره ✿ سکون تاء مثناة وفتح راء مهمله ایله سماق ویپراغنه دخی دیرلر ✿ تجار ✿ فتح جیم و راء مهمله ایله هنوز ایراورلماش آت تجار دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری بو معنایه فخر کرکانی * قطعه * برفت از شهر کرکان یکسوان * بزیرش تازی اسبی خوش تجاره * صد اسب تازی وسیصد تجاره * زکوهر همچو برکردون ستاره * ✿ تخت فیروزه ✿ یعنی تخت کیخسرو شاه کذا فی شرفنامه ✿ تختگاه ✿ اصلی گاه تخت ایدی که تخت یری دیمك اولور معنای ترکیبدن علمیته نقل اولنوب مضاف الیه تقدیم اولنمشدر حکیم فردوسی. بیت برآرد ترا تختگاه کیان * بتو شاد مردم درین دودمان * بحر الغرائبده حلیمی لفظ گاهی تخت ایله تفسیر ایدوب حکیم اسدینك بو بیتنی استشهاد ایلمش بیت فدایم زجان آفرین شاه را * که زیباست بر خسروی گاه را * و پادشاه اوتوردوغی شهره ده دیرلر ✿ تخته ✿ معروف اغاجدر اندن تخت یاپدقلری اجلدن تسمیه اولنمشدر آخرنده‌کی ها اول معنای اظهار ایچوندر شاعر بیت روان چون روان شد فرو ریخت رخت * چه بر سخت تخته چه بر نرم تخت ✿ تخته جامه ✿ مفکنه وجندن معناسنه که ترکیب اثواب تخته‌سیدر ✿ تخله ✿ سکون خاء معجمه وفتح لامله نعلین معناسنه بعض نسخه‌ده صمای مشایخ معناسنه مرویدر شمس فخری * قطعه * ایا شاهی که هر سائل که آید * بدرگاه تو بی دستار و تخله * زجود بخشش تو باز کردد * ز زر پر کرده صاع و کیس و بغله * صحاحده نعلین معناسنه‌در و فرهنك جهانکیریده هر نسنه‌نك خرده‌سنه دیرلر ✿ تده ✿ فتح دال مهمله واخفاء هایله بمعنی تمیك اورمجك آغی معناسنه حکیم نزاری قهستانی. بیت وسواس بد سکال تو کشته کفن برو * چون تار کرم پیله که بر خود ز خود تنده ✿ تران ✿ فتح رائین ایله بمعنی مزبله ✿ ترانه ✿ فتح راء مهمله ونونله اوج معنایه کلور اول ابیات واشعاری مقام ایله اوقومغه دیرلر صحاحده دوبیته دیرلر ثانی شرفنامه‌ده نغماتدن بر نغمه‌در ثالث محبوب تازه و خوبرویه دیرلر بو ایکی معنایه شیخ نظامی. بیت هر نسفته دری دری میسفت * هر ترانه ترانه میکفت ✿ تربه ✿ سکون راء اول وفتح باء موحده و راء ثانیله بر نوع اوزم آدیدر کذا فی فرهنك جهانکیری ✿ تربسه ✿ سکون را وفتح باء موحده وسینین مهملتین ایله قوس وقزح معناسنه ایضا منه ✿ ترخانه وترخینه ✿ کلاهما بسکون الراء اول فتح ثانی کسر ایله معروف طعامدر بسحاق اطعمه بیت عاشق نانم اکر ترخانه نبود کو مباش * بلکه بانان نیز اکر بریان

نباشد کو مباش * حضرت مولانا قدس سره بیت چون بروی زین جهان سوی خرابات
جان * در عوضش می بکیرنی مزه ترخانه ﴿ ترخه ﴾ سکون راء مهمله وخاء معجمه وفتح
جیمله اوزم چبوغی که تکاك دخی دیرلر ﴿ ترخرانه ﴾ سکون راء اول و فتح خاء معجمه وراء
ثانیله ماحضری طعامدر فقراقیش ایچون ذخیره ایدرلر بلغوری چکوب بعض ادویه
حار ایله یوغرت ایچنه قویوب پارچه پارچه ایدوب قوریدرلر وقت حاجتده اصلدوب
بشوررلر ترخانه وترخینه ده دیرلر ﴿ ترده ﴾ سکون را ودال مهملتین ایله لغت محمودیده
وشرفنامه ده دکرمان اجرتی ومجمع الفرسده دکر ماجیه ده دیرلر آسیابانی معناسنه
مشکلاتده ترده وهو طحان ﴿ ترزده ﴾ سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله حجت وسجل
معناسنه که عربیده صکوکه وقباله دیرلر شمس فخری بیت قاضی کردون چو دیده عدل
مالع وداد او * مملکت راتا ابد بسته بنامش ترزده * تحفة الاحبابده بمعنی ترده که
عنقریب ذکر اولنور انشاء الله تعالی ﴿ ترشه ﴾ سکون راء مهمله وفتح شین معجمه ایله
بر میوه در تروشه دخی دیرلر کذا فی شرفنامه ﴿ ترغازه ﴾ سکون را وفتح غین و زاء معجمتین
ایله غالب وسرکش معناسنه یعنی غلبه وسرکشلك ایدنه دیرلر حضرت مولانا قدس سره
* قطعه * همی کوشم بخاموشی ولیکن زین شکرنوشی * کرفته خون آن غمزه که آن غمزه است
غمازه * که کنزا کنت مخفیا وقد احببت ان اعرف * برای جان مشتاقان برغم نفس ترغازه
﴿ ترغل ﴾ فتح راء مهمله وسکون غین معجمه ایله عاطل اولمش عضوه دیرلر محمودیده بمعنی
کوفته وترنجیده واقعدر استاد منجیك بیت زبس کوب از زمانه یافت دشمن * همه اعضای
او کشته ترغل ﴿ ترفند ﴾ سکون راء مهمله ونون وفتح فا ایله مکر وحیله معناسنه بعض
نسخه ده قافله ترقند واقعدر و نسخهٔ میرزا ابراهیمده ترس و بیم معناسنه مسطوردر
﴿ ترفینه ﴾ سکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر فا وفتح نونله آنتی درکه قره قروتی قاتق ایدرلر
حضرت مولانا قدس سره بیت من مست ابد باشم نی مست زباغ ورز * من لقمهٔ جان
خوردم نی لقمهٔ ترفینه ﴿ ترکند ﴾ سکون راء مهمله ونون وفتح کافله بمعنی ترفند مرقوم
یعنی سخن بیهوده و بیمعنی حکیم سوزنی بیت جز مدح تو ترکند بود هرچه نویسم * کردم
قلم از یافه وترکند شکسته ﴿ ترلوه ﴾ سکون را وفتح لام و واو ایله انیشلی و یوقشلی یول
یعنی راه نشیب وفراز کذا فی المشکلات ﴿ ترمسه ﴾ سکون را وفتح میم وسین مهملتین ایله
نصف دانك معناسنه که ایکی قیراط اولور میر نظمی بیت درون کرا که شد وسوسه *
وجو دش ذیرزدبه نیم ترمسه ﴿ ترمه ﴾ فتح میمله شرفنامه ده بمعنی ترب یعنی مکر وحیله
﴿ ترمره وترمون ﴾ کلاهما بسکون الرا وضم المیم و فتح رائین الاخرین صالجق معناسنه
مرویدر ﴿ ترنانه ﴾ سکون راء مهمله وفتح نونین ایله بمعنی نانخورش یعنی قاتق که اتمك
ایله یرلر عربیده ادام دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت سائلی آمد بسوی خانهٔ *
خشك نانی خواست با ترنانهٔ * وله ایضا * مثنوی * چون روز کرد دمید ود از بهر
کسب وبهر کد * تا خشك نانی میشود از مشتری ترنانهٔ ﴿ ترنجیده ﴾ فتح راء مهمله وسکون
نون ویای تحتانی وکسر جیمله بمعنی تنك دل ودرهم یعنی طارغین واغمش کذا فی الجمع اما

اما مؤيد الفضلاده ضم تاء مثناة ايله شكنج كرفته و درشت واقعدر و منشى نسخه سنده
صقلمش معناسنه روايت ايدر مصدرى ترنجيدندر ﴿ تروشه ﴾ ضم راء مهمله و واو
معروف و فتح شين معجمه ايله بمعنى ترشه مرقوم كذا فى المجمع ﴿ تروميده ﴾ ضم راء مهمله
و واو مجهول و كسر ميمله بمعنى آميخته و اندوخته كذا فى المجمع ﴿ ترونده ﴾ سكون راء
مهمله و نون و واو ايله ايكى معنايه در اول ابتدا ايريشن ميوه حضرت مولانا قدس سره
بيت تروندهٔ پاليز جان هركاو و خرراكى رسد * زين ميوهاى نادره از برك دل كر بخورد
محمود ابن يمين * قطعه * ميوهٔ شيرين بكام دوستان زان تازه شاخ * از پى تلخىٔ
عيش دشمنان آمد بديد * زانچنان از آه شاخى اينچنين تروندهٔ * هم ز بخت خسرو
خسرو فشان آمد بديد * ثانى بمعنى ترفندهٔ مرقوم ﴿ تروهيده ﴾ ضم راء مهمله و واو
مجهول و كسر ها ايله بمعنى تروميدهٔ مرقوم يعنى آميخته بدر جاجرمى بيت هركرا باز تروهىٔ
تو دشمن كيرى * كه بكينى همه خاين تن با نقصانست ﴿ تروه و تروه ﴾ كلاهما بسكون
الراء المهمله و ضم واو و اظهار ها ايله ضد جفت اولان تك معناسنه كذا فى فرهنك جهانكيرى
﴿ تروه ﴾ كسر راء مهمله و فتح واو و اخفاء ها ايله بمعنى ترفنج مرقوم يعنى راه دشوار و باريك كه
اكثرها غلرده اولور كذا فى مجمع الفرس ﴿ ترويه ﴾ دخى اول معنايه در و يول كنارنده اولان
كوچك بغچه‌لر كذا منه ﴿ تره كربه ﴾ بادرنجبويه ديدكلرى اوتدركه كدى آنى سودكيچون
تسميه اولنمشدر كذا فى فرهنك جهانكيرى ﴿ ترهميره ﴾ فتح رائين مهملتين و كسر ميم
و اخفاء هائين ايله بر نوع تره در عربيده ايهقان ديرلر كذا فى شرفنامه ﴿ ترهنده ﴾ سكون راء
مهمله و نون و فتح ها ايله طراوت و لطافت ايله آراسته اولمش نسنه‌يه ديرلر خواجه عميد
لويكى بيت شد زمين مقدمت آراسته ترهنده باز * چون ز خيل خسرو سياركان روى فلك
﴿ تره ﴾ فتح راء مهمله ايله معروف بر سبزه در تشديد ايله ده مستعملدر بره كبى عربيده رشاد
ديرلر خصوصا كمال اسمعيل * قطعه * كرچه در خدمت صدر تو هنرميدانند * وين زهى
بار دل و زحمت خاطر باشند * ليك رسميست كه بر خوان ملوك از پى رسم * تره اول بو دو حلوا
آخر باشند * و ساير سبزه واته ديرلر عموما محمود ابن يمين بيت بهاى ترهٔ يكروزه خوان
همت اوست * هران ذخيره كه در بحر و كان بود مخزون * و اظهار ها ايله بمعنى زيره يعنى كمون
و چمن كه باصد زمه ايتدكلرنده آنكله تربيه ايدرلر شمس فخرى * قطعه * آنكه باشد بر جلالت
او * اطلس چرخ ژنده و تره * همه پاداش داند و احسان * خالى از انتقام باد افره *
﴿ ترينه ﴾ كسر راء مهمله و سكون ياى تحتانى و فتح نون ايله ايكى معنايه در اول فرهنك
جهانكيريده بر نوع قاتقدر اون آشى اوز رينه دوكوب فقرا و درويشان تناول ايدرلر حكيم
سنايى بيت ترينهٔ بخورد مرد سفله پيش از مرك * پس از وفات چه لذت ز تره و حلوا
مجمع الفرسده ترخانه آشى معناسنه در طيان مرغزى بيت كر همه ديدكان ترينه شود *
تو كبيتاى كنجدين منى * ثانى انواع سبزه‌يه ديرلر ترهٔ بادام و ترهٔ نيزك و بادرنبويه و كندنا
و امثالى كبى حكيم ناصر خسرو بيت شكر چه نهى بخوان اندر ندارى * بخوان اندر مكر سركه
و ترينه ﴿ تريوه ﴾ كسر راء مهمله و سكون ياى تحتانى و فتح واو ايله ايكى معنايه در اول بمعنى

کریوه یعنی بلك و صرب طاغ یولی استاد لطیفی بیت چون باز پرنده بر کریوه * چون قاز رونده بر تریوه * ثانی راه پشته پشته معناسنه شهیدی در صفت اسب بیت برکه والا چون چه همچون عقاب اندرهوا * بر تریوه راه چون چه همچو بر صحرا شمال ﴿ تزده ﴾ سکون زاء معجمه و فتح دال مهمله ایله ایکی معنایه کلور اول دکرمان طاشنی تیز و درست ایلك ایچون ویر بلان کرا خصوصا و هر شیئك کراسی عموما ثانی دکرمانك اون دوکلدوکی یرینه دیرلر ﴿ تژده ﴾ زاء فارسیله دخی معنای مرقومه مرویدر ﴿ تزه ﴾ فتح زاء معجمه واخفاء هایله صحاح د ندانه کلید معناسنه وآخر نسخه لرده حنطه و شعیر سنبله سنك قلچغی معناسنه در بو معنایه میر نظمی بیت هرکه مزروعش خورد اند وسلف * کام امیدش تزه رنجه خلاف ﴿ تژه ﴾ فتح زاء فارسیله اوج معنایه در اول چوب روغنکر یعنی یاغ چقارنلرك اغاجی که ترکیده یایق دیرلر ثانی سر آلت رجل معناسنه میر نظمی بیت دخت کودك غرق پر ان خواهدش * از تژه اول بفریاد آیدش * ثالث کتاب السامی فی الاسامی ده سقف خانه اطرافنه قودقلری ستون که عربیده جائزه دیرلر ﴿ تسخره ﴾ سکون سین و فتح خاء معجمه وراء مهملتین ایله طنز واستهزا معناسنه سکون راایله ده مستعملدر سلطان ولد قدس سره بیت میرمی اکنون تسخر میکنی * طفل چون آن میکنی تو میزنی ﴿ تسمه ﴾ سکون سین مهمله و فتح میمله دباغت اولنمامش خام دری معناسنه مشکلاتده طوقق قایشی معناسنه در شرفنامه ده بالای پیشانیده اورلمش صاچ معناسنه مسطوردر ﴿ تشتخانه ﴾ سکون شین و تاء موقوف و فتح خاء معجمتین و نون ایله ایکی معنایه در اول جامه خواب که یورغان و یاصدق و غیره مادن عبارتدر اکا توشك دخی دیرلر و کاهی توشکخانه یه اطلاق ایدرلر اثیر الدین اخسیکتی بیت آنجا که تشتخانه ز قدرت کنند باز * تن دردهد وطایی ملایك بمفرشی * ثانی آفتابچی خانه معناسنه در شرف شفروه بیت شاید که تشتدار سرایش شود خضر * زیرا که تشتخانه او چرخ اخضرست * فهم اولنور که ابریق ولکن قونیلان مکان اوله واز روی ادب آبخانه یه دیرلر آبستنگاه و آبشتنگاه ده دیرلر عربیده مبرز دیرلر و بیت الخلاده دیرلر امیر خسرو بیت درجمع هرزه کویان ار کفت بد چه عیب * شرمندگی نیرزد در تشتخانه نیز * وله بیت دهانی پرهمه چون چاه مبرز * زبانی چون سفال تشتخانه * ﴿ تشته ﴾ سکون شین معجمه و فتح تاء مثناة ایله ساعت ظرفی و کوچك تکنه که ایچنده مختصر نسنه یاپرلر ﴿ تشنه ﴾ سکون شین معجمه و فتح نون ایله صوسز عربیده عطشان دیرلر ابوتراب بیت ما خشك لبان تشنهٔ دیدار شرابیم * چون کاسهٔ ما کشت تهی خانه خرابیم * واستعاره طریقیله آرزومند معناسنه ده استعمال اولنور زیت مرقوم بو معنایه مناسبدر و بعض نسخه ده خنجر معناسنه ده کلور دشنه کبی ﴿ تشه ﴾ شین معجمهٔ مشدده ایله بمعنی صاع روغن یعنی یاغ اولچکی کذا فی شرفنامه ﴿ تعبیه ﴾ سکون عین مهمله و کسر باء موحده و فتح یای تحتانیله لشکر ترتیب ایلك و عطریاتی بربرینه آمیخته ایلك واثواب یرلشدرمك معنالرینه لفظ عربیدر فارسیده دخی استعمال اولنور مثال معنی اول میر نظمی بیت چو بشنید این خبر شاه جهانبان * ز بهر تعبیه کردست فرمان * مثال معنی ثانی وله بیت چو مشاطه بیا

بیارا ییں بانو * بکرده تعبیه انواع خوشبو * مثال معنیٔ ثالث وله بیت براه عزم را
کشتند حاضر * او ازم تعبیه کردند آکا بر ﴿ تفته ﴾ سکون فا وفتح تاء مثناة ایله بمعنی
تافتهٔ مرقوم یعنی قزمش واریمش نسنه شمس فخری بیت تن ظلم ودل ظالم بعهدش *
چو مس در کورهٔ غم تفته باشد * ویا لکز قزمش معناسنه شیخ سعدی بیت بدست
آهن تفته کردن خمیر * به از دست بر سینه پیش امیر * شرفنامه ده انسانك جکری حرارتدن
محرور اولمق معناسنه و مجمع الفرسده برکشته و پیچیده وآزرده و مکدر شده معنالرینه
مسطور در وبر معناسی دخی تار عنکبوت در شمس فخری بیت بحق کردکار او نکه داشت
ز دشمن احمد مرسل بتفته ﴿ تفده ﴾ سکون فا وفتح دال مهمله ایله حبوباتدن کشنیز دیدکاری
دانه در عربیده کزبره دیرلر شم کافله ﴿ تفرغه ﴾ سکون فا وکسر راء مهمله وفتح غین معجمه
ایله دیار چین ده برشهر آدیدر فتح رایله مشهور در ﴿ تفسیده ﴾ سکون فا ویای تحتانی
وکسر سین مهمله ایله ایکی معنایه در اول حرارتدن قبارمش اولان عضوه دیرلر مولانا جامی
بیت باد مخالف زده در دیده ریك * پای فرورفته بتفسیده ریك * ثانی بمعنی کرم شده
مولانا مطهر مالك * رباعی * دوزخ شود از درون من در زنهار * مکذار که او فتد باهم سر وکار
تفسیده بود ریك بیابان دلم * ترسم قدم ناله شود آبله دار ﴿ تفسیره ﴾ سکون فا ویای
تحتانی وکسر سین وفتح راء مهملتین ایله بمعنی قارورهٔ علیل یعنی خسته نك بولن شیشه یه
قویوب اطبا تشخیص علت ایدرلر ﴿ تفسیله ﴾ سکون فا ویای تحتانی وکسر سین مهمله
وفتح لام ایله شرفنامه ده برنوع جامه در که آندن قفتان وزبون ایدرلر ﴿ تفشره ﴾ سکون فا
وفتح شین معجمه وراء مهمله ایله نعمة الله اطعمه دن بقلوا معناسنه روایت ایلمش بوقولی
مؤید میر تطمی در صفت مجلس بیت خوان کوناکون کشیده بکسره * سنکری پالوده
حلوا تفشره ﴿ تفشیره ﴾ سکون فا ویای تحتانی وکسر شین معجمه ایله مرجمك آشی
معناسنه منقولدر اسمده تفشره یه قرابتی وار اما جسمده مناسبت یوقدر نعمة اللهك بومقوله
روایتی چوقدر ﴿ تفشله وتفشیله ﴾ کلاهما بسکون الفا وکسر الشین المعجمة وفتح اللام
ثانی بعد الشین یا زیاده سیله مجمعده کرز قلیه سی در منجیك بیت غزی ای نابکار خون غیله
روی چون نان که پخته تفشیله * فرهنك جهانکیریده اول قلیه درکه ات و برطه وبال ایله بشروب
اوزرینه کشنیز وکندنا قورلر شمس فخری بیت سالکان مسالك تحقیق * فارغند از شراب
وتفشیله ﴿ تفشه ﴾ طعنه اورمق معناسنه استاد لطیفی بیت مکن تفشه برمن تو ای
تندخوی * چو دانی چه آید برت نزد جوی ﴿ تفنه ﴾ سکون فا وفتح نونله تار عنکبوت
معناسنه شهیدی بیت عشق او عنکبوت را ماند * بتنیده ست تفنه کرد دلم ﴿ تفه ﴾
فتح فا واخفاء ها ایله ایکی معنایه در اول بمعنی کینه ثانی طومان معناسنه ﴿ تفینه ﴾ کسر
فا وسکون یای تحتانیله بمعنی تفنهٔ مرقوم کذا فی شرفنامه ﴿ تفیه ﴾ سکون فا وفتح یای
تحتانیله قبو اوز ریشه ایتدکلری چحاق معناسنه در ﴿ تکرشدانه ﴾ فتح کاف وسکون زاء
فا رسیله مجمع الفرسده دانهٔ انکور وفرهنك محمودیده کسر کافله مرویدر ونکرش اوزم قبوغنه
دینلدوکی رسیدهٔ نظردر ﴿ تکه ﴾ فتح کاف عربی مخفف واخفاء هایله اوج معنایه در اول

اركاسی یكی ثانی اینجه دزی جلد دقیق ثالث صغر تركی كه یامی ایدوب قوزیدوب او دون یرینه یاقرلر اكا پاچك دخی دیرلر عربیده چله دیرلر كاف فارسیله اوچقور معناسنه در ابو المعانی بیت خوش بود مجلس می با رخ ساده تنها * میدهد ذوق دكر حل تكه از شلوار

﴿ تكیسه ﴾ كسر كاف و سكون یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله هكبه كه عربیده خرج دیرلر ضم خاء معجمه ایله ﴿ تكیه ﴾ معروف ایكی معنایه در اول جای درویشان ومحل مشایخ ثانی طیانمق یاصدغه ودیوان وغیریاره لفظ عربیدر فارسیده استعمالی شایعدر چغتایده تایاقغان دیرلر میرعلیشیر بیت ضعفیم ایچرا قصر تامیغاتا یاقغان دیك دوروز * هرساری كورسانك یا پوشقان كوی نینك دیواریدا ﴿ تكیه كاه ﴾ طیانه جق یردر خواجه حافظ بیت ازان زمان كه برین آستان نهادم سر * فراز مسند خورشید تكیه كاه منست

﴿ تلابه ﴾ فتح لام وباء موحده ایله قراول اصلی طلابه در عربیدر تعجیم ایدوب تلابه دیدیلر ﴿ تلایه ﴾ یای تحتانیله ده اول معنایه در ابو المعانی بیت لشكر حسرت نیاید درخیال * خواب در چشم تلایه میشود ﴿ تلبینه ﴾ سكون لام وكسر باء موحده وسكون یای تحتانی وفتح نون ایله سود لو آش لفظ عربی اولمق كركدر لبندن ماخوذ نعمة الله بو لفظی بعجه فارسی ایدر بیلم ﴿ تلخه ﴾ سكون لام وفتح خاء معجمه ایله تركیده ككرمی دیدكلری طعمدر عربیده عفصی دیرلر ابو المعانی بیت آكه نیم ازمذاق المت * ازتلخه ومروترش وشیرین ﴿ تلخینه ﴾ كسر خاء معجمه وسكون یای تحتانی وفتح نونله بمعنی ترخینه مرقوم ﴿ تلنده ﴾ فتح لام وسكون نونله كیج زبانه دیرلر كه درست تكلمه قادر اولیه فافاو تمتمه دخی دیرلر ﴿ تلواسه ﴾ سكون لام وفتح واو وسین مهمله ایله اوچ معنایه كلور اول اضطراب یعنی تنكی دل وبی آرامی جمال الدین اصفهری بیت زبس تلواسه كاندر جان من بود * تو كفتی مردمم در مان من بود * ثانی غنچه شكوفه ثالث خرمن چاچی یعنی صاورلمش خرمن كه چاج ایدرلر ﴿ تلوسه ﴾ سكون لام وفتح واو وسین مهمله ایله بمعنی تلواسه مرقوم امیر خسرو بیت كاسم ازتلوسه مرك لبالب تلخست * شربتی آب زهر دیده بیارید مرا وله بیت در تلوسه چنین جكرسوز * میدهد عقوبتی دوسه روز ﴿ تلومه ﴾ سكون لام وفتح واو ومیمله شكوفه غنچه سنه دیرلر عموما ﴿ تله ﴾ فتحتین ایله طقوز معنایه كلور اول سترقنامه ده پایه نردبان بو معنایه میرنظمی بیت ذوقصر وصال آن ملك رو * آهم تله شد بكام نیكو * ثانی فق دیدكلری طوزاق كه آنكله قوش طوتارلر شمس فخری بیت درارتفاع دولت تو دست كبریا * بندد زقدر قامه عرش برتله * اوچی ده درزی آلتیدر اول اوتی كه خیاطلر هموار ایدرلر ثانی ایكنه لك كه ایچنه ایكنه قورلر ثالث اول كیسه در كه یوكمه وك وتیباشیه وابریشم قورلر * وهووعاء یكون فیه آلات الخیاطة كذا فی المشكلات سادس بمعنی فسان یعنی بلكو طاشی سابع منسلخ كه قیون ذبح اولنور ثامن توربه كه بزدن ایدوب ایچنه بعض شی قورلر تاسع ذكر معناسنه ده مرویدر ﴿ تلیسه ﴾ كسر لام وسكون یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله بمعنی تكیسه مرقوم یعنی هكبه ﴿ تماخره ﴾ فتح میم وسكون خاء معجمه وفتح راء مهمله ایله بمعنی مسخره وطنز واستهزا كذا فی شرفنامه والمحمودی فرهنك جهانكیریده فتح خاء معجمه ایله

ایله مروید ر حکیم ناصر خسرو بیت کرتو تماخره کنی اندر چنین سفر * بر خویشتن کنی تو نه
بر من تماخره * پور بهای جامی بیت ای احمقی که هرکه ترا دید از خریت * خالی فرا کرفت مزاح
وتماخره ﴿تمزه﴾ سکون میم وفتح زاء فارسی ایله بمعنی بالای سقف خانه کذا فی المجمع
﴿تمشیه﴾ سکون میم وکسر شین معجمه وفتح یای تحتانیهٔ مشدده ایله فرهنك محمودیده
ایران زمینده بر شهر اسمیدر حکیم فردوسی بیت ز آمل کذر سوی تمشیه کرد * نشست
اندران نامور تهیه کرد * عربیده تشدید ایله استمك ارادت معناسنه در وتخفیف ایله
یوریمك رفتار معناسنه در ﴿تمنه﴾ فتح میم وسکون نونله یاتلك که مخارج حروف رعایتنه
قادر اولمیه عربیده الکن دیرلر کذا فی الصحاح ﴿تمیشه﴾ * کسر میم وسکون یای تحتانی
وفتح شین مهمله ایله شرفنامه ده ایران زمیننده بر شهر آدیدر که افریدون شاهك تختکاهی
ایدی تمشیه بوندن غلط اولمق محتملدر یا خود بین الناس اویله معروفدر وفرهنك
جهانکیریده شهر آمل نواحیسنده بر بیشه آدیدر که آملیلر میاننده شمای بیشه دیرلر میر
نظمی بیت کذر کرد از تمیشه آن جوانبخت * بیارا یید از وهم تاج وهم تخت ﴿تنبه﴾
سکون نون وفتح باء موحده ایله ایکی معنایه کلور اول قالن اغاج که آچلماق ایچون قپو
آردنه قورلر اکا کلنه ر وکلند ره دخی دیرلر امیر خسرو بیت زنقش شوم آن روهای
منکر * تبینه کشته هریك تنبهٔ در * ثانی بیوك خرج معناسنه در ﴿تنبسه وتابیسه﴾
کلاهما بسکون النون وفتح السین المهمله اول فتح با ثانی کسر با وسکون یا ایله بمعنی قابجه تعریب
اولنوب طنفسه دیدیلر ﴿تنته﴾ سکون نون وفتح تاء مثناة ایله بمعنی تار عنکبوت کذا فی المجمع
﴿تنجاله﴾ سکون نون وفتح جیم ولام ایله بمعنی فشردن یعنی صقمق ابو المعانی در تعریف
کرانجانی بیت شوی درباغ اکر با این کرانی * شود تنجاله از خود آب انکور ﴿تنجامه﴾
سکون نون وفتح جیم ومیمله بمعنی جامهٔ تن یعنی کیجك اثواب ﴿تنجیده﴾ سکون نون ویای
تحتانی وکسر جیمله بمعنی ترنجیده یعنی دروم کشیده طارلمش وصقلمش دیمك اولور ﴿تندسه
وتندیسه﴾ کلاهما بسکون النون اول بفتح الدال المهمله ثانی بکسرها وکلاهما بفتح السین
المهمله باغلر وبوستانلرده وسایر مزروعاتده آدم صورتنده برشیٔ یاپوب قورلر که حیوانات زیان
ایرشدرمیه اکا کالیده دخی دیرلر مشکلاتده وهو ما تراه تحبه الانسان بو معنایی مؤید معروفی
بیت بیاراست از اینه پیکران * باشکال وتندسهٔ بیکران ﴿تن زده﴾ یعنی خاموش
شده ساکت معناسنه خواجه سلمان بیت روان شد مرکب جانان چرا تن میزنی ای جان *
چو خواهی رفت ازین خوشتر نخواهی یافت همراهی ﴿تنسته﴾ فتح نون وتاء مثناة وسکون
سین مهمله ایله تافتهٔ عنکبوت یعنی اورمجك آغی خواجه عبید لویکی * قطعه * همان سراچه
وخرکه که اوج مه میشد * کنون حضیض نشین شد چو سایه در بن چاه * فراش بوقلمون
شد یکی پلاس درشت * تتق تنستهٔ این عنکبوتك چولاه ﴿تنسه﴾ سکون نون
وفتح سین مهمله ایله متضجر معناسنه ﴿تنفسه وتنفه﴾ کلاهما بسکون النون وفتح الفاء
اولها بالسین والثانی بحذفها قابجه که تنبسه وتنبیسه دخی دیرلر ﴿تن قره﴾ سکون نون
وفتح قاف وراء مهمله ایله برص سیاه معناسنه در کذا فی شرفنامه ﴿تنکه﴾ فتح نون وکاف

قازسیله معروف ودخی اوندن مایه صرخمیر ایدوب یوفقه اتمك ایدرلر اقچه سکه لری کبی
بقرا دخی دیرلر کذا فی المجمع ولغت محمود دیده نقره کش وتنکهٔ سیاه وتنکهٔ سرخ وتنکهٔ سپید
دیرلر ﴿ تنکیره ﴾ سکون نون ویای تحتانی وکسر کافله بمعنی طنجره یعنی کوچك قازغان
میر نظمی در حکایهٔ زن فرتوت بیت درآب انداخت آندم ماکیانش * به تنکیره
بجوشیله درآتش ﴿ تنند ﴾ فتح نون اول وسکون ثانیله بمعنی تنند وبمعنی تار عنکبوت
بافته ﴿ تنور ﴾ ضم نون مشدد ومخففله ده جایزدر وواو مجهول وفتح راء مهمله ایله التی
معنایه کلور اول معروف تنور معناسنه حکیم سنایی بیت چون تنور زیرآن جا دم *
همه آتش دهان آهن دم * ثانی برنوع سلاحدر جوشن کبی اما کتش پوللر ایدوب جابجا
اوزرینه محکم ایدرلر اکا چیرو وکرتلك دخی دیرلر حکیم اسدی بیت تنور بزد کردش اندر
سیاه * زهرسو بر خمش کرفتند راه * وله بیت هزار ازدلیران جوینده کین * بکردش
تنور زدند از کین * ثالث اول دری یه دیرلرکه قلندران بیللرینه ستر عورت ایچون بغلرلر
بعض بزدن وبعض احرامدن ایدرلر رابع برطوبدر دکرمان یاننده اولوركه صو زور ایله
اکا طوقنوب دکرمان چرخنك پرپلرین الجتمیه خامس هرنسنه که مدور اولوب چرخ
اورلر اکا دیرلر سادس اهل سفرك دموردن اولان اوجاغنه دیرلر ﴿ تنوزه ﴾ ضم نون وواو
معروف وفتح زاء معجمه ایله بمعنی چاك شده یعنی هرنسنه که یارلمش اوله تنوزا چاك وشكاف
معناسنه حکیم خاقانی * قطعه * برتن زسرشك جامهٔ عیدی * وزماتم دل دوستان تنوره
خاقانی صبح خیزهرشامی * نکشاید جز بخون دل روزه ﴿ تنه ﴾ فتح نونله یدی معنایه کلور اول
تمام طوناق اولان جامه که بیله دك اولانه بیتنه دیرلر ثانی شجیع ودلاور جنکه یالکز وارد قلری
اجلدن بهادر لقدن کنایه ایدوب بکنته دیرلرکه تن کوده در آخرنده کی ها اختصاصیه در
زیرا هر اسمه که اطلاق اولنان معنی حقیقت اوزره اولمیوب تشبیها اولسه لابد آخرنه برها
الحاق ایدرلر ابو المعانی بیت پردلان در روز میدان جنك کردند بکتنه * آنکه ازمردن
کند اندیشه مجبور رفیق * ثالث تشبیه طریقیله اغاجك اوزدکنه دیرلر حکیم اسدی
بیت نخستین کیاهی نماید درخت * تنه کیرد آنکه بود بیخ سخت * رابع تنیدهٔ عنکبوت
معناسنه شیخ نظامی بیت چند بری چون مکس از بهر قوت * در دهن این تنهٔ عنکبوت
سیف اسفرنکی بیت برکند منجنیق مور چه ما جزم او * از تنهٔ عنکبوت حصن برآرد حصین
خامس بمعنی کنده سادس بمعنی اندرون سابع تفتك معناسنه که کچی نك نرم تویی در
﴿ تنیه ﴾ کسر نون وسکون یای تحتانی ایله اورلمش اورمجك آغی معناسنه نصیرای
همدانی بیت که آهم چون لعاب عنکبوتان * تنیه بر در ودیوار زندان * ودخی چلاهلرك
ایپ بغلدقلری اغاجه دیرلر ﴿ توان ﴾ فتح واو وراء مهمله ایله مجمع الفرسده قامشدن
یابلمش اوکه ایچنده صیورندی وزبل دوکرلر شمس فخری بیت بساط دوستانت در بساتین
مقام دشمنت ممالك توان * فرهنك جهانکیریده علف بغدای وآرپه صاپندن یاپلمش خانه که
بوستانلی کنارلرنده وخرمن بکلیجیلر یاپوب ایچنده کوالکه لنورلر حکیم ناصر خسرو بیت بباید
وقت آخر چند باشی * تو متواری درین خانه توان * وشرفنامه ده باغ وبوستان اطرافنه

المرافقه چکدکاری خس وخاشاکدن دیوارد رکه آکا پرچین وخار بست وقلفند دخی دیرلر
ل تواچه ع فتح واو وجیم فارسی وسکون نونله بمعنی تبانجه ل توایه ع فتح یای تحتانیله
برمبارز ایرانی اسمیدر بر پهلوان اوغلی وار ایدی آکا توته دیرلر ایدی کذا فی شرفنامه
ل تورن ع فتح واو وراء مهمله ایله بمعنی فرزند عزیز کذا فی شرفنامه ل تونکه ع فتح واو وکاف
فارسی وسکون نونله کنجینه معناسنه ابو المعانی بیت کسی که روزی اندک همیشه ود قانع *
چو پادشاه جهان مالك تونکه شود ل توه ع بالفتح والکسر بمعنی نیشتر فصاد کذا فی شرفنامه
ل ته ع اظهار هایله بمعنی تاء مرقوم وهر نسنه نك جانب سفلی سی کذا فی المحمودی ل ته ته ع
یعنی قات قات کذا فی المجمع ل تهیشه ع کسر ها وسکون یای تحتانی وفتح شین معجمه ایله
برشهرك آدیدر که فریدون انده ساکن ایدی قالدروب کتوروب پادشاه ایلدیلر کذا فی فرهنك
جهانکیری بو معنایه ابو المعانی بیت نه هرکسی که شود در تهیشه شاه شود * نه هر پسنه
جهان خور وشود یوسف ل تهیکاه ع بوش بوکر که عربیده خاصره دیرلر چغتایده کومراك
دیرلر بعض نسخه ده معده معناسنه در مولانا هاتفی بیت تهیکاه کاوست در خورد شیر * نشله
شیرارزان خرکوش سیر ل مع الیاء التحتانی * تابستانی ع یایلاق ویازاوی ویازه منسوب
اولان نسنه لر تابستان که یاز در لفظ مرکبدر تاب ایله ستاندن که اسم مکان واسم زمانله مشترك
المعنادر آخرنده کی حرف یا کاه مصدریه وکاه نسبت وکاه وصفیه استعمال اولنور محلنه کوره
ل تابی ع کسر باء موحده ایله روشنی معناسنه که تاب قاج معنایه کاورسه آخرینه حرف یا
الحاق ایدوب محلنه کوره استعمال ایدرلر میر نظمی بیت ز تاریکی در آن کذشته ره شده
مکر تابی زدوراندر نکه شد ل تاتاری ع تاتاره وولایتلرینه منسوب اولان نسنه لره دیرلر
مثلا کلاه تاتاری ومشك تاتاری وآهوی تاتاری ونافهٔ تاتاری دیرلر علی هذا الاسلوب خواجه
حافظ بیت دران زمین که نسیمی وزد زطرهٔ دوست * چه جای دمزدن نافهای تاتاریست
ل تاجکی ع کسر تاء مثناة ولامله بمعنی دستار خوان یعنی پیشکیر شیخ جنید انصاری خانخالی
بیت چو خوردم تائلی برداشت ازپیش * ادای شکر نعمت کرد درویش ل تاجکی ع
کسرتین ایله تبریز یلره مخصوص برنوع جامه در ل تاختنی ع سکون خاء معجمه وفتح تاء مثناة
وکسر نونله تاختن لفظندن اسم مصدر درسکرتمك وچاپمق معناسنه بونك آخرنده اولان
حرف یا کاه مصدریه اولور معنای مرقومه وکاه وصفیه اولوب منزل بارکیری واوکدل آتنه
دیرلر ل تاریکی ع کسرتین ایله قراکولق معناسنه مثلا تاریکی شب وتاریکی چشم دیرلر
مراد قراکولغی یاندر بونده کی یا وصفیه در میر نظمی بیت تاریکی شب برفتن راه *
تاریکی دل چو پرتو ماه ل تاری ع کسر راء مهمله ایله تارك معنالرنده کاه صفت اولوب
تاریکی معناسنه وکاه وحدت معناسنه اولوب برقیل دیمك اولور سازده اولسون صاچده
ولسون ابریشمده اولسون ل تازی ع کسر زاء معجمه ایله عربی دیمکدر مثلا اسب تازی
وزبان تازی دیرلر شیخ سعدی بیت اسب تازی اکر ضعیف بود * همچنان از طویلهٔ خربه
وشرف یزدینك بوسه معناسنه * زلعل یار خواهم ضد مشرقی * بتازی ودری وقلب وتصحیفه
دیدوکی عربی وفارسی لغت ایله دیمکدر وآته یالکز تازی دیرلر عبد الله هاتفی در تیمورنامه

بیت نشستند برتازیان فوج فوج * محیط سلامت برآمد بموج * وتازیدن لفظندن
اسم مصدر اولور وصفت دخی اولور یورغه آته تازی دیرلر چاپدوغی اجلدن که ترکیده
چاپقون معناسنه شاعر بیت خرخود را چنان چاپك نه بینم * که با تازی سواران بر نشینم
﴿ تالکی ﴾ فتح لام وکسر کاف فارسیله کشنیز بری در ﴿ تای ﴾ درت معنایه کلور اول قات که
بر قاته یکتای ایکی قاته دوتای دیرلر شیخ سعدی بیت پشت دوتای فلك راست شد از خرمی
تاچو تو فرزند زاد مادر ایام را * ثانی فرهنك جهانکیریده بمعنی جامه داری یعنی قماش
جنسندن یاخود بز قسمندن بر طوپلق معناسنه حکیم نزاری قهستانی * قطعه * تا بدیوانه
ممالك در حساب * وز بدینار آمد و جامه بتای * عقد عمرت بار محکم تا بود * همچنین قانونه
این دولت بپای * ثالث بمعنی عدد رابع تار معناسنه استعمال اولنور شمس تبریزی بیت
بکند اردت زتار چو مویت کند ضعیف * ندهی بهر دو عالم یك تای موی دوست * بو غزلك
قافیه سی جای نای پای واقع اولمشدر ﴿ تباری ﴾ فتح باء موحده وکسر راء مهمله ایله بمعنی
وظیفه ورزی عربیده راتبه دیرلر ابوالمعانی بیت دعای دولت آن شاه معدلت گستر *
شده تباری خلق جهان بشام وسحر ﴿ تبشی ﴾ سکون باء موحده وکسر شین معجمه ایله اول
لب کردان طبقه دیرلر که کشه دن ویاخود باقردن دوزلمش اوله ابن یمین بیت بازه در بزم چمن
نرکس سرمست نهاد * برسر تبشی سیمین قدحی زرعیار * وله بیت غمزهٔ سرمست او عربده
آغاز کرد * نرکس مخمور را تبشی وساغر شکست ﴿ تبنکوی ﴾ مرقوم تبنکو معناسنه
بویا موی بوروی وسوی ده اولان یالرکبی درنهایی ده اثباتی ده جائزدر ﴿ تبی ﴾ کسر باء موحده
ایله صیق نکنه لو جامه وعرقچین وغیرهماسوزنی دخی دیرلر ﴿ نتری ﴾ ایکی معنایه کلور اول
فتح تاء مثناة ایله بر نوع کلاهدر که عجمك عسکریسی کیرلر شیخ سعدی بیت حاجت بکلاه
برکی داشتنت نیست * درویش صفت باش وکلاه نتری دار * ثانی سکون تاء مثناة ایله
صماق معناسنه شمس فخری بیت در بستانین لطف بهجهٔ او * شاید ار فند آید از نتری *
حکیم ناصر خسرو بیت خار هر دو تا نکرد دست وانکشتان فکار * کر نهال وتخم نتری بایشکو
خواهد چشید ﴿ تحت طاقدیسی ﴾ خسرو پرویزك مشهور بارکاهینك اوتوز برالحانندن
برلحن آدیدر کذا فی المجمع ﴿ تراهی ﴾ فتح راء مهمله وکسر ها ایله بمعنی نو باوه یعنی تر فندق شیخ
سعدی بیت برد بوستانبان بایوان شاه * تراهی ولی هم زبستان شاه ﴿ تربالی ﴾
سکون راء مهمله وفتح باء موحده وکسر لام ایله بر عالی عمارت نامیدر اردشیر بابك بنا ایتمشدر
شهر کورن شرقی سنده واقعدر که پارس شهرلرندندر معربی جوندر ومنقولدر که مرد کور
بنانك اوزنده بر آتشکده بنا اولنمشدر وشهر مزبورك براپرنده بر عظیم طاغ واقع اولمشدر
اندن اول آتشکده یه صوکتورمشلر تربالی اوزرندن مرور ایدر کذا فی فرهنك جهانکیری
﴿ تری ﴾ لطافت وتازه معناسنه آخرنده کی حرف یا وصفیه در میر خسرو بیت تری ونم
کشته مرکب زرود * نام ترنم شدش اندر سرود * فرهنك جهانکیریده ترا معناسنه در که
سکا دیمك اولور ﴿ تمی ﴾ کسر سین مهمله ایله اوزون اوق اولان کرپی استاد لطیفی بیت
اکرچه کشمیر سرمابخی * نسازد کسی پوستین از تسی ﴿ تشی ﴾ کسر شین معجمه ایله دخی

ایله دۀتسی مرقوم معناسنه در مشکلاتده خارپشت بزرك وشرفنامه ده دخی بمعنی خار پشت که
اکاچیر وزوچیروز وچرك وجرك وچیز وچیز وچکاشه وریکاشه وروباه ترکی وزکاسه
وزکاسه وسغر وسنجول وسغرنه وسکاشه وشکرنه دخی دیرلر عربیده قنفذ دیرلر
لغ تفت یزدی ع سکون فا وتاء موقوف ایله شهر یزد ده بر شهر مکیف در یاخود یزد
خلقندن بر آدم ملك اختراعی اوله یزدك آخرنده کی حرف یا نسبت اولور لغ تفنی ع سکون فا
وکسر نون ایله بمعنی پردۀ عنکبوت کذا فی المجمع لغ تکی ع کسر کافله سکرتمك معناسنه اسم
مصدردر قاضی بدرالدین کنجه بیت سبکتکی که خلل نفکند اکر بمثل * ببام قصر حباب
افتدش مجال کند ر لغ تکاپوی ع یلوب یوپرمق آت کاه یورغه لیوب وکاه لنك اوردوغیچون
تکاوردیدیلر تکتوریجی یعنی یلیجی دیمك اولور که پوینده دخی دیرلر صحاحده بمعنی آمد شدن
یعنی آمدن وپودن وبهرسو پراکنده شدن مسطور در لغ تك وپوی ع مثل تکاپوی مرقوم
صیغۀ امردخی اولور لغ تکوی ع ضم کاف و واو مجهول واظهار یا ایله بمعنی موی مجعد یعنی
قورجق صاج اثیرالدین اخسیکتی بیت درتکوی تست جان من اثیر * چون غریبی کو
بظلمت خرکرفت * وخمیری یاغلی یوفقه اتمکه دیرلر لغ تلاشی ع کسر شین معجمه ایله
پراکنده وپریشان اولمق کرك معنا وکرك محسوسا لغ تلی ع کسر لامله بوکور تلن دکنی دیدکلری
اوت ودخی درویش وفقیر وبعض نسخه ده درزیلرك ایکنه وابریشم کیسه سنه دیرلر لغ تنشوی
سکون نون وضم شین معجمه ایله ایکی معنایه تن ایله شوینده مرکب لفظدر اول مطبخلرك وزقاقلرك
وحولیلرك چرکابی آقه جغی یرکه عربیده بالوعه دیرلر ثانی میت یودقلری تخته که عربیده مغتسل
دیرلر لغ تنکای وتنکنای ع کلاهما بسکون النون اول فتح کاف فارسی ثانی سکون ایله
طار یول ودهلیز ومحل مضیق معناسنه درمیر نظمی بیت که آید بدبجا غنی وکدای *
کذرکاه باشد درین تنکنای لغ تنکوی ع سکون نون وضم کاف فارسیله چوبدن وسازدن
اورلمش سله وسپدکه ایچنه اتمك وبعض اشیا قورلر لغ باب التاء المکسورة مع الالف ع
لغ تیبا ع سکون یای تحتانی وفتح باء موحده ایله عشوۀ محبوبان وناز خوبانه دیرلر میر
نظمی بیت کند صد کونه تیبا آن پری رو * فریبد مردمان آن چشم آهو لغ تیزپا ع
سکون یای تحتانی وزاء معجمه وفتح باء فارسیله آتده ودوه ده وقاطرده اشکون ویوکرك
معناسنه درو له بیت زپیش همرهان آید بمنزل * چو باشد تیزپا هر اسب مقبل *
لغ تیزنا ع سکون یای تحتانی و زاء معجمه وفتح نون ایله هرنسنه نك کسکین وسوری اولان
یرینه دیرلر جمال الدین عبد الرزاق کاشی بیت زوصف تیغ توزان قاصرم که اندیشه * بریده
کشت چو بر تیزناش کرد کذار لغ تیلا ع سکون یای تحتانی وفتح لامله بمعنی رسن یعنی ایپ
کذا فی فرهنك میرزا ابراهیم لغ تیلیا ع سکون یای تحتانی اول وفتح ثانی وکسر لامله بر نوع
معدندر جواهر قسمندن لغ تیها ع سکون یای تحتانی وفتح هایله جلدن کوچك بر بوجکدر
مزروعات اوزرنده رطوبتدن بیاض نسنه حاصل اولوب تمام اولدقده ایچندن بر سیاه بوجك
چقار لغ مع الباء * تراب ع تاء مفتوحه ده ذکری مرور ایدن تراب معناسنه در کسر تا ایله
دخی جائز اولوب فرهنکلرده یازلدوغیچون ایراد اولندی ابوالمعانی بیت اکر تو تخته شدی

تِ ا

تِ ب

هر سخن نمیکفتی * ز ظرف خام شود دائما چو آب تراب ترنیب سکون راء مهمله
وکسر نونله خاکسترچکه جك دمور آلت تلاب فتح لامله دوکلوب صاچلن صو وشراب
وغیرهما ابو المعانی بیت اشك چشم چو ابر می بارد * بو سر کوی تو تلاب شود نیب
سکون یای تحتانیله متحیر معناسنه شمس فخری بیت آصف اکرچه صاحب تدبیر ورای بود
باعقل ودانش تو ورا نیب دان وشیب نیب وشیب یعنی سرکشته ومتحیر استاد رودکی
بیت شیب تو با فراز وفراز تو با نشیب * فرزند آدمی بتواند بنیب وشیب نیره شب
غایت قرا کیجه نیره اصلنده بولانقدر وبولانقده قرالق مقرر اولغین شبه صفت اولمشدر
کمال خجندی بیت کرنه بینم رخت از طرهٔ مشکین چه عجب * در شب نیره بجو رشید نکه
نتوان کرد تیزاب معروف ومشهور صودر قیو بجیلر آلتونی کمشدن آنکله تفریق
ایدرلر لفظ مرکبدر تیز ایله آبدن کسکین صو دیمك اولور تیز تیب بی اختیار صدور
ایدن ریح اسفل اول حالتده حیرت واقع اولغین تسمیه ایلمشلر تیز ضرطه در تیب حیرت دیمك
اولغله ترکیب اولنمشدر ابو المعانی در هجو بیت پی اندر پی زند ضرطه که کویند * به تیز تیب
کونش طبل دربند مع التاء المثناة * ترست کسر راء وسکون سین مهملتین وتاء
موقوفله مراتب اعداددن اوچیوز عدده دیرلر سیصد دخی دینلور ترشت کسر راء
مهمله وسکون شین معجمه ایله باغبانلرك آلتلرندن چپا دیدکلری دمور آلتدر نکت کسر
کاف فارسیله قارن صغر معناسنه در میر نظمی بیت چو رفته سیر کلشن آن سمن سا *
رقیبش چون نکت آمد بمرعی نیرست ترست مرقوم معناسنه یای تحتانیله ده استعمال
ایدرلر مولانا جامی در یوسف زلیخا بیت بر آورده یکسر زسنك رخام * در آزاد پهناش
نیرست کام نیری راست اضافتله موسقیده بر پرده اسمیدر عربیده اول پرده یه کیردونیه
دیرلر امیر خسرو بیت بر دل عاشق که بکشتن سزاست * راست چو نیر آمده نیری راست
نیر یکدست جنکده بر دفعه دن اوق آتمغه نیرباران دخی دیرلر میر نظمی بیت چو
انداختند دلیران تیر یکدست * شکست خصم را کشتند یکدست مع الجیم * تماج فتح
میمله سختیان معناسنه در میر نظمی بیت نباید پوستین اول بکاری * تماج خوش کند
دباغ آری نیج بوزن هیچ اوج معنایه در اول اشلنمامش ابریشم ثانی نیر وکمان ثالث آلت
ایله آچلمش پنبه کذا فی فرهنگ جهانگیری بعض نسخه ده حلاج یایندن اطرافه صاچلن پنبه
ریزه لری معناسنه در نیر تماج خمیر آچد قلری اوقلاغی کذا فی شرفنامه تماج اوقی تعبیری
اقتضا ایدرکه یوفقه اوقلاغیسی اولیوب بورکجیلرك قوللندیغی یوغون اوقلاغی اوله نیریج
سکون یائین تحتانیین وکسر راء مهمله ایله قفتانده وسائر اثوابده نیریز دیدکلری پاره در
تیماج سکون یای تحتانی وفتح میمله نشانهٔ تیر آماج معناسنه میر نظمی بیت تیر
مژکانش چنان شد راست رو * سینهٔ دل بوده تماجش شنو * شرفنامه ده بر نوع جلد
مدبوغدر طلوع نجم سهیلده طشره ده آچوب قورلر رنك وبو حاصل ایدر مع الخاء المعجمه
نیخ سکون یای تحتانیله هر اوجی سوری اولان نسنه یه دیرلر کذا فی فرهنگ جهانگیری
مع الدال المهمله * تربد سکون راء مهمله وکسر باء موحده ایله ادویه دن بر دوادر خراسانده

ت ت

ت ج

ت خ

ت د

خراسانده اعلاسی اولور ترکیب مسهلاته جزو ایدرلر ﴿ ترمد ﴾ سکون راء مهمله وکسر میم ایله بر شهر آدیدر آنده اولان سادات کرام بالاتفاق صحیح النسب اولدقلری مشهوردر ﴿ ترند ﴾ کسر راء مهمله وسکون نونله فرجان دیدکلری قوشدر سرچه دن کوچك اولور اصفهانیلر لغتیدر میرنظمی بیت لاف دعوی چه کند سرور هند * پیش شاهین چه زند بال ترند * ﴿ ترنکند ﴾ کسر کاف وسکون نونله بمعنی آشیانه مرغ کذا فی نسخه میرزا ابراهیم ﴿ مع الراء المهمله * تیر ﴾ کسر باء موحده ایله بر قوش آدیدر عربیده رزراز دیرلر کذا فی المؤید بو لغتك معناسی عربیده اکسیردر یعنی اریمش آلتون ﴿ تمر ﴾ کسر میمله بر علتدر که بر آدمده اوله قرق یاشنی تجاوزدن صکره کوزلرنده ظاهر اولوب نوردیده سی یعنی قوت باصره سی نقصان اولمغه باشلر کذا فی المؤید اما فرهنك جهانکیریده مسطوردر که قرقدن صکره اول علت ظاهر اولور اللی یاشنی تجاوزده خود بخود زائل اولور وبعض فرهنکده آب مروارید تمر دیرلر وعربیده خرمایه کیمی کسره ایله وکیمی فتحه ایله ایراد ایدرلر وضم میمله ترکستانده آهن معناسنه در وکسر میمله زبان علمی هندیده تاریکی معناسنه در ﴿ تیر ﴾ مجمع الفرس ده وفرهنك جهانکیریده وسائر فرهنکلرده نقل و روایت اولنان معنالری ممکن اولدیغی قدر شاهدلریله تحریر اولندی اوتوزدرت معنایه کلور اول معروف اوقدر که عربیده سهم ونشاب دیرلر بر فرشته نك اسمیدر که ستوران اوزرینه موکلدر وتدبیر امور مصالح که ماه تیر وروز تیرده واقع اولور اکا متعلقدر ٣ سال شمسی نك که اکا تاریخ جلالیده دیرلر دردنجی آیی نك آدیدر که نیر اعظمك برج سرطانده مدت مکثی در شمس فخری بیت اکر ز معدلتت در تموز یار کنند ز اعتدال چوارد بهشت کرد دتیر * ماه مزبور اول فصل تابستان اولمغله تابستانه دخی تیره ماه دیرلر حکیم قطران ارموی بیت لاله سرخی یافته بهره ز تو وقت بهار * آلی از من یافته زودی بکاه تیر تیر ٤ هر ماه شمسی نك اون اوچنجی کونی آدیدر اول کون دعا ایتمك وحاجت طلب ایلمك مناسبدر قاعده فارسیاندر نام روز که نام ماهه موافق اوله اول کون قتلرنده زیاده معتبر اولوب عید جشن ایدرلر مسعود سعد سلمان بیت ای نکاه تیر بالا روز تیر * خیز وجام باده ده درلحن زیر * روز مزبورده عید جشنه بر سبب دخی بودر که افراسیاب مملکت ایرانه مستولی اولوب منوچهر قلعه آمل تبرستانده متحصن ایکن ما بینلری صلح اولنوب شول شرطله که منوچهر لشکرنده آرش نام بر تیر انداز وار ایدی اول بر اوق آتنه نه یره دوشر ایسه اول محلی منوچهر قطع ایده لر افراسیاب بو شرطی قبول ایدوب مزبور آرش آمل شهرندن بر اوق آتدی بامر الله تعالی اوق آب آمو کنارینه دوشدی اول زمان نهر آمویی ایران وتوران میاننده فاصل تعیین ایلدیلر بو احوال روز مرقومده واقع اولمشیدی نتکیم بو روایتی مشعر حکیم فردوسی * مثنوی * بفرمود تا از کمان سه پی * کشاید یکی چار پر تیر نی * هر آنجا که ناوك شود جایکیر * از آنجا بود ملك قسمت پذیر * پس آرش سوی قبضه با زید دست * کمانرا بمالید وبکشا دشست * بینداخت تیر و بپیمود کام * بدانسان جهان بخش شد والسلام * ٥ یعنی حصه حکیم سوزنی بیت عشرت وشادی ولهو بهره او باد تیر * بهره ونیر حسود آمده کرم و زحیر * حکیم نزاری قهستانی بیت

چو لشکر جمع شد همه تیر کردند * برای تعبیه تدبیر کردند * ۵ شمس فخری بمعنی روز و ماه وحصه بو اوج معنایه بیت بروز تیر و مه تیر عزم شادی کن * که از سپهر ترا فتح ونصرت آمد تیر ۶ بمعنی نصیب و زوری که عربیده نصیب معناسنه اولان سهمك ترجمه سیدر حکیم فردوسی بیت همه ساله تیر تو از روز تیر * بزرگی و شادی و تاج و سریر * حکیم سوزنی بیت زشست زلف وکمان ابروان تیر قدان * نماند بهره وحظ ونصیب و تیر مرا * ۷ سبعهٔ سیاره دن بریلدز آدیدرکه عطارد دخی دیرلر حکیم انوری بیت کبر نامهٔ دهد نهٔ بپروانهٔ تو تیر * شغلش فروکشاده ودستش ببسته باد * شاعر بیت نیزه بر چرخ سرافراخته * تیر فلك خانه زنی ساخته * ۸ سقف خانه التنه قونیلان اوزون و یوغون دیره که دیرلر ترکیده کریش دیدکلریدر یدنجی معنا ایله بو معنایه شمس فخری بیت بزخم تیغ زخورشید نور بستانی * بنوك تیر بسقف فلك بدوزی تیر * ۹ بمعنی قهر وغضب امیر خسرو بیت سهلست اینکه تیر تو بر که نایستاد * بلکه نایستاد به پیش تو کاه تیر * ۱۰ بمعنی تنك یعنی طار تنك و تیر دیرلر حکیم سنایی بیت آنکه در پیش صفحن تیغ زبانش که زخم * از پی فائده چون تیر میان بندد تیر * کمال اسمعیل بیت شیرین که یادت کام دل از لذت جهان کوتنك تیر حادثه چون نیشکر بدید * ۱۱ بمعنی تیره وتاریك حکیم سوزنی بیت پیری چو عمر من بمه وسال صید کرد * شد روزهای روشن من چون شبان تیر * ۱۲ فصل خزانه یعنی کوز فصلنه ده دیرلر حکیم سوزنی بیت سال عالم عنیف ولطیف و مهر وکینت مایه کرد تا زمستان و بهار آورد تابستان و تیر * شمس فخری بیت خزان موافق رای ترا بود چو بهار * بهاد شمن ملك ترا بود چون تیر * ۱۳ سر قوم یعنی رئیس الجماعه ابو المعانی بیت هر کرا باشد زجور و ناز تو قدش کمان * در میان عاشقانت تیر کردد بی خلاف ۱۴ قمار اویونلرندن بر اویون آدیدرکه اون سهم اولور هر سهم بر حصه تعیین اولنوب اوج سهمی حصه دن خالی اولور اکا تیر دیرلر ابو المعانی بیت عشق تو چه بازیٔ قمارست * در حصهٔ من فتاده است تیر * ۱۵ کمیلرده یلکن بغلدقلری اغاج که کمی لسانده سرن دیرلر شمس فخری بیت زموج معرکه کشتی عمر آن نجهد * که باشدش زدعا و ثنات لنکر و تیر * ۱۶ بمعنی قدر و مرتبه شیخ فیضی بیت قسم بقبضهٔ قدر و کمان قدرت حق * که یاد نیست کس از رو زکار دریك تیر ۱۷ هر طوغری واوزون اغاجه تیر دیرلر سقف خانه کرشی وکمی سرنی وترازو کفه لری آصلان اغاج و معصره ده منکنه یی چویرن اغاج واوقلغی ودخی هر نه که بونلره بکزر اولوب مخصوص اسمی اولمیه جمله سنه تیر دیرلر سیف اسفرنکی بیت دو رنك وسرکش و پیکار همچو قوس وقزح * غلیظ وخشك وکران خیز همچو تیر خراس * ۱۸ اصبان اوقنه که ترکیده دوکن دیرلر ۱۹ پنبه قوپارجق اینجه واوزون دمور دیرلر ۲۰ یلدرمکه عربیده صاعقه دیرلر ابو المعانی بیت شدست قهر فلك همچو برق تیز کذر * ولی شود غضبت همچو تیر سوزنده * ۲۱ شکوفهٔ خرماکه عربیده طلع دیرلر ۲۲ قولاغوز که عربیده دلیل دیرلر ۲۳ بمعنی تاب و توان یعنی طاقت ۲۴ بر نوع پیلانه دیرلرکه اینجه وچوق اوزون اولمز اما پرتاب ایتدکده دموردن یکر بعض آتلونك اوزنکوسنی دلدوکی واقعدر ۲۵ جنس طیوردن بر قوشدر ۲۶ قفتان اتکی

اتکی ایلک طولانیسی ۲۷ اخکر سوزنده یعنی یانمش قور ۲۸ بر نوع قرنجه در ۲۹ بمعنی کتر باش ۳۰ نرکس چیچکنه دیرلر ۳۱ اول نسنه یه دیرلر کند وجنسی افرادندن بهتر اوله ۳۲ طوب وتفنك کله سی ۳۳ بلوك معناسنه ۳۴ قدیمده رسیله موی و رشته یه دخی دینلدوکی روایت اولنمشدر بلو که چغتای لسانیله اولوش دیرلر فرهادنامه ده بیت کیتو وساقی جیکیب بیغلار وچون اون * منکا تویدین اولوش بیر جام کلکون * واسکندر نامه ده رای ملکه مکتوبنده بیت ایلیمکا بولوب قتل ویغماغه توش * کیلیب اون اولوشدین بویان بیر اولوش ﴿ تیر تیرپر ﴾ منزل اوقی معناسنه در ﴿ تیمور ﴾ سکون یای تحتانی وضم میم ایله حیوانات تا رندن چقان حرزه اکثرکاوبریده حاصل اولور تریاق نوعندندر پاد زهره قریب منافعی واردر ﴿ تیور و تیر ﴾ کلاهما بضم الیاء التحتانی اول واو ایله ثانی اشباع ضمه ایله طا وسه مشابه بر قوشدر لکن اندن کوچك اولور عربیده شفتین دیرلر کذا فی المجمع ﴿ تیز و یز ﴾ سکون یاءین تحتانیین و زاء موقوف وکسر واو ایله تیز فهم یعنی هر نسنه یی ادنی اشارتله فهم واذعان ایدنه دیرلر حکیم فردوسی . بیت همان بچه شیرنا خورده شیر * شناسد همان موبد تیز ویر سخنه جسین وفا بیله بمعنی حافظ و بمعنی افغان وآشوب منقولدر ﴿ تیغ سر ﴾ غین موقوف وفتح سین مهمله ایله یالچین قیا معناسنه در ﴿ تیمار ﴾ التی معنایه کاور اول بمعنی غم تیمار ادشتن ای غم خوردن حکیم انوری * قطعه * سایه رمح وعکس شمشیرش * کر بر افتد بر جبال وبحار * سنك این خاك کرد دازانه * آب آن تیره کرد داز تیمار * حکیم سنایی بیت ازجود تو وعلم تو غزنین بهشت است * زیراکه درو نیست نه بیمار ونه تیمار * ثانی بمعنی محافظه کردن حکیم انوری . بیت آنکه دارند در مراتب ملك * بندکانش ملوك را تیمار * سیف اسفرنکی . بیت خسرو سیارکان اجری خور نور منست * کیست کردون تا بود در عهده تیمار من * ثالث بمعنی غم وغصه شیخ نظامی . بیت کفت بنهاد بروری چو ماهش * بپرسید ازغم وتیمار راهش * رابع بمعنی محنت و مشقت شرف الدین یزدی . بیت کمان نبود مرا تو بنوکه بی جرمی * ز فرقت تو کشم دمبدم غم وتیمار * خامس . برکسنه یك غم وغصه سنی چکمك یعنی بسلمك و رعایتنده اولمق ودرد نه علاج ایتمك بو معنی مشهور ومعلومعا لمیاندر سادس فرهنك جهانکیریده بمعنی اندیشه واقعدر ﴿ مع الزاء المعجمه * تبراز ﴾ سکون باء موحده وفتح راء مهمله ایله بمعنی قوس وقزح ابو المعانی . بیت بدود آه که از سوخته جکر آید . بر آسمان رسد و مینمایدش تبراز ﴿ تبریز ﴾ سکون باء موحده و یای تحتانی وکسر راء مهمله ایله سفره معناسنه در وله بیت چنانکه عام شده نعمت فراوانش * به پیش مردم وحیوان همی کشند تبریز ﴿ تریاز ﴾ سکون راء مهمله وفتح یای تحتانی ایله بر اوت کوکیدر مفردات طبیده مسطوردر ﴿ تیب تیز ﴾ تیز تیب مرقوم معناسنه در تقدیم وتأخیر جایزدر ﴿ تیره کوز ﴾ ایری کوزلی غربال دركه غله و طپراق الر لر عربیده صراد دیرلر فتح صاد و راء مشدده ایله ﴿ تیریز ﴾ سکون یاءین تحتانیین وکسر راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول جامه و پیراهن تیریزی یعنی یان مخصوص کسمی واردر مسعود سعدی سلمان بیت نیست پیراهنی وشلواری نیست بر هر دو نیفه و تیریز * حکیم سوزنی بیت هر روز بنو جامه شادی وطرب پوش *

تا جامه غم را بدرد دامن تیریز * ثانی بر مرغان معناسنه کذا فی الصحاح و نسخهٔ حسین وفا بیله بو معنایی اثبات ایچون بو قطعه ایراد اولنمشدر میر معزی * قطعه * مکرکه کرکان اندر ضیافت توروز * برابر اند سر زاغ بوسر کهسار * که بسته اند همه پر زاغ بر تیریز * که کرده اند همه خون زاغ بر منقار تیز بوزن چیز اوج معنایه کلور اول اماله ایله نفوذ معناسنه ترکیده کچمك ایله تعبیر ایدرلر و نیزه یه وصف اولوب نیزهٔ تیز دیرلر دلیجی دیمك اولور و تیغه وصف اولوب کسمك مراد اولنور تیغ تیز دیرلر شیخ سعدی بیت تیز مکن تیغ سخن در دهان * تا نبرد خلق ترانا کهان بوننده مقابلی کند در نفوذی یوق معناسنه ترکیده اکا چونکه دیرلر اما مستعمل اولان کچمز و کسمز تعبیر ایدر و زبانیده تیز ایله وصف ایدرلر شاعر بیت استره هرچند زبان تیز یافت * مو ستره مو نتواند شکافت * و حدتلو آدمه تیز طبع دیرلر خواجه حافظ بیت اکرچه باده فرح بخش و باد کلبیز ست * ببانك چنك مخور می که محتسب تیز ست * ثانی اماله سز حدت معناسنه در طتلو و آجی و اکشی نسنه لرده استعمال اولنور ثالث اول ریح سفلی در که عربیده ضراطه و ضرطه دیرلر میر نظمی بیت منکر هر نعمت حق مدبر صفت تیز بد و سبلات هر منکر ست تیزی باخرز موسیقیده بر پرده آدیدر میر خسرو بیت عقل مسافر شده زین کارکاه * تیزی باخرز کنان قطع راه تیغ افروز قاچ پاسنی آچیجی و قاچ صواریجی معناسنه در افروز اصلنده ضیا و روشنیدر قایجك پاسی کیدوب آیینه کبی اولدقده روشن اولدوغی اجلدن تسمیه اولنمشدر تیغه باز برمشهور اویوندر قلیچ ایله اوینارلر اوینایانه تیغه باز دیرلر و بر معناسی دخی تیغ زن بهادر و دلاور جنکجوی در خواجه سلمان بیت فدای کردش چشم دو تیغه باز توام * که هیچ رشته بسر تیزی نکاهش نیست تیکوز سکون یای تحتانی و ضم کاف فارسیله بمعنی کشك که یوغرت ایله آلوده اولوب قوریمش بلغور در که پنیودنی دیرلر حکیم سوزنی بیت بکنی و نجم خورند و زوشوند مست و خراب * زاب تماجی که باشد سرد و بی تیکوز و سیر مع الزاء الفارسی * تژ بمعنی تیر مرقوم و دخی برك درخت و بر نوع کیاهدر عربیده حقل دیرلر فتح حا و سکون قافله کذا فی شرفنامه تیژ سکون یای تحتانی ایله ایکی معنایه کلور اول اکین آغلی ثانی بمعنی فراز یعنی یوقش کذا فی بعض اللغه مع السین المهمله * تفلیس * سکون فا و یای تحتانی و کسر لامله نهر ارس کنارنده بر شهر آدیدر کورجستاندر حاکمی عجم شاهلری طرفندندر کذا فی شرفنامه تلاس بوزن هراس ولایت ترکستانده بر شهر معظم اسمیدر کذا فی المجمع تیماس سکون یای تحتانی و فتح میمله بمعنی پیشه که عربیده اجم دیرلر اکثر ارسلان مکانی اولان یرلره دیرلر ابو العباس بیت نهاد روی بخدمت چنانچه روبه پیر * بقیم و انکر آن آید از در تیماس * قول اخیری مؤید میر نظمی بیت توان یافت زینجا پلان دلیر * که تیماس خالی نباشد ز شیر تینوس سکون یای تحتانی و ضم نونله خرمن یعنی معناسنه کذا فی نعمة الله مع الشین المعجمه * تراش تراشیدن لفظندن اسم فاعل اولور قلمتراش و سر تراش کبی و یونمق و یولومك معناسنه ده استعمال اولنور خواجه سلمان بیت میزد از بهر تراش استره ساکن بر سنك * آنکه او کزد و زبان بر دو ز کس مویی خواست تش

تژ

تس

تش

ع ایکی معنایه کاور اول بمعنی تشنکی ثانی بمعنی ستیش کذا فی فرهنك جهانکیری فتحه ایله آتش
ونیشه ضمه ایله قلق واضطراب معناسنه در ع تیرکش ع سکون یای تحتانی و راء مهمله
وفتح کافله ترکش معناسنه اصلی اوزره واقعدر یای طوردوغی جانبه قربان دیرلر کسر قافله
غلبهٔ استعمالدن جمله سنه ترکش وتیرکشله دیرلر شیخ نظامی . بیت غمی شد دلش سازنخچیر
کرد * مکر بست ترکش پراز تیر کرد ع تیغ کش ع اول مرد دلاوره دیرلر که خصمنی قلیجدن غیری
ایله قارشولیه ابو المعانی . بیت تیغ غمزه میکشد هردم بقتل عاشقان * دیدهٔ خونریزوش
هرکز ندیدم تیغ کش ع تیهوش ع سکون یای تحتانی وضم ها ایله چیل دیدکلری قوشدر که
تهو وتیهو دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ع مع الغین المعجمه * تیغ ع هرکسکین و تیز
اولان نسنه یه دیرلر عموما دمور اولسون غیری اولسون قلیجه دیرلر خصوصا بونده دخی
انواعی واردر اون درت معنایه کلور اول قلیجدر که عربیده قرقدن متجاوز آدی واردر
ازانجمله سیفدر که حدیث صحیح نبوی ده صلی الله تعالی علیه وسلم انا نبی السیف * وبر حدیثده
دخی * خالد بن الولید سیف الله * وارد اولمشدر وکلام اکابرده * السیف اصدق انباء
من الکتب * بوکا کورہ سوزچو قدر شاعر . بیت جهانرا خلعت آهن آنچنان شد * که تیغ
از تنك عریانی شد آزاد * ثانی خنجردمورینه دیرلر حکیم انوری . بیت کرتو رچو عقرب
بی بندی وبی فهم * در قبضهٔ تیغ تو نشاندی ورانه نی * دیکر . بیت تیغ بباید زدنش
برجکر * هرکه زبانش دکر ودل دکر * ثالث مزراق دمورینه دیرلر استاد . بیت زبان تیغهای
نیزه وتیر * شده در کانس سرها چاشنی کیر * رابع اوق دمرنده ده دیرلر ابو المعانی * قطعه *
کرنیاید صدای نالهٔ دل * در درون بود عشق دیرینه * تیغ تیر مژه کند سوراخ * همچو
غربال شد بروسینه * خامس بجاق سادس نجاق دمورلرینه دینلور سابع سراج ومجلد
وکفشکرلرك سختیان تراش ایتدکلری دموره دیرلر ثامن طاغ دپه سنك سوریسنه دیرلر
حکیم اسدی . بیت بلانس بکفتا نیاید سیاه * توبرتیغهار وهمی کن نکاه * شمس فخری . بیت
همچو کوهم خزینهٔ کوهر * چه غم ار هست برق رادم تیغ * حکیم فردوسی . بیت بیفتاد بیژن
جدا کشت از وی * سوی تیغ با تیغ بنهاد روی * تاسع کنار سطوح یعنی طام کناری وله
بیت مرا کفت بنکر بر تیغ کیست * چو رفتی بکویش که از بهر چیست * عاشر خرمنی
صاورمق ایچون اوزون بغلدقلرینه دیرلر استاد لطیفی . بیت درآن ده فرود آمد از بهر کشت
یکی تیغ چون یافت اسبش بهشت * حادی عشر فروغ وروشنی یه دیرلر حضرت مولانا
قدس سره . بیت تیغ برآور هله ای آفتاب * نور ده این کوشهٔ ویرانه را * وضیایه ده
دیرلر شمس فخری . بیت آفتابم بقدر ونام بود * آفتاب آنهمه ضمیرم تیغ * ثانی عشر شعله
وبرق معناسنه ده استعمال اولنور کسالی . بیت ازپس پرده نهانی سوی چاکر نکرید *
کفت از تیغ همی تیغ زند مهر وماه * ثالث عشر کفشکر وغیرك بزینه دیرلر رابع عشر
سغرق دیدکلری اوته دخی دیرلر ع مع القاف * ترزیق ع سکون راء مهمله ویای تحتانی
وکسر زاء معجمه ایله اصلسز سوز واصلسز ایش وبلان خبر ابو المعانی . بیت نمی شاید که
او صدیق باشد * که کفتارش همه ترزیق باشد ع تریاق ع برمعجون مشهورك اسمیدر

رت غ

رت ق

وهرنكه سم وزهری دفع ایده اكا دیرلر خواجه سلمان بیت یقین بوضع تریاق داده باشی زهر * بجای زهرعدورا اكردهی تریاق ؟ تغرجاق ؟ كسرغین معجمه وسكون راء مهمله وفتح جیمله بمعنی ساخته كذا فی تحفة الاحباب ؟ تلاق ؟ زنانك موضع معهودندن اولان كوشت پاره كذا فی المؤید ونسخهٔ میرزا ابراهیمده ازار پاره سنه دیرلر ؟ مع الكاف * تراك ؟ فتح راء مهمله ایله صحاحده آسمان طرفندن ظاهر اولان مهیب صداكه طراق دخی دیرلر وچاتلدی معناسنه امیرخسرو بیت وان شب تیره كان ستاره برفت * وامد از آسمان صدای تراك * ومطلق چاتلامق صداسی هرنه دن اولورسه حكیم عنصری بیت از دل وپشت مبارز برکش آید صد تراك * كرزه عالی كان خسرو آیدیك تراك ؟ ترترك ؟ سكون راء مهملهٔ اولی وكسر ثانیه وتاء مثناة ایله شرفنامه ده برقوشدر قویروغی بیاض ویشل اولور ومنقاری اوزون اولور ترندك دخی دیرلر عربیده صعوه دیدكلریدر وفرهنك جهانكیریده سبك وبی تمكین معناسنه در ؟ ترك ؟ فتح راء مهمله ایله تراك لفظندن اختصار اولنمشدر ؟ ترندك ؟ كسر را ودال مهملتین وسكون نونله ترترك مرقوم معناسنه اولان قوشدر ؟ ترنك ؟ كسر راء مهمله وسكون نونله یای كرشی صداسیدر فتح راء مهمله ایله دمر ویدر ؟ ترياك ؟ تریاق مرقوم معناسنه تعجیم اولنمشدر وپاد زهر معناسنه حكیم سنایی بیت یك جهان زیر كنبد افلاك * كام پرزهر وخانه پرتریاك ؟ تلك ؟ سكون لامله مؤید الفضلاده لوبیا معناسنه وفتح تاء مثناة ایله هندوستانده استلنور برنوع قماشدر وفرهنك جهانكیریده فتح لامله ایكی معنایه كلور اول جامهٔ پیشوانه یعنی اوست كیلن اثواب كه ترلك وترلیك دخی دیرلر شرف شفره بیت قبا بسته سرو ازعطای جزیلت * تلك دوخته بیدز انعام عامت * ثانی تفاح بری اغاجیدر كه كبج دخی دیرلر عربیده ذو ثلاث حبات ویونانی زعرور وشیراز یلر كیل دیرلر وسكون لامله برنخیل تر معناسنه كه هندی لساننده ادرك دیرلر ؟ تلنك ؟ فتح لام وسكون نونله ملك دكنده برولایت اسمیدر وكسر لامله ایكی معنایه كلور اول دهله ودفه برمق اورمغه دیرلر شیخ محی الدین عراقی * رباعی * آنجاكه بجرخست مه از ضرب تلنك * آتش زند ازشوق دران راه شلنك * رفتیم ورسیدیم وكرفتیم بجنك * آن حلقه كه صور ازوست یك صوت چلنك * ثانی كوچك صالقملر كه اوزم صالقملرنده اولور اكا تاسك دخی دیرلر ؟ تنك ؟ سكون نونله منقار مرغ كذا فی فرهنك جهانكیری ؟ تهك ؟ كسرها ایله ایچی بوش نسنه هرنه اولورسه ابوالمعانی بیت درونش ازكمال وعقل ودانش * چو جیب ودست وكیس او تهك بود ؟ تیرك ؟ سكون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله آغری كه عربیده وجع دیرلر طبیب یوسفی * رباعی * چون سنك درون كرده كرددمدرك * ازدرد زند كرده چوناوك تیرك * در كردهٔ كس چو یاد كرددمدرك * نافع باشد كما ووا سپوس ونمك ؟ تیره رنك ؟ طونق وبولانق اولان نسنه هرنه اولورسه وشوله یه یقین رنكلو آته دیرلر ؟ تیزك ؟ سكون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله ضرطهٔ آهسته ابوالمعانی بیت خواهد كه زند تیزك امانكرفته * عالم شده پرولولهٔ صیت وصدایش ؟ مع الكاف الفارسی * ترنك ؟ كسر راء مهمله وسكون نون ایله خوب وزیبا وتازه وطوی معناسنه مسعود سعد سلمان بیت

بيت لاجرم چونه چنين كرانجانم * ناخوش وناترنك ونادانم * پوز بهاى جامى بيت
برفكندى به پشت كنكى را * زين پى آلات ناترنكى را ﴿ نكسك ﴾ فتح كاف عربى وسكون
سين مهمله ايله نكس مرقوم معناسنه كه اوزم چكردكى ودانه سنه ده ديرلر حكيم سوزنى
بيت به نكسكى نيرزد وخواهد * بوسه را زمن بهاى دوزر ﴿ تك ﴾ اوج معنايه در اول
شرفنامه ده بمعنى اسب مسطوردر ثانى فرهنك جهانكيريده نكه وكرداس معناسنه كه عربيده
لقمه ديرلر ثالث بمعنى پيش يعنى ايلرو ﴿ تلسك ﴾ كسر لام وسكون سين مهمله ايله كوچك
اوزم صالقمى كه بيوك صالقملرده اولور آكا تلنك دخى ديرلر ﴿ مع اللام * تكل ﴾ كسر كاف
فارسيله ايكى معنايه در اول دلبر نوجوان يعنى اول ساده رو محبوب چار ابروكه ايو شمش يكيت
اوله ابو المعانى * قطعه * بدل دادن نيرزد طفل نورس * اكر باشند خوبان چكل را *
بكوش هوش بشنو پند ازمن * بشو با جان ودل عاشق نكل را * ثانى اول پارچه يه ديرلر كه
خرقه وجامه يه يامه ايدوب ديكرلر آكا پينه دخى ديرلر حضرت مولانا قدس سره بيت
چو ريسمان شده ام زانكه سوزن هجرت * همى زند بقباى دلم هزار نكل * وله قدس سره
بيت فرعون زفرعونى آمنت بجان كفته * بر خرقه جان ديده زايمان نكل ديكر ﴿ نيره دل ﴾
ايكى معنايه در اول غمناك والمناك ثانى قره كوكللو مراد كينه دار وبدكمان ديمكدر ﴿ مع الميم
﴿ نم ﴾ مماق كه طعامه قورلر لطيف لذت ويررسرخ رنك اولور قيناده بياض صوبى چقار
ابو المعانى بيت اكر سرشك درآيد زخون دل رنكين * لذيذ تر شود آبا اكر پزد با نم *
﴿ نه كليم ﴾ كسرها ايله مستور ومخفى معناسنه در نظيرى مشهدى بيت تو طبل همچو
كدا در نه كليم زنى * وكرنه برلب بامست كوس سلطانى ﴿ نيرم ﴾ سكون ياى تحتانى
وضم راء مهمله ايله بيوك خاتون ديمكدر نتكم استاد در مدح والده يكى ازشاهان بيت اندرين
عهد ازبزركى كشور خوارزم را * ستر عالى مهد عالى نيرم تركان توبى ﴿ نيرملكام ﴾ آت
كمينك دماغيدر ﴿ نيزكام ﴾ سكون ياى تحتانى وزاء موقوف وفتح كافله اشكون ويوريكن
آت وكاف عربيله نو دولت اولان آدمه ديرلر ﴿ نيم ﴾ سكون ياى تحتانيله بعض فرهنكارده
بزازستان وچارسو معناسنه در استاد لبيبى بيت ازشمار توكس طرفه بمهرست هنوز *
وزشمار دكران چون در نيم دو درست * حكيم اسدى كرشاسب نامه ده وهندو شاه صحاحده
وشمس فخرى معيارده كاربانسراى معناسنه روايت ايلمشلر در بو معنايه مويد شيخ عطار
بيت اى كلام تو رشك در يتيم * وى عطاى تو ديه خانه ونيم * شمس فخرى بيت شد
زعدلش چنانكه مردم را * چه بيابان زايمنى وچه نيم * ومجمع الفرسده بمعنى اندوه وكرفتكى
دل مسطوردر ﴿ مع النون * نرابيدن ﴾ فتح راء مهمله وكسر باء موحده وسكون ياى
تحتانيله ظرفدن صو ويا شراب صزمق ترشح معناسنه ﴿ نراختن ﴾ سكون خاء معجمه وفتح
تاء مثناة ايله عجله ايله كتمك معناسنه در ابو المعانى بيت اكر نيا زوفا ميكنند ازان خوبى
بقتل عاشق نالان نراختن كيرد ﴿ نراشيدن ﴾ كسر شين وسكون ياى تحتانيله يونمق وقيل
يولومك خواجه سلمان بيت سرورا دوش شنيدم كه مكر سلطانرا * بتراشيدن موى سر
شهزاده هواست * وقلم يونمق معناسنه خواجه كمال خجندى بيت كمال وصف ميانش

بت ل

بت م

بت ن

اكركنى تحرير* قلم بيايد بار بكتر تراشيدن ل تراكيدن ح كسر كافله چاتليوب صدا ويرمك
معناسنه در ل تراويدن ح كسر واو ايله ترابيدن مرقوم كبى در ترشح معناسنه ل ترقيدن
كسر قافله ل تركيدن ح كسر كافله كلاهما بمعنى تراكيدن يعنى چاتلق ل ترلنكان ح سكون
راء مهمله ونون و فتح لام وكافله بمعنى زنك كننده وبديد آرنده همه تعالى و تقدس يعنى محيى
وخالق معناسنه در كذا فى شرفنامه ل ترنكيدن ح فتح راء مهمله وسكون نون وياى تحتانى
وكسر كافله ياى كرشى صدا ويرمك معناسنه در ل تريان ح سكون راء مهمله وفتح ياى
تحتانيله بيوك سپدكه ايچنه ميوه وسبزه قورلر مير نظمى بيت براى ميوهٔ انعام واحسان
زسله بايدش بيرون نه تريان ل تكسين ح سكون كاف وكسر سين مهمله ايله توران ايلردن
صاحب نام وشان بر پهلوان آديدر كذا فى مؤيد الفضلا ل تكين ح كسر كاف وسكون ياى
تحتانيله مرد بهادر وشجيع معناسنه در ل تكينان ح جمع تكين يعنى بهادران ابو المعانى بيت
شود بتره جهان در چشم اعدا * بروز رزم از تيغ تكينان ل تلاويدن ح بمعنى تراويدن
وترابيدن كذا فى فرهنك جهانكيرى ل تلنكين ح فتح لام وسكون نون وياى تحتانى وكسر
كافله قدرت حلواسى ل تنين ح كسر نون وسكون ياى تحتانيله كوه سرانديبه قريب درياى
محيطده بر جزيره در وبر معناسى دخى چوق باشلو بيوك ييلان كه اژدر اولمغه يقين اولمش اوله
ل تهيدن ح كسر هايله بوشالمق معناسنه ل تيان ح فتح ياى تحتانيله آغزى آچق چولمك
لويد دخى ديرلر حضرت مولانا قدس سره بيت عشق چو مغز ست وجهان همچو پوست
عشق چو حلواست جهان چون تيان ل تير باران ح جنكده بهادر ومبارزلر اوق سرپمكه ديرلر
مولانا هاتفى بيت كشيدند ازان تير باران بسر* كله هاى بارانى از خود زر* مير نظمى
بيت به پيش استاده بودند پهلوانان* هميكردند يكدست تير باران ل تيردان ح صندوقچه كه
اوق حفظ ايچون چاركوشه تختهدن ايدوب ايچنه اوق قورلر ودخى قبور كه ايچنه اوق قونيلور
ل تيركان ح فتح كاف فارسيله روز تير كه ماه تيرده واقع اوله ل تيرنان ح فتح نونله يوفقه
آچه فلرى اوقلاغى معناسنه در ل تيره شدن ح قاقيوب غضبه كلمك معناسنه كذا فى
فرهنك جهانكيرى ل تيز دادن ح سكون ياى تحتانى وزاء معجمه ايله ضرطه اورمق ابو المعانى
درهجو بيت توان كفتن يكى اشعار شايد* نباشد كار اوكر تيز دادن ل تيزك دادن ح
صوت ويرمك يعنى آغزدن صدا چقارمق ل تيز كردن ح قليجى وسائر د مورى كسكين
ايتمك ل تيزيدن ح بمعنى تيز دادن ل تيغ زن ح مشهور ملكى دن اون اوچنجى كونك اسميدر
ل تيهان ح جعلدن كوچك بر سياه بوجكدر اوت اوزرنده رطوبتدن حاصل اولور*
ل مع الواو* تهو ح ضم هايله بر قوشدر تيهو وتيهوش دخى ديرلر ل تيو ح ياى تحتانيله
بوزن ديو بمعنى تاب وطاقت حكيم اسدى بيت فتادند برخاك بيهوش وتيو* هميد اشتند
ازغم دل غريو* وله بيت نكه كرد ازدور سالار تيو* كريزان وتازان بيهوش وتيو*
و بهادر وعاقل ودانا معناسنه نتكم بيت ثانينك مصراع اولنده بو معنايه تلميح واردر حكيم عنصرى
بيت يكى مهره بازست كيتى كه ديو* ندارد بترفند او هيچ تيو ل تيهو ح سكون ياى تحتانى وضم
هايله چيل ديدكلرى قوشدر اكا ينور تعريب ايدوب طيهوج ديديلر ودخى يواش معناسنه در ل

﴿ مع الهاء * تخله ﴾ سکون خاء معجمه وفتح لامله نعلین وعصاکه مشایخه مخصوص اوله
کذا فی شرفنامه بو معنایی مؤید میر نظمی بیت بد وششش خرقه ودر دست تسبیح *
ریایش را بنخله کرده تصریح ﴿ تراشه ﴾ فتح راء مهمله وشین معجمه ایله یونغه قلق وتخته
واغاجك جمله یه دیرلر نتکم شاعر دیمشدر بیت تراشای قلم برزبر اقدام * منه البتده فقر
آردبنا کام ﴿ تقده ﴾ سکون قاف وفتح دال مهمله ایله کشنیز دیدکاری صیاه دانه در عربیده
کزبره دیرلر ضم کافله ﴿ تقرده ﴾ کسر قاف وسکون راء مهمله ایله برنوع دانه در اغاجده
میوه کبی حاصل اولور عربیده کراویا دیرلر ﴿ تکمه ﴾ سکون کاف وفتح میمله التون تل ایله
اشلنمش اطلس وغیری وزر طلا معناسنه ده مرویدر ﴿ تکه ﴾ فتح کاف مشدده واخفاء
هایله بمعنی بند شلوار ترکیده اوچقور دیدکاری میر نظمی بیت نمانده عقل وهوش وصبر
وآرام * کشوده تکه اش یار خوش اندام * وتخفیف کافله ایکی معنایه کلور اول تاریخ
وصافده تکه لقمه خوار واقعدر وثانی پاره معناسنه در هرنسنه که پاره لنور مثلا فلان
چیز تکه تکه شد دیرلر پاره پاره اولدی دیمك اولور کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ تله ﴾ فتح
لام مشدده ایله طوزاق معناسنه که فتح تایله ده اول معنایه در شاعر بیت نهاد ندش بتله
کرك کیران ونیاید کرك * زبوی زخم پشنش کرك در صحرا حذر دارد * وبمعنی زر طلا مرویدر
﴿ ته ﴾ بمعنی زیر الت دیمکدر ته سنك وته پای دیرلر فتاحی نیشابوری بیت ته پایت چو
می پرداخت هجران سینه ام از غم * لبت را آرزوی بوسه دل پرداز بایستی * وته چوب دیرلر
شاعر بیت اکر کردندی از جوش خردکوب * زبان چون اره کردی در ته چوب * وهر
نسنه نك التنه ته دیرلر میر خسرو بیت درین کنبد به تیکی برکش آواز * که کنبد هرچه
کویی کویدت باز * یکی را ده صدا پایی درین راه * که بالا کنبدست ودر تهش چاه * عربیده
نازایله صالنمغه دیرلر ﴿ تهیکاه ﴾ مفتوحه ده ذکری مرور ایدن تهیکاه معناسنه در
﴿ تیراره وتیرازه ﴾ کلاهما بسکون الیاء التحتانی اول بفتح الرائین المهملتین ثانی فتح راء مهمله
وزاء معجمه ایله بمعنی قوس وقزح ﴿ تیره ﴾ سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله التی معنایه
کلور اول بولانق شاعر بیت روشن بدیده ام نشود روی اینجهان * کین چشم تیره کی بتواند
نظر کند * ثانی قرامتق نسنه یه دیرلر ثالث منور اولان نسنه متغیر اولوب قرارمغه دیرلر
احمد کرمانی * مثنوی * از پنجهٔ پنج حس چو رستم * ور شش جهت چو رستم
نه شمسهٔ شمس تیره کردد * نه دیدهٔ دهر خیره کردد * رابع قراکو اولان نسنه یه ده دیرلر
شب تیره کبی کمال بخندی بیت کرنه بینم رخت از طرهٔ مشکین چه عجب * در شب تیره
بخور شید نظر نتواند کرد * خامس بعض محلده مجازا دخی قرا نسنه یه دیرلر تیره بخت کبی خاتم
کاشی بیت تیره بختیم بنوعی که حریفان در روز * شمع همراه خود آرند بکاشانهٔ ما *
سادس یاغ چقاردقلری اغاج که عربیده مشفتین دیرلر تیره نك اصلی تیرایدی آخرینه هاء علامت
کتوروب علم ایلدیلر ﴿ تیژه ﴾ سکون یای تحتانی وفتح زاء فارسیله پاره بوچق ترکیده الغم
صالغم دیرلر ودخی اوزون اغاج که مرتك دیرلر ﴿ تیشه ﴾ نجار آلتلرندن معروف آلتدر کسر
دیرلر ودخی طاش کسدکلری بیوك کولنك شاعر بیت عاشقی از همه فن باعث فارغ بالیست

کوهکن سنك تراشست بهم تیشهٔ ماه تیغ کوه یعنی سر کوه وهر نسنه نك اك یوکسك
یرینه تیغ دیرلر کذا فی شرفنامه تیمور سکون یای تحتانی وضم میم وفتح راء مهمله ایله
حیوانات قارنندن چقان طاش که خرزه دخی دیرلر تینه سکون یا وفتح نون ایله اورمجك
پرده سی یعنی تار عنکبوت تیه سکون یا ایله صحرا و بیابان معناسنه میر نظمی بیت کرفتم
طرز مجنون در ره عشق * شدم در تیه رسوایی شه عشق * ودخی اولولمق معناسنه مع الیاء
تواسی فتح واو وکسر سین ایله کلیم وفرش منقش معناسنه عبد القادر نایینی بیت فکندست
فراش باد بهاری * تواسی الوان ابر کوه وکردر تهی بمعنی خالی یعنی بوش ویجوز
بالفتح کذا فی اللغه شاعر * رباعی * ای از تو مرا کوش و برو دیده تهی * خوش آنکه زکوش
پای در دیده تهی * تو مردم دیده نه آویزهٔ کوش * از کوش بدیده آ که در دیده تهی *
تیرماهی برداروا سمیدر کذا فی شرفنامه تیزتای سکون یای تحتانی وزاء موقوف
وفتح تاء مثناة ایله قایچ وخنجر وبچاق وآنلره بکزر نسنه لرك کسکین یوزی تیزی ایکی
معنایه در اول بمعنی تازی یعنی عربی عموما واسب تازی خصوصا امیر خسرو بیت جنبش
تیزی سواران دلیر * لرزه می افکند در اندام شیر * ثانی زنجبیل معناسنه در تی تهی
لفظندن تخفیف اولنمشدر حضرت مولانا قدس سره بیت آن یکی مردیست قوتش جمله درد
این یکی دیکر میان تی جمله کرد تی تی تیز تیز معناسنه در میر نظمی بیت آمد و فی الحال
تی تی رفته بود * آن سخن تنها بکوشش کفته بود * یعنی تیز تیز کتدی دیمکدر *
باب التاء المضمومة مع الالف * ترا سکا دیمك معناسنه ضمیر خطاب اولان تا حرفی
ایله علامت مفعول اولان رادن مرکبدر اصلنده واو ملفوظی ایله تورا ایدی استعمالنده
نوع ثقلت اولمغین واوی حذف اولنوب ترا اولدی نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی خود را
مسطوردر شیخ نظامی بیت کفت با من فروش باغ ترا * تا دهم روشنی وباغ ترا *
ترشبا سکون راء مهمله وشین معجمهٔ موقوفه وفتح باء موحده ایله اکشیلو شوربا که
اصلی ترش آبا ایدی ترکیب اولندقده الف ممدوده سی حذف اولندی ابو المعانی * قطعه *
به میخوران مناسب در سحرکه * دو ساغر باده یك کاسه ترشبا * مشود تنها ز نافهمان ونادان *
غلام ساده روکر باشد اولی ترش کیا نباتات قسمندن بر اکشی اوتدر منافعی مفردات
طب کتابلرنده مسطوردر تفیرا فتح فا وراء مهمله وسکون یای تحتانیه ایله رومده سید غازی
پنیری دیمکله معروف نرم طاشدر قلندران پالهنك ایدوب بیللرینه بغلرلر وباز وبند دخی
ایدرلر توانا واو معروف ایله کوچلو دیمکدر که توان کوجدر وآخرنده کی الف اتصاف
ایچون لاحق اولمشدر بعضیلر توانی تاب ایله تفسیر ایدرلر لکن صحیح اولمز زیرا تاب طاقت
وتوان کوجدر میانلرنده تفاوت ظاهردر بو قطعه دن معلوم اولور * قطعه * چنان باشد
اول که کویی تنش * دو دل دارد از تاب وزور وتوان * چنان کردد آخر که کویی مکر * بسستی
تنش را براید روان توتیا مشهور ومعروف ترکیبدر که کوزه چکرلر وبر نوع بیاض
چیچکدر قوریدوب آنیله کوزه چکرلر غایت مفید نسنه در شیخ فیضی بیت دیدهٔ
سر را اکر سرمه بخشد فروغ * کوری دل را چه سود مکحلهٔ توتیا مع الیاء * ترب

تِ ی

تُ ا

تُ ب

ع سکون راء مهمله ایله ترکیده دخی ترب دیرلر عربیده فجل دیرلر کسر فا ایله معز نظمی
بیت ترب کرچه هضم کردد هر طعام * لیك خود هرکز نیاید انهضام ل توب ع بوزن خوب
قات معناسنه دریك توب دو توب دیرلر بر قات ایکی قات دیمك اولور ابو المعانی بیت پشت
دو توب ار شود راست فلك را سزا است * بسکه ز تو دیده است تربیت عام را ل مع التاء * تخت
سکون خاء معجمه ایله بمعنی دخت که دختر لفظندن اختصار اولنمشدر و بر معناسی دخی التیوز
درهمدر بعض یرلرده وقیه یه تخت دیرلر ل تربت ع سکون راء مهمله و فتح باء موحده ایله
مزار در عربیده و فارسیده دخی استعمال اولنور طالب آملی بیت عمارتی نبود تربت غریبانرا
غنیمتست که شمع مزاری یابند * مولانا عرفی بیت صبا از کوی لیلی کرو زد بر تربت مجنون *
کند آتش فشان چون شمع مغز استخوانش را ل ترت مرت ع تار و مار که ترکیده طار طغان
دیرلر شمس فخری بیت بد سکال نیکخواهش تار و مار * نیکخواه بد سکالش ترت مرت *
حکیم سنایی بیت ای بسا باد و بوش تکسینان * ترت مرت از دعای مسکینان * و دخی
بد اندام و بد اسلوب و نظرده حقیر کورینن فرهنك جهانکیریده فتحه ایله روایت اولنمشدر
و بر معناسی دخی تاخت و تاراج نقل اولنمشدر ل ترشت ع ضم راء مهمله و سکون شین معجمه
ایله قازمه معناسنه در ل تریت ع کسر راء مهمله و سکون یای تحتانیه ایله ات صوینه یا خود
شوربا صوینه اتمك طوغرایوب طعام اتیمکه دیرلر عربیده ثاء مثلثه و دال ایله ثرید دیرلر
بسحاق اطعمه بیت روغنی کز پاچه جمع آورده بر کله پز * کفچه کفچه بر تریت شیر دان
خواهم فشاند * حضرت مولانا قدس سره بیت بس کن این و سر تنور بنه * تا که نانهات را
تریت کنند ل توت ع واو معروفله معروف میوه در عربیده دخی واو معروفله توت دیرلر
ترکیده واو مجهول ایله ینه توت دیرلر ل توخت ع واو معروف و سکون خاء معجمه ایله
بمعنی کزارد واد اکرد یعنی اوده دی حکیم سنایی بیت عقل حقش بتوخت و نیك بتاخت
عجز در راه او شناخت شناخت * و بمعنی کشید یعنی چکدی استاد فرخی بیت مظفری
که باندیشه کین تواند توخت * ز بیل آهن پشك و زشیر آهن خای * و دخی جمع کرد و حاصل
کرد معنالرینه مرویدر ل توران دوخت ع نام دختر خسرو پرویز در که از دمید خندن
اول بر ییل درت آی باباسی تختنده پادشاهلق ایلدی ل تهمت ع معروف بر کمسنه یه اسناد
اولنان فعل قبیحه دیرلر ابو المعانی بیت تهمت آلوده چو کرك یوسفم * از برارد دیده ام
چند ین ستم ل مع الجیم * تماج ع سکون تاء مثناة و فتح میمله نوع اطعمه دندر لاکشه
دخی دیرلر بسحاق اطعمه * قطعه * بر کیر سر خمیر تماج * کر جان شده ام اسیر تماج * دانی که
نخود چه نکته ها کفت * یا قیمه خرده کیر تماج * از روغن دنبه کشت روشن * در صحن
قدح خمیر تماج * شرفنامه ده جیم فارسیله واقعدر ل ترنج ع ترکیده دخی ترنج دیرلر
معروف یمشدر و بر معناسی دخی سخت و درهم کشیده دیمکدر فرهنك جهانکیریده بمعنی چین
و شکنج که ارتلك و انجوخ دخی دیرلر و معنای مذکورینه صیغه امر دخی کلور شاه ناصر
خسرو بیت لختی بترنج دیت راسخت میان شو * از بهر تن این سست میان چند ترنجی * و دخی
خشك شده و بمعنی درست مرویدر کذا فی المجمع ل توج ع معروف صاری باقردن عمل ایله

ایدرلر و فرهنك جهانكیریده ایوایه ده توج دیدكاری مسطوردركه بوآبی ده دیرلر ﴿ توخج ﴾
واو مجهول وفتح خاء معجمه ایله بمعنی آواز بلند میر نظمی . بیت سواری برسلاح آنجا كذر كرد
ببالای سربا روتوخج زد ﴿ تورج ﴾ فتح راء مهمله ایله فریدونك ایكنجی اوغلنك اسمیدر
تور وتوز دخی دیرلر فریدون حیاتنده ملكنی تقسیم ایدوب توران زمینی اكا وایران زمینی
بیوك قرنداشی ایرجه وعراق وآزربایجان مملكتن كوچك قرنداشی سلمه تعیین ایتمشیدی
بابالرندن صكره تورج بو تقسیمه راضی اولمیوب ایرج ایله میانلرنده نزاع وخصومت پابرجا
اولوب كیدرك اولادلرینه دخی سرایت ونیجه مدت ایران وتوران ارالرنده جنك وجدال وحرب
وقتال متمادی اولدی ﴿ توغاج ﴾ فتح غین معجمه ایله خطاولایتنده بتر بركوكدر زحیر مرضنه
نافعدر ﴿ تولاج ﴾ بوزن قولاج لغت خوارزمی در یكپاره معناسنه ودخی بزی آغرتمق
ایچون اصلمه قلری نسنه یه دیرلر میر نظمی درصفت سرما . بیت جهان كشته بروی مهر
محتاج * چنان روی زمین ربخ بسته تولاج ﴿ تویچ ﴾ كسر واو وسكون یای تحتانی ایله
صرمشق كه هراغاجه صاریلهلابدقوریدر عربیده عشقه دیرلر ﴿ مع الدال المهمله * ترتمرد ﴾
سكون راوتاء موقوف وضم میمله بمعنی ترت مرت مرقوم كذا فی المجمع ﴿ ترد ﴾ سكون راء
مهمله ایله كورك ونازك اولان نسنه یه دیرلر صاحب طبیعت شاعرك بری دیو . بیت خوشا
وقت سحر را میتوان خورد * اكر كاكی بروغن میزند ترد ﴿ ترفد ﴾ سكون راء مهمله
وضم فایله بركوچك قوشدركه دالیزه دخی دیرلر كذا فی المجمع ﴿ ترنجید ﴾ ضم راء مهمله
وسكون نون وكسر جیمله سخت درهم شد یعنی ابنجندی ابو العباس . بیت چون ترنجید ازغم
هجران مرا * ازنسیم وصل كن درمان مرا * مجاحلده بمعنی پچید وفراهم آورد واقعدر ﴿ ترید ﴾
كسر راء مهمله وسكون یای تحتانی ایله تریت مرقوم معناسنه كه عربیده ثرید دیدكاری طعامدر
یسغاق اطعمه بیت اكرچه مطبخیت انتظار مهمان داد * تواز ترید سردیك عذرخواهی كن
﴿ تلد ﴾ سكون لامله یومری نسنه هرنه اولورسه ﴿ تند ﴾ سكون نونله بش
معنایه كلور اول شرفنامه ده جست ومتحرك معناسنه ثانی فرهنك جهانكیریده تیز لفظنه
مترادف ایدوب تند وتیز دیرلر خشمكین وغضبناك معناسنه از ظفرنامه بیت روان از پیش
لشكر بیشمار * همه صفدر وتند وخنجر كذار * ثالث دیو معناسنه یعنی دیوه دخی دیرلر
حضرت مولانا قدس سره * مثنوی * هر كسی كفتی كه سحرست وطلسم * كان رسد باشد
عدوی جان وجسم * وآن دكر كفتی كه پریا ند وتند * اندران مهمان كشان با تیغ كند *
وله در شكایت پشه از باد نزد سلیمان علیه السلام وامر كردن سلیمان دیو را بطلب
باد بیت بانك زد آن تند كای باد صبا * پشه افغان كرد از ظلمت بیا * رابع طاغ باشنه دیرلركه
چكاد وچكاده دخی دیرلر حكیم فردوسی . بیت تو با شاه برشو ببالای تند * ز پیران
لشكرمشو هیچ كند * خامس بمعنی بلند وبلندی استاد فرخی . بیت كهی شكاف فرود آرد
وبرون آرد * ز كوه تند پلنك وز آب ژرف نهنك * وپور بهای جامی بمعنی بلندی . بیت
چشم او سخت تنك چون كن . ز * تند پیشانیش چو خایه خر ﴿ تند باد ﴾ قاصرغه وشدید
روزكار شاعر . بیت اكر تند بادی بر آید ز كنج * بخاك افكند نارسیده ترنج * عبد الله هاتفی

عبدالله هاتفی بیت قضارا یکی سهمکین تند باد * ز وان شد سوی جان چو طوفان
﴿ تند وخوند ﴾ ضم خاء معجمه ایله ترت ومرت کبی تار و مار معناسنه دراغاجی بیت هرچه
ورزید ند مار اسالیان * شد بدست اندر بساعت تند وخوند * شمس فخری بیت از صرصر
فنا همه کشتند تار ومار * وز تند باد قهر اجل جمله تند خوند ﴿ تندید ﴾ سکون نون
ویای تحتانیله خشم کرفت ونیز تند معناسنه استاد عنصری بیت بتندید بروی
چو شیر ژند * بزد دست وچشم ادانوش کرد * صحاح وتحفة الاحبابده یعنی درخت
شکوفه دار یعنی چیچکی آچلمش اغاجلره درختها بتندید دیرلر استاد عنصری بیت بصد
جای تخم اندر آور دبخت * بتندید شاخ و بر آورد رخت ﴿ تود ﴾ واو معروفله بوزن سود
توت دیدکلری یمش حکیم ناصر خسرو * قطعه * بفعل وقول زبان یك نهاد باش ومباش
بدل خلاو ز بان چون پشیز زراندوده * مباش مادح خویش ومکوی خیره مرا * که من ترنج
لطیف وخوشم تو بیمزه تود * شیخ نظامی بیت کریمی که از تود واز برك تود * ز حلوا
وابریشم آورد سود * واو مجهول تلفظیله توده معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت
آسمان نسبت بعرش آمد فرود * ورنه بس عالیست پیش خاك تود ﴿ تورفند ﴾
مفتوحه ده ذکری مرور ایدن ترفند معناسنه که سخن بیمعنی و دروغ دیمکدر میرنظمی
بیت بقول وبفعلش ندارد فروغ * سخنهاش تورفند ولاغ ودروغ ﴿ توزید ﴾ کسر زا
وسکون یای تحتانی ایله یعنی کسب کرد وحاصل کرد واداکرد معنالرینه و یعنی کشید کذا فی المجمع
﴿ توفید ﴾ کسر فا وسکون یای تحتانی ایله یعنی شورش وغلبه وآواز استاد لبیبی بیت
ازان نعرهٔ چند توفید دهر * بکام عدو نوش شد همچو زهر ﴿ تولد ﴾ فتح لامله یامی یوزلو
وازغون چهره لو معناسنه در ﴿ مع الراء المهمله ﴾ تخمار ﴿ سکون خاء معجمه و فتح میمله
دمرنسز اوقه دیرلر ﴿ تخوارع ﴾ فتح خا وواو معدوله ایله نام پادشاه دهستاندر وکیخسرو لشکرنده
برنامدار مبارز پهلوان آدیدر کذا فی المجمع ﴿ تکمار ﴾ سکون کاف وفتح میمله یعنی تخمار
مرقوم میرخسرو بیت هم از ویست خوارج نشانهٔ لعنت * که سکزنست برایشان سزا
نه تکمارست * سکزنبراو قدره مرنی غایت کسکین واینجه اولور ﴿ تکمر ﴾ تکمار مرقومدن
اختصار اولنمشدر ﴿ تندر ﴾ سکون نون وفتح دال مهمله ایله فرهنك جهانکیریله یعنی رعد
استاد فرخی در صفت اسب * قطعه * برفتن زتیری چو فرمان سلطان * بخوردن زخوشی
چوعیش توانکر * نه چرخست اجزای او چون ستاره * نه ابرست آوای او همچو تندر *
شرف شفروه درصفت اسب * قطعه * اسبیست زود خیز سبکپوی تیز تاز * کز پویه وشتاب
مکر باد صرصرست * از بانك اوچو باران زهره همیچکد * زیرا که خود چو برق وصهیلش
چو تندرست * مجمع الفرسده ضم دال مهمله ایله وزیاده واوایله ده مرویدر ابوشکور
بیت اکر تندر مویه کرنیستی * سوی ابر چند هنر نیستی ﴿ تندور ﴾ سکون نون وضم
دال مهمله و واو مجهول ایله رعد معناسنه در شمس فخری بیت چو با باد تو باشد غم نباشد
شب تاریك وابر وبرق وتندور ﴿ منوچهری بیت خروشی برکشیدی تند تندور *
که موی مردمان کردی چو سوزن ﴿ تندبور ﴾ سکون نون ودال مهمله وضم باء موحده

بیت نشستند بر تازیان فوج فوج * محیط سلامت برآمد بموج * وتازیدن لفظندن اسم مصدر اولور وصفت دخی اولور یورغه آته تازی دیرلر چاپوقی اجلدن که ترکیده چاپقون معناسنه شاعر بیت خر خود را چنان چابک نه بینم * که با تازی سواران بر نشینم

﴿ تالکی ﴾ فتح لام وکسر کاف فارسیله کشنیز بری در ﴿ تای ﴾ درت معنایه کلور اول قات که بر قاته یکتای ایکی قاته دوتای دیرلر شیخ سعدی بیت پشت دوتای فلک راست شد از خرمی تاچو تو فرزند زاد مادر ایام را * ثانی فرهنگ جهانگیریده بمعنی جامه داری یعنی قماش جنسندن یاخود بز قسمندن بر طوتلق معناسنه حکیم نزاری قهستانی * قطعه * تا بدیوانها للع در حساب * وز بدینار آمد و جامه بتای * عقد عمرت بار محکم تا بود * همچنین قانون این دولت بپای * ثالث بمعنی عدد رابع تار معناسنه استعمال اولنور شمس تبریزی بیت بکذارد ت زنار چو مویت کند ضعیف * نه هی بهر دو عالم یک تای موی دوست * بو غزلک قافیه سی جای نای پای واقع اولمشدر ﴿ تباری ﴾ فتح باء موحده وکسر راء مهمله ایله بمعنی وظیفه ر وزی عربیده راتبه دیرلر ابو المعانی بیت دعای دولت آن شاه معدلت کستر * مثال تباری خلق جهان بشام وسحر ﴿ تبشی ﴾ سکون باء موحده وکسر شین معجمه ایله اولهلب کردان طبقه دیرلر که کشدن ویاخود باقردن دوزلمش اوله ابن یمین بیت بازه در بزم چمن نرکس سرمست نهاد * بر سر تبشی سیمین قدحی زر عیار * وله بیت غمزهٔ سرمست او عربده آغاز کرد * نرکس مخمور را تبشی وساغر شکست ﴿ تبنکوی ﴾ مرقوم تبنکو معناسنه یو یا موی بوروی وسوی ده اولان یالرکبی درنکی ده اثباتی ده جائزدر ﴿ تبی ﴾ کسر باء موحده ایله صیق نکنه لو جامه وعرقچین وغیرها سوزنی دخی دیرلر ﴿ نتری ﴾ ایکی معنایه کلور اول فتح تاء مثناة ایله بر نوع کلاهدر که عجمک عسکریسی کیرلر شیخ سعدی بیت حاجت بکلاه برکی داشتنت نیست * درویش صفت باش وکلاه نتری دار * ثانی سکون تاء مثناة ایله سماق معناسنه شمس فخری بیت در بحنا ئین لطف بهجهٔ او * شاید ار قند آید از نتری * حکیم ناصر خسرو بیت خار هر دو تا نکرد دست وانکشتان فکار * کر نهال وتخم نتری نیشکر خواهد چشید ﴿ تحت طاقدیسی ﴾ خسرو پرویزک مشهور بارید ینک اوتوز بر الحاننده بر لحن آدیدر کذا فی المجمع ﴿ تراهی ﴾ فتح راء مهمله وکسر ها ایله بمعنی نو باوه یعنی تر فنده شیخ سعدی بیت برد بوستانبان بایوان شاه * تراهی ولی هم ز بستان شاه ﴿ تربالی ﴾ سکون راء مهمله وفتح باء موحده وکسر لام ایله بر عالی عمارت نامیدر اردشیر بابک بنا ایتمشدر شهر کونشرقی سمتنده واقعدر که پارس شهرلرندندر معربی جوندر ومنقولدر که مذکور بنانک اوزرنده بر آتشکده بنا اولنمشدر وشهر مزبورک برابرنده بر عظیم طاغ واقع اولمشدر اندن اول آتشکده یه صو کتورمشلر تربالی اوزرندن مرور ایدر کذا فی فرهنگ جهانگیری ﴿ تری ﴾ لطافت وتازه معناسنه آخرنده کی حرف یاء وصفیه در میر خسرو بیت تری وغم کشت مرکب ز رود * نام ترنم شدش اندر سرود * فرهنگ جهانگیریده ترا معناسنه در که حکا دیمک اولور ﴿ تسی ﴾ کسر سین مهمله ایله اوزون اوق اولان کرپی استاد لطیفی بیت اکرچه کشدریخ سر ما بتی * نسازد کسی پوستین از تسی ﴿ تشی ﴾ کسر شین معجمه ایله دد

ایله دەتسی مرقوم معناسنه در مشکلاتده خارپشت بزرك وشرفنامه ده دخی بمعنی خارپشت که
آکاچیر و زوچیروژ وچرك وجرك وچیز وچیژ وچکاشه وریکاشه ورو باه ترکی وزکاسه
وژکاسه وسغر وسنجول وسفرنه وسکاشه وشکرنه دخی دیرلر عربیده قنفذ دیرلر
ﮓ تفت یزدی ﭻ سکون فا وتاء موقوف ایله شهر یزده بر شهر مکیف در یاخود یزد
خلقندن بر آدم ملك اختراعی اوله یزدك آخرنده کی حرف یا نسبت اولور ﮓ تفنی ﭻ سکون فا
وکسر نونله بمعنی پرده عنکبوت کذا فی المجمع ﮓ تکی ﭻ کسر کافله سکرتمك معناسنه اسم
مصدر در قاضی بدرالدین کنجه بیت سبکتکی که خلل نفکند اکر بمثل * ببام قصر حباب
افتدش مجال کندر ﮓ تکاپوی ﭻ یلوب یوپرمق آت کامیو رغه لیوب وکالملك اوردوغیچون
تکاور دیدیلر تك کتوریجی یعنی یلیجی دیمك اولور که پوینده دخی دیرلر صحاحده بمعنی آمد شدن
یعنی آمدن وپودن وبهرسو پراکنده شدن مسطور در ﮓ تك وپوی ﭻ مثل تکاپوی مرقوم
صیغهٔ امر دخی اولور ﮓ تکوی ﭻ ضم کاف و واو مجهول واظهار یا ایله بمعنی موی مجعد یعنی
قورجق صاچ اثیرالدین اخسیکتی بیت در تکوی تست جان من اثیر * چون غریبی کو
بظلمت خر کرفت * وخمیری یاغلی یوفقه اتمکه دیرلر ﮓ تلاشی ﭻ کسر شین معجمه ایله
پراکنده و پریشان اولمق کرك معناوکرك محسوسا ﮓ تلی ﭻ کسر لامله بوکور تلن دکنی دیدکلری
اوت و دخی درویش وفقیر وبعض نسخه ده در زیلرك ایکنه وابریشم کیسه سنه دیرلر ﮓ تنشوی
سکون نون وضم شین معجمه ایله ایکی معنایه تن ایله شوید ن مرکب لفظدر اول مطبخلرك و زناقلرك
وحولیلرك چرکابی آقه جق یرکه عربیده بالوعه دیرلر ثانی میت یودقلری تخته که عربیده مغتسل
دیرلر ﮓ تنکای وتنکنای ﭻ کلاهما بسکون النون اول فتح کاف فارسی ثانی سکون ایله
طار یول و دهلیز ومحل مضیق معناسنه در میر نظمی بیت که آید بدینجا غنی وکدای *
کذرکاه باشد درین تنکنای ﮓ تنکوی ﭻ سکون نون وضم کاف فارسیله چوبین وسازدن
اورلمش سله وسپدکه ایچنه اتمك و بعض اشیا قورلر ﮓ باب التاء المکسورة مع الالف ﭻ
ﮓ تیبا ﭻ سکون یای تحتانی وفتح باء موحده ایله عشوهٔ محبوبان و ناز خوبانه دیرلر میر
نظمی بیت کند صد کونه تیبا آن پری رو * فریبد مردمان آن چشم آهو ﮓ تیزپا ﭻ
سکون یای تحتانی و زاء معجمه وفتح باء فارسیله آتده ودوه ده وقاطرده اشکون و یوکرك
معناسنه در وله بیت زپیش همرهان آید بمنزل * چو باشد تیزپا هر اسب مقبل *
ﮓ تیزنا ﭻ سکون یای تحتانی و زاء معجمه وفتح نون ایله هر نسنه نك کسکین و سوری اولان
یرینه دیرلر جمال الدین عبد الرزاق کاشی بیت ز وصف تیغ توزان قاصرم که اندیشه * بر پله
کشت چو بر تیزناش کرد کذار ﮓ تیلا ﭻ سکون یای تحتانی وفتح لامله بمعنی رسن یعنی ایپ
کذا فی فرهنك میرزا ابراهیم ﮓ تیلیا ﭻ سکون یای تحتانیٔ اول وفتح ثانی وکسر لامله بر نوع
معدندر جواهر قسمندن ﮓ تیها ﭻ سکون یای تحتانی وفتح ها ایله جعلدن کوچك بر بوجکدر
مزروعات اوز رنده رطوبتدن بیاض نسنه حاصل اولوب تمام اولدقده ایچندن بر سیاه بوجك
چقار ﮓ مع الباء * تراب ﭻ تاء مفتوحه ده ذکری مرور ایدن تراب معناسنه در کسر تا ایله
دخی جائز اولوب فرهنکلرده یا زلدوغیچون ایراد اولندی ابو المعانی بیت اکر تو تخته شدی

رت ا

رت ب

هرسخن نمیکفتی * زظرف خام شود دائما چوآب تراب ل ترنیب ع سکون راء مهمله
وکسر نونله خاکسترچکه جك دمور آلت ل تلاب ع فتح لامله دوکلوب صاچلن صووشراب
وغیرهما ابو المعانی بیت اشك چشم چوابرمی بارد * بوسرکوی تو تلاب شود ل تیب ع
سکون یای تحتانیله متحیر معناسنه شمس فخری بیت آصف اکرچه صاحب تدبیر ورای بود
باعقل ودانش تو ورا تیب دان وشیب ل تیب وشیب ع یعنی سرکشته ومتحیر استاد رودکی
بیت شیب توبافراز وفراز تو با نشیب * فرزند آدمی بتواندر بتیب وشیب ل تیره شب
غایت قراکوکیجه تیره اصلنده بولانقدر و بولانقده قرالق مقرر اولمغین شبه صفت اولمشدر
کمال خجندی بیت کرنه بینم رخت از طرهٔ مشکین چه عجب * درشب تیره بجو رشید نکه
نتوان کرد ل تیزاب ع معروف ومشهور صودر قیو مجیلر آلتونی کمشدن آنکله تفریق
ایدرلر لفظ مرکبدر تیز ایله آبدن کسکین صو دیمك اولور ل تیز تیب ع بی اختیار صدور
ایدن ریح اسفل اول حالتده حیرت واقع اولمغین تسمیه ایلمشلر تیز ضرطه در تیب حیرت دیمك
اولمغله ترکیب اولنمشدر ابو المعانی درهجو بیت پی اندر پی ز ند ضرطه که کویند * به تیز تیب

ت ت

کونش طبل دربند ل مع التاء المثناة * ترست ع کسر راء وسکون سین مهملتین وتاء
موقوفله مراتب اعداددن اوچیوز عدده دیرلر سیصد دخی دینلور ل ترشت ع کسر راء
مهمله وسکون شین معجمه ایله باغبانلر آلتلرندن چپا دیدکلری دمور آلتدر ل تکت ع کسر
کاف فارسیله قارە صغر معناسنه در میرنظمی بیت چو رفته سیر کلشن آن سمن سا *
رقیبش چون تکت آمد بمرعی ل تیرست ع ترست مرقوم معناسنه یای تحتانیله ده استعمال
ایدرلر مولانا جامی در یوسف زلیخا بیت برآورده یکسر زسنك رخام * در آزاد پهناش
تیرست کام ل تیری راست ع اضافتله موسقی ده بر پرده اسمیدر عربیده اول پرده یه کیردونیه
دیرلر امیرخسرو بیت بردل عاشق که بکشتن سزاست * راست چو تیر آمده تیری راست
ل تیریکدست ع جنکده بردفعه دن اوق آتمغه تیرباران دخی دیرلر میرنظمی بیت چو

ت ج

انداختند دلیران تیر یکدست * شکست خصم را کشتند یکدست ل مع الجیم * تماج ع فتح
میمله سختیان معناسنه در میرنظمی بیت نیاید پوستین اول بکاری * تماج خوش کنیه
دباغ آری ل تیج ع بوزن هیچ اوج معنایه در اول اشلنمامش ابریشم ثانی تیرو کمان ثالث ال
ایله آچلمش پنبه کذا فی فرهنك جهانکیری بعض نسخه ده حلاج یایندن اطرافه صاچلن پنبه
ریزه لری معناسنه در ل تیر تماج ع خمیر آچدقلری اوقلاغی کذا فی شرفنامه تماج اوقی تعبیری
اقتضا ایدرکه یوفقه اوقلاغیسی اولیوب بورکجیلرك قوللندیغی یوغون اوقلاغی اوله ل تیریج
سکون یائین تحتانیتین وکسر راء مهمله ایله قفتانده وسائر اثوابده تیریز دیدکلری پارەدر
ل تیماج ع سکون یای تحتانی وفتح میمله نشانهٔ تیر آماج معناسنه میرنظمی بیت تیر
مژکانش چنان شد راست رو * سینهٔ دل بوده تماجش شنو * شرفنامه ده بر نوع جلده

ت خ

مدبوغدر طلوع نجم سهیلده طشره ده آچوب قورلر رنك وبو حاصل ایدر ل مع الخاء المعجمه
ل تیخ ع سکون یای تحتانیله هراوجی سوری اولان نسنه یه دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری

ت د

مع الدال المهمله * تربد ع سکون راء مهمله وکسر باء موحده ایله ادویه دن بردوادر خراسانده

خراساننك اعلاسی اولور تركيب مسهلاته جزو ايدرلر ﴿ ترمد ﴾ سكون راء مهمله وكسر ميم
ايله برشهر آديدر آنده اولان سادات كرام بالاتفاق صحيح النسب اولدقلری مشهوردر ﴿ ترند ﴾
كسر زاء مهمله وسكون نونله فرجان ديدكلری قوشدر سرچه دن كوچك اولور اصفهانيلر
لغتيدر ميرنظمی بيت لاف دعوی چه كند سرور هند * پيش شاهين چه زند بال ترند *
﴿ تكند ﴾ كسر كاف وسكون نونله بمعنی آشيانهٔ مرغ كذا فی نسخهٔ ميرزا ابراهيم ﴿ مع الراء
المهمله * تبر ﴾ كسر باء موحده ايله برقوش آديدر عربيده رزراز ديرلر كذا فی المؤيد بولغتك
معناسی عربيده اكسيردر يعنی اريمش آلتون ﴿ تمر ﴾ كسر ميمله برعلتدركه برآدمده اوله
قرق ياشنی يكدكدن صكره كوزلرنده ظاهر اولوب نور ديده سی يعنی قوت باصره سی نقصان
اولمغه باشلر كذا فی المؤيد اما فرهنك جهانكيريده مسطوردركه قرقدن صكره اول علت
ظاهر اولور اللی ياشنی تجاوزده خود بخود زائل اولور وبعض فرهنكده آب مروارديده تمر
ديرلر وعربيده خرمايه كيمی كسره ايله وكيمی فتحه ايله ايراد ايدرلر وضم ميمله تركستانده آهن
معناسنه در وكسر ميمله زبان علمیٔ هنديده تاريكی معناسنه در ﴿ تير ﴾ مجمع الفرس ده
وفرهنك جهانكيريده وساير فرهنكلرده نقل وروايت اولنان معنالری ممكن اولديغی قدر
شاهدلر ايله تحرير اولندی اوتوزدرت معنايه كلور اول معروف اوقدركه عربيده سهم ونشاب ديرلر
بر فرشته نك اسميدركه ستوران اوزرينه موكلدر وتدبير امور ومصالح كه ماه تيرو روز تيرده
واقع اولور اكا متعلقدر ٣ سال شمسی نك كه اكا تاريخ جلاليده ديرلر دردنجی آيی نك آديدركه
نير اعظمك برج سرطانده مدت مكثی در شمس فخری بيت اكر زمعدلتت در تموز يار كنند
زاعتدال چو ارد بهشت كرد د تير * ماه مزبور اول فصل تابستان اولمغله تابستانه دخی
تيره ماه ديرلر حكيم قطران ارموی بيت لاله سرخی يافته بهره ز تو وقت بهار * آلی از من
يافته زردی بكاه تير تير ٤ هر ماه شمسی نك اون اوچنجی كونی آديدر اول كون دعا ايتمك
وحاجت طلب ايلمك مناسبدر قاعدهٔ فارسيانه در نام روزكه نام ماهه موافق اوله اول كون
قتلرنده زياده معتبر اولوب عيد جشن ايدرلر مسعود سعد سلمان بيت ای نكاه تير بالا
روز تير * خيز وجام باده ده درلحن زير * روز مزبورده عيد جشنه برسبب دخی بودركه
افراسياب مملكت ايرانه مستولی اولوب منوچهر قلعهٔ آمل تبرستانده متحصن ايكن مابينلری
صلح اولنوب شول شرطله كه منوچهر لشكرنده آرش نام بر تير اندازوار ايدی اول براوق
آته نه يره دوشرايسه اول محلی سنور قطع ايده لر افراسياب بو شرطی قبول ايدوب مزبور
آرش آمل شهرندن براوق آتدی بامر الله تعالی اوق آب آمو كنارينه دوشدی اول زمان
نهر آموبی ايران وتوران ميانه فاصل تعيين ايلديلر بو احوال روز مرقومده واقع اولمشيدی
نتكم بو روايتی مشعر حكيم فردوسی * مثنوی * بفرمود تا از كمان سه پی * كشايد يكی
چار پر تيرنی * هر آنجا كه ناوك شود جا بكير * از آنجا بود ملك قسمت پذير * پس آرش
سنوی قبضه با زيد دست * كمانرا بماليد وبكشاد شست * بينداخت تير وبه پيمود كام *
بد انسان جهان بخش شد والسلام * ٥ يعنی حصه حكيم سوزنی بيت عشرت وشادی
ولهو بهرهٔ او باد تير * بهره وتير حسود آمده كرم وزحير * حكيم نزاری قهستانی بيت

چو لشکر بجمع شد سه تیر کردند * برای تعبیه تدبیر کردند *: شمس فخری بمعنی روز و ماه وحصه بو اوج معنایه بیت بروز تیرومه تیر عزم شادی کن * که از سپهر ترا فتح ونصرت آمد تیر ٦ بمعنی نصیب و زوری که عربیده نصیب معناسنه اولان سهمك ترجمه سیدر حکیم فردوسی بیت همه ساله تیر تو از روز تیر * بزرگی وشادی وتاج وسریر * حکیم سوزنی بیت زشست زلف وکمان ابروان تیر قدان * نماند بهره وحظ ونصیب و تیر مرا * ٧ سبعهٔ سیاره دن بر یلدز آدیدر که عطارد دخی دیرلر حکیم انوری بیت کبر نامهٔ دهد نهٔ بپروانهٔ تو تیر * شغلش فرو کشاده ودستش ببسته باد * شاعر بیت تیره بر چرخ سرافراخته * تیر فلك خانه زنی ساخته * ٨ سقف خانه التنه قونیلان اوزون بیوغون دیره که دیرلر ترکیده کریش دیدکلریدر یدنجی معنا ایله بو معنایه شمس فخری بیت بزخم تیغ زخورشید نور بستانی * بنوك تیر بسقف فلك بدوزی تیر * ٩ بمعنی قهر وغضب امیر خسرو بیت سهلست اینکه تیر تو بر که نایستاد * بلکه نایستاد به پیش تو کاه تیر * ١٠ بمعنی تنك یعنی طار تنك وتیر دیرلر حکیم سنائی بیت آنکه در پیش صحن تیغ زبانش که زخم * از پی فائده چون تیر میان بندد تیر * کمال اسمعیل بیت شیرین که یادت کام دل از لذت جهان کوتنك تیر حادثه چون نیشکر بدید * ١١ بمعنی تیره وتاریك حکیم سوزنی بیت پیری چو عمر من بمه وسال صید کرد * شد روزهای روشن من چون شبان تیر * ١٢ فصل خزانه یعنی کوز فصلنه ده دیرلر حکیم سوزنی بیت سال عالم عنیف ولطف ومهر وکینت مایه کرد تا زمستان وبهار آورد تابستان وتیر * شمس فخری بیت خزان موافق رای ترا بود چو بهار * بهاد شمن ملك ترا بود چون تیر * ١٣ سر قوم یعنی رئیس الجماعه ابو المعانی بیت هرکرا باشد زجور وناز تو قدش کمان * درمیان عاشقانت تیر کردد بی خلاف ١٤ قمار او یونلرنده براویون آدیدر که اون سهم اولور هر سهم بر حصه تعیین اولنوب اوج سهمی حصه دن خالی اولور آکا تیر دیرلر ابو المعانی بیت عشق تو چه بازیٔ قمارست * درحصهٔ من فتاده است تیر * ١٥ کمیلرده یلکن بغلدقلری اغاج که کمی لسانده سرن دیرلر شمس فخری بیت زموج معرکه کشتی عمر آن مجهد * که باشدش زدعا وثنات لنکر وتیر * ١٦ بمعنی قدر ومرتبه شیخ فیضی بیت قسم بقبضهٔ قدر وکمان قدرت حق * که یاد نیست کس از روزکار دریك تیر ١٧ هر طوغری واوزون اغاجه تیر دیرلر سقف خانه کریشی وکمی سرنی وترازو کفه لری آصلان اغاج ومعصره ده منکنه یی چویرن اغاج واوقلغی ودخی هرنه که بونلره بکزر اولوب مخصوص اسمی اولمیه جمله سنه تیر دیرلر سیف اسفرنکی بیت دورنك وسرکش وپیکار همچو قوس وقزح * غلیظ وخشك وکران خیز همچو تیر خراس * ١٨ اصیان اوقنه کم ترکیده دوکن دیرلر ١٩ پنبه قوپارجق اینجه واوزون دمور دیرلر ٢٠ یلدرمکه عربیده صاعقه دیرلر ابو المعانی بیت شدست قهر فلك همچو برق تیز کذر * ولی شود غضبت همچو تیر سوزنده * ٢١ شکوفهٔ خرما که عربیده طلع دیرلر ٢٢ قولاغوزکه عربیده دلیل دیرلر ٢٣ بمعنی تاب وتوان یعنی طاقت ٢٤ بر نوع ییلانه دیرلر که اینجه وچوق اوزون اولمز اما پرتاب ایتدکده مور دن یکر بعض آتلونك اوزنکوسنی دلدوکی واقعدر ٢٥ جنس طیوردن بر قوشدر ٢٦ قفتان اتکی

انكى تك طولا يى سى ٢٧ اخكرسوز ذره يعنى يا نمش قور ٢٨ بر نوع قرنجه در ٢٩ بمعنى كتر باسى
٣٠ نركس چيچكنه ديرلر ٣١ اول نسنه يه ديرلر كند وجنسى افرادندن بهتر اوله ٣٢ طوب وتفنك
كله سى ٣٣ بلوك معنا سنه ٣٤ قديمده رسيله موى و رشته يه دخى ديلدوكى روايت
اولنمشدر بلوكه چغتاى لسانيله اولوش ديرلر فرهادنامه ده بيت كيتو رساقى جبكيب بيغلار
وچون اون * منكا تويدين اولوش بير جام كلكون * واسكندر نامه ده راى ملكك مكتوبنده
بيت ايليمكا بولوب قتل ويغماغه توش * كيليب اون اولو شدين بو يان بير اولوش ﴿ تير نيزي
منزل اوق معنا سنه در ﴿ تيمور ﴾ سكون ياى تحتانى وضم ميم ايله حيوانات قا رنندن
چقان حرزه اكثركا وبريده حاصل اولور ترياق نوعندن دريا د زهره قريب منافعى وار در
﴿ تيو ر و نير ﴾ كلاهما بضم الياء التحتانى اول واوايله ثانى اشباع ضمه ايله طا وسه مشابه
بر قوشدر لكن اندن كوچك اولور عربيده شفنين ديرلر كذا فى المجمع ﴿ نيز وير ﴾ سكون
ياء ين تحتانيين و زاء موقوف وكسر واو ايله نيز فهم يعنى هرنسنه يى ادنى اشارتله فهم واذعان
ايده نه ديرلر حكيم فردوسى بيت همان بچه شير ناخورده شير * شناسد همان موبد نيز وير
نسخه جسينى وفا بيده بمعنى حافظ وبمعنى افغان وآشوب منقولدر ﴿ تيغ سر ﴾ غين موقوف
وفتح سين مهمله ايله يا پلين قيا معنا سنه در ﴿ تيمار ﴾ التى معنايه كاور اول بمعنى غم تيمار
ادشتن اى غم خوردن حكيم انورى * قطعه * سايه رمح وعكس شمشيرش * كربر افتد بر جبال
وبحار * سنك اين خاك كرد دازانه * آب آن نيره كرد د از تيمار * حكيم سنايى بيت
ازجود تو وعلم تو غزنين بهشت است * زيراكه د رونيست نه بيمار ونه تيمار * ثانى بمعنى محافظه
كردن حكيم انورى بيت آنكه دارند در مراتب ملك * بند كانش ملوك را تيمار * سيف
اسفرنكى بيت خسرو سيار كان اجرى خورنو رمنست * كيست كردون تا بود در عهده
تيمارمن * ثالث بمعنى غم وغصه شيخ نظامى بيت كفت بنهاد بروى چو ماهش * بپرسيد
ازغم وتيمار راهش * رابع بمعنى محنت و مشقت شرف الدين يزدى بيت كمان نبود مرا
نو بتو كه بى جرمى * ز فرقت تو كشم دمبدم غم وتيمار * خامس بركمسنه نك غم وغصه سن
چكمك يعنى بسلمك ورعايتنده اولمق ودر د نه علاج ايتمك بو معنى مشهور ومعلوم عاميانه در
سادس فرهنك جهانكيريده بمعنى انديشه واقعدر ﴿ مع الزاء المعجمه * نبراز ﴾ سكون باء
موحده وفتح راء مهمله ايله بمعنى قوس وقزح ابوالمعانى بيت بدود آه كه از سوخته جكر آيد
بر آسمان رسد و مينمايدش نبراز ﴿ نبريز ﴾ سكون باء موحده و ياى تحتانى وكسر راء مهمله
ايله سفره معناسنه در وله بيت چنانكه عام شده نعمت فراوانش * به پيش مردم وحيوان
هميو كشيده نبريز ﴿ ترياز ﴾ سكون راء مهمله و فتح ياى تحتانى ايله براوت كوكيدر مفردات
طبيه ده مسطوردر ﴿ نيب تيز ﴾ نيز نيب مرقوم معناسنه در تقديم و تأخير جايز در ﴿ نيره كوز ﴾
ايرى كوزلى غربال در كه غله و طپراق الر لر عربيده صراد ديرلر فتح صاد و راء مشدده ايله
﴿ تيريز ﴾ سكون يا ءين تحتانيين وكسر راء مهمله ايله ايكى معنايه دراول جامه و پيراهن
تيريزى يعنى يانى مخصوص كسمى واردر مسعود سعدى سلمان بيت نيست پيراهنى وشلوارى
نيست بر هر دو نيفه و تيريز * حكيم سوزنى بيت هر روز بنو جامه شادى وطرب پوش *

بت ز

تا جامهٔ غم را بدرد دامن تیز * ثانی بر مرغان معناسنه کذا فی الصحاح و نسخهٔ حسین وفا بیلدی
بو معنایی اثبات ایچون بو قطعه ایراد اولنمشدر میر معزی * قطعه * مکر که کبکان اندر ضیافت
توروز * بربه اند سر زاغ بوسر کهسار * که بسته اند همه پر زاغ بر تیر تیز * که کرده اند همه خون
زاغ بر منقار * تیز * بوزن چیز اوج معنایه کلور اول اماله ایله نفوذ معناسنه ترکیلر کچمك
ایله تعبیر ایدرلر و نیزه یه وصف اولوب نیزهٔ تیز دیرلر دلیجی دیمك اولور و تیغه وصف اولوب
کسمك مراد اولنور تیغ تیز دیرلر شیخ سعدی بیت تیز مکن تیغ سخن در دهان * تا نبرد خلق
ترانا کهان * بونلر مقابلی کند در نفوذی یوق معناسنه ترکیلر اکا چونکه دیرلر اما مستعمل
اولان کچمز و کسمز تعبیر ایدر وزبانی تیز ایله وصف ایدرلر شاعر بیت استره هر چند زبان
تیز یافت * مو ستره مو نتواند شکافت * وحدتلو آدمه تیز طبع دیرلر خواجه حافظ
بیت اکرچه باده فرح بخش و باد کلبیز ست * ببانك چنك مخور می که محتسب تیز ست *
ثانی اماله سز حدت معناسنه در طتلو و آجی واکشی نسنه لرده استعمال اولنور ثالث اول
ریح سفلی در که عربیلر ضراطه و ضرطه دیرلر میر نظمی بیت منکر هر نعمت حق مدبر صت
تیز بد و سبلت هر منکر ست * تیزی باخرز * موسیقیده بر پرده آدیدر میر خسرو بیت
عقل مسافر شده زین کارگاه * تیزی باخرز کنان قطع راه * تیغ افروز * قلیچ یاسنی آچجی
و قلیچ صواریجی معناسنه در افروز اصلنده ضیا و روشنیدر قلیچك یاسی کیدوب آیینه کبی
اولدقده روشن اولدوغی اجلدن تسمیه اولنمشدر * تیغه باز * بر مشهور اویوندر قلیچ ایله
اوینارلر او اوینایانه تیغه باز دیرلر و بر معناسی دخی تیغ زن بهادر و دلاور و جنکجوی در خواجه
سلمان بیت فدای کردش چشم دو تیغه باز توام * که هیچ رشته بسر تیزی نکاهش نیست
* تیکوز * سکون یای تحتانی و ضم کاف فارسیله بمعنی کشك که یوغرت ایله آلوده اولوب
قوریمش بلغور در که پنیو دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت بکنی و نجم خورند و زوشوند مست
و خراب * زاب تماجی که باشد سرد و بی تیکوز و سیر * مع الزاء الفارسی * تژ * بمعنی
تیر یژ مرقوم و دخی برك درخت و بر نوع کیاهدر عربیلر حقل دیرلر فتح حا و سکون قافله کذا فی
شرفنامه * تیژ * سکون یای تحتانی ایله ایکی معنایه کلور اول اکین آغلی ثانی بمعنی فراز
یعنی یوقش کذا فی بعض اللغه * مع السین المهمله * تفلیس * سکون فا و یای تحتانی و کسر
لامله نهر ارس کنارنده بر شهر آدیدر کورجستاندر حاکمی عجم شاهلری طرفندندر کذا فی
شرفنامه * تلاس * بوزن هراس ولایت ترکستانده بر شهر معظم اسمیدر کذا فی المجمع
* تیماس * سکون یای تحتانی و فتح میمله بمعنی بیشه که عربیلر اجم دیرلر اکثر ارسلان مکانی
اولان یرلره دیرلر ابو العباس بیت نهاد روی بخدمت چنانچه روبه پیر * بقیم و انکر آن آید
از در تیماس * قول اخیری موید میر نظمی بیت توان یافت ز ینجا پلان دلیر * که تیماس
خالی نباشد ز شیر * تینوس * سکون یای تحتانی و ضم نونله خرمن یغنی معناسنه کذا فی
نعمة الله * مع الشین المعجمه * تراش * تراشیدن لفظندن اسم فاعل اولور قلمتراش
و سر تراش کبی و یونمق و یولمق معناسنه ده استعمال اولنور خواجه سلمان بیت میزد
از پی تراش استره ساکن بر سنك * آنکه او کزد و زبان بر دو زکس موی خواست * تش *

تِ ژ

تِ س

تِ ش

ع ايكى معنايه كلور اول بمعنى تشنكى ثانى بمعنى ستيش كذا فى فرهنك جهانكيرى فتحه ايله آتش وتيشه ضمه ايله قلق واضطراب معناسنه در ل تيركش ع سكون ياى تحتانى و راء مهمله وفتح كافله تركش معناسنه اصلى اوزره واقعدر ياى طوردوغى جانبه قربان ديرلر كسر قافله غلبهٔ استعمالدن جمله سنه تركش وتيركشلك ديرلر شيخ نظامى . بيت غمى شد دلش ساز نخجير كرد * مكر بيست تركش پر از تير كرد ل تيغ كش ع اول مرد دلاوره ديرلر كه خصمنى قلجدن غيرى ايله قارشولميه ابو المعانى . بيت تيغ غمزه ميكشد هردم بقتل عاشقان * ديدهٔ خونريز وش هركز نديدم تيغ كش ل تيهوش ع سكون ياى تحتانى وضم ها ايله چيل ديدكلرى قوشدركه تهو وتيهو دخى ديرلر كذا فى فرهنك جهانكيرى ل مع الغين المعجمه * تيغ ع هركسكين وتيز اولان نسنه يه ديرلر عموما دمور اولسون غيرى اولسون قلجه ديرلر خصوصا بونده دخى انواعى واردر اون درت معنايه كلور اول قلجدر كه عربيده قرق دن متجاوز آدى واردر از انجمله سيف دركه حديث صحيح نبويده صلى الله تعالى عليه وسلم انا نبي السيف * وبر حديثده دخى * خالد بن الوليد سيف الله * وارد اولمشدر وكلام اكابرده * السيف اصدق انباء من الكتب * بوكا كوره سوزچو قدر شاعر . بيت جهانرا خلعت آهن آنچنان شد * كه تيغ از ننك عريانى شد آزاد * ثانى خنجر دمورينه ديرلر حكيم انورى . بيت كرشو رچو عقرب بى بندى وبى فهم * در قبضهٔ تيغ تو نشاندى ورانه نى * ديكر . بيت تيغ ببايد زدنش برجكر * هركه زبا نش دكر ودل دكر * ثالث مزراق دمورينه ديرلر استاد . بيت زبان تيغهاى نيزه وتير * شده در كاسهٔ سرها چاشنى كير * رابع اوق دمرننه ده ديرلر ابو المعانى * قطعه * كرنيايد صداى نالهٔ دل * در درون بود عشق ديرينه * تيغ تير مژه كند سوراخ * همچو غربال شد بروسينه * خامس بچاق سادس نجاق دمورلرينه دينلور سابع سراج ومجلد وكفشكرلرك سختيان تراش ايتدكلرى دموره ديرلر ثامن طاغ دپه سنك سوريسنه ديرلر حكيم اسدى . بيت پلانش بكفتا نيايد سپاه * تو بر تيغها روهمى كن نكاه * شمس فخرى . بيت همچو كوهم خزينهٔ كوهر * چه غم ار هست برق وادم تيغ * حكيم فردوسى . بيت بيفتاد ديو ز جدا كشت از وى * سوى تيغ با تيغ بنهاد روى * تاسع كنار سطوح يعنى طام كنارى وله بيت مرا كفت بنكر بر تيغ كيست * چو رفتى بكويش كه از بهر چيست * عاشر خرمنى صاورمق ايچون اوزون بغلدقلرينه ديرلر استاد لطيفى . بيت درآن ده فرود آمد از بهر كشت يكى تيغ چون يافت اسپش بهشت * حادى عشر فروغ وروشنى يه ديرلر حضرت مولانا قدس سره . بيت تيغ برآور هله اى آفتاب * نورده اين كوشهٔ ويرانه را * وضيايه ده ديرلر شمس فخرى . بيت آفتابم بقدر ونام بود * آفتاب آنهمه ضميرم تيغ * ثانى عشر شعله وبرق معناسنه ده استعمال اولنور كسالى . بيت از پس پرده نهانى سوى چاكر نكريد * كفت از تيغ همى تيغ زند مهر وماه * ثالث عشر كفشكر وغيرك بزينه ديرلر رابع عشر سغرق ديدكلرى اوته دخى ديرلر ل مع القاف * ترزيق ع سكون راء مهمله وياى تحتانى وكسر زاء معجمه ايله اصلسز سوز واصلسز ايش وپلان خبر ابو المعانى . بيت نمى شايد كه اوصديق باشد * كه كفتارش همه ترزيق باشد ل ترياق ع بر معجون مشهورك اسميدر

يت غ

يت ق

وهرنكه سم وزهری دفع ایده آكا دیرلر خواجه سلمان بیت یقین بوضع تریاق داده باشی زهر * بجای زهر عدو را اكردهی تریاق ﴿ تغرجاق ﴾ كسر غین معجمه وسكون راء مهمله وفتح جیمله بمعنی ساخته كذا فی تحفة الاحباب ﴿ تلاق ﴾ زنانك موضع معهودنه اولان كوشت پاره كذا فی المؤید ونسخهٔ میرزا ابراهیمده ازار پاره سنه دیرلر ﴿ مع الكاف * تراك ﴾ فتح راء مهمله ایله صحاحده آسمان طرفندن ظاهر اولان مهیب صداكه طراق دخی دیرلر وچاتلدی معناسنه امیرخسرو بیت وان شب تیره كان ستاره برفت * وامد از آسمان صدای تراك * ومطلق چاتلامق صداسی هرندن اولورسه حكیم عنصری بیت از دل وپشت مبارز بركشی آید صد تراك * كرزه عالی كمان خسرو آیدیك تراك ﴿ ترترك ﴾ سكون راء مهملهٔ اولی وكسر ثانیه وتاء مثناة ایله شرفنامه ده برقوشدر قویروغی بیاض ویشل اولور ومنقاری اوزون اولور ترندك دخی دیرلر عربیده صعوه دیدكلریدر وفرهنك جهانكیریده سبك وبی تمكین معناسنه در ﴿ ترك ﴾ فتح راء مهمله ایله تراك لفظندن اختصار اولنمشدر ﴿ ترندك ﴾ كسر را ودال مهملتین وسكون نونله ترترك مرقوم معناسنه اولان قوشدر ﴿ ترنك ﴾ كسر راء مهمله وسكون نونله یای كرشی صداسیدر فتح راء مهمله ایله ده مرویدر ﴿ ترياك ﴾ تریاق مرقوم معناسنه تعجیم اولنمشدر وپادزهر معناسنه حكیم سنایی بیت یك جهان زیر كنبد افلاك * كام پرزهر وخانه پر تریاك ﴿ تلك ﴾ سكون لامله مؤید الفضلاده لوبیا معناسنه وفتح تاء مثناة ایله هندوستانده استلنور برنوع قماشدر وفرهنك جهانكیریده فتح لامله ایكی معنایه كلور اول جامهٔ پیشوانه یعنی اوست كیلن اثواب كه ترلك وترلیك دخی دیرلر شرف شفره بیت قبا بسته سرو ازعطای جزیلت * تلك دوخته بیدز انعام عامت * ثانی تفاح بری اغاجیدر كه كج دخی دیرلر عربیده ذو ثلاث حبات ویونانی زعرور وشیراز یلر كیل دیرلر وسكون لامله برنجیل تر معناسنه كه هندی لساننده ادرك دیرلر ﴿ تلنك ﴾ فتح لام وسكون نونله ملك دكنده بر ولایت اسمیدر وكسر لامله ایكی معنایه كلور اول دهله ودفه برمق اورمغه دیرلر شیخ محی الدین عراقی * رباعی * آنجاكه بجرخست مه از ضرب تلنك * آتش زند از شوق دران راه شلنك * رفتیم ورسیدیم وكرفتیم بچنك * آن حلقه كه صور از وست یك صوت چلنك * ثانی كوچك صالقملر كه اوزم صالقملرنده اولور آكا تاسك دخی دیرلر ﴿ تنك ﴾ سكون نونله منقار مرغ كذا فی فرهنك جهانكیری ﴿ تهك ﴾ كسر ها ایله ایچی بوش نسنه هرنه اولورسه ابو المعانی بیت درونش از كمال وعقل ودانش * چو جیب ودست وكیس او تهك بود ﴿ تیرك ﴾ سكون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله آغری كه عربیده وجع دیرلر طبیب یوسفی * رباعی * چون سنك درون كرده كرددمدرك * ازدرد زند كرده چوناوك تیرك * دركردهٔ كس چو یادكرددمدرك * نافع باشد كما وواسپوس ونمك ﴿ تیره رنك ﴾ طونق وبولانق اولان نسنه هرنه اولورسه وقوله یه یقین رنكلو آته دیرلر ﴿ تیزك ﴾ سكون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله ضرطهٔ آهسته ابو المعانی بیت خواهد كه زند تیزك امانكرفته * عالم شده پر ولولهٔ صیت وصدایش ﴿ مع الكاف الفارسی * ترنك ﴾ كسر راء مهمله وسكون نون ایله خوب وزیبا وتازه وطری معناسنه مسعود سعد سلمان بیت

بيت لاجرم چون چنين كرانجام * ناخوش وناترنك ونادانم * پور بهاى جامى بيت
برفكندى به پشت كنكى را * زين پى آلات ناترنكى را ﴿ نكسك ﴾ فتح كاف عربى وسكون
سين مهمله ايله نكس مرقوم معناسنه كه اوزم چكردكى ودانه سنه ده ديرلر حكيم سوزنى
بيت به نكسكى نيرزد و خواهد * بوسهٔ را زمن بهاى دوزر ﴿ تك ﴾ اوج معنايه در اول
شرفنامه ده بمعنى اسب مسطور در ثانى فرهنك جهانكيريده تكه وكرداس معناسنه كه عربيده
لقمه ديرلر ثالث بمعنى پيش يعنى ايلرو ﴿ تلسك ﴾ كسر لام وسكون سين مهمله ايله كوچك
اوزم صالقمى كه بيوك صالقملرده اولور آكا تلنك دخى ديرلر ﴿ مع اللام * تكل ﴾ كسر كاف
فارسيله ايكى معنايه در اول دلبر نوجوان يعنى اول ساده رو محبوب چار ابروكه ايرشمش يكيت
اوله ابو المعانى * قطعه * بدل دادن نيرزد طفل نورس * اكر باشند خوبان چكل را *
بكوش هوش بشنو پند از من * بشو باجان ودل عاشق تكل را * ثانى اول پارچه يه ديرلر كه
خرقه وجامه يه يامه ايدوب ديكرلر آكا پينه دخى ديرلر حضرت مولانا قدس سره بيت
چو ريسمان شده ام زانكه سوزن هجرت * هميزند بقباى دلم هزار تكل * وله قدس سره
بيت فرعون زفرعونى آمنت بجان كفته * برخرقهٔ جان دبه زايمان تكل ديكر ﴿ تيره دل ﴾
ايكى معنايه در اول غمناك والمناك ثانى قره كوكللو مراد كينه دار وبدكمان ديمكدر ﴿ مع الميم
تم ﴾ مماق كه طعامه قورلر لطيف لذت وير سرخ رنك اولور قيناد قده بياض صوبى چقار
ابو المعانى بيت اكر سرشك در آيد زخون دل رنكين * لذيذ تر شود آبا اكر پزد با تم *
﴿ ته كليم ﴾ كسر ها ايله مستور ومخفى معناسنه در نظيرئ مشهدى بيت تو طبل همچو
كه ادرته كليم زنى * وكرنه برلب بامست كوس سلطانى ﴿ تيرم ﴾ سكون ياى تحتانى
وضم راء مهمله ايله بيوك خاتون ديمكدر تتكم استاد در مدح والدهٔ يكى از شاهان بيت اندرين
عهد از بزركى كشور خوارزم را * ستر عالى مهد عالى تيرم تركان تويى ﴿ تيرملكام ﴾ آت
كمينك دماغيدر ﴿ تيركام ﴾ سكون ياى تحتانى وزاء موقوف وفتح كافله اشكون ويوريكن
آت وكاف عربيله نو دولت اولان آدمه ديرلر ﴿ تيم ﴾ سكون ياى تحتانيله بعض فرهنكلرده
بازارستان وچارسو معناسنه در استاد لبيبى بيت از شمار توكس طرفه بمهرست هنوز *
وزشمار دكران چون در تيم دود رست * حكيم اسدى كرشاسب نامه ده وهندو شاه صحاحده
وشمس فخرى معيارده كاروانسراى معناسنه روايت ايلمشلر در بو معنايه مؤيد شيخ عطار
بيت اى كلام تورشك درّ يتيم * وى عطاى توديه خانه وتيم * شمس فخرى بيت شد
زعدلش چنانكه مردم را * چه بيابان زايمنى وچه تيم * ومجمع الفرس ده بمعنى اندوه وكرفتكئ
دل مسطور در ﴿ مع النون * ترابيدن ﴾ فتح راء مهمله وكسر باء موحده وسكون ياى
تحتانيله ظرفدن صوويا شراب صزمق ترشح معناسنه ﴿ تراختن ﴾ سكون خاء معجمه وفتح
تاء مثناة ايله عجله ايله كتمك معناسنه در ابو المعانى بيت اكر نيا زوفا ميكنند ازان خوش
بقتل عاشق نالان تراختن كيرد ﴿ تراشيدن ﴾ كسر شين وسكون ياى تحتانيله يونمق وقيل
يولومك خواجه سلمان بيت سرورا دوش شنيدم كه مكر سلطان را * بتراشيدن موى سر
شهزاده هواست * وقلم يونمق معناسنه خواجه كمال خجندى بيت كمال وصف ميانش

بت ل

بت م

بت ن

اکرکنی تحریر* قلم بیاید باریکتر تراشیدن ﴿ تراکیدن ﴾ کسر کافله چاتلیوب صدا ویرمك معناسنه‌در ﴿ تراویدن ﴾ کسر واوایله ترابیدن مرقوم کبیدر ترشح معناسنه ﴿ ترقیدن ﴾ کسر قافله ﴿ ترکیدن ﴾ کسر کافله کلاهما بمعنی تراکیدن یعنی چاتلاق ﴿ ترلنکان ﴾ سکون راء مهمله ونون و فتح لام وکافله بمعنی زنك کننده وبدید آرنده همه تعالی و تقدس یعنی محیی وخالق معناسنه‌در کذا فی شرفنامه ﴿ ترنکیدن ﴾ فتح راء مهمله وسکون نون ویای تحتانی وکسر کافله یای کرشی صدا ویرمك معناسنه‌در ﴿ تریان ﴾ سکون راء مهمله وفتح یای تحتانیله بیوك سپدکه ایچنه میوه وسبزه قورلر میرنظمی بیت برای میوهٔ انعام واحسان زسله باید ش بیرون نه تریان ﴿ تکسین ﴾ سکون کاف وکسر سین مهمله ایله تورانیلردن صاحب نام وشان بر پهلوان آدیدر کذا فی مؤید الفضلا ﴿ تکین ﴾ کسر کاف وسکون یای تحتانیله مرد بهادر وشجیع معناسنه‌در ﴿ تکینان ﴾ جمع تکین یعنی بهادران ابو المعانی بیت شود بتره جهان در چشم اعدا * بروز رزم ازتیغ تکینان ﴿ تلاویدن ﴾ بمعنی تراویدن وترابیدن کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ تلنکین ﴾ فتح لام وسکون نون ویای تحتانی وکسر کافله قدرت حلواسی ﴿ تنین ﴾ کسر نون وسکون یای تحتانیله کوه سراندیبه قریب دریای محیطده بر جزیره‌در وبر معناسی دخی چوق باشلو بیوك ییلان که اژدر اولمغه یقین اولمش اوله ﴿ تهیدن ﴾ کسر هایله بوشالمق معناسنه ﴿ تیان ﴾ فتح یای تحتانیله آغزی آچق چولمك لوید دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت عشق چو مغزست وجهان همچو پوست عشق چو حلواست جهان چون تیان ﴿ تیرباران ﴾ جنکده بهادر ومبارزلر اوق سرپمکه دیرلر مولانا هاتفی بیت کشیدند ازان تیرباران بسر* کله‌های بارانی از خود زر* میرنظمی بیت به پیش استاده بودند پهلوانان* همیکردند یکدست تیرباران ﴿ تیردان ﴾ صندوقه‌که اوقی حفظ ایچون چارکوشه تخته‌دن ایدوب ایچنه اوق قورلر ودخی قبورکه ایچنه اوق قونیلور ﴿ تیرکان ﴾ فتح کاف فارسیله روز تیرکه ماه تیرده واقع اوله ﴿ تیرنان ﴾ فتح نونله یوفقه آچه‌قلری اوقلاغی معناسنه‌در ﴿ تیره شدن ﴾ قاقیوب غضبه کلمك معناسنه کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ تیز دادن ﴾ سکون یای تحتانی وزاء معجمه ایله ضرطه اورمق ابو المعانی درهجو بیت توان کفتن یکی اشعار شاید* نباشد کار اوکر تیز دادن ﴿ تیزك دادن ﴾ صوت ویرمك یعنی آغزدن صدا چقارمق ﴿ تیز کردن ﴾ قلیجی وسائر دموری کسکین ایتمك ﴿ تیزیدن ﴾ بمعنی تیزدادن ﴿ تیغ زن ﴾ مشهور ملکی دن اون اوچنجی کونك اسمیدر ﴿ تیهان ﴾ جعلدن کوچك برسیاه بوجکدر اوت اوزرنده رطوبتدن حاصل اولور*

﴿ مع الواو* تهو ﴾ ضم هایله برقوشدر تیهو وتیهوش دخی دیرلر ﴿ تیو ﴾ یای تحتانیله بوزن دیو بمعنی تاب وطاقت حکیم اسدی بیت فتادند برخاك بیهوش وتیو* همید اشتند ازغم دل غریو * وله بیت نکه کرد ازدور سالار تیو* کریزان وتازان بیهوش وتیو* وبهادر وعاقل ودانا معناسنه تتکم بیت ثانینك مصراع اولنده بو معنایه تلمیح واردر حکیم عنصری بیت یکی مهره بازست کیتی که دیو* ندارد بتر فند او هیچ تیو ﴿ تیهو ﴾ سکون یای تحتانی وضم هایله چیل دیدکلری قوشدر واقی یتور تعریب ایدوب طیهوج دیدیلر ودخی یواش معناسنه‌در ﴿

ﮦ مع الهاء * تخله ﮦ سکون خاء معجمه وفتح لامله نعلین وعصاکه مشایخه مخصوص اوله
کذا فی شرفنامه بو معنایی مؤید میر نظمی بیت پد وششی خرقه ودر دست تسبیح *
ریایش را بتخله کرده تصریح ﮦ تراشه ﮦ فتح راء مهمله وشین معجمه ایله یونغه قلق وتخته
واغاج جمله یه دیرلر نتکم شاعر دیمشدر بیت تراشای قلم بر زبر اقدام * منه البتده فقر
آردینا کام ﮦ تقده ﮦ سکون قاف وفتح دال مهمله ایله کشنیز دیدکاری سیاه دانه در عربیده
کزبره دیرلر ضم کافله ﮦ تقرده ﮦ کسر قاف وسکون راء مهمله ایله بر نوع دانه در اغاجده
میوه کبی حاصل اولور عربیده کراویا دیرلر ﮦ تکمه ﮦ سکون کاف وفتح میمله التون تل ایله
ایشلنمش اطلس وغیری وزر طلا معنا سنه ده مرویدر ﮦ تکه ﮦ فتح کاف مشدده واخفاء
ها ایله بمعنی بند شلوار ترکیده اوچقور دیدکاری میر نظمی بیت نمانده عقل وهوش وصبر
وآرام * کشوده تکه اش یار خوش اندام * وتخفیف کافله ایکی معنایه کلور اول تاریخ
وصافده تکه لقمه خوار واقعدر وثانی پاره معنا سنه در هر نسنه که پاره لنور مثلا فلان
چیز تکه تکه شد دیرلر پاره پاره اولدی دیمک اولور کذا فی فرهنك جهانکیری ﮦ تله ﮦ فتح
لام مشدده ایله طوزاق معنا سنه که فتح تایله ده اول معنایه در شاعر بیت نهاد ندش بتله
کرك کیران ونیاید کرك * ز بوی زخم پشنش کرك در صحرا حذر دارد * وبمعنی زر طلا مرویدر
ﮦ ته ﮦ بمعنی زیر آلت دیمکدر ته سنك وته پای دیرلر فتاحی نیشابوری بیت ته پایت چو
می پرداخت هجران سینه ام از غم * لبت را آرزوی بوسه دل پرداز با یستی * وته چوب دیرلر
شاعر بیت اکر کردندی از جوش خردکوب * زبان چون اره کردی در ته چوب * وهر
نسنه نك التنه ته دیرلر میر خسرو بیت درین کنبد به تیکی بر کش آواز * که کنبد هرچه
کویی کوید ت باز * یکی را ده صدا پایی درین راه * که بالا کنبد ست ودر تهش چاه * عربیده
نازایله صاتمغه دیرلر ﮦ تهیکاه ﮦ مفتوحه ده ذکری مرور ایدن تهیکاه معنا سنه در
ﮦ تیراره وتیرازه ﮦ کلاهما بسکون الیاء التحتانی اول بفتح الرائین المهملتین ثانی فتح راء مهمله
وزاء معجمه ایله بمعنی قوس وقزح ﮦ تیره ﮦ سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله التی معنایه
کلور اول بولانق شاعر بیت روشن بدیده ام نشود روی اینجهان * کین چشم تیره کی بتواند
نظر کنند * ثانی قرامترق نسنه یه دیرلر ثالث منور اولان نسنه متغیر اولوب قرارمغه دیرلر
احمد کرمانی * مثنوی * از پنجهٔ پنج حس چو رستم * ور مشدرشش جهت چو رستم
نه شمسهٔ شمس تیره کردد * نه دیدهٔ دهر خیره کردد * رابع قراکو اولان نسنه یه ده دیرلر
شب تیره کبی کمال بخندی بیت کر نه بیمم رخت از طرهٔ مشکین چه عجب * در شب تیره
بجز و رشیله نظر نتواند کرد * خامس بعض محلده مجازا دخی قرا نسنه یه دیرلر تیره بخت کبی خاتم
کاشی بیت تیره بختیم بنوعی که حریفان در روز * شمع همراه خود آرند بکاشانهٔ ما *
سادس یاغ چقاردقلری اغاج که عربیده مشفتین دیرلر تیره نك اصلی تیرایدی آخرینه هاء علامت
کتوروب علم ایلدیلر ﮦ تیزه ﮦ سکون یای تحتانی وفتح زاء فارسیله پارو بوچق ترکیده الغم
صالغم دیرلر ودخی اوزون اغاج که صرتك دیرلر ﮦ تیشه ﮦ نجار آلتلرندن معروف آلتدر کسر
دیرلر ودخی طاش کسنکلری بیوك کولنك شاعر بیت عاشقی از همه فن باعث فارغ بالیست

کوهکن ستك تراشست بهم تیشهٔ ماه ﴿ تیغ کوه ﴾ یعنی سر کوه وهر نسنه نك اك یوکسك یرینه تیغ دیرلر کذا فی شرفنامه ﴿ تیمور ﴾ سکون یای تحتانی وضم میم وفتح راء مهمله ایله حیوانات قارنندن چقان طاش که خرزه دخی دیرلر ﴿ تینه ﴾ سکون یا وفتح نون ایله اورمجك پرده سی یعنی تار عنکبوت ﴿ تیه ﴾ سکون یا ایله صحرا وبیابان معناسنه میر نظمی بیت کرفتم طرز مجنون در ره عشق * شدم در تیه رسوایی شه عشق * ودخی اولولمق معناسنه ﴿ مع الیاء ﴿ تواسی ﴾ فتح واو وکسر سین ایله کلیم وفرش منقش معناسنه عبد القادر نایینی بیت فکند ست فراش باد بهاری * تواسی الوان ابر کوه وکردر ﴿ تهی ﴾ بمعنی خالی یعنی بوش ویجوز بالفتح کذا فی اللغه شاعر * رباعی * ای از تو مرا کوش ویرو دیده تهی * خوش آنکه زکوش پای در دیده تهی * تو مردم دیدهٔ نه آویزهٔ کوش * از کوش بدیده آکه در دیده تهی * ﴿ تیرماهی ﴾ برداروا سپید رکذا فی شرفنامه ﴿ تیزتای ﴾ سکون یای تحتانی وزاء موقوف وفتح تاء مثناة ایله قایم وخنجر وبچاق وآنلره بکزر نسنه لرك کسکین یوزی ﴿ تیزی ﴾ ایکی معنایه در اول بمعنی تازی یعنی عربی عموما واسب تازی خصوصا امیر خسرو بیت جنبش تیزی سواران دلیر * لرزه می افکند در اندام شیر * ثانی زنجبیل معناسنه در ﴿ تی ﴾ تهی لفظندن تخفیف اولنمشدر حضرت مولانا قدس سره بیت آن یکی مردیست قوتش جمله درد این یکی دیکر میان تی جمله کرد ﴿ تی تی ﴾ تیز تیز معناسنه در میر نظمی بیت آمد وفی الحال تی تی رفته بود * آن سخن تنها بکوشش کفته بود * یعنی تیز تیز کتدی دیمکدر *

﴿ باب التاء المضمومة مع الالف * ترا ﴾ سکا دیمك معناسنه ضمیر خطاب اولان تا حرفی ایله علامت مفعول اولان رادن مرکبدر اصلنده واو ملفوظی ایله تورا ایدی استعمالنده نوع ثقلت اولمغین واوی حذف اولنوب ترا اولدی نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی خود را مسطوردر شیخ نظامی بیت کفت با من فروش باغ ترا * تا دهم روشنی وباغ ترا * ﴿ ترشبا ﴾ سکون راء مهمله وشین معجمهٔ موقوفه وفتح باء موحده ایله اکشیلو شوربا که اصلی ترش آبا ایدی ترکیب اولندقده الف ممدوده سی حذف اولندی ابو المعانی * قطعه * به مخوران مناسب در سحرکه * دو ساغر باده یك کاسه ترشبا * مشو تنها ز نافهمان ونادان * غلام ساده روکر باشد اولی ﴿ ترش کیا ﴾ نباتات قسمندن براکشی اوتدر منافعی مفردات طب کتابلرنده مسطوردر ﴿ تفیرا ﴾ فتح فا وراء مهمله وسکون یای تحتانیله رومده سید غازی پنیری دیمکله معروف نرم طاشدر قلندران پالهنك ایدوب بیللرینه بغلرلر وباز وبند دخی ایدرلر ﴿ توانا ﴾ واو معروف ایله کوچلو دیمکدر که توان کوجدر وآخرنده کی الف اتصاف ایچون لاحق اولمشدر بعضیلر توانی تاب ایله تفسیر ایدرلر لکن صحیح اولمز زیرا تاب طاقت وتوان کوجدر میانلرنده تفاوت ظاهردر بو قطعه دن معلوم اولور * قطعه * چنان باشد اول که کوبی تنش * دو دل دارد از تاب وزور وتوان * چنان کردد آخر که کوبی مکر * بسستی تنش را براید روان ﴿ توتیا ﴾ مشهور ومعروف ترکیبدر که کوزه چکرلر وبر نوع بیاض چیچکدر قوریدوب آنیله کوزه چکرلر غایت مفید نسنه در شیخ فیضی بیت دیدهٔ سحر را اکر سرمه ببخشد فروغ * کوری دل راچه سود مکحلهٔ توتیا ﴿ مع الباء * ترب ﴾

سكون راء مهمله ايله تركيده دخي ترب ديرلر عربيده فجل ديرلر كسر فا ايله مع نظمي
بيت ترب كرچه هضم كردد هر طعام * ليك خود هركز نيايد انهضام توب بوزن خوب
قات معناسنه دريك توب دو توب ديرلر بر قات ايكي قات ديمك اولور ابو المعاني بيت پشت
دو توب ار شود راست فلك را سزا ست * بسكه ز تو ديده است تربيت عام را مع التاء * تخت
سكون خاء معجمه ايله بمعني دخت كه دختر لفظندن اختصار اولنمشدر و بر معناسي دخي التيوز
درهمدر بعض يرلرده وقيه يه تخت ديرلر تربت سكون راء مهمله وفتح باء موحده ايله
مزار در عربيده و فارسيده دخي استعمال اولنور طالب آملي بيت عمارتي نبود تربت غريبانرا
غنيمتست كه شمع مزاري يابند * مولانا عرفي بيت صبا از كوي ليلي كرو زد بر تربت مجنون *
كند آتش فشان چون شمع مغز استخوانش را ترت مرت تار ومار كه تركيده طار طغان
ديرلر شمس فخري بيت بد سكال نيكخواهش تار ومار * نيكخواه بد سكالش ترت مرت *
حكيم سنايي بيت اي بسا باد و بوش نكسينان * ترت مرت از دعاي مسكينان * ودخي
بد اندام و بد اسلوب ونظرده حقير كورينن فرهنك جهانكيريده فتحه ايله روايت اولنمشدر
و بر معناسي دخي تاخت و تاراج نقل اولنمشدر ترشت ضم راء مهمله و سكون شين معجمه
ايله قازمه معناسنه در تريت كسر راء مهمله و سكون ياي تحتانيله ات صوينه ياخود
شور با صوينه اتمك طوغرايوب طعام اتمكه ديرلر عربيده ثاء مثلثه ودال الله ثريد ديرلر
بسحاق اطعمه بيت روغني كز پاچه جمع آورده بر كله پز * كفچه كفچه بر تريت شير دان
خواهم فشاند * حضرت مولانا قدس سره بيت بس كن اين و سر تنور بنه * تاكه نانهات را
تريت كنند توت واو معروفله معروف ميوه در عربيده دخي واو معروفله توت ديرلر
تركيده واو مجهول ايله ينه توت ديرلر توخت واو معروف و سكون خاء معجمه ايله
بمعني كزارد واد اكرد يعني اوده دي حكيم سنايي بيت عقل حقش بتوخت و نيك بتاخت
عجز در راه او شناخت شتاخت * و بمعني كشيد يعني چكدي استاد فرخي بيت مظفري
كه باند يشه كين تواند توخت * ز بيل آهن پشك و ز شير آهن خاي * ودخي جمع كرد وحاصل
كرد معنالرينه مرويدر توران دوخت نام دختر خسرو پرويزدركه از دميد خنددن
اول بر ييل درت آي باباسي تختنده پادشاهلق ايلدي تهمت معروف بركسنه يه اسناد
اولنان فعل قبيحه ديرلر ابو المعاني بيت تهمت آلوده چو كرك يوسفم * از برارد ديده ام
چندين ستم مع الجيم * تماج سكون تاء مثناة وفتح ميمله نوع اطعمه دندر لاكشه
دخي ديرلر بسحاق اطعمه * قطعه * بركير سر خمير تماج * كرجان شده ام اسير تماج * داني كه
نخود چه نكته ها كفت * يا قيمه خرده كير تماج * از روغن دنبه كشت روشن * در صحن
قدح خمير تماج * شرفنامه ده جيم فارسيله واقعدر ترنج تركيده دخي ترنج ديرلر
معروف يمشدر و بر معناسي دخي سخت و درهم كشيده ديمكدر فرهنك جهانكيريده بمعني چين
وشكنج كه ارتلك وانجوخ دخي ديرلر و معناي مذكورينه صيغه امر دخي كلور شاه ناصر
خسرو بيت لخي بترنج دبيت راسخت ميان شو * از بهر تن اين سست ميان چند ترنجي * ودخي
خشك شده و بمعني درست مرويدر كذا في المجمع توج معروف صاري باقردن عمل ايله

ایدرلر وفرهنك جهانکیریده ایوایه‌ده توج دیدکاری مسطوردرکه‌ به وآبی ده‌دیرلر توخج
واو مجهول وفتح خاء معجمه ایله بمعنی آواز بلند میر نظمی . بیت سواری برسلاح آنجا کذرکرد
ببالای سربا رو توخج زد تورج فتح راء مهمله ایله فریدونك ایکنجی اوغلنك اسمیدر
تور وتوز دخی دیرلر فریدون حیاتنده مملکتنی تقسیم ایدوب توران زمینی آکا وایران زمینی
بیوك قرنداشی ایرجه وعراق وآزربایجان مملکتن کوچك قرنداشی سلمه تعیین ایتمشیدی
بابالرندن صکره تورج بو تقسیمه راضی اولمیوب ایرج ایله میانلرنده نزاع وخصومت پابرجا
اولوب کیدرك اولادلرینه دخی سرایت ونیجه مدت ایران وتوران ارالرنده جنك وجدال وحرب
وقتال متمادی اولدی توغاج فتح غین معجمه ایله خطاولایتنده بتر برکوکدر زحیر مرضنه
نافعدر تولاج بوزن قولاج لغت خوارزمی در یکپاره معناسنه ودخی بزی آغرتمق
ایچون اصلده قلری نسنه یه دیرلر میر نظمی درصفت سرما . بیت جهان کشته بروی مهر
محتاج * چنان روی زمین ریخ بسته تولاج تویج کسر واو وسکون یای تحتانی ایله
صرمشق که مراغاجه صاریله‌لابد قوریدر عربیده عشقه دیرلر مع الدال المهمله * ترت مرد
سکون راوتاء موقوف وضم میمله بمعنی ترت مرت مرقوم کذا فی المجمع ترد سکون راء
مهمله ایله کورك ونازك اولان نسنه‌یه دیرلر صاحب طبیعت شاعرك بری دیو . بیت خوشا
وقت سحر را میتوان خورد * اکر کاکی بروغن میزند ترد ترفد سکون راء مهمله
وضم فایله برکوچك قوشدرکه دالیزه دخی دیرلر کذا فی المجمع ترنجید ضم راء مهمله
وسکون نون وکسر جیمله سخت درهم شد یعنی اینجندی ابو العباس . بیت چون ترنجید ازغم
هجران مرا * از نسیم وصل کن درمان مرا * صحاحده بمعنی پچید وفراهم آورد واقعدر ترید
کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله تریت مرقوم معناسنه که عربیده ثرید دیدکاری طعامدر
یشماق اطعمه بیت اکرچه مطبخیت انتظار مهمان داد * تواز ترید سردیك عذرخواهی کن
تلد سکون لامله یومری نسنه هرنه اولورسه تند سکون نونله بش
معنایه کلور اول شرفنامه‌ده جست ومتحرك معناسنه ثانی فرهنك جهانکیریده تیز لفظنه
مترادف ایدوب تند وتیز دیرلر خشمکین وغضبناك معناسنه از ظفرنامه بیت روان ازپیش
لشکر بیشمار * همه صفدر وتند وخنجر کذار * ثالث دیو معناسنه یعنی دیوه دخی دیرلر
حضرت مولانا قدس سره * مثنوی * هرکسی کفتی که سحرست وطلسم * کان رسد باشد
عدوی جان وجسم * وآن دکر کفتی که پریا نند وتند * اندران مهمان کشان با تیغ کند *
وله در شکایت پشه از باد نزد سلیمان علیه السلام وامر کردن سلیمان دیو را بطلب
باد بیت بانك زد آن تند کای باد صبا * پشه افغان کرد از ظلمت بیا * رابع طاغ باشنه دیرلرکه
چکاد وچکاده دخی دیرلر حکیم فردوسی . بیت تو باشاه برشو ببالای تند * ز پیران
لشکر مشو هیچ کند * خامس بمعنی بلند وبلندی استاد فرخی . بیت کهی شکاف فرود آرد
وبرون آرد * زکوه تند پلنك وزآب ژرف نهنك * وپور بهای جامی بمعنی بلندی . بیت
چشم او سخت تنك چون کن بز * تند بر پیشانیش چو خایه خر تند باد قاصرغه وشدید
روزکار شاعر بیت اکر تند بادی برآید زکنج * بخاك افکند نارسیده ترنج * عبد الله هاتفی

عبدالله هاتفی بیت قضارا یکی سهمکین تند باد * ز وان شد سوی جان چو طوفان
ق تند وخوند ع ضم خاء معجمه ایله ترت ومرت کبی تار و مار معناسنه دراغاجی بیت هرچه
ورزیدند مارا سالیان * شد بدست اندر بساعت تند وخوند * شمس فخری بیت ازصرصر
فنا همه کشتند تار ومار * وز تند باد قهر اجل جمله تند خوند ق تندید ع سکون نون
ویای تحتانیله خشم کرفت وتیز شد معناسنه استاد عنصری بیت بتندید بروی
چو شیر نر نند * بزد دست وچشم ادانوش کرد * صحاح و تحفة الاحباب بمعنی درخت
شکوفه دار یعنی چیچکی آچلمش اغاجلره درختها بتندید دیرلر استاد عنصری بیت بصد
جای تخم اندر آورد بخت * بتندید شاخ و برآورد رخت ق تود ع واو معروفله بوزن سود
توت دیدکلری یمش حکیم ناصر خسرو * قطعه * بفعل وقول زبان یك نهاد باش ومباش
بدل خلاوزبان چون پشیز زراندوده * مباش مادح خویش ومکوی خیره مرا * که من ترنج
لطیف وخوشم تو بیمزه تود * شیخ نظامی بیت کریمی که از تود واز برك تود * ز حلوا
وابریشم آورد سود * واو مجهول تلفظیله توده معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت
آسمان نسبت بعرش آمد فرود * ورنه بس عالیست پیش خاك تود ق تورفند ع
مفتوحه ده ذکری مرور ایدن ترفند معناسنه که سخن یعنی ودروغ دیمکدر میر نظمی
بیت بقول وبفعلش ندارد فروغ * سخنهاش تورفند ولاغ ودروغ ق توزید ع کسر زا
وسکون یای تحتانی ایله بمعنی کسب کرد وحاصل کرد وادا کرد معناالرشه وبمعنی کشید کذا فی المجمع
ق توفید ع کسر فا وسکون یای تحتانی ایله بمعنی شورش وغلبه وآواز استاد لبیبی بیت
ازان نعرۀ جنك توفید دهر * بکام عدو نوش شد همچو زهر ق تولد ع فتح لام ایله یامی بوزلو
وازغون چهره لو معناسنه در ق مع الراء المهمله * تخمار ع سکون خاء معجمه وفتح میمله
دمرنسز اوقه دیرلر ق تخوار ع فتح خا وواو معدوله ایله نام پادشاه دهستاندر وکیخسرو لشکرنده
برنامدار مبارز پهلوان آدیدر کذا فی المجمع ق تکمار ع سکون کاف وفتح میمله بمعنی تخمار
مرقوم میر خسرو بیت هم از ویست خوارج نشانۀ لعنت * که سکز نیست بر ایشان سزا
نه تکمارست * سکزن براوقدر دمرنی غایت کسکین وابنجه اولور ق تکمر ع تکمار مرقومدن
اختصار اولنمشدر ق تندر ع سکون نون وفتح دال مهمله ایله فرهنك جهانکیریده بمعنی رعد
استاد فرخی در صفت اسب * قطعه * برفتن زتیری چو فرمان سلطان * بخوردن زخوشی
چو عیش توانکر * نه چرخست اجزای او چون ستاره * نه ابرست آوای او همچو تندر *
شرف شفروه در صفت اسب * قطعه * اسبست زود خیز سبکپوی تیز تاز * کر پویه وشتاب
مکر باد صرصرست * از بانك او چو باران زهره همیچکد * زیرا که خود چو برق وصهیلش
چو تندرست * مجمع الفرسده ضم دال مهمله ایله وزیادۀ واو ایله ده مرویدر ابوشکور
بیت اکر تندر مویه کر نیستی * سوی ابر چند هنر نیستی ق تندور ع سکون نون وضم
دال مهمله وواو مجهول ایله رعد معناسنه در شمس فخری بیت چو با باد تو باشد غم نباشد
شب تاریك وابر وبرق وتندور ق منوچهری بیت خروشی برکشیدی تند تندور *
که موی مردمان کردی چو سوزن ق تندبور ع سکون نون ودال مهمله وضم باء موحده

ایله بمعنی برجستن یعنی صچرامق کذافی شرفنامه تندیوز سکون نون ویای تحتانی
وکسر دال مهمله ایله برجستن کذافی المؤید تور بوزن حور اون ایکی معنایه کلور
اول فریدون شاهك بیوك اوغلی اسمیدرکه تورج دخی دیرلر توران زمین آکا منسوبدر ثانی
مملکت تورانک درکه تخفیفا تور دیرلر حکیم فردوسی بیت توکاهی نبیره کشی کاه پور*
بهانه تراجنك ایران وتور* وله بیت زشهری بداد آمد ستیم دور* زایران ازین سوزان
سوی تور* بومعنایه میرمعزی بیت کرکین تو بکذرد سوی هند* درخشم توره برد سوی
تور* ثالث پهلوان وبها در معناسنه حکیم قطران ارموی بیت هیچ توری رانفرماید
فلاع پیکار تو* وربفرماید بخون اندرشود مستور تور* رابع فرس قدیمده معشوق هیز
معناسنه در حکیم قطران بیتنده بومعنایه تلمیح وار در مصراع ثانیده خامس مؤید الفضلاده
طعمی اکشی برکیاهدر طعامه قورلر لطیف چاشنی ویرر میر خسرو بیت من پیاده هیچکه
نارفته از اقبال شاه* تامه زیر قدم هر کز کزوتور وکرم* سادس بمعنی تجسس وتفحص صاحب
فرهنك منظومه بیت مرغ شد سبزه زار دوراز جوی* مهرشمس است چون متور بجوی
سابع بمعنی رم اورکمك که توریدن رمیدن معناسنه ویکسور فتن ودور شدن معناسنه
ثامن شرفنامه ده نام دختر ایرج شاه که منوچهر اندن وجوده کلدی تاسع ادات الفضلاده
نام مهمانی واقعدر عاشر بمعنی بیوه یعنی طول عورت حادی عشر مجمع الفرسده آوانی
وظروف معناسنه در ثانی عشر قیماقلی پشمش پالوده در توانکر سکون نونله دولتمند
یعنی غنی ومالدار ورزق جهتیله صاحب قوت دیمك اولور توی شیر قیماقلی سود
معناسنه در توی قیماقدر یاستر تو دخی دیرلر تنیر ضمتین ایله قوش بورنی وطاوسه بکزر
برقوشدر عربیده شقفتین دیرلر کسر شین ایله مع الزاء المعجمه* تراز فتح راء مهمله
ایله بمعنی خوبی ونیکویی ابوالمعانی بیت سنزدکه سروروخوبان شوی بحسن وکمال*
باین تناسب اعضا باین تراز جمال ترغوز سکون راء مهمله وضم غین معجمه ایله حکم
پادشاهی معناسنه که یرلیغ دخی دیرلر میر نظمی بیت برویش چون خط فیروز آمد*
بقتل عاشقان ترغوز آمد* ترکتاز ترك ایله تازدن مرکب اسمدر خبرسز چاپق
وجولان ایلمك وغارت ویغمایه سکرتمك معناسنه حکیم سنائی بیت ترکتازی کنیم وبرشکنیم
نفس زنکی مزاج دربا زار* نواب سپهسالار میرزا خان بن بیرام خان مخاطب بخان خانان
نوشته* رباعی* یکچند دلم بهجر آموخته بود* وز ذوق وصال دیده بردوخته بود*
باد توشبانه ترکتازی آورد* برباد بداد آنچه اندوخته بود* وصالنوب یوریمك معناسنه
شیخ نظامی بیت هم رقیبش زترکتاز افتاد* هم براقش زپویه بازافتاد* محبوبلر شیوه
وناز ایله خرامان اولوب عشاقك صبر وقرارین یغما وغارت ایتدکلریچون آنلرك وصفلرینده ده
ترکتاز دیرلر تندباز سکون نون ودال مهمله وفتح باء موحده ایله شکار آلور قوشلره
دیرلر تندنیز سکون نون وکسر تاء مثناة ایله غایت حدت طبعدن کنایه ایدوب
تهور وغضب معناسنه استعمال ایدرلر انسانده وحیوانده وارد اولور قاقیمق معناسنه ده کلور
بومعنایه چغتای اوکته دیرلر اسکندرنامه ده خاقان اسکندردن مخفی کلدککده ایتدی بیت

بيت يوق ايرسنكا اوكنه سوزيوق ايدى * نى بولسا بيرينك ساودين اوق ايدى ﴿ تندوز ﴾ سكون نون وضم دال مهمله ايله رعد معناسنه در كذا فى الصحاح ﴿ توز ﴾ واو معروف ايله طقوز معنايه كلور اول توختن لفظندن مشتق صيغهٔ امر ووصف تركيبى اولور توختننك معنالرى عنقريب ذكر اولنور انشاء الله تعالى شمس فخرى بيت كرا بماند دركار زار جاى درنك * چو چشم شاهرخ آرد بمعركه كين توز * ثانى بمعنى تاخت وتاز امردر حكيم سوزنى بيت بعروساهيان باشى تو آنكاه * كه آنجا لشكرستر ماكند توز * ثالث بمعنى اندوزنده يعنى كار وكسب كننده حكيم انورى بيت كفتمش هان چكونه دارى حال * زين اين ورطه تاب وحادثه توز * رابع بمعنى كشنده وله ايضا * قطعه * اى براعدا واوليا پيروز * در مكافات اين وآن شب وروز * بريكى جودفا يقت غالب * وزدكر جاه غالبت كين توز * خامس بمعنى كذارنده واداكننده وله ايضا بيت بذل نزديك همت تو چو وام * كرمت وام وتوز وشكر اندوز سادس بمعنى اندوختن وكشيدن بو معناده صيغهٔ امر اولور شهاب الدين احمد مؤيد بيت ازسلاطين ملك كيروبر فقيران بذل كن * باموالى باده نوش واز مخالف كينه توز * سابع بمعنى بكذار واداكن يعنى صيغهٔ امردر حكيم سنايى بيت يكزمان ازكنج دانش وام نادانى بتوف باخريك يك برابر اسب همت را بتاز * ثامن اغاج قبوغنه ديرلركه يايه صرارلر بو معناده زاء فارسيله توژ دخى ديرلر خلاق المعانى بيت كردد چو روى تواز كمان پشت پاى آن * كورا مشود زناوك سرما فكار پاى * تاسع سرحد فارسده اهوازه قريب بر شهر آديدركه معربى توج در كذا فى المجمع ﴿ توقز ﴾ هاتفى بيت توقزهاى شاهانه پيش ازشمار * دران عرضكه بر دهنكام بار ﴿ مع الزاء الفارسى ﴾ ﴿ توژ ﴾ واو مجهول ايله ياى توزى كه التون حل ورنكا ميز بويه ايله نقش ايدرلر شيخ نظامى بيت دوابروش همچون كمان بزه * سيه توژ توژوى ازمشك به * شيخ ابو سعيد ابوالخير بيت پى دركاواست وبيد دركهسارست * ماهى سپر پشمى بدريا باوست * بزدرمكر وست وتوژ در بلغارست * زه كردن اين كمان بسى دشوارست * ويايه اوقلك دمرنى طرفنه صاردقلرى اغاج قبوغنه ديرلر امير خسرو * مثنوى * ديد پيهى بسان پارهٔ توز * كرده خودرا زمردمان مستور * زيربالاش چون كمان شده كوژ * بركمان كهن برآمده توژ * بو لغتى كيمى زاء معجمه ايله وكيمى زاء فارسيله نقل ايدرلر اما زاء فارسيله اولدوغنه دلالت چوقدر جمله دن حكيم فردوسى بيت كمانيست كراشك من توژ كشت * سهى سروشمشادمن كوژ كشت * وكوژ زاء فارسيله دركه بوكرى معناسنه در اكا قافيه اولنمشدر بو معناسى دخى اعلام نسادندر حكيم فردوسى بيت دوابر وبسان كمان دراز * بود توژ پوشيده ازمشك تاز ﴿ مع السين المهملة ﴾ ﴿ ترس ﴾ ضمتين ايله بمعنى زمين شيارناكرده يعنى نطس اولمامش ير مجمع الفرسده غايت پك يركه اكا قازمه كارايليه ومؤيد الفضلاده وفرهنك ميرزا ابراهيمده فتح تاء مثناة وضم راء مهمله ايله منقولدر وبو معناسى دخى سخت در عموما عربيده سكون راء مهمله ايله سپر معناسنه در شيخ نظامى بيت بروسينهٔ همچو پولاد ترس * حديث تنومندى آن خود مپرس * ﴿ ترمس ﴾ سكون راء مهمله وضم ميمله پكى بوينوزى كه عربيده خرنوب ديرلر ﴿ تس ﴾

استغفارا آدم اوزرینه توکرك بر تمغه دیرلر کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم اکا تفو وتهو وته دخی دیرلر توس سکون واو ایله بمعنی ترس مرقوم یعنی زمین سخت

تُ ش

مع الشین المعجمه توش اکشی معناسنه اکرچه مشهوری سکون راء مهمله ایله در اما اصح ضم را ایله در حکیم اسدی بیت چنان خوش نیاید بدن کت خورند * چنان ترش نه نیزکت نکرند * تش ایکی معنایه در اول حرارت وقلق واضطرابه دیرلرکه درونده غم واندوه زیاده اولدوغندن ظهور ایدر پور بهای جامی * قطعه * روزها شدکه بنده می آید * بردروه تمیدهد چاوش * ایمن ازعدل توزمانه چنان * که نیابد ضرر زآتش تش * ثانی آزق معناسنه اولان توش لفظندن اختصار اولنمشدر قوت معناسنه استعمال اولنور مثلا مرغ میمندره آتش یدوکی اجلدن آذر تش وتش خوار دخی دیرلر تندی کوش قولاق یومریمی یعنی قولغك یومری جانبی تند یومری معناسنه مقدم ذکر اولنمشیدی * الوتدان فی الاذنین اللذان فی باطنها * کذا فی المشکلات توش واو مجهول ایله درت معنایه کلور اول طاقت معناسنه حکیم فردوسی * مثنوی * بیازید پای وبه پیچید دست * همه بند وزنجیر دوهم کسست * چه بکسست زنجیر بی بوش کشت * بیفتاد ازان درد وبیهوش کشت * مختاری بیت زننك عیشی بی تاب وتوش کشته چو مور * زناتوانی بی دست وپای مانده چو مار * وقوت معناسنه اولدوغی بوندندر استاد بیت بنوشابه کفت ای شه باتوان * به ازشیر مردان باتوش جان * بعض نسخه ده قدرت معناسنه ده منقولدر حکیم ناصر خسرو بیت درطاعت وبی طاقت وبی توش چرایی * ای کاه ستمکاری باطاقت وباتوش * بومعنایه حکیم فردوسی بیت چو بهرام یل کشت بی توش وتاو * بسی نیشت اواندر آمدز ثاو * ثانی بدن معناسنه کلور حکیم اسدی * مثنوی * بدوکفت ملاح مغزای کار * که اینجا بود کرکدن بیشمار * مبالای کاوی برازخشم وجوش * یکی جانورمه زپیلان بتوش * ثالث قوت معناسنه حکیم انوری بیت خطی کشیده ام ازخط برین ورق نکشد * بدان نکه نکنم من که بی تن وتوشم * رابع بمعنی قوت یعنی آزق که حاجت قدری اوله حکیم فردوسی بیت هران می که خوردم بتوهوش کشت * روان خردمندرا توش کشت توشهٔ سفر بو معناددندر تولاش واو مجهول وضم لام ایله ایکی معنایه در اول شعله معناسنه میرنظمی بیت دران شب بتولاش زشمع وچراغ * شده همچو روز آنهمه باغ وراغ *

تُ ع

مع الغین المعجمه * تخم مرغ یمرطه معناسنه عموما طاوق یمرطه سنه دیرلر خصوصا ابوالمعانی بیت باور مکن بوعده وزنهار دل مده * ازماکیان نسیه به این تخم مرغ نقد

تُ غ

تفاغ فتح فا ایله بیوك شراب قدحیدر عربیده تحف دیرلر کذا فی الصحاح تناغ فتح نونله بمعنی تفاغ مرقوم که آخر مجلس میده آنکله محبتا طلوا ایچرلر میرنظمی بیت تناغ نخورده ام در بزم عشقش * ازآن رومیشدم دلکرم عشقش توغ واو معروفله ایکی معنایه کلور اول معروف الاجه قیلدر نیزه باشنه نصب ایدرلر ثانی تاغ مرقوم معناسنه که چربك اغاجدر آتشه یاندقده برقاج کونه دك آتشی سو نمز غلبهٔ استعمال ایله اودون معناسنه اولمشدر شمس فخری * قطعه * قمقونا خورده چند ازمعدهٔ تنك * بریشم برملد ایام

ایام آزوغ * من ازمحنت بسان عودسوزان * خزان عمررا ازعود وبا ن توغ ﴿ مع الفاء ﴾

﴿ تف ﴾ نفرت جهتیله وطبعه نا ملایم کلمك ایله توکرمك معناسنه یعنی اعراض کوسترمك مولانا جامی بیت تف بران طائفهٔ مرده دلان * در هوا وهوس افسرده دلان * لغت محمودیده بمعنی ناخن واقعدر ﴿ تاف ﴾ فتح لامله اوزم چکردکی وصاپی وقبوغی که صقلدقدن صکره قالور ترکیده جبره دیرلر کذا فی شرفنامه ﴿ توف ﴾ واو معروفله ایکی معنایه در اول خلقك غلبه سندن وطاغ اراسندن ظاهر اولان صدا حکیم انوری بیت قلادید درلشکر افتاده توف * ازان پهلوان حمله صف شکوف * بومعناده نونله نوف دخی دیرلر ثانی جنبش وهمخوردکی معناسنه حکیم اسدی بیت قلادید درلشکر افتاده توف * زکر دیلان رفته خورد رکسوف مصراع اول توارد واقع اولمشدر ﴿ مع القاف * تتق ﴾ ضمتین ایله پرده معناسنه درمولانا جامی درپیش معراج بیت خیمه برون زدز حدود جهات * پردهٔ اوشد تتق نور ذات * ترغاق ﴾ سکون راء مهمله وفتح غین معجمه ایله مؤید الفضلاده کیجه لرده خرسوز وحرامزاده دن بکجیلك ایتمك معناسنه مطهر شیرازی بیت بردرکه میمون تودر نوبت ترغاق * میران مهان برعدد ریك برآری ﴿ ترقاق ﴾ سکون راء مهمله وفتح قافله زبان خوارزمده ساعدا دیرلر ﴿ مع الکاف * تبنك ﴾ سکون باء موحده وفتح نونله قیو مجیلرك التون وکمش ریخته ایتدکلری قالب معناسنه استاد عنصری بیت تبنك ارکج نهد کسی بی شك * ریخته کج برآید ازتبنك ﴿ تبوك ﴾ ضم باء موحده ایله اغاج طبق که ایچنه میوه وبعض اشیا قورلر شمس فخری بیت خاك برتارك دوات وقلم * حبذا دبه وچوال وتبوك ﴿ ترترك ﴾ سکون راء مهملهٔ اول وضم تاء مثناة وراء ثانیله شیرازك باباکوهی دیدکلری طاغنده برلطیف مکاندر اهل شیراز ونواحیسندن اول محله سیر وتفرجه کلوب عشرت ایدرلر آنده دپه سی سوری بریا پلجین قیا واردر نوجوان تازه یکیتلر بریسی طاش اوزرینه اوتوروب بوز اوزرندن قایدقلری کبی قیارلر ﴿ ترتك ﴾ سکون راء مهمله وضم تاء مثناة ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده تذرو معناسنه در تورتك وجور یوز دخی دیرلر مؤید الفضلاده زاء معجمه ایله واقعدر شرفنامه ده خوش رفتار برقوشدر نواحیٔ هند طاغلرنده اولور دیو مسطوردر میر نظمی بیت بکفتارش چو طوطیٔ شکرخا * خرامش همچو ترتك خوب وزیبا ﴿ ترشك ﴾ سکون راء مهمله وفتح شین معجمه ایله ادات الفضلاده یشل رنك خوشنما برقوش آدیدر ﴿ ترشکك ﴾ ضم راء مهمله وسکون شین معجمه وفتح کافله اکشیرك دیمك اولور کاف تصغیر ایله ﴿ ترشناك ﴾ ضم راء مهمله وسکون شین معجمه وفتح نونله اکشیلو معناسنه در غمناك وفرحناك کبی شاعر بیت دماغ میکشاران میشود چاك * بخموری سحر آبا ترشناك ﴿ ترك ﴾ سکون راء مهمله ایله ایکی معنایه کلور اول خطا وختن ودشت قبچاق خلقنه دیرلر که عادتلری زدوبرد وغارت ویغمادر نتکم خواجه حافظ بیت فغان کین لولیان شوخ شیرینکار شهر آشوب * چنان بردند صبر از دل که ترکان خوان یغمارا * وترکستان ولایتنه یا الکز ترك دیرلر استاد دقیقی بیت اکنون فکنده بینی از ترك تا بمن * بکچند کاه زیر پی آهوان سمن * بوتعبیر عجم ولایتنه یا لکز عجم وعربستانه عرب وروم ولایتلرینه روم دیدکلری کبیدر ثانی محبوبه دخی ترك دیرلر نتکم

تُ ف

تُ ق

تُ ك

خواجه حافظ بیت اکر آن ترك شیرازی بدست آرد دل مارا * بخال هندویش بخشم
سمرقند و بخارا را * محبوبلر شیوه و نازایله صبر و قرار عشاقی غارت ایتدکلری ایچون تسمیه
اولنمق وارد در شهیدی قمی بیت عالم تمام پر زشهیدان فتنه شد * ترك مرا خدنك ستم در کمان
هنوز ق تفك م فتح فا ایله ایچی بوش نیزه در که اغز ایله فندق اتارلر کذا فی شرفنامه تف
اوفورمکدر اغز توفنکندن فندقی اوفوروب آتمغله تسمیه اولنمشدر قورشون آتلان تفنکه
اول مناسبتله تفك تسمیه اولنوب آکا دخی علم اولنمشدر ابن یمین * قطعه * مرد ثابت قدم
آنست که از جا نرود * وز چه سرکشته بود کرد زمین همچو فلك * همچو سیمرغ که از جا نبرد
طوفانش * نه چو کنجشك که افتد بدم از باد تفك * خواجه عمید لویکی بیت پای کشیده ام ازین
دست فشانده ام ازان * رشته زدوده انکهی چون کل خار از تفك ق تفیرك م کسر فا و سکون یای
تحتانی و فتح راء مهمله ایله تفیرای مرقوم معناسنه یعنی پالهنك ایتدکلری طاش ق تك م
ایکی معنایه کلور اول هر قوشك بورنسه دیرلر میر نظمی بیت زبانت درازی مکن برکسی *
چو مرغ تکی دار ریخته پری * ثانی شعله سی آز اولان چراغه دیرلر ق تکوك م ضمتین ایله
سیم و زردن جانور صورتنده دوزلمش قدح کذا فی الصحاح شرفنامه ده نهان معناسنه در
وفرهنك علی بیکده غرفه بالا معناسنه در ق تالم م سکون لام ایله حبوباتدن لوبیا
دیدکلری غله در کذا فی فرهنك جهانکیری ق تبنك و تنك م کلاهما بسکون النون ایکی
معنایه کلور اول کوچك طاولکه شعبده بازلر و مسخره لر چالوب اوینارلر ترکیده دبلك دیرلر مقصود
خرده دیمشدر بیت می نشانی غنچکی و پلبانی همه شب * سحر آنکه زدی بر سر میدان
تبنك * ثانی ایرقایشی معناسنه در ق تنك م سکون نون ایله بوینی قصه و آغزی طار
بر داغه دیرلر حکیم ازرقی * رباعی * آن حاکم ما نیاز و وزی ماند * کرد سر او تیننه کوزی ماند
تنك دهنش بعود سوزی ماند * چون سرمه کشد راست ببوزی ماند ق تنك م ضم نون
ایله یوفقه معناسنه که عربیده رقیق دیرلر و یوفقه لقدن تحملی اولمیان نسنه یه ده دیرلر
ابو المعانی بیت تنك ظرفان عالم را سزا نیست * بیاشامیدن آزاباده عشق ق توبك م
سکون واو و فتح باء موحده ایله کنجینه معناسنه در لسان الشعراده بایرینه نونله واقع اولمشدر
وادات الفضلاده بایرینه تاء مثناة ایله مسطوردر و فرهنك جهانکیریده کاف فارسیله
روایت اولنمشدر ق تورك م مجمع الفرسده فتح راء مهمله و فرهنك جهانکیریده ضم راء مهمله
ایله مسطوردر ایکی معنایه در اول سمزاوت معناسنه که پرپهن و خرقه دخی دیرلر استاد
عسجدی * مثنوی * چونا اهل را قدر کرده بلند * نباشد جوان آزاده هوشمند * اکرچه
چنار ست بر کش بزرك * نباشد در ونفع برك تورك * ثانی توران پهلوانلرندن بر مبارز
آدیدر حکیم فردوسی بیت یکی پهلوان بود نامش تورك * دلیر و سرافراز و کرد سترك *
ق تورنك م سکون راء مهمله و فتح نونله بمعنی تذرو کذا فی مجمع الفرس منصور شیرازی
بیت بنزدیك بود تو باز از شاهین * نکرد باز زپاس تو ظلم بر تورنك * کاف فارسیله ده مرویدر
ق توشك م فتح شینله بمعنی نو جوانه ترکیده نهالی یه دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ق توك م
موی بکلمسته یعنی بر طوتام صاچ کذا فی المجمع اما تحفة الاحبابده آتلك پیشانیسنده اولان پرچم

پرچم مع الكاف الفارسی * ترنك فتح راء مهمله وسكون نونله اوج معنایه كلور اول محو دیمك اغز تفنكی معناسنه ثانی مرغ دشتی كه واو معدوله ایله تورنك دخی دیرلر ثالث زندان معناسنه در ترنك سكون راء مهمله وفتح نونله شرفنامه ده تدرو معناسنه وفرهنك جهانكیریده كیپك معناسنه در تس سك سكون سین اول وفتح ثانیله ادویه دن براوتدر عربیده بنفسج الكلاب دیرلر فارسیده بر آدی دخی شاسبا نكدر تلنك ضم لام وسكون نونله حاجت وخواهش یعنی استمك واستینه تلمنكی دیرلر حكیم سنائی * مثنوی * بكدا ایی بكفتم ای نادان * دین ودنیا مده ز بهر دو نان * ابلهانه جواب دار از صف * كز پی خرقه وجماع وعلف * راست خواهی بدین تلنك خوشم * این كنم به كه بار خلق كشم * حكیم سوزنی بیت خر كدا ایست كدیه خو كرده * از تلنك ملوك تا بخراب توتك سكون واو وفتح تاء مثناة ایله درت معنایه كلور اول بر قوشدر تعلیم ایله سخنكوی ایدرلر عربیده طوطی وببغا دخی دیرلر مزبور قوشك قفسده قرشوسنه بر آیینه قورلر آیینه نك آردنده بر كمسنه اوتوروب استدیكی سوزلری سویلر كرارا طوطی آیینه ده شكلن كوروب سویلیان آنی صانوب جناب باری تعالی جل شانه اول قوشه اول قدر ادراك واستعداد ویرمشدر كه ایشتدیكی سوزی ضبط ایدوب سویلر لیكن تعلیم اولنان سوزی سویلر غیری سوزه قادر دكلدر حیات الحیوانده مزبور قوشك صحیح یشل وصافی سیاه ورنكین قرمزیده اولدیغین یازار هندوستان ولایتنده بریرده اولور ثانی برقسم قامشدر بیشه دخی دیرلر ثالث بر نوع آتمكدر شهر قزوین واطرافنه مخصوصدر رابع شیرازده بر محله آدیدر تورنك كاف عربیده مذكور اولان تورنك معناسنه در تونك سكون واو وفتح نونله كنجینه معناسنه دركه بایله توبك دخی دیرلر كذا فی لسان الشعرا توك فرهنك جهانكیریده چشم معناسنه در قراالاوی بیت زتوك مست تو عالم خرابست * بقید زلف تو خلقی كرفتار مع اللام * تغال غین معجمه ایله خوارزمیلر لساننده وجه معناسنه در تغل فتح غین معجمه ایله آغیل معناسنه در قیونك وكچی نك وصغرك اولسون ابو المعانی بیت بكرد كوی تو عشاق بود سر كشته * چو كوسفند بشب در تغل همی آیند تل كیسهٔ خیاط كه ایكنه وابریشم ویوكسوك وغیری نسنه لر قورلر اكا قود دخی دیرلر میر نظمی بیت مشو در پی حرص وآز تدوان * مكن جیب ودامن تل در زبان تنبل سكون نون وضم باء موحده ایله بوزن سنبل یعنی مكر وحیله استاد منوچهری بیت بخت بی تقصیر وبخت روزبی مكروه غم * دهر بی تلبیس وتنبل چرخ بی نیرنك ورنك * شمس فخری بیت دولت او عطای یزدانست * نه بمكر ونه لبس ونه تنبل توال بوزن جوال یعنی نهایت هر چیزودخی كیرودونمك معناسنه در بمعنی اول ابو المعانی بیت پاك شو در عشق یار وصلت آلوده مشو * كین ره عشقست باشد رفته در وصلت توال توپال باء فارسیله مؤید الفضلاده بمعنی مس كه عربیده نحاس دیرلر فرهنك جهانكیریده بمعنی ریزهٔ زر وسیم كه عربیده قراضه دیرلر توبال واو مجهول وباء موحده ایله ایكی معنایه در اول بمعنی توال مرقوم ثانی مجمع الفرسده دموری دوكدكده ایشه یرامیوب دوكیلنی كه عربیده خبث الحدید دیرلر توبل واو مجهول وفتح باء موحده ایله بمعنی پیش پیشانی

يعني آلنك ايلروسى كه قيله قريب بر در مير نظمى لطيف تشبيه ايلمش بيت چور وش ماه وكيسو هاله او * كه تو بل شعله جواله او توشمال سكون شين معجمه وفتح ميمله چاوش معناسنه دركه دركاه سلاطينده خدمت ايدرلر وميرى ايشلرك مباشرلرى معناسنه وله بيت مكر بوده آنجايكى توشمال * شدى نيك محضر ونيكو خصال توشل وتوشيل اول فتح شين معجمه ثانى كسر ايله بر نوع لطيف اينجه بزدر اكابر جامه ايدرلر اكا توزى دخى ديرلر منقريب ذكر اولنور انشاء الله تعالى تول واو مجهول ايله شرفنامه ده بمعنى كج دهان وصحاحده بمعنى پيرامون دهان فرهنك جهانكيريده واو معروفله بمعنى جنك وپرخاش شيخ آزرى بيت سنان صاعقه برزد سراز دريچه شب * چواز درون سيه روز تول خنجر نيو * واو مجهول ايله رم معناسنه در زيرا توليدن رميدن معناسنه در توريدن وفا توليدن دخى ديرلر حضرت مولانا قدس سره در صفت كواكب بيت سخت مى تولى زتر بيعات او وز دلال وكينه وآفات او تويل كسر واو وسكون ياى تحتانى ايله پيشانى معناسنه در بعض فرهنكلرده كله سر معناسنه مرويدر شمس فخرى * قطعه * كر كند شهريار خصم شكار * سوى كردون نظر بخشماغيل * اختران بر زمين نهند از بيم * از پى بندكى شاه تويل مع الميم * تتم ضم تاء مثناة ايله سماق معناسنه در كذا فى شرفنامه مؤيد الفضلاده سكون تا ايله مرويدر تخم معروف حبوبات دن هر نه اولورسه كه اكيلور عربيده بذر ديرلر كسر ذال معجمه ايله شيخ سعدى بيت زمين شوره برسنبل نيارد * در وتخم عمل ضايع مكردان * مير نظمى بيت هركه تخم بدى بكشت همان * حاصلش جز بدى نيايد ازان تمتم ضم تائين وسكون ميمين ايله قطاس معناسنه دركه كاوكوهى قويروغيدر سپاهيلر آت بوينه اصارلر عظيم شهرت وزياده مهابت كوسترر اكا غرغاو وكرغاو وكرغا دخى ديرلر تم برنوع يعنى اوق دمرنيدر اكثر تركستانده قوللنورلر تونه كندم واو معروف وفتح تاء مثناة ايله تخل بتى در تونه بدن انسانده سياه شكل كبى نسنه در اندن استعاره طريقيله بت معناسنه استعمال اولنمشدر تولوم واو معروف ومجهول وضم لامله اسلحه معناسنه دركذا فى شرفنامه مع النون * تبان فتح باء موحده مشدده ايله تمان معناسنه در مير نظمى بيت كشاده بند تبان دلارا * شده آيينه بى مثل پيدا تبنان سكون باء موحده وفتح نونله تبان مرقوم معناسنه ونون باء موحده يه تقديمله دخى جائزدر تبن ضم باء موحده ايله شون معناسنه اداى تركاندر كذا فى شرفنامه تخم ريحان وتخمكان يعنى امثال الاچى وايالمانه تخمكيا دخى ديرلر ايضا فى شرفنامه ترش شيرين نه صحيح اكشى ونه صحيح طتلو اولان نسنه كه ميخوش تعبير ايدرلر هرنه ده كه اول طعم اوله عموما وانارده خصوصا اكرچه ترش ضم رايله تلفظ اولنور كاهى تخفيف قصد اولنوب رايى ساكن ايدرلر مصدرى سكون رايله ترشيدن كلور شيرين ايله ياخود آخر لفظله تركيب اولندقده البته راساكن اولور زيرا تصرفات مشتقاتده تخفيف مقصود در ترشيدن اكشملك واكشتملك معناسنه مصدر در ترغان سكون راء مهمله وفتح غين معجمه ايله ايكى معنايه كلور اول رهبر كه عربيده دليل ديرلر ثانى باج معناسنه مير نظمى بيت نشسته برسر بالاى

بالای ودر بند * زیاده روان ترغان بکیر د ترکان جمع ترکدر الف ونون ادات جمعدر خواجه سلمان بیت کین زمان شمشیر کینی بر ترکتر کان آزمای * در دیار ترکان نه ترکمان نه ترکان ترنجان سکون نون وفتح جیمله کتب طبده باد رنجبویه دخی دیرلر عوام قوان اوتی دیدکلریدر ترنج رایحه سنه قریب خوشبو رایحه سی وار در تمن فتح میمله اون ایکی بیك هدده دیرلر تمان دخی جائز در بودیار ده کثرتدن کنایه ایدرلر اما الحالة هذه عجمده اللی عباسی یه تمن دیرلر که رومك غروشی حسابیله اون التی غروش ایکی ثاث اولور زیرا عباسینك اوچی بر غروش حسابنه رایجدر میر نظمی بیت شاهی که عطای او تمن بود عالم به ثناش موتمن بود * بعض دیارك رسوم عرفیه سنده اون بیك وبعض دیارده بش بیك اقچه اعتبار ایدرلر چغتایده دخی تومان دیرلر تن بحر ظلماتده اولور عظیم الجثه بر نوع بالقدر آتنی قوریدوب بیلان صوقنه وزهر ایچمشه ایچوررلر فی الحال فی ایدوب خلاص اولور مش وبر معناسی دخی کلمندر که تون لفظندن مخففدر تنبان سکون نون وفتح باء موحده ایله کور شجیلرك دریدن طونلریدر ودخی تومان معناسنه در تنیدن سکون نون ویای تحتانی وکسر حیله قولانی وقوشاغی محکم چکمك تندیدن سکون نون ویای تحتانی وکسر دال مهمله اولی ایله بر نسنه آواز ویرمك تواکن ضم کافله چیلاق آدیدر که غلیواج وغلیواژ دخی دیرلر کذا فی شرفنامه توان ایکی معنایه کلور اول کوج معناسنه که عربیده قوت دیرلر ودخی قدرت معناسنه توانستن دن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی وکاهی اسم فاعل استعمال اولنور کمال خجندی بیت اینچنین صورت مطبوع زجان نتوان ساخت * در توان ساخت زقد تو روان نتوان ساخت * ثانی بمعنی ابریعنی بولت میر خسرو بیت زسیلی که بر کوه ریزد توان شود بر سر کوه کشتی روان * خواجه عمیدلو یکی بیت زروی بحر معلق توان شده پیدا چو پشت ماهی شیم از میانهٔ جیحون توانستن کسر نون وسکون سین مهمله ایله قادر اولمق وکوجلو اولمق معناسنه در توانیدن بمعنی توانستن مرقوم فارسیده یدطولا اصحابی مصدردن مشتق اولان کلماتده حرف تبدیلینه قائل اولمامغله حالی اوزن مصدر اعتبار ایدرلر توبان واو معروف وفتح باء موحده ایله بمعنی تنبان مرقوم توب رسن سکون باء موحده وفتح را وسین مهملتین ایله بو کلمش ایپ که توب قاتدر رسن معلوم توختن واو مجهول وسکون خاء معجمه ایله بش معنایه کلور اول بمعنی خواستن یعنی استمك حکیم اسدی بیت بتیغ وسنان هر کجا کینه توخت * کهی دل دریدو کهی سینه دوخت * ثانی بمعنی کزاردن یعنی ادا ایتمك وعاریتی نسنه یی کیرو ویرمك ودین اودمك رضی الدین نیشابوری بیت ایا ستوده بزرکی که وام شکر ترا * زبان بندهٔ تو توختن نمیداند ثالث بمعنی فروکردن یعنی اشاغی ایندرمك حکیم سنائی بیت خلق اکر در تو توخت ناکه خار * تو کل خویش ازو دریغ مدار * رابع بمعنی اندك فراهم آوردن یعنی آز آز جمع ایلمك حکیم اسدی بیت همه یادی از بخت آموختم * که من کین بدین چارها توختم * خامس فرهنك جهانکیریده بمعنی کشیدن مرویدر توران مشهور مملکتدر توران زمین دیرلر

فریدون شاه اوغلی تون منسوب اولغله شهنامه ده فردوسی ایران و توران خلقنك جنك
وجدللرین بیان ایدرکه تور اوغللریله ایرج اوغللری میاننده عداوت وخصومت نجه زمان
متمادی اولمشیدی مولانا هاتفی از تیمور نامه بیت ز توران زمین خیمه بیرون زدند *
سرا پرده بر طرف جیحون زدند ﴿ تورنکان ﴾ فتح راء مهمله وکاف فارسی وسکون نونله
بمعنی ترلنکان مرقوم یعنی زنده کننده وبدید آرنده همه تعالی وتقدس کذا فی شرفنامه ﴿ توریدن ﴾
کسر راء مهمله ایله خصم محضر نده بخیل وشرمنده اولمق معناسنه در کذا فی المجمع ﴿ توزیدن ﴾
کسر زاء معجمه ایله بش معنایه کلور اول بمعنی خواستن شیخ عراقی بیت زنهار ازان دو چشم
مست * فریاد ازان دو زلف کین توز * ثانی بمعنی کزاردن وادا کردن ادیب صابر بیت
چند باشی روز و شب دلسوزه بد سازای پسر * تام شادی توز اسب بیغمی تازای پسر
حکیم سنایی بیت یکزمان در کنج دانش وام نادانی بتوز * تا خردیکدم برابر مرکب همت
بتاز * ثالث بمعنی اندوختن وحاصل کردن استاد دقیقی بیت بر یکی جاه فایضت غالب
وز دکر جاه قاهرت کین توز * رابع بمعنی فروکردن بمثل توختن خامس بمعنی کشیدن کذا فی
فرهنك جهانکیری ﴿ توسن ﴾ واو مجهول ایله مفتوحه ده مذکوری مرور ایدن توسن معناسنه در
اسب سرکش دیمکدر ابو المعانی بیت هرکز نکشته اهل دلی را فلك بمهر * زینهار بمردی رام
نشد توسن مراد ﴿ توشدان ﴾ سکون شین معجمه ایله اسم مرکبدر توش ایله داندن آزق
قویاجق ظرف طغرجق وامثالی نسنه لرکه اهل سفر ایچنه نواله قویوب سفره کتورر ولر
﴿ توشکان ﴾ سکون شین معجمه و فتح کاف فارسیله حمام کلخنی کذا فی شرفنامه بو معنایه
ابو المعانی بیت خوی محنت بریزد از سراپایم ز تاب غم * دو دیده جام کرمایه در ونم توشکان
کویا ﴿ توشمان ﴾ سکون شین معجمه وفتح میمله بعض نسنه ایچون وضع اولنان نشان ومیان
سرای معناسنه در ﴿ توفیدن ﴾ کسر فایله ایکی معنایه کلور اول صدا وندا معناسنه حکیم
فردوسی بیت بتوفید کوه وبلرزید دشت * خروش سپاه از هوا بر کذشت * وله بیت
خروشی بر آمد ز اسفندیار * بتوفید از آواز او دشت وغار * ثانی جنبش وبرهم خوردکی
در بیله هزاهزد یرلر حکیم فردوسی بیت بتوفید شهر و بر آمد خروش * توکفتی همی کر کند
نعره کوش * بعض فرهنکلرده فا یرینه نون واقع اولمشدر ﴿ تولیدن ﴾ واو معروف وکسر
لام وسکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله اوقلق وصانجمق معناسنه در ابو المعانی بیت
وسیله راحتی جان حزین را * که پیکان مژه بر سینه تولید ﴿ تولیکن ﴾ کسر لام وفتح کاف
فارسیله بمعنی تواکن مرقوم یعنی غلیواج کذا فی شرفنامه ﴿ تومان ﴾ بمعنی تنبان مرقوم
وکور شجیلرك دری تومانی وکچیلرك شلواری وزبان خوارزم وزبان مغانده اون بیك عدده
دیرلر ﴿ تون ﴾ ناحیه مشرقده بر مملکت یاخود بر شهر آدیدر ودخی کلخن که غایت قزمش
اوله شاعر بیت کروهی آمدند در کرد بیرون * چو آتش از میان کلخن تون * شرفنامه ده
قرارکاه نطفه معناسنه در یعنی رحم مادر ادای ترکاندر ﴿ تونیدن ﴾ کسر نونله بمعنی توفیدن
مرقوم کذا فی جهانکیری ﴿ تهمتن ﴾ شرفنامه ده ضم تا ایله مرویدر خداوند سپاه کران
ورستمك القابندندر ﴿ مع الواو * تفو ﴾ ضم فایله بمعنی آب دهن یعنی توکرك کمال اسمعیل بیت

بيت باكف در بار تو هردم برشك * ابر زند بررخ دريا تفو * وتوكرمك معناسنه ده استعمال اولنور ابوشكور بيت نبشكرده ببريد زيركلو * تفو برچنين ناشكيبا تفو **تلو** ضم ضم لام ايله ما بين ثبر يعنى يلكه وارنجه ديرلر ابو رافع بيت ثيرا ندر قلب دشمن تا تلو * مثلك چونانكه درچشمش تلو **تندرو** سكون نون ودال موقوف وضم راء مهملتين ايله بخيل وخسيس واكشى يوزلو معناسنه كذا فى المشكلات بو معنايه ابو المعانى بيت بوده است احسان تو برخلق عالم رايكان * ميشود نزد كفت درپاى عمان تندرو **تو** واو مجهول ايله ضمير خطا بدر سن ديمك معناسنه افصح بودركه و لو اظهار او لنميوب ضم تانك اشباعيله تلفظ اولنه همام تبريزى بيت مكر سنكين دلست وجان ندارد * هرآنكس كه چوتو جانان ندارد * وادات رابطه اولان استه‌اد خال اولنوب بعض محلده واو ساقط اولوب يالكز ضمه ايله تست دينلور وعلامت مفعول اولان رايه ادخال اولندقده ترا دينلوركه اصللرى تو است وتو را ايدى وكاهى ضرورت شعر حسبيله واو اثبات اولنوب تلفظ اولنور مثالى حكيم اسدى بيت همه با توست از بجوييش باز * تا نيايد كسى كشايد راز **تو** واو معروفله وتانك اشباعيله اوج معنايه كلور اول قيماق كه سودى قينادوب اوزرنده منعقد اولانى آلورلر عربيده قسطا ديرلر ثانى قات معناسنه حضرت مولانا قدس سره بيت من اين ايوان نه تورا نميدانم نميدانم * من اين نقاش جادورا نميدانم نميدانم * ثالث پرده معناسنه كه تاه وتوه دخى ديرلر حضرت مولانا قدس سره بيت رحمت صد توبران بلقيس باد * كه خدا يش عقل صد مرده بداد **توبرتو** يعنى قات اندر قات ودخى قتمر اتمك كه كاهى وامثالى اولور **تووو** واوى زياده اشباع ايچون بر واو دخى يازرلر قيماق معناسنه در **تهو** ضم ها ايله بمعنى تفو يعنى آغزدن توكرك آتمق كه تف وتفو دخى ديرلر ابو المعانى بيت دهد دولت فلك هر ناسزارا تهو باشد چنين اقبال دنيا **تهيو** سكون ها وضم ياى تحتانيله بمعنى تفو كه تس وتهو دخى ديرلر شرفنامه ده بمعنى تيهو مرقومدر **مع الهاء** * **تتره** سكون تاء مثناة وفتح راء مهمله ايله سماق معناسنه كذا فى المجمع **تخمه** سكون خاء معجمه وفتح ميمله اوج معنايه در اول معده ده طعام فاسد اولوب هضم اولمامغه ديرلر عربيده هيضه ديرلر حكيم سنايى بيت تخمه چون هاضمه تباه شود * معده پژمرده ودوتاه شود * ثانى اصل ونژاد معناسنه در حكيم فردوسى بيت يكى آنكه از تخمهٔ كيقباد * همى از تو كيرند كوبى نژاد * وحكيم اسدى نطفه معناسنه ديمشدر بيت بت زاولى كفت ازين هرچهار * نيم من جز از تخمهٔ شهريار ثالث يره اكيلن حبوبات تخم معناسنه **تخميانه** هرنه كونه تخم اولورسه بغداى واربه وغيرى حبوبات دن وسبزه وات تخملرى والحاصل هرنه تخم كه يره اكيلور آكا ديرلر **ترخجه** ضم راء مهمله وسكون خاء معجمه وفتح جيمله توك مرقوم معناسنه **ترسه** سكون را وفتح سين مهملتين ايله بمعنى قوس وقزح كذا فى تحفة الاحباب **ترشه** سكون راء مهمله وفتح شين معجمه ايله قوزى قولاغى ديرلر اوزنجه براكشى طعملو ييراقدر نباتات نوعندن **ترمه** سكون راء مهمله وفتح ميم ايله اكريم كه ايراچنه يصدقى ديكرلر آكا ادرم وادرمه دخى ديرلر حكيم سوزنى بيت زين باترمه نكه كن چه خواهى كشت سوار * تا نيفتى چه شوى

بجمله بر وجمله پذیر ڤ ترنجیده ڠ ضم راء مهمله وسکون نون ویای تحتانی وکسر جیمله ایکی
معنایه کلور اول بمعنی چین وارتك حضرت مولانا قدس سره بیت سیب بکفت ای ترنج
ازچه ترنجیده * کفت من ازچشم بدمی نشوم خود جدا * ثانی بمعنی کشیلمك استاد عنصری
بیت بیاراست خودرا چومردان جنك * ترنجیده بی بارك تنك تنك ڤ تروده ڠ بوزن
ستوده ڤ تروه ڠ بوزن سرفه کلاهما بمعنی جفت که عربیده زوج دیرلر توروه دخی دیرلر
کذا فی مجمع الفرس اداة الفضلاده بمعنی توده یعنی کومه اولمش نسنه ڤ تروشه ڠ بمعنی
ترشه مرقوم وفرهنك جهانکیریده برمیوه آدیدر ڤ ترویه ڠ ضم راء مهمله وواو معروف
وفتح یای تحتانیله یوللك ایام شتاده پاچقدن نردبان کبی اولدوغنه دیرلر میرنظمی بیت در ایام
شتا نتواند پویه * ره هموار چون باشد ترویه ڤ تفسه ڠ سکون فا وفتح سین مهمله ایله
اول سیاه لکه که بشره آدمیده ظاهر اولور سببی هیچ سودادر اکا تاش دخی دیرلر وعربیده
کلفه وهندی اسانده چهانی دیرلر ڤ تکله ڠ سکون کاف وفتح لامله ایکی معنایه در اول
اتابکان شیرازدن برینك اسمیدرکه آنی پادشاه ایلدیلر شیخ سعدی بیت مظفر الدین
سلجوق شاه کرعدلش * روان تکله وبونصر وسعد میناز د * ثانی دیوانه یه دیرلر ڤ تکمه
سکون کاف وفتح میمله دوکمه در میرخسرو در نعت رسول علیه السلام بیت کرد نعلین ره روان
وهمت * شرف تکمه کلاه همه * شیخ عطار بیت تکمهای زرکه برسنجاب شاهان دیده
اخکری چندی در چشمان کشته در خاکسترست ڤ تکه ڠ فتح کافله ایکی معنایه در اول
برنوع اوقدرکه معروفدر ثانی پشته وجای رفیع معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری
ڤ تلنه ڠ سکون لام وفتح نونله خواهش یعنی سؤال ودخی کدالك ایتمك که تلنك دخی دیرلر و
کمال اسمعیل * قطعه * اکنون که زهیچ سود ندارد * بازار هنرو ران روایی * تلنه بتو آورم که
هستی * معشوقه روز بی نوایی ڤ تلوسه ڠ ضم لام وفتح سین مهمله ایله غلاف شمشیر وخنجر
وبچاق وامثالی نیام دخی دیرلر شجاعی بیت خیال غمزه ات ازبس که دردلم بخلید * دلم تلوسه
شمشیر آبدار تو کشت * شرفنامه ده خرمانك اوّلی یعنی هنوز اولمامشی مشکلاتده وهی
مبادی الطلع مسطوردر ڤ تنده ڠ سکون نون ایله اول غنچه کل وسائری که هنوز یپراقلری
کورنمه تندیدن مصدر یدر کذا فی شرفنامه ڤ تنره ڠ سکون نون وفتح راء مهمله ایله تنده
مرقوم معناسنه در کذا فی المجمع ڤ تواهه ڠ فتح هاء اول واخفاء ثانیله برنوع طعامدرات
وبادنجان ایله پشوررلر تباهه دخی دیرلر کذا فی شرفنامه بو معنایه ابو المعانی * قطعه *
چند آن میزبان خوب خصال * پیش مهمان تواهه آرد * هم دونان سفید در سفره *
ور پریوش کشادکی دارد ڤ توبره ڠ واو معروف وسکون باء موحده ایله ترکیده قلب بعض
ایله توربه دیدکلریدر تورہ دخی دیرلر ڤ توبزه ڠ واو مجهول وفتح باء موحده وزاء معجمه ایله
پاره خربزه یعنی قاون وقارپوز دلمی ڤ توبه ڠ واو معروف وفتح باء موحده ایله قوس
وقزح معناسنه یای تحتانیله تویه دخی دیرلر ڤ توته ڠ واو معروف وفتح تاء مثناة ایله بدن
انسانده سیاه شکل کبی نسنه در سودای محترقدن ظاهر اولور اکثر کوز قپاغنك ایچنده
وطشره سنده اولور کاهی سرخ وکاهی سیاه اولور سودا ایله قان محترق اولدقده سرخ اولور

اولور اصلنده ثاء مثلثه ایله توثه در ابو المعانی * قطعه * اثر مردمك بچشم رقیب * کرده
ظاهر بچشم من توته * درجلاجش یکی طبیب بکفت * چشم او بایدش مشود پوته ﴿ توجیه ﴾
کسر جیم وفتح یای تحتانی ایله بمعنی سیلاب استاد رودکی بیت خودترا جوید همه خوبی
وزیب * همچنان چون توجیه جوید نشیب ﴿ توخته ﴾ سکون خاء معجمه وفتح تاء مثناة
ایله توختن لفظنك جمیع معنالرنده اسم مفعول اولور خواسته وکزارده وجمع کرده وفروکرده
وکشیده واندوخته کبی ﴿ توچخه ﴾ سکون خاء معجمه وفتح جیم فارسیله دیوارده بعض
نسنه قویاجق یر ابو المعانی * قطعه * عرضحالی بر وفرستادم * اونخواند ونهاد
بر توچخه * بعد از آن صره نهادم پیش * بی توقف کشاد داد بوقچه ﴿ تودره ﴾
واو مجهول وفتح دال وراء مهملتین ایله بر قوشدر جثه سی ایریجه واتی لذیذ اولور آکا
چال دخی دیرلر حکیم اسدی بیت دمان یوزتازان بر آهو بره * کین ساخته چرخ بر تودره
﴿ توده ﴾ واو معروف وفتح دال مهمله واخفاء ها ایله یغن بمعنی تل لکن یغلمش اوله طپراق
اولسون غیری اولسون شمس فخری بیت عطای او نباشد بدن بدن * بود از لعل وگوهر
توده توده * حکیم اسدی بیت بها توده کردند زر وگهر * بها بر کرفت آن خرچان کر *
میر نظمی بیت در باغ وفا بکشود جانان * نهاده توده گل پیش یاران ﴿ تودوده ﴾
یعنی دود ولسان الشعراده بمعنی توده مسطوردر ﴿ تورته ﴾ سکون واو وراء مهمله وفتح
تاء مثناة ایله شرفنامه ده کلید معناسنه در بومعنایه ابو المعانی بیت کشاده تورته
گنجینهٔ راز * معانی کرد ظاهر آن شه ناز ﴿ توروه ﴾ ضم راء مهمله ایله بمعنی جفت که عربیده
زوج دیرلر کذا فی المجمع ﴿ توره ﴾ واو مجهول وفتح راء مهمله واخفاء ها ایله بمعنی قاعده
واسلوب بو عبارت ترکیده دخی استعمال اولنور مولانا هاتفی بیت بسی توره دانان جنکیز
کیش * بجنکیز خویش وز جنکیز پیش * ابو المعانی * قطعه * نیکخواهان جفای بی پایان
بر سیهکار لطف موفور * با بدان نیکی ونیکان بد * این چه طرز مخالف این تور ﴿ توسه ﴾
واو مجهول وفتح سین مهمله ایله بسلنمش حیوان آت اولسون غیری اولسون میر نظمی
بیت بو الهوس راهمی دهی بوسه * ازچه پرورده این خر توسه ﴿ توشه ﴾ واو معروف
وفتح شین معجمه ایله بمعنی زاد راه اصلنده توش قوتدر هاء اختصاصیه ایله آزغه علم اولمشدر
مولانا هاتفی بیت بنوعی که تا هفت سال درست * نباید از کس توشه جست * شرفنامه ده
بمعنی سینه مرویدر ﴿ توقه ﴾ فتح قافله بوزن شوقه بمعنی کمرسار کذا فی شرفنامه
﴿ تولبره ﴾ سکون لام وفتح باء موحده وراء مهمله ایله پابوج وادك قالبی معناسنه
ابو المعانی بیت کس زن بوده است چو کفش فراخ * کیر غنش چو تولبره باشد ﴿ توله ﴾
واو معروف وفتح لام ایله پاچق معناسنه عربیده وحل دیرلر طالب آملی بیت دو سال آمد که
از خیل سکانت * تراچون توله فرش آستانت * واو مجهول ایله ابه کومه جی دیدکلری اوت
عربیده خبازی دیرلر ﴿ تونکه ﴾ واو مجهول وسکون نون وفتح کاف عجمیله شرفنامه ده
بمعنی شب وفرهنك جهانکیریده بمعنی گنجینه واقعدر ﴿ توه ﴾ بوزن کوه ایکی معنایه در
اول قات ثانی پرده معناسنه در ایکی معنایه ترتیب اوزره میر نظمی بیت قامت من شد

از جفایت توه * نکشوده ز روی خوبت توه تَه اظهار هایله بمعنی پف کذا فی المجمع
تیره ضم یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله قره طاوق دیدکلری کوچك قوش که بلبل کبی
خوش آوازدر * وهو الدجاجة الاسود کذا فی کتاب السامی مع الیاء التحتانی * ترکانی
زنان ترکه مخصوص فراجه نوعندن برطرز فراجه در شرف شفروه * قطعه * چون رفت
خبر سوی ملکشاه * خالی ز طرب کفن بخشید * ترکان بموافقت بر آمد * ترکانی و پیرهن
بخشید ترکغری فتح غین معجمه وکسر راء مهمله ایله ولایت ترکستانك قوناركوچر
برطائفه نك آدیدر غایت خونریز وتندخوی وکثرتلرندن حکامه قارشوقویوب اطاعت
ایتمزلر ترنجی ضم راء مهمله وسکون نون وکسر جیمله چمدك معناسنه درکه بری ایکی
پرمق طرنغیله آخرك دریسن طوتوب صقرا بوالمعانی بیت رقیب سك صفت در بزم دلدار
ترنجی میکند پنهان که برخیز تزلقی ضم زاء معجمه وسکون لام وکسر قافله یوغرت صویی
نملك ایله قینادوب قوریدرلر اکشی کبی اولور بعض طعامه قورلر کذا فی الصحاح تلنکی
ضم لام وسکون نون وکسر کاف فارسیله بمعنی خواهنده دانجی که عربیده سائل دیرلر کمال
اسمعیل بیت یکیش خام طمع خواند ویکی بی نفس * یکی تلنکی کابل یکیش خواری خوار
تلی چاملك مراهم وادویه قوطوسی مرهمدان دخی دیرلر کذا فی شرفنامه بو معنایه میر
نظمی بیت یکی شاکرد جام سرافراز * تلی آورد باصد شیوه و ناز * اما کتاب السامی
فی الاسامی ده درزیلرك ایکنه وابریشم قودقلری کیسه معناسنه مسطوردر تندی
سکون نون ایله وجوه انسانده ظاهر اولور یومریجه ات ومطلقا یومری وغلیظ اولان نسنه
ودخی اوجی سوری وکسکین اولان دمورنسنه لر وحدت طبع وغضب وسرکشی معناسنه ده
کلور تونکی سکون واو وفتح تاء مثناة وکسر کاف فارسیله برنوع اقچه در زمان قدیمده
رایج ایمش میر عماره بیت با بر رخمی ماند همیشه دست امیر * چکونه ابر کجا تونکیش بارانست
تونی واو معروف وکسر تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول توتك مرقوم معناسنه که
برقوشدر تعلیم ایله سخنکوی اولور عربیده طوطی دیرلر ثانی کشتی وجهازی معناسنه در
کذا فی فرهنك جهانکیری تودری فتح دال وکسر راء مهملتین ایله قوش اتمکی دیدکلری
اوت تخمی سرخ و بیاض اولور توزی واو معروف وکسر زاء معجمه ایله اوج معنایه در
اول برنوع لطیف جامه در شهر توزده اشلنور غایت لطیف واینجه اولدوغندن آکا برقفتان
ایدرلر بز اولدوغنه بو بیت دلالت ایدر استاد دقیقی بیت قاقم وسنجاب درسرماسه چار *
توزی وکتان بکرما هفت هشت * محودیده آغربهالو برجامه در ملمع ودقیق اولور یازایامنده
کیرلر دیو روایت ایدر اما مجمع الفرس ده ومشکلاتده اینجه طوقنمش کتاندر دیو نقل
اولنمشدر وصاحب مجمع بو بیتی مدعاسنه موافق ایراد ایلمش عبد الواسع جبلی بیت
بدخواه توز هیبت تو سوخته چنانك * ازماهتاب توزی واز آفتاب تیر * وفرهنك
جهانکیری صاحبی ده کتان اولمق طرفنه ذاهب اولوب بو بیتی ایراد ایلمش حکیم سنایی
بیت بند بندم همه بکشاد چو توزی ازماه * تا تو بر تارك خورشید ببستی قصبی
مختاری بو معنایه دیمش در بیت در آفتاب امن تو اکنون بکازرون * توزی

توزی رفوکنند بتأثیر ماهتاب * ثانی کشتی معناسنه ده استعمال اولنمشدر خواجه عمیدلویکی * قطعه * تا ابد ناهید بربط ساز از ین چند بیت * در ین دندان مذاق شکر خوزی نشست * هرکه بر درگاه او کرد التجا رست از محن * ایمنست از موج دریا هرکه در توزی نشست * ثالث توختن لفظنك مضارعی اولور آز آز جمع ایلمك معناسنه استاد رودکی بیت بجمله خواهم یکماهه از تو بوسه شها * بکیج کیج نخواهم که کام من توزی ﴿ تورشی ﴾ زاء فارسیله اطفال مکتبه بر مقدار نواله کوتروب بر برینه ضیافت ایلمکه دیرلر کذا فی المجمع ﴿ توشی ﴾ کسر شین معجمه ایله خسته ده جاندن رمق قالمغه دیرلر ابو المعانی بیت بر سر بالینم آمد چون خیال وصل یار * تازه جان داد دست او توشی ز جانم مانده بود ﴿ تونی ﴾ واو معروف وکسر نونله اوج معنایه کلور اول بمعنی دزد وعیار حضرت مولانا قدس سره بیت کین مکر قصد من آید خونی است * باطمع داد کدا و تونی است * ثانی ایراق کلمشه دیرلر ابو المعانی بیت رفته بوده از غم حسرت پی وصل نکار * آمده اکنون چو تونی کرد سیاحی ملم * ثالث اصل ولایتی وحسب ونسبی نامعلوم اولانه دیرلر ﴿ توی ﴾ بوزن کوی درت معنایه کلور اول قات معناسنه که منغنی ومحیط اوله مثلثم وصوغان قاتلری کبی که بر بری اوزرنده واقع اوله استاد دیمشدر بیت نهر آموازیم جود ترا یك جوی بود * آسمان از کاشفت یکغنچه نه توی بود * ثانی بمعنی اندرون یعنی ایچرو بسحاق الاطعمه بیت در توی دهن که دار ضرب است * دندان سکه زد بنام بغرا * ثالث تاه ولای معناسنه دولای دیمکده دو توی دیرلر میر خسرو بیت ورق کاهل معنی سپاهش کنند * کله روز توی کلاهش کنند * سیف اسفرنکی بیت چیست آن تیره که چون جوشن * توی بر تو نماید و یکتاست * رابع چشن ومیزبانی یعنی قونقلق کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ باب الثاء المثلثة المفتوحة مع الالف ﴾ زبان عجمده اکرچه ثاء مثلثه واقع اولمامشدر لکن عربیدن بعض کلمه اخذ ایدوب کندو لغتلری کبی استعمال ایدرلر بعض فرهنکلرده سکز حرف عربی یی یازمامشلر چونکه مراد تمام حروف بو مجموعه جدیده جمله یی جامع اولمقدر اکا بناء تحریری لازم اولمغین استعمال اولنان برقاج لغت عربیه نقل وترقیم اولندی جمله دن ﴿ ثنا ﴾ حمد وستایش معناسنه در مولانا محمد ظهوری بیت ثنا میکنم ایزد پاك را * ثریاده طارم تاك را * ﴿ ثری ﴾ فتح راء مهمله والف مقصوره ایله یرالتی معناسنه میر نظمی بیت میکند توحید تو بهر ثنا * هرچه هست است از ثریا تا ثری ﴿ مع الباء الموحدة * ثاقب ﴾ کسر قافله دلیجی معناسنه خواجه حافظ بیت ز رقیب دیو سیرت بخدای خود پناهم * مکر آن شهاب ثاقب مددی کند سها را * سها ضم سین مهمله ایله خرده یلدزه دیرلر ﴿ ثوب ﴾ سکون واو ایله بمعنی جامه شیخ عطار بیت هرکه ثوبی با تن عاری دهد * در دو عالم ایزدش یاری دهد * وعربی اشعارده دخی وارد اولمشدر متنبی بیت وفی الناس من یرضی بمیسور عیشة * ومرکوبه رجلاه والثوب جلده ﴿ مع التاء المثناة * ثابت ﴾ کسر باء موحده ایله محکم واستوار ودرجا برقرار مولانا جامی بیت جامی کم سند مرا بخشش نجات * توبه روزی کن وبر توبه ثبات * وسبعه سیاره دن غیری نجومه ثوابت دیرلر حرکتلری وسیرلری اولمامغله ﴿ مع الراء

المهمله * ثمر ع فتح میمله میوه که بر و بار دیرلر شیخ عطار. بیت بهر خدمت هرکه بربند دکمر
از درخت معرفت باید ثمر فی مع النون * ثمن ع فتح میمله بها قیمت معناسنه خواجه حافظ. بیت
هر آنکه کنج قناعت بکنج دنیا داد * فروخت یوسف مصری بکمترین ثمنی فی مع الهاء * ثلاثه
غساله ع عربیدر معده طعامدن خالی ایکن اوج قدح شراب که حکما قولنجه معده یی اخلاط
ردیه دن پاك و تنقیه ایدر فارسیده اکا ستاد دیرلر کسر سین مهمله ایله. بر طبیب دیمشدر. بیت
کرنوشی ثلثهٔ غساله * طبعت بکند هوس نواله * کثرت استعمال ایله سرخوش اولمق
معناسنه اولمشدر و شعرای رومدن قنالی زاده علی افندی بو بیتی مناسب دیمشدر. بیت قچن
ثلاثهٔ غساله یی ایدرسم نوش * اولور اوچرله دن مضطرب سفینهٔ هوش * عربیده دخی
استعمال اولنمشدر لابن المعز * نظم * خل الزمان اذا انفاعش اوجمع * واشك الهموم الی المدامة
والقدح * واحفظ فوادك ان شربت ثلثة * واحذر علیه ان یطیر من الفرح * هذا
دواء للهموم مجرّب * فاقبل مشورة صاحب لك نصح فی من المضمومة مع الالف * ثریا ع
فتح راء مهمله و یای تحتانیهٔ مشدده ایله اولکر دیدکلری یلدز در ماه پروین ده دیرلر منازل
قمردن برمنزله در هبوط و طلوعی واردر شیخ عطار بیت بندکان حق چو جانرا باختند
اسب همت تا ثریا تاختند * و استعاره طریقیله محبوبك دیشلری وصف اولنور ابو المعانی
بیت درمیان لعل مروارید بوده شعله پاش * قدرت یزدان ببین درمه ثریا کرده جا فی باب
الجیم المفتوحة مع الالف * جا ع مکان معناسنه حقیقتا و مجازا استعمال اولنور میرزا قلی
بیك بیت از بزم تا آمدن من برون رود * برخاست کرم و دادن جا را بهانه ساخت *
مثال معنیٔ ثانی خواجه حافظ. بیت در آن زمین که نسیمی وزد ز طرهٔ دوست * چه جای
دم زدن نافهای تاتاریست * و بدل معناسنه کاور مثلا فلان برینه بجای فلان دیرلر خواجه
حافظ. بیت ده روزه مهر کردون افسانه است و افسون * نیکی بجای یاران فرصت شمار یارا
یای تحتانی ایله جای دخی دیرلر کلمهٔ جا عربیده آمد معناسنه در و چغتاییده الی معناسنه انتهاء
غایت ادا ایدر صباحه دك دیمکده تا نکغا جا دیرلر فی جا بلسا ع کسر باء موحده و سکون لام
و فتح سین مهمله ایله جانب مغرب انتهاسنده برشهر اسمیدر فی جا بلقا ع کسر با و سکون لام
و فتح قاف ایله جانب مشرق انتهاسنده برشهر اسمیدر خواجه سلمان. بیت بهر جایی که خواهی
رفت و خواهی خورد رزق خود * نخواهد بیش و کم کشتن بجا بلقا و جا بلسا فی جا میا ع
کسر میم و فتح یای تحتانی ایله برشهر آدیدر خلقی کفره در فی جان افزا و جانفزا ع کلاهما
بسکون النون هرنه که ممدّ حیات اوله حقیقتا و مجازا استعمال اولنور ابو المعانی. بیت ای لب
میکون لعلت جانفزای عاشقان * وی غم هجران وصلت دلکشای عاشقان فی جانکزا ع
سکون نون و فتح کاف فارسی و زاء معجمه ایله هرنه که طبیعته نفرت و یروب ناملایم اوله
حقیقتا و مجازا اسم مرکبدر جان اصرجی معناسنه وله ایضا بیت شد جواب تلخ تو بر خستکان
آب حیات * روی ناپاك رقیبت جانکزای عاشقان فی جبا ع فتح باء موحده ایله اوچ
معنایه کلور اول بمعنی نهان شدن ثانی بد دل بودن ثالث کیروطور مق معناسنه بواوج
معنا ایله ده عربیده مستعملدر و قصر الفلاینه عربیدر قوییی الطرافنده اولان طپراق معناسنه

معناسنه وضم جيم ايله ويا مشدده ايله پنبه عربيدر بدل معناسنه وكسر جيم ايله ده عربيدر دوهلر ايچون صو جمع ايلمك معناسنه ل جخما ع سكون خاء معجمه ايله قاو وچقماق كيسه سى شمس فخرى بيت بجاى شانه وآتش زنه سپاهى او * كنند پر ز يواقيت كيسهٔ جخما ل جرا ع فتح راء مهمله ايله وظيفه ونفقه معناسنه ابو المعانى ايكى معنايه بيت جراد ارم بكوى باد رفتن * زكوة حسن اوكردم جرا خوار ل جفتا ع سكون فاو فتح تاء مثناة ايله اكلنش واكرى اولمش معناسنه جفته دخى ديرلر كذا فى المجمع ل جفا ع معروف جور وستم وظلم حكيم انورى بيت تمتعى كه من از خلق در جهان ديدم * همان جفاى پدر بود وسيلهٔ استاد ل جلبا ع سكون لام وفتح باء موحده ايله قوغه نك ايپى بغلنان اغاجه ديرلر ل جنا ع فتح نونله بوزن ثنا ميوه كه اغاج اوزرنده اوله ابو المعانى بيت جاهلان كر عاقلانرا بدكار رند نيست غم * سنك انداز ند طفلان چون جنا دارد درخت ل جوا ع بوزن نوا استرآباد بلادى اسانند جدا يعنى آيريلق معناسنه در مير نظمى بيت داردم درسر زسودايش هوا * چون شود آن ماهرو ازمن جوا ل مع الباء * جاروب ع ضم راء مهمله ايله سپورگه معناسنه در جا ايله روبدن مركبدر جا معلوم روب اسم فاعلدر يرسپورجى ديمك اولور اصلى روب جادر وصفيتدن علميته نقل اولنوب مضاف اليه تقديم اولنمشدر سپورمك مجازا آلت فاعله منسوبدر لكن اسم فاعل اطلاق اولنور خواجه سلمان بيت روضهٔ پاك حسين است اينكه مشكين زلف حور * خويشتن را بسته بر جاروب اين جنتسر است ل جاماسب وچاماسب ع كلاهما بفتح الميم حضرت دانيال اوغليدر علم حكمتده مشهور جهان بر حكيم نادره داندر مشرفنامه ده كشتاسب شاهك وزيريدر جاماسب نامه آنك تأليفيدر چاماس دخى ديرلر ل جامه خواب ع فتح خاء واو معدوله ايله مفروشدن عبارتدر اصلى همزه ايله جامهٔ خوابدر اويقو ثوابى ديمك اولور علميته نقل اولنجق علامت اضافت اولان همزه ساقط اولنمشدر مولانا جامى بيت جدا كرد پس يوسف ژرف ياب * ز پيش زليخا بشب جامه خواب ل جرب ع سكون راء مهمله ايله غالب وهر ايشى الندن كلور جرب دست ديرلر وبر معناسى دخى يا غلو ما كولاته ديرلر حكيم خاقانى بيت جرب وشيرين نعمت دنيا * بمكس راندش نمى ارزد * عربيده فتح را ايله وجود انسانده اولان خارش كه تركيده اويوز ديرلر ل جلاب ع بوزن صواب اياقلى كوپه كه زنان قولقلرينه اصارلر ل جلب ع فتحتين ايله روسپى عورت شمس فخرى بيت كسى كه يكسر موازهواش بركردد * يقين كه مادر اوزانيه است وزنش جلب * بر معناسى دخى زنجيردر كه چالرلر حكيم فردوسى بيت برفتند نيمى كذشته زشب نه بانك تبيره نه بوق وجلب * وترفنده نسنه معناسنه ده منقولدر ل جمشاسب ع سكون ميم وفتح شين معجمه وسين مهمله ايله جملك جميع معنالر ايله مترادفدر جمشيد ده اولسون اسكندرده اولسون عنقريب جمده تفصيلى ذكر اولنور انشاء الله تعالى حكيم اسدى بيت بدانست هركس كه كرشاسبست * فروزندهٔ بخت جمشاسبست * ل جناب ع فتح نونله درت معنايه كلور اول بركر ودركه جناغ ديمكله معروفدر حكيم خاقانى * قطعه * خاطر تو مرغ وار هست پرواز عقل * يافته هر صبحدم دانهٔ اهل ثواب * ديد مراهست صبح باد لم ازهر دوكون *

عشق نهاده كر وغفر كشيلك جناب * خواجه عميد لويكى * قطعه * روزى كه رزمكاه شود
پر ز سيل خون * بر سيل خون زسر بدواند جناب تيغ * جز با جزنك كر زبكويد اجل
سخن * جز با قضا بمرك نبندد جناب تيغ * ثانى قپوار دنه طيادقلرى اغاجه ديرلر ابو المعانى
بيت چنان بوده عدلش كه در عهد او * نبندند خانه بقفل و جناب * ثالث بمعنى قدر و رتبه
وله . بيت شه شهريار جهان بنده اش * ز بس رتبه اش بوده عالى جناب * رابع قپو اوكنده
اولان صوندر مه عربيده دركاه آستانه و اطراف سراى وكوشه معنالرينه در نتكم شاعر
ديمشدر . بيت يارب اين مائيم و اين دركاه صدر انبياست * يارب اين مائيم و اين خاك
جناب مصطفاست * وكسر ايله عربيده كردن و سرچارده اولان اپيه ديرلر ل جنب ع
سكون نونله بمعنى نزد كذا فى شرفنامه بو معنايه مولانا عرفى بيت اى نه فلك زخرمن صنع
تو دانه * در جنب كبريای تو عرش آشيانه ل جنك جلاب ع سكون نون و كاف فارسى
و فتح جيمله بمعنى مكر و حيله و خدعه و دخى برنسنه يى كيرو قومق يعنى تأخير ايتمك حقيقتا
و مجازا ل جنوب ع مقابل شمال اولان طرف بعض نسخه ده بادشرقى معناسنه مرويدر
ل جنيب ع كسر نون و سكون ياى تحتانيله يدك معناسنه فارسيده جنيبت دخى استعمال
اولنور مير نظمى . بيت سمند فلك بوده او را جنيب * هلال قمر بوده سيمين ركيب ل جواب
نظيره معناسنه كمال خجند . بيت مطلع انوار حسن است آن رخ چون آفتاب * مطلعى كفتم
بدين خوبى كه ميكويد جواب * مقابلهٔ كلام و ردّ سؤال و امثالى شعرده استعمال اولنور اما
مركب اولدقده آب شعير معناسنه آب جو تقديرنده ابو المعانى . بيت پرسشى كر ميكنند
از حال دل * عاشق دلخسته را بايد جواب ل جيب ع سكون ياى تحتانى و باء موقوفله
بمعنى كريبان و عربيده قيون معناسنه وله . بيت جيب و دامن پر شد از درّ سرشك * چون
زر و سيم عطاى شهريار ل مع التاء * جاست ع سكون سين مهمله و تاء موقوفله اوزم
صقدقلرى ير معناسنه كذا فى المجمع ل جالوت ع حضرت داود على نبينا و عليه الصلوة
والسلام ايله جنك ايدوب حضرت داود ربّ قتل ايلدوكى كافرك آديدر كذا فى شرفنامه
ل جامه نشست ع دوشه جك اثواب حكيم فردوسى . بيت همه كردكن خواسته هرچه هست
پرستنده و جامهاى نشست ل جرب دست ع ايكى معنايه در اول الى اوز ديرلر هر نه يه
ياپشر ايسه وجوده كتورر مولانا محمد ظهورى . بيت چو بر خوان اكرام مستان نشست *
بيك نغمه دريوزه شد جرب دست * ثانى آلت حربى مراد اوزره قوللنور پهلوانه ديرلر
ل جرست ع كسر را و سكون سين مهملتين ايله ديشلرى صقوب صدا چقرمغه ديرلر
و صقلاق ويرمك معناسنه ده مرويدر فرهنك جهانكيريده راء مشدده ايله واقعدر مير نظمى
بيت چو با خشم و تندى جرست كرده است * ميانش كرفت و بسر برده است ل جرشفت ع
سكون راء مهمله و فتح شين معجمه ايله هجو معناسنه در استاد عنصرى بيت چون بترسى
ز بلاها و آكفت * شمر بايد كه نكويى جرشفت ل جست ع سكون سين مهمله ايله . بوزن
دست جستن لفظندن فعل ماضيدر صحرادى ديمك اولور حكيم شفائى . بيت ز مژكان
ناكهانش سايه بر دست * فتاد و ار غوانش از سمن جست ل جغبوت ع سكون غين معجمه

ج ت

معجمه وضم باء موحده ایله ایچ طوله سی که عربیده خشو دیرلر جیم فارسیله دخی جایزاولدوغی منقولدر وفتح غین معجمه ایله ده مزویدر سروری مجمع الفرسده جیم و سکون غین ایله تصحیح ایلمش وشمس فخری بانی غینه تقدیم ایله جبغوت نقل ایلمشدر ل جغشت ح فتح غین وسکون شین معجمتین ایله تره نوغندن بر سبزه در اول بهارده جمله سبزه لردن اقدم بتر سرکه ایله نانخورش ایدرلر خراسان خلقی میاننده بر مثلدر جانی بجغشت کشیدم یعنی عمری عسرت ایله یوللغه ایرشدردم دیمکدر ل جمست ح کسر میم وسکون سین مهمله ایله کوك رنك قیمتی آلجق بر طاشدر معدندن حاصل اولور بعضیسی قزللغه مائل اولور چندان قیمتی یوقدر اصلی کمست در کاف فارسیله مدینه منوره علی ساکنها افضل التحیه دن اوچ مرحله بعیده صفرا نام بر موضعده اولور معربی جمست در نقل اولنورکه مزبور معدندن مصنوع ظرفدن شراب ایچلسه هرکز مستلك ویرمز و بر پارچه سن قدحه قویوب شرابه ایچسه لر سرخوشلق واقع اولمز واکر یاصدق آلتنه قوسه لر خوب رؤیالر کوریلور حکیم اسدی بیت بکفت این یازهر دو بادام مست * به پیکان همی سفت لعل جمست * حکیم سوزنی بیت بکوهر از همه آزادکان شریفترست * بران قیاس که یاقوت نار دان جمست ل جنك جلابست ح فتح لام وکسر باء موحده وسکون سین مهمله ایله ایاقلی کوپه اینجو ولعل وغیری نه اولورسه ل جنیبت ح کسر نون وسکون یای تحتانی وفتح باء موحده ایله یدکدر جنیب مرقوم کبی مولانا هاتفی بیت پس آنکه جنیبت کش از بهر شاه * کشیده اشهبی بر دربارگاه * جنیبت کش یدکجی دیمك اولور ل جواست ح فتح واو وسکون سین مهمله ایله یاغ خوردیدکلری طعام که عربیده دلیك دیرلر ابو المعانی بیت برای لقمه زالت کشیده نی نه رواست * شکر نباشد اکر کوشود بنان وجواست ل جیغوت ح سکون یای تحتانی وضم غین معجمه ایله خرما لیفندن ایتدکلری توربه وچوال ومثلهما کذا فی المجمع ل جیغت وجیغوت ح کلاهما بسکون یاء التحتانی وضم الفاء بمعنی جیفوت مرقوم کذا فی تحفة الاحباب ل مع الجیم * جبتاج ح سکون باء موحده وفتح تاء مثناة ایله عجم شاهلرینك نوروزده کیدکلری مخصوص جامه در کذا فی فرهنك جهانکیری ل جخاج ح فتح خاء معجمه ایله آغزی بوزمه بر نوع کیسه در ابو المعانی بیت عطای او که بجان را چنان شده مبذول * نه درجخاج بکنجد نه کیسه وهمیان ل جنج ح سکون نون ایله بوزن کنج آواز کاو یعنی صغر آوازی ل مع الخاء * جخاجخ ح فتح خاء معجمه وجیم ثانیله آواز زخم شمشیر یعنی قلیج اورلدقده ظاهر اولان صدا کذا فی الاداة ل جخجاخ ح سکون خاء معجمه وفتح جیم ایله دخی جخاجخ مرقوم معناسنه مرویدر میر نظمی بیت جهان پر ز آواز کوس ونفیر * ز جخجاخ تیغ وز فشفاش تیر ل جخ ح بوزن یخ جنکجو اولمق وغوغا وآشوب معناسنه در مجمع الفرسده جیم فارسیله مرویدر ل جماخ ح فتح میم ایله آت کمینك طماغی کما نقله نعمة الله ل جوخ ح سکون واو ایله بمعنی کروه که فوج وجوق دخی دیرلر کذا فی شرفنامه ل مع الدال المهمله ل جاودان خرد ح اضافت نون وفتح خاء معجمه وراء مهمله ایله بر کتاب اسمیدرکه هوشنك شاه حکمت عملیه ده تصنیف ایلمشدر کذا فی فرهنك جهانکیری ل جاود ح کسر واو ایله

جاوید لفظندن اختصار اولنمشدر ﴿ جاورد ﴾ فتح واو وسکون راء مهمله ایله یعنی خار معنیسنه یعنی بر دکندر بیاض اولور میرنظمی بیت درین کلشن نیابی یك کل تر * که جاوردی نباشد همچو نشتر ﴿ جاوزد ﴾ فتح زاء معجمه ایله جاور دمرقوم معناسنه درکذا فی شرفنامه ﴿ جد ﴾ بوزن سد ایکی معنایه در اول درت یاشر دوه ثانی پیچ وتاب زلف وکاکل میرنظمی بیت چون بشادی جد زلفش شانه کرد * زخم بر جان دل دیوانه کرد * عربیده اصل و پدر پدره و بخته دیرلر ﴿ جاوید ﴾ کسر واو وسکون یای تحتانیله ابد معناسنه درکاه اسم مصدر کاهی صفت استعمال اولنور ﴿ جرد ﴾ فتح راء مهمله ایله زخمدار معناسنه یعنی یارەلی کافی ظفر همدانی در صفت اسب بیت وحشی وسست وبد لکام وجموش * جرد ولنك وکند نابینا حکیم زجاجی بیت جرد بود لیکن قوی دست وپای * برفتن بدی همچو پر همای * وسکون راء مهمله ایله ایکی معنایه کلور اول فرهنك جهانکیریده تخت پادشاهان معناسنه استاد فرخی * قطعه * زز و بخته یکی جرد ساختند ورا * چو کوه آتش وکوهر در و بجای شرز بمال وملکت و تاج افسرش بود دست * کینه چیزی و آن تاج بود وآن افسر * ثانی مجمع الفرسده برقوش آدیدر خرچال دخی دیرلر کوکر نکدر صو کنارلرنده تعیّش ایدر عربیده حباری دیرلر ﴿ جرغند ﴾ سکون راء مهمله ونون وفتح غین معجمه ایله قیمه ایله طولمش قبون بغرسغی که جکرا کند وروبج وذویج ولکا مه دخی دیرلر عربیده عصیب دیدکلریدر جیم فارسیله دخی منقولدر مجمع الفرسده یعنی چراغدان واقعدر یعنی اول ابوالمعانی * مثنوی * روستایی برفته در بازار * زیر و بالا چو کرده کشت وکذار * پیش آش پزرسیده بدناکه دید جرغند پزیده بود تبه * اشتهایش برو چو غالب بود * بخریدن بجان طالب بود * ﴿ جزد ﴾ سکون زاء معجمه ایله مجمع الفرسده بر بوجکدر جعله بکزر اما یشل رنك اولور یازلر یامنده صحرالرده دور ور ودر از چاغرر بعض نسخه ده چکرکه نك برنوعنه دیرلر کیمی چرغن وکیمی توی طوقلی وکیمی ده کرپی دردیمش اما معتمد نسخه ده بر بوجکدر ترکیده چرلایق وعربیده ضراراللیل دیرلر وبولغتی کیمی راء مهمله ایله جرد وکیمی کسر جیمله وکیمی فتح جیم وراء مهمله ایله نقل ایلمش وبر نسخه ده جرد جرد و بر نسخه ده جرعد روایت اولنمش وبر نسخه ده دخی اوزاق قوشی که حصاد زمانی یول کنارلرنده صداوبرر متصل کیجه وکوندز طورمز چاغرر وبر نسخه ده ذالسز جز نقل اولنمشدر جمله نقللرکوزیلوب فقیر تصحیح لغت ایدمدم ﴿ جعفرآباد ﴾ شیرازده بر موضعدر کذا فی شرفنامه ﴿ جعد ﴾ سکون عین مهمله ایله قورجق زلف وکاکل عربیده لکن فارسیده ده مستعملدر خواجه حافظ بیت ببوی نافهٔ کاخر صبا زان طره بکشاید * زتاب جعد مشکینش چه خون افتاد در دلها ﴿ جکاد ﴾ فتح کاف فارسیله چل دیدکلری قوشدر وبر معناسی دخی طاغ دپه سیدر ابوالمعانی بیت اشك بارد دمبدم باد وزآه سوز دل * در جکاد کوه باشد ابر باران دائما ﴿ جلاد ﴾ لام مشدده ایله ایکی معنایه در اول معروف ثانی جلادك فاعلی معناسنه در چغتای لسانده جلاده قیماج دیرلر میرعلیشیر بیت کوزنکنی قایدی اینك غمزه سی قیلادی زخم * قیناقیا باقیبان اول ایکی کوزی قیماج * ﴿ جلد ﴾ سکون لامله ایکی معنایه در اول کاروکسبه قادر وهر خصوصده قوی ومقدم وجست

وجمشت وجاپلك معنا سنه ابو شكورا بیت باموختن وجلد فرزانه شو * بهردانش سوی پیمانه شو * ثانی جلق اورمق معنا سنه حکیم سوزنی بیت امروز منم کیرخد وکرده بکف بر * چونان زده ام جلد چو خماخ بجفت بر ﴿ جلوند ﴾ بوزن الوند بمعنی چراغ کذا فی شرفنامه ﴿ جلوید ﴾ سکون لام ویای تحتانی وکسر واو ایله عسکرك کزیده سی ومرد بهادر وشجیع معنا سنه نعمة الله نسخه سنده خیار اوجاغنه ده روایت ایتمش ﴿ جلید ﴾ کسر لام وسکون یای تحتانیله بمعنی جلوید ودخی جلدروی معناسنه خواجه سلمان بیت نقشی که بر جلید بندم زآب چشم * حالی بسان نقش جلیدی شود نداب ﴿ جمشید ﴾ شهنامه ده میم مشدده ایله دخی مذکور اولمشدر مشهور پادشاه حکیم مشربدر انتظام عالم ایچون اکثر صنایع آنك اختراعیدر چادر دیکوب حمام یاپمق وطبل وسورنا وانواع سازلر اوزمی صقوب شراب ایلك وابریشم قوردیله ابریشم حاصل ایلك وایلك وبوك اکیرمك وبوکك وطقویوب اثواب ایتمك چلاه لق وخیاطت ایلك وتعیین وترتیب لشکر وآیین دیوان وتربیه اولاد وعسکر وانواع عطریات وادهان پیدا ایلك وشهردن شهره وکویلره یول آچمق وطاغ وبیلا ئی کسدروب شاهراه یول ایتمك ومنازله مسافرخانه وعمارت ایتمك وقویی قازدیروب صوچقرتمق وخرقلر قازدروب صو آقتمق فی الجمله آنك اختراعیدر ودیرلرکه اجنه وشیاطین آکا مسخر ایدی اوچیوز ییل پادشاه اولدی وهیچ خسته اولمدی بعض روایتده کندوصورتنده اصنام یاپدروب اراق ولایت وشهرلره کوندرردی آنلره کندو طرفندن حاکم اولان کسنه سنده بردفعه اول صنمی انواع مرصعات ایله مزین وچقاروب خلقه کوسترردی دیرلر بوندن مرادی خلق اطاعتدن عدول اتمیوب ایشلرینه مشغول اولوب انقیادلرین تأکید وتمهید ایچون ایتمش اوله ولفظ جمشید لفظ مرکبدر جم ایله شیددن که جم اولوپادشاه دیمکدر اسکندره دخی جم دیرلر وشید آفتاب معناسنه در کندو غایت محبوب اولدوغندن آفتابه تشبیها بو اسمله تسمیه ایلدیلر کذا فی الجمع وشرفنامه وفرهنك جهانکیریده اصلی جام شید اولق محتملدر ساغر آفتاب معنا سنه استخفاف ئلفظ ایچون الفی محذوف اوله بو بیتده واقعدر حکیم فردوسی بیت تو کفتی مکر زنده شد جام شید * جهانرا ازو دل بترس وامید * وحضرت سلیمان علی نبینا وعلیه السلام جمشید دینلدوکی بو بیتدن مفهومدر بیت چو جمشید برباد بنشست وراند * بسا نان رود باد خود خیره ماند میانلرنده فرق بودرکه جام وشراب وصنایع مذکوره ذکر اولندقده مراد جمشیددر وباد وتخت وملك جهان یاد اولندقده حضرت سلیمان مراددر وآیینه وامثالی آکلدقده مراد اسکندردر ﴿ جند ﴾ سکون نونله بوزن بند ماوراء النهرده برشهر اسمیدر حضرت مولانا قدس سره بیت آن چه رویست که ترکان همه هندوی ویند * ترکتاز غم وسودای تو ازجند کذشت حکیم انوری بیت تودر حفظ ایزدی چه کنی * حرز وتعویذ اهل جند وخجند ﴿ جیود ﴾ سکون یای تحتانی وفتح واو ایله طغری اغاج که حبور دخی دیرلر ﴿ مع الراء المهمله ﴾ جار خبر وپیام معناسنه که جار رسانید جادیرلر بو خبرا برشدردی دیمك اولور وخبر جیه ومنادی یه جارجی دیرلر مولانا وحشی یزدی بیت دهر زد جارکی ستمکاران * ظلم آخر باین شود منجر

چاپوربا ضم باء فارسیله ترکستانده برشهر آدیدر حکیم نزاری قهستانی بیت باچرخ
تو بر نیاید از تو * اقطاع تو کندراست وچاپور چادر معروف فارسیده چادر دینلدوکی
شرفنامه ده مسطوردر چاغر فتح غین معجمه ایله قوش یملکی یعنی قورساغی ژاغر دخی
دیرلر عربیده حوصله دیرلر شمس فخری بیت دائم از چینه های انعامش * پر بود مرغ آزرا
چاغر چالشکر فتح لام وکاف فارسی وسکون شین معجمه ایله ایشه زیاده سعی ایدیجی
ودخی خرامنده یعنی صالنجی جیم فارسیله ده مرویدر مجمع الفرسده سین مهمله ایله منقولدر
چالندر فتح لام وسکون نونله سومناتده برمکان اسمیدر کذا فی المجمع جاندار
وجانه دار اوچ معنایه کلور اول بمعنی سلاحدار حضرت مولانا قدس سره بیت چو زخم
تیغ نباشد بجنك ونیزه وتیر * چه فرق حیز ومخنث ز رستم جاندار * ثانی روزی یعنی قوت
حکیم سوزنی * قطعه * چنان شده است ببازارها روایت نان * که بوی نان بتر از نمیرسد
از شور * بزر وز ورتوان یافت اندکی جاندار * چه جان داند کرد آنکه ز رندار دوز ور *
ثالث نکهبان وحافظ جان معناسنه شرف شفروه بیت کی تواند کرد جانداری اوهر جانور
حافظ وجاندار او ایزد تعالی بس بود جان آور وجانور جانلو دیمکدر اکرچه ذی روح
اولانلره جانور دیمك اولور لکن انسانده استعمال اولنمز حیوان غیر ناطقه اطلاق اولنور
شیخ سعدی بیت همای بر سر مرغان ازان شرف دارد * که استخوان خورد وجانور نیازارد
جانشکر سکون نون وکسر شین معجمه وفتح کافله جانور شکار ایدیجی دیمکدر کذا فی
المجمع جانوسار ضم نون وفتح سین مهمله ایله دارا بن دارابك قاتلی آدیدر وداراب
قاتلنك آدی ماهو سار در کذا فی شرفنامه جانوسپار ضم نون وکسر سین مهمله
وفتح باء فارسیله موبدلردن برموبد آدیدر بیت یکی موبدی نام او ماهیار * دکر مردرا
نام جانور سپار جاوشیر واو موقوف وکسر شین معجمه ایله صمغ انواعندن بر دارو
آدیدر ترکیده اوغلان آشی دیرلر جایکیر یای اول موقوف ثانی ساکن وکسر کاف
فارسیله یرنده ثابت ومحکم وبرقرار معناسنه ضدی جابجا یز اولور وکاهی امرد دخی اولور یز
طوت معناسنه جدر سکون دال مهمله ایله بوزن صدر بمعنی قاصد یعنی ایلچی وبو
معناسی دخی درت یاشنده اولان دوه در شمس فخری بیت کجاست درهمه عالم شهی که
همچون او * کمینه بخشش اوصد هزار جدر بود * شرفنامه ده ذال معجمه ایله وفرهنك
وفاییده جیم فارسی ودال مهمله ایله در جذر سکون ذال معجمه ایله اعداددن اول
عدددر که کندو نفسنه ضرب اولنسه برعدد حاصل اوله که عدد مضروب عدد نسبتی ایله که
حاصل اولور آکا جذر دیرلر اول عدد محصول بو عدد نسبتی ایله مجذور اولور مثلا ایکی عددو
ینه ایکی عدده ضرب اولنسه درت عدد حاصل اولور اول ایکی عدد مضروب ایدی
بو درت عدد نسبت ایله جذر اولور اول درت مجذور اولور وقس علیه الباقی *
جرار فتح راء مهمله مشدده ایله ایکی معنایه کلور اول زلف که زیاده دراز اولوب
سینه اوزرینه صالنه میر نظمی بیت شده دلبند مشکین زلف جرار * کشد دل
بند فکر وصل آن یار * ثانی اول عقربه دیرلر که قویروغنی یرده سوریرك یوریه عربیده یشملو

بیشمار عسکر که آهسته کیده لر ق جر ج شکاف معناسنه در عموما وز میان شکافته خصوصا حکیم ناصر خسرو بیت ای برادر چشم من زینهادرین عالم همی * لشکرا بنو همیبیند در ره پرجوی وجر ق جزدر ج سکون زاء معجمه وفتح دال مهمله ایله قیون قویروغی یاغی اریبوب صاف یاغ صوزلدکدن صکره برنده قلن نسنه که ترکیده قاقردق دیرلر جیم فارسیله ده مرویدر کذا فی المجمع ق جسر ج سکون سین مهمله ایله حلقه معناسنه هربه نك اولورسنه ق جسور ج سکون سین مهمله وفتح واو ایله طوغری وهموار اولان اغاج وهرنکه اغاج کبی طوغری اوله میر نظمی بیت چوب جسور کرفته دردستش * بزند هرکه کرا که بر جستش * عربیده ضم سین وسکون واو ایله جرأتلی وکستاخ معناسنه در ق جشیر ج کسر شین معجمه ایله بوزن بشیر بمعنی چلاه که جشیره وجوشیر وجوشیره دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ق جغر ج سکون غین معجمه ایله غوك معناسنه در زایله چغزو وزغ دخی دیرلر کذا فی المجمع ق جفر ج سکون فا ایله اوز رینه یازی یازیلن دری جیران دریسی اولسون غیری اولسون لغت مشترکه در عربیده دخی بو معنایه در میر نظمی بیت بر آورد آنجا بجوهر تبنکو * که بودست جفر نوشته در و ق جلاکر ج آیینه وقابچ وسایر نسنه لر پاسن آچیجی ودخی جندره جی معناسنه میر نظمی بیت چو در دست ساقی که ساغر بود * برنك دلم راجلاکر بود * ق جمربور ج سکون میم وراء مهمله وضم باء موحده ایله درت ایاغی وپیشانی وقارنی التی بیاض اولان آته دیرلر بو لغت شرفنامه ده ومؤید الفضلاده ونسخهٔ میرزا ابراهیمده مسطوردر لکن حرکتی اشعار اولنمامش فقیر حرکتن تخمینا یازدم ق جنکار ج ایکی معنایه کلور اول اول پشل بویه که ژنکار دخی دیرلر ثانی پاس که دمورده وغیریده اولور که ترکیده کوف دیرلر شرفنامه ده بیکنج معناسنه که بنجبایك وپنجپایه وخرچنك دیرلر وجنك آرنده معناسنه دخی کلور ق جنکاور ج سکون نون وکاف فارسی موقوف ایله ایکی معنایه کلور اول جنکجی آدم اولسون حیوان اولسون پیل جنکاور وشیر جنکاور دیرلر ثانی فتنه خیز وغوغا انکیز معناسنه در میر نظمی بیت چو پیل مست هرمرده لاور * شجیع وپهلوان وجنك آور ق جنیور ج کسر نون وسکون یای تحتانی وفتح واو ایله صراط کوپریسی معناسنه وله بیت کسنی را که سنك کار جود وعطاست * باو راجنیور شود راه راست ق جودر ج سکون واو وفتح دال مهمله ایله ایکی معنایه کلور اول بمعنی کاو استاد منوچهری بیت نه نافه فتاد همه آهوئی * نه عنبر فشاند همه جودری * ثانی براو تدر کشت زارده بتر خرده یمشی اولور عربیده دخی بیوك اوکوزه دیرلرکو چکنه ضم جیم وهمزه ایله جؤدر دیرلر ق جوذر ج سکون واو وفتح ذال معجمه ایله بمعنی جو بجو کذا فی المؤید ق جور ج سکون واو ایله جام جم خطوطندن برخط آدیدر کنار خامه یقین اولغله طلوا ولمق اعتبار اولنور تا خط جور دیرلر لب بلب طلو دیمك اولور تا خط ازرق وتا خط بغداد دینلدکده تعبیر تصریحا اولور وتاخط جور دینلدکده ایهام وکنایه طریقیله اولور وزیاده شراب وبرمکه ده جور دیرلر مثلا باده بجور داد دیرلر کذا فی المحمودی والمجمع وشرفنامه بو معنایه ابو المعانی در ساقی نامه بیت باده بکشیم تا خط جور * زآن خم که نداردش وراغور * عربیده ظلم وستم معناسنه در ق جوزهر ج

سكون واو وزاء معجمه موقوفه وكسر ها ايله فلك القمرك مماثلى ايله مائلى تقاطع ايتدوكى
پرده بر برينه مقابل ايكى نقطه وارد ركه عقدتين وراس وذنب دخى ديرلر جوزهر اولدر
اما بعض نسخه ده قويروقلى يلدزه جوزهر ديرلر ديو مسطور در ك جوشير ع سكون
واو وكسر شين معجمه ايله جولاهه معناسنه در كذا فى فرهنك جهانكيرى ك جوهر ع اول
نسنه دركه عرض آنكله قائمدر واصطلاحده نخودى چوق قليه كه اكا جوهردانه ده ديرلر
كذا فى المحمودى بو معنايه بسحاق اطعمه بيت طعام پخته چون در خانه باشد * خوشا
قليه كه جوهردانه باشد ك جيشكر ع سكون يا وشين موقوف وفتح كاف فارسيله چرى
باشى وچرى دوزيجى فى الجمله عسكره متعلق خدمتى ايدنه ديرلر جيش عسكر معناسنه
در بيدركر فارسيدركه كاردن مخففدر فاعل صيغه سيدر ايكى لساندن مركبدر ك مع الزاء
المعجمه * جاليز ع كسر لام وسكون ياى تحتانى ايله بوستان كه قاون وقاربوز وخيار وقبق
وسائر اكا بكزر نسنه اكيلور و دخى سبزه زار معناسنه در كذا فى المجمع پاليز دخى ديرلر
شمس فخرى بيت زخمش ار نشود ملك پاك نيست عجب * كه نيست از سر حرچاره بهر
جاليز ك جانباز ع تركيبده دخى جانباز ديرلر ومخاطره ايش ايلنه دخى ديرلر ك جاى كريز ع
كسر يا وكاف فارسى وراء مهمله ايله محل فرار يعنى قچاق يرى جايكيرك ضديدر مير نظمى
بيت پيش آمده از براى ستيز * باورا نماندست جاى كريز ك جبروز ع سكون باء موحده
وضم راء مهمله ايله كرپى كه باب التاده ذكر اولندى مجمع الفرسده مع الرا ايله اول معنايه
مذكوردر ك جز ع حاليا يزد ناميله مشهور اولان شهرك اسم قديميدر فرهنك
جهانكيريده بمعنى جزيره حكيم فردوسى بيت بپاز ار كانى بر فتم زجز * يكى كاروان دارم از جزو ع
وكسر جيمله قويرق يا غيله قاورلمش وشته كه اون دوكرلر اكا ترلب وخرغ دخى ديرلر ك جلبيز
وجلويز ع كلاهما بسكون اللام ايكى معنايه كلور اول بمعنى مفسد وغماز شمس فخرى بيت
بعهد او نبود قدر ظالم ومفسد * بدور او نبود كام بائر وجلويز * ثانى يولار صاپى كه
عربيده مقود ديرلر طاهر فضل بيت روا نبود بزندان وبند بسته تنم * اكرچه زلفك
مشكين تو بدى جلويز * صحاحده شرطه باشى يعنى غماز مسطوردر ك جماز ع فتح ميم مشدده
ايله كوزاوجيله يا قغه ديرلر عربيده طناز معناسنه وذو مجلب يعنى طرنقلى قوش ويرتجى
جانورك صفتى اولور واول مناسبتله حراميلره دخى يرلر ك جواز ع فتح واو ايله درت معنايه
كلور اول كاوميش سپيد ميان يعنى بلى بياض صو صغرى ثانى يول باصمق ايچون كتمك ثالث
مشترى يلدزينك برآديدر رابع صرمسق دوكدك اغاج هاون معناسنه استاد فرخى بيت
اى بكوپال كران كوفته پيلا نراپست * چون كر بجى فروكوفته باشد بجوان * عربيده
خلاص واجازت وعفونامه معناسنه در ك جهويز ع سكون ها وياى تحتانى وكسر واو ايله
قونى پاك ايدجك آلت ونفرين ايدجيه ده ديرلر بعض نسخه ده قوغه چقارجق چنكال كه چاه
وچاه بوز وچا هجوى دخى ديرلر ك مع السين المهمله * جابلوس ع ضم با ولامله تملق
كو ستروب يالتقلنجى معناسنه اسم فاعلدر عربيده تبصبص ديدكلرى معنايه دركمال بجندى
بيت از هوادارى ماو توچو مستغنيست يار * اى رقيب اين جابلوسى ولوندى تابكى *

* وخرسنه معناسنه ده استعمال اولنور شمس فخری بیت بجا پلوسی خود را همیکند پرکار * ولی نکو نبود کار جاپلوس و پلوس ﴿ جاسوس ﴾ ضم سین مهمله ایله آرایجی معناسنه جستن لفظندن اسم فاعل اولور میر نظمی بیت شود جاسوس چشمت شهر دلرا بود کالای صبرم را بیغما ﴿ جالینوس ﴾ معنی جهتی ایله فاعل العجایب دیمکدر بر حکیم حاذق ذو فنون آدیدر که مشاهیر حکمانک آخریدر خاتم المعالجین دخی دیرلر زماننده صنایع طب وحکمت غایت شهرت بولمشیدی اطباء سوفسطائیین اقوالی شایع اولمشیدی انلرک محاسن اقواللرین محو وابطال ایدوب بقراط وتوابعینک اقوالن تشیید ایلمشیدی وحشایش واعشاب خواصن یازوب امزجه ومنافعن تجربه ایدوب وجود انسانی تشریح واحوال وکیفیتن واعضاسن تفصیل وتشخیص امراضه اسباب وعلامات بیان ایلدی آنلک قولی الی هذا الآن ماده کلیه اطبادر وعلم طبده التی قطعه مدون کتاب تصنیفی وار درجه مقبول ودستور العملدر ﴿ جاماس ﴾ جامسب مرقوم کبی در ﴿ جاورس ﴾ فتح واو وسکون راء مهمله ایله برنوع صاری ذاره در کاورس دخی دیرلر ﴿ جرس ﴾ فتح راء مهمله ایله ایکی معنایه کلور اول دوه چاکی که دوه نک بوینه وایکی طرفنه یوکه اصارلر خواجه حافظ بیت مرا در منزل جانان چه جای عیش چون هردم * جرس فریاد میدارد که بربندید محملها * ثانی فرهنک جهانکیریده زندان معناسنه زراتشت بهرام بیت مکر دان سوی خویشتن جنک کس * مکن بر تن خویش کینی جرس * وله بیت مشو هیچ تا خوانده مهمان کس * طفیلی بود دائم اندر جرس * وسکون راء ایله بوزن درس اول صدایه دیرلر که عکسی ظاهر اوله فخر کورکانی بیت شده از جرس درها وایه آکاه * شنید آواز کفتار شهنشاه ﴿ جسبوس ﴾ سکون سین مهمله وضم باء موحده ایله نفاق معناسنه برکسنه یه منافقت اتمکه دیرلر ابو المعانی بیت ندیدم دو جهان هرکز کسی باشد وفاداری * ندارد هیچ کس یاری که جسبوسی بود کارش ﴿ جمن ﴾ بوزن کس جستن لفظندن صیغه امردر بعض محلده اسم مصدر اولور ﴿ جمس ﴾ فتح میمله اتباع ایچنده اولان کوچک پنجقلر معناسنه در

﴿ مع الشین المعجمه * جاش ﴾ بوزن کاش غله انباری که راش دخی دیرلر کذا فی شرفنامه جیم فارسیله ده مرویدر ﴿ جالش ﴾ کسر لامله مباشرت جماع معناسنه وجماعه حریص اولانه جالشکر دیرلر کذا فی فرهنک جهانکیری ﴿ جانبخش ﴾ طبیعه خوش کلن نسنه وامر اولور جان بغشله ونصب جان معناسنه ده استعمال اولنور میر نظمی بیت شاه جانبخش ما در بزم جانان * که تن بود دست مجلس یار شد جان ﴿ جانکش ﴾ لجوج ومعاند معناسنه یعنی نزاع وجدل وبیمعنی مباحثه ایدن ضم کافله ده استعمال اولنور ابو المعانی بیت هرکرا دارد خرد جانکش نمی باشد همیش * در نهایت جهل باشد با کسی کردن جدل ﴿ جای باشش ﴾ مکان اولمغه لایق ومسکن ایلمکه مناسب محل معناسنه ﴿ جخش ﴾ فتح خاء معجمه ایله علت عز یعنی اول یومری ات که آدمک وحیوانک کردننده ظهور ایدوب بادنجان کبی دوروا کرچه وجعی اولمز اما قطع اولنسه احتمالدر هلاک اوله کذا فی المجمع استاد لبیبی بیت از کردن او جخش ذر آویخته کوئی * جنکیست پرازباد در آویخته ازبار ﴿ جربش ﴾ سکون راء وکسر باء

موحده ايله آت آوازی که جر یودخی دیرلر عربیده صهیل دیرلر ك جش ع کوك رنك مهره در صرچه دن ایدرلر رنکی فیروزه یه غایت مشابه در فقرا وکم بضاعه اولنلر کشنه بغلدوب یوزك ایدرلر ودفع چشم زخم ایچون اطفال باشنه دکرلر وبوینه طقورلر وانلدن حبه ونکمه ایدرلر ورمله آکا معجون دیرلر حکیم سوزنی بیت جش اکرچه برنك فیروزه است * فرفیروزه نیست اندرجش * وله بیت چشم بدزمانه بمالك اثرکند * کر برجبین ماله ببند دزعدل جش
ك جغش ع فتح غين معجمه ايله جغشت مرقوم معنا سنه در ك جماش ع ميم مشدده ايله نسخهٔ حليميده برنجی قوشلره دیرلرکه شکاری نهانی کوروب آولیه ودخی خرا میلو صفتیدر شعرا استعاره طریقیله محبوبك کوزی وصفنده ایراد ایدرلر کمال اسمعیل بیت ببست بادصبا خواب نرکس جماش * چنین زرنج سهرکشت ناتوان نرکس * شرفنامه ده بمعنی مست ودلیر فرهنك جهانکیریده بمعنی شوخ وشوخی ومست ومستی معناسنه در شیخ نظامی بو معنایه بیت زشیرین کاریٔ آن نقش جماش * فروبسته زبان ودست نقاش * عربیده برروزکاره دیرلر ك جمش ع فتح میمله مختصر جماش مرقومدر ودزدیده نکاه معناسنه در ك جموش ع ضم میمله یعنی جفته زن شاعر درصفت اسب بیت وحشی وسست وبدلکام وجموش * جردوکندولنك ونابینا ك مع العين المهمله * جزع ع فتح زاء معجمه ايله بمعنی فریاد وزاری عربیدر شرفنامه ده مهرهٔ یمانی که یمن ولایتنه منسوب برنوع مهره در بومعناده منشرو دی سکون زا ايله وچشم دلبران معناسنه ده مرویدر ك جع ع عنکبوت معناسنه در کذا فی نعمة الله ك مع الغين المعجمه * جاناغ ع فتح نونله کماج خیمه ترکیده چادر کوبکی دیرلر حکیم سوزنی بیت ای خیمهٔ تو برزسپهر برین بقدر * جاناغ خیمهٔ توسرزد ازسپهر بدر ك جزغ ع فتح زاء معجمه ايله قوروبغه که جغزووزغ وغوك دخی دیرلر ك جغ ع چفت سورکن اوکوزك بوینه قودقلری اغاج معناسنه که ترکیده بویندرق دیرلر مجمع الفرسده ضم جیمله منقولدر وفتحه ايله آبنوس اغاجی کذا فی التحفه ك جناغ ع فتح نونله ایکی معنایه کلور اول قپوطیاغی ثانی ایرك اوقلو تاشی معناسنه شمس فخری بیت براسب نوبتیٔ خداوند ملك جم * پروین ستام باشد وخورشید ومه جناغ ك مع الفاء * جاجاف ع ایکی معنایه کلور اول کناه وخطا ثانی زن روسپی معناسنه در لغت محودیده بمعنی خشك ویابس مسطوردر ك جاف ع رجاله بی وفا وهر جایی ونساده قحبه وروسپی معنا سنه در ودخی خشك معناسنه کلور ك جاف جاف ع ایکی معنایه کلور اول زن فاحشه ابوشکور بیت زدانا شنیدم که پیمان شکن * زن جاف جافست آسان فکن * ثانی پادشاهلرك شکاره مخصوص اولان قوریسی معناسنه شمس فخری * قطعه * خاك برسر شاعری راکاشکی * بودی سرشوی یانه پای باف * یامکر بودی که تا برخوردمی * زین جهان بی ثبات وجاف جاف ك جزف ع فتح زاء معجمه ايله بدلسز اولان نسنه یعنی مفت ومجانا اولوب صونی اولمیه میرنظمی بیت دلم در پیش او همچون خزف بود * براه عشق اوجانم جزف بود ك مع القاف * جابلیق ع کسر باء موحده ولامله معبررؤیا معناسنه یعنی واقعه تعبیر ایدیجی کذا فی نسخة الحلیمی بو معنایه ابو المعانی بیت یکشبی درخواب دیدم آن پری * کرده تعبیرش مرا یك جابلیق * بعد ازین بسیار درد

جع

جغ

جف

جق

دردوحسرتش * میشوی باذوق وصل اورفیق جاثلیق فتح ثاء مثلثه ایله حکیم دانا ومرد کارشناس ترسا وقوم نصارانك دانشمندی حکیم خاقانی بیت زسرکین خرعیسی ببندم رعاف جاثلیق نا توانا * لغت محمودیده بمعنی آتش ومردم چاپلوسی کننده ودبیر وبمعنی منجنیق جندقوق سکون نون ودال مهمله موقوفه وضم قافله محمودیده بمعنی دیو مسطوردر جوالق فتح لام ایله چوال وخرقهٔ خشین وقلندر بلاغ معناسنه جولق فتح لام ایله درویش قلندری معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت جوالقی سر برهنه میکند شت باسر بی موچو پشت طاس وطشت جوق سکون واو ایله کروه وجماعت مردم که جوخ وفوج دخی دیرلر

مع الکاف * جامهٔ غوك غوك قوربغه دراکثر صوکنارلرنده یوصون ایچنده طورمغله یوصونه جامهٔ غوك تسمیه اولنمش که جغزوان وسرند دخی دیرلر ونسخهٔ میرزا ابراهیمده شمر دخی دینلدوکی مسطوردر میرخسرو بیت کنون مرده به آدهای چومن * که ازجامهٔ غوك سازد کفن جبلك سکون باء موحده وفتح لام ایله برنسنه سخت وصعب اولمق معناسنه منجیك بیت پادشاها بعدل بخشش تو * کشته دیوار دولتت جبلك * وفتح بایله تریج ربی که صوین قینادوب قوامه کتوروب ربیدرلر کذا فی فرهنك جهانکیری جربك سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله سخن بد اندیش وکنایه لوسوز معناسنه‌در ایضا منه جزك فتح زاء معجمه ایله برعلتدر قوشلرده اولور که قنادی وقویروغی یلکلرینك دیبی آلنوب اتی نمکده باشلر ابوالمعانی بیت رقیب کفت که درکوی یارشاهینم * بکفتمش که شوی مبتلای رنج جزك جسك فتح سین مهمله ایله بمعنی رنج وبلا حکیم سنائی بیت ازن مرك وجسك ماده ونر * آرز ومند مرك بکلف بکر * حضرت مولانا قدس سره بیت ورای پرده یکی دیو زشت سر برکرد * بکفتمش که تو یی مرد جسك کفت آری جشن بزرك فروردین ماهك التنجی کونیدر که نوروز خاصه دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری جك ایکی معنایه‌در اول حجت قاضی که عربیده صك دیرلر بوندن تعجیم اولنمشدر شمس فخری بیت جمال دنیی ودین خسروی که قاضی چرخ نوشت تا ابدی ملك را بنامش جك * ثانی حلاج طوقمغی معناسنه درشرفنامه‌ده بمعنی جنبانیدن چغرات یعنی یوغردی یاغ چقارمق ایچون چالقیه جق نسنه که ترکیده یایق دیرلر جلك فتح لامله برکوجك قوشدر کذا فی شرفنامه جمالوك اضافت ایله بر راهزن مشهوردیدر ایضا منه جمشاك سکون میم وفتح شین معجمه ایله بمعنی کفش جیم فارسیله‌ده مرویدر جمشك وچمشك دخی دیرلر ابوالمعانی بیت فتاده ام بغم دهر پا وسر عریان * نه پای بیند جمشاك ونه سرم دستار جنجك سکون نون وفتح جیمله یونجه اوتی که عربیده فص دیرلر کسر فایله جنك معروف عربیده محاربه ومعرکه وچغتای لساننده کسر صریحله ایش دیرلر میرعلیشیر بیت غم تا یار هجرینیکده کونکلوم یاران سین * ایش کونی تا بغان کبی ایل غائین قانلارازا * واوروش دخی دیرلر جنك فتح نونله انسانی ویاحیوانی اولدی صانوب براقمغه دیرلر جنکلوك سکون نون وکاف فارسی وضم لامله ایکی النی برکسنه اوزرینه قویوب اوتورمق مجمع الفرسده ایکی الی دیز اوستنه

قوپوب اوتورمق و اللری دیزه طیایوب قالقمق خسته‌لکدن و ضعفدن اولور حالتدر
افصح جیم فارسیله در محمودیله جنکوك واقع اولمشدر ع جوزاك ع سکون واوو فتح زاء
معجمه ایله غصه یمك وغمناك اولمق کذا فی فرهنك جهانکیری ع جوسك ع سکون واوو فتح
سین مهمله ایله کوکسه وقوله دکیلن دوکه که اتکل وانکله واخکوشنه وبندیمه دخی دیرلر کاف قم
وضم جیمله دخی مرویدر ع جوشك ع سکون واو وفتح شین معجمه ایله شراب برداغی که
پاله دخی دیرلر مثال فردو لغت میرنظمی بیت دهد باده ساقی ز مینا جوشك * نماید برسیم
یکشوده جوسك ع مع الکاف الفارسی * جاخسوك ع سکون خاء معجمه وضم سین
مهمله ایله فرهنك حسین وفائیده اول راق که اکری دمودور غله وچایر بجرلر مر یله مجل
دیرلر شهیدی قمی بیت ای خواجه با بزرکی واشغال تو ترا * برکیرجا خسوك بد و میدرود
حشیش ع جاخشوك ع شین معجمه ایله‌ده اوراق معناسنه مرویدر حکیم طرطری بیت
بجاخشوك بزه کشتم ز طاعت خویش * بدست نفس درو کرده‌ام هزاران آه ع جراسك ع
فتح را و سین مهملتین ایله برجانور چکدریا زایامنده صحرالرده آواز ویرر جرده دخی دیرلر *
ع جرنك ع فتح راء مهمله وسکون نون ایله آواز جرس وآواز شمشیر وکوز وصدای زنجیر
خواجه عمید لویکی بیت جز با جرنك کوز نکوید سخن اجل * جز با قضا بمرك نه بندد
جناب تیغ ع جغنك ع فتح غین معجمه وسکون نونله ترکیده بیالق دیدکلری قوش کذا
نقل احمد بن اسمعیل فی المشکلات ع جلونك ع ضم لام وفتح نونله قاوون وقاوون وپوز تکاکی جیم
فارسیله‌ده منقولدر ع جوسنك ع وزنده آوپه آغری معناسنه درکه جواپه دروسنك
وزن معناسنه در میرنظمی بیت اکر رو میشود چون ماه بدرش * نباشد بیش او جوسنك
قدرش ع جیسنك ع سکون یای تحتانی ونون وکسر سین مهمله ایله پادشاه بجرات
اسمیدر که هندوستانده ابتدا اول پادشاهلق ایله‌ی کذا فی شرفنامه ع مع اللام * جال ع
بوزن مال مدام معناسنه که تله دخی دیرلر عبد الواسع جبلی بیت ای ز انعامت کرفته طالب
آمال مال * بر رخ حمت نهاده صاحب آجال جال * وفرهنك جهانکیریده مسواك اغاجنه‌ده
دیرلر وزبان هندیده نیز جان دیرلر عربیده فخ دیدکلریدر ع جامغول ع سکون میم وضم
غین معجمه ایله بمعنی حرامزاده که خشوك وراغول‌ده سند دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره
* مثنوی * ازغرض غافل بد نسو بیخبر * وز طمع رفتند بیرون سر بسر * همچنان کان
جامغول حیله دان * کفت میجویم کسی از مصریان ع جدول ع نهر کبیردن متفرق اولان
اینجه خرقلر وکوچك ارمقلره دیرلر ومجازا اینجه یوللره وباپلقلی یولك تجه مقلرینه وصحیفه‌ده
خط اطرافنه چکلن چزی اکر آلتون واکر غیری ع جستن دل ع یورك اوینمسی وعلت خفقان
ابو المعانی بیت اغیار بدکا نرا با یار دوش دیدم * بی تاب ماند عقلم از جستن دل من *
ع جل ع اوج معنایه در اول اندرون دهان یعنی آغز ایچی ثانی میان دریا ثالث طوبغاره
مشابه بر قوشدر بو معنایه شاه طاهر خندلی * قطعه * ای خوش آن دایره دامن صحرا که
درو * پرزنان همچو جلاجل بفغان آمده جل * باغ شد مکتب وهر غنچه خندان طفلی *
که برآورده ورقهای کلستان زبغل ع جلاجل ع دایره‌ده اولان پوللر که زبل دیرلر و بعض نسخه‌ده

نسخه ده چاك معناسنه ده منقولدر مولانا بدرالدين محمد ظهوری بيت زجنبش لمعهای
نور در ظل * وورق كل داشته زرين جلاجل * وله بيت عنادل زان جلاجل نغمه پرداز *
درين فيروزه كاخ افكنده آواز * استعمال طريقيله در اما ظهوری اصلی اوزن ساقی نامه ده
ايراد اولنمشدر بيت بر آورده دردف جلاجل فغان * وز نغمهای عنادل نهان جاجل
سكون لام وفتح جيمله يعنی جلاجل مرقوم جنبلول سكون نون وفتح باء موحده ايله
صالنجق كه ترمون وجانبازی دخی ديرلر جنيدل سكون نون وفتح دال مهمله ايله حليمی
صندل معناسنه نقل ايلمش اما شرفنامه ده ومجمع الفرسده اول كسنه نك اسميدر كه فريدون
آنی يمن شاهنك دختری خواستكار لغنه يعنی قز استمكه كوندردی كذا فی فرهنك جهانكيری
حكيم فردوسی بيت كجا نام او جندل راه بر * بهر كار دلسوز برشاه بر * عربيده سنك
معناسنه در جنكل سكون نون وفتح كاف فارسيله تركيده چلا تلاغی ديدكاريدر *
جيبال سكون يای تحتانی وفتح باء فارسيله پادشاه لاهور اسميدر كه اوچيوز قطار فيلی
واوتوز بيك مسلح سواری يعنی آتلو عسكری واردی طبل شاهی آنك اختراعيدر آخر الامر
سلطان محمود سبكتكين آنی اسير ايلدی كذا فی شرفنامه

ج م

مع الميم * جاجرم فتح جيم
وسكون راء مهمله ايله بر شهر اسميدر مشاهير شعرادن بدر جاجرمی اول شهردندر جاكرم
فتح كاف فارسی وسكون راء مهمله ايله محمودية يعنی قرار وآرام معنای تركيبی يری اسی
ديمكدر جام ايكی معنايه در اول قدح معناسنه طلو اولسون بوش اولسون مثال
اول خواجه حافظ بيت ساقيا برخيز دره جام را * خاك برسركن غم ايام را * مثال ثانی وله
بيت ساقی بنور باده بر افروز جام ما * مطرب بكو كه كار جهان شد بكام ما * وبللور
قدحه ده جام دينلور وله بيت صوفی بيا كه آينه صافيست جام را * تا بنكری صفای می
لعل فام را * ثانی ولايت هراتده شهره ماند برقصبه آديدر كه مولانا جامی اول قصبه دندر
نتكم بيورمشلردر * مصرع * مولدم جام ورشحه قلم * عبد الله هاتفی * مثنوی *
چو در عرصه جام زد بارگاه * شدش قبه باركه كوی ماه * هوس كرد مهر سپهر احترام *
زمين بوسی شيخ الاسلام جام جام جم پياله جمشيدر كه آنی حكما يدی معدندن
يدی فلك سرنه تشبيها تصنيف ايدوب غريب صنعت كوسترمشلر جام جهان نما وجام كيتی نما
وجام كيهان نما دخی ديرلر جذر اصم تختة خاكده سكز عدده ديرلر وعلم ارقامده اول
عدده ديرلر كه آندن بر مخرج ظاهر اولميه اون بر عدد كبی كه نصفی وثلثی وربعی صحيح اولمز وتختة
خاك طقوز مرتبه دركه يديسی جذر وسكزنجيسی اصمدر كذا فی شرفنامه جم اسم
جنسدر هر سلطان عاليشان ذو الاقتداره جم اطلاق اولنور نتكم بو بيتدن مفهوم اولور
بيت جها ندار والا كهر كيقباد * جمی بود با خسرو آيين داد * از جمله هر برده كه جم ذكر
اولنه قده خاتم وتخت وباد وبلقيس وامثالی ذكر اولنه مراد حضرت سليمان عليه السلامدر
بو بيتدن مقصود فهم اولنور بيت اكر تخت جم رفت بر باد سخت * مرا باد دانيد جمال
درخت خواجه عميد لوبكی بيت يعقوب را نشاط زيوسف فزوده اند * داود را بشارتی
ازجم نموده اند * واكر مقابله وآينه وسد وحكمت وامثالی ذكر اولنه مراد اسكندر اولور

بو بیتدن مفهوم اولور بیت آیینهٔ سکندر جام جمست بنکر * تا بر تو عرضه دارد احوال ملك دارا * واکر پیاله وجام وشراب وامثالی ذکر اولنه مراد جمشید اولور بو بیتده واقعدر بیت کرادانی از خسروان عجم * زعهد فریدون وضحاك وجم * وجیم مشدده ایله دخی روایت اولنمشدر اکثر عربیده واقع اولور جوز کندم اربه سنبله بغدای ویاخود بغدای کبی اربه اوله یعنی سنبله سی کبی اولور خندروس وسندروس دخی دیرلر کا ذکر فی ذخیرة خوارزمشاهی مع النون * جا باوس کردن یالتقلنمق وتواضع کوسترمك وبی اصل عرض محبت ایلمك معناسنه در جاروب زن سپورکه اوریجی وسپورکه اورمق معناسنه امرا ولور ابو المعانی بیت بزن جاروب بامژکان راهش * مبادا خار مژکان ریخته باشد جامدان اول ظرفدرکه ایچنه اثواب قورلر مظروفه اختصاصی اولمغله درکمال اسمعیل بیت حکایت من واین کار نامها اکنون * همان کلید در جامدان آبادست جامهٔ بادرون ایچ طونی معناسنه بعض نسخه ده جامهٔ بادرو واقعدر جانبیدن سکون نون وکسر باء موحده بعده یاء تحتانیه اوشمك معناسنه کذا فی فرهنك جهانکیری جان روح حیوانیدرکه هر زنده ده اولور تنکم بو بیت ناطقدر بیت کر بجان زنده کیست حیوانرا * زندکانی تو میدهی جانرا * شیخ الرئیس ابن سینا رساله سنده دیرکه * مراد از روان نفس ناطقه است واز جان روح حیوانی انتهی وبر قوم آدیدرکه آدمدن اول دنیایه کلدیلر وفرهنك جهانکیریده سلاح معناسنه ده روایت اولنمشدر بو معنایی مؤید امیر خسرو بیت با زکیر جان جاندار رانش بدهنکام کشت * کرهٔ کردون که کاهی رام وکاهی توسنست * بر نسخه ده دهان معناسنه منقولدر جانان محبوب ومعشوق معناسنه معروفدر ابو المعانی بیت اکر جان خواهدت جانان بده مفت بکیر از جان * نباشد خوبتر از جان که جان دادن بجانانرا جان شیران نون موقوف وکسر شین ایله بر تعبیردرکه تعظیم حالنده محبت ایله خطاب اولنور جاودان بمعنی همیشه یعنی ابد الدهر بشرط الاتصال استاد فرخی بیت همی تا جاودان رانا مدر تازی ابد باشد * ملك محمود را شاهی وشادی جاودان باشد * مولانا هاتفی بیت نماند جهان جاودانی بکس * خدای جهان جاودانست بس جاویدان مثل جاودان مرقوم لکن صیغهٔ مبالغه سیدر جاویدن صرچه لر بر نسنه دن قورقوب نیز نیز اوتدکلرینه دیرلر استاد رودکی بیت مرغ دیدی که بچه ز ود پرند * جاوجاوان دزشت چوتانست * بو بیتك تصرف بیتیه سندن فهم اولنورکه مصدرنده جاوجاویدن دیمك جائز اوله جاییدن کسر یای تحتانی اول وسکون ثانیله یرلشمك وبر یرده قرار ایدوب طوره عربیده توطن وجغتای لسانده توختاغ دیرلر میر علیشیر بیت اوزدیار ریمدا بو زوق کونکلوم نه یانکلیغ توختاسون کیم ایرور بیکانه هم احباب مندین هم حبیب جبین کسر باء موحده وسکون یای تحتانی ایله آلن پیشانی معناسنه عربیدر لکن کندی ترکیبلرینه جزؤ ایدرلر چین جبین کبی طالب آملی بیت جبین بخت مرا خاکروب هر درکاره * مانه ساخت که روی زمانه باد سیاه جخین سکون خا وفتح جیمله بر نوع سیلهٔ دانه در سیاه وبراق مرجمکدن ایریجه اولور اکا چشم خروس دخی دیرلر

دیرلرکو زاغ بشنه نافعدرکذا فی شرفنامه جخشیدن سکون خا وکسر شین معجمتین ایله طامای ابوارکمك وبلکلمك جدنین سکون دال مهمله وکسر تاء مثناة بعده یای تحتانیله شرفنامه ده مزین اولمش انبانچه که جیستن دخی دیرلر میر نظمی بیت بلعل ودر شهوار بود جدنین * بر آورده زجیب وداد پیشین جرب زبان فصیح اللسان وشیرین سخن وخوش صحبت معناسنه ابو المعانی بیت لسان منطلقم بسته از غم هجران * که شرح دل نکند هیچ کالك جرب زبان جرب دادن زیاده ویرمك وغلبه ایتمك معناسنه در جربیدن سکون راو کسر باء موحده ایله غالب اولمق وغلبه ایتمك ویاغله مق ویاغلی لولمق معناسنه در جربی کردن ایشنمه ثانی وآهسته لك ایله وجوده کتورملك جوغون سکون راء مهمله وضم غین معجمه ایله لسان الحمل دیدکلری اوتدرکه جرغول دخی دیرلر ترکیده دخی قوزی قولاغی دیرلر جرون ضم راء مهمله وسکون واو ایله بوزن درون هرمز شهرینك اسم قدیمیدر وسکون را وفتح واو ایله بوزن رهزن هند قانونی کذا فی المحمودی جسبیدن سکون سین مهمله وکسر باء موحده ایله میل ایلمك معناسنه در کذا فی الحلیمی میر نظمی بیت دلم جسبد بسویش صبح تا شام * نکردد یکنفس درجای آرام جستن سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله اوج معنایه استعمال اولنور اول چیرامق که مستقبلنده سین هایه ابدال اولنوب جهد وجهنده دیرلر ثانی قورتلمق خلاص شدن معناسنه خواجه سلمان بیت من مسکین بسو دای پری رویی کرفتارم * که باد صبح نتواند زبند زلف او جستن * ثانی بمعنی کریختن حکیم فردوسی * مثنوی * چنین کفت بانامداران براز * که کرکار کردد بما برد راز * خود وزیر کان برهیونان مست * بسا زیم بی خستکی واجست * شاعر بیت که نتوان زبند چرخ رستن * زتقدیری که یزدان کرد جستن * معنای اوله چغتاینده سیکرمك دیرلر سبعه سیاره ده فرخ شاه جانانه بسن دوشنمه کوردکی یرده دیر بیت فرخ او یغاندی سکریب او یقودین * کوزندید او یقو اوچدی قایقودین جسیدن کسر سین مهمله ایله میل ایلمك معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری جشن فتح شین معجمه ایله بوزن رسن بمعنی تب ولرز که عربیده حمی دیرلر شاعر دیمشدر بیت چو دید اندر وشهریار زمن * در افتاد از بیم او را جشن * وسکون شین ایله ایکی معنایه کلور اول مجلس شادی وضیافت معناسنه حکیم انوری بیت در جشن آسمان وش تو ریخته نیاز * ساقی ماه روی تو در ساغر آفتاب * ثانی عید کونلرینه دیرلر وجیم فارسیله ده مرویدر جشن سان سال ملکی نلك اول کونی آدیدر جفتن سکون فا وفتح تاء مثناة ایله میل ایلمك واکلمك واوزم آصمه سنه هرك ایلمك جفسیدن سکون فا وکسر سین مهمله ایله یاپشمق معناسنه در جفن سکون فا ایله نام شمشیر یعنی قلیجك جمله اسماسندندر جمشیدون جم وجمشید معنالرینك جمله سنه کلور حکیم قطران ارموی بیت خداش از آن ومسعود کر دوکر خواهد * هر آنچه خواهد بکند چو کرد جمشیدون جنان جمع جندر که زنان معناسنه در جن بمعنی زن استرآبادی اسمانیدر ودخی طرف وجانب معناسنه در حکیم فردوسی بیت پرندوش ازین جن سواری

كذشت * كه از زيدازو سر بسر بوم ودشت * عربيده ضم جيمله دفن ايلمك معناسنه در وكسر
جيمله ينه عربيده درت معنايه كلور اول بمعنى پرى ثانى دل ثالث بمعنى نخست رابع يعنى توى
و جندن ع سكون نونله بو زن كندن دمور وپولاد وغيرى نسنه لرك پاسن آچمغه ديرلر
ودخى صندل اغاجى كه جندل دخى ديرلر شمس فخرى بيت بود بمجلس اوفرش عبقرى
حسان * بود بمطبخ او هيمه عود وياجندن و جنكوان ع سكون نون وكافله هندوستانك
الكه سى واسع بر ولايتك آديدر و جنكيدن ع سكون نون وياى تحتانى وكسر كافله جنك
ايلمك معناسنه كذا فى فرهنك جهانكيرى و جنين ع كسر نونله بمعنى خوانچه يعنى كوچك
صفره كه طعام ماحضرده ومحل افطارده قوللنورلر مير نظمى بيت بهر مهمان خوانچه
افطار * به زخوان بزرك بدديرار و جوزجان ع سكون زاء معجمه ايله بر شهر اسميدر
كذا فى شرفنامه و جوزن ع بوزن روزن برنوع عدد بغدايدر وارپه دانه لرين
زعفران ايله بويايوب وياخود زرده چوب ايله صاررد وب اوزرينه افسون اوقويوب
بركسنه يه مقصودى نه ايسه اوراستدكلرين ايدن سحره يه ديرلر كه هندوستانده چوقدر
شيخ نظامى بيت زهندوستان آمده جوزنى * بهر جو كه زرسوخته خرمنى * وله بيت
مكر نشنيد از هندوى جوزن * كه داند دود هركس راه روزن * مجمع الفرسده بر آفتدر
بغدايه وارپه يه دوشوب تباه ايلرو آخر فرهنكلرده زخمه مطرب وآتش زن وبرلغتده
شرار آتش معناسنه منقولدر و جودان ع سكون واو وفتح دال مهمله ايله بش
معنايه كلور اول برنوع كافور دركه ميت كافورندن غيريدر غايت لطيف رايحه سى واردر
سيف اسفرنكى بيت بسمند ترا باد در نوبهار * زكافور جودان دهد خاك رند * ثانى
حوصله مرغان يعنى قوشلرك قوراسغى كه ژاغر دخى ديرلر ميرخسرو بيت بسا پوينده كان
كلنبر روار و * ززخم تيرجودان كشته جو جو * ثالث برنوع سكوت آغاجى در رابع
آتك ديشلرى اراسنده اولان سياه كه آتك كنج اولدوغنه علامتدر زائل اولدوغندن
صكره ياشى بلنمز اولور خامس برنوع انار در دانه سى يابس وبى آب اولور و جوزيدن ع
سكون واو وياى تحتانى وكسر زاء معجمه ايله غصه يمك وغمكين اولمق معناسنه دركذا فى
فرهنك جهانكيرى و جوسن ع سكون واو وفتح سين مهمله ايله بمعنى جوشن و جوسيدن ع
سكون واو وكسر سين مهمله ايله بمعنى جفسيدن مرقوم يابشمق معناسنه و جوشن ع فتح
شين معجمه ايله جبه معناسنه تركيلر دخى جوشن ديرلر استاد فرخى بيت مژكانت همى كذر كند
ازجوشن * مانند سنان كيو در جنك پشن و جولان ع بمعنى آمد شد كردن درميان ميدان
يعنى ميدان اورتاسنده كلوب كتمك و جون ع فتح واو ايله بر يمشى اغاجك برطرفنه خرده
طاسلر نصب ايدوب وبر اوجنه ايپ بكوروب صغرك وياخود آتك بوينه بغليوب واوزرنده
آدم اوتوروب غله اوزرنده چكدررلر تاكه غله نك صاپى خرد اولوب دانه سى چيقه تركيلر
دوكن ديرلر و جوهريان ع ايكى معنايه كلور اول برطائفه در جناب بارى عز اسمه حضرتنه
جوهر ديرلر ثانى جوهر فروش جمعيدر مثال اول ابو المعانى بيت من ندانم كلام جوهريان
آنچه دانم منزه ازهمه است و جيبين ع سكون يائين تحتانيين وكسر باء موحده ايله اول

ج و

اولدیسنه یه دیرلرکه دفتینك التنده اولور کذا فی المجمع ك جیستن ع سکون یای تحتانی وسین مهمله وفتح تاء مثناة ایله بمعنی جدتین مرقوم ك مع الواو * جادو ع سحر ایدیجی معناسنه مشهوردر استعاره طریقیله محبوبك چشمنه دیرلر شانی تکلو بیت چشم تو جادویست که چون صورت فرنك * در یك نگاه با همه کس آشنا شود ك جاروع ضم راء مهمله ایله جاروب لفظندن ترخیم اولنمشدر مسپور که که عربیده مکسنه دیرلر ك جامه بادر و ع جامه بادرونك مرخمیدر طوقی معناسنه در ك جاندارو ع سکون نونله تریاق معناسنه در حکیم خاقانی در صفت آفتاب بیت ای مهر دهانیر و زه داران * جاندار وی علت بهاران ك جاو ع بمعنی جوی ماوزاء النهرده مستعمل لغتدر کذا فی فرهنك جهانگیری ك جربو ع سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله بمعنی جریش مرقوم کذا فی المجمع ك جغو ع ضم غین معجمه ایله بیقوشه مشابه برقوشك آدیدر ك جلبو ع سکون لام وضم باء موحده ایله برسبزه در نعناعه مشابه حضرت مولانا قدس سره بیت فندق و خشخاش برقص آمده * نعنع و جلبو بلب جویبار * ك جلو ع ضم لام ایله ایکی معنایه در اول دمودکباب شیشی که کردناو بایزنی دخی دیرلر ثانی بمعنی معوج وشنك کذا فی فرهنك جهانگیری ك جمهلو ع سکون میم وفتح ها وضم لام ایله غله انواعندن برنوعك آدیدرکه مشنك دخی دیرلر کذا فی شرفنامه ك جوجو ع سکون واوین ایله ایکی معنایه در اول خطا ولایتنده برشهرك آدیدرکه انده ابریشم و مشك وکافورك غایت اعلاسی اولور مولانا محمود ابن یمین بیت مژکان او چو جوشن الماس بکذرد * چون سوزن قصا نزده از لاد جوجوی * حکیم خاقانی بیت جو بجو راز زمان نمود صبح * مشك جوجو در نهان بنمود صبح * خواجه عمید لویکی بیت در شمامه خورده کافور جوجو یارشد * عنبر ترکاروان در کاروان آمد پدید * ثانی بمعنی ریزه ریزه حکیم خاقانی * مسمط * خورشید رخشانست می زان زر دولر زانست می * جوجو همه جانست می فعلش بجز وار آمده * وله بیت جو بجو جور دلستان برگیر * دل جوجو شده زجان برگیر ك جو ع تخفیف واو ایله شعیر معناسنه در محمودیده زجه مزامیر معناسنه شرفنامه ده التونك طقسان الثی عیار نه دیرلر یعنی طقسان الثی مثقال التونه درت مثقال کمش اضافه اولنمش آتشه طیانمق ایچون ضم ایدرلر مجمع الفرسده بو معناده ضم جیمله مرویدر عربیده تشدید واو ایله بالای هوا یعنی مابین ارض وسمایه دیرلر اکثر جو هوا استعمال اولنور واندرون معناسنه که جو سماد یرلر ك مع الهاء *

ج ه

جاجرمنه ع برچشمه در صویله طلوکش چقدقده برقطره صوبی قالمز غروبدن صکره ویاخود بولوت اولدقده ینه مالامال صو اولور کذا فی عجایب البلدان ك جاده ع راه روشن وشاهراه لفظ عربیدر فارسیلرده استعمال اولنور میر نظمی بیت از طریق جاده بیرون رفته بود * منزل مقصود ره کم کرده بود ك جامه ع اسم جنسدر جمیع لباسه اطلاق اولنور معنای اصلیسی اعتباریله ملبوسدن ومفروشدن عامدر ملبوسه تن جامه دیرلرکه اصلی جامه تن در علیمته نقل اولنجق قاعده ترکیب بو زیلوب مضاف الیه تقدیم اولنمشدر کثرت استعمال ایله تن لفظیه رفع اولوب یالکز جامه قالمشدر مطلق کاله مصروف اولدوغی جهتیله جامه دینلدکده مراد لباس اولدوغی معلوم اولور شیخ سعدی بیت پیراهن برك

بردرختان * چون جامهٔ عید نیکبختان * شعرا صراحی معناسنده ده استعمال ایلمشلردر
شمس فخری بیت فتح بر یاد بزم او خورده * هرچه در جام کرده از جامه * منجیك بیت
چو خون جامه بجام اندرون فروریزی * هوای ساغر و صهبا کند دل ابدال * ولغت محمودیده
هر نکه برنسنه نك مظروفی اوله آنك ظرفنه ومحیطی اولان شیشه جامه دیرلر مطهره یه آب
جامه و بوستانه شهر جامه دیدکلری کبی ومدح وشعر معناسنده ده استعمال اولنور شمس
فخری بیت جامها بافته از وشاعر * که بروعرض کرده یك جامه ق جامه خانه ع جامه دان
معناسنده شرف شفروه بیت یك برانی زجامه خوانهٔ وصل * بتن محرمان راز رسان *
ق جاله ع بوزن هاله دانه صاپی ایله باغلیوب حصه ایدرلر و دمت ایدوب صغردرپلریله
کلك ایدوب صو یحرلر حکیم ولولی بیت جز جالهٔ فضل ای برادر * از بحر جهالتت گذر نیست
ق جامکاه و جامکه ع اصحی جامهٔ کاهدر محل اثواب معناسنده اصلنده کاه جامه ایدی
مضاف الیه تقدیم اولنوب وهاء علامت دخی حذف اولنوب جامکاه دیرلر عوامك حمام
طاشره سنده جامکان دیدکلری جامکاهدر ق جاندانه ع سکون نون اول وفتح ثانی ودال مهمله
ایله باشلك ایلرو سنلك براز قیلسز اولان یره دیرلر اوان طفولیتده نرم و براق اولور کذا فی
فرهنك جهانکیری ق جانه ع بوزن دانه درت معنایه کلور اول کوچك صغیر معناسنده مثلا
اسب جانه و کاوجانه دیرلر و اغاجك اوزدکی ثالث جزیره معناسنده رابع سلاح معناسنده در
حکیم فردوسی بیت یکی باره و کبر و برکستوان * پرند آورد جانهٔ هند وان ق جاودانه ع
یعنی همیشه جاودان مرقوم معناسنده در ق جاوله ع سکون واو وفتح لامله لغت پهلویده کل
معناسنده و کل اغاجی دیکمکه دخی دیرلر ق جاوه ع بوزن یاوه فرهنك جهانکیریده
بر مشهور جزیره آدیدر وشرفنامه ده لب دریاده واقع بر شهر و ولایت اسمیدر ق جاه ع
منصب ودولت وعزت واقبال ورتبه ومنزلت وقدر عالی معنالرینه استعمال اولنور عربیده
اعجام تصرف ایتمشلردر ق جای پناه ع حقیقتا و مجازا صغنجق ملاذ وملجأ معناسنده
ویوصویری ومکان امن ومحل امان ابو المعانی بیت چو مانده ام بره جرم خویش بیسر و پا * بجز درت
نبود هیچ امید جای پناه ق جایکاه ع اصلی کسر یا ایله درکه علامت اضافت کسره در علم اولدقده
ساکن تلفظ اولندی محل ومکان معناسنده در ق جبه ع فتح باء واخفاء ها ایله حلقه سز زره که ترکیده
قابورغه دیرلر وجوشن دخی دینلور مولانا هاتفی بیت رسیدند خوار زمیان فوج فوج *
زدا زجبه پوشان همه دشت موج * جبهه ع سکون باء موحده وفتح هاء اول واخفاء ثانیله
رخساره و آلن معناسنده در ثانی منازل قمردن بر منزله آدیدر جبهة الاسد دیرلر ق جبیره ع
کسر باء موحده وسکون یای تحتانی ایله اوج معنایه کلور اول مهم مصلحت وامر ضرورت
ایچون جمع اولان جماعته دیرلر حکیم فردوسی بیت بفرمود شان تا جبیره شدند * هزبر
ژیان تا پذیره شدند * ثانی عربیده شیر بزرك یعنی بیوك ارسلان ثالث عضای شکسته یی
صار دقلری باغه دیرلر باء فارسیله نقل صحیحدر ق جته ع فتح تاء مثناة مشدده ایله یول
کسبر حرامی مولانا هاتفی بیت همه خیل چغتای خوانش طفیل * بر آهنك جته بر آراست
خیل * ومطلق دزد معناسنده ده کلور ق جدکاره ع سکون دال وفتح کاف و راء مهملتین ایله

ایله سوء تدبیر و رأی خطا پذیر معناسنه ابو الحسن شهیدی بیت جهانیانرا دیدم بسی زهر مذهب * بسی بدیدم از گونه گونه جدکاره * واستاد دیمشدر بیت ز رای نکو کار کردد تمام زجدکار کردد سراسر تباه * بعض فرهنکده ذال معجمه و جیم فارسیله ده منقولدر ل جران ع فتح رائین مهملتین و تشدید اول ایله زلف معناسنه و عربیده لشکر بعد آهسته کیدنلر بو ایکی معنایه میر نظمی * مثنوی * دل عاشق شود جرّان پیوند * از ان رو طرّه هایش کشته دلبند * هجوم لشکر جرّان غم * کند آسودهای صبر درهم * و قویروغن چکرك کیدن عقربه ده دیرلر ل جرب روده ع یاغله قاورلمش بغرسق مومبار طولمه سی و بعضه وشی کبابی و عربیده نقانق دیدکلری بغرسق طولمه سی ل جرده ع سکون را و فتح دال مهملتین ایله اول آته دیرلرکه باباسی عربی و آناسی غیری جنس اوله کذا فی المجمع ل جرکه ع سکون راء مهمله و فتح کاف فارسیله سورکون آوی و آو جیلرك آت باشی برابر کیدوب آو ایتدکاری مثال معنی اوّل مولانا هاتفی بیت مقدم نشینان درکاه شاه * همه جرکه آرای آن صیدکاه و طالب آملی بیت بصحن دشت چو حکم شکار جرکه نمود * زمین چو کوی در حلقهٔ سوار افتاد و ایکی اوج دیرکلی چادره دیرلر ل جرمه ع سکون راء مهمله و فتح میمله شرفنامه ده اسب خنك معناسنه یعنی بوز آت محمودیده ضم جیمله معنای مزبوردر ل جرّه ع راء مشدده ایله صبو معناسنه یعنی دستی حضرت مولانا قدس سره بیت خمار بعد من بحرها همی طلبند که نیست مست ترا رطلها و جرّه کفاف * عمر خیام * رباعی * می خور که تنت بخاك در ذرّه شود * خاکت پس از ان پیاله و جرّه شود * از دوزخ واز بهشت فارغ میباش * عاقل بچنین صفت چراغرّه شود ل جریده ع کسر را و فتح دال مهملتین و سکون یای تحتانیله دفتر و دفتر کیسه سی کمال خجندی بیت کمال از حال دل یکی دو بنوشت * پریشان شد ورقهای جریده ل جریه ع سکون راء مهمله و فتح یای تحتانیله بمعنی معده و قورسق ل جزدن ع سکون زاء معجمه و فتح دال و راء مهملتین ایله بمعنی جزدر مرقوم کذا فی کتاب السامی ل جسینه ع کسر سین مهمله و سکون یای تحتانی و فتح نونله بوز رنك نسنه هر نه اولورسه جیم فارسیله ده مرویدر میر نظمی بیت سواری کشته بر اسب جسینه * کرفته هم بدست باز جسینه * ل جشد ع فتح شین معجمه ایله صاغ روغن یعنی یاغ او لکی جیم مضمومه ایله ده مرویدر * ل جشیره ع کسر شین معجمه و سکون یای تحتانی و فتح راء مهمله ایله جولاه که جوشیره دخی دیرلر عربیده حایك دیرلر میر نظمی * مثنوی * پیش حلاج آمده یك پیره زن * کفت خواهم رفت این پنبه بزن * خواهمش ریسید اور ادخترم * بعد از ان نزد جشیره می برم * ل جشیشه و جشینه ع کلاهما بکسر الشین المعجمه و سکون الیاء التحتانی آت و قاطره مخصوص ایدرکه بوز رق اولور کذا فی فرهنك جهانکیری ل جعبه ع سکون عین مهمله و فتح باء موحده ایله قوبوز دیدکلری ساز معناسنه ایاسی نقل ایلمشدر عربیده اوق ظرفیدر ل جغاره ع فتح غین معجمه و راء مهمله ایله آلتی معنایه کلور اول مجمع الفرسده غله و صمان قویوسی که عربیده مطمور دیرلر ثانی فرهنك جهانکیریده جغش دیرلر براوت کوکیدر حکیم سوزنی بیت در جزع همچو جزع بجنکلان * میکا و دو جغاره نمی یابد * ثالث نان ارزن

يعني طاري اتمكي رابع قزلجه كه زنان يوزلرينه سورلر خامس كاو وشتروكوسفند وسائر
حيوانات سادس هري نواحيسنك برنده بر قريه اسميدر ق جغاله ع فتح غين معجمه ولام ايله
شرفنامه ده ومحوديه قوش سوريسي بو معنايي مؤيد شمس فخري بيت اكر نخجير صحرا
وهوارا * كند ارسيله خالي وجغاله ق جغرابه وجغزاوه وجغزوان ع كلهم بسكون الغين
المعجمه مجمع الفرسده وغيريده قور بغه يوصوني كه يشل نسنه در ايلك كبي صو كنارنده
واوز رنك اولور عربيده طحلب ديرلر ق جغنته ع فتح غين معجمه ونون ايله برقوشدر صاري
رنك وكوزلري بيوك اولور تركيده پيالق ديرلر ق جغه ع فتح غين معجمه ايله صورغج وطورنه
وبالقچين تلي كه صورغج كبي باشه قورلر اكثر بهادر ودلاورلر ايدرلر ميرنظمي بيت بپوشيد آن
شه زره از پولاد * مرصع جغه هم برافسر نهاد ق جفاله ع فتح فا ولام ايله بمعني جغاله مرقوم
ق جفته ع سكون فا وفتح تاء مثناة ايله شرفنامه ده بمعني كج مسطوردر اما اصح معني
اولان نسنه يه ديرلر بو معنايه شمس فخري بيت بدر كاهش هميخواهد كه ماند * قد قوس وقزح
زان جفته باشد * مجمعده طاق عظيم وبر نوع تختدر وفرهنك فخر قواسده اوزم چارطاقي كه
عربيده عريش ديرلر وبعض پرده كلاور ديرلر ومؤيد الفضلاده دخي اوزم عريشي معناسنه در
وفرهنك جهانكيريده جفتن لفظندن اسم مفعولدر خميده معناسنه بو معنايي مؤيد شمس
فخري بيت شهنشاهي كه بهر خدمت او * هميشه پشت كردون جفته باشد ق جفرستة
سكون فا وسين وكسر راء مهملتين وفتح تاء مثناة ايله ماسون ايچنده كي دموري محكم
ايدجك اغاج بعض نسخه ده ماسون پكدوكي دمور ايلك وبعض نسخه ده ماسون معناسنه
مرويدر تركيده سرجن ديرلر كسر سين مهمله ايله ق جفنه ع سكون فا ايله بوزن دفنه ايكي
معنايه در اول قليچ قني ثاني بيوك چناق كه شهكاسه ديرلر ق جكاشه ع فتح كاف فارسي
وشين معجمه ايله كرپي كه تشي ده ديرلر كذا في شرفنامه ق جكرنه ع فتح كاف فارسي ونون
وسكون راء مهمله ايله بر نوع طورنه تلي در غيري طورنه لردن كوچك اولور اكثر سپاهيلر
ونوخاسته بكتلر باشلرينه قورلر ميرنظمي بيت خرامان آمده باقد بالا * جكرنه بر سرش
وارست پيرا ق جكيجه ع كسر كاف فارسي وسكون ياي تحتاني وفتح جيم ايله بر ظرفدر آنكله
ياغ چقاررلر كذا في مؤيد الفضلا ق جلغوزه ع سكون لام وضم غين وفتح زاء معجمتين ايله
چام فستقي كه عربيده صنوبر ديرلر بو لفظ معربدر فارسيسي كسر جيم فا رسيله در وهندي
لسانده جوزنه ديرلر ق جلوه ع ناز ايله صالنمق معناسنه مشهوري كسر جيم ايله در ق چلوه كه
كردك خانه عربيده حجله ديرلر ق جليه ع كسر لام وسكون ياي تحتانيله زهكير كه انكشتوانه
دخي ديرلر ميرنظمي بيت شود تير مژه در دل خليده * نكه در چشم عاشق را جليه *
ق جمازه ع فتح ميم مشدده وزاء معجمه ايله محمل دوه سي ودوه نك اسم مقبوليدر ق جمره ع
شدت حرارت زمين وماه شباطده موالید ثلثه يه عارض اولان حرارت ودخي يانمش آتش
قوري حكيم انوري بيت هم جمره بر آورد فرو برده نفس را * هم فا خته بكشاد فرو بسته
زبانرا * لفظ عربيدر واول لسانده دخي حرارت معناسنه استعمال اولنور شيخ بهار الدين
عاملي بيت اغتمص بريقي كفمي الحاسي * اذا ذكره وهو لعهد ناسي * لن مت وجمرة الهوى في

فی کبدی * فالویل اذن لساکن الارماس جنابه فتح نون وباء موحده ایله برنوع
لعبدر معاهلهلی یعنی اوج ایله اوینازلر جنبینه سکون نون اول و یاوفتح ثانی وکسر
باء موحده ایله بر نوع سلاحدر کذا فی المؤید جنجه سکون نون وفتح جیمله اوزم چکردکی
معناسنه در جندرخانه سکون نون اول ورا وفتح دال مهملتین وخاء معجمه ونون ثانی
ایله یکی بسلدکاری اوه دیرلر توشکخانه ورقوت دخی دیرلر حضرت مولا نا قدس سره
بیت برآمد عالم ازصیقل چوجندرخانه شد کیتی * که بشنید ند کوخواهد مایجاز افریدن
جنغوزه سکون نون ایله بمعنی چلغوزه مرقوم وبعض فرهنکلرکوکنار معناسنه
مرویدر جنیبه کسرنون وسکون یای تحتانی وفتح باء موحده ایله بمعنی جنیب مرقوم
لکن فرقی شو لقدرکه بوخاص یدکدر اول عامدر جوازه فتح واو وزاء معجمه ایله قیون
شیردانی که کیپا دخی دیرلرشاعر دیمشدر * قطعه * جوازه ارشود بملوخوش آید * بریج
وکوشت خرده با بهارات * ولی باید کنار جوی وسبزه * دوسه باروذکربودن محالات *
جوپینه سکون واو وکسر باء فارسیله هماقوشی معناسنه در جودانه سکون
واو وفتح دال مهمله ونون ایله بش معنایه کاور اول برنوع خوشبولطیف کافوردر رضی الدین
نیشابوری بیت یقین بدان که زعشق قصیم مرکب تست * که درجزایرجودانه میشود کافور
ثانی چینه دان مرغان یعنی قوش قورسغی شرف شفروه بیت جرب وشیرین مملی کرده *
ازتو طاوس قدس جودانه * ثالث برنوع سکودر رابع آتك دیشی اراسنده اولان سیاه که
یاشی آنکله معلوم اولور زائل اولدقدن صکره یاشی بلنمز خامس برنوع انار در بویش معناده
جودان مرقوم ایله مرادفدر جودره سکون واو وفتح دال وراء مهملتین ایله نام سر
لشکر روس کذا فی شرفنامه جوزکره دوکمه که قفتانه دیکرلر کره کسر کافله عقده
جو زدن مراد دکمه لکدر اول منا سبتله تسمیه اولنمشدر ابوالمعانی بیت نمی کشاید اکر
زسینه جوزکره * شود درون دلم آرزو هزارکره جوزینه کسر زاء معجمه وسکون
یای تحتانی وفتح نونله بمعنی لوزینه عربیده لوزینج دیرلر بادام وشکرایله اوج کوشه لو یاغلی
نمیو ایدرلر غالبا جوز ایله ایتدکلرینه جوزینه دیرلر ومحمود یده بر نوع شور بادرکه جوزی
دوکوب ایچنه قورلر جویسه سکون واو وفتح سین مهمله ایله کوشك معناسنه درکه
تعریب ایدوب جوسق دیدیلر کذا فی شرفنامه جوشیره سکون واو وکسر شین معجمه
ایله بمعنی جولاه کذا فی فرهنك جهانکیری جونه سکون واو وفتح نونله بمعنی آفتاب
میرنظمی بیت زسودای عشقش سفرکرده شد * زتانیرجونه سیه چرده شد جهره
بوزن بهره برچرخدر که جولاهلر آنکله ماسوره یه ایلك وابریشم صاررلر کذا فی المجمع
مع الیاء التحتانی * جابلوسی یالتقلمق معناسنه آخرنده یای مصدریه در مولانا جامی
بیت دلابه کند بجابلوسی * آراسته مجلس عروسی جابی کسرباء موحده ایله خراج باغ
وعشر محصول جمع ایدیجی معناسنه اسمدر جادویی اول نسخه درکه آنکله انسانك
حالی متغیر اوله فرهست دخی دیرلر عربیده صحر دیرلر جالی کسر لامله براغاجدر دالنی
کسوب مسواك ایدرلر عربیده اراك دیرلر جام جهان نمای وجام کیتی نمای کلاهما نام

جام جم دراو ابو المعانی بیت هر دمی میشود درون ساده * جام گیتی نمای پر باده ﴿ جامکی ﴾
فتح میم وکسر کاف فارسیله برطوبلق قماش وغیری نسنه دن عبارتدر اثواب جنسندن
وبهاسی اعتباریله نقود نوعندن اولسون شرفنامه ده خدامه وسائر متعلقاته سنه وی
ویریلان علوفه وجامه بها معناسنه در شیخ نظامی * مثنوی * مراخضر تعلیم کربود دوش
بزاری که آمد پذیرای کوش * که ای جامکی خوار تدبیر من * زجام مغنی چاشنی کیر من *
وفرهنك جهانكیریده بر معناسی دخی رمقدارا بلکی بوکوب فتیل ایدوب یاقدقلرینه دیرلر
﴿ جامه قطرانی ﴾ یعنی جامه سیاه ماتم جامه سندن کنایه درکذا فی شرفنامه ﴿ جامه موبی
کورکلو اثواب خواجه سلمان بیت آفتابی بشوکر مست وهوا پشت امید * سرد باشد که کنم
جامه موبی در خواست ﴿ جامه واری ﴾ قفتانلق معناسنه هرندن اولورسه وارکلمه
لیاقتدر شاهوار کبی شاهه لایق دیمك اولور بودخی جامه لکه لایق معناسنه افاده ایدر
﴿ جانبازی ﴾ صالنجق که ترمون دخی دیرلر ﴿ جانفرسای ﴾ هرنسنه که طبیعته ناخوش
کله حقیقتا ومجازا جان کیدریجی دیمك اولور ﴿ جانفزای ﴾ جانفرسایك عکسی در نتکیم
میر نظمی دیمشدر بیت جانفرسا ای غم هجرت مرا * آنچنان بود ست وصلت جانفزا *
وفرهنك جهانکیریده مشهور ملکینك بکرمی اوچنجی کونی آدیدر ﴿ جانکزای ﴾ فتح کاف
فارسیله طبیعته خراش ویرر نسنه لره دیرلر زهر کبی وامثالی وله بیت جان پرور آن لب
لعلین را * آنچنان اغیار باشد جانکزا ﴿ جای ﴾ مکان معناسنه حقیقتا ومجازا شاعر
بیت بتون ونبفشه باب سیاه * بجایی که هرکز نروید کیاه * ومحل معناسنه بیت جای
آنست که خون موج زند در دل لعل * زین تغابن که خزف میشکند بازارش * ومنزل
معناسنه بیت چوب خسیس را اکرش تربیت کنی * جایی رسد که بوسه که خسروان شود
﴿ جای بهاری ﴾ یایلاق یرید رکه صوبی وچمنی وافر وهواسی لطیف وصحیح اولدوغندن
واسی اولماغله بهار نسبتله تسمیه اولنمشدر ﴿ جداوی ﴾ فتح دال مهمله وکسر واو ایله
خدامك علوفه سی ومرسومی معناسنه در میر نظمی بیت زکنج لطف توخواهد جداوی * که
داد رچشم خسته درتداوی ﴿ جربی ﴾ اسم مصدردر جرب مرقوم معناسنه که غالب والی اوز
وبهادر اولمق ﴿ جکری ﴾ فتح کاف فارسیله خردل معناسنه بعض فرهنکده آیرق دیدکلری
اوتدر ﴿ جلوی ﴾ سکون لام ایله نازایله صالنوب یوریمك معناسنه یای مصدریه ایله
وکاه یای نسبتله اسم فاعل اولور ابو المعانی بیت جلوه قدر ترا دید چو درصحن چمن *
زان سبب ماند بجا سرو بنوده جلوی ﴿ جنغی ﴾ فتح نون وکسر غین معجمه ایله برکسنه ایله
مشورت ایلمك معناسنه درکذا فی شرفنامه ﴿ جنکلاهی ﴾ سکون نون وفتح کاف فارسیله
چیلق دیدکلری قوش که غلیواج وغلیوار وجوزه لو وحاد وکوشتربا وزغن دخی دیرلر
جیم فارسیله دخی مرویدر ﴿ جنکی ﴾ کاف فارسیله جنکجی آت وفیل وآدم هرنه اولورسه
حتی خروسه دخی صفت ایدرلر وجست وچابك معناسنه ده کلور ابو المعانی بیت شود
جنکی میان ماکیان نرا * ولی در پیش شاهین راخروسست ﴿ جوی ﴾ کسر واو ایله جای
معناسنه در ویای وحدت ایله برآرپه آغری نسنه یه دیرلر ﴿ باب الجیم المکسورة مع الالف ﴾

مع الالف * جبا في فتح باء موحده ايله باج وخراج معناسنه جمال الدين عبد الرزاق كاشى
قطعه * جودش كفاف عمر بحر دو بزرك بود * عدلش حيات تازه بخاص وبعام داد * جيشش
جباى خطهٔ چين و خطاستد * حكمش قرار مملكت مصر وشام داد في جراغ بمعنى چراغ مير
نظمى بيت شعلهٔ هر داغ غم در سينه سوزان * جرا باشد مرا در شام هجران في مع الباء الموحده في
جلاب في بولانق صو مولانا جامى بيت ورچه جويندهٔ هز نايابى * نكشد لب ز چين
جلابى في جلباب في سكون لام وفتح باء موحده ايله ايكى معنايه كلور اول بمعنى پير فانى
مير نظمى . بيت نمانده طاقت وبى تاب بودم * جوان شد عشق ومن جلباب بودم * ثانى
سنكلك كه ابريشمدن وابنجه قماشدن اوكى نسنه در ايچنه كيروب ياتورلر وله . بيت بخفته
زير جلباب آن پرى زاده * رجله نشسته دايه دلشاد في مع التاء المثناة * جبابت في فتح باءين
موحدتين ايله خراج وعشر الملق معناسنه در كذا في فرهنك جهانكيرى في جفت في سكون
فا ايله طاق مقابلى در زوج معناسنه حضرت مولانا قدس سره بيت من بهر جمعيتى نالان
شدم * جفت بدحالان خوش حالان شدم في مع الجيم * جبلاج في سكون باء موحده ايله
بمعنى مرد بزرك بى همت يعنى دولتمند وصاحب جاه اولوب بى نفع وبى همت اولانه ديرلر كذا في
فرهنك جهانكيرى في مع الخاء المعجمه * جخ في مفتوحه ده ذكرى مرور ايدن جخ كبى كه
پهاد روشجيع معناسنه در في مع الدال * جكراكند في مونبار وشيردان وامثالى نسنه لره
ديرلر شاعر بيت چو برآورد يخنى و آبا * جكراكند پلاو هم بغرا في جكربند في بغرسق
معناسنه در شكم شيخ سعدى * قطعه * كس نيايد بخانهٔ درويش * كه خراج زمين وباغ بده
يا بتشويش غصه راضى شو * يا جكربند پيش زاغ بنه في جهند في فتح ها وسكون نونله
طرف معناسنه يعنى بيع وشرا واخذ واعطاده اقچه نك ايوسن وكن آيرمجى بعض نسخه ده نون
يرينه باء فارسيله مرويدر في مع الراء المهمله * جرجر في بقله معناسنه منقولدر في جكر في
كاف فارسيله درت معنايه كلور اول معروف عربيده كبد ديرلر ثانى غم وغصه معناسنه شيخ
فريد الدين عطار بيت كز رسانى ذرهٔ شادى بجانم بى جكر * هم روا باشد كه بر دل بى تو چندين
غم رواست * بو معنايه شيخ نظامى بيت بردار ز راه عشق اين رسم جكر دادن * ور فى همهٔ
راحت درخون جكر كيرم * ثالث بمعنى انتظار حكيم خاقانى بيت مكن هيچ تقصير در كشتن من
كه كار عزيزان جكر برنتابد * رضى الدين نيشابورى بيت جكر چه ميدهى انزاكه بر توان
چيدن * ز خاك رهكذرت پاره پارهٔ جكرش * رابع بمعنى ميان هر نسنه نك اورته سى حكيم
انورى . بيت كرده كاه جهان كداخته بود * كه يكى كرده فى جكر بدهد * ومحو ديده اندازه
معناسنه دخى مرويدر في جلاكر في كاف فارسيله آينه وقايجه وغيرى نسنه لره جلاويريجى
وهر نكه پرداخت اولنور آنى ايد يجيه ده ديرلر في جلانكر في سكون نون وفتح كاف فارسيله
دمور كليد واكا مثال دمور نسنه لر دوزيجى تركيده دخى چلنكر ديرلر في جهان آور في غايت عالم
وكامل و زياده بهادر و پهلوان معناسنه مير نظمى . بيت نديده ديدهٔ كردون مثالش *
جهان آور بعلم وفضل وحالش في جهاندار في پادشاه ديمكدن كنايه در زدار داشتن دن اسم
فاعلدر وله . بيت جهاندارى پرى صورت ملك خو * باحسان وبعدل وخلق نيكو في جهانسالار في

بمعنی پادشاه کذا فی المحمودی امابعض فرهنکلرده سردار عالی مقدار معناسنه در ع جهانکیر ع
بو دخی پادشاه دیمکدر مرور ایامله بعض پادشاهك اسمی اولمشدر میر نظمی بیت شاه
در ملك هند نامش جهانکیر * نه ملك هند و سند بلکه جهانکیر ع جیر ع بوزن شیر بمعنی
زیر و نشیب کذا فی فرهنك جهانکیری ع مع الزاء المعجمه * جزجز ع چولمکه بعض نسخه

جز

قیناراپکن ظاهرا ولان صدا کذا فی شرفنامه ع جلویز ع سکون لام وکسر واوایله بمعنی
مفسد وغماز بولغت جمیع فرهنکلرده حرکات ثلثه ایله بومعنایه نقل اولنمشدر میر نظمی. بیت
بعهد او نبود از چرخ دلکیر * بدور او نماند جلویز وشریر ع جهاز ع فتح ها ایله انسانلك
لوازم ومهماتی وترتیب عسکر واثواب عروس ولازمهٔ مرده لفظ عربیدر وفارسیده دخی
مستعملدر وله بیت جهاز آن عروس ملك داماد * برون شد آزشمار وحد واعداد *

جغ

ع مع الغین المعجمه * جزغ ع سکون زا وغین موقوفله جزدمرقوم که تفصیلی مفتوحه ده
مرور ایلدی ع مع الکاف الفارسی * جلنك ع کسر لام وسکون نونله درت معنایه در اول

جك

برنوع حریردن طوقنمش قماشدر زرتارده اولور ساده دخی اولور اندن قبا و چکمه وشلوار وغیری
البسه ایدرلر شیخ اوحدی * مثنوی * از رخ آن بتان شنکولی * نتوان بست چشم
بوکولی * در بران جلنك زر بفته * ای بسا دل که شد بهم رفته * ثانی صدای زنك
و زنجیر وامثالی شیخ محیی * رباعی * آنجا که بچرخ است مه از ضرب تلنك * آتش زند
ازشوق در آن راه شلنك * رفتیم ورسیدیم وکرفتیم بچنك * آن حلقه که سوزاز وست یك
صوت جلنك * ثالث خربزه وامثالی نك صاپی رابع بمعنی ملخ آبی یعنی صوچکرکه سنی میك ومیلك
دخی دیرلر وهندی لسانده جنکه دیرلر ع جنك ع سکون نونله چرمه اوکه سنده اولان
سوری دمورکه مهمیز ومهماز دخی دیرلر عربیده منقار الخف دیرلر کذا فی المجمع ع جیرجنك ع
اول آلتدرکه معهود آلته مشابه ایدوب بعض عورات بیلریسنه بغلیوب بربرلریسنه فعل ایدرلر

جل

آنی ایدن عورته سحتری دیرلر ع مع اللام * جل ع بوزن دل بچاق ونجاق وبالته وامثالی
نسنه لرك صاپنه دیرلر میر نظمی. بیت نبود زین ندارد آبنوس * کرفته بدست پولاد بجل

جن

فسوس ع مع النون * جهان ع معروف عالم کون فساددر * یعنی دنیا ع جهان آفرین ع
جناب باری تعالی جل اسمه حضرتنك نام شریفیدرکه جهان یرادیجی دیمك اولور شاعر
بیت جهانت بکام وفلك یار باد * جهان آفرینت نکهدار باد * شیخ سعدی بیت برتست
پاس خاطر بیچارکان وشکر * برما وبرخدای جهان آفرین جزا ع جهانبان ع سکون نون
وفتح باء موحده ایله جهان کوزدیجی یعنی حمایت وصیانت وحفظ وحراست ایدیجی معناسنه شیخ
سعدی بیت کر پدرم رفت وجهانبان منم * وارث اکلیل سلیمان منم ع جهان بین ع جهان
کوریجی وصیغهٔ امر اولور جهان کوز وچشمدن کنایه در میر نظمی. بیت جهان بین داری
جهان بین مشو * که راه بزرکان بکیر وبرو ع جهان کهین ع یعنی انسان که عالم صغیر دخی
دیرلر ع جهان مهین ع یعنی عالم عربیده عالم کبیر دیرلر ع جهن ع سکون ها ایله نام پدر
افراسیابدر حکیم فردوسی. بیت چو از جهن بشنید پیغام شاه * همیکرد چندان بدود رنکاه
ع جستن ع سکون یا وسین مهمله وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول بمعنی جستن حضرت

حضرت مولانا قدس سره . بیت چون بدیدم صبح زو بت در زمان بر جستم * کرم
دزکار آمدم موقوف مطرب نیستم * ثانی بمعنی جدنیش یعنی انبانجه پرزینت ل جیلان ع
بر ولایت اسمیدر که معرب کیلاندر و بو معناسی دخی عنابدر سنجد جیلانی دیرلر و بو معناسی
دخی کنجددر که عربیده سمسم دیرلر یاغن چقاررلر جیم فارسیله ده مرویدر ل مع الواو *
جهانجو ع سکون نون وضم جیمله پادشاه معناسنه در جهانی تجسس ایتدوکیچون ل جیروز ع
سکون یای تحتانی وضم زاء معجمه ایله بمعنی جیروز مرقوم یعنی تشی کذا فی شرفنامه
ل مع الهاء * جرنده ع فتح راء مهمله وسکون نونله قیون کورکندن یومشق کورکدرکه
عربیده غضروف دیرلر بعض نسخه ده قوش جکری معناسنه در ل جکرکوشه ع جکرک
زیاده سی * زیادة الکبد منیة صغیرا فی جنبها نجیته عنها کذا فی الصحاح الجوهری واستعاره
طریقیله اولاده دیرلر عربیده اولادنا اکبادنا دیدکلری کبی میرنظمی بیت زعالم همه اوست
دلبند ما * جکرکوشه ماست فرزند ما ل جلازه ع فتح زاء معجمه ایله موسیقی پرده لری
وساز پرده لرینه دخی دیرلر ل جلفه ع سکون لام وفتح فایله تراشه قلم وعربیده یاشلوغه وترته
دیرلر عربستانده کیلان آنلرده بر جنس مشهوردر ل جهان زنده ع اضافتسز بر شکوفه در
اصلا پژمرده اولمز یاز وقیش همیشه بهاردر حکیم اسدی . بیت کل زرد وآل وجهان زنده
جفت * کرفته بر بید بو یا کرفت ل جیوه ع جرجانی لسانده کاکیان دیدکلری اوتدر
ل جیوه ع سکون یای تحتانی ایله ژیوه که عربیده زیبق وترکیده سندک دیرلر ل مع الیاء *
ل جکری ع سکون کاف فارسی وکسر راء مهمله ایله بمعنی ریواس وریباس که ترکیده اشقون
دیرلر ربنی آلوب شربت ایدرلر غایت لطیف ونافعدر حماء صفراویه یی دفع ایدر ابوالمعانی
بیت کرخته غم حسرتش لرز وتب * زلعل لبش شربت جکری داد ل جکرخواری ع یعنی
غم واندوه ومشقت کلیه کذا فی شرفنامه ل جمری ع سکون میمله بازاری وکم اصل وسفله
کذا فی المجمع وفتح جیمله ده مرویدر ل جهان آرای ع سال ملکی دن التنجی آی آدیدر ل جهاندار ی
وجهانکیری ع پادشاهلق معناسنه یالری یای وصفیه در ل جی ع ولایت صفاهانه دیرلر وما
واول یرک بلوکاریندن بر بلوکه دیرلر خصوصا ل باب الجیم المضمومة مع الالف * جبا ع فتح
باء موحده ایله نام یوم السبتدر ل جدا ع معروف آیرو معناسنه در میرنظمی بیت فتاده
جدا از در شهریار * بحیرت همیکرد کشت وکذار ل جرغا ع سکون راء مهمله وفتح غین معجمه
ایله اولیو قلی طاس وله بیت بمستی در آیی بجوش وخروش * بیند از ساغر بجرغا بنوش
ل جویا ع ایکی معنایه کلور اول جو یدن لفظندن اسم فاعلدر آرایجی معناسنه وله
بیت بحالات عشقت که کو یاشدی * بدشت طلب را که جو یاشدی * ثانی توراینلردن
بر مبارزز آدیدر که رستم النده هلاک اولمشدی کذا فی شرفنامه ل مع الباء * جباب ع فتح باء موحده
ایله ایکا دیرلرکه ایکی آدم بر نسنه ایچون بحث ایدوب رهن قویه لر کذا فی المجمع ل جراب ع
فتح راء مهمله ایله صو معناسنه در عربیده دری کیسه یه دیرلر ل جلاب ع لام مشدده ایله
ایکی معنایه کلور اول اریه صویی وشکر ایله قینامش معروف شربتدر مولانا هاتفی . بیت
فلک کریه میکرد از ان زهرخند * که بر زهر میدید جلاب قند * ثانی بر شاعرک اسمیدرکه

ذکر اولنور بیت تب غم کرشود دوان شعر جلاب * حرارت را خوش آید آب جلاب
في جلوچوب ع ضم لام وجیم فارسیله کباب شیشی که بایزن وسیخ دخی دیرلر جیم فارسیله ده
مرویدر کذا فی شرفنامه في جناب ع فتح نونله ایکی نسنه بربینه محکم باغلو اوله شویله که
آیرلمسی عسیر اوله وفرهنك وفاییده برنسنه ایچون ایکی آدم مباحثه ومراهنه ایدهلر
اکا دیرلر حکیم خاقانی بیت دید مرامست صبح باد لم ازهردوکون * عشق نهاده کرو فقر کشیله
جناب في جوب ع سکون ولوایله لکنت لسان یعنی پاتلك اولانه دیرلر في مع التاء المثناة *

جُت

جزخشت ع سکون راء مهمله وشین وکسر خاء معجمتین ایله منکنه که مجلدلر وجلاکرلر وسایر
یاغ چقارنلر آلتی در حکیم اسدی بیت کشیله سر شاخ میوه بخاك * رسیله بجزخشت
خوشه زتاك في جست ع جستن لفظنك ماضیسیدر آرادی معناسنه دخی استعمال اولنور
جستجوی دیرلر کمال خجندی بیت کرچه کم شد بر سر کوبت کمال * یافتم بازش بجست
وجوی تو * بو طریقه اکرچه مصادر عامه در اما ماضیسیله امر صیغه سنی جمع ایدوب
ترکیب ایدرلر احمد کرمانی بیت مستغرق جستجوی کشتم * مستهلك شست وشوی کشتم *
في جفت ع اول عدد درکه کسرسز تنصیف اولنه وزوج معناسنه که مقابلی فرد در ودخی
هر نسنه که برنسنه ایله مقابل اوله هر بریسنك آخرنه جفت دیرلر اره عورتی وعورت ارینه
نسبتله جفت دیدکلری بو قبیلدندر فارسیله ضمیر مؤنث اولمدوغیچون ایکیسنه ده جفت دینلور
حکیم اسدی بیت ازین پیش چیزی نیارمت کفت * بعمر این کردلت باخرد هست جفت *
في جوانبخت ع قوی طالع معناسنه در اکثر نورسیله بکتلر وصفنده ایراد ایدرلر که بکتلرده
قوت مقرر اولمغین هم کنجلکی وهم طالعی تعبیر ایدرلر میر نظمی بیت بدور ایافته چون حسن
کمال * جوانبخت وجوان عقل وجوان سال في مع الجیم * جوج ع سکون واو ایله طاق ایوانه

جُج

اوزرینه زینت ایچون قودقلری نسنه ومجمع الفرسده خروسك بورنی اوزرنده اولان قزل
ات پاره سنه دیرلر وشرفنامه ده سر مغفر یعنی توغلغه دپه سی مسطوردر في مع الخاء المعجمة

جُخ

جناخ ع فتح نونله بمعنی دوال وزخمه قایشی که ایرده اولور اکا اوزنکی طقرلر کذا فی الصحاح
بعض نسخه ده ایر قایشی وایر غاشیه سی ده دیرلر وقدح کبیر معناسنه ده اولدوغی مرویدر
جیم فارسیله ده نقل اولنمشدر في جولخ ع سکون واو وفتح لامله بر نوع طوقنمش پشمینه درکه
اکثر هکبه وفقرا جامه ایدرلر قلندریلر چوق کیرلر انلره جولخی دینلدوکی بوسبیدندر جولق
معربیدر کمال اسمعیل * قطعه * جولخ منکه بیست پیش ارزید * بعد شش ماهه استجارت
تو * قصبی شد که شش نمی ارزید * چشم بد دور از تجارت تو في مع الدال * جرد ع سکون

جُد

راء مهمله ایله اوراق قوشی که یازا یامنله شدت حرده اوبه قارنی یاریاور عربیده ضرار اللیل
دیرلر بعض ولایتده زبرتو زاء معجمه ایله جزد وجرعد دخی دیرلر في جزد ع سکون زاء معجمه
ایله بمعنی جزد مرقوم في جغد ع سکون غین معجمه ایله ایکی معنایه کلور اوّل اوکی قوشیدرکه
کوندز یاتوب کیجه چقوب دیوار اوزرلرنده واغاجلرده اوتر وخالی یرلرده وخرابه لرده مکان
ایدینوب اکرچه بیقوشه مشابهتی وار درلکن اندن ایری جثه لو درو بیقوشدن غیری
اولدوغنه میرخسرو وقران السعدین نام تألیفنده بیت باغ خراب از قدم شوم بوم *

جغد قدم شوم شلا یا ربو م یقوشه جغد دینلمك صحیح اولمدوغی ظاهردر شیخ
نظامی بیت بوبدچنین کفت دهقان سغد* که بر ناید از خانهٔ باز جغد *حکیم انوری بیت
کر زمین را همه در سایهٔ انصاف کشد * جغد جاوید ببرّد طمع از ویرانی* ثانی کنکرهٔ
حصار معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری وبعض فرهنکلر باشلر پرچمی ده وکم ایتمکه
دیرلر ﴿ جغرد ﴾ فتح غین معجمه وسکون راء مهمله ایله سبزه ومرغزار کذا فی الجمع ﴿ جنبد ﴾
سکون نون وفتح باء موحده ایله بوزن ومعنی کنبد مرقوم *مثنوی* کسی زیر این جنبد
نیل فام* میسر نباشد که کیرد مقام * در ینجا که آید یکی چند روز* نشیند کند عزم
رفتن بروز* کر آید یکی دردلش آب وتاب * به ناچار کردد برفتن شتاب ﴿ جندفند ﴾
سکون نونین وضم فا ایله بمعنی بیم وهراس ترکیده بوتعبیره قورقو قورقو دیرلر ابو المعانی بیت
شهریار عدل پیشه خسرو عالی تبار * در زمانش هیچ کس را نیست در دل جندفند*
﴿ جوانمرد ﴾ سخی وکریم النفس معناسنه ترکیده جومرد بوندن غلطدر معنای ترکیب کنج
آدم دیمك اولور اما بو معنایه استعمالی جائز کورلمدی ﴿ جود ﴾ واو مجهول ایله یعنی اشباع سز
جغد مرقوم معناسنه میر نظمی بیت بهر معموره لانه کرد جون جود * زشومی عاقبت
ویرانه تر شد * وعربیده واو معروف ایله یعنی اشباع ایله سخا معناسنه در ﴿ جهود ﴾
معروف طائفه در ﴿ مع الراء المهمله * جر ﴾ زین اسب یعنی آت ایری کذا فی فرهنك جهانکیری
﴿ جندبادستر وجند بیدستر ﴾ کلاهما بسکون النون والدال المهملتین قوندز خایه سیدر
اخراج ریحه نافع دوادر ودخی منافعی طب کتابلرنده یازمشلردر ﴿ جوار ﴾ فتح واو ایله اجازت
واذن معناسنه ابو المعانی بیت شهی بکرد درش چون کدای کردو نرا* دهند شام وسحر را
جوار کردیدن ﴿ جوجر ﴾ واو معروف وکسر جیمله بمعنی درمکه زوزن دخی دیرلر کذا فی
فرهنك جهانکیری ﴿ جوربور ﴾ واوین معروفتین وراثین موقوفتین وضم باء موحده ایله
خوش رفتار بر قوشدر که ترنك وترنك وتورنك وجوز وکبك دخی دیرلر ترکیده ککالك عربیده
حجل دیرلر فتح حاء مهمله وجیمله کذا فی شرفنامه ﴿ جور ﴾ فتح واو ایله بالا معناسنه که ضده
نشیب در کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ جویبار ﴾ واو معروف وسکون یای تحتانی وفتح
با ایله اقرص وکنار آب جوی معناسنه میر نظمی بیت پسند اهل دل فصل بهارست*
کنار جویبار وسبزه زارست ﴿ مع الزاء المعجمه * جربز ﴾ سکون راء مهمله وضم باء
موحده ایله بمعنی کربز یعنی توانا وزبردست پهلوان معناسنه ﴿ جرز ﴾ سکون راء مهمله ایله
توی توقلی دیدکلری قوشدر که عربیده حباری دیرلر ضم حاء مهمله ایله حاجی پاشا شفا نام
کتابنده خواصن ذکر ایدر از جمله یمورطه سن آق صاچه وصقاله سورسلر سیاه ایدر*
ورسنه یه دك سیاه قالور لکن اول یمرطه نك ایچی سیاه اولمق کرکدر بیاض وصاری اولورسه
اولمز تجربه سی بویله در که برابکنه ایله بیاض ابریشم تلنی یکورب چکه لر سیاه چقارسه عمله
کتورلر حیوة الحیوانده دخی بوخاصه مسطوردر حکمتی بودر که ارککی حاصل اوله جق یمرطه
سیاه اولور دیشی چقه جق یمرطه سیاه اولمز ایمش راقم الحروف بو احوالی آوجیلردن
استفسار ایتدم مزبور قوشنك ابتدا چقاردوغی یمرطه نك ایچی لابد سیاه اولور دیدیلر

﴿ جره باز ﴾ بیاض طغان معناسنه مجمع الفرس ارکك طغانه دیرلر مولانا جامی بیت
جره بازت که شکاری فکنست * چیرۀ جوجۀ هر بیوه زنست * و تشدید رایله جلد وچابك
معناسنه مرویدر ﴿ جز ﴾ ترکیبده غیری ایله تعبیر ایتدکلری معنایه در مثلا بندن غیری
دیمکده جزمن دیرلر شاعر بیت دهان جزمن ازلعل لبت دور * سر جزمن زطوق غبغبت
دور * کاهی اوّلنه بربا زیاده ایدوب بجز دیرلر بیت جهان چون ازدهای بیج دربیچ * بجز
دود سیه کردش دکر هیچ * چغتاییده اوزبکا واوکون دیرلر اسکندرنامه ده حکما اسکندره
دریا سفرینه رضا کوستردکلرنده دیر بیت بیلیب بارچا کیم منع درکیرا یماس * رضا دین
اوکون هیچ تدبیر ایماس ﴿ جفت ساز ﴾ سکون فا و تاء مثناة و فتح سین مهمله ایله فنون
ساز ندکاندن برفن که اوچ قسمدر برینه جفت ساز و برینه یك ساز و نیم ساز و برینه راست ساز
دیرلر کمال اسمعیل بیت آنجا که جفت ساز سرخامه است بود * لحنی بود تمام که نام نوا برد *
ملك الشعرا حکیم روحی بیت بتاب کیسوی چنك و بجفت ساز رباب * بتیغ دیدۀ نای
ودهان نا انبان * کذا فی فرهنك جهانکیری و شرفنامه ﴿ جفته دز ﴾ سکون فا و فتح تاء
مثناة و راء مهمله ایله اوزم جبوغی یوقار و قالدرمق ایچون یاپدقلری کروتکه عربیده
عریشه دیرلر ﴿ جلویز ﴾ مفسد وغماز که مفتوحه ومکسوره ده ذکر اولنمشدر ابو المعانی
بیت هرآنکس که شود جلویز و بدکوی * نیاید در دو عالم هیچ کس روی * جامع اللغاتده
یعنی سرهنك پیاده ولغت محمودیده یعنی قاضی رشوت خوار ورسالۀ میرزا ابراهیمده یعنی
شخص نا مختار واقع اولمشدر ﴿ جواز ﴾ هاون معناسنه درلکن ایکی قسمدر بر قسمی اغاجدن
وطاشدن اولور شیرازیلر آکا چوغن وترکستانده دیبك دیرلر وهندی لساننده اوکهلی دیرلر
استاد فرخی بیت ای بکوپال کران کوفته پیلا زا پشت * چوکرنجی که فروکوفته باشد بجواز
قسم ثانی معصره درکه آنده حبوبات دوکوب یاغ چقارورلر و بغدای قبوغن آیرلر وشکر
قامشندن شکر شیره سن آلورلر بو قسمی ده کاهی اغاجدن وکاهی طاشدن ایدرلر حکیم
سنایی بیت پیش دل وکوش و هوش بهر جواز لبت * نام شکر کرشدست کام وزبان ترا *
وفتح جیمله عربیده روایی وروانی وآب دادن ستور وکشت واجازت وخط راه معنالرینه
متداولدر ﴿ جوالدوز ﴾ معروف نسنه در دوز دوختن لفظندن صیغۀ امر ووصف ترکیبی در
﴿ جوربوز ﴾ سکون واوین وراء مهمله وضم باء موحده ایله یعنی مرغ تذرو یعنی سکلون
کذا فی المجمع ﴿ جوی تاز ﴾ سرعتله آقان ارمق معناسنه جوی ارمق تاز تازیدندن اسم
فاعل اولور میر نظمی بیت ازجفای عشوۀ او فتنه ساز * شد زچشمم اشك همچون جوی
تاز ﴿ جوجوز ﴾ سکون واو ویای تحتانی وضم جیمله اغاچ قوردی معناسنه منقولدر
﴿ مع الشین المعجمه * جنبش ﴾ سکون نون ایله جنبیدن لفظندن اسم مصدردر مولانا
جامی بیت جنبش اول زمحیط کرم * سلسله جنبان وجود ازعدم * حرکت معناسنه
اولور ﴿ جوارش ﴾ برمفید ومنافعی چوق مشهور معجوندر کوارش لفظندن تعریب
اولنمشدر ﴿ جوش ﴾ ایکی معنایه در اول جوشیدن لفظندن صیغۀ امر ووصف ترکیبی در
کاهی اسم مصدر استعمال اولنور مولانا عرفی * مصرع * خم بجوش آمد بکوچون باده

ج ش

بادہ اكنون نشكند * ثانى فرهنك جهانكيريده زره حلقه سى كبى خرده حلقه يه ديرلر
حكيم سنايى بيت مايهٔ قهرست عز ونا وك دلد وزاو * دانهٔ كفرست ودين جوش پرجوش او
وله بيت كار ما كردست درهم چون زره * جوشن مشكين پرجوش شما ل جوشش ع كسر شين
معجمه اولى ايله ايكى معنايه كلور اول جوشيدندن اسم مصدردر قينامش معناسنه آخرنده
اولان شين علامت مصدريه در ثانى انسانك وجودنده ظاهر اولان قبرحق كه سببى دم فاسد در
صفرالرك حركتى ايله ظهور ايدر ل مع الغين المعجمه * جغ ع بوزن مغ بويندرق كه چفت سورن

جُ غ

وعربه چكن اوكوز بوينته كچيرلر مير نظمى بيت چنان مى ماندش كايدن زن * كه كاو
چفت جغ باشد بكردن ل جناغ ع فتح نونله شرفنامه ده دوال زين وادات الفضلاده پرده
وزينت ايچون اولان اثواب زائده معناسنه وفرهنك جهانكيريده بمعنى دامن زين كه مربيده
بون ديرلر كمال اسمعيل درصفت اسب خود بيت موى بر وى نرسته جزكه نمد * پوست
در وى نمانده جزكه جناغ * وابن يمين بيت سايهٔ حق آنكه اسبش را چو خنك آسمان *
ازمه نوزين واز خورشيد ميزيبد جناغ ل مع القاف * جناق ع فتح نونله بمعنى جناغ مرقوم

جُ ق

كذا فى شرفنامه ل جوالق ع فتح لامله برنوع خشين ودرشت جامه در پشمينه دن ايدوب
قلندران كيرلر كذا فى شرفنامه شاعر بيت كر نباشد جامهٔ نرم ولطيفه * كوجوالق باشد
اوبى امتنان ل مع الكاف * جدانك ع فتح دال مهمله ونونله براو يون آديدر جدراك وكوزه

جُ ك

كردان دخى ديرلر محموديده كرم زبل يعنى زبل بوحكيدر عربيده جعل ديرلر ل جدراك ع سكون
دال وفتح راء مهملتين ايله كوزه كردان ديدكلرى اويوندر ل جربك ع سكون راء مهمله
وضم باء موحده ايله سخن نكته آميز يعنى كنايه لو سوز ميرنظمى بيت هميكرد باوى بجربك
سخن * شده حرفهايش بدل داغ زن ل جفتك ع سكون فا وفتح تاء مثناة ايله برقوشجغزدركه
اركك بك برطرفنده قنادى وبرطرفنده اكريجه قلاب كبى يلكى واردر ديشى سنك كذلك لكن اركك
قنادى اولدوغى طرفك خلافنده اوچدقده قلابلرين بر برينه كچوروب ايكى جانبده ايكى
قناد اولور معا اوچارلر يره قوندقده قلابلرين صاليويروب اوتلارلر عربيده اول قوشه لاينفك
ديرلر كذا فى فرهنك جهانكيرى ل جكك ع سرچه دن كوچك برقوشدر كذا فى الصحاح
ل جوزه دوك ع سكون واوين وفتح زاء فارسى وضم دال مهمله ايله ايكنه دلوكى وايكك
باشنده اولان كرتجك مجمع الفرسده اكيرمك معناسنه دراپلك وكتان هرنه اولورسه
ل جوانيك ع كسر نون وسكون ياى تحتانيله ديشى سرچه بعض نسخه ده يانوندن مقدم
واقع اولمشدر ل جوشاك ع شين معجمه ايله اسم مصدردر جوشيدن معناسنه مير نظمى
بيت كريبان تابدامن كرده است چاك * درونش زاتش غم بوده جوشاك ل جوشك ع
سكون واو وفتح شين معجمه ايله قفتاندده دوكمه چكه جك الك معناسنه ل جولامك ع عنكبوت كه

جُ گ

دیو پاى وغنده ومكسكير دخى ديرلر ل جويك ع مصغر جوى يعنى كوچك ارمق ل مع الكاف
الفارسى * جرواسك ع سكون را وفتح سين مهملتين ايله چكركه كبى برجانور دردخى كوچك
اولور كيجه ايله اوتر عربيده صرصر ديرلر كسر نين ايله وزين دخى ديرلر ل جنك ع سكون
نونله بمعنى اشل يعنى چولاق وقوريوب عاطل اولمش ال معناسنه در محموديده بيوك كمى كه

سفينهٔ كبير معناسنه وجهاز معناسنده در ويشر ك جونك ع سكون واو ونونله اوج
باشردومه ديرلربش باشنه وارنجيه دك مولانا هاتفى بيت طلبكار جونك كسسته مهار *
برآمد برآن آسمان رس منار * معناى مزبوره تركستانده تيلاق ديرلر مشفقى بلخى بيت
ماده تيلاق فشنكيست كه بكسسته مهار * ريسمان ليرو خطب ابرو ودستار سبل * فشنك

جُل

حرون دوه كه يوك اور درمز وچكنجه يوله كتمز وسبل دوه نك سينه سنه ديرلر ك مع اللام ع
جل ع بوتن مل چولكه آته اورولر وبعض حيوانه ده اوررلر ك جليل ع فتح لام وسكون
ياى تحتانيله جل مرقوم معناسنه حكيم اسدى * مثنوى * بياراست كاوس خورشيد فر
بديباى رومى يكى مهد زر * ز پيروزه پيكر زياقوت كاه * كهريافته برجليل سياه *
وهودج اوزرينه اورتيلن نسنه كه قماشدن وغيرى نسنه دن ايدرلر هرندن اولورسه حكيم
فردوسى بيت برفتند پوشيده زويان عيل * عمارى يكى درميان جليل * بو معنايه حكيم
اسدى ديمشدر بيت زهودج فروهشته ديبا جليل * غلام ايستاده پس خيل خيل *
وكسر لامله دخى استعمال اولنور بمعنى پوشش فيل حكيم فردوسى بيت عمارى بسفنجد
ديبا جليل * كنيزك ببردند چينى دوميل ك جمال ع بمعنى حسن وخوبى وجمال لوك
مرقوم معناسنه دركذا فى شرفنامه ك جندال ع سكون نون وفتح دال مهمله ايله حكيم
فيلسوفك شاكرد خاصى اسميدر مرور ايام وكثرت استعمال ايله علم حكمتده علم اولنلرك
مستعد شاكرد خاصنه ومصاحبارينه ده علم اولمش حكيم اسدى بيت برآنكه زجندال
والز برهمن * فراوان بهر كوشه در انجمن ك جنكال ك سكون نون وفتح كاف فارسيله هدف
وپوته كه كمانكشلر مشق ايچون اكا اوق آتارلر ك جوال ع معروف تركيده جيم فارسيله چوال ديرلر
مير نظمى بيت نه صحبت توان كرد با بد خصال * برفتن نباشد چو باسك جوال ك جوبال ع
واو معروف وفتح باء موحده ايله بمعنى جوال مرقوم كذا فى فرهنك جهانكيرى ك جول ع واو
معروفله چيلاق كه غليواج وغليوارٔ دخى ديرلر شاعر ديمشدر بيت اى خواجه ماكيان نشده

جُم

ازجهان شدى * باجول ديدهٔ كه بكنجى نهان شدى ك مع الميم * جرم ع كناه وخطا معناسنه
عربيدر فارسيده ده استعمالى جائزدر مير نظمى بيت همان اين شده درجهان جرم من *
كرفتم چو جان عشق تودر بدن ك جمجم ع سكون ميم وضم جيمله كفش جامكى كه كيوه دخى ديرلر
درويشان كندولرى ياپوب كيرلر جيم فارسيله ده روايت اولنمشدر ك جوان اسپرم ع انواع
رياحيندن برنوع ريحاندر عربيده ريحان الشياطين ديرلر ك جوجم ع سكون واو وفتح جيم ايله
اغاجلك اصل بوداغى كه چيچك وميوه آنده اولور ابوالفرج رونى بيت رستست بهار
ازبهار عدلت * چو شاخ فرونى زشاخ جوجم ك جومردم ع مرد سخى معناسنه مير نظمى

جُن

بيت بهر جا ممسكى چون خوار باشد * جو مردم مرد نيكو كار باشد ك مع النون * جربان
سكون راء مهمله وفتح باء موحده ايله اوج معنايه در اول بمعنى كريبان مير نظمى بيت
همان زد دست جربا نش كرفته * توكويى جانستان جانش كرفته * ثانى خشتك
كه قفتان وكوملك قولتوغنه ديكرلر وله بيت فلك ز اطلس خود بدو جامه كرد * كه جربان
زماه نوش كامه كرد * ثالث نيام تيغ معناسنه وله بيت ز جربان كشيدند شمشيرتيز *

* ز قربان کرفتند تیر ستیز جر دان سکون را و فتح دال مهملتین ایله بمعنی کیر اسب
جرعه دان اول طغرجق که سیاحان ایچنه ازق قورلر و ابدال و قلندران یا نلرینه
اصدقلری دری کیسه و مصلق که ایچنه صو قورلر کذا فی نعمة الله جز دان سکون
زاء معجمه ایله اجزا و اوراق قودقلری ظرف شاعر بیت که اوراق پریشان هرچه دارم *
ز جزدان بود ضایع بیقرارم جستن سکون سین مهمله ایله آرامق و تجسس ایتمك
مستقبلنده سین واوه قلب اولنوب جوید و جوینده دینلور جفتن سکون فا و فتح تاء
مثناة ایله اکلمك انحنا معناسنه میر نظمی بیت نباید پیش اهل جاه جفتن * نمی شاید
سخن بسیار کفتن جاجلان سکون لام اوّل و ضم جیمله حبوبات قسمندن کشنیز
دیدکلریدر کذا فی شرفنامه جنبان سکون نون و فتح باء موحده ایله ایکی معنایه کلور
اول بمعنی کلداختن شمس فخری بیت مخالف ارچه که خود راز سنك می پنداشت * ز تاب
آتش تیغش چو موم شد جنبان * ثانی دپرنجی معناسنه جنبیدندن اسم فاعل اولور
جنبیدن دپرنمك معناسنه یعنی حرکت ایتمك خواجه سلمان بیت صبا ببوی تو چندان
دویده بود که دوش * نداشت تا بسحر که مجال جنبیدن * چغتای لسانده کسر الفله آیلده ام
دیرلر اسکندرنامه ده بلنیاس حکیم اسکندرن اناسی تعزیه سنده دیر بیت تا یار کوی
چو کاندین ایلده املیق * ولیکن بو اور آخر آراملیق جوازان زاء معجمه ایله جواز
مرقومنك ایکی معناسنه مرادفدر یعنی هاون و دیبك جوان تازه یکیت و سائر کنج
اولان حیواناتده دخی استعمال اولنور اسب جوان دیرلر و ساده رو محبوبلرك خود علمیدر
نتکم دیمشلردر بیت جوان اسب و جوان سال و جوان بخت * که خدمت کردن ایشانرا شود
صفت جوبان باء فارسیله ده جایز شبان معناسنه در جوشیدن کسر شین
معجمه ایله قینامق عربیده غلیان دیرلر کمال خجندی بیت سماع آسان بود برصوفی کرم *
چو آتش نیست جوشیدن چه کارست جویان واو معروف و فتح یای تحتانی ایله
اسم فاعلدر آرایجی معناسنه جوییدن آرامق یعنی تجسس ایلمك و صو یی ارمق ایدوب
آقتمق معناسنه جهودیان جهود وضع ایلمك معناسنه و جمع جهود دخی اولور جهودان
کبی مثال اوّل ابو المعانی بیت شود بعهد تو از بیم قهر شه شیرت * همه عدوی تو همچون
جهودیان پنهان جیتن سکون یای تحتانی و فتح تاء مثناة ایله ایرده اکریم دیدکلری
نسخه در مع الواو * جرغاتو سکون راء مهمله و فتح غین معجمه و ضم تاء مثناة ایله ساغریغ
دیدکلری امزکلو طاس معناسنه در جفت کاو اول اوکوزه دیرلرکه جفت سورمکه
مخصوص اوله و جفته دخی دیرلرکه عربیده کی فدان معناسنه جو بجو سکون واو و فتح
باو ضم جیمله شرفنامه ده پاره پاره و جزء جزء و ذره ذره معناسنه و مجو دیده اقچه یی کومه کومه
و حصه حصه ایتمك معناسنه در مثال اوّل ابو المعانی بیت شود ظاهر ز هر نام هوای عشق
جانانم * پس از مردن که باشد جو بجو جسم غم آلودم جوجو شرفنامه ده جو بجو
معناسنه در و آخر نسخه لرده سرچه معناسنه در که عربیده عصفور دیرلر جو ارمق که
عربیده نهر دیرلر و مجمع الفرس بمعنی جنح مرقوم مسطوردر مع الهاء * جرغه سکون

جُ و

جُ ه

باء موحده وراء مهمله وفتح جيم ثانيله بمعنی تازیانه میر نظمی بیت سوارست بر بارکی یورغه را
بد سنست زرین جبجرغه را ﴿ جداکانه ﴾ فتح کاف فارسیله باشقه باشقه وآیروآیرو معناسنه
وصف حالیه قبیلندندر میر نظمی * مثنوی * کروهی زشهزادکان آمدند * به پیشش
زخدمت همه سر زدند * جداکانه پرسید از وحالشان * زهریك خبر یافت احوالشان *
﴿ جرعه ﴾ سکون را وفتح عین مهملتین ایله قدحده و شیشه ده بقیه اولان شراب
وظرفده بقیه اولان شی اکرچه لفظ عربیدر لکن فارسیده غایت مستعملدر شاعر * قطعه *
هرکه زاداز مادراندر عزّ وناز * می بباید در غم ولذوه مرد * هرکه زین خم جرعهٔ صافی بخورد
می بباید خوردنش صد جرعه درد ﴿ جرّه ﴾ فتح راء مهملهٔ مشدده ایله اوج معنایه کلور
اول هر چرنده و پرنده نك ارککنه دیرلر عموما وارکك طغانه دیرلر خصوصا مختاری بیت
بر یاد کرز وتیغ تو محکم کنند ونیز * پیلان مست بسك وپلنکان جرّه تاب * وله بیت دران
زمان که بجنبد چو کبك دشمن تو * عقاب جرّه برآید ز بیضهٔ عصفور * ثانی شجاع ودلاور
معناسنه سیف اسفرنکی بیت در بزم خوبتر ز تذرو ملونی * اندر مصاف جرّه تر از باز ازرقی
یوز بهای جامی * قطعه * در چنین درکهی که مرغ علوش * مینهد بر سپهر هفتم غش *
چاوش خوب روی می باید * جره وجست وچابك وخامش * ثالث برساز در شدرغویه مشابه
اما اندن کوچکدر شیخ نظامی بیت مغنّی بان جرّهٔ جان نواز * باهنك ماناله جان بساز *
میر خسرو بیت بیا مطرب آن جرّه طفل وش * چو طفلان بیرکیر وبنواز خوش *
﴿ جریره ﴾ فتح رائین مهملتین وسکون یای تحتانی ایله پیران ویسه نك قزی نامیدرکه سیاوش
انی حبالهٔ ازدواجه کتوره مشیدی اندن فرودنام برفرزندی وجوده کلدی کذا فی مشکلات
شهنامه ﴿ جزدره وجزده ﴾ کلاهما بسکون الزاء المعجمه وفتح الدال المهمله قویروق یاغی
وساده یاغك وغیرك اریموب دبنده قلن دردنه دیرلر کذا فی المحمودی ﴿ جشه ﴾ فتح شین
معجمهٔ مشدده ایله بمعنی آستین پیراهن یعنی کوملك یکی کذا فی المجمع ﴿ جغاله وجغله ﴾
کلاهما بفتح الغین المعجمه واللام بمعنی کروه مرغان کذا فی شرفنامه ﴿ جفته ﴾ سکون فا وفتح
تاء مثناة ایله اوج معنایه کلور اول آت وقاطر دپمه سی میر نظمی بیت بخاموشی مشو ایمن
زدشمن * زند جفته که شد بدخوی توسن * ثانی آدمك اوزاق یری معناسنه وله بیت
چو دید آن سرور خوبان خفته * که سر بر زرو بالا کرد جفته * ثالث میان پای زنان
معناسنه که دیمشلر در بیت سوخته نشود پخته تادر نزند چفته * بسیار تعب باید تا فهم
کند کفته * مصرع ثانی بویله ده مرویدر * بسیار تعب باید تادر بشود سفته ﴿ جفرسته ﴾
سکون فا وسین وفتح راء مهملتین وتا ایله ماسوره ایچنه پخن دمور ایك معناسنه در ﴿ جکاره ﴾
فتح کاف فارسی وراء مهمله ایله مختلف یوللر یعنی خلاف راه راست که جدکاره دخی دیرلر
حضرت مولانا قدس سره * قطعه * خلقی ز جدائیٔ عصبیت * بر راه فتاده چون عصان
هرچند شدست خون جکرشان * جستند درین ره جکاره ﴿ جلانه ﴾ فتح لام ونون ایله کرم
سمرکین غلطان یعنی مزبله بوجکی کذا فی المحمودی ﴿ جلاه ﴾ لام مشدده ایله جلها که عربیده
حایك دیرلر ﴿ جله ﴾ لام مشدده واخفاء ها ایله اوج معنایه کلور اول بمعنی جلاه مرقوم که

كه معربی جلاهق در * الجلاهق کغلابط الذی یرمی واصله بالفارسیة جله وهی کبتة الغزل والکثیر جلها وبها سمی الحایك * كذا فی القاموس ثانی . بر نوع منتندر متعفن یرلرده حاصل اولور اکرچه سماروغ یعنی کماة معناسنه منقولدر اما استاد عسجدینك بو بیتندن فهم اولنور که سمار وغدن غیری اوله . بیت چو کودك سر فرو دارد بحجره بر سر سمدان * چنان کرده که پنداری سماروغست یا جله * ثالث قا وصره سیدی معناسنه در ومحاحده بمعنی کروهه ریسمان یعنی ایپ یوماغی وتحفة الاحبابده خرما اغاجی ونسخهٔ میرزا ابراهیمده ظرف مایعات یعنی صولو نسنه لر قویلان ظرف وبر نسخه ده مدت نفاس زنان معناسنه مرویدر ﴿ جله ﴾ تخفیف لام ایله بر یوموق ایلاع کذا فی المشکلات ﴿ جمانه ﴾ فتح میم ونون ایله بمعنی میانه میر نظمی . بیت با هنك سرود عاشقانه * در آمد دست افشان در جمانه * جمجمه ﴾ سکون میم اول وفتح ثانی وضم جیم اول وثانیله کاسهٔ سر یعنی آدمك باش کوکی واستعارهٔ طریقیله اغاج قدحه دیرلر ﴿ جنابه ﴾ فتح نون وباء موحده ایله بمعنی توام یعنی ایکیز حکیم خاقانی . بیت دولت وملت جنابه زاد چو جوزا * مادر بخت یکانه زای صفاهان ﴿ جنبنده ﴾ سکون نونین وفتح باء موحده ایله حشرات ارض یعنی حرکتلری ایاغله اولیوب دپرنرك یورین ﴿ جنبه ﴾ سکون نون وفتح باء موحده ایله جنبنده لفظندن اختصار اولنمشدر ومطلق حرکت معناسنه شاعر در هزل . بیت چو پیش معلم بکشودی دنبه * مکن بالا وزیرین بجنبنه ﴿ جنجه ﴾ سکون نون وفتح جیمله اوزم چکردکی معناسنه در ﴿ جندره ﴾ سکون نون وفتح دال وراء مهملتین ایله معروف ایکی اغاجدر اوزم وغیری نسنه صقرلر وسائر ایشلرده دخی استعمال اولنور ترکیده فتح جیمله معروفدر ﴿ جوازه ﴾ فتح واو وزاء معجمه ایله اغاج هاون که بعض نسنه دوکرلر استاد فرخی بیت ای بکوپال کران کوفته پیلان را پشت چون کریجی که فرو کوفته باشد بجواز ﴿ جودابه ﴾ واو معروف ودال مهمله وباء موحده ایله صو بندندن صیزندی اولان ترشح معناسنه ابو المعانی . بیت سر شکم ریزد از دیده چنانست که جودابه شده کویا ز مژکان ﴿ جوژه ﴾ زاء فارسیله بمعنی مرغ بچه قوش یاوریسی معناسنه عموما طاوق یاوریسی خصوصا ﴿ جوشیره ﴾ سکون شین معجمه وفتح باء موحده وراء مهمله ایله اطعمه نوعندن تماج دیدکلری طعامدر ﴿ جوشیده ﴾ کسر شین معجمه وسکون یای تحتانی ایله جوشیدن لفظندن اسم مفعولدر قینامش معناسنه ﴿ جولاه وجولاهه وجولهه ﴾ کلام بواو المعروف فرهنك جهانکیریده بمعنی عنکبوت حضرت مولانا قدس سره بیت چو کنج جان بکنج خانه آمد * بکرد شی می تنیدم همچو جولاه * وله بیت چون جولههٔ حرص درین خانهٔ ویران * از آب دهن دام مکس کیر تنیدم * بعضیلر دیرلر که جولاه اصلنده تار عنکبوته دیرلر وآنك طوقومسنی جولاه طوقومسنه تشبیه ایلمشلر وبعضیلر دیدیلر ایلاع یوماغیدر وجلها آنك جمعیدر قاموسده بویله تعریف اولنمشدر نتکم مرور ایتدی ﴿ جوله ﴾ واو مجهول ولام ایله والظها رهایله جولاه معناسنه در واخفاء هایله ایکی معنایه در اول بمعنی تیردان یعنی اوق قویلان ظرف که کیش وترکش وشغا دخی دیرلر حکیم نزاری قهستانی * قطعه * کرچه دارد ز اعتراض جهول * سینه بر تیر طعنه چون جوله * لیك نزدیك او چنان باشد * که سلك

ازدور میکند دوله * وقربان کمان یعنی یایلغه دخی جوله دیرلر تفصیلی کمان لغتی ذیلنده ذکر اولنور ان شاء الله تعالی ثانی بمعنی خارپشت یعنی کرپی آنك دخی اوقی اولدوغی مناسبتله درکه اسفرنه وسفرنه واسکرنه وسکرنه وتشی دخی دیرلر واو معدوله ایله یعنی واو رسمی ایله بر نوع سبزه درکه حیوانات آکا تمام رغبت ایدرلر آکا مرغ دخی دیرلر ومرغزار وچراگاه معناسنه ده حضرت مولانا قدس سره * مصرع * ای ساربان با قافله مکذر مروزین مرحله اشتر بخوابان هین جوله نز بهر من بهر خدا — جویچه — سکون واو ویای تحتانی وفتح جیم تصغیر ایله کوچك ارمق معناسنه در — جوینده — آرایجی معناسنه اسم فاعلدر استاد بیت این مثل مشهور نزد عاقلان * میشود جوینده یابنده همان — جوینه — کسر یای اول وسکون ثانی ایله جویه منسوب معناسنه که ارمق کنارنده واقع چمن ومرغزار وآکا متعلق اولان نسنه‌لر — جهودانه — ایکی معنایه کلور اول براغاجدر که اندن حاصل اولان صمغه کلك وکرده وانزروت دخی دیرلر ثانی یاغلی بغرسق و بر نوع بغرسق طولمه سیدر مربیه نقانق دیرلر کذا فی شرفنامه وفرهنك جهانگیری — مع الیاء * جحی — کسر حاء مهمله ایله لطیفه‌گوی واوغوزانه وضع وتکلم ایدنه دیرلر عموما وبرکسنه‌نك نامیدر خصوصا برکون مذکور بر مجلسده لطیفه کونه بر سوز سویلر حاضر اولان اهل مجلس خنده ایتمزلر الم چکوب واروب اوبنده اناسنك چقرغن قراربو معنایه حکیم انوری بیت از حسد فتح توخصم توبی کرده آب * همچو جحی ازخدوك چرخه ما در شکست * بوکا مثال روم دیارنده ناصر الدین خواجه دیدکلری شخصدرکه حکایه‌لری ایله جهان پراولمشدر — جدایی — آیرولق جدا آیرودر یانك یای وصفیه ویای مصدریه اولور ابو المعانی بیت در میان من وغم هیچ جدایی نشود * کوییا ازرحم مادر من توام زاده — جکری — سکون کاف فارسیله اشقون که عربیده ریباس دیرلر براوتدر شربت ایدرلر — جوی — واو معروف ایله ایکی معنایه کلور اول ارمق که عربیده نهر وچغتای لساننده سای دیرلر لطفی دیواننده بیت اول باش کونکل غمیدا لطفی کوز یدین * هر ساری که کوزکا قیلو رسای کورونور * بر معنای سای دخی وقتدر ثانی جوییدن وجستن لفظلرندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور چاره جوی ورضاجوی کبی — جویای — جوینده کبی اسم فاعلدر لکن بونده مبالغه واردر زیاده آرایجی دیمك اولور — باب الجیم الفارسی المفتوحة مع الالف * چارپا — سکون را وفتح باء فارسیله جمیع حیوانات که درت ایاقلی اوله عموما واما اکثر حیوان اهلیده استعمال اولنور خصوصا آت وقاطر واشك ودوه وقیون وکچی وصغر کبی — چارتا — سکون را وفتح تاء مثناة ایله درت قللی طنبوردرکه اصلی چارتاردر خواجه سلمان بیت طبع کینی راست شد در عدل توزانسانکه باز * نشنود صوت مخالف هیچکس زین چارتا * بو بیتده اولان چارتادن چار عناصر معناسی قصد اولنمشدر استعاره طریقیله کردش زمانه‌یی سازه تشبیه ایدر — چاروا — سکون راء مهمله وفتح واو ایله اوچ معنایه درکه اول بمعنی چارپای مرقوم ثانی بمعنی غارت ویغما ابو المعانی بیت رفت ازدست تصرف هرچه هست ازملك دل * دلبران ازناز وعشوه کرده بودند چاروا * ثالث بمعنی چار عناصر وله بیت کر یکی باشد

باشد مخالف وخته دار هستی است * انتظام حال باشد اعتدال چار وا چراغ ایکی معنایه در اول سؤال مخاطبدر نچون دیمك اولور عربیده لای شئ معناسنی افاده ایدر چغتایده بو معنایه طاغو دیرلر میر علیشیر بیت یوزیکا آشفته قاسلار بولماسای عاشق ناغو * بولبلار هر قایسی بر دیوانهٔ زنجیر مو * ثانی اوتلاق که عربیده مرعی دیرلر میرخسرو بیت گاو چراخورده این مرغزار * سیر جهانخوار فنار اسپار چشم بینا زیاده کوریجی کوز صاحب بصیرت ودیدهٔ عبرت بین معنالرینه صائب تبریزی بیت یارب از عرفان مرا پیمانهٔ سرشارده * چشم بینا جان آگاه ودل بیدارده چشم فسا چشم زخم دفعنه افسون ایدن کسیه دیرلر بدرچی بیت چشمش کولی زهر چشم بد ایدون * چشم فسا یست ودل پرناله وجانست چرب بالا سکون راء مهمله وباء اول موقوف وثانی مفتوح یعنی موزون قد ومطبوع قامت کذا فی شرفنامه چکا فتح کاف ایله طوبغا ردیدکلری قوشدر ابو المعانی بیت دیدهٔ شاهین قهرش راه بین * جسم اعدای نماید چون چکا * چلیپا کسر لام وسکون یای تحتانی وفتح باء فارسیله خاچ دیدکلری که عربیده صلیب دیرلر نصاری اغاجدن وکشدن وآلتوندن ایدوب اعزاز واکرام ایدرلر اعتقادهٔ باطلهلری بویلهدر که حضرت عیسی علیه السلامك صورت مصلوبه سی اوله حاشا ثم حاشا مصلوب اولمامشدر قرآن عظیم الشاننده * وما قتلوه وما صلبوه ولكن شبه لهم * وارد اولمشدر وهر نکه پیچ وتاب اوله آکا دخی چلیپا دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت حلقهٔ آن جعد مو سلسلهٔ پای کیست * زلف چلیپا وشش آفت ایمان کیست * شیخ سعدی بیت کر مسجد روم ابروی تو محراب منست * در آتشکدهٔ زلف تو چلیپا دارم * شمس فخری بیت محمود غزنوی ساز ازبهر دین احمد * زنارها کسسته بشکسته است چلیپا چمن پیرا باغبان معناسنه که بوستان پیرا دخی دیرلر کمال اسمعیل بیت زاصل درکند روشاخ سایه دار شود * زیکدکر چو چراکرد شان چمن پیرا چندا مقدار عددن سؤال ایدر نقدر دیمك معناسنه چهارپا وچهاروا چارپا وچاروای مرقومان معناسنه در چها ثلو دیمکدر اصلی چهادر که چه نهوها والف ادات جمعدر ابو المعانی بیت دانی که در ره عشق دلبرا چها کشیده * در این ره یار حسرت غم وبلا رسیده مع الباء الموحده * چاپوب ضم باء فارسیله اسکی بز وجامهٔ کهنه پاره لری که ترکیده چاپوت دیرلر چادر شب یورغانه ودوشك چارشفی وزنان باشلرینه بوریدکلری که بالکز چادر دخی دیرلر ابو المعانی بیت عزچه از زن راکه بینی تو در وصلش مکوب * زیر چادر شب نه دانی زشت رو باشد یا خوب چار اسباب یعنی قوت جاذبه وقوت ماسکه وقوت هاضمه وقوت دافعه کذا فی شرفنامه چارشوب سکون راء مهمله وواو وضم شین معجمه ایله یعنی چارسو ترکیده حذف بایله چارشو دیرلر شاعر بیت کر شودت مقتضی رفتن بازارها * ورنه مرو بهر هیچ جانب هر چارشوب چارم کتاب کسر میمله که اضافتیله اولور یعنی قرآن مجید کتب منزله نك دردنجیسی دیمك اولور کذا فی شرفنامه چاه نخشب اضافتله وفتح نون وشین وسکون خا ایله ولایت نسفده حکیم ابن مقنع بر طاغده بر قویی قازوب علم حکمت صنعتی ایله ایچندن بر آی کوسترمش که

ماه آسمان طلوع ایتدکده مکسندن زمین ده دخی برآی کورینور اول آیه ماه نخشب دیرلر
نخشب بعضیلر قویونك اسمیدر و بعضیلر طاغك اسمیدر و بعضیسی حکیمك اسمیدر دیدیلر
نخشبك معنای اصلیسی تابان اولمغله محبوبك یوزینه استعاره طریقیله ماه نخشب دیرلر مولانا
جامی یوسف زلیخا بیت سه روز آن ماه در چه بوده تا شب * چو ماه نخشب اندر چاه
نخشب * مولانا عارفی درکوی و چوکان بیت وین برد بکوی سیم غبغب * صد دست کزو
زماه نخشب ﴿چچاب﴾ سکون باء موحده وفتح جیم فارسیین ایله آواز بوسه معناسنه
شیخ سعدی * قطعه * پرسیدم از حکیم هوشمند * کاندرین عالم بکو آواز چند * کفت در عالم
بسی آوازهاست * زان چهارست ای برادر سود مند * قلقل قرابه و چچاب بوس * جز بجز
قلمه نقش سناو اربند ﴿چپ﴾ صول که مقابلی راستدر که چپ و راست دیرلر عربیده یمین
ویسار دیدکلریدر میر نظمی نفهمد زیر از بالا نشت هرکز * ندانسته چپش از راست هرکز
﴿چرب﴾ سکون راء مهمله ایله ماکولات قسمندن سموز و یاغلی اولان هر نسنه اولور و ضمه ودخی
بر نوع حلویدر و محمود بیکده غالب معناسنه مسطوردر ﴿چرنداب﴾ فتح راء و دال مهملتین
و سکون نونله شهر تبریزه محلاتندن بر محله آدیدر شیخ کمال خجندی * رباعی * تبریز مرا
راحت جان خواهد بود * پیوسته مرا ورد زبان خواهد بود * تا در نکشم آب چرنداب
وبگیل * سرخاب ز چشم من روان خواهد بود ﴿چلب﴾ فتح لامله بو زن طلب ایکی معنایه در
اول بر نجدن دوزلمش ایکی نسنه در تبسی کبی طبل و سورنا چالندقده بر آدم هر برین برالنه
آلوب چالنان مقامه مناسب آهنك ایله بربرینه اورر رومده آکا زیل دیرلر فارسیده برآدی دخی
شیخد رهندی لسانده جهانجه دیرلر حکیم فردوسی بیت چو یك پاس بکذشت از تیره شب
زپیش اندر آمد خروش چلب * استاد فرخی * قطعه * اندر آن صحرا که شیران دلشکر
صف کشته * و آسمان از برهمی خواند بر ایشان اقترب * چشمه روشن نه بیند دیده
از کرد سیاه * بانك تندر نشنود کوش از غو کوس و چلب * ثانی بمعنی آشوب و فتنه حکیم ناصر
خسرو بیت عامه بر من تهمت دینی و فضل من بکل * بر سرم فضل من آورد اینهمه شور
و چلب * حکیم قطران ارموی بیت ز مهر و کینش غمکین عدوی شاد ولی * ز دست و تیغش
بیدار امن و خفته چلب ﴿چناب﴾ فتح نونله ایکی معنایه در اول چادر کاچی که کلیچه خیمه
و باد ریسه دخی دیرلر رضی الدین نیشابوری بیت جز در جناب تو نزنم خیمه ثنا * کرچرخ
دردهان کنهم چوب چون چناب * ثانی ولایت سنجابده بر ارمق آدیدر صوبی غایت لطیفدر
کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿چنغوب﴾ سکون نون وضم غین معجمه ایله چغت و چغبوت
معناسنه در ایضا منه ﴿مع التاء المثناة * چار جوی فطرت﴾ عناصر اربعه که دم و صفرا
و بلغم و سودادن عبارتدر کذا فی المحمودی ﴿چار میخ حیات﴾ بو دخی عناصر اربعه معناسنه در
ایضا منه ﴿چاشت﴾ سکون شین معجمه ایله ایکی معنایه در اول قوشلق معناسنه که عربیده وقت
ضحی دیرلر ثانی اول وقتده تناول اولنان طعامه دیرلر نتکم اخشام طعامنه شام دیرلر ابو المعانی
بیت شود خون جکر روزم مرا چاشت * چنان باشد غم و آلام شاهم ﴿چیغت و چیغوت﴾
کلاهما بسکون الباء الفارسی . وضم الغین المعجمه بمعنی اکین یعنی یصدق ود وشك وامثالی

چ ت

وامثالی نسنه لرك ایچی كه عربیده حشو دیرلر سكون شین معجمه ایله شمس فخری بیت درخرابات ریش خصمانش * كشته درریز قحبكان چیغوت * فرهنك جهانكیریده نهالی ولحاف وسوزنی وجامه وهرنكه پنبه لواولوب زیاده پژمرده وكهنه اولمش معناسنه دراهالی سمرقند وبخارادن استماع اولنان غین معجمه بادن مقدم چغیوت در وبعض فرهنكده دخی بویله مرویدر وبعض معتبر فرهنكلرده بزم نقلمز كبی مسطوردر چخت سكون خاء معجمه ایله طمع وامید خام معناسنه در كذا فی شرفنامه چرب دست شرفنامه ده شیرینكار ومجمع الفرسده جلد وچاپك معناسنه مسطوردر معنای اوله مناسب مولانا ظهوری بیت چوبرخوان اكرام مستان نشست * بیك نغمه دریوزه شد چرب دست چرخشت سكون راء مهمله وشین وضم خاء معجمتین ایله منكنه كه آنكله اوزم وزیتون وغیری نسنه لر صقوب صوین ویاغن چقاررلر استاد لطیفی بیت اكرعصری كنی برفرق انكور * نیاردز ولكك بر هیچ چرخشت * فرهنك جهانكیریده بعض فرهنكلردن نقل ایدركه اول بیوك حوض كبی نكنه كه ایچنه اوزومی طولدیروب صقررلر اكا عربیده معصره دیرلر استاد فرخی بیت ذوچشم من چود وچرخشت كرد فرقت دوست * دودیده همچو بچرخشت زیرپای انكور چرست كسر را وسكون سین مهملتین ایله حالت غضبده دیشلری صقوب لراسندن صدا چقارمغه دیرلر كذا فی المجمع چغبت وچغیوت تقدیم غین معجمتین ایله بمعنی چیغوت مرقوم ومجمع الفرسده هردو بمعنی بالین ونهالی مسطوردر فرهنك جهانكیریده پنبه وامثالی وآستر یامه وبالش ونهالی ایچنه قودقلریدر عربیده حشو دیرلر طیان مرغزی بیت آن ریش نیست چغبت دلاله خانها ست * وقت جماع زیر حریفان فكند نیست چغت سكون غین معجمه ایله بمعنی سقف خانه كذا فی فرهنك حسین وفایی چفت سكون فا ایله درت دیرك اوزرینه بنا اولنمش عمارت هرنه اولورسه تالار دخی دیرلر حكیم خاقانی بیت خامه زده عطارد از لاجورد كردون * بنوشته نام سلطان بالای چفت مغبر * عربستانده وبعض الناطولیده اوقیولری اوكنه درت دیرك اوزرینه بنا ایدرلر دیار عجمده صغار وكبار اولرنده اولور چنكالخوست سكون نون ولام وفتح كاف فارسی وخاء معجمه وواو معدوله ایله بمعنی مالیده نان وغیره كذا فی المجمع وفرهنك جهانكیریده اتمكی یاغ وبال ایله اووب برنوع طعام ایدرلر اكا مالیده ویالكز چنكال ده دیرلر عربیده عفیصه دیرلر چیغوت سكون یای تحتانی وضم غین معجمه ایله بمعنی چیغوت مرقوم مع الجیم * چاج مجمع الفرسده ختن ملكنده برشهرك اسمیدر آنده غایت بی نظیر یای اشلنور حكیم اسدی بیت سپهبد همیرفت تاشهر چاج * بزركان زكردش اباطوق وتاج * فرهنك جهانكیریده تركستانده برشهر آدیدركه تاشكند نامیله مشهوردر آنده غایت بی نظیر ونهایتده دلپذیر یای اشلندوكندن دیاركان چاجی مقبولدر شیخ نظامی بیت كمانهای چاجی وچینی پرند * كرانمایه شمشیرها نیرچند * كمانك اول شهره خصوصیتی شایع اولمغله یالكز چاجی دینلوب كمان مراد اولندیغی معلوم اولورتكم حكیم فردوسی بیت هرآنكه كه چاجی بزه دركشم * سنان فرو ریزداز تركشم چخچ فتح خاء معجمه وسكون ایله ده مرویدر برعلتدركه تركیده اور وعربیده سلعه دیرلر

بوغازده وآخر عضوده ظاهر اولور یومری ات چیقوب طورر اکرچه وجعی اولمز اما قطع اولنسه جائزکه صاحبی هلاك اوله فرغان وکیلان خلقنده اکثر واقع اولور ﴿چکوج﴾ اول دمور آلتدرکه آنکله دکرمان طاشنی کسکین ایدرلر کذا فی المجمع ومؤید الفضلاده وبعض فرهنکلرده لامله چلوج واقع اولمشدر ﴿مع الجیم الفارسی * چاچ﴾ غله کومنه سی که صماندن آیرلد قده یعنی اوزون واقع اولور آکا چاچ دیرلر مولانا حسن کاشی بیت. ای چاچ کرانت چرخ ازرق * ای شادروانت چرخ اطلس ﴿چاکوچ﴾ ضم کاف وواو معدوله ایله چکیچ که دمور وباقر دوکرلر پور بهای جامی بیت بردیده زد بچا کوچ دشنام ومیخ چوب * اهل جوین را زمین ویسار نعل ﴿چیچ﴾ اول نسنه درکه آنکله غله پحارلر کذا فی شرفنامه وجیم عربیله ده مرویدر ﴿مع الخاء المعجمه * چارشاخ﴾ خرمن صاوردقلری پرمقلی اغاج که ترکیده یبا دیرلر اکثری درت پرمق اولمغله چارشاخ تسمیه اولنمش درت دال دیمك اولور شاعر بیت درمیان کید یان هرکس بقدر خویش شاخ * لیك آن دیوث برسر چارشاخ معتبر ﴿چارمیخ﴾ سکون راء مهمله ایله ایرده کرکی دیدکلری نسنه در خصوصا و هرنکه درت طرفندن کریلوب میخلنه آکا دیرلر عموما واستعاره طریقیله عمل لواطه یه دیرلر شاعر بیت خلیده بردکون کیر میخش * کرفته زیر وکرده چارمیخش ﴿چخ﴾ بوزن یخ اوچ معنایه کلور اول قالچ وخنجر وامثالی نسنه لرك غلافی مختاری بیت زجرزم کرکمن صازند وپشه پیل ازین پس چخ * که خام کاو وچوب بید خام آید نکهبانش * ثانی بمعنی سیزه حکیم علی فرقدی بیت باده چونان که غم باعکس چون خورشید او * باز نتواند پخیدن چون قصب با ماهتاب * حکیم انوری بیت شادمان باش ای فلك قدرت خداوندی که هست * جای مغلوب وفلك را کرکنون باوی پخی * ثالث بمعنی سعی وکوشش حکیم ناصر خسرو بیت چون همیشه چون زنان درزینت دنیا پخی * کرت چون مردان همی درکاردین باید پخیده مصدری پخیدن کلور ﴿پخاپخ﴾ اوق وقالچ اوردقده ظاهر اولان صدا وپخیدن وبرپخیدن معنالرینه ده کلور کذا فی شرفنامه ﴿پخماخ﴾ سکون خاء معجمه وفتح میمله محبوب العارفین نام کتابده کیسه و پوستین معنالرینه وتحفة الاحبابده وهندوشاهده قاو وچقمق قودقلری کیسه معناسنه حکیم سوزنی بیت چکیچك دندان من چو چکیچك پخماخ * برشد وبکذشت از آسمانه آتش * مجمع الفرسده درت کوشه لو دری کیسه که بیلده بغلو کوتوررلر بحاله اول دری کیسه درکه بعض اهل سفر ومجرد کسه لر ودرویشان ایچنه شانه و بچاق وبعض لوازم قورلر شمس فخری معیارده کیسه که شانه وسوزن وامثالی نسنه قورلر دیوب بو بیتی نظم ایلمش بیت بجای شانه وآتش زنه سپاهی او * کننده زیواقیت کیسه وپخماخ * وبر معناسی دخی چقما قدرکه طاشدن آتش چقارر عربیلرزند وچغتاییده چاقمان دیرلر وینه تحفة الاحبابده بمعنی تبرزین مسطوردر یعنی ایربالته سی ﴿چرخ﴾ اون معنایه کلور اولکی فلك اعظم که برکونده برکیجه ده تمام بربر دوره ایدوب مرکزنه وارر ثانی کریبان جامه معناسنه شمس فخری بیت تا کل ولاله بروید از خاك * تا مه ومهر بتابد از چرخ * ثالث بمعنی کمان عموما شمس فخری بیت دیده دوست باتور وحق

روشن باد * سینهٔ خصم پر از ناوك چرخ * شمس طبسی بیت ای ز چرخت بریده بر کردون طائران چهار پر سمسام * غایت پلك یای قورلمدن حلقه کبی اولدوغندن تشبیه اديرلر خصوصا حکیم فردوسی. بیت اکر سخت باشدت از چرخ تیر * پس این تیرمن آمد از چرخ زیر * مذکور اوج معنایه میرخسرو * مثنوی * کسی کش چشم زخم از چرخ روزیست * رسد کر جش جهان در چرخ دوزیست * چو زخم از تیر بی تدبیر چرخست * نه کمتر تیر چرخ از تیر چرخست * رابع بمعنی پیرامن که کریبانی وکرته دخی دیرلر میرخسرو بیت قباو چرخ زر بفت ومرصع ستام و زین زرین ملمع * وله اندرین معنی در صفت چشتی. بیت بسکه هر سو شد قباو چرخ در عالم فراخ * همچو چرخ اطلس اطراف همه کیهان کرفت * خامس غزنین مضافاتندن برقصبه آدیدر ومهستی کوید * رباعی * باخلق بداوری بود قاضی چرخ * وز علم وعمل بری بود قاضی چرخ * برمشته اکرمی برآید نیست عجب * زانرو که مشتری بود قاضی چرخ طریق هدایت رفیق نقشبندیه ده سلسلهٔ خواجکان عزیزان قدس الله ارواحهم حضراتنك مشاهیرندن خواجه یعقوب چرخی قدس سره اول قصبه دندر سادس فرهنك جهانکیریده طاق ایوان ورواق کیوان مکان درکاه سلاطین وآنك امثالی ابنیهٔ عالیه معناسنه حکیم فردوسی * مثنوی * بدوداد دیوان عرض سپاه * بفرمود تا پیش درکاه شاه * بیاراست جای بلند وفراخ * سرش بر تراز چرخ درکاه کاخ * سابع برنوع بیاض کوکرك طغانه ده دیرلر شاعر بیت باز سفید آفت طاوس وقاز * چرخ کز وبسته شود چشم باز * کمال پاد شازاده مرحوم بونده دخی تصرف خاص ایدوب اسکفلی طغانه چرخ دیدکلری هواده چرخ اوروب اوچدوغیچونمدر دیوب تسمیه وبیان ایتمش حال بوکه جمیع طغان اسکفلی اکر اسکفسز شکاری برچالی ایچنده یاخود برقیاد یبنه یقدقده شکاری براغوب کتمیوب البتة اوزرنده دوراید وب هواده چرخ اورر بومعناده شکاری قوشلردن چاقر دیدکلری قوشه چرخ دیرلر چرخله مراد قدر حی شاهدی کبی مختصرده * مرغاب وچرغ اور دك چقرنیزی کند یعنی تاقر * واقعدر وقارسیله غین وخاء معجمتین وقاف حرفلری بربرلرینه ابدال اولنمق قاعدهٔ کلیه در ثامن حرکت دوریه یه چرخ دیرلر عموما استاد لطیفی. بیت میزنم چرخ کاه که بصفا * در غمت چون دمی حضور برم * تاسع دولاب واکا بکزر هرنه اولورسه حتی فلك الافلاك حرکتی دلا بیه اولمغله چرخ دینلدی تتکم شیخ سعدی. بیت بچرخ اندر آیند دولاب وار * چو دولاب برخود بکریند زار * عاشر مطلقا دوران ایدنلره چرخ دیرلر صوفیلرك دوروسماعی وابریشم دولابی ودکرمانك معروف چرخی وعربه تکرلکی کذلك قالکی وقیونك ایپی صاریلن اغاچ وبچاق واستره کسکین ایتدکاری بلکو وعوراتك چقرغی واپیك صاردقلری اغاجدن اولان نسنه که الیه دیرلر والحاصل فی الجمله دوراید ن اشیایه چرخ اطلاق اولنور انجق بعضیسنی امتیاز ایچون اضافتله استعمال ایدرلر ﴿چشم زخ وچش زخ﴾ بو ایکی لغت مختصر چشم زخمدر مجمع الفرس ومحمودی وفرهنك جهانکیریده مسطوردر خواجه عمید لویکی بیت عطاردرا بسوزم دبدهٔ بد * که چادوخامهٔ راچشم زخ کرد ﴿چناخ﴾ فتح نونله ایرقاشیدر میرنظمی بیت چوتیغ برق آسایش کشیده * بسر زد تا چناخ زین رسیده *

ن چهارشاخ ج بمعنی چارشاخ مرقوم ن مع الدال المهمله * چارد ج فتح راء مهمله ایله ترکیده
آچلی و عربیده جبصینی دیدکاری درکه آنکله صرچه چاملری یاپشدررلر ن چاوید ج
چاویدن لفظنك ماضیسیدر قوش فریادی معناسنه درابوشعیب بیت ای عاشق مهجور
وزکام دل خود دور * میال همی چاوید که معذوری معذور ن چخد ج فتح خاء معجمه ایله
چخیدن لفظنك مضارعیدر بمعنی کوشد ودم زند وستیزه کند کذافی المجمع او ج معنایه
ترتیب اوزره ابوالمعانی بیت * قطعه * چونادان بر چخد در بزم عرفان * نمیدانم چخد
بیهوده کفتار * ولی چون کس نمیزدکوش اورا * برنجیده چخد باشد دل آزار ن چخید ج
کسر خاء معجمه ایله چخیدن لفظنك ماضیسیدر که چخد مضارعیدر ن چربید ج سکون راء
مهمله وکسر باء موحده ایله بمعنی زیاده شد وزیاده کرد وبمعنی فر ورفت کذافی شرفنامه وله
قطعه * بدل چربید ازان آلام حسرت * چو عشق یار چربیدست دردل * نخستین برمی آید
آه پرسوز * کنون چربید کشته سوزش دل ن چرد ج فتح راء مهمله ایله آته وقاطره مخصوص
اولان سرخ رنکدر کدر وملاطوری دیمکله معروفدر و سکون را ایله نسایه وغیره مخصوص
لوندرکه برمقدار سیاهرك اولور عربیده اسمراللون دیدکاریدر مجمله سیاه چرده دیرلر
سراج الدین قمی بمعنی لون بیت زصنع اوست که شب چون سیاه چرده شود * سپهر سبز
قباسرخ روشود زشفق * اثیرالدین اخسیکتی بیت سواد طرهٔ توقیع تو برآتش رشك
سیاه چرده کند مشك رازمحروری * خواجه حافظ بیت آن سیه چرده که شیرینیٔ عالم با اوست
چشم میکون لب خندان دل خرم با اوست * بعض فرهنکلرده بمعنی پوست یعنی دری
وسیاه رنك معناسنه درسیه چرده تعبیرنده چرده جلد اولمق غایت صحیحدر وفتح رایله رعی
معناسنه مضارع اولور اوتلر دیمکدر ن چرغند ج سکون راونون وفتح غین معجمه ایله بمعنی
چراغ وچراغدان وجیم عربیله مذکور اولان جرغند معناسنه وبمعنی جرادالليل کذافی
شرفنامه ن چرغد ج مختصر چرغند مرقومدر ن چرمه پولاد ج دمور قیرآت حکیم فردوسی
بیت سواری بکرد اراز رکشسب * بزیر اندرش جرمه پولاد اسب ن چرند ج فتح راء مهمله
وسکون نونله بمعنی چراکاه یعنی مرعی کذافی المجمع ن چرزد ج سکون زاء معجمه ایله برچانوردر
چکرکه کبی یاز ایامنده پیدا اولور هوا هرنقدر کرم اولسه اول بوجك چوق اولور وزیاده
فریاد ایدر بعض ولایتده بی بضاعت وفقیر اولانلر آنی پشوروب یرلر حکیم انوری بیت
اندرین شدت کرما که زتأثیر تموز * بانك چرزد از تف خوکرشید چونفخ صورست * شمالیٔ
دهستانی بیت خروش چرزد میان سراب وقت زوال * چنانکه نالهٔ عامی بودمیان سعیر
وبعض فرهنکلرده چکرکه وچغرغان دیدکاری جانورجك ونعمة الله صقلق معناسنه دمر وایت
ایلمش ن چشد ج سکون شین معجمه ایله بمعنی چشن یعنی عید نوروزی وجمعیت وسرور
وصحبت خاص که ایام معلومه ده ایدرلر ن چشم بند ج سکون میمله بچه که زنان طشره
چقدقده یوزلرینه طوتارلر سیاه لطیف قیلدن وسیاه بویانمش خام ازبشمدن طوقورلر
ن چشید ج فعل مضارعدر ن چشید ج چشیدن لفظنك ماضیسیدر طاتدی معربیده
ذاق معناسنه میرنظمی بیت بکیتی چنان سردوکرمی کشید * زخوان جهان تلخ وشیرین

شیرین چشیده ﴿چغد﴾ سکون غین معجمه ایله بمعنی چغد مرقوم کذا فی المجمع ﴿چکاد﴾ فتح کافله دپه معناسنه عموما بمعنی تارك سر یعنی باشك دپه سی فضل طاهر بیت کوخیو را بر آسمان فکنم * بی کمانم که بر چکاد آید * وجمله باشه دپه اعتبار یله دیرلر استاد منوچهری * مسمط سیم تو در من رسید جامه نیامد پدید * جامه بباید کشید جامه بباید داد * هست دوان بفس خوش جامه ز سر برکشی * بر فکنی برکشی بند ات وا بر چکاد * بو معناده تار و تارك و تارك و هباك و کاخ دیرلر فرهنك جهانکیریده دپه دن پیشانی یه اینجه قیل اولمیان طاز باشه دیرلر که عربیده آکا اصلع دیرلر شمس فخری بیت عجب مدار که فرق سپهر بی مویست کامشد ز سله تادیب شاه روح چکاد * اولمقوله باشه روح چکادنی دیرلر وطاغ دپه سنه ده چکاد دیرلر خصوصا حکیم فردوسی بیت بیامد روان دیده بان از چکاد * که آمد از ایران سپاهی چو باد ﴿چلود﴾ ضم لام و سکون واو ایله قصبه و بیوك کوی معناسنه در ﴿چماند﴾ فتح میم و نونله چمیدن لفظندن فعل مضارع عدر صاالنو رو سیر و سلوك ایدر میر نظمی بیت چماند آن پری در باغ عشوه * نهد بر سینه دل داغ عشوه ﴿چمند﴾ فتح میم و سکون نونله اسب کاهل و چابکخوار یعنی اول آت که یمی فی الحال یزار ایو ریمکده تکاسل ایدر ﴿چمید﴾ کسر میم و سکون یای تحتانیله چمیدن لفظنك ماضی سیدر صاالنوب یوریدی و سیر و سلوك ایتدی دیمك اولور حکیم فردوسی بیت چو شیر از مرزه زجایی چمید * بکوه هماون بنه بر نهید ﴿چندان بود﴾ شرفنامه ده بمعنی تا آن زمان و محو دیله بمعنی تا بحدی مسطور در ﴿چند﴾ بمعنی مقدار عدد ده وغیریده استعمال اولنور میرزا فصیحی * مصرع * چند گفتم غم دل با تو از آن خوار شدم * ومیرزا قلی بیك بیت دست و پا چند زنی عرض شهیدان بر دی یکرمان صبر کن ای کشته که قاتل برود * فرهنك جهانکیریده بمعنی هرچند شرف شفروه بیت پیك کاند رجناب وادی قدسش * چند دریده ندید هیچ کرانرا ﴿چندفند﴾ اول معنایه در که عربیده وهم و خوف و خشیت دیرلر و نهیب و احوال دشوار که وجود انسانده اولور میر نظمی بیت این نصیحت کوش باشی سودمند * تا بکی از حال دنیا چندفند ﴿چهرزاد﴾ همای بنت بهمن شاه اسمیدر که اردشیر آنی از دواجه کتورمشیدی آکا دخی بهمن شاه دیرلر ایدی کذا فی شرفنامه ﴿مع الراء المهمله﴾ * ﴿چادر﴾ ایکی معنایه کلور اول معروف که خیمه معناسنه در ثانی عورات باشلرینه بوریدکلری اورتی الوغ بیك بیت غلام باره نیم من ندارم آن مذهب * فلك چادرم وکشته چلك پوشم * مولانا هاتفی بیت بما کر سکندر برابر شود * بکردسرش چتر چادر شود ﴿چار﴾ اوج معنایه کلور اول اعدادده درت عدد در که چهار دخی دینلور حکیم انوری بیت ز حسن یوسفرا یش بمصر چرخ چارم در * بل خورشید با یلك خانمان در دزلیخایی * ثانی چاره لفظندن مخففدر سید ذوالفقار شروانی بیت رهین وصلم واو همدم دمم را چاف * ز بون درد مم واو را دوی دلم را چار * ثالث برداق وابریق سفالین و کریج بشور دکلری اوچاقدر زبان هندیده مخلب اغاجنه دیرلر و هندك لسان علمی سنده چاسوسه دیرلر ﴿چار وچدر﴾ اتباع الفاظ قبیلندندر معناسی علاج و چاره دیمکدر قریع الدهر بیت اوچار بکار من چو در کرده * چار وچدر از کسی نخواهم

چ ر

لغ چاشنکیر مع معروف طعام دوشیجی اما معنای ترکیب باشنی طوتیجی کسه عربیلا مذوق دیرلر قاعدهٔ سلاطین ماضیه بویله ایدی آشجی طعامی بشوروب ویردکدن صکره مقربین سلطاننک بری هر طعامک لذتن طادوب تشخیص ایتدکدن صکره پادشاهك اوکنه کتوررد
لغ چاکر مع فتح کافله مطلقا بنده دراکك اولسون دیشی اولسون میرنظمی بیت بنده حلقه کوش فرمانیم * چاکرخاندان سلطانیم لغ چالشکر مع کسر لام وسکون شین معجمه وفتح کاف فارسیله شرفنامه ده بمعنی خرامنده وکشف اللغه ده هر ایشه زیاده مباشرت ایدیجی
لغ چاهسار مع قویی باشی معناسنه مولانا جامی بیت دویدند بسیار تا چاهسار * کل کامشان کشته شد جمله خار * اصل سار چاه ایدی ترکیب اولنوب علم اولیجق مضاف الیه تقدیم اولندی بو قاعده مقرره در لغ چپار مع فتح باء فارسیله هرنکه دوز نك اوله عموما ویشلی کوکرجین که سیاه نقطه لری اوله ودخی انك خلاف اوفی حا بجا نقطه لری اوله مثلا طوری اولوب بیاض ویا سیاه منقطه لری اوله وقوله کذلك واشهب قیر اولوب سیاه نقطه لری اوله خصوصا لغ چپر مع فتح باء فارسی مشدده وتخفیف ایله ده اوج معنایه کلور اول بمعنی حلقه ودائره مولانا جامی بیت چپر زده میدیدم کرد تو رقیبانرا * آهی زدم وکفتم تخم چپری سوزد * واستاد دهشد ربیت کنار جوی از سبز چپر بست * میان کوه از لاله کمر بست * ثانی اغاج وچوبدن وبازدن چورلتی دیوارکه خانه وباغ وحولی اطرافنه ایدرپ پوربها ی جامی بیت آب چون مردان جنکی بر زده * باغ چون دریوار شهراند رچپر * ثالث بعض دری پاره لرینه وکوستلیکو پای بندپا رچه لرینه دخی امثالی نسنه لره ایدرلر وکیجه ایدنلو کیجه اراسنه قودقلری پاره لره دیرلر واولمقوله نسنه طوقیانلره چپرباف دیرلر لغ چتر مع سکون تاء مثناة ایله سایبان ودخی پادشاهلرك باشی اوزینه طوتدقلری کولکه لك مولانا جامی بیت چتر فرازنده فرق سحاب * سایه نشین چترترا آفتاب ویوکسك دیه لوبا دروزنان باشلرینه بوریدکلری چادر معناسنه دور لغ چخپیر مع سکون خاء معجمه وکسر جیمله پخشورکه ایاغه کیلورکا نقله احمد بن اسمعیل لغ چدار مع فتح دال مهمله ایله کوستك معناسنه محتشم کاشی بیت ذکر بزمکه عیش وطول شب خواهی * فلك چه ارکنید دست وپای توسن خود لغ چدر مع فتح دال مهمله ایله چادر معناسنه کاهی چادر ایله ردیف ایدوب چادر وچدر دیرلر کذا فی تحفة الاحباب وکشف اللغه لغ چراخور مع فتح راء مهمله وخاء معجمه ایله بمعنی چراکاه یعنی مرعی امیرخسرو بیت خرسند شدی بخورد کینی زیرا توخری جهان چراخوار لغ چراخور مع فتح راء مهمله وضم خاء معجمه وواو مجهول ایله ایکی معنایه در اول بمعنی چراکاه یعنی مرعی حکیم نزاری قهستانی بیت فزون از صد هزار اسب وشتربود * چراخورها چوکنج ازمال پر بود * ثانی اسم فاعل اولور اوتلیان حیوانات معناسنه
لغ چرازار مع فتح راء مهمله وزاء معجمه ایله بمعنی چراکاه یعنی مرعی چرااوتلاق ده زار اسم جامددر یعنی آخر کلمه دن اشتقاقی یوقدر شول معنادن عبارتدرکه ترکیبده آخر کلمیه الحاق ایتدکلری لق ولك معناسنه در مثلا چایرلق وکللك کبی لغ چراکر مع فتح کاف فارسیله جانور چرنده معناسنه وچرنده معناسنه جولجو در هما ی همایون بیت کهی باچرا کر چرا

چراکر شدی * کهی باپر ندهٔ پر آور شدی لغ چرخ اثیر ع یعنی فلك قمر بعض قواله کرهٔ
آتش روایت اولنمشدر کذا فی مجمع الفرس لغ چرخ اکبر ع یعنی عرش اعظم کذا فی شرفنامه
چرخهٔ نیر ع چرخ وچرخه چقرقدر نیرآنك اوقیدر میر نظمی بیت مشو بهر طمع مغموم ودلگیر
چودر دست زنك زا چرخهٔ نیر لغ چرکر ع سکون راء مهمله و فتح کاف فارسیله بمعنی مطرب
ونختیاکر کذا فی تحفة الاحباب ورساله سغدی شاعر بیت بوش ونظرت حلال بلشی
بایار * وین بجت من کرفتم از چراکر لغ چزدر ع باب الجیم العربیه مذکور اولان جزدر
معناسنه‌در لغ چشپر وچشفر ع کلاهما بسکون الشین المعجمه وفتح الباء الفارسی والفاء بمعنی
نشان پای یعنی ایزکه چی دخی دیرلر عموما ونشان پای سباع خصوصا عربیده اثر دیرلر کسر
الفلة لواحد من الشعرا بیت تا قیامت بدیده کل چینم * سکت آنجاکه چشفر انداز د *
لغ چشکر ع سکون شین معجمه وفتح کاف فارسی ایله ایکی معنایه‌در اول بمعنی چاشنکیر ثانی
بغدای قینادوب بلغور ایتمك معناسنه‌در لغ چشم آور ع ایکی معنایه‌در اول باغ وباغچه‌لرده
میوه‌دن چشم زخم دفعی ایچون بغلدقلری نسنه ثانی برکوزی سیاه وبرکوزی بیاض آته
دیرلر میرنظمی در صفت اسب بیت نه بینك وقت رفتن راست ازچپ * مکر چشم آور ست
آن لاشهٔ مرکب لغ چشمساز ع بیکار باشی چاشنکیدر لغ چشمهٔ هفت اختر ع
منازل قمردن یدیکر دیدکاری یلدزدر کذا فی شرفنامه والمحمودی لغ چشیر ع کسر شین معجمه
وسکون یای تحتانیله بیوك چوال وسمان غرارى لغ چغار ع فتح غین معجمه ایله صدای چنك
وساز وامثالی ودخی غله قویلان قویی معناسنه‌در لغ چغر ع سکون غین معجمه ایله
شرفنامه‌ده بمعنی پرسیدن وحال التفات نمودن یعنی صورت التفات کوسترمك ومشکلاتنه
کیرو باتمق معناسنه‌در میرنظمی بیت چوکردد چترباهر سفلکا نرا * ندانسته بدازنیکو دلانرا
لغ چکار ع کاف فارسیله بمعنی چکادمرقوم یعنی تارك سر فضل طاهر بیت اکر بهمت اهل
زمان دراوج روم * بزور چرخ فلکدر چکار اندازم لغ چنار ع معروف اغاجدر مشهور
ومتواتردرکه مرور ایامله کندودن آتش پیدا اولوب اشاغی اینجه یقار نتکم مولانا عرفی
قصیده‌سنده دیمشدر * مصرع * عجب نبود کر آتش بر آورم چو چنار لغ چنبر ع معروف
نسنه‌درکه حلقهٔ ربعتاب وحلقهٔ دف وحلقهٔ فوچی وسایر نسنه‌لرده اولور لغ چنبور
سکون نون وضم باء موحده ایله پولاد صاپیکه عربیده مقود دیرلر لغ چنکار ع سکون نون
وفتح کاف فارسیله ایکی معنایه‌در اول بمعنی رنکاردرکه یشل بویادر ثانی پول پول منقش
اولان آتدرکه غایتده مقبول اولور خصوصا قیر اولوب سیاه پوللری اوله میرنظمی بیت
سوارى آنله با فر وهیبت * کذ زیرش اسب چنکار خوب صورت لغ چهار ع ایکی معنایه‌در
اول بمعنی چارکه درت عددر ثانی خرچنك معناسنه‌که عربیده سرطان دیرلر کذا فی فرهنك
جهانکیری لغ چهر ع یعنی چهره‌که ترکیده یوز وعربیده وجه معناسنه‌در حکیم اسدی بیت
بپرسید بسیار وبنوشید چهر * نوازید هرکونه افزود مهر لغ چهیر ع بوزن شهیر چهر مرقوم
معناسنه‌در لغ چیپر ع سکون یای تحتانی وفتح باء فارسیله برقلعه اسمیدر ودخی طریق
واسع وجاده معناسنه‌در ویدر لغ چیبور ع سکون یای تحتانی وضم باء فارسیله طریق

مشاهراه واشم رجلدر مع الراء المعجمة * چارمغز جوزکه ترکیده قوز دیرلر چار پهلو
دخی دیرلر ایچی درت خانه اولدوغی سببیله ابوالمعانی بیت مشو چار مغزاندرون زینهار
شکسته شوی ازکف روزکار چاره ساز چاره ایدیجی معناسنه میرنظمی بیت مشوی
چاره ساز ضعیف وزبون * ترا لطف ایزد شود رهنمون چاز بوزن باز قوربغه درکه
چغز ووزغ وغوك دخی دیرلر چامیز کسر میم وسکون یای تحتانیله سدککه چمیز
دخی دیرلر عربیده بول دینلور چاهوز وچاهیوز کلاهما بسکون الها قویی پاك وتطهیر
ایدهجك آلات وپاك ایدیجی معناسنهکه هم اسم فاعل وهم اسم آلتدر وقوغه چیقاراجق
چنکالکه چاهچو دخی دیرلر بعض نسخهده بمعنی چپه یعنی صولاق چبداز سکون باء
موحده وفتح دال مهمله ایله بمعنی سرموزهکه عربیده چرموق دیرلر چراغ پرهیز اول نسنهیه
دیرلرکه هواسو یندرمك ایچون چراغ اوکنه قورلر کذا فی فرهنك جهانکیری چرخ انداز
یعنی کمانکش چرخ یای اولدیغنك ذکری مرورا یادی وانداز اوق آتیق ایدیجی دخی ذکر
اولندی نجیب الدین جرد پادقانی بیت شهاب وار چو تیر ازکمان خود رانی * ثنای مشت
توکوید سپهر چرخ انداز چرخ ساز ایکی وجهله استعمال اولنور اول صیغهٔ امر اولور
دون ودوندر معناسنه ثانی اسم فاعل اولور دوندریجی وچرخ دوزیجی معنالرینه لفظ چرخك
جمیع معنالرنده بویله استعمال اولنور چرز سکون راء مهمله ایله صوکنارنده
اولور برقوشدر چقولك وچکوك وچکار وخرجال وسرخاب وبالوزك دخی دیرلر عربیده
ابو الملیح وقبره دیرلر ومجمع الفرسده خاك جسته دیدکلری قوشدرکه کیجه اوچار وکوندز
یاتور بحرف دخی دیرلر اما کتاب السامی فی الاسامیده * چرز مرغیست که آنرا بتازی
سبازی کویند * فرهنك جهانکیریده قول اول اوزره منقولدر شکار محلنده طغانلك یوزینه
صاغلیر یعنی ترسنی آتار اول اجلدن شکار اولنمغه منع حاصل ایدر مسعود سعد سلمان بیت
درآمد بهر پس دشمن چو چرخ بهر شکار * چو چرز ناکه برز دبریش من بیغال * وفتح راء
مهمله ایله اوج معنایه کلور اول بمعنی خایجه یعنی چینینهجك ترکیده دخی چرز وچمن دیرلر
ثانی بمعنی چرده یعنی لون ثالث بمعنی صحرا چرهواز سکون راء مهمله وفتح ها ایله یراسه
دیدکلری کیجه قوشیکه شب پره ده دیرلر عربیده خفاش دیدکلریدر میرنظمی بیت چو
شاهین میکند بال وپرش باز * نیاید چرهواز با بازپرواز چشم آویز برقمدرکه ایجه
سیاه آت قیلندن ایدوب زنان یوزلرینه طوتارلرکه اکا ایازی وایاسی وچشم بند دخی دیرلر
ترکیده پچه دیرلر شیخ اوحدی بیت معجر چشمان تو یا طل نکند چشم آویز * مست هرچند
بپوشند نباشد مستور چغاز فتح غین معجمه ایله دشنام ده وبی حیا سلیطه عورته
دیرلر حکیم ناصر خسرو بیت چون چغز کشت بناکوش چو سیسنبر تو * چند تازی پی این
پیره زن زشت چغاز چغز فتح غین معجمه ایله فرهنك جهانکیریده براوتدر غایت بیاض
اولور پونجه شکلنده وچازوب اوتنهده مشابهتی واردرکه اکا خور وژاژ دخی دیرلر مثالی ناصر
خسروك بیت مرقومهسنده ذکر اولندی وسکون غین معجمه ایله مغز وزنی اوزره درت
معنایه کلور اول اول جراحتهدیرلرکه آغزی قپانمش ایچی طلو چرك ومده اوله حضرت مولانا

چ ن

مولانا قدس سره * مثنوی * کی بود بستان و کشت و برك و بر * تانکردد نظم اوز یروزبر * تانه بشکافی بنشتر ریش چغز * کی بشد نیکو وکی کردید نغز * ثانی صوجانورلرندن قوربغه‌که اکاغوك ومکل ووزغ دخی دیرلر هندی لسانده میندك دیرلر ابو الفتح بستی بیت هرچندکه درویش پس مغز آید * بر چشم توان کران همه چغز آید * حضرت مولانا قدس سره بیت همچو نغزان روز جلوه میکند * همچو چغزان شب بتکرار آمده * ثالث ناله معناسنه در مصدری چغزیدن کلور رابع بیم وترس معناسنه در حضرت مولانا قدس سره بیت چند کردید چو دولاب درین بحر عذاب * سرفروبرده و چغزیده چو بوتیماریه مجموعة الانس نام فرهنکده بیقوشك برنوعنه دیرلر که چغد دخی دیرلر ﴿ چکلیز ﴾ سکون کاف و یای تحتانی وکسر لامله زحمت ولادت معناسنه یعنی طلق ای وجع الولادة کذا فی المشکلات ﴿ چمیز ﴾ کسر میم وسکون یای تحتانیله یعنی چامیز مرقوم یعنی بول ﴿ چهارمغز ﴾ یعنی چارمغز مرقوم که جوز در کاذکر ﴿ چهره پرداز ﴾ ایکی معنایه‌در اول یعنی نقاش و مصور ثانی نیر اعظم القابندندر نتکم مولانا عرفی شیرازی برقصیده سی مطلعنده دیمشدر بیت چهره پرداز جهان رخت کشد چون بحمل * شب شود نیمرخ وروز شود مستقبل * نیمرخ ومستقبل رسم تصویردر ﴿ مع الزاء الفارسی * چاژ ﴾ عبث و بیهوده و بیمعنی وبی فائده معناسنه که ژاژ دخی دیرلر میر نظمی بیت ز مخموری دما دم میکشد ژاژ * شده کفتار نامربوط او چاژ ﴿ مع السین المهملة * چاپلوس ﴾ سکون باء فارسیله بابسابقده مذکور اولان چاپلوس معناسنه‌در فرهنك حسینی و فاییده باء موحده ایله‌در اما فرهنك جهانکیریده باء عجمیله مرویدر حضرت مولانا قدس سره بیت چاپلوسی لفظ شیرین وفریب * می ستانی می نهی چون زر بجیب ﴿ چالپوس ﴾ تقدیم لامله‌ده چاپلوس مرقوم معناسنه‌در کذا فی تحفة الاحباب ﴿ چپلوس ﴾ حذف الف ایله دخی چاپلوس مرقوم معناسنه‌در کذا فی المجمع ﴿ چخس ﴾ سکون خاء معجمه ایله یعنی چخچ مرقوم یعنی اول یومری اتکه کردن انساننده ظاهر اولور ترکیده اور دیرلر ضم همزه ایله ﴿ چرخ اطلس ﴾ شرفنامه‌ده یعنی عرش مجید علم هیئتده فلك تاسع وفلك الافلاك وفلك اعظم دخی دیرلر فلك اطلس دیمه‌نك وجهی بودرکه نجوم وکواکبدن خالیدر افلاك سبعه‌یی محیط اولوب غایت سریع الحرکه‌در شویله‌که برکون برکیجه‌ده تمام دوره ایدوب ینه مرکزینه وارر وسیری شرقدن غربه‌در سائر افلاکك سیری آنك عکسنه‌در بعضی رحاوی وبعضی حمایلی وبعضی دولابی دور ایدرلر هر برینك مخصوص سیری وار در فلك شمس غربدن شرقه کیدر اوچیوز آلتمش کونده دورنی تمام ایدر وفلك قمر اوتوز کونده تمام دور ایدر فلك زحل اوتوز اوچ سنه‌ده فلك مشتری اون ایکی سنه‌ده فلك مریخ بش سنه‌ده فلك زهره طقوز آیده وفلك عطارد بش آیده حرکت ذاتیه‌سی واردر العلم عند الله تعالی ﴿ چرخ مقوس ﴾ یعنی انحنای افلاك کذا فی شرفنامه ﴿ چرس ﴾ فتح راء مهمله ایله اوج معنایه کلور اول حوضدرکه ایچنده اوزم صقوب شیره ایدرلر حضرت مولانا قدس سره * قطعه * اندر چرس جان آکر پای همیکوبی تا غوطه خوری یکدم در شیره بسیارم * با شیره فشارانت اندر چرس عشقم * پای ازپی

آن کویم کانکور تو افشارم * ثانی بمعنی چراکاه یعنی مرعی حکیم سنائی بیت همره جان وخرد باش
سوی عالم قدس * نه ستوری که تو اعالم حسیست چرس * ثالث بند و زندان معناسنه
حکیم سوزنی بیت چون نباشد شاعر معقول کار شعر دزد * کی کند ارد قافیت را بیگناهی در چرس
و بعض فرهنکلرده اشکنجه معناسنه واقع اولمشدر بو معنایی موید حکیم نزاری قهستانی
* قطعه * کرسرش از مغز نبودی تهی * آنهمه فریاد نکردی جرس * هرکه بقید تو
کرفتار شد * تاندهد جان نرهد زین چرس ﴿ چرکس ﴾ معروف طائفه در شجاعت
وشهامت ایله مشهورلردر مولانا هاتفی از تیمورنامه بیت بتشمشیر چرکس کروه ذکر * فرستاد
و دادش شکوه دکر * قصیده فراست صاحبی وبعض اخلاق کتابلرنده غلام وجاریه لری
استخدامه غایت قابلیتلرین واستقامت وغیرت ومالکلرینه محبت واطاعتلرین وساده دل
اولدقلرینه بناء طلب ریاست ایلمکلرین ذکر ایدرلر ﴿ چشمالوس ﴾ کوزاو حیله بقمق
معناسنه در کذا فی المجمع ﴿ چکس ﴾ فتح کافله ایکی معنایه در اول طغان اوتراغی وامثالی
نسنه لره دیرلر عبدالواسع جبلی * قطعه * چون نماید ترکشانزاد و مصاف کینه صبر *
تیغ برق و تیر ژاله کوس و رعد کرد ابر * بر هوا پرنده باز و بر زمین غرنده ببر * بر چکس باشند
زقهر و بر نفس باشد زجبر * خواجه عمید لویکی * مسمط * فریاد قمری ز قفص افغان باز ان
از چکس * وزبانك طاوس و مکس آواز کربه است و طنین * ثانی خجلت وشرمندلک
معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت صور را دلشد جاذب چو عنین شهوت کاذب
ز خوبان نیست عنین را بجز تحسیدن و چکس * وسکون کافله ده ایکی معنایه در اول
کاغد پاره سنه دیرلرکه مشك وعنبر ودارو وانچه وسفوف وامثالی نسنه لره صارلمش
اوله لسان هندیده پری دیرلر حکیم انوری بیت بنشست و یکی کاغدکی چکس برون کرد *
حاصل شده ازکدیه مجوجونه بمثقال * ثانی ینه طغان اوتراغنه دیرلر حکیم نزاری قهستانی
بیت عنان بمرکب توسن مده مکر بحساب * بچکسه باز نیاید چو اوج کیرد باز ﴿ چلاس ﴾
اولکسه یه دیرلرکه طعامی سفره یه کتورمزدن اول هرقابدن برقاج لقمه یه عربیده الّا
لواس دیرلر کذا فی المجمع ﴿ مع الشین المعجمه ﴾ ﴿ چاربالش ﴾ سکون راء مهمله ایله اوج
معنایه کلور اول پادشاهلره مخصوص تختدرکه آنجق درت یصدق قونیلور میرنظمی بیت
چاربالش نشین حسن وجمال * شهریار سریر فتنه وآل * ثانی عناصر اربعه دن
کنایه در ثالث سینه معناسنه در ﴿ چاش ﴾ اوج معنایه در اول خرمنکه صماندن
چقمش اوله چاج مرقوم معناسنه در بو معنایه حکیم سوزنی بیت ازز مین دل من
چاش شنا برکیری * زانکه تخم کرم وکشتن احسان دانی * ثانی کتان تخمی ثالث
چاشت لفظندن تخفیف اولنمشدر ﴿ چالش ﴾ کسر لامله ایکی معنایه کلور اول بمعنی
خرامیدن ونیاز رفتن شیخ سعدی بیت بیا مادرین شیوه چالش کنیم * سرخصم واسنك
بالش کنیم * ثانی جنك معناسنه ده مرویدر ﴿ چالیش ﴾ کسر لام وسکون یای تحتانیله
تکبر وناز ونخوت معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت این نظر با آن نظر چالیش
کرد * ناکهانی ازخرد چالیش کرد * یاسز چالش دخی دیرلر کمال اسمعیل بیت چون مهرکند فلاع

فاع سواری * از چالش لاشه خرچه خیزد ﴿ چالش ﴾ کسر نونله چالش مرقوم معناسنه در کذا فی المجمع ﴿ چاوش ﴾ نقیب لشکر معناسنه درشرفنامه ده ایکی واوایله چاووش واقع اولمشدر مولانا جامی. بیت پشت بر پشت شاه وشاه نشان * چاوشانش زچاه شاهنشان ﴿ چپش ﴾ ضم باء فارسیله برياشنده کچی یه دیرلر حکیم سوزنی. بیت میش و بره و بخته وشاك وچپش تو * بکرفت بیابان زد راز آور پهنا * پور بهای جامی. بیت لایق کشتنست چون شپشاك * سر. باید بریدنش چوچپش ﴿ چخش ﴾ سکون خاء معجمه ایله بمعنی بجخ وبخش مرقومان اسدی طوسی وشمس فخری وهندوشاه بو بیتك معناسنی تخصیص ایلمشلر دراستاد لبیبی. بیت آن چخش زکردنش برآو یخت که کویی * چنکیست پرازباد بیاویخت ازبار ﴿ چربش ﴾ سکون راء مهمله وکسر باء موحده ایله انسانده دری آلتنده ظاهر اولان یومری بجه انلر ﴿ چرش ﴾ فتح راء مهمله ایله بمعنی چراکاه عربیده مرعی دیرلر وباغون دخی دیرلر وبعض نسخه ده رو زعید و بزم وجشن معناسنه در کسر راء مهمله ایله اسم مصدر اولور اوتلامق معناسنه ﴿ چروش ﴾ سکون راء مهمله وکسر واوایله چربش مرقوم معناسنه در ﴿ چریش ﴾ سکون راء مهمله وکسر یای تحتانی ایله ایکی معنایه کلور اول ترکیده کسر راء ایله چریش دیرلر ثانی بمعنی چربی یعنی یاغلی طعام اولسون غیری اولسون حضرت مولانا قدس سره بیت چریش آنجادان که جان فربه شود * کارنا امید اینجا به شود * بولغتده اکرچه فرهنك جهانکیری تابع اولندی اما باء موحده ایله اولق طبعه چسپان کورندی ﴿ چش ﴾ چشیدن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور طادونمکچش کبی بمعنی اول میر نظمی. بیت بهردلخواهت درینجا غم مکش * تلخ وشیرین لقمهٔ دنیا بچش ﴿ چشش ﴾ بوزن کششن ایکی معنایه کلور اول اسم مصدر اولور چشیدن لفظندن ثانی قوربغه یه دینلك وکی مرویدر میر نظمی. بیت چوبشنید آنجا صدای چشش * ولی چارهٔ نبود از بس کششش ﴿ چشم کاومیش ﴾ برنوع ایری ورنکین قرمزی کلدر شیخ نظامی در هفت پیکر بیت غنچه با چشم کاومیش بباز * مرغ. باکوش پیلکوش براز ﴿ چمش ﴾ سکون میمله اوچ معنایه کلور اول بمعنی چشم حکیم فردوسی در یوسف زلیخا بیت بکردار چمش کوزنان دوچمش همه سحر وشوخی همه رنك ونمش * ثانی بمعنی خرام نازیعنی نازایله رفتار سیف اسفرنکی. بیت سرخوش وچمشان چوکبك مست رفت * عاشقا نرا دل بهجرانش بکفت * ثالث اول سیاه دانه یه دیرلر مرجمکه مشابه در بعض دوای چشمه ادخال واستعمال ایدرلر چاکشن وچشام وچمناك وچمنك دخی یورلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ چموش ﴾ ضم میم واو ومعروفله ایکی معنایه کلور اول بدفعل ولکدزن یعنی جفته زن اسب واستره دیرلر معربی شموش در کمال اسمعیل در قسمت میراث بیت آن استرچموش ولکدزن ازان من * وان کربهٔ مصاحب با از ان تو * ثانی برنوع پای افزاردر ﴿ مع الغین المعجمه ﴾ * چارباغ ﴾ شهر اصفهان قربنده وعظیم معمور ومشهور باغچه در که شاه باغچه سیدر حقنده دینلمشدر. بیت کرندیدی درجهان باغ ارم * کن تماشا چارباغ پرنعم ﴿ چاغ ﴾ ایکی معنایه در اول وقت هنکام معناسنه ثانی بمعنی عنکبوت وچغ معنالریله مترادفدر. بولفظ چغتایی در ترکیده دخی استعمال اولنور

چ غ

چالغ کسر لامله اسمکنی اولیان آته دیرلر بو دخی ترکیدر مستعملدر چباغ فتح باء فارسیله یاین بالغی چراغ اوج معنایه کلور اول معروف ثانی بمعنی چرا یعنی اوتلاق ایکی معنایه حکیم اسدی * مثنوی * یه پرسیدن پهلوان سترك * بکفتند کاویست آبی بزرك همی زوفتد کوهر شبچراغ * بدان روشنایی کند شب چراغ * ثالث آت ایکی الن قالدیروب ایاغ اوزرینه قالقدوغنه دیرلر چرغ سکون راء مهمله ایله چاقر دیدکلری طغانکه عربیده صقر و دیرلر سکون قافله چغتاییده قارچغی دیرلر چغبلغ سکون غین معجمه وضم باء موحده ولامله اضطراب ایله نعره وفریاد معناسنه در برشاعر آنی ایدوب برمالدار عورت طلب وتزوج ایلمشدر * رباعی * آن شدکه زانعام تو دغهازدمی * برسفره وخوان تو بیغهازدمی * ار زن بندی من کرکرا یارب * از کرسنه کی چه چغبلغهازدمی چغ ایکی معنایه کلور اول یاغ چقردقلری اغاجکه ترکیده یایق دیرلر وفارسیده شیرزله دخی دیرلر ثانی بمعنی چرخه یعنی چقرق لغت مزبور حرکات ثلثه ده معنای آخر ایله کلور چنك مرغ ایکی معنایه در اول معنای ترکیبی قوش طرناغی ثانی ایرك صاغریلغی معناسنه

مع القاف *

چاخشوق سکون خا وضم شین معجمتین ایله اوراق که اکین واوت بچرلر داس دخی دیرلر اما داس اوراق وچاخشوق طرپان اولمقده مرویدر سین مهمله ایله ده منقولدر چارطاق درت کمر اوزرینه یاپلمش خانه بالا میر نظمی در صفت عمارت بیت کشیده سر باوج عالی رواقش * شده پر زیب وزیور چار طاقش چاق بمعنی عهد که چاغ دینلور کذا فی المحمودی چاه شقوق اضافتله در راه مکه مکرمه ده برقویی اسمیدر کذا فی شرفنامه چقاچاق وچقاچوق کلاهما بفتح القاف وجیم الفارسی صدای تیغ وآواز تیرکه پیاقه اوریلوب وآتلدقده ظاهر اولور شیخ نظامی بیت زبیم چقاچوق که آید ز تیر * کفن کشت در زیر خفتان چو زیر

مع الکاف *

چابك ضم باء موحده ایله زیبا وخوب معناسنه در میر نظمی بیت چو بوده آن پری خوش طبع وچابك * بخدمت جمله کشتند جست وچابك چاپك ضم باء فارسیله سریع الحرکه که هر ایشی تیز طوتار کاهی جست ایله ردیف ایدرلر حکیم اسدی بیت چو چاپك فعالست بازی سکال * که در پرده داند نمودن خیال چاپوك واو ایله ده چاپك مرقوم معناسنه در فرهنك جهانکیریده نقل ایدوب حکیم اسدینك بیتنی بو وجه اوزره ایراد ایلمشدر از مذمت دنیا بیت چو چاپوك دستست بازی سکال * که در پرده داند نمودن خیال چارترك فتح تاء مثناة ایله درت کوشه لو برنوع کلاهدر خواجه سلمان بیت ای کلاه همتت را چار کوهر چار ترك * وی قبای حشمتت را چرخ اطلس استرك چاریك فتح یای تحتانی ایله درت حصه ده برحصه اولان نسنه هرنه اولورسه یعنی درت باوکده بربلوك چاك یدی معنایه کلور اول یرتق که عربیده مشقوق دیرلر ابو المعانی بیت تا بکی از هجوم درد وغمت * دامن وجیب صبر سازم چاك * ثانی یرتماج که قفتان اتکنده و یکننده ایدرلر وله بیت کشته از درد حسرت رویت * دامن وآستین صبرم چاك * ثالث بمعنی بحث که چك دخی دیرلر عربیده صك وقباله دیرلر حکیم سنایی بیت کرچه سند زمانه چك چاکری زما * آتش نخست درشکن چاك چك زنیم * رابع صباح وقتی یعنی اغلفنه دیرلر حکیم فردوسی

فردوسی بیت چنان کن که چون بردمد چاك روز * پدید آید از چرخ گیتی فروز * خامس صدای شمشیر وخنجر وتبرزین وغیرهم حکیم فردوسی بیت زچاك تبرزین وجر کمان * زمین کشت کردانتراز آسمان * سادس اول کوچك پنجره لرکه بیوك قپولر وخان وقلعه قپولری ایچنده اولور سابع مشکلاتده آماده معناسنه منقولدر چاك چاك زیاده یرتلمش نسنه یه دیرلر حکیم اسدی بیت تن ازخوی پر آب ودهن پر زخاك * زبان کشته ازتشنکی چاك چاك وشمشیر وغیری آلت حرب صداسی معناسنه چکاچاك دخی دیرلر چالاك زیاده چاپك معناسنه که جست ایله مرادف ایدوب جست وچالاك دیرلر فرهنك حسین وفایی ده بمعنی جای بلند وبمعنی دزد وخونی مسطور در چالیك کسر لام وسکون یای تحتانی ایله ایکی پاره اغاجدر بری اوزون بری قصه اوزوننی اله آلوب قصه یی یره قویوب الده کی اغاجله یرده کی نك اوجنه اوررلر یوقارو صچرارقده بر دخی هواده ایکن اوروب اتارلر ترکیده چلیك دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت طفلیست سخن کفتن مرد یست خمش کردن * تو دستم چالاکی نی کودك چالیکی چادك مخفف چکاوکدر چاهك ایکی معنایه کلور اول چاه زنخدانه دیرلر ابو المعانی بیت بفریب وعشوه اودل تومرا ز دستت * که بسحر چشم جادو چوتو بس بچاهك انداخت * ثانی کاف تصغیر ایله کوچك قویی در چچك فتحتین ایله رخسار محبوبان وروی دلبران وکل معناسنه دمرویدر کذا فی المجمع شرفنامه ده معنای مرقومه ضمتین ایله مرویدر چرخ ریسك چکرکه یه مشابه اما اندن کوچك بر جانوردرکه کیجه صداویرر شیرازیلر چرداسك دیرلر چربك سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله اوچ معنایه کلور اوّل بمعنی چوبه اول نسنه درکه اینجه حریر کاغد آهارلنمش اولوب تصویر ویاخود نقش وخط صفحه سی اوزرینه قویوب نقش قلمیله رسم آلورلر سیف ذو الفقار شروانی * قطعه * تانشان ازخامهٔ ثانی دهد فصل بهار * وز زرافشان چربك قارونه شود باد خزان * بادز اشك حاسدت باروی زر سیمای لو * جلت ابر بهار ورستك کنج شایکان * ثانی اول یوفقه اتمکه دیرلرکه یاغله بشوروب حلوا ایله تناول ایدرلر بسحاق اطعمه بیت نسیم چربك وحلوا بمرد کان چورسد * ببوی هردو برآرند دست وسر ز قبور * ثالث قیماق که سرشیر وچربه دخی دیرلر چرك فتح راء مهمله ایله زخم معناسنه درمیر خسرو بیت چرك زد چشم زخمی رازیك خس * زبهر چشم اورا زخم شد بس * وسکون راء مهمله ایله برقوش آدیدرکیجه لرده اغاجه ویاخود بردیواره اپاغندن آصلوب چغرر کذا فی فرهنك جهانکیری چرمك سکون راء مهمله وفتح میمله آغرشق که بادریسه دخی دیرلر کذا فی المحمودی چروك سکون راء مهمله ایله طغرجق دبنله خردم قلنی اتمك پاره لری کذا فی المشکلات ومجمع الفرس اما واوك حرکتی اشعار اولنمامش فرهنك جهانکیریده طبا خلو ترید ایتدکاری خرده اتمکه دیرلر آنده دخی حرکتی بیان اولنمامش غالبا قتلرنده غایت مستعمل لغتدر چریك کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله برعسکره خارجدن امداده کلن عسکره دیرلر کذا فی شرفنامه بو معنایه میرنظمی بیت چریك آمد چوانبوهی پشه را * شد افزون قوت بازو سپه را * چشمك اوچ معنایه کلور اول استعاره طریقیله

كوزلكه ديرلر خواجه كمال بيت بر ديده چشمك مى نهم چون موسم ديدار شد * در آرزوى
روى توبنكر كه چشمم چار شد * ثانى كوز دوالرندن بردوا آديدر چشام دخى ديرلر ثالث
بمعنى كفش كذا فى فرهنك جهانكيرى بعض نسخه ده بو آوت آديدر كه عربيده اخراس الكلب
ديرلر ﴿چك﴾ سكزمعنايه كلور اول محوديده و بعض فرهنكلرده بمعنى قباله يعنى حجت قاضى كه
تعريب ايدوب صك ديرلر وشرفنامه ده بمعنى منشور ومكتوب معناسنه ثانى فرهنك
جهانكيريده بمعنى سخن قوى البرهان ثالث بمعنى چكيدن بو معناده صيغهٔ امر دخى اولور
بو اوج معنايه ترتيب اوزره حكيم سوزنى * قطعه * ديريست تا رياست اصحاب وا بحق *
اندر كتابخانهٔ اسلاف تست چك * آيد صواب هرچه تو كويى وخصم را * يار او زهره نى كه
كند هيچكونه چك * تو در چكان زلفظ براصحاب خويش باش * كو بر رخ اعادى تو خون
ديده چك * رابع مشتهٔ حلاج مولانا كاتبى بيت نشاند جود تو خورشيد را بحلاجى *
زچرخ قوس وزاغصان سد رهٔ اش چك ساخت * خامس اسفل زنخدان كه تركيده اكاج
ديرلر سادس براغاجدر اوجنده درت بش پرمق كبى اغاج اولور آنكله خرمن صاوروب دانه يى
صماندن آيوررلر تركيده يباعربده مذرى ديرلر بوايكى معنايه ترتيب اوزره قرالاوى * قطعه *
تا بكى بوسه بزچك چلبى * بشمرى همچو شنكهٔ صراف * تا بغربيله همچو برزبكر * دانه از كه
بچك بسازد صاف * سابع تحفة الاحباب ده بمعنى قطره شاعر بيت چكى چون نبود از بو
تيره خاك * بكن ميخ تن را سر از تيغ چاك * ثامن اغاج بودامق معناسنه ع وماوازم چبوغن
بودامق خصوصا حركات ثلثه ده معناى آخرايله كلور ﴿چكاچاك﴾ فتح كاف وجيم فارسيله
آواز تيغ وخنجر وكرز كه چكاچك وچكنچاك دخى ديرلر حكيم فردوسى بيت چكاچاك
خنجر بكردون رسيد * زهندوستان خون بجيحون رسيد * وآواز كرز معناسنه حكيم
اسدى بيت شل وتير پيوسته چون تار وپود * چكاچاك برخاست از كرز وخود *
وبر پك نسنه يه طوقندقده ظاهر اولان صدايه ديرلر فضل طاهر بيت چو بركوه سودى
تن سنك ونك * بفرسنك رفتى چكاچاك سنك ﴿چكاچك﴾ ايكى معنايه كلور اول بمعنى
چكاچاك مرقوم ثانى ديشلرى بربرينه اوروب چقان صدايه ديرلر كذا فى فرهنك جهانكيرى
﴿چكاوك﴾ فتح واوايله اوچ معنايه كلور اول صداى قمرى طالب آملى بيت زمين جزيرهٔ
مرغان نيم بسمل كشت * ز بس چكاوك قمرى وكبك وسارا فتاد * فرهنك جهانكيريده
بر قوشدر سنرجه دن بيوجك خوش آوازجل دخى ديرلر عربيده قبره وابوالمليح دخى ديرلر
وعراقيلر هوژه ديرلر امير معزى بيت تا چكاوك بست موسيقار بر منقار خويش * ارغنون
كشنست بلبل بر درخت ارغوان * ثانى چغانه معناسنه كه بر ياريق اغاجدر اراسنه دائره
جلاجل كبى پوللر استوار ايدوب رقاص رقص ايدركن النده طوتوب سائر سازلره آهنك
ايدر هندوشاه منشى بيت زكل ساكن بوذ بلبال بلبل * نه از زير وبم چنك وچكاوك * ثالث
بارباد خسروك مخترعاتندن بر نوا آديدر كه نواى چكاوك ديرلر شيخ نظامى بيت نوا كر نواى چكاوك
زند * چو دشمن زند تير ناوك زند * سيف اسفرنكى بيت از نواى چكاوك اندر كو * كبك
در رقص كردن آمد باز * برنوع مرغابى يعنى بر دورلو صو قوشى واردر كه سرخاب دخى ديرلر

دیرلر لسان هندیده ارککنه چکو ودیشسنه چکوی دیرلر عادتلری بویله درکه ارککی دیشیسی
ایله کیجه بر یرده یاتمیوب بر بزندن جدا اولورلر اکثر هند خلقی غلط ایدوب تقارب لفظ
مناسبتی ایله چکاوك ایله چکویی برصانورلر بو معناده میر خسرو بیت جفت چکاوك ز قضای
خدا * روز بیکجا وشب ازهم جدا * وله بیت دران خون کامدان پیکان ناوك * تواند آشنا
کردن چکاوك * میر خسروك چکاوك دیدوکی چکوی درلکن غلط عوامه تابع اولمش چکچاك
ایکی معنایه در اول آواز ضرب کرز وشمشیر حکیم فردوسی بیت ز چکچاك کرز وز شبشاب
تیر * برآورده از جان دشمن نفیر * ثانی آواز بوسه ابو المعانی بیت لبالب چو بودند آنماه
وخورشید * که چکچاك بوسه اهم می شنید چکچك سکون کاف وفتح جیم فارسیله
اوچ معنایه کلور اول آواز کرز وشمشیر وچوبه دست وامثالیهم که تیز تیز پی اندر پی اورلمقدن
ظاهر اولور چکاچاك معناسنه حکیم سوزنی بیت باب در فکنم ملح زان بکنم چکچك *
چو کف کف آبله خیزانم از قفای ملیح * ثانی صو یك قطره قطره طملهسندن چقان صدایه
دیرلر ثالث شدت شتادن ویا خود لرزش وجوددن دیشلرك بربرینه اوردوغندن صادر
اولان صدایه دیرلر چکك فتح کافله ایکی معنایه در اول بند ابریشم ثانی بمعنی کنجشك که
عربیده عصفور دیرلر شاعر بیت چو نتواند عدو کشتن مقابل * چکك را نیست تابش
پیش شاهین چکوك ضم کاف ایله ایکی معنایه در اول چکاوك مرقومك معناسی اولیله
مترادفدر شمس فخری بیت وانکه شهباز همتش که صید کند * کرکسی چرخ بشکرد چو
چکوك * ثانی بمعنی بریهن که خرقه دخی دیرلر سموز اوت معناسنه چکیزك کسر کاف
وسکون یاء ی تحتانی وفتح زاء معجمه ایله برمرضدرکه بول مثانه‌دن قطره قطره ایتر عربیده
تقطیر البول دیرلر چلاك ایکی معنایه در اول مخفف چالاك در ثانی چشمك معناسنه
میر نظمی بیت ندید از ضعف غم از دردناکی * که کرده چار چشمش با چلاکی چلپك
سکون لام وفتح باء فارسیله یاغله پشمش اتمك کذا فی شرفنامه بو معنایه میرزا قلی بیك
در قصیده قسمت میراث بیت انبار خانه جو وارزن ازان من * دستار خوان چلپك وحلوا
ازان تو چلك فتح لامله بمعنی چکك مرقوم وضم لامله بمعنی چالیك مرقوم وکسر جیم
وسکون لامله بمعنی کفچه کذا فی فرهنك جهانکیری چلوك فتح لام وسکون واو ایله
آت بوینه بغلادقلری برایپدر چلونك ضم لامله بر شخصك آدیدر کذا فی فرهنك جهانکیری
چمتاك وچمتك کلاهما بسکون المیم وفتح التاء المثناة بمعنی کفش که چمشاك وچمشك وچماك
وچمك دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری چمشاك وچمشك کلاهما بسکون المیم
وفتح الشین المعجمه بمعنی کفش یعنی پاپوج چمك فتح میمله بمعنی قوت وقدرت خواجه
عمید لویکی بیت پایکه سخنوری یافتم از قبول تو * خود ز ازل بعون تو دست مراست این
چمك * شرفنامه‌ده بمعنی پیش دستی وفربهی وافزونی وجنبانی ومحمودیه‌ده بمعنی فیروزی
مسطور در چمناك وچمنك کلاهما بسکون المیم وفتح النون بمعنی چمتاك وچمتك وچمشاك
وچمشك مرقومون کذا فی فرهنك جهانکیری چنکلوك سکون نون وکاف فارسی موقوف
وضم لامله آدم وچارپا حیواناتك الی ویا ایاغی کرشونا راست اولمغه دیرلر حضرت مولانا

قدسی سعره بیت چنکلوك وخفته شکل بی ادب * سوی اومیغیژد اورا میطلب چهارپایك
برعات آدیدر انسانله اولور عربیده قمقام دیرلر چهره دولك چقرق که چرخه دخی دیرلر
کذا فی المجمع مع الکاف الفارسی * چارك فتح راء مهمله ایله بمعنی چاوش مرقوم حکیم
زاری قهستانی بیت بیکدم هر دو تن از جا بجستند * جو چارك چوب در بیچان بستند
چیلاهنك وچیلهنك کلاهما بسکون الباء الفارسی والنون وبفتح اللام والهاء تخم
تره زرد یعنی صاری چرنك سکون راء مهمله وفتح نون ایله طرفه نسنه یه دیرلر که
کرکسه بونطهور اولسون وکرکسه محل استعجاب اولنور نسنه اولسون میرنظمی بیت
چولوهم نبوده متاع چرنك * ندیده کسی آنچنان طرفه رنك چسنك فتح سین مهمله
ونونله بمعنی کل باش عربیده اقرع دیرلر حکیم سوزنی بیت سرمست وکون فراخ چون در آب
غرقه شد * خاشاك وار برسر آب آمد آن چسنك * بعض فرهنکده داغ پیشانی معناسنه در
چغوك ضم غین معجمه وواو معروفله بمعنی جرز مرقوم یعنی اول قوش که اکا خرچال
وسرخاب دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری چلانك فتح لام ونونله مزبله بوجکی که
خیزدوك ودیلمك وسرکین غلطانك وسرکین کردانك وکشتك وکوی کردانك دخی دیرلر عربیده
جعل دیدکلریدر کذا فی جهانکیری والمجمع چلونك سکون لام ونون وفتح واو ایله قاون
وقارپوز نکاکی کذا فی شرفنامه چنك طقوز معنایه استعمال اولنور اول برنوع
مشهور ومعروف سازدر مولانا قدسی بیت غبار کدورت ز دلهای تنك * کند پاك مطرب
زکیسوی چنك * ثانی بمعنی خمیده یعنی منحنی که چفته وچمچاخ دخی دیرلر حقا که بو معنا
سائرلرندن انسبدر زیرا مذکور سازه مناسبت اسم بو معناده ندر ثالث بمعنی قلاب وما
وقلاب فیل خصوصا که چنکك دخی دیرلر امیر خسرو بیت قوی ضعیف نوازی که پشه
زامرش * ببانك چنك نه کوش فیل می خوارست * رابع چنکال معناسنه درکه بودرت معنایه
حکیم سوزنی بیت پیران چنك پشت وجوانان چنك زلف * در چنك جام باده ودر کوش
بانك چنك * خامس نکارنامه مانی آدیدرکه اکا اوچنك وارتنك وارژنك دخی دیرلر
حکیم سنائی بیت ای سنائی نشود کار تو امروز چو چنك * تا بخدمت نروی ونکنی پشت
چو چنك * سادس دَرنده قوشلك طرناغی شیخ نظامی بیت ره بطبا زنیز آهنك میزد
برقص کبك شاهین چنك میزد * سابع استعمان طریقیله پنجه انسانه ده دیرلر حکیم فردوسی
بیت پیاده که دیدی که چنك آورد * سر شهسواران بجنك آورد * ثامن بمعنی شل یعنی
چولاق که دست فلان شل شد دیمکده چنك شد دیرلر تاسع شرفنامه ده مزامیردن برنوعدرکه
غایت شهرتی واردر چنکلوك * کاف اول عربی ایله اول کسیه دیرلرکه رنجدن یاخود
زخمدن اللرین دیزی اوستنه قویوب بوکیلوب اوتوره ودخی الی وایاغی بوزلمش اولانه
دیرلر استاد فرخی بیت برده بدل اندرون چنکلوك * به از دستکاری بنیروی غوك *
ودخی مشکلاتده اوتورب قالقمقده آدمه ویا دیوان طیبا نغه دیرلر مع اللام * چال
آلتی معنایه کلور اول بمعنی دوموی عموما وآت یله سی وقویروغی که بیاض وسیاه قریشق اوله
خصوصا اثیرالدین اخسیکتی بیت در سر کرفته با نقط کالك اصفرت * کالکون آسمان

چ ل

آسمان هوشی چال وابرشی * ثانی غله قیوسی که کودال وچاله دخی دیرلر شیخ اوحد الدین
درکتاب جام جم بیت کاه درچول وغله اندر چال * نتوان داشت چله ازسر چال
وچلاه چقوری که ایاقلوین ایچنه صالوب بز طوقور آکا پاچال دخی دیرلر ودخی مجزم
وقاتل حبسی اولندوغی قرا کوقویی که سیه چال دخی دیرلر ثالث قمار رهنی معنا سنه جمال
الدین عبد الرزاق کاشی بیت هیچ میدانی که اینجا باحریف مهره دزد * جان همی بازی
بحصلی تو بهر چال قمار * رابع بمعنی آشیانهٔ مرغ ملاء قمی در رفتن وز آمدن شب بیت
سیه مست مرغی درآید بچال * زرین بیضه بنهفت درزیر بال * خامس برقوش آدیدر
واول ایکی قسم اولور برقسمی جثه ده بیوکدر قاز قدر اولور آکا خرچال دخی دیرلر وبرقسمی
کوچك که قرغه قدر اولور آکا اولیك وولیکاء دخی دیرلر عربیله حباری وترکستانده توغدری
دیرلر شمس فخری بیت یکانه خسرو صاحبقران که ازعدلش * رود بپرسش شاهین بخانهٔ
بط وچال * وشاهسار دیمشدر بیت چو باز را بکند بازدار مخلب وچنك * بروزصید
بر وکبك راه کیرد چال * شیخ نظامی اسکندرنامه ده اسکندر جنك دارایه عزیمته اثنای
راهده ککلکلرك جنك ایتدکارین کوروب تفأل ایتدوکنی بیانده چال کبك دری اولمقده
استفاده اولنور * مثنوی * دو کبك دری دید برخاره سنك * با یین کبکان جنکی بجنك
یکی رانشان کرد برنام خویش * برویست فال سرانجام خویش * دکر مرغ را نام دارا نهاد *
بران فال چشم آشکارا نهاد * همان مرغ شد عاقبت کامکار * که برنام خود فال زد شهریار
چو پیروزدید آنچنان چال را * دلیل ظفر یافت ان فال را * سادس ولایت قزوینده
برقریه نك اسمیدر وزبان هندیده اوج معنایه کلور بری اهل هندك زبان علیسنده چهار
کروهه چال دیرلر ایکنجی اهل هندك زبان متعارفلرنده رفتاره چال دیرلر اوچنجی هندده
اولور برنوع بالق آدیدر ﴿ چاه بابل ﴾ ولایت بابلده برمشهور قویی در که آنده هاروت
وماروت نام ایکی ملائکه محبوسدر الی یوم القیامه طوررلر زمان سابقده بعض کسنه لر واروب
آنلردن سحر اوکرنورلر ایمش احواللری قرآن عظیم الشانده مشهوردر ﴿ چپل ﴾ فتح باء
فا رسیله اول کسنه یه دیرلر که کندویی ناشایسته نسنه لر ایله آلوده وکندویه عیب کتورر
نسنه وچرکین ونامعقول ایشلر ایلیه استاد منوچهری بیت هرکو بجز از تو بجهان نداری
بنشست * بیداد کرست وچپلك بخرد وبس ﴿ چخکول ﴾ سکون خاء معجمه وضم کاف
فا رسیله حاجی پیاده رو یعنی مکهٔ معظمه یه پیاده کیدن آدمه دیرلر میرنظامی بیت شتابان
رفته بوده قصد موصول * چو راه کعبه کویا بود چخکول ﴿ چرغول ﴾ سکون راء مهمله
وضم غین معجمه ایله براوت اسمیدر که آکا چرغون وخرغول وخرکوشك وزباتبره دخی دیرلر
عربیده لسان الحمل دیدکلریدر ﴿ چشماغل وچشماغول وچشماغیل ﴾ کلهم بسکون
الشین المعجمه وفتح المیم کوز اوجیله باقمق کرك محبتا وکرك غضبا اولسون خوبانده دزدیده
نکاه دیرلر شمس فخری * قطعه * کرکند شهریار خصم شکار * سوی کردون نظر بچشماغیل
اختران برزمین نهند زبیم * ازپی بندکی شاه توپل ﴿ چغل ﴾ فتح غین معجمه ایله ایکی
معنایه در اول بمعنی چین شکنج که انسانك یوزنده وغیری یرنده قوجه لق سببی ایله اولور یاخود

﴿﴾ چهارشاخ ﴿﴾ بمعنی چارشاخ مرقوم ﴿﴾ مع الدال المهمله * چارد ﴿﴾ فتح راء مهمله ایله ترکیبله
آلچی و عربیده جبصین دیدکاری درکه آنکله صرچه چاملری یاپشدررلر ﴿﴾ چاوید ﴿﴾
چاویدن لفظنك ماضیسیدر قوش فریادی معناسنه درابوشعیب بیت ای عاشق مهجور
وزکام دل خود دور * میال همی چاویدکه معذوری معذور ﴿﴾ چخد ﴿﴾ فتح خاء معجمه ایله
چخیدن لفظنك مضارعیدر بمعنی کوشد ودم زند وستیزه کند کذا فی المجمع اوج معنایه
ترتیب اوزره ابوالمعانی بیت * قطعه * چوناداں بر چخد در بزم عرفان * نمیدانم چخد
بیهوده کفتار * ولی چون کس نمیزد کوش او را * برنجید چخد باشد دل آزار ﴿﴾ چخید ﴿﴾
کسر خاء معجمه ایله چخیدن لفظنك ماضیسیدر که چخد مضارعیدر ﴿﴾ چربید ﴿﴾ سکون راء
مهمله و کسر باء موحده ایله بمعنی زیاده شد وزیاده کردو بمعنی فر ورفت کذا فی شرفنامه وله
قطعه * بدل چربید ازان آلام حسرت * چو عشق یار چربیدست دردل * نخستین برمی آید
آه پرسوز * کنون چربید کشته سوزش دل ﴿﴾ چرد ﴿﴾ فتح راء مهمله ایله آته و قاطره مخصوص
اولان سمرخ رنکدر کدر و مله طوری دیمکله معروفدر و سکون را ایله نسایه و غیره مخصوص
لوندر که برمقدار سیاهرك اولور عربیده اسمر اللون دیدکاریدر مجملا سیاه چرده دیرلر
سراج الدین قمی بمعنی لون بیت زصنع اوست که شب چون سیاه چرده شود * سپهر سبز
قباسر خروشود زشفق * اثیر الدین اخسیکتی بیت سواد طره توقیع تو بر آتش رشك
سیاه چرده کند مشك را زمحروری * خواجه حافظ بیت آن سیه چرده که شیرینی عالم با اوست
چشم میکون لب خندان دل خرم با اوست * بعض فرهنکلرده بمعنی پوست یعنی دری
وسیاه رنك معناسنه درسیه چرده تعبیرنده چرده جلد اولمق غایت صحیحدر وفتح را ایله رعی
معناسنه مضارع اولور اوتلر دیمکدر ﴿﴾ چرغند ﴿﴾ سکون را ونون وفتح غین معجمه ایله بمعنی
چراغ و چراغدان و جیم عربیله مذکور اولان جرغند معناسنه و بمعنی جراد اللیل کذا فی
شرفنامه ﴿﴾ چرغد ﴿﴾ مختصر چرغند مرقومدر ﴿﴾ چرمه پولاد ﴿﴾ دمور قیرآت حکیم فردوسی
بیت سواری بکرد ار آزرکشسب * بزیراندرش جرمه پولاد اسب ﴿﴾ چرند ﴿﴾ فتح راء مهمله
وسکون نونله بمعنی چراگاه یعنی مرعی کذا فی المجمع ﴿﴾ چزد ﴿﴾ سکون زاء معجمه ایله بر جانوردر
چکرکه کبی یاز ایامنده پیدا اولور هوا هرنقدر کرم اولسه اول بوجك چوق اولور و زیاده
فریاد ایدر بعض ولایتده بی بضاعت و فقیر اولانلر آنی پشوروب یرلر حکیم انوری بیت
اندرین شدت کرما که زتأثیر تموز * بانك چزد از تف خورشید چو نفخ صورست * شمالی
دهستانی بیت خروش چزد میان سراب وقت زوال * چنانکه ناله عاصی بود میان سعیر
و بعض فرهنکلرده چکرکه و چغرغان دیدکلری جانورجك و نعمة الله صقلق معناسنه در روایت
ایلمش ﴿﴾ چشد ﴿﴾ سکون شین معجمه ایله بمعنی چشن یعنی عید نوروزی و جمعیت وسرود
وصحبت خاص که ایام معلومه ده ایدرلر ﴿﴾ چشم بند ﴿﴾ سکون میمله بچه که زنان طشره
چقدقده یوزلرینه طوتارلر سیاه لطیف قیلدن وسیاه بویانمش خام ابریشمدن طوقورلر
﴿﴾ چشید ﴿﴾ فعل مضارعدر ﴿﴾ چشید ﴿﴾ چشیدن لفظنك ماضیسیدر طاتدی معربیده
ذاق معناسنه میر نظمی بیت بکیتی چنان سرد وکرمی کشید * زخوان جهان تلخ وشیرین

شیرین چشیدن چغد سکون غین معجمه ایله بمعنی بخد مرقوم کذا فی المجمع چکاد فتح کافله دپه معناسنه عموما بمعنی تارك سر یعنی باشك دپه سی فضل طاهر بیت کوخیو را برآسمان فکنم * بی کمانم که بر چکاد آید * و جمله باشه دپه اعتبار یله دیرلر استاد منوچهری * مسمط سیم توری من رسید جامه نیامد پدید * جامه بباید کشید جامه بباید داد * هست دوان یطن خوشی جامه زشتی برکشی * بر فکنی برکشی بنده ات را برچکاد * بو معناده تار و تارك وتارنك وهیاك وکاخ دیرلر فرهنك جهانکیریده دپه دن پیشانی یه اینجه قیل اولیان طاز باشه دیرلر که عربیده اکا اصلع دیرلر شمس فخری بیت عجب مدار که فرق سپهر بی مویست که شد زنسله تادیب شاه روح چکاد * اولمقوله باشه روح چکاد دخی دیرلر وطاغ دپه سنه ده چکاد دیرلر خصوصا حکیم فردوسی بیت بیامد روان دیده بان از چکاد * که آمد از ایران سپاهی چو باد چلو د ضم لام وسکون واو ایله قصبه و بیوك کوی معناسنه در چماند فتح میم و نونله چمیدن لفظندن فعل مضارع عدر صالنور و سیر وسلوك ایدر میر نظمی بیت چماند آن پری در باغ عشوه * نهد بر سینه دل داغ عشوه چمند فتح میم وسکون نونله اسب کاهل وچاپکخوار یعنی اول آت که یمی فی الحال یزار ایو ریمکده تکاسل ایدر چمید کسر میم وسکون یای تحتانیله چمیدن لفظنك ماضی سیدر صالنوب یوریدی و سیر وسلوك ایتدی دیمك اولور حکیم فردوسی بیت چو شیر از شرزه زجای چمید * بکوه هماون بنه بر نهید چندان بود شرفنامه ده بمعنی تا آن زمان ومقدیله بمعنی تا مجدی مسطوردر چند بمعنی مقدار عدده و غیریده استعمال اولنور میرزا فصیحی * مصرع * چند کفتم غم دل با تو از آن خوار شدم * و میرزا قلی بیك بیت دست و پا چند زنی ه رض شهیدان بردی بکرمان صبر کن ای کشته که قاتل برود * فرهنك جهانکیریده بمعنی هرچند شرف شفروه بیت پیك کان در جناب وادی قدسش * چند در یده ندید هیچ کرانرا چندفند اول معنایه در که عربیده وهم وخوف وخشیت دیرلر ونهیب. واحوال دشوار که وجود انسانك اولور میر نظمی بیت این نصیحت کوش باشی سودمند * تابکی از حال دنیا چندفند جهرزاد همای بنت بهمن شاه اسمیدر که اردشیر آنی از دواجه کتورمشیدی اکا دخی بهمن شاه دیرلر ایدی کذا فی شرفنامه مع الراء المهمله * چادر ایکی معنایه کلور اول معروف که خیمه معناسنه در ثانی عورات باشلرینه بورینه کلری اورتی الوغ بیك بیت غلام باره نیم من ندارم آن مذهب * هلاك چادرم و کشته چلك پوشم * مولانا هاتفی بیت بما کر سکندر برابر شود * بکرد سرش چتر چادر شود چار اوج معنایه کلور اول اعداددن درت عدد در که چهار دخی دینلور حکیم انوری بیت ز حسن یوسف رایش بمصر چرخ چارم در * بل خورشید بایك خانمان دردز لیجایی * ثانی چاره لفظندن مخففدر سید ذوالفقار شروانی بیت رهین وصل واو همدم دم را جان * ز بون در دم واو رادوی دلم را چار * ثالث برداق وابریق سفالین وکرپج بشورد کلری اوچاقدر زبان هندیده محلب اغاجنه دیرلر و هندك لسان علمی سنبله چاجسوسه دیرلر چار وچدر اتباع الفاظ قبیلندندر معناسی علاج وچاره دیمکدر ترییع الدهر بیت اوچار بکار من چو در کرده * چار وچدر از کسی نخواهم

چاشنکیر معروف طعام دوشیجی اما معنای ترکیب چاشنی طوتیجی کسه عربیلا مذوق
دیرلر قاعده سلاطین ماضیه بویله ایدی آشجی طعامی بشوروب ویردکدن صکره مقربیلا
سلطاننك بری هر طعامك لذتن طادوب تشخیص ایتدکدن صکره پادشاهك اوکنه کتوررد
چاکر فتح کاف ایله مطلقا بنده در ار کك اولسون دیشی اولسون میرنظمی بیت بنده
حلقه کوش فرمانیم * چاکر خاندان سلطانیم چالشکر کسر لام و سکون شین معجمه
وفتح کاف فارسیله شرفنامه ده بمعنی خرامنده وکشف اللغه ده هر ایشه زیاده مباشرت ایدیجی
چاهسار قویی باشی معناسنه مولانا جامی بیت دویدند بسیار تا چاهسار * کل
کامشان کشته شد جمله خار * اصلی سار چاه ایدی ترکیب اولنوب علم اولمجق مضاف الیه
تقدیم اولندی بو قاعده مقرر ده در چپار فتح با فارسیله هرنکه دو رنك اوله عموما ویشیل
کوکرچین که سیاه نقطه لری اوله ودخی انك خلافی اولوفی جا بجا نقطه لری اوله مثلا طوری
اولوب بیاض ویا سیاه منقطه لری اوله وقوله کذلك واشهب قیر اولوب سیاه نقطه لری اوله
خصوصا چپر فتح با فارسی مشدده وتخفیف ایله ده اوج معنایه کلور اول یعنی
حلقه ودائره مولانا جامی بیت چپر زده میدیدم کرد تو رقیبانرا * آهی زدم وکفتم تخم
چپری سوزد * واستاد دیمشدر بیت کنار جوی از سبز چپر بست * میان کوه از لاله
کمر بست * ثانی اغاج وچوبدن وصازدن چورلمش دیوار که خانه وباغ وحولی اطرافنه ایدرلر
پوربهای جامی بیت آب چون مردان جنکی در زده * باغ چون دروار شهراند رچپر *
ثالث بعض دری پاره لرینه وکوستلکوبای بند پارچه لرینه دخی امثالی نسنه لره ایدرلر وکیجه
ایدنلر کیجه اراسنه قودقلری پاره لره دیرلر واو لمقوله نسنه طوقیانلره چپرباف دیرلر
چتر سکون تا مثناة ایله سایبان ودخی پادیشاهلرك باشی اوزرینه طوتدقلری
کولکه لك مولانا جامی بیت چتر فرازنده فرق سحاب * سایه نشین چترترا آفتاب
ویوکسك دیه لوپا دروزنان باشلرینه بوریدکلری چار معناسنه در چخبیر سکون خاء
معجمه وکسر جیم ایله پخشورکه ایاغه کیلورکا نقله احمد بن اسمعیل چدار فتح دال مهمله ایله
کوستك معناسنه محتشم کاشی بیت ذکر بزمکه عیش وطول شب خواهی * فلك
چه ارکنید دست وپای توسن خود چدر فتح دال مهمله ایله چار معناسنه کاهی چادر
ایله ردیف ایدوب چار وچدر دیرلر کذا فی تحفة الاحباب وکشف اللغه چراخور فتح راء
مهمله وخاء معجمه ایله بمعنی چراکاه یعنی مرعی امیر خسرو بیت حزمنش شدی بخورد کینی
زیرا توخری جهان چراخوار چراخور فتح راء مهمله وضم خاء معجمه وواو مجهول ایله
ایکی معنایه در اول بمعنی چراکاه یعنی مرعی حکیم زاری قهستانی بیت فزون از صد هزار اسب
ونشتر بود * چراخورها چوکنج از مال پر بود * ثانی اسم فاعلدر اولو واوتلیان حیوانات معناسنه
چرازار فتح راء مهمله وزاء معجمه ایله بمعنی چراکاه یعنی مرعی چرا اوتلاق در زار اسم
جامددر یعنی آخر کلمه دن اشتقاقی یوقدر شمول معنادن عبارتدر که ترکیبده آخر کلمه یه الحاق
ایتدکلری لق ولك معناسنه در مثلا چایرلق وکل لك کبی چراکر فتح کاف فارسیله
جانور چرنلر معناسنه وچرنده معناسنه جولجود همای همایون بیت کهی با چراکر چرا

چراکر شدی * کهی با پرنده پر آورشدی ﴿چرخ اثیر﴾ یعنی فلك قمر بعض قواله کرهٔ
آتش روایت اولنمشدر کذا فی مجمع الفرس ﴿چرخ اکبر﴾ یعنی عرش اعظم کذا فی شرفنامه
﴿چرخهٔ تیر﴾ چرخ وچرخه چقرقدر تیر آنك اوقیدر میر نظمی بیت مشو بهر طمع مغموم ودلگیر
چو ودر دست زنك زا چرخهٔ تیر ﴿چرکر﴾ سکون راء مهمله وفتح کاف فارسیله بمعنی مطرب
ونغمه‌سازدر کذا فی تحفة الاحباب ورساله‌ٔ سغدی بشاعر بیت بوس ونظرت حلال بلسنی
بایار * وین بحث من کرفتم از چراکر ﴿چزدر﴾ باب الجیم العربیه مذکور اولان جزدر
معناسنه‌در ﴿چشپر وچشفر﴾ کلاهما بسکون الشین المعجمه وفتح الباء الفارسی والفاء بمعنی
نشان پای یعنی ایزکه پی دخی دیرلر عموما ونشان پای سباع خصوصا عربیده اثر دیرلر کسر
الفلا لواحد من الشعرا بیت تا قیامت بدیده کل چینم * سکت آنجاکه چشفر انداز د *
﴿چشکر﴾ سکون شین معجمه وفتح کاف فارسی ایله ایکی معنایه‌در اول بمعنی چاشنگیر ثانی
بغدای قینادوب بلغور ایتمك معناسنه‌در ﴿چشم آور﴾ ایکی معنایه‌در اول باغ وباغچه‌لرده
میوه‌دن چشم زخم دفعی ایچون بغلد قلری نسنه ثانی برکوزی سیاه وبرکوزی بیاض آته
دیرلر میر نظمی در صفت اسب بیت نه بیند وقت رفتن راست از چپ * مکر چشم آور ست
آن لاشه مرکب ﴿چشمسار﴾ بیکار باشی چاهسار کبیدر ﴿چشمهٔ هفت اختر﴾
منازل قمردن یدی کردیدکاری یلدزدر کذا فی شرفنامه والمحمودی ﴿چشیر﴾ کسر شین معجمه
وسکون یای تحتانیله بیوك چوال وسمان غراری ﴿چغار﴾ فتح غین معجمه ایله صدای چنك
وساز وامثالی ودخی غله قویلان قویی معناسنه‌در ﴿چغر﴾ سکون غین معجمه ایله
شرفنامه‌ده بمعنی پرسیدن وحال التفات نمودن یعنی صورت التفات کوسترمك ومشکلاتنه
کیرو باتفق معناسنه‌در میر نظمی بیت چو کردد چغر با هر سفلکا نرا * ندانسته بد از نیکو دلا نرا
﴿چکار﴾ کاف فارسیله بمعنی چکاد مرقوم یعنی تارك سر فضل طاهر بیت اکر بهمت اهل
زمان در اوج روم * بزور چرخ فلك در چکار اندازم ﴿چنار﴾ معروف اغاجدر مشهور
ومتواتردرکه مرور ایامله کندودن آتش پیدا اولوب اشاغی اینجه یقار تنکم مولانا عرفی
قصیده‌سنده دیمشدر * مصرع * عجب نبود کر آتش بر آورم چو چنار ﴿چنبر﴾ معروف
نسنه‌درکه حلقهٔ رسنتاب وحلقهٔ دف وحلقهٔ قوچی وسائر نسنه‌لرده اولور ﴿چنبور﴾
سکون نون وضم باء موحده ایله بولار صاپیکه عربیده مقود دیرلر ﴿چنکار﴾ سکون نون
وفتح کاف فارسیله ایکی معنایه‌در اول بمعنی زنکار درکه یشل بویادر ثانی پول پول منقش
اولان آتدرکه غایتده مقبول اولور خصوصا قیر اولوب سیاه پوللری اوله میر نظمی بیت
سواری آمد با فر وهیبت * که از زیرش اسب چنکار خوب صورت ﴿چهار﴾ ایکی معنایه‌در
اول بمعنی چارکه درت عددر ثانی خرچنك معناسنه‌که عربیده سرطان دیرلر کذا فی فرهنك
جهانگیری ﴿چهر﴾ یعنی چهره‌که ترکیده یوز وعربیده وجه معناسنه‌در حکیم اسدی بیت
بپرسید بسیار وبوشید چهر * نوازید هرکونه افزود مهر ﴿چهیر﴾ بوزن شهیر چهر مرقوم
معناسنه‌در ﴿چیپر﴾ سکون یای تحتانی وفتح باء فارسیله برقلعه اسمیدر ودخی طریق
واسع وجاده معناسنه مرویدر ﴿چیبور﴾ سکون یای تحتانی وضم باء فارسیله طریق

مشاهراه واشم رجلدر مع الراء المعجمه * چار مغز جوزکه ترکیده قوز دیرلر چار پهلو
دخی دیرلر ایچی درت خانه اولدوغی سببیله ابوالمعانی بیت مشو چار مغز اندرون زینهار
شکسته شوی ازکف روزکار چار ساز چاره ایدیجی معناسنه میرنظمی بیت شوی
چاره ساز ضعیف وزبون * ترا لطف ایزد شود رهنمون چارز بوزن باز قوربغه درکه
چغز ووزغ وغوك دخی دیرلر چامیز کسر میم وسکون یای تحتانیه ایله سدك که چمیز
دخی دیرلر عربیده بول دینلور چادوز وچاهیوز کلاهما بسکون الها قویی پاك وتطهیر
ایده جك آلات وپاك ایدیجی معناسنه که هم اسم فاعل وهم اسم آلتدر وقوغه چیقا راجق
چنکال که چاهجو دخی دیرلر بعض نسخه ده بمعنی چپه یعنی صولاق چبداز سکون باء
موحده وفتح دال مهمله ایله بمعنی سرموزه که عربیده چرموق دیرلر چراغ پرهیز اول نسنه یه
دیرلر که هواسو یندرمك ایچون چراغ اوکنه قورلر کذا فی فرهنك جهانکیری چرخ انداز
یعنی کمانکش چرخ یای اولدیغنك ذکری مرورا یلدی واندازاوق آتیق ایدیجی دخی ذکر
اولندی نجیب الدین جرد پادقانی بیت شهاب وار چونیر ازکمان خود رانی * ثنای ششت
توکوید سپهر چرخ انداز چرخ ساز ایکی وجهله استعمال اولنور اول صیغهٔ امر اولور
دون ودوندر معناسنه ثانی اسم فاعل اولوردوندریجی وچرخ دوزیجی معنالرینه لفظ چرخك
جمیع معنالرنده بویله استعمال اولنور چرز سکون راء مهمله ایله صوکنارنده
اولور بر قوشدر چقولك وچکوك وچکار وخرجال وسرخاب وبالوزك دخی دیرلر عربیده
ابوالملیح وقبیره دیرلر ومجمع الفرسده خاك جسته دیدکلری قوشدر که کیجه اوچار وکوندز
یاتور بحرف دخی دیرلر اما کتاب السامی فی الاسامی ده * جرز مرغیست که آنرا بتازی
صباری کویند * فرهنك جهانکیریده قول اول اوزره منقولدر شکار محلنده طغانلك یوزینه
صاغلریعنی ترسنی آتار اول اجلدن شکاره اولمغه منع حاصل ایدر مسعود سعد سلمان بیت
درآمد بپس دشمن چو چرخ بهر شکار * چو چرزناکه برزد بریش من بیخال * وفتح راء
مهمله ایله اوچ معنایه کلور اول بمعنی خایجه یعنی چینیه جك ترکیده دخی چرز وچمن دیرلر
ثانی بمعنی چرده یعنی اون ثالث بمعنی صحرا چرهواز سکون راء مهمله وفتح ها ایله یراسه
دیدکلری کیجه قوشی که شب پره ده دیرلر عربیده خفاش دیدکلریدر میرنظمی بیت چو
شاهین میکند بال وپرش باز * نیاید چرهواز با باز پرواز چشم آویز برقع درکه اینجه
سیاه آت قیلندن ایدوب زنان یوزلرینه طوتارلر که اکا ایازی وایاسی وچشم بند دخی دیرلر
ترکیده پچه دیرلر شیخ اوحدی بیت معجر چشمان تو یا طل نکند چشم آویز * مست هرچند
بپوشند نباشد مستور چغاز فتح غین معجمه ایله دشنام ده وبی حیا سلیطه عورته
دیرلر حکیم ناصر خسرو بیت چون چغز کشت بنا کوش چو سیسنبر تو * چند تازی پی این
پیره زن زشت چغاز چغز فتح غین معجمه ایله فرهنك جهانکیریده براوتدر غایت بیاض
اولور پونجه شکلنده وچازوب اوتنه ده مشابهتی واردر که اکا خور وژاژ دخی دیرلر مثالی ناصر
خسروك بیت مرقومه سنده ذکر اولندی وسکون غین معجمه ایله مغز وزنی اوزره درت
معنایه کلور اول اول جراحته دیرلر که آغزی قپانمش ایچی طلو چرك وماده اوله حضرت مولانا

مولانا قدس سره * مثنوی * کی بود بستان و کشت و برك و بر * تا نکردد نظم او زیر و زبر * تا نه بشکافی بنشتر ریش چغز * کی بشد نیکو و کی کردید نغز * ثانی صوجانورلرندن قورباغه که اکاغوك و مکل و وزغ دخی دیرلر هندی لساننده میندك دیرلر ابو الفتح بستی بیت هرچند که درویش پس مغز آید * بر چشم توانکران همه چغز آید * حضرت مولانا قدس سره بیت همچو نغزان روز جلوه میکند * همچو چغزان شب بتکرار آمده * ثالث ناله معناسنه در مصدری چغزیدن کلور رابع بیم و ترس معناسنه در حضرت مولانا قدس سره بیت چند کردید چو دولاب درین بحر عذاب * سر فرو برده و چغزیده چو بوتیماریه مجموعة الانس نام فرهنکده بیقوشك بر نوعنه دیرلر که چغد دخی دیرلر ﴿ چکلیز ﴾ سکون کاف و یای تحتانی و کسر لام ایله زحمت ولادت معناسنه بمعنی طلق ای وجع الولادة کذا فی المشکلات ﴿ چمیز ﴾ کسر میم و سکون یای تحتانیله بمعنی چامیز مرقوم یعنی بول ﴿ چهار مغز ﴾ بمعنی چار مغز مرقوم که جوز در کا ذکر ﴿ چهره پرداز ﴾ ایکی معنایه در اولده بمعنی نقاش و مصور ثانی نیر اعظم القابندندر نتکم مولانا عرفی شیرازی بر قصیده سی مطلعنده دیمشدر بیت چهره پرداز جهان رخت کشد چون بحمل * شب شود نیمرخ و روز شود مستقبل * نیمرخ و مستقبل رسم تصویردر ﴿ مع الزاء الفارسی * چارژ ﴾ عبث و بیهوده و بیمعنی و بی فائده معناسنه که ژاژ دخی دیرلر میر نظمی بیت ز مخموری دمادم میکشد فاژ * شده کفتار نامربوط او چاژ ﴿ مع السین المهمله * چاپلوس ﴾ سکون با و فارسیله بابسابقده مذکور اولان چاپلوس معناسنه در فرهنك حسینی و فایی ده باء موحده ایله در اما فرهنك جهانکیریده باء عجمیله مرویدر حضرت مولانا قدس سره بیت چاپلوسی لفظ شیرین و فریب * می ستانی می نهی چون زر بجیب ﴿ چالپوس ﴾ تقدیم لام ایله ده چاپلوس مرقوم معناسنه در کذا فی تحفة الاحباب ﴿ چپلوس ﴾ حذف الف ایله دخی چاپلوس مرقوم معناسنه در کذا فی المجمع ﴿ چخس ﴾ سکون خاء معجمه ایله بمعنی چخچ مرقوم یعنی اول یومری اتکه کردن انساننده ظاهر اولور ترکیده اور دیرلر ضم همزه ایله ﴿ چرخ اطلس ﴾ شرفنامه ده بمعنی عرش مجید علم هیئتده فلك تاسع و فلك الافلاك و فلك اعظم دخی دیرلر فلك اطلس دیمه نك وجهی بودر که نجوم و کواکبدن خالیدر افلاك سبعه یی محیط اولوب غایت سریع الحرکه در شویله که برکون بر کیجه ده تمام دوره ایدوب یینه مرکزینه وارر و سیری مشرقدن غربه در سائر افلاکك سیری آنك عکسنه در بعضی رحاوی و بعضی حمایلی و بعضی دولابی دوار ایدرلر هر برینك مخصوص سیری وار در فلك شمس غربدن شرقه کیدر او چیوز آلتمش کونده دورین تمام ایدر و فلك قمر اوتوز کونده تمام دور ایدر فلك زحل اوتوز اوج سنه ده فلك مشتری اون ایکی سنه ده فلك مریخ بش سنه ده فلك زهره طقوز آیده و فلك عطارد بش آیده حرکت ذاتیه سی وار در العلم عند الله تعالی ﴿ چرخ مقوس ﴾ یعنی انحنای افلاك کذا فی شرفنامه ﴿ چرس ﴾ فتح راء مهمله ایله اوچ معنایه کلور اول حوضدر که ایچنده اوزم صقوب شیره ایدرلر حضرت مولانا قدس سره * قطعه * اندر چرس جان آکر پای همی کوبی تا غوطه خوری یکدم در شیره بسیارم * با شیره فشارانت اندر چرس عشقم * پای ازنی

آن کویم کانکور تو افشانم * ثانی بمعنی چراکاه یعنی مرعی. حکیم سنایی بیت همره جان وخرد باش سوی عالم قدس * نه ستوری که تراعالم حسیست چرس * ثالث بند و زندان معناسنه حکیم سوزنی بیت چون نباشد شاعر معقول کارشعر دزد * کی کذارد قافیت را بیکناهی در چرس و بعض فرهنکلرده اشکنجه معناسنه واقع اولمشدر بو معنایی مؤید حکیم نزاری قهستانی * قطعه * کرسرش از مغز نبودی تهی * آن همه فریاد نکردی جرس * هرکه بقید تو کرفتار شد * تا ندهد جان نرهد زین چرس ﴿ چرکس ﴾ معروف طائفه در شجاعت وشهامت ایله مشهورلردر مولانا هاتفی از تیمورنامه بیت بتشخیرچرکس کروه ذکر * فرستاد و دادش شکوه دکر * قصیده فراست صاحبی وبعض اخلاق کتابلرنده غلام وجاریه لری استخدامه غایت قابلیتلرین واستقامت وغیرت و مالکلرینه محبت واطاعتلرین وساده دل اولدقلرینه بناء طلب ریاست ایلمکلرین ذکر ایدرلر ﴿ چشمالوس ﴾ کوزاوجیله بقمق معناسنه در کذافی المجمع ﴿ چکس ﴾ فتح کافله ایکی معنایه در اول طغان اوتراغی وامثالی نسنه لره دیرلر عبدالواسع جبلی * قطعه * چون نماید ترکشا نزادر مصاف کینه صبر * تیغ برق و نیرزاله کوس و رعد کردابر * برهوا پرنده باز و بر زمین غرنده ببر * برچکس باشد زقهر و بر نفس باشد زجبر * خواجه عمید لویکی * مسمط * فریاد قمری زقفس افغان باز ان ازچکس * وزبانک طاوس و مکس آواز کربه است وطنین * ثانی خجلت و شرمندکی معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت صور را دل شده جاذب چو عنین شهوت کاذب زخوبان نیست عنین را بجز پخسیدن وچکس * وسکون کافله ده ایکی معنایه در اول اول کاغد پارسنه دیرلر که مشک و عنبر ودارو وانچه وسفوف وامثالی نسنه لره صارلمش اوله لسان هندیده پری دیرلر حکیم انوری بیت بنشست ویکی کاغدکی چکس برون کرد * حاصل شده ازکدیه بجوجونه بمثقال * ثانی ینه طغان اوتراغنه دیرلر حکیم نزاری قهستانی بیت عنان بمرکب توسن مده مکر بحساب * بچکسه باز نیاید چو اوج کیرد باز ﴿ چلاس ﴾ اول کمسه یه دیرلر که طعامی سفره یه کتورمزدن اول هرقابدن برقاج لقمه ییه عربیده آکا لواس دیرلر کذافی المجمع ﴿ مع الشین المعجمه * چاربالش ﴾ سکون راء مهمله ایله اوچ معنایه کلور اول پادشاهلره مخصوص تختدرکه آنجق درت یصدق قونیلور میرنظمی بیت چاربالش نشین حسن وجمال * شهریار سریر فتنه وآل * ثانی عناصر اربعه دن کنایه در ثالث سینه معناسنه در ﴿ چاش ﴾ اوچ معنایه در اول خرمن که صماندن چقمش اوله چاچ مرقوم معناسنه در بو معنایه حکیم سوزنی بیت از زمین دل من چاش ثنا برکیری * زانکه تخم کرم وکشتن احسان دانی * ثانی کتان تخمی ثالث چاشت لفظندن تخفیف اولنمشدر ﴿ چالش ﴾ کسر لامله ایکی معنایه کلور اول بمعنی خرامیدن ونیاز رفتن شیخ سعدی بیت بیامادرین شیوه چالش کنیم * سرخصم را سنک بالش کنیم * ثانی جنک معناسنه ده مرویدر ﴿ چالیش ﴾ کسر لام وسکون یای تحتانیله تکبر وناز ونخوت معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت این نظر با آن نظر چالیش کرد * ناکهانی ازخرد چالیش کرد * یاسز چالش دخی دیرلر کمال اسمعیل بیت چون مهر کند قلاع

فلاع سواری * از چالش لاشه خرچه خیزد ﴿ چالش ﴾ کسر نونله چالش مرقوم معناسنه دُز کذا فی المجمع ﴿ چاوش ﴾ نقیب لشکر معناسنه در شرفنامه ده ایکی واوایله چاووش واقع اولمشدر مولانا جامی. بیت پشت بر پشت شاه وشاه نشان * چاوشانش زجاه شاه نشان ﴿ چپش ﴾ ضم باء فارسیله بریاشنده اولان کچی یه دیرلر حکیم سوزنی. بیت میش و بره و پخته وشاك وچپش تو * بگرفت بیابان زد رازآ ور پهنا * پور بهای جامی. بیت لایق کشتنست چون شپشاك * سر ببابد بریدنش چو چپش ﴿ پخش ﴾ سکون خاء معجمه ایله بمعنی پخج وپخش مرقومان اسدی طوسی وشمس فخری وهندوشاه بو بیتك معناسنی تخصیص ایلمشلر در استاد لبیبی بیت آن پخش زکردنش برآ ویخت که کویی * چنکیست که پرازباد بیاویخت از بار ﴿ چربش ﴾ سکون راء مهمله وکسر باء موحده ایله انسانده دری آلتنده ظاهر اولان یومرجه اتلر ﴿ چرش ﴾ فتح راء مهمله ایله بمعنی چراگاه عربیده مرعی دیرلر و باغون دخی دیرلر وبعض نسخه ده رو زعید و بزم وجشن معناسنه در کسر راء مهمله ایله اسم مصدر اولور اوتلامق معناسنه ﴿ چروش ﴾ سکون راء مهمله وکسر واوایله چربش مرقوم معناسنه در ﴿ چریش ﴾ سکون راء مهمله وکسر یای تحتانی ایله ایکی معنایه کلور اول ترکیده کسر راء ایله چریش دیرلر ثانی بمعنی چربی یعنی یاغلی طعام اولسون غیری اولسون حضرت مولانا قدس سره بیت چریش آنجادان که جان فربه شود * کار تا امید اینجا به شود * بولغتده اکرچه فرهنك جهانکیری تابع اولندی اما باء موحده ایله اولق طبیعه چسبان کورندی ﴿ چش ﴾ چشیدن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور طادوغمکچش کبی بمعنیٔ اول میر نظمی بیت بهرد لخواهت در پنجاغم مکش * تلخ وشیرین لقمهٔ دنیا بچش ﴿ چششی ﴾ بوزن کششن ایکی معنایه کلور اول اسم مصدر اولور چشیدن لفظندن ثانی قوربغه یه دیلله وکی مرو یدرمیر نظمی. بیت چو بشنید آنجا صدای چششی * ولی چارهٔ نبود ازبس کششی ﴿ چشم کاومیش ﴾ برنوع ایری ورنکین قرمزی کلدر شیخ نظامی درهفت پیکر بیت غنچه با چشم کاومیش بباز * مرغ باکوش پیلکوش براز ﴿ چمش ﴾ سکون میمله اوج معنایه کلور اول بمعنی چشم حکیم فردوسی در یوسف زلیخا بیت بکبردار چمش کوزنان دو چمش همه سحر وشوخی همه رنك ونمش * ثانی بمعنی خرام ناز یعنی نازایله رفتار سیف اسفرنکی بیت سرخوش وچمشان چوکبك مست رفت * عاشقا نرا دل بهجرانش بکفت * ثالث اول سیاه دانه یه دیرلر مرجمکه مشابه در بعض دوای چشمه ادخال واستعمال ایدرلر چاکشی وچشام وچمناك وچمنك دخی یرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ چموش ﴾ ضم میم واوومعروفله ایکی معنایه کلور اول بدفعل ولکدزن یعنی جفته زن اسب واستره دیرلر معربی شموش در کمال اسمعیل درقسمت میراث بیت آن استر چموش ولکدزن ازان من * وان کوبهٔ مصاحب با باز ان تو * ثانی برنوع پای افزار در ﴿ مع الغین المعجمه * چارباغ ﴾ شهر اصفهان قربنده وعظیم معمور ومشهور باغچه درکه شاه باغچه سید رحقنده دینلمشدر. بیت کرندیدی درجهان باغ ارم * کن تماشا چارباغ پرنعم ﴿ چاغ ﴾ ایکی معنایه در اول وقت هنکام معناسنه ثانی بمعنی عنکبوت وچغ معنالریله مترادفدر. بولفظ چغتایی در ترکیده دخی استعمال اولنور

چالغ بكسر لامله اسمكنی اولیان آته دیرلر بو دخی تركیله مستعملدر چپاغ فتح
باء فارسیله یاین بالغی چراغ اوج معنایه كلور اول معروف ثانی بمعنی چرا یعنی اوتلاق ایكی
معنا یه حكیم اسدی * مثنوی * یه پرسیدن پهلوان سترك * بگفتند كاویست آبی بزرك
همی زوفتد كوهر شبچراغ * بدان روشنایی كند شب چراغ * ثالث آت ایكی الن قالدیروب
ایاغ اوزرینه قالقدوغنه دیرلر چرغ سكون راء مهمله ایله چاقر دیدكاری طغا نكه
عربیله صقر و دیرلر سكون قافله چغتایده قارچغی دیرلر چغبلغ سكون غین معجمه
وضم باء موحده ولامله اضطراب ایله نعره وفریاد معناسنه در برشاعر آنی ایدوب برمالدار
عورت طلب وتزوج ایلمشدر * رباعی * آن شد كه ز انعام تو دغها زدمی * بر سفره وخوان
تو بیغها زدمی * از زن بندی من كیرك را یارب * از كرسنه كی چه چغبلغها زدمی چغ ایكی
معنایه كلور اول یاغ چقردقلری اغاجكه تركیله یایق دیرلر وفارسی ده شیرزله دخی دیرلر
ثانی بمعنی چرخه یعنی چقرق لغت مزبور حركات ثلثه ده معنای آخر ایله كلور چنك مرغ
ایكی معنایه در اول معنای تركیبی قوش طرناغی ثانی ایرك صاغرلغی معناسنه مع القاف *

چ ق

چاخشوق سكون خا وضم شین معجمتین ایله اوراقكه اكین واوت بچرلر داس دخی دیرلر اما
داس اوراق وچاخشوق طرپان اولقده مرویدر سین مهمله ایله ده منقولدر چارطاق
درت كمر اوزرینه یاپلمش خانه بالا میر نظمی در صفت عمارت بیت كشیده سر باوج عالی
رواقش * شده پر زیب وزیور چارطاقش چاق بمعنی عهد كه چاغ دینلور كذا فی
المحمودی چاه شقوق اضافتله در راه مكه مكرمه ده بر قویی اسمیدر كذا فی شرفنامه
چقاچاق وچقاچوق كلاهما بفتح القاف وجیم الفارسی صدای تیغ وآواز تیركه بیاقه
اوریلوب وآتلدقده ظاهر اولور شیخ نظامی بیت زبیم چقاچوق كه آید ز تیر * كفن كشت
در زیر خفتان چو زیر مع الكاف *

چ ك

چابك ضم باء موحده ایله زیبا وخوب معناسنه در
میر نظمی بیت چو بوده آن پری خوش طبع وچابك * بخدمت جمله كشتند جست وچابك
چاپك ضم باء فارسیله سریع الحركه كه هر ایشی تیز طوتار كاهی جست ایله ردیف ایدرلر
حكیم اسدی بیت چو چاپك فعالست بازی سكال * كه در پرده داند نمودن خیال چاپوك
واو ایله ده چاپك مرقوم معناسنه در فرهنك جهانكیریه نقل ایدوب حكیم اسدینك بیتی بو وجه
اوزره ایراد ایلمشدر از مذمت دنیا بیت چو چاپوك دستست بازی سكال * كه در پرده داند نمودن
خیال چارترك فتح تاء مثناة ایله درت كوشه لو بر نوع كلاهدر خواجه سلمان بیت ای كلاه
همتت را چار كوهر چارترك * وی قبای حشمتت را چرخ اطلس استرك چاریك فتح یای
تحتانی ایله درت حصه ده بر حصه اولان نسنه هر نه اولور سه یعنی درت یاو كله بربلوك
چاك یدی معنایه كلور اول یرتق كه عربیله مشقوق دیرلر ابو المعانی بیت تا بكی
از هجوم درد وغمت * دامن وجیب صبر سازم چاك * ثانی یرتماج كه قفتان انكنده و یكنده ایدرلر
وله بیت كشته از درد حسرت رویت * دامن وآستین صبرم چاك * ثالث بمعنی بحث كه
چك دخی دیرلر عربیله صك وقباله دیرلر حكیم سنایی بیت كرچه ستد زمانه چك چاكری
ترما * آتش نخست درشكن چاك چك زنیم * رابع صباح وقتی بیاضلغنه دیرلر حكیم فردوسی

فردوسی بیت چنان کن که چون بردمد چاك روز * پدید آید از چرخ گیتی فروز * خامس صدای شمشیر وخنجر ونیزه زین وغیری هم حکیم فردوسی بیت زچاك نیزه زین وجر کمان * زمین کشت کردان تر از آسمان * سادس اول کوچك پنجره لرکه بیوك قپولر وخان وقلعه قپولری ایچنده اولور سابع مشکلاتده آماده معناسنه منقولدر چاك چاك زیاده پرتلمش نسنه یه دیرلر حکیم اسدی بیت تن از خوی پر آب ودهن پر زخاك * زبان کشته از تشنگی چاك چاك وشمشیر وغیری آلت حرب صداسی معناسنه چکاچاك دخی دیرلر چالاك زیاده چابك معناسنه که جست ایله مرادف ایدوب جست وچالاك دیرلر فرهنك حسینی وفاییده بمعنی جای بلند وبمعنی دزد وخونی مسطور در چالیك کسر لام وسکون یای تحتانی ایله ایکی پاره اغاجدر بری اوزون بری قصه اوزونی اله آلوب قصه یی یره قویوب الده کی اغاجله یرده کی نك اوجنه اوررلر یوقاروچه قالقدقده بردخی هواده ایکن اوروب آتارلر ترکیده چلیك دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت طفلیست سخن کفتن مرد یست خمش کردن * تو دستم چالاکی نی کودك چالیکی چادك مخفف چکاوکدر چاغك ایکی معنایه کلور اول چاه زنخدانه دیرلر ابو المعانی بیت بفریب وعلهٔ اودل تو مکه ز دستنت * که بسحر چشم جادو چو توبس بچاهك انداخت * ثانی کاف تصغیر ایله کوچك قویی در چچك فتحتین ایله رخسار محبوبان وروی دلبران وگل معناسنه ده مرویدر کذا فی المجمع شرفنامهده معنای مرقومه ضمتین ایله مرویدر چرخ ریسك چکرکه یه مشابه اما اندن کوچك بر جانوردرکه کیجه صدا ویرر شیرازیلر چرداسك دیرلر چربك سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله اوچ معنایه کلور اول بمعنی چوبه اول نسنه درکه اینجه حریر وکاغد آهارلنمش اولوب تصویر ویاخود نقش وخط صفحهسی اوزرینه قویوب نقش قلمیله رسم آلورلر سیف ذو الفقار شروانی * قطعه * تا نشان از خامهٔ ثانی دهد فصل بهار * وز زر افشان چربك تاروته شود باد خزان * باد از اشك حاسدت باروی زرسیمای لو * جلت ابر بهار ورشك کنج شایکان * ثانی اول یوفقه اتمکه دیرلرکه یاغله بشوروب حلوا ایله تناول ایدهلر بسحاق اطعمه بیت نسیم چربك وحلوا بمرد کان چو رسد * ببوی هر دو بر آرند دست وسر زقبور * ثالث قپاق که سرشیر وچربه دخی دیرلر چرك فتح راء مهمله ایله زخم معناسنه در میر خسرو بیت چرك زد چشم زخمی راز یك خس * ز بهر چشم اورا زخم شد بس * وسکون راء مهمله ایله برقوش آدیدرکیجه لرده اغاجه ویاخود بر دیواره اياغندن آصلوب چغرر کذا فی فرهنك جهانکیری چرمك سکون راء مهمله وفتح میمله آغرشق که باد ریسه دخی دیرلر کذا فی المحمودی چروك سکون راء مهمله ایله طغرجق دبنك خرده قلق اتمك پارهلری کذا فی المشکلات ومجمع الفرس اما واوك حرکتی اشعار اولنمامش فرهنك جهانکیریده طبا خلو ترید ایتدکاری خرده اتمکه دیرلر آنده دخی حرکتی بیان اولنمامش غالبا قتلرنده غایت مستعمل لغتدر چریك کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله بر عسکره خارجدن امداده کلن عسکره دیرلر کذا فی شرفنامه بو معنایه میر نظمی بیت چریك آمد چوانبوهی بشه را * شد افزون قوت بازوسپه را چشمك اوچ معنایه کلور اول استعاره طریقیله

کوزلکه دیرلر خواجه کمال بیت بردیده چشمك می نهم چون موسم دیدار شد * در آرزوی روی توبنکر که چشم چار شد * ثانی کوز دوالرندن برد. وا آدیدر چشام دخی دیرلر ثالث بمعنی کفش کذا فی فرهنك جهانکیری بعض نسخه ده بو اوت آدیدر که عربیده اخراس الکلب دیرلر ﴿ چك ﴾ سکز معنایه کلور اول محمود دیده و بعض فرهنکلرده بمعنی قباله یعنی حجت قاضی که تعریب ایدوب صك دیرلر وشرفنامه ده بمعنی منشور ومکتوب معناسنه ثانی فرهنك جهانکیریده بمعنی سخن قوی البرهان ثالث بمعنی چکیدن. بو معناده صیغهٔ امر دخی اولور بو اوچ معنایه ترتیب اوزره حکیم سوزنی * قطعه * دیریست تاریاست اصحاب را بحق * اندر کتابخانهٔ اسلاف تست چك * آید صواب هرچه توکوئی وخصم را * یارا وزهره نی که کند هیچکونه چك * تو در چکان ز لفظ بر اصحاب خویش باش * کو بر رخ اعادی تو خون دیده چك * رابع مشتهٔ حلاج مولانا کاتبی. بیت نشاند جود تو خورشید را بحلاجی * ز چرخ قوس وزاغصان سدرهٔ اش چك ساخت * خامس اسفل زنخدان که ترکیده اکاچ دیرلر سادس. بر اغاجدر اوجنده درت بش پرمق کبی اغاج اولور آنکله خرمن صاورب دانه یی صماندن آیوررلر ترکیده یباعر یبه مدن دیرلر. بو ایکی معنایه ترتیب اوزره قرا الاوی * قطعه * تا بکی بوسه بزچك چلبی * بشمری همچو شنکهٔ صراف * تا بغربیله همچو برز بکر * دانه ازکه بچك بسازد صاف * سابع تحفة الاخبارده بمعنی قطره شاعر. بیت چکی چون نبود از بو تیره خاك * بکن سیمتن واسر از تیغ چاك * ثامن اغاج بودامق معناسنه وماوراء زمچبوغن بودامق خصوصا حرکات ثلثه ده معنای آخر ایله کلور ﴿ چکاچاك ﴾ فتح کاف وجیم فارسیله آواز تیغ وخنجر وکرز که چکاچك وچکاچاك دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت چکاچاك خنجر بکردون رسید * ز هندوستان خون بجیحون رسید * وآواز کرز معناسنه حکیم اسدی. بیت شل وتیر پیوسته چون تار وپود * چکاچاك برخاست از کرز وخود * وبر پك نسنه یه طوقندقده ظاهر اولان صدایه دیرلر فضل طاهر. بیت چو بر کوه سودی تن منك ونك * بفرسنك رفتی چکاچاك سنك ﴿ چکاچك ﴾ ایکی معنایه کلور اول بمعنی چکاچاك مرقوم ثانی دیشلری بربرینه اوروب چقان صدایه دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ چکاوك ﴾ فتح واو ایله اوچ معنایه کلور اول صدای قمری طالب آملی بیت زمین جزیرهٔ مرغان نیم بسمل کشت * ز بس چکاوك قمری وکبك وسار افتاد * فرهنك جهانکیریده برقوشدر سترجه دن بیوجك خوش آواز جلی دخی دیرلر عربیده قبره وابوالمليح ده دیرلر وعراقیده هوژه دیرلر امیر معزی. بیت تا چکاوك بست موسیقار بر منقار خویش * ارغنون کشتنست بلبل بر درخت ارغوان * ثانی چغانه معناسنه که بر یاریق اغاجدر اراسنده داپره جلاجلی کبی پوللر استوار ایدوب رقاص رقص ایدرکن النده طوتوب سائر سازلره آهنك ایدر هندوشاه منشی. بیت زکل ساکن بو دبلبال بلبل * نماز زیر وبم چنك وچکاوك * ثالث باربد خسروك مخترعاتندن بر نوا آدیدر که نوای چکاوك دیرلر شیخ نظامی بیت نوا کر نوای چکاوك زند * چو دشمن زنند تیر ناوك زند * سیف اسفرنکی بیت ازنوای چکاوك اندر کو * کبك در رقص کردن آمد باز * بر نوع مرغابیدر یعنی بردورلو صو قوشی واردر که سرخاب دخی دیرلر

دیرلر لسان هندیده ارککنه چکو ودیشسنه چکوی دیرلر عادتلری بویله در که ارککی دشیسی ایله کیجه بر پرده یا تمبوب بر بوندن جدا اولورلر اکثر هند خلقی غلط ایدوب تقارب لفظ مناسبتی ایله چکاوك ایله چکوینی بر صانورلر بو معناده میرخسرو بیت جفت چکاوك ز قضای خدا * روز بیکجا و شب ازهم جدا * وله بیت دران خون کامدان پیکان ناوك * تواند آشنا کردن چکاوك * میرخسروك چکاوك دیدوکی چکوی در لکن غلط عوامه تابع اولمش ﴿چکچاك﴾ ایکی معنایه در اول آواز ضرب کرز و شمشیر حکیم فردوسی بیت ز چکچاك کرز و ز شیشباب تیغ * برآورده از جان دشمن نفیر * ثانی آواز بوسه ابو المعانی بیت لبالب چو بود ند آنماه و خورشید * که چکچاك بوسه اشم می شنید ﴿چکچك﴾ سکون کاف و فتح جیم فارسیله اوج معنایه کلور اول آواز کرز و شمشیر و چوبه دست و امثالهم که تیز تیز پی اندرپی اورلمقدن ظاهر اولور چکاچاك معناسنه حکیم سوزنی بیت باب در فکنم ملح زان بکنم چکچك * چو کف کف آبله خیزانم ازقفای ملیح * ثانی صویك قطره قطره طمله سندن چقان صدایه دیرلر ثالث شدت شتادن و یا خود لرزش وجوددن دیشلرك بربرینه اوردوغمندن صادر اولان صدایه دیرلر ﴿چکك﴾ فتح کافله ایکی معنایه در اول بعد ابریشم ثانی بمعنی کنجشك که عربیده عصفور دیرلر شاعر بیت چو نتواند عدو کشتن مقابل * چکك را نیست تابش پیش شاهین ﴿چکوك﴾ ضم کاف ایله ایکی معنایه در اول چکاوك مرقومك معنای اولیله مترادفدر شمس فخری بیت وانکه شهباز همتش که صید کند * کرکسی چرخ بشکرد چو چکوك * ثانی بمعنی بر بهن که خرفه دخی دیرلر سموز اوت معناسنه ﴿چکیزك﴾ کسر کاف و سکون یای تحتانی و فتح زاء معجمه ایله بر مرضدر که بول مثانه دن قطره قطره ایتر عربیده تقطیر البول دیرلر ﴿چلاك﴾ ایکی معنایه در اول مخفف چالاك در ثانی چشمك معناسنه میرنظمی بیت ندید ازضعف غم از دردناکی * که کرده چار چشمش با چلاکی ﴿چلپك﴾ سکون لام و فتح باء فارسیله یاغده پشمش اتمك کذا فی شرفنامه بو معنایه میرزا قلی بیك در قصیده قسمت میراث بیت انبارخانه جو وارزن ازان من * دستارخوان چلپك و حلوا ازان تو ﴿چلك﴾ فتح لامله بمعنی چکك مرقوم وضم لامله بمعنی چالیك مرقوم و کسر جیم و سکون لامله بمعنی کفچه کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿چلوك﴾ فتح لام و سکون واو ایله آت بوینه بغلادقلری برابیدر ﴿چلونك﴾ ضم لامله بر شخص معك آدیدر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿چمتاك وچمتك﴾ کلاهما بسکون المیم و فتح التاء المثناة بمعنی کفش که چمشاك و چمشك و چمناك و چمنك دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿چمشاك وچمشك﴾ کلاهما بسکون المیم و فتح الشین المعجمه بمعنی کفش یعنی پابوج ﴿چمك﴾ فتح میمله بمعنی قوت و قدرت خواجه عمید لویکی بیت پایکه سخنوری یافتم ازقبول تو * خود زازل بعون تو دست مراست این چمك * شرفنامه ده بمعنی پیش دستی و فریبی و افزونی و جنبانی و محمودیده بمعنی فیروزی مسطوردر ﴿چمناك وچمنك﴾ کلاهما بسکون المیم و فتح النون بمعنی چمتاك و چمتك و چمشاك و چمشك مرقومون کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿چنکلوك﴾ سکون نون و کاف فارسی موقوف وضم لامله آدم و چارپا حیواناتك الی و یا ایاغی کرشونا راست اولمغه دیرلر حضرت مولانا

قدسی سعره بیت چنکلوك وخفته شکل بی ادب * شوی اومیغیژد اورا میطلب ی چهار پایك
برعلت آدیدر انسانده اولور عربیده تقام دیرلر ی چهره دوك ع چقرق که چرخه دخی دیرلر
کذا فی المجمع ی مع الکاف الفارسی * چارك ع فتح راء مهمله ایله بمعنی چاوش مرقوم حکیم
زاری قهستانی بیت بیکبار هردوتن از جا بجستند * جو چارك چوب در بیچان بستند
ی چپلاهنك وچپلهنك ع کلاهما بسکون الباء الفارسی والنون وبفتح اللام والهاء نغم
تویلر زرد یعنی صاری ی چرنك ع سکون راء مهمله وفتح نون ایله طرفه نسنه یه دیرلرکه
کرکسه بونلهور اولسون وکرکسه محل استعجاب اولنور نسنه اولسون میونظمی بیت
چو اوهم نبوده متاع چرنك * ندیده کسی آنچنان طرفه رنك ی چسنك ع فتح سین مهمله
ونونله بمعنی کل باش عربیده اقرع دیرلر حکیم سوزنی بیت سرمست وکون فراخ چون در آب
غرقه شد * خاشاك وار بر سر آب آمد آن چسنك * بعض فرهنکده داغ پیشانی معناسنه در
ی چغوك ع ضم غین معجمه وواو معروفله بمعنی جرز مرقوم یعنی اول قوش که اکا خرچال
وسرخاب دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ی چلانك ع فتح لام ونونله مزبله بوجکی که
خیز دوك ودیلك وسرکین غلطانك وسرکین کردانك وکشتك وکوی کردانك دخی دیرلر عربیده
جعل دیدکلریدر کذا فی جهانکیری والمجمع ی چلونك ع سکون لام ونون وفتح واو ایله قاون
وقارپوز نکاکی کذا فی شرفنامه ی چنك ع طقوز معنایه استعمال اولنور اول برنوع
مشهور ومعروف سازدر مولانا قدسی بیت غبار کدورت ز دلهای تنك * کند پاك مطرب
ز کیسوی چنك * ثانی بمعنی خمیده یعنی منحنی که چفته وچمچاخ دخی دیرلر حقا که بو معنا
سائرلرندن انسبدر زیرا مذکور سازه مناسبت اسم بو معناده در ثالث بمعنی قلاب عموما
وقلاب فیل خصوصا که چنکك دخی دیرلر امیر خسرو بیت قوی ضعیف نوازی که پشه
زامرش * بیانك چنك نه کوش فیل می خوارست * رابع چنکال معناسنه درکه بو درت معنایه
حکیم سوزنی بیت پیران چنك پشت وجوانان چنك زلف * در چنك جام باده ودر کوش
بانك چنك * خامس نکارنامه مانی آدیدرکه اکا اوچنك وارتنك وارژنك دخی دیرلر
حکیم سنایی بیت ای سنایی نشود کار تو امروز چو چنك * تا بخدمت نروی ونکنی پشت
چو چنك * سادس درنك قوشلوك طرناغی شیخ نظامی بیت ره بط با زنیز آهنك میزد
برقص کبك شاهین چنك میزد * سابع استعمال طریقیله پنجه انسانه ده دیرلر حکیم فردوسی
بیت پیاده که دیدی که چنك آورد * سر شهسواران بچنك آورد * ثامن بمعنی شل یعنی
چولاق که دست فلان شل شد دیمکله چنك شد دیرلر تاسع شرفنامه ده مزامیردن بر نوعدر که
غایت شهرتی واردر ی چنکلوك * کاف اول عربی ایله اول کسیه دیرلر که رنجدن یاخود
زخمدن اللرین دیزی اوستنه قویوب بوکیلوب اوتوره ودخی الی وایاغی بوزلمش اوله
دیرلر استاد فرخی بیت بمردن بدل اندرون چنکلوك * به از دستکاری بنیروی غوك *
ودخی مشکلاتده اوتوروب قالقمقده آدمه ویا دیوان طیانمغه دیرلر ی مع اللام * چال ع
آلتی معنایه کلور اول بمعنی دو موی عموما وآت یله سی وقویروغی که بیاض وسیاه قریشق اوله
خصوصا اثیر الدین اخسیکتی بیت در سر گرفته با نقط کلك اصفرت * کالکون آسمان

آسمان هوشی چال وابرشی * ثانی غله قیوسی که کودال وچاله دخی دیرلر شیخ اوحد الدین
در کتاب جام جم بیت کاه درچول وغله اندر چال * نتوان داشت چله از سر چال
وچلاه چقوری که ایاقلرین ایچنه صالوب بزطوقور آکا پاچال دخی دیرلر ودخی مجرم
وقاتل حبس اولندوغی قراکوقویی که سیه چال دخی دیرلر ثالث قمار رهنی معناسنه جمال
الدین عبد الرزاق کاشی بیت هیچ میدانی که اینجا باحریف مهره دزد * جان همی بازی
بخصلی توبهر چال قمار * رابع بمعنی آشیانهٔ مرغ ملاء قمی در رفتن روز آمدن شب بیت
سیه مست مرغی درآید بچال * زرین بیضه بنهفت درزیر بال * خامس برقوش آدیدر
واول ایکی قسم اولور برقسمی جثه ده بیوکدر قاز قدر اولور آکا خرچال دخی دیرلر وبرقسمی
کوچلک که قرغه قدر اولور آکا ولیك وولیکاع دخی دیرلر عربیده حباری وترکستانده توغدری
دیرلر شمس فخری بیت یکانه خسرو صاحبقران که از عدلش * رود بپرسش شاهین بخانهٔ
بط وچال * وشاهسار دیمشدر بیت چو باز را بکند باز دار مخلب وچنك * بروز صید
برو کبك رام کیرد چال * شیخ نظامی اسکندرنامه ده اسکندر جنك دارایه عزیمتنده اثنای
راهده ککلکلرك جنکك ایتدکارین کوروب تفأل ایتدوکنی بیانده چال کبك دری اولمقده
استفاده اولنور * مثنوی * دوکبك دری دید برجای سنك * باهین کیکان جنکی بچنك
یکی را نشان کرد برنام خویش * بر ویست فال سر انجام خویش * دکر مرغ را نام دارا نهاد *
بران فال چشم آشکارا نهاد * همان مرغ شد عاقبت کامکار * که برنام خود فال زد شهریار
چو پیروزه بد آنچنان چال را * دلیل ظفر یافت ان فال را * سادس ولایت قزوینده
برقریه نك اسمیدر وزبان هندیده اوج معنایه کلور بری اهل هندك زبان علیسنده چهار و
کروهه چال دیرلر ایکنجی اهل هندك زبان متعارفلرنده رفتاره چال دیرلر اوچنجی هندده
اولور برنوع بالق آدیدر ق چاه بابل ع ولایت بابلده برمشهور قویی در که آنده هاروت
وماروت نام ایکی ملاء محبوسدر الی یوم القیامه طوررلر زمان سابقده بعض کسنه لر واروب
آنلردن سحر اوکرنورلر ایمش احواللری قرآن عظیم الشانده مشهوردر ق چپل ع فتح باء
فا رسیله اول کسنه یه دیرلر که کندویی ناشایسته نسنه لر ایله آلوده وکندویه عیب کتورر
نسنه وچرکین ونامعقول ایشلر ایلیه استاد منوچهری بیت هرکو بجز از تو بجهان نداری
بنشست * بیداد کرست وچپلك بخرد وبس ق چخکول ع سکون خاء معجمه وضم کاف
فا رسیله حاجیٔ پیاده رو یعنی مکهٔ معظمه یه پیاده کیدن آدمه دیرلر میر نظامی بیت شتابان
رفته بوده قصد موصول * چو راه کعبه کویا بود چخکول ق چرغول ع سکون راء مهمله
وضم غین معجمه ایله براوت اسمیدر که آکا چرغون وخرغول وخرکوشك وزبا نبره دخی دیرلر
عربیده لسان الحمل دیدکلریدر ق چشماغل وچشماغول وچشماغیل ع کلهم بسکون
الشین المعجمه وفتح المیم کوز اوجیله باقمق کرك محبتا وکرك غضبا اولسون خوبانده دزدیده
نکاه دیرلر شمس فخری * قطعه * کر کند شهریار خصم شکار * سوی کردون نظر بچشماغیل
اختران برزمین نهند زبیم * ازپی بندکیٔ شاه توپل ق چغل ع فتح غین معجمه ایله ایکی
معنایه در اول بمعنی چین شکنج که انسانك یوزنده وغیری یرنده قوجه لق سببی ایله اولور یا خود

غم وغضب جهتی ایله اولور ثانی بر ظرفدر دباغت اولنمش دریدن بورداق کبی ایدوب برلوله
نصب ومسافرلر ویولجیلر یانلرنده کوتروب یولده آندن صو ایچرلر لغت مزبوره حرکات ثلثه ده
معنای آخر ایله استعمال اولنور کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ چکال ﴾ کاف فارسیله ایکی
معنایه کلور اول هر آغر و کثیف اولان نسنه یه دیرلر رضی الدین نیشابوری بیت پیش
طبعش کران هوای سبك * پیش حلمش سبك زمین چکال * ثانی نشانه تیرآماج
معناسنه میر نظمی بیت کشادند چون تیرا پر وبال * همان سینه خصم کردند چکال *
﴿ چل ﴾ اوچ معنایه کلور اول رفتن لفظندن صیغه امردر بر و معناسنه کیت دیمك اولور
حکیم ناصر خسرو بیت اکرچه غرقه از فضل اونمید مباش * بعلم کوش و ازین غرق جهل
بیرون چل * امیر خسرو بیت از چل چل تو پای من زاد شد بکل * من خود نمیچلم تو اکر
میچلی بچل * زبان هندیده دخی بو معنایه در ثانی میان دریایه دیرلر وسط البحر معناسنه
میر نظمی * مثنوی * تلاطم کرده موج از باد صرصر * بکشتی راکبان کشتند مضطر *
که بودند در چل دریای عمان * در انجال کشته اند نومید از جان * ثالث خس وخاشاك وکل
وسنك ایله صو اوکنه ایتدکلری بند معناسنه که بزغ و وزغ دخی دیرلر ﴿ چنال ﴾ فتح نون
ایله بوزن ومعنی چنار کذا فی المجمع ﴿ چملول ﴾ سکون میم وضم لام وواو معروفله صالنجق که
زموره دخی دیرلر ﴿ چبنلول ﴾ سکون باء موحده ایله چملول مرقوم کبی صالنجق معناسنه
مرویدر ﴿ چندل ﴾ بوزن ومعنی صندل حکیم ناصر خسرو بیت بسوخته بر سرکه ونمك
مکن که ترا * کلاب سایدو کافور ساز دو چندل ﴿ چنکال وچنکل ﴾ کلاهما بسکون النون
وفتح الکاف الفارسی جانور پنچه سنه دیرلر اما بعض فرهنکده فرق بیان ایدوب چنکال سباع
یعنی یرتجی چارپا حیوان پنچه سی وچنکل مرغ شکاری یعنی یرتجی قوش پنچه سی اوله وفرهنك
جهانکیریده لغت ثانی ضم کافله روایت اولنمشدر مذکور معنالر بو بیتلردن فهم اولنور شاعر
* قطعه * زعدل او شده باز سفید جفت کلنك * زامن او شده شیر نر یار یار شغال *
نه ان فراز برد بر هوا بدان چنکل * نه این دراز کند در زمین بدین چنکال * واستعاره
طریقیله آدمیده دخی استعمال اولنور شاعر دیمشدر بیت هنرمند یوسف بابین وداد
بچنکال خوش آن عربه را بداد * فرهنك محموديده اورمان وجای خارناك ومجمع
الفرسده بمعنی هدف واقعدر وفرهنك حسین وفاییده خاء معجمه ایله روایت اولنمشدر
﴿ چنکلول ﴾ سکون نون وفتح کاف فارسیله خسته لکدن ویاخود زحمتدن مجال او لمامغله
اللرین دیز اوستنه قویوب او تورمغه واول هیأتله قالقمغه دیرلر شمس فخری بیت بدخواه
فلك خسرو دارای ملك کیر * باشد ز درد و رنج همیشه چو چنکلول ﴿ چول ﴾ فتح واو ایله
بمعنی خمیده یعنی اکلمش کذا فی المجمع ﴿ مع المیم * چارچشم ﴾ بعض قیونك وسایر حیوانك
کوزلری اوزرنده کوز کبی جه سیاه نشانلری اولور اولمقوله یه چار چشم دیرلر و دخی کوزلك
طوتمش آدمه دیرلر ﴿ چاردهم ﴾ اون دردنجی عدد وماهده بدر اولدیغی محل مراد بدر
دیمکدر ﴿ چارم ﴾ عدده دردنجی دیمکدر ﴿ چارمین بام ﴾ دردنجی کوك معناسنه چارم
دردنجی ویا نسبت ونون نسبتی تأکید ایچوندر چرخ چارمین دخی دیرلر کذا فی شرفنامه

چ م

شرفنامه‌ده چام ع لغت مشترکه‌در بر قاج معنایه‌کلور دانه ودوکم کره معناسنه وطرز واسلوب
وقات تای معناسنه وسر محله‌و دن یرلرکه کویه قریب محللرده واقع اولور چام چام ع
بمعنی خم اندر خم منحیك بیت کفتا مراچه چان که بارام نیستم * کفتم که زود خیز همیکرد
چام چام * وچام مرقومك جمیع معنالرنده تکرار ایچون استعمال اولنور ومجمع الفرسده
دن ها ودهها وراههای پر پیچ وتاب مسطوردر چرام ع فتح راء مهمله ایله بمعنی چراکاه
یعنی اوتلاق حکیم سنایی بیت آن شنیدی که‌در ولایت شام * برده بودند اشتران بچرام
چرخ بهم ع یعنی عرش مجید کذافی شرفنامه چرم ع فتح راء مهمله ایله بوزن حرم ایران
زمیننده برمقام اسمیدر ومحمودیه دن کوه یعنی طاغده اولان دره معناسنه‌در وسکون
رایله بوزن شرم صغردر یسندن پرداخت اولنمش کون هرحالتده چرم دیرلر وچغتای لسانده
اولتاك دیرلر عموما وجزمه و پابوج التنه دیکلن کون خصوصا حسب حال مثنوی سنده کاور
بیت اوتوك اولتا کی تحته نعلین آنکا * بولوب پیر قدم اوروفی کونیش انکا چشام وچخشام
وچشم ع اول وثالث بفتح الشین وثانی بسکون الشین وفتح الخاء المعجمات اوچیده مرجمك قدر سیاه
دانه‌لردر دوکوب والدیوب غایت نرم ایدوب اغریلو کوزه دوا ایچون چکرلر غایت مفیددر
وکهنه جراحته اکسه‌لر تو روب صاغلدر آکا چاکو وچشمك دخی دیرلر طبیب یوسفی * رباعی *
چون از رمد تو بکذرد روزی چند * تا آهوی صحتت درآید بکمند * چشخام ونبات مصری
وماميران * باید چو غبار کرد ودر چشم افکند چشم ع خصوصیله کوز معناسنه درکه
عربیده که عین دیدکلرینه چغتاییده قاراق دیرلر نتکم لطفی دیوانده بیت ای غمزه سی مسکین
لاره کوب قیلغوچی بیدار * چادوقا راقینك سحر ایلا هاروتغه استاد * غین معجمه ایله قراغ
دخی دیرلر واستعاره طریقیله امید معناسنه استعمال اولنور چشم دارد دیرلر امید دارد دیمك
اولور کمال خجندی بیت بخاکبوسی پایت هنوز دارم چشم * دران زمان که بکیرم بخاك
بوسیدن چشم پنام ع فتح باء فارسی ونونله جمال که عربیده هیکل دیرلر ابوالحسن شهیدی
بیت بتا نکارا از چشم بد بترس بترس * چراندا ری باخویشتن توچشم پنام * شمس فخری
بیت هرکه با حرز مدح او باشد * نبود حاجتش بچشم پنام چشم زخم ع کوز دکمك
عربیده اصابت عین معناسنه ابو المعانی بیت فلك که عقد ثریا ز بهر دفع کرند * ز چشم زخم
زمانه بکردنش اویخت چم ع اون ایکی معنایه کلور اول بمعنی خرام وخرامیدن لفظندن
صیغهٔ امر اولور حکیم ناصر خسرو * قطعه * نها دخدا یست در تو خرد * چو در تار نور
وچو در مشك شم * کر از دین ودانش خبر بایدت * سوی معدن دین ودانش بچم * وبمعنی
چمان یعنی خرامان حضرت مولانا قدس سره بیت دم سخت کرم داری که بجادویی وافسون
بزنده کره بر آتش بچمانرا وهوارا * ثانی ساخته وآراسته معناسنه استاد عنصری بیت
زکرك اکر تونهٔ به بتر زکرك مباش * اکر تو مؤمنی وکار دین تو بچمست * ثالث بمعنی
اندوخته وفراهم آورده استاد فرخی بیت جهان ومال جهان سر بسر چمیده تست *
بشهریاری وپیروزی آن چمیده بچ * رابع ستوز معناسنه مثلا بر ستوزدن بر معنی
قصد اولنه مشکلاتده وهو ما یستفاد من اللفظ یعنی بر لفظدن معنی استفاده اولنه ابو الحسن

مشهدی بیت رغوی کنی که شاعر ذهرم ولیك نیست * بو شعر تو نه حکمت و نه لذت و نه چم * خامس بمعنی جرم وگناه حکیم نزاری قهستانی * مسمط * جم گفتمش کو جم چه چم بو من بدین سهو سست و چم * مثلش نباشد در عجم شاهی ز نسل بو البشر * سادس بمعنی خوردن حکیم فردوسی بیت شما دست شادی بخوردن برید * بیك هفته اندر چمید وچرید * سابع مرو پلر لسانندہ زبان معناسنه و دارا لمرزبلوزبانندہ چشم معناسنه در حکیم سنایی بیت عالمی دیگرست عالمشان * نیست فوقی ز نورنا چمشان * ثامن سینه حکیم سوزنی بیت سپهداران ایرانرا شده شایسته بدهمت * که پیش او بشایستی نهادن دست را بر چم * تاسع انتظام کار معناسنه کسائی بیت چرا نه شکر کنم نعمت ترا شب و روز که از تو اختر من سعد گشت وکار بچم * عاشر جلد و چابك و چالاك اولمق معناسنه استاد لطیفی بیت بر فضل تو کی معترف آیند که دانند * اشعار تو بی چم و سخنها همه خله * فتح خاء معجمه ایله خله نك معنالری محلنده ذکر اولنور انشاء الله تعالی حادی عشر بمعنی خم خمیدن لفظندن صیغه ٔ امر اولور ثانی عشر بوریا قمشندن طبق ایدوب آنکله غله نك صمانن و توزین آیررلر اکا چیچ و غله بر افشان دخی دیرلر هندی لساننده اکا سوب دیرلر ﴿ چنك مریم ﴾ بخور مریم دید کلری شکوفه در که بش برمق کبی در مجمع الفرسده مسطوردر که زن حامل وضع حملده عسرت چکسه اول اوتی صویه قورلر اصلنوب بربرندن جدا اولدوغی کبی بامر الله تعالی اول عورت وضع حمل ایدر نتکم بو بیتده بو معنایه اشارت وار در شیخ نظامی بیت بوست آن چنك مریم شاه عالم * چنان کابستنان آن چنك مریم ﴿ چهار علم ﴾ یعنی خلفاء الراشدین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین کذا فی شرفنامه ﴿ چهار نطع ﴾ یعنی عناصر اربعه کذا فی شرفنامه ﴿ مع النون * چاپاتان ﴾ فتح باء فارسی و تاء مثناة ایله بعض نسخه ده تاریبه نونله واقعدر ادك اوزرینه کیلن ادك معناسنه در کذا فی نعمة الله ﴿ چارکون ﴾ کتب طب مفرداتنده بسباسه دیدکلری دارو در ودخی سمراغاجنه دیرلر ﴿ چاشکدان ﴾ فتح شین معجمه ودال مهمله وسکون کافله ﴿ چارمین ﴾ چارم دردنجی یای نسبت و نون تأکید ایله دردنجی یه منسوب دیمك اولور ﴿ چاشدان ﴾ سکون شین معجمه وفتح دال مهمله ایله اتمك صاندوغی کذا فی التحفه اما غیری نسخه لرده خاء معجمه ایله در ﴿ چاکاییدن ﴾ بمعنی چکاییدن یعنی طملامق هرنه اولورسه استاد فرخی بیت پیش سائل زر بچاکاند بهنگام جواب * پیش نحوی موی بشکافد بهنگام سؤال ﴿ چامیدن ﴾ کسر میمله تبول و تغیط معناسنه حضرت مولانا قدس سره * مسمط * بس کن که هر مرغ ای پسر کمتر خورد انجیر تو * شد طعمه طوطی شکروان زاغ را چامین خر ﴿ چاویدن ﴾ سرچه لر و اکا بکزر قوشجغزلر برنسنه دن اورکوب چغرشدقلرینه دیرلر ﴿ چاهیدن ﴾ کسر ها و سکون یای تحتانی ایله اوشمك معناسنه در ﴿ چاییلن ﴾ کسر یای تحتانی ٔ اول وسکون ثانیله اوشمك معناسنه مرویدر کذا فی نسخه بحر الغرایب الحلیمی ﴿ چپان ﴾ فتح باء فارسیله بمعنی جامه ٔ کهنه یوندرکه اسکی اثوابلی آدمه چپانی دیرلر میر نظمی بیت نباشد لایق بزمت چپانی * تو عالی قدری وقدر تو دانی ﴿ چپتین ﴾ سکون باء فارسی وکسر

چ ن

وكسر مثناة تاء وياى ساكنه ايله بمعنى انبا نجه يعنى كوچك طغرجق كذا فى فرهنك جهانكيرى
ﮔ چپسين ﻉ سكون باء فارسى وياى تحتانى وسين مهمله ايله آلچى كه عربيده جبصين ديرلر
وله در تعريف قلعه بيت چنان بود محكم بناى حصار * بچپسين وكچ كرده اند استوار *
ﮔ چپ دادن ﻉ پاره يه آتمق معناسنه اصطلاحيدر ﮔ چپسيدن ﻉ سكون باء فارسى
وياى تحتانى وكسر سين ايله بمعنى چسپيدن وچسفيدن كه عنقريب ذكر اولنور ان شاء الله
تعالى ﮔ چپيره شدن ﻉ كسر باء فارسى وسكون ياى تحتانى ايله حاضر ومهيا اولمق ودريلوب
جمع اولمق حكيم فردوسى بيت بفرمودشان تا چپيره شدند * هزبرژيان را پذيره شدند *
ﮔ چپين ﻉ كسر باء فارسى وسكون ياى تحتانى ايله سله سبدى كه اكثر سكوت چبغنلن
ايدوب ايچنه اتمك وبعض اشيا قورلر حكيم فردوسى بيت بچپين در افكند تا كه سرش *
همان نان كشكين به پيش اندرش ﮔ چتين ﻉ كسر تاء مثناة وسكون ياى تحتانى ايله ايرك
قوريمى كه ايكى طرفدن ديكيلور ﮔ چخيدن ﻉ كسر خاء معجمه ايله بمعنى ستيزه وسرزنش
يعنى چكشمك ودخى بمعنى كوشيدن يعنى دورشمك مولانا كسائى بيت طعنه مزن كه
يادولب من چرا نخى * هرچند پير كشتم وتو تازه نوجوان * ودخى پيچ وتاب معناسنه مرويدر
ﮔ چخين ﻉ كسر خاء معجمه ايله كيرلو وپاصلو شوخكين معناسنه شرفنامه ده كسر ثين ايله
مقيددر ﮔ چرامين ﻉ فتح راء مهمله وكسر ميمله بمعنى علف بهرامى بيت بماندم اينجا بيچاره
راه كم كرده * نه آب بامن بيچاره نه چرامينا ﮔ چران ﻉ فتح راء مهمله ايله بوزن خران يعنى
چيرند اوتلايجى معناسنه اسم فاعل اولور ﮔ چرانيدن ﻉ فتح راء مهمله وكسر نون وسكون
ياى تحتانى ايله حيوان اوتارمق تشديد ايله ده تخفيفله ده منقولدر ﮔ چرايدن ﻉ كسر
ياى تحتانى اول وسكون ثانى وفتح دال مهمله ايله بمعنى چراكاه اوتلاق معناسنه شمس فخرى
قطعه * حسود شامرا در باغ اميد * نماندست از ثمر غير از سپيد چين * چو حيوانيست
مانده در بيابان * ز بخت بد ز آب ونه چرايدن ﮔ چرب زبان ﻉ طتلو دللو ومنتظم الكلام
وفصيح اللسان ديمكدر مير نظمى بيت شوى خوش سخن يا كبير وصغير * كند چرب زبانى
همه كس اسير ﮔ چرب شيرين ﻉ لطيف ونفيس ولذيذ طعام حكيم خاقانى بيت چرب
شيرين نعمت دنيا * بمكس راند نش نمى ارزد ﮔ چربيدن ﻉ سكون راء مهمله وكسر باء موحده
وياى ساكنه ايله غالب اولمق معناسنه شيخ نظامى بيت من ار بر تو چربم بهنكام كين * بدم
قائم انداز روى زمين * ودخى فرو آمدن وفرو آوردن وفرو رفتن وفرو كردن بونلردن مراد
مغلوب ايتمك وغالب اولمق معناسنه در بابا نصيبى كيلانى بيت بزمه آن روز ترنج ذقنش ميچربيد
كه زنارنج بباز يچه تراز وميساخت ﮔ چرخ برين ﻉ يعنى عرش مجيد كذا فى شرفنامه
ﮔ چردان ﻉ سكون را وفتح دال مهملتين ايله بوزن مردان كد الرجز وسؤال محلنده الرنده
طوتدقلرى طاس وياكشكول اصلى جيم عربيله درجز اولنان اشيايه ظرف اولور وبو
معناسى دخى قبولرده اولانر زمخلقه سيدر ايكى معنايه ترتيب اوزره مير نظمى بيت كدايى
كرفتست چردان بدست * بدر آمد وكرد چردان شكست ﮔ چرستيدن ﻉ فتح را وسكون
سين مهملتين وياى تحتانى وكسر تاء مثناة ايله بوزن پرستيدن ديشلرينى بربرينه صقوب

قچرد تمقدر چرسدان فتح راو سکون سین مهملتین ایله چارکوشه برنوع طغار جقدرکه
درویشان وسیاحان وقلندران درت کوشه سندن باغ ایدوب ارقه لرینه باغلرلر ایچنه
ماکولات وبعض سبک جامه دخی قورلر کاهی حمائل واریده ایدرلر شیخ جنید خلخالی بیت
برون رفتم چو درویشان نمد پوش * چرسدانرا حمائل کرده بردوش چرغان سکون
راء مهمله وفتح غین معجمه ایله اول بیوک مهردرکه منشورلره طغرا یرینه بصرلر کذا فی
فرهنگ جهانگیری چرغون سکون راء مهمله وضم غین معجمه ایله یعنی چرغول مرقوم
چرمدان سکون راء مهمله ومیمله وفتح را ایله ده جائزدر دری کیسه معناسنه که دولیان
دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت ایمنم از مکر دزد و راهزن * زانکه چون زر
درچرمدان توام * وله ایضا بیت کاسه از زاق پیاپی پرست * کیسه اقبال چرمدان
ماست چرنکیدن فتح راء مهمله وسکون نون وکسر کاف عجمیله آواز کرز وامثالی
نسنه لرکه اورد قده ظاهر اولور چرون سکون راء مهمله وفتح واو ایله شهر هرمزک
اسم قدیمیدر چرویدن سکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر واو ایله ایکی معنایه کلور
اول چاره آرامق معناسنه در میر نظمی بیت بدرد عشق او چندانکه چرویدم * بجز صبرش
علاجی را نمی دیدم * ثانی سکرتمک معناسنه در شمس فخری بیت دولت ونصرت وسعادت را
نیست کاری ورای چرویدن چریدن کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله اوتلامق
معناسنه تشدید رایله وتخفیفله ده جائزدر چسپان سکون سین مهمله وفتح باء
فارسیله برنوع جامه درکه اوسته کیرلر یکلری طار واکثریا یونی دخی قصه ایدرلر بالاپوش
وچکمان دخی دیرلر وبر معناسیده یاقشقلو ومناسب اولان نسنه درهر نه اولورسه مثلا فلان
چیز بفلان ترا چسپان آمد دیرلر چسپیدن سکون سین مهمله وکسر باء فارسیله میلی
ایلمک وزیاده کلمک وبر نسنه طوتمق وبر جسم بر جسمه متصل اولمق بروجهله که انفصالی کوج
اوله ویا یشمق ویاقشمق معنالرینه درکذا فی المشکلات چشان فتح شین معجمه ایله کرز
معناسنه درکه پشان وقشان دخی دیرلر چشم پریدن کوز سکرمک معناسنه شمس
تبریزی بیت چشم همی پرد مکر آن یار میرسد * دل میجهد نشانه که دلدار میرسد *
چشم داشتن امید ایتمک معناسنه خواجه حافظ بیت کو بسر منزل سلمی رسی ای
باد صبا * چشم دارم که سلامی برسانی زمنش چشم زدن کوز ایلمک یعنی کوز قیوب
اشارت ایلمک ابو المعانی بیت با رقیبان برهش دوش شدم میل نکرد * چشم زد برمن
آشفته مکر از سر لطف چشم زن ترکیده اولنلر دکن دیدکلری اوتک تخمیدر چشمه زن
دخی دیرلر کوز آغریسنه ایتدکلری معالجه یه جزو ایدرلر غایت ایجه سحق ایدوب سرمه
کبی استعمال اولنور چشم کردن یعنی چشم زخم اصابت ایتمک معناسنه در ترکیده کوز
دکرملکدیکلرو میر نظمی بیت که بوده چشم بختم آنچنان بد * بجور وناز جانانرا چشم کرد
چشملان سکون شین معجمه وفتح میمله اول حبه دانه لردر که چشام وچشغام وچشم دانه
دخی دیرلر چشم سوزن ابکنه وچوالدوز دلوکی شمس فخری بیت بود چو چشمه
سوزن بچشم اعدا تنگ * زبیم بلا و محن عالمی بدین فرخار چشن سکون شین معجمه ایله

ایله بمعنی چشن مرقومکه باب سابقده ذکری مرور ایلدی استاد عنصری بیت آیین جم
چشن جهان دیده فریدون * بر شاه جهان دار فری باد همایون ﴿ چشیدن ﴾ کسر
شین معجمه ایله دادمق ذوق معناسنه خواجه کمال بخندی بیت آن شربت خاصی که شفای
همه جانها ست * بی چاشنی درد چشیدن نتوان یافت * عربیده ذوق که فاعلی ذوّاق کلور
چاشنکیر معناسنه وچغتایده تاتماغان دیرلر ﴿ چغان ﴾ فتح غین معجمه ایله اوچ معنایه
کلور اوّل اول معروف چتال اغاج که اراسنه زیلر استوار ایدوب رقاصلر اللرنده اصول
طوتوب رقص ایدرلر چغانه دخی دیرلر حمید قلندری بیت ازشعر او کنند اکر شعر دلبران
هر تار آن ترانهٔ چنك وچغان دهند * ثانی بمعنی مزدکوشنده یعنی کار ومصالحنده مجدّ وساعی
اولان آدم ثالث برشهر آدیدر ﴿ چغانیان ﴾ شهر سمرقندده برمحله آدیدر حکیم سوزنی
بیت شغل چغانیا زابی باده * یکبار زود وباده نمی باید ﴿ چغریدن ﴾ بوزن لغزیدن
ایکی معنایه در اول بمعنی ترسیدن حضرت مولانا قدس سره بیت درفنا جاره شود
فائدهٔ هستیها * پس نیامد زبلا کریه و درچغریدن * ثانی شرفنامه ده التفات ایتمك
معناسنه در ﴿ چغیدن ﴾ کسر غین معجمه ایله پخیدن مرقوم معناسنه کذا فی المجمع
﴿ چفتیدن ﴾ سکون فا وکسر تاء مثناة و یای ساکنه ایله میل ایلك معناسنه در کذا فی
فرهنك جهانکیری ﴿ چفسیدن ﴾ سکون فا وکسر سین مهمله ایله بمعنی چسپیدن عموما
ویاپشمق معناسنه خصوصا حضرت مولانا قدس سره بیت نور آبی دان وهم بر آب چفس
چونکه داری آب از آتش منفس * قزدرمه معناسنه منفس نهی حاضردر میل ایلمه
معناسنه ابن یمین * قطعه * سعی در تنقیص قدر خویش کرد * هرکه کرد اهمال در تکمیل
نفس * با دها این نفس نافرمان وشوم * کفتمت ازحرص بردنیا بچفس ﴿ چقیدن ﴾
کسر قاف و سکون یای تحتانیه ایله قازق ومیخ قاقمق معناسنه در ﴿ چکانیدن ﴾ طملتمق
معناسنه چکیدن لفظنك متعدیسی در خواجه سلمان بیت حدیث خاك درت راز چشن
سلمان پرس * که کار اوست درین باب درچکانیدن ﴿ چکان ﴾ چکیدن لفظنك اسم
فاعلی در طملیجی معناسنه ودخی بمعنی چکانیدن ﴿ چکمان وچکمن ﴾ کلاهما بسکون
الکاف بمعنی چسپان مرقوم یعنی بالاپوش وزره یلکی معناسنه مرویدر ﴿ چکن ﴾ فتح کافله
ایکی معنایه در اول بمعنی چکمن مرقوم شمس فخری بیت تاج یاقوت وبغلتاق چکن *
یافت از یمن دعای او خروه * ثانی بمعنی اول شب میر نظمی بیت بوعلّه نیامد چو آن سیمبر
مشوم ناله خیز چکن تاسحر ﴿ چکیدن ﴾ کسر کافله طملمق معناسنه هرنه اولورسه کمال
بخندی بیت با زآتشی بسینه رسیدن کرفته است * خون ازدل کباب چکیدن کرفته است
﴿ چلیدن ﴾ کسر لامله کمرمك وکومك مثلا آت کمی کومك وایت کوکی کمرمك ودخی
چلدلك ایلك ﴿ چمان ﴾ بوزن همان اوچ معنایه در اول بمعنی خرامان که چمیدندن اسم
فاعل اولور نازایله صالنجی معناسنه خواجه حافظ بیت شد چمان در چمن حسن وملاحت
روزی * درکلستان وصالش نچمیدیم برفت * ثانی پیالهٔ شراب که چمانه دخی دیرلر حکیم
ناصرخسرو بیت همچو بلبل بلحن ودستانها زنند * چون لبالب شد چمان از بلبله * ثالث

مجلس خاص معنا سنه میر نظمی بیت بخلوت سرایش چمان کرده اند * که ذوق وصالش
نهان کرده اند * چمانیدن کچ بمعنی خرامیدن صالنمق معناسنه مصدردر کچ چملان کچ شهر
اصفهان دروازه‌لرندن بر دروازه آدیدر حکیم شفایی در هجو وزیر محمد مؤمن بیت مومن هللم
با زی چملان یکجا رفت * پا کاری صد در صد کرمان بکجا رفت کچ چمن کچ معروف ودخی
صف صف تمش اغاجلرك آراسی کذرکاه اوله ودخی اغاجلی مکان که آلتی چایر اوله مولانا
کسایی بیت سروبنان کرده وکلشن خراب * لاله ستان خشك شکفته چمن * محودیده
چمنك معنا سنه مسطوردر یعنی اسب دلیر کچ چمیدن کچ نا زایله صالنمق شرف یزدی بیت
چو سرو تو دامن کشان می چمید * چمن دامن از شرم برسر کشید * بو بیت معما در اسم نجم
چقار ودخی میل ایتمك معناسنه عمعق بخاری بیت چمیدنت سوی دشمن برغم من تاکی
بکیر چنك بچنك وبخواه ساغرمی * تحفة الاحبابده بمعنی خم خوردن مسطوردر کچ چمین کچ
کسر میم ایله بول وغائط دیمکدر حضرت مولانا قدس سره بیت بمعنی بول بیت چا ن نبود
در جهان وا این چمین * لیك نبود این چمین مامعین * وله بمعنی غائط بیت با بلا زا جای میز بید
چمن * مرجعل را در چمین خوشتر وطن * وله ایضا بیت کرچه طوطی خود از شکر زنده است
زاغ را می چمین خر باید * بو بیتدن فهم اولنور که حیوانات زبلنه ده مستعمل اولمش اوله کچ چناچن
فتح نون وجیم فارسیله آواز تیر یعنی اوق پیاپی آتلدقده ظاهر اولان صداسی که شپاشاب
دخی دیرلر نتکم آواز شمشیره فشافاش دیرلر شیخ نظامی بیت زبیم چناچن که آمد ز تیر *
کفن کشت درزیر جوشن حریر کچ چنازهن کچ فتح نون وها وسکون زاء معجمه ایله مقامات
شیخ الاسلامده یازرکه پر کلمهٔ تحسین وآفرین‌درکه جمله ایولکلر آنك ضمننده اوله یعنی شولقدر
ایو اوله که وصفی ممکن اولمیه آنك تعبیریدر کچ چنبر کردن کچ حلقهٔ رسنتاب یعنی ایب بوکنلرك
حلقه سی که آندن چوب ربابا شندن بوکر ودخی دف ودایره والك وغربال مثللو نسنه‌لره
چنبر ایتمك کچ چنبیدن کچ سکون نون وکسر باء موحده ایله جستن لفظنك ایکی معناسیله‌ده
مرادفدر اول بمعنی خیز کردن حضرت مولانا قدس سره العزیز بیت حلقه براو
رقص کنان دست زنان * سوی او چنبد هر یك که منم بندهٔ تو * ثانی بمعنی کریختن حکیم
ازرقی بیت چنان کریزد دشمن که سیر رایت او * زهیبت تو بچنبد مکر بشکل شکال *
کچ چندان کچ ایکی معنایه‌در اول لفظ مرکبدر چند ایله آندن اولقدر واولدکلو معناسنه
کلبی بیك ترك بیت چندان سودم جبین حسرت بزمین * کین تودهٔ خاك را تینك آوردم
ثانی لفظ مفرددر صندل اغاجنه دیرلر حکیم سوزنی بیت هست برلکالك زچندان وبقم
منقار وپا * پس چراشد آبنوسی هردو برلکالکجه * مجمع الفرسده ولایت چین شهرلرندن
بر شهر معظم آدیدر کچ چندن کچ مخفف چندان مرقوم وبمعنی چنلا که عنقریب ذکر اولنور
ودخی صندل اغاجی معناسنه حکیم خاقانی بیت در رنك وبوی دهرنه هیچم که روم * ارقم
نیم که بال بچندن در آورم * بعض فرهنکده بر خوشبو اغاجدرکه رزده دیرلر بر ولایتده حاصل
اولور کذا فی شرفنامه کچ چنکالخوان کچ بر طعام درکه نان کرمی روغن آلوده ایدوب تناول ایدرلر
کچ چنکلستان کچ اورمان معناسنه‌در اما چنکل ترکیده چتلغی دیدکلریدر وستان محل ومکان

ومكان معناسنه درغلبه استعمال ايله مطلق صيق اغاجلغه اسم اولمشدر چنيدن كسر نون وسكون ياى تحتانيله بمعنى چكيدن مرقوم ميرنظمى بيت زكويش صباچون وزيدن كرفت* سرشكم زديده چنيدن كرفت* چوكان اوج معنايه كلور اول معروف باشى اكرى براغاجدركه آنكله ميدانده طوب اوررلر كوى وچوكان متعارف اويوندر بغايت سوارى وساحبشور اولنلر اوينارلر هربر آدم اول ميدانده آت سوررثانى ينه باشى اكرى بر اغاجدر پولاد طوپى باشنده اصارلر پادشاهلرك چتر آسا كبى لازمندندركه كوكبه دخى ديرلر سراج الدين سكزى بيت زعنبر بومهش خيزد زسنبل بركاش چوكان* دلش چون قبه تازى رخش چون قبله دهقان* ثالث هر باشى اكرى اغاجه چوكان ديرلر جمله دن طبل وكوس طره سى شيخ سعدى* قطعه* خردمندان نصيحت ميكنندم* كه سعدى چون دهل بيهوده مخروش* وليكن تا بچوكان ميزنندش* دهل هركز نخواهد كرد خاموش چوبكان چوكان معناسنه در ابن يمين بيت ربوده كوى لطافت بچوبكان سر زلف ز دلبران سهى قد وكلرخان سمن خد چهان بمعنى بسيار چوق ديمكدر مير نظمى بيت ترحم كن يكى برجان سوزان* چهان شد جور و ناز اى شاه خوبان چهيدن صچرامق وله بيت عنان سمندش چو داده كشاد* چهيدن كرفت ورسيده چو باد* ودخى ميل ايلمك وتفرجنامك وفرهنك جهانكيريده بمعنى چكيدن مسطوردر چيبين سكون يا ئين تحتانيين وكسر باء فارسيله اول نسنه يه ديرلركه ايكى وقعه نك اراسنده اوله مع الواو

چارسو معروف معناى تركيب درت طرفدر اكثر بازارلر اويله اولدوغى وجهدن تسميه اولنمشدر ابوالمعانى * قطعه* كردم انديشه چارسو رفتم* كه خرم طالع فروشنده* طالع بد ببين كه هم آنجا* كس نديدم شود فروشنده* همه اهل خرد بحكم زمان* بهر طالع خريد كوشنده چارو ضم راء مهمله ايله اولچك معناسنه عموما غله اولچكى خصوصا وله بيت شهنشاهى كه ادنى لطف وجودش* زر وسيمى دهد هر دم بچارو* چاكسو سكون كاف وضم سين مهمله ايله سياه رنك بردارودر كافور ايله آميخته ايدوب كوزه چكرلر منجيك بيت جود تو سود دارد برعلت نياز* چونانكه سود دارد برچشم چاكسو چاكشو شين معجمه ايله بمعنى چاكسوى مرقوم كذا فى التحفه وفرهنك وفائى چامه كو غزلخوان وخواننده چامه شعر وغزل معناسنه دركوينده معناسنه در چاو صداى شايع معناسنه تركيده دخى استعمال اولنور برسوز خلق بيننده شايع ومشهور اولدقده فلان سوز چاولندى ديرلر ودخى مقوادن سكه لنمش اقچه در زمان سلفده اوزبك پادشاهلرينك برى برمحلده خزينه سنك مضايقه سى اولور اول زمان اختراع ايدوب رايج ايلمش كذا فى تاريخ وصاف اول عصر شعراسنك برى ديمشدر بيت چاو اكرد وجهان روان باشد* رونق ملك جاودان باشد چاوچاو سرچه واكا بكزر قوشجغزلر اوركدكده ودخى شكارى قوش كوردكده چغرشدقلرينه ديرلر شمس فخرى بيت بى خانمان وبى زن وفرزند دشمنش* كنجشك وار دارد پيوسته چاوچاو چاهچو سكون ها وضم جيم فارسيله بمعنى چاهيوز مرقوم قوپى پاك ايلجك آلات وقوغه چقارجق چنكال چبوغ

ضم باء فارسیله سکوه مرنی میرنظمی بیت چنان سرنیز بود چیوی نیزه * چو سوزن بکذراند بی ستیزه ﴿ چتو ﴾ ضم تاء مثناة ایله پرده معناسنه حکیم نزاری قهستانی بیت دکرو یا حین چون دختران دامن کش * کرفته کردخوانین کل ز رشك چتو ﴿ چربو ﴾ سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله ایکی معنایه دراول بمعنی چربش مرقوم ثانی بمعنی چربی یعنی یاغلی استاد لطیفی بیت بدو کفتم نکارینا چه باشد که مرا باشی * که هستم دوغت سوزان چو برآتش نهی چربو ﴿ چرغنو ﴾ سکون راء مهمله وفتح غین معجمه وضم نونله ایکی معنایه در اول شراب ظرفی هرنه اولورسه ثانی برکونه دلپسند سازدر ایکی معنایه ترتیب اوزره ابوالمعانی * مسمط * ساقی بنه برجام می از چرغنو دربزم کی * زن چرغنو مطرب به نی عیشی کنیم رغم عدو ﴿ چرندو ﴾ فتح را و سکون نون وضم دال مهملتین ایله استخوان نرم که شانه دیدکلری کموك اوجنده وکوکسده اولور عربیده غضروف دیرلر ضمتین ایله کذا فی الصحاح ﴿ چشم آرو ﴾ اول الف ممدوده ایله اول نسنه درکه دفع چشم زخم ایچون عمله کتوریله آدم ایچون ویاخود حیوانات ویا زراعت ویا باغ باغچه وخانه وسرای ایچون ایدرلر سید حسن غزنوی * رباعی * ای سرتا پا بنازکی سرو سهی * ازجمله نیکوان توخوبی توبهی * بر حسن وجمال پیش می افزاید * چشم آروچو چشم بر روی نهی * شیخ آذری بیت اولیا راکه هست حسن نکو * این ملامت کنند چشم آرو ﴿ چشم کاو ﴾ بر نوع رنکین کلدر قویو قرمزی چشم کاومیش دخی دیرلر زوملده برنوع آری وآبدار لطیف ارکه دیرلر عربیده اکا عین البقر دیرلر ﴿ چشمه ترازو ﴾ ترازونك کبوتر یعنی کوکی سو واخی عربیده عین المیزان دیرلر ابوالمعانی بیت سنك چو چشم ترازوی چشم خو بیم * سنك است هرمژه ام چون کبوتر میزان ﴿ چغو ﴾ ضم غین معجمه ایله بیقوش جنسندن بر قوشدر اکا کایت ایله مشابهتی وار در ابوشکور بیت اکر بازی اندر چغوکم نکر * وکر باشه سوی بطان مبر * لغت خرسانیدر اما فرهنك حسینی وقاییده بمعنی کنجشك واقعدر مجمع الفرس ده نی اوبله در ﴿ چکاو ﴾ کاف عربیله چکاوك مرقوم معناسنه حکیم فردوسی بیت چنین کفت باکرد جنکی نژاو * که ترچون عقابی ومن چون چکاو * شمس فخری بیت بر شاخسار مدحش طوطی طبع من * بر دست دوسخن سبق از بلبل چکاو * مجد همکر بیت شاها زفر سایه معمار عدل تو * همسایه عقاب کرفت آشیان چکاو * برمحلده دخی حکیم فردوسی بیت بد انسان که شاهین رباید چکاو * ربود آن کرانمایه تاج نژاو ﴿ چکو ﴾ ضم کاف عربی ایله مطربلرك سازه اوردقلری زخمه یه دیرلر میر نظمی هروی بیت مهیا شد بزم خاص شهان * سه تاری چکوز دچو خنیا کران * وچکك مرقوم معناسنه ده مرویدر ﴿ مع الهاء * چاپله ﴾ کسر باء فارسیله وباء موحده ایله ده مرویدر کل معناسنه در کذا فی المجمع ﴿ چاچله ﴾ کسر جیم بجمیله چارق معناسنه ما وراء النهر لغتی در مسعود سعد سلمان بیت کیر کردندی همه برکتفشان نی کوردین * صدر جستندی همه در پایشان نه چاچله ﴿ چار آینه ﴾ بر نوع جبه درکه درت یامی قابوغه سی اولور ﴿ چارپاره ﴾ معروف درت پارچه اغاجدر قاصلو الرنده بربرینه اوروب رقص ایدرلر ﴿ چارجوبه ﴾ درت اغاج که قاپو وپنجره یه نصب

چ ه

نصب ایدوب قنادلرین اکا میخلرلر و چارخانه فی دیار عجمده معروف درت خانه لی
قزغانلرکه ایچنده درت نوع طعام پشوررلر اکثر تفرج و باغ و باغچه مسیره یرلره
کتدکلرنده کوتوررلر وبرنوع سنیدر اول دخی درت خانه لیدر نتکیم میرنظمی بیت سخایش
چنان برخواص و عوام * بجا رخانها راکشیده طعام و چارخایه فی دلیروشجیع دیمکدن
کنایه در وتابع هوای نفس اولوب متعدد عورات وجواری طوتانه دخی دیرلر نتکیم امیدی
بیت پیرانه سرکه قدامیدی دوتاشده * ازچارخابکی دوسه جا کجخد اشده و چارده فی
اظهارهایله اعداددن اون درت وماهک بدر اولدوغنده دیرلرخواجه حافظ بیت می دوساله
ومحبوب چارده ساله * همین بسست مرا صحبت صغیر وکبیر * وکال کامل معناسنده کلور مولانا
هاتفی بیت مرا آنچه از چارده دلد دست * که نتواندش دور گردون شکست * و چارشنبه
اظهار هایله هفته نک دردنجی کونی و چارکامه فی یورغه آت حکیم خاقانی بیت صبا قیا
اسب چارکامه بزان * تار کاب سه کامه بستانیم و چارمرچاره فی ایکی معنایه کلور اول
بمعنی مرحله ثانی ملاو دانشمند معناسنه ابوالمعانی بیت باده میخو رمکن ریا همچون * واعظ
وشیخ وچارمرچاره و چاره فی اوج معنایه کلور اول بمعنی مدد چغتایده ارمان دیرلرمیر
علیشیر بیت اولتور رهجران تونی اولسام هم ارمان قالماغای * توشام ییر ایام وصالنکنی
کوریب * ثانی حیله ثالث بمعنی یکبار و چاره فی زاء فارسیله بخس وعبث معناسنه در
و چاشتگاه وچاشتگه فی کلاهما بفتح الکاف الفارسی قوشلق و قتی که چاشت قوشلقدر
وکاه وقتدر عربیده ضحی دیدکلری زماندر و چاشته فی قوشلق یمکی که چاشت معلوم
وآخرنده کی ها اختصاصیه در یعنی اول وقته مخصوص اولان یمک اولور و چاله فی فتح لامله
اول چقور که اوزرینه دزکاه قویوب جلاهلر ایاقلرین اوزادوب بزطقورلر وغله قویلن قویی یه
دخی دیرلر کذا فی فرهنگ جهانکیری و چامه فی شعر وغزل معناسنه حکیم فردوسی بیت
یکی چامه کوی ویکی چنگ زن * یکی پای کوید شکن بر شکن * و بمعنی داستان بیت
بدان چامه کو کفت کای ماهروی * ببهد ازدل چامه شاه کوی * ودخی قوت وقدرت
معناسنه کلور میرنظمی بیت نوشتن چاره نامه نیدلوم * نشینم یا الم چامه ندارم و چانه فی
فتح نون واخفاء هایله اوج معنایه کلور اول زنخدان معناسنه حضرت مولانا قدس سره
بیت شکرحق کوید ترا ای پیشوا * آن لب وچانه ندارم آن نوا * ثانی ترکیبده چکه چالدی
دیدکلری معنایه که زفراو منه دخی دیرلر میرنظمی بیت وفا کردنش را بهانه کنند * مکن
باو راو را که چانه کنند * ثالث اتمک ایچون کسلمش خمیرکه زواله دخی دیرلر کذا فی فرهنگ
جهانکیری و چاوله فی سکون واو وفتح لامله کل خوش رنک معناسنه کذا فی المجمع بو معنایه
استاد عنصری بیت همه بوستان سازی از دشت وراغ * چمنهاش پرلاله وچاوله و چاه فی
مطلق قویی درکرک صویی اولسون کرکسه صویی اولماسون و چاه یوزه و قویی دبی
قوغه چقارجق چنکل ودخی بکره ایچنده اولان دمور که انک اوزرنده دونر عربیده خطاف
دیرلر اغاجدن اولسه قعله دیرلر و چپاره فی فتح باء فارسی وراء مهمله ایله چامه کهنه
معناسنه در و چپله فی سکون با وفتح جیم فارسیله بوز اوزرنده قایمغه دیرلرعربیده

زحلو قده یدکاری معنایه خلاب وخلاش وغرلغه دخی دیرلر کذا فی شرفنامه بومعنایه میر
نظمی بیت درهمه جا اونشود درخله * راست رو انرا نبود چپله * خله یول ضایع
ایتمکدر ﴿ چپه ﴾ فتح باء فارسیله ایکی معنایه کلور اول صولاق آدم وحیوانه دیرلر آدم
صول الن صاغ کبی قوللنور وآتك صولاغی صوبغرکز اول صول الن صویه قور بیطارنامه ده
مسطوردر وبرمعناسی دخی زغرکوپکه دیرلر بعض آوجیلر زغره چپه آد قورلر وقوقی اولمیناو
مسکردوب چاپدوغی اجلدن صانوزلر اول آدایسه چپه دن غلط اولوب زغر معناسنه اولور
بومعنایه میرنظمی بیت پرستارشه را دویدند هرسو * دران چون چپه کرده اند جستجو *
﴿ چپیره ﴾ کسر باء فارسی وسکون یای تحتانیله یعنی آماده شدن ومصلحت ایچون بویره
کلمك معناسنه شمس فخری بیت براهیم سازکار دولت او * کواکب را بود دائم چپیره
وحکیم قطران ارموی بیت سحرگاهان زند تندو تبیره * وزو لشکر کند سرپا چپیره *
﴿ چخیله ﴾ کسر خاء معجمه وسکون یای تحتانی ایله مجمع الفرسده یعنی دم زده وشرفنامه ده
یعنی کوشیده مسطوردر ﴿ چرابه ﴾ فتح راو باء موحده ایله سود وزرنده یغلنن قیق کذا فی
شرفنامه ﴿ چراخواره ﴾ فتح رائین وواو وسکون خاء معجمه ایله اول ظرف کدایچنه چراغ
قورلر چراغواره دخی دیرلر سیف اسفرنکی بیت درشب قدر چاه تو روح الامین نظاره کرد
این شش وسه قرابه را دید چراخواره ﴿ چراغپایه ﴾ ایکی معنایه کلور اول معروف چراغدانك
معناسنه که چراغ ایله داندن مرکبدر ظرف قندیل معناسنه ثانی اول آته دیرلرکه ایاغ
اوزرینه قالقوب اللرین یوقارو طوتار میرخسرو بیت براق همت والای توبکر مروی
چراغپایه کنان برسپهر جست بتان ﴿ چراغیره وچراغوره ﴾ کلاهما بفتح الراء المهملة وسکون
الغین المعجمة یعنی چراغپایه کذا فی المحمودی فرهنك جهانکیریده فنار معناسنه در ﴿ چراغله ﴾
سکون غین معجمه ایله یلدزبوجکی کرم شبتاب دخی دیرلر نیازی حجازی بیت شب چراغك
چراغله شبتاب * کرمکی کوبود شب افروزان ﴿ چراغوان ﴾ یعنی چراخواره مرقوم حکیم
انوری * قطعه * این آبکینه خانه کردون که روز وشب * از شعلهای آتش الوان منزهست
یاد اچراغواره فراش جاه تو * تا هیچ درفتیله خورشید روغنست ﴿ چرب روده ﴾
بنجه وش ویاغله قاورلمش ایچی طولمش بغرسق عربیده نقانق دیرلر ﴿ چراکاه وچراکه ﴾
کلاهما بفتح الراء المهملة وکاف الفارسی واظهار هاء ایله اوتلاق که عربیده مرعی دیرلر ﴿ چربه ﴾
سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله یعنی چرخه یعنی چقرق واغرشق وخرطی وتوزق ﴿ چرته ﴾
سکون راو فتح تاء مثناة ایله لون ورنك معناسنه که چرده دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
﴿ چرخ غله ﴾ تارلادن خرمن یرینه غله چکدکاری قاکلی که چرخ قاکلی وعربه یه دخی
دینلدوکی ذکراولندی میرنظمی درتعریف دیوانه * خس وخاشاك برسربود مویش *
شترش چون چرخ غله بود کویش ﴿ چرخله ﴾ سکون راء مهمله وفتح خاء معجمه ایله براوتدر
ترکیده کونبنك دیرلر بعض نسخه ده چرکنه دیرلر وبعضنده قالوغان دیدکلری اوت که عربیده
شکاعی دیرلر ﴿ چرخه ﴾ سکون راء مهمله وفتح خاء معجمه ایله چقرق دیدکلری که عوارت وسائری
ماسوره یه وقلبه ایلك صاررلر واغرشق وتوزق معنالرینه که قاصرغه ده دیرلر ﴿ چرده ﴾ سکون

سکون را و فتح دال مهملتین ایله رنك و لون معناسنه در قره یاغز آدمه سیه چرده دیرلر خواجه حافظ .بیت آن سیه چرده که شیرینی عالم با اوست * رخ زیبا لب خندان دل خرم با اوست
ودخی اصل اولمین آته دیرلر محمود یده اکدش آته دینلدوکی مسطوردر چرزه سکون را مهمله و فتح زاء معجمه ایله بمعنی چرده مرقوم ودخی سبز رنکه دیرلر بعض نسخه ده سیاهرق اولانه دیرلر و شرفنامه ده اچق قوله آته دیرلر چرغنك سکون راء مهمله ونون وفتح غین معجمه ایله ایکی معنایه کلور اول بمعنی چراغپایه ثانی قیون بغرسغی که برنج وقیمه ات ایله طولدورورلر کذا فی فرهنك جهانکیری چرکه کاف فارسیله سور کون آوی طالب آملی .بیت بصحن دشت چو حکم شکار چرکه نمود * زمین چو کوی در حلقهٔ سوار افتاد *
مولانا هاتفی از تیمور نامه .بیت چو صفهای چرکه بهم داد دست * شد آن پیکران دشت دیوار پست * مقدم نشیمان درکاه شاه * همه چرکه آرای آن صیدگاه چرمه سکون راء مهمله وفتح میمله بمعنی اسب عموما حکیم اسدی بیت برانکیخت بعس چرمهٔ کرمخیز * در افکند برهندوان رستخیز * وقوله آت خصوصا حکیم فردوسی .بیت بپوشید سهراب خفتان جنك * نشست از برچرمهٔ سنك رنك * مجمع الفرسده اسب معین ومحمودیده استب کبود واقعدر و فرهنك جهانکیریده اسب خنك در حکیم خاقانی .بیت دو اسبه در آی ورکابی درآور * کرو چرمهٔ صبح یکران نماید چرنك فتح راء مهمله وسکون نونله عموما چارپا حیوانه اطلاق اولنور معناسی اوتلایجی دیمکدر نتکم عموما طیوره پرنك دیرلر کاهی علی العموم بیانده چرنك و پرنك دیرلر شاعر کفته بیت کند ذکر ترا جمله پرنك * بدشت وکوه صحرا را چرنك چرویده سکون راو یای تحتانی وکسر واو ایله چاره استمك معناسنه شمس فخری .بیت دولت ونصرت وسعادت را * نیست کاری بغیر چرویده چریده چریده دن اسم مفعولدر و بمعنی مجرد یعنی مال واثوابك علاقه سی اولمینه دیرلر چزدره سکون زاء معجمه وفتح دال وراء مهملتین ایله درت معنایه کلور اول چکرکه یه مشابه بر جانوردر ثانی چغرغان نوی دیدکلری قوش ثالث اغز ایله صقلق ویرمك رابع اینجه آوازه دیرلر چزده سکون زاء معجمه وفتح دال مهمله ایله چزدرهٔ مرقومك درت معناسیله ده مرادفدر چره فتح زا واخفاء ها ایله هر نسنه نك ایچی مثلا اغاجك اوزی واکا بکزر نسنه لره دیرلر وبعض فرهنکده چادر معناسنه مرویدر چسپیك سکون سین مهمله وکسر باء فارسیله میل ایلمش واکلمش وموافق ومناسب اولمش معنالرینه میر نظمی بیت دران خال وخط ورخسار کلکون دلش چسپید وعشقش بود افزون چسته سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه کلور اول نغمه معناسنه میر خسرو بیت چسته میزد بلبل ازشاخ وهمی نالید زار * خاست برپا سرو کان چسته اوراد رکرفت * ثانی ساغر معناسنه و له * مثنوی شیرآهو کشش زدی بصریر * نغمهٔ آهوان آهو کیر * زان پی نیر میزدش هرسو * کلهٔ کور وچستهٔ آهو * ضمه ایله حیوانات شیردانی معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری چشم براه یعنی منتظر کذا فی شرفنامه بو معنایه میر نظمی .بیت چشم براه بوده بشب تا سحر * جز بخیالش نشده جلوه کر چشم دانه بمعنی چشملان مرقوم چشم زده کوز دکمش آدم اولسون

حیوان اولسون استعاره طریقیله ایشی مرادی اوزره اولمیانه دیرلر زبانزد ظرفادر
چشم کاوانه اولکوزه دیرلرکه ایری اولوب بیاضی چوق اوله کذا فی شرفنامه چشم فراخ
معناسنه عین بقره نوعا مشابهتی اولمغله در چشم کشته ضم کافله شاشی که عربیده احول
دیرلر استاد عسجدی بیت هجا کر دست پنهان شاعرانرا * قریع آن کور ملعون چشم
کشته چشمه بکار معناسنه عربیده عین دینلور شیخ سعدی بیت درین چشمهٔ
مابسی دم زدند * برفتند تا چشم برهم زدند * وله بیت هرکجا چشمهٔ بود شیرین * مردم
و مرغ و مور کرد آیند * چغتای لسانندە بولاغ دیرلر لطفی دیواننده بیت کوزوم خیالی
خیلیغه روشن حریم ایرور * آری یری بولاغ یا شید اسقیم ایرور * بر معناسی دخی ایکنه
وچوالدوز دلوکنه دیرلر شمس فخری بیت بود چو چشمه سوزن بچشم اعدایت * زبس
بلا ومحن عالمی بدین فرخا چغاله فتح غین معجمه ولامله طیور جمعیتی یرده اولسون هواده
اولسون شمس فخری بیت اکر نخجیر صحرا وهوارا * کند از سیله خالی وچغاله چغامه
فتح غین معجمه ومیمله شعر وغزل وقصیده معناسنه ابو المعانی بیت نعتش که نوشتست قضا
صفحهٔ اوراق * مرغان بسحر خواند بر اشجار چغامه چغانه فتح غین معجمه ونونله اوچ
معنایه کلور اول معروف یاریق اغاجدر جلاجل بوللرینی اراسنده محکم ایدوب رقاصلر الارنده
اصول طوتوب رقص ایدرلر حضرت مولانا قدس سره بیت این خانه که پیوسته در و چنك
وچغانه است * ازخواجه بپرسید که این خانه چه خانه است * ثانی موسیقیده بر پرده
آدیدر مجیر الدین بیلقانی بیت مطرب عشق میزند هردم * چنك در پردهٔ چغانهٔ دل *
ثالث فرهنك جهانکیریده مرد کوشنده یه دیرلر چغرشته سکون غین وشین معجمتین
وکسر راء مهمله وفتح تاء مثناة ایله ایلك یوماغی که ایکه صارلمش اوله زغونه وفرموك وکیسته
دخی دیرلر چغرنده سکون غین معجمه ونون وفتح را ودال مهملتین ایله بمعنی ترسنده یعنی
قورقیجی چغریده سکون غین معجمه ویای تحتانی وکسر راء مهمله ایله بمعنی ترسیده یعنی
قورقمش حضرت مولانا قدس سره بیت چند کردید چو دولاب درین بحر عذاب *
سرفرو برده وچغریده چو بوتیمارید * مجمع الفرسده بمعنی التفات کرده مسطوردر چغزابه
وچغزاوه کلاهما بسکون الغین وفتح الزاء المعجمتین قوربغه که چغز ووزغ وغوك دخی
دیرلر عربیده طحلب دیرلر چغزباره وچغزواره کلاهما بسکون الغین والزاء المعجمتین
یوصون که صوکنارلرنده یشل نسنه در وصو یوزنده دخی اولور جامهٔ غوك وبرغسمه دخی
دیرلر شیرازیلر چل بلك وهندیلر سوال دیرلر چغنه سکون غین معجمه وفتح نونله چغانهٔ
مرقومك معنای اولنده میرخسرو بیت بیا مطرب آن چغنه کز بك فغان * کشد زاهدانرا
بسوی مغان چغواره بمعنی چغزوارهٔ مرقوم چفاله فتح فا ولامله بمعنی خیل مرغان
یعنی قوش سوریسی حکیم ناصر خسرو بیت آمد تا زان زهند مرغ بهاری * روی نهاده
بما چفاله چفاله * حکیم اسدی بیت پراکنده کردون وهامون همه * زمرغان چفاله زغرمان
رمه چفته سکون فا وفتح تاء مثناة ایله بش معنایه کلور اول بمعنی سرکوسفند یعنی
قیون باشی شیخ نظامی اسکندرنامه ده یازرکه اسکندر ذو القرنین اولوقت زنکیان اوزرینه یقین

يقين اولان قريه طلايه اسكندر ايله طلايهٔ زنكيان ايچون جنك وقتال مشتغل اولوب غلبه
طرف زنكيانه ال ويردى مغلوبيته باعث خوف وهراس لشكر اسكندرده واقع اولدي
اسكندر بو حاله واقف اولدقده طوطيانوش حكيم كه علم موسيقى ده كمال مرتبه مهارتي وار ايدى
پادشاه زاده زنكيان پلنكر قتنه كوندردى وصلح طلب ايلدى پلنكر امر ايلدى طوطيانوشى
قتل ايلديلر وقاني بر طشت ايچنه قويوب پلنكر اوكنه قوديلر پلنكر طشتي النه آلوب اول
قاني ايچدى بو حالى طوطيانوش ايله كيدن آدملردن بر قاچي اسكندر لشكرينه ايرشديروب
اشاعه ايلديلر لشكرك قلبنه خوف وهراس زياده مستولى اولمغله اسكندر بو حادثه دفعى
ايچون امر ايلدى زنكيلر لشكرينك اطرافندن بر قاچ زنكى طوتوب كتورديلر في الحال
برينى قتل ايدوب اول برلرينك اوكنه بشوروب باشني اسكندر اوكنه كتورديلر واسكندر
آشچي باشيسنه تنبيه ايتمشيدى كه مخفى بر قيمون باشني بشوروب وتربيه ايدوب زنكى
باشى ديو اسكندر اوكنه كتوره اسكندر دخى اسير زنكيلر اوكنده باشى ييوب اسيرلرى
صنعت ايله قاچورديلر آنلر دخى عسكرلرينه واردقده اسكندر آدم باشني اسكرى بادام كبى
يدوكن سويلدكده زنكى لشكرينه اسكندر لشكرندن زياده خوف استيلا ايدوب في الحال
مغلوب اولديلر بو محلده نظم ايدوب ديركه بيت چنان ميخورد زنكىٔ خام را * كه زنكى خورد
مغز بادام را * معناى چفته نك ثانيسى خميده يعنى اكلمشدر اثير الدين اخسيكتى بيت
اى بسا شب كه تو در خلوت من تا بسحر * از قد چفتهٔ خود حلقهٔ در ساخته ام * ثالث
بمعنى تهمت كمال اسمعيل بيت من بر سخا وتربيت كيسه دوخته * حساد مينهند بتقريب
چفته ام * رابع بمعنى برابر وقرين حكيم انورى * قطعه * خدايكان بزركان وپادشاه صدور
كه باتفاذ تو هست از قضا فراموشم * يكى ز آتش جور سپهر با زم خر * كه از تجاسر آن
همچو ديك ميجوشم * عجب مدار كه امروز مرا ديده است * دران لباچه كه تشريف
دادهٔ دوشم * زبهر خسرو سيار كان همى خواهد * كه عشوهٔ بخرم وان لباچه بفروشم
دكرنه چفته نهد با قبا بكامى خويش * همى بر آيد ازين غصه دمبدم هوشم * خامس
اوزم اغاجنى قالدرمق ايچون ايتدكلرى چارطاق كه عربيده عريش ديرلر ﴿ چفده ﴾
سكون فا وفتح دال مهمله ايله محدوديده چفتهٔ مرقومك معنالرينه مرادفدر ﴿ چفرسته ﴾
باب سابقده مرقوم اولان جفرسته معناسنه در ﴿ چفسيده ﴾ سكون فا ويای تحتاني
وكسر سين مهمله ايله ياپشمش معناسنه در ﴿ چكابه ﴾ فتح كاف وباء موحده ايله كزينهٔ
كازران يعنى قصار طوقاغى ابو المعانى بيت كازر دهر ميزند هردم * بر سر من چكابهٔ محنت
﴿ چكاده ﴾ فتح كاف ودال مهمله ايله ايكى معنايه در اول بمعنى تارك سر عموما شيخ عطار
بيت پيش سر سبزىٔ خطت چو قلم * عقل كل بر چكاده مى آيد * وله بيت نخستين پيش
ميدان شد پياده * قدم غرقه در آهن تا چكاده * ثانى بمعنى سپر كذا في فرهنك جهانكيرى
﴿ چكاسه ﴾ فتح كاف وسين مهمله ايله بمعنى خارپشت يعنى كرپى كه ريكاسه وسيحول
دخى ديرلر بر جانوردر ابلق دكنلرى اولور اوق كبى اطرافنده طوتمق استينه اتاريك يايدن چقان
اوق كبى آتيلور هندى لسانده شاهى وكيلانى لسانده خون ديرلر ﴿ چكاكه ﴾ كاف اول

عربی ثانی جیم عجمیله قپو رزه سی که کلیدی آکا اورر لر میر نظمی در نصایح بیت چکاکه مزن بر دوت ناکسان * ز احسان حق آیدت میهمان ﴿چکاله﴾ فتح کاف ولام ایله طمله که عربیده قطرات دیرلر وله بیت شده سیلاب خون با آه وناله * سر سرشك دیده بکذشت از چکاله ﴿چکامه﴾ یعنی چغامه مرقوم یعنی شعر و قصیده ابو المثل بیت چوکردد آکه خواجه ز حال ونامه من * بشهریار رساند سبك چکامه من * استاد لبیبی بیت همه پوج وهمه خام وهمه سست * معانی از چکامه تا بسازند ﴿چکاوه﴾ چکاوك مرقوم معناسنه درکه چکاودخی دینلور استاد منوجهری * رباعی * بر دل دارد لاله یکی داغ سیاه دارد سمن اندر زنخش سیمین چاه * برفرق سر نرکس بر رز د کلاه * برفرق سر چکاوه یك مشت کیاه ﴿چکره﴾ سکون کاف وفتح راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول صودن صحرایان قطره لردرکه عربیده رشحه دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت هفت دریا اندرو یك قطره جمله راهستی ز موجش چکره * وله قدس سره بیت پای آهسته نه که تا نجهد * چکره خون دل بهر دیوار * ثانی کوپك که عربیده زبد دیرلر فتح زا وبا ایله ﴿چکزبه﴾ سکون کاف وفتح زاء معجمه وباء موحده ایله دخی کوپکدر زبد معناسنه در ﴿چکسه﴾ سکون کاف وفتح سین مهمله ایله ایکی معنایه در اول طغان اوتراغی معناسنه در حکیم نزاری قهستانی قطعه * نزاری اکر دیده باشی کسی * که غماز را محرم راز کرد * چنان دان که از قوم نصر ؟ نیان چلیپا کسی چکسه باز کرد * ثانی خرده وکوچك اولان نسنه لر هر نه اولورسه ﴿چکه﴾ یوزن نکه طمله که چکاله وچکره دخی دیرلر ﴿چکیده﴾ کسر کاف ایله ایکی معنایه در اول چکیدن لفظندن اسم مفعولدر ثانی کرزکه عربیده عمود دیرلر شمس فخری بیت چکیده توز مغز پلان کند اعلام * حسام توز سر دشمنان دهد پیغام ﴿چلان کوه﴾ ولایت یمنده بر طاغ آدیدر حکیم نزاری بیت بکوهی برشد از تشویش انبوه * که خوانندش در ان کشور چلان کوه ﴿چلمله﴾ سکون لام اول وفتح میم ولام ثانیله رایکان معناسنه حکیم ناصر خسرو بیت علم حق آنست از انسو کش عنان * خامه راده جمله عالم چلمله ﴿چلیله﴾ کسر لام وسکون یای تحتانی ایله زهکیرکه انکشتدانه دخی دیرلر ﴿چمانه﴾ فتح میم ونونله یعنی پیاله طالب آملی بیت زمان صراحی مشرب نهاده بر طاقی * که سرو بهر چمیدن چمانه میطلبد * شمس فخری بیت حریفان ظفر را در حمیت * بباد او بود جام چمانه ﴿چمچرغه﴾ سکون میم وراء مهمله وضم جیم فارسی ثانی وفتح غین معجمه ایله یعنی تازیانه مجودیده یعنی کره تازیانه وادات الفضلاده رشته تازیانه معناسنه ومجمع الفرسده مطلق تازیانه واقعدر ﴿چمشه﴾ سکون میم وفتح شین معجمه ایله یعنی چشمه استاد فرخی بیت عدو چون تیغ او بیند تنش را جان زیاز آید * اکرچه چمشه حیوان عدو را در دهان آید * ﴿چمنه﴾ فتح میم وسکون نونله اوتلایجی حیوانه دیرلر چرنده کبی ﴿چمیده﴾ کسر میم وسکون یای تحتانیله صالنجی معناسنه خرامیده کبی کذا فی المجمع والمشکلات واوزم چکردکی معناسنه ده رسیده نظردر ﴿چنبه﴾ سکون نون وفتح باء موحده ایله کزینه کازران یعنی قصارطو قاغی ابو المعانی بیت هرکه او تیره کند آب روان وصافی * هر دمش کاو زکر دون

زکردون برش چنبه زند * جامع اللغه ده قپوطیاغی معناسنه مسطوردر چنده مرده برقاج
آدمه کفایت ایده جك قدر نسنه طعام اولسون غیری اولسون کذا فی شرفنامه چنك
بوزن بنك دوکج وکجی معناسنه در کذا فی نعمة الله چنکاله سکون نون وفتح کاف
فارسیله چنکال مرقومك جمیع معنالریله مترادفدر چنکله سکون نون وضم کاف
فارسیله اوج معنایه کلور اول چنك دیمکله معروف اولان ساز معناسنه در مسعود سعد
سلمان بیت چزدرا برشاخهای خم کرفته لحن پای * بادرا از برکهای خشك بانك چنکاله
ثانی پنجهٔ آدم وطیور ثالث قلاب معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری چنه فتح
نونله حنك اسفل که چانه وزفرومنه دخی دیرلر ترکیده چکه دیدکلریدر چهارتاره راء مهمله
موقوفه وفتح تاء مثناة ایله مزامیر نوعندن برنوع مزماردر کذا فی المحمودی چهارخانه
مشیردان وبرطعام آدیدر چهارکانه درت حصه ودرت دانه اولان نسنه یه دیرلر
چهارکامه یورغه آت واسب رهوار معناسنه تیزکامه وتیزرو وچاکانه وچابکی
دخی دیرلر چهره یوزك جمله سنه دیرلر بالای پیشانیدن اسفل ذقنه وارنجه شیخ سعدی
بیت بچهره چوآتش بعارض چوآب * فروزانترا زماه وازآفتاب * چهره نك مداولی
اولان یوز معناسنه معروفدر قزل بکزلو اولان آفتاب چهره وبیاض بکزلویه ماه چهره
دیرلر کاهی مشبهی تقدیم ایدوب چهره ماه دیرلر حکیم فردوسی بیت بدینسان همیکفتش
ای چهره ماه * همیکرد یوسف بهر سو نکاه * وصورته دخی چهره دینلور نتکم عرفی
بیت چهره پرداز جهان رخت کشد چون بمحمل * شب شود نیمرخ وروزشود مستقبل
چهنده فتح ها ودال مهمله وسکون نونله صحرایی معناسنه در چه مخفف
چاهدر مع الیاء التحتانی * چاپاتی فتح باء فارسی وکسر تاء مثناة ایله شرفنامه ده اتمك
نان معناسنه مرویدر اما فرهنك جهانکیریده نان فطیر یعنی مایه سز اتمك که ال ایله یوفقه
ویاصیلنمش اوله چپاتی دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت غلام کنجد وکاکی وقیمهای تنك *
زهی بچهرهٔ چاپاتی ولب کرده چابکی ضم باء موحده وکسر کاف فارسیله یورغه آت
یوریدکده چابك کتدوکندن تسمیه اولنمش چهارکامه وچارکامه دخی دیرلر امیر خسرو بیت
داد باحسان رهی پرورم * چابکی خاصه وبدره زرم چاچی کسر جیم فارسیله غایت
ایو یایه دیرلر که اکثر بیاض توزلو اولور زیرا یایك اعلاسی چاچ شهرنده اشلنمکله کمان چاچی
مشهور اولمشدر چارکوشی مخصوص درت کوشه لو شراب ظرفیدر مرور ایامله
هرشراب ظرفنه علم اولمشدر ابوالحسن شهیدی بیت چارکوشی وچارکوشهٔ باغ *
کر بدست آیدت فرومکذار چاشتی سکون شین معجمه وکسر تاء مثناة ایله قوشلق
یمکی معناسنه که اخشام یمکنه خفتی دیرلر میر نظمی * مثنوی * هرکه داده عیال وزن فرزند
بی شك اورا برنج ودرد افتند * کرکریزد زخانه تشکفتی * که بخواهند چاشتی وخفتی *
چاشنی سکون شین معجمه وکسر نونله محمودیده بمعنی دلیل ونمودار وحفت ومزه
معنالرینه اما مشهوری طعامدن برمقدار آلوب لذتن تجربه ایتمکه دیرلر مولانا جامی بیت
عکس لب برجام می نمای وانکه خوش بنوش * شربت نانخستت این را چاشنی ازقند کن

چالی بمعنی چال مرقوم که برقوش آدیدر چاولی سکون واو ایله بمعنی غله برافشان که دخی دیرلر بغدای صاپندن اورلمش طبق در بسحاق اطعمه درجنك زرده پلاو با بغرا
چیچ بیت فرستاد یرانع بهرکاولی * که بافند بهرسپر چاولی چاچیوی سکون ها وضم جیمله دمور چنکال که قیودن قوغه چقارورلر کمال اسمعیل بیت چاچیوی سرزلف کج تو
راست کنم * مکر آرام دل ازچاه زنخدان برسر چای مشهور قرمزی نسنه در بشورب
ایچنه شکر قیوب قهوه کبی ایچرلر غایت هاضمدر دیار عجمده قهوه یرینه استعمال ایدرلر
چپانی فتح باء فارسیله تکبنی وقلاش معناسنه مولانا وحشی بیت بهرجا سحر ساز
ونکته پرداز یست دو عالم * زعریانی بود در جامهٔ رندان چپانی چرخی برنوع ابریشم
جامه در اطلس چرخی دیرلر کذا فی شرفنامه چشم فرنکی کوزلکك اعلاسی فرنکستاندن
کلدوکی اجلدن اسم ایلمشلر میرنظمی بیت چنان از دور دید آن شوخ وشنکی * مکر
در چشم کرد چشم فرنکی چغتای ترك پادشاهلرندن بر پادشاه ویاخود بر قبیله نامیدر
مولانا هاتفی بیت دران وقت از نسل چغتای خان * نبود آنکه بخشد جهانرا امان * تیمور
اول طائفه دن اولمق فهم اولنور وله بیت دا ایران چغتای خانی لقب * زلب نقش بستنده
خاك ادب چکانی کاف فارسی مشدده ایله برنوع جزیره در کذا فی فرهنك جهانکیری
چکی بوزن یکی سختیان معناسنه در چماچی سکون نون وکسر جیم فارسیله
اول شراب برداغیدر که بوغازی تنك وشکمی فراخ اولور کذا فی فرهنك جهانکیری چمانی
ایکی معنایه در اول ساقی دیمکدر ثانی مستانه صاتمغه دیرلر کذا فی شرفنامه چندی
نقد دیمك اولور وبر قاچ معناسنده کلور لغت اوتلك ایکی معنا سیله بولغتك مثالی ابوالمعانی
بیت چمانی خوبرو در بزم دی شب * چمانی کرد چندی از سرناز چنکالی سکون نونه
وفتح کاف فارسیله ایکی معنایه در اول نسنه یه دیرلر که ال ایله اورب راست ایدرلر ثانی
برنوع طعامدر رشته یه مشابه اولور چنکی یای نسبتله مطرب معناسنه در *
چوکانی اول آته دیرلر که رقص ایدرکن اوك اللی چوکان کبی طوتار خواجه حافظ
بیت اسب چوکانی چرخت رام شد در زیر زین * شهسوارا چون بمیدان آمدی کوئی
بزن * آت غایت تند و تیز اولدوغندن وضع مرقومی ایدر خواجه سلمان بیت شهسوار
همتت برخنك چوکانی بحکم * آسمانرا درخم چوکان چوکوی افکنده باد * مراد آتك
رقص وجولان ایتدوکن بیاندر مولانا جامی بیت سربشه از ره چوکانی شاه * بوکه یکبار
کند دو تو نکاه چهارسوی بمعنی چارسوی مرقوم چهری فتح ها وکسر
راء مهمله ایله پول پول بیاضی اولان آته دیرلر مجنون چپ نویس بیت توسن سرکش وتندی
قالمه از کوکب وماه * آمد اسب چهری بهر تومه پیشانی * مه پیشانی اللی صغر
دیمکدر باب الجیم المکسورة مع الالف * چرا نیچون دیمك معناسنه در اما اصلده
چه ایله را دن تعلیلیه دن مرکبدر نیچون دیمك اولور مولانا شاهدی تحفه سنده بیت
کیت برو وسویله یکو کل بیا * ازچه دن چون نته نیچون چرا چلقفا مشهور
ومعروف کورکدر دلکونك برنوع اعلاسیدر چهلپا قرق اياق دیدکلری موذی

موزی جانور در چیان دخی دیرلر ﴿ چیروا ﴾ کرپی دیدکلری اوقلی جانور در عربیده قنفذ دیرلر
﴿ مع التاء * چفت ﴾ سکون فا ایله قپوزنجیری که رزه یه کچوروب کلید اوررلر ﴿ چیر مدست ﴾
الی اوزیعنی هرنه طوتسه وجوده کتورمو جست و چابک پهلوان ومرد شجیع معناسنه میر
نظمی بیت چو صفها ببستند ایرانیان * همه چیره دستان وآهندلان ﴿ چیست ﴾
ندر دیمک معناسنه در ایله ادات رابطه ا ولان است دن مرکبدر خواجه حافظ بیت دوش
ازمسجد ستوی میخانه آمد پیرما * چیست یاران طریقت بعد ازین تدبیرما * وادات
استفهامدر قرینهٔ حالیه ایله معناسی معلوم اولور وله بیت عزم دیدار تو دارد جان برلب
آمده * بازکردد یا برآید چیست فرمان شما ﴿ مع الجیم * پچاج ﴾ فتح جیم عربیله برمدور
کیسه در صغیرلن ایدوب اوج درت طبقه ایدرلر هر برینه برکونه شیٔ قورلر ابو المعانی
بیت درون پوست از انواع غصه و محنت * دلم شدست بخروار شوخکین چو پچاج
﴿ مع الحاء المهمله * چل صبح ﴾ خلقت آدم که خبر ده * خمرت طینته آدم ار بعین صباحا
وارد اولمشدر که مراتبی بیاندر ﴿ مع الخاء المعجمه * چمچاخ ﴾ سکون میم وفتح جیم فارسیله
بمعنی خمیله یعنی مغنی استاد فرخی بیت زردو چمچاخ کردم از غم عشق * دو رخ لعل فام وقامت
راست * استاد منوچهری * مسمط * انکورها برشاخها مانندهٔ چمچاخها * دادی
چشان چون کاخها بستا نشان چون زاویه ﴿ چناخ ﴾ فتح نونله ایکی طبقه کیسه که اطلس
وکمخاودن یادن ایدوب برطرفنه زر وبرطرفنه سیم قورلر ابو المعانی بیت ازعطاهای
بپهنایت او * جیب عالم زسیم وزرچو چناخ ﴿ چخ ﴾ سکون نونله کوزدن اقان چپاق
معناسنه یای تحتانی ایله ﴿ چیخ ﴾ دخی دیرلر میر نظمی بیت زناپاکی که بوده دیده آزچخ
نه شسته هیچ از مژکان او چیخ * وکوزدن متصل اقان یاش وکرپك دوکلمك معناسنه میر
خسرو بیت چیخ که شد غمزه زنی ساز او * کور بوده هرکه کشد ناز او ﴿ مع الدال المهمله *
چهرازاد ﴾ نام همای دختر بهمن درکه بهمن دیکردن دارای بزرکی وجوده کتوردی
﴿ چهرزاد ﴾ دخی دیرلر کذا فی فرهنگ جهانکیری ﴿ مع الراء المهمله * چپور ﴾ ضم با
فارسیله پیکان تیر معناسنه در میر نظمی بیت چنان زدنیزهٔ بازو ر کلکون * چپور آمد
کزری از پشت بیرون ﴿ چرچر ﴾ خردل بریدر بستانیسی دخی اولور کیکر وشیرازیلر کهرلک
دیرلر بستانی سنه کف عایشه دخی دیرلر عربیده چرچیره دیدکلریدر ﴿ چنار ﴾ اعنی جیم
مفتوحه ایله در اما مشهوری مکسوردر استعمال اولنور حکیم رکنا بیت چنار وسالخورده
سرو کردار * فلك چون بارسرو از وی نمودار ﴿ چیدار ﴾ سکون یای تحتانی ایله کفش
معناسنه در کذا فی المجمع ﴿ چیر ﴾ بوزن پیر بش معنایه کلور اول ظفر بولمق وغالب
اولمق معناسنه حکیم اسدی بیت بمرده سواری برافکن براه * که با چیر کشتیم برکینه
خواه * ثانی بمعنی بهره وحصه حکیم سنایی بیت بندهٔ باش بی نصیبه و چیر * که فرشته
نه کرسنه است ونه سیر * ثالث شجیع ودلاور معناسنه در بو معنالرده چیره دخی دیرلر
رابع محمودیده بمعنی مشیرکا ومسطوردر خامس بوانات قریه لرندن برقریه آدیدر ﴿ چینوار ﴾
سکون یای تحتانی ونونله بمعنی راست ﴿ چینور ﴾ حذف الفله دخی چینوار مرقوم معناسنه در

چز

ع مع الزاء المعجمه * چپدار ع سکون باء فارسی وفتح دال مهمله ایله بمعنی خارکش که سره وزه
دخی دیرلر عربیده جرموق دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ع چکلیز ع سکون کاف فارسی
ویای تحتانی وکسر لامله عوراتك موضع معهودلرنده اولان کوشت پاره که چکلیش دخی دیرلر
ابو المعانی درهجو زنکی بیت کسش واسع است آنچنان کشته چکلیز * چو پرده است کو باکه
آو یخته بر در ع چلویز ع مفسد و غماز معناسنه جیم عربیله ده مرویدر میر نظمی بیت
قتل عاشق راچنانش تیز شد * چشم فتان تراچلویز شد ع چنکز وچنکیز ع شرفنامه ده
کلاهما بکاف الفارسی مغلان پادشاهی نك اسمیدر که کیفیت خروجی طبقات ناصریده
تفصیلا مذکوردر و منقولدر که ولایت هراتده یکرمی درت کره یوز بیك آدم قتل ایلدی
وکندو یه مخصوص شریعت اختراع ایدوب آدینی توره قومشیدی و جمیع عمر نك عسکرینه
بریرده انهزام واقع اولمامش و شاعر بر وزیرك بخلی هجوننده دیمشدر بیت نان تومکر اشکر
خان چنکیز مست * زیرا که همه عمرو رانشکسنتست ع چیز ع نسنه که عربیده شی دیرلر شیخ
سعدی بیت بکفتا من کلی نا چیز بودم * و لیکن مدتی با کل نشستم ع مع الشین المعجمه *

چش

چنکش ع سکون نون وکسر کاف فارسیله بر مبارز تورانی اسمیدر که افراسیاب امدادنه

چغ

کلمشیدی رستم الننده هلاك اولدی ع مع الغین المعجمه * چراغ ع اصلنده فتیله یانن
مشعله نك آدیدر مجازا آلت مخصوصه یه دیرلر که ایچنه یاغ وفتیل قویوب یاقرلر کذا فی المجمع
ع چرغ ع سکون زاء معجمه ایله خار پشت یعنی کرپی که چرنك دخی دیرلر کذا فی فرهنك
جهانکیری ع چغ ع اینجه چوبلردن یاپرلر پرده کبی ایدوب بعض نسنه اطرافنه چکرلر
ع چیغ ع سکون یای تحتانی ایله بو دخی اول معنایه در ع مع الکاف العربی * چپاك ع

چك

سکون باء فارسیله شرفنامه ده ناشایسته و آلوده و پلید معناسنه در اما مجموع دیده فتحه
ایله مرویدر ع چپنلك ع کسر باء فارسی ولام وسکون نون ایله پشه خانه معناسنه
ماوراء النهرده سککه چین دیرلر ع چراغك ع کاف تصغیر ایله کرم شبتاب که یلدز بوجکیدر
ع چرك ع سکون راء مهمله ایله کیر و پاس وایرك که جراحتدن وکوزدن اقار اکا شوخ وشوق
وشوغ وشغه دخی دیرلر میر نظمی بیت هیچ زویش نشسته آن بدحال * کوش و بینی ز چرك
مالامال ع چزك ع فتح زاء معجمه ایله ایری اوقلی کرپی که چیزك دخی دیرلر ع چشك ع سکون
شین معجمه ایله بمعنی افزون وغالب معناسنه حکیم فردوسی بیت خرد چون شود کمتر و کام
چشك * چنان دان که دیوانه خواهد بچشك ع چکچك ع لفظ مکرر درفتیل یانش
اولوب یاندقده چقان صدا حکیم سنائی بیت چکچك اندر فقیه چیست خری * چچك
اندر چراغ چیست تری ع چك ع اوج معنایه کلور اول درت جانبك بری که دزد دخی دیرلر
ثانی چتین قوز که ایچی قولای چقمیه ثالث نیم ربع یعنی ثمن ع چنك ع کسر نونله قوریش
کوده و چزمه اوکچه سنه قودقلری دمور که مهماز و مهموز و مهمیز دخی دیرلر فرهنك
جهانکیریده منقار جانوران ونوك سنان و پیکان وامثالی نسنه لره دیرلر ع چواك ع بوزن
سواك خرده خمیری یاغ ایچنده بشوروب اوزرینه بال قویوب تناول ایدرلر ترکیده لقمه
دیرلر اکثر تصدق ایچون ایدرلر میر نظمی بیت زادمام اوخلق شد سیرناك * پزیده برای

برای تصدق چواك ل چواكك ع كاف تصغیرایله بمعنی چواك مرقوم ل چیرك ع سكون
یای تحتانیله ایكی معنایه كلور اول مصغر چیز در ثانی بمعنی چزك مرقوم كذا فی شرفنامه
ل مع الكاف الفارسی * چرنك ع كسر را وسكون نونله چاك آوازی وكر زدن ظاهر اولان
صدایه ده دیرلر میرنظمی بیت سنك كوش كردون اصم از ترنك * جهان را كرفته صدای چرنك
ل چه رنك ع یعنی نه فائده و نه چاره دیمك معناسنه در كذا فی شرفنامه بو معنایه شاعر بیت
نه دانم چه كویم چه رنك آورم * كه تا دست وی زیر سنك آورم ل چیر چنك ع عورات آلت
رجل كبی نسنه دوزب و بیللرینه بغلیوب بربرلرینه دركار اولورلر محاچنك دخی دیرلر
ل مع اللام * چغل ع كسر غین معجمه ایله سیاه بالچق كه چكل دخی دیرلر ولای معناسنه دخی
استعمال اولنور ل چكل ع كسر كاف فارسیله تركستانده بر شهر آدیدر محبوبی غایت چوق
اولدوغی مشهور در خوبان چكل دیرلر حكیم اسدی بیت ز ترك چكل خواست چینی كمان *
بجم كفت كای مایه ومیهمان * خواجوی كرمانی * مسمط * شد روبت ای شمع چكل از روی
بجان كرپاس دل * چون میكشی چندین مهل در بحر خون مشتاق را * خلقی بت پرستلر ذی
اول دیارده بر كنیسا وار در چكل آنك اسمیدر غلبهٔ استعمالله شهره علم اولمش واول
كنیساده خدمت ایچون محبوبه قزلر قومشلر در كه اصنامه خدمت ایدرلر اما مرادلری بودر كه
اول كنیسایه واردلر اول قزلری كوروب ناچار میللرندن بته طپارلر و بر روایتده قراچی
طائفه سندن اولانه چكل دیرلر غالبا یغماجی اولورلر بو جهتدن دلبرلر عقل وصبری یغما
ایتدكلرینه چكل دیرلر ل چل ع اوج معنایه كلور اول اول آته دیرلر كه صاغ الی وصول ایاغی
بیاض اوله آكا اشكل واشكیل دخی دیرلر شاعرك بری اسب معیوب حقنده دیمشدر * قطعه
در آب خسب وحرون تنك ران وتا پغ زن * سكندری خور وشبكور كاهل وكمراه * كاوش
وكج دم وجب شوره پشت وآدم كیر * یسار وعقرب وچل سم سفید وكام سیاه * ثانی احمق
وكول ولا یعقل ثالث جهل لفظندن مخففدر ل چه دل ع یعنی نه قوت ونه قدرت ونه اردلك
ودلاورلك دیمك معناسنه در ل چهل ع عدد ده قرقدر اربعین معناسنه ل چیپال ع
سكون یای تحتانی وفتح باء فارسیله هندوستانده لاهور مملكتنه پادشاه اولانلرك لقبیدر
ل چیل ع سكون یای تحتانی ایله بوزن هیل بر باولك آدم دیمك معناسنه در كذا فی المجمع
ل مع المیم * چم ع اول یشل نسنه در كه صو اوزرنده وكنارنده اولور برغسمه وجامهٔ غوك
دیدكلری یدر تركیده یوصون دیرلر كذا فی فرهنك جهانكیری ل چهرم ع شرفنامه ده بر مشهور
اسمیدر میرنظمی بیت بچهرم آمد شاه جوانبخت * نشسته با دل شادان بر تخت *
ل مع النون * چپدان ع سكون باء فارسیله بمعنی چبدان مرقوم كه خاركش دخی دیرلر
ل چخین ع كسر خاء معجمه وسكون یای تحتانی ایله بمعنی رنكین كذا فی فرهنك جهانكیری
ل چدن ع مختصر چیدندر دوشرمك معناسنه ل چراغدان ع چراغ قودقلری ظرفدر
دان اسم مكان اولدوغی معلومدر ل چرست كردن ع كسر را وسكون سین مهملتین وتاء
موقوفله دیش قجردتمق معناسنه ل چرستیدن ع دخی اول معنایه در كذا فی فرهنك
جهانكیری ل چركین ع معروف چرك ایله متصف اولان نسنه وزشت وبدنما وبدصورت

اولانه دیرلر ی چرنکیدن فتح راء مهمله وسکون نونله کرزوپاك وامثالی نسنه لرصداویرمك ی چستان ع سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله یاکلتمج وبلاجه که ترکیده اول نسنه دركه فلان دیدکلری ابو المعانی بیعنی اول بیت صریح کفتم وکردم طلب زیادوصال * چستان دهد جواب مراوعلمه دروغ ی چکان ع نه نسنه معنا سنه درکه کدام کان دخی دیرلر ی چکلین ع بمعنی چکابیز مرقوم یعنی کوشت پاره فرج زنان ی چکن ع کسر کافله جامه زرکش یعنی صرمه ایله طوقنمش قماش کمال اسمعیل بیت خروس وار سحرخیز باش تلسروتن * بتاج لعل وقبای چکن بیارایی ی چکین ع زیاده یای تحتانی ایله بمعنی چکن مرقوم یعنی جامه فاخر وزرتاری اطلس وامثالی قماش شمس طبسی بیت دوش بکر دون زرکشیده کله کفت * تا چکنم هفتورنك بز رچکین را * خواجه عمید لویکی بیت چون حبشی وروحی پرده زآستان تو روزقبای زرچکین شب سلب کالك کالك ی چنه دان ع یعنی حوصله مرغان قوش قورساغیدركه چنه قوش یمی ودان اسم ظرفدر ی چیدن ع سکون یای تحتانی ایله درمك معناسنه مصدردر خواجه سلمان بیت بغیر برك کات كان نمیتوانم چید * که هیچ روی مرانیست برك كل چیدن * ومیل ایلك معناسنه ده روایت اولنمشدر عربیده المام والتقاط دیرلر چغتای لسانده ثیرماك دیرلر لطفی دیمشدر بیت چووصلی روضه سیدین ثیر مادیم کلی هرکز * نچه توتارمینی بلبل دلك آه اوزاری بیلا ی چیره شدن ع غالب اولمق وجرات ایلك معناسنه ی چیرکی کردن ع دلیرلك ایتمك ویوزسزلك ایلك معناسنه در ی چیستان ع سکون یای تحتانی وسین مهمله ایله بمعنی چستان مرقوم یعنی یاکلتمج که آکا بردك وجربك وکیردك دخی دیرلر عربیده اغلوطه دیرلر ی چیلان ع سکون یای تحتانی وفتح لامله ایکی معنایه دراول عناب دیدکلری یمشدر شمس فخری بیت زمین دست توغایت عنایت شاهان * عقیق ولعل برآید مثابه چیلان * حکیم سوزنی بیت ما نندیکی درخت چیلان * سرکنك وبرك وبرندارم * ثانی کزکان ساکن اولدوغی میشه یه دیرلر ی چین کردن ع یوزوآلنی بورشدرمق وقاشی چاتمق ونسنه ویروب ودوشرمك معناسنه در ی چین ع درت معنایه کلور اول بو کلمه ثانی بمعنی راست ثالث چیدن لفظندن صیغه امر ووصف ترکیبی اولور بمعنی چین ودانه چین کبی رابع مشهور مملکت آدیدر ی چینه دان ع بمعنی چنه دان مرقوم حکیم خاقانی بیت طاوس وغراب خوار هردم * کاورس زچینه دان برانداخت ی مع الواو * چنیرو ع کسر نون وسکون یای تحتانی وضم زاء معجمه ایله بمعنی نقد میر نظمی بیت چو داده سیم اشك وزردی رو * بکالای غم عشقش چنیز و ی چیزو ع سکون یای تحتانی وضم زاء فارسیله اوقلی کرپی که تسی وتشی دخی دیرلر ی مع الهاء * چله ع چیله لفظندن اختصار اولنمشدر کذا فی المجمع ی چراغ پره ع پروانه دیدکلری بوجکدر ابو المعانی بیت خالست عکس دیدم جون شمع روی اودید * همچون چراغ پره شب تا سحر بکردید ی چرخشته ع سکون راو شین وکسر خاء معجمتین وفتح تاء مثناة ایله منکنه دیدکلری اغاجدر که آنکله بعض نسنه صقرلر ی چرخه قلغیان دکنی برمدور وتوی کبی نسنه در دکندن حاصل اولور یرندن قوپوب هوایه اوچر چغرسته ع سکون غین معجمه وسین وکسر راء مهملتین ایله ماشه که آنکله آتش طوزرلر ی

چو

چه

چفرسده حذف تا ایله ده ماشه معناسنه‌در چکاشه فتح کاف وشین معجمه ایله
کرپی نك قصه دکنلوسی کذا فی المحمودی چکونه فتح کاف ونون وسکون واو ایله
بر قوشدر کروانك دخی دیرلر وضم کاف فارسیله نته و نه نك کبی معناسنه‌در معنای
اولی لفظ مفرددر ومعنای ثانیلە چه ایله کونه‌دن مرکبدر چلپاسه سکون لام وفتح
بای فارسی وسین مهمله ایله کلر دیدکلری جانوردرکه کرفش وکرپاسه وکرپاشه دخی دیرلر
مجمع الفرسده ضب جنسندندر سوسمار دیرلر ضبدن کوچك اولور محمودیده بای موحده
ایله مرویدر چلچله سکون لام اول وفتح ثانی وکسر جیم فارسیله شرفنامه ده بمعنی
غلیواژ یعنی چیلاق ونعمة الله ده قوربغه‌در دیمش اما موید الفضلا صاحبی یازمش ولکن
بو لغت برفرهنکده ذکر اولنمامشدر دیمش چله لام مشدده ایله اوج معنایه کلور اول
صوفیانك خلوتده چقاردقلری اربعین‌در بو بیتدن فهم اولنور حکیم خاقانی بیت مراسنی
سال حالی کشت معلوم * که شیخ چله رادرسی نماند * ثانی فصل مشتاده واقع اولان
زمهریر کونلری که قرق کون اعتبار ایدرلر شیخ سعدی بیت زمستا نست وراه از برق تند ست
سفر در چله وی نا پسند ست * ثالث عورتك وضع حملدن صکره ایام نفاسلری قرق کون
اولسون اکسك اولسون استاد عسجدی بیت برافشاندم خیو آلود چله درشکاف او *
چو پستان مادر اندر کام بچه خرد درچله * ولام مخففله یای کرشی که ابریشمدن بغلنور
بیت تا بکمانت فلك این چله بست * تیر خوانیت برون شد زشست چنه وچینه
کلاهما دانه مرغان یعنی قوش یمی حکیم ناصر خسرو بیت مرغ چو بردام و برچنه نظر افکند
بخت بد آنکه بخاردش رك بسمل * شیخ سعدی بیت مرغ آنجا رودکه چینه بود * نه بر آنجا
رودکه چی نبود چنیبه کسر نون وسکون یای تحتانی وفتح بای موحده ایله یورککه دل دخی
دیرلر عربیده قلب دیرلر میر نظمی بیت عدو کرچه بر حیله قادر بود * ندارد چنیبه که ظاهر بود
چنیل کسر نون وسکون یای تحتانیله بمعنی خنیل که باب خاده ذکر اولنور ان شاء الله
تعالی چهره پیکر وروی آدمی وغیره ونقش وصورت دیوارده دخی استعمال اولنور که
نقاشه چهره کشا وچهره پرداز دخی دیرلر چه اخفاء ها ایله نه دیمکدر اکرچه ها ایله
یازیلور اما تلفظ اولنمز کاهی بر لفظ ادخال اولنوب هاء علامتی حذف اولنور چکونه
وچشناسی کبی نتکم حکیم سنایی بیت توکه در قید کلك انفاسی * چهره را از نقاب چشناسی
جغتای لسانده کسر ایله نی دیرلر که نیه دیجك یرده نیکا دیرلر ونه ایدیم دیمکده نیتای دیرلر
چیچله سکون یای تحتانی وفتح جیم فارسی ولام ایله بمعنی رنج وعلت وکسر جیمله ده مرویدر
چیره سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله شجیع وبهادر ودلاور معناسنه حکیم
فردوسی بیت چو هومان برآمد بران تیره کی * بپیچید کودرز ازان چیره کی * وجست
وچابك معناسنه که ضدی خیره‌در خواجه حسین ثنایی بیت از پی این شبان کرك مزاج *
کرك را چیره بر شبان کردم * وچیره قومك معنالریله مترادفدر چیزه سکون یای
تحتانی وفتح زاء معجمه ایله چنبستره که بر دمور آلتدر آنکله قیل قوپارلر وخرده نسنه‌لر
طوتارلر میر نظمی بیت بوده در حسن خط نا چیزه * موی روکرده پاك با چیزه چنیدره

سکون یای تحتانی و نون موقوف و فتح دال و راء مهملتین ایله بر ولایت آدیدر نقل اولنور که
آنده بر چشمه واردر دائما آندن دف و ساز صداسی ایشیدیلور

چ ی

مع الیاء التحتانی چله دی فتح دال مهمله و اظهار یا ایله اربعین شتا معناسنه مولانا جامی بیت زشیخ
چله نشین دور باش و چله وی * که هست چله دی سرد تر ز چله دی چیره کی دلاورلك
و شجاعت و چیره مرقوم معنالرینه صفت اولور چیزی برنسنه معناسنه در آخرنده کی
حرف یا گاه وحدت و گاه صفت معناسنی افاده ایدر ابو المعانی بیت بر درت سائلی اگر آید
چیزی ده مگردش محروم چیستی سکون یای تحتانی و سین موقوف و کسر تاء مثناة
ایله استفهام قبیلندندر نه سن و نه در دیمك معنالرینی افاده ایدر چینی ولایت چینه
منسوب اولان نسنه لره دیرلر و بر لطیف رنکدر بیاض ایله کوك اراسنده چی اخفاء
یا و کسر صریحله چیز معناسنه در شاه داعی شیرازی بیت من این مرغ زیرك منش می
شناسم * اگر چی ندارد بسی چینه دارد

چُ ا

باب الجیم الفارسی المضمومة مع الالف * چوخا
یوکدن ایدرلر معروف اثوابدر و دخی رهبانلره مخصوص بر نوع جامه در حکیم خاقانی بیت
مرا بینند در سوراخ غاری * مثال مولوزن و پوشیده چوخا جوزه لوا زاء معجمه ایله
چنکلاهی یعنی علیواز کذا فی المجمع چونا فتح نونله نیجه سن دیمك معناسنه آخرنده کی
خطاب در ابو المعانی بیت کشیدم جور و محنت چند مدت * نگفت آن جور پیشه هیچ
چونا

چُ ب

مع الباء * چلوچوب باب سابقده ذکری مرور ایدن جلو جوب معناسنه
جیم فارسیله ده استعمال اولنمشدر مرویدر چوب چبق و دکنك و هر کسلمش اغاجه
دیرلر قوری اولسون یاش اولسون بیت چوب خسیس را اگرش تربیت کنی * جائی
رسد که بوسه گه خسروان شود * و عصا معناسنه ده دیمشلردر بیت سیه مارکو راسر آید
بچوب * ز سوراخ پیچان شود سوی چوب * چغتای اسامیده فتح شین معجمه ایله شوشه
دیرلر سبعه سیاره ده عشقله سلطنت جمع اولمق محالدر دیدوکی یرده بیت ایکیسین کیم
دیسا قیلاین جمع * شوشه موزون دیکای یا سارمین شمع

چُ ت

مع التاء المثناة * چست
سکون سین مهمله ایله درت معنایه استعمال اولنور اول چابك معناسنه شمس فخری
* قطعه * چرخ در مهر شیخ ابو اسحق * چون میان را ببست چابك و چست * از پی افتخار
حشمت او * شیر را داغ شه نهند بر است * ثانی بمعنی تنك امیر خسرو بیت اگر خانه فراخ و گر
بچسنست * بچار ارکانش بنیاد درستست * وله بیت زنهار که آن بند قبا چست مبندید
کزنا زکیت بخیه برا ندام برآید * ثالث محمودیده بر بری اوزرینه نسنه یغمق معناسنه رابع
ظفرنامه ده بمعنی زود و درگرفته مسطوردر چغرات سکون غین معجمه و فتح راء مهمله
ایله یوغرت که ماست دخی دیرلر بسحاق اطعمه بیت کشك درد و زهك و زرداب و لبن *
چغرات و ماست * چربه شیر و زبده مسکه دوغ کردی ما رچز * و سوزلمش یوغرت
و یوغرت قورسنه دخی دینلور چفت سکون فا ایله ایکی معنایه در اول جامه تنك که
چسپان و چست دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانگیری ثانی عمارت آلتنه قونیلان دیرك و کار کیر
دیوار اوزرینه ایتدکاری کنار در میر نظمی در صفت عمارت بیت رواق و طاق عالی

عالی دید و بشگفت * که بوده ابر دیوار او جفت لغ چوبدست ع فتح باء موحده ودال
وسکون سین مهملتین ایله مرکب سورجك دمور اوجی سوری نسنه در اغاجدن دخی ایدرلر
مولانا جامی * قطعه * رافضی روز قیامت خر بود زیر یهود * ملحد نادان بدست اندر گرفته
در مهار * باز نصرانی بدستش چوب دست آهنین * میرند خرتار سانند جمله راد ارالبوار
لغ مع الجیم * چوج ع شکاری طوغان که چوز دخی دیرلر مولانا عبدالله هاتفی بیت
زریك بیابان فزون لشکری * زچوچی نژادانش هر سوسری لغ مع الخاء المعجمه * چوب سرخ
بقم اغاجی غایت پك اغاجدر آنی قیروب قینادوب ابریشم وایلك وبز بویارلر ابوالمعانی بیت
آن خرابه چنان دلداده دنیا شدست * می نشاندکو بیا در باغ عالم چوب سرخ *
لغ مع الدال المهمله * چغد ع سکون غین معجمه ایله اکسه ده دوکم اورلمش صاچ وحصار
کنکره سی و بیقوش که کوج وکوف وکول دخی دیرلر لغ چغند ع فتح غین معجمه وسکون
نونله دپه ده اولان قیللرکه اکسه ده دوکم اورلمش اوله کذا فی فرهنك جهانگیری لغ چنبد ع
بوزن بمعنی کنبد لغ چوب نورد ع کسر باء موحده وفتح نونله اول اغاجدر لرکه دفه طراغی برینه
آنکله نسنه طوقیوب اوررلر ودخی نکنك معناسنه وکتاب تاج الاسما ده منوال معناسنه درکه
بزی طوقیجه اکا صارارلر لغ مع الراء المهمله * چر ع آلت تناسل معناسنه حکیم انوری
بیت آنچه دی آن پسر مصر کرك چر خور کرد * من ندیدم که در آفاق یکی کمتر کرد لغ چرکر ع
سکون راء مهمله وضم کاف فارسیله ایکی معنایه در اول پیغمبردیمك و بعض فرهنکلرده
مغنی معناسنه در حکیم ناصرخسرو بیت برجی شیودین یزدان شو * کر پیش چرکرا مقصت
بتاز * ثانی خنیاکر معناسنه شهاب الدین مهمره بیت زآوای مطرب چرکر ز دستان *
دل من بتان همچو ماهیست در بر لغ چغندر ع ضم غین معجمه ودال مهمله وسکون نونله
چکندر معناسنه در چقندر دخی دیرلر لغ چغور ع ضم غین معجمه ایله طاوق پلجی معناسنه
ابوالمعانی بیت چو ماکیان زن غر را به بچه بسیار * زبیضه متعفن برآورد چو چغور
لغ چقندر ع ضم قاف وسکون نون ایله لغ چکندر ع ضم کافله معروف شلغمك برنوعیدر قرمزی
اولور حکیم سوزنی در صفت کیر خود بیت اکر زتن که چکندر نمای شد تن او * زکون کنك بود
کنده چکندر او لغ چناور ع فتح نون وواو ایله ختن مملکتنده برشهر اسمیدر لغ چنبور ع
سکون نون وضم باء موحده ایله دیزکین ویولار صاپی ترکیده چلبر وعربیده مقود دیرلر
لغ چندر ع سکون نون وضم دال مهمله چکندر معناسنه در بسحاق اطعمه بیت هرگز
نشنیده ام که آشی * فخری بوجود چندر آرد لغ چوار ع بوزن کوارد ستور معناسنه
ابوالمعانی بیت ایاستوده خصال وایافرشته جمال * کرم چوار دهی میکشم نقاب مقال
لغ چوب بار ع سکون باء اول وفتح ثانی ایله برنوع لیف اغاجیدرکه آندن لیف ایدرلر
لغ چوبخوار ع سکون باء موحده وفتح خاء معجمه وواو معدوله ایله ایکی معنایه در اول
برقورتجغزدر اغاج یروهرنه بولورسه یردیوجه ودیوك دخی دیرلر عربیده ارضه دیدکلریدر
فتح راء مهمله وضاد معجمه ایله ثانی دکنك اورلمش آدمه دیرلر تعزیر ایچون اولسون غیری
اولسون لغ چور وچوریور ع کلاهما بسکون الواو برقوشدرکه اکا تذروو تورنك دخی دیرلر

وکیله سکون دیدکلریدر حکیم سوزنی بیت پری دیدار جوری نار ون قد * دری رفتار خسروی یاسمین خد ﴿ مع الزاء المعجمه * چز ﴾ جرلق بوجکی وآری قوشی دیدکلرینه ده دیرلر

چز

﴿ چوالدوز ﴾ معروف دوز دوزیدن لفظندن اسم فاعلدر چوال دیکیجی دیمک اولور ﴿ چوب باز ﴾ سکون باء اول وفتح ثانیله پنبه قوزالغی معناسنه ﴿ چوز ﴾ سکون واو ایله اوج معنایه کلور اول شکاری طوغان که یریاشنده اولمیه شکار آلمش اوله ثانی فرج زن معناسنه حکیم سوزنی بیت عضو رواست چوز وکون نیست درین بحر او چون * کون زنی خواص دان چوز برای جمهره * وله * مثنوی * طرفه هنکام سفر کردنش * مهر زند بر در چوز دنش * کیدی خرمهر بدریا که زد * یا کره اندر دل صحرا که زد * ثالث بردن طوب تمش اوت یونجه ور اژ کبی که اکا چغرد نحی دیرلر ﴿ مع الزاء الفارسی * چژ ﴾ تومان

چژ

یاقه سی یعنی اوچقور اوی ابو المعانی بیت کلید کنج صفا بود بند شلوارش * بجز کشوده بمفتاح کیر خوش کارم ﴿ مع الشین المعجمه * چوبکش ﴾ سکون باء موحده وفتح کاف

چش

ایله پنبه دن دانه یی آیردقلری آلت معناسنه کذا فی المحمودی ﴿ مع الغین المعجمه * چغ ﴾

چغ

ایکی معنایه در اول چوب آبنوس حکیم اسدی بیت یکی تخت عاج ویکی تخت چغ * یکی جای شاه ویکی جای فغ * ثانی بویندرق معناسنه در ﴿ چناغ ﴾ فتح نونله ایرماشی که چماق دخی دیرلر شمس فخری بیت براسب دولتی خداوند ملک جم * پروین سنام باشد وخورشید ومه چناغ * ودخی بمعنی پیاله ویاین بالغی معناسنه ده مرویدر ﴿ چوغ ﴾ بوزن بوغ صوبندی معناسنه میرنظمی بیت چو بوده باغم ومحنت سرمشته * بجوی اشک پلکش چوغ کشته ﴿ مع القاف * چماق ﴾ ایکی معنایه در اول کفچه معناسنه ثانی

چق

دیرسته که دموردن واغاجدن ایدرلر کذا فی نعمة الله ﴿ چوب یساق ﴾ اول عصادر که چاوشلر اللرنده کوترلر مولانا هاتفی بیت ادب کردش اول بچوب یساق * بفرمود از کرد نش تا بسناق ﴿ چناق ﴾ فتح نونله بمعنی چناغ مرقوم خواجه سلمان بیت شمال صیت تراشد براق برق عنان * هلال زین براق تو کشت وبدر چناق ﴿ مع الکاف ﴾

چك

﴿ چتوك ﴾ ضم تاء مثناة ایله بمعنی کنجشك یعنی سرچه وچغك وچکوك دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ چربك ﴾ سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله درت معنایه کلور اول برکسنه حقنده صورت راستده دروغ سوبلمکه دیرلر کال اسمعیل بیت تبارك الله چندین سوابق خدمت * شود بچربك تغریب مفسدی برباد * بو معنایه ظهیر فاریابی بیت مراز چربك صاحب غرض زبیخ مکن * که من بباغ فصاحت درخت بارورم * مجمع الفرسده غمز وشقاوت ایچون سویلنان سوز که برکسنه لسانندن نقل اوله ثانی طنز وتمسخر معناسنه حکیم فرقدی بیت بیکمان موش دژم را چربك آید بپلنك * بی سخن کبك دری را خنده آید بر عقاب * ثالث فرهنك جهانکیریده بمعنی خجلت وانفعال سید ذو الفقار شروانی بیت هردم بدولت شرف خاکپای تو * دور سپهر چربك تاج کیان دهد * رابع مجوّدیده بمعنی اغلوطه که یاکانج دیرلر ولغز معناسنه ده میرخسرو بیت زوما ده بهم چون دوست با دوست * بسی من موز چربك کفته در پوست ﴿ چغك ﴾ ضم غین معجمه ایله

ایله سرچه که عربیله عصفور و جمعنه عصافیر دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری چغوك ضم غین معجمه و واو معروفله بمعنی چغك مرقوم که چغنه دخی دیرلر حکیم نظام الملك تقویت باه ایچون ایتدوکی اجزا ترکیبنده دیر بیت ز زعفران و سقنقور و مغز چلغوزه * بمشك و عنبر و مغز چغوك آمیزد چکاچك فتح کاف و ضم جیم فارسیله افواه ناسده دوشمش خبره دیرلر حکیم زجاجی بیت چکاچك شد این راز اندر میان * که کردید بدشاه بار و میان چکچك سکون کاف و ضم جیم فارسیله بمعنی چکاچك مرقوم حکیم سنایی بیت چکچکی او فتاده در مسجد * نز پی هزل و مضحکه از پی جد چکاك فتح کافله ابریشم دوال که چالك دخی دیرلر مجمع الفرسده بمعنی طناب خیمه مسطوردر چلك آلت تناسل که چوك ولند و ...ور دخی دیرلر بو بمعنای جامی بیت از عیب دردهان تو افسرده خون چو کس * وز غصه آب کشته ز چشمت روان چو چلك چکوك و چکاك کلاهما بضم الکاف الفارسی بمعنی کنجشك که چغك و چغوك دخی دیرلر شمس فخری بیت اکر کند طیران در هوای دولت او * ز چنك شاهین باز آورد شکار چکاك چلانك فتح نونله ایکی معنایه کلور اول بر لعبدر کوزه کردان دخی دیرلر ثانی بر بوجکدر سرکین کردانك دخی دیرلر عربیده جعل دیرلر چالك سکون لامله بمعنی کفچه دیك زن کذا فی مؤید الفضلا و مجمودیده ابریشم اکیردکاری ایك معناسنه در چلوك ضم لامله دکرمان بوینه بغلدقاری ایپ کذا فی شرفنامه چواك یاغله پشمش اتمکه دیرلر بسحاق اطعمه بیت عدس و باقلی و سیر و پنیر و زیتون * در پیش نان چو اکست و مقیل و بلبار چوبك فتح باء موحده ایله ایکی معنایه در اول پنبه چقرغی ثانی بر تخته ایله بر اغاجدر صو پاسبانان اول اغاجی تخته یه اوروب پاسبانلری آگاه ایدر و بقم اغاجنه ده دینلدوکی منقولدر چو پلنك سکون با و فتح لامله دو پاك سرخ که باشه بغلرلر حضرت مولانا قدس سره بیت آن شاه در وغین بین با اسبك بازینك * شنکینك و منکینك سر بسته بچو پلنك چونانك یعنی چنانکه کذا فی شرفنامه مع الکاف الفارسی * چفتك سکون فایله بر قوشدر که آکا چو پینه و کروانك دخی دیرلر مجمودیده بر بیاض و ایری و بیوننی اوزون قوشدر مجمع الفرسده تاء مثناة یرینه نون واقع اولمشدر چکوك ضم کاف فارسیله بر اوت اسمیدر و دخی چزد مرقوم معناسنه در چناك فتح نونله قوش بسله‌دکلری بر ترکیبه کومس دیرلر چنبك سکون نون و فتح باء موحده ایله ایکی معنایه کلور اول بمعنی خیز یدن و جستن یعنی قالقمق و صچرامق حضرت مولانا قدس سره بیت سرمستی درو صل خود در اصل اصل وصل خود * چنبك زنان در نیستی چنبك زنان اندر نما * ثانی بمعنی سنك آهن ربا یعنی مقناطیس چنك سکون نونله ایکی معنایه کلور اول بمعنی سخن و کفتار خواجه نصیر طوسی * قطعه * خوش بودن نکو فضلیست لیکن نه چندانی که کویندت که کنکی * همان بهتر که در بزم افاضل * ز دانشهای خود چیزی بچنکی * که تا معلوم کردد عاقلانرا * که تو شاخ کلی با چوب شنکی * ثانی قوشلك دانه‌دوشر دکنه دیرلر چوشك سکون واو و شین و کاف موقوفه لوله دار بر داغه دیرلر بابلده دخی دینلور هندی زبانده تبنی دیرلر چوك واو معروفله ایکی معنایه کلور اول بر قوشدر کبجه

چ ك

ایاغندن آصیلوب حق حق دیو صدا ویرر اول قدر چغرر که بوغا زندن قان طاملر منوچهری
بیت چوك زشاخ درخت خویشتن آویخته * زاغ سیه برد وبال غالیه آمیخته * کذا فی
فرهنك جهانکیری ومجموعة الانس اما محمودیده بمعنی بوم کلان یعنی ایری بیقوش بو معناده
بعض نسخه ده واو یرینه راء مهمله واقع اولمشدر ثانی آلت تناسله دیرلر قرالاوی بیت برکس
چون کمان ندافی * برنی چوك چون چك نداف * و واو مجهول ایله دوه نك دیز چوكدیکنه
دیرلر مولانا جامی بیت برانم از عقب کوچ کردهٔ خودلوك * زند جمازهٔ سعیم بخیمه کاهش چوك
وپور بهای جامی بیت پیش باز آمدند و چوك زدند * چوك چون اشتران لوك زدند سه واستعاره
طریقیله ملوك وسلاطین اوکنده تعظیم ایچون دیزی یره قومغه دیرلر استاد لطیفی بیت هر دمی
کرم را تموك زند * پیش او دل بلا به چوك زند * دشت قپچاق لغتیدر چوکك فتح کاف
فارسیله وضمله ده مرویدر بر قوشدر نحوست ایله مشهور در بوم دخی دیرلر کذا فی فرهنك
جهانکیری چون پشت پلنك ابلق حیوان آت اولسون غیری اولسون کذا فی شرفنامه

مع اللام * چغداول سکون غین معجمه وفتح دال المهمله و واو ایله لشکر سوریجی ودمدار
عسکر معناسنه در چغول سکون غین معجمه وفتح دال مهمله ایله چغدول سکون
غین معجمه وضم دال مهمله و واو معرو وفله کلاهما یعنی چغداول مرقوم کذا فی شرفنامه والمجمع
والمحمودی چغل فتح غین معجمه ایله ترکستان لغتیدر جنك محلنده کیدکلری جبه که
چوقال وجوشن دخی دیرلر میر خسرو بیت نه همچون دیکران زاهن چغل پوش * سلامی
عصمت یزدانش بر دوش * حکیم نزاری قهستانی بیت چغل به پیش خدنکش جو شیطنست
وشهاب * زره به پیش سنانش چو سوزنست وحریر * وضم غین ایله اول بدبخت کمسه یه
دیرلرکه بر کمسنه دن بر سوز ایشیده ویاخود بر فعل کوره که انك افشا سیله فاعلنه ضرر
وآزار اصابت ایلیه انی اظهار ایله ویاخود واروب حکامه غمز ایده عربیده غماز دیرلر چل آلت
تناسل معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری چنبل سکون نون وضم باء موحده ایله
چنبل معنی کذا یعنی دلنجی چنبل دلنجیلك دیمك اولور حکیم سنایی بیت آز با جود او چو ممتلیان
هست همچون سبیل چنبلیان * وله بیت ندی نزل الله اندر شهر * چنبلی وار در دم بنوی
چول واو مجهول ایله ایکی معنایه کلور اول بیابان معناسنه شیخ اوحدی بیت کله
درچول وغله اندر چال * نتوان داشت چله از سر چال * ثانی بمعنی خمیده یعنی اکلمش

مع المیم * چماچم ضم جیم فارسیله بمعنی پیشانی که عربیده جبین وجبهه دیرلر حکیم نزاری
بیت بدرکاه قیصر رفیعت نهاده * ملوك جهان از تفاخر چماچم چمچم سکون میم وجیم
فارسیله اوچ معنایه کلور اول بمعنی رفتار وخرام حضرت مولانا قدس سره بیت سر بر مزن
از مستی تاراه نکرددکم * در بادیهٔ مردان محو ست تراچمچم * ثانی اسب واستر وکاو وخر
وسائر حیوانات بهایمه دیرلر حکیم سوزنی بو ایکی معنایه ترتیب اوزره بیت تاتو چمچم کنی
شکسته بدم * بسر سنك همچو چمچم خر * ثالث بر نوع اپاق قابی دراسکی نسنه لردن ایدرلر
آکا کیوه دخی دیرلر شیخ سعدی * قطعه * خوش بود دلبستکی بادلبری * ماهرویی مهربانی
مهتری * چمچمی درپای مردانه لطیف * بر سرش خربند کانه میزری * بو بیتلردن فهم

فهم اولنور که مطلق پابوج اوله و حکیم نزاری. بیت اگر کیمخت بلغاری نباشد * که در پوشم من وگر کاو چرم ك چرم ع بش معنایه کلور اول لاف اورمق وتفاخر ایتمك معناسنه شاه داعی شیرازی * مثنوی * در همه جاید بتخلص رسید * خانه داعی همه داعی کشید * زانکه فنانام مرا کردم * گفت ز نام و لقبم خود چرم * ثانی حیوانه دیرلر شیخ عمر خیام * رباعی * ای رفته وباز آمده وچرم گشته * نامت ز میان مردمان گم گشته * ناخن همه جمع آمده وسم گشته * وریش از پس سر آمده ودم گشته * ثالث اوزم چیره سی که شیره سی الخمس اوله رابع بمعنی سرما یعنی صوغوق خامس اول سیاه وبراق دانه در که دوای چشم ایچون ترکیبه جزء ایدرلر غایت مفید در اکا چشم وچشمك وچاکس دخی دیرلر ك چوچرم ع جیم فارسیله باب جیمده مرور ایدن چرم معناسنه در کذا فی المحمودیه ك چوم ع واو معروفله آلچ دیدکلری طاغ یمشیدر ومزیله زعرور وتفاح بری وزوثلاث حیات دخی دیرلر وفارسیده اغاچ ننه دیرلر شیرازیلر کیل دیدکلریدر جالینوس اکا هلهلیون دیمشدر بریسی و بستانیسی اولور که مثلث جرم دیرلر شیرازیلر گل سرخ دیرلر واول باغچه ده چوم دیدکلری رسیده نظر در ك مع النون * چنین ع کسر باء فارسیله سکوت چبوغندن یاپلمش سپد وطبق معناسنه حکیم فردوسی. بیت بگسترد کرپاس وچنین نهاد * زچنین بران نان کشکین نهاد ك چنان ع آنجلین معناسنه اصلی چون آن در تلفظده تخفیفا واوی حذف اولنوب اشباع ضمه ایله استعمال اولنور مراد معنای تشبیهی افاده ایدر غیاثای جلوایی. بیت چنان ذرات اعضایم ز مهرت گشته مالامال * که گر خنجر زنی بوی محبت آید از خونم * ابوالمعانی. بیت چنان مستم چنان مستم چنان مست * نمیدانم ز خود نیستم وگر هست ك چنین ع بونجلین معناسنه اصل چون این در تخفیفا واو ایله الفی حذف اولنمشدر خواجه سلمان. بیت تاجهان بود چنین بود چنین خواهد بود * همه را عاقبت کار همین خواهد بود ك چوپان ع باء فارسیله قیون وصغیر کودنه دیرلر عربیده راعی دیدکلریدر ك چوب زین ع کسر باموحده وزاء معجمه ایله ایراغاجی که قلتاق دیرلر ك چوپك زن مهتر پاسبانه دیرلر بوروش وطرز قدیم زمانده متعارف ایدی که مهتر پاسبان برالنه براغاج وبرالنه برتخته پاره سن آلوب پادشاهك نامن ذکر واکا دعا ایدوب تخته یی دوکه دوکه دولاشوب پاسبانلری بیدار ایدر بلاد عراق وفارسده لیالی رمضانده خلقی سحوره قالدرمق ایچون قپولری طولاشور حضرت مولانا قدس سره. بیت مزن چوپك دگر چون پاسبانان که هستی ما هیانرا پاسبان آب * استاد فرخی بیت باغبانی بباید آن بت را * بابکی پاسدار چوپك زن ك چوپکین ع بمعنی چوپك زن مرقوم ك چوپلیں ع سکون باء فارسی وکسر لامله بمعنی چوبکش مرقوم ك چوب نان ع کسر باو فتح نونله اوقلاغی که آنکله یوفقه خمیری ایچارلر شاعر. بیت نزیبد در کف زن هیچ چوپی * خوشا چوبی که باشد چوپك نان *
ك چوپین ع مطلق اغاجدن اولان آوانی وچنق وطبق وما اشبه ذلك ك چوخیدن ع واو معروف وکسر خاء معجمه ایله ایکی معنایه کلور اول بمعنی پخیدن مرقوم ثانی بمعنی لغزیدن یعنی سورجمك شکوخیدن دخی دیرلر کذا فی فرهنگ جهانگیری ك چوشدن ع سکون واو وشین موقوف ایله بمعنی مکیدن یعنی اممك سیف اسفرنکی. بیت خلق عدوت هرنی

کز چکر آب جو شدی * آب روانش از لب چشمهٔ خنجر آمدی ؛ چونان ؛ یعنی چنان اصلی اوزره واقعدر استاد لطیفی بیت مکن بدکه چونانکه بینی جزا * نکوکار باشد به نیکی سزا ؛ چونین ؛ یعنی چنین اصلی اوزره حکیم اسدی بیت کهش مهربانی کهش کین بود چنین بود کیتی و چونین بود ؛ چون ؛ تفخیم جیم و واو معروف ایله نجه دیمك معناسنه که هر بیله کیف دیرلر کاهی ادات رابطه الحاقیله چونست دیرلر خواجه حافظ بیت ز گریه مردم چشم نشسته در خونست * ببین که در طلبت حال مردمان چونست * و هر نجه دیمك معناسنه هرچون دیرلر بیت اگر پیش ازین بند و افسون کنی * نیارد من این کرده هرچون کنی ؛ چون ؛ واو مجهول ایله ایکی معنایه کلور اول ادات تعلیلدر شیخ سعدی بیت چون ننالم تلخ از دستان او * چون نیم در حلقهٔ مستان او * مصراعنده اولان کی چون کیف معناسنه اولان چوندر مصراع ثانیده کی ادات تعلیلدر ثانی تشبیه معناسن افاده ایدر بلکه ادات تشبیهدر خواجه حافظ بیت گر خلوت ما راشبی از رخ بفروزی * چون صبح در آفاق جهان سر بفرازم * بو تشبیه ایچون اولان چون اسم مرکبده کاهی واوی حذف اولنوب چنان اولور میرزا شانی بیت چون آن غریق میم ساقیا که از گل من * اگر گلی بدر آید شراب از و بچکد و چغتای لسانده اولکی چونه نیچوك دیرلر لطفی دیوانده بیت نیچوك طبیبغه دردنکینی آیتابین آخر * که دردینه کیز یوز مینك دوادین آرتق ایرور * وچون ثانی که تشبیهدر ینکایغ دیر فرهادنامه‌ده فرهاد هنوز شیر خوره ایکن عشق علامتلری وارایدی دیدیکی یرده بیت انکا ایچماك بولوب ناکام یانکلیغ * مریض و شیرهٔ بادام یانکلیغ ؛ مع الواو * چچو ؛ ضم جیم فارسیله بوستان معناسنه‌در هندی لسانده چوچی دیرلر ؛ چغو ؛ ضم غین معجمه ایله یعنی جغد مرقوم ؛ چنو ؛ ضم نونله یعنی چون او یعنی انك کبی دیمك اولور حکیم خاقانی بیت تلما در خان رحم کشاداست * هر کز خلق چنو زاد ست * حکیم فردوسی بیت همه راز ها ذیر کرد آشکار جها زانیامد چنو خواستکار * ودخی استغفار و طلب بخت معناسنه استعمال اولنور کذا فی المشکلات ؛ چو ؛ اوچ معنایه استعمال اولنور اول واو معدوله ایله یعنی اخفاء واو ایله یعنی مانند خواجه حافظ بیت چو باد عزم سر کوی یار خواهم کرد * نفس ببوی خوشش مشکبار خواهم کرد * ثانی ادات تعلیل اولوب شیخ سعدی بیت چو مرد سخنکوی فانی شود مرا اورا سخن عمر ثانی شود * ثالث وقت معناسن افاده ایدر خواجه حافظ بیت چو با حبیب نشینی و باده پیمایی * بیاد دار محبان باد پیمارا ؛ مع الهاء * چچرغه ؛ سکون باء موحده و راو ضم جیم فارسی و فتح غین معجمه ایله یعنی تازیانه ؛ چره ؛ فتح زاء مشدده ایله کوچك طوغان وارکك طوغان کذا فی المحمودی جیم عربی و راء مخففله ده مرویدر ؛ چزه ؛ زاء فارسیله طون یاقه‌سی نیفه دخی دیرلر میر نظمی بیت شود خیره چو چشم کیرد در کار که بکشاید چزه از بند شلوار ؛ چغنه ؛ سکون غین معجمه و فتح نونله یعنی کنجشك بود بهای جامی بیت شوم چون بوم گرسنه چون زاغ * خرد چون چغنه سست چون کوتر ؛ چلیله ؛ چلبله ؛ سکون لام اول و ضم باء فارسیله و فتح لام ثانیله مضطرب و بی آرام معناسنه ظهیر الدین فاریابی بیت ای زنور رای تو خورشید و مه شد در حجاب * وی زجود دست

چو

چه

دست توابر بهاری چلپله چلچله سکون لام اول وکسر جیم فارسی وفتح لام ثانیله بمعنی
لاك پشت یعنی قپلو بغه استاد دیمشدر بیت چل چله بنشست صوفی ره نیافت * چلچله بهتر
بود زان چل چله * بعض نسخه‌ده غلیواج معناسنه مسطوردر چلغوزه سکون
لام وضم غین معجمه ایله چام اغاجی یمشی که چام فستغی دیمکله معروفدر عربیده صنوبر دیرلر
اسم مرکبدر چل بسیار معناسنه‌در وغوزه قوزلق دیمکدر معنای ترکیب چوق قوزالقلی
دیمك اولور معربی فتح جیم عربیله جلغوزه‌در امیرخسرو بیت بودکندم کزی بالاسرافراز
سرچلغوزه کوید باافلاك راز * شیخ آزری بیت هرکرا نیست ذوق چلغوزه * هست
درخور ددرش اوپوزه چله لام مشدده ایله قاوصره سپدی کذا فی نعمة الله چمانه
فتح میم ونونله اوج معنایه کلور اول بمعنی میانه میرنظمی بیت دران کاشنسرای بی‌بهانه
چوسروی سرکشیده در چمانه * ثانی بمعنی پیالهٔ شراب ثالث حیوان بو ایکی معنایه
حکیم ناصرخسرو بیت چه لافی که من یك چمانی نخوردم * چه فضلست پس مرترا بر چمانه
چمچمه سکون میم اول وفتح ثانی وضم جیم فارسیله ایاق صسی که یورردکن ظاهر
اولور شلپ وشکاشك وشکلك دخی دیرلر امام فخر رازی بیت در وصف قران بجو چمچمهٔ
مرکبش * توده‌کش شك چشم ازنمك ذوالمنن * حکیم سوزنی بیت کردنعال وچمچمهٔ
تا دپویکانش * خوش چون سماع وسرمه بسمع وبصر رسید چمچه سکون میم
وفتح جیم فارسیله اغاج قدح وکفچه واغاج چناق چنانه فتح نونین ایله وای دینه
دیرلر براو یوندر چنبه سکون نون وفتح باء موحده ایله توقاج دیرلر بر توقمقدر آنکله
قصارلر بزآغردرلر استادلبیبی * قطعه * دوچیزش بشکن ودو برکن * منه یشش زغلغل
وزغنبه * دندانش بکاز ودیده بانکشت * پهلوبد بوس سر بچنبه * ثانی قپو آردنه
طیاد قلزی اغاجه دیرلر چنچه سکون نون ایله اوزم چکردکی چوب پاره
بمعنی چوب پاره یعنی برنوع لطیف اغاجدر چوبدانه سکون باء موحده وفتح دال مهمله
ونونله بمعنی سنجد یعنی ایکده دیدکلری میوه چوبه فتح باء موحده ایله ایکی معنایه‌در
اول اوزون یوفقه آچد قلری اوقلاغی که کردنه وپیواده دخی دیرلر هندی لسانده پیلن
دیرلر ثانی بهرام چوپین لقبی‌در چوبینه کسر باء موحده وسکون یای تحتانی وفتح
نونله اغاج ققان دیدکلری قوشدر فرهنك جهانکیریده ایکی معنایه مرویدر اول کاروانك
دیدکلری قوش ثانی بهرام چوبین لقبی‌در چوتاه فتح تاء مثناة ایله بوزن کوتاه بمعنی
همچنین کذا فی المجمع چوثه فتح ثاء مثلثه ایله بمعنی پلنك یعنی قپلان ایضامنه
چوچه فتح جیم فارسیله ایکی معنایه‌در اول فرهنك جهانکیریده بمعنی چوپهٔ مرقوم
ثانی پلچ که طاوغك وغیرك اولسون میرنظمی درصفت معلم مکتب بیت روداز خانه اش
هرروز هفته * پیش طفلان همچون چوچه رفته چوره وچوژه اول بفتح
الراء المهملة ثانی بزاء الفارسی ایکی معنایه‌در اول بمعنی اخیر چوچه یعنی پلچ که عربیده
فرخ دیرلر سکون راء مهمله ایله ثانی ایکلك کرتیکی که ایپلك اکیردکده اکا چرژه دوك
دخی دیرلر کذا فی المجمع چولاه وچوله کلاهما بفتح اللام چلها معناسنه که عربیده

حایلك دیرلر ق چهره ع سكون ها وفتح راء مهمله ایله آكا برك ووزرانك ایچ اوغلانی معناسنه جیم عربیله منقولاتدر ابو المعانی بیت درحرمگاه دولتت دایم * ماه وش چهره باد درخدمت

چُی

ق مع الیاء التحتانی * چكری ع سكون كاف وكسر راء مهمله ایله ریواسك برنوعیدر شمس فخری بیت درکهستان بنام دولت تو * سبزدار شاخ در شود چكری * ق چنكلاهی ع سكون نون وكاف موقوف ایله بمعنی غلیواج یعنی چیلاق ق چوبدستی ع سكون باء موحده ایله سردسته كه اكثر قلندرلر كتورلر ق چوبسای ع سكون باء موحده وفتح سین مهمله ایله دورپی معناسنه ق چوبشوی ع سكون باء موحده وواو وضم شین معجمه ایله اول قصه اغاجدركه قصارلر وجامه شویلر آنكله جامه اغردرلر ابو المعانی بیت چنین بدكر تنش صدساله شوید * بچوب شوبی نمی یابد سپیدی ق چوبكی ع یعنی چوب زن مرقوم امیر خسرو بیت یك چوبكی بام تو بهرام چوبه شد * یك ترك نوبتی درت سنجر آمده ق چاغری ع سكون غین معجمه وكسر راء مهمله ایله سوزمه یوغرت حكیم غمناك بیت وان زر از تو واستاند آنكه تا اكنون از و * چاغری خوردی همی وطا یغی

حَا

ولیولنك ق باب الحاء المهملة المفتوحة ع حق كلام بودركه زبان فارسیده اوائل كلمه ده حرف حاء مهمله اولمز لكن لسان عربك السنه دن فضل ورجحانی وامتیاز شانی اولمغین عجم بولساندن بعض الفاظ اخذ ایدوب بعینها استعمال ایدرلر وبعضیلرین كنه وتركیبلرینه جزؤ قیلورلر وواقع اولوركه بلا تغییر كلمهٔ عربیه یی تعجیم ایدرلر نتكم ذكر اولنسه كركدر انشاء الله تعالی وحرف حا لسان عربدن غیری لساننده یوقدر دیو امام سیوطی رحمة الله علیه ذكر ایتمشدر فی الواقع زبان فارسی ظرافت ولطافت وملایمت اوزره اولمغین سكتی حرفدن كلمه تركیب ایتمامشلردر نتكم اول دفتر ثانی ده ذكر وبیان اولنمشیدی ق مع الالف ق حاشا ع ایكی معنایه در اول بر كلمه دركه معنای تنزیه افاده ایدر یعنی برنسنه دن لایق ذاتی اولمیان وصفی استبعاد واستغرا ایچون استعمال ایدرلر خواجه حافظ بیت حاشا كه من بموسم گل ترك می كنم * من لاف عقل میزنم این كار كی كنم * ثانی براوتدر عربیده ماموت وترمس وسعتر الحمار دخی دیرلر وبرك سپنداناولدوغیده مرویدر ق حالیا ع بمعنی اكنون وفی الحال خواجه حافظ * مصرع * حالیا مصلحت وقت درین می بینم * واستاد لطیفی بیت حالیا مصلحت وقت چنین است وچنین * كه نشینیم بهم آمده در باغ سه سین ق حاما ع ماما وزانده ایكی نوعه در حامای صغیر واردر ایكی مثقالدن عبارتدر وحامای كبیر واردر اوچ مثقالدن كنایتدر ق حبة الخضرا ع بنك تحمیدركه بپراغن قوریدوب دوكوب تناول ایدرلر غایت مخدردر ق حبذا ع درت معناده محلنده استعمال ایدرلر اول مدح معناسنه مرحبا لفظیله ده مرادف ایدرلر حكیم انوری بیت مرحبا نوشدن وآمدن ماه صیام * حبذا واسطة العقد شهور واعوام * ونه كوزل دیمك معناسنه طالب آملی بیت حبذا ای نوبهار عجز كن تأثیر تو * معصیت رامیدهد امرآزش از طرف كلاه * ومحل تعجبده تعجب معناسنه حكیم انوری بیت حبذا اكیر قاضی كیرنك * كه ندارد زسنك خارا سنك ومعنای تحسین دخی افاده ایدر میر نظمی بیت حبذا بار كاه كردون سا * مرحبا خیمهٔ فلاع

فلاغ پیرا * عربیده دخی بومعنا لره استعمال اولنور شیخ عمر ابن الفارض قدس سره بیت
حبذا فیك اسقام خفیت بها * غنی تقوم بها عند الهوی حجج ﮓ حربا ﮓ سکون راء مهمله
وفتح باء موحده ایله برجانوردر خورشیده محبتندن دائما رشوسنده طورر ضدی خفاش درکه
کونشدن قاچر استاد بیت نه دانا ز وخبردارد نه اوباش * که حربانیز کور آمد چو خفاش
مذکور جانور کونشه قارشو طورزدقده دریسی الوان کورینور نتکم حکیم الشعرا متنبی دیمشدر
بیت بتلون الخزیت من خوف النوی * فیها کما تتلون الحرباء * خریت کسر خا وراء
مشدده ایله رهنما معناسنه‌در ﮓ حوض ترسا ﮓ اول تکنه‌درکه کفره آندن شراب ایچون
لوزم صقرلر کذا فی شرفنامه ﮓ مع الباء الموحده * حاجب ﮓ پرده وپرده دار معناسنه

شیخ فیضی بیت حاجب درکاه تو منع ندانکه چیست * هرکه رودکو برو هرکه رسد کو بیا
ثانی بمعنی ابروان ابوالمعانی بیت حاجب وچشمت کند منع اشارت بمن * اینهمه از طالع
بوده چو بختم سیاه * شعرادن بری بود وبیت لطیفی دیمشدر * اهوی رشاء اشمعی
القانونا * من حاجبه الارج القانونا * وحق من فی الیم القانونا * اعی مرضی بقراط والقانونا
قانونلرك هر بری برمعنایه‌در ﮓ حجاب ﮓ فتح جیم مشدده ایله بمعنی حاجب مولانا محمد ظهوری
بیت شمال وصبا خاکروب قضا * زحجاب درکه یکی مرحبا ﮓ حرب ﮓ سکون راء
مهمله ایله بمعنی جنك میر نظمی بیت دران معرکه کرم شد حرب وجنك * نماندکسی را چو
صبح ودرنك ﮓ حسب ﮓ فتحتین ایله کوهر خاص ومال ودخی درم اوی که بریه‌ده اولانلرك
اولریدر وقبیله واندازه معنالرینه کذا فی ترجمان الصحاح هاتفی * مثنوی * من اهل جهانرا
نسب نامه‌ام * نشد ازحسب کرم هنکامه‌ام * مرا هست امروز چندان حسب * که عاد
آیدم ازشمار نسب * وسکون سین مهمله ایله بوزن کسب کافی معناسنه اولان بس محلنده
استعمال ایدرلر ونسنه صایمق ورسم ووقوع معناسنه که حسب حال دیرلر خواجه حافظ
بیت حسب حالی ننوشتم بتو ایامی چند * قاصدی کوکه فرستم بتو پیغامی چند *

ﮓ مع التاء المثناة * حاجت ﮓ بمعنی رجا وتمنا ومطلب ومقصود معنالرینه شیخ سعدی
بیت وصف تراکر کنند ورنه کنند اهل فضل * حاجت مشاطه نیست روی دلارام را *
میرزا فصیحی بیت از بسکه شرر میجهد از پنبهٔ داغم * حاجت نبود در شب هجران بچراغم
ﮓ حسرت ﮓ بمعنی پشیمانی وفرقت وآرزومندلق تکلو بیت من بحسرت دور کردو مدعی
مغرور وصل * ای محبت خاك برسر باد تأثیر ترا ﮓ حقیقت ﮓ خلاف مجاز وخلاف فرع
وحقیقت الامر ما یصیر الیه حق الامر وبلغة حقیقة هذا الامر ای یقین شانه والحقیقة
ما یحق علی الرجل کذا فی المشکلات ﮓ حیرت ﮓ عکس جمعیت خاطر وخلاف تیقظ وعدم
اشتباه منلا شانی بیت نه شکوفهٔ نه برکی نه ثمر نه سایه دارم * همه حیرتم که دهقان بچه
کار کشت ملرا ﮓ مع الجیم * حاج ﮓ زوار کعبه شیخ سعدی بیت حاجی بره کعبه ومن طالب

دیدار * اوخانه همی جوید ومن صاحب خانه ﮓ حلواج ﮓ مرغ مردارخوار ابوالمعانی
بیت عنقا صفتم قاف قناعت بکرفتم * حلواج نیم که طلبم جیفهٔ دنیا ﮓ حلوای پرچ ﮓ
یعنی حلوای چربش وبرنسخه‌ده چربین واقع اولمشدر حلوای تر ولطیف دیمك اولور

خويج كسر واو وسكون ياى تحتانيه ايله ات طبخ اولنمق ايچون قوللانلان لوازم مولانا شمس تبريزى قدس سره بيت كه چون حويج ديك بجوشيم واو بفكر * كفكير ميزندكه چنين است خوى دوست مع الدال المهمله * حاد ايكى معنايه در اول قوزغون كه غراب دخى ديرلر ثانى حضرت يعقوب اولادندن برينك اسميدر كه حضرت يوسفك عليهما السلام آنه سندن دكلدر حاجتمند حاجتلى ديمكدر مندك معناسى مقدمه ده تفصيل اولندى حال كرد وجد وشوقه كلدى معناسنه مولانا آصفى بيت مجنون در آسمان قمر چو ديد وحال كرد * كويا كه تاج خيمهٔ ليلى خيال كرد حسد غيرك نعمتى زوالن استمكدر مع الراء المهمله * حاضر نقد معناسنه مير نظمى بيت نثارت كند دل هر آن قادرست اكر جان سزا ميشود حاضرست حذر صاقنمق معناسنه مولانا عرفى بيت ناز آفت وكرشمه بلا عشوه دلفريب * ياران حذر كنيد كه طوفان فتنه است حرير ابريشم معناسنه معروف ودخى ياز ومصاحب وكاغد معناسنه در كذا فى شرفنامه حشر فتح شين معجمه ايله بوزن نظر جمعيت وآلاى معناسنه مولانا هاتفى بيت دكربا ده خيل ستان حشر * شد از ظل عاليش فرخنده فر * مير خسرو بيت كاه بيانش ز ملائك حشر پر مغنش چون مكسان بر شكر حصار بر ولايت اسميدر مجمع الفرس ده بر شهر حصن خيز واقع اولمشدر حصير معروف شمس فخرى بيت دايم حصير پاره مه از منزرعات چرخ * از بهر خانقاه شهنشه برند دوخ حقور ضم قاف وسكون واو ايله صاحب حق ديمكدر مير نظمى بيت مكن رنج خاطر چو كلب عقور * بهر كار راشو لطيف وحقور حلواى شكر بر نوع لطيف شكر حلواسيدر كذا فى شرفنامه حيدر نام امير المؤمنين على ابن ابى طالب رضى الله عنه وكرم الله وجهه حضرتلرى كه حيدر كرار ديرلر وارسلانك جملهٔ اسماسندندر حيزر سكون ياى تحتانى وفتح زاء معجمه ايله هندوستانده اولور بر نوع اوزون كوكدر شول قدر اوزوندر كه بر كوكدن بر چرخى قلقان ايدرلر مع الزاء المعجمه * حرام مغز اوكرغه كوكى يعنى ايكو كذا فى نعمة الله مع الشين المعجمه * حاش معناى تنزيه افاده ايدر حاش لله ديرلر رشيداى زركر * قطعه * بكرد كلشن رويت دميده سنبل تر * نديده هيچكس اسلام را ز كفر حصار * كدام كفر چه اسلام حاش لله از آن * كه دست قدرت يزدان والى غفار * بكرد سورهٔ والشمس بهر دفع كزند * نوشته آيت والليل را بخط غبار مع الفاء * حرف حروف تهجينك مفردى وطرف معناسنه وآغزدن ضرطه چالمق ودخى سوزك سقطن طوتمق كه فاعلنه حرفكير ديرلر وسوز معناسنه دخى استعمال اولنور مولانا ولى دشت بياضى بيت تاب تغافل تو ندارم خداى را * حرفى اكر شنيدهٔ از من نهان مكن * سوز معناسنه استعمال اولندوغى خواجه حافظك بو بيتندن فهم اولنور بيت آسايش دو كيتى تفسير اين دو حرفست * با دوستان تلطف با دشمنان مدارا * مجوديله عيب معناسنه مسطوردر حريف اصلنده حرفتدن مأخوذدر * وفى القاموس حريفك معاملك فى حرفتك * بعده نديم اونوب معاشر وهمصحبت مجلس انس معناسنه استعمال اولنمشدر نتكم خواجه حافظ * مصرع *

* معاشران ز حریف شبانه یاد آرید * بعض کتب ادبیه ده * هل من فتی ظریف معاشر حریف * واقع اولدی نظیر و سهیم و موافق مرد کار معناسنه ملك قمی . بیت حریف ساغر در دی کشان غم داند * که بر سر ملك از عاشقی چها میرفت * بر معناسی دخی قمار بازدر مولانا محمود ابن یمین . بیت باحتیاط رو ایدل که دست خونست این * که روح در کرو ست وحریف بس طرار * دست خون بر قمار اوینی در ﴿ مع القاف * حق ﴾ نام جناب حضرت باری تعالی عز اسمه در وضد باطلدر ﴿ مع الکاف * حستك ﴾ سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله بمعنی قباله یعنی حجت کذا فی شرفنامه وغیره ﴿ حسرت الملوك ﴾ مونبار طولمه سی که خرده قیمه ات ویرنج ایله طولدورورلر سبب تسمیه سی اولدر که جمله بو طعامی غایت لطیف ایدرلر اسی ایکن لذیذ اولور صوغودقدنصکره یمز و ملوك طباخ دکاننه وارمق ممکن اولمدیغندندر اکا حسیبك حسیب الملوك وحسیب البرغاله وجنبل دخی دیرلر کذا فی شرفنامه حسیب الملوك ﴾ بمعنی حسرت الملوك وحسیب الملوك مرقومین ﴿ حسیبك ﴾ کسر سین وسکون یای تحتانی وفتح باء موحده ایله مثله ﴿ حلك ﴾ کسر لام ایله وفتحله ده جائز در بمعنی سیاهی یعنی قرا کولق حضرت مولانا قدس سره . بیت چون زمین برخاست از حد فلك * بی شب وبی سایه ماند بی حلك * عربیده شدید السواد معناسنه در حکیم الشعرا متنبی . بیت خالك كالغداف جثل دجوجی * اثیث جعد بلا تجعید * بو بیتده مدور دیرلر کیسوی زن وصفیدرکه غداف ودجوجی شدید السواد معناسنه وجثل بوغون واثیث اوزون وجعد قورجقدر ﴿ حوضك ﴾ کاف تصغیر ایله فسقیه چوره سنده کی کوچك حوض ویبوك طاس وباطیه کذا فی شرفنامه ﴿ مع اللام * خال ﴾ کوی باز لرك میدان باشلرینه دیکدکلری ایکی عمودك اراسنه دیرلر که در هو ویا لکز هو دخی دیرلر میر خسرو . بیت دو میداندارتك میزد بدنبال مثال سرکشته همچون کوی بی خال * ودخی بمعنی اکنون یعنی از منه ثلثه دن شمدیکی حاله معناسنه لطیفی بیت بسیاری عمرت رفت باقیست بتاینده * این حال غنیمت دان مندیش بزاینده * وحالت اشیا معناسنه که مثلا کشینك صفتندن واحوالندن عبارتدر شاعر دیمشدر بیت روغی که حال دلت خوش کند * به از راستی کش مشوش کند * بو قبیلدندر که مقام تحاشیده توسل اولنور استاد لطیفی بیت دم میزند و میزید از حاتم ثانی * حال آنکه ندادست بکس پاره نانی ﴿ حمایل ﴾ حماله نك جمعیدر وحماله قاپچ باغیدر ره رنکه اویحته کردن اولور میر نظمی بیت چو آمد پیش دلدارش نشستش * حمایل کرده بر کردن دو دستش ﴿ حواصل ﴾ قوش قورساغی وقوش کوکسنده نرم وخرده تویلر اولور که اندن کورك ایدرلر حکیم اسدی بیت چو پر حواصل برآورد زاغ * برافروخت کیوان زنکی چراغ ﴿ مع المیم * حاتم ﴾ عربده طی قبیله سندن بر مشهور سخی کسه نك اسمیدر که اوغلی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم زمان شریفلرنده اسلامه کلدی ودخی سیاه قرغیه ده دینلدوکی وسیله نظر در ﴿ حرام ﴾ ضد حلالدر خواجه حافظ بیت ترسم که صرفه نبرد روز باز خواست * نان حلال شیخ زاب حرام ما ﴿ حرم ﴾ مکان محفوظ وجای محرز ﴿ حریم ﴾ دخی دیرلر شیخ فیضی بیت منزل تردامنان نبود حریم کوی دوست * هرکه نبود پاك دامن

در حرم نا محرمست ع حسان عجم ع شرفنامه ده خاقانی نك لقبی اولدوغی مذکوردر
ع حشم ع فتح شین معجمه ایله سیاه چادرکه بریه ده اولان کسنه لره مخصوصدر وآنکله
قونوب کوچن طائفه وبنیا بانده ساکن اولنلره دیرلر منلا هاتفی بیت حشم بی سروشهر
بی سروری * نه کرد نکشی نه بلند اختری * ومطلق لشکر معناسنه مولانا ظهوری بیت
بده می که کردم فریدون حشم * پریشان کنم مغز ضحاك غم ع حکیم ع درست اشلو ومحکم
فکرلو عاقل وعالم وعلم حکمتدن خبیر ودخی اسماء حسنی دن بر اسمدر شیخ سعدی بیت
بنام خداوند جان آفرین * حکیم سخن در زبان آفرین ع مع النون * حبایل شیطان ع یعنی
عورات کذا فی شرفنامه ع حبل المتین ع یعنی قرآن مجید عظیم الشان ایضا منه
ع حرمدان ع یعنی کیسهٔ زر ابوالمعانی بیت فصل بهار جامه ودستار کروشد * رندان
باده خوار حرمدان تهی کرد ع حرون ع ضم راء مهمله وواو معروف ایله اسب نافرمان یعنی
سرکش آت خصوصا وهر مطیع اولمین عموما احمد کرمانی بیت بر نفس حرون نه اندکی
رنج * تا راحت روح یابی از کنج ع حریفان ع یعنی یارلر شیخ عبد السلام پیامی بیت پستان
صراحی چو مکیدند حریفان * چون شیر خوران نقل ز اخکر نشناسند ع حزیران ع کسر زاء
معجمه وسکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله شهور رومیه دن اول یاز آیی آدیدر ابو المعانی بیت
بیخبر کشتم بمشقت از کذار عمر من * چون بهار وصل دائم از حزیران فراق ع حسان ع
عربدن مداح رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بر شاعر شیرین کلام آدیدر ع حلقه چین ع
بر نوع حلوادر حلقه کبی ایدرلر ع حمدان ع آلت رجل آدیدر که خوارزم لغتیدر استاد
عسجدی بیت چو آید برون حمدان بدان ماند سر سرخش * که از بینی سفلایی فرود
آید همی خله * شیخ سعدی لطایف عبارت عربیله وجعل حمدانهم فی نمدانهم دیمشدر نعمان
فرج زناندر ع حیران ع سرکشته وتیره عقل وکاهی کوزده استعمال ایدرلر باقه قامش
معناسنه حکیم شفایی بیت از حریر دیده ناك جلوه کاهش بیختم * دل نشد پیدا ولی صد
چشم حیران یافتم ع حوض نعمان ع اجی صولو بر حوض ایدی که آدی اول نیسان ایدی
بر کون حضرت سرور عالم صلی الله علیه وسلم اوزرینه واردی معجزاتی برکاتیله حق جل
وعلا اول صویی طتلو ولطیف ایلدی حضرت علیه السلام اکا نعمان اسمنی ویردی کذا فی
شرفنامه ع مع الواو * حسو ع ضم سین مهمله واخفاء واو ایله اوماج آشی بسحاق الطعمه
بیت حسو نعره میزد که بغرا کجاست * که کشتند مسکین کاچی چو ماست ع حو ع بوزن
تو یعنی خونابه یعنی قانلو کوز یاشی ع مع الهاء * حبه ع فتح باء مشدده ایله برچکردك وزنی
شانی نکلو بیت قندیل کعبه را بفروشم بحبهٔ * تا در چراغ بتکده روغن در آورم ع حربکاه ع
جنك یری معناسنه ع حر وسینه ع یعنی سینهٔ زم کذا فی شرفنامه ع حسیب البرغاله ع
یعنی حسرت الملوك مرقوم ع حفنه ع سکون فاء وفتح نون ایله اغز طلوسی بعض نسخه ده آوج
طلوسی معناسنه در ع حلقه ع بازرکانلرك بیع وشرا ایچون عقد ایتدکلری مجلس
که حلقه اولوب اوتورورلر ودق باب ایچون قپویه یاپارلر دمور وکمش وبرنجدن اولور صمه
ودخی مطلق مجلس معناسنه خواجه حافظ بیت در حلقهٔ کل ومل خوش خواند دوش بلبل

حن
حو
حه

بلبل * هات الصبوح حيويا ايها السكارى * وهر نه كه او رته سنى بوش ودكرمى اوله ﴿ حمد ونه ميمون كه كبى دخى ديرلر فتح كافله عربيله قردوسعدان دخى ديرلر ﴿ حواله كاه ﴾ بمعنى مرجع ومأوى وجاى پناه خواجه حافظ بيت جز آستان توام در جهان پناهى نيست * سر مرا بجز اين در حواله كاهى نيست ﴿ حوصله ﴾ بمعنى تهيكاه كه قورسق ديرلر مجازا تحمل ايلمكه دخى ديرلر ملا طرزى * رباعى * اى از نكهت خراب ملك هستى * يك ديدن وصد بيخودى ومستى * تاب نكهت حوصلهٔ دهر نداشت * بكچشم بى بقايى عالم بستى ﴿ حوسه ﴾ سكون واو وفتح سين مهمله ايله بمعنى توانكر غنى معناسنه ابو المعانى بيت بروز حشر عمل پاك ميخواهند * برابو ست حوسه وكدا آنجا ﴿ حيكله ﴾ سكون ياى تحتانى وفتح كاف ولامله ايت اوزومى وديرلركه براوتدر دوكوب اوج كونلك اطفاله سورلر ﴿ مع الياء * حالى ﴾ بمعنى فى الحال محمد عصار ﴿ چو ظاهر كشت انكشت هلالى * شكست حسن ماه بدر حالى ﴿ حامى ﴾ كند معناسنه در ابو المعانى بيت از غم عشقت خلاصى وانخواهد يافت دل * حامى سوداى زلفت كردنم زنجير شد ﴿ حبشى ﴾ بنده معناسنه در مولانا جامى در نعت شريف بيت وصف ذاتش چه كنم او عربى من عجمى * لاف مهرش چه زنم او قرشى من حبشى * ياى نسبتله حبش ولايتى خلقنه ديرلر بسحاق سبككيا وسيه چرده اولمغله اكا لقب اولنمش ﴿ حفرقى ﴾ سكون فا وفتح راء مهمله وكسر قافله زشت وبدلقا معناسنه در شيخ سعدى بيت ازين حفرقى سوى كاليدهٔ * بدى سركه در روى ما ليدهٔ ﴿ حلقى ﴾ زلبيا بشورن حلواجيه ديرلر انواع ربك حلقه چينى حلوا ايدر بسحاق اطعمه بيت در انتظار حلقهٔ زنجير حلقى اصحاب را اويده چو مسمار بر در ست ﴿ حوض ماهى ﴾ يعنى برج حوت كذا فى شرفنامه ﴿ حويجى ﴾ كسر واو وسكون ياى تحتانى ايله حلواى ناطف آديدر ﴿ باب الحاء المكسورة مع الباء * حجاب ﴾ يعنى پرده مير سنجر بيت حسن تو در حساب نيارد نقاب را * كى از كتان حجاب بود ماهتاب را * وبمعنى شرم وحيا شجاع كاشى بيت مرا بعرض تمنا حجاب نكذارد * وكر خموش شوم اضطراب نكذارد ﴿ مع الراء * حر * طومان اكرچه مشهورى هايله هردر لكن حايله ده استعمال اولنديغى مرويدر ودخى بو لفظله چوبانن قويون چاغردغى بيله فرج زنانه ديرلر ﴿ حصار ﴾ قلعه در محصور دندر مولانا عرفى بيت ز منجنيق فلك سنك فتنه مى بارد من ابلهانه كريزم در آبكينه حصار * مير نظمى بيت در آنجا حصارى نمايان شده * همه مردما نش هراسان شده * كه محصور كشتند جمعى دران * ز شمشير مردان شده بيم جان ﴿ مع الزاء * حجاز ﴾ خطهٔ مكه ومدينه يه ديرلر وموسيقيده بر مقام آديدر ايكى معنايه ابو المعانى بيت ميروم باشوق دل براه حجاز * مدح پاكش را كنم صوت حجاز ﴿ حرز ﴾ بمعنى پناه وحمايل مولانا جامى بيت حرز امانى چيست نعت ونام محمد * صل على سيد الانام محمد * ومحوى اردبيلى بيت ز چشم زخم خطر دارى اى هما كه ببندى * بسينه هيكل زخمى ببال حرز شكستى * عربى شعرلرده دخى استعمال اولنور عماد الكاتب اصفهانى بيت كان فى صون مقلتى دخر منى هنك الوجد سار تامنه حرزا ﴿ حيز ﴾ مخنث آدمه ديرلر حكيم اسدى وهندوشاه وحكيم قطران وشمس فخرى هاء هوز ايله هيز اولمق اوزره تصحيح ايلمشلر در امرد مفعول معناسنه زيرا

حَ ی

حِ ب

حِ ر

حِ ز

فارسینك لغتی وصفنك حاء مهمله اوائل کلمه ده واقع اولا مشدد وزبان پهلویده حمام
طاسنه ده هیز دیرلر مفعول اوغلان دخی الدن اله کتند وکیچون استعاره طریقیله تسمیه
اولنمش اما بین الناس حایله مشهوردر مع المیم * حلم بمعنی نرمی ولطف طبع عربیله
حرکات ثلثه ده معانی مختلفه یه درکه فتحه ایله نرمی پوست آدمی وکسره ایله معروف وضمه ایله
خواب معناسنه دراما مقرطبی مثلثا تشدید یشدر بیت جد فالادیم حلم و مابقی حلم * ولاهنی
لی الحلم مذغبت یامعذبی مع النون * حرمان محروم اولمق وحسرت معناسنه حکیم
شفائی بیت ناله دو دم سرکوی اثر کرده ام * داغ حرمانم که با زار جکر کرده ام *
حین زمان معناسنه در ابوالمعانی بیت برسرم آتش فروز وحین حرمان وصال *
فکر کن این نازنین عمر ما چون کذشت حصار شادمان ماراء النهرده برشهر اسمیدر
کذا فی شرفنامه مع الهاء * حجله سکون جیم وفتح لام ایله خلوتخانه زفاف وحجره
خاص شاعر بیت عروس روی پوش کل درون حجله با بابل * دهان بکشاده زیر لب حدیثی
میکند مبهم حصن فیروزه یعنی آسمان ودخی برشهرك قلعه سی اسمیدر کذا فی
شرفنامه حیره بوزن تیره یعنی قفا اکسه معناسنه حیله مکر والدامق ودخی
چاره معناسنه در ابوالمعانی بیت دلربا عالیجناب وچرخ بحر وبخت دون * فکر وتدبیرم
نماند زان ندارم حیله مع الیاء * حجاب ظلمانی یعنی شب کذا فی شرفنامه حصار پولادی
دمور یوکسوك کدرزیلرقوللنور ایضا منها حیری سکون یای تحتانی وکسر راء مهمله
ایله فرهنك وفاییده رواق وطاق ایوان وتحفة الاحبابده انجق رواق معناسنه در مولانا
مشفقی بخاری بیت بکروز خطا کردم ونانش نشکستم * بشکست مرادست وبرون کرد
ز حیری باب الحاء المضمومه مع الف * حورا یعنی حوری مولانا هاتفی بیت سیمتن
پری چهره حورا سرشت * نه حور و بهشتی که خرم بهشت مع الباء الموحده * حجره خواب
یعنی سرد وچشم کذا فی المحمودی حل بند آب صوکنارنده اولان چمنزار ودخی اینجو خلق
ایدیجی مراد جناب باری تعالی جل شانه دیمکدر برقطره آب با رامدن اینجو خلق ایدر دیمك
اولور مع الراء المهمله * حجت استوار یعنی قرآن عظیم الشان کذا فی شرفنامه حجره
پای شلوار بند یعنی اوچقور اوی ابوالمعانی * مثنوی * بند شلوار حجره آن دلبر * خفته برکنج
نکو بیا اژدر * چون کرفتم بدست آن اژدر * از میان پای مار آرد سر حقه کر چقرقچی که
ضربیله خراط دیرلر راء مشدده ایله مع الزاء المعجمه * حقه باز معروف که حقه اویناد وب
التلرنده دانه کزدرر ودخی نیجه صنعتلر کوسترر ابوالمعانی بیت دانه مرغ دلم بود ست آن
خال سیاه * می نماید میکند پنهان زلف حقه باز حکم انداز نشانی درست اورن کمانکشه
دیرلر که آتدوغی اوق خطا ایتمیوب اصابت ایلیه اکا قدر انداز دخی دیرلر مع السین المهمله
حقه کاوس خسروك مشهور بازیچه اوتو زبرالحاننده برلحن آدیدر حقه
کانوس دخی دیرلر کذا فی المجمع مع الشین المعجمه * حکم کش فتح کاف ثانیله یعنی مطیع
وفرمانبر ایضا منه مع المیم * حکم قدم کسر قاف ایله تقدیر ازلی و حکم حضرت حکیم
لم یزلی دیمکدر ایضا منه حلام فتح لام ایله بچه کوسفند یعنی قوزی قونله حلان دخی دیرلر

دیرلر کذا فی شرفنامه ﴿ مع النون * حسن ﴾ معروف و دلبرلرده جاذب القلوب اولان حالت
مولانا حسینک ثنایی بیت در روش حسن وناز هست بسی خوشنما * غمزه بطرز ستم عشوه
برنگ جفا ﴿ حلان ﴾ بچهٔ کوسفند کذا فی شرفنامه ﴿ حلوان ﴾ سکون لام ایله نعمتی فراوان
بر شهر آدیدر ودخی عروس ایچون ویریلان مالدرکه باباسی وآناسی کندولری ایچون
آلورلر * وهذا عار عند العرب وحلوان المرأة مهرها وهو ما یعطی الی الکهانة * کذا فی تاج
الاسماء یعنی باباسی قزینک حلوانی آلمق عرب قتنده عاردر عورتک حلوانی مهری یعنی
آغرلغیدر ودخی فالجیه ویریلان اقچیه دیرلر ﴿ مع الهاء * حجره ﴾ خلوت خاص ومخزن
ویا الکز مخصوص اولان اوده دیرلر کاتبی ششتر وحجره قصیده سنده * مصرع * ششتر ششترغم
دلبر بحجره حجرهٔ تن ﴿ حقه ﴾ اول کوچک قوطی درکه ایچنه درّ وجواهر قورلر و آکا بکزر
نه دن اولورسه اولسون ﴿ مع الیاء التحتانی * حسن عاریتی ﴾ عورات یوزلرینه وسمه دن
قودقلری خال واینادکاری آرایش وزیورکه اصلی اولمیوب زائل اولور ﴿ حسینی ﴾ سادات
کرامدن حضرت حسین رضی الله عنه حضرتلرینه منسوب اولان اشراف کثرت استعمالدن
هرسینه حسینی دیرلر وموسیقی ده برمقام آدیدر ﴿ باب الخاء المفتوحة مع الالف ﴾
معلوم اوله که حرف خاء معجمه ده قاعدهٔ فرس بودرکه مابعدنده واو یازیلور آکا معدوله
دیرلر کتابت اولنور تلفظ اولنمز مثلا اول واودن صکره کلان حرف مفتوحه واقع اولسه
خا مفتوح تلفظ اولنور انجوست وخواب وخوار کبی که وظیفه خوار دیرلر وحرف مکسور
واقع اولسه خا مکسور تلفظ اولنور خویش کبی ومضموم قرأت اولنسه واو یازیلور اما
تلفظ اولنمز خوان کبی سفره معناسنه ضم صریحله الفسز اولسه خون کبی قان معناسنه
هر بوینک محلی کلدکده بیان اولنور انشاء الله تعالی ﴿ خا ﴾ درت معنایه در اول خاییدن
لفظندن اسم فاعل اولور وصف ترکیبی ده اولور دیمشلر شکرخا کبی خواجه حافظ بیت
بدم کفتی وخرسندم عفاک الله نکو کفتی * جواب تلخ میزیبد لب لعل شکرخا را * ثانی
خاییدن معناسنده اسم مفعول اولور ثالث بمعنی دوش یعنی اوموز رابع نعمة الله مقعد
قلی دیمش خامس فرهنک جهانکیریده کثیف صولر جمع اولدوغی یره ده خا دینلورکه بارکین دخی
دیرلر ﴿ خارا ﴾ فتح راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول جنس حجردن برنوع غایت پک طاشدر
صلابتله معروف خواجه حافظ بیت سرکش مشوکه چون شمع از غیرتت بسوزد * دلبرکه
درکف اوموم ست سنک خارا * ثانی حریردن اشلنور برنوع موجدار لطیف قماشدر خاره
دخی دیرلر شمس فخری بو ایکی معنایه ترتیب اوزره دیمشدر * قطعه یمن دولت ناصر اکر
سؤال کنند * زلال خضر برآید زخار واز خارا * کدام بنده زانعام عام او نکرفت * هزار
بدرهٔ دینار ورزمهٔ خارا * رزمه قماش بغاغمش بوکه دیرلر کمال اسمعیل بیت همچو لاله زسوز
دل بدرم * ورزخارا کنند پیرهنم * بو بیتده کی خار مذکور قماش اولمیوب پیرهنلکه قابل
برنوعدن اولمق فهم اولنور ﴿ خاکپا ﴾ خاکله پادن مرکبدر ایاق طپراغی معناسنه مجازا
هضم نفس وافتقار اظهار ایتمک محلنده استعمال ایدرلر شاعر * مصراع * اکرچه نیک نیم
خاکپای نیکانم ﴿ خاما لا ﴾ بردار ودرکه مازریون وهفت برک دخی دیرلر بپراغی زیتون

بپراغندن کوچك ومزور بپراغندن بیوك اولور قالترق ولونی صاروبه مائلدر طبیعتی
درجهٔ رابعهده حار ویابسدر بهق وبرص علتنه نافعدر کذا فی البدیعی خرد ما
سکون را وفتح دال مهملتین ایله خوش رنك وخوش آواز بر قوشدر حکیم ناصرخسرو
بیت بخسته را بجزاز خرد ماندارد کوش * بنفشه وا بجزاز کرك ماندارد دهن خضرا
ولایت شامده بر قصردرکه قصر خضرا دیرلر عربیده سبزه معناسنه‌در خطا مشهور
مملکتدر مستقل پادشاهی واردر اول ولایتلرده بی نظیر فغفور آوانی اشلنور غایت مقبولدر
ولطیف قماشی اولور خطایی دیرلر وبی مثل محبوبلری اولور کثرتندن عالمه مشهور
اولمشدر کمال خجندی بیت کرز خوبان خطا خواهی خراج * سجده آرندت بتان چین همه
مولانا هاتفی بیت خطایی کنیزان بالابلند * بمژکان سنان وبکیسو کمند * بعض فرهنکده
مذکوردرکه ترکستان زمینده بر معمور شهره دخی اسمدرکه صحراسنده آهوی مشك اولور
وعربیده ضد صوابدر خط استوا حکماء رصد قتلرنده برخط موهومدرکه وسط السماده
برباشی قطب شمالی وبرباشی قطب جنوبیدر وهر اقلیم ایچون برخط استوا واردرکه ارتفاع
شمس واول اقلیمك استواء نهاریدر چونکه شمس اول خطه ایرشور لیل ونهار برابر اولور
آنی یکدن کدن صکره سیر آفتابه ارتفاع دیمزلر زوال دیرلر حرارت شمس وضیای نهار
آندن صکره تدریج ایله نقصان بولور کذلك قوای بشر دخی نقصان پذیر اولور مؤید الفضلاده
ومجمع الفرسده خط استوایه الف استوا دخی دینلدوکی مسطوردر نتکم ذکری باب الف‌ده
مرور ایلدی خفجا فتح فا وجیم ایله آغرباصمق که عربیده کابوس دیرلر برعلتدر سبعی
قاندر ابو المعانی درهفت رقیب بدسیرت بیت درآمد شخص بدشکل وبد اندام * نشست
دربزم رندان همچو کابوس خلا تهی وخالی معناسنه وآبریزه دخی دیرلرکه عربیده
بیت الخلا دیدکلریدر میر نظمی بیت بروتش مزین چو طاوس زیبا * درونش شده
پرنجاست خلا خوا فتحتین ایله کوشت معناسنه‌در مولانا عبد العلاء برجندی شرح
چغمینی اوزرینه اولان حاشیه سنده شهر خوارزمك وجه تسمیه سی بودر * سمی خوارزم
بذلك لان الجماعة التی بنوها اول الامر کان مأکولهم لحم الصید فقط وکان فی هذا المکان
حطب کثیر وبلغة اهل خوارزم خوا اللحم والرزم الحطب * کذا فی آثار البلاد والف
ممدوده ومقصوره ایله عربیده ایکی معنایه کلور اول شکم طعامدن خالی اولمق ثانی رعاف
معناسنه یعنی بورون قانی والف ممدوده ایله ینه عربیده ایکی نسنه آراسنده اولان هوایه
دیرلر خوان یغما واو معدوله ویغمایه اضافتیله اول طعامدرکه اسخیا بشورب صلای
عام ایدرلر هر کیم اولورسه کلور یر اکا خوان کرم دخی دیرلر خواجه حافظ بیت فغان کین
لولیان شوخ وشیرینکار وشهر آشوب * چنان بردند صبر از دل که ترکان خوان یغمارا *
خورا واو معدوله ایله قوت یعنی غدا وآشام معناسنه دخی کلور حکیم ناصرخسرو
بیت تن خورای کور خواهد شد بتن تاکی چری * جانت عریانست تو برکرد تن کرپاس تن
مع الباء الموحده * خاب بمعنی بازیتس افکنده یعنی کیرو براغلمش کذا فی فرهنك جهانکیری
خاسب کسر سین مهمله ایله بمعنی سیب ایضا منه خاکروب سپوزکه معناسنه لفظ

خب

لفظ مركبدر طپراق سپوریجی دیمك اولور خواجه سلمان بیت آستانترا برخ شاهان دنیا
خاكروب * بزمكاهترا باب حوران جنت جرعه چین ❊ خب ❊ درت معنایه كلور اول سكوت
معناسنه یعنی ایسم اولمق حضرت مولانا قدس سره بیت كرشمس تبریزی مرا كردی اشارت
كفتمی * ایندم چو مشك آورده است خب كردم ازپیش وزكم * مولانا محمود ابن یمین
* قطعه * فلك رادوش میكفتم كه ماوا * بجزاسایشی ازتوطمع نی * فلك چون این سخن
بشنید وكفتا * برو ابن یمین خب باش یعنی * كاهی زد لفظنه مضاف ایدوب خب زد دیرلر
سكوت ایلدی دیمك اولور ثانی مجمع الفرسده مكر وحیله معناسنه در ثالث صوغوق
دیكه تمار یغار ایكن هوا اسوب قاری شدت ایله صاورر بو ایكی معنایه ترتیب اوزره ابو المعانی
بیت ازكمال خبث خب كردی زروی دوستی * كفتهایش همچو خب بوده در ایام شتا * رابع
محوديده بمعنی افشردكی كاو یعنی بوغازك صقلمسنه دیرلر بعض فرهنكده جمله دن فرهنك
جهانكیریده باء فارسیله منقولدر ❊ خراب ❊ ایكی معنایه در اول ویرانه معناسنه كه
خرابه دخی دینلور بو معناده عربیله مشتركدر ثانی كحكین سرخوش معناسنه حضرت
مولانا قدس سره بیت اكرچه مست بود كل خراب نیست چو من * كه راز نركس مخمور
با شما كوید * میر خسرو بیت شبان چون شد خراب از باده ناب * رمه در معده
كركان كند خواب * مولانا محمد ظهوری بیت بزودی كه در مجلس شیخ وشاب * زیادش
بیفتند مست وخراب * بونلر كه شرابخانه یه خرابات دیرلر ❊ خرباب ❊ اضافتله
اول اغاج پارهسی آلتدركه كاسه طنبور ورباب وامثالی سازلراوزرنده اولوب قللری آكا
بغلرلر ❊ خرك رباب ❊ دخی اول معنایه در ودخی مرقوم سازلرك قللری آلتنه قونیلان اغاج
پارهسنه ده دیرلر كذا فی مجمع الفرس ❊ خرنوب ❊ كچی بوینوزی دیدكلری قوری یمشدر
چكردكی وزن قیراط رومیه دیرلر ایكی نوع اولور بری وبوستانی بوستانیسنه خرنوب شامی
دیرلر بریسنه دكنلو اولور خرنوب قبطی وخرنوب مغربی وخرنوب الشوك دیرلر وخیارشنبره
خرنوب هندی دیرلر وقرظ دكنینه ده دیرلركه اقاقیا آنك عصارهسیدر آكا خرنوب مصری وخرنوب
قبطی دخی دیرلر ومصریلر اناغورس دیدكلری اوته خرنوب خنزیر ویمشنه حب الكلی دیرلر
كذا فی كتب مفردات الطب ❊ خره چوب ❊ یاپونك ابتدا اولان چاتیسی كه تركیده قره چاو دیرلر
ودخی عالی بنالر ایچون ایتدكلری اسكله وبعض فرهنكلرده قبه وكمر ایچون اولان قالب
ابو المعانی لطیفه كونه دیمشدر بیت خره چوب شد چو دلبر نازك * بر اوسا ختم
كمر خود را ❊ خشكاب ❊ سكون شین معجمه وفتح كافله مانع معناسنه اورمزدی بیت
آنكه درقتل عالمی نبود * هیچ مانع ترا وخشكابی ❊ خلاب ❊ باچلق معناسنه فرهنك
جهانكیریده كل آب آمیخته دیمشدر بو معنایه حضرت مولانا قدس سره بیت حرص كاو
وخرند اده جزمران در آب وكل * تا نمانی آب وكل مانند خراندر خلاب * مختاری بیت
وخشی چنانكه از تك او باد شد بخل * راندم چنانكه از خوی او دیك شد خلاب * مجمع الفرسده
زمین كلناك شویله كه آنده ایاق سورچر آكا چچله وخلاس وخلیش وغریفج دخی دیرلر
عربیده زحلوقه ومزلقه دیرلر ❊ خلب ❊ فتح لامله یعنی خامه قلم معناسنه نعمة الله نقل

ایلشدر و خله چوب ع فتح لام وضم جیم فارسیله کیمنک دومن اغاجی که خله کشتی دخی دیرلر
کذا فی المجمع و خنب ع فتح نون ایله بوزن نسب یعنی صفه کذا فی شرفنامه و خواب ع
واو معدوله ایله هم اویقودر نوم معناسنه وهم دوشدر رؤیا معناسنه مثلا خوابیدم دیرلر
اویودم وخواب دیدم دوش کوردم دیمک اولور ایکی معنایه حضرت مولانا قدس سره
بیت سر نهاد وخواب بردش خواب دید * کامدش ازحق ندا جانش شنید * چغتای
لسانلرنده توش دیرلر بولفظ ایکی وجه اوزره دروجه اول واو تلفظ اولنمیوب آنجق تانک
ضمه سنه دلالت ایچون یازیلور وجه ثانی واوک اشباعیله رؤیا یعنی واقعه معناسنه در
میرعلیشیر بیت کیجه کیم توشکا کیرکای اول سعادت اختری * بیر مکیل یارب مانکا اول
اویقودین بیدارلیغ و خیرا الثیاب ع یعنی جامهء سپید کذا فی شرفنامه اما مشکلاتده
جامهء خود رنک درکه برنوع بزدر پنبه سی نخودی رنکلو اولور لطیف بز طوقورلر مله دخی دیرلر

خَ ت

و مع التاء المثناة * خاربست ع سکون را وسین مهملتین وفتح باء موحده ایله باغ
وباغچه وبوستان اطرافنه محافظه ایچون قودقلری خار وخاشاک که پرچین دخی دیرلر و خارپشت
سکون راء مهمله وشین معجمه وضم باء فارسیله کرپی معناسنه درکه آرقه سی دکنلی اولق
تقریبیله تسمیه اولنمشدر شاعر بیت فتاده بران پهن دشت درشت * سرنا تراشیده چون
خارپشت و خامدست ع سکون میم وسین وفتح دال مهملتین ایله الی ایشه یاقشمین آدمه
دیرلر بو معناده خیره دست دخی دینلور میر نظمی بیت نیاید بکار توهر خام دست * چوهر
جاشود قدر نادان پست و خرابات ع میخانه که آنده وارنلر مست وخراب اولورلر مولانا
ظهوری بیت خرابست معمورهء عقل وهوش * باآبادیش درخرابات کوش * زیاده
مست مدام اولانه خراباتی دیرلر شرف شفروه بیت بمال دست تبرک بدان خراباتی *
که سخت طرفه بود در وزه دار میخوان * عربیده که نعمة الله خراباتی مسکش دیمش تعبیر فاحش
ایتمش و خربت ع سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله بط بزرککه غاز دخی دیرلر ترکیده
غاز دیدکلریدر چونکه غاز بلاهت وحماقتله مشهوردر ابله واحمق آدمه ده خربت وخربته
دیرلر بعض نسخه لرده طاء مهمله ایله خربط یازرلر لکن خطا ایدرلر فارسیده حرف طا اولمز
و خرتوت ع سکون راء مهمله وضم تاء مثناة ایله بعض نسخه ده اکثی قره توت یازمشلر
اما فرهنک جهانکیریده برنوع توتدر نهایت مرتبه ده زبون وبیمزه اولور مولانا عبد القادر
نائینی بیت کالقدرت اوراچشم غیرت بیش * بیاوردت شکر ازنی برچشم ازخرتوت *
و خرخشت ع سکون راء مهمله وشین معجمه وکسر خاء ثانیه معصره معناسنه درکه
اوزم ولیمونی وزیتونی وانجدی ایچنده صقوب صوین ویاغن چقارورلر کذا فی فرهنک وفی
و خرست ع فتح را وسکون سین مهملتین ایله یعنی سیاه مست یعنی چکیش سرخوش
عربیده طافح دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت مست خرست میروم ازپی عشق بوالعلا
بیم ندارم از بلا من تلا تلا تلا و خره خشت ع فتح راء مهمله واخفاء ها وکسر خاء ثانی
وسکون شین معجمتین ایله کرپیچ یعنی خشت کرپیچ وخره یغن معناسنه در و خست ع
سکون سین مهمله ایله بش معنایه کلور اول رنک معناسنه که عربیده لون دیرلر حکیم فردوسی

فردوسی بیت نویسنده برجامه بنهاد دست * بغیر عنبر خامه را کرد خست * بو معنایه شرف سفروه * قطعه * کو بیا با تو من نشست کنم * قصد آن طرهٔ چو شست کنم * بادهٔ راوقی بجان بخرم * پس بخوناب دیده خست کنم * ثانی نفع معناسنه حکیم سنایی * مثنوی * با تقاضای عقل و نفس و خواس * کی توان بود کرد کار شناس * با ابل عقل راز کابن خست درترنم نوا پیش همه پست * ثالث فرهنك جهانکیریده بمعنی آرز و وخستهٔ آرزو رابع مجمع الفرسده بمعنی خسته کردو آزرده شد خامس فرهنك وفا بیله مجروح کرد معناسنه مرویدر ﴿ خشت ﴾ سکون شین معجمه ایله اوچ معنایه کلور اول کور کوز یعنی اعور ثانی بمعنی اشك عربیله دمع دیرلر ثالث بی هنر و بی معرفت معناسنه در ﴿ خشت خشت ﴾ سکون شینین معجمتین وضم خاء ثانی ایله تقردی عموما و چحان تقردیسی خصوصا حضرت مولانا قدس سره بیت خشت خشت موش درکوشش رسید * خفت ذوق از تنش کای رمید ﴿ خش خشت ﴾ حذف تاء اول ایله دخی معنای مزبوره در کذا فی المجمع حضرت مولانا قدس سره بیت باز این مستیٔ این ناموس کوش * که فرومرد از یکی خش خشت موش ﴿ خنت ﴾ فتح نونله بمعنی ضیا و یالدرمق درخشان معناسنه وبر معناسی دخی کوپدرخم کبی وبعض نسخه ده فلك معناسنه ده مرویدر ﴿ مع الجیم * خاج ﴾ ایکی معنایه کلور اول چلیپا که عربیله صلیب دیرلر کمال اسمعیل بیت صلیب وخاج بسوزد کلیسیا بکند * بنای مدرسه را پرکند لبان آزر * ثانی نرمهٔ کوش یعنی قولق یومشاغی حکیم سوزنی * قطعه * کرك را پیشه پوستین دوزیست * درد کانی که عدل تست استاد * هم بخاج آردار توفرمایی * باز دارد یکی چو بچه حاد ﴿ خانج ﴾ سکون نونله اول چقورجه یر در که اطفال جوز اوینایوب ایچنه دوشنی آلور حکیم سوزنی بیت بسلامت چو من باز رسی ای فرزند * راست غلتد بسوی خانج همه جوز پدر ﴿ ختفرج ﴾ فتح تاء مثناة ورا وسکون فا ایله سمز اوت که پرپهن وفرفخ وخرفه دخی دیرلر عربیله بقلة الحمقا دیدکلریدر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ خج ﴾ خجیدن یعنی کوشیدن لفظندن صیغهٔ امر درچالش معناسنه وکاهی اسم مصدر اولور کذا فی المجمع ﴿ خج خج ﴾ خج مرقوم معناسنه که تکراری تأکید ایچوندر ابو المعانی بیت بارها خاطرم آید که فراغت کنمش * عشق دل باز مرا کفته که خج خج بغمش ﴿ خرمنج ﴾ سکو راء مهمله ونون وضم میمله ایکی معنایه کلور اول بمعنی خرمکس که منج مکس معناسنه کلدوکی مرویدر حکیم ازرقی * رباعی * ای تو تبتی مشك حسودت زرغنج * با پور تورخش پوردستان خرمنج * باد ارخ حاسدت ترنجیده وزرد * سر بر طبقی نهاده پیشت چوترنج * ثانی مفلوج معناسنه کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ خفج ﴾ فتح فایله بوزن درج اغرباصمق که عربیله کابوس دیرلر جیم فارسیله ده مرویدر وخفجك عربیله لرزیدن پای شتر وکج شدن دیمکدر ابو المعانی بیت دوش باما خفته بد درکلستان آن غنچه فم * ناکهان آمد رقیب دیو سیرت چون خفج ﴿ خفرج ﴾ سکون فا وضم راء مهمله ایله شرفنامه ده بمعنی پرپهن که فرفخ وخرفه دخی دیرلر بقلة الحمقا معناسنه مشکلاتده کسر رایله مسطور در ومحمودیده ضمتین ایله پرپهن وکسرتین ایله اکادیرلر که طرنقله نسنه طوتارلر ومجمع الفرسده فتحتین ایله

پرپهن معنا سنه در ع خفرنج ع سكون فا و فتح راء مهمله ايله بمعنی کابوس که قرنجك دخی دیرلر حکیم سوزنی باکیرخو دکوید بیت بر کنی خفرنج کاری پای من زی سرزنی * بام اندازی کلی سرکین کشی که خواره * خالنج ع فتح لام و سکون نونله حیواناتده دو رنك معناسنه عموما واسب ابلق خصوصا استاد عسجدی بیت زدّر و زر و کوهرآکنده کنج * پراکنده در رخش چال و خالنج * مجمع الفرسده کسر خا ایله بوزن شکنج معنای مرقومه مرویدر اما مؤید الفضلاده اول سیاه کبوترکه قنادی بیاض اوله و یاخود الاجه اوله ع خلواج ع سکون لامله یرتجی ولاشه خوار بر قوشدر کذا فی فرهنك جهانکیری بعض نسخه ده زغن معناسنه درکه خلیواج وغلیواج دخی دیرلر ع خلیج ع نهر معناسنه اما عربیده کول معناسنه در وشرفنامه ده نهردن آیرلمش کوچك ارمق معناسنه در نعمة الله دکز قولاغی ایله تفسیر ایتمشدر ع خلیواج ع مرغ مردار خوار وزغن معناسنه ده مرویدر ع خنج ع سکون نونله بوزن کنج فائده و نفع معناسنه حکیم اسدی * مثنوی * زیان یافت کوینده اندر سخن * بدو گفت کای شاه تندی مکن * بسی راندی از کفت بی سود وخنج * کنون پاسخ از سخت یا بی مرنج * وهندوشاه نخجوانی دخی بو معنایه نقل ایلمش بیت مرا هرچه ملك و سپاهیست وکنج * همه آن به تست و تراز وست خنج * بو معنایه حکیم سنایی بیت بهر پاسست مار بر سر کنج * تو بی آنکه کیرد ازوی خنج * شمس فخری معیارده نان و نعمت و عیش و عشرت معناسنه در دیو بو بیتی دیمشدر بیت سپنج دهر را برخرمی دان * بحشمت باری اندر راحت وخنج * فرهنك حسین وفاییده خنج اول صدادرکه حین مجامعتده رجلدن صادر اولور وفرهنك جهانکیریده طرب و شادی و دخی ضایع و باطل معناسنه روایت اولنمشدر ع خنج خنج ع بو لفظ مکرر جماع مباشرتنده ظاهر اولان صدایه دیرلر میرنظمی بیت چوشد جمع باوی بناز و بغنج * زافراط شهوت کند خنج خنج ع خنفج ع سکون نون و فتح فایله قوش اتمکی دیدکلری اوت که اطبا تودری دیرلر ع خوج ع مجمع الفرسده قوش سوریسی معناسنه روایت اولنمش اما حرکتی اشعار اولنمامشدر و فرهنك وفاییده تاج معناسنه منقولدر ع مع الخاء * خخ خخ ع بو لفظ مکرر بمعنی زهی زهی که خه خه دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ع خط نسخ ع معروف اجناس خطدن بر جنس خطدر که واضع الاصل ابن مقله در ع خلخ ع فتح لام مشدده ایله وضم ایله ده مرویدر خطا مملکتنده بر مشهور شهر معظمدر محبوب و محبوبه لری غایت چوق اولور مولانا هاتفی بیت قد افزای سهی سروان خلخ * جمال آرای رعنایان کلرخ * بو بیتده ضم لامله در شرفنامه صاحبی ابراهیم فاروقی فتحتین ایله روایت ایلمشدر ع خلیخ ع کسر لام و سکون یای تحتانی ایله براغاجدر اندن چناق وطباق کبی آوانی ایدرلر ع خمچاخ ع سکون میم و فتح جیم فارسیله اول کیسه درکه قاو و چقماق و آنلره بکزر اشیا قورلر ترکیده چنته دیرلر واناطولی ولایتنده اغزی بوزمه لی و یانجق دخی دیرلر شمس فخری قولوق دخی دیرلر دیو بو بیتی نظم ایلمش بیت بجای مثانه وآتش زنه سپاهی او * کنند پر زیواقیت کیسه وخمچاخ ع خنجوخ ع سکون نون وضم جیم و واو معروفله نام شریف حضرت ادریس علی نبینا وعلیه السلام که اخنوخ دخی دیرلر میرنظمی بیت زدل کرد جهان را محو و منسوخ * شده بر چرخ چارم

خ خ

چارم جای خجوخ مع الدال المهمله * خاد بوزن باذ چیلق دیدکلری قوشدر که زغن دخی دیرلر عربیده حاء مهمله ایله دراستاد فرخی بیت چون در و خذلان و عصیان توای شهراه یافت * کا خهاشد جای کوف و خانهاشد جای خاد خارزد سکون راء مهمله و فتح زاء معجمه ایله بر دکندر که چاقردکنی و دخی قلقان دکنی دیرلر خارسیید برنوع بیاض دکندر خارچه دخی دیرلر ایاسی بندق دکنی دیو روایت ایلمش و محمود دیده بمعنی باآ دوردو بو اوتدر عربیده ثمامه دیرلر خاکی نهاد یعنی متواضع خاک طبراقدر نهاد خلقت معناسنه در یای نسبتله مراد نفسی الحق طوتمقدر کذا فی المحمودی بو معنایه ابوالمعانی بیت همچو آتش نفس خود عالی مکیر * کر خرد داری بشو خاکی نهاد خانغرد سکون نون و راء مهمله و فتح غین معجمه ایله بمعنی خانه تابستانی یعنی یازه مخصوص او کذا فی شرفنامه خانه باد بروج اثنی عشردن باده منسوب اولان اوج برجدر که جوزا و میزان و دلو در زیرا هر اوج برج بر عنصره منسوبدر اما ارباب فن حمل آتش و ثور باد و جوزا آب و سرطان خاک واسد آتش و سنبله باد و میزان آب و عقرب خاک و قوس آتش و جدی باد و دلو آب و حوت خاکدر دیمشلر بو قوله اوزره ثور و سنبله و جدی اولور خانه زاد اوده یتشن بنده زاده معناسنه ابوالمعانی بیت کرشوم باجان و دل آلفته هجر و وصال * خانه زاد محنتم پرورده درد و غم خاوند فتح واو و سکون نونله غرب جانبیدر خاور معناسنه که جانب مغربده اولان بلاد اهالیسنه خاوندی دیرلر میر نظمی بیت شد مطیعش همه دماوندی همچنان باختری و خاوند خد دال مشدده ایله یکاق رخ معناسنه عربیدر خرّاد راء مهمله مشدده ایله بوزن نرّاد مجمع الفرسده بر مبارز تورانی نامیدر بو معنایی مؤید حکیم فردوسی بیت ز یکسوی لشکر به پیژن سپرد * دکر سوی شیدوش و خرّاد کرد مؤید الفضلاده بر پادشاه اسمیدر که کمال عقل و دانش ایله موصوف ایدی و فرهنک جهانکیریده تخفیف را ایله بمعنی غلیواج که غلیوار دخی دیرلر خرد فتح راء مهمله ایله بوزن شود لهم معناسنه که کمش و باقر ایشلرین قلایی ایدوب بر برینه یاپشدررلر و دخی سدپاجوجه قریب بر شهر آدیدر خلقی جمله جهود در خرد سکون راء مهمله ایله بوزن در دنیره با پلحق که ایاغه یاپشور خرد و خره دخی دیرلر استاد فرخی بیت بس کسا کاندر هنر واندر کهر دعوی کنند * همچو خرد خر دمانند چونکه برهانی بود خرند فتح راء مهمله و سکون نونله براوتدر چوغانه بکزر بلخ دیارنده خاخان دیرلر ابو شکور بیت تذرو تا همی آمد خرند خایه نهند * کوزن تا همی از شیر پرکند پستان خرژند فتح زاء فارسیله براوتدر یا قرلی پارچه پارچه کلی اولور صابون کبی استعمال ایدرلر بعض نسخه ده شخار معناسنه درکه عربیده قلیه دیدکلری صابون اجزاسندن بر جزودر اما بو بیتدن فهم اولنور که شخاردن غیری اوله شمس فخری بیت هر کجا تیغ تو بود قهمار * نبود حاجت و شخار و خرژند * راء مهمله ایله ده روایت اولنمشدر خسانید فتح سین مهمله و کسر نون و سکون یای تحتانی ایله دیش ایله بر نسنه یی اصروب یارماتمکه دیرلر خسایید فتح سین مهمله و یای تحتانیله بو دخی اول معنایه در بعض فرهنکده شین معجمه ایله مرویدر کذا فی مجمع الفرس خستهبند اعضای

شکسته باغی وباغلیانه دخی دیرلر عرب بیله جبیره دیرلر کذا فی المحمودی * خشم آلود ع یعنی غضبناك مشهوری کسر خا ایله در اما اصحی فتحه ایله منقولدر ف خشود ع ضم شین معجمه وواو معروفله ترکیده طرمق دیرلر بستانجیلر آلتیدرکه آنکله بستانك اوتن قوپاروب پاك ایدرلر مجمع الفرسده تازه بتمش دالی اغاجدن بودایوب پاك ایتمکه دیرلر ف خشین بند ع اکثر فرهنکلرده زغن یعنی چیلق معناسنه منقولدر بو معنایه استاد فرخی بیت تا نبود چون همای فرخ کرکس * تا که نباشد نظر باز خشین بند * تحفة الاحبابده وفرهنك حسین وفاییده زغن معناسنه در اما مجمع الفرس صاحبی بو قوله اعتراض ایدوب سهو وخطا ایتمشلردر زیرا لفظ خشین کبود رنکه دیرلر زغن کبود اولمز اما باز کبود رنك اولور وبند اسم فاعلدر معنای ترکیب صیاد باز دیمك اولور معنای بیت غلیواز یعنی زغن نظر باز خشین اولمیه ف خشیناد ع کسر شین معجمه وسکون یای تحتانی وفتح نونله قیل قویرق دیدکاری قوشدر بعض نسخه‌ده کرکس معناسنه روایت اولنمشدر ف خفزد ع فتح فا وسکون زاء فارسی ودال موقوفله طکوز لان بوجکی که خفزد وخفزده وخبزود دخی دیرلر ف خفید ع کسر فا وسکون یا ایله بوزن رسید پسندیده ومشهور ومعروف معناسنه ادات الفضلاده باب الخاء مع الفاده مسطوردر بو معنایه ابو المعانی بیت درشب هجران چنان فریاد وزاری شد پدید * برقالب بو دست در جمع ملایك را خفید * برقاج معنایه دخی کلدوکی مصدر ندن واسم مفعولنده ذکر اولنور انشاء الله تعالی ف خلید ع خلیدن لفظنك ماضیسیدر صانجدی وصوقدی دیمك معنالرینه اما جراحتی اوله آلات حربله اولسون وجانور صوقمش اولسون ابو المعانی ایکی معنایه بیت ای بدزبان چومار کزنده خلیده است * کویا بدست نیز خلیده ست سینه را ف خمانید ع فتح میم وکسر نون وسکون یای تحتانی ایله برکسنه ویاخود برنسنه یه تقلید ایتدی دیمکدر کذا فی المجمع ومعنای لغوی جهتیله اکلدی واکدی دیمك اولور خمیدن لفظندندر ف خم دهد ع اکری اولور معناسنه در اکرچه خم اکری ودهد ویرر دیمکدر اما معنای مصطلحی اکری اولور دیمکدر ابو المعانی بیت وای آندم چون سر زلف سیاهش خم دهد * می‌ربایدکوی دل از دست صبرم غم دهد ف خمید ع خمیدن لفظنك مضارعیدر اکری ایدر معناسنه کمال اسمعیل بیت که دستبوس توچون خاتم تو لند ریافت * که تاز بارزر ولعل قامتش نه خمید * ودخی دشی معناسنه در ف خنجرود ع سکون نون وکسر جیم وضم را وواو معروفله بمعنی استهزا ومسخره ابو المعانی بیت کریه‌ام دید آن نکار غنچه لب خندان کشت * کریهٔ بی اختیارم یعنی کرد خنجرود ف خنداخند ع زیاده خندان معناسنه در خند کولدی وکولیجی دیمك اولور برجنسدن اولان ایکی لفظك اراسنده واقع الفه الف مقابله والف مساوات دیرلر ف خندوتند ع تند فتح تاء مثناة وسکون نونله بمعنی ترت ومرت کذا فی المجمع ف خنید ع کسر نون وسکون یای تحتانی ایله بمعنی خفید مرقوم مشهور ومعروف دیمك معناسنه در خنیده دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ف خواب آلود ع خواب واو معدوله ایله اویقو معناسنه در آلوده اواق اویقوده واویومش واویوجی معناسنی افاده ایدر اکثر کوز وصفنده استعمال ایدرلر ابو المعانی بیت سر ز بالین بر نیار د بخت

بخت ناهموار من * کی شود بیدار یارب چشم خواب آلود او خود واو غیر ملفوظ ایله بوزن
سد کلاه آهنین که سرپناه دخی دیرلر جنك محلنده کیرلر اکا ترك وخوی وسر پایان دیرلر
عربیده مغفر دیدکلریدر کذا فی شرفنامه خود واو معدوله ایله خود اول مخرجنه
قریب ادا اولنور کندو دیمك معناسنه در اما مشهوری ضم خا ایله در ودخی برادات درکه اسم
آخرینه لاحق اولور حکم مرتب ده خصوص حالته دلالت ایدر استاد لطیفی بیت من خود
غیرسم که پای سگش ببوسم * یارب رقیب ناپاك ازچه ورا ببوسد خوند واو
معدوله وسکون نونله ایکی معنایه در اول بمعنی خداوند ثانی بمعنی تند و تیز کذا فی فرهنك
جهانکیری خوید کسر واو وسکون یای تحتانیله قصیل یعنی تازه ارپه وبغدای
سنبله سی که هنوز قوریمامش اوله شیخ سعدی بیت هرکه مزروع خود بخورد خوید *
وقت خرمنش خوشه باید چید * کسر خا ایله ده روایت اولنمشدر خیاید فتح یائین
تحتانیین ایله خاییدن لفظنك مضارعیدر چینردیمك اولور شمس فخری بیت کزان
کز دست محنت نیز دندان * که خلق دشمنانت را خیاید خیمه زد یعنی نزول کرد خیمه
چادر در و زد فعل ماضیدر اوردی معناسنه اما اصطلاحی چادر قوردی دیمك اولور شیخ
سعدی بیت منم بکوه ودشت وبیابان غریب نیست * هرجا که رفت خیمه زد وبارگاه
ساخت * شرفنامه ده مقیم شد ودخی لشکر کشید معنالرینه مرویدر مع الراء المهمله
خار بش معنایه کلور اول دکندر کله اولسون غیریده اولسون شیخ سعدی بیت
چمن کرچه سراسر لاله زارست * برهنه پا مرو آنجا که خارست * ثانی ولایت ری مضافاتندن
بر قصبه نك اسمیدر مولانا امیدی * قطعه * بجای جائزهٔ شعر کردرین مجلس * به بنده
لطف کنی شهریار ریٔ وخار * نخواهم از خطر جان خویش ومیخواهم * که زنده باشم
وباشم دراصفهان چوکار * ثالث ماه بدر دیرلر یعنی بدر اولمش آیه خار دینلور حکیم
فردوسی بیت چو خورشید تابان نهان کرد روی * همی تافت خار از پس پشت اوی
رابع بمعنی نازوکرشمه مختاری * قطعه * باده بیار ای پسر خوش که پاك * باده بردزین
دل غمدیدن غبار * ای می وگل بخش لب وروی تو * بهرهٔ چشم تو خمارست وخار * خامس
سنك خارایه دخی خار دیرلر امیر خسرو بیت تیرد رسنك نشسته تا سوفار * خار پشتی
نموده پشتهٔ خار خارخار دغدغهٔ خاطر والم دل وخلجان اولمق معناسنه استاد لطیفی
بیت درون خار خار محنت از هجر * کدا پروای گلگشت بهارست * وتعلق قلب معناسنه
بیت یار رفت ازچشم ودر دل خارخار او بماند * برجکر صد داغ حسرت یادکار او بماند *
وخاریدن لفظندن اسم فاعل اولور خارنده معناسنه ابو المعانی بیت خارخار دل من کشته
غم هجرانش * زان سبب کرده تنم محنت دل ویرانش خارآور دکنلو معناسنه اسم
مرکبدر خار ایله آوردن معنای ترکیب دکن کتوریجیدر مراد دکنلو دیمك اولور خارزار
دکنلك لفظ زار مقدمه ده بیان اولنمشیدی گلزار وچمنزار کبی مولانا هاتفی بیت زهرنوك
خار آتشی برفروخت * چنان خارزاری سراسر بسوخت * ابو المعانی بیت منزل مقصود
دور راه طلب خارزار * طاقت رفتار نیست شد کف پا آبله خارسر اوجی سوری

وكسكين بردكندر خصوصا ودخی كسكين سوزی اولان نسنه يه وما ملك الشعرا صائب
تبريزی بيت نمی بينی ز استغنا بزير پا نميدانی * كه آخر ميشود خار سر ديوار مژگانها *
خارشتر دوه دكنی شترخار دخی ديرلر خاروار دكن كبی اولان نسنه يه ديرلر
وار كلمه ٔ لياقتدر نتكم تفصيلی مقدمه ده ذكر اولندی ابو المعانی بيت مثله بعض خارواری
هر مژه از گريه ٔ حسرت * كه شد پای نكه مجروح ومی ماند ست در ديده خاشنشار
كسر شين اول وفتح ثانی وسكون نون ايله قيل قويرق ديدكلری قوشدر خاكسار
خاكله سار دن مركبدر كه سار نسبت واضافت معناسنه در طپراقه منسوب ديمك اولور
ابو المعانی بيت آن همای اوج استغنا مكرر روزی بلطف * سايه اندازد بسر اين خاكساران
ميشود خاكستر كسر كاف وسكون سين مهمله وفتح تاء مثناة ايله كل كه اودوندن
وكومردن اولور عربيده رماد ديرلر معجزی ٔ نيشابوری بيت چند سوزم ز فراقت تن غم پرور
خويش * كنم از دست تو خاكستر خود بر سر خويش * صبری ٔ سمرقندی بيت نسيم غير
بر خاكسترم كر بگذرد روزی * هزاران شعلهای غيرت از خاكسترم ريزد * شعرا خاكستری
طپراق يرينه استعاره طريقيله استعمال ايدرلر هرشی ٔ بعد الفنا طپراق اولمق مقرر اولديغی
ايچون خاكشور سكون كاف وضم شين معجمه ايله طپراق قارشدريجی ديمك اولور كه
خاكله شوردن مركبدر شور شوريدن دن اسم فاعل اولور ابو المعانی بيت نار هجران تو
سوزانيد جسمم سر بسر * استخوان سوخته می يابند هزاران خاكشور خالی السير
يعنی يالكز يوريجی تنها رو معناسنه ودخی تحرك براسميدر بر كوكبه اتصالی اولديغندن
خالی السير ديرلر كذا فی شرفنامه خانه كير ايكی معنايه در اول بمعنی خانه كيرنده
اوطونجی ديمك اولور مكان ايديجی معناسنه مولانا محمد ابن يمين بيت عشقت چو در سراچه ٔ
دل خانه كير شد * از بس برون رود خرد از وی باضطراب * ثانی قمار نرد اويوننده درد نجی
لعبك آديدر كه يدی نوع اويوندر اول قادر ثانی زياد ثالث ستاد رابع خانه كير خامس طويلی
سادس هزاران ودمهزار دخی ديرلر سابع منصوبه در بويدی لعبك حرف اعتباريله محلی
كلد يكنه يازيلور خواجه سلمانك بواوج بيت قطعه سنده ذكر ايتمشدر * قطعه * قادر ز عقل
مانع عدو بت كه كم زياد * در معرضت ستاده مقيد بششدرست * كوراه خانه كير حكايت
مكن طويلی * با آنكه ده هزار كشش چون تو چاكرست * منصوبه ٔ حيل نتوان باخت
باكسی * با آنكه كعبتين سپهرش مسخرست * ونرد اويوننده خانه طوتجی وخانه طوت
معناسنه امر اولور خاور جانب مغربدر حكيم اسدی اشراط ساعت بياننده بيت
سوی خاور آيد بديد آفتاب * هم آتش كند جوش طوفان هم آب * حق ادا بودر كه
خاور مغرب زمیندر وارباب لغت اكثر بوقول اوزرينه متفقلردر اما بعض شعرا جانب
مشرق اولمق اوزره شعرلرنده ايراد ايدرلر بو مبحثك تفصيلی باختر لغتی ذيلنده ذكر اولندی
وخاوری مشرق دينلر بو بيتلره متمسك اولمشلردر حكيم انوری بيت بدست عشق كرفته
اميد دامن دل * كه آفتاب هم اكنون برآيد از خاور * كمال اسمعيل بيت سپيده دم
مستطير ست كويی * دميده بر اطراف خاور شكوفه خايه كير فتح يای تحتانی ٔ اول

اول وکسر کاف فارسیله عنکبوته مشابه بر زهرناك جانوردرخایه کیرك ودلمه ودلك وغنده دخی دیرلر ضم دال وغین ایله عربیده ریتلا دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری گ ختار ع فتح تاء مثناة ایله باغ وبوستان ومزروعاتی بیکانه اوتدن پاك ایلمکه دیرلر فرخاری بیت باغ دین وکشت دولت را بتیغ * کرده ازخار وخس اعدا اختار گ ختنبر ع فتح تاء مثناة وسکون نون وفتح باء موحده ایله بوزن غضنفر اول مفلس آدمه دیرلرکه غنادن دم اوره کذا فی المجمع وشمس فخری بیت بردست تو بحر هرچند زند لاف * ولی عقل داندکه هست او ختنبر گ ختور ع ضم تاء مثناة وواو معروفله بوزن غیور قامش معناسنه در کذا فی المجمع گ خر ع بش معنایه کلور اول معروف که عربیده حمار دیرلرکه اهلی اوله زیرا بر یسنه کور دیرلر عربیده حمار وحشی دیدکاریدر حضرت مولانا قدس سره بیت کوش خر بفروش دیکر کوش خر * کین سخن را بر نیاید کوش خر * شیخ سعدی بیت مسکین خرا کرچه بی تمیز ست * چون بار کشد همین عزیز ست * وله بیت اسب تازی اکر ضعیف بود * آنچنان از طویلهٔ خربه * ثانی قره واوزلی یاپلحق که خرد وخره دیرلر حکیم سنایی بیت پای در خر زده چو مردم مست * چیست این دست موزهٔ دل کست * وصولردنه اولان یاپلغه دخی دیرلر وله ایضا بیت دردریای معانی درته خرجای ساخت * ازپی دعوی بروی آبها آخال ماند * ودخی بتاق که طوار دوشسه چقمق عسیر اوله شمس فخری * قطعه * ویحك آن بادپای مرکب شاه * که زند پشت دست بر اختر * پیش چشمش چه شب چه روز سپید * وقت سیرش چه کوه بود چه در * باد با سیر او بوقت شتاب * چون خرلنك ماند اندر خر * ثالث اول اغاج پارسنه دیرلرکه عود ورباب وکمانچه وتنبور وامثالی سازلرك کاسه لری اوزرنده اولورکه قیللری آنك اوزرندن چکرلر اکا خرك دخی دیرلر سیف اسفرنکی بیت خلق تو کرندرد پردهٔ بدخواه رواست * عود آنکه طرب آرد که کشد بار خری * وکمال اسمعیل بیت بچارمیخ بلا چون خر رباب اسیر * ززخمها که ازین چرخ پرده در دیدم وله ایضا بیت نشاند عدل تو بر کاو زهره را چون دید * که می نشد نفسی از خرد باب جدا رابع خریدن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور استاد لطیفی بیت دیدناکه ورا مخیر شد * عاشق دلفروش غمخر شد * خامس بدو زشتلکده کماله ایرشمش نسنه یه دیرلر خرسنك وخرامرود وخربیواز وخرتوت وامثالهم چغتای لساننده معناسی اولنه ایشاك دیرلر ترکیده اشك دیدکاری بوندندر فرهاد نامه خاتمه سنده کاور بیت دنی لارکابیو اوکیم زرفشاندور * ایشاك ایلیغه توکاك زعفراندور گ خر ع راء مشدده ایله صولو یاپلحق ومجمع الفرسده ارمق وخوض دیپلرنده اولان یاپلغه دیرلر وبعض نسخه ده تنبور قیلی آلتنده اولان اغاج پارهیه دیرلر وعربیده فعل ماضیدر بلا قصد دوشمکه دیرلر کلام مجیدده وخر موسی صعقا * وارد اولمشدر گ خراخر ع فتح راء مهمله وخاء معجمه ایله بوزن سراسر اویورکن بوغازدن کلان صدایه دیرلر میر نظمی بیت برفته بخواب اندروآن پایه * خراخر شده از کلویش بدید گ خرادمهر ع راء مشدده ومخففله درودال موقوفله بر آتشکده اسمیدرکه اردشیر بابك زماننده بنا اولنمشیدی حکیم فردوسی بیت چو آذر کشسب وچو

خرادمهر * فروزان بگردان کردان سپهر ل خرانبار ع سكون نون وفتح باء موحده ايله اوج معنايه كلور اول برايش اوزرينه جمع اولمق معناسنه شمس فخرى بيت بمدح شاه و قصد دشمنانش * هميسازند انس وجان خرانبار * ثانى فرهنك جهانكيريده برقاج آدم برعورته جماع ايتمكه ديرلر حكيم سوزنى بيت سربت وچوازان كيربفريادآمد * بحز انبارکنى دعوت چون يادآمد * ثالث خرخشه وفتنه وآشوب معناسنه محمد ابن يمين بيت رومسيحا نفسا زين خركان روى بتاب * همطويله نسزد عيسى مريم باخر * ابلق چرخ سزد مركب توهمچو مسيح * خرخرى لايق تونيست خرانبار مخر * حذف الفله خرنبار دخى ديرلر ل خرخر بوزن بربر ايكى قات اولمق وايكى قات اولمش نسنه وپشته وطاق ايوان معنالرينه كذا فى شرفنامه ل خرخير ع سكون راء مهمله ويا ى تحتانى وكسر خاء معجمه ايله برولايت آديدر تركستان ملكنده كه آنده مسك حاصل اولور شاه ناصرخسرو بيت بينى اين باد كه كويى دم يارستى * باش برتربت وخرخيركذارستى ل خرخيار ع اشك خيارى ديرلر بردارودر عربيده قثاء الحمار ديرلر اصلى خيارخر ايدى علم اولمجق مضاف اليه تقديم اولنمشدر ل خردر سكون راوفتح دال مهملتين ايله بمعنى غليواج يعنى چيلق ل خرزهر ع آغواغاجى بعض نسخه ده قرغه دولكى معناسنه واشك تربنه ديدكلرى دخى مرويدر خرزهره دخى ديرلر ل خرگاه قمر وخركه قمر وخرمن قمر ع كاهم بمعنى دائرهٔ قمركه كاهى آى اطرافنده واقع اولور تركيده آى آغلى ديرلر عربيده هاله ديدكلريدر فارسيده برهون وخركاه وخركه وخرمن وسابودوشادور وشابور دخى ديرلر ل خركبوتر ع برنوع ايرى كوكرجيندر عربيده ورشان ديرلر ميرنظمى بيت خرمكس را صداى سازى نيست * خركبوتر حريف بازى نيست ل خركر ع سكون راء مهمله وفتح كاف فارسيله سكك نوعندن ايوز ديدكلريدر اوباز دخى ديرلر ل خركور ع ضم كاف فارسيله يبان اشكى تركيده قولان ديرلر ميرنظمى بيت نبوده آدمى كوياكه آن عور زميد ازمردمان مانند خركور ل خرمار ع اشكبى معناسنه نعمة الله روايت ايلمش وجه تسميه سى روايت اولنمامش ل خرنبار ع سكون نون وفتح باء موحده ايله خرانبار مرقوم معناسنه وبرصوچلى بى اشكه بندروب تشهير ايلمكه ديرلر استاد لبيبى بيت يكى مواجر بى شرم وناخوشى كه ترا * هزار بار خرنبار ريش كرده عسس ل خروار ع اشك يوكى اصلى خربار دربا ايله واو ميانه نده تبادل وتواخى اولمغله خروار ديديلر مولانا هاتفى بيت بخروار مشك وجواهر بهن * چه خروار وچه من هزاران ثمن ل خرهٔ اردشير ع فتح راء مشدده ايله برالكه نك اسميدركه اردشير آنده برشهر عمارت ايلمشدر حكيم فردوسى بيت زبرمايه خيرى كه بد دلپذير * همى تاخت تا خرهٔ اردشير * مجمع الفرسده زاء معجمه ايله ل خزهٔ اردشير ع واقع اولمشدركه اردشيرك اسمى بهمن بن اسفنديار در اول بنا ايتمشدر ل خزر ع فتح زاء معجمه ايله كيلان حواليسنده برولايت اسميدركه درياى كيلان اكا منسوبدر درياى خزر ديشلور اما عوام ناس غلط ايدوب درياى مذكوره بحر قلزم ديرلر قلزم ولايت يمنده برموضع اسميدركه انده اولان دريايه قلزم ديشلور حكيم خاقانى بيت كرخزر وروم وترك رام حسام تواند * نيست عجب كرنهاد رام مخول است رم * منقولدركه اول ديارده

دیارده طوطی یشامز وبی نظیر عسل حاصل اولور آکا خزران دخی دیرلر حکیم انوری
بیت زنبور خزر فضلهٔ زنبور سرشته * آهوی ختن کشتهٔ خلق توچریله * مؤید
الفضلاده خزر ترکستانده بر ولایت اسمی ذکر اولنمشدر خزیر کسر زاء معجمه وسکون
یای تحتانی ایله اول آتش کلنه دیرلرکه هنوز ایچنده آتش اوله مؤید الفضلاده وبر نسخه ده
دخی آتش معناسنه منقولدر خسار فتح سین مهمله ایله بمعنی یخ یعنی بوزه دیرلر میر نظمی
بیت نماندست راه ازیمین ویسار * همه دشت وصحرا کرفته خسار خستر
سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله حشرات ارض مانند موش ومار وموروغیرهم خسر
فتح سین مهمله ایله بوزن کسر بمعنی پدر زن ترکیده قاین آتا دیدکلریدر نتکم خسو مادر
زن در وضم خا ایله دخی مرویدر خشفشار فتح شین معجمه وسکون فا ایله خشنشار
فتح شینین معجمتین وسکون نونله مجمع الفرسده قیل قویرق دیدکلری قوشدر وبعض نسخه ده
قره بتق وبعض نسخه ده اوردك واقع اولمشدر خشنسار کسر شین معجمه وسکون
نون وفتح سین مهمله ایله فرهنك جهانکیریده بر نوع مرغابیدرکه باز رنکنده بوز رنك اولور
حکیم فردوسی بیت پیاده همی شد زبهر شکار * خشنسار دید اندران چشمه سار *
خشور ضم شین معجمه وواو معروفله پیغمبر دیمکدر فرس قدیمدر میر نظمی بیت
آن سك قلتبان وبی ملت * نشده هیچ خشور را امت خشیشار کسر شین وسکون
یای تحتانی وفتح شین ثانیٔ معجمتین ایله صو قوشلرندن بر قوشدر باشی بیوك وتیره رنك اولور
کذا فی شرفنامه خشینار کسر شین معجمه وسکون یای تحتانی وفتح نونله قیل قویرق
دیدکلری قوشدر استاد دقیقی بیت کران کردار کومردم رباید * عقاب نیز پر باید
خشینار خضر ضاد معجمه ایله اما حرکتی اشعار اولنمامش بر جزیره ده واقع بر شهر
اسمیدر خطر طاء مهمله ایله بوزن نظر بمعنی قدر وعظمت ودشواری وبحث ایله اولان
رهنه دخی دیرلر کذا فی بعض فرهنك خط محور حکماء رصد وعلماء هیئات قتنلرنده بر خط
موهومدرکه بر اوجی جانب مشرقده وبر اوجی جانب غربده اولور خط استوایی تقاطع
ایتمشدر شمس انك اوزرندن سیر ایدر خلخال زر ما بین قزوین وکیلانده واقع بر شهر
آدیدر حالا یالکز خلخال دیرلر شیخ نظامی * مثنوی * چوکل بیج ویك روزهٔ ماه نو * بخلخال
یك هفته شد درکرو * زبرکار آن حلقه بر کرد سر * که خوانندش امروز خلخال زر *
خلر فتح لام ایله بوزن کمر سیاه دانه جلبان که علف کاو واشتر ایدرلر ترکیده بورچق
دیرلر خلندر فتح لام وسکون نونله بوزن قلندر براوتدر عربیده سعتر وترکیده کوکو
اوتی دیرلر خلیع العذار اکرچه بو ترکیب عربیدر فارسیده قاریشق اولمین نسنه یه دیرلر
وسماده یوزلو آدمه یعنی صقالسز واسب بی لجام واشتر بی افسار وراه کشاده ودخی رسوا یاق
معناسنه در کذا فی المحمودی خمیر بو لفظ عربیدر لکن فارسیده استعمالی غایت شایعدر
کندو ترکیبلرینه جزء وایدوب خمیرمایه دیرلر هرنکه یوغرلمش اوله اون اولسون غیری اولسون
خنجر معروف آلتدر اندن غیری بیوك بچاغه ده دیرلر شیخ سعدی بیت شنیدم که
بقصاب کوسفندی کفت * دران زمان که بخنجر سرش زتن ببرید * وعجمك بر نوع ابجه

واوجی سوری خنجری کدر وملا اکا تیغ دیرلر شاعر. بیت خدنث نرم چون زیراز رك چند
زبان چرب چون خنجر کدزنك * وآتشك شعله سنه وماه وآفتابك ضیاسنه وانلر امثالی
نسنه لره مجازا خنجر دیرلر بو تقریبله تیغ وشمشیره دخی دینلور کذا فی شرفنامه خنفشار
سکون نون وفتح فاوشین معجمه ایله بمعنی مرغابی بزرك یعنی بر نوع ایری اوردکدر خنفر
سکون نون وفتح فا ایله اوانی واثاث البیت یعنی لوازم واثواب خانه خنور ضم نونله بمعنی
خنفر مرقوم ودخی بالته ونجاق وبچاق وامثالی نسنه لرکه اوده قوللنلور حکیم سنایی بیت ازان
دشمن ودوست نارم بخانه * که خالیست ازخشك وازترخنورم * حکیم خاقانی بیت نیابی
جزخنوری راکه دوران ساخت هنکامش * نه بینی نان تنوری راکه طوفان کرد برآتش
فرهنك محمودیده ضمتین ایله واقعدر خنیور کسر نون وسکون یای تحتانی وفتح
واو ایله صراط معناسنه در تقدیم یای ایله خینور دخی دیرلر حکیم اسدی بیت بدانی که
انکیز ستش است وشمار * همیدون بپول خنیور کذار * کتاب زندواستاده بو معنایه چینود
دیرلر دیو مسطور در کسر جیم فارسی و سکون یای تحتانی وفتح نون وواو ودال موقوفله
خواب کذار اویوجی وواقعه کوریجی معناسنه کذا فی شرفنامه خوار واو معدوله
ایله التی معنایه کلور اول ذلیل وحقیر معناسنه در اما بو معناده ایکی وجه روایت اولنمشدر وجه
اول واو معدوله یعنی رسمی اولوب تلفظ اولنمیه البته الفی ثابت اولور مثالی حکیم اسدی
بیت سر ترجمان کند وبردار کرد * بسیله فرستاده وخوار کرد * مشهوری بو در وجه
ثانی واو ملفوظی اوله خور ونور وزنی اوزره استعمال اولنه اما اماله اعتباری اولیه بو وجه
شاذ قبیلندندر فصحا اعتبار ندن خارجدر معنای ثانی خوارنله معناسنه در لکن بدون الترکیب
معنی افاده ایتمز شرابخوار ونواله خوار ووظیفه خوار کبی ثالث فرهنك جهانکیریده بمعنی
واست مسطور در مثالی حکیم ازرقی * قطعه * آب کردش مرکبی کز چابکی هنکام تك *
نعل سخت او زخاك نرم ننکیزد غبار * کاه بودن کاه رفتن کاه جستن کاه تك * کند وسست
وتند وتیز ورام ونرم وخوهل وخوار * رابع سهل وآسان معناسنه شرف شفروه بیت
بیت ایوب وقت مسنی الضر خویش * نام تو کره کشت بروآن عذاب بجز خوار * کمال
اسمعیل بیت زشوق آنکه دهم بوسه برستانه تو * برآسمان شدنم نیك خوار می آید *
ظهیر فاریابی بیت نه یارست باونه آموزکار * براو همه کار دشوار خوار * خامس بمعنی
اندك یعنی قلیل حکیم فردوسی بیت پقش پشت او خوار مایه سوار * تن آسان او ازلب
جویبار * سادس شهروی قریه سی برناحیه آدیدر ظهیر فاریابی بیت کسی که هر قبول تو
یافت درعالم * بچشم همت اوملك ری نماید خوار * مجمع الفرسده بمعنی نرم دخی واقعدر
خوار بار بقدر حاجت اولان طعامه دیرلر بو معنایه خوانبر دخی دیرلر عربیده قوت
ومیره ده دیرلر صراحده مذکور درکه میره بالکسر خوار بار وامتیاز خوار بار آوردن باشد
مابر خوار بار آرنده اولور حکیم سنایی بیت بدو نوکشته کنده نیك کهن * خوار بارش بجای
خرمابن * بعض فرهنکلرده بو شهردن بر شهره کتور دکلری قسم ما کولاته دیرلر خواستار
واو معدوله وسکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله خواستن لفظندن تصرف اولنمش اسم فاعل

فاعل صيغه سيدر خواهش آرزو معناسنه لفظ مركبدر خواست ايله آردن عروس طلبنه وارنلره علم اولمشدر تركيده دوكور ديرلر استاد لطيفي بيت كسي كوجهانرا بود خواستار ورادانش آيدنه كوهر بكار * بو بيتدن فهم اولنور كه مطلق طالب معناسنه اوله عموما واسم مصدر ومناط فعل دخي استعمال اولنور ﴿ خواليكر ﴾ واو معدوله وكسر لام وفتح كاف فارسيله حكيم اسدي طوسي روايتنجه بمعنى آش پز يعني طباخ بو معنايه حكيم سنايي بيت هركجا كربه كشت خواليكر * غذي خواجه كشت خاكستر * ومحمود ابن يمين بيت شاه انجم هيچو خواليكر بكاه بزم او * صبح سازد از شهاب وبره را بريان كند * معيار جماليده بمعنى خوانسالار يعني چاشنكير واقع اولمشدر شمس فخري بيت چون منيهرنيست بزم اودردست * قهرماني نير وماه خواليكر * بو معنايي مؤيد حكيم فردوسي بيت يكي خانه اورا بيارا ستند * بديبا وخواليكران خاستند * فتح واو ايله منقولدر اما شرفنامه ده ضم خا ايله واقعدر ﴿ خوانسالار ﴾ واو معدوله وسكون نون وفتح سين مهمله ايله اكا ديرلر كه پادشاهلر اوكنه طعام قور وجمله طعام اموري آنك زير حكمنده وأينه مفوض اولور تركيده چاشنكير باشي ديرلر بو اسم ملوك چاشنكير باشي سنه مخصوص ايكن غلبه استعمال ايله هرچاشنكيره اسم عام اولمشدر خواجه سلمان بيت قرص خورشيد اكر درخور خوانش بودي عيسي مايده آراست بدي خوانسالار * شرفنامه ده بودخي ضم خا وسكون واو ايله در ﴿ خوانسار ﴾ فرهنك جهانكيريده مختصر خوانسالاردر چاشنكير معناسنه تركستانده بكادل ديرلر اثير الدين اخسيكتي بيت خوانسار امل هميكند راست * بر خوانچه تيغ كاسه سر ﴿ خواهر ﴾ واو معدوله ايله قرقنداش عربيده اخت ديرلر ضم الفله چغتاي لسانده سيكيل ديرلر سبعه سياره ده فرخ شاه جانانه نك رازني كشف ايدوب اخي نك خاتوني ايدوكن بلدكده دير بيت سين هم ايمدي شكفته دل بولغيل * منكا ايكي جهانده سيكيل بولغيل ﴿ خور ﴾ واو معدوله ايله سرو بر وزني اوزره اون معنايه كلور اول روشني مفرط يعني غايت روشن وتابدار معناسنه اثير الدين اوماني بيت كر آفتاب خور از نور راي او نبرد بروز روشن رنا ورد بيا ختر شب * ثاني بر فرشته نامیدر نير اعظمه موكلدر وتدبير امور ومصالح كه روز خورده واقعدر اكا متعلقدر ثالث نام آفتاب در بو ايكي معنايه خسرواني بيت تو پاسبان سبيل پري وشت ميباش * بسان خور كه نكهبان قرص خور باشد * رابع لايق معناسنه در معناي ثالثله بو معنايه كمال غياث بيت معشوق منكه رشك مه وغيرت خورست * جانش فدا كنم كه بدين پايه درخورست * خامس هر ماه شمسي نك اون بريجي كوني اسميدر ميرنظمي بيت كرز حال عالمي داري خبر * غير عيشت نكندي در روز خور * سادس بمعنى خوردني حكيم اسدي بيت چه نازي بديبا وخز وسمور * چو خواهد تنت بد خور كرم ومور * سابع خوردن لفظندن صيغه امر ووصف تركيبي اولور آبشخور كبي ثامن فرهنك جهانكيريده بمعنى مزه ولذت تاسع نام قصر خورنق عاشر هر كونلك يملك معناسنه كه عربيده قوت اليوم ديرلر ﴿ خورمهر ﴾ نام شمشير حضرت سليمان على نبينا وعليه السلام مسعود سعد سلمان * قطعه * مكر نكين سليمان بدست خسرو ماست *

که چون سلیمان مر بادرا بفرمان کرد * چرا سلیمان خور مهر نام سیفی داشت * که بادچونان فرمانبری سلیمان کرد ق خیرا لنثار م یعنی شکر واشك چشم کذا فی شرفنامه ق خیفر م سکون یای تحتانی وفتح فایله آوانی اثواب خانه معناسنه ق مع الزاء المعجمه * خارانداز م کرپی که تسی و تشی وخار پشت دخی دیرلر کرپی بر قاج نوع اولمغله ایری واوزون اوقلی سنه خارانداز تعبیری اول اجلدندر که صیادی ویاخود اوزرینه وارن آدم وحیوانی کوردکده ارقه سندن اوقلرین برر بر آتوب کسنه یی یقلشدر مزکوشك یایدن چقان اوق قدر منزله وارر و واستکالد وکی یره پکر ق خاز م بوزن نازاوج معنایه کاور اول کیر و پاس که عربیده وسخ دیرلر بدیع سیفی بیت تو خاز غصه وغم از لباس عیش رهی * باب لطف وبصابون التفات بشوی * مؤید الفضلاده وجود انسانده جراحتدن و چبانددن حاصل اولان چرك معناسنه مسطور در ثانی فرهنگ جهانکیریده کتان جامه دن بر نوعدر که متقالی ترکیبی طوقنمشدر ابن یمین بیت زروی کسوت اکرچند امتیازی نیست * ولیکن اطلس واکسون توان شناخت زخاز * ثالث ایاق طاشی که آنکله ایاقدن کیر چقارلر حکیم نزاری قهستانی قطعه * بودم اندر سوق آنحضرت مثل * همچو دنیادار غرق بحر آز * زآرزوی پای توسل شهریار * داشتم روی دژم چون سنگ خاز ق خاکبیز م طپراق غربالی که خاك معلوم بیختن وبیزیدن لفظلرندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبیدر ومعنای مصطلحی دقیق النظر معناسنه در حضرت مولانا قدس سره بیت چون ندانی حد ازین حد مکریز * تا به پیچد درسرای خاکبیز ق خامباز م سکون میم وفتح باء موحده ایله اغزی آچق بیوك قزغان کذا فی نعمة الله ق خامسوز م سکون میم وضم سین مهمله ایله خام کون وایو خامی ودباغت اولنمامش کون هر نه نك اولورسه میرنظمی استعاره طریقیله بیت سخنهاش چون تیر دلدوز بود * چنان پوست درویش که خامسوز بود ق خامیاز م سکون میم وفتح یای تحتانی ایله اسنمك که اکا خامیازه وخمیازه دخی دیرلر عربیده تثاوب دیرلر حضرت مولانا قدس سره مثنوی * این نمیدانم ولی هستی تن * میکشاید بی مراد من دهن * آنچنان کز عطس وازخامیاز * ایزدهان کردد بناخواه تو باز ق خانه باز م فتح نون واخفاء ها وفتح باء موحده ایله اول قمار اویونی که بحتدن خارج اثواب وجمع مال ورزق بحتیله اوینارلر کذا فی المجمع ق خانه برانداز م یعنی وطن وولایتن ترك ایدوب هرزه کرد جهان اولان ودرویش سیاح وغریب البلاد معنالرینه ودخی معانی مذکورلرده صیغهٔ امر دخی اولور شیخ نظامی بیت خانه برانداز ستمکاریست * دولت باقی زکم ازآریست ق خانه پرداز م خانه برانداز ك ضدیدر یعنی واردوغی یرلرده خانه ومنزل دوزیجی معناسنه اسم فاعل اولور بو ایکی لغتك مثالی ابو المعانی بیت خانه پرداز نظام حال بودم پیش ازین * چون شدم عاشق ترا خانه براندازم کنون ق خایه ریز م فتح یای تحتانی وکسر راء مهمله ایله یمرطه قایغنه سی که خایه یمرطه در وریز ریزیدن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبیدر ق خبیز م کسر باء موحده وسکون یای تحتانیله براوتدر اوغلان اجی دیرلر وبعض لغتده اوجی معناسنه ودخی صرلمش وصرمشق معنالرینه ده مرویدر ق خربز م سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله قاون

قاون وقاربوزه ديرلر حضرت مولانا قدس سره بيت خامی سوی پالیزجان آمدکه تاخربز خورد * دیدی توخود یا دیدکس کاندر جهان خربز خورو * بر روایتده عربیده رابوغه دیدکلریدرکه * الرابوغة الخربز بالفارسیة وهی غیرالبطیخ بسمیة الفرس خربزه کذا فی تاج الاسما
خربنواز سکون راء مهمله وکسر باء موحده وسکون نونله یراسه قوشی که عربیده خفاش دیرلر شمس فخری بیت زنور طلعت او دشمن اربود محروم * سزدکه مهرنه ورزد بمهرخربنواز * مرقوم قوش آفتابدن کوزی خیره لنمک ایله کوندزیا توب کیجه اوچوب تحصیل نفقه ایدر
خربوز سکون راء مهمله وضم باء موحده وواو مجهوله ایله خربتواز مرقوم معناسنه حکیم زلالی قهستانی درنکوهش اسب * قطعه * اسبی دارم که نعره واری خالی نکنند بیك شبانروز * کر براثر ش پلنك باشد * بیرون نشود ز جار خربوز
خربیواز سکون راء مهمله وکسر باء موحده وسکون یای تحتانیله خربوز مرقوم معناسنه که مذکور اوج لغت دخی یراسه نك ادلریدر شاعر دیمشدر بیت تنکی هیچ کار روز دراز * کار تو شب بود چو خربیواز
خرخیز سکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر خاء معجمه ایله خطا ملکتنده شهرچینه قریب برشهردرکه آنده اعلا مسك وابریشم حاصل اولور بی نظیر لطیف تماشلو ایشلولر چینه قریب اولدوغنه شیخ نظامی بیت سکندر چه چین قصد خرخیز کرد * در خواب راتنك دهلیز کرد * بو معنایه حکیم سنایی بیت خایکان خطا و خرخیزی * آب وآتش ببرده از تیزی * وآنده مشك حاصل اولدوغنه حکیم ازرقی بیت چو ناف آهوی خرخیز ماد ها ن ترا * بوصف خلق تو زمشك پرشود افواه * وحکیم سنایی بیت کی شناسد قیمت و مقدار دربی معرفت * کی شناسد قدر مشك آهوی خرخیز وختن
خرز شرفنامه ده برشهر اسمیدر دیو منقولدر لکن رانك حرکتی اشعارا ولنمامشدر
خرکز سکون راء مهمله وکاف فارسینك فتحی وکسریله ده مرویدر بعض فرهنکده اویازو بعضنده برنوع سککدر یا زایا منده سواحل یرلرده وشنالك اولمین محللرده غایت چوق اولور حیوانا ته یولده کیدرکن یا پشوب اول مرتبه هجوم ایدرلرکه حیوانی یره یقارلر وبرفرهنکده خرکز برآدمی تشهیر ایچون مرکبه بندیروب کزدرمکه دیرلر
خرکواز ضم کاف فارسیله مجمع الفرسده برایجه اوجی سوری اغاجدرآنکله مرکبی سوررلر استاد منوجهری بیت هست باخط توخط چینیان چون خطاب * هست با اقلام تو شمشیر شیران خرکواز
خریوز کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی وفتح واو ایله خربیواز مرقوم معناسنه در
خز دکزقیونی دیدکلری جانورك توینه دیرلر واول تویی اکیروب لطیف جامه لر طوقورلر اول جامیه ده خز دیرلر حکیم اسدی بیت دو خرکه نمد خز وچو پش ززر * همه بند شان شوشه های کهر * ومطلق ابریشمدر مولانا هاتفی بیت دوصد کاروان پرنیان فرنك * خز زرکش وتاچه هفت رنك * عربیده برنوع ابریشم معناسنه در نتکم بدرالدین یوسف ابن لؤلو * بیت وسارت الاضفان عن برق الحمی * وقد حالوهل المطارف والخزا * وله بیت علی روضة غنا قد فرشت لنا * علی نهرها المنثاب نسجها خزا
خواز فتح واو ایله چوب بنددرکه شهر وبازارلرده ترتیب ایدوب اوزرینه اقمشهٔ فاخره ایله زیب وزینت ایدرلر

بو معناسی دخی چوپه دستدرکه آنکله حیوان سنو زرلر استاد فرخی بیت دوستانرا بیافتی
بمراد * سر دشمن بکوفتی بجواز ✤ خویوز ✤ سکون واوین وضم یای تحتانیله بوزن نوروز
یعنی شب پره یه راسه که عربیده خفاش دیرلر ضم خایله ده مرویدر ✤ خیوز ✤ ضم یای تحتانی
ایله ده شب پره یه دیرلر ✤ مع السین المهمله * خایه دیس ✤ فتح یای تحتانی اوّل وسکون
ثانی وکسره دال مهمله ایله بر بره ده قوم ایچنده توب کبی اولور بر نسنه در ضربده کما ترکیده
طوملان دیرلر منقولدر که عفونت ارضدن حاصل اولور خرده سی لذیذ اولور ات قدر غدائی
واردر طو ردقچه ایری اولور بعضی تعفن هوادن دکرمان طاشی قدر اولور صوبی کوزه چکلسه
رمده نافعدر دیرلر ✤ خراس ✤ آت دکرمنی در حکیم انوری بیت آنکه از ملکش خراسی
دیده باشی پیش نه * کر روی بر بام این سقفی بدین پهناوری * حکیم خاقانی بیت یك
خروش خروس صبح کرم * زین خراس خراب نشنیدم * اصلی آس خر درکه اس آسیادن
مخففدر علم اولیجق مضاف الیه تقدیم اولندی اکرچه ر وملاده کرمانی آت و قاطر ایله
دوندررلر اما دیار عجمده اشك ایله دوندررلر بو بیتده ظاهردر بیت پیش شهر عقل کل
این پنج حواس * چون خران چشم بسته در خراس * صو دکرماننه آسیاب ویل دکرماننه
آسیا دیدکلرندن دخی معلومدر ابتدای وضعنده اسمی خراس قومشلر هر زمان دوندرن
خراولمق لازم دکل صغرده دوندرسه ینه خراس دیرلر شیخ عمر خیامك بو رباعیسی مناسب
مدعادر * رباعی * یابیم درین کنبد ویرانه اساس * جوینده رخنه همچو موری در طاس
آکاه نه از منزل امید وهراس * سر کشته وچشم بسته همچو کاوخراس * بو قولی موئد
وبو مدعایی موکد کمال اسمعیل * رباعی * اسبی دارم بکند از خر خرتر * ماننده خراس بلی
کرد برخورتر * چندانکه همیرود بود هم بر جای * چندانکه همی پیش خورد لاغرتر
✤ خرکس ✤ ضم کافله چوق سوزلو وبیهوده کوی اولانه دیرلر حکیم شفایی بیت زد
خرکسیست چشمك تحریك که کو باش * این متح دران کاو زنه بند زیاده ✤ خرمکس ✤ آت
سککی که اکامشبغ ومرمر دخی دیرلر کذا فی المجمع کمال پاشا زاده مرحوم خرمکس اشك
آروسیدر لفظ مکس ده معنای عموم اولمغله بونده خر قیدی ایله معنای خصوص ظاهر
اولمشدر دیدیکی یرنده لکن مکسه آرو معناسن توجهله وردی آنی بلم ✤ خس ✤ آلتی معنایه
کلور اول مردم دون وفرومایه ورزیل معناسنه حکیم سنایی بیت هرزه دان هم شریف وهم
خس را * کو کسی کو کسی بود کس را * ومردناکس معناسنه استاد عسجدی بیت بدان رسید
که برما بزنده بودن ما * خدای وار همی منتی نهد هر خس * ثانی بخیل اولان آدم که زفت دخی
دیرلر شیخ نظامی بیت جهاندار بخشنده باید زخس * خصال جهانداری اینست وبس * بخیله
خسیس دینلدوکی بو معنادندر ثالث بی منفعت اولان اوته دیرلر که ترکیده چور چوب دیدکلریدر
شیخ سعدی بیت باران که در لطافت طبعش خلاف نیست * در باغ لاله رویدو در شوره بوم
خس * بو معنا استعاره طریقیله اولسه جایزدر شعرانك استعمالاتندن فهم اولنور که
خس تعبیرندن فائده سزاوت مراد اولنه مکرکه مقدما معنی استعمال اولنمش اوله اویله
اولسه موصوف ایله ذکر اولنمق مناسب ایدی معیار جمالیده شمس فخری چور چوب دیو

خس

دیو بوبیتی نظم ایلمش بیت ای خسروی که منهل لطف وعطای تو * خالیست از کدورت وپاک
از غبار خس * رابع تحفة الاحبابده بمعنی حیوانلرکه صو اوزرنده اوچار فرهنگ جهانگیریده
بو معنایه مناسب بر جانوردرکه اینجه ایاقلری واردر صو اوزرنده یورر مولانا خواجه عبد الله
انصاری * نثر * کر بر آبی روی خسی باشی * دل بدست آر تا کسی باشی * خامس فرهنگ
میرزا ابراهیمده وبر معتبر فرهنگده دخی بر مرغ سفید در طورنه دن کوچك اولور سادس
مجمع الفرسده ونسخهٔ میرزاده بمعنی مردم کوهی یعنی طاغ آدمیسی وعربیده مرد بخیل ورذیل
وسفیل معناسنه وبمعنی کاهوکه ترکیده مارول دیرلر حکیم سوزنی بیت خس بود در لفظ
تازی کوك اندر شاعری * کوك زن بر سوزنی کر خوش نواند لفظ خس * هندی لسانده
کفره دن بر قومدر هندستان ایله ختا میانده اولان طاغلرده ساکن اولورلر آنلره خس
دیرلر ﴿ خلیس ﴾ کسر لام و سکون یای تحتانیه ایله ایکی معنایه در اول هر ایکی نسنه بر برینه
قارشمش اوله عموما مثلا لعل ایله اینجو ویاش میوه قورسیله وتازه اوت قوریسی ایله
وبغدای ایله اربه وماش ایله پرنج وبونلرکبی هر نه وار ایسه وسیاه قبیل بیاض ایله خصوصا
ثانی کل سیاه یعنی قره باالحق ابوالمعانی بیت چون خرلنك در خلیس افتد * کو بورن آمدن
شود دشوار ﴿ خندروس ﴾ سکون نون وفتح دال وضم راء مهملتین وواو معروفله بغدای
رومی کذا فی المؤید ﴿ خندریس ﴾ سکون نون وفتح دال وکسر راء مهملتین ایله کندم کهنه
وشراب کهنه معناسنه در عربیده دخی بو معنایه استعمال اولنور شمس الدین احمد الطبی بیت
خندریس من عهداد ریعس تشفی * داء قلبی المفجع المحرور ﴿ خنوس ﴾ ضم نونله بوزن
عبوس واپس خریدن یعنی کیرویه صاوشمق عربیده دخی بو معنایه در ﴿ خواس ﴾
واو معدوله ایله بمعنی ترس وبیم یعنی قورقو کذا فی فرهنك جهانگیری بو معنایه ابوالمعانی
بیت شود از خواس ایمن هرکه از قهر خدا ترسد * شود از فقر ایمن هرکه شکر نعمتش
کوید ﴿ مع الشین المعجمه * خاشوش ﴾ ضم شین معجمه ایله دمور اوراق که آنکله اوت بچرلر
آکا خاجسوك وخاجسول دخی دیرلر اوت قیدیله اولمغین طرپان اولمق مناسبدر زیرا غله
بچلن اوراغه داس دینلور ﴿ خارش ﴾ کسر راء مهمله ایله کیجیلك که عربیده حکه دیرلر
وکیجیمك معناسنه اسم مصدردر ابوالمعانی در هزل بیت چوسك کر زعلت خارش *
متصل عضوهاش میخارد ﴿ خارکش ﴾ سکون راء مهمله وضم کافله سرموزه درکه خرکش
دخی دیرلر دکن اوزرینه باصدقده دکن تأثیر ایتمدوکی مناسبتله وفتح کافله دکن چکیجی یعنی
بعض فقرا اشکه کوچی تیموبب ارقه سنده خار وخاشاك کتوروب صتار آنلره خارکش دیرلر
وموسقیده بر سرود آدیدر شیخ عطار بیت بلبل شوریده میکرد ند خوش * پیش کل
میکفت راه خارکش ﴿ خاش ﴾ جنك معناسنه درکه لفظ پر ایله ترکیب ایدوب پرخاش
دیرلر مجمع الفرسده حدت طبع معناسنه منقولدر فرهنك جهانگیریده اول کسیه دیرلرکه
محبت مفرط صاحبی اوله ودخی مادر زن ومادر شوی یعنی قاین انا وقاین اتاکه خش دخی
دیرلر چوب علف یعنی اچنده اولان چوپ چکر شاعر بیت زهر خاشهٔ خویشتن پرورد *
بجز خاشی وبراچه اندر خورد ﴿ خاشی وخشی ﴾ اتباع الفاظ قبیلندندر خاش دیزه

خَ ش

معناسنه یعنی چوزچوب خاك كش طپان دیدکلری آلت زراعیندرکه تارلایه تخمی
صاچدقدنصکره انکله چکوب طپراغی وتخمی اورتولر معنای ترکیب طپراق چکیجی دیمك اولور
ماله زمین دخی دیرلر شاعر بیت سر خودرا ناتوانی ازدکر بنهفته کیر * خاك كش کرمی نباشد
دانه‌را مرغان خورد خاكش خاككش مرقومدن مخفف‌در میرنظمی بیت نیازدل چنین
ای یاردلکش * که‌دامن میکنی بر قبر خاكش * شینی مصدر استعمال اولنمقله آنك طپراغی
دیمك اولور ابوالمعانی بیت پس ازمردن بحسرت عاشقانت * زخاكش لاله پرداغ روید
خامش وخاموش واو ایله دمواوسز میمك ضمه‌سیله‌ده سکوت معناسنه‌در اپسم اول دیمکدر
خاموش شو دیرلر میرنظمی بیت چرا ایدل که خامش می نشینی * بهار آمدمی و مطرب
کزینی * واستعاره طریقیله مرده معناسنه‌ده استعمال اولنور وچراغك سونمسنه‌ده
دیرلر طالب آملی نك بو بیتندن فهم اولنور بیت چسان روشن کند طالب چراغ کوکب
خودرا * که کردد جنب مهرومه رودخاموش می آید خانه بردوش رندلامکان
وسیاح جهان وهرزه کرد دووان دیمکدر خانه فروش ایکی معنایه‌در اول وصف
ترکیبی اولور او دلالی معناسنه ثانی تارك دنیا وسیاح معناسنه خب باش سکون
باء موحده اولی ایله خاموش اول معناسنه‌در ابوالمعانی بیت نه جای ناله‌است این بزم
کلزار * بهست ای بلبل شوریده خب باش بخش فتح جیمله باب الجیمده مذکور اولان
بخش معناسنه‌که برعلتدر آدم وحیوان کردننده ظاهر اولور یومری اتدر اکرچه وجعی
اولمز اما کسسه‌لر احتمالدر صاحبی هلاك اوله کذا فی شرفنامه خدیش کسر دال مهمله
وسکون یای تحتانیله وزرا وامرا وکبار خانه لرنده اولان کتخدا قادین که کدبانو دخی دیرلر
استاد رودکی بیت نکو کفت مزدور با آن خدیش * مکن بد اکربد نخواهی بخویش *
 خراروش فتح راء مهمله اول وضم ثانیله غوغا وغلبه معناسنه‌که خلالوش وخلانوش
وخلاوش دخی دیرلر استاد لطیفی بیت هردم‌که خطیب جبلی بانك برآورد * مجموع
خرازافکند او بخراروش خراش فتح راء مهمله ایله ایکی معنایه معروف ثانی سقط
اولمش وعملدن قالمش معناسنه‌در میرنظمی خراش وکهنه بوداثواب خانه * زنش فرتوت
وهم زال زمانه خرش فتح راء مهمله ایله خروش معناسنه‌در خرکش فتح کافله
بوزن ترکش طمماق‌که ایاغه کیلور میرنظمی بیت درآمد روستای کاو طینت * که خرکش
پا کشیده خرطبیعت * وضم کافله بوزن سرپش * ایاغی چوق بر بوجکدرکه یره یا پشوب
یاتور بعض نسخه‌ده عربیده حمار قبان دیدکلری جانوردر مجمع الفرس‌ده بمعنی کشنده
خروسر موزه غلیظ‌که خارکس دخی دیرلر وبعضیلر جعل ماننده بر جانوردر خاکستر رنك
اولور اکثر مقابرده اولور خرکوش ضم کاف وسکون واو ایله طوشان‌که عربیده ارنب
دیرلر قولاغی اوزون اولدوغندن اشك قولاغنه تشبیهاً تسمیه اولنمش شاعر بیت کوش
خر بفروش دیکر کوش خر * کین سخن را در نیاید کوش خر خرموش برنوع صحانددر
غایت ایری اولدوغندن کدی طوتمغه قادر اولمزکدی ایله جنك ایدوب غالب کلور هندی
لسانندن کهوش دیرلر مولانا مطهر درصفت بابوی خود کفته بیت بابوی هست مزاخر دخیر

خبزدوك صفت * كش چو خركوش نمونه است وزخرموش نژاد خرانجاش فتح راء مهمله وجيم وسكون نونله تورانى برمبارز پهلوان آديدر كذا فى شرفنامه خروش اضافتله يبان اشكى درعربيده حمار وحشى وفارسيده كور دخى ديرلر كاف فارسيله شيخ سعدى بيت خروش اكر بكسلاند كمر * چو در ريك ماند شود پاى بند خرش كسر راء مهمله ايله يعنى خراشيدن اسم مصدريدر وكسر خا ايله انداهدن درى يى سلخ ايتمكه ديرلر وفرهنك حسينى وفاييده امر اولوب بخراش معناسنى افاده ايدر خسروانى بيت جهان برشبه داود ست ومن چون اوريا كشتم * هما نا يافتى كامت كنون زين پيش مخراشم خس وخاش ايكى معنايه كلور اول ريزه قماش يعنى قماش خرده سى كه ايشه يرامز ثانى بمعنى خس وخاشاك ابوحفص سغدى فرهنكنده خاشه بمعنى خاييدن انسان وحيوان ديوب رودكى نك بو بيتنى شاهد ايراد ايلمش بيت نشست وسخن راهمى خاش زد * زآب دهن كوه راشاش زد خش بوزن كش اوچ معنايه كلور اول فرهنك جهانكيريده مادر زن ومادر شوى معناسنه شمس فخرى بيت دست خوش زمانه بركنده وشخوده * روى از طپانچهٔ زن ريش از كشيدن خش امابو معنى ده واو ايله خوش يازلمق اصحدر ثانى ضرعتله سكرتمك معناسنه شمس فخرى بيت در راه مدح ذاتت كالكم ببين كه دايم * از پاى فرق سازد در وقت رفتن خش * ثالث بمعنى بغل يعنى قولتق كه كش دخى ديرلر حكيم سوزنى بيت دست ساغر بخش بروصله را * سوزنى شاعريست دست بخش خشخاش افيون چيچكى نك تخميدر غايت خرده اولور ومخدردر بر درهم مقدارى استعمال اولنسه وجودى سست وعقلى تيره ايدر قابوغنه كوكنار ديرلر عجمده قهوه خانه لركبى محللر ومجمع مكانلر ايدوب انده كوكنارى اصلدوب قهوه كبى ايچرلر غايت ايله مكيفدر نتكم ديمشلردر * مصرع * نيازم زهر قاتل را دو فنجان كوكنار آشام خش خش سكون شينين وفتح خاء معجمات ايله مع التاده ترقيم اولنان خش خشت معناسنه در كذا فى المجمع خش وخاش اتباع الفاظ قبيلندندر ريزه بيزه معناسنه بعض فرهنكلرده خس وخاشاك معناسنه در خشيش كسر شين معجمه وسكون ياى تحتانى ايله غوغا وغلبه وانبوه معناسنه كذا فى فرهنك جهانكيرى مير نظمى بيت چو لشكر آمدند آنجا پس و پيش * ميا نشان هاى وهو برخاست خشيش خطكش مسطر دوزيجى ورسم ايديجى معناسنه در كذا فى شرفنامه خفاش فاء مشدده ايله يراسه ديدكلرى قوشدر بولفظ عربيدر اما فارسيده دخى مستعملدر حضرت عيسى على نبينا وعليه السلامك معجزه لرينك برى بودر كه بالچقدن برقوش ياپوب جناب باريدن روح رجا ايتدكده فى الحال قوشه روح كلوب اوچدى افصح المتأخرين ملك الشعرا فى عصره مولانا صائب تبريزى بو مضمونى بو بيتده بسلمشدر بيت نسبت خفاش باعيسى چو عيسى باخداست ميشود عيسى خدا خفاش اكر عيسى شود خلالوش فتح لام اول وضم ثانيله خلق ارا سنده واقع اولان غوغا وغلبه وآواز غلغله وهنكامه امثالى كه خلانوش وخلاوش دخى ديرلر شمس فخرى * قطعه * وصف خلق شاه ميكردند دوش * سنبل ونسرين ورد ييلغوش بابلى بشنيد ودرزارى فتاد * وزخلالوشش برآمد صد خروش * استاد رودكى بيت بركره

کل سرخ کشیده خط سبزی * تاخلق جهان ازابفکنده بخلالوش * چغتای لسانده تالاشماق دیرلر وعین مهمله ایله علالادخی دیرلر خلا نوش ضم نونله خلالوش مرقوم معناسنه تحفة الاحبابده صدا و مشغله معناسنه در مجمع الفرس و فرهنك حسین وفاییده کذلك معنای مرقومه مرویدر اما ادات الفضلاده وشرفنامه ده خلا نوش نیلوفرا ولمق اوزره مسطوردر معیار جمالیده شکوفه ایست دیو بیت مرقومی نظم ایلمش و بر فرهنکده بردارو اسمیدر دیو مرقومدر خلاوش واو معروفله بمعنی خلالوش مرقوم خلش کسر لامله جراحت ایتمك وایچرو نسنه ایلتمك حضرت مولانا قدس سره. بیت جانب دیکر خلش آغاز کرد * باز قزوینی فغان اساز کرد * خلیدن معناسنه اسم مصدردر خلقافروش کسر لامله اسکی پوسکی صاتیجی یه دیرلر خلیش کسر لام وسکون یای تحتانیله ایلیجه دیدکلری قدرتدن اصنمش صو و موضع کرمسیر یعنی سواهل یر بعض نسخه ده کرم وسردی معتدل اولان محل معناسنه درمیر نظمی از زبان شاه با پسر راکوید بیت موضعی بایدت که عیش بود * بر وآنجا که او خلیش بود * فرهنك جهانکیریده بمعنی خلاش مرقوم ومجمع الفرسده کسر خایله معنای اوله مرویدر خمکوش یای باشی که معنای ترکیب اکری قولاق دیمك اولور خمکوشه دخی دیرلر خمش ضم میمله خموش کلاهما بمعنی خاموش شیخ سعدی بیت خداوند تدبیر وفرهنك وهوش * نکوید سخن تا نه بیند خموش خنده خریش فتح خاء معجمه ایله یوزه کولمك مثلا برکسنه نك صقالنه کولسه لر آکا خنده خریش دیرلر استاد فرخی بیت ای کرده مراخنده خریش همه کس * ماراز توبس جانامار از توبس * بو بیتك فحواسی اوزره معنای مفعول ظاهر اولور که خنده زده اولمق مناسبدر بعض فرهنکده استهزا ومزل طریقیله کولمکه دیرلر شمس فخری. بیت شهنشهی که زند پاسبان درکه او * زقدر وهمت بر نیر چرخ خنده خریش خنده ریش بودخی خنده خریش معناسنه در کذا فی تحفة الاحباب خنده خویش وخندیش بونلر دخی اول معنایه در کذا فی المجمع بو درت لغت بو معنایه استعمال اولنور خواب خرکوش اصلسز سوز ایله الدامق معناسنه ترکیده دخی طوشان اویقوسی ویردی دیرلر ابو المعانی بیت بو مد وصلتش عمرم کذشت ومانده ام محروم * بجای خواب راحت خواب خرکوشم دهد هردم خواهش واو معدوله وکسر هایله خواستن لفظندن اسم مصدردر استك معناسنه فرهنك جهانکیریده مال معناسنه منقولدر بوقطعه ایله استشهاد اولنمشدر بو معنایه خواسته دخی دیرلر ابو الحسن شهید * قطعه * دانش وخواهشند نرکس وکل * که بیکجای نشکفند بهم * هرکجا دانشست وخواهش نیست * هرکجا خواهشست ودانش کم خوش. واو معدوله ایله بوزن غش اوچ معنایه کلور اول خوب وبخشی دیمکدر ثانی مادر زن قاین انا معناسنه که آکا خوش دامن وخشو دخی دیرلر منجیك. بیت تا زیانه دوتا چو کیر خسر * موزه انعر شکسته چون کس خوش * خسر قاین اتا پدر زن معناسنه در پور بهای جامی بیت هرکه شد داماد او دیوث بیند او خسور * وانکه او را خوش بود او قلتبان بیند ختن * خسو دخی خسر کبی پدر زن معناسنه در حکیم نزاری قهستانی بیت ز روی دلنوازی کفت

كفت خوش را * كه خوش داران بت خورشيد فش را * ثالث بوسه معناسنه دركه آكا
خوش پوزی دخی دیرلر فرهنك وفاييده ضم خايله مرويدر ﴿ خيلتاش ﴾ يعنی لشكر وسپاهی كه
بر عسكردن اوله بو بينه خيلتاش ديرلر وبر افندی قوللرينه خواجه تاش ديرلر خيل ايله
تاشدن مركب لغتدر وتاشك معناسی باب التاء مع الشينده ذكر اولندی استاد منوچهری
بيت دل باز ده بخوشی و رنه بدركه شه * فردات خيلتاشی ترك آوردم بيا ری ﴿ مع الطاء

خ ط

المهمله * خيط ﴾ كلهٔ شترمرغ يعنی دوه قوشی نك باشی كذا فی بعض اللغه ﴿ خربط ﴾
خر ايله بط لفظندن مركب لغتدر بر نوع ايری قازه ديرلر كه خربت دخی ديرلر حكيم انوری بيت
از عقاب وپوستينش كرنه كويد به بود * كرچه در دريا تواند كرد خربط كازری * فرهنك
حسين وفاييده ابله ونادان معناسنه مسطوردر بو معنايه مؤيد حكيم انوری بيت بنده
با چند حربطست امروز * همچو خر در قلاب افتادست * بعض فرهنكده از غون وفاسده
وباطل اعتقادلی آدمه ديرلر ﴿ خريط ﴾ كسر راء مهمله وسكون يای تحتانيله دفتر كيسه سی
عربيده مشترك استعمال اولنور خريطه دخی ديرلر ﴿ خط ﴾ بش معنايه كلور اول معروف
يازی معناسنه دركه ديمشلر بيت نوشتم خط خط جانان بماند * تمام در جهان خطم بماند *
ثانی خط كه محبوبان نوخيز شعر انك بعضيسی هنوز كورنمش صقاله ديرلر وبعضيسی تازه بتمش
بيغه ديرلر وبعضيسی قاشه مشابه اولدوغی حالده بيقدر ديرلر كه چار ابرو تعبيری صحيح اوله
بمعنی اول ابو المعانی بيت هميشد آيت حسنش نمايان * خط مشكين او چون خط ريحان
بمعنی تعبير ثانی وله بيت بديد آمد چو بر لب خط دلجو * كنار آب حيوان سبز خودرو *
بمعنی تعبير ثالث وله بيت شود از خط يار چار ابرو * چهار اركان عشق خلق محكم * ثالث
كنار ساغره ديرلر ابو المعانی بيت شرابم تا بخط ساغرت نه * بيا ای ساقی كلرو مراده *
رابع كنارجو وله ايضا بيت خط ساقی خط ساغر خط جوی * درين عالم مرا نيست دلجوی
خامس بر محل اسميدر كه اندن بی نظير نيزه حاصل اولور رمح خطی ديرلر ومشكلاتده نيزه يه ده

خ ف

خط ديرلر ﴿ مع الفاء * خترف ﴾ سكون تاء مثناة وفتح راء مهمله ايله افسنتين رومیدر
توركيده پلين ديرلر ودرمنه نك بر نوعنه ده خترف ديرلر وبر نجاسف كوهينك بر نوعيدر
ديمشلر افسنتين قديمده وبرودت معده يه نافعدر ومسهل صفرادر وبدنه قوت ويررو تقويت
معده وكبده دخلی عظيمدر كذا فی البديعی ﴿ خركوف ﴾ بر جنس بومدر غايت ايری اولور
تركيده اوكی ديرلر شاه قاسم انوار * رباعی * عاشق كه سمند رنبود خركوفست * صوفی كه قلندر
نشود موقوفست * زاهد كه نه پارسا بود نامردست * رندی كه نه شاهديش باشد يوفست
﴿ خريف ﴾ كسر راء مهمله وسكون يای تحتانی ايله پير كهن سال معناسنه كذا فی شرفنامه
بو معنايه مير نظمی بيت بكفتا دران بزم پير حريف * بكيرش بنرمی بطبع لطيف * وقت
خزانه ده خريف ديلدوكی فصلك پير اولدوغی جهتندر اما اصل معناسی زبوندر اصلی
عربيدر تجييم اولنمشدر اكرچه كبير السن ديمكدر لكن توسع اولمغله زبون وضعيف معناسنه
استعمال اولنمشدر جوهری صحاحده واما الزبون بمعنی الخريف فليس من كلام اهل الباديه
ديدوكی مذكوردر معنايه ده دلالتی واردر ﴿ خرف ﴾ فتح زاء معجمه ايله سفال معناسنه عربيدر

اما فارسیده استعمالی شایعدر سقسی وچولمك دوزنلره خراف دیرلر میر نظمی بیت کهر
بود نطقت که دارد شرف * که کفتار من بود اینجا خزف ﴿ خشف ﴾ فتح شین معجمه ایله قار
معناسنه درکه برف دخی دیرلر عربیده ثلج دیدکلریدر ﴿ خف ﴾ بوزن کف ایکی معنایه
کلور اول بوقچه معناسنه حکیم اسدی بیت لب کین کشان کافته زیر کف * ز کرمای
خورشید خفتان خف * ثانی قاو معناسنه که یزدن وغیریدن ایدرلر شمس فخری بیت
آتش زنه سنك شبانان شهارا * از اطلس افلاك دهد چرخ برین خف * استاد منوچهری
* رباعی * لاله مشکین دل و عقیقین طرفست * چون آتش اندر او فتاده بخفست * کل باز
هزار کرد از صلفست * زیرا که چو معشوقه خواجه خلفست ﴿ خلف ﴾ ضد سلف در ابوالمعانی
در نعت شریف بیت آبای تو بوده اند شرف از توسلف * دارند شرف در دو جهان از تو خلاف
﴿ خلوف ﴾ ضم لامله بوی دهان که عربیده بخر دیرلر فتح بایله میر نظمی بیت زند دم بوقت
سخن بی وقوف * رود تا بفرسنخ دهانش خلوف ﴿ مع القاف ﴾ ﴿ خربق ﴾ سکون راء

خَ ق

مهمله ایله وضم باء موحده ایله بر اوتدر ایکی نوع اولور بری سیاهدر که خربق اسود دیرلر ترکیده
کرپی دیرلر وبعض یرده طانه قران دیرلر برنوعی بیاضدر که خربق ابیض دیرلر صارمشق کبیدر
دیبنده بیاضلغی اولور نوع ماراجه سی واردر ترکیده لکلیج وبعض یرده مارولجق دیرلر ﴿ خفچاق ﴾
سکون فاوفتح جیم فارسیله مجمع الفرسده ولایت ترکستانده بر بیابان آدیدر دشت خفچاق
دیرلر اول صحراده اولان قومه خفچاقیان دیرلر حکیم خاقانی * قطعه * زبس که ریخت از ین پیش
خفچاقان * بهندوی کهرین چون پرند چین براق * عجب مدار که از روح نامیه پس ازین
بجای سبزه زکل بردهد سر قپچاق ﴿ خلق ﴾ کسر لامله کهنه اولمش نسنه یه دیرلر وسکون
لامله عربیده یراتمق معناسنه در اما مخلوق معناسنه استعمالی شایعدر که ترکیده ایل
دیدکلری معنایه در اما لها ایله استعمال اولنور اما چغتایده ایل دوت معنایه کلور میر علیشیر
* رباعی * خلق ایچره حق اولیاسنی بیل رحمت * اول خیلیدین اولدی ایل نائل رحمت *
ذکر ایلاب آلارنی ایله حاصل رحمت * کیم ذکرلاری ایلادی نازل رحمت ﴿ خندق ﴾
معروف قلعه وحصار وباغ وبوستان اطرافنه قازدقلری خرقدر ﴿ خورنق ﴾ فتح واو
ونون وسکون راء مهمله ایله غرایب دهردن بر قصر عجیبدر که نعمان اکبر شاه بنا
ایتدرمشدر بر روایتده بهرام کور کوشکیدر اما اصحی نعمان شاه بناسیدر که سنمار نام
بر استاد معمار یاپمشدر عجایب البلدانده مسطور در که ظهر کوفه ده نعمان بن امرء القیس
امریله سنمار بنایی اتمام ایدوب نعمان کلوب تماشا ایدوب غایت پسند وتحسین ایتدکدن
صکره سنماره سؤال ایدر که بو قصره انهدامه باعث اولور ضرر یری وار می سنمار ده بلی
بر یرنده بر طاش قومشم اکر برکسنه انی قوپارسه فی الحال قصر منهدم اولور نعمان
دیدیکه اول محلی سندن غیری کسنه بلور می سنمار بندن غیری کسنه بلمز دیدوکی کبی
نعمان شاه سنماری بالای قصردن زمینه آتوب هلاك ایلدی بو حکایه خلق میاننده مشهور
اولوب ضرب مثل اولدی جهانده ایکوکه ایلوك اولیدی نعمان سنماره ایدردی دیرلر شعرای
قدمادن بری بر قصره تعریفنده بیت نه قصر قصر خورنق نشان که بنیادش * نمیتوان که کند

کند صد هزار شه نعمان ؟ خوق ؟ فتح واو ایله آلتون وکمشدن یاپلمش حلقه هر نه ایچون
اولورسه ؟ مع الکاف * خارچنك ؟ دموردکنی دیدکاری اوتدر خار ایله چنك لفظندن
مرکبدر ؟ خاشاك ؟ چوپچکزلرکه طپراغه قارشمش اوله اصلی خار ایدی خاردن امتیاز
ایچون آخرینه کاف لاحق اولوب هاء علامت الف ساکنه وراء مهمله شینه قلب اولندی
شاعر بیت کربکندرم بخاطر پاك تو پاك نیست * خاشاك تیر بر دل دریا کند رکند * کاهی خس
ایله مرادف ایدوب خس وخاشاك دیرلر وکاهی خار ایله ده مترادف ایدوب استعمال ایدرلر
بیت زخاشاك وازخار شاخ درخت * بکی آتشی برفروزیده بخت ؟ خاشك ؟ فتح شین
معجمه ایله خاشاك مرقومدن اختصار اولنمشدر ؟ خاك ؟ معروف عناصر اربعه نك اسفلی در
عربیه کی تراب معناسنه چغتای لساننده توفراغ دیرلر میرعلیشیر بیت بیز فنا توفراغی
بولدق دیرآرا ای اهل زهد * خانقه صحنیده اسیز بحث تقدم ایلانکیز ؟ خاك نمك ؟ ملعبهٔ
اطفالدن برلعبدر بر زطپراق ایچنه هر بر ندن برابر اقچه قارشدیروب قاج آدم ایسه اولقدر
حصه ایدوب هر بری برکومه یی آلوب هر کیمك حصه سنده نمقدار اقچه بولنورسه آلور
شرفنامه ده حربه وحیرانه ودوداله وکوهاموی دیدکاری اویوندر عربیه قیفال وزنی
اوزن فیال دیرلر ؟ خامسوك ؟ سکون میم وضم سین مهمله ایله بازاچ دیدکاری اتمك در
کاف عجمیله ده مرویدر ؟ خان خرك ؟ کاربا نسرای کاهی یالکز خان دخی دیرلر کمال اسمعیل
بیت خان خرك شدست همه خانمان من * بر یکدکر نشسته درو کاربان برف ؟ خایسك
کسر یای تحتانی وسکون سین مهمله وکاف موقوفله چکیچ معناسنه بیوك اولسون کوچك
اولسون عربیه مطرقه ومدقه دیدکلریدر منجیك بیت آنجاکه پتك باید خایسك
بیهده است * کوزست خواجه سنکین نغز آهنین سندان * پتك فتح باء فارسی وسکون تاء
مثناة ایله دمورجی چکیجیدر وسندان زبان پهلویده اورسدر اما شرفنامه ده خایسك
پتك آهنکران وامثال آن وپتك خردکه چکش خوانند چکش دیدیکی بر طرفیله میخی محکم
ایدرلر وبر طرفیله میخی نعلدن وغیریدن قوپاررلر حکیم فردوسی بیت بپولاد خایسك
آهنکران * فروبرده مسمارهای کران ؟ خباك ؟ فتح باء موحده ایله وباء فارسیله ده
مرویدر بوغاز صقلوب طونلغه دیرلر استاد رودکی بیت باد وسه بوسه رهاکن این دل
ازکرم وخباك * تا بمنت احسان باشد احسن الله جزاك * فرهنك جهانکیریده اول درت دیوار
دیرلرکه سقفی اولمیه وچارپا حیوانی کیجه ایچنده یاتوردقلری سقفسز درت دیوارده دیرلر
حکیم سوزنی بیت هزار تن راخر پیش برده ام بفراز * هزارکس راکوساله رانده ام بخباك
بو معنایه شمس فخری بیت بیشه را بوهزبر ساخت قفس * دشت را برکوزن ساخت خباك
؟ خبزدوك ؟ فتح باء موحده وسکون زاء معجمه وضم دال مهمله ایله شرفنامه ده ومجمع
الفرسده بر بوجکدر زبل حیوان ایچنده حاصل اولور اکا سرکین غلطان وسرکین کردان
وجلانه ودیلمك وکشتمك وکوی کردانك دخی دیرلر عربیده خنفسا دیدکلریدر وفرهنك
زفانکویاده یازرکه بعض نسخه لرده خبزدوك هزارپایه معناسنه واقع اولمشدر وبعض نسخه لرده
کاف فارسیله مرویدر امیرخسرو بیت بوی کل ولاله خبزدوك را * درسرودر مغز خلد دوك را

ﮒ خبك ﻉ خباك مرقوم معناسنه آندن اختصار اولنمق واردر بوغاز صقلق معناسنه كه خبه وخفه دخی دیرلر شمس فخری بیت بعهد عدل تو دزدان معذب خبه اند * خنك كسی كه بود ایمن ازعذاب خبك * وجنك ومحاربه محلنده ایكی خصم بربرینك بوغازین طوتوب صقمغه دیرلر خسروی بیت تا بمیری بلهو باش ونشاط * تا نكیرد ابر تو مرك خبك * شرفنامه ده * افشردن كلو ونیز سیاهی روكه ازغم واندوه عارض شود كه اوراتا سه وتفسه نیز كویند بعربی كلفه خوانند ﮒ بخك ﻉ فتح جیمله نقطهٔ علت مثلا بخك سفید درچشم فلان افتاد دیرلر ونكته معناسنه ده كلور وكنه یه دخی بخك دینلد وكی منقولدر كذافی فرهنك جهانكیری ﮒ خدك ﻉ فتح دال مهمله ایله بمعنی پل یعنی كوپری حكیم نزاری قهستانی * قطعه * زاختف آنكه بحلست در عرب مشهور * بدفترمثلی دیده ام بكویم چون * بدین مثال مرام حكایتی بودست * ازین مثل خدكی ساختم برین جیحون ﮒ خراك ﻉ فتح راء مهمله ایله بانك كلوی خفته یعنی اویومش كمسنه نك بوغازندن ظاهر اولان صدا خربشلك ﻉ سكون راء مهمله وباء موحده نك فتحی وكسری ویا ضمیله میدر اشعار اولنمامشدر لكن نعلبند معناسنه فرهنكلرده مسطوردر ﮒ خرتك ﻉ سكون راء مهمله وضم تاء مثناة ایله برمهره در چشم زخم دفعی ایچون اطفال بویونلرینه اصارلر اول مهره اوچ لونله متلوندر كذافی فرهنك جهانكیری ﮒ خرچنك ﻉ سكون راء مهمله ونون وفتح جیم فارسیله ینكچ كه عربیده سرطان دیرلر شاعر دیمشدر بیت چو برزد سرچنك خرچنك مور * جهان كشت روشن بسان بلور ﮒ خرسلاك ﻉ سكون را وفتح سین مهملتین ایله خربنده معناسنه حكیم سوزنی بیت آنچه بودی خرسلا كانی همی وارونیست * كر بكویم زود كیرد بر تن خود تعویت * پوربهای جامی بیت خری خربطی خرسری خرسلاك * بدی بددلی بدتنی بدسیر ﮒ خرك ﻉ فتح راء مهمله ایله طقوز معنایه كلور اول مخفف خاركدر كه خرمای خشكه دیرلر بسحاق اطعمه بیت نخود وكشمش وپسته وخرك ومیده بیر * قصب وانجیر تروسرمش اسپید بیار * ثانی اول اغاجدر كه عود ورباب وتنبور وامثالی ساز قلاری آلتنه قورلر حكیم سوزنی بیت بچشم من خرخمخانه بهتراز خركیست * كه برزباب نهند ازپی سرود ونواز * وخواجه عمید لویكی بیت كاسه رباب راچه نقص كر كسلد بزخمه در تار بر پشیمی درویا بسر آیدش خرك * ثالث برتخته در كه مجرم وكنهكاری اوزرینه یاتوروب دوكرلر كذافی فرهنك جهانكیری اما شرفنامه ده فلقه دیدكلری ایپ پچمش اغاجدر كه صوچلونك ایاغنه پچیروب دكنك اوررلر رابع اول اوچ اغاجدر كه اوچلرنده تكرلك اولور هنوز یورین اطفال اكا یاپشوب یوریمك اوكرنور خامس اول سپایه دیرلر كه نقاشلر اوزرنده طوروب دیوار نقش ایدرلر وبا معنی قندیل یاقنلر كذلك اوزرینه یاصوب قندیل یقرلر سادس فرهنك جهانكیریده پنبه دولابیكه برال ایله دوندیروب برال ایله دمورنك اراسنه پنبه ویروب تاكه چكیدندن آیریله سابع دوه جك دیدكلری بوجكدر كه چكركه یه مشابهتی واردر ثامن اول اغاجه دیرلر كه اوزرینه اودون قویوب یاررلر تاسع شیراز مضافاتندن سیاخ وماسیرم اعمالندن برقریه اسمیدر كه شیرازه سكز فرسخ یرده واقعدر مذكور معنالردن

معنالردن غيرى خر لفظنك تصغيريدر خركوشك كاف اول عجميله مصغر خركوشدر
ودخى بر دارودر اسهالى قبض ايدر اكا خرغول دخى ديرلر كذا فى شرفنامه خرمك
سكون راء مهمله وفتح ميمله بر مهره در دفع چشم زخم ايچون اطفال بوينه بغلرلر اكا خرنك
وخورمك دخى ديرلر واو معدوله ايله وضم خايله ده مرويدر منجيك بيت ترسم چشمت
رسد كه سخت خطير اى * چونكه نبستند خرمكت بكلو بر خروك ضم راء مهمله و واو
معروفله براوتدر عورتك سودين زياده ايدر اكا خرچكوك دخى ديرلر فرهنك زفانكويا ده بمعنى
خجك كه سياه دانه در و خرك مرقوم معناسنه ده مرويدر بو معنايى مؤيد مير خسرو
بيت زهره كشيده پيشش كار خود وخروك را * بكشاده از بريشم بكذاشته از غنا را *
خره سنك ايكى معنايه در لفظ مركب اولور طاش يعنى معناسنه خره خشت كبى كه
خره يغى در خسك فتح سين مهمله ايله چوپچكز ديمك اولور كاف تصغير ايله اما فرهنكلرده
دكنلو اوت معناسنه در شيخ على نقى بيت چه بد بختم كه وقت صبحكاهى باد نوروزى * بجاى
برك كل خار و خسكدر بسترم ريزد * شيخ نظامى بيت نخفتى را خسك در بسترش بود *
مكس را در تو پيراهن درش بود * بعض فرهنكلرده اوج كوشه لو بر دكندر ديو تصحيح اولنمشدر
استاد فرخى بيت كهى كياهى پيش آمدى چو نوك خسك * كهى زمينى پيش آمدى چو
روى نبير * و مجمع الفرسده اوج كوشه سى سورى بر نوع دمور دريره دوشدكده البته
بر سورى اوجى يوقارو طورر قلعه محاصره لرنده يوريش محلنده هجوم خصمه مانع اولق
ايچون قلعه دن طشره كتورلر اكا سبالج دخى ديرلر قلعه جنكنده شيخ نظامى بيت خسك
بركذر كاه كين ريختند * نقيبان خروشيدن انكيختند خشتوك سكون شين معجمه
وضم تايله حرامزاده معناسنه حذف تايله خشوك دخى ديرلر شاعر ديمشدر بيت ازبزركى كه
هستى اى خشتوك * پا كرت بر كفت نهد قنوك خشوك ضم شين معجمه و واو
معروف ايله خشتوك مرقوم معناسنه شمس فخرى بيت كر فلك نقص علم زاد چه سود *
از بلا به چه زاد غير خشوك * بلا به زن فاحشه در بو معنايى مؤيد استاد لطيفى بيت
هركه بد اصل و با خشوك بود * فتنه زايد چو پا باوك بود خفك فتح فايله بوغازى
صقوب بوغمق آدمده و حيوانده استعمال اولنور خبه كردن و خفه كردن معناسنه در
خكشك ضم كاف اول و سكون شين معجمه ايله خاك خشك لفظندن اختصار اولنمشدر
بر نوع بورداقدر خام طپراقدن دوزوب منقش ايدرلر مذكور بورداغى شهر خلقنده قزلر يا پرلر شمس
فخرى * قطعه * اى شاه شير حمله زآهو بود اكر * با خلق تو كسى كند اثبات بوى مشك * جائيكه
ذكر كوزه ياقوت زر كنند * ابله بود كه شرح كند كوزه خكشك خلشك ضم لام
وسكون شين معجمه ايله بر نوع منقش دمنى در طپراقدن ايدوب ايچنه كيمى خرده اقچه وكيمى
نقل طولديروب قزلرك جهازى اراسنده كوتروب داماد اوينه كلدكده قيروب نثار ايدرلر ابو الخطير
كركانى * قطعه * چون مرغ هفت رنك كند جلوه اين خلشك * واندر ميانش باده رنكين
ببوى مشك * ما زان خلشك رنكين و ين لعبت بديع * باده خوريم تو و بكون دربريم خشلك
خليك كسر لام و سكون ياى تحتانيله طو يغار ديدكارى قوشدر ابو المعانى * قطعه *

خوش نظم پاك كی شود آن شعر ترهات * چون میشود سلیس سخن كه شود ركیك *
ازدست زن هنركی آید برو زجنك * هركز نمیكند عمل باز راخلیك ع خچك ع سكون
نون وفتح جیم فارسیله اوج كوشه‌لو بردكندر یره دوشدكده بر طرفی یوقارو طورر خسك
دخی دیرلر ابو المؤید بیت نباشد پس عجب از تخم ارعود * شود درزدست من مانند خچك
فرهنك جهانكیریده بمعنی خار وخسك هندوشاه بیت بیستان بعد ازین بر عكس بهمن
كل سوری برون آید زخچك * لغت مزبور كسر خا وضم خا یله دو آخر معنالره مرقومدر
محلنده ذكر اولنور ان شاء الله تعالی ضمله روایت اولنان معناسنه مؤید الفضلاده فتحه
ایله مسطوردر ع خواب سبك ع یعنی امر غموق كذا فی شرفنامه ع خورمك ع واو معدله
ایله بمعنی خرمك مرقوم ع خوزدوك ع فتح واو وسكون زاء معجمه وضم دال مهمله ایله بمعنی
خبزدوك مرقوم كه خروك دخی دیرلر ع مع الكاف الفارسی * خاجسوك ع سكون جیم
وضم سین مهمله ایله اوت بجه‌جك اوراق كه خاجوك دخی دیرلر بعض نسخه‌ده جیم مقدم
وخا مؤخر واقع اولمشدر ابو المعانی بیت سبزه زار باغ عیش عید من * شد هلال عید
عشرت خاجسوك ع خاجوك ع حذف سین مهمله ایله خاجسوك مرقوم معناسنه وله
ایضا بیت سبزهٔ كشتزار عشرت را * شده انكشت بخت من خاجوك ع خایك ع فتح
یای تحتانیله چكركه معناسنه كه عربیده جراد دیرلر كذا فی نعمة الله ع خپك ع فتح باء
فارسیله شرفنامه‌ده نان بزرك كه اكثر عیدلرده بشوررلر حكیم سوزنی * قطعه آدمیا دست
زدنیا بدار * چون بنشسته درآبا توچك * ورنه خوداین دنیا دلرد ترا * بر سر ره چون
بچكانرا خپك * عمیدلوبكی بیت ازجكر تنور مشرق امر تومی برآورد * قرصهٔ زر مغربی
ازپس سیمكون خپك ع خبوك ع ضم باء موحده ایله محكم واستوار معناسنه كذا فی مؤید
الفضلا بو معنایه ابو المعانی بیت بنای خانهٔ اركان عدلش * خبوك ومحكمست چون خانهٔ
دین ع خدنك ع فتح دال مهمله وسكون نونله اصلنده قاین اغاجنك آدیدر كه آندن ارق
ایدرلر مزبور اغاجك اسمی اولدوغنه بو بیتلرده دلالت واردر شیخ نظامی بیت در كنار انجمن
كشیده شی تنك * كه طبر خون شد شی نهال خدنك * بوقولی مؤید حكیم اسدی * مثنوی *
همه سینهٔ كوه وبید خدنك * یكی بیشه كردش زریك وزرنك * درختش طبر خون
وبیش خدنك * كیا سنبل وسیب وسنباره سنك * مزبور اغاجدن دوزیلن اوقه تیر
خدنك دیرلر میر خسرو بیت برآوردن تیرهای خدنك * كرفته كمان وتبردی بجنك * كثرت
استعمال ایله تیری حذف اولنوب یالكز خدنك اوقه علم اولمشدر حضرت مولانا قدس سره
بیت جمله ادراكات بر خرهای لنك * او سوار باد پران چون خدنك * كمال اسمعیل بیت بسوی
مردمك چشم دشمنت نرمك * پیامهای درشت آوردزبان خدنك * ودخی مذكور اغاجدن
ایرقلمتاغز ایدوب زین خدنك دیرلر كاهی بونك دخی مضاف حذف ایدوب یالكز خدنك
دیرلر نتكم بو بیتده واردا ولمشدر بیت لاله را درقبا كشیده تنك * سرورا خانه ساختی
زخدنك * نعمة الله نسخه سنده كرپی اوقنه وینكیچه ده خدنك دیرلردیو روایت
ایلمش كرپی اوقنه استعاره طریقیله دینلدوكی جایزدر اما ینكیچه خدنك تعبیرینك

تعبیرینك مناسبتی بعید کورینور ی خدوك ع ضم دال مهمله وسکون واو ایله قوجهقدر
ترکیده ضم ها ایله هدوك ویودی دیرلر استاد عنصری بیت هرکه بردرکه ملوك بود * ازچنین
کاربا خدوك بود ی خرایك ع فتح راء مهمله ویای تحتانی ایله نسخهٔ حامیه سورلمامش
بوریو اما نعمة الله نطس اولمش تا رلا معنا سنه دردیمش ی خرچکوك ع فتح جیم
فارسی وضم کاف اول عربی ایله براوتدر سودی آز اولان عورتك سودین زیاده ایدر آکا خروك
دخی دیرلر کذا فی شرفنامه وفرهنك جهانکیریده * خرچکوك خبازی باشد کوچك نیك
خوشبو شود وانرا دستنبویه نیز خوانند مسطوردر ی خرچلوك ع خرچکوك مرقوم
معناسنهدرکه بعض نسخهده کاف یرینه لام ایله واقع اولمشدر ی خرچیك ع کسر جیم فارسی
وسکون یای تحتانیله صحرای واسع یعنی بول اووه قرالاوی بیت ای برهمه تحبکان
کیتی سرخیك * کونی توفراختر زسیصد خرچیك ی خرسك ع فتح سین مهمله ایله
بر نوع اوبوندر تازه بکتلر اوینارلر اکیلوب باشنی برینك قوجاغنه قور سائرلری چوزه سندن
جست چاپك آکادکرلر اول ایسه انلری ایاغیله اوروب دکرسه کوزدیجی آنی قالدیروب
یرینه دکدوکی آدمی یاتور راناطولی دیارنده بوا ویونه اوزون اشك دیرلر هکذا نقله الحلبی
ی خرسنك ع خر ایله سنکدن مرکب لفظدر مجمع الفرسده بمعنی سنك آسیا وسنك
بزرك که بی فائده یولاوزرنده وتارلالرده طورر شیخ اوحدی بیت تادلت رازغیر اورنکیست
پیش راهت وشرك خرسنکست * فرهنك جهانکیریده سنك ناهموار وناتراش معنا سنه
شیخ نظامی بیت بخرسنك غضبان خرابش کنید * بسیلان خون غرق آبش کنید *
مولانا محمود ابن یمین بیت هر رهی کان کرفتم اندر پیش * کشت خرسنك وسنك راهم شد
بعض نسخهده ایشه یرامز چاقل طاشی معناسنه مرویدر واستعاره طریقیله عاشق
ومعشوق میاننده مانع وصلت اولان نادان اشکه دیرلر ابو المعانی بیت مانع وصلت یارم
شده آن زشت لقا * در میان من وجانان شده خرسنك بلا ی خزوك ع ضم زاء معجمه ایله
وواو معروفله مزبله بوجکی که سرکین کردان دخی دیرلر عربیده جعل دیدکلریدر ی خسوك ع
ضم سین مهمله ایله چرکین معناسنه ابو المعانی بیت آنقدر دادخدا حسن جمال * که شده
روی عدو زشت وخسوك ی خشك ع فتح شین معجمه ایله بهانه ایتمکه دیرلر وله ایضا بیت
باغ میر ود تماشای زاغ وباغ * یکدم برم زآمدنش صد خشك کند * ودخی کوزه دوشن
چوبه دیرلر ی خشنك ع مجمع الفرسده سکون شین معجمه وفتح نونله اول داغه دیرلرکه
باشنده وشقیقه لرده یاقرلر ودخی پخل وپخلی معناسنه کاور حکیم سوزنی فتح شین وسکون
نونله نظمه کتورمش بیت شد میر ودنیل وچو در آب غرق شد * خاشاك وار برسر
آب آمد آن خشنك ی خلنك ع فتح لام وسکون نونله بمعنی دورنك که خلنج دخی دیرلر
استاد منوچهری * قطعه * تا برآمد لخت لخت از کوه میغ وماغ کون * آسمان آس
رنك از رنك او کردد خلنك * باد عمرت بیکران وباد عزت بیزوال * باد سعدت بی نحوست
باد شهدت بی شرنك ی خوك ع فتح واو ایله خدمتکار معناسنه ابو المعانی بیت رشك آورد
بخدمت او انس وهرملك * زانرو رساند سر بفلك هر خوك ازو ی مع اللام * خا جول ع

ضم جیمله اوراق که آنکله غله بیجرلر اکا خاچوك وخاجموك وخاشوش دخی دیرلر خال
اون ایکی معنایه کلور اول بك که عربیده شامه دیرلر شعرا محبوبلرك عذار وکردننده
اولان خاللرین استعارات وتشبیهات ایله مدح و وصف ایلمشلر درهرنقدر سیاه اولسه وایری
اولسه مقبولدر طالب آملی * رباعی * مژکان نبود بکرد چشم من زار * حسرت بره
نظاره ام ریخته خار * در دیده سیاهیم نه از مردمکست * جذب نکهم ربوده خال از رخ یار *
بو مضمونه قریب میر نظمی بیت آن خال سیاه عنبر آکین * از مردم دیده بود رنکین *
چغتای لسانده کسر میمله مینك دیرلر لطفی اشعارنده بیت مینکی حسن تیدا لطفی اکر
اولسا غمزه بیرلا * بیری داغ عشق تا بغای یوراکینه ایا قسایا ربب * ثانی بمعنی جفت
ثالث برقوشده دیرلرکه قرغه قدر اولور اتی تازاتی طعمنه بکزر رابع سنجق خامس نیزه
سادس سیاه سابع ابر بارنده معنالرینه ثامن شرفنامه ده نشان روی تاسع شتر بزرك
عاشر بر دیمانی تك برنوعنه دیرلر حادی عشر بمعنی اثروخبر ثانی عشر خرامش علم که هند
پادشاهلرینه ویررلر و شعرا استعاره طریقیله انکورك چشمه نسبت ایلمشلر در نتکم شمس
الدین میدانی بیت انکورك چشم ماست خالیت باد * کز عین سواد مردم دیده فتاد *
وعربیده برادر مادره خال دیرلرکه ترکیده دایی دیدکلریدر خامل بوزن عامل بی نام
وبی نشان معناسنه ابوالمعانی * مسمط * در عهد شاه عادل باذوق بوده هردل * کمکشته
است ازازل ظالم شدست خامل خاول ضم واوایله دموردن اولان پاس که پونك ودمورچه
دخی دیرلر مولانا محمود ابن یمین بیت از آرزوی قدچو سروت براستی * برمن زمانه
تنکتر از چشم خاو لست خبکال سکون باء موحده وفتح کاف فارسیله نشانه سوراخ
کذا فی فرهنك حسین وفایی استاد عنصری بیت چنان پلان زره پوش وشاه ترکانش
بتیروز وپین بر پیل ساخته خبکال ختل سکون تاء مثناة ایله ترکستانده بر ولایت
اسمیدر انده بی نظیر آتلر حاصل اولور اسب ختلی مشهوردر وختلانی دخی دیرلر کذا فی
مجمع الفرس چکول سکون جیم فارسی وضم کافله دانجی معناسنه که کاسه چکول
دیرلرکه کاسه کدا ایملك اوراکا پچکول وکشکول دخی دیرلر حکیم انوری * قطعه * روزکار
ملکشه عراینی چکول * مکر بارکهش رفت از قضا یکبار * سؤال کردکه امسال عزم
حج دارم * مرا اکر بدهد پادشاه صد دینار * چو حلقه درکعبه بکیرم از رصدق * برای
دولت وعمرش دعا کنم بسیار * سیف اسفرنکی بیت کعبه روان صفا پلاس بساز ند *
اشتر چکول راز جامه احرام خرچال فتح جیم فارسیله کوچك قرغه وطوی دیدکلری
قوشده مرویدر شمس فخری بیت با انتقام کند هر زمان عقاب عقاب * بعهد معدلت
اوکبوتر وخرچال خردل معروف عربیدر فارسیده دخی مستعملدر تخم سپید دخی
دیرلر غایت خرده اولور ابوالمعانی در تعریف بخیل بیت اکر کسی بشود ضامن بهشت اورا
نمیدهد بکفش هیچ دانه خردل خرطال سکون را وفتح طاء مهملتین ایله برنوع طغرجق
کبی صغر دریسندن ایدرلر وایچنه زر وسیم قورلر استاد عنصری بیت دو بدره زر بکر فتم بفتح
تاراتین * بفتح رومیه صد بدره کیرم وخرطال خرغول سکون راء مهمله وضم غین معجمه

معجمه ایله نسخه‌ٔ میرزا ابراهیمده بمعنی خرکوش ایله مرقوم اما صحیح نه‌ٔ ابی ریحانده بدرقطونادر غول
فرس قدیمده کوش معناسنه‌در اول اشکل قولاغنه مشابه اولدوغندن خرغول تسمیه ایتمشلردر
واسپغول معناسنه ده مرویدر * خشماغیل * سکون شین وفتح میم وکسر غین معجمتین
ایله وقت غضبده کوز اوجیله باقمغه دیرلر * خصمل * سکون صاد مهمله ایله بوزن وصل
ایکی معنایه کلور اول عهد وپیمان معناسنه ثانی رهن وشرط ایله اوق وتار اوینامق معناسنه
حکیم انوری بیت دست در خصمل میکنی هشدار * مهره در ششدر وحریف وغاست *
* خلخال * ایکی معنایه کلور اول معروف نسنه‌در التوندن وکمشدن ایدوب زنانن
ایاقلرینه طقارلر وبعض چارپا حیوانه ده ایدرلر ابوالمعانی . بیت سیهی که چرخ در پای
براقش * کند از ماه نوسمین خلخال * ثانی برنجن دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره
بیت چون توپای لنگ داری کو پز از خلخال باش * کوش کر راسو دنبود صد هزاران
کوشوار * ثالث مابین کیلان وقزوینده بر شهر معظم آدیدرکه خلخال زرد دخی دیرلر * خل *
بمعنی آمدن ودخی آمدن لفظندن صیغه‌ٔ امر اولور ربما معناسنه حکیم ناصرخسرو . بیت
اگرچه غرقه‌ٔ از جهل خود نمید مباش * بعلم کوش وازین غرق جهل بیرون خل * یعنی
بیرون آی وعربیده لام مشدده ایله سرکه معناسنه‌در * کما قال رسول الله صلی الله تعالی
علیه وسلم خیر الادام الخل * کذا فی فرهنگ جهانکیری * خنجیل * سکون نون ویای
تحتانی وکسر جیمله صانجق که بادیج دیرلر اصفهانیلر لغتیدر کذا فی مجمع الفرس * خنکل *
سکون نون وفتح کاف فارسیله اساحه‌دن برنوع درکه جوشق دخی دیرلر کذا فی فرهنگ
جهانکیری * خوال * واو معدوله ایله لغت محمودیده طعام معناسنه‌در وفرهنگ جهانکیریده
دوده که چامدن و بزر یاغندن وکونلکدن آلوب مرکب ایدر ابوالمعانی . بیت سیاه بختیٔ
من کاتبان بهر قوشت * زدود آه دروغم کرفته‌اند خوال * خواهران سهیل * واو معدوله ایله
ایکی یلدزدر عربیده اختا سهیل ودخی شعربان دیرلر * خول * فتح واو ایله بوزن بدل
برقوشدر چله بکزر اما آندن کوچکدر وعربیده خدمتکار معناسنه‌در وسکون واو ایله
بوزن هول بنه عربیده ایکی معنایه‌در اول بمعنی نکاه داشتن ثانی نیک رعایت کردن * خیال *
معروف یعنی اول صورت وشکلدرکه بغیر مشاهده باطنده هیات وشخصیتی تصور ایله
حواس باطنه‌دن قوت متخیله دیدکلری محلده اولور ویای تحتانی مشدده ایله عربیده سوار
معناسنه کلورکه آتلو دیدک اولور ابوالمعانی ایکی معنایه . بیت خیال کردن اوجان خصم
میلرزد * نمیتوان که ایستد چو آید او بخیال * خیل * عسکر وحشم وتوابع وجمعیت وخدمتکار
معنالرینه کلور بخندی . بیت در سایه‌ٔ سلاطین باشد کمال میکن * کر بشمرند اورا از خیل
بنده کانت * وعربیده آته دیرلر آیغر اولسون قصراق اولسون * مع المیم * خاتم * فتح تاء
مثناة ایله لغت مشترکه‌در مهر یوزک معناسنه خواجه حافظ بیت کرچه شیرین دهنان
پادشهانند ولی * آن سلیمان زمانست که خاتم با اوست * وکسر تا ایله آخر ایدیجی حضرت
سرور کائناته خاتم دینلدوکی نبوتی آخر ایتدوکیچوندر صلی الله تعالی علیه وسلم * خاتم جم *
یعنی مهر حضرت سلیمان علی نبینا وعلیه السلام جم اگرچه پادشاه دیمکدر لکن خاتم

خ م

ایله ویاخود باد ایله ویا آصف ایله استعمال اولنه‌قده مراد حضرت سلیمان اولور وآیینه
وحکمت وحکما وامثالی نسنه‌لر ایله ذکر اولندقده مراد اسکندر اولور وجام وباده وساغر
وامثالی نسنه‌لر ایله یاد اولندقده مراد جمشید اولور (خالم) ضم لام ایله بمعنی مار یعنی یلان که
عربیده حیه دیرلر محمود ابن یمین * قطعه * همیشه تا بر اهل خرد محال نماید * که خار پشت
بود درکه مساس چو خالم * بسان خالم وبر شکل خارپشت حسود ت * کشیده پوست
ز تن پا وسر درون شکم (خام) پیدی معنایه کلور اول ضد پخته در طعامده واته‌مواتمکده
و میوه‌لرده استعمال اولنور که ناپخته دیمک اولور وشرفنامه ده بی تجربه وناصادق آدمه‌ده
دیرلر نتکم بو مشهور بیتده وارد اولمشدر بیت صوفی نشود صافی تا درنکشد جامی *
بسیار سفر باید تا پخته شود خامی * ابو المعانی بیت تاچند مرا تجربه باجور وستم * در عشق
تو اپخته شدم خام نیم * ثانی شرابک برآ دیده خام در ذلکی شروانی بیت یکی لعل
خسرو فشاند بجام * یکی در سفال افکند درد خام * وشراب پخته مراد اولندقده خام
دیرلر ایکی معنایه خواجه سلمان بیت پخته شد هرکه بجام خم خمار رسید * تو بدین آتش
اکر در رسی نی باشی خام * ثالث دباغت اولنمامش دری یه دیرلر سیف اسفرنکی بیت چو
زکیمخت زمین ادهم شب جست برون * اسد از خام خود افکند بروزین پلنک * حکیم اسدی
بیت پی پیل بغسته در دام او * سواران خبه در خم خام او * بوندن قصار اولنمامش بزه خام
دیدکلری رابع کمنده دخی دیرلر شمس فخری بیت باش بادولت جهانکیرش * افکند بر حصار
کردون خام * حکیم اسدی بیت که این جست کین وکه آن جست نام * کدا این تیغ برکف
که آن خم خام * خامس صاقلی ایتدکلری ابریشمه دیرلر مهستی * رباعی * شاهان
چو بود بزم ساغر کیرند * بر باد سماع چنک وچاکر کیرند * دست چو منی که پای بند طرب است
در خام نکیرند که در زر کیرند * سادس ابریشمدن ایتدکلری دام مرغانه دیرلر استاد
عنصری بیت کاه دوهم شود چو بافته دام * کاه کیرد کره چو تافته نام * سابع قلمه ده
دیرلر اکرچه قلم خامه دراندن مختصر اولمق وار وبیاض قلمه دینلدوکی ده مرویدر مولانا
امامی هروی * قطعه * ای خداوندی که جام وخام تا از دست تو * سر برآوردند چون
خورشید ونیر اندر جهان * باد جامت ریخت برخاک مذلت آب بحر * بهر خامت داد برباد
سخاوت خاک کان (خرام) بوزن مرام بمعنی بشارت حکیم اسدی بیت سپهدار ازان
کفتها کشت رام * که پیغام بد یا نوید خرام (خرم) بوزن نرم ناقص ایلک وقطع ایلک
ویولدن دونمک معنالرینه (خشرم) شین معجمه ایله در اما حرکتی اشعار اولنمامشدر
انجوق کلیخ معناسنه نعمة الله روایتیدر (خشم) چشم وپشم وزنی اوزره غضب وتهور
معناسنه در مشهوری کسر خا ایله در (خم) بوزن دم پیدی معنایه کلور اول اکری که منحنی
مشکل اوله شمس فخری بیت خم کردون ز طاق حشمت او * یافت چون قامت حسود دش
خم * ثانی بمعنی صف حکیم فردوسی بیت هزاران بوذ اندرون طاق خم * هزاران نکار
اندرون پیش وکم * ثالث بمعنی تابخانه استاد عنصری بیت سپه پهلوان بود باشاه جم
بخم اندرون شاد وخرم بهم * رابع طاق ایوان وکمر وعمارت معناسنه حکیم انوری بیت

بیت خاکی مطربان صدای خمست * هم دران پرده هم دران آهنك * خامش پیچ وتاب کمند
حکیم اسدی بیت پی پیل بخسته دردام او * سواران خبه درخم خام او * سادس حقیقت
معنی بوکلمه درکه خمیدن لفظندن اسم فاعل اولور بلی بو کلمش منحنی اولان آدمه خمیده قامت
دیرلر خمیده اسم مفعولدر بو معنایه خم کشته دخی دیرلر مولانا جامی * مسمط * ازپس فغان
وشیونم جنکیست خم کشته تنم * اشك آمده تا دامنم ازهر مژه چون تارها * سابع فرهنك
جهانکیریده بمعنی کریز یعنی قاچمق که پسخم دخی دیرلر بومعنی اصطلاحیدر حکیم سنایی بیت
چون عشق بدست آمد تن کورکن وخوش زی * چون عقل بیامد آبی کورکن وخم زن
حکیم سوزنی بیت آن دادکستری که زتاثیر عدل او * باز وعقاب خم زند از کبك
وازخراب ﴿ خم اندرخم ﴾ بوکلمه بوکلمه دیمکدر مولانا هاتفی بیت کمند خم اندرخمش شیر بند
کلوکیر شیران شمشیربند * اکثر زلف محبوبان وصفنده استعمال اولنور میر نظمی بیت
خم اندرخم زلف مشکین او * شده دام مرغ دلم چین او ﴿ خم بخم ﴾ دخی بو معنایه در
﴿ خوارزم ﴾ واو معدوله وفتح راء مهمله وسکون زاء معجمه ومیم موقوفه بر مشهور
ولایت وبر عظیم شهر اسمیدر ﴿ خوان کرم ﴾ بمعنی خوان یغما کامرّ فی اوّل الباب ﴿ خوزم
واو معدوله وفتح زاء معجمه ایله نجار معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ مع النون ﴾

﴿ خاخیدن ﴾ کسر خاء معجمه وسکون یای تحتانیه ایله بصمق معناسنه در ﴿ خارکن ﴾
سکون راء مهمله وفتح کافله اول قازمه که آنکله دکن قوپاررلر وچالی وچرپی صاتیجی
معناسنه لفظ مرکبدرکه خار دکندر وکن کندیدن لفظندن اسم فاعل اولور وصیغهٔ امر
دخی اولور وبر معناسی دخی برنوا اسمیدر نتکم ظهیر فاریابی بیت سرو دخارکن ازعندلیب
نیست عجب * که مدتی سرکارش نبوده جز با خار * فرهنك جهانکیریده دکنله طولو
پوته معناسنه حکیم سنایی بیت خارکن کرچه دست بالا کرد * سراو را سپهر بالا کرد *
﴿ خارون ﴾ ضم راء مهمله ایله بمعنی خارین ﴿ خاریدن ﴾ مصدردر قاشیمق معناسنه وکیجیك
علتی ایکی یایله خاریدن دخی دیرلر ﴿ خارین ﴾ کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیه ایله
سرکش معناسنه در وقاشیجق نسنه یه دیرلر ﴿ خازغان ﴾ زاء معجمه ایله بو وزن ومعنیٔ قازغان
کذا فی نسخهٔ نعمة الله ﴿ خاستن ﴾ سکون سین مهمله ایله قالقمق یعنی اوتوررکن قالقمق
آدمه ویاتورکن طورن حیوانه برخاست دیرلر میرزا قلی بیك بیت از بزم تا ز آمدن من برون
شود * برخاست کرم دادن جارا بهانه ساخت ﴿ خاقان ﴾ اکرچه توران زمین
پادشاهلرینك لقبیدر نتکم ایران زمین پادشاهلرینه کی وعجم پادشاهلرینه کسری وچین
پادشاهلرینه فغفور وهند پادشاهلرینه رای وتاتار پادشاهلرینه خان وروم پادشاهلرینه
قیصر وحبش پادشاهلرینه نجاشی ویمن پادشاهلرینه تبع ضم تا وفتح باء مشدده ایله ومصر
پادشاهلرینه قدیمدن فرعون دیرلر کر جمعنده فراعنهٔ مصر دیرلر ایدی کذا فی کتاب مفتاح
اللغه اما خاقان کثرت استعمال ایله مطلق پادشاه دیمك اولدی ﴿ خاکدان ﴾ خاك ایله
داندن مرکبدر که دان اسم جامددر ظرف مکان معناسنه جامه دان وخامه دان کبی مراد
طپراقلی بروچوپلك دیمکدر واصطلاحا دنیایه ده خاکدان دیرلر کمال اسمعیل بیت صورت

آدم با لطف صنع خود بنگاشته * پس بقهر اهبطو در خاکدان انداخته ﴿ خاکیان ﴾ لفظ مرکبدرکه برجزؤی خاکدر و برجزؤی یای نسبتدر طپراغه منسوب دیمك اولور و برجزؤی بده الف و نون درکه ادات جمعدر معنای ترکیب آدمیان اولور و بو معناسیله خوار ان یعنی ذلیلر وبی حرمتان یعنی حرمتسزلر دیمك اولور بومعنایه ابو المعانی در نعت شریف بیت اگر ز تو مددی خواستم روا میدار * ز آستان تو داد ند خاکیان عزت ﴿ خال نان ﴾ اضافتله یعنی کسر لام و فتح نونله چورك اوتی که اتمك اوزرینه قورلر کذا فی شرفنامه ﴿ خالیدون ﴾ کسر لام و سکون یای تحتانیله زرده چوب دیدکاری صاری اغاجدرکه زرده چاو و زرده چوبه دخی دیرلر کذا فی المجمع ﴿ خاماروان ﴾ فتح راء مهمله ایله بید مصری که خامالیون وخامان دخی دیرلر کذا فی المحمودی ﴿ خامالیون ﴾ فتح میم و کسر لامله بمعنی بید مصری ﴿ خامان ﴾ کذلك بید مصری در ﴿ خامدان ﴾ خامه ایله داندن مرکبدر قلمدان معناسنه ترکیب اولندقده هاء علامتی حذف اولنور قاعدهٔ کتابت اوزره ﴿ خاوش کردن ﴾ ایسم ایتمك معناسنه مصدردر ﴿ خاموشیدن ﴾ ایسم اولمق معناسنه بودخی مصدردر * ﴿ خان ﴾ یدی معنایه کلور اول شاه معناسنه که تاتار خان کبی عموما ثانی ترکستان پادشاهلرینه دیرلر خاقاندن اختصار اولنمش اولور روم پادشاهلرینه قیصر دیدکلری کبی خصوصا حکیم انوری بیت آن خواجه که پس دیرنه تدبیر صوابش * دربندکی شاه کشد قیصر و خانرا * و خواجه سلمان بیت جمشید زمان شیخ حسن آنکه تفاخر * باشد بغلامی درش قیصر و خانرا * ثالث بمعنی خانه یعنی او بیت معناسنه شاعر بیت آنرا که بکور خفت باید بی جفت * با جفت بخان خویش نتوا ند خفت * رابع مطلق منزلدر حکیم سنایی بیت دست و کهسار کیرهمچو خروش * خانه و خان بمان بکربه و موش * خامس کاربانسرایه دیرلر بوجهی آنله اجرتسز قونوب کوچر و اجرتلی اولان معروف خاندر قوامی کنجه بیت دل پر معرفت باید که درجان باشدش ایمان * کسی را پاسبان باید که در خان باشدش کالا * سادس بمعنی خانمان که ترکیله اوبرق دیرلر خواجه حافظ بیت بیا که ترك فلك خان روزه غارت کرد * هلال عید بدور قدح اشارت کرد * دیوان حافظ یازنلر بو خانی واو معدوله ایله سفره معناسنه اولان خوان کبی یازرلر غلط ایدرلر سابع زنبور عسلك شاهنه دخی خان دیرلر حکیم خاقانی بیت بر آرم زین دل چون خان زنبور * چو زنبوران خاك آلوده غوغا ﴿ خان خانان ﴾ یعنی وزیر اعظم خان بونلره وزیر و حاکم معناسنه اولمق اقتضا ایدر خواجه حسین ثنایی * قطعه * خان خانان که خاك درکه او * دیدهٔ آفتاب را بصر ست قبله * عبد الرحیم که خاك درکه او * در حریم حرم کعبه درست ﴿ خاندان ﴾ فتح نون و دال مهمله ایله حرمدن کنایه در آنده اهل بیت ساکن اولور خاندان رسول و خاندان نبوت دیرلر صلی الله علیه وسلم نتکم شیخ سعدی * قطعه * با بدان یار کشت همسر لوط * خاندان نبوتش کم شد * سك اصحاب کهف روزی چند * پی مردم کرفت و آدم شد * ﴿ خانمان ﴾ کمال پاشازاده مرحوم بو اسمك تحقیقنده دیرکه خان ایله ماندن مرکب لفظدر ماندن مانستن لفظندن اسم فاعلدر بکزیجی معناسنه که منزله بکزیجی دیمك اولور بو اسمك

بو اسمك اصلنده موضوع له اولدوغی معنی یوزك واكراد وعربانك سیاه اولری ایدی بعده كثرت استعمالدن او برق معنا سنه اولدی انتهی كلامه بو معنایه خواجه حسین ثنائی * مصرع * بسوزد بیك خنده ات خانمان * چغتای لسانده الاخان الامان دیرلر میر علیشیر بیت خانماندین ایریب قیلغان زمان توفراقغا حبس * قیلما الطفونك مین الاخان الامان دین جدا ﴿ خانه فروشان ﴾ یعنی پاكبازان ومجرّدان وخراباتیان وكدایان وبونلرك امثالنه دیرلر كذا فی شرفنامه ﴿ خانه كن ﴾ فتح نون وكافله مدبر وبدبخت وناخلف كسنه بابای یرین طوتمیوب فسق وفسادی سببی ایله دربدرا وله ایضا منها ﴿ خاوران ﴾ خراسانده بر ولایت اسمیدركه حكیم اوحدالدین انوری اول ولایتدندر بسطامه قریبدر نتكم كندوسی دیمشدر بیت شادباش ای آب وخاك خاوران كز روی لطف * همچو آب بحر وخاك كان كهری پروری * خواجه سلمان انورینك مرقوم بیتنه جواب ویروب دیركه بیت دی زدشت خاوران چون ذرّه مجهول آمده * كشته امروز اندران چون آفتاب خاوری * وجانب مشرقه ده خاوران دیرلر خواجه سلمان بیت ذرّه كز عراق برخیزد * رشك خورشید خاوران كردد ﴿ خاییدن ﴾ مصدردر چیمنك معنا سنه شاعر دیمشدر بیت چو دندان ز خاییدنش عاجزست * وجود از كواریدنش عاجزست * ﴿ خبابیدن ﴾ فتح باء موحده وكسر یای تحتانی اول وسكون ثانیله چیمنك معنا سنه در مضارعی خبابد كاور شمس فخری بیت ازان كردست محنت تیز دندان * كه خلق دشمنانت را خبابد ﴿ خبه كردن ﴾ فتح باء موحده ایله بوغمق اختناق معنا سنه فایله خفه كردن دخی دیرلر ﴿ خبیدن ﴾ كسر باء موحده وسكون یای تحتانی ایله ایاغله باصمق معناسنه مصدردر ﴿ ختلان ﴾ سكون تاء مثناة وفتح لامله بدخشان مضافاتندن بر ولایت اسمیدر حكیم انوری بیت مبشر آمد واخبار فتح ختلان كرد * نشاط باده كن ای خسرو خراسان شاد ولایت مزبوره كولاب دخی دیرلر اول ولایتده بی نظیر آتلر حاصل اولور نتكم شیخ نظامی بیت سكندر بران اسب ختلی نشست * كه چون گرد بنشست وچون برق خست * وحكیم خاقانی بیت چو بر خنك ختلی خرامد بمیدان * امیر اخورش میر ختلان نماید ﴿ ختنه كردن ﴾ سكون تاء مثناة وفتح نونله سنت ایلك معنا سنه بونك اصلی عربیدركه كسر خا ایله ختان دیرلر تعجیم ایدوب تصرف ایتمشلردر ﴿ خرانكین ﴾ فتح راء مهمله وتاء مثناة وكسر كاف عجمی وسكون یای تحتانیله برنوع سلاحدر آكا خرپشته دخی دیرلر ﴿ خراطین ﴾ فتح راء وكسر طاء مهملتین ایله صوغلجان كه كرم سرخ وكرم دران دخی دیرلر بو اسم تراكیب فارسیه كبی كه خرا نجاستدر طین بالچقدر صوغلجان بالچقدن عفونت سببیله حاصل اولدوغندن تسمیه ایتمشلر حكیم شفائی خلیل نام بر كسنه هجونده * قطعه * خلیل منجم كه از طب نداند * سفوف ازایارج شراب ازمعاجین * ندانسته از كند نادار چینی * سقنقور نشناخته از خراطین * بدو كفتم از طب چها خوانده كفت * كلستان وبستان وفرهاد وشیرین * چو تاریخ خان بود پرسیدم از وی * كه كیلان بنا كرده چیست چندین * بكفت آن بنا را علیشیر كرده * بهندوستان درحوالی قزوین *

بگفتم که رستم بود داستان او * فرامرز وکودرز وبهرام چوبین * بگفت این کیامان که
پرستیدی ازمن * بوددر بدخشان بحمام سرچین خراهن برنوع علفدر زبان هندیده
لوهاله دیرلر خرامین کسرهایله صوغلجان در فرهنك جهانکیریده بالچقدن وصمان
چوپندن متکون اولور عربیده خراطین وهندی لساننده کیجوه دیرلر خربان
اشکجیدر شتربان کبی خرایله باندن مرکبدر اشك کوزدیجی دیمك اولور خرچیدن
سکون راء مهمله وکسر جیم فارسیله کوز یاشرمغه دیرلر میرنظمی بیت براهش سراپا
تنش دیده شد * ولی ازغمش دیده خرچیده شد خرزان سکون راء مهمله وفتح
زاء معجمه ایله نوروز کونی که اعجام سرسال اعتبار ایدرلر خرزدان فتح راء مهمله
وسکون زاء معجمه ایله توران مبارزلرندن بر مبارز آدیدر بعض فرهنکلرده کسر رایله
مرویدر خرزین سکون راء مهمله وکسر زاء معجمه ایله اوج معنایه در اول برنوع
سپادرکه ایری آتدن آلدقده اوزرینه قورلر حکیم انوری بیت از پی احیای دین چو ابر
بهاری * برسر خرزین ندیده خنك توزین را * اما فرهنك جهانکیریده اول اوزون
اغاجدرکه ایکی باشنی ایکی سپا اوزرینه نصب ایدوب اوزرینه ایر قورلر امیر معزی بیت
خیمهارا میخ فرماید زرمح رومیان * زینهارا ازصلیب کافران خرزین کند * ثانی تکیه کاه معناسنه
یعنی بعض کوشه لرده طیانه جق طرابزون کبی ایدرلر کیمی اغاجدن وکیمی طاشدن وکرپجدن
ایدر ثالث برنوع پالاندر استر وخر اوزرینه اوروب بنرلر خرشین سکون راء
مهمله وکسر شین معجمه ایله بمعنی خرامیدن یعنی صالنمق حکیم علی فرقدی بیت بمیدان
چو آغاز خرشین نهاد * در فتنه بر روی اعدا کشاد خرغون سکون راء مهمله وضم
غین معجمه ایله بر شهر اسمیدر منجیك بیت با ابوبکر توبی چون قصب شکرریز * وین یکی موبد
خام آمده از خرغونا خرفتن ضم راء مهمله وسکون فا وفتح تاء مثناة ایله خرلمق
وقت نزعده واقع اولور حکیم اسدی بیت زدشمن دو بهره کرفته شدند * دکر کشته زار
وخرفته شدند * کسر رایله ده مرویدر خرك زمین اضافتله ایا قسز یر اوزرینه
سوریتور بوجکاره دیرلر هرنه نوع اولورسه اسم عامدر خرکان سکون راء مهمله وفتح
کافله اوج معنایه کلور اول مجمع الفرسده ایکی اکری اغاجدر پای خانه لرینك اوزوناغنه
پایه چله اورمق استدکده پایی آتشه کوستروب آهسته آهسته اول ایکی اغاج اوزرینه
چکرلر تا که درست اوله بعده تسمه ایله بغلرلر برکون اول اسلوبله قالور ایرته سی چله
چکیررلر شیخ نظامی بیت تنی چون خرکان ازکوزپشتی * برو دوشی چو کیمخت درشتی
ثانی فرهنك جهانکیریده براغاج پایدر سباع وحیوانات چقال ودلکو کبی باغه میوه یمکه
کلدکده اول اغاجه براوق یرلشدیروب جانورك یولی اوزرنده طپراق ایچنده پنهان ایدرلر
جانور اوزرینه باصدوغی کبی اوق پایدن بوشانوب جانوزی کوکسندن یاخود بوکرندن
اوروب هلاك ایدر حکیم خاقانی بیت زامتحان طبع مریم زاد بر چرخ دویم * تیر عیسی
نطق را در خرکان آورده ام * ثالث ادات الفضلاده کار دشوار وبی فایده معناسنه
مسطوردر خریشیدن کسر راء مهمله وشین معجمه وسکون یائین تحتانیتین ایله

ایله طرنقله طرملمق ودیش ایله اصزوب قوپارمق معنالرینه استعمال اولنور ابوالمعانی بیت بنازم پیش توکرخویش می آید مرنجانی * نداری کام دل جانانمی باید خریشیدن

خریدن کسر راء مشدده ایله اطفال اوچق طوتمق تخبل معناسنه وتخفیف را ایله صاتون المق که عربیده اشترا معناسنه در کسرخا ایله ده جائزدر کذا فی مجمع الفرس

خزان فتح زاء معجمه ایله اوج معنایه کلور اول فصل خریف که ترکیده کوز فصلی دیرلر ثانی شهریور ماهك سکزنجی کونی اسمیدر ثالث بمعنی خزنده یعنی حشرات ارض بو ایکی معنایه ترتیب اوزره شاه ناصرخسرو بیت چون خر بسبزه رفته بنوروز درخزان * در زیر درخزان شده باکوزهٔ عصیر * وفصل مزبورده ورق اشجارك صرارد وغنه ده خزان دیرلر

خزران سکون زاء معجمه وفتح راء مهمله ایله برولایت آدیدر خزر دخی دیرلر اول ولایته طوطلی یشامز دیرلر

خزروان سکون زاء معجمه وفتح راء مهمله وواو ایله خزرك مرقوم معناسنه وشرفنامه ده برمبارز تورانی آدیدر

خزمیان سکون زاء معجمه وکسر میمله قندز قیری که اطبا خایه سنه جندبادستر وجندبیدستر دخی دیرلر اخراج ریحه غایت نافعدر

خزیدن کسر زاء معجمه ایله اطفال امکلیه رك یوریمك وقارن اوستنه سورتنمك وجمیع ایاقسز جانورك یوریدیکنه دیرلر کمال اسمعیل بیت بعهد عدل تومار تطاولی کردست * به تنکنای دل خصم درچومارخزند * وطیمق یعنی سورجمك فروخزیدن دخی دیرلر حکیم اسدی لغزیدن لغتی آنکله تفسیر ایلدی

خسپیدن سکون سین مهمله وکسر باء فارسی بعده سکون یای تحتانی ایله مصدردر ایاغله باصمق معناسنه

خستن سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله یارلمك ونسنه صانجمق معناسنه حکیم سنائی بیت خلق اکردر توخست ناکه خار * توکل خویش ازو دریغ مدار

خستیدن سکون سین مهمله وکسر تاء مثناة بعده یای تحتانی ایله بمعنی خستن مرقوم

خسکانان سکون سین مهمله وفتح کاف ونونله تفتیش محکم وتفحص وقوی کذا فی المجمع

خسیدن بوزن رسیدن مصدردر بمعنی خاییدن چینمك معناسنه کذا فی شرفنامه

خشاییدن فتح شین معجمه وکسر یای تحتانی اول وسکون ثانیله طرملمق که خریشیدن وشخودن دخی دیرلر استاد رودکی بیت دریادو چشم وبردل آتش همیفزاید * مردم میان آتش ودریا چکونه پاید * بی شك نهنك دارد دل راهمی خشاید * ترسم که بدکوار دیدوکان نه خرد خاید

خشجان وخشیجان کلاهما بسکون الشین المعجمه وفتح الجیم بمعنی اخشیجان مرقوم یعنی عناصر اثیرالدین اخسیکتی بیت چهار آلت فراهم بسته بنای مهندس دل کزو معمور میکردد درودیوار هر خشجان

خشین کسر شین معجمه وسکون یای تحتانیله اول بوز رنکلو یه دیرلر که قرالغه مائل آق اوله ویاخود کوك ایله سیاه میانه ویاخود یشل ایله بیاض اراسنده اکثر طوغانده استعمال اولنور استاد فرخی بیت تا نیامیزند بازاغ سیه بازسپید * تا نیامیزند باباز خشین کبك دری * فرهنك جهانکیریده رنك سیاهه دیرلر عموما استاد کسایی بیت کوهسار خشین راپس ازین * که فرستد قیاس حورالعین * بازنامه ده مسطوردر که بطریق الخصوص اول طوغانه دیرلر که ارقه سی وکوزی سیاه اولوب

شکاره غایت دلیر و بوکرك اوله ودخی کوزی قزل غیرتلو واقدامله طوغانه دیرلرکه الندن شکار خلاص اولمیه حکیم سنایی * قطعه * اندران موضع که فرمان ترا باشد مهیب * وندران کشور که تهدید ترا باشد عقاب * کرکدن بی شاخ وبی چنکل بود باز خشین * ماربی زندان وبی چنکال زاید شیرغاب * اما فرهنکلرده باز خشین بوز رنك طوغاندر اول نوع طوغان زیاده قیمتلو ومقبول اولور زیرا غایت صیاد وجکردار اولمق لازمه سیدر شمس فخری بیت بعهد او نکشد رنك باز شیر ژیان * بدو را ونبرد کبك جو باز خشین تحفة الاحبابده مسطوردرکه خشین ماوراء النهرده بر ولایت اسمیدر ق خفتان ع سکون فا وفتح تاء مثناة ایله بر نوع جبه در جنك محلنده کیرلر ترکستانده قلماق دیرلر حکیم اسدی بیت سپهبد مر او را ببکشتی نشاست * بکین جستن دیو خفتان بخواست * بو قولی مؤید شیخ سعدی بیت نه بینی که در معرض وتیغ و تیر * بپوشند خفتان زیر حریر * حکیم خاقانی بیت چو بیژن داری اندر چه مخسب افراسیاب آسا * که رستم در کمین است وتهمتنی زیر خفتانش * حکیم انوری بیت ناوك حادثهٔ کردون را * سایهٔ حشمت او خفتانش ق خفدان ع سکون فا وفتح دال مهمله ایله بوزن ومعنیٔ خفتان مرقوم کذا فی مجمع الفرس ق خفندیدن ع فتح فا وسکون نون ویای تحتانی وکسر دال اول ایله اوکسورمکدن ویاغیری سببدن بوغاز بوغلمق معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری ق خفه کردن ع خبه کردن معناسنه که بوغمقدر نه ایله اولور سه یا اکثر خفه دخی دیرلر شمس فخری بیت بعهد عدل تو دزدان معذب خفه اند * خنك کسی که بود ایمن از عذاب خبك ق خفیدن ع کسر فا وسکون یای تحتانی ایله بمعنی عطسه زدن یعنی اقسرمق مؤید الدین بیت دماغ صبح را درهم خفیدن * ز فیض رای او خورشید زاید * بعض نسخه ده او کسورمکدن بوغاز طوتلمق میر نظمی بیت ندارد چو تاب تکلم بان * خفیدن کرفته کلویش همان * کذا فی ادات الفضلا ق خکیدن ع کسر کاف ایله باصمق ایاغله اولسون غیری وضم خا ایله بمعنی سرفه مرویدر ق خکیدن ع کسر کاف ایله باصمق ایاغله اولسون غیری اولسون میر نظمی بیت مکر دست یاری مرا بخت هم * خکیده بپای ستم شخص غم ق خلخان سکون لام وفتح خاء معجمه ایله بمعنی خرند مرقوم یعنی قلیه اوتی که یاقوب طاش کبی اولور بعض اشیایه استعمال ایدرلر مملکت بلخ ده چوق اولور ق خلیدن ع کسر لام ایله دکن وایکنه وکا بکزر نسنه لر باتمق وآلات حرب نیزه واوق صاپنجمق ویاره وجراحت الم ویرمك مولانا جامی بیت اکر از شبهه خلیدی خاری * تا کشیدندی از کل آزاری ق خمان ع فتح میله بمعنی کمان اصلنده یایك ایکی طرفی اکری اولمغله خمان تسمیه اولنمشدر مرور ایام وتغیر السنه دن کمان اولدی کذا فی فرهنك جهانکیری ق خمانیدن ع بوزن رسانیدن ایکی معنایه کلور اول اکلمك وبوکلمك معناسنه ثانی آخر آدمه تقلید اسو یلمك که شیر از بیلر والوچاندن دیرلر طیان مرغزی بیت مردم نهٔ ای خیر بچه ماند و روبت * چون بوزنهٔ کو بکسبی باز خماند ق خم دادن ع برنسنه یی اکمك واکری ایتمك بعض نسخه ده اکلمك معناسنه ده مرویدر ق خمسهٔ من ع یعنی پنج انکشت بش برمقدن کنایه در عربیده خمسهٔ مبارکه دیرلر ق خمسین ق ترساطائفه سنك اللی کون زعملرنجه اعتکافلری تنصرزماننده عبادت ایتمش

ایتمش و زمهریر دنصکره نوروزه وارنجه اللی کون شدت شتایه دیرلر که زمهریر قرق کوندر اربعین تسمیه اولنمشدر مجموعی طقسان کون فصل شتا اولور اعجام لفظ خمسینی معنای مزبور استعمال ایتدکلری ایچون ارباب لغت تحریر ایلمشلر در عربیله عدد ده اللی نك اسمیدر میر نظمی بیت رسیده اربعین و فصل خمسین * کرفت از شدت دی صبر و تمکین

خموش شدن یعنی ایسم اولمق خمیدن کسر میمله مصدر در اکلمك معناسنه کمال بجندی بیت زلف خمیده چند تهی در نظر کمال * دیوار عمر بین که خمیدن کرفته ایست *

خنبانیدن سکون نون اول و کسر ثانی و فتح باء موحده ایله برکسنه نك سوزینی و یاخود حرکتنی طنز و تمسخر یوزندن تقلید ایتمك خمانیدن دخی دیرلر شیراز یلر بو معنایه والوچانیدن دیرلر

خنبیدن سکون نون و کسر باء موحده بعده یای تحتانینك سکونی ایله مشهور اولمق معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری

خندان کولیجی معناسنه مبالغه ایله اسم فاعلدر واستعاره طریقیله بعض نسنه یه صفت استعمال ایدرلر روی خندان و کل خندان و پسته خندان کبی

خندستان سکون نون و سین و فتح دال المهملتین و تاء مثناة ایله شرفنامه صاحبی فتحه ایله سخره و فسوس معناسنه نقل ایلمش وادات الفضلا و مؤید الفضلا صاحبلری کسر دال ایله روایت ایلمشلر

خندیدن مصدر در کولمك ضحك معناسنه کمال بجندی بیت این چه خندیدن چه شیرین تر لبست * لب دکر باشد کل خندان دکر * چغتای لساننده کولکو دیرلر میر علیشیر بیت لبلاری خندان بولور کوزمدا کورسا ییغلاماق * کوزلاریم ییغلار لب جانبخشیدا کولکو کوروب

خن خانه یه دیرلر خان و خون دخی دیرلر بادکیری اولان اوه خانه زیرا بادکیره بادخن دخی دیرلر و حمامك آتش یاقدقلری یرینه کلخن دیدکلری بوندندر امام فخر رازی بیت چون تف آتش فتاد از خن مشرق در آب * زلف بنفشه پرست از کله یاسمن

خوابیدن واو معدوله ایله مصدر در لازمیدر یاتمق وایومق و چوکلك متعدیسی خوابانیدن کلور بو معنایه ابو المعانی بیت بیدار نشد بخت من از خواب دریغا * خوابیدن این طالع بد روز الست است

خواجه سه یاران واو معدوله ایله کوه کابل دامننده بر موضع اسمیدر که غایت لطیف و مروّح مکاندر بی نظیر چشمه سی وار در صویی جاریدر کنارنده درخت چنار وار غوان بیحساب واقع اولمشدر سبب تسمیه سی خواجه مودود چشتی و آنك خلیفه سی خواجه سعید و خواجه محمد ریك روان خواجه سعیدك خلیفه سی بو اوچ عزیز اول مکانده دائما صحبت ایدرلر دی نتکم شاعر بیت بکابل آمدم و دیدم آب یاران را * ولیك معتقدم خواجه سه یاران را

خواستن واو معدوله ایله مصدر در استمك طلب معناسنه مستقبلنده سین هایه و تا داله ابدال اولنوب خواهد و خواهنده دینلور حکیم اسدی بیت ز تو بی بهانه یکی خواست کس * که بیریده بیش و دریده پس * چغتای لساننده ایستاك دیرلر ایستاکان اسم فاعل اولور ایستاب طلب معناسنه کلور میر علیشیر بیت ایستاب اول بت نی خرد بیلیدا زنارین کورونك * بیر کلابه ایب بیلا یوسف خریدارین کورونك * و دخی تیلاماك دیرلر یعنی دیلمك سبعه سیاره ده فرخشاه خواجه انی یارقدینی دیله وکی یرده بیت تیلایه

ایلیغه دوات ارکانین * قیلدی آغاز خواجه دستانین ﴿ خوالستان ﴾ کسر لام وسکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله بونکده دخی واو معدوله در نسخهٔ میرزا ابراهیمده دوات معناسنه در خوالسته دخی دیرلر وابسته وزنی اوزن وامه دخی دیرلر ﴿ خوالیدن ﴾ واو معدوله ایله بوزن نالیدن مصدر در چاشنکیرلك معناسنه ﴿ خوان ﴾ واو معدوله ایله ایکی معنایه کلور اول سفره معناسنه وهر نسنه که ایچنه طعام آراسته اولنه صحاح اللغه ده مائده ایله خوان اراسنده فرق بیان اولنوب ایچنده طعام اولورسه مائده دینلور اولمزسه خوان دیرلر لکن واونی معدوله ایله ثابته میانه‌ده مخرج ایله استعمال ایدرلر شیخ سعدی کلستانده * نثر * باران رحمت بیحسابش همه را رسیده * وخوان نعمت بیدریغش همه جا کشیده * دیمکله خوانی نعمته مضاف ایلدی صاحب صحاحك تعبیری درست کلدی معنای ثانی مزروعاتی خس وخاشاکدن پاك ایلمکه دیرلر ابو شکور بیت از بیخ چو برکند مرا خار ببنداخت مانندهٔ خار وخسك وزار چو خوانا ﴿ خواندن ﴾ واو معدوله ایله اوقومق وقرأت معناسنه ودخی دعوت معناسنه کلور ﴿ خوشدامن ﴾ واو معدوله وسکون شین معجمه وفتح دال مهمله ایله بمعنی مادر شوی ومادر زن زبان هندیده ساس دیرلر حکیم سوزنی بیت مرا مغز جوزا وخوشدامنم * که تا همچو خور کردن آدم بزیر ﴿ خولان ﴾ سکون واو ایله عربیده حضض مکی دیرلر بر دوادر غایت نافع نسنه در ﴿ خویدن ﴾ واو مکسور وسکون یای تحتانیله کوکله ملك یعنی غله یی کوك ایکن فروخت ایدوب صرف ایتمك معناسنه ﴿ خیابیدن ﴾ فتح یای تحتانی اول وسکون ثانی وکسر باء موحده ایله چینمك خاییدن معناسنه میر نظمی بیت چو دندان نبوده خیابید نیست * ازان چرب وشیرین طعام اندکیست ﴿ خیبرستان ﴾ نام حضرت امیر المؤمنین علی ابن ابی طالب رضی الله عنه وکرم الله وجهه خیبر بر قلعه نك اسمیدر ستان اسم فاعلدر آلیجی معناسنه کذا فی شرفنامه ﴿ خیروان ﴾ سکون یای تحتانی وراء موقوف وفتح واو ایله جای مولد خاقانی اولان شروان شهرینك اسم قدیمیدر ﴿ خیزران ﴾ سکون یای تحتانی وفتح زاء معجمه وراء مهمله ایله براوزون کوکدر هندوستان جزیره لرنده اولور اندن قلقان ایدرلر ترکیده حیزران دیرلر حکیم اسدی بیت همه دشت اونوکل وخیزران * کهی یکسو نش بیشه وزعفران * وبر نوعی بوغون اولور اندن عصا ونیزه ایدرلر ترکیده آکا قارغی دیرلر کمال اسمعیل بیت چون نام کلك او شنود رمح سر شغب * خود را فرو نوردد چون شاخ خیزران ﴿ خیلان ﴾ اسم مصدردر تکبر وعظمت معناسنه در ﴿ خیلانیدن ﴾ سکون یائین وکسر نونله نیزه یی واوقی وامثالی نسنه‌لری صانجمق معناسنه در ﴿ مع الواو * خارو ﴾ ضم راء مهمله وواو معروفله چاقردکنی میر نظمی بیت چنان آب وهوایش دلکشوید * در وچون نخل کل خارو بروید ﴿ خارسه پهلو ﴾ ایکی معنایه کلور اول اوچ کوشه‌لو برنوع دکندر ترکیده پترق دیرلر ثانی اوچ کوشه‌لی اوق دمرنی ونیزه حربه سنه ده دیرلر وله ایضا بیت سنان در دست کردد زور بازو * بکیششش تیرها خارسه پهلو ﴿ خاشجو ﴾ سکون شین معجمه وضم جیمله جنکجو معناسنه در اصلی پرخاشجو ایدی تخفیفا پر لفظی حذف اولندی وله ایضا

خ و

ايضا بيت كشيد ند لشكر چو صفها درو * دليران ومردان پرخاشجو ﴿ خاكشو ﴾ سكون
كاف وضم شين ايله قرمزى رق برنوع تخمدر وغيرى نسخه ده قره جه دانه لردر كافورايله
قارشديروب كوزه چكرلر جمله چاكشو وخردوكلان وشغرك دخى ديرلر تركستان زبانده مرا
شوه وهندى لسانده خرب كلان ديرلر شمس فخرى بيت اعظم جمال دنيي ودين پادشاه ملك
اى خاك در كهت شده آثار خاكشو ﴿ خالو ﴾ ضم لام ايله ايكى معنايه در اول برادر مادره ديرلر عربيده
خال ديرلر ثانى سورنادركه شاهناى وشهناى دخى ديرلر كذا فى جهانكيرى ﴿ خبرجو ﴾ فتح باء
موحده ايله جوينده خبر معناسنه در جاسوس ديمك اولور مير نظمى بيت بشهر عشق دلرا
جست سرسو * دوچشم شوخ اوبوده خبرجو ﴿ خبزدو ﴾ فتح باء موحده وسكون زا
وضم دال مهمله ايله بربوجكدر مزبله ده اولور خبزدوك وخبزده دخى ديرلر عربيده جعل
ديدكلريدر استادلبيبى بيت آن روى وريش بدكه پراز بلغم وخيوست * همچون خبزدوى كه
شود زير پاى تخج ﴿ ختو ﴾ ضم تاء مثناة ايله برمرغوب ومقبول كوكدر آغويى دفع
ايدر اول طعام ويا شرابده كه زهر شبهه سى اوله مزبور كوكى اوزرينه قورلر زهروار ايسه
فى الحال درلر بر روايتده كركدن بوينوزيدر ديرلر هندوستانك بعض جزيره لرنده اولور
هلاك اولدقدنصكره اتى چورر آلننده اولان شاخى يرنده قالور بيلوركسنه لر واروب آلورلر
كذا فى المجمع وفرهنك زفانكوياده شاخ افعى در ديو مسطوردر وبعض فرهنكده ختو چين
ولايتنده زنج اقليمى حدودنده بى پايان بر بيابانه در اصلا شنلكى يوقدر اول بيابانده برعظيم
الهيكل كبير الجثه قوش اولور آدى ختودر مذكوركموك آنك كموكى در ديرلر ابراهيم سندانيدن
روايت اولنوركه برزمانده بر بيوك قافله ايله چين صحراسنده كيدر ايدك ناكاه كون يوزى
طوتلدى كويا كسوف شمس واقع اولدى صاندق همراهلرم جمله آتلرندن دوشوب يوزلرى
اوستنه ياتديلر كون آچلدقجه باشلرين قالدرمديلر نه حالدر وحكايتدر ديدم ختو ديرلر
برقوشدر ديو وصفنده مبالغه ايلديلر وبر كتابده بو عبارتله يازمش كه * قوت الختو يقال
انه قرن الافعى * بوندن فهم اولنوركه كركدن بوينوزى اوليه حكيم اسدى بيت چهل تنك
وتا رازملح ختو * زكوهرده افسر زكنج بهو ﴿ خدو ﴾ ضم دال مهمله وواو معروفله توكرك كه
خيودخى ديرلر مير نظمى بيت بكنج زبان راكه نامه بخواند * خدوى دهن را بهرسو فشاند
﴿ خرودارو ﴾ نباتاتدن براوتدر سپيد تاك دخى ديرلر عربيده كرمة البيضا ديدكلريدر
﴿ خستو ﴾ سكون سين مهمله وضم تاء مثناة ايله اوج معنايه كلور اول مقر ومعترف معناسنه در
منصور شيرازى بيت اكر بفضل بكويم ترا مشابه نيست * بصدق دعوى من آيد آسمان
خستو * بو معنايى مؤيد حكيم فردوسى بيت بهستيش بايدكه خستو شوى * زكفتار
وبيكار يكسو شوى * وعبد القادر نايني بيت روان عالم وجاهل بشكر او شده خستو
زبان صامت وناطق بحمد او شده كويا * ثانى بر ميونك چكردكنه ديرلر استاد فرخى بيت
تا دهند جاى او بكس ديكر * شهد چوب را خطر خستو * ثالث بزركان ولايت چيندن
برينك آديدر حكيم فردوسى بيت بچين مهترى بود خستوى نام * دكر سركشى بود زنكوى نام
﴿ خسو ﴾ ضم سين مهمله وواو معروفله مادر زن يعنى قاين انا شمس فخرى بيت ياد

همیشه خسرو سلطان محترم * تا اخترم بدارد دامادر اخسو ﴿ خشو ﴾ ضم شین معجمه ایله دخی مادرزن معناسنه روایت اولنمشدر ﴿ خفزدو ﴾ فتح فا وسکون زاء معجمه وضم دال مهمله ایله خبزدوك مرقوم معناسنه در ابو المعانی بیت مکن حرص وطمع مردار دنیا * مکر دومزبله همچون خفزدو ﴿ خکاو ﴾ فتح کاف فارسیله بر ولایت اسمیدر حکیم سنایی بیت داشت زالی بروستای خکاو * مهستی نام دختری وسه کاو ﴿ خو ﴾ بوزن نو بلری معنایه کلور اول چوب بنددرکه نقاشلر وبنالر اوزرنده طوروب ایش ایشلرلر شیخ آزری بیت قدر کتابت قدر تو مینوشت که بست * درون قصر تو نه طاق آسمان اخو * حکیم نزاری قهستانی بیت زبهر چار طاق رفعت اوست * که کردون بسته ازهفت آسمان خو مذکور خره چوب دخی دیرلر خسروانی بیت بینی آن نقاش وآن رخسار او * از برخو همچو پر کردون قمر * وبعض قبه وکمر یا پولری آلتنه ایتدکلری قالب معناسنه روایت اولنوب بو بیت استشهاد اولنمش شمس فخری بیت هرکه تطبیق کند اساس علوت * عرش بایدکه باشد اوراخو * فرهنك وفاییده کمر قالبی معناسنه نقل ایدوب بو بیتی ایراد ایلمشدر بیت هرجا که عمارت تو آغاز کنند * درکردن طاق آن خوی ساز کنند * ثانی مزروعات ایچنده بتن بیان اوتی که آنی قوپاروب آتمغه اکین اصلاح اولنمشدر ناصر خسرو بیت چون بخار وخو من بزنم رحمت بچکید * بارود شد زنم رحمت تو خار وخو * وحکیم فردوسی بیت کنون رزم ارجاسب را تو کنم * زطبع روان باغ بی خو کنم * مطلق فائده سز اوت که بتدوکی یردن دفع ضرری ایچون قوپاررلر حکیم فردوسی بیت کرایدون که رستم بود پیشرو نماند برین بوم وبر خار وخو * ثالث فرهنك جهانکیریده بمعنی کندن یعنی قوپارمق حکیم سنایی بیت شده اعدا ایشان از ایشان خو * همچو ریش کهن زشانه تو * رابع بمعنی دروکردن وبریدن یعنی بچمك وکسمك حکیم سنایی بیت خوشه ملك تحته شد خوکن * جامه ملك کهنه شد توکن * خامس بمعنی کف دست یعنی آوج ایچی استاد فلکی شروانی بیت ما راست جهات سته یك کام * ما راست بچار سبعه یك خو * سادس بمعنی کفل یعنی صاغری آتك وغیرك اکا فرخش دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت یکی اسب آسوده تیز رو * چمنده کر بود آکنده خو * سابع عربیده عشقه دیدکلری صرمشق که براغاجه صارلسه لابد قوریدر ابو المثل بیت چنان چون خوکه بر پیچید بکایش * به پنجم من بران سمین صنوبر ﴿ خوخو ﴾ بوزن جوجو لغت پهلویدر درت معنایه استعمال اولنور اول بمعنی عادت ثانی بمعنی تیغ ثالث بمعنی نیرو یعنی قوت رابع شاخ درخت معناسنه در ﴿ خلو ﴾ ضم لام ایله ایکی معنایه در اول بمعنی آلو یعنی ارك بسحاق اطعمه بیت درآش خلو کوفته دیدم که بدعوی * بردان کرو از میوه که با هیأت به بست * مزبور آلو بر نوع ایری ولذیذ اولور ثانی بر معظم طاغ آدیدر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ خماخسرو ﴾ علم موسیقیده بر نوا اسمیدر شیخ کجی تبریزی بیت بردهوش وجان ز من خنیا کرش * چون بجیب اندر خماخسرو نواخت ﴿ خواو ﴾ واو معدوله ایله بوزن کاو خواب معناسنه با ایله واوار اسنده تبادل مقرر اولمغله در حضرت مولانا قدس سره بیت کرخری دیوانه شد تك دم کاو *

* بر سرش چندان بزن کاید بجواو ﴿ خوللو ﴾ فتح لام اول وضم ثانیله رازیانه برّیه
دیرلر ﴿ خیو ﴾ ضم یای تحتانیله توکرك معناسنده در خلاق المعانی بیت باکف دریاش تو
هردم زنند * ابر زند بر رخ دریا خیو * ابوالمعانی بیت کریری رودلبری آری به پیش
باخیو امد ادکن در کار خویش ﴿ مع الهاء * خاتوله ﴾ ضم تاء مثناة وواو معروف وفتح
لام ایله ایکی معنایه مروید رطلو بملو معناسنده ثانی فرهنك جهانکیریده بمعنی وغا ومکر وحیله
شاعر بیت کرتو خاتوله خواهی آوردن * این چه مکرست وتنبل ودستان * مجمع
الفرسده دخی مکر وحیله معناسنده مسطور در ابو العباس بیت اکنون که همیست باز
باید داد ﴿ خاتوله کنی وچندکونه شرو ﴾ خاده ﴿ فتح دال مهمله ایله بوزن باده درت معنایه
کلور اول مجمع الفرسده درختك راست ودراز تمشی دالی ثانی فرهنك جهانکیریده
کمجیلرك کی سوردکاری اوزون اغاج که کورك یرینه قوللنورلر اکثر کالك ده استعمال اولنور
ثالث سقف سپوردکاری اوزون اغاج که اوجنه سپورکه قورلر رابع آدم صلب ایتدکاری
دارك اوزون اغاجنه دیرلر کذا فی تحفة الاحباب بو معنایه حکیم سوزنی بیت نصیب
دوست توهست کل زباغ ولی * نصیب دشمن توهست خاده از پی دار ﴿ خارچه ﴾
سکون راء مهمله وفتح جیم فارسیله براوتدر ترکیده بندق اوتی دیرلر تازه ایکن تورشیسنی
ایدرلر لذیذ اولور ﴿ خارچینه ﴾ سکون راء مهمله ویا وکسر جیم فارسی وفتح نونله
جمبستره دیدکاری دمور نسنه در که آنکله قیل قوپاررلر میرنظمی بیت موی رو میکند
بخارچینه * خویش سازد چو خوب دیرینه ﴿ خارسه کوشه ﴾ بمعنی خارسه پهلو
﴿ خاره ﴾ فتح راء مهمله ایله مع الالف اولان خارا ایله مرادفدر اول برنوع پك طاشدر که
قطعا آلت آکا کار ایتمز خواجه حافظ بیت نکرفت در تو ناله حافظ بهیچ روی * حیران
آن دلم که کم از سنك خاره نیست * حکیم انوری * قطعه * اکر بکوه برند از عنایت تو نشان
وکر بیحر برند از سیاست تو مثال * ازین بنفشه بروید ز روی خاره صلب * و زان پشیزه
بریزد ز پشت ماهی دال * پشیزه بالق پولیدر ودال قزتال ثانی حریردن اشلنوز برنوع
موجلی لطیف قماشدر رضی الدین نیشابوری بیت ز چرخ اطلسم امید نبود که * کرم
دهد ز دل دوستان دهد خاره * ثالث نسخه میرزا ابراهیمده اول اوزون اغاج که سپورکه بغلیوب
سقف خانه یی سپوررلر ﴿ خازه ﴾ فتح زاء معجمه ایله کل سرشته یعنی یوغراش بالچق که
صواو بنا ایچون ایدرلر عربیده طین دیرلر کذا فی شرفنامه بو معنایه میر نظمی * مثنوی * خدایا
اهل دل را ذوق دل ده * ضیایی بخش اوراشوق دل ده * کاش از آب رحمت خازه کردان
دلش از باد قربت تازه کردان ﴿ خازنه ﴾ فتح زاء معجمه ونونله بمعنی خواهرزن که خیازنه
دخی دیرلر ترکیده بالدز دیرلر ﴿ خاشه ﴾ فتح شین معجمه ایله ایکی معنایه در اول بمعنی خاشاك
یعنی قوریش اوت حکیم فردوسی بیت نه کویا زبان ونه جویا خرد * ز هر خاشه خویشتن
پرورد * شرف شفروه بیت سپهر پیش وقارت چو خاشه هرزه روی * زمان بنزد تو
چون ابر بادپیمایی * ثانی فرهنك جهانکیریده رشك وحسد معناسنده مسطور در شاه
ناصر خسرو بیت کرچه شان کار همه ساخته از یکدکرست * همکنان کینه وروخاشه

بر یکدکرند خاکروبه خاکروب مرقوم معناسنه آخرنده هاء علامت ایله سپوزندی
معناسنه در خواجه سلمان بیت آستانت را برخ شاهان دنیا خاکروب * بز مکاهت رالب
حوران جنت جرعه چین خاکینه کسر کاف فارسیله نعمة الله یمرطه قایغنه سیدر
دیو نقل ایلمش که خایه کینه ده دیرلر خاله ضمیر مؤنث ایله ترکیده خواهر پدره
دیرلر عمه معناسنه اما عربیده خواهر مادردر خامشه کسر میمله سرکله دیدکلری اوتدر
اطبا شیطرج دیرلر اعلاسی هندی در خامه درت معنایه در اول یونلمش قلم که آنکله
یازو یازیلور یونلمامشنه کلك دیرلر هاتفی بیت این نامه که خامه کرد بنیاد * توقیع قبول
ر وزیش باد * استاد بیت پادشاهی که از انامل او * حامل عقد درشود خامه * ثانی
صراحی یه دیرلر شاعر بیت غنچه بریاد بزم او خورده * هرچه درجام کرده از خامه * ثالث
یغن یعنی کومه اولمش نسنه عموما شیخ اوحدی بیت خودنمایی باب وجامه مکن * پوش
بر اهل شوق وخامه مکن * قوم یغنی خصوصا استاد عسجدی بیت تا هست خامه خامه
بهر بادیه بریك * وزباد غیبه غیبه بر ونقش پرنکار * حکیم سنایی بیت کرده از خلق
دشمنان چو سحاب * خامهٔ ریك را بجون سراب * رابع بعض فرهنکده قیلدن طوقنمش
اوه دیرلر وانجه قامشه ده دیدکلری رسیدهٔ نظردر خامیازه سکون میم وفتح یای
تحتانی وزاء معجمه ایله اسنمك که غلبهٔ نومدن وکاهلکدن عارض اولور آکا خمیانه وآسا
وآساوه وباسك وپاسك ودهان دره ودهن دره وفاژ وفاژه دخی دیرلر عربیده تثاوب
دیدکلری در شیخ عطار بیت خامیازه فعل شیطا نست وقی * ای پسر ایمن مباش از مکر وی
حکیم سوزنی بیت کس از عجله شادمانه نکشت * بتب کرم وخامیازهٔ من خانجه
سکون نون وفتح جیم قارسیله کاربانسرای مختصره دیرلر خان غرده سکون نون
ورا وفتح غین معجمه ودال مهملتین ایله بمعنی خانهٔ تابستانی خانقاه وخانقه کلاهما
بسکون النون وفتح القاف واظهار الهاء خانکاه وخانکه کلاهما بسکون النون وفتح
الکاف الفارسی واظهار الهاء کلهم بمعنی فی سبیل الله بنا اولنمش عمارت مدرسه کبی بر مکاندر فقرا
ودرویشان وارباب سلوك ساکن اولورلر خواجه حافظ بیت در عشق خانقاه وخرابات
فرق نیست * هرجا که هست پرتو روی حبیب هست * حکیم خاقانی بیت مرا کرنز خانه
بجز نکاه بود * چو طفل کز بر مادر کریزد از بر باب خانواده سکون نون وفتح واو ودال مهمله
ایله خاندان قدیم اصل وحسب صاحبی وخاتون خانه معناسنه ایکی معنایه میر نظمی بیت
خانواده بودبی بی خانه اش * زانکه بوده خانواده خانه اش خانه خصوصله منزل
آدمیدر که ترکیده او وعربیده بیت دیرلر اصلی خاند آخرنده کی هاء علامت معنای علمدن معنای
خاصه نقل ایچوندر مرکبات منقوله ده بو هانك زیاده سیله شایعدر اما کلمهٔ مفرده ده بو ها
آز بولنور مولانا وحشی یزدی بیت خانه پر بود از متاع صبر این دیوانه را * سوخت عشق
خانه سوز اول متاع خانه را * وابیات شعره ده خانه دیرلر غالبا بر سطر موزونه بیت
دینلدوکی خانه دن مأخوذدر ورده ده دخی استعمال اولنور وبرشیٔ ظرفنده خانه دینلور
مظروفك اوی ومکانی اولدوغی تقریب ایله یوزك قاشینك خانه سی کبی ونعمة الله بغدای

بغدای چچی وتارلایه ده خانه دیرلر دیمش لکن طبعه ملایم کلمز نقلی نه یردندر معلوم فقیرا ولمدی وجغتای لسانده اوی ضم همزه وسکون واو ایله میرعلیشیر بیت کو نکول حرارتین انکلا تدی آه درد آلود * اوی ایچرا اوت انکا تین ایلکا ظاهر ایلدی دود ﴿ خانیچه ﴾ کسر نون وسکون یای تحتانی وفتح جیم فارسیله کوچك حوض که اکثرا و ایچلرنده ایدرلر شیخ نظامی بیت من آن خانیچه ام کابم عیا نست * هر آنچه در دل آید بروز با نست ﴿ خایسته ﴾ کسر یای تحتانیله بوزن شایسته بمعنی خاییده یعنی چیگنمش ومجازا سخن بیهوده وشایع یعنی سوبلنمش شاه ناصر خسرو بیت برخوان ز آژخای منه هرکز * این خوب قول پخته وخایسته * ﴿ خاینده ﴾ فتح یای تحتانی وسکون نونله اسم فاعلدر چینه یجی دیمك اولور ﴿ خاییده ﴾ کسر یای تحتانیهٔ اول وسکون ثانیله اسم مفعولدر چیگنمش و سوبلنمش معناسنه حکیم خاقانی بیت خاییدهٔ دهان جهانم چونیشکر * ای کاش نیشکر نیمی من کبستمی * کبست حنظلدر و چیگنمك معناسنه استعمال اولنور میر عماره بیت شده در کار او مدهوش وحیران سرانکشت خاییده بدندان ﴿ خایه ﴾ یمرطه یه دیرلر اسم عامدر کرکسه طاوق یمرطه سی اولسون کرکسه سائر طیورك اولسون خالیکه دخی دیرلر حکیم اسدی بیت عقابیست نیرش که در مغز وترك * بچه فتح باشد ورا خایه مرك * حکیم نزاری بیت با اجل پرز دن چکونه بود * بیضهٔ مرغ و خایه وسندان * وکرکسه انسانك یمرطه لری اولسون ابو المعانی بیت فراخست آنچنان کس چون درخان * رود خایه در ویش نیست پایان * ﴿ خایکینه ﴾ فتح یای اول و نون وسکون یای ثانی وکسر کاف عجمیله یمرطه قایغنه سی ابو المعانی بیت ز وز کرد آن طفل رایك ناتراش وبی ادب * جای نازك پاره کردو خایکینه میزدند ﴿ خایه کشیده ﴾ خادم آخته معناسنه آدم اولسون حیوان چارپا اولسون خایه چکلمکدن مراد آخته اولمقدر میر نظمی بیت نباشد مردی از خایه کشیده * اکر قدرش شود بالا رسیده ﴿ خبار ﴾ فتح باء فارسی وراء مهمله ایله بمعنی جست وچاپك وچالاك وهوشیار شاه ناصر خسرو بیت فلك دو غنکری کشتست برما * بکار خویش در جلد وخبار ﴿ خبجه ﴾ سکون باء موحده وفتح جیمله تمر هندی دیدکلری مسهل صفرا برلطیف دوادر ﴿ خبرمو خبوره ﴾ کلاهما بسکون الباء الموحده بمعنی محکم واستوار کذا فی مجمع الفرس ﴿ خبر پژوه ﴾ پژوه فتح با وضم زاء فارسیله پژوهیدن لفظندن مشتق اسمدر خبرارایجی معناسنه اولور جاسوسه دینلور ﴿ خبزده ﴾ فتح باء موحده ایله خفزدوی مرقوم معناسنه ﴿ خپوه و خپبوه ﴾ اول سکون باو ثانی کسر باء موحده ایله مجمع الفرسده جمع حساب معناسنه ومحو دیده بمعنی تودهٔ ریك یعنی قوم یغنی و جمع مردم ﴿ خپه ﴾ فتح باء فارسیله بوغلمش معناسنه که اسم مفعولدر بوغماغه خپه کردن دیرلر حکیم اسدی بیت پی پیل شد خسته در دام او * سواران خپه در خم خام او * واسم مصدر اولور بوغمق معناسنه وبوغاز صقلق جنك مرقوم معناسنه شیخ نظامی بیت باب اندر خپه کشتن چه ماهی * به از پیش بزغ ز نهار خواهی * واو ایله خوه دخی دیرلر ﴿ خپیده ﴾ کسر باء فارسی وسکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله بوزن ومعنی خمیده یعنی اکلمش وبمعنی خفته یعنی اویومش کذا فی المجمع

خپیره کسر باء فارسی وسکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله ایکی معنایه کلور اول
فرهنك جهانکیریده توده ریك یعنی قوم یغنی ثانی فرهنك زفانکو یاده توده ریك وجمع حساب
ومجمع الفرسده بمعنی محکم واستوار ختنه سکون تاء مثناة وفتح نونله سنت معناسنه
میر نظمی بیت شروع ختنه شهزاده کردن * بخروار سیم و زر آماده کردند ختیره
کسر تاء مثناة وسکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله چوبان هکبه سی که ایچنه نواله سن قور
خجار فتح جیم و راء مهمله ایله بمعنی اندك کذا فی شرفنامه وضم خا ایله ده مرویدر خدر
سکون دال وفتح راء مهملتین ایله آتش شراره سی که توتون اراسندن چقار میر نظمی . بیت
میان دود آهش خدر خیزد * که پندار ند اختر هر که بیند خرابه معروف ضد معمور
اصلی خرابدر وآخرنده ها علامت مفعولدر خران فتح رائین مهملتین ایله کثرت بکادن
بوغازدن ظاهر اولان آواز بعض علت سببی ایله ظاهر اولور ترکیده خرلدی دیرلر ویوکسکدن
آقان صو صداسنه دیرلر اصلی عربیدر که خریر الماء دیرلر بمعنی اول حضرت مولانا قدس سره
بیت شد صبر وخرد نماند سودا * میکرید ومیزند خران خرازه فتح راء مهمله
وزاء معجمه ایله آلت رجل که حذف الفله خرزه دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت هیز ان زده بودند
صف از بهر خرازه * استاده یکی هیز ازیشان بطرف بر خربته سکون راء مهمله
وفتح با وتاء مثناة ایله مردابله واحمق معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری خراسه فتح
راوسین مهملتین ایله مولانا هاتفی بیت کرازان بکردند ازیشان هراس * همه در خراسه
چو کاو خراس خربسه سکون را وضم باء موحده وفتح سین مهمله ایله طام صحاغی که
دیواری یغموردن حفظ ایچون ایدرلر خرپشته سکون راء مهمله وشین معجمه وضم
باء فارسی وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه کلور اول هر نکه اوزون اولوب اورته سی یوکسلك
وچوره سی الچق محدب الشکل اوله خیمه وقبر وقبه وطاق ایوان وده وه اورکجی وبونلر امثالی
نسنه لره دیرلر مثال خیمه حکیم سنایی بیت تا در مقام امنی خرپشته فرازت * چون
وقت کوچت آمد تا بی دمیدنا که * کمال اسمعیل بیت ستون خیمه قالب کنی دو دست ضعیف
چو من زبستی خرپشته دا بوم بفراز * مثال قبه قبر حضرت مولانا قدس سره بیت سر
خرپشته من بانك زد ای کشته من * زآنکه من در چمنم صورت من در لحدی * مثال طاق
ایوان شیخ نظامی بیت ز خرپشته آسمان در کذشت * زمین وزمانرا ورق در نوشت
ثانی بر نوع جوشنه دیرلر استاد منوچهری بیت آن روز که آن جوشن خرپشته بپوشد
از جوشن او موی تنش بیرون جوشد * استاد فرخی بیت با جهانکیر سنان تو بجان
ایمن نیست * پوست زان دار وچون جوشن خرپشته نهنك خرپشه فتح باء فارسی وشین
معجمه ایله بر نوع ایری سکک در حیوانات یا پشو رشول مرتبه که حیوانی کیدرکن بقار خربطه
سکون راء وفتح باء موحده وطاء مهملتین ایله بعض مضحك ومسخره کذا فی رفهنك زفانکویا
خربله سکون راء مهمله وفتح باء موحده ولام له دولاب معناسنه در ظهیر فاریابی بیت
تا که ماه دولتت والا شد از چرخ بقا * نیست کریان در دیارت هیچکس جز خربله *
خربنده معروف بنده خر تقدیرنده قاطره خدمت ایتد وکیچون و مکاری که قاطر

قاطر بارگیر بسلیوب کراچکر میر خسرو * مثنوی * همین دباخری خربنده لاف * که
با لانکر بهست از پرنیان باف * خراند کوچه جان دار و جان برد * ولی خربنده زیر بار
خر مرد ۞ خربوزه وخربزه ۞ کلاهما بسکون الراء وضم الباء الموحدة وفتح الزاء المعجمة
بمعنی خربزه مرقوم که قاون معناسنه بسحاق اطعمه بیت پنیر وخربزه یعنی شهید کن خود را
که مرکهای چنین دیردیرمی آید ۞ خرچاره ۞ سکون راء اول وفتح جیم فارسی وراء ثانیه ایله
بوستانلرده ومزروعاتده انسان اسلوبنده برشی ایدوب قورلرکه حیوانات زیان ایتمیه
۞ خرخسه ۞ سکون راء وفتح خاء وسین مهملتین ایله صیادلر دامه بغلدوغی قوشه دیرلرکه
سائر قوشلر انی کوروب یانته کلوب قوندقلرنده دامه کرفتار اولورلر عربیده ملواح دیرلر
۞ خرخشه وخرشه ۞ کلاهما بسکون الراء وفتح الشین المعجمة خصومت ومجادله معناسنه
خواجوی کرمانی بیت ای مسلمانان اکر چشمش کند قصد دلم * چون توان کردن بان
روترك کافر خرخشه * وغوغا وآشوب معناسنه پوربهای جامی بیت قصد فرزند مردمان
کردی * خرخشه برسرمن آوردی * اغاجی بیت در خوی تو انیست بجز خرخشه کاری
مانا که بود خوی بدست خرخشه زاری * واضطراب قلبه دخی دیرلر ۞ خرزه ۞ فتح راء
مهمله وزاء معجمه ایله بونجق وخرمهره که صغیر بورکندن چقار وطلوم وقیو آغزنه قودقلری
دلکلی طاشه دیرلر ۞ خرزه ۞ سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله آلت رجل معناسنه
حکیم انوری بیت زندکانی خرزه قاضی * بادچندانکه او بود راضی ۞ خرزده ۞ سکون
زاوفتح زاء معجمه ودال مهملتین ایله بوق بوجکی معناسنه شاعر بیت کسی بیند آن شکل برهمزده
بکوید که این بوالعجب خرزده ۞ خرزهره ۞ سکون راء مهمله اولی وفتح زاء معجمه وراء
ثانیه ایله برنوع اغاجدر یپراغی سکوت یپراغی کبی اوزون اما اندن قالن اولور حیوان
یدوکی ساعت هلاك اولور ترکیده آغو اغاجی دیرلر میر خسرو بیت منه دل برین باغ مردم
فریب * که خرزهره را نام برداشت سیب * بعض فرهنکده ابوجهل قاربوزی که فارسیده
کبست وعربیده حنظل دیرلر شیخ سعدی بیت رطب ناورد چوب خرزهره بار * چو بد
تخم کشتی همان چشم دار * مؤید الفضلاده برقور تجغردر سرخ وسیاه اولور زهرناکدر
آکا کاغنه دخی دیرلر ۞ خرساوله ۞ سکون راوفتح سین مهملتین ایله کلر دیدکلری جانوردر
کرباسو دخی دیرلر کذا فی المجمع ۞ خرسله ۞ سکون را وفتح سین مهملتین ایله بردارودر
الطباقتنده معروفدر ۞ خرسند ۞ سکون راونون وفتح سین مهملتین ایله اسم فاعلدر قانع
معناسنه یعنی آنکه چون هرنه اولورسه راضی وشاکر اوله خرسند دخی دیرلر میر خسرو بیت
خرسندم بعافیت بودیم * اینك خوا آن کرفته مارا * شرف شفروه بیت عشقی شد که آلوده
هجران وصالست * کنجیست ندانم دل خرسند که دارد ۞ خرشته ۞ فتح راء مهمله وتاء
مثناة وسکون شین معجمه ایله بمعنی خرامیده یعنی صالنجی کذا فی فرهنك جهانکیری ۞ خرغوله
سکون راء مهمله وضم غین معجمه ایله براوتدر ادویه یه جزو ایدرلر تخمی دخی اجزایه داخل
اولور خصوصا جراحاتی پاك ایدوب ات بتورمکده عظیم نفعی واردر بو خاصیت یپراغنده
زیاده در وتخمنی کلاب ایله ایچسه لر جراحت امعایه غایت نفعی واردر وکوکنك دخی نفعی

واز در جراحت پاك ايلكه بو سببدن فارسيده ريم آهنج دخی ديرلر شيرازيلر بارتنك وزبان
سندی سمرقندده دوف وعربيده لسان الحمل وهندی لسانده خوب كلاد ديرلر طبيب يوسفی
رباعی * باشد چو ز ضعف معده ات بول الدم * ضعف تو ازان زياده كردد هردم * كرشربت
زرك وآب خرغوله خوری * قوت شودت افزون مرض كردد كم ﴿ خرفه ﴾ سكون راء مهمله
وفتح فايله برسبزه در پربهن وخفرج وفرفخ دخی ديرلر تركيده سمزاوت وعربيده بقلة الحمقا
ديرلر غايت نافع اوتدر ﴿ خركاده ﴾ سكون راوفتح كاف ودال مهملتين ايله بمعنی خركاه
مسطوردر ﴿ خركاه وخركه ﴾ كلاهما بسكون الراء المهملة وفتح الكاف الفارسی اصلی قره اوه
ديرلر عربان واكراد بكلری ومتعينلری اولنلری قورارلر وتوكانك كيچه دن اولری ايدی مرور
ياملة پادشاهلرك ووزرانك اوتاقلرينه اسم اولدی خواجه سلمان بيت باهمه قدر ومرتبت
بست كرنهاد تو * چنبر خركهی تراخركه چرخ چنبر ست * شرفنامه ده كسر خا ايله ضبط
اولنمش واميرزين الدين هروی ملك الشعرا كه حسن جان لقبی ايله معروفدر اندن نقل ايدر
مقام لطيف وموضع خرمه خركاه ديرلر آنك ايچون كه زبان پهلوی ده كسر خا ايله
خرخوش معناسنه وكاه محل معناسنه در محل خوش ديمك اولور ﴿ خركره ﴾ كره ضم
كاف وفتح راء مشدده ايله طای ديمكدر خره مضاف اولمغله اشك ياوريسی ديمك اولدی
ابو المعانی بيت همه فرزند اومانند اوست * هر آيينه زخر خر كره زايد ﴿ خرمهره ﴾ قطر
بونجغی كه قاطر ومركب يولارينه وپالانه زينت ايچون ديكرلر مير نظمی بيت اكر نظمت
چو مرواريد باشد * شود خرمهره كر بختت نباشد * وبی قيمت اولان بونجقلره ديرلر شيخ
نظامی بيت زخرمهره مغز پرداخته * جهان مغز كو واز سر انداخته * وبرنوع نفيردر جنكده
چالرلر غالبا كرنای ديدكلری بوريدركه اشك كبی صدا ويرر ﴿ خرويله ﴾ سكون راء مهمله
وكسر واو ايله آواز بلند وموحش معناسنه در كذا فی المجمع ﴿ خره ﴾ درت معنايه كلور اول
چای وحوض ديبنده اولان بالچغه ديرلر حكيم سنايی بيت پل بود برد وسوی آب سره
چون كذشتی كه توازان چو خره * ثانی فرهنك جهانكيريده بمعنی لای شراب يعنی شراب
دردی كه كوب ديبنده قالور وبولانق بالچق معناسنه در حكيم ناصر خسرو بيت كرتو بخواب
وخور بدهی عمر همچو خر * برجان تو وبال چو بر خر شود خره * ثالث غله نك وسائر نسنه نك
يوقاروباشن دوشرمك معناسنه در مير خسرو بيت بسكه ببرند سران خران * شد خره
سر زسران سران * فرهنك جهانكيريده برنسنه نك باشنه كين دوشرمك معناسنه در
حكيم ناصر خسرو بيت يار بزه بر تواز تو خره كرد دست * ای شاه چو كانت پشت دربزه
باور * رابع هر تخمك سفلی يعنی ياغی النمش سمسم وبادام وامثالی نسنه لره ديرلر كه اكا
كنجال وكنجاره دخی ديرلر اكثر بادام وكنجدك سفلی خرما ايله يرلر بسحاق اطعمه بيت لوزينه
همانم كه به بيد سرازما * مادر عوض آن خره خرما بسرشتم * ضم را واظهار ها ايله
نور معناسنه در زراتشت بهرام بيت خره از رويشان افزونتر آمد * تو كوی آفتاب آنجا
درآمد * وله ايضا بيت بخلقان برنبخشود ايزد پاك * كه بفرستاد زرتشت خره ناك *
﴿ خريده ﴾ قول وجاريه اولادی واوده حاصل اولمش قزه ديرلر كذا فی المجمع الفرس ﴿

لغ خرشته ح كسر راء مهمله وسكون شين معجمه وفتح تاء مثناة ايله كمر ايوان وطاق معناسنه شيخ نظامى بيت زخرشتهٔ آسمان دركذشت * زمين وزمان را ورق درنوشت وجنك آلتلرندن بر سلاح آديدر تاج الدين على صابر * قطعه * درجوشن وخرشته شد ستند ثمرها * كين شاخ درختان همه باتيغ وسنانند * ترسند كه شان خسته شود سينه بزخمى * درجوشن وخرشته ازان كشته نهانند لغ خريشه ح كسر راء مهمله وسكون ياى تحتانى وفتح شين معجمه ايله بول حمار يعنى اشك سد يكنه ديرلر ميرنظمى بيت بنوشد هرچه مى آيد بشيشه * نداند بادهٔ ناب از خريشه لغ خرده ح سكون زاء معجمه وفتح دال مهمله ايله بمعنى زاله يعنى كناه ابو المعانى بيت چو ابر من كى جو ر فراوان * تراغا شق شدم خرده نكردم لغ خزره ح سكون زاء معجمه وفتح راء مهمله ايله بنچه معناسنه در خزنده ح فتح زاء فارسى ودال مهمله وسكون نونله بمعنى خزند مرقوم يعنى قليه اوتى لغ خزنده فتح زاء معجمه ودال مهمله وسكون نونله حشرات ارض يعنى هر نه كه اياقسز يريوزنده سورينور وبوجك قبيلى اولانه ديرلر لغ خزيده ح كسر زاء معجمه وسكون ياى تحتانى وفتح دال مهمله ايله اكا ديرلر كه بركسنه بوجاقلة وياخود ديوار يا ريغنده واغاج ايچنده كزلنمش اوله حكيم انورى بيت مى بينم ازين مرتبه خورشيد فلك را * چون شب پره درسايهٔ لطف تو خزيده لغ خزينه ح معروف عربيدر فارسيده دخى استعمالى شايعدر لغ خساره ح فتح سين وراء مهملتين ايله اغاجك زايد بوداقلرين كيدوب پاك ايتمكه ديرلر كذا فى مويد الفضلا لغ خسته ح بوزن بسته درت معنايه در اول عموما ميوه چكردكنه ديرلر اوزم وشفتالو وغيرهم مير خسرو بيت لب رطب خوانى وانكه خسته ازدندان كنى * خسته ازدندان من كن كه رطب ميخوانيش * بو بيتدن خرما چكردكى فهم اولنور وقدما شاعرلرندن برى ديمشدر * رباعى * شيرين كاخيست حجرهٔ رفته درو * يكدانهٔ مستديرنا سفته درو * يادهليز يست اندران كرده سفيد * ياسينه چاك خسته خفته درو * ثانى بيمار وآزرده معناسنه درمز بورابكى معنايه ميرخسرو سلطان علاء الدين كورا ولسنه * مثنوى * كسى كو بركشيد اين ديدهٔ تو * بسان خستهٔ شفتالوى تو * دو چشم اوچود وعناب خسته هميشه خسته ودرخون نشسته * ثالث اول زمينه ديرلركه زراعت ايچون سوريلوب حاضرلنمش اوله لكن انسان وحيوانات اياغندن نرم اوله حكيم انورى درصفت اسب خود بيت نى ازغبار خاسته بيرون شدى بزور * نى از زمين خسته برانكيخته غبار * رابع بمعنى برخاسته مشرف شفرو بيت نه جز خفته درخواب ديدست مثلت * نه جز خسته بيدار ديدست نامت بعض فرهنكده هايله هسته دخى دينلدوكى منقولدر لغ خسره ح سكون سين وفتح راء مهملتين ايله دپرنجى متحرك معناسنه لغ خشاوه ح فتح شين معجمه وواو ايله اول زمينه ديرلركه زراعت ايچون آماده وخار وخاشاك وطاشدن پاك اولمش اوله شمس فخرى بيت بهر يومى كه باشد اهتمامش * نباشد حاجت زرع وخشاوه * كذا فى فرهنك حسين وفايى لغ خشته ح سكون شين معجمه وفتح تاء مثناة ايله بمعنى مفلس وبى برك ونوا كذا فى فرهنك جهانكيرى ميرنظمى بيت درعالم از نظر افتاده كشته * چنان بى سيم وزر بودست وخشته *

خشمه ﴿ سكون شين معجمه وفتح ميمله اثواب مسا فران يعنى لوازم سفر ابوالمعانى بيت
اضطراب دل ومضايقه هم * خرج راه واوازم وخشمه ﴿ حشنجه ﴿ فتح شين معجمه وجيم
وسكون نونله خشتك ديدكارى پارهكه قفتان وكوملك قولتغنه ديكرلر كذا فى مجمع الفرس
﴿ خشينه ﴿ كسر شين معجمه وسكون ياى تحتانى وفتح نونله خشين مرقوم معنالرينه
ازجمله بوز رنكلو اولان نسنه معناسنه كسابى بيت كوهسار خشينهٔ پعس ازين * كى
ورستد لباس حور العين * وقره كوز طوغان معناسنه شمس فخرى بيت نيا ردكرد
درايام عدالت * جفا بر تيهوان با زخشينه ﴿ خط آورده ﴿ يعنى چار ابرو دلبر بعض شعرا
قتنده تازه تمشى صقالويه ديرلر ميرنظمى بيت چوشد آن شوخ پر آشوب آفاق * خط
آورده براى قتل عشاق ﴿ خطرايه ﴿ سكون طا وراء مهملتين ايله بوزن همسايه جامهٔ
درويشان كه يوكدن ايدرلر كذا فى تحفة الاحباب ﴿ خفاچه ﴿ فتح فا وجيم فارسيله ايكى
معنايه كلور اول قاون وقارپوزك خامى تركيده كدوكلك ديرلر ثانى مجازده برطا ئفه آديدركه
قطع طريق ونهب كاربان ايدرلر كذا فى شرفنامه مثال معنىٔ ثانى حكيم خاقانى بيت
زسموم آسيب نز باران بخيلى يافته * نز خفاچه بيم نزعربيه عصيان ديده اند *
﴿ خفاله ﴿ فتح فا ولامله كروه مرغان وقوش جغلديسى وباب جيمده اولان جغاله
معناسنه ﴿ خفته ﴿ سكون فا وفتح تاء مثناة ايله بمعنى سرفه يعنى اوكسرك ميرنظمى
مثنوى * كلويش راز زور سرفه كفته * چنا نفس داده بود آزار خفته * صدايش
چون شنيده شاه ايران * بكفت آرند حكيمى بهر درمان ﴿ خفچه ﴿ سكون فا وفتح
جيم فارسيله حكام شرع تعزير ايچون اوردقلرى لت معناسنه درشاعر بيت بفرمود قضى كه
با امر شرع * بخفچه ازان كار كردند منع * نسخهٔ حسين وفايى ده بمعنى شوشهٔ زر وسيم
مسعود سعد سلمان بيت پشتش چو خفچه خفچه وآن خفچها همه * در بسته همچو پهلوى
مردم بيكدكر ﴿ خفه ﴿ بمعنى خبهٔ مرقوم اسم مصدر استعمال اولنور ﴿ خفده ﴿ سكون
فا وفتح دال مهمله ايله بمعنى كج شده وخميده شاه ناصرخسرو بيت امروز همى ضعيف بينى *
اين قامت خفدهٔ نزارم ﴿ خفيده ﴿ كسر فا وسكون ياى تحتانيله بوغلمش واعضا اويوشق
اولمش كذا فى نسخهٔ وفايى وادات الفضلاده بمعنى عطسه زده وضم خا ايله بوزن ريده بمعنى
سرفه زده كذا فى المجمع ﴿ خلاشه ﴿ فتح لام وشين معجمه ايله ايكى معنايه در اولكى دومنى
معناسنه ابوالمعانى بيت دل تلاشى ميكشد از غم بدن كشته خراب * چون خلاشه بشكنند
كشتى بيفتد اضطراب ﴿ خلاشمه ﴿ كسر شين معجمه وفتح ميمله امتلادن عارض اولان علت
بعض فرهنكده بوغاز ايله دماغ اراسنده واقع اولور برعلته ديرلر مولانا حسن شهيدى بيت
آن كسى راكه دل بود نالان * او علاج خلاشمه نكند ﴿ خلاوه ﴿ بوزن علاوه سركشته
وسراسيمه معناسنه كه كلاوه وكلاليو وكلاليوه وكاليوه دخى ديرلر حضرت مولانا قدس
سره * قطعه * حريف جنك كزيدم تو هم در آور جنك * چو سك صداع دهد تن بزن بر آور
سنك * بخويش آى چنين خويش را خلاوه مكن * كه اينت كويد كولست وانكه كويد رنك
﴿ خلنده ﴿ فتح لام ودال مهمله وسكون نونله ايچره كيديجى ومجروح ايديجى معناسنه استاد

استاد لبیبی بیت بود بردل ز مژگان خلنده * گهی تیر و گهی ناوك زننده ❁ خله ❁ تخفیف لامله یدی معنایه کلور اول فرهنك جهانکیریده براوزون اغاجدرکه آنکله کمی یی سوروب طوغری یوریدرلر حکیم ناصرخسرو بیت آب تیز ست این جهان کشتیت را * باد بان کن طاعت و دانش خله * امادریاده اولان کمی اوزون اغاجله قولانلز مگر بعض یجد و یره مز صولرده اولان کمی اولسه بعید دکلدر حکیم فردوسی بیت سر بادبان تیز بر کاشتی * خله پیش ملاح بگذاشتی * بو بیتدن دومز اولق فهم اولنور ثانی بمعنی خالی حکیم سنائی مرد دین باش مال را یله کن * خیز و دنیا بجملکی خله کن * ثالث مجمع الفرس ده بمعنی گمشده بعضیلر بو معناده ضم خا ایله روایت ایتمشلر اما بو بیتده فتحه ایله در استاد عنصری بیت لو مرا ز ادران یله کرده * مهر او را ز دل خله کرده * رابع حکیم اسدی طوسی و هند و شاه نخجوانی هرزه و هذیان معناسنده روایت ایتمشلر بو معنایی مؤید شمس فخری بیت هر مدح وآفرین که نه اندر ثنای تست * نزدیك عقل باشد افسانه و خله * خامس فرهنك جهانگیریده هرنسنه که خلنده اوله یعنی صانجلق ممکن اوله دکن و بیز و چوالدوز وامثالی نسنه لر سادس بوریحدر امعاده و بعض اعضاده اولور که صانجوب وجع حاصل ایدر بو ایکی معنایه ترتیب اوزن میرخسرو بیت هر خله خار که چوز دم بکشت * صد خله هجر بجانم کذشت * بعض نسخه ده کاو و خرسون چك اوجی سوری اغاجده دیرلر لکن معنای خامسه داخلدر میرخسرو بیت آدمیانرا سخنی بس بود * کاو بود کش خله در پس بود * فرهنك میرزا ابراهیمده بمعنی وجع مفاصل دیوب بو بیتی ایراد ایتمش مسعود سعد سلمان بیت رویها تابان ز خشم اندامها پیچان ز بعض * کو بیا دارند بادلقوه و دردخله * بو روایت معنای سادسه داخلدر سابع شرفنامه ده تخفیفله بمعنی خلم یعنی آب غلیظ که از بینی آید سومك دیمك اولور و تشدید لامله بمعنی گمشده مسطوردر و فرهنك جهانگیریده تشدید لامله اوج معنایه در اول شراب ترش یعنی اکشیمش شراب ثانی بمعنی درویش بی نوال ثالث شتر یکساله یعنی بریاشر دوه ❁ خلیته ❁ کسر لام وسکون یای تحتانی وفتح تاء مثناة ایله بمعنی خریطه یعنی دفتر کیسه سی تعجیم اولنمشدر ابوالمعانی بیت همه مدح و ثنای تو نوشته * نمیکنجد بجان باشد خلیته ❁ خلیده ❁ کسر لام وسکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله مجمع الفرس ده صانجلمش و ایچرو کتمش معناسنده حکیم انوری بیت هر ساعتش از غصه کلی تازه شکفته وز غصه چو خارش همه در دل بخلیده ❁ خمانیده ❁ میم ونون ویا ایله بوزن رسانیده بمعنی کج کرده و خمیده معناسنده متعدی اولور حکیم اسدی بیت خمانیده دم چون کمانی ز قیر * همه نوك دندان چو پیکان تیر ❁ خمبازه ❁ سکون میم وفتح باء موحده وزاء معجمه ایله بمعنی خمیازه یعنی اسنمك ابوالمعانی بیت از شراب عشق دل خمبازه حسرت کشد * در همه بزم محبت را نشد مست وصال ❁ خمخمه ❁ سکون میم اول وفتح خاء معجمه ومیم ثانیله بوزن دمدمه اوج معنایه در اول متکبرانه سوز سویلمك ثانی ککزدن سو یلك ترکیده کسرایله خمخم دیدکلری ثالث پرامز نسنه یمك کذا فی فرهنك جهانکیری ❁ خمکوشه ❁ سکون میم وضم کاف فارسی وفتح شینله یای باشی که اکر مجه اولور اکا دیرلر ❁ خمله ❁ بوزن شمله

پچاق هرنك اولورسه ﴿ خميازه ﴾ سكون ميم وفتح يای تحتانيله اسنمك كه آسا وسا ودهان دره وفاژ وفاژه دخی ديرلر مولانا صائب بيت چه سود لوح مزارم زخشت
خم كردن * مرا كه عمر بخميازه وخمار كذشت ﴿ خميله ﴾ كسر ميم وسكون يای تحتانيله
بوزن رسيده اكلمش واكری اولمش معناسنه كذا فی المجمع ميرنظمی بيت سوی بهر تواضع
قد خميله * نهال كشته پرميوه خميله ﴿ خميرمايه ﴾ اتمك مايه سی كه اكشی خميردر ابو المعانی
بيت متاع خانهٔ دل نهب كرد دردو غمش * خميرمايهٔ صبرم بريده است مكير ﴿ خميره ﴾
بوزن كثيره يوغرلمش نسنه هرنه اولورسه كابشكره وبنفشه شكره خميره ديدكاری
بومعنادندر ﴿ خميركنده ﴾ اضافتله كنده كاف عربيله قوپمش اولان نسنه يه ديرلر خميرك
اضافتيله تركيده زواله ديرلر اتمك ايچون كسوب بومری ايندكاری خمير پارهسنه ديرلر
﴿ خمينه ﴾ كسر ميمله بوزن كمينه بی وقت يغان شديد يغموره ديرلر ميرنظمی بيت چنان شد
برف وباران خمينه * نفس يخ بسته می آيد زسينه ﴿ خنبه ﴾ سكون نون وفتح باء موحده
ايله فرهنك ميرزا ابراهيمده بمعنی طاق ايوان وصفه وفرهنك جهانكيريده اوزم اغاجنه
ايندكاری چار طاق كه عربيده عريش ديرلر ﴿ خنجه ﴾ سكون نون وفتح جيمله وجيم فارسيله
دخی مرويدر جماع لذتندن ظاهر اولان صدا كه نفس ويرد بكجه بورندن چقار استاد
بيت تو ای قلتبان كركری به * كه نيوشی بشب درخانه خنجه * مؤيد الفضلاده بومعنايه
جيمله بوزن غنچه مسطوردر ﴿ خنجده وخنجيده ﴾ كلاهما بسكون النون اول بوزن پنجده
ثانی بوزن سنجيده انزروت ديدكاری كه صمغ نوعندندر كذا فی نسخة الحليمی ﴿ خنده ﴾
ضحك معناسنه كولمكدر اسم مصدر اولوركه فاعلی خندان اولور نوعی خموشانی بيت
الهی خنده امرا نالكی ده * سرشكم را جكر پركالكی ده ﴿ خنه ﴾ فتح نونله بمعنی پشته
خرمن يعنی وغيری نه اولورسه ميرنظمی بيت خنه از برك كل كشته بهرجا * كه جمع
آمد پری رويان رعنا ﴿ خنيده ﴾ كسر نون وسكون يای تحتانيله بوزن شنيده كار
شايع ومنقول اولان كفتكو معناسنه شيخ نظامی * مثنوی * زان دل كه بيكدكر بدادند
در معرض كفتكو فتادند * زين پرده دريده شد بهرسو * وين راز خنيده شد بهركو
ومرد مشهور معناسنه حكيم اسدی بيت برادر بدان شاه راسروری * خنيده بمردی
بهركشوری * مؤيد الفضلاده كار مشهور ومعروف معناسنه دخی روايت اولنمشدر
بوقولی مؤيد استاد فرخی بيت يكی شادمانی بدانده جهان * خنيده ميان كهان ومهان *
معيار جماليده بمعنی پسنديده شمس فخری بيت مرتاض شد سپهر وجهان هم مطيع شد
اين از وفور رأفت شاه خنيده بود * ادات الفضلاده ايكی طاغ اراسندن ظاهر اولان
صدا وطاس وامثالی نسنه لرك آوازی معناسنه منقولدر وحركات ثلثه ده معنای آخر ايله
استعمال اولنور ﴿ خنيره وخنيوه ﴾ كلاهما بكسر النون وسكون الياء التحتانی بوزن
كبيره مجمع الفرسده جمع حساب ودفتر وفرهنك زفانكوياده بمعنی تودهٔ ريك ونسخهٔ ميرزا
ابراهيمده بمعنی جمع شدن چيزی وبسنجيده معناسنه در ﴿ خواب جامه ﴾ جامهٔ خواب
معناسنه اويقو اثوابی ديمك اولور وله بيت چو برخاست در سحر از خواب جامه * درآمد قاصد

قاصد و آورده نامه ﴿ خواب دیده ﴾ بلوغه ایرشمش صبیان وبنات معناى ترکیب احتلام
اولمقدن کنایه درمیر نظمى . بیت چو شد آن سر وسیمین نو رسیده * بشب بافکر جانان
خواب دیده ﴿ خوابنیده ﴾ واومعدوله وفتح یا وکسر نونله بمعنى خسپانیده یعنى یاتورمش
واویوتمش دیمك اولور شیخ سعدى . بیت سهى سروش ببالین خوابنیده * سرشك
ازلاله وگل بر دمیده ﴿ خوابگاه ﴾ باء موقوف وفتح کاف فارسیله دوشك واویویجق مکان
ووقت خواب اسم زمان واسم مکان واسم آلت معنالرینه استعمال اولنور محلنه کوره
﴿ خواجه ﴾ واومعدوله ایله خداوند خانه وصاحب مال وشیخ وحاکم ووزیر معنالرینه
استعمال اولنور شیخ نظامى بیت خواجه مع القصه که دربندماست * کرچه خدانیست
خداوندماست * کشورى وزیر زین العابدین همچونکه دیمشدر بیت سموراندر برخواجه
ولى اولادواتباعش * نهاده کس اجاره همچو در املاك غازانى * قصیده ٔ مزبورنك مطلعى
بودر بیت بنازم پادشاهى راکه از تأیید سبحانى * نهاده دیو سارى رابکف مهرسلیمانى *
وصاحب مال معناسنه حکیم انورى * قطعه * خواجه دربخل شد چنان معروف * که بباغ
اندرون دو دراجه * هردو بایکدکر همى کفتند * کیرخردرکس زن خواجه * بر معناسى دخى
خروس ایمکى دراستاد لطیفى . بیت منم چون ریك وتو همچون دجاجه * برم شد راست برتو
خفته خواجه ﴿ خواركار ﴾ واومعدوله وسکون راء اول وفتح کاف وراء ثانیله فرهنك
جهانکیریده دشنام ویریجى معناسنه خوز آکارى ودشنام ویرمك وخوارخورى دشنام
اشتمك معناسنه دراستاد منوچهرى بیت توخوركار ترکى من برد بار عاشق * زشتست
خواره کارى خوبست برد بارى * بو معنایى مؤید کمال اسمعیل بیت بکیش خام طمع
خواند ویکى بى نفس * یکى تلنکى ٔ کاهل بکیش خوارى خواه ﴿ خوار ﴾ واومعدوله وفتح
راء مهمله ایله روزى ونصیب معناسنه حکیم فردوسى . بیت ابا خواست بر دانش جان
نبود * ابا کوشش و زورخواره نبود ﴿ خوازه ﴾ واومعدوله وفتح زاء معجمه ایله بوزن غازه
قدوم پادشاه ایچون اهالى ٔ شهر مخصوص پادشاه اولان محلى زیب و زینت ایتمکه دیرلر حکیم
سوزنى * قطعه * به پیش بادنه آن نامه تابمن برسد * که هیچ باد نیابى چو باد بانك وپوى
بکوى دوست برآن نامه رابدان عنوان * به پیش نامه ٔ توتا خوازه بندم کوى * و بزنمش
کوشکه ده دیرلر استاد عنصرى بیت منظراو بدید چون خوازه * هریکى زو بزینتى تازه
تحفة الاحبا بلا عروسه مخصوص اولان خانه ٔ مزین معناسنه فرهنك جهانکیریده دونما
ایچون اوزرینه اقمشه ترتیب ایتدکلرى اغاجلره دیرلر واو زم اغاجنك عریشى و بنا وعمارت
ونقاشلر نقش ایچون بغلدقلرى اسکله معناسنه مرویدر و دخى بمعنى خواهش یعنى استمك
حضرت مولانا قدس سره . بیت مهر سیدش از سوى هرمهترى * بهر دخترد میدم خوازه
کرى * بو بیت مثنویدن قز طلبى ایچون فهم اولنور ﴿ خوازنده ﴾ واومعدوله ایله بوزن
سازنده بمعنى عروس کذا فى المجمع ﴿ خواسته ﴾ واومعدوله وسکون سین وفتح تاء مثناة
ایله ایکى معنایه کلور اول خواستن لفظندن اسم مفعول اولور استنمش معناسنه ثانى
متاع وقماش معناسنه در حکیم اسدى . بیت مدان به زدانش یکى خواسته * که نایه

همی از دهش کاسته * استاد عسجدی * قطعه * یا ببندد یا کشاید یا ستاند یا دهد
تاجهان بر پای باشد شاه را این یادکار * آنچه بستاند ولایت آنچه بدهد خواسته *
آنچه بندد پای دشمن آنچه بکشاید حصار * مزبور ایکی معنایی بر بیتله حسین وفایی ایراد
ایتمشدر بیت میدهد ناخواسته ناخواسته محتاجان را * هیچ محتاجی محتاج نباشد بسؤال *
﴿ خواسته ﴾ واو معدوله ایله بوزن کاسه باغ و بستانه حیوانات اورکوب کیرممك ایچون
ایتدکلری انسان هیأتنده کی نسنه یه دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ خوالسته ﴾
واو معدوله وکسر لامله بوزن دانسته بمعنی محبره یعنی دوات ولیقه یه ده دیمشلر در مجمع
الفرسده فتح لامله بوزن وابسته منقولدر ﴿ خورابه ﴾ واو معدوله ایله بوزن خرابه ایکی
معنایه کلور اول آب اندککه صو بندی اراسندن صزوب آقر حکیم فردوسی بیت زجوی
خورابه چو کمتر بکو * که بسیار کردد بیکباره او * ثانی آوانی زراعتی حاضر وآماده اولان
اکنجیه دیرلر ﴿ خورده ﴾ واو معدوله ایله خاء مضمومه ایله اولان خرده نك جمیع معنالریله
مترادفدر محلنده بیان اولنور ان شاء الله تعالی ﴿ خورنکاه و خورنکه وخورنه ﴾ اوچی دخی
واو معدوله وفتح راء مهمله ایله بر قصر نامیدر که سمنار رومی که عربیده سنمار دیرلر نعمان
بن امرئ القیس امریله بهرام کور ایچون بنا ایتمشدر قصر مزبور خورنق اسمیله مشهوردر
اما اعجام خورنکه دیدکلری جای طعام دیمك اولور اول قصرده روایت اولنور که اوچ کنبد
متداخل بنا اولنمشیدی بهرام کوره عبادتخانه ایدی سه دیر وسه دیس دخی دیرلر کسر
دال ایله زبان پهلویده کنبد دیمك دیرلر اما عربیده تعریب اولنوب خورنکهه خورنق
وسه دیره سدیر دیرلر حکیم خاقانی بیت خواهی که در خورنکه دولتکی مقام * بکریز ازین
خرابه تاد لکشای خاك ﴿ خورن ﴾ واو معدوله وفتح راء مهمله ایله اوچ معنایه کلور اول خرمه
معناسیله مترادفدر که خاء مضمومه ده ذکر اولنور ان شاء الله تعالی ثانی بر مرضدر عربیده
جذام دیرلر ثالث مضمومه ده اولان واو معروفله خورن معناسنه ﴿ خورن ﴾ سکون واو
وفتح راء مهمله ایله بوزن چورن مجمع الفرسده درمعناسنه وتحفة الاحبابده خرزهره که عربیده
دفلی دیرلر ومؤید الفضلاده بمعنی پامال مسطوردر ﴿ خوله ﴾ سکون واو وفتح لامله بوزن
دوله اغاج تیردانه که ایچنه اوق قورلر روم ولایتنده اکا قندیل دیرلر وتحفة الاحبابده اول
قبوردر که ایچنه اوق طولدیروب پهلوانلر وغازیلر بونلرینه طاقرلر میر نظمی بیت
حمایل وارخوله کردنش را * نبیند پشه در اعدا مر دنش را ﴿ خوه ﴾ فتح واو ایله بمعنی
خبه مرقوم مجمع الفرسده بمعنی خوی یعنی عرق مسطوردر ﴿ خه ﴾ اظهار هایله بوزن مه
اوج معنایه کلور اول بمعنی خوش که خه خه دخی دیرلر عربیده اولان بخ بخ لفظنك ترجمه سیدر
ثانی بمعنی پشته که عربیده تل دیرلر ثالث بمعنی خرمن غله ﴿ خه خه ﴾ بر قاچ محلده استعمال
اولنور زهی زهی و نیکا نیکا و عجب عجب وخوش خوش معنالرینه در هر بری محلنده ایراد
اولنور حکیم خاقانی بیت زه زه ای بخت خه خه ای دلدار * هم وفادار وهم جفا بردار *
بو بیتی سروری مجمع الفرسده خاقانی یه اسناد ایتمش اما یوسف انجوی فرهنك جهانکیریده
انوری دیمش بو وجه اوزره نقل ایدر بیت بخ بخ ای یار وخه خه ای دلدار * هم وفادار وهم جفا

جفا ابردار * عبارت مذکور ترکیبی په په و پوه پوه دید کاری معنایه درکمال اسمعیل بیت پس
توقع بود ت نعمت و حشمت زکسان * خه خه ای خام طمع مردک بیهوده امل خیازنه
فتح یای تحتانی و زاء معجمه و نون ایله بمعنی خواهر زن که خازنه دخی دیرلر ترکیبی بالدز
دیدکاریدر کذا فی المجمع خیشخانه سکون یای تحتانی و شین و فتح خاء معجمتین و نونله
مجمع الفرسده قامشدن یاپلمش او نسخهٔ میرزا ابراهیمده و مؤید الفضلاده قیلدن طوقنمش او
ومعتبر ومفصل فرهنکلرده اغاجدن یاپلمش اوکه برجانبنك دلوکی اولوب صقالرطشره دن
صویی قویه لر ایچروکیده ور وزکار ایچروده اول صویی طاغیده یازایامنده حرارت دفع
اوله بوطرز هندوستانه مخصوصدر بو معنایه حکیم خاقانی بیت ازکلاب و ژاله وکافور
صبحش درسموم * خیشخانه کسری وسرداب خاقان کفته اند * وفرهنك جهانکیریده
اول خیمه درکه کتان بزندن ایدرلر ایچنه سکوت یپراغی دوشیوب اوزرینه صو سپرلر دفع
کرمیٔ هوا ایچون هندوستانده خس وخاشاکدن بومقوله اوایدرلر ایمش خیشخانه
تسمیه سنه باعث بودر حکیم سوزنی بیت چو آفتاب شد از اوج خود بخانهٔ حوت *
بخیشخانه رود برك بید و باده بخواه خیکله سکون یای تحتانی و فتح کاف ولامله براوتدر
عربیده جبهله ومرمه دخی دیرلر خیمشاه الم وغصه معناسنه نعمة الله نقل ایتمش
اما حرکتنی اشعار ایتمامش وکیفیت احوالنی دخی بلدرمامش خیمه معروف چغتای
لسانده اق اوی ضم همزه ایله اودیمکدر میر علیشیر ماه بدر کاملی خرکاهنه تشبیه ایدر بیت
تافلك بختی لاری توزکای قطار * تاتولون آی آق اوی اینکای آشکار * بو مطلعده فانوسه
تشبیه ایدر بیت اول قویاش آق اوید اومین تیکزینو رمین هرساری * کویا فانوسدین
پروانه قالغای توشغاری مع الیاء التحتانی * خارایی خار اسنك سخت در آخرنده کی
یای وصفیه در برنسنه نك صلابت وقویلکن بیان ایدر خارچینی اول طپراغه دیرلرکه
انی قینادوب صرچه ایدرلر ودخی اوق دمرنی ایدرلر انسانه طوقندقده هلاك ایدر ابو المعانی
بیت کسی که شود مانع وصل یار * کند سینه اش خارچینی کذار خارماهی کسر راء
مهمله ایله بالق قلچیقی ودخی مزسن بالغی نك آدیدر وله بیت کسی را چون خورد مال دواهی
بحلقومش شود آن خار ماهی خازنی کسر زاء معجمه و سکون نونله براستاد حکیمك
آدیدر سیف الدین زبیری بیت اکر بحکم حساب نخاش کردندی * بساختندی جاماسب
وخازنی احکام خاکبازی خاك ایله بازیدن مرکبدر اطفال اویونلرندن براویوندرکه
طپراغه هربری برمقدار اقچه کزلیوب طپراغی قارشدیروب قاچ آدم ایسه او اقدر
حصه ایدرلر هربری کندو حصه سن ارایوب نه چقارسه آلور کذا فی المحمودی خاکبیزی
مسافرت معناسنه در معنای ترکیب طپراق الهمکدر ظاهر بودرکه بو اسم اول معنایه حقیقی دکل
اصطلاحیدر مسافر منازل ومراحلده خاك آلوده اولوب طپراغه غلطان اولدوغندندر
برمعناسی دخی صوکنارنده طپراق یویوجی اولور بعض اولردن طپراق قالدررلر صوکنارینه
دوکوب یورلر ایچنده بعض کمش والتون وبقر پاره لری بولورلر بو معنی حقیقیدر کذا
فی المحمودی خاکساری خوار وذلیل وخاك آلود خاکسار مرقوم معناسنه خاکشی

فتح کاف وکسر شین معجمه ایله تودری مرخ دیرلر بر داروودر ﴿ خاله بیتی ﴾ اضافتسز فتح
لام واخفاء هاو کسر با وسکون یا ونونله پرنج او نیله پشمش بولاج واطعمه نك اخفی یعنی ادناسی
طعام کذا فی المجمع ﴿ خاله بی بی ﴾ بودخی اول معنایه در یعنی ارزل طعام کذا فی المشکلات
بو معنایه شاعر بیت نخواهم کلشکر با منت غیر * خوشست بی امتنان آن خاله بی بی
﴿ خالی ﴾ بمعنی تهی وتنها معروف سوزدر ﴿ خامشی و خاموشی ﴾ کلاهما بضم المیم وکسر
الشین المعجمه اسم اولقلقدر شیخ سعدی بیت دو چیز خیرهٔ عقلست دم فرو بستن
بوقت کفتن و کفتن بوقت خاموشی ﴿ خامی ﴾ خاملغله معروف وموصوف اولان نسنه یه
دیرلر و برمعنا سیله کند در ﴿ خانکی ﴾ فتح نون وکسر کاف فارسیله خانه یه منسوب اولان
نسنه یعنی اوده مخصوص یا ایلش اطعمه وسائر اشیا عموما و بر نوع لطیف حلوا در خصوصا
﴿ خانی ﴾ کسر نونله صوصوغوده حق مکان ودخی حوض معناسنه شیخ نظامی بیت آب کوثر
نه آب خانی بود * چشمهٔ آب زندکانی بود * نسخهٔ میرزا ابراهیمده زر خالص ونام همای ابن بهمن در
﴿ خاور خدای ﴾ خاورزمین پادشاهی در وسلم بن فریدون شاه که خاورزمینی اکا ویروب
انده پادشاه اولدی اکا خاور خدای دیرلر یعنی خاورصاحبی ﴿ خای ﴾ لذت ومزه معناسنه
اسم استعمال اولنور ودخی چقور یرلره یغموردن صو ایرکلوب متعفن اولق ودخی خاییدن
لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور شکرخای وژاژخای کبی ﴿ ختلی ﴾ سکون تاء
مثناة وکسر لام ویای نسبتله ختل دیدکلری ولایته منسوب اولانه دیرلر عموما وانده بی نظیر
آتلر حاصل اولور واول مناسبتله غایت ایو آته اسب ختلی دیرلر کثرت استعماله یالکز ختلیه
دیرلر شیخ نظامی بیت وشاق نیك چشم هفت خرکاه * بران ختلی شد سوی شهنشاه *
﴿ ختلانی ﴾ بودخی اول معنایه درنون تاکید ایچوندر ﴿ خراباتی ﴾ خراباته یعنی میخانیه
منسوب مراد مست مدامدر مولانا محمد ظهوری در قسمیه بیت بجوش وخروش مناجاتیان
بکلبانك نوش خراباتیان * مشرف شفروه بیت بمال دست بترك بدان خراباتی * که
سخت طرفه بود روزه دار میخوران ﴿ خرد مشی ﴾ بیابان اشکی عربیده حمار وحشی دیرلر
ابو المعانی بیت صورتش آدم چوکاو وحش بوده سیرتش * چون خرد مشی کریزد
کربه بیند آدمی ﴿ خرزی ﴾ فتح راء مهمله وکسر زاء معجمه ایله بو تحقیق پیلور معناسنه
﴿ خرعیسی ﴾ اضافتله عیسی علیه السلام اشکی دیمکدر و برمعناسی ده رهباندر ﴿ خرنای
کرنای ایچامك برنوع بوروسیدر اشك صداسی کبی صدا ویرر اکثر جنکلرده چالارلر سیف
اسفرنکی بیت پای کوبد سر پرچم چو زند راه بقا * جنك شیر علم ولحن سرود خرنای
رضی الدین نیشابوری * قطعه * اندران روز که مشاطهٔ تایید ظفر * شود ازخون
جیان پیکر شمشیر آرای * مرد درهم جهد ازغایت فرط کینه * اسب برهم فتد ازهیبت
بانك خرنای ﴿ خشی ﴾ کسر شین معجمه ایله اول بیاض نسنه که بیاضلغی اقصی الغایه اوله
عربیده قوری دیرلر ﴿ خله کشی ﴾ کی دومنی معناسنه در ﴿ خندستانی ﴾ خندستان
مرقوم معناسنه مجمع الفرسده مسخره لق ایتمك معناسنه مسطوردر ﴿ خوالی ﴾ واو
معدوله ایله بوزن خالی ایکی معنایه در اول طعام معناسنه ثانی رودخانه یعنی چای خرقی

حرفى كذا فى فرهنك جهانكيرى خواى واومعدوله ايله پاى وجاى وزننى اوزن چاشنى
و مزه معناسنه ابو المعانى بيت آنقدر كرده اثر درد غم حسرت يار * خواى از ذايقه وكنز
نتوانم بشناخت خوى واومعدوله ايله عربيده عرق ديرلر حكيم اسدى بيت دلارام ره
بر رخ از شرم كى * سمن لاله شد لاله لولوز خوى * ديكر بيت بر روى خط تو قطرهٔ خوى
بوى عرق بهار دارد * چغتاى لسانندە كسر خا ايله ثيرد ديرلر و كسر واو و ياى تحتانىٔ مشدده
ايله عربيده زمين دشت وهامون و زمين نرم معناسنه در خهى زهى معناسنه تحسين
ايچون استعمال اولنور كمال اسمعيل بيت زهى شكسته خطت پشت زلف مهرويان *
خهى ببرده لبت آب چشمهٔ حيوان * وكلمهٔ تحسين در خه ايله اى لفظلرندن مركبدر حكيم
انورى بيت زهى بيان تو اسرار غيب را خاكى * خهى بنان تو آثار جود را تفسير خهى خهى
يعنى زهى زهى و نيكا نيكا وخوش خوش خيرى سكون ياى تحتانى وكسر زاء مهمله
ايله كيمى صارى كل وكيمى صارى شبوى در ديرلر و بر معناسى دخى ر واقدر بو ايكى معنايه
شمس فخرى * قطعه * زرد وخيره است دشمنش كوئى * كرد نسبت با وخرد خيرى *
پادشاهى كه هفت طاق سپهر * باشد از طارمش كمين خيرى خيلى كثرتدن كنايه در
وجمعيت معناسنه ده كلور ميرنظمى بيت مرا كردند هرشب آشنايى * سكان دركوى
جانان بود خيلى باب الخاء المكسورة مع الالف * خلا بوزن ردا پالچق معناسنه
ميرنظمى بر آنكس كه نقشش كند اقتضا * بماند چو خر لنك اندر خلا خوا بوزن بيا
يعنى مزه عربيده لذت وذوق معناسنه ميرنظمى بيت بسيار خوردن كند امتلا *
مرآنكس دهن را نباشد خوا خيربويا سكون ياى تحتانىٔ اول وفتح ثانى وراء موقوف
وضم باء موحده ايله قافله كه هال وهيل وهال بوا وهيل بوا وشوسمير دخى ديرلر خينا
سكون ياى تحتانى وفتح نونله سرود ونغمه معناسنه در وكاهى نون يايه تقديم اولنور امير
خسرو در ترجيع شعر بر نغمه بيت نظم را علمى تصور كن بنفس خود تمام * كونه محتاج
سماع وصوت خينا كر بود مع الباء الموحده * خشب سكون شين معجمه ايله بى هنر
وبى معرفت اولانه ديرلر ابو المعانى بيت ندانستم رموز فن عشقت * د بستان جهان را
خشب ماندم خلاب بوزن كلاب چامور وچركاب معناسنه احمد كرمانى در متابعت
نفس كويد بيت چون خر همه د ر خلاب ماند * باشك همه در حجاب ماند خلب
سكون لام ايله بمعنى خلم يعنى سومك كذا فى الجمع خيزاب بوزن نيزاب موج دريا
معناسنه كه كوهه دخى ديرلر اصلى آب خيز ايدى علم اولدقده مضاف اليه تقديم
اولندى خيك آب سكون ياى تحتانيله قربه كه آنكله صوچكرلر خيك اصلنده اسم
عامدر هر طلومه ديرلر آب اضافتيله مخصوص صو طولومى اولدى كذا فى مجمع الفرس
مع التاء المثناة * خت ياوب يوپورمق پوييدن معناسنه وبعض فرهنكده يلدرمق
تابشى معناسنه ميرنظمى ايكى معنايه بيت بكوه ودشت را خت كرد چون نور * در آنسو
ناكهان خت ديد از دور خشت سكون شين معجمه ايله اوج معنايه كلور اول كرپج
معناسنه كه پشوروب وقطعه سن كوچك ايتدكده ر ومده توغله وعجمده خشت

رخ ا

رخ ب

رخ ت

پخته دیرلر پخته وصفیله موصوف اولمزدن مقدم مطلق کرپیچ مراد اولنور استادی دیمشدر
بیت بوفای تو اکر خشت زنند از کل من * همچنان در دل من مهر وفایی تو بود * خطیب
شیرازی * قطعه * صحن حمام رشك رضوانست * کرچه بنیاد اوست از کچ وخشت *
ماه رویان در وچو غلمانست * فوطه هاپوز زله جای بهشت * ثانی فرهنك جهانکیریده
کتاب زندك یکرمی برنسکندن اون ایکنجی نسك آدیدر کتاب زندی یکرمی برقسمه
تقسیم ایدوب هر قسمنه ضم نونله نسك دیرلر وهر برنسکك آدی واردر ثالث حربه دمور یدز
اما کثرت استعمالدن حربه دیدکلری نیزهٔ کوتاهه خشت ودمورینه حربه دینلمك شایع
اولمشدر بو بیتدن مفهوم مدر بیت بالای سرو به نیروی پیل * بانکشت خشت افکند
بر دو میل * وحربه اولدوغنه بودخی دلالت ایدر حکیم اسدی بیت هواچون شب وکرد
چون دیوزشت * دروچون شهاب روان تیروخشت * دیکر مصرع * یکی خشت شاهین
رود مارپیچ * و سنان دمورینه دیرلر وحربه دمورینه دینلدوکی بو بیتده تصریحا واقعدر
حکیم فردوسی بیت برآمد درخشیدن تیغ وخشت * توکفتی هوا برزمین لاله کشت *
وحربه اولدوغنه حکیم فردوسی بیت یکی خشت زد برمیان قباد * که بندکربند او برکشاد
معلوم اولدی که حربه یه ده ودمورینه ده محلنك اقتضا سیله استعمال اولنور ایمش *
ﻋ خشت خشت ﻉ تقردی که صحان وبعض نسنه لردن صادر اولور بر صدادرکه تقرتقر
ایدر حضرت مولانا قدس سره بیت خشت خشت موش برکوشش رسید * خفت ذوق
لذتش کلی رمید ﻋ خلعت ﻉ بخشش قفتانی که پادشاه ووزیرلر خدمت مقابله سنده
انعام ایدرلر اکا تشریف دخی دیرلر میرنظمی بیت بجان خدمتش چون رسیده بکوشش
بفرمود خلعت نهندش بدوش ﻋ خیره دست ﻉ باب الجیم الفارسی مکسوره سنده ذکری
مرور ایدن چیره دستك مقابلنده ضدیدر الی اوز اولمیوب طوتدوغی اشی صقط
ایدوب هیچ برایشه یرامین آدمه دیرلر ابو المعانی بیت خیره دستند آنکه دعوای هنررا
میزنند * هرکه ازدستش هنرآید نیاشد لاف زن ﻋ مع الجیم ﻋ خلنج ﻉ کسر لام وسکون
نون ایله اعضانك طوتلمسنه یعنی عملدن قالمه سنه ودخی طرنقله قازیمق معناسنه که
خلنك دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﻋ خینج ﻉ سکون یای تحتانی ونون وفتح فایله
سکرك تخمی دیدکلری دارودر کذا فی نعمة الله ﻋ مع الدال المهمله * خرد ﻉ فتح راء مهمله
ایله عقل وبصیرت معناسنه شیخ سعدی بیت سپهر اول کند چشم خرد کور * پس
آنکه برخردمند افکند زور * حکیم سنایی بیت برسرت به زعقل افسر نیست * خرد
اندر سرت برسر نیست * چغتای لسانده عقله ایس دیرلر فرهاد نامه ده فرهادك تمنای
شیرین حقنده دیر بیت اور وبان آنچه شور وشین قیلمدی * که ضعف ایلاب ایسی اوزی
بیقلدی ﻋ خردمند ﻉ صاحب عقل دیمکدر منداداتِ توصیفدر مقابلی بیخرداولور شیخ
عمر خیام * رباعی * ای چرخ ذکردش تو خرسند نیم * آزادم کن که لایق بند نیم * کر میل تو
با بیخرد ونادانست * من نیز چنان اهل خردمند نیم ﻋ خروند ﻉ سکون راء مهمله ونون وفتح
واو ایله برنوع خیاطت یعنی درزیلك درصنعت واستادلك کوسترمك ایچون ایدرلر کذا فی

خج

خد

فی فرهنك جهانكیری ﴿ خشاوند ﴾ فتح شین معجمه و واو وسكون نون ایله بر مملكت آدیدر كذا فی المجمع ﴿ خنك بید ﴾ سكون نون وكاف فارسی موقوفله بمعنی خار درخت یعنی اغاج دكنی كه بعض اغاجلرده اولور استاد رودكی بیت تن خنك بیدارچه باشد سپید بنرمی وتری نباشد چو بید ﴿ خنید ﴾ كسر نون وسكون یای تحتانیله بمعنی مكید یعنی امدی فعل ماضی اولور شرف شفروه بیت كه ازباغ تو لاله بچنیدم * كه از لعل تو شكر میخنیدم * مصدری خنیدن كلور مكیدن معناسنه ﴿ خوید ﴾ واو معدوله ایله مفتوحه ده ذكری مرور ایدن خوید معناسنه در قصیل دیمكدر وتازه بتمش مزروعاته دیرلر بو لفظك استعمالنده ایكی وجه واردر بری مذكور وجه در بیدوزنی اوزره حكیم انوری بیت ای عجب نیست بمی كز اثر لاله و خوید * كفتی آهو بره میناسم و بیجاده ابست * بو قولی مؤید شمس فخری بیت بهر قصیل فرس سایس تعظیم او * آورد از باغ چرخ هر سحر و شام خوید وبر وجهی دخی كسر واو وسكون یا ایله خرید وچوید وزنی اوزره در میر عماره بیت رویش میان خلهٔ سبز اندرون بدید * چون لاله برك تازه شكفت درمیان خوید ﴿ خوی درد ﴾ كسر واو وسكون یای تحتانیله بر علت آدیدر طرنغك اطرافی بشوب چرك واریك بغلر كاه اولور كه آندن طرنق دوشر عربیده راخس دیرلر وهندی لسانده انكلیزه دیرلر ﴿ خویشاند ﴾ واو معدوله وسكون یای تحتانیله خصم واقربا معناسنه در ﴿ خید ﴾ سكون یای تحتانیله تازه بغدای وآرپه كه خوید دخی دیرلر حكیم سنایی * قطعه * كسی كه عزت عزلت نیافت هیچ نیافت * كسی كه روی قناعت ندید هیچ ندید * زهی خوشست ولیكن زجهل خواجه همی خوشی نیاید از وهیچ زانكه خار ازخید ﴿ مع الراء المهمله * خدیور ﴾ كسر دال مهمله وسكون یای تحتانی وفتح واو ایله پادشاه دیمكدركه خدیو دخی دیرلر امچی اولو پادشاه معناسنه در كذا فی فرهنك جهانكیری ﴿ خدمتكار ﴾ معروف ﴿ خدمتكذار ﴾ خدمت ایدیجی مخصوص اولمق لازم دكل هر خدمت ایدنه دیرلر هرنه وجهله اولور سه ابو المعانی بیت خدمتكذار شاه جهانم بجان ودل * دارم امید لطف وعنایت دریغ مدار ﴿ خر ﴾ ایكی معنایه در اول صاتون آل معناسنه صیغهٔ امردر ثانی طوماندركه بهار ایامنده بو جه طاغلو باشنده وكوز فصلنده آپلق یرلرده ودرلرده اولور آكا هردخی دیرلر اما زبان پهلویده خرخوش دیمكدر ﴿ خریدار ﴾ صاتون آلیجی مشتری معناسنه در اصلی خریددار دركه خرید اشتراد رودار اسم فاعل در ایكی دال بریرده تلفظ ثقیل اولمغله بری حذف اولنمشدر میر نظمی بیت خریدار متاع درد عشقم * زعهد كودكی پرورد عشقم ﴿ خنجیر ﴾ سكون نون وكسر جیمله بوزن انجیر اوج معنایه در اول بمعنی تیره یعنی قراكو حكیم اسدی بیت همه آسمان كرد لشكر كرفت * همه دست خنجیر وخنجر كرفت * ثانی بوی تند یعنی كریه رایحه ایچ یاغی ویاخود كموك ویوك یانغی وچراغ سونكی وامثالی قو قوله دیرلر خسروانی بیت سالها بكذرد كه بر ناید * روزی از مطبخت همه خنجیر * ظهیر فاریابی بیت زباد كرزش كردون همی پر از آشوب * رتف تیغش هامون همه پر از خنجیر * شمس فخری بیت چنان بسوخت زتاب عناتن خصمت * كه برنیاید ازو كر بسوزدش خنجیر * ثالث هر تیز وتند

خر

اولان نسنه یه دیرلر ❊ خنکسار ❊ سکون نون وکاف فارسی موقوف وفتح سین مهمله ایله ایکی معنایه کلور اوّل اولکسیه دیرلرکه باشنك قیلی بیاض اوله حکیم قطران ارموی بیت زال زر اندر ازل زلزال شمشیر تو دید * درازل شد خنکسار از هول آن زلزال زال * امیر خسرو بیت صفوت آتش مجوز ین چاپکی پوشان رسم * زانکه طاوسی نیاید از بطان خنکسار * ثانی کوهرچله درکه باروتك برجزؤیدر ❊ خیار ❊ معروف شاعرك بری دیمشدر بیت قافیه نان و پنیر وخیار * درعجم این یافت مثل اشتهار * یا زفصلنك خیار و پنیرك اتمك ایله تناولی لطیف اولوب واوچی نك قافیه سی واسع اولمغله مثل ایتمشلر ❊ خیارچنبر وخیار شنبر ❊ کلاهما ادویه دن مسهل لطیفدر تازه سی خیار کبیدر قوریدقده ایچنده بتی باکی اولور اون درهمی تمام شربتدر بر ویا ایکی مجلس عمل ایدر غایت مفید نسنه در ❊ خیاوار وخیاور ❊ کلاهما بفتح الیاء التحتانی والواو ایش کوچ معناسنه ابوالمعانی بیت هرکس بجهان دادوستد واشده کاسب * جزعشق مرانیست خیاوار مناسب ❊ خیر بکیو سکون یاء تحتانیین وکسر باء موحده وکاف فارسیله اقسام لعبدن برلعبدرکه بردایره چوب ایچنه بریسی کیروب طوروب باقیلری اطرافندن آنی اوررلر اول ایاغله آنلری دپر قنقسنه طوقنورایسه آنك یرینه اول طورر بواویونه خرسك وبخور دنی دیرلر کذافی المجمع ❊ خیرخیر ❊ بولفظ مکرر بش معنایه در متحیر وواله وسرکشته معنالرینه در حکیم اسدی بیت کس ازخیل ایشان نبد مانده نیو * بماندند درزخم او خیرخیر * دیکر باندرین معنی بیت شمار رنك شدسست مانده دبیر * دل وشاه ولشکرهمه خیرخیر ثانی هرزه وهدیان معناسنه در کال اسمعیل بیت اومیکند مسوده شعرمن بیاض * من میکنم مسوده شعرخیرخیر * ثالث بمعنی بی سبب وبی اصل شاعر بیت خیر خیرم کرد صاحب تهمت اندرهمچو بلخ * تاهمیکویند کافرنعمت آیداندری * رابع بمعنی تیره وتاریك حکیم فردوسی بیت زآواز باران وکردان نیو * همی چشم خورشید شد خیرخیر * خامس لغت محمودیه بمعنی شتاب وشرفنامه ده بیهوده وتاریك وتیره معناسنه مسطوردر ❊ خیر ❊ بوزن شیر یدی معنایه کلور اول سرکشته وحیران حکیم قطران ارموی بیت ای بخوبی بربتان کابل وکشمیر میر * ماندم از بس کاوری درعهدها تاه خیرخیر * ثانی هرزه وبی سبب معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت ای رونق جانم زتو چون چرخ کردانم زتو * کندم فرست ای جان که تاکی خیرکردد آسیا * ثالث فرهنك جهانکیریده کوزه غبار واقع اولمغه دیرلر رابع اعضا اویوشق اولمغه دیرلر خامس ناچار معناسنه ابوالمعانی بیت دراندیشه وصلت که ناخیرشد * سراپا وجودم زغم خیرشد * سادس برشکوفه درکه زرد وسرخ وبیاض اولور اکا خیری دخی دیرلر سابع رند ودلیر وبی شرم معنالرینه در بومعنالرك جمله سنده هاء علامت ایله خیره ده دیرلر ❊ خیره سر ❊ سکون یاء تحتانیه ایله باشی دونمش وشاشقون معناسنه اولور مولانا هاتفی بیت سیاهان پرفتنه خیره سر * زچشم سیاه بتان خیره تر ❊ خیزکیو وخیزه کیر ❊ کلاهما بسکون الیاء التحتانی وزاء معجمه موقوف وکسر الکاف الفارسی براویوندر ترکیده طور طوت دیرلر عینی ایله

ایله فارسی سنك ترجمه‌سیدر خیز بکیو مرقوم معناسنه آکا کوهاموی وخرسك دخی دیرلر کذا فی المجمع

خ ز

مع الزاء المعجمه * خردسوز ایکی معنایه کلور اول آذربایجانده بر آتشکده نامیدر شیخ نظامی * مثنوی * ازآنجا بتدبیر آزادکان * درآمد سوی ازرآبادکان * دران لخطه بود آتش سنك بست * که خواندی خردسوزش آتش پرست * ثانی هر نکه عقلی زایل ایدر غم وغصه وافکار دور وجای مخوف وکار دشوار ومکیفات وبونلره بکزر نه اولورسه عموما ودلبر ممتاز خصوصا خیز بوزن تیز خیزیدن وبعض ارباب لغت قولنجه خاستن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبیدر سحرخیز کبی مثال امر خواجه حافظ بیت ساقیا برخیز ودرده جام را * خاك برسرکن غم ایام را * مثال وصف ترکیبی خواجه سلمان بیت بوی دوست سحرخیز شو چوباد صبا * که بوی دوست زمشکین دم سحر یابی

خ س

مع السین المهمله * خرس سکون راء مهمله ایله آیو دیدکلری وحشی جانوردر سباع نوعندن میر نظمی درصفت احمق وکول بیت چنان کردند تعلیم وتفهیم * که نتواند کند چون خرس تقلید خیس سکون یای تحتانی ایله بوزن کیس پلاس وجامهٔ کهن وخشین ودخی خیسیدن لفظندن صیغهٔ امردر

خ ش

مع الشین المعجمه * خدیش کسر دال مهمله وسکون یای تحتانی ایله حرم کبارده براختیار خاتون اولورکه امور بیته کتخدالق ایدر وسوزینك نفوذی دخی مقرر اولور اولمقوله یه کدبانو دخی دیرلر ابومسلم بشاری * رباعی * در ظاهر اکر برت تمام درویش * زینم چه زنی بطعنه هردم صد نیش * دار دهر کس بتا باندازهٔ خویش * درخانه خودبنده وآزاد وخدیش خراش فتح راء مهمله ایله ایکی معنایه کلور اول خراشیدن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور دلخراش وروخراش کبی ثانی اول پاره که دری اوزرنده اولور طرنق ودکندندن عارض اولور وبچقو اغزندن دوکان نسنه که ترکیده تلاش دیرلر وصختیان وامثالندن تراش اولنان نسنه یه دیرلر شمس فخری ایکی معنایه * قطعه * رسید رافت عدلش بدان که ازسرشاخ * نمی نماید ارّه که تراش وخراش * برون فکنده بجار وب لا تدز کردون * عدوش راز درخانهٔ جهان چو خراش ضمله آخر معنایه کلور محلنده ذکر اولنور انشاءالله تعالی خرش کسر راء مهمله ایله اول نوع خنده یه دیرلر که هزل وتمسخر یوزندن اوله آکا خریش وخندیش وخنده خریش وخنده ریش دخی دیرلر ابو المعانی بیت کمان مبرکه شود دولت جهان جاوید * بروی تودوسه روزی فلك خراش کند خریش کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله ایکی معنایه کلور اول بمعنی خراش مرقوم ثانی بمعنی خوش ضمله معناسی محلنده ذکر اولنور انشاءالله تعالی خلاش غلغله وغوغا معناسنه در کذا فی المجمع اما شرفنامه ده بمعنی خلیش که چپچله وخلاب وغرلغج دخی دیرلر خلیش کسر لام وسکون یای تحتانی ایله اول قوییبا چغه دیرلر که آدم باصدقده باتق کوجله قالقر کذا فی ادات الفضلا خویش واو معدوله ایله بوزن کیش ایکی معنایه کلور اول بمعنی اقارب یعنی خصم حکیم اسدی بیت مراین خانه تو خانهٔ خویش دان * مرا کرچه بیکانه ام خویش دان * ثانی بمعنی خود که خویشتن دخی دیرلر ترکیده کند وکندو سی دیدکاری معنایه در شیخ ابوسعید ابوالخیر * رباعی

آتش بدود ست خوش از خرمن خویش * چون خود زده ام چه نالم از دشمن خویش * کس
دشمن من نیست منم دشمن خویش * ای وای من و دست من و دامن خویش * ثالث بمعنی کاواهن
و خوش کار مزارعه ده دیرلر حکیم فردوسی بیت ببخشم ز گنج و درم صد هزار * بدرویش
هر کو بود خویش کار * رابع بمعنی وجود حضرت مولانا قدس سره بیت خویش من
والله که بهر خویش تو * هر نفس خواهد که میرد پیش تو * خامس بمعنی خوب و خوش میر
خسرو بیت دید چو این میثنوی خویش را * تیر قلم کرد سر خویش را * سادس بر نوع
طوقمش غلیظ کتان بزی در که آکا خیش دخی دیرلر میر خسرو بیت خانه خویش از خشکی
و تری * یافته از خرکه مه بر توی * معنای اوله عربیده اقارب و چغتای لسانده کیش قارام
دیرلر خصم و اقربا دیمك اولور ﴿خیره کش﴾ فی ضم کاف عربیله مجمع الفرسده ضعیف
و بی مجال و بی شرم معناسنه در شیخ سعدی بیت جهانسوز و بی رحمت و خیره کش *
ز تاثیرش روی جهانی ترش * کذا فی مؤید الفضلا اما خاطره کلور که خیره بی سبب و هرزه
معناسنه اوله ضعیف معناسی نیجه استنباط اولنور ﴿خیش﴾ فی سکون یای تحتانیله
ایکی معنایه کلور اول فرهنك جهانکیریده بر نوع کتاندر اکثر بلاد گجرات و سندده طوقورلر
و کیرلر استاد فرخی بیت دلی را در هان نوشی عدو را بر جگر نیشی * عدو خیش است و تو چون
ماه تابان آفت خیشی * و بر نوع کتاندر که مصرده طوقنور خیش مصری دیرلر ثانی اول
اغاجه دیرلر که اوکوز بوینه بغلرلر آکا ایمدخی دیرلر و نسخه میرزا ابراهیمده بر نوع لطیف
کتان جامه درکه ایام تابستانده کیرلر بو معنایه مؤید حکیم انوری بیت آسمان خود سال و مه
پاینده این دستان کند * در دیش با خیش دارد در تموزش با فنك * با فنك ز ردا وه کورکه
دیرلر و مجمع الفرسده جامه کتان سطبر مسطور در ﴿مع الصاد المهمله﴾ * خلاص فی شرفنامه ده
التون و نقد نفیس صفتنده استعمال اولنور و مشکلاتده بمعنی پوته منکور در ﴿مع الفاء﴾
خلاف فی شرفنامه ده صلقم سکوت معناسنه مسطور در و عربیده ضد راستدر مخالف
معناسنه و فعال وزنی اوزن مصدر اولور ﴿مع القاف﴾ * خیوق فی سکون یای تحتانی
و فتح واو ایله خوارزم مملکتنده بر شهر آدیدر مولانا هاتفی بیت تو هم دست از کات و خیوق بدار
که تا مملکت ماندت پایدار ﴿مع الکاف﴾ * خباك فی فتح باء موحده ایله قیون و صغر آغیلی که
کیجه یاتمق ایچون ایدرلر ابو المعانی * قطعه * شها این سرای چنان اشتباه * شود دوستانرا
مکان لطیف * نکیرد قرار و نیاید حضور * شود دشمنانرا خباك کثیف ﴿خرسك﴾ فی
مصغر خرس در و خیز کیر او یونی معناسنه شیخ سعدی بیت استاد و معلم چو بود کم آزار
خرسك بازند کودکان در بازار ﴿خسك﴾ فی سکون سین مهمله ایله کل معصفر معناسنه در
کذا فی فرهنك جهانکیری حرکات ثالثده معنای مغایر ایله کلور ﴿خشتك﴾ فی سکون شین
معجمه و فتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه کلور اول قفتان و کوملك قولتغنه اوزنقلری یان درکه
ترکیده دخی خشتك دیرلر کمال اسمعیل بیت آنکه قدرش چو کشد دامن رفعت بر چرخ *
همچو خشتك بودش شکل زمین زیر بغل * استاد لطیفی بیت هر که از خار میوه چیده بود
دامن و خشتکش دریده بود * بو معنایه خواجه سلمان بیت خشت ایوانش بر صدف گردون

كردون خشتك * طرز بنيانش بردامن آفاق طراز * ثانی بمعنی اینه زانو یعنی دیزکوزی مولانا علی فتحی بیت بی رضایت هرکه بو یه یك قدم * خشتك زانوی او برکنده باد ﴿ خمناك ﴾ سكون میم وفتح نونله مریض ومعلول و زحمتلو معناسنه ابو المعانی بیت بجاه و دولت وقدرت اکر برند حسد * درون خصم ترا تا آبد شود خمناك ﴿ خنامك ﴾ فتح نون و ضم میمله بندق اوتی دیدکاریدر ﴿ خنجك ﴾ سكون نون وفتح جیمله صاقز اغاجی که یمشنه منه کوش دیرلر عربیده حبة الخضرا دیدکاریدر فارسیده برآدی دخی تمشکدر اناطولیده چدنه دیرلر حركات ثلثه ایله مرویدر ارباب لغتك هربری برحرکتله نقل ایلمشلردر معروفی . بیت بادآوردیدرت را که مدام * که بتنه کش بدی وکه خنجك * مجمع الفرسده جیم فارسیله مرقومدر ﴿ خیلك ﴾ سكون یای تحتانی ایله هرطلومه دیرلرکه کرك بال وکرك صو وکرك نسنه قونیله جمله سنه خیلك دیرلر ﴿ مع الکاف الفارسی * خلنگ ﴾ فتح لام وسكون نونله ایکی معنایه کلور اول

خ گ

خالنج مرقوملك معنای اخیرنه ثانی دورنك معناسنه در استاد منوچهری . بیت تابرآید لخت لخت ازکوه میغ ماغکون * آسمان راآسکون کردد زرنك اوخلنگ ﴿ خنگ ﴾ سكون نونله هر بیاضه دیرلر عموما استاد بیت خدای تیغ ترا دادرازل بزال نمود * زبیم تیغ تو تا زان خنگ شد سرزال * وقیرآته دیرلرخصوصا حكیم فردوسی بیت تبارك زفولاد سبزش كلاه قرس خنگ برکستوانش سیاه * قیرآته بو اسم اطلاقی رنك اعتباریله درشعرا آخرنسنه لرده دخی استعمال ایتمشلردر ازجمله یای سکرنه دیرلر اکثری بیاض اولمغله شیخ نظامی بیت قوس وقزح کشت کمان وارکوز * از دو طرف خنگ پی وسرخ توز * وبیاض فقط نه ده دیمشلر حكیم فردوسی بیت بپوشید سهراب خفتان خنگ * نشست از برچرمهٔ سبز رنك * اما بو بیتده قافیه اقتضاسی اوزره خاء مفتوحه کرکدر بیاض اولمق اوزره ایراد اولنان معانی جمله بیاض صحیح دکلدر بلکه برمقدار تیره رنك اولمق فهم اولنور ﴿ مع اللام * خبال ﴾ فتح

خ ل

باء موحده ایله قیون وکچی وصغر آغیلی که کیجه یاتمق ایچون یاخود صاتمق ایچون طاشدن یاخود اغاجدن ایدرلر ابو المعانی . بیت مپندار خانه هر اصحاب مال * همی ساخته اند بهرخود را خبال ﴿ خیتال ﴾ سكون یای تحتانی وفتح تاء مثناة ایله مجمع الفرسده سخن دروغ ومزاح معناسنه در تحفة الاحبابده کذلك ونسخهٔ وفاییده انجق مزاح معناسنه مسطوردر ﴿ خل ﴾ بوزن دل سومك معناسنه مرویدر خلمدن ترخیم اولنسه جائز در میرنظمی بیت بداندام وبدکوی وبدبود دل * دودیده پرآزخ به بینش خل ﴿ مع المیم * خرام ﴾ یدی

خ م

معنایه کلور اول ناز و رعنالغله صالنمق معناسنه میرخسرو بیت بهرزمین که چو آب حیات بخرامی * دهان مرده بزیر زمین پرآب شود * بو معناده اسم مصدر اولمق لازم کلور نازایله صالنمش معناسنه استاد لطیفی بیت مکراز یارمن آموخت کل وسرو وچمن * کین چنین خنده شیرین وخرامی دارد * ثانی خرامیدن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور سرو خرام وکبك خرام کبی معنای اول ایله بومعنایه استاد فرخی . بیت خاکاو پرخرام وجادووش * باغ او پربتان کبك خرام * ثالث بمعنی خوب شمس فخری بیت تا نباشد کریم همچو لئیم * تا نباشد کریه همچو خرام * رابع بمعنی مژده حكیم فردوسی . بیت سیهبد از ان کفتها کشته

زام * که پیغام بد با نوید و خرام * مختاری بیت زشمشیر زهراب دل را نوید * ز پیکان پولاد جانرا خرام * خامس بمعنی شادمانی و سرور وله بیت ببودند یکهفته با نای و رود * ابا سور و چشن و خرام و سرود * وله بیت یکی شهر بد شاه را شاهه نام * همان از در و سور وجشن و خرام * سادس بمعنی مهمانی شدن * وله بیت خرام آرور امشکرانرا بخوان * یکی خلعت آرای بالای خوان * وله بیت چو طوس سپهبد پذیرد خرام * بباشیم ر وشندل وشادکام * سابع بمعنی نوید وله بیت یکی نامه فرمود نزدیك سام * سراسر درود و نوید خرام * استاد فرخی بیت دولت او را بملك داد نوید * وامله تازه روی و خوش بخرام بومعنالره ابیات مرقومه استشهادی فرهنك جهانکیری نقلیدر ﴿ خسم ﴾ سکون سین مهمله ایله شرفنامه‌ده جراحت معناسنه‌در بو معنایی مؤید استاد عنصری بیت بسی خسمها کرده بود از نخست * مراین خسمهای مرا چاره جست ﴿ خشم ﴾ سکون شین معجمه ایله غضب و تهور معناسنه‌در خاء مفتوحه‌ده ذکری اصلی اوزرینه ایدی بونده مشهور اولدوغی اوزره نقل اولندی ایکی وجهی‌ده جایزدر دیمك اولور ﴿ خلم ﴾ کسره‌یه قریب سکون لام ایله اوج معنایه کلور اول اول غلیظ صوو خلط درکه بورندن اقار عربیده مخاط دیرلر شمس فخری بیت عدورا خیال سرتیغ او * زبینی کند مغز بیرون چو خلم * بومعناده خل و خم تخفی دیرلر ثانی بمعنی غضب معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت خلم خو مشتر از چنین خلم ای خدا کر کند از نور ایمانم جدا * ثالث اول کل تیره که چسبنده یعنی یاپوشقان قره بالچق که ایاق قودقده یاپشوب یوریمکه عسرت ویرر استاد * مثنوی * مرو بی‌دانشی در راه کم راه * که راه دور تار یکست و پر چاه * چراغ علم و دانش پیش خور دار * و کرنی در چه افتی سرنکونسار فغان زین صوفی درخلم مانده * ولی در خلم خور بی علم مانده ﴿ خم ﴾ درت معنایه کلور اول بمعنی خلم که اندن اختصار اولنمشدر ثانی برنوع بومدر خوش آوازاولورکه صد اسندن هو لفظی فهم اولنور ثالث زخملو جراحت رابع علت سله دیرلر ﴿ خیره چشم ﴾ بولانق کوز قودن اوله یاخود علیل اوله مولانا هاتفی بیت ازان خیره چشمان نااعتمید * لب هندوی آتشین شد سفید ﴿ خیم ﴾ بوزن سیم یدی معنایه کلور اول مجمع الفرسده کوزدن اقان چرك که ترکیده چپاق دیرلر منجیك بیت دو جوی روان در دهانش ز خلم * دو خرمن زده در دو چشمش ز خیم * ثانی جراحت و جراحتدن چقان ایرك معناسنه حکیم اسدی * مثنوی زمین هست آماجکاه جهان * نشانه تن ما و چرخ کمان * ز زخمش همه خسته کاییم زار * نهان خیم و خون لیك درد آشکار * بومعنایی مؤید استاد عنصری بیت بسی خیمها کرده بود او درست * مران خیمهای مرا چاره جست * خسم لغتنده عنصرینك ایراد اولنان بیتی عینی ایله بو بیتدر فقیر راقم الحروفك تصرفی قیاس اولنوب دخل اولنمیه مرقومك نظمنده بوایکی وجه اوزره بولنمشدر ثالث اول چوالکه غلیظ پنبه ایلکی ایله طوقنمش اوله و آکا بکزر نسنه‌لره دیرلر طیان مرغزی بیت سبوی و ساغر و آنین و غولیق * حصیر وجاروب و خیم و پالان * بو بیتده برقاج لغته شاهد ایراد اولنمشدر رابع بغرسق و اشکنبه قاز نیسنه دیرلر بو معنایی مؤید شمس فخری بیت خصمش ارکه خورد عجب نبود * که سکانرا

سکانزا کابجه باشد خیم * خامس طبیعت ذرشت معناسنه در که در خیم دخی دیرلر در درشت
اولور بو تقدیرجه خیم طبیعت اولور حکیم سنایی بیت مرد شهوت پرست را درخیم
بد ترا زبت پرست خواند حکیم * سادس خوی تند ونیز معناسنه حکیم فردوسی بیت
دکرخوی بد آنکه خوانیم خیم * که با اوندارد دل ازدیو بیم * هکذا نقل فی فرهنگ جهانکیری
و فرهنگ حسینی وفایی سابع تحفة الاحبابده بمعنی دیوانه مسطور در

رخ ن

مع النون * ژ بخالیدن ﻉ فتح جیم وکسر لام ایله قوجاقلمقدر دراغوش کردن معناسنه ابوالمعانی بیت
کشیدم آنقدر جورش ندیدم لطف او هرکز * نشد روزی بمار وزی میانش را بخالیدن
ژ بخولیدن ﻉ الف یرینه واو ایله ده اول معنایه در ژ خذلان ﻉ سکون ذال معجمه ایله
حرمان معناسنه عربیدر شیخ عطار بیت هرکه اندر طاعتش کسلان بود * حاصلش کراهی
وخذلان بود ژ خراشیدن ﻉ فتح راء مهمله وکسر شین معجمه ایله طرملامق و یك قازیمق
روخراش ودلخراش بوندندر ابوالمعانی بیت مشو بسخت دلی روخراش مردم را *
که هرکزش نکند باخرد خراشیدن ژ خرامان ﻉ نازله ورعنا لغله صالنوب یوریه دیرلر
اسم فاعلدر صالنجی معناسنه وله بیت خرامان سوی من آمد نهادم روی بر پایش *
متاع معتبر کردند پای انداز شاهانرا ژ خرامیدن ﻉ مصدردر صالنمق معناسنه ژ خران
راء مشدده ایله و تخفیفله ده جایزدر رام ومطیع معناسنه حکیم ناصرخسرو بیت بیچاره
نبات دانه بینی * هموار خران این دوکوهر * وحکیم سوزنی بیت تندی و تیزی آغازی
وخران نشوی * تند توسن ببرند آخر و خران آرند ژ خرمن ﻉ معروف وغله بیغوب
دوکه جك یره ده خرمن دیرلر مثال معنی اول شیخ سعدی بیت خداوند خرمن زیان میکند
که برخوشه سرکران میکند * مثال معنی ثانی حضرت مولانا قدس سره بیت
خرمن همه در ریخته کندم بکاه آمیخته * هین ازنسیم بادجان که راکن ازکندم جدا * غله
یغننه خرمن تسمیه سی خصوصادر و هرنسنه نك یغننه ده دیرلر حکیم انوری بیت خالی
مدار خرمن آتش زدود عود * تا در چمن ز بیضه کافور خرمنست * وهاله ماه یعنی آی
آغلنه خرمن دینلور رضی الدین نیشابوری بیت ماه بی خاك جناب توچنان تنك آمد *
کوبر ودایره خرمن زندان دیدم ژ خریدن ﻉ کسر راو دال مهملتین ایله صاتون المق اشترا
معناسنه کمال بجندی بیت حکمت فروش تاکی مرهم همیکند عرض * ما خستکان
نخواهیم اینها بجان خریدن ژ خزیدن ﻉ کسر زاء معجمه ایله امکلمك وقارن اوستنه
سورتنمك معنالرینه وبعض ایاقسز جانورلره صفت اولور خزیدن مار کبی کمال اسمعیل
بیت بعهد عدل تو رمح ازنطا ولی کردست * به تنکنای دل خصم درچومار خزید * وطینمق
وسورچمك معناسنه فرو خزید دیرلر حکیم اسدی طوسی لغزیدن لفظنی خزیدن ایله
تفسیر ایلمش ژ خسیدن ﻉ کسر سین مهمله و سکون یای تحتانیله بمعنی خاییدن
کذا فی شرفنامه و فرهنگ جهانکیری ژ خشت زن ﻉ سکون شین معجمه ایله کرپیچ اوریجی
دیمك اولور خشت کرپیچدر و زن زدن لفظندن صیغه امر و وصف ترکیبی اولور و اسم
فاعل دخی استعمال اولنور کرپیچ اور دیو امر اوله و یاخود کرپیچ شور یجی اوله ویاخود خشتاد

معناسنه اولەکه خشت تیرهٔ کوتاهه دخی دیرلر ویا خود خشت زن پهلوان ز وپش لقبی اولسه زیرا اول دائما خشت ایله جنك ایدردی ویاخود دخشت ایله جنك ایله دیوامر اوله بو معنالرك جمله سنه شمولی واردر کذا فی المجمع ﴿ خلیدن ﴾ سکون لام وکسر میمله سومکرمك وغضب ایلمك معنالرینه مصدردر ﴿ خوان ﴾ فتح واو ایله اول کونکلدرکه اوزرنده اودون یاررلر واغاج یونارلر ترکیده آکا یغرق دیرلر ﴿ خون ﴾ خوان مرقومدن تخفیف اولنمشدر ﴿ خویشتن ﴾ واو معدوله ایله کندو وکندم دیمکدر ﴿ خیابان وخیاوان ﴾ کلاهما بفتح الیاء التحتانی والباء الموحدة والواو شهردن خارج محللرده ایکی جانبی باغ باغچه وسایه دار اغاجلر واورته سی یول وکذرگاه ونشیمن اوله حاصل کلام زیاده سایه دار اغاج اولان یره دیرلر مولانا جامی بیت حد یث روضه مکن جامی این تو بس مارا * که در سواد هری ساکن خیابانیم * وآقرصو اولوب ایکی طرفی سایه دار اشجار اولان یره دخی دیرلر مولانای مشار الیه برمحلده دخی دیمشدر بیت غرض زخلد برین جامی این نه بس مارا * که در بلاد هری ساکن خیاوانیم ﴿ خیدن ﴾ بوزن دیدن خمیدن معناسنه اکلمك در ودخی پنبه ویوك دتمك معناسنه در ﴿ خیره شدن ﴾ اویوشمق وکوز قمشمق وبر عضو ویا انسان ایشه یرار اولماق معنالرینه در ﴿ خیزان ﴾ سکون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله بمعنی خیزاب مرقوم ودخی حمله ایدیجی معناسنه میر نظمی بیت شده خیزان زهر جانب دلیران * بیکدیکر زدندی تیغ بران ﴿ خیزیدن ﴾ سکون یاء التحتانیین وکسر زاء معجمه ایله قالقمق برخاستن کبی مصدردر غیاثای حلوایی * قطعه * برخیز ای طبیب که تا ناله سر کنیم * تحریك لب کشودن مرغ سحر کنیم * ما عندلیب زاده وپروانه طینتم * در بیضه مشق سوختن بال وپر کنیم ﴿ خیسیدن ﴾ سکون یاء التحتانیین وکسر سین مهمله ایله اصانمق آغاریدن معناسنه ﴿ مع الواو * خدیو ﴾ کسر دال مهمله وسکون یای تحتانیه ایله بمعنی خداوند یکانه یعنی اول پادشاه که ملك ومال وعسکر وقوتده سائر پادشاهلره تفوق اوله حکیم فردوسی بیت سیامك زدست خدو رای دیو * بنه کشت وماند انجمن بی خدیو وشیخ سعدی بیت خدیو خرد مند فرخ نژاد * که شاخ امیدش برومند باد * بو بیتدن انجق پادشاه اولمق فهم اولنور اما شیخ نظامی بیت خدیو جهان در جهان تاختن * براراست عزم سفر ساختن * وحکیم نزاری قهستانی بیت برمسند مراد نشسته جهان خدیو * آن کش فلك بطوع کند عبدهٔ خطاب * بو بیتلرده بیوك پادشاه فهم اولنور ﴿ خرو ﴾ ضم راء مهمله ایله فرهنك جهانکیریده سرخ رنك برچیچکدر نیر اعظم سمت رأسه واردقده آچلور آکا خیرو وخیلو دخی دیرلر معربی خیروج درعربیده اسم خبازی در ﴿ خشاو ﴾ فتح شین معجمه ایله باغی وبوستانی ومزروعاتی خارج اوتلردن پاك ایتمکدرکه خشاو کردن دیرلر ابو المعانی بیت آن شوخ دلربا که بحمام نوره زد * کویا که باغ صحن همیکرده است خشاو ﴿ خیرو ﴾ سکون یای تحتانی وضم راء مهمله ایله برنوع لطیف خوشبو شکوفه در الیه یاغی آلورلر صاری وبیاض وقرمزی وبنفشی وابری رنکلو اولور بو صفتلرله عربیده منثور دیدکلری چیچك اولمق کرکدر اما ارباب لغتك کیمی خیرو منثوردر دیر وکیمی کل خطمی در دیر بو آنه دك

خی و

بو آنه دك فصل اولنیوب قالدی شمس فخری بیت همیشه تا نباشد لاله چون گل * گل
با بونه نبود تا چو خیرو * بو بیتدن دخی منشور اولق اقربدر خیلو بمعنی خیروی مرقوم
سیف اسفرنكی بیت كرنشان فخر بودی نام تیربی هنر * صد رشاد روان بخیلاو بازداری
نارون * بوندن كل خطمی فهم اولنور لغت تحریر ایدن بیچاره نیجه تصحیح ایلسون خیو
ضم یای تحتانیله مفتوحه ده ذكری مرور ایدن خدو وخیو معناسنه توكرك دیمكدر

مع الهاء * خبچه سكون باء موحده وفتح جیم فارسیله بمعنی خفچه كه عنقریب ذكر
اولنور انشاء الله تعالی بخوله فتح جیمله قبرجق كه آتش یافته سندن ویاخود ایش
ایشلمكدن الده واقع اولور ویبانده یوریمكدن ایاقده ظاهر اولور آكا تاولی دخی دیرلر
كذا فی فرهنك جهانكیری خذرنوه عنكبوت معناسنه یازمشلر اما حركتن اشعار
ایتمامشلر خذره سكون ذال معجمه وفتح راء مهمله ایله آتش قوغی خراشیده
خراشیدن لفظندن اسم مفعولدر طرملانمش ویاره لنمش معناسنه حكیم اسدی بیت
زبس خون كه هرسوی پاشیده شد * زمین همچو روی خراشیده شد خراشه
خراش مرقوم معناسنه در خرستبه كسر را وسكون سین مهملتین وفتح تاء مثناة ایله
برنوع اوزون وسیاه قورتدر صوده اولور آدمك برعضونه یاپشسه قانن صورر آكا
سولك وزروو زلوو ودشتی ودیوچه دخی دیرلر خرس كیاه براوتدر كوكنه شقاقل
دیرلر اول اوتی آیو زیاده سودیكندن تسمیه اولنمش بعضیلر كزربید ردیدیلر وبعضیلر كرفس
بری در دیدیلر اما بو سوز خلافدر یونانی زوفس وقوقانس دیرلر وبركروه زوفس بوندن
غیریدر بونك آدی دوا یا واغریادر دیدیلر شیراز یلربدران دیرلر خرقه پاره كرباس
ودخی درویشانك مخصوص جامه لریدر میرنظمی بیت بخرقه كشیده سر از اختلاط *
بدل كرده با درد و غم انبساط خركاه ماه وخركه ماه وخرمن ماه كاهم اول دائره دكه كاه كاه
قمرك چوره سنده واقع اولور آكا برهون وبرهوان وسابود وشاپورد وشاور دخی دیرلر
عربیده هاله دیدكلریدر بعض نسخه ده خركاه ماه وخرمن ماه آسمانددر دیو مسطوردر خره
بمعنی خرمرقوم كه هروهره دخی دیرلر طومان معناسنه میرنظمی بیت سراسر زمین را
خره میكرفت * شده روی خورشید چون تیره زفت خریده صیغهٔ مفعولدر
صاتون آلنمش بازركان بیننده متاعه دیرلر ودخی بو معناسی محجوبه وصاحبهٔ حیا خاتوندر
نتكم میرنظمی بیت شد ازكار جهان دامن كشیده * كه بود آن پارسا خاتون خریده *
خساره فتح سین وراء مهملتین ایله باغ وبوستان ومزروعاتی خارج اوتدن پاك
ایتمكه دیرلر كذا فی شرفنامه خشت پخته پشمش كرپج كه كرمید اولور كاهی تخفیفا
تاء مثناتی حذف ایدوب خشپخته دیرلر كذا فی المجمع خشبجه سكون شین
معجمه وتاء موقوف وفتح جیمله اول پاره دركه قفتان وكوملك قولتغنه دیكرلر میرعماره بیت
بجای خشتبجه كرمشك نافه برد وزی * هم ایچ كم نشود بوی مشك از بغلت خشته
سكون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله مفلس بی برك ونوا فتح خاء معجمه ایله دخی مرویدر
خشینه كسر شین معجمه وسكون یای تحتانی وفتح نونله خشین مرقوم معناسنه در

رخ ه

خطه طاء مشدده ایله سنور والکه یعنی برحکومتالی یرخواجه سلمان بیت دارای
عهد شاه اویس آنکه میکشد * ازتیغ کرد خطهٔ دین آهنین حصار * ودخی معمارلرک
دیوار بناسنده چکدکاری ایپه دیرلر خطه عربیدرکه ترکیده الکه وچغتایده چول دیرلر مملکت
معناسنه خفچه سکون فا وفتح جیم فارسیله اوج معنایه کلور اول بمعنی سبیکه که
زر وسیم اریدوب دموردن اولوق کبی قالب ایچنه دوکرلر چبوق کبی اولور اکا شفشه
و شوشه وشیوشه دخی دیرلر استاد عنصری بیت خدایکانا امشب نشاط سازبدانک
پدرش زاهن بودست ومادراز حجرست * بصورت شجری زر خفچه اورایرک * که ازعقیق
و زیاقوت بارآن شجرست * واستاد فرخی درصفت تذروی بیت چوزر خفچه همه
پشت وپرش آتش رنك * جونخل بسته همه سینه دایره اشکال * ثانی زلف
وکاکلدن برقاج قل بریره جمع اولوب دلبرانك یوزی اوزرینه دوشر اکاده خفچه دیرلر
استاد لبیبی بیت آن خفچهٔ مشك زیردلبر * کردست مرابغم کرفتار * ثالث اغاجك
غایت طوغری وموزون تمش دالنه دیرلرکه اکا چخچه دخی دینلور خلاشمه مفتوحه ده
ذکری مرور ایدن علت معناسنه درکسره ایله ده استعمال اولندوغن نقل ایلمشلر میرنظمی
بیت هرکرانیست دیدهٔ اذعان * او نیابد خلاشمه درمان خله بوزن کله مفتوحه ده
برقاج معنایله ذکر اولندی اما بونده آنجق بمعنی کم شده مرویدر خنیده کسر نون
و سکون یای تحتانیله فرهنك جهانکیریده بمعنی مکیده مصدری خنیدن کلور مکیدن
معناسنه شرف شفروه بیت که ازباغ تو لاله میچنیدم * که ازلعل تو شکر میخنیدم *
خویسه بوزن نویسه مباحثه ومناقشه معناسنه در پیرهرات خواجه عبدالله
انصاری طبقاتده یازرکه * ابوعبدالله خفیف راباموسی عمران جیرفتی خویسه افتاده
بود نامهٔ فرستاد بوی باپیغام بجیرفت که من درشیراز هزار مرید دارم که ازهریکی هزار دینار
خواهم شب را زمانی نخواهند موسی عمران جواب باز فرستاد که من درجیرفت هزار دشمن
دارم که هرکه برمن دست یابد مرا تا شب درنکی ندهد وزنده نکذارد صوفی منم یا تو خویله
واو معدوله ایله بوزن پیله بمعنی ابله واحمق خیده یای تحتانیله بوزن دیده خفته
وخمیده معناسنه که خنیده دخی دینلور فتحه ایله ابوشکور بیت الا تا ماه نو خیده کمانست
الا تا چون سپر باشد مه نو خیره یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله بوزن شیره یدی
معنایه کلور اول ستزك ولجوج معناسنه حکیم فردوسی بیت همه پیش من پوی پوی
آمدند * چنان خیره وجنکجوی آمدند * ثانی متحیر وفرومانده شیخ سعدی بیت
ملالم درسخن کفتنش خیره ماند * سرودست فرماندهی برفشاند * ثالث هرزه وبی سبب
حکیم انوری بیت هرکه تواندکه فرشته شود * خیره چرا باشد ودیو وستور * رابع بمعنی
بیهوده کمال اسمعیل بیت دست سخن زدامن مدح توکوته است * خیره چرادر ازکنم قیل
وقال چیست * خامس فرهنك میرزاده بمعنی شکفت وآشکار وبسیار شوخ دیده سادس
مجمع الفرس ده بمعنی تاریك سابع وجود آدمی ده عضو اویوشق اولمق وکوز قماشمق
معناسنه خواجه سلمان بیت بیاض دیدهٔ نرکس نکر تعالی الله * که خیره کشت درودیدهٔ

دیدهٔ اولوا الابصار ﴿ خیزنده ﴾ سکون یای تحتانی ونون وفتح زاء معجمه ودال مهمله ایله
اطفال ایام شتاده تخته‌دن یا پوب اوزرینه اوتروب بوزاوزرنده قیارتركیده قزاق عربیده
زحلوقه دیرلر ﴿ خیسته ﴾ سکون یای تحتانی وسین مهمله وفتح تاء مثناة ایله مفتوحه‌ده
ذكری مرور ایدن خسته معنالریله مترادفدر مریض معناسندن ماعدا میوه چكردكی
وغیری ﴿ خیسه ﴾ سكون یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله پلاس وجامهٔ كهنه معناسنه
میرنظمی بیت بدید آمد از ره یكی پیش شاه * برش جامهٔ خیسه برسر كلاه ﴿ خیكچه
سكون یای تحتانی وكاف فارسی وجیم تصغیر ایله كوچك طلوم دیمك اولور اكثرا وغلاق وآهو
بره‌دریسندن ایدرلر ﴿ مع الیاء التحتانی * خری ﴾ كسر راء مهمله ایله اوج معنایه كلور اول
صاری رنك برچیچكدر اورته سنده سیاهی اولور آكا خیری وهمیشه بهاردخی دیرلر ابن یمین بیت
رونق وزیب دكرداردكنون طرف چمن * ازخری وخطمی ریحان وشاخ یاسمن * ثانی نحس
وشوم ونامبارك معناسنه حكیم ناصرخسرو بیت بازهمایون چون چغدك كشته خری
چغدك شوم وخری باز همایون شد * ثالث الوان معناسنه كلور نه اولورسه ﴿ خلافی
خلافیات دیرلر بر علم اسمیدر كذا فی شرفنامه ﴿ خلال مأمونی ﴾ برخوشبوی اوتدر
طوب اولور قوریدقده خلال كبی استعمال ایدرلر عربیده ازخر دیرلر وكوم دخی دینلور ﴿ خوی
كسر واو ایله بمعنی آب دهان خیو دخی دیرلر كذا فی فرهنك جهانكیری ویای مجهول ایله سرپناه
معناسنه كه كلاه خود دیرلر ﴿ خیره رای ﴾ بدتدبیر یعنی یرامز تدبیر ایدیجی وفكرورایده
خطا ایدیجی دیرلر حكیم فردوسی بیت كه باشی توای ناكس وخیره رای * كه عهد بزركان
درآری بجای ﴿ خیری ﴾ سكون یای تحتانی وكسر راء مهمله ایله اوج معنایه كلور اول
بر نوع صاری رنك چیچكدر اورته سنده سیاهی اولور همیشه بهاردخی دیرلر عربیده عصفر
دیدكلریدر حضرت مولانا قدس سره * قطعه * بسوی باغ حقایق دمی كذاری كن *
مسافران عدم بین بدیدهٔ بینا * ببین بسوسن وریحان وخیری وخطمی * ببین بیاسمن زرد
ولالهٔ حمرا * مجمع الفرسده بمعنی خیرو واقعدر خواجه سلمان بیت اعتدال نوبهار كلشنت
درمهرجان * میدماند خیری ازخار وكلبرك ازخسك * راقم الحروف خیرو وخیری نمقوله
چچك اولدوغی كثرت اختلاف روایتدن تصحیح ایده مدم ثانی فرهنك جهانكیریده ایوان
معناسنه منقولدر حكیم انوری بیت من زخیری بتابخانه شوم * كه نه من لنكم ونه ره دورست
ثالث رنك سرخه دیرلر مختاری بیت بادرا كحلی كنی زان اشهب شبدیز رنك * خاك راخیری كنی
زان پرنیان سبزكار * وله درصفت شمشیر بیت زمین خیری لباس آید هوا خیری سبب
كردد * اكر آن حلهٔ كحلی كند درحرب عریا نش ﴿ خی ﴾ خیك مرقومدن ترخیم اولنمش
لفظدر طلوم معناسنه ابوشكور بیت می خورم تا چونار بشكافم * می خورم تا چوخی
بیاماسم * بومعنایه شمس فخری بیت بحشمت دشمنت سرورنكردد * نباشد قوتی برباد
خی را * بومعنایه مظفری * رباعی * بكشای بشادی وفرخی * ای جان جهان آستین خی
كامروز بشادی فرارسیدی * تاج الشعرا خواجه فرخی ﴿ باب الخاء المضمومة مع الالف *
خدا ﴾ حضرت جناب باری تعالی عز اسمه یه دینلور اكرچه معنای لغویسی صاحب دیمكدر

ومالك معناسنه ده كلور لكن لفظ آخر ايله تركيب اولنور مثلا خانه خدا و ده خدا و كدخدا كبى
يالكز خدا دينلسه الله تعالى جل شانه دن غيرى يه دينلمز زيرا اصلنده خود آى ايدى
معناسى قائم بذاته اولور تركيبى كند و كايجى ديمك اولور تلفظ خفت بولمق ايچون واوى
حذف اولنوب خايه ضمهٔ اشباعله حركت ويريلوب خدا ديديلر اما بو تركيب اولميوب لفظ
مفرد اولنجه صاحب معناسنه اولور مثلا عرب صاحب فضه دير عجم سيم خدادير تركى كش
اسى ديرتكم بو بيتده واقعدر بيت هم سيم خدا و هم قوى پشت * خلقى سوى او كشيده
انكشت * وصاحب قريه يه ده خدا ديرلر مثالى شاعر بيت هركه از دست رنج خويش بره
بهتر از نان ده خدا و بره * وصاحب البلاده كشور خدا ديرلر مثالى حكيم فردوسى بيت
بدركاه توسر نهم بر زمين * نه من جمله كشور خدايان چين * وصاحب البيته خانه خدا
ديرلر شيخ سعدى بيت خانه خداى كودر برج كبوتران * بكشاى يا بكش كه بمرديم
در قفس * واو ده اولوا اولان آدمه كدخدا ديرلر كد كاف عربيله خانه معناسنه در
تحريف عوام و كثرت استعمالاتنام ايله دال تايه ابدال اولنوب كتخدا ديديلر و حرمه عورتلك
اولو سنه كدبانو ديرلر بو بيتده ايكيسنده واقع اولمشدر بيت ز نان داشتى راى زن درسراى
بكدبانوى فارغ از كدخداى * جناب الله جل شانه حضرتنه عجملك خدا ديدوكنك
معناسى لفظ مفرد اولدوغى حالده عربيده اولان رب معناسيدر چغتاى كسر تاء مثناة
ايله تينكرى ديرلر روملو تكرى فتح تا ايله تعبير ايدرلر اصلى چغتاييدر كه تركى لسان انلاركدر
انجق روملو استعمال اولنان عبارت اول لساندن تراش و پرداخت اولنمشدر خردها
سكون را و فتح دال مهملتين ايله كسورات اعداد در اصلى خرد كوچكدر وها والف ادات
جمعدر خردك يالكز استعماللنده كاهى هاء علامت كتوروب خرده ديرلر وكاهى ثقلت كتابت
وتلفظ دن صيانت ايچون حذف ايدوب خردها ديرلر فتح دال ايله ابو المعانى بيت
تن خبيث عدورا چو پاره كرده بتيغ * فتاده است در آنجا چو خردهاى اديم خرما
معروف ميوه در اما اصحى ميوه نوعندن دكل غدا جنسندندر زيرا مكه ومدينه وحجاز
ومصر و بلاد عراق كه بغداد و بصره جانبلريدر خرمايى ياغ ايله پشوروب آنكله تعيش ايدرلر
حتى دوابه علف ايدرلر اغاجى لطيف و غايت موزون اولور شعرا شعرلرنده استعاره طريقيله
ايراد ايدرلر مير نظمى بيت قد او سرو و يا خود نخل خرما * كه در ويده بباغ حسن تنها
خشكفا سكون شين معجمه و كاف موقوف و فتح فا ايله و بعض نسخه ده كاف عربينك
فتحه سيله مروى يدر مايه سز اتمك كه عربيده فطير ديرلر كذا فى المجمع بو معنايى مؤيد مير نظمى
بيت كنى بهر شكم قلب تراپست * مشكر بوره نباشد خشكفا هست خشكمانا سكون
شين معجمه و كاف موقوف و فتح ميم و نون ايله طعامدن صكره تسكين حرارت معده ايچون استعمال
اولنان بازدنسنه لره ديرلر هرنه اولورسه خلوليا ضم لام اول و كسر ثانيله ايكى
معنايه در اول بر نسنه يه ديرلر كه هر كيم استرسه آنى تصرف ايده كمسنه مانع اولميه اسم عامدر
هرنه اولورسه اولسون كذا فى المجمع ثانى بمعنى بى شرم و بى حيا كذا فى فرهنك جهانكيرى
و شرفنامه ده ديوانه مشرب معناسنه كه عربيده مالخوليا و مالنخوليا ديدكلريدر خنشا

ق خنشان ع سکون نون وفتح شین معجمه ایله مبارك وفرخ معناسنه که خنشان دخی دیرلر
کذا فی فرهنك جهانکیری. بو معنایه ابو المعانی. بیت سال فرخ ماه خنشار وز خرم آمده *
فصل کل بزم شراب و یار همدم آمده ق خنیا ع سکون نون و فتح یای تحتانی ایله سرود
معناسنه که ایرلایجیه خنیاکر دیرلر عبید زاکانی بیت در بزم تو که مجمع شاهان عالمست
ناهید دستیاری خنیاکران کند ق خواجه سرا ع خادم که پادشاه و وزرا و کبار سرایلرنده
حرم خدمتنده و عورات ضبطنه مخصوص اولدوغنه بناء خواجه سرا دیرلر مولانا هاتفی
بیت ز خواجه سرایان کروه دکر * بهریك ازیشان شکوه دکر ق خوا ع اول مقدار
طعامه دیرلر که برکون کفایت ایلیه اکا آشام دخی دیرلر عربیده قوت یوم معناسنه در
ق خوب کلا ع ادویه دن بر تخم آدیدر خوب کلان دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
ق خودرا ع ایکی معنایه کلور اول خود که اشارت ذات معلومدر و را علامت مفعولدر
کندویه دیمك اولور ثانی را رایدن اختصار اولنمشدر کندو تدبیریله ایش ایدنه دیرلر ایکی
معنایه ترتیب اوزره میر نظمی بیت از ره راست رو بکو خودرا * که نباشد روا شدن خودرا
ق خودستا ع ستا ستایش لفظندن اسم فاعلدر کندینی مدح و تعریف ایدیجی دیمکدر
لغت اول ایله بونك مثالی ابو المعانی. بیت بکفد آن نادان خودرا میکند * از کمال جهل ظاهر
خودستا ق خودنما ع واو معدوله ایله و واو ثابتله ده جائزدر کندینی کوستریجی خود
فروش معناسنه ده اولور مشکلاتده متکبر و معجب معناسنه مسطوردر لغت اول ایله
بونك مثالی میر نظمی. بیت صرف جهلست آنکه باشد خودستا * هرکه دارد عقل نبود
خودنما ق خورا ع اظهار واو ایله خوارنده معناسنه اکول دیمکدر بسیار خوار دخی دیرلر
میر نظمی. بیت همچو کاو خوش علف بود و خورا * هرچه باشد خوردنی دارد روا *
ق خورصلا ع کیلار معناسنه که ذخیره حفظ اولنه جق موضع و مکان معناسنه لکن
حرکتی اشعار اولنمامشدر ق خوشا ع نه کوزل و ایو معناسنه عربیده کی طوبی معناسنه ده
منقولدر حکیم رکنا بیت خوشا هنکامه عشق مجازی * خوشا هنکام عشق و عشقبازی
ق خوفا ع قوت معناسنه نعمة الله نقلیدر ق خونبها ع عربیده دیت دیدکلری معنایه در
مقتولك آلنان قانی بهاسنه دیرلر کمال خجندی بیت چو بدست خویش تیغ بزنی دمی رها کن
که ز ساعدت بکیرم بنظاره خونبهارا * مولانا عبد الله هاتفی بیت ثنا کفت برکار و استادشان
نه مرهم بها خونبها دادشان ق مع الباء الموحدة * خب ع بمعنی خم یعنی کوب کذا فی
نعمة الله خمب و خنب دخی دیرلر ق خلب ع سکون لامله سرمه که عربیده کحل دیرلر ضم
کافله و عربیده فتح لام مشدده ایله یغمورسز شمشك معناسنه لواحد من الشعرا. بیت
کل الذی راموا نوالك امطروا * ما کان برقك خلبا الا معی ق خمب ع سکون میمله کوب
معناسنه در ق خنب ع سکون نونله بو دخی کوب معناسنه در میر نظمی. بیت صراحی
و ساغر و خنب شراب * شود یار رندان خانه خراب ق خوب ع کوزل دیمکدر عربیده کی
حسن معناسنه بعض محلده ترکیب ایدوب خوبرو و خوب صورت دیرلر ق خوراب ع
واو مجهول و فتح را مهمله ایله ایکی معنایه کلور اول چرکاب که کاریزده اقار ثانی صو بندی که

خ ب

باغ و بوستان صواردقده اقان صویك اوكنه قورلر ابوالمعانی بیت فرو رفت وخوناب
شد درجكر * مثله اشك راپلاع همچون خوراب ق خوردوخواب ع یبوب یاتمقدن
كنایه در كاهل وبی غیرت آدملر وصفنده ایراد ایدرلر وله بیت نداند غیر خوردو خواب هركز
اندرین عالم * مثله آن بیخره همچون خر وكاو علف خواری ق خوشاب ع ایكی معنایه
كلور اول هر آبدار اولان نسنه یه دیرلر عموما نسخهٔ حسینی و فائیده صفت لعل و یاقوت
ولؤلؤ ودر وهر جواهر آبداره دیرلر مثالی حكیم اسدی بیت نه هر آهو ازو بوی مشك ناب *
نه از هر صدف در خیزد وخوشاب * وله بمعنی مروارید آبدار خصوصا بیت زكل كنده
شمشاد پرتاب را * بدو دسته درخسته خوشاب را * ثانی بر قصبه در لاهور مضافاتندن
مولانا شهابی بیت روان باد پایش چو آتش بتاب * ازان خاك آید بسوی خوشاب *
ق خوناب ع واو معروله قان قاریشق صوا كثر كوز یاشنده استعمال اولنور میر نظمی
بیت مثله خوناب اشك دیده از غم * كه سوزد آتش حسرت جكر هم ق مع التاء المثناة

خت

خجست ع فتح جیم و سكون سین ایله ایكی معنایه كلور اول بمعنی خجسته ثانی موسیقیده
بر مقام اسمیدر كذا فی المجمع ق خرت ع سكون راء مهمله ایله سوراخ تیر و نیشه و امثالی
واكنه و چوالدوز دلوكنه ده دیرلر ق خرافات ع فتح راو فا ایله بمعنی سخنان خوش یعنی لطیف
مصاحبت هر با بدن مطبوع ومعنی دار مصاحبته دیرلر كذا فی شرفنامه ق خرد دست ع
سكون را ودال مهملتین ایله اوچ معنایه كلور اول مفصلهٔ ساعد ومرفق یعنی بلاك ودیرسك كه
خرده كموكلر بر یرینه بغلو اولور ثانی ال ایله اولان اویون ثالث یان كسیجی كه عربیده نشال
دیرلر ابو المعانی بیت كشد سرمه از دیده آن تیز دست * برد از كف انكشت با خرد دست
خشك پشت ع قبلو بغه كه سنك پشت ولاك پشت دخی دیرلر حكیم سوزنی بیت جنك نارد
خشك پشت آغاز كرده یك كروه * مار این را خشك پشت آن همی خایید سر ق خمت ع
سكون میم ایله ق خنت ع سكون نونله كلاهما بمعنی خم یعنی كوب باء موحده یرینه تاء مثناة
ایله ده مرویدر ق خنك بت ع سكون نونله بر بت اسمیدر غزنه ایله بلخ میاننده واقع بامیان
نام بر الكه ده بر طاغ باشنده طاشدن تراشن اولنمش یاننده بر بت دخی وار در سرخ بت
دیرلر تفصیل احواللری سرخ بت ذیلنده ذكر اولنور انشاء الله تعالی ق خورپرست ع
ایكی معنایه كلور اول بر قومدر كونشه طپارلر آفتاب پرست دخی دیرلر ثانی بر چیچكدر
كونه یك چیچكی دیرلر كونش نه طرفه كتسه اول طرفه دونر میر نظمی بیت نماید رخ
از درو با لاو پست * مثله كویا عاشقان خورپرست ق خوست ع واو فارسیله بمعنی
خربزه وبمعنی مالیده وراه كوفته یعنی یورغون كذا فی شرفنامه ق خون دست ع واو معدوله
ایله مخصوص سفره در كذا فی المجمع ق خون كشت ع واو معروف وفتح كاف فارسیله قصابلرك
اوزرنده ات طوغردوغی كوتكه دیرلر ق خون كوشت ع دخی اول معنایه در ق مع الجیم *

خج

خراج ع فتح راء مهمله ایله اول یومری اتدر كه كردنده وسائر اعضاده یومریلنوب چقار
عربیده غدود دیرلر تركیده اور دیدكلری یدر دوه ده چوق اولور ارباب لغتك بعضی اسم خاصدر
دیدیلر و بعضی اسم عامدر هر یومری اولانه دیرلر دیو روایت ایلدیلر ق خروج ع ضم راء مهمله

ایله فرهنك جهانکیریده خروس معناسنه نقل ایدوب بو بیت ایله اثبات مدعا ایلمش استاد رودکی بیت سکالیده رجنك ماند عوج * نبرده برسر چو خوج خروج خشکانج سکون شین معجمه وفتح کاف وکسر نونله بمعنی خشك اندام یعنی هر نسنه‌نك نموی اولمیوب طراوتدن خالی اوله یعنی قورید اولمش نسنه‌یه دیرلر میر نظمی بیت چو زشت وبد اندام بوده زنش * که خشکانج بی طراوت تنش خفج سکون فایله ایکی معنایه کلور اول کورخانه وثانی بیقوش معناسنه در وله ایضا بیت کر نماند هما ونام هما * نکند سایه سایهٔ خفجی خفنج نونله دخی خفج مرقوم معناسنه در خنج سکون نونله بوزن کنج بیقوش معناسنه مزویدر خوج سکون واو ایله ایکی معنایه کلور اول تاج خروس خصوصا شمس فخری * قطعه * هر خروسی که سحر مدح شهنشه خواند * بامدادان زشرف بر فلکش سایه خوج * ور همای از نظر همت او دور افتد * شوم وویرانه نشین کردد مانندهٔ کوج * ثانی هر قوشك تاجنه دیرلر ٭وما مع الجیم الفارسی * خروچ ضم راء مهمله ایله خروس معناسنه کذا فی شرفنامه خلنچ فتح لام وسکون نونله اغاج چناق واغاجه ده دیرلر ابو المعانی بیت هر آنکس که نداند قدر نعمت میشود کفران * بجای کاسهٔ فغفور در خوانش خلنچ یابد خوچ واو معروفله ایکی معنایه در اول فرهنك جهانکیریده بستان افروز دیدکلری شکوفه در تاج خروسه مشابهتی اولمغله تاج خروس دخی دیرلر مختاری بیت چون خوچ وچو نیلوفر بودم برخ دوست * اکنون برخ دوست چو نیلوفر وخوچم * ثانی اول قیونه دیرلر که اطفال بسلیوب اوزرینه نمکه تعلیم ایدرلر اکا نکل وراك وغرم وقوج وقچ دخی دیرلر خودخروچ برچیکدر تاج خروس دخی دیرلر عربیده تنتو رجندی دیرلر مع الخاء المعجمه * خلخ لام مفتوحهٔ مشدد ایله ترکستان ولایتنده برشهرك اسمیدر محبوبلری غایت چوق اولور ابو المعانی بیت مثلده حسن وجمال آن مهوش * رشك خوبان خلخ ونوشاد خنوخ ضم نونله نام حضرت ادریس علی نبینا وعلیه السلام که اخنوخ دخی دیرلر مع الدال المهمله * خجند فتح جیم وسکون نونله ماوراء النهرده ولایت فرغانه‌ده برشهر عظیم اسمیدر خواجه کمال اول شهردندر شکم دیمشدر بیت بدهزار دو کمال آمده است نظم بلند * یکی کمال صفاهان یکی کمال خجند خداوند صاحب ومالك معناسنه که دیمشلر * مصرع * خداوند ملك وخداوند مال * کاه اولور اضافتسز جاه ورتبه صاحبنه خداوند دیرلر لیذهب السامع کل مذهب ممکن بو اعتبار ایله اعزه واصحاب دولته وعلم وفضل وکمال اربابنه دینلور شمول مرتبه شایع السنهٔ ناس اولمشدر خداوندکار دیمك معناسنه خنکار دیرلر خرد سکون مهمله ایله اوفاق وکوچوك معناسنه که مقابلی کلان در ایری دیمکدر کاهی آخرینه هاء علامت کتوروب خرده دیرلر شاعر دیمشدر بیت عدورا بکوچك نباید شمرد * که کوه کلان دیدم از سنك خرد خرداد سکون را وفتح دال مهملتین ایله درت معنایه در اول برفرشته اسمیدر که آب روان ودرختان اوزرینه موکلدر وماه خرداد ده واقع اولان امور ومصالح اکا متعلقدر زراتشت بهرام بیت چو زرتشت از انجای برکاشت رو *

همانگاه خردادشد پیش او * ثانی سنهٔ شمسیه نك اوچنجی آیی نك آدیدرکه نیر اعظمك برج جوزاده اولدوغی ایامدر روم لسانندہ ایار دیرلر صوك بهار آیی در سیف اسفرنکی بیت بروج نا منه نقش بهارمی بندد * نسیم خلق تو دركارخانهٔ خرداد * ثالث هر ماه شمسی نك التنجی کونی اسمیدر قاعدهٔ فارسیان بودرکه هر آیك اسمی که کون اسمنه مطابق کله اول کون عید جشن ایدرلر بو جشنه جشن خرداد دیرلر رابع بر بیوك آتشکده نك نامیدر امیر معزی بیت آهن پولاد باعزمت ندارد محکمی * آتش خرداد باحشمت ندارد التهاب **خرسند** سکون را ونون وفتح سین مهملتین ایله قانع وقناعت معناسنه ده کلور میرنظمی بیت افزود رخش بد بلك ام نور * خرسند نیم نظاره ازدور **خرشاد** سکون راء مهمله وفتح شین معجمه ایله آفتاب دیمکدر زبان پهلویده کذا فی المجمع فرهنك جهانکیریده اسماء آفتابدن جاسمدر حکیم روحانی بیت کشته ازفیض تابش خرشاد * کوه درسبز وبوم وبر آباد * **خرشید** کونش معناسنه لفظ مرکبدر خر ایله شیددن خر اصلنده خور ایدی عند الترکیب ها ساقط اولمشدر وواوك حذفی ده واثباتی ده جائزدر خور لغت پهلویده نور دیمکدر هکذا قال علامة الشیرازی فی شرح حکمة الاشراقیه وشید دخی پهلویدر کونش معناسنه ایکی ترکیب ایدوب خورشید وخرشید دیدیلر وکاه اولورکه یالکز خور وخر دخی کونش معناسنه استعمال اولنور وکاه اولورکه شیدك یاینی حذف ایدوب خرشد دیرلر کسره ایله اکتفا ایدرلر نتکم بو بیتده واقعدر بیت طرفه که چون تابش خرشد نهان * کشت پر از قطرهٔ خون آسمان **خشك آرد** لفظ مرکبدر خشك ایله آرددن معنای ترکیب قوری اون دیمك اولور خشکار دخی دیرلر **خشند** سکون شین معجمه وفتح نونله بمعنی خشنود یعنی راضی حکیم اسدی بیت چو خشند بود خوب کاری کند * چو خشم آیدش بردباری کند **خشنود** راضی دیمکدر میرنظمی بیت چو آه وزاریم پروای او بود * بیك نظاره دل را کرد خشنود **خنود** ضم نون وواو معروفله تنبلید یعنی کوچك یوك که اوزریشه بنلمك قابل اوله **خنید** کسر نونله بمعنی پسند یعنی بکنمك که خنیده دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری **خود** واو معروفله بوزن بود وسود توغلغه دیدکلری دمور کلاه که جنکده کیرلر سرپناه دخی دیرلر مولانا هاتفی بیت بلان قرعهٔ جنك انداختند * سر وتن زخود وزره ساختند * واو معدوله ایله بوزن سد خویش کبی کندو دیمکدر عربیده هو دیرلر **خود پسند** کندویی بکنمش کمسنه یه دیرلر کمال خجندی بیت باد خودرا کرد مانندی کل ازباد هوا * کفت در رویش صبا این خود پسندی تابکی **خورد** واو معدوله ایله کرد ومرد وزننده خوردن لفظندن فعل ماضی در وبر معناسیده راست کلمك عربیده مصادفه معناسنه شیخ عطار در منطق الطیر بیت خورد عیاری بدان دلخسته باز * بروثاقش بردودستش بسته باز * ولایق معناسنه ده کلور درخورد دیرلر **خوردمرد** واو معدوله ایله ریزه ریزه معناسنه در تاج المصادرده ترجمهٔ تکسر خورد مرد شکستن در **خورشید** خور ایله شیددن مرکب اسمدرکه خور وشید ومهر وآفتاب وخور زبان پهلویده نور وشید کونشدر علم هیأت کتابلرنده مذکوردرکه جرم

جرم خورشید یوز التمش جرم کرهٔ ارض مقداریدر کیفیت احوالی ماه لغتی ذیلنده ذکر وتفصیل اولنور انشاء الله تعالی عربیده شمس ونیر اعظم دخی دیرلر چغتایده قویاش دیرلر

خورمد ذال معجمه ایله ده مرویدر ماه شمسی نك اون ایکنجی کونی اسمیدر خوریاد سکون واو وراء مهمله وفتح یای تحتانیله ایکی معنایه در اوّل رعایا وروستایی مقولهسی خدمتکار ثانی بی ادب وناقابل معناسنه ابو المعانی بیت چو وضع خوب زنازك طبیعتان آید * چه لطف حسن برآید زطبع خوریادان

خوشاد واو مجهول وفتح شین معجمه ایله باغ وبوستان ومزرعه وعاقی لر ومستزخارج اوتلردن پاك ایلکه دیرلر کذا فی المحمودی

خوش آمد طبعه موافق سوز وخوش کلدی ومدح وتواضع معناسنه خواجه سلمان بیت سوسن آزادئ خلقت کرد با سرو سهی * لطف طبعت را خوش آمد هر دو را آزاد کرد

خوشید کسر شین معجمه ایله یعنی خشك شد وخشك کرد معناسنه کذا فی شرفنامه

خوهد مختصر خواهد در دیوان سوزنیده چوق واقعدر

خوید کسر واو وسکون یای تحتانیله مفتوحهده ومکسورده ذکری مرور ایدن خوید یعنی قصیل شرفنامهده ضم خاء معجمه ایله ضبط اولنمشدر

خوی خورد واوین معدولتین ایله عرقچین وترلك معناسنهدر

مع الراء المهملة * ختار فتح تاء مثناة ایله باغ وبوستان ومزرعه وعاقی خار وخاشاکدن پاك ایلکه دیرلر ابو المعانی بیت خطر و پیش را کند تازه تراش آن دلربا * باغ حسن از خار وخس کویا که میکرد ختار

ختنبر فتح تاء مثناة وسکون نون بعده باء موحده نك فتحه سیله اول مفلس وجمری یه دیرلر که مال وغنادن دم اوروب دعوای دولتمندی ایدر شمس فخری بیت بر دست تو بحر هر چند لاف * ولی عقل داند که هست او ختنبر

خجیر کسر جیم وسکون یای تحتانیله خوب وزیبا معناسنه حکیم فردوسی * مثنوی * چو چندین برآمد برین روزکار * خجسته نبود اختر شهریار * بشاه جهان کفت زردشت پیر * که در دین ما این نباشد خجیر * وله ایضا بیت یکی نامه بنوشت خوب وخجیر * سوی نامور خسرو دین پذیر

خداور فتح دال مهمله وواو ایله یعنی پادشاه خداوند کبی میر نظمی بیت به پیش خداور زمین بوسه داد * دعا کرد وسر بجای خدمت نهاد *

خداوندکار کاف عربیله ده معنیٔ دار وکاف فارسیله ده معنیٔ دارددر ایش صاحبی دیمك اولور روملو سلطان سلاطین جهان وخاقان خواقین زمان سلالهٔ آل عثمان ابد الله دولتهم وسلطنتهم الی آخر الدوران وانقراض الزمان حضراتنه خنکار دینلدوکی خداوندکار لفظندن اختصار اولنمشدر استعمالنه نوع ثقلت اولمغین خفت تعبیر اختیار اولنمشدر

خرده کیر سوزده اکسك طوتیجی وآدمك سقط ونقصانن طوتانه دیرلر خواجه حافظ بیت برو ای زاهد وبر دردکشان خرده مکیر * که ندارند جز این تحفه بما روز الست

خسر فتح سین مهمله ایله وضم ایله ده جائزدر قاین اتا معناسنه شمس فخری * رباعی * ای کرده افاضل از ایادیٔ تو پر * از نعمت وز راسب وخر وکاو وشتر * بدخواه ترا حال چه باشد که کنون * عفریت زنش باشد وابلیس خسر * فتح سین مهمله ایله حکیم فردوسی بیت بکوهر همان روز ننك آورم * که پیش خسر هدیه جنك آورم *

حکیم سنایی درنعت سرور کائنات علیه افضل الصلوة بیت مفخر جمله انبیا او بود* خسر پاك مرتضی او بود* حکیم نزاری قهستانی بیت خسر زان پس بطبع شاد برخاست* بکار آرایش داماد برخاست خسرانکر داماد معناسنه کویکو دیمك اولور خسور ضم سین مهمله وسکون واو ایله بوزن کسور ایکی معنایه در اول فرهنك جهانکیریده بمعنی پدر زن و پدر شوهر که خسر دخی دیرلر حکیم سنایی بیت برکهی کرکتی بفروی خوی* از خشو وخسور ونك ببوی* ثانی بمعنی درآمده وخسودن وخسوردن یعنی درکردن خشار فتح شین معجمه ایله بمعنی خشت یعنی کرپیچ کذا فی فرهنك جهانکیری خشك ابزار وخشك افزار وخشك اوزار کلهم بسکون الشین المعجمه وکاف الموقوف آلات حوایج طعام نخود ومرجمك وسبزوات وبهارات کبی زبان فارسیده حرف باو فاو واو میانلرنده تبادل وتواخی اولمغله جمله برمعنایه استعمال اولنور خشك آخر یعنی سال قحط کذا فی شرفنامه بو معنایه اصطلاحی اولمق کرکدر والا ترکیبدن معنای مزبور استنباط اولنمز حکیم خاقانی بیت زخشك آخر خذلان پرست خاقانی *که در ریاض محمد چرید کشت رضا خشکار سکون شین معجمه وفتح کافله خشك آرد مرقوم معناسنه در النماشی وایری دوکلش اوندن پشن اتمکه دیرلر حکیم خاقانی بیت برین نان ریزها منکرکه شب دارد برین سفره* که از در یوزه عیسیست خشکاری در انبانش* ثانی بمعنی خاکینه مرقوم خشکامار سکون شین معجمه وفتح کافومیله برنسنه نك غور ونهاینه ایرشنجیه دك تفتیش ایلمك استفسار بلیغ واستقصا معناسنه استاد رودکی بیت ازفراوانی که خشکامار کرد* زان نهان مرمردرا بیدار کرد* وحساب ایتمك معناسنه شمس فخری بیت خدایکان سلاطین که روزکار ندید *نظیرش ارچه بسی جست وکرد خشکامار* ودخی بر علتدرکه تشنکی عارض اولوب هرنقدر صو ایچرسه ریان اولمیوب قارنی شیشر مریده استسقا دیرلر کذا فی شرفنامه اما مؤیدده خشك امار کسرهمزه ایله معنای مرقومه مرویدر خشکسار سکون شین معجمه وکاف موقوف وفتح سین مهمله ایله اول یره دیرلرکه صودن بعید اولوب یغمور یغمامش اوله لفظ مرکبدر خشکله سار دن سارك بو محلده معناسی ترکیبده استعمال اولنان لق معناسنه قورياق دیمك اولور نسبت واضافت معناسنه چشمه سار وکوهسار کبی شیخ نظامی بیت بهر خشکساری که خسرو رسید* بباریدباران کیا بردمید خشك سر سکون شین معجمه وکاف موقوفله دیوانه معناسنه در بعض نسخه ده دیوانه مزاج وتندخودر سودانك وجوده استیلاسی سببی ایله یبوست عارض اولوب حالات مرقومه یه موجب اولمغله در میر نظمی بیت خدمت شاهان نشاید بی هنر* علت سرسام دارد خشکسر خشیکمار سکون شین معجمه وکاف موقوف وفتح میمله براوتدر ترکیده دوترق دیرلر خشنسار فتح شین معجمه وسین مهمله وسکون نونله برنوع اوردکدر ترکیده آکاسونه دیرلر کذا فی صیدنهٔ ابی ریحان وعلیه الاعتماد* خفار فتح فایله بمعنی مزد بدرقه یعنی دلیل ورهبره ویریلان اجرت ابوالمعانی بیت آه وزارم شد دلیل کوی یار* عاشقان دارند آن رهبر خفار خمار خطا وختن

وختن ملکنه تابع برشهر اسمیدر خوبرولری غایت چوق اولور استاد فرخی بیت تو با رخدای
همه خوبان خماری * وز عشق تو هر روز مرا تازه خماریست * عربیده اول ملالت وکدورتکه
کیفیت شرابدنصکره عارض اولور مرقوم بیتده ایکیسی ده واقع اولمشدر مولانا شیخ محمد ظهوری
بیت صدام خمارمی هستیم * کند کمره خانهٔ مستیم ﴿ خنبور ﴾ بسکون نون وضم باء
موحده و واو مجهول ایله ایکی معنایه در اول قیامت معناسنه ثانی بمعنی مزارع مجمع الفرسده
باء فارسیله مرویدر و نسخهٔ میرزا ابراهیمده وادات الفضلاده کسر نون وفتح واو ایله منقولدر
﴿ خنیاکر ﴾ سکون نون وفتح یای تحتانی ایله ایرلایجی سرودکوی ومطرب معناسنه
خواجه سلمان بیت زهره آمد بردر پرده سرایش بار خواست * ره ندادش حاجب الا از پی
خنیاکری * حکیم انوری بیت نوای طوطی و بلبل خروش مکه و سار * همی کند بخلی
لحنهای خنیاکر ﴿ خنیور ﴾ بکسر نون وسکون یای تحتانی وفتح واو ایله شرفنامه ده بمعنی
قیامت و مزارع معناسنه فتح خا ایله دخی مرویدر کما ذکر یای تحتانیله وآنك یرینه باء موحده
ایله ده منقولدر ولغت محودیده صراط و برشهر آدیدر بوقولی مؤید حکیم اسدی * مثنوی
بپول خنیور که چون تیغ تیز * کذارست و هم نام و هم رستخیز * بجای کزین رز مکاه
استوار * یاب و علف راه نزدیك خوار ﴿ خوار ﴾ واو معدوله ایله برقاچ معنایه کلور
ذلیل که ضد عزیز و آسان و شوخ و اندك و خوارنك معنالرینه و دخی شهرری حوالیسنده
براکه آدیدر اضافتله خوارری دیرلر شهنامه ده چوق محلده مذکوردر و عربیده فتح واو ایله
آواز کاوه دیرلر قرآن عظیمده * عجلا جسدا له خوار * وارد اولمشدر ﴿ خوارتار ﴾ واو معدوله
وسکون راء مهمله وفتح تاء مثناة ایله اکله صالح اولان نسنه لره دیرلر بغدای وغیره کذا فی المجمع
﴿ خوارکار ﴾ واو معدوله وسکون راء مهمله وفتح کاف ایله ستمکار و مستهزی و آدم خورلیجی
معناسنه استاد منوچهری بیت تو خوارکار ترکی من برد بار عاشق * ز شذست خوارکاری
خوبست برد باری ﴿ خوددار ﴾ واو مجهول وسکون دال اول وفتح ثانی ایله اهل قناعت اولان
آدمه دیرلر میرنظمی بیت مشو با حرص دنیا خوار باشی * خرد داری اکر خوددار باشی
﴿ خور ﴾ خوار مرقوم معناسنه درکه واوی رسمی و الفی ثابتدر بونده الفی محذوف و واوی
ثابتدر برقاچ معنایه کلور لایق معناسنه که درخور دخی دیرلر و آفتاب معناسنه درکه
خورشید دخی دیرلر و جانب مشرق و بمعنی شریك و خوردن لفظندن صیغهٔ امر و وصف
ترکیبی اولور و مشهور شمسیه نك اون برنجی کونی اسمیدر و بهرام کورك مشهور کوشکیدر که
قصر خورنق دیرلر بو ایکی معنا ایله آفتاب و صیغهٔ امر معنالرینه مسعود سعد سلمان بیت
روز خوردست ای بدورخ همچو خور * یافت خور از چرخ فلك باده خور * و لایق و شریك
و ذلیل و مشرق معنالرینه ابو المعانی بیت بکن بوصل تو خور زان شدم ز عشقت خور *
شدست مطلع خور کر تراشود مه خور * و بمعنی خورنده و بمعنی خوردنی و مزه معناسنه
دخی رسیده نظردر ﴿ خوار ﴾ فتح واو ایله بوزن سوار بر مملکت اسمیدر حضرت ادریس
علی نبینا و علیه السلامك فرزندی اندهمدفوندر ﴿ خوردبار ﴾ سکون واو و راو دال
مهملتین ایله میوه و مأکولات یوکی یار خوردنی تقدیرنده مضاف الیه تقدیم اولنمشدر

ولمعناى بر قومك خلافى يعنى اكله صالح اولميان نسنه يى طعام يرينه كتورنلر خون اردشير
دكرى مرو وايدن خره اردشير معناسنه كه بر الكه آديدر انده اردشير عمارت ايلمشدر حكيم
فردوسى بيت يكى نام او خون اردشير * كه كردد زيادش جوان ودبير خوزر
واو مجهول وفتح زاء معجمه ايله بر اغاج آديدر خوشخور سكون واو وشين وفتح
خاء معجمتين ايله ميخوش يعنى اطعمه ده واشربه وميوه لرده بر مقدار ايكشيلكى اولانه
ديرلر خوشكوار سكون شين وضم كاف فارسى وفتح واو ايله كوار كواريدن لفظندن
اسم فاعل اولور معناى تركيب ايو سكيجى يعنى تيز هضم اولور نسنه اطعمه واشربه نك لطيف
وسريع الهضم وتناولنده لذت ولطافت اولاننه ديرلرا بو المعانى بيت بده ساقى آن باده
خوشكوار * كه ايام عيشست وفصل بهار * بو بيتده لغت مقدم دخى مذكوردر وله بيت
چو با نقل خوشخوار ويار نكو * مى خوشكوار از كف خوبرو خوشنظر سكون واو
وشين وفتح نون وظاء معجمه ايله لعل رنك بر كلدر وزرد وسپيدى دخى اولور هندوستانده
وهن تاتارى ديرلر كذا فى شرفنامه ونسخه ميرزا ابراهيمده لاله خطاييدر خواجو از روضة الابرار
بيت باز كشا نركس ما زاغ را * آب ببر خوشنظر باغ را خوكر كسر كاف عربيله مختصر
خوكير وكيرنده خوى * يعنى الفت وعادت معناسنه صيغه امر واسم فاعل دخى اولور
خون كبوتر يعنى شراب خواجه سلمان بيت درخت شد دم طاوس وغنچه شد
پرطوطى * زحلق بلبله بايد كشاد خون كبوتر خوانسالار واو معدوله وسكون نون وفتح
سين مهمله ايله چاشنكير سلاطين ووزرايه ديرلر خوانكر واو معدوله وسكون نون
وفتح كاف فارسيله آشجى طباخ معناسنه خوان سفره معناسنه اولدقده چاشنكير ومزه كير
معناسنه اولور خهر سكون ها ايله وطن ومسكن وجايكاه معناسنه استاد فرخى بيت
چون بره باشم وباشم بغ خانه وخهر * چون بشهر آيم وباشم به بسيچيدن راه مع الزاء
المعجمه * خشك مغز خشك سر مر قوم معناسنه كذا فى المجمع خوديسوز واو
معروف وكسر دال مهمله وسكون ياى تحتانى ايله آذربايجانده بر آتشكده آديدر كذا فى
المجمع شيخ نظامى از اسكندرنامه بيت دران شهر بود آتش سنك بست * كه خوانده
خوديسوز آزرپرست خوردى پز آشجى طباخ معناسنه معناى تركيب يمك بشوريجى
ديمك اولور خوز بر ولايت اسميدر كه شوشتر آنك اعظم شهريدر اول ولايتده بى نظير
شكر حاصل اولور حكيم انورى بيت آنكه از تجويف مالى ساق احسان او * جام كه خوزى نهد
بر دستها كه عسكرى * اكا خوزستان دخى ديرلر كذا فى المجمع خوشنواز واو معروف
وسكون شين معجمه وضم نونله ايكى معنايه كلور اول نام والى شهر هيا كله كه بو شهر عظيمدر
ثانى استاد مطرب كه نواختن ساز چالمق معناسنه مصدردر نواز آندن اسم فاعل اولور
ايو ساز چاليجى ديمك اولور ميرنظمى بيت نواختند در بزم انواع ساز * در آنجا بدى مطرب
خوشنواز خوليز واو مجهول وكسر لام ايله اور قوشى كه خوكيزه دخى ديرلر نعمة الله
وحليمى جولق قوشى ايله تفسير ايتمشلر خونريز سكون واو معروف ونون وياى
تحتانى وكسر راء مهمله ايله ايكى معنايه كلور اول خون قان وريز ريختندن وصف تركيبى

خز

ترکیبی اولوب ثانی دوکیجی دیمک اولور وثانی جلاد معناسنه در وشعرا استعاره طریقیله غمزهٔ محبوبه دخی دیرلر استاد. بیت آن غمزهٔ خونریز وبان چشم سحرساز * با فتنه کری درکف خود تیغ کرفتست ﴿خویوز﴾ یراسه که شب پره دخی دیرلر کذا فی المؤید کتاب السامی فی الاسامیده فتح خا ایله مرویدر وبعض فرهنکده ثکلتی معناسنه منقولدر ﴿مع السین المهمله﴾ * ﴿خروش﴾ معروف مؤذن مسافران میر نظمی. بیت شنیدند در شب چو بانک خروس * زدند بهر کوچ آنهمه طبل وکوس ﴿مع الشین المعجمه﴾ * ﴿خدیش﴾ کسر دال وسکون یای تحتانیله مجمع الفرسده بمعنی کدبانو یعنی اولو خاتون استاد رودکی. بیت چه خوش کفت آن مرد با آن خدیش * مکن بد مکس کر نخواهد بخویش * وبمعنی خداوند منقولدر ﴿خراش﴾ فتح راء مهمله ایله دوشکون افتاده معناسنه شمس فخری. بیت برون فکند بجاز وب لا تذر کردون عدوش راز در خانهٔ جهان چو خراش * کسر خا ایله معنای آخره کلور نتکم ذکر اولندی ﴿خرده فروش﴾ چرچی که خرده وات صتار فروش فروختن لفظندن اسم فاعلدر ﴿خرکش﴾ ضم کاف ایله اکرچه دیدکلری سککدر بو مخمور معناسنه ده استعمال اولنور ایکی معنایه میر نظمی. بیت چنان از بادهٔ دوشینه خرکش * نمی آید جهان در دیدهٔ خرکش ﴿خروش﴾ ضم راء مهمله ایله کریه ایله اولان فریاد و زاری وکریه سز اولان فریاده دخی دینلور کذا فی المجمع وجمله فرهنکلرده حمله وکورلدی که بها درلردن محل پیکارده و دخی وحوش وسباعدن ظاهر اولان صیحه واهل حال کسنه لرک حالت وجدده فریادلری ومستانکی حالنده اولان جوش وخروش مولانا محمد بدر الدین ظهوری درساقی نامهٔ قسمیه. بیت بجوش خروش مناجاتیان * بکلبانک نوش خراباتیان * بمعنیٔ اول میر نظمی. بیت دو اشکر بجوش وخروش آمدند * چو دریای عمان بجوش آمدند ﴿خش﴾ خشلک لفظندن مرخمدر یعنی کافی اسقاط اولنمشدر قوری یابس معناسنه ﴿خواجه تاش﴾ یعنی برافندی قوللری و براستاد معلم شاکردلری نتکم تاش لغتی ذیلنده ذکری مرور ایلدی شیخ سعدی بیت من وتو هر دو خواجه تاشانیم * بندهٔ بارکاه سلطانیم ﴿خود فروش﴾ خودستای وخودنمای کبی کندوبی مدح وتعریف ایدنه دیرلر میر نظمی بیت چو واعظ مباش بیهوده جوش * ببالای کرسی مشو خود فروش ﴿خورش﴾ واو مجهول وکسر راء مهمله ایله اسم مصدردر یییجک معناسنه کمال اسمعیل بیت ای عجب شمشیر خسرو از چه سبز ارنک شد * چون همه ساله زخون خصم می باید خورش * عربیده غذا دیرلر ﴿خوش﴾ واو معروفله اوج معنایه کلور اول قوری خشک معناسنه شیخ اوحدی بیت دو چشم من از عشق او چون ترست * لبم کر بخوشد ز غم کو بخوش * شیخ سعدی بیت نماند آب جز آب چشم یتیم * بخوشید سر چشمهای قدیم * شمس فخری * قطعه * اکر نبودی فیض سخا وبخشش تو * شدی درخت امید جهانیان همه خوش * وکر نباشد عون تو در چنین وقتی * برآید از همه اهل جهان فغان وخروش * ثانی بمعنی خویشتن وخود حضرت مولانا قدس سره * مسمط * خاموش شو خاموش شو در عشق او مدهوش شو * از حال خود بیخوش شو باز آر فکر ما مضی * کمال اسمعیل درمرثیه * قطعه * از خروش وشغب وناله چرا

خ س

خ ش

خاموشید * خواجه را حال بد نیسان وشما با هوشید * غصمت اواره شد وامن چو راحت
بکریخت * عافیت رخت برون برد شما با خوشید * کر بدانید حقیقت که چکار افتاد دست
همچنین زنده بمانی که بخود برخوشید * ثالث بمعنی خوب و خوش حکیم ناصر خسرو
بیت تو چو یکی زنکی نا خوب پیر * دختر کان تو همه خوش وشاب * عربیده واو معروفله
شیرین معناسنه در ﴿ خوش منش ﴾ نیك نهاد و خوش طبیعت وحسن خلق وپسندیده
اخلاق معنالرینه ﴿ خونش ﴾ واو معدوله وکسر نونله او قویش وشفاعت معناسنه اسم
مصدردر ﴿ خون سیاوش ﴾ بردار ودر خون سیاوشان دخی دیرلر عربیده دم الاخوین
دیرلر ﴿ مع القاف * خناق ﴾ فتح نونله برعلتدر غلبهٔ دمدن بوغازده شش عارض
اولور مولانا وحشی یزدی بیت کر مدعی خناق کنی ازقرب من که هست * رشك دراز دست
حریف کلو فشار * مولانا ظهوری بیت خناق غم بسته راه نفس * ندارم بغیر از تو فریاد رس
﴿ مع الکاف * خباك ﴾ فتح باء موحده ایله قیون آغیلی وصغر آخوری استاد دقیقی بیت
خدنکش بیشه بر شیران کند تنك * کند شیر دشت بزکوران خباکا * نسخهٔ حسین
وفائیده خطیره معناسنه مرویدر ﴿ خدوك ﴾ ضم دال مهمله و واو معروفله مجمع
الفرسده تیره خاطر وتاسه معناسنه وشرفنامه ده شرمندکی وخجلت وفرهنك وفائیده تیره
شدن وخشمناك شدن معناسنه استاد عنصری بیت هرکه بردرکه ملوك بود * ازچنین
کارها خدوك بود * وتحفة الاحبابده بمعنی رشك وحسد وفرهنك میرزا ابراهیمده غصه
وغم معناسنه در بومعنی جمله دن انسب در بو قولی مؤید حکیم انوری بیت از حسد فتح
تو خصم تو پی کرده است * همچو بخی کز خدوك چرخهٔ مادر شکست * حضرت مولانا
قدس سره بیت نفس ضعیف مرده را من نکنم حریف خود * زانکه خدوك میشود
خوان مرا از ین مکس * بو بیت تیره شدن معناسنه مؤیددر ﴿ خردك ﴾ سکون را وفتح
دال مهملتین ایله ادبلو وکارشناس معناسنه ﴿ خردیکك ﴾ کاف تصغیر ایله کوچوجك
دیمكدر ابو المعانی بیت ببرد طاقت وآرام طفل نورسته * هنوز شیوه نیاموخت
هست خردیکك ﴿ خرّمك ﴾ فتح راء مشدده ایله بر مهره در چشم زخم دفعی ایچون کردن
اطفاله اصارلر واو معدوله ایله خورمك دخی دیرلر ﴿ خرومك ﴾ ضم را وفتح ها ایله مرجان
معناسنه درکه بسد دخی دیرلر خواص جواهرده استاد دیمشدر * مثنوی * برای دفع
امراض وبایی * خرومك کهر با یشب خطایی * نکهدارد بنزد خویش هردم * بلطف حق
نه بیند محنت وغم ﴿ خسك ﴾ سکون سین مهمله ایله وقت معناسنه بعض نسخه ده تأخیر
ودرنك وآرام معناسنه در زر آتشت بهرام بیت بشادی آنکهی کفتا که یك خسك * بخوان
بروی کنون کفتار یك نسك ﴿ خشك ﴾ سکون شین معجمه ایله قوری معناسنه که ضدی
تردر عربیده یابس معناسنه موضوع له معناسی بودر و معنای مصطلحی ناکس وبخیل
وناهموار ودرشت طبع آدمه دیرلر استاد لطیفی بیت چه سود آیدم از تو ای شخص خشك
که کر زبدی نامدی از تو پشك * چغتایده قوروغ وقاسقالغان دیرلر میر علیشیر بیت قوروغ
جسمم اوتون دیکدور بلاد شتیده قاسقالغان * آنکا اونکا نداهیجران کاروانی اهلی اوت

اوت سالغان * قاسقا لغان قور ومش دیمك اولور خشتوك سكون شین معجمه وضم تاء مثناة ایله مجمع الفرسده پدری نامعلوم اولان ولدكه اكا بچه كو وبچه كوی وسند وسندك وقفاك وخشوك دخی دیرلر عربیده لقیط دیرلر كذا فی شرفنامه بو معنایی مؤید میر نظمی بیت كند ادعای نسب بی پدر * كه بد اصل خشتوك بوده مكر خشوك ضم شین وواو معروفله بعض فرهنكده بر نوع پیاله در صغیر بو یغوزی اسلو بنده سیمدن والتوندن ایدوب آنكله شراب ایچرلر اما شرفنامه ده خشتوك مرقوم معناسنه در وفرهنك جهانكیریده حرامزاده معناسنه در وبو قولی مؤید حضرت مولانا قدس سره * مثنوی * پیشه آمد وجود آدمی بر حذر شو زان وجود ار زان دمی * هر وجود ما هزاران كرك وخوك * صالح وناصالح وخوب وخشوك * شمس فخری بیت كرفلك بعض علم زادچه شد * از بلا به چه زاد غیر خشوك خمك ضم میمله ال الهاوردقده چقان صدایه دیرلر مجمع الفرسده آواز بانك دست بدست زدن بو تعبیردن ایكی ال ایله اصول طوتمق فهم اولنور فرهنك جهانكیریده فتح میم مشدده ایله مغ كور معنایه در كه خنبك دخی دیرلر وبو معناسی دخی زیاده عمیق در كذا فی شرفنامه ده ومؤید الفضلاده میم مشدده ایله كوزه كلین یعنی طوپراقدن اولان برداق وكوص چناغی بو معنایه شیخ نظامی بیت در آمد بشور وشر دم كاودم * بخمك زدن جام روبینه خم * مشكلاتده فتح میمله مرویدر خناك خناق مرقوم معناسنه خناقدن تعجیم اولنمشدر استاد رودكی بیت بادوسه بوسه رها كن این دل ازدر خناك * تا بمن احسانت باشد احسن الله جزاك خنبك سكون نون وفتح باء موحده ایله خمك مرقوم معناسنه در كذا فی فرهنك جهانكیری خنچك سكون نون وفتح جیم فارسیله بعنی دن كوهی تركیده منه كوش وعربیده حبة الخضرا دیرلر معروفدر بیت یادآور پدرت راكه مدام * كه بتنكش بدی وكه خنچك * فرهنك جهانكیر یله بمعنی درمنه یعنی یوشان دیدكلری اوت ودخی آت وقاطر یاغری معناسنه نعمة الله نقلیدر خودرنك معروف بر رنكدر نخودی رنكه قریب هندوستانده پنبه سی اول رنكده اولور آندن فاخر بی نظیر بز طوقورلر علما ومشایخ وكبار قفتان ایدرلر اكا مله دخی دیرلر میر نظمی بیت چو پوشد جامه خوده رنك زیبا * پسی زیبد بقد سرور عنا خورمك واومعدوله وفتح میمله بر مهره در خرمك دخی دیرلر خوراك واو معروفله بمعنی خوردنی یعنی یمكه حاضر لنمش طعام دیمكدر خونچك واو مجهول وسكون نون وفتح جیم فارسیله خنچك مرقوم معناسنه كذا فی شرفنامه مع الكاف الفارسی * خروسك ضم زا وواو معروف وفتح سین مهملتین ایله ایكی معنایه در اول سرخ رنك بر جانوردر اكثر حماملرده اولور ثانی فرج زنانده اولان لحم زائده در ابو المعانی بیت زند طعنه بر كیرنا سرفراز * خروسك بكس شد زبان دراز خرمك سكون راء مهمله وفتح ها ایله مرجان كه بسد وخرومك دخی دیرلر كذا فی المجمع خلشك ضم لام وسكون شین معجمه ایله كل ناپخته رنك كرده یعنی خام بالچقدن دستی وبعضی ایچی بوش نسنه لر یاپوب واوستنی رنكامیز نقش ایدوب وایچنه نقل طولدیروب جهاز دختراننه كوتروب داماد خانه سنه واردقده یراوروب

خُ كُ

ایچنده کن یغما ایتدورلر کذا فی شرفنامه سنبوی مزین تعبیریله مرویدر ﴿ خنبك ﴾
سکون نون وفتح باء موحده ایله اوچ معنایه در اول فرهنك جهانکیریده ساز و یاخود
نغمه یه اصول طوتوب اللری بربرینه اورمق معناسنه که خمك دخی دیرلر حضرت مولانا
قدس سره * مسمط * ای خواجه سرمستك شدی برعاشقان خنبك زدی * مست
خداوندی خودی کشتی کرفتی باخدا * ثانی فرهنك میرزا ابراهیمده جامهٔ درشت وخشین که
فقرا ودرویشان کیرلر ثالث مجمع الفرسده صفیری که در وقت آب خوردن اسب بدهان میزنند
یعنی آت صو ایچرکن سقلق اورمق ﴿ خنك ﴾ ضم نونله ایکی معنایه در اول بختلو معناسنه که
عربیده طوبی له دیرلر شیخ سعدی بیت نیك وبد چون همی بباید مرد * خنك آنکس که
کوی نیکی برد * حضرت مولانا قدس سره بیت خنك آن قمار بازی که بباخت هرچه
بودش * نماند هیچش الا هوس قمار بازی * ثانی بمعنی سرد که آب خنك وهوای خنك
دیرلر کمال خجندی بیت باشد اینها حرکات خنك و باد سری * که دران روضه کنی کشته
شبستان کستاخ ﴿ خنك ﴾ سکون نونله اوچ معنایه در اول فرهنك جهانکیریده بمعنی
پیغوله که کوشه دخی دیرلر ثانی مجمع الفرسده بمعنی عاشق زار و بیقرار ثالث محمودی ده
علم وادب وفضیلت ومعرفت ولطافتدن خالی اولمامق معناسنه در اوچ معنایه ابو المعانی
بیت نشیند خنك افتاده بکنج خانهٔ حسرت * تحمل میکند آنکس که باشد خنك درعالم
﴿ خنیك ﴾ کسر نون وسکون یای تحتانیله برنوع درشت وخشین جامه در که فقرا
ودرویشان واهل تقوی وورع کیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ خورهك ﴾ سکون واو
وراء مهمله وفتح هایله خرمك مرقوم معناسنه در ﴿ خوك ﴾ واو مجهول ایله ایکی معنایه در
اول اهلی خنزیره دیرلر که آزوسنی اولمیه آنی کفره اولرنده بسلرلر و وحشی سنك آزوسی اولور
کراز دیرلر نتکم بو بیتدن فهم اولنور بیت خوك که دندان کرازی نمود * طعمهٔ سك شد
زکرازی چه سود * ثانی برعلتدر وجود انسانده ظهور ایدر ﴿ مع اللام * خبکال ﴾
سکون باء موحده وفتح کاف فارسیله بمعنی هدف یعنی نشانهٔ تیر وپوته معناسنه شمس فخری
بیت زتیر حادثه اجرام را غرض تن اوست * که چشم مست کشایند جز سوی خبکال *
بو لغت بعض نسخه ده فتح خایله وبعضنده ضمله ایراد اولنمش بو مقوله مخالف الحرکه لغتلرك
تصحیحنده قلم راقم الحروف متضجر اولور انجق چارهسی ادنی تفاوت ایله تکراری ارتکاب
اولندی عند الاهالی عذر مقبولدر ﴿ خذول ﴾ ضم ذال معجمه ایله بردوادر عربیده حضض
مکی دیرلر اطبا حولان دخی دیرلر ﴿ خردسال ﴾ سکون راو دال مهملتین ایله قلیل السن
کوچك یاشلو دیمك اولور کذا فی المحمودی بو معنایه ابو المعانی ﴿ خشکسال ﴾ قحط
وغلادن کنایه در سال بی باران دخی دیرلر کذا فی شرفنامه ﴿ خشل ﴾ سکون شین معجمه ایله
نقل مکی دیدکلری دار ودر ﴿ خل ﴾ بوزن مل اوچ معنایه در اول بمعنی خاکستر استاد فرخی
* قطعه * پیل مست ازبر درکاه خش کند روزی کذار * آتش خشمش دو دندان خل کند
بر پیل مست * شیر نرکر برسر کویش کند وقتی کذر * آفت سهمش دو ساعد بشکند
بر شیر دست * ثانی کیلانیلر لسانده سوراخ مقعده معناسنه در میرزا قلی بیك درهجو

خُ ل

هجو یکی از اکابر کیلان بیت شنیدن از تو خوشست این عتاب ہمزه را * که با ر پایه وزن
پیله خل بلا بزه را * ثالث بمعنی کج وخمیده که اکا خهل وخهله دخی دیرلر ﴿ خمول ﴾ ضم
میمله بمعنی تأخیرشده وپس مانده کاهی کنج ایله ترکیب ایدوب نشسته بکنج خمول دیرلر میر
نظمی بیت امابد آن وصلت نیاید وصول * بحسرت نشسته بکنج خمول ﴿ خوال ﴾ بوزن
چوال کفش د وزلر پابوج قالبی اراسنه صوقدقلری چوی عربیده حفاظ دیرلر میر نظمی
* مثنوی * فراخست آنچنان فرج زنك را * بکاییدن چو خواهد مردکاک را * روداول
دوخایه اندرونش * شود زان پس خوال کیرنکونش ﴿ خول ﴾ الاچه سرچه که چنکاع
دخی دیرلر وکتاب السامی فی الاسامیده طویغار قوشنه دیرلر دیو قنبره وابوالملیحی خول
ایله تفسیر ایلمش وادات الفضلاده بر قوشدر تیز پرو بلند پرواز و بعض نسخه ده درّاج سفید در
دیمشلر استاد منوجهری بیت خول تنبور توکوبی زند ولاسکوی * از درختی بدرختی
شود وکوید آه * بو بیت معنای اوله مناسبدر وبر معناسی اغاج چناق ویاین با لغنه ده دیرلر
زبان هندیده بکمیری دیرلر وخراسانیلر میاننده مثلدر * خولی بکفم به ز کلنکی بهوا *
﴿ خوهل ﴾ اکری کج معناسنه که مقابلی راستدر شاه ناصر خسرو بیت آن بندها که
بست فلاطون دوربین * خوهلست وسست پیش کهین شکارمن * وبر مخصوص
اکری عجه اغاجدر که پشمق جیلر پشمق ایله قالب اراسنه قورلر هانك سکونیله ده جائزدر
مثالی فتح هایله استاد لطیفی بیت کفش کس زنت راست کیر خرست قالب * کیر تو هم بکنجد
چون خوهل وپس آهنك * مثال سکون ها بوشکور بیت پس از ژاژ خوهل آوری پیش
من همت خوهل پاسخ دهد پیرزن ﴿ خهل ﴾ بمعنی خوهل مرقوم کذا فی فرهنك جهانکیری

﴿ مع المیم * خرد خام ﴾ زیاده خرد اولمق معناسنه میر نظمی بیت صبا آورد کرز
وصلت پیام * وجود رقیبم کند خرد خام ﴿ خرده ادیم ﴾ بر آلتدر که سختیانی آنکله
تربیه واصلاح ایدرلر وسختیان پاره لری که ایشدن آرتر کذا فی الحلیمی ﴿ خرّم ﴾ فتح
راء مشدده ایله طقوز معنایه کلور اول هر مکان که آب روان و سبزه زار وشکوفه آرا
وچمن پیرا اوله اکا خرّم دینلور عربیده مکان نزهت دیدکلری معنایه در ثانی شادیلغه یای
وصفیه ایله خرّمی دیرلر نتکم شیخ سعدی بیت پشت دوتای فلك راست شد از خرّمی *
تاچو تو فرزند زاد مادر ایام را * ثالث زمانه صفت اولور حکیم انوری بیت عدل تو شب
چو روز روشن بود * روز تو همچو عید خرّم باد * رابع کشایش خاطر وسرور قلبه
دینلور کاه اولور که رایی تخفیفله استعمال ایدرلر خسروی بیت ای سراپای معدن
خرمی * چشم تو بردلم نهاد مکر * خامس ماه دی یعنی اوّل قیش آیی که نیر اعظمك برج
جدیده ایام مکثی در سادس ماه دی دن روز پیاور دیدکلری کونه اسم ایدوب خرّم روز
دیدیلر اول کونده ملوك عجم تختدن اشاغیده پراوز رنده بیاض فراشلر دوشه دب وبیاضلر
کیوب اوتورب خاص وعامه اذن ویررلر هر کیم استرسه یانته واررونه سوزی ورجاسی
وارایسه سویلر وشاه دخی کمسه نك سوزین ورجاسن ردّ ایتمیوب جمله یه التفات ونوازش
واستمالت ایدر سابع سکون رایله بر مزرعه معروف آدیدر که اسکندر ذوالقرنین وفات

ایتدکده دفن اولنمسنده اختلاف ومنازعات کثیره اولوب اهل فارس وفات ایتدوکی
محلده دفن اولنسون دیدیلر ور ومیان مولدی اولدوغی یرده دفن اولنسون دیدیلر
آخر بر عاقل حکیم دفع نزاع ایچون بر نواحی ده بر لطیف مرغزار اوار درخرم دیمکله مشهور بر عالی
جبل اوستنده در اول محله آدم کوندروب سؤال ایده لم معقول ایسه اول جبل اوستنده کی خرم
دیدکلری محلده دفن اولنسون دیدوکی محلده حکیم فردوسی حکایه ایدر * مثنوی * برفتند
پویان بکردار غرم * بدان بیشه کش نام خوانند خرم * بکفتند پاسخ چنین داد باز *
که تابوت شاهان درآید براز * که خاک سکندر باسکندریست * که او کرده بدر وزکاری
بریست * ثامن سرخ رنک بر چیچکدر قوپدقدن صکره تازه طورب صولمز تاسع اعلام
رجالدندر خرم شاه بر شهریار مشهوردر وهندوستان پادشاهلرندن بر پادشاه آدیدر
〈خشام〉 فتح شین معجمه ایله زکام که دماغدن ماء غلیظ اینوب بورون دلکلری طوتیلور
〈خلم〉 ضم لام ایله بلخ مضافاتندن بر قصبه آدیدر سرحد بدخشانده واقع ده فرعون
دیمکله مشهوردر شیخ آزری بیت بلخ را قریه ایست نام خلم * ده فرعون خواندش مردم
〈خم〉 درت معنایه کلور اول کوب که عربیده دن دیرلر بوزن من جمعی دنان کلور شیخ
بهاء الدین عاملی بیت هاتها صهباء من خمر الجنان * دع کؤسا واسقنیها بالدنان *
میخانه ده شراب کوپلر ایله طوردوغی اجلدن خمخانه دیرلر میر نظمی بیت بخمخانه آی
وبعشرت بکوش * بپند از ساغر بجم می بنوش * ثانی کوس معنا سنه حکیم فردوسی
بیت بفرمود تا بردرش کاودم * زدند وببستند بر پیل خم * کوس اکثر توجدن
دو زلمکله رو پینه خم دیرلر وله بیت سپهبد بزد نای رو پینه خم * خروش آمد از نالهٔ کاودم
کاودم ضم دال ایله بوری در ثالث کنبده خم دیرلر حکیم انوری در صفت عمارت * رباعی *
راعی زایران صریر درت * هم زیك خطوه هم زیك فرسنك * خاکی مطربان صدای خمت *
هم دران پرده هم دران آهنك * مجد الدین همکر * قطعه * مخالف تو بهر کار کاور در خ وروای
فذالك املش عجز وناتوانی باد * وکر شود ارنی کوی روئیت مقصود * جواب او زخم
چرخ لن ترانی باد * رابع بمعنی خاموشی 〈خورزم〉 واو مجهول وفتح راء مهمله وسکون زاء
معجمه ایله مشهور ولایتدر اما اصح فتح خا وواو معدوله ایله خوارزمدر ثانی شول بغرا که
اسباب محسناتی اولیه 〈مع النون * ختن〉 فتح تاء مثناة ایله مشهور ومعروف مملکتدر که
آنده غایت بی مثل محبوبلر ولطیف ونازك قماشلر اشلنور کذا فی المجمع ومشك آهوسی
اول دیارده چوق اولور مشك ختن دیرلر خواجه حافظ بیت باهمه عطر دامنت آیدم
از صبا عجب * کر کذر توخاك را مشك ختن نمیکند 〈خداخوان〉 شهادت پرمغی که
عربیده مسبحه دیرلر 〈خدادوران〉 ضم دال مهمله ایله الله دن ایراقلر یعنی ظلمه وفسقه
ومرتکبون کبایر کذا فی شرفنامه ابو المعانی بیت که ترسد از خدا دور ست ز عصیان *
خدادوران شود کارش بخسران 〈خدافروشان〉 یعنی ظاهرده اهل تصوف وارباب
معرفت واصحاب علم اولانلر 〈خدایی فروشان〉 اهل لعنت که دعوای خدایی ایدرلر
کذا فی شرفنامه مذکور درت لغت اصطلاحی درشرفنامه دن منقولدر 〈خدایکان〉 کسر

خ ن

کسر یای تحتانی و فتح کاف فارسیله اولو پادشاه که صاحب دولت ومالك مملکت شهنشاه
وشهریار دنی دیرلر حکیم انوری بیت کردل ودست بحر وکان باشد * دل ودست خدایکان
باشد * وله بیت خدایکانا سال نوت همایون باد * همیشه روز تو چون روز عید میمون
باد ﴿ خراسان ﴾ ایکی معنایه در اول جانب مشرقه دیرلر فخر کرکانی * مثنوی * بلفظ
پهلوی هر کو سرآید * خراسان آن بود کزوی خراید * خراسد پهلوی یعنی خرامد
عراق وپارس را ازوی خرامد * استاد رودکی در کتاب دوران آفتاب بیت از خراسان
بردمد طاوس فش * سوی خاور میخرامد شاد وکش * بهر دیدم بامدادان چون بتافت
ازخراسان سوی خاور می شتافت * ثانی ولایت عراق وفارسك جانب شرقیسنده واقع
بر عظیم مملکت ومعظم شهر در بیحد وبی عدد قرا وقصباتی مشتمل ومعمور آبادان ولایتدر
سبب تسمیه سی ایکی وجهله در بر وجهی جانب شرقده اولدوغی وجه ثانی اقلیم رابعده
اولدوغی اقلیم رابع ایسه شمسه منسوبدر اول تقریبله خور آساد یدیلر مرور ایامله واونی
حذف ایدوب آخرینه نون الحاق ایدوب خراسان ایندیلر نتکم تیمورنامه ده هاتفی بیت
خراسان بروی زمین سینه است * بروز آسمان نام دیرینه است ﴿ خرچین ﴾ سکون راء
مهمله و یای تحتانی وکسر جیم فارسیله هکبه که عربیده خرج دیرلر ضم خایله ﴿ خردخان ﴾
طار دغان معناسنه مروید راصلی اورمغله اوفانمش اولان نسنه در چغتای لساننده
اوشانماق واوشالماق دیرلر ﴿ خرده بین ﴾ مدقق ومحقق وانجه فکرلو معناسنه کمال بجندی
بیت تا دهانت هست پیدا کر نظرها شد نهان * خرده بینان وصف آن پیدا وپنهان نه
کرده اند ﴿ خرده دان ﴾ دقیقه شناس ونکته دان وعیب بین معناسنه در ابو المعانی
بیت تمامت عیب دارم معرفت نی * بنزد خرده دانان نیست مخفی ﴿ خرسیدن ﴾
سکون را وکسر سین مهملتین ایله چوریوب متعفن اولمق معناسنه ﴿ خرستان ﴾ خرمالق
ستان اسم مکاندر کلستان وبوستان کبی مراد خرمابندوکی یردر ﴿ خرمابن ﴾ خرما اغاجنك
یعنی که ترکیبده اغاجك اوزدکی دیرلر ﴿ خرمدان ﴾ فتح را وسکون میمله چانته که سیاحان وقلندران
یانلرنده طاقوب کزدررلر میرنظمی بیت بر ندی کند نام هر در بدر * خرمدان تهی کیسه خالی ززر
﴿ خروشیدن ﴾ مصدردر حمله ایلك وفریاد وجوش ایلك یعنی غوغا وشورش کمال
بجندی بیت برسر آن کوی چه کردیم کم * یافت نشد این چه خروشیدنست ﴿ خریدن ﴾
کسر راء مشدده ایله اطفالی اوچق طوتمق ابو المعانی بیت نشان کزیدن شله برلب یاز
که خریدآن طفل در بزم اغیار ﴿ خسبیدن ﴾ سکون سین وکسر با وسکون یایله
مصدرلا زمیدر یاتوب اویومق متعدیسی خسبانیدن کلور چغتای لساننده اوکوراماك
دیرلر ﴿ خسودن ﴾ ضم سین وواو معروفله محودیده بمعنی درودن یعنی مدح ودعاو ثنا
ایلك اما مجمع الفرسده معنای مزبوره براء مهمله زیاده سیله ﴿ خسوردن ﴾ ضبط وروایت
ایلمش کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم مرقوم ایکی لغتی فرهنك جهانکیری صاحبی بمعنی درو دکردن
وبمعنی در آمدن نقل ایلمش ﴿ خسرونشان ﴾ علامت پادشاهی ونشان خسرو پرویز کذا فی
المجمع ﴿ خشك انکبین ﴾ اول عسلدرکه پتکنده قوریوب قالور کذا فی شرفنامه ﴿ خشك باختن

شرط ورهنسز نرد وقمار اوینامق کمال اسمعیل بیت چشم من ز رخ تو با غم دل * خشك
می باز دو تر میماند خشکنجان سکون شین معجمه و کافله شرفنامه‌ده اوچ معنایه
مرویدر اول روح مجرد ثانی مرد بی عشق ثالث نعمت غیریدن بی بهره اولانه دیرلر اوچ
معنایه ترتیب اوزره وله بیت * خشکنجان بودم بعشقت ای صنم * کرچه نیستم در محبت
خشکنجان * حمد لله کشته ام با غم غنی * بوده ام از جاه دیکر خشکنجان خشکجهان
اول روزکار واول زمانه دیرلرکه انده لطافت وفیض اولمیه میر نظمی بیت چوکارم تلف
شد ندیدم بهی * بخشك جهان در کذشته شهی خشکماز کردن برخبری جد وجهد
ایدوب اصلنی وحقیقتنی صورمغه دیرلر خشکنان بکسمات وکوزك وقوری اتمك
وامثالی نسنه‌لره دیرلر خشودن ضم شین معجمه ایله اغاجك قوری دالّلرین وزیاده
فلسلرین قیروب پاك اتمکه دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری خفتن ایکی معنایه کلور
اول وقت عشاکه یاتسو نمازنه نماز خفتن دیرلر ثانی اویومق معناسنه خواجه حافظ بیت
کفتم ای مسند جم جام جهان بینت کو * کفت افسوس که آن دولت بیدار بخفت * ویاتمق
معناسنه وله بیت شب قدری چنین عزیز و شریف * با تو تا روز خفتنم هوس است *
شیخ سعدی * مصرع * ولی بحمله اول عصای شیخ بخفت * واکلمش معناسنه ده استعمال
اولنور خفتیدن سکون فا وکسر تاء مثناة ایله بمعنی غلطیدن یوالنمق ودخی اعضا
اویشمق متعدیسی خفتانیدن اولور ابو المعانی بیت بخاکراه تو عشاق جان فدا کرده
بیك نکاه ز تو تا بحشر خفتیده خفیدن کسر فا وسکون یا ایله بمعنی سرفه کردن یعنی
او کسورمك کذا فی الاداة ابو المعانی بیت دهان بود خشك ونیامد خیو * خفیدن کرفته
نفس در کلو خلقان سکون لام وفتح قافله غایتده چرکین ونهایتده کیرلی حکیم انوری
بیت پایهٔ قدر ترا از مه نشان میخواستم * کفت اوکی درد هد باما درین خلقان خیام خلن
کسر لامله دائما بورندن چرك وسومك اقان کمسنه‌یه دیرلر اغاجی بیت بینی خلنی چو میش
دارد * صد کرك درنده پیش دارد خماهان وخماهن کلاهما بفتح المیم والها بر جنس
طاشدر ایکی نوع اولور ارکك ودیشی ارککی غایت سخت وتیره رنك در صویله ازلسه سرخ
رنك اولور زنجفره کبی ودیرلرکه آهن نوعندندر ایکیسنکده طبیعتی سرد وخشکدر دموی
وصفراوی رمدده طلا اولنسه نافعدر خصوصا دیشیسی نبیدده دخلی زیاده در ومنقولدرکه
مزبور طاشدن دوزلمش ظرفدن شراب ایچلسه اصلا وقطعا سرخوش اتمز عربیده اکا
صندل حدیدی دیرلر حکیم ازرقی * قطعه * خدایکانا مهمان بنده بودستند * تنی دو
دوش بنقل ونبیدور ودوکباب * بطبع خرم چندان شراب نوشیدند * که برخماهن
کردون فروغ زد سیماب * حکیم خاقانی بیت فیروزهٔ چرخ را ز آهم * جز رنك خماهنی
نیابی خمدان کوب قونیلن مخصوص خانه خم کوپدر ودان ظرف مکاندر خمستان
خانه خمار که انده کوپلر بر مقدار یره کوملمش اولور خمخانه وخمکده دخی دیرلر ابو المعانی
بیت ز سیر باغ ونخلستان مرابه * که با شم در خمستان باده نوشم خنبیدن سکون نون
وکسر باء موحده ویای ساکنه ایله بمعنی برجستن صچرامق کذا فی شرفنامه خنبدن کسر

کسر نون و سکون یای تحتانی ایله بمعنی برجستن کذا فی مؤید الفضلا بو معنایه ابو المعانی
بیت بمستی از و بوسه کردم نیاز * بر نجید از من زجا بر خنید خنستان کسر نون
و سکون سین و فتح تاء مثناة ایله بمعنی مبارك و خجسته کذا فی المجمع خنشان سکون نون
و فتح شین معجمه ایله بمعنی مبارك و خجسته که برتو مبارك باد دیمك اولور استاد رودکی بیت
باد بر تو مبارك و خنشان * جشن و نوروز گوسپند کشان * مجموعة الانس نام لغتده سین
مهمله ایله و بعض نسخه ده فتحتین ایله مرویدر خواستن واو معدوله ایله استمك طلب
معناسنه در اکرچه مشهوری خاء مفتوحه ایله در لکن بعض معتبر فرهنکلرده خاء مضمومه
ایله ضبط و روایت اولنمشدر خواندن واو معدوله و الف ثابته ایله اوقومق معناسنه
لغت اوّل ایله بو لغت و بونلره بکزر برقاج لغت دخی خایه فتحه ایله ضمه میاننده مخرج ویرلمك
کرکدر اول اجلدن هم مفتوحه ده و هم مضمومه ده یازلمشدر خوانیدن مثله معناسی
اوقتمقدر هم لازم و هم متعدی اولور خواهیدن مثل خواستن و مخرجی دخی انلر کبیدر
متعدیسی خواهانیدن کلور طلب ایلمك و ایتدرمك معناسنه خوپخین واودن صکره
باء فارسی و خاء معجمه ایله مؤید الفضلاده مومیا معناسنه مسطور در اما حرکتی اشعار
اولنمامشدر خوبکلان واو مجهول و سکون باء موحده و فتح کاف فارسیله بردار و اسمیدر
کذا فی شرفنامه خوچاریدن فتح جیم فارسی و کسر راء مهمله ایله صقلمق و طبیعت
غم و الم و افکاردن منقبض اولمق معناسنه خوچیدن کسر جیم فارسیله بصره ضعیف
اولوب نسنه یی ایو کورمك ابو المعانی بیت زلف دلدار کردنم بپیچید * چشم بدبین
حاسدان خوچید خودبین کندین کورجی معجب و متکبر معناسنه و له بیت در دو عالم
همی شود مذموم * نکند سود ظالم و خودبین خوران واو مجهول و فتح راء مهمله
ایله بمعنی خوراء مرقوم یعنی بسیار خوار اکول معناسنه مبالغه ایله اسم فاعلدر و له بیت
خوردن و خفتنت بود انبك * همچو کاو و خران مشو خوران * وکیخسرو پهلوانلرندن بر مبارز
ایرانی نامیدر خورجیون واوین مجهولین و سکون راء مهمله و جیم و ضم خاء ثانی
و یای تحتانی ایله اویقوده اغر بصمق که فرنجك دخی دیرلر عربیده کابوس دیدکلریدر حکیم
خاقانی بیت فرنجك وار شان بکرفته آن دیو * که سر یا نیست نامش خورجیون * بو بیتك
اقتضای وزنی اوزره جیمی مکسور اولمق کرکدر خوردن واو معروف ایله تناول
معناسنه که یمك ایچمكدر خوردوستان واو مجهول و سکون راو سین و ضم دال مهملات
و فتح تاء مثناة ایله اوزم چبوغنك تازه سی که بر مقدار اکشیجه اولور اکاسماك دخی دیرلر
کذا فی المجمع خورده دان واو مجهول ایله بمعنی خرده دان یعنی دقیقه شناس و نکته دان
و عیب دان خرده و خورده بردر معنالری ذکر اولنور انشاء الله تعالی دان اسم فاعلدر
ابو المعانی بیت وجود من سراپا عیب و نقص است * اکر مخفیست دانند خورده دانان
خورزرومیان سکون واو و راو زاء موقوف و ضم راء ثانیله دست بنه دیدکلری
اویوندر خورستان واو مجهول و کسر راو سکون سین مهملتین ایله شهر تستر و توابعی
اولان یرلره دیرلر و سمرقند قربنده بر شکرخانه در خورشید پرستان یعنی مغان کذا فی

شرفنامه ده خورشید سواران ده یعنی شب بیداران کذا فی شرفنامه کیجه وقتنده شمس
تحت الارض ده واقع اولمغله بیدار اولانلر شمسه سوار اولمش اولور وجه تسمیه میدر دیو
خاطره کلور یاخود شب بیدار اولوب مشتغل بذکر الله اولنلر تنویر عالمده شمسه غالب
وسوار اولمش کبی اولور حاصلی سماعه موقوف اصطلاحدر شیخ نظامی بیت سایهٔ
خورشید سواران طلب * رنج خود وراحت یاران طلب ده خورشیدن ده دوشرمك
ویرشمق وتبسرمك وآزق کتورمکی سومك واویون کتورمك وخوش کلمك معنالرینه بعنی
اول میرنظمی بیت درآمد کلستان زاخوبرویان * کل بوسه بخور شیدند پنهان ده خوزان
واو مجهول وفتح زاء معجمه ایله بزمبار زایرانی نامیدرکه خوزان مزبور اصفهانی بنا ایتمکله
اول شهره خوزان تسمیه اولنمشدر شیخ عطار بیت مرادر شهر خوزان مهربانست * که باغ
خاص شهر باغبانست * ویرمملکت آدیدر بعضلر ده خوزستان ده واو مجهول وکسر زا وسکون
سین مهمله ایله خوزان مرقوم ولایتنه دیرلر بی نظیر شکر حاصل اولور شهر شوشتر اول
خطه نك شهریدر شیخ نظامی بیت زبس خنده که شهد شیر برشکر زد * بخوزستان شده
افغان طبرزد * ده خوشخوان ده ایواوقیجی خوش کوزلدر وخوان خواندندن اسم
فاعل اولور میرنظمی بیت چو دیدم بلبل خوشخوان بکلشن * بدو کفتم کل آمد چشم روشن
خواجه حافظ بیت درحلقهٔ کل ومل خوشخواند دوش بلبل * هات الصبوح هبوا
یا ایها السکارا ده خوشدامن ده واو معروف وسکون شین معجمه ایله بعنی ما درزن که قاین انا
دیرلر بو معنایه یالکز خوش دخی دیرلر مؤید الفضلاده خوشتامن دیرلر دال یرینه تاء مثناة
ایله وبعض نسخه ده خوشامن ده دیرلر حکیم سوزنی بیت بکوی ای زن توکشته قلتبان شوهر
سه پایه زن شله خوشدامن ترا اماد ده خوشه چین ده باشق دوشرمجی خوشه باشق
معناسنه ده کلور وچین چیدن لفظندن اسم فاعلدر واستعاره طریقیله صاحب سلیقه
ومعانی پرورلکه اقتداری اولمیوب شعرو نظم سویلرم دیو آخرك اشعارندن تراش ایدن زمانه
شاعرلرینه دیرلر ابوالمعانی * قطعه * قوت طبعش نبود ودخل وشعرم کند * میشود
ازخرمن اشعار ما راخوشه چین * میزند درانجمن باهرزه لاف شاعری * لیك نتوان خواندش
موزون اشعار بهین ده خوشیدن ده واو مجهول ایله یورشمق وقوریمق خشکیدن معناسنه
استاد لطیفی بیت درختی کاب از دست نوشد * همیشه میوه وشاخش بخوشد *
وبعنی خشك شدن زدودان کذا فی مشکلات شهنامه ده خون ده واو معروف ایله مطلق
قاندر دم معناسنه شیخ سعدی بیت خونش بکردنم پدرت رابزن بکش * عیسی مریمی
توپدر راچه میکنی * ومفتوحه ایله مضمومه بیننده اولان مخرج ایله واو معدوله ایله ده سفره
وطعام معناسنه ده مستعملدر ده خونجین ده سکون نون وکسر جیم فارسیله باء موحده
ایله ذکری مرو رایدن خوبچین معناسنه درکه مومیادر ده خون سیاوشان ده ترکیبدر ایکی
قرداش قانی عربیده دم الاخوین دیرلر شرفنامه ده براغاجدر سرخ رنك اولور آنکله ابریشم
وجامه بویارلر اول اغاجه خون سیاوشان ودم سیاوشان ودم سیاوش ویالکز سیاوشان
ودار پرنیان دخی دیرلر وجه تسمیه سی اولدرکه چون افراسیاب سیاوشی قتل ایتدی اول

اول یرده که قتل اولنوب ثانی دوکلدی اول وقت براغاج بتدی که مزبور اغاجدر بعض فرهنکلرده
و بعض کتابلرده مزبور اغاج بقم اولمق اوزره منقولدر اما صحتی معلوم دکلدر سیاوشك قتلنی
ایهام ایدر خواجه حافظ بیت شاه ترکان سخن مدعیان میشنود * شرمی از مظلمهٔ خون
سیاوششن باد * شاه ترکان که شاه توران افراسیابدر مولانا محمد بدر الدین ظهوری بیت
نکوید بخون سیاوش دریغ * چواند ازد افراسیابانه تیغ خوهن واو معروف و فتح ها ایله
یز ریاغی چقاریجی وصابنجی معناسنه مرویدر خویچین واو مجهول وسکون یاء
تحتانیین وکسر جیم فارسیله عرقچین معناسنه درکه خوی واو معدوله ایله عرقدر وچین چیدن
لفظندن اسم فاعلدر مع الواو * خدو ضم دال مهمله ایله توکرك خیو وتفو دخی دیرلر
حضرت مولانا قدس سره بیت اوخدو زد بر رخش که روی ماه * سجده آرد پیش او
در سجده کاه * حکیم سوزنی بیت ان بد چرخ آسیا کردان * خشك شد در دهان بنده خدو
ضم راء مهمله ایله برقو شدر عربیده حباری دیرلر و دخی خروسه دیرلر کذا فی المجمع
خسرودار و خوانجان دیدکلری دار و درهندی لسانده کوانجن دیرلر خسرو
ایکی معنایه کلور اول هر ذی شوکت پادشاهه خسرو دیرلر ثانی اعلام رجالدندر ملوك
عجمدن کیخسرو که مشهور پادشاهدر فریدون اولادندن ایرج نسلندن و نوشیروان اوغلی
هرمز تاجدارك اوغلی پرویزك لقبیدر که خسرو پرویز در شیرین ایله احوال حکایه سی
مشهوردر خسو ضم سین مهمله ایله بمعنی مادر زن خسرو خسره دخی دیرلر استاد
فرخی بیت بد سکال تو ومخالف تو * خسوی جنکجوی باد اماد خشکماز و سکون شین
معجمه وکاف موقوف ایله اغاجك قوری بوداقلرین وناهموارین قرمق خشکمازه دخی دیرلر
خوشکو سکون شین معجمه وضم کاف فارسیله ایو ایرلایجی دیمك اولور یعنی مطرب
خوشنوا کمال خجندی بیت چو مطرب خواند ابیات توکوید * که این کوینده خوشکو نماید
خشود ضم شین معجمه ایله بمعنی مادرشوی یعنی کویکو اناسی که خوش وخوشدامن
دخی دیرلر شمس فخری بیت باد همیشه خسرو سلطان محترم * تا احترام دارد مادرا خشو
بو بیتدن مادر زن اولمق فهم اولنور اما مختارینك بیت بشری للك بشری که هجای تو همه پاك
سوی خشوبت کردم تحریر و فرستاد * بیتندن مادرشوی فهم اولنور فتحه ایله عربیده
خرمای زبون و زبون خرمایه ده دیرلر خفتو سکون فا وضم تاء مثناة ایله آغربا صمق که
عربیده کابوس دیرلر یو کرفته معناسنه کذا فی المجمع بو معنایه ابو المعانی بیت آن کرانجان
وکران تن کرد در بزم خواص * اهل مجلس تنکدل باشند خفتو کامله خفزدو فتح فا
وسکون زاء معجمه وضم دال مهمله ایله مفتوحه ده مذکور اولان جعل معناسنه بعض فرهنکلرده
ضمله مرویدر خودخو تربیه سز بیوب کندو هواسنه اولانه دیرلر میر نظمی بیت
نخورد سلهٔ استاد ندید جور پدر * شد ست زنده بخود خو هوای نفس بسر خودرو
واو معروف وسکون دال وضم راء مهملتین ایله طاغلرده خدائی بتمش اغاج و بیابانده بتن
شکوفه وسائر نباتاته دیرلر خود کندو و رو رستن لفظندن اسم فاعل اولور مراد بلانصب
وزرع بتن نباتاتدر خوشاو بمعنی خوشاب مرقوم کذا فی المحمودی خوشنو واو

خ و

معروف وسکون شین معجمه وضم نونله خوشنود لفظندن ترخیم اولنمشدر حکیم اسدی
بیت شدم من باندر زمن بکروید * زمن پاك بد رود خوشنو شوید ﴿ خو ﴾ بوزن
کو عادت معناسنه در وبعض اسمه اضافتله استعمال اولنور نیکخو وبدخو کبی شیخ آزری
بیت چون بادبیوی توبسی کشته بهردر * باحضرت توکرده چوخاك در توخو *
﴿ خبه ﴾ فتح باء موحده ایله قزل تودری دیدکلری دار ودر ترکیده قوش اتمکی
دیرلر واصفهانیلر خاکشی دیرلر ذکری مرور ایلدی ﴿ بجاره ﴾ فتح جیم وراء مهمله ایله بمعنی
اندك کذا فی الاداة مفتوحه ده دخی ذکری مرور ایلدی وفرهنك جهانکیریده دخی ضمه ایله
مسطوردر مختاری بیت بنکر زمین وسپاه دشمن * کان فراوان واین بجاره است *
﴿ بجاوه ﴾ فتح جیم وواو ایله بمعنی صدا وآواز کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ بجسته ﴾
قتلو ومبارك معناسنه استاد عنصری بیت مکن خلاف دل ازنا بجستکی برهان * خلاف
کردن او بخت نا بجسته بود * یعنی نامبارك عربیده بجسته یه یمنه ومیمونه دیرلر وله ایضا بیت
بجسته باز کشاده دهان مشکین دم * کشاده نرکس چشم دژم زخواب خمار * بر معناسی
دخی بر نوع صاری کل در اورتاسنده سیاهی اولور آکا دخی بجسته دیرلر شیخ نظامی بیت درون
خرکه از بوی بجسته * بخور وعود وعنبر کله بسته * بو معنایه مسعود سعد سلمان بیت
ازان بجسته وشاه سپر غم هردو شدند * یکی چو دیدهٔ چرخ ویکی چو چنك عقاب *
﴿ خرابه ﴾ فتح راء مهمله وباء موحده ایله ایکی معنایه در اول براینجم صومقدارنه دیرلو
واو معدوله ایله خورابه دخی دیرلر ثانی برچوبدر صوینی چقاروب یوزنه یاغی چقار
اول یاغی آلوب بعض امراضه دوا ایدرلر ﴿ خرچینه ﴾ هاء علامتله خرچین مرقوم معناسنه که
هکبه در هر نه نوع اولورسه وبر معناسیله قوش ایبکیدر ﴿ خردکاه ﴾ سکون را مهمله
ودال موقوف وفتح کاف فارسیله دوه نك کوکسنده یره کلن یصی یرینه دیرلر کذا فی
التحفه ودخی چارپا حیوانك کوکسنك یری ابوالفرج رونی بیت برون کند خرد از خردکاه
لهوشکیل * فروکشد طرب از طرد جای عیش لکام ﴿ خرده ﴾ سکون را وفتح دال مهملتین
ایله التی معنایه کلور اول هر نسنه نك ریزه سی یعنی اوفاغی بو معنی معروفدر ثانی نکته
معناسنه سیف اسفرنکی بیت برون پردهٔ عقلست جان خرده بینا نرا * بغمزه سوی
یکدیکر اشارتهای پنهانی * عمادی بیت تشویر میدهد خرد خرده بین مرا * نقش خرد
بباده ز لوح دلم بشوی * ثالث عیب وکناه وخطا معناسنه مولانا جامی بیت زمن کر خردهٔ
آید مکن عیب * زخردان خرده نبود عیب وعاری * رابع بمعنی خس وخاشاك بو ایکی
معنایه یعنی ثالث ورابع معنالرینه شیخ سعدی * مثنوی * بد اندیش بر خرده چون دست
یافت * درون بزرکان باتش بتافت * بخرده توان آتش افروختن * پس آنکه درخت کهن
سوختن * خامس کتاب زندك یکرمی برنسکندن برنسکنه خرده وتمامنه اپارده دیرلر استاد
دقیقی بیت ببینم آخر روزی بکام دل خودرا * کهی اباده خوانم شها کهی خرده * سادس
شرارهٔ آتش معناسنه ﴿ خرده مرده ﴾ پاره پوره واوفاق تفك دیمکدر ابوالمعانی بیت
نیاز ونا زندانم چو خرده مرده حساب * همین بوصل ترا جان داده میدانم ﴿ خرفه ﴾ سکون

خ ٨

سکون راء مهمله و فتح هایله برنوع سبزه درکه پرپهن و فرفهن و تخمکان و فرفخ دخی دیرلر ترکیده پرپریم و سموزاوت و عربیده بقلة الحمقا دیرلر ﴿ خرمگاه و خرمگه ﴾ کلاهما بفتح الراء المشدده و کاف العجمی و سکون المیم بمعنی خرگاه و خرگه شمس حیدی در نعت بیت ازعلو همتت فراش خرمگاه قدر * خیمهٔ قدر ترا بر اوج اوادنی زده * و مکان شادی و شکوفه زار حکیم خاقانی بیت تابش رخسار توازراه چشم * کرد خرمگاه دل ازارغوان * بو بیتده چادر اولمق دخی مناسبدر ارغوانی خیمه یه تشبیها ﴿ خروسچه ﴾ ضم را و سکون واو و سین مهملتین و فتح جیم فارسیله بمعنی استخوان کاو یعنی بوغاز آلتنده کوریننکوکده تلیك دخی دیرلر ﴿ خروسه ﴾ ضم را و فتح سین مهملتین ایله فرج زنانده اولان لحم زائد ابو المعانی بیت بخواه صحبت زن هرد و چیز هست کریه * زبان دراز خروسه دهن فراخ نکون * ﴿ خروه ﴾ ضم راء مهمله و واو معروف و اظهار هایله بوزن کروه بمعنی خروس استاد عنصری بیت شب از حملهٔ روز کردد شکوه * شود پر زاغش چو پر خروه * شیخ نظامی بیت خروه غنوده فروکوفت بال * دهل زن بزد بر تبیره دوال ﴿ خره ﴾ فتح راء مهمله ایله الثی معنایه کلور اول محقق دوانی شرح هیاکلده ذکر ایدرکه خره نور در الله تعالی حضرتندن فائض اولور جمله مخلوقات اول نور ایله تعیش و ریاست ایدرلر بعضی بعضی نك اوزرینه و اول نور وسیله سیله کسب صنایع و حرفته قادر اولورلر و اول نورك آثار فیضی پادشاهلردن که عادل اوله ظاهر اولور آنلره کیان خره دیرلر بو معناده واو معدوله ایله خوره دخی دیرلر ثانی برحصه معناسنه کلور حکمای فرس ملك فارسی بش خره یعنی بش حصه ایدوب هر حصه یه براسم قومشلردر بو ترتیب اوزره حصهٔ اول خرهٔ اردشیر حصهٔ ثانی خرهٔ اسطخر حصهٔ ثالث خرهٔ داراب حصهٔ رابع خرهٔ شاپور حصهٔ خامس خرهٔ قباد در بو خره یه خوزه و کوره دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت زپرمایه تو هرچه بد دلپذیر * ببردند تاخرهٔ اردشیر * ثالث راء مشدده ایله بمعنی صدای خوب و آواز خوش آینده و مستحسن حکیم ناصر خسرو * مصرع * تو خفته و برکفتهٔ خوش خرهٔ * و ضم را و اظهار هایله اوج معنایه کلور اول خروس معناسنه که خروه دخی دیرلر حکیم ناصر خسرو بیت خود همی آرزوی تن مرو * چون خرهٔ بدزپی ماکیان * وله بیت سر دوتاریك شد ای پورسیه دم دین * خرهٔ عرش هم اکنون نکند بانك نماز * ثانی مجمع الفرسده جانوران وحشی ثالث بمعنی خسته یعنی چکردك که خره خرما و خره انکور دیرلر ﴿ خروهه ﴾ ضم زاء مهمله و واو معروف و فتح هایله یفتوه معناسنه که بك دخی دیرلر ترکیده تلبه دیدکلری که طغانجیلر طغان اوقورلر و طو زاغه قوشن کلك ایچون قودقلری قوشکه عربیده ملواح دیرلر ﴿ خستوانه ﴾ سکون سین مهمله و تاء مثناة و فتح نونله درویشانك کیدوکی مرقع خرقه و پشمینه دن اولان پحاقلی خرقه معناسنه در و لسان الشعراده پارهٔ برد و پارهای کرپاس یعنی الاجه پانلری و بز پانلری ﴿ خستونه ﴾ سکون سین مهمله و ضم تاء مثناة و فتح نونله لباس درویشانکه پشمینه و مرقعه دخی دیرلر ابو الفرج رونی بیت خستونهٔ حسن اهتمامش * برخسته کی فناست مرهم ﴿ خسر خواجه ﴾ پدر زن معناسنه در کذا فی شرفنامه ﴿ خسره ﴾ مادر زن

معناسنه بو ایکی معنایه ابو المعانی * قطعه * کر محبت نکند خواجه خسر داماد را * عیب نبود که
همین دختر کش میکاید * وین عجب که خسره میل کند د راول * بعد زان برسر کیر دختر
خود جنك آرد ﴿ خسرینه ﴾ بمعنی خسرهٔ مرقوم وله بیت شود داماد اکر در کار همسر
بود خسرینه راضی تر ز دختر ﴿ خسوره ﴾ بمعنی خسرینهٔ مرقوم استاد لطیفی بیت اکر بازی
نساری بالضروره * خوشت ناخوش بود دیکر خسوره ﴿ خشاره ﴾ فتح شین معجمه وراء
مهمله ایله سفره ده طعام واتمکدن دوکان پاره ﴿ خشکبازه ﴾ سکون شین معجمه وکاف
موقوف وفتح باء موحده وزاء معجمه ایله اغاجك قوری داللرین وناهموار بتنلرین کیدروب
پاك وهموار ایتمکه دیرلر ﴿ خشکرنده ﴾ سکون شین معجمه ونون وکاف موقوف وفتح راء
مهمله ایله یبوست طبیعتدن عارض اولان جرب که قوری اویوزدیملك اولور میر نظمی بیت
سرایت میکند زان شور وندله * که سرتاپا وجودش خشکرنده ﴿ خشکریشه ﴾ کسر
راء مهمله وسکون یای تحتانی وفتح شین معجمه ایله مهرهٔ جراحت وناسور که ترکیده ناصراتی
دیرلر ﴿ خشکنانه ﴾ کاف موقوف وفتح نونین ایله قاتقسز یالکز بیلن اتمك حضرت مولانا
قدس سره بیت چون روز کرد د میدود از بهر کسب وبهر کد * تا خشکنانه او شود
از بهر او ترمانهٔ ﴿ خفته ﴾ سکون فا وفتح تاء مثناة ایله اسم مفعولدر یاتمش وایومش
معناسنه شیخ سعدی بیت ظالمی را خفته دیدم نیمروز * کفتم این فتنه است بیدار
بوده به * ودخی خمیده اکلمش معناسنه شمس فخری بیت شهنشاهی که بهر خدمت او *
همیشه پشت کردون خفته باشد ﴿ خفچه ﴾ سکون فا وفتح جیم فارسیله بر اغاجدر سرخ
رنك ومدور اولور ومیوه سی دخی اولور عربیده عوسج دیرلر ﴿ خفه ﴾ فتح فایله او کسرك که
سرقه معناسنه در میر نظمی بیت که هست علت باطنش در بدن * خفه کیرد او را بوقت سخن
﴿ خله ﴾ لامك شدیله ده تخفیفیله ده جائزدر ایله اوچ معنایه کلور اول سومك
خلم معناسنه استاد عسجدی بیت چو آید رویرون حمدان بدان ماند سر سرخش *
که از بینی سقلابی فرود آید همه خله * ثانی سخن هرزه وهذیان استاد لطیفی بیت بر فضل
توکی معرفت آیند که دانند * اشعار تو بی چم وسخنها همه خله * ثالث کمی دومنی وله
بیت دریاست و واپر آب نشله * کیران جهان در وچو خله * مذکور اوچ معنایه تخفیف لامله
شمس فخری * قطعه * رای منیر تو ز معالی واحتشام * در روی پادشاه زمان افکند خله
هر مدح آفرین که نه اندر ثنای تست * نزدیك عقل باشد وافسانه وخله * کشتی اهل
فضل شود غرق موج یاس * کونه ز اهتمام تو باشد وراخله * لام مشدده ایله عربیده
ایکی معنایه در اول دوست ودوستلق ثانی براوتدر که طعمی شیرین در وکسر خا ولام
مشدده ایله ینه عربیده اوچ معنایه در اول دیش اراسنده طعامدن قلان ثانی چادر شب
آستری ثالث سوکانه صاردقلری دری یه دیرلر ﴿ خلمه ﴾ سکون لام وفتح میمله بعنی سر
چوکان شرف شفروه بیت هیچ کل بود که دو آخر دست آب نشد * بود بیدی که نه در خلمهٔ
چوکان آید ﴿ خمبره ﴾ سکون میم وفتح باء موحده وراء مهمله ایله کوچك صکوب که
پستوقه دیرلر ودخی آلات جنك وحربدن بر مدور چولمك کبی دموردن ایدوب ایچنه

ایجنه دمور پاره لری باروت سیاه ایله طولدیروب هاون طوپنك ایجنه باروت ایله تعبیه
ایدوب آتوب قلعه ایجنه دوشدرلر اول مرتبه هندسه ایله اتارلر که مراد ایتدکلری محلده
پاره لنور و آدملری هلاك ایدر خمخانه میخانه معناسنه که کوب اوی دیمك اولور مولانا
محمد ظهوری بیت ز خمخانهٔ فیض هر بامداد * بجام طلا رایت صبح داد خمره سکون
میم و فتح راء مهمله ایله خمبرهٔ مرقوم معناسنه خمکده سکون میم و فتح کاف فارسیله
میکده کبی خمخانه معناسنه در خم مهره سکون میم اول و ضم ثانیله اینجو صدفندن
یاپلمش برمدوّر نسنه در بوری کبی چالرلر شیخ نظامی بیت بر آورد خم مهره آواز شیر *
دماغ از دم گاو دم کشته سیر خنبره سکون نون و فتح باء موحده و راء مهمله ایله
مجمع الفرسده کوچك کوب معناسنه در شیخ نظامی بیت خنبرهٔ نیمه بر آرد خروش *
لیك چو پر کرد دو کرد د خموش * فرهنگ جهانگیریده ضم باء موحده ایله آغزی طار
کوچك بر داقدر دیو روایت اولنمش حکیم ناصر خسرو بیت در خنبره بماند و دست ترا ی
گوز * بگذار کوز و دست بر آور ز خنبره * شیخ نظامی بیت خاك در ین خنبرهٔ غم چراست
رنگ وخش ازرق ماتم چراست خنبه سکون نون و فتح باء موحده ایله بوزند نبه
طپرا قدن ایری کوپلر ایدوب رعایا و فقرا انبار کبی ایجنه غله و ذخیره قورلر بعض یرده
اغاجدن دخی ایدرلر عربیده کواره دیرلر ابو شکور بیت پر از میوه کن خانه را تا پدر * پر
از دانه کن خنبه را تا پسر * بدیعیٔ سیفی در قصیده بیت بکرد خنبنهٔ کندم بزحمت کردم *
برشته های تراز و بکوشه های کمان * شمس فخری بیت ز جودش خلق را باشد لآلی * بجای
غله در انبار و خنبه خنبیله سکون نون و کسر باء موحده ایله مشهور و معروف اولانه
دیرلر میر نظمی بیت در ین عالم ز عیب اوست خالی * شه خنبیله با نیکو خصالی خنجد
سکون نون و کسر جیم و فتح دال مهمله ایله اثر روت دیدکلری اغاج یسی درودخی کله بك دیدکلری
بوجکه دیرلر خنجره سکون نون و کسر جیم و راء مهمله ایله بمعنی خنجدهٔ مرقوم خنجیده
سکون نون و یای تحتانی و کسر جیمله بمعنی خنجده مرقوم و جماع مباشرتنده ظاهر اولان
صدا معناسنه ده مرویدر ابو المعانی بیت خنجیده جماع شنود او بکوش خویش * و آنکه که
زند در کس زن هر میان سخت خنیده کسر نون و سکون یای تحتانی ایله بمعنی پسندیده
شیخ نظامی بیت بکیتی از ان خوبتر داستان * خنیده نیاید بر راستان * حکیم اسدی
بیت خنیده بکلك و ستوده بتیر * بدان کنج بخش و بدین شیر کیر خواره فتح واو ایله
بوزن شماره نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی دستور ودخی قوام بدن اوله جق قدر طعامه دیرلر
کذا فی المؤید حکیم خاقانی بیت همکاسکیٔ ذرّه پس فخر نیست اورا * کز خود خواره
آمدوز ماه نو خلالش خوپله واو معروف و سکون باء فارسی و فتح لام ایله ابله و احمق
و نادانسته معناسنه حکیم انوری * مصرع * من خوپله در سبلت افکنده بادی خوچه
واو معروف و فتح جیم فارسیله قوش ایبکی که خوج دخی دیرلر شمس فخری بیت هر خروسی که
جحیر مدح شهنشه خواند * بامدادان ز شرف بر فلکش باشد خوج * ور همای از نظر
همت او دور افتد * شوم ویرانه نشین کرددما ننده کوچ خود خرده سکون واوین

ودال مهمله وضم خاء معجمه واظهار ها ایله بستان افروز دیدکلری چچکدر شمس فخری بیت
کر ز فیض دست او بارد سحاب * لعل وزر روید بجای خود خروه ** خودخون ** سکون
واوین ودال موقوف وفتح راء مهملات واخفاء ها ایله امیر عاشقان دیدکلری یشل قزل ایله
آلاجه خوشبو بر بیراقدر کذا فی المجمع ** خود کان ** فتح کاف عربیله ایشنی کندو کورب
کسنه یه ایناممین آدمه دیرلر میر نظمی بیت شود آسوده دل از نیش آزار * که باشد
دائما خود کان در کار ** خود کامه ** فتح کاف عربیله هر مصلحتی و هر سوزی کندو مرادی
اوزره استین آدمه دیرلر حکیم فردوسی بیت نویسد بهر کشوری نامه * بهر شهریاری
وخود کامه ** خوده ** واو معروف وفتح دال مهمله ایله بمعنی کنبد عربیده قبه دیرلر میر نظمی
بیت نشسته زبر خوده بر سریرش * چه خوده آسمان کنجد بزیرش ** خورابه ** واو مجهول وفتح
را وباء موحده ایله ایکی معنایه کلور اول آوانی زراعتی آماده اولان اکنجی ثانی اول جزوی صوده
بند دن صزوب اقه بو ایکی معنایه شمس فخری * قطعه * نبودی مردمان اهل هنر را *
التفاتی بریسمان وکلابه * زانکه از جود شهریار جهان هست * بسوی کشت زار فضل
خورابه * هر یکی را زغا ضلان بود الحق * از عطایش هزار ده خورابه * وحکیم اسدی
نقلنجه اول ارماغه دیرلر که اندن صو اله لر انتفاعی اوله استاد عنصری بیت زجوی
خورابه چه کمتر زکوی * چو بسیار کردد بیکباره جوی ** خورده ** واو مجهول وسکون
را وفتح دال مهملتین ایله بمعنی ریزه یعنی اوفاق نسنه لر وشرار آتش وبمعنی نکته ودقیقه بر
کسنه نك قول فعلنده طوتیله کذا فی المجمع بو معنایه خواجه حافظ بیت چو قسمت ازلی
بیحضور ما کردند * کر اندکی نه بوفق رضاست خورده مکیر * وچار پا حیوان وستور دانلرك
کوستلك یری مسعود سعد سلمان بیت سرین وکردن وپشت وبرش ثمین شد * میان وخورده
پای ودرخش مضمر شد * بو بیت ات تعریفنده در سمین سموز و مضمر صیق معنا سنه اولور
** خورماه ** یاز آیلرندن بر آیك آدیدر ** خورنکاه وخورنکه ** کلاهما بواو المجهول
وفتح الراء المهمله وکاف العجمی وسکون النون بمعنی رواق که پیشکاه خانه در حکیم خاقانی
بیت خواهی که ذو خورنکه دولت کنی طواف * مکریز ازین خرابه که دلکشای خاك ** خون
بوزن کون بر علت مزمنه در که اطبا آکله دیرلر ** خوزده ** واو معروف وسکون زاء معجمه
وفتح دال مهمله ایله طکوزلق بو جکیدر ** خوسره ** واو مجهول وسکون سین وفتح راء
مهملتین ایله برادر زن ترکیده قاین دیرلر میر نظمی بیت دختر اکر خواهی ببین مادرش * خوسره
خوبتر شود از خواهرش ** خوسه ** واو معروف وفتح سین مهمله ایله اول کالبددر که
باغ و بوستانه بهایم کیرمملك ایچون آدم کبی یاپوب قورلر کذا فی المؤید بو معنایه ابو المعانی
بیت نیست آدم کر بصورت آدمست * خوسه بوده کوییا در باغ را ** خوشه ** واو
معروف وفتح شین معجمه ایله درت معنایه کلور اول اوزم وخرما صالقمی وله بیت هر که
نبود بخت بوده هر دو چشم بخت کور * با غبان ده ره نه هد خوشه انکور را * ثانی بغدای
واریه وسائر حبوبات سنبله سی ثالث برج دوازده کانه دن برج سنبله یه دیرلر که نیر اعظم
ماه اغستوسده اول برجه تحویل ایدر شیخ نظامی بیت خوشه کران سنبل تر ساخته سنبله

سنبله‌را براسد انداخته * رابع فرهنك جهانكيريده برقوش آدیدرشیخ آذری در عجایب الدنیا * مثنوی * هست مرغی كه خوشه نام ویست * لیك دریای چین مقام ویست * خوشه كویند وهم خوشی كویند * آنكسان كاختلاف میجویند ﴿ خوشیده ﴾ واو معروف وكسر شین معجمه ایله بمعنی پژمرده یعنی صولمش شیخ سعدی بیت شكوفه كاه شكفتست وكاه خوشیده * درخت وقت برهنه است وقت پوشیده ﴿ خوكیزه ﴾ واو معروف وكسر كافله جولق قوشی كه خولیز وخولیزه دخی دیرلر ﴿ خولیزه ﴾ واو معروف وكسر لامله بمعنی خوكیزهٔ مرقوم ﴿ خوله ﴾ واو مجهول وفتح لامله بمعنی خالی نتكم ماله پر معناسنه كلور حكیم سوزنی بیت ستیكیده بخانه وام شد ست * پنج ازان خوله پنج ازان ماله ﴿ خونابه ﴾ قان ایله قارشمش صو خوناب مرقوم كبی آخرنده ها علامتدر خواجه سلمان بیت چومشك وعود عزیزی نفس وطیب نفس * بسوز سینه وخونابهٔ جكر یابی ﴿ خونجیده ﴾ واو مجهول وسكون نون وكسر جیمله كوزاوتی كه علاج رمددر ودخی اكیر معناسنه مرویدر ﴿ خوهله ﴾ واو معدوله ایله بمعنی كج یعنی اكری خوهل مرقوم كبی ﴿ خوه ﴾ واو مجهول واظهار هایله بوزن كوه بر كیاه اسمیدر ﴿ خوی خون ﴾ واو معدوله ویای موقوف وضم هایله عرقچین ونمد زین یعنی تكلتی میرنظمی بیت درآیینه بزلفش مشك سوده * بزیر خوی خون كیسو نموده ﴿ خویله ﴾ واو معدوله ایله احمق وابله معناسنه كه یای تحتانی یرینه باء موحده ایله ده روایت اولنمشدر نتكم ذكر اولندی استاد فرخی * قطعه * باز خواهم یشبی بوسهٔ یكماهه ز دوست * بوسه وآنچه بدان ماند معنیش نكر * حاكم شهر همین خواهد لیكن بزبان * نیكوید چومن خویله ودیوانه چو خر ﴿ خوی ناه ﴾ واو معدوله ویای موقوف وفتح نونله اوزون قرمزی قورتدر بالچقدن حاصل اولور عربیده خراطین تركیده صوغلجان دیرلر ابو الفرج سنجری * قطعه * روز حرب از پیش او خرچنك وار * بعض خزیدن عادت بدخواه باد * دم زده كژدم ندیدم زین عمل * اژدها در حرب او خوی ناه باد ﴿ خویه ﴾ واو معروف وفتح یای تحتانیله بمعنی پیل چوبین وپارو دخی دیرلر كورك دمورجی وقویجی وقلایجی آلتیدر ﴿ مع الیاء التحتانی * خبازی ﴾ فتح باء وحاء وكسر زاء معجمه ایله ابه كومجی دیدكاری اوتدر ابو المعانی بیت زدسرمست می عشق چه آبست وچه مل * پیش فارغ شده از خود چه خبازی وچه كل ﴿ خدای ﴾ نام عزیز جناب باری تعالی جل اسمه درذكری مرور ایدن خدا معناسنه آخرنده كی یا حرفیله ده جایزدر بویا جای وسرای یالری كبی در اما اصلی خود آی اولمق دخی اولور كند وكابجی معناسنه بوبیتده بومعنایه تلمیح وار در استاد بیت آمد بر من كه من رستولم * كفتم تو بروكه من خود آیم * بعده واوی حذف ایدوب اشباع ضمه ایله خدای دیدیلر ﴿ خرده دستی ﴾ یان كشلك خرده دست یان كش معناسنه در آخرنده كی حرف یاء وصفیه در ابو المعانی بیت چون نداردا صل یا كش دائما پستی كند * آنكه كار وپیشه نبود خردهٔ دستی كند ﴿ خردهی ﴾ بكجی قوشی دیدكاری قوشدر ﴿ خستی ﴾ سكون سین مهمله وكسر تاء فارسیله مشتری یلدزینك بر آدیدر كه اورمزد وبرجیس دخی دیرلر استاد باغمی در صفت شمشیر بیت درنده چو شیران رمنده چو ثعبان * درافشان چو

خستی درخشان چو آزر خسرانکری سکون سین ونون وفتح راو کاف فارسیله بمعنی
دامادی کردن یعنی کویکوللك ایتمك وبمعنی زن خواستن یعنی دوکوللك ایتمك میرنظمی ایکی
معنایه بیت چودیده مادرش خسرانکری خواست * همین خسرانکری این کار کردست
خسروانی درت معنایه کلور اول خسروکه پادشاهدر والف ونون علامت جمعدر
وآخرنده کی یای نسبتدر معنای ترکیب پادشاهلره منسوب اولان نسنه دیمك اولور تاج
خسروانی وتخت خسروانی کبی ثانی استعاره طریقیله بیوك ومقبول عالم اولان نسنه یه
دیرلر خم خسروانی وزر خسروانی کبی ثالث برنوع لطیف خالص التوندرکه خسروه منسوب
طوتارلر نتکیم استاد فرخی * قطعه * همیشه تاچو در مهای خسروانی کرد * ستاره تابد
هرشب زکنبد دوار * دو چیز داد ز بهر دوتن نهاده مقیم * ز بهر ناصح تخت وز بهر حاسد دار
رابع خسرو پرویزك مطربی باربد مشهورك الحانندن بر سرود مسجع نامیدر خواجه
حافظ بیت مغنی بجایی بکلبانك رود * بیاد آور آن خسروانی سرود * سیف اسفرنکی
بیت از نواهای کلك من سازند * مطربان راه خسروانی خویش خسروی برنوع
شراب عرقیدر میرنظمی بیت بیاساقی بر ما بکلشن شتاب * ببزم آوران خسروی باده ناب
خشای شین معجمه ایله بمعنی خوش کننده حکیم نزاری قهستانی بیت شهریار
شرق شمس الدین علی * خسرو ظالم کش وعاجز خشای خشکنای سکون شین
معجمه وکاف فارسی وفتح نونله بمعنی نای کلو یعنی خرتلق دیدکلری عضو کذا فی المؤید خشکی
آت وقاطر ترسی ترکیده فشقی بوندن غلطدر میرنظمی در تعریف خست وبخل بیت کنده
دور دائم ستوران خود * خورد خشکهایش بجای علف خشنی سکون شین معجمه
وکسر نونله بمعنی زن فاحشه مولانا رازی بیت دشمن آل علی دانی که کیست * آن پدر
کشتگان ومادر خشنی است خم روی معنای ترکیب توج کوپدر اما کوس معناسنه
اسم اولمشدر مولانا هاتفی بیت بکفتا به بندید بر کرکدن * خم روی شیران آهن بدن
خوبی واو معروف وکسر باء موحده ایله کوزللك معناسنه درکه خوب کوزل ویای وصفیه
ایله کوزللك دیمك اولور میرنظمی بیت بخوبی ندارد نظیر وعدیل * ستوده خصال
وپسندیده اصیل خودبینی تکبرلك یعنی کندوبی کورمكلك اخلاق ذمیمه دندر خودستای
کسر سین مهمله ایله کندوبی اوکیجی تمدح معناسنه کمال خجندی بیت کفتمش در آب عارض
عکس جان بامانمای * کفت هردم خودستایی خوب وخوش آید مرا خورای واو معدوله
وفتح راء مهمله ایله بمعنی لایق وزیبا که اندرخورد واو زد خود ودرخود ودرخور وزدروشایان
وفراخور بونلر جمله بر معنایه مترادفدر کذا فی المجمع خوردنی نسنه که حاضر اولمش طعام
میرنظمی بیت برآورد خوردنی در پیش مهمان * بطبع خرم وبا روی خندان خوردی
برنوع لطیف وخوشخور شوربادر خوشای بمعنی خوشه که صالقم وسنبله در وبمعنی
خوشی خوشی واو معدوله ایله بر قوش آدیدرکه خوشه دخی دیرلر شیخ آزری در
عجایب الدنیا * مثنوی * هست مرغی که خوشه نام ویست * لیك دریای چین مقام ویست
خوشه کویند وهم خوشی کویند * آنکسان کاختلاف میجویند خونی قانلو معناسنه کاهی

كاهی چشم خوبانه صفت ایدوب چشم خونی دیرلر محبوبك كوزی ونكاهی عشاقی بی مجال ایندوكیچون وكاهی برنون زیاده ایدوب خونین دیرلر میرنظمی . بیت همیكشت عاشقان آن چشم خونی * نمی پرسد مجال زارچونی ﴿ خو هلكی ﴾ بوزن بختكی بمعنی بكی ونا راستی كذا فی المجمع ﴿ خوی ﴾ واو معروف ایله بوزن موی عادت معناسنه شیخ سعدی . بیت خوی بد در طبیعتی كه نشست * نرود تا بوقت مرك از دست * ودخی حاصل وجای مزروع معناسنه كاهی حذف یا ایله خو دیرلر مو وزنی اوزره ﴿ خوی ﴾ واو معدوله ایله تعریفنده وكان بالفتح ولكن المجهول بین الفتح والضم وبالقصر عرق * یعنی اصلی فتح ایله ایدی اما مجهول اولدی فتح وضم اراسنده وقصر ایله در معناسنه دركه عربیده عرق دیرلر تركیده درد دیرلر چغتاییده كسرتا ایله تیر دیرلر ﴿ باب الدال المفتوحة مع الالف ﴾ دال مهمله ایله ذال معجمه نك فرقی مقدمه ده تفصیل وبیان اولنمشیدی لكن كلمه آخرنده اولدقده ذال معجمه واقع اولوز اولدخی قاعدهٔ متقدمین اوزره در متأخرین قتنده اصلا فرقی یوقدر وذال معجمه استعمال اولنمز جمله دال مهمله در واوائل كلمه ده من كل الوجوه واقع اولمامشدر بو زبان ظرافت عنوانده واقع واستعمال اولنمیان سكز حرفك بری ذال معجمه در بو وسائر یدیسی دخی واقع اولورسه عربیدن اخذ اولنمشدر ﴿ دا ﴾ بنا وعمارتلرده تمل یعنی اساس دیدكاری نسنه یه دیرلر وبعضیلر تمله وضع اولنان ایاقدر دیمشلر دركلا التقدیرین اصل بنا در مولانا جامی بیت پی دیوار ایمان بود كارش * ازان شد چار دا از چار یارش ﴿ دادا ﴾ هر جاریه یه دیرلر عموما واطفال خدمتن ایدن جاریه یه دیرلر خصوصا شاه داعیٔ شیرازی * مثنوی * راست بشنو صافیا بالله زمن * خواهری دارم بصورت به زمن * كر به بینی حسن مهر آرای او * تو مرا خوانی یقین دادای او ﴿ دارا ﴾ فتح راء مهمله ایله بش معنایه كاور اول بر مشهور پادشاه آدی ایدی كه اسكندر ذوالقرنینك ابتدای ظهورنده مصره ونیجه ولایتلره حكم ایدردی مجمع الفرسده اكا داراب وكیقباد دخی دیرلر اسكندر آنی قتل ایلدی بوقوله مناسب خواجه سلمان بیت بكن قصد كسی كز بعد چندین سال در عالم * هنوز امروز بر دراست نعش قاصد دارا * ثانی اسكندر رومی دیمكله معروف ومشهور اولان اسكندر ثانینك پدری نامیدر زیرا اسكندر ایكی در ذوالقرنین لقبی ایله مشهور اولان اسكندرك باباسنه فیلقوس دیرلر ثالث هر ذی شوكت پادشاهه مدح وستایشده داراد یرلر رابع شراب دردی كه كوب دیبنده قالور بو ایكی معنایه استاد عنصری بیت زمی كر نبا شد ز دارا كشم * اكرچند سلطان ودارا وشم * خامس داشتن لفظندن مبالغه ایله اسم فاعلدر زیاده طوتیجی دیمك اولور حكیم اسدی بیت نخست از جهان آفرین كرد باد * كه دانای راز شت دارای داد * بو معنایی موید شیخ نظامی بیت بدان داور كه اودارای دهرست * كه بی توجان شیرین همچو زهرست تحفة الاحبابده بمعنی درون مسطوردر وصیغهٔ امر ووصف تركیبی ده اولور انبار دار معناسنه ﴿ دار با ﴾ سكون راء مهمله وفتح باء موحده ایله ضروری نسنه یه دیرلر كه درباود روا ودربایست ودزوایست دخی دینلور حكیم سوزنی * قطعه * هر كز مباد بر تو فذلك شمار عمر * همچون جنان وپیش تو رضوان بریدكی * هست این جواب شعر یونانی آنكه كفت

دا

یارب چه داربا وفریبنده کودکی ﴿ دار البیضا ﴾ شرفنامه‌ده بصره شهرنده برسرایدرکه
عبدالله بن زیاد بنا ایلمشدر بعض نسخه‌ده کوفه‌ده برسرای عالی اسمیدر ولغت محمودیه
بنه کوفه‌ده برمشهور سرایدر دیوارنده سر بریده صورتلر نقش اولنمش ودهلیزنده برسك
وبرکوسفند وبزارسلان تصویری واردر نیه اشارت اولدوغی معلوم ومشهور اولمامشدر
﴿ داما ﴾ میمله دکز بحر معناسنه کذا فی الحلیمی ونعمة الله ﴿ داميا ﴾ سکون میم وفتح
یای تحتانیله لغت محمودیده بمعنی سوراخ موش یعنی صیچان دلوکی بو معنایه میرنظمی * مثنوی
چو شاطر کریه ادنی بندهٔ تو * چه بنده بلکه هرافکندهٔ تو * براعدا حملهٔ شیرانه کردند
چو موش در دامیا همخانه کردند ﴿ دانا ﴾ اکرچه معنای موضوعی بیلیجی که عربیده
عالم وعلام معناسنه‌در اما عاقل معناسنه استعمالی شایعدر مقابلی نادان درکه جاهل
وبی عقل معناسنه‌در بونك آخرنده‌کی الف مبالغهٔ اتصاف معناسن افاده ایدر احوالی
مقدمه‌ده بیان اولنمشیدی جناب باری تعالی عزّ اسمه اسماسندن وصفات ثمانیهٔ
ازلیه‌سنك بریدر نتکم مرحوم شاهدی لغت منظومه‌سنك اولنده بیورمشدر بیت
بنام خالق حیّ وتوانا * قدیم وقادر وبینا ودانا ﴿ داها ﴾ فتح هایله بوزن ماها بمعنی غار ودره که
میان کوهده واقع اولور کذا فی المحمودی ﴿ دبا ﴾ فتح بای موحده ایله بوزن قبا چکرکه
ملخ دخی دیرلر عربیده جراد دینلور میرنظمی بیت شده لشکرش همشمار دبا * که هریك
بجان عدورا وبا ﴿ درا ﴾ تخفیف راء مهمله والف ممدوده ایله آمدن لفظندن صیغهٔ
امردر اندرون آ معناسنه که ایچرو کل دیمك اولور وبر معناسی دخی بیوك چاکدرکه کاربان
دوه‌لرینه اصارلر وبعض کبار دوه‌لری یولکارینه اصارلر ترکیده اردالدیر لر بو معنایه خواجه
سلمان بیت مرحبامی شنود تخته این ره زدرای * بجنی ازسر درا نشنود الا آواز * ثالث
بمعنی نکون آویخته وباژکونه که اندروا واندرواى دخی دیرلر فرهنك زفانکویاده بمعنی
حاجت مرویدر شرفنامه‌ده اندربایست وتلتك وتلته ودرواى ونیاز وواپه ووایا
لفظلریله مترادف اولدوغی مسطوردر ﴿ درّا ﴾ فتح راء مشدده ایله بوکرتلان دکنی نك
یمشنه دیرلر ﴿ دربا ﴾ سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله بمعنی نکون آویخته که
دربایست ودروا دخی دیرلر واو ایله با حرفی آراسنده تبادل وتواخی اولمغله وفرهنك
زفانکویاده بمعنی حاجت مرقومدر ﴿ دردا ﴾ محل تأسفده استعمال اولنور برادر حیفا
ودریغا معناسنه شیخ سعدی بیت دردا وحسرتا که عنانم زدست رفت * دستم نمیرسد که
بکیرم عنان دوست ﴿ درزاده آسا ﴾ اسم مرکبدر درزاده ایله آسادن درزاده بمعنی درداده
وآسا آسیادن مخففدر معنای ترکیب دکرمان اوادوغی اوکنه قودقلری تخته درکه جریان
آبی دکرماندن منع ایدر کذا فی شرح السامی فی الاسامی ﴿ دروا ﴾ سکون راء مهمله وفتح
واو ایله بمعنی بازمانده یعنی برمصلحت ایچون الیقونمش آدم وغیری خواجه سلمان بیت
باوجود چون تو شاهی دست ارباب هنر * جوردور چرخ دروا برنتابد پیش ازین * معیار
جمالیده شمس فخری بمعنی آویخته دیوب بو بیتی نظم ایلمش بیت خدا یکانی وشاهنشهی که
دشمن او * زغم همیشه بیك تارمو بود دروا * فرهنك جهانکیریده بمعنی سرکشته وسرکردان

وسرکردان حکیم خاقانی بیت زهروان چون آفتاب آزار وخندان زفته اند * من چرا چون ذرّه سرکردان ودروا مانده ام * وبمعنی بازکونه ونکون وله بیت چه اخکرماند زان آتش که وقتی * خلیل الله دران افتاده دروا * فرهنك زفانکویاده کتب معتبرهٔ فرسدن برکتاب اسمیدر ودخی بمعنی حاجت که دربایست ودر وایست معناسیله مترادفدر حکیم اسدی بیت زدر وای ما هرچه بایست خیز * نه بستست برمادرکنج خیز * منز بورایکی معنایه حضرت مولانا قدس سره بیت کرسرانرا بی سری دروا ستی * سرنکونانرا سری درواستی دریا معروف شیخ سعدی بیت بدریادر منافع بیشمارست * اکرخواهی سلامت درکنارست دستا سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله دستار لفظندن مرخمدر صارق ودستمال معناسنه کمال اسمعیل * قطعه * بسکه میشویم وهم میکویم * جبهٔ خویشتن ودستارا * ریزه ریزه شدی از زخم کدین * پوششم کرنبدی ازخارا * دست آسیا ال دکرمنی اصلی آسیای دست درعلم اولمجق مضاف الیه تقدیم اولندی میرنظمی بیت نیست دستار برسرم پیچیده است * کو بیادست آسیا کردیده است * دشتیوا تارلا ومزروعات بکجیسی که دشتیبان دخی دیرلر دغا فتح غین معجمه ایله فریب وحیله ونا راستی معناسنه حکیم انوری بیت ایا سپهر نوالی که پیش صدق وسخاست * سخای ابر دروغ ونوال بهر دغاست دما فتح میمله خسته لکدن غایت ضعیف اولوب تیز تیز صولغه‌دیرلر وبدنله قیل اورپرمك ودم کبی نفس معناسنه مرویدر دندا سکون نون وفتح دال مهمله ایله بمعنی کمشده یعنی ضایع اولمش میرنظمی بیت چکونه بازمی آیم بسوبت * دل آشفته دندا شد بکویت دندان آسیا آزودیشلرینه دیرلر ماکولات اول دیشلرایله نرم اولدوغندن بووجه ایله تسمیه اولنمشدر عربیده طحان دیرلر اوك دیشلره ثنایا وایکیسی اراسنده اولانلره کسار دیرلر دولت خدا دولت صاحبی دیمك اولور خدا صاحب معناسنه کلدوکی مقدم ذکر وبیان اولندیغی خانه خدا وده خدا کبی دولت کیا کسرکاف فارسیله براوت درخاصه سی بودرکه برکسنه کند ووه حفظ ایدوب کوتورسه دولتلو اولور دیرلر ابو المعانی بیت تودمیده سبز خطش درکلستان عذار عاشق بیجان کا نرا بوده است دولت کیا دها عربیده ضم دال مهمله ایله در زیرك وعاقل وکارشناس معناسنه وله بیت رشتهٔ کارش نیند از دکره اهل خرد * عاقبت اندیش باشد هرکه می باشد دها مع الباء الموحدة * داب شرفنامه ده بمعنی کرّ وفرّ وشوکت معناسنه در بو معنایه منلامطهر بیت کربه بینی آنهمه دارات وداب ودار وکیر * که بامر شاه ورسم باستان آورده اند * ودخی داراب لفظندن اختصار اولنمشدر ونسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی خودنمایی ومجمع الفرسده پیدا ایتمك معناسنه مذکوردر داراب دارا اوغلی اسمیدرکه اسکندر ذوالقرنین النده هلاك اولدی استاد لطیفی بیت شد سکندر بعقل ورأی صواب * غالب وچیره دست بر داراب * مجمع الفرسده پادشاه ایران زمینك اسمیدرکه بهمن شاه اوغلی در ومجودیده بمعنی کرّ وفرّ ودار وکیر مذکوردر دار الادب مجلس علم وفضیلت ومجلس درس وعلوم کذا فی شرفنامه دارسنب سکون راء

داب

و نون وضم سين مهملتين ايله نسنه دلهجك آلت مثقب و بورغى كبى بعض نسخه ده دار
اغاجدر و سنب دلهجك نسنه در معناى تركيب جهتى ايله اغاج دلن قوشدر كه اكا اغاج
قاقان ديرلر ابو المعانى بيت دلبرى چون سفت دو دخترى * كيراو بو دست كو يا دارسنب
﴿ داروكوب ﴾ اول ايرى هاونه ديرلر كه اطبا آنكله ادويه سحق ايدرلر اما شرفنامه ده
هاون دوكيجى شاكرد اطبايه ديرلر بو معنى دخى احمدر ﴿ داشاب ﴾ فتح شين معجمه ايله
بمعنى دهش يعنى عطا و بخشش استاد منوچهرى بيت زكين تو غمناك كردد عدو * زداشاب
توشاد كردد ولى ﴿ دب ﴾ بوزن چب بمعنى نكاه داشت كذا فى فرهنك جهانكيرى ﴿ دبيب ﴾
كسر باء موحده وسكون ياى تحتانيه ايله بوزن طبيب نرم ودوكلش معناسنه در كذا فى فرهنك
جهانكيرى عربيده قرنجه يوريمسنه ديرلر ﴿ درب ﴾ سكون راء مهمله ايله دوه طاولى
عربيده طريق معناسنه در ﴿ درياب ﴾ سكون راء مهمله وفتح ياى تحتانيه ايله بش معنايه
كلور اول صيغه امر در يافتن لفظندن بول معناسنه محسوسا اولسون حكيم قطران ارموى
بيت به پيشكاه بزركان كرت نبكذارند * فقير باشى وزمين بوس وآستان درياب *
ثانى آكله وفهم ايله معناسنه خواجه حافظ * مصرع * واح چون لعل آتشين درياب
وله * مصرع * بيا وحاصل عمر عزيز را درياب * ثالث مدد ومعاونت ايله معناسنه
وله بيت بعشق روى تو عاشق غريق بحر بلاست * كه فوت ميشود اينك بيا يكى درياب
رابع فرهنك جهانكيريده دريا معناسنه منقولدر بو معنايى مؤيد شيخ عطار بيت تو حل
خواهى شدن در آب معنى * اكر هستى يقين درياب معنى * فخر كركانى بيت عدبل
ما هيان باشم بدرياب * كه همچون ماهيم هموار در آب * خامس تدارك ايله معنا سنه
ابو المعانى بيت بچند در پى نفس وهوا تك وپو يت * كه رفت عمر عزيزت تلافيش درياب *
بو معنا ده چه درياب ديرلر نه تدارك ايدر ديمك اولور ﴿ دست چپ ﴾ صول طرف كه
عربيده شمال يسار ديرلر مقابلى دست راست در كه عربيده جانب يمين ديرلر چب وراست
ديرلر عربيده كى يسار ويمين معناسنه مولانا هاتفى در تيمورنامه بيت زميران شهش دست
چپ شد قوى * زهى آنچنان بازوى خسروى ﴿ دست چوب ﴾ الله كنتور دكلرى قصه
دكنك وطوار سورجك اغاج كه چوب دست دخى ديرلر ﴿ دست ياب ﴾ فرصت معناسنه در كه
دست يافت دخى ديرلر ميرنظمى بيت هدايت رفيق وظفر در ركاب * براعدا هميشه شود
دست ياب ﴿ مع التاء المثناة * دادراست ﴾ سكون دال وسين وفتح راء مهملات ايله بمعنى
عادل حكيم فردوسى * مثنوى * چو بشنيد جاماسب برپاى خاست * چنين كفت كاى خسرو
داد راست * اكر شاه كفتار من بشنود * بدين كرد نش اختران بكرود ﴿ دارات ﴾ فتح
راء مهمله ايله يعنى كر وفر اثواب احتشام وساير آلات حشمت كذا فى مؤيد الفضلا ﴿ داردست ﴾
سكون را و سين وفتح دال مهملات ايله ايت اوزومى ديدكارى اوتدر ﴿ داشت ﴾ داشتن
لفظندن صيغه ماضى در طوتدى معناسنه حقيقتا ومجازا استعمال اولنور بعض تراكيبده
مضاف اليه ايدوب فروداشت ونكه داشت ديرلر ميرنظمى بيت نكهداشت ايزد نكشته
خطا * بكفت اينچنين بوده است ماجرا ﴿ دربايست ﴾ سكون راء وياى تحتانى وسين مهملتين

دَ ت

مهملتين وفتح باء موحده ايله بمعنى حاجت وضرورى اسم مصدر اولور ودخى بمعنى آويخته ونكون
ﮋ درخواست ﭺ سكون راء مهمله وفتح خاء معجمه و واو معدوله ايله بمعنى طلب ورجاو التماس كه
درخواست كرد ديرلر يعنى طلب ايلدى ورجا ايتدى ديمك اولور ابو المعانى بيت خدمت
آستان عشق ترا * شده شاه جهان ادرخواست ﮋ دردشت ﭺ كسر راو فتح دال مهملتين
ايله اصفهان محلاتندن بر محله آديدر كمال اسمعيل * قطعه * اى خداوند هفت سياره *
پادشاهى فرست خونخوار * كه در دشت را چو دشت كند * جوى خون آورد بجو باره * عدد
مردمان بيفزايد * هر يكى را كند بصد پاره ﮋ دردوخت ﭺ سكون را وضم دال مهملتين و واو
معروف ايله بمعنى كفتكو تركيبده سوز صاو ديدكارى معنايه درمير نظمى بيت چو شد شايع
ميان خلق آنكار * شده در حق او در دوخت بسيار ﮋ درغشت ﭺ سكون راء مهمله وشين
وفتح غين معجمتين ايله مجمع الفرسده سبزوات معناسنه مرويدر وله بيت چو كلشن خوان
نعمت را كشوده * مكر كه سر بسر درغشت بوده ﮋ در وايست ﭺ بمعنى درباي—ت مرقوم
باء موحده يرينه واو واقع اولشدر تبادل جايز اولدوغى جهتله كذا فى المجمع وغيره ﮋ دست
اون بر معنايه كلور اول معروف يد معناسنه حقيقتا و مجازا شيخ سعدى بيت از دست
وزبان كه بر آيد * كز عهده شكرش بدر آيد * ثانى نفع وفايده معناسنه حكيم سنايى
بيت ترك وايرانى واعرابى وكرد * هر كه عادلتر ست دست او برد * ثالث نصرت وظفر معناسنه
حضرت مولانا قدس سره بيت شاد جانش بدكه برشيران نر * يافت آسان نصرت و دست
وظفر * رابع مقام عالى معناسنه حكيم فردوسى بيت نشست است بر دست دستان
سام * كمر بسته بر در كهش خاص و عام * خامس صدر مجلس ومسند ملوك و صدور
اكابر كه چار بالش وچار بالشت دخى ديرلر حكيم انورى بيت زهى دست وزارت از تو دستور
چنان كز پاى موسى پايه طور * سادس بمعنى قوت وقدرت حكيم خاقانى بيت دست
دست تست جان ماواى تو * پاى صورت در ميان نتوان نهاد * سابع بمعنى غلبه وتسلط
حسين ثنايى بيت بعهد دست تو از بيم اشتباه درم * تن از پشيزه كند پاك طبع ماهى شيم
مير خسرو بيت شه بحيات خودم اين نقش بست * ملك منست اين دكرى را چه دست *
ثامن طرز وروش كه برين دست ديرلر حكيم خاقانى بيت كس را سخن بلند ازين دست
سوكند بمصطفى اكر هست * پوربهاى جامى * رباعى * آزرده مشو كرم كسى آمد و رفت
در سر ز محالم هوسى آمد و رفت * اندر دل من غم مقيم غم تست * ورنى غم ازين دست بسى
آمد و رفت * تاسع بر نسنه تمام اولمق مثلا دست جامه از دستار يعنى تمام طونالق قماش
و يكدست سلاح مراد سر پناهدن موزه يه وارنجه جمله سلاحه ديرلر و يكدست خانه
ديرلر نشيمن خانه دن مطبخ وكنيفه وارنجه بونك امثالى نسنه لره ديرلر حكيم فردوسى بيت
كرانمايه دستى بپوشيد رفت * بدركاه كسرى خراميد تفت * وحكيم اسدى بيت زديباى
رومى ششتر وارششتم * زپوشيدنى جامه پنجاه دست * شيخ نظامى بيت تو از زندكانى
مى و رود و جام * بر آراسته دست مجلس تمام * عاشر كرت ومرتبه معناسنه مثلا يكدست
بازى و يكدست سفر ديرلر اثير الدين اخسيكتى بيت اين بار خصل بفكن و دست كرو ببر

بستاخ داد خواه و تمام ندب بباز * میرخسرو بیت بهنگامی که ایشان دست می بازند از بازی زلعب دست ایشان کعبتین از دست میغلتد * حادی عاشر بمعنی دستور اثیر الدین اخسیکی بیت ای اصل اصل تیغ تو و دیکران نیام * وی دست دست شرع تو و دیکران بنام * معنای اول که الدر عربیده ید و چغتای لسانده کسر همزه ایله ایل دیرلر دستادست ایکی طرفدن عسکر و سپاه محاربه ایتمك معناسنه سپاه از هر دو طرف دستادست شدند دیرلر ودخی صاغ وصول قول معناسنه که عربیده یمین ویسار و جناحین دیرلر و بر معناسی دخی نقد درکه ویره سی یه پساپس دست دیرلر ابو شکور بیت ستد و داد مکن هرکز جز دستادست * که بسادست خلاف آرد و صحبت ببرد دستار بستن یعنی دستار بیچیده صارلمش صاروق وفعل ماضی اولور صارغی صاردی معناسنه ابو المعانی در صفت شیخ مرایی بیت برش خرقه وشال و سبحه بدست * بسر تاج صوف و بدستار بست دست بدست یعنی نقدا نقد و دخی بر برینه متصل که دست بدست بمرتبهٔ رسیده دیرلر و له بیت بکوششم کنم راه عشقش کذار رسم دست بدست رتبهٔ وصل یار دست راست صاغ طرف و صف لشکرده جانب یمین معناسنه مولانا هاتفی در تیمور نامه بیت برآراسته شاهرخ دست راست * که آن بر قدش جامهٔ بود راست دست رست مندر که مقعد آلتنه قورلر عربیده اکا قیاس دیرلر دست یافت نصرت و ظفر بولمقدن کنایه در ابو المعانی بیت میشود منصور هر جا با کمال لطف حق * باشد از اقبال دایم بر عدویش دست یافت دشت سکون شین معجمه ایله درت معنایه کلور اول معروف بیابان و صحرا معناسنه در ثانی ولایت خراسانده بر شهر آدیدر دشت بیاض دخی دیرلر مشهور شهر در حضرت مولانا قدس سره * مثنوی در بخارا بندهٔ صدر جهان * متهم شد کشت از صدرش نهان * مدت ده سال سرکردان بکشت که خراسان که کهستان کاه دشت * ثالث ترکستانده واقع بر مشهور صحرادر دشت قپچاق دخی دیرلر رابع کورستان معناسنه ده روایت اولنمشدر ابو المعانی بیت یابند حیات و باز غم هجر میکشند * بکره کذر مکن بسوی دشت عاشقان دنه کرفت فتح نون و اخفاء ها ایله عجله ایتدی و تك و پو ایلدی و عجب و غرور ایلدی معنالرینه در دوات معروف ترکیده دخی مستعملدر میر نظمی بیت چو نزدیك بوده دوات و قلم * نوشته بر ان نامهٔ پر ستم دولات معروف لفظ عربیدر لکن فارسیده استعمالی شایعدر کاهی کند و ترکیبلرینه جزو اید و بد دولتمند دیرلر دهشت کسر ها و سکون شین معجمه ایله بمعنی یکانکی و فرید عصر کذا فی تحفة الاحباب بو معنایه ابو المعانی بیت شد مشهور عالم باد هشت عشق روح افزا * که بوسر برده کار عاشقی با درد حسرت را دهمست فتح ها و سین مهمله و سکون میم ایله بر اغاجدر آتشه یاندقده خوش رایحه سی چقار عربیده غار دیرلر همیشه سبز و تازه اولور کذا فی المجمع دهمشت شین معجمه ایله دهمست مرقوم معناسنه در بعض نسخه ده حب الغار اغاجی درکه یمشی آجی اولور ترکیده دفنه دیرلر دهن پشت اضافتله بمعنی سوراخ کون کذا فی شرفنامه بو معنایه میر نظمی بیت از دهن پشت کند نغمه ها خیز داز و مهر زخفته بیا دیر منات بر مشهور کنیسا درکه سراپا در و دیواری نقوش

نقوش وتصاویردر دیرلرکه کفره ز عملرنجه یو زاون اوج مرسل نبینك تصویرین اپاشلر ابوالمعانی بیت خانهٔ سینهٔ من دیرمنات آساشد *که درو صورت خوبان شده نقش وتصویر

دَج

مع الجیم * داج یعنی تاریکی لفظ عربیدر دجی دن مشتق اسمدر فارسیده استعمال اولنور شیخ نظامی بیت ای ز روز سپید تاشب داج * بمدد های فیض تو محتاج دراج فتح راء مهمله ایله بوزن خراج برموضع اسمیدر درتاج سکون را وفتح تاء مثناة ایله بر چیچکدر کونش قنغی طرفده اولسه اول طرفه دونر عراقده آکا توله دیرلر کذا فی المجمع . درج سکون راء مهمله ایله حجره معناسنه وخط نقش آمیز شرفنامه ده حضرت رسالت پناه صلی علیه الاله تحت آلاه لیلهٔ معراجده اندن کذر ایلدی برموضعك اسمیدر عربیده یازمق معناسنه درهاتفی بیت نوشتند درجی بسلطان مصر * که ای برتراز تاجداران عصر و فتح رایله پایهٔ نردبان در دسترنج سکون سین مهمله وتا ونون وفتح راء مهمله ایله ال بچقوسی که دست ارهٔ و ترکیده دستره دیرلر عربیده منشار دینلور ابوالمعانی بیت زعشق تونشوم هیچ وجه روکردان * اکرنهی بسرم دسترنج بیدادی * شرفنامه ده بمعنی پیشه یعنی صنعت وکار وکسب که اشلکله اوله شیخ سعدی بیت بیاموز فرزند رادسترنج * اکر دست داری چوقارون کنج دواج فتح واو ایله بوزن خراج تخت وفرتخی وسرور وشادی معناسنه میرنظمی بیت چور وزی شده تخت شاهی وتاج * نشسته برو باسرور ودواج * بعض نسخه ده چادرشب ویورغان معناسنه ده مرویدر اما چادرشب معناسنه ضمه ایله در دهانج فتح ها ونونله ایکی اوپکلو دوه ترکیده بغور دیرلر نتاج دیشی دوه لره چکرلر دهنج سکون ها وفتح نونله معدنی بر نوع طاشدر برقاج لون اولور اعلاسی کوك رنك وشفاف اولاندر وصارو رنکی اولور جزیرهٔ قبرسده معدنی واردر و براونی سنجابی رنك اولور موشی دیرلر و برنوعی دخی الاجه اولور طاوسی دیرلر سیاه وقزللغه مائل دخی اولور اعلاسی فرنکستانده اولاندر دهنج فرنکی دیرلر شرفنامه ده ضم دال ونونله روایت اولنمشدر

دَچ

مع الجیم الفارسی * درپیچ سکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر باء فارسیله حولی اطرافنده وقپو اوکلرنده اولان تخته دیوارکه طولانوب کیرملك ایچون ایدرلر که طشره دن ایچروسی کورنمیه درایله پیچدن مرکب لفظدر طولاشق قپو دیمك اولور دست پیچ زنان وعروسان اللرینه حنا ووسمه اوردقلرنده صاردقلری بزوال ایله صاریلن نسنه هرنه اولورسه دم آهنج سکون میم ونون وفتح همزه وها ایله نفس چکیجی دیمك اولور که دم نفسدر وآهنج آهنجیدن لفظندن اسم فاعلدر

دَخ

مع الخاء المعجمه * دخ اوج معنایه کلور اول بمعنی نیکو حکیم سوزنی قطعه * همیشه تاکه بود زیف زشت ودخ ونکو * بلفظ لوتره کویان یاوه کوی کرخ زچرخ بادهمه شغل دشمنان توزیف * زبخت باد همه کار دوستان تو دخ * ثانی فوج معناسنه که فوج فوج دیمکده دخ دخ دیرلر حکیم نزاری قهستانی بیت همچو امواج بحر لشکرنشان * متعاقب همیرسد دخ دخ * ثالث بمعنی سره یعنی پارکذا فی فرهنك جهانکیری درداخ سکون راوفتح دال مهملتین ایله خسته لکدن هنوز قالقمش عربیده ناقه دیرلر کسر قاف واظهارها ایله بومعنایه واو ایله درواخ دخی دیرلر استاد لطیفی بیت مغیث ملت ودین

قهرمان خصم شکار * که دشمنش نشود هرکز از علل در داخ ﴿ در واخ ﴾ سکون راء مهمله وفتح واو ایله التی معنایه کلور اول خسته اکدن هنوز صحته دونوب لکن تمام صحت بولمامش اول حالته عربیده نقاهت دیرلر حکیم سنایی بیت کرده خصمان بروجهان فراخ * تنکتر از درونکه درواخ * ثانی شجیع ودلیر معناسنه منصور شیرازی بیت فلك جناب وعطارد بنان ومهر ضمیر * زحل مراتب ومه رایت واسد درواخ * ثالث شدت ودرشتی معناسنه ابوالفرج رونی * قطعه * باحفظ تو کستاخ نکند رد * بکنای قضا بر عیال ملك * با امر تو در واخ بتکرد * شیر فلك اندر غزال ملك * رابع محکم ومضبوط معناسنه پیر هرات خواجه عبد الله انصاری طبقات نام کتابنده بیورر * شنودن سخن نیکان وحکایات پیران واحوال ایشان دل مرید ازو تربیت باشد وقوت وعزم فزاید ودران از الله تعالی ثبات یاود وبر بلا امتحان آرود وبدرویشی وناکامی قدم فشارد تا عزم مردان یاود دست در ولایت ورکن درواخ زند واز آداب وسیرت ایشان ادب کیرد * وینه کتاب مرقومده شیخ ذو النون مصریدن نقل وروایت ایدر * کفت وقتی کسی یا وی که بضاعت تو بدست او بود ودرد تو بادار وی او موافق دامن وی در واخ دار * خامس بمعنی درستی وصحیح شمس فخری بیت جمال دینی ودین شاه وشیخ ابواسحق * که خصم او رانبود ز درد ها در واخ * سادس بمعنی راستی استاد رودکی بیت چونکه مالیده بدو کستاخ شد * کار مالیده بدو در واخ شد * سابع تحفة الاحبابده بمعنی یقین که ضد کماندر مثلا کمانم بفلانی در واخست دیرلر کمانم فلانه درستدر یعنی یقینم واردر دیمك اولور ونسخهٔ میرزا براهیمده معنای اوله زاء فارسیله درواژ نقل اولنمشدر ﴿ دریغ ﴾ کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله تقصیر ودریغ طوتمق معناسنه در میر نظمی بیت پری رویی نباشد چون کمانش * همیدارد دریغ از من جمالش ﴿ دریواخ ﴾ کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله بمعنی دریغ داشتن وتقصیر کردن کذا فی المجمع

﴿ مع الدال المهمله * داد ﴾ درت معنایه کلور اول عدل وعدالتدر اکثر عدل ایله مترادف اولور که پادشاه داد کر دیرلر اما عدل ایله دادك میانینده فرق واردر عدل کشی بنفسه عدالت ایدوب ظلم ایلمامکدر وداد آخرك ظلمنی دفع ایلمکدر ثانی عدل استمك معناسنه در شیخ سعدی بیت پیش که همیبرم ز دستت فریاد * هم پیش تواز دست تو میخواهم داد * ثالث برنوع قبر جقدر که اکا بریون ولین دخی دیرلر عربیده قوبا دیدکلری علتدر معنای مقدم ایله بو معنایه شاعر دیمشدر * قطعه * امان الله آن کرکین میلاد * که کرکین است میل کردن او * زبس مردم که ازوی داد خواهند * کرفته داد سرتاپا تن او * رابع عمر وسن وسال معناسنه حکیم قطران ارموی بیت نوروز پرتو رخ وپیروز بامداد * از بخت داد یابی واز عمر برخوری * ودخی دادن لفظندن فعل ماضی در ویردی معناسنه که می باید داد دیرلر مصدر دخی اولور ﴿ داداَفرید ﴾ ایکی معنایه کلور اول فرهنك جهانکیریده حضرت خلاق عالم جلت قدرته اسماسندن براسمدر ثانی موسیقیده بر نوا آدیدر حکیم فردوسی بیت سرودی باواز چون برکشید * که اکنونش خوانی وداداَفرید ﴿ دادراد ﴾ سکون دال وفتح راء مهملتین ایله حق جل وعلانك اسماء شریفه سندن براسمدر ﴿ دادستد ﴾ کسر دال

د د

دال وسين مهمله وفتح تاء مثناة ايله آلش ورش عربيده اخذ واعطا ديرلر وبر معناسيده انتقامدر و اما بو معناده دال موقوف كركدر داد بستد تقديرنده ابو المعانى بيت اكركه نائل وصلت شود دل محزون * زجور حسرت وغم لا محال دادستد دارادِ فتح راء مهمله ايله حضرت بارى جل ذكره اسماسندندر دارد سكون را ودال موقوفله نام شريف از نامهاى خدا عز اسمه مذكور اوج اسمه ميرنظمى بيت دارد ودارادو دادر ادهمين * هرسه رانام خدادان يقين دارد فتح راء مهمله ايله داشتن لفظندن صيغهٔ مضارعدر طوتار معناسنه وله * مثنوى * هركه دارد علم او دارد شرف * كرعمل دارد نشد عمرش تلف * هركه دارد مال او نبود خسيس * دردو عالم ميشود نفس نفيس داروبرد ضم راء مهمله وبا وواو مجهول ايله بمعنى طاقت وقوّت وكرّوفرّ ونبرد حكيم فردوسى بيت بپوشيد رستم سلاح نبرد * با ورد كه رفت باد اروبرد * وجنك وعربده معناسنه حكيم اسدى بيت برابر كشيدند صف نبرد * براند زجنك آوران دار وبرد داشاد فتح شين معجمه ايله عطا وبخشش معناسنه كه داشاب دخى ديلور شمس فخرى بيت بود بحضرت او قيس صاعد نادان * برد زهمت او معن زائده داشاد * استاد عنصرى بيت خواستم تا نثار داشادش * پدر اينجا بمن فرستادش * حسين وفايى لامله دلشاد نقل ايلمش اما الفله اصحدر داماد كويكو عربيده عريس وصهر ديرلر كسر صاد ايله ابو المعانى بيت كر خرد مندى مده دل اين عروس پرفتن * صد هزاران همچو تو داماد كشت اين پيره زن * داند فتح نونله ايكى معنايه در اول بمعنى تواند كه دانم توانم معناسنه كاور حكيم نزارى قهستانى بيت مكر خود اين شب يلدا بروز داند برد * كدام يلدا كه اين شب هزار چند انست ثانى دانستن دن فعل مضارعدر بيلور معناسنه دانشمند صاحب علم ديمكدر دانش علم معناسنه اسم مصدردر ومند ادات توصيفدر واداتِ نسبت دخى اولور دولتمند وحاجتمند كبى دانشومند بودخى دانشمند كبى صاحب علمدر حكيم فردوسى بيت بود دانشومند هم پهلوان * نه بيند كسى شير از نيسان جوان ديد كسر باء موحده وسكون ياى تحتانيله اطبا اصطلاحنده دوا ديمكدر بعض نسخه ده معجون معناسنه مرويدر دد بوزن بد جنس چارپا حيوانلردن يرتجى جانور ديرلر ارسلان وقپلان وببر وسباع سائره شيخ سعدى بيت نه هر آدمى زاده از دد بهست * كه دد زاده مى زادهٔ بد بهست * حكيم سنايى بيت مملكت را ثبات نه خردمست * بخرد مزد همچو غول ددست دد وداد يرتجى چارپا جانور وسباع معناسنه كذا فى المجمع درآمد ايچرو كلدى ديمكدر معناى تركيبى جهتيله ايچرو كلمك لازمه سى اولمغله هدايا وبى كسب مفت اولان نسنه يه ديرلر نتكم بو بيتدن مفهومدر بيت چنين كفت دختر بفرّخ پدر * كه آمد عجيبى از ان راه در درآيد يعنى كويد سوزه كلور ديمك معناسنه استاد فرخى بيت كسى كه ز اژدر آيد بدركهى نشود كه جرب زبانان آنجا شوند كند زبان درباقى شد يعنى قالدى وآخر اولدى شيخ نظامى از صفت پيكر بيت مطرب آمد روانه شوساقى * شد طرب را بهانه درباقى * دربند التى معنايه كلور اول طاغده وبعض يرلرده زحمتله كچيلن يره ديرلر وسرحدلرده

شهور وقطع اولنان مضيق محلكه عربيده ثغر ديرلر مولانا هاتفي بيت كه قاصد زدربند چون درگذشت * ذرآمد بسرحد قبچاق دشت * ثاني اول نسنه يه ديرلركه آنكله قپو بغلنور كليد ومفتاحدنركه عربيده مغلاق ديرلر بو معناى تركيبدر ثالث برشهر عظيم اسميدر شيخ نظامي بيت شكارستان او آنجا زدربند * شبيخونش بخوارزم وسمرقند * رابع فرهنك جهانكيرده قلعه يه دخي دينلدوكن ذكر ايدر حكيم ازرقي بيت بدربند سجستان آنچه او كرد * مثالي كرده بدحيدر بخيبر * حكيم زجاجي بيت بدربند ها فتح كرده است شاه بر آورد برجشن بخورشيد ماه * خامس كذركاه تنكتر دريا بوكا تركيده بوغاز ديرلر مير نظمي بيت بكشتي نشستند هرجمله لشكر * زدربند دريا گذشتند يكسر * سادس تقيد احوال نفس ايلمك مثلا كند وقيدنده اولور ديمكدر دربند خويش ميشود ديرلر شيخ سعدي بيت هركه دربند خويشتن باشي * عشقبازي دروغ زن باشي * درد سكون راء مهمله ايله اغرى عربيده وجع ديرلر ورنج وزحمت ومشقت معناسنه مير خسرو * رباعي * عشقي داريم وسينه سوزاني * دردي داريم وديده كرياني * عشقي وچه عشق عشق عالمسوزي * دردي وچه درد درد بى درماني * چغتاى لساننده موڭك ديرلر كاف عجميله سبعه سياره ده اولكي حكايه ده ايدر بيت يوز تومان مونكدا جان افكاري * باري بيرساري وبو بير ساري * درخورد سكون رائين مهملتين وضم خاء معجمه وواو مجهول ايله لايق معناسنه درخور دخي ديرلر استاد لطيفي بيت هركه صاحب نظر بود مردست * مرد را آن كندكه درخورد ست * دردمند دردلو نيازمند وحصه مند كبي استعار طريقيله مابونه ده ديرلر ظاهرا بنه علت اولوب اضطرابي ايچون علاجه محتاج اولمغله درد صاحبي ديمك اولور ابو المعاني * قطعه * ارقيب كرخود ازعشاق كرد د * ترحم بايدش كو دردمند ست * مكر روزي درآيد بزدندان * علاجي حاضر اوراد ليسند ست * درميانه باشد يعني رهن اوله برشرط وياخود برنسنه ايچون رهن قونلمق لازم اولدقده فلان چيز درميانه باشد ديرلر كمال خجندي بيت كرميان باشد شي بزير قبا * خرقه بنده درميان باشد * درند فتح راء مهمله وسكون نونله بمعنى سان يعني شكل وسيما كذا في شرفنامه * دروند سكون راء مهمله ونون وفتح واو ايله درت معناية كلور اول ايران پهلوانلرندن بر مبارز آديدر ثاني بردار واسميدر ثالث قپو باصرغى كه عربيده مغلاق ديرلر رابع بمعنى دربند مرقوم * دريابند ايكى وجهله ايكى معنايه در اول دريا ايله بنددن مركب اوله درياكنارلرنده كى طور دخي ليمان آغزى وكمى يا پلان يركه تركيده ترسانه ديرلر ثاني در ايله يابنددن مركب اوله جمع فعل مضارع اولور بولورلر وآكلرلر ديمك اولور ايكى معنايه ابو المعاني بيت زروى كشتيان زاده شاه پرنور دريابند * عجب نبود همه ارباب كشتي شود دريابند * درپسند سكون زا وفتح باء فارسيين ايله پرهيزكار معناسنه كذا في المجمع * درژند فتح زاء فارسي وسكون نونله بمعنى تند وخشم آلوده مير نظمي بيت برصف لشكر عدو چو زند * تيغ ونيروكان بزور درژند * دستاد سكون سين مهمله وفتح تاء مثناة ايله بمعنى دستيار وله بيت به پيشش آمد وبيداد كرده * مرا جور وستم

رستم دستاد کرده دستانزند سکون سین مهمله و نونین و فتح تا و زاء معجمه ایله نام
نام پدر رستم درکه دستان و زال وزر وز روزال دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت نهادم ترا
نام دستانزند * چو با تو پدرکرد دستان بند دست بازد الی اوزچیره دست معناسنه‌که
هرنیه یا پشسه الندن کله ودخی الصونردیملك اولور دستبرد سکون سین مهمله
وتاء مثناة وضم باء موحده ایله خصمه غلبه وظفر وهنرده غلبه ایلمك معناسنه میر نظمی
بیت بکفتا مباش اینقدر پرشتاب * که دستبرد اورانیابد تاب دست بند اوج
معنایه‌در اول زنان لعل وانجو وامثالی جواهری ایپلکه دیزوب قوللرینه بغلرلر ثانی جوانان
کفره اوینارلر خوران دیرلر بونلرینك اللرین طوتوب اياقلريله یری دپوب طولاشورلر
حکیم اسدی بیت بهر برزن آوای رامشکران * بهر کوشهٔ دستبند سران * شیخ
نظامی بیت ساعتی دست بند میکردند * برسمن ریشخند میکردند * ثالث ایراقدن
حلقه ایدوب اوتوران وطورانه دیرلر آدم اولسون حیوان اولسون آکا پرموزه وچپر دخی
دیرلر وله بیت اندران بزمهٔ پرندزده * کپك ودرّاج دست بند زده دستکرد سکون
سین مهمله وفتح کافله بچقوصاپی دستاکرد دخی دیرلر دشبد سکون شین معجمه
وضم باء موحده ایله وجودده شکست اولوب مخالف ویاکج تمش کوکه دیرلر ابو المعانی
قالع آنقدر کوفت باغم مرا * که جسم سراپای دشبد شده دعد سکون عین مهمله
ایله بوزن رعد بمعنی معشوقهٔ عرب نفس الامرده اشعار عربیه معروف اولان نام معشوقه
اولمقدر عاشقه ضم رایله رباب دیرلر بو معنایی مؤید حکیم انوری بیت مالمن بنده زحال
دیکران بودی بتر * حال دعد آخر بتر باید که باشد بی رباب * بو بیتدن فهم اولنور که دعد
عاشق ورباب معشوق اوله دماوند شهر همدان قربنده برطاغك اسمیدر واول
ناحیه‌ده بوشهر آدیدر واول طاغ آکا مضاف اوله دمید یعنی بز نید اوریکوز
معناسنه جمع امر حاضردر کذا فی المشکلات دنباوند سکون نونین و فتح باء موحده وواو
ایله مازندرانده برطاغ اسمیدر که دماوند دیمکله مشهوردر کذا فی فرهنك جهانکیری
دند سکون نونله بوزن چند طقوز معنایه کلور اول استخوان پهلو یعنی ایکو کوکی
مختاری بیت بجای سینه دهان و بجای کردن چشم * بجای دندش تارك بجای کتف عذار
ثانی فقیر بی نوایه دیرلر حکیم سوزنی بیت دند و ملك یکی شمر وبهره جوی باش * از بدرهٔ
زرملك وزپشیز دند * وله بیت بعون الله نه معروف ونه مشهور * چو عوانان بقلاشی
ورندی * ثالث دندان لفظندن اختصار اولنمش دیش معناسنه ابو الفرج رونی بیت
بشکل پیل یك دندش نکه کن * نعم چون پیل یك دندش هزارست * رابع بمعنی ابله
ونادان وبی باك وخودکام شمس فخری بیت در اصابت بنزد فکرت تو * عقل مخطی شناس
وعاقل ودند * واستاد لبیبی بیت اندرین شهر بنی ناکسی برخاسته اند * همه خر
طبع وهمه احمق وبی دانش ودند * خامس دزد بی دیانت معناسنه ابو شکور بیت
بخواند آنکهی زرکردند را * زهمسایکان هم تنی چند را * سادس جولاه آلتلرندن دیش
دیشی یا بلش بر اغاجدر هر بری اراسندن برئل یکرد دفه ایچنه قویوب ارشی صقلشدررلر

مولانا محتشم کاشی بیت نداردهیچ کار پیوند من * شکست است دندانهٔ دندمن * سابع
طائفهٔ کدایاندن بر قسم ارکدز ورایله دیانمورلر آنلره شاخشانه وکنکر دخی دیرلر شیخ عطار
درالهی نامه * مثنوی * یکی دندی میان داغ وزردی * ستاده بود بردکان مردی *
ازو میخواست چیزی می ندادش * بسی بر پیش دکان ایستادش * زبان بکشاد دکاندار
پر پیچ * که تا توزخم نکنی ندهمت هیچ * چوکردی زخم ازمن نقد میجوی * وکرنه همچنان
می باش ومیکوی * خدایا من چوآن دندکدایم * که بر تن نیست بی صد زخم جایم *
ثامن حب السلاطین دیدکاری داروار اما حکیم اسدی طوسی هرنکه کال بیوستدن
بوغازی طوتمه ماز ووانا رقبوغی مثللو نسنه لره دیرلر دیمش یوقوله بو بیتی ایراد ایلمشلر
منجیک بیت قند جدا کن ازو دور شو از زهر دند * هرچه باخر بهست جان تراآن پسند
بو بیتدن فهم اولنورکه اول آجی نسنه اوله که نفعی ظاهر اوله صبر وحب السلاطین وامثالی
دوالر زیرا ماز ووانا رقبوغنده بو خاصه یوقدر تاسع فرهنک جهانکیریده براوتدر دیمش وبعض
نسخه ده دفنه یمشی که آکا حب الغار دیرلر وضم دال مهمله ایله بر نوع زنبوردر ﴿ دندان مزد ﴾
معنای ترکیب دیش کراسیدر مزد دندان تقدیرنده مجمع الفرسده بعض کبار وار باب
جاه ومناصبی ضیافت اولندقدن صکره کیدرجکی محل برمناسب پیشکش وهدایایه دیرلر
حکیم انوری بیت زانکه هرکز هیچ دندان مزد * بر سرخوان آسمان ننشست * امافرهنک
جهانکیریده مسطوردرکه زمان قدیمده عادت دولتمندان بویله ایدی فقرا وصلحا وعلمایی
ضیافته دعوت ایدوب طعامدن صکره هر برینه حاللرینه مناسب سیم وزر والوان نوعندن
عطیه واحسان ایدرلر ایمش حکیم سنایی بیت مزد خندان لب نباشی مرد سندان دل مباش
مرد دندان مزد نبودی مرد دندان زن مباش * حکیم سوزنی بیت بدندان مزد از وخواهم
قمیصی * اکر اطلس دهد یا خاریاخز * ایکی روایت دخی اصحدر فرهنک جهانکیری قولی
معنای ترکیبه اوفقدر اما شمدی اول عادت متروک ومرفوعدر مجمع الفرس صاحبینک
قولی جاریدر ﴿ دندان نماید ﴾ یعنی بخندد کولر یوز کوستروب اظهار بشاشتدن کنایه در
حکیم خاقانی بیت نقاب شکرفام بند دهواوا * چو صبح از شکر خند دندان نماید *
﴿ دهن بند ﴾ زنان طشره چقدقده آغزلرینه بغلدقلری یاشمق عربیده لثام دیرلر
﴿ مع الراء المهمله * دادار ﴾ حضرت باری تعالی عز اسمه اسماسندندر شمس فخری بیت
پناه ملک سلیمان جمال دنیی ودین * که آفتاب سپهرانست وسایهٔ دادار * وشاه ناصر
خسرو بیت علم اجلها بهیچ خلق ندادست * ایزد دادار دادکستر ذوالمن * اسم صفاتدن
اولمغله عادل پادشاهلره ده علم ایدر مولانا مطهر بیت نادری در همه فن تا موری درهمه
چیز * زرده روز وری داد کرداداری * معناسی دادآرنده در ﴿ دادراندر ﴾ اوکی
قرنداش معناسنه درکه دادر قرنداشدر اندر اوکی معناسنه دراستاد لطیفی بیت
ورادادر اندریکی مرد بود * که با دیوجنکی هم آورد بود ﴿ دادر ﴾ یعنی برادر حضرت
مولانا قدس سره بیت تلخ خواهی کرد برما عمرما * که بدین میداردی دادرترا * بعض
نسخه ده یار مشفق ومحب صادق معناسنه مرویدر ﴿ دادکر ﴾ فتح کاف عجمیله حقیقتا حضرت

حضرت باری تعالی اسم شریفیدر که عادل حقیقیدر جل شانه و عم نواله و مجازا پادشاه
عادل و وکلا و حکامنه دیرلر عدالت پیشه اوله وغی حالده معنای ترکیب عدل ایدیجی دیمکدر
منلا عبد الرافع بیت کرچه چون ضحاك ظالم بر جهان وی ظلم کرد * دادچون نوشین روان
داد کر خروار او * و بر معناسی دخی ماه ملکی جشنلرندن بر جشن آدیدر امیر معزی بیت
تهنیت کویند شاها زا بجشن داد کر * جشن رامن تهنیت کویم بشاه دادکر ﴿ دادکیر ﴾
کسر کاف عجمیله عادل معناسنه و ظلم دفع ایدیجی معناسنه شاعر بیت داد من از تو ستد
بر روز داد * داد مظلومان ز بیداد دادکیر ﴿ دادندر ﴾ فتح دالین مهملتین و سکون نونله
اوکی قرنداش دادراندر لفظندن اختصار اولنمشدر استاد لطیفی بیت نیاید درخانه دادندران
اکرچه که بو دند باهم دران ﴿ دار ﴾ بش معنایه کلور اول هر دیکلوب طوران اغاجه دیرلر
حکیم فردوسی بیت دوم دانش از آسمان بلند * که برپای چون نیست بی دار و بند * ثانی
آدم صلب ایتدکاری اغاجه دیرلر عرفی شیرازی بیت منصور انا الحق زدن دار ودکر هیچ *
مایم ولبا لب شدن یار ودکر هیچ * ثالث جانبازك اوینادوغی رسنندن یوقارو دیکدیکی ایکی
اغاج که ارالرنده اولان رسن اول قدر کرلمش دکلدر اول اغاجه جانباز اصطلاحنده دار و اپینه
اجل بشکی دیرلر و بعض نسخه ده جانباز اپینك جمله اغاجلرینه دیرلر شمس فخری * مثنوی
کشیده زهر سو رسنهای دار * زبالا بزیر از یمین و یسار * مکو دار کان بود چارم سپهر *
نه آن مه رسن باز کان بود مهر * خجل ماه تابان ز رخسار او * ز کردون کذشته سر دار او *
رابع فرهنك جهانکیریده سقف خانه یی او زرینه قودقلری اغاجه دیرلر بابا فغانی بیت
بر کنکره وحدت و بر دار حقیقت * غیر آن سر شوریده منصور نکنجد * خامس
هندوستانده مالك مضافاتندن بر شهر اسمیدر ولایت مزبورك دار الملکنه مندودیرلر میر خسرو
بیت خود آن در دهلی و جان در دوادو * تنش در شهر و جان در دار هندو * و داشتن
لفظندن صیغه امر و وصف ترکیبی اولور آیینه دار و درمدار و صاحب و حافظ معنالرنده
تاجدار و جهاندار کبی و عربیده سرای و خانه معناسنه در ﴿ دار وکیر ﴾ کسر کاف فارسیله
جنك و حربه معناسنه کیرو دار دخی دیرلر استاد عسجدی بیت ستاده بجا آنزمان چرخ
پیر * ندیدست چشمش چنان دار وکیر * معنای ترکیبی کیر کرفتن دن امر درطوت معناسنه
و دار داشتن دن صاقله معناسنه طوت صاقله دیمك اولور ﴿ دار بر ﴾ راء مهمله موقوف
وضم باء موحده ایله بریشل رنك قوشدر منقاریله اغاجدلر شیرازیلر اکاتك نیز وسبزك
دخی دیرلر و کیلانی داراب دیرلر ﴿ داروی هوشبر و داروی هشبر ﴾ واوایله و واوسز اشباع
ضمه هایله ده جائزدر بر ترکیبدر قوقلیانك عقلنی کیدررخصوصا و هر نکی عقلی زائل
ایدر عموما ابو المعانی بیت شود افزوده عقلم چو می با یار مینوشم * اکر بی یار باشد
میشود او داروی هشبر ﴿ دازار ﴾ فتح زاء معجمه ایله یا پوجی معمار معناسنه در که داز بنادر
آر آوردن دن اسم فاعلدر معنای ترکیب بنا کتوریجی یعنی بنا ایدیجی اولور ﴿ داسار ﴾ فتح
سین مهمله ایله ﴿ داستار ﴾ سکون سین مهمله و فتح تاء مثناة ایله ﴿ دستار ﴾ حذف الف
اول ایله کلهم یعنی دلال سمسار معناسنه متاع دلالی میر نظمی بیت انقدر تعریف کرده حسن

یار * شد متاع وصلتش زاد استار لغ داشخوار ع سکون شین وضم خاء معجمتین وواو معدوله ایله بمعنی چرك آهن یعنی دمور بوقی داشخال دخی دیرلر عربیده خبث الحدید دیدکلریدر
لغ داغسر ع سکون غین معجمه وفتح سین مهمله ایله ایکی معنایه کلور اول باشی مویدن خالی اولان آدم که ترکیده طاز دیدکلریدر دغسر دخی دیرلر عربیده اصلع دینلور ثانی برقوشدر باشنده برقاج صاری تللری اولور بلبل وهزارکبی خوش آواز در کذا فی فرهنك جهانکیری لغ دامیار ع سکون میم وفتح یای تحتانی ایله بمعنی صیاد آهو وغیری که طوزاقله طوتارلر حکیم اسدی بیت جهان دامیاریست نیرنك ساز * هوای دلش چینه ودام آز فرهنك جهانکیریده بالقجی آغی معناسنه در حکیم نزاری قهستانی بیت بوی لقمه ماهی صید کشته * بشست دامیاران قید کشته لغ داشخور ع کسر نون وسکون شین وفتح خاء معجمتین ایله مجمع الفرسده صاحب علم مرویدر لغ دانشکر ع کسر نون وسکون شین معجمه ایله وفتح کاف فارسیله بمعنی اهل علم لغ دانشور ع صاحب علم منزبوراوج لغت بر معنایه در که علم صاحبی معناسنه در لغ داودار ع واو ساکن وفتح دال مهمله ایله ایکی معنایه کاور اول هرزه وهذیان وذم وفحشیات سویلیجی ثانی قمارده رهنی مضاعف ایدیجی معناسنه بو ایکی معنایه ترتیب اوزره میرنظمی بیت داودارمن اکر باشد هزار * داودارم درقمار عشق یار لغ داور ع فتح واو ایله بش معنایه کلور اول اسماء شریفه حضرت حاکم حقیقی جناب باریدن براسمدر حکیم خاقانی بیت زهد شما وفسق ما چون همه حکم داورست * داور تان خدای باد اینهمه چیست داوری * ثانی مجازا پادشاه عادله دیرلر اصلنده دادور در کثرت استعمالدن دال ثانی محذوف اولمشدر ثالث درمان معناسنه در که اصلی دارو در کثرت استعمالدن واو رایه تقدیم اولندی حکیم قطران ارموی * قطعه * چه باید مایه آنکس راکه یابد سود بی مایه * چه باید داور آنکس واکه یابد درد بی داور * چونکه رنج برادرد چه مایه رنج برخیزد * چوکه بهتر کار بکند اردچه یابد شغل بر مهتر * رابع حاکم وصاحب حکومت معناسنه شاعر بیت از توبکه نالم که دکر داور نیست * وزدست تو هیچ دست بالاتر نیست * خامس کال پاشازاده خصم معناسنه در دیوب بو بیت ایله استشهاد ایلمش بیت سرانجام ترسم که بی زور کو نباشد جزا زداور کینه ور لغ داوزار ع سکون واو وفتح زاء معجمه ایله یاپوجی بنا معناسنه لغ دبوس نیر ع ضم باء موحده وکسر تاء مثناة ایله طومار اوقی معناسنه در لغ دبیر ع کسر باو سکون یای تحتانی ایله یازیجی کاتب معناسنه که پناغ دخی دیرلر استاد عنصری بیت ببوسه دادن نامش بمدح درعنوان * فرو وبصر از دیده سوی دست دبیر * حسین ثنایی در اسکندر نامه * مثنوی * دبیر خردپیشه را خواند پیش * دل از نیش اسکندری ریش ریش * که بنویسی یك نامه ازمن بروم * که از تابش آتش شود همچو موم ومدبر امور دولت ومعتمد الدوله یه دخی دیرلر لغ دجر ع سکون جیمله بوزن زجر حبوباتدن بوکرلجه درلو بیا دخی دیرلر حکیم شیرازی بیت باد ناك آمد نخود وهم فطیر * دجر وماش وفول منجوم شعیر لغ ددنبور ع فتح دال مهمله ونون وضم باء موحده ایله قوان اوتی دیدکلری اوتدر لغ در ع طقوز معنایه کلور اول قپو معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت ازدر

ازدراهل صفا در رمشوای دل من * هرکه دوزست ازین در بخدا نز دیکست * بخدا ده اولان
یا استفهامیه در یعنی خدایه یقیندر ثانی درن کوه یعنی طاغ اراسنده اولان دوز یرلر وطاغ
اتکیدر خلاق المعانی بیت چون نافهٔ مشك نارسیده * لاله همه کوه در کرفته * عبد الواسع
جبلی * قطعه * ایا میری که از کرز وسنان وتیغ وپیکانت * بود پیوسته اندر بیشه
ودریا وکوه ودر * هزبر وار اشکسته تن نهنکان راکفیده دل * پلنکان راکسسته دم کوزنان را
دریده بر * بو ایکی بیت برقصیده دندر که چاراندر چار صنعتی واقعدر ثالث بمعنی فی که ظرفیت
معناسن افاده ایدر عربیده الماء فی الکوز دیدکلرینه عجم آب درسبو دیرلر استاد لطیفی
بیت من زبان مدحکو دارم ولی کو مرد جود * تیغ هندی در نیام وسیم در کیسه چه سود
رابع بمعنی کرت ومرتبه عبد الواسع جبلی * قطعه * اکر کیتی بکرداند رخ از احکام او یکدره
وکر کردون به پیچاند سر از فرمان او یك در * زبیم او بیك ساعت درین باطل شود ارکان *
ز ترس او بیك لحظه ازان زایل شود محور * بو ایکی بیت دخی منبور قصیده دندر صنعت
لف ونشر مرتب واقعدر خامس بمعنی باب که کتابلرده ذکر اولنور مثلا باب الفلان دیرلر عجم
در احکام دین زردشت که مشتمل بر سه در دیر وموبدلردن بری بر کتاب تصنیف ایدوب آدینی
سه در قومش ز رآتشت بهرام بیت همانکه یکی در ز استای زند * بخواند وبر آورد بانك
بلند * سادس نوع وجنس معناسنه حکیم فردوسی از یوسف وزلیخا بیت من از هر دری
کفته دارم بسی * شنیده نه کفتار من هر کسی * وله در شهنامه بیت زهر در پرستند کانت
بود * هم آزاد وهم بندکانت بود * سابع بمعنی درون مثلا درخانه رفت دیرلر درون خانه
رفت دیمك اولور کذا فی فرهنك جهانکیری ثامن تحسین لفظ ایچون بعض افعال ومصادر
اوللرینه ادخال اولنور استاد لطیفی بیت شدم خوار وبیچاره ای چاره کر * رهی را بچشم کرم
درنکر * وآخرلرینه الحاق اولنور شیخ سعدی بیت بدریا درمنافع بیشمارست * وکر خواهی
سلامت در کنارست * بو بیتده مثال بدریا در ده اولان در تحسین لفظدر تاسع دریدن
لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور معنای اول که قپو معناسنه ایدی عربیده باب وچغتایده
ایشیك دیرلر میر علیشیر بیت چا کلیك کوکسوم ایشیکتور جسم اوی بیت الحزن * اول
ایشیکینینك حلقه سیدور فعلی وکل میخی توکان ✿ درّ ✿ تشدید ایله بوکرتانی دکمیدر
عربیده علیق دیرلر ضم عین مهمله وفتح لام ایله در ✿ دربدر ✿ سائل وکدایی وقپو قپو
کزمك حقیقتا مثالی کمال بخندی بیت جو یت که بدر کعبه کهی در در دیر * چون کدای
توشده ام از پشد این در بدری * ومجازا مثالی بیت شنیده م من آن داستان سربسر * زنیك
وبدش آکهم دربدر ✿ دربر ✿ اوزرنده واوزرینه عربیده علیه دیدکلری معنایه درمولانا خلیل
صبوری بیت ذکر شب شد غم خوناب حسرت در برم ریزد * اجل الماس مرك از سر زنش
درساغرم ریزد ✿ درخوردار ✿ بمعنی برخوردار که باب الباء مع الراده ذکر اولنمشدر ✿ درخور
سکون را وضم خاء معجمه وواو مجهول ایله لایق وسزاوار معناسنه در کمال غیاث بیت معشوق
من که رشك مه وغیرت خورست * جانش فدا کنم که بدین پایه درخورست ✿ دردلر ✿
سکون را وفتح دال مهملتین ایله قارااغاج که عربیده شجر النبق دیرلر ✿ درسار ✿ سکون

راو فتح سين مهملتين ايله بمعنى دركاه حكيم سوزنى بيت طاق در سارسراى تست محراب
ملوك * هركه روآرد برين محراب روا زوى متاب * وفرهنك جهانكيريده قلعه وحولى
اوكلرينه چكلن ديوار ومحوط كه ايچروسى نمودار اولميه وله بيت بركند باب اودرخيبر بزور
دست * درسار قلعه در بصراز باره درفكند * وقپو پرده سى معناسنه وله بيت بخت
ودولت چودرآيند بدر ساز سراى * آن دهد بر عتبه بوسه واين بر طبقه دريابار
بر شهر ناميدركه درياكنارنده واقع اولمشدر وهر دريا كنارنده واقع اولان شهره ديرلر عموما
كذافى المجمع وشرفنامه ده درياى عظيم وبى پايان وفرهنك ميرزا ابراهيمده درياكنارنده واقع
اولان قراوقصباته ديرلر اما اصول لغت بيان ايدنلر دريا ايله باردن مركب لفظدر درباريدن
لفظندن صيغهٔ فاعل اولور ياغدريجى معناسنه كثرت باران وغيريدن كنايه ايدوب دريا
ياغدريجى ديمك اولور ابوالمعانى بيت در غم حسرت چنان بكريست چشم خونفشان *
رفت عالم پيش سيل اشك دريابار من دزار فتح زاء فارسيله ياپوجى بنا ومعمار
معناسنه وله بيت عشق توكويا دزارى بوده جاى آب وخاك * خانهٔ دل زاشك وسودا
خوش عمارت ساخته دزكوار سكون زاء معجمه وضم كاف فارسيله كيج هضم
اولان طعام كه دير كوار دخى ديرلر دژ درشت وناموافق معناسنه در وكوار كواريدن
لفظندن اسم فاعل اولور عسير الهضم اولان نسنه در مير نظمى از زبان حكيم كويد بيت كشد
معده زوز حمت ناكوار * اكر خور دنيها شود دژكوار دژه كير فتح زاء معجمه وكسر
كاف فارسيله تكنه دن خمير قازيجق آلت تركستانده لر سون واكسبتره ديرلر دژه ايله
كيردن مركبدر كه درشت وناموافق اولانى طوتيجى يعنى كيدريجى مراد در دست ابزار
ودست افزار ودست اوزار بواوج لغت بردر اهل صنايع آلتى كه انلر ايله صنعتى اولان ايشى
ايشلرلر كذافى المجمع دستار ايكى معنايه كلور اول معروف صارق عربيده كى عمامه
معناسنه در ثانى مقرمه معناسنه در شيخ سعدى بيت اى تهى دست رفته در بازار *
ترسمت پر نياورى دستار دستخطر سكون سين وتاء مثناة وفتح خاء معجمه وطاء مهملتين
ايله زياده شرطله نرد وقمار اويونى معناسنه در دست نرد وقمار معناسنه وخطر زياده شرط
ديمكدر كذافى المجمع دستخر سكون سين مهمله وتاء مثناة وفتح خاء معجمه ايله شتم كه
دشنام ونفرين معناسنه شيخ سعدى بيت كسم پاى مرغى نياورد پيش * دلى دستخر
رفت زاندازه بيش دستر سكون سين مهمله وفتح تاء مثناة ايله دستره معناسنه دركه
عنقريب ذكر اولنور انشاء الله تعالى دستكار سكون سين مهمله وتا وفتح كافله اهل
صنعت معناسنه مثلا بر مصنع وخوش اسلوب نسنه يه اين دستكار فلانست ديرلر بو فلانك الى
ايشيدر ديمك اولور خلاق المعانى بيت چون آستين ز دست كذشته است كار من * واودر
نميكشد زچنين دستكار دست * چابك معناسنه دخى مرويدر دستكير معين وحامى
معناسنه كير كيرنده دن مشتق در وكيرنده معناسنه در ابوالمعانى بيت دستكيرم كرنبان
دامنت بكرفته ام * باسر دامن ببر يا دست اميدم بكير * چغتاى لساننده تولداماق ديرلر
يعنى ال طوتمق سبعهٔ سيارده معراج وصفنده بيت قاصد آتلاندور وب آنى قولداب *

* یاندی کاینکان یولی ساری یولداب ك دستوار ج دست ایله واردن مرکبدر درت معنایه
کلور اول مجمع الفرسده بمعنی عصا که الده کوتروب طیانورلر خلاق المعانی بیت وقت قیام
هست عصا دستکیرمن * بیجان آنکه اوکند از دستوارمن * ثانی بمعنی همدست ودستیار
حکیم فردوسی بیت با یاران بسی دوستدارش بود * چو خاقان یکی دستوارش بود * ثالث
فرهنك جهانکیریده یاره ودست برنجن معناسنه که ترکیده بلازك وعربیده کسر سین ایله
سوار دیرلر ابو الفرج رونی بیت برپای ظلم هیبت او پای بند کشت * در دست عدل
دولت او دستوار شد * رابع چوب دست وکنده که چوبانلره مخصوصدر آکا یاهود نخی
دیرلر ك دستور ج بش معنایه کلور اول صاحب دست ومسند یعنی وزیر وصدر ومقام
صاحبی وتمشیت امور دولت آکا تفویض اولنه اعتماد الدوله ده دیرلر حکیم انوری بیت
آفرین برحضرت دستور وبر دستور باد * جاودان چشم بد از جاه وجلالش دور باد
ثانی رخصت واذن واجازت معناسنه شیخ نظامی بیت کار جوئی رونقی از نو برد * قصه
بدستوری دستور برد * شاعر بیت دستور کریه دارم چشم کهر فشانرا * وزدر اشك
بردم ناموس بحر وکانرا * ثالث اصل وقانون وطرز وروش معناسنه استاد لطیفی بیت
ای شه اصل معالی مه دستور کرم * هست از طلعت تو شعله فزا نور کرم * عبد الله هاتفی
بیت چنین است دستور این زال پیر * که زهرت دهد چون چشانید شیر * رابع فرهنك
جهانکیریده براوزون اغاجدرکه یه آرقوری قورلرکه آنکله میزان کشتی یی کوزه درلر
خامس پیشوای مجوس زردشت وهر بدو موبدکبی ك دستیار ج معین ومددکار معناسنه
استاد عنصری بیت دستیار وستور وکار سفر * ساخته کرد هرچه نیکوتر * شمس فخری
بیت نیست نیست در ماند کان فاقه دار * جز ایادی عطایت دستیار * ترکیده یاردجی دیرلر
حسین ثنایی بیت همچون قضا بقای ترا ده مرد رضمان * همچون قدر نفاد ترا چرخ دستیار
ودخی کورشجیلرك باش پهلوانندن اشاغی پهلوانه دیرلر ك دسمر ج سکون سین مهمله وفتح
میم ایله حبوبات جنسندن مردمك دیدکاری دانه در عربیده درجع دیرلر ضم دال مهمله وجیم ایله
ك دشمر ج سکون شین معجمه ایله بمعنی دسمر مرقوم اما کتاب السامی فی الاسامی ده سین
مهمله ایله * الدسمر وهی حبة صفراء تشبه بالماش مسطوردر ك دغسر ج سکون غین
معجمه وفتح سین مهمله ایله باشنده قیل اولمیان آدم ترکیده طاز دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
ك دفتر ج معروف وبمعنی نامه اسما جمع وتحریر اولنان نسنه یه ده دیرلر عربیله مشترك
اسمدر * مصرع * حدیث آرزومندی بصد دفتر نمیکنجد ك دفتردار ج دفترطوتیجی دیمکدر
سلاطین آل عثمان ابد الله دولتهم وسلطنتهم الی یوم الحشر والمیزان حضراتنك خزینه وکیلی
وقابض مالی اولانلره علم اولمشدر دفتری دخی دیرلر ك دکر ج فتح کاف عجمیله هندوستانده اولور
ایمش میناقوشندن بورنی قزل بامر الله تعالی صد اسندن سوره اخلاص فهم اولنور قنادلرین
آچوب بویتن اوزادوب اوقودقجه خرده قوشجغزلر کلوب قنادی آلتنه کیردوکی کبی طوتوب
اکل ایدرمش خواجه حافظك * مصرع * دام تزویر مکن چون دکران قرانرا * بوکا شمولی
واردر ك دلکر ج سکون لام وفتح کاف عجمیله مسکران طعام که باروغن بود کذا فی المشکلات

دمابر ضم باء موحده ایله تیز تیز نفس ویرمك ترکیبله صولومق دیرلر دماصولومقدر
بر بودن لفظندن اسم فاعلدر میر نظمی بیت شنیده با صبا کل بود دمزن * دمابر آمده بابلبل
یکاشن دمار بوزن چنار اغاجك وغیرینك اصلی وبیخی معناسنه در عربیده هلاك
وانتقام وکینه معناسنه در مولانا هاتفی بیت یکی تیز مرا کرده زهر آبدار * کزان دشمنمرا
برآرد دمار * وبعض نسخه ده یره یخمق معناسنه در دماور ضم واو ایله بمعنی
دماز مرقوم وله بیت چو کرده تك وپوید او ودیار * دماور شده چون سك هرسوار *
دمچار سکون میم وفتح جیم فارسیله برنسنه نك قوقوسی ظاهر اولمق ورنکی بلورمك
معناسنه وله بیت زفیض فصل شد صحن چمنزار * چو جنت هر شکوفه کشت دمچار *
دمور فرهنك جهانکیریده ضم میمله ایکی معنایه در اول آواز نرم وآهسته ثانی افراسیاب
اقرباسندن بر شخص ناهموارك نامیدر که سیاوشك قتلنه چوق سعی ایلمشیدی ومشکلاتده
سکون میم وفتح واو ایله بوزن سرکر بمعنی اول مروید ر وعربیده فرهنك نقلی اوزره
صاحب دستور مسز اوینه کیرمکه دیرلر دنبر سکون نون وفتح باء موحده ایله بوزن
منبر هندوستانده مشهور بر شهر اسمیدر حکیم فردوسی بیت همه کابل ودنبر وماسی منه
روان همچنین تا بدریای سند دندانکیر سکون نونین وکسر کاف عجمیله دیش
قماشدرن نسنه یه دیرلر ودیش ایله اصرمق دیمك اولور میر نظمی بیت می شنید سنت آن
صنم دلکیر شد * چون سك مسلخ بد دندانکیر شد دور سکون واو ایله اوج معنایه در اول
درس کذشته یی اوقومق عبد الرافع بیت میکنم درس عشق روز از بر * شب همه شب
چو دور میخوانم * ثانی پیاله معناسنه امیر خسرو بیت ساقیا می ده که امروزم سر دیوانکیست
دور بکردان که مرکم از تهی پیمانکیست * ثالث جاسوسلزك پادشاهه اخبار یازدقلرینه
دیرلر که جاسوسه سردور دیرلر دمار فتح ها ایله طاغلرده صفه کبی اولان یرلره دیرلر
حکیم اسدی بیت کهن پردهار وشکسته دژن * دهارش پر از کان زر بکسره * ومغان
معناسنه حکیم سنایی بیت مشت صین چوموی تیرآرند * اژدها از دهار زیر آرند *
حکیم اسدی بیت یکایك پراکنده بر دشت وغار * قدی چون درخت ودهان چون دهار *
ده هزار قمارك بدی نوع لعبندن در دنجی لعبنك آدیدر غلط ایدوب قمار بازلر داو هزار
دیرلر مجمع الفرسده التنجی لعبك آدیدر خواجه سلمان * قطعه * فارد ز عقل مانده عدو بت
که کم زیاد * در معرضت ستاده مقید بشش در ست * کر راه خانه کیر حکایت مکن طویل
با آنکه ده هزار کسش چون توپا کرست * منصوبه حیل نتوان باخت با کسی * با آنکه
کعبتین سپهرش مسخرست دیبادر سکون یای تحتانی وفتح باء موحده وذال مهمله ایله
مشهور ملکینك سکزنجی کونی آدیدر دی بمهر سکون یای تحتانی وکسر باء موحده ومیمله
ایکی معنایه در اول بر فرشته نامیدر وبعض نسخه ده جناب باری تعالینك اسماء شریفه سندندر
حکیم فردوسی بیت چو مهر سپهر آورد دی بمهر * ترا تازه تر باد هر روز چهر * ثانی هرماه
شمسینك اون بشنجی کونی اسمیدر مسعود سعد سلمان بیت دی بمهرست مهربانی کن
کز سمه چیز مهربانی کن * اهل فارس بو کونی غایت معتبر ومبارك طوتارلر ودیرلر که

ودیرلرکه بوکوندنبو کمسنه الما تناول ایدوب نرکس قوقلسه تمامی سال راحت ورفاهیت وخیر یله
کچر وکیجه سنده سوسن ایله توتون ایلسه تمامی سالده امانده اولور قحط وفقردن وبوکونده
صدقه ویرمك واکا بر وملوك زیارتنه وارمق مناسبدر وز واتشت بهرام بیت بدانکه که
نمود خورشید چهر * بروزی که خوانی ورادی بمهر ﴿ دیبور ﴾ سکون یای تحتانی وضم
باء موحده ایله بمعنی دوبور یعنی ایکی نشانلو قفتان ﴿ دیر ﴾ کنیساکه کنشت دخی دیرلر لکن
دیر نصاری طائفه سنك وکنشت یهودیلرك کنیساسی اولمق اوزره نقل دخی واردر شیخ عمر خیام
* رباعی * تاچند چراغ مسجد ودیر وکنشت * تاکی ز زیان دوزخ وده رسود بهشت *
رو بر سر لوح بین که استاد ازل * از بهر تو آنچه بودنی بود نوشت * مولانا هاتفی بیت بهر دیر
هند آتشی برفروخت * همه دیر یانرا دران دیر سوخت * بو بیتدن آتشکده اولمق فهم اولنور
مرور ایامله اختصاص رفع اولنوب هر کنیسایه دیر وکنشت دیدیلر معنای مرقومه بو بیتده
تصریح واردر وله ایضا بیت بهر منزلی کامدی درحساب * بسی دیر وبتخانه کردی خراب
﴿ دیجور ﴾ سکون یای تحتانی وضم جیمله غایت سیاهی شبکه تاریك معناسنه عربیدر
فارسیده استعمالی شایعدر شب دیجور وشام دیجور دیرلر ابو المعانی بیت شام دیجور غمت
بر من شده دور ودراز * آنچنان دردل امید وصلت مقصود هست ﴿ مع الزاء المعجمه *
﴿ داز ﴾ باپلحق وباپلحق ایله ایش ایدن آدمه ده دیرلر ودخی بمعنی داس که بغدای وآرپه
سنبله سنك قلچغیدر ﴿ دالبوز ﴾ بسکون لام وضم باء موحده ایله برکوچك قوشدر
قرمشتوك ودالبوزه وترند دخی دیرلر وطواطك برنوعیدر ﴿ داموز ﴾ سکون میم وفتح
واولیله بوزن جانفزکبره وزبل پیسیدی که آنکله زبل چکرلر عربیده وزوز دیرلر میرنظمی
بیت شد شکمش کهنه خلابچکله * روی سر داموز مزبله ﴿ دانه سبز ﴾ منه کوش
دیدکاری طاغ یمشیدر عربیده حبة الخضرا دیرلر ﴿ درز ﴾ سکون راء مهمله ایله اول
شکنه وکه ترکیده کسر یای تحتانیله یودیرلر بو لفظ باشده واللده وپارمقلرده واثوابده واغاجده
وبناده استعمال اولنور عربیله مشترك لغتدر نتکم بدر الدین یوسف ابن لولو بیت
موشقة قد نبت الظل دیلها * وکف حواشیها واکمامها درزا ﴿ درواز ﴾ دروازه دن مخففدر
بیوك حولی قپو مسیدر درایله واز دن مرکبدر معلوم وازو باز آچقدر دایما آچق طور دیغندن
آچق قپو دیمك اولور ﴿ دریوز ﴾ سکون راء مهمله وضم یای تحتانی وواو معروف ایله
دلنمك که دریوزه دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت کنون ای قلتبان زان دربدین در * همی رو چون
کدایان تودریوز ﴿ دز ﴾ کوشك که عربیده قصر دیرلر حکیم فردوسی بیت چو ببرید رستم بن
شاخ کز * بیامد زدریا بایوان ودز ﴿ دست ابراز ودست افراز ودست اوراز ﴾ ارباب صنایع
آلتلریدر عربیده عدات بواوج لغت مع الزاده اولان اوج لغت مرقوم ایله آلتی سیله بو معنایه
استعمال اولنور ﴿ دست آموز ﴾ یاوریدن بسلنوب الله تعلیم اولنمش آوجی قوشلر
شاهین وغیری کمال خجندی بیت سرز قیدت نکشد با تو چو آموخت کمال * مرغ مالوف
کرفتار زدست آموزیست * واوده طایدن بشمش آت وغیری معناسنه ده کلور عموما
﴿ دست آویز ﴾ هدیهٔ حقیرانه یعنی آز پیشکش ونیاز معناسنده ده کلور کمال خجندی

بيت بردشت آويزجان وسفرچورفت آنجا كال * عاشق درويش هرجا رفت درويشان
رفت * والله برنسنه يي دايم طوتمغه ده ديرلر ك دستباز ع سكون سين مهمله وتاء
مثناة وفتح باء موحده ايله نرد وقمارده چابك اوينايه ديرلر والى اوز اولانه ده ديرلر چيره
دست معناسنه مير نظمى بيت دستبازى ميكنم درنرد عشق * دادن جانراكه كشتم مردعشق
ك دمساز ع سكون ميم وفتح سين مهمله ايله موافق ورازداشت معناسنه ابوالمعانى
بيت همچونى يك عاشق همراز يافتم خويش را * بلبل بشوريده رادمساز يافتم خويش را
ك دندان آپريز ودندان افريز ودندان پريز ودندان فريز ع كلهم بمعنى خلال كه عربيده
منكاش ديرلر شاعر بيت بزرك وفراخست دندان تيز * هرانكشت اوكشته دندان فريز
ك دندان تيز ع يعنى ظالم وطمعكار كذا فى شرفنامه ك دندان مزد ع ضم ميمله بعد الطعام
تناول اولنان ميوه وخوشابه ديرلر ك دهاز ع فتح ها ايله بمعنى بانك بلند كه نعره دخى ديرلر
استاد فرخى بيت فرخى بنده توبر درتو * ازنشاط توبركشيده دهاز * بمعنى فرياد شمس
فخرى بيت اكرنه عنايات فضلش بود * بكردون برآيد زمردم دهاز ك ديميز ع سكون
يائين تحتانيين وكسر ميمله شهور فارسيه نك اون التنجى كونى اسميدر ك مع الزاء الفارسى *
ك داژ ع خرمن يرنده باقى قلان دانه لركه سپوروب پاك ايدولر خصوصا ومطلق سپورندى
عموما ابوالمعانى بيت غله خيرجهان بردند پيش * ماىجاى خرمنش كرديم داژ *
ك داليژ ع كسر لام وسكون ياى تحتانيه ايله تركيده بردا قچل قوشى كه چكك دخى ديرلر كذا فى نعمة
الله ك درواژ ع سكون راء مهمله ايله اوچ معنايه در اول درواى مرقومله مترادفدر يعنى
سرنكون حكيم ناصرخسرو بيت ازابر به بينى كه همى مرديكوششن * پرنده فرو دارد بسته
شده درواژ * ثانى سركشته وسركردان ثالث بمعنى دربايست يعنى ضرورى ك دژ ع
بدخوى ودرشت طبع معناسنه شمس فخرى * قطعه * چونيرگشت ازوكار ملك وملت
راست * اكرچه بود ازين پيش چون كمان اوكژ * برفق وراى رزين كرد خلق راتسخير *
بكين وبطش نكردى وبى ثباتى دژ * نسخهٔ ميرزا ابراهيمده كسر دال مهمله ايله بمعنى خشم
وچسبنده وفرهنك حسين وفايى ده بمعنى بد مسطور در ك مع السين المهمله * داس ع
بوزن پاس درت معنايه كلور اول اوراق كه عربيده منجل ديرلر حكيم انورى بيت كاو كردون
هركزانند رخرمن عمرت مباد * تامه نوكشتزار آسمانرا هست داس * ثانى غله سنبله سنك
قاچيغى حكيم خاقانى بيت ازسرخوشه تاكهش داس شكست دركاو * كردرك كلوش راهرسعر
داس نشترى * ثالث تحفة الاحبابده بمعنى دام نخجير فخر كركانى * مثنوى * چوكورى بودم اندر
مرغزاران * نديدم دام وداس دامبازان * توبودى دام بازوداس دارم * نهادى دام وداست
بركندارم * رابع فرهنك جهانكيريده براوت آديدر عربيده سداب ديرلر آغرقوقوسى واردر
وبعض نسخه ده چناق وچولك معناسنه ده مرويدر وكاهى اتباع قبيلندن ايدوب داس
وداوس ديرلر ك داس ودلوس ع اتباع ومزاوجه قبيلندندر تباه وتبست وخراب ويباب
وتار ومار معنالرينه شمس فخرى بيت مقام دشمن اونيست جزخراب ويباب * صفات حاسد
اونيست غير داس ودلوس ك دبوس ع ضم باء موحده وواو معروف ايله اوچ معنايه

دَژ

دَس

٤٨

معنایه کلور اول میرزا ابراهیم فرهنکنده اسافل اشخاص معناسنه نقل و روایت ایدوب
بو بیته متمسك اولمش شیخ نظامی از هفت پیکر بیت کرداو کشته کردمی افشاند * کدم وکه
دبوس می جنباند * اما کرز معناسنه حکیم فردوسی بیت زباد دبوس توکوه بلند *
شود خاك نعل سر افشان سمند * بو معنایه استاد منوچهری * قطعه * چون زند بر مهرهٔ
شیران دبوس شصت من * چون زند بر کرده کردان عمود کاوسار * آن کند بر دوش
کردان کردن کردان چو کرد * وان کند بر پشت شیران مهرهٔ شیران شیار * ثانی اول
منزله دیرلرکه انده اثواب وجهاز عروس اوله که دبوسه دخی دیرلر ثالث ماوراء النهرده
واقع بر قلعه درکه قلعهٔ دبوس دیرلر سمرقند و بخارا میاننده واقعدر شویله که ایکی طرفنك
مسافه سی مساوی ودربانی سی اسمیله موسوم اولدوغی منقولدر عربیده باء مشدده ایله
کرز معناسنه در دروا س سکون راء مهمله ایله بمعنی پایندان عربیده کسر دال ایله
درباس دیرلر قپو اردنه قودقلری طیاق معناسنه معرب اولمق موجه کوزینور دریواس
زیادهٔ یای تحتانیه ایله بمعنی درواس مرقوم استاد رودکی بیت دیوار و دریواس فروکشت
و بر آمد * بیست که یکمان فرو آید دیوار * فرهنك حسینی وفاییده اطراف خانه معناسنه
مسطوردر اما معیار جمالیده دیوار ایچنه استحکام ایچون قودقلری اغاج که ترکیده خطل
دیرلر واساس دیوار تا زیاوركن صو چقدقده اورد قنری بیوك قازق معناسنه و معنای اوله
شمس فخری بیت آن شاه که در مملکتش هیچ کسی را * نی حاجت درباشد و نی خوف دریواس
دس اوچ معنایه کلور اول دست لفظندن مخففدر ال معناسنه میر نظمی بیت نماند
تاب وطاقت که سخت پیر شد * نکیرد دس و پار منیکیر شد * ثانی مثل ومانند معناسنه
استاد عنصری بیت ندیدونه بیند ترا هیچکس * که رزم مثل وکه بزم دس * استاد فرخی
بیت یکی خانه کردست فرخار دس * که بفروزد از دیدن او روان * ثالث بمعنی آن
بو لغته بو معنی کتاب زنددن استنباط واستخراج اولنمشدر زبان هندیده اون عدده دس
دیرلر وضم دال ایله کل پخته یعنی بشمش بالچقدر دستاس سکون سین مهمله وتاء
موقوفه ال دکرمنی که داس دست معناسنه حکیم سوزنی بیت بدست همت تو آسمان هست
چو دستاسی به پیش آسیابی دست پس بمعنی آخرکار دست کار معناسنه کلدوکی مقدم
ذکر اولندی پس باء فارسیله آخر معناسنه اولدوغی ظاهردر حکیم فردوسی بیت یك امشب
بکوشیم دست پسین * که داند که دیدار باشد حزاین دست رس هرنسنه یه ال
ایرشمك که قوت و قدرت وغنادن عبارتدر استاد لطیفی بیت آنچه از هرچیز دارد دست
رس * دستکاه او نداند هیچ کس دمخیوس سکون میم و یای تحتانی وفتح خاء معجمه
وواو وکسر نونله برباز رکانك آدیدرکه عذرایی منقلوسدن اوغور لیوب کوتردی واندن
خلاص اولدی استاد عنصری بیت دل دمخیوس بشد از شکیب * که در کار عذرا چه
ساز دفریب دنکس سکون نون وفتح کاف عربیله ناکس معناسنه در ابوالمعانی بیت
در مشقت بده و جان عزیزم بستان * که غم عشق ترانیست سزا هر دنکس دوس
فتح واو ایله دمور جیلرد موری قزدیروب براقدقلری صویه دیرلر اول صوغایت نافعدر

معده یه قوت ویروب حمای صفراویه یی دفع ایدر واسهالی قبض ایدر وطلاقه نفعی عظیمدر اطبا ماء الحدید دیو ایام ششتاده دمور پارسنی قزدیروب صویه براغوب استعمال ایتدرلر بعض نسخه ده صاد ایله مرویدر دهتاس سکون ها وفتح تاء مثناة ایله نعلین معناسنه ابو المعانی در نعت شریف بیت کرد دهتاس رهکذار ترا * زیور تاج دوات عالم دی پیس یای موقوف وفتح باء فارسیله یعنی یولداش ودنجی تصویر وصورت معناسنه در مع الشین المعجمه * داخش کسر خاء معجمه ایله بر علتدر وجود انسانی ضعیف ویابس ایدر میرنظمی بیت مبتلای علت داخش شده * کار او شام وسحر نالش شده * اطباقتنده سین مهمله ایله داخس دیرلر دارش بوزن خارش بویالی سیاه کون وسختیان ومیشینه دله بیت مشهه تیره زسودا وزخارش * که پنداری وجودش بود دارش * دارکوش سکون راء مهمله وضم کاف له نکهدار باش معناسنه امردر خواجه حافظ بیت ای مالک الملک مرادش بده * وز خطر چشم بدش دارکوش * حکیم اسدی بیت نخستین تن از دشمنت دارکوش * پس آنکاه بر زخم دشمن بکوش دارموش بر نبات دارودر که صحان اوتی دیرلر عربیده سم الفار دیرلر سمو ما تلفدر کذا فی المحمودی دارویش سکون راء ویای تحتانی وکسر واو ایله علم معناسنه داش بوزن باش چناق وچوملك بشوردکلری فرون خصوصا کذا فی المحمودی شاعر بیت قضارا بود آنجا داش کرمی * که دردی خشت میکردند پریان * ومطلقا فرون معناسنه عموما شیخ سعدی بیت زاهد خام خویش بین هرکز * نشود پخته کر نهی دردلش * ومعناسیده کلستانده اولدوغی مرویدر دانش کسر نونله بلش معناسنه اسم مصدر در کاهی وصف ترکیبی اولور دانشمند ودانشور کبی عربیده علم وچغتای لسانده بیلیك دیرلر فرهادنامه ده قرهادی معلمه ویردکلری محلده معلم وصفنده بیت کیتوردیلر حکیم نکته دانی * بیلیك بیرلا جهان ایچرا مومانی دانوش ضم نونله عذرایی اوغورلیوب صاتن آدمك آدیدر حکیم عنصری بیت یکی تیز پایی ودانوش نام * کذشته ز رو بر بسی کام ودام دخش خاء معجمه ایله بوزن رخش اوج معنایه کلور اول برنسنه یه و برایشه ابتدا ایلمك معناسنه شمس فخری بیت بمدح شهنشاه اعظم کنند * سعود کواکب بهر کار دخش * ثانی معامله معناسنه استاد عنصری بیت من عاملم ومعاملی هم * وز خلق مراست با تو دخشم * ثالث بمعنی تیره وتاریك حکیم فردوسی بیت بخواه آنچه خواهی ودیکر بخش * مکن بردل ما چنین روز دخش دراغوش قوجاقلمق معناسنه که آغوش قوجاقدر در ظرفیتدر استاد لطیفی بیت وه که من می نتوانم که ببوسم پی او * ای بسا کس بتصرف ز دراغوش کذشت درباش سکون راء وفتح باء موحده ایله دکنك عربیده عصا دیرلر استاد لطیفی بیت دی بدرکاهش بر فتم دیددر بانش مراد * بر سرم درباش زد کفتا کرین در دورباش وصیغه امر اولور نیز اول دیمك اولور وکوز دکر معناسنه ده مرویدر درخش فتح راء مهمله وسکون خاء معجمه ایله ار منیه شهرنده بر آتشکده نامیدر کذا فی شرفنامه ومؤید الفضلاده برق یعنی شمشك معناسنه در شاعر بیت درخشم ار بخندد بوقت بهار * هما

دش

همانانکویدچنین ابر زاز * فرهنك حسین وفایی ده ذال معجمه ایله واقع اولمشدر درش
فتح راء مهمله ایله بر نوع خیار درکلونده و درشی دخی دیرلر وسکون رایله آت یملکی که عربیده
معلف دیرلر حکیم خاقانی بیت جای علفش نه زین کهن درش * از خوشهٔ چرخ وکوشهٔ
عرش درغیش سکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر غین معجمه ایله بمعنی بسیار وانبوه
کذافی المجمع دروش معروف جهتدن نیویه دن برشیئه مالك اولمیه دروش
ضم را و واو مجهول ایله حجامك حجامت آلتی که آنکله وجوددن قان چکر صغر بوینو زندن ایدرلر
حکیم سوزنی بیت بموسمی که ستوران دروش وداغ کنند * ستور وار براعدا نهاده داغ
ودروش * بو بیت اقتضاسی اوزره حجامت ایتمك معناسنه و حجامت نامنه اولمق لازم کلور
دریوش سکون راء مهمله وضم یای تحتانی ایله درویش معناسنه حروفلری مناسبدر
انجق یا واودن مقدم واقع اولمشدر میر خسرو * قطعه * بنکر که چه میکویدت این کنبد
کردان * کفتار جهانراز ره حشمت بنیوش * زین خانهٔ الفنج وازین معدن کوشش * برکیر
هلا زاد ومرو لاغر ودریوش * حکیم سوزنی * قطعه * ای بخلق بشر بخلق سروش *
بهنر جود وزر ودانش کوش * بتوانکر دلی وکف جواد * نخوهی ماند زجهان دریوش *
دستخوش سکون سین وتاء موقوف وضم خاء معجمه ایله دائما الده طوتلان نسنه معناسنه
وادات الفضلاده بمعنی دستمال ومجمع الفرسده سخره وسهل الحصول معناسنه شیخ نظامی
بیت پی سپر جرعهٔ میخوار کان * دستخوش بازیٔ سیارکان دستکش سکون سین
مهمله وتاء مثناة وفتح کافله بش معنایه کلور اول یدك آت معناسنه حکیم فردوسی بیت
چو بیدارشد رستم از خواب خوش * بکار آمدش بارهٔ دستکش * باره آت اولدوغی ذکر
اولندی ثانی کمان نرم خواجه سلمان بیت بخت طفل تست برنایی که چرخ کوز پشت *
چون کمان دستکش در قبضهٔ فرمان اوست * وکپاده معناسنه ده استعمال اولنور جمال
الدین کاشی بیت ای دستکش تو این مقوس * وی دستخوش تو این مقرنس * ثالث
یعنی قاید اعمی یعنی کوری یدوب کزدرن آدمه دیرلر شاعر * رباعی * فرقست میان آنکه ارزوی
یقین * بادیدهٔ بینار وداند ره دین * باآنکه دوچشم بسته بی دستکشی * هرسوی همیرود
بظن وتخمین * رابع مجمع الفرسده مزد دست یعنی اجرت عمل شیخ نظامی بیت دستخوش
کس نیم از بهر کنج * دستکشی میخورم از دست رنج * خامس کتاب محمودیده مضبوط
ومحبوس معناسنه واسیر معناسنه ده مرویدر مثلا دستکش فلا نست دیرلر فلانك اسیریدر
دیمك اولور دش کندویی بزه یوب دوزب قوشمق معناسنه حضرت مولانا قدس سره
از فش خود وزدش خود باز ره * که سوی سته یافت آن شهباز ره دم سیاوش خون
سیاوش مرقوم معناسنه که عربیده دم الاخوین دیرلر مجمع الفرسده وبعض نسخه لرده بر قرمزی
رنك اغاجدر خرده طوغرایوب قینادرلر غایت سرخ رنك صویی چقار آنکله بز بویارلر بو تقریر
اوزره بقم اولمق کرکدر اما دم الاخوین بقم دکلدر وشرفنامه ده دخی مجمع الفرس نقلی کبی
مسطوردر دمش کسر میمله اغاجك بدنی که ترکیده اوزدك دیرلر وهر اوزلی اولان
نسنه نك اوزینه دیرلر ابو المعانی بیت چون درخت بی دمش بودست تنم * تندباد آه سرد

ازپا فتاد ۞ دندان اپرش ۞ ودندان پرش ودندان افرش ودندان فرش ۞ کلهم بمعنی دندان اپریز واخوانیکه ذکری مرور ایلدی عربیده منکاش دیرلر کذا فی شرفنامه ومجمع الفرس ۞ دنداش ۞ سکون نون وکسر دال مهمله ایله کندوکندویه سویلمك غضبدن اولسون ضجروردن اولسون زمزمه معناسنه کذا فی المجمع ۞ دهریش ۞ یعنی قبا صقل بلله ریش دخی دیرلر کمال اسمعیل درحق کمال خجندی بیت آن ملحد خجندی ریش بزرك دارد * ازغایت بزرکی دهریش میتوان کفت * کمال خجندی جوابنده * قطعه * کمال اصفهان کرملحد م خواند چراغ کذب را نبود فروغی * مسلمان کویمش من در برابر * دروغی را نشاید جز دروغی ۞ دیانوش ۞ فتح یای تحتانی وضم نونله نام مهتره دادزدان درکه دریاده عذرا برموافق روزکار ایله کیدرکن یولن اورمشیدی استاد عنصری بیت بر آن را دان جوینده کام * یکی مهتری بد دیانوش نام ۞ مع الغین المعجمه * داغ ۞ انسانك وحیوانك جسدینه آتش ویاخود قزمش دمور ایله یاقدقلری داغ عربیده کی دیرلر اول واسطه ایله نشانه ده داغ دیرلر شمس فخری * قطعه * بران خنك جرخ نها دست قدرتش * درکاه ستان بکف الخضیب داغ بی داغ حکمش از همه برخط استواست * خورشید راسپهر بمشرق نداد داغ * حیوانده نشان اولان داغدن غیری نشانه داغ دیدکاری بوبیتدن فهم اولنور حکیم اسدی بیت بکشت آنهمه مرغ کندآب وخی * ندید از ردان هیچ جز داغ پی * ودخی بعض اهل عشق قوللرینه یاقدقلری داغکه مشهوردر شانی تکلو بیت کشته دستم شاخ کل ازبسکه داد داغها یادکار باغ نومید یست برصبر میزنم * برنسنه دن دلکیراولدقده فلاندن داغ اولدم دیرلر نتکم مولانا طرزی بیت ز داغ خرقه ام آزرده طرزی وزاهد * در آتش حسد از داغ داغ میسوزد * عربیده کی دیدکارینی فارسیده دخی استعمال ایدرلر وکی فارسیده تحقیق معناسنه در خواجه حافظ * مصرع * علاج کی کنمت آخر الدواء الکی * جغتایده توکاك دیرلر میرعلیشیر بیت جمید انواپینك هرماموغ ایلامرهم * برنیچه اوقونك زخمی برنیچه توکانلار دور ۞ داموغ ۞ ضم میمله فریاد وزاری معناسنه درکذا فی فرهنك جهانکیری ۞ درغ ۞ سکون راء مهمله ایله بندآب یعنی صویك اوکنه قویوب جریانن منع ایتدکاری نسنه یه دیرلر حکیم فردوسی بیت دل برد مرا و نزد مردم نشمرد * کفتا که چه سود دست چو درغ آب ببرد ۞ دریغ ۞ کسر راء مهمله ایله اه واحق معناسنه در وکسر دال ایله منع وتقصیر معناسنه در ابو المعانی بیت خرد کر تو داری مشنو این سخن * دریغست کفتن سخن مردریغ ۞ دغ ۞ طازیعنی باشنده قیل اولمیان اغاجسز اولان طاغه دخی کوه داغسر دیرلر

۞ مع الفاء * دبست لاف ۞ نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی سودای اول یعنی بازرکانك اك اول ایتدوکی فائده که لسفته دخی دیرلر هندی لسانده بوهنی دیرلر معروفی بیت دست لافی که جو دلو کر دست * کر تاز بحر وکان بر آوردست * بازرکانك وسائر بیع وشرا ایدنلرك ابتدا ایتدکاری امتی وفائده معناسنه که دستمال دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس ۞ دف ۞ ترکیده دخی دف دیرلر مولانا هاتفی بیت سپهر هانها شد کردان زکف * همه مطربان برکرفتند دف * میر نظمی بیت چنان داده شوق وطرب دف زبان * که شد اهل مجلس دران کف زنان ۞

دَق

مع القاف * درق سكون راء مهمله ايله بوزن شرق قلقان كه سپر دخی دیرلر عربیده
ضمله ترس وجنه‌ده دیرلر وله * مثنوی * مثله برسرش تیغ تیز همچو برق * چو کرده برابو
برو راست درق * ولیکن نشد درق او پایدار * زسرتا بزین کرد همچون خیار دروق
بوزن حروق پیمانهٔ شراب یعنی میخانه جیلرك شراب اولچدکاری ظرف ابو المعانی بیت بنوش
از کف مغبچه بادزوق * چو لب تشنگان اجکرشد حروق دق درویشانك كیدكاری
خرقهٔ پشمینه كه توبلری صالنور و سوزه اعتراض ایلمك و دانجیلك كذا فی شرفنامه وكنایه
ایله سو یلمك و فائده سز سو یلمك معناسنه شیخ عطار بیت ای برادر جز ثنای حق مكو *
قول حق را از برای دق مكو دشت قپچاق تركستان سمتنده بر صحرای بی پایاندر
آنده عامهٔ تاتار طائفه‌سی قونرلر وكوچرلر دلق بوزن حلق جامهٔ درویشان یعنی
درویشلر كیدوكی خرقه خواجه حافظ بیت بركفم نه ساغرمی تا زسر * بركشم این دلق
ازرق فام را

دَك

مع الكاف العربی * داچك فتح جیم فارسیله بمعنی كوشواز یعنی كوپه عربیده
قرطه دیرلر شرف شفروه * قطعه * آن شیهه كه مركب بندت همیزند * برخنك آسمان
چو نوای چكاو كست * وان نعل كهنهٔ كه بیفتد زپای او * در كوش دختران همه چون
لعل داچكست دادك فتح دال مهمله ایله ایكی معنایه در اول بمعنی دادیك حكیم سنایی
بیت همه پادش زحاجب وزامیر * همه لافش زدادك وزوزیر * ثانی نام دله‌در اثیرالدین
اخسیكتی بیت تو آن نازنینی كه درمهد فطرت * روان دایكان برتر از عقل دادك دارمك
سكون راء مهمله وفتح میمله مروك برنوعیدر ومرور یا حینك برجنسیدر كذا فی فرهنك
جهانكیری دانك فتح نونله دانه معناسنه در بو معناده كاف تصغیر اولور و سكون نون
ایله ربع درهمدر بعض یرده ربع مثقال‌ده دانك دیرلر معربی دانق در حكیم اسدی بیت
بسا كس كه یكدانك نده‌بتیغ * چو خوش كوید ش جان ندارد دریغ * چغتا یده بردنكه
التون دیرلرالتی جكردك وزننده اولغله فرهاد نامه‌ده خزان فصلی عشرتنده دیر بیت اوی
التون قرش التون نام التون * می التون ظرف التون جام التون * وضم نونله اول نسنه‌یه
دیرلركه اطفالك دیشی بتجك محلده هرجنس غله‌دن بر مقدار ممزوج ایدوب قیون باشلری
ایچنه قویوب پشوررلر بعده همسایه واحبابه اولاشدررلر عوامك اعتقادلری بویله ایتمكله
اطفالك دیشی آسان وجهله بتوب الم ویرمز دبنك فتح باء موحده و سكون نون ایله
بوزن نهنك قوی البدن وصحیح الاعضا اطفاله دیرلر و تاء مثناة ایله تبنك دخی دیرلر *
دربجك سكون راء مهمله وفتح فا وجیمله بمعنی كابوس كذا فی المجمع درفنجك
سكون راء مهمله ونون وفتح فاوجیمله كابوس معناسنه كه تركیده اكا اغرباصمق دیرلر حكما دیرلركه
مادهٔ سوداوی درانسانه او یوركن واقع اولور دم ایله مختلط اولدوغی اجلدن عوام جن در
كلوب آدمك اوزرینه دوشوب اعضاسن صقردیرلر بو اعتقاد فاسددر اجنه‌یه اولقدر رخصت
یوقدركه بنی آدمه مسلط اوله‌لر بویله اولمسه جن انسك ضدی وعدوسیدر ضرره قادر
اولمسه برصاغ آدم قالمزدی لسان عربیده كابوس وعبدالجنه وسریانی خرجیون دیرلر
درك فتح راء مهمله ایله مجمع الفرسده دستارچه ودستمال معناسنه در وتحفة الاحبابده

زاء فارسیله دروفرهنك جهانكیریده زاء معجمه ایله منقولدر عربیده درك ضمان معناسنه دز صاحب درك صاحب ضماندر ﴿ دژاهنك ﴾ سكون زاء فارسی ونون وفتح هایله تندوتیز طبع معناسنه كه دژآكاه ودژآكه دخی دیرلر انسانده وحیوانده استعمال اولنور صفت دو شاعر بیت كمانی كه من چون توام ناسپاس * چوكرك دژاهنك ناحق شناس ﴿ دژك ﴾ فتح زاء فارسیله وزاء معجمه ایله ده مرویدر دستارچه شمس فخری بیت تویی حقیقت مقصود دین ز بعد رسل * نه آن شهان كه بدانند خودكله ز دژك * فرهنك جهانكیریده زاء معجمه ایله بمعنی دستمال مرویدر استادرودكی بیت ای طرفهٔ خوبان من ای شهرهٔ دی * لب را بسر دژك مكن پاك زمی * بو بیتدن دستارچه معناسی استنباط اولنور زیرا دستار ایله طوداق سلمك نهی اولنمش اما بكن پاك ازمی اولسه دستمال مناسب ایدی ﴿ دستاهنك ﴾ سكون سین مهمله وتاء موقوفله آلت یو زكران یعنی اكجیلرآلتلرندن برآلتدركه تركیده طوتق دیرلر نعمة الله تعبیریدر ﴿ دستك ﴾ سكون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله بمعنی دوك یعنی ایلكه ایلك ویوك وابریشم اكیررلر كتاب محمودیده ایكی الدن چقان صدا كه فاعلنه دستك زن دیرلر ومصغر دستدر میر نظمی بیت چو خنیاكرزده دستك در آندم * شده ارباب مجلس شاد وخرم ﴿ دشك ﴾ سكون شین معجمه ایله بوزن رشك نسخهٔ میرزا ابراهیمده ایكنه یه چكمش ابریشم ثلی سین مهمله ایله ده روایت اولنمشدر ﴿ دفزك ﴾ سكون فا وفتح زاء معجمه ایله یوغون وقالن نسنه یه دیرلر كثیف وغلیظ معناسنه ﴿ دفك ﴾ فتح فایله نشانهٔ تیر معناسنه هدف دخی دیرلر حكیم سنایی بیت هركز ز روی دفتر ودف در مصاف عشق * تیرامیدكی چویقین در دفك زنیم ﴿ دفنوك ﴾ سكون فا وضم نون ایله غاشیه یعنی ایراورتسی اكثر پارچه لر ایله اولوركه اكا یاپوق دخی دیرلر منجیك بیت كوت چو دفنوك پاره پاره شده * چاكرش بركتف نهد دفنوك * كذا فی تحفة الاحباب مجمع الفرسده ضم دال مهمله ایله مرویدر اما رسالهٔ ابوحفص سغدیده چوماق معناسنه در وبو بیته متمسك در بیت از بزركی كه هستی ای خشنوك * چاكرت بركتف نهد دفنوك * اما بو بیت غاشیه معناسنه مناسبدر ﴿ دك ﴾ بوزن حك الثی معنایه كلور اول بمعنی تقدیر حكیم انوری * قطعه * كرترا ایزدان بزركی داد راضی نیست خصم * خصم را كردفتر تقدیر باید كرد حك عالم وآدم نبودستند كاندر بود كار * زید ازاهل درج شد عمر از اهل درك * كر بیزدان اقتدا كردست سلطان واجبست * شاه والا تر نهد چون حق مكو كر دست دك * ثانی كنایه دیرلر سیف اسفرنكی بیت برسر خوان سخن لذت من خواه كه نیست * درا بای سخن هیچ سیه كاسهٔ دك * ثالث محكم ومضبوط اثیرالدین اخسیكتی بیت ز جنبش طراز نده معمار دوران * اساس بناهای آن بقعه رادك * رابع آسیب كه صدمه ودكه دخی دیرلر كمال غیاث بیت زاروز باد كن كه كند همچو خاك پست * كوه تنت زبانهٔ آتش بضرب دك خامس بمعنی سرطیان مرغزی بیت كسی راكه نامش نیاشا بود * دك ودیم اوراتماشا بود سادس اول كوه وصحرایه دیرلر كه سبزه ودرختاندن خالی وساده اوله بوندركه برآدمك صاج وصقالی ویپغی تراش اولسه اكا دك زده دیرلر وكاهی للك لفظیله مرادف اید وبدك وللك

ولك ديرلر مغربی دق ولق در معناسی آفاقی مصاحبندر ﴿ دلیك ﴾ كسر لام و سكون یای تحتانی ایله اوماج دیدكاری طعامدر كه اونی یاغله پشوروب اوزرینه بال قویوب اووارلر بولفظ عربی اولمق فهم اولنور زیرا دلك اوماقدر كه فاعلی دلاك اولور دلیك فعیل بمعنی مفعول ملاحظه اولنور ﴿ دمسنجك ﴾ سكون میم ونون و فتح سین مهمله وجیمله یوندقوشی حكیم خاقانی بیت كه چون دمسنجك از شاخ بشاخ * كاه چون شب پرك از تیم به تیم ﴿ دمیك ﴾ كسر میم و سكون یای تحتانیله بمعنی بوم زمین وسكون میم و فتح یایله برقریه اسمیدر غزای غزنین نام كتابده مسطوردركه سلطان معز الدین غوری هند غزاسندن عودت ایتدكده مذكور قریه یه ایریشوب قوندقده ملاحده فدا ییلرندن برینك جام زخم خنجریله نوش صهبای شهادت ایلدیكی شاعرك بری دیمشدر بیت شهادت ملك بحر و بر معز الدین * كز ابتدای جهان مثل او نیایدیك * سیم زغرهٔ شعبان بسال سیصد ودو * فتاد در ره غزنین بمنزل دمیك ﴿ دورنك ﴾ سكون واو و نون وفتح راء مهمله ایله قبا اولان نسنه یه دیرلر وبرقو رتجغزدر ﴿ دهیك ﴾ اون عدد دهٔ برآلتان عشر معناسنه هرنه ده اولورسه ﴿ دیلك ودیلوك ﴾ كلاهما مصغر دیلدر حشرات ارضدن عنكبوته بكزر برز هرناك بوجكدر وجود انسانده یوررسه جراحت ایدر بوع دخی دیرلر ﴿ دیهمك ﴾ سكون یای تحتانی وفتح هایله مشهور فارسیه نك یدنجی كونی آدیدر ﴿ مع الكاف الفارسی * درانك ﴾ فتح راء مهمله و نون ایله بردریا آدیدر یونانی لسانده عالاغاطیستون دیرلر ونقل ایدرلر كه مقام فرشتكاندر * ﴿ درنوك ﴾ سكون راء مهمله و فتح نونله شادروان نوعندن برنوعدر قلم اوجی كبی وتركیبندن دخی اوله اولمق اقتضا ایدر ﴿ درونك ﴾ ضم راء مهمله وواو معروف وفتح نون ایله تیا تاتدن بركوكدر معربی درونجدر هیأتی عقربه مشابه اولدوغندن درونج عقربی دیرلر ﴿ درژنك ﴾ فتح زاء فارسی و سكون نونله پان هرنك اولورسه عربیده رقعه معناسنه در میرنظمی بیت درویش بحیله كرفتست ژنك * چو بینی برش خرقهٔ پردرژنك ﴿ دروك ﴾ ضم راء مهمله ایله هیزم باریك یعنی اینجه اودون وسوك دخی دیرلر ﴿ دستاسنك ﴾ یعنی قلاخن صبیان معناسنه در ﴿ دست سنك ﴾ دخی دیرلر كذا فی المجمع ﴿ دسوك ﴾ ضم سین مهمله ایله هیزم باریك كذا فی مجمع الفرس ﴿ دشنك ﴾ فتح شین معجمه وسكون نون ایله ایكی معنایه در اوله خطا ملكنده برشهر آدیدر حكیم فردوسی بیت خطایی وچینی وشنكی ودهر * زخون سیاوش ندارند بهر * ثانی غلاف خوشهٔ خرما كه دلنك وبتلاب دخی دیرلر ﴿ دلنك ﴾ فتح لام وسكون نونله درت معنایه كلور اول صو بندی كه اوت وساز وطاش و طپراغله بغلرلر اكا برغ وورغ دخی دیرلر استاد دقیقی بیت شمر را چوازآب خواهی بونك * نخست استوارش كن از كل دلنك * ثانی بمعنی آویخته كه اكا آونك دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت زلفكش را صد دل وجان شد دلنك * زیرکی هر بندکی و تارکی * ثالث حربه معناسنه كه نیزه دن كوچك اولور اكا سل دخی دیرلر هندی لسانده اكا شیل وسانك دخی دیرلر رابع غلاف خوشهٔ خرمایه دیرلر ﴿ دنكادنك ﴾ ایكی دنك وایكی نسنه اغرلقده بربرینه مقابل اوله غلبهٔ استعمالدن برابر معناسنه مشهور اولمشدر ﴿ دنك ﴾

دكَ

يوزن سنك آلتي معناية كلور اول يوكك برجاتي كه تنك دخي ديرلر ثاني واله وحيران معناسنه
ميرنظمي بيت درغم عشق ترا اي شوخ وشنك * مانده ام آشفته وحيران ودنك *
ثالث بمعنى احمق وابله خسرواني بيت درين كار مردهشيوار جوي * نه دنك دژ آگاه
بسيار خوي * رابع اول صدايه ديرلركه ايكي طاش ويا ايكي اغاج بربرينه طوقنمقدن
ظاهر اولور زلالي خانيساري بيت درجنون ديوانه رادنكي بسست * خانه پرشيشه را
سنكي بسست * خامس فرهنك ميرزا ابراهيمده بمعنى نقطه پركار ونشان ملقا بادي
بيت ترا مانند دنك ومن چو پركار * بكردت بي سروبي پاي كردم * سادس مؤيد الفضلاده
بمعنى ديوانه وبيهوش ﴿ ده آك ﴾ نام ضحاك ماري كه مشهور پادشاه ايدي آك عيب وآفت
معناسنه در ضحاك اون عيب ايله معيوب اولدوغي اجلدن ده آك لقبي ايله ملقب اولدي
ضحاك معرب ده آكدر اوانده موجود اولان عيوبك ١ زشتي روي ٢ كوتاهي قد ٣ كبر ونخوت
٤ بي شرمي ٥ بسيارخواري ٦ بدزباني ٧ دروغكوني ٨ شتابكري يعني عجولي ٩ بيداد
كري يعني ظالمي ١٠ بعضي بددلي وبعضي بيخردي ديمشلردر كذا في المجمع وهكذا في فرهنك
جهانكيري بمعناي مرقومه حكيم قطران ارموي بيت بد انديش تو ده آكست ده آك * تواي
خسرو فريدوني فريدون * فريدون ضحاكي قتل ايتدوكي مشهور آفاقدر وزرآتشت
بهرام بيت كجا شد آن فريدون خردمند * كه او ده آك بست ابد فريدون ﴿ مع اللام ﴾ *

دل

﴿ داخال ﴾ تازه فدان كه غرس ايدرلر دارخال ودال خال دخي ديرلر كذا في المجمع
﴿ داخول ﴾ ضم خاء معجمه ايله سلاطين وارباب دولت قپولرنده طاشدن وياخود تختهدن
انسز صفه لر ايدرلر اوزرينه بوابان وچاوشان وغيريلر اوتورورلر آكا دارافزين ودكه وسكو
دخي ديرلر كذا في المجمع ﴿ داخل ﴾ ضم خاء معجمه ايله فرهنك جهانكيريده دركاه پادشاهان
معناسنه امير خسرو * قطعه * نركس از پهلوي سنبل سوي ما چشمك زنست * تا بدان
چشمك اسير طره سنبل شويم * شاه تا داخل بساط آراست اندر مدح او * چون علم
كشتيم باري سوي او داخل شويم ﴿ داربهال ﴾ سكون راء مهمله وفتح باء موحده وهاء ايله
بقم اغاجي كذا في فرهنك جهانكيري ﴿ دارخال ﴾ سكون راء مهمله وفتح خاء معجمه ايله
فدان معناسنه در يعني تازه اكيلجك اغاج فداني كذا في شرفنامه اما شرح السامي في الاسامي
دارنيال هو اعتقال الرجل الاغصان ينقل من وضع الي موضع اخر للغرس * يعني براغاج
دالني برنده يا توروب كوك طوتدقدن صكره قالدروب آخر يره دكلن كه تركيده آكا دالدرمه
ديرلر فدان معناسنه شهاب الدين هروي بيت توكفتي مكر دارخال بهشت * بياورد
رضوان درين باغ كشت ﴿ داشخال ﴾ سكون شين وفتح خاء معجمتين ايله چرك آهن كه
عربيده خبث الحديد ديرلر ﴿ داغول ﴾ ضم غين معجمه وواو معروفله بمعنى حرامزاده دغول
دخي ديرلر ميرنظمي بيت اكر بيني كريزازوي چون ازغول * نباشد مرد آدم طبع داغول *
﴿ دال خال ﴾ بمعنى دارخال مرقوم ﴿ دال ﴾ قرتال ديدكلري بيوك سياه قوشدر غايت
حدت طبعي واردر جميع قوشلر آندن خوف ايدرلر وقناديندن اوقه يلك ايدرلر شاعر * مثنوي
سرورح كيمخت را بازكرد * دروهر چه بد مرغ پرواز كرد * هوا پرز نبور شد دال پر * خدنكي

خدنککی تن و آهنی نیشتر * وسموز یعنی فربه بوایکی معنایه میر نظمی بیت مرغ جسم خصم تو
کردال بود * باز قهرت بهر صیدش دال بود * وداشتن لفظندن صیغهٔ امر اولان دار معناسنه
حضرت مولانا قدس سره الاعلی نك مجموعهٔ لطیفه لرندن کند وخط شریفیله بر قافیه ده
اون دفعه تکرار بیورد قلرین بو فقیر راقم الحروف مطالعه سیله مشرف اولوب معنای
مزبوره تبرکا و تیمنا بر مصراع تحریر اولندی * مصرع * عزم رفتن کردهٔ چون عمر
شیرین باد دال ﴿ دامال ﴾ بوزن پامال آلات واثواب خانه معناسنه عربیده اثاث
البیت دیرلر ابو المعانی بیت نمانده هیچ حوایج بخانهٔ دل زار * بباد داد همه هرچه هست
از دامال ﴿ دام داهول ﴾ کیك طوزاغی اکرچه داهول کیك طوزاغیدر دام مطلق طوزاقدر
اضافت ایله عطف تفسیر اولور دام ده معنای عام وداهول ده معنای خاص وار در حضرت
مولانا قدس سره بیت بهر صیدی کو نمیکنجد بدام * دام داهول شکاری میکنم ﴿ دامغول ﴾
سکون میم وضم غین معجمه ایله اوردیکاری یومری ات که عربیده غدود دیرلر مجمع الفرس
قبرجق دانه لریدرکه وجود انسانده ظاهر اولور عربیده سلعه دیدکاری علتدر فرهنگ
جهانکیریده غول بیابانه دامغول دیرلر دیو مسطور در ﴿ دانهٔ دل ﴾ یعنی حبة القلب
کذلك فی شرفنامه ﴿ داهل ﴾ ضم ها ایله ایکی معنایه کلور اول طوزاق معناسنه که داهول
دخی دیرلر شمس فخری * قطعه * احتسابش بدان رسید که برد * ناهی ومستی از طبیعت
مل * صید اکر حرز نام او ساز د * هیچ ترسش نبود از داهل * ثانی صیادلر اول علامتلرکه
مزروعات کنارلرنده ایدرلر که صید انلری آدم صانوب اورکوب قچرکن طوزاغه اوغرایوب
طوتیلورلر ﴿ داهول ﴾ ضم ها ایله دام آهو یعنی کیك طوزاغی عربیده حباله وداخل دخی دیرلر
تحفة الاحبابده کسر ها ایله داهل واقعدر ونسخهٔ میرزا براهیمده داهول اول علامتدرکه
کنار مزروعاتده آدم هیئتنده ایدرلر حیواناتی ضرر زرعدن قاچورمق ایچون فرهنگ
جهانکیریده کذلك بو معنایه درحکیم نزاریٔ قهستانی بیت سلطنت کرهم بدین طبل
وعلم بودی بحشر * دشتبان داخول خود آنروز هم بفراشتی * حکیم اسدی بو معنایه ضم
خا ایله دلخول روایت ایلمشدر وکتاب السامی فی الاسامیده معنای اولدر وایت اولنوب خا ایله
داخول واقعدر ﴿ دجال ﴾ جیم مخففه ایله یعنی کاربان ابنوه یعنی بیوك قافله ﴿ دخل ﴾
سکون خاء معجمه ایله یعنی محل عربیده ایراد ومقابل خرج معناسنه در ﴿ درسل ﴾
اضافتله وکسر سین مهمله ایله سل علتدر اطباذات الریه دیرلر ترکیده ایجه آغری دیدکلریدر
آق جکرده بر جراحتدر ایشلر آخر کار صاحبنی هلاك ایدر ﴿ درغال ﴾ سکون راء مهمله وفتح
غین معجمه ایله امنیت وآسایش وآسودکی معناسنه استاد رودکی بیت ای شاه نبی سیرت
ایمان بتو محکم * ای میر علی حکمت عالم بتو درغال ﴿ دستال ﴾ ایکی معنایه کلور اول
معروف مقرمه معناسنه در معنای ترکیبی الی سلجك دیمك اولور ثانی ضد مشکل اولان
آسان معناسنه در ابو المعانی بیت هیچکس در عهد تو پیشش نیاید مشکلی * حکم رای
توشده کار جهان زاد ستال * ویا یمالده استعمال اولنان معنی دستمال لده دخی استعمال اولنور
بدر الدین شاشی بیت آنکس که چون قلم بنهد بر خط تو سر * در دستمال حادثه مانند

مسطر ست * ودخی غایتده اول تجارت معناسنه دغل فتح غین معجمه ایله باطنی ظاهری
کبی اولمینه دیرلر وقلب معنا سنه یعنی مغشوش حضرت سلطان ولد بیت برتو اوقلب دغل را
زر نمود * دیورا چون حور پیشت می نمود * ودخی عیب وفساد وکمز اقچه شیخ سعدی
بیت تا چه خواهی خرید ای مغرور * روز درماندکی بسیم دغل * ودخی خاشاك که مطبخ
وفرون وحمام کلخنلرینه یقارلر شیخ نظامی در مخزن بیت کرد غلی باش بر آتش حلال * ورزر
ویا قوتی از آتش منال * ودخی حرامزاده معناسنه بومعنی معنای اولدن مشتقدر مولانا جامی
بیت درجهان شاه وسروری چو علی * کرکسی سر کشد زهی دغلی دغول ضم غین معجمه
ایله بمعنی حرامزاده کذا فی المجمع دکل فتح کاف عجمی ایله ایکی معنایه کلور اول الی
وایاغی اکری اولان آدمه دیرلر والری وایاقلری درکنله یعنی طومرقله اولانه دخی دیرلر
وایاغی بد قوقان آدمه ده دیرلر میرخسرو در مذمت مغلان جنکیزی بیت دکله بورشك برشت
دکل * کنله کی را جای کرده در بغل * ثانی دغل معناسنه در وله ایضا بیت مشتی دکلان ودکاه
پوشان * قر بوقر بو زنان جوشان * وخطی تمام نارسیده اولانه ده دکل دیرلر دلال لام
مشدده ایله دلالت ایدیجی وغماز معنا سنه ولام مخففه ایله ناز وشیوه ایتمك معنا سنه لفظ
عربیدر فارسیده دخی استعمال اولنور ایکی وجهینك مثالی میرنظمی بیت آه دل دلال
عشق یار شد * از دلال وعشوه دل درکار شد * وعربیده شیخ شهاب الدین بیت اسرقت
فی الاعراض حسبك مادمی * لك بالدلال وبالملال مباح دنبال سکون نون وفتح باء
موحده ایله مسخره معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری دنکل سکون نون وکسر کاف ایله
ابله وبی اندام وناساز معناسنه شمس فخری بیت چار کس در ممالك شه نیست * ظالم وهیز
ومفلس ودنکل * بومعنایه کسر دال ایله ده مرویدر وفتح کاف فارسیله ترکستانده زوبرو
اوتورمغه دیرلر مع المیم * داخم کسر خاء معجمه ایله نصیب ورزق معناسنه کذا فی المجمع
دار بام سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله اول اوزون دیرکدر که ارقوری طام
اوزرینه قویوب اوزرینه سقف خانه بنا ایدرلر ایضا منه داروی کرم اسی اوت دیمکدن
کنایه در بعض حوایجدن ترکیب ایدرلر زنجبیل وجوز بوا وقرنفل وکمون وفلفل وامثالهم کذا فی
الحسینی دام ایکی معنایه کلور اول طوزاق هرنه نك اولورسه حکیم انوری بیت اکر
از جود تو کیتی بمثل دام نهد * طایر وواقع کرد ونش در آیند بدام * ثانی چارپا جنسندن
یرتجی اولمیان حیوانات دیرلر طومشان وجیران امثالی که دد یرتجیدر عموما حیوانات مراد
اولنمقده دد ودام ماییننده بوفرقی فهم ایتمین دد ایله دامی بلمز شیخ نظامی بیت دد ودام
از نشاط دانه خویش * همه مطرب شده در خانه خویش دانم یعنی توانم حضرت
مولانا قدس سره بیت تو بی جان من وبیجان ندانم زیستن یاری * تو بی چشم من وبی تو
ندارم دیده بینا * ندانم زیستن یعنی نتوانم زیستن ودخی دانستن دن نفس متکلم اولور
بلورم معناسنه داهم وداهیم کلاهما بمعنی تاج مرصع اکثرا ماله ایله تلفظ اولنور بلکه شایع
بودر که الفله یازیله اما یای تحتانی ایله دیهیم دخی مستقل لغتدر لکن مشهوری کسر دال ایله در
حکیم قطران ارموی بیت ایا ناصح شاه داهیم داری * ویا حاسد شاه داهیم داری * میرنظمی

دَم

میر نظمی . بیت نهدداهیم شاهی بوسر خویش * اتاقه میز ده برافسر خویش ﴿ دخشم ﴾ سکون خا و فتح شین معجمتین ایله برادر علاقهٔ قدیم و معاملهٔ دیرینه یی تذکر محلنده ایراد اولنور دخشم به تست بوده یعنی سنکله علاقم و معاملم و دوستلغم قدیمدر دیمك معناسنه در میر نظمی . بیت خدا آفریده بروز نخست * محبت چنین بوده دخشم به تست ﴿ دخم ﴾ سکون خاء معجمه ایله اول سردابدرکه ایچنه میت قورلر دخمه دخی دیرلر حکیم اسدی بیت چنین کفت بامن ستاره شمار * که رستم کند دخم سام سوار ﴿ ددودام ﴾ بهایم و سباع یعنی دده یرتجی جانوردر ارسلان و قپلان و قورد و غیری و دام یرتجی اولمین حیوانات چارپاقیون و کچی و طوشان و آهو و غیری استاد بیت ددو دام هستند ازین شیوه فرد * که کاری ندارند جز خواب و خورد ﴿ درغم ﴾ سکون راء مهمله و فتح غین معجمه ایله ایکی معنایه کلور اول برموضع اسمیدر اعلا شرابی اولور شراب درغمی مشهوردر حکیم سوزنی بیت شراب درغمی از جام شامی * بشادی نوش کن از صبح تا شام * وله ایضا بیت تا سوی درغم نشاط کرد و خرامید شد در غم بسته بر حوالی درغم * بو معنایه شمس فخری بیت کس راکه درغم است و دو جام درغم است * دل هرکه درهم است کشادش ز درهم است * بو بیتدن درغم شرابك آدی اولدیغی استنباط اولنور ثانی موسیقیده بر پرده نامیدر هرکسده که غم و الم و اندوه اوله مجرد آنی اشتمکله دفع اولوب سرور و نشاط حاصل اولور مولانا بوسلیك بیت چنان مستغرقم درغم که مطرب * اکر درغم سراید غم فزاید ﴿ درهام ﴾ سکون راء مهمله و فتح ها ایله درهم معناسنه که رایج اقچه در کذا فی فرهنگ جهانکیری ﴿ درهم ﴾ سکون راء مهمله و فتح ها ایله دوریاوب جمع اولمق مثلا یوز بورشدرمغه روی درهم کشید دیرلر حکیم انوری بیت تا درهم نیاید کرد کیتی ثابت ارکان تر زخرم استوار * وابجنمکدن کنایه ایدوب درهم شد دیرلر ﴿ دم ﴾ یکرمی معنایه کلور اول معروف نفس معناسنه ثانی بمعنی فریب حکیم سنائی بیت زاهدا زا ز برای زه وزه * قل هو الله احد دام دمست * اثیر الدین اخسکتی بیت دم بداهند مرادام طمرازان حواس * زانکه پروانه به در اوج مکان میکردم * ثالث بمعنی نخوت و کبر حکیم اسدی بیت بمردی و کنج و سپاه از توکم * نیم چیست این طمع و این باد و دم * رابع بمعنی بوی که شم معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت پیاز و سیر به بینی بروی وی بوش * ازان پیاز دم آهوان چین نرسد * بو معنایه ابن یمین بیت چون تاب کرفته سنبل زلف * آورد صبا دم قرنفل * مصدری دمش کلور ابن یمین بیت ببوی جو دوی آیند سابلان بجنابش بلی که مشك بخورده نماید از دمشند * خامس وزن شعره دیرلر حضرت مولانا قدس سره بس کن و هیچ مکو کرچه دهان پرشکرست * زانکه این وزن و دم و قافیه هم عیارند * سادس کورك که قوعیی و دمور یی آنکله آتش یاقرلر حکیم خاقانی بیت کاوه که داند زدن بر سر ضحاك پتك * کی شودش پای بند کوره و سندان و دم * سابع آه معناسنه که دم سرد کشید یعنی آه سرد کشید کمال اسمعیل * رباعی * روز آمد و بردوختم از دم لب را * پرداخته از روان و جان قالب را * اکنونکه مرا زنده همی دارد شمع * شاید که چو روز زنده دارم شب را * ثامن بمعنی افسون امیر معزی بیت کاهی زبیم رو بیم خواندم فسون و دم * کاهی زترس

وسوسه کرده ام دعا * بو معنایه سیف اسفرنکی بیت آنکه مرخواب فتنه رامرشب * بخت بیدارا و بدم بند د * تاسع دمن عاشر زمان معناسنه بو ایکی معنایه نجیب الدین جرد پادقانی بیت هرکه همچون کل کشاید دم بیاد مدح او * روزکاراورادران دم دامن زر میدهد حادی عشر وقت معناسنه مرشد یزدجرد بیت همه شب بیاد لب آن صنم * لب خود مکد بوسنه تا صبحدم * ثانی عشر رایحه صویه دیرلر نظیری بیت در سیاهی دم آبی که حضر دادنشان هست آبی که در نکو رسیاهست نهان * ثالث عشر ظاهر اولق وله ایضا بیت هرچه در پرده نهان بوده هویدا کردد * چه شبی بود که این صبح سعادت دم زد * رابع عشر عیش وعشرت ابو المعانی بیت دمی بکلشن عالم فراغت خاطر * نبایدم که کنم یکنفس بجانان دم * خامس عشر قلیج اغزی یعنی کسکین طرفی خواجه سلمان مصرع * شخص سجو دراد م تیغست بود دماد نتکم ایکی یوزلی قلیجه تیغ دو دم دیرلر محتشم کاشی بیت دمی کشی بعتابم دمی بلطف وخطاب چه قائلی توکه تیغ ستیزه ات دو دمست * بو معناده عرب سیف ذوشفرتین دیر نتکم متنبی شعرنده دیمشدر * مصرع * میعاد کل رقیق الشفرتین غدا * سادس عشر اوق دمرنی ونیزه اوجی خواجه سلمان بیت آن لحظه که از زخم دم نیزه و پیکان * چون خانهٔ زنبور شود سینهٔ خارا * سابع عشر مقراض اوجی محمد عصار بو معنایه شاهد دیمشدر * مصرع * بود همواره سیم در دم کاز * ثامن عشر قرون اغزی که تون دخی دیرلر وله ایضا * مصرع * دهان پر شرارش چون دم توپ * تاسع عشر بمعنی دهن ماهی شیخ فیضی * مصرع * یونس من چون دم ماهی بکش * عشرین قوزغون قرغه یه دیرلر ﴿ دمادم ﴾ وقت وقت معناسنه ضمیرای همدانی بیت دمادم بلبلان بوسند دستم * که پندارند کل بر سر زدستم ﴿ دوادم ﴾ اغاج کوبکی معناسنه مرویدر ﴿ دهم ﴾ ضم هایله عدد ده او نجی دیمکدر میر نظمی بیت چون روز دهم زماه بکذشت * بر تخت شهی چوماه بنشست ﴿ ده یم ﴾ درت اقچه اغری قدر بر نوع اقچه در ﴿ دیلم ﴾ سکون یای تحتانی وفتح لام ایله بر قوم وبر جماعتک اسمیدر اما اصحی بر موضع اسمیدر که اول موضعده اولان قومه دیلمی دیرلر و دخی قرنجه نک بریوده جمع اولد قلرینه وصوابجه چک محل و دشمن وداهیه معنالرینه مرویدر و دراج دیدکلری قوشک ارککنه دیرلر کذا فی المجمع ﴿ مع النون ﴾ * داختن ﴾ سکون خاء معجمه و فتح تاء مثناة ایله بمعنی دانستن کذا فی فرهنک جهانکیری ﴿ داخیدن ﴾ کسر خاء معجمه ایله بوزن دانیدن بر برندن نسنه آیرمق و دقتله نظر ایتمک معناسنه کذا فی المجمع ﴿ دادان ﴾ پادشاهان قدیم لقبلریدر کیومرثدن کشتاسب شاهه کلنجیه دک ﴿ دادستان ﴾ کسر دال وسین مهملتین ایله اضافتله اولور آلنس ویرش دیمک اولور فرهنک جهانکیریده بمعنی شریک و بر ایشده آخره راضی اولق معناسنه در ﴿ دادن ﴾ ویرمک عطا معناسنه مستقبلنده الف هایه قلب اولنوب دهد و دهنده دیرلر چغتای لسانده بیرماک دیرلر بیرکای بیرماکای ویره ویرمیه دیمک اولور فرهاد نامه ده صیف و صفنده دیر بیت بیریب یا فراغ نشان طوطی پریدین * شبع طاووس جنت پیکر یدین ﴿ دادیان ﴾ پادشاهان قدیم طائفه سی که اولی کیومرثدر پیشداد یان دخی دیرلر طبقهٔ اولی درکیانیان طبقهٔ ثانیه ساسانیان طبقهٔ ثالثه بابکان طبقهٔ رابعه در

رابمه دوق دار پرنیان ع کسر راء مهمله وفتح باء فارسیله جمیع فرهنکلرده بقم اغاجیدر اسم مرکب
اولدوغی ظاهردرکه دار رنك معناسنه درپرنیان اینجه ابریشمه درابریشمه رنك ویردوکیچون
بقمه اسم اولمشدر کذا فی المجمع مسعود سعد سلمان . بیت بوهرتنی را کند آن پرنیان پرند
خاکی کزونروید جز دار پرنیان * مختاری * قطعه * در چین دهند باشکر فغفور وجیش
رای * اثار عزم وجزم تو دید تد ناکهان * تازاستخوان سوخته وخون بسته سان *
زان دار چنی آمدو زین دار پرنیان ق دار آفرین ودار افرین ع کلاهما بسکون الراء المهمله
والفاء اول الف ممدوده ثانی قصر ایله اول نسنه درکه صفه کنارنده طیانمق ایچون وتختلو
اطرافنه یصدق طیامق ایچون ایدرلر عبدالواسع جبلی * قطعه * آن پیمبر کو براعجاز نکیق
برانس وجان * بود مستولی بحکم ایزدار آفرین * کرشود زنده بحکم ایزد آنکس سرنهد
کرنویسد نامش از بهر تفاخر برنکین * مثال ثانی حکیم سوزنی بیت هست مر تخت
تراقدرت که تخت را کند * پایه از یاقوت وصحن ازسیم ودار افرین ززر ق دار افرین ودار زین
کلاهما بسکون الراء المهمله وکسر الزاء المعجمه قپو اوزرنده اولان کوچك پنجره معناسنه در عمید
لویکی بیت صدر قدرم نه مقامیست که هر لحظه زحل * چشم روشن کند از چشمهٔ دار
افرینم * مثال ثانی حکیم روحانی در قسمیه بیت بحیره چشمی سوراخهای دار زین *
بسرخ رویی دیوارهای آتشدان ق دار افرین ع فتح راء مهمله وسکون فا وکسر زاء معجمه
ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی صفه ودکه که قپونك ایکی طرفنه ایدرلر انسزو اوزون اولور
وادات الفضلاده مطلق صفه کنارلرنده اولان تکیه کاه معناسنه در ابوالفرج رونی بیت
تکیه بریالش اقبالش دار * که زنایبدش دارا فرینست ق داستان ع ایکی معنایه
کلور اول حکایهٔ ماضیه در حضرت مولانا قدس سره بیت بشنوید ای دوستان این داستان
در حقیقت نقد حال ماست آن * حکیم خاقانی بیت هرداستان که آن نه ثنای محمدست
دستان کاهنان شمر آن انه داستان * ثانی مثل وشهره معناسنه در ق داشتن ع
مصدر در طوتمق معناسنه کرك محسوسا وکرك معنا خواجه سلمان بیت ملك را امید فتح
از چرخ باید قطع کرد * چشم برکرد سمند شاه باید داشتن ق داشن ع فتح شین معجمه ایله
ایکی معنایه کلور اول بخشش وعطیه معناسنه فخر کرکانی * مثنوی * زبد رفتایم
داشن دایه ازرام * بدوکفت ای مرا فرخنده ترکام * ترا از بهر داشن خواستارم *
که من خود خواسته بسیار دارم * تویی چشم مرا خورشید روشن * مرا دیدار تو باید
نه داشن * ثانی اجر معناسنه درو له ایضا بیت ترا داشن دهاد ایزد بمینو * بدین رنج
وبدین کردار نیکو * کتاب زنده داشن اول آلتون واثوابه دیرلرکه پارسیان ایام
عیدجشنلرنده نذر طریقیله ویاخود تصدق وجهیله فقرا ومستحقینه ویررلر ق دالان
بوزن نالان دهلیز که ایکی قپو ارالغی در دالانده دخی دیرلر استاد عنصری بیت یکی رامیه
پاجو جست بنیان * یکی زار وضهٔ خلدست دالان ق دال پرنیان ع بقم اغاجی داد
پرنیان معناسنه ق دامان ودامن ع کلاهما بفتح المیم اتك معناسنه در عربیده ذیل دیرلر
چغتای لساننده ایتاك دیرلر کسر الفله میر علیشیر بیت پاك ایتاکلیك ایستاسانك بیر پاك

ایتاکلیك ایستابان * ایغی طوزیغه یوزسوركوشه دامانین اوپ دامیدن کسر میمله صاورمق معناسنه عربیده تدریه دیرلر فرهنك جهانكیریده برنسنه بر نسنه ایله برابر اولمق و یوقاروكتمك معناسنه ده منقولدر دان دانستن لفظندن صیغه امردر ووصف تركیبی دخی اولور سخندان كبی واسم فاعل لولور وظرف مكان اولور جزدان وجامه‌دان كبی ودانه معناسنه ده استعمال اولنور حكیم سوزنی بیت دانست ودام خال وخم زلف آن صنم * من سال وماه بسته بدان دان ودام دل دانستن بیلمك مستقبلنده سین نونه ابدال اولنوب داند ودانند دینلور عربیده معرفت معناسنه در وچغتاییده طانیمق دیرلر فرهادنامه ده فرهاد ایچون درت فصله مناسب درت قصر بنا اولنمق امرنده دیر بیت تأنیب اول فصول رنكین اهلینی رنك * موافق ایلار كا بلاقصرینی رنك * وچاغلاماق دخی دیرلر چاغلادیم بیلدم دیمكدر دانه‌دان پراكنده و پریشان معناسنه و دانه دانه دیمك اولور سیف اسفرنكی بیت خرمن مه‌را چوسوخت زاتش تیغ آفتاب * خوشه پروین چواشك ریخت فرودانه‌دان دانه زن جوزن مرقوم معناسنه یعنی ساحر وافسون ایدیجی حكیم خاقانی بیت چون بجو هرچه زن دانه‌زن ارجو نمود * خبر آن زشغا باز خطر باز دهید * فرهنك جهانكیریده ساحرلكدن برنوعدركه هندوستانده ساحره عورتلر طاری دانه‌لرین یاخود آرپه دانه‌لرین زعفران ایله رنكین ایدوب اوزرینه افسون اوقیوب مراد ایتدكلری مصلحت ایچون اول دانه‌لری اول آدمك اوزرینه اورورلر حكیم خاقانی بیت هرزن هندوكه او رادانه بردست افكنم * دانه‌زن بی دانه بیند خرمن سوداي من داور دانه فتح واو ودال وسكون راء مهملتین ایله شهر واسطه برفرسخ مقداری یرده واقع بر قریه اسمیدر كذا فی المجمع داهون ضم ها و واو معروفله داهول مرقوم معناسنه در دام آهو دیمكدر دبستان كسر باء موحده وسكون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله مكتب خانه معناسنه دبیرستان دخی دیرلر حكیم خاقانی بیت چودیدم كاین دبستان راست كلی علم نادانی * هرانجم حفظ جزوی بود شستم زاب نسیانش دبیرستان مكتب خانه دبستان مرقوم كبی میرنظمی بیت دبیرستان چون خلد برین دان * نشسته اندرو حوران وغلمان در اغوش كردن قوجاقلمق معناسنه ابوالمعانی بیت چوهاله ماه را كرده در اغوشش * در اغوش كردم آنجا متاصبح در آمدن ایچرو كلمك معناسنه مصدردر میرنظمی بیت در آمد نقش در آمده جان * از رفتن آن همیروه جان در آوردن ایچرو كتورمك معناسنه در دربان قاپوجی كه بواب وحاجب معناسنه بان كوز دیمكدر قاپویی كوزتدوكی ایچون دربان دیدیلر شیخ سعدی * قطعه * در میر و وزیر وسلطان را * بی وسیلت مكرد پیرامن * چوبه بیند تراسك و دربان * این كریبان كرفت وآن دامن * دربیچه سكون راء مهمله وكسر باء فارسیه ایله پارچه دراثوابه دیكرلر دریه ودریچی دخی دیرلر حكیم سوزنی بیت سیه كلیم خری زنده جل وپشما كند * كه زندكیش نه در پیش پذیر دونه رفو درخورتن برنسنه‌یی كندوقدرنجه دیمكدر درخورلایق معناسنه در تن برشینك نفسنه اشارتدر درآویختن حمله وهجوم ایلمك معناسنه مولانا هاتفی بیت

بیت بان شیرمردان درآویختند * بدندان وچنکال خون ریختند دردمن دردمند
معناسنه‌در که اول لفظدن اختصار اولنمشدر کذا فی فرهنك جهانکیری درد ناخن
ترکیده قورلغن دیدکاری علتدر طرنق دیبنده ظاهر اولور درزمان سکون راء مهمله
وزاء معجمه موقوفله ایکنه پخمش ایلکه دیرلر ابو المعانی بیت ازضعف شده چو درزمان تن
خار غم حسرتش چو سوزن درزن سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله ایکی معنایه‌در
اول باغ وباغچه قپولرینك ایچ طرفی درود رزنه مضاف اولنسه عورت قپوسی دیمك
اولور مراد حرم قپوسی دیمك اولور ثانی ایکنه معناسنه‌درکه سوزن دخی دیرلر حکیم
خاقانی بیت همه بی مغز رازین یافته قدر * که از سوراخ قیمت یافت درزن * وله
ایضا بیت چون موی خوك درزن ترسا بود چرا * تا رردای روح بدرزن درآورم *
وله * قطعه * تویی خاقانیا سیمرغ اشعار * بران کرکس شعاران بال مشکن * دهان
ابلهان دارند بر دوز * بروت روبهان دارند برکن * برای آنکه خر ازان که خرز * کنند
ازسبلت روباه درزن درغان سکون راء مهمله وفتح غین معجمه ایله ماوراء النهرده
برشهر اسمیدر سمرقند قربنده وبرناحیه نك اسمی اولمقله مرویدر بو بیتدن مفهوم مدر ابو العباس
بیت یکی ازجای برجستم چنان شیر بیابانی * برود عوی زدم مانند ر وباه درغانی *
درقهستان سکون راء مهمله وکسر قافله اغاجلق دیمکدر که درقه لغاجدر وستان
اسم مکاندر معنای ترکیب اغاجلق دیمك اولور کذا فی المجمع درکون سکون راء مهمله
وضم کاف فارسیله ایکی معنایه‌در اول ترکی باغی که بند فتراك معناسنه ثانی قپو اوزرینه
یاغمور دن محافظه ایچون ایتدکاری صچاق معناسنه در درمان علاج وچاره معناسنه‌در
خواجه حافظ بیت درد ما را نیست درمان الغیاث * هجر ما را نیست پایان الغیاث *
وبر معناسی دخی درمانده یعنی عاجز وقپوده قالمش معناسنه‌در ایکی معنایه ابو المعانی * قطعه
بکیر خسته ام درمان بجستم * بکفت آن شوخ جز من نیست درمان * اکر خواهی
علاجش اندرون آی * وکرنه خایه‌وش بیرون درمان دروازبان سکون راء مهمله وزاء
معجمه وفتح باء موحده ایله محله بکجیسی وحولی قپوجیسی که دروازه محله وحولی قپولرینه دیرلر بان
کوزدیجیدر ترکیب اولندقده هاء علامت حذف اولنمشدر دروازیان سکون راء
مهمله وکسر زاء معجمه وفتح یای تحتانیله دروازه‌یه مخصوص اولانلر که دروازه معلوم ویای
نسبت واادات جمع اولان الف ونون ایله مرکبدر درون ضم راء مهمله وواو معروفله
ایچرو معناسنه اندرون کبی ابو المعانی بیت درون سینهٔ من مخزن خیال تو بود * چنانکه
درهم قدیمست کنج در ویران * بر معناسی دخی ولایت خراسانده برشهر آدیدر که مابین مرو
ونسانده واقعدر وضمتین ایله پیمانهٔ غله یعنی کیل کذا فی فرهنك جهانکیری دریابیدن
سکون راء مهمله ویای تحتانی ثانیه وفتح یای اولی وکسر باء موحده ایله بمعنی آویختن
وصلب کردن دریافتن سکون راء مهمله وفا وفتح یای تحتانی وتاء مثناة ایله عربیده
بلوغ معناسنه که ایرشمکدر وبولمق وملاقی اولمق واکلمق درك معناسنه که دریاب دخی دیرلر
شاعر ایکی معنایه بیت بی هنر اهل هنر را نشود دریافتن * سخن اهل هنر هم هنرست دریافتن

ﮋ دریاوکان ﮊ بالجمله دیمکدرکان ودریادخی دیرلر وبحرده نه وارایسه دیمك اولور ابوالمعانی بیت کف جودش چنان بودست هردم * همی بخشد بمردم کان ودریا ﮋ دست اورنجن

ودست اورنجن ودست برنجن ودست برجن ودست ورجن ﮊ کلهم بمعنی دستینه یعنی بلازك عورات مرصع والتون وکمش واینجودن ایدوب قوللرینه طقرلر عربیله کسر سیان ایله سوار دیرلر شیخ عطار بیت من ازدست دل پرشیون خویش * همی پیچم چو دست اورنجن خویش * استاد منوجهری بیت بدید آمد بلالز جانب کوه * بسان زعفران آلوده مجبن * چنان چون دو سر ازهم باز کرده * زروی سرخ یکتادست برنجن ﮋ دستاران دست ایله آراندن مرکب لفظدر شاکرد معناسنه استاد عسجدی بیت بسی قصب اندر سر ای دوست بشتی زر * یك بوسه بده مارا ای دوست بدستاران * اکا دستان دخی دیرلر وبعض فرهنکلرده ایشدن اول اجرت ویرلمکه دیرلر وبعض نسخه ده مژدکانی معناسنه مرویدر ﮋ دستارخوان ﮊ یعنی پیشکیرکه دستار مقرمه در وخوان سفره در معنای ترکیب سفره مقرمه سی دیمك اولور وتحفة الاحبابده بمعنی نواله وزله حکیم فردوسی بیت بپرداز ازین کونه دستارخوان * که ازمن جهان آفرین را بخوان * شرفنامه ده اوزون سفره در که اکثر بزدن وچیتدن ایدرلر ﮋ دستان ﮊ یدی معنایه کلور اول مکر وحیله معناسنه حکیم اسدی بیت بمهلتی که سپهرت دهد زراه مرو * تراکه کفت که این زال ترك دستان کرد * ثانی قصه وحکایه معناسنه حکیم سنفایی بیت بکفتم که رستم که بود ست دستان فرامرز وکودرز وبهرام چوبین * ثالث فرهنك زفانکویاده جاذولق معناسنه در امیر معزی بیت نیاردکرد باتو مکر دستان * اکر دستان جاذوزنده کردد * رابع رستمك پدرینه دستان دخی دیرلرکه رستم رستم دستان دیدکاری مشهوردر میر نظمی * مثنوی * چون تو بیحد مرد را کرده زبون * زال دنیا باچنین مکر و فسون * چاره نی کر رستم دستان شوی * عاقبت مغلوب دست آن شوی * رستمی باباسنه نسبت ایتدکاری کبی باباسنی دخی باباسی سامه نسبت ایدوب دستان سام دیرلر حکیم فردوسی بیت نشسته است بردست دستان سام * کمربسته بردرکهش خاص وعام * خامس نغمهٔ سرود معناسنه حکیم سوزنی بیت بفضل وعدل معروفی بران جمله که درعالم * زنند ازفضل وعدل تو بسته ن بلبلان دستان * سادس ولایت سمرقندده برموضع اسمیدر سابع لفظ دستك جمعی اولور هرنه معناده اولورسه یعنی دست معنالرنده جمع استعمال اولنور شیخ سعدی بیت دستان که تو داری ای پری روی * بس دل ببری بمکر ودستان ﮋ دستان زن ﮊ دستان لفظنه فاعل لواور ساحر ومکار معناسنه حکیم اسدی * مثنوی * زدستان زن هرکه ناترسکار * روان خرد بادلش نیست بار * هرانکو نترسد زدستان زن * ازو درجهان رای ودانش مزن وحکایه سویلیجی معناسنه مولانا جامی بیت سعدی آن بلبل شیراز چمن * در کلستان سخن دستان زن * اضافتله عورت مکری دیمك اولور ﮋ دست پیمان ﮊ امانت اصمراق معناسنه وجلوهٔ عروس واسباب دامادی معناسنه حکیم اسدی بیت مراو را زبهر تریمان بخواست * همه دست پیمان اوکرد راست * وفرهنك جهانکیریده مهر موجل

موجل معناسنه مسطوردر دستخوان فتح خاء معجمه وواو معدوله ایله سفره که پیش انداز ودستارخوان دخی دیرلر کمال اسمعیل بیت درسرای ملوك دست نیاز * سنت نان ودستخوان برداشت دست خون سکون سین مهمله وکسر تاء مثناة وضم خاء معجمه ایله نرد وقمارك آخر لعبی در حکیم خاقانی بیت پا راین دل خاکی را برند بدست خون * امثال همان خواهد از پای نیندیشد * وله بیت در قمره زمانه فتادی بدست خون * وآمال کعبتین که حریفیست بس دغا * قمار با زه حریف دیرلر چونکه حریفلر قمار اوینایه‌لر یا جان بسته ویا حریف ششدر ایتمش وهفده‌ها اورمش اولهلر اول نوع اویونه دست خون دیرلر نتکم حکیم خاقانی بیت دست خونست وهفده خصل حریف * آه در ششدر خطر مایم بو بیتدن معلوم اولورکه خصل هفده اولوب ششدر ایدن اولورکه دست خون معناسی اوله ابن یمین بیت باحتیاط رو ایدل که دست خونست این * که روح در کرو دست حریف بس طرار * کرو جان دیدوکی شرط قماردر دست زن سکون سین مهمله وتا وفتح زاء معجمه ایله نادم وپشیمان اولمش کذا فی المجمع سبب تسمیه‌سی بویله فهم اولنورکه محل تأسف وندامتده اللری بر برینه ویا خود دیزه اورمق عادت اولمغله دست زن دینلمش اوله دست شکن اضافتله قوزجق صاچ که عربیده مجعد وجعد دیرلر ابو المعانی بیت زلف سیهش طاقت جانم بردست * دست شکنش دست آرامم بشکست دستك زن سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة وکاف موقوف ایله بمعنی سرود کوی ایرلیوب ورقص ایدن اللرین بر برینه اوروب اصول طوتمقدن عبارتدر کذا فی المجمع دست کزین فتح کاف فارسی وکسر زاء معجمه ایله اسب جنیب یعنی یدك آت شیخ نظامی بیت این دوسه مرکب که نزین کرده‌اند * از پی ما دست کزین کرده‌اند * بعض فرهنکلرده منتخب معناسنه ده واقع اولمشدر دستوان سکون سین مهمله وتاء مثناة ایله ایکی معنایه کلور اول بمعنی الدوان ثانی ناطور حمام میر نظمی بیت سنك پایما لیله ناکسان * بکرمابه دهر شد دستوان دشتیبان مزروعات بکجیسی که عربیده ناطور البستان دیدکلری در اما شرفنامه‌ده ولایت ترکستانده برموضع یاخود بر صحرا اسمیدر وفی الصحاح الدشت هو الصحرا وهو فارسی او اتفاق وقع بین اللغتین او العربی الدست بالسین المهمله وتبریز ایله نخجوان ار اسنده بر قصبه در واصفهان اعمالندن بر قریه آدیدر ومجمع الفرسده شیرازده برموضع اسمیدر که آکا دشت ارزان دخی دیرلر دشت سواران ودشت سوران بادیه وصحرالرده قونوب کوچر قوم هرنه طائفه اولورسه اولسون سبب تسمیه‌سی ظاهردر دشتیوان بمعنی دشتیبان مرقوم که بایی برینه واو واقع اولمشدر دغل زن برقاج معنایه کلور اول قلبزن که قلب اقچه کسیجی ویرامز اشلو وخاین ودخی زنباره ودیوث یعنی فاحشه عورتلو وکاهی زن لفظنی تقدیم ایدوب زن دغل دیرلر نتکم میر نظمی بیت میکنی کار دغل ای زن چپل * تا بکی این کار بد ای زن دغل دکن فتح کافله طاغ دپه سنده واقع اولان قله‌یه دیرلر حکیم ناصر خسرو * قطعه * از نهیب تیرتان هرشب زمین * زابر تیره پیش دوآرد مجن * لرز لرزنده غضنفر در عرین * ترس ترسنده عقاب اندر دکن * ولسان عربده سیاه رنك اولمغه دیرلر

ادکن غایت سیاه در و زبان هندیله ایکی معناسی واردر بری جانب جنوب و بری بر بیوك مملکت آدیدر ولایت دهلی نك طرف جنوبنده واقع اولمشدر ملك الکلام ملا عه فی بیت کفت سوکند میدهم سوکند * بسر تخت تاجکیر دکن ﴿ دمارآوردن ﴾ انتقام المق و هلاك ایتمك و دوکنجه قرمق معناسنه در دمار اصلنده هلاك معناسنه لفظ عربیدر دمره الله ای اهلکه الله ﴿ دمان ﴾ فتح میمله درت معنایه کلور اول فریاد فرح و شادی جهتیله یا خود غضب و حدت سببی ایله استاد منوچهری بیت بزی همچنین سالهای دراز * دنان و دمان و چمان و چران ثانی مهیب و توانا و زورمند معناسنه اکثر فیله صفت ممدوحه ایدوب پیل دمان دیرلر شیخ سعدی بیت نه مردست آن بنزدیك خردمند * که با پیل دمان پیکار جوید * و ذی روح اولمیانده دخی استعمال اولنور مولانا هاتفی بیت زمیدان کین پا نهاده زبس * که سیل دمان رخ نتابد زکس * کاهی نهنکه دخی صفت ایدرلر شاعر بیت نهنك دمانست اندر نبرد * هژبر ژیانست در کارزار * ثالث سرعتله کتمك معناسنه صاحب فرهنك منظومه بیت هست در ژهوخته کنك اسم مکان * نیز رفتن بود دمان و دنان * رابع بمعنی زنان بو معنی کتاب زندن منقولدر ﴿ دمزدن ﴾ سکون میم و فتح زاء معجمه ایله صولومق یعنی نیز نیز نفس ویرمك و دخی برکسنه حالندن زیاده لاف اورمق معناسنه در استعاره طریقیله غیر ناطقده دخی استعمال اولنور خلاق المعانی بیت چو سر برآرد کلکت زچاه ظلمانی * بود مطالع انوار جای دمزدنش ﴿ دمسان ﴾ سکون میم و فتح سین مهمله ایله دمساز مرقوم معناسنه در ﴿ دمندان ﴾ فتح میم و سکون نونله اوچ معنایه کلور اول بمعنی دوزخ زرآتشت بهرام بیت درخت بار ور درکشت مندان * چو بنشاندر ستند از دمندان ثانی آتش معناسنه در شهاب مهمره بیت کرد از چشم تو چو زهر نیز زد * کرد از لطف تو چو آب دمندان * ثالث کرمان توابعندن بر شهر آدیدر نقل اولنور که اول شهره قریب بر طاغ واقع اولمشدر آنده زر و سیم و آهن و توتیا و نوشا در معدنی واردر و دخی اول طاغده بر مغاره واردر ایچرو سندن صو صداسی کلور و توتون کبی بخار چقار و اطرافنده کثیف اولوب قالور چوق کسنه لر واروب اول متکاثف اولان نسنه یی دوشرر لر خالص نوشادر اولور کامی ظفر همدانی بیت اوز کرمان سوی دمندان شد * تا نوشادر برد به نیشابور ﴿ دم واپسین ﴾ یعنی آخر نفس ابوطالب کلیم بیت دم بشمار چون فتد دردم واپسین دلا * قدر بدانی آن زمان نامه بحساب را ﴿ دمیدن ﴾ بش معنایه کلور مصدردر اول اورپرمك یعنی سبزه بتمك کبی کمال خجندی بیت کوی خط و رخ تو زباران اشك ما * کلها شکفته سبزه دمیدن کرفته است * ثانی نمو معناسنه یعنی اغاج و اوت بتوب بیومك معناسنه استاد لطیفی بیت کل صد برك چکونه دمد از خاك سیاه * ورنه خلق تو کند باد صبا را تعلیم * ثالث نسنه ظاهر اولمق مثلا صباح روشنلکی و هوا اسمك ابو المعانی بیت دمید صبح سعادت بروی خندانت * وسید مژده بشب غمکشان هجر ترا * رابع مجمع الفرس ده بمعنی لاف زدن خامس حمله آوردن معناسنه در ﴿ دنان ﴾ فتح نونله بو زن زبان سرور و نشاط ایله خرامان اولیجی یعنی صالنوب یوریمکه دیرلر حکیم فردوسی بیت ابو پشت پیلان بتیره

بتیره زنان * خروشان وپیلان دمان ودنان * مصدری دنیدن کلور دندان
دیش عربیده سن جمعی اسنان کلور جمله دیشلره دندان دینلور زیرا انسانك دیشلری
درت صنفدر که اوك دیشلره دندان پیشین وسائرلرینك دخی آدلری وار در چغتای لساننده
تیش دیرلر دندان پیشین اوك دیشلر عربیده مباسم وایکی یاننده اولانلره ثنایا وانلردن
کیرو اولانلره کسار دیرلر پك اولان نسنه انلر ایله قیریلور اك کیرو دیشلره طحان دیرلرکه
طعامی انلر یومشادر دندیدن تهوّر وغضب ایلك وحدّت طبعدن کند وکند ویله
سو یلنك میرنظمی بیت به پیش آمده اینچنین خشم وکین * بدندید باخود چو شیر عرین *
دن بش معنایه کلور اول فرهنك جهانکیریده فریاد معناسنه در منوچهری بیت همه
ساله دل دلبر همی برد * همه روزه بکردون همی دن * ثانی دنیدن لفظندن اسم مصدر اولور
اسناد لطیفی * مسمط * ای سرو آهو دن مرو صید هر اهرمن مشو * بامناشین حکمت شنو
تا دسو بازارت شود * ثالث معیار جمالیده شمس فخری مفرد استعمال ایدوب خرامیدن
معناسنه نقل ایتمش بیت چو سرو با دسرت سبز ودولتت دائم * چو کل ز ید طرب
روز و شب شکفته ودن * رابع مجمع الفرسده دن بنشاط رونده یعنی نشاط وسرور ایله
کیدیجی معناسنه شاه ناصر خسرو بیت همچو نخجیران دنیدی سوی دانش تو کنون *
نیك دان باید همی اکنون شدنت ای نیك دن * خامس نشاطله کتمك که صیغهٔ امر اولور وله
بیت دام راحت پرست شو تو چو آهو * زین سو وزان سو کیاه میخور ومی دن * عربیده
کوب معناسنه در شاعر بیت وای درددندان در ددن دان * که درد یدن نشنید در ددندان
دنه کرفتن تیزلك ایلك ومتکبر اولمق وخصمنه غالب اولمق دنیدن کسر نون
وسکون یای تحتانی ایله صالی صالی یوریمك ووضع وحرکتنده نازکوسترمك دوان
دویدن لفظندن صیغهٔ اسم فاعلدر یعنی سرعتله سکردیجی اکثر آته صفت ایدوب اسب
دوان دیرلر یوکرك آت دیمك اولور ابو المعانی در تعریف اسب بیت بکرد او نرسد باهزار
سعی صبا * بزیرران تو باشد اکر که اسب دوان * وکازرونه قریب محلده واقع بر قریه
اسمیدر که قدوة العلماء الراسخین جلال الدین دوانی اول قریه دندر دوانیدن مصدر
متعدیدر سکرتدرمك ترکیض معناسنه خواجه سلمان بیت چو دیده در طلبت واجست
کردیدن * سرشك را بهمه جانبی دوانیدن دوران واوك سکونی ده فتحه سیله ده
جائزدر دونمك ودونجی معناسنه ودائما دونمك لازمه سی اولمغله روزکاره ده دیرلر دویدن
سکرتمك معناسنه مصدر لازمیدر عربیده رکض دیرلر کمال خجندی بیت ماده دمی که
رفتی بصد شتاب * کی عمر رفته کس بدویدن کرفته است * و'دای خدمت ایچون یلکه دیرلر
* مصرع * از دو صحبت یك اشارت از ما بسر دویدن * چغتاییده چاپمق دیرلر ومتعدیسنده
چاپتورمق دیرلر فاعلی چاپغان وچاپغون اولور دهان ودهن کلاهما بفتح الهاء اغز
معناسنه که عربیده فم دیرلر شیخ سعدی بیت زبان در دهان ای خرد مند چیست * کلید
در کنج صاحب هنر دهدادن سکون ها وفتح دالین مهملتین ایله سویلمك وقارشو سو یلمك
ونفرین ایتمك دموین ضم ها و واو معنر وفله از بر اوقومق یعنی کتابسز حفظدن اوقمق کذا فی

مؤيد الفضلا وفرهنك مير زاده حفظ معناسنه در كذا في فرهنك جهانكيرى عبد القادر نايني
بيت آنكه مدح شاه خواند از دهون * از دهانش بوى مشك آيد برون ﴿ دى بادين
ودى بدين ﴾ كلاهما بسكون اليائين التحتانيين وكسر الدال المهمله اوج معنايه كلور اول
حضرت بارى تعالى جل ذكره نك اسماء شريفه سندندر ثانى اسم فرشته در حكيم فردوسى
بيت چو پيدا شود افسر دى بدين * بكام تو باد از زمان وزمين * ثالث هرماه شمسى نك
يكرمى اوچنجى كونى نك آديدر اول كونده دعا ايتمك ودفع شر شياطينى ديلمك وفرزند اسقلك
مناسبدر ديرلر مسعود سعد سلمان بيت دى بدنيست ودين مرد خرد * آن سنانم كه لعل
باده خورد ﴿ ديدين ﴾ سكون يائين تحتانيين وفتح دال مهمله ايله ايكى معنايه كلور اول
بمعنى دويدن پيانچ يعنى طورميوب سكرتمك ثانى اول كمسنه يه ديرلر كه خدمت جزئيه ده
استخدام اولنوب هرساعتده آنى ادنى ايشه كوندوره لر ﴿ ديمين ﴾ سكون يائين تحتانيين
وكسر ميمله ايكى اغاجدر اطفال آنكله بازيچه ايدرلر دودله دخى ديرلر ﴿ مع الواو * دادو ﴾ ضم
دال مهمله وواو معروفله بمعنى غلام پير عموما بر طفلك معين خدمتكارى خصوصا لالا
معناسنه حضرت مولانا قدس سره بيت بيرون بر از ين طفلى مارا برهان اى جان * از منت
هر دادو وز غصهٔ هر دادا * دادا خدمتكار جاريه دركه طفله مخصوص اوله ﴿ دار كدو ﴾
سكون را وفتح كاف وضم دال مهملتين ايله قبق اغاجى وجه تسميه سى بودركه سلاطين ووزرا
وامرا ايام عيد وجشنلرده صحرايه چقوب بر قورى قبق ايچنه سيم وزر قويوب بر اغاجك
باشنه محكم ايدرلر وتيراندازلر ميدان باشندن آت سكردوب كيدركن اوق آتارلر هركيم
اول قباغى اوزرسه اكا قباغى وبر خلعت دخى ويررلر اكا بر جاس دخى ديرلر تركستانده
قباق ديرلر كذا فى فرهنك جهانكيرى ﴿ دارو ﴾ ضم راء مهمله واخفاء واو ايله حكما واطبا
علاج وامراضه ايلدكلرى علاج و بر معناسى دخى ايو آدم ديمكدر ابو المعانى بيت مريض عشق
شدم اى طبيب خستهٔ غم * بغير نوش لبت دارو يى نيايد خوش ﴿ داز رو ﴾ فتح زاء معجمه
وضم راء مهمله ايله زبان پهلويده اسماء جناب حضرت باريدندر جل ذكره ﴿ داسدرو ﴾
سكون سين وكسر دال وفتح راء مهملات ايله اوراق معناسنه واوراغله بچمك معناسنه ده
كلور ﴿ دانكو ﴾ فتح نون وضم كافله عاشور آشى يعنى بر نوع طعامدر كه نخود وبقله وعدس
وفستق وفندق وبونلر امثالى نسنه لرى بال ايله ياخود بكمز ايله پشوررلر اكا هفدانه
وهفتدانه دخى ديرلر اكثر ماه محرمده پشوروب اولشدرمك معتاد اولمشدر ﴿ داو ﴾ بوزن
كاو درت معنايه كلور اول خصل معناسنه قمارده رهن زياده يعنى براويون شرطلى قدر
مضاعف ايتمك شيخ آذرى بيت شهها قمار نبازند ليك ميخوانند * مواليان تونقد دوكون را
يك داو * مؤيد الفضلاده نرد وقمارده نوبتله اوينامق معناسنه حكيم انورى بيت همه
درششدر عجزند وتراداو بهفت * ضربه بستان وبزن زانكه تمامى ند بست * ثانى دشنام
معناسنه در مير خسرو بيت از ته دم عنبر ترزاده كاو * داوه بجاست لب مردم زداو *
ثالث دعوا معناسنه رابع باچقدن ديوار كذا فى المجمع ﴿ دژبرو ﴾ سكون زاء فارسى وضم باء
موحده وراء ايله بمعنى خشمكين وكره برابرو زده يعنى قاش چاتوب غضب كوسترمك ابو شكور

ابوشكور بيت يكى دژ بروهست پرخاشجو * كزوهست شيرژيان راخدو ن دستارو م
سكون سين وفتح تاء مثناة وضم راء مهملتين ايله بلازك كه دست ابرنجن و دست برنجن دخى
ديرلر عربيله سوار معنا سنه در ن دستبنو م سكون سين مهمله وفتح تاء مثناة وسكون نون
وضم باء موحده ايله ايكى معنايه كلور اول كوچك قاون كبى الاجه وخوشبوكه تركيده شمامه ديرلر
نعمة الله بيلغج تعبير ايلمش ثانى بعض عطريات كه مسك وعنبر وكلابله تخمير ايدرلر حكيم
خاقانى بيت سرخ جامى چون شفق در دست وآنكه چون صبوح * خلخه ازصبح ودستبنو
زاخترساختند ن دسمو م سكون سين وضم ميمله حبوباتدن بوكرلجه معناسنه در ن دلو م
قوغه وبروج اثنى عشرك اون برنجى برجى اسميدر ودكرماندن استعمال اولنان سپه ده
ديرلر بو لغت عربيله مشتركدر ن دندان كاو م سكون نونين و فتح دال مهمله وكاف عربيله
خلال معناسنه در كا و كاويدن لفظندن اسم فاعلدر كذا فى شرفنامه ن دواموم پياپى
سكمك تمك يعنى بلا منقطع سكردوب كتمك مولانا هاتفى .بيت خدنك از دو جانب دوار وكرفت
بروى زمين خون دوادو كرفت ن مع الهاء * داپرزه م فتح باء فارسى و زاء معجمه وسكون
راء مهمله ايله بركوچك قوشدر فراشتوك دخى ديرلر كذا فى فرهنك جهانكيرى ن دابژه م
كسر باء موحده وفتح زاء فارسيله چيلاق ديدكلرى قوش كه زغن دخى ديرلر ابو المعانى بيت
نشود بلهوسان عشق حقيقى دمساز * كار شاهين نكند دابژه كم پرواز ن دادخواه م
سكون دال مهمله وفتح خاء معجمه وواو معدوله ايله داد استيجى يعنى شكايتجى مير نظمى
بيت ترحم ندارى باين بى كناه * شوم روز محشر ز تو دادخواه ن داده م سكون دال
ثانيه وكسر دال ثالثه مهملات ايله لفظ مركبدر داد ايديجى معناسنه كه جناب حضرت
بارى جل ذكره در وبر معناسى دخى شهور ملكينك دردنجى كونى اسميدر ن دارپزه م
سكون راء مهمله و فتح با وزاء فارسيين ايله سرچه دن كوچك برقوشدر الاجه تويلرى
اولور تركيده اكا اسكته ديرلر ن داروغه م ضم راء مهمله و واو معروف وفتح غين معجمه
ايله صوباشى معناسنه در چغتاى لسانيدر ن داره م فتح راء مهمله ايله بوزن چاره اوچ
معنايه در اول وظيفه كه هركون ويريله حكيم سوزنى بيت هركه عملى كرد بديوان او *
خامه بو دجامكى وداره كير * ثانى مخفف دائره در ثالث هاله معناسنه در كويا تدويرى
سببى ايله داره دينلمشدر ن دازه م فتح زاء معجمه ايله اول نسنه يه ديرلر كه ايكى اغاجى ديكوب
وبر اغاجى دخى آرقورى اوله اغاجلرك باشنه محكم ايدرلر كه كوكرجين وطاوق وغيرهما
طيور آنك اوزرينه اوتورر ن داسغاله م سكون سين مهمله وفتح غين معجمه ولامله معيار
جماليده كوچك اوراق كه دهره دخى ديرلر اغاج وباغ بودامق ايچون ايدرلر شمس فخرى
بيت براى ديده بدخواه جاهت * بود مريخ دركف داسغاله * تفسير لغتده وشاهدده
شمس فخرينكدر اما اوراق ايله يادهره ايله كوز چقارتمنك مناسبتى ندر هله عدونك بورنى
وقولاغن كسدرسه مناسبتى وار ايدى بيت براى قطع كوش وانف خصمت * بود مريخ
دركف داسغاله * يارى بويله اولسه مناسب ايدى مؤيد الفضلاده باشى اكرى دكنك
معناسنه مرويدر ن داسكاله وداسكله م كلاهما بسكون السين المهمله وفتح الكاف الفارسى

باغبانك باغ بوداديغی دهره كه عربیده منجل دیرلر ظهیرفاریابی بیت درکف دوستت برای عدو * داسكاله چو ذوالفقار بود * بعض فرهنكده باشی اكری براغاجدركه آنكله میوه قوپارمق ایچون اغاجك دالنی چكرلر وبعض نسخه ده شین معجمه ایله واقعدر اما اصحی سین مهمله ایله در ¤ داسه ¤ فتح سین مهمله ایله بغدای وآرپه سنبله سنك قلچیغی عربیده سفاد دیرلر میرنظمی بیت شود خوشه غدای آشنارا * چو داسه نشتر حلقوم اعدا ¤ داشته ¤ سكون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله بمعنی كهنه وفرسوده شاه ناصر خسرو * قطعه * اینكه شد زرد وكهن پیرهن جانست * پیرهن باشد جانرا وخرد راتن * عاریت داشتم این ازتو تا بكچند * پیش تو بكفنم این داشته پیراهن * وبرمعناسی دخی داشتن لفظندن اسم مفعولدر بو معنایه مصرع اولمه واقعدر ¤ داغینه ¤ كسر غین معجمه وسكون یای تحتانی وفتح نونله حیواناته داغ اوراجق دموز آلت ابو المعانی درنعت شریف بیت آسمان ازمقدمش یافته شرف * مهر بر پیشانیش داغینه است * فرهنك جهانكیریده بمعنی كهنه مسطوردر ¤ دالابه ¤ فتح باء موحده ایله قراول عربیده طلابه دیرلر ولَه درنعت شریف بیت انجم رخشان كه شب با مشعله * بهر پاس خلوتت دالابه است ¤ دالانه فتح نونله بمعنی دالان مرقوم یعنی دهلیز ولَه بیت عالم فانی بچشم عارفان * كشته تار ونیره چون دالانه است ¤ دالبزه ¤ سكون لام وضم باء موحده وفتح زاء فارسیله بمعنی داربزه مرقوم یعنی بركوچك الاجه قوشدر ¤ دالپوزه ¤ سكون لام وضم باء فارسی وفتح زاء فارسیله وطواط كبی برقوشدر كتاب السامی فی الاسامیده ترند یدكلری قوشدركه عربیده وصع دیرلر فتح واو وسكون صاد مهمله ایله ¤ دالوزه ¤ ضم لام وواو معروفله ده دالپوزه مرقوم معناسنه در ¤ دله ¤ بوزن ناله بمعنی دال مرقوم كه قرتالدر وهاء علامتله دخی مرویدر ¤ دالیزه ¤ كسر لام وسكون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله چل دیدكلری قوشدر ذاتی نور میرنظمی بیت چو شاهین قهرت دراستیزه بد * كروه عدو همچو دالیزه شد ¤ داموزه ¤ سكون میم وفتح واو وزاء معجمه ایله داموز مرقوم معناسنه كه زبل سپیددر ¤ دامیه ¤ كسر میم وسكون یای تحتانیله برنسنه اوزرنده اولمش نسنه وكوكندن قوپمش ودخی تخم صاچلمش ونماكی ویاخود غله یی هوایه ویرمش یعنی صاورلمش دیمكدركه دامیدن دن اسم مفعول اولور میرنظمی بیت بامر قضا بحث كردیده شد * همه خرمن مال دامیده شد ¤ دانچه ودانژه ودانیژه ¤ اوچی ده سكون نونله مرجمك كه مجو دخی دیرلر عربیده عدس دیدكلری غله در كذا فی فرهنك جهانكیری ¤ دانش پژوه ¤ دانش اسم مصدردر علم ومعرفت معناسنه وپژوه فتح باوضم زاء فارسی وواو معروف واظهار هایله ارامق وآرایجی معناسنه در معنای تركیب اهل علم ودانشمند وطالب علم معناسنه اولور شاه ناصر خسرو بیت شه مملكت كیر ودانش پژوه * منوچهر چهر وفریدون شكوه ¤ دانكانه فتح نونین وكاف عجمیله مجمع الفرسده متاع واثواب معناسنه حكیم انوری بیت ای در جوال عشوه علی واربا ستناو * ازحرص دانكانه بكفتار روزكار * اما فرهنك جهانكیریده سكون نون اول ایله اولنسنه یه دیرلركه یاران سیر وصحبته كتدكلرنده اكابرلری خرج ومصرف طعام

طعام ولوازم سايره ايچون ويردكلرى بر مقدار اقچه معناسنه دركمال اسمعيل * قطعه *
با كف درپاش تو هردم زننك * ابر زند بر رخ دريا تفو * كرچه مرا هست بجز وار فضل * نيست
زدانكانه مرايك تسو ‌ دانه ‌ حبوبات قسمنك هر نوعنه ديرلر حبه معناسنه ودخى قوش
يمى چينه معناسنه ‌ داه ‌ بوزن كاه قول وقراواش جاريه وخدمتكار معناسنه استاد
فرخى بيت خنك آن ميركه درخانه تو بارخداى * پسر ودختر آن مير بودبنده وداه * وخدمت
معناسنه ده استعمال اولنور استاد رودكى بيت اختراند آسمانشان جايكاه * هفت
تابنده دوان در دو وداه * بعض نسخه ده غايت ملايم دلبر اوغلان واكر عورت كه هركسه
بى تكلف آشنا اولوب تابع اوله بو معنايه مير نظمى بيت مبين آن هيز مستعمل كه هر كاه * كند
صحبت بهركس ميشود داه * وبر معناسى دخى اون عدددركه مشهورى ده در قاعده كليه
اوزره شاه وماه وكاه كبى دز الفسز استعمالى صحيحدر مجمع الفرسده صرورى اون عدد
معناسنه رودكينك بيتى شاهد ايراد ايلمش ايله اولسه دو وداه ضم دال ايله اولمق كركدر اما فتحه
ايله اوقنسه دونده معناسنه اولور حكيم فردوسينك بو بيتنده واضحدر بيت ابر داه ودو هفته
شد كدخداى * كرفتند هر يك سزاوار جاى * بو معنايه ابوشكور دخى بيت الا تا ماه
نو خيله كمانست * سپر كرددمه داه وچهار ‌ داهيه ‌ كسر ها وفتح ياى تحتانيله شدت
بلا ومصيبت تعريفنده * الداهية من شدايد الامر والجمع دواهى داهية الدهر ما يصيب
الناس من عظم نوايبه ديمشلر لغت مشتركه در فارسيده دخى استعمال اولنور ‌ دايره ‌ چوره
پيرامن معناسنه ودكرمى اولدوغندن چالنان دايره وهر نكه صحيح مدوّر اوله ودلبره
كوكل ويرمشه ديرلر ابو المعانى بيت من دايره دايره كون شدم او * كردست دهد دايره زن
باشم از پنجا * بو بيتده اوج معنى واقع اولمشدر ‌ دايه ‌ حقيقتا اطفاله خدمت ايدن جاريه
واستعاره طريقيله ده محلنده استعمال اولنور نتكم شيخ سعدى كلستانده * نثر * دايه
ابر بهارى را فرموده تا بنات نبات را در مهد زمين بپروده ‌ دباله ‌ فتح باء موحده ولام
ايله تو ريخ معناسنه در شاعر بيت درانجا لازم آيد چون قباله * بهر يك داديك كار ددو دباله
‌ دپايه ‌ فتح باء فارسى وياى تحتانيله بمعنى دبستان يعنى مكتب خانه مير نظمى بيت
چو اطفال نو رس بمكتب روند * دپايه چو كلزار جنت كنند ‌ دبدبه ‌ سكون باء اول
وفتح ثانيله نقاره معناسنه در شيخ نظامى * مثنوى * با فلك آن شب كه نشيني بخوان
پيش من افكن قدرى استخوان * كاخر لاف سكيت ميزنم * دبدبه بند كيت ميزنم * حكيم
نزارى قهستانى بيت دبدبه تاكى زنى برسر بازار عشق * جمله زبانى خموش چند ازين
داورى * ودبلك معناسنه ده كلور واستعاره طريقيله شهرت ودولت وجاه حشمت معناسنه ده
استعمال اولنور مير نظمى بيت دبدبه جاه بكيوان رسيد * اين سخنى انس وملك مى شنيد
‌ دبره ‌ فتح باء موحده وراء مهمله ايله قصيل دركه خويد معناسنه عربيده سبزه واتى
حصه حصه ايتمك شاده دخى ديرلر قصيل معناسنه اولدوغى مجاز مرسل طريقيله در
‌ دبه ‌ تخفيف ايله كبه وزننده برغلتدر عربيده فتق ديرلر خايه يه اينوب طوردقده
شيشير ‌ دبه ‌ تشديد ايله كوندن ياپلمش بر ظرفدر اهل سفر ايچنه ياغ وبال ومربا

وامثالی نسنه‌لر قورلر وصومطره سنه‌ده دیرلر ﴿ دخمه ﴾ سکون خاء معجمه وفتح میم ایله
مقبره معناسنه استاد عنصری بیت هر کرا رهبری کلاغ کند * بیکمان دل بدخمه داغ کند
ومیت ایچون ایتدکلری صندوقه ومیت قودقلری سرداب که مخصوص میت ایچون اوله
حکیم فردوسی بیت یکی دخمه از بهراو ساختند * همه فرش دیبا دراند اختند * اما بو
بیتدن فهم اولنور که میت دفن اولندوغی قبه اوله ومدفن معناسنه اولدوغی جمله‌دن
اقرب واصحدر مولانا وحشی * قطعه * اکر بدخمهٔ زابلستانیان بمثل * کسی وخنجر وشمشیر
اوکشد بمثال * بکرد جسم نکردند ر و زحشر از بیم * روان سام ونریمان ورح رستم زال
وموٴید الفضلاده ارکك دوه کوکردکده آغزندن چقان کوپوك که عربیده کسر شین معجمه ایله
شقشقه دیرلر ﴿ دده ﴾ یرتجی جانورکه دد دخی دیرلر استاد لطیفی بیت شبی قیرکون ماه
پنهان شده * بخواب اندرون مرغ ودام ودده * حکیم سنایی بیت چه بوی چون ستور
دیو ودده * چارمیخ اندرین کدای کده * وجد معنا سنه‌ده وتعظیم واکرام وجعی اوزره
درویشانه‌ده دده دیرلر ﴿ داره ﴾ بوزن قران دیوت معناسنه که کشخان وغلتبان دخی
دیرلر هندی لسانده بهروه دیرلر کمال اسمعیل بیت به نامه ورقعه سلام مانوشت * زهی
دران وزن روسبی ولوطی کار * عربیده یوك اکیر دکلری ایکه دیرلر ﴿ دراینده ﴾ یعنی کوینده
وآواز کننده شیخ نظامی بیت دراینده هر سودرای شتر * زبانك تهی مغز را کرده پر *
﴿ دربه ﴾ سکون راء مهمله وکسر باء فارسیله اوج معنایه کلور اول بمعنی پیوند * وپان
شمس الدین کوتوالی بیت زبس دربه کذ زد بر خرقهٔ خویش * زسنکینی بدی هفتادمن پیش
وجامه یه دیکلن پاره معناسنه اورمزدی درمدح یکی از اولیا * قطعه * ای بهاری که ابر زندهٔ
تست * شمع عرفان زمهرت افروزم * کر بدرّد زبرق آن زنده * دربه از مهر ومه پر ودوزم
ثانی بمعنی عفو ومساحمه ثالث ناپیدا معناسنه در ﴿ درداده ﴾ سکون را وفتح دالین
مهملات ایله دکرمانك صویی آقدوغی اولوق معناسنه در ﴿ دردزه ﴾ اضافتله وکسر زاء
معجمه واظهار ها ایله زنانه مخصوص بر علتدر عربیده وجع الرحم دیرلر واولادو جوده کلورکن
آنه سنك آغریسنه دیرلر ﴿ دردسیاه ﴾ لطبا حمای محرقه دیدکلری علت مشکله‌در میرنظمی
بیت آن سیه روشده بلای سیاه * میشود مبتلای دردسیاه ﴿ درزاده ﴾ سکون
راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله بمعنی درداده مرقوم یعنی دکرمان اولوغی ﴿ درزه ﴾ سکون راء
مهمله وفتح زاء معجمه واخفاء ها ایله ایکی معنایه در اول پشتهٔ ریك حکیم انوری درصفت
صعوبت راه * قطعه * بکوهسار بیابان اندرآوردیم * جمازکان بیابان نوردك کوهان *
چو پشته پشته درودرزه‌های خار وخسك * چوبان بان درو خامهای ریك روان *
مجمع الفرسده تودهٔ علف کاو معناسنه‌در حکیم انوری بیت در مجلس ر وزکارت این بس
کردرزه رسیدهٔ بدستت * ثانی بمعنی درز مرقوم یعنی بیوتر کیده کسر دالله مستعملدر حکیم
سنایی بیت کمر کیر خیزه لرزه بود * کیسهٔ کس فراخ درزه بود ﴿ درسان ﴾ سکون راء اول وفتح
سین مهملتین وراء ثانیله قلعه قپوسی وحولی اوکنه چکلن دیوار وقپو پرده سی که تخته‌دن ایدرلر
حضرت مولانا قدس سره بیت مانند موران جهان کشتند در طاسی نهان * آن رخنه

بخنه جو یا نراجهان واشد درود درساره ق درسته ع فتح را وتاء مثناة وسکون سین مهملتین ایله
عفو ومسامحه معناسنه دررضی الدین لالای قزوینی بیت هر انکو کند جرم مجرم درسته * کند
فضل حق ا زمند انش رسته ق درغاله ع سکون راء مهمله و فتح غین معجمه ولام ایله فرهنك
میرزاده وشرفنامه ده دربند وطاغ اوزرندن آشان یول واویله محلده واقع اولان قلعه یه دیرلر میر
نظمی بیت چو کوهی سرکشیده بود عالی * شده واقع در ودرغاله غالی ق درقه ع سکون
راء مهمله وکسر قاف واظهار ها ایله سپر چوبین یعنی اغاج قلقان هندولره مخصوص در واسمی
دخی هندو لغتی اولمغه مناسبدر ق درکاله ودرکلاله ع کلاهما بسکون الراء المهملة وفتح اللام
اول فتح کاف ثانی ضم کاف فارسیین ایله بمعنی یخ یعنی بوز بعض فرهنکلرده اولوقدن صو آقارکن
طوکدوغنه دیرلر ق درکاه ودرکه ع کلاهما بسکون الراء المهملة وفتح الکاف العجمی آستانهٔ
پادشاهان مجازا اما حقیقتا جناب باری تعالی جل شانه قپوسیدر خواجه حافظ بیت هرکه
خواهد کو بیا وهر چه خواهد کو بکو * کبر و ناز حاجب و دز بان این درکاه نیست ق درمانده
چاره سز معناسنه در لفظ مفرد مقامنده استعمال اولنور اما مرکب اولنجه قپوده قالمش
دیمك اولور بو دخی بیچاره معناسنه اولور عربیده عاجز دیرلر چغتای لساننده ایلیندی دیرلر
ق درمنده ع درمانده دن مختصردر ق دروازه ع اول بیوك قپودر که دائما آچق طورور
و ترکیبندن بو معنی فهم اولنور که در قپودر واز بازکبی آچق معناسنه در وحرف ها که آخر
مرکباته لاحق اولمق قاعده در معنای عام ترکیبدن معنای خاص علمیته علامت نقلدر شارح
منظومهٔ حقایق بو عبارت ایله نقل ایدر * الدرب هو الباب الواسع وفی الفارسیه یقال لها
دروازه * اکرچه و معنی بیان ایتمش اما قید آخره تعرض ایتمامش قید آخر بودرکه هر آچق
طوران قپا قسز قپو یه دروازه دینماز انجق شهره کیره جك محل که صوقاق اغزلرنده قپو
ایدرلر لکن احتیاج اولدقجه قپامزلر اکا دروازهٔ شهر دیرلر بو بیتدن مفهوم مدرشمس فخری
بیت نتوان دهن مخالفان بست * در وازهٔ شهر را توان بست * بو معنایی مؤید حکیم
سنایی بیت برتراز صورت و مکان و محل * در دروازهٔ جهان ازل * محل مرقومده اهل
بازار اوتورب بیع وشرا ایدرلر ودخی درویشلره وسائللره اول محل مجمع اولوب دریوزه محلی
اولمغله بر سبیل تجوز دلنجیلك صفتی ده قصد اولنور استاد لطیفی بیت ز کوی دلبران
در وازه کردن * بود دردکهن زا تازه کردن ق دروانه ع سکون راء مهمله وفتح نونله کیننك
دیرلر نردبان باشلرنده وطام اوزرینه و بعض فوقانی اوطه لره چقمق ایچون ایدرلر استانبولده
اکثر اولر نده نردبانلوی باشلرنده اولور که قپانوب آچیلور ق درواه ع سکون راء مهمله واظهار
ها ایله درواو درواره مرقومانك اوج معنالریله مترادفدر جمله دن بمعنی سرنکون امیر
معزی * قطعه * همی چو کوه نماید سمند بادتکش * زباد کوه نمایش مخالفان کاهند * کنند
زآتش شمشیرجان ازیشان فره * زهول آهن او جفت ناله وآهند * زبیم دشمن تیغش که
برشود بفلك * ستارکان همه در برج خویش درواهند ق درونه ع ضم راء مهمله و واو
معروف و فتح نونله درت معنایه کلور اول حلاج یایی فخرالدین جرجانی بیت سرسر وسهی
شد باشکونه * دوتا شد پشت او همچون درونه * ثانی مطلق یایه دخی دیرلر مولانا کسایی

بيت تير بوديم چون كمان يكچند * كوز كشتيم چون درونه شديم * ثالث بمعنى درون مير
خسرو بيت چون غمزده را ابران تحير * از خوردن غم درونه شد پر * رابع مؤيد الفضلاده
دويه دن بر كوكدر عقرب هيئاتنده درونه عقربى ديرلر تعريب ايدوب درونج ديديلر
ل درويزه ع سكون راء مهمله وياى
تحتانى وكسر واو وفتح زاء معجمه ايله بمعنى دريوزه مرقوم يعنى دلنمك كزمك دلنجيلره لازمه
اولدوغندن اسم اولمشدر شيخ سعدى بيت چو پيرى بدرويزه شد بامداد * در مسجدى
بود آواز داد * شيخ نظامى * مثنوى * پنبه پراكنده چو كل كوش تو * نركس چشم آبله
هوش تو * وعده بدروازه كوش آمده * خنده بدرويزه هوش آمده * مير خسرو بيت
فروغ ست دركدامين خاك پيوست * كه تو درويزه خورشيد و مه رست ل درويه ع ضم
راء مهمله وواو معروف وفتح ياى تحتانى ايله جامه يه دپكلن يامه بز اولسون غيرى اولسون مير
نظمى بيت زعالم هركه دل ناكامه دارد * درويه رقعه اش در جامه دارد ل دره ع فتح راء
مخفف ومشدد ايله ده جائز دردت معنايه كلور اول ايكى طاغ اراسنده واقع بر مقدار آچق
ير خواجه حافظ بيت سيه كشته چشمش بر آهو بره * بر آورده كپكان خروش از دره *
و طاغ اراسنده سيل اقدوغى يره ده ديرلر وله ايضا بيت زشيرين كياهان كوه و دره *
شكر يافته شير آهو بره * اصلى دردر آخرنده كى ها پايه ودسته ده اولان هاكبى اختصاصيه
اولمقله جائز در ثانى بمعنى شكم كنسابى بيت دره من شد ست از نعمت * چون زنخدان خصم
پر عذره * ثالث شول شكمه ديرلر كه هرنقدر طعام يسه وهر نه بولورسه ييوب طويميه
استاد لبيبى بيت دادده كه كاه نان خوردن * ساكن نشود بهفت من سركين * رابع فرهنك
جهانكيريده بمعنى شكنبه حكيم ناصر خسرو بيت كرك از دمه خوران وزمه دركيا چران *
هر يك بحرص خويش همى پركند دره * حكيم سوزنى بيت ده مرغ مسمن تو بتنهاى بخوردى
اودره كاوى بده انبار نيابى ل درهشته ع سكون راء مهمله وشين معجمه وكسر ها وفتح تاء
مثناة ايله بمعنى جود و عطا شاعر بيت بسكه دارد سخا و درهشته * در زمانه نه زد
نه درهشته ل درياچه ع كول معناسنه عربده خليج ديرلر ابو المعانى بيت زشك داغ سينه ام
ياقوت دركان بوده است * نزد اشك چشم من درياچه عمان بوده است ل دريچه ع پنجره
واويمه قپو يعنى بيوك قپودن كوچك قپو اويارلر آت كيرميه جك قدر وبعض نسخه ده
اولو طاغ دپه سنه ديرلر ل دريوزه ع سكون راء مهمله وضم ياى تحتانى وفتح زاء معجمه ايله
بمعنى دروازه كردن يعنى دلنمك معناسنه كه درويزه دخى ديرلر خلاق المعانى بيت درمانده ام
بدست غريمان مظلمه * دريوزه زكوى عطاى تو ميكنم * مولانا جامى * مثنوى * اى خدا كمترين
كداى توام * چشم بر خوان كبرياى توام * مير سمم بر در تو هر روزه * شيء لله زنان بدريوزه
ل دزدمه ع سكون زاء معجمه وفتح دال مهمله وميمله كواكب سياره يه ديرلر يعنى يدى يلدزكه
ثابت اولميوب دائما حركت اوزره درلر بونلر در زحل ومشترى ومريخ وشمس وزهره وعطارد
وقمر بونلرك فارسيده اسملرى زحله كيوان ومشترى يه برجيس واورمزد دخى ديرلر مريخه
بهرام شمسك اساميسى خورشيددن غيرى چو قدر وزهره يه ناهيد وعطارده تير وقمرك دخى

دخی ماهدن غیری آدلری چوقدر و بونلرك هر بری بر کوکبدر وحرکتلری بر برینه مخالفدر کمی رحاوی وکمی دولابی وکمی حمایلی دورایدرلر وهر برینك مخصوص حرکتی واردر زحل غایت بطی الحرکه‌در اوتوز اوج یلده بر دوره‌یی تمام ایدوب مرکزنه کلور مشتری اون ایکی یلده تمام دوره ایدر ومریخ بعض فلکیلر قولنجه درت یلده وبعضیلر قولنجه ایکی بچق یل وبعض قولده بر بچق یلده دور ایدوب مرکزنه کلور وشمس بر یلده تمام دوره ایدوب هر برجده بر آی مکثی واردر وزهره سکز آیده وعطارد درت بچق آیده وقمر اوتوز کونده دور ایدر هر برجده ایکی بچق کون طورر ویکرمی سکز منزله‌سی واردر هر منزله‌ده اون ایکی بچق کون طوررکه اوچیوز اللی کونده منازلی قطع ایدر و بونلرك سیری غربدن شرقه‌در اما فلك الافلاك که فلك اطلس وفلك اعظم دخی دیرلر یکرمی درت ساعتده تمام دوره ایدوب مرکزنه کلور بونك سیری شرقدن غربه‌در ایچنده اولان سکز کوکی معا دوندرمکله سبعهٔ سیاره‌نك دور وحرکتلری کورنمیوب بونك سرعت حرکتنده سیارات شرقدن غربه کیدر کبی کورینور الله اعلم وسایر کواکب فلك ثابتده اولمغله انلرك حرکتلری وفلك ثابتك یتمش یلده بر درجه حرکت مخصوصه‌سی واردر دیرلر بو محل بوندن زیاده تفصیله تحمل ایلمز تفصیل استینن هیئات کتابلرینه نظر ایده‌سون ق درکاله ع بمعنی درکالهٔ مرقوم ق درزه ع فتح زاء فارسیله بمعنی مهرکه خاتم معناسنه‌در اداة الفضلاده بمعنی پرخشم ق درزینه ع کسر زاء فارسی وسکون یای تحتانی وفتح نونله ات ایچنده اولان بو مرجمه نسنه‌یه دیرلر ترکیده بز و دربیله غده ودیرلر ق دستارچه ع ایکی معنایه کلور اول الـ مقرمه‌سی که دستمال دخی دیرلر حکیم انوری درمنقبت امام علی رضی الله عنه * رباعی * آن دست که جود در سجود آمد ازو * دیباجهٔ ترتیب وجود آمد ازو * دستارچهٔ که یکدمش خدمت کرد * تا نیست نکشت بوی جود آمد ازو * خواجه حافظ * رباعی * ماهی که قدش بسرو میماند راست * آیینه بدست روی خود می آراست دستارچهٔ پیشکشش کردم کفت * وصلم طلبی زهی خیالی که تراست * ثانی مندیل که صارق برینه صاریورلر ق دستاره ودستره ع الفك اثباتیله حذفیله جائز الـ بچقوسی که بر نوع کوچك بچقودر عربیده منشار دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت از شکرنی که هست بهره نخایید نش * لب همه دندان شده بر مثل دستره * حکیم ولولی بیت خواندن مدح توانی بزدل دشمن که کند * آن نجا دستره نتواند بر چوب زرنك ق دستانبویه ودستنبویه کلاهما بمعنی شمامه که قاون کبیدر اما الاجه وخوشبو یدر دستنبوی دخی دیرلر بعض عطریاتدن شمامه ایدوب الده طوتارلر غایت نفعی واردر شمس طبیبی بیت زدستنبویهٔ خلقش جهان زانسان معطر شد * که هردم میکند سجده نسیم باغ رضوانش ق دستانه ع سکون سین مهمله وفتح تا ونونله آلت زراعتدن بر آلتدر دستاهنك دخی دیرلر ترکیده طوتق دیرلر ق دستاویزه ع هدیهٔ مختصر وواسطهٔ بزرکان کذا فی المجمع مثال معنئ اول میر نظمی بیت بدستاویزه محنت آید برم * شب وروز ایام غم کسترم ق دستبانه ع سکون سین مهمله وتاء مثناة موقوف وفتح باء موحده ایله الدوان وقولچاق که دستوانه دخی دیرلر ق دستسوزه ع سکون سین وتاء موقوف وضم سین ثانیله اول قره دیرلر که خواستکار

اولمش اما هنوز نكاح اولنمامش اوله كه نامزد دخی دیرلر تركیده نشانلو دیدكلری معنایه در
شاعر* مصرع * یكی دخترك دست سوزه بدی ﴿ دست شانه ﴾ سكون سین وتا وفتح
شین معجمه ونونله قرازلرك چیر دیدكلری طراق كه كوندن اولور ﴿ دستكاه ﴾ سكون سین
مهمله وتا وفتح كاف عجمی واظهار هایله اوج معنایه كاور اول اول نسنه دركه عامه تحریف ایدوب
دزكاه دیرلر قماش و بز وكتان طوقورلر حكیم انوری بیت باصطناع برآراست دستكاه وجود
باستناد بیفزود پایكاه صدور * ثانی اكثر قدرت و قوتدن كنایه ایدوب بو مرتبه كاره الی
ایریشور وكوجی یتر معنا سنه استعمال اولنور استاد لطیفی بیت آنچه از هر چیز دارد
دست رس * دستكاه اونداند هیچ كس * ثالث كثرت اثواب واموال وارزاقدن كنایه در
حكیم فردوسی بیت بدانش نبد شاه را دستكاه * وكرنی مرا بر نشاندی بكاه ﴿ دستكله ﴾
سكون سین وتاء موقوف وفتح كاف ولامله ایكی معنایه كاور اول اول نسنه دركه ایسپو دریدن
ایدوب آت وقاطر ایاغنه پكورلر تركیده كوستك دیرلر ثانی شبیه ونظیر معناسنه در
كذا فی فرهنك جهانكیری ﴿ دستكه ﴾ ایكی معنایه كاور اول دستكاه مرقومدن مخفف راوج
معناسنه ده مستعملدر ثانی قوت وقدرت معناسنه حكیم فردوسی بیت به نیك و به بد
دادمان دستكه * خداوند كیوان و خورشید ومه ﴿ دست موزه ﴾ ضم میم و واو معروف
وفتح زاء معجمه ایله بمعنی دستاویز مرقوم حكیم سنائی بیت ساخته دست موزه سالوس
بهر یك من جو ودو كاسه سبوس * امیر فخر الدین ربیع الملكی بیت ای تیغ اوكه فتح ز تو دست
موزه ساخت * یارب بدست اوچه درخشنده كوهری ﴿ دستواره ﴾ لفظ مركبدر دست
ایله وار وهاء علامتدن دست معلوم وار كلمهٔ لیاقتدر وهاء علمیته نقل ایچوندر معنای تركیب
الكبی وال قدری نسنه یه دیرلر هرنه اولورسه شیخ اوحدی در جام جم بیت چون خوری نان
دستوارهٔ او * نظری كن بدست پارهٔ او ﴿ دستوانه ﴾ سكون سین وتا وفتح واو ونونله اوج
معنایه كاور اول بمعنی دست ابرنجن كه دستیانه ودستینه دخی دیرلر ثانی صدر مجلس
معناسنه كه یالكز دست دخی دیرلر حكیم نزاری قهستانی بیت پادشاهی بما رسید كه یار *
باز آمد بدستوانهٔ ما * ثالث ساعد آهنین یعنی قولچاق كه جنك كونلرنده زره كیدكده انی
قوللره كیدرلر تركستانده قلق دیرلر ﴿ دستوپرده ﴾ سكون سین وتاء مثناة وراو وفتح واو
ودال المهملات ایله بوزن پرورده اوقلاغی كه آنكله یوفقه آچارلر كذا فی المجمع ﴿ دستورشاه ﴾
بر نوع ذی قیمت جواهر ایله مرصع تاجدر كه شاهلره مخصوصدر حكیم فردوسی بیت تبارك
برش تاج دستورشاه * زكوهر كران سنك وتابان ماه ﴿ دستوره ﴾ سكون سین وتا
وفتح واو وراء مهملتین ایله بمعنی دست رنج ودست ارهٔ مرقوم یعنی ال بچقوسی كذا فی المجمع
﴿ دسته ﴾ بوزن بسته التی معنایه كلور اول قبضهٔ شمشیر وخنجر وبچق وتیر ونیشه وامثالی
ثانی اهل صنایع آلتلرینك صاپی معناسنه عموما ثالث كل ولاله وسنبل وریحان وامثالی شكوفه
وسبزه دسته سنه دیرلر محمد شمس بغدادی بیت صد دسته باد از كل واقبال در كفت * وخرق
دشمنان تو تیغ دو دسته باد * حكیم فردوسی بیت یكی دسته داری كنا یون بدوی * از وبسته ی
دستهٔ رنك و بوی * كمال اسمعیل بیت چهر شاهان در قبای سبز وسرخ * همچو كل

كل باغنچه دريك دسته اند رابع بمعنى جاروب يعنى سپوركه حضرت مولانا قدس سره بيت
دمى چو فكرت نقاش نقشها سازى * كهى چو دسته فراش فرشها روبى * خامس يار ومعين
معين ومددكار معناسنه شاه ناصرخسرو * رباعى * بسته هوا مباش اكرخواهى * تاديو مر
ترا نكردد دسته * چون از فساد باز كشتى دسته * آنكه كند صلاح ترا دسته * سادس بمعنى
بمعنى كستاخ وكستاخى كردن استاد رودكى بيت نيست از من بتر عجب كستاخ * كه توكردى
دواولم دسته دست يافته يعنى ظفر يافته وغالب شده ميرنظمى بيت دست يافته
باد دايم برعدو * مى نمايد نصرت واقبال رو دستيانه ودستينه اوج معنايه كلور اول
حكم همايون شاهان ووزرا فرمانى معناسنه استاد منجيك بيت مرا بباغ تو دستينه نيشت
چنان * كه نيره كردد از اشك مانوى از وى * بو معناده مطلق مكتوب ومراسلات معناسنه
كلور وله بيت كه كند كاربدان خط تو اى مردك خر * دركس زنت سزد اين خط وآن دستينه
ثانى بمعنى دست برنجن يعنى بلازك وقول باغى كه اينجو ولعل وسائر نسنه لردن ايدرلر مولانا
جامى بيت زدستينه دوساعد داده رونق * ز زركرده دوماهى را مطوق * شيخ نظامى
بيت مسى كز وى مرادستينه سازند * به از سيمى كه بردستم كذارند * ثالث دسته عود ورباب
وطنبور وامثالهم حكيم خاقانى بيت دل بكيسوى چنك دربنديد * جان بدستينه رباب دهيد
دسكره سكون سين وفتح كاف عجمى وراء مهملتين ايله ايكى معنايه كلور اول هرشهر
وقصبه يه ديرلر عموما عربيده كى مدينه ومصر معناسنه حكيم نزارى قهستانى بيت بكهپايه
دارم يكى دسكره * كه بردستكاريش باد آفرين * ثانى برشهر اسميدر عراق عجمده خصوصا
تاريخ طبريده مسطوردركه هرقل ملك رومى منازعدن پاك ومصون ايتدى فرخان ملك
رومدن فرار وهزيمت ايلدى هرقل عقبندن ايريشوب فرخان وملك عجم ايله محاربه
ايلدكده عجم ملكى قاچوب شهر دسكره يه واردى مزبور شهرك متين ومحكم حصارى اولمغله
آنده تحصن ايلدى سواد عراقده آندن معظم شهر يوق ايدى شهر مزبور معناسنه استاد لبيبى
بيت كاردانى همى ارزى بسوى دسكره شد * آب پيش آمد ومردم همه درقنطره شد
دسمره سكون سين وفتح ميم وراء مهملتين ايله دسكره مرقوم معناسنه مرويدر
دسمه سكون سين مهمله وفتح ميمله برنوع غله آديدر كذا فى مجمع الفرس دسه
فتح سين مهمله ايله ايكى معنايه دراول خلاهلرك ايلك يوماغى ميرنظمى بيت زنكى بودكيسو
زوليده * بند سرچون دسه بپوليده * ثانى طوقنان بزى صاردقلرى چاركوشه اغاجكه
عربيده منوال ديرلر دشمه سكون شين معجمه ايله بوزن چشمه ايرانيلردن برمبارز پهلوان
ناميدر كذا فى مشكلات شهنامه دشنه سكون شين معجمه وفتح نونله خنجرك مخصوص
آديدر وبرنوع خنجر تيغى دركه انسزاولور ابوالمعانى بيت زمژكان دشنه هازد سينه دل
شده حال دل بيچاره مشكل * لار خلقنه مخصوص برنوع خنجره ده ديرلر شيخ نظامى بيت من
آن روم سالار تازى مشم * كه چون دشنه صبح مردم كشم دشنوه سكون شين معجمه
وفتح نون وواو ايله بمعنى دشنه مرقوم كذا فى نعمة الله دشيشنكه كسر شين معجمه اول
وسكون ياى تحتانى وشين ثانى وفتح كاف فارسى واظهار هايله بمعنى شب كهه معناسنه

صاحب فرهنك جهانكيری نقل ايلمشدر دك زده سكون كاف و فتح زاء معجمه ودال
مهمله ايله صقالی و بيغی تراش اولان آدمه ديرلر كذا منه دلاله لام مشدده ايله اوج
معنايه در اول غمز وغيبت ايديجی ثانی ناز وعشوه ايديجی زنه ديرلر ثالث عاشق ومعشوق
ميانننده اولان واسطه يه ديرلر حكيم سنايی بيت چون درآمد وصال راحاله * سردشد
كفتكوی دلاله * مولانا هاتفی بيت فرستاد دلالهٔ هوشمند * پی خواهش دردا ناپسند *
دله فتح لام و ميمله تازه مايه اورلمش پنير آكا دلمك دخی ديرلر تركيله دال يرينه تاء مثلثه
ايله تازه كسلمش پنيره ثلمه ديرلر غلطدر اصلی دال ايله در كذا فی فرهنك جهانكيری دله
لام تخفيفله اوج معنايه در اول دشتی برجانوردر سمور مشابه تركيله سكسار ديرلر دريسن
دباغت ايدوب كورك ايدرلر سينه سی بياض سايری سياه اولور سمور وزرداوه
وسكسار برنوع جانوردر انجق سمور نرم ولطيف وبراق اولور صاقی سياه دربياض يری
يوقدر واستعمالنده خاصه واردر واقامتی زياده در وزرداوه برمقدار صارودر سينه سی
بياضدر قيمتی سموردن آچقدر بونك دخی خاصه سی واردر اما سكسارك تويلری اوجی سياه
ودبی بياضدر برمقدار درشتدر وبراق دكلدر قيمتی زرداوه دن آچقدر استعمالنده
اقامتی يوقدر بولغتی تعريب ايدوب دلق ديديلر شيخ نظامی * مثنوی * روز وشب ازقندز
وقاقم چراست * اين دله نيست پلنك اژدهاست * كربه نه دست درازی مكن * بادله
دهدله بازی مكن * مجمع الفرسده دله قاقم ايله تفسير اولنمش ولام مشدده ايله مذكور
جانور معناسنه منقولدر وفرهنك ميرزا ابراهيمده دله بيان كديسی ديو مرويدر بوبيت ايله
استشهاد اولنمشدر استاد فرخی بيت هميشه تا بصورت يوز بر ترباشد ازآهو * هميشه
تا بقوت شير بر تر باشد ازدله * حكيم اسدی بيت زهر سو پی اندازه دروی بجوش *
بتان پرندی برش دله پوش * ثانی بمعنی دلاله ثالث جامهٔ پشمينه ومرقع درويشانكه معربی
ايله مشهوردركه دلق دخی ديرلر وتشديد لام ايله مكر وحيله معناسنه وبر مشهور
مكان عورت آديدر دلهٔ محتاله ديرلر استاد فرخی بيت زبهر آنكه از بند تو چون هردم رها
كرده د * كنون دايم همی خواند كتاب حيلهٔ دله دليه كسر لام وسكون يای تحتانيله
بلغور معناسنه شاعر بيت چوروی كرده نهفته طعامهای نفيس * غذا بشام وسحر شد
دليه ومنجو دمامه فتح ميمين ايله ايكی معنايه در اول نقاره معناسنه در سيف الملوك
درمدح جلال الدين اكبرشاه * رباعی * ای شاه فلك رتبت وخورشيد سرير * فيلت بنقار
خانه كاه زد وكير * آورد زسر دمامه وزدندان چوب * جنبش سله كوسها وخرطوم
نفير * ثانی نفير معناسنه حكيم نزاری قهستانی * مثنوی * بكين برخاسته چون شير غران
برفتی تيز چون شمشير بران * دمامه برد ميدند ازبكاهی * روان كشتند چون درياسپاهی *
بعض نسخه ده دبلك كه قولتق آلتنه طوتوب چالارلر دمدمه فتح دال مهمله سكون ميم
اول وفتح ثانيله درت معنايه كلور اول فرهنك جهانكيريده مكر وفريب وافسون معناسنه
حضرت مولانا قدس سره بيت زين دمدمها زنان بتوسنك * برما تو مخوانكه مرد مرديم
حكيم نزاری قهستانی بيت ملك قناعت مده بدست طمع باز * مثوی نشايد زبون

زبون دمدمهٔ زن * ثانی نقاره ودهل وکوس وامثالی نسنه‌لر معناسنه وله بیت دمدمهٔ
میزننه برسر باز رعشق * همسر جان میدهند کیست خریدار عشق * ثالث بمعنی آواز
سیف اسفرنکی بیت اکرچه دمدمهٔ جاه دیر میماند * بشعر زنده بود نیکنام مردم را *
رابع غوغا وغلبه معناسنه ابو المعانی بیت مکن ستیزه بهرکس بخوی نیکو زی * بلطف
شو همه کارت مباش دمدمه ساز * وفرهنك جهانکیریده بمعنی سرکوب قلعه اول نسنه یه
دیرلرکه قلعه مقابله سنده طپراق واغاجدن اولوز سه قله کبی نسنه ایدوب اوزرینه طوب
چقاروب قلعه نك برج وباروسن وایچروسن دوکرلر خلقنی تعجیز ایچون ﴿ دمکاه ودمکه ﴾
کلاهما بسکون المیم وفتح الکاف الفارسی واظهار الهاء آهنکر وزرکر اوجاغی وحمام کلخنی
وکرمید اوجاغی وامثالهم نسنه‌لره دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت که در طواف آتشم
که در شکاف آتشم * باد آهن دل سرخ رو واز دمکه آهنکرم * حکیم سوزنی بیت بصرهٔ
خاطر بدمکه آزو بنفسان * کنبد کرمابهٔ دماغ سویدا ﴿ دم کرفته ﴾ قوقمش دری وغیری
ودباغت اولنمدیغی متعفن اولمش معناسنه ودخی بمعنی نفس کرفته شیخ نظامی بیت زمین
از باد آهن خم کرفته * هوارا ازد راودم کرفته ﴿ دمنده ﴾ فتح میم وسکون نونله دمیدن
لفظندن اسم فاعلدر ودخی بباد دهنده یعنی صاورجی وافورجی ابو المعانی بیت بکلشن آمد
وبلبل شده غزلخوان * صبا بنکهت خوش غنچه را دمنده شده ﴿ دمنه ﴾ سکون میم وفتح
نونله ایکی معنایه کلور اول برشغالدر وکلیله دخی برشغال آدیدر بونلرك محاوره ومناظره
ومناقشه ومسامره‌لرینه مبنی برکتاب تألیف اولنمشدر ابتدا دابشلیم نامنه هندی لسانی
اوزره تألیف اولنمش جمیعا بهایم لسانندن حکایاتدر بعده زبان پهلوی یه ترجمه اولنمش بعده
عربی لسانی اوزره ترجمه اولنمش بعده حسین واعظ سهیلی امیر نامنه زبان فارسی یه
ترجمه ایدوب نامنی انوار سهیلی قومش بعده جنت مکان فردوس آشیان سلطان سلیمان
خان نامنه واسع علی سی نام برمرد فاضل ترکی یه ترجمه ایدوب اسمنی همایون نامه قومش
حقا که عبارات رنکین وکلمات دلنشین نظم وابیات ایله زیب وزینت ویرمش عند الاهالی
مقبول کتابدر استاد فرخی دمنه نك شیرها ایتدوکی فریب ومکر وحیله سی صددنده بیت
دمنه از بهر شکم عافیت شیر نجست * لاجرم شیر بچه برد بسرکین پدر * حکیم خاقانی بیت
دمنه است بجاشود شاخ برهنه سنبله * قوت موم وآتشی فعل زقوم وکوثری * ومجازا فتنه کار
وحیله کر عورته دیرلر ابو الفرج رونی بیت تف سیاستش از دیو دمنه ساخته خف *
کف کفایتش از شیر فتنه دوخته شیر * ثانی اول دلوکدرکه تنورلرده نفس الماق ایچون
اولور ودخی بخار چقمق ایچون اول دلوکه قودقلری بزپاره‌لرینه ده دیرلر کمال اسمعیل
* قطعه * آن ریش چنان نمی پسندند * صاحب طبعان این زمانی * زیراکه بهیچ کار
ناید * الا ز برای دمنه دانی * عربیده جمع اولمش زبل حیوانات معناسنه‌در جمعی دمن کلور
شیخ اوحدی بیت دمنهٔ رفتکان تست این خاك * سبزهٔ دمنه را چه داری پاك * بعض
مزبله اوزرنده تازه یشل چمن بتر اما الی زبل اولمغله عربیده ضرب مثل ایدوب ایاکم
وخضراء الدمن دیرلر برآدمك ظاهری معمور وباطنی خراب اولسه ضرب ایدرلر ﴿ دمه ﴾

بوزن همه ترکیده دپی دیدکاری یعنی قاریغارکن بشدید هوا اسوب قاری صاوورآتی وآدمی یوله کتمکدن منع ایدر حکیم اسدی بیت مران کرك را مرك به دردمه * که بی خورد ماند میان دمه * بومعنایه شیخ نظامی بیت کرك از دمه کی هراس دارد * باخود نمد وپلاس دارد * ودخی دموری آلتندن کورك وآتش اوفورجك نسنه لره دیرلر امیر خسرو بیت نقد راسکه درعیار آورد * دمه وکوره را بکار آورد دمیده کسر میم وسکون یای تحتانیله دمیدن لفظندن اسم مفعولدر ظاهر اولمش وتازه بتمش وافورلمش وصباح آچلمش مثال اول وثانی ابو المعانی بیت دمیده غنچهٔ خندان بعارض خوبت * زبوی عنبر زلفت دمیده سنبل تر * مثال معنیٔ اخیر حکیم شفایی بیت خورشید تواز صباح امکان صد مرحله بیشتر دمیده دنبره سکون نون وفتح باء موحده وراء مهمله ایله بمعنی طنبور کذا فی شرفنامه دندانه سکون نون اول وفتح ثانیله کلیدك وطراغك دیشلری وامثالی نسنه لرده استعمال اولنور بو فرهنك جهانكیریده کنکره یه دندانه دیرلر حکیم خاقانی بیت قصری که بنام او طراز ند * دندانه اش از افتاب ساز ند دندان خنده یان دیشلری یعنی ثنایا دیدکاری دیشلرك یانندهاولنلر که خنده ایتمدجه کورینور دندان کوساله برنوع او قدر که دمرنی کوکدن اولورشویله که بوزاغو دیشنه مشابه امیر خسرو بیت سوارانش کز کین دلیر افکند * بدندان کوساله شیر افکند دندنه بوزن زمزمه آهسته سویلشمك معناسنه کمال اسمعیل بیت تیزی که بانك رعد بم وزیر او بود * در زیر لب چودندنهٔ ناتوان کند * دندیدن آنك مصدریدر دنقه سکون نون وفتح قافله دلوجه دیدکلری که یغدای اراسنده بتر اکر بیله دوشرلسه اوکندکده یغدانی افساد ایدر میر نظمی بیت همی باشد اکر در جمع مردم * چودنقه میکند افسا دکندم دنکاله سکون نون وفتح کاف عجمیله اولوقدن صواقرکن طوکوب بوزاوله کذا فی کتاب السامی دنکداله سکون نون وکاف وفتح دال مهمله ولامله بمعنی دنکالهٔ مرقوم کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم بو معنایه لنك سکاك دیمشدر بیت خلم از دماغ وبینی من تا به پشت پای * کشتست دنکداله زسردی وازخمار دنکلاله سکون نون وکاف عجمیله بمعنی ژاله که ایام بهارده وقت سحرده یغوب سبزه اوزرنده قارکبی کورینور وبو معناسی دخی تیزلك وتند طبع اولمق دنه کرفته کتاب السامی فی الاسامی ده بمعنی متکبر وناسپاس یعنی کفران نعمت حق جل وعلا وبعض نسخه ده خوشحال وشادان ومجمع الفرسده بمعنی پیك آمده ودونده دنه فتح نونله نعمت وشادی معناسنه خلاق المعانی بیت ما شلله کر کند پیوند باطبع تو غم * طبع غم را از نشاط اوید آیدنه * تحفة الاحبابده بمعنی دویدن وتکبر وغرور کردن شاه ناصر خسرو بیت مثلست اینکه چو موشان همه پیکار بمانند * دنه شان کیرد وآیند سر کربه بخارید فرهنك جهانكیریده صداوندا وشادیلق سببی ایله زمزمه معناسنه استاد منوچهری بیت تاتوانی شهریارا روز امروزی مکن * جز بکرد خم خرامش جز بکردون دنه دینده بوزن رسیده بمعنی خرامیده رفتن یعنی صالنی صالنی یورمك شاه ناصر خسرو بیت ای دنیده همچو خون کرده رخان از خون دل * خوردن خونت بخواهد خورد کرد دن مدت

مدن ﴿ دوده ﴾ سکون واو وفتح دال مهمله ایله بمعنی دایره کذا فی شرفنامه ﴿ دوره ﴾ سکون واو وفتح راء مهمله ایله بمعنی پیمانهٔ شراب کذا فی الاداة ﴿ دوله ﴾ سکون واو وفتح لامله درت معنایه کلور اول بمعنی کردباد که ترکیده قاصرغه عربیده ز و بعه دیرلر ثانی پیالهٔ شراب کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم ثالث بمعنی دایره رابع زلف معناسنه کذا فی فرهنك جهانکیری وکتاب السامی فی الاسامی ده ضم دال ایله کردباد معناسنه اما مؤید الفضلاده فتحه ایله کردباد وضمه ایله اول شخصه دیرلرکه قصیر القامه اولوب زیرك وعاقل ودانا ظن اولنه اما اولنادان وابله اوله وعربیده ایکی معنایه در اول بخت و طالع ثانی غالب وذی قوت معناسنه در ﴿ دهان دره ﴾ اسنمك که خمیازه معناسنه در اکا فاژ وفاژه دخی دیرلر ودخی دائما اغزین آچق طوتانه دیرلر وهراستك وکن سر یلینه دیلور ابو المعانی . بیت پیش بلبل از دل هر کز مکوای درد تو * آن دهان دره رازت فاش در کلشن کند ﴿ دهانه ودهنه ﴾ کلاهما بفتح الهاء والنون اوچ معنایه کلور اول ژنکار معدنی درکه رنکی سبز وتلخ اولور باقر معدنندن حاصل اولور وانی بعض دوا ترکیبینه جزو ایدرلر خصوصا دافع سموماته وداروی چشمه نفعی وار دراعلاسی فرنکدن کلور دهنهٔ فرنکی دیرلر کمال اسمعیل . بیت ز تاب خشم توکر پرتوی بروم رسد * شود زبانهٔ آتش دهانه های فرنك * حکیم نزاری قهستانی * قطعه * صیقل بکن این رواق ازرق * زیور وز رساد بر کرانه * وین صحن زمردی شود واست * از ریزهٔ سادچون دهانه * بو معناده معربی دهنج در * ثانی لجام اسب ثالث هرنکه دهانه مشابه اوله یاخود دهان منزلهسنده اوله ودخی دره اغزی وچارسو وبازار اغزی اغزی معناسنه در شیخ نظامی بیت شد زمین پر دهانه های پر آب * که کس آن کنج راندید بخواب ﴿ دهدله ﴾ سکون ها وفتح دال مهمله ولامله بمعنی نفرین زن یعنی قاوشو ویریجی ابو المعانی . بیت پند بشنو از من ودو رشو از خفتیش * روی مبین آن زنی میکند آن دهدله * ودخی هرجایی وبیوفا معناسنه که کندویه محبت ایدنی قویوب غیریلر له یار اوله حضرت مولانا قدس سره بیت شرح آن بکذارم وکیرم کله * آن جفای آن نکار دهدله ﴿ دهره ﴾ بوزن بهره درت معنایه کلور اول برکسکین دمور در بالته کبی بر طرفی اوراق کبی اما اوزونرق اولور وآنکله ایری اغاجلرك قوروسن وناهموار اولان دالن کسورلر حکیم اسدی . بیت چوزد دهرهٔ پهلوانی درخت * شد از خانهٔ دولتش تاج وتخت * ثانی باغبانلرك باغ بوداغی کوچك دمور بوکا ترکیده دخی دهره دیرلر ثالث نعلبندلرك آت طرناغی یوندقلری دمور سمتراش که ترکیده صونتراج دیرلر رابع فرهنك وفانیده وفرهنك جهانکیریده کیلانیلره مخصوص بر نوع حربه درکه دموری یصی اولور وقصاب ساطوری کبی شاعر . بیت دهر قصابهٔ ناجوانمرد مست * دهره اش بهرهٔ رقاب وصدور * عبد الواسع جبلی . بیت کل چاك زد جامه کنون قد بنفشه شد نکو * آلوده لاله رخ بخون چون دهرهٔ فخر عجم ﴿ ده دکه ﴾ اظهارها وفتح راو کاف عجمیله غایت شجیع وبهادر معناسنه معنای ترکیبی اون طمرلودر مراد یراو ویورکاو دیمك اولور کذا فی المجمع ﴿ دهله ﴾ سکون ها وفتح لامله حصیرا پتدکلری ساز ونعمة الله وحلیمی قندره دیدکلر اوت یاز مشلر اما بعض نسخه ده ضم دال ایله تصحیح اولنمشدر

ده مرده اونراوبر الثان شیشه دیرلر ابوالمعانی بیت بدیگران دهد آن شوخ بوسه ده مرده * مرا بدست کند صد هزار ناز و ستم دهبه اظهار هاثین وضم نونله زیوز وآزا پش معناسنه خاقانی بیت موکب شاه اختران رفت بکاخ مشتری * نشس مه داده دهش فصل دواز ده دری دهنه سکون هاء اول وفتح نون واخفاء هاء ثانی ایله بر طاشدر جواهر نوعندن تعریب ایدوب دهنج دیدیلر کذا فی شرفنامه وفتح هاو نونله لجام وکمرو قنطرمه معناسنه آت وقاطر اغزنه اوریلن هرنه اولورسه دهنه مفعول ومستعمل اوغلان ویا عورت معنای لفظ وریجی دیمکدر میرنظمی بیت شه از دست عالم زر کشنه * که نبوده همچو او هیز دهنه دهوه سکون هاو فتح واوایله بمعنی دهله مرقوم دهینه کسر ها وسکون یا وفتح نونله ایکی معنایه کلور اول سو داغزی که فله دخی دیرلر ثانی دهنه مرقوم معناسنه دهیوده سکون هاو ضم یای تحتانی وواو معروف وفتح دال مهمله ایله اونه برده یك کبی ونصفنه پنجیو ده دیرلر پنجیك معناسنه مع الیاء التحتانی * داد فرمای حضرت باری تعالی جل ذکره اسماسندندر داد ویریجی دیمکدر عادل حقیقی جناب الله در عز اسمه ومجازا عدل پادشاهلره دخی دیرلر خلیفة الله فی الارض اولدوغیجون دادنی ویره جك در هرنه اولورسه اسم مصدر در خوردنی وپوشیدنی کبی احسان وعطا معناسنه ده کلور دادی بوزن شادی ایکی معنایه کلور اول مشهور فارسینك یکرمی بشنجی کونی اسمیدر ثانی یای خطابیه ایله ویردك دیمك اولور میرنظمی بیت کام دل رازمن نه ادی * کام دل دیگران چو دادی * ویای استفهامیه دخی اولور ویردکمی معناسنه دارای فتح راء مهمله ایله انبار دار معناسنه یعنی انبارجی دارانی یای نسبتله دارایه منسوب دیمك اولور و برنوع حریر قماشدر موج ورلذکه خارا دیرلر داربوی سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله عود اغاجی اصلی بوی دارا ایدی علم اولیجق مضاف الیه تقدیم اولنوب داربوی اولدی شمس فخری بیت بیزمش جام زرین آفتابست * حطب در مطبخ او دار بویست * استاد رودکی بیت تا صبر را نباشد شیرینی شکر * تا بید را نباشد بوی چودار بوی داری کسر راء مهمله ایله اوج معنایه کلور اول بمعنی انباردار ثانی ناقوس کبران ثالث داشتن لفظندن صیغه مخاطبدر دامنی فتح میم وکسر نونله عورتلرك باش اورتسی حریمه مقنعه دیرلر میرخسرو بیت خودای شه واحق آن شاه افکنی داد * که برسرهای سلطانی دامنی داد دامی صیاد معناسنه دام طوزاقدر آخرنده کی یای نسبتدر دانشی کسر نون وسکون شین معجمه ایله دانشمند معناسنه در حکیم فردوسی بیت سزد کر مدین بوم زابلستان * نهد دانشی نام غافلستان داوری بولغته بعض فرهنگده حکومت معناسن ویررلر داور حاکم اولمق لوزن بومعنیده حاکمك صفتی اولور شیخ نظامی بیت جهاندار دارادران داوری * طلب کرد ایرانیان یاوری * وکیمی ده تظلم وشکوا معناسنه دیدیلر پادشاهلره عرض احوال اولندوغندن خواجه حافظ بیت لاله ساغر کیرو نرکس مست وبرما نام عشق * داوری دارم خداوندا اکر داور کنم * کمال پاشازاده وبعضیلری خصومت معناسنه دردیدیلر داو رخصم اولمق اقتضاسیله شیخ نظامی بیت کسی را که دولت

دی

دولت کند یاوری * که آردکه با او کند داوری * و بعضیسیله عداوت معناسنه نقل ایله یلر
حکیم انوری بیت آب و آتش را اکر در مجلسش حاضر کنند * از میان هر دو بردارشکوهش
داوری دامی کسرها ایله دور بین و بسیار دان و مجرب امور عالم و زیرك و احوال شناس
معناسنه مرویدر دای بوزن های تملکه کار کیر عمارتلرده ایدرلر عربیده اساس دیرلر
شیخ نظامی بیت آنچه بدو خانه نواپین بود * خشت پسین دای نخستین بود * و تمل ایاغی
معناسنه ده مرویدر مولانا جامی بیت پی دیوار ایمان بود کارش * از ان شد چار دای
از چاریارش دبستانی کسر باء موحده و سکون سین مهمله و فتح تاء مثناة ایله طفل
مکتب معناسنه دبستان مکتب و یای نسبتله طفل اولمق لازم کلور کلامی اصفهانی بیت
ز هفت ساله دبستانیان دعا اینست * که باد عمر تو صد بار برتر از هفتاد دیوکی ضم باء
موحده و کسر کافله بیوك معناسنه که براوتدر عربیده ملوکیه دیرلر بعضیلر آفتاب کردك
معناسنه در دیرلر اولدخی براوتدر کونش دورایتدکجه اوده دور ایدر درای درایله آیدن
مرکب اولنجه صیغهٔ امر اولور عربیده کی تعال معناسنه حکیم انوری بیت اثر خیر اثیر دین
خدای * مرحبا مرحبا درای درای * لفظ مفرد اولنجه اوج معنایه کلور اول چاك عربیده
جرس دیرلر حکیم انوری بیت آن یکی که رقیب کرد نفر * و آن یکی که سهیل بانك درای *
ثانی بمعنی پتك آهنکران یعنی دمورجی چکیجی حکیم فردوسی بیت ازان پوست کاهنکران
پشت پای * بپوشند هنکام زخم درای * ثالث سوزه شروع ایتمك نسخهٔ میرزا ابراهیمده
سوزه شروع ایدیجی معناسنه در کمال اسمعیل بیت ز بس که من بکند ازدتم زغصه و رنج *
بجان رسیدم ازین شاعران هرزه درای دریاری سکون راء اول و کسر ثانی و فتح باء
موحده ایله برکره ده دیمکدر عربیده کی دفعة معناسنه در ایله باری دن مرکبدر دربای
سکون راء مهمله و فتح باء موحده و اظهار یای ایله دربایست مرقومدن مخففدر حاجت
معناسنه در وای دخی دیرلر سیف اسفرنکی بیت آنکه چون مردمك دیده بود پیوسته
فتح را در صف کین چتر سپاهش دربای درپی سکون راء مهمله و فتح باء فارسی و اظهار
یا ایله بمعنی پاره که جامه یه دیکرلر عربیده رقعه دیرلر حکیم سوزنی بیت درسر آنها قصب بستم که
با بسیار جهد * نامه پشان یاد درپی نخستین براز ار * سیف اسفرنکی * قطعه * میلاد
هر که باشد در سایهٔ خلافت * مثربا نش را ببندد از قبض روح مجری * سلطان اولیا دیدمه
تو در طریقت * از جامه خضر در بر جامهٔ تو درپی دربندپای برعلتدر ایقلرده ظاهر
اولور عربیده نقرس دیرلر دردزی اضافتله و جمع رحم که دردزه دخی دیرلر درزی
معروف عربیده خیاط دیرلر ابو المعانی درحق شاکرد درزی * رباعی * درزی بچهٔ که در دکان
میله یدم * از چاك دل و سینه سخن و زریدم * دزدیده نکه که سوی من افتاده * راضی شدن
از غمزهٔ او فهمیدم درماندکی بیچاره و عاجز اولق و عجز معناسنه ده اولور میر خسرو
ای یدر ماندکی پناه همه * کرم تست عذر خواه همه درواى بمعنی در بای مرقوم
حکیم اسدی بیت نه در وای ماهر چه بایست نیز * نوشتست برمارهٔ کنج خیز * و دخی
نکون و باژکون آویخته معناسنه در درهوی سکون راء مهمله و ضم ها و واو مجهول

واظهار پای ایله کوی وچوکان میدانی‌نك ایکی باشنده نصب اولنان ایکی میلك اراسی‌که ایکی جانبده طورب طوبی چوکان ایله اورولرتاکه مزبور میللرك اراسندن چکوره‌لر قنغیسی چکوره بیلورسه غالب اولمق اولورولایت روم وعربستانده جرید اویناد قلری معتبر اولدوغی کبی عجمده کوی وچوکان معتبردر شاهلر ومیرزالر اوینارلر مولانا عارفی مستقل برکتاب نظم اتمشدر ومحمد عصار از مهر ومشتری بیت روان بربود از شاه جهان کوی * چو بادش بردیکسر تا بدر هوی * یاسز درهو دخی دیرلر ودر سز یالکز هوی دخی دیرلر شاعر بیت نهای وهوی سوی هوی دوکرد * بز دیکیار دبکر کوی هوکرد دری فتح زبان فارسینك فصیحی ولسان عجمك صحیحی در بو حدیث شریفك منطوق اولدوغی معنای لطیف اوزره * قال علیه الصلوة والسلام لسان اهل الجنة فی الجنة العربیة والفارسیة الدریه امادری نه معنایه اولدوغنده برقاج روایت واردر بری بودرکه کمال پاشا زاده مرحوم نقل ایتمشدر عجم پادشاهلرینك اشهری بهرام کور ابن اردشیر زمان سلطنتنده تنبیه ایلمشیدی که قپوسنده لسان فارسینك صحیحن سویلیه‌لر واحکام مراسلات اول لسان اوزره یازله بو قاعده خیلی زمان پادشاه اولغله عالمه شایع اولوب غلبهٔ استعمالدن دره یعنی قپویه نسبت ایدوب دری دیدیلر ودری مطلق فارسی اولدوغی شرف الدین یزدینك بو مشهور بوسه معماسندن فهم اولنور * زلعل یار خواهم ضد شرقی * بتازی ودری وقلب وتصحیف * تازی عربی اولجه دریده فارسی اولور ومحمد هندوشاه نخجوانی صحاحده روایت ایدرکه عجم پادشاهلرندن بهمن بن اسفندیار زمانندن اطراف عالمدن خلق کلوب قپوسنده جمع اولدیلر اما بونلر ینك لسانن فهم ایلمزلردی فارسیده کونه کونه لغت سویلرلردی زیرا هر ولایتك مخصوص لغتی واردر بهمن امر ایتدی علماسی زبان فارسینك اصحن وضع ایدوب دری نام قودیلر یعنی قپو لسانی دیدیلر اطراف ممالکه تنبیه ایتدیلر جمیع خلق اول لغتی استعمال ایلدیلر زمانه خلقنه بو وضع مطبوع ومستحسن وپسندیده کلوب مرور ایامله پاك ومنقح ولطیف ومصحح لغت ایلدیلر تتکم حکیم انوری بو مقامه مناسب دیمشدر بیت سمع بکشاید ز شرح وبسط او جذر اصم * چون زبان نطق بکشاید بالفاظ دری * واقنوم صاحبی نقل ایدرکه شیراز الکه‌سنده بر طائفه وار در قونارکوچر فصیح فارسی سویلرلر تتکم حجاز بریه سنده اولان عربان فصیح عربی سویلدکلری کبی وبرده آنلرك اولدقلری ناحیه‌یه دره دیرلر آخرینه یای نسبت کتوروب دری دیدیلر کذا فی المجمع وفرهنك جهانکیری صاحبی یوسف انجوی روایت ایدرکه لغت فارسیه‌یه دری تسمیه اولندوغنك اوج وجهی واردر وجه اول برجماعت فصیح اولمق اوزره تعبیر ایدوب دیدیلرکه هر لغتده که نقصان اولمیه آکا دری دینلور وبرکروه دیدیلر دری برلساندر برقاچ پاره شهر ساکنلری اول لغتله نطق وتکلم ایدرلر اول شهرلر بامی ومرو وبخارادر وبرفرقه‌نك اعتقادلری بویله‌درکه پادشاهلر استانه‌سنده اولان خلق تکلم ایتدکلری لغت اوله والحاصل وجه تسمیه‌سی نه اولورسه اولسون دری لغت فارسیه‌در شیخ نظامی بیت مغنی درخروش آورده پرده * غزلهای دری آغاز کرده * ودرینك بر معناسی دخی کبك دری در بونك دخی وجه تسمیه‌سنده برکروه دیدیلر دره‌کوهه منسوب درو برفرقه دیدیلر خوشخوان اولدوغی سبب

سعیب ایله دری دیدیلر یعنی فصیح وصحیح دیمك اولور حکیم سوزنی بیت پری دیدار حوری
تارون قد * دری رفتار سروی یاسمن خد * وبعض فرهنکلرده مسطور درکه دامن کوهده در
دیرلر دره دن ترجیم اولنمشدر وبعضیلر آب وهواسی لطیف وچمنزار اولان موضعه دیرلر
انده اولان ککلکه کبك دری دیرلر وبعضیلر دیدیلر که کبك اکثریا دامن کوهده اولور اول اجلدن
کبك دری دیرلر حکیم انوری بیت در پناه سدرهٔ جاهست رغبت پروری * برعقاب آسمان
فرمان دهد کبك دری * ولفظ درینك بر معناسی قرارکاه بر معناسی جای خواب وبر معناسی
دخی طرف اولمقدر ﴿درژخی﴾ سکون زاء فارسی وکسر خاء معجمه ایله بمعنی کرفته روی
وخشمکین کذا فی شرفنامه ﴿دستانبوی ودستنبوی﴾ کلاهما بمعنی میوهٔ خوشبوی
وبر نوع میوه درود خی خلخهٔ عطرکه ترنج یپراغن بعض خوشبو یپراقلر ایله طوغرایوب کلاب
وکسکین سرکه ایله شیشه یه قویوب متعفن هواده قوقرلرکه دماغی پاك ایدوب تعفندن
حفظ ایدر ود خی بعض عطریاتی ترکیب ایدوب لادن کبی اله طوتوب استشمام ایدرلر ایام
عفونت هواده دخلی عظیمدر حکیم خاقانی بیت درد ست رضای آن مطهر * دستنبویست
خلد انور ﴿دست شوی﴾ ایکی معنایه در اول ال یومجق صو یاخود ال یوجق لکن وابریق
وامثالی نسنه لر ثانی امردر فارغ اول معناسنه ترکیده آندن ال یو دیدکاری معنایه خواجه
حسین ثنایی بیت زین پس زفیض بحر نشوید سحاب دست * افتد اکر از آتش مهرت
در وشرار ﴿دستکاری﴾ بمعنی پیشه که عربیده صنعت دیرلر ﴿دستوری﴾ بمعنی
اذن ورخصت شیخ نظامی بیت هر سخنی کزادبش دوری است * دست بر و مالکه
دستوری است ﴿دستی﴾ معروف ظرفدر برداقدن بیوك اولور ایچنه صو وسائر صولی
نسنه لر قورلر ومله احمد پاشاکه مؤید زاده دیمکله معروفدر برقصیده سنده دستی تعبیرینی
دسملدوکی خاطره کلمکین ثبت اولندی بیت ایکی دستم طولومی دستمی صندرمه بنم * طوتلم
ایکی الم قانله ایمش قانی کرم ﴿دشتی﴾ سکون شین معجمه ایله صحراده صوسز حاصل اولان
مزروعات ونباتات وصو یله حاصل اولانه بوستانی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت
مروزین خانه ای مجنون که کردی خون زهجران خون * چو دشتی را فزو بردی عجایب
نیست خون رفتن ﴿دشنکی﴾ فتح شین معجمه وسکون نون وکسر کافله بمعنی روزکار شاعر
بیت دشنکی بشنکی وشوخی خویش * ربود آن بت مشنك را ازبرم ﴿دغل درایی﴾ یعنی
عیب بولمغه چالشورسن وکارفریب ایدرسن دیمك معناسنه در کذا فی المجمع ﴿دغوی﴾
ضم غین معجمه وواو معروفله بر صحرا اسمیدرکه کیوطوس آنك شکارکاهنده برقز بولوب
کیکاوسه کتوردیلر قز بنات ملوکدن اولمغله کیکاوس آنی حبالهٔ ازدواجه کتوردی سیاوش
آندن وجوده کلدی کذا فی مشکلات شهنامه ﴿دمابی﴾ یعنی برایچم صو مثلا حیرتی
بیت بکر بلادم آبی نمید هند بکس * ز قطرهٔ بفشانند همچو ابر مطیر ﴿دمیدکی﴾
بر علتدر وجودده قبرجقلر حاصل اولور ﴿دنی﴾ کسر نون ایله بمعنی نشاط وخرمی شاه
ناصر خسرو بیت ای شده مشغول بنا کردنی * کردجهان بیهده تاکی دنی ﴿دواری﴾
اول سکه لنمش آلتونه دیرلرکه هر بری بش سیانی یه صرف اولنور استاد منوچهری بیت

چون توکه خدمت هرکهترکی ومهتر * از بهرده شیانی وز بهریك دواری * شیانی درم ده بهتندر دوالی نام حاکم بخارادرکه اسکندر نوشابه‌که پادشاه بردع در آنك حبالهٔ ازدواجنه کتوروب برده حاکم ایلدی شیخ نظامی بیت دوالی بنام آن سوار دلیر * برآرد دوال از تن نره‌شیر * عربیله برعلتدر دوسرانی ودوسری کلاهما بسکون الواو وفتح السین المهمله یعنی سنبرو بزرك کذا فی فرهنك جهانکیری ذوی کسر واو ایله دغل باز وحیله کار معناسنه درکذا فی المجمع ده‌پنجی کمعیار التون وکش یعنی خالص اولمیوب مغشوش اولان کرك آلتون وکرك کش خالص العیار اولانه ده دهی دیرلر شیخ نظامی از هفت بیت پیکر برمنست اینکه درسخن سنجی * ده دهی زر دهم نه‌ده پنجی * وله ایضا بیت همه راه اوخود پر از کنج بود * زرده دهی سیم ده پنج بود ده‌دهی یعنی خالص وکامل العیار التون وکش حضرت مولانا قدس سره بیت عرصهٔ کش خاك زر ده‌دهیست * زدیهدیه بردن آنجا ابلهیست دهرنکوهی دهردن شکایت ایلمك ودهره یرامزسو یلمك یعنی فلکه وروزکاره شتم ایتمك معناسنه مویدالدین * مصرع * ازدهرنکوهی چه‌بود سود ترا دهکانی سکون ها وفتح کاف عجمیله برنوع آلتوندر دهلی سکون ها ایله دهلو دیدکلری شهردرکه میرخسرو ومیرحسن اول شهرده ندرکه هندوستان مملکتنده برمشهور شهردر مولانا هاتفی بیت کرانمایه کوهر کرامی صدف * برآهنك دهلی برآراست صف دی بوزن می ایکی معنایه‌در اول برملك آدیدرکه تدبیر امور ومصالحکه ماه دی وروز دیباور وروز دیبمهرده واقع اولور اکا متعلقدر ثانی سال شمسیدن اونجی آیه‌دیرلرکه نیر اعظم مدت مکثی برج جدی‌ده اوله‌که اول شتادر وقشه‌دی دینلدوکی بوندندر امیرخسرو بیت بجان میدادراحت دیدن ازوی * چو برف اندر تموز وشعله دردی * اهل فارس مذکور اوج کونده عید چشن ایدرلر باب الدال المهملة المکسورة مع الالف * درازنا فتح راء مهمله ونون وسکون زاء معجمه ایله محل درازیده یعنی اوزونلق ویریجی محل شیخ سعدی بیت توچه غم خوری‌که دوری زوصال یارای دل * که شبی ندیده باشی بدرازنای سال * قوضی نور اصفهانی بیت درازنای زمانرا بطول بشکافد * بلارك تواکر برسر زمان آید * درختك دانا بردرختدر آفتاب قنغی طرفه کیدرسه آنك یپراقلری اول طرفه دونر حکیم خاقانی بیت کر بردرش درختك دانا شدم چه باك * کاقبال او درخت کدوراچنار کرد اثیرالدین اخسیکتی بیت باصطناع توممکن بود بباغ زمانه * که تخم بقلهٔ حمقاشود درختك دانا درمسرا یعنی ضربخانه دارالضرب معناسنه‌در خواجه عمیدلوبکی بیت ربود صبح درستستان خاکی ماند * درمسرای فلك همچوکلبهٔ قلاب دریغا محل تاسف‌ده حیفا معناسنه آخرنده‌کی الف استغاثه معناسن افاده ایدر دردا واحسرتا کبی شاعر بیت ای دریغا دریغ افسوسا * رفت عمرم بباد وحاصل نیست دزافتا سکون زاء معجمه وفا وفتح تاء مثناة ایله برقلعه اسمیدرکه آنی شاپور بنا ایلمشدر دلربا سکون لام وضم راء مهمله وفتح باء موحده ایله صفت محبوبدر کوکل قاپیجی دیمك اولور ابوالمعانی بیت چه باشدکر نمانند دردلم اندیشهٔ دیکر * بلای عشق او ازرد بدنیاد لربا دارم دلکشا کوکل

کوکل آچیجی روی محبوب ومکان خوبه صفت ایدرلر روی دلکشا وقصر دلکشا کبی ﴿ دلهرا ﴾ سکون لام وکسرها و فتح راء مهمله ایله نام پادشاه هندوستاندر کذا فی المجمع ﴿ دهخدا ﴾ صاحب قریه و رئیس قریه معناسنه در ﴿ دهکیا ﴾ سکون ها وکسر کاف ایله بمعنی دانه که صرمساغه بکزر براوتدر بشوروب یرلر ومقدم جماعت وخواجهٔ قریه معناسنه در کذا فی المحمودی وشرفنامه ﴿ دیبا ﴾ التون وکمش ئل ایله طوقنمش حریر قماش. هرپرده بو اسمله معروفدر حکیم اسدی بیت چه نازی بدیبا و خز وسمور * که خواهد تنت بد خور مار و مور برمعناسی دخی مشهور فارسینك اونجی کونی آدیدر ﴿ دیدهٔ بینا ﴾ کوریجی کوز محسوسا ومعنا صاحب بصیرت یعنی آکاه ابو طالب کلیم بیت بکار و بار جهان غیر بکنظر نکنند * حباب وارکسی راکه دیدهٔ بیناست * بو معناده چشم بینا دخی دیرلر مولانا صائب بیت یارب ازعرفان مرا پیمانهٔ سرشار ده * چشم بینا جان آکاه ودل بیدار ده ﴿ دیرا ﴾ بمعنی دیر آینلو یعنی کچ کلیجی و صیغهٔ امر دخی اولور مقصود اکلمکی بیاندر استاد بیت بسا دیرا که خوشتر باشد از زود * درست آید هر آنکس بود دیرا * بو بیتدن مراد هر ایشده عجله ایتمیوب تأنی و تفکر ایله ایتمکدر ﴿ دیرپا ﴾ سکون یای تحتانی وراء مهمله وفتح باء فارسیله چیان دیدکلری موذی جانوردر حشرات ارضدن که هزار پا وچل پا دخی دیرلر وآهسته یوریمکدن کنایه ایدرلر انسان اولسون حیوان اولسون ﴿ دیکپا ﴾ سکون یای تحتانی وکاف وفتح باء فارسیله ساج آیغی که دیك چولمکدر و پا ایقلری اولنجه ساج آیغی اولمق اقتضا ایدر و بکپایه دخی دیرلر ﴿ دیوپا ﴾ اورمجك جنسندن اکا بکزر اوزون ایاقلی برجانوردر انکسه وچولاهك و غنده دخی دیرلر و مکسکیرده آنك نوعندندر کذا فی شرفنامه اما ادات الفضلاده دیوپا براوت آدیدر مجمع الفرسده عنکبوت معناسنه در استاد عنصری بیت زپالان فرو نست ریشم رشید * تنیده دران خانه صد دیوپا ﴿ دیوفرسا ﴾ اوچوق طوتمشه دیوفرسای دخی دیرلر یعنی طوداقلری قبرجق کبی نسنه لر ظاهر اولور تبخاله معناسنه ابوالمعانی بیت کر رقیب دیو بینم رفته پیش آن پری * میشود ازتاب غیرت دیوفرسا برلبم ﴿ مع الباء الموحده *

﴿ درخت سنب ﴾ ضم سین مهمله وسکون نون وباء موحدهٔ موقوفه دلمك معناسنه در معنای ترکیب اغاج دلن دیرلر برقوشدر کذا فی المجمع ﴿ دز آهنك افراسیاب ﴾ مشهوردر برقلعه برمغاره آدیدرکه پادشاه توران زمین افراسیاب منهزم اولوب فرار ایتدکده اول غارده اختفا ایتمشیدی کذا فی مشکلات شهنامه ﴿ دلاشوب ﴾ براغاج آدیدر غایت موزون ولطیف خوش قامت اولور یپراغی داللری دینلو چقار اکا پنج انکشت دخی دیرلر اکثر واغلب صو کنارلرنده بتر تخمنك تند وتیز رایحه سی واردر عربیده فقد دیرلر بعض ادویه یه دم استعمال اولنور خصوصا استسقا علتنه زیاده نافعدر ﴿ دلفریب ﴾ محبوب صفتیدر کوکل الیجی دیمك اولور کوکل الدامق خوبانك شانندن اولمغله مناسب صفت ایلشلر ابو طالب کلیم بیت دل چو فریب اوخورد صبرو خرد چه میکند * بدرقه چاره کی کند رهزنیٔ سراب را * مولانا عرفیٔ شیرازی بیت ناز آفت وکرشمه بلا عشوه دلفریب * یاران حذر کنید که طوفان فتنه است ﴿ دلاب ﴾ سکون لام وفتح میمله قیمغی آلنمق ایچون چوق قینایوب

دب

قوبی اولمش ستوده دیرلر لغ دی شب ج یعنی دون کیجه دی دون دیمکدر و عربیده کی امس معناسنه در مضاف ایله بارحه معناسنه اولور ابو المعانی * قطعه * شدی دی شب ببزم باده نوشان * که ننك ونام رادادی بتاراج * نشاید رفتنت دربزم رندان * بتیر کیر کونت کشته آماج لغ دیکرشب ج اولکی کیجه عربیده اول امس دیرلر میر نظمی * مثنوی * شمع پرنور کلبه احزان * ازفروغ رخ مه تابان * آن پری آمدست دیکرشب * جان ودیده برون بشوق طلب لغ دیکشب ج دیکرشبدن مخففدر ینه اول معنایه وله ایضا بیت دیکشب داد وعده وصلت * جانا کرمیدهم زهی دولت لغ مع التاء المثناة * درخت ج اغاجدر هنوز کسلمش اولیوب یرنده طورور اوله میوه دار اولسون کرکسه اولمسون یاش اولسون کرکسه اولمسون زیرا کسیلوب یرندن قوپدقدن صکره اوزون وهموار ایسه ستون دیرلر ذکل ایسه یانمدن غیری یه یرامزاولور هیزم وهیمه دخی دیرلر بو سبب ایله جمعی درختان اولور نتکم شیخ سعدی بیت برك درختان سبزدر نظر هوشیار * هر ورقی دفتریست معرفت کردکار * یاش اولدوغی حالده درخت دینلمکه صلاحیتی زیاده اولور وله بیت باد درسایه درختانش * کسترانیده فرش بوقلمون * وله ایضا بیت پیراهن برك بر درختان چون جامه عید نیکبختان * عربیده شجر وچمعنایده بیغاج دیرلر فرهاد نامه ده خزان وصفنده دیر بیت چوقیلدی کهربا کون مهرکردون * بیغاجلار برك رنکین کهربا کون لغ درخت سخت ج کرد اغاجی معنای ترکیب پك اغاج دیمك اولور لغ درهخت ودرهوخت کلاهما بسکون الراء الفارسی وضم الهاء اول اشباع ضم ثانی واو مجهول ایله نام بیت المقدسدر یعنی قدس شریفك آدیدر که درهخت کنك ودرهوخ دخی دیرلر استاد دیمشدر بیت کعبه نظم سخن خراب شد از تو * همچو زبخت النصر خطیره درهخت * بخت النصر قدس شریفی خراب ایتدوکی مشهوردر لغ دست ج سکون سین مهمله ایله قارش وسره معناسنده منقولدر عربیده کسر شین معجمه ایله شبر دیرلر وکاهی اولنه باء موحده ادخال ایدوب بدست دخی دیرلر ابو المعانی * قطعه * کیریك دست کون اودیده * ازدهن آب ومنت ازشوقش * بی ادب بود بهرنادیدنش * حلقه کون کرده ام طوقش * عربیده قرغانه دست دیرلر لغ دیك پخت ج چولمك کبابی وچولمکده پشن طعام لغ دیك جوشت ج براادرکه صحبت یاراندن بلا سبب قالقوب کیدنلر ایچون ایراد ایدرلر چولمك قینادی دیمك اولور یعنی عورتی شعر ایتدی دیمکدر ابو المعانی از زبان یکی بیت صحبت یاران مرادخواه بود لیك هیچ آرام نداردیك جوشت لغ دیو اسپیست ج سکون یای تحتانی وواو وکسر الف وباء فارسی وسکون سینین مهملتین ایله قره بوغجه دیدکلری اوت که عربیده جندقوق دیرلر وبرنسخه ده کیك بوغجه سی دیرلر لغ دیو اسفست ج باء موحده یرینه فا ایله ده اول معنایه در لغ دیو سپنست ج حذف الف ایله ینه اول معنایه در ویا الکز اسپست دخی دیرلر لغ دیوسست حذف الف وباء فارسیله ده اول معنایه در بو درت لغت بو وجهله ورد مجمع الفرس ده مسطوردر لغ دیوه ست ج ایشنده مقدم وزیاده ایشن ایشلیوب وتکاسل ایتمین آدمه دیرلر میر نظمی * مثنوی * اکرچه دیو دستی برسر کار * ولی طالع مخالف بود ناچار * که نتوان خوردن

درت

خوردن کس پیش روزی * وکردل بهریك نه نان بسوزی ﴿ دیودولت ﴾ دولت سریع الزوال ودشمن دولت معناسنه در کذا فی شرفنامه سبب تسمیه سی حضرت سلیمان علی نبینا وعلیه الصلوة والسلام خاتمی النه کیرن دیوك سلطنتی برایکی کونلك اولوب یته علی الفور الندن کتدوکی اجلدن بو معنایه اسم ایلمشلر در ﴿ مع الجیم * دژآهنج ﴾ سکون زاء فارسی ونون وکسر ها ایله ایکی معنایه کلور اول بدخوی وبدکردار معناسنه حکیم اسدی در صفت اژدها بیت بدوکارکر خنجر وتیر نیست * دژآهنج کوهیست نخجیر نیست * ثانی تیز تیزرو معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ دژهرج ﴾ فتح زاء فارسی وراء مهمله وسکون ها ایله شرفنامه ده قبلهٔ متقدمین وبیت المقدس که دژهوختکنك وکنکه ژهرج وکشك وایلیا دخی دیرلر اما لسان الشعراده بتخانه معناسنه در زوادات الفضلاده دژهرج بوزن بیقدر مذکور در ﴿ دیوکلوج ﴾ سکون یای تحتانی وواو اول وفتح کاف فارسی وضم لام وواو ثانی معروف ایله طفل مصروع یعنی خواله لی طفل صاحب لغت محمودی جیم یرینه خاء معجمه ایله نقل ایلمشدر وسروری کاشی مجمع الفرسده جیم فارسیله روایت ایلمشدر راقم الحروف فرهنك جهانکیری یه تابع اولدم زیرا اغلب لغتلرده جمله در ﴿ دیولاج ﴾ دکنلو چایر وچمن یری که خار وخاشاکی زیاده اوله چایرینك چندان نفعی اولمدوغندن حیوانات مرعی اولمیه مثالی میر نظمی بیت ندیده سود از وی هیچ محتاج * تو پنداری که مرعی بود دیولاج ﴿ مع الخاء المعجمه * درخ ﴾ فتح راء مهمله ایله اغاج معناسنه که درخت لفظندن ترخیم اولنمشدر میر نظمی بیت شود سایه ونفع او سود مند * که باشد درخ میوه دار وبلند ﴿ دریخ ﴾ کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله بمعنی دریغ کذا فی بعض اللغه وله * مثنوی * درختی که باشد نموش زبیخ * ببریدنش در دل آید دریخ * جوانی که باشد بجل شاله مرد * دوانبود او را بکشتن بدرد ﴿ دژهرخ ﴾ فتح زاء فارسی وراء مهمله وسکون ها ایله بمعنی بیت المقدس کذا فی المجمع ﴿ دیولاخ ﴾ عمارت وشنلکدن ایراق اولوب مسکون اولمین یره دیرلر لاخ که هر اسمك آخرینه لاحق اوله توفیر ومکان معناسن افاده ایدر طاشلو یره سنکلاخ دینلدوکی کبی خرابه وخالی یرلرده دیو یعنی شیاطین اولدوغی اجلدن دیو یری ودیوی چوق یر دیمك اولور شیخ نظامی بیت هست درین دایرهٔ دیولاخ * خانهٔ دل تنك وغم دل فراخ * استاد عنصری بیت چرنده دیولاخ آکند پهلو * تنی فربه میان چون موی لاغر * بو بیتده لاز میله ذکر اولنمشدر ضیاء الدین بلخی بیت از ان دیولاخ پراز غول بکریز * بغولان اکر دونهٔ پیش مستیز ﴿ مع الدال المهمله * درازرود ﴾ ماوراء النهرده بر ارمق آدیدر اما بعض ما وراء النهرك کندوار ماغی آدیدر زیرا نهر اسم خاصدر هر ارمغه عربیده نهر دیرلر بونك اسمی اولمق بعید دکلدر بو کا نهر کاشغر دخی دیرلر بیوك نهردر ایچنده یشم حاصل اولور باشی غایت ایراقدر اول اجلدن درازرود تسمیه اولنمش که معنای ترکیبی اوزون چای دیمك اولور ﴿ درد ﴾ سکون راء مهمله ایله بوزن ورد یارق ویرتق معناسنه در میر نظمی بیت دهان غنچه چون دردست وبازست * از ازرو ناله بابل درازست ﴿ درود ﴾ ضم راء مهمله وواو معروف ایله درویدن لفظندن اسم مصدر اولور

بچین معناسنه که عربیده حصاد دیرلر از یوسف و زلیخا .بیت بیارا ست آیین کشت ودرود
ازان زرکه یوسف بدو داده بود ؟ دژآباد ؟ سکون زاء فارسیله بمعنی خشم آلود وغضبناك
بهرامی .بیت اکر شیری دژآبادش ببیند * چو سك اندر پس زانو نشیند ؟ دژآلود ؟
بمعنی دژآباد مرقوم خسرو وانی .بیت یکی پیر دژآلود دست درجنك * که دارد از مصاف
شیر زننك ؟ دژبرود ؟ سکون زاء فارسی و راء مهمله وضم باء موحده ایله خشمناك
وبدخوی معناسنه استاد * رباعی * از روی تو دژبرود کین می بارد * و ز قد تو فتنه بر زمین
می بارد * هر کاه که قامت تو آید بخرام * بروی ز سپهر آفرین می بارد ؟ دژند ؟ فتح زاء
فارسی وسکون نونله بدخوی و تند وغضبناك معناسنه که دژآکاه دخی دیرلر استاد لطیفی
.بیت مکن هیچ صحبت بمردد دژند * که در طبع پاکت نیارد دژند ؟ دلاد ؟ فتح لامله بمعنی
داماد عربیده صهر دیرلر کسر صاد ایله میر نظمی .بیت مکن کر منا سی بمهر اعتماد *
فریبنده است این زن پر دلاد ؟ دلشاد ؟ خوشدل مسرور القلب معناسنه طالب آملی
.بیت ماکه ویران شد کا نیم بدین دلشادیم * که جهانی شده آباد ز ویرانی ما ؟ دل میداد
یعنی راضی اولدی وراضی ایدی کذافی شرفنامه معنای ترکیبی کوکل ویردی یعنی عاشق
اولدی ومائل اولدی دیمك اولور ؟ دهید ؟ کسر ها وسکون یای تحتانی ایله صیغه
جمع امر در ایکی معنایه کلور اول اوریکز اضر بوا معناسنه حکیم اسدی .بیت بغی از خشم
فرمود کوراد هید * همه دستها را بخون درد هید * ثانی ویریکوز اعطوا معناسنه خواجه
عبدالله انصاریدن برعورت بغدای طلب ایتدکده انبار دارینه برکاغد یوزی یازوب ویرد
* ار زنی اید کندمش دهید ماش فرستادیم نخود آمد ؟ دیباوند ؟ سکون یای تحتانی
وفتح باء موحده و واو بعده نون ساکنه ایله لقب طهمورث شاهدر اکا دیوبند دخی دیرلر
دیباوندك معناسی تمام سلاح دیمکدر بامر الله تعالی دیولر اکا مسخر ایدی کذا فی فرهنك
جهانکیری ؟ دید ؟ بوزن بید دیدن لفظندن مشتق اسمدر مع الترکیب معنی صحیح اولور
یا الکز اولدقده انجق کوردی معناسنه فعل ماضی اولور شاعر بیت تا می پخته بینی اندر جام
دید باید هزار غوره خام * وظاهر اولدی معناسنه ده کلور نتکم شاعر دیمشدر بیت
بدید آمد آن چهره نورمند * نکوتر ز خورشید صد باورند * وترکیب اولندقده ضرر
دیدو دوادیدکبی شاعر .بیت در میان عاشقان کر حسرتم دیدی روا * نعمت اینکه شوم
یاد ولت وصلت سزا ؟ دیرند ؟ سکون یا ونون ایله بوزن کیرند هر وز مان معناسنه
استاد رودکی .بیت یافتی چونکه مال وغره مشو * چون توبس دید و بیند این دیرند *
ابوحفص سغدی تعوید معناسنه نقل ایدوب بو بیته تمسك اولمش بیت ایاسر ومن در تك
و پوی آنم * که دیرند آسا به پیچم بتو بر ؟ دیوآباد ؟ خراب مکان که سکنای بنی آدم اولمامقدن
کنایه در میر نظمی بیت بجانی آمده تنها وبی زاد * که بوده مولناك ودیو آباد ؟ دیو باد ؟ بمعنی
کردباد ترکیده قاصرغه دیدکلری کذافی شرفنامه بو معنایه شیخ نظامی .بیت چو زان دشت
بکذشت چون دیو باد * قدم درد کردد یولا نی نهاد * استعاره طریقیله غایت یوکرك آته دیرلر
مولانا هاتفی بیت فروجست از کوهه دیوزاد * کشید اژدها تنك بر دیو باد * کوهه یوند ایو

ایز معناسنه دز و تجنیس دوه یه ده دیرلر ﴿ دیوبند ﴾ لقب طهمورث شاه در اما شرفنامه ده
بردار و امید و دیو نقل ایدر ادات الفضلاده نام دار و در ﴿ دیوسپید ﴾ عابد جاهل
اضلال و جهلی سببی ایله بلکه مرتبهٔ کفره ایصال اید نه دیرلر ﴿ مع الراء المهمله * دبیر ﴾
کسر باء موحده و سکون یای تحتانیه ایله کاتب معناسنه خواجه حسین ثنائی بیت دبیر کهر
سنج مانی قلم * بکف صفحه آورد بهر رقم * دال مفتوحه ده ذکری مرور ایلدی لکن کسر
ایله دخی استعمال اولنمغین تکراریله ارتکاب اولندی تکثیر لغت مراد اولنور ملاحظه اولنمیه
﴿ دزدار ﴾ ترکیبله دخی مشهوری دزدار در دز قلعه در دار داشتن دن اسم فاعلدر حافظ
معناسنه قلعه محافظه سی اکا مخصوص اولمغله تسمیه اولنمشدر صفت تجنیس لفظ ایله ابوسعید
هروی بیت زه زداری دزی دزدید دزدی * زهی دزدیکه دز دزد دزدزدار * شیخ
نظامی بیت بکفتا که دزدار این کوهسار * ستادست بردر با میدبار ﴿ دکر ﴾ اول معنی
ایچون موضوعدر که ترکیبله دخی ایله تعبیر اولنور مثالی خواجه حافظ بیت رونق عهد
شبابست دکر بستانرا * میرسد مژدهٔ کل بلبل خوش الحانرا * بر معناسینه غیر یدر نتکم
بو بیت مشهورده واقعدر بیت تیغ ببایدزد نش برجکر * هرکه زبانش دکر و دل دکر *
یای تحتانی ایله دیکر ده دینلور ﴿ دکربار ﴾ بر کرهٔ دخی بارکره معناسنه در ثنائی بیت
دکربار آن خسرو پر فریب * سخن را بزنک دکر داد زیب ﴿ دلاور ﴾ بهادر و شجیع و یورکلو
معناسنه لفظ مرکبدر معناسی یورک کتوریجی دیمک اولور یعنی قوت قلب صاحبی مراد
شجاعتی بیاندر ﴿ دلبر ﴾ محبوب معناسنه اصلنده ایکی وجه اولوردر بری ضم بایله بر بردن لفظندن
اسم فاعل اولور کوکل ایلدیجی معناسنه تلفظنده نوعا ثقلت اولمغین ضمه فتحه یه تبدیل اولنمش
بر وجه دخی بردل یعنی کوکل میوه سی دیمک اولور علم اولیجق مضاف الیه تقدیم اولنمش
کلاالتقدیرین مراد محبوبدر ارکک اولسون دیشی اولسون میر نظمی بیت نزیبد دلبری
هر روی ساده * ببایدکه بدل آشوب داده ﴿ دلپذیر ﴾ کوکل پسند ایتدیکی نسنه هر نه
اولورسه لفظ مرکبدر دل ایله پذیردن که پذیرفتن لفظندن صیغهٔ امر و وصف ترکیبی
اولور تعبیر دلپذیر و حرکت دلپذیر کبی و علی هذا القیاس ﴿ دلدار ﴾ صفت محبوبدر کوکل
طوتیجی که عاشقک کوکلن آلور هر محلده معشوق معناسنه مخصوصدر شیخ علی نقی بیت
مکر امشب بمحنت خانه ام دلدار می آید * که جان رامژدهٔ وصل از در و دیوار می آید *
و بو معناسی دخی شجاعدر ثنائی بیت بغیر خنجر مژکان زهر پروز تو * کسی بتیغ سیاست
نکرده دلداری ﴿ دلکیر ﴾ کوکل طوتیجی یعنی کوکله انقباض و یریجی کیر کرفتن دن اسم
فاعلدر بونکده دخی ایکی وجه وار در بر وجهی علاقه و غم و محنتدر که افکار و تشویش خاطر
حاصل اولور ابو طالب بیت کلیم از هند دلکیری ندارد * پس از الفت قفس هم آشیانست
و بر وجهی علاقهٔ مهر و محبتدر خواجه سلمان بیت بر سرای کهنهٔ دلکیر دنیا دل منه *
رخت جان بردار و باز دل درین منزل منه ﴿ دلیر ﴾ سکون یای تحتانی ایله بهادر و شجاع
معناسنه ابو طالب کلیم بیت خدایرا نه نشینی بمردم چشم * تر امبادخون ریختن کنند
دلیر * ثنائی بیت زقوت تهی مرد بازو دلیر * زبهر زبونی سر افکنده زیر ﴿ دیوبت شور

مرکب قارشدرجق هرنه اولورسنه شورشور زیدن لفظندن اسم فاعلدر قارشدر یجی معناسنه ﴿ دیار ﴾ ولایت والکه معناسنه عربیدر فارسیده ده استعمالی شایعدر ولی دشت بیانی بیت ترحمی که دلی دارم ازجفای رقیب * چنان ضعیف که اسلام درد یار فرنك ﴿ دیبادر ﴾ سکون یای تحتانی و فتح باء موحده وضم دال مهمله ایله شهر و فارسیه نك مسکز یجی کونی اسمیدر مسعود سعد سلمان بیت دیبادرست خیز و بیاری نکار ومی * وین ترك می بیار که ترکی کرفت خوی ﴿ دیجور ﴾ سکون یای تحتانی وضم جیم ایله غایت قرانکو کیجه یه صفت استعمال اولنور مسعود سعدی سلمان بیت آخرای آفتاب روز افزون * کی دهد صبح این شب دیجور * بو لفظ عربیدر فارسیده استعمالی شایعدر شولقدر واردر که عرب دالك فتحه سیله وعجم کسره سیله استعمال ایدرلر کسره ایله نوعا نزاکت ظاهر اولور ﴿ دیدار ﴾ بش معنایه کلور اول بمعنی روی ثانی بمعنی چشم بوایکی معناده حکیم سنایی بیت ز دیدارت تیره شیه است دیدار * ببین دیدار اکر دیدارداری * ثالث بینایی و قوت باصره یه دیرلر حکیم قطران ارموی بیت دیدهٔ فضل راتویی دیدار * خانهٔ جود راتویی بنیان * رابع بمعنی بدیدار یعنی ظاهر کمال اسمعیل بیت بنقشبندی فطرت که در مضیق رحم * برآب نطفه کند نقش جانور دیدار * حکیم خاقانی بیت بخدایی که هم زعطسهٔ خوك * موش راکرد درجهان دیدار * بومعنایله معنای اولەینه حکیم خاقانی بیت دیودل باشیم و برپاشیم جان * کان بزی دیدار دیدار آمدست * خامس بمعنی دیدن یعنی کورمك حکیم فردوسی بیت اکرهست خود جای کفتار نیست * ولیکن شنیدن چو دیدار نیست * کذا فی التحفه والمجمع وفرهنك جهانکیری کمال پاشازاده بولغته دخی اختراع خاص بیان ایدوب دیرکه دیدار کفتار کبی لفظ مرکبدر دید ایله آردن دید کورمکدر وآر آرنك معناسنه در ترکیب اولیجق کورمك کتوبجی دیمك اولور کوریجی معناسنه انتهی دیدارك عربیده معناسی جمالدر ذکر اولنان بش معنانك معنای اولنه چغتای لسانده کورك دیرلر فتح راء مهمله ایله مثلا کورمکه کورکاج دیرلر سبعهٔ سیاره ده بهرام شاه دلارام تصویرین کوردیکی یرده بیت قویدی شه خدمتیغه فرزانه * شه پری کورکاج اولدی دیوانه ﴿ دیده دار ﴾ یعنی دیده بان حکیم اسدی بیت خروشان درآنجایکی دیده دار * که ای بیهشان نیست جاشان بکار ﴿ دیده ور ﴾ کوریجی وکوزلو معناسنه که دیده کوز در ور وار لفظنك مختصریدر لیاقت معناسنه معنای ترکیب کوزلو دیمك اولور ابوالمعانی بیت کرخرد داری تماشاکن برین صنع شریف * هرکه باشد دیده ور بیند هم آثار لطیف ﴿ دیر ﴾ بوزن زیر کیج معناسنه که مقابلی زود در نیز معناسنه شاعر بیت معشوقه که دیر دیر بینند * آخربه ازان که سیر بینند * ودخی اکلنمك معناسنه که دیر آمد دیرلر وچوقدن معناسن دخی افاده ایدر بوایکی معنایه میرنظمی بیت ندیدم روی جانان دیر بوده * چو دیر آید برفتن سیر بوده ﴿ دیر بار ﴾ یارك بعض معناسیله ردیف اولور اوزون یول وایراق زمان وتکرار معناسنه کلور امادر از معناسنه اولدقده زمینده اولمق مناسبدرکه یولك ایراقلغی و برمکانك بعدین بیاندن واروب کلمکده اکلنمك اقتضاسیله تعبیر اولنمق جایزدر و مجازا بعید معناسنه ابوالمعانی بیت

بیت غم ز درد فراقش ز بون حسرت شد * حکایت دل غم دیو بار محنت شد ع دیرگوار ن
ضم کاف عجمیله هضم معناسنه در کیچ هضم اولنان نسنه یه دیرلر اطبا بطی الهضم دیرلر
ع دیك افزار ن دیك چولمك در و افزار آلتی و اوازمی در قزغان و چولمك قپاغی و دخی
طعامه قونیلان اشیا کمون و کشنیز و فلفل و دارچین و امثالی نسنه لره دیرلر ایکی معنایه
میر نظمی بیت طعامش پخت دیك افزار بر داشت * که دیك افزار عنبر مشك پنداشت
ع دیگر ن اول معنی ایچون وضع اولنمشدر که ترکیده بر دخی دیمکله تعبیر ایدرلر بو بیتدن
فهم اولنور بیت زمان چون رفت دیگر یافت نتوان * عنان زندگانی تافت نتوان * و تکرار
اولان نسنه نك ایکنجیسنه ده دیگر ایله تعبیر ایدرلر ایکندی نمازینه نماز دیگر دیدکلری
بو معنادندر چونکه نماز ظهره نماز پیشین یعنی اولکی نماز دیدیلر ایکندی و تکرار و ایکنجی
اولمغله نماز دیگر تعبیر ایتدیلر بو مقوله تسمیه عدم اتساع لغت جهتیله در ع دیك کیر ن
سکون کاف اول و کسر کاف عجمی ثانی ایله قزغان و چولمك قولپی کیر بونك کیرنده معناسنه
اسم مصدر اولور ع دیمر ن سکون یای تحتانی و فتح میمله چهره معناسنه که رخسار و عارض
و روی دخی دیرلر کذا فی المجمع عربیده وجه معناسنه ع دینار ن بوزن بیمار اوزانده بر مثقال
وزنیدر و معاملاتده اون درهم کشدن عبارتدر بعض یرده یدی درهم کش اعتبار ایدرلر
بعض محلده التون مراد اولنور لفظ عربیدر جمعی دنانیر گلور ع دینور ن سکون یای
تحتانی و نون و فتح واو ایله بوزن کشور ایکی معنایه در اول صراط معناسنه ثانی بر ولایت
و یاخود بر شهرك اسمیدر شاعر بیت کند آسان گذر در روز محشر * بدینور هر که باشد
دین پرور ع دیوار ن معروف شیخ سعدی بیت چه غم دیوار امت را که باشد چون تو پشتیبان
چه باك از موج بحر آنرا که باشد نوح کشتیبان * عربیده جدار و حائط دیرلر ع دیونار ن فتح
خاء معجمه ایله بر اغاجدر ...
دیودن مراد ایریلکدر ... عربیده ... دیرلر
... ع دیودار ن سکون یای تحتانی و واو و فتح
دال مهمله ایله ... معناسنه در ع دیوسار ن فتح سین
مهمله ایله بدخوی و زشت معناسنه در و معنای ترکیب مانند دیو دیمکدر میر عماد بیت
کفت بد مردکشم جهان حرون را * تا بچه رو نجل دیوسار بر آمد * مولانا هاتفی بیت همه دیو
ساران ژولیده موی * پریش دراز و درازی روی * نسخهٔ میرزا ابراهیمده اول کسنه یه
دیرلر که دیو جامه کیمش اوله دیو جامه اولدر که ارقه سنك ایکی طرفلرینه قرتال قنادی بغلنمش
اوله دشمنه مهابتلی کورنمك ایچون جنك کونلرنده کیرلر حالا اول عادت روم ایلی سرحدلرنده
جاریدر ... روم ایلی ... دشمن ایله دست و کریبان کشا کشدن خالی اولمدقلری اجلدن
اول مقوله قنادلی جامه کیوب و آتلرینك باشلرینه ثل قورلر که دشمنه مهابتلی کورینه لر مؤید
الفضلاده دیوسار اولدر رشت و خشین جامه درکه جنك کونلرنده کیرلر ع دیوکیر ن کسر
کاف عجمیله ... استلنور حریردن بر نوع لطیف و اینجه قماشدر یاتلرنده خیلی
مقبولدر میر خسرو * مثنوی * نکردانند خوبان پری کیش * که لطف دیوکیرش ارکنان پیش

ولطف این جامه بر اندام آبیست * ویاخود سایه با ماهتابیست ق دیهور ع سکون یای تحتانی وضم ها و واو معروفله بمعنی آسمان مرویدر ق مع الزاء المعجمه * دراز ع جسم شی ممدودر هر نه اولورسه عربیده طویل معناسینه مقابلی کوتاهدر بعض ترکیبلرده صفت ایدوب شب دراز و عمر دراز و چاه دراز دیرلر شاعر بیت نکونسار کشتی بچاه دراز * که هرکز از وبر نیایی دراز * وهرنکه طوقنور آنك اوزنه درازدیرلر تا رمعنا سنه ق درخت سبز ود رختینه سبز ع یشل رنك برقورتدر اغاج ایچنده حاصل اولوب اغاجی ییوب دلرکا سبزك دخی دیرلر هندی لسانند کتناس دیرلر ق درم دوز ع زبل بوجکی عربیده جعل دیرلر ضم جیم وفتح عین ایله ق دز ع خصوصیتله قلعه نك اسمیدر حکیم فردوسی بیت بدان خرمی روز هرکز نبود * پی مرهجی راه بردز نبود * بعض فرهنکده زاء فارسیله منقولدر اما صحیح دکلدر زیرا کوتواله دزدار دینلدوکی زاء معجمه ایله اولدوغن اشعار ایدر هیچ کمسه زاء فارسیله دژدار دیمه مشدر عربیده حصار و چغتایده قورغان دیرلر فرهادنامه ده خسرو وشیرین اوزرینه لشکر چکوب شیرین دخی ارمنیه قلعه سنه کیروب فرهادی دخی قلعه یه کلسون دیدوکی یرده بیت انکا ظاهر قیلیب اول ایش قیاسین * کلوب قورغانغا کیرملك التماسین * نعمة الله نسخه سنده شهره دخی دز دیرلر و یاپوسی متین ومحکم اولان کویه دهود یه یه ده دز دیرلر وعربیدرکه بغداده دخی دز دینلدوکی روایت اولنمشدر ق دژپراز ع سکون زا وفتح باء فارسیله ایله خام طمع وخشم آلوده معنا لرینه باء موحده ایله ده مرویدر ابو شکور بیت پلنکی دژپاری دیدبر کوه * که شیر چرخ کشت از کینش استوه ق دلاویز ع صفت محبوبدر کوکل تعلق ایتدیریجی معنا سنه خواجه سلمان بیت بسیار مشوغره بدین حسن دلاویز * کین حسن دلاویز تراعشق من آراست * ومحبوبدن غیری ده دخی استعاره طریقیله استعمال اولنور شیخ سعدی * قطعه * کلی خوشبوی در حمام روزی * رسید از دست محبوبی بدستم * بدو کفتم که مشکی یا عبیری * که از بوی دلاویز تو مستم ق دلسوز ع اکثر صفت محبوبده استعمال اولنور مثلا حسن دلسوز دیرلر کوکل یاقیجی دیمك اولور وموجب حرارت وسوزش دل اولور نسنه لرده غم دلسوز وعشق دلسوز کبی که دل معلوم وسوز سوزانیدن وسوزیدن لفظلرندن اسم فاعل اولور ابو المعانی بیت سوخت عالم روز وشب آه غم دلسوز من * بر دل سنکین او هرکز نمیکرد اثر ق دلنواز ع سکون لام وضم نونله کوکل اوخشایجی یعنی کوکله خوش کلن نسنه نواز نواختن لفظندن اسم فاعلدر شاه دلنواز ویار دلنواز دیرلر ویا لکنز دلنواز دیرلر بر فعله که آندن کوکل ذوق ایده جك حالت حاصل اوله نتکم بو بیتدن فهم اولنور میرزا فصیحی بیت دلم ببرد و ننواختش هزار افسوس * اکرچه دلبریت هست دلنوازی نیست خواجه حافظ بیت زان یار دلنوازم شکریست باشکایت * کر نکته دان عشقی خوش بشنو این حکایت ق دهاز ع کوی یری یعنی سابقده کوی اولوب بعده مرور ایامله خراب اولمش اوله ق دهلیز ع قپو ایله اوارا سنده اولان اوزون یر اوسی مسقف اولسون کرك اولمسون وایکی قپو ارالغنه ده دیرلر شیخ نظامی بیت دهلیز فسانه چون بود تنك * کردد سخن از شدن لنك * استعاره طریقیله شاعر در صفت زن بیت د وشاخ آمد دو پایش در دو غم را

غم را دری نمود دهلیز عدم را * عربیده دالك فتحه سیله استعمال ایدرلر یوسف ابن لولو
بیت سما بطال معرش لرواقه * من مقلتی اوراقه دهلیز ﴿ دیرباز ﴾ سکون یای تحتانی
وراء مهمله وفتح باء موحده ایله دنیا معناسنه روایت اولنمشدر ابو المعانی بیت مکن غرور
باین جاه ودولت زائل * مخور فریب که این دیرباز پرحیلست * ودخی چوقدن دیمك
معناسنه کلور کمال خجندی بیت فراموشت کنم گفتی بزودی * مرا از دیرباز این
نکته یارم * مجمع الفرسده دخی بمعنی دراز وطول زمان کذشته معناسنه در حکیم سوزنی
بیت در عمل با دیربازی ودرازی ممکنست * چون امل بادا زاعمر درازو دیرباز ﴿ دیز ﴾ سکون
یای تحتانیله بش معنایه کلور اول رنك سیاه که آت وقاطره مخصوص اوله شبدیز کبی که
خسروك مشهور سیاه آتی ایدی ثانی رنك خاکستری که سیاهه مائل اوله ترکیده بوز
دیرلر ثالث قلعه وحصار معناسنه استاد فرخی بیت زکنك دیز بفرمان شاه بستاند *
حصار وپیل دمان هر یکی چو حصن حصین * رابع برنوع چولمك در خامس برنوع شیافدرکه
کوزه چکرلر بو بش معناده دیزه دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ دی روز ﴾ دونکی
کون که عربیده امس دیرلر ﴿ دیکرروز ﴾ پس فردا یعنی یارندن صکره کی کون میر نظمی
بیقرار کرده این دل پرسوز * وعدهٔ وصل یار دیکرروز ﴿ دیهاز ﴾ سکون یای تحتانی وفتح
ها ایله کوی یری یاسزدهاز دخی دیرلر ﴿ مع السین المهمله * دزندیس ﴾ فتح زاء معجمه وسکون
نون قاف وکسر دال مهمله ایله همانا معناسنه یعنی اثنای سخنده همانا دیمك اولور استاد رودکی بیت
اکرچه در وفانی شبهی ودیس * نمیدانی توقدر من دزندیس ﴿ دیس ﴾ سکون یای تحتانیله
ادات تشبیه در بر اسمك آخرینه که لاحق اوله مشبه به صفتنی افاده ایدر مثلا ماه دیس
وخور دیس کبی استاد فرخی بیت یکی خانه کرده است فرخار دیس * که بفروزد از دیدن
اوروان * بو معنای مؤید شمس فخری بیت جهانرا اکر شه تو باشی یقین * شود در پناهت
جهان خلد دیس * بو معناده شیخ نظامی بیت دران آرزوکاه فرخار دیس * نکرد آرزو
یا معامل دیکیس * زبان هندیده ایکی معنایه در اول بمعنی روز ثانی ملك وولایته دیرلر
﴿ دیو دیس ﴾ نا تراشیده وثقیل الجسم وحیله کار معناسنه معنای ترکیب شیطان کبی دیمکدر
میر نظمی بیت یکی حاجی ترش رو دیو دیس * که نبود چون او بدنهاد وخسیس *
﴿ مع الشین المعجمه * درازکوش ﴾ یعنی خرا وزون قولاقلی دیمکدر اشکه هم خر هم درازکوش
دیرلر قولاغی سائر حیوانه نسبتله اوزون اولدوغندن تسمیه اولنمشدر کذلك طوشنه
خرکوش دیدکلری امثالی کبی قولاغی اوزون اولدوغندندر میر نظمی * مثنوی * یکی
دوستا بود هشتاد سال * وهشت سست عمر وشده بی مجال * درازکوش ولاغر چو او پیر وانك
کند هر قدم یك دو ساعت درنك ﴿ درخش ﴾ فتح راء مهمله وسکون خاء معجمه ایله شیمشك که
عربیده برق دیرلر استاد عنصری بیت کر بار خاتیش با دست از بحبابی درخش * او بینند ازیش
تیر ست او بجمانی کمان * اصلنده اسم مضمر در کاهی وصف ترکیب ایدوب ماه درخش
دیرلر شمس فخری بیت خسروان سپهر ماه عندام * همچو خورشید ومشتری بدخش *
﴿ درفش ﴾ فتح راء مهمله وسکون فا ایله یدی معنایه کلور اول آهنکرلرك اوکاره ثنه طوتدقلری

دِ س

رِ دِ ش

دری معناسنه درفشك معنای ثانی شئ مطلق سنجاق وعلمدر حکیم فردوسی بیت زکرد اندر
آمد درفش سیاه * سپهدار بوده به پیش سپاه * ثالث برق معناسنه در رابع بمعنی
درخشنده هرنه اولورسه درفشان دخی دیرلر حکیم اسدی بیت درفشان هم از تیغ میغ
چنان شعله میزد که در جنك تیغ * خامس توغلغه اوزرینه صاریلان مثال حکیم فردوسی
بیت همه روی آهن گرفته بزر * درفش سیه بسته برخود زبر * سادس اوجی سوری
هربیه دیرلر حکیم فردوسی بیت زبس گونه گونه سنان ودرفش * سپرهای سیمین وزرین
کفش * سابع کفش دوز وسراج آلتلرندن بیز واوجی سوری دمور وانجه بیل معناسنه ده
کلور وهر رنکدن علامت معناسنه ده مرویدر ق درویش ع فتح راء مهمله وسکون واو
ایله درویدن لفظندن اسم مصدردر غله بچش دیمکدر ق دریش ع کسر راء مهمله ایله
براویوندر ترکیده طقوز جینی دیرلر ق دزمنش ع سکون زاء معجمه وفتح میم وکسر نون ایله
برنسنه نك بیوك کلکندن ومتانت واستحکامندن کنایه ایدوب بوعبارتله بیان ایدرلر وقلعه واری
معناسنه که دز قلعه درومنش خلقت وطبیعت دیمکدر ق دهش ع اسم مصدردر عطا وبخشش
معناسنه حکیم اسدی * مثنوی * فریدون فرخ فرشته نبود * زمشك وزعنبر سرشته نبود
زداد ودهش یافتند ش جمیل * تو داد ودهش کن فریدون مثل * بومعنایی مؤید شمس فخری
بیت نیست شغل تو بجز عدل وعطا * نیست کارتو بجز داد ودهش ق دیش ع بوزن پیش
بمعنی اورابده یعنی آکاویر کذا فی التحفه اصلی دهش در فتح ها ایله هایای ساکنه یه ابدال اولنوب
دیش اولمشدر استاد رودکی بیت خویش بیگانه گردد از پی سود * خواهی آن روز مزد
کمتر دیش ق دیورخش ع سکون یای تحتانی وخاء معجمه وفتح راء مهمله ایله موسیقیده
دِغ — برنوا اسمیدر کذا فی المجمع ق مع الغین المعجمه * دریغ ع منع وتقصیر ایتمك خواجه حافظ
بیت قدم دریغ مدار از جنازه حافظ * اکرچه غرق گناهست میرود ببهشت * وتحسر
وتأسف معناسنه در ق دماغ ع بورونك یوقاروسی دال مفتوحه ایله ده جایزدر کسر ایله
اولیجق عربیله مشترك اولور بومعنایه خواجه حافظ بیت سحر ببوی ریاحین وگل شدم
دِف — درباغ * که تاچو بلبل بیدل کنم علاج دماغ ق مع الفاء * دلف ع سکون لامله چنار
دِق — اغاجی دلب دخی دیرلر ق مع القاف * دبق ع سکون باء موحده ایله کوکجه درکه اغاجلر
قورنجق بتور بعض یرلرده برج دیرلر اوکسه آنك یمشندن اولور اول اجلدن اوکسه یه دبق
دِك — دیرلر ودین ده دیرلر ق مع الکاف * درازآهنك ع برایش ویاخود بر مصلحت اوزادیغنه
دیرلر شاعر بیت درازآهنك شد این کار باتو * نمانم چون کنم ای یار باتو ق درلك ودیرلیك ع
کلاهما بسکون الراء وکسر اللام فرهنك جهانگیریده بوبیوک قصه اولان اثوابه دیرلر کسرتا
ایله ترلك وترلیك دخی دیرلر نجیب الدین جرد پادقانی * قطعه * تابر نهاده عالم وبر قدر روزکار
دوزد فلك قباچه دوران زچابکی * باد اقبای ملك بیالای قدتو * وانکه بزیر دامن جاه
تو درلکی ق درمسنك ع بردرهم اغری قدر نسنه مثلا اون درهم نسنه یه ده درمسنك
دیرلر همسنك برابر دیمکدر ق درك ع کسر زاء فارسیله بمعنی ابله وشرفنامه ده رمز که زیاده
قورلدقده کتنیوب دیکدکره طوتارلر اکا دیرلر ق دنك ع سکون نونله ایکی معنایه کلور اول آواز

آواز معناسنه ثانی اول طوتوق که صویله باروت دوکزواو ل اغاج که آنکله چلتوك دوکوب
پرنج چقاررلر وزیت وشیروغن منکنه‌سی شاعر بیت حسود دولتت راچرخ کردون * بفرقش
دمبدم بخنوکند دنك ❊ دهك ❊ فتح هایله کوچك کوی کاف تصغیر در میر نظمی بیت پی آهوان
شد چو تنها دوان * دهك دید وکشته بسویش روان ❊ دیوژك ❊ سکون یای تحتانی وفتح
زاء فارسیله بو زرنك اولان نسنه‌لرده استعمال اولنور هم عارضه و هم معروضه اطلاق
وارد جمیع رنکه دلالت ایدر لغتلرك حالی بویله در عارضه ومعروضه اطلاق اولنور ❊ دیك
سکون یایله چولمکه دیرلر عربیده خروسه دیرلر فارسیده دخی مستعملدر خواجه سلمان
بیت الا تا لاله در صحرا الا تا غنچه در بستان * یکی چون تاج دیك آید یکی همچون سر
بیغا ❊ دیوك ❊ سکون یای تحتانی وفتح واوایله بر بوجکدر اخوانی وکتابی کسر عربیده
ارضه دیرلر فارسیده بید ودیوجه ده دیرلر میر خسرو بیت آن زه که بشد کا نشن از کار
دیوك زندش بروی دیوار * بعض نسخه ده سولك معناسنه که زلو دخی دیرلر حکیم
سوزنی بیت دیوك بدست دلوك آن برسبوخت نیش * کوزابسان خمره دیوك فروش
کرد ❊ مع الکاف الفارسی * درنك ❊ فتح راء مهمله وسکون نونله الثی معنایه کلور اول
وقت وساعت وزمان معناسنه ثانی ثبات وآرام وتأخیر معناسنه بو ایکی معنایه حکیم
سوزنی * قطعه * ای پایکاه قدر تو برچرخ بیمرنك * دور وراشتاب وبقای ترا درنك *
از زیر هیچ پرده بشاهد نظر کنی * چون صوفیان برقص دار پی همان درنك * کر لطف
مرد یمست بمردم کیا رسد * مردم کیاه مردم کرد د همان درنك * ثالث بمعنی آخرت یعنی
خلود معنای ثانیله بو معنایه حکیم فردوسی بیت چو سازی درنك اندرین جای تنك * شود
تنك بر تو سرای درنك * رابع بمعنی رنج ومحنت که آدرنك وادرنك دخی دینلور فرخی بیت
فلك چو غیبه جوشن ستاره زان دارد * که بی درنك بود چون بروزنی بشتاب * خامس
سازوزنك وناقوس وشکستن چینی وشیشه صدا اسنه دیرلر شیخ ابوسعید ابو الخیر * رباعی *
از باده رخ شیخ برنك آوردن * اسلام زجانب فرنك آوردن * ناقوس بکعبه در درنك
آوردن * بتوان نتوان ترا بجنك آوردن * حضرت مولانا قدس سره * مثنوی * تا که آن
دیوانه شورش در رسید * بر در دکان شیشه کر رسید * یك بیك برسنك میزدنی درنك *
کز دلش بردی درنك شیشه رنك * سادس درنکیدن لفظندن اسم مصدر اولور خلاق
المعانی بیت رفت آنکه روز ماز شم تیره رنك بود * واندوه را بنزد دل ما درنك بود * وصیغه
امر ووصف ترکیبده استعمال اولنور استاد لطیفی بیت کفتم اینجا بدر نکم بصفا کفت درنك
که بجلی و برا ماه رو وکوه ذرنك ❊ درنکا درنك ❊ صدای طبل وکوس که پیاپی چالنه مولانا
هاتفی بیت بستند بر بختیان طبل جنك * بکردون برآمد درنکا درنك ❊ درژ آهنك ❊
زاء فارسیله بدخوی وبدکردار معناسنه در تحفة الاحبابده بمعنی بد آهنك یعنی بر امر قصد ایدیجی
مثالی استاد عنصری بیت زبس کینه جوی ودرژ آهنك بود * فراخا رکینی بر وتنك بود *
ودخی تیره بیش معناسنه وله بیت بیك حد نك ودرژ آهنك جنك داری تنك * تو بر پلنك
شیخ بر نهنك دریابار ❊ درخشکنك ❊ سکون زاء فارسی وخاء معجمه ایله قبله متقدمین یعنی

بيت المقدس حكيم اسدى . بيت بدرهختكنك آمد از راه شام * كه خوانيش بيت المقدس بنام درهوختكنك زيادهٔ واو ايله دخى بيت المقدسه ديرلر حكيم فردوسى بيت كنون سلم راراى جنك آمد است * كه يادش ز درهوختكنك آمد است * حكيم اسدى بيت چونوح آمد و يافت آيد ونك * كشيده استخوانش بدرهوختكنك درك فتح زا ايله رسيله يعنى دستارچه يعنى مقرمه ميرنظمى بيت بدست درك كرتهى آمدى * ز ن بدسكالت رهى آمدى دشنك فتح شين معجمه وسكون نونله صوبندى كه خس وخاشاك ايله اوله اوزرينه قودقلرى اغاج داللرينه ديرلر كذا فى الاداة اما نسخهٔ ميرزا ابراهيمده تارابريشم معناسنه سين مهمله ايله دهمرويدر ديك اماله ايله چولمك معناسنه دراسم عامدرهرنه كه ايچنده طعام طبخ اولنه بقردن اولنه ديك مسين و طپراقدن اولنه سفالين ديرلر و اماله سز دون امس معناسنه در ديك برديك اولدركه ايكى چولمكى بر برينه قپاقليوب بعض اشيا تصعيد ايدرلر كيمياكرلر بيننده معروف نسنه در ديوانه سك يعنى قودوز كوپك ميرنظمى بيت رقيبش چون سك ديوانه كشته * چو ديدان سروقد همخانه كشته * ديومشتك حبوبات نوعندن بر نوعدركه قابوغن چقاردقده مقشر مرجمك كبى اولور آكا كاومشك دخى ديرلر مع اللام * دل معروف عربيده قلب ديرلر قلب صنوبرى ديدكلرى كوشت باره در حضرت مولانا قدس سره بيت صدنشتر عشق بررك روح زدند يكقطرهٔ خون چكيد ونامش دل شد * ضم دال ايله آخر معنايه كاور دنكل سكون نون وكسر كاف ايله بد اوضاع وسفيه معناسنه در شمس فخرى بيت چاركس درممالك شه نيست ظالم وهيز ونفسد ودنكل ديسال يخنى يللى عربيده عام اول ديرلر شاعر بيت كار ديسال نشود فكر تلافى امسال * هيچ ممكن نبود رفته بباز آوردن ديرينه سال ياشلى پير واختيار معناسنه مولانا هاتفى بيت جهاندار دز باركه كرده جاى * به ديرينه سالان كار آزماى ديودل سكون ياى تحتانى وواو وفتح دال مهمله ايله اقچه قواق ديدكلرى اغاجدر ديودال كسر دال مهمله ايله شجاع وبهادر حكيم خاقانى بيت ديو نباشيم و بر پاشيم جان كان پرى ديد از ديدار آمدست * مجمع الفرسده يعنى تاريك دلى وجاهلى مع الميم * درازدم يعنى سك حكيم خاقانى در قصيده بيت بسر بزركى جدان من كه بودى شان * درازكوش نديم و درازدم بواب درخت كرم اضافت وفتح كاف عجميله ايلغون اغاجنه اسم اولمق اوزره مزويدر درم فتح راء مهمله ايله سيم مسكوك يعنى اقچه هرنوعنه درم ديرلر بومشهور بيتدن مفهومدر بيت درمداران عالم را كرم نيست * كرمداران عالم را درم نيست * واستاد عنصرى بيت از كهر كرد كردن بفخم * نه شكر چيه هيچ كسن نه درم درهم معروف اوتانده اون التى چكردك اغريدر بر مجوق درهم بر مثقال اولور خواجه سلمان بيت دو برازوى عمل درهم احسان ترا * برنقود حسنات صفت يازان بود درآكاه ودرگام كلاهما بزاء الفارسى زاهد وپرهيزكار معناسنه فخر كركانى بيت مكن درگاميكى با آن جوانمرد بپرو رمهتر ازا كوابير ورد درنبيم سكون زاء وكسر باء فا وسين ايله يعنى غضوب يعنى اول بومرى اتكه درى التنده ظاهر اولور كذا فى فرهنك جهانكيرى درخم ودرخيم كلاهما

دل

دم

کلاهما بسکون الزاء الفارسی وکسر الخاء المعجمه دژ ایله خیمدن مرکب لفظدر زدژ بدوز مشتدر
خیم خوی معناسنه در معنای ترکیب بد خوی دیمك اولور فخر کرکانی * مثنوی * اکر دشمنت
نیز آید فراز * تو اسب تکبر برو بر متاز * چنان شو تواضع کمان سوی او * که باز آید از دژخیمی
خوی او * بو معنایی مؤید شمس فخری بیت رام وخوش طبع کشت در عهدش * دیو بدطبع
وشرزه ودژخیم * وبداخلاق و بدنهاد معناسنه ده کلور حکیم فردوسی بیت بجاجای
دیوان دژخیم بود * کزان جایکه پیل را بیم بود * ورساله نصیریده خسیس وتنك حال
معناسنه مرویدر ومجمع الفرسده قتال وجلاد معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری بو معنی
استعاره طریقیله اولق واردر حکیم فردوسی بیت بدژخیم فرمود کین را بکوی * بدار اندر آویز
ودر تاب روی * وله بیت بدژخیم فرمود تا کردنش * زند بس بآتش بسوزد تنش *
حکیم سنایی بیت مرو دژخیم مرد را بکشید * پردواند روان سرش ببرید ﴿ دژم ﴾ فتح زاء
فارسیله بش التی معنایه کلور جمله بر بینه یقین غمکین وآشفته حال معناسنه در حکیم اسدی
مثنوی * دژ متر کسی مرد رشکست وآز * که هر ساعتی مرکش آید فراز * کر انتر ز هر چیز بار کناه
کز وجان دژم کردد ودل سیاه * وشمس فخری پریشان حال معناسنه بیت خسرو ادور
زمان معدلتت * نیست جز زلف یار هیچ دژم * ومهیب وغضبناك معناسنه آدمده وحیوانده
استعمال اولنور حکیم فردوسی بیت دلیران ایران ز اوّل بهم * بکردند حمله چو شیر دژم *
وله بیت همی ز آسمان کرکس اندر کشد * ز دریا نهنك دژم بر کشد * والمناك وغمناك
معناسنه عرفی شیرازی بیت شاها بعطایت که از ان کام که دانی * نومید مهل عرفی محروم
دژم را * پژمرده وبورشمش معناسنه وله بیت از عدل تو کر طبع چنین معتدل آید * آن
عدل رسد عالم فرتوت ودژم را ﴿ دزدام ﴾ سکون زاء معجمه وفتح دال مهمله ایله قلعه ده
اولان زندان وحبس خانه دز که قلعه در دام طوزاقدر مراد طوتیلوب قالمق
معناسنه در قلعه لرده حفظ وحراست محکم اولمغله مجرم وکنهکار اولنلری آنده حفظ ایدرلر
کذا فی المجمع ﴿ دشم ﴾ فتح شین معجمه ایله بیر که سراجلر آلتلرندندر دژینه دخی دیرلر
﴿ دلارام ﴾ کوکل اکلندریجی دیمکدر اکثر صفت محبوبده استعمال اولنور میر نظمی
بیت تمنا کر بر آید از دلارام * مشو غیر از وصالش ای دل آرام ﴿ دلام ﴾ کوچك نیزه در که
هندیلر الده کتوروب خصمه حربه کبی آتار هندیلر میاننده غایت معروف ومستعملدر کندو
لسانلرنده داپنهی دیرلر حکیم ناصر خسرو * قطعه * بحرب اهل ضلالت ز بهر کشتن جهل
صخفت را چه برنده حسام باید کرد * که نت خاطر وحجت سپرت باید ساخت * ترا سزای
دلامش دلام باید کرد ﴿ دمام ﴾ بوزن امام لفظ عربیدر انی تعریف ایدوب دیرلر * الدمام
هو دواء یشبه الزعفران یطلی به جبین الاطفال * یعنی اول بر دوادر که زعفرانه بکزر اطفالك
النلرنه سورلر وهر طلا اولان نسنه یه دیرلر ﴿ دهیم ﴾ کسر ها وسکون یا ایله تاجدر که
دیهیم ودیهم دخی دیرلر کذا فی المجمع ﴿ دیم ﴾ بوزن سیم ایکی معنایه کلور اول بمعنی چهره
حکیم سنایی بیت دیم ماهست اگر [illegible] اندیست * نام ماهست اکر نام او نیست * حکیم خاقانی
بیت عیسوی دو بادم احمد دیم وچشم حادثات * در شکر خواب عروسان از دم واز دیم او * ثانی

دهقانان معناسنه که ادیم دخی دیرلر عربیده مطرشه ید معناسنه درکه دیمه دخی دیرلر استاد فرخی بیت کر تو کویی که کف میر چو ابراست خطاست * کیر کف میر دوم بار دو از ابر دیم دیو کندم چاو دار دید کاری غله در آریه به مقابله میر نظمی در صفت بکی بسیار خوار بیت خری بسیار خوار و بد نوالی * خور داز دیو کندم راچو الی دیهیم و دیهم کلاه هما بسکون الیا و کسر الها عجم شاهلرینه مخصوص اولان مرصع تاجدر شمس فخری بیت شهریار جهان طلعت اوست * زینت تخت و زیور دیهیم * حکیم فردوسی بیت چو دیهیم شاهی بسر بر نهاد * جهانرا سراسر همه داد داد مع النون * دبیرستان مکتب خانه دبیر کاتب و ستان مکان معناسنه در کاتب یری دیمك اولور حکیم سنایی بیت عقل راخواهی که تا اندر عقیلهات نفکند گوش کیرش در دبیرستان الرحمن دراز * حکیم خاقانی بیت دبیرستان نهم در هیکل روم کنم آیین مطرانرا مطرا * هیکل نصارا کلیسا سیدر دبستان دبیرستان لفظندن اختصار اولنمشدر مولانا جامی بیت معلم کیست عشق و کنج خاموشی دبستانش * سبق نادانی و دانا دلم طفل سبقدانش * از نظیره این قصیده حکیم خاقانی بیت مرا دل پیر تعلیمست و من طفل زباندانش * دم تسلیم سر عشر و سر زانو دبستانش * مولانا هاتفی در لیلی مجنون مثنوی آن شیفته برخلاف طفلان * میرفت بمهر تا دبستان * با درس کهش نبود میلی * بودی غرضش وصال لیلی دبق کسر با موحده ایله دبق مرقوم یعنی اوکسه که اغاجه سوردرلر قوش قونده قدها یاقلری یاپشوب قالور کذا فی المجمع دراز خوان فتح خاء معجمه و واو معدوله ایله اوزون پیشکر دستار خوان دخی دیرلر او زون سفره عربیده سماط دیرلر بسط اطعمه بیت دراز خوان پراز نان کند مین باید * که در مقابله راه کهکشان آری * درانیدن فتح راء مهمله و کسر نون وسکون یای تحتانی ایله دریدن لفظنك متعدیسی اولور یرتدرمق معناسنه خواجه سلمان بیت بیا دروی تو خواهم که خرقه کردم چاك * به نیکنامی پیراهنی درانیدن درایدن کسر یای اول وسکون ثانیله آواز چقارمق و ایراق سیخ اوحدی در جام جم بیت فقرا کر خورد نست و کاییدن * هرزه چند بر درایدن درختان جمع درخت در اغاجلر اکرچه ادات جمع اولان الف و نون ذوی العقوله اولور درخت ایسه جماداتندر بونده الف و نون مخالف قاعده در بو جواب اولدر که جماداته الف و نونله جمع انجق بونده در شاذ مقوله سیدر عدم منزله سنده اولور النادر کالمعدوم مضمونی اوزره قاعده یه مخل اولمز جواب آخر درختك نموی اولمغله جائز در تفصیلی مقدمه ده ذکر اولنمشدر شیخ سعدی بیت برگ درختان سبز در نظر هوشیار * هر ورقی دفتریست معرفت کردگار درختستان اغاجلق دیمکدر میر نظمی بیت درختستان اندر دشت بوده * مکر مشعر زیان آنجا غنوده درخشان یعنی تابان درخشیدن لفظندن اسم فاعلدر [illegible] بیت درخشان دو رخشان چو شمس و قمر * درفشان ده و ابشان چو شهد و شکر درخشیدن یالدرمق و ضیالی اولمق معناسنه در کذا فی مجمع الفرس و شرفنامه چونکه [illegible] اشتقاق دیرلر ایشتار ضیا ویرر و ایشتابان ضیا ویرین دیمکدر [illegible] دره رای [illegible] کوندردوکی آتلو و صفنده [illegible] بیت مراستهپیه لو کگا یا قیب کیشتابان * قویاش اشهبی

اشهی ثانی دیك ایشتابان درفش کاویان فریدون شاهك سنجاغی درکه کاوهٔ آهنکر قالدیروب ضحاکاوزرینه خروج ایتمشیدی تفصیلنه مساعده اولمامغین طی اولندی امیر معزی بیت کرفریدونرا خبربودی زرای فرّخت * فال بکرفتی فریدون ازدرفش کاویان

درفشیدن فتح راء مهمله و سکون فا وکسر شین معجمه ایله بمعنی درخشیدن میرنظمی بیت مثله آن روی دلجو ماه تابان * درفشد از لطافت درّ دندان درم کزین ضم کاف فارسیله صراف معناسنه اقچه سچیجی دیمك اولور درنك کردن و درنکیدن صبر وآرام ایلمك وتوقف معناسنه ایکیسی ده مصدردر اکلنمك معناسنه درویدن فتح راء مهمله وکسر واو ایله اوت وغله بچمك عربیده حصاد معناسنه حذف یا ایله درودن دخی جائزدر چغتایده اورماك دیرلر بو بیتده مضارعی واقع اولمشدر میرعلیشیر بیت مزرع دهرغه ساج لطفا بلا احسان تخمن * هرنه ایکسانك انی اوق چونکیم اورارسین اخر دریدن کسر راء مهمله ایله یرتمق عربیده خرق معناسنه خواجه سلمان بیت عادت شیر و رسم اوهست دریدن وزدن * عادت شیر رابنت نیست بغیر صفدری دریکان کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی وفتح کاف ایله اعمال نجومدن برنوع شکلدر معربی دریجاندر درژبرازان سکون زاء فارسی وفتح باء موحده وراء مهمله وزاء معجمه ایله بمعنی عیب کیران وخشم کینان وخام طمعان مفردی درژبراز در الف ونون ادات جمعدر درژمان سکون زاء فارسی وفتح میمله برنسنه نك ایریلکندن وقبالغندن کنایه در لفظ مرکبدر درکه قلعه در ومان ماندستن دن اسم فاعلدر معنای ترکیب قلعه یه بکزیجی دیمك اولور درژوان سکون زاء فارسی وفتح واو ایله دریغ وحسرت معناسنه کذا فی فرهنك میرزا ابراهیم ومؤید الفضلاده الوان معناسنه دکرکون غیری کونه دیمکدر میرنظمی بیت دل زارم نشد با لطف مقرون * زجور یار شد حالم دکرکون * وسرنکون ویوزی کیرو دونمش معناسنه ده مسطوردر امیرخسرو بیت کافرتا تار برون ازهزار * کرددکرکون براشترسوار *

دل انکیزان موسقی ده برلحن آدیدر منوچهری * نظم * دزباغ بشور وزدرم ریزانست برنارد ناان لحن دل انکیزانست * باد سحری سپیده دم خیزانست * یامیغ سیبه بکشتی آویزانست * تا باغ مکرزمیغ بر دارد جنك * وان میغ بر سیبه ز چشم خونریزانست دلستان صفت محبوبدر کوکل آلیجی معناسنه بوستان ستدن لفظندن اسم فاعلدر مکان معناسنه اولان ستاندکلدر دلنشین کوکل قبول ایتدوکی نسنه کوکله اوتوریجی دیمکدر رشفایی بیت کاری بدست نالهٔ شفایی فتاده است * زین دلنشین خدنك که دراستخوان شکست دهستان کسرها وسکون سین مهمله ایله برشهرك آدیدر حکیم فردوسی بیت خود اندردهستان بیاراست جنك * برین بر نیام فراوان درنك دهقان کوی رئیسی کثرت استعمال ایله کویلو معناسنه اولمشدر مرحوم کمال پاشا زاده بوکا دخی تصرف ایله تعبیر خاص ایدوب دیرکه دهقان لفظ معربدر فارسیسی دهخان ایدی اصلی خان دهدر علم اولیجق مضاف الیه تقدیم اولندی خان رئیس معناسنه اولدوغی خان تفسیرنده ینه مرحومك نقلی اوزره ذکر اولنمشدر عمدة المحققین مولانا سعدالدین نوّرالله مضجعه حاشیهٔ قاضی

بیضاوی ده سورهٔ آل عمران آخرنده تصریح ایتمشدر بو عبارت ایله * الدهقان رئیس القریة ومقدم اصحاب الزراعة و هو معرب انتهی * شعرا شعرلرنده ایراد ایلمشلر در بیت چو آید بخت دهقان در کرانی * دلش مائل شود بر جفت رانی * بو بیتی مدعاسنه بینه ایراد ایلمش لکن بوندن رئیس اولمق فهم اولنمز انجق کویلو فهم اولنور زیرا کویلو رئیس اولان شخص جفت سورمز رنجبر اولان رعایادر چفت سورن ﮒ دهکان ع سکون ها و فتح کاف فارسی ایله فرهنك جهانکیریده ایکی معنایه در اول مزارعه دیرلر ثانی مورخه دیرلر معربی دهقاندر ﮒ دهین ع کسر ها و سکون یای تحتانیله سود اغزی که فله دخی دیرلر ﮒ دیدان ع سکون یای تحتانی و فتح دال مهمله ایله اول قیش آبی بو لغتی نعمة الله بو معنایه ذکر ایلمش غالبا اسم جامددر ﮒ دیده بان ع کوزجی معناسنه باغبان وکشتیبان کبی دیده یه اضافتله اسم فاعل دخی اولور جلالی بیت بر ان کوه سر بانك زد دیده بان * که از کرد شد تیره روی جهان ﮒ دیدکان ع کاف فارسیله کوریجیلر و کوزجیلر حسین ثنائی بیت چون خرد در خزانه خانهٔ دل * دیده از خواب دیدکان برخاست ﮒ دیده وان ع بمعنی دیده بان باء موحده یرینه واو واقع اولمشدر ﮒ دیدن ع کورمك رؤیت معناسنه مصدردر مستقبلی مخالف قیاسدر زیرا بیند و بینند کلور خواجه سلمان بیت جمال روی ترا تا بدید دیدهٔ من نمیتوانم ازین رشك دیده را دیدن ﮒ دیزندان ع سکون یای تحتانی و نون و فتح زاء معجمه و دال مهمله ایله بمعنی آهنین سه پایه یعنی دمور سه ایاغی کذا فی فرهنك جهانکیری ﮒ دیمین ع سکون یائین تحتانیین ایله بمعنی غوك جوی یعنی ازمقله اولان قوربغه ایضا منه ﮒ دین ع اشارت قریبدر بو دیمك معناسنه بدین کونه و بدینسان دیرلر و مشهور فارسیه نك یکرمی دردنجی کونی اسمیدر خواجه سلمان بیت دین روز ای روی توان کفت دین * می خور و شادی کن و خرم نشین * عربیده معروف ملت و مذهب معناسنه فتحه ایله ینه عربیده وام معناسنه در ﮒ دیوان ع دعوا محلی یعنی حکام و والیٔ ولایت اوتورب حکومت و استماع دعاوی و نظر مقاتر ایتدکاری مکان و ارباب خدمته پادشاه اوتروب خدمات میری یه ایتدکاری موضع سبب تسمیه سی بر کون کسری طشره چیقوب کوردی کتّاب و اهل دیوان اوتروب محاسبهٔ دفاتر اعمال و امنا ایدرلر اینهاد یوانند دیدی یعنی بونلر شیطانلردر دیو شیطاندر دیوان جمعیدر محاسبلر و عمال و محصلان اموالك امور دنیویه ده حذاقتلری و احوال خفی و عیانده وقوف و فراستلری اولمغله غنمیاء و کسرینك جبلیتنده عدل و انصاف مرکوز و مضمر اولدوغی اجلدن اهلی دیوان ایله تسمیه ایلمش و بر معناسی دخی خریطه درکه کیسهٔ دفتردر و بر معناسی دخی شعرانك اشعاری دفتریدر ترتیب ایتدکاری تقریبله دیوان دیرلر عربیله مشترکدر ﮒ دیوجان یعنی سخت جان ابو المعانی بیت تیر آهم نکرده کار رقیب * دیو جانست و سنکدل بودست ﮒ دیهیان ع اهل قریه کویلولر دیمك اولور یای ثانی نسبت معناسنه در ﮒ مع الواو * درو ع فتح راء مهمله و اظهار واو ایله بچین عربیده حصاد معناسنه خواجه حافظ بیت مزرع سبز فلك دیدم و داس مه نو * یادم از کشتهٔ خویش آید و هنکام درو * و درویدن لفظندن امر اولور مع معناسنه ﮒ دهو ع ضم ها و اخفاء واو ایله کوه سراندیب قربنده بر معظم طاغدر

دِو

طاغدر آنده حضرت آدم علی نبینا و علیه السلام مبارك قدملرینك اثری وار در طاشده
تأثیر ایتمش زیارتگاهدر واروب زیارت ایدنلردن مرویدر که هر خطوه سی ییتمش آدمدر بودخی
منقولدر که هر کیجه دریادن بر پاره بلوت فریاد و زاری ایدرك کلوب اول اثر اقدام اوزرینه
یاش دوکر غیری یرلرده یغمور اولمیوب آنجق قدم شریف اولدیغی یرلره یاغدیر همیشه
سبز و خرم و چمنزار و شکوفه لر اکسك اولمز دریا آکا ایکی میل قدر یرده واقعدر دیو
شیطان و اولاد و اتباعنه دیرلر بر معناسی دخی قاره منتردر و دخی جامه ٔ پشمینه که خشین
و درشت اولور جنك محلنده کیرلر وکین آدمه دیوسار دیرلر کذا فی شرفنامه ✿ دیودار ✿
صنوبر که چام فستغنه دیرلر لکن هندوستانه مخصوص بر چام اغاجی واردر ✿ دیوار ✿ حذف
دال مهمله ایله دیودارودن اختصار اولنمش صنوبر معناسنه جلغوزه دخی دیرلر نتکم شاعر
بیت پسته و بادام دیوار و شود * کر پزی با انکبین نیکو شود * طبیعتی حار و یابسدر
استرخاء عصب و فالج و لقوه یه نفعی واردر ✿ مع الهاء * درازه ✿ فتح راء مهمله و زاء معجمه
ایله هر اوزون اولان نسنه یه دیرلر خصوصا بزك ارسنه دینلور عموما ✿ دجله ✿ سکون جیم
و فتح لام ایله معروف ارمقدر مولانا هاتفی بیت خصوصا بان دجله ٔ شور وشین * امیر و دلیر
و دلاور حسین * و آلای وصف عسکر معناسنه استعاره طریقیله اولمق کرکدر وله بیت
که هر سو یکی دجله ٔ موج ریز * روان شد سوی آن محیط ستیز ✿ درخت خانه ✿ سقف
اولمغه صالح اولان دیرك او دیرکی اواغاجی دیمکدن مراد اولدر ✿ درازینه ✿ هر نسنه نك
طولانه دیرلر یا و صفیه و نون صفتن تأکید ایچون و هاخصوصیتن بیان ایدر میر نظمی
بیت درازینه رود هر سرو شمشاد * قد بالای جانان میکند یاد ✿ درخت سنبه ✿ ضم
سین مهمله و سکون نون و فتح باء موحده ایله دولکر آلتلرندن مثقب و بورغی معنای ترکیب
اغاج دلن دیمکدر و دخی سباع طرنغی و طیورك منقاری استعاره طریقیله در ✿ درمنه ✿
فتح راء مهمله و نون و سکون میم ایله یاوشان دیدکلری اوتدر عربیده شیح دیرلر میمك فتحه سیله ده
جائزدر ✿ درنه ✿ سکون راء مهمله و فتح نونله تیغك جمله ٔ اسماسندندر کذا فی فرهنك
جهانکیری ✿ دروه ✿ سکون راء مهمله و فتح واو و اخفاء هایله یما که اسکی جامه یه
دیکرلر و دخی یرتق عربیده مخروق معناسنه میر نظمی بیت پیره زنی بود دران بیوه ٔ *
داشت برش جامه ٔ پردروه ٔ ✿ دره ✿ فتح راء مهمله ٔ مشدده ایله ترکیده طره دیرلر عربیده ضم
دال مهمله ایله مستعملدر آنکله طبلباز دوکرلر و دخی ایپدن بوکوب آدم دوکرلر ✿ دریده ✿
دریدن لفظندن اسم مفعولدر یرتلمش معناسنه مولانا عرفی بیت کفتم که بدامنت زنم دست
از شوق تو جیب جان دریده * حکیم شفائی بیت سر پنجه ٔ باد دامن تو * پیراهن نه فلك دریده
و بعض تراکیبه صفت استعمال ایدرلر میر نظمی بیت مثلش بجهان کس ندیده * مستعمل
هیز کون دریده ✿ دژاکاه و دژاکه و دژکاه ✿ زاء فارسیله خشم آلود و سهمکین
و غضبناك عبد الواسع جبلی * قطعه * ز آسیب تیغ تو باشند دائم * چو سیماب لرزان
چو سیمرغ پنهان * پلنك روانکاه در کوه و بر بر * نهنك دژاکاه در بحر عمان * حکیم فردوسی
بیت چنین تا بیاید یکی ژرف رود * سپه شد پراکنده چون تار و پود * معنی ژرف

پهناش کوتاه بود * بزو بر کذشتن دژاکاه بود * و بدخو تند معناسنه انسانده ابوشکور بیت ز چیز کسان دست کوته کنی * دژاکاه را برخود آکه کنی * صفت مذکورلرده حیوانده حکیم اسدی بیت دکر ژنده پیلی دژاکاه بود * که ویرانشسته شهنشاه بود * مثال لغت ثانی حکیم اسدی بیت دژاکه دوی سهمکین منکرست * بز و ردل ازهردوی برترست * مثال لغت ثالث استاد فرخی بیت نکذرد شیر دژکاه بصد عمر ازبیم * اندرین بیشه یك چاکر اوکردکذر دژاکامه ودژکامه ودژکه زاء فارسی وکاف فارسیله دژاکاه واخوانی معنالرینه مؤیدالفضلاده بمعنی خواجه وزاهد مسطوردر دژغاله سکون زاء فارسی وفتح غین معجمه ولامله حصار وقلعه قله سی که دژ قلعه دروغاله قله معناسنه درکذا فی المجمع دژله سکون زاء فارسی وفتح لامله دجله معناسنه مسطوردر شط بغداد دیدکلری نهر عظیمدر دژینه کسر زاء فارسی وسکون یای تحتانی وفتح نونله سراج وکفشکر آلتلرندن بیزدرکه آنکله دری دلوب دیکرلر دکرباره باره دفعه معناسنه دربرکره دنی دیمك اولور حسین ثنایی بیت دکرباره شد آسمان مرك ریز * بشد کرد ازاوج برچرخ تیز دلخواه سکون لام وفتح خاء معجمه ایله کوکل استدوکی وطبیعته خوش کلن نسنه وزدده غالبا مراد ایدوب استدوکی رهن وشرطه دیرلر بو بیتدن معلومدر طالب آملی بیت ازان چونرد هوس بامن آورد بمیان * نخست قاعده شرطه را نهد دلخواه دلشاده سکون لام وضم شین معجمه ایله کوکلی کتمش عاشق دیمك اولور مولانا جامی * رباعی * ای آنکه ترا دولت شاهی هوسست * وازادی بندکان ترا دست رسست * آزاد کن آنراکه بود بنده عشق * کان دلشاده رابندکی عشق بسست دله بوزن کله دل معناسنه درمنوچهری درمدح یکی ازوزرا بیت خسرو تنه ملکت واو چون دله ملك * ملکت چو قران اوچو معانی قرانست دمسه سکون میم وفتح سین مهمله ایله ابریشم سفید معناسنه درکه تعریب ایدوب دمسق دیدیلر کذا فی فرهنك جهانکیری ده ایکی معنایه کلور اول کوی که عربیده قریه دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت ده مرو ده مرد را احمق کند * عقل را بی نور وبی رونق کند * ثانی اور معناسنه یعنی بزن امر صیغه سی اولور میر نظمی بیت کر ببند ددر دل خصمت کره * کردن بغیش بتیغ حکم ده * صیغه امر ووصف ترکیبی استعمال اولنور فرمانده دیرلر مولانا عبدالله هاتفی بیت یکی کفت بستان یکی کفت ده * یکی کفت احسن یکی کفت زه دهاده بو برلفظدرکه جنك ومقاتله ومحاربه یی بیان ایدر ایکی صف لشکر بر برینه اورا اور ایتدیلر دیمك اولور وله بیت دها ده بتیغ چکاچك ز تیر * ز هر سو رسیده بچرخ اثیر مولانا هاتفی از تیمورنامه بیت غریو دهاده برآمد چنان * که افتاده از دست شیران سنان وله بیت دها ده بر آمد ز هر دو طرف * دو در یای کین برلب آورده کف دهچه سکون ها وفتح جیم فارسیله زبان دهلیده رعیت معناسنه در دهشته کسر ها وسکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله بخشش وعطایا معناسنه در تصرفات عامه قبیلندندر وشعرا شعرلرنده ایراد ایلمشلر در بیت نباشد کس چو تو فرخ سرشته * عجب نبود ز تو لطف دهشته دهیده کسر ها وسکون یای تحتانی ایله ایکی طرفدن واقع اولان عطا وبخشش

جنكشش معناسنه وجنك و محاربه معناسنه ده كلور شاعر بيت دهيله حاضر وآماده بودند
چو راه جنك وكين بكشاده بودند ﴿ ديباه و ديبه ﴾ كلاهما بسكون الياء التحتانى وفتح الباء
الموحده ديبا ديدكلرى قماش كه ثللى طو قنمش اوله حكيم اسدى بيت تهى دست ودرويش
بادر دوتاب * همه ديبه و زر بيند بخواب ﴿ ديباجه ﴾ يوزكه عربيده وجه ديرلر ويكاق خد
معناسنه وكتاب ومكتوب اوّلى خواجه سلمان بيت دفتر افلاك را چون ذات او ديباجه شد
خط سبز اخترانرا كرد رايش مسطرى ﴿ ديده ﴾ درت معنايه كلور اوّل كوزك كورن
يرى دركه مجموعنه چشم دينلور كه سياه وبياض وقپاغندن عبارتدر انجق كورن يرايدوكى
بو بيتدن فهم اولنور بيت چنان مردام را پسند يده * كه كوي بچشم اندرم ديده * كوزك
سياهى ايچنده اولان بكنه مردم چشم ديرلر عربيده كى انسان العين معناسنه بياضى نك مخصوص
آدى يوقدر مناسب اولان سياهنه ديده دينلمكدر بياض وسياه وقپاق وكرپك جمله چشم
تعبيرينه داخلدر بو بيتدن واضحدر بيت شبى همچون سواد ديده پرنور * هوا عنبر فشان
چون طرّهٔ حور * ثانى مشاهده معناسنه ثالث اول درخت ياخود پشته و يا جاى بلند اولان
يركه اوزرنده ديده بان اوتورر حكيم فردوسى بيت ز ديده بيامد بدركاه رفت * زمانى
بر انديشه بد زين شكفت * رابع ديده بان معناسنه بيت غو ديده بشنيد دستان سام
بفرمود بر چرمه كردن لكام * و ديدن لفظندن مشتق اسم مفعول صيغه سيدر شاعر
بيت سواد ديدهٔ غمديده ام باشك مشوى * كه نقش خال توام هركز از نظر نرود ﴿ ديده كاه ﴾
كوزجى طوروب باقجق يردر حكيم اسدى بيت چوزى اژدها ماند يك ميل راه * بديدند در ره
يكى ديده كاه ﴿ ديرينه ﴾ سكون يائين وكسر راء مهمله وفتح نونله اسكى و قديم معناسنه
چوقدن ديمك اولور بنده ديرينه وعهد ديرينه ديرلر ابو المعانى بيت بندهٔ ديرينه را لطف وكرم
داشتن * عادت ديرينه است در شيم مهتران ﴿ ديزه ﴾ سكون ياى تحتانى وفتح زاء معجمه
ايله بش معنايه كلور اول بوز رنك اولان نسنه يه ديرلر عموما وبوز آته ديرلر خصوصا
حكيم فردوسى بيت بفرمود تا بر نهادند زين * بر آن ديزهٔ پيل تن روز كين * و بوز قاطره
دخى ديرلر حكيم اسدى بيت قطار استر ديزه صد وسى * كه بارش طشت تشخان بود تبسنى
كمال پاشا زاده بحر الغرائب صاحبنك غبرت اولان رنكه ديزه ديرلر ديديكن رد و تزييف
ايدوب عجمك ديزه ديديكنه تركيده ياغز ديرلر ديزه ايله ديزك فرقنى بلمامش ديو اعتراض ايلمش
اما اكثر نسخه لرده حليمى روايتنه مطابق واقع اولوب ياغز آته ديزه ديمش يوقدر فرهنك
جهانكيريده ديزه رنك معناسنه در عموما وسياه رنكه خصوصا شبديز كبى صاحب فرهنك
منظومه بيت داستان قصه داور ست حكم * ديزه باشد سيه درفش علم * ثانى رنك
خاكسترى كه سياهه مائل اوله اسب واستره مخصوصدر وبعض حيوانا تده اوموزى باشندن
قويروغنه دك سياه خط چكلمش اكا صول دخى ديرلر ثالث برنوع ديكندر يعنى چولمك رضى
الدين نيشابورى بيت پندى بكويمت بشنو هان دكر مپز * در ديزهٔ خيال ابا هاى حرص
وآز * رابع حصار وقلعه خامس برنوع شيافدر كوزه چكرلر ﴿ ديسه ﴾ سكون ياى تحتانى وفتح
سين مهمله ايله الاجه قماش اولسون غيرى اولسون مير نظمى بيت مزين بحجله كه فرش

نفیسه * همه ز ربفت و زنکارنك دیسه دیکانه سکون یای تحتانی وفتح کاف فارسی
و نونله قپلو بغه که سنك پشت دخی دیرلر دیکپایه سکون یای تحتانی وفتح کاف
و باء فارسیین و یای ثانیله ساج ایاغی که دیك چولکدر و پایه التنه قونیلان اوج ایاقلی دمور در
ابوالمعانی بیت چو دیك سفالین شده ستی شکم * زکیرو دو پایش چو دیکپایه است *
دیکینه سکون یائین تحتانیین و کاف فارسی وفتح نونله ایکی معنایه کلور اول چولکده
پشن طعام و ثانی دونکی نسنه معناسنه در دیلپایه سکون یای اول ولام وفتح باء فارسی
و یای ثانیله سوجق کرکسه جوز و بادامل شیردان کرکسه طولمش مونبار کذا فی نعمة الله
دینارویه سکون یای تحتانی اول وفتح نون و یای ثانی وضم راء مهمله ایله براوتدر ترکیده
چوردك دیرلر و بیان طراغی ده دیرلر اهل اخبیه یوغرده قاتوب یرلر دینه سکون یای تحتانی
وفتح نونله دونکی کونده واقع اولمش احوال میر نظمی بیت بیاد آورده بود احوال دینه * همیکرد
آشکاره سوز سینه دیوانه معروف عربیده مجنون دیرلر دیو بخوریده باء موحده
و خاء معجمه وراء مهمله ایله بوزن نکو شیده جن طوتمشه دیرلر کذا فی المجمع دیوچه فتح
جیم فارسیله تحلل بتی ار باب لغت بو معناده متفقلردر و مجمع الفرسده کوه دیدکلری قورتجغزدر
اثواب وچوقه یی کسر کمال اسمعیل بیت کرفرشته است چو برو انه باتش بازد * هرکه
امروز نه چون دیوچه در مویش جاست * فرهنك میرزا ابراهیمده بمعنی ارضه کوه نوعندن
بربوجکدر و بمعنی چوپی که اندام خارندیعنی ارقه قشغیسی و بمعنی زلو یعنی سولك بر سیاه قورددردم
فاسدی وجود انساندن اموب چقرر حضرت مولانا قدس سره بیت سلك نه براستخوان
چون عاشق * دیوچه وار از پر خون عاشق * صیدنه ابی ریحانده نام کیا هدرکه اکا
زروك دخی دیرلر یعنی انبر پارس و شیخ اسمعیل جرجانی ذخیره خوارزمشاهی نام کتابده
ارسال علق بابنده سولك را در ولایت ما دیوچه کویند دیمشدر دیوستنبه و دیواستنبه
کسره همزه و سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة بعده سکون نون وفتح باء موحده ایله شکمی بزرك
وجثه سی قبا دیو دیمکدر استعاره طریقیله ثقیل الجرم و بداخلاق آدمه دیرلر دیوه
سکون یای تحتانی وفتح واو ایله ترکیده طومالان عربیده کما دیدکلری در بریه ده تعفن هوادن
غایت ایری اولور حتی قارپوز قدری کورلمشدر اما الا قدر اولانی قیمدات و یمرطه ایله پشورلر
لطیف تناول اولنور ات قدر غدائیتی وار مفرط باهدر دیه سکون یای تحتانی والظهار
ها ایله کوی معناسنه در دیهه سکون یای تحتانی واظهار هائین ایله مشهور فارسیه نك
اون بشنجی کونی اسمیدر مع الیاء * دیبقی کسر باء موحده و قاف و سکون یای تحتانی
ایله بر نوع دیبا در صاف ابریشمدن سیم و زرتل ایله طوقنور وضم دال ایله بر شهر آدیدر
درازای فتح راء مهمله وزاء معجمه ایله اوزنلق بربیوك بالق وصفنده حکیم اسدی
بیت ز دریا نتاده بخشکی برون * درازای او چاره صد رش فرون درازی ارشکه
برایچون اوزاتدقلری ئلره دیرلر آخرنده یای نسبت درهرنکه اوزونلغه منسوب اوله اکا
درازی دیرلر درژنی سکون زاء فارسی وفتح خاء معجمه ایله بندیوان معناسنه در دلربای
دلربا مرقوم معناسنه در آخرنده کی یا جای و سرای یالری کبیدر دلکشای ذکری مردود

دی

مرور ایدن دلکشا کبی در و هوایه صفت استعمال اولنور نسیم دلکشای دیرلر نوعی خبوشانی
بیت ز چاك در نسیم دلکشایی * درون آورد بوی آشنایی ؏ دمیقی ؏ کسر میمله بر نوع
قماشدر اطلس وسیم و زر تل ایله طوقنمش اولور ؏ دهقانی ؏ کویلو معناسنه آخرنده کی یا
یای وصفیه در که صفتن بیان ایدر میر نظمی بیت نیاید کار بد از اصل زاده * نباشد آدمی
دهقانی زاده ؏ دهکانی ؏ کاف فارسیله دهقانی دیمکدر اصل دهکاندر تعریب ایدوب
دهقان ایتدیلر ؏ دی ؏ دون عربیده امس دیرلر وحشی یزدی * مصرع * دی هلالی بود
امشب بدر وامروز آفتاب ؏ دیبهٔ خسری ؏ خسرو پرویزك سکز کنج بنام یعنی اسملی سکز
خزینه سنك برینك نامیدر حکیم فردوسی بیت دکر آنکه نامش اکر بشنوی * بخوانی ورا
دیبهٔ خسروی * وموسیقی ده بار بد خسروك یا یدیغی اختراعلرندن برلحن آدیدر میر نظمی
بیت چو آغاز کرده در آن شبروی * که آهنك کرد دیبهٔ خسروی ؏ دیداری ؏ اقدوغی
غایت ظاهر اولان صویه دیرلر یعنی جریانی زیاده اولان صو . بو اسم غالبا اصلنی بیان اوله زیرا
اول جوهری که ازل آزالده جناب باری تعالی جلت عظمته مظهر تجلی ایلدکده اریوب صو اولدی
بخارندن کوکلری وکوپوکندن طاغلری وموجندن یرلری خلق ایلدی مشاهدهٔ دیدار ایله
جاری اولدیغی سببدن تسمیه اولنمش اوله ابو المعانی بیت درد عشقم کجا شود پنهان * اشك
چشمم چو جوی دیداری ؏ دیدهٔ کافوری ؏ یعنی نابینا اولان کوزه دیرلر ؏ دیرپای ؏
اشکنی آز آت وقاطر وقوی هیکل آدم ؏ دیری ؏ غایت کیج معناسنه یای وصفیه در دیره
صفتدر میر نظمی بیت چو زیرش هست دیری اسب لاغر * چنان بکند ره کوشتش
نیست دربر ؏ دیکپای ؏ دیکپاء مرقوم معناسنه آخرنده یا زائده در ؏ دیکبرکی ؏
سکون یای تحتانی وکاف فارسی اول و راء مهمله وفتح باء موحده وکسر کاف فارسی ثانیله
اول خورجدر که آلات سفریه دندر ایچنه طعام ماحضر قونیلوب یوله کوتررلر وبعض نسخه ده
دیکبابرکی واقع اولمشدر ؏ دیناری ؏ نسخهٔ میرزا ابراهیمده حریرك بر نوعیدر ومنقوره
دخی دیناری دیرلر خواجه سلمان بیت بدفع کفر دل صافی تو دیناریست * کزان درست
توامروز نیست یك دینار ؏ دیواربینی ؏ بورونك اورته سنده اولان پرده که ترکیده بوروق
دیرکی دیرلر ؏ دیوپای ؏ سکون یای تحتانی و واو وفتح باء فارسیله اورمجکك بر نوعیدر که
ایاقلری اوزون اولور شمس فخری بیت خصم ملك تو دیوپای آسای * در هواباد دائما
درواى ؏ دیوفرسای ؏ اوچق طوتمش دیمکدر میر نظمی بیت ببزم کر به بیند آن سمن
سنای * شود اغیار بدرك دیوفرسای ؏ ؏ دیوورسای ؏ فاء یرینه واوایله دیوفرسای
مرقوم معناسنه در ؏ دیهی ؏ سکون یای تحتانی وکسر هایله اهل قریه معناسنه در که ده کویدر
آخرنده کی یا یای نسبتدر ؏ باب الدال المضمومة مع الالف * درنا ؏ سکون راء مهمله وفتح
نونله بر موضع اسمیدر ؏ درواغ ؏ سکون راء مهمله وفتح واوایله یعنی درست وتحقیق حکیم خاقانی
بیت یعقوب آن فراست درواش دید وکفتا * بر پاکی مسیح چو تو کوهری ندارم ؏ دنیا ؏
معروف لفظ عربیدر فارسیده دخی استعمال اولنور ؏ دوال پا ؏ ترکیده قایش بالدر عربیده
غول دیرلر نقل اولنور که انسان صورتنه کیروب بریه ده وبعض طاغده یولدن چقان آدمی

نفیسه * همه ز ربفت و رنکارنك دیسه دیکانه سکون یای تحتانی وفتح کاف فارسی و نونله قبلو بغه که سنك پشت دخی دیرلر دیکپایه سکون یای تحتانی وفتح کاف و باء فارسیین و یای ثانیله ساج ایاغی که دیك چولمکدر و پایه التنه قونیلان اوچ ایاقلی دموردر ابوالمعانی بیت چو دیك سفالین شد سنی شکم * ز کیرو دو پایش چو دیکپایه است * دیکینه سکون یائین تحتانیین و کاف فارسی وفتح نونله ایکی معنایه کلور اول چولمکده پشن طعام و ثانی دونکی نسنه معناسنه در دیلپایه سکون یای اول ولام وفتح باء فارسی و یای ثانیله سوجق کرکسه جوز و باداملی شیره دان کرکسه طولمش مونبار کذا فی نعمة الله دینارویه سکون یای تحتانیء اول وفتح نون و یای ثانی وضم راء مهمله ایله براوتدر ترکیده چوردك دیرلر و بیان طراغی ده دیرلر اهل اخبیه بوغرده قاتوب یرلر دینه سکون یای تحتانی وفتح نونله دونکی کونده واقع اولمش احوال میر نظمی بیت بیاد آورده بود احوال دینه * همیکرد آشکاره سوز سینه دیوانه معروف عربیده مجنون دیرلر دیو بحوریده باء موحده و خاء معجمه وراء مهمله ایله بوزن تکو شیده جن طوتمشه دیرلر کذا فی المجمع دیوچه فتح جیم فارسیله تحل بتی ارباب لغت بو معناده متفقلردر و مجمع الفرسده کوه دیدکلری قورتجغزدر اثواب و چوقه یی کسر کمال اسمعیل بیت کر فرشته است چو بر وا نه باتش با زد * هرکه امروز نه چون دیوچه در موی شجاست * فرهنك میرزا ابراهیمده بمعنی ارضه کوه نوعندن بر بوجکدر و بمعنی چوپی که اندام خارند یعنی ارقه قشغیسی و بمعنی زلو یعنی سولك بر سیاه قورددر دم فاسدی وجوددانساندن امو ب چقرر حضرت مولانا قدس سره بیت سلك نه بر استخوان چون عاشقی * دیوچه وار از پر خون عاشقی * صیدنه ابی ریحانده نام کیاهدر که اکا زروك دخی دیرلر یعنی انبر بارس و شیخ اسمعیل جرجانی ذخیره خوارزمشاهی نام کتابده ارسال علق بابنده سولك را در ولایت ما دیوچه کویند دیمشدر دیوستنبه و دیو استنبه کسره همزه و سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة بعده سکون نون وفتح باء موحده ایله شکمی بزرك وجثه سی قبا دیو دیمکدر استعاره طریقیله ثقیل الجرم و بد اخلاق آدمه دیرلر دیوه سکون یای تحتانی وفتح واو ایله ترکیده طوملان عربیده کا دیدکلری دربیه ده تعفن هوادن غایت ایری اولور حتی قاربوز قدری کورلمشدر اما الا قدر اولانی قیمات و یمرطه ایله بشوررلر لطیف تناول اولنور ات قدر غدائیتی وار مفرط باهدر دیه سکون یای تحتانی واظهار ها ایله کوی معناسنه در دیهه سکون یای تحتانی واظهار هائین ایله مشهور فارسیه نك اون بشنجی کونی اسمیدر مع الباء * دیبقی کسر باء موحده و قاف و سکون یای تحتانی ایله بر نوع دیبادر صاف ابریشمدن سیم و زرتل ایله طوقنور وضم دال ایله بر شهر آدیدر درازای فتح راء مهمله و زاء معجمه ایله اوزنلق بر بیوك بالق وصفنده حکیم اسدی بیت ز دریا نتاده بخشکی برون * درازای او چاره صد رش فرون درازی ارشکه بز ایچون اوزاتدقلری ئالره دیرلر آخرنده یای نسبت درهرنکه اوزونلغه منسوب اوله اکا درازی دیرلر درخی سکون زاء فارسی وفتح خاء معجمه ایله بند یوان معناسنه در دلربای دلربا مرقوم معناسنه در آخرنده کی یا جای و سرای یالری کبیدر دلکشای ذکری مرور

مرورایدن دلکشاکبی در وهوایه صفت استعمال اولنور نسیم دلکشای دیرلر نوعی خموشانی بیت ز چاك درنسیم دلکشایی * درون آورد بوی آشنایی ك دمیقی م کسر میمله بر نوع قماشدر اطلس وسیم وزر تل ایله طوقنمش اولور ك دهقانی م کویلو معناسنه آخرندهکی یا یای وصفیه درکه صفتن بیان ایدر میرنظمی بیت نیاید کار بد از اصل زاده * نباشد آدمی دهقانی زاده ك دهکانی م کاف فارسیله دهقانی دیمکدر اصل دهکاندر تعریب ایدوب دهقان ایتدیلر ك دی م دون عربیده امس دیرلر وحشی یزدی * مصرع * دی هلالی بود امشب بدر وامروز آفتاب ك دیبهٔ خسری م خسرو پرویزك سکز کنج بنام یعنی اسملی سکز خزینه سنك برینك نامیدر حکیم فردوسی بیت دکر آنکه نامش اکرنشنوی * بخوانی ورا دیبهٔ خسروی * وموسیقیده باربد خسروك یاپدیغی اختراعلرندن برلحن آدیدر میرنظمی بیت چو آغاز کرده در آن شبروی * که آهنك کرد دیبهٔ خسروی ك دیداری م اقدوغی غایت ظاهر اولان صویه دیرلر یعنی جریانی زیاده اولان صو . بو اسم غالبا اصلنی بیان اوله زیرا اول جوهری که ازل آزالده جناب باری تعالی جلت عظمته مظهر تجلی ایلدکده اریوب صو اولدی بخارندن کوکلری وکوپوکندن طاغلری وموجندن یرلری خلق ایلدی مشاهدهٔ دیدار ایله جاری اولدیغی سببدن تسمیه اولنمش اوله ابوالمعانی بیت درد عشقم بکاشود پنهان * اشك چشم چوجوی دیداری ك دیدهٔ کافوری م یعنی نابینا اولان کوزه دیرلر ك دیرپای م اشکنی آز آت وقاطر وقوی هیکل آدم ك دیری م غایت کیج معناسنه یای وصفیه در دیره صفتدر میرنظمی بیت چو زیرش هست دیری اسب لاغر * چنان بکند ره کوششش نیست در بر ك دیکپای م دیکپاء مرقوم معناسنه آخرنده یا زائده در ك دیکبرکی م سکون یای تحتانی وکاف فارسی اول وراء مهمله وفتح باء موحده وکسر کاف فارسی ثانیله اول خورجندرکه آلات سفریه دندر ایچنه طعام ما حضر قونیلوب یوله کوترلر وبعض نسخه ده دیکبا برکی واقع اولمشدر ك دیناری م نسخهٔ میرزا ابراهیمده حریرك برنوعیدر ومنقوره دخی دیناری دیرلر خواجه سلمان بیت بدفع کفر دل صافی تو دیناریست * کزان درست توامروز نیست یك دینار ك دیواربینی م بورونك اورته سنده اولان پرده که ترکیده بوروك دیرکی دیرلر ك دیوپای م سکون یای تحتانی وواو وفتح باء فارسیله اورمجکك برنوعیدرکه ایاقلری اوزون اولور شمس فخری بیت خصم ملك تو دیوپای آسای * در هواباد دائما دروای ك دیوفرسای م اوچق طوتمش دیمکدر میرنظمی بیت ببزم کر به بیند آن سمن سنای * حشو داغیار بدرك دیوفرسای ك دیوورسای م فاء یرینه واو ایله دیوفرسای مرقوم معناسنه در ك دیهی م سکون یای تحتانی وکسر ها ایله اهل قریه معناسنه درکه ده کوبدر آخرنده کی یا یای نسبتدر ك باب الدال المضمومة مع الف * درنا م سکون راء مهمله وفتح نونله برموضع اسمیدر ك درواع م سکون راء مهمله وفتح واو ایله بمعنی درست وتحقیق حکیم خاقانی بیت یعقوب آن فراست در واش دید وکفتا * برپاکی مسیح چو تو کوهری ندارم ك دنیا م معروف لفظ عربیدر فارسیده دخی استعمال اولنور ك دوال پا م ترکیده قایش بالدر عربیده غول دیرلر نقل اولنور که انسان صورتنه کیروب بریه ده وبعض طاغده یولدن چقان آدمی

آزدروب اوکینه دوشوب کیدر تنها قالدقده اومزینه بینوب ایاقلرین بوینه صاروب استدوکی قدر کزدردکدنصکره هلاك ایدر ومجازاحیله کار مردم فریب آدمه دیرلر خواجه سلمان بیت
چرخ دوال پای اکرسرکشی کند * امرت کشد بجرم زجرم اسد دوال ل دوپا ع باء فارسیله برنوع قرمزی کوچك قورد درا کثر بلوط اغاجلرنده بولنور دوشروب قینادوب صویی ایله ابریشم بویارلر غایت لطیف قرمزی رنك اولور اکشی سورسه لر چقماز عربیده قرمز دیرلر بعض دوالره دخی جزو ایدرلر نازك بویه در ل دوتا ع تاء مثناة ایله ایکی قات اولان نسنه یه دیرلر بر قات اولانه یکتا دیرلر ودخی بر جامه که پنبه سز همان یوزی وآستری اوله آکا دیرلر خواجه سلمان بیت دوتایی فقرا جامه ایست کز عظمت * هزار میخی افلاك آستریابی اکیلوب ایکی قات اولمشه دیرلر که عربیده منحنی دیرلر شیخ سعدی بیت پشت دوتای فلك راست شد از خرمی * تاچو تو فرزند زاد ماد رایام را * چغتای لسانده اونکای دیرلر لطفی دیوانده بیت اونکای باری روضه ایچره نرکس * چون لطفی ایرور کوز ونوك قتیلی ل دوجا ع جمله شاشی معناسنه بر نسنه یی ایکی کوردوکیچون دوجا دیرلر میرنظمی بیت راست بیناند راست بیند هریکی * کج نظر دوجاست بیند بی شکی ل دوشا ع شینی معجمه ایله سودی صاغلور قیون وپکی واینك که دوشیدن لفظندن مشتقدر حکیم اسدی بیت زکاوان صدوسی هزار از شمار * زمیشان دوشا هزاران هزار ل دوغبا ع سکون غین معجمه وفتح بایله توغاشور باسی که قوزی اتی ویوغرت ایله ایدرلر اصلی دوغ آبادر یوغرتاوشوربا دیمك اولور تخفیفا الفی حذف اولنمشدر ل دوغوا ع باء موحده یرینه واو ایله استعمال اولنور دوغبا کبی بونك دخی اصلی دوغ آوایدی تلفظنده نوعا ثقلت اولمغله تخفیف اولنمشدر
ل دولا ع لام ایله بمعنی سبوی آب یعنی صو دستی سی کذا فی التحفه ل مع الباء الموحده *
ل دُرّخوشاب ع لطیف وآبدار وبیاض اینجویه دیرلر که درّ راء مشدده ومخففه ایله اینجودر وخوشاب لطیف صولی دیمك اولور ابوطالب کلیم بیت سفته آید کوهر از دریا بعهد نظم تو زانکه شد سوراخ از رشکش دل درّ خوشاب ل دنب ع سکون نونله اصلی دمب ایدی میم ساکن نونه قلب اولندی لکن تلفظنده نوع ثقلت اولمغین بایی حذف اولنوب دم دیرلر خنب وصنب کبی در تلفظه سهولت ایچون خم وسم ایتدیلر ل دوشاب ع سکون واو وفتح شین معجمه ایله بکمز معناسنه در عربیده کسر دال وسکون یا ایله دیس دیرلر ابتدا خرما بکمزی ایچون وضع اولنمشدر که اوزم شیره سندن اولان بکمزه رب العنب دیرلر ایدی کیدرك ایکیسنده دیس دیدیلر دخی کیدرك خرمایه اوزم غلبه ایدوب هم اسمن وهم استعمالن آلدی جمله دوشاب دیدیلر میرنظمی بیت برندان چو زاهد زیك جای زاده * دراصلش یکی بود داوشابه وباده ل دولاب ع اسم عامدر صو دوندردیکی دولاب وطوار چکدوکی دولاب وابریشم صاردقلری دولاب وچرخ که نه دولاب دیرلر وچرخه که چقرقدر واولرده اشیا قومق ایچون ایتدکلری دولاب که خزانه ده دیرلر بوجمله یه دولاب دینلور عربیده مشترکدر مثال اول ابو المعانی بیت شده برهم دکر با آب دولاب * چو غالب آمد آب کردید دولاب

دُت

مع التاء المثناة * ل دخت ع بوزن بخت دختر لفظندن مختصر اولنمشدر قیز معناسنه که عربیده

عربیده کی بت معناسنه در خواجه افضل الدین کاشی بیت آبی که بروز کار بندد کیمخت تو که پسرش نام نهی کاهی دخت * حکیم اسدی بیت جز از دخت او نیست زیبای من * بدو شاه روشن کند رای من * حکیم فردوسی بیت کز بهر دلم دخت مهراب را * بیارم زدیده بمهراب را ﴿ درست ﴾ اوج معنایه کاور اول معروف صاغ و صحیح و ضد ناقصدر ثانی تنکهٔ زرکه اشرفی و فلوری نامیله مشهوردر کمال اسمعیل بیت چون صبح با زکرد زبان را بمدح او * چرخش درست مغربی اندر دهان نهاد * رفیع الدین لبنانی بیت ز بیحسابی جود شی ازین سپس نبود * درست مغربی آفتاب در میزان * شیخ سعدی بیت شنید این سخن پیر فرخ نژاد * درستی دو بر آستینش نهاد * ثالث صحیح و تندرست معناسنه حکیم ناصر خسرو * قطعه * سودمند ند همه خلق جهان را چو شکر * جان من باد فدا شان که بطبع شکرند * آن شکر نفع همی کر دبه بیمار درست * دشمن و دوست از ایشان همه بی نفع کرند * صحیح معناسنه چغتای لسانینده چین دیرلر میر علیشیر بیت ای کونکل آهنکنی دیرسین کیم سوایلر طاشنی * چین ایرور کونکل که آتینیك کرسرایت ایلای ﴿ درشت ﴾ ضم راء مهمله و سکون شین معجمه ایله پك و ایری ضد ملایم و ناهموار معناسنه حقیقتا و مجازا اولسون مثالی بیت چنینست رسم جهان درشت * کهی پشت بر زین کهی زین به پشت * عربیده خشین و لسان چغتایده ایریك دیرلر میر علیشیر بیت فقر بولیدا ایرین پشمینه دین عارا تماکیم * هر تحرکدین یقین بند بنی اول سوهان قیلور ﴿ دشت ﴾ سکون شین معجمه ایله بدوزشت معناسنه دربر آدمك آدنی یرامزلغله ذکرایتمکه دشتنام کرد دیرلر آدنی یرامزآکدی دیمك اولور و سوکمکه ده دشتنام داده یرلر مرورایامله تاسنی قالدیروب دشنام داده یدیلر و دشمن دخی اصلنده دشتمن ایدی بد دل معناسنه زیرا من دل معناسنه فرس قدیمدر و دشوار ده دشتوار ایدی و دشخوار دخی دشتخوار ایدی و علی هذا القیاس هرنه وار ایسه کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ دنیاپرست ﴾ طالب دنیا یعنی دنیایه محبت ایدوب عقل و فکری دنیاده اولوب آخرتی هیچ خاطرینه کتورمینه دیرلر لواحد من الکبار بیت مشو دنیاپرست و جمع دینی * مکن با این شود ویران عقبی ﴿ دوپوست ﴾ ایکی قات نسنه بر برینه ملاصق اوله کاغد و آنلر امثالی نسنه لره دیرلر ﴿ دوبیت ﴾ اول چار مصراع شعردرکه خوانندکان لبتدای سرودده اوقورلر ﴿ دوخت ﴾ سکون واو و خاء معجمه ایله اولدوختن لفظندن فعل ماضی در دیکدی خیاطت معناسنه مستقبلنده خاء معجمه زایه قلب اولنوب دوزدیشلور و برمعناسی دخی دوشیدن لفظندن فعل ماضیدر دوشید صاغدی عربیده حلب دیرلر و برمعناسی دخی اذاکرددر بو ایکی معنایه سراج الدین راجی بیت شیر هرماست دوخت ته بیرش * دام افلاس دوخت احسانش * و برمعناسی دخی دختردر ﴿ دوست ﴾ ترکیده دخی دوست دیرلر مقابلی دشمندر بیت مترس از دشمنی که دوست خویست * حذر از دشمنی که دوست رویست * و محبوب معشوق معناسنه شایعدر ﴿ دویست ﴾ کسر واو و سکون یای تحتانی و سین مهمله ایله مراتب اعداده ایکیوز عدده دیرلر عربیده مائتین دیرلر کاهی دوصد دیرلر ﴿ مع الجیم * دراج ﴾ فتح راء مشدده ایله ککلکه مشابه برقوشدر ترکیده توراج دیرلر

لطیف آتی اولور میر نظمی بیت سحرکه بر سر شمشاد سروی * بخواند مدحتت دراج

وقمری درج سکون راء مهمله ایله بویدان یعنی غالیه و زباد قودقلری کوچك حقه

و قیمتدار جواهر و اینجو قویوب حفظ ایتدکلری حقه یه دیرلر مولانا هاتفی بیت سران عرب را

بمجلس نشاند * ز درج لآلی جواهر فشاند * واستعاره طریقیله محبوبك دیشلرین

اینجویه تشبیه ایدوب دهانه درج دیرلر ایکی معنایه ابو المعانی بیت بدستش درج پر از لعل

و یاقوت * نهد بر درج دیکر در خوشاب * درج اولدن مراد ساغر پری درج ثانی دهندر

بر درجی بو درج اوزرینه قودی دیمك استر دواج فتح واو ایله فراجه معناسنه در بعض

نسخه ده چادرشب که زنان طشره چقدقده بورینورلر رومده شایع دکلدر زنان عجم فراجه

کییوب چادرشب قوللنورلر فتح دال ایله مشهور در چغتای لسانیدر و بعض نسخه ده یورغان

معناسنه و بعضنده تکله دیدکلری جامه معناسنه مرویدر میر نظمی بیت بپوشیده دواج

از اطلس سرخ * ز تاب می رخش رنکین فرخ دوج بوزن پوج شرفنامه ده بر کیاهدر

دیو منقولدر دود آهنج ایکی معنایه در اول خانه لرده و مطبخ و خان و سائر یرلرده

اولان اوجاغك تو تونلکی و کذلك حمام کلخنلرینك تو تونلکی شاعر بیت دهانش چون زدی

از دود آوخ * تو کویی بود دود آهنج دوزخ * ثانی اول سفالدر که چراغ اوزرینه قورلر

دوده سن آلوب مرکب ایتمکه بو ایکی معناده دوده نج و دود آهنك و دودهنك دخی دیرلر

دودهنج حذف الف وفتح ها و سکون نون ایله دود آهنج مرقوم معناسنه در دولج

واو مجهول وفتح لام ایله سردابکه زیر زمینده ایدرلر ایام حرده صیفده ایچنده اوتورورلر میر

نظمی بیت چوفارغ شد ز بالا خانهٔ اوج * شد عمخانه اش پیغوله دولج مع الخاء المعجمه

دخ بوزن رخ حصیر ایتدکلری ساز در شاکر بخاری بیت روی مرا هجر کرد زرد تر از رنك زر

کردن من کرد عشق نرمتر از دوخ و دخ * بو معنایه شمس فخری بیت از بهر حصیر بارکاهش *

از سدره وطوبی آمده دخ * فرهنك جهانکیریده بر معناسی دخی دخت و دختر لفظندن مخففدر

قیز معناسنه مولانا شهاب الدین عبد الله قامی بیت در چمن دلبری سرو قد و ماه رخ

چون تو ندید ست کس هیچ پری چهره دخ * دوازده رخ بر مشهور جنکدر که کیخسرو ك

سر لشکری کودرز افراسیابك سرلشکری پیران ویسه ایله کوه کنابد دامننده عظیم جنك

وجدال ایلمشلر ایدی کذا فی المشکلات شهنامه دوخ واو مجهول ایله ایکی معنایه در

اول هر دشت و صحرا وشاخ درخت اوتدن و یپراقدن و هر سرکه قیلدن خالی اوله آکا دیرلر

ودوخ چکاد دخی دیرلر دوخ خالی وچکاد دپه در عربیده آنجلین قیلسز باشه اصلع دخی دیرلر

ثانی اول حما زه دیرلر که آندن حصیر ایدرلر اول دخی یپراقسز اولدوغی جهتدن زراتشت

بهرام بیت شود رخ زرد و پشتت لوخ کردد * تنت باریك همچون دوخ کردد * بو معناده

دوخ ولوخ دخی دیرلر شمس فخری * قطعه * دایم حصیر بان مه از منزهات چرخ * ازبهر

خانقاه شهنشه برند دوخ * پر شوخ فتنه بود تن ملك پاك شست * عدلش باب تیغ تن

خصم راز شوخ * مطلق ساز معناسنه که معروف اوتدر حیوانات یمز شاکر بخاری بیت

روی مرا هجر کرد در دتر از رنك زرد * کردن من عشق کرد نرمتر از دوخ ولوخ * فرهنك میرزا

فرهنك ميرزاده اولنيور كه آتشبازلر آتش كجه‌لرنده باروت ايله ايدوب آتارلر رومده هوايي فشنك ديرلر ﴿ دوزخ ﴾ معروف تركيده طاموغ عربيده جهنم ديرلر شيخ سعدي بيت حوران بهشتي را دوزخ بود اعراف * از دوزخيان پرس كه اعراف بهشتست * چغتاى لسانند طاموغ ديرلر ﴿ دوشاخ ﴾ ايكي معنايه در اول كمرزرين يعني التون ومرصع قوشاق وقليج وتركش باغي وشاطرلرك مخصوص كمر قوشاغي مير نظمي درحق شاطر محبوب بيت دل عاشقان زانجهت خسته بود * دوشاخ مجوهر ميان بسته بود * ثاني مجرمانك كردننه اوردقلري قيد آهنكه رومده آكا لاله ديرلر فارسيده آكا دوشاخه دخي ديرلر مولانا جامي در صفت كلمهٔ شهادت بيت لام الف هست درين ديولاخ * كردن ديوان هوا را دوشاخ ﴿ دوميخ ﴾ ايكي قطب ديدكلري يلدزكه بري قطب شمالي وبري قطب جنوبي دركذا في المحمودي

تركيده اول يلدزلره دمورقازق ديرلر آنك ايچون كه اصلا حركتلري يوقدر ﴿ مع الدال المهمله ﴾ ﴿ درد ﴾ سكون راء مهمله ايله شراب واشربهٔ سايره آنك امثالي نسنه‌لرك دبنه چوكن صفلي وقدحده بقيه قلان شرابكه جرعه دخي ديلور شعرا باده خوار اولانلره دردكشان ديرلر شرابه غايت اقبالندن جرعه ديمز درد ديمز نوش ايدر ديمكدر ابو تراب بيك بيت دركوى خرابات بلا راكذري نيست * بر دردكشان خيل الم راظفري نيست ﴿ درود ﴾ ضم راء مهمله وواو معروفله اوج معنايه كلور اول حضرت سرور كائنات ومفخر موجودات عليه افضل الصلوة واكمل التحيات ايچون صلواة معناسنه درقرآن عظيم الشانده وارد اولان * ان الله وملائكته يصلون على النبي يا ايها الذين امنوا صلوا عليه وسلموا تسليما * الله تبارك وتعالى دن رحمت ملائكه‌دن استغفار ومؤمنين‌دن دعادر اول دعايه فارسيده درود ديرلر شيخ سعدي بيت هزاران درود هزاران سلام * زما بر محمد عليه السلام * وساير اصحاب عطا واوليايي نعم ايچون اولان دعا وثنايه دخي ديلور ابن يمين بيت بيان خاطر اوز انياز دو بركير * درود ابر بدان دست درفشان برسان * ديكر بيت وليكن زداغ دو چشمش درود * دلش بر سلام وزبان بر درود بوندركه بركسنه‌يي اسنلكه بدرود كرد ديرلر وداع ايتدي معناسنه شاعر بيت بكفت اين وزاب مژه درود كرد * بپوسيدش از مهر بدرود كرد * ثاني بمعني دروكردن يعني بيچمك حكيم فردوسي بيت اجل تيغ الماس آورده است * درود تر اداس آورده است * ثالث خمسهٔ مسترقهٔ سال ملكي نك بشنجي كوني آديدر ﴿ دروند ﴾ سكون راء مهمله ونون وفتح واو ايله بدمذهب وفاسق وفاجر معناسنه در بو لغت بو معنا ايله كتاب زنددن منقولدر زراتشت بهرام بيت درود از ما به به دين خردمند * كه دورست از ره وآيين دروند ﴿ دزد ﴾ سكون زاء معجمه ايله خرسوزكه عربيده سارق ديرلر دزديدن خرسزلق معناسنه مصدردر مير نظمي بيت مكر بودماست آنجا دزد بدنام * كه دزد دسر مه از چشم بهرام ﴿ دشناد ﴾ سكون شين معجمه وفتح نونله كثرتدن كنايه ايدوب بسيار معناسنه استعمال ايدرلر مير نظمي بيت * بكفتار خوشش دشناد كوده * فسون وحيله را ايجاد كرده ﴿ دغد ﴾ سكون غين معجمه ايله كان عروس معناسنه در ابو المعاني بيت دل منه آرايش زينتهٔ دنياي دون * اين عجوز پر حيل خود را نمايد دغد خوب ﴿ دنباوند ﴾ سكون نون وراء مهمله وفتح باء موحده وواو ايله يعني دماوند يعني

قویرقلی وقطار اشتر واستر وصو کندهٔ اولانی ترکیلا دندار دیرلر ل دند ع سکون نونله
برنوع زنبوردر کذا فی فرهنك جهانکیری ل دوبود ع قفتانك یاقه سنه ایکی طرفدن
دیکیلن ایجو وصرمه ایله ایشلنمش یاقه لق کاهی واو سزده کلور دوبد دخی دیرلر ل دوخ چکاد
شرحی دوخ لغتی ذیلنده ذکر اولندی شمس فخری بیت عجب مدار که فرق سپهر بپو یست *
که شد ز سیلی تادیب شاخ دوخ چکاد ل دود ع سکون واو ایله ایکی معنایه در اول توتون که
عربیده دخان دیرلر اسم عامدر هر شینك توتونه دیرلر واوله ده استعمالی شایع اولان
توتون که اکا تنباکو دخی دیرلر ثانی غم واندوه معناسنه حکیم قطران ازموی بیت جان
خصمانت زمان در غم بطبع سود سود * وز دل خویشانت سور خرمی بر دود دود * بو معنادن
آه دزونه تشبیها دود دل دیرلر بو بیتده تلمیح وار در شاه طاهر دکنی بیت زعشق آه کشیدن
نشانهٔ خامیست * که هرچه سوخت از و دود بر نمی آید ل دود آلود ع ایکی معنایه کلور اول
هر نکه توتونلی اوله یعنی ایس و پاس ثانی هندوستانده بر بیوك قصبه آدیدر وبعض نسخه ده
جنکاری رنکه دیدکاری مسطوردر ل دودکند ع فتح کاف فارسی و سکون نونله توتونلك که
اوجاق اوزرنده ایدرلر اکا دود آهنك دخی دیرلر ل دوسند ع واو معروف و فتح سین مهمله
و سکون نونله بمعنی چسپند یعنی میل ایلك و یاپشمق و چسپیدن لغتنك معنالرینه شیخ اوحدی
در جام جم بیت دست بکذار تاش می بوسند * تو بهل تا در و همید وسند ل دوصد ع یعنی
ایکیوز دویست مرقوم معناسنه ابو تراب بیك بیت چو آیم جانب کویت دو صد منزل یکی
سازم اکر بیرون روم در هر قدم صد جا کنم منزل ل دوکارد ع فتح کاف عربی و سکون راء مهمله
ایله مقراض معناسنه لفظ مرکبدر معنای ترکیب ایکی بچق دیمك اولور مجمع الفرسده
طرنق کسکلك برنسخه در اثوابدن لکه کیدررلر عربیده افصح حلمان در عوام جلم ل مع الراء

دُرِ

المهمله * دختر ع سکون خاء معجمه و فتح تاء مثناة ایله قیز معناسنه که دخت دخی دیرلر
ل دختندر ع اوکی قز قرنداش دیمکدر اصلی دخت اندر در تخفیفا الفی حذف اولنوب
دختندر ایله یاد شمس فخری بیت کیش او از قبایل دشمن * نه پسند رهلد نه دختندر
شاه ناصر خسرو بیت شیعهٔ ماینده ری ای بد نشان * نشاید اکر دشمن دختندری * ادات
الفضلاده بمعنی دختر شوهر یعنی کشینك آخر هوردن اولان قیزینه دیرلر ودختراندر
ودخترندر دخی دینلور ل دخچکار ع سکون خاء معجمه و فتح جیم فارسی و کافله مرد صالح و زاهد
معناسنه در ل دخدار ع سکون خاء معجمه و فتح دال مهمله ایله کیرلنمش یاغلی قفتان و کیرلی
ساده میرنظمی بیت سر اپا مهمل و مردار بوده * که در برجامهٔ دخدار بوده ل دخسر ع
سکون خاء معجمه و فتح سین مهمله ایله طاز باشی یعنی قیل اولمیان باشه دیرلر ل درچکار ع
سکون راء مهمله و جیم فارسی و فتح کافله جواهر و اینجو قوطوسی ل دردخوار ع سکون
را و دال مهملتین و فتح خاء معجمه و واو معدوله ایله بغرسق ییلنلر و شراب صافی اولدقده دك
طورمیوب ایچن و بلا جرعه نوش باده اید نه دیرلر میرنظمی بیت درد خوار بادهٔ عشقیم ما * سینه
صاف و ساده عشقیم ما ل دردور ع سکون را و ضم دال مهملتین و واو معروف ایله کرداب که
دریا ایچنده اولان چوقوردر دوشنکی و آدم هلاك اولور ل درشهوار ع ایری و آبدار اولان

١

اولان ایچوکه معنای ترکیب پادشاهه لایق ایچودیمکدر ابو المعانی بیت کنون که مدح تر انظم
من چودر خوشاب * سزد که درنظر آری چو در شهواری لغ درکور مع سکون راء مهمله وضم کاف
فارسیله مخالف معناسنه در وله بیت فتد بوادی خسران دهکو رامرش * برند نفع جهان
هر متابع فرمان * لغ درودکر و درو کر مع کلاهما بضم الراء المهمله و سکون الواو وفتح الکاف
الفارسی ترکیده دولکر عربیده نجار دیرلر کمال خجندی بیت کجا کنند درست اهل زهد
تخته عشق * که مشکلست بمیون درو کری آموخت * حکیم خاقانی در مدح پدر خود
بیت نوح درو کر نبود کر پدر من بدی * قنطره بستی زچوب بر سر طوفان او * لغ درکر مع
سکون راء مهمله وفتح کاف فارسیله درودکر لفظندن اختصار اولنمشدر ترکیده دولکر
بوندن غلطدر حکیم فردوسی * مثنوی * بفرمود تا درکران آورند * سزاوار چوب کران
آورند * یکی نغز کردون چو پی بساخت * بکرد اندرش چو پهادرنشاخت لغ دزدافشار مع
بولدوغن سرقه ایدن آدمه دیرلر میرنظمی بیت هرچه دارم بدزد غمزه یار * همچو چشمش
نبوده دزدافشار لغ دژکوار مع سکون زا وضم کاف فارسینک ایله ناموافق طبع اولان نسنه
وعلاجی عسیر کار معناسنه لغ دستور مع وزیر معناسنه در حکیم انوری بیت امروز روز عید تو
در شهرتن زده * فردا تراچه کوید دستور شهریار * و دیوان دفتری معناسنه ده کاور
لغ دشخوار و دشخوار مع سکون شین وتاء موقوف وفتح خاء معجمتین و واو معدوله ایله ایکی
لغت دخی بمعنی دشوار یعنی کوچ عربیده عسیر دیرلر اصلی تاء مثناة ایله دشخوار در کیدرک
تاسز دشخوار ایلدیلر یته کیدرک استخفافا لاستعماله دشوار دیدیلر حکیم انوری بیت
هرچه پنهان قضا حزم تو پیدا داشته * هرچه دشخوار قدر عزم تو آسان یافته * حکیم ناصر
خسرو بیت کر آسانی همی بایدت فردا * مکیر از بهر دنیا کار دشخوار * حضرت مولانا
قدس سره بیت جام جفا باشد ودشخوار خوار * چون ز کف دوست بود خوش بود *
لغ دشوار مع دشخوار لفظندن مخففدر جمالای شیرازی * مصرع * مکش آسان
بشهد افتد ولی دشوار برخیزد لغ دمدار مع سکون میم وفتح دال مهمله ایله هرنه که قویرقلی
اوله مثلا ستاره دمدارکبی و بر معناسیده عسکرک جمله سندن کیرو کالن کسنه لرکه محافظه
لشکر و کیرو قلانلری قومامق ایچون ترکیده دونداردیرلر استاد بیت چو دمدار بکذاشتش
پیشرو * بمنزل رسیدی رهی نو بنو * و بر معناسی دخی اشتر واستر قطارینک کیرو ده
اولانه دیرلر میرنظمی بیت میرود همچو سک پس دلدار * کشته آن بدلقا خر دمدار *
معنای ثانی یه عربیده ساقة الجیش و ترکستانده جنداول دیرلر لغ دنباور مع سکون نون
وفتح باء موحده ایله بمعنی دمدار مرقوم لغ دو پیکر مع بروج اثنی عشردن برج ثالث که جوزا
دیدکلری یلدز درکواکبی تصویر وتحریر ایلدکلرنده انی ایکی باشلو آدم تصویر ایدرلر استاد
عنصری بیت سپهسالار ایران که ز کالش * دو پیکر کرده نقل اندر دو پیکر * بو معنایه شمس
فخری بیت ایا شهریاری که از بهر خدمت * کر بست بر آستانت دو پیکر * عمق بخاری بیت
یکی صورتی چون جهانی مهیا * بر آورده پیکر بفرق دو پیکر لغ دوچار ودوچهار مع ایکی آدم
ناکاه بر یره راست کلمکه دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت بزد با من میان راه تنکی * دوچاری

ودوچاری ودوچاری * شیخ عطار بیت کرام صدر اجل دیله کمبا اوهم * اجل نخورده دوچاری
درین سرای سپنج * استاد فرخی بیت هرکه با توبجنگ شد دوچهار * باظفر نزد او بکیست
بجرب * عربیده مصارف وچغتایده اوچراماق دیرلر توش اولماق معناسنه سبعهٔ سیارده بهرام
شاه عیش ایدرکن مانی نقاشی کوردوکی محلده بیت بیلا ایشلارتو یارا یروی اوزیکا * دست
آرا اوچرادی بیرا وآوکوزیکا * وبنه سبعهٔ سیارده * مثنوی * ایستادی حاجتینکه خالق دهر
آنکا مطلو بید یتو رکای بهر * کوزیکا اوچرا کای دلارامی * حاصل اولغای وصالدین کامی
ع دوخواهر ع فتح خاء معجمه و واو معدوله ایله ایکی یلدزدر برینه شعرای یمانی و برینه شعرای
شامی دیرلر شرفنامه‌ده دو خواهر اختا سهیل دیمکله معروفدر دیو مسطوردر ع دودخوار ع
دال ثانی موقوف وفتح خاء معجمه وواو معدوله ایله بمعنی پروانه که شمع اطرافنه طولانور پرنده‌ده
دیرلر کذا فی المجمع ع دودر ع سکون واو و فتح دال مهمله ایله چپ وراست که عامه تحریف
ایدوب چپراز دیرلر هرنه اولورسه ایریشمدن یاخود صرمه‌دن اشلنمش ویا خودکشدن
والتون وباقر ودموردن یاپلمش هرنه ایسه اسم عامدر چپراز لفظنک ترجمه‌سیدر ع دور ع
یوزن سور ایراق عربیده کی بعید معناسنه مقابلی نزدیکدر میرنظمی * مثنوی * اکراز
از آستانت دور افتم * مپندار ای که مدحت رابکفتم * دعا کوی توام نزدیک اکر دور * مپند ازاین
دل محزون مهجور ع دورادور ع الف مقابله ومساواة ایله ترکیبده اوزون اوزاق دیدکاری
معنایه که غایت بعیددن کنایه‌در وله ایضا بیت مکن این فکر دورادور هردم * که انداز دترا
درغصه وغم ع دودآندر ع یعنی دریک عربیده کی عمیق معناسنه در ع دوژنه دار ع سکون
واو وفتح زاء فارسی و نون ودال مهمله ایله اکنه‌لی سکام و بوجک وسقرسککی معناسنه
ع دوستار ودوستدار ع دوستطوتیجی ودوستلق ایدیجی وعاشق دیمک اولور شاعر بیت
دوستدار الم و دشمن شادی شده ام * حالت عشق عجب حال دکر میباشد ع دوسکر ع
سکون واو وسین مهمله وفتح کاف فارسی ایله صوایجی که دیوار صوار ع دوسر ع یولاف
دیدکاری نسنه که اربه کبی سنبله‌سی اولور امادانه‌دار اولماز ع مع الزاء المعجمه * دختر رز ع

دُن

شراب انکوری معناسنه‌در دختر قیز ورز اوزم واوزم چبوغنه‌ده دیرلر شراب اندن حاصل
اولدوغندن تسمیه اولنمشدر ابوالمعانی بیت بمهر دختر رز میدهم نقود خرد * شوم
زدردوغم فکر صحبت آسوده ع دوز ع یوزن سوزلکلک ترسی زاء فارسیله دمرو یدز
ع دومغز ع ایکی پهلو بادام ودخی هرنه که لب قسمندن بر ظرفنده ایکی دانه اولسه اکا
دومغز دیرلر میرنظمی بیت هردویک پیرهن غنوده‌اش * همچو بادام دومغز بوده‌اش
ع دملباز ع یعنی طبلباز که دهل ضمتین ایله طبل معناسنه‌در ع مع الزاء الفارسی * دژ ع

دُژ

عدد معناسنه روایت اولنمشدر مثلا برعدد ایکی عدد دیمکده یک دژ دو دژ دیرلر وبانیقدد
دیمک اولور مثلا صد دژ دیرلر یوز قدردیمکدر ع دوژ ع یعنی دوز مرقوم یعنی لکلک ترسی
ع مع السین المهمله * دخس ع سکون خاء معجمه ایله دخسر مرقومدن اختصار اولنمشدر

دُس

طاز باش معناسنه مجم بو یله اسمانی مرخم ایدوب استخفافا تلفظ ایدرلر ع دوپوس ع ضم باء
فارسیله یودخی دو پوست لفظندن ترخیم اولنمشدر خطاطلک بری دیمشدر بیت هرکه خواهد

خواهد فلك پیوس كند * مشق بر كاغذ دوپوس كند * پیوس تواضع معناسنه در یعنی هر كسه كه استر فلك كند ویه تواضع ایلیه دوپوس كاغده مشق ایلیه زیرا بویله ایدن نیز صاحب كتبه اولور ﴿ دوس ﴾ بوزن كوس صوادر كه اوایچنه صوارلر صواجیه دوس كردیرلر ﴿ دوك ریس ﴾ واو معروف وكاف فارسیله ایلك اكیریجی دوك ایكدر ریس ریسندن لفظندن اسم فاعلدر ابو المعانی بیت دلم دوكریسه شد بارشته غم * شدم دوكریس از سودای زلفش ﴿ مع الشین المعجمه * درخش ﴾ ضم راء مهمله ایله درت معنایه كلور اول شمشك عربیده برق دیرلر استاد منوچهری بیت اكر درخش بهاری نه تیغ توجهدی * زخاك كوهر الماس رویدی نه كیاه * عبد الواسع جبلی بیت از خروش وفروغ رعد ودرخش * ساخته كوس وآخته خنجر * ثانی هر نسنه نك فروغ وضیاسی حكیم فردوسی درخشان شد تیغها نیم شب * چو زنكی كه بكشاید از خنده لب * شمس فخری بیت خسروا از سپهر ملك مدام * همچو خورشید ومشتری بدرخش * ثالث ولایت ارمنده بر آتشكده نك ادیدر وارمنیه یه آتشكده درخش دیرلر نتكم شهرشیرازده رأس مجوسیدر رأس البغل دیرلر رابع قاین قهستاننده بر قریه اسمیدر آنده بی نظیر كلیم طوقورلر ﴿ دردكش ﴾ جرعه نوش مست مدام دیمكدن كنایه در شیخ عبد السلام پیامی بیت ما رند صبوحی زده مست الستیم * پیش از همه دردی كش وپیش از همه مستیم ﴿ درشت كوش ﴾ قولاغی اغر یعنی برمقدار ایشتمز كمسنه یه دیرلر كذا فی المحمودی ﴿ درفش ﴾ ضم راء مهمله وسكون فا ایله درخش مرقومك معنای اول وثانی سیله مترادف المعنی در ﴿ دروش ﴾ ضم راء مهمله وواو مجهول ایله آلت جرحدن اولان پاره كه اوكلاز اوله خراسانیلر لغتیدر ومشكلاتده بجام آلتلرندن بر آلتدر كذا فی شرفنامه اما فرهنك جهانكیریده نیشتر فصاد معناسنه وكسر دال ایله درفش مرقومك جمیع معانی سیله مترادفدر وواو معروف ایله عربیده داغ ونشان معناسنه در ﴿ درمنش ﴾ سكون زاء فارسیله كوكل دونمك اختلال معده معناسنه كه عربیده اول حالته غثیان دیرلر در مختل معناسنه در دال مكسوره ده اولان درمنش بوندن غیری معنایه در ﴿ دمش ﴾ ضم میمله پاس وجمد معناسنه در ﴿ دورباش ﴾ درت معنایه كلور اول چاوشلرك اللرنده كتورد كاری آلت زجر كه آنكله خلقی ایراقلشدررلر معنای تركیبی دخی انی اقتضا ایدر مولانا جلال الدین بیت غیرت من بر سر تو دورباش * مینهد كای خس ازین در دورباش * نتكم شاعر دیمشدر بیت سر خار چندان زده دورباش * كه آتش نشد بر سرش نورپاش * بو معنایی مؤید شیخ نظامی بیت سمندش كرچه با هر كس بزین است * زبان دورباش از آهنین است * ثانی اوجی سوری حربه دموریدر تاریخ وصافده بیت دورباش غضبش چون افعی * دو زبان آخته بر دشمن شاه * بو معنایه شیخ نظامی بیت بهنكام از برای نور پاشی * ستاده زنكی بادورباشی * ثالث فرهنك جهانكیریده ذكر ایدر كه قدیم ایامده بر نوع سنان ایدی كه ایكی چتال ایدرلردی اما شمدی هندوستانده آنك مثلی بر نیزه نك اغاجن زر وزیور ایله مزین ایدوب پادشاهلری اوكنده كتورررلر حتی پادشاه جنكده طرف عدودن اوق ونیزه آتلو زمنده آنكله اوروب دفع ایدرلر ومست فیللری مزین ایدوب جنكه كوتوردكده فیل اوكنده دخی

المرنده کوتوردلر رابع بر سبیل استعاره آه درون معناسنه در شیخ نظامی از اقبالنامه
بیت چوداراجواب سکندر شنید * یکی دورباش از جکر برکشید فی درباش ع اشباع
ضمه ایله دورباش مرقوم معناسنه در فی دوش ع واو معروفله اوج معنایه کلور اول اوموز در
عربیده منکب دیرلر مولانا هاتفی بیت کشید ندردوش کردان کار * ز رمهای داودی
زرنکار * ثانی دون کیجه دیمکدر عربیده بارحه دیرلر خواجه حافظ بیت دوش دیدم که
ملائک در میخانه زدند * کل آدم بسرشتند وبه پیمانه زدند * ثالث دوشیدن لفظندن
صیغهٔ امر در معناى اوله چغتایده ایکینی دیرلر کسر الفله وکاف فارسیله میرعلیشیر بیت
ای نوایی کسوت فقرو فنا ایکیننکا سال * یوخسه خرفنك تیکدور کرا طلس اولسون
کرپلاس فی مع العین المعجمه * دروغ ع ضم راء مهمله وواو معروفله بی اصل سوز یلان
معناسنه کمال خجندی درحق کمال اسمعیل در جواب او کفته * قطعه * کمال اصفهان
کز ملحدم خواند * چراغ کذب را نبود فروغی * مسلمان کو بمثل من در برابر * دروغی را
نشاید جز دروغی * مقابلی راستدر میرنظمی * مثنوی * ببزم جهانداران دروغ
بی کفتار آنکس که باشد دروغ * سر راه رابسنی درد وستیست * بکنج رفتکان روی
اندر بدست * چغتای لسانده اوتروك دیرلر کاهی آخرینه کینه لفظی که کاف جمیله ادات
تصغیردر کتوروب اوتروك کینه دیرلر میرعلیشیر بیت قهر ابلا تهدید نی دللار غه یاری
چین غنه * مهر ابلا هر وعده کیم قیلدی باری اوتروك کینه فی دوغ ع واو معروف ایله
آیران که یوغردی صویله ازرلر کاهی یوغرت معناسنه ده استعمال اولنور حکیم شیرازی
بیت هم بنصل درد وغ آغشته بخور * بازازان دوغ ترش کشته بخور * وبر علت
معالجه سنده ده دیرلر فی مع الفاء * درخف ع سکون راء مهمله وضم خاء معجمه ایله بمعنی
زنبور سیاه کذا فی شرفنامه والمجمع فی دف ع بمعنی دف که باب مفتوحده ذکری مرور
ایلدی ضمه ایله ده منقولدر میرنظمی بیت کنند برشم خورشیدش فلك پف * که کی کیرد
بدست ماه نو دف فی مع الکاف * دخترك ع کاف تصغیر ایله قزجغز دیمك اولور واوده
بسلنوب حاصل اولان قزه دخی دیرلر بر معناسی دخی خراط آلتلرندن اکدی دیدکلری
دمور که آنکله حقه اویارلر فی دروك ع ضم راء مهمله ایله هیزم باریك یعنی اینجه اودون که دسوك
دخی دیرلر کذا فی نسخهٔ میرزا فی دسوك ع ضم سین مهمله ایله هیزم باریك بعض فرهنکلرده
دال مفتوحه وواو معدوله ایله ده مرویدر فی دوالك ع فتح لام وکاف تصغیر ایله هندو قول
معناسنه در میرنظمی بیت بامرت رام باشد چرخ کردان * زحل کمتر دوالك نام کیوان *
بر معناسی دخی قمار اوینادقلری قاپشدر میرخسرو بیت بسمبوس برقت عرشیان محتاج
فتراکت * بدست آویزاین مشتی دوالك باز آویزان فی دورنك ع سکون واو ونون وفتح راء
مهمله ایله هرنکه ایکی یوزلو وایکی وجهله اوله مثلا کل رعنا کبی وکیجه کوندز معناسنه مولانا هاتفی
بیت نبود شن امید و نازان دورنك * خواص فرشته مجو از پلنك فی مع الکاف الفارسی * درنوك
سکون راء مهمله وفتح نونله بر نوع مشاد رواندر که اندن صواوق کبی هموار چقار فی دك ع
اشباع ضمه ایله ایلك که آنکله ایلك اکررلر دوك لفظندن مخففدر فی دلك ع سکون لام

لام وفتح میله بر جانور در عنکبوته مشابه زهر ناکدر شول مرتبه که بر آدمی صوقسه احتمالدر
هلاك ایلیه اکا غنده دخی دیرلر عربیده رتیلا دیدکلریدر غرایب الدنیا وعجایب العلیا الشیخ آذری
بیت دلکی میکند هزار بچه * مرو راهست بیشمار بچه ع دم کرك ع اضافتله صبح اولکه
عربیده صبح کاذب دیرلر اول بیاض ممدودی دم کرکه بطریق التشبیه درخواجه سلمان بیت
اثر عدل بود آنکه براطراف افق * در دم کرك رود آهوی زرین تمثال * ناصر بخاری تصریحا
ذکر ایتمشدر بیت شد دم کرك سحر از سوی مشرق بدید * جرم هوا چون پلنك کشت
ملمع بدن * بو معنایه استاد الشعرا خاقانی بیت دم کرکست باد م آهو * که همه مشکبار کرد
صبح ع دوالك ع فتح لام ایله بر خوشبو دارودر بعض دواره وعطریاته جزو ایدرلر دواله
دخی دیرلر عربیده اشنه وهندی لساننده جریله دیرلر ع دود آهنك ع سکون واو و دال
مهمله ونونله ایکی معنایه کلور اول اوجاقلق توتونی که اوارده و حمام کلخنلرنده وفرونلرده ایدرلر
توتون چقمق ایچون شیخ نظامی بیت آتشی چون شیاه دود برنك * کاورد سر برون
دود آهنك * ثانی اول سفالدر که چراغ اوستنه قورلر دوده الق ایچون مختاری * رباعی *
آفاق بپای آه ما فرسنکیست * بر آتش ما سپهر دود آهنکیست * دریای امید ما هر جاست
تاریست * بر شیشه عمر ما هر جا سنکیست ع دودهنك ع دود آهنك مرقومدن مخففدر
حکیم خاقانی * قطعه * بهر نهال عیش ز دوران منال بیش * بهر مدار جسم بزندان مدار
جان * کان باز را که قله عرش است جای او * در دو دهنك ناك خطا باشد آشیان ع دو زنك
سکون واو وفتح زاء فارسیله قبا و بوری اولان نسنه هرنه اولورسه میر نظامی بیت چنان
دو زنك بدی همچنه فیل * کرانجان وثقیل الجرم وتنبیل ع دوسنك ع ایکی طاشدر که
مکه مکرمه ده صفا ومروه دیکله مشهوردر ع دوك ع واو مجهول ایله ایلك اغاجدن ایدوب
ابریشم وکتان اکیررلر وذموردن ایدوب پنبه اکیررلر ابو المعانی بیت ثم چون دوك بازیك
بوده است از رنجش حسرت * همی پیچید بروی جرعه عشق رشته غم را ع مع اللام * دشبل

دُل

سکون شین معجمه وکسر باء موحده ایله بر یومری نسنه در ات ایله دری اراسنده ظاهر اولور
درشپیه دخی دیرلر عربیده غده دیدکلریدر ع دغول ع ضم غین معجمه و واو مجهول ایله حرامزاده
معناسنه ولد الزناده دیرلر استاد رودکی بیت ایستاده دید آنجا در دغول * روی زشت
وچشمها همچون دغول * وبر معناسی دخی شراب ایله طلو بیوك قدح که مجلس آخرنده
ایچله بیت مز بورك ایکی معنایه ده شمولی واردر کذا فی المجمع ع دلل ع سکون لام وضم میمله
خام وتازه نخود که هنوز قابنده ایکن بریان ایدرلر کذا فی المجمع ع دل ع بوزن مل بر مرضدر بورکده
کره اولوب زحمت ویرر کذا فی فرهنك جهانکیری ونسخه میرزا و مجمع الفرس ده نباتاتدن براوتدرکه
بغرسقلرده اولان فضلاتی اخراج ایدر ع دمبال ع سکون میم وفتح باء موحده ایله قویروق
صوقمی اصلی بال دم درعادت اوزره علم اولیجق مضاف الیه تقدیم اولنمشدر بوندن درکه
ترکیبده پالدم دیرلر استعاره طریقیله وانسانك آردینه ده دمبال دیرلر شاعر بیت مبادا
هیچکس را تنکی حال * مجال فرق نبود پیش ودمبال * وکوز قویروغنه ده دمبال چشم
دیرلر ونونله دنبال دخی جائزدر ع دمل ع فتح میم مشدده ایله چبان که دم فاسددن وجود

انسانده ظاهر اولوب اوزی چقجغیه دك زحمت ویرر استاد لطیفی بیت دو رکن از ریا وسمعه محل دم فاسد بود وبا ودمل * میم مخفف ایله ده جایزدر ونونله دنبل دخی دینلور عربیله مشترك لغتدر ك دنبال ع سكون نون وفتح باء موحده ایله دمبال مرقوم معناسیله مترادف در اصلی میم ایله ایدی نونه قلب اولنوب دنبال اولدی ك دنبل ع سكون نون وفتح باء موحده ایله دمل مرقوم معناسنه اما دمل بوندن تصرف اولنمشدر لسان عربیه دنبل مستعمل دكلدر زبان فارسیده شایعدر بوندن فهم اولنورکه لسان عربیه اولان دمل تشدید میمله اصلی فارسی اولوب تعریب اولنمش اوله غالبا اصل عربیه بویله وضع اولنوب بعده فارسیده شایع اولمغین نظیرینه قیاس ایدوب اصل بیان ایلمشلر اوله ك دوال ودوبال ع اولی الف وثانی باء موحده ایله بشن معنایه كلور اول تاسمه كه اوزنكی یه باغلرلر وطبلباز ه طره ایدرلر امیرخسرو بیت همی ریخت درطاس طاعت زلال * همی كوفت بركوس دولت دوال * ثانی حیوانات دریسندن اینه كلری كون حكیم ازرقی * قطعه كسی را در جهان دامن نگیرد * بشخصی فربه وبالای لاغر * ولیكن كاه كوشش بردر آرند * دوال پیل فربه شیر لاغر * ثالث زمرده دیرلر رفیع الدین لبنانی بیت زبهر ساعد شاخ ابر ساخت كوهر كش * كه قطره در خوشاب ست وسبزه شبه دوال * رابع مكر وحیله معناسنه حكیم سنایی بیت نكرم من سوی دوال شما * نشوم نیز در جوال شما * خامس بمعنی شمشیر شیخ نظامی بیت چو زخم دوال دوالی چشید * بنه سوی رخت برادر كشید ك دوبل ع سكون واو وفتح باء موحده ایله بی حقیقت وبیوفا معناسنه حكیم ناصر خسرو بیت تو دوبلی بیوفاست ای خواجه * چندین مطلب مراد این دوبل ك دودل ع مترددو متلاشی یعنی برایشك ظهور وتاخیرنده متحیر اولانه دیرلر ك دول ع بوزن غول یدی معنایه در اول بمعنی دلو آب یعنی قوغه ثانی بمعنی برج دلو بروج اثنی عشرك اون برنجی برجیدر حكیم سنایی در فلكیات بیت بازدو پیكر وترازو ودول * ازهوا یافت بهره پیش مول * ثالث مكار ومحیل ومشطاح وبی حیا معناسنه حكیم سنایی بیت كرده از قفل زلف مرغولان * بهر دولی وفتنه دولان * رابع دلو آسیا كه اول مربع ومخروطی شكل اغاجدن یاپلمش ظرفدر ایچنه بغدای قورلر لكلك حركتی ایله دكرمان ایچنه دوكیلور حضرت مولانا قدس سره بیت چون لكلكست كاكت بر آسیای معنی * طاحون زآب كردد تر لكلك معین * زان لكلك ای برادر كندم زدول بجهد * در آسیا درافتد معنی زهی مبین * خامس تركش سادس كیسه وخریطه معناسنه سابع نسخه میرزا ابراهیمده بمعنی سفله حكیم انوری در طلب شراب بیت كر نفرستی بماندم اندرغم * وین دول غلام جست ناكاده ك دویل ع كسر واو وسكون یای تحتانیله ایكی معنایه در اول مكر وحیله ثانی خام ابریشم كه هنوز قورددن آیرلمش دخی صارلمامش اوله ك دهل ع ضم ها ایله طبل معناسنه در مولانا هاتفی بیت دهل زن فراموش كرد از دهل * بكردن دوالش شد از دیده غل ك مع المیم * دژنام ع سكون زاء فارسی وفتح نون ایله وجود انسانده ظاهر اولان قبرجق معناسنه در ك دژهم ع سكون زاء فارسی وفتح ها ایله اول یری اتمركه دری التنده واقع اولور ك دشخیم ع سكون شین وفتح خاء معجمتین ایله بمعنی دشنام ونفرین

دُم

ونفرين يعني سوكمك ميرنظمي بيت چوكردد ظالمي بيداد معتاد * همه خلق جهان
دشنيم ميداد و دشمنكام ع رسوا وبدبخت معناسنه دركذا في المحمودي بوبرتعبيردركه
يرامزصانيجي وبدافعال اولان كسنه يه ديرلر و دشنام ع سكون شين معجمه وفتح نون ايله
سوكمك ونفرين ايتمك عربيده شتم وقذف ديرلر كمال خجندي بيت كفتي دهمت هزاردشنام
دشنام مكو دعاست اينها و دلام ع بمعني بيچش يعني نسنه صارلمق وصارپلجيق ميرنظمي
بيت زلفش كه شود دلام كردن * بايد بهوس تمام كردن و دلم ع ضم لام ايله ياصي قبرجقلركه
وجود انسانده ظاهر اولور اسبابي تاسه ودم وصفرا وخارشي دخي اولور آكا سپه ديرلر
عربيده شرا ديدكلري علتدر طبيب يوسفي بيت اي كشته دل تو از دلم آزرده * آزرده كيت
ازدم طغيان كرده * يابيم بصحت چو بينم ترا * بكشاده رك خود ملين خورده و دم ع قويرق آنده
وسائر جانورده استعمال اولنور واستعاره طريقيله هرنسنه نك آخرنده واوجنده ايراد ايدرلر
و دمادم ع متعاقب وپياپي معناسنه مشهوري فتح دال مهمله ايله درامامعتبر لغت كتابلرنده
ضمه ايله ضبط اولنمغين تحرير اولندي حكيم انوري بيت اي حكم تراقضا پياپي * وي امرترا
قدر دمادم و دنبال چشم ع كوز قويروغي ميرنظمي بيت زدنبال چشم ازاميد نگاه *
شود حال زار اسيران تباه و دوازدهم ع مرتبه اعداده اون ايكنجي عدده ديرلر و دوستكام
دشمنكام مرقوم مك ضديدر يعني اول هرنه معنايه ايسه بو انك عكسيدر ايولكده ومحبوب
عشقنده ايچلن طلو قدح معناسنه در و دوم ع ضم واو ايله ايكنجي در يعني عدده ايكي دو

و مع النون * دخترزن ع اوكي قيز يعني آخر قوجه دن اولان قيز كه اناسيله بيله كله اضافت
ايله معني صحيح اولور نتكم شاعر بيت كرچه دلالت كند اوخواهرش * دخترزن خواه بيين
مادرش و درودن ع ضم راء مهمله وسكون واو ايله ايكي معنايه در اول مدح وثنا ايتمك
معناسنه مصدردر ثاني مزروعاتي بچمك معناسنه حكيم اسدي بيت درودشمن برك
بوتي زين * بريد ازدهانش درخت سخن و دروغ زن ع يلانجي عربيده كاذب معناسنه در
دروغ يلاندر وزن اسم فاعل اولور تركيب اولندقده يلانجي ديمك اولور ابوالمعاني بيت
دروغ زن شده برشاخ كل هزارچمن * اكر بعشق صداقت بدي نكردد فاش و دروغ زدن
يلان سويلمك معناسنه در وله ايضا بيت بقول خود نكني كار اين چه فريادست * بروكه
واعظ خرتا بكي دروغ زدن و دروزن ع ضم راء مهمله وفتح زاء معجمه ايله غله بچيجي
وبچيجي ورمك معناسنه در و درون ع ضم راء مهمله وواو معروفله پيمانهٔ غله يعني غله اولچكي
كذا في فرهنك جهانكيري و دريچان ع كسر راء مهمله وسكون ياي تحتاني وفتح جيم فارسي
ايله اول نسنه دركه هر برجك درجاتني اوچر تقسيم ايدوب هرقسمني برايلدزه تعيين ايدرلر علم
نجومده بر قاعده در و دريدن ع كسر راء مهمله وسكون ياي تحتاني ايله درودن مرقوم
معناسنه كذا في المجمع و دزددان ع سكون زاء معجمه وفتح دالين مهملتين ايله كليدان
معناسنه در و دزديدن ع سكون زاء معجمه وياي تحتاني وكسر دال مهمله اولي ايله
اوغريلق معناسنه مصدردر ابوالمعاني بيت نماند طاقت وآرام صبر من حيفا * متاع
صبر دلم بردنكاه دزديدن و دژن ع زاء فارسيله تيز وكسكين معناسنه اكثر ترشي وخصوصات

دُن

تعریفنده استعمال اولنور ؎ دستون ؏ سکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله سرکین یعنی
حیوانات ترسی ؎ دسین ؏ کسر سین مهمله وسکون یای تحتانیله کوبکه خنب وخم معناسنه
دسینه دخی دیرلر سیف اسفرنکی بیت تازه بنهد توبادکاشن دولت * تا کل دل تازه ازدعاب
دسین است ؎ دشمن ؏ معروف ضدی دوستدر ؎ دکان ؏ فتح کاف عربیله معروف
ترکیده وعربیده دخی دکان دیرلر انجق کافی مشدد ایدرلر بر معناسی دخی اغاج قاوی در
استاد لطیفی بیت درکلخن دل آتش مشقت چنان مشد سنت * کاندر فروز داز بر سینه
دکان نهند ؎ دکلان ؏ سکون کاف ایله مدور براغاجدرکه برشیش صوقوب یوك وپنبه
اکیررلر وبوکررلر سیف اسفرنکی بیت زلفکان ازرعشه جنبد پای بنده دل نکردد * باد کز
دکلان جهد تخت سلیمان بر نتابد ؎ دوبرادران ؏ فرقدان دیدکاری ایکی یلدزدر قطب
شمالی حوالیسنده بنات النعش صغرایه قریب یرده کوریثور ودخی سکسنك دیدکاری
قوشدر عربیده عاجزی دیرلر اول اجلدنکه یالکز شکار تمام راولمیوب ایکیسی بردن شکار
آلوب یرلر ؎ دوچندان ؏ ایکی اولقدر مضاعف معناسنه ابوالمعانی بیت کفتم زغم عشق
ترادل شده بیمار * باخنده بکفت دردولت باد دوچندان ؎ دوختن ؏ دیکمك جامه اولسون
غیری اولسون کمال خجندی بیت ززلفت بایدش عمرد راز ورشته زان افزون * که این چاك
کریبانها رفیقی دوختن کیرد * ادات الفضلاده دین ادا ایتمك یعنی بورج اودهمك ومجمع الفرسده
بمعنی دوسیدن مسطوردر جغتای لسانیده تیکماك اثواب دیکمك اولسون اغاج اولسون
میر علیشیر بیت کونکلاکیم چاکین تیکار کامیل آنینك ای رفیق * بیلمادینك کویاکه
کونکلاك ایچرا کوکراك چاکی بار ؎ دودافکن ؏ ساحرلردن برقسم ساحردرکه لبان غود
ودانهٔ سپند ومقل ازرق وامثالی نسنه‌لری آتش اوزرینه قویوب افسون اوقورلر تاکه
شیاطین حاضر اولوب اول سحری که اراده ایدر عمله کتورررلر حکیم خاقانی * رباعی * دود
افکن را بکوکه بس نالانم * دودی بزکن که دودکین شد جانم * برمن بیدل کرد بدل جانانم *
دلکردپی مکن که سرکردانم * وله ایضا بیت زان غمزهٔ دودافکنی آتش فکنی درمن * هم
دل شکنی هم تن دلدار چنین خوشتر ؎ دودمان ؏ اولو قبیله وقدیم سلسله وعظیم عشیرت
معناسنه در رشید الدین وطواط بیت خدای داند کر توبد ودمان تروم * اکر برآرد
دودم زد ودمان آتش ؎ دوربین ؏ غایت زیرك ودقیق فکرلو معناسنه در دور اندیش
وباریك بین معناسنه در ؎ دوست بین ؏ ماه ملکی یزدکردك بکرمنجی کونی آیدر کذا فی
فرهنك جهانکیری ؎ دوستکان ؏ محبوب ومعشوق معناسنه دوستکام دخی دیرلر استاد
فرخی بیت کسی راچومن دوستکامی چه باید * که دلشاد کردد بهر دوستکانی ؎ دوسکن
ودوسکین ؏ کلاهما بسکون الواو وسین المهمله وکسر کافله یا پشقن هرنه اولورسه عربیده
لزج معناسنه در ؎ دوسیدن ؏ سکون واو ویای تحتانی وکسر سین مهمله ایله ادج
معنایه در اول فرهنك جهانکیریده بمعنی رسیدن ثانی چسپیدن معناسنه یعنی بوشی برشیئه
میل ایلمك شیخ اوحدی بیت آب کند یده خاك پوسیده * در توچون نفس وروح دوسیده
شیخ عطار بیت چند پای هرکسی بوسیدنت * ازطمع برهرخسی دوسیدنت * شیخ نظامی

نظامی * مثنوی * خجسته کاغذی بکرفت دردست * بعینه صورت خسرو ویست * بدان صورت چو صورت کرد ختی * بدو سانید برشاخ درختی * ثالث خانه ده وقنده لولورسه دیوار صوامق معناسنه در لـ دوشکن مـ سکون شین معجمه وفتح کافله اثواب اوموزدن قاصلق مولانا شهیدی * رباعی * تاچند بلای تن بینی را * سرپوش کنی دهن بینی را * برقامت تو بلند افتادست * وقتست که دوشکن بینی را لـ دوشیدن مـ واو مجهول وکسر شین معجمه ایله سود صاغمق معناسنه که عربیده استحلاب معناسنه در لـ دوکان مـ عربیده اولان دکان لفظندن تصرف اولنمشدر استاد لطیفی بیت بوصل تو خوریست دوکان بهشت * دوعالم فدا بهر دوکان تو * لـ دوکدان مـ واو معروف وسکون کاف فارسیله ایک توربه سی که عورتلر اورمکه یه بغلیوب ایچنه ایک واغرشق قورلر عربیده رخفش دیرلر کمال اسمعیل بیت یارب چه فتنه بود که از سهم هستیش * مریخ تیرخود همه در دوکدان نهاد لـ دوکران مـ واو مجهول وفتح کاف عربی وراء مهمله ایله برنسنه اینلولکی عربیده کی عرض معناسنه لـ دوکران مـ واو معروف وسکون کاف فارسیله اورمکه که عورتلر کتان اکیرلر امیر نظمی بیت زنانرا چرخه می بایست ودوکران * نبرد کیرد ارشا یست مردان * لـ دومین مـ کسر میمله عدده ایکنجی دیمکدرکه سومین اوچنجی چارمین دردنجی در وقس علیه الباقی لـ دون مـ کندونوعنه نسبت ایله الحق معناسنه در ادنادخی دیرلر وسفله معناسنه انساننده وحیواناتده وجماداتده استعمال اولنور مقابلی عالی وبالادر کاهی داناً مقابلنده ذکر اولنور مراد بیان ضدین اولور وخی خالده بو بیتدن فهم اولنور بیت همه دانند کردانلو کردون کمر بسته بدین برکار کردون لـ مع الواو * درغو مـ سکون راء مهمله وضم غین معجمه ایله حلواجیلرک پاتیله دیدکلری بیوک قزغانی دیدکلری حلوادن باقی قلان نسنه یه دیرلر آتی آتیوب بعض ایشه سورورلر کذا فی الجمع لـ دغدو مـ سکون غین معجمه وضم دال مهمله ایله نام مادر زرادشت در دیرلر که فریدون نسلندندر وزرادشت بهرام بیت زروایت کذب موبد روزکار * که بکرفت دغدو بزردشت بار لـ دغو مـ ضم غین معجمه ایله دزد دروغگو وانکبین یعنی یاغ وبال وله ثالثاً سفلی که دینه چوکر دیرلر لـ دمکاو مـ اضافتله ایکی معنایه کلور اول یعنی تازیانه واول نسنه درکه آنکله صغر واشک سورورلر حضرت مولانا قدس سره بیت کرخری دیوانه شد یک دمکاو * برسرش چندان بزن کاید بخاو * ثانی بوریدرکه باقردن توجدن ایدوب جنک محللرنده وخانلر وپادشاهلر آلایلرنده چلارلر کا دمکاوه وکاودم دخی دیرلر لـ دو مـ عدده ایکی در اشتان معناسنه افصح بودرکه واو اشباع اولنمیه کاهی ضرورت وزن ایچون اشباع جایز اولور حکیم اسدی بیت بخنده عقیقین نقط میم کرد * شب آهنکش در میم دونیم کرد * وکاه اولور آخرنه حرف یا الحاق اولنوب دوی وموی قافیه سنده استعمال اولنور کمال اسمعیل بیت طاق ورواقم زیکی طاق بود * خود بجهان طاق نبود ست دوی * وکاهی آخرنه یای مصدریه لاحق اولور قده البتده واو ثابت اولور حکیم سنایی بیت چکنم زحمت تویی ودویی * چو یقین شدکه من منم تو تویی لـ دوبارو مـ فتح باء موحده وضم راء مهمله ایله هالک دیدکلری برسره قدر ایکی باشلی قلم وادی چالنمش اغاجدر یره براغوب

دو

براوزن اغاجله باشنه اورلر يوقاروچراد قده براوجى هواده ايكن او دوب اوينارلر ابوالمعانى در هزل بيت غنچهٔ زنبق آن نوكل كلشن طفلى * دركفم كير مراهم چو دوبار وز دهام * ل دوتو م واو مجهول وفتح تاء مثناة ايله ايكى قات ديمكدر توقات معناسنه اولدوغى باب التاده ذكرى مرور ايلدى وبر معناسى دخى بلوشمق عربيده كى ملاقات معناسنده دوچار دخى ديرلر ل دوخ چكاو م فتح جيم فارسى وكاف عربيله دپه سنده قيل اوليان كسنه يه ديرلر شمس فخرى بيت عجب مداركه فرق سپهر بى مويست * كه شد زسلهٔ تاديب شاه دوخ چكاو ل دودو م لفظ مكرر در ايكيشر ايكيشر ديمكدر روايت اولنور كه حضرت سرور انبيا سرخيل اصفيا سيد العرب والعجم رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم لغت فارسيده فى ونجق سلمان فارسى رضى الله عنهه تطييب خاطر ايچون بر دفعه ياسلمان انكو ردودو بيور مشلر العهدة على الراوى ل دورفرو م سكون راء مهملهٔ اول وضم فا وراء ثانيله دريك عربيده كى عميق معناسنه ومجمع الفرس صاحب فكر معناسنه در ل دوغو م واو مجهول وضم غين معجمه ايله درده بزوغن معناسنه واوسز دغو دخى ديرلر ل دوقو م واو مجهول وضم قافله بزرجزر بوتى يعنى بيبان كشورينك تخمى ل دومو م ايكى معنايه كلور اول ايكى بلوك صاچ كه ايكى طرفه صارقر مولانا هلالى در صفت اسب بيت نو عروسى بناز جلوه كنان چون دومو از قفا فكنده عنان ل مع الهاء * دبله م سكون باء موحده وفتح لامله ناطفه ديدكارى حلوادركه شكر وبادام ايله اولور وبعض نسخه ده پشمينه ديدكارى حلوادر ل دبنوقه م سكون باء موحده وضم نون وفتح قافله فرهنك ميرزاده كيرويه صالنمش صاچ ودخى شمله ودستار اوجى كه ارقه يه صالنمش اوله ل دختر ينه م هنوز حد بلوغه ايرشمش قز معناسنه ابو المعانى بيت اكر به پيش تو آيد ضرور زن كادن * حذر كن از زن خود كير يد ختر ينه بزن ل دخته م سكون خاء معجمه وفتح تاء مثناة ايله بمعنى دوخته يعنى ديكلمش ودخى بمعنى دوشيده يعنى صاغلمش حكيم فردوسى بيت ن سرانجام چون شيراز ودخته شد * زن ومردازان كار پردخته شد ل دختينه م دختر ينهٔ مرقومدن مخففدر بو معنايه مويد مير نظمى * مثنوى * سزاوار ست باشد همسر نه * كه او بود ست اكنون دختر ينه * شدن دختينه اورا لازم آمد * بشوهر را شود جفت سرامد ل دخنه ودخينه م اول سكون خاء معجمه وفتح نون ثانى كسر خاء معجمه وسكون ياى تحتانى وفتح نونله آتشه يانوب رايحه سى چقان نسنه هرنه اولورسه ل دراجه م راء مهملهٔ مشدده وفتح جيمله بمعنى فراجه كه اوسته كيرلن برجامه در ل درخوشه م كسر راء مهمله وضم خاء معجمه وواو مجهول ايله درخوشاب معناسنه دركه اندن ترخيم اولنمشدر لطيف وآبدار اينجو ديمكدر مير نظمى در تعريف دختر بيت كه شايه شه باو باشد انوشه * نمى سفته هنوزش در خوشه ل دردانه م سكون راو فتح دال مهملتين ايله يكتا اينجوكه صدفده بردانه اولور غايت ايرى وغلطان وآبدار اولد وغندن شهوار دخى ديرلر وله بيت چو او درداته ٔ ناسفته بوده * دران يا مثقب الماس سفته ل دردره م سكون را وفتح دال ملمهتين ايله دردى ٔ شراب وآب وروغن وغيرهم يعنى اول مقوله نسنه لرك ديبنه چوكن چركى حضرت مولانا قدس سره * مسمط * كر زحمت توبرده ام

تو برده ام پند اشتی من مرده ام تو صافی ومن دزده ام بی صاف دردی خار شد ﴿ل﴾ درفشه ﴿ع﴾ ضم
راء مهمله وسكون فا وفتح شين معجمه ايله تيغك جمله اسماسندندر كذا في فرهنك جهانكيرى
﴿ل﴾ درونه ﴿ع﴾ ضم راء مهمله واو مجهول وفتح نونله كمان ندافى يعنى حلاج يايى كه كودك
دخى ديرلر استاد رودكى بيت سپيد برف برآمد كه كوهسار ستاه * و چون درونه شد آن
سرو بوستان اراى * كمال اسمعيل بيت نرسد برشرف قدر تو هرشاعر كو * خاطرى دارد
نظام وزبانى وصاف * لفظ قوس ارچه بود شامل نام هردو * شيوه قوس وقزح نيست
درونه نداف * فخر كركانى بيت سر سرو قدش شد باز كونه * دوتا شد پشت او همچون
درونه ﴿ل﴾ دره ﴿ع﴾ درى يى اينسز كسوب بربرينه اوزوب قمچى كبى ايدوب مجرم وكناه ايدنلرى
دوكرلر وطبلباز طره سنه ده ديرلر حكيم روحى بيت همى زدند مر اغر چكان سنكين دل * چو دره
بردهل عيد و پنك برسندان ﴿ل﴾ دژبيه ﴿ع﴾ سكون زاء فارسى وكسر باء موحده بعده سكون يا ايله
مهره كبى بر نسنه درات ايله درى اراسنده ظاهر اولور اكا دشيل دخى ديرلر عربيده غده ديرلر
﴿ل﴾ دزدافشره ﴿ع﴾ بمعنى دزدافشار مرقوم يعنى بولدوغن اوغرلين آدمه ديرلر ﴿ل﴾ دزديده ﴿ع﴾
دزديدن لفظندن اسم مفعولدر واستعاره طريقيله محبوبك كزلو باقشنه ده ديرلر حكيم شفايى
بيت دزديده نكاهى كه رقيبت نه پسندد * قربان سر نازكن وسوى من انداز ﴿ل﴾ دسته ﴿ع﴾
سكون سين مهمله وفتح تاء مثناة ايله بمعنى سنك طاش معنا سنده كذا في المجمع ﴿ل﴾ دسينه ﴿ع﴾
كسر سين مهمله وسكون ياى تحتانى وفتح نونله دسين مرقوم معنا سنه دركه كوب ديمكدر
﴿ل﴾ دشنام دهنده ﴿ع﴾ شهادت برمغى كه عربيده سبابه ديرلر ظاهر بودر كه برآدم مقابلنده
اولان آدمه شتوم ايتدكده برمغيله اشارت ايتمك مناسبتى ايله تسميه اولنمشدر ﴿ل﴾ دغدغه ﴿ع﴾
سكون غين معجمه اول وفتح ثانيله ايكى معنايه كلور اول معروف كه تركيده فتح دال مهمله ايله در
ثانى برمغله بركمسنه نك قولتغنه هدك ويرمك كه اول كمسنه قچقلنوب بى اختيار خنده عارض
اولور اكا غلغليچ و پخچو دخى ديرلر ابو المعانى بيت بخاطر دهد دغدغه فكر وصل * بشمع
هوس ميزند عشق پف ﴿ل﴾ دكاچه ﴿ع﴾ بازار يرنده اولان پلاسدن وخاشاكدن اورتلمش
صفه لركه اوزرينه خرده فروشلر متاعلرين قويوب اوتوررلر ﴿ل﴾ دكه ﴿ع﴾ فتح كافله لغت قديمه در
حبس خانه معنا سنه شيخ سعدى بيت بره بر يكى دكه ديدم بلند * تنى چند مسكين درو پاى
بند ﴿ل﴾ دلمه ﴿ع﴾ سكون لام وفتح ميمله برجانور در زهرناك اولور عنكبوته بكزر عربيده
رتيلا ديرلر طبيب يوسفى * رباعى * آنرا كه كزد دلمه ازروى بهى * بايدكه سفوف كرده
شونيز دهى * آنكاه باب كرم واشخار ونمك * معجون كنى بموضعى نيش نهى ﴿ل﴾ دمسچه ﴿ع﴾
سكون ميم ونون وفتح سين مهمله وجيمله دمسيچه معنا سنه دركه قوير وغن صالن قوشه
بو اسم دخى مناسبدر حكيم صاحب درقصيده بيت بسر پريدن موسيچه از هوس بهوا *
بدم فشانى دمسچه كان مور شكار ﴿ل﴾ دمچه ﴿ع﴾ مصغر دم يعنى كوچك قويرق وآت
قويروغندن ايتدكلرى مكس ران ﴿ل﴾ دمسيچه ﴿ع﴾ سكون ميم وياى تحتانى وكسر سين مهمله
وفتح جيم فارسيله فرهنك ميرزاده ابابل قوشيدركه يره دوشد بچه بر دخى ثيرا وچه ميوب
قويروغن صالرطو ذر حكيم خاقانى بيت چو موسيچه همه سردرهوا كش * چو دمسيچه همه

دم برزمین زد دم غزه سکون میم وفتح غین وزاء معجمتین ایله قویرق دیمکدر که ترکیده
قویرق صوقمی دیرلر حضرت مولانا قدس سره . بیت جمع میکرد دبروی آن بزه * کوسری
بودست ایشان دم غزه دم کاوه دم کاو مرقومك ایکی معناسیله ده متر ادفدر دم لابه
سکون میم وفتح لام و باء موحده ایله بمعنی سك یعنی کوپك که صاحبین ویاخود برآدم النده
اتمك کوردکده قویروغن صالوب یالتقلندوغی اجلدن تسمیه اولنمش سلطان حسین بایقرا
* قطعه * بمدح آنچه افزودیم درکمال * زهجوم که کوبی همان کم مشوه * که دم لابهٔ سك
چه شادی فزود * که از عفعفش موجب غم مشود دنباله سکون نون وفتح با ایله قویرق که
دنب ودنبال ترجمه لرنده ذکری مرور ایلدی دنب غزه کسر باء موحده وفتح غین معجمه
ایله یعنی اضافتله استخوان دم یعنی قویرق صوقمی عربیده عسیب دیرلر شهاب الدین باخی
بیت هرکه از دنب غزه بازشناسد سررا * واندر آخر زخران مهتری آن خررا دنبه
قویرقدر عربیده الیه دیرلر قوزی وقیون وآت وغیری حیواناتده استعمال اولنور وشرق
قیونلرینك قویروغی ایری ومدور اولمغله تشبیها کوت محبوبانه ده دنبه دیرلر ابوالمعانی
بیت نصیحتی شنو از من که اختیار مله * برای دنبهٔ فربه دلت همین ازدست دوازده عدده
اون ایکی عدده دیرلر اثنی عشر معناسنه دیواسبه ترکیده چتال آتلو دیدکلری یعنی
برآته بنوب و برآتی یدکنه آلوب الغار ایله یولهکیده دیار عجمده وضع مذکور عادت اولمغین
اولاغه وسرعت وعجله ایله الغار ایدنه علم غالبه دن اولمشدر وضع اصلی حسبیله دکل مجاز مرسل
طریقیله در دوالخواره سکون لام وفتح خاء معجمه وراء مهمله ایله بچفته قوشیلان صغر
ودخی بوینلدرق معناسنه در میرنظمی بیت کند کر خلاف توکا وزمین * بکردن دوالخواره
بندد همین دواله فتح واو ولامله فرهنك جهانکیریده بردارو در اسنه دیرلر صنوبر وجوز
وبلوط اغاجلرینه دولاشور اعلاسی سفید وخوشبو اولاندر که نوع مصری در وسیاه اولان
نوعی یرامزدر که هندیدر توتونی صرعه نافعدر وکند وخفقانه واحتناق رحمه فایده ویرر وضعف
جکره وقلبه ومعده یه قوت ویرر اکا دواله ودوال المسك دخی دیرلر عربیده اسمام ویونانیده
سیمون دیرلر کذا فی البدیعی ومجمع الفرس وقمار اوینادقلری قایشه دخی دواله دینلور دومه
فتح میمله فرلنغج که اطفال اللرنده فرلندر دلربرا و یونجقدر دوازده نونله دوازده مرقوم کبی
اون ایکی عدددر دوبخچه سکون واو وخاء معجمه وفتح با وجیم فارسیین ایله سرجان
دیدکلری قوش وایپلك یوماغی دوتاه ودوته کلاهما بسکون الواو وفتح التاء المثناة
واظهار الهاء ایکی قات اولان نسنه دوتا ودوتاو ودوتای دخی دیرلر مولانا جامی بیت یا شفیع
المذنبین بار کناه آورده ام * بردرت این بار با پشت دوتاه آورده ام دوختره سکون
واو وخاء معجمه وفتح تاء مثناة وراء مهمله ایله بمعنی دوشیزه یعنی بکر قیز کذا فی المجمع دوخته
ایکی معنایه کلور اول دیکلمش جامه وغیره دوختن لفظندن اسم مفعولدر ثانی بمعنی دوشیله
یعنی صاغلمش بو معنایه ابو الفرج رونی * مصرع * کف کفایتش از شیر فتنه دوخته شیر *
دودمانه یعنی خاندان ودودمان معناسنه حکیم سوزنی بیت ایا ستوده بتو دودمانهٔ نبوی
جهان بعزم کرفته صواب ورای قوی دود داله سکون واو ودال مهمله اولی وفتح دال ثانیه

ثانیه ایله بمعنی دوده‌ود ودله‌دخی دیرلر برنوع لعب اطفالدرکه خاك ذعمك دخی دینلور ن دودکندہ ع
سکون واو ودال مهمله ونون وفتح کاف فارسیله ایصی قوقان نسنه طعام وجامه وغیرهما
میرنظمی * مصرع * تنش کنده وجامه اش دودکنده ن دودله ع واو معروف وفتح دال مهمله
ولامله براغاج پاره‌سیدر پرسره مقداری ایکی باشی قلم واری یره قویوب براوزون اغاج ایله
باشنه اوررلر قالقدقده هواده ایکن بودخی اوروب آتارلر قارشوده برآدم دخی النده براغاج
ایله اول دخی اورر بومنوال اوزره نشان قودقلری اغاجه اوره بیلور ایسه خوش اورامزسه
مغلوب اولمش اولور اول کوچك اغاجه پل واوزون اغاجه چفته دیرلر عربیده کوچك اغاجه
ضم قافله قله واوزونه مقلاة دیرلر کذا فی المجمع ن دودواله ع بمعنی دودله مرقوم ن دوده
بوزن سوده ایکی معنایه کلور اول بمعنی دودمان حکیم ازرقی بیت شعاع درفش تو بر هر که تابد
نزاید زاولاد آن دوده دختر * ثانی دوده چراغدر که مرکب ایتمك ایچون آلورلر مرکب یاپمق
صفتنده دیمشلر در بیت همسنك زاج دوده همسنك هردومازو * همسنك هرسه صمغست
وانکاه زور بازو ن دوره ع واو معروف وفتح راء مهمله ایله کوچك مرطبانی طبق وچناق
معناسنه حکیم سوزنی بیت آن دوره کوش سرخم سیکی فروش دزدید * ازهرخم صبوری
ده دوره نوش کرده ن دوریسه ودوریشه ع بری سین مهمله و بری شین معجمه ایله خاولی
مقرمه وچحاقلی زیلو ومثل ذلك ماهرنه اولورسه کذا فی المجمع ن دوژه ع واو معروف وفتح
زاء فارسیله بردکرمی دکندر اثوابه یاپشور مولانا خفاف بیت بدلها اندر آویزد دوزلفش *
چودوژه اندر اویزد بدامن ن دوژنه ع واو معروف وفتح زاء فارسی ونونله مؤید الفضلاده
زنبور معناسنه در وفرهنك میرزاده سوری سکك وفیل خرطومیدر وکتاب السامی فی الاسامیده
واو یرینه هایله ده ژنه واقعدر ن دوزینه ع واو مجهول وکسر زاء معجمه وسکون یای تحتانی
وفتح نونله نیش زنبور وپشه مسطوردر کذا فی فرهنك جهانکیری ن دوستنبه ع سکون
واو وسین مهمله وفتح تاء مثناة وبعد النون الساکنه باء موحده ایله قات قات اولان نسنه یه دیرلر
عربیده مطبق معناسنه ن دوستنده ع دخی اول معنایه در شاعر بیت چند جامه چون
پیاز داری بپوست * کرچه دوستنده است لیکن تابخ روست ن دوسنده ع سکون واو
ونون وفتح سین مهمله ایله بمعنی چسبیده یعنی میل ایتمش واکلمش دیمکدر ن دوسیده ع سکون واو
ویای تحتانی وکسر سین مهمله ایله برقاج معنایه در اول بمعنی چسبیده ثانی میل ایلمك معناسنه در
شیخ اوحدی درجام جم بیت آب کند یده خاك بوسیده * درتوچون نفس روح دوسیده
ن دوشانه ع ایکی معنایه کلور اول چتال برنوع کردن بند درکه مجرملر وکناهکارلر بوینلرینه
چکررلر مولانا جامی بیت کش کشاکش دوشانه بر کردن * میبرد تا بخدمت ذوالمن *
ثانی برنوع چتال اوقدر ن دوشه ع بوزن خوشه ایچنده سود صغدقلری ظرفه
دیرلر کذا فی المجمع ن دوشنبه ع ایام اسبوعدن بازار ایرتسی که عربیده اثنین دیرلر ن دوشیده
کسر شین معجمه ایله بوزن کوشیده امزکلی عورت وصغمال حیوان عموما میرنظمی بیت
هردو پستان چوکار دوشیده * همچو فواره شیر جوشیده ن دوشیزه ع واو معروف
وکسر شین وسکون یای تحتانی وفتح زاء معجمتین ایله بکر قیز معناسنه کمال اسمعیل بیت

دوشیزکان خاطر من بین که غنچه وار * بر رخ کرفته اند زتو ستر مضمار دوشت * حکیم خاقانی
بیت آمد سماع زیور دوشیزکان غیب * بی رقص وحال چون کروائی چه مانئه * جمع
مراد اولندقده هاء علامت کاف عجمی یه ابدال اولنور قاعده کلیه در ل دوشینه ع واو
معروف وکسر شین معجمه ایله دون کیجه کی دیمکدر می دوشینه دیرلر د وش دون کیجه دریاوزن
حرفلری ادات اتصافدر مرجعی نسبت مؤکده در زیرا یا نسبی در ونون تأکید نسبت
ایچوندر وها خصوصیت معناسن افاده ایدر بعض اسمه مضاف اولوب می دوشینه ونای دوشینه
دیرلر شاه طاهر دکنی بیت کینه ورزی مکن از نالهٔ دوشینهٔ ما * حیف باشد که بود در دل تو کینهٔ ما
ل دوغه ودوغینه ع اول بفتح الغین ثانی بکسرها وسکون الیاء التحتانی وفتح النون کلاهما یاغ
سوزه جك آلت ل دوکانه ع فتح کاف فارسیله ایکیشر وایکی دانه دیمکدر مثلا یکانه
ودوکانه وسه کانه وچهارکانه دیرلر ل دوکچه ع سکون کاف فارسیله مصغر دوکدر
وماسوره که مکوك ایچنه قویوب بزطوقورلر ل دوك رشته ع سکون کاف فارسیله ایلاك
اکیردکاری ایك وخیمه طنابی بوکدکاری ایك وامثالی ل دوك ریسه ع کسر راء مهمله
وسکون یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله آغرشق وایك ایله معا اولدقده یا اکثرا غرشغه بادریسه
دیرلر ل دولانه ع واو مجهول وفتح لام ونونله بر میوه آدیدر باغده وطاغده اولور اما باغده
اولان لذیذ اولور وبر مقدار میخوشدر سرخ رنك المایه مشابهتی واردر اما المادن کوچك
اولور ارك کبی ایچنده بردانه چکردکی واردر طبیب یوسفی بیت دولانهٔ سرخ بوستانی *
نیکست بمعده وجکرهم ل دوله ع واو مجهول وفتح لامله بش معنایه کلور اول بمعنی پشتهٔ
بلندی حضرت مولانا قدس سره بیت هرکه بر ین ره نرود دره ودوله است رهش * من که
بر ین شاهرهم بره هموارم ازو * شیخ اوحدی درجام جم بیت شب تاریك ودیو پیغوله *
راه باریك دوله بر دوله * ثانی مکر وحیله معناسنه استاد فرخی بیت زبهر آنکه از چنك
تو فردا چون رها کردد * کنون دایم همی خواند کتاب حیله ودوله * ثالث ناله وفرزند
معناسنه حکیم نزاریٔ قهستانی * قطعه * کرچه دارد ز اعتراض جهول * سینه بر تیر طعنه
چون چوله * لیك نزدیك او چنان باشد * که سك وا زدود میکشد دوله * رابع بمعنی شکم
بسحاق اطعمه بیت شهد چربش دوله کیپا پاچه دست کله سر * روده زیجك شش حسیبك
دل کباب وخون جکر * خامس اول کمسنه یه دیرلر که کند ویرنسنه دکل ایکن کندوینی نسنه
ظن ایلیه عربیده اوج معنایه در اول طوز وطپراق قالقمق که فارسیده کرد باد دیرلر ثانی
اول مال ورزقه دیرلر که برالدن براله واصل اوله ثالث مالدار وغنی وبی نیاز معناسنه در ل دومویه ع
صقالی قرغل آدم یعنی صقالك بر مقداری آغرمش اوله د وموی دخی دیرلر ل دویره ع
ضم واو وفتح یای تحتانی وراء مهمله ایله قمار قمایشی کذا فی المجمع ل دهله ع سکون ها وفتح
ولامله کون دیدکلری اوت بعض نسخه ده قندره دیدکلری اوتدر استاد لطیفی بیت بر پشت
اکر خوار کشی هم دخ ودهله * بهتر که ز دونان طلبی ناسره کهله ل مع الیاء التحتانی * دیقی ع
کسر باء موحده وسکون یای تحتانیله بعض نسخه ده فتح یای تحتانیله بر شهر اسمی اولمق اوزره
دخی مرویدر ل دختر زای ع هر بار قیز طوغرن عورته دیرلر دختر قیزدر وزای زاییدن

لفظنك اسم فاعلی اولور درای فتح راء مهمله ایله دولکرآلتلرندن ای دموری دیدکاری آلتدر دردی شراب ویاغ وبال وآنلره بکزر نسنه لرك دیبنه چوکن چرك وسغلی مولانا پیامی بیت ما رند صبوحی زده مست الستیم * پیش ازهمه دردی کش وپیش ازهمه مستیم درستی سکون را وکسر سین مهملتین وتاء مثناة ایله نام دختر کسری درکه بهرام کور آنی حباله ازدواجه کتورمشیدی شیخ نظامی بیت دخت کسری ز نسل کیکاوس درستی نام ونغز چون طاوس * وضم را وسکون سین مهملتین ایله صحیح وطوغری اولمق معناسنه درکه راستی ودرستی دیرلر دشتی سکون شین معجمه وکسر تاء مثناة ایله بر نوع سیاه قورتدرکه بالحق ایچنده حاصل اولور آکازلو وسلوك دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت مروزین خانه ای مجنون که کردی دل زهجران خون * چو دشتی را فرو بردی عجایب نیست خون رفتن دشوار زای وضع حمله هر بار زحمت چکن عورته دیرلر خواجه حسین ثنایی بیت کاه بهر مادر دشوارزای طالعم * دایه خونخوار نامهربان می آورم دغوی ضم غین معجمه وسکون واو واظهار یای تحتانیه ایله ترکستان سرحدنده بر صحرانك اسمیدرکه انی شرفنامه دنیی سکون نون وکسر یای تحتانیه ایله دنیا معناسنه در مقابلی عقبی در یانك کسر ایله ده والف مقصوره کبی فتحه ایله ده جائزدر موسی وعیسی کبی خواجه سلمان * قطعه * اکره کس رخ وبوی سر زلفت نبودندی * که بینمودی شب دیجور نو وازطور موسی را * بیازار سر زلفت که هست آن حلقه سودا * نباشد قیمت چندان متاع دین ودنیی را دوالك باری هوال بازمرقوم معناسنه یعنی حیله باز حکیم ناصرخسرو بیت ای منافق بامسلمان باش ویا کافر بدل * چونت باید باخداوند این دوالك باختن دوبرجی سکون واو وراء مهمله وضم باء موحده ایله عورتك پنهانی اونیاشنه دیرلر حکیم سنائی بیت ای مخترع کوفته خاصه وخرجی * خرجی تو وخاصه زیاران دوبرجی دوتای فتح تاء مثناة ایله ایکی قللو طنبور خواجه حافظ بیت مغنی کجایی دوتایی بزن * بیکتایی اوکه تایی بزن دوران واو مجهول وفتح راء مهمله ایله نای معناسنه درکه خنیا کرلر چالرلر بعض نسخه ده زاء معجمه ایله مرویدر دروزی یعنی صحت بدن وتندرستلك معناسنه فخر کرکانی بیت دروزی ودرستی مر ترا باد * مبادا زبخت بر جان تو بیداد دوری واو مجهول ایله بر نوع کلدر ایچی بورنك طشره سی بر رنك اولور حکیم اسدی بیت هزاران صف کل دمیده زسنك * زصد برك ودو روی وازهفت رنك * وایکی یوزلو اولدوغی مناسبتله منافقه ده دیرلر واو معروف ایله یعنی اشباع ایله ایراقلقدن بیاندر دوزای واو مجهول وفتح زاء معجمه ایله وراء مهمله ایله دخی مرویدر نسخه میرزا ابراهیمده مزامیردن بر نوعدر یعنی بر نوع سورنادر مجمع الفرسده نایه دخی دیرلر دیو مسطوردر دوستکانی ایولك صانن دوستلره دیرلر کال اسمعیل بیت منت خدایرا که شهنشاه شرع را اسباب دوستکانی دولت میسرست دوستکانی کاف فارسیه ایله اول طولو قدحدرکه باده خوارلر میاننده معروف ومشهوردر مجلس آخرنده بر بولرینه محبتا ایچرلر خواجه حسین ثنایی بیت که این پندم آید زدارا بکوش * که چیزی بجز دوستکانی منوش * بو بیتدن فهم اولنورکه مطلق طولو قدحدر مجلس اولنده اولسون آخرنده اولسون شمس فخری بیت دوستکانی جمله بر یادش

خورند * روز عشرت هوستان با دوستان * کتاب الصامی فی الاسامیده مولانا میدانی دخی بو معنایه ذکر اتمشدر باده مجلسنده شراب ایچلن قدحدن بیوك قدحدر که محبتا ایچرلر اکا دوستکانی دخی دیرلر بو معنایه حضرت مولانا قدس سره بیت تمام او ست که فانی شد ست آثارش * بدوستکانی اول تمام شد کارش * وشیخ نظامی بیت منم و منم یکی دلنه بی مخونه دیده * دو یدو بهم نشسته همه شب بدوستکانی ﴿ دوسوی ﴾ ضم سینله ایله ایکی یاولك کیسو مولانا هلالی در ترجیح محبوب از محبوبه بیت نو عروسی بناز جلوه کنان * چون دوسوی ازقفا فکنده عنان ﴿ دوبکی ودبکی ﴾ سکون کاف جمیله عورات کتانی ویا خود ایلکی اکیروب ایك اوزرینه صاردقلرینه دیرلر کروهه معناسنه ده مرو یدر ﴿ دوموی ﴾ قرغل که صقالك نصفی آغرمش اوله و بر معناسی دخی ایکی اوموزدن اشاغی اینن صاچ مولانا هلالی بیت تار

کاکل زموی کیسو به * جدا زان دو موی پکمو به *

فقد تم الجلد الاول من نسخة المطبوعة الملقبة بفرهنك شعوری والمسماة بنوال الفضلا ولسان العجم بعون من زين السنة الملل والامم بلغة مخصوصة وعلم بالقلم على يد الحقير المامور بعمل الطبع فی دار الطباعة المعمورة فی غرة شعبان المعظم سنه خمس وخمسين ومائه والف من هجرة من له العز والسعادة والشرف فی البلدة الطيبة المحمية قسطنطنية صانها الله تعالى من انواع آفات الكونية والبلية

تاریخ ختم طبع کتاب لمصححه الحقیر

ای خوش این نسخهٔ پاکیزه وخوب — که لسان العجم ایجا مجموع
شده نامش چو نوال الفضلا — فضلا را بدامل زین مدفوع
بهر بسیاری این نسخه ز بس — کوششی افتاد و چنین شد مطبوع
ز اصطلاحات وکنایات و لغات — خارج از دفتر این نا مسموع
کس نه نماید از ین حرف سقیم — بود انکشت نهادن مرفوع
با چنین صحت و هموار نقش — کشت با صنعت طبعش مصنوع
ما طلفا کفت بختمش تاریخ
بسکه فرهنك شعوری مطبوع

سنه

۱۱۵۵

